

Bible. Dyale. ('858.)

B I B E L,

iā tā.

hapus surat Hatalla

idjä brasih,

djandji idjä solake tuntang djandji
taheta.

Injalinan bara puna basae akan basan olo ngadju
hong pulau Borneo.

ILAMBAGAN HAPAN BALANDJAN OLO KRISTEN HONG
TANAH BALANDA, (NEDERLANDSCH BIJBELGENOOTSCHAP,)
HONG LEWU AMSTERDAM.

AWI TUAN SPIN, METZLER TUNTANG BASTING, TUKANG
MALAMBAGAN.

1858.

Horoë

karä surat hong hapus surat Matalla.

Djandji idjä solake.

Surat sarita.

	Baun surat.
1. Surat Moses, idjä solake, Genesis, 50 bagie,.....	1.
2. Surat Moses, idjä duä, Eksodus, 40 bagie,.....	82.
3. Surat Moses, idjä telo, Lewitikus, 27 bagie,.....	119.
4. Surat Moses, idjä äpat, Numeri, 36 bagie,.....	200.
5. Surat Moses, idjä limä, Deuteronomium, 34 bagie,....	270.
6. Surat Josua, 24 bagie,.....	331.
7. Surat karä hakim, 21 bagie,.....	370.
8. Surat Rut, 4 bagie,.....	411.
9. Surat Samuel, idjä solake, 31 bagie,.....	416.
10. Surat Samuel, idjä duä, 24 bagie,.....	469.
11. Surat karä radja, idjä solake, 22 bagie,.....	513.
12. Surat karä radja, idjä duä, 25 bagie,.....	564.
13. Surat Kronika, idjä solake, 29 bagie,.....	612.
14. Surat Kronika, idjä duä, 36 bagie,.....	657.
15. Surat Esra, 10 bagie,.....	713.
16. Surat Nehemia, 13 bagie,.....	730.
17. Surat Ester, 10 bagie,.....	753.

Surat njanji, adjar, tuntang surat nabi.

18. Surat Job, 42 bagie,.....	769.
19. Surat Masmur, djetä njanji, 150 karäe,.....	812.
20. Surat karä sewut tuntang tanding Salomo, 31 bagie,..	921.
21. Surat pangabar ain Salomo, 12 bagie,.....	956.
22. Njanji karä njanji ain Salomo, 8 bagie,.....	968.
23. Surat nabi Jesaia, 66 bagie,.....	975.
24. Surat nabi Jeremias, 52 bagie,.....	1059.
25. Augh tatum Jeremias, 5 bagie,.....	1149.
26. Surat nabi Eseghiel, 48 bagie,.....	1157.
27. Surat nabi Daniel, 12 bagie,.....	1241.
28. Surat nabi Hosea, 14 bagie,.....	1266.
29. Surat nabi Joel, 8 bagie,.....	1278.
30. Surat nabi Amos, 9 bagie,.....	1283.
31. Surat nabi Obadja, 1 bagie,.....	1293.
32. Surat nabi Jona, 4 bagie ,.....	1294.
33. Surat nabi Migha , 7 bagie,..	1297.

Bann surat.

34. Surat nabi Nahum , 3 bagie ,.....	1305.
35. Surat nabi Habakuk , 3 bagie	1308.
36. Surat nabi Sepanja , 3 bagie ,.....	1311.
37. Surat nabi Haggai , 2 bagie ,.....	1315.
38. Surat nabi Sagharia , 14 bagie ,.....	1318.
39. Surat nabi Maleaghi , 4 bagie ,.....	1332.

Djandji taheta.

1. Ewangelion injurat Mattäus , 28 bagie ,.....	1.
2. Ewangelion injurat Markus , 16 bagie ,.....	69.
3. Ewangelion injurat Lukas , 24 bagie ,.....	113.
4. Ewangelion injurat Johannes , 21 bagie ,.....	185.
5. Saritan gawin rasul , injurat Lukas , 28 bagie ,.....	240.
6. Surat rasul Paulus akan olo Romani , 16 bagie ,.....	312.
7. Surat rasnl Paulus idjä solake akan olo Korintus , 16 bagie ,.....	341.
8. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Korintus , 13 bagie ,..	371.
9. Surat rasul Paulus akan olo Galatia , 6 bagie ,.....	390.
10. Surat rasul Paulus akan olo Epesus , 6 bagie ,.....	400.
11. Surat rasul Paulus akan olo Pilippi , 4 bagie ,.....	410.
12. Surat rasul Paulus akan olo Kolosa , 4 bagie ,.....	417.
13. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Tesalonika , 5 bagie ,.....	424.
14. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Tesalonika , 3 bagie ,.....	430.
15. Surat rasul Paulus idjä solake akan Timoteus , 6 bagie ,..	434.
16. Surat rasul Paulus idjä duä akan Timoteus , 4 bagie ,..	442.
17. Surat rasul Paulus akan Titus , 3 bagie ,.....	448.
18. Surat rasul Paulus akan Pilemon , 1 bagie ,.....	451.
19. Surat rasul Paulus akan olo Ibrani , 13 bagie ,.....	453.
20. Surat rasul Jakobus , 5 bagie ,.....	475.
21. Surat rasul Petrus , idjä solake , 5 bagie ,.....	482.
22. Surat rasul Petrus , idjä duä , 3 bagie	490.
23. Surat rasul Johannes , idjä solake , 5 bagie ,.....	496.
24. Surat rasul Johannes , idjä dnä , 1 bagie ,.....	503.
25. Surat rasul Johannes , idjä telo , 1 bagie ,.....	504.
26. Surat rasnl Judas , 1 bagie ,	506.
27. Surat pangarinah , injurat Johannes , 22 bagie ,.....	508.

SURAT MOSES IDJÆ SOLAKE, IDJÆ BAGARÆ

GENESIS.

(TAMPARAN.)

BAGI 1.

Saritan tamparan langit tuntang petak.

1. Solasolake Hatalla mandjadian langit tuntang petak.

2. Maka petak sampur baur tuntang tunis benjem, tinai kakaput hundjun hapus kaleka handalem; maka Rogh Hatalla manari hundjun karä danum.

3. Tä Hatalla hamauh: Has, djadi blawa! Palus talo blawa.

4. Maka Hatalla mitä kalawa tä bahalap, palus Hatalla mamsih kalawa dengan kakaput.

5. Tuntang Hatalla manggarä kalawa tä andau, maka kakaput inggarë alem. Tä djari halemai tuntang handjewu, andau idjä soleke.

6. Tinai Hatalla hamauh: Has, djadi talo hambirang mahelat karä danum, idjä mamsih karä danum.

7. Tä Hatalla mandjadian talo hambirang tä, hapee mamsih danum idjä penda talo hambirang dengan danum idjä ambo talo hambirang tä. Palus djadi kalotä.

8. Maka Hatalla manggarä talo hambirang tä batanglangit. Tä djari halemai tuntang handjewu, andau dua.

9. Tinai Hatalla hamauh: Karä danum, awang penda batanglangit, palus akan hapumpong idjäidjääkæ,

mangat kaleka teah mamala. Palus djadi kalotä.

10. Maka Hatalla manggarä aka teah tä petak, tinai aka tawon karä danum hakampeleng inggarë tasik. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

11. Tinai Hatalla hamauh: Petak palus akan mampalembut oru, ramon tana awang habawak, batang bua awang mamua sama mimbit ampie, awang habawak huange hundjun petak. Palus djadi kalotä.

12. Petak mampalembut oru, ramon tana awang habawak sama mimbit ampie, tuntang batang bua awang habawak huange, sama mimbit ampie. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

13. Tä djari halemai tuntang handjewu, andau telo.

14. Tinai Hatalla hamauh: Has, djadi talo aka kalawa intu batanglangit, idjä akan mamsih andau dengan alem, tuntang mangatan, manantu wajah, andau, njelo.

15. Talo tä akan aka kalawa intu batanglangit, uka mamplawa petak. Palus djadi kalotä.

16. Hatalla mandjadian dua aka kalawa idjä hai; aka kalawa idjä pangkahai tä, uka marentah andau, tinai aka kalawa idjä korik tä, uka marentah alem; tuntang karä bin-tang.

17. Maka Hatalla mingkes aka

kalawa tä intu batanglangit, uka mamplawa petak;

18. Tuntang marentah andau dengan alem, tinai mamsih kalawa dengan kakaput. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

19. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau äpat.

20. Tinai Hatalla hamauh: Has, karä danum akan mampalembut inampagas kutoh talo belom awang hagoet, tinai karä burong akan travwang ambo petak penda langit.

21. Maka Hatalla mandjadian karä ampin lauk awang hai, tuntang karä ampin talo belom awang hagoet, hagahagas hong danum, sama mimbit dasar ai, tinai karä ampin burong idjä hapalapas, sambarana dasare. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

22. Palus Hatalla mamberkat talo tä samandiae, koae: Manak keton, dahangdahanga, suang danum hong karä tasik; tinai karä burong akan dahangdahanga hundjun petak.

23. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau limä.

24. Tinai Hatalla hamauh: Petak palus akan mampalembut sambarana ampin talo belom, sama mimbit dasar ai, meto pambelom, talo awang mangkawang tuntang meto hutan, genep meto sama mimbit dasare. Palus djadi kalotä.

25. Hatalla mandjadian karä meton petak, sambarana dasare, tinai karii meto pambelom, hakabeken dasare, tuntang karä talo belom awang mangkawang hong petak, sama mimbit dasare. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

26. Tinai Hatalla hamauh: Ita handak manampa olon hatamunan arep ita, tumon ampin ita, mangat

ia marentah karä lauk tasik, karä burong penda langit, tuntang karä meto, tinai hapus petak, tuntang karä talo belom, awang manjantar hong petak.

27. Palus Hatalla manampa olon hatamunan arepe, tumon Hatalla ia manampa olon; hatuä bawi äwen inampae.

28. Tuntang Hatalla mamberkat äwen duü tü, sambil hamauh dengae: Manak keton batilatilap, suang salepah petak, pamenda djetä intu keton, tinai rentah lauk tasik, burong penda langit, tuntang karä talo belom, awang hagoet hong petak.

29. Tinai Hatalla hamauh: Itä! aku djari manenga akan keton karä ampin ramon tana awang habawak, palembut salepah petak, tuntang bua karä batanghua awang habawak, uras djetä indu panginan keton. — (9, 3.)

30. Tapi akan karä meto hutan, tinai karä burong penda langit, tuntang akan karä talo belom awang hagoet hong petak, idjä bara tahaseng, jaku djari manenga karä dawen talo tä indu panginae. Palus djadi kalotä.

31. Maka Hatalla manampajah tslo handiae, awang djari indjadiae; itä! talo tä uras bahalap haliae. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau djahawen. — (*Masm.104.*)

BAGI 2.

I. Andau sabat. II. Pirdus atswa kabon Eden. III. Olo bawi inampa Hatalla.

I.—1. Tumon tädjari hapus tampan langit tuntang petak, tinai karä talo awang hundjue.

2. Kalotä andau udju Hatalla djari mahapus karä gawie, karä talo indjadiae, tuntang iä malajan andau udju bara karä gawie, bara talo indjadiae.

3. Palus Hatalla mamberkat andau udju, tuntang mamprasih djetä, bisa andau tå iä malajan bara karä gawie, idjä djari indjapa ihapus Hatalla.

II.—4. Djetä saritan tamparan langit tuntang petak, katika djetä djari indjapa, metoh Jehowa, Hatalla, mandjadian petak tuntang langit,

5. Tinai karä ampin kaju hong petak, idjä djaton djari aton helo, tuntang karä ampin ramon petak, idjä djaton pudji lembut bilih; alo Jehowa, Hatalla, hindai djari mudjan hundjun petak, alo hindai djari aton olon, idjä nguan petak.

6. Maka ambon lembut bara petak, mambisa sakalepah petak.

7. Maka Jehowa Hatalla manampa idjä kakiwak petak mandjadi olon, palus mahimon tahaseng pambelom huang lowang uronge, tumon tå olon bara hambaruan idjä belom.

8. Tuntang Jehowa Hatalla djari mimbul pambulan intu Eden, hila timor; hetä iä mingkes olon, idjä djari inampae.

9. Tinai Jehowa Hatalla mammalembut bara petak karä ampin kaju, awang bahalap tampajahe, tuntang mangat indu kinan, tinai batang pambelom bentok pambulan, tuntang batang hapa mangasene kahalap dengan kapapa.

10. Tinai aton blua bara Eden batangdanum, tantai mambisa pambulan; djetä hambilang hetä mandjadi äpat kasampang.

11. Sampange idjä solake tå Pison

arae; djetä idjä murir hapus tanah Hawila, hetä kutoh bulau.

12. Bulau tanah tå bahalap haliae: hetä kea aton bedolagh, tinai batu sardoniks.

13. Maka aran sampange idjä duå tå Gihon; djetä idjä murir hapus tanah Kus.

14. Tinai aran sampange idjä telo tå Hidekel, darin tumbang djetä palus akan hila timor, akan tanah Asur. Sampange idjä äpat, djetä Prat.

15. Maka Jehowa Hatalla manduan olon, mingkes iä huang pambulan Eden, nakara iä nguan, manonggo tå.

16. Tuntang Jehowa Hatalla ma-metäh olon, koae: Tau bewäi ikan kuman karä bua hong pambulan toh. — (3,1.)

17. Tapi bara batang idjä hapa mangasene kahalap dengan kapapa äla ikau kumae, krana andaum kumae, toto ikau palus bagin matti.

III.—18. Maka koan Jehowa Hatalla: Djaton bahalap kea olon kabuate kalotä; jaku handak manampa kolae, idjä tau mandohop iä, idjä tandipahe.

19. Krana limbah Jehowa Hatalla djari mandjadian bara petak karä ampin meton petak, tuntang karä ampin burong penda langit, maka iä magah djetä akan Adam, mangat Adam mangarangka augh manampa aera; tumon Adam mangarä karä talo belom, djetä palus indu aerae.

20. Tumon tå Adam manggarä karä meto pambelom, tinai karä burong penda langit, tuntang karä meto hutan, tapi idjä indu kolon olon iä djaton sondaue, idjä tau mandohop iä, idjä tau indu tandipahe.

21. Tä Jehowa Hatalla mandurut tiroh tudjah akan Adam, palus iä batiroh. Tä iä manduan tolang braware idjä kabisek, palus mamaleng awae tä hapan isi.

22. Maka Jehowa Hatalla manampa tolang brawar tä, idjä djari induae bara Adam, mandjadi olo bawi, palus magah iä akan Adam.

23. Tä koan Adam: Iä toh toto tolang isi ajungku! buah iä inggarä bagin olo hatuä, bassa iä djari induan bara olo hatuä.

24. Tagal tä olo hatuä karäh malihi indu bapae, palus hindjä denga sawae; äwen duä tä akan mandjadi isi idjä. — (*Matt. 19, 5.*)

25. Maka äwen duä tä, Adam tuntang sawae, halowai; äwen dja-ton tawan mahamen.

BAGI 3.

I. Olo lawo huang dosa, jnamput setan. II. Hatalla mariksa olon; hukum Hatalla, tuntang djandjie idjä solake. III. Olon inganan bara pambulan Eden.

I. — 1. Maka handipä paham bakalilit bara karä meto hong petak, awang djari inampa Jehowa Hatalla. Maka koae dengan olo bawi: Toto kea, Hatalla djari hamauh: äla keton kuman karä bua hong pambulan toh? — (2, 16.)

2. Tä koan olo bawi deirgan handipä: Tau bewai ikki kuman bua bara karä batange hong pambulan toh.

3. Tapi tahu bua bara batange idjä tä, idjä bentok pambulan, Hatalla djari hamauh: äla keton kuman djetä, manindjeke mahin äla kea, belä keton matäi.

4. Tä koan handipä dengan olo bawi: Kwäka keton matäi!

5. Tapi Hatalla katawan, andau keton kuman djetä, matan keton palus inarang, balalu keton karäh sama kilau Hatalla, haiak kasene kahalap dengan kapapa.

6. Maka olo bawi mitä batang tä mangat indu kinan, tuntang djetä äka kakilak matä, tinaï äka kahaus belai, bassa djetä mamintar olon. Tä iä manduan buae balalu kumae, tuntang iä manenga akan banae kea, idjä dengae, palus iä kea kumae.

7. Tä matan äwen duä tä inarang, palus iä katawan arepe halowai; balalu iä manusok manambing dawen pisang indu salimpute.

II. — 8. Maka äwen tä mahining augh Jehowa Hatalla, manandjong huang pambulan, amon andau djari halemäi. Tä Adam äwen duä hasawä manjahokan arepe bara baun Jehowa Hatalla marak karä kaju hong pambulan.

9. Maka Jehowa Hatalla mambawa Adam, sambil hamauh dengae: Kwe ikau?

10. Koae: Aku djari mahining aughm huang pambulan, palus aku mikäh, krana aku halowai; tagal tä aku djari manjahokan arepkü.

11. Maka koan Hatalla: Äwedjari masuman akam, ikau halowai? Djari ikau kuman bua bara batang tä, idjä ingahanaku ikau, koangku: äla ikau kumae?

12. Tä koan Adam: Olo bawi tä, idjä tengan aim akangku, iä tä djari manenga akangku bua bara batang tä, djadi aku kumae.

13. Maka Jehowa Hatalla hamauh dengan olo bawi: Buhen gawim kalotä? Koan olo bawi: Handipä tä djari manipu aku, sampai aku djari kumae.

14. Tä koan Jehowa Hatalla mawi

handipä: Basa ikau djari kalotä gawim, tarasapa ikau bara kari meto pambelom tuntang karä meto hutan. Hapan knaim ikau akan manjarantar, tinai petak indu kinam, katahim belom.

15. Maka aku handak manjoho ikau hasingi dengan olo bawi toh, timai panakam dengan panakae; iä tä karäh mamparamok takolokm, tapi ikau karish manotok takire.

16. Tinai dengan olo bawi iä hamauh: Jaku handak mamaham kapähäm kahum ikau batihî; dengan kapähäm ikau akan luas; banam äka kakenangm, tuntang iä akan marentah ikau.

17. Tinai dengan Adam iä hamauh: Basa ikau djari manumon angh sawam, tuntang djari kuman bua bara betang tä, idjä djari ing-abanaku ikau, koangku: äla ikau kumae: maka tarasapa petak tagal ikau, tuntang kapähäm ikau akan mambelom arepmi bara petak tä kahim belom.

18. Duhi tuntang oru harajap karäh impalembut petak akam, tinai ramon tana indu kinam.

19. Dengan bâbes baum ikau akan kuman barim, sampai ikau mandjadi petak haluli; krana bara tä ikau djari induan. Krana ikau puna kawo, djari kawo kea ikau tinai.

20. Maka Adam manggarâ sawae Hawa, (*idjä belom*), basa iä indu olo handiai, idjä belom.

III.—21. Maka Jehovah Hatalla manampa akan Adam tuntang akan sawae badju upak meto, palus mangkepan tä intu äwen.

22. Tä koan Jehovah Hatalla: Itä! olon djari kilau idjä biti ita, iä kasene kahalap kapapa. Maka toh, äla iä akan manusang lengë, manduan bua bara batang pambelom

kea, palus kumae, tuntang belom katatahi!

23. Tagal tä Jehovah Hatalla munjoho äwen duä tä blua bara pambulan Eden, nakara iä malan petak, idjä bara tä iä djari induan.

24. Baln iä maharak äwen tä blua, palus mingkes-hila timor pambulan Eden Kerubäm, tuntang padang idjä ngilangilat, kakitakitau, uka manonggo djalan akan batang pambelom.

BAGI 4.

I. Anak Adam, Kain äwen duä Habel.
II. Panakan Kain. III. Set, anak Adoni.

I.—1. Maka Adam marantep sawae Hawa, tä iä batihî, tuntang manak Kain, (*dino*); sambil hamauh: Aku djari mandino olo hatuä, Jehovah tä.

2. Limbah tä iä manak tinai Habel, andie. Maka Habel mandjadi sakatik meto, tapi Kain olo pamalan.

3. Djadi, limbah tahi njelo, Kain maluput parapahe akan Jehovah hapan bua tana.

4. Tinai Habel kea mimbit anak tabiri idjä solake inakan indue, idjä baseput. Maka Jehovah manangkilik Habel tuntang parapahe. — (*Ibran. 11, 4.*)

5. Tapi Kain tuntang parapahe iä djaton manangkileke. Tä Kain paham sangit, hobah gagaritat ampin baue.

6. Maka koan Jehovah dengan Kain: Buhen ikau sangit, bulien ampin baum gagaritat?

7. Amon ikau hahalap, pudji ikau dia ingilak? Tapi amon ikau djaton bahalap, tä dosa mimpa intu

bauntonggang. Toto kahause mawi ikau, tapi ikau akan marentah marenjek djettä.

8. Maka Kain hakotak dengan andie Habel. Djadi, kahum äwen duä tä hong tana, Kain mantakan andie Habel, manatal mampatäi iä.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Kain: Kwe andim Habel? Koae: Prea aku tawae; aton aku akan manjang paharingku?

10. Tapi iä hamauh: Narai ikau djari mawi? Augh dahan andim inangkariak bara petak ngarangiaku.

11. Maka toh, tarasapa ikau hundjun petak, idjä harakang njamae manjambut dahan andim bara lengäm.

12. Amon ikau malan, maka tanam djaton akan mandjari akam; kumbakumbang tuntang daridaria ikau hong petak.

13. Maka koan Kain dengan Jehowa: Dosangku tangkalau hai, hengga djaton taraampun hindai.

14. Itäm, andau toh ikau djari maharak aku bara tanah toh, palus jaku akan manjahokan arepku bara baum, tuntang jaku akan kumbakumbang, daridaria hong petak; toh maka brangai olo idjä sondau aku, karäh mampatäi aku.

15. Tapi Jehowa hamauh dengae: Dia; malainkan äwe idjä mampatäi Kain, djetä karäh imaläh lipet udju intu olo tä. Tuntang Jehowa mangatan Kain, uka olo idjä hasondau dengae äla mampatäi iä.

16. Maka Kain hadari bara baun Jehowa, palus melai hong tanah Nod, hila timor Eden.

II.—17. Maka Kain marantep sawae; iä tä batih tuntang manak Hanogh. Tä iä manampa lewu, tuntang manggarä djetä Hanogh, tumon aran anake idjä hatuä.

18. Maka Hanogh manak Irad, tinai Irad manak Meghujael, Meghujael manak Metusael, Metusael manak Lamegh.

19. Maka Lamegh masawä duä, idjä Ada arae, idjä Silla.

20. Ada tä manak Jabal; iä tä tato baris olo, idjä melai huang tingkap benang, manggau meto.

21. Aran andie Jubal; iä tä tato baris olo pamusik biola dengan suling.

22. Maka Silla kea manak, iä tä Tubalkain, tukang tambaga sannaman. Betau Tubalkain tä Naema arae.

23. Maka koan Lamegh dengan sawae äwen duä tä: Ada tuntang Silla, hining aughku; keton, sawan Lamegh, senäh kotakku. Toto aku djari mampatäi olo bakas mamałäh himangku, tinai olo tabela mamałäh kakembangku.

24. Kain karäh imaläh lipet udju intu olo, tapi Lamegh hangkudu udju pulu.

III.—25. Maka Adam marantep sawae tinai, tä iä manak hatuä, tuntang manggarä iä Set; (*pangganti*). Krana koae: Hatalla djari manenga akangku anak beken, gantin Habel, basa Kain djari mampatäi iä.

26. Maka Set kea manak hatuä, tuntang manggarä iä Enos. Katika tä olo manampara sombajang, manusinan aran Jehowa.

BAGI 5.

Horoë utus olo idjä solake, bara Adam sampai Noegh, sapuli tilap.

1. Djetoh surat horoe panakan Adam. Katika Hatalla manampa

olon, maka iä manampae tumon ampin Hatalla.

2. Hatua bawi äwen tå inampae; palus iä mamberkat olo tå, tuntang manggarä iä Adam (*olo bara petak*) katika iä manampae.

3. Maka umur Adam djari saratus telo pulu njelo, kalawoe manak hatua, idja tumon ampin ai, sama dasare, tuntang manggarä iä Set. — (*Masm. 51, 7.*)

4. Tinai umur Adam, limbah iä djari manak Set, aton hindai hanja ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

5. Djadi katahin umur Adam djalatien ratus telo pulu njelo; tå iä matäi.

6. Maka umur Set djari saratus limä njelo, kalawoe manak Enos.

7. Tinai umur Set, limbah iä djari manak Enos, aton hindai hanja ratus udju njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

8. Djadi katahin umur Set djalatien ratus duäwalas njelo; tå iä matäi.

9. Maka umur Enos djari djalatien pulu njelo, kalawoe manak Kenan.

10. Tinai umur Enos, limbah iä djari manak Kenan, aton hindai hanja ratus limäwalas njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

11. Djadi katahin umur Enos djalatien ratus limä njelo; tå iä matäi.

12. Maka umur Kenan djari udju pulu njelo, kalawoe manak Mahalalel.

13. Tinai umur Kenan, limbah iä djari manak Mahalalel, aton hindai hanja ratus äpat pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

14. Djadi katahin umur Kenan djalatien ratus sapulu njelo; tå iä matäi.

15. Maka umur Mahalalel djari djahawen pulu limä njelo, kalawoe manak Jered.

16. Tinai umur Mahalalel, limbah iä djari manak Jered, aton hindai hanja ratus telo pulu njelo. tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

17. Djadi katahin umur Mahalalel hanja ratus djalatien pulu limä njelo; tå iä matäi.

18. Maka umur Jered djari saratus djahawen pulu duä njelo, kalawoe manak Henogh.

19. Tinai umur Jered, limbah iä djari manak Henogh, aton hindai hanja ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

20. Djadi katahin umur Jered djalatien ratus djahawen pulu dnä njelo; tå iä matäi.

21. Maka umur Henogh djari djahawen pulu limä njelo, kalawoe manak Metusalagh.

22. Tinai limbah iä djari manak Metusalagh, maka Henogh belom magon rantep Hatalla telo ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

23. Djadi katahin umur Henogh telo ratus djahawen pulu limä njelo.

24. Maka basa iä belom rantep Hatalla, iä djaton gitan hindai, krana Hatalla manduan iä.

25. Maka umur Metusalagh djari saratus hanja pulu udju njelo, kalawoe manak Lamegh.

26. Tinai umur Metusalagh, limbah iä djari manak Lamegh, aton hindai udju ratus hanja pulu duä njelo, tuntang iä mandahang manak hatua bawi.

27. Djadi katahin umur Metusalagh djalatién ratus djahawen pulu djalatién njelo; tā iā matāi.

28. Maka umur Lamegh djari sa-ratus hanja pulu dua njelo, kala-woe manak hatuā.

29. Tuntang iū manggarā arae Noagh, (*pampangat*,) koae: Iā toh karāh mampangat ita tagal karā gawin ita, tuntang tagal karā ka-haka lengān ita, tagal petak, idjā djari injapa Jehowa.

30. Tinai umur Lamegh, limbah iā djari manak Noagh, aton hindai limā ratus djalatién pulu limā njelo, tuntang iā mandahang manak ha-tuā bawi.

31. Djadi katahin umur Lamegh udju ratus udju pulu udju njelo; tā iā matāi.

32. Maka umur Noagh djari limā ratus njelo; Noagh tā manak Sem, Kam īwen telo Japet.

BAGI 6.

I. Kihal olo dahandahanga; hukum Hatalla. II. Noagh isi Hatalla, injohoe mamapan banama.

I.—1. Maka olo dahandahanga hong petak, tuntang manak anak bawi.

2. Tā anak hatuā basis olo ain Hatalla manampajah anak bawi baris olo kalunen, mitā iā bahalap ampie, balalu masawā īweīwe idjā aka kakilake.

3. Tā koan Jehowa: Roghku djaton akan hakalawan dengan olon palus katatahi, krana olon djari isi bewāi; tapi jaku handak manenga endah akae hindai saratus dua pulu njelo.

4. Katika tā olo nepilim (*olo idjā*

paham pandjang) aton hong petak; tinai limbah bara tā kea, amon anak hatuā baris olo ain Hatalla masawā anak bawi baris olo kalunen, tuntang manak mandjaria; iā tā olo gagah tā, awang djaman horan, idjā basewnt tā.

5. Maka Jehowa mitā kapapan olo tambaktambaka hong petak, karā kipen pikir atāi olo batunggal papa hantähantā.

6. Tā Jehowa manjasal, basa iā djari manampa olon hundjun petak, tuntang iā pāhā atāie tagal tā.

7. Maka koan Jehowa: Olon idjā djari inampaku, jaku handak mampalomose tinai bara petak, olon, tuntang karā meto, tinai karā talo belom awang hagoet, tuntang karā burong penda langit; krana jaku manjasal, basa jaku djari manampa djetā.

II.—8. Tapi Noagh supa asi intu Jehowa.

9. Djetoh saritan Noagh. Noagh tā olo tetek tinduh intu pangerenge. Noagh belom rantep Hatalla.

10. Maka Noagh manak hatuā, telo biti: Sem, Kam, Japet.

11. Tapi petak tapakarok rusak intu baun Hatalla, tuntang pe-tak djari kontep awi kianat, kararat olo.

12. Tā Hatalla manampajah petak; itā! djetā tapakarok rusak; krana karā isi djari napakarok arepe sala djalaē hundjun petak.

13. Maka Hatalla hamauh dengan Noagh: Kalepah karā talo belom handiai djari inukasku naharep baungku, krana petak djari kontep kihal awi kianat olon; toh itām, aku handak marusak iā haiak pe-tak.

14. Papan banama akam kajue kaju goper, awi karong huange,

dampul tä huange ruare hapan katiäi.

15. Tumon toh ikan akan mama-pae: kambo banama tä telo ratus hasa, kabukae limä pulu hasa, karanggonge telo pulu hasa.

16. Awi bambuakan banama tä idjä hasa intu galomate, tinai baun-tonggang banama tanpa hila bali-kate, papan banama tä suson telo galomate.

17. Krana itäm, jaku manjoho danum soho maleteng petak, uka mampalomes karä isi idjä kapenda langit, idjä bara tahaseng pambe-lom huange; talo belom handiai, idjä hundjun petak, akan ma-hotus.

18. Tapi dengam aku handak mam-pendeng djandjingku; keton akan tamä banama, ikau tuntang sa-wam, tinai sawan anakm haiak dengam.

19. Tinai bara karä djalahen talo belom, bara karä ampin isi, ikau akan manjoho tamä banama manduä manduä, hatuae bawie, mang-at djetä imbelom haiak dengam.

20. Bara karä burong tumon karä djalahae, tinai bara karä meto tu-mon karä djalahae, tuntang bara karä talo belom awang hagoet hun-djun petak tumon karä djalahae, manduä manduä bara genep djala-hae akan manalih ikau, mangat djetä imbelom.

21. Duan kea karä ampin talo kinan, pumpong tä, mangat djetä indu panginan, tuntang indu pang-inan karä talo belom tä.

22. Maka Noagh malalus prentah tä; iä mawie tumon karä augh sohon Hatalla.

BAGI 7.

I. Nongh tamä banama. II. Danum soho maleteng petak, mampalomes tal belom handiai.

I.—1. Limbah tä koan Jehowa dengan Noagh: Has, tamä banama, ikau tuntang karä olo humam: krana ikau gitangku tetek huang baungku marak pangereng olo toh.

2. Bara karä meto brasih duan udju hatuae, udju bawie; tapi bara karä meto pali duan manduä manduä, hatuae bawie;

3. Tinai bara karä burong penda-langit udju hatuae, udju bawie, mangat indu paranduan salepali petak.

4. Krana limbah kudju hindai jaku handak mampalawo udjan akan petak käpat pulu andau käpat pulu alem haradjur; aku handak mampa-lomes bara petak talo handiai awang aton, awang djari indjadiangku.

5. Palus Noagh mawie tuimon karä augh prentah Jehowa dengae.

6. Maka Noagh djari djahawen ratus njelo umure, metoh danum soho tä djakat petak.

7. Tä Noagh tamä banama haiak karä anake hatue, tuntang sawae, tinai sawan anake, mahakan danum soho.

8. Bara karä meto brasili, tinai bara karä meto pali, tuntang bara karä burong, bara karä talo belom, awang hagoet hundjun petak,

9. Hakatolo hakatolo, hatuae bawie, mananggoh Noagh tamä ba-nama, tumon Hatalla djari mametäh Noagh.

II.—10. Djadi, limbah kudju tä danum soho djakat petak.

11. Intu katika Noagh djari dja-hawen ratus njelo umure, bulan

duä, andau udjuwalas bulan djetä, andau tä karä lowangdanum hong äka handalem paham tä iuap, tinai karä lawang langit iuap.

12. Tä udjan papak panggar lawo akan petak käpat pulu andau käpat pulu alem haradjur.

13. Maka andau tä kea Noagh tamä banana, hαιak Sem, Kam äwen telo Japet, anak Noagh idjä hatuä tä, tinai sawan Noagh, tuntang sawan anake hatuä äwen telo.

14. Äwen tä, tuntang karä meto bariar tumon karä djalahae, tinai karä meto pambelom tumon karä djalahae, tuntang karä talo belom, idjä hagoet hundjun petak, tumon karä djalahae, karä burong tumon karä djalahae, karä ampin talo belom awang trawang, awang hapolapas.

15. Bara karä ampin talo, awang bara tahaseng pambelom, hakatolo hakatolo mananggoh Noagh tamä banana.

16. Karäkarä idjä mananggoh, bawie hatuëe bara karä ampin talo, tumon Hatalla djari manjohoe. Tä Jehowa matep lawang timbas likute.

17. Maka danum soho manjangit manjambong djakat petak käpat pulu andau; danum tä sasar mandahang, sambil manggatang banana bara hundjun petak, sampai djetä hanjut.

18. Tuntang danum soho tä manjambong paham dahangdahanga hong petak; kalotä banana hanjut hong danum.

19. Danum soho tä sasar manjambong paham haliae, gegä karä bukit gantong mahin leteng hapus penda langit.

20. Limäwalas hasa kandalem danum halau tantan bukit.

21. Tä karä isi matäi, idjä hagoet hundjun petak, karä burong, karä

meto pambelom, karä meto bariar, karä talo belom idjä hagoet hundjun petak, tuntang olon handiai.

22. Talo handiai, idjä bara tahaseng pambelom huang uronge, idjä belom hong petak lampang, lepah matäi buseng.

23. Kalotä talo handiai impalomos, awang aton hundjun sakalepah petak, karä olon tuntang karä meto, talo belom handiai awang hagoet, tinai karä burong penda langit, lepah lingis impalomos bara petak: tikas Noagh bewäi batisa, tuntang talo belom idjädengae huang banana.

24. Maka danum soho maraung hundjun petak saratus kalimä pulu andau katahie.

BAGI 8.

- I. Danum soho surut sampai nibau.
II. Noagh blua banana. Djandjin Hatalla akee.

I.—1. Maka Hatalla manahiu Noagh, tuntang karä talo belom, tinai karä meto, idjä dengae huang banana; palus Hatalla manjoho riwut manampur hundjun petak, tä danum soho surut.

2. Tinai karä lowangdanum hong äka handalem haliae tä, tuntang karä lawang langit iatep, tä udjan papak panggar tä, idjä lawo bara langit, terai tinai.

3. Djadi danum soho sasar munos bara petak akan hetähetä, danume haradjur surut, limbah saratus kalimä pulu andau tä.

4. Djadi hong bulan udju, andau udjuwalas bulan tä, banana kapian hundjun bukit Ararat.

5. Maka dannm soho djadjalan surut sampai bulan sapulu; intu

balan sapulu tā, andau idjā, tantan bukit mamala.

6. Djadi, limbah kāpat pulu andan Noagh muap bambuakan bana, idjā djari inampae,

7. Palus iā malapas burong kak, idjā kongan; djetā trawang lulang-luli, sampai danum djari lepah surut bara petak.

8. Limbah tā iā malapas burong dara, idjā kongan, mangat mitā surut danum bara petak.

9. Tapi burong dara tā djaton supa ākse tingkep, āka paie bahundjeng, palus djetā buli iā tinai, tamā banama. Krana danum magon maleteng hapus petak. Maka iā mandjuluk lengāe, manduas tamā banama.

10. Maka iā mentai hindai kudju, limbah tā iā malapas burong dara tā tinai bara banama.

11. Maka burong dara buli iā amon andau benteng halemāi; tā itā! dawen kaju undus, idjā djari ino-toke, aton hong totoke; awi tā Noagh katawan, danum djari surut bara petak.

12. Tā iā mentai hindai kudju, limbah tā iā malapas burong dara tā tinai; maka djetā palus djaton buli iā.

13. Djadi metoh njelon umur Noagh djahawen ratus idjā, bulan idjā, andau idjā, karā danum djari lepah surut bara petak. Tā Noagh mangepak galomat banama, tuntang iā mitā, petak djari lepah teah.

14. Maka bulan duā, andau duā pulu udju, petak djari lepah teah haliai.

II. — 15. Tā koan Hatalla dengan Noagh:

16. Blua bara banama, ikau haiak sawam, tuntang karā anakm, tinai sawan anakm.

17. Tuntang karā meto, karā ampin isi idjā dengam, soho blua haiak ikan, karā burong, karā meto pambelom, tuntang karā talo belom awang hagoet hundjun petak. Djetā akan magamagas hundjun petak, palus manak mandjaria, dahangda-hanga hong petak.

18. Tā Noagh blua, tuntang karā anake hatuā, tuntang sawae, tinai karā sawan anake haiak iā.

19. Karā meto, karā talo njantar, karā burong, talo belom handiai idjā hagoet hundjun petak blua bara bñama, karā karā djalahaē.

20. Tā Noagh manampa mesbehé akan Jehowa, palus iā manduan bara karā djalahan meto brasih, tuntang bara karā burong brasih, djetā ilupute akan parapah idjā ing-āhu hundjun mesbeh tā.

21. Maka Jehowa manjingut ewaue idjā mangat tā, palus koan Jehowa hong atāie: Jaku djaton maku manjapa petak tinai tagal olon, krana karā pikir atāi olo punapapa bara tabela; jaku djaton maku mampatai karā talo belom tinai, kilau gawingku toh.

22. Palus bara toh kea, katahin petak aton, djaton akan malajan wajah malan getem, sadingen blaso, musim pandang musim udjan, handau hamalem.

BAGI 9.

I. Noagh imberkat Hatalla. II. Djandjin Hatalla akan Noagh. III. Gawiin anak Noagh; Noagh manudjam masanən kadjarian anake; iū matāi.

I. — 1. Maka Hatalla mamberkat Noagh tuntang karā anake, sambil hamauh dengan īwen: Manak

keton batilatilap, suang salepah petak.

2. Maka keton äka kikäh kawan karä meton petak, karä buring penda langit, karä talo belom awang hagoet hong petak; tuntang karä lauk tasik; sakarä talo tä djari injaraghku intu lengän keton.

3. Talo handiai awang hagoet, idjä belom, djetä uras indu kinan keton; sama kilau ramon tana talo handiai tä djari inengaku akan keton. — (1, 29.)

4. Tapi äla keton kuman isie tuntang hambaruae, iä tä tuntang dahae.

5. Krana toto, dahan keton, iä tä hambaruan keton jaku handak manuntute; intu karä meto mahin djetä handak inuntutku, tinai intu lengän olon kea, intu geneb biti jaku handak manuntut hambaruan olo, basa olo puna hampahari samandiae.

6. Äwe äwe idjä manusuh dahan olo, dahae akan indu inusuh olo tinai; krana Hatalla djarai manampa olon hatamunan arepe.

7. Toh manak keton, batilatilap, batawotawon hundjun petak, da-hangdahanga hetä.

II. — 8. Tinai Hatalla hakotak dengan Noagh äwen hanak, koae:

9. Itä, jaku toh mampendeng djandjingku akan keton, palus panakan keton idjä rahian bara keton.

10. Tinai akan karä talo belom, idjä intu keton, dengan karä buring, karä meto pambelom, karä meto hutan hong petak, idjä intu keton, akan talo handiai, idjä djari blua bara banana tä, gegä akan karä meton petak.

11. Maka jaku mampendeng djandjingku kalotoh akan keton: bara

toh palus dapit djaton akan indu lomos tinai karä isi awi danum soho, tinai danum soho djaton akan manjambong haluli, marusak petak. — (2 Petr. 3, 7.)

12. Maka Hatalla hamauh: Djetoh katan djandji, idjä djari impendengku akan keton, tuntang akan karä talo belom idjä intu keton, palus sampai katatahi:

13. Liungkudjaringkesku huang baunandau, djetä indu katan djandjingku akan petak.

14. Amon aku magah baunandau mahalau petak, tä liungku karäh mamala huang baunandau.

15. Tä jaku handak mingat djandjingku, idjä inampaku akan keton, haiak akan karä talo belom karäkarä ampin isie; maka danum djaton akan manjambong tinai, sampai marusak karä isi.

16. Sana liu tä mamala huang baunandau, tä jaku handak manampajahe, mangat mingat djandji, idjä dähen palus katatahi helat Hatalla dengan karä talo belom, deng-an karä ampin isi awang hong petak.

17. Maka koan Hatalla dengan Noagh: Djetoh katan djandji, idjä djari impendengku akan karä talo belom awang hong petak.

III. — 18. Maka karä anak Noagh, idjä blua bara banana tä, djetä Sem, Kam äwen telo Japet. Kam tä bapa Kanaan.

19. Äwen telo tä uras anak Noagh; panakan äwen tä djari mananjap salepali kalunen.

20. Maka Noagh mandjadi olo pamalan, iä mimbul pambulan anggor.

21. Tuntang iä mihop danum anggor; djadi iä babusau, palus menter halowai bentok pasahe.

22. Maka Kam, bapa Kanaan tä, mitä bapae halowai, balalu masanan tä akan paharie äwen duä, idjä ruar.

23. Tä Sem äwen duä Japet manduan taph, manjalampai tä hundjun bahae, manggapi helo likute, palus mamutup kahawän bapae; tapi bane djaton manaharep bapae, belä iä mitä kahawän bapae.

24. Maka Noagh ngalunen angate awie terai kabusaue tinai, tä iä katawan, kilen anake idjä busu djari mampahawen iä.

25. Maka iä hamauh: Tarasapa Kanaan, iü akan indu rewar karä rewar paharie!

26. Tinai kose: Horumat akan Jehowa, Hatallan Sem; maka Kanaan akan mandjadi reware.

27. Kalah Hatalia mangapal Japet, tuntang iä akan melai intu karä pasah Sem; maka Kanaan akan mandjadi reware.

28. Maka umur Noagh, limbah danum soho tä, aton hindai telo ratus limä pulu njelo.

29. Tumon tä katahin umur Noagh djalatien ratus limä pulu njelo; tä iä matäi.

BAGI 10.

Heroe panakan anak Noagh; I. panakan Japet; II. panakan Kam; III. panakan Sem.

I.—1. Djetoh karä panakan anak Noagh: Sem, Kam äwen telo Japet. Limbah danum soho äwen tä manak.

2. Anak Japet awang hatuä, iä ü: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesegh, Tiras.

3. Anak Gomer awang hatuä tä: Askenas, Ripat, Togarma.

4. Anak Jawan awang hatuä tä: Elisa, Tarsis, Kitim, Dodanim.

5. Bara äwen tä djari turonmanuron karä utus olo hong karä pulau, genep utuse sama mimbit basae tuntang arä hamputae.

II.—6. Maka anak Kam awang hatuä, iä tä: Kus, Mitsraim, Put, Kanaan.

7. Anak Kus awang hatuä tä: Seba, Hawila, Sabta, Raema, Sabtegha. Anak Raema awang hatuä tä: Sgeba, Dedan.

8. Maka Kus manak Nimrod; iä tä idjä solake gagah, mandjadi kwasa hundjun petak.

9. Iä olo pamandop idjä abas intu baun Jehowa; awi tä lembut angh tanding olo: Kilau Nimrod, olo pamandop idjä abas intu baun Jehowa.

10. Maka tamparan karadjaan ajue iä tä Babel, Eregh, Akad, Kalne, djetä uras lewu hong tanah Sinear.

11. Bara tanah tä kea Asur djari lembut, palus djari mamangun Niniwe, Rehobot, Ir tuntang Kalah;

12. Tinai Resen, idjä helat Niniwe dengan Kalah; djetä lewu idja hai tä.

13. Maka Mitsraim manak Ludem, Anamim, Lehabim, Napthim;

14. Tinai Patrusim, Kasluhim, djetä idjä tato olo Pilistim tuntang olo Kaporim.

15. Maka Kanaan manak Sidon, anake idjä bakas, tuntang Het;

16. Tinai Jebusi, Emori, Girgasi;

17. Hiwi, Arki, Sini;

18. Tinai Arwadi, Semari, Homati; maka rahian bara tä karä ungkup olo Kanani tä djari kassburan.

19. Maka tikas saran tanah olo Kanani tä bara Sidon palus akan Gerar tuntang Gasa, palus akan Sodom tuntang Gomora, Adama, Seboim, gegä palus Lasa.

20. Iä tä uras panakan Kam, tumon karä djalahae, tumon basae, huang karä tanahe, huang karä hamputae.

III.—21. Maka akan Sem, kaka Japet tä kea, djari inakan anak hatuë; iä tä kea tato karä anak Heber.

22. Anak Sem awang hatuë, iä tä: Elam, Asur, Arpaksad, Lud, Aram.

23. Anak Aram awang hatuë tä: Us, Hul, Geter, Mas.

24. Maka Arpaksad manak Selah, tinai Selah manak Heber.

25. Maka akan Heber djari inakan anak hatuë duë biti; idjä Pelegh arae, (*pambagi*,) krana intu pangereng ai petak djari imbagi; maka aran paharie Joktan.

26. Joktan tä manak Almodad, Selep, Hasarmawet, Jarah;

27. Tinai Hadoram, Usal, Dikla;

28. Tinai Obal, Abimael, Sgeba;

29. Tinai Opir, Hawila, Jobal; äwen handiai tä uras anak Joktan.

30. Tanah äkae melai, bara Mesga palus Separ, bukit hatinggang tä, idjä hila timor.

31. Äwen tä uras panakan Sem, tumon karä djalahae, tumon basae, huang karä tanahe, tumon karä hamputae.

32. Djetä karä djalahae panakan Noagh, tumon karä horoe, huang karä hamputae; bara äwen tä djari turonmanuron karä utus olo, awang mananjas petak limbah danum soho.

BAGI 11.

I. Tjandi hong Babel; basaa olo im-pakahut Matalla. II. Horoe panakan Sem.

I.—1. Maka olo handiai hapus kalunen hapan augh idjä, tuntang hindjä basae.

2. Djadi, amon olo tandatandar akan hila timor, tä olo sondau tika rampar hong tanah Sinear, palns iü melai hetä.

3. Maka olo tä hakarangka sama arepe, koae: Has, ita manampa batu bata, mamapui tä buabuah. Petak bata tä indu hapee takirin batu, tinai katipäi hapee mampaleket tä, takirin ketok.

4. Maka koan olo tä: Has, ita manampa lewu akan ita, tuntang tjandi, hunjoke tempä langit, mangat ita basewut, ajaajau äla ita kaburuan akan salepah petak. — (Jak. 4, 6.)

5. Tä Jehovah mohon, handak mitä lewu tuntang tjandi, idjä inampa olo kalunen.

6. Maka koan Jehovah: Itä, olo tä uras idjä kautus, iä handiai hapan basa idjä, tuntang djetoh tam-paran karä gawie; toh olo tä djaton tarakalana malalus karä tirok atiae.

7. Has, ita mohon, ita mampakahut augh olo hetä, sampai geneb biti djaton harati augh kolae.

8. Awi tä Jehovah manaburan olon bara hetä akan salepah petak. Tä olo tä terai manampa lewu tä.

9. Tagal tä lewu tä inggaré Babel, (*kakahut*,) krana hetä Jehovah mampakahut augh karä olo kalunen, tinai bara hetä Jehovah manaburan olon akan salepah petak.

II.—10. Djetoh karä panakan Sem: Sem djari saratus njelo umure,

kalawoe manak Arpaksad, duä njelo limbah danum soho tä.

11. Tinai umur Sem, limbah iä djari manak Arpaksad, aton hindai limä ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

12. Arpaksad djari telo pulu limä njelo umure, tä iä manak Selah.

13. Tinai umur Arpaksad, limbah iä djari manak Selah, aton hindai äpat ratus telo njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

14. Selah djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Heber.

15. Tinai umur Selah, limbah iä djari manak Heber, aton hindai äpat ratus telo njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

16. Heber djari telo pulu äpat njelo umure, tä iä manak Pelegh.

17. Tinai umur Heber, limbah iä djari manak Pelegh, aton hindai äpat ratus telo pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

18. Pelegh djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Rehu.

19. Tinai umur Pelegh, limbah iä djari manak Rehu, aton hindai duä ratus djalatien njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

20. Rehu djari telo pulu duä njelo, tä iä manak Serug.

21. Tinai umur Rehu, limbah iä djari manak Serug, aton hindai duä ratus udju njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

22. Serug djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Nahor.

23. Tinai umur Serug, limbah iä djari manak Nahor, aton hindai duä ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

24. Nahor djari duä pulu djalatien njelo umure, tä iä manak Terah.

25. Tinai umur Nahor, limbah iä djari manak Terah, aton hindai sa-

ratus djalatienwalas njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

26. Maka Terah djari udju pulu njelo umure, tä iä manak Abram, Nahor äwen telo Haran.

27. Djetoh panakan Terah: Terah manak Abram, Nahor äwen telo Haran. Tinai Haran manak Lot.

28. Maka Haran matäi helo bara bapae Terah, huang tanah äkæ inakan, huang Ur, tanah olo Kasdim.

29. Maka Abram tuntang Nahor masawä; aran sawan Abram Sarai, tinai arau sawan Nahor Milka, idjä anak Haran; Haran tä bapa Milka äwen duä Jiska.

30. Sarai tä tamanang, iä djaton manak.

31. Maka Terah manduan anake Abram, tuntang äsoe Lot, anak Haran, tinai Sarai, manantue bawi, sawan anake Abram, balalu babungkat imbit äwen tä bara Ur, tanah olo Kasdim, tantai manalih tanah Kanaan. Maka äwen tä manantarang Haran, tuntang manjandahan hetä.

32. Maka katahin umur Terah duä ratus limä njelo; tä Terah matäi intu Haran.

BAGI 12.

I. Hatalla manjoho Abram babungkat akan Kanaan; iä mamberkat iü hetä.

II. Awì lan Abram mindah akan tanah Misir.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Abram: Blua, lihi tanahm, tuntang karä kolam, tinai human bapam, lius akan tanah, idjä karäli insanangku akam.

2. Maka aku handak manampa ikau mandjadi tato utus olo awaang

kar  an kar  ; jaku handak mamberkat ikau, sambil mampahai aram, tuntang manjoho ikau indu batang berkat.

3. Aku handak mamberkat idj   mamberkat ikau, aku handak manjapa idj   manjapa ikau; maka huang ikau kar   utus olo kalunen kar   imberkat.

4. T   Abram hagoet, tumon prentah Jehowa, tuntang Lot ombar i  . Maka Abram djari udju pulu lim   njelo umure, metoh i   makih Haran.

5. Abram mimbit sawae Sarai, tinai Lot, anak paharie, tuntang kar   ramoe awang djari iulihe, tinai kar   olo ajue, awang djari dinon   wen t   hong Haran; palus   wen t   babungkat, tantai manalih tanah Kanaan; palus i   sampai tanah Kanaan.

6. Maka Abram mangumbang tanah t  , palus sampai lewu Sighem, sampai pulau kaju elah, idj   More aerae. Maka katika t   olo Kanani aton melai hong tanah t  .

7. Maka Jehowa mamprahan arepe akan Abram, tuntang hamauh dengae: Akan panakam aku handak manenga tanah toh. T   i   manampa het   mesbeh akan Jehowa, idj   djari mamprahan arepe akeae.

8. Tinai i   babungkat bara het  , manintu bukit hatinggang idj   hila timor Betel, tuntang mampendong tingkap benange helat Betel deng-an Ai, Betel hila barat, Ai hila timor; het   i   manampa mesbeh akan Jehowa, tuntang sombjang, masanan aran Jehowa.

9. Limbah t   Abram tandar hetähetä, djaladjalan akan hila salatan.

II.—10. Krana tanah t   awilau.

Tagal t   Abram lius manalih tanah Misir, handak namu  i het  , basa lau paham hong tanah Kanean.

11. Djadi, amon i   djaladjalan tokep, lawoh tam   Misir, maka koae dengansawae Sarai: It  m, tawangku ikau olo bawi idj   bahalap ampin baum.

12. Toh kar  h, amon olo Misir mit   ikau, toto   wen hamauh: t   sawae! T     wen kar  li mampat  iaku, mambelom ikan.

13. K  l  h sewut arepm betauku, mangat jaku bontong tagal ikau, tuntang hambaruangku belom awim.

14. Djadi, sana Abram tam   Misir, olo Misir mit   olo bawi t  , i   paham bahalap ampie.

15. Tinai kar   mantir Parao kea mit   i  , palus manara i   intu baun Parao; balalu olo bawi t   induan akan dalam Parao.

16. Tuntang i   tau basarae deng-an Abram tagal olo bawi t  , sampai Abram mandino ar   tabiri, sapi, kalidai hatu  e, rewar hatu   bawi; kalidai bawie tuntang onta.

17. Maka Jehowa paham mangap  h Parao, tuntang olo humae, tagal Sarai, sawan Abram.

18. T   Parao mangahau Abram, sambil hamauh: Kilen gawim kalot   dengangku? buhen ikau djaton djari masanan akangku i   t   sawam?

19. Buhen koam: i   betauku; — sampai aku handak manduan i   akan sawangku? Maka toh, it  m, toh sawam, duan i  , lius.

20. Tuntang Parao manjoho olo ajue tagal i  , uka magah mindah i  , tuntang sawac, tuntang talo handiai awang ai.

BAGI 13.

I. Abram buli Kanaan; ia hambilang dengan Lot. II. Hatalla manontong djandjie dengan Abram.

I.—1. Tumon tā Abram buli bara Misir akan hila salatan Kanaan, iā, sawae, tuntang talo han-dai swang ai; tinai Lot kea' mam-pahaiaik iā.

2. Maka Abram paham kata-tane, miagkes kutoh meto, salaka bulan.

3. Maka iā tandatandar bara hila salatan sampai Betel, sampai iākai djari manpendeng tingkape bilih, helat Betel dengan Ai;

4. Mimes iāka mesbeh, idjā djari inampue hetā bilih. Tuntang Abram sombjang hetā, masanan aran Jehowa.

5. Maka ain Lot kea, idjā mam-pahaiaik Abram, arā tabiri, sapi tun-tang tingkap benang.

6. Djadi, tanah djaton tau iāka awes tā hindja, krana karā kawan metoe pahalau arā, sampai iā djaton tau melai hindja.

7. Tinai sakatak meton Abram haklahi dengan sakatak meton Lot. Aton kea katika tā olo Kanani dengan olo Peresi melai hong ta-nah tā.

8. Maka koan Abram dengan Lot: *Ela ita hanjaing sama arep ita, iā kea anak olohku dengan anak olohm, krana ita toh idjā ka-lambutan.*

9. Djaton salepah tanah tā intu benn? kalkit ita hambilang; amon ikau mintih tanah hila sambil, jaku handak mindah akan hila gantau, tinai amon ikau mintih tanah hila gantau, jaku handak mindah akan hila sambil.

10. Tā Lot mariaran matae, mita salepah tanah saran Jordan, djetsa bisabise awi batangdanum. Krana helo bara Jehowa djari marusak Sodom tuntang Gomora, hapus ta-nah tā palus sampai Soar kilau pambulan Jehowa, kilau tanah Misir.

11. Tumon tā Lot mintih tanah hapus saran Jordan, palus Lot ba-bungkat akan hils timor, djadi ēwen duā tā hambilang.

12. Abram melai hong tanah Kanaan, Lot melai intu karā lewu ta-nah rampar saran Jordan, iā mam-pendeng tingkape tatandar sampai Sodom.

13. Maka olo Sodom tā papa; olo tā paham badosa intu Jehowa.

II.—14. Maka koan Jehowa dengan Abram, limbah Lot djari hambilang dengae: Toh riaran matam, tampajah karā iākam toh akan utara, salatan, timor tuntang barat.

15. Krana salepah tanah idjā gitam aku handak manengae akam, tuntang akan panakam palus sam-pai katatahi.

16. Aku handak mangapal pan-akam kilau baras hong petak. Amon olo tau misā baras hong petak, tā maka panakam taraisi kea.

17. Mendeng, kumbang tanah toh kamboe kalombahe, krana aku han-dak manenga tā akam.

18. Maka Abram mandjawut ting-kape, hagoet, tuntang iā sampai palus melai intu pulau batang elah, idjā ain Mamre, idjā darah Hebron; hetā iā balalu manampa mes-beh akan Jehowa.

BAGI 14.

I. Äpat radja masang Sodom; olo Sodom katabanan; Lot tamput kea.
II. Abram mawat, maliwus äwen tå.

I.—1. Djadi, katika tå Amrapel radja Sinear, Ariogh radja Elasar, Kedarlaomer radja Elam, tuntang Tideal radjan olo kapir,

2. Masang Bera radja Sodom, Birsa radja Gomora. Sinab radja Adama, Semeber radja Seboim, tuntang radjan lewu Bela, djetä lewu Soar.

3. Äwen samandiai tå hakampe-leng hong padang Sidim, idjä kantontoli danau ujah.

4. Duäwalas njelo äwen tå djari mamenda Kedarlaomer, tapi njelo telowalas äwen malekak arepe bара ia.

5. Djadi, njelo äpatwalas Kedarlaomer, tuntang karä radja idjä mandohop ia, maranggar, palus mamukul olo Repaim intu Asterotkarnaim, tinai olo Susim intu Ham, tinai olo Emim intu Sawekiriataim,

6. Tinai olo Hori intu Seir, bukit ajue, palus sampai Paran, idjä hadarah dengan padang tunis be-njem tå.

7. Limbah tå äwen tå haluli ti-nai, palus sampai Enmispat, ia tå Kades, palus mamukul hapus tanah olo Amalek, tinai olo Emori, idjä melai hong Hasesontamar.

8. Tå radja Sodom tuntang radja Gomora, tinai radja Adama, radja Seboim tuntang radja Bela, djetä Soar, hagoet manambang äwen, pa-lus mamadju oloe mangalahi hong padang Sidim;

9. Mangalahi Kedarlaomer, radja Elam, Tideal, radjan olo kapir, Amrapel, radja Sinear, tuntang Ariogh,

radja Elasar, äpat radja malawan limä radja.

10. Maka hong padang Sidim aton kutoh tambowong napta; djadi radja Sodom dengan radja Gomora hadari, palus lawo intu tambowong idjä hetä, tinai karä olo awang batisa hadari akan hundjun karä bukit.

11. Tå asang tå marampas karä ramon olo Sodom dengan Gomora, tuntang karä talo kinan, palus buli.

12. Tinai olo tå manawan Lot kea, anak paharin Abram, tuntang marampas karä ramoe, balalu buli: krana ia melai hong Sodom.

II.—13. Tå idjä biti baris äwen idjä hadari dumah, mimbit brita akan Abram, olo Ibrani, idjä melai saran pulau batang elah, awang ain Mam-re, olo Emori, paharin Eskol äwen duä Aner; äwen tå pakat dengan Abram.

14. Sana Abram mahining akäe katabanan, maka ia manenga gang-gaman akan karä reware, awang sanggam klahi, uras djetä djari ina-kan huang humae, telo ratus ha-njawalas biti karë, balalu ia mang-goang asang tå sampai Dan.

15. Hetä ia mamadju karä reware, mampi asang tå hamalem, mamukul ia balalu manggoang ia sampai Ho-ba, idjä hila sambil Damaskus:

16. Tuntang manduan karä ramo, awang djari irampus olo tå; tinai akäe Lot imbite buli kea, tuntang karä ramoe, tinai karä olo bawi tuntang olo arä handiasi.

17. Amon ia buli limbah mamukul Kedarlaomer tuntang karä radja idjä dengae, tå maka radja Sodom hagoet manambang ia sampai pa-dang Sawe, idjä bagarä padang radja.

18. Maka Melghisedek, radja Salem, mimbit tepong dengan anggor; iä imam pangkahai Hatalla. — (*Masm. 110, 4. Ibran. 7, 1.*)

19. Iä mamberkat Abram, koae: Imberkat ikau, o Abram, intu pangkahai Hatalla, Tempon langit tuntang petak.

20. Imberkat Hatalla idjä pangkahai, idjä djari mandjuluk asangm intu lengäm. Maka Abram manenga akae karä ramoe, midjä dalam sapulu.

21. Maka koan radja Sodom dengan Abram: Karä olon tengah akangku, tapi karä ramo duan akam.

22. Tapi koan Abram tombah augh radja Sodom: Jaku djari manggatang lengängku, sumpah intu Jehowa, Hatalla idjä pangkahai, Tempon langit tuntang petak;

23. Aku djaton maku manduan talo enen bara karä ramom, rapak pisi pidjang pilus mahin dia, uka sła ikau hamauh: aku toh djari manatan Abram.

24. Baja talo awang djari kinan olo tabela toh; tinai bagin Aner, Eskol tuntang Mamre, idjä djari onba mandohop aku, soho äwen tä manduan bagie.

BAGI 15.

I. Kapertijahan Abram ingarasan Hatalla. II. Hatalla mandahen djandjie dengan Abram.

I.—1. Limbah tä augh Hatalla sampai Abram huang panggitae, koae: Äla mikäh, Abram, aku toh talawangm, upahm idjä paham kahie.

2. Tä koan Abram, Joh Tuhan, Jehowa, akan en tengam akangku, krana jaku unggounggol kabuatku bewai, djaton manak, baja mandur humangku Elieser toh, olo Damaskus.

3. Tinai koan Abram: Itäm, akangku ikan djaton djari manenga anak, toh itäm, anak reworku akan manjores aku.

4. Maka augh Hatalla sampai iä, koae: Iä tä djaton akan manjores ikau, tapi idjä lembut bara bentengm, iä karäh manjoses ikau.

5. Tä iä magah iä akan ruar, sambil hamauh: Tanggera langit, isä karä bintang; tau ikau misse? Tinai koae dengae: Kakai karä panakam dapit.

6. Maka iä pertjaja augh Jehowa, djetä itong Jehowa akae indu kateteké. — (*Rom. 4, 3.*)

II.—7. Tinai koae dengae: Jaku toh Jehowa, idjä djari mimbit ikau blua bara Ur hong tanah Kasdim, mangat manenga tanah toh indu joresam.

8. Maka koae: O Tuhan, Jehowa, kilen maka aku toto tau katawan, aku akan manduan tä indu joresangku?

9. Koae dengae: Duan akangku idjä kongan sapi bawie, idjä telo njelo umure, tinai kambing bawie idjä kongan, idjä telo njelo kea umure, tinai idjä kongan kambing hatuse, idjä telo njelo kea umure, tinai idjä kongan burong kuku, tuntang anak burong dara idjä kea.

10. Maka iä mimbit akae karä talo tä, manjila tä sila haruü, tuntang mingkes genep tisinge hatandipah; tapi burong tä iä djaton manjilae.

11. Maka burong bariar mohon,

mantakan hantue tä, tapi Abram maharak djetä.

12. Djadi, haiak matanandau lius belep, tiroh tudjah hadurut akan Abram; tä itä! pampikäh tuntang kakaput paham majangkulep iä.

13. Tä koan Tuhan dengan Abram: Buah ikau katawan, panakam karäh namuäi hong tanah olo beken, tuntang manempo olo tanah tä; olo tä karäh mahanjek iä äpat ratus njelo katahie.

14. Tapi aku handak mahukum utus olo tä, idjä äka äwen manempo; limbah tä panakam karäh hagoet bara hetä tuntang paham katataue.

15. Maka ikau karäh buli tato hiangm dengan salamat; amon ikau paham kabakasm ikau karäh ingubur.

16. Maka girir idjä äpat karäh buli tanah toh tinai, krana kardharakan olo Amori hindai djari ombet ukure katontoh.

17. Maka amon matanandau djari belep, tuntang talo djari kaput, itä! tannur idjä hasehasep, tuntang sewan idjä manjala mahoro helat tising meto tä.

18. Intu andau tä Hatalla mararat mandähen djandjie dengan Abram, koae: Akan panakam aku djari manenga tanah toh, bara batangdanum Misir, palus sampai batangdanum idjä hai tä, batangdanum Prat.

19. Tanah olo Keni, olo Kenisi, olo Kadmori,

20. Olo Het, olo Peresi, olo Repaim,

21. Olo Amori, olo Kanani, olo Girsasi, olo Jebusi.

BAGI 16.

Hagar, rewar bawi ain Sarai, manak Ismael akan Abram.

1. Maka Sarai, sawan Abram, djaton manak akae; tapi aton reware bawi, olo Misir, idjä Hagar arae.

2. Tä koan Sarai dengan Abram: Itäm, Jehowa djari matep parnakancku, aku djaton tau manak; kilah hindjä rewarku idjä bawi tä; ajaa jau iä manak akangku. Maka Abram manumon augh Sarai.

3. Tä Sarai, sawan Abram, manduan Hagar, olo Misir, reware idjä bawi, limbah Abram djari melai hong tanah Kanaan sapulu njelo, palus manenga iä akan banae, indu gundike.

4. Maka iä hindjä Hagar, tä iä batih. Djadi amon iä mangkemä arepe batih, tempoe idjä bawi batawah intu matae.

5. Tä koan Sarai dengan Abram: Tawah olo mawi aku käläh lawo akam! aku djari manenga rewarku intu sapangkum, toh basa iä mangkemä arepe batih, maka aku batawah intu matae; käläh Jehowa manutus akan koä.

6. Maka koan Abram dengan Sarai; Itäm, rewar magon penda lengäm; käläh ikau mawi iä tumon kahandakm. Djadi, Sarai handak mamparandah iä; tä iä babuhau.

7. Maka Malaikat Jehowa sondau iä tokep lowangdanum hong padang tunis benjem, tokep lowang danum tä, idjä intu djalan akan Sur.

8. Maka koae: Hagar, rewar Sarai, bara kwe panumahm, akan kwe tintum? Koae: Jaku babuhau bara baun tempongku Sarai.

9. Tä koan Malaikat Jehowa dengae: Buli tempom tinai, pa-randah arepm mamenda lengae.

10. Tinai koan Malaikat Jehowa dengae: Aku handak mangapal panakam, sampai djetä djaton tara-sa hindai awi karæ.

11. Tinai koan Malaikat Jehowa dengae: Itäm, ikau toh batihî, ikan karäh manak hatuä, sewut aree Ismael, (*Hatalla mahining*), besa Jehowa djari mahining ka-djakäm.

12. Iä karäh mandjadi olo, idjä kilau kalidai hutan dasare; lengae karäh malawan olo handiai, tinai lengän olo handiai karäh malawan iä; tuntang iä karäh magon me-lai intn bann karä paharie.

13. Maka iä manjewut aran Je-howa, idjä hakotak dengae: Ikau toto Hatalla idjä Panjengok. Krana koae: Djaton aku djari mitä hetoh iä, idjä manjengok aku?

14. Tagal tä, lowangdanum tä inggarä olo: lowang ain Idjä Belom, Idjä Manjengok; djetä helat Kades dengan Bered.

15. Maka Hagar manak hatuä akan Abram; tä Abram manggarä anake, idjä inakan Hagar akae, Ismael.

16. Abram hanja pulu djahawen njelo umure, metoh Hagar manak Ismael akae.

BAGI 17.

I. Hatalla maharat mandähen djandjie dengan Abram; iä mindah aree mandjadi Abraham. II. Iä manjoho Abraham ha-venet, indu katan djandjie. III. Hatalla mindah aran Sarai mandjadi Sarah, sam-bil mandjandji, iä karäh manak hatuä akan Abram. IV. Abraham injunat, tuntang karä olo ajuc.

I. — 1. Metoh Abram djalatien

pulu djalatien njelo umure, Je-howa mamprahan arepe akan Abram, sambil hamauh dengae: Jaku toh Hatalla idjä djaton tikas kwasangkn, tandjong ikau intu baung-ku, tetetetek ikan.

2. Maka aku handak mampendeng djandjingkn akam, tuntang aku handak mangapal ikau paha-paham.

3. Tä Abram makingkep baue sampai petak; tinai Hatalla hako-tak dengae, koae:

4. Jaku, itäm, djandjingku aton akam, ikau karäh indu tato arä ntus olo.

5. Toh aram djaton Abram hin-dai, (*tato hai*), tapi Abraham (*tato arä utus*) aram toh, krana aku djari manampa ikau mandjadi tato arä utus olo.

6. Aku handak mangapal ikau paham haliae, arä utns olo handak impalembutku bara ikau, tinai arä radja kea akan turonmanuron bara ikau.

7. Aku handak mampendeng djandjingku akam, tuntang akan panakam rahian bara ikau, huang karä hamputae, indn djandji palus katatahi; aku toh indu Hatallam tuntang akan panakam rahian bara ikau.

8. Akam, tinai akan panakam rahian bara ikan, aku handak ma-nenga tanah, idjä äkam namuüi, salepah tanah Kanaan, indu bagin keton palus katatahi; tuntang aku handak akan Hatallae.

II. — 9. Tinai koan Hatalla deng-an Abraham: Ikan toh akan ma-haga djandjingku, ikau tuntang panakam rahian bara ikau huang karä hamputae.

10. Maka djetoh djandjingku: keton, tuntang panakan keton

rahian bara keton, akan mahaga tä indu katae akangku, iä tä: sa-karä keton idjä hatuä indu injunat.

11. Keton akan manjunat isi ku-lop, djetä akan katan djandjingku dengan keton.

12. Karä anak hatuä, amon iä kahanja andau umure, akan injunat, lepalepah awang hatuä sa-mandiai huang karä hamputan keton, alo idjä djari inakan huang human keton, alo idjä djari imili keton bara olo beken, awang dja-ton panakan keton.

13. Alo idjä inakan huang hu-mam, tuntang idjä djari imilim hapan rear, djaton tau dia injunat; tumon tä djandjingku toh intjatjak huang isin keton palus katatahi.

14. Maka olo hatuä idjä kulop, amon iä djaton injunat, hambaruan olo tä karäh impatäi bara hampu-tae, olo tä djari mangarak djan-djingku.

III.—15. Tinai koan Hatalla dengan Abraham: Æla ikau mang-gara aran sawam Sarai hindai, tapi Sarah aerae katontoh.

16. Krana aku handak mamber-
kat iä, tuntang manjoho iä ma-nak hatuä akam; toto aku handak
mamberkat iä, sampai iä mandjadi
indu arä utus olo; tinai arä radja
kea akan lembnt bara iä.

17. Ta Abraham mahukup baeu sampai petak, haiak ngumingumi,
sambil hamauh huang atäie: Tau olo idjä saratus njelo umure ma-nak? Tau Sarah manak, sangkom iä djalatiens pulu njelo umure?

18. Maka koan Abraham dengan Hatalla: Kaläh djaka Ismael belom intu baum!

19. Koan Hatalla: Toto, sawam

Sarah karäh manak hatuä akam. sewut aerae Isaak; akae tä aku handak mampendeng djandjingku. tuntang akan panakae rahian bara iä, indu djandji palus katatahi.

20. Maka tagal Ismael tä aku djari manarima aughm kea; itäm, aku djari mamberkat iä, jaku han-dak manjoho iä dahangdahaha, tntang paham haliae aku handak mangapal iä. Iä karäh manak duawalas radja, utus olo idjä ba-kapal aku handak mampalembute bara iä.

21. Tapi djandjingkn handak im-pendengku akan Isaak, idjä karäh inakan Sarah akam, wajah kalotoh kea, njelo idjä rahian.

22. Limbah tä iä terai hakotak dengae, palus Hatalla mandai ka-gambo, malahi Abraham.

IV.—23. Ta Abraham manduan anake Ismael, tuntang anak olohe handiai, idjä djari inakan huang humae, tinai reware handiai, awang djari imilie hapan rear, lepah karäkarä olo hatuä idjä ungkup hu-mae; balalu iä manjunat isi ku-lope intu andau tä kea, tumon sohon Hatalla dengae.

24. Maka Abraham djari djala-tien pulu djalatiens njelo umure, metoh iä injunat.

25. Anake Ismael djari telowa-las njelo umure, metoh iä injunat.

26. Haiak andau tä kea Abra-ham injunat tuntang anake Is-mael.

27. Tinai karä olo hatuä ung-kup humae, idjä inakan huang humae, tuntang idjä djari imilie bara olo, injunat kea haiak dengae.

BAGI 18.

I. Hatalla madja Abraham. II. Iä masuman akae, iä handak marusak Sodom dengan Gomora. Abraham blaku akan olo hetä.

I.—1. Limbah tä Jehowa madja iä saran pulau kaju elah, idjä ain Mamre, kahum iä mondok intu bauntonggang tingkape, totok andau mandang.

2. Amon iä mariaran matae, manampajah, itä! olo hatuä telo biti mendeng tandipah iä. Sana iä mitä äwen tä, maka iä hadari bara banntonggang tingkape, manam-bang äwen, palus sontop akan petak;

3. Sambil hamauh: Tuhan, djaka aku djari supa asi intu matam, ala ikau mahalau rewarw.

4. Käläh jaku manjoho olo manduan danum isut, hapa mamenjau pain keton; käläh keton mondok sassinggoh penda kaju toh.

5. Aku handak blaku tepong isut, hapa mamparigas arep keton, limbah tä keton tau hagoet, krana keton djari madja rewar keton. Maka koan äwen: Awi bewäi tu-mon aughm.

6. Palus Abraham hadari akan tingkape, manalih Sarah, sambil hamauh: Has gulong, opet tunek tepong barang telo supak, tampa apam.

7. Limbah tä Abraham hadari tanggoh kawan sapi, palus manduan anak sapi, idjä kaharetan angate tuntang bahalap, sambil manenga tä akan reware; iä tä manjikap arepe manatap tä.

8. Tinai iä manduan kedju, djohon tusun sapi, tuntang anak sapi, idjä djari inguae, mingkes tä intu baun äwen, tuntang bitie

mendeng darah äwen penda kaju tä, palus äwen kuman.

9. Tä koan äwen tä dengae: Kwe sawam Sarah? Koae: Kahamae, hong tingkap.

10. Tä koan idjä biti äwen tä: Toto, jaku handak madja ikau tinai njelo harian, wajah talo lembut kalotoh kea, tä maka sawam Sarah karäh aton anake hatuä. Maka Sarah tarahining aughe tä bara serok atep tingkap, idjä inalikut äwen tä.

11. Maka Abraham äwen duä Sarah djari bakas, pandjang umure, sampai Sarah djari terai peres bawi.

12. Tagal tä Sarah tatawä huang atäie, koae: Kilen, toh ita akan hakangkuling tinai, metoh aku djari bakas, tuntang tuangku bakas kea!

13. Maka Jehowa hamauh deng-an Abraham: Buhen Sarah tatawä, koae: toto kea jaku tau manak hindai, metoh aku djari bakas?

14. Aton kea talo idjä, awang djaton tau iawi Hatalla? wajah idjä djari inukasku aku handak madja ikau, wajah talo lembut kalotoh kea, tä maka Sarah karäh aton anake hatuä.

15. Maka Sarah milim, koae: Djaton aku djari tatawä. Krana iä mikäh. Tapi koae: Dia, toto ikau djari tatawä.

II.—16. Tä äwen telo tä hagoet bara hetä, manintu Sodom; tuntang Abraham ombo ahate magamagah äwen.

17. Koan Jehovah dengae: Tau aku manjahokan bara Abraham talo idjä handak iawiku?

18. Basa Abraham toto karäh indu utus olo idjä bakapal tuntang kwasa, tinai karä utus olo kalunen karäh imberkat huang iä.

19. Krana aku djari kasene iä, mangat iä mamehä karä anake tuntang hapus ungkup olo humae, awang raihan bara iä, naka olo tä manjak djalan Jehowa, tuntang mawi katetek, kabudjur, mangat Jehowa malalus intu Abraham karä augh, idjä djari indjan-djie akae.

20. Tinai koan Jehovah: Basa britan kihal Sodom dengan Gomora djari paham, tinai basa ksalan olo tä paham kabehate,

21. Toh maka aku handak mohon palus mitäe, djaka toto tumon brita, idjä djari sampai aku, djaka olo tä toto djari sampai ukur ksalae; tinai djaka dia, mangat aku katawan tä kea.

22. Tä äwen duä tä hagoet bara hetä, manintu Sodom, tapi Abraham magon manaharep baun Jehovah.

23. Palus Abraham manggapi, koae: Handak kea ikau mampalomos olo tetek haiak dengan olo darhaka?

24. Mikäh aton limä pulu olo tetek hong lewu tä; handak kea ikau mampalomos äwen tä, djaton ikau maku masi lewu tä sabab limä pulu olo tetek, idjä huange?

25. Äla haliae ikau kalotä-gawim, sampai mampatäi olo tetek haiak dengan olo darhaka, manjama olo tetek dengan olo darhaka; äla haliae ikau kalotä! Idjä Hakim salepah kälunen, djaton patut iä budjubudjur huang karä gawie?

26. Koan Jehovah: Amon aku supa huang lewu Sodom limä pulu olo tetek, tä aku handak masi salepah lewu tä tagal äwen.

27. Maka tombah Abraham, koae: Itäm, aku mampahanji arepku ha-

kotak dengan Tuhan, alo jaku petak tuntang kawo bewäi.

28. Mikäh aton hetä tapas limä biti bara limä pulu tä; handak ikau marusak salepah lewu tagal limä biti tä? Maka koae: Aku djaton handak marusak iä, amon aku sondau äpat pulu limä biti hetä.

29. Tä Abraham sasar manontong kotake dengae, koae: Mikäh aton äpat pulu hetä? Maka koae: Tä aku djaton handak mawi lewu tagal äpat pulu tä.

30. Tinai koan Abraham: Äla Tuhan blait, aku hakotak hindai; mikäh aton telo pulu hetä. Maka koae: Aku djaton handak mawi lewu tä, amon aku supa telo pulu hetä.

31. Maka koan Abraham: Itäm, aku mampahanji arepku hakotak dengan Tuhan; mikäh aton duä pulu hetä. Koae: Tä aku djaton maku marusak lewu tagal duä pulu tä.

32. Tepa koan Abraham: Äla Tuhan blait, aku hakotak baja sindä toh tinai: mikäh aton sapulu hetä. Maka koae: Tä aku djaton maku marusak lewu tagal sapulu tä.

33. Tä Jehovah hagoet, limbah iä djari mahapus karä aughe dengan Abraham; palus Abraham buli kalekae tinai.

BAGI 19.

- I. Sodom irnsak, Lot ihaga.
II. Katulah Lot dengan anake idjë bawi.

I.—1. Maka malaikat duäduä tä sampai Sodom, amon andau djari halemäi. Lot mondok intu bauntonggang Sodom; sana iä mitä

äwen tä, iä mendeng, manambang äwen, pulus sontop akan petak,

2. Sambil hamauh: Johtuangku, kälöh madja human rewar keton, melai keton alem toh, penjau pain keton, haiak djadjeuw karöh keton tau misik, hagoet tinai. Maka koan äwen: Dia, ikäi handak bara malem intu djalan alem toh.

3. Maka iä paham musok äwen, sampai äwen tä madja humae; tä iä mawi panginan acae, manampa spam, palus äwen tä kuman.

4. Maka helo bara äwen tä lius batiroh, karë olo lewu tä awang hatuë, djeta olo Sodom, bakas tabela, djari mangapong huma tä, lepah olo arä handiae bara hapus lewu.

5. Tuntang olo tä mangkariak mawi Lot, koae: Kwe olo hatuë tä, idjä djari madja ikau alem toh? Agah iä blua akan ikäi, mangat ikäi dengae.

6. Tä Lot blua, manalih äwen intu bauntonggang, haiak mangantjing blawang timbas likute,

7. Sambil hamauh: O paharingku, åla pahalau kapapan keton kalotä!

8. Itä, aton anakku bawi duä biti, idjä hindai djari katawan olo hatuë; äwen tä handak implauku akan keton, awi iä tumon kahandak keton; tapi åla marajap olo hatuë toh, krana iä djari tamä kandjungen sapaku.

9. Koan olo arä tä: Has, etoe-toh ikau! Limbah tä koae: Olo manjelat toh, idjä mangabpat djari dumah, handak ompat mangkalewu hetoh; tinai toh iä handak maren-tah? Takan! toh ikäi handak mawi ikau paham haream bara olo tä, idjä madja ikau. Palus olo arä tä paham maroboh Lot, tinai äwen

manggapi, handak mangarak bla-wang.

10. Tä äwen duä tä, idjä huang huma, mandjudju lengäe, manduan Lot tamä denga huang huma, balalu mangantjing blawang.

11. Palus äwen tä njalan tutup matan olo hatuë, awang ruar bauntonggang, bara awang tabela palus awang bakas, sampai olo tä häka, djaton tau sondau bauntonggang.

12. Tä koan äwen duä tä dengan Lot: "Awe hindai kolam hetoh? aton manantum, atawa anakm hatuë bawi? olo handiae idjä karam-pim huang lewu toh, imbit äwen blua bara hetoh.

13. Krana ikäi handak marusak kaleka toh, basa britan kihale djari paham intu baun Jehowa: Jehowa djari manjoho ikäi marusake.

14. Tä Lot hagoet, hakotak dengan bakalmanantue äwen duä, idjä djari misek anake, koae: Has keton, dari bara hetoh, krana Je-howa handak marusak lewu toh. Tapi iä injewut bakalmanantue tä kilau huräh bewäi.

15. Maka amon langit handak mahindang, malaikat manjoho Lot manggulong arepe, koae: Has ikau, dari, duan sawam, tuntang anakm bawi duäduä idjä hetoh, belä keton kea nihau tamput hukum lewu toh.

16. Tapi iä rangkah; tä äwen duä tä manjingkap lengäe, tuntang lengän sawae, tinai lengän anake bawi duäduä, basa Jehowa tantai masih äwen, palus magah äwen tä blua, haru malekak iä, amon iä djari ruar lewu.

17. Djadi, amon äwen duä tä djari magah äwen Lot blua akan ruar lewu, koan Tuhan: Haga-

hambaruam, ala tampalian, ala melai lakau hapus toh; hakan arep keton akan bukit, bela keton nihau.

18. Maka koan Lot dengae: *Æla, Tuhan!*

19. Itäm, toh rewarmp djari supasi intu matam, tuntang kahalapm djari hakutoh intu aku akan maha-haga hambaruangku belom. Tapi aku djaton tau ihaga intu bukit, mikäh aku buah kapähä balalu matai.

20. Itäm, kanih aton lewu tokep, mangat mahakan akan hetä, tuntang lewu tä korik. Soho aku mambelom arepku akan hetä, dia iä tä toto korik bewäi? mangat hambaruangku belom!

21. Maka koan Tuhan tombah aughe: Itäm, aku handak masih ikau huang perkara toh kea, aku djaton maku mambalik lewu idja koam tä.

22. Gulong ikau, hakan akan hetä, krana aku djaton tau mawi talo enen, sampai ikau djari tamä hetä. Tagal tä lewu tä inggarä Soar. (*Idja korik.*)

23. Maka matanandau haru lembut bara petak, metoh Lot tamä Soar.

24. Tä Jehowa malaboh barirang tuntang apui bara langit mawi Sodom tuntang Gomora.

25. Palus iä mambalik karä lewu tä, tntang hapus kaleka rampar hetä, mampalomos olo handiai, idja omba mangkalewu hetä, tinai kartalо tumbun petak.

26. Maka sawan Lot tampaliau likute, balalu salah djadi toros ujah.

— (*Luk. 17, 32.*)

27. Maka Abraham hagoet haiak djadjewu andau tä kea, manalih akae djari mendeng naharep baun Jehowa.

28. Baue manaharep Sodom denga-an Gomora, tuntang hapus tanah rampar hetä; ia manampajah, itä! asep njalawowok bara tanah tä, kilau asep tannur.

29. Kalotä metoh Hatalla marusak karä lewu hong tanah rampar tä, maka ia mingat Abraham, palus magah Lot mahakan karusak tä, metoh ia marusak lewu tä, idja aka Lot.

II.— 30. Maka Lot hagoet bara Soar palus melai intu bukit, haiak anake bawi äwen duä. Krana iä mikäh melai intu Soar; djadi iä melai huang hnngkap batu, tuntang anake bawi äwen duä.

31. Tä koan idja kakae mawi andie: Bapa ita djari bakas, tuntang djaton olo hatuä hindai hong tanah, idja akan masawä ita tumon hadat salepah kalunen.

32. Has, koä mampihop bapa koä hapan anggor, tä koä handak batiroh dengae, mangat mawi paranduan bara bapa koä.

33. Palus alem tä äwen duä tä mampihop bapae hapan anggor; tuntang idja kakae tä manalih, menter batiroh dengan bapae; maka iä djaton katawan penter pantirohe tuntang kamisike.

34. Maka andau tinai idja kakae tä hamauh dengan andie: Itäm, alem malem aku djari menter batiroh dengan apangku; käläh alem karäh kea koä handak mampihop iä hapan anggor; tä käläh ikau tamä, menter batiroh dengae, mangat koä mawi paranduan bara bapa koä.

35. Djadi alem tä kea iä mampihop bapae hapan anggor. Palus idja andie tä manalih, menter batiroh dengae; maka iä djaton katawan penter pantirohe tuntang kamisike.

36. Maka anak Lot idjä bawi
daaduā batilii awi bapae.

37. Idjä kakae tā manak hatuā,
tuntang manggarā aerae Moab; ia
tā tato olo Moab idjä palus an-
daan toh.

38. Tinai idjä andie kea manak
hatuā, tuntang manggarā aerae Ben-
amni; ia tā tato olo Ammon
idjä palus andau toh.

BAGI 20.

I. Radja Abimelegh manduan sawan
Abraham. II. Iā iliae tinai tuntang
arā talo indu sapan.

I.—1. Maka Abraham harikas
bara hetā, manintu tanah hila sa-
lutan, palus ia mekai helat Kades
dengan Sur, manamuū intu Gerar.

2. Maka Abraham manggarā sa-
wae Sarah tā betaeue. Tā Abime-
legh, radja Gerar, manjoho olo
manduan Sarah.

3. Maka hamaleem Hatalla ma-
nakih Abimelegh huang nupie, sam-
bil hamauh dengae: Itäm, ikau
akan matti tagal olo bawi tā, idjä
djari indnam, krana ia tā sawan olo.

4. Maka Abimelegh hindai djari
rantep dengae; koae: O Tuhan,
handak kea ikau mampattii olo
tetek?

5. Djaton bitie djari hamauh
dengangku: ia betauku? Tinai olo
bawi tā kea djari hamauh: ia njah-
angku. Tuntang kabudjur atäiku,
dengan karasih lengangku maka ga-
wingku djari kalotā.

6. Maka koan Hatalla dengue
huang napie: Aku kea djari ka-
tawan, ikau djari mawi talo toh
tuntang kabudjur atäim, tagal tā
kea aku djari mangahana ikau ba-

dosa intu aku, palus djari mam-
balang ikau hindjä dengae.

7. Maka toh, lian sawan olo
tā, krana ia nabi, tā iā karäh blaku
doa akam, mangat ikau belom:
tapi djaka ikau djaton malian ia.
tawam bewäi, ikau toto akan ma-
tai, tuntang karā baris ajum lepah
samandiai.

II.—8. Tā Abimelegh misik
haiak djadjeuwu, balalu mangahau
karā mantir ajue, sambil manjarita
karā augh tā intu pinding éwen;
maka olo tā paham mikāh.

9. Palus Abimelegh mangahau
Abraham, sambil hamauh dengae:
Buhen gawim kalotā dengan ikai?
narai kasalangku dengam, sampai
ikau handak mohos dosa idjä hai
akangku, tuntang akan kara-
djaangku? ampin gawim dengangku
djaton patut haliae!

10. Tinai koan Abimelegh deng-
an Abraham: Narai djari gitam,
sampai gawim djari kalotā?

11. Maka koan Abraham: Basa
angate kamäangku, toto olo hetoh
djaton mikāh Hatalla, tā olo ka-
rā mampattii aku tagal sawangku.

12. Tinai toto kea ia betauku:
ia anak apangku, tapi djaton anak
induku, tuntang ia indu sawangku.

13. Djadi, metoh Hatalla ma-
njoho aku babungkat bara human
apangku, aku hamauh dengae:
djetoh kahalapm, idjä ilakuku intu
ikau, hong karā kaleka idjä ina-
lih ita, sewut aku njaham.

14. Tā Abimelegh manduan arā
tabiri tuntang sapi, tinai rewar
hatuā bawi, manenga tā akan
Abraham; tinai ia malian akae sa-
wae Sarah.

15. Tā koan Abimelegh: Itäm,
tanahku aton intu baum; melai
brangai kaleka idjä kilakm.

16. Tinai iä hamauh dengan Sarah: Itäm, aku djari manenga akan njaham tä sakojan kabawak ringgit; itäm, djetä indu dinding kahawäm hong baun sakarä olo idja dengam, tuntang intu baun olo handiai. Tumon tä iä impudji.

17. Maka Abraham blaku doa intu Hatalla, tä Hatalla mampakälöh Abimelegh äwen hasawä, tuntang karä reware bawi, sampai äwen tä tau manak.

18. Krana Jehowa djari matep parnakan karä olo bawi salepah human Abimelegh tagal Sarah, sawan Abraham.

BAGI 21.

I. Sarah manak Isaak. II. Ismael ing-anan bara human bapse. III. Djandjin Abraham dengan Abimelegh.

I.—1. Maka Jehowa manahiu Sarah, tumon aughe, palus Jehowa malalus djandjie dengan Sarah. —(17, 19.)

2. Tä Sarah batihî, palus manak hatuä akan Abraham, metoh kabakase, intu wajah tä kea, idja djari inukas Hatalla akae.

3. Maka Abraham manggarä anake, idja djari inakan akae, idja Sarah djari manak akae, Isaak. (*Kangumi.*)

4. Tuntang Abraham manjunat anake Isaak, amon iä kahanja andau umure, tumon prentah Hatalla dengae.

5. Abraham djari saratus njelo umure, metoh anake Isaak inakan akae.

6. Maka koan Sarah: Hatalla djari manampa kangumingku; genep olo idja mahining djetoh, karäh tatawä haiak aku.

7. Tinai koae: Ewe kea idja tau masuman akan Abraham, Sarah aton patusu anak? Krana aku djari manak akae metoh kabakase.

8. Maka anak awau tä djadjalan hai, sampai malekak tusu; tä Abraham mawi panginan hai, andau Isaak malekak tusu.

II.—9. Maka Sarah mitä anak Hagar, bawin olo Misir tä, idja djari inakae akan Abraham, halalea.

10. Tä iä hamauh dengan Abraham: Kanan rewar bawi tä tuntang anake; krana anak rewar bawi toh djaton akan ompat mañiores haiak anakku Isaak.

11. Aughe tä paham papa intu Abraham, tagal anake.

12. Maka Hatalla hamauh dengan Abraham; Augh tä, idja ta-hiu anak hatuä, tuntang rewar-m idja bawi tä, ala djetä papa intu ikau; tumon karä augh Sarah, krana panakan Isaak karäh toto indu panakam. —(*Rom. 9, 7.*)

13. Maka anak rewar bawi tä aku handak manampae kea mandjadi utus olo, basa iä anakm kea.

14. Tä Abraham misik haiak djadjeju, manduan tepong tuntang pingkor basnang danum, palus manenga tä akan Hagar, mingkes tä hundjun bahae; tinai iä manenga anake tä akae, palus manjoho iä mindah. Djadi iä hagoet; maka iä lajang intu padang Berseba.

15. Amon danum huang pingkor tä djari lepah, tä iä mandjakah anake akan penda kaju.

16. Tuntang iä hagoet sapanjipet kakedjaue, mondok hetä tandipah anake; krana koae: Aku djaton olah huangku mitä anakku tä mahotus. Palus iä mondok tandipahe, manggatang aughe, manangis.

17. Maka Hatalla mahining augh anak hatuā tā; palus Malaikat Hatalla bara langit mantehau Hagar, sambil hamauh dengae: Buhen ikau, Hagar? äla mikäh, kra-na Hatalla djari mahining augh anak hatuā tā hetā.
18. Mendeng, gatang anakm, gagalan iä, krana aku handak manampa iä mandjadi utus olo idjā bakapal.
19. Balalu Hatalla manarang matae, nakara iä mitä kalin danum; palus iä hagoet, mansipan pingkor, tuntang mampihop anake.
20. Maka Hatalla nganggulo anak tā, iä sasar hai; iä melai intu padang, mandjadi olo pamanah.
21. Iä melai intu padang Paran; maka indue manggau sawae bara tanah Misir.
- III.—22. Intu katika tā kea Abimelegh, tuntang Pighol kapala parang ai, hakotak dengan Abraham, koae: Hatalla puna mando-hop ikau huang karä talo gawim.
23. Toh, käläh sumpah dengangku intu Hatalla, ikau djaton maku mamparugi aku, atawa anak äsongku; tumon aku djari masih ikau, kalotä ikau kee handak masih aku, tuntang tanah toh idjā äkam namuäi.
24. Tā koan Abraham: Jaku handak sumpah.
25. Tapi Abraham mampudji Abimelegh tagal kalin danum, idjā djari induan rewar Abimelegh hanpan kagagahe.
26. Tā koan Abimelegh: Aku djaton katawan äwe djari mawi talo tā, tinai ikau djaton djari masuman tā akangku, harungku mahininge toh.
27. Maka Abraham manduan tabiri tuntang sapi, manenga tā akan Abimelegh; palus äwen duä tā hadjandji.
28. Tinai Abraham mambaris anak tabiri, udju kongan, beken kalekae.
29. Tā koan Abimelegh dengan Abraham: Akan en anak tabiri udju kongan toh, idjā djari imbaris, impendengm beken kalekae?
30. Koae: Ikau akan manduan anak tabiri udju kongan tā bara lengängku, indu toros kasaksian, aku djari mangali kalin danum toh.
31. Tagal tā kaleka tā inggarä Berseba, basa äwen duä tā djari hasumpah hetā.
32. Tunon tā äwen tā hadjandji hong Berseba. Limbah tā Abimelegh hagoet, tuntang Pighol kapala parang ai, palus äwen buli tana olo Pilisti tinai.
33. Maka Abraham mimbul pulau kaju hong Berseba, tuntang sombajang hetā, masanan aran Je-howa, Hatalla idjā katatahi.
34. Maka tahi andaue Abraham manamuäi hong tanah olo Pilisti.
-
- ## BAGI 22.
- I. Isaak indjuluk bapae indu parapah.
II. Horoe panakan Nahor.
-
- I.—1. Maka limbah bara tā Hatalla maningkes Abraham, sambil hamauh dengae: Abraham. Tombah iä: Itäm, toh aku.
2. Koan Hatalla dengae: Duan anakm, idjā tonggal tā, idjā äka huangm, Isaak tā; talih tanah Moria, patai iä hetā akan indu parapah idjā ingähu, hundjun bukit idjä karäh inundjokku akam.
3. Tā Abraham misik haiak djadewu, palus iä manatap kalidai, iä mimitbit duä biti reware, tun-

tang anake Isaak, tinai iä manjila kaju, hapae mangähu parapahe, balalu iä hagoet, manalih kaleka idjä djari insuman Hatalla akae.

4. Andau telo Abraham mangatang baue manampajah, tä iä mitä kaleka tä bara kedjaw.

5. Palus Abraham manjoho reware äwen duä: Melai keton hetoh dengan kalidai; koä hanak handak manalih kanih; limbah koä djari blaku doa, koä handak haluli tanggoh keton tinai.

6. Tä Abraham manduan kaju hapae mangähu parapahe, mamuat tä intu anake Isaak; tinai iä manduan pondok apui tuntang pisau, palus äwen duä manandjong haiak.

7. Tä Isaak hakotak dengan bapae Abraham, koae: O apang! Koae: Itäm, toh jaku, anak. Koan Isaak: Itäm, toh apui tuntang kaju; tapi kwe anak tabiri, idjä akan indu parapah idjä ingähu?

8. Tombah Abraham: Hatalla kea karäh mamatut anak tabiri indu parapali akae, anak. Kalotä äwen duä tä manandjong haiak.

9. Maka äwen duä tä sampai kaleka, idjä djari insanan Hatalla, palus Abraham manampa mesbeh hetäh; limbah tä iä mamandok kaju hundjue, tinai iä mamasong anake Isaak, mandak iä hundjun mesbeh, hundjun rasap kaju.

10. Balalu Abraham manusang lengäe, manjingkap pisau, handak manjambalih anake.

11. Tapi Malaikat Jehovah mantehau iä bara langit, koae: Abraham, Abraham! Tombah iä: Itäm, toh jaku.

12. Tä koae: Åla ikau manusang lengäm mawi olo tabela toh, åla mangapshä iä; krana toh aku katawan, ikau mikäh Hatalla, sam-

pai anakm, anakm idjä tonggal mahin dia djari ingahanam akangku.

13. Tä Abraham manampajah bilikbalingau; itä! intu likute aton tabiri hatuëe, tandoke sangkawit rowut; palus Abraham hagoet, manduan tabiri hatuëe tä, mampatäi djetä akan parapah idjä ingähu, takirin anake.

14. Maka Abraham manggarä kaleka tä: Jehovah akan mamatut. Tagal tä lembut sewut olo palus andau toh: Intu bukit Jehovah talo karäh imatut.

15. Tä Malaikat Jehovah tingkat idjä duä mangahau Abraham bara langit,

16. Koae: Aku sumpah manje-wut arepku, koan Jehovah: basa gawim kalotoh, sampai ikau djaton djari mangahana anakm akangku, anakm idja tonggal tä:

17. Toto aku handak mamberkat ikau, aku handak mangapal panakam pahapaham, kilau bintang hong langit, kilau baras intu saran tasik; panakam karäh manjores bauntonggang lewun karë musohe.

18. Tinai huang panakam karë utus olo kalunen karäh imberkat, basa ikau djari manumon aughku.

19. Limbah tä Abraham buli tinai manalih reware, balalu hagoet haiak äwen tä akan Berseba; palus Abraham melai hong Berseba.

II.—20. Maka limbah bara tä olo mimbit brita akan Abraham, koae: Itäm, Milka kea djari manak akan paharim Nahor.

21. Uts, anake idjä bakas, tuntang Buts, andie; tinai Kemuel, bapa Aram;

22. Tinai Kesed, Haso, Pildas, Jedlap, Betuel.

23. Maka Betuel manak Rebeka.

Ewen hanja tā inakan Milka akan Nahor, paharin Abraham.

24. Maka gandike, idjā Rehuma arac, manak kea, iā tā: Teba, Gaham, Tahas, Maagha.

BAGI 23.

Sarah matāi. Abraham nashili kaleka kabur ungkupe, palus mangubur sawae hetā.

1. Maka katahin umur Sarah belom saratus duā pulu udju njelo.

2. Tā Sarah matāi hong Kiriāt Arba, djetā Hebron, hong tanah Kanaan; tā Abraham manalih, handak manatum manangis Sarah.

3. Limbah tā Abraham mendeng tinai bara darah hantun sawae, hakotak dengan karā olo Het, koae:

4. Jaku toh tamuāi, idjā mu-kong tanah keton; tengā akangku aka kabur ungkupku intu tanah keton, mangat aku mangubur hantu sawangku, idjā intu baungku toh.

5. Maka karā olo Het tombah augh Abraham, koae:

6. Hining augh ikāi tuan; ikau toh kilau mantir Hatalla marak ikāi; kabur bewāi hantu sawam intu kabur ikāi idjā kapala baha-lap, dialo idjā biti baris ikāi akan mangahana ikau mangubur hantu sawam hong kabur ajue.

7. Tā Abraham mendeng, sntop intu olo tanah tā, intu olo Het.

8. Tinai iā hakotak dengan ēwen tā, koae: Djaka keton manjoho aku mangubur hantu idjā intu baungku, kālāh, tumon aughku, laku akangku intu Epron, anak Sohar,

9. Mangat iā malapas akangku lowang Maghpela idjā ajue, idjā intu tambuan tanae, mangat iā malapas tā akangku tumon puna regae, indu ūka kubur ungkupku hong tanah keton.

10. Maka Epron kea aton ombo marak olo Het tā. Tā Epron, olo Het tā, tombah augh Abraham, intu pinding karā olo Het, paphining intu olo handiai, idjā tamā bauntonggrang lewue, koae:

11. Åla, tuan, hining aughku! tana tā inengaku bewāi akam, tun-tang lowang idjā hetā; intu matan kārā olo utus ajungku aku manenga tā akam; kabur hantu sawam bewāi.

12. Tā Abraham sntop intu baun olo tanah tā.

13. Tinai iā hakotak dengan Epron intu pinding karā olo tanah tā, koae: Kālāh, ulā, tumon aughku; aku radjin manahor regan tana tā, tarima regae bara aku, limbah tā aku handak mangubur hantu tā hetā.

14. Maka Epron tombah augh Abraham, sambil hamauh dengae:

15. Tuan, hining aughku; tana idjā āpat ratus sekel salaka regae. (250 kiping), kanduen koā tā? kabur bewāi hantu sawam.

16. Maka Abraham manumon augh Epron, balalu iā manimbang akae salaka, tumon sewute intu pinding karā olo Het, āpat ratus sekel salaka, idja pajo intu da-gang.

17. Kalots tanan Epron intu Maghpela, idjā tandipah Mamre, djari inukas akan bagin Abraham. tana tuntang lowang idjā hetā, tinai karā kaju idjā hong tana tā, bara silae sampai sarae hila silae,

18. Intu matan karā olo Het

tuntang olo handiai, idjä tamä bauntonggang lewue.

19. Limbah tä Abraham mangubur sawae Sarah, huang lowang tana Maghpela, idjä tandipah Mamre, djetä Hebron, hong tanah Kanaan.

20. Kalotä olo Het manukas tanta, tuntang lowang idjä hetä, akan bagin Abraham, akan kaleka kubur ungupe.

BAGI 24.

Isaak masawä Rebeka.

1. Maka Abraham djari bakas, paham karä njelon umure; tuntang Jehowa djari mamberkat Abraham huang karä talo samandiai.

2. Ta koan Abraham dengan rewar hatuä, idjä bakas humae, idjä matoh karä ramoe: Danan lengäm iwa kahangku;

3. Mangat aku manjoho ikau sumpah akangku intu Jehowa, Hatallan langit tuntang petak, ala ikau manduan akan sawan anakku bara karä bawin olo Kanani, idjä marak äwen äkaku melai toh,

4. Tapi ikau akan hagoet tanggoh tanahku, tanggoh kolangku, manduan hetä olo akan sawan anakku Isaak tä.

5. Maka koan reware tä denga: Mikäh olo bawi hetä djaton maku ompat aku akan tanah toh; kilen, amon kalotä, maku ikau manjoho aku mimbit anakm buli tanah tä tinai, idjä djari ilihim, idjä äkam bhin?

6. Maka koan Abraham denga: Buabuah ikau, ala haliae mimbit anakku buli hetä tinai.

7. Jehowa, Hatallan langit, idjä djari mamungkat aku bara hu-

man apangku, tuntang bara tanah karä kolangku, idjä djari hakotak dengangku, tuntang sumpah kea akangku, koae: akan panakam aku handak manenga tanah toh: ia tä kea karäh manjoho malaikat ajue hagoet helo baum, mangat ikau tau manduan bara hetä olo akan sawan anakku.

8. Tapi djaka olo bawi djaton maku ompat ikau, tä ikau empas bara sumpahm toh; tapi ala mimbit anakku akan hetä tinai.

9. Ta reware tä mandanan lengie iwa kahang tempoe Abraham, tuntang sumpah akae tagal per-kara tä.

10. Palus reware tä manduan onta, sapulu kongan, bara kawan ontan tempoe, balalu hagoet, mimbit ramon tempoe arärä; maka ia harikas, hagoet akan Padan-Aram, talih lewun Nahor.

11. Maka ia mampatendä karä ontae ruar lewu, tokep kalin danum, amon andau djari halemäi, katika olo pudji masip.

12. Maka koae: O Jehowa, Hatallan tempongku Abraham! käläh manjupa aku andau toh, tuntang pasi tempongku Abraham.

13. Itäm, aku mendeng darah kalin danum, maka budjang bawi, anak olo lewu toh, karäh blua, tantai masip.

14. Toh, maka budjang bawi tä, idjä denga: aku hamauh: djuluk blanaim, soho aku mihop, — tuntang ia karäh tombah: mawi ia, tinai ikau handak mampihop karä ontam kea: käläh djetä ia, idjä djari inantum akan rewarl Isaak, mangat awi tä aku katawan, ikau djari masi tempongku.

15. Djadi, helo bara ia terai hakotak, itä! Rebeka dumah, idjä

djari inakan akan Betuel, Betuel tä anak Milka, Milka sawan Nahor, paharin Abraham idjä kalam-batan; iä mäton blanai hundjun bahae.

16. Maka olo bawi tabela tä paham bahalap ampin baue, iä budjang salia, djaton iä pudji dengan olo hatuä; iä mohon akan kali, manusipan blaniae, palus djakat tinai.

17. Tä rewar tä hadari, manjupa iä, koae: Soho aku mihop danum isut bara blanaim.

18. Koae: Mawi iä, tuan. Palus iä mandjeleng arepe, manipas blanai akan lengäe, mampihop iä.

19. Tinai limbah iä djari mampihop iä, koae: Aku handak masip akan karä ontam kea, sampai ombet ihope.

20. Tuntang iä manggulong arepe, manusuh danum hong dulang, palus iä hadari tinai akan kali, mangat masip, balalu masip akan karä ontan olo tä.

21. Maka olo hatuä tä djungun mitä iä; tapi iä manjuni arepe, mangat tarang mangasene, djaka Jehovah djari mamberkat panggoete atawa dia.

22. Djadi, limbah karä onta djari terai mihop, olo hatuä tä manduan lawong bulau, behat satengah sekel, tinai lasong duä kabangkang akan lengäe, behat sapuluh sekel bulau.

23. Tuntang iä hamauh: Anak äwe ikau? kälsh suman akangku. Aton kea kaleka ikäi intu human bapam, mangat ikäi tau bara malem hetä?

24. Koae dengae: Jaku toh anak Betuel, Betuel anak Milka, idjä djari inakan Milka akan Nahor.

25. Tinai koae dengae: Kutoh oru tuntang talo kinan ain ikäi,

tinai ombet kaleka keton tau bara malem.

26. Tä olo hatuä tä sontop, mahoramat Jehowa,

27. Sambil hamauh: Horumat akan Jehovah, Hatallan tempongku Abraham, idjä djaton djari mangahana asie tuntang katotoe bara tempongku; krana Jehovah djari magah aku mahoroe djalan toh akan human paharin tempongku.

28. Tä balalu olo bawi tabela tä hadari, masuman karä talo tä hong human indue.

29. Maka Rebeka aton njahae, Laban arae; djadi Laban tä hadari akan ruar lewu, tanggoh kali, manalih olo hatuä tä.

30. Krana amon iä djari mitä lawong bulau, tuntang lasong tä intu lengän betane, tinai amon iä djari mahining augh betae Rebeka, koae: Tumon toh olo hatuä tä djari hakotak dengangku: maka iä manalih olo hatuä tä, iä tä magon darah kali dengan karä ontae.

31. Maka koae: Palus ikau, idjä imberkat Jehovah; buhen ikau mendeng ruar? Aku djari manatap huma, tinai kaleka karä ontam.

32. Tä olo hatuä tä palus akan huma, tuntang olo manipas buatc, malapas karä onta, tinai manenga oru akae, tuntang talo kinan beken; tinai olo manenga danum akan olo hatuä tä, hapee mame-njau paie, tuntang pain olo idjä dengae.

33. Limbah tä olo manggatang panginan akae. Tapi koae: Aku djaton helo kuman, sampai aku djari manutur perkarangku. Koan äwen tä: Suman bewäi.

34. Tä koae: Aku toh rewar Abraham.

35. Maka Jehowa djari paham mamberkat tempongku, sampai iä olo hai; iä djari manenga akae kutoh tabiri, sapi, salaka, bulau, rewar hatuä bawi, onta tnntang kalidai.

36. Sarah, sawan tempongku, djari manak akae hatuä, metoh kabakase; akae tå tempongku djari manenga karä ramoe.

37. Tuntang tempongku djari manjoho aku mananggong sumpah, koae: äla ikau manduan akan sawan anakku bawin olo Kanani, idjä intu tanahe aku melai.

38. Tapi ikau akan hagoet manalih human apangku, tanggohungkup ajungku; bara hetä ikau akan manduan sawan anakku.

39. Tä koangku dengan tempongkn: mikäh olo bawi hetä djaton maku ompat aku.

40. Maka koae dengangku: Jehowa, idjä intu baue aku manan-djong, karäh manjoho malaikat ajue mampahaiaik ikau; iä karäh patuah djalanam, mangat ikau manduan sawan anakku bara ungknungkup ajungku, bara human apangku.

41. Maka ikau empas bara sum-pahm, asal ikau djari manalih ungkup ajungku; amon äwen tä djaton manjoho olo bawi ompat ikau, tä ikau empas bara sumpahm.

42. Maka andau toh aku djari sampai kalin keton, tä aku hamauh: o Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, käläh djaka ikau toh patuah djalanangku, idjä djari ilalusku!

43. Itäm, aku mendeng darah kalin danum; käläh toh, amon budjang bawi blua lewu, handak masip, tuntang aku hamauh deng-ae: soho aku mihop danum isut bara blanaim;

44. Tä idjä karäh tombah: ihop bewäi, tinai aku handak masip akan karä ontam kea: käläh djetü olo bawi tä, idjä djari inantu Jehowa akan anak tempongku.

45. Djadi, helo bara aku terai hakotak huang atäiku, itä! Rebeka dumah, mimbit blanai hundjun bahae, palus iä mohon akan kali, handak masip. Maka koangku dengae: käläh, pihop aku.

46. Tä iä mandjeleng arepe, manipas blanaie, koae: ihop bewäi, tinai aku handak mampihop karä ontam kea. Maka aku mihop, tuntang iä mampihop karä onta kea.

47. Tä aku misek iä, koangku: anak äwe ikau? Koae: anak Betuel, Betuel anak Nahor, idjä Milka djari manak akan Nahor. Tä aku mangkepan lawong bulau intu lingkaue, tuntang lasong intu lengäe.

48. Palus aku sontop manjembah Jehowa, tuntang aku manara Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, idjä djari magah aku hong djalan budjur, mangat manduan akan sawan anake anak bawi ain paharin tempongku.

49. Maka toh, djaka keton handak mamprahan asi dengan kabudjur akan tempongku, suman tä akangku, tinai djaka dia, suman tä kea, mangat aku tau mules sambil atawa gantau.

50. Tä tombah Laban äwen duä Betuel, koae: Gawi toh gitan ikäi gawin Jehowa, ikäi djaton bara augh, bahalap atawa papa.

51. Toh Rebeka naharep ikau, duan iä, lius, mangat iä akan sawan anak tempom, tumon augh Jehowa.

52. Maka amon rewar Abraham

makinings angh äwen tå, iä sontop sampai petak intu Jehowa.

53. Palus iä manduan arå ramo salaka bulau, tinai pakaian, palus manenga tå akan Rebeka; tinai iä manenga akan njahae kea tuntang akan indue arå talo barega.

54. Limbah tå iä hαιak karå olo idja dengae mondok kuman belom, tinai äwen batiroh hetå. Maka handjewu tinai iä misik, palus hamauh: Soho aku hagoet buli tempongku toh kea.

55. Tå koan njahan Rebeka, tuntang indue: Kälöh olo bawi tabelia tå melai dengan ikai barang sapulu andau, limbah tå ikau tan harikas.

56. Tapi koae dengan äwen: *Ela marandjar aku, basa Jehowa djari mamberkat panggoetku; soho aku harikas, mangat buli tempongku.*

57. Tå koan äwen: Kälöh ita mangahau anak bawi tå, misek aughe.

58. Palus äwen mangahau Rebeka, sambil misek iä: Maku ikau ombo olo hatuå toh? Tombah iä: Aku pahias ombo.

59. Tå äwen tå manjoho betae Rebeka hagoet, tuntang ajange, ombo rewar Abraham tuntang olo awang dengae.

60. Tinai äwen mamberkat Rebeka, sambil hamauh dengae: O betau ikai, kälöh ikau inandjadi akan bakojakojan bakatikati olo, kälöh panakam indu tempon bauntonggang karå musohe.

61. Kalotå Rebeka hagoet, tuntang arå budjang bawi awang rewar; äwen tå mukong onta, ompat olo hatuå tå; maka rewar Abraham manduan Rebeka, bahalu hagoet.

62. Maka Isaak buli bara kali

Laghai-Roi, krana iä melai intu tanah hila salatan.

63. Isaak tå djari hagoet manandjong, amon matanandau djari liwa, handak blaku doa. Maka iä manampajah, tå iä mitå arå onta dumah.

64. Maka Rebeka kea manampajah, tuntang mitå Isaak; tå iä sewu bara onta:

65. Sambil hamauh dengan rewar tå: *Ewe olo hatuå tå, idja manambang ita? Koan rewar tå: It å tempongku. Tå iä manduan sanduronge, manutup arepe.*

66. Maka rewar tå manjarita akan Isaak talo handiai, idja djari ilaluse.

67. Tå Isaak mimbit iä akan tingkap liau indue Sarah, palus manduan Rebeka indu sawae; tuntang Isaak heret dengae. Kalotti atai Isaak taraampong tagal liau indue djari matäi.

BAGI 25.

- I. Anak Abraham dengan Ketura.
- II. Abraham matäi tuntang ingubur.
- III. Horoe panakan Imael.
- IV. Anak Isaak, Essau äwen duå Jakob.

I. — 1. Maka Abraham masawü beken tinai, Ketura arae.

2. Iä tå manak akae Simran, Joksan, Medan, Midian, Jisbak tuntang Sua.

3. Maka Joksan manak Seba äwen duå Dedan. Maka anak Dedan tå: Assur, Letus, Leum.

4. Anak Midian tå: Epa, Eper, Hanogh, Abida, Elda. Djetå uras panakan Ketura.

5. Maka batang ramoe inenga Abraham uras akan Isaak.

6. Tapi akan karå anak gun-

dike Abraham manengae kea, palus manjoho äwen hagoet, hapisah dengan Isaak, kahum iä belom, inindah akan tanah hila timor.

II.—7. Maka karä njelon Abraham belom, katahin umure, saratus udju pulu limä njelo.

8. Limbah tä Abraham mahotus; amon iä djari paham kabakase tuntang puas belom, tä iä matäi, ingampeleng dengan tato hiange.

9. Maka anake Isaak äwen duä Ismael mangubur iä huang lowang Maghpela, idjä hong tanan Epron, anak Sohar, olo Het tä, idjä tandipah Mamre;

10. Tana tä, idjä djari imili Abraham bara olo Het. Hetä Abraham djari ingubur, tuntang sawae Sarah.

11. Djadi, limbah Abraham djari matäi, anake Isaak imberkat Hattalla. Isaak melai tokep kali Lahhai-Roi.

III.—12. Maka djetoh karä panakan Ismael, anak Abraham, idjä djari inakan Hagar akae, olo Misir tä, rewar Sarah.

13. Djetoh aran karä anak Ismael, idjä hatuä; tumon aran äwen karä hamputae, djalahae djari inggarä. Anak Ismael idjä solake, iä tä Nebajot; limbah tä Kedar, Abdeel, Mibsam;

14. Misma, Duma, Massa;

15. Hadar, Tema, Jetur, Napis tuntang Kedma.

16. Djetaä karä anak Ismael tuntang arae, huang karä lewue, tuntang karä kotae, duäwalas radja dengan djalahae.

17. Maka karä njelon umur Ismael saratus äpat pulu udju njelo; tä iä mahotus, palus matäi, ingampeleng dengan tato hiange.

18. Tanah äkae melai, djetaä bara Hawila palus sampai Sur, idjä tandipah Misir, intu djalan akan Assur. Kalotä iä melai intu baun karä paharie.

IV.—19. Maka djetoh panakan Isaak, anak Abraham: Abraham manak Isaak.

20. Isaak djari äpat pulu njelo umure, metoh iä masawä Rebeka, anak Betuel, olo Aram, bara Padan-Aram, betau Laban, olo Aram tä.

21. Maka Isaak paham blaku doa intu Jehowa tagal sawae, krama iä tamanang. Djadi, Jehowa manarina laku doae, sawae Rebeka batih.

22. Maka anake hagian huang knaie. Tä koae: Narai tä? buhen jaku kalotoh? Palus iä manalih, misek Jehowa.

23. Maka Jehowa hamauh dengaë: Duä kautus olo huang knaim, duä djalahän karäh mambaris arepe bara huangm; utus idjä tä karäh kwasa bara idjä, tinaï idjä hai tä karäh mamenda idjä korik. — (*Rom. 9,10.*)

24. Maka amon bulae djari sukup iä akan luas, itä! anake hatatop huang knaie.

25. Idjä solake blua bahandang, hapus bitie habulu kilau upak meto; tagal tä iä inggarä Esau. (*Idjä habulu.*)

26. Limbah tä andie blua, lengäe mimbing takir Esau; tagal tä iä inggarä Jakob. (*Idjä mimbing takir.*) Maka Isaak djari djawahen pulu njelo umure, metoh anake duä tä inakan akae.

27. Amon anak tä djari bakas, Esau mandjadi olo pamandop, olo pandokoh; tapi Jakob olo budjur, tuntang melai intu tingkap.

28. Maka Isaak mangilak Esau,

krana pangulihe aka beliae; tapi Rebeka mangilak Jakob.

29. Maka djadi, kanateke aton andae Jakob djari barapi mandjoho; tä Esau buli bara parakkaju, paham kaujuhe.

30. Koan Esau dengan Jakob: Soho aku manjurop talo bahandang tü! krana aku paham kaujuhku. Tagal tä iä inggarä Edom. (*Idja bahandang.*)

31. Maka koan Jakob: Djual akangku andau toh pangkat kabaskas.

32. Koan Esau: Itäm, aku puna akan matäi kea, kanduengku pangkat kabakasku tä?

33. Tä koan Jakob: Sumpah akangku andau toh. Palus iä sumpah akae, mandjual pangkat kabakase akan Jakob.—(*Ibran.* 12, 16.)

34. Tä Jakob manenga tepong akan Esau, tuntang djohon haretak. Maka iä kuman belom, limbah tä iä mendeng palus hagoet. Kalotä Esau nalua pangkat kabakase.

BAGI 26.

- I. Isaak halisang, iä buah arä kadjakä.
- II. Abimelegh hadjandji dengan Isaak.

I.—1. Maka lau manapi tanah tä, beken bara lau idja solake tä, idja djaman Abraham; tagal tä Isaak hagoet, manalah Abimelegh, radjan olo Pilisti, hong Gerar.

2. Maka Jehovah mamprahan arepe akae, koae: Åela mohon akan tanah Misir; melai intu tanah, idja karäh inutorku akam.

3. Awi namuåi hong tana toh; aku handak mampahaiak ikau, tuntang mamberkat ikau; krana sale-

pah tanah toh aku handak maneng-
ae akan panakam, tinai aku han-
dak mangatek intu ikau sumpah
tä, idja djari injumpahku akan
liau bapam Abraham.

4. Aku handak mangapal pana-
kam kilau bintang hong langit,
tinai akan panakam aku handak
manenga salepah tanah toh; tinai
huang panakam karä utus olo ka-
lunen karäh imberkat.

5. Djetsä, basa Abraham djari
manumon aughku, tuntang djari
mahaga talo handiai, awang djari
imetah injohoku, karä hadatku,
karä prentahku.

6. Kalotä Isaak melai hong
Gerar.

7. Maka amon olo tanah tä mi-
sek iä tagal sawae, koae: Iä be-
tauku. Krana iä mikäh masuman
iä sawae. Koae: Mikäh olo tanah
toh karäh mampatäi aku tagal Re-
bekä; krana iä bahalap ampin baue.

8. Djadi, limbah iä tahi djari
melai hetä, tä Abimelegh, radjan
olo Pilisti, kanatek manangkilik
bara panjengok, tä iä mitä, Isaak
huräh dengan sawae Rebeka.

9. Palus Abimelegh mangahau
Isaak, koae: Toto haliae, iä tä sa-
wam; buhen ikau djari manjewut
iä betaum? Koan Isaak dengae:
Basa kamaängku, mikäh aku ka-
räh matäi tagal iä.

10. Maka koan Abimelegh: Na-
rai gawim kalotä dengan ikäi?
suro kanatek idja biti olo hetoh
menter batiroh dengan sawam, tu-
mon tä ikau ngagadan ikäi!

11. Maka Abimelegh mangahana
olo arä handiai, koae: Åeweåwe
idja marajap olo toh atawa sawae,
toto iä akan impatäi.

12. Maka Isaak malan hong ta-
nah tä; iä paham kaduae, lipet

saratus njelo tä, krana Jehowa mamberkat iä.

13. Maka iä sasar hai, tinai kahae sasar mandahang, sampai iä hai haliae.

14. Ai kutoh tabiri sapi, tinai reware paham karæ. Tagal tä olo Pilisti bahiri dengae.

15. Karæ kalin danum, awang djari ingali rewar liau bapae, djaman bapae Abraham, maka olo Pilisti mamaleng djetä, manjuange hapan petak.

16. Tinai koan Abimelegh mawi Isaak: Indah bara ikäi, krana ikau djari kwasa bara ikäi.

17. Tä Isaak hagoet bara hetä, mampendeng karæ tingkape hong padang Gerar, palus melai hetä.

18. Limbah Isaak djari buli, iä mungkar kali tä tinai, awang djari ingali djaman liau bapae Abraham, idja djari imaleng olo Pilisti, limbah Abraham djari matäi; iä manggarä kars kali tä tinai tumon aerae awi liau bapae.

19. Maka rewar Isaak mangali hong padang hetä, tuntang iä sondau hetä lowang danum ngambuhak.

20. Tapi sakatik baris olo Gerar hanjaing dengan sakatik ain Isaak, koae: Lowang danum toh ain ikäi. Tagal tä iä manggarä lowang danum tä Esek, (*kanjaing*,) basa äwen tä djari manjaing iä.

21. Limbah tä iä mangali kali beken, maka äwen tä manakian djetä kea; tagal tä iä manggarä kali djetä Sitna. (*Kasuat*.)

22. Maka iä mindah bara hetä, palus mangali beken tinai, djetä äwen tä djaton manakiae; tagal tä iä manggarä djetä Rehobot, (*kalandang*,) koae: Toh Jehowa djari mampalandang ita, toh ita karäh dahangdahanga hong tanah toh.

23. Limbah tä iä babungkat bara hetä akan Berseba.

24. Maka Jehowa mamprahan arepe akae alem tä kea, koae: Jaku toh Hatallan bapam Abraham, ala ikau mikäh, jaku mampahaiak ikau, tuntang aku handak mamberkat ikau, handak mangapal panakam, tagal Abraham, rewaru tä.

25. Tä iä mamangun mesbeh hetä, sombjang masanan aran Jehowa, tuntang iä mampendeng tingkape hetä; maka rewar Isaak mangali kali hetä.

II.—26. Maka Abimelegh mananggoh iä, tuntang ulæ Ahusat, tinai kapala parang ai Pighol, dumah bara Gerar.

27. Koan Isaak dengan äwen: Kasen keton mananggoh aku? Keton toto basingi aku, tuntang djari maharak mangedjau aku bara keton.

28. Maka koan äwen: Tarang ikäi djari mitä, Jehowa manganggulo ikau. Tagal tä koan ikäi: käläh ikäi mampendeng sumpah helat ikäi dengam; ita handak hadjandji.

29. Ikau ala mawi ikäi, kilau ikäi kea karæ ramon mahin dia ikäi djari manggulæ, baja kahalap bewäi djari ilalus ikäi dengam, tuntang djari manjoho ikan hagoet dengan kabuah. Tapi ikau toh idja imberkat Jehowa.

30. Tä iä mawi panginan akae, palus äwen tä kuman belom.

31. Maka haiak djadjeuw äwen tä misik, palus hasumpah hasansila; limbah tä Isaak magah äwen tä, balalu äwen buli bara akae dengan kabuah.

32. Djadi, andau tä kea rewar Isaak dumah, masuman akae perkaran kali tä, idja djari ingalie;

koan äwen dengae: Ikäi djari sondau danum.

33. Maka iä manggarä kali tä Seba, (*kutohe*), tagal tä olo manggarä lewu idjä hetä Berseba, palus andau toh.

34. Maka amon Esau äpat pulu njelo umure, iä manduan akan sawae Judit, anak Beri, olo Het, tinai Basmat, anak Elon, olo Het kea.

35. Maka äwen duä tä akan kapähän atäi Isaak tuntang Rebeka.

BAGI 27.

I. Jakob imberkaf bapae. II. Iä hadar mahakan Esau.

I.—1. Djadi, amon Isaak djari bakas, tuntang kawus matae, sampai iä djaton tau mitä, tä iä mangahau Esau, anake idjä bakas, sambil hamanh dengae: Joh anak. Koae dengae: Toh jaku.

2. Maka koan Isaak: Itäm, aku djari bakas, djaton tawan andauku matäi.

3. Tagal tä, duan pakarangm idjä hapam mandop, telepm tuntang panahim, lius akan padang, andop akangku.

4. Awi panginan tumon belai-ku, imbit tä akangku, nakara aku kumae, mangat hambaruangku mamberkat ikau helo bara aku matäi.

5. Maka augh Isaak hakotak dengan anake Esau tarahining Rebeka. Palus Esau hagoet akan padang, handak maadop, mangat mulih meto akan humae.

6. Tä koan Rebeka dengan anake Jakob: Itäm, aku djari mahining

bapam hakotak dengan kakam Esau, koae:

7. Andop meto akangku, awi panginan tumon belaiku, mangat aku kumae; tä jaku handak mamberkat ikau intu baun Jehowa, helo bara aku matäi.

8. Maka toh, o anak, tumon aughku, talo idjä inhojoku ikau.

9. Lius, talih kawan meto, duan akangku anak kambing duä kongan, djetä handak iawiku akan panginan bapam tumon beliae, idja aka karadjie kumae.

10. Limbah tä ikau karäh magah tä akan bapam, mangat iä kumae, nakara iä mamberkat ikau helo bara iä matäi.

11. Tä koan Jakob dengan indue Rebeka: Itäm, akaku Esau tä habulu, tapi aku toh lamos.

12. Mikäh apangku karäh mangajap aku, tä aku kilau olo panipu intu matae, palus aku karäh duan sapa, djaton berkat.

13. Maka koan indue dengae: Brangai sapa tä buah aku, o anak, käläh tumon aughku bewäi, lius, duan kambing tä akangku.

14. Tä iä hagoet, manduan kambing, mimbite akan indue; maka indue mawi panginan mangat, idjä aka karadjin bapae kumae.

15. Limbah tä Rebeka manduan pakaian bahalap ain Esau, anake idjä bakas, idja inae intu humae, palus mangkepae intu Jakob, anake idjä busu.

16. Tinai upak anak kambing tä hapae mangalukup lengae hasansila, tuntang kalamos ujate.

17. Limbah tä iä manenga panginan mangat tä, tuntang tepong, idjä djari inampae, intu lengän anak Jakob.

18. Iä tä palus tamä sampai ba-

- pae, koae: Joh apang. Koan bapae: Itäm, toh jaku; äwe ikau, anak?
19. Maka koan Jakob dengan bapae: Jaku toh Esau, anakm idjä bakas. Aku djari mawi tu-mon aughm; käläh, pondok arepm, kuman talo iandopku, mangat ham-buruam mamberkat aku.
20. Tä koan Isaak dengan anake: Lalehan kadjelengm ikau mulih tä, anak. Tombah iä: Basa Jehowa, Hatallam, djari narampok tä dengangku.
21. Maka koan Isaak dengan Jakob: Etoetoh, mangat aku mang-gajap ikau, anak, djaka ikau toto anakku Esau, atawa dia.
22. Tä Jakok manggapi bapae Isaak; maka bapae manggajap iä, sambil hamauh: Aughe kilau augh Jakob, tapi lengäe kilau lengän Esau.
23. Maka iä djaton kasense iä, basa lengäe habulu, kilau lengän kakae Esau; palus iä mamberkat iä.
24. Tinai iä misek: Kilen, toto ikau anakku Esau? Tombah iä: iä aku toh.
25. Tä koan Isaak: Ingkes talo kinan tä hetoh, mangat aku kuman pangulih anakku, nakara hambaruaangku mamberkat ikau. Maka iä mingkes talo kinan hetä, palus bapae kuman; tinai iä mim-bit anggor kea acae, tuntang iä mihop.
26. Maka bapae Isaak hamauh dengae: Kantoh, o anak, sium aku.
27. Maka iä manggapi, manjium iä. Tä iä manjingut ewau pakaiae, balalu mamberkat iä, koae: Itä! ewau anakku kilau ewau tana, idjä imberkat Jehowa.
28. Käläh Hatalla manenga akam ambon langit tuntang kasiwoh petak, kutoh paräi, kutoh anggor.
29. Arä utus olo akan mamenda ikau, arä djalahakan akan manjem-bah ikau. Rentah karä hamputan paharim, tuntang karä anak indum akan sntop intu ikau; tarasapa idjä manjapa ikau, imber-kat idjä mamberkat ikau.
30. Djadi, amon Isaak djari terai mamberkat Jakok, sana Jabob djari blua bara baun bapae Isaak, maka kakae Esau dumah mandop.
31. Tuntang iä kea mawi pang-inan mangat, palus mimbit tä akan bapae, sambil hamauh dengan bapae: Joh apang, pondok arepm, kuman talo pangulih anakm, mang-at hambaruan mamberkat aku.
32. Maka koan bapae Isaak denga-e: Äwe ikau? Tombah iä: Jaku toh Esau, anakm idjä bakas.
33. Tä Isaak taräwen paham haliae, koae: Äwe kea olo djeta nah, idjä djari mandop, palus mimbit pangulihe akangku? Aku djari kumae, helo bara ikau dumah, balalu aku djari mamberkat iä: toh iä tä kea idjä palus äka berkat.
34. Amon Esau mahining augh bapae, iä paham mambawai, sambil hamauh dengan bapae: Berkat aku kea, o apang!
35. Koae: Andim djari dumah manipu, palus mangkon berkatm.
36. Tä koan Esau: Buah bewäi arae tä Jakob, krana handuä toh iä djari manipu aku. Pangkat kabasku djari induae, itä! toh iä djari mangkon berkatku kea. Tinai koan Esau: Kilen, djaton tisan berkatm akangku?
37. Tä tombah Isaak, sambil hamauh dengan Esau: Itäm, aku djari mangkat iä indu tuan ajum, tuntang karä paharie djari impa-mendaku intu iä, paräi tuntang

anggor djari inengaku akae; kilen toh tinai gawingku dengam, o anak?

38. Maka koan Esau dengan bapae: Terah berkat idja tā bewāi intu ikau, o apang? berkat aku, berkat aku kea, o apang! Palus Esau manggatang aughe, manangis.

39. Tā tombah bapae Isaak, sambil hamauh dengae: Itäm, akam melai kea karäh aton bagin kasiwoh petak, tuntang ambon langit bara ngambo.

40. Hapan padangm ikau karäh mambelom arepm, tapi ikau akan manenda andim; tapi dapit, amon ikau mangkarenä gawim, tā ikau karäh mangakis ugare bara tekokm.

II.—41. Maka Esau basingi Jakob tagal berkat tā, idja djari inenga bapae akae; tuntang koan huang Esau: Andaue djadjalan tokép, olo karäh manatum apangku; tā aku handak mampatái andiku Jakob.

42. Amon olo manutor akan Rebeka karäh augh Esau, anake idja bakas tā, maka iā manjoho olo manduan Jakob, anake idja busu, balalu iā hamauh dengae: Itäm, kakam Esau mampong ataie tahuu ikau, awie handak mampatái ikau.

43. Maka toh, o anak, tumon bewāi aughku; hagoet, dari akan Haran, talih njahangku Laban.

44. Palus melai dengae helo, sampai kalason kalait kakam djari terai.

45. Sampai kasangit kakam dengam djari mihau, tuntang iā djari kahapean talo iawim dengae; tā aku handak manjoho olo manduan ikau tinai bara hetā. Buhen aku

kalangan keton duā dalam idja andau?

46. Maka koan Rebeka dengan Isaak: Aku belä pambelomku tagal bawin olo Het tā. Djaka Jakob manduan bawin olo Het indu sawae, idja sama prangae dengan prangan sawan Esau, bawin olo tanah toh, narai guna aku belom hindai?

BAGI 28.

I. Jakob imberkat bapae, palus ha-goet. II. Esau mandahang sawae. III. Jakob nupi, mitā lampat sorga.

I.—1. Maka Isaak mangahau Jakob, mamberkat iā, haiak ma-metäh iā, koae: Åla ikau manduan bawin olo Kanani indu sawam.

2. Lius, talih Padan-Aram, tanggoh human buäm Betuel, bapa indum, hetā duan indu sawam anak Laban, njahan indum tā.

3. Maka käläh Hatalla, idja djaton tikas kwassae, mamberkat ikau, mandahang mangapal ikau, mangat ikau mandjadi arā utus olo.

4. Iā karäh manenga berkat Abraham akam palus panakam, mangat ikau manjores tanah toh, idja akam namuái, idja djari inenga Hatalla akan Abraham.

5. Tumon tā Isaak manjoho Jakob hagoet, manalih Padan-Aram, tanggoh Laban, anak Betuel, olo Aram, njahan Rebeka indu Jakob äwen duā Esau.

II.—6. Djadi, amon Esau mitā, Isaak djari mamberkat Jakob, palus djari manjoho iā manalih Padan-Aram, mangat iā manggau sawae hetā, tuntang haiak Isaak

mamberkat iä, iä djari mamekah, koae: äla manduan akan sawam bawin olo Kanani;

7. Tuntang Jakob djari manumon augh indu bapae, palus djari hagoet akan Padan-Aram;

8. Tä amon Esau mitä, bawin olo Kanani papa intu matan bapae Isaak:

9. Maka Esau manalih Ismael, palus mandahang sawae, manduan tinai Mahalat, anak Ismael, Ismael anak Abraham; Mahalat tä betau Nebajot.

III.—10. Maka Jakob harikas bara Berseba, manalih Haran.

11. Tä iä sampai äkae bara malem, krana matanandau djari balep. Maka iä manduan batu hetä indu bantale, palus iä menter batiroh hetä kea.

12. Maka iä nupi, itä! aton lampat mendeng hong petak, lawie tempä langit; tinai itä! malaikat Hatalla mohon mandai hetä.

13. Tinai itä! Jehovah mendeng intu lawie, koae: Jaku Jehovah, Hatallan buäm Abraham, Hatallan Isaak; tanah toh, idja äkam menter batiroh, aku handak manengae akam tuntang akan panakam.

14. Maka panakam karäh mandjadi kilau tunek petak karäh; ikau karäh manjalundik manjalaampak akan hila barat tuntang timor, akan hila utara tuntang salatan; maka huang ikau, huang panakam, karäh utus olo kalunen karäh imberkat.

15. Itäm, aku nganggulu ikau, aku handak mangalindong ikau intu karäh kaleka palisangm, tinai aku handak magah ikau buli tanah djetoh; krana aku djaton handak nalua ikau, sampai aku djari ma-

lus karäh augh, idja djari inutorku akam.

16. Maka amon Jakob tangkedjet handjulo, koae: Toto, Jehovah aton intu kaleka toh, lalehan aku dia katawan tä!

17. Tuntang iä mikäh, koae: Kaleka toh toto akan ingikähingarawan; hetoh toto human Hatalla; hetoh bauntonggang sorga.

18. Tä Jakob misik haiak djadewu, palus manduan batu, idja djari indu bantale, mampendeng djetä indu katan pangingate, palus manusuh undas hundjue.

19. Tuntang iä manggarä kaleka tä Betel, (*human Hatalla*); maka arae solake Luts.

20. Tinai Jakob bamiat, koae: Amon Hatalla djari mampahaiak aku, tuntang djari mangalindong aku hong karäh äka palisangku, tuntang djari manenga akangku tepong indu kinangku, tinai pakaiyan indu hapangku;

21. Amon aku huang kasanang djari buli human apangku: tä maka Jehovah akan Hatallangku.

22. Tuntang batu toh, idja djari impendengku akan katan pangingatku, karäh mandjadi akan human Halalla; tinai bara talo handai idja inengam akangku, toto aku handak manenga akam bara karäh ramongku sapulu inengaku idja.

BAGI 29.

I. Jakob sampai Laban. II. Iä sawä. III. Anak Jakob awang bakas.

I.—1. Tä Jakob nasaran paie manandjong, manintu tanah olo hila timor.

2. Maka iä manampajah, maka

itäl aton kalin danum intu padang, darah tä aton menter telo kawan tabiri. Krana bara kali tä olo mampihop karä kawan meto; maka aton batu hai intu tumbang kali tä.

3. Tuntang hadat olo hetä, helo mangampeleng karä kawan meto hetä, limbah tä iä hadohop manggaling batu bara tumbang kali, mampihop karä kawan tabirie, limbah tä iä mingkes batu tä buli kalekae tinai intu tumbang kali tä.

4. Tä koan Jakob dengan olo hetä: Joh pahari, bara kwe keton? Koan äwen tä: Ikäi bara Haran.

5. Koae dengan äwen: Kesenan keton Laban, anak Nahor? Tombah äwen: Kasenan ikäi.

6. Tinai koae dengan äwen: Kilen, iä magon bahalap? Tombah äwen: Bahalap bewäi; itäm, tä Raghel, anake idjä bawi, aton dumah, mudjar kawan tabirie.

7. Koan Jakob dengan äwen: Itä keton, andau magon ambo, hindai ombet katikae keton mangampeleng meto akan krambange; pihop tabiri, palus hagoet, agah iä murep tinai.

8. Koan äwen: Djaton kabawa ikäi, amon dia karä kawan djari lepah hakampeleng, mangat ikäi rata hadohop manggaling batu bara tumbang kali, palus mampihop tabiri.

9. Maka metoh iä magon hakotak dengan äwen, Raghel sampai mudjar tabirin bapae, krana iä indn sakatike.

10. Djadi, sana Jakob mitä Raghel, anak Laban, njahan indue, tuntang kawan tabirin Laban: palus Jakob manggapi, manggaling batu bara tumbang kali, mampihop tabirin Laban, njahan indue.

11. Balalu Jakob manjium Raghel, tuntang manggatang aughe, manangis.

12. Tinai Jakob masuman arepe akan Raghel, iä aken bapae, iä anak Rebeka. Tä iä hadari, masuman tä akan bapae.

13. Djadi, sana Laban mahining britan Jakob, anak betae aton, palus iä hadari mamambang iä, mammalok tuntang manjium iä, palus mimbit iä akan humae. Maka Jakob manjarita akan Laban karä perkarae.

14. Ta koan Laban dengae: Toto. ikau puna isi tolangku. Palus iä melai dengae hapus idjä bulan.

II.—15. Limbah tä koan Laban dengan Jakob: Basa ikan puna kolangku, kilen, patut ikau ombo aku kalotä bewäi? Tuksas akangku, narai ilakum indu upahm?

16. Maka Laban aton bara anak bawi duä biti; idjä bakas Lea arae, tinai idjä busu Raghel.

17. Maka Lea hakaur birabirar matae, tapi Raghel bungas ampie, tuntang bahalap baeue.

18. Maka Jakob sintia Raghel; tä iä hamauh: Jaku handak buruh intu ikau udju njelo katahie tagal Raghel, anakm idjä busu.

19. Tä koan Laban: Bahalap aku manenga iä akam bara akan olo; melai bewäi dengangku.

20. Tumon ti Jakob buruh tagal Raghel udju njelo katahie. Maka karä njelo tä kamäae kilau isn't andau bewäi, basa iä sintia Raghel.

21. Limbah tä koan Jakob dengan Laban: Tenga sawangku, krana djandji hapus, mangat toh aku hindjä dengae.

22. Maka Laban marawäi karä

olo hang kaleka tā, tuntang mawi panginan.

23. Djadi, hamalem Laban manduan anake Lea, magah iā akan Jakob, palus iā hindjā dengae.

24. Tinai Laban manenga Silpa, reware idjā bawi, akan anake Lea, indu reware.

25. Maka handjewu, itā! bāh Lea bewāi idjā hindjā dengae. Tā koan Jakob mawi Laban: Buhen gawim kalotoh dengangku? djaton aku djari buruh intu ikau tagal Raghel? buhen ikau djari manipu aku?

26. Maka koan Laban: Djaton hadat tanah ikai mampabanā idjā tabela nangkalau idjā bakas.

27. Awi mahapus idjā minggo hindjā djetā, tā ikai handak manenga akam andie kea, djaka ikau handak buruh tinai intu aku udju njelo hindai.

28. Maka Jakob manumon aughe. Iā mahapus minggo tā hindjā Lea; tā Laban manenga akae anake Raghel kea indu sawae.

29. Tinai Laban manenga Bilha, reware idjā bawi, akan anake Raghel, indu reware.

30. Tā Jakob hindjā dengan Raghel kea, tuntang iā paham sinta Raghel bara Lea; tinai iā buruh intu Laban udju njelo hindai.

III.—31. Amon Jehowa mitā Lea ingabelā, maka iā muap parnakae; tapi Raghel tamanang.

32. Lea batihī, palus manak hatuā, tuntang manggarā arae Ruben; (*Itā hatuā;*) krana iā hamauh: Basa Jehowa djari mitā jaku ihenjek; toh banangku karāh sinta aku.

33. Limbah tā iā batihī tinai, manak hatuā, sambil hamauh: Basa Jehowa djari mahining aku

ingabelā, maka iā djari manenga akangku anak toh kea. Tuntang iā manggarā arae Simeon. (*Pahining.*)

34. Limbah tā iā batihī tinai, manak hatuā, sambil hamauh: Toh banangku karāh hindjā aku, basa aku djari hantelo manak hatuā akae. Tagal tā iā manggarā arae Lewi. (*Kahindjā.*)

35. Limbah tā iā batihī tinai, manak hatuā, sambil hamauh: Toh aku handak manara Jehowa. Tagal tā iā manggarā anake Juda. (*Taran Hatalla.*) Palus iā terai manak.

BAGI 30.

I. Anak Jakob idjā rahian. II. Djandin upah Jakob dengan Laban.

I.—1. Amon Raghel mangkemā arepe djaton manak akan Jakob, maka Raghel bahiri kakae, sambil hamauh dengan Jakob: Djarian anak akangku, djaka dia, matāi aku!

2. Tā Jakob paham sangit deng-an Raghel, sambil hamauh: Pea aku toh kilau Hatalla, idjā manggahana knaim manak?

3. Maka koan Raghel: Itām, toh Bilha, rewariku tā; tamā ikau hindjā dengae, mangat iā manak hundjun pakuangku; tumon tā aku kea mandino anak awie.

4. Palus iā manenga reware Bilha akan indu gundike, tuntang Jakob hindjā dengae.

5. Maka Bilha batihī, tuntang manak hatuā akan Jakob.

6. Tā koan Raghel: Hatalla djari mambudjur aku, iā djari mahining aughku kea, tuntang

djari manenga anak hatuā akangku. Tagal tā iā manggarā arae Dan. (*Pambudjur.*)

7. Limbah tā Bilha, rewar Raghel, batihī tinai, tuntang manak hatuā kea idjā duā akan Jakob.

8. Tā koan Raghel: Aku djari paham manangkarap akaku, tuntang jaku toh djari manang. Djadi iā manggarā arae Naptali. (*Tangkarapku.*)

9. Amon Lea mangkemā arepe djari terai manak, maka iā kea manduan reware Silpa, manenga iā akan Jakob indu gundike.

10. Maka Silpa, rewar Lea, manak hatuā akan Jakob.

11. Tā koan Lea: Ontong toh! Palus iā manggarā arae Gad. (*Ontong.*)

12. Limbah tā Silpa, rewar Lea, manak hatuā tinai idjā dnā akan Jakob.

13. Tā koan Lea: Salamat aku: krana karā anak bawi karāh manjewut aku salamat. Tā iā manggarā arae Aser. (*Salamat*)

14. Maka wajah getem gendom Ruben manandjong, tā iā sondau bua dndaim intu tana, tuntang mimbit tā akan indue Lea. Tā koan Raghel dengan Lea: Tenga akangku bagin dndaim ain anakm.

15. Tombah iā dengae: Djaton ombet ikan djari manduan banangku, toh ikan handak manduan dndaim ain anakku kea? Maka koan Raghel: Käläh, tau alem toh iā batiroh dengam, tagal dndaim ain anakm.

16. Maka halemāi, metoh Jakob buli bara tana, Lea hagoet manambah iā, koae: Ikuakan akan tamā aku, krana aku djari ma-

njewa ikan hapan dndaim ain anakku. Maka iā batiroh dengae alem tā.

17. Maka Hatalla mahining augh Lea; iā batihī, tuntang manak akan Jakob anak hatuā idjā limā.

18. Tā koan Lea: Hatalla djari manenga npahku, basa aku djari manenga rewariku akan banangku. Tā iā manggarā arae Isaskar. (*Upah.*)

19. Limbah tā Lea batihī tinai, tuntang manak akan Jakob anak hatuā idjā djahawen.

20. Tā koan Lea: Paham Hatalla djari manenga akangku; toh banangku karāh hindjā dengangkn, krana hangkadjahawen toh aku djari manak hatuā akae. Tā iā manggarā arae Sebulon. (*Kahindjā.*)

21. Limbah tā iā manak bawi, tuntang manggarā arae Dina.

22. Maka Hatalla mingat Raghel kea, tuntang Hatalla manarima aughe, palus muap parnakaes.

23. Iā batihī, manak hatuā; tā iā hamauh: Hatalla djari mang-anan katawahku.

24. Maka iā manggarā arae Josep, (*Dahang.*) koae: Käläh Je-howa mandahang akangku anak hatuā beken tinai.

II.—25. Djadi, limbah Raghel djari manak Josep, Jakob hamauh dengan Laban: Soho aku hagoet, mangat aku buli äkaku, tanahku.

26. Lapas akangku karā anak sa-wangku, idjā tagal iā aku djari buruh intu ikan, mangat aku ha-goet; krana tawam bewāi, djan-djingku buruh intu ikan djari ha-pus.

27. Tā koan Laban dengae: Käläh djaka aku toh djari supa asi intu matam! Aku mangkemā, Je-

howa djari mamberkat aku tagal ikau.

28. Tinai koae: Tukas upahm, idjā patut inengaku akam.

29. Tā koan Jakob dengae: Tamew bewai ampingku djari buruh intu ikau, tuntang kilen ampin karā metom metoh pahagaku.

30. Krana kawan korik tā, idjā ajum helo bara panumahku, djetā djari dahangdahanga paham karāe, tuntang Jehowa djari mamberkat ikau awi lengängku. Maka toh, prea aku bagawi akan kabalingku kabuatku?

31. Tombah iā: Narai indu inengaku akam? Tā koan Jakob: Aku djaton blaku upah batantu, baya djaka ikau manumon aughku toh, tā aku handak manjakatik manongo kawan metom tinai.

32. Andau toh aku handak manandjong marak hapus kawan metom, mambaris bara djetā karā kambing awang harintik dengan habelang, tinai karā anak tabiri idjā babilem. Maka käläh meto djeta akan upahku.

33. Tumon tā palus dapit kabudjurku karāh bakarinah, basa upahu magon intu baum, tau bewai ikau marikea tā; djaka aton kambing intu aku, idjā djaton harintik atawa habelang, atawa tabiri idjā djaton babilem, djetā takauku bewai.

34. Tā koan Laban: Bahalap; djadi bewai tumon aughm.

35. Palus andau tā kea iā mambaris karā kambing hatuā, idjā hasuring tuntang habelang, tinai karā kambing bawi, idjā harintik tuntang habelang baputi, tinai karā anak tabiri idjā bibilem, balalu iā manenga djetā intu lengān karā anake;

36. Tuntang mambilang djetā halangan tandjong katelo äwen tā dengan Jakob. Tapi Jakob manjakatik karā kawan ain Laban.

37. Tā Jakob manduan arā salampak kaju lag, tunfang kaju luts, tinai kaju armon, awang bahidjau, palus iā mikise, sampai awan ikise mamala langkoange idjā baputi.

38. Balalu iā mingkes salampak idjā djari ikise intu pasuran, tuntang intu dulang danum, aka kawan meto mihop, tandipah taharep kawan meto tā, maka meto tā masawā hetā, amon dumah handak mihop.

39. Djadi, amon kawan meto masawā naharep salampak tā, maka hapus kawan manak hasuring, harintik tuntang habelang.

40. Tā Jakob mambaris karā anak meto tā, palus mules baun kawan ain Laban manintu meto ai, idjā hasuring tuntang babilem, tapi kawan ajue iulese, ingahanae manam-pajah kawan ain Laban.

41. Djadi, sasining kawan meto idjā brigas masawā, Jakob mingkes salampak tā huang dulang, intu tampajah kawan, mangat iā masawā naharep salampak tā.

42. Tapi amon kawan meto idjā lembā masawā, tā iā djaton mingkes salampak tā. Djadi anak kawan idjā lembā mandjadi bagin Laban, tapi anak kawan idjā brigas mandjadi bagin Jakob.

43. Maka iā dahangdahanga paham karā panataue; ai kutoh karā kawan tabiri tuntang kambing, arā rewar bawi hatuā, kutoh onta tuntang kalidai.

BAGI 31.

I. Jakob hadari bara Laban. II. La-
ban manggoang iä; äwen tå hasnat augb.
III. Äwen tå hakabuah tinaí; iä hadjaadji.

I.—1. Maka Jakob mahining
karä anak Laban idjä hatuä bakotok,
koae: Jakob djari mangkon
talo handiae, idjä puna ain bapa
ita, bara talo idjä ain bapa ita iä
djari mamumpong panataue idjä
paham.

2. Tinai Jakob mitä ampin baun
Laban kea; itä! djetä beken bara
bihin ampie dengae.

3. Tä Jehowa hamauh dengan
Jakob: Buli tinai akan tanah ta-
tom, buli kolam, jaku handak mam-
pahaiak ikau.

4. Tä Jakob manjoho olo mang-
ahau Raghel äwen duä Lea, ma-
nalih iä hong padang aka kawan
metoe.

5. Hetä iä hamauh dengan äwen
duä tä: Aku mitä ampin baun bapa
keton, djetä djaton hindai kilau bi-
hin dengangku; tapi Hatallan
apanaku djari nganggulo aku.

6. Keton katawan, hapan sale-
pah kaabasku aku djari buruh intu
bapa keton.

7. Tapi bapa keton djari hati-
putipu aku, hakampulu iä djari
mobah upahku; tapi Hatalla djaton
djari manjoho iä mamapa aku.

8. Amon koae: idjä harintik akan
upahm, — tä karä kawae manak
harintik. Tinai amon iä mobah
anghe, koae: idjä hasuring akan
upahm, — tä hapus kawae manak
hasuring.

9. Kalotä Hatalla djari manduan
karä meto tä bara bapa keton, ma-
nenga tä akangku.

10. Krana djadi, wajah kawan

meto masawä, aku manggatang ma-
tantangku, tuntang aku mitä huang
nupingku, itä! kambing tabiri ha-
tuä tä, idjä masawä kawan meto,
uras hasuring, habelang tuntang
harintik.

11. Maka Malaikat Hatalla ha-
mauh dengangku hong nupingku:
Jakob. Tä koangku: itäm, toh aku.

12. Koae: Gatang matam, itäm,
karä kambing tabiri hatuä, idjä ma-
sawä kawan meto, uras hasuring,
habelang tuntang harintik; krana
aku djari mitä talo handiae, idjä
iawi Laban dengam.

13. Aku toh Hatalla tä idjä hong
Betel, idjä hetä ikau djari mundus
katan pangingat tä, idjä djari im-
pendengm, tuntang ikau djari ma-
wi djandji bamiat intu aku. Toh
lius ikau, mindah bara tanah toh,
buli human kolam tinai.

14. Tä tombah Raghel äwen duä
Lea, sambil hamauh dengae: Aton
kea hindai bagin ikäi atawa joresan
ikäi intu human bapa ikäi?

15. Djaton iä djari mitong ikäi
kilau olo bewäi? krana iä djari
mandjul ikäi, tuntang regan ikäi
djari kinae.

16. Krana karä panataue, idjä
djari induan Hatalla bara bapa ikäi,
djetä uras ain ikäi hanak. Maka
toh, awi ikau manumon karä augh
sohon Hatalla dengam.

17. Tä Jakob hagoet, mangkatan
karä anak sawae akan hundjun onta.

18. Tinai iä mimbit karä metoe,
tuntang karä pangulihe beken, idjä
djari iulihe hong Padan-Aram, han-
dak buli bapae Isaak hong tanah
Kanaan.

19. Maka Laban djari hagoet,
tantai mangunting tabirie. Maka
Raghel manakau hampatong dewa
ain bapae.

20. Kaloté Jakob manakan arepe
bara atai Leban, olo Aram ta, awis
babuhau djaton masuman akse is
hagoet.
21. Is balalu babuhau, minabit
talo handiai awang ajue, is hagoet
dimpah batangdassum, palus is ma-
nintu Gilead, bukit hattinggang ta.
- II. — 22. Maka katelo harian
bara ta olo manutor akan Leban:
Jakob djari babuhau.
23. Ta is mirak karä paharie;
manggoang is kudu katahie, palus
mandjakä is intu bukit Gilead.
24. Tapi Hatalla mampre hanarepe
akan Leban, olo Aram ta, huang nu-
nie hamalem, sambil hamauh denges;
Buabuah, ala ikau kanaha kotaké
dengan Jakob; baje hapan ang
bahalalalap bewéi.
25. Maka Leban mandjakä Jokoë;
Jakob djari mampendeng tingkape
intu bukit ta, maka Leban ken
tuntang karä paharie mampendeng
tingkape intu bukit Gilead.
26. Ta koë Leban dengan Jakob:
Buhéng gawim kalotoh, sampai ikau
manakay arepm bera atiku, ma-
mput anakku idja bawi kilau ta-
wanan?
27. Buhéng ikau djari babuhau sa-
sunji, manakau arepm bera aku;
Buhéng ikau djaton djari masuman
ta akangku, mangat aku tau me-
gah ikau dengan ramiran, bagan-
duh, tumpi mampahau gandang ku-
tapi.
28. Tinai ikau djaton djari ma-
njoho aku manjum manabi asongku
tuntang anakku idja bawi. Toto,
bumong bewéi gawim idja kalotoh.
29. Toto, omhet bewéi kwasan
lengangku mangapahé keton; tapi
Hatallan bapa keton djari hakotek
dengangku alem malem, koë: bua-
buah, ala ikau kanaha kotaké deng-
- an Jakob, baje hapan ang bah-
lahlap bewéi.
30. Maka toh, djaka ikau djari
hagoet, basa ikau paham mange-
nang humán bapam, buhen tinai ikau
djari manakan karä hatallangku?
31. Tamaka Jakob tombah aughe,
sambil hamauh dengan Leban: Aw-
ku mikah; krana kamlangku, mi-
kah ikau marampas anakku tinai
bara aku.
32. Tapi intu éweéwe ikau son-
dan karä hatallam, ala ikau man-
belom is. Intu bawa karä paharin
ita toh, pariksa talo ajingku se-
mandiai, tuntang duan idja ajue.
Krana Jakob djaton katawah, Ra-
ghel djari mampakau talo ta.
33. Ta Leban tamé tingkap Ja-
kob, tuntang tingkap Lea, tina
tingkap rewar bawi dusdina ta,
maka is djaton sondan tald estem.
Tinai amon is blua bara tingkap
Lea, maka is temé tingkap Raghel.
34. Maka Raghel djari manduan
kempatong dewa ta, majok ta pen-
de apil outa, palus mendek bandju.
Maka Leban mangurah baptis ting-
kap ta, tapi djaton sondan.
35. Koë dengan bapet: Afa
tuangku malait aku, basa ikau djato-
n tau mendeng intu leum; klah
aku teh pamali. Maka ala is pahama
manggar, is djaton sondan kampat-
ong dewa ta.
36. Ta Jakob blaït, mawi Leban:
is tombah, sambil hamauh dengan
Leban: Nami toh kasalangku? na-
rai dosangku, sampai ikau sangit
handak mawi aku?
37. Iku djari mangurah ramong-
ku lepalepah, talo ena djari seri-
daum idja ajue? Ingkess djeta ka-
tontoh intu bauh karä paheringku
tuntang paharim, naughe éwen ta
mamutus perkaran koë!

38. Duā pulu njelo toh aku djari melai intu ikau, maka karä kambing tabirim djaton djari sala pampanake, tinai kambing tabirim idjä hatuā djaton aku djari kumae.

39. Idjä imisak meto basiak aku djaton djari mandjudjue akam, aku kabuatkñ djari mananggong tā; ikau djari managih tā intu aku, alo djets nihau handau atawa malem.

40. Katahingku intu ikan, maka handau aku lenjoh awi kalaso, hamalem aku intakan kassadingen, sampai aku djeton tawan tiroh kan-tokku!

41. Duā pulu njelo toh aku djari melai intu ikau; spatwalas njelo aku djari buruh intu ikau tagal anakm bawi äwen duā tā, tinai djahawen njelo tagal kawan metom; maka hakampulu ikau djari mobah upahku.

42. Djaka djaton Hatallan tatoku, Hatallan Abraham, idjä ingikñ ingarawan Isaak, djari nganggulu aku, toto ikau djari manjoho aku toh buli boang bewäi. Tapi Hatalla djari manangkilik kahäkaku, karä gawin lengängku, palus iā djari mawi ikau alem malem.

III.—43. Tā tombah Laban, sambil hamauh dengan Jakob: Olo bawi toh puna anakku, tinai karä anake puna äsongku, tuntang kawan meto toh puna kawangku; toto talo handiai idjä gitam toh uras ajungku. Kilen aku andau toh tau mawi anakku toh, atawa anake, idjä djari inakae?

44. Tagal tā, has! käläh ita hdjandji, koä hapamontong, mangat djetä indu kasaksian akan koä toh.

45. Tā Jakob manduan batu, mampendeng tā akan katan pang-ingate.

46. Tuntang Jakob hamauh deng-an awang paharie: Awi mamumpong batu. Palus äwen tā mang-gau batu, manunjok tā. Hetä äwen tā kuman hong tujok batu tā.

47. Maka Laban manggarā tā Je-gar Sahaduta, (*basa Aram: tujok kasakeian;*) tapi Jakob manggarā tā Gilead, (*basa Ibrani: tujok ka-saksian*).

48. Tā koan Laban: Bara andau toh maka tujok batu toh indu saksi helatku dengam. Tagal tā olo manggarā tā Gilead.

49. Tinai Mispa, (*tangkilik,*) base koae: Käläh Jehowa manang-kilik aku tuntang ikau, amon ita djari hakangkedjau.

50. Djaka ikau mararat anakku, atawa djaka ikau mandahang sawam beken hindai bara anakku, toto olo helat djaton intu ita, tapi itäm, Hatalla indu saksin koä.

51. Tinai koan Laban dengan Jakob: Itäm, hetoh tujok batu, hetoh katan pangingat, idjä djari impendengku indu helatku dengam.

52. Maka tujok batu toh tun-tang katan pangingat toh indu saksi: aku djaton tau mahalau tu-jok toh, tantai mama-pa ikau, tinai ikau djaton tau kea mahalan tujok toh, tuntang katan pangingat toh, tantai mawi aku.

53. Hatallan lian Abraham, Ha-tallan lian Nahor, Hatallan bapa äwen tā, käläh iā mamutus akan koä. Maka Jakob sumpah manjewut Idjä aka karawan bapae Isaak.

54. Tā Jakob mampatki meto hong bukit tā, tuntang mangahau paharie ompat kuman; djadi äwen tā kuman, palus bara malem hong bukit tā.

55. Maka haiak djadjewu Laban misik, manjium äsoe tuntang anake,

haiak mamberkat äwen tä. Palus Laban hagoet, buli kalekae tinai.

BAGI 32.

I. Jakob mikäh Esau, blaku awat intu Hatalla. II. Jakob hatangkarap dengan Hatalla.

I.—1. Maka Jakob harikas kea, maradjur panggoete; tä arä malai-kat Hatalla hasupa dengae.

2. Haiak mitä äwen tä, Jakob hamauh: Djetoh kawan parang ain Hatalla. Tä iä manggarä kaleka tä Mahanaim. (*Kawan parang.*)

3. Limbah tä Jakob manjoho sarohae hagoet helo, mananggoh kakae Esau, intu tanah Seir, djetä tanah Edom.

4. Iä mametäh sarohae, koae: Imbit aughku toh akan tuangku Esau: kakai augh rewar Jakob: jaku djari melai namuäi hong äka Laban palus sampai katontoh.

5. Aku djari mulih arä sapi, kalidai, kambing tabiri, rewar hatua bawi; tuntang aku djari manjoho olo masuman tä akantuangku, mangat aku supa asi intu matam.

6. Maka sarohae tä buh Jokob, koae: Ikäi djari sampai kakam Esau; maka iä manambang ikau, mimbit äpat ratus olo hatuä.

7. Tä Jakob paham mikäh, tuntang sekä angat atäie; palus iä mambaris karä olo idjä hindjä iä, tuntang karä kambing tabiri, karä sapi, karä onta, mandjadi duä kawakan.

8. Krana koae: Paribasa Esau mantakan kawan idjä, palus mawi djetä, ajaajau kawan beken tau makan.

9. Tinai koan Jakob: Joh Ha-

tallan tatoku Abraham, Hatallan apangku Isaak! o Jehowa, idjä djari manjoho jaku, koam: buli tanahm tinai, tuntang karä kolam, jaku handak mamberkat ikau.

10. Aku toto korik, djaton baguna mandino karä asim, karä kattotom, idjä djari ilalusm akan re-warm; krana hapan sokahku bewäi aku djari hanimpah Jordan toh, tinai toh aku djari duä kakawan.

11. Liwus aku bara lengän akaku katontoh, bara lengän Esau, krana aku mikäh iä, suroh iä dumah mampatäi aku, tuntang anak sawangku.

12. Krana ikau djari hamauh: toto aku handak mamberkat ikau, tuntang jaku handak mangapal panakam, kilau bawak baras hong tasik, idjä djaton taraisä tagal kapham karäe.

13. Maka iä melai hetä alem tä; tinai iä mintih idjä handak inengae akan Esau bara kawan tä, idjä ai.

14. Kambing bawie duä ratus, tuntang duä pulu hatuä; tabi i bawie duä ratus, tuntang duä pulu hatuä.

15. Telo pulu kongan onta, idjä haru manak, tuntang anake; sapi bawie äpat pulu, tuntang sapulu hatuä; duä pulu kalidai bawie, tuntang anake sapulu.

16. Djetä inengae intu lengän reware, habarishabar is genep kawae, palus iä manjoho reware: Dari keton lius helo, hagoet raretai kawan keton.

17. Tinai iä mametäh idjä totok helo, koae: Amon akaku Esau hasupa dengam, tuntang iä misek ikau, koae: olo ain äwe ikau? tuntang kangkwe ikau? tinai ain äwe meto tä, idjä helo baum?

18. Tä ikau akan tombah aughe-

kalotoh: djetoh tengan rewar Jakob, idjā impaite akan tuangku Esau; itām, bitie manuntut ikāi.

19. Tinai iā mametāh reware idjā duā kea, tuntang reware idjā telo, tinai awang beken handiai, idjā mudjar karā kawan tā, koae: Kilau augh toh kea keton akan hakotak dengan Esau, amon keton manjupa iā.

20. Tinai keton akan hamauh: itām, rewar Jakob aton manuntut ikāi. Krana koan huange: Aku handak mangatau iā hapan talo inengaku toh, idjā hagoet helo limbah tā bitingku handak hasupa bau dengae, ajaajau iā maku manarima sku.

21. Tumon tā talo inenga tā hagoet helo, tapi bitie melai bara malem dengan kawae idjā mañbatang.

22. Maka iā misik hamalem, palus manduan sawae duāduā, titai duā rewar bēwi tā, tuntang anake äwen swelas, magah äwen tā akan sungai Jakob aka tau dimpāh.

23. Palus iā manduan äwen tā, mampanimpahe, tinai iā mampanimpahe talo handiai awang ai.

II. — 24. Tapi Jakob melai kabuate. Tā aton olo hatangkarap dengae, sampai langit handak mahindang.

25. Amon iā tā mangkemä arepe djaton tau mampakalah iā, maka iā manindjek sapan tolang kahange, palus sapan tolang kahang Jakob talokas, awie hatangkarap dengan olo hataū tā.

26. Koan djeta dengae: Toh laphas aku, krana langit djari mahindang. Tapi koae: Aku djaton malapas ikau, amon ikau dia mamberkat aku.

27. Koan idjā tā dengae: "Awe aram? Tombah iā: Jakob arangku.

28. Tā koae: Åla aram Jakob hindai, tapi Israel, (*idjā hatangkarap dengan Hatalla;*) krana toto karetap gawim intu Hatalla, intu olon, tuntang ikau djari manang. 29. Maka Jakob misek iā, koae: Suman aram akangku. Koae: Buhen ikau misek arangku? Palus iā mamberkat iā hetā.

30. Maka Jakob manggarä kaleka tā Pniel. (*Baun Hatalla.*) Krana koae: Aku djari mita baun Hatalla toto, tuntang hambaruangku djari ihaga.

31. Amon iā hagoet bara Pniel, matanandau lembut akac, maka iā batimpang, talokas sapan tolang kahange.

32. Tagal tā palus andau toh olo Israel djaton pudji kuman uhat tā idjā djari talokas, idjā intu sapan tolang kahang, basa Iā tā djari manindjek sapan tolang kahang Jakob, manalokas uhate lietā.

BAGI 33.

I. Esau äwen duā Jakob hakabaah tinai. II. Jakob sampai tanah Kanaan.

I. — 1. Maka Jakob mariaran matae; itā! Esau aton dumah, mimbit äpat ratus olo hatuā. Tā iā mambaris karā anake akan Lea, akan Raghel, tinai akan rewar bawi äwen duā tā.

2. Maka rewar hawi tuntang anake iatohe totok helo, limbah tā Lea tuntang anake, maka Raghel tuntang Josep tapakan rahian.

3. Tapi bitie manandjong helo, balalu iā sontop akan petak hangkudju, sampai iā tokep dengan kakae.

4. Tā Esau hadari manjupa iā, mangkipit iā, mamalok ujate, tuntang mangium iā; palus ēwen duā tā manangis haiak.

5. Limbah tā iā manampajah, mita olo bawi tā tuntang karā anake, tā iā misek: *Æwe karū* olo dengam toh? Koan Jakob: *Æwen tā anakku, idjā djari inenga Hatalla huang asié* akan rewar.

6. Tā rewar bawi ēwen duā tā manggapi, tuntang anake, palus ēwen tā sōntop.

7. Tinai Lea kea manggapi, tuntang karā anake, palus ēwen tā sōntop; limbah tā Josep kea manggapi tuntang Raghel, iā tā kea sōntop.

8. Maka koan Esau: Kanduā karā kawan meto tā, awang djari hasupa dengangku? Koae: Mangat aku supa asi intu matan tuangku.

9. Tapi koan Esau: Ajungku mahin kutoh ramo, joh andi, naughe talo ajum akam bewāi.

10. Tā koan Jakob: *Æla*; amon aku toh djari supa asi intu matam, duan talo inengaku toh bara lengangku; krana aku djari mita baum, kilau mita baun Hatalla, tuntang ikau djari mangilak aku.

11. Käläh duan berkat toh, idjā djari inengaku akam; krana Hatalla huang asié djari manenga tā akangku, ajungku mahin ombet talo handiai. Tuntang iā musok iā, sampai iā manarima tā.

12. Maka koan Esau: Has, ita harikas, maradjur panggoet ita, jaku handak magah ikau.

13. Tapi koan Jakob dengae: Tawam bewāi, tuan, anak olo toh balemo, tinai arā tabiri tuntang sapi ajungku awang manusu, amon djeta pahalau iudjar alo idjā an-

dau bewāi, karā meto tā lepah matāi.

14. Käläh tuangku hagoet helo bara rewar, tapi aku handak manuntut lalowa, tumon kawan metongku tuntang karā anakku tau tahan, njamah aku sampai tuangku hong tanah Seir.

15. Maka koan Esau: Amon katotā, käläh aku handak mampelai olo ajungku belahe dengam. Koan Jakob: Akan en tā? asal aku djari supa asi intu matan tuangku bewāi.

16. Tā Esau buli Seir, andau tā kea.

II.—17. Maka Jakob hagoet akan Sukot. Hetā iā mamangun humae, tuntang iā mawi krambang karā metoe. Tagal tā iā manggarā kaleka tā Sukot. (*Krambang meto*.)

18. Maka bahalap bewāi Jakob dumah sampai lewu Sighem, idjā hong tanah Kamaan, metoh panulie bara Padan-Aram, palus iā melai darah lewu tā.

19. Tuntang iā mamili idjā kabagi petak bara Hemor, bapa Sighem, hapan saratus tabiri, indu akiae mampendeng tingkape.

20. Tinai iā mamangun mesbeh hetā, tuntang manggarā tā: Hatallan Israel toto Hatalla.

BAGI 34.

Sighem marajap Dina, anak Jakob idjā bawi; olo Sighem impatāi anak Jakob.

1. Maka Dina, anak Lea idjā bawi, idjā djari inakan Lea akan Jakob, hagoet handak madja anak bawin olo lewu tā.

2. Tä Sighem, anak Hemor, olo Hewi, idjä radjan tanah tä, mitä iä, palus manawan iä, balalu batiroh dengae, hadjadjuan iä.
3. Tuntang atäie leket dengan Dina, anak Jakob idjä bawi tä; iä sinta budjang bawi tä, tuntang hakotak tumon attäi budjang bawitä.
4. Dengan bapae Hemor kea Sighem hakotak, koae: Duan budjang bawi toh akan sawangku.
5. Metoh Jakob mahining, Dina, anake idjä bawi, djari irajap olo, anake awang hatuä manonggo metoe hong padang; tä Jakob manjuni, mendäh äwen tä dumah.
6. Maka Hemor, bapa Sighem, blua manalih Jakob, handak hakotak dengae.
7. Sana anak Jakob awang hatuä mahining brita tä, palus äwen buli bara padang; äwen tä päää atäie, tuntang paham kalaite tagal kadurhakan Sighem dengan Israel, bawa iä djari batiroh dengan anak Jakob idjä bawi; krana djaton halalai patut gawi kalotä.
8. Tä Hemor hakotak dengan äwen, koae: Attäi anakku Sighem paham radjin dengan anak bawi ain keton tä; käläh tengä iä akan, indu sawae.
9. Buah keton hasanger dengan ikäi; tengä anak keton akan ikäi, tinai duan akan ikäi akan keton.
10. Palus mangkalewu dengan ikäi; tä ita sampai tempon tanah, melai hetä, makan' bagawi hetä, duan tä akan keton.
11. Maka koan Sighem dengan bapae tuntang dengan karä njahan budjang bawi tä: Aku blaku asi intu keton, barangai tako ing-gau keton aku handak manjuang.
12. Pahai bewäi plaku tuntang saput, aku handak manjuang tä tumon augh keton, asal keton manenga budjang bawi tä bewäi indu sawangku.
13. Tä anak Jakob tombah hampunga dengan Sighem, tuntang dengan bapae Hemor, bawa iä djari marajap betane.
14. Iä hamauh dengan äwen: Djaton patut ikäi manenga betau ikäi akan olo idjä djaton injunat, krana djetä indu kahawän ikäi.
15. Tapi amoë keton manumon hadat ikäi, palus manjunat karä hatuän keton, tä ikäi handak manarima augh keton,
16. Palus handak manenga anak bawin ikäi, tuntang anak bawin keton ikäi handak manduue akan ikäi, tinai ikäi handak moëm deng-an keton, maadjedi idjs kautus.
17. Tapi amoë keton djaton manumon augh ikäi, djaton maku injunat, tä ikäi handak manduue budjang bawi iä ikäi tä, balalu hagoet.
18. Maka augh äwen tä ingilak Hemor tuntang Sighem, anak Hemor.
19. Palus olo hatuä tabela tä djaton marendjar malalus: perkasa tä, krana iä mangilak anak Jakob idjä bawi, tuntang iä paham ihorumah huang ungkup humaa bapae.
20. Tumon tä Hemor äwen dua hanak Sighem tamä bauntonggang lewue, palus hakotak dengan karä olo hatuän iä: bane, koae:
21. Olo tä tau hakabuuh dengan ita, tagal tä käläh ita manjoho iä melai hong tanah ita, tuntang malan hetoh, krana tanah ita kutoh kalomaha; ita handak manduan anak bawin äwen indu sawan ita, tinai anak bawin ita ita handak manengae akan äwen.
22. Maka olo tä handak manu-

mon kahandak ita, palus melai dengan ita, mandjadi idjä kautus dengan ita, asal ita idjä hatuä injunat samandiai, sama kilau äwen tä.

23. Maka karä kawan tabiri camping ajue, karä ramoe, karä on-tae, djaton djetä akan ita samandiai? baja asal ita manumon kahandake tä, maka olo tä karäh melai dengan ita.

24. Tä olo handiai, idjä tamä blua bauntonggang lewu tä, uras manumon augh Hemor, tuntang augh Sighem, anak Hemor; karä olo hatuä handiai, idjä hindjä lewu tä, palus injunat.

25. Djadi andau telo, amon olo tä pahaan kapähä, tä anak Jakob awang hatuä, Simeon äwen duä Lewi, njahan Dina tä, sama manduan padange, uräh manjarang mamok lewu tä, palus mampatäi olo hatuä samandiai.

26. Iä mampatäi Hemor kea, tuntang anake Sighem, hapan padang, palus manduan Dina bara human Sighem, balalu hagoet.

27. Tä maka anak Jakob idjä hatuä samandiai tamä äka olo im-patäi tä, tuntang marampas hapus lewu, basa olo hetä djari marajap betaue.

28. Iä manduan karä tabirin olo tä, karä sapie, karä kalidaie, ramoe handiai idjä hong lewu, tinai talo handiai awang intu tana;

29. Karä panatau olo hetä, karä anake idjä korik, karü olo bawi inawae manampute, tinai iä marampas talo handiai, awang intu karä huma.

30. Tä koan Jakob dengan Simeon äwen duä Lewi: Keton djari mamparuta atäku, awi keton djari mampabewau aku intu karä

olo tanah toh, intu olo Kanani tuntang olo Peresi. Maka jaku puna isut oloe bewäi; amon karä olo tä pakat handak mawi aku, toto aku alah awie, palus lomos aku tuntang hapus ungkup humangku.

31. Maka tombah äwen: Kilen, patut kea iä mawi betau ikäi kilau sapangan?

BAGI 35.

I. Jakob sampai Betel. II. Raghel matäi manak. III. Karä anak Jakob. IV. Jakob sampai Isaak; Isaak matäi.

I.—1. Limbah tä Hatalla hamauh dengan Jakob: Hagoet ikau, talih Betel, palus melai hetä; pang-un hetä mesbeh akan Hatalla, idjä djari mamprahan arepe akam, metoh ikau hadari bara baun kakam Esau.

2. Tä koan Jakob dengan olo ungkup humae, tuntang dengan olo handiai idjä dengae: Kanan keton karä hampatong, tamnan hatalla idjä sala, idjä ain keton, tuntang awi maniwah arep keton, manganti pakaian keton.

3. Ita handak babungkat, manilah Betel, hetä aku handak mammangun mesbeh akan Hatalla, idjä manombah aughku metoh andau kadjakängku, idjä djari mampahaiak aku hong djalan, idjä djari ihapusku toh.

4. Tä olo tä manenga akan Jakob karä hampatong dewa, idjä ain äwen, tinai suwang tisin, idjä hanggape akan salantutup; maka Jakob mangalian tä penda batang elah, idjä darah Sighem.

5. Palus äwen tä hagoet. Maka

pampikäh Hatalla djari lawo akan olo intu karä lewu idjä hakaliling hetä, sampai olo tä djaton manggoang anak Jakob.

6. Kalotä Jakob, tuntang olo handiai idjä dengae, sampai Luts, lewu tä hong tanah Kanaan, djetä Betel.

7. Palus iä mamangun mesbeh hetä, manggarä tä El-Betel; (*an Hatalla hong Betel;*) krana hetä Hatalla djari mamprahan arepe akiae, metoh iä hadari, mahakan kakae.

8. Maka Debora, ajang Rebeka, matäi, tuntang iä ingubur hong djanah, darah Betel, penda batang elah, idjä bagarä elah tatum.

9. Maka Hatalla mamprahan arepe tinai akan Jakob, limbah iä djari buli bara Padan-Aram, sam-bil mamberkat iä.

10. Koan Hatalla dengae: Batang aram Jakob, tapi šla aram Jakob hindai, malainkan Israel aram toh. Tumon tä iä bagarä Israel.

11. Tinai koan Hatalla dengae: Aku toh Hatalla, idjä djaton tikas kwasangku, manak keton, dahang-dahanga; ikau karäh mandjadi utus olo, toto, indu arä utus olo, tuntang arä radja kea karäh mahin lembut bara ikau.

12. Maka tanah toh, idjä djari inengaku akan Abraham tuntang Isaak, djetä aku handak manengae akam, palus akan panakam rahiuan bara ikau.

13. Limbah tä Hatalla mandai malih iä, bara kalekae djari hakotak dengae.

14. Maka Jakeb manduan batu, mampendeng katan pangingat intu kalekae djari hakotak dengae, manusuh hetä parapah talo ihop, manata undus hetä.

15. Tuntang Jakob manggarä kaleka tä, idjä äka Hatalla djari hakotak dengae, Betel. (*Hutan Hatalla.*)

II.—16. Maka äwen tä hagoet bara Betel; djadi amon iä djari tokep Eprat, Raghel handak luas, maka iä paham bahali manak.

17. Djadi, amon iä paham kahalie manak, koan bidan dengae: Äla mikäh, krana aton tinai anak hatuä akam.

18. Djadi, amon iä djadjahengap tahasenge, handak mahotus, iä manggarä anake Benoni. (*Anak kapdhängku.*) Tapi bapae manggarä iä Benjamin. (*Anak gantau.*)

19. Kalotä Raghel matäi, tuntang ingubur darah djalan idjä akan Eprat, iä tä Bethlehem.

20. Maka Jakob mampendeng katan pangingat intu hundjun kubure; djetä katan kubur Raghel idjä palus andau toh.

21. Limbah tä Israel hagoet, palus mampendeng tingkape hila barat tjandi Eder.

III.—22. Djadi, metoh Israel melai hetä, Ruben hagoet, mahan-djean arepe dengan Bilha, gundik bapae tä; talo tä inutor akan Israel. Maka karä anak Jakob idjä hatuä duawalas biti.

23. Karä anak Lea tä: Ruben, anak Jakob idjä bakas, tinai Si-meon, Lewi, Juda, Isaskar, Se-bulon.

24. Karä anak Raghel tä: Josep äwen duä Benjamin.

25. Tinai anak Bilha, rewar Ra-ghel tä: Dan äwen duä Naptali.

26. Tinai anak Silpa, rewar Lea tä: Gad äwen duä Aser. Iä tä karä anak Jakob, idjä djari inakan akiae hong Padan-Aram.

IV.—27. Maka Jakob sampai

bapae Isaak intu Mamre, intu Kiri-
at-Arba, djetä Hebron, äka Abram-
ham tuntang Isaak djari namuüi.

28. Maka katahin umur Isaak
saratus hanja pulu njelo.

29. Tä Isaak bageto tahasenge,
matai, ingampeleng dengan tato
hiange, amon iä bakas tuntang
puas belom. Maka anake, Esau
äwen duä Jakob, mangubur iä.

BAGI 36.

Horoë panakan Esau.

I.—1. Djetoh karä panakan
Esau, iä tä Edom. (25, 30.)

2. Esau manduan sawae bawin
olo Kanani: Ada, anak Elon olo
Het, tinai Aholibama, anak Ana,
äson Sibeon, olo Hewi. (26, 34.)

3. Tinai Basmat, anak Ismael,
betalu Nebajot.

4. Maka Ada manak akan Esau
Elipas; Basmat manak Rehuel.

5. Tinai Aholibama manak Ge-
hus, Jaelam, Korah. Iä tä uras
anak Esau idjä hatuü, idjä djari
inakan acae hong tanah Kanaan.

6. Maka Esau djari manduan
karä sawae, tuntang karä anake,
hatuü bawi, tinai olo handiae idjä
hindjä ungkup humae, tinai karä
kambing tabirie, karti sapie tun-
tang ontiae, hapus karä panataue,
idjä djari iulihe hong tanah Ka-
naan, palus djari babungkat akan
tanah beken, mindah bara andie
Jakob.

7. Krana karä kawan metoe pa-
halau bakapal, sampai awi tä äwen
tä djaton tau hindjä; tanah äcae
namuüi djaton ombet äcae mam-
belom metoe, awi kutoh karäe.

8. Tagal tä Esau melai hong
Seir, äka bukit hatinggang. Maka
Esau tä tato olo Edom.

9. Djetoh karä panakan Esau,
tato olo Edom, hong bukit Seir.

10. Toh aran karä anak Esau
idjä hatuü: Elipas, anak Ada, sa-
wan Esau; Rehuel, anak Basmat,
sawan Esau.

11. Maka karä anak Elipas tä:
Teman, Omar, Sepo, Gaetam,
Kenas.

12. Maka Timna tä gundik Eli-
pas, anak Esau; iä tä manak Ama-
lek akan Elipas. Djetä karä anak
hatuü ain Ada, sawan Esau.

13. Maka djetoh karä anak Re-
huel idjä hatuü: Nohat, Serah,
Samma, Misa. Djetä karä anak
hatuü ain Basmat, sawan Esau.

14. Maka djetoh karä anak Aho-
libama, anak Ana, äson Sibeon,
sawan Esau tä; iä manak akan
Esau: Jehus, Jaelam tuntang
Korah.

15. Djetoh karä mantir kapala,
idjä lembut bara panakan Esau:
karä anak Elipas, anak Esau idjä
bakas tä: mantir Teman, Omar,
Sepo, Kenas;

16. Korah, Gaetam, Amalek;
djetä karä mantir kapala, idjä lem-
but bara Elipas, hong tanah Edom;
maka äwen tä uras panakan Ada.

17. Maka djetoh panakan Re-
huel, anak Esau tä: mantir Nahat,
Sera, Samma, Misa; djetä karä
mantir kapala, idjä lembut bara
Rehuel hong tanah Edom; iä tä
panakan Basmat, sawan Esau.

18. Djetoh panakan Aholibama,
anak Ana, sawan Esau: mantir
Jehus, Jaelam, Korah; djetä karä
mantir kapala, idjä lembut bara
Aholibama, anak Ana sawan Esau.

19. Äwen tä uras panakan Esau,

karä mantir kapalae. Iä tä tato olo Edom.

20. Maka djetoh karä panakan Seir, olo Hori, idjä solake djari melai intu tanah tå: Lotan, Sobal, Sibeon, Ana; (5 Mos. 2, 12.)

21. Dison, Eser, Disan; djetoh karä radjan olo Hori, panakan Seir, hong tanah Edom.

22. Maka panakan Lotan tå: Hori äwen duä Heman; tinai betau Lotan, djetä Timna.

23. Djetoh panakau Sobal: Alwan, Manahat, Ebal, Sepo, Onam.

24. Djetoh panakan Sibeon: Abi äwen duä Ana. Ana djetä, idjä sondau lowang danum blasut hong padang, metoh iä manjakatik kolidai bapae Sibeon.

25. Maka anak Ana idjä hatuä: Dison, tinai Aholibama anak Ana idjä bawi.

26. Djetoh panakan Dison: Hemdan, Esban, Itran, Keran.

27. Djetoh panakan Eser: Bilhan, Sawan, Aran.

28. Djetoh panakan Disan: Usäwen duä Aran.

29. Maka djetoh uras mantir olo Hori: mantir Lotan, Sobal, Sibeon, Ana.

30. Mantir Dison, Eser, Disan: iä tä karä mantir olo Hori, idjä djari marentah hong tanah Seir.

31. Maka djetoh karä radja, idjä djari marentah hong tanah Edom, helo bara radja aton marentah olo Israel.

32. Bela, anak Beor, marentah hong Edom, aran lewue Dinhaba.

33. Maka Bela matäi; tä Jobab, anak Sera bara Boara, naik radja manganti iä.

34. Amon Jobab matäi, maka Husam, bara tanah olo Teman, naik radja manganti iä.

35. Maka Husan matäi, tä naik radja manganti iä Hadad, anak Bedad, idjä mamukul olo Midian hong tanah olo Moab; aran lewue Abit.

36. Amon Hadad matäi, maka Samla, olo Masreka, naik radja manganti iä.

37. Amon Samla matäi, tä Saul, olo Rehobot, idjä darah batangdananum, naik radja manganti iä.

38. Amon Saul matäi, tä Baal-Hanan, anak Aghbor, naik radja manganti iä.

39. Amon Baal-Hanan, anak Aghbor tä, matäi, maka Hader naik radja manganti iä; aran lewue Pahu, tinai aran sawae Mehetaibel, anak Matred, Matred anak Mesahab.

40. Maka djetoh aran mantir kapala bara utus olo Esau, tumon hamputae, huang karä lewue: mantir Timma, Alwa, Jetet:

41. Mantir Aholibama, Ela, Pinon;

42. Mantir Kenas, Teman, Mibsar;

43. Mantir Magdiel, Iram. Iä tä karä mantir kapala bara utus Edom, tumon karä baris hamputae huang tanahe. Iä tä Esau tä, tato olo Edom.

BAGI 37.

I. Nupin Josep, anak Jakob. II. Josep indjujal paharie akan tanah Misir. III. Bapae manatum iä.

I.— 1. Maka Jakob melai hong tanah, idjä aka liau bapae djari namuäi, hong tanah Kanaan.

2. Djetoh saritan ungkup Jakob. Josep tä udjuwalas njelo umure, metoh iä haru ompat karkakae manjakatik kawan meto;

iä omha anak Bilha tuntang anak Silpa, gundik bapae; maka iä panutor akan bapae, amon paharie sala gawie.

3. Maka Israel mangilak Josep paham bara karë anake beken, bassa iä djari manak Josep metoh kabakase, tuntang iä manenga akæ klambi, idjä hapangowang ampin bintike.

4. Amon kakae mitä, bapae mangilak iä paham bara äwen beken, maka äwen bisingi iä, djaton tau hakotak bahalap dengae.

5. Beken bara djetä tinai Josep nupi kea, tuntang manjarita nupie akan paharie; tä äwen tä paham haream bisingi iä.

6. Maka koae dengan äwen: Hining keton augh nupingku toh.

7. Itä! angate kamäangku ita mameteng batang gendom hong tana, tä toto, peteng ajungku hagatang, mendeng; tä itä! peteng ain keton manggapi, mangaliling, sонтоп intu peteng ajungku.

8. Tä koan karë kakae: Kilen, augatm ikau indu radjan ikäi dapit, ikau akan marentah ikäi? Djadi paham haream äwen tä bisingi iä tagal nupie, tagal kotake.

9. Limbah tä iä nupi beken tinai, palus manjarita djetä kea akan paharie, koae: Itä! aku djari nupi beken tinai; angate kamäangku matanandau, bulan tuntang bintang sawalas kabawak sонтоп intu aku.

10. Amon iä manjarita nupie tä akan bapae tuntang akan karë kakae, bapae mampudji iä, sambil hamauh dengae: Lalehan nupim tä! Angatm ikäi, jaku, indum, tuntang karë kakam akan manggapi, sонтоп intu ikau sampai petak?

11. Maka karë kakae bahiri iä, tapi bapae mingat karë aughë tä.
II. — 12. Djadi, kakae hagoet, handak manjakatik kawan meton bapae tokep Sighem.

13. Tä koan Israel dengan Josep: Djaton karë kakam manjakatik metoe tokep Sighem? Tatap arepm, aku handak manjoho ikau tanggoh äwen. Maka koae: Itäm, jaku djari tatap.

14. Koan Israel dengae: Kälöh ikau lius, mitä ampin kakam, tuntang ampin kawan meto, djaka iä magon bahalap; imbit kabar aksangku. Tumon tä iä manjoho iä bara djanah, idjä tokep Hebron, mangat hagoet akan Sighem.

15. Maka iä lajang hong padang; tä aton olo hatuä hasondau dengae, idjä miek iä, koae: Narai inggaum?

16. Koae: Aku manggeu karë paharingkn; kälöh suman akangku, hong kwe äwen tå manonggo kawan meto?

17. Maka koan olo tä: Äwen tä djari mindah bara hetoh, kraua jaku mahining augh äwen, keae: has, ita hagoet akan Dotan: Tä Josep manjak paharie, palus iä sondau äwen hong Dotan.

18. Sana äwen tä mitä iä bara kedjakodjau, helo bara iä manggapi äwen, balalu äwen pakat, makal handak mampatäi iä,

19. Sambil hamauh sama arepe: Itä, tä tukangnupi tä dumah.

20. Takan, ita mampatäi iä, malaboh iä huang kali hetoh. Limbah tä ita handak hamauh: meto basiak djari kuman iä. Tumon tä ita karëh mitä ampin kadjarian karë nupie.

21. Maka amon Ruben mahining aughë tä, iä handak maliwus iä

bera lengän äwen, koeae: *A*la ita mampattä iä.

22. Tinsai koan Ruben dengan äwen: *A*la keton manusuh dahan olo; laboh iä hong kali toh bewxi, idjä inta padang; ala lengän keton mawi iä. Maka pikir aï handak maliwus iä bera lengän äwen, mangat magah iä buli bapee.

23. Djadi, sana Josep sampai paharie, äwen tä palus mengkak klambin Josep, klambie idjä hapangowang ampin bintike tä, idjä hapee.

24. Palus äwen manjingkap iä, malaboh iä akan kali hetä; tapi kali tä teah, djaton danume.

25. Limbah tä äwen tä mondok kuman. Maka haiak mariaran matae iä mitä djalaham olo kali-sing, olo Ismaeli, dumah bera Gilead, puat ontæ nekot, seri, lot; iä hageet handak nimbit talo tä akan tanah Misir.

26. Tu koan Juda dengan paharie: Narai guna ita mampattä andi ita, tuntang manjahokan dahue?

27. Kulth ita mandjual iä akan olo Ismaeli toh, ala lengän ita mawi iä; krana iä andi ita, isi dahan ita. Maka paharie manumon anghe.

28. Djadi, metoh dagang, olo Midian tä, handak mahalau, maka äwen mandjidijit Josep djakat bara kodi, palus manadjual iä akan olo Ismaeli tä, duia pulu kabawak rear baputi. Dagang tä nimbit Josep akan tanah Misir.

29. Maka amon Ruben haluli akaa kali, ita! Josep djaton hetä: tä iä marabit pakaae:

30. Palus mananggoh karä paharie, koeae: Olo tabelä tä djaton! jaku, kaseen derringku jaku toh!

III.—31. Ta äwen tä manduan klambin Josep, palus mampattä kamabing, mansulop klambi tä huang dahae;

32. Balalu mampait klambi idjä hapangowang bintike tä, manjoko olo mimbité akan hapee, tuntang masuman akeae: Klambi toh djari sondau ikäi, itäm, djaka djetä klambin anakm atawa dia.

33. Maka iä balalu kasenae, koeae: Djetoh toto klambin anakku, meto basiak djari kuman iä, toto Josep djari imisak meto!

34. Ta Jakob marabit pakaae, mangkepan taphi bidak intu ka-hange, tuntang tahi andaue iä manatum anake.

35. Maka karë anake, hatuë bawi, mananggoh, handak mampong ataae; tapi iä djaton maku iampong, koeae: Tuntang manatum anakku aku handak mehon akan kubur, tanggoh anakku. Tumon tä hapee manatum iä.

36. Maka olo Midian mandjual iä hong tanah Misir akan Potipar, mantir Parao, kapala kawan olo dalam radja.

BAGI 38.

Anak Juda. Juda tulah dengan Tamar, manantue idjä bawi.

I.—1. Djadi katika tä, Juda mindah, malih karä paharie, tuntang manjandahan intu olo Adulam, idjä Hira arae.

2. Hetä Juda mitä budjang bawin olo Kanani, anak Sua, tä iä mandnae palus hindjä dengae.

3. Olo tä batihu, tuntang manak hatuë; tä iä manggarë arae Er.

4. Limbah tä iä batihu tinai, ma-

nak hatua, tuntang manggarë arae Onan.

5. Limbah tä iä manak hatua tinai, manggarë arae Selah. Maka Juda tä hong Kesib, metoh djetä inakan.

6. Maka Juda mampasawä Er, anak hatua idjä bakas; aran sawae tä Tamar.

7. Maka Er, anak Juda idjä bakas, papa intu baun Jehowa, tagal tä Jehowa mampatäi iä.

8. Tä koan Juda dengan Onan: Ganti balon liau kakam, sawä iä akan aran liau kakam, palus manak akan kakam.— (5. Mos. 25, 5.)

9. Maka Onan katawan iä djaton manak acae, tä amon iä hindjä dengan sawan kakae, iä manggar tä akan petak, marusak tä, djaton iä maku manak akan liau kakae.

10. Maka gawie tä paham papa intu matan Jehowa; tagal tä iä mampatäi iä tä kea.

11. Tä koan Juda dengan manantue idjä bawi: Melai ikau magon balo intu human bapam, pandahan anakku Selah djari ombet kabakase. Krana angate kamäe: Mikäh iä kea matäi, sama kilau kakae duä. Tumon tä Tamar buli, manjandahan intu human bapae.

12. Maka tahi andaua rahian sawan Juda matäi, anak Sua tä; tä limbah iä djari manatume, maka iä hagoet manalih anakolohe, idjä mangunting tabirie hong Timna, kwen duä hulä Hira, olo Adulam tä.

13. Maka olo manutor akan Tamar, koae: Itäm, empom hagoet akan Timna, handak mangunting tabirie.

14. Tä iä mengkak pakaian kabaloe, tuntang iä hasandurong manutup baue, palus mondok darah

bauntonggang lewu Enaim, idjä intu djalan akan Timna; krana iä mitä, Selah tä djari ombet kabakase, tapi olo djaton maku mampabana iä dengae.

15. Amon Juda mittä iä, inahae sapangan, basa iä djari manutup baue.

16. Palus iä mahiwang manalih iä, koae: Has ikau, imbit jaku hindjä dengam. Krana iä djaton katawan iä tä manantue. Maka koae: Narai tengam akangku, uka jaku mimbit ikau hindjä dengangku?

17. Tombah iä: Aku handak mampait akam kambing idjä kongan bara kawangku. Koae: Käläh djetä, asal ikau manenga sanda helo, sampai ikau mampait tä.

18. Tä koae: Narai lakam indu sanda? Tombah iä: Tisintjapm, taliwanangm tuntang sokahn, idjä intu lengäm. Palus iä manenga talo tä acae, tuntang iä hindjä dengae; maka iä batihî awie.

19. Maka olo bawi tä mendeng balalu hagoet, palus mengkak sanduronge, tuntang mangkepan pakaian kabaloe tinai.

20. Maka Juda mampait kambing tä intu lengän ulæ, olo Adulam tä, mangat manampuli sanda tä timai bara lengän olo bawi tä. Tapi iä djaton sondaue.

21. Tä iä misek intu olo lewu hetä, koae: Intu kwe sapangan tä, idjä mondok darah djalan hetoh hong Enaim? Koan olo tä: Sapangan puna djaton hetoh.

22. Tä iä buli Juda tinai, koae: Aku djaton djari sondau iä, tinai koan olo lewu tä: sapangan puna djaton hetoh.

23. Tä koan Juda: Naughe iä mina sanda tä acae, belä ita im-

pahawen olo; aku puna djari mam-pait kambing tā, tapi ikau djaton djari sondau iā.

24. Djadi, telo bulan hirah rahian olo manutor akan Juda, koae: Manantum Tamar djari habandong, tuntang iā batihī awi karajape. Tā koan Juda: Duan iā, mangat iā inusul.

25. Maka amon olo manduan iā, iā manjoho olo manalih empoe, masaman akae: Awī olo hatnā idjā tempone talo toh aku djari batihī. Tinai koae: Käläh, ikau mangasene, ain ēwe tisintjap toh, tuntang taliwanang, tuntang sokah.

26. Maka Juda kaseñe talo tā, koae: Iā toto budjur bara aku, krana aku djaton maku mampabaniā iā dengan anakku Selah. Maka iā djaton hindjā dengae tinai.

27. Djadi, metoh wajahe luas djari sampai, itā! anake hatatop huang knaie.

28. Maka amon iā luas, lengān idjā tā solake blua; tā bidan ma-meteng lengāe hapan kalindan rambu bahandang, koae: Iā tā solake bñna.

29. Tapi djetā mambatak lengāe timai, palus paharie blua helo; koan bidan: Kilen ikau marabit! ikau idjā marahit kalotā! Tā olo manggarā arae Peres. (*Idjā marabit.*)

30. Limbah tā paharie blua kea, tuntang olo manggarā arae Serah.

BAGI 39.

I. Josep intu humen Potipar. II. Iā bahalap prangae. III. Iā sntup hong spir.

I.—1. Maka Josep imbit olo akan Misir, hetā Potipar, mantir

Parao, kapala kawan olo dalam radja, olo Misir, mamili iā bara olo Ismaeli, idjā djari mimbit iā akan hetā. (37, 28.)

2. Maka Jehowa mampahaiaik Josep, awi tā iā batuah; iā melai intu human tempoe, olo Misir tā.

3. Maka amon tempoe mitā, Jehowa mampahaiaik iā, tuntang karā talo gawie Jehowa manjoho mandjari awi lengāe,

4. Tā Josep sondau asi intu matan tempoe, palus iangkate indu ajange, tinai tempoe mangkat iā mandjadi mandur humae, tuntang karti ramoe injaraghe intu lengāe.

5. Djadi bara katika tā kea, limbah iā djari mangkat Josep mandjadi mandur humae, mandur karā ramoe, maka Jehowa mamberkat human olo Misir tā tagal Josep; talo handiae idjā ajue, alo intu huma, alo intu tana, uras imberkat Jehowa.

6. Awi tā tempoe manjaragh karā ramoe intu lengān Josep, tuntang iā djaton maku tahu talo idjā idjā hindai, baja talo kinac bewai. Maka Josep bakena ampie tuntang bahalap baeu.

II.—7. Djadi, limbah karā talo tā, maka sawan tempoe mariaran matae mitā iā, tuntang mangilak Josep, koae: Has ikau, omba aku batiroh.

8. Tapi iā djaton maku; koae dengan sawan tempoe: Itäm, tempongkn djaton manahiu hindai talo idjā idjā bara karā ramon humae, malainkan karā ramoe djari injaraghe intu lengāngku.

9. Djaton olo idjā hai bara aku huang huma toh, tinai iā djaton djari mangahana talo enen bara aku, baya ikau, basa ikau sawae.

Maka kilen toh aku akan mawi
talo idjä kalotä kapapae, tuntang
badosa intu Hatalla?

10. Djadi, sining andau olo bawi
tä hakotak kalotä dengan Josep,
tapi iä djaton manumon aughe,
djaton maku batiroh dengae, djaton
maku hindjä iä.

11. Maka djadi, aton andaue iä
tamä huma, handak nguan gawie,
tuntang dialo idjä biti olo huma
aton hetä.

12. Tä olo bawi tä manjingkap
klambie, koae: Has, batiroh deng-
angku. Tapi iä malih klambie
huang lengäe, balalu hadari akan
ruar huma.

13. Djadi, amon olo bawi tä
mitä, iä djari malih klambie huang
lengäe, balalu hadari akan ruar
huma,

14. Tä iä mangahau karä olo
humae, sambil hamauh dengan
äwen tä, koae: Itä ketom, iä djari
imbit olo Ibrani tä akan huma,
mangat olo tä halalea ita. Iä djari
mananggoh aku, handak batiroh
dengangku; tapi aku kabau ka-
darat hai aughku.

15. Djadi, sana iä mahining aku
mambo aughku mambawai, tä neka
iä malih klambie intu aku, balalu
hadari akan ruar huma.

16. Limbah tä olo bawi tä ma-
lelek klambie intu balikate, men-
däh tempoe buli huma.

17. Tä iä hakotak dengae tumon
aughe tä kea, koae: Rewarm, olo
Ibrani tä, idjä djari imbitm akan
ikäi, djari mananggoh aku, handak
marajap aku.

18. Tapi amon aku mambo aughku
kahau kadarat, tä iä malih klambie
intu akn, balalu hadari akan ruar
huma.

19. Maka amon tempoe mahining

augh sawae manutor akae, koae:
Tumon anghku toh kea gawin re-
warm dengangku; — tä tempoe
paham sangit.

III.—20. Palus tempon Josep
manduan iä, manutup iä hong si-
pir, aka olo balokan radja inutup;
hong sipir tä iä inutup.

21. Maka Jehowa mampahaiak
Josep, iä masi iä, uka iä ingilak
mandur sipir. — (Dan.1, 9.)

22. Mandur sipir tä manenga olo
balokan idjä huang sipir samandiae
intu lengän Josep, mangat iä nguan
talo handiae.

23. Tinai mandur sipir djaton
manuhia talo idjäidjä hindei, awang
intu lengän Josep; krana Jehowa
mampahaiak iä, karä talo gawin
Josep batuah awi Hatalla.

BAGI 40.

Josep manudjum, marima nupin mantir
radja, idjä hong sipir.

1. Djadi limbah bara tä, man-
dur talo ihop ain radja tanah Mi-
sir, äwen duä mandur tepong
sala dengan tempoe, dengan radja
Misir;

2. Sampai Parao paham malait
mantir dnä tä, kapalan karä tukang
talo ihop, tuntang kapalan karä
tukang tepong.

3. Maka iä manjoho äwen duä tä
injaragh, uka inutup hong sipir,
hong human kapala kawan olo da-
lam radja, aka Josep inutup.

4. Maka mandur sipir manjoho
Josep manonggo äwen duä tä; äwen
tä inutup hetä isut andau.

5. Maka äwen duä tä, mandur
talo ihop tuntang mandur tepong

ain radja Misir, idjë inutup hetä hong sipir, nupi haiak alem idjë, geneep biti hakabeken nupie, nupie tå hakabeken kea rimae.

6. Amon Josep mananggoh äwen tå handjewu, tuntang manampajak ia, itä! äwen tå rungkok ampie.

7. Tå iä misek mantir Parao äwen duä tå, idjë inutup hindjä dengae huang human tempoë, koeë: Buhen baun keton raringi andau toh?

8. Koan äwen tå dengae: Ikäi djari nupi, tuntang hetoh djaton olo, idjë tau marima akan ikäi. Koan Josep dengan äwen: Dia Hatalia bewäi, idjë tau masanan ri-man napi? Tapi käläh, sarita nupin keton tå kea akangku. — (41,16.)

9. Tå kapalan tukang talo ihop manjarita nupie akan Josep, sambil hamsuh-dengae: Huang nupingku, itä! aton batang anggor intu baungku.

10. Intu batange tå aton telo edae; djetä manjalampak, mangambang, mamua hatundon, balalu buae tå masak.

11. Maka sangkir Parao aton intu lengangku, palus aku manduan bua anggor tå, mahamis djetä huang sangkir Parao, tuntang mandjuluk sangkir tå akan Parao.

12. Tå koan Josep dengae: Kakai riman nupim: telo edae tå katelo andau.

13. Limbah katelo Parao karöh mangkat ikau, halalian ikau buli pangkatin tinai; tumon bahan, metoh ikau mandar talo ihop, ikau karöh mandjuluk sangkir Parao inta lengäe.

14. Tapi tahuiku, amon ikau behalap tinai, tuntang pasiaku, sanan akan Parao, dohop

aku, mangat aku induan bara huma toh.

15. Krana inakau olo aku djari inamput bara tanah olo Ibrani, tuntang hetoh kea mahin djaton djari aton kasalangku, sampai patut olo mingkes aku huang lowang toh.

16. Amon kapalan tukang tepong mitä, iä djari masuman riman djetä behalap, koeë dengan Josep: Aku djari nupi kea; itä! aton rantang telo, hasuson hundjun takolokku.

17. Maka huang rantang idjë hundjun aton hakabeken ampen panginan Parao, tampaan tukang tepong; tå buvong kuman tå bara rantang, idjë hundjun takolokku:

18. Tombah Josep, koeë: Kakai rimae: telo rantang tå idjë hasuson katelo andau.

19. Limbah katelo Parao karöh manggatang takolokin, manggantong ikau hong kaju, tå barong karöh kuman isiz.

20. Djadi, limbah katelo, iä tå andau njelon Parao inakan indue, maka iä mawi pangisan akan karöh mantir ajue; tå iä manduan kapalan tukang tsalo ihop, tuntang kapalan tukang tepong akan marak karöh mantir ajue.

21. Iä halalian tukang talo ihop akan pangkate, mangat iä mandjuk sangkir intu lengän Parao.

22. Tapi iä manjoho olo manggantong kapalan tukang tepong, tumon Josep djari manudjum, marima nupie.

23. Maka kapalan tukang talo ihop djaton manahiu Josep, baja kalapeae bewäi.

BAGI 41.

- I. Parao nupi. II. Josep marima nupie.
III. Josep iangkat; ia masawä.

I.—1. Maka djadi limbah duë njelo Parao nupi; angate ia mendeng intu saran batangdanum. — (Dan. 2, 1.)

2. Itä! aton djakat bara danum udju kongan sapi, idja bahalap tuntang baseput; djetä murep marak oru.

3. Maka itä! limbah 'ta aton djakat bara batangdanum udju kongan sapi beken tinai, idja papa tuntang karitip isie; idja harian tä mendeng darah awang belo intu saran danum.

4. Maka sapi idja papa tuntang karitip isie tä kuman udjn kongan sapi, idja bahalap baseput tä lepah lingis. Tä Parao tangkedjet.

5. Limbah tä ia batiroh tinai, tuntang nupi kea; itä! udju kapating gendom aton lembut bara idja kabatang, hai tuntang hasien.

6. Maka itä! limbah tä aton tinai udju kapating gendom lembut, idja korik tuntang mamäang awi pandang.

7. Maka pating gendom idja mamäang tä manelen udju kapating idja hai tuntang hasien. Tä Parao misik batiroh, maka ia mingat arepe nupi.

8. Djadi, handjewu tä ia sasanwan angate, palus ia manjoho olo mangahau karä tabit, awang intu Misir, tuntang karä olo pintar; palus Parao manjarita nupie ake, tapi djaton idja biti tau marima akan Parao.

9. Tä koan kapalan tukang talo ihop dengan Parao: Andau toh jaku taratahiu kasalangku.

10. Parao paham malait reware, manjaragh aku inutup intu sipir hong human kapala kawan olo dalam, koä kapalan tukang tepong.

11. Maka koä nupi haiak alem idja, genep nupi hakabeken rimae.

12. Aton hindja ikäi hetä olo Ibrani, olo tabelia, rewar kapala kawan olo dalam; ake ake koä manjrita nupin koä, tä ia marima akan koä, akan genep bitin koä riman nupin ai.

13. Maka taman pasanae akan koä, kalotä djadi kea, krana jaku induan tinai akan pangkatku, tinai kapalan tukang tepong djari ing-gantong.

II.—14. Tä Parao manjoho olo manduan Josep; olo tä badjeleng mimbit ia blua bara lowang tä, manjukur ia, manganti pakaiue, balalu ia manaharep Parao.

15. Maka koan Parao dengan Josep: Aku djari nupi, tuntang djaton olo, idja tau marimae; tapi olo djari manutor ikau akangku, amon ikau mahining augh nupi, ikau tau marimae.

16. Tombah Josep dengan Parao, koae: Idja aku djaton tau; tapi Hatalla karäh masuman akan Parao talo bahalap. (40, 8.)

17. Tä koan Parao dengan Josep: Itäm, hong nupingku, angatku aku mendeng intu saran batangdanum.

18. Maka itä! aton djakat bara danum udju kongan sapi, idja bahalap tuntang baseput, djetä murep intu marak oru.

19. Maka itä! limbah tä tinai aton djakat udju kongan sapi beken, pringkong tuntang papa ampie, karitip isie; hapus tanah Misir aku djaton pudji mitä sapi idja kalotä kapapae.

20. Maka sapi idjä karitip tuntang papa tä kuman udju kongan sapi idjä baseput tä lepah lingis, idjä helo djakat.
21. Amom djetsë djari tamä knae, mahin djaton barowa ampie iä djari kuman tä, krana ampie papa hantä, kilau solake. Tä jaku tangkedjet.
22. Limbah tä aku mitä tinai hong nupingku, itä! udju kapating gendom aton lembut bara idjä kabatang, hai tuntang hasien.
23. Maka itä! limbah tä tinai aton lembut udju kapating gendom idjä mamäang, korik tuntang bljau awi pandang.
24. Tä udju kapating gendom idjä mamäang tä manelen udju kapating idjä hasien tä. Aku djari manjarita nupingku tä akan karä tabit, tapi idjä biti mahin dia tau marima tä akangku.
25. Tä koan Josep dengan Parao: Nupin Parao tä sama bewäi; talo idjä handak iawi Hatalla, djari insanae akan Parao.
26. Udju kongan sapi idjä bahalap tä, djetä udju njelo; tinai udju kapating gendom idjä hasien tä adju njelo kea; nipi tä sama bewäi.
27. Tinai udju kongan sapi idjä karitip tuntang papa ampie, idjä djakat harian, djetä udju njelo; tinai udju kapating gendom idjä korik tuntang mamäang awi pandang, djetä udju njelo lau.
28. Djetoh idjä koangku dengan Parao: talo idjä handak iawi Hatalla, djari insanae akan Parao.
29. Itäm, udju njelo toh karäh, maka talo handiai hapus tanah Misir karäh paham mandjari.
30. Tapi limbah tä karäh dumah udju njelo lau; tä hapus tanah Misir olo karäh kalapean pangu- lihe awang paham tä, lau karäh mantakan hapus tanah.
31. Sampai kutoh pangulih hong tanah tä munos lepah lingis tinai awi lau tä, idjä manapi tanah; krana lau tä karäh babehat haliat.
32. Maka idjä Parao djari nipi kalotä handuë, djetä basa perkara tä djari inukas Hatalla totototo, tuntang badjeleng Hatalla handak malaluse.
33. Tagal tä, buah Parao manggau idjä biti, olo idjä pintar harati, mangkat iä mandjadi mantir pamutjok hapus tanah Misir.
34. Tinai buah Parao mangkat arå mandur hapus tanah, mangat iä manduan idjä dalam limä hong hapus tanah Misir, huang udju njelo talo paham mandjari tä.
35. Mangat olo tä mammupong karä talo kinan intu njelo bahalap tä, idjä karäh dumah, palus mangumbo gendom penda lengin Parao, mandjurong tä akan panginan genep lewu;
36. Nakara djetä indu bakal panginan lewu lewu, akan udju njelo lau tä, idjä karäh manapi tanah Misir, belä tanah rusak awi lau.
37. Aughe tä ingilak Parao, tuntang karti olo ajue.
38. Maka koan Parao dengan olo ajue: Tau ita sondau olo idjä kilau iä toh, idjä ūka Rogh Hatalla melai?
- III.—39. Limbah tä koan Parao dengan Josep: Basa Hatalla djari masuman akan karä talo tä, maka djaton olo beken, idjä kalotä kapintar kaharatie kilau ikau.
40. Ikaun akan marentah humangku, tuntang sakarä olo tanahku akan kurong prentahm; baja padadusan radja toh bewäi, idjä kalabien kahaingku bara ikau.

41. Tinai koan Parao dengan Josep: Itäm, aku djari mangkat ikau marentah salepah tanah Misir.

42. Palus Parao mamarut tisin bara lengae, mangkepan tä intu lengän Josep; tinai iä makaian iä hapan klambin radja idjä bahalap, tuntang mangkepan rantai bulau intu njate.

43. Tinai iä manjoho Josep impondok, iagah hundjun kareta idjä nomor duä, tuntang olo akan mantehau helo bae: Sontop olo handia! Tumon tä iä mangkat iä marentah salepah tanah Misir.

44. Tinai Parao hamauh dengan Josep: Jaku toh Parao, toto hapus tanah Misir olo djaton akan manggatang pai lengae, amon dia injohom.

45. Tuntang Parao manggarar Josep Sapnat Panea, (*pandohop kalunen*), tuntang manenga indu sawae Asnat, anak Potipera, imam intu On tä. Maka Josep hagoet mangumbang hapus tanah Misir.

46. Josep djari telo pulu njelo umure, metoh iä manaharep Parao, radja Misir. Limbah tä iä hagoet bara baun Parao, mangumbang hapus tanah Misir.

47. Maka petak mampalembut kutoh talo kinan huang udju njelo idjä bahalap tä.

48. Katahin udju njelo tä iä mamumpong karä talo kinan, awang mandjari hong tanah Misir, mangumbo talo kinan tä hong karä lewu; pangulih karä tana, idjä hakaliling lewu, iä mangumboe intu lewue.

49. Tumon tä Josep mangumbo gendom kutoh karä, kilau baras intu saran tasik, sampai olo terai misie, krana djaton taraisä hindai.

50. Maka anak hatuä duä biti

inakan akan Josep, helo bara njelon lau tä dumah, idjä inakan Asnat, anak Potipera, imam intu On tä.

51. Josep manggarti idjä bakas tä Manase, (*idjä manjoho kala-pean*), krana koae: Hatalla manjoho aku kalapean karä kadjakängku, turtang human apangku.

52. Tinai idjä busu inggarte Epraim, (*panakae*) krana koae: Hatalla djari mampanak aku hong tanah kadjakängku.

53. Tä karä njelon talo murah hong tanah Misir djari hapus.

54. Palus udju njelo lau tä manampara, tumon djari pasanan Josep tä; hong karä tanah beken kea blau, baja hapus tanah Misir aton talo kinan.

55. Djadi, amon olo hong tanah Misir kea blau, tuntang mangkariak, blaku talo kinan intu Parao, koan Parao dengan olo Misir: Talih Josep, tumon augh ai.

56. Maka amon lau djari manajap hapus tanah tä, tä Josep muap karä djurong, mandjual akan olo Misir; krana lau sasar paham hong tanah Misir.

57. Tinai karä olo bara tanah beken kea hagoet tanggoh Misir, uka mamili intu Josep, krana lau paham manapi karä tanah samandiae.

BAGI 42.

- I. Paharin Josep hagoet akan Misir.
- II. Josep mandawa tuntang mangurong iä.
- III. Iä malapas äwen tä tinai tuntang djangjin äwen;
- IV. Äwen tä buli bapae hong Kanaan.

I.-- 1. Amon Jakob mahining brita, intu Misir olo mandjual

gendom, maka iä hamauh dengan karä anake hatuä: Buhen keton tahi hatampajah?

2. Tinai koae: Itä, aku djari mahnining brita, olo mandjua gendom intu tanah Misir; lius keton akan hetä, pili akan ita, mangat ita belom, äla matäi.

3. Tä karä kaka Josep, sapulu biti tä, hagoet handak mamili gendom hong tanah Misir.

4. Tapi Benjamin, andi Josep, ingahana Jakob ombo karä kakae; krana koae: Mikäh iä buah tjalaka.

5. Kalotä karä anak Israel, haaik arä olo beken, hagoet handak mamilili talo kinan; krana lau paham hong tanah Kanaan.

6. Maka Josep indu wakil-radjä hong tanah tä, iä kea idjä mandjua akan olo handiae hong tanah tä. Djadi amon karä kaka Josep manaharep iä, äwen tä sonstop akac, mahingkep baue sampai petak. — (37, 7.)

7. Sana Josep mitä karä kakae, iä balalu kasene äwen tä; tapi iä nahadja kilau djaton kasene äwen, tuntaag hakotak karas dengae, koae: Bara kwe keton? Koan äwen: Ikäi bara tanah Kanaan, handak mamilili talo kinan.

8. Maka Josep kasene karä kakae, tapi äwen tä djaton kasene iä.

II.—9. Tä Josep taraingat nupie bhin, idjä tahu äwen, palus hamauh dengae: Keton toh olo kalati, keton djari dumah tantai mangalati, manggau äka tanah ikäi idjä talampas, djaton inonggo.

10. Koan äwen tä dengae: Dia, tuan; ikäi rewarmp djari kantoh, handak mamilili talo kinan.

11. Ikäi handiae uras anak olo idjä, ikäi budjur; ikäi rewarmp toh djaton olo kalati.

12. Maka koae dengan äwen: Dia, toto keton djari kantoh, tantai mitä äka tanah idjä talampas.

13. Tombah äwen tä: Ikäi rewarmp solake duawalas biti hampahari idjä kalambutan, anak olo idjä hong tanah Kanaan; idjä busu melai dengan bapa ikäi, tapi idjä djari nihau.

14. Tä Josep hamauh dengan äwen: Djetä idjä koangku dengan keton, keton toto olo kalati.

15. Toh aku handak mangkemä keton; belom Parao! keton djaton injoho buli bara hetoh, djaka dia paharin keton idjä busu tä kantoh helo.

16. Soho idjä biti baris keton manduan andi keton, tapi keton awang beken melai inutup; tumon tä aku handak mangkemä augh keton, djaka djetä toto; tapi djaka dia, belom Parao! keton olo kalati bewäi.

17. Palus iä manjoho olo manutup äwen tä katelo.

III.—18. Maka intu andau telo Josep hamauh dengan äwen tä: Tumon aughku, tä keton karäh belom; krana aku toh mikäh Hattalla.

19. Djaka keton olo budjur, pelai idjä biti kolan keton imasong hong sipir, balalu keton awang beken buli, mimbit gendom, hapan mambelom olo human keton idjä blau.

20. Limbah tä haluli tinai, imbit andi keton idjä busu tä akangku; tumon tä aku mitä katoton augh keton, tä keton djaton akan mattäi. Maka äwen tä manumon aughé.

21. Tinai äwen tä hakotak sama arepe, koae: Toto ita tiwas tagal andi ita! ita djari mitä kasinggul atäie, metoh iä blaku asi intu ita,

tapi ita djaton maku masih iä; tagal tä ita buah kapähä toh. — (*Masm. 50, 21.*)

22. Tombah Ruben augh äwen, koae: Dia aku djari hamauh dengan keton, koangku: äla keton basala dengan olo tabela tä? Tapi keton djaton maku masih aughku: toh dahae inuntut intu ita.

23. Tapi äwen djaton katawan Joseph harati aughe, krana iä hakotak dengan äwen tä hapan djurubasa.

24. Tä Josep mules arepe bara äwen tä, palus manangis. Limbah tä iä mules haluli, hakotak dengan äwen tä, balalu iä manduan Simeon bara marak äwen tä, masongsong iä intu bae.

IV. — 25. Maka Josep mameñah olo manjuang karä kadai äwen tä dengan gendom, halalian rear genep biti intu baun kadaie, tinai manenga baheta indu kinae hong djalan. Olo tä mawis tumon aughe.

26. Limbah tä äwen mamuat gendom tä hundjun kalidaie, palus harikas bara hetä.

27. Djadi, amon idja biti äwen tä mukäi kadaie intu äkæe tendä, handak pekauan kalidaie, tä iä mitä reare, krana itä! djeta intu bawn kadaie.

28. Koae dengan karä paharie: Rearku djari buli; itä! djetu huang kadaiku. Tä äwen tä lengjoh angat atäie, iä taräwen, palus hamauh sama arepe: Buhen gawin Hatalla kalotoh dengan ita?

29. Maka äwen tä sampai tanah Kanaan, sampai bapae Jakob, tuntang manjarita akæe karä perkaran panggoete, koae:

30. Tuan, idja marentah tanah tä, djari hakotak karas dengan ikäi; iä manaha ikai handak mangalati tanah.

31. Maka koan ikäi dengue: ikäi olo budjur, ikäi djaton olo kalati.

32. Ikäi solake duäwalas biti hampahari idja kalambutan, uras ikäi hindja bapa; idja biti djari nihau, tinai idja busu melai dengan bapa ikäi hong tanah Kanaan.

33. Maka tuan, idja marentah tanah tä, hamauh dengan ikäi, koae: awi djetoh aku handak mangasene, djaka keton olo budjur; pelai idja biti kolan keton intu aku, tuntang duan talo kinan, hapan pakanan olo human keton idja blau, balalu hagoet.

34. Limbah tä haluli tinai, imbit paharin keton idja busu tä akangku, tä aku katawan, keton djaton olo kalati, tapi keton olo budjur bewki; tä aku handak maledpas paharin keton akan keton tinai, tuntang keton tau badagang hong tanah toh.

35. Djadi, amon äwen tä mamboang kadaie, maka genep biti supa kambut reare huang kadaie. Djadi amon äwen babapa mitä kambut rear tä, iä taräwen samandiae.

36. Tä hapeae Jakob hamauh dengan äwen: Keton marampas karä anakku bara aku. Josep djaton hindai, Simeon djaton hindai, toh keton handak manduan Benjamin tinai: sakarä talo tä uras mawi aku bewki.

37. Tä Ruben hamauh dengan bapae, koae: Patäi bewäi anakku hatua duäduä tä, djaka aku dia mimbit iä bali ikan. Djuluk iä intu lengängku bewäi, aku handak mimbit iä buli ikan.

38. Tapi koae: Anakku dia aku manjohoe ombo keton, krana kaae djari matai, toh iä kabuate

bewäi batisa. Djaka iä buah tjalaka helat djalan intu panggoet keton, toto keton mimbit owangku mohon akan kubur dengan kapähä.

BAGI 43.

I. Anak Israel haluli tinai akan Misir.
II. Josep tau basarae dengae.

I.—1. Maka lau paham mahanjek tanah tä.

2. Djadi, amon talo kinan, idja djari imbite bara Misir, djari lepah kinae, koan bapae dengan äwen: Awi keton hagoet tinai, pili talo kinan isut.

3. Tä Juda hamauh dengae, koae: Olo tä paham mandahen aughe dengan ikäi, koae: keton djaton akan mitä baungku, amon dia andi keton ombe keton.

4. Djaka ikan manjoho andi ikäi ompat, tä ikäi handak hagoet, mamili talo kinan akam.

5. Tapi djaka ikan djaton manjoho iä, tä ikäi djaton tau hagoet; krana olo tä djari hamauh dengan ikäi: keton djaton akan mitä baungku, amon dia paharin keton ombe keton.

6. Koan Israel: Buhen keton tulas kalotä dengangku, sampai keton djari masanan akan olo tä, aton paharin keton beken hindai?

7. Tombah äwen tä: Olo tä misek ikäi titip hahai tagal karäbitan ikäi, tagal karä kolan ikäi, koae: bapa keton magon aton? aton hindai paharin keton? Tä ikäi tombah tumon iä misek ikäi; kilen ikäi tau manaha iä akan hamauh dengan ikäi: imbit paharin keton akan toh?

8. Tä koan Juda dengan bapae Israel: Soho olo tabela toh ombe aku, tä ikäi handak halalu hagoet, mangat ita belom, äla matäi, ikäi, ikau tuntang karä anak ikäi.

9. Jaku handak mananggong iä; bara langängku ikau akan manantut iä; djaka sku djaton mimbit iä buli ikau, mampendeng iä intu baum, alo hapus pambelomku jaku handak mananggong doea tä.

10. Krana djaka ikäi djaton djari laja, toto tau handuä ikäi djari buli bara kanih.

11. Tä koan bapae Israel dengan äwen: Amon djaton hilae beken, käläh awi bewäi tumon toh: duan talo ramon tanah ita, awang kapala bahalap, suang tä intu kadai keton, imbit talo panenga akan olo tä, minjak isut, anggor, madu, nekot, lot, botnim, sekedim.

12. Duan kea rear taheta; tuntang rear tä, idja djari buli kadai keton tinai, imbit kea, mikäh olo sahaia minae.

13. Tinai duan andi keton kea, palus lius, mananggoh olo tä tinai.

14. Maka käläh Hatalla, idja djaton tikas kwassae, masih keton intu baun olo tä, mangat iä malapas akan keton paharin keton idja tä, manjoho iä buli tuntang Benjamin. Maka idja jaku, djaka sku unggounggul, naughe jaku unggounggul.

15. Tä äwen manduan talo panenga tä, tinai rear tä salipet, tantang Benjamin; palus äwen harikas, hagoet akan Misir, tuntang manaharep Josep.

II.—16. Amon Josep mitä Benjamin hindja äwen tä, palus iä manjoho mandur humae: Imbit olo toh tamä humangku, patäi meto, simpan panginan, krana olo tä

- akan ombo kuman bentok andau karäh.
17. Palus mandur tä mawie tuman prentah Josep, iä mimbit äwen tä akan human Josep.
18. Tä äwen mikäh, basa olo mimbit iä akan human Josep, tuntang iä hamauh sama arepe: Tagal rear tä, idjä djari haluli akan baun kadai ita, ita imbit akan hetoh, nakara olo tau mangarobut mantakan ita, manduan ita akan reware, palus manduan karä kalidae ita kea.
19. Sabeb tä äwen manggapi mandur human Josep, palus hakotak demagae intu bauntenggang huma,
20. Koae: O tuaa, tawam, bilih ikai djari kantoh, handak mamili talo kinan.
21. Djadi, metoh ikai sampai aka tendä, tuntang mukai kadai ikai, ita! tä rear genep bitin ikai suku timbangae djari buli intu baun kadae; tapi ikai djari mimbit tä haluli tinai.
22. Tinai ikai djari mimbit rear beken kea, hapa mamili talo kinan; tapi ikai djaton katawan äwe djari halahan rear ikai huang kadai ikai.
23. Koan mandur: Sanasanang bewai keton, ala mikäh; Hatallan keton, Hatallan bapa keton, djari mingkes panenga huang kadai keton; rear keton djari sampai aka. Palus iä magah Simeon blua acae.
24. Limbah tä mandur manduan äwen tä tamä human Josep, palus mimbit danum akan äwen, mangat äwen mamenjau paie; tinai iä pakanan karä kalidae kea.
25. Maka: äwen tä manjimpan talo panengae, sampai Josep dumah, bentok andau; krana äwen djari mahining, iä akan ombo kuman hetä.
26. Amon Josep djari tamä huma, tä äwen tä mimbit talo panengae tä akan humae; palus äwen sонтоп intu iä sampai petak.
27. Maka iä manabi äwen, koae: Kilen ampin bapa keton, olo bakas tä, idjä inutor keton akangku? iä magon aton?
28. Koan äwen: Rewarm, bapa ikai, bahalap bewai; iä magon belom. Palus äwen sонтоп tinai, manjembah iä.
29. Maka iä manampojeh, mita andie Benjamin, anak indue, tuntang misek: Iä toh aseki keton, idjä inutor keton akangku? Limbah tä koae: Kahah Hatalla masi ikau, o busongku.
30. Maka Josep manggulung arepe, krana iä paham huang dengan andie, iä manggau akae manangis, palus iä tamä karong, manangis hetä.
31. Limbah tä iä manjaup baue, blua haluli tinai; iä manjarenan tangise, koae: Gatang talo kinan.
32. Maka olo mingkes akan Josep, tuntang akan äwen tä, tinai akan olo Misir, idjä ombo kuman kea, habaris habaris. Krana olo Misir djaton maku ombo kuman hindja dengan olo Ibrani, krana djetä kabeliae.
33. Maka äwen tä mondok tandipak baun Josep taroturon, idjä bakas helo, tinai idjä bustü tapakan liwa. Awu tä äwen hengan.
34. Palus Josep manjoho mandjuluk acae talo kinan bara medjan ai, tapi akan Benjamin hang-kalimä karëe bara akan karä parie. Tinai äwen tä mihop kea, iä ramirami hetä.

BAGI 44.

Paharin Josep indjakae, iningkese.

1. Maka Josep manjoho mandur humae, koae: Suang karä kadai olo tä hapan talo kinan, pirä pirä olih muat, palus ingkes rear geneb biti hong baun kadaie.

2. Tinai sangkir salaka ajungku tä ingkes hong baun kadai ain idja busu, tuntang rear, regan gedom. Maka mandur mawie tu-mon augh Josep.

3. Haiak djadjewu, sana talo sawah, äwen tä injohoe buli tuntang kalidaie.

4. Tapi sana äwen haru blua lewu, pesae hindai kedjau, tä Josep manjoho mandur humae, kose: Has, goang olo tä; amon iä djari djakä awim, hamauh dengae: bu-hen keton mamalih talo bahalap hapan talo papa?

5. Djaton keton djari manam-put sangkir, idja hapan tempongku mihop? djaton intu lengän keton matahandae? teh iä kasene ampin keton bewai! Toto, gawin keton sala haliae!

6. Maka äwen djakä awi mandur, palus mandur tä hakotak dengan äwen tumon augh tä kea.

7. Tombah äwen: Bahen tuan mawi augh kalotä? ikäi rewar-m kedjau bara gawi kalotta!

8. Itäm, rear idja djazi sondau ikäi huang kadai ikäi, mahin iagah ikäi bali bara tanah Kanaan, ma-lian tä akam; kanduen ikäi tinai manakan salaka atawa bulan bara buman tempom?

9. Intu äweäwe ikäi, rewar-m, idja äka sangkir tä sondau, buah iä matäi, tinai ikäi awang bekeu-kea handak mandjadi rewar tempom.

10. Koae: Buah, djadi bewai tu-mon augh keton; idja äka sangkir tä sondau, iä reworku; tapi keton awang beken uras lapas bara ka-salae.

11. Palus genep bitin äwen tä mandjeleng, manipas kadaie akan petak, tuntang genep biti sama mukäi ajuajue.

12. Tä mandur marikse, manam-parra bara idja bakas, palus sampai idja busu; tä sangkir tä sondau hong kadai Benjamin.

13. Tä äwen marabit klambie, tuntang genep biti mamuat kadaie akan hundjun kalidaie, mules akan lewu tinai.

14. Palus Juda haiak karä paha-rie tamä human Josep, krana Josep magon aton hetä; tä äwen mahukup akan petak intu bae.

15. Maka koan Josep dengan äwen: Kilen gawin keton kalotä? Djaton keton katawan, olo idja kilau aku matak bewai manuntut djetä?

16. Koan Juda: Kilen augh ikäi dengan tuangku? narai hanjin ikäi hamauh? kilen ikäi tau mampah-la-p arep ikäi? Hatalla djari sondau kadarhakan gawin rewar-m; itäm, ikäi uras rewar tuangku, ikäi tun-tang idja äka sangkir tä sondau.

17. Maka koae: Ela, kilen aku tau mawi talo kalotä! bajé olo tä, idja äka sangkir diari sondau, iä indu reworku; tapi keton awang beken hagoet bewai tuntang kasa-nang, buli bapa keton.

18. Tä Juda manggapi iä, koae: Joh tuangku, käläh djaka ikau handak manjoho rewar-m hakotak idja kabawek kotak bewai intu pinding tuangku, tuntang ala ma-lait rewar-m; krana ikau toh kilau Parao.

19. Tuangku djari misek re-warm: aton bapa keton hindai? aton hindai paharin keton beken?

20. Tä koan ikäi dengan tuangku: aton bapa ikäi, olo bakas, tinai aton hindai anake idjä busu, idjä inakan akae metoh kabakase; kakae djari matäi, toh terah iä kabuate batisa lihi liau inude, tuntang bapae radjin dengae.

21. Tä ikau manjoho re-warm: imbit iä akangku, matangku karäh manampajah masih iä.

22. Maka tombah ikäi dengan tuangku: olo tabela tä djaton tau malih bapae; djaka iä malih bapae, matäi bapae.

23. Tä ikau hamauh dengan re-warm: djaka andi keton idjä busu djaton ombo keton, keton djaton akan manaharep baungku tinai.

24. Djadi, amon ikäi djari sampai bapa ikäi, re-warm tä, ikäi djari masanan akae augh tuangku.

25. Tä bapa ikäi manjoho ikäi, koae: haluli keton sindä tinai, pili talo kinan isut akan ita.

26. Maka koan ikäi dengae: ikäi djaton tau hagoet; djaka andi ikäi idjä busu ombo ikäi, tä ikäi handak hagoet; krana ikäi djaton tau manaharep baun olo tä, djaka dia andi ikäi idjä busu ombo ikäi.

27. Tä koan bapa ikäi, re-warm tä, mawi ikäi: tawan keton, sawangku djari manak duš akangku.

28. Maka idjä tä djari haiang bara aku, angate kamäangku iä djari imisak metoh basiak, palus toh aku djaton djari mitä iä tinai.

29. Toh, djaka keton manduan iä toh kea bara aku, tuntang iä buah tjalaka, toto keton mimbit owangku mohon akan kubur dengan kapähä.

30. Maka toh, djaka aku buli

rewarm apangku, tuntang olo tabela toh djaton ombo ikäi, krana iä toh äka geton tahaseng apangku,

31. Toto, sana iä mitä olo tabela toh djaton ombo ikäi, palus iä karäh matäi, ikäi, re-warm, akan mimbit owan re-warm bapa ikäi mohon akan kubur dengan kapähä.

32. Krana jaku, re-warm, djari mananggong olo tabela toh intu apangku, koangku: djaka aku djaton mimbit iä buli ikau, alo hapus pambelomku aku handak mananggong dosa tä.

33. Kaläh toh, soho aku melai takirin olo tabela toh indu rewar tuangku, tuntang soho olo tabela toh buli ombo paharie.

34. Krana kilen aku tau buli apangku, amon olo tabela toh djaton dengangku? Aku djaton tau mitä kapähän atäi, idjä karäh buah apangku.

BAGI 45.

I. Josep masanan arepe akan paharie.
II. Parao mamungkat äwen tä. III. Paharin Josep buli bapae Jakob.

I.—1. Tä Josep djaton olihe manjarenan atäie hindai intu baun olo handiai, idjä mendeng hakalling iä, palus iä mantehau: Soho olo arä lepah blua. Djadi djaton idjä biti olo dengae, metoh Josep masanan arepe akan paharie.

2. Iä manggatang aughe, manangis, sampai olo dalam Parao-keu mahining augh tangise.

3. Limbah tä Josep hamauh dengan paharie: Jaku toh Josep; apangku magon aton? Maka paharie djaton tau tombah, awie paham tangkedjet intu baue.

4. Maka koan Josep dengan paharie. Gapi gapi'aku toh. Palus awen manggapia. Ta koae; Jaku toli Josep, paharin keton, idja indjujal keton akan Misir.

5. Maka toh ilia keton mikah, ala hassilan sama arep keton basa keton djari manojual aku akan toh; krana Hatalla djari manjoho aku helo bара keton, mangat mahaga pambelom keton.

6. Krana toh haru dua njelo lau' mawi tanah; tapi lima njelo hindai olo djaton tau malan, djaton tau manggetem. Tapi Hatalla djari manjoho aku akan hetoh helo bара keton, mangat mahaga panakan keton hong petak, funtag mangat keton ihaga belom avi' palus, kaliwuse. Tumon ta' djaton keton idja djari manjoho aku kantoh, tapi Hatalla kea, idja djari mangkat aku akan bapa Parao, mandjadi mantir hapus ungkup humae, tunang marentah salepah tanah Misir.

9. Gulogulong toh, lius keton talih apangku, sanan ake, kakai augh anakmu Josep; Hatalla djari mangkat aku mandjadi mantir hapus tanah Misir; talihaku toh, ala ranjar.

10. Ikau akash melai hong tanah Gozen, tokep'aku, ikau tunang kara anak isom, kara kambing tabirin, kara sapim, tunang talo handrai idja aim.

11. Jaku handak manbelom ikau helia, krana hindai lima njelo olo blau, belia ikau bahalap belom, ikau tunang ungkup humam, tinai talo ajum samafidai.

12. Ita' matan keton, tunang matan andiku Benjamin aton mita, bitingku toh idja hakotak deng'an keton.

13. Suman akan apangku karai kahaingku hong tanah Misir, tunang talo handiae, idja djari gitani keton gulogulong keton imbit, apangku akan toh.

14. Limbah ta Josep mamalok ujat andie Benjamin, hajak manangis; tuntang Benjamin kea manangis intu ujat Josep.

15. Tinai Josep manjiu' karai paharie, sambil manangis tagal ia. Limbah ta karai paharie hakotak dengae.

II. 16. Maka amon brita djari sampai dalam Parao, inasuman paharin Josep djari dumah, djeth ingilak Parao tuntang sakara olo ajue.

17. Maka Parao haimauli dengan Josep. Suman akan pahirim klah puat gendom keton intu kallida'i, palus hagoet, buli tanah Kadaan.

18. Palus duan bapa keton, funtag olo humam keton samandiati, babung kat akan tanahku, aku handak manenga akan keton bagin tanah Misir idja kapala bahalap, keton akan kumai karai katinduli taffiah toli.

19. Kulah ikau manjoho awen ta duan kareta bара tanah Misir akan kara anak keton idja korik, tunang akan kara sawan keton, tihai duan bapa keton, palus keton kantoh.

20. Ela' matan keton pahalau manjanjang ramon keton, krana talo awang kapala bahalap hapus tanah Misir karai indu bagin keton.

III. 21. Maká anak Israel manumon aughé ta. Josep manenga kareta ake, tumon petah Parao; tinai ia manenga bahatae hong djalan.

22. Ja' manenga pakaian akan

äwen tä, akan genep biti idjä katuron; tapi akan Benjamin ineng-ae telo ratus kabawak rear baputi, tinai pakaian limä katuron.

23. Tinai akan bapae kea im-paite kalidai hatuä, sapulu kongan, idjä mäton talo ramon tanah Misir idjä kapala bahalap, tinai sapulu kongan kalidai bawi, mäton gendom, tepong tuntang talo kinan beken, akan bahatan bapae hong djalan.

24. Limbah tä Josep manjoho paharie hagoet; palus äwen tä harikas. Koan Josep dengan äwen: Äla keton hanjaing hong djalan.

25. Tumon tä äwen tä hagoet bara tanah Misir, tuntang iä sampai tanah Kanaan, sampai bapae Jakob.

26. Tä swen tä masanan akae, koae: Josep magon aton; toto, iä kea marentah hapus tanah Misir. Tä leteng angat tahasenge, krana iä djaton harap augh äwen tä.

27. Tapi limbah äwen djari ma-njarita akae lepalepah karä augh Josep, idjä djari imetahe intu äwen, tinai amon iä mitä karä kareta, idjä djari impait Josep, hapan manduan iä: tä tahaseng bapae Jakob budjur tinai.

28. Palus Israel hamanh: Toh ombet huangku, basa anakku Josep magon aton: aku handak ha-goet mitä iä, helo bara aku matäi.

BAGI 46.

I. Jakob tuntang ungkup humac ba-bungkat akan Misir. II. Josep hasupa dengan bapae.

I.—1. Maka Israel hagoet, mimitbit karä talo ajue; tuntang iä sampai Bersaba: hetä iä maluput

paraph akan Hatallan liau bapae Isaaq.

2. Maka Hatalla hakotak deng-an Israel huang panggitae ha-malem, koae: Jakob, Jakob! Tom-bah iä: Itäm, toh jaku.

3. Koae: Jaku toh Hatalla, Ha-tallan bapam; äla ikau mikih ha-goet akan Misir, krana hetä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo idjä bakapal.

4. Aku handak mampahaik ikau hagoet akan Misir, tuntang aku handak manduan ikau tinai bara hetä; Josep karäh mandanan lengäe murut marantep matam.

5. Tä Jakob hagoet bara Ber-saba; anak Israel magah bapae. tuntang karä anake idjä tabel, tinai karä sawae, hapan karä ka-reta tä, idjä djari impait Parao hanggap manduan äwen.

6. Tinai iä mimitbit karä metoe. tuntang karä panataue idjä ulihe hong tanah Kanaan; tuntang iä sampai Misir, Jakob tuntang karä panakae haiak dengae.

7. Karä anake idjä hatuä, tuntang karä äsoe idjä hatuä, anake idjä bawi, tuntang karä äsoe idjä bawi, lepah hapus panakae imbité akan Misir haiak dengae.

8. Maka djetoh aran karä pa-nakan Israel idjä hatuä, idjä tamä Misir; Jakob tuntang karä anake idjä hatuä: Ruben, anak Jakob idjä bakas.

9. Tinai anak Ruben tä idjä hatuä: Hanogh, Pallu, Hesron tuntang Tarmi. — (2. Mos. 6. 15.)

10. Tinai anak Simeon tä: Je-muel, Jamin, Ohad, Jaghin, So-bar, tuntang Saul, anak bawin olo Kanani.

11. Tinai anak Lewi tä: Ger-son, Kehat, Marari.

12. Tinai anak Juda tä: Er, Onan, Sela, Peres, Serah: tapi Er äwen duä Onan djari matäi hong tanah Kanaan; maka anak Peres tä: Hesron äwen duä Hamul.
13. Tinai anak Isaskar tä: Tola, Pua, Job tuntang Simron.
14. Tinai anak Sebulon tä: Se-red, Elon tuntang Jahleel.
15. Iä tä karä anak äson Lea, idjä djari inakae akan Jakob hong Padan-Aram, tinai Dina, anake idjä bawi. Äwen tä samandiai, hatuä bawi, djadi telo pulu telo biti.
16. Maka anak Gad tä: Sipion, Kaggi, Sguni, Esbon, Eri, Arodi tuntang Areli.
17. Tinai anak Aser tä: Imama, Isgwa, Isgwi, Beria, tuntang betauë Serah. Maka anak Beria tä: Heber äwen duä Malghiel.
18. Iä tä karä anak äson Silpa, idjä djari inenga Laban akan Lea, anake idjä bawi; iä djari manak akan Jakob djahawenwalias biti tä.
19. Maka anak Raghel, sawan Jakob tä: Josep äwen duä Benjamin.
20. Akan Josep djari inakan hong tanah Misir Manase äwen duä Epraim, idjä inakan Asmat, anak Potipera, imam intu On.
21. Tinai anak Benjamin tä: Bela, Begher, Asbel, Gera, Naaman, Eghi, Ros, Mupim, Hupim tuntang Ard.
22. Iä tä karä anak äson Raghel, idjä djari inakae akan Jakob, äpatwalias biti karäe samandiai.
23. Maka anak Dan tä: Kusim.
24. Tinai anak Naptali tä: Jag-seel, Guni, Jeser tuntang Silem.
25. Iä tä karä anak äson Bilha, idjä djari inenga Laban akan Raghel, anake idjä bawi; iä djari manak akan Jakob äwen tä, djadi udju biti karäe.
26. Kakarä olo panakan Jakob, idjä tamä Misir haiak dengae, djahawen pulu djahawen biti, beken tinai sawan karä anak Jakob.
27. Maka anak Josep: idjä djari inakan akae hong tanah Misir, duä biti; tumon tä karä olo ungkup human Jakob, idjä tamä Misir, djadi udju pulu biti.
- II.—28. Maka Jakob manjoho Juda hagoet helo, manalih Josep, mangat iä mangabuah akae äka hong Gosen, kalotä äwen tä sampai tanah Gosen.
29. Tä Josep manjoho olo pasang kareta, balalu iä lius, manambang bapae Israel hong Gosen. Sana iä mitä bapae, maka iä mammalok ujate, tuntang tahi iä manangis intu ujat bapae.
30. Maka Israel hamauh dengan Josep: Toh jaku radjin matäi, limbah aku djari mitä baum, ikau magon aton.
31. Limbah tä koan Josep deng-an karä paharie, tuntang dengan karä olo ungkup human bapae: Toh jaku handak lius, mananggoh Parao, masuman akae: karä paharingku, tuntang karä olo ungkup human apangku, idjä bihin melai hong tanah Kanaan, urase djari dumah mananggoh aku.
32. Maka äwen tä uras sakatik, krana iä manggau meto, tuntang äwen tä djari mimbit karä tabirie, karä sapie, talo ajue samandiai.
33. Tä amon Parao karä mangahau keton, misek keton: narai satiar keton?
34. Buah keton tombah: ikäi, rewarin, djari manggau meto, bara pesan ikäi tabelia palus toh, ikäi sama kilau karä tato ikäi. Mangat

keton injohoe melai hong tanah Gosen; krana karä sakatik meto ingabelä olo Misir.

BAGI. 47.

I. Jakob tuntang olo ungkup humae melai hong Gosen. II. Lau paham hong tanah Misir. III. Jakob mameñih Josep mangubur iñ hong tanah Kanaan.

I.—1. Tä Josep lius, masuman akan Parao, koae: Apangku djari dumah bara tanah Kanaan, tuntang karä paharingku, mimbit karä kambing tabirie, karä sapie, tuntang talo ajue samandiai. Itäm, äwen tä aton hong tanah Gosen.

2. Tinai iñ manduan belahe karä paharie, limä biti, mimbit äwen tü manaharep baun Parao.

3. Tä koan Parao dengan paharin Josep: Narai satiar keton? Tombah äwen dengan Parao: Ikäi, rewarmp, uras sakatik meto, ikäi sama kilau karä tato ikäi.

4. Tinai koan äwen tä dengan Parao: Ikäi djari dumah, mangat namuäi hong tanah toh; krana djaton talo urep karä meton ikäi, rewarmp, hong tanah Kanaan, basa lau paham; maka toh, käläh soho ikäi, rewarmp, melai hong tanah Gosen.

5. Tä koan Parao dengan Josep: Bapam tuntang karä paharim djari dumah, mananggoh ikau.

6. Hapus tanah Misir aton intu baum; soho bapam tuntang karä paharim melai hong bagin tanah idjä kapala bahalap; soho iñ melai hong tanah Gosen. Tinai djaka ikau kasene intu marak äwen tä aton olo, idjä ombet kasanggame, angkat iñ mandjadi mandur karä metongku kea.

7. Maka Josep magah bapae Jakob kea, mimbit iñ naharep bauu Parao; tä Jakob mamberkat Parao.

8. Koan Parao dengan Jakob: Pirä njelo katahin umurm?

9. Tombah Jakob dengan Parao: Karä andau panamuäiku aton saratus telo pulu njelo; isut tuntang papa bewäi karä njelon pambelomku idjä djari, djaton djari sampai kilau umur karä tatoku huang panamuäie.

10. Limbah tä Jakob mamberkat Parao, palus iä hagoet bara bau.

11. Maka Josep manenga kaleka bapae melai, tuntang karä paharie; iñ manenga akae bagin tanah idjä kapala bahalap, hong tanah Rameses, tumon djari petäh Parao intu iñ.

12. Hetä Josep mahaga bapae tuntang karä paharie, tinai hapus ungkup human bapae, genep kabalie tumon karä bitie.

II.—13. Maka talo kinan djaton huang karä tanah hetä; krana lau paham haliae, sampai olo tanah Misir, tuntang olo tanah Kanaan, meher awi lau.

14. Tä Josep mamumpong karä rear idjä intu Misir, tuntang intu Kanaan, akan regan gendome, awang imili olo; palus Josep mimbit karä rear tä akan human Parao.

15. Djadi, amon karä rear djari lepah intu Misir, tuntang intu Kanaan, maka karä olo Misir manalih Josep, koae: Tenga talo kinan akan ikäi; buhen ikäi akan matäi intu baum, awi ikäi djaton bara rear?

16. Maka koan Josep: Tenga karä meton keton; tä aku handak manenga akan keton akan regan meton keton, amon rear keton djaton.

17. Tä olo mimbit karä metoe akan Josep, palus Josep manenga talo kinan acae, takirin karä hajarae, karä tabirie, karä sapie tuntang karä kalidaie; tagal karä metoe iä mambelom olo tä njelo djetä.

18. Amon njelo tä djari hapus, maka njelo harian olo mananggoh Josep tinai, sambil hamauh dengae: Ikäi djaton maku milim intu tuan, karä rear ikäi djari lepah, karä meton ikäi djari intu tuan, toh djaton aton tisee hindai, baja bitin ikäi tuntang tanan ikäi bewäi.

19. Buhen ikäi akan matäi intu matam, ikäi tuntang tanan ikäi? käläh ikau mamili ikäi tuntang tanan ikäi hapan talo kinan; tä ikäi tuntang tanan ikäi palus katabahi akan Parao; tinai tengah binji akan ikäi, mangat ikäi belom, ala matäi, belä tanan ikäi benjem.

20. Tumon tä Josep mamili hapus tanah Misir akan Parao, krana genep biti olo Misir mandjua tanae, basa lau paham mahenjek oltä. Kalotä Parao mandjadi tempon hapus tanah tä.

21. Tä iä mindah karä olo kirkaria, manjoho olo hakampeleng huang lewu, bara tapakan tanah Misir palus tapakae pontonge.

22. Baja tanan karä imam djaton imilie; krana akan karä imam Parao djari manantu bagie; awen tä kuman bagie tä, idjä djari inantu Parao acae; tagal tä karä imam djaton mandjua tanae.

23. Tä koan Josep dengan olo arä: Itä, andau toh aku djari mamili keton tuntang tanan keton akan Parao; itä, toh aton binji, hapa keton manawur tana.

24. Tapi wajah getem keton akan manenga idjä dalam limä akan Parao, tinai äpat bagi melai akan keton, indu binji, tuntang akan kinan keton, akan olo ain keton, tuntang akan karä anak keton.

25. Maka koan olo arä: Ikau djari mahaga pambelom ikäi; käläh ikäi iasi intu matan tuan, ikäi pahias bewäi mandjadi rewar Parao.

26. Kalotä Josep manukas perkara tä, mandjadi undangundang akan olo Misir palus sampai andau toh: idjä dalam limä patut inenga akan Parao, melai äpat bagi akan olo; baja tanan imam djaton akan Parao.

III.—27. Maka olo Israel melai hong tanah Misir, hong tanah Gosen, iä mangkalewu hetä, iä dahangdahanga mandjadi karäan karäe.

28. Maka Jakob melai hong tanah Misir udjuwalas njelo, sampai karä njelon umur Jakob djadi saratus äpat pulu udju njelo.

29. Maka amon andaue djaladja lan tokep Israel akan matäi, tä iä mangahau anake Josep, sambil hamauh dengae: Djaka aku djari supa asi intu matam, danan lengäm iwa kahangku, djandji akangku, ikau handak malalus kahalap dengan katoto intu aku, ala mangubur aku hong tanah Misir.

30. Tapi aku handak ingubur intu äka karä tatoku; tagal tä ikau akan magah hantungku blua bara tanah Misir, palus mangubure intu kubur tatoku. Tombah iä: Aku handak manumon aughm.

31. Maka koae: Sumpah akangku. Tä iä sumpah acae; limbah tä Israel sontop intu takolok sasuroe.

BAGI 48.

Jakob mangkat anak Josep, Manasse äwen duä Epraim, kilau anake.

1. Maka rahian bara tä olo mimbit brita akan Josep: Itäm, bapam haban. Tä iä lius manjengoke, mimbit anake duä duä, Manasse tuntang Epraim.

2. Maka olo masuman akan Jakob, koae: Itäm, anakm Josep aton dumah manjengok ikau. Tä Israel manekang arepe, mondok huang sasuroe.

3. Palus Jakob hamauh dengan Josep: Hatalla idjä djaton tikas kwasaæ, djari mamprahan arepe akangku intu Luts, hong tanah Kanaan; tuntang iä djari mamberkat aku. — (28, 12.)

4. Ia djari hamauh dengangku: itäm, aku handak mampanak tuntang mangapal ikau, manampa ikau mandjadi arä hamputan olo; tinai aku handak manenga tanah toh akan bagin panakam palus katatahi.

5. Toh, anakmduäduä tä, Epraim tuntang Manasse, idjä djari inakan akam hong tanah Misir, helo bara aku djari mananggoh ikau hong tanah Misir, maka aku mangkat äwen duä tä akangku, sama kilau Ruben dengan Simeon.

6. Tapi paribasa ikau manakhindai, anak tä melai akam, iä akan omba kakae duä toh, mandino bagin tanah.

7. Krana metoh aku buli bara Padan-Aram, Raghel djari matäi hong tanah Kanaan, tokep Eprat, tuntang aku djari mangubur iä hetä, darah djalan idjä akan Eprat, djetsä Betlehem.

8. Amon Israel mitä anak Josep duä duä tä, tä iä misek: Anak äwe iä toh?

9. Koan Josep dengan bapae: Iä toh anakku, idjä djari inenga Hatalla akangku hetoh. Koae: Imbit iä akangku, mangat aku mamberkat iä.

10. Maka matan Israel djari kawus awi kabakase, iä djaton barendeng mitä. Tä iä magah äwen duä manokep bapae; iä tä manjium äwen duä, tuntang mammalok iä.

11. Tuntang Israel hamauh dengan Josep: Bihin aku djaton harap mitä baum tinai, tapi itäm, toh Hatalla djari manjoho aku mitä anakm kea.

12. Tä Josep magah äwen duä blua bara helat paie, tuntang iä sontop sampai petak intu baue.

13. Palus Josep manduan äwen duä tä, matoh Epraim hila gantaue, tandipah lengän Israel idjä sambile, tinai Manasse hila sambile, tandipah lengän Israel idjä gantaue, palus iä magah äwen duä tä manggapi iä.

14. Tapi Israel mandjudju lengäe gantaue, mandanan tä hong takolok Epraim, alo iä idjä tabela, tinai lengäe sambile indanae hong takolok Manasse; tantai iä mingkes lengäe kalotä, alo Manasse idjä bakas.

15. Tuntang iä mamberkat Josep, koae: Hatalla, idjä tatoku Abraham tuntang Isaak djari manandjong intu baue, Hatalla idjä djari manganggulo aku bara andauku inakan, palus sampai andau toh:

16. Malaikat idjä djari maliwus aku bara karä talo papa, käläh iä mamberkat anak duä toh, mangat huang iä arangku leket, tuntang aran tatoku Abraham dengan Isaak, tinai mangat äwen duä toh ingapal hong petak, mandjadi kilau lauk karäe.

17. Amou Josep mitä, bapae mandanan lengë gantaue hong takolok Epraim, iä djaton mangilak tä; palus iä ngagalan lengän bapae bara penda, handak mambete bara takolok Epraim akan takolok Manasse.

18. Koan Josep dengan bapae: *Ela kalotä, apang, krana iä toh idjä bakas; danan lengäm gantaum hundjun takolok djetoh.*

19. Tapi bapae djaton maku, koae: Tawangku, anak, tawangku bewai; iä toh karäh mandjadi akan hamputan olo kea, iä kea karäh hai; tapi andie karäh hai haream bara iä, tuntang panakan andie akan hamputan olo idjä paham bakapal.

20. Tumon tä iä mamberkat äwen duä intu andau tä, koae: Djaka olo Israel handak mamberkat olon, maka aughe karäh tumon toh: *kä-läh Hatalla mingkes ikau kilau Epraim äwen duä Manasse. Djadi iä manambakas Epraim, manangkalau Manasse.*

21. Limbah tä koan Israel deng-an Josep: Itäm, jaku matäi; tapi Hatalla karäh hindjä keton, tuntang iä karäh mimbit keton buli akan tanah tato keton.

22. Aku djari manenga akam, malabien bara akan karä paharim, idjä kabagi tanah, idjä djari in-duangku bara lengän olo Amori, hapan padangku tuntang panahku.

BAGI 49.

I. Jakob manudjum, masanan kadjan karä hamputan pamakee. II. Iä matäi metäh anake tahuu pampatäie; iä matäi.

I.—1. Limbah tä Jakob mang-ahau karä anake idjä hatuä, sam-

bil hamauh dengan äwen: Pumpo-pumpong keton, aku handak masuman akan keton kadjarian keton dapit. — (5. Mos. 33, 1.)

2. Kantoh, hining! keton anak Jakob; hining augh Israel, bapa keton!

3. Ruben, ikau anakku idjä bakas, ikau äka kwasangku, tam-paran kaabasku, huang horumat huang kwasa ikau idjä mambatang.

4. Tapi ikau djari paham ka-rajapm, tuntang horumatm djari nihiu surut kilau danum! äla ikau idjä mambatang hindai; krana ikau djari lompat sasuron bapam; tü ikau djari mangihal tä awim lom-pat hetä. — (35, 22.)

5. Simeon dengan Lewi ham-pahari toto, tirok gawie kilau ganggaman kagagah.

6. Hambaruangku äla tamput tirok ai, horumat ajungku äla hindjä, metoh iä hapumpong; krana huang kasangite iä djari mampatai olo hatuä, huang karajape iä djari manedjep takir sapi. — (34, 25.)

7. Tarasapa kalaite, basa djetü pahalau karas, tuntang kasangite, basa djetä manähem; aku handak mambilang iä marak Jakob, tuntang handak mamisah iä marak Israel. — (Jos. 19, 1.)

8. Juda, ikau iä! ikau indu inara karä paharim! lengäm käräh mahenjek tekok karä musohm, karä anak bapam akan sонтоп intu ikau.

9. Juda kilau anak singa; ikau djarihai awi talo rampas, o anakku: iä mandjungkang, mahukup kilau singa, kilau singa idjä bakas; äwe bahanji mohah iä?

10. Sokah radja djaton akan hai-ang bara Juda, djaton kea balentus olo idjä marentah bara bentok ham-

putae, sampai dumah Silo tā; (*Idjā Panjalamat;*) tā sakarā utus olo karāh mamenda iā tā. — (*Jes. 11, 1.*)

11. Anak hadjarae ilawake intu batang anggor, anak kalidaie intu batang anggor idjā kapala bahalap; iā mampukan pakaiae hong anggor, klambi padjang ai imupoke intu djohon bua anggor.

12. Matae mantining awi anggor, kasingae baputi awi djohontusun meto.

13. Sebulon karāh melai intu saran tasik, äka banama balaboh iā mondok, iā manantikas sampai Sidon. — (*Jos. 19, 10.*)

14. Isaskar kilau kalidai idjā batekang tolange, iā menter intu helat krambang meto.

15. Kasanang inahae mangat; iā mitä tanahe bahalap; tā iā maniling bahae akan tanggongan, palus iā mamenda olo, manahor asil.

16. Hamputae karāh imbudjur Dan, iā sama dengan hamputan Israel awang beken. — (*Hak. 13, 25.*)

17. Kilau handipä intu saran djalan, tumon tā Dan; kilau handjaliwan intu saran pelek, idjā manotok takir hadjaran, sampai idjā mukonge lawo patengak.

18. Salamat ajum iendāhku, o Jehovah!

19. Idjā Gad tā, kawan olo klahi karāh maroboh iā, tapi iā karāh manggian olo tā tinai.

20. Bara Aser dumah tepong idjā bahalap, iā karāh manenga balut radja.

21. Naptali kilau badjang idjā balias, iā batang kotak bahalap. — (*Hak. 5, 1.*)

22. Kilau batangkaju, kalotā Joseph, kilau uponbau hong lowang-danum; karāh edae mangadjang pagar batu.

23. Alo olo pamanah marahas iā, malekas panahe mawi iā, manjingi iā:

24. Tapi panah ajue magon njampiti, lokap lengae haradjur gantjang awi lengän Idjā Abas tā hong Jakob, awi Sakatik, Batukarang ain Israel tā.

25. Awī Hatallan bapam ikau indohop, awi Idjā djaton tikas kwasaë tā ikau imberkat, dengan berkat langit bara ngambo, dengan berkat kandalem bara liwa, dengan berkat tusu tuntang parnakan.

26. Berkat bapam manangkalau berkat tatoku, djetā palus sampai salamat intu bukit awang katatahi tā; berkat tā akan mohon hundjun takolok Josep, intu lingkau ai idjā imprasih marak karāh paharie.

27. Benjamin kilau harimaung idjā panangkarap; handjewu iā kuman talo irampase, halemäi iā mambagi pangulihe. — (*Hak. 20, 25.*)

28. Djetā karāh hamputan Israel idjā duawalas, tuntang tumon tā bapae djari hakotak dengae, metoh iā mamberkat äwen tā; akan genep biti inengae berkat habaris.

II. — 29. Limbah tā iā mame-täh äwen, sambil hamauh dengae: Jaku toh ingampeleng dengan tato hiangku; kubur aku intu äka kubur tatoku, huang lowang, idjā hong tanan Epron, olo Het.

30. Huang lowang tā, idjā hong tana Maghpela, idjā tandipah Mamre, hong tanah Kanaan, idjā djari imili Abraham tuntang tana bara Epron, olo Het, indu äka kubur ungkupe. — (*23, 16.*)

31. Hetä olo djari mangubur Abraham, tuntang sawae Sarah; hetä kea Isaak djari ingubur, tuntang sawae Rebeka; hetä aku kea djari mangubur Lea.

32. Tana tä, tuntang lowang mantir humae, tuntang karä manidja hetä, djari imili bara olo Het. tir tanah Misir.

33. Metoh Jakob djari mampale-pahaugh petähe dengan karä anake, tä iä mantudjuh paie huang sasuro, palus mahotus; iä ingampe-leng dengan tato hiange.

BAGI 50.

I. Jakob ingubur. II. Paharin Josep blaku asi sindä tinai intu Josep. III. Josep matäi.

I.—1. Tä Josep lawo mahukup intu baun bapae, tuntang manangis haiak manjium iä.

2. Palus iä manjoho karä tabit, baris olo ajue, mangassai hantun bapae hapan talo mangat ewaue; maka tabit tä mangassai hantun Israel.

3. Sampai äpat pulu andau katahie iä mangasai hantu tä, krana djetä puna tikas katahin olo mangassai hantun olo. Maka olo Misir manatum iä udju pulu andau katahie.

4. Amon karä andau panatum olo djari sukup, maka Josep hakotak dengan olo human Parao, koae: Djaka aku toh djari supaasi intu baun keton, sanan auguhku intu pinding Parao, koan keton:

5. Apangku djari manjoho aku sumpah, koae: itäm, aku matäi; kubur aku huang kuburku, idjä djari inatapku hong tanah Kanaan. Toh, käläh soho aku hagoet, mangat mangubur apangku; limbah tä aku handak buli tinai.

6. Koan Parao: Lius bewäi, kubur bapam, tumon sumpahm dengae.

7. Tä Josep hagoet, mangat mangubur bapae; tinai karä olo ain Parao mampahaik iä, karä

8. Tinai karä olo human Josep, tuntang karä paharie, tuntang karä olo human liau bapae; baja anake awang tabelia, tinai karä tabirie sapie bewäi ilihie hong tanah Gosen.

9. Arä kareta, tinai arä olo idjä hapan hadjaran ombo kea, sampai karäan karä äwen tä.

10. Amon äwen tä sampai Atad, aka mihib, idjä hila dipah Jordan, maka iä manatum tinai, tuntang hai tatume asiisi aughe; kudju Josep manatum bapae hetä.

11. Amon olo tanah tä, olo Kanani, mitä olo manatum intu Atad, aka mihib, koae: Lalehan tatuni olo Misir hetä! Tagal tä olo manggarä kaleka tä Abel-Misraim, (*tatum olo Misir*,) idjä hila dipah Jordan.

12. Maka karä anak Jakob malalus tumon petäh liau bapae.

13. Krana äwen magah hantue akan tanah Kanaan, palus mangubur iä huang lowang intu tana Maghpela, idjä djari imili Abraham tuntang tana bara Epron, olo Het, akan aka kubur unguke, idjä tandipah Mamre.

14. Limbah iä djari mangubur bapae, maka Josep buli tinai akan Misir, iä tuntang karä paharie, tuntang olo handiae, idjä djari hagoet haiak dengae, ombo mangubur bapae.

II.—15. Maka amon karä paharin Josep mitä bapae djari matäi, koae: Mikäh Josep karäh basingi ita; toto iä handak mamalah karä kapapan gawin ita dengae.

16. Tagal tä äwen tä manjoho olo masuman akan Josep: Bapam djari mametäh ikäi, helo bara iä matäi, koae:

17. Kakai augh keton dengan Josep dapit: ampun kasalan paharim, ampun dosae, tuntang karä talo papa, idjä djari iawie deng-am. Toh kälah ampun kasalan ikäi, idjä manempo Hatallan liau hapam. Maka Josep manangis, amon olo masuman tä akeae.

18. Limbah tä bitin karä paharie kea manalih, mahingkep intu baeu, sambil hamauh: Itäm, ikäi toh uras rewarw.

19. Maka koan Josep dengan äwen: Ela keton mikäh; krana jaku mamenda Hatalla.

20. Toto pikir keton bihin handak mamapa aku, tapi Hatalla djari mules mampahalap djetä, mangat iä mahaga olo arä, kilau djari bakarinah intu andau toh.

21. Tagal tä, ala keton mikäh; aku handak mahaga keton tuntang karä anak keton. Kalotä iä mampangat äwen tä, sambil hakotak tumon atäie.

III.—22. Maka Josep melai hu-

ang tanah Misir, tuntang karä olo ungkup human liau bapae; Josep belom sampai saratus sapulu njelo umure.

23. Josep belom hantelo mäso. mäso panakan Epraim; tinai anak Maghir, Maghir anak Manasse, inakan huang sapangkun Josep kea.

24. Maka Josep hamauh dengan karä paharie: Jaku lius matäi; tapi toto, Hatalla karä mananggoh keton, sambil magah keton bara tanah toh akan tanah, idjä tuntang sumpahe djari indjandjie akan Abraham, Isaak tuntang Jakob. — (15, 18.)

25. Tinai Josep manjoho anak Israel sumpah, koae: Toto haliae, Hatalla karä mananggoh keton, tä maka keton akan mimbit tolangku bara hetoh. — (2. Mos. 13, 19. Jos. 24, 32.)

26. Maka Josep matäi, amon iä djari saratus sapulu njelo umure: tuntang olo mangasai iä, mingkes iä intu kakurong hong tanah Misir.

SURAT MOSES IDJÆ DUÆ, IDJÆ BAGARÆ

E K S O D U S.

(PAMPLUA.)

BAGI 1.

Olo Israel indjakü hong tanah Misir.

1. Djetoh aran karä ana Israel, idjä tamä tanah Misir haiak dengan Jakob; äwen tä tamä hetä, genep biti tuntang olo humae. — (1 Mos. 46, 8.)

2. Ruben, Simeon, Lewi, Juda;
3. Isaskar, Sebulon, Benjamin;

4. Dan, Naptali, Gad, Aser.
5. Karä olo panakan Jakob udju pulu biti. Tapi Josep djari helo hong Misir.

6. Djadi, limbah Josep djari

matäi, tuntang karä paharie, tuntang hapus pangereng djetä:

7. Tä maka olo Israel manak, dahangdahanga karie, sasar baka-pal tuntang abas haliae, sampai iä manjuang salepah tanah tä.

8. Katika tä aton lembut radja tabeta marentah tanah Misir, idjä djaton djari katawan Josep.

9. Iä tä hamauh dengan olo ajue: Itä keton, utus olo Israel djari arä, iä abas bara ita.

10. Has, ita mawi iä hapan akal, belä olo tä dahangmandahang hantä; äwe katawan, paribasa dapit lembut klahi, suro olo tä ombe asang, mangalahi ita, palus blua bara tanah ita.

11. Tä iä mangkat arä mandur mahundjun olo tä, mangat mandur tä mahanjek olo tä hapan karä am-pin gawi babehat; krana katika tä olo mamangun lewu akan Parao, Pitom tuntang Raemses, äkae mina karä panataue.

12. Tapi paham olo tä ihenjek, paham haream iä ingapal, dahang-mandahang, sampai olo Misir mikäh olo Israel.

13. Maka paham katulas olo Misir hadjadjuan olo Israel mangkat gawie.

14. Iä mamaite pambelom olo tä awi paham kapähän gawie, manimbok, mawi batubata, bagawi hong tana, tinai arä ampin gawi beken hindai imuate intu olo tä tuntang katulase.

15. Tinai radja Misir hakotak dengan bidan baris olo Ibrani, (aran idjä Sipra, idjä Pua arae,)

16. Sambil mame-täh äwen: Amon keton mandohop bawin olo Ibrani luas, tuntang keton mitä iä manak hatü, patäi anake tä, tapi amon iä manak bawi. naughe anake tä belom.

17. Tapi bidan tä mikäh Hatalla, djaton iä manumon petäh radja Misir, tapi iä mambelom anak awang hatuü.

18. Tä radja Misir mangahau bidan, sambil hamauh dengae: Buhen gawin keton kalotä? buhen keton mambelom anake awang hatuü?

19. Koan bidan dengan Parao: Basa bawin olo Ibrani djaton kilau bawin olo Misir; iä brigas, murah manak; helo bara bidan sampai iü, äwen tä djari luas.

20. Tagal tä Hatalla mamberkat bidan tä. Djadi utus olo tä dahang-mandahang, mandjadi bakapal haliae.

21. Djadi, basa bidan tä mikäh Hatalla, Hatalla mampatuah human olo tä.

22. Tä Parao manjoho karä olo ajue, koae: Sakarä anak hatuü, idjä inakan olo Ibrani, tarik akan batangdanum, tapi awang bawi nau-ghe belom.

BAGI 2.

I. Moses inaku indue, tuntang iä imbelom putir, anak Parao. II. Iä ha-dari bara Misir. III. Iä melai hong tanah Midian.

I.—1. Maka aton olo hatuü, bara hamputan Lewi, iä masawä olo bawi hamputan Lewi kea.

2. Olo bawi tä batihî, manak hatuü; amon iä mitä anake tä ba-kena ampie, maka iä manjahokan anake telo bulan katahie.

3. Tapi amon iä djaton tau ma-njahokan anake hindai, tä iä man-darä kapek garising, manjapu tä buabuah, mampeter anake huange, balalu mandak kapek tä marak rampiang saran batangdanum.

4. Maka betaue mendeng bara kedjau, mangat mitä ampin kadjariae. — (15, 20.)

5. Tä putir anak Parao mohon, handak mandoi huang batangdahunum, tuntang karä budjang bawi, idjä manjang iä, aton manandjong intu saran danum. Sana iä mitä kapek marak rampiang, iä manjoho reware bawi manduae.

6. Amon iä mukäi kapek tä, palus iä mitä anak awau, itä! awau tä manangis. Maka iä paham angat asie dengae, sambil hamauh: Toto iä toh anak olo Ibrani.

7. Tä koan betau awau tä dengan anak Parao idjä bawi: Maku ikau manjoho aku lius, mangahau bawin olo Ibrani akan ajange, idjä mampatusu awau toh akam?

8. Koan anak Parao dengae: Lius bewäi. Palus anak bawi tä hagoet, mangahau indu awau tä.

9. Tä koan anak Parao dengae: Duan awau toh, patusu iä akangku, jaku handak mupah ikau. Maka olo bawi tä manduan awaue, mampatusu iä.

10. Amon anak tä djari hai, indu magah iä akan anak Parao; iä tä mangkat anak tä akan anake; tuntang manggarä arae Moses, (*Idjä ihanggot,*) krana koae: Jaku djari mahanggot iä bara danum.

II.—11. Djadi, metoh Moses djari bakas, iä hagoet madja kolae; tä iä mitä kapähän olo tä; tinai kanatek tä iä mitä, olo Misir mamukul idjä biti kolae, olo Ibrani tä. — (*Pang. Ras.* 7, 23. *Ibran.* 11, 24.)

12. Tä iä bilikbalingau akan hetahetä; amon iä mitä olo djaton, maka iä mampatäi olo Misir tä, mangalian iä huang baras.

13. Maka aton andae iä madja

tinai, tä iä mitä olo Ibrani duä biti haklahi sama arepe; palus iä hamauh dengan idjä sala: Buhen ikau mamukul kolam?

14. Tombah iä tä: *Ewe djari mangkat ikau akan kapalan ikäi, idjä akan mambudjur ikäi?* Handak ikau mampatäi aku kea, kilau ikau djari mampatäi olo Misir tä? Maka Moses mikäh, koae: Toto gawi tä djari tawan olo.

15. Djadi, amon Parao mahining gawie tä, iä manggau Moses, handak mampatäi iä. Tapi Moses dari bara baun Parao, palus melai intu tanah Midian, tokep kalin danum.

III.—16. Maka imam hong tanah Midian aton bara anak bawi, udju biti. *Ewen tä dumah, handak masip, iä manjuang dulang, handak mampihop kawan meton bapae.*

17. Tä karä sakatik dumah, manggian äwen bara hetä; tapi Moses mendeng, milang äwen tä, tuntang mampihop kawan metoe.

18. Djadi, amon äwen buli bapae, Reguel, koan bapae dengae: Lalehan kakadjeng keton buli andau toh.

19. Koan äwen: Aton olo Misir maliwus ikäi bara lengän karä sakatik tä, tuntang iä djari masip akan ikäi, mampihop kawan meto.

20. Tä iä hamauh dengan anake idjä bawi: Kwe olo tä? buhen keton djari manjoho iä hagoet? kahu iä, mangat iä ombo kuman dengan ita.

21. Maka Moses balalu pahias melai dengan olo tä; tuntang olo tä manenga akan Moses Sipora, anake idjä bawi, indu sawae.

22. Iä tä manak hatuä, tuntang Moses manggarä arae Gerson, (*olo tamuäi,*) krana koae: Aku toh olo tamuäi hong tanah olo beken.

23. Djadi tahi rahian, limbah radja Misir djari matäi, olo Israel mung-uh, sambil mambawai tagal kabehat karä gawie, tuntang augh bawaie tagal kapaham gawie tä njalumbo sampai Hatalla.

24. Tuntang Hatalla manarima augh bawaie; Hatalla manahiu djandjie, idjä djari inampae akan Abraham, Isaak tuntang Jakob.

25. Hatalla manangkilik olo Israel, Hatalla masi iä.

BAGI 3.

I. Hatalla manjoho Moses maliwus olo Israel. II. Moses bakulas atäie.

I.—1. Maka Moses manjakatik kawan meton empoe Jetro, imam hong Midian tä, palus iä mimbit kawan tä kedjau akan padang lombah, mimes Horeb, bukit Hatalla tä.

2. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akae huang njalan apui marak pulau duhi. Iä mitä, pulau duhi tä manjala, tapi djaton maku bakähn.

3. Tä koan Moses: Kälsh jaku akan hetä, menjengok talo hai tä, buhen pulau duhi tä djaton maku bakähn.

4. Amon Hatalla mitä iä manggapi, handak manjengoke, maka Hatalla mantehau iä bara bentok pulau duhi, koae: Moses, Moses! Tombah iä: Itäm, toh jaku.

5. Maka koae: Äla ikan kanaha manggapi, engkak sarumpahm bara paim, krana äkam mendeng puma kaleka brasih.

6. Tinai koae: Jaku toh Hatallan bapam, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob. Tä

Moses mangop baue, krana iä mi-käh manampajah Hatalla.

7. Maka Jehowa hamauh: Aku djari mitä buabuah kadjakan utus olo ajungku hong tanah Misir, tuntang aku djari mahining augh tarahinge tagal olo, idjä mangapähä iä.

8. Aku djari mohon, handak maliwus iä bara lengän olo Misir, balalu magah iä blua bara tanah tä, akan tanah bahalap idjä lombah, akan tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu, akan tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, tuntang olo Jebusi.

9. Itäm, augh bawai olo Israel djari sampai aku, tinai aku djari mitä karä katulas, idjä hapan olo Misir mararat iä.

10. Awi tä lius ikau, aku manjoho ikau manalah Parao, mangat ikau mampuela utus olo ajungku, olo Israel tä, bara Misir.

II.—11. Tä koan Moses dengan Hatalla: Äwe aku, sampai aku akan mananggoh Parao, sampai aku mampuela olo Israel bara Misir?

12. Maka koan Hatalla: Aku toto handak mampahaiaik ikau. Djetoh indu katae akam, jaku djari manjoho ikan: limbah ikau djari mampuela utus olo tä bara Misir, maka keton karäh sombajang intu Hatalla hong bnkit toh.

13. Tä koan Moses dengan Hatalla: Itäm, amon aku mananggoh olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Hatallan tato keton djari manjoho aku mananggoh keton; tuntang amon olo tä misek aku: äwe kea arae? maka kilen aughku tinai dengan olo tä?

14. Maka Hatalla hamauh dengan Moses: Tonggal Aku Idjä Aton. Tinai koae: Kakai koam dengan

olo Israel: Idjä Aton tä, iä djari manjoho aku mananggoh keton. — (Pangar. 1, 8.)

15. Tinai koan Hatalla dengan Moses: Kakai koam dengan olo Israel: Jehowa, Hatallan tato keton, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob djari manjoho aku mananggoh keton: djetoh arangku palus katatahi, girirmang girir olo akan mingat aku hapan aran tä.

16. Lius ikau, pumpong karä bakas olo Israel, palus hamauh dengae: Jehowa, Hatallan tato keton, djari mamprahan arepe akangku, Hatallan Abraham, Isaak, Jakob, tuntang iä djari hamauh dengangku: aku djari manangkilik keton, tuntang djari mitä perkaran keton hong tanah Misir.

17. Tagal tä koangku: aku handak mindah keton bara kadjakän keton hong tanah Misir akan tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, akan tanah tä, idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu.

18. Maka olo tä karäh manarima aughm, limbah tä ikau haiak karä bakas ols Israel akan mananggoh radja Misir, palus keton akan hamauh dengae: Jehowa, Hatallan olo Ibrani, djari manjupa ikäi; ikäi blaku intu ikau, soho ikäi lius akan padang, barang tandjong kateko, mangat ikäi maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi.

19. Tapi tawangku, radja Misir djaton karäh malapas keton, djaka dia awi lengä idjä abas.

20. Krana aku handak manantadjok lengängku, mantakan tanah Misir hapan arä ampin talo heran, idjä handak iawiku hetü. Limbah tä iä karäh manjoho keton hagoet.

21. Tuntang aku handak masih utus olo toh intu matan olo Misir, mangat amon keton hagoet, keton djaton akan hagoet boang.

22. Malainkan genep olo bawi baris keton akan blaku djawet salaka, bulau, pakaian intu bawin olo Misir, idjä hindjä lewu atawa hindjä huma dengae; karä ramo tä keton akan mandjuluke akan anak keton, hatuå bawi, palus manampute bara olo Misir.—(1 Mos. 15, 14.)

BAGI 4.

I. Moses bantus hantä atäie; Hatalla manenga kwasa ake mawi talo heran.
II. Moses lius akan tanah Misir.

I.—1. Tä tombah Moses, koae: Itäm, olo tä djaton karäh pertjaja aku, djaton kea iä karäh manarima aughku; toto iä karäh hamauh: kwäka Jehowa djari mamprahan arepe akam.

2. Maka koan Jehowa dengae: Narai idjä intu lengäm? Koae: Sokah.

3. Koan Jehowa: Tarik tä akan petak. Tä Moses mantarike akan petak, palus sokah tä mandjadi handipä, sampai Moses hadari, mahakan iä.

4. Tä koan Hatalla dengan Moses: Djedju lengäm, singkap ikohe. Maka iä mandjudju lengae manjingkape, balalu handipä tä mandjadi sokah tinai huang lengae.

5. Djetä, koan Hatalla, mangat olo tä pertjaja, Jehowa, Hatallan tato hiange, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob, djari mamprahan arepe akam.

6. Tinai koan Jehowa dengae: Adjok lengäm hong usok klambim.

Maka iä madjok lengae hong usok klambie. Limbah tä iä mandjidji te tinai, itä! lengae basamagh, baputi kilau udjan habungkus.

7. Maka koan Jehowa: Adjok lengäm hong usok klambim tinai. Tä iä halalian lengae hong usok klambie tinai, maka amon iä mandjidji tä tinai, itä! djetä bahalap haluli, kilau isie beken kea.

8. Koan Hatalla: Djaka olo tä djaton maku pertjaja ikau, tuntang djaton maku mahining aughm awi kata idjä solake tä, mikäh iä maku pertjaja aughm awi kata duä tä.

9. Tapi djaka iä djaton maku pertjaja awi kata duäduä mahin dia kea: tä, duan danum bara batangdanum, tusuh tä hong petak, balalu danum tä, idjä djari induam bara batangdanum, karäh malik mandjadi daha hong petak.

10. Tä koan Moses dengan Jehowa: Joh Tuhan, bara solake jaku punna djaton rentas aughku, alo toh mahin dia kea, haiak ikau hakotak dengan rewarmp; krana jaku babehat idjangku, batekang dje langku.

11. Maka Jehowa hamauh dengae: Äwe idjä manampa totok olo? atawa äwe idjä manampa olo bisu, olo badengen, olo marenang, olo babutä? dia djaka aku, Jehowa, iä tä?

12. Toh, lius ikau, aku handak madjar njamam, aku handak madjar ikau augh idjä akan ingotakm. — (Matt. 10, 19.)

13. Tapi koae: Joh Tuhan, soho olo beken bewäi, brangai idjä aka kahandakm.

14. Tä Jehowa malait Moses, sambil hamauh dengae: Djaton Aaron, olo Lewi tä, paharim idjä kalambutan? tawangku, iä tä olo

rentas kotake. Itäm, iä hagoet manambah ikau, amon iä mitä ikau. iä karäh handjak atäie.

15. Maka ikau akan hakotak denga, mingkes karä augh intu njamae; tinai aku handak mampahaiauk njamam tuntang njamae, haiak madjar keton talo, awang patut iawi keton.

16. Iä akan hakotak dengan olo arä indu gantim; iä akan indu njamam, tuntang ikau akan indu hatallae.

17. Toh, imbit sokahm, idjä intu lengäm, hapan tä ikau akan mawi karä kata heran tä.

II.—18. Tä Moses hagoet, buli empoe Jetro tinai, sambil hamauh dengae: Soho aku lius, mangat aku buli karä kolangku, idjä hong tanah Misir, manjengok ampin pambelome. Koan Jetro dengan Moses: Lius bewäi dengan salamat.

19. Tinai koan Jehowa dengan Moses hong tanah Midian: Lius bewäi, buli Misir, krana karä olo tä djari lepah matai, idjä djari mangatah tahasengm.

20. Tä Moses manduan sawae, tuntang anake hatuä duäduä, mampondok iä hundjun kalidai, balalu buli tanah Misir tinai, sambil mimbit sokah Hatalla tä huang lengae.

21. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Amon ikau djari buli Misir, ingaingat, lalus intu baun Parao karä tolo heran tä, idjä djari inengaku intu lengäm; tapi aku handak manekang attie, nakara iä manghana utus olo tä hagoet.

22. Tä ikau akan hamauh dengan Parao: Kakai augh Jehowa: utus olo Israel toh puna anakku, anakku idjä bakas.

23. Toh aku marentah ikau, soho anakku hagoet, mangat iä somba-

jang intu aku. Djaka ikau mangahana iä, maka aku handak mampatäi anakm idjä bakas.

24. Djadi, benteng djalanae, intu kalekae bara malem, Jehowa hasupa dengae, handak mampatäi iä.

25. Tä Sipora manduan lading, manjunat kulop anake, mantarik tä darih paie, koae: 'Toto, bakalbanan-daha ikau akangku.'

26. Tä Hatalla malapas iä. Maka aughe idjä "bakalbanan-daha," djetä tagal sunat tä.

27. Maka Jehowa hamauh dengan Aaron: Lius, tambang Moses hong padang. Palus iä hagoet, manjupa iä hong bukit Hatalla, tuntang manjium iä.

28. Maka Moses manjarita akan Aaron karä augh sohon Jehowa dengae, tuntang karä kata heran tä, idjä djari imetähe malaluse.

29. Limbah tä Moses äwen duä Aaron hagoet, mamumpong karä bakas olo Israel.

30. Tä Aaron manutor akan äwen karä augh, idjä djari insanah Hatalla akan Moses, tinai Moses mawi kata heran tä intu baun olo arä.

31. Maka olo arä pertjaja; amon iä mahining, Jehowa djari mananggoh olo Israel, tuntang djari manahiu kapähäe, palus olo arä sntop, manjembah Hatalla.

BAGI 5.

I. Moses ingabelä Parao. II. Olo Israel paham haream ingapähä. III. Äwen manjala Moses; Moses blaku dohop intu Hatalla.

I.—1. Limbah tä Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, sambil hamauh dengae: Kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: soho utus

olo ajungku hagoet, mangat iä mawi pesta akangku hong padang.

2. Tapi tombah Parao: Ewe Jehowa tä, idjä akan inumongku aughe, sampai manjoho olo Israel hagoet? Aku djaton kasene Jehowa tä, dia kea aku maku malapas olo Israel.

3. Maka koan äwen: Hatallan olo Ibrani djari manjupa ikäi, tä ikäi blaku intu ikau, soho ikäi lius akan padang, barang tandjong kateko, mangat maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi, belä iä hararepan ikäi dengan peres, atawa dengan padang.

4. Tä koan radja Misir dengan äwen duä tä: Keton, Moses keton duä Aaron, buhen keton mangkalu olo arä bagawi? Lius keton, takan gawin keton.

5. Tinai koan Parao: Itä, olo tä djari pahalau arä hong tanah, tinai keton handak mimbit iä malaian bagawi?

II.—6. Tagal tä, palus andau tä kea Parao manjoho karä kapala gawi, tuntang karä mandur ain kapala tä, koae:

7. Äla keton manenga tampilai tinai akan olo tä, kilau bhin, ha-pae mambalut petak bata, soho iä kabuate lius, manampunan tampilai.

8. Tapi karä batubata, tumon djari inampa olo tä bhin, keton magon akan hadjaduan tawan aton intu iä, ala manapas karäe; krana olo tä mangarau, undanganding bewäi, tagal tä iä hai njamae, koae: ikäi handak maluput parapah intu Hatallan ikäi.

9. Dahang gawin olo tä, mangat iä ombet beliae, leka iä djaton maku mindiminding tinai akan augh tandjaro.

10. Tä karä kapala gawi tuntang

mandur ajue hagoet, hakotak deng-an olo arä, koae: Kalotoh augh Parao: aku djaton maku manenga tampilai hindai akan keton.

11. Lius bitin keton bewäi gau tampilai, brangai kaleka keton son-dae, tapi gawin keton djaton olih tapas.

12. Tä olo Israel bilangbalangan hong salepah tanah Misir, uka ma-nampunan tampilai djurang.

13. Maka kapala gawi tä mahe-njek olo tä, koae: Has, palepah ba-gin gawin keton, genegene p andau, kilau pesan aton tampilai kea.

14. Tuntang karä mandur olo Israel, idjä djari iangkat kapala gawi ain Parao, paham imukul, tinai olo hamauh dengae: Buhen andau toh keton djaton djari mam-palepah karä batubata, tumon tukas gawin keton, sama kilau bhin?

15. Tagal tä karä mandur olo Is-rael mananggoh Parao, mambawai intu iä, koae: Buhen ikau mawi ikäi, rewarmp, tumon toh?

16. Olo djaton manenga tampilai akan rewarmp tinai, tapi koae mawi ikäi: tampa hantä keton karä ba-tubata, kilau tukase bhin kea. Itäm, ikäi, rewarmp, paham imukul olo, tapi olo ajum idjä äka kasala.

17. Maka koae: Keton ngarau, keton ngarau bewäi; tagal tä koan keton: ikäi handak hagoet, maluput parapah intu Jehovah.

18. Takan keton, angkat gawin keton; tampilai olo djaton akan manengae akan keton, tapi karä ba-tubata idja tumon tukas bhin, ke-ton akan manengae hantä.

III.—19. Tä karä mandur olo Israel mangkemä perkarae paham papa, basa olo marentah iä: Karä batubata, tukas gawin keton gene-p andau, djaton olih tapas.

20. Amon äwen hasupa dengan Moses äwen duä Aaron, idjä mendäh iä blua bara äka Parao:

21. Tä äwen hamauh dengan äwen duä: Käläh Jehovah manampajah keton, sambil mammaläh gawin keton, basa keton djari mampabewau ikäi intu Parao, tuntang intu karä olo ajue, tinai keton djari manenga pa-dang intu lengäe, uka iä mampatái ikäi.

22. Tä Moses mananggoh Jehovah, koae: Joh Tuhan, buhen ikau ka-lotoh mamapa utus olo toh? buhen ikau djari manjoho aku akan toh?

23. Krana bara andauku djari manaharep Parao, tuntang djari hakotak dengae hapan aram, iä paham haream mangapähä olo toh; kwe äka ikau djari maliwus utus olo ajum?

BAGI 6.

I. Sindä tinai Hatalla manjoho Mo-ses; iä mawi djandji akae. II. Horoe utus Moses.

I.—1. Maka Jehovah hamauh dengan Moses: Toh ikau karäh mitä ampin gawingku dengan Pa-rao. Krana iawi lengä idjä abas iä akan indu malapas olo toh, toto, iawi lengä idjä abas iä akan man-djudju, manggian olo toh haream bara tanahe.

2. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, sambil hamauh dengae: Ja-ku toh Jehovah. Akan Abraham, Isaak tuntang Jakob aku djari ma-suman arepku El Saddai, (*Hatalla idjä djaton tikas kwasae*), tapi arangku Jehovah (*Idjä Tonggal Aton, Idjä Toto*) hindai djari tu-lus intu äwen tä.

3. Tinai aku djari mampendeng

djandjingku akan äwen tä, handak manenga akae tanah Kanaan, idjä akae djari namukä. — (1 Mos. 17, 8.)

4. Tinai aku djari mahining augh tarahing olo Israel, idjä ihenjek olo Misir, tuntang aku djari mingat djandjingku.

5. Tagal tä, suman akan olo Israel: jaku toh Jehowa, aku handak maliwus keton bara puat olo Misir, palus handak malapas keton bara kabehat gawie, aku handak maliwus keton awiku mandjudju lengängku, awi hukum awang paham.

6. Tinai aku handak mangkat keton mandjadi utus olo ajungku, tuntang handak mandjadi Hatallan keton, tinai keton akan kasene, aku toh Jehowa, Hatallan keton, idjä malapas keton bara puat olo Misir.

7. Tuntang aku handak maninäan keton akan tanah, idjä djari indjandjiku tuntang sumpahku, handak manenga tä akan Abraham, Isaak tuntang Jakob; maka aku handak manenga tä indu joresan keton, jaku Jehowa.

8. Maka Moses masanan augh tä akan olo Israel; tapi olo tä djaton maku mahining augh Moses hindai awi kamanggahe tuntang kahetang atäie, awi kabehat gawie.

9. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

10. Lius, hamauh dengan Parao, radja Misir, mangat iä manjoho olo Israel blua bara tanahe.

11. Tapi Moses hakotak intu baun Jehowa, koae: Itäm, olo Israel mahin dia maku manarima aku: kilen tinai Parao akan masih aughku? tinai jaku djaton bahari totok biwihiku.

12. Maka Jehowa hakotak deng-

an Moses äwen duä Aaron, manjoho iä masanan petühe akan olo Israel, tuntang akan Parao, radja Misir, mangat äwen duä tä mimbit olo Israel bara Misir.

II. — 13. Djetoh karä kapala hong karä ungkup hamputae, hong panakan karä tatoe: Ruben, anak Israel idjä bakas, manak Hanogh, Pallu, Hesron, Karmi; djettä karä ungkup hamputan Ruben. — (1 Mos. 46, 9.)

14. Tinai anak Simeon tä: Jemuel, Jamin, Ohad, Jaghin, Sohar, tinai Saul, anak bawin olo Kanani: djetä karä ungkup Simeon.

15. Maka djetoh aran karä anak Lewi, tumon ungkupe: Gerson, Kahat, Merari. Karä njelon umur Lewi djari saratus telo pulu udju njelo.

16. Anak Gerson, tumon ungkupe, djetä Libni äwen duä Simeon.

17. Tinai karä anak Kahat tä: Amram, Ishar, Hebron, Usiel; karä njelon pambelom Kahat tä djari saratus telo pulu telo njelo.

18. Tinai anak Merari tä: Maheli äwen duä Musi; djetä karä ungkup Lewi, tumon panakae.

19. Maka Amram manduan akan indu sawae Joghebed, betaeu idjä tato; iä tä manak akae Aaron tuntang Moses; maka karä njelon umur Amram djari saratus telo pulu udju njelo.

20. Tinai anak Ishar tä: Korah, Nepeg, Sighri.

21. Tinai anak Usiel tä: Misael, Elsapan, Sitri.

22. Maka Aaron manduan akan indu sawae Eliseba, anak Aminadab, betaeu Nahasson; iä tä manak akae Nadab, Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

23. Tinai anak Korah tä: Asir,

Eikana, Abiasap; djetä karä ung-kup olo Korah.

24. Maka Eleasar, anak Aaron, manduan idjä biti bara karä anak Putiel akan indu sawae, iä tä manak Pinehas akae. Djetä kapalan karä olo bakas hong karä ungkup olo Lewi.

25. Iä tä Aaron tuntang Moses, idjä injoho Jehowa, koe: Imbit olo Israel blua bara tanah Misir, tuntang karä kawae.

26. Äwen duä tä idjä hakotak dengan Parao, radja Misir, mangat iä mimbit olo Israel bara tanah Misir, iä tä Moses äwen duä Aaron.

27. Djadi, kahum andau Jehowa hakotak dengan Moses hong Misir,

28. Koae dengae: Jaku toh Jehowa; suman akan Parao, radja Misir, talo haridai, idjä insumangku akan.

29. Tombah Moses intu baun Jehowa: Aku puna djaton bahari totok biwihi, kilen tinai Parao akan masi aughku?

BAGI 7.

I. Moses mawi kata heran intu baun Parao; Parao djaton paraba tä. II. Hukum idjä solake: danum mandjadi dahu.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Itäm, aku djari mangkat ikau akan hatallan Parao, tuntang kakam Aaron akan mandjadi nabim. — (4,16.)

2. Ikau akan masanan talo handai, idjä injohoku ikau, tinai kakam Aaron akan manjampai aughku tä akan Parao; nakara iä manjoho olo Israel blua bara tanahe.

3. Tapi aku handak manekang atai Parao, tuntang handak mam-

parä katangku, talo heran ajungku hong Misir.

4. Parao djaton karäh manarima augh keton, tä aku handak manusang lengängku, mawi tanah Misir, palus magah karä kawangku, utus olo ajungku, olo Israel tä, bara Misir, awi hukumku awang paham.

5. Tä olo Misir karäh kasene, aku toh Jehowa, kahum aku mandjudju lengängku mawi Misir, palus magah olo Israel bara marak olo tä.

6. Maka Moses äwen duä Aaron malalus petäh Jehowa dengae.

7. Moses djari hanja pulu njelo umure, tuntang Aaron hanja pulu telo njelo umure, metoh iä hakotak dengan Parao.

8. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koe:

9. Djaka Parao hamauh dengan keton, koe: awi manantu arep keton sarohan Jehowa, hapan talo heran; tä ikau akan manjoho Aaron: duan sokahm, tarik tä hong petak intu baun Parao, mangat djetä mandjadi handipä. — (4, 2.)

10. Ta Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, tuntang mawie tumon sohon Jehowa; Aaron mantarik sokahe akan petak intu baun Parao, tuntang karä mantire, palus djetä mandjadi handipä.

11. Maka Parao mangahan karä olo pintar tuntang karä tabit; maka tabit baris olo Misir tä mawie tumon tä kea, hapan seher ai.

12. Krana genep biti olo tä mantarik sokahe, tuntang karä sokahe tä mandjadi handipä; tapi sokah Aaron manelen karä sokah äwen tä.

13. Tapi Parao manekang atiae, sampai djaton manumon augh äwen, tumon Hatalla djari masuman tii. — (3,19.)

II.—14. Maka koan Jehowa dengan Moses: Atäi Parao magon batekang, iä mangahana utus olo tä hagoet.

15. Tanggoh Parao handjewu dje-wu; itäm, iä karäh manalih batang-danum, hetä awi manjupa iä intu saran danum, imbing sokah tä, idjä djari mandjadi handipä.

16. Palusikau akan hamauh denga: Jehowa, Hatallan olo Ibrani, djari manjoho aku mananggoh ikau, masuman petähe akam: soho utus olo ajungku hagoet, nakara iä som-bajang intu aku hong padang. Tapi palus sampai toh ikau djaton maku mahining.

17. Kakai augh Tuhan: toh kata, mangat ikau kasene, aku toh Je-howa: itäm, hapan sokahku toh, idjä intu lengängku, aku maripit danum batangdanum toh, palus djetä akan malik mandjadi daha.

18. Maka karä lauk hong batang-danum toh akan matäi, sampai batangdanum hanjer awie; sampai olo Misir badjilek mihop tä tinai.

19. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron: duan sokahm, tadjok lengäm manintu karä danum hong Misir, mawi karä batangda-num, karä sungäi, karä danau, karä talaga, nakara uras mandjadi daha hetä, tinai uras daha kea karäh aton hong hapus tanah Misir, hong karä otong, hong karä patäran.

20. Maka Moses äwen duä Aaron mawie tumon petäh Jehowa; iä manggatang sokahe, maripit danum idjä hong batangdanum, haiak gitan Parao tuntang karä mantire, balalu danum hong batangdanum tä lepah lingis malik mandjadi daha.

21. Karä lauk, idjä hetä, matäi lepah lomos, tinai batangdanum tä hanjer, sampai olo Misir djaton tau

mihop danum batangdanum tä; baja uras daha bewäi hong hapus tanah Misir.

22. Maka karä tabit baris olo Misir tä mawie tumon tä kea, ha-pan seher ai, sampai Parao ma-nekang atäie, djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Hatalla.

23. Palus Parao mules, buli hu-mae, djaton nalingä tä hong atäie.

24. Maka karä olo Misir mangali hetähetä hong saran batangdanum, manggau danum indu ihope; krana danum batangdanum tä iä djaton tau mihope.

25. Maka djetä sampai kudju ka-lotä, limbah Jehowa djari maripit batangdanum.

BAG1 8.

I. Hukum duä: barako. II. Hukum telo: njamok tuntang rangit. III. Hu-kum äpat: karä ampin talo pamepet.

I.. 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Taharep Pa-rao, sambil hamauh denga: kakai augh Jehowa: soho utus olo ajungku hagoet, mangat iä sombajang intu aku.

2. Djaka ikau mangahana iä ha-goet, itäm, aku handak mawi sa-lepah tanahm hapan barako;

3. Sampai batangdanum karäh harier awi barako, idjä djakat, mang-gajar tamä humam, karongm, gegä sasurom kea; tinai djetä akan tamä human karä mantirm, tuntang hu-man sakarä olo ajum, tamä tannur keton, tuntang kandarah äka keton moper tepong.

4. Tinai karä barako tä karäh mukong bitim, bitin sakarä olo ajum, bitin karä mantirm.

5. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron, koam: tadjok lengäm tuntang sokahm, manintu karä batangdanum, karä sungäi, karä talaga, mangat barako djakat, mananjap salepah tanah Misir.

6. Tä Aaron manantadjok lengäe, manintu karä danum intu Misir, balalu aton djakat barako, mananjap salepah tanah Misir.

7. Maka karä tabit mawie tumon tä kea, hapan seher ai; iä manjoho barako djakat akan tanah Misir.

8. Tapi Parao mangahau Moses äwen duä Aaron, koae: Laku tototo intu Jehowa, mangat iä paterai barako tä bara aku tuntang karä olo ajungku, tä aku handak malapas olo tä, mangat iä maluput parapahé intu Jehowa.

9. Maka koan Moses dengan Parao: Horumat akam, tukas bewäi, prea aku akan blaku akam, tuntang akan karä mantirm, tinai akan sakarä olo ajum, mangat karä barako tä lomas matäi, terai mawi keton tuntang karä human keton, baja batisa intu batangdanum bewäi?

10. Koan Parao dengae: Djewu. Tombah iä: Djadi tumon aughm; mangat ikau katawan, dialo idjä biti kilau Jehowa, Hatallan ikäi.

11. Karä barako akan nihau bara ikau, tuntang bara karä humam, bara karä mantirm, tinai bara sakarä olo ajum; baja hong batangdanum bewäi tisae karäh melai.

12. Limbah tä Moses äwen duä Aaron hagoet bara baun Parao. Palus Moses mantehau, blaku intu Jehowa tagal barako tä, tumon augh djandjie dengan Parao.

13. Tä Jehowa malalus tumon djandjin Moses; karä barako tä idjä

intu human olo, intu parantaran, intu tana uras matäi lepah lomos.

14. Olo manawon manunjok tä; maka tanah tä bewan awi hantue.

15. Tapi amon Parao mangkemä arepe rangkah tahasenge tinai, tä iä manekang atäie tinai, djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Jehowa bihin. — (3, 19.)

II. — 16. Koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron, koam: tadjok sokahm, häwes tunek petak, mangat djetä malik mandjadi njamok rangit hong hapus tanah Misir.

17. Äwen mawie tumon aughe tä; Aaron manantadjok lengäe tuntang sokahe, mahäwes tunek petak: palus lembut kutoh karä njamok rangit, mawi olon, mawi meto; karä tunek petak hapus tanah Misir lepah lingis malik, mandjadi njamok rangit.

18. Karä tabit tä kea hapan seher ai, handak mandjadian njamok, tapi iä djaton tau. Maka njamok tä pa ham mantakan olo tuntang meto.

19. Tä koan karä tabit dengan Parao: Djetoh tundjur Hatalla. Tapi Parao mampalulang atäie, sampai iä djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Jehowa bihin.

III. — 20. Maka koan Jehowa dengan Moses: Lius handjewu dje-wu, manjupa Parao, itäm, iä karäh manalah batangdanum; palus ha-mauh dengae: kakai prentah Jehowa: lapas utus olo ajungku, mangat iä sombajang intu aku.

21. Krana djaka ikau djaton maku manjoho olo ajungku hagoet, itäm, tä aku handak manjoho karä ampin talo pamepet mawi ikau, karä mantirm, tuntang sakarä olo ajum, tamä karä humam, sampai karä human olo Misir kontep awi karä

ampin talo pamepet tä, tinai hapus tanah, äkae melai.

22. Tapi tanah Gosen, äka olo ajungku melai, aku handak mama-tase intu andau tä, hetä talo pamepet tä djaton, mangat keton kawan, jaku Jehowa toto Tempon tanah toh.

23. Aku handak mingkes kalindong helat utus olo ajungku dengan olo ajum; maka andau djewu kata tä akan mandjari.

24. Maka Jehowa malalus aughe; kutoh karä ampin talo pamepet ha-kawan tamä, manjuang human Parao, tuntang human karä mantire, palus mananjap hapus tanah Misir, sampai tanah rusak awi talo tä.

25. Tä Parao mangahau Moses äwen duä Aaron, koae: Lius bewäi, luput parapah intu Hatallan keton hong tanah toh.

26. Tapi koan Moses: Djaton hakon ikäi tumon tä; paribasa ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi, idja kabelän olo Misir mampattäe: itäm, amon ikäi mam-pattäi meto tä akan parapah, idja kabelän olo Misir mampattäe, djaton olo tä, haiak mitä tä, karäh ma-manting batu mampattäi ikäi?

27. Soho ikäi hagoet akan padang barang tandjong katelo, mangat ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi, tumon petähe intu ikäi.

28. Maka koan Parao: Aku handak manjoho keton hagoet, mangat keton maluput parapah intu Jehowa, Hatallan keton, hong padang, asal äla keton hagoet pa-halau kedjau; laku totototo akang-ku.

29. Koan Moses: Itäm, aku toh hagoet bara baum, aku handak bla-ku totototo intu Jehowa, mangat

karä ampin talo pamepet toh djewu akan nihau bara Parao, bara karä mantire, tuntang bara sakarä olo ajue; asal Parao äla mamunga tinai, palus mangahana utus olo toh ha-goet, maluput parapah intu Jehowa.

30. Tä Moses hagoet bara baun Parao, palus iä blaku totototo intu Jehowa.

31. Maka Jehowa manumon augh Moses, balalu paterai karä ampin talo pamepet tä bara Parao, bara karä mantire, tuntang bara sakarä olo ajue; dialo idja kongan mahin dia batisa.

32. Tapi Parao manekang atäie tingkat tä kea; iä djaton manjoho olo tä hagoet.

BAGI 9.

- I. Hakum limä: peres mawi meto.
- II. Hakum djahawen: awäh mawi olon.
- III. Hakum udju: udjan karangan.

I.—1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Taharep Parao, palus hamauh dengae: kakai augh Jehowa, Hatallam olo Ibrani: lapas utus olo ajungku, mangat iä sombjang intu aku.

2. Krana djaka ikau djaton maku malapas olo tä, tuntang magon mangahana iä hindai:

3. Itäm, lengün Jehowa karäh mawi karä metom intu hapus ta-nahm, hapan peres paham, karä hadjaram, karä kalidaim, karä on-tam, karä sapim, karä metom idja korik.

4. Tapi Jehowa karäh mambaris karä meton olo Israel dengan karä meton olo Misir; nakara meton olo Israel djaton mattäi. dialo idja kongan mahin dia.

5. Tinai Jehowa manukas kati-
ke, koae: Djewu Jehowa karäh
malalus hukum tä hong tanah toh.

6. Maka andau tä kea Jehowa
malalus hukum tä, sepsimpan me-
ton olo Misir paham matäi; tapi
idjä kongan mahin dia karä meton
olo Israel matäi.

7. Parao manjoho olo manjeng-
oke, itä! idjä kongan mahin dia
bara karä meton olo Israel djari
matäi. Tapi Parao manekang atäie,
ia djaton malapas olo tä hagoet.

II.—8. Tä koan Jehowa deng-
an Moses äwen duä Aaron: Akop
sepu bara tannur, palus Moses
akan maliampong tä, haiak gitan
Parao.

9. Djeta akan manjepn salepah
tanah Misir, malik mandjadi buhit
awäh, mawi olon mawi meto.

10. Tä äwen duä tä makop sepu
bara tannur, palus manaharep baun
Parao, balalu Moses maliampong
tä; palus lembut buhit awäh, mawi
olon tuntang meto;

11. Sampai karä tabit tä mahin
djaton kea tau mendeng intu baun
Moses awi buhit awäh tä, krana
awäh tä lembut mawi tabit tä,
sama kilau karä olo Misir beken kea.

12. Tapi Jehowa manekang atäi
Parao, leka iä djaton paraba augh
äwen, tumon Jehowa bhin djari
masuman tä akan Moses. — (4, 21.)

III.—13. Tä koan Jehowa deng-
an Moses: Lius handjewu djewu,
manjnpa baun Parao, palus ha-
mauh dengae: kakai augh Jehowa,
Hattallan olo Ibrani: lapas utus
olo ajungku, mangat äwen som-
bajang intu aku.

14. Krana sindä toh aka handak
magah karä hukumku mawi bitim,
tuntang karä mantirm, tinai sakarä
olo ajum samandiae, mangat ikau

kasene, hapus kalunen djaton idjä
padan dengangku.

15. Krana tau bewäi bara bhin
aku manantadjok lengängku, mawi
ikau tntang sakarä olo ajum ha-
pan peres tä, leka ikau lomos
bara petak.

16. Tapi tagal djetoh aku djari
mahaga ikau, mangat ikau akan
äkaku mamprahan kwasangku, tun-
tag mangat arangku inarong ha-
pus kalunen.

17. Aton ikau magon malawan
utus olo ajungku, djaton maku
malapas iä?

18. Itäm, djewu, katika kalotoli
kea, aku handak malaboh udjan
karangan pahapaham, idjä djaton
pudji kalotä hong tanah Misir,
bara andae indjadian palus toh.

19. Toh, soho olo manduan karä
metom, tuntang talo ajum handiai,
awang intu tana; krana karä olon,
tuntang karä meto idjä intu tana,
idjä djaton djari mahakan akan
huma, toto uras akan matäi, sana
udjan karangan tä lawo mawi iä.

20. Maka äweäwe idjä mikäh augh
Jehowa, baris karä mantir Parao,
manjoho karä reware tntang karä
metoe mahakan akan huma.

21. Tapi olo, idjä atäie djaton
paraba augh Jehowa, manjoho re-
ware tuntang metoe melai intu
tana.

22. Tä koan Hatalla dengan Mo-
ses: Tadjok lengäm akan langit,
soho udjan karangan lawo akan
hapus tanah Misir, mawi olon,
meto tuntang karä talo imbul
hong tana, hong salepah tanah
Misir.

23. Tä Moses manantadjok sokahe
akan langit, balalu Jehowa man-
djea, malaboh udjan karangan tun-
tag apui, imanting akan petak.

Tumon tā J chowa , malabohi udjan karangan akan tanah Misir.

24. Djadi udjan karangan lawo, habalut apui, paham haliae; djaton pudji, hong tanah Misir, tumon tā sangkom olo djari melai, hetā.

25. Salepah tanah Misir udjan karangan tā manepū mampatāi talo handiaj, awang ruar huma, karā olon tuntang karā meto; tinai udjan karangan tā mampalujut karā talo imbul, palus manjempong karā kaju.

26. Baja intu tanah Gosen, aka olo Isræl, udjan karangan tā djaton.

27. Maka Parao manjoho olo mangahau Moses iwen dua Aaron, tuntang iā hamauh dengan iwen: Sinda toh aku djari badosa; Jehowa toto budjur, tapi aku dengan olo ajungku toto darhaka bewai;

28. Laku totototo intu Jehowa; uka terai njahon Hatalla, tuntang udjan karangan djari pombe, haliae toh; limbah tā aku handak manjoho keton; djaton marandjar keton hindai.

29. Tā koan Moses dengae; Sapa aku djari, blua lewu, aku handak mandepa lengangku akan Jehowa; tā njaho akan terai, tuntang udjan karangan akan malajan, nakara ikau kasene, hapus petak puna ain, Jehowa.

30. Tapi idja ikau tuntang karā mantiri, tawangku bewai, kefon hindai djera dengan Jehowa Hatalla.

31. Pista dengan seora impalujut kea, krana seora djari haping, tuntang pista djari habatang.

32. Tapi hitta dengan husemet djaton impalujut, krana djeta hindai djari lembut.

33. Tumon tā Moses hagoet bara baun Parao, blua lewu, palus iā mandepa lengae akan Jehowa; tā

njaho dengan udjan karangan terai, tinai udjan tombok buku tā djaton lawo hindai akan petak!!!

34. Amon Parao mitā; udjan tombok buku, udjan karangan tuntang njaho tā terai; tā tāi manda-hang dosae, iā manekang atiae, iā tuntang karā mantire.

35. Tumon tā ati Paraō inekang, leka iāt djaton! maku malapas olo Israel, tā tumon pasuman Jehowa bihi akan Moses.

29. BAGI 10. Hukum hanja sangkalap, II, Hukum kum djalatién: tālo kaput.

I. Limbah tā koan Jehowa dengan Moses; Taharep Parao: krana aku djari manekang atiae, tuntang atiae karā mantire, mangat aku malalus karā katangku toh intu bentok iwen tā.

2. Tinai mangat keton matijarita intu pinding anak ason keton dapit talo, rawang djari silalusku, hong Misir, karā katangku idja djari inampaku intu bentok; iwen tā mangat keton katawan, tāku toh Jehowa.

3. Tā Moses iwen dua Aaron manaharep Parao, sambil sampahtah dengae; Kakai, augh, Jehowa, Hatalla, olo Ibrani; kilem, katahie ikau djaton maku, mamparandah arepm intu baungku? Lapas utus olo ajungku, mangat iwen sombang intu aku.

4. Krana djaka ikau djaton maku malapas utus olo ajungku itam, djewu tāku magah sangkalap tamā hapus tanahim.

5. Djeta, akan manutup salepah tanah, sampai petak djaton mamarah.

hindai; djetä karäh kuman tisan talo imbul lepah lingis, awang ka-tapaean udjan karangan tä, palus karä pambulan keton landap karäh intakae.

6. Djetä akan manjuang karä humam, tuntang human karä man-tirm, tinai human olo Misir han-diai: maka djetä akan dumah ka-lotä karëe, kilau karä tato keton djaton pudji mitse, bara andau äwen tä solake tamä tanah toh, palus andan toh. Limbah tä äwen duä mules, balalu blua bara baun Parao.

7. Maka karä mantire hamauh dengan Parao: Kilen katahie olo ta kilau djarat akan ita? Soho olo ta lius, mangat iä sombajang intu Je-howa, Hatallae; hindai ikau kata-wan, tanah Misir djari rusak?

8. Tä Moses äwen duä Aaron induan tinai naharep Parao, tun-tang iä hamauh dengae: Lius ke-ton, sombajang intu Jehowa, Ha-tallan keton. Tapi äwe kea karä bitin keton, idjä handak hagoet?

9. Koan Moses: Ikäi handak hagoet bakas tabela, anak ikäi ha-taä bawi, karä tabirin ikäi, karä sapin ikäi; krana aton pestan ikäi akan Jehowa.

10. Koae dengae: Lalehae! Kwä-ka aku malapas karä anak keton! Ita, papa bewäi pikir keton.

11. Alia kalotä! baja keton awang hatua bewäi tan lius, sombajang intu Jehowa; djetä tikas keton tan blaku. Palus olo manggian äwen duä tä bara baun Parao.

12. Tä koan Jehowa dengan Mo-ses. Tadjok lengäm manintu hapus tanah Misir, padumah sangkalap mananjap tanah, nakara djetä ku-man karä talo imbul lepah lingis, talo handiae, awang katapanan udjan karangan tä.

13. Palus Moses manantadjok so-kahe manintu Misir, balalu Jehowa pamohon riwnt timor akan tanah, hapus andau hapus alem; djadi handjewu riwut tä magah sangkalap tawotawon.

14. Sangkalap tä mananjap sale-pah tanah Misir, manjuang tanah tä bara sarae silae palus sarae hila silae, kutoh karëe, bara horan dja-ton pudji kalotä, dia kea harian dapit.

15. Krana djetä manutup salepah petak, sampai andau remeng awie; karä talo lembut lepah lingis kinae, tuntang bna kajn, awang katapanan ndjan karangan tä; djaton talo ba-hidjau balihî intu karä batangkaju, tinai intu karä talo imbul hong karä tana, hapus tanah Misir.

16. Tä Parao badjeleng mangahu Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh: Aku djari badosa intu Jehowa, Hatallan keton, tuntang intu keton.

17. Aku blaku, ampun kasalang-ku toh sindä toh tinai, laku toto-toto intu Jehowa, Hatallan keton, nakara iä mindah bara aku talo baka matäi toh bewäi brangai.

18. Tä äwen blna bara baun Pa-rao, sambil blaku totototo intu Je-howa.

19. Tä Jehowa pamohon barat paham, djetä manambalang karä sangkalap, manganan tä akan tasik rarndju, sampai idjä kongan mahin dia balihî hong salepah tanah Misir.

20. Maka Jehowa manekang atäi Parao, nakara iä äla malapas olo Israel.

II. — 21. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Tadjok lengäm akan langit, soho kakaput manutnp tanah Misir, sampai olo tau manggajap talo kaput tä.

22. Maka sana Moses mananta-djok lengae akan langit, palus kaput pidjem lembut hapus tanah Misir katelo katahie.

23. Olo djaton tau mitä kolae, djaton kea olo tan hagoet bara kalekae huang katelo tä. Tapi intu karä human olo Israel blawa bewäi.

24. Tä Parao mangahau Moses, koae: Lius bewäi keton handiai, sombajang intu Jehowa, baja tabiri tuntang sapin keton akan melai hetoh; naughe karä anak keton tau ombo keton.

25. Tapi koan Moses: Patut ikan manenga meto kea akan ikäi, idjä hapan ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi.

26. Karä meton ikäi akan ombo ikäi, idjä kongan mahin dia tan balihi, krana djeta indu hapan ikäi maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi. Krana djaton talo beken indu hapan ikäi sombajang intu Jehowa, Hatallan ikäi, amon ikäi djari sampai kalekae.

27. Maka Jehowa manekang atai Parao, sampai iti djaton maku malapas olo tä hagoet.

28. Palus Parao hamauh dengae: Dari ikau bara aku, ala bahanji manaharep baungku tinai; krana andaum manaharep baungku, ikau impatäi.

29. Maka koan Moses: Buah aughm; aku djaton manaharep baum tinai.

BAGI 11.

Moses masanan hukum idjä sapulu.

1. Krana Jehowa djari hamanh dengan Moses: Hapan hukum idjä bewäi hindai aku handak mawi Parao tuntang tanah Misir, limbah

tä ia karäh malapas keton hagoet bara hetoh; tinai ia djaton karäh malapas keton bewäi, karä bitin keton, karä talo ain keton, malainkan ia akan maharak manggulong keton haream hagoet.

2. Tagal tä soho olo arä, mangat genep olo hatua blaku intu olo hatua, idjä tokep dengae, tuntang genep olo bawi blaku intu olo bawi, idjä tokep dengae, ramo salaka bulan.

3. Maka Jehowa masih utus olo tä intu matan olo Misir. Tinai Moses tä hai hong tanah Misir, intu matan karä mantir Parao, tuntang intu matan olo arä samandiai.

4. Maka Moses djari hamauh dengan Parao: Kakai augh Jehowa: bentok alem aku handak hagoet, mangumbang tanah Misir.

5. Tä sekara anak olo hong tanah Misir, idjä solake inakan indae, akan metta, baru anak Parao idjä bakas, idjä akan manganti ia, palus sampai anak bakas ain rewar bawi, idjä manggiling galiling, tinai karä anak meto kea, idjä solake inakan inde.

6. Tä augh bawai pahar karäh lembut hong salepah tanah Misir, djaton pudji kalotä bara horahoran, tantang djaton kea karäh haluli tinai tumon tä.

7. Tapi intu karä olo Israel aso mahin dia akan mangaik, karä oloe, karä me toe bahalap bewäi, mangat keton tawae, Jehowa djari mambaris Misir dengan Israel.

8. Tä maka karä mantirm toh karäh mananggoh aku, palus sontop intu aku, koae: lius bewäi, ikau tuntang olo handiae idjä unggup kawam. Limbah tä maka aku handak lius. Palus ia blua bara baun Parao tuntang hasep kasangite.

9. Maka Jehowa djari hamauh dengan Moses: Parao djaton maku mesi augh keton, mangat aku mampari talo heran ajungku hong tanah Misir.

10. Maka Moses swen duë Aaron djari mawi karä talo heran tä intu bann Parao; tapi Jehowa manekang atai Parao, uka iä djaton maku malapasolo Israel hagoet bara tanahe.

BAGI 12.

I. Paska. II. Pamphnan olo Israel bara Misir. III. Prentah tahuu Paska.

I.—1. Maka Matalla hakotak dengan Moses swen duë Aaron hong tanah Misir, koae:

2. Bulan toh kea indu kapala bulan akan keton, djetoh padadukan karä bulan huang njelo.

3. Hakotak dengan hapus utus olo Israel, koam: intu andau sa-pulu bulan djetoh, maka genepe bakas human keton akan manduan anak tabiri, akan genepe kabali idja kongan anak tabiri.

4. Tapi djaka aton kabali idja tepeis bitie akan idja kongan tabori, ta iä tuntang olo idja dawah humae hadelop akan mawi idja kongan, sampai iä ombet karie tau kuman ta lepak.

5. Keton akan manduan anak tabiri idja tiroduh, hatutis, umure idja njelo; keton tau manduan anak tabiri atawa anak kambing.

6. Maka keton akan mangurong djetta sampai andau sapatwalas bulan ta, limbah tä hapus utus olo Israel akan manjambalih djeta benteng halensi.

7. Olo akan manantai dahe, mohos ta hasaneila bauntonggang

humae intu papare, tinai intu habantange, kaleka keton kuman anak tabiri ta.

8. Olo akan kuman isie alem tä kea, indadah intu apui, tuntang tepong idja dia iragi; olo akan kuman tä balut djohon talo bapait.

9. Åela keton kumae manta, åla kea iluntoh hong danum, tapi indadah intu apui, takoloke, sapake tuntang bitie.

10. Åela keton manisa talo enen sampai andau idja, malainkan djaka aton tisae akan andau beken, tusul tä hapan apui.

11. Tumon toh keton akan kuman djeta: kahang keton hababat, pain keton hasarumpah, tinai sokah intu lengän keton; keton akan kuman tä ampiampin olo idja handak harikas, krana djetta Paska ain Jehowa. (*Jehowa mahalau.*)

12. Krana alem toh aku handak mangumbang tanah Misir, mampatái karä anak idja solake inakan indu hapus tanah Misir, anak olon anak meto, tinai aku handak mabukume kea karä dewan olo Misir, jaku Jehowa.

13. Maka daha tä indu katan human keton, kaleka keton melei; sama akan mitä daha tä, maka aku handak mahalau keton, tantang hukum tä djaton akan marusek keton, metoh aku karäti mawi ta-mah Misir.

14. Andau toh akan ingat keton palus dapit, haga djetü indu pesta akan Jehowa; keton palus karä panakan keton katatahi akan maha-hadat toh.

15. Kudju keton akan kuman tepong idja djaton iragi; andan idja solake keton akan inamplua karä ragi bara human keton. Idja kuman tepong awang iragi bara

andau idjä solake palus sampai andau udju, olo tä karäh impatai bara marak Israel.

16. Maka andau idjä solake tä brasih, mangat keton hapumpong sombajang, tuntang andau udju kea brasih, mangat keton hapumpong sombajang tinai. Andau tä äla keton bagawi talo enen, batako kinan keton, djetä bewäi tau inguan keton.

17. Haga keton karä andau tepong idjä djaton iragi, basa intu andau tä kea aku djari magah karä kawan keton blua bara tanah Misir; tagal tä keton akan mahaga andau tä, palus panakan keton dapit, indu hadat sampai katatahi.

18. Bulan idjä solake, andau spatwalas, amon andau benteng halemäi, bara katika tä keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, palus sampai andau duä pulu idjä bulan tä kea, sampai andau tä benteng halemäi kea.

19. Kudju tä äla mina ragi hong karä human keton. Krana idjä kuman tepong awang iragi, olo tä karäh impatai bara marak Israel, alo iä olo tanah beken, alo iä anak tanah tä.

20. Tagal tä, äla keton kuman talo awang djari iragi; huang sakarä human keton keton akan kuman tepong idjä djaton iragi bewäi.

21. Maka Moses mangahau karä bakas olo Israel, sambil hamauh dengao: Intih keton anak tabiri, duan tä akan olo human keton, sambalih Paska tä.

22. Tuntang duan isob idjä kattampong, sulop tä intu dahu, awang djari inantalai hong kandarah, ohos dahu tä hasansila bauntonggang intu papare, tinai intu habantange. Tinai äla idjä biti keton akan

blua bara bauntonggang, sampai handjewu.

23. Krana Jehovah handak mangumbang, mawi olo Misir; tapi sana iä mitä dahu tä intu habantange, tuntang intu papare duä duä, tä Jehovah handak mahalau bauntonggang tä, djaton manjoho idjä parusak tä tamä human keton, mahukum keton.

24. Maka keton akan mahaga hadat toh, djetä akan keton tuntang akan panakan keton indu hadat palus katatahi.

25. Amon keton tamä tanah tä, idjä karäh inenga Jehovah akan keton, tumon djandjie, maka haga keton gawi toh.

26. Tinai amon anak keton dapit misek keton: narai gawin keton tä?

27. Tä maka keton akan tombah: djetoh paraphah Paska akan Jehovah, idjä djari mahalau human olo Israel hong tanah Misir, metoh iä mahukum olo Misir, tapi mahalau karä ungkup ita. Tä maka olo arä sontop, manjembah.

28. Palus olo Israel hagoet, balalu mawie tumon djari petäh Jehovah intu Moses äwen duä Aaron.

II. — 29. Djadi bentok alem Jehovah mampatäi sakarä anak olo Misir, idjä solake inakan inde, bara anak Parao idjä bakas, idjä akan manganti iä, palus sampai anak bakas ain rewar hong spir, tuntang karä anak meto kea, idjä solake inakan inde.

30. Tä Parao misik alem tä kea, iä, karä mantire, tuntang olo Misir handiai, palus augh bawai paham lembut hong Misir, krana idjä kabawak huma mahin dia katasan, idjä djaton olo matai.

31. Tä Parao balalu alem tä kea

mangahau Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh: lius keton, indah keton bara olo ajungku, keton haiak karä olo Israel samandiai, lius keton, sombajang intu Jehowa tumon augh keton;

32. Imbit kea karä tabiri sapin keton, tumon augh keton; lius bewëi, laku berkat akangku kea.

33. Tuntang olo Misir mandjudju olo Israel, manggulong iä blua bara tanahe; krana koan olo tä: Ikkî handiai akan matäi.

34. Djadi olo Israel manduan bakaltepung, helo bara djetä iragi, botor bakaltepung tä imungkuse hapan pakaiæ, palus iätoe hundjun bahae.

35. Maka tumon augh Moses olo Israel djari blaku intu olo Misir arä ramo salaka bulau, tuntang pakaiæ.

36. Tinai Jehovah djari masih äwen tä intu matan olo Misir, sampai olo tä manenga akæ karä talo kahandake; tumon tä olo Israel manamput ramon olo Misir. — (3, 22.)

37. Tumon tä olo Israel hagoet bara Rameses akan Sukot, eteke djahawen ratus kojan biti hirah olo hataä, beken tinai karä anak olo.

38. Tinai aton kea ombo äwen arä olo manjelat, tuntang tabiri, sapi, kutoh metoe.

39. Maka bakaltepung tä, idjä djari imbi te bara Misir, impakasake akan roti, idjä djaton iragi; krana bakaltepung tä hindai djari iragi, basa olo tä djari inggulong blua bara tanah Misir, djaton tau randjar, djaton kea iä sampet manatap bahata beken. akæ.

40. Maka olo Israel djari melai hong Misir äpat ratus telo pulu njelo katahie. — (1 Mos. 15, 18.)

41. Amon äpat ratus telo pulu njelo tä djari hapus, tä maka hong andau idjä tä hapus kawan Jehowa tä blua haiak bara tanah Misir.

42. Tagal tä patut olo mahaga alem djetä akan Jehovah buabuah, basa iä djari magah äwen ta blua bara tanah Misir; alem djetä puna ain Jehovah, idjä patut ihaga olo Israel girirmanggirir.

III.— 43. Tinai koan Jehovah dengan Moses äwen duä Aaron: Djetoh hadat Paska: olo idjä beken agamae åla ombo kuman djetä.

44. Tapi karä rewar, idjä imili keton, keton akan manjunate, limbah tä äwen akan ombo kuman djetä.

45. Malaimkan karä olo tamuäi, tuntang olo idjä buruh bewëi intu keton åla akan ombo kuman tä.

46. Olo akan kuman tä huang huma idjä åka nguae; åla halilai mimbit isie akan ruar huma; tolange åla olo marupäie. — (Joh. 19, 36.)

47. Hapus utas olo Israel samandiai akan manumon tä.

48. Maka amon aton olo tamuäi intu keton, tuntang iä radjin mahaga Paska akan Jehovah, tä patut karä olo hataä injunat helo, limbah tä iä tau ombo mahaga tä, palus iä akan itong kilau olo tanah keton kea. Tapi åla olo idjä kulop akan ombo kumae.

49. Uras hapan undangundang idjä tä kea olo puna tanah keton dengan olo idjä manamuäi marak keton.

50. Maka sakarä olo Israel manumon augh, idjä djari imetäh Jehovah intu Moses äwen duä Aaron.

51. Tumon tä Jehovah magah

karä tawon olo Israel blua bara tanah Misir, hong andau idjä tä kea.

BAGI 13.

I. Anak idjä solake inakan indue putut imbaris akan Jehowa. II. Olo Israel maradjur pauggoete.

I.—1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Baris akangku sakarä anak olo Israel, idjä solake inakan indue, anak olon, anak meto; krana iä tä uras ajungku.

3. Maka koan Moses dengan utus olo arä: Ingat keton andau toh, basa andau toh keton djari blua bara tanah Misir, bara ūka karewar keton; krana Jehowa djari magah keton bara hetä awi kwasan lengäe; tagal tä, äla olo kuman talo idjä iragi.

4. Andau toh keton djari blua, hong bulan Abib.

5. Maka limbah Jehowa djari magah keton tamä tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Hewi, olo Jebusi, idjä tuntang sumpahe djari indjandjie akan tato keton, handak manenga tä akan keton, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu: tä maka bulan djetoh kea keton akan mahaga gawi toh. —(1 Mos. 17, 8.)

6. Kudju keton akan kuman tepong idjä dia iragi, huang andau ndju tä tinai aton pesta akan Jehovah.

7. Tepong idjä djaton iragi patut kinan olo katahin kudju tä; katahin tä ragi, tinai karä talo awang iragi, djaton patut mamala intu hapus tanah keton.

8. Tuntang keton akan masu-

man akan karä anak keton intu andau tä: gawi djetoh ita mahagae tagal talo handiai, awang djari iawi Jehovah akan ita, metoh ita hagoet bara tanah Misir.

9. Djettä indu kata intu lengän keton, tinai indu pangingat intu lingkau keton, mangat Torat Jehovah melai intu njaman keton: krana hapan kwasan lengäe Jehovah djari magah keton blua bara Misir.

10. Tagal tä sining njelo intu puna wajah idjä inukas, haga keton hadat djetoh.

11. Tinai amon Jehovah djari magah keton tamä tanah olo Kanani, tumon djandjie tuntang sumpahe dengan keton, tuntang dengan tato keton, amon iä djari manenga tanah tä akan keton:

12. Tä maka keton indu mammbaris akan Jehovah karä anak idjä solake inakan indue, tinai karä anak meton keton kea, idjä solake inakan indue; awang hatuä uras imbaris akan Jehovah.

13. Tapi anak kalidai, idjä solake inakan indue, keton akan manakirie hapan anak tabiri; tapi amon keton djaton maku manakirie, tä pelek ujate; tapi karä anak olon idjä solake inakan indue akan inewus keton.

14. Maka amon anak keton karäh misek keton dapit djeha, koae: akan en tä? tä keton akan tombah anghe: hapan kwasan lengäe Jehovah djari magah ita blua bara Misir, bara ūka karewar ita.

15. Krana metoh Parao manekang atäie, djaton maku malapas ita, maka Jehovah mampatäi karti anak idjä solake inakan indue intu hapus tanah Misir, anak olon anak meto; tagal tä aku mampatäi akan

Jehowa karë anak meto idjä hatuš, idjä solake inakan indue, tapi karë anakku, idjä solake inakan indue, inewusku.

16. Djetä akan kata intu lengän ita, tuntang indu pangingat intu lingkau ita; krana awi kwasan lengæ Jehowa djari magah ita bara tanah Misir.

II. — 17. Maka djadi, limbah Parao djari malapas utus olo tä, Hatalla djaton magah äwen mahoroe djalan manjak tanah olo Piliisti, alo djalan djeta mame tas; krana koan Hatalla: Belä utus olo tä manjasal, amon iä palus akan parang, suro iä palus buli akan Misir tinai.

18. Malainkan Hatalla magah olo tä bilihilit, manjak djalan hong padang tunis benjem, mahoroe saran tasik rarudju. Maka olo Israel blua bara Misir hapadjuhapadju, tjagar akan klahi.

19. Maka Moses mimbit tolang Josep kea; krana Josep tä djari manjoho olo Israel mananggong sumpah hai, koae: Toto haliae, Hatalla karë mananggoh keton, tä keton akan mimbit tolangku bara hetoh. — (1 Mos. 50, 25).

20. Tumon tä olo tä harikas bara Sukot, palus bapodok hong Etam, intu saran padang tunis benjem.

21. Maka Jehovah hagoet helo baue, handau huang botop baunandau, hape magah olo tä djalan idjä budjur, tinai amon hamalem huang botop apui, hape manjingah äwen, mangat olo tau hagoet handau hamalem.

22. Handau botop baunandau, hamalem botop apui tä djaton mindah bara baun olo tä.

BAGI 14.

I. Parao manggoang olo Israel. II. Olo Israel hanimpah tasik rarudju. Parao dengan olo Misir mati hetä.

I. — 1. Maka Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mules, bapodok balikat Pihaghirot, helat Migdol dengan tasik, tandipah Baal-Sepon; tokep saran tasik keton akan bapodok.

3. Tä Parao karë manjewut olo Israel, koae: olo tä lajang hong tanah, äwen kilau tapampat hong padang tunis benjem tä.

4. Tä aku handak manekang atai Parao, leka iä manggoang keton, palus aku handak impahai intu Parao, tuntang intu karë kawan parang ajue, tä olo Misir akan kasene, jaku toh Jehovah. Maka olo manumon aughe tä.

5. Djadi, amon radja Misir mahining brita, ntus olo tä djari babuhau, palus barabalik angat atai Parao tuntang atai karë mantire dengan utus olo tä, tuntang äwen hamauh: Buhen ita djari mawi talo kalotä, ita djari malapas olo Israel, sampai äwen djaton manempo ita hindai?

6. Balalu Parao manjoho olo pasang kareta, tuntang iä mirak karë olo ajue.

7. Iä mimbit djahawen ratus kareta idjä kapala bahalap, tuntang karë kareta beken tinai, awang intu Misir, maka karë pangkalimae uras mukonge.

8. Krana Jehovah djari manekang atai Parao, radja Misir tä, mangat iä manggoang olo Israel. Tapi olo Israel djari blua awi lengä idjä hai.

9. Maka olo Misir manggoang äwen, karä hadjaran Parao, karä kretae, karä pangkalimae, hapus karä kawan parang ajue, tuntang äwen djakä awie, kahum äwen bapodok intu saran tasik, balikat Pihaghirot, tandipah Baal-Sepon.

10. Amon Parao manokep, maka olo Israel manggatang matae, itä! olo Misir manggoang iä; tä iä paham mikäh, palus olo Israel mangkariak intu Jehovah.

11. Tuntang olo tä hamauh dengan Moses: Djaton ombet karä kubur hong tanah Misir, sampai ikau djari mimbit ikäi bara hetä, nakara matäi hong padang tunis benjem toh? Buhen ikau djari mampata ikäi kalotoh, sampai djari mimbit ikäi bara Misir?

12. Djaton ikäi djari hamauh dengan hong tanah Misir: terai bewäi, naughe ikäi manempo olo Misir? Toto, käläh haream ikäi manempo olo Misir, bara ikäi matäi toh hong padang tunis benjem.

13. Tapi koan Moses dengan olo arä: Ela mikäh, tanggatanggar bewäi keton, keton akan mitä dohop Jehovah, idjä karäh ilaluse akan keton andau toh; krana olo Misir toh, idjä gitan keton andau toh, palus katatahi keton djaton karäh mitä olo tä tinai.

14. Jehovah karäh mangalali akan keton, tapi keton akan melai sanang bewäi.

15. Maka koan Jehovah deugen Moses: Buhen ikau mangkariak intu aku? soho olo Israel harikas.

16. Maka ikau akan manggatang sokahm, sambil manantadjok lengäm akan tasik, tilang tä, mangat olo Israel manandjong intu bentok tasik, mahoroe bohos kateahe. — (*Jos. 3, 13*).

17. Itäm, aku handak manekang atai karä olo Misir tä, leka iä tamä hetä, manuntut olo tä; tä aku handak impahai intu Parao, intu karä kawan parang ajue, intu karä kretae, intu karä pangkalimae.

18. Tä olo Misir akan kasene, jaku toh Jehovah, awiku impahai intu Parao, intu karä kretae, intu karä pangkalimae.

19. Palus Malaikat Hatalla, idjä hagoet helo baun olo Israel, mindah akan hila likut olo tä, hotop baunandau tä mindah bara baue akan likut olo tä,

20. Palus mendeng helat olo Misir dengan olo Israel; maka botop baunandau tä kaput silae, blawa silae, palus mamplawa äwen tä, sambil mangahaha olo Misir manggapi äwen hapus alem tä.

II.—21. Amon Moses manantadjok lengäe akan tasik, maka Jehovah mandur tasik tä hapan riwut timor, idjä kantjang hapus alem, iä mamandit tasik, tinai karä danum hetä halilang.

22. Palus olo Israel sewu akan bentok tasik, mahoroe bohos kateahe, karä danum hasuson kilau pagar batu sambil gantau.

23. Maka olo Misir manggoang iä, sewu tasik manuntut likut äwen, karä hadjaran Parao, karä kretae, karä pangkalimae, palus akan bentok tasik.

24. Maka haiak tampalawäi Jehovah bara huang botop apui, bara huang baunandau tä manangkilik kawan parang olo Misir, palus iä manangkedjet kawan parang olo Misir.

25. Jä manggian manipas galilingan karä kretae, tuntang mambandal panggoet olo tä. Tä koan

olo Misir: Has, ita hadari bara baun olo Israel, krana Jehowa aton mangalahi acae, mantakan olo Misir!

26. Tapi Jehovah haimauh dengan Moses: Tadjok lengäm akan tasik, mangat halalian karë danum malleteng karë olo Misir, karë karetæ tuntang pangkalimae.

27. Tä Moses manantadjok lengäe akan tasik, maka hajak talo sawah rahuhan dähes tasik haluli tinai, palus olo Misir hadari, hajak manantarang djetä. Tumon tä Jehovah mambaring olo Misir intu bentok tasik.

28. Krana amon karë danum haluli tinai, djetä manutup mampaleteng karë kareta, karë pangkalima, hapus kawan parang ain Parao, idjä djari ombo iä tamä tasik; dialo idjä biti karë olo tä batissa.

29. Tapi olo Israel mahoroe bohos kateahe intu bentok tasik, karë danum tä hasuson kilau pagar bata sambil gantau.

30. Tumon tä Jehovah maliwus Israel intu andau tä bara lengän olo Misir, tuntang Israel mitä karë hantun olo Misir hakalampah intu saran tasik.

31. Tä Israel mitä kwasan lengän Jehovah, idjä djari imprahae mawi olo Misir; tä utus olo tä marawan Jehovah, tuntang iä pertjaja huang Jehovah, tinai harap reware Moses.

BAGI 15.

I. Moses äwen duü 'Mirjam manjanji manara Hatalla. II. Olo Israel hong Sur, Mara tuntang Elim.

I.—1. Tä Moses hajak sakarä

olo Israel manjanji njanji toh akan Jehovah, koae: Jaku handak manjanji, manara Jehovah, krana iä Idja Pangkahai; hadjaran tuntang olo idjä mukonge djari imbaringe akan tasik. — (*Masm. 106, 7.*)

2. Jchowa kwasangku, acae aku manjanji! iä djari indu salamat ajungku. Iä puna Hatallangku, tagal tä aku handak mahorumat iä; iä Hatallan tatoku, jaku handak mampahai iä.

3. Jehovah idjä toto Pangklima, arae puua Jehovah.

4. Karë karetan Parao, karë kawan parang ajue djari imbaringe akan tasik; karë pangkalimae idjä mambatang djari buseng hong tasik rarudju.

5. Kandalem danum djari manutup mambuseng äwen, kilau batu äwen leteng intu kaleka handalem.

6. O Jehovah, lengäm gantaum djari impahai huang kwasa, lengäm gantaum, o Jehovah, djari mampalomat karë musoh.

7. Huang kwasan kahain ikau djari mampalokang idjä manggatang arepe malawan ikau; karaitm idjä hasep impluam, tä äwen tä lomos kilau tampilai.

8. Awi kamehus urongm karë danum djari hakumbo, dähes rahuhan mendeng tendjek hatujok, galombange djari baku intu bentok tasik.

9. Koan musoh: aku handak manggoang, mandjakä äwen, aku handak marampas, mambagi karë ramoe, aku handak maluput huangku dengan olo tä, aku handak manjilak padangku, lengängku akan mampalomos iä.

10. Tä ikau manjoho riwutm manampur, balalu tasik manutup

ïwen; kilau tanggalong äwen tä leteng huang kadähes danum tä.

11. Æwe kilau ikau, o Jehowa, marak karä dewa? Æwe kilau ikau bahalap huang karasih, ingkäh huang horumat? Talo gawim uras heran haliae!

12. Sana ikau manantadjok lengäm gantaum, petak balalu manelen äwen tä.

13. Awi asim ikau djari magah utus olo toh, idjä djari iliwsom; awi kwasam ikau djari ngagalani akan kalekam melai, idjä brasih tuntang mangat.

14. Sana karä utas olo mahining tä, iä akan harudjut, kikäh karäh lawo akan olo handiae, idjä mukong tanah Palestina.

15. Tä karä mantir Edom karäh sabanen angate, karudjut karäh manjangkulep olo kwass baris olo Moab; olo handiae awang mukeag tanah Kanaan karäh leujoh atäie.

16. Katangkedjet tuntang kikäh karäh manjangkulep olo tä, awi kahain lengäm olo tä palus gagom kilau batu, sampai utus olo ajum, o Jehowa, djari mahoroe mahalau tanah olo tä, sampai tanahe djari inimpah utus olo toh, idjä djari iulihm.

17. Agah ikäi, imbul ikäi hong bukit baris ajum, intu kaleka idjä djari indjariam mandjadi äkam medai, o Jehowa, hong äka brasih idjä djari inampa lengäm, o Jehowa.

18. Jehowa toto radja haradjur palus katatahi.

19. Krana Parao djari tamä tasik tuntang karä hadjarae, karetae, pangkalimae; tä Jehowa mandjakah danum tasik akan hundjue; tapi olo Israel manjak bohos kateahe hong bentok tasik.

20. Maka Mirjam, nabi bawi, betau Aaron tä, mantiang gandang intu lengae, tuntang sakarä olo bawi hagoet, ombo iä, mimbit gandang haiak babigal.

21. Tä Mirjam tombah augh olo hatua tä, koae: Njanji, tara Jehowa, krana iä Idjä Paugkahai tä, hadjaran tuntang olo idjä mukonge djari imbaringe akan tasik!

II.—22. Limbah tä Moses manjoho olo Israel harikas bara tasik rarudju, palus olo tä hagoet sampai padang tunis benjem Sur; maka olo tä manandjong katelo andau kakedjaue hong padang tä, djaton sondau danum.

23. Limbah tä iä manantarang Mara, (*kapait,*) tapi iä djaton tau mihop danum intu Mara, basa paham bapait angate: tagal tä kaleka tä bagarä Mara.

24. Tä olo arä bakotok, mawi Moses, koae: Narai akan ihop ita?

25. Maka Moses mantehau, blaku intu Jehowa, tuntang Jehowa masanan kaju akae; djetä ilabohe akan danum, palus danum tä batawah. Hetä Hatalla mampendeng akan utus olo tä prentah, tuntang djandji, hape mangkemä iä;

26. Koae: Djaka ikau dengan toto atäim manumon augh Jehowa, Hatallam, mawi talo budjur intu matae, maminding manjeuä prentahe, tuntang mahaga karä hadat ai: tä aku handak mahaga ikau kea bara karä peres, idjä djari hapangku mawi Misir, krana aku Jehowa puna Doktor ajum.

27. Limbah tä olo tä manantarang Elim, hetä aton duäwalas lowang danum, tuntang udju pulu batang korma. Maka olo tä batodok hetä intu kaleka danum.

BAGI 16.

Olo Israel hong padang Sin; burong sasintar; man.

1. Limbah is harikas bara Elim, maka hapus utus olo Israel tamä padang tunis benjem Sin, idjä helang Elim dengan Sinai: andau limäwalas, bulan duä, limbah iä djari blua bara tanah Misir, iä tamä hetä.

2. Maka hapus utus olo Israel bakotok, mawi Moses äwen duä Aaron hong padang tunis benjem tå.

3. Koan olo Israël dengan äwen duä tå: Sukur, djaka ikäi djari matäi awi lengän Jehowa hong tanah Misir, pesan ikti mondok darah landai balut, pesan ikäi kuman tepong sampai besoh, krana keton djari magah ikäi akan padang tunis benjem toh, tantai manjoho hapus utus ikäi toh mati meher.

4. Tå koan Jehovah dengan Moses: Itäm, bara langit aku handak mudjen tepong akan keton; tå olo arå akan hagoet, manampunan djetä, siming andau ukure akan idjä andau; djetä, mangat aku mangkemä olo tå, djaka is manandjong hong prentahku atawa dia.

5. Krana intu andau djahawen, amon is manatap talo, idjä djari inampunae, maka djetä salipet karæ bara talo, idja inampunan olo sining andau.

6. Tå koan Moses äwen duä Aaron dengan sakarä olo Israel: Halemäi karäh keton akan kasene, Jehovah idjä djari magah keton bara tanah Misir.

7. Tinai handjewu djewu keton karäh mitä kahain Jehovah, krana iä djari mahining keton bakotok mawi Jehovah; krana äwe koä? sampai keton bakotok mawi koä?

8. Tinai koan Moses: Halemäi karäh Jehovah karäh manenga balut akan kinan keton, tinai handjewu karäh tepong sampai besoh, djetä bassa Jehovah djari mahining augh kotok keton, idjä hapan keton mangotok iä. Krana äwe kea koä? keton djaton mangotok koä, tapi Jehovah.

9. Limbah tå koan Moses dengan Aaron: Soho salepah utus olo Israel, koam: tanggoh taharep baun Jehovah, krana iä djari mahining augh kotok keton.

10. Djadi, haisik Aaron hakotak dengan salepah utus olo Israel, olo tå mules manintu padang tunis benjem; itäl kahain Jehovah mala huang botop baunandau.

11. Tå Jehovah hamauh dengan Moses; koae:

12. Aku djari mahining kakotok olo Israel: suman akan äwen tå, koam: benteng halemäi keton karäh kuman balut, tinai handjewu djewu keton karäh besoh kuman tepong, tuntang keton akan kasene, aku toh Jehovah, Hatallan keton.

13. Djadi, halemäi aton dumah burong sasintar, sampai manutup äka olo Israel bapodok. Tinai handjewu aton ambon paham hakaliling kalekiae tå.

14. Limbah ambon djari badandang, tå hapus padang aton talo bunter korik, malenak ampie.

15. Amon olo Israel mitä djetä, koae sama arepe: Man hu? (en tå?) Krana iä djaton katawan talo tå. Maka koan Moses dengan äwen: Djetoh tepong tå, idjä djari inenga Jehovah indu kinan keton.

16. Toh augh prentah, idjä inenga Jehovah: tampunan keton geneb biti tumon kombete kumae, idjä

gomer (*telo supak hirah*) akan genep biti; tumon karä biti, awang hindja tingkap keton, keton akan manampunan tü.

17. Maka olo Israel mawie tumon aughe tü, iä manampunan djetä, aton idjä isut, aton idjä arä.

18. Tapi amon olo manakare, hapan gomer, maka olo idjä djari manampunan arä, djaton kalabiëe, tinai idjä manampunan isut, djaton katapase; genep biti djari manampunan ombet akan indu kinae. — (2. Kor. 8, 15.)

19. Koan Moses dengan olo tä: Åela idjä biti keton manisa talo enen akan djewu. — (Matt. 6, 34.)

20. Tapi olo tä djaton paraba augh Moses; aton kea idjä manisa akan andau tinai; maka djetä huret balalu bewan. Tü Moses parham malait äwen tü.

21. Maka siming handjewu olo manampunan djetä, genep biti tumon kombete kumae, krana amon andau djari blasut, talo tü lewloh.

22. Maka andau djahawen olo manampunan tepong tü salipet karie, duä gomer akan genep biti; tuntang karä mantir utus olo tä mananggoh, masuman tü akan Moses.

23. Koan Moses dengan olo tä: Djetoh augh, idjä injoho Jehowa: djewu puna andau malajan, andau sabat ain Jehowa idjä brasih; idjä handak manjangae, sanga, idjä handak maluntohe, luntoh, tinai karä tisae ingkes akan djewu.

24. Maka olo mingkes tü akan andau tinai, tumon sohon Moses; maka djetä djaton bewan, dia kea haret.

25. Tinai Moses hamauh: Kuman djetoh andau toh, krana andau toh sabat ain Jehowa; andau

toh keton djaton sondau talo tä hong padang.

26. Kadjahawen keton akan manampunan tä, tapi andau udju aton sabat, andau tä talo tä djaton.

27. Tapi intu andau udju aton kea belahe idjä hagoet, handak manampunan; tapi iä djaton sondau talo enen.

28. Tü Jehowa hamauh dengan Moses: Kilen katahin keton handak managah mimbing prentahku, mimbing undangundangku?

29. Ita, Jehowa djari manenga andsu sabat akan keton, tagal tä andau djahawen iä manenga akan keton talo kiman akan kaduä. Genep biti akan melai intu kaleknae, ala idjä biti akan hagoet kantü kantsi intu andau udju. — (1. Mos. 2, 2.)

30. Tumon tü, utus olo tü malajan andau udju.

31. Maka olo Israel manggark talo tü man; djetä kilau bawak sahang salia, malenak ampie, tinsi angate kilau tepong balut madu.

32. Tinai koan Moses: Toh augh, idjä imetäh Jehowa: duan idjä gomer man, ingkes tü akan karä panakan keton idjä rahian, girir manggirir, mangat äwen tü kea mitä tepong, idjä djari inengaku indu panginan keton hong padang tunis benjem toh, metoh aku magah keton bara tanah Misir.

33. Tinsi koan Moses dengan Aaron: Duan kusong, ingkes hetä man idjä gomer, ina tü intu baur Jehowa, mangat djetä melai akan panakan keton idjä harian, girir manggirir.

34. Tumon Jehowa djari mamekah Moses, kalotä Aaron mingkes tü intu äka brasih haliae, mangat melai hetä.

35. Maka äpat pulu njelo katahie olo Israel kuman man, kalawo

iä sampai tanah äkæe akan melai; sampai iä lompat saran tanah Kanaan olo tä magon kuman man. — (Jea. 5, 12.)

36. Maka capulu goomer mandjadi idjë epa.

BAGI 17.

- I. Olo Israel impihop bara bukit batu.
 - II. Iä mampalah olo Amalek.
-

I.—1. Limbah tä hapus uutes olo Israel blua bara padang Sin, tantang panggoete genep andam tumon prentah Jehowa; iä bapodok intu Rapidim; tapi djaton danum hetä, mangat olo arä tau mihop.

2. Awi tä olo arä balalu manjaing Moses, koae: Tenga danum akan ikäi, mangat ikäi mihop. Koan Moses dengan äwen: Buhen keton manjaing aku? buhea keton mangkemä Jehowa?

3. Maka amon olo arä paham kateah beliae hetä, manggau dannu, iä bakotok mawi Moses, koae: Buhen ikau djari manjoho ikäi blua bara Misir, uka ikau toh mampatiikäi, anak ikäi tantang meton ikäi, awi kateah beliae?

4. Ti Moses mangkariak intu Jehowa, koae: Kilen gawingku dengan olo arä tä? toto isut hindai aku dia imantinge, impataie hapan batu.

5. Maka koan Jehowa dengan Moses: Lius ikau, haik giton olo arä; imbit isut bekas olo Israel, tantang duan sokahm intu lengäum, idjë djari hagam mahäwes tasik, balala hagoet.

6. Itäm, jaku handak mendeng

intu baum hundjun batukarang hong Horeb, palus ikau akan mahäwea batu tä, balalu danum karäh blua mangambuhak bara hetä, mangat olo arä mihope. Palus Moses mawie tumon aughe tä intu matan karä mantir olo Israel.

7. Maka iä manggarä kaleka tä Masa tuntang Meriba, (*tingkes tun-tang kanjaing*), tagal kanjaing olo Isräel, tinai basa olo tä djar mangkemä Jehowa, koae: Aton Jehowa toto hindja ita, atawa dia?

II.—8. Maka olo Amalek aton dumah, mangalahi Israel hong Rapidim.

9. Kean Moses dengan Josua: Intik olo hatuä baris ita, lius, mangalahi Amalek; djewu aku handak mendeng intu tantan lungkoh tä, haik mimbing sokah Hatalla huang lengängku.

10. Maka Josua mawie tumon augh Moses, uka mangalahi olo Amalek. Tapi Moses, Aaron äwen telo Hur mandai tantan lungkoh.

11. Djadi, katahim Moses manggatang lengäe, maka Israel manang, tapi sana lengäe tendur tinai, tä manang Amalek.

12. Tapi lengän Moses häka, behat angate, tagal tä äwen duä manduan batu, mingkes tä penda iä, mangat iä mondok hundjue; tinai Aaron äwen duä Hur manjokah lengäe hassansila, idjë biti gantane, idjë biti sambile. Tumon tä lengäe magon etter, sampai matanandau belep.

13. Ti Josua mamparungkok olo Amalek hapan bann padang.

14. Maka koan Jehowa dengan Moses: Bintik perkara toh huang surat akan pangingat; palus sanan intu pinding Josua: pangingat olo tahi aran Amalek aku handak

mampalomose lepah lingis bara penda langit.

15. Tä Moses mamangun mesbeh, sambil manggarä tä: Jehowa indu banderangku.

16. Tinai iä hamauh: Lengän Amalek djari mantakan padadusan Jehowa, tagal tä Jehowa handak mangalahi Amalek girirmanggirir.

BAGI 18.

I. Jetro magah sawan Moses tuntang anake ake. II. Moses mangkat mantir akan olo arä.

I.—1. Amon Jetro, imam intu Midian, empo Moses tä, mahining talo handiai, awang djari iawi Hatalla dengan Moses, tuntang deng-an Israel, utus olo ajue, tinai amon iä mahining, Jehowa djari magah Israel bara Misir;

2. Tä maka Jetro, empo Moses, manduan Sipora, sawan Moses, idjä djari injohoe bali, — (2, 16.)

3. Tuntang anake hatuë duëduë, aran idjä tä Gerson; (*olo tamudi;*) krana koae: aku toh manamuë hong tanah olo beken;

4. Tinai aran idjä Elieser: (*dohop Hatalla;*) krana koae: Hatallan tatongku djari mandohop aku, tuntang maliwusaku bara padang Parao.

5. Djadi amon Jetro, empo Moses, tuntang anak sawan Moses djari sampai iä hong padang tunis benjem, tokep bukit Hatalla, kaleda olo tä bapodok,

6. Maka iä manjoho olo masuman akan Moses: Jaku toh, empon Jetro. manalih ikau, mimbit sawam, tuntang anake duëduë.

7. Palus Moses hagoet, manam-bang empoe, balalu sонтоп, manjium

iä; limbah hatabi äwen tä haiak tamä tingkap.

8. Tä Moses manjarita akan empoe talo handiai, awang iawi Je-howa dengan Parao tuntang dengan olo Misir tagal Israel, tinai karä kadjakän olo tä hong djalan, tuntang kilen Jehowa djari mandohop iä.

9. Maka Jetro handjak tagal karä kahalap, awang iawi Jehowa dengan olo Israel, idjä djari maliwus olo tä bara lengän olo Misir.

10. Tinai Jetro hamauh: Tara akan Jehowa, idjä djari maliwus keton bara lengän olo Misir, bara lengän Parao, idjä djari mansuwit utus olo toh bara lengän olo Misir.

11. Toh tawangku, Jehowa toto hai bara karä dewa, krana danum idjä hapan olo Misir mararat olo ajue, hapan tä kea iä djari marusak olo tä timai.

12. Maka Jetro, empo Moses, maluput parapah swang ingähu, tuntang awang injambalih akan Hatalla: tinai Aeron, tantang karä bakas olo Israel, manalih, mangat kuman dengan Jetro, empo Moses, hong baun Hatalla.

II.—13. Maka andau tinai Moses mondok, mangat mamutus per-karan olo arä; olo arä tä mendeng hakaliling Moses bara handjewu palus sampai halemai.

14. Maka amon empoe mitä karä ampin gawie dengan olo arä tä, koae: Kilen gawim tä dengan olo arä? buhen ikau tonggal kabuutm bewai mondok hetä, tuntang olo arä handiai mendeng mangaliling ikau bara handjewu palus sampai halemai?

15. Koan Moses dengan empoe: Basa olo arä tä mananggoh aku, handak misek Hatalla.

16. Krana amon aton perkarae,

maka olo tā mananggoh aku, mangat aku mamatut perkaran olo tā, tuntang masanan acae hadat tuntang prentah Hatalla.

17. Maka koan empo Moses dengae: Gawim tā djatou buah.

18. Ikau pahalan mampahäka arepm tuntang olo arā tā, idjā manalih ikau; gawi toh pahalaubabehat akam, ikau kabuatn dja-ton tau mangabnah tā.

19. Tumon aughku toh, jaku handak mangalagai akam, tinai Hatalla karsh mampahaiak ikau. Kälsh ikau manatšan olo arā tā intu Hatalla, tuntang manjampaikarā perkarae akan Hatalla.

20. Tinai ikau akan manerang hadat tuntang prentah Hatalla akan olo arā, hajak masanan acae dja-lan, idjā buah akan ihoroe, tinai gawi, awang patut ilaluse.

21. Tapi intih bara olo arā tā olo idjā pintar, idjā mikah Hatalla, olo budjur, idjā basingi kakoho, angkat olo tā mandjadi mantir turoturon, akan sakojan biti, akan saratus biti, akan limā pulu biti, tinai akan sapulu biti.

22. Mangat äwen tā haradjur mamutus perkaran titus olo toh; tapi karā perkara awang hai äwen tā akan manjampaie akam, baya karā perkara korik äwen tā akan mamutuse kabuate; tumon tā ikau karsh mahian, tuntang äwen tā ombo ikau mananggong gawi.

23. Djaka ikau manumon aughku toh, asal Hatalla manjoho ikau, tā ikau tau tahan gawim, tuntang titus olo toh karsh sampai kalekiae dengan kasanang.

24. Maka Moses manarima aughempoe, iä mawie tumon karā klagiae.

25. Palus Moses mintih bara sa-

karsh olo Israel olo pintar, sambil mangkat iä mandjadi kapalan olo arā turuturon, mantir akan sakojan biti, akan saratus biti, akan limā pulu biti, akan sapulu biti;

26. Mangat äwen tā haradjur mamutus perkaran olo arā; perkara babehat äwen akan manjampaie akan Moses, tapi karā perkara korik akan imutuse kabuate.

27. Limbah tā Moses malapas empoe buli, tuntang iä tā buli tanah ajue.

BAGI 19.

Olo Israel sampai Sinai; iä akan manatap arepe mahining sapulu prentah Hatalla.

1. Maka huang bulan telo limbah olo Israel djari blua bara tanah Misir, kilau andau bulan panggoete kea, olo tā tamā padang tunis benjem Sinai.

2. Krama iä djari harikas bara Rapidim, palus manantarang padang Sinai, tantang bapodok hetā hong padang, tandipah bukit djetā.

3. Maka Moses mandai manalih Hatalla; Jehowa mantehau iä bara hundjun bukit, koae: Tumon toh ikau akan hakotak dengan panakan Jakob, tuntang masanan akan olo Israel:

4. Keton djari mitsi gawingku dengan olo Misir, tapi keton djari inanggongku kilau hapan palapas burong nasar, hajak manduan keton akangku.

5. Toh, djaka keton manumon aughku, tuntang mimbing djan-djingku, maka keton induangku indu bagingku, rantep bara karsh utas olo beken: krana salepah petak puna uras ajungku.

6. Tapi keton akan mandjadi karadjaan imara akangku, utus olo idjä brasih. Augh toh akan insumam akan olo Israel.—(1.Petr. 2, 9.)

7. Tä Moses buli, mangahau karä bakas olo Israel, tuntang manatään akan pinding äwen tä karä augh, idjä imetäh Jehowa intu iä.

8. Palus olo arä tombah haiak, koae: Talo handiae idjä imetäh Jehowa, ikäi handak manumoe. Maka Moses haluli, manatään kartu augh olo tä akan Jehowa.

9. Koan Jehovah dengan Moses: Itäm, aku handak manalih keton, huang botop baunandau idjä sasawoh, mangat olo arä mahining bitingku hakotak dengam, nakara olo tä pertjaja ikau palus dapit. Tä Moses masuman akan Jehovah karä augh olo arä.

10. Tinai Jehovah hamauh dengan Moses: Talih olo arä, prasih iä andau toh tuntang djewu, soho iä mamupok pakaiace.

11. Mangat olo tä tatap andau telo; krana andau telo Jehovah karäh mohon akan bukit Sinai, haiak giton olo arä samandiai.

12. Karambang hakaliling bukit, haiak soho olo arä, koam: buabuah keton, äla mandai bukit tä, paie mahin äla manindjake; krana äweäwe idjä manindjak bukit tä djaton tau dia impatäi.

13. Lengän olo mahin äla akan pohos olo tä, tapi iä akan impatäi imanting hapan batu, atawa imanah; alo meto alo olon djaton iä akan belom hindai. Tapi amon augh sarunai mamala, tä olo akan mandai mandas pain bukit.

14. Tä Moses mohon bara bukit, manalih olo arä; palus iä mampra-

sih olo arä, tinai olo tä mamupok pakaiace.

15. Koae dengau olo arä: Tata-tap keton akan andau telo; tun-tang äla marantep olo bawi.

16. Maka djadi intu andau telo, handjewu, baaton njaho kilat hundjun bukit, tinai baunandau sawo-sawoh, tuntang augh sarunai idjä paham batarik, sampai olo arä handiae, idjä bapodok intu liwa, hagendjäh.

17. Tä Moses magah olo arä blua bara kalekae, manaharep Hatalla, palus olo tä mendeng intu pain bukit.

18. Maka salepah bukit Sinai tä aseasep awi Jehovah djari mohon akan hetä huang apui, tuntang asep tä pulopulok kangambo kilau asep tannur, tinai salepah bukit tä paham hagerek.

19. Maka kahum augh sarunai tä djaladjalan batarik, Moses hakotak dengan Hatalla, tuntang Hatalla bakarinah tombah anghe.

20. Krana sana Jehovah djari mohon akan hundjun tantan bukit Sinai, maka iä manjoho Moses manalih iä hetä, palus Moses mandai bukit.

21. Tä Jehovah hamauh dengan Moses: Mohon, pudji olo arä, belä iä badjudju, manggapi Jehovah, handak manjengoke, suro awi tä arä olo tä matäi.

22. Tinai imam, idjä akan manggapi Jehovah, indu mamprasih arepe, belä Jehovah mawi iä.

23. Koan Moses dengan Jehovah: Djaton tau olo arä mandai bukit Sinai, krana ikau djari manjoho ikäi: karambang tuntang prasih bukit tä.

24. Tä Jehovah hamauh dengae: Lius, mohon, limbah tä keton

dut Aaron akan mandai; tapi ala imam tuntang olo arä tä mamingkas, handak mandai manalih Jehowa, beli iä mawi olo tä.

25. Djadi Moses mohon manalih olo arä, sambil masumau stugih tä akan iwen.

BAGI 20.

I. Sapulu prentah Hatalla. II. Prentah tahu mesbeh.

I.—1. Maka bitin Hatalla manjewut karä augh toh, koae: — (3 Mos. 5, 6.)

2. Jaku Jehowa aton Hatallam, idja djari magah ikau blua bera tanah Misir, äka karewaym.

3. Äla ikau manempo haballa beken intu baungku.

4. Äla ikau manampa hampatong atawa bintik tamunan dewa akam, ala tumon talo awang ngambo hong langit, ala tumon talo awang ngiwa hundjun petak, ala tumon talo awang intu danum, iwa petak.

5. Äla ikau sontop akae, ala manempo iä. Krana jaku Jehowa, Hatallam, toto Hatalla idja pangabehu, idja mamakih kasalan bapae intu anake sampai telo äpat turon, olo idja basingi aku.

6. Tapi jaku masih bakojakojan olo idja sintu aku, sambil mahaga prentahku.

7. Äla ikau hapan aran Jehowa, Hatallam, sala, krana Jehowa dјaton maku malapas bara hukum olo tä, idja hapan arae sala.

8. Ingat andau sabat, mangat ikau mahaga djetä. — (1. Mos. 2, 2.)

9. Kadjahawen andau buah ikau bagawi, sambil nguan karä talo gawim.

10. Tapi andau udju tä andau sabat ain Jehowa, Hatallam. Andau tä ala ikau bagawi, ala anakm hatuä, ala anakm bawi, ala kea rewarm hatuä, ala rewarm bawi, ala karä metom, ala olo tamuä idja intu lewum.

11. Krana huang kadjahawen andau Jehowa djari manampa langit, petak, tasik, tuntang talo handia awang huange, tapi iä malajan andau udju; tagal tä Jehowa djari mamberkat andau sabat, tuntang djari mampahalep djetä.

12. Horumat bapam tuntang indum, mangat umurm pandjang hong tanah, idja inenga Jehowa, Hatallam, akam.

13. Äla ikau mampatä olo.

14. Äla ikau habandong.

15. Äla ikau manakau.

16. Äla ikau manandjaro olo.

17. Äla ikau mipen human olo, ala ikau mipen sawan olo, ala reware hatuä, ala reware bawi, ala metoe, ala ikau mipen talo idjaidja, awang ain olo.

18. Maka olo arä handiai mitä mahining njaho, kilat, augh sarunai tuntang bukit idja aseasep; djadi amon olo arä mitä talo tä, maka iä undur, mendeng kedjakedjau.

19. Tinai olo tä hamauh dengan Moses: Kalkh ikau hakotak dengan ikäi, ikäi handak manumon aughm; ala Hatalla hakotak dengan ikäi, belä ikäi mattäi.

20. Koan Moses dengan olo arä: Äla keton mikäh, krana Hatalla djari manalih, ahate maningkes keton, mangat keton marawan iä, uka keton ala badosa.

21. Tä olo arä mendeng kakedjau, tapi Moses manggapi kakaput, äka Hatalla tä.

II.—22. Maka Jehowa hamauh

dengan Moses : Kakai koam dengan olo Israel : keton djari mitä bitingku djari hakotak dengan keton bara langit.

23. Åla keton manempo talo beken sala bara aku, åla manampa akan keton hampatong salaka atawa bulau, tamunan dewa.

24. Tampakangku mesbeh petak, hetä luput parapahm awang ingähu, tuntang parapahm tarimakasih, kambing tabirim tuntang sapim. Intu karä kalekaku manjoho keton mahorumat arangku, hetä aku handak manalih keton, sambil mameberkat keton.

25. Tinai amon ikau handak manampa mesbeh batu akangku, åla hapan batu awang djari imahat, krana djaka pahatm djari imapak hundjue, tä maka ikau djari malmali djetä.

26. Åla kea mandai mesbeh ajungku hapan tangga, belä kahawäm ilowai intu hundjue.

BAGI 21.

I. Prentah tahuu karä djipen. II. Pren-tah tahuu kasalan olo klahi.

I. — 1. Djetoh undangundang, idjä akan insanam akan utus olo tä.

2. Amon ikau manewus olo Ibrani indu djipem, iä akan melai intu ikau djahawen njelo, tapi intu njelo udju iä empas bewäi. — (3. Mos. 25, 39.)

3. Djaka bitie kabuate djari tamä, maka bitie kabuate kea akan blua tinai; djaka iä djari tamä tuntang sawae, maka sawae kea blua haiak dengae.

4. Djaka tempoe djari manenga sawae akae, tuntang olo bawi tä

djari manak hatuä bawi akae, maka olo bawi tä tuntang anake melai akan tempoe, banae blua kabuate bewäi.

5. Tapi djaka djipen hatuä tä kabuate hamauh: aku radjin dengan tempongku, tinai dengan anak sawangku, aku djaton maku empas;—

6. Tä tempoe akan mimbit iä naharep mantir hai, palus mam-pendeng iä darah blawang atawa papar bauntonggang, sambil ma-mesek piunding hapan djuduk; tä djipen tä mandjadi indu reware palus katatahi.

7. Tinai djaka olo djari man-djial anake idjä bawi akan indu djipen olo, maka iä tä djaton akan empas kilau djipen hatuä.

8. Djaka tempoe djatoa mang-ilak iä, tuntang iä djaton maku mampabana iä, maka iä akan manjoho olo beken manewus iä. Tapi djaton tau iä mandjual iä akan utus olo beken, basa iä ngabelä iä.

9. Tapi amon iä mampabana iä dengan anake, tä patut iä marabää iä kilau hadat anak bawi.

10. Tinai amon iä mandahang sawan anake beken tinai, maka åla iä terai manenga akan idjä helo tä panginae, pakaiæ, tinai djaton iä tau terai hindja dengae.

11. Djaka iä djaton malalus telo perkara tä, maka olo bawi tä pa-lus empas bewäi, dia usah mama-läh regae.

II. — 12. Olo idjä mamukul olo beken sampai matäi, djaton tau dia iä impatti kea.

13. Tapi djaka iä djaton tantai ahate, malainkan Hatalla djari manjampai olo tä intu lengae, tä maka aku handak manantu akan keton åka olo tä tau mahakan. — (4. Mos. 35, 6.)

14. Tapi djaka olo tantai ahate djari mawi kulae, hapan akal djari mampatai iä: alo bara mesbehku kea mahin patut ikau manduan olo tå, nakara iä impatái.
15. Olo idjä mamukul bapae atawa indue, djaton tau dia impatái.
16. Tinai äweäwe idjä djari manakau olon, alo iä djari mandjual olo tå, alo olo tå sondau tinai intu iä: djaton tau dia iä impatái.
17. Idjä manjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatái.
18. Amon olo hatuä haklahi, tuntang idjä biti äwen tå mamantu kolae hapan batu, atawa mamen-dong iä, tapi kolae djaton matái, baja iä kapähä menter haban intusasuröe:
19. Djaka iä kalsih tinai, sampai tau manandjong hasokah: tå olo idjä djari mamukul iä akan lapas hara kasalae; tapi iä akan manahor karugin gawie, tinai iä akan mananggong ungkus olo manatamba iä tå tototo.
20. Tinai djaka olo mamukul djipäe hatuä atawa bawi hapan kaju, sampai iä matái penda lengë, djeta akan imalah intu iä.
21. Tapi amon djipäe magon belom idjä andau kaduä, tå iä djaton akan ihukum, krana rear ajue kea idjä rugi.
22. Tinai amen olo hatuä haklahi, tuntang mamukul olo bawi idjä batih, sampai iä mangelus nihiu anake, tapi iä djaton sampai matái: tå maka olo tå akan indusa. tumon lakuñ banan olo bawi tå, kilau kaputute awi mantir.
23. Tapi djaka iä matái. tå ikau akan mamalah tahaseng sama ta-haseng;
24. Matái sama matái, kasingä sama kasingä, lengä sama lengä, pai sama pai;
25. Lopak sama lopak, himang sama himang, kembang sama kem-bang.
26. Amon olo mawi matan djipäe hatuä atawa bawi, sampai djetä rusak: maka iä akan mempas djipäe tagal matae nihiu.
27. Amon iä marempang kasing-an djipäe hatnä atawa bawi: tå iä akan mempas djipäe tagal kasingae nihiu.
28. Tinai amon sapi hatuä manampoh olo hatuä bawi, sampai olo tå matái: maka djaton tau dia sapi tå impatái, imanting ha-pan batu, palus isie djaton tau ki-nan, tapi tempon sapi tå empas bara kasala.
29. Tapi djaka sapi tå puna pa-nandok bara solake, tantang tem-poe djari katawan tå, tapi iä djatoñ djari mangandange: amon sapi tå mampatai olo hatuä bawi: maka sapi tå akan impatái, imanting ha-pan batu, tinai tempoe akan im-patái kea.
30. Djaka olo handak manjoho iä mambali, tå iä akan manahor, hapee manewus tahasenge, tumon lakuñ olo intu iä.
31. Tumon hukum toh kea amon sapin olo djari manampoh anak olo, hatuä atawa bawi.
32. Maka amon sapi tå manam-poh djipen hatuä bawi, tå maka tempon sapi akan manahor akan tempon djipen tå telo pulu kabawak rear salaka, tinai sapi akan impatái, imanting hapan batu.
33. Tinai amon olo muap kali, atawa amon olo mangali, haiak djaton manutupe, tuntang sapi atawa kalidai olo lawo hetä:
34. Tå maka tempon kali tå akan mamalah regae akan tempon meto, tapi hantue tå meliaakan tempon kali.

35. Djaka sapin olo manampoh sapin olo beken, sampai djetä matäi: tä sapi idjä belom tä akan indjugal, tuntang regae bagi haruñ akan äwen duä tä, tinai hantue kea bagi haruñ acae.

36. Tapi djaka djari batarang, sapi tä bara bilih puna panandok, tuntang tempoe djaton djari mangandange: tä iä akan mamaläh sapi sama sapi, tapi idjä hantue acae.

BAGI 22.

- I. Prentah tahu perkara takau.
II. Prentah tahu kasalan beken.
-

I.—1. Djaka olo manakau sapi atawa tabiri, tuntang iä mazapataie atawa mandjuale, maka iä akan manakiri limä kongan sapi gantin idjä kongan, tinai äpat kongan tabiri gantin idjä kongan.

2. Amon maling kadapatan hamalem metoh iä manakau, tuntang iä imukul sampai matäi, maka djetä djaton indu utangdha.

3. Tapi amon matanandau djari lembut, tä djetä indu utangdha. Maka maling patut manganti lepalepah takae; amon djaton talo enen intu iä hapee manahore, tä maka bitie akan indjugal tagaltakaue.

4. Amon talo takaue sondau intu iä magon aton, alo sapi, kalidai atawa kambing tabiri, salipet iä akan mamaläh tä.

5. Djaka olo mudjar metoe, manjoho tä murep intu tanja atawa intu pambulan anggor ain olo, maka iä akan manganti tä hapan bua tanae atawa bua pambulæ awang kapala bahalap.

6. Djaka apui lembut malajap, mantakan krumbang, mangähu hi-

hai gendom, atawa gendom awang hindai inggetem, atawa bua beken: tä maka iä, idjä djari mantokan apui tä, akan manganti karugi tä lepalepah.

7. Amon olo mansahan intu kolae rear atawa milike, tuntang talo tä buah takau bara human olo tä: djaka maling tä sondau, maka iä akan mamaläh tä salipet.

8. Tapi djaka maling tä djaton sondau, tä maka tempon huma tä akan imbit naharep mantir, uka iriksa, djaka iä djari manusang lengæ akan ramon kolae atawa dia.

9. Tagal karä perkara mangkon, alo tagal sapi, atawa tagal kalidai, tagal kambing tabiri, tagal pakaian, tagal karä talo awang nihau, idjä handak ingai olo: maka perkaran olo tä akan sampai mantir; äwe-äwe idjä injala mantir, iä petat manganti tä akan kolae salipet.

10. Amon olo mansahan kalidai, atawa sapi, atawa kambing tabiri intu olo, tuntang meto tä matäi, atawa bahimang, atawa nihan, haik olo djaton mitä tä:

11. Tä maka sumpah Jehowa akan tamé helat äwen duä tä, hapa mamutus, djaka iä djaton djari manusang lengæ mawi talo ain kolae; maka tempon meto akan manarima tä, palus olo idjä ika pasahae dia usah mamaläh.

12. Tapi djaka maling djari manakau tä bara darah humae, tä idjä ika pasahan akan mamaläh tä.

13. Tapi djaka djetä djari imisak meto basiak, tä iä akan nimbit tisae akan indu katae; tä dia usah iä mamaläh meto idjä imisak tä.

14. Amon olo mindjam meton olo, tuntang djetä bahimang atawa matäi, kahum tempoe djaton: olo

tā akan mamalah tā salepah regae.

15. Tapi amon kahum tempoe, dia usah olo mamalah regae. Djaka meto tā injewa, tikas iā manahor sewae bewäi.

II.—16. Amon olo manantiring olo bawi budjang, idjā hindai djari imopoh olo, palus batiroh dengae: maka iā balalu akan manenga plaku tuntang massawā iā.

17. Tapi djaka bapee djaton maku manenga iā indu sawae: tā iā akan manahor rear tumon hadat plakun anak bawi.

18. Olo bawi idjā tabit ala keton mambelome.

19. Olo idjā manulah arepe dengan meto, djaton tan dia impatti.

20. Olo idjā maluput parapah akan dewa, sala bara akan Jehovah bewäi, iā akan impattai.

21. Åla keton akan msur atawa marawat olo tamuksi, krana keton kea djari manamuki hong tanah Misir.

22. Åla keton marajap balo atawa nolä.

23. Amon ikau marajap éwen tā alo brangai gawim, tuntang iā mangkariak akangku, toto aku handak manarima anghe.

24. Kasangiku balalu karsh lembut, aku handak mampatái keton hapan padang, mambalo mampabolá anak sawan kstou.

25. Amon ikau mahatangan rear akan olo ajungku, idjā pähä belom intu marak keton, sła ikan kilaú olo bakatih mawi iā, sła blaku paham anake, tapi kilau mandjam bewäi.

26. Djaka ikau manduan klambi kahowut olo indu sanda, lian tā akse tinai helo bara matanandau belep.

27. Krana tikas djettä indu kahowute, idjā hapee manutup arepe; narai hapee batiroh tinai? Karäh, amon iā mangkariak akangku, toto aku handak manarima aughe, krana aku toh pamasi.

28. Åla manjapa wakil Hatalla, ala manawab mantir utus olo ajum

29. Åla marandjar maluput parut bua tanam, atawa pambulam; anakm idjā solake akan inengam akangku

30. Kakai kea anak sapim, tuntang anak kambing tabirim idjā solake; kudju djetä akan melai dengan indue, andau hanja ikau akan manenga tā akangku.

31. Patut keton toto olo brasih intu aku; tagal tā, ala keton akan kaman hantun talo, idjā djari imisak hong padang, djakah tā akan ase bewäi.

BAGI 23.

I. Prentah takius mantir basara. II. Prentah tahuu pesta. III. Djendjin Hatalla, iā handak magah olo Israel, tuntang manganan olo, idjā melai hong tanah Kanan.

I.—1. Åla ikau manarima augh haiang, tinai ala pakat dengan olo darhaka, mandjadi saksi mandehop kararate. — (5. Mos. 19, 16.)

2. Åla ikau mangarait arepm ombe olo arå mawi talo papa, tinai huang basara ala tombah mamombah putar balik, mampahaiak olo arå, mambingkok talo budjur.

3. Tapi ala kea mandehop olo korik hnang basarae, amon iā sala.

4. Amon ikau sondau sapi atawa kalidai ain musohm lajang, agah tā buli iā.

5. Amon ikau mitä kalidai ain olo, idjä basingi ikau, djari balongkang, djahungkop penjet buate, ala ikau bantus malihi gawim, mandohop ia mampaliwus kalidaie.

6. Alia mambingkok kabudjur olo pähä belom huang perkaran ai.

7. Awì magedjau arepm deng-an perkara awang sala. Idjä tetek tuntang budjur ala ikau mampa-tiae, krana toto aku djaton handak mambudjur olo darhaka.

8. Alia ikau manarima tengan olo, krana panengan olo mambutä matan olo marenang, tuntang mam-bingkok perkaran olo budjur.

9. Alia keton mandjakä olo tamuï, krana tawan keton angat atai olo tamuki, basa keton ka-buat mahin djari namuï hong tanah Misir.

II.—10. Djahawen njelo ikau akan malan tanam, tuntang akan manggetem palembute.

11. Tapi njelo udju pelai tä, mangat olo pähä belom, idjä marak keton, sondau panginae heti, tinai tiseae akan kinan karä meto hong padang; tumon tä patut kea gawim dengan pambulan anggor tuntang pambulan batangundus ajum. — (3. Mos. 25, 4.)

12. Kadjahawen andau ikau akan nguan karä talo gawim, tapi andau udju ikau akan malajan; mangat sapim tuntang kalidaim kea malajan, tinai nakara anak rewarm tuntang olo tamuï kea tau mambudjur ta-hasenge.

13. Haga talo handiae, idjä djari injohoku keton. Aran hatalla beken ala manahiu, ala djettë lembut bara njaman keton.

14. Hantelo tingkat dalam genep njelo keton akan mahaga pesta

akangku. — (3. Mos. 28, 4; — 5. Mos. 16, 16.)

15. Haga keton pesta tepong idjä djaton iragi; kudju keton akan ku-man tepong idjä djaton iragi, tu-mon prentahku intu keton, intu wajah idjä djari inukasku, intu bulan Abib; krana bulan djetä keton djari blua bara tanah Misir. Tapi ala manaharep baungku mimbit lengä boang bewäi.

16. Tinai haga pesta parut bua tana, idjä djari inawur keton hong tana, tuntang pesta getem toto intu lawin njelo, metoh ikau djari mamampong lepalepah karä pang-lihm bara tana.

17. Mahantelo dalam genep njelo karä olo hatui akan manaharep bua pangkahai Tuhan, Jehowa.

18. Dahan parapahm, awang ilaputn akangku, ala mäwoie dengan talo iragi, tinai enjake, idjä ilaputn intu andau pesta ajungku, ala ma-nisa sampe andau timai.

19. Parut bua tanam idjä sohake akan imbitm tamä human Jehowa, Hatallam. Alia ikau mananak anak kambing tabiri hapan djohontusun inde.

III.—20. Itam, aku manjeho Malaikat hagoet hebo batu, tuka mahaga ikau huang panggoetm toh, palns manamäm ikau akan kaleka, idjä djari inatapku.

21. Buah ikau marawan intu batue, sambil maramon aughe, ala marahas iä: krana iä ejaton akan mampuni kalangkah keton, krana Arangku habiti huang ia.

22. Tapi amon ikau manumori aughe buabuah, tuntang mahaga talo handiae idjä injohoku, tä aku handak mandjadi musoh sakara musohm, tantang handak malawan karä olo, idjä malawan ikau.

23. Krana Malaikat ajungku karā hagoet helo baum, palus manamāan ikau akan tanah olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Kanani, olo Hewi, olo Jebusi; aku handak mempalomas olo tā.

24. Åela ikau sōntop akan karā dewae, åla manempo iā, åla tñmon gawie, tapi parusak iā sasindā, palus paramok karā hampatonge, idjā djari impendeng olo tā akae.

25. Tapi keton akan manempo Jehowa, Hatalla keton, tā iā karā mamberkat talo kinan, talo ihop keton, tinai aku handak mahe-lang karā ampin perec bara marak keton.

26. Dialo idjā biti bawin keton karā hong tanah keton, idjā mang-elus atawa idjā tamanang; tinai aku handak mamandjang umur keton.

27. Pampikähku handak injohoku hagoet helo baum, uka manaräwen olo handiai idjā malihm. sampai karā musohm mules likute hara-riau ikau. —(Jos. 2,9.)

28. Uang kea handak injohoku hagoet helo baum, djetā akan ma-harak bara baum olo Hewi, olo Kanani, olo Het.

29. Djaton aku handak maharak olo tā bara baum haiak dalam idjā njelo, belé tanah rusak, tuntang meto besiak · paham · mandahang mawi ikau.

30. Mutomtoei aku handak ma-harak olo tā bara baum, sampai ikau djari ombeombet kakapalm, uka manjores hapus tanah tā.

31. Maka aku handak manantu sarew tanahm bara tasik rārudju sampai tasik olo Pilisti, tinai bara padang tanis benzem palus sampai batangdanum lombah; krana karā olo, idjā mukong tanah tā, aku handak manjaraghe intu lengäm,

nakara ikau maharak olo tā bara baum.

32. Åela ikau hadjandji dengan karā olo tā, atawa dengan karā dewae.

33. Åela ikau manjoho olo tā melai intu tanahm, belé iā mang-arait ikau ombo badosa intu aku. Krana djaka ikau manempo dewae, toto djetā indu djarat akam.

BAGI 24.

I. Djandjin Hatalla dengan olo Israel indihen. II. Karā imam tuntang olo ba-kas mitä Jehowa; Moses manalih Jehowa.

I. — 1. Limbah tā koan Hatalla dengan Moses: Dai, taiah Jehowa, ikau, Aaron, Nadab keton åpat Abihu, tinai udjn pulu biti bakas olo Israel, palus sōntop intu petak bara kedjau.

2. Tapi baje Moses kabuate bewai akan manggapi Jehowa, åla äwen tā manggapi, åla kea olo arå ombo mandai bukit haiak dengae.

3. Tā Moses dumah, palus masuman akan olo arå karā angh petäh, karā prentah Jehowa; tā sakarå olo tā samandiae tombah haiak, idjā kaaugh, koae: Kara angh toh, idjā djari injoho Jehowa, ikai handak manumoe.

4. Maka Moses manjurat karå angh Jehowa; tinai iā misik haiak djadewu, manampa mesbeh intu pain bukit, tuntang duawelas toros-batu, tumon duawelas hamputan olo Israel.

5. Tinai iā mintih budjang hatua baris olo Israel, manjoho äwen tā maluput parapah awang ingähu, tinai mampatái sapi tabela, hapa

maluput parapah tarimakasih akan Jehowa.

6. Maka Moses manduan belahé dahae, mina tā huang apar, tinai belahé dahan tā imbirike akan hundjun mesbeh.

7. Tinai iā manduan surat djandji, palus mambasa tā intu pin ding olo arā; maka koan olo arā: Talo handiae, idjā injoho Jehowa, ikāi handak mawie tuntang manumoc.

8. Tā Moses manduan belahé dahan tā, palus mambirik tā intu olo arā, sambil hamauh: Itā, djetoli dahan djandji, idjā djari inampa Jchowa akan keton tumon, karā augh surat toh.

II.—9. Limbah tā Moses mandai bukit tā, tuntang Aarón, tinai Nadab äwen duă Abihu, tinai udju pulu biti bakas olo Israel.

10. Tā äwen tā mitā Hatalla Israel; intu penda paie aton kilau ampin batu, sapir, kilau, ampin langit dengan kataruse.

11. Lengae, djaton mantakan äwen idjā kampili tā bara, olo Israel; maka, limbah olo tā djari mitā Hatalla, iā kuman belom.

12. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Dai, talih, aku, hundjun bukit, palus melai hetoh, aku handak manenga akam papan batu tuntang Torat, tuntang karā prentah, idjā djari injuratkū hetah, maugat ikau madjar olo arā aughe tā.

13. Tā Moses hagoet äwen duă pangiwae Josua, palus Moses mandai bukit Hatalla.

14. Tuntang iā mametah olo bakan tā: Melai keton hetoh, mentai koā buli keton tinai; itā, Aaron äwen duă Hur aton melai dengan keton; djaka olo aton per-kara, käläh iā manalih äwen duă tā.

15. Maka amon Moses djari mandai bukit, tā baunandau mohon, manutup bukit tā.

16. Kahain Jehowa aton melai intu tantan bukit Simai, baunandau manutup tā kadjahawen andaw; tinai andau udju Iā mangahau Moses bara bentok baunandau.

17. Maka ampin tampajah kahain Jehowa kilau apui panjeha hundjun tantan bukit tā intu matan olo Israel.

18. Limbah Moses djari sampai taantam bukit, maka iā tamā beun-andau tā; tā Moses melai hundjun bukit kāpatpulu andatu kāpat-pulu alem katahie. — (Matt. 4, 2.)

BAGI 25.

Hatalla manjoho Moses mandai tāng-kep aka Hatalla, iāpi ramen somba-jang.

1. Maka Jehowa hakotak deng-an Moses, koae:

2. Soho olo Israel mimbit parapahé akangku, tarima parapahé tā bara genep biti, idjā manenga tā tuntang kahias atiae.

3. Maka djetoh parapah, awang akan induan keton bata olo tā: bulau, sakaka, tambaga;

4. Benang idjā biru, ungu tuntang bahandang lawae, hiwoi la-wai pista bapati idjā limes halai, tinai benang bulan kamhang;

5. Upak tabiri idjā intjalap bahandang, upak hangkulih, keju sitam;

6. Undus akan sumbo, talo mangat ewane indu bakal minjak kasai, tinai karā ampin garo;

7. Batu sardoniks, batu barega akan tampatok badju pukon imam

hai, tantang akan tampatok oto katan paangkate.

8. Soho olo manampa akangku kakaka brasih, mangat akan melai intu bentok olo tä.

9. Keton akan manampa djeta manjento puna skaku melai, tantang manjento karë milike, idja karish imprahangku akan.

10. Tampak keton pati kaju sitim, tangah telo hasa kapandjange, tangah dua hasa kabukae, tangah dua hasa, kaa kagantonge.

11. Tanggalong tä huange riare hapan bulau brasih, tampa kambang bulau hakaliling hundjue.

12. Tontig äpat kabangkang saluange bulan akan djeta, kepan tä darah putinge äpaspat, mangat dua kabangkang hila pontong pati, tinai dua kabangkang kea hila pontonge.

13. Tampak pikule, kaju sitim kea, tanggalong tä hapan bulau.

14. Tuntang adjok pikule tahuang saluange, idja hapanmontong pati, indu hapan olo manikul pati tä.

15. Kajupikule tü akan melai hapan saluange pati, ejaton akan ihengget bera heti tipi.

16. Tinai okta akan mina huang pati tä suratdjandji, idja handak inengaku okta.

17. Indu tuntip pati tä tampa padadusasasi, bulau brasih haliae, kapandjange tangah telo hasa, kabukae tangai dua hasa.

18. Ukin dua Kerubim, bulau masak, hapanmontong padadusasasi,

19. Mangat idja Kerub lembut pontonge, tinai idja lembut kala pontonge, tapaek haradjur gawin sindi bara padadusasasi tä kea Kerubim akan lembut hapanmontong heti.

20. Tampak Kerubim tä hambi-

rang palapase kangambo, mangat mangadjang padadusasasi hapan palapase, baue mles hataharep akan padadusasasi.

21. Tinai ikau akan mina padadusasasi tä hundjun pati, palus ina huang pati tä suratdjandji, idja handak inengaku akam.

22. Heta aku handak manjupa ikau, tuntang handak hakotak dengam, masuman akam karë augh, idja imetähku intu ikau akan olo Israel, bara hundjun padadusasasi, bara helat dua Kerubim, idja intu hundjun pati ondok Jehowa tä.

23. Tinai tampa medja kaju sitim, kamhoe dua hasa, kalombahé idja hasa, kagantonge tangah dua hasa.

24. Tanggalong djeta hapan bulau idja brasih, tampa kambang bulau hakaliling hundjue.

25. Tampak apake hakaliling, kalombahé lokap, tampa bulau kambang ampie hakaliling apake tü.

26. Tampak heti äpat kabangkang saluange bulau, kepan saluange tä darah putinge äpaspat, tokep pale äpat.

27. Saluange tä ranterantep apake, indu aka adjok pikule, hapa manikul medja.

28. Tampak pikule tä kaju sitim, tanggalong tä hapan bulau, mangat medja imikul hapan djeta.

29. Tinai tampa pinggan lombah tuntang dadupa, kasa tuntang sansiri; idja hapan maluput parapah telo ihop; bulau brasih inampam akan tä.

30. Hundjun medja tä haradjur ikau akan mingkes tepong-tampajah intu baungku.

31. Tinai tampa tantahan sumbo, bulau brasih awang masak; paie, batange, sarampange, dulange, pusoe tuntang kambange, hapus

talo tā haradjur tampae gawin sindā.

32. Djahawen sarampong akan lembut hasansila tantahan sumbo, genep lapake telo sarampange.

33. Intu genep sarampange manelo manelo dulang-sumbo, kilau ampin bua saked, tuntang pusoe tinai kambange, uras turon tā intu karā sarainpange djahawehawen tā, idjā manjangking bara tantahan sumbo.

34. Maka intu batang tantahae tampa äpat dulang-sumbo, kilau bua saked kea ampie, tuntang pu-soe tinai kambange.

35. Tinai manduä manduä sarampange tā akan manjangking bara puso idjā, idjā intu iwae.

36. Pusoe tuntang sarampange akan manjangking bara batange, hapus talo tā patut gawin sindā, bulau brasih inampam akan tā.

37. Tinai tampa udju palita hetā, totong tā, mangat njalee intu hila bauue.

38. Tampaa guntinge tuntang sangkulep-pambelepe, bulau brasih.

39. Sapikul bulau brasih patut inampam akan djetā tuntang karā ramoe.

40. Maka buabuah gawim, tampa djetā manjonto idjā imprahan akam hundjun bukit. —(26, 30.)

BAGI 26.

Tingkap äka Hatalla.

1. Tinai tampa tingkap Hatalla, hapan sapulu kadäräh benang, pisto baputi idjā lamos haliae, tinai biru, ungu tuntang kadandang; bintik Kerubim ogoogo ikau akan manjulame hetā.

2. Kapandjang idjā kadäräh duä pulu hanja hasa, tinai kalombahe äpat hasa; maka karā därahe tā uras ukur idjā.

3. Maka sapulu kadäräh tā akan inontong malimä malimä, mandjadi dinding duä.

4. Tampaa pindinge tali biru intu balun saran dinding idjā tā, intu äka djeope dengan kolae, kalotä kea intu balun saran dinding idjā tā tinai.

5. Malimäpulu pindinge akan inampam intu dinding duäduä, pindinge tā patut hatandipah hong dinding duäduä.

6. Tinai ikau akan manampa limä pulu kawite bulau, hapa mangawit mandjeop dinding tā, mangat mandjadi akan idjā katingkap.

7. Tinai ikau akan manampa benang bulun kambing, hapa malapis tingkap äka Hatalla; tampa sawalas kadäräh idjā kalotā.

8. Kapandjang därahe telo pulu hasa, kalombahe äpat hasa; maka sawalas kadäräh tā uras ukur idjā bewii.

9. Limä katontong därahe tā akan dinding idjā, tinai djahawen katontong därahe tā akan dinding idjā kea; djadi dinding idjā tongtong djahawen tā handjudju matep tapakan tingkap.

10. Maka intu balun hapus saran dinding duäduä tampa limä pulu pindinge, intu äka djeope.

11. Tinai tampa limä pulu kawite tambaga, kawit pindinge hetā, mangat hadjeop mandjadi idjā katingkap.

12. Kandjudjun dinding tingkap idjā hundjue tā, sabagi därahe idjā kalabiæe, akan mahiwäi hila likut äka Hatalla.

13. Maka kanjarambir tingkap

idjā hundjue tā akan mahiwāi ha-sansila, maninding äka Hatalla.

14. Ambo tingkap idjā hila hundjue tā tampa lalangit upak tabiri, idjā intjalap bahandang, ambo djetā tinai lalangit upak hangkulih.

15. Duan kea akan tingkap äka Hatalla papan kaju sitim.

16. Kapandjang genep papan sa-pulu hass, tinai kalombahe ta-ngah duä hass.

17. Intu papan tā tampa duä panggutai, sama kadjarange, tampa tā intu genep papan äka Hatalla.

18. Maka tumon toh ikau akan manampa papan akan äka Hatalla : duä pulu papan akan hila salatan.

19. Tampa äpat pulu paie salaka akan papan tā, manduä paie akan geaep papan äka panggutie.

20. Tumon tā kea hila silae, hila utara, tampa duä pulu papan ;

21. Tuntang äpat pulu paie sa-laka, manduä paie akan genep papan.

22. Tapi hila likut äka Hatalla, hila barat, tampa djahawen papan.

23. Tinai tampa papan manduä manduä genep puting äka Hatalla, hapamentong.

24. Papan tā akan irasok bara liwa palus ngambo, maka intu ngambo djetā injaluang hapan bu-ka.

25. Djadi akan djetā hanja pa-pan, tuntang paie salaka, djadi djahawenwala paie, manduämian-duä paie akan papan idjā.

26. Tinai tampa habantange kaju sitim, limä habantange akan pa-pan idjā silan äka Hatalla.

27. Tinai akan hila silan äka Hatalla limä kea, tuntang limä akan papan äka Hatalla hila barat.

28. Habantange idjā bentenge tā

ingkes tanggar benteng papan halai, mangat buah karä papan bara pontonge palus tapakae pontonge.

29. Tanggalong papan tā hapan bulau, tampa saluange bulau, äka adjok habantange, habantange tā inanggalong kea hapan bulau.

30. Limbah tā pendeng äka Ha-talla tā manjonto idjā djari im-prahan akam hundjun bukit.

31. Tinai tantang benang din-ding, lawai biru, ungu tuntang bahandang, tinai lawai pista ba-puti idjā lamos halai; djetā akan iogo tantange tuntang sulam bin-tik Kerubim.

32. Tiring tā intu äpat toros kaju sitim, idjā inanggalong bulau, hakawit bulau, tuntang men-deng intu äpat paie salaka.

33. Kepan dinding tā intu karü kawite, tamäan pati ondok Je-howa intu huange; maka din-ding tā hapa mambaris kaleka brasih dengan kaleka idjā brasih halai.

34. Maka padadusanasi ingkes hundjun pati ondok Jehowa, hu-ang äka idjā brasih halai.

35. Tinai medja ingkes intu ruar dinding, sarangan sumbo tā tan-dipah medja, hila salatan äka Ha-talla, maka medja hila utara.

36. Banatonggang tingkap tā atep hapan benang idjā biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjā lamos halai, idjā iogo tantange.

37. Tinai tampa akan benanga-tep tā limä torose kaju sitim, inanggalong bulau, tuntang ka-wite bulau, tinai teang limä paie tembaga akan toros tā.

BAGI 27.

- I. Mesbeh äka parapah awang ingälm.
II. Parantaran tingkap Hatala. III. Undus sumbo.

I. — 1. Tinai tampa kea mesbeh kaju sitim, pandjang limä hasa, kabukae limä hasa kea, tampa mesbeh tä lapak häpat; kagantonge telo hasa.

2. Tampa pampange intu putinge äpaäpat, hajak gawin sindä; tanggalong djetä hapan tambaga.

3. Tampa kea akan mesbeh tä sarangan hapa manampunan kawo, tuntang sendokkawo, sangkondaha, simpang, tinai dadupa; tampa karä ramoe tä uras tambaga.

4. Tampa krawang akan mesbeh, idjä hadjandjala ampie; tampa saluange tambaga intu äpat puting krawang tä.

5. Ina krawang tä helat mesbeh dengan katile, mangat krawang tä bara liwa mandas benteng mesbeh.

6. Tampa kea pikul mesbeh kaju sitim, tanggalong tä hapan tambaga.

7. Tuntang adjok pikule tä huang saluange, mangat pikule tä hapamontong mesbeh, hapan olo mamikul tä.

8. Tampa mesbeh tä hasalembang, baja papan papare bewäi, tumon idjä djari imprahan akam hundjun bukit.

II. — 9. Tampa kea parantaran hakaliling tingkap Hatala; intu hila salatan awi maninding tä hapan benang pista idjä lamos, pandjang saratus hasa.

10. Tinai tampa hetä duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga, tapi kawit toros tä tuntang habantange salaka.

11. Tumon tä kea hila utara

awi maninding tä, pandjang saratus hasa, tinai duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga; tapi karä kawit toros tä tuntang habantange uras salaka.

12. Maka intu kabuka parantaran, hila barat, awi manindinge limä pulu hasa, tinai torose sapulu, tuntang pain torose sapulu kea.

13. Kalotä kea intu kabuka parantaran hila timor limä pulu hasa.

14. Hetä awi maninding silan panampoke limäwalas hasa, pendeng torose telo, tuntang paie telo kea.

15. Tinai silae ininding limäwalas hasa kea, tinai telo torose tuntang telo paie.

16. Maka intu bauntonggang parantaran tä kepan benangatepe, kamboe duä pulu hasa, benang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi kea lawai pista batuputih idjä lamos, idjä iogo injulam olo; tampa kea äpat torose tuntang paie.

17. Karä toros dinding parantaran hakaliling akan iradjur awi habantange salaka; tinai karä kawite salaka kea, tapi paie tambaga.

18. Tampa parantaran kamboe saratus hasa, kalombahé limä pulu hasa hapamontong, tinai kagan Tonge limä hasa, hapan dinding benang pista idjä lamos, tapi pain torose tampa uras tambaga.

19. Maka karä ramo huang parantaran akan brangai karä ampin gawi hape, tuntang karä pakue, tampa uras tambaga.

III. — 20. Tinai ikau akan manjoho olo Israel mimbit undus bua undus, idjä ibamis tuntang takining, akan tantahan sumbo, uka karä sumbo haradjur belom.

21. Huang tingkap panjupa intu ruar dinding tā, idjā ngandjungen pati-ondok Jehowa, maka Aaron äwen hanak akan manatap djetä handuā dalam idjā andau, intu baun Jehowa; djetoh akan hadat palus hatatahi intu olo Israel gitirmanggirir.

BAGI 28.

Pakaian pangkat imam.

1. Limbah tā ikau akan mambaris kakam Aaron äwen hanak bara olo Israel, mangat iā mimbang pangkat imam akangku, Aaron äwen hanak Nadab, Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

2. Tampa klambi brasih akan kakam Aaron, intu kahaie tuntang kabungase.

3. Ikau akan hamauh dengan karä olo idjä pintar, idjä djarinjuaangku dengan rogh kapintar, mangat iā manampa pakaian akan Aaron, hapan mamprasih iā mimbang pangkat imam akangku.

4. Maka karä ampin pakaiae, idjä akan inampa äwen tā, kalo-toh: oto katan pangkat, badju puko, badju pandjang, kamedja hapangowang bintike, saruban tuntang taliwanang. Pakaian brasih tā olo indu manampae akan kakam Aaron äwen hanak, mangat iā mitubing pangkat imam akangku.

5. Akan indu bakal pakaian tā olo akan manduan benang idjä biru, ungu, tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista batuti, idjä lamos tuntang bahalap haliae.

6. Maka olo akan manantang akan badju puko tā renda bulau, tuntang lawai biru, ungu, ba-

handang, häwoi lawai pista batuti, idjä lamos haliae, idjä iapik olo manantange.

7. Badju puko tā akan manutup likute tuntang usoke, djetä patut bara tandjut intu bahae hasansila, aka djeope.

8. Tinai petenge, idjä haradjur gawin sindā bara djetä, akan inantang olo mapike sama matjame, hapan renda bulau, lawai bjru, ungu, bahandang, tinai lawai pista batuti, idjä lamos haliae.

9. Tinai duan batu oniks duä kabawak, ukir hetā aran karä anak Israel.

10. Djahawen arae intu batu idjä, tinai djahawen kea intu batu idjä, tumon turon kabakase.

11. Tumon gawin tukang ukir, tumon ukir tjatjak, ikau akan mukir aran anak Israel hong batu duāduā tā; tinai kumpang batu tā hapan bulau.

12. Ingkes diā kabawak batu tā intu sapan bahae hasansila; batu tā hapa mampingat tahu olo Israel; Aaron akan mananggong arae intu bahae hasansila naharep baun Jehowa, hapa mampingat iā tahu äwen.

13. Tampa kea kumpang batu tā bulau.

14. Tinai tampa duä karinting rantai bulau ndurut idjä brasih, sama sama kamboe; kepan tā intu kumpang batu tā.

15. Tinai ikau akan manampa kea oto katan pangkat, ogoogo haliae, sama kilau tampan badju puko tā, renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista batuti, idjä lamos haliae.

16. Tampa djetä lapak äpat, lapis duä, kamboe kalombhe idjä gawang.

17. Tampatok tä hapan batu batega, äpat kapasaang; pasange idjä solake ina: batu sardis, topas, smaragd.
18. Pasange idjä duä: batu rubim, sapir, hintan.
19. Pasange idjä telo: batu opal, aghat, ametist.
20. Tinai pasange idjä äpat: batu tirkis, oniks, jaspis. Karä batu tä uras ingumpang bulau.
21. Batu tä iretäi tumon duäwalas aran anak Israel, geneb batu aton ukir aerae; batu tä tumon ukir tjatjak, gagenep batu aton ukir aerae, aran duäwalas hamputan olo Israel.
22. Maka tampa akan oto tä duä karinting rantai bulau ndurut kea, sama sama kamboe, bulau idjä brasih haliae.
23. Tampa kea akan oto tä duä kabingkai tisin bulau, kepan tisin duä tä intu puting oto hila ngamboe.
24. Tinai sangkawilan duä karinting rantai bulau ndurut tä intu tisin duä, idjä intu puting oto.
25. Tapi pontong duä karinting rantai bulau ndurut tä sangkawilan intu kumpang batu hasansila sapan bahan badju puko tä, hila baue.
26. Tinai tampa duä kabingkai tisin bulau, kepan tä hasansila puting oto hila huange, rantep dengan badju puko.
27. Tuntang tampa duä kabingkai tisin bulau beken tinai, kepan djetä hasansila badju puko balikate intu penda katiake hila batue, ambo peteng badju puko.
28. Tinai hapan tali biru tandjut tisin oto tä dengan tisin badju puko, mangat djetä leket intu peteng badju puko; palus oto tä djaton tau imisah tinai dengan badju puko.
29. Kalotä Aaron akan mananggong aran anak Israel intu oto katan pangkat, hundjun baun atäie, metoh iä tamä kaleka brasih, haradjur indu mampingat Jehowa.
30. Tinai ikau akan mina huang oto tä Urim tuntang Tumim, mangat djetä intu baun atäi Aaron, metoh iä tamä naharep baun Jehowa. Kalotä Aaron haradjur akan mananggong pamutus olo Israel tä intu baun atäie, manaharep baun Jehowa.
31. Tinai badju pandjang, idjä huang badju puko tä, tampa uras benang biru.
32. Tantang halowang bentoke akan ujate, haiak palimpinge hakaliling lowange, kilau lowang karongkong, belä djetä barabit.
33. Tampa ampin bua dalima akan tahutoe hapus palimpinge hila ngiwa, hapan lawai biru, ungu tuntang bahandang ampie, tinai garanohing bulau hakaliling intu helet djetä.
34. Mangat hapus palimping tapanan badju pandjang tä hasangkelang garanohing dengan ampin bua dalima.
35. Maka Aaron akan hapan tä metoh iä malalus gawie, mangat aughe mamala, amon iä tamä kaleka brasih naharep baun Jehowa, tuntang amon iä blua tinai, helä iä matäi.
36. Tinai tampa idjä kabintap bulau brasih, ukir hetä tumon ukir tjatjak aughe kalotoh: Karasih Jehowa.
37. Kepan djetä hundjun sarubae hila baue, hapan tali biru;
38. Mangat djetä ambo lingkau Aaron, nakara Aaron mananggong kasalan olo Israel huang sombang, tuntang huang karä para-

pah; bintap bulau tä haradjur akan leket ambo lingkaue, uka manampa olo tä mandjadi aka kaki-lak Jehowa.

39. Tantang kea kamedja hapanwang bintike, hapan lawai pista idjä lamos, tinai tampa saruban benang pista lamos, baputilentah, tinai taliwanang tantang ogogo.

40. Maka akan karä anak Aaron tampa badju pandjang, tnntang taliwanang, tinai tampa angkol acae, indu kahaie tuntang kbungase.

41. Kepan karä pakaian tä intu kakam Aaron äwen hanak; palus ohos äwen tä hapan minjak brasih, suang lokape kea, tuntang prasih iä, mangat iä malalus gawin imam akangku.

42. Tampa kea sarawar benang pista acae, hapaë manutup kahawæ; saraware tä puko bara kahange palus sampai sapake.

43. Maka Aaron äwen hanak akan hapan djetä, metoh iä tamä tingkap Hatalla, atawa amon iä manggapi mesbeh, uka malalus gawie intu kaleka brasih, belä iä buah sala palus matäi. Djetä indu hadat äwen palus katatahi, tuntang indu hadat pañakae, idjä harian bara iä.

BAGI 29.

I. Hadat mangkat imam. II. Parapah swang akan iluput sining andau.

I.—1. Maka tumon toh tinai ampin gawim dengan äwen tä, hapan mamprasil iä, mangkat iä mandjadi imam akangku. Duan

idjä kongan sapi hatuae idjä tbelä, tuntang duä tabiri hatuae awang tinduh.

2. Tinai tepong idjä djaton iragi, tuntang apam idjä djaton iragi, häwoi undus, tuntang sarabi idjä iohos undus; tunek tepong gendom inampam akan djetä.

3. Ingkes talo tä huang rantang, palus imbit tä tuntang rante, tuntang sapi hatuae, tuntang duä kongan tabiri hatuae tä.

4. Limbah tä soho Aaron äwen hanak manggapi bauntonggang tingkap Hatalla, palus saup äwen tä hapan danum.

5. Tinai duan karä pakaiae, kepan intu Aaron kamedja, badju pandjang idjä huang badju puko tä, tinai badju puko, tuntang oto katan pangkate, palus peteng iä hapan peteng badju puko idjä iogo olo.

6. Tinai kepan saruban intu takoloke, tuntang ingkes bintap bulau karasihe intu sarubae.

7. Limbah tä duan minjak kasi, tusuh tä hundjun takoloke; tumon tä ikau akan maminjak iä.

8. Limbah tä soho anake kea manggapi, kepan intu iä badjue tä.

9. Palus babat iä hapan taliwanang, Aaron tuntang anake, tinai bilit angkol intu takoloke, mangat pangkat imam aton intu äwen tä palus katatahi. Limbah tä suang lokap Aaron äwen hanak.

10. Soho olo mimbit sapi hatuae tä tokep tingkap Hatalla, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengä hundjun takolok sapi tä.

11. Limbah tä sambalih sapi tä intu baun Jehowa, hong bauntonggang tingkap Hatalla.

12. Tinai duan belahe dahan sapi tä, ohos tä hapan tundjukm

intu pampang mesbeh, tinai karä dahae awang batisa tusuh intu pain mesbeh.

13. Tinai duan banahat knae, tuntang djalae idjä manutup gambohe, tuntang buae duäduä dengan enjake idjä hetä, tusul djetä hundjun mesbeh.

14. Tapi isin sapi tä tuntang balulange, tinai tae, tusul lepalepah intu ruar äka keton bapodok, krana djetä puna parapah tagaldosa.

15. Limbah tä duan idjä kongan tabiri hatuae, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengae hundjun takolok tabiri tä.

16. Palus sambalih tabiri tä, duan belahe dahae, birik djetä intu mesbeh hakaliling.

17. Tinai tetek tabiri tä hatangkal, penjau ramon knae tuntang sapake, ingkes tä hundjun tangkale tuntang takoloke;

18. Balalu tusul lepalepah tabiri tä hundjun mesbeh, krana djetä parapah idjä ingahu akan Jehowa, iudu mangat ewaue akae, djetä parapah apui akan Jehowa.

19. Limbah tä duan tabiri hatuae idjä tä tinai, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengae hundjun takolok tabiri tä.

20. Palus sambalih tabiri tä, duan belahe dahae, ohos djetä intu hatong pinding gantaun Aaron äwen hanak, tinai intu tundjukindu lengae gantaue, tuntang intu tundjukindu paie gantaue; palus birik tisan daha intu mesbeh hakaliling.

21. Limbah tä duan belahe dha idjä leket intu mesbeh, tuntang minjak kasai, hapan djetä tampiti k Aaron tuntang pakaiae, tinai anak e tuntang pakaiae, mangat iä im-

prasih, bitie tuntang pakaiae, ka lotä kea anake tuntang pakaiae, haiak dengan bapae.

22. Limbah tä duan enjak tabiri tuntang ikohe, tinai banahate tuntang djala intu gambohe, tuntang buae duäduä, tampit enjake idjä hetä, tinai sapak lengae gantaue, krana tabiri tä parapah hapa manjuang lokap.

23. Tinai duan tepong, apam tuntang sarabi midjä midjä kabawak, bara huang rantang äka wadai idjä djaton iragi, idjä intu baun Jehowa.

24. Ina talo handiai tä intu lokap lengän Azron äwen hanak, palus tandjungan djetä, uka mandjadi parapah tandjungan intu baun Jehowa.

25. Limbah tä duan djetä bara lokap lengän äwen tä, tusul tä hundjun mesbeh haiak parapah awang ingahu, iudu mangat ewaue intu baun Jehowa, krana djetä parapah apui akan Jehowa.

26. Tinai duan usok tabiri parapah-panjuang ain Aaron, ajun djetä, uka mandjadi parapah iajun intu baun Jehowa; maka djetä akan bagim.

27. Tumon tä kea baris usok idjä iajun, tuntang sapak lengae idjä inandjungan, ramon tabiri hatuae tä, parapah-panjuang Aaron äwen hanak:

28. Talo tä akan bagin Aaron, tinai akan bagin anake; djetä indu hadat palus katatali akan olo Israel; krana djetä parapah-inandjungan; maka bara karä parapah tarimakasilh ain olo Israel parapah inandjungan tä akan induan, djetä parapah-inandjungan akan Jehowa.

29. Maka pakaian brasih, idjä ain Aaron, djetä turonmanuron akan anak üsoe, idjä ralihan bara

iä, akan hapan äwen tä kahum iä iminjak, tuntang lokap lengae injuang.

30. Äweäwe bara karä anake mandjadi imam, manganti iä, maka kudju iä akan hapan pakaian tä, mangat iä tamä tingkap Hatalla, tuntang malalus gawi hong kaleka brasih.

31. Maka duan tabiri parapah-panjuang, luntoh isie hong parantaran tingkap Hatalla.

32. Aaron äwen hanak akan kuman isin tabiri tä intu bauntonggang tingkap Hatalla, tuntang tepong idjä hong rantang.

33. Talo idjä djari hapee manjapan, manjuang lokap lengae, mangat iä imprasih: talo tä akan kinan imam bewäi, äla olo beken ombo, krana djetä brasih.

34. Tinai djaka belahe isin parapah-panjuang tuntang wadai tä batissa akan andau tinai, tusul djetä lepalepah, äla olo akan kuman tä, krana djetä brasih.

35. Maka tumon toh ikau akan malalus karä talo, idjä djari imetabku intu ikau hong Aaron äwen hanak. Kudju katahie ikau akan manjuang lengän äwen tä.

36. Sining andau katahin tä sambalih sapi hatue akan parapah tagal dose, tinai tabiri hatue indu sapan, tuntang papas palin mesbeh; awi ikau manjapan hetä, tinai manjinjak mesbeh, hapan mamprasih djetä.

37. Kudju ikau akan manjapan hetä, tuntang mamprasih mesbeh tä, mangat mesbeh tä brasih haliae. Äweäwe idjä handak manggapi mesbeh tä, iä patut imprasih.

II. — 38. Maka djetoh talo idjä akan iluputm hundjun mesbeh tä: sining andau haradjur ikau akan

maluput hetä manduä manduä anak tabiri, awang idjä njelo umure.

39. Idjä kongan tabiri tä akan iluput handjewu, tinai idjä kongan akan iluput halemäi.

40. Haiak genep kongan luput idjä perpu lu epa tunek tepong, idjä häwoi dengan idjä peräpat hin undus idjä ihamis, tinai idjä peräpat hin danum anggor akan parapah talo ihop.

41. Maka anak tabiri idjä tä tinai akan iluputm halemäi; tinai parapah talo kinan tuntang parapah talo ihop, idjä iluput haiak dengae, sama kilau parapah idjä iluput handjewu kea, mandjadi indu mangat ewau, parapah apui akan Jehowa.

42. Maka palus karä panakan keton djetä haradjur mandjadi parapah awang ingähu sining andau, intu bauntonggang tingkap-panjupa, hong baun Jehowa; hetä aku handak manjupa keton, mangat aku hakotak dengam.

43. Hetä maka aku handak injupa olo Israel, mangat olo tä imprasih awi kahaingku.

44. Tinai aku handak mamprasih tingkap-panjupa tuntang meebeh; tinai aku handak mamprasih Aaron äwen hanak, mangat mandjadi imam akangku.

45. Tuntang aku handak melai intu bentok olo Israel, indu Hatallae.

46. Tinai olo tä akan kasene, aku Jehowa toto Hatallae, idjä djari magah iä blua bara tanah Misir, mangat aku melai marak iä: Aku, Jehowa, Hatallae.

BAGI 30.

I. Mesbeh äka hagaro. II. Asil olo akan tingkap Hatalla. III. Äka panjaup. IV. Minjak kasai. V. Garo.

I. — 1. Tampa kea mesbeh äka hagaro; kaju sitim inampam akan djetä.

2. Tampa tå lapak häpat, kalom-bahe idjä hasa, kamboe idjä hasa kea, kagantonge duä hasa; tinai pampange haradjur gawin sindä.

3. Tanggalong djetä hapan bulau brasih, bitie, papare hakaliling, tuntang pampange: tampa kam-bang bulau hakaliling seran hun-djue.

4. Tampa kea duä kabangkang saluange bulau, penda kambang bulau, hasansila; djetsä akan äka adjok pikule, mangat olo tau ma-nakul mesbeh hapan tå.

5. Pikule tå tampa kaju sitim, tanggalong tå hapan bulau.

6. Ingkes mesbeh tå hila ruar darah dinding, idjä mangandjungen patin djandji, tuntang padadusanasi, idjä intu handjun patin djandji tå, äkaku handak manjupa ikuu.

7. Maka Aaron akan manotong garo hetä idjä mangat ewaue: si-ring handjewu, limbah iä djari ma-natap karä sumbo, iä akan mano-tong tå.

8. Tinai amon Aaron manatap sumbo benteng halemäi, maka iä akan manotong garo kea hetä: palus karä panakan keton haradjur akan hagaro tumon tå intu bann Je-howa.

9. Äla manotong garo beken hetä bara idjä insanangku, äla maluput parapah awang ingähu hetä, äla kea parapah talo kinan, äla kea manusuh hetä parapah talo-ihop.

10. Sindä dalam genep njelo Aa-ron akan manjaki pampange hapan dahan parapah tagel dosa, idjä ha-pae manjapan; palus karä panakan keton saki tå akan ilahus hetä sindä dalam genep njelo: djetä brasih haliae intu Jehowa.

II. — 11. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

12. Amom ikau manjatjah karä olo Israel, tå genep biti olo tå patut manenga akan Jehowa talo hape manjapan hambaruae, belä iä buah peres, metoh olo arä in-jatjah.

13. Maka genep biti idjä buah isë akan manenga satangah sekel salaka, tamon batang sekel idjä ina hong äka brasih, sekel tå be-hat duä pulu gera. Satangah sekel tå indu parapah idjä induan akan Jehowa.

14. Olo bandiai idjä buah isë, bara awang duä pulu njelo umure, tuntang awang bakas bara tå, akan manenga parapah tå, idjä induan akan Jehowa.

15. Olo tatau äla manenga labih, tinai olo pithä belom tila tapas bara satangah sekel, metoh keton ma-nenga parapah tå, idjä induan akan Jehowa, hape manjapan hambaruan keton.

16. Maka ikau akan manduan sa-laka sapan tå bara olo Israel, sam-bil mina djetä hape malandja som-bajang hong tingkap Hatalla; djetä hape mampingat intu baun Jehowa tahuu olo Israel, mandjadi indu sapan hambaruan keton.

III. — 17. Tinai Jehowa ha-mauh dengan Moses, koae:

18. Tampa kea äka panjaup tam-baga, tuntang paie tambaga; ina tå helat tingkap Hatalla dengan mesbeh; suang danum huange;

19. Mangat Aaron äwen hanak manjaup lengäe paie hetä.

20. Metoh äwen tä handak tamä tingkap Hatalla, iä akan manjaup arepe hapan danum tä, belü iä matäi. Atawa amon iä manggapi mesbeh, handak malalus gawie, mangähu parapah apui akan Jehowa:

21. Tä iä akan manjaup lengäe paie, belü iä matäi; djetä indu hadat acae palus katatahi, acae tuntang akan panakae girirmanggigir.

IV. — 22. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

23. Duan talo mangat ewaue idjä kapala bahalap: mor idjä kapala brasih behat limä ratus sekel, kinemon sabagi karie bara mor, behat tangah telo ratus sekel, tinai keneh, behat tangah telo ratus sekel kea;

24. Tinai kidah limä ratus sekel, tumon batang sekel, idjä ina hong aka brasih; tinai undus bua undus idjä hin.

25. Karä talo tä tampa indu minjak kasai idjä brasih, tampa ta egoego tumoa gawin tukang-tatamba; djetä minjak kasai idjä brasih.

26. Hapan djetä awi maminjak tingkap Hatalla tuntang patin djandji:

27. Tinai medja tuntang karä ramoe; tantahan-sumbo tuntang karä ramoe, tuntang mesbeh kaleka hagaro;

28. Tinai mesbeh kaleka parapah awang ingähu tuntang karä ramoe, tinai kaleka panjaup tuntang paie.

29. Tumon tä prasih talo tä, mangat iä brasih haliae; äweäwe idjä handak manggapi djetä, iä patut imprasih.

30. Tinai awi maminjak Aaron äwen hanak, tuntang prasih iä, mangat iä mimbing pangkat imam akangku.

31. Tuntang sanan akan olo Israel, keam: djetä akangku indu minjak kasai idjä brasih, palus panakan keton girirmanggigir.

32. Äla olo akan hapan tä, ala kea manampa minjak tumon djetä: krana djetä brasih, tagal tä ketoh akan mahaga tä rasirasih.

33. Olo idjä manampa acae kabuute tumon djetä, atawa idjä hapan djetä mohoe talo beken bara idjä djari imetähku, olo tä akan impatäi bara hamputan ajue.

V. — 34. Tinai Hatalla hamauh dengan Moses: Duan talo mangat ewaue, natap, segelelet, ghelben tuntang lebonah, sama sama karäe.

35. Tampu talo tä indu garo, idjä iäwoi tumon kaapik tukang-tatamba, bahalap tuntang brasih.

36. Pipis belabe lamolamés, tuntang ina djetä intu baun patih-djandji huang tingkap-panjupa; äkaku manjupa arepku dengam. Djeta patut brasih-haliae intu keton.

37. Äla keton akan manampa garo tumon tä akan hapan keton, malainkan patut ikau mahaga djetä brasih akan Jehowa.

38. Olo idjä manampa tumon tä, mangat hapee hagaro, iä akan impatäi bara hamputan ajue.

BAGI 31.

I. Hatalla masuman olo spik, idjä intihe malalus petähe. II. Prentah ta-hiu andau sebat.

I.—1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Itäm, aku djari mintih olo idjä Besaleel aerae, anak Uri, aseen Hur, olo hamputan Juda.

3. Aku djari manjuang iä dengan Rogh Hatalla, dengan kapintar, kaharati tuntang kaapik huang karti ampin gawie:

4. Mangat iä pintar manggau akal, mapik manawas manaliso bulau, salaka, tambaga;

5. Sambil harati mukir batu akan tempatok, tinai manguan kaju akan karä ampin gawie.

6. Itäm, aku djari mandahang akan padjake Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan: tinai akan arå olo harati aku djari manenga kapintar huang atäie, mangat äwen tå malalus karä gawi, idjä djari imetäiku intu ikau;

7. Iä tå: tingkap-panjupa, tinai patin-djandji, tuntang padadusanasi idjä akan hundjun djetä; tinai karä ramon tingkap tå;

8. Medja tuntang karä ramoe, tantahan-sumbo bulau brasih tuntang karä ramoe, mesbeh åka hagaro:

9. Tinai mesbeh parapah awang ingtu tuntang karä ramoe, tinai åka panjaup tuntang paie;

10. Karä dinding-benang, tuntang pakaian imam Aaron idjä brasih, tuntang pakaian aake, idjä akan hapae malalus gawin imam:

11. Tinai minjak kasai, tuntang garo idjä bakale karä ampin talo mangat ewaue, akan åka brasih. Tumon petäshku intu ikau äwen tå akan manampa karä talo tå.

II.—12. Tinai Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

13. Suman akan olo Israel, koam: patut keton mahaga karä andau sabat ajungku kea, krana andau sabat tå torosku dengan keton,

palus dengan panakau keton girir-manggirir, mangat keton katawan, aku toh Jehovah, idjä mamprasil keton.

14. Tagal tå, haga keton andau sabat, krana djetä brasih akan keton; olo idjä mamapa djetä djaton tau dia impattai. Olo idjä bagawi talo caen hong andau tå, hambraue impattai bara hamputan ajue.

15. Kadjahawen andau olo akan naungsam karä gawie, tapi andau udju aton sabat, andau malajan, idjä brasih akan Jehovah; olo idjä bagawi intu andau sabat djaton tau dia impattai.

16. Tagal tå olo Israel akan mangatah sabat, palus karä pesakae akan mehaga tå kea; mandjadi indu hadet palus katatahi.

17. Sabat tå puna torosku dengan olo Israel palus katatahi, bosa huang kadjahawen andau Jehovah djari manampa langit tuntang petak, tapi åt djari malajan andau udju, sambil manjanang arepe. —(1. Moa. 2. 2.)

18. Maka limbah Jehovah djari terai hakotak dengan Moses hong bukit Sinai, åt manenga ake aken kabintap papan batu aken kasaksian, idjä djari injurat tundjuk Hatalla.

BAGI 32.

I. Olo Israel manampa hamputeng dewa. II. Kalait Hatalla; Moses blaku akan olo tå. III. Moses mohon, marusak dewae, mahukum olo. IV. Moses mangkemä mangabuah olo Israel tinai dengan Hatalla.

I.—1. Amon olo Israel mita, Moses manahi arepe mohon bara bukit, tå olo tå hapumpong haia-haiak manaharep Aaron, sambil

hamauh dengae: Has, tampa hatala akan ita, idjä hagoet helo bean ita. Krana idjä Moses, olo hatua tä, idjä djari mimbit ita blua bara tanah Misir, djaton ikai katawan ampin kadjariae tinai.

2. Maka koan Aaron dengan äwen: Engkak karä suwang bulau, idjä intu pinding anak sawan keton, hatua bawi; imbit tä akaangku.

3. Tä maka olo arä samardiai palus mengkak suwang bulau, idjä intu pindinge, mimbit tä akan Aaron.

4. Iä manduan tä bara lengän olo Israel, manazak tä, manoang hampatong, manamunan ampin anak sapi, tuatang manaliso tä hapan kikir. Tä koan elo arä: Djetoë hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir!

5. Amon Aaron mitä gawie tä, iä manampta mesbeh intu baun hampatong, palus Aaron maatehau, koae: Djewu aton pesta akan Jehowa!

6. Maka olo arä haliax djadjeuw misik, maluput parapah awang ingku, tuatang minait parapah tarimakasih. Limbah tä olo mondok kuman mihop, tinai mendeng busik babigat. . . .

II. — 7. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Lius, mohon, krana olo ajum, idjä djari imbitm bara tanah Misir, djari pakarok mamäpa zengku.

8. Badjeleng haliai olo tä djari undur bara djalan, idjä djari injohoku iä, iä djari manoang acae hampatong, manamunan anak sapi; iä djari sonstop acae, palus djari maluput parapah acae, sambil hamauh: djetoë hatallan keton, o olo

Israel, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir.

9. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Aku djari manjengok utus olo toh, itä, iä uras batekang halzai.

10. Toh ala mahalang aku, nakara kasangitku hasep, mampalomat olo tä, tä aku handak manampta ikau mandjadi utus olo bakapal.

11. Tapi Moses manjemeh intu baen Jehowa, Hatallae, sambil ha-mehuk: Joh Jehowa! buhen kasingitm akan mawi utus olo ajum, idjä djari impluan bara Misir hapan paham kwasam, hapan lengäm idjä abas?

12. Buhen olo Misir akan hamayuh: awi kasingie bewai iä djari magah olo tä blua bara tanah ita, mangat mampatäi iä intu äka bukit, palus mampalomat olo tä bara petak? rombar kalason kasangitan, sajang olo ajum, iila maruseak iä.

13. Tahuu rewarm, Abraham, Isaak, Israel, idjä ikau djari sumpeh acae, manjewut arepm, tuatang ikau djari mandjandji acae, koam: jaku handak mamparë penekan keton kilau bintang hong langit; hapus tanah toh, idjä koangku dengan keton, aku handak manengae akan panakan keton, mangat iä manjores tä palus kata-tahi. — (1. Mos. 22, 16.)

14. Tä Jehowa manjasal tagal hukum tä, idjä djsri iandjoe mawi olo ajue.

III. — 15. Limbah tä Moses mulles arepe, mohen bara bukit, mimbit duë kabintap papan batu kasaksian huang lengae: batu tä aton bara surat hasansila.

16. Maka papan batu tä tampan Hatalla haliai, tinai bintike tä bintik Hatalla kea, idjä iukire intu papan batu tä.

17. Amon Josua maluining lalenton olo arä, idjä malahap, koae dengan Moses: Augh parang hetta intu äka olo Israel bapodok.

18. Tapi tombah Moses: Augh tä dia augh olo manang, dia kea augh olo alah, baja jaku mahining augh olo ramirami bapantun galas.

19. Djadi, amon iä manokep äka olo tä bapodok, haiak mitä anak sapi tuntang olo babigal, maka Moses paham sangit, balalu mantarik batu tä bara lengäe, mamusit djeta intu pain bukit.

20. Palus iä manduan anak sapi, idjä djiari inampa äwen, mamapui mampalaik djettä, naburan tä akan danum, manjoho olo Israel mihope.

21. Limbah tä Moses hamauh dengan Aaron: Narai kasalan utus olo toh dengam, sampai ikau manuat intu olo tä doza idjä kalotä kabehate?

22. Tombah Aaron: Alla tuangku sangit mawi aku, ikau kasene utus olo toh, iä puna papa prangae bewäi.

23. Äwen idjä djari manjoho aku: taŋpa hatalla akan ikä, idjä hagoet helo baan ikä; krana Moses, olo hatua tä, idjä djari mimbit ikä blua bara tanah Misir, ikä djaton katawan ampin kadjariae tinai.

24. Maka koangku mawi olo tä: äwe idjä bara bulau, käläh iä mengkake, manenga tä akangku. Tä aku mandjakah bulau tä huang apui, awi tä anak sapi tä mandjari.

25. Maka amon Moses mitä, olo arä tä djari lajau, (krana Aaron djari mampalajau iä, manawah iä intu baun karä musohe,)

26. Tä Moses mendeng intu bauntonggang kaleka olo bapodok, sam-

bil hamauh: Kantoh talih aku, äweäwe idjä baris Jehowa. Tä aton hapumpong manalih iä karä olo hamputan Lewi.

27. Koan Moses dengan äwen: Kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: genep bitin keton akan manangking padange intu kahange. Kumbang hapus kaleka olo Israel bapodok bara bauntonggang idjä palus sampai idjä silæ, gentep bitin keton akan mampatäi barangai alo paharie, kolas, karampie.

28. Maka olo Lewi mawie tumon augh Moses: kalotä andau tä atoa matäi telo kojan biti hirah haris olo tä.

29. Krana Moses djari manjoho olo Lewi: Suang lengän keton akan Jehowa andau toh, genep bitin keton akan mawi barangai alo anake atawa paharie, mangat andau toh berkat inenga akan keton.

IV.—30. Maka djadi, kandjewu tinai Moses hamauh dengan olo arä: Keton djari mawi doza idjä paham babehat, tapi toh aku haadak mandai mananggoh Jehowa, ajajau aku tau manjapan dosan keton.

31. Tumon tä Moses haluli tinai tanggoh Jehowa, sambil hamauh: Kaja! utus olo tä djari paham ha-dosa, awie manampa hatallas bulau.

32. Tapi toh, aünpun dosae tä, djaka dia, käläh mikis arangku bara suratm, idjä djari imintikm.

33. Koan Hatalla dengan Moses: Idjä badosa dengangku, iä tä patut ikisku bara suratku.

34. Tapi lius bewäi ikau, imbit utus olo tä akan äka idjä djari insumangkn akam; itäm, malaikat ajungku akan hagoet helo baum: tapi amon katikangku sampai, aku handak mamalah dosan olo tä kea.

35. Tumon tā Jehowa mahukum utus olo tā, basa iš djari pakat manampa anak sapi, tampan Aaron tā.

BAGI 33.

Olo Israel manjasal sahab dosae. Moses blaku akee intu Hatalla.

1. Maka Jehowa hamauh dengen Moses: Lins, harikas bara hetoh, ikau tuntang utus olo tā, idja djari imbitm barat tanah Misir, takih tanah, idja djari indjandjiku tuntang sumpehku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, koangku: akan panakan keton aku handak manenga tā.

2. Aku handak manjoho malai-ket hagoet helo baum, tuntang maharak olo Kanani, olo Ameri, olo Het, olo Peresi, olo Hewi timai olo Jebusi.

3. Tailih tanah tā idja nahasak dijehontusan meto dengan madu. Krana aku djaton maku hagoet hanik dengan, basa ikau puna utus olo idja paham hitekang atsie, beli sku mampalomos ikau kabum panggoetan teh..

4. Amon ole arā mahining angh kares tā, maka iš manjasal, diaло idja biti mangkepan ramon kabangane.

5. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses: Suman akan olo Israel: keton puna utus olo idja hitekang atsie: djaka sku han-djulu bewai hagoet hanik dengan, toto sku akan mampalomos ikau: tapi toh, engkak karū ramon kabangane, tā sku handak miti naramarai patut gawingku dengan.

6. Tā olo Israel mengkak karū ramon kabangane darah bukit Horeb.

7. Maka Moses mahanggot tingkapbenang, mampendeng tā tinai intu ruar äka olo bapodok, sambil manggarä djetä tingkap-penjupa; djadi, äweäwe idja manggau angh Jehowa, patut blua tanggoh tingkap-penjupa, idja intu ruar äka elo bapodok.

8. Djadi, amon Moses hagoet manalih tingkap tā, maka olo arā haadiah mendeng, genep biti intu bauntonggang tingkap ai, tuntang elo tā palus tuntut matae manampajah Moses, sampai iš djari tamti tingkap tā.

9. Djadi, sanaa Moses djari tamti tingkap, maka botop baunandau tā mohon, mendeng intu bauntonggang tingkap, palus Hatalla hakotak dengan Moses.

10. Amou olo arā miti botop baunandau meadeng intu bauntonggang tingkap, tā iš rata mendeng, balalu sонтоп, genep biti intu bauntonggang tingkap ai.

11. Maka Jehowa hakotak dengan Moses hataharep baue, kilau olo pudji hakotak dengan karampie. Timai amon iš buli äka olo bapodok, maka Josua, pangiwae, anak Nun, olo tabelia tā, magon melai, djaton blua bara tingkap tā.

12. Maka koan Moses dengan Jehowa: Itäm, ikau manjoho aku: imbit utus olo toh hagoet; tapi ikau djaton masuman akangku, äwe idja handak injohom mampahaiak sku; alo ikau djari hamauh dengangku: sku kasene ikau tawan aram: timai: ikau djari supa asi intu matangku.

13. Maka toh, jaku blaku intu ikau, djaka sku djari supa asi intu matam, käläh mangarinah ka-handakm akangku, mangat sku kasene ikau, sambil supa asi intu

matam; tinai käläh ingat, utus olo
toh puna olo ajum.

14. Maka koae: Atonkah banngku
akan mampahaik ikau, mangat
manjanang ikau?

15. Tä tombah Moses dengae:
Amon dia baum mampahaik ikäi,
ala manjoho ikäi harikas bare
hetoh.

16. Krana awi djesen olo akan
kasene, aku djari supa asi intu
matam, jaku tuntang utus olo
ajum? dia djaka awi bitim mama-
pahaik ikäi? Tumon tä aku tuntang
utus olo ajum imbaris iangkat
bara olo handiai, idja hundjun pe-
tak toh.

17. Maka koan Jehovah dengan
Moses: Aughm idja nah aku han-
dak manumoe kea, basa ikau djari
supa asi intu matangku, tuntang
basa aku kasene ikau tawan aram.

18. Tä koae: Soho aku mitä ka-
haim. (*Joh. 1, 14.*)

19. Tombah ia: Karä kahalapku
akan gitam mahalau baum,
tuntang aku handak mangarinah
aran Jehovah akam. Tapi olo
idja iasiku, aku masih ia, tinai olo
idja injanjangku, aku manja-
njang ia.

20. Tinai koae: Djaton tau ikau
mitä baungku, krana olo idja mitä
baungku djaton tau belom.

21. Tinai koan Jehovah: Itäm,
aton kaleka buah intu aku, hetä
ikau akan mendeng hong batukar-
rang.

22. Maka karäh, amon kahaingku
mahalau ikau, aku handak mam-
pendeng ikau intu getas batuka-
rang hetä, tuntang lengängku akan
maninding ikau, sampai aku djari
mahalau.

23. Amon aku mandjdjit leng-
ängku bara ikau, tä ikau karäh

mitä aku hara hila likutku; tapi
baungku puna djaton tau itä olo.

BAGI 34.

I. Moses mandai bukit Sinai tinai;
ii mitä kahain Hatalla. II. Hatalla ma-
naheta djandjie. III. Baun Moses ma-
njangkowong.

I.—1. Limbah tä Jehovah ha-
mauh dengan Moses: Pahat duä
kabintap papan batu kilau idja
helo, tä aku handak manjurat hu-
ang batu tä karä bawak augh, idja
djari leket huang batu idja so-
lake tä, idja djari imusitm.

2. Tatap arepm akan djewu,
mangat ikau haiak djadjewu man-
dai bukit Sinai, manaharep aku
hetä intu tantan bukit.

3. Åla olo beken akan mam-
pahaik ikau mandai, ala kea olo
mamarah hapus bukit toh, tinai
kambing tabiri mahin ala atawa
sapi akan murep darah bukit toh.

4. Maka Moses mamahat papan
batu duä kabintap kilau idja helo,
balalu ii misik haiak djadjewu,
palus mandai bukit Sinai, tumon
Jehowa djari manjoho ia, minabit
duä kabintap papan batu tä huang
lengäe.

5. Tä Jehovah mohon huang
baunandau, tuntang mendeng hetä
darah Moses, sambil mangarinah
aran Jehovah.

6. Haiak Jehovah manangkalau
baun Moses, Iä mantehau: Je-
howa, Jehovah, Hatalla, idja pa-
masi panjanjang, idja pandjang
atäm, paham sintam, paham ka-
totom! — (20, 6.)

7. Ikau mahaga asim akan ba-
ngkojan olo, ikau mampun ka-

darhaka, kalangkah tuntang doea, tanah tā, beli amon olo ts bandong ombo dewae, tuntang ma-
luput parapahé akan dewae, iu marawai ikau, palus ikau ombo kuman talo parapahé;

8. Maka Moses badjeleng sонтоп
baue sampai petak, balalu ma-
njembah,

9. Sambil hamauh: Joh Tuhan,
djaka aku toh djari supa asi intu matam, käläh Tuhan hagoet mam-
pahaiak ikai; krana utas olo toh
paham batekang atäie, tapi ampuh
kadarhakan ikai tuntang karä do-
sen ikai, palus duan ikai indu
baris ajum.

11. — 10. Maka koae: Itam, aku
manampa djandji: intu baun sa-
lelah utus olo azum tā aku handak
mawi talo heran, idjā djaton pudji
indjadian hong hapus kalihen, dja-
ton kea intu karä utus blo be-
ken; salelah utus olo toh, idjā
iombam, akan mitä gawin Jehowa;
krana gawingku tā, idjā handak
iziku dengam, puna baka ūkuksh.

11. Haga idjā injohoku ikau an-
datu toh; itam, aku handak ma-
harak bara baum olo Amori, olo
Kanari, olo Het, olo Peresi, olo
Hewi tuntang olo Jebusi.

12. Buabuah ikau ūla hadjandji
dengan olo tanah tā, idjā karah
inamäm, bela olo tā kilau djarat
marak keton.

13. Tapi keton akan mambalik
karä mesbeh olo tā; palus akan
marusak hampatong dewa, idjā djari
impéndenge, tinai pahewan ūkae
sombajang akan inaweng irukat
keton.

14. Krana ūla ikau akan sонтоп
intu hatalla beken, krana aran
Jehowa puna: Idjā Pangabehu; iu
toto Hatalla idjā pangabehu.

15. Aela ikau pakat dengan olo

bandong ombo dewae, tuntang ma-
luput parapahé akan dewae, iu
marawai ikau, palus ikau ombo
kuman talo parapahé;

16. Bela ikau manduan akan sa-
wan anakm idjā hatuš bawin ole
djéta; tuntang bawin olo ts he-
bandong ombo dewae, hajak ma-
namtiring anakm idjā hatuš ha-
bandong ombo dewae kea.

17. Aela manroang akam hampa-
tong dewa.

18. Pesta tepong idjā djaton iragi
akan ihagam. Kudju ikau akan
kuman tepong idjā djaton iragi;
tumon petähku intu ikau, intu
wajah idjā djari imukasku; hong
bulan Abib; krana balan Abib
ikau djari blua bara tanah Mi-
sir. — (12, 15.)

19. Talo idjā solake inakan indue
djéta ajungku, karä anak metom
awang hatuš, meto hāi korik,
idjā solake inakan indue uras
ajungku. — (18, 2.)

20. Tapi anak kalidai, idjā so-
lake inakan indue, akan ingantirin
hapan kambing atawa tabiri, atawa
djaka ikau djaton maku mangantie,
tā ikau akau mamelek ujate. Karä
anakm hatuš, idjā solake inakan
indue, akan inewusm. Aela olo
akan manaharep batungku boang
bewai.

21. Kadjahawen andau ikau akan
bagawi, tapi andau udju ikau akan
malajan, alo wajah mimbul wajah
getem ikau akan malajan kea intu
andau udju tā.

22. Pesta idjā udju tingkat ming-
go rahian bara paska tā ikau akan
mahagae kea, djéta pesta parut
buu gendom; tinai pesta getem
toto intu lawin njelo.

23. Mahantelo dalam genep njelo

karä olo hatuä utus keton akan manaharep baun pangkahai Tuhan, Jehowa, Hatallan Israel. — (23, 17.)

24. Metoh aku maharak karä utus olo bara baum, tuntang manambing saran tanahm, maka mu-soh djaton akan mijen tanahm, sangkom ikau hagoet handak manaharep baun Jehowa, Hatallam, mahantelo dalam idjä njelo.

25. Dahan parapah, idjä iluput akangku, äla mäwoie dengan talo iragi; parapali awang injambalih iutu pesta paska äla akan melai bara malem palus andau tinai.

26. Parut bua tanam idjä solake patut imbitm tamä human Jehowa, Hatallam. Äla ikau mananak anak kambing tabiri bapan djohontusun indue.

27. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Surat karä augh toh: krana tumon augh djetoh aku djari manampa djangji akam, tuntang akan Israel.

28. Maka ia melai hetä dengan Jehowa käpat pulu andau, käpat pulu alem, tuntang katahin tä ia djaton kuman tepong, djaton mi-hop danum; maka Jehowa manintik huang duä kabintap batu tä augh djangji, sapulu kabawak prentah tä.

III. — 29. Djadi, amon Moses mohon bara bukit Sinai, (batu duä kabintap äka surat djangji tä imbing Moses intu lengae, metoh ia mohon bara bukit,) tä maka Moses djaton katawan, pupus baue manjangkowong, awi Tuhan djari hakotak dengae.

30. Maka sana Aaron tuntang sakarä olo Israel manampajah Moses, itä! pupus baue manjangko-

wong, tagal tä olo tä mikäh manggapi ia.

31. Tä Moses mantehau äwen, palus Aaron tuntang karä mantir olo arä mules naharep ia, tuntang Moses hakotak dengan äwen.

32. Limbah tä sakarä olo Israel manggapi kea, tuntaug ia manjoho olo tä talo handiai, awang djari injoho Jehowa ia hundjun bukit Sinai.

33. Limbah Moses terai hakotak dengan olo, ia manjandurong baue hapan benang.

34. Tapi amon Moses tamä manaharep baun Jehowa, mangat hakotak dengae, tä ia muap sanduronge tä, sampai ia blua tinai. Tuntang amon ia blua, maka ia masuman akan olo Israel talo awang djari imetäh intu ia.

35. Tä olo Israel mitä baun Moses, pupus baue manjangkowong: tä Moses manjandurong baue tinai, sampai ia tamä tinai, mangat hakotak dengan Tuhan.

BAGI 35.

I. Prentah tahuu andau sabat; II. tahuu parapahé. III. Tukang idjä akan manampa tingkap Hatalla.

I. — 1. Maka Moses manjoho hapus utus olo Israel hapumpong, tuntang ia hamauh dengan äwen: Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa, uka keton manumon tä.

2. Kadjahawen andau keton akan bagawi, tapi andau udju haga rasirasili, mandjadi sabat, andau malajan huang Jehowa; genep olo, idjä bagawi andau tä, akan impatäi. — (20, 8.)

3. Äla keton mantokan apui

huang karä human keton intu andau sabat.

II.—4. Tinai Moses hakotak dengan hapus utus olo Israel, koae: Djetoh augh, idjä djari imetah Jehowa, koae:—(25, 2.)

5. Duan bara sama arep keton parapah akan Jehowa, genep biti idjä pahias atäie akan manenga perapah tä: bulau, salaka, tam-baga;

6. Tinai benang biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos; tinai be-nang bulun kambing;

7. Upak tabiri idjä intjalap ba-handang, upak hangkulih, kaju-sitim;

8. Undus akan sumbo, tako mangat ewaue indu bakal minjak kasai, tinai karä ampin garo;

9. Batu sardoniks, tinai batu barega akan tampatok badju pu-kon imam hai, tuntang akan oto-katen pangkate.

10. Maka sakarä olo pintar baris keton akan manalih, mandohop ma-nampa talo handiai, idjä djari injo-ho Jehowa;

11. Iä tä: äka brasih, tingkape tuntang lalangite, kawite, papae, habantange, torose tuntang paie;

12. Pati tuntang pikule, pada-dusanasi tuntang dinding helat;

13. Medja tuntang pikule, tinai karä ramoe, tinai tepong tempajah,

14. Tantahan sumbo hapan mam-plawa, tuntang ramoe, karä du-lange, tinai undus akan sumbo tä;

15. Mesbeh äka hagaro, tuntang pikule, minjak kasai, guro idjä mangat ewaue, dinding-atep idjä intu bauntonggang äka Hatalla.

16. Mesbeh parapah awang ing-ahu, tuntang krawang tambaga idjä intu hetä, kajupikule, tun-

tang karä ramoe; äka panjaup tun-tang paie;

17. Dindingbenang akan paran-taran, torose tuntang paie, tinai dindingatep akan bauntonggang parantaran;

18. Pakun äka Hatalla, tinai pakun parantarae, tuntang tali djantare;

19. Pakaian-pangkat hapan ma-lalus gawi hong äka brasih, pa-kaian imam Aaron idjä brasih, tun-tang pakaian anake, idjä akan hapaе malalus gawin imam.

20. Tä maka hapus utus olo Is-rael hagoet bara baun Moses.

21. Palus olo handiai, idjä inan-tiring atäie tuntang idjä impahias awi rogh, aton dumah, mimbit parapah tä akan Jehowa, hapa manampa tingkap panjupa, tun-tang hapa sombajang hetä, tinai akan pakaian awang brasih;

22. Bawi hatuä, olo handiai idjä pahias atäie, aton dumah mimbit kantjingdjambul, suwang, tisin, panding, tuntang ramo bulau be-ken: olo handiai idjä bara bulau, manandjungan tä mandjadi parapa-he akan Jehowa.

23. Tiuai elo handiai idjä mina lawai biru, ungu, bahandang, tun-tang lawai pista baputi awang la-mos, tinai benang bulun kambing, tuntang upak tabiri idjä intjalap bahandang, tuntang upak hang-kulih, maka iä mimbit djettä.

24. Tinai olo idjä mina salaka atawa tambaga, mimbit manan-djungan tä mandjadi parapahe akan Jehowa; tinai idjä mina kaju si-tim mimbit tä, hapa manampa karä ramon sombajang.

25. Maka sakarä olo bawi idjä patjäh palus manantang, balalu mimbit talo idjä djari inantange,

benang idjā biru, ungu tantang bahandang lawaie, hawoi lawai pista batuputti idjā lamos.

26. Tinai karā olo bawi, idjā patjāh gawi djetā, tuntang idjā pahias atāie, aton manantang bulun kambing.

27. Maka karā mantir mimbit batu sardoniks, tinai batu barega akan tampatok badju puko tun-tang oto;

28. Tinai talo mangat ewaue, undus akan sumbo, tinai akan minjak kasai, tuntang talo mangat ewaue akan garo.

29. Bawi hatuā, olo Israel handiai, idjā pahias atāie, mimbit parapah akan Jehowa, akan karā ampin gawi tā, idjā djari imetah Jehowa Moses manampae.

III. --- 30. Limbah tā koan Moses dengan olo Israel: Itā, Jehowa djari mambaris, haiak manjewut njambiti arae, Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, olo hamputan Ju-da. --- (21, 2.)

31. Rogh Hatalla djari manjuang iā dengan kapintar, kaapik tun-tang kaharati huang karā ampin gawie;

32. Mangat iā tau mangarangka karā ampin gawi awang buah, ha-pan nguan bulau, salaka, tambaga;

33. Hapan mukir mogo batu ber-ega, tuntang mangkepan tampa-toek, tinai mukir kaju, hapan ma-nampa karā ampin gawi alualus.

34. Hatalla djari mamatoh atāie kea madjar olo beken; Hatalla djari mamatoh iā tuntang Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan.

35. Iā djari manjuang atāie awen dus tā dengan kapintar, mangat manampa karā ampin gawi alualus, mukir mangarinda, manantang haiak manjulam benang idjā biru, ungu,

bahandang lawaie, hawoi lawai pista batuputti idjā lamos, mangat olo tā patjāh manampa sepsimpan ampin gawi, tuntang tau mangaragka karā ampin gawi alualus.

BAGI 36.

I. Olo arā pahias mimbit kutoh parapah.
II. Tingkap Hatalla inanapa olo.

I. — 1. Tā maka Besaleel awen dus Aholiab manampara mangkat gawie tumon karā petah Jehowa, tuntang karā olo idjā pintar atāie, idjā djari inenga Jehowa kapintar tuntang kaharati acae, mangat iā apik manampa karā ampin ramon sombjang hong kaleka brasih.

2. Krans Moses djari manduan Besaleel awen dus Aholiab, tun-tang karā olo idjā pintar atāie, idjā djari injuang Hatalla atāie dengan kapintar, olo handiai idjā kabuaté pahias atāie, mangat omba tamā gawi tā, uka nguan djetā.

3. Ewen tā manjambut bara Moses karā talo parapah tā, idjā djari imbit olo Israel akan karā ramon sombjang hong kaleka brasih, mangat iā nguan tā; maka magon hantā geneb handjewu olo pahias mimbit parapah acae.

4. Tagal tā sakarā olo pintar, idjā mawi karā ramon kaleka brasih, karā tukang idjā hakabeken talo iawie, lepah manalih,

5. Sambil hamauh dengan Moses, koae: Olo mimbit pahalau arā, malabien bara karā talo idjā inampa, idjā djari injoho Jehowa ikāi mawie.

6. Tā Moses manjoho olo baua-uar hapus ūka olo bapodok, koae: Bawi hatuā uras akan terai bewāi, ūla mandaliange tinai idjā indu pa-

napahe akan, kaleka brasih. Kalotä do arä impatendä mimbit talo tinai.

7. Krana, djari ombet, karä bakal sakarä, ramo awang akan iawi, tinai labien haream.

II.—8. Maka awang idjä kapala pintar baris olo,—idjä ombo gawi tå, manampa tingkap Hatalla hapan sapulu kadäräh benang, benang la-wiae pista batupi awang lamos, tinai hwaie biru, ungu, bahandang; bin-tik Kerubim ogoogo djari injulam hetä. —(26,1.)

9. Kapandjang idjä kadäräh duä pulu hanja hasa, tuntang kalombahe äpat hasa, makä karä därahe tå uras ukur idjä bewäi:

10. Maka iä manontong karä dä-rahe tå malimä malimä, mandjadi duä kadinding.

11. Limbah tå iä manampa pindinge biru intu balun saran genep dinding, intu äka djeope.

12. Malimä pulu, pindinge inampae intu balun saran genep dinding, maka karä pindinge tå hatandipah hong dinding duäduä.

13. Tinai iä manampa limä pulu kawite bulau, palus mangawit mandjeop dinding idjä tå dengan kolae, hapan kawit djetä; uka mandjadi akan idjä katingkap.

14. Tinai iä manampa benang bu-lun kambing, hapan malapis tingkap äka Hatalla; sawalas kadäräh indu bakal, djetä.

15. Kapandjang idjä kadäräh telo pulu hasa, tinai kalombahe äpat hasa, sawalas kadäräh tå uras ukur idjä bewäi.

16. Maka iä manontong limä ka-däräh mandjadi idjä kadinding, tinai djahawen mandjadi, idjä kea.

17. Tinai iä manampa malimä pulu pindinge intu saran dinding duäduä; intu äka djeope.

18. Tuntang iä manampa kawite tambaga limä pulu kea, hapa mandjeop dinding duäduä tå, mandjadi akan idjä katingkap.

19. Limbah tå iä manampa la-langit tingkap tå upak tabiri, idjä intjalap bahandang, ambo djetä tinai lanagit upak hangkulih.

20. Tinai iä manampa papan kaju sitim kea akan randingan äka Ha-talla.

21. Kapandjang papan tå sapulu hasa, tinai tangah duä hasa kalombahé.

22. Genep papan mandua mandua panggutie, sama kadjarange; tumon tå karä papan äka Hatalla tå.

23. Maka iä matoh karä papan äka Hatalla, duä pulu kabindang akan hila salatan.

24. Tuntang iä manampa äpat pulu paie salaka akan duä pulu papan tå, mandua mandua paie akan genep papan, äka adjok pang-gutie.

25. Tinai iä manampa duä pulu papan kea akan hila silan äka Hatalla, hila utara;

26. Tuntang äpat pulu paie sala-ka, mandua mandua paie akan idjä kapapan.

27. Maka intu silan äka Hatalla hila barat iä manampa djahawen papan.

28. Tinai iä manampa mandua mandua papan akan puting äka Hatalla.

29. Papan djetä irasok bara liwa palus ngambo, maka intu ngambo djetä injaluang hapan bulau. Tu-mon tå iä mawi tå hapamontong;

30. Djadi hanja papan idjä kalotä, tuntang djahawenwalas paie salaka, mandua paie akan idjä kapapan.

31. Tinai iä manampa habantange

kaju sitim, limä habantang akan papan idjä silan äka Hatalla;

32. Tinai limä kea habantange akan papan idjä hila silae, tuntang limä kea akan hila barat äka Hatalla.

33. Maka iä manampa habantange idjä bentenge tä tanggar benteng karä papan, buah bara pontonge palus tapakae pontonge.

34. Iä mananggalong karä papan tä dengan bulau, tinai karä saluange, äka adjok habantange, bulau kea, habantange tä kea inanggalonge bulau.

35. Limbah tä iä manampa dingding-atep, benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos, idjä iogo tantange, tuntang sulam bintik Kerubim.

36. Maka iä mawi akan djetä äpat torose kaju sitim, mananggalong tä dengan bulau, kawite bulau kea, tinai iä manoang salaka akan paie äpat.

37. Tinai intu bauntonggang tingkap tä iä manampa stepe, benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie häwoi lawai pista baputi idjä lamos, idjä injulam olo.

38. Maka iä manampa akan djetä limä torose tuntang kawite, palus mananggalong takoloke tuntang habantange idjä hetä dengan bulau; baya paie limälimä tä tambaga.

BAGI 37.

Olo manampa patin-djandji, medja, tantahan sumbo, mesbeh äka hagaro, minjak kasai tuntang garo.

1. Tinai Besaleel manampa patin-djandji tä kaju sitim, kapan-

djange tangah telo hasa, kabukae tangah duä hasa, kagantonge tangah duä hasa kea. — (25, 10.)

2. Iä mananggalonge huange ruare hapan bulau brasih, tinai iä mawi kambang bulau hakaliling hundjue;

3. Tuntang manoang äpat kabangkang saluange bulau, akan äpat putinge, mangat duä kabangkang saluange hila pontong pati, tinai duä kabangkang hila pontonge.

4. Tinai iä manampa pikule kaju sitim, mananggalong tä dengan bulau.

5. Iä madjok pikule huang saluange tä, idjä hapamontong pati, hapan mamikul ejetü.

6. Tinai iä manampa kea padadusan-asi, uras bulau brasih; tangah telo hasa kapandjange, kalombahe tangah duä hasa.

7. Tinai iä manampa duä Kerubim, bulau masak, idjä lembut hapamontong, haradjur gawin sindä tampae dengan padadusanasi tä.

8. Idjä Kerub lembut poatenge, tinai idjä hila pontonge, bara gawin sindä padadusanasi tä kea Kerubim lembut hapamontong hetä.

9. Maka Kerubim tä hambirang palapase kangambo, mangadjang padadusanasi tä dengan palapase, ules baeue hataharep njambau padadusanasi.

10. Tinai iä manampa medja kaju sitim, kapandjange duä hasa, kalombahe idjä hasa, kagantonge tangah duä hasa.

11. Iä mananggalong tä hapan bulau brasih, tuntang iä mawi kambang bulau hakaliling hundjue.

12. Iä manampa kea hakaliling hetä apake kalombah lokap, tun-

tang mawi kambang bulau hakaling apeke tä.

13. Iä manoang kea äpat kabangkang saluang bulau akan medja, mampaleket saluange tä darah äpat putinge äka paie äpat.

14. Saluange tä rantep dengan apeke, indu äka adjok pikule, hapan mamikul medja.

15. Iä manampa kea pikule, kaju sitim, sambil mananggalong tä dengan bulau, mangat medja imikul hapan djetä.

16. Tinai bulau brasih kea inampae akan karä ramon medja, pinggan lombah, dadupa hapan hagaro, kasa tuntang sansiri hapan maluput pampah talo ihop.

17. Tinai iä manampa kea tantahan sumbo bulau brasih awang masak, batange, sarampange, dulange, pusee tuntang kambange, haradjur gawin sindä bewäi tampae. — (25, 31.)

18. Djahawen sarampange manjangking hasansila tantahan sumbo, manelomanelo sarampange intu idja kabapak.

19. Intu genepe sarampange tä tele dulang susabo, kilau ampin bua saked, tuntang pusoe tinai kambange, tumon tä intu sarampange djahawehawen tä, idja manjangking bara tantahan sumbo.

20. Maka intu batang tantahae aton äpat dulang sumbo, kilau bua saked ampie, tantang pusoe, tinai kambange.

21. Maka sarampange djahawen tä, idja manjangking intu tantahan sumbo, djetä manduä manduä lembat bara puso idja upoe.

22. Maka pusoe tuntang serampange idja intu tantahan tä, hapus tä uras haradjur gawin sindä tampae, bulau brasih awang masak.

23. Tinai iä manampa udju sa-rangan palita, tuntang guntinge, sangkulep pambelepe, uras bulau brasih.

24. Sapikul bulau brasih inampae akan djetä tuntang karä ramoe.

25. Maka mesbeh äka hagaro inampae kaju sitim; kamboe idja hasa, kalombahe idja hasa, djadi lapak häpat, tapi kagantonge dua hasa; pampange tä gawin sindä haradjur tampae. — (30, 1.)

26. Iä mananggalong djetä deng-an bulau brasih, bitie, papare hakakiling, tuntang pampange, tinai iä manampa kambang bulau hakaliling hetä.

27. Iä manampa kea dua kabangkang saluang bulau, maleket tä hasansila penda kambang tä, darah putinge, djetä akan äka adjok pikule, hapan mamikul mesbeh.

28. Kajupikule tä inampas kaju sitim, tuntang mananggalong tä hapan bulau.

29. Tinai iä manampa minjak kasi idja brasih tä, tuntang garo, talo mangat ewaue idja kapala bahalap, tamon kaapik takang tamba.

BAGI 38.

I. Mesbeh äka parapah awang ingähu, äka pavajeup tuntang parantarn tingkap inampa. II. Karä bufau, salaka tuntang tambaga, idja djari hapan olo akan gawi tä.

I.—1. Tinai iä manampa mesbeh äka parapah awang ingähu, kaju sitim, kapandjange limä hasa, kabnkae limä hasa kea, djetä lapak häpat, maka kagantonge telo hasa. — (27, 1.)

2. Tuntang iä mawi pampange

intu äpat putinge, haradjur tam-pae gawin sindä; iä mananggalong djeta dengan tambaga.

3. Tinai iä manampa karti ramon mesbeh tä kea, kabalin kawo, sendok kawo, sangkon daha, simpang, dadupa, karä ramo tä inampae uras tambaga.

4. Tinai iä manampa krawang tambaga hadjandjala akan mesbeh tä, idja akan helat mesbeh dengan katile, bara liwa mandas benteng mesbeh.

5. Tuntang - iä manoang äpat kabangkang saluange, maleket tä intu äpat puting krawang tambaga, indu äka adjok pikule.

6. Iä manampa kea pikule kaju sitim, sambil mananggalong tä hapan tambaga;

7. Palus madjok pikule tä huang saluange hapamontong mesbeh, mangat mesbeh imikul hapan djetä; papan inampae akan mesbeh tä salembang, baja papare bewäi.

8. Tinai iä manampa äka panjaup tambaga, tuntang paie tambaga, tambagan saramin olo bawi, idja pudji hapumpong intu bauntonggang tingkap-panjupa.

9. Tinai iä manampa parantaran tingkap tä; intu hila salatan iä maninding tä hapan benang pista baputi idja lamos, pandjang saratus hasa. — (27, 9.)

10. Duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga, tapi kawit toros tä tuntang habantange salaka.

11. Tumon tä kea hila utara inindinge pandjang saratus hasa, tuntang mawi duä pulu torose tambaga, tuntang paie tambaga kea, tapi kawit torose tuntang habantange inampae salaka.

12. Maka hila barat inindinge limä pulu hasa, tinai iä manampa

sapulu torose tuntang sapulu paie, kawite tuntang habantange salaka.

13. Maka hila timor parantaran tä limä pulu hasa kea kalombahe.

14. Maka iä maninding hetä limäwalas hasa intu silan panampoke, tuntang telo torose, tinai telo paie.

15. Tinai panampoke hila silae iä manindinge kea limäwalas hasa kalombahe, tuntang telo torose, tinai telo paie, djadfi hasansila bauntonggang parantaran sama kalombahe dindinge.

16. Karä dinding parantaran tä hakaliling uras benang pista baputi idja lamos.

17. Karä pain torose tä uras tambaga, tapi karä kawit torose, tuntang habantange uras salaka, tinai takolok torose inanggalong salaka kea, djeta iradjur dengan kolae hakaliling awi habantange salaka.

18. Maka benangatep bauntonggang parantaran injulam olo, benang biru, ungu, bahandang lawiae, häwoi lawai pista baputi idja lamos, duä pulu hasa kamboe, limä hasa kagantonge, tumon ukur benang dinding.

19. Aton äpat torose tuntang paie tambaga, tapi kawite salaka, tanggalong takoloke tuntang habantange salaka kea.

20. Maka karä pakun tingkap tä tuntang pakun parantaran tingkap hakakiling uras tambaga.

II.—21. Djetoh djumalah karä parapah, talo panenga akan äka Hatalla, idja djari tamä surat itong, idja ngantawani olo Lewi, tumon prentah Moses; Itamar, anak imam Aaron, akan mariksa surat tä.

22. Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, olo hamputan Juda, djari

manampa talo handiai tā, idjā injohlo Jehowā Moses;

23. Ewen, dñā. Aholiab, anak Abisamagh, olo hamputan Daz, tukang topo idjā apik mukir manjulam, tuntang patjāh manantang benang, biru, ungu, bahandang lawiae, hawoi lawai pista baputi idjā lamos.

24. Maka djumalah karā bulau idjā djari inampa tukang akan kari ramon kaleka brasih, djetā bulau idjā inandjungan inenga, olo akan parapahe, karāe duā pulu, djalatjen pikul, tinai udju ratus telo pulu sekel, tumon batang sekeltā, idjā hong aka brasih.

25. Maka djumalah karā salaka, tjetjāh bāra olo ari, karāe saratus pikul, tinai sakojan udju ratus udju pulu limā sekel, tumon batang sekeltā, idjā hong aka brasih.

26. Genep takoloke buah idjā beka, djetā satangah sekel, tumon batang sekel, idjā hong aka brasih; djetā induan olo bāra, genepe bith idjā tamā issi, idjā duā pulu njelo amure, tuntang awang bakas bāra, tā, iā, tā djahawen, ratus kojan tinai telo kojan limā ratus limā pulu bisi karāe,

27. Saratus pikul salaka, tā ino ang olo akan, karā pain aka brasih, tuntang pain dingding, idjā intu baum kaleka idjā brasih haljai; akan saratus pain tā saratus kea pikul salaka, djadi sapikul akan idjā kapai.

28. Maka sakojan udju ratus udju pulu limā sekel silaka tā inampa olo akan kari kawit torose, tanggalong takoloke, tuntang labantange.

29. Maka karā tambaga idjā djari inandjungan olo indu parapahe,

karāe udju pulu pikul, tina i duā kojan spat ratus sekel.

30. Djetā inatpae akan pain toros blawang tingkap aka panjopa, tuntang mesbel tambaga, tinai krawang tambaga idjā intu hetū, tuntang karā ramon mesbel tā.

31. Tinai pain toros parantaran hakaliling, pain toros aka blawang parantaran, tinai karā pakun tingkap Hatalla, tuntang kari pakun parantaran, idjā mangaliling tingkap tā.

— BAGI, 39.

I. Pakaian imam inampa olo. II. Karā ramon sombajang tā ipdjuluk akan Moses.

I.—1. Tinai olo tā manampa pakaian pangkat imam, hinggaip malalus gawi hong kaleka brasih. benang biru, ungu, bahandang lawiae; iā manampa pakaian brasih tā akan Aaron, tumon Jehowa djari manjohlo Moses. (28, 4.)

2. Maka iā manampa badju-puko tā, tumon loh: iā mauduan bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista baputi idjā lamos.

3. Maka iā manasal mampānipes bulau tā habintap habintap, manantan, bintape akan renda, mangat djetā tau inantang iogo hasangkelang lawai biru, ungu, bahandang, tuntang lawai pista baputi idjā lamos.

4. Djetā aton tandjut baha sansila, aka djeope.

5. Tinai petenge, idjā haradjur gawin sindū tampae dengan badju tā, inantang olo mapike sama matjame, hapan renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tuntang lawai pista baputi idjā lamos, tumon petah Jehowa intu Moses.

6. Iä nguan batu oniks duä kabawak tä kea, ingumpang bulau; hetä iä mukir aran anak Israel, kilau ukir tjatjak;
7. Tuntang mingkes tä intu sapan bahan badju-puko, akan batu inampingat tahu olo Israel, tumon petäh Jehowa intu Moses.
8. Tinai iä manampa oto pangkat, ogo haliae tamiae, sama matja-me dengan badju-puko, renda bulau, biru, ungu, bahandang tuntang pista baputi idjä lamos lawaie.
9. Oto tä lapak häpat, lapis duä, kamboe kalombahe idjä gawang.
10. Iä manampatok tä hapan äpat kapasang batu barega; hong pasang idjä solake tä: sardis, topas, amaragd.
11. Pasang idjä duä: rubim, sapir, hintan.
12. Pasang idjä teko: opal, aghat, ametist.
13. Tinai pasang idjä äpat: tirkis, oniks, jaspis. Karä batu tä uras ingumpang bulau.
14. Karä batu tä duäwalas; aran karä anak Israel djari iukir hetä midjämijä aerae intu idjä; batu tä djari iretä tumon duäwalas hamputan olo Israel.
15. Tinai iä manampa akan oto tä duä karinting rantai bulau ndurut kea, bulau brasih, idjä sama sama kamboe.
16. Tinai iä manampa duä kantjing bulau, tuntang duä tisin bulau; iä mina tisin duä tä intu puting oto duäduä hila ngambo.
17. Tuntang manjangkawilan duä karinting rantai bulau ndurut tä intu tisin duä, idjä intu puting oto.
18. Tapi pontong duä karinting rantai bulau ndurut injangkawilae intu kantjing duäduä, mangantjing tä intu tandjut bahan badju-puko, hila baue.
19. Tinai iä manampa duä kabingkai tisin balau beken hindai, idjä ingkepae intu duä puting oto silae, hila huange, idjä rantep badju-puko.
20. Tuntang iä manampa duä kabingkai tisan bulau beken tinai, sambil mangkepan djetä hasansila badju-puko, hila balikate intu penda katiake, ambo petang badju-puko;
21. Palus manandjut tisin oto tä dengan tisin badju-puko, hapan tali biru, mangat djetä leket intu peteng idjä alus, idjä hong badju-puko tä, belä oto tä hapisah dengan badju-puko, tumon petäh Jehowa intu Moses.
22. Tinai iä manampa badju pandjang akan huang badju-puko, djetä uras lawai biru, tantange gawin djari.
23. Lowang ujate aton bentoke, kilau lowang karungkong, lowange tä hapalimping hakaliling, belä djetä barabit.
24. Intu hapus palimping hila ngiwae iä manampa tahutoe, kilau ampin bua dalima, lawai biru, ungu tuntang bahaudang.
25. Iä manampa garanohing balau brasih kea, hapus palimping liwa badju pandjang ti iä mangkepae, hasangkelang garanohing tä dengan ampin bua dalima.
26. Omabet garanohing, ombet ampin bua dalima, tinai garanohing, tinai ampin bua dalima, kalotä hapus palimping liwa badju pandjang hakaliling, mangat iman hapan tä kahum malalus gawie, tumon petäh Jehowa intu Moses.
27. Tinai iä manantang badju pandjang benang pista baputi idjä lamos, akan Aaron äwen hanak.

28. Tinai ia manampa saruban benang pista batupi idjä lamos, tuntang angkol kabuagas, benang pista batupi idjä lamos, tinai sara-var puko benang pista batupi idjä lamos.

29. Tinai taliwanang, idjä inantang lawai pista batupi, idjä lamos, tuntang lawai biru, ungu, bahan-dang, idjä injulam, tumon petah Jehowa intu Moses.

30. Tinai ia manampa bintap buku, makota karasih ts, tumon olo mukir tjatjak ia mukir hetä bawak augh toh: Karash Jehowa.

31. Tuntang ia mangkepan tali biru hetä, hapan manandjute hun-djun saruban, tamsa petah Jehowa intu Moses.

II.—32. Tumon ts karä ramon ia Hatalla, tingkap-panjupa ts, djari hapus; olo Israel djari mahapus talo handiai ts tumon Jehowa djari zamatéh Moses.

33. Limbah ts ia magah kaleka Hatalla akan Moses, tingkap ts tuntang karä ramoe, kawite, papae, habantange, torose tuntang paie;

34. Lelarigit upak tabiri idjä in-tjak bahandang, lalangit upak hangkulih, tinai dindung ia idjä brasih haliae;

35. Patin-djandji, kaju-pikule, tantang padachusamasi;

36. Medja ts, karä ramoe tuntang tepong tampajah;

37. Tantahan sumbo bulau brasih, tuntang sarangan palitae, idjä akan ingkepan hetä, tinai karü ramoe, tuntang undus akan sumbo;

38. Mesbeh idjä inanggalong bulau, minjak kasai, garo talo mangat ewaeue, benang-atep bauntonggang tingkap;

39. Mesbeh idjä ingalukup tambaga, krawang tambaga idjä intu

hetä, kaju-pikule tuntang karä ramoe, ia panjaup tuntang paie:

40. Karä dinding parantaran, torose, paie tuntang benang-atep bauntonggang parantaran, karä tali djantare tuntang pakue; tinai karä ramo idjä hapan huang ia Hatalla, hong tingkap-panjupa ts;

41. Karä pakaian pangkat, hapan sombajeng huang kaleka brasih; pakaian brasih akan imam Aaron, tinai pakaian anake, idjä akan hapee malus gawin imam.

42. Tamon karä petah Jehowa intu Moses olo Israel djari mahapus kara gawi ts samandai.

43. Maka Moses manjengok karä talo inampa ts; itä! olo djari manampae tumon karü petah Jehowa. Ts, maka Moses mamberkat äwen ts.

BAGI 40.

I. Tingkap Hatalla impendeng. II. Kähim Hatalla mohon akan hetä.

I.—1. Tinai Jehowa haauuh dengan Moses, koae:

2. Andau idjä, bulan idjä solake, ikau akan mampendeng kaleka melai ain Hatalla, tingkap-panjupa ts.

3. Ikau akan mina hetä patin-djandji, ngandjungäm pati ts hapan dinding benang.

4. Limbah ts tamahan medja hetä, atoh karä ramoe intu hundjue; tinai tamahan hetä tantahan sumbo, kepan karä dulange hetä.

5. Limbah ts ina mesbeh bulau, ia hagaro, tandipah patin-djandji, limbah ts kepan benang-atep intu bauntonggang kaleka Hatalla.

6. Tinai ingkes mesbeh, ia

parapah awang ingähu, intu ruar bauntonggang tingkap-panjupa.

7. Äeka panjaup ina intu helat tingkap-panjupa dengan mesbeh tä, suang danum huange.

8. Limbah tä kepan dinding parantaran idjä hakaliling, tinai kepan benang atep intu bauntonggang parantaran.

9. Limbah tä duan minjak kasi, awi maminjak äka Hatalla tuntang ramoe handiai awang huange, hapan mamprasih djetä tuntang karä ramoe, mangat djetä akan talo brasih intu keton.

10. Awi maminjak mesbeh äka parapah awang ingähu kea, tuntang karä ramoe, prasih mesbeh tä, djetä patut brasih haliae intu keton.

11. Limbah tä awi maminjak äka panjaup, tuntang paie, hapan mamprasih djetä.

12. Tinai soho Aaron äwen hanak manggapi bauntonggang tingkap panjupa, saup äwen tä hapan da-num.

13. Tuntang kepan pakaian brasih tä intu Aaron, tinai awi maminjak iä, hapan mamprasih iä, mangat iä iangkat mandjadi imam akangku.

14. Soho karä anake kea manggapi, palus kepan pakaiae intu iä.

15. Tinai awi maminjak äwen tä, kilau ikau djari maminjak bapae, mangat äwen tä iangkat mandjadi imam akangku. Maka awi äwen tä iminjak kalotä, pangkat imam tä mandjadi acae palus katatahi, palus karä panakae.

16. Maka Moses malalus karä gawi tä tumon petäh Jehowa intu iä.

17. Djadi bulan idjä solake, njelo duä, andau idjä solake, maka äka Hatalla impendeng.

18. Krana Moses mampendeng äka Hatalla; iä mingkes paie, tuntang mampendeng papae, tinai mangkepan habantange hetä, sambil mampendeng karä torose.

19. Iä mambirang tingkap benang intu hundjun äka Hatalla, iä mangkepan lalangit idjä hundjun tingkap, tumon petäh Jehowa intu Moses.

20. Tinai iä manduan surat djan-dji, sambil mina tä huang pati, haiak madjok pikule intu balikat pati, palus mingkes padadusanasi intu hundjun pati.

21. Limbah tä iä manamäan pati tä huang äka Hatalla, tuntang mangkepan maniring dinding tandipah pati, hapan mangandjungen tä, tumon petäh Jehowa intu Moses.

22. Iä mingkes medja kea huang tingkap panjupa, intu balikat äka Hatalla hila utara, intu ruar dinding-helat tä;

23. Tuntang matoh karä tepong hetä, idjä haradjur intu taharep Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses.

24. Iä mingkes tantahan sumbo kea huang tingkap panjupa, budjur tandipah medja tä, intu balikat äka Hatalla hila salatan.

25. Tinai iä manotong karä sumbo intu baun Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses.

26. Tinai iä mingkes mesbeh bu-lau tä huang tingkap panjupa, to-kep dinding helat;

27. Haiak manotong garo hetä, talo mangat ewaue, tumon petäh Jehowa intu Moses.

28. Iä mangkepan benang-atep kea intu bauntonggang äka Hatalla.

29. Tinai iä mina mesbeh, äka parapah awang ingähu, intu ruar

bauntonggang äka Hatalla, tingkap panjupa tä, haiak maluput intu hundjue parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tumon petäh Jehovah intu Moses.

30. Iä mingkes äka panjaup kea intu helat tingkap panjupa dengan mesbeh, tuntang manjuang danum huange hapan manjaup.

31. Tä Moses tuntang Aaron äwen hanak manjaup pai lengëe hetä.

32. Genep tamä tingkap panjupa, genep manggapi mesbeh, maka äwen tä akan manjaup arepe hetä, tumon petäh Jehovah intu Moses.

33. Iä mampendeng dinding parantaran kea, idjä hakaliling äka Hatalla tuntang mesbeh tä, tuntang mangkepan benang-atep bauntonggang parantaran; tumon tä Moses mehapus karä gawi tä.

II.—34. Tä, maka botop baunandan tä manjangkulep tingkap panjupa, kahain Jehovah manjuang kaleka Hatalla.

35. Sampai Moses djaton tau tamä tingkap-panjupa, basa botop baunandau melai hetä, tuntang kahain Jehovah manjuang kaleka Hatalla.

36. Maka haradjur katahin panggoete tä, amon botop baunandau mandai bara äka Hatalla, tä olo Israel harikas. — (13, 21.)

37. Tapi katahin baunandau djaton mandai, olo tä djaton hagoet, sampai andau djetä mandai tinai.

38. Krana handau botop baunandau ain Jehovah melai hundjun äka Hatalla, amon hamalem djeta mandjadi kilau apui, intu baun sakarä olo Israel, katahin panggoete.

SURAT MOSES IDJÆ TELO, IDJÆ BAGARÆ

LEWITIKUS.

(SURAT IMAM.)

BAGI 1.

Prentah tahuu parapah awang ingähu.

1. Maka Jehovah mangahau Moses, tuntang hakotak dengae bara huang tingkap-panjupa, koae:

2. Hakotak dengan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: djaka idjä biti keton handak maluput parapah akan Jehovah, duan meton keton, sapi atawa kambing tabiri.

3. Djaka olo handak mimbit sapi indu parapahé awang ingähu, maka iä akan mintih sapi hatue tabelia idjä tinduh; intu bauntonggang tingkap panjupa iä akan maluput tä tuntang kahias atäie, intu baun Jehovah.

4. Iä akan mandanan lengëe hundjun takolok talo parapahé awang ingähu tä, nakara parapahé tä inarima, hapan manjapan iä.

5. Limbah tä iä akan manjam-

LEW. 1.

balih sapi tabela tā intu baun Jehowa, maka anak Aaron, imam tā, akan mimbit dahae, mambirik djeta hakaliling intu mesbeh tā, idjā tokép tandipah bauntonggang tingkap panjupa.

6. Limbah tā iā akan mupak talo parapah awang ingāhu tā, balalu manangkal djeta.

7. Maka anak Aaron, imam tā, akan mantokan apui intu hundjun mesbeh, sambil mamandok kaju intu hundjue.

8. Tinai anak Aaron, imam tā, akan mandak tangkale tā, tuntang takoloke dengan enjake, akan hundjun kaju, pandok apui hong mesbeh tā.

9. Tapi karā ramon knaie tun-tang sapake akan ienjau helo hapan danum, limbah tā imam akan manusul karā talo tā intu hundjun mesbeh; djeta indu parapah awang ingāhu, parapah apui, indu mangat ewaue akan Jehowa.

10. Amon olo handak mimbit meto korik, kambing atawa tabiri, indu parapah awang ingāhu, maka iā akan manduan hatuae tabela idjā tinduh.

11. Iā akan manjambalih djeta balikat mesbeh hila utara, intu baun Jehowa; maka anak Aaron imam tā, akan mambirik dahae hakaliling intu mesbeh tā.

12. Limbah tā iā akan manangkal djeta, tuntang takoloke, enjake; maka imam akan mandak talo tā akan hundjun kaju pandok apui hong mesbeh tā.

13. Tapi karā ramon knaie tun-tang sapake akan ienjau helo hapan danum; limbah tā imam akan maluput talo handiai tā, manusul djeta intu hundjun mesbeh; djeta indu parapah awang ingāhu, parapah

apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

14. Tinai amon olo handak mimbit burong indu parapah awang ingāhu akan Jehowa, maka iā akan manduan burong kuku, atawa anak burong dara.

15. Maka imam akan manjampai tā akan mesbeh, sambil mamitjik takoloke hapan siloe, mangat djeta inusal intu hundjun mesbeh, maka dahae ihartise helo intu saran mesbeh.

16. Tapi bungkoke tuntang bulue patut inganae, indjakahe darah mesbeh, hila timor, aka tawon karti kawo.

17. Tinai iā akan manatas likute intu helat palapase, tapi ūla palus basila; limbah tā imam akan manusul tā hong mesbeh, intu hundjun kaju pandok; djeta indu parapah idjā ingāhu, parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

BAGI 2.

Prentah tahu parapah indu kinan.

1. Tinai amon olo handak maluput parapah indu kinan akan Jehowa, maka iā akan mimbit tunek tepong, manusuh undus hundjue, haiak mingkes garo hundjue.

2. Iā patut mimbit djeta akan anak Aaron, imam tā; maka imam akan manduan idjā karakop tunek tepong tā tuntang unduse, tuntang karā garo; balalan imam akan manusul parapah mampingat tahu olo tā hundjun mesbeh; djeta parapah apui, indu mangat ewaue akan Jehowa.

3. Maka tisan parapah indu ki-

nan tä akan bagin Aaron äwen hanak; djetä talo brasih haliae, bagin parapah apui ain Jehowa.

4. Amon keton handak mimbit talo injumap hong tannur akan parapah indu kinan, maka imbit roti idjä djaton iragi, idjä inampa hapan tunek tepong häwoi undus, tinai sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus.

5. Amon keton handak mimbit akan parapah indu kinan talo awang djaru impakasak hong rindjing, duan talo awang inampa hapan tunek tepong idjä djaton iragi, häwoi undus;

6. Kiwak djetä, tusuh undus hundjue; maka djetä parapah indu kinan.

7. Tinai amon parapah keton talo idjä indadah hong sahsan, maka tanpa djetä hapan tunek tepong häwoi undus.

8. Maka talo parapah indu kinan, idjä djaru inampa keton tumon tä, keton indu mimbite akan Jehowa; olo indu magah tä akan imam, maka imam akan manjampai djetä akan mesbeh.

9. Limbah tä imam akan manduan bara parapah indu kinan tä, bagin parapah mampingat tahuu olo djetä, sambil manusule hundjun mesbeh; djetä parapah apui manjadi mangat ewane akan Jehowa.

10. Maka tisan parapah indu kinan tä akan bagin Aaron äwen hanak; djetä talo brasih haliae, bagin parapah apui ain Jehowa.

11. *Aela habalnt ragi manampa karu parapah indu kinan, idjä handak iluput keton akan Jehowa, krana talo idjä häwoi ragi atawa madu ala keton akan manusule indu parapah apui akan Jehowa.*

12. Djetä tan iäwoi dengan parapah parut bua, idjä akan imbit keton akan Jehowa; tapi ala talo tä sampai hundjun mesbeh, manjadi indu mangat ewane.

13. Karä talo parapah indu kinan, idjä imbit keton, keton akan munjahe; ujah djandjin Hatallan keton ala balihi dengan karä talo parapah indu kinan, idjä imbit keton; hajak karä talo parapah keton, keton akan mimbit ujah kea.

14. Tinai amon keton handak mimbit parapah indu kinan akan Jehowa hapan parut bua, maka duan tä tuntang patinge bahidjau, imaro hong apui, tuntang inepä malapise; tumon tä parapah indu kinan parut buan keton.

15. Tusuh undus hundjue, ina garo hundjue; djetä parapah alo kinan.

16. Maka imam akan manduan belahe bara talo inepä tä tuntang unduse, tuntang karä garo, akan parapah mampingat, sambil manusul djetä; djetä indu parapah apui akan Jehowa.

BAGI 3.

Prentah tahuu parapah tarimakasih.

1. Tinai amon olo handak mimbit talo indu parapah tarimakasih, amon iä mimbit sapi, barangai hatuëe bawie, maka iä akan mimbit idjä tinduh, manjampai tä intu baun Jehowa.

2. Limbah tä iä akan manduan lengëe intu takolok talo parapah, tuntang manjambalih djetä darah bauntonggang tingkap-panjupa; maka anak Aaron, imam

tä, akan mambirik dahae hakaliling intu mesbeh.

3. Limbah tä iä akan mimbit belahe parapah tarimakasih tä indu parapah apui akan Jehovah, djetä: banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang karä enjake, idjä hong badjakah knaie.

4. Tinai iä akan marampong buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe.

5. Maka anak Aaron akan manusul djetä haiak parapah awang ingähu hundjun kaju, pandok apui hong mesbeh; djetä parapah apui indu mangat ewau akan Jehovah.

6. Maka amon olo handak mimbit meto korik indu parapah tarimakasih akan Jehovah, barangai hatuë bawie, maka iä akan mimbit idjä tinduh.

7. Amon iä mimbit anak tabiri indu parapahe, maka iä akan manjampai tä intu baun Jehovah.

8. Limbah tä iä akan mandanan lengäe intu takolok talo parapahe idjä imbite, tuntang iä akan manjambalihe darah baun tingkap-panjupa; maka anak Aaron akan mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

9. Limbah tä iä akan mimbit belahe parapah tarimakasih tä indu parapah apui akan Jehovah, iä tä: sakarä enjake, hapus ikohe idjä iramponge bara tulang likute, tuntang karä banahate idjä hatampong iutu ramon knaie, tinai karä enjake idjä hong badjakah knaie;

10. Tinai buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe; talo handiai tä iä akan maramponge.

11. Maka imam akan manusule

hundjun mesbeh, mandjadi parapah akan Jehovah idjä kinan apui.

12. Maka amon parapahe tä kambing, iä akan manjampai tä intu baun Jehovah.

13. Tuntang iä akan mandanan lengäe intu hundjun takoloke, limbah tä iä akan manjambalihe darah baun tingkap-panjupa; maka anak Aaron akan mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

14. Tinai iä akan mimbit belahe talo parapah tä indu parapah apui akan Jehovah, iä tä: banahate idjä hatampong intu ramon knaie, karä enjake idjä hong badjakah knaie;

15. Tuntang buae duäduä dengan enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe, karä talo tä akan iramponge.

16. Maka imam akan manusul djetä hundjun mesbeh; djetä parapah idjä kinan apui, mandjadi mangat ewaue; sakarä enjake puna bagin Jehovah.

17. Djetä patut akan hadat keton palus katatahi, tuntang karä panakan keton huang karä äka keton melai. Enjak atawa daha äla keton akan kumae. — (1. Mos. 9,4.)

BAGI 4.

Prentah tahi parapah tagal dosa.

1. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, koam: amon olo djari badosa djaton tantai ahate, awie djari taralangkah barangai prentah Jehovah, sambil taraawi talo awang ingahanae, tä maka kalotoh gawin keton:

3. Djaka imam, idjä djari imi-

njak, taparandjur badosa, palus olo arā kea tamput kasalae; tā maka imam tā akan mimbit tagal dosae awang iawie sapi hatuae tabelā idjā tinduh, indu parapahē tagal dosae akan Jehowa.

4. Tuntang iā akan manjampai sapi hatuae tā darah bauntonggang tingkap-panjupa, naharep baun Jehowa; limbah tā iā akan manduan lengae hundjun takolok sapi hatuae tā, sambil manjambalihe naharep baun Jehowa.

5. Limbah tā imam idjā djari iminjak tā akan manduan belahe dahan sapi hatuae, mimbit tā tamā tingkap-panjupa.

6. Maka imam akan manindjek tundjuke huang daha tā, manam-pitik djetā hangkudju intu bann Jehowa, manintu dinding helat hong äka brasih.

7. Tinai imam akan mohos daha tā intu pampang mesbeh äka hagarō hapan talo mangat ewaeue, idjā intu baun Jehowa, hong ting-kap-panjupa. Limbah tā iā akan manusuh karā dahan sapi hatuae tā lepalepah intu pain mesbeh parapah awang ingāhu, idjā mendeng tokep tandipah bauntonggang ting-kap-panjupa, hila ruare.

8. Tinai iā akan manduan karā enjak sapi hatuae parapah tagal dosa tā, banahate idjā hatampong intu ramon knaie, karā enjake idjā hong badjakah knaie;

9. Tinai buae duāduā, tuntang enjake idjā leket intu balikate, djalae hundjun gambohe, talo han-diai tā iā akan maramponge;

10. Sama kilau djetā induan olo bara sapi hatuae parapali tarima-kasih; palus imam akan manusul djetā hundjun mesbeh parapah awang ingāhu.

11. Tapi balulang sapi hatuae tā, hapus bitie tuntang takoloke, paie, tisan ramon knaie, badjakah knaie, tuntang taie,

12. Hapus hantun sapi hatuae tā iā akan magahe blua bara äka olo bapodok, akan kaleka brasih, äka tawon kawo inganan, sambil mandak djetā hundjun kaju, manusul djetā intu äka tawon kawo inganan olo.

13. Tinai djaka hapus utus olo Israel djari undur awi kalajau, tuntang djari taralangkah barang-ai karā prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang ingahanae, tuntang iā tiwas awi tā,

14. Tinai limbah tā iā kasene dosae, idjā djari iawie malawan prentah tā: tā maka salepas utus olo tā akan mimbit sapi hatuae tabelā indu parapah tagal dosae, tuntang iā akan manjampai tā darah bauntonggang tingkap-panjupa.

15. Maka karā bakas utus olo tā akan manduan lengae hundjun takolok sapi hatuae, intu baun Jehowa.

16. Limbah tā imam idjā djari iminjak tā akan manduan belahe dahan sapi hatuae, mimbit tā tamā tingkap-panjupa.

17. Maka imam akan mansulop tundjuke huang daha tā, manam-pitik djetā hangkudju intu baun Jehowa, manintu dinding helat.

18. Tinai hapan daha tā iā akan mohos pampang mesbeh, idjā intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa; limbah tā iā akan manusuh karā dahan lepalepah intu pain mesbeh parapah awang ingāhu, idjā tokep tandipah bauntonggang tingkap panjupa.

19. Tinai iā akan manduan karā enjake, sambil manusul tā hundjun mesbeh.

20. Tinai gawie dengan sapi hatuë djetë, sama kilau dengan sapi hatuë parapah tagal dosan imam kea. Awi tå imam akan manjapan olo tå, tuntang olo tå karâh iampun.

21. Limbah tå iä akan magah hantun sapi hatuë akau ruar åka olo bapodok, sambil manusul djetë, sama kilau iä djari manusul sapi idjä solake injewut tå; djetë parapah tagal dosan utus olo arå.

22. Tinai djaka mantir djari badosa, djari undur, taralangkah barbarangai karâh prentah Jehowa, Hattallae, sambil taraawi talo awang ingahanae, tuntang iä tiwas awi tå;

23. Amon iä limbah tå kasene dosae, idjä taraawie malangkah prentah tå: maka iä akan mimbit kambing hatuë idjä tinduh, akan parapah.

24. Tuntang iä akan mandanan lengæ hundjun takolok kambing hatuë tå, palus manjambalih djetë intu åka olo manjambalih parapah awang ingähu intu baun Jehowa; djetë parapah tagal dosa.

25. Limbah tå imam akan manduan belahe dahan parapah tagal dosa tå hapan tundjuke, mohos djetë intu pampang mesbeh parapah awang ingähu.

26. Tapi karâh enjake akan inusule hundjun mesbeh, sama gawie kilau dengan enjak parapali tarimakasih; hapan tå imam akan manjapan olo tå tagal dosae, tuntang djetë karâh iampun acae.

27. Tinai djaka idjä biti bara utus olo arå tå badosa, awie salaja undur taralangkah barangai karâh prentah Jehowa, taraawi talo idjä ingahana, tuntang djari tiwas awi tå;

28. Amon iä limbah tå kasene

dosae, idjä djari iawie: maka iä akan mimbit kambing bawie tabela idjä tinduh, tagal dosae, idjä djari iawie.

29. Tuntang iä akan mandanan lengæ hundjun takolok parapah tagal dosae tå, sambil manjambalih djetë intu åka parapah awang ingähu.

30. Limbah tå imam akan manduan dahae hapan tundjuke, mohos djetë intu pampang mesbeh parapah idjä ingähu; limbah tå iä akan manusuh sakarâ dahae lepaléh intu pain mesbeh tå.

31. Tuntang karâh enjake iä akan maramponge, sama gawie kilau dengan enjak talo parapah tarimakasih; palus imam akan manusul djetë hundjun mesbeh, indu mangat ewaue akan Jehowa; kalotâ imam akan manjapan olo tå, tuntang dosae karâh iampun acae.

32. Tapi amon iä mimbit tabiri indu parapah tagal dosae, maka iä akan mimbit tabiri bawie idjä tinduh.

33. Tuntang iä akan mandanan lengæ hundjuu takolok tabiri bawie tå, sambil manjamhalih djetë indu parapah tagal dosae, intu åka olo manjambalih parapah idjä ingähu.

34. Limbah tå imam akan manduan belahe dahan talo parapah tagal dosa tå hanggap tundjuke, palus mohos djetë intu pampang mesbeh parapah idjä ingähu, limbah tå iä akan manusuh sakarâ dahae akan petak intu pain mesbeh tå.

35. Maka karâh enjake akan iramponge, sama kilau djetë induan bara tabiri parapali tarimakasih kea, palus imam akan manusul djetë hundjun mesbeh, mandjadi para-

pah apui akan Jehowa; hapan ts idjä djari iawie; maka imam akan manjapan iä tagal dosae.

manjapan iä tagal dosae.

7. Maka djaka iä djaton ombet kwasau lengäe, sampai manenga kambing atawa tabiri, tä maka tagal talo katiwase, idjä djari iawie, iä akan mimbit akan Jehowa burong kuku duä kongan, atawa duä anak burong dara, idjä kongan indu parapah tagal dosae, idjä kongan indu parapah awang ingähu.

8. Tuntang iä akan manjampai tä intu imam; iä tä akan mam-patäi solake idjä indu parapah tagal dosa; iä akan mamitjik tako-loke tokek tekoke hapan siloe, tapi ala sampai tepas.

9. Tuntang belahe dahan talo parapah tagal dosa tä iä akan ma-nampitike manintu silan mesbeh, tisan dahae tinai akan ihantise intu pain mesbeh: djetä parapah tagal dosa.

10. Maka idjä tinai iä akan mam-patäie indu parapah awang ingähu, tumon puna hadat parapah djetä; awi tä imam akan manjapan olo tä tagal dosae, idjä djari iawie, tun-tang djetä karäh iampun akae.

11. Maka djaka iä djaton ombet kwasan lengäe, sampai manenga burong kuku duä kongan, atawa duä anak burong dara, tä iä, idjä djari badosa, akan mimbit indu parapaha idjä perpulu epa tunek tepong, indu parapali tagal kasa-lae; ala iä manusuh undus hundjue, ala kea iä mina garo hundjue, krana djetä parapali tagal kasalae.

12. Tuntang iä akan manjampai tä akan imam, maka imam akan manduan idjä karakop indu para-pah mampingat tahu olo tä, sam-bil manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi parapali apui akanJehowa. Djetä parapah tagal kasalac.

BAGI 5.

Prentah tahu parapah tagal kasalan.

1. Maka amon olo djari ba-dose, awie injumpah mantir man-djadi saksin talo idjä djari gitae atawa djari tawaë, tuntang djaka iä djaton lepah pasumae tetototo: maka iä akan mananggoang kasa-he tä.

2. Atawa amon olo djari pohos talo awang pali, hantun meto ba-rar, atawa hantun meto balinek, atawa hantun meto mangkawang, alo iä djaton djari katawan tä: maka iä samar, tuntang tiwas kea —(11, 24.)

3. Atawa amon iä djari pohos olo, idjä pali awi barangai talo awang mamali olon, haiak iä djato-n djari katawan tä, amon iä kasene tä djeha tinai: maka iä tiwas.

4. Atawa amon olo djari sum-pah, aughe djari taparandjur totok biwihe bewäi, pama iä mamplua augh papa atawa bahalap, kilau kindjap augh sumpah taparandjur totok olo kalotä tuntang kalajae, djaka iä rahian kasene tä tinai: maka iä tiwas.

5. Djadi, limbah olo djari tiwas awi barangai talo bara karä perkara kalotä, maka iä akan mangaku kasalae.

6. Tuntang iä akan mimbit akan Jehowa tabiri bawie tabela, atawa kambing bawie tabela, indu para-pah tagal kasalae, tagal dosa tä

13. Hapan tä imam akan manjapan olo tä tagal dosae, idjä leket intu iä awi barangai talo idjä injewut nah, tuntang djetä karäh iampun acae; tinai tisan talo imbitä tä akan bagin imam, sama kilauparapah indu kinan tä. — (2, 3.)

14. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

15. Amon olo djarisala gawie, djaton tantai ahate, baja salaja tarakaliwat talo brasih, idjä patut imbaris akan Jehovah, maka iü akan mimbit akan Jehovah bara kawan metoe idjä kongan tabiri hatuae idjä tinduh, atawa sekel salaka, karæe tumon kapatut awim, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih.

16. Tinai talo idjä djari tarakaliwat awie bara talo brasih tä, iä akan maliae, tuntang dahange idjä dalam limä, djetä patut inengae akan imam; maka imam akan manjapan iä hapan tabiri hatuae, parapah tagal kasalae tä, tuntang djetä karäh iampun acae.

17. Tinai amon olo djari badosa, awie taralangkah barangai prentah bara karæ prentah Jehovah, sambil taraawi talo awang djaton patut: pama iä djaton djari kawan tä, iä tiwas kea, tuntang iä akan mananggong kasalae.

18. Tä iä akan mimbit bara kawan metoe tabiri hatuae idjä tinduh, tumon kapatut regae awim, manjampai tä akan imam indu parapah tagal kasalae; maka imam akan manjapan iä tagal kalangkahe, idjä djari iawie awi kalajae, tumon tä djetä karäh iampun acae.

19. Djetä parapah tagal dosae, krana iä djari tiwas dengan Jehovah.

20. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

21. Amon olo badosa, djari sala

gawie dengan Jehovah, awie djari mamikir ramon kolae, idjä djari insahan intu iä, atawa awie marusak djandji, atawa awie paham kuman olo, atawa mangarintar olo; 22. Atawa djaka iä djari sondau talo nihau, palus milim djetä tuntang sumpah, atawa djaka iä badosa awie sumpah sala tagal barangai perkara:

23. Djaka iä badosa, maniwat arepe tumon tä, maka iä akan malian talo ingarintare, atawa talo idjä imikire, atawa talo idjä djari insahan intu iä, atawa talo idjä djari sondaue tä;

24. Atawa talo handiai, idjä äkæe djari mawi sumpah sala; maka iä akan malian upoe tuntang lulute idjä dalam limä, akan idjä puna tempoe, intu andaue injapan tagal dosae.

25. Tinai iä akan mimbit akan Jehovah parapah tagal kasalae, manjampai tä akan imam, iä tä tabiri hatuae tinduh idjä kongan bara kawan metoe, tumon kapatut regae awim.

26. Maka imam akan manjapan iä intu baun Jehovah, tä barangai kasalae, idjä maniwat iä, karäh iampun acae.

BAGI 6.

Parapah awang ingähu genep audan.
Parapah indu kinan. Parapah imam.
Parapah tagal dosa.

1. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho Aaron äwen hanak, koam: djetoh prentah tahu parapah idjä ingähu. Parapah idjä ingähu tä akan inusul hundjun mesbeh hapus

alem, sampai handjewu, apui akan imbelom hetä haradjur.

3. Maka imam akan habadju benang pista, tuntang hasarawar benang pista, palus iä akan mamumpong karä kawo, limbah parapah hundjun mesbeh djari lepah kinan apui; iä akan manusuh djetä intu balikat mesbeh.

4. Limbah tä iä akan mengkak pakiae, hapakaiyan beken tinai, palus iä akan magah kawo tä akan ruar äka olo bapodok, akan kaleka brasih.

5. Maka apui hundjun mesbeh haradjur akan imbelom, ala djetä belep; sining handjewu imam akan mina kaju hetä, sambil mandak handjue talo parapah awang ingähu, tuntang enjak parapah tarimakasih.

6. Apui haradjur akan imbelom hundjun mesbeh, ala belep.

7. Maka djetoh prentah tahuu parapah indu kinan: anak Aaron akan manjampai tä intu baun Jehowa intu baun mesbeh.

8. Hetä iä akan manduan idja karakop tunek tepong parapah indu kinan tä, tuntang unduse, tuntang karä garo idja hundjue; iä akan manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi indu mangat ewaeue, hapa mampingrat Jehowa.

9. Tinai tisan talo tä Aaron äwen hanak akan kumae, ala häwoi lagi; intu kaleka brasih, hong parantaran tingkap panjupa iä akan kuman djetä.

10. Amou iä mampakasak djetä, ala iä maragie; krana djetä bagin ai, idja djari imbagiku akae bara parapah apui ajungku; djetä brasih haliae, sama kilau parapah tagal dosa tuntang parapah tagal kasalan.

11. Karä awang hatuú hapus panakan Aaron akan ombo kuman tä; djetä hadat akan panakan keton girirmanggirir, palus katatahi, hadat tahuu parapah apui ain Jehowa: ala olo akan ombo kuman djetä, baja idjä djari iminjak bewäi.

12. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, koae:

13. Djetoh talo parapah ain Aaron äwen hanak, idjä akan imbit äwen tä akan Jehowa, intu andau äwen tä iminjak: idjä perpu epa tunek tepong, mandjadi parapah indu kinan genep andau, sabagi akan handjewu, sabagi akan halemäi.

14. Djetä akan impakasak huang rindjing, hapan undus, masamasak hasansila, kakai ikau akan mimbit tä, ingiwak tumon puna hadat parapah indu kinan ikau akan maluput tä, mandjadi indu mangat ewaeue akan Jehowa.

15. Maka anak imam hai, idjä djari iminjak, manganti bapae, akan maluput talo tä; djetä indu hadat palus katatahi, djetä akan inusul lepalepah akan Jehowa;

16. Krana karä talo parapah indu kinan ain imam lepalepah akan inusul, ala belahe buli indu kinan olo.

17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

18. Hamauh dengan Aaron äwen hanak, koam: djetoh prentah tahuu parapah tagal dosa. Äka parapah awang ingähu injambalih, hetä kea parapah tagal dosa injambalih hong baun Jehowa; djetä brasih haliae.

19. Imam, idja maluput parapah tagal dosa, akan kuman tä hong kaleka brasih, hong parantaran tingkap-panjupa.

20. Äla olo ombo kuman isie,

baja idjā djari iminjak bewāi. Tinai djaka pakaian olo pohos purak dahan, maka pakaian idjā buah purake tā akan impukam hong äka brasih.

21. Amon djetä djari impakasak hong landai petak, landai tā akan imusit, tapi amon djetä djari impakasak hong landai tambaga, djetä akan iisut, inampuras hong danum.

22. Sakarā awang hatuš hapus jalahan imam akan ombo kuman tā; djetä talo brasih haliae.

23. Tapi karā talo parapah tagal dosa, idjā belahe dahae inamāan hong tingkap panjupa, hapan manjapan hetä hong äka brasih, ala olo akan kuman djetä, djetä akan inusul bewāi.

BAGI 7.

Prentah tahu parapah tagal dosa, parapah awang ingihu, parapah indu kinan tuntang parapah tarimakasih. Prentah mangahane kuman enjak tuntang daha.

1. Djetoh prentah tahu parapah tagal dosa; uras tā talo brasih haliae.

2. Eka olo manjambalih meto parapah awang ingihu, hetä kea iā akan manjambalih meto parapah tagal dosa, tuntang dahan akan imbirik intu mesbeh hakaliling.

3. Karā enjake akan iluput, tinai ikohe, tuntang banahate idjā hatampong intu ramon knae,

4. Tinai buae duāduā tuntang enjake, idjā leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe, karā talo tā akan irampong.

5. Maka imam akan manusul tā hundjun mesbeh mandjadi pa-

rapah apui akan Jehowa; djetä parapah tagal dosa.

6. Sakarā awang hatuš hapus jalahan imam akan ombo kuman tā hong kaleks brasih; djetä talo idjā brasih haliae.

7. Sama kikan hadat parapah tagal dosa, kalotā kea parapah tagal kasalee, duāduā tā hapan hadat idjā bewāi; djetä mandjadi bagin imam, idjā djari manjapan olo hapan djetä.

8. Imam idjā djari maluput meto parapah awang ingihu, idjā djari imbit olo, eka kea balulang talo parapah tā, idjā djari ilupute.

9. Tinai karā talo parapah indu kinan, idjā injunap hong tannar, atawa idjā impakasak hong rindjing landai, mandjadi bagin imam, idjā maluput parapah tā.

10. Tapi karā talo parapah indu kinan idjā häwoi dengan undus, atawa idjā keang, maka karā anak Aaron akan mambagi tā samassama.

11. Maka djetoh prentah tahu parapah tarimakasih, idjā handak iluput olo akan Jehowa.

12. Djaka olo manukas djetä indu parapah horumat, tā iā akan malupute haiak dengan roti idjā djaton iragi, idjā häwoi undus, tuntang sarabi idjā djaton iragi, idjā iohos undus; maka roti tā bakale tunek tepong awang injanga, häwoi indus.

13. Maka haiak dengan karā roti tā olo akan mimbit tepong idjā iragi, haiak dengan parapah horumat idjā imbit.

14. Midjā midjā kabawak bara karā ampin tepong tā iā akan mandjungae indu parapah akan Jehowa; djetä mandjadi bagin imam, idjā mambirik dahan parapah tarimakasih tā.

15. Maka isin talo parapah horumut tā akan kuman olo andau djetā iluput kea, ala belahe akan batise sampai andau tinai.

16. Tapi amon iā mimbit talo parapah tagal djandjie, atawa awi kahias attie, tā isin talo tā akan kinan andau iā maluput tā kea; tapi paribasa belahe batise sampai andau tinai, djetā tau kinari kea.

17. Tapi isin parapahé tā, idjā batise sampai andau telo, akan indu insul bewai.

18. Krana djaka olo kuman tisan hin talo parapahé tā intu andau telo tinai, maka iā, idjā djari mimbit tā, djaton ingilak, djetā djaton iteng akae, malainkan djetā talo kabelé, tinai olo idjā ombo kumae akan mananggong kadarhakae.

19. Maka isie, idjā pohos tado pali, djaton tau kinan tinai; djetā akan insul bewai. Tapi isie beken tā sakaré olo idjā brasih, idjā djaton pali, tau ombo kuman djetā.

20. Tapi amon olo ombo kuman isin talo parapah tarimakasih, idjā puna bagin Jehowa, tuntang olo tā djari pali awi talo enen: maka elo tā akan impatāi bara marak hamputae:

21. Tinai amon olo djari pohos talo pali, alo olo awang pali, atawa meto awang pali, atawa talo kabelé awang puna pali, tuntang olo tā ombo kuman isin talo parapah tarimakasih, idjā puna bagin Jehowa: olo tā akan impatāi bara hamputae.

22. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

23. Hamauh dengan olo Israel, koam: ala keton akan kuman enjak sapi, tabiri atawa kambing.

24. Enjak hantun meto awang matái bewai, atawa awang imisk

talo, tau keton hapee akan rara ngai gawi, tapi ala halini keton akan kuman djetā.

25. Krana äweäwe idjā kuman enjak karä meto, idjā puna akan iluput indu parapah apui akan Jehovah, olo tā karäh impatāi bara marak hamputae.

26. Alia kea kuman daha, huang karä kaleka keton melai, ala dahan burong, ala dahan meto.

27. Genep olo, idjā kuman dahan talo, karäh impatāi bara marak hamputae:

28. Timai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

29. Hamauh dengan olo Israel, koam: olo idjā handak mimbit parapah tarimakasih akan Jehovah, patut bitie kabuate manjampai bagin parapah tarimakasih, idjā ain Jehovah;

30. Lengëe kabuate akan mimbit bagin parapahie, idjā mandjadi parapah apui akan Jehovah, iā tā: karä enjake, idjā intu usoke, iā akan mimbite tuntang usoke, manjun djetā intu baun Jehovah, mandjadi parapah iajun.

31. Maka imam akan manusul enjak tā handjun mesbeh, tapi usoke mandjadi bagin Aaron äwen hanak.

32. Tinai sapak lengëe gantau karä talo parapah tarimakasih keton, keton akan manandjungan, manenga tā akan imam.

33. Anak Aaron, idjā maluput daha tuntang enjak talo parapah tarimakasih, akae tā sapak lengëe gantaue tā.

34. Krana usok idjā iajun, tuntang sapak lengëe idjā inandjungan tā, djari induangku bara karä meto parapah tarimakasih ain olo Israel, tuntang aku djari manenga djetā

akan Aaron, imam tā, äwen hanak, mandjadi bagin ai palus katatahi.

35. Djetä asil pangkat Aaron äwen hanak, idjä akan induae bara karä parapah apui ain Jehowa, bara andau iä djari imbaris, mangat malalus gawin imam intu Jehowa.

36. Djetä, idjä djari injoho Jehowa olo Israel manengae akan äwen tā, bara andau iä djari manjinjak äwen, mandjadi asil pangkate girirmanggirir palus katatahi.

37. Djetä karä prentah tahu parapah awang ingähu, parapah indu kinan, parapah tagal dosa, parapah tagal kasalan, parapah hapan manjuang lengän imam, tuntang parapah tarimakasih.

38. Djetä idjä imetäh Jehowa intu Moses hundjun bukit Sinai, intu andau iä djari manjoho olo Israel mimbit karä parapahé akan Jehowa hong padang Sinai.

BAGI 8.

Karä imam imbaris akan pangkat ai.

1. Tinai Jehowa hakotak denga-an Moses, koae:

2. Duan Aaron, tuntang anake haiak dengae, tinai karä pakaiæ tuntang minjak kasai; tinai sapi hatuae idjä kongan indu parapah tagal dosae, tuntang duæ kongan tabiri hatuae, tinai rantang idjä basuang tepong idjä djaton iragi.

3. Tuntang soho hapus utus olo arä hapumpong intu bauntong-gang tingkap-panjupa.

4. Maka Moses mawie tumon sohon Jehowa; hapus utus olo arä hapumpong intu bauntonggang tingkap-panjupa.

5. Tā koan Moses mawi utus olo arä tā: Djetoh gawi idjä djari injoho Jehowa malaluse.

6. Balalu Moses manjoho Aaron äwen hanak manggapi, palus iä manjaup äwen tā hapan danum.

7. Tinai iä mangkepan kamedja tā intu Aaron, mame tenge hapan babate, tinai iä mangkepan badju pandjang intu iä; hundjun djetä iä mangkepan badju puko tā, sambil mame tenge hapan babate idjä bahalap tampae; — (2. Mos. 28, 41.)

8. Tinai iä mangkepan oto-pangkat intu iä, sambil mina Urim tuntang Tumim hetä.

9. Limbah tā iä mangkepan saruban hundjun takoloke; intu saruban tā, ambo lingkaue, iä mangkepan bintap bulan, makota karasihe, tumon petäh Jehowa intu Moses.

10. Limbah tā Moses manduan minjak kasai, sambil maminjak aka Hatalla, tuntang sakarä ramoe awang huange, hapae mamprasih djetä. — (2. Mos. 30, 25.)

11. Hangkudju iä manampitik minjak tā hundjun mesbeh, maminjak mesbeh tā tuntang karä ramoe, tinai aka panjaup tuntang paie, hapan mamprasih djetä.

12. Limbah tā iä manusuh minjak kasai tā hundjun takolok Aaron, iä maminjak iä, hapae mamprasih iä.

13. Tinai Moses manjoho karä anak Aaron manggapi, tuntang mangkepan badju pandjang intu äwen tā, sambil mambabat djetä, tinai iä mangkepan angkol hundjun takoloke, tumon petäh Jehowa intu Moses.

14. Limbah tā iä manjoho olo mimbit sapi hatuae indu parapah tagal dosa; maka Aaron äwen ha-

nak mandanan lengae hundjun takolok sapi hatuae, parapah tagal dosa ta. — (2. Mos. 29, 10.)

15. Palus djetä injambalih; maka Moses manduan dahae belahe, hapan tundjuke ia mohos ta hakaliling intu pampang mesbeh, hapee mamapas palie, limbah ta ia manusah karä dahan ta intu pain mesbeh, hapee mamprash tuntang manjapan djetä.

16. Tinai ia manduan karä banahate, idja hatampong intu ramon knae, tuntang djalae hundjan gambohe, tinai buae duäduä tuntang enjake, palus Moses manusul talo ta hundjun mesbeh.

17. Tapi hantun sapi hatuae ta, bahulange, karä isie tuntang tais inasule ruar aka olo bapodok, tumon petäh Jehowa intu Moses. — (4, 11.)

18. Limbala ta ia manjoho olo mimbit tabiri hatuae indu parapah awang ingahu; maka Aaron äwen hanak mandanan lengae hundjun takolok tabiri hatuae ta.

19. Palus djetä injambalih; ta Moses mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

20. Tinai ia manangkal tabiri hatuae tuntang manusul takoloke, tangkale tuntang enjake.

21. Tapi karä ramon knae tuntang sapake ienjaue helo hapan danum; tumon ta ia manusul salepas tabiri hatuae ta hundjun mesbeh; djetä mandjadi parapah awang ingahu indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses. — (2 Mos. 29, 19.)

22. Limbala ta ia manjoho olo mimbit tabiri hatuae idja tinai, indu parapah hapan manjuang lokap; maka Aaron äwen hanak

mandanan lengae hundjun takolok tabiri hatuae ta.

23. Palus djetä injambalih; maka Moses manduan belahe dahae, mohos ta intu hatong pinding gantaan Aaron, tuntang intu tundjukindu lengae gantaue, tinai intu tundjukindu paie gantaue.

24. Tinai ia manjoho anak Aaron kea manggapi, tuntang ia mohos belahe dahan ta intu hatong pinding gantaue, intu tundjukindu lengae gantaue, tinai intu tundjukindu paie gantaue, limbah ta Moses mambirik tisan dahan ta lepalepah intu mesbeh hakaliling.

25. Tinai ia manduan enjake tuntang ikohe, tinai banahate idja hatampong intu ramon knae, tuntang djalae hundjun gambohe, tinai buae duäduä tuntang enjake, tinai sapak lengae gantaue;

26. Tinai bara rantang tepong idja djaton iragi, idja intu baun Jehowa, ia manduan idja kabawak roti idja djaton iragi, tuntang idja kabawak roti häwoi undus, tinai idja krambar sarabi, sambil mingkes djetä hundjun karä enjak tuntang sapak lengae gantaue ta.

27. Karä talo ta inengae intu lengän Aaron äwen hanak, äwen ta manjun djetä akan parapah iajun intu baun Jehowa.

28. Limbala ta Moses manduan talo ta tinai bara lengän äwen, sambil manusul djetä hundjun mesbeh, intu hundjun parapah awang ingahu ta, djetä talo parapah hapan manjuang lokap, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

29. Tinai Moses manduan usok talo parapah hapan manjuang lokap ta, sambil manjun djetä indu parapah iajun intu baun Jehowa; djetä mandjadi bagin Moses, tu-

mon petäh Jehowa intu Moses. — (2. Mos. 29, 26.)

30. Tinai Moses manduan minjak kasai kea, tuntang belahe daha idjä hundjun mesbeh, djetä inam-pitike intu Aaron tuntang pakaiæe, tinai intu anake tuntang pakaiæe, hapan tä iä mamprasih Aaron tuntang pakaiæe, tinai anake tuntang pakaiæe.

31. Tinai Moses hamauh dengan Aaron tuntang dengan anake: Luntoh isi tä intu bauntonggang ting-kap-panjupa, kuman tä hetä tuntang tepong, idjä huang rantang talo parapah hapan manjuang lokap tä, tumon jaku djari manjoho keton, koangku: Aaron äwen hanak akan kuman djetä. — (6, 16.)

32. Tapi tisan isie tuntang tepong keton akan manusule.

33. Kudju åla keton hagoet bara bauntonggang tingkap-panjupa, sampai karä andau parapah hapan manjuang lokap keton djari sukup, krana kudju lokap keton akan in-juang,

34. Sama kilau gawi andau toh kea, tumon prentah Jehowa, hapan manjapan keton.

35. Tagal tä kudju keton akan melai intu bauntonggang tingkap, handau hamalem, sambil manonggo Jehowa, belä keton matti; krana kalotoh prentahé intu aku.

36. Maka Aaron äwen hanak manumon talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 9.

Parapah idjä solake ilupat Aaron ki-nan apui Hatalla.

1. Maka djadi andau hanja

Moses manduan Aaron äwen hanak, tuntang karä bakas olo Israel.

2. Tä iä hamauh dengan Aaron: Duan anak sapi indu parapah tagal dosa, tuntang tabiri hatuëe indu parapah awang ingähu, duäduä uras tinduh, tuntang awi manjampai djetä intu baun Jehowa.

3. Limbah tä awi hakotak dengan olo Israel, koam: imbit kam-bing hatuëe indu parapah tagal dosa; tuntang anak sapi tinai anak tabiri, duäduä awang idjä njelo umare, tuntang uras tinduh, indu parapah awang ingähu.

4. Tinai sapi hatuëe tuntang tabiri hatuëe indu parapah tarimakasih, uka maluput tä intu baun Jehowa; tinai imbit talo parapah indu kinan, idjä häwoi undus; krana andau toh Jehowa handak mamprahan arepe akan keton.

5. Tä olo mimbit talo idjä injoh Moses, manjampai tä intu baun tingkap-panjupa, tuntang hapus utus olo arä manalih, mendeng manaharep baun Jehowa.

6. Tä koan Moses: Djetoh kea, idjä djari injoho Jehowa keton akan malaluse, tä kahain Jehowa karäh mamala akan keton.

7. Koan Moses dengan Aaron: Tanggoh mesbeh, luput talo parapah tagal dosa, tuntang talo parapah idjä ingähu, hapam manjapan arepm tuntang olo arä. Limbah tä luput talo parapah ain olo arä, hapa manjapan iä, tumon petäh Jehowa.

8. Tä Aaron manggapi mesbeh tä, sambil manjambalih smak sapi idjä baris ai, indu parapah tagal dosae.

9. Maka anak Aaron mandjuluk dahae akae, palus iä mansulop

tandjuke huang daha tä, sambil mohos djetä intu pampang mesbeh; limbah tä iä manusuh karä dhaa intu pain mesbeh.

10. Tapi enjake, buae duädna, tuntang djalae hundjun gamboh parapah tagal dosa tä inusule hundjun mesbeh, tumon petih Jehowa intu Moses.

11. Tapi isie tuntang balulange inusule ruar äka olo bapodok.

12. Limbah tä iä manjambalih parapah awang ingähu, tuntang anak Aaron mandjuluk dahae akac, palus iä tinai mambirik tä intu mesbeh hakaliling.

13. Tinai äwen tä mandjuluk akac tangkal parapah awang ingähu, tuntang takoloke, palus iä manusul tä hundjun mesbeh.

14. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake ienjaue helo, limbah tä iä manusul djetä intu hundjun parapah awang ingähu hong mesbeh.

15. Limbah tä iä manjoho parapah olo arä iagah, tuntang iä manduan kambing hatuae indu parapah tagal dosa, idja ain olo arä; palus iä manjambalih djetsä, maluput tä indu parapah tagal dosa, sama kilau ajue tä.

16. Limbah tä iä manjoho talo parapah awang ingähu iagah, sambil maluput djetä tumon puma hadate.

17. Tinai iä manjoho talo parapah indu kinan iagah, tuntang iä manduan idja karakop bara djetta, sambil manusul tä hundjun mesbeh; beken bara djetta atom tinai idja puna iluput sining handjewu.

18. Limbah tä iä manjambalih sapi hatuae tä tuntang tabiri hatuae indu parapah tarimakash, idja ain olo arä; maka anak Aaron

mandjuluk dahae tä akac, djetä imbirike intu mesbeh hakaliling.

19. Maka enjak sapi hatuae tuntang enjak tabiri hatuae, tinai ikohe, tuntang banahate idja hatampong intu ramon knaie, tuntang buae, tinai djalae hundjun gambohe,

20. Karti talo tä iä mingkese hundjun usok talo parapah, palus manusul enjake tä hundjun mesbeh.

21. Tapi usoke, tuntang sapak lengue gantaus Aaron manjuie intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun, tumon sohon Moses. — (7, 32.)

22. Limbah tä Aaron manggateng lengue manintu olo arä, sambil mamberkat olo tä; tuntang iä mohon limbah iä djari maluput parapah tagal dosa, parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakash iä.

23. Maka Moses äwen duä Aaron tamä tingkap-panjupa; amon äwen tä blua tinai, iä mamberkat olo arä. Ta maka kahain Jehowa mala, akan olo arä samandiai.

24. Krana apui aton blua bara hila baum Jehowa, djetta kuman talo parapah tuntang enjake, idja hundjun mesbeh. Haiak olo arä handiai mitä talo tä, maka iä malahap, palus mahingkep, baue sampai petak. — (2. Kron. 7, 1.)

BAGI 10.

Kasalan anak Aaron dengan gawin sombajang; hukum Hatalla.

1. Maka anak Aaron, Nadab äwen duä Abihu, manduan dadupa handjenan, mingkes barah huange,

mandak garo hundjue, sambil mimbit apui sala tä, idjä djaton djari injoho mimbite, manaharep baun Jehovah.

2. Tä apui blua bara Jehovah, mampatäi äwen tä; äwen balalu tudjah matäi naharep baun Jehovah.

3. Koan Moses dengan Aaron: Djetoh idjä djari insuman Jehovah, koae: aku handak imprasih intn olo tä, idjä manggapi aku, aku handak impahai intu baun hapus utus olo arä. Maka Aaron suni.

4. Maka Moses mangahau Michael äwen duä Elspan, anak Usiel, inama Aaron, sambil hamauh dengae: Tanggoh, äton hantun äson keton bara kaleka brasih, akan ruar äka olo bapodok. —(2. Mos. 6, 22.)

5. Tä äwen duä mananggoh, sambil mäton hantu tä tuntang pakaiae akan ruar äka olo bapodok, tumon augh Moses. —(Pang. Ras. 5, 6.)

6. Maka koan Moses dengan Aaron, äwen telo hanak Eleasar tuntang Itamar: Äla malangai takolok keton, äla marabit pakaian keton, belä keton matäi, palus kalaite hasep, mantakan hapus utus olo arä; malainkan naughe paharin keton bewäi, iä tä, salepas utus olo Israel, akan manatum kähu toh, idjä djari intokan Jehovah.

7. Tapi keton äla blua bara hauntonggang tingkap panjupa, belä keton matäi; krana minjak kasai Jehovah leket hong keton. Maka äwen manumon augh Moses.

8. Maka Jehovah hakotak dengan Aaron, koae:

9. Anggor atawa talo bahari beken äla keton akan mihope, ikau tuntang anakm, metoh ke-

ton tamä tingkap panjupa, belä keton matäi; maka djetä indu hadat keton palus katatahi girir-manggirir.

10. Mangat keton tau mangasene talo brasih dengan talo pali, talo bahalap dengan talo papa.

11. Tinai mangat keton tau madjar olo Israel karä hadat, tumon prentah Jehovah akan äwen ha-djamban Moses.

12. Maka koan Moses dengan Aaron, tuntang dengan Eleasar äwen duä Itamar, tisan anak Aaron tä: Duan talo parapah indu kinan, tisan talo parapah apui ain Jehovah, kinan djetä darah mesbeh, äla häwoi ragi, krana djetä talo idjä brasih haliae.

13. Tagal tä keton akan kuman tä intn äka brasih; krana djetä bagin talo parapah apui ain Jehovah, idjä djari inantue akam tuntang akan anakm, krana kalotä augh prentahe djari sampai aku.

14. Tinai nsok idjä iajun tuntang sapak idjä inandjungan keton akan kumae hong äka brasih, ikan tuntang anakm hatuä bawi; krana djetä puna asil parapah tarimakasih, idjä imbit olo Israel, idjä djari inantu akam, tuntang akan karä anakm.

15. Sapak idjä inandjungan tuntang usok idjä iajun tä olo akan mimbite haiak karä enjak talo parapah apui tä, mangat djetä iajun intu baun Jehovah, mandjadi parapah iajun, maka djetä akan bagim, tuntang bagin panakam palus katatahi, tumon augh petah Jehovah.

16. Maka Moses manggau kambing hatuä akan parapah tagal dosa tä, tä itä! djetä djari lepas inusul; tä iä paham malait Eleasar

äwen duä Itamar, tisan anak Aaron tä, koae :

17. Buhen keton djaton djari kuman talo parapah tagal dosa tä intu äka brasih? krana djetä talo brasih haliea. Iä djari manenga tä akan keton, nakara keton mananggong dosan utus olo arä, mangat keton manjapan olo tä hong baun Jehowa.

18. Itä, dahan talo parapah tä djaton djari imbit tamä äka brasih; tagal tä patut keton djari kuman parapah tä lepalepah hong äka brasih, tumon sohongku dengan keton.

19. Tä koan Aaron dengan Moses: Itäm, andau toh iä djari maluput intu baun Jehowa talo parapah tagal dosa, tuntang parapah awang ingähu, tuntang talo tä djari buah aku; djaka aku andau toh djari kuman parapah tagal dosae tä, kilen, djetä bahalap kea intu matan Jehowa?

20. Amon Moses mahining aughe tä, maka iä manjuni tinai.

BAGI 11.

Prentah tahuu meto idjä brasih dengan meto pali.

1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh dengan äwen :

2. Sanan akan olo Israel, koan keton: djetoh talo idjä tau kinan keton bara karä meto hong petak.

3. Karä meto idjä hapatas tundijke sila haruä, patase sampai upoe, tuntang idjä manjipa handuä, meto tä tau kinan keton. — (5. Mos. 14, 4.)

4. Tapi äla keton akan kuman meto idjä hapatas tundijke bewäi,

atawa idjä manjipa handuä bewäi: tumon tä äla kuman onta, krana toto djetä manjipa handuä, tapi tundijke djaton hapatas; djetä pali akan keton.

5. Tinai punta, krana djetä manjipa handuä, tapi tundijke djaton toto hapatas; djetä pali akan keton.

6. Tinai haas, krana djetä manjipa handuä, tapi tundijke djaton toto hapatas; djetä pali akan keton.

7. Tinai bawoi kea, krana djetä toto hapatas tundijke sampai upoe, tapi djetä djaton manjipa handuä: djetä pali akan keton.

8. Äla keton kuman isin karä talo tä, äla kea pohos hantue, krana djetä pali akan keton.

9. Tinai djetoh idjä akan indu kinan keton bara karä talo handiae awang belom hong danum: sakarä talo hong tasik atawa hong batangdanum, awang hakiap tuntang hatisik, tau keton kumae.

10. Tapi talo handiae, idjä ha-goet huang danum, huang tasik atawa hong batangdanum, idjä djaton hakiap atawa hatisik, talo tä akan kabelän keton.

11. Toto talo tä akan kabelän keton: isie äla keton kumae, hantue kea akan kabelän keton.

12. Talo handiae idjä hong danum, idjä djaton hakiap, djaton hatisik, djetä akan ingabelä keton.

13. Tinai bara karä burong, maka djetoh idjä akan kabelän keton, idjä djaton tau kinan keton: nasar, antang, bakaka,

14. Tabunau, tandjaung, tuntang karä ampin djalaha.

15. Karä ampin djalaha burong kak.

16. Karä ampin burong jaana, mangkong, sahap, nes.

17. Burong kaut, bureng berä, jansup:
18. Tinsemet, kaat, ragham;
19. Ghasida, karä ampin djalaham sebaru; dukipat, tuntang pandan.
20. Karä talo awang bara palapas, tuntang idjä manggajar hapan paie äpat, talo tä akan kabélan keton.
21. Tapi keton tau kuman karä talo awang bara palapas tuntang manggajar hapan paie äpat; amon paie tä hasuko, hapee manang-kadjok hundjun petak.
22. Baris talo tä djetoh idjä tau kinan keton: karä ampin sangkalap, karä ampin sulam, karä ampin hargol, karä ampin hagab.
23. Tapi karä talo beken awang bara palapas, tuntang manggajar hapan paie äpat, talo tä akan kabélan keton.
24. Karä talo tä manjamar olon; tinai äweäwe idjä pohos hantue, mandjadi samar sampai hamalem.
25. Äweäwe idjä djari mäton hantun talo kalotä, akan mampukan pakaiæe, palus iä samar sampai hamalem.
26. Karä meto idjä hapatas tun-djike, tapi djaton sampai upoe, tinai idjä djaton manjipa handak, talo tä uras pali intu keton; olo idjä djari pohos meto tä bádalu samar.
27. Tinai karä meto idjä hapee äpat, tuntang manandjong habatak siloe, djetä padi intu keton; äweäwe idjä djari pohos hantue, palus samar sampai hamalem.
28. Tinai äweäwe idjä djari mäton hantue, akan mampukan klambie, tuntang iä samar sampai hamalem: krana talo tä uras pali akan keton.
29. Tinai bara baris karä meto idjä mangkawang, knaie mahawar petak, maka talo toh idjä pali intu keton: karä ampin mamar, bluwau, barako;
30. Tasak, sangahau, angoi, handipä, tinsemet.
31. Djetä talo baris meto idjä mangkawang, manjarantar, idjä pali intu keton; äweäwe idjä pohos hantue samar sampai hamalem.
32. Tinai talo handiai, idjä aka hantue tä lawo, mandjadi samar, karä ramo kaju, atawa pakára, atawa upak meto, atawa kadai, atawa karä ampin pakarang idjä hanggap begawi; talo tä akan ilukum hong dantum, tuntang djetä samar sampai hamalem, limbah tä djetä brasih timai.
33. Maka karä ramo petak, idjä aka talo kalotä djari lawo huange, palus samar tuntang huange; keton akan mammusit djetä.
34. Krana karä ampin panginan, awang indu kinan olo, mandjadi samar, amon buah danum bara ramo kalotä, tinai karä talo ihop, idjä ina hong talo kalotä, mandjadi samar kea.
35. Talo handiai, idjä aka hantun talo kalotä lawo, palus samar; alo tannur, atawa dapohan petak, maka djetä akan ingarak, krana djetä pali; tagal tä djetä akan itong keton tote pali kea.
36. Tapi lowangdanum, atawa kalif aka dantum hakampeleng, magon brasih; tapi olo idjä djari pohos hantun talo kalotä palus samar.
37. Maka djaka hantun talo tä lawo hundjun binji, idjä akan innburan: djetä brasili bewati.
38. Tapi amon binji tä djari inata hapan danum. tuntang han-

tun talo kalotä lawo hundjue, idjä tau kinan dengan idjä djaton djetä samar akan keton.

39. Maka amon meto, idjä tau kinan keton, djari matti, tā äwe-äwe idjä djari pohos hantue, palus samar sampai hamalem.

40. Ia kea, idjä djari kuman hantue tā, akan mampukan pakaiac, tuntang iā samar sampai hamalem; tinai idjä djari maton hantue, akan mampukan pakaiac, tuntang iā samar sampai hamalem.

41. Tinai karä ampan talo manjarantar hundjun petak akan ingabeli keton; ala kuman djetä.

42. Talo handiae awang manjarantar hapan knaie, tinai talo handiae awang manggajar hundjun petak hapan paie äpat, atawa arä paie, ala keton akan kuman djetä, krana djetä patut akan kabellän keton.

43. Åla manampa arep keton indu åka kadjilek tagal talo manggajar tā, ala manjamar arep keton dengan talo tā, mandjadi kihal.

44. Krana aku toh Jehowa, Hatallan keton, tagal tā keton akan manprasih arep keton, mangat keton brasih, krana aku toh brasih; ala keton manjamar arep keton awi barangai meto, idjä manggajar hong petak. — (1. Petr. 1, 16.)

45. Krana aku toh Jehowa, idjä djari magah keton blua bara tanah Minir, mangat indu Hatallan keton, tuntang nakara keton brasih, krana aku toh brasih.

46. Djetoh prentah tahuu karä meto, karä burong, karä talo bekon idjä hagoet hong danum, tuntang idjä manggajar manjarantar hundjun petak;

47. Mangat keton tau mangasene idjä pali dengan idjä brasih, tinai

idjä tau kinan dengan idjä djaton tau kinan.

BAGI 12.

Prentah tahuu olo bawi taheta limbah manak.

1. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

2. Sanan akan olo Israel, koane amon olo bawi djari batili, manak hatuå, maka iā pali kudju, sama kilau andaue pamali.

3. Maka andau hanja olo akan manjunakulopanake tā. — (1. Mos. 17, 11.)

4. Limbah tā olo bawi tā akan melai hong åkae tagal tarohan dahae, telo pulu telo andau katahie; ala iā manigong talo brasih, ala iā tamä kaleka Hatalla, sampai karä andau tarohan dahae tā djari sukup.

5. Maka amon iā djari manak bawi, tā iā pali handuå minggo, sama kilau andaue pamali, limbah tā iā akan melai hong åkae tagal tarohan dahae, djahawen pulu djahawen andau katahie.

6. Maka amon karä andau pamprasihe tā tagal anake idjä hatuu atawa tagal anake idjä bawi djari sukup, tā iā akan mimbit anak tabiri, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu, tinai anak burong dara, atawa burong kuku indu parapah tagal dosa; iā akan mimbit tā akan bauntonggang tingkap-panjupa, mandjuluk tā akan imam.

7. Ia tā akan maluput talo tā intu baun Jehovah, hapa manjapan olo bawi tā, tā maka iā brasih tinai bara tarohan dahae. Djetä

prentah tahuu olo bawi, idjä djari manak hatuä atawa bawi.

8. Maka djaka lengæ djaton ombet kwasaë sampai manenga anak tabiri, tä iä akan mimbit duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan; idjä kongan akan parapah awang ingähu, tinai idjä akan parapah tagal dosa; maka imam akan manjapan iä, tä maka iä brasih tinai.

BAGI 13.

Prentah tahuu samagh.

1. Tinai Jehowa hakotak deng-an Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Djaka hong pupus isin olo aton talo lembut, atawa djaka djetä batabatal ampie, atawa tundituning, ampiampin samagh handak lembut, maka olo tä indu iagah akan Aaron, imam tä, atawa akan idjä biti bara karä anak Aaron, imam tä.

3. Maka imam akan mariksa peres, idjä intu pupus isie; amon bulun pupuse intu äka tundinge djari malik baputi, tinai ampin tundinge manimben huang pupus isie: djetä maka peres samagh. Limbah imam djari manampajah iä, maka iä akan manjewut olo tä pali.

4. Maka amon tundinge intu pupus isie tä banana baputi, tapi djetä djaton manimben huang pupus isie, tinai bulu hetä djaton djari malik baputi: tä imam akan mangurong olo idjä aton perese tä kudju katahie.

5. Limbah tä, andau udju, imam akan mariksa tä tinai; djaka tun-

dinge tä magon ampie solake, djaton djari mandahang kuman pupuse, maka imam akan mangurong olo tä kudju hindai.

6. Intu andau udju imam akan mariksa iä tinai; amon tundinge tä djari kalakalas, djaton djari mandahang kuman pupuse, tä iä akan manjewut olo tä brasih; krana djetä ampin kotor bewai. Olo tä akan mampukan klambie, tuntang iä brasih.

7. Tapi djaka kotore tä mandahang kuman pupuse, limbah olo tä djari iriksa imam, injewut brasih: maka olo tä akan imprahan akan imam maningkat tinai.

8. Ta amon imam mitä ketore tä djari paham kuman pupuse, maka iä akan manjewut olo tä pali, perese tä toto samagh.

9. Tinai amon peres samagh lembut intu olo, maka iä akan iagah manalih imam.

10. Amon imam mangasene, aton tunding baputi intu pupuse, idjä mobah bulue-malik baputi, tuntang aton isi tumbo hong tundinge tä:

11. Djetä toto samagh, idjä usang djari leket intu pupus isin olo tä; imam akan manjewut olo tä pali, dia usah mangurong iä helo, krana djari batantu iä tä pali.

12. Maka amon samagh tä djari lepah lembut, mananjap hapus pupus olo idjä buah peres tä, bara takoloke sampai paie, tamon paita imam,

13. Amon imam djari mangasene, samagh djari mananjap hapus isie: tä iä akan manjewut olo tä, idjä buah peres tä, brasih: peres tä lepah djari malik baputi, tagal tä iä brasih.

14. Tapi amon intu andau iriksa

imam aton isi tumbo intu tunding, ta ia pali.

15. Amon imam djari mita isi tumbo ta, maka ia akan manjewut olo ta pali, isi tumbo ta pali, djeta samagh.

16. Tapi amon isi tumbo ta malik tinai, mandjadi baputi, ta olo ta akan manalih imam tinai.

17. Amon imam djari mariksa ia, sambil mita peres ta djari uras malik baputi, ta imam akan manjewut olo, idja buah peres ta, brasih, krana ia brasih.

18. Tinai amon olo djari awi blujong intu isie, tuntang djeta djari halit;

19. Tapi limbah ta aton lembut tunding baputi intu awan blujong ta, atawa aka nana baputi haiak handahandang ampie, djeta patut imprahan akan imam.

20. Djaka imam mangasene, djeta manimben intu pupus isie, haiak bulu hetä djari malik baputi, ta maka imam akan manjewut olo ta pali; djeta peses samagh, idja djari manjohong blujong.

21. Maka amon imam mita, bulu hetä djaton baputi, tuntang djeta djaton manimben intu pupus, tinai djeta kalas ampie, ta imam akan mangurong olo ta kudu.

22. Amon limbah ta talo ta djari mandahang kuman pupuse, maka imam akan manjewut olo ta pali, krana djeta peres ta.

23. Tapi amon aka nana melai kalotä, djaton mandahang panginae, djeta kalupus blujong bewäi, ta imam akan manjewut olo ta brasih.

24. Tinai amon pupus isin olo balopak avi apui, tuntang intu awae hatunding handahandang atawa baputi ampie,

25. Amon imam djari mariksa talo ta, itä! bulu intu awae djari malik baputi, tuntang djeta manimben intu pupus isie, maka djeta samagh, idja djari manjohong lopak; tagal ta imam akan manjewut olo ta pali, krana djeta toto peres samagh.

26. Tapi amon imam mangasene bulu hetä djaton djari malik baputi, tuntang djeta djaton djari manimben intu pupuse, tinai djeta kakalas ampie: ta maka imam akan mangurong olo ta kudu.

27. Limbah ta, andau udju, imam akan mariksa olo ta tinai: djaka djeta djari mandahang panginae intu pupuse, maka imam akan manjewut ia pali; djeta toto peres samagh.

28. Tapi djaka tunding ta magon kalotä bewäi, djaton maudahang intu pupus, tuntang djeta kakalas ampie, maka djeta kalupus lopak bewäi; tagal ta imam akan manjewut olo ta brasih, krana djeta kalupus lopak bewäi.

29. Tinai amon olo hatua atawa olo bawi hatunding intu takoloke, atawa intu djanggut garumbinge,

30. Tuntang imam djari mangasene peres ta, amon djeta manimben intu pupuse, tuntang bulue hetä djari bahenda haiak marahai: ta imam akan manjewut olo ta pali, krana djeta kotor samagh takolok, atawa kotor samagh djanggut.

31. Tapi amon imam djari mangasene kotor peres ta toto djaton manimben huang pupuse, tapi bulue babilem hindai kea djari lembut hetä, ta imam akan mangurong olo ta kudu, idja buah kotor peres ta.

32. Limbah ta intu andau udju

imam akan mangasene peres tā tinai; djaka kotoro djaton djari mandahang, tuntang bulu bahanenda djaton hetā, tinai kotor tā djaton manimben intu pupuse:

33. Tā maka olo tā akan injukur, tapi kaleka kotor tā imisa, tuntang imam akan mangurong olo tā, idjā aton kotor peres tā, kudju tinai.

34. Limbah tā intu andau udju imam akan mangasene kotor peres tā tinai; amon djetā djaton djari inandahang panginae huang pupuse, tuntang ampie djaton manimben intu pupuse: tā imam akan manjewut iā brasih; olo tā akan mampukan pakaiae, balalu iā brasih.

35. Tapi djaka kotori tā mandahang panginae, limbah olo tā djari injewut brasih;

36. Tuntang imam djari mangasene, kotor tā toto djari mandahang intu pupuse: djaton usah hindai imam mariksa, djaku bulu hetā bahenda; olo tā pali bewai.

37. Tapi djaka tamon pitā imam kotor tā magon kalotā, tinai bulu babilem djari lembut hetā, toto kotor tā djari kālah; olo tā brasih; imam akan manjewut iā brasih.

38. Tinai amon olo hatua atawa olo bawi hatunding baputi intu pupus isie,

39. Tuntang imam mariksa djetā, mitā tunding tā baputi kalakalas, djetā kotor bewai, idjā djari lembut intu pupuse; olo tā brasih.

40. Amon balau takolok olo djari baduroh, tuntang iā halungah hila tekoke: maka iā brasih.

41. Atawa amon balau takoloke djari beduroh, sampai iā halungah hila lingkaue: maka iā brasih.

42. Tapi amon intu kalungah te-

koke atawa intu kalungah lingkane lembut tunding baputi handahandang, djetā samagh, idjā djari lembut intu kalungahe.

43. Amon imam djari mangasene iā, itā! tunding peres djari lembut intu kalungahe, idjā baputi handahandang, ampin tampajahe kilau samagh idjā intu pupus bitie:

44. Toto olo tā basamagh, tuntang iā pali; imam akan manjewut iā pali tagal perese, idjā intu takoloke.

45. Maka olo idjā basamagh tā akan hapancaian barabit, tuntang takoloke halangrai, iā akan mangopnjamao, tinai olo tā akan mante-hau: Pali, pali!

46. Katakan iā buah peres tā, iā pali, iā akan melai kabuate; akse melai patut intu rear aka olo arā bapodok.

47. Timi amon peres samagh djakit pakaian, pakaian bulan tabiri, atawa pakaian benang piata;

48. Alo djakit lawaie idjā hambudjur atawa lawaie idjā hamparang, atawa upak meto, atawa ramo upak meto;

49. Djaka peres tā hong pakman, atawa hong upak meto, atawa hong lawaie idjā hambudjur, atawa hong lawaie idjā hamparang, atawa hong ramo upak meto, aton bahidjau hendahenda atawa handahandang ampie: peres djetā samagh; tagal tā talo tā akan imprahan akan imam.

50. Maka imam akan mangasene peres tā, tuntang iā akan manutup talo idjā buah peres tā kndju.

51. Limbah tā, intu andau udju, iā akan mangasene peres tā tinai; amon peres tā djari mandahang intu pakaian, atawa intu lawai hambudjur, atawa intu lawai ham-

parang, atawa intu upak meto, atawa intu karä ampin ramo upak meto, maka peres tå samagh panguman, talo tå pali.

52. Tagal tå ii akan manusul pakaian, atawa lawai hambudjur, atawa lawai hamparang, alo djetsi bulun meto atawa pista, tinai karä ampin ramo upak meto, idja djakit peres tå, krana djetsi samagh panguman, talo tå akan imusdi bewai.

53. Tapi amon imam mangasene, peres tå djaton djari mandahahang mutu pakaian, intu lawai hambudjur, atawa lawai hamparang; atawa intu ramon upak meto tå;

54. Tå imam akan manjoho olo nampukan talo idja indjakit peres tå, tuntang iä akan marutup talo tå kudju tinai.

55. Maka amon imam mangasene peres tå, limbah talo tå djari impukan, mitä peres tå djaton djari bahab ampie, alo peres djaton djari mandahang panginae: maka talo tå pali, keton akan manusul djetsi, krana djetsi djari marasap, alo talo tå smabong hila huange atawa hila reane.

56. Maka amon imam mangasene, limbah talo tå djari impukan, peres tå djari kelas, tå iä akan marutas ika peres tå bara pakaian, atawa bara upak meto, atawa bara lawai hambudjur, atawa bara lawai hamparang.

57. Amon limbah tå talo tå magon atom intu pakaian, atawa intu lawai hambudjur atawa hamparang, atawa intu ramo upak meto, maka talo tå puna basamagh, ikau akan manusul talo idja djari djakit tå.

58. Tapi pakaian, lawai hambudjur, lawai hamparang, atawa ra-

mo upak meto, idja djari nihau perese limbah impukan, djetsi akan impukan sindä tinai, balalu djetsi brasih.

59. Djetsi prentah tahuu peres samagh, idja djakit pakaian bulun tabiri, atawa benang pista, lawai hambudjur atawa hamparang, atawa karä ramo upak meto; tumon prentah toh olo akan manjewut tå brasih atawa pali.

BAGI 14.

I. Prentah tahuu mamprasih olo,
II. tuntang human olo, idja djari terai basamagh.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Djetoh prentah tahuu mamprasih olo, idja terai basamagh: iä indu mamanggoh imam. — (Matt. 8, 4.)

3. Maka imam akan manalah iä intu ruar ika olo arä bapodok; amon imam mangasene, olo tå djari kilih samaghe,

4. Tå imam akan manjoho olo mimbit duä kongan burong brasih belobekom akan olo idja indu mamprasih tå, tinai kaju seder, tuntang bulun tabiri, idja intjalap bahandang, tinai isop.

5. Limbah tå imam akan manjoho olo menjambalih burong idja tå tambuan landai, idja basuang danum tahasak.

6. Tå ii akan manduan burong idja belom tå, tuntang kaju seder, tinai bulu idja intjalap bahandang, tinai isop, sambil mansulup talo tå, tuntang burong idja belom tå, huang dahan burong idja injambalih tambuan danum tahasak tå.

7. Balalu iä akau mambirik djetä liangkudju intu olo, idjä akan im-prasih bara samagh; limbah tä imam akan manjewut olo tä brasih, tuntang iä akan malapas burong idjä belom tä trawang bewäi.

8. Maka olo idjä imprasih tä akan mampukan pakaiae, manjurukur balaue lepalepah, tuntang mandoi hong danum, tä iä brasih; limbah tä iä tau tamä äka olo bapodok, tapi kudju iä akan melai intu ruar tingkape.

9. Djadi andau udju iä akan manjurukur balaue tinai lepalepah, tuntang djanggut garumbing, sa-singute, bulun kininge, lepalepah karä bulue, tuntang iä akan inam-pukan pakaiae, tinai mampandoi bitie huang danum; tä iä brasih.

10. Maka andau hanja iä akan mimbit duä kongan anak tabiri ha-tuë idjä tinduh, tinai idjä kongan anak tabiri bawie idjä tinduh, awang idjä njelo umure, tinai telo perpu-epa tunek tepong, habalut undus, akan parapah indu ki-nan, tinai undus idjä log.

11. Maka imam idjä malalus pam-prasihe, akan mampendeng olo idjä imprasih tä, tuntang talo parapah tä, naharep baun Jehovah, intu bauntonggang tingkap-panjupa.

12. Limbah tä imam akan manduan idjä kongan tabiri tä, sambil maluput djetä indu parapah tagal kasalae, tuntang undus idjä log tä; iä akan manjun tä intu baun Jehovah, indu parapah iajun.

13. Limbah tä iä akan manjam-balih anak tabiri tä, intu äka olo manjambalih talo parapah tagal dosa tuntang talo parapah awang ing-thu, hong äka brasih; krana sama kilau talo parapali tagal dosa, kalotä kea talo parapah tagal

kasalan indu bagin imam; djetä brasih haliai.

14. Maka imam akan manduan belahe dahan talo parapah tagal kasalan tä, sambil mohos djetä hong hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai hong tun-djukindu lengæ gantaue, tuntang hong tundjukindu paie gantaue.

15. Limbah tä iä akan manduan belahe undus idjä log tä, palus manusuh djetä hong lengän imam hila sambile.

16. Maka tundjuk lengæ gan-taue imam akan manindjeke hong undus, idjä intu lengæ sambile, tuntang iä akan manampitik un-dus tä akan Jehovah hangkudju, hapan tundjuke.

17. Maka tisan undus tä, idjä intu lengæ, imam akan mohose intu hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai intu tun-djukindu lengæ gantaue, tuntang intu tundjukindu paie gantaue, manantilap dahan talo parapah ta-gal kasalan.

18. Maka tisan undus, idjä intu lengän imam tä, iä akan mohose hundjun takolok olo idjä imprasih tä; tumon tä imam akan manja-pan iä intu baun Jehovah.

19. Tinai imam akan maluput parapah tagal dosa kea, sambil ma-njapan iä, idjä handak imapas bara kapalie; limbah tä iä akan ma-njambalih talo parapah awang ing-ähu.

20. Iä akan manusul djetä hun-djun mesbeh, tuntang talo para-pah indu kinan, hapan manjapan olo tä; tä maka olo tä brasih.

21. Tapi djaka olo tä pühä be-lom, kwasan lengæ djaton sampai akan telo kougan tabiri, tä iä akan mimbit idjä kongan akan pa-

rapahe kasalan, idjä iajun, hapan manjapan iä; tinai idjä perpu-
lupa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, tinai undus idjä log.

22. Tinai duä kongan burong kuku atawa duä kongan anak burong dara, tumon panjondau lengæ; idjä kongan burong tä akan parapah tagal dosa, tinai idjä akan parapah awang ingähu.

23. Andaue imprasih idjä hanja iä akan mimbit talo tä akan imam, intu bauntonggang tingkap-pajupa.

24. Maka imam akan manduan anak tabiri, parapah tagal kasalan tä, tuntang undus idjä log tä; imam akan manjun tä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun.

25. Limbah tä iä akan manjam-balih anak tabiri, parapah tagal kasalan tä, tuntang imam akan manduan belahe dahan parapah tagal kasalan tä, sambil mohos djeta hong hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai hong tun-djukindu lengæ gantaue, tuntang hong tundjukindu paie gantaue.

26. Tinai imam akan manusuh belahe undus tä intu lengän imam hila sambile.

27. Limbah tä imam hapan tun-djuk lengæ gantaue akan manam-pitik undus tä, idjä intu lengæ sambile, hangkudju akan Jehowa.

28. Tinai imam akan mohos ha-tong pinding gantaun olo idjä imprasih tä hapan undus, idjä intu lengæ, tuntang tundjukindu lengæ gantaue, tinai tundjukindu paie gantaue, aka dahan talo para-pah tagal kaéalan leket.

29. Maka tisan undus, idjä intu lengän imam, akan iohose hun-djun takolok olo idjä imprasih tä,

tumon tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa.

30. Limbah tä iä akan manatap burong kuku atawa anak burong dara tä, tumon panjondau lengän olo tä.

31. Maka idjä kongan burong tä iä akan malupute indu parapah tagal dosa, tinai idjä indu parapah awang ingähu, tinai iä akan maluput parapah indu kinan, tumon tä imam akan manjapan olo idjä imprasih tä intu baun Jehowa.

32. Djetä prentah tahiу olo basamagh, idjä djaton kwasan lengæ, uka mimbit tumon puna prentah hapan mamprasih iä.

II.—33. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

34. Amon keton djari tamä ta-nah Kanaan, idjä handak ineng-aku akan joresan keton, tuntang amon aku mahukum huma hong tanah joresan keton hapan peres samagh:

35. Tä maka idjä tempon hnma tä akan manalih, masuman akan imam: angat pelesku, peres papa leket intu humangku.

36. Tä imam akan manjoho olo palus mamboang huma tä, helo bara panumah imam, bela karä ramo idjä huang huma tä tamput pali kea; limbah tä imam manalih, mangat mariksa huma tä.

37. Maka amon iä mangasene peres tä, djetä leket intu dinding huma halowang bahidjau, hend-henda atawa handahandang am-pie tuntang djetä manimben intu dinding:

38. Tä imam akan blua bara hu-ma tä, mimes bauntonggang hila ruar, sambil manjoho olo ma-nguntji huma tä kudju.

39. Andau udju imam akan manalih tinai; amon ia mangasene, peres ta djari mandahang panginae intu dindiug huma ta:

40. Maka imam akan manjoho olo mangarak batu idja aka peres ta leket, palus manganan ta akan ruar lewu, intu aka awang pali.

41. Tinai ia akan manjoho olo mikis hakaliling huang huma, kikise ta olo akan manusuhe ruar lewu, intu aka awang pali.

42. Limbah ta olo akan manduan batu taheta, hapan manganti idja inganan, tinai olo akan manduan sapu beken, palus manjapu huma ta tinai:

43. Tapi amon peres ta lembut haluli, limbah batu ta djari ingarak olo, tuntang limbah huma ta djari ikis, tuntang djari injapu taheta tinai:

44. Ta imam akan manalih; djadi amon ia mangasene, peres ta djari mandahang panginae mawi huma, djetä samagh panguman intu huma ta, huma ta pali.

45. Tagal ta olo akan mangarak huma ta, karä batue, karä kajue lepah samandiai, tinai karä sápun huma ta; palus olo akan manganan karä talo ta ruar lewu, intu aka awang pali.

46. Maka olo idja tamä hetä katahin huma ta iatep, ia ta samar sampai hamalem.

47. Tinai olo idja batiroh huang huma, atawa idja kuman huang huma ta, akan mampukan pakaiae.

48. Maka amon imam djari tamä huma ta tinai, sambil mangasene, peres huang huma ta djaton djari lembut tinai, limbah huma ta djari injapu taheta: ta imam akan manjewut huma ta brasih, basa peres ta djari nihau.

49. Limbah ta ia akan manduan duä kongan burong, tuntang kaju seder, bulun tabiri idja intjalap bahandang, tinai isop, hapea mapas palin huma ta.

50. Ia akan manjambalih idja kongan burong ta tambuan landai petak, idja basuang danum tahasak.

51. Tinai ia akan manduan kaju seder, isop tontang bulu idja intjalap bahandang ta, tuntang burong idja belom ta, mansulup djetä huang dahan burong idja injambalih, idja hawoi danum tahasak ta; palus ia akan manampitik huma ta hangkudju.

52. Tumon ta ia akan mapas palin huma ta hapan dahan burong hawoi danum tahasak, tuntang hapan burong idja belom ta, kaju seder, isop, tinai buku idja intjalap bahandang.

53. Maka burong idja belom ta akan ilapase trawang akan ruar lewu; tumon ta ia akan manjapani tagal huma ta, palus huma ta brasih tinai.

54. Djetä prentah tahuu karä ampin peres samagh tuntang luta;

55. Tinai tahuu samagh, idja lembut intu pakaian tuntang intu human olo;

56. Tinai tahuu talo kembang, baha, tunding aka nana;

57. Hapan masuman talo idja kwe idja pali, tuntang talo idja kwe idja brasih. Djetä prentah tahuu peres samagh ta.

BAGI 15.

I. Prentah tahuu matakau; II. tinai tahuu olo bawi pamali.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak

dengan Moses äwen duä Aaron, kose:

2. Hakotak dengan olo Israel, sambil masenan akne: olo hatuü, amon iä tarohan talo papa intu isie, maka iä pali tagal talo idjä blua tä.

3. Alö isie harier awi talo tä, atawa alo djetä tangkeng hong isie, maka olo tä pali.

4. Karä talo idjä ienter olo tarohan tä, tuntang karä talo idjä iondike, tamput samar.

5. Genep olo kea idjä pohos kakala olo tä batiroh, akan mampukan pakaiæ, sambil mampandoi bitie hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

6. Tinai olo idjä mondok hong talo, idjä djari iondok olo kalotä, akan mampukan pakaiæ, sambil mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

7. Tinai olo idjä patigong isin olo, idjä tarohan talo papa tä, akan mampukan pakaiæ, hiaik mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

8. Tinai amon iä, idjä tarohan talo papa tä, maludja, tampitike buah olo brasih, tä iä idjä buah djetä akan mampukan pakaiæ, hiaik mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

9. Tinai karä apil idjä djari iondok olo, idjä tarohan talo papa tä, hapae mukong meto, palus samar kea.

10. Olo idjä pohos bararangu talo, idjä djari hanggap olo kalotä, palus samar sampai hamalem; olo idjä maton talo kalotä, akan mampukan pakaiæ, hiaik mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

11. Genep biti idjä djari iuigong olo, idjä tarohan talo papa tä, hiaik lengüe djaton djari ienjaue hapan danum, olo tä akan mampukan pakaiæ, hiaik mampandoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

12. Kabali landai, ramo petak, idjä djari patigong olo, idjä tarohan talo papa tä, akan imusit, tapi karä ramo kaju akan ingisai hong danum.

13. Maka amon olo tä terai tarohan talo papa, djari kälöh, tä maka kudju iä akan mamprasilh arepe; pakaiæ akan impukae, tinai iä akan mampandoi arepe hong danum badöhës, tä iä brasih.

14. Maka andau hanja iä akan manduan duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan, sambil manaharep baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap panjupa, tuntang manenga burong tä akan imam.

15. Imam tä akan maluput djetä, idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan indu parapah awang ingähu; tumon tä imam akan manjapan olo tä intu baun Jehowa, tagal iä tarohan talo papa.

16. Tinai olo hatuü, amon blua kihae, tä iä akan mampandoi hapus bitie hapan danum, tuntang iä pali sampai hamalem.

17. Tinai karä pakaiæ, karä ramo upak meto, idjä buah kihae tä, akan impukan hoag danum, tuntang djetä samar sampai hamalem.

18. Tinai olo bawi, amon olo hatuü djari hindjä dengae, maka äwen duä tä akan mandoi hong danum, tuntang iä pali sampai hamalem.

II.—19. Maka amon olo bawi pamali, iä akan imbaris kudju; olo handiae idjä pohos iä palus samar sampai hamalem.

20. Tinai talo handiae idjä ientere, kahum iä imbaris, tamput samar, tuntang talo handiae idjä iondoke samar kea.

21. Genep olo idjä pohos kalekae batiroh, akan mampukan pakaiæ, sambil mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

22. Tinai olo idjä pohos talo enen, idjä djari iondok olo bawi tå, akan mampukan pakaiæ, sambil mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

23. Tinai amon olo pohos talo, idjä patigong åka idjä ienter atawa iondok olo bawi tå, maka iä samar sampai hamalem.

24. Tinai amon olo menter dengae, iä djakit palie, palus olo tå pali kea kudju, tuntang karä talo idjä ienter tamput samar kea.

25. Tinai djaka olo bawi tahi tarohan daha, beken bara puna andau pamalie, atawa amon pamalie tå tangkalau andaue; maka katahin andaue tarohan daha tå iä pali, sama kilau andaue peres bawi.

26. Karä talo idjä ientere, katahie tarohan daha, tamput samar, sama kilau awi pamalie toto, tuntang karä talo idjä iondoke samar kea, sama kilau katikae pamali toto.

27. Tinai åweåwe idjä pohos talo djets, tamput samar kea; tagal tå iä akan mampukan pakaiæ, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

28. Tapi amon olo bawi tå brasih tinai, terai tarohan daha, maka iä akan misä andaue sampai kudju, limbah tå iä brasih.

29. Intu andau hanja iä akan

manduan duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan, tuntang iä patut mimbit tå akan imam, hong bauntonggang tingkap-panjupa.

30. Maka imam akan maluput idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä indu parapah awang ingähu; hapan tå imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, tagal pamalie.

31. Tumon tå keton akan mambaris olo Israel bara karä kapalie, belä iä matäi hong kapalie, basa iä mamapa åkaku, idjä intu bentok keton.

32. Djets prentah tahu olo idjä tarohan talo papa, tuntang idjä blua kihae; iä pali awi tå;

33. Tinai tahu olo bawi idjä pamali, tuntang tahu olo idjä tarohan talo papa, alo hatuå alo bawi, tinai tahu olo hatuå, idjä djari menter dengan olo bawi idjä pamali.

BAGI 16.

Prentah tahu parapah panjapan idjä hai, sindä dalam genep njelo.

1. Tinai Jehowa hakotak deng-an Moses, limbah anak Aaron åwen duä tå djari matäi, awie sala mang-gapi Jehowa, balalu mahotus. — (10,1.)

2. Maka Jehowa hamauh deng-an Moses: Soho kakam Aaron: åla bararangai katikae iä akan tamä kaleka idjä brasih haliae, hila huang dinding tå, manaharep padadusan-asi, idjä intu hundjun pati tå, belä iä matäi; krana kahamangku aku huang botop baunandau hetä.

3. Iä akan tamä hetä haiak mim-

bit sapi hatuae idja tabela, indu parapah tagal dosa, tuntang tabiri hataue indu parapah awang ingahu.

4. Tuntang ia akan hapan badju padjang benang pista batuput idja brasih, tinai sarawar benang pista batuput patut manutup pupuse, tinai ia akan mambabat arepe hapan babat benang pista batuput, sambil manutup takoloke hapan angkol benang pista batuput; djetä puna pakaian brasih indu hapae andau ta; maka ia akan mampandoi arepe hapan danum, helo bara ia mangkepan djetä.

5. Limbah ta bara salepah utus olo Israel ia akan manduan duä kongan kambing hatuae, indu parapah tagal dosa, tinai tabiri hatuae idja kongan, indu parapah awang ingahu.

6. Limbah ta Aaron akan maluput sapi hatuae, mandjadi parapehe tagal dosae, hapan manjapan arepe tuntang ungkup humae.

7. Limbah ta ia akan manduan kambing hatuae ta duäduä, sambil mampendeng djetä naharep baun Jehovah, hong bauntonggang tingkap-panjupa.

8. Maka Aaron akan mantarik talo hapae manenong kambing duäta, idja akan Jehovah, idja akan kambing idja akan empas.

9. Limbah ta Aaron akan maluput kambing djetä, idja kalabuan tenonge akan Jehovah, indu parapah tagal dosa.

10. Tapi kambing idja kalabuan tenonge empas, akan imbit naharep baun Jehovah belobelom, mangat ia injapan, nakara ia mandjadi kambing idja empas; balalu djetä iliwus akan padang.

11. Limbah ta Aaron akan maluput sapi hatuae, talo parapehe

tagal dosae, mangat manjapan arepe tuntang ungkup humae; limbah ta ia akan manjambalih sapie ta.

12. Tinai ia akan manduan dadupan hagaro, basuang barah apui bara mesbeh, idja intu baun Jehovah, tuntang ia akan mangarakop hasansila kontep dengan garo talo mangat ewaue, idja imipis lamolamos, sambil mimbit djetä hila huang dinding ta.

13. Tuntang ia akan mambowor garo ta hundjun barah apui intu baun Jehovah, sampai asep garo ta mangadjang padadusanasi, idja hundjun patindjandji, belä ia matai.

14. Tinai ia akan manduan belahe dahan sapi hatuae, sambil manampitik djetä hapan tundjuke intu hundjun padadusanasi hila timor, tinai intu baun padadusanasi ia akan manampitik dahan ta hangkudju tingkat hapan tundjuke.

15. Limbah ta ia akan manjambalih kambing hatuae indu parapah tagal dosan olo arä; ia akan mimbit dahan ta kea tamä hila huang dinding ta, sama gawie hapan dahan djetä, kilau hapan dahan sapi ajue idja helo ta kea, ia akan manampitik djetä intu hundjun padadusanasi tuntang intu baun padadusanasi.

16. Tumon ta ia akan mamapas kaleka brasih bara palin olo Israel, bara karä kalangkah tuntang karä dosan olo ta. Maka tumon ta-kea patut gawie dengan tingkap-panjupa, idja intu bentok olo ta, intu bentok karä kihal palin olo ta.

17. Maka idja biti mahin ala olo aton hong tingkap-panjupa, metoh ia tamä hetä, uka manjapan hong kaleka brasih ta, sampai ia blua tinai. Tumon ta ia akan manjapan

arepe, tantang ungkup humae, tinai salepah utus olo Israel.

18. Limbah tä iä akan blua manalih mesbeh, idjä intu baun tingkap Jehowa, sambil mamapas palie; iä akan manduan dahan sapi tuntang dahan kambing tä, palus mohos djetä intu pampang mesbeh äpaäpat.

19. Hapan tundjuke iä akan manampitik dahan intu hundjue hang-kudju, hapan mamprasih djetä, tantang mamapas tä bara karä hilal palia olo Israel.

20. Limbah iä djari terai manjapan äka idjä brasih haliae tä, tuntang tingkap panjupa, tuntang mesbeh, tä iä akan mimbit kambing hatuae idjä akan belom tä.

21. Palus Aaron akan mandanan lengäe duädüa hundjun takokok kambing idjä akan belom tä, hais mangaku hundjun djetä karä kandarhakan olo Israel, karä kalangkahe, karä dosae, uka mina djetä hundjun takolok kambing hatuae tä; limbah tä iä akan malapas kambing tä akan padang, hapan lengän olo hatue, idjä djari simpan akan magah iä.

22. Tumon tä maka kambing hatuae tä mananggong karä kandarhakan olo tä akan padang äka benjem; hong padang äka benjem olo akan malapas iä.

23. Limbah tä Aaron akan tamä tingkap-panjupa, sambil mengkak karä pakaian benang pisto baputti, idjä djari hape, uka tamä kaleka idjä brasih haliae; iä akan mampelai pakaian tä hetä.

24. Tuntang hong kaleka brasih iä akan mampandoi arepe hapan danum, palus mangkepan puna pakaian pangkat ajue; limbah tä iä akan blua, mangat maluput talo

parapah awang ingähu, idjä baris ajue tuntang idjä ain utus olo arä, hapan manjapan arepe tuntang utus olo arä.

25. Tinai iä akan manusul enjak talo parapah tagal dosa intu hundjun mesbeh.

26. Maka olo idjä djari magah kambing idjä akan lapas tä, patut mampukan pakaiae, mampandoi arepe hapan danum, limbah tä iä tau tamä äka olo arä bapodok tinai.

27. Maka sapi indu parapah tagal dosa, tinai kambing indu parapah tagal dosa, idjä dahae djari imbit hapan manjapan hong kaleka brasih, djetä patut olo mampuae bara kaleka olo arä bapodok, balalu djetä akan inusul, upake, isie, taje.

28. Maka olo idjä manusul djetä akan mampukan pakaiae, mampandoi arepe, limbah tä iä tau tamä tinai kaleka olo arä bapodok.

29. Maka djetoli indu hadat keton palus katatahi: bulan udja, andau sapulu; keton akan mamparandah hambaruan keton, ala haliae bagawi, alo olo idjä puna anak tanah keton, alo olo tanah beken, idjä manaznuli intu marak keton.

30. Krana andau tä imam hai manjapan keton samandhai, mangat mamprasih keton; bara karä dosau keton keton akan imprasih hong baun Jehowa.

31. Tagal tä andau tä mandjadi sabat hai akan keton, nakara keton mamparandah hambaruan keton; djetä indu hadat palus katatahi.

32. Maka imam tä, idjä djari iminjak, idjä djari injuang lokape, mangat manganti liau bapae man-

djasi imam hai, iä tä akan mälalus panjapan djetä; iä akan mangkepan pekmian benang pista batutu, pakaian idjä brasih tä;

38. Kalotä iä akan manjapan kaleka idjä brasih haliae tä, tingkap panjupa, mesbeh, tinai karä imam, tuntang karä olo atä handiae utus olo toh.

34. Djetä indu hadat keton palus katatahi, uka manjapan olo Israel base karä dosae, sindä dalam genep njelo. Maka olo mawi tä tumoa prentah Jehowa intu Moses.

BAGI 17.

I. Dorah tingkap Hatalla äka meto boah impatai. II. Dahan talo tuntang meto idjä imisak ingahana kumae.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses; koae:

2. Awu hakotak dengan Aaron, dengan karä anake, tuntang dengan karä olo Israel, sambil hamauh dengan swera. djetoh angh idjä imetäh Jehowa;

3. Genep biti baris utus olo Israel, idjä manjambalih sapi, atawa tabiri, atawa kambing, alo iä manjambalih djetä intu äka olo bopodok, atawa intu ruar äka tä;

4. Djaka iä djaton mimbit djetä akan bauntonggang tingkap-panjupa, mangat maluput parapah intu Jehowa hong baun tingkap Jehowa; maka daha tä akan manata iä, iä kilau olo pamuno; olo tä akan impatai bara hamputan ajue.

5. Tagal tä maka olo Israel akan mimbit meto, idjä bahut pudji impataie intu padang, naha-rep Jehowa intu bauntonggang

tingkap-panjupa, akan imam, tun-tang manjambalih talo tä hetä, mendjadi parapah tarimakasih akan Jehowa.

6. Imam akan manampitik da-hue intu mesbeh, idjä ruar baun-tonggang tingkap-panjupa, tun-tang iä akan manusul enjake indu mangat ewaue akan Jehowa.

7. Älla olo tä akan manjampai hindai talo idjä injambalih akan setau salurim, idjä atsie pudji ha-bandong dengae. Djetä indu hadat acae palus katatahi girirmang-girir.

8. Tagal tä, sanan akan olo tä: genep biti utus olo Israel, tinai karä olo beken utuse kea, idjä manamuhi marak iä, amon iä ma-luput talo parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih,

9. Djaka iä djaton mimbit tä akan bauntonggang tingkap-panjupa, manguan tä intu baun Jehowa, maka olo tä akan impatai bara hamputan ajue.

II.—10. Tinai genep biti utus olo Israel, tuntang karä olo beken utuse kea, idjä manamuhi marak iä, djaka iä djari kuman daha, maka aku handak manintu baungku mawi olo idjä djari kuman daha tä, tuntang handak mampattai iä bara marak hamputac.

11. Krana hambaruan biti leket intu dahae, tagal tä aku djari manenga daha tä akan keton indu gawin mesbeh, hapan manjapan hambaruan keton; krana daha puna idjä akan manjapan hambaruan olo.

12. Tagal tä aku djari marentah olo Israel: äla idjä biti utus keton akan kuman daha, äla kea olo idjä beken utuse, idjä manamuhi marak keton.

13. Tinai geneb biti utus olo ton, hadatku akan ihaga keton, Israel, atawa olo beken utuse kea, mangat keton belom huang djetä: idjä manamuäi marak iä, idjä mandop dinon meto atawa burong idjä tau kinan: maka iä akan manusuh dahae lepalepah, manawon tä hapan petak.

14. Krana hambaruan karä isie leket intu dahae, dahae tä gantin hambaruae. Tagal tä aku djari inarentah olo Israel: äla keton kuman dahan talo, krana hong dahae aton hambaruan karä isie. Olo idjä kuman tä akan impattii. —(1. Mos. 9, 4.)

15. Tinai geneb biti, alo olo idjä puna anak tanah keton, alo olo beken utuse, idjä kuman hantun talo idjä matäi bewäi, atawa idjä imisak meto basiak: maka iä akan mampukan pakaiæ, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem; limbah tä iä brasih tinai.

16. Tapi djaka iä djaton mampukan pakaiæ, atawa djaton mampandoi arepe, maka iä akan mananggong kadarhakae.

BAG1 18.

Prentah mangahaha olo hakola tokep sawä habanä.

1. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan karä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: jaku Jehovah aton Hatallan keton.

3. Äla keton manumon hadat gawin tanah Misir, idjä äka keton bilih; äla kea ombo gawin tanah Kanaan, idjä hetü aku magah keton tamä; äla manumon karä hadate.

4. Prentahku akan inumon ke-

ton, hadatku akan ihaga keton, mangat keton belom huang djetä: aku Jehovah aton Hatallan keton.

5. Toto, karä hadatku, karä prentahku keton akan mahagae; olo idjä malalus djetä, iä karäh belom awi tä: aku toh Jehovah.

6. Äla olo marantep kolae awang tokep, uka malowai kahawäe: aku toh Jehovah. —(20, 11.)

7. Äla malowai kahawän indum, iä tä kahawän bapam; iä indum, äla ikau malowai kahawäe.

8. Äla malowai kahawän sawan bapam, indu tirim, krana djetä kahawän bapam.

9. Äla malowai kahawän betaum, anak bapam atawa anak indum, alo iä anak harian atawa anak helo; äla malowai kahawäe.

10. Äla malowai kahawän äsom, anak bawi ain anakm idjä hatuä atawa idjä bawi, krana djetä kahawän kabuatm.

11. Äla malowai kahawän anak bawi ain sawan bapam, idjä djari inakan akan bapam; iä tä betaum, äla malowai kahawäe.

12. Äla malowai kahawän minam, betau bapam, krana iä tä hakola tokep haliae dengan bapam.

13. Äla malowai kahawän minam, paharin indum idjä kalambutan, krana iä idjä hakola tokep haliae dengan indum.

14. Äla malowai kahawän mamam, paharin bapam idjä kalambutan, iä tä, äla masawä sawae, krana iä tä minam.

15. Äla malowai kahawän manantum, iä sawan anakm, tagal tä äla malowai kahawäe.

16. Äla malowai kahawän ajupm, sawan paharim idjä kalambutan, djetä kahawän paharim.

17. Äla ikau masawä olo bawi

hiak anake idjä bawi, ḫla kea anak bawi ain anake, alo idjä hatua alo idjä bawi, uka ikau malowai kahawae, krana äwen tä haloka tokep haliae dengae; djetä gawi tulah.

18. *Æla kea masawa olo bawi hiak paharie idjä kalambutan, belä ikau mangapähä ia, awim hindjä dengan djetä kahum ia belom.*

19. *Æla kea hindjä dengan olo bawi katahie pamali.*

20. *Æla kea hindjä dengan sawan olo, belä keton kihal duāduū.*

21. *Æla manenga kihan keton, uka djetä inusul akan Mologh, belä ikau manawah aran Hatallam; aku toh Jehowa.*

22. *Æla hindjä dengan olo hatua kilau hindjä olo bawi: djetä kihal haliae.*

23. *Æla kea hindjä dengan meto, mangihal manulah arepm dengae; ḫla kea olo bawi akan manggapi meto, uka marantep djetä, djetä sumbang kihal haliae.*

24. *Æla keton mangihal arep keton dengan karä ampin talo kalotä, krana karä utus olo, idjä handak inganangku bara baun keton, djari kihal awi karä talo tä;*

25. Sampai tanah djari kihal awi katulahe, palus aku handak mammalah kadarhakae, uka tanah tä akan muta manganan olo idjä mukong ia.

26. Tapi keton akan mahaga hadatku, prentahku, ḫla keton karait dengan kihal karä talo kabelä tä, alo keton idjä puna olo tanah tä, alo olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton.

27. Krana karä talo kabelä tä djari iawi olo, idjä djari mukong tanah tä helo bara keton, sampai tanah djari kihal awie;

28. Belä tanah tä muta manganan keton kea, amon djetä ingihal keton, kilau olo hetä, idjä helo bara keton, djari iutae.

29. Krana olo handiai, idjä mawi talo tulah sumbang tä, hambaruae karäh impatäi bara marak hamputan ajue.

30. Tagal tä, haga keton prentahku, belä ketou manumon hadat tulah sumbang tä, idjä djari iawi helo bara keton; ḫla mangihal arep keton awi djetä; jaku Jehowa aton Hatallan keton.

BAGI 19.

Isut prentah indähen sindä tinai.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Hakotak dengan salepah utus olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: patut keton brasih, krana aku Jehowa, Hatallan keton, brasih.

3. Genep biti akan mikäh indu bapae. Haga karä sabatku, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

4. *Æla leket dengan dewa, talo haiang tä, ḫla manoang hampatong dewa akan keton; aku Jehowa aton Hatallan keton.*

5. Amon keton handak maluput akan Jehowa parapah tarimakasih, djetä hapan huang keton kabuat.

6. Tapi metoh andau keton mampatäi talo tä tuntang andau tinai talo tä akan kinan, tapi idjä batisa sampai andau telo akan inusul.

7. Djaka olo kuman djetä andau telo, maka djetä talo kabelä, djetä djaton ingilak.

8. Olo idjä kuman tä akan

mananggong kadarhakae, basa iä ajum: Sinta olo kilau arepm kabustm; aka toh Jehowa.

19. Haga karj hadatku. Åla manjoho meto hakabeken, ampie sawä habanä; åla manawur duä ampin binji häwoi hong tanam; åla hapan pakaian idjä häwoi bakes duä.

20. Tumon tä kea åla manduan patan bua pambulan anggor lepah lingis, åla mimpon bawak bua idjä baduroh bara tamponge; nanghe olo pähä belom tuntang tamuäi blaku djeta; jaku Jehowa aton Hatallan keton.

21. Åla keton manakau, åla kea manandjaro, åla manipu sama arep keton.

22. Åla sumpah sala haiak manjewut arangku, krana awi ti keton mannapa aran Hatallan keton; aku toh Jehowa.

23. Åla manipu marugi olo, åla marampas iä; upah olo idjä begawi akam åla ikau mampelate sampai andau tinai.

24. Åla keton manjapa olo bedengen, åla mina talo petarang intu baun olo babut, tapi mi-köh Hatallan keton; aku toh Jehowa.

25. Åla gawin keton sala huang basaran keton, åla mitä ampin olo, åla milang olo kerik awi kasajang, åla manarima olo hai tagal kahiae, tapi budjubudjur mamutus akan sama arep keton.

26. Åla ikau kilau olo pangotok intu marak utus olo ajum; åla sala mandawa olo awi mipen isi dahae; aku toh Jehowa.

27. Åla manjinggi paharim huang ataim, tapi pudji iä buabuah, åla manegä kasalae intu iä.

28. Åla haus mamalah, åla mampaharing kalaitm intu olo utus

ajum: Sinta olo kilau arepm kabustm; aka toh Jehowa.

29. Åla manjoho meto hakabeken, ampie sawä habanä; åla manawur duä ampin binji häwoi hong tanam; åla hapan pakaian idjä häwoi bakes duä.

30. Amon olo menter batiroh pakus hindjä dengan olo bawi, idjä rewar, tuntang iä ti Gundik olo, tapi iä djaton djari ihewus, djaton kea ilapas; swen ti akan imukul sapu, tapi iä djaton akan impatäi, basa olo bawi ti djaton djari empas.

31. Tapi olo hatue ti tagal kasalae patut mimbit akan Jehowa, hong bauntonggang tingkap-pnjupa, tabiri hatue idjä kongan, indu parapah tagal kasalae.

32. Maka imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, hapan tabiri parapah tagal kasalantä, tagal dosae, idjä djari iawie; ti dosae, idjä djari iawie, karöh iampun acae.

33. Limbah keton djari tamä tahan keton, tuntang keton mimbul bararangai kaju idjä tau kinan buae, maka buae ti pali akan keton, djets kilau kakulop kaju ti; tele njelo katahic keton akau nitong ti kilau djets djaton injurat; åla kuman buae.

34. Maka njelo äpat karë bua ti patut imbaris akan Jehowa, hapan manarimakasih intu iä.

35. Haru njelo limä buae ti indu kinan keton; tumon ti maka bua kaju ti karöh hakutoh akan keton: krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

36. Åla kuman talo tuntang dhae. Åla manumon pahiau burong hapan manudjum, åla haliae badeva.

27. Åla keton manjukur tako-lok manisa benteke, åla mangun-tang manampa kata intu djanggut.

28. Åla keton mahiris bereng keton tagal olo matti, åla kea manutang manampa kata intu bereng keton, krana aku toh Jehowa.

29. Åla ikau mamapa anak-anak idja bawi, sampai manjoho iä malontki, bela tanah habandong, djadi kontep kihal:

30. Haga karå sabatku; marawan dengan åka brasih ajungku; aku toh Jehowa.

31. Åla mules ompat olo papan-bit, åla manggau olo panudjum riman dahiang, bela keton ingi-hal awie; aku Jehowa aton Hatallan keton.

32. Intu olo howan patut ikau mendeng, ikau akan mahorumbat baun olo bakas, tuntang mikkh Hatallam; aku toh Jehowa.

33. Amon olo beken utuse manamuñ hong tanah keton, åla keton mararat iä.

34. Patut ikau sama atau dengan olo beken utuse, idja manamintu intu marak keton, kilau dengan olo idja puna anak tanahm kea; ikau akan sinta åwen tä likau sepm kabutam; krana keton kea djari manamuñ hong tanah Misir; aku Jehowa aton Hatallan keton.

35. Åla ikau tusangtiling huang karå ampin gawim, huang basara, dengan ukur, dengau timbangau, dengan takar.

36. Patut dasing keton budjur, batun dasing keton patut tetek, hapan epa hapan hin awang tetek kea; krana aku, Jehowa, aton Hatallan keton, idja djari magah keton blua bara tanah Misir.

37. Tagal tä, keton akan mahaga

karå hadatku, karå prentahku, sambil manumoni tä; krana aku toh Jehowa.

BAGI 20.

Hakam inanta akan erå ampin dosa.

1. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman kea akan olo Israel: genep biti baris olo Israel atawa baris olo beken utuse, idja manamuñ iatu marak olo Israel, idja manenga kihae akan dewa Mologh, djaton tau dia impatái; olo, idja melai tokep dengae akan mampatái iä, manantinge hapan batu.

3. Aku handak manantu baungku mawi olo djetä, handak mampatái iä bara marak hamputan ajue; krana iä djari manenga kihae akan Mologh, uka mangihal kaleka brasih ajungku, tuntang mamapa arangku idja brasih.

4. Tapi paribasa amon olo tanah hetå mangambutep mätæe, manalua olo tä, idja djari manenga kihae akan Mologh, tuntang djaton handak mampatái iä:

5. Tä maka aku paham haream handak manantu baungku mawi olo djetä, tuntang mawi salepah ungkupe, handak mampalomose bara marak utus olo ajue iä tä tuntang olo handiai, idja ombo iä habandong atäie dengan Mologh.

6. Amon olo djari mules arepe harep olo idja tawan pampatah dewa, atawa olo panudjum riman dahiang, palus ombo olo tä habandong atäie: tä maka aku handak manantu baungku mawi olo tä,

handak mampatai iä bara marak hamputan ajue.

7. Tagal tå, prasih arep keton, tuntang magon brasih, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

8. Haga hadatku, tumon djets; krana aku, Jehowa, puna idjä mamprasih keton.

9. Olo idjä djari manjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatäi; iä djari manjapa bapae atawa indue, dahae akan manata takolok ai.

10. Amon olo djari habandong dengan sawan olo, maka basa iä djari habandong dengan sawan olo, djaton tau dia iä impatäi, idjä hatuä tuntang idjä bawi idjä habandong tå.

11. Amon olo djari hindjä deng-an sawan bapae, iä djari mampallowai kahawän bapae, djaton tau dia äwen tå sama duäduä impatäi, dahae akan manata takolok ai. — (18, 8.)

12. Tinai amon olo djari hindjä dengan manantue, sawan anake, djaton tau dia äwen tå impatäi duäduä; iä djari tulah sumbang haliae, dahae akan manata takolok ai.

13. Tinai amon olo hatuä habandong sama hatuä, maka duäduä tå djari kihal paham, djaton tau dia äwen tå impatäi: dahae akan manata takolok ai.

14. Tinai amon olo djari masawä olo bawi tuntang indue, djetä kihal paham ingabelä; iä tuntang äwen duä tå akan inusul hapan apui, belä kihal kandji kalotä leket intu marak keton.

15. Tinai amon olo hatuä djari manulah arepe dengan meto, djaton tau dia iä impatäi, tinai meto tå keton akan mampatae kea.

16. Tumon tå kea amon olo bawi manggapi meto, uka manulah arepe dengae, maka keton akan mampatai olo bawi tuntang meto tå; djaton tau dia iä impatäi, dahae akan manata takolok ai.

17. Tinai amon olo hatuä manduan betae, anak bapae atawa anak indue, sambil mitä kahawae, tuntang idjä bawi tå djari mitä kahawän idjä hatuä tå, maka gawi tå tulah; haiak gitan olo utus ai äwen tå akan impatäi; iä djari malowai kahawän betae, iä akan mananggong kadarhakae.

18. Amon olo hatuä hindjä deng-an olo bawi kahum iä pamali, sambil malowai kahawae, mitä perese, tuntang olo bawi kabuate kea djari mamprahan perese, maka duäduä akan impatäi bara marak hamputan ajue.

19. Tinai äla malowai kahawän minam, paharin indum atawa betau bapam; olo kalotä djari malowai kolae awang tokep haliae, äwen tå akan mananggong kadarhakae.

20. Tinai amon olo djari batiroh dengan minae, betau mamae, maka iä djari malowai kahawän mamae; äwen tå akan mananggong kadarhakae, iä akan matäi tamanang lomat.

21. Tinai amon olo hatuä masawä sawan paharie idjä kalambutan, djetä talo halikä, iä djari malowai kahawän paharie, äwen tå palus tamanang bewäi.

22. Tagal tå, haga keton karä hadatku, karä prentahku, uka manumon djetä, belä tanah idjä hetä aku manamäan keton, nakara keton melai hetä, muta manganan keton tinai.

23. Äela keton manandjong tumon karä hadat utus olo, idjä

handak inganangku bara baun keton; krana karä talo kalotä djari iwi olo tä, tagal tä aku djari mangabelä olo tä.

24. Tuntang aku djari mandjandji akan keton: keton akan manjores tanahe, aku handak manenga tä akan keton, mangat keton manjores djetä, tanah idjä nahasak djhontusun meto tuntang madu; aku, Jehowa, aton Hatallan keton, idjä djari mambaris keton dengan karä utus olo.

25. Tagal tä keton kea akan mambaris meto brasih dengan meto pali, burong pali dengan burong brasih; äla nalua arep keton indu äka kabelä awi meto, awi burong, awi karä talo manjarantar hong petak, idjä djari imbarisku bara keton, nakara djetä pali intu keton.

26. Patut keton brasih intu aku, krana aku, Jehowa, brasih; tinai aku djari mambaris keton dengan karä utus olo, uka keton mandjadi baris ajungku.

27. Amon olo hatü atawa olo bawi aton bara dewa panudjum, atawa dewa palahan, djaton tau dia äwen tä impatäi; olo akan mampatäi iä imanting hapan batu, dahae akan manata takolok ai.

BAGI 21.

Prentah akan karä imam.

1. Limbah tä koan Jehowa dengan Moses: Sanan akan karä imam, anak Aaron tä, sambil hamauh dengae: imam äla akan manjamar arepe awi hantun olo, utus ajue.

2. Baja awi kolae idjä tokep

toto dengae, tagal indu bapae, tagal anake hatü atawa bawi, tun-tang tagal paharie idjä kalambutan,

3. Tinai tagal betaue, idjä magon budjang, idjä belom omba iä, idjä hindai babanä, tagal äwen tä iä tau manjamar arepe.

4. Sala bara tä äla iä manjamar arepe, krana iä aton tuan intu utus olo ajue, äla iä manjamar arepe.

5. Äwen tä äla kea akan manjukur balau takoloke sampai lungalungah, äla kea iä akan mangunting manampa kata intu djanggute, äla iä mahiris mangata intu bitie.

6. Äwen tä patut brasih intu Hatallae, äla iä akan manawah aran Hatallae, krana iä maluput parapah apui ain Jehowa, panginan Hatallae; tagal tä patut äwen tä toto brasih.

7. Äla iä akan masawa lontäi, äla kea idjä djari habandong, äla kea idjä djari inganan banae: krana imam tä brasih intu Hatallae.

8. Tagal tä äwen tä patut itong brasih intu keton kea, basa iä maluput panginan Hatallan keton; äwen tä patut brasih intu keton, krana aku toh brasih, aku Jehowa, idjä mamprasih keton.

9. Amon anak imam idjä bawi mamapa arepe awie habandong, iä mamapa bapae, iä akan inusul hapan apui.

10. Tinai iä, idjä imam hai marak karä paharie, idjä djari iminjak takoloke hapan minjak kasai, idjä djari injuang lokape, uka iä mangkepan pakaian brasih tä: iä tä äla akan malangai takoloke, äla kea iä akan marabit pakaiae.
—(2. Mos. 28, 41.)

11. Åla iä tä akan manggapi iä manggapi, uka malnput panginan Hatallae.

12. Åla iä malih kaleka brasih ombo mangubur äwen, belä iä manjamar kaleka brasih ain Hatallae.

krana makota pangkat, minjak kasai Hatallae aton hundjun takoloke; aku toh Jehowa.

13. Maka iä akan masawä olo bawi idjä budjang tinduh.

14. Balo, atawa idjä inganan banae, atawa idjä djari habandong, atawa lontäi, åla iä akan manduae, tapi budjang bawi utus ajue akan induae indu sawae;

15. Belä iä manawah panakae intu marak utus olo ajue, krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih iä.

16. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koeae:

17. Suman akan Aaron, koem: amon olo hatüä panakan keton, huang karä unggup keton, aton baperes, åla iä manggapi ombo maluput panginan Hatallae.

18. Krana åla idjä biti, idjä baperes, akan omha manggapi: alo iä babutü, alo kait paie, alo barangai ramon berenge pahalau pandjang pahalau hai, atawa pahalau pandak pahalau korik,

19. Alo idjä djari bapelek paie atawa lengäe,

20. Alo idjä babongkok, alo idjä karitip, alo idjä habalulang matae, atawa sirang tampajahe, alo idjä bakihis, atawa idjä babuhit, atawa idjä baburut:

21. Åla idjä biti karä panakan Aaron, imam tä, idjä baperes tumon tä, akan manggapi, uka maluput parapah apui ain Jehowa; krana iä tä baperes, tagal tä åla

iä manggapi, uka malnput panginan Hatallae.

22. Tapi iä akan ombo kea kuman panginan Hatallae, panginan brasih tuntang panginan idjä brasih haliae.

23. Malainkan åla iä manokep dinding hedat tä, åla iä manggapi mesbeh tä, baa iä baperes: belä iä mamapa ramongku idjä brasih. kranaaku atom Jehowa, idjä mamprasih djeta.

24. Maka Moses mamekah Aaron hapan karä augh tä, tuntang anake, tinai karä olo Israel samandiai.

BAGI 22.

I. Prentah tahuu inam tinai. II. Prentah tahuu meto idjä indu parapah.

I.—1. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses, koeae:

2. Suman akan Aaron iuwem hanak: karä olo idjä injewatku toh akan mangahana arepe bara panengan olo Israel, idjä imprasih olo tä akangku, belä iä mamapa aran karasihku: aku toh Jehowa.

3. Suman akae: genep olo hatüä intu karä unggup keton, palus salepah panakan keton dapit, idjä manggapi talo brasih, awang imprasih olo Israel akan Jehowa, sangkom iä samar pali, olo tä akan impatai inganan bara baungku; aku toh Jehowa.

4. Åla idjä biti baris panakan Aaron, idjä basamagh atawa idjä tarohan talo papa, akan ombo kuman talo brasih, sampai iä brasih tinai. Tinai olo idjä pohos talo, idjä djari samar awi hantun talo, atawa olo idjä djari blua kihae.

5. Atawa olo idjä pohos talo manjarantar, idjä manjamai iä, atawa idjä pohos olo awang pali alo awi barangai bukue:

6. Olo idjä pohos talo kalotä palus samar sampai hamalem: ala iä ombo kuman talo brasih, djaka dia iä djari mampandoi arepe helo.

7. Limbah matanandau djari belép tā iä brasih timai; limbah tā iä akan ombo kuman talo brasih tā, krana djetä puna panginan ajue.

8. Hantum talo idjä matäi bewäi, tuntang idjä djari imisak meto basiak, ala iä akan kumae, belä iä samar awi djetä; aku toh Jehovah.

9. Tagal tā, äwen tā akan maha prentahku, belä iü badosa huang djetä, balalu matäi huang dosae, sana iä mamapa prentahku tā; aku aton Jehovah, idjä mamprash iä.

10. Alia olo idjä dia imam akan ombo kuman talo idjä brasih, alo olo idjä hindja human imam, alo olo idjä djari iupape bagawi akae.

11. Tapi idjä djari inewus imam hapan rear ai, iü tan ombo kuman djetä, tinai anak dipae atawa reware idjä djari inakan hong humae, iü tau ombo kuman panginan tempoe.

12. Tapi amon anak imam idjä bawi babana olo idjä dia imam, ala iü ombo kuman talo awang induan bara talo brasih tā.

13. Tapi amon anak iman idjä bawi ta balo, atawa djaka iü inganan bensae, tuntang iü djaton djari manak, tinai iü djari buli human bapae, kilau pesas tabela: tā iü akan ombo kuman panginan bapae tinai. Tapi ala olo beken akan ombo kuman djetä.

14. Maka amon olo sahaja djari kuman talo brasih, tā iä akan mandahang idjä perlina, palus manenga djetä tuntang takirin talo brasih tā akan imam;

15. Belä iä mamapa talo brasih ain olo Israel, idjä djari iajun olo tā akan Jehovah;

16. Belä olo tā mamuat akan hundjun arepe kadarhakan kasalae, awie kuman talo ain olo idjä djari imprasih; krana aku toh Jehovah, idjä mamprash talo tā.

II.—17. Tinai Jehovah hakotak dengan Moses, koae:

18. Hakotak dengan Aaron äwen hanak, tinai dengan karü olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: genep biti baris elo Israel, atawa olo tamäi idjä iatu marak olo Israel, idjä alo tumon djandjie, alo awi kahias atäie handak maluput parapah awang ingilu akan Jehovah, uka djetä ingilake akan keton:

19. Iä tā akan manduan meto hatuue tabela awang tinduh, sapi atawa kambing tabiri.

20. Alia makuput meto idjä baperes, krana djetä djaton ingilak akan keton. — (Mal. 1, 8.)

21. Tinai amon olo hendak mimbit parapah tarimakasih akan Jehovah, alo awie batantu djandjie atawa awi karadjin huangé, sapi atawa kambing tabiri, maka patut djetä tinduh, mangat djetä ingilak, ala djetä baperes talo enen.

22. Idjä babutä, atawa putut, atawa batimpang, atawa babaha, atawa bakihis, atawa babubit, meto kalotä ala mimbate akan Jehovah, ala hapan meto kalotä maluput parapah apui akan Jehovah hong mesbek tā.

23. Sapi atawa kambing tabiri

pahingen, idjä pandjang atawa pandak barbarangai ramon berenge, tau keton maluput djetä indu parapah awi karadjin huang keton kabuat, tapi indu parapah djandji djetä djaton ingilak.

24. Meto idjä inetel atawa inepä bawak latake, atawa idjä imboto awi irunap atawa ihiris, ala maluput djetä indu parapah akan Jehowa; puna ala kea keton manumon hadat kalotä hong tanah keton.

25. Tinai ala kea manarima meto imboto bara lengän olo beken utuse, uka iluput indu panginan Hatallan keton, krana talo tä djari rusak, djetä baperes toto, djetä djaton ingilak akan keton.

26. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

27. Anak sapi, tabiri, kambing akan melai kudju hindjä indue, maka amon djetä djari hanja andau umure, palus dapit, djetä ingilak indu parapah, mandjadi parapah apui akan Jehowa.

28. Tinai ala manjambalih sapi atawa kambing tabiri tuntang anake haiak intu andau idjä.

29. Maka amon keton handak manjambalih parapah horumat akan Jehowa, djetä hapan huang keton bewäi.

30. Tapi keton akan kuman talo tä andau tä kea, ala mampelai belahe akan andau tinai; aku toh Jehowa.

31. Tagal tä, haga keton prentahu, lalus djetä, aku toh Jehowa.

32. Ala keton manawah arangku idjä brasih, mangat aku imprasih intu marak olo Israel; krana aku toh Jehowa, idjä mamprash keton;

33. Idjä djari magah keton blua

bara tanah Misir, mangat aku mandjadi Hatallan keton, jaku Jehowa.

BAGI 23.

Prentah tahuu karü andau pesta.

1. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: karü andau hai ain Jehowa, awang djari inukasku, keton akan bauauar, uka olo arä hapumpong sombajang; maka djetoh karü andau hai ajungku, idjä djari inukasku: — (5. Mos. 16.)

3. Kadjahawen andau keton akan bagawi, tapi andau udju tä aton sabat indu malajan, akan hapumpong sombajang hong kaleka brasih. Ala keton bagawi enen, djetä sabat ain Jehowa huang karü aka keton melai.

4. Tinai djetoh andau hai ain Jehowa, idjä djari inukase, andau olo akan hapumpong hong kaleka brasih, idjä akan iuar keton:

5. Bulan idjä solake, andau äpatwalas, benteng halemäi, aton paska ain Jehowa.

6. Andau limäwalas bulan djetä kea aton pesta ain Jehowa, djetä tepong idjä djaton iragi; kudju keton akan kuman tepong idjä djaton iragi.

7. Maka intu andau tamparan pesta tä keton akan hapumpong sombajang; andau tä ala keton bagawi.

8. Maka katahin kudju tä keton akan maluput parapah apui akan Jehowa; intu andau hanja

keton akan hapumpong sombajang tinai, ala keton bagawi andau djetä.

9. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

10. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan awen: amon keton djari tamä tanah, idjä handak inengaku akan keton, amon keton handak manggetem karä tana hetä: maka keton akan mimbit akan imam idjä katampong awang panjolak keton manggeteme.

11. Imam akan manjun tampong tä intu baun Jehowa, mangat djetä ingilak akan keton; andau tinai, limbah sabat idjä hai tä, imam akan manjun tampong tä.

12. Tinai andau tampong keton iajnn, keton akan maluput indu parapah awang ingähu akan Jehowa idjä kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure.

13. Tuntang talo parapah indu kinan, is tä, duä perpu lu epa tunek tepong häwoi undus, indu parapah apni, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa; tuntang parapah talo ihop, anggor idjä peräpat hin.

14. Maka ala keton kuman tepong taheta, atawa kenta, atawa kanta, sampai andau keton djari maluput parapah tä intu Hatallan keton; djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton huang karä kaleka melai.

15. Limhah tä, bara andau idjä limbah sahat hai tä, djetä bara andau keton djari maluput tampong bua indn parapah iajun tä, maka keton akan misä udju minggo genep.

16. Sampai andau idjä limbah sabat tingkat udju tä, djadi limä pulu andau genep; andau tä keton akan maluput tinai parapah indu kinan akan Jehowa.

17. Bara genep human keton, keton akan mimbit duä kabawak tepong iajun, idjä inampa bakale duä perpu lu epa tunek tepong, idjä iragi tuntang injumap, indn tepong parut talo akan Jehowa.

18. Tinai haiak dengan tepong tä keton akan maluput udju kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure, tinai idjä kongan anak sapi hatuae, tinai tabiri hatuae duä kongan; djetä indu parapah awang ingähu akan Jehowa, awang puna iluput haiak parapah indu kinan tuntang haiak parapah talo ihop, mandjadi parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

19. Tinai keton akan maluput kambing hatuae indu parapah tagal dosa, tinai duä kongan anak tabiri awang idjä njelo umure, indu parapah tarimakasih.

20. Imam akan manjun talo tä haiak tepong parut talo, mandjadi parapah iajun intu baun Jehowa, tuntang anak tabiri duä kongan tä; djetä imbaris akan Jehowa indn bagin imam.

21. Andau tä kea keton akan bauauar, uka olo arä hapumpong sombajang; ala keton bagawi andau tä. Djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton huang karä kaleka keton melai.

22. Maka amon keton manggetem tanan keton, ala keton akan manggetem tä pahalau lepah lakau putinge, ala pahalau mimpon mampalingise, ala mamata tana tinai; naughe djetä melai akan olo pähä helom tuntang akan tamuä: aku toh Jehowa, Hatallan keton.

23. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

24. Suman akan olo Israel, koam: bulan udju, andau idjä, djetä sa-

bat idjä hai, sabat sarunai im-pahiau, tā keton akan hapumpong sombjang.

25. Aela keton bagawi andau tā, tapi luput parapah apui akan Jehowa.

26. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

27. Bulan udju, andau sapulu, djetä andau panjapan idjä hai; intu tā maka keton akan hapumpong sombjang, keton akan mamparandah hambaruan keton, sambil maluput parapah apui akan Jehowa.

28. Andau tā aila keton bagawi, krana djetä andau panjapan hai, mangat keton injapan intu baan Jehowa, Hatallan keton.

29. Genep biti, idjä djiaton maku mamparandah arepe, intu andau tā, akan impatái bara hamputan ejne.

30. Genep biti kea, idjä bagawi talo enen intu andau tā, akan handak mampatai iā bara hamputae.

31. Tagal tā, sia keton bagawi andau djetä. Djetä indu hadat palus katahahi akan karä panakan keton hong karä kalekao.

32. Djetä sabat keton idjä hai, intu tā keton akan mamparandah hambaruan keton. Andau djalatiem bulan djetä kea, amon matanandau belep, tā maka haga keton sabat djetä, bara matanandau belep sampai matanandau belep tinai.

33. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

34. Suman akan olo Israel, koam: andau limawelas bulan udju tā keaton pesta tingkap dawen akan Jehowa, kudju katahie.

35. Andau idjä tamparae maka keton akan hapumpong sombjang: aila keton bagawi talo enen.

36. Kudju keton akan maluput

parapah apui akan Jehowa; andau hanja keton akan hapumpong sombjang tinai, sambil maluput parapah apui akan Jehowa; djetä andau sombjang hai, aila keton akan bagawi talo enen.

37. Djetä karä andau hai ain Jehowa, idjä akan iuar keton, olo hapumpong sombjang, sambil maluput akan Jehowa parapah apui, parapali awang ingahu, tuntang parapali indu kinan, parapali injambalih, tuntang parapah talo iloh, intu genep karä andau hai tā.

38. Beken tinai karä andau sabat ain Jehowa, tuntang panengan keton, tinai djandjin keton, tuntang parapah idjä tumon karadijün huang keton malupute akan Jehowa.

39. Maka andau limawelas, bulan udju, amon djari lepah getem karä palembut tanan keton, tā keton akan mahaga pesta akan Jehowa kudju katahie; andau idjä tamparae tā keton akan malajan, tinai andau hanja keton akan malajan kea, aila bagawi.

40. Andau tamparan pesta tā keton akan blaku bua kaju itijäl bahalap ampie, tinai dawen korma, pating kaju abot dengan kaju arbenahal, tuntang keton akan uramirami kudju katahie hong baun Jehowa, Hatallan keton.

41. Tumon tā keton akan mahaga pesta tā akan Jehowa kudju sinning njelo, djetä indu hadat palus katahahi akan karä panakan keton; bulan udju keton akan mahaga pesta tā.

42. Kudju keton akan melai hong tingkap dawen kaju, olo ihandiae idjä baris utus olo Israel akan melai hong tingkap dawen kaju.

43. Mangat karä panakan keton

akan katawan, aku djari manjoho olo Israel melai hong tingkap, metoh aku magah olo ta blua bara tmah Misir; aku toh Jehowa, Hatalan keton.

44. Maka Moses maseuman akan olo Israel karâ andau hai'ain Jehowa ta.

BAGI 24.

- I. Prentah tahu sumbo hong aka Hatalla, tuntang tahuu tepong lampajah.
- II. Hukum olo idja manjapa Hatalla.
- III. Hukum olo idja mampatâi atawa mampahimang olo.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mimbit akan undus bua undus idja ihamis tuntang brasih, akan tantahan sumbo, hapan haradjur mambelom karâ sumbo...

3. Intu ruar dinding kelat hong tingkap-panjupa Aaron haradjur akan manatap ta intu baun Jehowa, bara kalemâi sampai han-djewu; djetâ indu hadat palus katatahi akan karâ panakma keton.

4. Huang tantahan sumbo bulaubrasih ta haradjur ia akan manatap karâ matan sumbo ta intu baun Jehowa.

5. Tinai duan tunek tepong, sumap roti duawalas kabawak, akan genep roti duan dua perpalu epa tunek tepong.

6. Maka ikau akan matoh djetâ mandjadi dua baris, mandjahawen mandjahawen hong idja kabaris, hundjun medja brasih ta, naharep baun Jehowa.

7. Intu hraadjun genep barise ina garo brasih, hapa mampingat tahuu roti ta, indu parapah apui akan Jehowa.

8. Intu genep sandau sabat imam haradjur akan manakiri, manatap ta intu baun Jehowa, talo panengan olo Israel, mandjadi indu hadat palus katatahi.

9. Maka djetâ indu bagin Aaron swen hanak; ia akan kuman ta intu aka brasih, krana djetâ talo idja brasih haliae akâe, bagin parapah apui ain Jehowa, mandjadi indu hadat palus sampai katatahi.

II. — 10. Maka olo hatuâ, anak bawin olo Israel dengan hatuan olo Misir, idja melai marak olo Israel, kanateke hagoet, tuntang anak bawin olo Israel ta hanjaing dengan olo Israel idja biti, hong aka olo bapodok.

11. Tu maka anak bawin olo Israel ta batantu manawah aran Jehowa, sambil manjapa; tagal ta olo magah ia akan Moses. Aran induce Selomit, anak bawi ain Dibri, olo hamputan Dan.

12. Maka olo mangurong ñ, handak mendah kaputusan bera njaman Jehowa.

13. Maka Jehowa hamatuh dengan Moses, koae:

14. Imbit olo panjapa ta akan ruar aka olo bapodok, tuntang olo idja djari mahining ia manjapa akan mandanan lengge hundjun takolok olo ta, limbah ta salepah utus olo arâ akan mampatâi ia, mamanting ia hapan batu.

15. Tinai suman akan olo Israel, koam: genep olo idja djari manjapa Hatallae, toto ia akan mananggong dosae ta.

16. Aeweawe idja djari manawah aran Jehowa, djaton tau dia ia impatâi, toto salepah utus olo arâ akan mamanting ia hapan batu; olo tamuâi sama kea kilau idja puna anak tanah keton, amon iii djari

manawah aran Jehowa, toto ia akan impatái. — (2. Mos. 20, 7.)

III. — 17. Maka amon olo djari mampatái olon, toto ia akan impatái kea;

18. Tapi olo idjá djari mampatái meton olo, ia akan manakiri tā; biti sama biti, meto sama meto.

19. Tinai amon olo mangapähä olon, maka kilau ia djari mawie, tumon tā ia akan imalih tinai; — (2. Mos 21, 23.)

20. Lompeng sama lompeng, mata sama matä, kasingü sama kasingü, kilau ia djari mangapähä olon, tumon tā ia akan imalih tinai.

21. Tumon tā, äweäwe idjá mampatái meton olo, ia akan manakiri tā, tapi äweäwe idjá mampatái olon, ia akan impatái tinai.

22. Sama hukum idjá bewäi akan hapan keton, dengan olo tamuäi sama kilau dengan idjá puna anak tanah keton; krana aku toh Jehowa Hatalian keton.

23. Maka Moses manjoho olo Israel magah olo panjapa tā akan ruar äka olo bapodok, sambil mampatái ia, mamanting ia hapan batu. Palus olo Israel mawi tā tumon Jehowa djari mametäh Moses.

BAGI 25.

I. Njelon sabat tuntang njelon kahan-djak. II. Njelon kahandjak tā karä tana tuntang huma akan buli idjá puna tem-poe. III. Tinai karä djipen olo akan empas tinai.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses intu bukit Sinai, koae:

2. Suman akan olo Israel, sam-bil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjá handak

inengaku akan keton, maka tanah tā akan ilajan, mahaga sabat akan Jehowa.

3. Djahawen njelo keton akan malan tanan keton, sambil mangalingking pambulan anggor keton, tuntang mimpon palembute;

4. Tapi njelo udju tā tanah akan mahaga sabat kasanang akan Je-howa; tā keton djaton akan malan tanan keton, djaton akan mangalingking pambulan anggor keton.

5. Tinai haring idjá lembut kabuate hetä hong njelo tā, äla keton manggeteme, tuntang tundon anggor idjá haring äla keton mamupule; krana njelo tā njelo malajan akan tanah.

6. Äla mingkes djetä; tapi tau bewäi keton kuman haring awang lembnt intu njelo sabat ain tanah keton; keton tau kuman tā, tun-tang djipen rewar keton hatuä ba-wi, olo idjá iupah keton bagawi, tinai olo tamuäi, idjá melai hindjä keton;

7. Tinai djetä indu kinan me-ton keton, tuntang akan karä meto bariaat hong tanah keton karä har-ing idjá lembut kabuate tā tau indu kinae.

8. Tinai keton akan missä udju tingkat njelo sabat kalotä, hang-kndju udju njelo, djadi katahin udju tingkat njelo sabat tā äpat pulu djalatien njelo.

9. Tā maka andau sapulu, bulan udju, hapus tanah keton akan mam-piahau sarunai; hong andau pa-njapan hai tā sarunai akan im-piahau hapus salepah tanah keton.

10. Keton akan mamprasih njelo limä pulu tā, sambil bauauar masu-man kaempas hong salepah tanah, akan sakarä olo hetä; djetä njelon kahandjak akan keton, njelo tā ge-

nep bitin keton akan buli puna panatau ajue, genep bitin keton akan buli unggup humae.

11. Sasining njelo idjä limä pulu, djetä njelon kahandjak tä; njelo tä äla keton malan, äla kea manggetem haring idjä lembut kabuate, äla mamupul haring bua pambulan anggor.

12. Krana njelo tä njelon kahan-
djak, djetä patut brasih akan keton;
keton tau kuman haring tana be-
wai, tapi äla mamumpung djetä.

II.—13. Intu njelon kahandjak
tä geneb bitim keton akan buli puna
panatau ajue.

14. Tagal tä, amon keton mand-
jual tana akan olo, atawa amon
keton mamili tana bara olo, äla
keton hatipu sama arep keton.

15. Miring itong karä njelo sam-
pai njelon kahandjak tä, tumon tä
regae ikaa akan mamilie bara olo,
tuntang miring itong karä wajah
getem, idjä sampai njelon kahandjak
tä, olo akan mandjual tä akan keton.

16. Djaka arä njelo hindai, keton
akan mandahang regae tumon tä,
tapi amon isut njeloe bewai batisa,
maka keton akan manapas regae
tumon tä; krana olo tau mandjual
tä akan keton sampai akan njelon
kahandjak tä bewai.

17. Tagal tä, äla idja biti manipu
koiae, tapi mikäh Hatallan keton,
krana aku Jehowa aton Hatallan
keton.

18. Tumon prentahku, haga ha-
datku sambil malalus djetä, tä ke-
ton karäh belom sanang huang
tanah.

19. Tä tanah akan mampalembut
buae akan keton, tuntang keton
karäh kuman sampai ombet, keton
kartih belom sanang huang tanah.

20. Maka mikäh koan keton: na-

rai indu kinan ikäi intu njelo udju
tä? krana ikäi ingahana malan, ing-
ahana manggetem.

21. Aku handak mandjowong ber-
katku akan keton hong njelo dja-
hawen tä, mangat njelo djetä ma-
mua akan keton ombet akan kinan
telo njelo.

22. Tinai njelo hanja tä keton
akan malan, tuntang magon kuman
talo usang, sampai totok njelo dja-
latien; sampai limbah getem talo,
idjä ilalan keton njelo hanja tä, keton
magon kuman talo usang.

23. Tumon tä tana djaton tau
indjual keton palus, krana aku idjä
tempon tanah, keton olo tamuäi
idjä mangkalewu intu aku.

24. Tagal tä hapus tanah pa-
gangan keton, amon keton man-
djual tana, patut tau inampuli tinai.

25. Djaka paharin keton djadjalan
pähä belom, sampai iä mandjual
belehe tanae, maka kolae idjä ka-
pala tokep akan manampuli idjä
djari indjual paharie.

26. Maka djaka djaton kolae idjä
tau manampuli tä, tapi lengäe ka-
buate tau sondau talo ombet hape
manampuli tä,

27. Tä iä akan misä karä njelon
tanae tä djari indjual, maka regan
karä njelo idjä batisa sampai njelon
kahandjak tä iä akan maliae akan
olo, idjä äkae djari mandjual tä, tä
tanae buli iä tinai.

28. Tapi amon lengäe djaton tau
sondau talo ombet, hape maliae
regae akan olo, idjä djari mamili
tä, tä tanae, idjä djari indjuale,
magon melai intu lengän olo idjä
djari mamili tä, sampai njelon ka-
handjak; tapi hong njelon kahan-
djak djetä empas, buli idjä puna
tempoe tinai.

29. Tumon tä kea, amon olo djari

mandjual humae idjä hong lewu awang hakota, maka sampai hapus idjä njelo iä tau manampuli tā tinai, hapus idjä njelo puna tikas entiae.

30. Tapi djaka djetä djaton djari inampulie limbah hapus idjä njelo, tā huma idjä hong lewu awang hakota palus katatahi melai akan olo, idjä djari mamili tā, palus akan panakae; djetä djaton empas tinai hong njelon kahandjak tā.

31. Tapi huma awang intu lewu hong tana, awang djaton hakota, akan itong olo sama kilau tana kea; djetä tau hantä inampuli, tinai djetä empas bewäi hong njelon kahandjak.

32. Tapi idjä lewun olo Lewi tā, karü huma idjä huang lewu baris ui, maka olo Lewi tau hantä manampuli djetä tinai.

33. Amon olo djari mamili humai olo Lewi hong lewun olo Lewi kea, djetä empas bewäi hong njelon kahandjak, krana tikas lewu djetä hewäi pagangan olo Lewi intu marrak olo Israel.

34. Tinai tanae, idjä darah lewue, djaton haliae tau indjual, krana djetä akan bagin äwen tā palus katatahi.

III. — 35. Tinai amon paharin keton djari pähä belom, karä ramoe djari baduroh, maka keton akan manjokah iä, alo iä olo tamuäi, atawa olo idjä ombo hindjä human keton bewäi.

36. Äela keton mauak rear, atawa blaku guajan intu iä, tapi mikäh Hatallan keton, mangat paharin keton tau belom hindjä keton.

37. Äela mahatangan rear keton paham manak, äla mahatangan talo kinan paham badjalan.

38. Aku Jehowa aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, mangat aku ma-

nenga tanah Kanaan akan keton, tuntang aku indu Hatallan keton.

39. Tinai amon paharin keton djari pähä belom, sampai iä djari mandjual arepe akan keton, äla keton mawi iä kilau rewar keton.

40. Tapi kilau olo buruh, kilau olo ombo bewäi iä akan hindjä keton; sampai njelon kahandjak tā iü akan bagawi intu keton.

41. Tā maka iä empas tinai bara keton, äwen hanak, iä akan buli ungkup human ai tuntang panatau tato hiange.

42. Krana olo tā puna rewar ajungku, idjä djari imbitku bara tanah Misir, tagal tā djaton tau äwen tā indjual, kilau mandjual rewar.

43. Äla ikau karas marentah iä, tapi mikäh Hatallam.

44. Tapi amon ikau handak mamili rewar hatuä bawi, tau ikau mamili djetä bara karä utus olo, idjä melai hakaliling tanah keton.

45. Tinai anak olo beken utuse, idjä ombo melai hong tanah keton bewäi, kilau olo tamuäi, äwen tā tuntang panakae tau keton mamilie indu rewar keton.

46. Tuntang keton akan mandjadi tempon äwen tā, palus anak keton rahian bara keton, äwen tā indu rewar keton palus katatahi; tapi idjä paharin keton, olo Israel tā, äla marentah iä pahalau karas.

47. Amon olo beken utuse, idjä ombo melai hong tanah keton, bahudjong djaladjalan tatau, tuntang paharin keton, idjä darah iä, djari pähä belom, sampai iä mandjual arepe akan olo beken utuse, idjä ombo melai hong tanah keton, atawa akan olo ungkup djetä:

48. Tā limbah iä djari mandjual arepe iä tau inewus tinai, idjä biti

bara karä paharie idjä kalambutan akan manewus iä,

49. Atawa mamae, atawa paharie idjä tato, atawa äweëwe ungkup ajue idjä tokep hakola dengae akan manewus iä tinai, atawa djaka lengæ kabuate sondau ombet, iä akan manewus arepe.

50. Tä iä akan hitong dengan tempoe bara njeloe djari mandjual arepe sampai njelon kahandjak tä; maka regae akan itong tumon karä njeloe, kilau djaka iä buruh bewäi intu tempoe.

51. Djaka arä njeloe hindai, maka tumon karä njelo tä kea iä akan malian bagin regae iä imili solake.

52. Tapi djaka isut njelo bewäi batisa sampai njelon kahandjak tä, maka iä akan hitong dengan tempoe tumon tä kea, tumon karä njeloe tä iä akan malian bagin regae.

53. Kilau olo buruh iä akan melai dengan tempoe, mitong genep njelo; tinai äla manjoho olo marentah iä karas intu matan keton.

54. Tapi alo iä djaton inewus, intu njelon kahandjak tä iä empas bewäi, äwen hanak.

55. Krana olo Israel puna rewar ajungku, iä rewar ajungku, idjä djari induangku bara tanah Misir; aku Jehowa aton Hatallan keton.

BAGI. 26.

I. Berkat indjandji. II. Hukum insaan.

I. — 1. *Ela* manampa dewa akan keton, äla mampendeng hong tanah keton hampatong atawa pangantoho, atawa saron talo kalotä, idjä akan injembah keton; krana aku, Jehowa, aton Hatallan keton.

2. Andau sabatku keton akan mahagac, äka brasih ajungku patut keton mikähe; aku toh Jehowa.

3. Djaka keton manandjong huang kaïä hadatku, tuntang mahaga karä prentahku, sambil manumon tä: — (5. Mos. 28.)

4. Tä aku handak manenga akan keton udjan intu puna wajahe, tanan keton karäh ombeombet kan-djarie, tinai karä batang buan keton akan mamua ombet;

5. Sampai wajah mihib gegë palus wajah mamupul bua anggor, tinai wajah mamupul bua anggor haradjur njamah palus musim malan tinai; panginan keton karäh ombet haliae sampai besoh toto, keton karäh melai sanang.

6. Tinai aku handak mahaga mangabuah tanah keton, uka keton tau menter batiroh, olo djaton maur keton. Aku handak manganan karä meto basiak bara tanah keton, tuntang padang djaton akan mangumbang tanah keton hindai.

7. Keton akan maharak karä musoh keton, olo tä karäh halelek awi padang intu baun keton.

8. Limä biti keton karäh maharak saratus, saratus biti keton karäh maharak sapulu kojan, karä musoh keton akan halelek awi padang intu baun keton.

9. Tinai aku handak mules arepku manampajah keton, aku handak mampanak, mangapal keton, djandjingku aku handak mandähæ dengan keton.

10. Keton karäh kuman talo idjä usang, tinai talo idjä usang tä keton karäh mampluae tagal karä talo idjä taheta.

11. Tinai aku handak melai intu bentok keton, huangku djaton akan mangabelä keton.

12. Aku handak manandjong intu marak keton, aku handak indu Hatallan keton, tuntang keton akan indu utus olo ajungku.

13. Aku Jehowa aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, belä keton akan rewar olo hetä; aku djari mamelek ugar keton, manjoho keton manandjong hadjangah.

II.—14. Tapi djaka keton djaton manarima aughku, djaton manumon karä prentahku toh,

15. Djaka keton mangabelä hadatku, hambaruan keton mandjilek dasarku, sampai keton djaton maku manumon karä prentahku, tapi mangarak djandjingku:

16. Tä maka aku handak mawi keton kalotoh: aku handak mawi keton hapan panaräwen, peres gambala, tinai darem, idjä mangusup baun keton, mampaujuh hambaruan keton; haiang bewäi keton karäh manawur binjin keton, musoli keton karäh manggetem tä.

17. Tinai aku handak manintu baungku mawi keton, sampai keton kalah intu baun karä musoh keton; idjä basingi keton karäh marentah keton, keton karäh hadari, alo djaton olo manggoang keton.

18. Maka amon keton hindai maku manumon aughku awi talo djetä: tä aku handak mandaliang hukumku hangkudju lipet, hapan mandjara keton tagal karä dosan keton.

19. Krana aku handak manumpul kadjhon katekang atäi keton, haiak manampa langit tambuan keton mandjadi kilau sanaman, tuntang petak keton mandjadi kilau tam-baga.

20. Karä kapähän gawin keton karäh nihau haiang bewäi, petak keton djaton akan mampalembut

buae, tinai karä kaju hong tanah djaton karäh mamua akan keton.

21. Amon keton malawan aku hantä, djaton maku manarima aughku: toto, hangkudju lipet haream aku handak mamukul keton tumon karä dosan keton.

22. Krana aku handak manjoho meto basiak tamä marak keton, djetä akan kumau anak keton, sambil mamsik meton keton, mampamunos keton, karä djalan keton karäh benjem bewäi.

23. Tinai amon awi karä talo tä djaton kea keton taraadjar, amon keton magon malawan aku:

24. Tä aku kea handak malawan keton, hangkudju lipet haream aku handak mawi keton tagal karä dosan keton.

25. Krana aku handak mimbit padang mantakan keton, mamaläh djandjingku intu keton. Alo keton mahakan akan lewun keton, aku handak manjoho peres papa mantakan keton, sampai keton kalong lengän musoh keton.

26. Tinai aku handak marusak ganan tepong keton, sampai sapulu olo bawi akan manjumap tepong keton hapan tannur idjä, hapan timbangan iä akan mandjuluk tepong tä akan keton tinai; amon keton kumae, djaton tau besoh.

27. Amon awi hukum djetä keton hindai maku mahining aughku, amon keton magon malawan :

28. Tä maka aku tuntang paham kasangitku handak malawan keton kea, hangkudju lipet haream tinai aku handak mandjara keton tagal dosan keton.

29. Sampai keton akan kuman isiu anak keton, hatuä bawi.

30. Aku handak manusut lung-koh äka keton sombajang, manda-

rai karä pangantohon keton, tuntang hantun keton aku handak mandjakahe hindjä hantun dewan keton; hambaruangku karäh mandjilek keton.

31. Aku handak manunis lewun keton, tuntang mampala kaleka brasih ain keton, aku djaton maka manjingut talo mangat ewaue bara keton.

32. Toto, aku handak marusak tanah, sampai karä musoh keton, idja melai hetä, karäh djungun sabab tä.

33. Tapi keton handak imisah indaraiku marak karä utus olo kapir, sambil mangitau padang manuntut likut keton; tä tanah keton karäh rusak, lewun keton karakkara.

34. Katika tä tanah tä tuntang kakilake akan manjukup mahaga karä sabat ajue, katahin djetä benjem, kahum keton hong tanah musoh keton; toto, katahin tä petak karäh malajan, mangilak karä sabat ajue.

35. Katahin kabanjeme maka tanah tä karäh malajan, gantin djetä djaton panae malajan bihin hong karä sabat keton, katahin keton melai hetä.

36. Maka olo utus keton awang batisa, aku handak manamäan kikäh intu atä äwen tä hong karä tanah musoh, sampai kiris dawen kaju akan mandari iä; iä akan hadari kilau olo hadarian padang, iä akan balongkang, alo djaton idja mantakan iä.

37. Iä akan hadari balongkang tarangtaranga sama arepe, ampiampin intakan padang, alo djaton idja mantakan iä, keton karäh djaton tau mendeng intu baun musoh keton.

38. Malainkan keton karäh rusak

intu marak karä utus olo kapir, tanah musoh keton karäh mampalamos keton.

39. Tinai olo baris keton idja batisa karäh kilau meher hong karä tanah musohe tagal kadarhakae; toto, tagal kadarhakan tato hiange kea iä karäh kilau meher hetä.

40. Tä maka iä karäh mangaku kadarhakae, tuntang kadarhakan tato hiange, karä katulas gawie dengangku, idja djari hapaé malawan aku;

41. Sampai aku djari malawan iä kea, tuntang djari maharak iä akan karä tanah musohe. Tapi amon atäe idja djaton injunat tä mamparandah arepe hetä, mangaku, buah bewäi iä djari ihukum tagal kadarhakae:

42. Tä maka aku handak manahiu djandjingku dengan Jakob, djandjingku dengan Isaak, djandjingku dengan Abraham; palus aku handak mingat tanah tä,

43. Idja djari ilahi olo tä, idja manjukup karä sabate andau malajan, kahum oloe manjukup karä hukum kadarhakae, basa olo tä djari mangabelä prentahku, tuntang hambaruae djari mandjilek hadatku.

44. Tapi alo olo tä kasaburan hong tanah karä musohe, toto aku djaton kea djari manganan iä haliae, aku djaton mandjilek äwen tä, sampai aku palus handak mampalimos iä, sambil mangarak djandjingku dengae; krana aku, Jehowa, aton Hatallae.

45. Aku handak manahiu akae tinai djandjingku dengan tato hiange, idja djari imbitku bara tanah Misir, haiak gitau karä olo kapir, mangat aku indu Hatallae, aku Jehowa. — (1. Mos. 15, 18; — 2. Mos. 12, 33.)

46. Djetä karä hadat, karä prentah, karä dasar, idjä djari inenga Jehowa indu torose dengan olo Israel, hundjun bukit Sinai, ha-djamban lengän Moses.

BAGI 27.

Prentah tahiun talo idjä djari imbaris akan Hatalla.

1. Tinai Jehovah hakotak dengan Moscs, koae:

2. Suman akan olo Israel, sambil harnauh dengan äwen: amon olo bamiat, mambaris olon akau Hatalla, djaka äweu tä indu inewus tinai, maka ikau akan marega iä.

3. Ikau akan marega iä tumon toh: olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, sampai idjä djahawen pulu njelo umure, ikau akan manantu regae limä pulu sekel salaka, tumon batang sekel idjä hong äka brasih.

4. Djaka iä olo bawi, tä ikau akan manantu regae telo pulu sekel.

5. Djaka iä hatuä idjä limä njelo umure, sampai idjä duä pulu ujelo umure, tä ikau akan manantu regae duä pulu sekel; olo bawi idjä kalotä umure sapulu sekel.

6. Djaka djetä anak hatuä awang idjä bulan umure, sampai awang limä njelo umure, maka ikau akan manantu regae limä sekel salaka, tinai anak bawi telo sekel salaka.

7. Tinai djaka iä hatuä idjä djahawen pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tä ikau akan manantu regae limäwalas sekel, olo bawi idjä kalotä umure sapulu sekel.

8. Tapi djaka olo tä pähä belom, sampai iä djaton tau manjukup re-

gae kalotä, tä iä akan impendeng intu baun imam, imam tä akan marega iä, maka iä akan marega iä tumon ampin kahalap pambelom olo tä, idjä djari mawi djandji tä.

9. Djaka talo, idjä imbaris tä, meto idjä tau hapan indu parapah akan Jehovah, karä meto kalotä idjä imbaris akan Jehovah balalu brasih.

10. Djetä djaton tau inganti ina-kiri idjä bahalap dengan idjä papa, idjä papa dengan idjä bahalap mahin dia kea, tinai paribasa olo manakiri meto sama meto, tä maka idjä solake tuntang idjä gantie tä palus brasih duäduä.

11. Maka djaka meto idjä imbaris tä djalahau meto pali, idjä djaton tau hapan indu parapah akan Jehovah, meto tä akan imbit olo naharep baun imam.

12. Imam akan marega tä tumon kahalape atawa tumon kapapan ampie; tumou ikau marega tä, joh imam, tumon tä kea regae.

13. Tinai amou olo handak manampuli djetä, maka iä akan mandahang tinai midjämijä dalam limä labih bara regae awim.

14. Amon olo mamprasih humae, hapae mambaris tä akan Jehovah, maka imam akan marega djetä tumon kahalape atawa kapapan ampie; tumon imam djari marega tä, tumon tä kaetter regae.

15. Tinai djaka iä, idjä djari mamprasih tä, handak manampuli humae tinai, maka iä akau mandahang midjämijä dalam limä karä rear labih bara regae awim, tä maka humae buli acae tinai.

16. Tinai amon olo djari mambaris akan Jehovah bagin tanae, maka ikau akan marega tä tumon takar binjie; tana awang tagalan

idjä homer binjin seora ikau akan maregæ limä pulu sekel salaka.

17. Djaka iä mambaris tanae tä palus limbah njelon kahandjak, tä maka ikau akan marega djetä tumon idjä injewut nah.

18. Tapi amon iä mambaris tanae rahian bara tä, tä imam akan mitong rear tnmon karä njelo awang tisa hindai sampai njelon kahandjak tä, tumon tä iä akan manapas regae.

19. Maka djaka iä, idjä djari mambaris tana tä, handak manampuli djetä tinai, tä iä akan mandahang midjämildjä dalam limä karä rear labih bara regae awim; tä maka tanae buli akae tinai.

20. Tapi amon iä djaton makn manampulie, tä imam patut mandjuale akan olo beken, maka djetä djaton taratampuli tinai;

21. Malainkan tana tä, amon djetä lapas tinai hong njelon kahandjak, palus brasih sampai katatahi akan Jehowa, mandjadi kilau tana kerem, djetä akan bagin imam palus katatahi.

22. Tinai amon olo mambaris akan Jehowa tana idjä djari imilie, idjä djaton puna bagin joresan ajue,

23. Tä imam akan mitong bagin regae, idjä tisan kauna regae idjä solake, sampai njelon kahandjak; djadi andau iä handak manampuli tana tä, iä akan manahor regae tumon djetä, mangat tä mandjadi brasih akan Jehowa.

24. Maka huang njelon kahandjak tana tä akan buli bara iä, idjä djari mamilie, akan idjä penna tempon joresan tana tä. — (25, 10.)

25. Maka ikau akan marega karä talo tä tumon batang sekel, idjä hong äka brasih tä; behat idjä sekel tä duä pulu gera.

26. Tapi anak meto idjä solake inakan indue, idjä puna akan Jehowa, äla olo mambaris djetä tinai akan Jehowa, atawa sapi atawa kambing tabiri, krana djetä puna bagin Jehowa.

27. Amon djetä djalahan meto pali, tä olo akan manewuse tumon ikau maregæ, mandahang tinai midjämildjä dalam limä, labih bara regae awang inantum; maka amon djetä djaton inewus, tä meto tä akan indjugal tumon regae awim.

28. Tapi karä talo kerem, idjädjari ingerem olo bara karä talo ajue akan Jehowa, djetä djaton taradjual, djaton taratewus, alo olon, meto atawa tana bagin joresan, krana karä talo kerem tä brasih haliai intu Jehowa.

29. Olo kerem djaton taratewus kea, iä akan impatäi bewäi.

30. Tinai idjä dalam sapulu bara karä talo hong tanah keton, palembut tanan keton, palembut pambulan keton, djetä ain Jehowa, djetä brasih intu Jehowa.

31. Tapi djaka olo nahuang manakiri tangahe idjä dalam sapulu tä, tä iä akan mandahang midjämildjä dalam limä labih bara regan djetä.

32. Tinai karä sapi, karä kambing tabiri, karä meto idjä imbelom olo, maka idjä dalam sapulu patut imbaris imprasih akan Jehowa.

33. Barangai alo djetä bahalap, alo djetä papa, äla kea manakiri djetä; paribasa olo manakiri tä, tä duäduä idjä solake tä tuntang idjä takirie tä palus brasih, djaton taratewus tinai.

34. Djetä karä prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses akan olo Israel, hundjun bukit Sinai.

SURAT MOSES IDJÆ ÆPAT, IDJÆ BAGARÆ

NUMERI.

(HASEAN.)

BAGI 1.

Djumalah Karä olo idjä sanggam klabi,
baris olo Israel.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Sinai, huang tingkap-panjupa tā, intu andau idjä solake, bulan duä, njelo duä kea limbah olo tā djari blua bara tanah Misir, koae:

2. Isä djumalah hapus utus olo Israel, tumon karä hamputae, tinai tumon ungkup human tatoe, karä olo hatuä tuntang arae, genegene takoloke. — (26, 2. — 2. Mos. 30, 12.)

3. Idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä labih bara tā, olo Israel handiai idjä sanggam ombo mamarang, isä olo tā tumon padjue; keton duä Aaron akan misä karæ.

4. Tinai bara geneb hamputae midjämildjä biti olo hatuä, idjä mangapala karä ungkup tatoe, akan mandohop keton duä.

5. Maka djetoh aran karä olo hatuä, idjä akan mandohop keton duä; bara hamputan Ruben: Elisur, anak Sedeur.

6. Bara hamputan Simeon: Selumieli, anak Surisadai.

7. Bara hamputan Juda: Nahe-son, anak Aminadab.

8. Bara hamputan Isaskar: Ne-taneel, anak Suar.

9. Bara hamputan Sebulon: Eli-ab, anak Helon.

10. Bara karä panakan Josep, maka bara hamputan Epraim: Eli-sama, anak Amihud; tinai bara hamputan Manasse: Gamaliel, anak Pet-dasur.

11. Bara hamputan Benjamin: Abidan, anak Gideoni.

12. Bara hamputan Dan: Ahieser, anak Amisadai.

13. Bara hamputan Aser: Pagiel, anak Oghran.

14. Bara hamputan Gad: Eljasap, anak Deguel.

15. Bara hamputan Naptali: Ahira, anak Enan.

16. Æwen tā idjä djari intih bara marak utus olo arä, ia idjä mantir kapala huang karä hamputan tatoe, idjä kapala hai genep biti huang hamputan ai.

17. Maka Moses ãwen duä Aaron manduan ãwen tā, idjä djari injewut arae;

18. Tuntang ia manjoho hapus utus olo arä hapumpong, intu andau idjä solake, bulan duä, uka olo tā injatjah tumon karä kabalie, tinai tumon ungkupe, tuntang tumon hamputan tatoe, olo handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tā, genegene takoloke.

19. Kilau Jehowa djari mametäh Moses, tumon tā ia djari misä olo arä tā hong padang Sinai.

20. Karä olo panakan Ruben , anak Israel idjä bakas tä , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
21. Maka djumalah karä olo hamputan Ruben awang buah isä tä äpat pulu djahawen kojan limä ratus biti .
22. Karä olo panakan Simeon , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
23. Maka djumalah karä olo hamputan Simeon awang buah isä tä limä pulu djalatien kojan telo ratus biti .
24. Karä olo panakan Gad , tumon karä ungknptatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
25. Maka djumalah karä olo hamputan Gad awang buah isä äpat pulu limä kojan djahawen ratus limä pnlu biti .
26. Karä olo panakan Juda , tumon karä ungknptatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
27. Maka djumalah karä olo hamputan Juda awang buah isä udju pulu äpat kojan djahawen ratus biti .
28. Karä olo panakan Isaskar , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umre , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
29. Maka djumalah karä olo hamputan Isaskar awang buah isä limä pulu äpat kojan , äpat ratus biti .
30. Karä olo panakan Sebulon , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
31. Maka djumalah karä olo hamputan Sebulon awang buah isä limä pulu udju kojan äpat ratus biti .
32. Karä olo panakan Josep : maka karä olo panakan Epraim , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
33. Maka djumalah karä olo hamputan Epraim awang buah isä äpat pulu kojan limä ratus biti .
34. Tinai karä olo panakan Manasse , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure , tuntang idjä bakas bara tä , olo handiai idjä sanggam omba mamarang ,
35. Maka djumalah karä olo hamputan Manasse awang buah isä telo pulu duä kojan duä ratus biti .
36. Karä olo panakan Benjamin , tumon karä ungkup tatoe , tumon karä baris kabalie , djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umre , tuntang idjä bakas bara

tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

37. Maka djumalah karä olo hamputan Benjamin awang buah isä telo pulu limä kojan äpat ratus biti.

38. Karä olo panakan Dan, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

39. Maka djumalah karä olo hamputan Dan awang buah isä djahawen pulu duä kojan udju ratus biti.

40. Karä olo panakan Aser, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

41. Maka djumalah karä olo hamputan Aser awang buah isä äpat pulu sakojan limä ratus biti.

42. Karä olo panakan Naptali, tumon karä ungkup tatoe, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

43. Maka djumalah karä olo hamputan Naptali awang buah isä limä pulu telo kojan äpat ratus biti.

44. Djetä djumalah karä olo awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tuntang mantir olo Israel, duä-walas biti tä, idjä kapala hai, genep biti luang hamputan tatoe.

45. Djetä djumalah karä olo Israel, tumon karä hamputan tatoe, karä olo idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang;

46. Djumalah karä olo tä samandai djahawen ratus telo kojan limä ratus limä pulu biti.

47. Tapi karä olo hamputan Lewi, tumon karä ungkup tatoe, djaton tamput isä haiak olo beken tä.

48. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses, koae:

49. Olo hamputan Lewi äla misäe, äla djumalah ai häwoi dengan olo Israel.

50. Malainkan baris olo Lewi tä akan äkaku melai, akan karä ramon äkaku tä. Äwen tä akan mamikul äka brasih tä tuntang karä ramoe, tinai iä akan manonggo djetä, iä akan bapodok hakaliling äka brasih tä.

51. Amon äka brasih tä indu mindahi, tä olo Lewi akan mengkak tä; tuntang amon äka brasih tä akan tendä tinai, tä olo Lewi akan mampendenge tinai. Djaka olo beken mangarait arepe dengan gawi tä, iä akan impatäi.

52. Maka karä olo Israel akan bapodok genep biti tokep banderan hamputae, hindjä djalahai ai.

53. Tapi olo Lewi akan bapodok hakaliling äkaku melai, belä kalaiktu mantakan utus olo Israel; tagal tä olo Lewi akan manonggo buabuah äkaku idjä brasih tä.

54. Maka olo Israel manumon karä augh, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 2.

Prentah mamutut rinting olo Israel akan bapodok.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Olo Israel akan bapodok tandipah tingkap-panjupa, genep biti mamenda banderan hamputae, mamenda banderan ungkup tatoe.

3. Hila timor Juda akan bapodok, banderae tuntang karä padjun olo parang; maka Naheson, anak Aminadab, djadi mantir olo hamputan Juda.

4. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang udju pulu äpat kojan djahawen ratus biti.

5. Hadarah dengen olo Juda olo hamputan Isaskar akan bapodok; maka Netaneel, anak Suar, djadi mantir olo hamputan Isaskar.

6. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu äpat kojan äpat ratus biti.

7. Tinai olo hamputan Sebulon; maka Eliab, anak Helon, djadi mantir olo hamputan Sebulon.

8. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu udju kojan äpat ratus biti.

9. Djadi karä padjun olo parang, idjä ombo mamenda banderan Juda, saratus hanja pulu djahawen kojan äpat ratus biti; äwen tä akan hagoet helo.

10. Banderan Ruben tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila salatan; maka Elisur, anak Sedeur, djadi mantir olo hamputan Ruben.

11. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu djahawen kojan limä ratus biti.

12. Hadarah dengae olo hamputan Simeon akan bapodok; maka Selumiel, anak Surisadai, djadi mantir olo hamputan Simeon.

13. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu djalatién kojan telo ratus biti.

14. Tinai olo hamputan Gad

maka Eljasap, anak Deguel, djadi mantir olo hamputan Gad.

15. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu limä kojan djahawen ratus limä pulu biti.

16. Djadi karä padjun olo parang, idjä ombo mamenda banderan Ruben, saratus limä pulu sakojan äpat ratus limä pulu biti; maka äwen tä akan hagoet baris idjä duä.

17. Limbah tä maka tingkap-panjupa tä akan hagoet, haisak karä ungkup olo Lewi, intu bentok karä padjun klahin olo Israel tä; tumon olo arä bapodok, kalotä kea iä akan hagoet tinai, genep biti penda banderan hamputae, penda banderan ungkupe.

18. Banderan Epraim tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila barat; maka Elisama, anak Amihud, djadi mantir olo hamputan Epraim.

19. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu kojan limä ratus biti.

20. Hadarah dengae olo hamputan Manasse akan bapodok; maka Gamaliel, anak Pedasur, djadi mantir olo hamputan Manasse.

21. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang telo pulu duä ratus biti.

22. Tinai olo hamputan Benjamin; maka Abidan, anak Gideoni, djadi mantir olo hamputan Benjamin.

23. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang telo pulu limä kojan äpat ratus biti.

24. Djadi karä padjun olo parang, idjä ombo penda banderan Epraim, saratus hanja kojan saratus biti; maka äwen tä akan hagoet baris idjä telo.

25. Banderan Dan tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila utara; maka Ahieser, anak Amisadai, djadi mantir olo hamputan Dan.

26. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang djahawen pulu duä kojan udju ratus biti.

27. Hadarah dengae olo hampatan Aser akan bapodok; maka Pagiel, anak Oghran, djadi mantir olo hamputan Aser.

28. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu sakojan limä ratus biti.

29. Tinai olo hamputan Naptali; maka Ahira, anak Enan, djadi mantir olo hamputan Naptali.

30. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu telo kojan äpat ratus biti.

31. Djadi karä padjun olo parang, idjä ombo penda banderan Dan, saratus limä pulu udju kojan djahawen ratus biti; äwen tä akan hagoet tapakan rahian bara karä bandera awang beken tä.

32. Djetä djumalah karä olo Israel awang buah isä, tumon ungkup hamputan karä tatoe; olo handiai, idjä tamä karä padjun parang äwen tä djahawen ratus telo kojan limä ratus limä pulu biti.

33. Tapi olo Lewi djaton tamput isä hαιak karä olo Israel, tumon Jehowa djari mamehä Moses.

34. Maka olo Israel manumon karä prentah Jehowa intu Moses, tumon prentah tä iä bapodok penda karä banderae, tumon tä kea iä hagoet, genep biti hindjä hamptae, hindjä ungkupe.

BAGI 3.

I. Ungkup Aaron. II. Olo Lewi buah isä, gawie inukas. III. Olo idjä solake inakan indue buah isä, iä inakiri hapan olo Lewi.

I.—1. Maka djetoh ungkup Aaron äwen duä Moses, metoh Jehowa hakotak dengan Moses hundjun bukit Sinai.

2. Djetoh aran karä anak Aaron: idjä solake inakan indue Nadab, limbah tä Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

3. Djetä aran anak Aaron, imam tä, idjä djari iminjak, idjä djari injuang lokape, uka mimbing pangkat imam.

4. Tapi Nadab äwen duä Abihu matäi naharep baun Jehowa, awie mimbit apui sala naharep baun Jehowa hong padang tunis benjem Sinai tä; äwen tä matäi lomat, djaton djari manak. Maka Eleasar äwen duä Itamar magon manggau gawin imam pangwa bapae Aaron.
—(3. Mos. 10, 2.)

II.—5. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

6. Soho olo hamputan Lewi manilih, soho äwen tä mendeng intu baun imam Aaron, uka äwen tä manjang manonggo iä.

7. Tinai uka äwen tä indu panggapit gawin imam gantin hapus utus olo arä tä, uka iä nguan karä gawi akan äka brasih tä.

8. Mangat äwen tä manganti hapus utus olo Israel manonggo karä ramon tingkap-panjupa, uka nguan karä ampin gawi akan äka brasih.

9. Tenga olo Lewi tä akan Aaron äwen hanak, äwen tä djari inenga akae bara olo Israel.

10. Tapi Aaron äwen hanak akan imbarism, uka manonggo gawin

pangkat imam; olo beken, idjä mangarait arepe dengan gawi tä, akan impatäi.

11. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

12. Itäm, aku djari manduan olo Lewi bara marak olo Israel, indu gantin karä anak olo Israel, idjä solake djari inakan indne; olo Lewi tä indu baris ajungku.

13. Krana karä idjä solake inakan indue samandiai uras ajungku; intu andauku mampatäi karä idjä solake inakan indne baris olo Israel, alo olon alo meto, djetä puna baris ajungku; aku toh Jehowa.

14. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang tunis benjem Sinai, koae:

15. Isä karä olo hamputan Lewi, tumon karä ungupe, isä karä idjä hatuä awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä.

16. Tä Moses misä olo tä tumon augh Jehowa, tumon petähe intu iä.

17. Maka djetoh aran anak Lewi horan: Gerson, Kahat, Merari.

18. Maka djetoh aran anak Gerson: Libni, Simei; äwen duä tä sama tato ungupe.

19. Anak Kahat, idjä uras tato ungupe kea, iä tä: Amram, Ishar, Hebron, Usiel.

20. Anak Merari, idjä sama tato ungupe kea, iä tä: Maheli, Musi. Djetä karä ungupe olo Lewi, tumon karä tatoe horan.

21. Panakan Gerson tä, iä tä ungupe olo Libni tinai ungupe olo Simei.

22. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiae awang

idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, udju kojan limä ratus biti.

23. Maka karä ungupe panakan Gerson akan bapodok intu likut äka brasih tä hila barat.

24. Mantir panakan Gerson tä Eljasap, anak Lael.

25. Maka padjun tonggon olo Gerson intu tingkap-panjupa, djetä tingkap idjä huange, tuntang lapis tingkape tä, tuntang lalangite, tinai benangatep intu bauntonggang tingkap-panjupa.

26. Tinai karä dinding benang parantaran, idjä hakaliling tingkap-panjupa tuntang mesbeh tä, tuntang benangatep akan bauntonggang parantaran, tinai karä tali djantar, idjä mandähen tä.

27. Panakan Kahat tä, iä tä ungupe olo Amram, olo Ishar, olo Hebron tuntang olo Usiel, djetä karä ungupe panakan Kahat.

28. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiae awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, hanja kojan djahawen ratus, idjä omba manonggo äka brasih.

29. Maka karä ungupe panakan Kahat akan bapodok intu balikat äka brasih tä hila salatan.

30. Mantir karä ungupe panakan Kahat tä Elisapan, anak Usiel.

31. Maka padjun tonggon äwen tä intu äka brasih tä, djetä pati tä, tuntang medja, tantahan sumbo, mesbeh duäduä tuntang karä ramoe, idjä indu hanggap sombajang, tinai dinding helat, karä ramon kaleka idjä brasih haliae tä.

32. Maka Eleasar, anak imam Aaron, djadi mantir pamutjok mahundjun karä mantir baris olo

Lewi, iä akan marentah karä olo idjä akan manonggo manguan äka brasih tä.

33. Panakan Merari tä, iä tä ungkup Maheli, ungkup Musi; djetä ungkup panakan Merari.

34. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, djahawen kojan duä ratus biti.

35. Maka Suriel, anak Abihail, djadi mantir karä ungkup panakan Merari. Äwen tä akan bapodok intu balikat äka brasilitä, hila utara.

36. Maka padjun tonggon baris olo Merari, djetä karä papan äka brasih, karä habantange, karä torose, karä paie, tuntang karä ramoe;

37. Tinai karä toros parantaran idjä hakaliling, tuntang paie, tuntang karä pakue, tali djantare.

38. Maka intu baun äka brasih, hila timor tingkap-panjupa, Moses tuntang Aaron äwen hanak akan bapodok, mangat iä manonggo äka brasih akan karä olo Israel; olo beken, idjä mangarait arepe dengan gawi tä, akan impatai.

39. Djumalah karä olo Lewi tumon karä ungupe, awang isä Moses äwen duä Aaron tumon prentah Jehowa, karä olo hatuä bara awang idjä bulan umure, tuntang awang bakas bara tä, duä pulu duä kojan biti.

III.—40. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Isä karä olo hatuä baris olo Israel, idjä solake inakan indeue, bara awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä; surat djumalah karä bitie.

41. Maka ikau akan manduan karä olo Lewi akangku, akan Jehowa, indu gantin karä olo baris olo Israel, idjä solake inakan

indeue; tinai karä meton olo Lewi duan indu gantin karä anak meton olo Israel, idjä solake inakan indeue.

42. Tä, tumon prentah Jehowa intu iä, Moses misä karä anak olo Israel, idjä solake inakan indeue.

43. Maka djumalah karä olo hatuä awang solake inakan indeue, idjä buah isä tä, awang idjä bulan umure tuntang idjä bakas bara tä, djetä duä pulu duä kojan duä ratus udju pulu telo biti.

44. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

45. Duan olo Lewi indu gantin karä anak olo Israel, idjä solake inakan indeue, tinai meton olo Lewi indu gantin meton olo arä, krana olo Lewi puna baris ajungku: aku toh Jehowa.

46. Maka idjä duä ratus udju pulu telo biti tä, kalabien anak olo Israel idjä solake inakan indeue bara olo Lewi tü, djetä akan inewus olo.

47. Duan tewus genep takolok äwen tä malimä sekel salaka, tumon sekel idjä ina hong äka brasih, behat idjä sekel tä duä pulu gera.

48. Maka ikau akan manenga rear tä akan Aaron äwen hanak, regan äwen idjä malabien tä.

49. Tä Moses manduan regan äwen tä, idjä kalabië, idjä djaton inakiri hapan olo Lewi,

50. Kalabien olo Israel idjä solake inakan indeue tä, djadi sakojan telo ratus djahawen pulu limä sekel, tumon batang sekel, idjä ina hong äka brasih.

51. Maka Moses manenga rear, regan äwen awang inewus tä, akan Aaron äwen hanak, tumon prentah Jehowa, kilau Jehowa djari ma-metäh Moses.

BAGI 4.

I. Prentah tahu gawin pangkat olo Lewi. II. Olo Lewi buah isä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, kose:

2. Isä djumalah karä olo papan kan Kahat baris hamputan olo Lewi, tumon karä ungukepe, tumon baris karä tatoe,

3. Idjä telo pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiae idjä ombeobet akan gawi, mangat iä mandohop nguan gawin tingkap-panjupa.

4. Maka padjun gawin olo Kahat hong tingkap-panjupa, iä tä, mandohop manguan talo awang brasih haliae tä.

5. Amon ntus olo arä akan harikas, tä maka Aaron äwen hanak akan tamä, manipas dinding-helat tä, hapan djetä mamungkus patindjandji.

6. Tinai iä akan mingkes amak upak hangkulih indu tutup hundjue, tuntang mampar hetä tinai benang biru; limbah tä iä akan matoh pikule.

7. Tinai intu hundjun medja äka tepong tampajah iä akan mampar benang biru kea; hundjun djetä iä akan mina karä pinggan, dadupa, kasa tuntang sansiri, tinai tepong idjä haradjur tä patut hetä kea.

8. Limbah tä iä akan manibirang hundjun tä benang bahan-dang, sambil manutup djetä tinai hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan matoh pikule.

9. Limbah tä iä akan manduan benang biru, hapae mamungkus

tantahan sumbo, tuntang karä palite, guntinge, sangkulep pambelepe, tinai karä kasaë äka undus, idjä hapae nguan gawin tantahan sumbo tä.

10. Tinai iä akan mamungkus djetä tuntang karä ramoe hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan mina tä hundjun tando tasaran.

11. Maka hundjun mesbeh bnlau tä iä akan mambirang benang biru, sambil mamnngkus tä hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan matoh pikule.

12. Tinai karä ramoe awang beken, idjä hapan indu gawi huang kaleka brasih, iä akau manduae, sambil manutup djetä dengan benang biru, mamungkus tä tinai hapan amak upak hangkulih, limbah tä iä akan mina tä hundjun tando tasaran.

13. Tinai iä akan mampas karä kawo bara mesbeh, tuntang mambirang intu hundjue benang ba-handang;

14. Hundjnn djetä tinai iä akan mingkes karä ramon mesbeh, idjä hapan nguan gawi hetä, karä kabalin kawo, simpang, sendok kawo, sangkon daha, karä ramon mesbeh tä; hundjun djetä iä akan mampar amak upak hangkulih, limbah tä iä akan matoh pikule.

15. Maka amon Aaron äwen hanak djari mamungkus manutup lepalepah äka brasih tuntang karä ramoc, metoh utus olo arä akan harikas, tä olo Kahat akan mananggoh, uka mamikul djetä; tapi äla iä akan pohos bitin talo brasih tü, belä iä matäi. Djetä padjun gawin olo Kahat intu tingkap-panjupa.

16. Maka padjun tonggon Elea-

sar, anak imam Aaron, iä tä undus akan tantahan sumbo, tinai garo talo mangat ewaue, tinai talo parapah indu kinan awang iluput sining andau, tuntang minjak kasai; tinai iä akan mariksa matoh salepah äkaku melai tä, tuntang karä talo huange, äka brasih tuntang karä ramoe.

17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

18. Haga buabuah karä ungkup panakan Kahat, belä iä lomos bara marak hamputan olo Lewi.

19. Malainkan djetoh gawin keton dengan äwen, mangat olo tä belom, äla matäi, metoh iä mananggoh äka idjä brasih haliae: Aaron äwen hanak akan tamä helo, sambil mambaris genep biti äwen tä akan padjun tonggoe, akan padjun gawin ai.

20. Äla äwen tä sasaui kanaha tamä, mitä talo brasih tä kahum mamungkuse, belä iä matai.

21. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koac:

22. Isä djumalah panakan Gerson kea tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe.

23. Isä idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi, mangat gawin tingkap-panjupa imadju acae.

24. Maka djetoh padjun gawin karä ungkup olo Gerson, idjä indu inguan äwen tä:

25. Iä akan mananggong karä dinding benang äkaku, tuntang lapis dinding äka panjupa, tinai lalangit, tuntang lalangit upak langkulih idjä hundjun haliae, tinai benangatep hong bauntonggang tingkap-panjupa.

26. Tinai karä dinding benang parantaran, idjä hakaliling tingkap panjupa tuntang mesbeh tä, benangatep hong bauntonggang parantaran, tinai karä tali djantar; karä ramo tä iä akan nguae mananggonge buabuah.

27. Tumon augh Aaron äwen hanak olo Gerson akan malalus karä padjun gawie, talo handiai idjä akan inguae tuntang inanggonge; maka keton akan mandjuluk ramo tä tuntang haseac, intu genep biti padjun ai.

28. Djetä padjun gawin karä ungkup panakan Gerson, intu tingkap panjupa, idjä akan ilaluse penda prentah Itamar, anak imam Aaron.

29. Maka olo Merari akan isäm kea tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe.

30. Isä idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi tä, mangat gawin tingkap-panjupa imadju acae.

31. Maka padjun gawin äwen tä intu tingkap-panjupa, iä tä mananggong manguan karä papan äkaku, tuntang karä habantange, karä torose, karä paie;

32. Tinai karä toros parantaran idjä hakaliling tingkap, tuntang paie, karä paku tuntang tali djantare, karä ramo tä iä akan mananggonge manguae buabuah; maka keton akan mandjuluk karä ramo tä tuntang haseae, intu genep biti padjun ai.

33. Djetä padjun gawin karä ungkup olo Merari, karä gawie intu tingkap-panjupa, idjä akan ilaluse penda prentah Itamar, anak imam Aaron.

II.— 34. Maka Moses äwen duä Aaron, tinai karä mantir pamutjok utus olo arä misä panakan Kahat, tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe,

35. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.

36. Djadi djumalah karä olo tä duä kojan udju ratus limä pulu biti.

37. Djetä djumalah karä ungkup olo Kahat, olo handiai idjä aton padjun gawie intu tingkap-panjupa, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa intu Moses.

38. Tinai panakan Gerson isä kea tumon ungkupe, tumon baris karä tatoe,

39. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.

40. Djadi djumalah karä olo tä duä kojan djahawen ratus telo pulu biti.

41. Djetä djumalah karä ungkup olo Gerson, olo handiai idjä aton padjun gawie intu tingkap-panjupa, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa.

42. Tinai panakan Merari isä kea tumon ungkupe, tumon baris karä tatoe,

43. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.

44. Djadi djumalah karä olo tä telo kojan duä ratus biti.

45. Djetä djumalah ungkup olo

Merari, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa intu Moses.

46. Maka karä olo Lewi, awang djari isä Moses äwen duä Aaron tuntang mantir pamutjok tä, tumon karä ungkupe, tumon baris karä tatoe,

47. Olo idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan nguan padjun gawin ajue intu tingkap-panjupa, uka mananggong manguan ramoe,

48. Djumalah karä olo tä hanja kojan limä ratus hanja pulu biti.

49. Olo tä buah isä tumon prentah Jehowa intu Moses, mangat gawin genep biti imadju akae; olo tä isä tuntang imbaris tumon Jehowa djari marentah Moses.

BAGI 5.

I. Olo pali akan imbaris kabuate.
II. Olo panipu akan malian talo awang inipue. III. Danum sapa hapan mangase olo habandong.

I.— 1 Tinai Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, uka iä mamplua akan ruar äka olo arä bapodok karä olo basamagh, karä olo idjä tarohan talo papa tuntang olo idjä djari samar pali awi hantun olo.

3. Hatuä bawi olo kalotä keton akan mampluae akan ruar äka olo arä bapodok, belä äwen tä manjammar hapus äka podok olo arä tä, idjä hetä aku melai intu bentok äwen.

4. Maka olo Israel manumon aughe tä, iä mamplua karä olo idjä

kalotä akan ruar äka olo arä bapodok, tumon augh Jehowa dengan Moses.

II.—5. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

6. Suman akan olo Israel: amon olo hatuä atawa bawi djari badosa awi bararangai gawie dengan olo, malangkah aku: maka olo tä tiwas.

7. Maka äwen tä akan mangaku dosae, idjä djari iawie; limbah tä iä akan malian idjä ingaliwate, upoe tinai dahange midjämijä dalam limä, sambil malian tä akan idjä irajape tä.

8. Tinai djaka olo tä djari matäi, tuntang kolae mahin djaton, idjä äka utang tä tau inahor. tä maka utang tä iudu inahor akan Jehowa, mandjadi akan imam, beken tinai tabiri hatuëe tä, idjä hapan imam manjapan olo tä.

9. Tinai karä talo awang induan bara karä talo parapah ain olo Israel, awang imbit olo tä akan imam, mandjadi akae kea.

10. Tinai talo handiai, idjä imbaris olo akan Jehowa, mandjadi akan imam kea; tinai idjä inenga olo akan imam, djetä puna ajue.

III.—11. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

12. Sanan akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: djaka sawau olo djari manjampang bara banae, tuntang iä tulas dengae,

13. Sampai olo beken djari dengae, tapi djetä basilim bara matan banae, tuntang sawae milime, alo iä djari papa gawie, tinai saksi djaton, basa iä djaton kadapatkan metoh iä sala;

14. Tuntang banae mangabehu, sampai iä ridu tagal sawae, alo iä sala alo iä budjur:

15. Tä, maka olo tä indu magah sawae akan imam, tuntang mimbit parapah tagal sawae, idjä per pulu epa tunek tepoug seora, äla häwoi undus, äla iä mandak garo hundjue; krana djetä parapah kabehu, parapah mangkemä kasala.

16. Tä imam akan magaholo bawi tä, mimbit iä naharep baun Jehowa.

17. Tuntang imam akan manduan danum brasih akan kandarah petak, tinai imam akan manduan tunek talo idjä hila huang tingkap panjupa tä, sambil mina djetä huang danum tä.

18. Limbah tä imam akan mam pendeng olo bawi tä naharep baun Jehowa, sambil malangai takoloke, tuntang parapah mangkemä kasala, parapah kabehu tä, iä akan minae huang lengäe, tinai imam akan mimbing hong lengäe danum sapa bapait tä.

19. Tä imam akan manjumpah olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Djaka olo djaton djari dengam, djaka ikau, katahim djari babanä, djatou djari manjalang sala: tä maka ikau empas bara danum bapait toh, idjä manambelan sapa.

20. Tapi djaka ikau, katahim djari babanä, djari manjalang, sambil mamapa arepm, sampai olo hatuä djari dengam sala bara puna banam: —

21. Tä imam akan manjumpah olo bawi tä hapan sapa, sambil hamauh dengae: Jehowa akan ming kes ikau indu bagin sapa sumpah intu marak hamputan ajum, awi Jehowa manjoho sapakm mangaritip, knaim mambosong;

22. Tä maka danum toh, idjä manambelan sapa tä, akan tamä badjakah knaim, uka knaim habosong, tuntang sapakm karitip!

Tä olo bawi tä akan tombah:
Amen, Amen!

23. Limbah tä imam akan mamintik karä bawak sapa tä kea hong rambar kratas, palus misut bintik tä tinai hapan danum bapait tä.

24. Limbah tä iä akan manjoho olo bawi mihop danum bapait, idjä manambelan sapa tä, mangat danum sapa tä tamä knaie mandjadi kapähäe.

25. Limbah tä imam akan manduan parapah kabehu tä bara lengän olo bawi, sambil manandjungan parapah tä intu baun Jehowa, palus maluput djetä hundjun mesbeh.

26. Tinai imam akan manduan kea idjä karakop talo parapah tä indu parapah mampingat, sambil manusul djetä hundjun mesbeh; limbah tä iä akan manjoho olo bawi mihop danum tä.

27. Maka limbah olo bawi djari mihop danum tä, tä djaka iä djari sala gawie, djaka iä djari manjalang marajap banae, maka danum sapa tä karäh tamä knaie mandjadi kapähäe, manbosong huang knaie, tuntang mangaritip sapake, balalu olo bawi tä mandjadi bagin sapa intu marak hamputan ajue.

28. Tapi amon olo bawi tä djaton djari sala gawie, amon iä budjur: tä danum tä djaton akan mamapa iä, tapi iä tau batihî manak tinai.

29. Djetä prentah tahu kabehu, amon olo bawi idjä babanä djari manjalang, mamapa arepe.

30. Atawa amon olo hatuä mangabehu, tuntang ridu tagal sawae: tä maka iä akan magah sawae naharep baun Jehowa, uka imam malalus intu iä karü augh prentah toh.

31. Maka banae tä djaton tau tiwas awi gawi toh, tapi djaka olo bawi tä sala, iä akan mananggong kadarhakae.

BAGI 6.

I. Prentah tahu olo nasir, iä tä au-taantai olo balampah. II. Berkat Hu-talla akan utus olo arä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengau Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil ha-mauh dengan äwen: amon olo ha-tuä atawa olo bawi djari mambaris arepe, mananggong djandjin olo nasir, uka manjaragh arepe intu Jehowa :

3. Maka iä akan mangahaha arepc bara anggor, tuntang bara karä talo ihop bahari awang be-ken; tjukan anggor tuntang tjukan talo ihop bahari äla kea iä akan mihope, äla haliae talo ihop enen, idjä inampa bakale djohon bua anggor; bua anggor taheta atawa rimpin bua tä äla kea iä kumae.

4. Katahin andaue nasir äla iä kuman talo enen, idjä inampa bakale bua anggor, alo bawake alo upake.

5. Katahin djandjin nasir tä äla lading sukur mikis takoloke; sam-pai karä andaue djari sukup, idjä djari indjandjie akan Jehowa, maka iä brasih, tuntang iä akan ma-mandjang balaeue bewäi.

6. Haradjur katahie djari mam-baris arepe akan Jehowa äla iä manggapi hantun olo matäi.

7. Alo bapae atawa indue, alo paharie atawa betaue, äla iä ma-

njamar arepe awi hantue, krana kanasire intn Hatallae aton hong iä.

8. Haradjur katahin djandjin nasire tā iä brasih akan Jehowa.

9. Maka djaka olo salenga matāi kahum idjä nasir tā aton, tā balau djandjie djari samar, tagal tā iä akan manjukur takoloke andau palie imapas tinai, djetā andau udju.

10. Intu andau hanja iä akan mimbit akan imam intu bauntoggang tingkap-panjupa burong kuku duä kongan, atawa duä kongan anak burong dara.

11. Maka imam akan maluput idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan indu parapah awang ingähu, hapan manjapan iä, basa iä djari samar awi hantun olo tā, tumon tā iä akan mamprasih takoloke tinai intu andau tā.

12. Limbah tā olo tā akan manampara taheta tinai tumon karä andau puna parapah tagal dosa akan Jehowa, tuntang iä akan mimbit anak tabiri, awang idjä njelo umure, indu parapah tagal kasala; maka karä andau awang helo tā djari haiang bewäi, sabab djandjin nasire tā djari samar.

13. Maka djetoh prentah tahu olo nasir manintu andau, katika djandjie djari sukup: tā iä akan manalih bauntoggang tingkap-panjupa.

14. Tuntang iä akan mimbit parapah akan Jehowa, idjä kongan anak tabiri hatuëe awang tinduh, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu, tinai idjä kongan anak tabiri bawie awang tinduh, indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan tabiri hatuëe awang tinduh, indu parapah tarimakasih.

15. Tinai idjä rantang tepong

idjä djaton iragi, idjä inampa tukanasire nek tepong, häwoi undus, tuntang sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus, tuntang puna parapah indu kinan tinai parapah talo ihop.

16. Maka imam akan manjampai talo tā naharep baun Jehowa, iä akan maluput parapah tagal dosa, tuntang parapah awang ingähu ain olo tā.

17. Tinai iä akan maluput tabiri hatuëe tā kea indu parapah tarimakasih akan Jehowa, tnntang rantang tepong idjä djaton iragi tā; tinai imam akan maluput parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop tā.

18. Limbah tā olo nasir tā akan manjukur balau kanasire intu bauntoggang tingkap-panjupa, tuntang iä akan manduan balaue tā, mingkes tā intu apui, awang penda talo parapah tarimakasih tā.

19. Limbah tā imam akan manduan sapak talo parapah tarimakasih idjä iluntoh, tuntang tepong idjä djaton iragi idjä kabawak bara rantang, tinai sarabi idjä djaton iragi idjä krambar; iä akan mina talo tā hong lokap olo nasir tā, limbah iä djari manjukur balau kanasire.

20. Tinai imam akan manjun talo tā indu parapah iajun, hong baun Jehowa. Talo tā brasih akan imam, tuntang usok parapah iajun dengan sapak parapah tandjungan tā. Limbah tā olo nasir tā tau mi-hop anggor tinai.

21. Djetë prentah tahu olo nasir, tahu talo parapah tā, idjä akan imbite akan Jehowa tagal djandjin kanasire tā, beken barise tinai talo tumon panjondau lengëe; augh djandjie iä akan malaluse kea, tumon hadat djandjie.

II.—22. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

23. Soho Aaron äwen hanak, koam: tumon augh toh keton akan mamberkat olo Israel, sambil hamauh dengan äwen:

24. Käläh Jehowa mamberkat ikau, tuntang mangalindong ikau!

25. Käläh Jehowa manjangkowong baue tambuan ikau, haiak masi ikau!

26. Käläh Jehowa manggatang baue hundjun ikau, haiak manenga kasanang akam!

27. Tumon tä imam akan mingkes arangku hong olo Israel; tuntang aku handak mamberkat olo tä.

BAGI 7.

Mantir olo Israel mimbit talo parapah tuntang talo pauenga indu mamuga tingkap-panjupa.

1. Maka djadi, andau Moses djari terai mampendeng äka Hatalla, amon iä djari maminjak mamprasih djetä tuntang karä ramoe, tinai mesbeh tuntang karä ramoe,

2. Tä mantir olo Israel, iä tä mantir pamutjok karä ungkup tattoe, mantir idjä mambatang hong karä hamputae, idjä djari ombo misä olo arä, aton mimbit talo parapahe.

3. Äwen tä magah talo parapahe intu baun Jehowa hapan kareta djahawen, tuntang duäwalas kongan sapi, midjä kareta akan duä mantir, tinai sapi tä handjeenan; maka iä manjampai talo parapahe tä intu bauntonggang äka Hatalla.

4. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

5. Duan talo tä bara äwen, mangat djetä indu hapan nguan tingkap-panjupa; tengah talo tä akan olo Lewi, akan genep biti tumon padjun gawie.

6. Tumon tä Moses manduan kareta tuntang sapi tä, sambil manenga djetä akan olo Lewi.

7. Kareta duä tuntang äpat kongan sapi inengae akan olo Ger-son, tumon padjun gawie.

8. Tinai kareta äpat tuntang hanja kongan sapi inengae akan olo Merari, tumon padjun gawie, penda lengän Itamar, anak imam Aaron.

9. Tapi akan olo Kahat iä dja-ton manengae, basa padjun gawin olo tä intu talo idjä brasih haliae, idjä akan iätoe hundjun bahae.

10. Maka karä mantir pamutjok tä mimbit parapah hapan mamuga mesbeh, intu andau djetä iminjak. Mantir tä mimbit talo parapahe darah mesbeh tä.

11. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Hatalindjam andau genep biti karä mantir tä akan magah parapahe indu mamuga mesbeh tä.

12. Tumon tä, andau idjä solake Naheson, anak Aminadab, mantir hamputan Juda, magah talo parapahe.

13. Maka karä talo parapahe tä, idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, tinai idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duädüä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapahe indu kinan.

14. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

15. Tinai sapi hatuae tabela idjä, tabiri hatuae idjä, anak tabiri idjä,

- awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
16. Tinai kambing hatuëe idjä, indu parapah tagal dosa.
17. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuëe limä kongan, kambing hatuëe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Naheson, anak Aminadab.
18. Andau duä Netaneel, anak Suar, mantir hamputan Isaskar, magah talo parapahe.
19. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
20. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
21. Tinai sapi hatuëe tabela idjä, tabiri hatuëe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
22. Tinai kambing hatuëe idjä, indu parapah tagal dosa.
23. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuëe limä kongan, kambing hatuëe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä ineuga Netaneel, anak Suar.
24. Andau telo mantir hamputan Sebulon, Eliab, anak Helon, magah talo parapahe.
25. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
26. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
27. Tinai sapi hatuëe tabela idjä, tabiri hatuëe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
28. Tinai kambing hatuëe idjä, indu parapah tagal dosa.
29. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuëe limä kongan, kambing hatuëe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Eliab, anak Helon.
30. Andau äpat mantir hamputan Ruben, Elisur, anak Sedeur, magah talo parapahe.
31. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
32. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
33. Tinai sapi hatuëe tabela idjä, tabiri hatuëe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
34. Tinai kambing hatuëe idjä, indu parapah tagal dosa.
35. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuëe limä kongan, kambing hatuëe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Elisur, anak Sedeur.
36. Andau limä mantir hamputan Simeon, Selumiel, anak Surisadai, magah talo parapahe.

37. Talo parapah baris ajue, iä tå idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

38. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

39. Tinai sapi hatuë tabela idjä, tabiri hatuë idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

40. Tinai kambing hatuë idjä, indu parapah tagal dosa.

41. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuë limä kongan, kambing hatuë limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Selumiel, anak Surisadai.

42. Andau djahawen mantir hamputan Gad, Eljasap, anak Deguel, magah talo parapahe.

43. Talo parapah baris ajue, iä tå idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

44. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

45. Tinai sapi hatuë tabela idjä, tabiri hatuë idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

46. Tinai kambing hatuë idjä, indu parapah tagal dosa.

47. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuë limä kongan, kambing hatuë limä kongan, anak tabiri awang

idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Eljasap, anak Deguel.

48. Andau udju mantir hamputan Epraim, Elisama, anak Amihud, magah talo parapahe.

49. Talo parapah baris ajue, iä tå idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

50. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

51. Tinai sapi hatuë tabela idjä, tabiri hatuë idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

52. Tinai kambing hatuë idjä, indu parapah tagal dosa.

53. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuë limä kongan, kambing hatuë limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Elisama, anak Amihud.

54. Andau hanja mantir hamputan Manasse, Gamaliel, anak Pedasur, magah talo parapahe.

55. Talo parapah baris ajue, iä tå idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

56. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

57. Tinai sapi hatuë tabela idjä, tabiri hatuë idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

58. Tinai kambing hatuae idjä, indu parapah tagal dosa.
59. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuae limä kongan, kambing hatuae limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Gammalien, anak Pedasur.
60. Andau djalatien mantir hamputan Benjamin, Abidan, anak Gideoni, magah talo parapahe.
61. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
62. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
63. Tinai sapi hatuae tabela idjä, tabiri hatuae idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
64. Tinai kambing hatuae idjä, indu parapah tagal dosa.
65. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuae limä kongan, kambing hatuae limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Abidan, anak Gideoni.
66. Andau sapulu mantir hamputan Dan, Ahieser, anak Amisdai, magah talo parapahe.
67. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan.
68. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
69. Tinai sapi hatuae tabela idjä, tabiri hatuae idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
70. Tinai kambing hatuae idjä, indu parapah tagal dosa.
71. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuae limä kongan, kambing hatuae limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Ahieser, anak Amisdai.
72. Andau sawalas mantir hamputan Aser, Pagiel anak Oghran, magah talo parapahe.
73. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat satus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.
74. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.
75. Tinai sapi hatuae tabela idjä, tabiri hatuae idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.
76. Tinai kambing hatuae idjä, indu parapah tagal dosa.
77. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuae limä kongan, kambing hatuae limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah awang inenga Pagiel, anak Oghran.
78. Andau duäwalas mantir hamputan Naptali, Ahira, anak Enan, magah talo parapahe.
79. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat sa-

ratus telo pulu sekel; idjä sangkon daha salaka, behat udu pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan.

80. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

81. Tinai sapi hatuëe tabela idjä, tabiri hatuëe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

82. Tinai kambing hatuëe idjä, indu parapah tagal dosa.

83. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuëe limä kongan, kambing hatuëe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah awang inenga Ahira, anak Enan.

84. Tumon tä karä mantir olo Israel djari mamuga mesbeh tä, limbah djetä djari iminjak; iä manenga duäwalas pinggan salaka, duäwalas sangkon daha salaka, duäwalas supu bulau äka garo.

85. Genep pinggan salaka uras behat saratus telo pulu sekel, genep sangkon daha uras behat udu pulu sekel; djadi djumalah kabehat karä salaka ramo tä duäkojan äpat ratus sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih.

86. Tinai duäwalas supu bulau äka garo, kontep garo, genep supu tä uras behat sapulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih; djadi djumalah kabehat karä bulau ramo tä saratus duä pulu sekel.

87. Djumalah karä meto indu parapah awang ingähu djadi duäwalas sapi hatuëe, duäwalas tabiri hatuëe, duäwalas anak tabiri, awang idjä njelo umure, tuntang talo

parapah indu kinan, tinai duäwalas kambing hatuëe indu parapah tagal dosa.

88. Djumalah karä meto indu parapah tarimakasih djadi duä pulu äpat sapi hatuëe, djahawen pulu tabiri hatuëe, djahawen pulu kambing hatuëe, djahawen pulu anak tabiri, awang idjä njelo umure, karä talo tä hapan mamuga mesbeh tä, limbah djetä djari iminjak.

89. Amon Moses tamä tingkap panjupa, handak hakotak dengan Jehowa, maka iä mahining augh idjä hamauh dengae, idjä blua bara hundjun padadnsanasi, idjä intu hundjun patindjandji tä, bara helat duä Kerubim tä. Bara hetä Jehowa hakotak dengae.—(2. Mos. 25, 22.)

BAGI 8.

Olo Lewi iangkat, imbaris akan gawie.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho Aaron, sambil hamauh dengae: amon ikau manguan sumbo tä, awi matoh palitae, mangat njalan udjurudju tä mampawa hila baun tantahan sumbo.

3. Maka Aaron mawie tumon augh tä, iä mangkepan palita, uka tanggar mampawa hila bann tantahan sumbo, tumon prentah Jehowa.

4. Maka bakal tantahan sumbo tä uras bulau masak, sarampange tuntang kambange uras bulau masak kea; tumon sonto, idjä djari imprahan Jehowa akan Moses, tumon tä iä djari manampa tantahan sumbo tä.

5. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses :

6. Baris olo Lewi bara marak olo Israel, tuntang prasih äwen tä. — (3, 6.)

7. Maka tumon toh ikau akan mamprasihi äwen tä: birik danum papas pali intu iä, tuntang lading sukur akan mikis hapus bitie, tinai iä akan mamupok pakaiæ; tä äwen tä brasih.

8. Limbah tä äwen tä akan magah sapi hatuae tabela, tuntang parapah indu kinan, tunek tepong häwoi undus; tinai sapi hatuae tabela beken akan induam indu parapah tagal dosa.

9. Tuntang ikau akan mimbit olo Lewi manokep bauntonggang tingkap-panjupa, hetä ikau akan manjoho hapus utus olo Israel hapumpong.

10. Limbah tä ikau akan mammendeng olo Lewi naharep baun Jehowa, maka olo Israel akan mandanan lengae intu hundjun olo Lewi.

11. Maka Aaron akan manjun olo Lewi tä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun bara olo Israel, uka äwen tä ombo manggau gawin Jehowa.

12. Tinai olo Lewi akan mandanan lengae hundjun takolok sapi hatuae duäduä tä; limbah tä, awi ikau maluput idja indu parapah tagal dosa, idja tinai indu parapah awang ingihu akan Jehowa, hapan manjapan olo Lewi tä.

13. Limbah tä ikau akan mammendeng olo Lewi intu baun Aaron äwen hanak, tuntang ikau akan manjun äwen tä indu parapah iajun akan Jehowa.

14. Tumon tä ikau akan mambaris olo Lewi bara marak olo

Israel, uka olo Lewi tä mandjadi ajungku.

15. Limbah tä olo Lewi akan tamä, mangat ombo nguan gawin tingkap-panjupa. Tumon tä ikau akan mamprasihi tuntang manjun iä.

16. Krana äwen tä panengan olo Israel akangku, aku djari manduan äwen tä indu takirin karä anak olo Israel, awang solake inakan indeu.

17. Krana idja solake inakan indeu bara karä olo Israel samandai uras ajungku, alo olon alo meto; aku djari mamprasihi äwen tä akangku intu andauku djari mampatäi karä talo, idja solake inakan indeu hong tanah Misir.

18. Maka olo Lewi tä djari induangku indu takirin karä anak olo Israel, idja solake inakan indeu.

19. Tuntang aku djari manenga olo Lewi tä akan Aaron äwen hanak, bara marak karä olo Israel, uka tiwen tä ombo nguan gawin olo Israel huang tingkap-panjupa, uka mahelang elo Israel, belä olo Israel buah tjalaka, amon iä kbuatse manggapi ika brasih.

20. Maka Moses, Aaron, tinai hapus utus olo Israel mawi dengan olo Lewi talo handiai, tumon Jehowa djari mamekah Moses.

21. Olo Lewi mamapas palie, sambil mamupok pakaiæ; limbah tä Aaron manjun iä mandjadi parapah iajun akan Jehowa; tuntang Aaron manjapan iä, uka mamprasihi iä.

22. Limbah tä olo Lewi tamä, ombo nguan gawie dengan tingkap-panjupa, intu baun Aaron äwen hanak. Tumon Jehowa djari mamekah Moses tahu olo Lewi, tumon tä gawie dengan olo tä.

23. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

24. Djetoh prentah tahu olo Lewi: idjä duä pulu limä njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, iä akan ombo tamä padjun gawin tingkap-panjupa.

25. Tapi amon iä sampai limä pulu njelo umure, iä akan terai ombo gawi tä.

26. Baja iä akan ombo paharie manonggo tingkap-panjupa, tapi idjä bagawi toto iä akan terai. Tumon tä patut gawim dengan olo Lewi hong padjun gawic.

BAGI 9.

I. Prentah tahu olo idjä samar, atawa idjä halisang kabum pesta paska. II. Botop baunandan tä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Sinai, bulan idjä solake, njelo duä, limbah olo tä djari blna bara tanah Misir, koae:

2. Soho olo Israel mahaga pesta paska tä intu puna wajahe idjä inukas.

3. Andau špatwalas, bulan djetoh kea, benteng halemäi, intu wajahe idjä inukas tä keton akan mahaga djetä tumon puna prentah, tuntang tumon puna hadate.

4. Maka Moses hamauh dengan olo Israel, manjoho iä mahaga paska tä.

5. Maka olo tä mahaga paska tä intu andau špatwalas, bulan idjä solake, benteng halemäi, hong padang Sinai; tumon karä prentah Jehowa intu Moses olo Israel mahaga pesta tä.

6. Maka aton hetä isut idjä

samar pali awi hantun olo, sampa iä djaton tau ompat mahaga paska tä intu andan djetä; äwen tä maharep baun Moses äwen dnä Aaron intn andan tä kea,

7. Sambil hamauh dengan äwen dnä tä: Ikäi samar awi hantun olo; buhen ikäi kilau tiwas, sampai ikäi djaton tan ombo mimbit parapah ikäi akan Jehowa intu wajah idjä inukas toh, haiak dengan karä olo Israel?

8. Maka koan Moses dengan äwen: Endäh helo, mangat aku mahining, kilen prentah Jehowa tahin keton.

9. Tä Jehowah hamauh dengan Moses, koae:

10. Sanan akan olo Israel, koam: amon aton olo intn marak keton, atawa intu marak karä panakan keton, idjä samar pali awie pohos hantun talo, atawa djaka iä kedjau palisange, maka iä akan mahaga paska tä kea akan Jehowa.

11. Bulan dnä, intu andau špatwalas, benteng halemäi, maka olo tä akan mahaga djetä; iä akan kuman tä dengan tepong idjä djaton iragi, balut djohon talo bapait.

12. Äla iä mampelai tisee akan andan tinai, äla iä marupki tolang tabiri paska tä; tumon karä hadat paska iä akan mahaga djetä.

13. Tapi djaka aton olo, idjä djaton samar pali, tuntang djaton kedjau panggoete, tapi iä tantai ahate djaton mahaga paska, maka olo tä akan impatäi bara marak hamputan ajue; krana iä djaton djari mimbit parapahe akan Jehowa intu wajahe idjä inukas. Olo tä akan mananggong dosae.

14. Maka amon olo beken utuse manamuui marak keton, tuntang iä kea handak mahaga paska tä

akan Jehowa, maka iä akan maha-
haga tä tumon puna prentahe,
tuntang tumon puna hadate; djetä
mandjadi hadat idjä bewäi intu
keton, alo intu tamuäi, alo intu
olo idjä puna tanahe tä.

II.—15. Maka andau olo mam-
pendeng äka Hatalla, tä botop
baunandau tä mangandjungen äka
Hatalla, hundjun äka idjä brasih
haliai tä; maka hamalem aton talo
idjä kilau apui hundjun kaleka
brasih tä, sampai handjewu. —
(2. Mos. 40, 34.)

16. Tuntang tumon tä haradjur;
botop baunandau manutup ting-
kap tä, tinai hamalem aton hetä
kilau ampin apui.

17. Haiak botop baunandau tä
mandai bara hundjun tingkap,
haiak tä kea olo Israel harikas,
tinai intu äka botop baunandau tä
tendä, hetä olo Israel bapodok
tinai.

18. Tumon augh Jehovah olo Is-
rael hagoet, tumon augh Jehovah
kea iä bapodok tinai; katahin bo-
top baunandau melai hundjun äka
Hatalla, maka olo tä magon ba-
podok.

19. Amon botop baunandau tä
manetep tahi hundjun äka Hatalla,
lä äwen inalalus gawin Jehovah,
dјaton iä hagoet.

20. Amon botop baunandau isut
andau bewäi melai hundjun äka
Hatalla, maka tumon augh Jehovah
olo tä bapodok, tumon augh Je-
howa olo tä hagoet tinai.

21. Amon botop baunandau tendä
bara halemai sampai handjewu,
tinai haiak djadjeuwu djetä mandai,
maka äwen tä hagoet; alo handau
alo hamalem, sana botop baun-
andau tä mandai. maka olo tä
hagoet.

22. Alo botop baunandau tä me-
lai kaduä andau, atawa idjä bulan,
atawa tahi haream hundjun äka
Hatalla, maka olo Israel magon
bapodok, dјaton harikas; tapi sana
djetä mandai tinai balalu olo tä
hagoet.

23. Krana tumon augh Jehovah
olo tä bapodok, tinai tumon augh
Jehowa kea olo tä hagoet. Iä ma-
nonggo karä gawin Jehovah, tumon
augh Jehovah intu Moses.

BAGI 10.

I. Sarunai. II. Olo Israel hagoet bara
bukit Sinai.

I.—1. Tinai Jehovah hamauh
dengan Moses, koea:

2. Tampa akam duä sarunai,
uras salaka masak, djetä indu ha-
pam mangahau utus olo arä, tinai
amon olo arä akan harikas bara
äkae bapodok.

3. Amon olo mampahiau saru-
nai duäduä tä idjä kambelas, tä
hapus utus olo arä akan hapum-
pong, talih ikau hong bauntong-
gang tingkap-panjupa.

4. Tapi amon olo mampahiau
sarunai idjä bewäi, tuntang idjä
kambelas, tä karä mantir pamu-
tjok, idjä mangapala olo bako-
jakojan, akan hapumpong talih
ikau.

5. Tapi amon keton mampahiau
sarunai halendjet aughe, tä karä
hamputan olo idjä bapodok hila
timor akan harikas.

6. Tinai amon keton mampa-
hiau djetä sindü tinai, halendjet
aughe, tä karä hamputan olo idjä
bapodok hila salatan akan harikas:
krana indu katan panolak olo sa-

runai tä akan impahiau halendjet aughe.

7. Tapi amon keton mangahau utus olo arä, tä keton mampahiau sarunai idjä kambelas, äla halendjet aughe.

8. Maka anak Aaron, imam tä, akan mampahiau sarunai tä: djetä indu hadat keton palus katatahi, intu karä panakan keton.

9. Amon keton hong tanah keton dapit lius mamarang musoh keton, idjä mawi keton, tä keton akan mampahiau sarunai tä kea halendjet aughe; tä maka keton karäh taraingat hong baun Jehovah, Hatallan keton, tuntang keton karäh iliwus bara musoh keton.

10. Tinai intu karä andau kahandjak keton, tuntang intu karä andau hai, idjä inukas akan keton, tinai intu karä totok bulan maka keton akan mampahiau sarunai tä kea idjä kambelas, metoh maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih; djetä indu mampingat tahu keton hong baun Hatallan keton; aku Jehovah aton Hatallan keton.

II.—11. Djadi intu njelo duä, bulan duä, andau duä pulu, maka botop baunandau tä mandai bara hundjun tingkap äka patin-djandji.

12. Tä olo Israel harikas tumon rinting panggoete bara padang Sinai, maka botop baunandau tä tendä tinai intu padang Paran.

13. Andau tä olo tä panjolake harikas harinting, tumon augh Jehovah intu Moses. — (2, 1.)

14. Krana idjä solake hagoet, iä tä banderan hamputan Juda, tuntang karä padjue; maka mantir pamutjok hapus djalahans tä, iä tä Naheson, anak Aminadab.

15. Maka mantir padjun klahi hamputan Isaskar, iä tä Netaneel, anak Suar.

16. Tinai mantir padjun klahi hamputan Sebulon, iä tä Eliab, anak Helon.

17. Limbah tä äka Hatalla ingarak iengkak olo, palus olo Gerson tinai olo Merari harikas, mäton ramon äka Hatalla.

18. Limbah tä hagoet banderan hamputan Ruben, tuntang karä padjue; mantir pamutjok hapus djalahans tä, iä tä Elisur anak Sedeur.

19. Maka mantir padjun klahi hamputan Simeon, iä tä Selumiel, anak Surisadai.

20. Tinai mantir padjun klahi hamputan Gad, iä tä Eljasap, anak Deguel.

21. Limbah tä olo Kahat hagoet, mäton talo idjä brasih haliä tä; maka äwen idjä helo haragapan äka Hatalla, mangat djetä djari, amon olo Kahat tä sampai.

22. Limbah tä hagoet banderan hamputan Efraim, tuntang karä padjue; mantir pamutjok hapus djalahans tä, iä tä Elisama, anak Amihud.

23. Maka mantir padjun klahi hamputan Manasse, iä tä Gamaliel, anak Pedasur.

24. Tinai mantir padjun klahi hamputan Benjamin, iä tä Abidan, anak Gideoni.

25. Limbah tä hagoet banderan hamputan Dan, tuntang karä padjue, mandjadi tapakan harian, tantanep rinting karä padjun klahi: mantir pamutjok hapus djalahans djetä, iä tä Ahieser, anak Amisadai.

26. Maka mantir padjun klahi hamputan Aser, iä tä Pagiel, anak Oghran.

27. Tinai mantir padjun klahi hamputan Naptali, iä tä Ahira, anak Enan.

28. Djetä rinting panggoet olo Israel, tumon karä padjue, metoh iä harikas.

29. Maka koan Moses dengan Hobab, anak Reguel, olo Midian, idjä ajup Moses: Panggoet ikai toh mangkahimat äka, idjä Jehowa djari hamauh: aku handak manenga tä akan keton. Käläh ikau ombo ikäi, tä ikäi handak mawi kahalap dengam, krana Jehowa djari mandjandji kahalap akan Israel.

30. Tapi koae: Dia; malainkan aku handak buli tanahku, kolangku.

31. Maka koan Moses: Äla kea malihi ikäi, krana tawam bewäi, ikäi akan bapodok hong padang tunis benjem, tä maka ikau akan malim ikäi.

32. Maka amon ikau ombo ikäi, talo bahalap idjä inenga Jehowa akan ikäi, ikäi kea handak mambagie akam.

33. Tumon tä maka olo tä hagoet bara bukit Jehowa tandjong katelo kakedjaue; patin-djandjin Jehowa hagoet helo baue huang katelo tä, uka manggau äka malajan akan olo tä.

34. Botop baunandau Jehowa magon mangandjungen äwen tä, metoh iä hagoet bara äcae bapodok.

35. Maka sana patin-djandji tä hagoet, koan Moses: Mendeng, Jehowa! soho karä musohm bilangbalangan, karä olo idjä basingi ikau soho hadari bars baum.

36. Tinai sana djetä tendä, koae: Buli tinai, Jehowa, akan bakoja-kojan olo Israel tä.

BAGI 11.

Äka olo bapodok: I. Tabera, rimae: äka kahu; II. Kibrottaawa, rimae: kubur olo pamipen.

I.—1. Maka utus olo arä tä manjalu tahiу kapähæe awi kali-sahe, djetä papa intu pinding Jehowa. Amon Jehowa mahuning djetä, maka hasep kasangite, palus apui Jehowa mantakan äwen tä, arä podok olo hila tapakan djari kinae.

2. Tä utus olo arä kahau kadarat intu Moses, balalu Moses blaku intu Jehowa, tä apui tä belep tinaí.

3. Tagal tä iä manggarä kaleda tä Tabera, (äka kahu,) besa hetä apui Jehowa djari mangähu olo.

II.—4. Maka olo panjelat tä, idjä ombo intu marak äwen, hasep kipäe, sampai olo Israel kea tamput, manangis tinai, koae: Äwe indu manenga balut akan ita? — (2. Mos. 16, 3.)

5. Ita mangenang kutoh lauk, idjä djari kinan ita bewäi hong tanah Misir, dia usah imili, tun-tang karä tantimon, samangka, sajor, bawang bahandang dengan bawang batupi.

6. Tapi toh belai ita keang bewäi; krana djaton talo beken baja man toh bewäi haradjur intu matan ita.

7. Maka man tä kilau bawak sahang salia ampie, batupi hendahenda.

8. Maka olo arä hagoet akan hetähetä, manampunan djetä, iä manggiling tä hong galingan, atawa manepä tä hong lisong, iä mam-pakasak tä hong landai, manampa

tepong; angate kilau tepong häwoi undus idjä kapala bahalap.

9. Hamalem, haiak ambon hadurut akan äka olo bapodok, maka man tä malentäh kea.

10. Maka Moses mahining olo arä tä manangis geneb karä kabalie, geneb bitie intu bauntonggang tingkap ajue, tä kasangit Jehovah hasep, tinai Moses kea papungut atiae.

11. Maka koan Moses dengan Jehovah: Buhen ikau mangapähä rewarmp, buhen aku djaton iasi intu matam, sampai ikau manjoho aku mananggong salepah utus olo arä toh?

12. Djari aku mangandong hapus utus olo toh? djari aku manak ia? sampai ikau manjoho aku: entang äwen intu usokm, tumon ajang mentang anak awau, akan tanah, idjä djari injumpahm dengan tato hiange?

13. Bara kwe panumah karä balut akangku, hapan manenga salepah utus olo toh? krana olo toh manangis intu aku, koae: tengah balut akan ikäi, mangat ikäi kuman.

14. Amon batonggal kabuatu bewäi, djaton tau aku mananggong salepah utus olo toh, krana iä pa-halau babehat akangku.

15. Amon gawim dengangku tumon toh, kälsh patäi aku sasindä, djaka aku iasi intu matam, iä aku akan mitä kapähängku.

16. Maka Hatalia hamauh dengan Moses: Baris akangku udju pulu biji, bakas olo Israel, idjä toto kasenam iä toto bakas olo arä, tuntang toto mantir; imbit äwen tä darah bauntonggang tingkappanjupa, hetä äwen tä akan mendeng haiak ikau.

17. Metoh tä aku handak mohon, hakotak dengam hetä, tinai aku handak mambagi bara rogh tä, idjä hundjun ikau, mingkes djetä hundjun äwen tä; maka äwen tä akan ombo ikau mananggong utus olo arä tä, belä ikau kabuatu bewäi akan mananggong it.

18. Tinai ikau akan manjoho olo arä tä: awi mamprasih arep keton akan andau djewu, tä keton karäh kuman balut; krana keton djari manangis intu pahining Jehovah, koan keton: äwe hakon manenga balut indu kinan ita; krana hong tanah Misir ita mangat bewäi. Tagal tä Jehovah handak manenga balut akan keton, tä keton akan kuman.

19. Djaton idjä andau kaduë bewäi keton akan kuman tä, djaton kalimä atawa kapulu andau, atawa kaduë pulu andau,

20. Malainkan idjä bulan haradjur, sampai djetä malelan urong keton, palus peda bapelek belai keton, basa keton djari manganan Jehovah, idjä intu bentok keton, tuntang djari manjalu manangis intu baue, sambil hamauh: narai gunae ita djari blua bara tanah Misir.

21. Maka koan Moses: Karä utus olo tä, idjä intu aku, sampai djahawen ratus kojan olo hatuä, idjä sanggam mamarang, tinai ikau hamauh: aku handak manenga balut ake, idjä bulan haradjur olo tä akan kuman djetä!

22. Aton kambing tabiri tun-tang sapi akan impattä akan äwen tä, mangat ombet ake? Atawa aton karä lauk tasik indu imumpong akan äwen tä, mangat ombet ake?

23. Tapi Jehovah hamauh dengan

Moses: Pudji lengän Jehowa tau
pandak? Toh ikau karäh mitä, |
djaka aughku intu keton tulus
dengan dia.

24. Tä Moses hagoet, manutur
karä augh Jehowa akan olo arä,
tuntang iä mintih udju pulu biti,
olo bakas, sambil mampendeng
äwen tä mangaliling tingkap-pa-
njupa.

25. Tä maka Jehowa mohon hu-
ang botop baunandau, sambil ha-
kotak dengae, tuntang iä mam-
bagi bara rogh idjä hundjun Moses
tä, sambil mingkes tä intu hun-
djun udju pulu biti olo bakas tä ;
maka sana rogh tä aton hong olo
tä, palus äwen tä manudjum, tapi
djaton haradjur palus dapit.

26. Maka duä biti äwen tä djari
melai hong äka olo arä bapodok,
aran idjä Eldad, aran idjä tinai
Medad; maka rogh tä sampai äwen
duä tä kea, (krana äwen duä tä
baris olo idjä djari imbaris tä kea,
tapi äwen djaton djari ombo ma-
nalih tingkap Hatalla,) palus äwen
duä tä kea manudjum.

27. Tä aton olo tabela hadari,
masuman tä akan Moses, koae:
Eldad äwen duä Medad manudjum
intu äka olo arä bapodok.

28. Maka Josua, anak Nun,
pangiwa Moses tä, idjä djari in-
tilie, tombah, koae: O tuangku
Moses, kahana äwen tä!

29. Tapi koan Moses dengae:
Aton ikau mangabehu akangku?
Käläh djaka karäkarä bitin salepah
utus olo ain Jehowa uras nabi,
käläh djaka Jehowa manenga Rogh
ajue acae!

30. Limbah tä Moses haluli,
manalih äka olo arä bapodok, iä
tuntang bakas olo Israel tä.

31. Limbah tä aton blua riwut

bara Jehowa, idjä manggatang ka-
pandak? wan sasintar bara saran tasik, ma-
gah djetä akan äka olo arä bapo-
dok, tandjong idjä andau kalombah
kawae hasansila hakaliling, duä
hasa kagantonge bara petak.

32. Tä olo arä hagoet, hapus
kaduä andau idjä malem, sambil
mamumpong sasintar tä; maka olo
idjä mamumpong tapas bara kolae
mandino kea sampai sapulu homer,
(*tanggong kalidai*.) Maka olo tä
hararahan mangeang djetä hakali-
ling äkae bapodok.

33. Djadi, kahum isin burong tä
magon leket helat kasingae, helo
bara djetä lepah kinae, maka ha-
sep kalait Jehowa mawi olo tä,
palus Jehowa mandjara olo tä
hapan peres paham.

34. Tagal tä olo manggarä ka-
leka tä Kibrottaawa, (*kubur olo
pamipen*;) krana hetä djari ingu-
bur olo pamipen tä.

35. Bara Kibrottaawa olo tä ha-
goet tinai sampai Haserot; palus
iä tendä intu Haserot.

BAGI 12.

Mirjam äwen duä Aaron mangotak Mo-
ses; Mirjam buah samagh.

1. Maka Mirjam äwen duä Aa-
ron hakotak mawi Moses tagal
sawae, olo Kus tä, krana iä djari
masawä bawin olo Kus.

2. Koan äwen: Aton Jehovah
hakotak hadjamban Moses bewäi?
djaton iä djari hakotak hadjam-
ban ikäi kea? Maka Jehovah ma-
hining aughe tä.

3. Maka Moses tä balemo atiae,
paham bara karä olo beken hun-
djun petak.

4. Tä maka Jehowa salenga hamauh dengan Moses äwen telo Aaron dengan Mirjam : Blua keton telo , talih tingkap-panjupa. Maka äwen telo tä blua.

5. Tä Jehowa mohon huang botop baunandau tä , sambil mendeng intu bauntonggang tingkap-panjupa, balalu iä mangahau Aaron äwen duä Mirjam, palus äwen duä tä manggapi.

6. Maka koae: Hining keton aughku toh! Djaka aton nabi marak keton , aku , Jehowa , handak masuman arepku akae hapan panggitae ; atawa huang nupie aku handak hakotak dengae.

7. Tapi leken reworku Moses, idja tetek toto huang salepah humentaku.

8. Taharep bau aku hakotak dengae , bakarinah hatanggera idjang , djaton hapan augh lelai atawa antaantai bewäi ; iä mitä tamunan ampin Jehovah toto ; kilen keton duä dia mikäh mangotak reworku Moses ?

9. Maka Jehovah parsengen deng-an äwen duä tä , balalu iä mindah.

10. Tä botop baunandau kea mindah, mandai bara hundjun tingkap ; maka itä ! Mirjam djari basamagh , lentah kilau udjan habungkus. Maka Aaron manampajah Mirjam , itä ! iä kabasamagh.

11. Tä koan Aaron dengan Moses : Joh tuangku , ala mamuat dosa tä akan koä , idja djari iawi koä awi kapaleng koä , idja awi tä koä toto badosa.

12. Äela iä tä kilau idja ingelus, idja bangking , isie silae djaton.

13. Tä Moses mantehau, blaku intu Jehovah , koae: O Hatalla , pakäläh iä !

14. Tapi Jehovah hamauh dengan

Moses: Amon bapae djari maludja bae , mampahawen iä , djaton patut iä mahamen kudju andau ? naughe iä ingurong kudju intu ruar äka olo bapodok , limbah tä iä akan inarima tinai. — (3. Mos. 14, 8.)

15. Tumon tä Mirjam ingurong kudju , intu ruar äka olo bapodok. Maka olo Israel djaton hagoet , sampai Mirjam djari inarima tinai.

16. Limbah tä utus olo tä harikas bara Haserot , tuntang iä bapodok hong padang tunis benjem Paran.

BAGI 13.

I. Moses manjoho olo mangalati tanah Kanaan. II. Äwen tä buli mimbit brita papa.

I. — 1. Maka Jehovah hamauh dengan Moses , koae :

2. Soho olo hagoet , mangalati tanah Kanaan, idja handak inengaku akan olo Israel. Soho midja midja bara genep hamputan tato keton , uras idja mantir intu hamputae. — (5 Mos. 1, 22.)

3. Tä Moses , tumon augh Jehovah , manjoho äwen tä bara padang Paran , uras idja mantir olo Israel.

4. Maka djetoh karä aran olo tä : bara hamputan Ruben , Samua anak Sakur.

5. Bara hamputan Simeon , Sapat anak Hori.

6. Bara hamputan Juda , Caleb anak Jepune.

7. Bara hamputan Isaskar , Jigael anak Josep.

8. Bara hamputan Epraim , Hosea anak Nun.

9. Bara hamputan Benjamin, Pa'ti anak Rapu.
10. Bara hamputan Sebulon, Gadiel anak Sodi.
11. Bara hamputan Josep, baris Manasse, Gadi anak Susi.
12. Bara hamputan Dan, Amiel anak Gemali.
13. Bara hamputan Aser, Setur anak Mighael.
14. Bara hamputan Naptali, Ne-hebi anak Wapsei.
15. Bara hamputan Gad, Guel anak Maghi.
16. Djetä aran karä olo idjä injo-ho Moses, uka mangalati tanah tä; maka aran Hosea, anak Nun tä, indah Moses Josua.
17. Maka Moses manjoho äwen tä, nakara iä mangalati tanah Kanaan; koae dengan äwen: Hagoet keton, tamä tanah tä hila salatan, palus sampai äka karä bukit.
18. Sengok ampin tanah tä, tuntang utus olo idjä melai hetä, djaka olo tä abas atawa balemo, djaka iä isut atawa bakapal.
19. Tinai kalati ampin tanah, äka olo tä melai, djaka djetä bahalap atawa papa, tinai kalati ampin karä lewu, äka olo tä melai, djaka lewu halangai bewäi atawa hakota.
20. Tinai sengok ampin tanah, djaka djetä basiwoh atawa ringket, djaka arä kaju hetä atawa dia. Mentementeng bewäi atäi keton: laku kea bua bara tanah tä. Maka katika tä wajah bua anggor haru masak sangkelang.
21. Djadi, äwen tä hagoet, mangalati tanah tä, bara padang tunis benjem Sin palus sampai Rehob, idjä intu djalan akan Hamat.
22. Äwen tä murik bara hila salatan, sampai manantarang Hebron; hetä aton melai Ahiman, Sesai äwen telo Talmai, anak Enak tä; maka Hebron djari imangun olo udju njelo helo bara lewu Suan hong Misir.
23. Limbah tä äwen tä sampai padang Eskol. Hetä iä marapak idjä kapating anggor, tuntang tundoe, djetä pikul duä biti hapan kaju; tina iä manduan isut bua dalima tuntang bua korma.
24. Maka kaleka tä inggarä olo Eskol, (*tundon bua anggor*,) tagal tundon bua anggor tä, idjä djari irapak olo Israel hetä.
- II.—** 25. Maka limbah käpat pulu andau äwen tä buli, limbah mangalati tanah tä.
26. Palus äwen sampai Moses, Aaron tuntang hapus utus olo Israel, hong Paran, padang tunis benjem tä, intu äka idjä Kades aiae; äwen mimbit brita acae tuntang akan hapus utus olo arä, sambil mamprahan acae bua bara tanah tä;
27. Haiak äwen tä manjarita aksae, koae: Ikäi djari tamä tanah tä, idjä akan hetä keton djari manjoho ikäi hagoet; maka toto, tanah tä nahasak djhontusun meto tuntang madu, djetoli ampin bua hetä.
28. Tapi olo idjä melai hong tanah tä paham abas, karä kotaë dähen tuntang hai haliae, tinai ikäi djari mitä hetä olo Enak kea.
29. Olo Amalek aton mangkalewu hetä hila salatan, olo Het, olo Jebusi, olo Amori melai hong bukit hatinggang hetä, tinai olo Kanani melai tokep tasik, tuntang hong saran Jordan.
30. Tä maka Caleb manunis olo arä, milang Moses, koae: Takan bewäi, ita hagoct, mangat manjores

tanah tä, toto ita tau mampaka-lah äwen.

31. Tapi koan olo idjä djari mangalati tanah haiak deugae: Djaton ita tau hagoet mawi olo tä, krana iä tangkalau kwasa bara ita.

32. Tumon tä iä mamapa britan tanah tä, idjä djari ingalatie akan olo Israel, koae: Tanah tä, idjä djari ihoree ingalati ikäi, puna tanah idjä kuman oloe awang melai huange, olo handiai, idjä djari gitan ikäi hetä, uras olo idjä paham pandjang berenge.

33. Tinai ikäi djari mitä hetä olo nepilim, olo Enak, baris olo nepilim tä; maka ampin ikäi kamäan ikäi kilau sangkalap bewäi, kalotä kea ikäi huang baun äwen tä. — (1. Mos. 6, 4.)

BAGI 14.

I. Olo arä manjala tinai. II. Hatalla mshukum iä. III. Olo djaton maku mambenda prentah Hatalla, tä iä iawi musohe.

I.—1. Tä hapus utus olo arä samandiaimanggatang aughe, mangkariak, haiak manangis idjä malemalem.

2. Sakarä olo Israel mantam Moses äwen duä Aaron; hapus utus olo arä hamauh mawi äwen duä tä: Käläh djaka ikäi djari matäi hong tanah Misir! käläh djaka ikäi matäi toh kea hong padang tunis benjem toh! — (2. Mos. 16, 3.)

3. Buhen Jehovah mimbit ita akan tanah djetsä, nakara ita matäi awi padang, tuntang anak sawan ita indu rampas olo; djaton bahalap haream ita palus buli tanah Misir tinai?

4. Tinai olo tä hamauh sama arepe: Has, ita mangkat idjä biti bara ita mandjadi kapalan ita, mangat ita buli Misir.

5. Tä Moses äwen duä Aaron mahingkep, manaharep hapus utus olo Israel.

6. Maka Josua, anak Nun, äwen duä Kaleb, anak Jepune, idjä djari omba kea mangalati tanah tä, mababit pakaiae,

7. Sambil hamauh mawi hapus utus olo Israel, koae: Tanah tä, idjä djari ingumbang ingalati ikäi, tanah bahalap saliae.

8. Djaka Jehovah mangilak ita, toto iä karsh manamäan ita huang tanah tä, sambil manenga tä akan ita, tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

9. Asal ala keton marisang deng-an Jehovah, ala keton mikäh olo idjä mukong tanah tä, krana olo tä kilau panginan ita bewäi. Äka kalindonge djari nihau, tapi ita impahaiak Jehovah; ala keton mikäh olo tä!

10. Tä hapus utus olo arä sama manjoho mampatäi äwen duä tä, mamanting iä hapan batu. Tapi kahain Jehovah salenga mamarah hong tingkap-panjupa, intu baun karä olo Israel samandiai. — (2. Mos. 16, 10.)

II.—11. Palus Jehovah hamauh dengan Moses: Kilen katahie olo tä akan marahas aku? kilen katahie äwen tä dia pertjaja huang aku, alo karä kata heran djari aton iawiku intu bentok äwen tä?

12. Toh aku handak mantakan olo tä hapan peres papa, aku handak manganan iä, tinai aku handak mampanak ikau mandjadi utus olo, idjä bakapal tuntang

kwasa bara utus olo toh. — (2. Mos. 32, 10.)

13. Tapi Moses tombah augh Jehowa: Tä olo Misir handiai karäh mahining brita tä, krana awi kwasam ikau djari manggoet utus olo toh bara marak äwen tä.

14. Tä maka olo tanah toh kea karäh manjarita talo tä, basa iä djari mahining, ikau Jehovah aton intu bentok olo toli; ikau Jehovah inampajah ikäi, botop baunandaum magon mendeng tambuan utus olo toh, handau ikau hagoet helo bae hapan baunandau, hamalem hapan apui.

15. Kilen ikau handak mampatäi utus olo toh haiak sindä? tä toto karä olo kapir, idjä djari mahining britam, karäh hamauh:

16. Basa Jehovah djaton tau manamäan utus olo tä akan tanah, idjä djari injumpahe akae, awi tä iä djari mampatäi olo tä hong padang tunis benjem.

17. Tagal tä, pahai kwasam, o Jehovah, tumon aughm bahut, koam:

18. Jehovah pandjang atäie, paham sintae; iä mampun kadarhaka, kalangkah, alo iä mamalah kea olo idjä tiwas, tuntang manuntut kadarhakan bapae intu anak äsoe, sampai telo äpat turon. — (2. Mos. 34, 6.)

19. Ampun kadarhakan utus olo toh tumon kahain asim, kilau ikau djari mampun utus olo toh kea bara tanah Misir palus sampai hetoh.

20. Maka koan Jehovah: Aku djari mampuni olo tä, tumon aughm.

21. Tapi toto, belom aku! salepah kalunen akan basuang kahain Jehovah.

22. Krana karä olo tä, idjä djari

mitä kahaangku, karä katangku heran, idjä djari iawiku hong tanah Misir, tuntang hong padang tunis benjem, tuntang djari mangkemä aku hakampulu djetoh, mahin djaton maku manumon aughku:

23. Olo tä djaton akan mitä tanah, idjä djari injumpahku akan tatoe; idjä biti mahin dia karä olo tä, idjä djari marahas aku, akan mitä tä.

24. Tapi reworku Caleb, basa rogh beken aton huang iä, basa iä tanggar atäie djari manumon aughku: maka iä tä handak inamäangku akan tanah tä, idjä djari ingalatie, panakae karäh maniores tä.

25. Maka olo Amalek tuntang olo Kanani aton mimpa keton hong djanah hetä; has, mules keton, djewu keton akan harikas, haluli akan padang tunis benjem, manintu tasik rarudju.

26. Limbah tä Jehovah hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

27. Kilen katahie aku akan hindjä utus olo papa toh, idjä mangotok aku? Aku djari mahining kotok olo Israel, idjä hapee mapata aku.

28. Suman akae: belom aku! koan Jehovah, toto aku handak mawi keton tumon augh keton dengangku.

29. Hantun keton akan maram hong padang tunis benjem toli; salepah djumalah karä bitin keton idjä djari buah isä, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, keton handiai idjä djari ombo mangotok aku,

30. Toto idjä biti mahin dia keton akan tamä tanah, idjä djari injumpahku akan keton indu üka

keton melai, baja Caleb, anak Jepune, äwen duä Josua, anak Nun, karsh tamäe.

31. Maka anak keton, idjä koan keton indu rampas olo, äwen tä handak inamäangku hetä, iä akan kasene tanah tä, idjä djari ingabelä inganan keton.

32. Tapi idjä keton, hantun keton akan maram hong padang tunis benjem toh.

33. Anak keton akan mangumbang padang toh, manjakatik metoe, äpat pulu njelo katahie, sambil mananggong karajap keton, sampai hantun keton djari lepah lenjoh hong padang tunis benjem toh.

34. Tumon karä andau keton djari mangalati tanah tä, djetä äpat pulu andau, maka tumon tä keton akan mananggong kadar-hakan keton äpat pulu njelo katahie, djadi midjä andau akan idjä njelo, uka keton mangasene, kilen ampin kadjarian olo, amon aku mindah lengängku.

35. Aku Jehovah djari masuman tä, toto aku handak malalus karä aughku djetoh intu utus olo papa toh, idjä djari pakat malawan aku. Hong padang tunis benjem toh iä akan lepah munos, iä akan matäi hetoh lepah samandiai.

36. Maka karä olo tä, idjä djari injoho Moses mangalati tanah tä, idjä haiak panumahe djari madjik hapus utus olo arä mantam iä, awi äwen mimbit brita papa tahu tanah tä,

37. Olo tä balalu matäi awi peres intu baun Jehovah.

38. Baja Josua, anak Nun, äwen duä Caleb, anak Jepune, tisse belom bara karä olo tä, idjä djari hagoet mangalati tanah tä.

39. Maka Moses masuman karä augh tä akan olo Israel samandiai. Tä utus olo arä paham kapähä atäie.

III.—40. Maka olo tä misik haiak djadjeuwu, mandai tantan bukit, koae: Itäm, toh ikäi; ikäi handak hagoet akan äka, idjä djari inutor Jehovah; krana ikäi djari badosa.

41. Tapi koan Moses: Buhen keton kalotä malangkah prentah Jehovah? toto hong perkara toh keton djaton bontong.

42. Ela hagoet, krana Jehovah djaton maku mampahaiaik keton, belä keton alah intu baun musoh keton.

43. Krana olo Amalek tuntang olo Kanani aton mimpa hetä intu baun keton, keton karsh matäi awi padang, basa keton djari undur bara Jehovah, tagal tä Jehovah djaton maku mampahaiaik keton.

44. Tapi olo tä badjuro kea mangkemä mandai tantan bukit, tapi patin-djandji ain Jehovah tuntang Moses djaton hagoet bara bentok äka olo bapodok.

45. Tä olo Amalek tuntang olo Kanani, idjä mangkalewu intu bukit hetä, mohon, mamukul olo tä, palus manggoang mawi iä sampai Horma.

BAGI 15.

I. Prentah tahi talo parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop. II. Hukum olo idjä mamapa andau sabat. III. Paruwäi klambi.

I.—1. Limbah tä Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, sam-

bil hamauh dengan äwen: amon keton djari sampai äka keton melai, idjä handak inengaku akan keton,

3. Amon keton mimbit parapah apui akan Jehowa, parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih, alo tumon puna djandji, atawa tumon huang atäi bewäi, atawa intu karä andau hai ain keton, uka keton mawi mangat ewaeue akan Jehowa, hapan sapi atawa kambing tabiri:

4. Tä maka iä, idjä mimbit talo parapah tä akan Jehowa, patut mimbit kea akan parapah indu kinan idjä perpulu epa tunek tepong, häwoi dengan undus idjä peräpat hin;

5. Tinai anggor indu parapah talo ihop, idjä peräpat hin kea, djetä akan genep kongan anak kambing tabiri, awang impatiä indu parapah awang ingähu, atawa indu parapah awang injambalih.

6. Tapi amon kambing tabiri hatue iluput indu parapah, tä keton patnt manduan akan parapah indu kinan duä perpulu epa tunek tepong, häwoi dengan undus idjä pertelo hin;

7. Tinai anggor indu parapah talo ihop idjä pertelo hin kea; djetä indu iluput keton akan Jehowa, mandjadi mangat ewaeue.

8. Maka amon keton maluput sapi tabela indu parapah awang ingähu, atawa indu parapah awang injambalih, alo awi katantun djan-dji, atawa indu parapah tarimakasih bewäi akan Jehowa:

9. Tä maka haiak dengan sapi tabela tä keton patut mimbit akan parapah indu kinan telo perpulu epa tunek tepong, häwoi dengan undus satangah hin;

10. Tinai keton akan mimbit anggor satangah hin indu parapah talo ihop; tumon tä parapah apui tä mandjadi indu mangat ewaeue akan Jehowa.

11. Tumon tä gawin keton dengan midjä midjä kongan sapi, tabiri hatue atawa anak kambing tabiri.

12. Tumon karä talo parapah idjä iluput keton, tumon tä kea keton akan mimbit talo parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop, akan genep kongan.

13. Karä olo idjä puna anak tanah keton akan manumon hadat tä, amon iä maluput parapah apui indu mangat ewaeue akan Jehowa.

14. Maka djaka olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton, atawa idjä hindjä keton palus panakan keton, handak mimbit parapah apni indu mangat ewaeue akan Jehowa, maka iä akan hapan hadat tä kea, idjä hapan keton maluput tä.

15. Hapus utus olo arä akan sama hapan hadat idjä tä kea, keton sama kilau olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton. Djetoh hadat palus katatahi akan karä panakan keton; intu baun Jehowa olo tamuäi sama kilau keton kea.

16. Sama hadat idjä, sama prentah idjä akan keton tuntang akan olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton.

17. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

18. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä akan hetä aku handak mimbit keton tamä,

19. Amon keton kuman tepong

tanah tä, tä keton akan manan-djungan parapah akan Jehowa.

20. Roti gendom taheta, idjä solake iopet, keton akan mimbit kea parapah tandjungan. Sama kilau parapah tandjungan gendom, idjä solake ihik,

21. Kalotä keton palus karä panakan keton akan mimbit kea parapah tandjungan akan Jehowa isut bakal tepong idjä solake tä.

22. Tinai amon keton awi kalajau malangkah idjä kabawak karä prentah toh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses,

23. Talo handiai idjä djari imetäh Jehowa keton hadjamban Moses, bara andau Jehowa solake djari mame-täh keton palus dapit, akan karä panakan keton,

24. Amon kalangkah tä mandjadi awi kalajau, tuntang hapus utus olo arä djaton djari katawan tä: tä maka hapus utus olo arä akan mimbit sapi hatuae tabelu indu parapah awang ingähu indu mangat ewaeue akan Jehowa, tuntang parapah indu kinan, tinai parapah talo ihop, tumon puna hestate; tinai kambing hatuae indu parapah tagal dosa.

25. Maka imam akan manjapan akan hapus utus olo Israel, tä olo tä karäh iampun, krana kalangkahe djari awi kalajau bewäi. Maka olo tä akan mimbit parapah apui akan Jehowa, tuntang parapah tagal dosae intu baun Jehowa, tagal kalangkah kalajau tä.

26. Tumon tä djeta iampun akan hapus utus olo Israel, tinai akan olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak iä, basa salepah utus olo arä djari tiwas awi kalajau.

27. Maka amon olo idjä biti malangkah awi kalajau, tä iä akan

mimbit kambing bawie, awang idjä njelo umure, indu parapah tagal dosae.

28. Tä imam akan manjapan olo idjä tiwas, idjä badosa awi kalajau, intu baun Jehowa, hapan parapah tagal dosa tä; tä maka olo tä karäh iampun.

29. Sama prentah idjä toh kea buah akan sakarä olo idjä djari malangkah awi kalajau, alo olo idjä puna utus olo Israel, alo olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak äwen.

30. Tapi amon olo tantai ahate awi kabangange djari malangkah prentah, alo olo utus Israel, alo olo beken utuse, iä tä manawah Jehowa, olo tä akan impatäi bara marak hamputan ajue.

31. Krana iä djari mangabelä augh Jehowa, sambil marusak prentah; djaton tau dia olo kalotä impatäi, kadarhakae indu tanggonge kabuate.

II.—32. Maka metoh olo Israel hong padang tunis benjem tä, iä sondau olo hatua manganju hong andau sabat. — (2. Mos. 20, 8.)

33. Djadi, olo idjä sondau iä manganju, mimbit iä akañ Moses äwen duå Aaron, tuntang akan salepah utus olo arä.

34. Maka olo tä ingurong, krana hukum olo kalotä hindai djari batantu insuman.

35. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Djaton tau dia olo tä impatäi; hapus utus olo arä akan mampatäi, mamanting iä hapan batu intu ruar äka olo bapodok.

36. Tä hapus utus olo arä magah olo tä akan ruar äka olo bapodok, sambil mamanting iä hapan batu. sampai iä matäi, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

III.—37. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

38. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen, uka iä mangkepan paruwäi intu puting surak klambie, palus karä panakae dapit kea; hapan kalindan biru iä akan mangkepan genep paruwäi intu karä puting surake.

39. Maka paruwäi tä katae, uka keton, haiak manampajah djetä, mingat karä prentah Jehowa, sambil manumon tä; äla keton lajang tumon angat atai keton kabuat, tumon paitä keton, krana keton puna pudji habandong atai manuntut djetä;

40. Mangat keton mingat sambil mahaga karä prentahku, mandjadi brasih akan Hatallan keton.

41. Aku toh Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, uka indu Hatallan keton; aku, Jehowa, aton Hatallan keton.

BAGI 16.

I. Ungkup Korah malawan kwasan Mo-ses. II. Iä buah hukum paham. III. Olo arä manjalu, iä kea buah hukum.

I.—1. Maka Korah, anak Jesehar, Jesehar anak Kahat, Kahat anak Lewi, pakat dengan Datan tuntang Abiram, anak Eliab, tinai dengan On, anak Pelet, olo hamputau Ruben.

2. Äwen tä mambalik manekang augh Moses, haiak duä ratus limä pulu biti olo Israel, uras kapalan olo arä, mantir basara, olo basewut.

3. Äwen tä hapumpong malawan Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh dengae: Terai, tangkalau gawin keton, krana salepah utus

olo arä uras brasih, Jehowa melai intu bentok äwen; buhen kea keton manggatang arep keton bara utus olo ain Jehowa?

4. Sana Moses mahining aughe tä, iä lawo mahingkep,

5. Sambil hamauh dengan Korah tuntang dengan djalahan ai, koae: Handjewu djewu Jehowa karä masuman, äweäwe idjä baris ai, äweäwe idjä imprasihe, uka tau manggapi iä; idjä intihe, iä tä karä injohoe manggapi.

6. Käläh kalotoh gawin keton: duan dadupa äka hagaro, Korah dengan salepah djalahae.

7. Djewu ingkes apui huange, andak garo hundjue intu baun Jehowa; maka idjä karä intih Jehowa, iä tä brasih akae. Tangkalaу gawin keton, joh olo Lewi!

8. Tinai koan Moses dengan Korah: Hining bewäi, keton olo Lewi.

9. Dia ombet akan keton, Hatallan olo Israel djari mambaris keton, uka keton manggapi iä, haiak manguan gawin Jehowa hong äka brasih, sambil mendeng intu baun utus olo arä, manguan gawin ai?

10. Ikau tuntang karä paharim, olo Lewi tä, djari injoho Jehowa manggapi, maka toh, handak keton manarik pangkat imam kea?

11. Tumon tä ikau tuntang salepah djalaham djari hapumpong malawan Jehowa; krana Aaron tä, äwe iä, sampai keton mangotok iä?

12. Maka Moses manjoho olo mangahau Datam äwen duä Abiram, anak Eliab. Tapi koan äwen: Ikäi djaton maku manalih.

13. Hindai ombet belaim, ikau djari magah ikäi blua bara tanah, idjä nahasak djohontusun meto tun-

tang madu, uka mampatái ikái hong padang tunis benjem? tinai toh ikau handak mangapala ikái kea?

14. Paham kabuahe ikau djari mimbit ikái tamá tanah, idjá nahasak djohtusun meto tuntang madu, bahalap haliae ikau djari manenga tana tuntang pambulan anggor indu joresan ikái! Kálah ikau mangaruit matan ikái sasindá! Ikái djaton manalih!

15. Tá hasep kalait Moses, palus iá hamauh dengan Jehowa: *Ala manarima talo parapahe!* Idjá kongan kalidai mahin dia djari induangku bara idjá biti áwen tá, dialo idjá biti áwen tá djari imapaku.

16. Tinai koan Moses dengan Korah: Ikau tuntang salepah djalaham djewu akan manaharep baun Jehowa, ikau dengan áwen tá, tuntang Aaron.

17. Genep biti akan mimhit dadupae, mandak garo hetá, sambil manggapi baun Jehowa, genep biti tuntang dadupae, djadi duá ratus limá pulu dadupa, tinai bitim kea tuntang Aaron, keton duá tuntang dadupan keton.

18. Tumon tá, maka genep biti manduan dadupae, mingkes barah huange, mandak garo hundje, tuntang áwen tá mendeng darah bauntonggang tingkap-panjupa, haiak Moses dengan Aaron aton hetá kea.

19. Tinai Korah kea mamumpong darah bauntonggang tingkap-panjupa hapus utus olo ará, madjik iá malawan áwen duá tá. Tá maka kahain Jehowa salenga mamala akan hapus utus olo ará tá. — (12, 5.)

II.— 20. Palus Jehowa hamauh

dengan Moses áwen duá Aaron, koae:

21. Pisah arep keton dengan utus olo ará tá, aku handak mammalos iá huang idjá kapidjep matá.

22. Tapi áwen duá tá lawo malingkep intu baue, sambil hamauh: Joh Hatalla, ikau toh Hatallan hambaruan kará isi! djaka idjá biti djari badosa, maku ikau manjoho kalaitm hasep, marusak hapus utus olo ará toh tagal iá tá?

23. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

24. Soho utus olo ará toh, koam: indah keton bara hakaliling kará tingkap ain Korah, Datan tuntang Abiram.

25. Tá Moses mendeng, balalu manalih Datan áwen duá Abiram, tuntang kará bakas olo Israel om- ba iá.

26. Balalu iá manjoho olo ará idjá hetá, koae: Indah keton bara kará tingkap olo darhaka tá, ála manggulái talo enen bara kará ramoe, belé keton kea tamput rusak hong kará dosan olo tá.

27. Tá olo mindah bara hakaliling tingkap ain Korah, Datan tuntang Abiram; tapi Datan áwen duá Abiram blua bara tingkape, mendeng intu bauntonggang kará tingkape, tuntang kará anak sawae, tinai ásoe.

28. Maka koan Moses: Awi toh keton karáh mangasene, Jehowa djari manjoho aku, uka malalus kará gawi toh, tuntang djetá djaton djari lembut hong atáiku kabuatku:

29. Djaka áwen tá matái kilau pampatái olo, atawa djaka iá buah tjalaka, kilau olo kea pudji buah tjalaka, tá jaku dia sohon Jehowa.

30. Tapi djaka Jehowa mandja-

dian talo taheta, sampai petak harakang manelen äwen tå, tuntang karä talo ajue, gegä äwen tå tuntang tahasenge gagar akan naraka: tå keton akan mangasene, olo tå djari marahas Jehowa.

31. Djadi, sana iä djari terai masuman augh tå, palus petak badarak penda äwen tå,

32. Petak harewang sambil manelen äwen tå tuntang tingkape, tuntang karä olo idjä djalaham Korah, tinai karä ramoe.

33. Äwen tå gagar akan naraka belobelom, tuntang karä ramoe; petak manjangkulep iä; tumon tå äwen tå nihau bara marak utus olo arä.

34. Maka karä olo Israel, idjä hakaliling äwen tå, hadari awiaugh bawai äwen, krana koae: Mikäh petak karäh manelen ita kea.

35. Beken tinai bara djetä aton kea apui blua bara Jehowa, balalu mangahu duä ratus limä pulu biti tå, idjä hagaro. — (3. Mos. 10, 2.)

36. Tå Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

37. Soho Eleasar, anak imam Aaron, mangat iä manjumput karä dadupa tå bara äka kahu, palus mantawus apui tå kedjakedjau; krana dadupa tå djari brasih,

38. Dadupan olo tå idjä djari badosa, marusak hambaruae; soho olo manasal tå habintap habintap, indu kalukup mesbeh; krana olo djari mimbit tå naharep baun Jehowa, tagal tå djetä brasih, patut akan indu katan pangingat olo Israel.

39. Maka Eleasar, imam tå, manduan karä dadupa tambaga, idjä djari imbit olo awang bakéhu tå; iä manasal tå habintap habintap indu kalukup mesbeh;

40. Indu pangingat olo Israel,

belä olo beken, idjä djaton baris panakan Aaron, petah manggapi, manotong garo intu baun Jehowa, uka olo tå äla tumon kadjarian Korah tuntang djalaham ai, kilau Jehowa djari masuman tå hadjam-ban Moses. — (1, 51.)

III.—41. Tapi andau tinai sale-pah utus olo Israel manjaing Moses äwen duä Aaron, koae: Keton djari mampatäi olo ain Jehowa.

42. Djadi, metoh olo arä hapumpong, handak mawi Moses äwen duä Aaron, äwen duä tå mules, hadari manintu tingkap-panjupa; itä! botop baunandau palus manutup djetä, kahain Jehowa mamala.

43. Maka Moses äwen duä Aaron mendeng intu bauntonggang tingkap-panjupa.

44. Tå Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

45. Indah keton bara bentok utus olo tå, aku handak mampalomos olo tå huang idjä kabirep matä. Tå äwen duä tå lawo mahingkep.

46. Maka koan Moses dengan Aaron: Duan dadupa, ina apui huange bara mesbeh, andak garo hundjue, lius djeledjeleng, talih utus olo arä, awi manjapan iä, krana kasangit Jehowa hasep pa-ham, peres djari manampara mantakan olo tå.

47. Tå Aaron manduan dadupa, tumon augh Moses, balalu hadari marak utus olo arä; itä! peres djari manampara mantakan olo tå, balalu iä hagaro hapan manjapan olo tå.

48. Maka iä mendeng marak olo matäi dengan olo belom; tå maka peres terai tinai.

49. Maka idjä djari matäi awi peres tå äpatwalas kojan udju ratus biti karäe; beken tinai idjä djari matäi tagal perkaran Korah.

50. Tä Aaron buli tinai , manalih Moses intu bauntonggang tingkap-panjupa; maka peres tä djari terai tinai.

BAGI 17.

Sokah Aaron mangambang tuntang mamua.

1. Limbah tä maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mandjuluk akam sokah, duawalas kadäräh, geneb mantir pamutjok akan mimbit idjä kadäräh, akan hamputan ajue; bintik aran genep biti intu sokah ajue.

3. Maka arau Aaron akan imintikm intu sokah hamputan Lewi, krana akan genep mantir pamutjok sakarä hamputan tatoe idjä sokah.

4. Ingkes karä sokah tä hong tingkap-panjupa, tandipah patindjandji, ikaku manjupa keton.

5. Tä maka sokah ain olo, idjä djari intihku, karäh mangambang, djeta uka aku mampaterai kotoek olo Israel mawi aku, karä augh kotoke, idjä hapee mawi keton.

6. Maka Moses hakotak dengan olo Israel, tä mantir pamutjok äwen tä manenga sokah, genep mantir idjä kadäräh, djadi duawalas kadäräh tumou karä hamputan tatoe; sokah Aaron kea hindjä karä sokah tä.

7. Maka Moses mingkes karä sokah tä intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa.

8. Djadi andau tinai Moses tamä tingkap-panjupa; maka itä! sokah Aaron, idjä akan hamputan Lewi, djari manjalundik, pusoe djari lembut, kambange djari burai manga-

langkang, tinai atou kea bua saked awang masak.

9. Tä Moses mimbit karä sokah tä blua bara baun Jehowa, akan baun olo Israel samandiai, nakara iä mitä talo tä; tä genep biti manduan sokah ajue.

10. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Halalian sokah Aaron akan patin djandji, ina tä hetä indu kata akan kempang idjä parisang tä; tumon tä ikau mampaterai iä mangotok aku, belä iä matäi.

11. Maka Moses mawi tä tumon prentah Jehowa intu iä.

12. Tä olo Israel hamauh dengan Moses, koae: Itäm, ikäi mahotus, matäi ikäi, ikäi akan rusak samandiai!

13. Olo handiai, idjä manggapi ika Jehowa tä, akan matäi. Amon kalotä, djaton ikäi handiai akan matäi kea?

BAGI 18.

Gawin olo Lewi, tuntang asil pangkate.

1. Tä maka Jehowa hamauh dengan Aaron: Ikau keton hanak, tuntang salepah hamputan tatom, akan mananggong karä kasalan gawi hong ika brasih, tinai keton hanak akan mananggong kasalan gawin pangkat imam keton.

2. Maka paharin keton, olo hamputan Lewi tä, akan induan keton, mangat äwen tä imbaris akan keton, sambil manonggo keton, tapi ikau keton hanak akan manonggo intu bauntonggang tingkap-panjupa.

3. Äwen tä akan manonggo keton, tuntang akan manonggo ting-

kap tä bara ruar; tapi äla äwen tä manggapi karä ramon äka brasih, äla kea mesbeh tä, belä äwen tä tuntang keton matäi haiak.

4. Malainkan äwen tä imbaris akan keton, mangat iä ombo mandohop keton manonggo tingkap panjupa, tuntang karä ampin gawi hetä; äla olo beken hamputae mangarait arepe dengan keton.

5. Tagal tä tonggo keton äka brasih tä tuntang mesbeh, belä kasangitku mantakan olo Israel dapit tinai.

6. Krana itäm, aku djari manduan paharin keton, olo Lewi tä, bara marak olo Israel, aku djari manenga äwen tä akan keton haiak akangku, uka äwen ombo mandohop, manguan karä gawin äka panjupa.

7. Tapi ikau keton hanak akan manggau gawin imam, karä gawin mesbeh, tuntang karä gawi hila huang dinding äka panjupa, talo tä puna padjun gawin keton; pangkat imam tä inengaku akan keton; olo beken, idjä mangarait arepe dengan djetä, indu impatäi.

8. Tinai koan Jehovah dengan Aaron: Itäm, aku djari manenga akam, tuntang akan anakm hatuä, tisan karä parapah idjä imbit olo Israel, indu asil pangkatm, mandjadi asil pangkat keton palus katatahi.

9. Djetä bagim bara talo brasih: tisan talo imapui bara karä ampin talo parapah ain olo arä, parapah indu kinan, tuntang karä parapah tagal dosa, tuntang karä parapah tagal kasalan, idjä imbit olo tä, djetä akan keton hanak, mandjadi talo awang brasili haliae akan keton.

10. Intu äka brasih keton akan kuman tä; karä olo hatuä baris

ajum akan ombo kumae, djetä talo brasih akan keton.

11. Tinai djetoh kea indu bagin keton: karä parapah tandjungan tuntang parapah iajun ain olo Israael; aku djari manenga tä akam, akan karä anakm hatuä, tuntang akan karä anakm idjä bawi, palus katatahi; karä olo ungkup human keton idjä brasih akan ombo kuman djetä.

12. Undus idjä kapala bahalap, anggor idjä kapala bahalap, kasién gendom, parut talo idjä imbit olo akan Jehovah, uras tä aku djari manenga akam.

13. Parut bua talo handiai, idjä lembut hong tanah äwen, idjä imbit äwen tä akan Jehovah, mandjadi bagim; sakarä olo ungkup human keton idjä brasih akan ombo kuman djetä.

14. Karä talo awang kerem intu marak olo Israel mandjadi bagim.

15. Tinai talo handiai idjä solake inakan indu, idjä patut imbit olo akan Jehovah, alo olon alo meto, djetä uras akam; tapi anak olo, idjä solake inakan indu, soho inewus tinai, kalotä kea anak meto pali, idjä solake inakan indu.

16. Idjä patut inewus, maka djetä akan inewus, amon talo tä idjä bulan umure, tumon regae awim; tapi tikas kahaie limä sekel salaka, tumon puna sekel idjä hong äka brasih; behat sekel tä duä pulu gera.

17. Tapi anak sapi, tabiri atawa kambing, idjä solake inakan indu, äla ikau manjohoe inewus tinai, krana djetä puna brasih; dahae akan imbirikm intu mesbeh, tinai enjake akan inusulm indu parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehovah.

18. Maka isie mandjadi bagin keton, sama kilau usok iajun tuntang sapak tandjungan tä tantai akam.
19. Karä parapah talo brasih, idjä iajun inandjungan olo Israel akan Jehowa, aku djari manengae akam, tuntang akan anakm hatuä bawi palus katatahi. Djetä djandjin Jehowa, idjä segah palus dapit, akan tuntang akan panakam.
20. Tinai Jehowa hamauh deng-an Aaron: Ikuu djaton ombo manjores huang tanah olo tä, ikuu djaton bara bagi intu marak äwen; krana aku toh bagim, aku toh joresam marak olo Israel.
21. Maka akan joresan olo Lewi aku djari manenga idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, tagal gawin tingkap-panjupa, idjä inonggoe;
22. Belä olo Israel manggapi tingkap-panjupa tinai, uka iä åla sala, balalu matäi.
23. Malainkan olo Lewi akan manonggo karä gawin tingkap-panjnpa, iä kea akan mananggong karä kasalan gawi hetä; djetä indu hadat palns katatahi akan keton girirmanggirir; intu marak olo Israel äwen tä djaton tau bara bagi joresan tana.
24. Krana idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, idjä akan imbit olo tä indu parapahe akan Jehowa, djari inengaku indu joresan olo Lewi; tagal tä aku djari mangahana äwen, iä djaton tau bara bagi joresan tana marak olo Israel.
25. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:
26. Suman kea akan olo Lewi, sambil hamauh dengan äwen: amon keton manduan idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, idjä djari inengaku indu joresan keton bara olo tä, tä maka keton akan mimbit belahe indu parapah akan Jehowa, idjä dalam sapulu tinai bara karä asil idjä tengan olo arä tä.
27. Talo parapah tä itong akan keton, kilau djaka keton mimbit gendom bara karaian keton, kilau undus anggor bara pähes keton.
28. Tumon tä keton kea akan mimbit talo parapah bara asil, idjä idjä dalam sapulu tä, idjä inuan keton bara sakarä olo Israel; maka talo parapah akan Jehowa tä indu inenga keton akan Aaron, imam tä.
29. Bara talo handiai, idjä inenga akan keton, keton akan mimbit talo parapah akan Jehowa indu bagie idjä imprasih, hapan awang hasien tuntang awang kapala bahalap.
30. Tinai suman akan äwen: amon tumon tä keton manenga kasien talo tä, maka tisae karäh itong akan olo Lewi kilau pangulie hong karaiae, kilau pangulin pähese.
31. Tuntang keton tau kuman tä brangai kalekae, keton tuntang karä ungkup human keton, krana djetä puna upah gawin keton hong tingkap-panjupa.
32. Tumon tä keton djaton badosa tagal talo tä, amon keton mimbit kasien talo tä helo; tumon tä keton djaton mamapa talo idjä imprasih olo Israel, tuntang keton djaton akan matäi.
-

BAGI 19.

Prentah tahiñ sapi bahandang, idjä hapan manampa danum papas pali.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Djetoh hadat prentah, idjä djari imetäh Jehowa, koae: soho olo Israel mimbit akam sapi bawie bahandang idjä tinduh, idjä djaton baperes enen, idjä hindai pudji iugor.
3. Tenga djetä akan imam Eleasar; ia indu magah djetä akan ruar äka olo bapodok, hetä olo akan manjambalih djetä hong baun Eleasar.
4. Ta Eleasar, imam ta, akan manduan belahe dahae, hapan tundjuke, tuntang ia akan manampistik dahae hangkudju budjur manintu tandipah tingkap-panjupa ta.
5. Limbah ta olo akan manusul sapi ta intu matan Eleasar, balulange, isie, dahae tuntang taie.
6. Maka imam akan manduan kaju seder, isop tuntang bulun tabiri, idjä intjalap bahandang, sambil mandjakah ta hundjun sapi idjä inusul ta.
7. Limbah ta imam akan mampukan pakaiac, mampandoi arepe hapan danum, palus buli akan äka olo bapodok; tuntang ia samar sampai hamalem.
8. Tinai olo idjä djari manusul sapi ta akan mampukan pakaiac, mampandoi arepe, tuntang ia samar sampai hamalem.
9. Maka olo idjä brasih akan mamumpong kawon sapi bawie ta, sambil mingkes djetä akan ruar äka olo bapodok intu äka brasih, uka djetä ina hetä akan utus olo Israel, hapan manampa danum pas pali; djetä parapah tagal dosa.
10. Olo idjä djari mamumpong kawon sapi ta akan mampukan pakaiac, tuntang ia samar sampai hamalem. Djetä indu hadat kata-tahi akan olo Israel, tuntang akan olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton.
11. Olo idjä pohos hantun olo, palus samar sampai kudju.
12. Maka olo kalotä akan mapas kapalie hapan kawo ta intu andau telo, tinai intu andau udju, ta ia brasih tinai; tapi djaka ia djaton mamapas kapalie intu andau telo, tuntang intu andau udju, maka ia djaton brasih.
13. Tapi olo idjä pohos hantun olo, tuntang ia djaton mamapas kapalie, ia ta manjamar tingkap Jehowa, maka olo kalotä akan impattä bara marak olo Israel; basa danum papas pali ta djaton djari imbirik intu ia, maka ia pali hantä, kapalie magon leket hong ia.
14. Djetoh prentah tahu olo djari matski hong tingkap: olo handiai, idjä tamä tingkap ta, tuntang sakarä olo idjä puna hong tingkap ta, palus samar kudju.
15. Karä sarangan habangah, idjä djaton inutup, palus samar kea.
16. Tinai olo idjä intu ruar lewun olo pohos hantun olo, idjä matäi awi padang, atawa olo idjä matäi bewäi, atawa tolang olo matäi, atawa kubur olo, olo ta samar kudju.
17. Maka akan olo idjä samar pali kalotä, olo akan blaku belahe kawon parapah tagal dosa idjä inusul ta, mina djetä huang sarangan, sambil manusuh hetä danum tahasak.
18. Ta olo idjä brasih akan manduan isop, mansulop djetä huang danum ta, sambil mambirik ta intu tingkap, tuntang intu karä ramoe, tinai intu karä olo idjä hetä; tumon ta kea ia akan mambirik ta intu olo, idjä djari pohos tolang olo matäi, atawa hantun olo idjä

impatäi, atawa hantun olo idjä matäi bewäi, atawa kubur olo.

19. Maka olo idjä brasih tä akan mambirik intu olo idjä samar tä andau telo tuntang andau udju, hapan mamapas kapalie intu andau udju; tinai clo tä akan mampukan pakaiae, sambil mampandoi arepe, tä maka hamalem iä brasih.

20. Tapi amon aton olo idjä samar pali, tuntang iä djaton maku imapas kapalie, olo tä akan impatäi bara marak utus olo arä; krana iä djari manjamar äka brasih ain Jehowa, basa danum papas pali tä djaton djari imbirik intu iä; iä magon pali.

21. Djetsä indu hadat palus katatahi akan olo tä. Maka olo, idjä mambirik danum papas pali tä, akan mampukan pakaiae kea; tinai olo, idjä pohos danum papas pali tä, palus samar sampai hamalem.

22. Tinai talo handiai, idjä injingkap olo pali kalotä, tamput pali kea, tuntang olo handiai, idjä pohos talo kalotä, tamput pali kea sampai hamalem.

BAGI 20.

I. Mirjam matäi. Olo Israel hong Meriba. II. Olo Edom manghaha olo Israel mahoree tanahe. III. Aaron matäi.

I.— 1. Maka hapus utus olo Israel manantarang padang tunis benjem Sin, njelo äpat pulu, bulan idjä solake, palus utus olo tä bapodok hong Kades. Hetä Mirjam matäi, tuntang iä ingubur hetä kea.

2. Maka danum djaton hetä akan utus olo arä; tä olo tä hapumpong mawi Moses äwen duä Aaron. — (2. Mos. 17.)

3. Olo arä uras manjaing Moses, koae: Kajah! sukur djaka ikäi djari ombo mahotus, metoh karä paharin ikäi matäi intu baun Jehowa.

4. Kasen keton mimbit utus olo ain Jehowa tamä padang tunis benjem toh? aton keton handak manjoho ikäi matäi hetoh, haiak karä kawan meton ikäi?

5. Buhen keton djari mimbit ikäi hagoet bara tanah Misir, mimbit ikäi akan äka papa toh? Kaleda olo djaton tau malan, kaleka djaton bua sikon, djaton bua anggor, djaton bua dalima, tinai djaton kea danum akan indu ihop!

6. Tä Moses äwen duä Aaron mindah bara utus olo arä akan baun tonggang tingkap-panjupa, balalu mahingkep baue sampai petak; maka kahain Jehowa mamala akiae.

7. Tuntang Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

8. Duan sokah tä, rawäi olo arä hapumpong, ikau keton duä hakaka Aaron; awi keton hamauh dengan batukarang tä intu matan olo arä, tä maka batu tä karäh mampalembut danum. Tumon tä keton akan mamplua danum bara batukarang akan äwen tä, hapan mampihop utus olo arä, tuntang karä metoe.

9. Tä Moses manduan sokah tä bara baun Jehowa, tumon petähe intu iä.

10. Palus Moses äwen duä Aaron mimbit utus olo arä hapumpong darah batukarang idjä hetä, tuntang iä hamauh dengan olo tä: Hining, keton olo parisang! aton ikäi akan mamplus akan keton danum bara batu toh?

11. Palus Moses manggatang

lengae, sambil mamukul batu ta handua hapan sokahe; ta kutoh danum blua bara hetä, sampai utus olo arä tuntang karä metoe ombet mihope.

12. Tapi koan Jehowa dengan Moses äwen duä Aaron: Basa keton djaton djari harap aku, uka keton mampahai aku intu matan olo Israel, tagal ta maka keton duä kea djaton akan mimbit utus olo arä ta tamä tanah, idjä djari inengaku akeae.

13. Djeta danum Meriba, (*danum kanjaing*,) idjä tagal ta olo Israel djari manjaing Jehowa; tuntang ia imprasih intu olo ta.

II.—14. Limbah ta Moses manujoho sarohae bara Kades, manalih radjan olo Edom, uka hamauh: Kakai augh paharim Israel: tawam hewai karä kadjakä, idjä djari buah ikäi.

15. Tato ikäi djari babungkat akan tanah Misir, tahi njeloe ikäi djari mangkalewu hetä; tapi olo Misir djari paham mamapa tato ikäi, palus ikäi kea.

16. Ta ikäi kahau kadarat intu Jehowa, sampai ia djari mahuning augh ikäi; ia manjoho malaikat, sambil magah ikäi bara tanah Misir; toh itäm, ikäi djari sampai Kades, lewu idjä intu saran tanahm.

17. Soho ikäi manjak tanahm; ikäi djaton maku hagoet mahoroe tanan olo, atawa mahoroe pambulan anggor, djaton kea ikäi handak mihop danum kalin keton, baja ikäi handak manjak batang djalan bewai, djaton mahiwang bara hetä sambil gantau, sampai ikäi djari blua tinai tanah pegangan ajum.

18. Tapi koan Edom mawi äwen:

Æla ikau akan manjak tanahku; amon kalotä, maka aku handak manambang ikau hapan padang.

19. Ta koan olo Israel dengae: Ikäi handak hagoet manjak puna batang djalan bewai; djaka ikäi mihop danum keton, ikäi atawa meton ikäi, maka ikäi handak manahor regae; djaton ikäi blaku talo beken, baja mangat ikäi tau manjak tanahm buabuah bewai.

20. Tapi tombah ia: Æla ikau akan manjak hetä. Palus olo Edom hagoet, manambang äwen, mimbit kutoh olo tantang ganggaman.

21. Tumon ta olo Edom mangahana Israel manjak tanah; tagal ta olo Israel undur bara äwen ta.

22. Olo ta harikas bara Kades, hapus utus olo Israel manantarang bukit Hor.

III.—23. Maka Jehowa hamauh dengan Moses äwen duä Aaron intu bukit Hor, intu saran tanah olo Edom, koae:

24. Aaron akan ingampeleng dengan tato hiange, krana ia djaton, akan tamä tanah, idjä djari inengaku akan olo Israel; basa keton djaton djari manumon prentahku intu äka danum Meriba ta.

25. Duan Aaron äwen duä hanak Eleasar, imbit äwen ta mandai bukit Hor.

26. Engkak pakaian Aaron, kepan ta intu anake Eleasar; krana Aaron akan ingampeleng dengan tato hiange, palus matäi hetä.

27. Djadi Moses mawie tumon petah Jehowa intu ia: äwen ta mandai bukit Hor, haiak gitau hapus utus olo arä.

28. Palus Moses mengkak pakaian Aaron, sambil mañgkepan djeta intu anake Eleasar; maka Aaron matäi hetä intu tantan bu-

kit tä. Limbah tä Moses äwen duä Eleasar mohon bara bukit tä tinai.

29. Amon utus olo arä mitä Aaron djari matäi, maka hapus utus olo Israel manatum. Aaron telo pulu andau katahie.

BAGI 21.

I. Olo Israel mamukul radja Arad.
II. Handipä tambaga. III. Olo Israel maradjur panggoete. IV. Iä mamukul radja Sihon tuntang radja Ogh.

I.—1. Amon olo Kanani, radja Arad tä, idjä melai intu hila salatan, mahining Israel tä manalih hetä, manjak djalan Atarim, maka iä mamarang Israel, tuntang mawanaw isut olo tä.

2. Tä Israel bamiat intu Jehovah, koae: Amon ikau manjaragh utus olo tä huang lengängku, maka aku handak mangerem karä lewue akam.

3. Maka Jehovah manumon augh Israel, sambil manjaragh olo Kanani tä. Tä Israel mangerem marusak olo tä tuntang lewue, haiak manggarä aran kaleka tä Karma. (*Aeka ingerem.*)

II.—4. Limbah tä olo tä maradjur panggoete bara bukit Hor, manjak djalan akan tasik rarudju, mangat malint tanah olo Edom. Tapi olo arä papungut manjakal atäie awi djalan tä.

5. Tä olo arä mangotok Hattalla, mangotok Moses, koae: Buhen ikau djari mimbit ikäi hagoet bara tanah Misir, uku ikäi matäi hong padang tunis benjem toh? Krana tepong djaton hetoh, da-num mahin dia, tuntang belai ikai djari bapelek awi talo kinan idjä djaton baguna toh.

6. Tä Jehovah manjoho handipä-apui intu marak utus olo tä, djetä manotok olo; arä olo Israel matäi awie.

7. Tagal tä olo arä manalih Moses, sambil hamauh: Ikäi djari badosa, awi ikäi djari mangotak Jehovah, tuntang mangotak ikau; laku intu Jehovah, mangat iä manganan handipä tä bara ikäi. Maka Moses blaku akan olo tä.

8. Tä Jehovah hamauh dengan Moses: Tampa ampin handipä-apui, koak djetä intu toros kajn; tä maka olo handiai idjä djari inotok handipä, amon iä manampajah djetä, palus belom.—(Joh. 3, 14.)

9. Tä Moses manampa handipä tambaga, mangkoak djetä intu toros kajn; maka djadi, amon olo inotok handipä papa tä, iä manampajah handipä tambaga tä, tä iä käläh palus belom.

III.—10. Limbah tä olo Israel harikas bara hetä, bapodok hong Obot.

11. Bara Obot iä hagoet tinai, bapodok darah bukit hatinggang Abarim, hong padang, tandipali Moab, hila palembut matanandau.

12. Bara hetä iä harikas, bapodok tinai intu saran sungäi Sered.

13. Bara hetä iä hagoet tinai, bapodok hila salatan sungäi Arnon. idjä hong padang tunis benjem tä, idjä panumahe bara tanah olo Amori; krana Arnon tä puna saran tanah Moab, helat olo Moab dengan olo Amori.

14. Tagal tä aton augh surat karä parang Jehovah: Iä tamä Wahab kilau pusoknjawong, palus karä sungäi idjä manumbang Arnon.

15. Tinai karä tumbang sungäi, idjä manintu Arnon, idjä manata saran tanah Moab.

16. Maka bara hetä olo tä hagoet akan Beer; hetä aton kali tä, äka Jehowa manjoho Moses, koae: Soho olo arä hapumpong, aku handak manenga danum akae.

17. Tä maka Israel manjanji njanji toh: Lembut, o danum kali; awi keton manjanji manambang tä!

18. Olo mantir djari mangali kali toh, kapalan olo arti djari mambuka tä, awi mantir idjä äka prentah, awi sokah olo hai. Maka hara padang djetä olo tä hagoet akan Matana;

19. Tinai bara Matana akan Nahaliel, tinai bara Nahaliel akan Bamot;

20. Bara Bamot akan Gai, hong padang Moab, akan bukit gantong Pisga tä, idjä tandipah padang tunis benjem tä.

IV.—21. Bara hetä Israel manjoho sarohae manalih Sihon, radjan alo Amori, koae:

22. Soho aku hagoet manjak tanahm; ikäi djaton maku mahiwang tamä tanan olo, atawa pambulan anggor, danum kalin keton ikäi djaton maku mihope, baja ikäi handak manjak batang djalan bewäi, sampai ikäi lasak saran tanahm hila kanilu.—(20,17.)

23. Tä Sihon mangahana olo Israel mahoroe tanah, palus Sihon mirak sakarä olo utus ajue, balalu hagoet manambang olo Israel sampai saran padang tunis benjem; iä sampai Jasa, palus mantakan olo Israel.

24. Tapi olo Israel mamukul iä hapan baun padang; sambil manduan tanah indu joressae, bara sungäi Arnon palus mimes sungäi Jabok, mimes saran tanah olo Amon; krana saran tanah olo Amon bahali inamä olo.

25. Kalotä Israel manduan karä lewu tä, palus Israel melai hong karä lewun olo Amori, huang Hesbon tuntang hong karä patatai lewu djetä.

26. Krana Hesbon tä lewun Sihon, radjan olo Amori; iä djari mamarang radjan olo Moab idjä bilih tä, tuntang djari manduan karä tanah sampai Armon.

27. Tagal tä koan olo panjang-en: Kantoh, talih Hesbon, pang-un mangota lewan Sihon.

28. Krana apui djari lembut bara Hesbon, njalan apui bara lewun Sihon, djetä djari kuman Ar ain olo Moab, tuntang tempon karä lungkoh Arnon.

29. Pajah, Moab! ikau djari rusak, o utus olo ain dewa Kamos; iä djari manjoho anake idjä hatuš hadari, tuntang anake idjä bawi inawan Sihon, radjan olo Amori.

30. Kahae djari balongkang, bera Hesbon palus sampai Dibon, ikäi djari marusak tä sampai Nopa, palus sampai Madeba.

31. Kalotä olo Israel melai hong tanah olo Amori.

32. Limbah tä Moses manjoho olo mangalati Jaeser, tuntang iä tamä karä patatai lewu djetä, sambil maharak olo Amori idjä melsi hetä.

33. Limbah tä olo tä mules, palus manjak djalan akan Basan; maka Oghi, radja Basan, hagoet manambang iä tuntang sakarä olo ajue, handak mantakan iä hong Edrei.

34. Tapi Jehovah hamauh dengan Moses: Äla keton mikih iä, krana aku djari manjaragh iä intu lengän keton, tuntang utus olo ajue, tinai hapus tanah kea; keton akan mawi iä, kilau keton djari mawi Sihon,

radjan olo Amori, idjä bhin intu lewu Hesbon.

35. Maka olo Israel mamukul iä, mampatäi iä tuntang karä snake, tuntang olo ajue samaudiai, sampai djaton batisa hindai; palus äwen manduan tanahe indu joresae.

BAGI 22.

I. Radja Balak pakadja nabi Bileam, aka iä manjapa olo Israel. II. Hatalla mampudji Bileam benteng djalanae.

I.—1. Limbah tä olo Israel hagoet, palus bapodok hong padang Moab, hila timor Jordan, tandipah lewu Jericho.

2. Amon Balak, anak Sipor, mits karä gawin olo Israel mawi olo Amori,

3. Tä olo Moab paham mikäh intu baun utus olo tä, idjä baka-pal haliae; palus olo Moab mangalas ampie intu bann olo Israel.

4. Koan olo Moab dengan bakas olo Midian: Toh maka utus olo djeta karäh murep olo handiai, idjä hakaliling ita, lepah lingis, rausa kilau sapi murep mampale-pah karä oru hong petak. Maka katika tä Balak, anak Sipor, aton radjan olo Moab.

5. Iu tä manjoho olo mananggoh Bileam, anak Beor, idjä hong Petor, intu saran batangdanum lombah tä, hong tanah utus olo ajue, uka mangahau pakadja iä, koae: Itäm, utus olo djari dumah bara tanah Misir, idjä halujak hong petak; olo tä tendä budjur tandipah uku haliae.

6. Tagal tä, kälöh ikau kantoh, sapa utus olo tä, krana iä abas bara aku; tumon tä ajau aku tau

mamukul olo tä; atawa maharak iä bara tanah toh; krana tawangku, idjä imberkatm, iä toto imberkat, tinai idjä injapam, iä toto tarasapa.

7. Tä maka bakas olo Moab tuntang bakas olo Midian hagoet, haiak mimbit talo indu upah manjapa, manalih Bileam, sambil manutor karä augh Balak tä akae.

8. Maka koae dengan äwen: Melai keton bara malem, tä aku handak manutor akan keton augh, idjä karäh insanan Hatalla akangku. Djadi mantir olo Moab tä melai dengan Bileam.

9. Maka Hatalla mananggoh Bileam, koae: Äewe olo tä, idjä madja ikau?

10. Koan Bileam dengan Hatalla: Balak, anak Sipor, radjan olo Moab, djari manjoho äwen tä manalih aku, koae:

11. Itäm, utus olo djari dumah bara tanah Misir, tuntang djari manutup hapus petak; kantoh ikau talih aku, sapa olo tä, ajau aku tau mangalahi maharak olo tä.

12. Tä Hatalla hamauh dengan Bileam, koae: Äla ikau ombo äwen tä, sła kea manjapa utus olo Israel, krana iä djari imberkat.

13. Tä Bileam misik handjewu, palus hamauh dengan karä mantir Balak: Buli tanah keton bewäi, krana Jehowa djaton maku manjoho aku ombo keton.

14. Maka mantir olo Moab tä harikas, buli Balak, sambil masuman akae: Bileam djaton maku ombo ikäi.

15. Maka Balak manjoho mantir beken tinai, labih karaë tuntang kaharie bara idjä helo.

16. Äwen tä sampai Bileam, sambil hamauh dengae: Djetoh idjä koan Balak, anak Sipor: äla

ikau maku imbalang mananggoh aku.

17. Krana aku handak mahoramat ikau paham, tuntang karä talo koam aku handak manumoe; käläh ikau kantoh, sapa utus olo tä.

18. Maka tombah Bileam, sambil hamauh dengan olo ain Balak: Alo Balak handak manenga akangku humae kontep salaka bulau, mahin djaton kea aku tau malangkah prentah Jehowa, Hatallangku, mawi talo korik atawa talo hai.

19. Käläh keton kea bara malem hetoh, mangat aku mahining, kilen augh Jehowa tinai dengangku.

20. Maka Hatalla mananggoh Bileam hamalem, sambil hamauh denga: Basa olo tä djari haluli tinai manduan ikau, misik, ombo äwen tä bewäi; tapi ikau akan indu mawi talo awang karäh inutorku akam.

21. Tä Bileam misik handjewu, mapil manatap kalidai bawie, palus iä hagoet, ombo mantir olo Moab tä.

II.—22. Tapi Hatalla sangit, basa Bileam ombo hagoet; tä Malaikat Jehowa mendeng intu djalae malawan iä. Maka iä mukong kalidai idjä bawie, tuntang anakolohe duä biti ombo iä.

23. Djadi kalidai bawie tä mitä Malaikat Jehowa mendeng intu djalan, mimbing padang basilak huang lengäe, palus kalidai mahiwang bara djalan, mahoroë tanan olo. Maka Bileam manongkang iä, manjoho iä manintu djalan.

24. Tapi Malaikat Jehowa mendeng tinai intu djalan idjä helat pambulan anggor, kaleka aton pagar batu hasansila.

25. Sana kalidai mitä Malaikat

Jehowa, maka ia mahupi pagar, mahapit pain Bileam intu pagar; tagal tä iä paham haream mahawes iä.

26. Tä Malaikat Jehowa miar tinai, palus mendeng intu kaleka sипит, djaton äka mahiwang sambil gantau.

27. Haiak kalidai mitä Malaikat Jehowa hetä, maka iä haloko penda Bileam; tä Bileam parsengen hasep kasangite, palus iä manongkang kalidai bawie tä hapan so-kahe.

28. Tä maka Jehowa madjar djelan kalidai, sampai djettä hamauh dengan Bileam: Narai ka-salangku dengam, ikau mamukul aku sampai hantelo toh? —(2. Petr. 2, 16.)

29. Tombah Bileam mawi kalidai: Basa ikau marajap aku; tjäh, djaka toh aton padang huang lengängku, aku mampatäi ikau!

30. Maka koan kalidai bawie dengan Bileam: Kilen, dia aku kalidai ajum, idjä djari hapam katahingku manempo ikau sampai andau toh? Pudji kea aku mawi ikau tumon toh bihin? Koae: Dia.

31. Tä Jehowa manarang matan Bileam, sampai iä mitä Malaikat Jehowa mendeng hong djalan, mimbing padang basilak intu lengäe; tä Bileam sontop, manantowang akan petak.

32. Koan Malaikait Jehowa denga: Buhen ikau djari mamukul kalidaim sampai hantelo toh? Itäm, aku djari hagoet handak malawan ikau, basa djalanam toh papa intu baungku.

33. Tapi kalidai djari mitä aku, hantelo toh iä djari manjingkir baungku; djaka iä djaton djari manjingkir baungku, toto, toh

aku djari mampatai ikau, tapi
mambelom kalidai tä.

34. Tä koan Bileam dengan Ma-
laikat Jehowa: Jaku toto tiwas,
krana aku dia katawan ikau ma-
lawan aku hong djalanangku toh;
toh, djaka panggoetku papa koam,
käläh aku buli tinai.

35. Tapi Malaikat Jehowa ha-
mauh dengan Bileam: Lius bewäi
omba olo tä; tapi äla beken baje
augh djetä bewäi, idjä karäh in-
sumangku akam, akan injewut. Tumon
tä Bileam ombo, mampa-
haiak karä mantir Balak.

36. Sana Balak mahining Bileam
aton manalih, tä iä palus hagoet
manambang iä mimes lewun olo
Moab, idjä intu saran Arnon, ta-
pakan tanahe haliae.

37. Tuntang Balak hamauh deng-
an Bileam: Djaton aku djari ma-
njango olo manduan ikau? buhen
ikau djaton djari manalih aku?
angatm aku djaton tau mahorumat
ikau ombeombet?

38. Koan Bileam, tombah augh
Balak: Itäm, toh aku djari manalih
ikau; tapi tau kea aku hakotak
talo enen? baje augh awang karäh
ingkes Hatalla hong njamangku,
djetä akan injewutku.

39. Maka Bileam ombo Balak,
palus äwen tä sampai Kiriati-Husot.

40. Tä Balak mampatai arä sapi,
tabiri, tuntang manjango olo man-
duan Bileam, tuntang karä mantir
idjä hindjä iä hetä.

41. Djadi andau tinai, Balak
manduan Bileam, palus mimbit iä
mandai tantan bukit Baal, mangat
bara hetä iä mitä belahe olo Israel,
idjä hila tapakae.

BAGI 23.

Handuä Bileam imbalang manjapa olo
Israel, iä mamberkate hareem.

1. Tä koan Bileam dengan Ba-
lak: Pangun hetoh akangku udju
kabawak mesbeh, tuntang imbit
akangku sapi hatuë udju kong-
an, tinai udju kongan tabiri ha-
tuë.

2. Maka Balak mawie tumon
augh Bileam tä, palus Balak äwen
duä Bileam maluput parapah, hun-
djun genep mesbeh idjä kongan
sapi, idjä kongan tabiri.

3. Tä koan Bileam mawi Balak:
Melai ikau hetoh dengan parapahm
awang ingähu, jaku handak ha-
goet manandjong, ajau Jehowa
hasupa dengangku; talo idjä insanae
akangku, aku handak masuman
akam. Balalu iä manandjong man-
dai tantan bukit.

4. Maka Jehowa manjupa Bi-
leam; koan Bileam dengae: Udju
kabawak mesbeh djari imangung-
ku, tuntang hundjun genep mes-
beh djari iluputku sapi tabiri mi-
djä midjä kongan.

5. Tä Jehowa mingkes bawak
augh huang njaman Bileam, sam-
bil hamauh: Buli Balak tinai.
sanan tumon toh.

6. Djadi amon iä buli Balak,
iä tä mendeng darah parapah awang
ingähu, tuntang karä mantir olo
Moab.

7. Tä iä mambo auglie, nam-
bawak sangen ai: Bara tana Aram
Balak, radjan olo Moab, djari
manduan aku, bara bukit idjä hila
kabaloman, tuntang iä manjango
aku: kantoh, sapa Jakob, has
kantoh, sumpah Israel!

8. Kilen aku tau manjapa olo

idjä djaton injapa Hatalla? kilen aku tau manjumphah olo idjä dia injumphah Jehowa?

9. Krana bara tantan bukit aku mitä iä, aku manampajah iä bara hunjok lungkoh; itäm, djetä utus olo idjä imbaris kabuate, djetä djaton itong dengan kartä utus olo kapir.

10. Äwe tau miss panakan Jakob, idjä kilau bawak baras kartie, äwe hakon mitong bagi äpat bara karä oloe? Käläh hambaruangku matäi tumon pampatäi olo budjur tä, käläh kadjariangku mandjadi tumon kadjarian ai.

11. Tä koan Balak mawi Bileam: Kilen ampin gawim toh dengangku? aku djari manduan ikau, uka manjapa musohku, toh maka ikau mamberkat iä!

12. Tombah iä, koae: Kilen, aku tau dia manjewut augh, idjä djari ingkes Jehowa huang njamangku?

13. Tä koan Balak dengae: Omba aku akan kaleka beken, äkam tau mitä äwen tä, tapi djaton lepah karä bitie, baja awang tapakae bewäi; bara hetä sapa iä.

14. Kalotä iä manduan Bileam, mimbit iä akan äka rampar intu tantan bukit Pisga, tuntang iä mamangun udju mesbeh hetä, sambil maluput hundjan genep mesbeh sapi tabiri midjä midjä kongan.

15. Koan Bileam dengan Balak: Mendeng ikau hetoh, tonggo parapahm-awang ingähu, aku handak mentai Hatalla kanih.

16. Maka Jehowa manjupa Bileam, tuntang mingkes augh huang njamae, sambil hamauh: Buli Balak tinai, sewut augh toh.

17. Djadi amon iä sampai Balak, iä tä mendeng darah parapahé

awang ingähu, tuntang karä man-
tir olo Moab. Maka Balak ha-
mauh dengae: Kilen koan Jehowa?

18. Tä iä mambo aughe, nam-
bawak sangen ai, koae: Mendeng,
joh Balak, hining, talingan pin-
dingm akangku, ikau, o anak
Sipor.

19. Hatalla djaton olo idjä tau
manandjaro, dia kea iä anak olo
idjä tau manjasal. Tau iä hamauh,
tuntang dia mawie? tau iä ha-
kotak, tuntang djaton malalus
aughe?

20. Itäm, aku djari manampara
mamberkat; iä toto mamberkat,
aku djaton tau mambalang tä.

21. Iä djaton manangkilik kasa-
lan Jakob, djaton iä handak mitä
dosan Israel; Jehowa, Hatallae,
aton hindjä dengae, karamin radjae
aton intu marak äwen tä.

22. Hatalla djari mamplua iä bara
tanah Misir, kaliasé kilau kalias
banting.

23. Karä palahan djaton maku
kuman olo tä, karä sapa djaton
tau tambelan intu iä; bara katon-
toh palus dapit olo karäh mangaku
tahuu Jakob, tahuu Israel: laiehan
gawin Hatalla!

24. Itäm, utus olo tä kartih
mendeng kilau singa, kilau singa iä
karäh manggastang arepe, djaton
maku mahukup tinai, sampai djari
kuman talo irampase, sampai mihop
dahan talo awang impataë.

25. Tä koan Balak dengan Bi-
leam: Djaka ikau djaton tau ma-
njape olo tä, terai! ala kea mam-
berkat iä.

26. Tapi tombah Bileam, sam-
bil hamauh dengan Balak: Djaton
aku djari masuman akam, koang-
ku: tikas talo idjä injoho Jehowa
bewäi akan indu iawiku?

27. Tinai koan Balak dengan Bileam: Ombo aku, aku handak mimbit ikau akan kaleka beken tina, ajaajan hetä Hatalla tä maku manjoho ikau manjapa utus olo tä.

28. Tä Balak manduan Bileam, mimbit iä akan tantan bukit Peor, idjä tandipah padang tunis benjem.

29. Maka koan Bileam dengan Balak: Pangun hetoh akangku udju mesbeh, imbit akangku sapi hatuae udju kongan, tinai udju kongan tabiri hatuae.

30. Maka Balak mawie tumon augh Bileam; palus iä maluput parapah hundjun genep mesbeh, sapi tabiri midja midja kongan.

BAGI 24.

Bileam mandahang augh tadjuue masaman berkat olo Israel.

1. Maka basa Bileam mitä, Jehowa mangilak iä mamberkat Israel, tä iä djaton hagoet kilau helo, manggrau dahiang, tapi iä balalu manantu baeakan padang.

2. Metoh Bileam manggatang matae, mitä Israel bapodok hetä, habaris tamon karä hamputae, maka Rogh Hatalla mohon acae.

3. Tä iä mambo augh, nambawak tudjum ai, koae: Bileam, anak Beor, hakotak, olo idjä inarang matae hamauh toh.

4. Djetoh augh ain idjä mahining kotak Hatalla, idjä mangarinah perkaran Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä matan hambaruae inarang, metoh iä hajap tahasenge.

5. Lalehan kahalap karä tingkapm, o Jakob, karä kalekam melai o Israel!

6. Kilau sungäi iä manjambong, mansuloh kilau pambalan intu saran batangdanum, barangkap kilau batang abalim, idjä djari imbul Jehowa, kilau batang seder intu saran danum.

7. Danum lembut blua bara otong äwen, panakae karäh mandjadi kilau kalombah tasik, radjae karäh hai bara Agag, karadjaan ajue karäh hagatang.

8. Hatalla djari magah iä bara tanah Misir, kaabase kilau kaabas banting, iä karäh kuman karä musohe, olo kapir tä; tolang äwen karäh imeleke, karä anak panahe irupäie.

9. Iä djari saandjungkang arepe, mahukup kilau singa, kilau singa idjä bakas; äwe bahanji mampusik iä? Idjä mamberkat ikau, iä imberkat; tarasapa idjä manjapa ikau!

10. Tä kasangit Balak hasep mawi Bileam, iä manapok lokape, balalu hamauh dengae: Aku djari manduan ikau manjapa musohku, maka ikau djari mamberkat iä hantelo djetoh.

11. Toh, sigai ikau, buli äkam! Toto kahandakku handak mahoramat ikau, tapi itäm, Jehowa tä djari mangitar horumat tä bara ikau.

12. Koan Bileam dengau Balak: Djaton aku djari hamauh dengau saroham tä kea, idjä djari injohom manalih aku, koangku:

13. Alo Balak handak manenga akangku humae kontep salaka bulau, mahin djaton kea aku tau manangkalau prentah Jehowa, mawi talo bahalap atawa talo papa tumon atäiku kabnutku; baja talo awang injoho Jehowa akan injewutku.

14. Maka toh, itäm, jaku buli utus ajungku, toh maka aku handak manudjum akam talo, idjä karäh iawi utus olo tā dengan olo ajum intu katika harian.

15. Tā iä mambo aughe, nambawak tudjum ai, koae: Bileam, anak Beor, hakotak, olo idjä inarang matae hamauh!

16. Djetoh augh ain idjä mahiuning kotak Hatalla, idjä mangariyah perkaran Idjū djaton tikas kwasae tā, idjä matan hambaruae inarang metoh iä hajap tahasenge.

17. Aku mitä iä, tapi hindai toh, aku manampajah iä, tapi hindai iä tokep: Bintang aton lembut bara Jakob, sokah-radja blua bara Israel iä tā karäh mandarai mampalomos olo Moab hasansila, tuntang mamparusak karti olo parang samandai. — (Matt. 2,2.)

18. Edom karäh induae, Seir akan mamenda musohe, tapi Israel karäh manang.

19. Bara marak Jakob aton lembut Idjü marentah tā, iä karäh marusak tisan karä lewu tā. — (Mijha 5, 1.)

20. Limbah tā iä manampajah olo Amalek, tuntang iä mambo aughe, nambawak sangen ai, koae: Amalek idjä mambatang intu marak karä utus olo, tapi lawie manus manintu karusak.

21. Limbah tā iä manampajah tanah olo Keni, sambil mambo aughe, koae: Kalekam melai toto dähen, ikau djari manjarangan intu batukarang.

22. Tapi sarangam karäh inusul, katika Asur manamput ikau katahanan.

23. Tinai iä mambo aughe, koae: Kajah, äwe akan belom, katika Hatalla malalus karä talo tā?

24. Banana bara Kitim karäh mamparandah Asur, tuntang mamparandah Heber kea, timai iä idjä dumah tā akan rusak kea.

25. Limbah tā Bileam harikas, hagoet buli kalekae tinai; tuntang Balak kea hagoet buli.

BAGI 25.

Olo Israel inantiring olo Moab ha-bandong tuntang manetapo dewae; hukum Hatalla.

1. Maka Israel melai hong Sitem; djadi olo tā manampara ha-bandong dengan anak bawin olo Moab.

2. Äwen tā marawäi olo Israel ombo kuman parapaha, idjä injambalihe akan dewae, tuntang olo Israel ombo kuman, sambil sontop akan dewan äwen tā.

3. Amon olo Israel manatelan arepe kalotä intu Baal-Peor, maka kasangit Jehovah hasep mawi Israael.

4. Tā Jehovah hamauh dengan Moses: Duan karä mantir olo arä idjü tiwas tā, gantong patäi iä akan Jehovah, sampai matanandau djari belep, tā kalasou kasengit Jehovah karäh terai mawi Israel.

5. Maka koan Moses dengan karä mantir pamutjok olo Israel: Has, geneb bitin keton mampatäi olo hamputan ai, idjä djari manatelan arepe intu Baal-Peor.

6. Maka itä! aton dumah olo hatuä baris elo Israel, mimbit bawin olo Midian intu bentok pararie, haiak gitan Moses, gitan salepah utus olo Israel, metoh äwen tā manangis intu bauntong-gang tingkap-panjupa.

7. Sana Pinehas, anak Eleasar,

Eleasar anak imam Aaron, mitä talo tä, maka iä maradjik bara marak olo arä tä, sambil manjing-kap lundjue.

8. Balalu iä manuntut olo Israel tä palus sampai karong äkæ batiroh, palus iä mamunoe lassak knaie rempai duä, olo Israel tuntang olo bawi tä; tä maka hukum peres terai, idjä djari mantakan olo Israel.

9. Tapi karä olo idjä djari matä awi peres tä duä pulu äpat kojan biti.

10. Tä maka Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

11. Pinehas, anak Eleasar, äson Aaron, imam tä, djari mampaterai kasangitku dengan olo Israel, basa iä djari sangit akangku intu bentok olo tä, sampai aku djaton djari mampalomos olo Israel hong kasangitku.

12. Tagal tä awi ikau masuman: itä! jaku mampendeng akae djan-djin salamatku.

13. Akæ, tinai akan panakae, awang rahian bara iä, aku mandanjidi pangkat imam palus katatahi, basa iä djari sangit akan Hatallae, tuntang djari manjapan olo Israel.

14. Maka aran hatuän olo Israel tä, idjä imuno haiak dengan bawin olo Midian tä, iä tä Simri, anak Salu, idjä mantir baris unggup olo baris hamputan Simeon.

15. Tinai aran bawin olo Midian, idjä matä imuno tä, iä tä Kosbi, anak Sur, idjä mantir baris unggup olo Midian.

16. Tinai Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

17. Awi mamarang olo Midian, balalu mamukul iä.

18. Krana olo tä djari mamarang keton hapan tipue, idjä djari ha-

pae mandjarat keton hapan Peor tä, tuntang hapan Kosbi, anak bawi ai, betau mantir olo Midian, idjä djari imuno katika peres mawi keton tagal Peor tä.

BAGI 26.

Olo Israel buah isä tinai.

1. Djadi, limbah bara peres tä Jehovah hakotak dengan Moses, äwen duä Eleasar, anak Aaron, imam tä, koae:

2. Isä tinai djumalah salepah utus olo Israel, tamäan olo hatuä handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tumon karä baris unggup tatoe, olo handiai idjä sanggam ombo kawan klahi baris olo Israel. — (1,2.)

3. Maka Moses tuntang imam Eleasar hakotak dengan utus olo arä hong padang Moab, intu saraï Jordan, tandipah Jericho, koae:

4. Isä olo handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tumon Jehovah bilih djari mametäh Moses tuntang olo Israel, idjä djari blua bara tanah Misir.

5. Ruben tä anak Israel, idjä solake inakan akae; maka anak Ruben tä: Hanogh, bara iä tä djari turonmanuron unggup olo Hanogh; Palu, bara iä tä unggup olo Palu;

6. Bara Hesron tä unggup olo Hesron: bara Karmi tä unggup olo Karmi.

7. Djetä karä unggup hamputan olo Ruben; maka djenmalah karä olo awang tamä isä äpat pulu telo kojan udu ratus telo pulu biti.

8. Maka anak Palu, iä tä Eliab.

9. Anak Eliab tä: Nemuel, Daton, Abiram. Daten äwen duä Abiram tä olo hai intu utus olo arä, iä idja malawan Moses äwen duä Aaron, pakat dengan ungkup Korah tä, metoh äwen tä manjaing malawan Jehowa. — (16, 1.)
10. Palus petak harakang mane- len äwen tä tuntang Korah, katika ungkup tä matti, metoh apui ma- ngahu duä ratus limä pulu olo hatua tä, uka äwen tä indu pan- djeria.
11. Tapi anak Korah djaton tam- put matäi katika tä.
12. Djetoh karä anak Simeon, idja tato karä ungkupe: Nemuel tä tato ungkup olo Nemuel; Ja- min tä tato ungkup olo Jamin; Jaghin tä tato ungkup olo Jaghin;
13. Serah tä tato ungkup olo Serah; Saul tä tato ungkup olo Saul.
14. Djetsä karä ungkup olo Si- meon; duä pulu duä kojan duä ratus karä bitie.
15. Djetoh karä anak Gad, idja tato karä ungkupe: bara Sepon tä ungkup olo Sepon; bara Hagi ungkup olo Hagi; bara Suni ung- kup olo Suni;
16. Bara Osni ungkup olo Osni; bara Heri ungkup olo Heri;
17. Bara Arod ungkup olo Arod; bara Aielo ungkup olo Arelö.
18. Djetsä karä ungkup olo Gad; djumalah karä olo awang buah isä apat puhi kojan limä ratus biti.
19. Anak Juda: Er äwen duä Onan; duäduä tä djari matti hong tanah Kanaan. — (1 Mos. 38, 7.)
20. Djadi idja tisae ungkup ham- putan olo Juda: bara Sela ung- kup olo Sela; bara Peres ungkup olo Peres; bara Serah ungkup olo Serah.
21. Tinai karä anak Peres: Hes- ron idja tato ungkup olo Hesron; Hamul tato ungkup olo Hamul.
22. Djetsä karä ungkup olo Juda; djumalah karä olo awang buah isä udju pulu djahawen kojan limä ratus biti.
23. Anak Isaskar, idja tato ung- kupe: bara Tola ungkup olo Tola; bara Puwa ungkup olo Puwa;
24. Bara Jasub ungkup olo Ja- sab: bara Simron ungkup olo Simron.
25. Djetsä karä ungkup olo Isas- kar; djumalah karä olo awang buah isä djahawen pulu ispat kojan telo ratus biti.
26. Anak Sebulon, idja tato karä ungkupe: Sered tato ungkup Sered; Elon tato ungkup Elon; Jaleel tato ungkup Jaleel.
27. Djetsä karä ungkup olo Se- bulon; djumalah karä olo awang buah isä djahawen pulu kojan limä ratus biti.
28. Anak Josep, idja tato karä ungkupe: Manasse äwen duä Epraim.
29. Maka anak Manasse tä: Ma- ghir tato ungkup Maghir. Maka Maghir manak Gilead, iä tä tato olo Gilead.
30. Djetoh karä anak Gilead: Jeser tato ungkup Jeser; Helek tato ungkup Helek;
31. Asriel tato ungkup Asriel; Sighem tato ungkup Sighem;
32. Semida tato ungkup Semida; Heper tato ungkup Heper.
33. Maka Selapead, anak Heper tä, djaton djari manak hatua, tapi aton anake bawi. Aran anak Se- lapead idja bawi tä: Maghla, Noa, Hogla, Milka äwan limä Tirsia.
34. Djetsä karä ungkup olo Ma- nasse; djumalah karä olo awang

buah isä limä pulu dnä kojan udja ratus biti.

35. Djetoh anak Epraim, idja tato karä unggup; Sutela tato unggup Sutela; Begher tato unggup Begher; Tahan tato unggup Tahan.

36. Anak Sutela tä Eran, tato unggup Eran.

37. Djetä karä unggup olo Eprain; djumalah karä olo idja buah isä telo pulu dnä kojan limä ratus biti. Djetä karä panakan Josep tamon karä unggape.

38. Anak Benjamin, idja tato karä unggape: Bela tato unggup Bela; Asbel tato unggup Asbel; Ahiram tato unggup Ahiram;

39. Sapam tato unggup Sapam; Hupam tato unggup Hupam.

40. Tinai anak Bela tä: Ard awen dnä Naaman, isä tä tato unggup olo Ard tantang unggup olo Naaman.

41. Djetä karä panakan Benjamin, tamon karä unggape; djumalah karä olo idja dnah isä äpat pulu limä kojan djahawen ratus biti.

42. Anak Dan, idja tato unggape, isä tä: Suham tato unggup Suham; djetä unggup olo Dan, aton tinai arä barise.

43. Maka karä olo unggup Suham tä idja buah isä djahawen pulu äpat kojan äpat ratus biti.

44. Anak Aser, idja tato karä unggape, isä tä: Imna tato unggup Imna; Iswi tato unggup Iswi; Bria tato unggup Bria.

45. Anak Bria tä: Heber tato unggup Heber; Malghiel tato unggup Malghiel.

46. Tinai aran anak Aser idja bewi tä Serah.

47. Djetä karä unggup olo Aser;

djumalah karä olo idja buah isä limä pulu telo kojan äpat ratus biti.

48. Anak Napitali, tuntang karä unggape, isä tä: Jaseel tato unggup Jaseel; Guni tato unggup Guni;

49. Jeser tato unggup Jeser; Sillem tato unggup Sillem.

50. Djetä karä unggup olo Naptali; djumalah karä olo idja buah isä äpat pulu limä kojan äpat ratus biti.

51. Djetoh djumalah karä olo Israel, idja buah isä djahawen ratus sakojan udja ratus telo pulu biti.

52. Maka Jehovah hamauh dengan Moses, kose:

53. Akan karä unggup hamputan djetä tanah akan imbagi indu joresae, tumon karä bitie.

54. Akan idja bakapal bitie ikau akan manenga bagin tanah idja lombah indu joresae, akan hamputan awang isut bitie ikau akan manenga bagin tanah awang simit bewäi; akan genep hamputae joresae patut inenga tumon karä bitie.

55. Tapi hapan tenong kea keton akan mambagi tanah tä, tumon aran hamputan tatoo fa akan manduan joresae.

56. Hapan tenong joresan akan imbagi akae, akan idja arä bitie tuntang akan idja isut bitie bewäi.

57. Djetoh djumalah karä olo Lewi, awang buah isä, tumon karä unggape: Gerson tato unggup Gerson; Kahat tato unggup Kahat; Merari tato unggup Merari,

58. Djetoh karä unggup olo Lewi: unggup olo Libni, unggup Hebron, unggup Magli, unggup

Musi, ungkup Korah. Maka Kaha manak Amram.

59. Aran sawan Amram tä Joghebed, anak Lewi, idjä inakan akan Lewi hong tanah Misir. Maka Joghebed tä manak akan Amram Aaron, Moses, tinai Mirjam, betau äwen tä.

60. Maka akan Aaron djari inakan: Nadab, Abihu, Eleasar äwen äpat Itamar.

61. Maka Nadab äwen duä Abihu djari matäi, awie mimbit apui sala naharep baun Jehovah. — (3. Mos. 10,1.)

62. Maka djumalah karä olo Lewi idjä buah isä duä pulu telo kojan biti, olo hatuä samandiae awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä. Krana äwen tä djaton tamä djumalah karä olo Israel, basa joresan djaton inenga akae marak olo Israel.

63. Djetä djumalah karä olo Israel, awang djari isäh Moses äwen duä Eleasar, imam tä, hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jericho.

64. Djaton idjä biti äwen tä, idjä djari isä Moses tuntang imam Aaron hong padang Sinai, aton batisa hindai, idjä tamä isä tinai.

65. Krana Jehovah djari hamauh tahu olo tä: äwen toto akan matäi hong padang tunis benjem; maka djaton kea batisa beken, baja Kaleb anak Jepune, äwen duä Josua anak Nun. — (14,23.)

BAGI 27.

- I. Prentah tahu rinting olo manjores.
- II. Josua iangkat indu gantin Moses.

I.—1. Tä anak Selapead idjä

bawi manggapi, Selapead anak Heper, Heper anak Gilead, Gilead anak Maghir, Maghir anak Manasse, idjä hindja karä ungkup Manasse, anak Josep tä; maka aran anak bawi ain Selapead tä, iä tä: Maghla, Noa, Hogla, Milka äwen limä Tirsa.

2. Äwen tä manaharep baun Moses, baun imam Eleasar, baun karä mantär, tuntang baun salepah utus olo arä, hong bauntonggang tingkap-panjupa, koae:

3. Bapa ikäi djari matäi hong padang tunis benjem tä, maka iä djaton djari hindja djalahen olo parajap tä, idjä pakat malawan Jehovah, hindja ungkup Korah tä, baja iä djari matäi huang dosan olo arä tä, tuntaug iä djaton bara anak hatuä.

4. Buhen maka aran bapa ikäi akan lomat intu marak hamputae, basa iä djaton bara anak hatuä? ktlah keton manenga joresan akan ikäi intu marak karä paharin bapa ikäi.

5. Djadi, Moses minbit perkarae tä sampai baun Jehovah.

6. Maka Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

7. Buah augh anak Selapead idjä bawi; patut ikau manenga akae bagin joresan marak karä paharin bapae; joresan bapa indu lawo akae.

8. Tuntang suman akan olo Israel, koam: djaka olo matäi, tuntang djaton anake hatuä, maka joresae indu lawo akan anake idjä bawi.

9. Tinai djaka anake idjä bawi djaton kea, tä keton indu manenga joresae akan paharie idjä kalambutan.

10. Maka djaka paharie idjä ka-

lambutan djaton kea, tä keton indu manenga joresae akan mamae, paharin bapae.

11. Tinai djaka liau bapae kea djaton bara paharie idjä kalambutan, tä keton indu manenga joresae akan kolae tumon katokepe. Djetä palus indu prentah akan olo Israel, tumon petäh Jehowa intu Moses.

II.—12. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Dai bukit Abarim toh, tangkilik tanah, idjä djari ingaku akan olo Israel.

13. Limbah ikau djari manangkilik tanah tä, maka ikau indu ingampeleng dengan tato hiangm, ikau kea, sama kilau kakam Aaron djari ingampeleng dengae.

14. Djetä, basa keton duä djaton djari manumon aughku hong padang tunis benjem Sin tä, metoh utus olo arä manjaing, amon keton akan mampahai aku awi danum lembut hiaak gitan olo arä tä. Djetä danum Meriba, hong Kades, intu padang Sin.—(20,12.)

15. **Tä Moses** hamauh dengan Jehowa, koae:

16. Kalsh Jehowa, Hatallan hambaruan karä isi, mangkat olo hatuä mangapala utus olo arä toh;

17. Idjä akan blua tamä intu bane, tuntang idjä mimbit äwen tä blua tamä, beli utus olo ain Jehowa tä mandjadi kilau kawan tabiri, idjä djatora bara sakatik.

18. **Tä Jehowa** hamauh dengan Moses: Duan Josua, anak Nun, olo hatuä idjä hong iä Rogh aton melai, tuntang danan lengäm intu hundjue.

19. Pendeng iä intu baun Eleasar, imam tä, tuntang intu baun salepah utus olo arä, angkat iä hiaak gitan olo tä.

20. Tinai ingkes belahe kahaim hundjun iä, mangat salepah utus olo Israel akan manumon aughe.

21. Maka iä akan manaharep baun imam Eleasar, Eleasar tä karikh misiek akae intu baun Jehowa, hapan Urim tä. Tumen augh tä olo tä akan tesek buli, Josua tuntang karä olo Israel, tuntang hapus utus olo arä. —(2. Mos. 28, 30.)

22. Tä Moses mawie tumon Jehowa djari mametäh iä; krana iä manduan Josua, mampendeng iä naharep baun imam Eleasar, tuntang naharep salepah utus olo arä.

23. Tuntang iä mandanan lengäm hundjue, sambil mangkat iä, tumon prentah Jehowa intu Moses.

BAGI 28.

Prentah tahi talo parapah, idjä indu iluput sining andau, tinai intu andau sabat, tuntang intu karä andau pesta.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: talo parapah, panginangku tä, apui indu mangat ewau akangku, awi keton mahaga djetä, uka keton mimbit maluput tä intu katikae awang inukas.

3. Ikau akan hamauh dengan äwen: djetoh parapah apui, idjä patut imbit keton akan Jehowa: duä kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure, manduä manduä genep andau, indu parapah awang ingähu haradjur.

4. Anak tabiri idjä tä keton akan malupute handjewu, tinai idjä intu benteng halemäi;

5. Tuntang idjä perpu lu epa tunek tepong akan parapah indu

kinan, idjä häwoi dengan idjä peräpat hin undus awang ihamis.

6. Djetä indu parapah awang ingähu haradjur, tumon prentah idjä inenga hundjun bukit Sinai, indu mangat ewae, parapah apui akan Jehovah.

7. Tinai indu parapah talo kinan, idjä hindjä djetä, imbit idjä peräpat hin anggor akan genep anak tabiri; hong ūka brasih keton akan mangaut anggor parapah talo ihop tä akan Jehovah.

8. Tinai anak tabiri idjä tä keton akan malupute benteng hale-mäi; parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop keton indu malupute sama kilau handjewu, mandjadi parapah apui indu mangat ewae akan Jehovah.

9. Tinai intu andau sabat imbit duä kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure, tuntang duä perpulu epa tunek tepong idjä häwoi undus, akan parapah indu kinan, tuntang talo indu parapah talo ihop.

10. Djetä puna parapah awang ingähu baris andau sabat, idjä indu iluput genep andau sabat, beken barise tinai parapah awang ingähu akan genep andau, tuntang parapah talo ihop.

11. Tinai andan solake genep totok bulan keton akan maluput parapah awang ingähu akan Jehovah, duä kongan sapi hatuë tabela, tabiri hatuë idjä, tuntang udju kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure;

12. Tuntang telo perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, haiak genep sapi, tinai duä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, haiak tabiri hatuë tä.

13. Tinai akan midjä midjä anak tabiri tä idjä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan; djetä talo parapah awang ingähu indu mangat ewae, parapah apui akan Jehovah.

14. Maka parapah talo ihop idjä hindjä baris talo djetä, iš tä: satangah hin akan genep sapi, idjä pertelo hin akan tabiri hatuë, tinai idjä peräpat hin anggor akan genep anak tabiri. Djetä talo parapah awang ingähu genep totok bulan, hapus njelo.

15. Tinai kambing hatuë, indu parapah tagal dosa, patut iluput akan Jehovah; beken barise tinai talo parapah awang ingähu sinning andau haradjur tä, tuntang parapah talo ihop.

16. Tinai bulan idjä solake, andau äpatwalas, aton paska ain Jehovah.

17. Maka andau limäwalas bulan tä kea aton andau pesta: kudja olo akan kuinan tepong idjä djaton iragi.

18. Andau tamparan pesta olo arä akan hapumpong sombjang; ūla keton bagawi talo enen intu andau tä.

19. Tapi keton akan maluput parapah awang ingähu akan Jehovah, duä kongan sapi hatuë tabela, tinai tabiri hatuë idjä, tinai udju kongan anak tabiri awang idjä njelo umure; duan awang tinduh.

20. Tinai akan parapah indu kinan duan tunek tepong häwoi undus; duan telo perpulu epa akan genep sapi, duä perpulu epa akan tabiri tä;

21. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri udju kongan tä.

22. Tinai kambing hatuë idjä

kongan, akan parapah tagal dosa, hapan manjapan keton.

23. Talo djetti akan iluput keton beken tinai bara parapah handjewu tä, idjä puna baris parapah awang ingähu sining andau.

24. Tumon tä maka kudju tä keton akan maluput geneb andau parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, beken tinai bara puna parapah awang ingähu sining andau, tuntang parapah talo ihop.

25. Intu andau udju olo arå akan hapumpong sombajang tinai hong äka brasih; tila keton bagawi andau tä.

26. Tinai intu pesta parut bua, idjä limbah hangkudju tingkat minggo tä, metoh keton mimbit talo taheta akan parapah indu kinan, maka olo arå akan hapumpong sombajang, tila keton bagawi talo enen.

27. Tä keton indu malaput akan Jehowa parapah awang ingähu indu mangat ewaue, sapi hatuë tabelia duä kongan, tabiri hatuë idjä, tinai adju kongan anak tabiri, awang idjä njelo umure;

28. Tuntang talo parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan geneb sapi, dua perpulu epa akan tabiri tä;

29. Tinai idjä perpulu epa akan geneb anak tabiri udju kongan tä.

30. Tinai idjä kongan kambing hatuë, idjä hapan manjapan keton.

31. Maka keton akan mimbit talo tä beken tinai bara parapah awang ingähu tuntang parapah indu kinan, idjä iluput haradjur sining andau. Talo tä patat tingkah; tinai imbit haiak denges puna tukas parapah talo ihop.

BAGI 29.

Prentah tahi parapah baris njelo taheta, baris andau panjapan hai, tuntang baris pesta tingkap dawen.

1. Tinai bulan udju, andau idjä, keton akan hapumpong sombajang; tila keton bagawi andau tä. Djetti andau kahandjak, andau pasusu sarunai akan keton.

2. Tä keton akan maluput parapah awang ingähu indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuë tabelia idjä kongan, tabiri hatuë idjä kongan, tuntang udju kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure;

3. Tuntang parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan sapi, dua perpulu epa akan tabiri hatuë;

4. Tinai idjä perpulu epa akan geneb anak tabiri udju kongan tä.

5. Tinai kambing hatuë indu parapah tagal dosa, hapan manjapan keton.

6. Beken barise tinai puna talo parapah totok bulan tä, tuntang parapah indu kinan, tinai beken kea talo parapah awang ingähu haradjur sining andau, tuntang parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop, tumon puna hadat ai, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

7. Maka andau sapulu bulan udju tä kea keton akan hapumpong sombajang; tuntang keton akan mamparandah arep keton: äla haliae keton bagawi.

8. Tapi keton akan maluput parapah awang ingähu indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuë tabelia idjä kongan, tabiri hatuë idjä kongan. tinai udju kongan

anak tabiri awang idjä njelo umure; talo tä patut tinduh;

9. Tuntang parapah indu kinan tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan sapi, duä perpulu epa akan tabiri hatuae;

10. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri, udju kongan tä.

11. Tinai kambing hatuae indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah indu panjapan hai tä, beken kea talo parapah awang ingähu haradjur sinning andau, tuntang parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

12. Tinai andau limäwalas bulan udju tä kea keton akan hapumpong sombajang; ala keton bagawi talo enen, malainkan kudju keton akan mahaga pesta intu Jehowa.

13. Maka keton akan maluput parapali awang ingähu, parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, telowalus kongan sapi hatuae tabela, duä kongan tabiri hatuae, äpatwalas kongan anak tabiri awang idjä njelo umure; talo tä uras patut tinduh;

14. Tuntang parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan genep sapi telowalus kongan tä, duä perpulu epa akan genep tabiri hatuae duä kongan tä;

15. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri äpatwalas kongan tä.

16. Tinai kambing hatuae indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

17. Limbah tä andau duä imbit: duäwalas sapi tabela, duä tabiri hatuae, äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

18. Tuntang parapah indu kinan, dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuae tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

19. Tinai kambing hatuae indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

20. Maka andau telo imbit: sawalas sapi hatuae tabela, duä tabiri hatuae, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

21. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuae tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

22. Tinai kambing hatuae indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

23. Maka andau äpat: sapulu sapi hatuae tabela, duä tabiri hatuae, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

24. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuae tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

25. Tinai kambing hatuae indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

26. Maka andau limä: djalatien sapi hatuae tabela, duä tabiri hatuae, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

27. Tuntang parapah indu kinan

dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuëe tuntang anak tabiri; tumon puna hadate akan karä talo ts.

28. Tinai kambing hatuëe indn parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

29. Limbah ta andau djahawen: hanja sapi' hatuëe tabela, duë tabiri hatuëe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

30. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuëe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo ts.

31. Tinai kambing hatuëe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

32. Maka andau udju: udju sapi hatuëe tabela, duë tabiri hatuëe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh.

33. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuëe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo ts.

34. Tinai kambing hatuëe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

35. Andau hanja keton akan hampung sombjang tinai; ala keton bagawi talo enen.

36. Tuntang keton akan malnput parapah awang ingähu, parapah apui indu mangat ewae akan Jehowa, sapi hatuëe idjä kongan, tabiri hatuëe idjä kongan, tuntang udju

kongan anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh.

37. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan sapi, tabiri hatuëe tuntang karä anak tabiri ts, tumon puna hadate akan karä talo ts.

38. Tinai kambing hatuëe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sinning andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

39. Talo ts keton indu mimbit akan Jehowa intu andau hai awang djari inukas akan keton, beken tinai karä djandjin keton, tuntang idjä imbit keton awi karadjin huang keton kabuat akan parapah awang ingähu, akan parapah indu kinan, tuntang akan parapah talo ihop, tinai akan parapah tarimakasih.

40. Maka Moses masuman akan olo Israel talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 30.

Prentah tahu karä mist olo bawi intu Hatalla.

1. Tinai Moses masanan akan mantir karä hamputan olo Israel, koae: Djetoh, idjä djari imetäh Jehowa.

2. Amon olo hatuëe djari bamiat intu Jehowa, atawa amon iä mangaku djandji mangurong hambaruae, maka ala iä mangarak aughe ts tinai; talo handiai idjä djari blua njamae akan ilaluse.

3. Tapi amon olo bawi djari bamiat intu Jehowa, atawa mandjandji mangurong hambaruae, kahum iä magon hindjä bapae, pesae budjang,

4. Tuntang bapae mahining

miate, atawa djandjie idjä hapee mangurong hambaruae, tinai iä manjuni bewäi: tä karä djandjie tä dähen tuntang karä miate, idjä djari hapee mangurong hambaruae.

5. Tapi djaka bapae mangahana iä haiak andau iä mahining tä kea, tä maka karä djandjie tuntang karä miate, idjä djari hapee mangurong hambaruae, akan bakarak; tuntang Jehovah handak mampun iä, krana bapae djari mangahana iä.

6. Maka amon iä aton banae, tuntang aton djandjie huang iä, atawa taparandjur totoke iä bamiat, mangurong hambaruae,

7. Tuntang banae mahining tä, maka haiak andae mahining tä iä manjuni bewäi: tä maka karä djandjie tä dähen, tuntang karä miate, idjä djari mangurong hambaruae, dähen kea.

8. Tapi djaka banae, haiak andae mahining tä kea, palus mangahana iä, sambil mangarak djandjie atawa miate, idjä djari taparandjur totokemangurong hambaruae: maka Jehovah handak mampun tä acae.

9. Tapi djandjin karä balo, atawa karä olo bawi idjä djari inganan banae, tuntang karä ampin miate, idjä mangurong hambaruae, djetä palus dähen.

10. Tapi djaka iä djari mawi djandji tä, atawa djari manjumphang mangurong hambaruae, pesae hindja banae,

11. Tuntang banae haiak mahining djetä, djari manjuni bewäi, djaton djari mangahana iä: tä maka karä djandjie, atawa miate, idjä mangurong hambaruae, palus dähen.

12. Tapi djaka banae djari mangarak tä, haiak andae mahining tä kea, tä djaton mandjadi karä aughe, idjä djari blua totok biwihe,

atawa djandjie atawa miate, idjä mangurong hambaruae; banae djari mangarak djetä, tuntang Jehovah handak mampun tä acae.

13. Karä djandjie, karä sumpah miate hapee mamparandah hambaruae, banae kea akan mandihæ atawa mangarake.

14. Tapi djaka banae manjuni bewäi tahi andau, maka iä mandihæ karä djandji atawa miat, idjä inanggong sawae; iä djari mandihæ djetä, awie djari manjuni bewäi haiak andae djari mahining tä.

15. Djaka iä mangarak tä tinai tahi rahian, limbah iä djari mahining tä, maka iä akan mananggong katiwas sawae.

16. Djetä prentah, idjä djari imetäh Jehovah intu Moses, tahuu banä tuntang sawä, tinai tahuu bapae tuntang anake idjä bawi, pesae magon budjang, hindja bapae.

BAGI 31.

I. Olo Israel mampalah olo Midian.
II. Ramon äwen, awang djari indiae, imbegi.

I.—1. Maka Jehovah hamauh dengan Moses, koe:

2. Balih olo Israel intu olo Midian; limbah tä ikau karsh ingam-peleng dengan tato hiangm. — (25, 17.)

3. Ta Moses manjoho olo arä, koe: Soho olo hatua baris keton manatap arepe ombo klahi, matakan olo Midian, uka malalus pamalah Jehovah mawi olo Midian.

4. Bara genep hamputan baris olo Israel keton akan manjoho sakojan biti ombo klahi.

5. Ta djari iirak duwalas kojan

biti, idjä sanggam klahi, bara bakojakojan olo Israel tä, sakojan biti bara genep hamputae.

6. Maka Moses manjoho äwen tä mamarang, tuntang Pinehas, anak imam Eleasar, mimbit ramo brasih tuntang sarunai tä huang lengäe.

7. Djadi olo tä mangalahi olo Midian, tumon Jehowa djari mametah Moses, iä mampatäi sakara olo hatuä.

8. Haiak karä olo idjä impataëi tä iä mampatäi karä radjan olo Midian kea, Ewi, Rekem, Sur, Hur tuntang Reba, limä biti radjan olo Midian; tinai iä mampatäi Bileam kea, anak Beor tä, hapan pardang.

9. Tinai olo Israel manawan karä bawin olo Midian, tuntang karä anake, balalu maraimpas kea karä metoe, sakarä kawae, salepah pataue.

10. Tinai karä lewue, aka olo tä melai, tuntang karä kotaë inusule.

11. Limbah tä iä manduan karä talo irampase, tuntang talo handia awang inawae, olon tuntang meto;

12. Balalu mimbit tawanan tä, tuntang karä meto, tinairamo handiai awang djari irampase, manjampai tä intu Moses tuntang imam Eleasar, tinai salepah utus olo arä hong akae bapodok, hong padang Moab, idjä intu saran Jordan, tandipah Jericho.

13. Maka Moses, imam Eleasar, tuntang karä mantir utus olo arä hagoet akan ruar aka bapodok, manambah äwen.

14. Tä Moses paham malait karä mantir kawan olo klahi tä, mantir huang sokojan tuntang mantir huang saratus, idjä buli klahi tä.

15. Koan Moses dengan äwen tä:

Buhen keton djari mambelom sakarä olo bawi tä?

16. Djaton äwen tä, idjä tumon augh Bileam djari mambudjok, manamput olo Israel badosa intu Jehowa tagal Peor tä, sampai utus olo arä djari buah hukum, intakan peres?

17. Toh, patäi karä anak olo tä awang hatuä, tuntang karä olo bawi, idjä djari hindjä dengan olo hatuä.

18. Tapi karä anak bawi tä, idjä hindai pohos olo hatuä, hindai djari hindjä dengae, awi mambelome akan keton.

19. Tinai melai keton intu ruar aka olo arä bapodok kudju katahie, genep biti idjä djari mampatäi olo, atawa idjä djari pohos hantun olo; mangat keton mampapas palin keton intu andau telo, tinai intu andau udju, tuntang palin äwen, idjä djari inawan keton. — (19,11.)

20. Tinai keton akan mampapas palin karä pakaian, tuntang karä ramo upak meto, tinai karä ramo bulun kambing, tuntang karä ramo kaju.

21. Maka imam Eleasar hamaulu dengan olo parang tä, idjä djari ombo klahi: Djetoh prentah, idjä djari imetah Jehowa intu Moses:

22. Baja bulau, salaka, tambaga, sanaman, tanggalong, pronggo,

23. Talo handiai idjä ngalawan dengan apui, saharap intu apui, hapan mampapas palie, tinai djetä patut imprasih kea hapan danum papas pali tä; tapi karä talo idjä dia ngalawan apui sulup intu da-num.

24. Tinai keton akan mampukan pakaian keton kea intu andau udju, mangat keton mandjadi brasih; limbah tä keton akan tamä aka olo arä bapodok.

II. — 25. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

26. Isä djumalah karä talo irampas, karä olon tuntang karä meto, ikau, imam Eleasar, tuntang karä mantir hamputan olo Israel.

27. Awi mambagi karä talo rampas tä bagi haruä, tengah sabagi akan äwen idjä djari hagoet mama-rang sabagi akan salepah utus olo arä.

28. Limbah tä ikau indu manduan asil akan Jehowa; bara bagin olo parang, idjä djari ombo klahi, duan idjä dalam limä ratus, olon, sapi, kalidai, tabiri, kambing.

29. Bara bagin äwen tä ikau akan manduan tä, tuntang tengah djetä akan imam Eleasar, indu bagin Jehowa.

30. Tapi bara bagin salepah utus olo Israel tä duan idjä dalam limä pulu bara karä talo rampas tä, olon, sapi, kalidai, tabiri, kambing; tengah djetä akan olo Lewi, idjä manonggo aka melai ain Jehowa.

31. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar mawie tumon prentah Jehowa intu Moses.

32. Maka djumalah karä talo idjä inawan olo parang, beken bara karä ramo awang djari irampase, djahawen ratus udju pulu limä kojan tabiri;

33. Udju pulu duä kojan sapi;

34. Tinai djahawen pulu sakojan kalidai.

35. Tinai karä olo, iä tä olo bawi idjä djaton pudji pohos olo hatuä, telo pulu duä kojan biti.

36. Djadi sabagi, idjä akan bagin olo tä, idjä djari hagoet ombo klahi, telo ratus telo pulu udju kojan limä ratus tabiri.

37. Djadi asile akan Jehowa bara karä tabiri tä, djahawen ratus udju pulu limä kongan.

38. Karä sapi telo pulu djahawen kojan; djadi asile akan Jehowa udju pulu duä kongan.

39. Karä kalidai telo pulu kojan limä ratus kongan; djadi asile akan Jehowa djahawen pulu idjä kongan.

40. Karä olon djahawenwalas kojan, djadi asile akan Jehowa telo pulu duä biti.

41. Maka Moses manenga karä asil tä akan imam Eleasar indu baris ain Jehowa, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

42. Maka sabagi tinai, idjä induan Moses bara olo parang tä, idjä inengae akan salepah utus olo Israel,

43. Akan bagin utus olo arä tä kea telo ratus telo pulu udju kojan limä ratus tabiri,

44. Telo pulu djahawen kojan sapi,

45. Tinai telo pulu kojan limä ratus kalidai;

46. Karä olon djahawenwalas kojan biti.

47. Bara bagin salepah utus olo Israel tä Moses manduan idjä dalam limä pulu bara karä talo tawan-an tä, alo olon alo meto; tuntang iä manenga djetä akan olo Lewi, idjä manonggo aka melai ain Jehowa, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

48. Tä karä mantir kawan olo parang tä, mantir huang sakojan biti, tuntang mantir huang saratus biti, mananggoh Moses,

49. Sambil hamauh dengan Moses: Ikäi, rewarm toh, djari missä djumalah karä olo parang, idjä djari penda prentah ikäi, maka dialo idjä biti ikäi tapas.

50. Tagal tä ikäi toh mimbit telo parapah akan Jehowa, genep bitin ikäi tumon pandinoe, ramo bulau,

rantai, lasong, tisin, suwang, panding, hapa manjapan hambaruan ikäi intu baun Jehovah.

51. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar manarima bulau tä bara äwen, uras ramo idjä iogo olo tampae.

52. Karä bulau tä, idjä imbarise akan Jehovah, djahawenwalas kojan udju ratus limä pulu sekel, panengan karä mantir huang sokajan, tuntang karä mantir huang saratus.

53. Maka karä olo parang tä djari manduan akae kabuate kea.

54. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar manarima bulau tä bara karä mantir huang sakojan, tuntang mantir huang saratus; balalu ia manamäan tä huang tingkappanjupa, indu mampingat tahu olo Israel intu baun Jehovah.

BAGI 32.

Hamputan Ruben, Gad, tuntang sa-bagi hamputan Manasse mandino bagin tanaha hila timor Jordan.

1. Maka ain olo hamputan Ruben aton kutoh meto, tinai ain olo Gad kea karäan karäe; maka ia manjengok tanah Jaeser tuntang tanah Gilead; gitae tanah tä bahalap äka meto.

2. Tä olo hamputan Ruben tuntang olo hamputan Gad mananggoh, sambil hamauh dengan Moses, dengan imam Eleasar, tuntang dengan karä mantir utus olo arä tä, koae:

3. Atarot, Dibon, Jaeser, Nimra, Hesbon, Eleale, Sebam, Nebo, Beon,

4. Salepah tanah tä, idjä djari impakalah Jehovah intu baun utus

olo Israel, uras bahalap akan äka meto, maka ikäi, rewarmp toh, puna manggau arä meto.

5. Tinai koan äwen tä: Djaka ikäi iasi intu matam, tengah tanah toh akan ikäi, rewarmp, äla manjoho ikäi dimpah Jordan tä.

6. Tapi koan Moses dengan olo Gad tuntang dengan olo Ruben: Pudji! tau karä paharin keton bewäi lius mamarang, tinai keton handak melai hetoh?

7. Buhen keton handak muas atäi olo Israel, suro ia djaton maku dimpah akan tanah tä, idjä djari inenga Jehovah akae?

8. Tumon tä kea gawin bapa keton bihin, metoli aku manjoho ia bara Kades-Barnea, uka hagoet manjengok tanah toh. — (13, 4.)

9. Limbah äwen tä djari marik mandas Eskol, tuntang djari manjengok tanah tä, maka ia muas atäi olo Israel, sampai äwen djaton maku manalih tanah tä, idjä djari inenga Jehovah akae.

10. Tä hasep kasangit Jehovah intu andau tä kea, palus ia manjumpah, koae:

11. Karä olo tä, idjä djari blua bara tanah Misir, olo handiai idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, ia toto djaton akan mitä tanah tä, idjä djari injum-pahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, basa olo tä djaton djari tanggar atäie ombo aku.

12. Baja Caleb, anak Jepune. olo ungkup Kenas, tuntang Josua, anak Nun, krana äwen duä tä djari tanggar atäie ombo aku.

13. Kalotä kasangit Jehovah hasep mawi olo Israel, sampai ia manjoho olo tä kumbakumbang hong padang tunis benjem äpat pulu njelo katahie, sampai hapus pang-

ereng olo djetä, idjä djari mawi talo papa tä intu baun Jehowa, lepah djari lomos.

14. Tapi itä, toh keton lembut indu gantin bapa keton, kempang olo darhaka tä, handak manimbén kalason kasangit Jehowa intu olo Israel.

15. Krana djaka keton undur bara iä, toto iä kea karäh napampat keton tinai hong padang tunis benjem tä, kalotä keton karäh mrusak salepah utus olo toh.

16. Tä äwen tä manggapi, koae: Ikäi handak manampa kandang bewäi akan karä meton ikäi, tinai lewu akan anak sawan ikäi.

17. Tapi bitin ikäi handak bata-p, manggulong arep ikäi hagoet totok helo bara baun olo Israel, sampai ikäi djari magah äwen tä akan kalekiae. Anak ikäi akan melai intu lewu awang ingota, tagal karä olo idjä mukong tanah toh bilihin.

18. Tapi ikäi djaton maku buli human ikäi, sampai genep biti olo Israel djari manduan joresae.

19. Krana ikäi djaton blaku joresan tinaj haiak dengan äwen tä intu hila dipah Jordan kanih, asal joresan ikäi djari imberis akan ikäi dipah Jordan hila toh, hila timor.

20. Tä koan Moses dengan äwen: Djaka gawin keton kalotä, djaka keton manastap arep keton akan parang hong baun Jehowa;

21. Tuntang amos genep bitin keton idjä batatap palus ombo hanimpah Jordan tä intu bauu Jehowa, sampai karä musohe djari lepah iharak bara tanah tä:

22. Tä amos tanah djaki mamenda Jehowa, maka keton tau buli limbah tä, djaton kasalan keton hindai intu Jehowa, atawa

intu olo Israel, palus tanah toh akan mandjadi indu pagangan keton hong baun Jehowa.

23. Tapi djaka keton djaton malalus djandjin keton, tä keton tiwas intu Jehowa, tuntang toto keton karäh mangkemä dosan keton, sana djetä karäh buah keton.

24. Pangun lewu akan karä anak keton, tanpa kandang akan karä meton keton, palus lalus karä angh awang djari blua bara njaman keton.

25. Tä olo Gad tuntang olo Ruben hamauh dengan Moses, koae: Ikäi, rewarw, handak mawie tumon prentah tuan.

26. Anak sawan ikäi, tuntang karä meton ikäi, hai korik, akan melai hetoh huang karä lewu tanah Gilead.

27. Tapi bitin ikäi, rewarw, handak ombe dimpah, karä bitin ikäi idjä sanggam batatap handak ombe kawan parang intu baun Jehowa, tumon augh tuan.

28. Maka Moses mame-täh imam Eleasar, tuntang Josua anak Nun, tinai karä mantir pamutjok hamputan olo Israel, tagal olo tä:

29. Koan Moses dengan äwen: Djaka olo hamputan Gad, tuntang hamputan Ruben ombe keton hanimpah Jordan tä, gageneb bitie idjä sanggam klahi intu baun Jehowa, tä sama tanah tä djari mamenda keton, maka keton akan manenga tanah Gilead indu pagangan äwen tä.

30. Tapi djaka olo tä, gageneb bitie idjä batatap akan parang, djaton osba keton akan dipah, tä iä akan manduan joresae intu marak keton hong tanah Kanaan.

31. Tombah olo Gad tuntang olo Ruben, koae: Tumon augh Jeho-

wa inta ikäi, rewar, ikäi handak mawi tü.

32. Tuntang batatap akan parang ikäi handak dimpah akan tanah Kanaan intu baun Jehovah; tinai pagangan joresan ikäi ikäi handak manduae dipah Jordan hila toh.

33. Tumon tä Moses manenga akan olo hamputan Gad, tuntang akan hamputan Ruben, tinai akan sabagi hamputan Manasse, anak Josep tä, karadjaan Sihon, radjan olo Amori, tuntang karadjaan Ogh, radja Basan, tanah tä tuntang karä lewu idjä huange.

34. Tinai olo Gad mamangun lewu Dibon, Atarot, Aroer;

35. Atrot, Sopan, Jaeser, Jogbeha;

36. Betnimra tuntang Betharan; belahe lewu tä hakota, tinai belahe äka kandang meto bewäi.

37. Maka olo Ruben mamangun Hesbon, Eleade, Kiriataim;

38. Nebo, Baalmeon, maka iä mobah aran lewu duä tä, tinai Sibma; iä manggarä lewu idjä imangue tinai tumon arae helo.

39. Maka panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, manantarang Gilead, sambil manduan tanah tä, palus maharak olo Amori idjä hetä.

40. Tagel tä Moses manenga tanah Gilead tä akan panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, balalu äwen tä melai hetä.

41. Tinai ungkup Jair, baris hamputan Manasse kea, tanä hetä kea, tuntang mandino karä lewu awang korik; iä manggarä tä Hawot-Jair. (*Lewun Jair.*)

42. Maka tingkup Nobah hagoet, manarang mandino Kenat tuntang karä potatai lewu tä; iä manggarä djeta Nobah, tumon arae.

BAGI 33.

I. Rinting panggoet olo Israel. II. Prentah tahu ampin gawi metoh tamä tanah Kanzaan.

I. — 1. Djetoh rinting panggoet olo Israel, idjä tumon karä padjue djari blua bara tanah Misir awi lengän Moses äwen duä Aaron.

2. Moses djari manjurat rinting panggoete tumon genep parikase kilau augh Jehovah; maka djetoh rinting panggoete tumon karä parikase.

3. Olo tä harikas bara Rameses bulan idjä, andau limäwalas; andau limbah paska tä olo Israel hagoet awi lengä idjä kwasa, haiak gitan olo Misir samandiai; — (2. Mos. 12, 37.)

4. Kahum olo Misir mangubur karä anake idjä solake inakan indue, idjä djari impatai Jehovah intu marak olo tä; tinai Jehovah djari mahukum karä dewae kea.

5. Limbah olo Israel djari harikas bara Rameses, maka iä bapodok hong Sukot.

6. Tinai iä harikas bara Sukot, bapodok hong Etam, idjä inta saran padang tunis benjem tä.

7. Tinai iä harikas bara Etam, palus iä akan Pihahirot, idjä tandipah Baalsepon, bapodok tandipah Migdol.

8. Tinai iä harikas bara Piha-hirot, tuntang haiak mahoroe bentok tasik iä sampai padang tunis benjem hila dipah, tä iä hagoet tandjong katelo hong padang Etam, bapodok hong Mara. --- (2. Mos. 14, 22.)

9. Iä harikas bara Mara, manatarang Elim; maka intu Elim aton duäwalas lowang danum, tuntang udju pulu batang korma; tä olo

- tä bapodok heta. — (2. Mos. 15, 27.)
10. Tinai iä harikas bara Elim, bapodok intu saran tasik rarudju.
11. Iä harikas bara tasik rarudju, bapodok tinai hong padang Sin;
12. Harikas bara padang Sin, bapodok tinai hong Dopka;
13. Harikas bara Dopka, bapodok tinai hong Alus;
14. Harikas bara Alus, bapodok tinai hong Rapidim; tapi hetä djaton danum indu ihop olo. — (2. Mos. 17, 1.)
15. Harikas bara Rapidim, bapodok tinai hong padang Sinai; — (2. Mos. 19, 1.)
16. Harikas bara padang Sinai, bapodok tinai hong Kibrot-taawa; — (11, 34.)
17. Harikas bara Kibrot taawa, bapodok tinai hong Haserot,
18. Harikas bara Haserot, bapodok tinai hong Ritma; — (13, 1.)
19. Harikas bara Ritma, bapodok tinai hong Rimonperes;
20. Harikas bara Rimonperes, bapodok tinai hong Libna;
21. Harikas bara Libna, bapodok tinai hong Risa;
22. Harikas bara Risa, bapodok tinai hong Kehelata;
23. Harikas bara Kehelata, bapodok tinai hong bukit hatinggang Saper;
24. Harikas bara Saper, bukit hatinggang tä, bapodok tinai hong Harada;
25. Harikas bara Harada, bapodok tinai hong Makelot;
26. Harikas bara Makelot, bapodok tinai hong Taghat;
27. Harikas bara Taghat, bapodok tinai hong Tarah;
28. Harikas bara Tarah, bapodok tinai hong Mitka;
29. Harikas bara Mitka, bapodok tinai hong Hasmona;
30. Harikas bara Hasmona, bapodok tinai hong Moserot;
31. Harikas bara Moserot, bapodok tinai hong Benejakan;
32. Harikas bara Benejakan, bapodok tinai hong Horgidgad;
33. Harikas bara Horgidgad, bapodok tinai hong Jotbata;
34. Harikas bara Jotbata, bapodok tinai hong Abrona;
35. Harikas bara Abrona, bapodok tinai hong Eseongeber;
36. Harikas bara Eseongeber, bapodok tinai intu padang Sin, djetä Kades; — (20, 1.)
37. Harikas bara Kades, bapodok tinai intu bukit Hor, hila tapanan tanah Edom. — (20, 22.)
38. Hetä imam Aaron mandai bukit Hor, tumon augh Jehowa, palus matäi hetä, hong njelo äpat pulu limbah parikas olo Israel bara tanah Misir, bulan limä, andau idjä.
39. Maka umur Aaron djari satus duä pulu telo njelo, metoh iä matäi hundjun bukit Hor.
40. Tä olo Kanani, radja Harrad, idjä melai hila salatan tanah Kanaan, mahining olo Israel aton manalih. — (21, 1.)
41. Maka olo tä harikas bara bukit Hor, bapodok tinai hong Salmona;
42. Harikas bara Salmona, bapodok tinai hong Punon;
43. Harikas bara Punon, bapodok tinai hong Obot;
44. Harikas bara Obot, bapodok tinai hong bukit Abarim, intu saran tanah Moab;
45. Harikas bara bukit Abarim, bapodok tinai hong Dibongad;
46. Harikas bara Dibongad, ba-

podok tinai hong Almondiblataim;

47. Harikas bara Almondiblataim, bapodok tinai hong bukit Abarim tandipah Nebo;

48. Harikas bara bukit Abarim, bapodok tinai hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jericho.

49. Iä bapodok intu saran Jordan, bara Betjesimot palus sampai Abelsitim, hong padang olo Moab. — (25, 1.)

II.— 50. Maka Jehowa hakotak dengan Moses hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jericho, koae:

51. Suman akan Israel, sambil hamauh deugen äwen: amon keton djari dimpah Jordan, tamä tanah Kanaan,

52. Maka keton akan maharak bara baun keton karä olo tanah tü, tuntang karä saron olo täakan irusak keton; keton akan maramok karä hampatong dewae, idjä inoang olo tä kea, tuntang karä äka gantong ain dewae keton akan manusute.

53. Keton akan manduan tanah tä, sambil melai hetä, krana aku djari manenga tanah tä indu joresan keton.

54. Maka keton patut mambagi tanah tä hapan tenong akan karä hanputan keton; akan hamputan keton idjä bakapal keton akan manenga bagin tanah lombah, tinai akan hamputan keton awang isut bitie keton akan manjimit bagin tanahe. Genep biti akan mandino bagin tanah tumon kalabuan tennunge, tumon karä hamputan taton keton. — (26, 55.)

55. Tapi djaka keton djalon maharak olo tanah tä bara baun ke-

ton, tä maka tisan äwen tä mandjadi duhi hong matan keton, tinai songga hong dahepan keton, iä karäh manjekä keton hong tanah idjä äka keton melai.

56. Tä maka aku karäh mawi keton, sama tumon puna kahandakku mawi olo tä.

BAGI 34.

I. Saran tanah Kanaan inikas Hattala. II. Aran olo idjä akan mambagi tanah tä

I.—1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: metoh keton tamä tanah Kanaan, maka djetoh kea tanah idjä akan indu joresan keton, tanah Kanaan tä tumon tikas sarae.

3. Hila salatan maka padang tunis benjem Sin tä, idjä darah tanah Edom, indu tikas saran tanah keton, djadi saran tanah keton manampara bara tapakan danau ujah tä, idjä hila timor.

4. Bara hetä maka saran tanah keton hila salatan palus akan bukit hatinggang Akrabim, palus mahoroë Sin, palus hila salatan Kades-barnea, haradjur sampai Hasaradar, tinai palus sampai Asmon.

5. Bara Asmon palus sungai Misir, manantarang tasik, hetä maka tikas saran tanah keton hila salatan.

6. Maka saran tanah keton hila barat, djetä tasik lombah tä. Djetä indu saran tanah keton hila barat.

7. Tinai hila utara maka djetoh indu tikas saran tanah keton: bara tasik lombah tä keton akan mukur haradjur sampai bukit Hor.

8. Bara bukit Hor tinai keton akan mukur sampai Hamat, maka bara hetä saran tanah keton palus sampai Sedad.

9. Palus bara hetä haradjur akan Sipron, palus sampai Hasarenan, djetä tapakae hetä; djetä indu tikas saran tanah keton hila utara.

10. Tinai indu tikas saran tanah keton hila timor keton akan mukur bara Hasarenan haradjur akan Sepam;

11. Bara Scepam sarae tä palus akan Ribla hila timor Ain, limbah tä darin sarae tä mahoroe danau Kineret hila timor.

12. Limbah tä saran tanah tä mahoroe Jordan, tapakae saugkom danau ujah tä. Djetä indu tanah pagangan keton tumon tikas karä sarae hakaliling.

13. Maka Moses manjoho olo Israël tä, koae: Djetä tanah tä, idjä indu imbagi keton hapan tenong, idjä djari imetäh Jehowa, uka inenga akan tangah sapulu hamputan keton.

14. Krana hamputan olo Ruben tumon karä ungupe, tinai hamputan olo Gad tumon karä ungupe, tuntang sabagi hamputan Manasse djari mandino baris joresan ajue. — (32, 33.)

- 15. Tangah telo hamputae djari mandino baris joresae dipah Jordan hila toh, hila timor, tandipah Jericho.

II.—16. Tinai Jehowa hamaul dengan Moses, koae:

17. Djetoh aran karä olo hatuë, idjä akan mambagi tanah tä akan keton: Eleasar imam tä, tinai Joshua anak Nun.

18. Tinai keton akan manduan bara genep hamputae midjä midjä

mantir, uka omba mambagi tanah tä akan keton.

19. Maka djetoh aran karä mantir tä: bara hamputan Juda Kaleb anak Jepune;

20. Bara hamputan Simeon Samuel anak Amilud;

21. Bara hamputan Benjamin Eli-dad anak Kislon;

22. Bara hamputan olo Dan Buki anak Jogli;

23. Bara anak Josep, baris hamputan olo Manasse, Haniel anak Epod;

24. Tinai bara baris hamputan olo Epraim Kemuel anak Siptan;

25. Bara hamputan olo Sebulon Elsapan anak Parnagh;

26. Bara hamputan olo Isaskar Paltiel anak Asan;

27. Bara hamputan olo Aser Ahihu anak Selomi;

28. Bara hamputan olo Naptali Pedael anak Amihud.

29. Djetä karä äwen, idjä djari imetäh Jehowa mambagi akan karä olo Israel joresae hong tanah Kanaan.

BAGI 35.

I. Karä lewu olo Lewi. II. Lewu kalindong.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jericho, koae:

2. Soho olo Israel, uka iä manenga lewu akan olo Lewi huang karä baris joresae, indu äka olo tä tau melai.

3. Tinai patatai lewu, hakaliling darah lewue tä, keton patut manengae akan olo Lewi kea; lewu tä indu äkæ melai, tinai patatai

lewu tā indu äka karä sapie, karä ramoe, karä ampin metoe.

4. Äka patatai lewun olo tā, idjä indu inenga keton akan olo Lewi, patut sakojan hasa kalombahe bara pagar batu idjä hakaliling lewu.

5. Beken bara tā keton akan mukur duä kojan hasa tinai akan hila timor, hila salatan, hila barat tuntang hila utara, indu tanan lewu tā kea, maka lewu tā patut bentok haliae; kaleka beken tā, idjä hakaliling, indu äka patatai lewue, tuntang indu äkae basatiar.

6. Maka djahawen lewu, bara idjä inenga keton akan olo Lewi tā, mandjadi lewu kalindong, uka olo awang djari mampatäi olon tau mahakan akan hetä; tinai keton indu manenga äpat pulu duä lewu beken tinai acae. — (2. Mos. 21, 13.)

7. Djadi karä lewu, idjä indu inenga keton akan olo Lewi, äpat pulu hanja baris lewu, tuntang patataie.

8. Maka hamputan olo Israel, idjä mandino arä lewu, arä kea keton manjoho iä manengae, tinai hamputan olo, idjä mandino isut lewu, indu manenga isut kea; tumon baris joresac, idjä imbagi akan genep hamputae, maka genep hamputae tumon karä lewue akan manenga lewu akan olo Lewi tā.

II.— 9. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, kose:

10. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari dimpah Jordan, tamä tanah Kanaan,

11. Maka keton akan mintih lewu intu kaleka awang patet,

idjä indu lewu kalindong akan keton, uka olo pamuno, idjä taparandjur atawa saraganda djari mampatäi olo, tau mahakan akan hetä.

12. Lewu tā indu äka kalindong keton mahakan olo pamaläh dha tā, belä olo pamuno tā impatäi helo bara iä djari manaharep basaran olo arä.

13. Maka keton akan manenga djahawen lewu indu lewu kalindong tā.

14. Telo kabaris lewu tā keton akan manengae dipah Jordan hila toh, tinai telo kabaris hong tanah Kanaan.

15. Djahawen kabaris lewu tā mandjadi indu äka kalindong akan olo Israel, tinai akan tamuäi, tuntang akan karä djipen rewar keton, uka olo, idjä taparandjur mampatäi olon, tau mahakan akan hetä.

16. Tapi idjä mawi olo hapan pakarang sanaman, sampai olo tā matäi: iä tā toto olo pamuno, olo pamuno tā djaton tau dia impatäi.

17. Atawa djaka iä djari mamanting olo hapan batu, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tā matäi: iä tā toto olo pamuno, olo pamuno tā djaton tau dia impatäi.

18. Atawa djaka iä djari mamukul olo hapan kaju, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tā matäi: iä tā toto olo pamuno, olo pamuno tā djaton tau dia impatäi.

19. Idjä pamaläh dha tā akan mampatäi olo pamuno tā; sana iä hasupa dengae iä akan mampatäi iä.

20. Tinai djaka olo manjudok olo

awi kasingie, atawa djaka iä tantai ahate mamanting iä hapan talo, sampai olo tå matäi,

21. Atawa djaka iä awi kasingie manampar iä hapan lengae, sampai olo tå matäi: tå maka djaton tau dia olo parajap tå impatäi, krana iä tå toto olo pamuno; idjä pamalih daha tå akan mampatäi olo pamuno kalotä, sana iä hasupa dengae.

22. Tapi djaka olo djari tarasudok kolae awi kiroe, djaton kasingie, atawa djaka iä djaton tantai ahate djari tarapenting iä hapan talo;

23. Atawa djaka iä salaja djari taradjakah batu intu iä, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tå djari matäi, alo olo tå djaton mu-sohe, tinai djaton iä djari manggau kapähé:

24. Tå maka utus olo arä akan mamutus akan olo, idjä djari traawi talo tå, tuntang akan idjä pamalih daha tå, tumon prentah toh kea.

25. Olo arä akan maliwus olo pamuno kalotä bara lengän idjä pamalih daha tå, sambil manjohö olo magah olo tå buli akan lewu kalindong, äkae djari mahakan; maka olo tå akan melai hetä, sampai imam hai matäi, idjä djari iminjak dengan minjak brasih tå.

26. Tapi djaka olo pamuno tå blua bara saran lewu kalindong tå, idjä äkae djari mahakan,

27. Tuntang idjä pamalih daha tå sondau iä intu ruar saran lewu kalindong tå, palus mampatäi iä, maka djetä djaton mandjadi utang daha äkae.

28. Krana patut olo pamuno tå djari melai hong lewu kalindong ajne sampai pampatäi imam hai;

maka limbah imam hai djari matäi, tå olo pamuno tå tau buli baris joresan ajue tinai.

29. Maka djetoh indu prentali akan keton, palus akan sakarä panakan keton, huang karä kaleka keton melai:

30. Olo pamnno akan impatäi huang augh duä biti olo saksi atawa arä, tapi huang augh idjä biti olo saksi olo djaton tau impatäi.

31. Äela keton manarima bali indu gantin tahaseng olo pamuno, idjä patut matäi; krana djaton tau dia iä tå impatäi.

32. Äela kea keton manarima bali bara olo tå, idjä djari mahakan akan lewu kalindong, uka awi tå olo tå tau buli, melai hong brangai tanah, helo bara imam hai djari matäi.

33. Äela keton mangihal tanali äka keton melai; krana utang dha mangihal tanah, palus tanah djaton tau imapas bara kihal daha, idjä djari inusuh hetä, baja hapan dahan olo, idjä djari mutang tå. — (1. Mos. 9, 6.)

34. Tå, äla keton mangihal tanah, idjä äka keton melai, idjä äkaku kea melai; krana aku, Je-howa, aton melai intu bentok olo Israel.

BAGI 36.

Prentah tahuu pabanän anak bawi idjä ombo manjores.

1. Maka kapalan karä ungkup olo Gilead, idjä anak Maghir, Maghir anak Manasse, hamputan anak Josep, mananggoh, hakotak intu baun Moses tuntang karä mantir

pamutjok, idjä kapalan karä hamputan Israel,

2. Sambilhamauh: Jehowa djari mametäh tuan, mambagi tanah tä akan joresan olo Israel hapan tēnong, tinai tuan djari injoho Jehowa, uka joresan paharin ikäi, Selapead tä, inenga akan anake idjä bawi. — (27, 6.)

3. Toh, djaka pihak anak hamputan olo beken dapit masawä äwen tä, tä maka joresae una bara baris joresan karä ungkup ikäi, mandahang tamä baris joresan hamputan olo tä, idjä djari imbanäe; tumon tä baris joresan ikäi una bewäi.

4. Tinai alo njelon kahandjak ain olo Israel tä sampai, mahiin joresan äwen melai hantä hindjä baris hamputan olo tä, idjä djari imbanäe; tumon tä joresae palus una bewäi bara baris joresan hamputan karä tato ikäi.

5. Tä Moses, tumon augh Jehowa, manjoho olo Israel, koae: Buah augh hamputan anak Josep tä.

6. Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa tahuu anak Selapead idjä bawi tä: naughe iä babanä tumon kakilak matae, tapi patut iä babanä huang hamputan tatoe kea;

7. Belä joresan olo Israel mindah

bara hamputan idjä palus akan idjä beken; krana olo Israel patut leket genep biti intu joresan hamputan tatoe.

8. Tagal tä maka karä anak bawi, idjä ombo manjores marak karä hamputan olo Israel, akan babanä baja olo baris ungkup hamputan tatoe bewäi, nakara genep biti olo Israel manggau joresan karä tatoe;

9. Belä joresan tä mindah bara hamputan idjä palus akan beken, malainkan genep biti hong karä hamputan olo Israel patut leket intu puna baris joresae.

10. Maka tumon prentah Jehowa intu Moses, tumon tä anak Selapead idjä bawi tä malaluse.

11. Krana Maghla, Tirsa, Hogla, Milka äwen limä Noa, anak Selapead idjä bawi tä, djari babanä njahae idjä tato, anak mamae,

12. Idjä olo ungkup hamputan Manasse kea, anak Josep tä, tumon tä joresae magon melai hindjä baris joresan ungkup hamputan liau bapae.

13. Djetä karä prentah tuntang karä hadat, idjä djari imetäh Jehowa hadjamban Moses akan sakarä olo Israel, hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

SURAT MOSES IDJÆ LIMÆ, IDJÆ BAGARÆ
DEUTERONOMIUM.
 (ULANG KARÆ UNDANG-UNDANG.)

BAGI 1.

Moses manjarita akan olo Israel rinting parikas karä bapae bara bukit Horeb atawa Sinai, tinai bukun äwen mangumbang padang tunis benjem tä äpat pulu njelo katahie.

1. Djetoh karä augh, idjä insuman Moses akan sakarä olo Israel, dipah Jordan hila toh, hong padang Moab, tandipah Sup, helet Paran dengan Topel, Laban, Haserot tuntang Disahab;

2. Tandjong sawalas andau kakedjaue bara Horeb, amon manjak bukit hatinggang Seir tä mimes Kadesbarnea.

3. Djadi njelo äpat pulu, bulan sawalas, andau idjä, katika tä Moses masuman akan olo Israel talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa akae.

4. Limbah ia djari mampalah Sihon, radjan olo Amori, idjä bilih melai hong Hesbon; tuntang Ogh, radja Basan, idjä bilih melai hong Asterot, idjä djari imukule hong Edrei. — (4. Mos. 21, 24. 33.)

5. Dipah Jordan hila toh, huang tanah olo Moab, Moses manampara manarang prentah tä, koae:

6. Jehowa, Hatallan ita, djari hamauh dengan ita hong Horeb, koae: ombet katahie keton djari melai darah bukit toh.

7. Has keton, harikas, tamä bukit hatinggang olo Amori, tuntang karä tanah olo idjä darah hetä hong padang, hong äka bukit tuntang hong äka randah, tanah Kanaan tä hila salatan tuntang hila barat, palus sampai bukit Libanon, tuntang sampai batanganum lombah, Prat tä.

8. Itä, aku djari manjaragli akan keton tanah tä, idjä tintun baun keton; tamä hetä, duan indu joresan keton tanah tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob tä, handak manenga tä akae, palus akan panakae idjä rahian bara ia.

9. Katika tä aku hamauh deng-an keton, koangku: amon batonggal aku bewäi djaton kabawaku mananggong keton.

10. Jehowa, Hatallan keton, djari mangapal keton; itä! karä keton kalotoh kilau bintang hong langit.

11. Käläh Jehowa, Hatallan keton, mandahang karä bitin keton lipet sokojan tinai; käläh ia mamberkat keton tumon augh djandjie dengan keton.

12. Tapi kwaka aku kabuatku tau mananggong kasusah tuntang kabehat karä perkaran keton?

13. Imbit bara karä hamputan

keton olo pintar harati, olo bahalap, mangat aku mangkat olo tā indu kapalan keton.

14. Tā keton tombah aughku, sambil hamauh dengangku: aughm tā bahalap bewāi, idjā handak iavim koam.

15. Tā aku manduan kapalan ungkup keton, olo pintar awang bahalap, palus mangkat äwen tā mandjadi kapalan keton, turoturon mantir huang sakojan, mantir huang saratus, mantir huang lima pulu, tuntang mantir huang sapulu biti, tinai arä pangulu akan karä hamputan keton.

16. Maka aku mamekah karä hakim keton tā intu andau tā kea, koangku: awi mariksa paharin keton, putus budjubudjur akan genepe biti dengan paharie atawa dengan tamuäi.

17. Äla mitä ampin olo huang basara, malainkan keton akan mahining augh olo korik sama kea kilau augh olo hai, äla mikäh baun olo; krana pangkat basara puna ain Hatalla; tapi perkara idjā tangkalau bahali intu keton, djetä injampai akangku, aku handak masara tā.

18. Tumon tā intu katika tā aku manjoho keton talo handiae, awang indu iawi keton.

19. Limbah tā ita harikas bara Horeb, manandjong mahoroe hapus padang tunis benjem, idjā lombah tuntang paham papa tā, tumon djari gitan bitin keton, manjak djalan akan bukit hatinggang olo Amori, tumon Jehowa, Hatallan ita, djari mamekah ita; tā ita sampai Kadesbarnea.

20. Hetä koangku dengan keton: toh keton djari sampai bukit hatinggang ain olo Amori, idjā

Jehowa, Hatallan ita, handak manenga akan ita.

21. Ita, Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh tanah tā akan keton; lius bewäi, duan djetä akan keton, tumon Jehowa, Hatallan tato keton, djari manjoho keton; äla mikäh, äla indjuindjun!

22. Tā keton handiae mananggoh aku, sambil hamauh: käläh ita manjoho olo hatuä hagoet helo, idjā mangalati tanah tā akan ita, mangat masuman akan ita djalan idjā buah ihoroë ita, tuntang lewu idjā buah ingkahimat ita. — (4. Mos. 13, 3.)

23. Augh tā ingilakku, palus aku mintih duawalas biti keton, midjä biti bara genep hamputan.

24. Äwen tā hagoet, tamä bukit hatinggang, palus sampai padang Eskol, haiak mangalati tanah hetä.

25. Tinai äwen blaku kea bara karä ampin bua hong tanah tā, mimbit tā akan ita, tinai iä mimbit brita, koae: tanah, idjā Jehowa, Hatallan ita, handak manenga akan ita, bahalap bewäi.

26. Tapi keton djaton maku murik akan hetä, malainkan keton marisang bara augh Jehowa, Hatallan keton. — (4. Mos. 14, 1.)

27. Keton mangotok huang karä tingkap keton, sambil hamauh: awi Jehowa basingi ita, iä djari manggoet ita bara tanah Misir, uka manjaragh ita intu lengän olo Amori, nakara ita lomos awie.

28. Kasen ita murik? paharin ita djari manggogop atäi ita, awi augh äwen: olo hetä paham hai pandjang bara ita, lewue hai, kotaе tempä langit; tinai ikäi djari mitä hetä anak Enak kea.

29. Tā koangku mawi keton:

ala taräwen, ala keton mikäh olo tä.

30. Jehowa, Hatallan keton, idjä hagoet helo baun keton, iä kea karäh mamarang akan keton, sama tumon talo handiai, idjä djari iawie akan keton hong tanah Misir, intu matan keton.

31. Tinai tumon gawie hong padang tunis benjem tä, kilau keton djari mitä, Jehowa, Hatallan keton, djari mentang keton, kilau olo pudji mentang anake, hapus djalan panggoet keton tä, njamah keton djari sampai kaleka toh.

32. Tapi aughku tä keton djaton parabae, djaton keton pertjaja huang Jehowa, Hatallan keton,

33. Idjä hagoet helo baun keton, uka manggau kaleka keton tau bapodok, hamalem huang apui, hapan mamplawa djalan idjä indu ianjak keton, tinai handau huang botop baunandau.

34. Maka metoh Jehowa mahuning karidun augh keton, iä paham blait, sambil sumpah, koae:

35. Dialo idjä biti olo hatuä, utus olo banggang toh, akan mitä tanah bahalap tä, idjä djari injum-pahku akan karä tatoe.

36. Baja Kaleb, anak Jepune, karäh mitä tä, akae palus akan panakae aku handak manenga tanah tä, idjä djari ihundjenge, basa iä tanggar atäie djari ombo Jehowa.

37. Tinai Jehowa malait aku kea tagal keton, koae: ikau dia kea akan tamä hetä.

38. Josua, anak Nun, pangiwam tä, iä akan tamä hetä; penjang iä, krana iä akan mambagi tanah tä indu joresan olo Israel.

39. Tapi anak keton, idjä koan keton: äwen tä indu tawanan be-

wäi, anak keton, idjä andau toh hindai katawan kahalap dengan kapapa, iä tä karäh tamä hetä, akan äwen tä aku handak manenga tanah tä, iä akan manduan tä indu joresae.

40. Tapi idjä keton, buli keton, tamä padang tunis benjem tä tinai, horoe djalan akan tasik rarudju.

41. Tä keton tombah, sambil hamauh dengangku: ikäi toto badosa intu Jehowa, tapi toh ikäi handak murik, palus mamarang, tumon karä prentah Jehowa, Hatallan ikäi, intu ikäi. Djadi metoh genep bitin keton mangkepan ganggamae, handak mandai äka bukit hatinggang, — (4. Mos. 14, 40.)

42. Koan Jehowa dengangku: suman acae: ala hagoet, ala mamarang, krana aku djaton mam-pahaiak keton; belä keton impakahal intu baun musoh keton.

43. Tapi amon aku hakotak kidotä dengan keton, keton djaton maku mahininge, malainkan keton marisang bara augh Jehowa, keton marasing palus mandai bukit hatinggang tä.

44. Tä olo Amori, idjä melai intu bukit hatinggang tä, hagoet mantakan keton, sambil manggoang keton kilau badjanji, iä mukul keton hong Seir palus sampai Horma.

45. Djadi, metoh keton buli, sambil manangis intu baun Jehowa, Jehowa djaton maku manarima augh keton, iä djaton manalingan pindinge intu keton.

46. Tumon tä keton djari melai hong Kades tahi anduae.

BAGI 2.

Moses manontong saritan panggoet olo tā;
saritan olo Israel mampalah Sihon.

1. Limbah tā ita mules tamā padang tunis benjem tā tinai, sambil manjak djalan akan tasik rārudju, tumon augh Jehowa dengangku, ita malut bukit hatinggang Seir tā tahi andaue.

2. Tā Jehowa hamauh dengangku, koae:

3. Ombet katahin keton djari malut bukit hatinggang toh, toh palus keton akan hila utara.

4. Solo utus olo arā tā, koam: toh keton akan mahoroe saran tanah paharin keton, panakan Esau tā, idjā melai hong Seir; äwen tā toto akan mikah keton; tapi keton, buabuah gawin keton,

5. Äela haliae mawi olo tā, krana kalombah tatap pai tanah baris ajue mahin dia aku handak manengae akan keton, krana bukit hatinggang Seir tā djari inengaku akan Esau indu joresae.

6. Talo kinan indu kinan keton keton akan mamili bara äwen tā, hapan rear keton, tinai da-num indu ihop keton keton akan mamili kea bara olo tā, hapan rear.

7. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton huang karä gawin lengän keton; iä djari mahaga panggoet keton mahoroe padang tunis benjem idjā lombah tā; äpat pulu njelo toh Jehowa, Hatallan keton, djari mampahaiaak keton, sampai keton djaton tapas talo enen.

8. Djadi, amon ita maradjur panggoet ita mahalau paharin ita, panakan Esau tā, idjā melai hong

Seir, mahoroe djalan äka rampar, bara Elat tuntang Eseongeber, maka ita mules tinai manjak djalan padang Moab.

9. Tā koan Jehowa dengangku: äla marajap olo Moab, äla mamarang iä, krana aku djaton maku manenga sabagi tanahe akan keton, basa aku djari manenga tanahe Ar akan anak Lot tā indu joresae.

10. Solake olo Emim djari melai hetā, utus olo idjā bakapal tuntang abas, paham kambon berenge, sama kilau olo Enak.

11. Iä tā kea itong olo hindjā baris olo nepilim, sama kilau olo Enak; olo Moab manggarä äwen Emim. — (1. Mos. 6, 4.)

12. Tinai olo Hori djaman helo djari melai hong Seir, tapi pa-uakan Esau djari maharak olo tā bara tanah pagangae, tuntang djari mampalomos iä bara baue, sambil melai hong tanahe manganti iä, sama kilau olo Israel huauh tanaah joresae, idjā djari inenga Jehowa akae.

13. Koan Jehowa tinai: Toh, has keton, dimpah sungäi Sered. Tumon tā ita dimpah sungäi Sered.

14. Maka katahin katika panggoet ita bara Kadesbarnea, sampai ita djari dimpah sungäi Sered, telo pulu hanja njelo, sampai ha-pus pangereng olo idjā sanggam klahi bihin djari lomos bara marak utus olo arā, tumon Jehowa djari manjumpah mantam iä. — (4. Mos. 14, 23.)

15. Tinai lengän Jehowa mawi olo tā, mampatäi iä barz marak utus olo arā, sampai iä lepah lomos.

16. Djadi, metoh karä olo pa-

rang djetä djari lepah matäi, lomat keton, duan tanah akan keton, bara marak utus olo arä, parang olo tä.

17. Tä Jehowa hamauh deng-
angku, koae:

18. Andau toh keton akan ma-
horoe Ar, tanah pagangan olo
Moab.

19. Toh keton manggapi olo
Amon tä; ala marajap olo tä, ala
mamarang iä; krana bara baris
tanah olo Amon aku djaton maku
manenga akan keton, basa aku
djari manenga djetä akan anak
Lot tä, indu joresan ai.

20. Tanah tä kea itong olo ta-
nah olo nepilim, basa olo nepilim
djari melai hetä djaman horan;
olo Amon manggarä iä Samsumim.

21. Djetä utus olo idjä bakapal,
abas, tuntang paham kapandjang
berenge, sama kilau olo Enak.
Maka Jehowa djari marusak olo
tä intu baun olo Amon, sampai
äwen tä djari manganan iä bara
tanah pagangan ai, palus melai
hetä manganti iä;

22. Sama kea kilau gawin Je-
howa akan panakan Esau, idjä
melai hong Seir; krana olo Hori
djari irusake intu baun äwen tä,
sampai äwen djari manganan iä
bara tanah pagangan ai, palus
melai hetä manganti iä palus
andau toh.

23. Sama kalotä kea olo Kaptorim, idjä djari dumah bara ta-
nah Kaptor, djari mampalomat olo
Awì, idjä melai hong Haserim
gegä sampai Gasa, palus iä melai
hetä manganti olo tä.

24. Koan Jehowa tinai: Toh,
has keton, hagoet, dimpah sungäi
Arnon; itä, Sihon, radja hong
Hesbon, olo Amori tä, djari inja-
raghku intu lengän keton, tun-
tag tanahe; has, toh tampara

keton, duan tanah akan keton,
parang olo tä.

25. Katontoh aku handak ma-
nampara, manjoho karä utus olo
hapus penda langit taräwen tun-
tag mikäh tagal keton; karä utus
olo idjä mahining britan keton,
palus karäh harudjut, iä karäh
mikäh intu baun keton.

26. Tä maka aku manjoho saro-
han bara padang Kedemot, ma-
nalih Sihon, radja Hesbon, mim-
bit augh bahalap, sambil hamauh:
— (4. Mos. 21, 21.)

27. Soho aku mahoroe tanahm,
baja manjak puna batang djalan
bewäi, aku djaton maku mahiwang
sambil gantau.

28. Djual talo kinan akangku bilin
rear, tengah danum indu ihopku
bilin rear kea, budjur buah bewäi
aku handak mahoroe hetä;

29. Sama kilau olo Esau, idjä
melai hong Seir, sama kilau olo
Moab, idjä melai hong Ar, djari
manjoho aku, sampai aku dimpah
Jordan tamä tanah tä, idjä Je-
howa, Hatallan ikäi, handak ma-
nengae akan ikäi.

30. Tapi Sihon, radja Hesbon,
djaton maku manjoho ita mahoroe
tanahe, krana Jehowa, Hatallan
ita, mampauräh huange, tuntang
mampalulang atäie, uka manjaragh
iä intu lengän keton, kilau awang
djari katontoh.

31. Tinai Jehowa hamauh deng-
angku: Itäm, aku djari manampara
manjaragh Sihon tuntang tanahe
akan keton; has. toh tampara
keton, duan tanahe indu bagin
keton.

32. Maka Sihon hagoet, ma-
nambah ita haiak karä olo ajue,
handak mantakan ita hong Jahas.

33. Tapi Jehowa, Hatallan ita,

manjaragh iä akan ita, ita mamukul iä tuntang anake, tinai sakarä olo ajue.

34. Palus tä kea ita manduan karä lewue, sambil mangerem djetsä, olo hatuä bawi tinai karä anak olo kea, idjä biti mahin dia imbelom ita.

35. Metoe bewai irampas ita akan ita, tinai ita marampas ramon karä lewu, idjä induan ita.

36. Bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, tinai bara karä lewu beken idjä intu saran sungäi tä, palus sampai Gilead djaton lewu idjä pahalau bahali akan ita; Jehovah, Hatallan ita, manjaragh karä lewu samandiae tä akan ita.

37. Baja tanah olo Amon keton djaton mantakae, dia kea tanah idjä intu saran sungäi Jabok, djaton kea karä lewu idjä intu karä bukit hetä, djaton talo enen, awang djari ingahana Jehovah, Hatallan ita, akan ita.

BAGI 3.

Moses manontong saritan panggoet olo tä; saritan olo Israel mampalah Ogh.

1. Limbah tä ita mules, palus mamjak djalan akan Basan. Maka Ogh, radja Basan, hagoet manambang ita, iä tuntang sakarä olo ajue, handak mantakan ita hong Edrei. — (4. Mos. 21, 33.)

2. Tä koan Jehovah dengangku: *A*la mikäh iä, krana iä, sakarä olo ajue, tuntang salepah tanah, djari injaraghku intu lengän keton, keton karäh mawi iä, sama kilau keton djari mawi Sihon, radjan olo Amori, idjä bilih hong Hesbon.

3. Maka Jehovah, Hatallan ita, manjaragh Ogh kea, radja Basan tä, tuntang sakarä olo ajue, intu lengän ita, sampai ita mawi iä lepalepah, djaton batisa idjä biti.

4. Palus tä kea ita manduan karä lewue; djaton batisa idjä kabaris mahin dia lewun olo tä, idjä djaton dinon ita, djahawen pulu lewu, salepah tanah Argob, karadjaan ain Ogh hong Basan.

5. Karä lewu tä uras dähen, hakota batu gantong, bara blawang tuntang hakantjing; beken bara djetsä aton kutoh lewu hindai, awang djaton hakota.

6. Palus ita mangerem tä, kilau ita djari mawi Sihon, radja Heshon kea; ita mangerem karä lewue, tuntang olo hatuä bawi, tinai anak olo.

7. Tapi karä meto tuntang karä ramon lewu tä ita marampase akan ita.

8. Tumon tä intu katika tä ita manduan tanah tä bara lengän dnä radjan olo Amori, idjä dipah Jordan hila toh, bara sungäi Arnon palus sampai bukit Hermon.

9. Olo Sidon manggari Hermon tä: Sirion; olo Amori manggarai djetsä: Senir.

10. Ita manduan karä lewu intu hapus padang hetä, tinai salepah Gilead, tuntang salepah Basan, sampai Salgha tuntang Edrei, sakarä lewu karadjaan Ogh hong Basan.

11. Krana tikas Ogh, radja Basan bewai tisae hindai bara karä nepilim tä; itä! sasuroe, sasuro sanaman, magon aton hong Raba, lewun olo Amon tä; maka kapanjangé djalatien hasa, kalombé äpat hasa, ukur sampai siku.

12. Tanah tä induan ita intu

katika tä. Maka tanah bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, palus sampai sabagi bukit hating-gang Gilead, tuntang karä lewu idjä hetä, aku djari manengae akan olo Ruben tuntang olo Gad. — (4. Mos. 32, 33.)

13. Maka tisan tanah Gilead, tinai salepah Basan, karadjaan Ogh tä, aku djari manengae akan sabagi hamputan Manasse, salepah tanah Argob, iä tä Basan, idjä bagarä tanah nepilim.

14. Jair, anak Manasse, mandino salepah tanah Argob, sampai saran tanah olo Gesuri tuntang olo Maaghati, iä manggarä tä tumon arae Hawot-Jair, palus andau toh.

15. Tinai akan Maghir aku manenga Gilead.

16. Tapi akan olo Ruben tuntang olo Gad aku manenga sabagi tanah Gilead palus sampai sungäi Arnon, sampai lewu idjä hong pulau hetä, djetä saran tanahe hetä, tinai sampai sungäi Jabok, idjä saran tanah olo Amon;

17. Tinai äka rampar intu saran Jordan, idjä indu tikas saran tanahe hetä, bara danau Kineret palus sampai danau idjä tokep padang tunis benjem, danau ujah tä, intu pain bukit Pisga, idjä hila timor.

18. Maka aku djari mamehä keton intu katika tä, koangkn: Jehowa, Hatallan keton, djari manenga tanah toh akan keton indu joresan keton, tapi sakarä bitin keton, idjä sanggam mamarang, akan lius batatap helo baun karä paharin keton, olo Israel tä.

19. Baja anak sawan keton, tuntang karä meton keton, krana tawangku kutoh meton keton,

djetä akan melai huang karä lewun keton, idjä djari inengaku akan keton;

20. Sampai Jehowa djari mampalandang karä paharin keton kea, kilau iä djari mampalandang keton toh, sampai awen tä kea djari manduan tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, acae, dipah Jordan hila kanih; tä keton tau buli, genep biti akan bagin ai, idjä djari inengaku acae.

21. Tinai aku mamehä Josua intu katika tä, koangku: matam djari mitä talo handiai, awang iawi Jehowa, Hatallan keton. dengan radja duä tä; tumon tä kea maka Jehowa handak mawi karä karadjaan, idjä ingahimat keton toh.

22. Äla keton mikäh olo tä, krana Jehowa, Hatallan keton, aton mamarang akan keton.

23. Tinai aku blaku asi intu Jehowa katika tä, koangku:

24. Joh Tuhan, Jehowa! ikau djari manampara mamprahian akan rewarmp toh kahaim tuntang kwasan lengäm; krana intu kwe aton hatalla huang langit, hundjun petak, idjä tau manjama karä gawim, manumon karä kwasam!

25. Soho aku omba dimpah kea, mangat mitä tanah bahalap tä, idjä dipah Jordan hila kanih, äka karä bnkit idjä bahalap, tinai bukit Libanon tä.

26. Tapi Jehowa malait aku tagal keton, iä djaton manarima aughku; malainkan koan Jehowa dengangku: ombet toh, äla manahiu talo tä tinai dengangku.

27. Dai tantan Pisga, gatang matam, tampajah hila barat, hila utara, hila salatan tuntang hila timor, tangkilik tanah tä; krana

ikau djaton akan omba dimpah Jordan tā.

28. Awì mameṭah Josua, penjang tuntang karasan iā, krana iā akan mimbit utus olo tā dimpah, sambil mambagi acae tanah tā, idjā karah inangkilikm.

29. Tumon tā ita melai intu Gai, tandipah Betpeor,

BAGI 4.

I. Moses mampadji olo Israel, uka manumon prentah Hatalla totototo. II. Iā mambaris telo lewu kalindong, dipah Jordan hila timor.

I.—1. Maka toh Israel, tumon karā hadat, karā prentah, idjā djari iadjarku keton, uka keton mahaga tā, mangat keton belom, tuntang tamā balalu mandino tanah tā, idjā inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan keton.

2. Åela keton mandahang åla manapas anghe bara karā angh toh, idjā imetähku intu keton, nakara keton mahaga karā prentah Jehowa, Hatallan keton, idjā imetähku intu keton.

3. Bakarinah matan keton djari initā hukum Jehowa intu Baal-peor tā, krana olo handiai, idjā leket intu Baalpeor tā, djari impalomat Jehowa, Hatallan keton, bara marak keton.

4. Tapi keton, idjā djari leket dengan Jehowa, Hatallan keton, uras keton belom bewāi palus andau toh.

5. Itā, aku djari madjar keton karā hadat tuntang prentah, tumon Jehowa, Hatallangku, djari manjoho aku, mangat karā gawin keton saroroi dengan djetā huang

tanah, idjā inalih keton, uka manjores tā.

6. Maka toh, haga prentah tā, awi manumon djetā, krana djetā indu kapintar tuntang kaharatin keton intu matan karā utus olo; äwen tā karah mahining britan karā hadat toh, sambil hamanh: tikas utns olo idjā bakapal tā toto pintar harati.

7. Krana intu kwe utus olo bakapal, idjā kalotā karantepe dengan hatallae, kilau Jehowa, Hatallan ita, tombah augh ita, sageneb ita mangahau iā?

8. Tinai intu kwe utus olo bakapal, idjā bara hadat tuntang prentah awang kalotā kabudjure, tumon salepah undang-undang toh, idjā indjulukku andau toh akan keton?

9. Baja buabnah gawin keton, haga atāi keton, belā keton kalaapean tinai talo awang bakarinah djari gitan matan keton kabuat, åla djetā nihau bara atāi keton tinai katahin pambelom keton. Tinai keton akan masuman tā akan åson keton.

10. Intu andau keton manaharep baun Jehowa, Hatallan keton, darah Horeb, metoh Jehowa mameṭah aku: pumpong utus olo arātā, aku handak manjoho iā mahining aughku, idjā indu adjare, uka iā mikāh aku katahie belom hundjun petak, tuntang madjar karā anake kea: — (2. Mos. 19, 17.)

11. Tā keton manggapi, mendeng intu pain bukit tā, maka bukit tā kilau bakāhu ampie, njalaе mandjelak benteng langit, tinai aton kakapnt hetā, tuntang baun-andau sindesindep.

12. Tā Jehowa hakotak dengan keton bara bentok apui tā: keton

mahining bawak aughe, tapi keton djaton mitä ampie, baya aughe ta bewäi.

13. Ta iä masanan akan keton djandjie, prentahé idjä indu inumon keton, sapulu kabawak prentah tå, sambil mamintik ta hong duä papan batu.

14. Katika ta kea Jehowa manjoho aku madjar keton hadat tuntang dasar, uka keton mahaga djetas huang tanah, idjä ingkahimat keton, uka keton manjores tå.

15. Toh, haga atai keton buabuah, krana keton djaton djari mitä ampin tamunan talo, intu andau Jehowa hakotak dengan keton bara hundjun Horeb, bara bentok apui tå.

16. Åla keton marusak arep keton, awi keton mukir ampin talo dewa akan keton, atawa tamunan olo hatuä bawi; — (2. Mos. 20, 4.)

17. Atawa tamunan karä meto hong petak, atawa tamunan ampin burong idjä trawang penda langit;

18. Atawa tamunan talo awang manjarantar hong petak, atawa tamunan lauk, idjä hong danum iwa petak.

19. Åla kea keton manggatang matan keton mananggera, mitä matanandau, bulan, karä bintang, sakarä ramon langit tå, balalu undur sontop intu djetas, sambil manempo talo tå, idjä djari imbaris Jehowa, Hatallan keton, akan karä utus olo kapir hapus penda langit.

20. Tapi keton djari iangkat Jehowa, tuntang djari imbite blua bara tanah Misir, åka kadjakän keton idjä paham, mangat keton indu utus olo joresan ai, kilau awang djari katontoh.

21. Maka kalotä Jehowa malait aku tagal augh keton, sampai iä manjumpah, aku djaton akan ombo dimpah Jordan toh, aku djaton akan tamä tanah bahalap tå, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

22. Krana aku indu matäi hong tanah toh, aku djaton akan dimpah Jordan; tapi keton karäh dimpah hetä, sambil manjores tanah bahalap tå.

23. Buabuah keton, åla kalapean djandjin Jehowa, Hatallan keton, idjä djari inampae akan keton, sampai keton mukir akan keton hampatong tamunan talo, idjä djari ingahana Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

24. Krana Jehowa, Hatallan keton, kilau Apui panjeha, Hatalla idjä Pangabehu. — (Ibran. 12, 29.)

25. Toh amon keton manak mäso, tuntang djari tahi mukong tanah tå: amon keton marusak arep keton tinai, sampai keton mukir hampatong tamunan dewa, haiak badosa intu baun Jehowa, sambil marahas iä:

26. Langit tuntang petak ingahauku andau toh indu saksi mawi keton, toto amon kalotä, badjeleng keton karäh rusak huang tanah, idjä inalah keton sana keton dimpah Jordan, mangat mandino djetas; keton djaton akan melai hetä tahi andau, keton karäh lomos bewäi.

27. Jehowa karäh manaburan keton intu marak sakarä utus olo, keton mandjadi olo panjelat mitimistik bewäi marak karä olo kapir, idjä akan hetä Jehowa karäh manarak keton.

28. Hetä keton indu manempo

hatalla, tampan lengän olo, kaju tuntang batu, idjä djaton tau mitä, djaton mahining, djaton kuman, djaton mambewau.

29. Tapi djaka hetä keton karäh manggau Jehowa, Hatallan keton tinai, maka keton karäh sondau iä, asal keton manggan iä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

30. Amon keton indjakä, awi keton buah karä talo tä, tepe maka keton karäh buli Jehowa, Hatallan keton, sambil manumon aughe.

31. Krana Jehowa, Hatallan keton, puna Hatalla pamasi, iä djaton maku malih keton, djaton maku marusak keton lepalepah, iä djaton maku kalapean djandjie dengan tato keton, idjä djari injumpehe akan äwen tä.

32. Isek bewäi tahn karä talo djaman horan, idjä djari helo bara keton, bara andau olon djari indjadian Hatalla hong petak, isek bara saran langit palns sarae silae, djaka talo kalotä kahaie aton mandjari atawa djari tarahining, kilau intn keton?

33. Djaka aton utus olo djari mahining augh Hatalla, idjä hakotak dengae bara bentok apui, tuntang magon belom, tumon keton djari mahining djetä?

34. Atawa djaka Hatalla djari mangkemä, mangkat utus olo bara marak utus olo beken, awi arä hukum, awi kata, awi gawi heran, awi mamarang, awi lengäe idjä abas, idjä inantadjoke, awi paham kakähan, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari mawie akan keton, haiak gitán sakarü olo Misir?

35. Talo tä djari imprahan akan

keton, mangat keton tawae, Jehowa toto Hatalla, djaton beken tinai, tikas iä kabuate bewäi.

36. Iä manjoho keton mahining anghe bara langit, hapaé madjar keton, tinai hong petak iä djari manjoho keton mitä apui awang paham, tuntang keton djari mahining aughe bara bentok apui tä.

37. Maka basa iä sintia tato keton, tuntang djari mintih panakae rahian bara äwen, maka bitie haliae djari magah keton barah tanah Misir, hapan kwasaé paham,

38. Uka iä maharak bara batu keton arä ntus olo bara tanah pagangan ai, idjä bakapal tuntang abas bara keton, mangat iä manamäan keton hetä, palus manenga tanah äwen tä indu joresan keton, kilau awang djari katontoh.

39. Toh, maka buah keton kawan intu andau toh, balalu mingkes tä huang atäi keton: Jehowa toto Hatalla ngambo hong langit, tuntang ngiwa hundjun petak, djaton aton beken tinai.

40. Patut keton mahaga karä hadate, karä prentahe, idjä imetäku keton andau toh, mangat keton, palus panakan keton rahian bara keton, tau bahambit, mangat umur keton pandjang huang tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton palus katatahi.

II.—41. Tä Moses mintih mambaris telo lewu, idjä dipah Jordan hila timor, hila palembut matanandau: — (4. Mos. 35, 6.)

42. Nakara olo pamuno tau mahkan akan hetä, idjä taparandjur saraganda djari mampatui olon, awang djaton djari injingie bixin; olo kalotä akan mahakan huang

idjä kabaris karä lewu tä, mangat iä belom;

43. Iä tä: Beser, intu padang hong äka rampar, akan hamputan olo Ruben; Ramot hong Gilead, akan hamputan olo Gad; Golan hong Basan, akan olo Manasse.

44. Djetä karä prentah, idjä inenga Moses akan karä olo Israel.

45. Djetä undangundang, karä hadat tuntang dasar, idjä imetäh Moses akan karä olo Israel, limbah iä djari blua bara tanah Misir.

46. Intu saran Jordan, hong padang idjä tandipah Betpeor, hong tanah Sihon, radjan olo Amori, idjä bhin intu Hesbon, idjä djari impalah Moses tuntang olo Israel, limbah olo tä djari blua bara tanah Misir,

47. Tuntang iä manduan tanahe, tinai tanah ain Ogh, radja Basan, duä radjan olo Amori tä, idjä bhin melai dipah Jordan hila toh, hila palembut matanandau;

48. Bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, palus sampai bukit Sirion, djetä bukit Hermon;

49. Tinai salepah äka rampar dipah Jordan hila toh, hila timor, palus sampai danau hong äka rampar hetä, idjä intu pain bukit Pisga.

BAGI 5.

Moses mulaug sapulu kabawak prentah
Hatalla akan olo Israel.

1. Tinai Moses mamumpong sakarä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Hining, o Israel, karä hadat, karä prentah, idjä insumangku andau toh intu pin-

ding keton, mangat keton mangadjä tä tuntang mahaga tä, uka manumon djetä.

2. Jehovah, Hatallan ita, djari manampa djandji dengan ita hong Horeb.

3. Djandji tä iä djaton djari manampa dengan tato ita, tapi dengan ita kea, idjä magon belom, aton hetoh andau toh.

4. Hataharep bau Jehovah djari hakotak dengan keton hong bukit, bara bentok apui tä.

5. Katika tä aku mendeng he-lat Jehovah dengan keton, uka manatään augh Jehovah manjampai keton, krana keton mikäh apui tä, palus djaton mandai sampai bukit. Maka iä hamauh:

6. Aku Jehovah toh Hatallam, idjä djari magah ikau blua bara tanah Misir, äka karewarm. — (2. Mos. 20, 2.)

7. Äla ikau manempo hatalla beken intu baungku.

8. Äla ikau manampa hampatong atawa bintik tamunan dewa akam, äla tumon talo awang ngambo huang langit, äla tumon talo awang ngiwa hundjun petak, äla tumon talo awang intu danum iwa petak.

9. Äla ikau sontop akae, äla manempo iä. Krana jaku Jehovah, Hatallam, puna Hatalla idjä pangabehu; idjä mamalah kasalan bapae intu anake sampai telo äpat turon, olo idjä basingi aku;

10. Tapi jaku masi bakojakojan olo idjä sinta aku, sambil mahaga prentahku.

11. Äla ikau hapan aran Jehovah, Hatallam, sala, krana Jehovah djaton maku malapas bara hukum olo tä, idjä hapan arae sala.

12. Haga andau sabat, mangat

ikau mamprasih djetä, tumon prentah Jehowa, Hatallam, intu ikau.

13. Kadjahawen andau ikau buah bagawi, sambil nguan karä talo gawim.

14. Tapi andau udju tä andau sabat ain Jehowa, Hatallam. Andau tä äla ikau bagawi, äla anakm hatuä, äla anakm bawi, äla kea rewarw hatuä, äla rewarw bawi, äla karä metom, äla tumuä idjä huang lewum, mangat rewarw hatuä bawi tau malajan, sama kilau ikau.

15. Krana patut ikau mingat, ikau kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallam, djari magah ikau blua bara hetä awi kwasan lengäe, idjä inantadjoke; tagal tä Jehowa, Hatallam, djari manjoho ikau mahaga andau sabat tä.

16. Horumat bapam tuntang indum, tumon prentah Jehowa, Hatallam, intu ikau, mangat umurum pandjang; tuntang mangat ikau batuah hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallam, akam.

17. Äela ikau mampatäi olon.

18. Äela ikau habandong.

19. Äela ikau manakau.

20. Äela ikau manandjaro olo.

21. Äela ikau mipen sawan olo, äla mipen human olo, äla tanae, äla reware hatuä, äla reware bawi, äla sapie, äla kalidaie, äla ikau mipen talo idjäidjä, awang ain olo.

22. Karä augh tä Jehowa manjewute akan salepah karä utus keton, bara hundjun bukit, bara bentok apui tuntang botop baun-andau tä, bara bentok kakaput tä, hai aughe, iä djaton manda-hang aughe hindai, iä mamintik tä hundjun duä papan batu, tun-tang manenga tä akangku.

23. Djadi, sana keton mahining aughe tä, idjä blua bara bentok kakaput, sambil mitä bukit idjä kilau bakähu, tä maka karä man-tir pamutjok hamputan keton, tuntang karä bakas keton manang-goh aku,

24. Sambil hamauh: Itäm, Je-howa, Hatallan ita, djari manjoho ita mitä kahalape tuntang kahae, tuntang ita djari mahining aughe blua bara bentok apui tä; andau toh ita djari mangasene, tau kea Hatalla hakotak dengan olon, tuntang olo tä magon belom bewäi.

25. Tapi toh, buhen ikäi indu matäi? krana mikäh apui hai tä akan mawi ikäi; djaka ikäi tahi magon mahining augh Jehowa, Hatallan ikäi, toto ikäi matäi bewäi.

26. Krana idjä kwe kea baris talo handiai, idjä kilau ikäi djari mahining augh Hatalla idjä belom, blua bara bentok apui, tuntang magon belom kea?

27. Käläh ikau bewäi manggapi, sambil mahining talo handiai, idjä handak injoho Jehowa, Hatallan ita; käläh ikau masuman akan ikäi sakarä augh, idjä karäh injoho Jehowa, Hatallan ita, intu ikau, maka ikäi handak manarimae tun-tang manumon karä augh tä.

28. Djadi, amon Jehowa ma-hining karä augh keton, idjä inutor keton akangku, koan Je-howa dengangku: Jaku djari ma-hining karä augh utus olo toh, idjä djari inutore akam; bahalap bewäi augh äwen tä.

29. Kajah! käläh djaka atäie ka-lotä kea, sampai iä mikäh aku, tuntang mahaga karä prentahku haradjur, mangat iä tuntang karä

panakae bara salamat palus kata-tahi!

30. Has, suman akae: buli keton akan tingkap keton tinai.

31. Tapi ikau melai hetoh intu baungku, uka aka masuman akam karä prentah, karä hadat, karä dasar, idjä indu iadjarm intu olo tå, nakara iä mahaga djetä huang tanah, idjä handak inengaku akae indu joresae.

32. Maka toh, buabnah keton, nakara keton mannmon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, äla mahiwang sambil gantau.

33. Tapi awi mahoroe baja djalan djetä bewäi, idjä injoho Jehowa, Hatallan keton, akan keton, mangat keton belom, mangat keton batuah, tuntang pandjang umur keton huang tanah, idjä indu injores keton.

BAGI 6.

Moses mampudji olo Israel, uka iä mahaga tuntang manumon karä undang-undang, sambil madjar tå intu anak äsoe.

1. Djetoh karti prentah, karä hadat, karä dasar, idjä djari injoho Jehowa, Hatallan keton, uka keton mangadjie sambil mahaga djetä huang tanah, idjä ingkahimat keton, mangat manjores djetä:

2. Nakara ketou mikäh Jehowa, Hatallan keton, uka keton palus anak äson keton mahaga karä hadat, karä prentah, idjä imetäliku keton, katahin andau pambelom keton, mangat umur keton pandjang.

3. Hining, o Israel, ingaingat augh tå, uka mahaga djetä, mangat keton batuah, tuntang karä bitin keton mandjadi karäan, tumon

angh djandjin Jehowa, Hatallan tato keton, huang tanah tå, idjä nahasak djohon tusun meto tuntang madu.

4. Hining, o Israel! Jehowa, Hatallan ita, tonggal Idjä, tikas Iä bewäi. — (*Mark. 12, 29.*)

5. Tå, ikau akan sintia Jehowa, Hatallam, hapan salepah atäim, hapan salepah huangm, hapan salepah karä kaabasm.

6. Augh toh, idjä injohoku ikau andau toh, haradjur akan leket huang atäim.

7. Tinai ikau akan hatanteman teman augh tå intu anakm, ikau akan hatntotutor djetä metoh ikau huang humam, atawa kahum hong djalanam, haiak penter pantirohm haiak kamisikm. — (*1. Mos. 18, 19.*)

8. Ikau akan mamecheng djetä indu kata hong lengäm, tinai indu kata intu lingkaum;

9. Ikau akan mamintik djetä intu djihin humam, tuntang ambo bauntonggangm.

10. Toh, amon Jehowä, Hatallan keton, djari manamäan keton hong tanah, idjä djari injumpahe akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob, handak manenga tå akan keton, lewu hai tuntang bahalap, idjä djaton djari imangun keton;

11. Huma, idjä kontep talo bahalap, idjä djaton djari injuang keton, kali awang imahat, idjä djaton djari imahat keton, pambulan anggor tuntang pambulan batang undus, idjä djaton djari imbul keton; tå amon keton kuman, tuntang keton besoh:

12. Buabuh keton, äla kalapean Jehowa, idjä djari magah keton bara Misir, äka karewar keton.

13. Tapi keton akan mikäh Je-

howa, Hatallan keton, tuntang manempo iä, sambil hapan aran ai.

14. Åla keton ombo hatalla beken, bara marak karä dewan utus olo idjä melai hakaliling tanah keton.

15. Krana Hatalla idjä Pangabehu, Jehowa, Hatallan keton tä, aton bentok keton; åla kalait Jehowa, Hatallan keton, hasep mawi keton, palus mampalomos keton bara petak.

16. Åla mangkemä Jehowa, Hatallan keton, kilau keton djari mangkemä iä hong Masa. —(2.Mos. 17,2.)

17. Tapi haga keton buabuh karä prentah Jehowa, Hatallan keton, tuntang karä hadate, karä dasare, idjä djari injohoe keton.

18. Keton akan mawi talo idjä budjur tuntang buah intu matan Jehowa, mangat keton batuah, tuntang keton tamä, palus manjores tanah bahalap tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton;

19. Nakara iä maharak karä mu-soh keton bara baun keton, tumon djari augh djandjin Jehowa.

20. Toh, amon anakm dapit mi-sek ikau, koea: narai karä dassar, karä hadat, karä prentah tä, idjä injoho Jehowa, Hatallan ita, intu keton?

21. Tä patut ikau tombah, masuman akan anakm: horan ita toh rewar Parao hong tanah Misir; tapi hapan kwasan lengae Jehowa djari magah ita blua bara tanah Misir.

22. Tuntang Jehowa mawi kata, hukum awang heran hong tanah Misir, intu Parao tuntang karä olo ajue, haiak gitan ita;

23. Balalu iä magah ita blua bara hetä, mangat iä magah ita tamä,

tuntang manenga akan ita tanah tä, idjä djari injumpah akan tato ita.

24. Djadi, Jehowa manjoho ita mahaga karä hadat toh, mangat ita mikäh Jehowa, Hatallan ita, uka ita haradjur batuah, tuntang iä mambelom ita, tumon djari andau toh.

25. Djetä indu katetek ita, amon ita mahaga sambil manumon karä prentah toh intu baun Jehowa, Hatallan ita, tumon iä djari manjoho ita.

BAGI 7.

Olo Israel ingahana rampi dengan olo Kanani, belä ombo hadat olo tä.

1. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mimbit keton tamä tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, amon iä djari manganan bara baun keton arä utus olo, olo Het, olo Gergasi, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi tuntang olo Jebusi, udju kabaris utus olo tä, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton;

2. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh äwen tä, sampai keton mamukul, mapakalah iä: tä maka keton akan mampalomos iä, åla keton hadjandji dengae, åla masi iä.

3. Åla kea keton hadjelut dengae; åla mampabanä anak keton idjä bawi dengan anake hatuä, åla manduan anake idjä bawi indu sawan anak keton awang hatuä.

4. Krana toto, äwen tä karäh manamput anak hatuä ain keton undur bara aku, palus manempo hatalla beken; tä maka kasangit

Jehowa akan hasep mawi keton, palus mampalomos keton badjeleng haliae.

5. Malainkan patut kalotoh gawin keton dengan olo tä: karä mesbeh olo tä akan ingarak keton, karä saron ajue akan imparamok keton, karä pahewan äkae sombajang akan inäweng keton, tinai karä hampatonge idjä iukire akan inusul keton.

6. Krana keton toh utus olo idjä brasih akan Jehowa, Hatallan keton, keton djari intih Jehowa, Hatallan keton, mandjadi utus olo idjä puna baris ajue bara karä utus olo idjä mnkong hapus petak toh. — (2. Mos. 19, 6.)

7. Jehowa djaton djari mangilak, djaton djari mintih keton, basa awi keton bakapal bara karä utus olo;

8. Tapi awi Jehowa djari sinta keton, tuntang uka iä malalus sumpahe, idjä djari injumpahe akan tato keton, tagal tä maka Jehowa djari magah keton blua hapan kwasan lengäe, maliwus keton bara äka karewar keton, bara lengän Parao, radja Misir.

9. Awitä buah keton katawan, Jehowa, Hatallan keton, puna Hatala toto, Hatalla idjä tetek, idjä mandähen djandjie tuntang asie intu bakojakojan tilap olo tä, idjä sinta iä, tuntang mahaga prentahe;

10. Tinai bakarinah iä mamalah genep olo, idjä basingi iä, sampai marusak olo tä; iä djaton marandjar pamalähe mawi olo idjä basingi iä, bakarinah iä karäh mawi olo tä.

11. Tagal tä, haga karä prentah, karä dasar, idjä imetähku keton andau toh, nakara keton manumon tä.

12. Tä, amon keton mahining karä kapatut toh, sambil mahaga manumon tä, maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mahaga djandjie tun-tang asie akan keton, idjä djari injumpahe akau tato keton.

13. Iä handak sinta keton, sambil mamberkat keton, tuntang mamparä keton, iä handak mamberkat bua knain keton, tuntang buatanan keton, karä gendom keton, karä anggor keton, karä undus keton, tinai parnakan sapin keton, tuntang karä kawan kambing tabirin keton huang tanah tä, idjä djari injumpahe akan tato keton, handak manenga tä akan keton.

14. Keton karäh imberkat bara karä utus olo; olo hatuä olo bawi mahin djaton tamanang marak keton, djaton kea marak karä meton keton.

15. Tinai Jehowa handak mahe-lang keton dengan karä peres; karä ampin peres papa ain olo Misir tä, idjä tawan keton, iä djaton handak mandjakite intu keton, tapi iä handak malaboh tä intu karä olo idjä basingi keton.

16. Maka keton akan mangahem karä utus olo, idjä handak injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton; äla matan keton masih iä; äla keton manempo hatallae; krana toto djetä mandjadi djarat mawi keton.

17. Mikäh koan keton huang atai keton: karä utus olo tä puna bakapal bara ita, kwäka ita tau maharak iä bara tanah pagangan ajue?

18. Äla keton mikäh iä; ingat talo idjä djari iawi Jehowa, Hatallan keton, dengan Parao tun-tang olo Misir handiai;

19. Hnknm hai tä, idjä djari gitani matan keton, karä kata,

karä talo heran, kwasan lengäe tä, idjä djari inantadjok Jehowa, Hatallan keton, hapan magah keton blua; tumon tä kea Jehowa, Hatallan keton, karäh mawi karä utus olo, idjä ingikäh keton baue.

20. Tinai Jehowa, Hatallan keton, karäh manjoho uang hai marak olo tä, sampai rusak kea tisan olo tä, sambil manjahokan arepe bara baun keton.

21. Åla keton taräwen intu baun olo tä, krana Jehowa, Hatallan keton, aton bentok keton, Hatalla idjä hai tuntang ingikäh ingarawan tä.

22. Maka Jehowa, Hatallan keton, mutomutoi karäh manganan sakarä utus olo tä bara baun keton. Keton djaton haiak sindä akan mampalomos äwen tä, belä meto hutan paham arä, mawi keton.

23. Jehowa, Hatallan keton, handak manjaragh olo tä akan keton, sambil mampikäh iä paham kata-räwae, sampai olo tä impalomos.

24. Tinai karä radjae kea handak injaraghe intu lengän keton, uka keton mampalomat aera bara penda langit; dialo idjä biti kabawa malawan keton, sampai keton djari mampalomos olo tä lepah lingis.

25. Karä hampatong, tamunan dewae, akan inusul keton, salaka atawa bulau, idjä leket hetä, åla keton mipäe, åla manduan tä akan keton, belä keton indjarat awi tä, krana talo tä puna talo kadjilek Jehowa, Hatallan keton.

26. Tagal tä åla keton manamäan talo kabelä tä huang human keton, belä keton ingerem, kilau talo tä puna kerem; keton akan mangabelä mandjilek talo tä, krana djetä talo kerem.

BAGI 8.

Moses mampudji olo Israel, uka manara Hatalla.

1. Karä prentah, idjä imetähku keton andau toh, maka keton akan manggaetuntang manumoe, mangat keton belom, mangat keton ingapal, tuntang tamä balalu manjores tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton.

2. Ingat hapus panggoet keton, idjä Hatalla djari magah keton hong padang tunis benjem äpat pulu njelo toh, nakara iä mamparandah keton, sambil maningkes keton, uka mandjadi batarang talo idjä huang atai keton, djaka keton maku manumon prentahe atawa dia.

3. Iä djari mamparandah keton, iä djari mamplau keton, palus pakanaan keton tinai hapan man tä, idjä djaton djari kasenan keton bilih, karä tato keton mahin dia kea, nakara iä madjar keton mangasene, olo djaton belom awi tepong bewäi, malainkan awi talo handiai, idjä blua bara njaman Jehowa, olo belom. — (2. Mos. 16, 14.)

4. Karä pakaian keton djaton djari rotus intu keton, tinai pain keton djaton djari kembang huang äpat pulu njelo toh.

5. Tä, buah keton mangasene huang atai keton, Jehowa, Hatallan keton, djari madjar keton, kilau bapa pudji madjar anake.

6. Tagal tä, haga karä prentah Jehowa, Hatallan keton, mangat keton mahoroe djalan ai, sambil mikäh iä.

7. Krana Jehowa, Hatallan keton, magah keton akan tanah bahalap, åka sungäi tuntang lowang

danum, tinai talaga, idjä lembut intu petak randah tuntang intu parandah keton, sambil maningkes aká bukit.

8. Tanah idjä äka kutoh gendom, seora, äka batang anggor, batang korma, batang dalima, äka batang bua undus tuntang madu:

9. Äka kutoh ramon panginan, sampai keton djaton tapas talo enen; äka arå batu sanaman, tuntang tambaga keton akan maringgis mungkare bara karä bukit hetä.

10. Tä, amon keton djari kuman tuntang djari besoli, maka buah keton manara Jehowa, Hatallan keton, tagal tanah bahalap tä, idjä djari inengae akan keton.

11. Buabuah keton, äla ngalapean Jehowa, Hatallan keton, sampai keton manalua karä prentahe, karä dasare, karä hadate, idjä imetähku keton andau toh.

12. Uka äla, amon keton djari kuman tuntang djari besoh, amon keton djari mamangun huma bahalap sambil melai hetä,

13. Amon sapi, tinai kambing tabirin keton djari imparä, tinai salaka bulau keton kea, karä panatau keton djari dahangdahanga:

14. Uka äla atäi keton manggatang arepe, sambil ngalapean Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, äka karewar keton tä;

15. Idjä djari magah keton hong padang tunis benjem, idjä lombah tuntang paham kapapae, äka handipä-apui tuntang kala, äka keang kamahau, djaton danum, tapi iä djari mamplua danum akan keton bara batukarang.

16. Tinai iä djari pakanan keton hong padang tunis benjem tä hapan man, idjä djaton djari kasenam karä tato keton, mangat iü mam-

parandah keton, uka limbah tä iä mamberkat keton tinai.

17. Suro keton hamauh huang atäi keton: kwasangku, kaabas lengängku djari mulih karä pantaiku toh.

18. Malainkan ingat keton Jehowa, Hatallan keton, krana iä idjä mampabas keton mulih pantaui kalotä, nakara iä mandahen djandjie, idjä djari injumpahe akan tato keton, kilau djari andau toh.

19. Tapi djaka keton ngalapean Jehowa, Hatallan keton, omba hatalla beken, sambil manempo djetä, sontop akae: tä maka andau toh aku masuman akan keton, toto keton karäh rusak.

20. Sama kilau karä olo kapir, idjä impalomas Jehowa intu baun keton, tumon tä keton kea karäh rusak, bassa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 9.

Moses mampudji olo Israel, uka iä randah atäie.

1. Hining, o Israel, toh keton akan dimpah Jordan, uka keton mampalah arti utus olo, idjä bakanal tuntang kwasa bara keton, tuntang lewu hai, idjä kota tempa langit;

2. Utus olo, idjä hai pandjang, panakan Enak tä, idjä djari hining keton, idjä djari inutor akan keton: iwe tau malawan anak Enak tä?

3. Maka buah keton katawan andau toh, Jehowa, Hatallan keton, aton hagoet helo baun keton,

kilau apui panjeha; iä karäh mam-palomes olo tä, iä karäh mampa-lokang olo tä intu batun keton, tuntang keton karäh manganan olo tä bara tanahe; badjeleng kea keton karäh marusak iä, tumon djandjin Jehowa dengan keton.

4. Toh, amon Jehowa, Hatal-lan keton, djari manganan olo tä bara bauni keton, äla keton ha-mauh huang atai keton: tagal katetek ita Jehowa djari manamäan ita, uka manduan tanah toh. Kra-na tagal kadarhakan karä utus olo hetä, Jehowa manganan iä bara tanahe intu baun keton. —

(1. Mos. 15, 16.)

5. Djaton tagal katetek keton, atawa tagal kabudjur atai keton, keton inamäan, uka manduan ta-nah olo tä: malainkan tagal ka-darhakan karä utus olo tä Jehowa, Hatallan keton, manganan iä bara tanahe intu baun keton; tinai mangat iä mandähen aughe, idjä djari injumpah Jehowa, Hatallan keton, akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob. — (1. Mos. 12, 7.)

6. Tä, buah keton katawan, djaton tagal katetek keton, Jeho-wa, Hatallan keton, manenga tanah bahalap toh indu joresan keton, krana keton puna parisang bewäi.

7. Ingat, äla kalapean, kilen keton djari marahas Jehowa, Ha-tallan keton, hong padang tunis benjem tä! bara andau keton la-goet bara tanah Misir, palus sampai keton manantarang kaleka toh, maka keton djari marisang dengan Jehowa.

8. Krana darah Horeb tä keton djari marahas Jehowa kalotä, sam-pai iä awi kalaite handak mampa-lomes keton. — (2. Mos. 32, 1.)

9. Metoh aku djari mandai bu-kit tä, uka manduan papan batu, papan djandji tä, idjä djari inampa Jehowa akan keton; tä aku melai hundjun bukit tä käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, djaton kuman tepong, djaton mihop danum.

10. Tuntang Jehowa manenga akangku duä papan batu tä, idjä imintik tundjur Hatalla haliae, aton hetä karä bawak augh, awang injewut Jehowa akan keton bara hundjun bukit, bara bentok apui tä, intu andau keton djari hapum-pong samaudiai.

11. Tä, maka djadi, limbah kä-pat pulu andau, käpat pulu alem tä, Jehowa manenga duä papan batu tä akangku, papan djandji tä;

12. Tinai Jehowa hamauh deng-angku: has, hagoet ikau, mohon gulogulong, krana utus olo ajum, idjä djari imbitm blua bara tanah Misir, djari tapakarok mama-pa asingku; paham kadjelenge olo tä undur bara djalan, idjä djari injohoku iä, iä djari manoang hampatong dewa akae.

13. Tinai Jehowa hamauh deng-angku, koae: jaku djari manjengok utus olo tä, itäm, olo tä bate-kang bewäi atäie.

14. Toh äla mahalang aku, na-kara aku mampalomes iä, palus mampalomat aerae bara penda langit, tä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo idjä kwasa, tun-tang bakapal bara djetä.

15. Tä aku males, mohon bara bukit idjä bakähu tä, haik mim-bit duä papan djandji tä huang lengängku.

16. Aku manangkilik, itä! ke-ton djari badosa intu Jehowa, Ha-tallan keton, keton djari manoang

hampatong dewa tamunan ampin sapi akan keton, badjeleng keton djari undur bara djalan, idjä djari injoho Jehowa keton.

17. Tä aku manggatang papan batu duä tä, mantarik tä bara lengängku, sambil manusit tä intu matan keton.

18. Palus aku mahingkep intu baun Jehowa, sama kilau solake, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, aku djaton kuman djaton mihop; djetä tagal karä dosan keton, idjä iawi keton, basa keton djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa, sambil mungkar kalaite.

19. Krana aku mikäh kalait tun-tang kasangit Jehowa, idjä hasep handak mawi keton, leka mampalomos keton; tapi Jehowa manarima aughku sindä tä kea.

20. Aaron mahiu paham kea ilait Jehowa, sampai handak impatäie, tapi aku blaku akan Aaron kea katika tä.

21. Tapi dosan keton, sapi tä idjä djari inampa keton, induangku, mamapui mampalanik tä, tuntang manepäe manggilinge, sampai djetä kilau tunek petak, balalu tuneke tä inaburangku akan tahasak dnum, idjä nahasak bara bukit hetä.

22. Tinai keton paham marahas Jehowa hong Tabera, tuntang hong Masa, tinai hong Kibrottaawa. — (4. Mos. 11, 4.)

23. Limbah tä, metoh Jehowa manjoho keton hong Kadesbarnea, koae: murik keton, duan tanah tä, idjä djari inengaku akan keton: — tä maka keton marisang dengan augh njaman Jehowa, Hatallan keton, keton djaton harap iä, djaton maku manumon aughe.

24. Toto, keton djari marisang

dengan augh Jehowa bara sana aku kasene keton.

25. Tä aku mahingkep intu baun Jehowa, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, kilau aku djari mahingkep solake, basa djari augh Jehowa, iä handak mampalomos keton.

26. Aku blaku intu Jehowa, koangku: joh Tuhan, Jehowa, äla ikau marusak utus olo ajum, baris joresan ajum, idjä djari iliwusm awi kahaim, idjä djari impluam bara tanah Misir hapan kwasan lengäm.

27. Tahu rewarm, Abraham, Isaak äwen telo Jakob, äla nam-pajah katekang utus olo arä toh, äla nalingä kadarhakae, äla dosae.

28. Belä olo tanah tä, idjä bara hetä ikau djari mamplua ikäi, akan hamauh: Jehowa djaton tau manamän olo tä huang tanah, idjä djari inutore akae, iä djari mamplua äwen tä awi kasingie dengan äwen, leka mampatäi äwen tä hong padang tunis benjem.

29. Krana olo tä puna utus olo ajum kea, baris ajum, idjä djari impluam bara Misir awi kwasam idjä paham, awim manantadjok lengäm.

BAGI 10.

Moses manontong saritae, iä masuman kapatut olo Israel dengan Hatalla.

1. Katika tä kea Jehowa manjoho aku: pahat duä kabintap papan batu kilau awang helo; dai bukit toh taharep aku, limbah tä ikau akan manampa pati kaju tinai.

2. Aku handak manjurat huang

batu tä karä bawak augh, idjä djari leket huang batu idjä solake, idjä djari imusitm; limbah tä ikau akan mina batu huang pati tä.

3. Tumon tä aku djari manampa pati kaju sitim, tinai aku mama-hat duä kabintap papan batu, kilau idjä solake; limbah tä aku manu-kat bukit, mimbing duä papan tä huang lengängku. — (2. Mos. 34.)

4. Tä iä manjurat hundjun pa-pan batu tä tumon surat idjä so-lake, sapulu kabawak prentah tä, idjä djari injewut Jehowa akan keton bara hundjun bukit, bara bentok apui tä, intu andau keton djari hapumpong samandiai; tinai Jehowa manenga batu tä akangku.

5. Limbah tä aku mules, mo-hon bara bukit, palus mingkes papan tä huang pati, idjä djari inampaku; hetä iä magon aton, tumon prentah Jehowa dengangku.

6. Maka olo Israel hagoet bara Beerot-bene-jaakan manintu Mo-sera; hetä Aaron matai, tuntang ingubur hetä, tinai anake, Elea-sar, mandjadi imam, manganti iä. — (4. Mos. 20, 28.)

7. Bara hetä äwen harikas, ma-nantarang Gudgod, bara Gudgod iä sampai Jotbat, äka arä tahasak danum.

8. Maka katika tä Jehowa mam-baris hamputan olo Lewi, uka mamikul patin-djandjin Jehowa, tinai uka manaharep baun Jehowa, sambil manounggo iä tuntang ma-nara aerae, kilau awang djari palus andau toh.

9. Tagal tä olo Lewi djaton bara bagi joresan, kilau karä pa-harie; krana Jehowa indu joresan äwen tä, tumon augh Jehowa, Hatallan keton, dengan äwen.

10. Maka aku melai hundjun

bukit, sama kilau sindä helo kea, käpat pulu andau käpat pulu alem, tuntang Jehowa djari manarima aughku sindä tä kea, iä djaton maku mamparusak keton.

11. Malainkan Jehowa hamauli dengangku: lius ikau, harikas, hagoet helo baun utus olo arä tä, mangat äwen tä tamä, man-duan tanah, idjä djari injumpahku akan tato hiang äwen tä, handak manenga tä aakae.

12. Maka toh, o Israel, en idjä ingahandak Jehowa, Hatallam, intu ikau? baja uka ikau mikäh Jehowa, Hatallam, sambil mah-roe karä djalan ai, tuntang sintia iä, sambil manempo Jehowa, Ha-tallam, hapan salepah atäim, hapan salepah huangm. — (Migha 6, 8.)

13. Mangat ikau mahaga prentah Jehowa tuntang karä hadat ai, idjä imetähku ikau andau toh, mandjadi indu berkat ajum.

14. Itä, karä langit tuntang langit idjä mambatang, petak tun-tang karä talo huange uras ain Jehowa, Hatallan keton.

15. Tapi baja tato keton djari ingilake, uka sintia äwen tä, tinai rahian bara äwen tä, maka iä djari mintih panakae, keton toh, bara karä utus olo kalunen, kilau awang djari andau toh.

16. Toh, sunat atäi keton, äla manekang arep keton tinai.

17. Krana Jehowa, Hatallan ke-ton, puna Hatallan karä hatalla. Tuhan karä tuan, Hatalla idjä hai, idjä kwasa, idjä ingikäh ingarawan, idjä djaton paraba ampin olo, djaton paduli talo inenga;

18. Idjä mambudjur nolä tuntang balo, idjä sintia tamuäi, uka ma-nenga panginan tuntang pakaian aakae.

19. Tagal tä, buah keton kea sinta tamuäi, krana keton kea bihin tamuäi hong tanah Misir. howa marusak olo tä, utus djetä rusak palus andau toh. — (2. Mos. 14, 25.)

20. Jehowa, Hatallan keton, indu ingikäh keton, sambil manempo iü, tuntang heret dengae, tinai hapan aran ai.

21. Iä indu horumah keton, Hatallan keton, idjä djari mawi akan keton karä talo hai tuntang panaräwen tä, idjä djari gitan matan keton.

22. Tato hiang keton djari tamä tanah Misir udju pulu biti karäe, tapi toh Jehowa, Hatallan keton, djari mangapal keton kilau bintang hong langit. — (1. Mos. 46, 27.)

BAGI 11.

Hapan arä bukne Moses mampudji olo Israel, mangat manumon kahandak Hatalla.

1. Tagal tä keton indu sinta Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga atoh ai, karä hadate, karä dasare, karä prentahe haradjur.

2. Patut keton mangasene tä andau toh, krana aku djaton hakotak dengan anak keton, idjä djaton katawan tä, idjä djaton djari mitä adjar Jehowa, Hatallan keton, kahaie, kaabas lengäe idjä inantadjoke;

3. Tinai karä katae, karä gawie awang djari iawie hong tanah Misir mawi Parao, radja Misir, tinai hapus tanahe.

4. Tinai karä gawie mawi kawan parang olo Misir, mawi karä hadjarae, karä karetan äwen tä, awie mambaring danum tasik raruju mambuseng olo tä, metoh äwen manggoang keton; tapi Je-

howa marusak olo tä, utus djetä rusak palus andau toh. — (2. Mos. 14, 25.)

5. Tinai karä gawie dengan keton hong padang tunis benjem, njamah keton djari sampai kaleka toh.

6. Tinai gawie dengan Datan äwen duä Abiram, anak Eliab, olo Ruben, amon petak harakang manelen äwen tä, tuntang karä olo ungkupe, tinai karä tingkape, tuntang talo ajue samandiai, marak hapus utus olo Israel. — (4. Mos. 16, 31.)

7. Krana matan keton djari mitä gawin Jehowa awang hai tä, idjä djari iawie.

8. Tagal tä, haga karä prentali, idjä imetähku keton andau toh, mangat keton impaabas, uka tamä, palus manduan tanah, idjä inalih keton, mangat manjores djetä.

9. Tinai mangat keton pandjang umur huang tanah, idjä djari injum-pah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akiae, palus akan panakae, tanah idjä nahasak djohon tusun sapi tuntang madu.

10. Krana tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, djetä djaton kilau tanah Misir, idjä djari ilihi keton, idjä limbah ilan patut ngatah inata olo, kilau kabon.

11. Malainkan tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, habukit hadjanah, idjä minjip danum udjan bara langit.

12. Djetä tanah idjä inguan Jehowa, Hatallan keton; matan Jehowa, Hatallan keton, haradjur manangkilik djetä bara tamparan njelo sampai kahapuse.

13. Maka djaka keton totototo mahaga prentahku, idjä imetähku keton andau toh, uka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, sambil

manempo iä hapan salepah atäi, hapan salepah hambaruan keton,

14. Tä maka aku handak manenga udjan akan tanah keton intu puna wajahe, udjan idjä solake tuntang udjan mukäi tihin talo, mangat keton tau mamumpong gendom, anggor, undus keton.

15. Tinai akan meton keton aku handak manenga ombet talo urepe hong tana; ketou karäh kuman sampai besoh.

16. Tapi haga arep keton, belä atäi keton impalajang, sampai keton nudur, manempo hatalla beken, sambil sontop intu djetä;

17. Palus kasangit Jehowa hasep mawi keton, tuntang iä matep langit, sampai udjan djaton, balalu petak djatou tau mampalembut talo, tä keton badjeleng rusak bara tanah bahalap, idjä inenga Jehowa akan keton.

18. Toh, maka ingkes aughku toh huang atäi keton, huang hambaruan keton, peteng tä indu kata hong lengän keton, tuntang indu kata intu lingkau keton.

19. Tinai adjar anak keton karä augh toh, awi hatutotutor djetä kahum keton mondok huang human keton, atawa kahum hong djalanan keton, haiak penter pantiroh tuntang kamisik keton.

20. Tinai bintik tä intu djihin huma, tuutang ambo bauntoggang keton.

21. Mangat keton palus karä anak keton pandjang umur hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tü acae, katahin andau langit mangadjang petak.

22. Krana djaka keton totototo mahaga karä prentah, idjä imetähku keton, uka malaluse, haiak ke-

ton sintu Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe karä djalan ai, sambil leket intu iä:

23. Tä maka Jehowa karäh manganan bara baun keton karä utus olo tä bara tanahe, keton karäh mamparandah arä utus olo, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton.

24. Karä kaleka, awang inindjak tatap pain keton, akan mandjadi indu bagin keton; bara padang tunis benjem tä maka bukit Libanon, tinai batang danum Prat tuntang tasik mandjadi indu tikas tanah keton.

25. Dialo idjä biti karäh kabawa malawan keton; pampikäh tuntang panaräwen ain keton Jehowa, Hatallan keton, karäh malaboh akan hapus tanah, idjä inamä keton, tu mon djari djandjie dengan keton.

26. Itä, andau toh aku hatandanjan akan keton berkat dengan sapa.

27. Berkat tä, amon keton manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, idjä imetähku keton andau toh.

28. Tapi sapa tä, djaka keton djaton maku manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, tinai amon keton undur bara djalan, idjä imetähku keton andau toh, sampai keton ompat dewa, idjä djaton kasenan keton.

29. Maka dapit, limbah keton djari inamäan Jehowa, Hatallan keton, huang tanah idjä inalih keton, uka manjores djetä, tä maka keton akan manarang augh berkat tä bara bukit Garisim, tinai augh sapa bara bukit Ebal, — (Jos. 8, 33.)

30. Idjä dipah Jordan hila kanih, hila barat, hila kabalepan, hong tanah olo Kanani, intu ūka

rampar, tandipah Gilgal, darah pulau batang elah More.

31. Krana keton akan dimpah Jordan, uka tamä, sambil manduan tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton akan manjores tä, sambil melai hetä.

32. Tagal tä buabuah keton maha ga karä hadat, karä prentah, idjä imprahangku akan keton andau toh.

BAGI 12.

Moses mampudji olo Israel, mangat mangahanan arepe bara dewa, tuntang bara karä gawin dewa.

1. Djetoh karä hadat, karä dasar, idjä patut ihaga ilalus keton huang tanah, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan joresan keton, katahin keton belom hundjun petak.

2. Djaton tau dia keton akan marusak karä kaleka, aka utus olo tä, idjä karäh impalah keton, djari manonggo dewae, alo intu bukit gantong, atawa hundjun lungkoh, atawa penda pulau kaju bahidjau.

3. Keton akan mangarak karä mesbehe, manusit saron ai, manusul karä pahevæe, manaweng hampatong dewae awang iukire, tuntang mampalomat aran talo tä bara karä kaleka tä.

4. Tinai äla gawin keton tumon hadat djetä dengan Jehowa, Hatallan keton.

5. Tapi intu äka idjä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, bara karä hamputan keton, uka mina aerae hetä, indu äkae melai, hetä patut inalih keton, tuntang misek iä hetä.

6. Kantä keton akan mimbit parapah keton awang ingähu, tuntang parapah keton awang injambalih, tinai idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, talo tandungan lengän keton, talo djandjin keton, tinai parapah idjä imbit keton awi kahias atäi, tinai anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue.

7. Hetä keton akan kuman tuntang ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, keton tuntang karä olo human keton, tagal karä pangulih lengän keton, idjä awi berkat Jehowa, Hatallan keton.

8. Äla keton burok manumon ampin gawin ita awang katontoh, genep biti tumon kabudjur angate.

9. Krana sampai toh keton hindai djari tamä kasanang, hindai mandino joresan, idjä Jehowa, Hatallan keton, handak manenga akan keton.

10. Tapi keton karäh dimpah Jordan, palus melai hong tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, handak manengae indu joresan keton, tinai iä handak maninding keton bara karä musoh keton awang hakaliling, keton karäh sanang bewäi.

11. Tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mintih kaleka idjä, uka manjoho aerae melai hetä, kantä tinai keton akan mimbit talo handiai, idjä djari imetähku keton mimbite, parapah keton awang ingähu, parapah keton awang injambalih, idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, talo tandungan lengän keton, talo djandjin keton awang kapala bahalap, idjä karäh indjandji keton akan Jehowa.

12. Tinai keton akan ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, keton tuntang anak keton hatuä

bawi, tinai djipen rewar keton hatuā bawi, tuntang olo Lewi, idjā om̄ba keton mangkalewu, krana olo tā djaton bara bagi, djaton bara joresan, kilau ain keton.

13. Haga arep keton, äla maluput talo parapah keton awang ingāhu intu bararangai karä kalekae, idjā gitān keton;

14. Malainkan intu kaleka tā, idjā karäh intih Jehowa bara karä hamputan keton, hetā keton akan maluput parapah keton awang ingāhu, hetā keton akan malalus karä gawi, awang imetähku keton.

15. Tapi tau bewāi hong karä lewun keton, tumon huang keton kabuat, keton mampatāi meto indu kinan, tumon berkat awang djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton; olo pali tuntang olo brasih tau om̄ba kuman tā, kilau kuman krahau atawa badjang kea.

16. Baja dahae äla keton kumae; keton akan manusuh djetā hong petak, kilau danum.

17. Tapi idjā dalam sapulu bara gendom, anggor tuntang undus keton, keton djaton tau kumae intu lewun keton, dia kea anak sapi tabirin keton, idjā solake inakan indeu, dia kea talo djandji, awang djari indjandji keton, dia kea talo parapah, awang imbit keton awi kahias atāi, dia kea parapah tandjungan lengän keton;

18. Malainkan karä talo tā keton akan kumae naharep baun Jehowa, Hatallan keton, hong kaleka, idjā karäh intih Jehowa, Hatallan keton, keton hanak keton hatuā bawi tuntang djipen rewar keton hatuā bawi, tinai olo Lewi, idjā om̄ba lewun keton; keton akan handjak atāi, baramirami intu baun Je-

howa, Hatallan keton, tagal karä pangulih gawin lengän keton.

19. Buabuah gawin keton, äla manalua olo Lewi, katahin keton belom huang tanah keton.

20. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mandahang saran tanah keton, tumon djandjie dengan keton, tuntang keton hamauh: ita handak kuman isin meto; — basa haus belai keton kuman isin meto, tā tau bewāi keton kuman isin meto tumon kahaus belai keton.

21. Djaka äka tā, idjā karäh intih Jehowa, Hatallan keton, mangat mina arae hetā, kedjau bara keton, tā keton tau manjambalih sapi tabirin keton, idjā djari inenga Jehowa akan keton, tumon aku djari mame tā keton; palus keton tau kuman tā huang karä lewun keton, tumon kahaus belai keton.

22. Tapi keton akan kuman djetā kilau kuman krahau badjang kea, djaton kilau talo parapah; olo pali tuntang olo brasih sama tau om̄ba kumae.

23. Baja haga arep keton buabuah, äla keton kuman dahan meto tā, krana huang dahae aton hambaruae, tagal tā äla keton kuman isin meto tā tamput hambaruae.

24. Äla keton akan kuman tā, malainkan keton akan manusuh tā akan petak, kilau danum.

25. Äla keton kuman tā, mangat keton batuah, tuntang anak keton rahian bara keton, djaka keton djari mawi talo awang budjur intu matan Jehowa.

26. Tapi djaka keton djari mambaris mamprasih talo bara karä talo ain keton, tinai karä talo parapah djandjin keton, talo tā keton akan mimbite, manalih kaleka, idjā karäh intih Jehowa.

27. Keton akan maluput parapah keton awang ingähu, isie tuntang dahae, hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan keton, tinai dahan parapah keton awang injambalih patut inusuh hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan keton, tapi isie akan kinan keton.

28. Buabuah keton, lalus karä augh toh, idjä imetähku keton, mangat keton palus anak keton rahiian bara keton batuah palus katabahi, amon keton djari mawi kahalap tuntang kabudjur intu matan Jehowa, Hatallan keton.

29. Dapit, amon Jehowa, Hatallan keton, mamparusak bara baun keton karä utus olo, idjä inalih keton, uka mampalah iä, tinai amon keton djari mampalah olo tä, tntang melai hong tanah,

30. Tä huabuah, haga arep keton, belä keton indjarat awi hadat ai, limbah olo tä djari impalomos bara baun keton, belä keton manggau misek dasar dewan ai, sambil hamauh: kilen hadat olo tä djari manempo karä dewae? mangat gawin ita tumon tä kea.

31. Äla gawin keton tumon tä dengan Jehowa, Hatallan keton, krana karä talo kadjilek Jehowa, awang injingie, djari iawi äwen tä dengan dewae, krana anake hatuä bawi mahin djari inusule akan dewae.

32. Karä augh idjä injohoku keton, augh tä akan ihaga, inumon keton; äla keton mandahang bara tä, äla kea keton manapase.

BAGI 13.

Olo akan mahaga arepe bara nabi pandjaro, idjä masuman augh sala akse.

1. Maka djaka nabi atawa olo

panupi lembut marak keton, tun-tang manudjum, manjewut kata atawa talo heran karäh dumah,

2. Alo kata atawa talo heran tä, idjä djari insanae akan keton, mandjari kea, maka djaka iä hamauh: has, ita ombo hatalla beken, awang djaton djari kasenan keton, sambil manempo iä tä!

3. Tä ala kea keton akan manumou augh nabi atawa angh olo panupi tä; krana Jehowa, Hatallan keton, baja maningkes keton bewui, mangat iä katawan, djaka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, hal-pan salepah atai hapan salepah hnang keton.

4. Krana patut keton ombo Jehowa, Hatallan keton, sambil mikäh iä, tuntang mahaga prentahe, manumon aughe, sambil manempo iä, tuntang heret dengae.

5. Nabi atawa olo panupi tä djaton tau dia impatäi, basa iä djari mandjo keton undur bara Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton bara tanah Misir, tuntang djari maliwus keton bara äka karewar keton; olo tä tantai mampalajang keton bara djalan, idjä djari imetäh Jehowa, Hatallan keton, indu ihoroe keton; tumon tä keton akan mangauan idjä papa tä baia marak keton.

6. Amon paharim anak indum, atawa amon anakm hatuä bawi, atawa amon sawam intu sapang-kum, atawa amon sobatm, idjä kilau atai aim, musok ikau sinisinik, koae: has, ita lius, ombo hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea;

7. Ombo hatallan karä utus olo, idjä melai hakaliling keton, alo idjä tokep alo idjä kedjau, bara puting kalunen palus putinge silae:

8. Tä, maka ala ikau tantihu awie, ala manalingan pindingm akae; ala kea matam akan manjang iä, ala masih iä, ala manjehokan iä;

9. Tapi patai iä, lengäm solake akan mantakan iä, uka mampatái iä, limbah tä lengän hapus utus olo arä.

10. Ikau akan mampatái iä manting iä hapan batu, krana iä djari mangkemä mampelajang ikau bara Jehowa, Hatallan, idjä djari magah ikau bara Misir, bara äka karewarm.

11. Mangat salepah utus olo Israel mahining tä, haiak mikäh, ala maradjur gawi papa kalotä intu marak keton.

12. Amon keton mahining britan lewu, bararangai ungkup karä lewun keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu äka keton melai, aton kakai aughe:

13. Isut biti anak setan djari lembut bara marak keton, iä tä djari mandjo olo lewue, koae: has, ita om ba hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton:

14. Tä, maka keton akan manuit, mariksa totototo, misek tititip haliae; djaka augh tä toto, djaka perkara tä tarang, talo kadijilek kalotä djari iawi intu marak keton:

15. Tä, maka keton akan mampatái karä olo lewu tä lepah lomos hapan baun padang, sambil mangerelem lewue, tuntang talo handiai awang huange, karä metoe kea, hapan baun padang.

16. Karä ramoe keton akan mamumpunge bentok äka pakan hetä, palus manusul lewu tä tuntang karä ramoe lepah lingis akan Jehowa, Hatallan keton, tuntang djetä magon akan äka karawon kähü kalotä

palus katatahi, djaton tau imangun tinai.

17. Äla manisa isut ramo talo kerem tä intu lengän keton, nakara Jehowa barabalik bara kalason kassite, palus manenga asi akan keton, sambil manjanjang keton, tuntang mangapal keton, kilau iä djari sumpah akan tato hiang keton;

18. Asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton, uka mahaga karä prentahe, idjä imetähku keton andau toh, nakara keton mawi talo awang buah intu matan Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 14.

I. Talo awang pali, idjä ala olo Israel kumae. II. Olo tä akan manenga asil bara karä talo kinac.

I.—1. Keton puna anak Jehowa, Hatallan keton; ala keton mahiris mangatan arep keton, ala manjukur lingkau keton tagal olo matäi.

2. Krana keton aton utus olo idjä brasih intu Jehowa, Hatallan keton; keton djari intih Jehowa, mandjadi utus olo baris ajue, bara karä utus olo idjä hong petak toh.

3. Äla keton kuman talo kabela.

4. Djetoh karä meto, idjä tau kinan keton: karä sapi, karä kambing tabiri, — (3. Mos. 11, 4.)

5. Badjang, krahau, hadangan, banting, rison, plandok, samer.

6. Karä meto idjä hapatas tundjike, sila haruü, tuntang idjä manjipa handuü, djetä tau kinan keton.

7. Tapi meto tä, idjä manjipa handuü bewäi, tapi tundjike djaton hapatas, atawa idjä hapatas tun-

djike, tapi djaton manjipa handua, äla keton kumae: onta, haas, punta; krana meto tä manjipa handua, tapi iä djaton hapatas tundjike, meto tä pali akan keton;

8. Tinai bawoi, krana alo djetsä hapatas tundjike, tapi djetä djaton manjipa handua; djetä pali akan keton; äla keton kuman isie, äla keton pohos hantue.

9. Tinai djetoh indu kinan keton baris karä talo awang belom huang danum: karä talo awang hakiap dengan hatisik keton tau kumae.

10. Tapi karä talo idjä djaton hakiap atawa hatisik äla keton kumae: djetsä pali akan keton.

11. Karä burong awang brasih tau kinan keton.

12. Tapi djetoh idjä djaton tau kinan keton: nasar, antang, bakkaka,

13. Raah, tabunau, tandjaung, tuntang karä ampin djalahaе.

14. Karä ampin djalahan burong kakak.

15. Karä ampin burong jaana, mangkong, sahat, nes.

16. Burong kaut, jansup, tinse-net.

17. Kaat, ragham, burong berä.

18. Ghasida, karä ampin djalahan sabaru, dukipat tuntang pandan.

19. Karä talo awang bara palapas tuntang manggajar kea, djetsä palin keton, äla keton kuman talo tä.

20. Talo awang bara palapas tuntang brasih keton tau kumae.

21. Äla kea kuman hantun talo; tengah hantu tä akan olo beken utuse, idjä ombo mangkalewu marak keton, naughe iä kuman tä; atawa djual djetsä akan olo beken

utuse tä: krana keton toh utus olo idjä brasih intu Jehowa, Hatallan keton. Äla mananak anak kambing tabiri hapan djohon tusun indue.

II. — 22. Buabuah keton manenga idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, palembut tanan keton sining njelo.

23. Intu baun Jehowa, Hatallan keton, hong kaleka idjä karäh in-tihe, uka mampelai aerae hetä, hetä keton akan kuman idjä dalam sapulu gendom, anggor tuntang undus keton, tinai anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue, mangat keton iadjar palus mikah Jehowa, Hatallan keton, katahin pambelom keton.

24. Tapi mikah amon djalan tä pahalau kedjau, sampai keton djaton tau mimbit talo tä kantä, basa paham kakedjau bara keton äka tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mingkes aerae hetä, tuntang amon Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton:

25. Tä, maka djual talo tä, im-bit regae manalih äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton.

26. Hapan rear tä pili talo handiai, idjä karadjin belai keton, sapi, tabiri, anggor tuntang talo ihop awang bahari, barangai talo idjä karadjin atai keton, kuman tä hetä intu baun Jehowa, Hatallan keton, haiak ramirami keton tuntang karä olo human keton.

27. Maka olo Lewi, idjä ombo mangkalewu marak keton, äla keton manaluæ, krana äwen djaton bara bagi, djaton bara joresan kilau ain keton.

28. Genep limbah lawin telo njelo keton akan manduan idjä dalam

sapulu bara hapus pangulih keton njelo djetä, sambil mingkes tä hong lewun keton.

29. Tä, maka olo Lewi, idjä djaton bara bagi, djaton bara joresan kilau ain keton, tinai karä olo-tamuäi, karä nolä, karä balo, idjä ombo mangkalewu marak keton, akan manalih, kuman tä, uka iä besoh, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton huang karä gawin lengän keton, idjä ilalus keton.

BAGI 15.

Prentah tahuu njelo sabat.

1. Genep limbah udju njelo keton akan mahaga njelo sabat. — (3. Mos. 25, 10.)

2. Maka djetoh hadat njelo sabat tä: genep tempon tagih, idjä djari mahatangan talo intu olo, akan mambatak lengäe, ala managih tä intu olo tä, iä tä intu olo idjä utus ajue, sana olo djari bauuar massanan njelo sabat ain Jehowa.

3. Olo beken utuse tau keton managihe, tapi dengan ntang paharin keton patut keton mambatak lengän keton.

4. Krana djaton patut marak keton aton sadakah; krana Jehowa karäh paham mamberkat keton hong tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indn joresan keton.

5. Asal keton totototo manumon angh Jehowa, Hatallan keton, uka keton mahaga tuntang malalus karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh.

6. Krana Jehowa, Hatallan ke-

ton, karäh mamberkat keton, tumon djandjie dengan keton; sampai keton karäh mahatangan talo akan arä utus olo, tapi keton dia usah mntang; keton karäh marentah arä utns olo, tapi olo djaton akan marentah keton.

7. Djaka marak keton aton paharin keton, idjä pähä belom, huang bararangai lewu bara karä lewun keton, hong hapus tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton: tä ala keton manekang atai keton, ala lengän keton akiakis dengan paharin keton, idjä pähä belom tä.

8. Malainkan patut keton badjoha mnkäi lengän keton acae, djaman acae ombeombet tumon katapase.

9. Buabuah keton, ala tirok setan lembut huang atai keton, haiak koan keton: njelo udju, njelo sabat tä djaladjalan tokep; — palus baun keton masem dengan paharin keton, idjä pähä belom tä, tuntang keton djaton maku manenga acae: djaka iä mangkariak intu Jehowa tagal ikau, toto tiwas ikau.

10. Patut keton badjoha dengae, ala atai keton mangkurut haiak keton manenga acae; krana tagal tä Jehowa, Hatallan keton, karäh mamberkat keton huang karä gawin keton, intu karä ampin satiar keton.

11. Krana olo pähä belom djaton kea karäh balentas hnang tanah keton; tagal tä aku mametäh keton, koangku: keton akan mukäi lengän keton akan paharin keton, idjä aton kadjakäe, tuntang idjä pähä belom hong tanah keton.

12. Amon paharin keton, iä tä olo Ibrani hatuä bawi, djari mandjul arepe akan keton, maka iä

akan manempo keton djahawen njelo, tapi njelo udju keton akan mempas iä tinai. — (2. Mos. 21, 2.)

13. Tinai amon keton mempas iä, ala manjoho iä hagoet boang bewai.

14. Malainkan patut keton manenga akae ombeombet bara kawan meton keton, bara karaian, bara pähes keton; bara sakarä berkat, idja inenga Jehowa, llatallan keton, akan keton, keton patut mambagi akae.

15. Patut keton mingat, horan maka keton kea djari indu rewar hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallan keton, djari maliwus keton; tagal tū aku mamekah keton perkara toh intu andau toh.

16. Maka paribasa iä hamauh dengam: aku djaton maku mindah bara ikau; — djetä awie radjin dengam tuntang dengan humam, basa iä mangat intu ikau:

17. Tä duan djudjok, pesek pindinge, hagagelan papar bauntong-gangm, tä iä tä indu rewarm palus katatahi; maka dengan djipem idja bawi awi kalotä kea.

18. Äla ikau manjewut babehat angatm, basa ikau mempas iä, kra-na kilau rewarm iä djari melai hong ikau djahawen njelo katahi, djaton kuman upah; tumon tä Jehowa, Hatallam, karäh mamberkat ikau hong karä gawim.

19. Talo handiae awang hatuä, idja solake inakan karä sapi tabirim, akan imprasihm akan Jehowa, Hatallam. Äla ikau mimbita bagawi sapim hatuä, idja solake inakan indue, ala mangunting tabirim, idja solake inakan indue.

20. Genep njelo ikau akan kuman talo tä intu baun Jehowa, Hatallam, hong kaleka idja karäh

intih Jehowa; ikan tuntang karä olo humam.

21. Tapi djaka talo tä pahingen, djaka djetä batimpang atawa babutä, atawa djaka djetä aton bararangai ampin perese beken, tä ala ikau maluput tä akan Jehowa, Hatallam.

22. Talo tä ikau akan kumae hong humam kabuutm, keton awang brasih tuntang awang pali haiak, sama kilau olo kuman krahau badjang kea.

23. Baja dahae ala keton kumae; keton akan manusuh tä hong petak, kilau danum.

BAGI 16.

Telo tingkat pesta awang hoi tä.

1. Ingat bulan Abib, uka ikau mahaga pesta paska akan Jehowa, Hatallam; krana bulan Abib Jehowa, Hatallam, djari magah ikau blua bara tanah Misir, hamalem. — (3. Mos. 23, 5.)

2. Katika tä ikau akan manjam-bilah tabiri tuntang sapi akan Paska ain Jehowa, hong kaleka, idja karäh intih Jehowa, uka ming-kes arae melai hetä.

3. Äla ikau kuman iragi kahum pesta tä; kudju ikau akan kuman tepong idja djaton iragi, tepong kadjakä, katahin pesta tä; krana kadjengkiro keton djari ha-dari bara tanah Misir, nakara ikau mingat andau pandarin keton ka-tahin andau pambelom ajum.

4. Hapus tanah keton ala talo awang iragi mamala huang kudju tä; tinai bara talo idja injamba-lihm benteng halemai andau tam-

paran pesta tä, ala mampelai tisac bara malem.

5. Åla ikau manjambalih Paska tä hong karä lewun keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manenga akan keton.

6. Baja huang äka idjä tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mampelai aera hetä, hetä kea keton patut manjambalih Paska tä benteng halemäi, amon matanandau djari liwa, sama kilau kambon andau panggoet keton bara tanah Misir.

7. Keton akan mandada tä, sambil kuman djetä intu äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton; limbah tä, handjewu tinai, keton tau buli tingkap keton bewäi.

8. Kadjahawen keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, andau udju tinai aton andau idjä imbaris akan Jehowa, Hatallan keton, andau tä ala keton bagawi.

9. Limbah tä, isä keton hang-kudju minggo genegene, padadukan isä tä bara andau olo solake mamarut tanae.

10. Limbah tä keton akan mahaga pesta tingkat minggo akan Jehowa, Hatallan keton; talo imbit keton andau tä, djetä tumon kahias atäi keton, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton.

11. Buah keton ramirami intu bann Jehowa, Hatallan keton, keton hanak hatuä bawi, tinai dji-pen rewar keton hatuä bawi, tuntang olo Lewi, idjä hindjä lewun keton, tinai tamuäi, tinai nolä tuntang balo, idjä marak keton, intu äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mampelai aera hetä.

12. Patut keton mingat, keton kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, mangat keton mahaga tuntang malalus hadat toh.

13. Pesta tingkap dawen keton akan mahagae kudju, limbah keton djari mihih tuntang mamähes talo pangulih keton.

14. Ramirami keton hong pestan keton djetä, keton hanak hatuä bawi, tinai djipen rewar keton hatuä bawi, tuntang olo Lewi, tamuäi, nolä tuntang balo, idjä hindjä lewun keton.

15. Kudju keton akan mahaga pesta tä intu Jehowa, Hatallan keton, hong äka, idjä karäh intih Jehowa. Krana Jehowa, Hatallan keton, handak mamberkat karä satiar keton, karä gawin lengän keton; tagal tä patut keton handjak bewäi.

16. Mahantelo genep njelo maka karä hatuän keton akau manaharep baun Jchowa, Hatallan keton, huang äka, idjä karäh intihe: wajah pesta tepong idjä djaton iragi, tinai wajah pesta tingkat minggo, tinai wajah pesta tingkap dawen; tapi ala manalah baun Jehowa boang bewäi. — (2. Mos. 23, 17.)

17. Genep biti akan mimbit panengae tumon panjondau lengäe, tumon Jehowa, Hatallae, djari mamberkat ia.

18. Keton akan mangkat hakim tuntang pangulu huang karä lewun keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, karäh manenga akan karä hamputan keton, mangat äwen tä mamatus perkaran olo tetetetek kaputusae.

19. Åla mamingkok perkara idjä budjur, ala mitä ampin olo; ala kea manarima panengan olo; krana panengan olo mambutä matan

olo pintar, mamingkok kotak olo idjä tetek.

20. Kabudjur, kabudjur bewäi patut inggoang keton, mangat keton belom, tuntang manjores tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

21. Åla mambulan pulau kaju indu äka mesbeh Jehowa, Hatallan keton, idjä karäh inampa keton.

22. Åla kea mampendeng akan keton pangantoho; djetä äka kabellän Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 17.

Prentah I. tahuu olo idjä ombo dewa;
II. tahuu basara hai; III. tahuu radja.

I.—1. Sapi atawa kambing tabiri, idjä papa tuntang baperes, äla malupute indu parapah akan Jehowa, Hatallan keton, krana djetä indjilek Jehowa, Hatallan keton.

2. Djaka marak keton, hong karä lewun keton, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, kadapatan olo hatuü atawa olo bawi, idjä mawi talo awang papa intu matan Jehowa, Hatallan keton, sambil manangkalau djan-djie,

3. Sampai iä hagoet manempo hatalla beken, sambil sontop akan djetä, atawa akan matanandau, atawa akan bulan, atawa akan hapus ramon langit, idjä djaton djari imetähku;

4. Maka amon gawie tä insuman akan keton, sana keton mahining brita tä, tä palus keton akan mariksa tä tititip; amon keton sondau brita tä toto bewäi,

talo kadjilek kalotä djari iawi marak Israel:

5. Tä keton akan magah olo hatuü atawa olo bawi tä, idjä djari mawi talo papa tä, akan ruar bauntonggang lewuu keton, palus keton akan mampatäi iä, mamanting iä hapan batu.

6. Huang augh duä biti olo saksi, atawa telo biti, akan impatai olo idjä patut inganan; huang augh olo saksi idjä biti bewäi olo djaton tau impatai.

7. Lengän olo saksi tä helo akan mawi iä, uka mampatäi iä, limbah tä lengän salepah olo arä; tumon tä keton akan mamapas talo papa bara marak keton.

II.—8. Djaka aton basara, idjä pahalau bahali akan keton, atawa utang daha, atawa idjä patut imukul inutup, atawa idjä patut indanda, karä perkara idjä inakian olo hong karä lewun keton: tä maka keton akan hagoet, manalih kaleka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton.

9. Keton akan manalih imam, olo Lewi tä, tinai hakim pamutjok, idjä aton katika tä, palus keton akan misek äwen tä; äwen karäh masuman kapatut hukum akan keton.

10. Keton akan manumon augh prentah, idjä karäh insuman äwen tä hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa; buabuah keton malalus karä aughe, idjä karäh iadjar äwen tä keton.

11. Tumon prentah Torat, idjä iadjar äwen tä intu keton, tumon hukum, idjä insuman äwen tä akan keton, maka perkaran keton akan putus; äla keton mahiwang sambil gantau bara augh, idjä karäh insuman äwen tä akan keton.

12. Maka olo idjä managah, djaton maku manumon augh imam, idjä iangkat manonggo gawin Jehowa, Hatallan keton, hetä, atawa idjä djaton maku manumon augh hakim: olo tā patut impatäi, keton akan manganan talo papa tā bara marak Israel;

13. Nakara salepah olo arä mahining tā, balalu djera, djaton petah managah tinai.

III. — 14. Amon keton djari sampai tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, limbah keton djari manjores tā tuntang melai hetä, mikäh koan keton tinai: ita handak mangkat radja marentah ita, sama kilau ain karä utus olo, idjä melai halaliling ita; — (1. Sam. 8, 5.)

15. Tā, baja patut keton mangkat indu radjan keton olo djetä bewäi, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton; bara marak karä paharin keton maka keton akan mangkat iä; djaton tau keton mangkat olo beken utuse, idjä dia hamputan keton.

16. Maka äla radja tā paham mandahang karä hadjarae; suro iä mimbit utus olo arä buli Misir tinai tagal kutoh hadjarae; krana Jehowa djari inametah keton, koae: palus dapit äla keton buli manjak djalan toh.

17. Äla kea iä mandahang karä sawae, belä atäie tamput undur; äla kea iä paham mamumpong bulau salaka akae.

18. Tinai, amon iä karäh mondok hundjun padadusan karadjaan ajue, maka iä akan manjalinan akae Torat toh huang surat, sindä manjalinan lepalepah bara surat Torat tā, idjä ihaga imam, olo Lewi tā.

19. Patut surat tā haradjur huanang iä, iä akan mambasa djetä katahin andau pambelome, uka iä iadjar mikäh Jehowa, Hatallae, mangat iä mahaga karä bawak augh prentah tuntang hadat toh, ukae malalus djetä.

20. Belä atäie manggatang arepe bara karä paharie, belä iä undur bara karä prentah, äla akan sambil äla akan gantau, mangat iä tau pandjang umure mahaga kara-
djaañ ajue, äwen hanak, intu marak olo Israel.

BAGI 18.

I. Asil pangkat imam tuntang olo Lewi. II. Gawin setan ingahana. III. Kris-tus, nabi hai tā, insuman.

I. — 1. Karä imam idjä puna hamputan Lewi, tinai hapus hamputan Lewi kea, djaton akan omba bara bagi bara joresan, kilau ain olo Israel; parapah apui ain Jehowa, talo ajue tā äwen akan kumae.

2. Tagal tā olo tā djaton akan omba manjores intu marak karä paharie; Jehowa aton joresae, tu-mon djari aughe dengan äwen tā.

3. Maka djetoh asil, idjä akan induan imam bara olo arä, bara sakarä olo, idjä mimbit talo parapahé, sapi atawa kambing tabiri: patut olo tā manenga akan imam sapak lengäe, tolang ririre duädüä, tinai gambohe;

4. Parut gendom, anggor, un-dus keton, tinai bulun tabirin keton, idjä solake injukur, keton indu manenga akae.

5. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mintih äwen tā bara

karä hamputan keton, mangat äwen tä magon manonggo gawi huang aran Jehowa, äwen hanak, hapus umure palus katatahi.

6. Maka amon olo Lewi hagoet bara barangai karä lewu baris lewun keton hong salepah tanah Israel, idjä äkae melai, tntang kahaus atiae manalih äka djetä, idjä djari intih Jehowa,

7. Palus iä ombo manonggo gawi hnang aran Jehowa, Hatalae, hindjä karä paharie, olo Lewi tä, idjä puna manonggo gawi hetä intn baun Jehowa:

8. Tä maka iä akan ombo kuman hetä kea, sama kilau paharie awang puna melai hetä; beken tinai talo idjä puna baris ungupe, djetä tau indjuale.

II.—9. Amon keton djari sampai tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, ala keton mangananjan arep keton ombo mawi kaiä talo kadjilek, tumon hadat utus olo hetä.

10. Alia manjoho olo melai deng-an keton, idjä inampatandjong anake hatuä bawi mahoroe apui, ala kea olo panudjum, olo pang-aro häi, ala olo idjä hapan dahiang pahiau burong, ala olo badewa;

11. Alia idjä manawar, ala tut-kang palahan, ala olo idjä hapan setan, ala olo idjä misek liau.

12. Krana karä olo idjä kalotä gawie puna indjilek Jehowa, tagal talo kadjileke tä Jehowa, Hatallan keton, manganan utus olo djetä bara baun keton, bara tanah pagangan ajue.

13. Tapi patut keton budjnbudjur dengan Jehowa, Hatallan keton.

14. Krana karä utus olo tä, idjä karäh impakalah keton, puna manumon augh olo panjeher dengan

olo panudjum; tapi idjä keton, Jehovah, Hatallan keton, djaton djari manjoho keton gawi kalotä.

III.—15. Nabi kilau aku Jehovah, Hatallan keton, karäh manjoho akan keton, bara marak keton, bara karä paharin keton, iä tä keton akan indu mahininge. —(Pang. Ras. 3, 22.)

16. Tumon keton djari blaku intu Jehovah, Hatallan keton, hong Horeb, intu andau iä manjupa keton, koan keton: ala ikai akan mahining hindai augh Jehovah, Hatallan ikai, ala ikai akan mitä hindai apui toh awang paham, belä ikai matäi. —(2. Mos. 20, 19.)

17. Tä koan Jehovah dengangku: buah angh äwen tä.

18. Bara marak karä paharie aku handak manjoho äkae Nabi kilau ikau, tuntang aku handak ming-kes aughku intu njamae; iä karäh masuman akan olo tä talo handiai, idjä karäh imetähku iä.

19. Maka karäh, genep olo idjä djaton maku manumon aughku, idjä karäh insuman Nabi tä huang arangku, toto aku handak manuntute intu olo tä.

20. Tapi karä nabi, idjä badjoho gawie, idjä hapan arangku masu-man augh, idjä aku djaton djari mamehä iä masumae, tinai iä, idjä masuman augh hapan aran hatalla beken: karä nabi kalotä tantu akan impatäi. —(13, 5.)

21. Tinai mikäh koan keton huang atiae keton: awi en ikai tau mangasene karä augh, idjä djaton djari imetäh Jehovah?

22. Amon nabi djari masuman augh hapan aran Jehovah, tuntang aughe tä djaton mandjari, djaton tulus, djetä augh idjä djaton djari imetäh Jehovah; awi kadjohoe

bewai nabi djari masuman tä, tagal tä, äla keton mikäh iä.

BAGI 19.

I. Prentah tahuu lewu kalindong; II. tahuu saksi panandjaro.

I.—1. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mampalomos karä utus olo, idjä tanahe Jehowa, Hatallan keton, handak manengae akan keton, limbah keton djari manduan tanahe tuntang belom huang karä lewue, huang karä human olo tä:

2. Tä maka keton akan mambaris akan keton telo lewu intu tanah keton, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, uka keton manjores tä. — (4. Mos. 35, 11.)

3. Keton magon akan mangabuah djalan akan hetä. Tinai keton akan mambaris tanah keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manengae indu joresan keton, mandjadi telo baris, uka genep olo pamuno tau mahakan akan hetä.

4. Maka djetoh baris olo pamuno, idjä tau mahakan kanta, uka mambelom arepe: idjä djaton tantai ahate djari manatal paharie, djaton iä djari basingi iä helo.

5. Malainkan, paribasa djaka olo tamä parak kaju tuntang kolae, handak manganju, tuntang iä manggatang lengae mamanjok kapak, handak manaweng kaju, salenga isin kapak tampusing buah kolae, sampai djeta matäi: olo tä tau mahakan, tamä lewu idjä bara karä lewu tä, mangat iä belom.

6. Belä olo pamaläh dha manggoang olo pamuno tä, awi kala-

sut atäie, sambil manjingkap iä, basa djalan pahalau batarik, balalu mamukul mampatäi iä; alo iä djaton tiwas sampai patut matäi, basa iä djaton djari basingi kolae tä bara bihin.

7. Tagal tä aku manjoho keton, koangku: keton akan mambaris telo lewu kalotä akan keton.

8. Tinai amon Jehowa, Hatallan keton, karäh manambing saran tanah keton, tumon iä djari sumpah akan tato keton, amon iä djari manengae akan keton salepah tanah tä, idjä djari indjandjie akan tato keton;

9. Asal keton kea mahaga karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh, uka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe djalan ai katahin pambelom keton: tä maka keton akan mambaris telo lewu beken tinai mandahang lewu telo toh.

10. Belä dahan olo, idjä djaton sala, inusuh intu bentok tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan joresan keton, belä utang daha manata keton.

11. Tapi djaka aton olo, idjä basingi kolae, sambil mimpa iä, palus mantakan iä, mamukul mampatäi iä, balalu mahakan akan lewu idjä bara karä lewu tä:

12. Tä maka karä bakas lewue akan manjoho olo manduan iä bara hetä, olo bakas akan manjaragh iä intu lengän idjä pamaläh daha tä, uka iä impatäi.

13. Åla matan keton masih iä, malainkan patut keton mamapas dha idjä djaton sala tä bara olo Israel, mangat keton batuah.

II.—14. Åla ikau manandar toros saran tanan kolam, idjä djari inoros olo helo, mampalombah ba-

ris tanam, idjä puna joresam hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatalan keton, indu joresan keton.

15. Olo saksi idjä biti bewëi djaton tau mandawa olo tagal kasa-atawa dosa, brangai ampin dosa, idjä tau iawi olo; huang njaman duë biti olo saksi, atawa telo biti, karä perkara tau inarima palus imutus.

16. Djaka saksi parajap lembut malawan olo, sambil mandawa manjalan iä,

17. Tä äwen duë tä, idjä padobasara, akan manaharep baun Jehowa, baun imam tuntang hakim, idjä aton katika tä.

18. Maka hakim akan mariksa perkara tä titititip; tä djaka saksi tä parajap bewëi, tuntang djari sala mandawa paharie,

19. Maka keton akan mawi iä, sama kilau iä djari nahuang mawi paharie; tumon tä keton akan mampas talo papa bara marak keton.

20. Nakara olo handiai mahining tä, sambil mikäh, uka iä terai mawi talo papa kalotä intu marak keton.

21. Åla keton masi olo kalotä, tahaseng sama tahaseng, matä sama matä, kasingä, sama kasingä, lengä sama lengä, pai sama pai.

BAGI 20.

Prentah tahuu hadat parang.

1. Amon keton hagoet maramrang musoh keton, tuntang keton mittä, olo tä bara hadjaran, kareta, tinai olo tä bakapal bara keton: maka åla keton mikäh iä,

krana Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton bara tanah Misir, aton mampahaiak keton.

2. Maka amon keton lawoh klahi, tä imam akan manggapi, hakotak dengan olo arä,

3. Sambil hamauh dengan äwen: hinjing, o Israel, andau toh keton lawoh klahi dengan musoh keton, åla atäi keton balemo, åla mikäh, åla hagendjä, åla taräwen intu baun äwen.

4. Krana Jehowa, Hatallan keton, aton ombo keton, uka mandohop keton mangalahi musoh keton, tuntang maliwus keton.

5. Limbah tä karä pangulu akan hamauh dengan olo arä, koae: äweäwe keton idjä djari mamangun huma taheta, tuntang hindai iä djari manulie? Kälöh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken tamä mamuga humae.

6. Tinai äweäwe keton, idjä djari mimbul pambulan anggor, tuntang hindai djari kuman buae? kälöh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken kuman bua tä.

7. Tinai äweäwe keton aton bara popoh, tapi iä hindai djari bulie? kälöh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken masawä iä.

8. Limbah tä karä pangulu akan mandahang aughe tinai akan olo arä, koae: äweäwe keton idjä pikäh, bawibawi atäie? kälöh iä lius, buli humae, belä atäi karä paharie tamput lenjoh kea kilau atäi ai.

9. Tä amon pangulu djari terai hakotak dengan olo arä, maka iä akan mangkat mantir akan karä padjun olo klahi.

10. Amon keton manggapi lewu,

uka mangalahi djetä, tä maka helo keton akan manjoho iä mamenda keton dengan bahalap.

11. Djadi, djaka äwen tombah augh keton bahalap, palus muap lewue bewäi akan keton, tä maka olo idjä hetä akan manahor asil tuntang mamenda keton.

12. Tapi djaka iä djaton maku hakabuali dengan keton, baja iä malawan keton, tä keton akan mangapong iä.

13. Maka Jehowa, Hatallan keton, karäh manjaragh iä intu lengän keton, hapan baun padang keton akan mampatäi karä olo hatuä hetä.

14. Baja olo bawi, anak olo krik tuntang meto, tinai karä ramon lewu tä keton akan mandnae, tuntang mambagi tä akan sama arep keton; tinai keton akan kuman talo idjä induan keton bara musoh keton, idjä djari injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

15. Tumon tä gawin keton deng-an karä lewun olo, idjä kedjawu bara keton, idjä beken bara lewun karä ungkup utus olo, awang hong tanah keton.

16. Tapi huang karäh lewun utus olo tä, idjä injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton indu joresan keton, ala keton mambelom talo enen, idjä bara tahaseng.

17. Malainkan keton akan managerem iä lepah lomos, iä tä olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari manjoho keton.

18. Belä olo tä madjar keton ombo mawi karä talo kadjilek, awang djari iawi olo tä dengan

dewan ai, belä keton tiwas intu Jehowa, Hatallan keton.

19. Amon keton tahi mangapong lewu, idjä imarang keton, handak manduae, maka ala keton marusak karä batang bua awang hetä, hapan kapak, mawie indu kota tasaran keton, krana batang bua tä puna indu kinan olo.

20. Tapi karä kaju, idjä kasanen keton djaton tau kinan olo, djetä tau keton marusake, manäwenge, manampae indu kota tasaran mawi lewu tä, idjä malawan keton, sampai lewu tä balongkang.

BAGI 21.

I. Prentah tahu olo matäi, djaton kawan talo mawie; II. tahu olo bawi katabanan; III. tahu pangkat kabakas; IV. tahu anak idjä bangang; V. tahu olo idjä inggantong.

I. — 1. Amon hong tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, aton sondau hantun olo matäi ruar lewu, tuntang djaton katawan, äwe idjä djari mampatäi iä;

2. Tä maka bakas keton tuntang hakim keton akan hagoet, mukur kakedjawu karä lewu, idjä hakaliling hantu tä.

3. Bara lewu, idjä kapala tokep dengan hantun olo matäi tä, maka bakas lewu djetä akan manduan sapi bawie tabela, idjä hindai djari hapan olo bagawi, idjä hindai pudji iugar.

4. Bakas lewu tä akan mimbit sapi bawie tabela tä mohon akan saran sungai, idjä djaton pudji ialan, inawur olo; hetä iä akan manetek ujat sapi bawie tabela tä.

5. Limbah tä imam, olo Lewi tä, akan manggapi; krana Jehowa, Hatallan keton, djari mintih äwen tä, uka äwen manonggo iä, manatäan aughe, tumon augh äwen maka karä basara, karä kasalan indn imutus.

6. Tä karä bakas lewu tä, idjä kapala tokep dengan hantun olo matäi tä, akan mamenjau lengae tambuan hantun sapi bawie tabelä tä, idjä djari inetek ujate hong djanah hetä.

7. Tuntang iä akan manjaksi, koae: lengän ikäi djaton djari manusuh daha tä, tinai matan ikäi djaton djari mitä djeta.

8. Pasi Israel, utus olo ajum, joh Jehowa, idjä djari iliwsim, äla mamuat utang daha akan utus olo ajum, Israel tä. Tumon tä olo tä djari injapan tagal daha tä.

9. Kalotä keton akan mamapas utang daha bara marak keton; krana keton indu malalus kabudjnr bewäi intu baun Jehowa.

II.—10. Amon keton djari ha-goet, mamarang musoh keton, tuntang Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh iä intu lengän keton, tuntang keton manamput belahe baris äwen indu tawanan:

11. Tä, amon ikau mitä marak karä tawanan tä olo bawi, idjä bahalap ampie, tuntang ikau mipen iä, handak manduan iä indu sawam:

12. Tä maka imbit iä tamä humam, tnntang iä akan manjur takoloke, sambil mampih siloe;

13. Tinai iä akan mengkak pa-kiae, idjä hapee metoh iä tawan-an, tuntang iä akan mukong hn-mam, sambil manatum indu bapae idjä bulan katalie; limbah tä ikau

tau hindjä dengae, ikau indu bat-nae, tuntang iä indu sawam.

14. Maka mikäh ikau terai hu-angm dengae, tä soho iä hagoet akan äka kahandake, äla ikau mandjual iä tinai, äla hapan iä manggau ontong tinai, basa ikau djari mampahawen iä.

III.—15. Djaka olo hatuä djari masawaä duä, idjä ingilake, idjä ingabeläe, tuntang duäduä tä djari manak hatuä akac, anak idjä ingabeläe tä djari inakan helo baia anak idjä tä:

16. Tä maka katika iä lawoh mambagi ramoe indu joresan anake, iä djaton tau manenga pangkat kapatnt kabakas akan anak sawae idjä ingilake tä, indu gantin anak idjä ingabeläe tä, idjä toto bakas.

17. Malainkan iä akan mangaku anak idjä ingabeläe tä kea puna anake idjä bakas, sambil manenga akac duä kabagi karä ramoe; krana iä tä kea puna tamparan kaabase, kapatut kabakase puna ai.

IV.—18. Amon olo bara anak parisang parajap, idjä djaton maku manumon augh indu bapae, alo iä djari indjarae djaton kea iä maku manumon aughe:

19. Tä indu bapae akan manjing-kap iä, mimbit iä tanggoh karä bakas lewue intu bauntonggang lewu,

20. Sambil hamauh dengan ba-kas lewue: anak ikäi djetoh paham parisang parajap; iä djaton maku manumon augh ikäi, malainkan iä parajap pambusau bewäi.

21. Tä, maka karä olo lewu tä akan mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi; keton akan mang-anan talo papa tä bara marak ke-ton, nakara hapus utus olo Israel mahining brita tä, palus djera.

V.—22. Tinai djaka olo djari mawi dosa sampai patut impatái, tantang iä impatái, inggantong intu kaju:

23. Tä äla manjoho hantue melai hong kaju bara malem, malainkan kubur iä andau tä kea; krana olo idjä inggantong hong kaju puna äka sapan Hatalla; uka äla keton mangihal tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton. — (Gal. 3, 13.)

BAGI 22

Prentah tahuu sepsimpan perkara.

1. Djaka ikau mitä sapi atawa kambing tabirin paharim lajang, äla ikau manalua djetä bewäi, tapi agah tä buli paharim.

2. Tinai paribasa paharim tä djaton melai tokep dengam, atawa djaka ikau djaton kasene iä, tä maka ikau indu manduan meto tä akan bumam, sambil mabaga djetä, sampai paharim manggau tä; tä ikau tau maliae akae.

3. Tumon tä kea gawim dengan kalidaie, dengan pakaiae, dengan sepsimpan ampin talo, idjä nibau ain paharim, idjä djari sondaum; äla ikau manalua talo tä.

4. Amon ikau mitä kalidai atawa sapin paharim balongkang hong djalan, äla ikau nalua iä kalotä bewski, tapi dohop tempoe mam-pendeng iä tinai.

5. Äela olo bawi hapakaian kilau pakaian olo hatuä, äla olo hatuä hapakaian kilau pakaian olo bawi; krana olo idjä kalotä gawie indjilek Jehowa, Hatallan keton.

6. Amon ikau sondau sarangan

burong hong djalan, tuntang lung-
aie atawa tantelohe, intu kaju
atawa hundjun petak, haiak in-
due mahukup lungaie atawa ma-
härem tantelobe: äla ikau manduan
indue tuntang lungaie tantelohe.

7. Liwus indue, tapi anake tau
induam akam: mangat ikau ba-
tuah, tuntang pandjang umurm.

8. Amon ikau mamangun huma-
taheta, maka tampa hadae hak-
ailling intu sapaue, suro kanatek
olo balongkang bara hetä, belä
ikau manuat utang daha intu
humam.

9. Äela manawur tanam äka bat-
ang anggor mäwoi duä baris ba-
wak talo, uka palembut bawak
awang djari inawurm tä, tuntang
pangulih pambulan anggorm tä
äla babaring akan imam.

10. Äela maluku tanam mangato-
lo sapi dengan kalidai, mandjadi
idjä kapasang.

11. Äela hapan pakaian, idjä
djari inampa häwoi bakale, kilau
lawai bulun tabiri dengan lawai
pista.

12. Tampa paruwäi intu äpat
puting klambi pandjangm, idjä
hapam mangampoh arepm.

13. Amon olo djari manduan olo
bawi indu sawae, tuntang djari
hindjä dengae, maka limbah tä iä
basingi iä,

14. Mangarana iä, sambil ma-
mapa arae, koae: olo bawi toh
djari induangku, tapi amon aku
bindjä dengae aku mangasene iä
djaton toto djari mahaga kabu-
djange:

15. Tä maka indu bapa olo bawi
tabela tä akan manduan katan ka
budjang olo bawi tabela tä, sambil
mimbit tä akan olo bakas hong
bauntonggang lewu.

16. Hetä bapa olo bawi tabela tä akan masuman intu olo bakas tä: aku djari mampabanä anakku dengan olo toh, tapi toh iä djari manjingi iä.

17. Tuntang iä djari mamapa mangarana iä, koae: aku djaton djari sondau anak keton idjä bawi djari mahaga kabudjange, — tapi djetoh kea katan anakku toto djari mahaga kabudjange. Palus äwen akan mambirange intu matan olo bakas tä kahowot anake, idjä djari hapae metoh iä haru babanä.

18. Tä maka bakas lewu tä akan manduan olo hatuä tä, sambil mandjara iä.

19. Tinai iä akan mandanda iä saratus sekel salaka, manenga tä akan bapa olo bawi tabela tä, basa olo tä djari mangarana mamapa aran olo bawi tabela baris olo Israel, tinai olo bawi tä indu sawae palus dapit, katahin andau pambelome, sampai olo tä djaton tan manganan iä tinai.

20. Tapi djaka augh dawae tä toto, djaka olo bawi tabela tä djaton djari mahaga kabudjange:

21. Tä olo akan mimbit olo bawi tabela tä sampai bauntonggang human bapae, palus karä olo lewu tä akan mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi, basa iä djari gila gawie marak olo Israel, awie habandong hong human bapae; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak keton.

22. Djaka olo kadapatan menter dengan sawan olo, maka äwen duä tä akan impatäi, olo hatuä tä tuntang olo bawi; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak Israel.

23. Djaka aton budjang bawi, idjä popoh olo, tuntang olo ha-

tuä beken manjingkap iä hong lewu, sambil hindjä dengae:

24. Tä maka keton akan magah duäduä tä akan bauntonggang lewu tä, palus mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi; budjang bawi tä, basa iä djaton djari mangkariak blaku awat, tuntang iä hong lewu, tinai olo hatuä tä, basa iä djari mampahawen sawan olo; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak keton.

25. Tapi djaka olo djari sondau budjang bawi, idjä popoh olo, intu ruar lewu, palus iä djari manjingkap iä, sambil hindjä dengae: tä maka olo hatuä tä bewäi, idjä djari hindjä dengae, akan impatäi.

26. Tapi budjang bawi tä ala keton mahukume, krana djaton kasalae, idjä mamatut iä impatäi; malainkan perkara tä sama kilau djaka olo mantakan kolae, sambil mamukul mampattü iä.

27. Krana iä djari manjingkap iä intu ruar lewu; mikäh budjang bawi, popoh olo tä, djari blaku awat, tapi olo idjä tau maliwus iä djaton.

28. Tinai djaka olo hasondau dengan budjang bawi, idjä hindai djari imopoh olo, palus iä manjingkap iä, sambil hindjä dengae, tuntang äwen duä tä kadapatan:

29. Tä maka olo idjä djari hindjä dengae akan manahor limä pulu sekel salaka akan bapa budjang bawi tä, palus budjang bawi tä indu sawae, basa iä djari mampahawen iä; katahin andau pambelome iä djaton tau manganan iä tä tinai.

30. Äela olo akan manduan sawan bapae, ala iä akan mantapäi kahowot bapae.

BAGI 23.

Tinai prentah tagal sepsimpan perkara.

1. Olo imboto idjä inepä bawak latake, atawa idjä iheris, äla akan hindjä unggup olo ain Jehowa.

2. Anak sarau äla akan hindjä unggup olo ain Jehowa, alo turon sapulu olo tä mahin dia tau tamä.

3. Tagal tä, äla olo Amon dengan olo Moab akan hindjä unggup ain Jehowa, turon sapulu olo tä mahin dia tau tamä, palus katatahi dia.

4. Basa äwen tä djaton djari manjupa mandohop keton dengan tepong danum, metoh panumah keton bara tana Misir, tinai basa äwen tä djari mupah Bileam, anak Beor bara Petor, hong tanah Padan-Aram, uka iä manjapa keton. —

(4. Mos. 22, 5.)

5. Tapi Jehowa, Hatallan keton, djaton maku manarima augh Bileam, malainkan Jehowa, Hatallan keton, djari mobah sapa tä mandjadi berkat akan keton, basa Jehowa, Hatallan keton, puna sinta keton.

6. Äla keton manggau kassang ontong akan olo tä, katahin pambelom keton, palus katatahi.

7. Olo Edom äla keton mangabelae, krana iä tä puna paharin keton; olo Misir äla kea keton mangabelae, krana keton djari manuuä huang tanahe.

8. Anak baris olo tä tilape idjä telo tau ihandjean dengan unggup ain Jehowa.

9. Amon keton hagoet mama-rang musoh keton, maka haga arep keton äla pohos talo papa.

10. Djaka aton idjä biti keton, idjä pali awi gawie hamalem, iä

tä akan blua äka kawan olo parang bapodok, äla iä tamä hetä tinai, 11. Sampai iä djari mandoi halemäi; limbah matanandau djari belép, tä iä tau tamä tinai äka olo arå bapodok.

12. Tinai awi manukas mambaris kaleka intu ruar äka olo bapodok, akan hetä keton tau blua;

13. Tuntang haiak karä ramon keton imbit paringgis kea; tä amon keton djari blua akan ruar, hapan djetä mangali, mangalian talo idjä djari blua bara keton.

14. Krana Jehowa, Hatallan keton, aton hindjä äka keton bapodok, uka maliwus keton, tinai uka manjaragh musoh keton akan keton; tagal tä maka äka keton bapodok patut brasih, belä iä mitä talo kadjileke intu marak keton, balalu undur malihi keton.

15. Rewar olo, idjä djari maha-kan tempoe manggau kalindong intu keton, äla keton manjaragh iä akan tempoe tinai.

16. Iä akan melai hindjä keton, huang kaleka idjä kahandake, hong karä lewun keton idjä ingilake; äla keton mararat iä.

17. Äla manjoho sapangan melai intu marak karä anak Israel idjä bawi, äla basir intu karä anak Israel idjä hatuä.

18. Älää mimbit laloh kandji, laloh aso, tamä human Jehowa, Hatallan keton, krana djetä paham indjilek Jehowa, Hatallan keton.

19. Äla keton bakutih dengan paharin keton, dengan rear mahin äla, atawa dengan talo kinan, atawa dengan karä talo beken, idjä pudji ihatangan olo.

20. Idjä djari ihatangan keton intu utus olo beken, djetä tau injoho keton badjalan, tapi äla ke-

ton bakutih dengan paharin keton, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton hong sakarä ga-win lengän keton huang tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

21. Amon keton djari mawi djan-dji dengan Jehowa, Hatallan keton, ala marandjar manahore; krana Jehowa, Hatallan keton, toto akan manuntut tä intu keton, palus keton mandjadi tiwas.

22. Djaka keton djaton mawi djangji enen, tä keton djaton tiwas awi tä.

23. Tapi idjä djari blua bara nja-man keton, patut keton mahagae tuntang malaluse, krana tumon ka handak atai keton njaman keton djari manjewut djangji tä akan Jehowa, Hatallan keton.

24. Amon keton tamä pambulan anggor ain paharin keton, tau keton kuman buae tumon belai keton sampai besoh; tapi ala manduan buae, minae hong kantong tinai.

25. Amon keton mahoroe tanan paharin keton, tau keton mamutik patinge hapan lengän keton, tapi ala keton hapan gento manggetem talo hetä.

BAGI 24.

Arä ampin prentah beken tinai.

1. Amon olo hatuë djari manduan olo bawi indu sawae, tuntang iä tä djaton iasi intu matae, awi iä sondau talo kabelae huang iä: tä iä akan mamintik surat talak acae, sambil mandjuluk tä intu lengäe, malapas iä kalotä bara humac. — (*Matt. 5,31.*)

2. Djadi, amon olo bawi tä,

limbah iä djari blua human banae, babanä beken tinai,

3. Tuntang banae idjä rahian kea basingi iä, sambil mawi surat talak, mandjuluk tä intu lengäe, malapas iä bara humae, atawa dja-ka banae idjä rahian tä djari matai:

4. Tä banae idjä solake tä, idjä djari manalak iä, djaton tau manduan iä indu sawae tinai, limbah iä djari babanä tinai, djetsä pali acae; krana gawi kalotä paham indjilek Jehowa, ala keton, awi gawi kalotä, mangihal tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

5. Olo idjä taheta masawä ala manjohoe ombo parang, ala maur iä dengan gawi beken; idjä njelo katahie iä tau sanang huang hu-mae, uka mampahandjak sawae, idjä djari induae.

6. Gilingan atawa lisong ala manduae indu sanda, krana djetsä sama kilau djaka manduan pambe-lom olo akan sanda.

7. Amon olo kadapatan djari manakan idjä biti bara karä paha-rie, olo Israel tä, sambil mahadji-pen iä, atawa mandjual iä: maka maling tä akan impatäi, keton akan manganan talo papa tä bara marak keton.

8. Haga arep keton bara peres samagh, awi keton totototo maha-ga manumon talo handiai, awang iadjar imam, olo Lewi tä, intu keton; tumon aku djari mame-täh äwen tä, keton akan mahaga, ma-numon petähku tä.

9. Ingat gawin Jehowa, Hatal-lan keton, dengan Mirjam, kahum panggoet keton, limbah keton djari blua bara tanah Misir. — (*4. Mos. 12,10.*)

10. Amon keton djari mandjaman

talo enen akan paharin keton, äla keton tamä humae, uka manduan sanda bara iä;

11. Malainkan patut keton melai intu ruar, naughe olo tä, idjä djari mindjam bara keton, magah sanda tä akan ruar, manenga tä akan keton.

12. Tapi djaka olo tä pähä belom, älaikau menter batiroh mangalis, tuntang sanda tä magon intu ikau.

13. Malainkan lian sandae akae, metoh matanandau lius belep, mangat iä tau menter batiroh hanpan kahowute, sambil mamberkat ikau; djetä indu katetekm intu baun Jehovah, Hatallam.

14. Äla mahenjek olo tapas, olo pähä belom, idjä iupahim bagawi akam, alo iä puna hindjä utus pahirim, alo iä olo tamuäi, idjä melai intu tanah tuntang lewun keton.

15. Sining andau ikau akan manahor upahe, helo bara matanandau djari belep; krana iä puna pähä belom, tuntang atäie mangenang djetä; belä iä blaku intu Jehovah, mandawa ikau, palus dosam tä leket intu ikau.

16. Bapae djaton tau impatäi tagal anake, atawa anake tagal bapae, malainkan tagal dosae kabuate genep biti akan impatäi.

17. Äla namingkok kabudjur olo tamuäi, kabudjur noli; äla manduan pakaian balo indu sanda.

18. Malainkan patut keton mingat, keton kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, tapi Jehovah, Hatallan keton, djari maliwus keton bara hetä; tagal tä aku manjoho keton manumon gawi idjä kalotä.

19. Amon keton djari manggetem

tanah keton, kanatek idjä kapeteng talo inggetem tä djari balihi hong tana, äla keton haluli manduae; naughe djetä akan olo tamuäi, akan nolä, akan balo; mangat Jehovah, Hatallan keton, mamberkat keton huang karä gawin lengän keton. — (3. Mos. 19, 9)

20. Amon keton djari manggerek batang undus keton, äla magasisik karä edae tinai; naughe idjä tisae akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo.

21. Amon keton djari mimpon bua pambulan anggor keton, äla mangasisik tinai buae, idjä balihi, naughe djetä akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo.

22. Patut keton mingat, keton djari indu rewar olo hong tanah Misir; tagal tä aku manjoho keton manumon prentah toh.

BAGI 25.

Arä ampin prentah beken tinai.

1. Djaka olo habantah, buah iä basara; tä maka hakim akan mambudjur idjä budjur, mahukum idjä parajap.

2. Tinai, djaka idjä parajap tä patut imukul, maka hakim akan manjoho olo tä impahikep, palus imukul, kahum iä aton, karäe tumon kahain kasalae.

3. Djaka iä imukul sampai kpat pulu, olo akan terai mamukul iä, belä pahirim tä, amon iä pahalau imukul hindai, balalai papa intu matam.

4. Äla mambangus njaman sapi, idjä mihibik talo ajum — (1. Kor. 9, 9.)

5. Amon olo hampahsari melai

nindjä lewu, tuntang idjä biti äwen tä matäi djaton bara anak hatuä, tä sawan idjä matäi tä äla babanä tinai, amon sala bara kolae, baja paharin banae akan hindjä dengae, masawä iä, maradjur pasawän liau paharie.

6. Djadi, anake hatuä idjä solake inakan olo bawi tä akan injurat huang aran liau paharie, belä aran paharie tä lomat bentok Israel.

7. Tapi djaka olo tä djaton maku manganti balon liau paharie, tä maka ajupe idjä bawi tä akan manalih bauntonggang lewu, manalih bakas hetä, sambil hamauh: ajupku idjä hatuä djaton maku mambelom aran liau paharie huang Israel, iä djaton maku maradjur pasawän liau paharie dengangku.

8. Tä maka bakas lewu akan mangahau olo tä, sambil hakotak dengae; djaka iä mangantjang aughe hantä, koae: aku djaton radjin masawä iä:

9. Tä maka sawan liau paharie, intu matan olo bakas tä, akan manggapi, mengkak sarumpahe silan paie, maludja bae, sambil hamauh: tumon toh olo tä patut iawi, idjä djaton maku mamangun ungkup human liau paharie.

10. Palns ungkup human olo tä akan inggarä olo Israel: ungkup human olo idjä halulus paie.

11. Djaka olo hatuä duä biti haklahi, tuntang sawan idjä tä hadari manalih, uka mawat banae bara lengän idjä mamukul iä, amon iä mandjudju lengae manjingkap kahawen olo hatuä beken tä,

12. Maka keton akan manetek lengae, äla matan keton manjang iä.

13. Äela keton mingkes duä ampin batu dasing, idjä hai, idjä korik.

14. Äela mina huang human keton duä ampin epa, idjä hai, idjä korik.

15. Batun dasing keton patut ombet, tetek, tinai epa ain keton patut budjur, tetek, mangat umur keton pandjang huang tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

16. Krana olo handiai idjä kalotä gawie, indjilek Jehowa, Hatallan keton, toto karä olo handiai idjä sala bingkok gawie.

17. Ingat keton gawin Amalek dengan keton, kahum panggoet keton, limbah keton djari blua bara tanah Misir. — (2. Mos. 17,8.)

18. Iä mantakan keton kahum panggoet keton, sambil mampatäi karä bitin keton idjä lembä, awang djari balihi harian, kahum keton ujuh tuntang häka; iä djaton djari mikäh Hatalla.

19. Toh maka amon Jehowa, Hatallan keton, manjanang keton bara karä musoh keton huang tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton, tä maka keton akan mampatäi aran Amalek tä bara penda langit; äla keton kalapean prentah toh.

BAGI 26.

Moses mampalepah aughe mampudji olo Israël.

1. Tinai, amon keton djari tamä tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton, metoh keton djari mandino tä, tuntang melai hetä:

2. Tä maka keton akan manduan parut karä ampin bua, pa-

lembut tanah keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manengae akan keton; keton akan mina tä huang rantang, palus keton akan manalihäka, idjä djari intih Jehowa, Hatallan keton, uka mingkes arae hetä.

3. Keton akan manalih imam, idjä aton intu katika tä, sambil hamauh dengae: andau toh aku mangaku intu Jehowa, Hatallam, aku toto djari mandino tanah tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato hiang ita, handak manenga tä akan ita.

4. Maka imam akan manduan rantang tä bara lengän keton, sambil mingkes tä hong petak intu äka pain mesbeh Jehowa, Hatallan keton.

5. Limbah tä keton akan mangaku intu baun Jehowa, Hatallan keton, hapan augh toh: tatoku horan olo Aram, olo naniha bewai; iä djari babungkat akan tanah Misir, hetä iä manamuäi tuntang isut biti bewäi olo ajue; tapi hetä iä mandjadi utus olo idjä bakapal, abas, tuntang karäan karäe.

6. Tapi olo Misir mamapa mararat ikäi, manjoho ikäi paham bagawi.

7. Tä ikäi kahau kadarat intu Jehowa, Hatallan tato ikäi, palus Jehowa manarima augh ikäi, iä manampajah tjalakan gawi tuntang kapähän ikäi. — (2. Mos. 2, 23.)

8. Palus awi lengæ idjä kwasa Jehowa magah ikäi bara tanah Misir, iä manantadjok lengæ, manaräwen olo awi karä katae, awi gawie awang heran.

9. Tuntang iä djari magah ikäi tamä kaleka toh, iä djari manenga akan ikäi tanah toh, äka idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

10. Maka toh, itäm, aku djari mimbit parut karä bua tanah toh, idjä ikau, o Jehowa, djari manenga akangku. Tä keton akan mammelai bua tä intu baun Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton akan sontop manjembah intu baun Jehowa, Hatallan keton.

11. Tuntang keton akan handjak atai, ramirami tagal karä talo, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, tuntang ungkup human keton; keton dengan olo Lewi, tuntang tamuäi, idjä intu marak keton.

12. Amon keton manjukup manenga idjä dalam sapulu bara karä talo ain keton, hong njelo telo, djetä puna njelo indu manahor talo tä, maka keton akan manenga kea akan olo Lewi, akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo, mangat äwen tä kea kuman intu lewun keton, mandjadi besoh.

13. Tinai keton akan mangaku hong baun Jehowa, Hatallan keton: talo handiae awang patut imbaris, aku djari mimbite lepalepah bara humangku, aku djari manenga kea akan olo Lewi, akan tamuäi, akan nolä tuntang balo, tumon karä prentahm, idjä djari injohom aku; aku djaton djari malangkah idjä kabawak prentahm tä. djaton kea djari manalua talo enen.

14. Aku djaton djari hapan tä huang kadjakängku, aku djaton djari kuman tä kahum aku samarpali, aku djaton djari manenga belahe talo tä hapan nguan olo matäi; aku djari manumon augh Jehowa, Hatallangku, aku djari mawie tumon karä augh prentahm.

15. Sengok bara äkam idjä brasih, bara sorga, berkat Israel, utus olo ajum tä, tuntang tanah,

idjä djari inengam akan ikäi, tumon sumpahm akan tato ikäi, tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

16. Andau toh Jehowa, Hatallan keton, manjoho keton manumon prentah tuntang hadat toh; haga djetä, lalus tä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

17. Andau toh keton djari mangaku intu Jehowa, keton handak manembo iä, manduan iä akan Hatallan keton, keton handak manumon karä aughe.

18. Andau toh kea Jehowa djari mandjandji akan keton, iä handak manduan keton indu utus olo idjä baris ajue, tumon djari aughe dengan keton, asal keton mahaga karä prentah;

19. Nakara iä mangkat keton bara karä utus olo, awang uras indjadiae, mandjadi indu tara, indu horumat, indu kahai, nakara keton toto utus olo idjä brasih akan Jehowa, Hatallan keton, tumon djari aughe dengan keton.

BAGI 27.

Prentah tahu berkat tuntang hukum patut ingaku olo.

1. Maka Moses tuntang karä bakas olo Israel manjoho olo arä, koae: Ingat karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh.

2. Maka djeha, limbah keton djari dimpah Jordan, hong tanah idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton akan mampendeng dua kabawak batu pandjang, manjapu djetä hapan ketok. — (Jos. 3,17.)

3. Bintik hetä karä aughe un-

dangundang toh, limbah keton djari dimpah, amon keton tamä tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, tanah idjä nahasak djohontusun meto tun-tang madu, tumon djari aughe Jehowa, Hatallan tato keton, dengan keton.

4. Limbah keton djari dimpah Jordan, tä keton akan mampendeng batu tä, idjä djari imetähku keton andau toh, hong bukit Ebal, sambil manjapu tä hapan keton.

5. Hetä keton akan manampa mesbeh akan Jehowa, Hatallan keton, mesbeh batu; äla mamahat hundjue. — (2. Mos. 20,25.)

6. Hapan batu kakai bewai keton akan manampa mesbeh tä akan Jehowa, Hatallan keton, tun-tang keton akan maluput parapah awang ingahu intu hundjue, akan Jehowa, Hatallan keton.

7. Tinai keton akan maluput hetä parapah tarimakasih kea, keton akan kuman hetä tuntang ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton.

8. Hapan pahat keton akan ma-mintik intu batu tä karä bawak aughe undangundang toh, tantu-tantu tuntang tarang ampie.

9. Tinai koan Moses tuntang imam, olo Lewi tä, dengan hapus utus olo Israel: Talingan pinding keton, hining o Israel: andau toh keton mandjari utus olo ain Jehowa, Hatallan keton.

10. Tagal tä keton akan manumon aughe Jehowa, Hatallan keton, keton akan malalus prentah, dasar ai, idjä imetähku keton andau toh.

11. Maka Moses mame-tah olo arä andau tä kea, koae:

12. Djetoh karä hamputan, idjä

akan mendeng hong bukit Garisim, uka mamberkat olo arā, limbah keton djari dimpah Jordan: Simeon, Lewi, Juda, Isaskar, Josep, Benjamin. — (11, 29.)

13. Tinai djetoh hamputan, idjā akan mendeng manandipahe, hong bukit Ebal, uka manjapa: Ruben, Gad, Aser, Sebulon, Dan, Naptali.

14. Maka olo Lewi akan mangatang aughe, masuman akan genep biti hapus olo Israel, hai aughe:

15. Tarasapa olo tä, idjā mukir atawa manoang hampatong dewa, talo kadjilek Jehowa, tampan tukang, sambil manjahokan djets. Tä salepah olo arā akan tombah, koae: Amen.

16. Tarasapa iä, idjā manawah indu bapae. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

17. Tarasapa iä, idjā manandar toros tikas saran tanan paharie. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

18. Tarasapa iä, idjā mampalajang olo babutti hong djalan. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

19. Tarasapa iä, idjā mamingkok kabudjur olo tamnäi, kabudjur nolä tuntang balo. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

20. Tarasapa iä, idjā batiroh dengan sawan bapae, mantapki kahowot bapae. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

21. Tarasapa iä, idjā manulah arepe dengan meto. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

22. Tarasapa iä, idjā batiroh dengan betaue, anak bapae atau anak indue. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

23. Tarasapa iä, idjā batiroh dengan empoe idjā bawi. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

24. Tarasapa iä, idjā mampatai paharie baslim. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

25. Tarasapa iä, idjā tarima upah, uka mampatai olon, manusuh daha idjā djaton kasalae. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen.

26. Tarasapa iä, idjā djaton mahaga karä augh prentah toh, uka malalus djetä. Tä salepah olo arā akan tombah: Amen. — (Gal. 3,10.)

BAGI 28.

I. Berkat indjandji. II. Hukum insuman.

I.—1. Maka djaka keton manumoe toto toto augh Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga tuntang malalus karä prentah, idjā injohoku keton andau toh: tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mangatang keton bara karä utus olo hong petak. — (3. Mos. 26.)

2. Karä berkat, idjā injewut toh, karäh sampai keton, asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

3. Imberkat keton hong lewu, imberkat keton hong tana.

4. Imberkat bua knain keton, imberkat bua tanan keton, imberkat bua meton keton, parnakan sapin keton, kawan kambing tabirin keton.

5. Imberkat lontong keton, imberkat kandarah keton, äka keton mopep tepong.

6. Imberkat panggoet keton, imberkat panulin keton.

7. Musoh keton, idjā handak malawan mawi keton, karäh injaragh Jehowa, uka imukul intu baun keton; bulat djalan idjā

äwen tä karäh hagoet, manalih keton, tapi daraidaraia mahoroe djalan udju iä karäh hadari tinai bara baun keton.

8. Jehowa karäh manjoho berkat melai hong djurong keton, hong karä satiar gawin lengän keton, iä karäh mamberkat keton hong tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, karäh manengae akan keton.

9. Jehowa karäh mangkat keton acae, mandjadi utusolo brasih acae, tumon iä djari manjum-pah akan keton, asal keton karäh mahaga prentah Jehowa, Hatallan keton, sambil manandjong mahoroe djalae.

10. Tü karä utusolo hong sale-pah kalunen karäli mitä, aran Je-howa djari impendeng intu bentok keton, palus äwen tä akan mikäh keton.

11. Jehowa karäh mampalaba keton dengan talo bahalap, intu bua knain keton, intu bua meton keton, intu bua tanan keton, hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tü akan keton.

12. Jehowa karäh muap akan keton panatau talo bahalap, langit tü, mangat manenga udjan akan tanah keton intu puna wajahé, uka mamberkat karä gawin lengän keton: keton karäh mandjaman talo akan arä utusolo, tapi keton dia akan mindjam.

13. Jehowa karäh manjoho keton mandjadi indu takolok, djaton indu ikoh, keton karäh ngambo hantä, djaton mamenda, asal keton min-diminding akan prentah, idjä injohoku keton andau toh, uka keton mahaga tuntang manumon djetä;

14. Asal keton äla mahiwang

sambil gantau bara karä augh, idjä injohoku keton andau toh, sampai keton ombo dewa, manempo djetä.

II.—15. Tapi djaka keton marisang bara augh Jehowa, Hatallan keton, djaton maku mahagae, djaton maku manumon karä pren-tahe, karä hadat ai, idjä injohoku keton andau toh: tä maka karä sapa toh karäh sampai keton, buah keton.

16. Tarasapa keton hong lewu, tarasapa keton hong tana.

17. Tarasapa lontong keton, tarasapa kandarah keton, äka mo-pet tepong.

18. Tarasapa bua knain keton, tuntang bua tanan keton, parna-kan sapin keton, kawan kambing tabirin keton.

19. Tarasapa panggoet keton, tarasapa panulin keton.

20. Jehowa karäh manjoho sapa, tjalaka tuntang hukum mawi keton, mawi karä gawin lengän keton, karä satiar keton, sampai keton lomos, rusak badjeleng tagal kapapan gawin keton, basa keton djari undur bara aku.

21. Peres papa karäh injoho Je-howa leket intu keton, sampai keton djari lepah impalomose bara tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

22. Jehowa karäh hararepan keton hapan peres gambala, darem papa, mapui laso, peres panguman; hapan pandang, katada riwut, hapan mampamunggo talo; maka karä talo tä karäh mantakan keton, sampai keton djari rusak.

23. Batanglangit, idjä ambo takolok keton, karäh kilau tambaga, petak idjä iukong keton, karäh kilau sanaman.

24. Tantawus petak tuntang kawo Jehowa, Hatallan keton, karäh manenga akan tanah keton takirin udjan, bara langit talo tä karäh baduroh akan keton, sampai keton djari lomos rusak.

25. Jehowa karäh manjaragh keton, uka imukul intu baun karä musoh keton; bulat djalan idjä keton karäh hagoet, manalih äwen, tapi daraidaraia mahoroe djalan udju keton karäh hadari tinai bara baue; keton karäh indjakä karä katrajaan kalunen.

26. Hantun keton karäh indu kinan burong penda langit, tuntang meto hong petak, djaton karäh aton idjä mohah talo tä.

27. Jehowa karäh hararepan keton dengan samagh olo Misir, dengan peres blua daha, dengan kihis tuntang luta, idjä djaton taratamba.

28. Jehowa karäh hararepan keton manggila keton, sampai atäi keton buntat, sabak kagilan keton.

29. Bentok andau keton karäh gajapgampa, kilau olo babutä gajapgampa hong kakaput, keton djaton karäh batuah hong karä djalanan keton, tapi hapus pambelom keton keton karäh irarat, irampas olo, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus keton.

30. Keton karäh mamopoh olo bawi, tapi olo beken karäh batiroh dengae; keton karäh mamangun huma, tapi keton djaton akan mu-konge; keton karäh mimbul pambulan anggor, tapi djaton kuman buae.

31. Sapin keton karäh impatäi intu baun keton, tapi keton djaton karäh ombo kumae; kalidai keton karäh irampas haiak giton keton, palus djaton buli keton ti-

nai; kambing tabiri keton karäh inenga akan musoh keton, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus keton.

32. Anak keton hatü bawi karäh injaragh akan utus olo beken, sampai matan keton akan mitä tü, mangenang iü nongkang andau: tapi djaton karäh aton kwasan lengän keton.

33. Bua tanan keton, karä pangulih gawin keton karäh kinan utus olo, idjä djaton djari kasenan keton, nongkang andau keton haradjur ihenjek, irenep olo.

34. Sampai sabak kagilan keton tagal karä perkara, idjä indu tam-pajah matan keton.

35. Jehowa karäh hararepan keton hapan baha papa intu utut tuntang buntis keton, sampai keton djaton taratatamba awi djetä, bara tatap pain keton palus sampai karapuron keton.

36. Jehowa karäh manganan keton, tuntang radjan keton, idjä djari iangkat keton marentah keton, uka mamenda utus olo idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea, hetä keton karäh manempo hatalla beken, kaju tuntang batu.

37. Keton karäh mandjadi indu kadjilek, indu tindong tuntang hababaka karä utus olo, idjä akan hetä keton inganan Jehowa.

38. Kutoh binji karäh inawur keton hong tanan keton, tapi isut bewäi karäh inggetem keton; krana sangkalap karäh kuman tä.

39. Keton karäh mimbul pambulan anggor, tuntang nguan tä, tapi djaton kea keton karäh mihop anggor, uret karäh kuman tä lepah.

40. Kutoh batang undus karäh aton hapus tanah keton, tapi djat-

ton kea keton akan mohos arep keton hapan undus, krana bua undus tä karäh nalahäi.

41. Keton karäh manak hatuä bawi, tapi anak tä djaton kea akan keton, krana äwen karäh akan tawanan olo.

42. Karü batang bua, karä bua tanan keton, karäh indu bagin talo papa bewäi.

43. Olo tamuäi, idjä melai marak keton, karäh hai bara keton, djaladjalan hai hantä, tapi keton karäh korik, djaladjalan korik hantä.

44. Iä karäh mahatangan keton, tapi keton djaton tau mahatangan iä; iä karäh mandjadi indu takolok, tapi keton karäh indu ikoh.

45. Karä augh sapa toh karäh maroboh keton, manggoang keton, kuman keton, sampai keton djari lomos, basa keton djaton djari manumon augh Jehovah, Hatallan keton, uka mahaga prentahe tuntang hadat ai, idjä djari injohoe keton.

46. Indu kata, indu talo heran sapa tä karäh leket hong keton, tuntang hong salepah panakan keton palus katatalu.

47. Basa keton djaton djari manempo Jehovah, Hatallan keton, hapan kahias dengan kahandjak atäi, metoh kutoh talo ain keton aton :

48. Maka keton akan manempo musoh keton, idjä karäh injoho Jehovah mawi keton, haiak keton blau, teah belai, halowai, haiak keton tapas talo handiai; musoh tä karäh mangkepan ugarsanaman intu tekok keton, sampai iä mampalomos keton.

49. Jehovah karäh mimbit utus olo mawi keton, idjä bara kedjau, idjä bara puting petak, kaliase ki-

lau trawang burong nasar, utus olo, idjä djaton keton harati basae;

50. Utus olo idjä tulas, karas, idjä djaton paraba baun olo bakas, djaton tau masi olo tabelia.

51. Äwen tä karäh kuman bua meton keton, bua tanan keton, lepah lingis, sampai keton djari lomos; iä djaton karäh manisa akan keton gendom, anggor, undus, paranduan sapin keton, kawan kambing tabirin keton, sampai äwen djari marusak keton lepah lingis.

52. Äwen tä karäh mandjaka keton hong karä lewun keton, sampai hapus tanah keton balongkang pagar batun keton, awang gantong tuntang dähen, idjä äka kaharap keton; toto äwen tä karäh manjekä keton hong karä lewun keton hapus tanah keton, idjä djari inenga Jehovah, Hatallan keton, akan keton.

53. Sampai keton karäh kuman bna knain keton, isin anak keton hatuä bawi, idjä djari inenga Jehovah, Hatallan keton, akan keton, huang kikäh tuntang kadjakän keton, idjä hapan musoh marusak keton.

54. Sampai olo hatuä baris keton, idjäbihin belom bahara tu mon karä kipen atäie, karäh bisit, sampai tulas dengan paharie, dengan sawae idjä intu sapangkue, tuntang dengan anake idjä tisae hindai,

55. Sampai iä djaton maku mam bagi akan äwen tä belahe isin anake, idjä kinae, bassa djaton batissa bara karä ramoe indu pansaho mahin dia, huang kikäh tuntang kadjakä tä, idjä hapan musoh keton hararepan keton hong karä lewun keton.

56. Sampai olo bawi kea baris keton, idjäbihin belom bahara,

tumon karä kipen atäie, sampai iä djaton maku mahundjeng petak tagal kaharae dengan karegae, karäh bisit, tulas alo dengan banae kea, idjä bahut äka huange, tuntang dengan anake hatuä bawi,

57. Sampai iä djaton maku mambagi akae belahe tabuni, idjä blua bara iä, tnntang belahe anak awuae, idjä djari inakae, krana kabuate iä karäh kuman tä basilisilim, basa talo djaton haliae huang iä, huang kikäh tuntang kadjakä, idjä hapan musoh keton hararepan keton huang karä lewnn keton.

58. Djaka keton djaton mahaga, djaton manumon karä augh undangundang, awang tarasurat hong surat Torat toh, uka keton mikäh Ara idjä hai tuntang indu ingikäh ingarawan, djetsä: Jehowa, Hatallan keton:

59. Tä maka tuntang heran gaweie Jehowa karäh mahuknm keton palus panakan keton, hapan hukum idjä hai tuntang haradjur, hapan peres idjä papa tuntang ukoh.

60. Karä peres tanah Misir, idjä ingikäh keton, iä karäh mulese akan keton, peres tä karäh munggok keton haradjur.

61. Tinai karä ampin peres, karä hukum, awang djaton djari tarasurat hong surat Torat toh, Jehowa karäh manjohoe dumah kea mawi keton, sampai keton djari lepah lomos.

62. Keton karäh batisa mitimitik, mandjadi olo panjelat bewäi, keton, idjä bahut kilau bintang hong langit karä bitin keton; djetsä basa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

63. Tumon bahnt puna kakilak

Jehowa, uka mamberkat keton, tuntang mangapal keton, kalotä maka katika tä kakilak Jehowa mandjadi, uka mamparusak mampalomas keton, keton karäh irunap tinai bara tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

64. Krana Jehowa karäh mandrai keton akan marak karä utus olo, bara puting petak palus sampai putinge silae; hetä keton karäh manempo hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea, kaju tuntang batu.

65. Tinai marak karä utus olo tä kea keton djaton karäh tau sanang, djaton karäh aton äka tatap pain keton tau malajan, krana hetä Jehowa karäh manjoho atai keton mangkariäng hantä, matan keton hambutä, tuntang hambaruan keton ujuh.

66. Sampai pambelom keton kilau mukong sambilو, handau hamalem keton karäh mikäh, keton djaton batantu katawan pambelom keton.

67. Handjewu keton kajah ha-mauh: kajah! käläh djaka djari kaput! tinai hamalem keton karäh hamauh: kajah! käläh djaka djari sawah! tagal kikäh atai keton, idjä manaräwen keton, tuntang tagal karä talo awang inampajah matan keton.

68. Jehowa karäh mimbit keton buli tanah Misir, hapan banama, manjak djalan tä, idjä koangku bilih dengan keton: keton djaton akan mitä djalan tä tiuai; hetä keton karäh manggau äka mandjual arep keton akan musoh keton, mandjadi reware hatuä bawi, tapi djaton karäh aton, idjä handak mamili keton.

BAGI 29.

Djandjin Hatalla dengan olo Israel
inaheta tinai.

1. Djetoh karä augh djandji, idjä djari imetäh Jehowa Moses malaluse intu olo Israel hong ta-nuh Moab, beken tinai bara djandji-tä, idjä djari inampae dengan äwen tä hong Horeb.

2. Maka Moses mamumpong hapus utus olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Keton djari mitä talo handiai, idjä djari iawi Jehowa hong tanah Misir intu matan keton, dengan Parao, dengan karä olo ajue, dengan hapus ta-nahe;

3. Hukume idjä paham tä, idjä djari gitan matan keton, kata tuntang talo heran awang hai tä.

4. Tapi palus sampai andau toh Jehowa djaton djari manenga akan keton atai idjä harati, mata idjä marenang, pinding idjä mahining.

5. Äpat pulu njelo aku djari manjoho keton mangumbang padang äka tunis benjem; pakaian keton djaton djari kupit, sarumpah keton djaton djari rotus intu pain keton.

6. Keton djaton djari kuman tepong, djaton djari mihop anggor, atawa talo ihop awang bahari, naka keton katawan, aku Jehowa aton Hatallan keton.

7. Amon keton djari sampai kaleka toh, maka Sihon, radja hong Hesbon, tuntang Ogh, radja Basan, hagoet, manambang mamarang ita, maka ita mamukul äwen tä.

8. Palus ita djari manduan ta-nahe, tuntang djari manenga tä

indu joresan hamputan olo Ruben dengan olo Gad, timai akan sabagi hamputan olo Manasse. — (4. Mos. 21, 21. 33; - 32, 33.)

9. Toh, maka haga keton karä augh djandji toh, sambil manumon tä, mangat keton pintar tuntang batuah hong karä ampin gawin keton.

10. Andau toh keton ratarata mendeng naharep baun Jehowa, Hatallan keton: mantir pamutjok karä hamputan keton, karä bakas keton, karä pangulun keton, karä hatuä salepah utus Israel;

11. Anak sawan keton, tinai olo tamuäi, idjä ombo äka keton bapodok, sampai idjä manganju tuntang masip akan keton:

12. Mangat keton tamä djandjin Jehowa, Hatallan keton, tuntang sumpahe, idjä impendeng Jehowa, Hatallan keton, dengan keton andau toh;

13. Mangat andau toh iä mandähen keton mandjadi utus olo ajue, tuntang iä indu Hatallan keton, tumon djari aughe dengan keton, tumon sumpahe akan tato keton, Abraham, Isaak äwen telo Jakob.

14. Maka aku mampendengdjandji tuntang sumpah toh djaton dengan keton bewäi,

15. Malainkan dengan keton, idjä andau toh hindjä ikai mendeng he-toh naharep baun Jehowa, Hatallan ita, tuntang dengan olo tingkat harian, idjä djaton hindjä ita andau toh.

16. Krana tawan keton, ita djari melai hong tanah Misir, tuntang ita djari hagoet mahoroe arä utus olo.

17. Keton djari mitä talo kadji-lek ain äwen, dewa matekiapi ain

olo tä , kaju tuntang batu, salaka bulau , idjä inempo olo tä .

18. Toh haga arep keton , belä melai marak keton olo hatuä bawi , atawa salepah ungkup olo , atawa hapus hamputan olo , idjä djari balekak atäie andan toh bara Jehowa , Hatallan ita , handak manempo hatallan karä utus olo tä , belä lembut marak keton uhat manjalundik ipu tuwä bewäi .

19. Tuntang alo olo tä mahining augh sapa toh , mikäh iä mamberkat arepe hong atäie , koae : aku karäh sanang bewäi , alo aku manumon angat atäiku kabuatku ; krana puna kea olo babusan tuntang olo teah beliae sama nihan haiak .

20. Toto , Jehowa djaton maku mampun iä , tapi kalaite tuntang kasangite karäh hasep mawi olo tä , karä augh sapa , idjä djari injurat hong surat toh , akan mamenjek iä , palus Jehowa karäh mampalomat aran olo tä bara penda langit .

21. Jehowa karäh mambaris iä bara karä hamputan olo Israel , uka iä katalahan , tumon karä augh sapan djandji , idjä tarasurat hong surat Torat toh .

22. Tä , maka pangereng idjä rahian karäh hamauh , karä anak keton , idjä belom rahian bara keton , tuntang karä tamuäi , idjä dumah bara kedjau , amon iä mitä hukum tanah toh , karä peres , idjä djari hapan Jehowa manuat tanah toh ,

23. Sampai salepah tanah kilau barirang dengan ujah , kilau aka kahu ampie , idjä djaton tau ialan , djaton lembut talo hetä , djaton mandjari pambulan , idjä djari imbalik , sama kilau Sodom , Gomora , Adama tuntang Seboim , idjä djari

imbalik Jehowa huang kalaite dengan kasangite ; — (1. Mos. 19. 24.)

24. Tä maka sakarä utus olo karäh hamauh : buhen gawin Jehowa sampai kalotoh dengan tanah toh ? narai bukue kasangite bungkar sampai kalotoh ?

25. Tä olo karäh tombah aughe , koae : basa olo tä djari manganan djandjin Jehowa , Hatallan tatooe , idjä djari impendenge dengan olo tä , metoh iä magah äwen tä bara tanah Misir .

26. Tapi olo tä djari hagoet , manempo hatalla beken , sambil son-top intu djetä , hatalla idjä djaton djari kasenan olo tä , idjä djaton djari mamberkat iä .

27. Tagal tä kasangit Jehowa djari hasep mantakan tanah toli , uka manambelan karä augh sapa , idjä injurat hong surat toh .

28. Jehowa djari marunap iä bara tanahe , huang kalaite , kasangite tuntang kasingie idjä paham , balalu iä djari manganan olo tä akan tanah beken , kilau djari andau toh .

29. Talo basilim tä akan Jehowa , Hatallan ita , tapi talo bakarinah tä akan ita tuntang anak ita , palus katatahi , uka ita mahaga karä augh Torat toh .

BAGI 30.

I. Djandjin Hatalla handak mandau olo ajue tinai , amon iä hobah . II. Olo Israel sindä tinai paham impudji , uka mahaga augh Hatalla .

I. — 1. Maka amon karü talo tä djari buah keton , berkat atawa karä sapa tä , idjä djari hatanda-jangku akan keton , tä keton karäh manahiu karä talo tä huang

atai keton, intu marak karä utus olo, idjä akan tä Jehowa, Hatallan keton, djari manganan keton.

2. Tä atäi keton karäh hobah, buli Jehowa, Hatallan keton, sambil manumon aughe, tumon talo handiai, idjä imetähku keton andau toh, keton tuntang anak keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton. — (3. Mos. 26, 40.)

3. Tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh muap sipir keton tinai, iä karäh masih keton, palus mamumpong keton tinai bara marak karä utus olo, idjä akan tä Jehowa, Hatallan keton, djari mandarai keton.

4. Alo belahe keton djari inganan sampai saran langit, bara hetä kea Jehowa, Hatallan keton, mahin karäh mamumpong keton tinai, bara hetä kea iä karäh manduan keton.

5. Jehowa, Hatallan keton, karäh magah keton tamä tanah tä tinai, idjä djari injores tato keton, keton karäh mandino tä, tuntang iä karäh mamberkat keton, mangapal keton paham bara tato keton.

6. Jehowa, Hatallan keton, karäh manjunat atäi keton tuntang panakan keton, nakara keton sinta Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton, mangat keton belom. — (Esegh. 11, 19.)

7. Maka karä sapa tä Jehowa, Hatallan keton, karäh nangkaruae bara keton, mangateke intn musoh keton, intu olo tä, idjä djari basingi tuntang mararat keton.

8. Tapi keton karäh hobah, sambil manumon aughe Jehowa, malalus karä prentabe, idjä imetähku keton andau toh.

9. Jehowa, Hatallan keton, ka-

räh paham mampahambit keton huang karä gawin lengän keton, huang bua knain keton, huang bua meton keton, huang bua taman keton. Krana Jehowa karäh mules tinai, manampajah keton, tnntang kakilake mamberkat keton, kilau djari puna kakilake mamberkat tato keton.

10. Asal keton manumon aughe Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga prentabe tuntang hadat ai, idjä djari tarasurat huang surat Torat toh, asal keton hobah buli Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

11. Krana prentah toh, idjä imetähku keton andau toh, djaton manangkalau kaharatin keton, tinai djetä djaton kedjau bara keton.

12. Djetä djaton hong sorga, sampai keton tau hamauh: äwe indu mandai manalih sorga akan ita, mangat iä manduan tä akan ita, masuman tä akan ita, uka ita manumoe? — (Rom. 10, 6.)

13. Djaton kea djetä hila dipah tasik, sampai keton tau hamauh: äwe indu barajar dimpah tasik akan ita, mangat manduan tä akan ita, masuman tä akan ita, uka ita manumoe?

14. Malainkan aughe tä puna tokép haliae dengan keton, huang njaman keton, huang atäi keton, mangat keton manumoe.

II. — 15. Itä keton, andau toh aku djari hararahan akan keton pambelom kahalap, tinai pampatái kapapa.

16. Krana andau toh aku manjoho keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe djalan ai, mahaga prentabe, hadate, dasare, mangat keton belom, dahang-

dahanga, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton hong tanah, idjä ingkahimat keton toh, uka manjores tä.

17. Tapi djaka atsi keton hules, keton djaton maku manumon aughe, malainkan palus omba tamput olo, sampai sntop intu hatalla beken, sambil manembo djetä:

18. Tä, maka aku masuman akan keton andau toh, toto keton akan rusak, djaton tahi keton karäh melai hong tanah, idjä inalih keton, dimpah Jordan, mangat manjores tä.

19. Langittuntang petak induangku andau toh mandjadi saksi mawi keton: pambelom dengan pampatái djari hatandajangku akan keton, berkat tuntang sapa: toh, intih pambelom, mangat keton belom, keton tuntang panakan keton.

20. Sinta Jehowa, Hatallan keton, tumon aughe, leket hong iä; krana djetä puna pambelom keton, kapandjang umur keton, nakara keton melai hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob, handak manenga tä acae.

BAGI 31.

I. Moses mampaterai arepe, tuntang mangkat Josua indu gantie. II. Iä manenga surat Torat akan imam, tuntang mametäh iä mambasa tä akan olo arä. III. Hatalla masuman kadjarian olo Israel harian dapit.

I.—1. Limbah tä Moses hagoet, masuman augh toh akan hapus utus olo Israel,

2. Sambil hamauh dengan äwen: Andau toh aku saratus duä pulu njelo umurku; aku djaton tau

kantakantä hindai; tinai Jehowa kea djari hamauh dengangku: ikau djaton akan omba dimpah Jordan tä. — (4. Mos. 20, 12.)

3. Bitin Jehowa, Hatallan keton, karäh dimpah helo baun keton, iä kea karäh mampalomos karä utus olo hetä bara baun keton, mangat keton manduan tanahe indu joresan keton. Josua karäh mimbit keton dimpah, tumon djari augh Jehowa. — (4. Mos. 27, 18.)

4. Jehowa karäh mawi olo hetä, sama kilau iä djari mawi Sihon äwen duä Ogh, radjan olo Amori, tuntang tanahe, idjä djari impalomose.

5. Maka metoh Jehowa manjarragh olo tä akan keton, tä keton akan mawi iä tumon augh prentah, idjä djari imetähku keton.

6. Buah keton gagah menteng, ala mikäh, ala lalangkamen intu baun äwen, krana Jehowa, Hatallan keton, aton mampahaik keton, iä djaton maku mambatak lengäe bara keton, djaton maku malini keton.

7. Maka Moses mangahau Joshua, palus manjoho iä haiak hining hapus utus olo Israel, koae: Mentementeng ikau, ala rambang atäim; krana ikau karäh mimbit utus olo toh tamä tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tatoe, handak manenga tä acae, tuntang ikau karäh mambagi tä acae.

8. Maka bitin Jehowa idjä magah ikau; iä karäh mampahaik ikau; iä djaton maku mambatak lengäe bara ikau, djaton maku malini ikau; ala mikäh, ala taräwen.

II.—9. Tinai Moses mamintik surat Torat, sambil manenga djetä

akan imam, panakan Lewi tä, idjä mananggong patin-djandjin Jehowa, tinai akan karä bakas olo Israel.

10. Tuntang Moses mamehä äwen tä, koae: Genep helat udju njelo, hong njelo sabat, wajah pestä tingkap dawen, — (15, 1.)

11. Amon hapus utus olo Israel inanalah, manaliarep baun Jehovah, Hatallan keton, hong äka idjä djari intihe, tä maka keton akan mambasa Torat toh intu pinding hapus utus olo Israel.

12. Pumpong olo arä, hatua bawi, karä anak olo, karä tamuäi, awang hong karä lewun keton, mangat iä mahininge tuntang mangadjie, uka iä mikäh Jehovah, Hatallan keton, tuntang mahaga sambil malalus karä augh Torat toh.

13. Mangat karä anake kea, idjä djaton djari katawan tä, mahining tuntang mangadji tä, nakara iä mikäh Jehovah, Hatallan keton, katahin andau umur keton hong tanah, idjä ingkahimat keton, hila dipah Jordan, uka manjores tä.

III. — 14. Maka Jehovah hamauh dengan Moses: Itäm, andau pampatäim djari tokep; kahau Josua, palus keton duä tamä tingkap-panjupa, mangat aku mamehä iä. Tä Moses äwen duä Josua lius, mendeng hong tingkap-panjupa.

15. Maka Jehovah mamprahan arepe huang tingkape, hong botop baunandau; botop baunandau tä mendeng intu bauntongggang tingkap.

16. Tä Jehovah hamauh dengan Moses; Itäm, ikau karäh batiroh matäi hindjä tato hiangm; maka utus olo toh karäh manampara, ombo habandong atäie dengan ha-

talla sala ain olo tanah tä, idjä ingkahimate, olo tä karäh malahi aku, tuntang mangarak djandjingku, idjä djari inampaku dengan äwen.

17. Maka katika tä kasangitku karäh hasep mantakan iä, aku handak ngalapean iä, manjahokan baungku bara iä, nakara iä lepah rusak; kutoh hukum, arä ampin kadjakä akan buah olo tä, sampai iä karäh mangaku intu katika tä: djatonkah ita djari buah karä talo papa toh, basa Hatallan ita djaton intu bentok ita?

18. Maka aku handak manjahokan baungku intu katika tä tagal karä talo papa, idjä djari iawi äwen, krana olo tä djari mules arepe akan hatalla beken.

19. Toh, bintik njanji toh akan keton, adjar olo Israel njanji toh, paleket karä bawake intu njaman äwen, nakara njanji toh indu sakingku mawi olo Israel.

20. Krana aku handak mimbit utus olo tä tamä tanah, idjä djari injumpahku akan tatoe, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu; iä karäh kuman, tä amon iä besoh tuntang baseput, iä karäh mules ompat hatalla beken, sambil manempo djetä, palus manawah aku, sambil mangarak djandjingku.

21. Tä, amon talo papa tuntang kikäh buah iä, maka njanji toh mandjadi saksi, hamauh intu bae: krana djetä djaton akan indu kalaapeae, nihau bara njaman panakae; krana tawangku pikir atäi, idjä djari ingandong olo tä andau toh kea, helo bara aku mimbit iä tamä tanah, idjä djari injumpahku akae.

22. Tä Moses mamintik njanji

tä, andau tä kea, sambil madjar olo Israel njanji tä.

23. Maka Iä mametäh Josua, anak Nun, koae: Mentementeng ikau, äla rambang stäim, krana ikau karäh mimbit olo Israel tamä tanah, idjä djari injumpahku akae; aku handak mampahaiak ikau.

24. Djadi, amon Moses djari terai mamintik karä bawak augh Torat huang surat, limbah karä augh surat tä djari lepah injurate,

25. Tä maka Moses mametäh olo Lewi, idjä mananggong patin-djandjin Jehowa, koae:

26. Duan surat Torat toh, ingkes tä darah patin-djandjin Jehowa, Hatallan keton, nakara djetä melai hetä, indu saksi malawan keton.

27. Krana tawangku karisang keton, kadungil keton; itä! andau toh kea, sangkom aku magon dengan keton, keton mahin djari marisang bara augh Jehowa; djaton paham haream keton karäh kalotä limbah aku matäi?

28. Pumpong akangku karä bakas hamputan keton, karä pangulun keton, nakara aku masuman karä augh toh intu pinding äwen, haiak manduan langit petak indu saksi malawan iä.

29. Krana tawangku, limbah aku matäi, toto keton karäh marusak djandji, undur bara djalan, idjä djari imetähku keton; tä maka intu katika harian keton karäh buah karä talo papa toh, basa keton djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa, uka mungkar kalaite awi karä gawin lengän keton.

30. Tä, maka intu pinding sa-

karä olo Israel Moses manjewut karä augh njanji toh lepalepah :

BAGI 32.

Njanjin Jehowa.

1. Talingan pindingm, langit! aku handak hakotak; hining, o petak! karä augh njamangku.

2. Adjarku nahasak kilau udjan, aughku mahasor kilau ambon, kilau rihä buah oru, kilau enon buah karä sajor.

3. Krana aran Jehowa handak inaraku: tengah horumat akan Hatallan ita!

4. Iä toto Batukarang, karä gawie tinduh, krana karä djalan ai uras budjur; iä Hatallan kato-to, brasih, djaton kasalae, iä puna budjur tetek.

5. Olon marusak djandjie, äwen djaton toto anake, baja iä hamputan matekiapi tumon puna kempange; iä puna utus olo idjä hules bingkok.

6. Kilen, kalotä ikau mamaläh Jehowa, o utus olo idjä humong paleng? djaton iä bapam, idjä manak ikau? djaton iä idjä manampa mandjarian ikau?

7. Ingat andau djaman horan, tahu njelon karä utus olo idjä solake; isek bapam, iä karäh masuman tä akam, karä bakasm, iä karäh manjarita tä akam.

8. Metoh Idjä Pangkahai tü mambagi joresan akan karä utus olo kalunen, katika iä mambaris karä panakan Adam, tä maka iä manantu karä saran tanahe tumon djumalah karä olo Israel.

9. Krana utus olo ajue tä puna

baris Jehowa, Jakob tā puna tu-kas bagin ai.

10. Iä sondau iä bilih hong padang tunis benjem, intu äka keang kamahau idjä njakungkong; Iä mangagalanan iä, sambil madjar iä. Iä mahaga iä kilau bawak matan ai.

11. Kilau burong nasar madjik anake bara sarangae, manari tambuan anake, iä mambirang palapase, manduan anake, mananggong iä hundjun palapase:

12. Tumon tā kea Jehowa djari magah olo ai, hatalla beken djaton hindjä Iä.

13. Iä manjoho iä ngasiring ma-halau karä kaleka gantong, mangat kuman pangulih tana, Iä manjoho iä minjup madu bara batukarang, undus bara baras bukit batu.

14. Iä pakanan iä hapan enjak tusun sapi, djohontusun kambing tabiri, isin kambing tabiri Basan awang baseput, gendom awang kapala bahalap; tinai keton djari mihop anggor awang urase.

15. Djadi, sana Jesurun (*idjä batuah, garar olo Israel*) mandjadi baseput, palus iä manjepak hapan paie; iä djari baseput lohelohek, bara banahat, tā iä djari nalingus Hatalla tā, idjä djari mandjadian iä, iä manalua Batukarang salamat ajue.

16. Iä djari manampa kabehue awi hatalla beken, äwen djari mungkar kasangite awi dewa talo kadjilek.

17. Iä djari maluput parapahe akan setan, djaton akan Hatalla; akan karä dewa awang djaton djari kasenae bilih, idjä taheta lembut, idjä djaton djari ingikäh tato keton.

18. Batukarang tā, idjä djari

mangandong ikau, djari nangka-lingaum, ikau djari ngalapean Ha-talla, idjä djari manak ikau.

19. Amon Jehowa mitä tā, iä mandjilek äwen, tagal kalaite deng-an anake hatuä bawi.

20. Balalu iä hamauh: aku handak manjahokan baungku bara äwen, handak mitä, kilen kea kahapus kadjariae tinai; krana äwen tā puna panakan olo bingkok haliai, djetä anak idjä djaton taraharap.

21. Iä djari manampa babelhungku awi talo awang djaton toto Ha-talla, iä djari mungkar kasangitku hapan talo haiang ajue; toh aku tinai handak manampa kabehue hapan olo, idjä djaton utus ajungku, hapan olo kapir awang humong aku handak mungkar kalaite. — (*Rom. 10, 19.*)

22. Krana apui kasangitku djari intokan, djetä akan manjeha pa-lus sampai naraka, tuntang ku-man tanah dengan pangulihe, sam-bil mangahu galang karä bu-Kit kea.

23. Karä tjalaka handak ingum-boku intu iä, karä anak panahku handak ilekasku mawi äwen.

24. Äwen karäh meher awi lau, iä karäh kinan darem tuntang pe-res papa; kasingan meto handak injohoku mawi iä, tinai katadan karä handipä hong petak.

25. Intu ruat maka padang karäh marampas iä, tinai kikäh huang karong, lepalepah pambudjange hatuä bawi, karä awau dengan olo idjä howan.

26. Kamäangku: akan karä pu-ting kalunen aku handak manga-nan iä daraidaraia, sampai leteng pangingat tahuü arae kea bara marak olon.

27. Tapi aku mangenang kadar-

hakan karë musohe, suro karë idjä malawan iä badjoho hamauh: lengän ita djari inggatang, djaton djaka Jehowa djari malalus karë talo tä.

28. Krana iä puna olo, idjä rusak awi karë akal tiroke, kaharati djaton huang iä.

29. Kajah! käläh djaka iä pintar, uka harati djetoh, uka mingat kahapus kadjariae.

30. Narai kea bukue, sampai idjä biti maharak äwen sakojan, duä biti manjasah sapulu kojan? djaton basa Batukarang äwen tä djari mandjual iä, basa Jehowa djari manjaragh iä?

31. Krana batukarang, äka singgoh olo tä, djaton kilau Batukarang ita; musoh ita kabuate mahin mangaku tä.

32. Krana batang anggor ajue kilau batang anggor Sodom, djetoh bara tanah Gomora, buae tä tada, geneb bawake bapait.

33. Anggor äwen tä kilau katanan naga, kilau perun handjaliwan idjä paham kaharie.

34. Djaton karë perkara tä djari inantu hong aku, djari intjatjak tuntang djari ingkesku?

35. Baläh aton intu aku, toto aku handak mamalah. Intu tikas wajahé maka paie karäh tanggarurus; krana andau karusake djari tokek, hukum indjeleng, idjä indu buah iä.

36. Krana Jehowa handak mahu kum tuntang mambudjur utus olo ajue, iä karäh paham angat asie tagal karë djipse; krana iä karäh tahiukwasaë djari lilap, talo hai korik rata djari nihau.

37. Tä iä karäh hamauh: kwe karë hatallan äwen tä? kwe batukarang, idjä äka kaharape?

38. Idjä djari kuman enjak parapah awang injambalih äwen, idjä djari mihop anggor parapah talo ihope? käläh äwen tä mendeng toh, mawat mangalindong keton.

39. Aton toh keton kasene, tonggal aku bewäi Iä, tuntang sala bara aku djaton aton Hatalla hindai? aku mampatäi, aku mambelom, aku mampahimang, aku mampahalit, tuntang djaton idjä tau maliwus bara lengängku.

40. Aku handak manggatang lengängku akan langit, sambil hamauh: Aku belom palus katatahi.

41. Amon aku mangarinda padangku idjä njabintir, amon lengängku mimbing hukum: tä aku handak mamalah mawi musohku, manjulang mawi idjä basingi aku.

42. Aku handak mambusau anak panahku dengan daha, padangku akan kuman isin olo: dengan dahan olo awang impatäi tuntang tawanan, isin karë mantir mu soh tä.

43. Lahap, keton handiai, idjä hindjä utus olo ajue, krana iä handak mamalah dahan djipae, iä handak mamalah mawi karë musohe, tapi manjanjang tanah ain utus olo ajue.

44. Maka Moses hagoet, manjewut karë augh njanji toh intu pinding olo arä, äwen duä Josua, anak Nun tä.

45. Amon Moses djari teraf manjewut karë augh tä akan salepah utus olo Israel,

46. Maka koae dengan äwen: Ina huang atäi keton karë augh toh, idjä insumangku akan keton andau toh, mangat keton mandähæ intu anak keton, nakara äwen

tä kea mahaga tuntang manumon karä augh Torat toh.

47. Krana augh toh djaton augh haiang bewäi akan keton, malainkan djetä toto pambelom keton, awi augh toh kea umur keton karäh pandjang hong tanah, idjä inalih keton dipah Jordan, uka manjores tä. — (*Joh. 6, 63.*)

48. Limhah tä, andau tä kea, Jehovah hamauh dengan Moses, koae:

49. Dai bukit Abarim, iä tä Nebo, idjä hong tanah Moab, idjä tandipah Jerigho; tampajah tanah Kanaan, idjä handak inengaku akan olo Israel indu pagangan ajue.

50. Palus matäi hundjun bukit hetä, idjä djari indaim, uka ikau ingampeleng dengan tato hiangm; sama kilau kakam Aaron djari matäi hong bukit Hor, tuntang djari ingampeleng dengan tato hiange.

51. Basa gawin keton duä djari sala dengangku intu bentok olo Israel, hong äka danum kanjaing tä, hong Kades intu padang tunis benjem Sin; basa keton djaton djari mahorumat aku intu bentok olo Israel. — (*4. Mos. 20, 13.*)

52. Maka ikau akan mitä tanah tä hila baum, idjä inengaku akan olo Israel; tapi bitim djaton akan tamä hetä.

BAGI 33.

Moses mamberkat olo Israel.

1. Djetoh berkat, idjä hapan Moses, olo ain Hatalla tä, mamberkat olo Israel helo bara iä matäi. — (*1. Mos. 49.*)

2. Koae: Bara Sinai Jehovah djari dumah, bara Seir iä djari lembut tanggoh olo toh, iä djari mansilak manjakowong bara bukit Paran, iä djari dumah mimbit bakojakojan kawan ajue idjä brasih; Torat tä kilau apui aton intu lengae gantae akan äwen.

3. Toto iä sintu olo kalunen: karä olo ajue idjä brasih uras intu lengäm; äwen karäh mondok darah paim, haiak mangadji augh ajum.

4. Moses djari manjaragh Torat tä akan ita, idjä indu joresanungkup panakan Jakob.

5. Maka Iä djari indu radjan Jesurun, metoh karä kapalan olo arä, tuntang karä hamputan Israel djari liapumpong.

6. Ruben akan belom, djaton indu matäi, olo ajue akan melai.

7. Djetoh berkat akan Juda, koae: O Jehovah, tarima augh Juda, agah iä buli hamputae; soho lengae magon ombet kwasaë akae, käläh ikau indu pandohope manandipah musohe.

8. Akan Lewi koae: Urim tuntaug Tumin ajum akan magon melai intu olo ajum idjä brasih tä, idjä djari iningkesm hong Massa, idjä djari injaingm intu Meriba.

9. Idjä hamauh tahuu indu bapae: aku djaton mitä iä; tuntang idjä djaton maku kasene paharie, djaton maku katawan anake, malainkan idjä manumon augh ajum. toto mahaga djandjim:

10. Äwen tä karäh madjar Jacob karä hadatm, Israel tä Torat ajum; iü karäh hagaro akam, maluput parapah hundjun mesbehm.

11. O Jehovah, berkat kaabas äwen, käläh mangilak gawin lengae:

pelek sapak olo idjä malawan tun-tang basingi iä, belä olo tä tau mendeng tinai.

12. Akan Benjamin koae: Iä idjä ingilak Jehowa, sanang bewäi iä karäh melai dengae, nongkang andau Iä karäh mangandjungen iä, bentok usoke äkae karäh melai.

13. Akan Josep koae: Tanahe karäh imberkat Jehowa, hetä kutoh bua bahalap awi langit, awi ambon, awi danum handalem tä, idjä penda petak;

14. Bna bahalap awi matandan, bua bahalap haradjnr genep bulan;

15. Talo barega bara bnkit gantong, bara lungkoh idjä kata-tahi tä;

16. Ramon petak idjä kapala bahalap, kutoh tawon ramoe. Ber-kat ain idjä melai hong pulau duhi tä akan mohon hong takolok Josep, akan lingkaue idjä nasir intu marak karä paharie.

17. Kahaie kilau kahain sapi hatuë, idjä solake inakan indue, tandoke kilau tandok badak, han-pan tä iä karäh manampoh karä utus olo, mampalokang iä rimpompong, sampai saran tanahe: djetä bapulupulu kojan ain Epraim, bakojakojan ain Manasse tä.

18. Akan Sebulon iä hamauh: Handjak, o Sebulon, tagal karä parajarm; ikau, o Isaskar, han-djak tagal karä humam.

19. Äewen tä karäh mampakadja karä ntus olo manalih bukit Hatalla, hetä iä karäh maluput parapah awang tetek; krana iä ma-njurop berkat tasik, manduan pa-natau awang intu petak.

20. Akan Gad ia hamauh: Im-berkat iä, idjä mampaluas tanah Gad; iä mandjungkang kilau singa

bakas, iä mamisak lengä tuntang takolok.

21. Iä djari mintih bagin tanah idjä tapakan, krana hetä idjä ma-nenga Torat tä djari melai; tapi iä ombo kea karä kapalan olo arä, uka malalus katetek Jeho-wa, tuntang kabudjure dengan olo Israel.

22. Akan Dan iä hamauh: Ki-lau singa tabela kalotä Dan, iä karäh manangkarap bara Basan.

23. Akan Naptali iä hamauh: O Naptali, ikau karäh besoh awi talo bahalap, kontep berkat Je-howa, hila barat hila salatan ikau karäh manjores.

24. Akan Aser iä hamauh: Aser karäh imberkat, bakapal anake, iä karäh ingilak karä paharie, iä mansulop paie huang undus.

25. Sanaman tuntang tambaga penda sarumpahm, tumon karä andaum sasar indahang, kalotä kea tuahm.

26. Djaton Hatalla kilau Hatal-lan Jesurun, idjä manari intu langit, uka mandohop ikau, tun-tang kahaie ambo baunandau.

27. Äeka kalindongm toto Ha-talla idjä bara djaman horan tä, lengä idjä katatahi tä marentah bentok ikau; iä karäh manganan musohm bara baum, sambil ha-mauh: lomos ikau!

28. Sanang tuntang imbaris Is-rael karäh melai; kalin Jakob karäh magon huang tanah äka gendom, äka anggor, tinai ba-tanglangit hetä karäh manduroh ambon.

29. Salamat ikau, o Israel! äwe kilau ikau? ikan utus olo, idjä iliwus Jehowa, iä talawang pando-hopm, tuntang padang kahaim. Karä musohm akan manjurok ikau,

tapi ikau karah mahundja kalekae awang gantong.

BAGI 34.

Moses matai.

1. Limbah ta Moses hagoet bara padang olo Moab, mandai bukit Nebo, idja pangkahai marak bukit hatinggang Pisga, idja tandipah Jericho; heti Jehowa masuman akae hatus tanah Gilead palus sampai Dan;

2. Tinai hatus Naptali, tinai tanah Epraim tuntang Manasse, tinai hatus tanah Juda tikas tasik lombah.

3. Tuntang tanah idja hila salatan ta, padang Jericho, lewu korma ta, palus sampai Soar.

4. Limbah ta Jehowa hamauh dengae: Djetoh tanah, idja djari injumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, koangku: akan panakan keton aku handak manenga ta. Aku djari manjoho matam mita ta, tapi ikau djaton akan dim-pah kantä. —(1. Mos. 12, 7.)

5. Tumon ta Moses, rewar Jehowa ta, matai heti hong tanah Moab, hong njaman Jehowa.

6. Maka Ia mangubur ia heti hong djana, hong tanah Moab, tandipah Betpeor. Olo djaton djari katawan aka kubure palus andau toh.

7. Moses saratus duã pulu njelo umure, metoh ia matai; matae hindai djari kawus, kaabase hindai djari tendur.

8. Maka olo Israel manatum Moses hong padang Moab telo pulu andau katahie. Karä andau pantaume panangise tagal Moses injukup.

9. Maka Josua, anak Nun, basuang rogh kapintar, krana Moses djari mandanan lengae hundjun ia. Djadi olo Israel manumon aughe, sambil mawie kilau Jehowa djari mame-tah Moses.

10. Maka rahian bara ta djaton hindai nabi lembut hong Israel, idja kilau Moses, idja kasenan Jehowa hataharep bau,

11. Huang karä kata tuntang talo heran, idja djari injoho Jehowa ia malaluse hong tanah Misir mawi Parao, mawi karä oloe tuntang hatus tanah;

12. Tinai huang karä gawi kwasa ta tuntang gawi panarawen, idja iawi Moses intu baun hatus utus olo Israel.

S U R A T

J O S U A.

BAGI 1.

I. Hatalla mangarasan Josua. II. Josua manjoho olo manatsep arepe.

I.—1. Maka djadi limbah pam-patái Moses, rewar Jehowa tä, Je-howa hamauh dengan Josua, anak Nun, pangawa Moses, koae:

2. Rewarku Moses djari matái; lius ikau toh, dimpah Jordan toh, ikau tuntang olo arä handiai, tamä tanah tä, idjä inengaku akan äwen, akan olo Israel.

3. Hapus tanah, idjä karäh ihun-djeng tatap pain keton, djari ineng-aku akan keton, tumon aughku dengan Moses.

4. Bara padang tunis benjem tuntang bara Libanon sampai batang danum hai, Prat tä, hapus tanah olo Het, palus sampai tasik lombah intu hila barat, djetä tikas tanah keton.

5. Dialo idjä biti karäh tau mendeng malawan ikau katahin karä andau pambelom ajum; kilau aku djari manganggulo Moses, tumon tä kea aku handak manganggulo ikau; djaton aku handak ngalapean ikau, djaton kea aku malih ikan.

6. Uräuräh tuntang mentemeng ikau, krana ikau akan mam-bagi indu joresan utus olo toh tanah tä, idjä djari injumpahku akan tatoe, handak manenga tä akae.

7. Baja uräuräh bewäi karetare-tap ataim, uka ikau mahaga ma-nunon karä augh salepah Torat, idjä djari imetäh reworku Moses ikau, äla ikau manjampang bara tä sambil gantau, nakara ikau apik gawim huang karä äka pang-goetm.

8. Surat Torat toh äla ikau nge-lapeae bara totokm, malainkan ku-mang tä handau hamalem, mangat ikau huang karä gawim mahaga tuntang manunon karä augh, awang injurat hetä: tä karä tirokm akan mandjari, tuntang ikau karäh pintar gawim. — (*Masm. 1.*)

9. Djatonaku idjä manjoho ikau? Uräuräh, mentemeng ikau; äla ikau mikih, äla taräwen, krana Je-howa, Hatallam, mampahaik ikau huang karä panggoetm.

II.—10. Tä maka Josua manjoho karä pangulun olo arä, koae:

11. Tandjong mahoroe salepah äka olo bapodok, soho olo arä, koan keton: awi keton manatap bahatan keton, krana hindai katelo maka keton karäh dimpah Jordan toh, tamä tanah keton, idjä inenga Je-howa, Hatallan keton, indu joresan keton.

12. Tinai Josua hamauh dengan olo Ruben, tuntang olo Gad, tinai dengan sabagi hamputan olo Ma-nasse, koae:

13. Ingaingat keton karä augh, idjä djari imetäh Moses, rewar Je-howa tä, keton, koae: Jehowa,

Hatallan keton, djari manjanang keton, iä djari manenga tanah toh akan keton. — (4. Mos. 32, 20.)

14. Anak sawan keton tuntang karä meton keton soho melai hong tanah, idjä djari inenga Moses akan keton dipah Jordan hila toh, tapi karä keton idjä sanggam klahi batatap, hapadju akan hagoet helo baun karä paharin keton, sambil mando-hop äwen tä;

15. Sampai Jehowa djari manjanang paharin keton kea, sama kilau keton, sampai äwen tä kea manjores tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, manenga akae; limbah tä keton tau buli tanah joresan keton, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akan keton intu dipah Jordan hila toh, hila palembut matanandau.

16. Tä, maka olo tä tombah augh Josua, koae: Talo handiai, idjä djari injohom ikäi, ikäi handak malaluse, barangai alo akan kwekwe ikau manjoho ikäi, ikäi handak hagoet.

17. Kilau ikäi djari manumon augh Moses huang talo handiai, tumon tä kea ikäi handak manumon aughm, asal Jehowa, Hatallam, mampahaik ikau, tumon iä djari mampahaik Moses.

18. Genep biti, idjä marisang bara aughm, idjä djaton maku manumon kotakm huang talo handiai, idjä injohom iä, olo tä akan impatäi; baja urüräh, mentementeng ikau bewäi.

BAGI 2.

Josua manjoho olo mangalati lewu Jericho; äwen tä ingalindong Rahab.

I. — 1. Maka Josua, anak Nun

tä, djari manjoho olo duä biti bara Sitim, hagoet mangalati basilisilim, koae: Lius keton, kalati tanah tä, tuntang Jericho. Maka äwen tä hagoet, tamä human olo bawi idjä lontäi, Rahab arae; tuntang iä bara malem hetä.

2. Tä, maka olo mimbit brita akan radja Jericho, koae: Tawam, alem toh aton olo hatuä bara olo Israel djari kantoh, tantai mangalati tanah toh.

3. Tagal tä radja Jericho manjoho olo manalih Rahab, koae: Plua olo tä, idjä madja ikau, idjä djari tamä humam, krana olo tä djari kantoh tantai mariksa sale-pah tanah toh.

4. Tapi olo bawi tä djari manduan olo hatuä duä biti tä, manjahokan iä, palus iä hamauh kalotoh: Toto, olo hatuä djari manalih aku, tapi aku djaton djari katawan bara kwe olo tä.

5. Djadi olo lawoh matep bauntonggang lewn, amon andau djari kaput, maka olo hatuä tä djari hagoet, aku djaton katawan kangkwe tintue; käläh keton manggoang iä djeledjeleng, tau bewäi keton mandjakä iä tinai.

6. Maka olo bawi tä djari manjoho äwen duä tä mandai sapau humae, sambil manjahokan iä hetä penda batang pista, idjä djari inatajae hetä.

7. Djadi, anakoloh radja hagoet, manggoang äwen tä, manjak djalan akan Jordan, mimes aka olo dimpah, tinai olo palus matep bauntonggang lewu, sana olo djari blua, idjä akan manggoang äwen tä.

8. Maka helo bara äwen duä batiroh, olo bawi tä mandai sapau, manalih iä,

9. Sambil hamauh dengan olo

hatuā duā tā: Tawangku, Jehowa djari manenga tanah toh akan keton, tinai pampikāh keton djari manjangkulep ikāi, karā olo tanah toli djari lenjoh atāie tagal panumah keton. — (2. Mos. 23, 27.)

10. Krana ikāi djari mahining, kilen Jehowa djari maneah tasik rarusdu intu baun keton, metoh keton blua bara tanah Misir; tinai talo handiai, idjā djari iawi keton dengan duā radjan olo Amori, Sihon äwen duā Ogh, idjā hila kanīh Jordan, idjā djari ingahem keton.

11. Sana ikāi mahining tā, maka lenjoh angat atāi ikāi, kamenteng olo handiai djari lepah nihau tagal panumah keton; krana Jehowa, Hattallan keton, toto Hattalla ngambo huang langit, palus ngiwa hundjun petak.

12. Toh aku blaku, sumpah dengangku intu Jehowa, basa aku djari masih keton, maka keton kea handak masih ungkup human apangku; tengah katan djandji akangku,

13. Keton toto handak mambelom apangku, induku, njahangku, tuntang paharingku, tinai talo handiai idjā ajue, keton handak maliwus hambaruan ikāi kea bara pam-patai.

14. Maka koan olo hatuā tā dengae: Käläh bitin ikāi matái gantin keton, asal äla keton masuman gawin ikāi; tā, amon Jehowa manenga tanah toh akan ikāi, maka ikāi handak masih mangalin-dong keton.

15. Maka olo bawi tā muloh äwen bara panjengoke, hapan tali, krana äka humae hundjun kota batu intu lewu tā, iä belom hundjun kota batu tā.

16. Tinai iä hamauh dengan äwen

duā: Hakan arep keton akan bukit, belä olo awang manggoang tā hasondau dengan keton; sahokan arep keton hetā barang katelo andau katahie, sampai olo idjā manggoang tā djari buli, limbah tā käläh keton buli, mahoroe djalan keton.

17. Maka koan olo hatuā tā dengae: Tapi ikāi empas bara sum-pah tā, idjā djari injohom ikāi ma-nanggonge, amon ikau dia manu-mon augh ikāi toh:

18. Itäm, sana ikāi tamä tanah toh, maka ikau akan mandjarat tali bahandang toh mulohe bara baunsengok, idjā bara hetā ikau djari muloh ikāi, tinai ikau akan mamumpong huang humam toh indu bapam, karā njaham, tuntang karā olo ungkup human bapam.

19. Tapi äweäwe idjā blua bara humam, daiae manata takolok ai kea, ikāi empas bara kasalan; tapi olo handiai idjā hindjā ikau hong huma, djaka idjā biti karäh mantakan iä, tā dahae akan manata takolok ikāi.

20. Tapi djaka ikau masuman talo enen bara gawin ikāi toh, tā ikāi empas bara sumpah, idjā djari injohom ikāi mananggonge.

21. Koae: Käläh, djadi tumon augh keton. Limbah tā iä manjoho äwen duā tā hagoet, palus olo tā harikas. Tā olo bawi balalu mandjarat tali bahandang tā intu baunsengoke.

22. Maka äwen duā tā hagoet, tuntang iä sampai äka bukit, hetā iä melai katelo katahie, sampai olo idjā manggoang tā djari buli. Krana olo idjā manggoang tā djari mangumbang karā djalan, mang-gau äwen, tapi iä djaton djari son-daeu.

23. Tumon tä maka olo duä biti tä buli, mohon bara bukit, palus hanimpah, tuntang iä sampai Josua, anak Nun tä; tä iä manutor akae karä talo panjondae.

24. Tinai iä hamauh dengan Joshua: Toto, Jehowa djari manjaragh hapus tanah tä akan lengän ita, krana karä olo tanah tä djari balabah atiae intu baun ita.

BAGI 3.

Olo Israel dimpah Jordan manandjong, danum halilang.

1. Maka haiak djadjawu Josua misik, palus äwen tä harikas bara Sitim, manantarang Jordan, iä tuntang sakarä olo utus Israel samandiai; iä bara malem hetä, helo bara iä dimpah.

2. Maka djadi limbah katelo tä karä pangulu manandjong mahoroe äka olo bapodok,

3. Sambil manjoho olo arä, koae: Sana keton mitä patin-djandji Jehowa, Hatallan keton, tinai imam, olo Lewi tä, idjä mamikul tä, tä maka keton handiai kea iudu harikas bara äka keton, manuntut djetä.

4. Tapi buabuah, uka haradjur helat ketou dengae barang duä kajan hasa ukure; äla keton manggapi djetä; mangat keton katawan djalan, idjä indu ihoroeketona manandjong, krana bara horau keton djaton pudji mahoroe djalan tä.

5. Tinai Josua manjoho olo arä tä: Prasih arep keton, krana djewu Jehowa handak mawi talo heran hong bentok keton.

6. Tinai Josua manjoho imam kea, koae: Gatang patin-djandji

tä, palus tandjong helo baun utus olo arä. Tä äweu manggatang patin-djandji, balalu hagoet helo baun utus olo arä.

7. Krana Jehowa djari hamauli dengau Josua: Andau toh aku handak manampara mampahai ikau hong baun karä olo Israel, mangat olo tä katawan, aku aton mampahaiak ikau, kilau aku djari mampahaiak Moses kea.

8. Maka ikau akan manjoho imam, idjä mamikul patin-djandji, koam: sana keton mahundjeng saran danum Jordan, mendeng keton melai hong Jordan tä.

9. Tä koan Josua dengan olo Israel: Kantoh keton toketokep, hining karä augh Jehowa, Hatallan keton.

10. Tinai koan Josua: Djetoh indu katae keton mangasene, Hatalla idjä belom aton intu bentok keton, tuntang iä karäh manganae lepalepah bara baun keton olo Kanani, olo Het, olo Hewi, olo Peresi, olo Girgas, olo Amori tuntang olo Jebusi.

11. Itä, patin-djandji ain pangkahai Tuhan, Tempon salepah petak, aton hanimpah Jordan tä helo baun keton.

12. Toh duan akan keton bara karä hamputan olo Israel olo hatua, duäwalas biti, midjämidiä bara genep hamputae.

13. Krana karäh, sana tatap pain imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, Tempon salepah petak, manindjak danum Jordan, tä danum Jordan idjä masoh bara ngadju, balalu bagetas hatantikas, palus tendä haleleng.

14. Djadi, amon olo tä harikas bara karä tingkape, handak dimpah Jordan, maka imam tä maini-

kul patin-djandji helo baun olo arä.

15. Tä, sana äwen, idjä mamikul pati tä, djari sampai Jordan, sana pain karä imam, idjä mamikul pati tä, djari manindjak saran danum, (maka danum Jordan tä haiak saran tiwinge manutup hapus pantiae, katahin wajah getem tä.)

16. Balalu karä danum awang maso bara ngadju tendä, haleleng, palus mamulang kedjau, mimes lewu Adam, idjä tandipah Sartan; tapi danum idjä ngawa haradjur surut akan danau padang, iä tä danau ujah, sampai lepah teah; tumon tä olo arä tä dimpah tandipah Jerigho.—(2. Mos. 14, 21.)

17. Tapi imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, magon mendeng tanggar hong bohos kateahe intu bentok Jordan; djadi, hapus ntus olo Israel hanimpah mahoroe kateahe, sampai olo tä djari dimpali Jordan lepelelah samandiai.

BAGI 4.

Olo manampa katan pangingate, djari dimpah Jordan awi kwasan Hatalla.

1. Djadi, amon olo arä tä djari lepah dimpah Jordan, maka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:

2. Intih duäwalas biti olo hatnä bara utns olo tä, midjä midjä bara genep hamputae.

3. Soho äwen tä, koam: duan bara bentok Jordan toh, bara åka pain imam mendeng tä, duäwalas batu awang patut ampie, imbit tä dimpah, ingkes tä intu åka keton bapodok alem karäh.

4. Maka Josua mangabau olo

duäwalas biti tä, idjä djari intihe bara karä olo Israel, midjä midjä bara genep hamputae;

5. Tnntang Josua hamauh dengañ äwen: Lius keton akan bentok Jordan, darah patin Jehowa, Hattalan keton, duan genep bitin keton midjä midjä kabawak batu akan hnndjun bahan keton, tumon karä hamputan utus olo Israel,

6. Nakara djetä indn kata akan keton. Amon anak åson keton dapit misek, koae: kanduen keton batu toh?

7. Tä maka keton akan tombah: djetä tagal karä danum Jordan djari bagetas awi patin-djandjin Jehowa, metoh iä hanimpah Jordan. Tumon tä batu tä indu pangingat olo Israel palus kataahi.

8. Maka olo Israel mawie tumon augh Josua; iä manduan duäwalas kabawak batu bara bentok Jordan, kilau augh Jehowa dengan Josua, tumon karä hamputan olo Israel, palus iä mimbit tä dimpah akan kalekae bara malem, tuntang mampendeng tä hetä.

9. Tinai Josua mampendeng duäwalas kabawak batu bentok Jordan kea intu åka imam tä mendeng, idjä mamikul patin-djandji tä; batu tä magon hetä palus andau toh.

10. Maka imam, idjä mamikul pati tä, magon mendeng hong bentok Jordan, sampai karä talo handiai djari ilalus, idjä sohon Jehowa intu Josua, uka masuman tä akan olo arä, tumon karä augh petäh Moses intu Josua. Maka olo arä mandjeleng arepe palus hanimpah.

11. Djadi, limbah olo arä handiai djari lepah hanimpah, tä pa-

tin Jehowa kea tuntang imam dim-pah intu baun olo arä.

12. Maka olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse batatap hapadju hagoet helo baun olo Israel, tumon prentah Moses intu olo tä;

13. Eteke äpat pulu kojan hirah karä olo tä idjä batatap mamarang, hagoet helo baun Jehowa akan padang Jerigho.

14. Kalotä maka hong andau tä kea Jehowa mampahai Josua intu matan karä olo Israel, sampai olo tä mikäh dengae, sama kilau iä djari mikäh Moses katahin karä andau pambelome.

15. Maka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:

16. Soho karä imam, idjä mamilkul patin-djandji tä, uka iä lom-pat bara palempang Jordan.

17. Tä Josua manjoho imam tä, koae: Lompat keton bara palempang Jordan.

18. Djadi, sana imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa tä, djari lompat bara bentok Jordan, sana tatap pain imam djari djakat saran tiwing, balalu karä danum Jordan tä haluli tinai akan äcae, masoh kilau helo hapus batang-danum.

19. Maka olo tä djari lompat bara Jordan intu andau sapulu, bulan idjä solake; limbah tä iä bapodok hong Gilgal, intu saran Jerigho, hila timor Jerigho.

20. Maka batu duawalas kabawak tä, idjä djari induae bara Jordan, impendeng Josua hong Gilgal.

21. Tuntang iä hamauh dengan olo Israel, koae: Amon anak äson keton dapit misek bapae, koae: kanduä batu toh?

22. Tä keton akan masanan akan

anak keton: mahoroe bohos ka-teahe olo Israel djari dimpah Jord-and tä.

23. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mamandit danum Jordan hong baun keton, sampai keton djari hanimpah, sama kilau Jeho-wa, Hatallan keton, djari mawi tasik rarudu kea, idjä djari iman-dite hong baun ita, sampai ita djari lepah hanimpah;

24. Uka karä utus olo hong petak kasene lengän Jehowa tä toto kwasa; tinai mangat keton hara-djur sining andau mikäh Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 5.

I. Olo Israel injunat; iä mahaga Paska; man tä terai. II. Hatalla manprahan krepe akan Josua.

I.—1. Djadi, amon karä radjan olo Amon, idjä dipah hila toh Jordan, hila barat, tuntang karä radjan olo Kanani, idjä hong sa-ran tasik, mahining, Jehowa djari maneah danum Jordan tä hong baun olo Israel, sampai ita djari lepah hanimpah: tä maka lenjoh angat atii olo tä, tuntang iä ba-galabah tagal olo Israel.

2. Katika tä Jehowa hamauh dengan Josua: Tampa akam lading batu, sunat tinai karä olo Israel pangereng idjä dua.

3. Tä Josua manampa lading batu; palus iä manjunat olo Israel hong lungkoh Aralot; (*kulop.*)

4. Maka djetoh bukue, Josua manjunat olo tä: basa karä olo idjä djari blua bara Misir, karä olo hatuä idjä sanggam parang, djari lepah matäi hong padang tu-

nis benjem, limbah äwen tä djari blua bara tanah Misir;

5. Krana karä olo awang blua bara tanah Misir, uras djari injunat; tapi karä olo idjä djari inakan hong padang tunis benjem, kahum panggoet olo arä, limbah olo djari blua bara tanah Misir, äwen tä samandiai hindai djari injunat.

6. Krana äpat pulu njelo katahie olo Israel mangumbang padang tunis benjem tä, sampai hapus pangereng olo idjä sanggam parang tä, awang djari blua bara Misir, djari lepah nihau, basa iä djaton maku manarima augh Jehowa; idjä akae Jehowa djari sumpah, iä djaton maku manjoho olo tä mitä tanah, idjä djari injum-pah Jehowa akan tato olo tä, handak manenga tä akan ita, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu. — (4. Mos. 14,23.)

7. Maka anak hatuä ain äwen tä, idjä djari impendeng Jehowa gantin olo tä tinai, äwen tä injunat Josua, basa iä magon kulop, krana olo djaton djari manjunat äwen tä hong djalanae.

8. Djadi, limbah hapus utus olo tä lepah djari injunat, maka olo tä melai hong kalekae, hong äka olo tä bapodok, sampai äwen tä halit tinai.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Josua: Andau toh aku djari makis kahawän tagal Misir tä bara keton. Tagal tä kaleka tä inggarä olo Gilgal, (akis), palus sampai andau toh.

10. Metoh olo Israel bapodok hong Gilgal, maka iä mahaga paska tä hong andau äpatwalas bulan tä kea, benteng halemäi, hong padang Jerigho. — (2. Mos. 12,6.)

11. Maka andau idjä limbah paska tä, iä kuman talo palembut tanah tä kea, tepong idjä djaton iragi, intu andau djetä kea.

12. Maka andau tinai, limbah olo tä djari kuman gendom tanah tä, man tä terai, palus man tä djaton hindai intu olo Israel, malainkan iä kuñan talo palembut tanah Kanaan huang njelo tä kea.

II.—13. Djadi rahian bara tä, amon Josua tokep Jerigho, maka iä manggatang matae, sambil manampajah; itä! aton olo hatuä mendeng tandipah iä, tuntang padang tatap injilak huang lengäe. Maka Josua manalih iä, sambil hamauh dengae: Ikuu toh baris ikäi, atawa baris musoh ikäi?

14. Koae: Dia; malainkan aku toh Mantir kawan parang ain Jehowa; toh aku djari sampai. Tä Josua sontop, mahingkep intu petak, sambil manjembah iä, haiak hamauh dengae: Narai augh Tu-hangku dengan rewarmp?

15. Maka Mantir kawan parang ain Jehowa manjoho Josua: Engkak sarumpahm bara paim, krana petak idjä äkam mendeng toh brasih. Balalu Josua mawie tumon aughe. — (2. Mos. 3,5.)

BAGI 6.

Jerigho dino tuntang irusak olo Israel.

1. Maka olo lewu Jerigho matep karä lawang kotaé, tuntang lewu tä indjaga intu baun olo Israel, diaло idjä biti mahin dia tau blua tamä hetä.

2. Tä, maka Jehowa hamauh dengan Josua: Itäm, Jerigho,

tuntang radjac, tuntang karä oloe awang abas aku djari manjaraghe intu lengän.

3. Keton handiai, idjä olo parang, akan lius mangalingkang lewu tä sindä dalam idjä andau; kadjahawen katahie gawin keton tumon tä.

4. Maka udju biti imam akan mimbit udju sarunai njelon kahandjak tä, mäton tä helo bara pati; huang andau udju keton akan manandjong mangaliling lewu tä hangkudju, limbah tä imam akan inampahiau sarunai tä. — (4. Mos. 10, 2.)

5. Djadi, amon sarunai tä impahiau olo, sana keton mahining augh sarunai tä, tä maka palus olo arä handiai akan malahap haihai aughe, tä kotan lewu tä gap karäh balongkang, balalu genep bitin keton akan tamä hetä, genep biti mandjudju tintun baeue.

6. Tä, maka Josua, anak Nun, mangahau imam, sambil hamauh dengan äwen: Awi keton mamikul patin djandji tä, tinai udju biti inam akan mimbit udju sarunai njelon kahandjak tä helo bara patin Jehowa.

7. Tinai koac dengan olo arä: Lius, ngaliling lewu tä, kakarä biti idjä djari batatap akan hagoet helo bara patin Jehowa.

8. Djadi tumon augh Josua dengan olo arä; udju biti imam, haiak mimbit udju sarunai, hagoet helo baun Jehowa, mampahiau sarunaie; maka patin-djandjin Jehowa hagoet manuntut äwen tä.

9. Maka olo handiai awang tatap ganggamae uras manandjong helo bara imam, idjä mampahiau sarunai, tinai olo idjä indu tanta-nepe manuntut likut pati. Tumon

tä olo hagoet tuntang sarunai ha-radjur impahiau.

10. Maka Josua djari manjoho olo arä tä, koae: Äla keton malahap, augh keton mahin äla lem-but, idjä kabawak kotak mahin äla akan blua totok biwih keton, sampai andauku manjoho keton, koangku: lahap! tä keton balalu malahap.

11. Tumon tä patin Jehowa tä mangaliling lewu tä sindä, limbah tä olo buli äkae bapodok tinai, melai hetä bara malem.

12. Limbah tä Josua misik haiak djadjewu, palus imam mamikul patin Jehowa.

13. Maka udju biti imam tä, idjä mimbit udju sarunai tä helo bara patin Jehowa, hagoet haiak mampahiau sarunai, tuntang olo idjä tatap ganggamae uras manandjong helo bara imam tä, tinai olo idjä tantanepe tä manuntut patin Jehowa; tumon tä olo tä hagoet, tuntang sarunai haradjur impahiau.

14. Tumon tä olo tä mangalingkang lewu tä sindä kea hong andau duä tä, limbah tä iä buli äkae bapodok tinai. Kadjahawen andau katasie gawie tumon tä.

15. Maka andau udju, haiak djadjewu, sana langit handak ma-hindang, olo tä hagoet, mangalingkang lewu tä hangkudju tingkat, rintinge tumon idjä helo kea, tapi hangkudju tingkat iä mangalingkang lewu andau tä.

16. Djadi, metoli tingkat idjä udju, amon imam mampahiau sarunai, koan Josua dengan olo arä: Lahap keton, kranah Jehowa djari manjaragh lewu toh akan keton.

17. Tapi lewu tä indu ingerem akan Jehowa, lewu tuntang talo handiai awang huange, baja Ra-

hab, lontai tä, akan imbelom, iä hong humae, basa iä djari manjakan sarohan, idjä djari injoho ita. — (2,14.)

18. Maka buabuah keton haga arep keton bara talo kerem tä, belä keton mangerem arep keton awi keton manduan talo enen bara talo kerem tä, sambil manampa äka olo Isaael bapodok mandjadi äka kerem, tuntang matanah tä.

19. Malainkan karä selaka bulau, karä ramo tambaga sanaman, patut brasih akan Jehowa; talo tä patut ina intu gudang karä ramon Jehowa.

20. Tä, hiaik sarunai impahiau, olo arä malahap. Djadi, sana olo arä mahining augh sarunai, tuntang malahap, gap kota balongkang, balalu olo arä lompat tamä lewu, genep biti mandjudju tintun baue. Tumon tä lewu tä dino awie.

21. Palus iä mangerem talo handiai idjä intu lewu, olo hatuä olo bawi, bakas tabela, sapi, kambing tabiri, kalidai, hapan baun padang.

22. Maka koan Josua dengan olo kalati duä biti tä: Tamä human olo bawi lontai tä, agah olo bawi tä blua bara hetä, tuntang karä talo awang ai, tumon sum-pah keton dengae.

23. Tä olo tabela, olo kalati tä, tamä, mamplua Rahab tuntang indu bapae, tinai karä njahae tuntang karä talo handiai idjä ai, karä olo ungkup humae; iä mammelai äwen tä intu ruar äka olo Israel bapodok.

24. Maka lewu tä lepah lingis inusule, tuntang talo handiai awang huange, baja salaka bulau, tinai

ramo tambaga sanaman inae indu panatau human Jehowa.

25. Tumon tä Josua mambelom Rahab, lontai tä, tuntang ungkup human bapae, tinai talo handiai idjä ajue. Maka iä djari melai marak olo Israel palus sampai andau toh, basa iä djari manjahokan sarohan, idjä djari injoho Josua hagoet mangalati Jerigho.

26. Katika tä kea Josua manjapa, koae: Tarasapa olo tä intu baun Jehowa, idjä mangkemä mamang-un lewu Jerigho toh tinai; iä akan manggalang tä intu anake idjä bakas, intu anake idjä busu iä akan mangkepan blawange. — (1.Radja 16,34.)

27. Tumon tä Jehowa mampahaik Josua, taronge mananjap hapus tanah.

BAGI 7.

Aghan manukau talo kerem; iä buah hukum matai.

1. Tapi olo Israel malangkah huang talo kerem tä; krana Aghan, anak Karmi, äson Sabdi, Sabdi anak Serah, olo hamputan Juda, manduan isut ramo kerem tä. Tä maka hasep kasangit Jehowa deng-an olo Israel. — (6,18.)

2. Djadi, Josua manjoho olo hagoet bara Jerigho manalih Ai, idjä tokep Betawen, hila timor Betel; iä manjoho äwen tä, koae: Murik kalati tanah tä. Maka olo tä hagoet, mangalati Ai tä.

3. Limbah tä olo tä buli Josua, sambil hamauh dengae: Dia usah olo arä lepah hagoet, ombet duä telo kojan biti bewäi lius, mawi

Ai tā, āla ikau mampahäka hapus utus olo arā, manjoho iā akan kanih, krana olo hetā isut bewāi.

4. Tumon tā maka telo kojan biti hirah baris olo arā tā hagoet; tapi olo tā tamburup bara baun olo Ai.

5. Olo Ai mampatāi telo pulu djahawen biti hirah baris olo tā, palus maharak manggoang olo tā bara bauntonggang lewue palus sampai Sabarim, mamukul olo tā hong datah bukit tā. Maka angat atāi utus olo tā lenjoh, mandjadi kilau danum.

6. Tā maka Josua marabit pa-kaiæ, balalu mahingkep baue pa-lus petak naharep patin Jehowa, sampai hamalem, iā tuntang karā bakas olo Israel, haiak mingkes kawo intu takoloke.

7. Koan Josua: Kajah! Tuhan, Jehowa: buhen kea ikau djari manjoho utus olo toh hanimpah Jordan, uka manjaragh ikāi akan lengän olo Amori, nakara marusak ikāi. Kajah! käläh djaka ikāi djari ombet huang ikāi, balalu djari melai hila dipah Jordan kanih.

8. Kajah Tuhan! kilen aughku toh, basa olo Israel djari mules likute akan musohe.

9. Amon olo Kanani, tuntang karā olo idjā mukong tanah toh, karāh mahining brita toh, maka iā karāh mangapong ikāi, mam-palomat aran ikāi bara petak; ki-len tinai gawim dapit dengan aram idjā hai tā?

10. Tā Jehowa hamauh dengan Josua: Mendeng, akan en ikau mahingkep intu petak?

11. Israel djari badosa; äwen tā djari manangkalau prentahku, idjā

djari injohoku iā; iā djari manduan talo kerem tā, djari manakaue, djari milim tā, tuntang djari manjahokan djetā marak karā milike.

12. Tagal tā olo Israel djaton tau mendeng intu baun musohe, iā akan mules likute akan musohe, krana iā buah kerem; djaton aku handak mampahaia keton hindai, djaka dia keton manganan kereri tā hara marak keton.

13. Mendeng, prasih olo arā tā, koam: prasih arep keton akan andau djewu; krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aton kerem marak keton, o Israel; tagal tā keton djaton tau mendeng intu baun musoh keton, katahin keton djaton manganan kerem tā bara marak keton.

14. Maka haiak djadjewu keton akan manalih, habaris tumon karā hamputan keton; maka hamputan tā idjā äka kalabuae awi Jehowa, iā tā akan manalih habaris tumon karā djalahae, tinai djalahan idjā buah awi Jehowa, iā tā akan manalih habaris tumon karā unguke, tinai unguke idjā buah awi Jehowa, iā tā akan manalih midjā midjā biti.

15. Maka olo idjā buah, iā tā idjā kerem, iā akan inusul, bitie tuntang karā talo ajue, basa iā djari manangkalau prentah Jehowa, tuntang marajap intu marak Israel.

16. Tā, maka Josua misik haiak djadjewu, manjoho olo Israel manalih habaris tumon karā hamputae; maka buah hamputan Juda.

17. Djadi, amon iā manjoho hamputan Juda manalih, tā buah djalahan Serah; djadi, amon iā manjoho djalahan Serah manalih, genegenep bakase, maka buah Sabdi.

18. Ungkup djetā injohoe ma-

nalih midjä midjä biti, tä buah Aghan, anak Karmi, äson Sabdi, Sabdi anak Serah, olo hamputan Juda.

19. Maka koan Josua mawi Aghan: Tenga horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, o anak, kaku intu iä; suman akangku talo awang iawim, äla ikau milime intu aku.

20. Maka Aghan tombah augh Josua, koae: Toto aku djari badosa intu Jehowa, Hatallan olo Israel, kolotä kakai gawingku.

21. Aku djari mitä marak karä talo irampas tä badju pandjang, tampan olo Babel, idjä bahalap, barega, tinai duä ratus sekel salaka, tinai djudjur bulau behat limä pulu sekel, djetä ipengku palus induangku; itä, talo handiai tä injahokangku hong petak intu bentok tingkapku, salaka tä penda hetä kea.

22. Tä, maka Josua manjoho olo hadari, manalih tingkape tä; itä! talo tä injahokae hong tingkape, salaka penda hetä kea.

23. Maka äwen manduan talo tä bara bentok tingkape, palus mimbit tä akan Josua tuntang karä olo Israel, sambil manusuh tä hong baun Jehowa.

24. Tä, maka Josua tuntang sakarä olo Israel manduan Aghan, äson Serah tä, tuntang salaka, tinai badju pandjang bahalap, tuntang djudjur bulau tä, tinai anake hatuä bawi, tinai karä sapie, kallidaie, kambing tabirie, tingkape tuntang karä talo ajue, palus äwen mimbite akan djanah Aghor.

25. Tä Josua hamauh: Tumon ikau djari matanah ikäi, käläh Jehowa matanah ikau kea intu andau toh. Maka hapus utus olo Israel mamanting iä hapan batu,

tuntang manusul iä haiak karä talo ajue lepah lingis, balalu manawon tä hapan batu.

26. Iä mangutoh tujok batu intu hundjue, djetä magon aton palus sampai andau toh. Tumon tä Jehowa marombar kasangite; tagal tä kaleka tä bagarä djanah Aghor, (*kapähä*,) sampai andau toh.

BAGI 8.

I. Lewu Ai dinon olo Israel. II. Berkat tuntang sapa insuman hong bukit Ebal tuntang bukit Garisim.

I.—1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Josua: Äla ikau mikäh, äla tarïwen; duan olo handai idjä sanggam klahi, palus ha-goet, parang Ai; itäm, radja Ai, tuntang karä olo ajue, lewue, hapan tanahe aku djari manjaraghe akan lengäm.

2. Maka ikau akan mawi Ai tä tuntang radjae, sama kilau ikau djari mawi Jerigho tuntang radjae, tapi ramoe tuntang metoe keton tau marampase akan keton; maka soho belahe olo ajum mimpa intu likut lewu tä.

3. Tä Josua tuntang hapus kawan olo parang hagoet, mamarang Ai; Josua mintih telo pulu kojan olo, uras olo idjä toto sanggam klahi, palus manjoho iä hagoet halalem;

4. Sambil mametäh iä, koae: Keton indu mimpa hong likut lewu; äla keton pahalau kedjau bara lewu, tuntang karäkarä keton patut tatap haradjur.

5. Maka aku, tuntang olo handai idjä dengangku, handak marumpak lewu indu umpan; djadi,

sana olo tā manambang ikāi, sama kilau bhin, maka ikāi handak hadari bara baue.

6. Mangat olo tā lepah blua, manggoang ikāi, hapan ikāi misah iā bara lewue; krana olo tā karāh hamauh: äwen hadari bara baun ita, tumon bhin kea. Maka haiak ikāi hadari bara baue,

7. Tā palus keton lembut bara äka keton mimpa, balalu tamā lewu tā; krana Jehowa, Hatallan keton, handak manjaragh tā akan lengän keton.

8. Tinai sana keton djari manamā lewu, tusul lewu tā, tumon prentah Jehowa; itā, aku djari manjoho keton kalotā.

9. Tumon tā Josua manjoho olo tā hagoet, djadi, äwen tā manggau äkao mimpa; iā melai helat Betel dengan Ai, hila barat Ai; maka Josua alem tā melai marak utus olo arā.

10. Djadi, haiak djadjeju Josua misik, mamadju olo tā; palus iā hagoet tuntang karāh bakas olo Israel, imbit olo arā mangkahimat Ai.

11. Tinai hapus kawan parang idjā dengae, uras ombo kea; maka iā djaladjalanan tokep, sampai iā tandipah lewu tā; palus iā bapodok saran Ai hila utara, hetā aton djannah helat äwen dengan Ai.

12. Tinai iā mambarislimā kojan hiti hirah, mampelai iā helat Betel dengan Ai, saran lewu hila barat, uka mimpa hetā.

13. Limbah tā iā matoh olo arā, hapus kawan parang tā, uka äwen melai hila utara lewu tā, tapi olo idjā mimpa tā aton hila barat lewu; alem tā maka Josua miar akan bentok djanah hetā.

14. Djadi, sana radja Ai mitā tā, maka iā manggulong arepe.

hagoet haiak djadjeju, tuntang karā hatuān lewu tā blua, manambang Israel, handak mantakan iā, radja tā tuntang karā olo ajue, intu katika awang djari inukase, hong padang hetā; krana iā djaton katawan aton olo mimpa hong likut lewu tā.

15. Maka Josua tuntang karā olo Israel nahadja arepe kilau kalah awi olo tā, palus hadari manjak djalan akan padang.

16. Tā olo hatuā handiai awang intu lewu iirak radja, mangat ombo manggoang äwen tā; iā manggoang Josua, kalotā iā indjajong dengan lewue.

17. Dialo idjā biti olo hatnā melai hong Ai, djaton kea hong Betel, lepah iā blua manggoang Israel; iā malih lewue talampas, habanga, palus manggoang Israel.

18. Tā Jehowa hamauh dengan Josua: Tadjok lundjum, idjā hong lengäm, manintu Ai, krana aku handak manjaragh tā akan lengäm. Maka Josua manantadjok lundjue, idjā hong lengäe, manintu lewu tā.

19. Tā olo idjā mimpa manggulong arepe, blua bara kalekae, hadari, sana iā djari manantadjok lengäe, tamā lewu, palus manduan tā; tuntang iā manjikap arepe manusul tā.

20. Djadi, amon olo Ai mules arepe tampaliau, itā! asep lewue tā ngangkawul akan langit, sampai olo tā djaton bara hila hadari kantā kantā, krana olo idjā hadari akan padang tā mnles tinai, manaharep idjā manggoang iā.

21. Krana Josua tuntang hapus olo Israel, sana iā mitā olo idjā mimpa tā djari manduan lewu, tuntang asep lewu tā ngangkawul, maka iā mules, mantakan olo Ai tā.

22. Tinai äwen idjä djari manduan lewu, blua kea manambang, sampai olo Ai kapong awi olo Israel; belahe olo Israel hila silae, belahe hila silae, palus äwen mamukul olo tä sampai dialo idjä biti olo tä batisa, idjä biti mahin dia sampet hadari mahakan.

23. Maka radja Ai inawae belobelom, palus äwen magah iä akan Josua.

24. Djadi, limbah olo Israel djari mampatäi olo Ai lepah lingis hong tanan olo, tinai hong padang, idjä akan hetä iä djari manggoang äwen, amon olo tä samandiai djari balongkang awi baun padang, djari lomos haliae: tä maka olo Israel mules akan Ai tinai, mamukul tä hapan baun padang.

25. Maka karä olo idjä impataie intu andau tä, hatuä bawi, iä tä dušwalas kojan karäe, uras olo Ai samandiai.

26. Maka Josua djaton halajan lengäe, idjä djari inantadjoke tuntang lundjue tä, sampai iä djari mangerem karä olo Ai tä.

27. Maka olo Israel marampas karä meto tuntang karä ramon lewu tä akae, tumon augh Jehovah intu Josua.

28. Palus Josua manusul Ai, mawi djetä mandjadi tujok karäwo, karahak kähu palus katatahi; djetä magon aton palus andau toh. —

29. Maka radja Ai inggantonge hong kaju sampai halemäi; tapi amon matanandau lius belep Josua manjoho olo muloh hantue bara kaju, palus mandjakah tä darah bauntonggang lewue, haiak mam-pahai tujok batu hetä; djetä magon aton sampai andau toh. — (5.Mos.21,23.)

II.—30. Limbah tä Josua ma-

mangun mesbeh akan Jehovah, Hattalan olo Israel, hundjun bukit Ebal. — (5.Mos.27,4.)

31. Tumon Moses, rewar Jehovah, djari mamehä olo Israel, kilau karä aughe hong Torat Moses, mesbeh batu bewäi, idjä djaton imapak pahat hundjue; hundjun tä iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih akan Jehovah.

32. Hetä iä mamintik kea hong batu belahe Torat Moses, idjä djari imetähe olo Israel.

33. Maka salepah olo Israel samandiai, tuntang karä bakase, tuntang pangulue, tuntang hakime aton mendeng hasansila pati, tandipah baun imam, olo Lewi tä, idjä mamikul patin-djandjin Jehovah, karä tamuäi tuntang karä olo puna utus ai, belahe silae hong bukit Garisim, tinai belahe hila silae hong bukit Ebal, tumon augh Moses, rewar Jehovah, panjolake mamberkat olo Israel tä.

34. Limbah tä iä mambasa Torat tä, hai aughe, berkat tuntang sapa tä, tumon karä augh, idjä djari imintik hong Torat.

35. Idjä kabawak augh mahin dia, idjä djari inetäh Moses, idjä djaton imbaso Josua, hai aughe. akan hapus utus olo Israel, tuntang akan olo bawi, tinai akan anak olo, tuntang akan karä tamuäi, idjä belom marak olo tä.

BAGI 9.

Olo Gibeon manipu olo Israel, uka hadjan-dji dengae.

1. Djadi, amon talo tä hining karä radja, idjä hila toh Jordan, karä radja hong äka bukit tun-

tang intu äka rampar, tinai intu saran tasik lombah, tuntang intu balikat Libanon, iä tä olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, tuntang olo Jebusi:

2. Tä äwen tä hapumpong, pakat lepalepah karä bitie, mamarang Josua tuntang olo Israel.

3. Tapi amon olo Gibeon mahining talo, idjä iawi Josua dengan Jerigho tuntang Ai,

4. Maka iä hapan akal, manjoho olo ampiampin sarohan, tuntang manuat kadai kupert hong likut kalidaie, tinai pingkor anggor robo, barabit tuntang inumpang.

5. Tinai sarumpahe intu paie kupert, inumpang kea, tinai pakaian rotus indu hapee, tuntang karä tepong, idjä indu bahatae hagoet, uras keang, hakulat.

6. Maka olo tä hagoet manalih Josua hong äka olo Israel bapodok, intu Gilgal, palus iä hamauh dengae, tuntang dengan karä olo Israel: Ikäi djari dumah bara tanah kedjau, toh käläh keton hadjandji dengan ikäi.

7. Maka koan olo Israel dengan olo Hewi tä: Suro keton melai hong bentok tanah ikäi; kilen ikäi tau hadjandji dengan keton? — (2.Mos.23,32.)

8. Koan olo tä dengan Josua: Ikäi toh indu rewarm bewäi. Koan Josua dengan äwen: Äewe keton? bara kwe panumah keton?

9. Tombah olo tä: Bara tanah idjä kedjau haliae rewarm toh djari dumah, tagal aran Jehowa, Hatallan keton; krana ikäi djari mahining britae, karä talo handiai, awang djari iawie hong tanah Misir.

10. Tinai karä talo, idjä djari iawie dengan duä radjan olo Amori,

idjä hila kanih Jordan, Sihon radja Hesbon, tinai Ogh radja Basan, idjä bihin hong Asterot. — (4.Mos.21,21.)

11. Tagal tä maka karä bakas ikäi, tuntang karä olo idjä mangkalewu dengan ikäi, manjoho ikäi: duan bahatan keton akan hong djalan, lius manjondau olo tä, balalu hamauh dengae: ikäi toh indu rewar keton, käläh toh keton hadjandji dengan ikäi.

12. Tepong ikäi toh tuntang la-soe ikäi djari minbite bara human ikäi indu bahatan ikäi, andau ikäi djari harikas manalih keton, maka toh, itäm, djetoh keang badjohäi, tuntang kulakulat.

13. Tinai pingkor anggor toh djari injuang ikäi pesae taheta, toh itäm, djetoh djari barabit; tinai pakaian ikäi, sarumpah ikäi djari robo, awi djalan tä kedjau haliae.

14. Tä, maka olo tä manarima äwen tagal bahatae tä, djaton iä misek augh Jehowa.

15. Palus Josua hakabuah dengan olo tä, sambil hadjandji dengan äwen tä, handak mambelom iä; tuntang karä bakas utus olo arä tä sumpah dengae.

16. Tapi limbah katelo rahian bara iä djari hadjandji dengae, maka iä mahining, olo tä mangkalewu tokep hetä bewäi, iä melai hong bentok tanahe.

17. Krana amon olo Israel maradjur panggoete, maka hong andau telo iä manantarang lewun olo tä; karä lewue tä: Gibeon, Kepira, Beerot tuntang Kiriatjearim.

18. Maka olo Israel djaton marang olo tä, basa karä mantir utus ajue djari hasumpah dengae hapan aran Jehowa, Hatallan olo Israel. Tagal tä maka hapus

utus olo tä manjaing mantir kapalae.

19. Koan karä mantire tä deng-an olo arä: Ikäi djari hasumpah dengan olo tä intu Jehowa, Hatalan Israel, tagal tä ikäi djaton tau mantakan iä.

20. Kilen gawie toh? patut ita mambelom iä bewäi, belä kalaït hasep mawi ita, tagal sumpah, idjä djari injumpab ikäi dengae.

21. Tinai koan karä mantir tä dengan olo arä: Naughe olo tä belom bewäi, tapi ita handak manjoho iä manganju tuntang masip akan karä olo utus ita, kilau mantir djari masuman akae.

22. Maka Josna mambawa äwen, sambil hamauh dengae, koae: Bu-hen keton djari mamunga ikäi, koan keton: tanah ikäi kedjau haliae bara keton; maka toh keton melai bentok ikäi?

23. Tagal tä tarasapa keton, keton haradjur indn rewar olo, idjä manganju tuntang masip akan human Hatallangku.

24. Koan äwen tä, tombah augh Josua: Basa batantu djari insuman akan rewar, Jehowa, Hatalan keton, djari mame-täh reware Moses, iä handak manenga akan keton salepah tanah toh, tuntang handak mampalomos karä olo idjä mukong tanah toh bara baun keton: awi tä ikäi paham mikäh tagal pambelomikäi intu baun keton, palus ikäi djari hapan akal kalotä.

25. Toh itäm, ikäi puna intu lengäm, awi dengan ikäi tumon kahalape tuntang kabudjure intu inatam.

26. Maka iä mawi olo tä tumon aughe; iä maliwus äwen bara lengän olo Israel, belä äwen tä mampatäi iä.

27. Tapi palus andau tä kea Josua manjaragh iä indu rewar, uka iä manganju tuntang masip akan olo arä, tinai akan mesbeh Jehowa, palus sampai andau toh, hong äka idjä karäh intih Jehowa.

BAGI 10.

Josua, awi dohop Hatalla, mampakalah olo Amori.

1. Maka djadi, amon Adonis edek, radja Jerusalem, mahining Ai djari dinon Josua, tuntang iä djari mangerem lewu tä, djari mawi Ai tuntang radjae, tumon iä djari mawi Jericho tuntang radjae, tinai olo Gibeon djari mangabuah arepe dengan olo Israel, mamenda iä:

2. Tä, maka iä paham mikäh; krana Gibeon tä lewu hai, kilau lewun radja; djetä hai bara Ai, tuntang karä oloe uras menteng.

3. Tagal tä Adonisedek, radja Jerusalem, manjoho olo manalih Hobam, radja Hebron, Piream, radja Jarmut, Japia, radja Laghis, tuntang Debir, radja Eglon, naka masuman akan äwen :

4. Kantoh keton, dohop aku, mangat ita mangahem Gibeon, basa äwen tä djari manjembah, mamenda Josua tuntang olo Israel.

5. Maka limä biti radjan olo Amori tä hapumpong, iä tä radja Jerusalem, radja Hebron, radja Jarmut, radja Laghis, radja Eglon, tuntang karä kawan parang ajue, palus iä mangapong Gibeon, marang maranggar tä.

6. Maka olo Gibeon manjoho olo manalih Josua hong Gilgal, hong äka äwen bapodok, koae:

Ela ikau mambatak lengäm bara rewarmp, talih ikäi gulogulong, liwus ikäi, awat ikäi, krana karä radjan olo Amori, idjä melai hong tanah bukit, djari pakat mantakan ikäi.

7. Tä maka Josua hagoet bara Gilgal, tuntang olo parang samandiai, uras olo idjä menteng klahi.

8. Krana Jehovah djari hamauh dengan Josua: Åla ikau mikäh olo tä, krana aku djari manjaragh iä intu lengäm; dialo idjä biti olo tä karäh mendeng intu baum.

9. Tumon tä gap Josua dumah manantarang olo tä, krana hapus idjä malemalem iä djari hagoet bara Gilgal.

10. Maka Jehovah manaräwen olo tä intu baun olo Israel; iä inamukul mandaraï äwen tokep Gibeon, palus iä manggoang olo tä mahoroe djalan idjä akan Bethoron, mamukul iä palus sampai Aseka tuntang Makeda.

11. Djadi, kahum pandarin olo tä bara baun olo Israel, metoh iä mohon akan Bethoron, maka Jehovah malaboh udjan karangan hai bara langit, mawi äwen, palus sampai Aseka, hapee mampatäi äwen tä; djadi paham arä kea idjä matäi awi udjan karangan, bara idjä matäi awi padang olo Israel.

12. Katika tä, metoh andau Jehovah manjaragh olo Amori akan olo Israel, Josua hakotak dengan Jehovah; limbah tä iä hamauh intu baun sakarä olo Israel: Tendä, matanandau, tambuan Gibeon, tinai ikau, bulan, hong djanah Ajalon!

13. Palus matanandan manetep, tuntang bulan tendä, sampai utus olo tä djari ombcombet mammalih mawi musohe. Djaton talo tä djari tarasurat huang surat Jasar? Ma-

tanandau melai tanggar hong batang langit, djaton maku belep hapus idjä andau katahie.

14. Helo djaton djari aton andau kilau andau tä, rahian mahin djaton kea, sampai Jehovah kalotä manarima augh olon; krana Jehovah mamarang akan olo Israel.

15. Limbah tä Josua buli, tuntang sakarä olo Israel haiak dengae, akan äkae bapodok hong Gilgal.

16. Maka radja limä tä djari hadari, manjahokan arepe huang lowang idjä darah Makeda.

17. Tä elo masuman akan Josua: Radja limä tä djari sondau, njahokan arepe huang lowang idjä darah Makeda.

18. Maka koan Josua: Baring batu hai akan tumbang lowang tä, soho olo manonggo iä.

19. Tapi äla keton terai, malainikan goang musoh keton, patäi djadjalanan bara awang harian, äla manjoho iä mahakan akan lewue, krana Jehovah, Hatallan keton, djari manjaragh iä akan lengän keton.

20. Djadi, amon Josua tuntang karä olo Israel djari terai mamukul olo tä, sampai olo tä lepali lenjoh lala, tuntang isut awang batisa tä djari mahakan akan lewue awaing hakota dähen:

21. Tä maka karä olo Israel buli Josua, hong äka bapodok intu Makeda, dengan kasanange bewäi; dialo idjä biti petah marakang idjange, mawi olo Israel.

22. Limbah tä koan Josua: Uap tumbang lowang tä, plua radja limä tä bara lowang, imbit tanggoh aku.

23. Maka olo mawie tumon aughé, palus mamplua radja limä tä bara lowang, radja Jerusalem, radja He-

bron, radja Jarmut, radja Laghis, radja Eglon, balalu mimbit iä akae.

24. Djadi, limbah iä djari mammplua radja tā manaharep Josua, maka Josua mamumpong karā hantuān olo Israel, sambil hamauh dengan karā mantir olo parang, idjā djari ombo iä: Etoetoh keton, danan pain keton hong ujat karā radja toh. Maka mantir tā manggapi, mandanan paie hong ujat radja tā.

25. Tā Josua hamauh dengan karā mantir tā: Åla keton mikāh, åla taräwen, baja uräurüli, mente-menteng keton, krana tumon toh Jehowa karāh mawi karā musoh keton, idjā imarang keton.

26. Limbah tā Josua manjoho olo mampatāi radja tā, mangantong iä hong limā toros kaju; kaltā iä bagantong hong kaju tā sampai hamalem.

27. Maka amon matanandau lius belep Josua manjoho olo muloh hantun olo tā bara toros kaju, palus olo mandjakah iä hong lowang, idjā hetā iä djari manjahokan arepe; tinaí olo mingkes arā batu hai hong tumbang lowang tā, idjā magon hetā palus andau toh. — (8, 29.)

28. Hong andau tā kea Makeda dinon awi Josua, iä mangahem lewu tā hapan baun padang, iä mangerem radjae tuntang karā oloe awang hetā, dialo idjā biti ilihie manisa; iä mawi radja Makeda sama kilau iä djari mawi radja Jerigho.

29. Limbah tā Josua tuntang sakarā olo Israel maradjur panggoete, bara Makeda palus sampai Libna; tuntang iä mamarang Libna.

30. Maka Jehowa manjaragh lewu tā kea akan lengän olo Israel, tuntang radjae; iä mawi äwen tā

hapan baun padang, lepali lingis olo handiai awang melai hetā, djaton iä manisa idjā biti mahin dia: iä mawi radjan olo tā sama kilau iä djari mawi radja Jerigo.

31. Limbah tā Josua tuntang sakarā olo Israel maradjur panggoete, bara Libna palus sampai Laghis, balalu iä mangapong tuntang mamarang lewu tā.

32. Maka Jehowa manjaragh Laghis akan lengän olo Israel, huang andau duä lewu tā dinon awie, palus iä mamukul olo hetā hapan baun padang, lepali lingis olo handiai awang melai hetā, tumon karā gawie dengan Libna kea.

33. Tā Horam, radja Jeser, dumah handak mandohop Laghis, tapi Josua mainukul iä tuntang karā olo ajue, sampai djaton idjā biti tisae balahi.

34. Palus Josua tuntang karā olo Israel maradjur panggoete bara Laghis sampai Eglon, palus iä mangapong, mamarang lewu tā.

35. Maka lewu tā dinon awie palus sana andau sampai kea, tā iä mamukul olo hetā hapan baun padang, lepali lingis olo handiai awang hetā ingereme andau tā kea, tumon karā gawie dengan Laghis kea.

36. Limbah tā Josua tuntang karā olo Israel hagoet bara Eglon, manantarang Hebron, palus mamarang lewu tā.

37. Lewu tā dinon awie, palus iä mainpatāi olo hetā hapan baun padang, radjae, tuntang karā patatai lewu tā, tuntang olo handiai idjā melai hetā, iä djaton manjoho idjā biti batisa belom, tumon karā gawie dengan Eglon kea; iä mangerem karā lewu tā, tuntang olo handiai, awang melai hetā.

38. Limbah tä Josua tuntang karä olo Israel buli, marumpak Debir, palns mamarang lewu tä.

39. Lewu tä dinon awie, tuntang radjae, tuntang karä patatai lewu tä, maka iä mampatäi olo hetä hapan baun padang, iä mangerem olo handiai, idjä melai hetä, djaton manjoho idjä biti batisa, sama kilau gawie dengan Hebron, kalotä kea iä mawi Debir tuntang radjae, tinai tumon gawie dengan Libna tuntang dengan radjae kea.

40. Tumon tä Josua mamukul salepah tanah tä, äka bukit hatinggang, tanah hila salatan, tanah rampar, tuntang karä petak saran batangdanum, tuntang karä radjae, djaton iä manisa idjä biti mahidia; iä mangerem talo handiai idjä bara tahaseng, tumon prentah Jehowa, Hatallan olo Israel. — (5. Mos. 20,16.)

41. Josua mamukul olo tä bara Kadesbarnea palus sampai Gasa, tinai salepah tanah Gosen kea, palus sampai Gibeon.

42. Haradjur hong panggoete sindä Josua mamukul karä radja tä, tuntang manduan tanahe, krana Jehowa, Hatallan Israel, mamarang akan Israel.

43. Limbah tä Josua, tuntang karä olo Israel, buli äkae bapodok hong Gilgal.

BAGI 11.

Olo Kanani impalomos awi olo Israel.

1. Djadi rahian bara tä, amon Jabin, radja Hasor, mahining brita tä, maka iä manjoho olo manalih Jobab, radja Madon, tinai radja Simron, radja Aghsap.

2. Tinai karä radja, idjä melai äka bukit hila utara, tuntang intu tanah rampar hila salatan danau Kinerot, tinai intu tanah randah, tuntang intu Napotdor, idjä intu saran tasik;

3. Manalih karä olo Kanani, idjä hila timor, hila barat, tuntang olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Jebusi, idjä hong tanah bnkit, tinai olo Hewi, idjä melai balikat Hermon hong tanah Mispa.

4. Karä radja tä uras hagoet, haiak karä kawan olo parang ajue, karäan karäe, kilau baras hong saran tasik, tinai kutoh hadjarae tuntang karetae.

5. Karä radja tä hapumpong, iä hagoet, bapodok bulabulat darah danau Merom, handak mamarang Israel.

6. Maka Jehowa hamauh denga-
an Josua: Äla mikäh baun olo tä,
krana andau djewu, katika tumon toh
kea, aku handak manjaragh olo
tä imukul samandiae intu baun
Israel; karä hadjarae akan inim-
pangm, karä karetae akan inusulm.

7. Maka Josua, haiak hapus
kawan olo parang, mantekas ma-
rumpak iä darah danau Merom,
balalu maroboh mamok olo tä.

8. Tä Jehowa manjaragh olo
tä akan lengän Israel, äwen tä
mamukul iä, palus manggoang iä
sampai lewu Sidon idjä hai, sam-
pai Misrepotmaim, tuntang padang
Mispe hila timor; iä mamukul olo
tä, sampai djaton batisa, idjä ma-
hin dia.

9. Maka Josua mawie tumou
prentah Jehowa, karä hadjarae
inimpange, karä karetae inusule.

10. Limbah tä Josua mules tinai,
paradjure tä kea, iä mampakalah
lewu Hasor, tuntang mampatäi ra-

djae hapan baun padang; krana Hasor tā bihin kapala karä kara-djaan hetä.

11. Tinai iä mampatäi karä olo hetä hapan baun padang, sambil mangerem tā, djaton batisa awang bara tahaseng; maka Hasor tā inusule.

12. Josua mandino karä lewun sakarä radja tā, tuntang karä radjae impatäie hapan baun padang, sambil mangerem iä, tumon prentah Moses, rewar Jehowa. — (5. Mos.20,16.)

13. Tapi karä lewu, idjä hong bukit, olo Israel djaton manusule, baja Hasor bewäi, djetä inusul Josua.

14. Karä ramon lewu tā tuntang karä metoe irampas olo Israel akae; tapi karä oloe impatäie hapan baun padang, sampai olo tā lepah lomos; iä djaton manisa awang bara tahaseng, idjä biti mahin dia.

15. Kilau Jehowa djari mametäh reware Moses, tumon tā kea Moses mametäh Josua; maka Josua malalus karä aughe tā, sampai dialo idjä karä aughe tā nihau, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.

16. Tumon tā Josua manduan hapus tanah tā, aka bukit hatinggang, hapus tanah hila salatan, hapus tanah Gosen, tanah randah, tanah rampar, bukit hatinggang Israel, tuntang aka rampar idjä hetä.

17. Bara bukit halangai, idjä inukat mimes Seir, sampai Baalgad, hong saran Libanon, intu pain Hermon; karä radjae kea dinon awie, tuntang iä mampatäi äwen.

18. Maka paham katahin Josua mamarang karä radja tā.

19. Djaton lewu beken idjä ma-

njembah, mamenda olo Israel, baya olo Hewi, idjä melai hong Gibeon; karä lewu awang beken dinon äwen tā awi parang. — (9,15.)

20. Krana awi Jehowa kea atäi olo tā inekang, sampai olo tā bahanji manambang, mamarang olo Israel, nakara iä mangerem olo tā, tuntang olo tā djaton iasie, tapi uka olo tā impalomose, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

21. Katika tā kea Josua dumah, mampalomos karä olo Enak bara aka bukit, bara Hebron, bara Debir, bara Anab, bara salepah bukit hatinggang Juda, tuntang bara hapus bukit hatinggang Israel. Josua mangerem olo tā tuntang karä lewue.

22. Dialo idjä biti karä olo Enak tā batisa huang tanah olo Israel: baya huang Gasa, huang Gat tuntang huang Asdod olo tā magon aton.

23. Tumon tā Josua manduan salepah tanah tumon karä augh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses; limbah tā Josua manenga tanah tā indu joresan olo Israel, tumon karä ungkupe, tumon karä hamputae. Maka tanah tā malajan parang.

BAGI 12.

Karä radja idjä djari impakalah olo Israel.

1. Maka djetoh karä radja hong tanah tā, idjä djari imukul impakalah olo Israel, idjä djari induae tanahe indu joresae hong dipah Jordan hila kanih, hila palembut matanandau, bara sungai Arnon sampai bukit Hermon, tuntang

hapus tanah rampar, idjä hila idjä rampar, tuntang petak saran timor. batangdantum, tinai padang idjä

2. Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin melai hong Hesbon, idjä marentah bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, intu pulau hong sungäi tä, tuntang sabagi tanah Gilead, palus sampai sungai Jabok, idjä indu saran tanah olo Amon; — (4.Mos.21,24.) tunis benjem tä, tinai hapus tanah idjä hila salatan, tanah olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Pe- resi, olo Hewi, olo Jebusi.

9. Radja Jerigho; radja Ai idjä tandipah Betel;

10. Radja Jerusalem; radja Hes- bon;

11. Radja Jarmut; radja Laghis ;

12. Radja Eglon; radja Geser ;

13. Radja Debir; radja Geder ;

14. Radja Horma; radja Harad ;

15. Radja Libna; radja Adulam ;

16. Radja Makeda; radja Betel ;

17. Radja Tapua; radja Heper :

18. Radja Apck; radja Lasaron ;

19. Radja Madon; radja Hasor :

20. Radja Simronumeron; radja Aghsab :

21. Radja Taanagh; radja Me- gido;

22. Radja Kades; radja Jokneam, idjä tokep Karmel;

23. Radja Napatlor; radjan olo Goiti hong Gilgal;

24. Radja Tirsa. Karä radja ta samandiai telo pulu idjä.

BAGI 13.

Hatalla manjoho Josua mambagi tanah tä akan olo Israel. Bagin olo Ruben, Gad, tuntang sabagi hamputan olo Manasse.

7. Maka djetoh karä radja hong tanah, idjä imukul Josua tuntaung karä olo Israel hila toh Jordan,

hila barat, bara Baalgad, idjä bali- likat bukit Libanon, sampai akan bukit halangai, idjä inukat mimes Seir: tuntang Josua manenga tanah tä akan karä hamputan olo Israel indu joresae, tumon karä ungkupe.

8. Hapus tanah idjä äka bukit, tuntang äka idjä randah, tinai

1. Maka Josua djari bakas, tahi umure; tä Jehowa hamauh dengac: Ikau djari bakas, tahi umurm, tapi tanah joresan keton, idjä hindai induan keton, magon paham lombah.

2. Djetoh tanah, idjä hindai induan tä: salepah tanah olo Pilisti, tinai hapus tanah Gesuri;

3. Bara sungai Sihor, idjä darah tanah Misir, sampai saran tanah Ekron hila utara, pagangan olo Pilisti tä; aton limä mantir olo Pilisti, ain olo Gasati, olo Asdodi, olo Askeloni, olo Geti, olo Ekrone; tinai aton olo Awi.

4. Maka hila salatan hapus tanah olo Kanani, tinai Meara, idjä ain olo Sidon, sampai Apek, saran tanah olo Amori.

5. Tinai tanah olo Gibli, hapus Libanon tä, idjä hila palembut matanandau, bara Baalgad, idjä intu pain bukit Hermon, sampai Hamat.

6. Olo handiae idjä mukong bukit hatinggang tä bara Libanon sampai Misrepotaim, olo Sidon handiae. Aku handak manganan olo tä kea bara baun olo Israel; awi mambagi tanahe bewäi hapan tenong, indu joresan olo Israel, tumon aku djari mamehä ikau.

7. Toh, awi mambagi salepah tanah tä indu joresan djalatien hamputan olo tä, tuntang indu joresan sabagi hamputan Manasse.

8. Krana olo Ruben, olo Gad tuntang sabagi hamputan olo Manasse tä djari mandino joresae, idjä djari inenga Moses acae hila kanih Jordan, hila timor, tumon tengan Moses, rewar Jehovah, acae.

9. Bara Aroer, idjä saran sungai Arnon, tuntang lewu idjä hong pulau hetä, tinai hapus tanah rampar, bara Medeba mimes Dibon;

10. Tinai karä lewun Sihon, radjan olo Amori, idjä bahut marentah hong Hesbon, sampai saran tanah olo Amon;

11. Tinai Gilead, tuntang tanah olo Gesur, tuntang olo Maaghat, tinai hapus bukit Hermon, dengan salepah tanah Basan mimes Salgha;

12. Salepah karadjaan Ogh hong

Basan, idjä bihin marentah hong Astarot tuntang Edrei, iä tä utus olo Enak tä, idjä djari impalah, inganan Moses.

13. Tapi olo Israel djaton djari manganan olo Gesur, tuntang olo Maaghat, malainkan olo Gesur tuntang olo Maaghat belom marak olo Israel palus andau toh.

14. Tapi akan hamputan olo Lewi iä djaton manenga joresan; parapah apui ain Jehovah, Hatallau Israel, djetä joresan olo tä, tumon Jehovah djari hamauh dengan äwen.

15. Tumon tä Moses manenga akan hamputan olo Ruben, tumon karä ungkupe,

16. Uka tikas tapakan tanahle bara Aroer, idjä saran sungai Arnon, tuntang lewu idjä hong pulau hetä, tinai hapus tanah rampar hetä mimes Medeba;

17. Hesbon, tuntang karä patatai lewu tä, idjä hong tanah rampar hetä: Dibon, Bamotbaal, Bethbaalmeon;

18. Tinai Jasa, Kedemot, Me-paat;

19. Tinai Kiriataim, Sibma, Secret, Hasahar idjä intu bukit hong djanah hetä;

20. Tinai Betpeor, Asdotpisga tuntang Betjesimot.

21. Tuntang karä lewu hong tanah rampar, tinai salepah karadjaan Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin marentah hong Hesbon, idjä djari imukul Moses, tuntang radja Midian, Ewi, Rekem, Sur, Hur, Reba, uras wakil Sihon tä, idjä melai hong tanah tä kea.

22. Tinai olo Israel djari mampatäi Bileam kea, anak Beor, olo panudjum tä, hapan baun padang, haiak dengan karä olo idjä impatäie hetä. — (4. Mos. 22.)

23. Maka tikas tapakan tanah olo Ruben, djetä Jordan. Djetä joresan olo Ruben, tumon karä ungupe, karä lewue tuntang karä patatai lewue tä.

24. Maka akan hamputan olo Gad, tumon karä ungupe, Moses manenga joresae,

25. Uka tikas tapakan tanahe, djetä Jaeser, tuntang karä lewu hong Gilead, tinai sabagi tanah olo Amon, mandas Aroer, idjä hila baun Raba.

26. Bara Hesbon sampai Ramat mispe tuntang Bctonim, tinai bara Mahanaim mimes saran Debir.

27. Huang tanah randah: Betharam, Betnimra, Sukot, Sapon, tinai tisan karadjaan Sihon, radja Hesbon; djadi tapakan tanahe hetä, djetä Jordan sampai hulu danau Kinerot, sarae hila timor.

28. Djetä joresan olo Gad, tunon karä ungupe; karä lewue tuntang karä patatai lewue tä.

29. Tinai akan sabagi hamputan Manasse tä, tumon karä ungupe, Moses djari manenga indu joresae,

30. Uka tikas tapakan tanahe bara Mahanaim palus hpus Basan, salepah karadjaan Ogh, radja Basan tä, tuntang karä lewu Jair, idjä hong Basan, djahawen pulu lewu.

31. Tinai sabagi tanah Gilead, tinai Astarot, Edrei, lewun karadjaan Ogh hong Basan, iä manenga akan panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, iä tä akan sabagi karä panakan Maghir tä, tumon karä ungupe.

32. Djetä idjä djari imbagi Moses intu padang Moab, hila kanih Jordan, hila timor.

33. Tapi akan hamputan olo Lewi Moses djaton manenga joresan: bi-

tin Jehowa, Hatallan Israel, indu joresan olo tä, tumon djari aughe dengan äwen. — (4.Mos.18,20.)

BAGI 14.

Kaleb mandino joresae.

1. Maka djetoh, idjä indu joresan olo Israel hong tanah Kauaan, idjä imam Eleasar, Josua, anak Nun, tuntang mantir pamutjok karä hamputan olo Israel djari mambagi akae indu joresae.

2. Hapan tenong iä mambagi joresae tä, tumon Jehowa djari mametäh hadjamban Moses tagal tangah sapulu hamputan tä. — (4.Mos.26,55.)

3. Krana akan tangah telo hamputan tä Moses djari manenga joresae hila kanih Jordan; tapi akan olo Lewi iä djaton manenga joresan marak karä hamputan olo tä.

4. Krana panakan Josep tä mandjari akan duä kahamputan, Manasse tuntang Epraim; tapi akan olo Lewi iä djaton manenga bagie hong tanah, baja lewu idjä indu akae melai, tinai patatai lewu tä akan karä metoe tuntang karä ramoe. — (1.Mos.48,5.)

5. Kilau Jehowa djari mametäh Moses, tumon tä kea olo Israel mawie, balalu mambagi tanah tä.

6. Tä maka panakan Juda manalih Josua hong Gilgal, palus Kaleb, anak Jepune, olo Kenesi tä, bamauh dengae: Tawam aughe tä, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses, olo ain Hatalla tä, hong Kadesbarnea, tahuu aku tuntang ikau. — (4.Mos.14,24.)

7. Aku toh äpat pulu njelo umurku, metoh Moses, rewar Je-

howa, djari manjoho aku bara Kadesbarnea hagoet, mangalati tanah toh, maka aku djari mimbit brita acae budjubudjur tumon aton huang atäiku.

8. Tapi karä paharingku, awang djari hagoet haiak aku, djari mam-palenjoh atäi olo arä, tapi aku ombla Jehovah, Hatallangku, dengan tanggar atäiku.

9. Maka andau tä kea Moses sumpah, koeae: toto, tanah tä, idjä djari inindjak paim, karäh indu joresam, palus panakam sampai katatahi; basa ikau djari ombla Jehovah, Hatallangku, dengan tanggar atäim.

10. Maka toh, itäm, Jehovah djari mambelom aku tumon aughe; toh djari äpat pulu limä njelo limbah Jehovah manjewut augh tä dengan Moses, kahum olo Israel mangumbang padang tunis benjem; maka itäm, intu andau toh aku hanja pulu limä njelo umurku.

11. Sampai andau toh aku magon gantjang, tumon hong andau Moses djari manjoho aku; tumon kaabasku andau tä, kalotä kea aku andau toh, alo akan parang, alo akan blua tamä ngabuah karä perkara.

12. Toh käläh, tengah akangku bukit hatinggang toh, idjä tahuu tä Jehovah djari hamauh andau tä; krana andau djetä ikau djari mahining, aton olo Enak hetä, tinai aton lewu awang hai tuntang hakota; ajau Jehovah handak mam-pahaiak aku, nakara aku manganan olo tä, tumon djari augh Jehovah.

13. Tä, maka Josua mamberkatiä, palus manenga Hebron akan Caleb, anak Jepune tä, indu joresae.

14. Tagal tä Hebron mandjadi indu joresan Caleb, anak Jepune,

olo Kenesi tä, sampai andau toh, basa iä djari ombla Jehovah, Hatallan Israel, dengan tanggar atäie.

15. Maka solake aran Hebron tä Kiriatarba, tumon aran olo idjä pandjang haliae berenge, idjä tato olo Enak. Maka tanah tä malajan parang.

BAGI 15.

Joresan hamputan olo Juda.

1. Maka kalabuan tenong akan hamputan olo Juda, tumon karü unguke, buah saran tanah Edom, tuntang padang tunis benjem Sin tä tapakae hila salatan.

2. Djadi, tanahe hila salatan mandas telok danau ujah, idjä tapakan hila salatan.

3. Maka saran tanahe hila salatan bara hetä akan Akrabim, palus sampai Sin, palus sampai Kadesbarnea, palus sampai Hesron, palus sampai Adar, palus maliut Karka,

4. Palus sampai Asmon, palus manantarang sungäi Misir, tuntang tapakan saran tanahe hetä, djetä tasik. Djetä indu saran tanah keton hila salatan.

5. Maka sarae hila timor, djetä danau ujah, mimes tumbang Jordan; maka tapakan saran tanahe hila utura, djetä bara telok danau, idjä intu tumbang Jordan;

6. Bara hetä darin sarae tä akan Betogla, palus akan utara sampai Betaraba, palus sampai batu Bohan, anak Ruben horan;

7. Palus bara djanah Aghor sampai Debir, palus akan utara sampai Gilgal, idjä tandipah lungkoh Adumim, idjä hila salatan sungäi hetä; limbah tä saran tanah hetä

palus mimes danum Ensemes, tun-tang sampai kali Rogel;

8. Bara hetä palus mahoroe djanah anak Hinom, hila salatan tanah olo Jebusi, djetä Jerusalem; saran tanah hetä mandai palus sampai tantan bukit, idjä hong tapakan djanah Hinom hila barat, tuntang tapakan djana Repait hila utara.

9. Limbah tä maka saran ta-nahe hetä bara tantan bukit tä palus sampai lowang danum Nep-toa, palus sampai lewu hong bukit hatinggang Epron; bara hetä palus sampai Baala, djetä Kiri-jeirim.

10. Limbah tä saran tanahe mu-les bara Baala akan hila barat, akan bukit hatinggang Seir, ma-horoe balikat bukit Jearim bara hila utara, djetä Kesalan, mohon tinai bara hetä akan Betsemes, palus mahoroe Timna;

11. Palus tinai sampai tandipah Ekron, akan hila utara, bara hetä palus sampai Sighron, mahoroe bukit Baala, manantarang Jabneel, maka tapakae djetä hong saran tasik.

12. Maka saran tanahe hila barat, djetä tasik. Djetä hapus saran tanah olo Juda hakaliling, tumon karä ungkupe.

13. Maka akan Caleb, anak Je-pune, inenga bagin tanah intu bentok olo Juda, tumon augh Je-howa dengan Josua, iä tä lewun Arba, bapa Enak, djetä Hebron.

14. Maka Caleb manganan bara hetä telo anak Enak tä, Sesai, Ahiman tuntang Talmai, idjä ina-kan Enak.

15. Bara hetä iä mandai manalih olo Debir. Aran Debir tä solake Kiriatseper.

16. Maka koan Caleb: Eweewe idjä mantakan Kiriatseper, sambil mampalah tä, maka aku handak manenga anakku Aksa indu sa-wae. — (*Hak.1,12.*)

17. Tä Otniel, anak Kenas, Ke-nas paharin Caleb, mampalah le-wu tä, tä iä manenga akae anake Aksa indu sawae.

18. Djadi, amon iä tä tamä ungkup banae, maka iä mandjo banae blaku idjä karambar tana bara bapae. Palus iä sewn bara kalidai; tä koan Caleb dengae: Narai katapasm?

19. Koae: Tenga berkat akang-ku; basa ikau djari manenga akangku tana idjä keang, tengah akangku tinai aka tahasak danum kea. Tä iä manenga akae tahasak danum aka gantong tuntang aka randah.

20. Djetä joresan hamputan Juda, tumon karä ungkupe.

21. Karä lewu idjä intu tapakan tanah Juda, intu saran tanah olo Edom, hila salatan, djetä: Kab-sel, Eder, Jagur;

22. Kina, Dimona, Adada;

23. Kades, Hasor, Itnan;

24. Sip, Telem, Bealot;

25. Hasor, Hadata, Keriot, Hes-ron, djetä Hasor;

26. Aman, Sema, Molada;

27. Hasar-Gada, Hesmon, Bet-palet;

28. Asarsual, Beerseba, Bisjoteia;

29. Baala, Jim, Asem;

30. Eltolad, Kesil, Horma;

31. Siklag, Madmama, Sansana;

32. Lebaot, Silhim, Ain, Kim-mon. Djumalah karä lewu tä duä pulu djalatien, tuntang karä patatai lewu tä.

33. Hong tanah randah tä aton: Estaol, Sora, Asna;

34. Sanoah, Engannim, Tapua, Enam;
 35. Jarmut, Adulam, Sogho, Aseka;
 36. Sauraim, Aditaim, Gedera, Gederotaim; äpatwalas lewu tuntang patataie.
 37. Senan, Hadasa, Migdal-Gad;
 38. Dilan, Mispe, Jokteel;
 39. Laghis, Boskat, Eglon;
 40. Kabon, Lamas, Kitlis;
 41. Gederot, Betdagon, Naema, Makeda; djahawenwalas lewu tuntang patataie.
 42. Libna, Eter, Asan;
 43. Ipta, Asna, Nesib;
 44. Kehila, Aghsib, Maresa; djalatien lewu tuntang patataie.
 45. Ekron tuntang karä lewu idjä mamenda iä, tinai patataie.
 46. Bara Ekron palus sampai tasik, karä lewu idjä hila balikat Asdod, tuntang karä patataie.
 47. Asdod, karä lewu idjä mamenda iä, tuntang karä patataie; Gasa, karä lewu idjä mamenda iä, tuntang karä patataie sampai akan sungai Misir. Tasik lombah tä indu saran tanahe hetä.
 48. Maka hong äka bukit: Samir, Jatir, Sogho;
 49. Dana, Kiriatsana, djetä Debir,
 50. Anab, Estemo, Anim;
 51. Gosen, Holon, Gilo; sawalas lewu tuntang patataie.
 52. Arab, Duma, Esan;
 53. Janum, Betapua, Apeka;
 54. Humta, Kiriatarba, djetä Hebron, Sior; djalatien lewu tuntang patataie.
 55. Maon, Karmel, Sip, Juta;
 56. Jesreel, Jokdeam, Sanoah;
 57. Kain, Gibe, Timna; sapulu lewu tuntang patataie.
 58. Halhul, Betsur, Gedor.
59. Maarat, Betanot, Eltekon: djahawen lewu tuntang patataie.
 60. Kiriatbaal, djetä Kiriatjeirim, tinai Raba; duä lewu tuntang patataie.
 61. Hong padang äka tunis be-njem: Betaraba, Midin, Seghaghah;
 62. Nibsan, lewu ujah, tuntang Engedi; djahawen lewu tuntang patataie.
 63. Tapi olo Juda djaton hakon maharak olo Jebusi, idjä mukong Jerusalem; tumon tä olo Jebusi melai intu bentok olo Juda sampai andau toh. — (2. Sam. 5, 6.)
-

BAGI 16.

Joresan hamputan olo Epraim.

1. Limbah tä maka aton te-nong akan panakan Josep, ma-nantu tanahe bara Jordan tokep Jerigho, intu danum Jerigho, hila timor; padang tä idjä mandai bara Jerigho palus akan bukit hating-gang lewu Bethel;
2. Bara Betel palus sampai Lus, mahoroe saran Arghi-Atarot;
3. Mohon tinai akan barat mi-mes saran Jopleti, mandas saran Bethoron idjä tapakan liwa, palus sampai Gaser; djadi tapakan saran tanahe hetä, djetä saran tasik.
4. Tumon tä anak Josep tä, Manasse tuntang Epraim, djari mandino joresae.
5. Maka saran tanah panakan Epraim, tumon karä unguke, hila timor joresae, djetä bara Atrotadar, mimes Bethoron idjä ngambo;
6. Palus hila barat sampai hila utara Mighmetat, maliut tinai akan

hila timor sampai Tanatsilo, mahan horoe djetä palus timor kea mimes Janoagh;

7. Mohon bara Janoagh akan Atarot, tuntang Naharat, manantarang Jerigho, palus tempä saran Jordan.

8. Bara Tapua saran tanahe palus akan hila barat manintu sungäi Kana, tapakae djetä hong saran tasik. Djetä joresan hamputan olo Epraim tumon karä ungupe.

9. Tinai karä lewu hong joresan olo Manasse, idjä imbaris akan olo Epraim kea, tuntang patatai karä lewu tä.

10. Maka olo tä djaton manganan olo Kanani, idjä melai hong Gaser; tumon tä olo Kanani melai intu bentok olo Epraim sampai andau toh; tapi olo tä mamenda, manahor asil.

BAGI 17.

Joresan sabagi hamputan Manasse.

1. Maka akan hamputan Manasse aton tenong kea, basa iä tä anak Josep idjä bakas; tinai akan Maghir, anak Manasse idjä bakas, bapa Gilead, inantu Gilead tuntang Basan, basa iä tä olo menteng parang.

2. Tinai akan anak Manasse idjä tinai aton tenong kea, tumon karä ungupe, iä tä: ungupe Abieser, ungupe Helek, ungupe Asriel, ungupe Seghem, ungupe Heper, ungupe Semida; djetä karä anak hatuä ain Manasse, anak Josep tä, tumon djetä kea karä ungupe.

3. Maka Selapead, anak Heper,

Heper anak Gilead, Gilead anak Maghir, Maghir anak Manasse, djaton bara anak hatuä, baja bawi bewäi; maka djetoh aran karä anake idjä bawi: Maghla, Noa, Hogla, Milgha, Tirsa. — (4. Mos. 27, 1.)

4. Äwen tä manaharep baun imam Eleasar, tuntang Josua, anak Nun, tinai karä mantir, koae: Jehowa djari mametäh Moses, uka manenga tanah joresan akan ikäi, marak karä paharin ikäi. Tagal tä äwen manenga akae tanah joresae marak karä paharin liau bapae, tumon augh Jehovah.

5. Djadi, akan Manasse kala buan sapulu kabaris tanah, beken bara tanah Gilead tuntang Basan, idjä dipah Jordan hila kanih.

6. Krana anak bawi ain panakan Manasse tä ombo manjores tanah marak anake idjä hatuä. Tinai tanah Gilead djari inukas akan panakan Manasse idjä beken tä.

7. Tumon tä saran tanah Manasse bara Aser mimes Mighmetat, idjä tandipah Seghem, palus manjampang akan gantau, akan olo Tapuagh.

8. Krana tanah Tapuagh mandjadi bagin Manasse, tapi lewu Tapuagh tä mandjadi ain Epraim.

9. Limbah tä saran tanahe mohon akan hila salatan sungäi Kana. Karä lewn hetä uras ain Epraim, hong bentok karä lewun Manasse; tinai saran tanah Manasse palus akan utara, mahoroe sungäi tä, maka tapakae tempä tasik.

10. Tanah hila salatan mandjadi ain Epraim, hila utara djetä mandjadi ain Manasse, djetä tempä tasik: balikat tanahe hila utara aton tanah Aser, tinai hila timor aton tanah Isaskar.

11. Krana bagin Manasse kea hong tanah Isaskar tuntang Aser tä, djetä Betsean tuntang karä patataie, Jibleam tuntang karä patataie, olo Dor tuntang karä patataie, olo Endor tuntang karä patataie, olo Taanagh tuntang karä patataie, tinai olo Megido tuntang karä patataie, telo kabaris tanah.

12. Maka olo Manasse djaton tau mampalah karä lewu tä, basa olo Kanani mandähen arepe hong tanah tä.

13. Djadi, amon olo Israel djari kwasa, maka iä mampamenda olo Kanani, manjoho iä manahor asil, tapi iä djaton mangangan olo tä lepalepah.

14. Tä, maka panakan Josep hamauh dengan Josua, koae: Bu-hen ikau djari manenga indu jo-resangku baja tikas idjä kabaris tanah bewäi? krana aku toh ham-putan olo idjä bakapal, tumon Jehowa djari mamberkat aku pa-lus toh.

15. Maka koan Josua dengan äwen: Basa keton hamputan olo idjä bakapal, has, murik akan kajuan, taweng hetä akan keton hong tanah olo Peresi tuntang olo Repai, basa bukit hatinggang Epraim toh pahalau sekä äka keton.

16. Tä koan panakan Josep: Bu-
kit hatinggang tä djaton ombet akan äka ikäi; tinai karä olo Kanani, idjä melai hong tanah randah tä, aton bara kareta sanna-man, kalotä kea olo idjä melai hong Betsean, tuntang olo idjä melai hong djanah Jesreel.

17. Tapi koan Josua dengan pa-nakan Josep, dengan Epraim tun-tang Manasse: Keton puna ham-putan idjä bakapal, keton paham abas, tagal tä djaton patut ke-

ton tempon idjä kabaris tanah bewäi;

18. Malainkan bukit hatinggang tä uras ain keton, äka kajuan tä; tawang djetä, mangat djetä akan keton palus sampai tapakae; tä ke-ton akan maharak olo Kanani tä kea, alo ai kareta sanaman, alo iä abas.

BAGI 18.

Tingkap-panjupa imbit olo akan Silo. Tanah awang hindai imbagi inggambar olo Joresan hamputan Benjamin.

1. Maka hapus utus olo Israel hapumpong hong Silo, palus iä mampendeng hetä tingkap-panjupa tä, limbah tanah tä djari impa-kalah awie.

2. Tapi aton hindai udju ham-putan baris olo Israel, idjä djaton djari inenga akae bagin tanah.

3. Maka koan Josua dengan olo Israel: Kilen katahie gawin keton tendur kalotä, djaton keton hagoet manduan tanah tä, idjä djari inenga Jehowa, Hatalan tato keton, akan keton?

4. Duan manelo biti olo hatuä bara genep hamputan keton, mangat aku manjoho olo tä hagoet, mang-umbang hapus tanah tä, palus manggambar djetä tumon kapatut karä joresae, limbah tä buli aku tinai.

5. Maka äwen akan mambagi tä mandjadi udju kabagi; Juda akan melai intu äkae hila salatan, tinai panakan Josep akan melai hong äkae hila utara.

6. Keton akan manggambar ampin tanah, mambagi djetä man-djadi udju kabagi, limbah tä ke-

ton akan mimbit gambar tā kan-toh akangku , mangat aku hetoh manenong akan keton intu baun Jehowa , Hattallan keton.

7. Krana olo Lewi djaton akan omba bara bagi tanah intu marak keton, tapi pangkat imam Jehowa puna joresae, tinai Gad, Ruben tuntang sabagi hamputan Manasse djari mandino joresae dipah Jordan hila kanih , hila timor, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akac. — (4. Mos. 32, 33.)

8. Tū , maka olo tā hagoet ; Josua manjoho īwen idjä hagoet tā mamintik gambar tanah tā , koae : Lius keton , kumbang tanah tā , awi manggambar tā , limbah tā buli talih aku , maka aku handak manenong akan keton hetoh intu baun Jehowa , hong Silo.

9. Djadi , olo hatuā tā hagoet , mahoroe tanah tā , sambil manggambar tā huang surat , tumon karü lewue , uka mandjadi udju kabagi . Limbah tā iā buli tinai , manalih Josua hong īka bapadok intu Silo.

10. Tā , maka Josua manenong akan olo tā hong Silo , intu baun Jehowa , palus Josua mambagi hetā tanah tā akan olo Israel , akan genep hamputae bagin ai.

11. Solak tenong kalabuan akan panakan Benjamin , tumon karü unguke , maka saran tanah te-nonge tā buah helat hamputan Juda dengan hamputan panakan Josep.

12. Saran tanahe hila utara mendok bara Jordan palus hila utara Jericho , palus mahoroe bukit hatinggang hila barat , tapakae tempā padang Betawen.

13. Bara hetā saran tanahe tinai akan hila salatan mimes Lus , djetā

Betel , palus tinai mohon akan Atrotadar , manantarang bukit , idjä hila salatan Bethoron idjä ngiwa tā.

14. Tinai bara hetā saran tanahe maliok akan barat daja bukit tā , idjä tandipah Bethoron , hila salatan ; tapakae manantarang Kiriat-baal , iā tā Kiriatjearim , lewun olo Juda ; djetā tapakan tanahe hila barat.

15. Maka tapakan tanahe hila salatan , djetā Kiriatjearim , palus bara hetā akan barat , manantarang lowang danum Neptoa ;

16. Bara hetā palus mohon akan pain bukit , idjä tandipah djanah anak Hinom , idjä hong padang Repaim , hila utara , bara hetā palus mahoroe djanah Hinom , mamambai tanah olo Jebusi hila salatan , palus mohon manantarang lowang danum Rogel.

17. Palus bara hila utara saran tanahe tinai sampai Ensemes , bara hetā akan Gelilot , idjä tandipah lungkoh Adumim , palus mohon tinai akan batu Bohan , ain anak Ruben horan :

18. Tuntang mamambai Araba , limbah tā mohon tempā Araba.

19. Limbah tā saran tanahe mamambai Bethogla , akan utara : tapakae hetā , djetā telok danau ujah , idjä tapakan utara , tuntang tumbang Jordan hila salatan ; djetā saran tanahe hila salatan.

20. Tinai Jordan tā indu saran tanahe hila timor . Djetā joresan panakan Benjamin tumon karü unguke , tikas saran tanahe halailing.

21. Maka karü lewun hamputan olo Benjamin tumon karü unguke , iā tā : Jericho , Bethogla , Emekkesis.

22. Betaraba, Semaraim, Betel;
 23. Hawim, Para, Opra;
 24. Keparhamonai, Opni, Gaba;
 duawalas lewu tuntang patataie.

25. Gibeon, Rama, Beerot;
 26. Mispe, Kepira, Mosa;
 27. Rekem, Jirpeel, Tarala;
 28. Sela, Elep tuntang Jebus,
 djetä Jerusalem, Gibat, Kiriat;
 äpatwalas lewu tuntang patataie.
 Djetä joresan panakan Benjamin,
 tumon karä ungupe.

BAGI 19.

Joresan djahawen hamputan awang be-
 ken tä; joresan Josua.

1. Limbah tä tenong idjä duä
 buah hamputan olo Simeon, tu-
 mon karä ungupe; maka kala-
 buan joresae bentok joresan ham-
 putan Juda.

2. Iä mandino akan joresae :
 Beerseba, Seba, Molada;

3. Hasarsual, Bala, Asem;

4. Eltolad, Betul, Horma;

5. Siklag, Bethamarkabot, Ha-
 sarsusa;

6. Betlebaot tuntang Saruhen;
 telowalas lewu tuntang karä pa-
 tataie.

7. Ain, Rimon, Eter, Asan ;
 äpat lewu tuntang karä patataie.

8. Tinai karä lewu korik idjä
 hakaliling karä lewu tä, mimes
 Baalatbeer, djetä Ramat, idjä hila
 salatan. Djetä joresan hamputan
 olo Simeon tumon karä ungupe.

9. Joresan Simeon tä intu bentok
 tanah Juda; krana joresan hampu-
 tan Juda djari pahalau lombah
 akae, tagal tä panakan Simeon
 ombo manjores intu marak jore-
 san äwen.

10. Limbah tä tenong idjä telo
 buah panakan Sebulon, tumon
 karä ungupe; tapakan joresae tä
 mimes Sarid.

11. Maka saran tanahe mandai
 akan hila barat, manantarang Ma-
 rala tuntang Dabalet, tinai sungki
 tä, idjä intu baun Jokneam;

12. Maliok tinai bara Sarid tä
 akan hila timor, äka palembut
 matanandau, mandas saran Kis-
 lottabor, manantarang Debrat ,
 mandai sampai Japia:

13. Bara hetä saran tanahe palus
 akan timor, äka palembut ma-
 tanandau, manintu Gatheper tun-
 tang Etkasin, palus sampai Ri-
 monmetoar, djetä Nea :

14. Maliok tinai akan hila utara
 akan Hanaton, tapakae djetä intu
 djanah Jiptael.

15. Tinai Katat, Nahalal, Sim-
 ron, Idala, Betlehem; duawalas
 lewu tuntang karä patataie.

16. Djetä joresan panakan Sebu-
 lon tumon karä ungupe; karä
 lewu tä tuntang karä patatai lewue.

17. Tenong idjä äpat buah ham-
 putan Isarkar tumon karä ungupe.

18. Tanah pagangan ajue, iä tä :
 Isreela, Kesulot, Sunem;

19. Haparaim, Sion, Anagharat:

20. Rabit, Kision, Ebés;

21. Remet, Enganim, Enhada,
 Betpases.

22. Maka tanahe palus sampai
 Tabor, Sahasima, Betsemes, ta-
 pakai tanahe manantarang Jordan ;
 djahawenwalas lewu tuntang pa-
 tataie.

23. Djetä joresan hamputan olo
 Isaskar tumon karä ungupe, karä
 lewu tä tuntang patataie.

24. Limbah tä tenong idjä limä
 buah hamputan Aser tumon karä
 ungupe.

25. Tanah pagangan ajue, iä tā: Helkat, Hali, Beten , Aghsap;
26. Alamelegh, Amad, Misal, djetā palus sampai Karmel hila barat, tuntang sampai Sihorlibnat;
27. Maliok bara hetā akan hila palembut matanandau, akan Bettagon, manantarang Sebulon, tinai djanah Jiptael, palus Betemek hila utara, tuntang Nehiel, palus sampai hila sambil Kabul;
28. Tinai mimes Ebron, Rehob, Hamon, Kana , palus mandas Sidon idjā hai tā.
29. Bara hetā saran tanahe mules akan Rama, tinai akan Tirus, kota idjā dāhen tā, limbah tā djetā mules tinai akan Hosa, tapakae intu saran tasik hatandipah dengan Aghsib:
30. Tinai Uma, Apek, Rehob; duapulu dua lewu tuntang karā patataie.
31. Djetā joresan hamputan Aser tumon karā ungukepe, karā lewu tā tuntang karā patataie.
32. Tenong idjā djahawen buah hamputan panakan Naptali tumon karā ungukepe.
33. Tanah pagangan ajue, iä tā: bara Helep tuntang Alon mimes Saanaim, Adaminekeb, Jabneel, palus sampai Lakum, manapakan Jordan.
34. Tinai saran tanahe maliok akan hila barat, akan Asnottabor, bara hetā palus akan Hukok, manantarang Sebulon, hila salatan, tinai manantarang Aser hila barat, tinai Juda idjā hong Jordan inantarange hila timor.
35. Maka karā lewue idjā hakota dāhen, iä tā: Sidim , Seir , Hamat, Rakat Kineret;
36. Adama, Rama, Hasor;
37. Kedes, Edrei, Enhazor:
38. Iron, Migdalel, Horem, Betanat, Betsemes; djalatiwalas lewu tntang karā patataie.
39. Djetā joresan hamputan Naptali , tumon karā ungukepe; karā lewu tā tuntang karā patataie.
40. Tenong idjā udju buah hamputan panakan Dan tumon karā ungukepe.
41. Tanah joresan ajue, iä tā: Soar, Estaol, Irsemes;
42. Saalabin, Ajalon, Itla;
43. Elon, Tinata, Ekron;
44. Elteke , Gibeton , Baalagh;
45. Jehud , Beneberak , Gatrimon ;
46. Mejarkon , Rakon idjā tandipah Japo.
47. Maka tanah pagangan panakan Dan halawo pahalau simit akae; tagal tā olo Dan hagoet, mamarang Lesem , tuntang djetā dinon awie, iä mamukul lewu tā hapan baun padang, tuntang manjores tā balalu melai hetā; maka iä manggarā aran Lesem tā Dan, tnmon aran tatoe Dan.
48. Djetā joresan hampantan olo Dan , tumon karā ungukepe; karā lewu tā tuntang patataie.
49. Djadi amon olo tā djari terai mambagi hapus tanah tā tumon karā barise, maka olo Israel manenga akan Josua, anak Nun tā, joresae kea intu bentok äwen.
50. Tumon augh Jehovah iä manenga akae lewu, idjā aka ka-handake , iä tā: Timnatsera, idjā hong bukit hatinggang Epraim ; iä mamangun lewu hetā balalu melai hetā.
51. Djetā karā bagin joresan, idjā djari imbagi imam Eleasar, hapan tenong , tuntang Josua, anak Nun, tinai mantir karā hamputan, akan karā olo Israel,

hong Silo, intu baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap-panjupa. Tumon tā iä mahapus mam bagi tanah tā.

BAGI 20.

Lewu kalindong tā imbaris.

1. Maka Jehowa hamauh dengan Josua, koea:

2. Sanan akan olo Israel, sambil hamauh: baris akan keton lewu kalindong tā, idjä sabab tā akudjari mamekah keton hadjamban Moses; — (4. Mos. 35, 6.)

3. Uka olo pamuno tau mahakan akan hetä, idjä salaja saraganda djari mampatäi olon, mangat lewu tā akan keton indu kalindong bara idjä pamalah dahan tā.

4. Amon olo kalotä mahakan akan idjä lewu bara karä lewu tā, maka iä akan mendeng hong bauntonggang lewu tā, palus masanan karä perkarae intu pinding karä bakas lewu tā; limbah tā olo tā akan manduan iä hindjä dengae, tamä lewu, palus manenga äka akae, mangat iä tau melai hindjä dengae.

5. Maka amon olo pamalah dahan tā manggoang manuntut iä, djaton tau äwen mandjuluk olo pamuno tā intu lengän olo tā, basa iä djaton tantai ahate djari mampatäi kolae, djaton djari basingi iä bara helo.

6. Maka olo tā akan melai hong lewu tā, sampai iä manaharep basaran olo arä, tā djaka kasalae djaton, iä akan mentai hetä sampai imam hai tā matäi, idjä katika tā; limbah tā olo pamuno tā tau buli puna lewue, tuntang humae,

lewu tā idjä bara hetä iä djari hadari.

7. Tā, maka olo mambaris Kedes hong Galilea, hundjun bukit hatinggang Naptali, tinai Sighem hong bukit hatinggang Epraim, tinai Kiriatarba, djetä Hebron, hong bukit hatinggang Juda.

8. Maka dipah Jordan hila timor Jericho iä mambaris Beser hong padang benjem, intu tanah rampar, idjä ain hamputan Ruben; tinai Ramot hong Gilead, idjä ain hamputan Gad; tinai Golon hong Basan, idjä ain hamputan Manasse.

9. Djetä karä lewu tā, idjä djari inukas akan sakarä olo utus Israel, tuntang akan karä tamuäi, idjä melai marak olo tā, mangat karä olo tā mahakan akan hetä, idjä salaja djari mampatäi olon, belä olo tā impatäi awi lengän idjä pamalah dahan tā helo bara iä djari manaharep basaran olo arä.

BAGI 21.

Olo Lewi manduan karä lewun ajue.

1. Limbah tā maka kapalan karä ungkup Lewi manggapi imam Eleasar, Josua, anak Nun, tuntang mantir karä hamputan olo Israel;

2. Sambil hamauh dengan äwen hong Silo, intu tanah Kanaan, koea: Jehowa djari mamekah hadjamban Moses, uka keton manenga akan ikäi lewu, äka ikäi melai, tinai patatai lewu tā akan karä meton ikäi. — (4. Mos. 35, 2.)

3. Tagal tā maka olo Israel,

tumon augh Jehowa, manenga akan olo Lewi bara joresan ajuc karä lewu toh tuntang patataie.

4. Maka aton tenong akan karä ungkup olo Kahat; akan panakan imam Aaron, idjä baris olo Lewi kea, imbagi telowalas lewu hapan tenong, bara lewun hamputan Juda, hamputan Simeon, tuntang hamputan Benjamin.

5. Tinai akan olo Kahat awang beken tä imbagi hapan tenong sapulu lewu, bara lewun karä ungkup hamputan Epraim, hamputan Dan, tuntang sabagi hamputan Manasse tä.

6. Akan ungkup Gerson imbagi tumon kalabuan tenong telowalas lewu, bara lewun karä ungkup hamputan Isaskar, hamputan Aser, hamputan Naptali, tuntang sabagi hamputan Manasse, idjä hong Basan.

7. Akan ungkup Merari tumon karä ungkupe imbagi duawalas lewu bara lewun hamputan Ruben, hamputan Gad, tuntang hamputan Sebulon.

8. Tumon tä olo Israel manenga akan olo Lewi karä lewu tä tuntang patatai lewu tä, hapan tenong kilau Jehowa djari mame-täh iä hadjamban Moses,

9. Bara hamputan Juda tuntang hamputan Simeon iä manenga lewu, idjä toh injewut arae,

10. Mangat mandjadi bagin panakan Aaron, ungkup olo Kahat, hamputan olo Lewi; krana tenong idjä solake tä djari buah iwen tä.

11. Maka iä manenga akac lewun Arba, bapa Enak, djetä Hebron, hong bukit Juda, tuntang patatai lewu tä hakaliling.

12. Tapi karä tanan lewu tä,

tuntang karä lewu korik idjä lietä, inengae akan Caleb, anak Je-pune, indu joresae.

13. Tumon tiä iä manenga akan panakan imam Aaron lewu äka kalindong olo pamuno, Hebron tä, tuntang patatai lewu tä; tinai Libna, tuntang patataie;

14. Tinai Jatir tuntang patataie, Estemoa tuntang patataie;

15. Kolon tuntang patataie, Debir tuntang patataie;

16. Ain tuntang patataie, Juta tuntang patataie, Betsemes tuntang patataie; djalatiem lewu baris lewun duä kahamputan tä.

17. Tinai bara lewun baris hamputan Benjamin äpat lewu ineugae: Gibeon tuntang patataie, Geba tuntang patataie;

18. Anatot tuntang patataie, Almon tuntang patataie.

19. Djadi karä lewun panakan Aaron, imam tä, telowalas lewu tuntang patatai lewu tä.

20. Maka karä ungkup panakan Kahat, olo Lewi tä, idjä djaton imam, mandino karä lewun bagin ajue bara baris lewun Epraim.

21. Iä tä manenga akac: Sighem, lewu kalindong akan olo pamuno tä, tuntang patataie, idjä hong bukit Epraim; tinai Geser tuntang patataie;

22. Kibsaïm tuntang patataie, Bethoron tuntang patataie; djetä äpat kalewu.

23. Tinai bara lewun hamputan Dan: Elteke tuntang patataie, Gibeton tuntang patataie;

24. Ajalon tuntang patataie, Gatramon tuntang patataie; djetä äpat kalewu.

25. Tinai bara lewun sabagi hamputan Manasse tä: Taanagh tuntang patataie, Gatrimon tun-

tang patataie; djetä duä ka-lewu.

26. Djadi karä lewue tä sapulu lewu tuntang patataie, idjä inenga akan ungkup panakan Kahat, awang dia imam.

27. Maka panakan Gerson, utus olo Lewi tä, mandino bara baris lewun sabagi hamputan Manasse: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Golan hong Basan, tuntang patataie, tinai Beestera tuntang patataie; djetä duä ka-lewu.

28. Tinai bara lewun hamputan Isaskar: Kisjon tuntang patataie, Dobrat tuntang patataie;

29. Jarmut tuntang patataie, Enganim tuntang patataie; äpat kalewu.

30. Tinai bara lewun hamputan Aser: Misal tuntang patataie, Abdon tuntang patataie;

31. Helkat tuntang patataie, Re-hob tuntang patataie, äpat ka-lewu.

32. Tinai bara lewun hamputan Naptali: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Kedes hong Galilea tuntang patataie, tinai Hamot dor tuntang patataie, Kartan tuntang patataie; telo kalewu.

33. Djadi karä lewun olo Ger-sen, tumon karä ungkupe, telo-walas lewu tuntang patatai le-wu tä.

34. Maka akan karä ungkup panakan Merari, idjä ungkup olo Lewi kea, inenga lewue bara ba-ris lewun hamputan Sebulon: Jok-neam tuntang patataie, Karta tuntang patataie;

35. Dimna tuntang patataie, Na-halal tuntang patataie; äpat ka-lewu.

36. Tinai bara lewun hamputan

Ruben: Beser tuntang patataie, Jasa tuntang patataie;

37. Kedemot tuntang patataie, Mepaat tuntang patataie; äpat kalewu.

38. Bara lewun hamputan Gad: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Ramot hong Gilead tuntang patataie, Mahanaim tuntang patataie;

39. Hesbon tuntang patataie, Jaeser tuntang patataie; karä le-wue tä äpat.

40. Djadi karä lewu idjä akan bagin panakan Merari, tumon karä ungkupe, idjä hindjä hamputan Lewi kea, duawalas lewu.

41. Maka karä lewun olo Lewi samandiae intu marak joresan utus olo Israel äpat pulu hanja, tuntang patatai karä lewu tä.

42. Genegenep karä lewu tä uras aton patataie hakaliling.

43. Tumon tä Jehovah manenga akan Israel salepah tanah tä, idjä djari injumpahe akan tatoe, handak manenga tä acae; olo tä ma-njores djetä, tuntang mangkalewu huange.

44. Maka Jehovah manjanang olo tä hakaliling, tumon karä djan-djie, awang djari injumpahe akan tatoe hiang olo tä; dialo aton bara karä musohe tau mendeng intu baue, malainkan karä mu-sohe samandiae injaragh Jehovah intu lengüe.

45. Djaton nihau idjä kabawak bara karä augh bahalap tä, idjä djari injewut Jehovah akan utus olo Israel; karä augh tä uras tulus lepah samandiae.

BAGI 22.

Tangah telo hamputan olo tā buli
tanahe; iā mamangun mesbeh.

1. Limbah tā Josua mangahau
olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi
hamputan Manasse, — (4.Mos.32.)

2. Sambil hamauh dengan awen:
Keton djari malalus karā augh,
idjā djari imetah Moses, rewar
Jehowa, keton; tinai keton djari
manumon aughku kea huang karā
talo handiai, idjā djari injohoku
keton.

3. Djari tahi toh maka keton
djaton djari malih paharin keton,
sampai andau toh kea, malainkan
keton djari mahaga karā prentah
Jehowa, Hatallan keton.

4. Maka toh, Jehowa, Hatallan
keton, djari manjanang paharin
keton, tumon djari djandjie dengae;
käläh keton buli toh, talih
tingkap keton, tanah pagangan
keton, idjā Moses, rewar Jehowa,
djari manenga akan keton hila di-
pah Jordan kanih.

5. Tapi ingat keton totototo,
uka malalus prentah tuntang To-
rat, idjā Moses, rewar Jehowa,
djari mametäh keton, mangat keton
sinta Jehowa, Hatallan keton,
tuntang manandjong mahoroe karā
djalan ai, mahaga prentahe, heret
dengae, mangat keton manempo
iā hapan salepah atāi, hapan sale-
pah huang keton.

6. Tumon tā Josua mamberkat
olo tā, palus manjoho iā lius;
maka olo tā buli tingkape.

7. Krana akan sabagi hampu-
tan Manasse Moses djari manenga
joresae hong Basan, tapi akan sa-
bagi tinai Josua manenga joresae
hindjā paharie hila toh Jordan,

hila barat. Maka amon Josua
manjoho olo tā buli tingkape, iā
mamberkat olo tā,

8. Sambil hamauh dengan awen,
koae: Buli tingkap keton tinai,
tuntang paham panatau, kutoh
meto, salaka bulau, tambaga sa-
naman, tuntang pakaian kutoh
karāe, bagi karā talo irampas bara
musoh keton tā dengan paharin
keton.

9. Tumon tā panakan Ruben,
panakan Gad, tuntang sabagi ham-
putan Manasse buli; iā harikas
bara olo Israel, bara Silo, idjā
hong tanah Kanaan, hagoet akan
tanah Gilead, manalih tanah pa-
gangan ajue, idjā djari inenga
akae tumon augh Jehowa hadjam-
ban Moses.

10. Djadi, amon olo tā sampai
saran Jordan hong tanah Kanaan,
maka olo Ruben, olo Gad, tun-
tag sabagi hamputan Manasse
mamangun hetā, darah Jordan,
mesbeh hai tuntang bahalap.

11. Maka olo Israel mahining
brita: Itā! hamputan olo Ruben,
hamputan olo Gad, tuntang sabagi
hamputan Manasse djari mamangun
mesbeh tandipah tanah Kanaan,
intu saran Jordan, hila tanah olo
Israel.

12. Amon olo Israel mahining
brita tū, maka hapus utus olo
Israel hapumpong hong Silo, han-
dak hagoet manjupa olo tā, mini-
bit kawan parang.

13. Maka olo Israel manjoho
Pinehas, anak imam Eleasar, ma-
nalih hamputan olo Ruben, ham-
putan olo Gad, tuntang sabagi
hamputan Manasse hong Basan; —
(4.Mos.25,7.)

14. Tuntang sapulu mantir haiak
dengae, midjāmidjā mantir bara

genep hamputan utus olo Israel; karä olo tä uras mantir kapalan olo Israel, genep biti huang bakojakojan biti hamputan tatoe.

15. Sana äwen tä sampai hamputan Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, hong Gilead, maka iä hamauh dengan olo tä, koae:

16. Kalotoh augh salepah utus olo ain Jehovah: narai kalangkah toh, idjä hapan keton malawan Hatallan Israel, sampai keton djari undur toh bara Jehovah, awi keton djari mamangun mesbeh akan keton, handak marisang dengan Jehovah katontoh?

17. Kilen, kasalan Peor tä djaton ombet akan ita? idjä ita hindai djari imapas bara tä sampai andau toh, alo katika tä panjakit djari mawi utus olo ain Jehovah?

18. Toh, maka keton hules undur bara Jehovah; andau toh keton marisang malawan Jehovah: tä djewu karäh hasep kalaite, matakán salepah utus olo Israel.

19. Tapi mikäh angate kamäan keton, kilau tanah pagangan keton tä pali, käläh, dimpah keton akan tanah ain Jehovah, aka tingkap Jehovah aton, duan joresan keton intu marak ikäi, tapi ala keton marisang malawan Jehovah, ala kea marisang bara augh ikäi, awi keton mamangun mesbeh akan keton, beken bara puna mesbeh Jehovah, Hatallan ita.

20. Djaton Aghan, anak Serah, djari malangkah huang talo kerem tä? djaton kalait balalu dumah, mawi salepah utus olo Israel? krana toto, djaton olo tä kabuate bewäi djari matai tagal karä kardharhakae! — (7,1)

21. Tä tombah hamputan Ruben,

hamputan olo Gad, tuntang sa bagi hamputan Manasse; iä hako tak dengan karä kapala huang bakojakojan, kapalan olo Israel tä, koae:

22. Jehovah, Hatallan karä hatalla, Jehovah, Hatallan karä hatalla puna katawan, tinai käläh Israel kea akan katawan tä: djaka gawin ikäi toh puna awi karisang ikäi, atawa awi kalangkah ikäi malawan Jehovah, ala keton mambelom ikäi andau toh.

23. Djaka ikäi djari mamangun mesbeh akan ikäi, mangat mules, undur bara Jehovah, atawa mangat maluput hetä parapah awang ingähu, parapah indu kinan, atawa uka manusuh parapah talo ihop hetä: Jehovah kea akan manuntut tä!

24. Malainkan toh bewäi bukue ikäi djari mawi tä, basa koan ikäi: mikäh dapit anak keton handak hamanh mawi anak ikäi: narai gawin keton dengan Jehovah, Hatallan Israel?

25. Krana Jehovah kea djari mina Jordan tä mandjadi helat ikäi deng an keton, joh hamputan olo Ruben tuntang Gad; keton djaton bara bagi dengan Jehovah. Tumon tä suro anak keton mampaterai anak ikäi mikäh Jehovah.

26. Tagal tä koan ikäi: has, djetoh patut gawin ita, ita handak mamangun mesbeh, djaton akan parapah awang ingähu, djaton akan parapah idjä injambalih,

27. Malainkan nakara djetsa indu saksin ikäi dengan keton, palus panakan ita, awang rahian bara ita, mangat ikäi kea tau malalus gawin ikäi intu Jehovah, intu baun ajue, hapan parapah ikäi awang ingähu, parapah idjä injambalih,

tuntang parapah trimakasih ain ikäi, uka äla anak keton dapit hamauh mawi anak ikäi: keton djaton bara bagi dengan Jehowa.

28. Tagal tå koan ikäi: paribasa djaka iä dapit handak hamauh kälotoh mawi ikäi atawa panakan ikäi, tå tau ikäi tombah: itä keton tamunan mesbeli ain Jehowa, idjä djari imangun tato ikäi, djaton hapa maluput parapali awang ingähu, atawa parapah awang injambalih, malainkan mangat djetä mandjadi saksin ikäi dengan keton.

29. Kedjau haliaebara ikäi, sampai handak marisang malawan Jehowa, undur bara Jehowa andau toh, awi ikäi mamangun mesbeh akan äka parapah awang ingähu, parapah talo kinan, atawa parapah awang injambalih, sala bara puna mesbeh Jehowa, Hatallan ita, idjä intu baun tingkap ajue.

30. Amon imam Pinehas, tuntang karä mantir utus olo arä, kapala hong bakojakojan olo Israel tå, idjä dengae, mahining karä augh tombah hamputan olo Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, maka djetä bahalap intu iä.

31. Palus Pinchas, anak imam Eleasar, hamauh dengan hamputan olo Ruben tuntang Gad, tinai dengan sabagi hamputan Manasse: Andau toh ikäi kasene, Jehowa toto intu bentok ita, basa keton djaton djari maniwes arep keton intu Jehowa awi gawi toh. Toh keton djari malapas olo Israel bara lengän Jehowa.

32. Maka Pinchas, anak imam Eleasar, tuntang karä mantir, buli tinai bara tanah Gilead, bara hamputan olo Ruben tuntang Gad,

akan tanah Kanaan, manalih olo Israel, mimbit sulang aughe akae.

33. Maka sulang aughe tå ingilak olo Israel, palus olo Israel manara Hatalla, tuntang äwen terai aughe tahu manjupa olo tå mimbit kawan parang, uka marusak tanah, äka hamputan olo Ruben tuntang Gad belom.

34. Maka hamputan olo Ruben tuntang Gad manggarü mesbeh tå: mesbeh kasaksian; basa djetä indu saksin ita dengan äwen, Jehowa toto Hatallan ita.

BAGI 23.

Josua mamumpung olo arä, mampudji iii.

1. Djadi tahi rahian, limbalih Jehowa djari manjanang olo Israel bara karä musohe, idjä hakaliling iä, metoh Josua djari bakas, tahi umure,

2. Maka Josua mamumpung hapus utus olo Israel, karä bakas olo tå, karä kapalae, karä hakime, karä pangulue, saambil hamauh dengan olo tå: Aku toh djari bakas, tahi umurku. — (24, 1.)

3. Maka bitin keton djari mitä talo handiae, idjä Jehowa, Hatallan keton, djari mawie intu karä utus olo tå, idjä darah keton; krana bitin Jehowa, Hatallan keton, djari mamarang akan keton.

4. Itä keton, karä utus olo tå idjä batisa hindai, djari imbagiku akan keton hapan tenong, akan joresan karä hamputan keton, bara saran Jordan tå, tuntang' karä utus olo idjä djari impalomosku, palus sampai tasik lombah idjä hila barat.

5. Bitin Jehowa, Hatallan ke-

ton, karäh makis iä, manganan iä vara baun keton, tuntang keton karäh manjores tanah olo tä, tumon Jehowa, Hatallan keton djari hamauh dengan keton.

6. Tagal tä tanggatanggar bewai atai keton, mangat mahaga tuntang manumon talo handiai, awang injurat hong Torat Moses, bela keton undur bara tä akan sambil gantau.

7. Bela keton mäwoi arep keton dengan utus olo tä, idjä batisa hindai marak keton; äla kea hapan aran karä dewae, äla sumpah manjewut tä, äla manempo iä, äla sontop intu iä.

8. Tapi leket intu Jehowa, Hatallan keton, tumon gawin keton sampai andau toh.

9. Krana Jehowa djari manganan bara baun keton arä utus olo idjä bakapal tuntang kwasa; maka idjä keton, dialo idjä biti djari tau malawan keton, palus sampai andau toh.

10. Idjä biti keton karäh manjasah olo tä sakojan biti; krana bitin Jehowa, Hatallan keton, idjä mamarang akan keton, tumon djari anghe dengan keton.

11. Tagal tä, haga totototo atai keton, mangat keton sinta Jehowa, Hatallan keton.

12. Krana djaka keton undur, hadjelut dengan tisan karä utus olo tä, idjä palus toh melai marak keton, amon keton hasanger deng-an olo tä, sampai keton häwoi dengae, tuntang iä häwoi dengan keton:

13. Toto haljai, tä Jehowa, Hatallan keton, djaton karäh maradjur manganan olo tä hindai bara baun keton, malainkan olo tä karäh mandjadi indu djarat mawi keton, tuntang

tadja, tinai tungkang mawi dahepan keton, tinai duhi mawi matan keton, sampai keton rusak nihau bara tanah bahalap toh, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.—(Hak.2,3.)

14. Maka itäl aku toh kea indu manjak djalan, idjä puna djalan karä olo kalunen, toh buah keton kasene hapan salepah atai keton, hapan hapus hambaruan keton, idjä kabawak augh mahin djaton djari lawo bara karä augh bahalap tä, idjä djari indjandji Jehowa, Hatallan keton, akan keton, malainkan karä aughe tä djari ilalus akan keton samandiai, dialo idjä kabawak mahin dia tapas.

15. Maka kilau karä talo bahalap tä, idjä Jehowa, Hatallan keton, djari mandjandji akan keton, uras djari ilalus akan keton, tumon tä kea Jehowa karäh malalus intu keton karä talo papa tä, sampai iä djari mampalomos keton bara tanah bahalap toh, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

16. Amon keton malangkah djan-djin Jehowa, Hatallan keton, idjä djari imetähe keton, amon keton hagoet manempo hatalla beken, suntop intu iä: tä maka kasangit Jehowa karäh hasep mawi keton, badjeleng keton karäh matäi rusak bara tanah bahalap toh, idjä djari inengae akan keton:

BAGI 24.

I. Josua mamumpong olo arü sindä tinai. II. Josua äwen duä Kleasar matüi.

I.—1. Limbah tä maka Josua mamumpong karä hamputan olo

Israel tinai intu Sighem, iä mangahau karä bakas olo Israel, karä kapalae, tinai hakime tuntang pangulue, maka olo tä manaharep baun Hatalla.

2. Tä Josua hamauh dengan hapus utus olo arä, koe: Tumon toh augh Jehowa, IIatallan olo Israel: dipah batangdanum lombah hila kanih äka karä tato keton djari melai horan, Terah, bapa Abraham äwen duä Nahor; maka olo tä djari manjembah hatalla beken. — (1.Mos.11,26.)

3. Tä, maka aku djari manduan Abraham, tato keton, bara dipah batangdanum tä, palus aku manjoho iä mangnmbang salepah tanah Kanaan; aku mampanak iä kea, manenga Isaak akiae.

4. Tinai akan Isaak aku manenga Jakob äwen duä Esau: maka akan Esau aku manenga bukit hatinggang Seir tä indu joresae; tapi Jakob äwen hanak tä djari mohon akan tanah Misir. — (1.Mos 46,1.)

5. Tä, maka aku manjoho Moses äwen duä Aaron, palus aku djari mahukum Misir, tumon aku djari malalus hukumku intu bentok olo tä; limbah tä aku djari magah keton blua bara hetä. — (2.Mos.3,10.)

6. Maka amon aku djari mammplua karä bapa keton bara Misir, tä keton sampai tasik; tuntang olo Misir manggoang bapa keton, hapan kareta, hapan hadjaran, inandas tasik rarudju tä. — (2.Mos. 12,33.)

7. Maka olo Israel kahau kadaiat intu Jehowa, tä iä mina kakaput helat keton dengan olo Misir, palus iä mambaring danum tasik akan hundjun olo tä, mana-

won iä; matan keton djari mitä talo handiai, idjä djari iawiku hong tanah Misir. Limbah tä keton djari melai hong padang tunis benjem arä njelo katahie.

8. Limbah tä aku djari mimbit keton akan tanah olo Amori, idjä mukong dipah Jordan hila kanih; olo tä mamarang keton, tapi aku manjaragh iä intu lengän keton, tä keton djari manduan tanahe, tuntang djari mampalomos olo tä bara baun keton.

9. Limbah tä Balak kea, anak Sipor, radjan olo Moab, mendeng mamarang olo Israel, iä manjoho olo mangahau Bileam, anak Beor tä, uka manjapa keton. — (4.Mos. 22,5.)

10. Tapi aku mangahana Bileam, djaton maku mahining aughe; tä iä mamberkat keton haream, aku djari maliwus keton bara lengäe.

11. Djadi, limbah keton hanimpah Jordan, amon keton sampai Jericho, maka olo Jericho mamarang keton, olo Amori, olo Peresi, olo Kanani, olo Het, olo Gergasi, olo Hewi, olo Jebusi; tapi aku djari manjaragh olo tä intu lengän keton.

12. Aku djari manjoho uang petak idjä hai hagoet helo baun keton, maharak olo tä bara baun keton, duä radjan olo Amori tä, djaton awi padang keton, atawa awi panah keton. — (2.Mos.23,28.)

13. Tumon tä, jaku kea idjä djari manenga akan keton tanah, idjä djaton djari inguan keton, lewu idjä djaton djari imangun keton; keton melai hetä, keton kuman bna pambulan anggor tuntang bua pambulan undus, idjä djaton djari imbul keton.

14. Maka toh, awi keton mikäh

Jehowa, manempo iä dengan atäi budjur tuntang toto; kanan karä dewa tä, idjä djari injembah tato hiang keton dipah batang danum lombah hila kanih, tuntang intu Misir, tapi awi keton manempo Jehovah.

15. Tapi djaka panggitan matan keton papa manempo Jehovah: tä naughe keton mintihe andau toh, idjä akan inempo keton, atawa dewa tä, idjä djari inempo tato hiang keton hong dipah batang danum lombah hila tä, atawa dewan olo Amori, idjä intu tanahe keton melai katontoh; tapi aku tuntang ungkup humangku, ikäi handak manempo Jehovah!

16. Tä tombah olo arä handiae, koae: Djetä kedjau bara ikäi, sampai ikäi akan malihi Jehovah, manempo hatalla beken;

17. Krana Jehovah toto Hatallan ikäi, idjä djari manduan ikäi tuntang bapa ikäi bara Misir, äka karewar ikäi, idjä djari mawi karä kata idjä hai tä intu matan ikäi, tuntang djari mahaga ikäi hong hapus djalan katahin panggoet ikäi, marak karä utus olo, idjä djari ihoro ikäi.

18. Jehovah djari manganan bara baun ikäi karä utus olo tä, olo Amori mahin inganae kea, idjä bilih mukong tanah toh; tagal tä ikäi kea handak manempo Jehovah, krana iä puna Hatallan ikäi.

19. Maka koan Josua dengan olo arä: Djaton murah keton manempo Jehovah, krana iä toto Hatalla idjä brasih; iä Hatalla idjä pangabehu, iä djaton handak mam-pun karä kalangkah keton, karä doean keton.

20. Djaka keton malihi Jehovah, manempo hatalla beken, toto iä

handak mules arepe, sambil mang-apähä keton, palus mamparusek keton, tumon iä djari mamberkat keton.

21. Tapi karä olo handiae tä tombah augh Josua: Dia, malainkan ikäi toto handak manempo Jehovah.

22. Maka koan Josua dengan olo arä: Keton toh manjaksi arep keton; itä, keton djari mintih Jehovah akan keton, uka manempo iä bewai. Tombah äwen tä: Joh, bitin ikäi saksi.

23. Koae: Toh kanan keton karä dewan utus olo beken, idjä intu marak keton, palus ambet atäi keton manintu Jehovah, Hatallan Israel.

24. Tä olo arä tä tombah augh Josua: Ikäi handak manempo Jehovah, Hatallan ikäi, sambil manumon augh ajue.

25. Tumon tä intu andau tä Josua hadjandji dengan utus olo arä, palus iä manarang prentah tuntang hadat akae intu Sighem.

26. Tinai Josua mamintik karä perkara tä huang Torat Hatalla, palus iä manduan idjä kabawak batu pandjang, sambil mampendeng djetä hetä penda batang elah, idjä hetä darah äka brasih ain Jehovah.

27. Limbah tä Josua hamauh dengan hapus utus olo arä: Itä, batu toh mandjadi saksi akan ita, krana djetä djari mahining karä augh Jehovah dengan ita; toto, djetä mandjadi saksi akan keton, uka keton äla manandjaro Hatallan keton.

28. Limbah tä Josua manjoho olo arä tä buli, genep biti akan joresan ajue.

II.—29. Maka djadi limbah karä perkara tä, Josua, anak Nun, re-

war Jehowa tä, matäi, metoh iä saratus sapulu njelo katahin umure.

30. Maka olo mangubur iä hong tanah joresan ajue, hong Timnatsera, idjä hong bnkit Epraim, hila utara bara bukit Gaas.

31. Maka olo Israel manempo Jehovah katahin Josna aton, tinai katahin karä olo bakas tä aton, idjä tisa rahian bara Josua, idjä bitie katawan karä gawin Jehovah, awang djari iawie intu olo Israel. — (Hak. 2, 7.)

32. Tinai olo mangubur tolang

Josep, idjä djari imbit olo Israel bara Misir, hong Sighem, hong tana idjä djari imili Jakob bara anak Hemor, bapa Sighem, saratus kabawak rear salaka; krana tana tä djari inenga akan panakan Joseph indu joresae. — (1.Mos.50, 25).

33. Tinai Eleasar, anak Aaron tä, matäi kea; maka olo mangubur iä hnndjun lungkoh idjä ain anake Pinehas, idjä djari inenga akae hong bnkit hatinggang Epraim.

SURAT KARÆ

H A K I M;

IDJÆ BAGARÆ JUDIKUM. (HAKIM.)

BAGI 1.

Hamputan Juda manganti Josua, mimbit olo mamarang musohe.

1. Djadi, limbah pampatäi Joshua, olo Israel misek Jehovah, koae: Æwe ikäi akan hagoet helo, mamarang olo Kanani?

2. Maka Jehovah hamauh: Juda akan hagoet; itä, jaku djari manjaragh tanah tä akan lengäe.

3. Tä, maka koan Juda deng-an paharie Simeon: Käläh ikau ombo aku huang tanah baris ajnng-ku, mangat mamarang olo Kanani; tä aku kea handak ombo ikau huang tanah idjä tantai akam.

Tumon tä olo Simeon hagoet, ombo iä.

4. Maka Juda hagoet, tuntang Jehovah manjaragh akan lengäe olo Kanani dengan olo Peresi; iä mamuknl äwen tä hong Besek, mampatäi sapulu kojan biti.

5. Tinai iä sondau Adonibesek tä hong Besek, palus äwen mamarang iä, tuntang mamukul olo Kanani dengan olo Peresi.

6. Tapi Adonibesek hadari, balan olo tä manggoang iä; maka äwen manawan iä, sambil manetek karä tundjokindu lengäe paie.

7. Tä koan Adonibesek: Udu pulu radja, idjä inetek tundjok-indu lengäe paie, aton mangari-

ngir papat penda medjangku; tu mon gawingku kea Jehowa djari mamalah mawi aku. Maka olo mimbit iä akan Jerusalem, hetä iä matäi.

8. Krana olo Juda djari mama rang Jerusalem, sambil mampalah lewu tä; iä djari mawi olo hetä hapan baun pedang, tapi lewu tä djari inusule.

9. Limbah tä panakan Juda djari hagoet bara hetä, mamarang olo Kanani, idjä mangkalewu hong bukit hatinggang hila salatan, tun tang intu tanah randah.

10. Tinai Juda hagoet mamarang olo Kanani, awang mangkalewu intu Hebron, maka aran Hebron solake Kiriatarba; hetä iä mamuk ul Sesai tä, Ahiman äwen telo Talmai.

11. Bara hetä tinai iä hagoet mamarang olo Debir; aran Debir tä solake Kiriatsper.

12. Maka koan Caleb: Æewe äwe idjä mawi Kiriatsper tuntang mampalah tä, aku handak manenga akae anakku Aksa indu sawae.

13. Tä Otniel, anak Kenas, Kenas andi Caleb, mampalah lewu tä; djadi Caleb manenga akae anak Aksa indu sawae. — (*Jos.15,17.*)

14. Djadi, amon iä tä tamä ung kup banae, maka iä madjak iä blaku idjä kabagi tana bara bapae; palus iä sewu bara kalidai; tä koan Caleb dengae: Narai katapasm?

15. Koae dengae: Tenga berkat akangku; basa ikau djari manenga akangku tana idjä keang, tenga akangku tinai äka tahasak danum. Tä Caleb manenga akae tahasak äka gantong tuntang äka randah.

16. Maka panakan Keni, empo Moses, hagoet kea bara Jericho, lewu korma tä, mampahaiaik olo

Juda, manalih padang Juda, idjä hila salatan Harad; iä mindahkan tä, palus melai hetä hindjä dengan utus olo tä. — (*4.Mos.10,29.*)

17. Maka Juda hagoet haiak dengan paharie Simeon, mamukul olo Kanani idjä mangkalewu hong Sepat, sambil mangerem iä; tun tang olo manjewut aran lewu tä Horma.

18. Tinai Juda manduan Gasa kea tuntang tanahe, Askalon tun tang tanahe, Ekron tuntang tanahe.

19. Maka Jehovah mampahaiaik Juda, sampai manganan karä olo awang melai hong bukit hating gang hetä; tapi olo tä djaton petah manganan olo idjä hong tanah randah, basa olo tä bara kareta sanaman.

20. Maka Hebron inenga olo tä akan Kaleb, tumon sohon Moses; iä manganan baia hetä anak Enak telo biti.

21. Maka olo Benjamin djaton manganan olo Jebusi, idjä hong Jerusalem, malainkan olo Jebusi melai hong Jerusalem hindjä olo Benjamin, sampai andau toh.

22. Tinai hamputan panakan Josep hagoet kea, mamarang Betel, tuntang Jehovah mampahaiaik olo tä.

23. Maka olo hamputan Josep manjoho olo mangalati lewu Betel: aran lewu tä solake Luts.

24. Djadi, olo kalati tä mitä olo hatuä, idjä biti, idjä blua bara lewu tä; maka koan olo tä dengae: Tundjok akan ikäi djalan tamä lewu, tä ikäi handak masi mampahalap ikau.

25. Amon olo tä djari masanan akae djalan tau tamä lewu, maka iä mamukul lewu tä hapan baun

padang; tapi olo hatuā tä, tuntang hapus ungkup humae, ilapase.

26. Maka olo hatuā tä babong-kat akan tanah olo Het, hetä iä mamangun lewu, sambil manggarä arae Luts; djetä arae palus andau toh.

27. Tinai Manasse kea djaton manganan olo Betsean, tuntang karä lewu idjä mamenda iä, djaton kea Taanagh, tuntang patatai lewue idjä mamenda iä, djaton kea olo Dor, tuntang patataie idjä mamenda iä, djaton kea olo Jibleam, tuntang patataie idjä mamenda iä, djaton kea olo Megido, tuntang patataie idjä mamenda iä; olo Kanani manampara mandähen arepe tinai hong tanah hetä. — (Jos.17, 11.)

28. Maka amon olo Israel djalandjalan kwasa, tä iä hadjadjuan olo Kanani manahor asil, tapi iä djaton manganan olo tä lepalepah.

29. Tinai Epraim kea djaton manganan olo Kanani idjä hong Ge-ser, djadi olo Kanani melai intu Geser, hong bentok olo tä.

30. Sebulon kea djaton manganan olo idjä hong Kitron, djaton kea olo hong Nahajol; malainkan olo Kanani tä melai intu marak olo tä, manahor asil acae.

31. Tinai Aser kea djaton manganan olo hong Ako, djaton kea olo intu Sidon, intu Aghlab, intu Aghsib, intu Kelba, intu Apik, intu Reghob;

32. Malainkan olo Aser tä melai marak olo Kanani, idjä mukong tanah tä; krana iä djaton manganan olo tä.

33. Tinai Naptali kea djaton manganan olo idjä intu Betsemes, intu Betanat, tapi iä melai marak olo Kanani, idjä mukong tanah

tä; tapi olo Betsemes dengan olo Betanat manahor asil acae.

34. Tinai olo Amori mahupi olo Dan buli aka bukit tinai, krana iä djaton maku manjoho olo tä mohon akan tanah randah.

35. Tinai olo Amori mangkemä mandähen arepe hong bukit Heres kea, intu Ajalon tuntang Saalbim; tapi lengän olo hamputan Josep karas acae hetä, sampai olo tä manahor asil acae.

36. Maka tikas tanah pagangan olo Amori bara bukit Akrabim, bara batukarang idjä hetä, palus hila ngadju tinai.

BAGI 2.

Olo Israel kadian manumon prentah, iä ndur bara Hatalla; tä iä buah hukum, impakalah musohe; tapi amon iä hobah, blakau ampun, Hatalla mampendeng hakim, idjä maliwus iä.

1. Maka Malaikat Jehowa dumah bara Gilgal akan Boghim, sambil hamauh: Aku djari manduan keton bara Misir, tuntang djari mimbit keton tamä tanah, idjä djari injumpahku akan tato keton, koangku: palus katatahi aku djaton maku mangarak djangdingku dengan keton;

2. Tapi idjä keton toh üla manampa djandji dengan olo tanah djétoh; karä mesbehe akan ingarak keton. Tapi keton djaton djari manumon aughku, buhen kea gawin keton kalotä? — (2. Mos. 23, 32. — 4. Mos. 33, 52.)

3. Tagal tä, aku kea djari hamauh: aku djaton handak manganan olo tä bara baun keton; malainkan iä akan mahupi dahepan

keton, tinai dewae akan mandjadi djarat mawi keton.

4. Djadi, limbah Malaikat Jehowa djari manjewut karä aughe tå intu hapus utus olo Israel, maka utus olo arä manggatang aughe, manangis.

5. Tagal tå iä manggarä aran kaleka tå Boghim, (*idjä manangis*), palus iä maluput parapah hetå akan Jehowa.

6. Krana amon Josua djari malapas olo arä, maka olo Israel djari hagoet genep biti tanggoh joresan ajue, handak manduan nahe.

7. Maka olo arä uras manempo Jehowa katahin Josua belom, tinai katahin karä olo bakas tå aton, idjä haiak pangereng Josua, krana belahe matäi tahi rahian bara iä, idjä bitie djari mitä karä gawin Jehowa awang hai, idjä djari ilaluse intu olo Israel. — (*Jos.24,31.*)

8. Tapi limbah Josua, anak Nun, rewar Jehowa tå, djari matäi, metoh iä saratus sapulu njelo umure,

9. Tuntang limbah olo djari mangubur iä intu tanah joresae hong Timnatsera, intu bukit Epraim, hila utara bkit Gaas,

10. Tinai limbah hapus pangereng olo tå djari ingampeleng dengan tato hiange: tå maka aton belom girir taheta, rahian bara iä, idjä djaton kasene Jehowa, djaton kea gawie tå, awang djari ilaluse intu olo Israel.

11. Tå maka olo Israel mawi talo papa intu matan Jehowa, iä manempo karä dewa.

12. Iä malihi Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari manduan iä bara tanah Misir, iä ombo hatalla beken bara baris karä dewan utus olo

handiai, idjä hakaliling iä, iä sontop acae, tuntang mungkar kalait Jehowa.

13. Krana iä malihi Jehowa, palus manempo Baal dengan Astarot.

14. Tå hasep kasangit Jehowa mawi olo Israel, palus iä manjarragh äwen akan lengän olo parampas, idjä marampas iä; iä mandjual äwen intu lengän karä musohe awang hakaliling, sampai äwen djaton tau mendeng hindai manandipah baun musohe.

15. Malainkan alo akan kwekwe pandarin äwen, lengän Jehowa malawan iä manjial iä, tumon Jehowa djari hamauh tuntang sumpahe akan äwen; äwen tå paham indjakä. — (*3.Mos.27,17.*)

16. Limbah tå Jehowa mangkat hakim acae, idjä maliwus olo tå bara lengän musohe, awang marampas iä.

17. Tapi augh karä hakim djaton olo tå mahin manumoe, malainkan iä habandong atäie ombo hatalla beken, sontop acae; badjeleng olo tå undur bara djalan, idjä djari ihoro tatoe, awang mahaga prentah Jehowa; tapi olo tå djaton maku kalotä.

18. Djadi, amon Jehowa mangkat hakim akan olo tå, maka Jehowa mandohop hakim tå, maliwus olo tå bara lengän karä musohe katahin hakim tå belom; krana Jehowa paham angat asie dengan olo tå, tagal äwen mangaringi aughe sabab olo, awang hadadjuan tuntang mahanjek iä.

19. Maka djadi, sana hakim tå mattäi, olo tå mules tinai, marusak djandjin Hatalla paham bara karä bapae, ombo dewa, manempo djetä, suntop acae; iä, djaton maku ma-

lekak karä pikire, karä karajape tuntang kadarhakae.

20. Tagal tä kasangit Jehowa hasep tagal Israel, sampai iä hamauh: Basa utus olo tä djari mlangkah djandjingku, idjä djari imetähku intu karä tatoe, tuntang olo tä djaton maku manumon aughku:

21. Maka aku kea djaton maku manganan hindai bara baun olo tä idjä biti mahin dia karä olo kapir tä, idjä ilihi Josua matäi.

22. Nakara hapan olo tä aku mangkemä Israel, djaka iä maku mahaga hadat Jehowa, sambil manumon tä, sama kilau karä tatoe, atawa dia. — (3,1.4.)

23. Kalotä Jehowa manjoho olo kapir tä melai, awang hindai djari injaraghe akan lengän Josua, iä palus djaton maku maharak olo tä bara tanahe.

BAGI 3.

1. Olo kapir idjä melai hong tanah, tuntang idjä mandjakä olo Israel. II. Hakim Otniel; III. Ehud; IV. Samgar.

I.—1. Maka djetoh karä utus olo kapir, idjä impelai Jehowa, mangat mangkemä Israel hapan olo tä; girir olo tä, idjä djaton katawan karä perkara parang bhin hong tanah Kanaan;

2. Mangat karä hamputan olo Israel mangasene tä kea, tuntang iadjar mamarang, karä olo tä, idjä hindai djari katawan tä bilin.

3. Limä radjan olo Pilisti, tinai karä olo Kanani, Sidon, Hewi, idjä melai hong bukit hatinggang Libanon, bara bukit Baalhermon, sampai tokep Hamat.

4. Baris olo djetä idjä melai, uka Israel ingkemä hapan iä, mangat manarang, djaka iä handak manumon prentah Jehowa, idjä djari imetähé akan tato olo tä, hadjamban Moses.

5. Djadi, metoh olo Israel melai marak olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi,

6. Maka iä manduan indu sawae anak bawin olo tä, tinai iä mampabanä anake idjä bawi dengan hatuän olo tä, palus iä manempo karä dewac kea.

7. Tuntang olo Israel mawi talo idjä papa intu matan Jehowa, iä kalapean Jehowa, Hatallae, palus manempo karä dewa hong karä pahewan.

8. Tä, maka hasep hasangit Jehowa mawi olo Israel, iä mandjul olo tä penda lengän Kusansrisataim, radja Padanaram; olo Israel manempo Kusansrisataim hanja njelo katahic.

II.—9. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa: djadi Jehowa mampendeng akan olo Israel olo paliwus, idjä akan maliwus iä, iä tä Otniel, anak Kenas, Kenas andi Kaleb. — (Jos.15,17.)

10. Roghi Jehowa manjuang iä, palus iä mandjadi hakim olo Israel; balalu iä hagoet mamarang: maka Jehowa manjaragh Kusansrisataim, radja Aram tä, akan penda lengëe, sampai lengëe djadilan paham kwasa mawi Kusansrisataim.

11. Tä maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahic; limbah tä Otniel, anak Kenas tä, matäi.

12. Maka olo Israel tä haluli tinai mawi talo papa intu matan Jehowa. Tä Jehowa mamenjang Eglon, ra-

djan olo Moab, mantakan olo Israel, basa olo tä mawi talo papa intu baun Jehowa.

13. Maka iä tä pakat dengan olo Amon, tuntang olo Amalek, mamumpong äwen ombo iä, palus iä hagoet, mamukul olo Israel, tuntang lewu korma tä dinon awie.

14. Djadi olo Israel mamenda Eglon, radjan olo Moab, hanjawalaas njelo katahie.

III.—15. Tä, maka olo Israel mangkariak intu Jehowa; djadi Jehowa mampendeng olo paliwus ake, iä tä Ehud, anak Gera, äson Jemini, olo manjambil. Maka olo Israel mampait asil huang lengae akan Eglon, radjan olo Moab.

16. Tä Ehud manampa padange idja manjili hasansila, kamboe idja hasa; iä mentang djetä penda pakaiæ, intu bahae hila gantaue.

17. Tä iä magah asil tä manjampai Eglon, radjan olo Moab; maka Eglon tä olo idja paham baseput.

18. Djadi, limbah iä djari mandjuluk karä talo inenga tä, iä ombo olo arä, idja djari mimbit talo inenga tä, buli tinai.

19. Tapi bara äka hampatong dewa idja hong Gilgal iä kabuate haluli tinai, koae: Aku toh aton perkarangku sinisinik dengam, joh radja. Tombah iä tä: Suni. Palus sakara olo idja mendeng tokep iä lepah blua bara hetä.

20. Tä Ehud tamä manaharep intu karong idja kakius, karong idja tantai äka radja kabuate. Maka koan Ehud: Aton intu aku augh Hattalla akam. Tä iä mendeng bara trutji.

21. Maka Ehud mandjudju lengäe sambile, manjingkap padange bara bahae gantaue, palus manjudok knaie,

22. Sampai pulang padange kea tangkelem, tuntang isin padange patutup hasansila awi enjake, krana iä djaton mandjawut padang tä bara knaie tinai; palus taie kea blua.

23. Limbah tä Ehud blua akan tambiran, balalu matep bauntong-gang karong tä, sambil manguntji blawang.

24. Djadi, amon iä djari blua, olo ain radja tä dumah manjengok iä; tä amon iä mitä, blawang tä inguntji, maka koae: Mikäh iä djari mamungkor paie hetä hong karong idja kakius tä.

25. Tapi amon iä djari bisau mentaie, tuntang blawang djaton maku iuap, tä iä manduan anak kuntji palus muapé; maka itä! tuan ajue menter hong petak, matai.

26. Maka Ehud djari mahakan awi karangkah olo tä; krana iä palus mangkalau hampatong dewa hetä, mahakan akan Sehirat.

27. Djadi, sana iä sampai hetä, iä mampahiau sarunai hong bukit hatinggang Eprain; tä olo Israel ombo iä mohon bara bukit tä, maka bitie hagoet helo baun olo tä.

28. Koae dengan olo tä: Ombo aku, krana Jehowa djari manjaragh musoh keton akan lengän keton, olo Moab tä. Maka olo tä ombo iä mohon, mananselo mangampeng bosong Jordan, djalan hanimpah akan tanah Moab, palus iä djaton manjoho äwen tä hanimpah, idja biti mahin dia.

29. Katika tä iä mamukul olo Moab, mampatai sampai sapulu kajan hatuä, uras olo gantjang, abas, sampai djaton idja biti olo tä liwus.

30. Tumon tä olo Moab impa-rungkok penda lengän Israel hong andau tä; djadi tanah tä sanang hanja pulu njelo katahie.

IV.—31. Maka limbah bara Ehud tä aton Samgar, anak Anat; ia mamukul olo Pilisti, mampatäi djahaweu ratus hatuä, hapan tongkang hadangan; tumon tä ia kea maliwus Israel.

BAGI 4.

Debora, hakim bawi; Barak mawi Sisera; Sisera impatäi Jael.

1. Maka limbah Ehud djari matäi, olo Israel tä haluli tinai mawi talo awang papa intu Jehowa.

2. Tä Jehowa mandjual ia penda lengän Jabin, radjan olo Kanani, idjä marentah hong Hasor; maka kapala parang ajue, ia tä Sisera; ia melai hong Haroset, lewun olo Kapir.

3. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa; krana ain radja tä aton djalatién ratus kareta sanaman, tuntang ia djari mararat mahanjek olo Israel duä pulu njelo katahie.

4. Maka Debora, olo bawi idjä nabi, sawan Lapidot, aton hakim olo Israel katika tä.

5. Ia tä melai penda batang kor-ma Debora, idjä helat Rama dengan Betel, hong bukit hatinggang Epraim; olo Israel mandai, manalih ia, blaku putus karä basarae.

6. Maka olo bawi tä manjoho olo mangahau Barak, anak Abinoam, idjä bara Kadesnaptali, tuntang ia hamauh dengae: Dia Jehowa, Hattalan Israel, djari manjoho ikau, koae: lius, dai bukit Tabor, duan dengam sapulu kojan hatuän olo Naptali, tuntang olo Sebulon?

7. Krana aku handak mandjundju akam, akan sungäi Kison,

Sisera tä, mantir kapala kawan olo parang ain Jabin, tuntang karä karetae, tuntang hapus kawan parang ai, tinai aku handak manjarragh ia akan lengäm.

8. Tä koan Barak dengae: Amon ikau handak lius ompat aku, tä aku handak hagoet kea, tapi amon ikau djaton maku ompat, aku dia kea hagoet.

9. Koae: Pudji aku tau dia ompat ikau! tapi horumat tä djaton kea akam hong djalanam toh idjä ilalusm, krana Jehowa handak mandjul Sisera tä akan lengän olo bawi. Tumon tä Debora balalu manatap arepe, omba Barak akan Kedes.

10. Tä Barak mirak Sebulon tuntang Naptali hapumpong hong Kedes; limbah tä ia harikas manadzung, tuntang sapulu kojan biti olo hatuä; tinai Debora kea hagoet ompat ia.

11. Maka Heber, olo Keni tä, djari hapisah dengan olo Keni, panakan Hobab, ajup Moses tä; ia djari mampendeng tingkape darah batang elah intu Saanaim, idjä tokep Kedes. — (1, 16.)

12. Tä olo mambrita akan Sisera: Barak, anak Abinoam, djari hagoet akan hundjun bukit Tabor.

13. Maka Sisera balalu mirak karä karetae, djalatién ratus kareta sanaman, tinai karä olo ajue, idjä dengae, bara Haroset idjä äka olo kapir tä, hapumpong hong sungäi Kison.

14. Maka koan Debora dengan Barak: Has ikau, hagoet, krana djetoh kea andau, idjä huang tä Jehowa djari manjaragh Sisera akan lengäm; dia Jehowa djari hagoet helo baun keton? Palus Barak mohon bara bukit Tabor, tuntang

sapulu kojan olo hatuā manuutut likute.

15. Maka Jehowa mampikāh Sisera tuntang karā karetae, tuntang hapus kawan parang ajue, hapan baun padang Barak, sampai Sisera sewu bara karetae, palus hadari manandjong.

16. Maka Barak manjasah olo tā, karā kareta tuntang hapus kawan olo parang tā, sampai Haroset idjā äka olo kapir tā; hapns kawan olo parang ain Sisera balongkang matā awi baun padang, sampai idjā biti mahin dia batisa.

17. Maka Sisera hadari manandjong akan tingkap Jael, sawan Heber, olo Keni tā; krana Jabin, radja Hasor, puna hakabuah deng-an olo human Heber, olo Keni tā.

18. Maka Jael blua, manambang Sisera, sambil hamauh dengae: Hakan, o tuan, hakan arepm intu aku, äla mikäh. Maka iā mahakan tamā pasah, tuntang olo bawi tā manutup iā hapan kahowute.

19. Limbah tā koae dengae: Tenga danum ihop isut akangku, krana aku teah belaiku. Maka iā muap pingkor, idjā basuang djohontusun meto, mampihop iā, tuntang manutup iā tinai.

20. Tinai koae dengan olo bawi tā: Awi ikau mendeng hong baun-tonggang pasah; mikäh amon aton olo dumah, misek ikau, koae: aton olo hetoh? maka koam: djaton.

21. Limbah tā Jael, sawan Heber, manduan pakun tingkap, tinai pukul sanaman huang lengae, balalu iā manjelek tamā, tanggoh iā, palus malantak paku tā intu salipanbungaie, sampai djetä sem-pak lasak petak. Krana awi kau-juhe iā batiroh tudja, balalu iā matā kalotā.

22. Maka Barak manggoang Sisera; tā Jael blua, manambang iā, sambil hamauh dengae: Kantoh, aku handak mamprahan akam olo hatuā tā, idjā inggaum. Maka iā tamā tingkap, tā itā! Sisera men-ter hetā matai, paku tā magon leket hong salipanbungaie.

23. Tumon tā intu andau tā kea Hatalla djari mamparungkok Jabin, radja Kanaan, hong baun olo Is-rael.

24. Tinai lengān olo Israel djala-djalan kwasa mawi Jabin, radja Kanaan, sampai iā djari mampalo-mos Jabin, olo Kanani tā, lepah lingis.

BAGI 5.

Njanjin Debora tuntang Barak.

1. Tā maka Debora äwen duā Barak, anak Abinoam tā, manjanji andau tā kea, koae:

2. Tara Jehowa! Israel djari iliwus; utus olo toh djari pahias atiae!

3. Hining keton, o karā radja, taligan pinding keton, karā mantir; aku, akan Jehowa aku handak manjanji, akan Jehowa, Hatallan Israel, aku handak manjuling.

4. O Jehowa! metoh ikau ha-goet bara Seir, kahum ikau manandjong bara padang Edom, tā maka petak hagerek, tuntang langit nahasak, toto karā baunandau uras manusuh danume.

5. Karā bukit runtjor bara baun Jehowa, Sinai tā kalotā kea, bara baun Jehowa, Hatallan Israel.

6. Katika Samgar, anak Anat, tuntang djaman Jael tā, maka karā djalan djari benjem, olo idjā akan

manjak hetä manggau sampange awang bingkok badjikut. — (3,31.)

7. Karä lewun Israel nihau, karrakkara bewäi, sampai aku, Debora, aton lembut, sampai aku lembut mandjadi akan indu olo Israel.

8. Israel mintih hatalla taheta; tä parang lembut intu karä bauntonggang lewue. Kwe talawang, kwe lundju aton mamalah huang äpat pulu kojan biti olo Israel tä? — (1.Sam.13,19.)

9. Atäiku radjin dengan karä mantir olo Israel, dengan olo idjä djari pahias atäic intu marak utus olo arä tä. Tara Jehowa!

10. Keton, idjä mukong kalidai baputi, keton idjä mimbing basara, keton idjä manandjong hong djalan, hai korik keton, has, uras ombo manjanji!

11. Äka masip danum mainpihop meto, äka olo pamanah baris mu-sohe tä malahap, hetä awi manara katetek Jehowa, katetek idjä im-prahan Jehowa akan mantir olo Israel; utus olo Jehowa tau blua tinai bara bauntonggang lewun ajue.

12. Tatap, tatap ikau Debora, tatatatap bewäi, njanji ikau; tatap ikau, joli Barak, singkap tawanan akam, o anak Abinoam!

13. Toh iä manjoho tisan olo ajue marentah olo idjä ihorumat tä, Jehowa manjoho aku marentah olo kwasa tä.

14. Bara Epraim lembut uhat olo paliwus tä, idjä mamukul Amalek; limbah tä maka Benjamin tä, idjä manun utus olo ajum. Bara Maghir mantir djari lembut, bara Sebulon lembut idjä patjäh dengan kalam, djurutulis tä. — (4,4.5.)

15. Karä mantir Isaskar kea aton

dengan Debora, iä tä idjä manjangga Barak, haiak manandjong iä hagoet, mohon akan djanah. Huang karä sungäi Ruben olo paham landang bakulas.

16. Buhen ikau djari melai marak karä kandang metom, sambil mahining kawam manguä? Hong karä sungäi Ruben tä olo paham lan-dang bakulas.

17. Gillead melai bewäi hila dipali Jordan; tinai buhen Dau tä melai bewäi intu palabohan karä bama? Aser melai bewäi hong sa-ran tasik, iä manjuni bewäi hong karä telok hetä.

18. Tapi hamputan Sebulon djaton djari masih tahasenge, djaton paraba pampatäi, tinai Naptali kalotä kea, hong tantan bukit tä.

19. Karä radja tä dumah mama-rang, karä radja Kanaan mamarang hetä hong Taanagh, darah äka da-num intu Megido, iä djaton djari mulih salaka bara hetä.

20. Bara langit olo tä ingalalii, karä bintang haiak kamiarc mama-rang Sisera.

21. Sungäi Kison tä manamput mampahanjut iä, sungäi badähes, sungäi Kison tä. Hundjengm, o hambaruangku, awang idjä kwa-sa tä!

22. Tundjik hadjarac bakuap awie hadari, awi olo kwasa tä badjeleng pararawoh.

23. Sapa lewu Meros, koan ma-laikat Jehowa; awi manjapa olo awang melai hetä, basa iä djaton maku ombo mandohop Jehowa, mandohop Jehowa malawan musoh awang kwasa tä.

24. Jael tä imberkat bara karä olo bawi, sawan Heber, olo Keni tä; imberkat iä bara karä olo bawi hong karä tingkap.

25. Danum ilakue, djohontusun meto inengae: enjak djohontusu tä imbite acae hong sangkir idjä bahalap.

26. Tä lengäe manjingkap pakutä, lengäe gantau manjingkap tasal tukang sanaman; letaletap iä malahtak malasak takolok Sisera, iä mametok mamusit salipanbungnaie.

27. Helat pain Jael iä djadjang-uak, iä balongkang, menter hetä; helat paie iä djupangdjapah, djari balongkang; intu äcae djadjang-uak iä palus rusak.

28. Indu Sisera tä mandjengok bara padjakan, iä mantehau bara helat raradjak baunsengok: buhen karetetahi dumah? buhen galingan karetet sajup kalotä?

29. Tombah idjä pintar baris olo dalam ajue, tinai iä kea tombah aughe kabuate:

30. Pudji! djaton iä akan sondau tuntang mambagi talo irampas? budjang bawi idjä duä biti akan genep olo hatuä? pakaian awang sapangowang ampie akan bagin Sisera, klambie awang sapangowang ampie tuntang injulam akan bagin rampasan Sisera? pakaian awang injulam hasansila tuntang sapangowang ampie akan äwen, idjä djari inawae acae?

31. Tumon toli karä musolm akan rusak, o Jehowa! Tapi idjä sintia iä akan mandjadi kilau matandan-dau, metohe lembut hong kaabase! Maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie.

BAGI 6.

I. Olo Midian mahanjek Israel. II. Gi-deon iangkat mandjadi hakim. III. Iä mangarak mesbeh Baal. IV. Iä handak

mamarang olo Midian, tuntang blaku kata bara Hatalla.

I.—1. Maka olo Israel mawi talo papa tinai intu Jehowa; tä Jehowa manjaragh iä akan penda lengän olo Midian, udju njelo katahie.

2. Djadi, amon lengän olo Midian djari kwasa mahundjun olo Israel, maka olo Israel manampa acae lowang hong bukit, tuntang kali, tinai äcae bakalindong hong tantan bukit, tagal olo Midian tä.

3. Krana amon olo Israel djari malan, tä maka olo Midian, olo Amalek tuntang olo bara hila timor hagoet, maroboh mantakan iä.

4. Tuntang olo tä bapodok hong tanahe mawi iä, marusak karä ramon tanahe, palus sampai Gasa, iä djaton manisa talo kinan akan Israel, djaton kea kambing tabirie, sapi kalidaie.

5. Krana olo tä dumah mimbit karä metoe tuntang tingkape: iä dumah kilau kawan sangkalap karäe, sampai iä tuntang karä ontae djaton taraisä, palus maroboh tanah tä, uka marusak djetä.

6. Tumon tä maka Israel paham kapähä awi olo Midian. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa.

7. Djadi, amon olo Israel mangkariak intu Jehowa tagal olo Midian tä,

8. Maka Jehowa manjoho nabi manalah olo Israel, idjä hamaul dengan olo tä: Djetoh augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari magah keton bara Misir, mamplua keton bara huma äka karewar tä.

9. Aku djari maliwus keton bara lengän olo Misir, tuntang bara lengän karä olo awang mahanjek

keton; aku djari manganan olo tä bara baun keton, tuntang djari manenga tanahe akan keton.

10. Tinai aku djari manjoho keton: aku, Jehowa, toto Hatallan keton; ala mikäh karä dewan olo Amori, idjä intu tanahe keton melai; tapi keton djaton djari manumon aughku.

II.—11. Hemben tä kea Malaikat Jehowa dumali, mondok penda batang elah, idjä hong Opra, idjä ain Joas, olo ungkup Abieser tä; maka anake, Gideon, aton mamukul muras gendom hong huma äka mamähes, handak mansahan tä. mahakan olo Midian.

12. Maka Malaikat Jehowa mampuhan arepe akae, sambil hamauh dengae: Jehowa mampahaiaik ikau, ikau idjä pangkalima toto.

13. Tapi koan Gideon dengae: Kajah, tuangku! amon Jehowa mampahaiaik ikäi, buhen karä talo toh djari buali ikü? tinai kwe karä gawie awang heran, idjä djari insanan bapa ikäi akan ikäi, koae: Jehowa djari magah ikäi bara tanah Misir? Tapi toh Jehowa djari kalaapean ikäi, tuntang djari manjarragh ikäi akan penda lengän olo Midian.

14. Maka Jehowa mules arepe, manampajah iä, sambil hamauh: Lius ikau huang kaabasm toh, ikan akan maliwus olo Israel bara lengän olo Midian. Dia aku, idjä djari manjoho ikau?

15. Tapi tombah iä: Joh tuangku, hapan en aku akan maliwus Israel? karä kolangku puna ungkup Manasse idjä pähä belom bara awang beken, tinai aku toh idjä busu marak olo human apangku.

16. Maka Jehowa hamauh dengae: Basa aku handak mampahaiaik ikau,

tagal tä ikau karäh mamukul olo Midian, kilau iä idjä biti bewäi.

17. Maka tombah iä, koae: Amon aku djari supa asi intu matam, aku blaku, tengah kata akangku, mangat aku katawan, toto ikau idjä hakotak dengangku.

18. Äla hagoet bara hetoh, sampai aku haluli tanggoh ikau tinai, mimbit panengangku, mingkes tä akam. Koae: Aku handak melai, sampai ikau haluli. — (13,15.)

19. Tä Gideon lius, manatap anak kambing, tinai apam idjä djaton iragi, bakale idjä epa tunek tepong; isin kambing tä inae hong rantang, tuntang djohoe ingkese hong landai, palus iä mimbit talo tä akae, akan penda batang elah, mingkes tä hetä.

20. Tapi Malaikat Hatalla hamauh dengae: Duan isie tä, tuntang apam idjä djaton iragi, ina tä hundjun batu hetä, tusuh djoho tä lepalepah hetä. Maka iä mawie tumon aughe.

21. Tä Malaikat Jehowa mandjudju kaju sofahe, idjä intu lengäe, manindjek isi tä, tuntang apam idjä djaton iragi; tä apui balalu blua bara batukarang tä, kuman isi tä lepalepah, tuntang apam idjä djaton iragi tä; balalu Malaikat Jehowa lilap bara matae.

22. Tä Gideon kasene, iä tä toto Malaikat Jehowa; maka koan Gideon: Kajah, Tuhan, Jehowa! krana aku djari mitä Malaikat Jehowa hataharep bau!

23. Tapi Jehowa hamauh dengae: Sanasanang bewäi ikau, ala mikäh, djaton ikau akan matäi.

24. Tä Gideon mamangun mesbeh hetä akan Jehowa, tuntang manggarä djetä: Jehowa toto kasanang. Djetä magon aton sampai

andau toh hong Opra, idjä ain
Abiesri.

III.—25. Djadi huang alem tä
kea Jehowa hamauh dengae: Duan
idjä kongan sapi hatuë bara karä
sapi ain bapam, tinai idjä kongan
sapi hatuë beken, idjä udju njelo
umure; tinai karak mesbeh Baal,
idjä ain bapam tä, tuntang tä-
weng pahewan idjä hetä.

26. Tinai tampa mesbeh akan
Jehowa, Hatallam, intu tantan
kaleka idjä dähen toh, intu äka
awang buah, duan sapi idjä tä,
luput djetä indu parapah awang
ingähu, hapan kajun pahewan tä,
idjä djari inäwengm.

27. Tä, maka Gideon manduan
sapulu biti olo hatuë bara karä
djipen bapae, sambil mawie tumon
Jehowa djari manjoho iä; tapi iä
mikäh mawi talo tä handau, tagal
olo ungpup bapae, tuntang tagal
karä olo hatuë hong lewu tä;
djadi, iä mawi tä hamalem.

28. Maka amon karä olo lewu
tä djari misik talo hahewok, itä!
mesbeh Baal tä djari bakarak, tun-
tang pahewan idjä hetä djari inä-
weng, tinai sapi hatuë tä djari
iluput hundjun mesbeh idjä taheta
inampa tä.

29. Maka olo tä hakotak sama
arepe: Æwe djari mawi talo toh?
Djadi, amon iä mariksa, mang-
gau oloe, koan olo: Gideon,
anak Joas, djari mawi talo toh.

30. Tä, maka karä hatuë lewu
tä hamauh dengan Joas: Plua
anakm idjä hatuë, mangat iä im-
patäi; basa iä djari mangarak mes-
beh Baal, tuntang djari manäwang
pahewan idjä hetä.

31. Tapi koan Joas tinai mawi
karä olo, idjä mendeng dengae
hetä: Tjäh, keton mangalahi akan

Baal? keton idjä akan mawat iä?
olo idjä handak mangalahi akae,
toto iä akan impatäi palus han-
djewu toh kea. Djaka iä toto ha-
talla, naughe bitie mamaläh akae,
basa olo djari mangarak mesbehe.
32. Tagal tä maka andau tä kea
olo manggarä iä Jerubaal, (*Baal
akan mawi*,)koae: Naughe Baal
mawi iä, basa iä djari mangarak
mesbehe.

IV.—33. Maka karä olo Mi-
dian, tuntang karä olo Amelek,
tinai karä olo bara timor djari ha-
pumpung samandiai; olo tä ha-
nimpah, palus bapodok hong dja-
nah Jisreel.

34. Tä, maka Rogh Jehowa ma-
menjang Gideon; iä mampahiau
sarunai, palus olo ungpup Abieser
iirake ombo iä.

35. Tinai iä manjoho arä sarohae
tanggoh salepah hamputan olo Ma-
nasse, äwen tä kea ombo irak ai,
palus hapumpung dengae; tinai iä
manjoho sarohae manalih Aser,
Sebulon tuntang Naptali, maka
olo tä kea dumah, manjupa iä.

36. Limbah tä Gideon hamauh
dengan Hatalla: Amon ikau handak
maliwus Israel hapan lengängku,
tumon djari aughm:

37. Itäm, aku toh handak mam-
birang upak tabiri tuntang bulue
intu karaian; toh, amon danum
ambon hong upak tabiri tä bewäi,
tapi salepah petak keang, tä aku
karäh katawan, ikau handak ma-
liwus Israel hapan lengängku, tu-
mon djari aughm.

38. Maka djadi kea tumon tä;
krana andau tinai iä misik haiak
djadjewu, palus iä mamitjik ma-
hamis danum ambon bara upak
meto tä, kontep idjä sangkir.

39. Maka koan Gideon tinai

dengan Hatalla: Åela kalaitm bung-kar, awiku hakotak sindä tinai. Soho aku mangkemä tä baja sindä toh tinai hapan upak tabiri toh: käläh hundjun upak tabiri toh bewäi keang, tapi hapus petak akan bisa awi ambon.

40. Maka Hatalla mawie tumon aughe tä alem tä kea, krana upak tabiri tä bewäi keang, tapi hapus petak uras bisa awi ambon.

BAGI 7.

I. Hatalla mangkemä Gideon; II. iä menjang Gideon. III Gideon mampalah olo Midian.

I.—1. Limbah tä Jerubaal, iä tä Gideon, tuntang olo arä idjä dengae, hagoet haiak djadjewu, tuntang bapodok tokep lowang danum Harad; maka kawan parang olo Midian tä hila utara, likut lungkoh More, hong djanah.

2. Tä Jehowa hamauh dengan Gideon: Olo tä, idjä dengam, pahalau arä, djaton aku handak manjaragh olo Midian intu lengän kakarä keton, belä olo Israel manara arepe, manawah aku, koae: lengängku djari maliwus arepku.

3. Soho olo mantehau toh kea intu pinding olo arä, koam: äwe-äwe idjä lalangkamen angate, käläh iä palus buli, hadari mahakan akan bukit hatinggang Gilead. Tä maka aton buli bara olo arä tä duä pulu duä kojan biti, sampai batisa sapulu kojan biti bewäi. — (5. Mos. 20, 8.)

4. Maka koan Jehowa dengan Gideon: Olo tä pahalau arä hantä; soho olo tä molion akan danum, hetä aku handak mambaris iä

akam, äweäwe idjä injewutku akam indu ombo ikau, äwen tä bewäi akan hagoet ombo ikau, tapi karä olo idjä injewutku akam äla omnipat ikau, iä tä djaton akan omnipat ikau.

5. Maka Gideon manjoho olo arä mohon akan danum; metoh tä Jehowa hamauh dengan Gideon: Karä olo, idjä mandjelap manjurup danum hapan djelae, kilau aso pudji mihop, pendeng äwen tä baribaris kalekae, tumon tä kea karä olo, idjä mandäko utute uka mihop.

6. Maka karä olo idjä djari mihop, mandjelap bara lengae akan njamae, djetä telo ratus biti; tapi karä awang beken baris olo arä tä uras djari mandäko utute, mihop manjondep.

7. Tä koan Jehowa dengan Gideon: Hapan telo ratus olo idjä djari mandjelap toh aku handak maliwus keton, manjaragh olo Midian akan lengän keton; tagal tä, soho karä olo awang beken tä buli, genep biti akan kalekae.

8. Maka idjä telo ratus tä manduan bahatae, tuntang karä sarunai, palus Gideon manjoho karä olo Israel awang beken tä buli, genep biti akan tingkap ai; maka idjä telo ratus biti tä injohoe melai dengae. Maka äka podok olo Midian liwa, hong djanah hetä.

II.—9. Djadi, alem tä kea Jehowa hamauh dengae: Misik, mohon akan äka podok olo tä, krana aku djari manjaraghé intu lengäm.

10. Tapi djaka ikau mikäh mohon, naughe, tau ikau mohon akan äka podoke keton duä hadjipen Pura.

11. Tä ikau karäh mahining tutor olo tä, limbah tä lengäm karäh ingantjang, sampai ikau men teng mohon, mantakan podok olo tä. Palns tä maka Gideon mohon äwen duä hadjipen Pura, sampai olo djadjaga idjä tapakan äka äwen.

12. Maka olo Midian, olo Amalek, tuntang karä olo bara hilatimor djari hapumpong hong djannah tä, kilau kawan sangkalap karä; karä ontæ djaton taraisä, kilau baras idjä intu saran tasik karä.

13. Maka sana Gideon sampai, itä! aton hetä idjä biti, idjä manutor nupie akan kolae, koae: Aku djari nupi, maka huang nupingku tä, itä! idjä kabawak tepong seora awang imanggang, aton manggaling arepe mohon akan äka podok olo Midian, djetä buah karä podok, palus manantarange, sampai mampalokang mambalik djetä, sampai djetä lepah balongkang.

14. Tombah kolae, koae: Toto, djetä djaton talo beken sala bara padang Gideon, anak Joas, olo Israel tä; Hatalla djari manjaragh olo Midian tuntang sakarä tingkap ita akan lengäe.

15. Djadi, amon Gideon mahining saritan nupi tä tuntang rimae, maka iä sontop, manjembah, balalu iä buli tinai äka podok olo Israel, sambil hamauh: Has, tata-tap keton, krana Jehowa djari manjaragh karä tingkap kawan parang olo Midian akan lengän keton.

III.—16. Balalu iä mamadju telo ratus olo hatuä tä mandjadi telo kapadju; iä manenga akan sakarä olo tä handjenan sarunai intu lengäe, tinai siton boang,

tuntang sewan idjä huang siton tä.

17. Maka iä manjoho äwen tä, koae: Itä keton gawingku bewäi, djetä kea akan inumon keton; itä, sana aku sampai tapakan äka olo tä bapodok, tä maka kilau gawingku, tumon tä kea gawin keton.

18. Sana aku, tuntang karä olo dengangku, mampahiau sarunai, tä keton kea akan mampahiau sarunai mangaliling hapus äka olo tä, sambil mantehau: Toh padang Jehowa, toh Gideon!

19. Tumon tä Gideon, tuntang saratus biti olo hatuä, idjä ompat iä, dumah sampai tapakan äka olo tä bapodok, metoh tamparan bagin alem idjä duä, amon olo djadjaga haru inganti, balalu iä mampahiau sarunaie, haiak manusit siton, idjä intu lengäe.

20. Tumon tä maka telotelo padjue tä mampahiau sarunaie, haiak manusit siton aiai; lengäe sambil mimbing sewan, tinai lengäe gantaue mimbing sarunai idjä impahiae, haiak mantehau: Toh padang Jehowa, toh Gideon!

21. Iä mendeng genep biti intu äkae, hakaliling äka olo tä bapodok; tä maka hapus kawan musohe daraidaraia, mangkariak hadari.

22. Metoh telo ratus biti tä magon mampahiau sarunai, maka Jehowa manintu padang genep binin musoh tä hatantakan sama arepe hong hapus äka olo tä bapodok; djadi hapus kawan olo tä hadari akan Betsita tuntang Seredat, palus sampai saran Abelme-hola, idjä darah Tabat.

23. Tä karä olo Israel iirak hapumpong, bara Naptali, bara

Aser, bara hapus Manasse, balalu iä manjasah olo Midian tä.

24. Tinai Gideon manjoho saro-hae akan hapus bukit hatinggang Epraim, manatään aughe: Has, mohon keton, tambang olo Midian tä, tonggo karä bosong batang danum Jordan, mimes Betbara. Kalotä karä olo Epraim tä iirak, manongan go karä bosong Jordan, sampai Betbara.

25. Iä manawan radjan olo Midian, duä biti, Oreb äwen duä Seeb, tuntang mampatäi Oreb hong batu Oreb, tinai Seeb intu äka pähes Seeb; maka magon hantä iü manggoang olo Midian tä; iä mimbit takolok Oreb äwen duä Seeb akan Gideon, dipah Jordan hila tä.

BAGI 8.

I. Gideon manjasah marusak karä mu-soh. II. Iä sala gawie mawi hampatong. III. Karä anake; iä matäi. Olo Israel undur tinai bara Hatalla.

1.—1. Tä, maka karä olo Epraim hamauh dengae: Buhen gawim kalotoh dengan ikäi, sampai ikau djaton djari mirak ikäi, metoh panggoetm mamarang olo Midian? Palus äwen paham manjaing iä. — (12, 1.)

2. Tapi koae dengan olo tä: Narai gawingku, idjä sama tumon gawin keton? Djaton patan olo Epraim bahalap bara getem ain Abieser?

3. Hatalla djari manjaragh akan lengän keton radjan olo Midian tä, Oreb äwen duä Seeb; narai kea gawingku idjä sama tumon gawin keton tä? Tä maka kalait

äwen tä terai mawi iä, limbah iä djari mawi augh kalotä.

4. Maka amon Gideon djari sampai Jordan, iä hanimpah, tuntang telo ratus biti olo hatuä tä, idjä dengae; alo iä ujuh, mahin inggoange kea hantä.

5. Koae dengan olo Sukot: Tenga tepong isut akan olo tä, idjä ombo aku; krana iä djari ujuh, mangat aku manggoang Seba äwen duä Salmuna, radjan olo Midian tä.

6. Tapi tombah karä mantir Sukot: Djari lengän Seba äwen duä Salmuna injingkapm, sampai ikäi akan manenga tepong akan olo ajum?

7. Maka koan Gideon: Käläh! amon Jehowa manjaragh Seba äwen duä Salmuna akan lengängku, tä aku handak mamukul bitin keton hanggap duhi tuntang rokam.

8. Palus iä harikas bara hetä akan Pnuel, hakotak dengan olo hetä tumon tä kea; tapi olo hong Pnuel tombah aughe tumon panombah olo Sukot tä kea.

9. Tagal tä, koae mawi olo Pnuel tä kea: Amon aku buli bontong batuah, tä aku handak mampalokang tjandin keton toh.

10. Maka Seba äwen duä Salmuna aton hong Karkor, tuntang kawan olo parang haiak dengae, eteke limäwalas kojan biti hirah karäe, karä olo awang djari batisa bara kawan parang ain olo bara hila timor tä. Maka karä olo awang halelek impatäi, djetä sampai sara-tus duä pulu kojan, uras olo idjä tau manangking padang.

11. Maka Gideon hagoet mahoroe tanah olo idjä puna hatingkap, akan hila timor Noba tuntang Jogheda; palus iä mamukul ka-

wan olo parang tä, krana olo tä dјaton batawat.

12. Maka Seba äwen dnä Salmuna hadari, tapi iä manggoang äwen, tnntang manawan duä radjan olo Midian, Seba äwen dnä Salmuna tä, sambil manaräwen mandarai hapus kawan parang ajue.

13. Djadi, amon Gideon, anak Joas tä, buli bara parang, helo bara matanandau djari lembut,

14. Maka iä manawan idjä biti dјipen olo hong Sukot, palus mariksa dјipen tä; iä tä manjurat acae aran karä mantir karä bakas olo Sukot, ndju pnlu udju biti karäe.

15. Limbah tä iä sampai olo Sukot, sambil hamauh: Itä keton, toh Seba äwen duä Salmuna tä, idjä tagal iä keton djari hababaka akn, koan keton: djari lengän Seba äwen duä Salmuna injing-kapm, sampai ikäi akan manenga tepong akan olo ajum, idjä ujnh tä?

16. Palus iä manduan karä bakas lewu tä, hiaik manduan duhi tuntang rokam, palus mandjara olo Snkot hapan djetä.

17. Maka tjandi hong Pnnel impalokange, palus iä mampatäi olo lewu tä.

18. Limbah tä iä hamauh dengan Seba äwen dnä Salmuna: Kilen ampie olo hatnä tä, idjä djari im-patäi keton hong Tabor? Tombah äwen tä: Iä sama kilau ikau, padan ampie duädnä tä, iä kilan anak radja ampie.

19. Maka koe: Iä tä paharing-ku, anak indnkn; belom Jehowa! djaka keton djari mambelom äwen tä, djaton kea aku handak mampatäi keton.

20. Palus iä hamanh dengan Jeter, anake hatuä idjä bakas: Men-

deng, patäi olo tä! Tapi olo tabela tä dјaton manjilak padange, krana iä mikäh, basa iä haru budjang.

21. Tä koan Seba äwen dnä Salmuna: Mendeng ikau mantakan koä, krana tumon ampin oloe, kalotä kea kaabase. Tä maka Gideon mendeng, palus mampatäi Seba äwen duä Salmuna, tuntang iä manduan bulau, salnang ujat karä ontæ.

II.—22. Limbah tä maka karä olo Israel hamauh dengan Gideon: Käläh ikau sasindä akan tuan ikäi, marentah ikäi, palus anak äsom dapit, basa ikau djari maliwus ikäi bara lengän olo Midian tä.

23. Tapi Gideon tombah augli olo tä: Djaton aku akan marentah keton, anak äsongku mahin dia akan marentah keton, tapi Jehovah akan marentah keton.

24. Tinai koan Gideon dengan olo tä: Idjä bewäi talo ilakuku intu keton, käläh genep bitin keton manenga akangku baja midjämidjä kahiris lawong bulau bara talo irampas keton. Krana musoh tä uras hapan lawong bulau, basa olo tä olo Ismael.

25. Tombah olo arä tä: Käläh, ikäi radjin manenga tä. Palus iä mambirang klambi, balalu genep biti mandjakah akan tä lawong bulau bara talo irampase.

26. Maka behat karä lawong bulau, idjä djari ilakue, sampai sa-kojan udju ratus sekel bulau, beken tinai karä bulau, tuntang rantai ujat, tuntang pakaian ungu, idjä djari hapan radjan olo Midian, beken tinai saluang ujat, idjä intu ujat karä ontæ.

27. Maka Gideon manampa djetä mandjadi hampatong, tuntang mam-pendeng djetä huang lewne Opra:

maka hapus utus olo Israel haban-dong atäie hetä dengan talo tä, djadi talo tä indu djarat mawi Gideon tuntang salepah olo humae.

28. Tumon tä maka olo Midian imparandah intu bauni olo Israel, palus olo tä djaton hindai mang-gatang baue. Maka tanah tä sa-nang äpat pulu njelo katahie, ka-tahin Gideon belom.

III.—29. Maka Jerubaal, anak Joas tä, hagoet, melai mondok huang humae.

30. Maka Gideon bara anak ha-tuä udju pulu, uras anake toto, krana iä arä sawae.

31. Maka gundike, idjä hong Sighem, manak kea hatuä akae, djetä inggaræ Abimelegh.

32. Maka Gideon, anak Joas tä, matäi, metoh iä ombeombet kabakase; tuntang iä ingubur hong kubur bapae Joas, hong Opra, intu tanali ungkup Abieser.

33. Djadi, limbah Gideon djari matäi, maka olo Israel mules arepe tinai, habandong atäie omba karä dewa; iä mampendeng Baalberit indu hatallæ.

34. Tuntang olo Israel djaton mangenang Jehowa, Hatallæ, idjä djari maliwus iä bara lengän karä musohe awang hakaliling.

35. Iä djaton kea mawi talo ba-halap intu ungkup Jerubaal Gi-deon, tumon karä kahalape, idjä djari ilaluse intu olo Israel.

BAGI 9.

I. Abimelegh mampatäi karä paharie, tuntang mandjadi radja; II. iä rusak.

I.—1. Maka Abimelegh, anak Jeubaal tä, hagoet akan Sighem, manalih kolan induce; iä jakotak

dengan äwen, tinai dengan hapus ungkup human buäe, bapa induce, koae:

2. Awì keton manutor akan pin-ding karä olo Sighem kalotoh: äwe bahalap koan keton akan ma-rentah keton, olo udju pulu biti, anak Jerubaal samandiai tä, atawa idjä biti bewäi akan marentah keton? maka ingat keton, akù puna isi dahan keton.

3. Tä njahan induce manutor iä intu pinding karä olo Sighem, hapan karä aughe tä kea; tä atti olo tä takitjik ombo Abimelegh; kana koan olo tä: Iä tä toto pa-harin ita.

4. Palus äwen manenga akae udju pulu kabawak rear salake, idjä induae bara human Baalberit; hapan tä Abimelegh inupah olo naniha idjä parajap, idjä ombo iä.

5. Maka iä sampai human bapae hong Opra, palus mampatäi karti paharie, anak Jerubaal tä, udju pulu biti, hundjun batu idjä; tapi Jotam, anak Jerubaal idjä busu, batisa belom, krana iä djari manja-hokan arepe.

6. Tä karä olo Sighem tuntang hapus ungkup Milo hapumpong, palus mangkat Abimelegh man-djadi radjae, darah batang elah idjä gantong tä, idjä tokep Sighem.

7. Amon olo masanan tä akan Jotam, maka iä hagoet, mendeng intu tantan bukit Garisim, palus iä mambo aughe, mantehau, sambil hamauh dengan olo tä: O keton, olo Sighem! tarima aughku, mangat Hatalla manarima augh keton kea.

8. Sindä bihin karä batang kaju hapumpong, handak maminjak mangkat radja akae; maka koan äwen dengan batang undus: käläh ikan mandjadi radjan ikäi.

9. Tapi batang undus tā tom-bah aughe: kwāka aku handak malibi enjaku, idjā ingilak Hatalla tuntang olon? sampai aku hagoet, mangat hagatang mahundjun karā batang kaju tā?

10. Tā koan karā batang kaju dengan batang korma: has! ikau mandjadi radjan ikái!

11. Tapi batang korma tomhah anghe: kwāka aku handak mang-anan kamanisku, buku idjā baha-lap, sampai aku hagatang mahun-djun karā batang kaju?

12. Tā maka karā hatang kaju hamauh dengan batang anggor: has! ikau mandjadi radjan ikái!

13. Tapi batang anggor tombah anghe: kwāka aku handak mang-anan djohongku, idjā mampara-djin Hatalla tuntang olon, sampai hagoet, mangat hagatang mahun-djun karā batang kaju?

14. Tā maka karā batang kaju tā hamauh dengan batang duhi: has! ikau mandjadi radjan ikái!

15. Tombah batang duhi tā, koae dengan karā batang kaju: amon keton toto mangkat aku mandjadi radjan keton, has! keton manggau kalindong intu aku; tapi amon dia, apui akan blua bara batang duhi, kuman mampalepah karā batang seder hong Lihanon.

16. Tumon tā, djaka keton deng-an katoto, kabudjur atai djari mamparadja Abimelegh, tuntang amon gawin keton intu Jerubaal tuntang intu ungkup humae djari bahalap, djari mamalah iā tumon kapatute;

17. Krana apangku djari mama-rang akan keton, iā pahias mang-anan tahasenge, tuntang iā djari maliwus keton bara lengān olo Midian;

18. Tapi keton djari manggatang arep keton andau toh, mawi karāolo ungkup liau apangku, tuntang djari mampatāi karā anake idjā hatuā, udju pulu biti, hundjun batu idjā; tinai Abimelegh, anak djipāe, keton djari mangkate man-djadi radjan olo Sighem, basa iā tā paharin keton.

19. Djaka gawin keton toto tun-tang budjur andau toh intu Je-rubaal tuntang intu ungkup hu-mae, tā naughe keton handjak tagal Abimelegh tā, tuntang iā akan handjak atai tagal keton.

20. Tapi amon dia, tā apui akan blua bara Abimelegh, kuman mam-palepah olo Sighem tuntang ungkup Milo, tinai apui akan blua bara olo Sighem tuntang bara ungkup Milo, palus kuman Abimelegh. — (57.)

21. Limbah tā Jotam hadari, mahakan arepe, hagoet akan Beer: palus iā melai hetā tagal paharie Abimelegh.

II. — 22. Djadi, limbah Abime-legh djari marentah olo Israel telo njelo katahie,

23. Maka Hatalla manjoho pikir parajap lembut intu Ahimelegh dengan olo Sighem, djadi olo Sighem tā malekak arepe dengan Abimelegh:

24. Mangat kadarhakae tā, idjā iawie intu udju pulu biti anak Jerubaal tā, imalih, tinai mangat dhae imuat intu paharie Abime-legh, idjā djari mampatāi iā, tinai intu olo Sighem, idjā djari mam-paabas lengāe mampatāi karā pa-harie.

25. Maka olo Sighem manjoho olo mimpa iā hong tantan bukit, tinai olo handiai idjā mahalau ma-njak djalan hetā irampase. Maka talo tā insuman akan Abimelegh.

26. Gaal kea, anak Ebed tā, tuntang karā paharie dumah, melai hong Sighem; tuntang olo Sighem harap iā,

27. Maka ia hagoet akan karā tanae, mamupnl tundon pambulan anggor ajue, tuntang mamāhes tā; palns iā ramirami bagandut, tamā human dewan ai, kuman mihop, tuntang manjapa Abimelegh.

28. Tinai Gaal, anak Ebed tā, hamauh: Æwe Abimelegh tā? kilen ita olo Sighem, sampai akan mauempo iā? dia iā anak Jerubaal? dia Sebul tā wakile? käläh sasindā manempo olo Hemor, Hemor bapa Sighem tā, krana buhen ita akan mamenda Abimelegh tā?

29. Tjäh! djaka olo penda lengängku! toto aku handak madjar, maharak Abimelegh tā. Tinai iā mampait augh akan Abimelegh: Has ikau, dahang kawan olo ajum, kantoh bewāi ikan!

30. Maka amon Sebul, mantir lewu tā, mahining angh Gaal, anak Ebed, tā hasep kasangite.

31. Tnntang sinisinik iā manjoho olo manalih Abimelegh, koae: Itäm, Gaal, anak Ebed, tnntang karā paharie, djari dnmah tanggoh Sighem, maka itäm, äwen tā mam-buhit atāi olo lewu toh dengam.

32. Käläh toh ikau tuntang karā olo idjā dengam hagoet hamalem, mimpa hong padang.

33. Maka handjewu, haiak matanandau lembut, awi marumpak mantakan lewu tā, tā amon iā blua tuntang karā olo awang dengae, maka takan olo tā tumon pnjondau lengäm.

34. Tā Abimelegh tnntang karā olo awang dengae hagoet intu alem tā kea; baris äpat kalekae mimpa Sighem.

35. Maka Gaal, anak Ebed tā, blua, mendeng intu ruar blawang idjā hong banntonggang lewu; tā Abimelegh tuntang karā olo ajue lembut bara äkae mimpa.

36. Haiak Gaal mitā olo arā tā, koae dengan Sebul: Itäm, aton olo mohon bara hunjuk bukit hetā. Tapi koan Sebul dengae: Kwäka, salaja matam; ikau mitā kangkalingān bukit sarowa ampin olon.

37. Tapi Gaal mandjudju aughe, koae: Itäm bewāi, tā aton olo mohon bara bentok padang kea, tinai arā olo beken dumah manjak djalan bara batang elah ain olo panjeher tā.

38. Tā Sebul tombah aughe: Kwe toh kadjhon totokm, idjā hapam hamauh: äwe Abimelegh tā, sampai ita akan mamenda iā? djaton äwen olo tā, idjā djari inawhm? Has ikau, blua toh, lanwan iā parang!

39. Maka Gaal hagoet helo baun olo Sighem, mamarang Abimelegh.

40. Djadi Abimelegh manjasah iā, basa iā hadari bara baue; maka kutoh olo matāi sampai bauntonggang lewue.

41. Maka Abimelegh melai hong Aruma; tapi Sebul maharak Gaal äwen hampahari, sampai äwen tā djaton injohoe melai hong Sighem hindai.

42. Djadi, andau tinai olo Sighem blua akan tanae; maka olo mambrita tā akan Abimelegh.

43. Tā iā mimbit karā olo ajue, palus mamadju olo tā mandjadi telo kapadju, manjoho iā mimpa tokep lewu. Maka sana iā mitā olo arā blua bara lewu, tā iā mantakan olo tā, palus mamukul iā.

44. Krana Abimelegh, tuntang olo dengae, salenga marumpak olo tā, palus mendeng intu bauntong-

gang lewu, tapi duā kapadju beken tā mantakan karā olo idjā hong tana, mampatāi iā.

45. Maka Abimelegh mamarang mantakan lewu tā hapus idjā andau tā kea, djadi lewu tā dinon awie, palus iā mampatāi karā olo hetā; tinai iā mangarak lewu tā, sambil manawur ujah intu äkae.

46. Amon karā olo idjā hong tjandin Sighem mahining tā, maka iā mahakan akan kota, akan human dewae Berit tā.

47. Maka olo manutor akan Abimelegh, karā olo idjā hong tjandi Sighem djari hapumpong.

48. Tā Abimelegh manalih bukit Salmon, tuntang olo handiai idjā dengae; maka iā manduan kapak, manetek edan kaju bara kajuan hetā, māton tā hundjun bahae, sambil hamauh dengan olo idjā ompat iā: Kilau gawingku gitan keton, has, awi keton gulogulong kalotā kea!

49. Tumon tā maka genep biti sakarā olo tā kea manetek edan kaju, palus ombo Abimelegh; maka iā manawon karā kaju tā darah kota; hapan tā iā manusul kota tā, sampai karā olo hong tjandi Sighem matāi kea, sakojan biti bawi hatuā hirah.

50. Limbah tā Abimelegh hagoet akan Tebes, palus mangapong Tebes, sambil mampalah tā.

51. Tapi aton hetā intu bentok lewu tjandi idjā dāhen; djadi, karā olo lewu tā, bawi hatuā, mahakan akan hetā, balalu manguntji tā timbas likute; palus äwen mandai akan sapau tjandi tā.

52. Maka Abimelegh manggapi tjandi tā, sambil mantakan djetā, tuntang iā sampai blawang tjandi, handak manusul djetā.

53. Tapi aton olo bawi idjā biti mandjakah kiwak batu galingan, manepā takolok Abimelegh, palus pusit bangon takoloke.

54. Tā iā balalu mambawa djipāe, idjā māton ganggamae, sambil hamauh dengae: Silak padangm, patāi aku, belā olo mambrita aku: olo bawi djari mampatāi iā. Maka djipāe manjudok iā sampai iā matāi.

55. Djadi, sana olo Israel mitā Abimelegh djari matāi, maka genep biti buli kalekiae.

56. Tumon tā Hatalla djari manjulang akan Abimelegh kapapa tā, idjā djari iawie dengan liau bapae, awie djari mampatāi udju pulu biti paharie tā.

57. Kalotā kea Hatalla manjulang kapapan olo Sighem tā akan hundjun takoloke; sapan Jotam, anak Jerubaal, kuman olo tā.

BAGI 10.

I. Hakim Tola tuntang Jair. II. Olo Pilisti tuntang olo Amon mangalahi olo Israel. III. Israel blaku dohop intu Hatalla.

I.—1. Maka limbah Abimelegh tā mendeng tinai idjā akan maliwus olo Israel, Tola, anak Pua, äson Dodo, olo bara hamputan Isaskar; iā tā melai intu Samir, hong bukit hatinggang Epraim.

2. Maka iā mamatut olo Israel duā pulu telo njelo; limbah tā iā matāi, tuntang ingubur hong Samir.

3. Limbah bara iā tā mendeng tinai Jair, olo hamputan Gilead: iā mamatut olo Israel duā pulu duā njelo.

4. Iā bara anak hatuā telo pulu biti, idjā hapan kalidai

tabela, tuntang telo pulu lewu penda äwen tä, idjä inggaræe Hawotjair; kalotoh arae palus audau toh; lewu tä hong tanali Gilead.

5. Maka Jair matäi; iä ingubar hong Kamon.

II.—6. Limbah tä maka olo Israel haluli mawi talo papa intu Jehovah, iä manempo Baal tuntang Astarot, tinai karä dewan olo Aram, dewan olo Sidon, dewan olo Moab, dewan olo Amon, tinai karä dewan olo Pilisti; tapi Jehovah ilahi olo tä, äwen djaton maku manempo iä. — (3,12.)

7. Tä hasep kasangit Jehovah mawi olo Israel, iä mandjual äwen akan penda lengän olo Pilisti, tuntang olo Amon.

8. Olo tä mahenjek mahundjeng olo Israel palus bara njelo djetä; hanjawalas njelo katahie iä mahenjek sakarä olo Israel tä, idjä melai dipah Jordan hila timor, hong tanah olo Amori, hong Gilead.

9. Tinai olo Amon hanimpali Jordan kea, mamarang Juda, Benjamin, tuntang panakan Epraim; tumon tä olo Israel paham kadiakæ.

III.—10. Tä olo Israel mangkariak intu Jehovah, koae: Toto, ikäi badosa intu ikau, krana ikäi djari malih Hatallan ikäi, tuntang djari manempo dewa.

11. Tapi Jehovah hamauli dengan olo Israel: Djaton olo Misir, olo Amori, olo Pilisti,

12. Olo Sidon, olo Amalek, tuntang olo Masni djari mahenjek keton, djaton aku djari maliwus keton bara lengän olo tä, metoh keton mangkariak intu aku?

13. Tinai keton haluli djari malih aku, sambil manempo dewa;

tagal tä aku djaton maku maliwus keton hindai.

14. Lius bewäi, laku dohop intu karä dewa, awang djari intih keton, naughe iä tä mandohop keton huang kadjakän keton toh.

15. Tapi koan olo Israel, tombari augh Jehovah: Ikäi toto djari badosa; awi ikäi tumon kabudjure intu matam, baja liwus ikäi tinai sindä toh bewäi.

16. Balalu iä manganan karä dewa bara marak iä, tuntang manempo Jehovah. Maka Iä paham angat asie tagal olo Israel ingapähä kalotä.

17. Maka olo Amon iirak mantire, palus bapodok hong Gilead; maka olo Israel iirak kea, bapodok hong Mispa.

18. Maka karä mantir olo Israel hong Gilead latirok pakat sama arepe, koae: Äewe idjä solake handak mantakan olo Amon tä? Iä tä akan mandjadi mantir kapalan karä olo hong Gilead.

BAGI 11.

- I. Jepta mampalah olo Amon.
- II. Djandjin Jepta

I.—1. Jepta tä, olo hamputan Gilead, puna olo idjä menteng parang; tapi iä anak sarau; maka Gilead djari manak Jepta.

2. Tinai sawan Gilead manak kea hatuä akae; tä amon karä anak sawae tä djari bakas, maka äwen manganan Jepta tä, sambil hamauli dengae: Ikau djaton akan ompat manjores ramon bapa ikäi, krana ikau toh anak simpir bewäi.

3. Tä maka Jepta hadari bara baun karä paharie, tuntang melai

hong tanah Tob; maka arä olo pamanding parajap hapumpong hetä talih Jepta, ombo iä masang.

4. Maka harian isut olo Amon mamarang olo Israel.

5. Djadi, amon olo Amon mamarang olo Israel, maka karä bakas olo Gilead hagoet, tantai manduan Jepta bara tanah Tob;

6. Sambil hamauh dengan Jepta: Ombo ikäi mandjadi pangkali-man ikäi, mangat ikäi mamarang olo Amon.

7. Tapi koan Jepta dengan bakas olo Gilead: Dia keton djari basingi aku, tuntang manganan aku bara human apangku? buhen maka toli keton manalih aku, kahum keton djakä angat atäi keton?

8. Tapi koan bakas olo Gilead dengan Jepta: Tagal tä kea toh ikäi tinai manalih ikau, mangat ikau ombo ikäi, mamarang olo Amon; maka ikau akan mandjadi mantir kapalan ikäi, marentah karä olo idjä melai hong Gilead.

9. Tä, maka koan Jepta deng-an bakas olo Gilead: Toh keton manduan aku tinai, uka mamarang olo Amon; tapi amon Jehowa karä manjaragh olo tä akangku, toto kea aku akan mandjadi mantir keton?

10. Tombah karä bakas olo Gilead, koae dengan Jepta: Jehowa, idjä mahining augh ikäi, iä kea intu helat ita, djaka ikäi djaton maku manumon aughm djeha.

11. Tä Jepta ombo bakas olo Gilead tä, palus olo mangkat iä mandjadi mantir kapalae; maka Jepta tuntang olo tä mandähen djandjie tä awie hasumpah intu baun Jehowa hong Mispa.

12. Limbah tä Jepta manjoho

sarohan manalih radjan olo Amon, koae: Narai gawim dengangku, krana ikau manalih aku, handak mamarang tanahku?

13. Tä radja Amon tombah augh sarohan Jepta tä: Djetä tagal olo Israel tä djari manduan tanahku, metoh iä dumah bara tanah Misir, bara Arnon mandas Jabok tuntang Jordan; käläli lian tä akangku budjubudjur. — (4. Mos. 21,13.21.)

14. Tapi Jepta manjoho sarohan tinai manalih radjan olo Amon.

15. Tuntang iä mampait augh acae: Tumon toh augh Jepta: Israel djaton djari manduan tanah olo Moab atawa tanah olo Amon.

16. Krana metoh panumahe bara tanah Misir, maka Israel djari manandjong mahoroe padang tunis benjem, mandas tasik rarudju, tuntang iü sampai Kades.

17. Maka Israel manjoho sarohan manalih radjan olo Edom, koae: soho ikäi mahoroe tanahm. Tapi radja Edom tä djaton maku manrima aughe. Tinai Israel manjoho sarohan manalih radja Moab, iü tä djaton maku kea. Tumon tä olo Israel tä melai hong Kades.

18. Limbali tä iä mangumbang padang tunis benjem tä tinai, meliut tanah Edom, tuntang tanah Moab, maka bara hila palembut matandanau iä sampai tanah olo Moab, palus bapodok hila dipah sungai Arnon; tapi iä djaton tamä saran tanah olo Moab, krana Arnon tä puna indu tikas saran tanah olo Moab.

19. Djadi, Israel manjoho sarohan manalih Sihon, radjan olo Amori, idjä intu Hesbon, tuntang Israel hamauh dengae: soho ikäi

mahalau mahoroe tanahm, manjampai aka ikäi.

20. Tapi Sihon djaton harap olo Israel, sampai manjoho iä mahoroe tanahe, malainkan Sihon mirak karä olo ajue, palus olo tä bapodok intu Jasa, balalu iä marang Israel.

21. Tapi Jehovah, Hatallan Israel, manjaragh Sihon, tuntang karä olo ajue, akan lengän Israel, idjä mamukul olo tä; tumon tä olo Israel manduan hapus tanah olo Amori, idjä melai hong tanah tä.

22. Iä manduan indu joresae salépah tanah olo Amori, bara Arnon mandas Jabok, tinai bara padang tunis benjem mandas Jordan.

23. Kalotä maka Jehovah kea, Hatallan Israel, djari manganan olo Amori bara tanah pagangan ajue, manenga tä akan Israel, utus olo ajue; kilen ikau toh tinai handak maharak iä?

24. Naughe keton manduan tanah olo tä, idjä inganan dewan keton, Kamos tä, bara tanahe. Kalotä kea ikäi handak manduan tanah karä utus olo, idjä djari inganan Jehovah, Hatallan ikäi, bara baun ikäi.

25. Kilen, ikau mado arepm paham kapatuttm bara Balak, anak Sipor, radjan olo Moab tä? aton iä djari manjaing olo Israel, aton iä djari mamarang iä? — (4. Mos. 22, 2.)

26. Toh maka Israel djari melai telo ratus njelo katahie hong Hesbon, tuntang karä patatai lewu tä, hong Aroer tuntang karä patatai lewu tä, tinai hong karä lewu, idjä dipah Arnon hila toh; maka buhen keton djaton palus djari manduan tä tinai intu katika tä kea?

27. Toto, aku toh djaton djari tiwas dengam, tapi ikau idjä mapala aku, basa ikau mamarang aku. Käläh Jehovah, Hakim salépah kalunen, andau toh akan mamutus perkaran olo Israel dengan olo Amon.

28. Tapi radjan olo Amon djaton paraba augh Jepta, idjä djari impaita akae.

29. Tä, maka Rogh Jehovah menjang Jepta, balalu iä hagoet mahoroe Gilead tuntang Manasse; krana iä palus sampai Mispa hong Gilead; bara Mispa hong Gilead iä manambang olo Amon.

30. Maka Jepta bamiat intu Jehovah, koae: Amon ikau manjaragh olo Amon tä lepalepah akan lengängku,

31. Tä, maka idjä solake blua bara bauntonggang humangku, manambang aku, amon aku buli dengan bahalap bara olo Amon tä, maka djeta akan mandjadi ain Jehovah, aku handak maluput tä indu parapah awang ingähu.

32. Tumon tä Jepta hagoet, manjupa olo Amon, mamarang iä, tuntang Jehovah manjaragh olo tä intu lengäe.

33. Iä mamukul olo tä bara Aroer, sampai tokep Minit, djeta duä pulu kalewu, palus mimes Abel-Keramim; paham haliae olo tä imukule; tumon tä olo Amon imparungkok intu baun olo Israel.

II. — 34. Djadi, amon Jepta sampai Mispa, buli humae, tä anake idjä bawi blua manambang iä, haiak bagandang haiak babigal; maka iä tä anake tonggal, Jepta djaton bara anak hatuä atawa bawi sala bara iä.

35. Djadi, sana iä mitä iä, maka iä marabit pakaiae, koae: Kajah,

anak ! kilen ikau mamparenep aku, tuntang mangapähä aku ! Krana aku djari marakang njamangku akan Jehowa, aku djaton tau mundur augku.

36. Koae dengae : Joh apang , amon ikau djari marakang njamam akan Jehowa, awi bewäi aku tumon miatm, idjä djari blua bara njamam, limbah Jehowa djari mandohop ikau ombeombet mamalah ita intu musohm , olo Amon tä .

37. Tinai koae dengan bapae : Tikas talo idjä toh ilakuku, entai aku barang duä bulan katahie, mangat aku lius tuntang karä kolangku , manilih bukit, sambil manangis tagal kabudjangku.

38. Koae, tombah aughe : Lius. Balalu iä manjoho iä hagoet duä bulan katahie; tumon tä iä hagoet impahaiak karä kolae bawi , sambil manangis tagal kabudjange intu äka bukit.

39. Maka limbah duä bulan tä djari hapus, iä buli bapae , idjä malalus miate intu iä, idjä djari indjandjie. Maka iä djaton katawan olo hatuä. Djetä palus indu hadat olo Israel tinai ;

40. Budjang bawin olo Israel genep njelo hagoet, uka manatum anak bawi ain Jepta , olo Gilead tä , kāpat andau dalam genep njelo.

BAGI 12.

I. Jepta mamukul olo Epraim. II. Isut hakim awang beken.

I.—1. Limbah tä maka karä olo hamputan Epraim hapumpong, hanimpah Jordan , hila utara ; iä hamauh dengan Jepta : Bulen

ikau djari hagoet mamarang olo Amon , tuntang ikau djaton djari mirak ikäi , mangat ompat ikau? toh ikäi handak manusul humam tamput bitim. — (8, 1.)

2. Tapi koan Jepta dengan olo tä : Aku tuntang olo ajungku djari paham klahi dengan olo Amon ; aku djari blaku dohop intu keton, tapi keton djaton maku malibus aku bara lengän olo tä .

3. Djadi, amon aku mitä keton djaton maku mawat aku, tä barangai koangku, alo tahasengku lenjoh hong lokap lengängku ; palus aku hagoet mamarang olo Amon , tuntang Jehowa manjaragh iä intu lengängku. Maka buhen keton andau toh tinai dumah, handak mangalahi aku ?

4. Palus Jepta mirak karä olo Gilead, mamarang olo Epraim ; maka olo Gilead tä mamukul olo Epraim, basa olo tä djari hababaka iä , koae : Keton , olo Gilead, puna olo idjä babuhau bara olo Epraim ; keton olo panjelat Epraim dengan Manasse bewäi .

5. Tä olo Gilead mananselo , manonggo äka olo tau dimpal Jordan , helo bara olo Epraim djari sampai hetä ; djadi, amon olo Epraim. idjä hadari tä blaku intu iä : Soho aku dimpah ; — tä olo Gilead misek iä : Dia ikau olo Epraim ? Djaka koae : Dia ; —

6. Tä olo tä manjoho iä : Has, sewut : Sgibolet ; — tapi iä manjewut tä Sibolet, iä djaton toto tau tumon augh tä . Tä maka iä manawan palus mampatai iä hetä , hong äka olo tau hanimpah Jordan ; tumon tä katika tä kea aton impatai bara Epraim tä äpat pulu duä kojan biti.

7. Maka Jepta mamatut Israel

djahawen njelo katahie. Limbah tä Jepta, olo Gilead tä, matäi; iä ingubur intu lewue hong Gilead.

II.—8. Maka limbah bara iä Ebsan bara Betlehem mamatut Israel.

9. Iä tä bara anak hatuä telo pulu biti, tinai telo pulu anake bawi impabanäe ruar bara ungkup humae, tuntang iä manamäan akan humae telo pulu manantue bawi, idjä sawan karä anake. Maka iä mamatut Israel udju njelo.

10. Limbah tä Ebsan matäi; iä ingubur hong Betlehem.

11. Limbah bara iä maka Elon, olo Sebulon, mamatut Israel; iä mamatut Israel sapulu njelo.

12. Limbah tä Elon, olo Sebulon tä, matäi; iä ingubur intu Ajalon, hong tanah Sebulon.

13. Maka limbah bara iä Abdon, anak Hilel, olo Piraton, mamatut Israel.

14. Ai tä äpat pulu anak hatuä, telo pulu üsoe hatuä, idjä mondok hundjun udju pulu kongan kallidai; iä mamatut Israel hanja njelo katahi.

15. Limbah tä Abdon, anak Hilel, olo Piraton tä, matäi; iä ingubur hong Piraton, intu tanah Epraim, iintu bukit olo Amalek tä.

BAGI 13.

Simson inakan, tumon pasuman
Malaikat.

1. Maka olo Israel mawi talo papa tinai intu baun Jehowa, tagal tä Jehowa manjaragh iä akan penda lengän olo Pilisti äpat pulu njelo katahie. —(3,12.)

2. Maka aton olo hatuä hong

Saia, olo hamputan Dan, idjä Manoa arae; sawae tamanang, djaton manak.

3. Maka Malaikat Jehovah manprahan arepe akan olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Itäm, sampai katontoh ikau tamanang, djaton djari manak, tapi toh ikau karäh batih, mansak hatuä.

4. Toh buabuah ikau mahaga arepm, ala mihop anggor atawa talo bahari, ala kuman talo pali. —(4. Mos. 6.)

5. Krana ikau karäh batih, manak hatuä, maka lading sukur djaton akan mikis takolok anakntä; krana awau tä palus bara knain indeu akan mandjadi olo nasir ain Hatalla; maka iä tä karäh manampara maliwus olo Israel bara lengän olo Pilisti.

6. Maka olo bawi tä manalih, masuman tä akan banae, koae: Aton olo ain Hatalla djari mananggoh aku, ampin tampajah kilau tampajah Malaikat Hatalla, idjä ingkäh ingarawan ampie, sampai aku djaton djari misek iä bara kwe iä, tinai iä djaton djari masuman arae akangku.

7. Tapi iä hamauh dengangku: itäm, ikau karäh batih, manak hatuä; toh ala ikau mihop anggor atawa talo bahari, tuntang ala kuman talo pali, krana awau tä palus bara knain indeu akan mandjadi nasir intu Hatalla, haradjur sampai andau pampatiae.

8. Tä maka Manoa paham blaku intu Jehovah, koae: Joh Tuhan, käläh olo ain Hatalla tä, idjä djai i injohom, haluli tinai manalih ikäi; nakara iä madjar ikäi talo awang patut iawi ikäi dengan awau, idjä karäh inakan tä.

9. Maka Jehovah manarima augh

Manoa; Malaikat Hatalla dumah, manalih olo bawi tä tinai; maka iä tä mondok hong tana, tapi banae djaton dengae.

10. Tä olo bawi tä badjeleng hadari, masanan tä akan banae, sambil hamauh dengae: Itäm, olo hatuä tä, idjä bihin djari mananggoh aku, aton mamprahan arepe akangku tinai.

11. Tä maka Manoa mendeng, palus hagoet ompat sawae, tuntang iä sampai olo hatuä tä, sambil hamauh dengae: Ikau olo tä, idjä djari hamauh dengan olo bawi toli? Tombah iä: Joh.

12. Tä koan Manoa: Käläh, djadi tunon karä aughm; tapi kilen kapatut hadat tuntang gawi dengan awau tä daptit?

13. Koan Malaikat Jehowa dengan Manoa: Bara karü talo tä, idjä djari insanangku akan olo bawi tä, buah iä mahaga arepe.

14. Bara karü talo tä, idjä pallembut batanganggor, ala iä kumae; anggor atawa talo bahari ala iä mihope, tinai ala iä kuman talo pali; karü talo handiai, idjä djari imetähku iü, ia akan mahagae kea.

15. Maka Manoa tombah augh Malaikat Jehowa: Jaku blaku ikau mentai, ikäi handak manjiimpan anak kambing hatuä idjä kongan intu baum. — (6,18.)

16. Tapi Malaikat Jehowa hamauh dengan Manoa: Alo ikau marandjar aku hetoh, djaton kea aku akan kuman panginam; tapi djaka ikau handak mimbit talo parapahm awang ingähu, käläli, luput tä akan Jehowa. Krana Manoa djaton katawan, iä tä Malaikat Jehowa.

17. Maka Manoa tombah augh Malaikat Jehowa: Æwe kea aram?

mangat ikäi tau manara ikau, amon aughm tä toto mandjari.

18. Koan Malaikat Jehowa dengeae: Buhen ikau misek arangku? djaton djetä heran?

19. Tä maka Manoa manduan anak kambing hatuä tä, tuntang parapah indu kinan; maka Iä maluput djetä akan Jehowa hong batukarang, heraheran ampie iä malalus tä, tuntang Manoa äwen hasawä manampajahe.

20. Djadi, metoh njalan apui lembut bara mesbeh gandagandang akan langit, maka Malaikat Jehowa mandai akan ngambo hong ujalan apui mesbeh tä; sana Manoa dengan sawae mitä talo tä, maka äwen mahingkep baue sampai petak.

21. Maka Malaikat Jehowa djaton mamala hindai akan Manoa äwen duä hasawä; tä Manoa kasene, iä tä Malaikat Jehowa.

22. Balalu Manoa hamauh dengan sawae: Toto koä akan matäi, basa koä djari mitä Hatalla.

23. Tapi koan sawae dengae: Amon Jehowa radjin mampatäi ita, toto iä djaton maku manarima parapah idjä ingähu, tuntang parapah indu kñan tä bara lengän ita; tinai iä djaton maku mamprahan akan ita tuntang masuman akan ita talo handiai tä, kilau awang djari toh.

24. Maka limbah bara tä olo bawi tä manak hatuä; iä manggarä aerae Simson; maka anake tä sasar hai, tuntang Jehowa mamberkat iä.

25. Tinai Rogh Jehowa manampara batintutintu mamenjang iä hong tanah aka podok hamputan olo Dan, helat Sara dengan Estaol

BAGI 14.

- I. Simson mampatäi singa; iä masawä.
II. Iä maleläi olo Pilisti.

I.—1. Maka Simson hagoet akan Timnat; hong Timnat tä iä taraitä idjä biti anak bawin olo Pilisti tä.

2. Palus iä buli, masanan tä akan indu bapae, koae: Aku djari mitä olo bawi hong Timnat, baris anak bawin olo Pilisti; toh, duan iä tä indu sawangku.

3. Tapi koan indu bapae dengae: Djaton olo bawi marak karä anak bawin unggup paharim, marak salépah hamputan ita, sampai ikau hagoet manduan indu sawam bara baris olo Pilisti, olo kulop tä? Koan Simson dengan bapae: Duan bewäi iä tä akangku, krana iä idjä äka kakilak matangku.

4. Maka indu bapae djaton katawan, talo tä puna bara Jehowa kea, mangat iä manggau buku mawi olo Pilisti; krana katika tä olo Pilisti marentah olo Israel.

5. Tumon tä maka Simson tuntang indu bapae hagoet akan Timnat; djadi, amon iä sampai iä pambulan anggor ain olo Timnat, itä! badumah singa idjä kongan, njakungkong handak mawi äwen.

6. Tä maka Rogh Jehowa menjang iä, sampai iä marapak singa tä, sama kilau olo marapak anak kambing, alo ganggamae djaton huang lengsé; maka iä djaton masuman akan indu bapae talo awang djari iawie.

7. Maka amon iä djari sampai, iä hakotak dengan olo bawi tä, tuntang iä inglik matan Simson.

8. Djadi, isut andau harian bara tä iä haluli, tantai masawä olo

bawi tä; maka iä mahiwang, mitä hantun singa tä; itä! tapis badjanji idjä basuang danum madu aton hong hantun singa tä.

9. Tä iä mamupol tapis badjanji tä duäduä lengsé, palus hagoet, sambil kumae haiak manandjong; iä manalih indu bapae, manenga belahe acae, tuntang äwen tä kumae; tapi iä djaton masuman acae, madu tä djari induae bara hantun singa.

10. Djadi, limbah bapae djari madja olo bawi tä, maka Simson mawi pesta masawä hetä, tumon hadat budjang hatuä kahum masawä.

11. Djadi, amon olo tä mitä iä, maka iä mambaris telo pulu biti olo ajue, mangat olo tä ompat iä.

II.—12. Maka koan Simson dengan äwen tä: Has, aku toh maleläi keton; djaka keton huang kudju toh, katahin gawi masawä, tau toto manarang tä akangku, tuntang sondau rimae, tä maka aku handak manenga akan keton telo pulu krambar kamedja halus, tuntang telo pulu krambar klambi bahalap.

13. Tapi amon keton djaton tau marima tä akangku, tä keton akan manenga akangku telo pulu krambar kamedja awang halus, tuntang telo pulu krambar klambi bahalap. Koan äwen tä dengae: Djadi, se-wut leläim tä, mangat ikäi mahininge.

14. Maka iä hamauh dengan äwen tä: Panginan blua bara idjä bamburgu, kamanis blua bara idjä abas. Maka huang katelo andau olo tä djaton tau marima leläie tä.

15. Limbah tä huang andau udju äwen tä hamauh dengan sawan Simson: Tuit banam, mangat iä

marima lelai tä akan ikäi; djaka dia, ikäi handak manusul ikau tuntang olo human bapam. Aton keton marawäi ikäi, uka manduan ramon ikäi, atawa dia?

16. Maka sawan Simson manangis hatahareharep iä, sambil hamauh: Ikau basingi aku bewäi, ikau djaton radjin dengangku; ikau djari malelai ungkup ajungku, tuntang ikau djaton djari masuman rimae akangku. Koae dengae: Itäm, akan indu apangku mahin djaton aku djari marimae, kilen aku marima tä akam?

17. Maka iä manangis naharep baue kudju andau, kahum gawin masawä tä; djadi andau udju tä tepe iä masanan tä acae, krana olo bawi tä paham musok iä; palus olo bawi tä masuman riman lelai tä akan olo utus ajue.

18. Tä, hong andau udju tä, helo bara matanandau djari belep, maka olo lewu tä hamauh dengae: Narai idja manis bara madu? atawa narai idja abas bara singa? Koae mawi olo tä: Djaka keton djaton djari maluku hapan sapingu, toto keton djaton djari sondau riman lelai.

19. Tä, maka Rogh Jehowa menjang iä, palus iä hagoet manalih olo Askelon, mampatái telo pulu biti hatuän olo hetä, tuntang manduan karä pakaiæ, manenga klambie awang bahalap akan äwen, idja djari sondau riman lelai tä; tapi iä blait, palus iä hagoet buli human bapae.

20. Maka sawan Simson tä inenga akan idja biti baris olo tä, idja djari ompat iä.

BAGI 15.

- I. Simson marusak tanan olo Pilisti.
- II. Iä mamukul olo Pilisti hanggap tulang idjang kalidai.

I.—1. Djadi, isut andau harian, intu wajah getem gendom, maka Simson madja sawae, mimbit anak kambing hatuë; koae: Soho aku tamä karong sawangku. Tapi bapa olo bawi tä djaton maku manjoho iä tamä.

2. Krana koan bapae: Angate kamäangku, iä tä djari kabeläm, tagal tä aku djari manenga iä akan kolam. Tapi aton andie bawi, djeta bahalap ampie bara iä; nau ghe djetä akam indu gantie.

3. Tä koan Simson mawi olo tä: Toh toto aku djaton sala dengan olo Pilisti, amon aku mantakan olo tä.

4. Palus Simson hagoet, manawan telo ratus kongan ason taun, palus iä manduan sewan, tuntang manontong manduä manduä ikohe sama ikohe, palus mangkepan sewan intu sapan ikoh duuduä tä.

5. Limbah tä iä manotong karä sewan tä, palus malapas ason taun tä hadari, mahoroe tanan olo Pilisti, wajah talo djari masak, sambil manjeha tä, mangähu tujok karä petenge tuntang awang hindai inggetem, sampai karä pambulan anggor tuntang pambulan undus kea.

6. Tä koan olo Pilisti: Äewe djari mawi tä? Koan olo: Simson, manantun olo Timnat tä, basa empoe djari manduan sawae, mam-pabanä iä dengan kolae. Tä olo Pilisti hagoet, manusul olo bawi tä tuntang bapae.

7. Maka koan Simson mawi olo tä: Patut kea gawin keton kalotä?

Takan, amon aku djari mamalali arepku ombeombet mawi keton, tā maka haru aku handak teraitai.

8. Tuntang iā paham mamukul olo tā, sampai tampusing tulange; limbah tā iā hagoet, melai intu tantan batukarang Etam.

II.—9. Maka olo Pilisti ha-goet, bapodok hong tanah Juda, tataitataia sampai Leghi.

10. Maka koan olo Juda: Bu-hen keton djari hagoet, handak mawi ikāi? Tombah olo tā: Ikāi djari duniah, handak mamasong Simson, tantai mawi iū tumon iā djari mawi ikāi.

11. Maka telo kojan olo hatuā baris hamputan olo Juda lius talih batukarang Etam, manalih Simson, sambil hamauh dengae: Djatou ikau tawa olo Pilisti tā puna marentali ikāi? buhen gawim kalotā, mampabewau ikāi? Maka koae dengan olo tā: Tumon olo tā djari mawi aku, kalotā kea aku djari mawi iā.

12. Tonibah olo tā, koae dengae: Ikāi djari kantoh, tantai mamasong ikau, mangat manjaragh ikau intu lengān olo Pilisti. Tā koan Simson dengan äwen: Sumpah dengangku, keton toh djaton maku mantakan aku.

13. Tombah olo tā, koae: Dia; tikas gawin ikāi handak mamasong ikau bewāi, sambil manjaragh ikau intu lengān olo tā, tapi djatou haliai ikāi handak mampatāi ikau. Tā äwen mamasong iī, hapan duā tali taheta, sambil magah iā mohon bara betukarang tā.

14. Amon iā djari sampai Leghi, maka olo Pilisti tā malahap, sambil manambang iā. Tapi Rogh Jehowa mainenjang ia, palus tali-

idjā intu penange tā mandjadi kilau lawai bewāi, idjā patasa apui, balalu pasonge kilau lenjoh bengkak bara lengāe.

15. Balalu iā supa tulang idjang kalidai idjā taheta, palus iā mandjudju lengāe manjingkape, hapan tā iā mamukul mampatāi sakojan biti olo hatuā.

16. Limbah tā koan Simson: Awit tolang idjang kalidai idjā katujok hetoh, duā katujok hetoh! hapan tulang idjang kalidai aku djari mampatāi sakojan biti.

17. Djadi, limbah iā djari terai hakotak, palus iā mandjakah tulang idjang kalidai tā bara lengāe, sambil manggarā kaleka tā Ramat-leghi. (*Djakuh tolang idjang.*)

18. Maka limbah bara tā iā paham kateah beliae; tā iā blaku intu Jehowa, sambil hamauh: Awit lengān rewarmp toh ikau djari manenga berkat idjā paham toh; aton toh aku akan matāi awi kateah beliae-ku, palus kalong olo kulop tā?

19. Tā, maka Jehowa manjila guntum tolang idjang kalidai tā, palus aton danum blua bara hetoh; tā iā mihop, palus tahasenge haluli, tuntang iā brigas; tagal tā iā manggarā tā: lowang danum ain olo idjā blaku. Djetā magon aton intu Leghi sampai andau toh.

20. Maka iā mamatut olo Israel djaman olo Pilisti tā duā pulu njelo katahie.

BAGI 16.

I. *Simson undur bara Hatalla.* II. Iā tjalaka awi olo Pilisti; iā bobah atiae, tuntang matāi haisik mahukum olo Pilisti.

I.—1. Limbah tā Simson ha-

goet akan Gasa; hetä iä taraitä bawin sapangan, palus iä tamä hindjä dengae.

2. Palus olo masanan akan olo Gasa: Simson djari tamä lewu toh. Tä maka olo mangapong iä, mimpa iä hapus alem tä, intu bauntonggang lewu; tapi olo tä manjuni arepe hapus alem tä, koae: Karäh helo, sampai talo sawah, tä ita handak mampatäi iä.

3. Tapi Simson batiroh sampai bentok alem; djadi bentok alem iä misik, palus iä mamangkut bla-wang bauntonggang lewu tä tuntang papare duädüä, iä mungkar djetä tuntang kaju huite, palus imnate hundjun bahae, sambil mimitbit tä akan hundjun tantan bukit, idjä tandipah Hebron.

4. Djadi, limbah bara tä tinai iä mipen olo bawi hong sungai Sorek, idjä Delila arae.

5. Tä, maka karä mantir olo Pilisti manalili olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Budjok iü, mangat ikau katawan, hong kwe äka kaabase idjä paham tä, tuntang hapan en ikäi tau mampakalah iä, sampai mamasong iä, mangat mangapähä iä; tä maka genep bitin ikäi handak manenga akam sakojan satatus kabawak rear batputi.

6. Maka Delila hakotak dengan Simson, koae: Käläh suman akangku, intu sen äka kaabasm idjä paham, hapan narai olo tau mamasong ikau, sampai mampakalah ikau.

7. Koan Simson dengae: Djaka olo mamasong aku hapan udju tali uäi belom, idjä hindai keang, tä makaaku balemo, sama kilau olo beken kea.

8. Tä, maka mantir olo Pilisti mimitbit akan olo bawi tä udju tali

uäi belom, idjä hindai keang, palus iä mamasong iä hapan djetä.

9. Maka olo idjä mimpa tä aton melai tokep dengae huang karong beken; tä koan olo bawi tä dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson. Tapi iä manggetus karä tali tä, kilau lawai ganal bageto patasa njalan apui. Tumon tä olo djaton katawan äka kaabase tä.

10. Tä koan Delila dengan Simson: Toto, ikau djari halalea aku, tuntang djari manandjaro aku; käläh toh ikau masuman akangku totototo, hapan narai ikau tau imasong?

11. Koae dengae: Djaka olo mamasong aku dähedähen hapan talin tihang taheta, idjä hindai hanggap olo bagawi, tä maka aku balemo, sama kilau olo beken kea.

12. Maka Delila manduan tali taheta kalotä, palus mamasong iä hapan tä; limbali tä iä hamauh dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Maka olo mimpata aton mondok darah hetä hong karong beken. Tapi iä manggeto mangarak tä bara lengae, kilau djetä rambun benang bewai.

13. Koan Delila dengan Simson: Saüpai toh ikau djari marajap aku bewai, tuntang djari mamunga aku; toh sanan akangku, hapan en ikau tau imasong? Koae dengae: Djaka ikau manampiket udju kansirsirai balauku toli, tuntang talin kuntjir, sambil malantak tä hong djiji hapan paku.

14. Maka iä mawie tumon aughe; limbah tä koae dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Tä iä tangkedjet batiroh, palus mandjetak tampilket balauue tuntang paku tiuai talin kuntjir bara hetä.

15. Tä koan olo bawi tä dengae: Aughm bewäi: aku sintu ikau; sampai hantelo toh ikau djari marajap aku, djaton maku masuman akangku intu kwe ūka kaabasm idjä paham tä.

16. Djadi, amon olo bawi tä sassing andau hababisau iä hapan aughe, tuntang paham hausousok iä, maka atäe singgul angate kilau matäi.

17. Tä iä manutor akae lepalepah karä talo katawae, sambil hamauh dengae: Lading sukur djaton djari pudji mikis takolokku, krana aku toh puna olo nasir Hattalla bara knain induku; djaka aku injukur, tä kaabasku nihau bara aku, aku palus balemo, sama kilau olo handiae.

18. Amon Delila kasene, iä djari manutor akae karä talo katawae, tä iä manjoho olo mangahau karä mantir olo Pilisti, koae: Talih keton sindä toh tinai, krana iä djari masuman akangku lepah karä talo katawae. Djadi karä mantir olo Pilisti manalih iä, mimbit karä rear tä huang lengäe.

19. Maka iä mampatiroh iä habantal pakuae, limbah tä iä mangahau olo hatuä idjä biti, manjoho iä manjukur udju kasansirai balaue tä. Tumon tä iä mandino iä, kaa-base palus nihau bara iä.

20. Maka koan olo bawi tä: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Amon iä tangkedjet batiroh, maka angate: Aku handak harikas tumon bahut kea, maliwus arepku. Krana iä djaton katawan, Jehowa djari malih iä.

II.—21. Tä maka olo Pilisti manjingkap iä, mangaruit matae, palus mimbit iä akan Gasa; hetä iä mamasong iä hapan duä karin-

ting rantai tambaga, tuntang manjoho iä manggiling talo hong sipir.

22. Maka balaue djaladjalan pandjang tinai, tumon pesae hindai injukur.

23. Katika tä karä mantir olo Pilisti aton hapumpong, mampatäi arä meto, maluput parapah hai akan Dagon, dewan ai, sambil ramirami. Maka koan olo tä: Dewan ita djari mandjuluk Simson, musoh ita, akan lengän ita.

24. Tumon tä tinai olo arä, sana mitä iä, maka iä manara dewae; krana koae: Dewan ita djari manjaragh akan penda lengän ita olo idjä hamusoh dengan ita, idjä djari marusak tanah ita, tuntang kutoh karäh ita djari impataie.

25. Djadi, amon olo tä paham ramirami, koae: Kahau Simson kantoh, mangat iä manjuling akan ita. Maka olo manduan Simson bara sipir, uka manjuling akae; olo manjoho iä mendeng helat djihi.

26. Tä koan Simson dengan anak olo idjä ngagalanan lengäe: Agah aku, mangat aku manggajap djihi idjä mandähen huma, mangat sku basinggoh hetä.

27. Maka huma tä kontep baring awi karä olo hatuä tuntang bawi, tinai karä mantir olo Pilisti aton hetä kea, tinai hundjun sapau huma tä telo kojan biti hirah, hatuä bawi, idjä mitä Simson manjuling.

28. Tä, maka Simson blaku intu Jehowa, koae: Joh Tuhan, Jehowa, tahuu aku, paabas aku sindä toh tinai, joh Hatalla, mangat sku mamaläh matangku intu olo Pilisti.

29. Limbah tä Simson manjingkap djihi bentok duäduä, idjä

mandahen huma tā, idjā äka sang-gahan huma, idjā hapan lengäe gantaue, idjā hapan lengäe sambile.

30. Palus Simson hamauh: Kālah hambaruangku matai haiak dengan olo Pilisti tā. Balalu iä mampaabas manekang arepe; tā palus huma balongkang, menjet karä mantir tuntang karä olo idjā huange tā; maka karä olo idjā matäi haiak pampatäi Simson arä haream bara olo, awang impattäie pesae belom.

31. Limbah tā maka karä pararie tuntang salepah ungkup human bapae dumah, manduan hantue, mimbit iä haiak panulie, sambil mangubur iä huang kubur bapae Manoa, idjā helat Sara dengan Estaol. Maka iä djari mamatut olo Israel duä pulu njelo katahie.

BAGI 17.

Migha mampendeng hampatong dewa.

1. Maka aton olo hatuä bara bukit hatinggang Epraim, arae Migha.

2. Iä tā hamauh dengan indue: Sakojan saratus sekel salaka tā, idjā djari inakau bara ikau, tuntang ikau djari manjapa tagal tā, haiak manahiu tā intu pindingku kea, itäm, rear tā aton intu aku, aku djari manduan tā. Tā koan indue dengae: Imberkat anakku intu Jehovah.

3. Tumon tā iä malian sakojan saratus sekel salaka tā akan indue; tapi koan indue dengae: Aku djari mambaris rear tā bara lengängku, manukas tā akan Jehovah tagal anakku, uka hampatong inoang,

iukir; tagal tā aku manenga tā akam tinai.

4. Palus iä malian rear tā akan indue; tapi indue manduan duä ratus sekel, manenga tā akan tutangbulau, djetä inoange, iukire akan hampatong; maka djetä ihaga hong human Migha.

5. Tumon tā olo hatuä, Migha tā, äka hampatong, tinai iä manampa pakaian tuntang pakarang imam, tuntang manjuang lokap idjā biti bara karä anake hatuä, mangat mandjadi imam ajue.

6. Maka katika tā olo Israel djaton bara radja; genep biti manumon pikire kabuate.

7. Maka aton olo hatuä tabela bara Betlehem Juda, idjā ain hamputan Juda; olo tā olo Lewi, iä namuäi hetä.

8. Maka olo tā djari babongkat bara Betlehem Juda, handak hagoet akan barangai tintue, äkae tau sondau balandjae. Metoh iä tā sampai bukit hatinggang Epraim, sampai human Migha, handak maradjur panggoete,

9. Koan Migha dengae: Ikau bara kwe? Tombah iä, koae: Aku toh olo Lewi bara Betlehem Juda, aku hagoet manggau gawi, barangai kalekaku sondaue.

10. Tā koan Migha dengae: Melai dengangku, mandjadi akan apangku, akan imam ajungku; maka sining njelo aku handak manenga akam sapulu sekel salaka, tuntang idjā katuron pakaian, tinai karä talo kinam. Tā maka olo Lewi tā ompat iä.

11. Tuntang olo Lewi tjakap melai dengan olo hatuä tā; iä tā mahaga olo tabela tā kilau anak ai.

12. Maka Migha manjuang lokap

olo Lewi tā, mangat iā mandjadi imam akae; tumon tā iā melai hong human Migha.

13. Tā koan Migha: Toh aku katawan, Jehowa karāh mawi talo bahalap dengangku, tagal olo Lewi toh mandjadi imam akangku.

BAGI 18.

Olo hamputan Dan manampat dewa tuntang iman tā, inampendeng tā hong lewu Lais, djetā Den.

1. Maka katika tā olo Israel djaton bara radja. Djadi, katika tā kea hamputan olo Dan manggau bagin tanah akae, akae tau melai: krana sampai andau tā hindai djari inenga ombet akac indu joresae, pagangan ajue marak karā hamputan olo Israel.

2. Maka olo Dan manjoho bara Sara tuntang Estaol limā biti olo hamputan ajue, idjā menteng, mangat mangalati, mangumbang sambil mariksa tanah. Koae deng-an olo tā: Lius keton, kumbang, priksa tanah. Maka olo tā manantarang bukit hatinggang Epraim, mahandar human Migha, tuntang iā bara malem hetā.

3. Maka kahum iā hong human Migha, iā kasenc augli olo tabelia, olo Lewi tā, palus iā manjupa iā, sambil misek iā: Æwe djari mimbit ikau kantoh? narai gawim hetoh? kasen ikau kantoh?

4. Koae dengan olo tā: Sakean sakatoh gawin Migha dengangku; iā djari mupah aku, aku djari indu imam akae.

5. Tā koan äwen tā dengae: Käläh, isek intu Hatalla, mangat ikäi katawan, djaka panggoet ikäi,

idjā ilalus ikäi toh, karāh imberkat.

6. Koan imam dengan olo tā: Lius bewäi dengan salamat; djakanan keton, idjā ilalus keton toh, inangkilik Jehowa.

7. Limbah tā äwen liinā tā harikas; iā sampai Lais; maka iā mitä olo hetā bandah ampie, iā pakat dengan olo Sidon; iā suni, sanang tuntang bandah bewäi, tinai djaton aton radja, idjā marentah hong tanah tā; tinai iā kedjaw dengan olo Sidon, tapi dengan utus olo beken iā djaton hadjandji.

8. Maka äwen tā buli karā paharie hong Sara tuntang Estaol; tā karā paharie misek iā: Narai sarita imbit keton?

9. Koan äwen tā: Has keton, ita lius manalih olo hetā, krana ikäi djari mariksa tanah tā, toto djetā bahalap haliae. Handak keton melai hetoh bewäi? Äla keton kadian, hagoet gulogulong, mangat tamā hetā, duan tanah tā akan joresan keton!

10. Amon keton sampai hetā, toto keton sondau utus olo idjū ugah laja, tuntang tanahe rangkah: krana Hatalla djari manjaragh tā akan lengän keton, aka idjā djaton tapas talo enen karā ramon talo, awang hong tanah Kanaan.

11. Tā maka bara hetā, bara Sara tuntang Estaol, aton harikas dja-hawen ratus biti olo hatuš, baris hamputan Dan, tatap dengan gang-gaman parang.

12. Olo tā hagoet, bapodok darah Kiriatjearim, hong tanah Juda; tagal tā olo manggarä kaleka tā aka podok Dan, palus sampai andau toh; itā! djetā intu likut Kiriatjearim.

13. Bara hetā olo tā palus sam-

pai bukit hatinggang Epraim, manalih human Migha.

14. Tä maka koan olo limä biti tä, idjä djari hagoet mangalati tanah Lais, mawi karä paharie: Tawan keton kea, huang huma toh aton pakaian tuntang pakarang imam, tinai hampatong dewa idjä inoang iukir? toh hapan keton bewäi narai patut gawin keton.

15. Tä olo tä tendä hetä, palus manalih human olo tabela, olo Lewi tä, idjä intu äka Migha, sambil manabi iä bahalahalap.

16. Maka djahawen ratus biti, baris olo Dan tä, idjä tatap dengan ganggaman parang, tendä intu ruar papar bauntonggang.

17. Tapi äwen limä tä, idjä djari hagoet mangalati tanah, palus tamä hetä, sambil manduan hampatong dewa tä tuntang pakaian dengan pakarang imam; maka imam tä mendeng intu bauntonggang, haiak dengan olo djahawen ratus tä, idjä tatap dengan ganggaman parang.

18. Djadi, limbah äwen limä tä djari tamä, haiak djari manduan hampatong tä, tuntang pakaian dengan pakarang imam, maka koan imam tä dengan äwen: Narai gawin keton?

19. Koan olo tä dengae: Suni ikau, angop njamam; lius ompat ikäi, mandjadi akan bapa tuntang imam ikäi; idjä kwe ikau bontong, ikau imam akan human olo idjä bewäi, atawa ikau mandjadi imam akan hapus idjä kantus, akan hapus idjä kahamputan olo Israel?

20. Tä maka imam tä handjak angat atsie, balalu iä manduan pakaian dengan pakarang imam tuntang hampatong tä, palus tamä ompat olo tä.

21. Maka olo tä mules palus

hagoet, iä matoh karä anake, karä metoe, tuntang karä ramoe helo baue.

22. Amon äwen tä djari kedjau bara human Migha, maka karä olo hatuä huang karä huma, idjä tokep human Migha, hakampe-leng, palus iä manggoang olo Dan tä; tinai iä mangahau olo Dan tä.

23. Äwen tä mules baue, sambil hamauh dengan Migha: Narai katapasm, ikau djari mirak karä olo tä?

24. Tombah iä: Dewangku idjä inampaku, tuntang imam tä djari irampas keton, palus hagoet; narai akangku tinai! tinai keton misek aku: narai katapasm?

25. Tapi koan olo Dan mawi iä: Äla ikau papahining hamauh intu ikäi, belä kanatek olo panjangit mantakan ikau, palus manganan tahasengm, tuntang tahaseng olo humam.

26. Tumon tä olo Dan tä hari-kas maradjur panggoete; djadi amon Migha mitä olo tä kwasa bara iä, maka iä mules arepe palus buli humae.

27. Kalotä olo tä manduan talo tampan Migha, tuntang imam tä, idjä djari melai deugae; tuntang iä sampai Lais, äka olo sanang, bandah; palus iü niampatäi olo tä hapan baun padang, sambil manusul lewue.

28. Tuntang djaton olo idjü maliwus iä; krana lewu tä kedjau bara Sidon, maka olo tä djaton hadjan-dji dengan utus olo baken; äka lewu tä hong djanah idjä tokep Betrehob. Limbah tä äwen mamangun manaheta lewu tä, palus mangalewu hetä.

29. Maka iä manggarä lewu tä Dan, tumon aran tatoe Dan, idjä

inakan akan Israel. Maka aran lewu tā solake Lais. — (Jos. 19, 47.)

30. Maka olo Dan mampendeng akae hampatong idjā iukir tā; Jonatan, panakan Gerson, Gerson anak Manasse, iā tuntang karé panakae mandjadi imam akan olo hamputan Dan, palus sampai andau olo tanah tā tawanan awi olo.

31. Tumon tā hampatong, idjā djari inampa Migha tā, ingkes olo tā akae katahin tingkap Hatalla tā hong Silo.

BAGI 19.

Olo Benjamin hong Gibea kihal halisi gawie.

1. Djadi, katika tā kea, metoh djaton radja marentah hong Israel, aton olo Lewi, idjā melai manamuāi intu saran bukit hatinggang Epraim; maka iā manduan olo bawi bara Betlehem Juda akan gundike.

2. Maka basa gundike habandong, marajap manangkalau iā, olo bawi tā babuhau malih iā, manalih human bapae hong Betlehem Juda; iā melai hetā tahi andaue, sampai äpat bulan katahie.

3. Kalotā maka banæ lius, manjak iā, handak mambudjok atäie, mangat manduan iā tinai; iā mimbit anakolohe idjā biti, tuntang kalidai isut kongan. Maka olo bawi tā mimbit iā tamā human bapae; sana bapa olo bawi tā mitä iā, maka iā handjak atäie tagal iā hasondau hetā.

4. Maka empoe, bapa bawi tabela tā, marandar iā melai katelo,

tuntang olo tā kuman belom, palus bara malem hetā.

5. Djadi huang andau äpat olo tā misik haiak djadjewu, palus manatap arepe handak buli; tapi koan bapa bawi tabela tā dengan manantue: Awì manjuap helo manekang arepm, limbah tā keton tau hagoet.

6. Maka äwen duā mondok mi-hop kuman haiahaiak; tā bapa olo bawi tabela tā hamauh dengan manantue: Melai ikau bara malem tinai, tuntang ramirami, mampa-handjak atäim.

7. Tapi olo hatuā tā mendeng handak hagoet, tapi empoe paham musok, sampai iā bara malem tinai.

8. Djadi intu andau limā, amon iā misik haiak djadjewu, handak hagoet, koan bapa bawi tabela tā: Kuman, manekang arep keton helo. Maka äwen tā harandjar sampai andau djari balihang; iā ombo kuman hetā.

9. Limbah tā olo tā manatap arepe handak hagoet, tuntang gundike tinai djipäe; maka koan empoe, bapa bawi tabela tā: Itäm, andau djari balihang tokep panapän, käläh melai bara malem tinai; andau tokep hapus, käläh keton melai bara malem mampangat atäi keton, handjewu karéh haiak djadjewu ikau tau hagoet, buli humam.

10. Tapi olo hatuā tā djaton ma-ku melai tinai, malainkan iā harikas, tuntang iā sampai tandipah Jebus, djetsä Jerusalem; maka kalidai duā kongan idjā aton buate, tuntang gundike mampahaik iā.

11. Maka amon äwen sampai Jebus, andau djari bilak hapus. Koan anakolohe tā dengan tempoe: Kä-läh ita gulogulong, tendā hong le-

wun olo Jebusi tä, mangat ita bara malem hetä.

12. Tapi koan tempoe dengae: Åla ita tendä hetä intu lewun olo beken, idjä djaton ain olo Israel; ita handak mahalau mimes Gibea.

13. Tinai koae dengan anakolohe: Tandjong bewäi, njamanjamah ita sampai lewun olo Israel; ita bara malem hong Gibea atawa hong Rama.

14. Tumon tä iä hagoet maradjur djalanae; matanandau belep kahum iä tokep Gibea, idjä ain Benjamin.

15. Maka olo tä mahiwang akan hetä, mangat tamä Gibea, tuntang bara malem hetä. Limbah iä tamä, maka iä mondok hong djalan lewu, krana djaton idjä biti olo hetsä maku manamäan iä huang huma, uka bara malem hetä.

16. Maka aton olo bakas hatuä idjä biti buli malan bara tanae, amon talo handak kaput; olo tä solake bara bukit hatinggang Epraim, iä namuäi hong Gibea; maka olo lewu hetä baris olo Benjamin.

17. Djadi, amon iü manggatang matae, iä mitä olo tamuäi tä intu djalan lewu, palus olo bakas tä misek iä: Kangkwe tintum, bara kwe panumahm?

18. Koan olo tä dengae: Ikäi hagoet bara Betlehem Juda mimes saran bukit hatinggang Epraim, hetä äkaku; aku djari madja hong Betlehem Juda, toh aku buli human Jehowa tinai; maka olo djaton maku manamäan aku akan humae.

19. Alo ain ikäi ombet oru tuntang talo kinan akan kalidai tä, tinai aton kea tepong tuntang anggor aingku, tnntang akan re-warm bawi toh, tinai akan anakoloh

tä, idjä hindjä ikäi, djaton ikäi tapas talo enen.

20. Tä koan olo bakas tä: Salamat ikau; karä katapasm tä lepah intu aku, baja äla ikau bara malem hong djalan.

21. Palus iü manamäan iä huang humae, sambil pakanan kalidaie; limbah iä djari mamenjau paie, maka olo tä kuman belom.

22. Djadi, kahum olo tä mammangat atäie, maka karä hatuän lewu tä, idjä uras olo setan, mangapong huma tä; iä manega blawang, sambil hamauh dengan olo bakas, idjä tempon huma tä, koae: Plua olo hatuä tä, idjä djari tamä humam, ikäi handak dengae. — (1. Mos. 19, 4.)

23. Maka olo idjä tempon huma tä blua, manjupa olo tä, sambil hamauh dengae: Åla, o pahari, äla keton papa kalotä; limbah olo toh djari tamä humangku, äla keton mawi kadarhaka kalotä.

24. Itä, anakku idjä bawi, idjä budjang, tuntang gundik olo tä aku handak mampluae akan keton, naughe keton habandong dengae, mawi iä tumon kahandak keton, baja dengan olo hatuä tä äla keton darhaka gawin keton.

25. Tapi karä olo tä djaton maku manarima aughe; tä olo Lewi tä manduan gundike, mandjuluk iä blua akan olo tä; maka karä olo tä habandong dengae hapus idjä malemalem, haru duruh sawah iä malapas iä, haiak langit handak mahindang.

26. Tä haiak djadjewu olo bawi tä dumah, halelek intu bauntonggang human olo, idjä äka tempoe, hetä iä sampai talo djari blawa.

27. Maka amon tempoe misik handjewu, 'sambil muap blawang

huma, handak blua maradjur pang-goete, itä! olo bawi, gundike tä, menter intu bauntonggang huma, lengae hundjun lambang hetä.

28. Koae dengae: Mendeng, ita hagoet. Tapi djaton tahiasenge, iä djaton tombah. Tä iä mamuat hantue hundjun kalidai, palus olo hatuä tä hagoet, buli kalekiae.

29. Sana iä sampai humae, iä manduan pisau, palus iä manjingkap hantun gundike, manangkal iä tuntang tolange, mandjadi duäwalas katangkal, balalu iä mampait tü akan karä baris tanah olo Israel.

30. Djadi, olo handiae idjä mitä tä hamauh: Toto, talo kalotä djaton pudji ita mitüe, bara andau olo Israel blua bara tanah Misir, sampai andau tohi; awi maugarancka tü, hatirok, hamauh!

BAGI 20.

Olo Israel mamarang olo Benjamin.
Olo Benjamin karenga lomos.

1. Tä olo Israel ratarata hagoet, hakampeleng lepalepah samandiae hapungkal, mandjadi kilau idjä biti, bara Dan mandas Bersaba, olo hong tanah Gilead kea; iä manaharep Jehowa hong Mispa.

2. Bara genep puting tanah hapus karä hamputan olo Israel manalih hindjä kawan Hatalla, aton spat ratus kojan olo idjä manangking padang.

3. Maka olo Benjamin mahining, olo Israel djari hakampeleng hong Mispa. Maka koan olo Israel: Sanan, kilen horoc talo papa tä?

4. Tä tombah olo Lewi, banan

olo bawi idjä impatái tü, koae: Aku toh dengan gundikku tendä hong Gibea, idjä ain Benjamin. handak bara malem hetä.

5. Maka olo Gibea tä mantakan aku hamalem, iä mangapong huma äkaku melai, kahandake nahuang mampatái aku, tuntang gundikku imandonge sampai matai.

6. Täaku manjingkap gundikku, manangkal iä, mampait djetä akan genep bagin joressan olo Israel, basa kihal tulah sumbang, kадарhaka haliae djari iawi olo tä intu bentok olo Israel.

7. Itä, uras keton baris olo Israel, awi hatirok, masara toh akan keton.

8. Tü, maka hapus olo handiae mendeng, kilau ampin idjä biti, koae: Ita djaton maku hagoet buli äka ita, idjä biti mahin dia akan buli humae.

9. Malainkan tumon toh kea ita handak mawi Gibea:

10. Hapan tenong ita handak miniti sapulu biti bara saratus, bara karä hamputan olo Israel, tinai saratus bara sakojan, sakojan bara sapulu kojan, mangat manduan bahata akan olo arä, mangat olo arä marumpak Gibea, mawi iä tumon karä kадарhaka, awang djari iawie.

11. Tumon tä karä olo Israel hindjä kilau ampin idjä biti, hamppong handak marumpak Gibea.

12. Maka karä hamputan olo Israel manjoho olo manalih salepah hamputan olo Benjamin, sambil hamauh: Narai kадарhaka tä, idjä mandjari intu marak keton?

13. Käläh toh, djuluk karä olo setan tä, idjä hong Gibea, mangat ikai mampatái iä, sambil manganan talo papa tä bara marak olo Israel. Tapi olo Benjamin djaton maku

manarima augh karä paharie, olo Israel tā.

14. Malainkan olo Benjamin bara karä lewue hapumpong intu Gibea, uka mamarang olo Israel.

15. Djadi, andau tā kea olo Benjamin bara karä lewue djari issä, duä pulu djahawen kojan biti, uras idjä manangking padang; beken tinai olo Gibea tā, djetü udju ratus biti, uras olo awang kampilie.

16. Marak karä olo tā aton udju ratus awang kampilie, idjä manjambil, olo handiae tā apik manting batu, alo manintu idjä krambar balau mahin dia sala.

17. Maka karä olo Israel, beken bara hamputan Benjamin, äpat ratus kojan biti, idjä manangking padang, uras olo parang samandiae.

18. Maka olo Israel hagoet, manalih human Hatalla, sambil misek intu Hatalla, koae: *Ewe ikäi patut mangapala, mamarang olo Benjamin?* Tombah Jehowa: Juda akan mangapalae.

19. Tumon tā olo Israel hagoet haiak djadjewu, bapodok tandipah Gibea.

20. Maka karä olo Israel blua, uka haklahi dengan Benjamin; olo Israel mamadju kawae, mangalahi olo tā tokep Gibea.

21. Tā, maka olo Benjamin salenga blua bara Gibea, palus andau tā kea iä mampatäi duä pulu duä kojan biti olo Israel halelek akan petak.

22. Maka olo Israel tā manekang arepe, iä haluli mamadju kawan klahi intu äka tā kea, idjä hetä iä djari haklahi andau helo.

23. Tapi olo Israel hagoet helo, sambil manangis hong baun Jehowa, sampai andau handak kaput; iä misek intu Jehowa, koae: Pa-

tut ikäi hagoet haluli, mamarang olo Benjamin, paharin ikäi? Tombah Jehowa: Lius keton, takan iä.

24. Tumon tā maka olo Israel manggapi olo Benjamin haluli andau tinai.

25. Maka olo Benjamin salenga blua bara Gibea, manambang olo tā intu andau duä tā kea, mampatäi tinai hanjawalas kojan biti bara baris olo Israel balongkang akan petak, uras olo idjä manangking padang.

26. Tā karä olo Israel, hapus kawan olo arä, hagoet manalih human Hatalla, sambil manangis; iä melai hetä manaharep baun Jehowa, tuntang iä puasa andau tā sampai kaput, tinai iä maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih intu baun Jehowa.

27. Maka olo Israel misek intu Jehowa, krana katika tā patindjandjin Hatalla aton hetä;

28. Pinchas, anak Eleasar, äson Aaron, naharep baue katika tā, sambil misek: Patut ikäi hagoet tinai, mamarang olo Benjamin. paharin ikäi? atawa buah ikäi terai? Koan Jehowa: Lius keton, krana djewu aku handak manjarragh iä akan penda lengän keton. — (*Jos.22,13.*)

29. Tū maka olo Israel manjoho olo mimpa aräärä hakatiling lewu Gibea.

30. Limbah tā olo Israel hagoet mawi olo Benjamin intu andau telo tā kea, iä mamadju kawan klahi sama kilau tingkat helo kea.

31. Tā gap olo Benjamin blua, manambang äwen, iä mandajajong arepe dengan lewue, palus manampara manedjep mamuno äwen, sama kilau helo kea, hong duä

djalan tā, idjā manintu human Hatalla, tinai idjā manintu Gibea; telo pulu biti hirah bara baris olo Israel matāi.

32. Tā koan olo Benjamin : Tā, iā djari alah intu baun ita kilau bhin. Tapi koan olo Israel : Kālah ita hadari, leka mandajong iā dengan lewue, manamput iā kedja-kedjau akan djalan.

33. Tā, maka karā olo Israel hadari bara äkse, mamadju arepe tinai, uka mamarang hong Baal-tamar; haiak tā kea maka karā olo baris Israel idjā mimpa tā lembut bara karā kalekae, limbah Gibea talampas, nihau oloe awang sanggam.

34. Sapulu kojan biti, uras olo awang kampilie, mantakan Gibea; maka klahi tā manjangit haliae, tapi awang beken tā djaton mado tjalaka tā akan buah iā.

35. Tā, maka Jehovah mampakalah Benjamin intu baun Israel, sampai andau tā kea olo Israel mampatāi duā pulu limā kojan satus biti bara baris olo Benjamin, uras olo hatuā idjā manangking padang.

36. Krana angat olo Benjamin, olo Israel djari alah awie, basa äwen hadari mahakan olo Benjamin; tapi akale kalotā, sabab iā harap karā olo mimpa tā, idjā djari imadjue mawi Gibea.

37. Djadi, olo mimpa tā manggulung arepe mamok Gibea, palus mahoroe salepah lewu tā, makukul karā olo lewu tā hapan baun padang.

38. Maka olo Israel djari hdjandji, hakarangka kata dengan äwen idjā mimpa, mangat äwen manampa asep ngangkawul bara lewu.

39. Djadi, amon olo Israel mules, mahakan klahi, tuntang olo Benjamin manampara mamuno, mampatāi telo pulu biti hirah bara baris olo Israel, sambil hamauh: Toto, olo tā djari alah hong baun ita, sama kilau metoh klahi helo bhin; —

40. Tā maka asep ngangkawul kangambo kilau pantar tambuan lewu. Djadi, amon olo Benjamin tampaliau, itā! kāhun lewue, asepe hagatang kangambo.

41. Palus olo Israel mules, manaharep iā, maka olo Benjamin paham tarawen; krana iā mitā asepe buah tjalaka.

42. Balalu iā mules arepe bara baun olo Israel, hadari mahoroe djalan akan padang, tapi klahi pagon manuntut iā, tinai olo hong karā lewu, idjā ihalae, sewu mantakan, marusak iā.

43. Maka iā mangapong olo Benjamin tuntang manggoang äwen, murah haliae iā marusak äwen, sampai hila timor Gibea.

44. Maka aton balongkang impatāi baris olo Benjamin hanjawalas kojan biti, uras olo idjā abas klahi.

45. Tā, maka olo Benjamin mules, hadari akan padang benjem, mahakan akan bukit Rimon; tapi olo Israel mangarahake tinai, kahum iā hong djalan, mampatāi limā kojan biti; limbah tā iā manggoang äwen sampai Gideoni, mampatāi duā kojan biti baris äwen tā tinai.

46. Kalotā karā olo baris Benjamin, idjā balongkang matāi andau tā, salawi kojan biti, uras idjā abas klahi.

47. Baja djahawen ratus biti bewai baris äwen tā mahakan, hadari akan padang benjem, akan

bukit Rimon, palus melai hong bukit Rimon äpat bulan katahie.

48. Limbah äwen hadari, maka karä olo Israel haluli mananggoh olo Benjamin, palus mamukul hapan padang olo handiai hong karä lewue, tuntang karä metoe, talo handiai awang panantarang iä, tinai karä lewue, idjä pasuro iä, inusule lepah lingis.

BAGI 21.

Hamputan Benjamin iharagapan haluli.

1. Maka karä olo Israel djari sumpah hong Mispa, koae: Äela idjä biti bara karä ita mahin manenga anake bawi indu sawan olo baris Benjamin.

2. Maka kawan olo arä manalih human Hatalla, melai hetä intu baun Jehovah sampai halemäi; maka olo tä mambo aughe manangis, paham hliai tangise.

3. Koae: O Jehovah, Hatallan olo Israel! tagal naraí talo toh mandjari intu olo Israel, sampai andau toh idjä kahamputan djari lomos bara Israel?

4. Maka djadi andau tinai, olo tä hagoet haiak djadjewu, manampa mesbeh hetä; iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakash.

5. Maka koan olo Israel: Äewe-äwe intu marak karä hamputan olo Israel, idjä djaton djari ombar tamä kawan parang ain Jehovah? Krana iä djari hasumpah hai tahuï olo handiai, idjä djaton maku ombar, manalih Jehovah hong Mispa, djaton tau dia olo tä impatäi.

6. Maka olo Israel pähä atäie,

iä manjasal tagal paharie Benjamin, sambil hamauh: Andau toh idjä kahamputan djari ilenteng bara Israel.

7. Kilen akal ita dengae, mangat äwen idjä batisa tä sondau olo bawi tinai? krana ita djari sumpah intu Jehovah, ita djaton tau manenga anak ita idjä bawi indu sawan olo tä.

8. Maka koae: Aton kea olo bara karä hamputan olo Israel, idjä djaton djari ombar manalih Jehovah hong Mispa? Tä, itä! bara olo Jabel hong Gilead dialo idjä biti djari dumah, ombar äka olo arä bapodok.

9. Krana olo arä tä buah isä; itä! dialo idjä biti aton bara olo Jabel hong Gilead.

10. Tä hapus utus olo arä manjoho duawalas kojan biti, olo idjä sanggam hliai, manalih hetä; iä mamehä äwen tä, koae: Lius keton, pukul olo Jabel hong Gilead hapan baun padang, tuntang karä olo bawi dengan anak olo.

11. Tapi tumon toh patut gawin keton: olo hatuä handiai, tuntang karä olo bawi, idjä djari pohos olo hatuä, akan impatäi keton.

12. Maka iä sondau marak olo Jabel hong Gilead äpat ratus olo bawi tabelä, idjä budjang, idjä hindai pohos olo hatuä; äwen tä imbiite akan äka olo bapodok hong Silo, idjä hong tanah Kanaan.

13. Tä, maka hapus utus olo arä manjoho olo hakotak dengan olo Benjamin tä, idjä melai hong bukit Rimon; iä hakotak bahalap dengae.

14. Tä, maka olo Benjamin buli katika tä, maka olo mandjuluk akae karä olo bawi, idjä djari imbelome bara bawin olo Jabel hong

Gilead; tapi djetä kea hindai om-bet karëe akae.

15. Maka olo arä tä pähä atii tagal Benjamin, basa Jehowa djari marabit marantat idjä kahamputan bara Israel.

16. Tä, karë bakas utus olo arä tä hamauh: Kilen kea gawin ita, maugat idjä hindai tä kea rata sondau olo bawi? Krana karë bawi Benjamin lepah lomos.

17. Tinai koae: Joresan Benjamin patut melai akan idjä katapanan tä, belä idjä kahamputan lomos nihau bara Israel.

18. Tapi ita djaton tau manenga akan sawan olo tä anak ita idjä bawi, krana olo Israel djari sumpah, koae: tarasapa iä, idjä manenga anake indu sawan olo Benjamin.

19. Tä, maka koae: Itä, aton pesta hai akan Jehowa hong Silo, hila utara human Hatalla, hila timor djalan lombah idjä bara Betel akan Sighem, hila salatan Lebona.

20. Palus iä manjoho olo Benjamin, koae: Lius keton, impa hong pambulan anggor.

21. Tinai ingat, sana anak bawi ain olo Silo blua bara lewue, ba-bigal. tä keton akan blua bara

pambulan anggor tä, balalu gene-p bitin keton akan marampas indu sawan keton bara anak bawin olo Silo, palus buli, talih tanah Benjamin.

22. Maka amon bapae atawa njahan äwen tä karäh manaharep ikäi handak basara, tä ikäi han-dak mangatau olo tä, sambil ha-mauli: käläh pasi olo tä tagal ikäi; krana ikäi djaton djari manduan ombet karë sawae handjenan akan genep biti hong parang toh; tinai keton djaton djari manenga anak keton akae, sampai keton maniw-as arep keton.

23. Maka olo Benjamin mawie tumon aughe tä; iä manamput indu sawae handjenan handjenan, bara budjang bawi idjä babigal hetä; balalu iä hagoet, buli joresan pagangae tinai; iä mamangun karë lewu tinai, palus melai hetä.

24. Tinai katika tä olo Israel kea hagoet bara hetä, genep biti manalih hamputae, utus ajue; äwen hagoet, genep biti buli joresan pagangan ajue.

25. Katika tä djaton radja ma-rentah olo Israel, baja genep biti manumon pikire kabuate.

S U R A T

R U T.

BAGI 1.

Rut ombo empoe idjä bawi babongkat akan Betlehem.

manantue äwen duä ompat iä. Maka kahum hong djalanae, handak buli tanah Juda,

8. Koan Naomi dengan manantue bawi äwen duä tä: Lius, sama buli human indu keton; käläh Jehowa malalus kahalape akan keton, tumon gawin keton dengan liau anakku tuntang dengangku kea.

9. Käläh Jehowa mandohop keton, mangat keton babanä, mandino kasanang genep biti huang humae tinai. Limbah tä iä manjium äwen. Maka äwen mambo anghe manangis,

10. Sambil hamauh dengae: Toto, ikái handak ombo ikau, buli utus olo ajum.

11. Tapi koan Naomi: Buli bewäi, o anak, tagal en keton akan ompat aku? aton hindai anak hong knaingku, mangat indu banan keton?

12. Buli bewäi, o anak, lius; krana aku djari pahalau bakas dja-ton tau babanä; tinai alo aku magon harap bewäi, alo paribasa aku babanä alem toh kea, atawa alo aku manak hatuä,

13. Tau keton mentai iä hindai, sampai iä bakas? Buhen keton handak marandjar arep keton babanä tinai? Äla, anak, krana perkarangku bapait haream bara perkaran keton; krana lengän Jehowa mawi aku.

14. Tä, maka iwen duä tä mambo aughe manangis tinai, limbah

1. Maka katika olo Israel ing-apala hakim, lau mauapi tanah tä; tagal tä aton olo idjä bara Betlehem babongkat, handak namuüi hong tanah Moab, tuntang sawae tinai anake hatuä duä biti.

2. Aran olo hatuä tä Elinelegh, aran sawae Naomi, aran anake duä biti tä Mughon äwen duä Kiljon; iä tä olo Eprat, bara Betlehem Juda. Äwen tä tamä tanah Moab, palus melai hetä.

3. Maka Elimelegh, banan Naomi tä, matäi, balihî olo bawi tä dengan anake äweu duä.

4. Äwen duä tä manduan akan sawae bawin olo Moab, aran idjä Orpa, aran idjä Rut; maka olo tä melai hetä sapulu njelo hirah katshie.

5. Maka äwen duä tä, Maghlon dengan Kiljon, matäi kea, balihî olo bawi tä bewäi limbah anake duä tä matäi, hariau bara banae.

6. Tä, maka iä tuntang manantue bawi hagoet, buli bara tanah Moab: krana pesae hong tanah Moab iä djari mahining brita, Jehowa djari mandohop utus olo ajue, manenga talo kinan akan olo tä.

7. Tagal tä iä mindah bara äkae, idjä hetä iä djari melai, mimbit

tä Orpa manjum empoe, palus hagoet; tapi Rut magon melai dengae.

15. Sabab tä koae: Itäm, duäim djari buli hamputan ajue, dewan ajue; käläh ikau kea buli, tumon duäim.

16. Tapi koan Rut: Åla ikau mangahaha aku, åla ikau manjoho aku malih ika, undur bara ikau; krana alo akan kwekwe panggoetm aku handak omba, intu sen äkam inelai, hetä kea aku. Utus olo ajum ajungku kea, Hatallan ajum ajungku kea.

17. Hong kwe äkam karäh matäi, aku kea handak matäi, hetä kea aku handak ingubur; naughe Jehowa mawi aku kalotä kakai, baja pampatäi bewäi akan mamisah aku dengam.

18. Amon iä mitä, manantue tanggar atsie handak ompat iä, maka iä terai manahiu talo tä tinai.

19. Tumon tä maka äwen duä tä manandjong njamah sampai Betlehem. Djadi, sana iä tamä Betlehem, hapus lewu tä suraksirok tagal iä; koan olo hetä: Iä tä Naomi?

20. Tapi koae dengan olo tä: Åla keton manjewut arangku Naomi, (*kakilak*,) sewut aku Mara, (*kapait*;) krana Iä idjä djaton tikas kwasaë tä djari paham mangapähä aku.

21. Panesekku aku djari sarat, tapi boang bewäi Jehowa manjoho aku buli; buhen keton manggarü aku Naomi, basa Jehowa djari mamparandah aku, tuntang Idjä Pangkahai djari mangapähä aku?

22. Tumon tä Naomi buli tuntang manantue Rut, olo Moab tä, bara tanah Moab; äwen duä tä sampai

Betlehem wajah olo manampara manggetem seora.

BAGI 2.

Rut mangarahak hong tanan Boas.

1. Maka Naomi tä aton kolan banae, olo hatuä idjä paham kata-tuae, idjä bara ungkup Elimelegh, arae Boas.

2. Maka Rut, bawin olo Moab tä, hamauh dengan Naomi: Soho aku hagoet akan tanan olo, manampunan karahak bua tana, manuntut likut olo idjä handak masihaku, manjoho aku mangarahake. Koae dengae: Lius bewäi, o anak.

3. Tumon tä iä hagoet, tun-tang iä sampai, manampunan karahak, manuntut likut olo manggetem; maka kanatek iä sampai tana, idjä ain Boas, olo ungkup Elimelegh tä.

4. Maka itä! Boas aton dumah bara Betlehem; iä manabi olo manggetem tä, koae: Käläh Jehowa mampahaik keton. Tombah äwen tä: Käläh Jehowa mamberkat ikau.

5. Limbah tä koan Boas dengan djipäe, mandur karü olo manggetem tä: Anak äwe olo bawi tabelä tä?

6. Tombah djipäe, mandur olo manggetem tä, koae: Iä tä bawin olo Moab tä, idjä djari omba Naomi buli bara tanah Moab.

7. Maka iä djari blaku, koae: soho aku manjumput manampunan helat peteng keton, manuntut likut olo manggetem tä; — tumon tä iä djari dumah, balalu melai bara haiak djadjewu palus sampai toh, iä buli humae handjulu bewäi.

8. Tä, maka koan Boas dengan Rut: Aton ikau mahining aughku,

o anak? ala ikau akan tanan olo beken, tantai maugarahak; ala kea mindah bara hetoh, baja buah ikau melai hetoh dengan djipengku bawi.

9. Eka olo manggetem, tunut iä hetä bewäi; aku djari mametäh djipengku hatuä, ala olo muräh ikau; tinai amon ikau teah belaim, käläh ikau manalih barok, ihop bara huange talo awang iasip djipengku tä.

10. Tä iä mahiugkep, sонтоп sampai petak, sambil hamauh deng-ae: Buhen aku djari mandino asi iutu matam, sampai ikau katawan aku, krana aku utus olo beken?

11. Tombah Boas, sambil hamauh dengae: Kahalapm djari insuman akangku, idjä djari ilalusm deng-an empom idjä bawi, limbah pam-patái banam, tinai ikau djari ma-lihi indu bapam, puna tanahm äkam iuakan, balalu djari omba manalih utus olo, idjä djaton djari kasenam bara bhin.

12. Käläh Jehowa manjulaug ga-wim, käläh baläh gawim ombe-ombet bara Jehowa, Hatallan Is-rael, idjä inintum, mangat mangalindong arepm penda palapase.

13. Koan olo bawi tä: Soho aku haradjur iasi intu matam, tuangku, krana ikau djari mampong huang-ku, ikau djari hakotak bahalap dengangku, alo aku djaton bagu-na indu djipem.

14. Maka katika kuman koan Boas dengae: Etoetoh ikau, ombo kumau tepong toh, ombo mantju-lup tepongmu huang anggor. Maka iä mondok tokep olo manggetem; tuntang iä manenga kenta acae, djadi iä kuman sampai besoh, tinai iä manisa hindai.

15. Djadi, amon iä hagoet, han-dak manampunau karahak, maka

Boas mamehä djipäe, koae: Naughe iä manampunan tokep karä peteng kea, ala mangahaua iä.

16. Tinai batintutintu duroh kea acae bara talo idjä inggetem keton, palus malih iä, mangat iä mauampunae; tuntaug ala mangotak iä.

17. Tumon tä iä manampunan hong tana tä sampai halemäi; lim-bah tä iä mamukul muras talo idjä djari inampunae, bilak sampai idjä epa seora.

18. Djetä imbite buli lewu; maka empoe mitä talo idjä djari inam-punae; tinai iä mamplua manenga acae tisan kalabien beliae kuman bentok andau.

19. Tä, maka empoe misek iä: Hong kwe ikau mangarahak andau toh, hong kwe äkam bagawi? Imberkat olo tä idjä djari manam-pajah ikau. Tä iä masanan akan empoe olo idjä djari iombae bagawi, koae: Aran olo tä, idjä iom-baku bagawi andau toh, iä tä Boas.

20. Tä koan Naomi dengan ma-nantue bawi: Imberkat intu Jeho-wa olo tä, idjä djaton djari paterai kadjohae akan olo belom, dia kea akan olo matäi. Tinai koan Naomi dengae: Olo tä kolau ita, iä hin-djä baris idjä indu panewus ita.

21. Koan Rut, bawin olo Moah tä: Tinai koae dengangku: ombo djipengku bewäi ikau, njamah äwen djari terai manggetem karä ta-nangku.

22. Koau Naomi, tombah augli Rut, manautue idjä bawi: Käläh djetä, anak, ikau ombo djipäe awang bawi bewäi, belä inikäh olo hong tana beken mangahana mang-otak ikau.

23. Tumon tä maka iä ompat djipen bawi ain Boas mangarahak

talo, sampai lepah getem seora tuntang getem gendom; tä iä melai dengan empoe tinai.

BAGI 3.

Rut blaku intu Boas masawä iä, tumon kapatnt rinting kola.

1. Maka empoe Naomi hamauh dengae: O anak, djaton patut aku manggau kasanang akam, mangat ikau batuah?

2. Toh itäm, djaton Boas, idjä djipæ bawi djari iompatm, puna baris kolan ita? Itäm, alem toh iä ngagaran muras seora hong karaiae.

3. Toh mandoi, undus arepm sambil makaian arepm, palus talih karaiae tä; äla masuman arepm akan olo tä, sampai iä djari terai kuman belom.

4. Maka amon iä lius batiroh, buah ikau mangasene kalekae menter; limbah tä ikau patut tamä, tapäi kahowute intu hila paie, palus menter hetä, tä maka iä karäh masanan akam talo idjä patut iawim.

5. Koae, tombah aughe: Karä aughm toh aku handak malaluse.

6. Tumon tä iä manalih karaian, balalu mawi talo handiai, tumon petäi empoe intu iä.

7. Djadi, limbah Boas terai kuman belom, amon iä mangat atsie, maka iä lius batiroh hong tapakan haliae; limbah tä olo bawi tä manalih lowalowa, manantapäi kahowute hila paie, palus menter hetä.

8. Djadi, bentok alem olo tä tangkedjet batiroh, tuntang gajap-gampa, itä! aton olo bawi menter intu kahowut paie.

9. Koae: Æwe ikau toh? Tom-

bah iä: Aku toh djipem Rut, handak ikau mambirang palapasm hundjun djipem toh, basa ikau puna idjä patut manewus?

10. Maka koae: Imberkat ikau intu Jehowa, o anak; kahalapm idjä rahian toh paham bara idjä solake, basa ikau djaton djari manuntut olo hatuä tabelä, alo tau alo pähä belom.

11. Maka toh, anak, äla mikäh; krana karä talo awang inutorm aku handak malaluse akam; krana hapus olo handiai hong lewu unggup ajungku katawan, ikau toh olo bawi idjä bahalap gawie.

12. Toh, toto kea, aku hindjä baris idjä indu panewus keton, tapi aton hindai idjä biti, idjä tokep bara aku.

13. Kälah ikau suni alem toh; maka handjewu karäh, amon iä manewus ikau, kälah bewäi, naughe iä manewus; tapi amon iä dia nahuang manewus ikau, tä aku handak manewus ikau, belom Jehowa! menter bewäi sampai talo handak blawa.

14. Tumon tä olo bawi tä menter intu hila paie sampai telo batut; tä iä misik helo bara olo tau hakasene; krana koae: Ieka äla bakarinah, olo bawi tä djari tamä karaian.

15. Tinai koan olo tä: Djuluk sandurongm idjä hapam, tantalai tä. Maka iä manantalai tä; palus iä manakar djahawen epa seora, mamuat tä intu iä. Limbah tä iä hagoet, manalih lewu.

16. Maka olo bawi tä manalih empoe, idjä misek iä: Kilen perkaram toh, o anak? Tä iä manjrita akae talo handiai, idjä djari iawi olo hatuä tä dengae.

17. Tinai koae: Djahawen epa

seora toh djari inengae akangku; krana koae: äla ikau buli boang manalih empom.

18. Tä, maka koan empoe: Terai bewäi, anak, sampai ikau katawan darin kadjarian perkaram toh; krana toto olo tä djaton maku tendä, sampai iä mampa-lepah karä gawi toh intu andau toh kea.

BAGI 4.

Boas manduan Rut indu sawae.

1. Maka Boas manalih baun-tonggang lewu, äka basara, sambil mondok hetä; maka itä! olo panewus tä, idjä djari inahiu Boas, aton mahalau hetä; tä koan Boas: Hoi ikau, kantoh, mondok hetoh. Djadi olo tä tendä, mondok hetä.

2. Tinai Boas manduan sapulu biti bakas lewu tä, sambil hamauh: Mondok hetoh. Maka olo tä mondok.

3. Tä koae dengan idjä pane-wus tä: Baris tana tä, idjä bihin ain Elimelagh, paharin ita, djari indjual Naomi, limbah iä buli bara tanah olo Moab.

4. Maka kamäangku, käläh aku masanan tä akan pindingm, ko-angku, tarima tä hong baun olo lewun ita, hong baun bakas ungkup ita, djaka ikau handak manampulie, käläh, tumpuli bewäi; tapi djaka ikau dia maku manampulie, suman tä kea akangku, mangat aku katawan tä; krana djaton olo beken idjä indu manampulie, baja ikau, amon dia ikau, tä aku tinai. Tä iä tombah: Aku handak manampulie tana tä.

5. Maka koan Boas: Haiak andau ikau manarima tana tä bara lengän Naomi, maka patut ikau manduan Rut kea, bawin olo Moah tä, sawan liau paharin ita, ukä malampangan sewut liau paharin ita akan tana joresan ajue. — (5. Mos. 25,5.)

6. Tä koan olo panewus tä: Aku djaton tau manampulie akangku, mikäh aku mamparusak pagangan joresangku dapit: käläh ikau bewäi manewuse akam, idjä indu inampuliku tä, krana aku djaton tau manampuli djetä.

7. Maka bara horan aton hadat hong Israel, akan kadähen per-kara manampuli atawa manakiri, maka olo mengkak sarumpahe, manenga tä akan kolae, djetä indu toros hong Israel.

8. Maka koan olo panewus tä dengan Boas: Käläh ikau nampuli tä akam. Palus iä mengkak sa-rumpahe.

9. Tä koan Boas dengan olo bakas, tuntang hapus olo arä: Keton toh mandjadi saksi andau toh, aku djari manarima bara lengän Naomi talo handiai, idjä ain liau Elimelagh bihin, tuntang talo handiai, idjä ain Kiljon äwen duä Maghlon bihin.

10. Tinai aku manduan Rut tä kea indu sawangku, bawin Moab, sawan liau Maghlon tä, ukä ma-lampangan sewut idjä matäi tä akan joresan ajue, belä aran idjä matäi tä lomat bara marak karä paharie, bara lewun ajue; keton handiai mandjadi saksi andau toh.

11. Maka olo arä handiai idjä hetä hong bauntonggang lewu, tuntang olo bakas, hamauh: Ikäi toh saksi; käläh Jehowa mandjadi olo bawi tä, idjä tamä hu-

mam, mandjadi kilan Raghel tun-tang Iea, äwen duä tä, idjä djari manakan karä hamputan Israel; käläh ikau batuah hong Eprata, aram basewut hong Bethlehem. — (1. Mos. 29.30.)

12. Käläh ungkup humatn sama kilau ungkup human Peres, idjä inakan Tamar akan Juda, awi panakam tä, idjä inenga Jehowa akam bara bawi tabelä tä.

13. Tumon tä Boas manduan Rut indu sawae. Amon iä hindjä dengae, maka Jehowa masih iä, sampai iä batihî, manak hatuä.

14. Tä karä olo bawi liamiauh dengan Naomi: Horumat akan Jehowa, idjä djaton djari paterai panakam, aerae käläh basewut hong Israël.

15. Jä tä karah mampahandjak matäim, sambil mahaga kabakasm;

krana manantum idjä bawi, idjä sinta ikau, djari manak iä, iä tä bahalap akam bara udju anak hatuä. 16. Maka Naomi manduan awau tä, mingkes iä intu pakuae, mandjadi ajang pangasohe.

17. Maka olo bawi idjä tokep hetä manjewut aerae, koae: Eso hatuä djari inakan akan Naomi. Ewen manggarä iä Obed. (Olo pandokop.) Djetä bapa Isai, buä Dawid.

18. Maka toh horoe panakan Pe-
res: Peres manak Hesron;

19. Hesron manak Ram, Ram manak Aminadab;

20. Aminadab manak Naheson. Naheson manak Salma;

21. Salma manak Boas, Boas manak Obed;

22. Obed manak Isai, Isai ma-
nak Dawid.

SURAT

S A M U E L,

IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Saritan Samuel inakan indu.

1. Aton olo hatuä liong Rama-taim-Sopim, hong bukit hatinggang Epraim, aerae tä Elkana, anak Je-rogham, Jerogham anak Elihu, Elihu anak Toghu, Toghu anak Sup, olo Epraim.

1. SAM. 1.

2. Jä tä masawä duä, aran idjä Hanna, idjä tinai Penina; maka Penina tä bara anak, tapi Hanna tä djaton bara anak.

3. Maka olo tä genep njelo pudji hagoet bara lewue, sombajang hong Silo, tuntang mimbit para-pahe akan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; hetä maka duä anak Eli, Hopni äwen duä Pine-

has, aton imam akan Jehowa. — (Jos. 18,1.)

4. Maka djadi intu andau metoh Elkana mimbit parapahe, iä manenga bagi akan Penina tun-tang akan karä anake hatuä bawi.

5. Tapi akan Hanna iä manenga bagi idjä kapala bahalap, krana iä sinta Hanna; tapi Jehowa djari matep parnakae.

6. Tinai djambuae haradjur mangapähä iä, awie mandi iä, basa Jehowa djari matep parnakae.

7. Maka tumon tä gawie genepe njelo; sasining iä hagoet akan hu-man Jehowa, maka iä manjindir iä; tä maka Hanna manangis, djaton maku kuman.

8. Tä koan banae Elkana deng-ae: Hanna, buhen ikau manang-is? buhen ikau dia kuman? bu-hen ikau kapähä atäin? dia aku toh bahalap akam bara sapulu anak hatuä?

9. Tä Hanna lius, limbah äwen knman belom hong Silo; maka Eli, imam tä, aton mondok hong trutji tokep papar bauntonggang human Jehowa.

10. Maka olo bawi tä, haiak iä paham kapähän atäie, blaku intu Jehowa tuntang paham manangis.

11. Iä bamiat, koae: O Jehowa, Tuhan karä kawan talo, käläh djaka ikau nangkilik sindä nam-pajah brangai kapähän rewar-m, tahiin aku, ala kalapean rewar-m, tapi tengah akan rewar-m anak hatuä, tä toto aku handak mam-baris iä akan Jehowa, njamah ha-pus andau pambelome, lading su-kur djaton akan mikis takoloke. —(4. Mos. 6.)

12. Djadi, amon iä tahi melai blaku doa hong baun Jehowa, maka Eli mitä totoke.

13. Krana Hanna hamauh hong atäie, baja totoke hadjumit, tapi aughe djaton tarahining; tagal tä Eli manggarä iä babusau.

14. Palus Eli hamauh dengae: Kilen katahin kabusaum salawah? Karendeng arepm!

15. Tapi tombah Hanna, koae: Dia, tuan; basa rewar-m toh olo bawi idjä pähä atäie, tapi djaton aku djari mihop anggor atawa talo bahari, malainkan aku djari manusuh nampohak kapähän hamba-ruangku akan baun Jehowa.

16. Åla manggarä rewar-m idjä bawi toh anak setan, krana awi karä kapähän atäku, awi kapa-ham kasinggul huangku aku djari hakotak kalotä katahie.

17. Tä tombah Eli, koae: Lius ikau dengan salamat; toto Ha-tallan Israel akan manenga talo lakum, idjä djari ilakum intu iä.

18. Koae: Käläh rewar-m iasi intu matam. Tumon tä olo bawi tä lius; tuntang iä kuman, ampin baue djaton ringiringi kilau bihin.

19. Limbah tä haiak djadjeuw äwen tä misik, blaku doa intu baun Jehowa, palus iä buli, sampai humae hong Rama. Maka Elkana hindjä dengan sawae Hanna, tä Jehowa manahiu iä.

20. Djadi, limbah bara tä Hanna batih; iä manak hatuä tuntang manggarä arae Samuel, (*idjä ilaku bara Hatalla,*) krana koae: Bara Jehowa aku djari blaku iä.

21. Maka Elkana hagoet tuntang salepah olo humae, mim-bit akan Jehowa parapah kapatut genep njelo, tinai parapah miate.

22. Tapi Hanna djaton ompat, malainkan koae dengan banae: Amon anakku malekak tusu, tä aku handak mimbit iä manaharep.

baun Jehowa, uka iä melai hetä palus katatahi.

23. Maka banae Elkana hamauh dengae: Tumon kahalape intu matam, melai sampai ikau mampalekak iä manusu; käläh Jehowa metter aughe bewäi. Tumon tä olo bawi tä melai, mampatusu anake, sampai iä balekak.

24. Limbah tä, amon iä mampaterai anake tä manusu, maka iä hagoet mimbit iä, tuntang mimbit sapi telo kongan, tinai tunek tepong idjä epa, tuntang idjä pingkor kontep danum anggor, palus iä mimbit iä tamä human Jehowa hong Silo. Maka anake tä magon tabelia haliae.

25. Hetä iä mampatái sapi tä; limbah tä iä magah anake tä akan Eli.

26. Maka koan inde: O tuangku, belom hambaruam, tuangku, aku toh olo bawi tä, idjä bhin mendeng hetoh darahm blaku doa intu Jehowa.

27. Aku djari blaku anak toh, maka Jehowa djari manenga akangku talo lakungku, idjä djari ilakuku intu iä; —(17.)

28. Tagal tä aku toh malian iä akan Jehowa tinai katahiu karä andau pambelome, krana iä djari ilaku bara Jehowa. Maka iä sombajang hetä intu Jehowa. —(11.)

BAGI 2.

I. Hanna manara Hatalla. II. Anak Eli tä papa prangae. III. Hatalla manjoho olo masuman hukum acae.

I. — 1. Tä maka Hanna blaku doa, koae: Atsiku manangkadjok awi kahandjakku intu Jehowa, kwa-

sangku djari impahai huang Jehowa, njamangku djari irakang akan karä musohku, krana aku handjak rantang huang salamat ajum.

2. Dialo idjä brasih budjur tumon Jehowa, krana djaton aton beken sala bara Ikau, djaton batukarang tumon Hatalla ikai.

3. Åla keton bahanji mamparé augh tingginggi, sampai manjoho augh batekang blua bara totok keton: krana Jehowa puna Hattalla idjä katawan, tuntang budjur karä gawie.

4. Panah olo abas djari imeleke, idjä balemo tä djari imbabate dengan kaabas.

5. Idjä besoh bahut buruh intu olo tagal panginæ, tinai idjä blau bahut djari besoh; sampai idjä tamanang bhin djari manak hangkudu, tapi idjä arä anake munggo tinai.

6. Jehowa mampotái, iä kea mambclom; iä manganan akan nara tuntang mimbit blua tinni. —(5. Mos. 32, 39.)

7. Jehowa idjä mamparenep, iä kea idjä manatau; iä idjä mamparandah, iä kea idjä manggatang tinai.

8. Iä mangkat olo pähä belom bara kawo, olo korik inggatange bara rumpur, uka mampondok iä marak mantir hai, manjoho iä manjores trutji äka horumat. Krana Jehowa tempon karä galang petak, iä djari mamangun kalunen hundjun djetä.

9. Pain olo ai idjä ingilake ihagae, tapi olo darhaka akan gagom huang kakaput; krana djaton awi kaabas ai olo bara kwasa.

10. Olo idjä manjaing Jehowa akan imparamok; bara langit iü

karah manjaho mawi äwen. Hapus puting kalunen Jehowa karah mukume, tapi radjan ajue iä karah mampaabase, manggatang tandok ain idja djari iminjake.

11. Limbah bara tä Elkana ha-goet akan Rama, buli humae; tapi anake tä melai manempo Jehowa hong baun imam Eli.

II.—12. Maka anak Eli tä olo setan, iä djaton paraba Jehowa.

13. Djaton kea iä manumon kapatut imam dengan olo arä. Krana amon olo mimbit parapahe, maka anakoloh imam tä dumah, kahum isin meto tä impakasake, mimbit simpang idja telo matae huang lengä;

14. Palus iä madjok tä akan kandarah, atawa rindjing, akan kabali landai, tuntang talo handiai idja iadjoke leket hong simpang, maka imam manduan tä akae. Kalotä gawin äwen dengan karä olo Israel, idja dumah manalih Silo.

15. Tinai helo bara iä manusul enjak tä, maka anakoloh imam tä manalih, hamauh dengan olo idja mimbit parapah: Tenga isie, uka indadah akan imam; krana iä djaton maku manduan bara ikau isie awang masak, baja isie awang manta. — (3.Mos.3,3.)

16. Amon olo tä tombah aughe: Kälah, enjake tä helo inusul le-palepah, limbah tä duan bewai akan keton tumon kahandak atti keton; — tä tombah anakoloh tä: Dia; toh kea ikau palus akan manenga tä; djaka dia, aku handak manduan tä dengan kajudjungku.

17. Tumon tä olo tä paham darraka intu baun Jehowa; krana parapah talo kinan ain Jehowa mem-djadi batawah intu olo arä.

18. Maka Samuel manempo Je-

howa, metoh iä magon tabela; iä hapan klambi puko benang pisto.

19. Tinai indue manampa akae klambi huange, mimbit tä akae genep njelo, metoh iä hagoet dengan banae, maluput parapahe sasining njelo.

20. Maka Eli mamberkat Elkana äwen duä hassawä, koae: Kälah Jehowa manenga akam paranduan bara olo bawi toh, balah talo la-kue, idja djari ilakue intu Jehowa. Limbah tä äwen buli ka-lekae tinai.

21. Maka Jehowa mingat Hanna; iä batihî tinai, manak telo hatuä tuntang duä bawi. Maka Samuel, olo tabela tä, sasar hai hong baun Jehowa.

22. Maka Eli tä paham kabakase. Iä mahining talo handiai, idja iawi anake dengan karä olo Israel; tinai äwen tä habandong dengan olo bawi, idja ombo ma-nonggo hong bauntonggang ting-kap-panjupa.

23. Maka koae dengan anake tä: Buhen kea gawin keton kalotoh? krana salepah olo arä mambrita akangku gawin keton papa.

24. Äela, anak, djaton bahalap brita kalotä, idja djari hiningku; keton madjik utus olo ain Jehowa malangkah.

25. Amon olo badosa dengan olon, hakim tau mamutus tä; tapi djaka olo badosa intu Jehowa, äwe idja karah blaku akae? Tapi äwen djaton paraba augh bapae, krana Jehowa handak mampattä äwen.

26. Maka olo tabela, Samuel tä, djaladjalan hai, ingilak Jehowa tuntang olon.

III.—27. Limbah tä aton dumah olo, sarohan Hatalla, mana-

lih Eli, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: dia bakanlah haliae aku djari mampraham arepku akan utus tatom, pesan äwen hong tanah Misir, penda prentah Parao?

28. Bara marak karä hamputan olo Israel äwen tä djari intihku mandjadi imam akangku, uka maluput parapah hundjun mesbehku, manotong garo tä, hapan klambi puko intu baungku; tinai akan ungkup tatom aku djari manenga karä parapah apui, idjä imbit olo Israel. — (3. Mos. 10,14.)

29. Maka buhen keton toh mangakis parapah idjä injambalih akangku, tuntang parapah talokinan, idjä djari imetähku manatape hong äkaku melai? buhen ikau mahorumat anakm labih bara aku, sampai keton manjeput arep keton hapani talo idjä kapala bahalap bara karä talo parapah ainutus olo ajungku, Israel tä?

30. Tagal tä koan Jehowa, Hattallan Israel: toto batantu horan aku hamauh, ungkup ajum, ungkup tatom katatahi akan manaharep aku. Tapi toh koan Jehowa: ila haliae kalotä! krana idjä mahorumat eku, aku kea handak mahorumat iä, tapi idjä manawah aku, iä tä akan inawah bewäi.

31. Itäm, andau lawoh dumah, tä aku handak mamelek lengäm, tuntang lengän ungkup human tatom, sampai djaton akan aton hindai olo bakas huang djalaham.

32. Äwen idjä kilau injingim, ikau karäh mitäe huang äkaku, tuntang iä bara bagi huang karä ampin talo bahalap, idjä ilalus intu Israel, tapi palus katatahi djaton karäh aton olo bakas marak ungkup labengam.

33. Tapi aku djaton handak mammalomat manganan ungkupm bara mesbehku, malainkan aku handak mamplau mampipen matam, mangapähä hambaruam; tapi karä panakam tä akan matäi sana totok kabudjange.

34. Djetoh kata akam, talo idjä akan buah anakm hatuä duädüä, Hopni tuntang Pinehas tä: äwen duä tä akan matäi idjä andauc kea. — (4, 11.)

35. Maka aku handak mangkat akangku idjä biti mandjadi imam idjä tetek, iä tä karäh mawi tumon kakilak atäiku tuntang hambaruangku, ungknip ajue handak imangungku dähedähen, iä haradjur akan manaharep baun ajue, idjä djari iminjakku.

36. Maka idjä batisa bara ungkup ajum, äwen tä akan manalih iä manjontop arepe tagal isut rear, tagal idjä kakiwak tepong, sambil hamauh: jaku blaku intu ikau, soho aku ombo gawin imam bewäi, mangat aku tau kuman idjä kasuap tepong.

BAGI 3.

Samuel sangkat Hattalla mandjadi nabi.

1. Maka Samuel, olo tabela tä, ombo manonggo gawin Jehowa indu pangawa Eli, tapi augh Jehowa batali intu katika tä, djarrang Hattalla masuman arepe.

2. Djadi, katika tä kea Eli menter intu kalekae, maka matae djari kawus, iä djaton tau mitä tarang.

3. Maka Samuel menter batiroh kea, amon sumbon Hattalla

hindai belep, huang human Jehowa, ūka patin Hatalla.

4. Tä Jehowa mangahau Sammel. Tombah iä: Toh jaksn.

5. Balaln iä hadari, mananggoh Eli, koae: Itäm, toh jaku; krana ikau djari mangahan akn. Tapi tombah iä: Djaton aku djari mangahau ikau; buli, batiroh bewäi. Maka iä buli menter batiroh tinai.

6. Tä, maka Jehowa haluli mangahau Samuel; palus Samuel misik, manalih Eli, sambil hamauh: Itäm, toh jaku; krana ikau djari mangahau aku. Tapi tomhah iä: Djaton aku djari mangahau ikau, anak; buli, batiroh bewäi.

7. Maka Samuel hindai djari kasene Jehowa; augh Jehowa hindai djari ingarinah akae.

8. Tä, maka Jehowa mangahau Samuel tinai tingkat idjä hantelo; palus iä misik, mananggoh Eli, sambil hamauh: Itäm, toh jaku; krana ikan djari mangahau aku. Tä Eli kasene, toto Jehowa mangahau olo tabela tä.

9. Tagal tä Eli hamauh dengan Samuel: Lius, batiroh bewäi; tapi amon iä mangahau ikau tinai, koam: sanan bewäi, Jehowa, krana rewarmanjenäh. Maka Samuel bnli batiroh intu kalekae.

10. Tä, maka Jehowa manalih, mendeng hetä, mangahau iä kilau solake kea: Samuel, Samuel! Tombah Samuel: Sanan bewäi, krana rewarmanjenäh.

11. Maka Jehowa hamauh dengan Samuel: Itäm, aku toh handak mawi talo intu bentok Israel, sampai karä olo idjä mahining tä karä mangaraning pindinge.

12. Andau tä kea aku handak

malalus intu Eli talo handiai, idjä djari inutorku mawi ungkup labengae; djetä aku handak manamparae, tuntang mahapus tä kea.

13. Krana aku djari masuman akae, aku handak mahukum ungkup labengae palus katatahi, tagal kadarhaka tä, idjä djari tawae: krana metoh anake mamatut arepe tarasapa, maka baue mahin dia masem dengan äwen.

14. Tagal tä aku djari sumpah tagal ungkup labengan Eli, kasanan ungkup Eli tä djaton tau injapan palus katatahi, alo awi karä parapah awang injambalih, atawa parapah indu kinan mahin dia kea.

15. Maka Samuel melai menter sampai handjewu; limbah tä iä muap bauntonggang human Jehowa; tapi Samuel marawan angate masnman talo panggitae tä akan Eli.

16. Tä, maka Eli mangahau Samuel, koae: O Samuel, anak. Tombah iä: Itäm, toh jaku.

17. Maka koae: Kilen augh idjä insanae akam? äla milim tä bara aku. Kalotä kakai gawin Hatalla dengam, djaka ikau manjahokan bara aku alo idjä kabawak bara karä augh tä, idjä djari insanae akam.

18. Djadi, Samuel masanan karä augh tä akae, iä djaton milim idjä kabawak mahin dia. Koan Eli: Iä Jehowa; naughe iä mawi talo idjä ingilake.

19. Maka Samuel djaladjalan hai, tuntang Jehowa mampahaik iä, djaton nalua idjä kabawak karä aughe awang injewute lawo akan petak,

20. Maka hapus olo Israel, bara Dan sampai Bersaba, kasene Samuel toto nabin Jehowa.

21. Limbah tä Jehowa batintu-tintu tinai mamprahan arepe hong Silo; krana Jehowa hasasuman arepe akan Samuel hong Silo awi augh Jehowa kea. Maka augh Samuel tajap marak hapus utus olo Israel.

BAGI 4.

Israel alah ati olo Pilisti; patin Hatalla induan musohe; Eli äwen hanak matäi.

1. Maka olo Israel hagoet, manambang, handak mamarang olo Pilisti; iä bapodok tokep Ebeneser, maka olo Pilisti bapodok tokep Apek.

2. Djadi, olo Pilisti mamadju arepe handak marumpak olo Israel; tä, amon äwen hatantakan, maka alah Israel intu baun olo Pilisti, krana olo tä mampatäi hong äka klahi tä kea eteke äpat kojan biti hirah.

3. Djadi, limbah olo tä djari buli äkac bapodok, koan karä bakas olo Israel: Buhen Jehowa andau toli djari mampakalah ita hong baun olo Pilisti? Kälkili ita manduan bara Silo patin-djandjin Jehowa akan ita, kälkili djetsä melai bentok ita, maliwus ita bara lengän musoh ita.

4. Tumon tä utus olo arä manjoho olo manalih Silo, manduan bara hctä patin-djandjin Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä melai intu helat duä Kerubim tä; maka anak Eli duäduä, Hopni tuntang Pinchas tä, ombo patin-djandjin Jehowa.

5. Djadi, sana patin-djandjin Jehowa djari sampai äka olo arä bapodok, tä salepali olo Israel mala-

hap paham kahai aughe, sampai petak halujak.

6. Amon olo Pilisti mahining augh lahap tä, koan olo tä: Narai augh lahap idjä paham tä hong äka olo Ibrani bapodok? Maka iä mahining, patin-djandjin Jehowa djari sampai äka tä.

7. Tagal tä olo Pilisti mikäh, krana koan olo tä: Hatalla djari tamääka äwen bapodok. Tinaikoe: Pajah ita! krana djaton pudji tumon tä bara biliin.

8. Pajah ita! äwe kea indu maliwus ita bara lengän Hatalla idjä paham kwasa tä? djetsä kea Hatalla tä, idjä djari mawi olo Misir hapan karä ampin hukum hong padang benjem.

9. Mentementeng, kilau hatuä toto, joh olo Pilisti, belä keton imparewar mamenda olo Ibrani, tumon olo tä djari mamenda keton; buah keton kilau hatuä toto, takan, klahi bwäi!

10. Tumon tä olo Pilisti mangaras arepe haklahi; maka olo Israel alah, hadari daraidaraia, genep biti akan äkac; maka kakalahe tä paham, sampai impatäi bara olo Israel eteke telo pulu kojan biti hirah.

11. Tuntang patin Hatalla irampas kea, tinai anak Eli, Hopni äwen duä Pinchas, matai duäduä.

12. Maka aton idjä biti olo Benjamin hadari bara äka klahi tä; iä sampai Silo hong andau tä kea; pakaiæ djari irabite, tinai kawo hundjun takoloke.

13. Maka metoh iä sampai, Eli tä mondok hundjun trutji, hong saran djalan, mendäh tuntang manampajah, krana atäie hagendjä tagal patin Hatalla. Djadi, amon olo hatuä tä sampai, masuman brita

hong lewu, balalu olo lewu tā handiai mangkariak.

14. Sana Eli mahining augh bawaie tā, koae: Buhen augh ridu tā? Tā olo hatuā tā mandjeleng arepc, manalih Eli, masuman tāakae.

15. Maka Eli tā djalatien pulu hanja njelo umure, matae djari kawus, sampai iā djaton tau mitā.

16. Maka koan olo tā dengan Eli: Aku toh dumah bara aka klahi, andau toh kea aku djari hadari bara hetā. Koan Eli: Kilen kadjariae hetā, anak?

17. Tombah idjā mimbit brita tā, koae: Isrel djari hadari bara baun olo Pilisti, tinai pahaan karū biti djari matāi; beken bara tā tinai anakin duāduā, Hopni tuntang Pinehas, djari matāi kea, tinai patin Hatalla djari irampas.

18. Maka sana iā manjewut patin Hatalla, tā Eli lawo patengak bara trutji tā, intu saran banntonggang lewu, bapelek ujate, palus iā matāi; krana iā bakas tuntang babehat. Iā djari mamatut olo Israeł äpat pulu njelo katahic.

19. Maka manantue bawi, sawan Pinehas, batihî tokep luas; amon iā mahining brita, patin Hatalla djari irampas, tinai empoe tuntang banae djari matāi, iā balisah palus luas, krana humi mawi iā.

20. Maka lius iā matāi, koan kara olo bawi idjā mendeng derahe: Åela ikau mikāh, krana ikau djari manak hatuā. Tapi iā djaton tombah, djaton mangenang huang atiae.

21. Tapi iā manggarā aran awaue lkabod, (*nihau horumat*,) koae: Horumah djari nihau bara olo Israel, bassa patin Hatalla djari irampas mangalangan ita. Tinai tagal empoe tuntang tagal banae.

22. Sindā tinai iā hamauh: Horumah djari nihau bara olo Israel, krana patin Hatalla djari irampas mangalangan ita.

BAGI 5.

Patin Hatalla hong human dewa Dagon; olo Pilisti buah hukum.

1. Maka olo Pilisti manduan patin Hatalla, mimbit tā bara Ebeneser akan Asdod;

2. Sambil manamāan tā hong human dewae Dagon, mingkes tā tokep Dagon.

3. Tapi amon andau tinai olo Asdod misik haiak djadjewu, itā! Dagon tā djari balongkang, mahingkep intu petak hong baun patin Jehowa. Maka olo Pilisti mangkatan Dagon, mampendeng iā tinai intu kalekiae.

4. Djadi, andau tinai, amon olo tā misik haiak djadjewu, maka Dagon djari balongkang mahingkep tinai intu petak, tandipah patin Jehowa; tapi takolok Dagon tuntang lengē duāduā ampin inetek darah lambang, baja bukang Dagon tā lalantong hetā.

5. Tagal tā karū imam Dagon tuntang olo handiai, idjā tamā human Dagon, djaton maku mahandjeng lambang human Dagon hong Asdod, sampai andau toh.

6. Maka lengān Jehowa pahani babehat mawi olo tā, mahukum marusak olo hong Asdod hapan buhit awāh, olo hong Asdod, tuntangolo awang hakaliling saran lewu tā. Tinai olo tā intakan blawau.

7. Maka amon olo hong Asdod mitā kadjarian talo kalotā, koae: Åela mampelai patin Hatallan Is-

rael tä intu ita, krana lengae tä babehat mawi ita, tuntang dewan ita Dagon.

8. Palus iä manjoho olo mamumpong karä mantir olo Pilisti manalih iä; tä iä hamauh: Kilen gawin ikäi dengan patin Hatallan Israel? Tombah äwen: Kalih patin Hatallan Israel imbit nasaran karä lewu, solake akan Gat. Tumon tä olo mamikul patin Hatallan Israel akan lewu tä.

9. Djadi, amon olo djari mindah djeta akan hetä, maka lengän Jehovah mawi olo lewu tä hapan kapihä paham, krana iä mahukum olo lewu tä, olo korik olo hai, uras iawi buhit awäh lakau parae.

10. Limbah tä iä mimbit patin Hatalla akan Ekron. Djadi, sana patin Hatalla sampai Ekron, maka olo Ekron mangkariak, koae: Olo djari mimbit patin Hatallan Israel sampai ita, uka mampatäi ita, karä ita lalepah.

11. Palus äwen manjoho olo mamumpong karä mantir olo Pilisti, tuntang iä hamauh: Soho patin Hatallan Israel buli kalekac, nakara iä ala mampatäi ita, tuntang karä olo ain ita. Krana peres baka matäi djari mandjakit hapus lewu tä, lengän Hatalla paham babehat hetä.

12. Kakarä olo awang dia matäi intakan awi bukit awäh, sampaita-rahang lewu tä njalumbo kalangit.

BAGI 6.

Patin Hatalla buli olo Israel.

1. Djadi, amon patin Hatalla djari melai hong tanah olo Pilisti udju bulan katahie,

2. Maka olo Pilisti mangahau karä imam, tuntang karä olo awang tawan pampatah dewa, koae: Kilen gawin ita dengan patin Jehowa? suman akan ikäi, kilen ikäi akan mampait tä buli äkäe?

3. Koan olo tä: Djaka keton handak mampait patin Hatallan Israel buli, ala keton malapas djeta boang bewäi, tapi bnah keton mambalah akäe manenga parapah tagal kasalan, tumon tä keton karäh kälah, palus keton mangasene, buhen lengae djaton maku undur mawi keton.

4. Tombah äwen: Narai parapah tagal kasalan tä, idja patut inenga ikäi akäe? Koan olo tä: Limä kabawak buhit awäh bulau, dengan limä kongan blawau bulau kea, tumon karü mantir pamutjok olo Pilisti; krana uras peres idja bewäi mawi keton handiai, tuntang karü mantir keton.

5. Tagal tä, patut keton mananuan buhit awäh keton tuntang blawau keton, idja marusak tanah, indu manenga horumat akan Hatallan Israel; ajajau iä maku mam-pahian lengae bara hundjun keton, dewan keton, tuntang hapus tanah keton.

6. Atawa buhen keton handak manekang atäi keton, kilau olo Misir tuntang Parao djari manekang atäie? djaton olo tä kea, limbah iä paham indjara, mahin djari malapas olo Israel, manjoho iä hagoet? — (2.Mos.12,31.)

7. Toh, käläh keton manampa kareta taheta, palus duan duä kongan sapi bawie, idja patusu anake, idja djaton pudji iugar bihin; djarat sapi tä hong kareta tä, harak anake bara likute buli kandange.

8. Limbah tä dnan keton patin Jehowa, pnat tä hong kareta; tinai ramo bulau tä, idjä indu inenga keton acae akan parapah tagal kasalan, ingkes hong pati korik darah hetä; tä lapas iä, soho iä hagoet.

9. Tä keton akan mitä, djaka iä hagoet mahoroe djalan manintu tanah ajne, manintu Betsemes, maka toto iä kea, idjä djari mangapähä ita kalotä kapahame; tapi djaka dia, tä ita katawan, djaton lengän ajne idjä djari hararepan ita, baja kanateke bewäi talo tä buah ita.

10. Maka olo mawie kalotä; iä manduan duä kongan sapi bawie idjä patusu anake, sambil mangkepan tä intu kareta, maka anake tä inguronge hong kandang.

11. Tinai iä mamuat patin Jehowa hong kareta, tuntang pati korik tä, sarangan tamunan blawau bulau tuntang buhit awäh.

12. Maka sapi bawie tä palus mahoroe djalan akan Betsemes, iä hagoet haradjur, djaton maliwang sambil gantau, alo iä tuntang mahaian mangahau anake; maka karä mantir olo Pilisti manandjong manuntut likute sampai saran tanah Betsemes.

13. Maka olo Betsemes tä manggetem gendom hong petak randah hetä; djadi, amon iä manggatang matae, maka iä mitä pati tä; iä handjak atäie awie mitä tä.

14. Maka kareta tä sampai tanan Josua, olo Betsemes, hetä iä tendä; darah hetä aton batu hai. Palus olo tä manjila kajun kareta, tuntang mampatäi sapi tä indu parapah awang ingähü akan Jehowa.

15. Maka olo Lewi manipas pa-

tin Jehowa, tuntang pati korik tä idjä darahe, sarangan ramo bulau tä, sambil mingkes djetä hundjnn batu hai idjä hetä. Limbah tä olo Betsemes maluput parapah awang ingähü, tuntang mampatäi parapah awang injambalih akan Jehovah andau tä kea.

16. Limbah mantir pamutjok olo Pilisti äwen limä djari mitä talo tä, maka palus andan tä kea iä buli Ekron.

17. Maka djetoh karä buhit awäh bulau tä, idjä djari inenga olo Pilisti akan Jehovah, indu parapah tagal kasalaec: akan Asdod idjä, akan Gasa idjä, akan Askelon idjä, akan Gat idjä, akan Ekon idjä.

18. Tumon tä kea blawau bulau tä, akan djumalah karä lewun olo Pilisti, idjä imegang mantir limä tä, akan karä lewu idjä hakota tinai karä awang mitamitai, palus sampai Abel, batu hai tä, idjä hetä iä mingkes patin Jehowa; batu tä magon sampai andau toh hong tanan Josua, olo Betsemes tä.

19. Maka Jehovah mampatäi isn't olo Betsemes, basa äwen badjudju mandjengok patin Jehowa; iä mampatäi udju pulu biti bara ungkup äwen, idjä limä pulu kojan karä oloe. Maka olo tä mambawai, basa Jehovah djari mampatäi äwen bara marak olo arä. — (4.Mos. 4,20.)

20. Tä, maka koan olo Betsemes: Äwe hakon mendeng intu baun Jehovah, Hatalla idjä brasih tä? äwe beken bara ita, idjä äkae tau melai?

21. Palus iä manjoho sarohan manalih olo Kiriatjearim, sambil hamauh: Olo Pilisti djari malian

patin Jehowa; kantoh keton, duan tä akan keton.

BAGI 7.

Olo Israel mampakalah olo Pilisti tokep Ebeneser.

1. Tä, maka aton dumah olo Kiriatjearim, manduan patin Jehowa, namäan tä hong human Abinadab, idjä hong lungkoh; iä mamprasih anake Eleasar, mangat manonggo patin Jehowa.

2. Djadi, bara andau tä pati tä palus melai hong Kiriatjearim tahi andaue, sampai suku pulu njelo. Maka salepah utus olo Israel manangis, handak manempo Jehowa tinai.

3. Tä Samuel hamanh dengan salepali utus Israel, koae: Amon keton hobah akan Jehowa tuntang toto atäi, tä kanan karä dewa tä bara marak keton, tinai hampatong Astarot, palus mules mambudjur atäi keton manintu Jehowa, batonggal manempo iä bewäi; tä maka iä karäh mansuwit keton bara lengän olo Pilisti.

4. Maka olo Israel manganan karä hampatong Baal tuntang Astarot, palus batonggal manempo Jehowa bewäi.

5. Limbalitäkoan Samuel: Pnmpong salepah olo Israel akan Mispa, tä aku handak blaku intu Jehowa natäan keton.

6. Maka olo tä hapumpong hong Mispa; iä masip danum, manusuh tä hong baun Jehowa, tinai iä puasa andau tä, tuntang iä mangaku hetä, koae: Toto, ikäi djari badosa intu Jehowa. Tumon tä

Samuel mamatut olo Israel hong Mispa.

7. Amon olo Pilisti mahining, olo Israel djari hapumpong hong Mispa, maka karä mantir olo Pilisti hagoet, handak mamarang olo Israel; sana olo Israel mahining brita tä, maka iä mikäh olo Pilisti.

8. Tä olo Israel hamauh deng-an Samuel: Åla ikau taterai blaku doa akan ikäi intu Jehowa, Hattalan ikäi, mangat iä maliwus ikäi bara lengän olo Pilisti.

9. Tä, maka Samuel manduan idjä kongan anak tabiri, idjä hindai malekak tusu, maluput tä le-palepah indu parapah awang ingähu akan Jehowa; tuntang Samuel blaku doa intu Jehowa akan olo Israel, maka Jehowa manarima aughe.

10. Djadi, metoh Samuel maluput parapali awang ingähu tä, maka olo Pilisti djari sampai, handak mantakan olo Israel; tä maka andau tä kea Jehowa mangguruh hapan njaho pahapaham, mawi olo Pilisti, manaräwen olo tä, sampai olo tä tarapukul alah hong baun olo Israel.

11. Palus karä hatuän olo Israel hagoet bara Mispa, manggoang olo Pilisti, mamukul iä sampai Betkar.

12. Tä, maka Samuel manduan batu, mampendeng tä hong helat Mispa dengan Sen; iä manggarä arae Ebeneser, (*batu pandohop*,) basa koae: Sampai hetoh Jehowa djari mandohop ita.

13. Tumon tä olo Pilisti impa-rungkok, djaton bahanji tinai tamä tanah olo Israel, krana lengän Jehowa malawan olo Pilisti katahin Samuel belom.

14. Djadi, karä lewu, idjä djari induan olo Pilisti bara olo Israel,

buli tinai induan olo Israel, bara Ekron mimes Gat, tuntang karä tana baris lewu tä olo Israel maliwuse kea bara lengän olo Pilisti. Maka Israel hakabnah dengan olo Amori.

15. Maka Samuel mamatut olo Israel katahin andau pambelome.

16. Sasining njelo iä hagoet manalih Betel, Gilgal tuntang Mispa, mamatut perkaran olo Israel intu karä ika tä.

17. Limbah hapus karä basara hetä iä buli Rama tinai, krana hetä batang äkae, hetä iä mama-tut olo Israel, tuntang iä mama-nungun mesbeh akan Jehowa hetä.

BAGI 8.

Olo Israel blaku radja akae; iä djaton paraba Samuel, Samuel manawat akae.

1. Djadi, amon Samuel djari bakas, iä mangkat anake idjä hatuë mandjadi hakim, mamatut olo Israel.

2. Aran anake idjä bakas tä Joel, aran andie Abia; äwen duë tä hakim hong Berseba.

3. Tapi anake hatuë tä djaton manandjong tumon hadat ai, malainkan atiae tiling manintu koko, iä manarima panengan olo, tuntang mamingkok talo budjur.

4. Tä karä bakas olo Israel hampoug, manalih Samuel hong Rama,

5. Sambil hamauh dengae: Itäm, iku djari bakas, tinai anakm tä djaton manandjong tnmon hadat aim; toh, käläh iku mangkat idjä biti mandjadi radjan ikäi, uka marentah ikäi, kilau puna aton intu

karä utus olo beken kea. — (5.Mos. 17,14.)

6. Tapi aughe tä papa hong pinding Samuel, basa olo tä hamauh: Tampa radja akan ikäi, mangat marentah ikäi. Maka Samuel blaku doa intu Jehowa.

7. Tapi Jehowa hamauh dengan Samuel: Tarima augh olo tä huang karä talo handiai idjä inutore akam; krana olo tä djaton manganan ikau, tapi iä manganan aku, sampai mangabeli aku magon indu radjae.

8. Olo tä mawi ikau tumon puna ampin gawie bara andau metoh aku djari manduan iä bara tanah Misir, sampai andau toh, haradjur olo tä djari malih aku, manempo dewa.

9. Toh, käläh ikau manarima anghe, tapi pudji iä, tawat akae totototo, suman akae kapatut tuntang hadat radja, idjä karäh marentah iä.

10. Maka Samuel masanan karä angh Jehowa akan olo tä, idjä blaku radja bara iä,

11. Sambil hamauh: Tumon toh hadat tuntang kapatut radja tä, idjä karäh marentah keton: anak keton idjä hatuë karäh induae, injohoe tamä kawan parang ajue, ombo karetæ, atawa hapan hadjaran, atawa hadari helo bara baun karetæ;

12. Tinai mangat iä mangkat belahe äwen mandjadi mantir huang sakojan biti, mantir huang limä pulu biti; tinai belahe iä karäh manjoho maluku tanae, manggetem akae, tinai mangat belahe mandjadi tukang manampa ganggaman akae, tuntang ramon kareta.

13. Tinai anak keton idjä bawi karäh induae indn tukang tatam-

ba, indu tukang sumpo, tinai indu tukang wadai.

14. Tinai tanan keton, pambulan anggor, pambulan undus keton idjä kapala bahanlap karäh induae, sambil manenga tä akan anakolohe.

15. Bara karä talo imbul keton, tinai bara pambulan anggor keton idjä dalam sapulu karäh induae, sambil manenga tä akan karä mantir ajue, tuntang akan karä anakolohe.

16. Tinai djipen rewar keton hatuä bawi, budjang hatuä ain keton idjä paham bakena, tuntang kalidai keton karäh induae hapee nguan gawin ai.

17. Bara karä kawan meton keton idjä dalam sapulu karäh induae; keton akan mandjadi indu djipae.

18. Katika tä keton karäh mangkariak tagal radjan keton, idjä djari ilaku keton akan keton, tapi Jehowa djaton karäh manarima augh keton andau tä.

19. Tapi olo arä tä djaton makn manumon augh Samuel, malainkan koae: Dia; baja patut idjä biti mandjadi radjan ikäi;

20. Mangat ikäi sama kea dengan karä utus olo beken; radjan ikäi akan marentah ikäi, akan hagoet helo baun ikäi, tuntang magah ikäi mamarang.

21. Limbah Samuel djari mahining karä augh olo arä, maka iä masanan tä akan pinding Jehowa.

22. Tä Jehowa hamauh dengan Samuel: Tarima augh olo tä, angkat radja acae. Tä koan Samnel dengan karä hatuän olo Israel: Lius keton, genep biti buli lewue bewäi.

BAGI 9.

Saul, idjä inantu Hatalla mandjadi radja, madja Samuel.

1. Maka aton olo hatuä baris hampitan Benjamin, arae Kis, anak Abiel, Abiel anak Seror, Seror anak Beghorat, Beghorat anak Apia, olo Benjamin, olo tatau.

2. Ai tä anak hatuä, Saularae, olo tabelia idjä bakena ampie; marak hapus olo Israel djaton idjä bakena bara iä; bara pundjung bahae sampai karapurue iä gantong bara karä olo beken.

3. Maka kalidai bawi ain Kis, bapa Saul, djari nihiu; tagal tä koan Kis dengan anake Saul: Imbit idjä biti anakoloh ita dengam, palus harikas, lius manggau kalidai bawie tä.

4. Maka iä mangumbang bukit hatinggang Epraim, tuntang tanah Salisa, tapi iä djaton sondaue. Limbah tä iä mangumbang tanah Sahalim, hetä mahin djaton kea kalidai tä; tinai iä akan tanah Jemini, tapi djaton kea iä sondaue.

5. Amon äwen duä tä sampai tanah Sup, koan Saul dengan anakolohe tä, idjä dengae: Terai, koä buli bewäi, suro apangku kalapean kalidai tä, gogop atäi tagal koä.

6. Tapi koan djipae dengae: Itäm, aton olo Hatalla hong lewu hetoh, iä tä basewut, talo idjä insanae uras mandjari kea; toh, kälah koä madja iä, ajaajau iä maku masanan djalan akan koä, idjä patut ihoroe koä.

7. Tä, maka Saul hamauh dengan anakolohe: Tapi itäm, paribasa koä manalih, narai indu imbit koä akan olo hatuä tä? krana tepong koä djari lepah bara sarangan koä,

tinai talo panenga djaton, idjä inenga koë akan olo Hatalla tä; narai hindai intu koë?

8. Koan anakolohe tä tombah augh Saul tinai: Itäm, saperapat sekel salaka aton intu lengängku, djetä handak inengaku akan olo Hatalla tä, nakara iä masanan djalan akan koë.

9. Maka horan, amon olo Israel lius misek augh intu Hatalla, koae: Has, ita manalih tukang hulubalang; krana idjä andau toh inggarä nabi, horan iä inggarä tukang hulubalang.

10. Tä koan Saul dengan anakolohe: Buah aughm, has koë manalihe. Palus äwen hagoet manalih lewu tä, idjä aka olo Hatalla tä melai.

11. Kahum äwen duä tä manukat djalan akan lewu, iä sondau budjang bawi, idjä mohon handak masip. Koan äwen tä dengae: Aton tukang hulubalang hetoh?

12. Tombah iä tä, koae: Kahama; itä keton, hetä iä hila baun keton, gulong keton toh, krana ndau iä djari tamä lewu, basa olo arä aton parapah andau toh intu lungkoh hetä.

13. Sana keton tamä lewu, bajabaja keton tau sondau iä handjulo bewäi, helo bara iä hagoet akan lungkoh, ombo kuman; krana olo arä djaton maku kuman helo bara panumahe, basa iä mamberkat talo parapah tä, limbah tä karä olo awang irawäi tä kuman. Tagal tä gulogulong keton manukat, krana baja toh bewäi keton tau sondau iü.

14. Tumon tä äwen duä tä manukat tamä lewu; amon iä sampai bentok lewu tä, itä! Samuel aton blua, manambang äwen duä tä, handak manalih lungkoh.

15. Krana Jehowa djari masuman tä akan pinding Samuel, helo idjä andau bara panumah Saul, koae:

16. Djewu, katika kalotoh kea, aku handak manjoho manalih ikau olo idjä biti bara tanah Benjamin, maka patut ikau maminjak iä mandjadi radjan olo ajungku Israel, iä karäh maliwus olo ajungku bara lengän olo Pilisti; krana aku djari manangkilik olo ajungku, tagal augh bawaie djari sampai aku.

17. Djadi, sana Samuel manampajah Saul, maka koan Jehowa dengae: Itäm, djetoh olo tä, idjä djari inutorku akam, iä akan marentah utus olo ajungku.

18. Maka Saul manggapi Samuel hong bauntonggang lewu, koae: Suman akangku, intu kwe human tukang hulubalang hetoh?

19. Koan Samuel, tombah augh Saul: Aku toh tukang hulubalang tä; has, lius helo baungku, mandai lungkoh tä, mangat keton ombo aku kuman andau toh; djewu aku handak manjoho ikau lius, tinai talo handiae, idjä ka-handak atäim, aku karäh manutore akam.

20. Krana kalidai tä, idjä djari nihau katelo toh, ala atäim pähä tagal djetä, krana djetä djari sondau; tinai akan äwe kea karä ka-halap Israel? djaton djetä akam, tuntang akan salepah ungkup human bapam?

21. Maka tombah Saul, koae: Dia aku toh anak baris Benjamin, idjä korik haliae bara karä hamputan olo Israel? tinai baris ungkupku, djaton djetä idjä paugorike bara karä ungkup hamputan Benjamin? buhen ikau hakotak dengangku kalotä darin aughm?

22. Maka Samuel manduan Saul tuntang anakolohe, sambil mana-maan äwen akan karong, hetä iä manenga kaleka akac idjä ngambo bara karä olo irawäi tä; karä olo samandai tä telo pulu biti hirah.

23. Maka Samuel hamauh deng-an tukang sumpo, koae: Tenga tangkal isi tä, idjä djari indjulukku intu ikau, idjä djari imetähku ikau mingkese.

24. Maka tukang sumpo tä mim-bit sapak lengän sapi, tuntang talo awang leket hetä; palus Samuel mandak tä hong baun Saul, sambil hamauh: Itäm, djetoh talo awang ingkesku akam, duan tä, kuman, krana sana aku marawäi olo, djetoh djari imbarisku akam. Maka Saul ombo Samuel kuman andau tä.

25. Limbah tä äwen mohon bara lungkoh, tamä lewu; tä iä hakotak dengan Saul hundjun sapau humae.

26. Maka äwen tä misik haiak djadzewu; djadi haiak langit handak mahindang, maka Samuel mangahu Saul akan hundjun sapau, koae: Tatap arepm, inangat aku manabi malapas ikau. Tä, maka Saul misik, palus äwen duä tä hagoet blua lewu, iä haiak Samuel.

27. Djadi, amon iä djari mohon sampai tapakan lewu, koan Samuel dengan Saul: Soho anakolohm toh, mangat iä manandjong mahalau beun ita; (palus iä mahalau;) tapi ikau, melai ikau mendeng hetoh, aku handak manuman akam talo idjä injoho Hatalla.

BAGI 10.

I. Samuel maminjak Saul mandjadi radja.
II. Iä insuman akan olo arå.

I.—1. Tä, maka Samuel manduan kasa basuang minjak, manusuh tä hundjun takoloke, sambil manijum iä, koae: Djaton Jehowa djari maminjak ikau mandjadi radja, marentah utus olo joresah ajue?

2. Andau toh kea, amon ikau toh hagoet bara äkaku, maka ikau karäh sondau olo hatuä duä biti darah äka kubur Baghel, hong Selsa, intu saran tanah Benjamin; olo tä karäh hamauh dengam: kalidai bawi tä djari sondau, idjä djariinggaum; itäm, bapam djari kalapean perkaran kalidai tä, iä gogop atiae tagal keton duä, koae: kilen gawingku dengan anakku tä?

3. Metoh ikau maradjur panggoetm bara hetä sampai manantarrang Elontabor, maka hetä telo biti olo hatuä karäh hasondau dengam, idjä manalih Hatalla hong Betel, idjä biti mimbit anak kambing telo kongan, idjä tinai mimbit telo kabotop tepong, idjä telo tä mimbit pingkor basuang anggor.

4. Maka äwen tä manimanis aughe karäh manabi ikau, sambil manenga akam duä kabotop tepong, idjä patut inarimam bara lengäe.

5. Limbah bara tä ikau karäh sampai lungkoh Hatalla, äka djadjaga ain olo Pilisti tä, maka sana ikau tamä lewu hetä, ikau karäh hasondau dengan arå nabi, idjä mohon bara äka gantong, maka helo bara baue aton olo musik biola, gandang, suling, kutjapi, samandai tä uras manudjum.

6. Tu Rogh Jehowa karäh ma-

njuang ikau, palus ikau karäh manudjum ompat olo tä, tä ikau karäh hobah beken angat huangm.

7. Djadi, amon karä kata tä mandjari, awi tinai tumon panjondau lengäm, krana Hatalla handak mampahaiak ikau.

8. Maka patut ikau hagoet helo bara aku akan Gilgal, itäm, aku handak manjupa ikau hetä, maluput arä parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih; kudju ikau akan mentai aku hetä, njamah aku sampai ikau masuman akam talo awang patut iawim.

9. Maka amon iä mules arepe hagoet bara äka Samuel, Hatalla mobah atäie; tinai karä kata tä uras mandjadi andau tä kea.

10. Amon äwen duä tä sampai lungkoh tä, itäl ungkup nabi aton hasupa dengae, palus Rogh Jehowa manjuang iä, iä ombo manudjum marak äwen tä.

11. Djadi, karä olo idjä djari kaseñe iä bara bhin, amon olo tä mitä iä manudjum ombo karä nabi tä, maka koan olo arä sama arepe: Kilen anak Kis tä kolotä? Aton Saul tä kea baris karä nabi?

12. Tombah idjä biti olo hetä, koae: Äwe kea bapa äwen? Awitä maka lembut augh tanding olo: Aton Saul kea baris karä nabi?

13. Amon iä djari terai manudjum, maka iä sampai äka gantong hetä.

14. Maka koau mama Saul dengae, tuntang dengan anakolohe: Kasen keton djari hagoet? Tombah iä: Manggau kalidai bawie tä; amon koä mitä djetä djaton, maka koä manalih Samuel.

15. Tä koan mama Saul: Suman akangku, kilen augh Samuel dengan keton duä?

16. Koau Saul, tombah augh

mamae: Toto, iä djari masuman akan koä kalidai bawitä djari sondau. Tapi perkara karadjaan tä, idjä djari insuman Samuel, djaton iä manutor akan mamae.

II.—17. Limbah tä, maka Samuel mangahau utus olo arä handiai hapumpong manaharep Jehowa hong Mispa.

18. Hetä iä hamauh dengan olo Israel: Tumon toh augh Jehowa, Hatallan olo Israel: aku djari manduan Israel bara Misir, aku djari maliwus keton bara lengän olo Misir, tinai bara lengän karä radja, idjä djari mabenjek keton.

19. Tapi keton andau toh djari manganan Hatallan keton, idjä djari maliwus keton bara karä kapähä kadjakä, keton djari hamauh dengae: tampa radja akan ikäi. Toh awi keton manggapi taharep Jehowa, baribaris karä hamputan keton, karä ungkup keton.

20. Maka amon Samuel manjoho karä hamputan tü manggapi hatalindjam, tä buah hamputan Benjamin.

21. Amon iä manjoho hamputan Benjamin manggapi hatalindjam karä ungkupe, tä buah ungkup Matri, tinai buah Saul, anak Kis. Palus olo manggau iä, tapi djaton sondaue.

22. Tä olo misek Jehowa, djaka iä akan manalih kea. Maka Jehowa hamauh: Itä, iä djari manjohokan arepe marak karä ramon olo.

23. Tä olo hadari, manduan iä bara hetä; amon iä mendeng bentok olo arä, maka iä gantong bara olo handiai bara pundjong bahae sampai karapurue.

24. Tä, maka Samuel hamauh dengan salepah olo arä hetä: Gitian keton, äwe idjä djari intih Je-

howa? krana djaton olo tumou iä marak olo arä samandai. Tä, maka olo arä handiai malahap, koae: Belom radja!

25. Maka Samuel masuman akan olo arä kapatut radja tä, sambil mamintik tä huang surat, palus mingkes djetä hong baun Jehowa. Limbah tä Samuel malapas olo arä, genep biti buli humae. — (8, 11.)

26. Tinai Saul kea buli humae hong Gibeal, tuntang belahe kawan parang, idjä atäie impahias Hatalla, mampahaiaik iä.

27. Tapi isut biti olo setan hamauh: Tjäh iä! kilen iä akan maliwus ikäi? Äwen manawah iä, djaton mandjuluk talo panenga akae. Tapi iä nahadja kilau djaton mahining aughe tä.

BAGI 11.

Saul mamukul olo Amon.

1. Metoh tä Nahas, radja Amon, dumah mangapong Jabel hong Gilead. Maka karä olo Jabel hamauh dengan Nahas: Kalkh ikau hadjandji dengan ikäi, tä ikäi handak manempo keton.

2. Tapi koan Nahas, olo Amon tä, dengan äwen: Djandji toh handak iawiku dengan keton: aku handak mangaruit manganan karä matan keton hila gantau, mangat kahawen tä pohos hapus utus olo Israel.

3. Koan karä bakas Jabel tä: Entai ikäi hindai barang kudju, mangat ikäi manjoho sarohan manilih hapus tanah olo Israel, tä amon djaton idjä biti, idjä handak maliwus ikäi, ikäi handak blua tanggoh keton, manjembah bewäi.

4. Amon sarohan tä sampai Gi-

bea, lewun Saul tä, iä masanan karä augh tä intu pinding olo hetä; tä maka karä olo hetä mambo aughe, manangis.

5. Maka itä! Saul aton dumah, mudjar sapi bara padang; koan Saul: Narai katapas olo tä, iä manangis? Maka olo masuman akae perkarao olo Jabel tä.

6. Tä Rogh Hatalla mamenjang Saul, sana iä mahining karä aughe tä, maka kasangite hasep.

7. Balalu iä manduan sapasang sapi, manangkal djeta, palus mampait tä akan karä baris tanah Israel huang lengän sarohan tä kea, koae: Idjä djaton hagoet, ombo Saul tuntang Samuel, kalotä kea olo akan mawi karä sapin olo tä. Maka pampikäh bara Jehowa lawo mawi utus olo arä, balalu äwen haiak hagoet, kilau ampiu panggoet idjä biti bewäi.

8. Iä mariksa misä olo tä hong Besek, maka djumalah karä olo Israel telo ratus kojan biti, tinai karä hatuän olo Juda telo pulu kojan biti.

9. Limbah tä iä manjoho sarohan tä, idjä djari manalih iä: Tumon toh keton akan hamauh dengan olo Jabel hong Gilead: djewu, totok andau mandang, keton karä indohop. Amon sarohan tä dumah, masanan augh tä akan olo Jabel, maka olo tä handjak.

10. Koan olo Jabel tä: Djewu ikäi handak blua basaragh intu keton, naughe keton mawi ikäi tumon kapatute intu matan keton.

11. Maka djadi, andau tinai Saul mamadju karä olo tä mandjadi telo kapadju; tampalawäi iä sampai äka musohe bapodok, palus iä mamukul olo Amon sampai andau djari mandang; awang mahakan hadari

daraidaraia haliai, sampai dialo idjä biti äwen tā hindjä kolae.

12. Tü koan olo arä dengan Samuel: Äewe olo tā, idjä bihin hamauh; tjäh! aton Saul akan marentah ikäi? djnluk karä olo tā, mangat ikäi mampatai iä.

13. Tapi koan Saul: Äla olo impatai andau toh, idjä biti mahin äla, krana andau toh Jehowa djari manenga kaliwus akan olo Israel.

14. Maka Samuel hamauh dengan olo arä: Has, ita akan Gilgal, manaheta mandähen karadjaan hetä.

15. Tā, maka olo handiai hagoet akan Gilgal, tuntang mandähen mamparadjä Saul hetä hong baun Jehowa intu Gilgal, tinai iä maluput parapah tarimakasih hong baun Jehowa. Maka Saul haiak karä olo Israel paham handjak hetä.

BAGI 12.

Samuel paterai arepe indu hakim.

1. Limbah tā Samuel hamauh dengan karä olo Israel: Itä keton, aku djari manumon augh keton huang talo handiai, idjä djari ilaku keton bara aku, aku djari mangkat radja akan keton.

2. Toh, itä keton, tā radjan keton hagoet helo baun keton, magah keton; maka aku toh djari bakas howan, tuntang anakku sama dengan keton tinai; aku djari matut keton bara pesangku tabelan sampai andau toh.

3. Itä keton, toh aku; dawa aku intu baun Jehowa, intu baun olo idjä iminjake; sapin äwe djari induangku, atawa kalidai äwe? tinai äwe kea djari imparenepku,

äwe djari iraratku? bara lengän äwe aku djari manarima sudok, sampai aku mangambutep matangku? aku handak malian tā akan keton.

4. Maka koan olo tā: Ikau djaton djari mamparenep mararat ikäi, bara lengän idjä biti mahin dia ikau djari blaku talo enen.

5. Tā koae mawi olo tā: Jehowa aton saksi, tinai idjä iminjek Jehowa saksi kea andau toh, keton djaton djari sondau kasalan lengängku enen. Tombah olo tā: Käläh, iiii indu saksi.

6. Maka koan Samuel dengan olo arä tā: Toto Jehowa tā kea. idjä djari manjoho Moses äwen duä Aaron, idjä djari manduan tato keton bara tanah Misir.

7. Toh, käläh keton manaharepe. mangat aku hong baun Jehowa mahoroe gawin keton tagal karä asin Jehowa, idjä djari ilaluse akan keton tuntang tato keton.

8. Limbah Jakob djari tamä Misir, maka tato keton kahau kadarat intu Jehowa, tā Jehowa manjoho Moses äwen duä Aaron; äwen duä tā mimbit tato keton blua bara Misir. mimbit äwen melai hong tanah toh. — (2. Mos. 2, 23.)

9. Tapi olo tā ngalapean Jehowa, Hatallae, tagal tā iä mandjual äwen penda lengän Sisera, kapala parang hong Hasor, tinai penda lengän olo Pilisti, tuntang penda lengän radjan olo Moab, idjä mamarang iä. — (Hak. 4, 2.)

10. Tā olo tā mangkariak intu Jehowa, koae: ikäi djari badosa, basa ikäi djari malahi Jehowa, sambil manempo dewa Baal tuntang Astarot; tapi toh, liwus ikäi bara lengän karä musoh ikäi, tā ikäi handak batonggal manempo ikau bewäi.

11. Maka Jehowa manjaho Jernbaal, Bedan, Jepta, tinai Samuel, äwen tä maliwus keton bara lengän karü musoh keton awang hakalling, sampai keton melai sanang bewäi. — (Iak. 6,14; — 11,2.29.)

12. Maka metoh keton mitä Nahas, radjan olo Amon, dumali masang keton, tä keton hamauh dengangku : dia ; malainkan radja kea akan marentah ikäi ; — alo Jehowa, Hatallan , keton , djari indu radjan keton. — (8,5.)

13. Maka toh, itä keton radja tä, idjä djari intih ilaku keton ! krana itä! Jehowa djari mangkat radja marentah keton.

14. Käläh amon keton toh toto mikäh Jehowa, sambil manempo iä, tuntang manumon aughe, djaton marisang bara prentah Jehowa, amon keton handiai tuntang radjan keton, idjä akan marentah keton, uras ombo Jehowa, Hatallan keton.

15. Tapi amon keton djaton maku manumon augh Jehowa, baja marisang bara augh Jehowa, toto lengän Jehowa karüh malawan keton sama kilau tato keton kea.

16. Tinai mendeng keton hetoh katontoh, uka mitä gawi idjä hai toh, idjä akan iawi Jehowa intu matan keton.

17. Dia musim getem katontoh? maka aku handak blaku intu Jehowa, tä iä karüh manjaho mudjan, naikara keton kasene tuntang mitä, hai toto kasalan keton, idjä djari iawi keton heng baun Jehowa, awi keton djari blaku radja akan keton.

18. Maka amon Samuel blaku intu Jehowa, djadi palüs andau tä kea Jehowa manjaho tuntang mudjan, tagal tä hapus utus olo arä tä ham-

bon kikähe dengan Jehowa tuntang Samuel.

19. Tä hapus utus olo arä tä tombah augh Samuel : Laku akan ikäi, rewarm, intu Jehowa, Hatallam, belä ikäi matäi, krana manan tilap karü dosan ikäi ikäi djari mandahang kapapa djetoh tinai, sampai ikäi djari blaku radja akan ikäi.

20. Tä koan Samuel dengan olo arä tä : Äela keton mikäh, toto keton djari mawi karü talo papa toh, tapi toh, äla keton balekak bara Jehowa, baja buah keton manempo Jehowa hapan selepah atäi.

21. Äela keton mawiwang akan karü dewa talo ngahuus tä, idjä djaton gunae, idjä djaton tau maliwus, krana djetü uras haiang bewäi.

22. Krana tagal arne idjä hai maka Jehowa djaton maku ngalepean utus olo ajue, basa djari paham karadjin Jehowa mandjadian keton mandjadi olo ajue.

23. Maka idjä aku, äla haliaiaku badosa intu Jehowa, sampai aku terai blaku doa akan keton; toto aku handak madjar keton hantä djalan idjä budjur bahalap.

24. Baja patut keton mikäh Jehowa, manempo iä toto toto hapan salepah atäi keton; krana itä keton, kilen kahaie perkara idjä djari ilaluse intu keton !

25. Tapi amon keton magon papa, harap bewäi, alo keton alo radjan keton akan rusak bewäi.

BAGI 13.

Saul bembang atäe tuntang salang gawie, metoh iä klabi dengan olo Pilisti.

1. Limbah Saul djari idjä njelo

huang karadjaan ajue, hong njelo dn̄a kahum ia marentah olo Israeł,

2. Maka Saul mintih acae telo kojan biti bara marak olo Israel. Duañ kejan biti melai dengan Saul hong Mighmas, hong bukit human Hatalla, tinei sakojan biti melai dengan Jonatan hong Gibea Benjamín; maka tisan karä olo arä ilapase, geriep biti bali humae.

3. Maka Jonatan mamukul djadjagan olo Pilisti idjä hong Gibea, tuntang brita ta sampai olo Pilisti; tagal ta Saul manjoho olo maipahiaw sarunai haptus tanah ta, koae: Uka olo Ibrani mahining ta.

4. Maka tarahining karä olo Israeł, Saul djari mamukul djadjagan olo Pilisti, djadi olo Israel djari babewau intu olo Pilisti; ta, maka olo arä batatap, hapumpong talih Saul hong Gilgal.

5. Maka karä olo Pilisti kea hrak, uka mamarang olo Israel, telo pulu kojan kareta, djahawen kojan olo idjä hapan hadjaran, tinai olo manandjong bewtu kakarä baras hong saran tasik; iuwen ta hagoet, bapodok hong Mighmas, hila timor Betawen.

6. Atiotti olo Israel mitü arepe buah kadjaks, krana olo ta bagalabih atigat atäie, maka ia manjehokan arepe hotig' lowang petak, hong pulau duhi, intu tantan bukit aka dälien, intu tambowong.

7. Tinai olo Ibrani mahakan akan dipah Jordan, akan tanah Gad tuntang Giléad. Maka Saul magon hong Gilgal; tuntang karä olo idjä dengan Saul djari lenjoh angat atäie.

8. Maka ia mentai kudju andau, mahapus andau idjä inukas Samuel; tapi amon Samuel djaton dumah

akan Gilgal, ta olo arä bilangbalangan bara ia. — (10,8.)

9. Ta koan Saul: Imbit akangku parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih. Palus ia maluput parapah awang ingähu ta.

10. Djadi, amon ia djari gawie maluput parapah awang ingähu ta, ita! badumah Samuel. Maka Saul blua manambang ia, mangat manabi ia.

11. Ta koan Samuel: Narai djari iawim? Tombah Saul: Basa aku mitü olo arä bilangbalangan bara aku, tuntang ikau djaton djari dumah intu andau idjä indjandjim ta, tinai olo Pilisti ta djari hapumpong hong Mighmas:

12. Ta maka koangku: toto, toh olo Pilisti karäh mohon mantakan aku hong Gilgal, tuntang aku hindai djari manjembah intu baun Jehovah buabuah, tagal ta aku mampanaji arepu, maluput parapah awang ingähu. — (3. Mos. 17,5.)

13. Ta koan Samuel, tombahaugh Saul: Paleng kea gawim, ikau djaton djari mahaga prentah Jehovah. Hatallam, idjä djari imetähe ikan. Krana kahandak Jehovah mandahen karadjaam mahundjun karä olo Israel sampai katatahi;

14. Tapi toh karadjaam djaton akan dähen; Jehovah djari manggau acae olo beken, idjä tumon atäie, tuntang Jehovah djari manjoho ia mandjadi radjan utus olo ajue, basa ikau djaton djari mahaga prentah Jehovah.

15. Palus Samuel harikas bara Gilgal akan Gibea-Benjamin. Maka Saul misä karä olo idjä dengae, baja aton djadjahawen ratus bili hirah.

16. Maka Saul dengan anaké Jonatan, tuntang karä olo idjä

dengae, melai hong Gibeal-Benjamin; olo Pilisti tä bapodok hong Mighmas.

17. Maka bara äka olo Pilisti tä hagoet telo baris padjun olo, tantai marusak tanah; padjun idjä tä mahoroe djalan akan Opra, akan tanah Saul.

18. Padjun idjä tinai mahoroe djalan akan Bethoron: padjun idjä tinai mahoroe djalan akan saran tariah, idjä tandipah Seboim, hong padang äka benjem.

19. Maka hapus tanah Israel djaton batisa tukang sanaman; krana koan olo Pilisti: Belä olo Ibrani manampa padang lundju.

20. Tagal tä olo Israel akan manalah olo Pilisti, amon iä handak maninik pisau, sangkole, kapake, paringgise.

21. Kikir bewäi aton ain äwen, hapee nguan sangkole, paringgise, kapake, simpange, hapee mampanjili baue.

22. Djadi, metoh andau parang, idjä kaputjuk padang lundju mahin dia tarasondau intu lengän karä olo, awang ompat Saul tunjang Jonatan, baja intu Saul äwen duå hanak Jonatan aton ganggaman.

23. Maka kawan parang olo Pilisti miar sampai äka dimpah, idjä darah Mighmas.

BAGI 14.

I. Gawin Jonatan paham menteng.

II. Awie kanaha mandjandji Saul manampa bahaja akan anake.

I.—1. Djadi aton andauc, maka Jonatan, anak Saul, hamauh dengan ajange idjä mananggong gangga-

mae: Has, koä manjarang kawan parang olo Pilisti, idjä dipah hila kanih. Tapi iä djaton masuman tä akan bapae.

2. Maka Saul bapodok intu tapanan Gibeal, penda batang dälima idjä hong Migron; olo awang dengae djahawen ratus biti hirah karäc.

3. Maka Ahia, anak Ahitob, Ahitob paharin Ikabod, Ikabod anak Pinehas, Pinehas anak Eli, aton imam Jehowa hong Silo, idjä hapan klambi puku tä. Maka olo tä djaton katawan Jonatan djari hagoet.—(4,19.)

4. Maka benteng djalan tä, idjä handak ihoroe Jonatan manalili kawau olo Pilisti, aton batukarang mendeng hatandipah, aran idjä tä Boses, aran idjä Sene.

5. Batukarang idjä tä hila utara, manintu Mighmas, tinai idjä tä hila salatan, manintu Gibeal.

6. Koan Jonatan dengan ajange, idjä pananggong ganggamae tä: Has, koä dimpah tamä äka olo kulop tä; ajau Jehowa mandjundjong gawin koä; krana murah bewäi Jehowa mandohop, alo hanpan arä alo hapan isut bewäi.—(Hak.7,7)

7. Maka ajange, idjä pananggong ganggamae, hamauh dengae: Takan bewäi, tumon pikirm, lius bewäi, itäm, aku toh mampahaik ikau tumon kahandak atäim.

8. Koan Jonatan: Käläh; koä handak manokep äwen, mangarinah arep koä akae.

9. Djaka augh olo tä mawi koä kalotoh: tendä keton, njamah ikäi sampai keton; — tä koä handak mendeng tetep hong äka koä, djaton manukat manalah äwen.

10. Tapi djaka augh äwen ka-

lotoh: dai keton, kantoh; — tä koä handak manukat, krana Jehowa djari manjaragh olo tä akan penda lengän koä; djetä indu kata akan koä.

11. Djadi, amon äwen duä tä taragitan djadjagan olo Pilisti, maka koan olo Pilisti: Itä, olo Ibrani djari blua lowange, äkae djari manjahokan arepe.

12. Tinai olo, idjä maadjaga hetä, tatehau hamauh dengan Jonatan tuntang ajange, idjä pananggong ganggamae, koae: Dai keton, kantoh! ikäi handak mardjar keton. Koan Jonatan dengan idjä pananggong ganggamae: Dai, tuntut aku, krana Jehowa djari manjaragh olo tä akan penda lengän olo Israel.

13. Maka Jonatan manukat hapan pai lengäe, tinai idjä pananggong ganggamae manuntut likute; maka olo djadjaga hetä balongkang hong baun Jonatan, palus ajange idjä pananggong ganggamae manuntut iä, mahapus äwen tä.

14. Maka äka olo idjä solake tä impatäi Jonatan äwen duä ajange, eteke duä pnlu biti hirah karäe, sapamanting hirah kambo kalombah äkae tä.

15. Palus pampikäh manjangkulep kawan parang idjä bapodok hong äka rampar, hapus kawan olo tä, tinai karä tokong olo djadjaga, tuntang karä baris olo idjä djari hagoet marusak tanah, sampai hapus tanah tä hagendjä, krana Hatalla kea mampikäh olo tä.

II.—16. Amon karä olo djadjaga ain Saul hong Gibeon-Benjamin mitä, kawan olo arä tä deraidaraia, balalu pararawoh, djadjalanan munos,

17. Maka koan Saul dengan olo

awang ombo iä: Isä keton, mangat katawan, äweäwe baris ita idjä djari hagoet. Maka olo misä karä bitie; itä! Jonatan äwen duä ajange djaton hetä.

18. Koan Saul dengan Ahia: Imbit kantoh patin Hatalla. Krana metoh tä patin Hatalla aton intu olo Israel.

19. Djadi, kahum Saul kotakotak dengan imam, maka karidu idjä hong äka olo Pilisti bapodok djadjalanan dahangmandahang paham; tä koan Saul dengan imam tå: Ikau, terai bewäi gawim.

20. Maka Saul mangahau karä olo idjä ompat iä, palus iä hagoet mantakan äwen; maka itä! äwen tä hatantakan sama arepe hapan padang, krana olo tä njajau awi katarawäe.

21. Tinai olo Ibrani idjä bara bhin djari ompat olo Pilisti, tuntang karä äwen idjä bara hakalling djari induan akan äka olo Pilisti bapodok, palus mules kea tinai, buli ompat baris Saul tuntang Jonatan.

22. Tinai amon karä olo Israel, idjä djari manjahokan arepe hong bukit hatinggang Eprain, mahining, olo Pilisti tä pararawoh, maka iä kea manggoang mawi äwen.

23. Tumon tä Jehowa maliwus olo Israel hong andau tä, padjun ai mangalahi mandas Betawen.

24. Maka olo Israel paham ujuh hong andau tä, krana Saul djari sumpah andau tä, koae: Tarasapa olo tä, idjä kuman talo helo bara kaput karäh, mangataku imaläh intu karä musohku. Tagal tä salépah olo tä djaton mangkemä talo kinan.

25. Palus karä olo tä tamä parak

kajuan. Maka kutoh madu hong tanah tā;

26. Tā, amon olo tā djari tamä parak kajuan, itā! hetä madu kilaun nahasak; tapi diaho idja biti bahani manusang lengas blaku tā, krana olo mikäh augh sapé tā.

27. Tapi Jonatan djaton djari ombo mahining, metoh bapae djari manjupah olo tā; tā iā manimdjek lawin sozahe, idjū hong lengie, mansulop tā hong sarangan madu; amon iā manamääan tā akan njamae, maka matae mandjadi galak.

28. Ta koan idjū hiti olo hetä: Bapam paham djari manjupah olo arä, koe: tarasapa olo tā idjū kuman andau toh; tagal tā olo tā ujuh.

29. Koan Jonatan: Apangku djari mangalat maten olo tanah toh; itā, kilen kagalak matangku, awiku djari mangkemä isut danum madu tā.

30. Mahin hindai djaka olo arä djari kuman bewäi bara talo aweng irampase bara masohe; tapi toh ita djaton tau mangkaréns mawi olo Pilisti tā.

31. Maka iū mamnkul olo Pilisti intu andau tā bara Mighmas mimes Ajalon; tapi olo arä ta paham kaujuhe.

32. Limbah tā maka olo arä maroboh talo irampase tā, manduun tabiti, sapi, anak sapi, palus mampatai tā hong petak, pelus kumae tuntang dahae. — (3. Mos. 3, 17.)

33. Maka olo masuman akten Saul, koe: Itäm, olo arä bedosa intu Jehowa, awie kuman meto tuntang dahae. Koe: Keton paham marajap, galing batu hai akangku.

34. Tinai koan Saul: Tatai arep

keton tamä marak olo arä, sambil hematuh dengae: gegep biti magah akangku sapie atawa tahirie, patai tā ketoh tunteng kumae, tapi ala keton badosa intu Jehowa awi ketota kuman tā tunteng dahae. Tā maka genep bitia olo tā magah sapie hapan lengie, alem tā kes, sambil mampatai tā ihetä.

35. Tā Saul mamangun mesbek akan Jehowa; djeta idjū solake imangue akan Jehowa.

36. Limbah tā koan Saul: Has, ita manggoang olo Pilisti palus alem toh kea, mangat marampes iū sampai andau sawah, ala ita manisa idjä biti olo tā. Koan olo arä: Takan, tumen idjū bahalap hong matam. Tapi koan itnam tā: Tendu helo, ita manahawep Jehowa.

37. Tā maka Saul misek intu Jehowa: Injohomaku hagoet wanggoang olo Pilisti? Inaku ikau manjaragh olo tā akan penda lengan olo Israel! Tapi li djaton tombah aughe intu andau tā.

38. Koan Saul: Soho olo arä handiai rianggapi, mangat ita mariksa, mangasne üwe idjä nikka kasalan andau toh.

39. Krana belom Jediowa, idjū paliwus Israel tā! alo anakkku Jonatan aka kasalan tā leket, toto iti akan impatái. Maka diaho idjū biti karé olo arä tā tombah aughe.

40. Tinai koe dengan karé olo Israel tā: Baris arep ketoq handini akan hila silae, tinai akun dengan anakkku Jonatan handak melai hila silae. Maka tombah olo arä, koe dengan Saul: Awi bewii tumon kahalape intu matam.

41. Maka koan Saul dengan Jehowa, Hatallan olo Israel: Sunan, üwe idjä tetek. Tā, maka

buh Jonatan iwen duä Saul; tapi ola arë tå lapas, djaton buak. — (Joe.7,16.)

42. Koan Saul: Tenong koë hanek Jonatan. Maka buah Jonatan.

43. Tå koen Saul dengan Jonatan: Sanan akangku, narai djarai iawim? Tå Jonatan maputor tä acae, koae: Baja'aku djari kumaa meda isut, idja isindjekku hapan lawia sokahku, idja intu lengängku; itäm toh jakat, patat kea'aku toh matäi?

44. Maka tombah Saul: Kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, o Jonatan, djaton tau dia ikau matäi.

45. Tapil koen olo arë dengan Saul: Kilen, patut kea Jonatan impatäi, iä idja djati mawi kaliwus hai toh akan olo Israel? Aka hadiai! Belom Jehowa, idja krambar balane manahin dia indu lawo akan petak! kraza awie djari indohop Hatalla, maka ili djari maliwus ikäa andau toh. Kalotä olo arë maliwus Jonatan, aka iä ilia impatäi.

46. Limbah tå maka Saul buli temi mawi olo Pilisti, tuntang olo Pilisti kea buli kaleka ai.

47. Djadi, limbah Saul djari mandikien karadjaan ajue manuhun-djen, olo Iszaek, maka ili mamarang bakanliking mawi karë mu-soko, olo Moab, olo Amon, Edom, radja Soba, tinai olo Pilisti: maka genep panggoete iä manang man-djera musohe.

48. Maka iü paham saenteng; iä manukul olo Amalek kea; iä maliwus olo Israel bara lengän olo idja marampas iü.

49. Maka karë anak hatiua ain Saul, iä tå Jonatan, Iswi tuntang Malghisua; aran anake bawi

dnädut tå: Metab idja bakas, Mighal idja busu.

50. Aran sawan Saul tå Ahimeam, anak Ahimaas; tinai aran knpala parang ajue Abner, anak Ner, mama Saul.

51. Kis tå bapa Saul, maka Ner bapa Abner, anak Abiel.

52. Maka intu djaman Saul magon haradjur parang dengan olo Pilisti. Tagel tä, karë olo gantjang menteng, idja gitán Saul, palus induae acae.

BAGI 15.

I. Saul mamarang olo Amalek. II. Saul inganau Hatalla, awie maringag denga.

I. — 1. Limbah tå, maka Samuel hamauh dengan Saul: Jehowa djari manjoho sku maminjak ikau, mangat mandjadi radjan Israel, utus olo ajue; toh, hinings prentah Jehowa.

2. Tumou toh augh Jehowa, Tuhan karë kawan talo belom: sku djari manahiu tale, idja djari iawi Amalek dengan Israel, kilen awen djari mitépa iü, metoh panggoete bara tanah Misir. — (2. Mos. 17, 8.)

3. Toh, lius ikau, takan olo Amalek; awi managerem talo handiai awang ai, ilia masi iü, tapi patet hatuu bawi, karë anak aweue, karë sapie fabirie, karë ontae kalidiae.

4. Maka Saul mambuka tå akan olo arë, palus iü mirak, matoh tuntang misa iwu tå hong Telaim, aton duä ratus kojan olo parang, tinai sapulu kojan biti baris hamputen Juda.

5. Amon Saul djari sampai lewun olo Amalek, maka iä mana-

tap olo ai akan parang hong djanah hetü.

6. Tinai iä manypait augh akan olo Keni, koae: Lius keton, indah, dari keton bara marak olo Amalek, uka äla aku marusek' keton haiak' olo ta, krana keton djari mesi olo Israel, metoh olo ta dumah bara tanah Misir. Maka olo Keni ta mindah bara marak olo Amalek.

7. Limbah ta Saul mamukul olo Amalek bara Hawila mimes Sur, idja tokep Misir.

8. Iä manawan Agag, radjan olo Amalek, belobelom, tapi karä olo ai impataie hapan baun padang.

9. Maka Saul tuntang olo arä handiai masi Agag, tinai karä tabiri sapi awang kapala bahalap, tinai awang nomor duß, tuntang karä anak tabiri awang bahalap; iä djaton maku mangerem djetta; baja kauß talo awang papa, djaton baguna, djetta ingerem äwen.

II. — 10. Ta, maka augh Jehowa sampai Samuel, koae:

11. Aku manjasal, basa aku djari mangkat Saul mandjadi radja, krana iä djari undur bara aku, djaton inalalus prentahku. Ta maka hasep kalait Samuel, tinai iä paham angat asie, iä blaku intu Jehowa hapus alem ta.

12. Limbah ta haiak' djadjeuw Samuel hagoet, handak manjondau Saul; maka olo mambrita akan Samuel, koae: Saul djari sampai Karmel, iä djari mampendeng dijhi katan horumat acae, limbah ta iä djari mangumbang hetahetsa, tuntang iä djari sampai Gilgal.

13. Maka Samuel sampai Saul; ta Saul hamauh dengae: Imberkat ikau intu Jehowa; aku djari inalalus augh Jehowa.

14. Koan Samuel: Nasai atgh kambing tabiri toh, idja buali pindingku, augh ngutin sapi idja hiningku toh?

15. Maka tombah Saul: Olo djari mimbit ta bara olo Amalek, krana olo djari manjanjang tabiri sapi awang kapala bahalap, uka mampatet ta indu parapah akan Jehowa, Hatallam; tapi karä awang beken ta uras djari ingerem ikan.

16. Ta koan Samuel mawi Saul: Terai helo, aku handak masumän akam augh idja insanan Jehowa akangku alem toh. Tombah ta Suman bewsi.

17. Ta, maka koan Samuel: Djaton metoh ikan korik intu matan aim, ikat mandjadi kapalan karä hamputan olo Israel? djaton Jehowa djari maminjak iksu mandjadi radjan olo Israel?

18. Maka Jehowa djari manjoho ikan hagoet, sambil hamatu: lius, kerem olo darhaka, olo Amalek ta, awi mamarang iä, sampai iä djari lomos awiñ.

19. Buhen ikau djaton djari manumon augh Jehowa, malainkan djari maroboh talo rampas ta, tuntang djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa?

20. Ta koan Saul, tombah augh Samuel: Pudji, aku dia manumon augh Jehowa! aku djari manandjong hong' djalan; idja djari injoho Jehowa aku; Agag, radjan olo Amalek, djari inamputku tawanan, tinai kartu olo Amalek djaii ingeremku.

21. Maka olo arä djari manduan talo rampas, tabiri, sapi, baris talo kerem idja kapala bahalap ta, mangat hapee maluput parapah intu Jehowa, Hatallam, hong Gilgal.

19. Palus Saul manjoho sarohan manalih Isai, masanan akae: Soho anakm Dawid, idjä manjakatik kambing tabiri, manalih aku.

20. Tä, maka Isai manduan kolidai, idjä djari imuut dengan tepoch, pingkor basuang anggor, tinai anak kambing; djetä impaite hong lengän anake Dawid, indu panengae akan Saul.

21. Kalotä maka Dawid manalih sampai Saul, palus melai naharep baeu; maka iä paham sinta iä, sampai iä mandjadi ajange, idjä pananggong ganggamae.

22. Limbah tä Saul manjoho olo manalih Isai, masanan akae: Soho Dawid melai intu aku, krana iä djari supa asi intu baungku.

23. Maka djadi, amon rogh papa bara Hatalla tä mawi Saul, Dawid manduan kutjapi, musik tä hapan lengäe; awi tä rangkah angat Saul, tuntang iä salahaw, rogh papa tä mindah bara iä.

BAGI 17.

Dawid mampalah Goliad.

1. Maka olo Pilisti mirak karä kawan parang ajue uka mamarang, iä hapumpong hong Sogho idjä intu tanah Juda, bapodok helang Sogho dengan Aseka, hong Epes-damim.

2. Maka Saul dengan karä olo Israel hapumpong, bapodok hong djanah pulau elah, betti iä mama-dju kawae, malawan olo Pilisti.

3. Maka olo Pilisti mendeng hong lungkoh hila silae, tinai olo Israel hong lungkoh hila silae, tapi djanah helang äwen.

4. Tä, maka manok olo Pilisti aton blua bara äkae bapodok, arae Goliad, bara Gat; kambo berenge djahawen hasa kalombah lokap. — (Jos.11,22.)

5. Kapiahe tambaga, iä hakarongkong harisap ampie, behat tambaga karongkonge tä limä kojan sekel.

6. Tinai sarawar tambaga manutup paie, tuntang taming tambaga intu likute helat liupe.

7. Tantahan lundjue kahai buntis, isin lundjue behat djahawen ratus sekel. Maka ajange, idjä pananggong talawange, manandjong helo baeu.

8. Olo tä dumah, malahap, mantehau karä padjun olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Kasen keton djari blua mamadju kawan klahi? dia aku toh olo Pilisti, tapi keton handiai djipen Saul? Intih idjä biti baris keton, uka mohon manalih aku.

9. Djaka iä hakon malawan aku tuntang mampalah aku, maka ikäi handiai handak manempo keton: tapi djaka aku mampalah mampatai iä, tä keton akan rewar ikäi.

10. Tinai koan olo Pilisti tä: Andau toh aku djari hababaka hapus karä padjun olo Israel, koangku: soho idjä biti nandipah aku, mangat koä hatantakan.

11. Amon Saul haiak karä olo Israel mahining augh olo Pilisti tä, maka iä sabanen angate awi kikähe hasep.

12. Maka Dawid tä anak olo Eprata, idjä bara Betlehem-Juda, idjä Isai arae; ai tä hanja anake hatuë; maka katika Saul tä iä djari bakas, djaton ombo gawin olo hatuë.

13. Maka telo biti anak Isai

awang bakas djari hagoet ompat Saul akan parang, aran äwen telo tå, idjä omba mamarang, Eliab, idjä bakas, tinai Abinadab, anake idjä duä. tinai Sama, anake idjä telo.

14. Maka Dawid tå idjä busu. Djadi, amon kakae telo tå djari lius ompat Saul,

15. Maka Dawid djari buli bara Saul, mangat manjakatik tabirin bapae hong Betlehem.

16. Maka olo Pilisti tå blua genep handjewu tuntang halemäi, kalotä iä mamprahan arepe sampai kapat pulu andau katahie.

17. Maka koan Isai dengan anake Dawid: Duan akan kakam idjä eja kenta, tinai sapulu kabawak tepong toh, palus dari tanggoh kawan parang, imbit tå akan kakam.

18. Tinai akan mantir huang sa-kojan biti tå imbit sapulu kahawak kedju toh; sengok kakam, isek ampin kadjariae, tuntang laku kata indu katarange.

19. Maka Saul, tuntang äwen, tinai karä olo Israel aton hong djanah elah tå, parang dengan olo Pilisti.

20. Tå, maka Dawid hagoet haiak djadjewu; iä mampelai kambing tabiri intu sakatike, balalu lius, haiak mimbit karä talo tå, tumon sohon bapae Isai, tuntang iä sampai äka idjä hapilan kareta. Maka kawan parang tå hagoet hapadju, haiak malahap, mawi lahaj parang.

21. Maka olo Israel tuntang olo Pilisti matoh padjue hatandipah.

22. Tå Dawid mampelai sarangae intu tonggon karä ramo, balalu iä hadari manalih kawan olo klahi; maka iä sampai, tuntang misek kakae ampin kadjariae.

23. Maka metoh iä kotakotak

dengan äwen, itä! pangkalinau tå dumah bara kawan olo Pilisti, idjä Goliad arae, olo Pilisti bara Gat. Iä hamauh tumon bahut, maka djetä hinjing Dawid.

24. Tapi karä olo Israel, sana mitä olo tå, uras hadari bara baue, tuntang paham kikähe.

25. Maka koan karä olo Israel tå: Djari keton mitä olo idjä dumah tå? krana iä djari dumah tantai manawah Israel; maka idjä petah malawan iä, radja handak paham inanatau olo tå, handak manenga anake idjä bawi akae, tuntang handak manjoho ungkup human bapa olo tå mardeka hong Israel.

26. Tå Dawid hamauh dengan karä olo idjä mendeng darahe, koae: Narai iawi radja dengan olo tå, idjä mampatäi olo Pilisti tå, mangakis kahawen bara Israel? Krana äwe kea olo Pilisti, olo kulop tå, sampai iä akan manawah padjun klahi ain Hatalla idjä belom!

27. Maka olo arä hamauh dengae tumon aughe solake kea: Tumon toh gawin radja dengan olo, idjä mampatäi olo tå.

28. Amon Eliab, paharie idjä bakas, mahining iä hakotak dengan olo tå, maka Eliab paham malait Dawid, koae: Kasen ikau kantoh? intu äwe ikau djari mansahan isut tabiri tå hong padang? Tawangku bewäi kadjudjum, kapapau ataim. krana ikau djari kantoh handak mitä klahi tå.

29. Tombah Dawid: Narai kasa-langku? kwäka aku hapanhuangku?

30. Palus iä mules arepe bara paharie, manaharep olo beken, madjur aughe, tuntang olo tombah aughe tumon panombahe solake.

31. Amon olo djari mahining karä

22. Tapi koan Samuel: Aton Jehowa mangilak olo mimbit parapah awang ingāhu, atawa parapah awang injambalih bara olo manumon augh Jehovah? Itäm, manumon aughe, djetä bahalap bara parapah, mingat aughe, djetä bahalap bara enjak tabiri hatuëe.

23. Krana karisang tä, djetä sama kilau dosa awi hapan dewa; malawan tä, djetä sama kilau dosa manempo talo. Basa ikau djari manganan augh Jehovah, maka iä kea djari manganan ikau, nka äla ikau indu radja hindai.

24. Maka koan Saul dengan Samuel: Aku djari badosa awiku djari malangkah prentah Jehovah tuntang aughm, krana aku djari mikäh olo arä, palus manumon aughe.

25. Toh, ampun kea kasalanjku, buli mampahaik aku, mangat aku manjembah Jehovah.

26. Tapi koan Samnel dengan Saul: Aku djaton maku buli ombo ikan; basa ikan djari manganan augh Jehovah, toh maka Jehovah kea djari manganan ikau, uka äla ikau indu radjan olo Israel hindai.

27. Djadi, amon Samuel mules arepe handak buli, maka iä manjingkap puting klambie, sampai barabit.

28. Tä Samuel hamauh dengae: Andau toh Jehovah djari marabit karadjaan Israel bara ikau, tuntang djari manenga tä akan olo idjä bahalap bara ikau.

29. Maka toto, Idjä Pampanang olo Israel tä djaton manandjaro, djaton manjasal, krana iä djaton olon idjä tan manjasal.

30. Maka koae: Aku toto djari badosa; tapi toh kälöh ikau mahoramat aku kea intu baun karä

mantir olo ajungku, intu baun karä olo Israel, kälöh buli kea ombo aku, mangat aku manjembah Jehovah, Hatallam.

31. Tä maka Samuel mules, ompat Saul, palus Saul sombajang intu Jehovah.

32. Limbah tä koan Samuel: Imbit Agag, radjan olo Amalek, akangku. Maka Agag menteng manalih iä, sambil hamauh: Toto kapait pampatai tä djari nihau halau.

33. Tapi koan Samuel: Kilau padangm djari marampus arä anak ain olo bawi, mampatäi iä, tumon tä toh indum kea akan buah ram-pas nihau anake marak karä olo bawi. Palus Samuel manangkal Agag hong baun Jehovah intu Gilgal.

34. Limbah tä Samuel hagoet akan Rama, maka Saul lius buli humae hong Gibe-a-Saul.

35. Limbah tä Samuel djaton mitä Saul tinai sampai andau pam-patäi Samuel; maka Samuel pa-ham kea angat asie dengan Saul, basa Jehovah manjasal, iä djari mangkat Saul mandjadi radjan olo Israel.

BAGI 16.

Dawid intih tuntang iminjak mandjadi radja.

1. Limbah tä Jehovah hamauh dengan Samuel: Kilen katahim ikau kapähä atäim awim masi Saul, idjä djari inganangku, uka iä äla indu radjan olo Israel hindai? Suang kasam dengan minjak, lius, aku handak manjoho ikau manalih Isai, olo Betlehem tä, krana idjä bitibaia ka-

rū anake aku djari mintihé akangku mandjadi radja.

2. Tombah Samuel: Kilen aku tau bus? Toto Saul karé mahining tā, palus iš mampatái aku. Maka koan Jehowa: Duan idja kongón anake tayı, sambil hamauh; aku djari duraah tantai maluput parapah akan Jehowa.

3. Maka rawai Isai tā oribe para-pali, tā aku blendak masatman akam talo awang padut iawim, mangat ikau, maninjak akangku olo idja karé insatangku akam.

4. Maka Samuel mantmon augh Jehowa, pelus iš akan Betlehem. Maka karé mantir lewu tā gendjé-gendjal manambang iš, koae: Kilen, bahalap pemwahm' toh?

5. Maka koae: Bahalap bewái; aku djari duraah tantai maluput parapah akan Jehowa; prasih tarop keton, tuntang talih; aku ombo parapah tā. Maka iā maniprasih Isai tuntang anake idja hatua, marawai awen emba parapah tā.

6. Djadi, amon olo tā tamu, iš manampajah Eliab, angat adoe: Djetsi iš, idja patut iminjak akan Jehowa.

7. Tapi Jehowa hamauh dengan Samuel: Aka iku manampajah asapie atawa kagantong bitie, krana aku djari manganan iš; krana aku djaton miti tumon olen; olen manampajah kalo awang intu matae, tapi Jehowa ampin atai inampajah.

8. Limbah tā Isai mangahau Akinadab, manjoho iš mahalau baun Samuel; tapi koae: Ia toh djaton kea djari intih Jehowa.

9. Limbah tā Isai manjoho Samahalau; tapi koae: Ia toh djaton kea djari intih Jehowa.

10. Tumon tā Isai manjoho udju biti anake idja hatua mahalau baun

Samuel; tapi koan Samuel dengan Isai: Jehowa djaton djari mintih awen iš. Tinai Samuel misek! Isai: Tikase tā karé anakmu? Tombah iš: Atton hindai idja busu, dā manjakatik lambing tabir. Maka koan Samuel dengan Isai: Soho olo manduan iš, krana ita djaton akan mohdok kuman, sampai iš djari kantoh.

12. Tā iš manjoho olo manduac; maka iā tā hazdahandang bahalap matae tuntang bakena asapie; maka Jehowa hamauh: Mendeng, maninjak iš, krana djetsi iš.

13. Tumon tā Samuel manduan kasae basyang minjak, palus maninjak iš intu bentok karé paharie. Maka Rogh Hatalla manjuang Dawid bara andau tā palus harian kea. Limbah tā Samuel hagoet, buli Rama.

14. Maka Rogh Jehowa mindah bara Saul, tinai rogh papa injoho Jehowa mampalisah iš.

15. Tā, maka olo aiq Saul hamauh dengae: Itam, rogh papa injoho Hatalla mampalisah ikau.

16. Buah tuan manjoho djipein awang naharep baum manggau olo idja harati musik kutjapi, djadi, amon rogh papa bara Hatalla matwi ikau, soho iā musike hapan lengae, mangat ikau salawah. Idai...

17. Tā Saul manjoho karé djipas, koae: Gau akangku olo idja patjih musik kutjapi, imbit iā akangku.

18. Tombah idja biti amakolche, koae: Itam, aku djari miti idja biti anak Isai, olo Betlehem; iš tā apik busik, tinai iā olo urah, idja harati parang, tuntang iā pititaz hong karé ampin gawi, tinai iā bakena asapie, tuntang Jehowa manpahaiak iš.

utus olo asti; tuntang kara olo aiwa Saul ikba.

6. Djadi, metoh olo ta dumah, amoi Dawid bali dimbah mamukul olo Pilisti ta, maka aton blua olo bawi bara kara lewun olo Israel, sambil manjanji, tuntang babigal hatokonghatokong, manambah raja dian Saul, mimbit igandang, bara miramig, tuntang talo usike awang beken.

7. Maka olo bawi ta hatalih-djahatihadjam manjanji, mampakmu usike, koae: Saul djari manukul bakojakojan, tapi Dawid bapulupulu kojan.

8. Maka hasep kasangit Saul, anghe: tu, papa, pahuiage; koae: Ewen tu djari manjewut akan Dawid bapulupulu kojan, tapi akangka bakojakejan bewai; suru karadjah kea akae tinai.

9. Maka bara andau ta palus hariam Saul babando! ampit baki dengae, tuntang mimpa kasidae.

11.—10. Djadi, inté andatu ralhan rogh papa bara Hatalih mengungang Saul, id njazjae aughe bentol humas; ta Dawid mampahiaq talo usike hapan lengkie tuman hadate siniaq andau; maka Saul mimbing lundju.

11. Salenga Saul punbedes lundje; koae huangge: Aku handak manuno Dawid manatelaan ia dengan dindisag. Tapi hardus tingkat Dawid mangkalahan ta. (20,33).

12. Maka Saul mikih Dawid, krama Jehowa mampahaik ia, tapi Jehowa djari mindah bara Saul.

13. Tagal ta Saul mangedjau Dawid, mangkat ia mandjadi manhir huang sakojan; ia mimbit olo ta kantakanta.

14. Maka Dawid pintar gawie

huang kara upanggoete, Jehowa mampahaik ia.

15. Ta lambon Saul mita is betawat pintar, maka ia nikah is harean.

16. Tapi karo olo Israel tuntang olo Jeda mangilak Dawid, krama is mimbit inguan olo ta.

17. Tagal ta maka koae Saul dengan Dawid: Itam, Merab, anakku idja bakas, handak inengaku, indu sawam, bia buah ikau mandjadi indu manantungku idja men teng, malalus parang Jehowa. Krama angat Saul: Lengangku djaton akan mawi ia, tapi lengan olo Pilisti ta.

18. Tapi koan Saul: Ewe aka toh, kilen ampin pembelomku tuntang unkup human apangku intu marak olo Israel, sampai sku akan mandjadi manantun radja?

19. Djadi, metoh Merab, anak Saul ta, patut intenga akan Dawid, maka ia menga indu sawan Adriel, olo Meholut.

20. Tapi Mighal, anak bawi ain Saul, siuta Dawid. Apon ole manutor ta akan Saul, maka ia mangilik perkura ta.

21. Koan Saul: Aku handak manehinga ia ta akue, sangat mandjadi djurat akue, nakara lengan olo Pilisti mawi ia. Tagal ta Saul hamauh dengan Dawid: Huang anakku idja dus tu ikau akan mandjadi manantungku andetu toh.

22. Tinai Saul manjoho olo ajoe: Hakotak dengan Dawid simisinik; sambil hamath: itam, radja mangilik ikau, keru olo ai kea mura djin, ikau, káliah ikau mandjadi manantun radja.

23. Maka olo ain Saul manutbr aughe tu intu pinding Dawid.

Tombah Dawid: Kilen! angat kaniāan keton talo korik bewāi aku mandjadi manantun radja, tuntang aku toh olo pähä belom, olo korik bewāi?

24. Maka olo ain Saul masuman tā acae, koae: Tumon toh kea Dawid djari hamauh.

25. Tā koan Saul: Tumon toh augh keton dengan Dawid tinai: radja djaton nianggau parabea masawā, baja saratus kulop olo Pilisti, mangat radja imalāh intu musohe. Krana angat Saul handak mampatái Dawid hapan lengün olo Pilisti.

26. Maka olo masuman auge tā akan Dawid, djadi perkara tā bahalap hong matan Dawid, mangat mandjadi manantun radja. Tapi karā andaue hindai djari su-kup.

27. Tā Dawid hagoet, tuntang olo ajue, palus mampatái duā ratus olo Pilisti, balalu Dawid mimbit isin kulop olo tā, idjā indjuluk olo akan radja, mangat iā mandjadi manantun radja. Tā Saul manenga Mighal, anake idjā bawi, akan indu sawae.

28. Maka Saul mitā tuntang mangasene, Jehowa toto mampa-haiak Dawid; tinai Mighal, anak Saul tā, sintia iā.

29. Maka Saul djaladjalan mikäh Dawid, tinai katahin umure iā aton musohe.

30. Maka amon karā mantir olo Pilisti hagoet mamarang, sa-sining mamarang Dawid tā pintar bara karā mantir Saul awang beken, sampai arae paham basewut.

BAGI 19.

1. Saul handak mampatái Dawid. II. Dawid hadari tanggoh Samuel.

I. — 1. Maka Saul hakotak dengan Jonatan, tuntang dengan karā olo ajue, nakara iā mampatái Dawid; tapi Jonatan, anak Saul tā, paham mangilak Dawid.

2. Djadi, Jonatan masuman tā akan Dawid, koae: Apangku Saul handak mampatái ikau; toli bua-buah ikau handjewu karāh, mondok sunisuni manjahokan arepm.

3. Tapi aku handak hagoet, mendeng mamambai apangku hong ruar lewu, darah akam njahokan, tā aku handak mitā kadjarian gawie, palus handak masuman tā akam.

4. Maka Jonatan manahiu karā kahalap Dawid dengan bapae Saul, sambil hamauh dengae: Åla radja basala dengan djipem, Dawid tā, krana iā djaton pudji basala deng-am, malainkan karā gawie dengan uras bahalap haliae.

5. Krana kindjap iā djari pahias malenjoh tahasenge huang lokape, iā djari mampatái olo Pilisti tā, awie Jehowa djari malalus kaliwus awang paham akan hapus ntus olo Israel; bitim kea djari mitā tā, sambil paham handjak ataím; toh tagal en ikau handak basala dengan daha idjā brasih, sambil mampatái Dawid djaton bara buku?

6. Tā Saul manumon augh Jonatan; Saul sumpah, koae: Belom Jehowa, iā djaton akan impatái.

7. Maka Jonatan mangahau Dawid, palus Jonatan manutor acae karā augh tā; tinai Jonatan mimbit Dawid manaharep Saul, maka iā melai dengae tumon bahuut kea.

8. Limbah tā aton parang tinai;

augh Dawid, maka olo manutor tā akan Saul; palus iä manjoho olo manduan iä.

32. Maka koan Dawid dengan Saul: Åela olo lenjoh atäie tagal iä tā, djipem toh hakon hagoet, haklahi dengan olo Pilisti tā.

33. Tapi koan Saul dengan Dawid: Djaton kabawam ikau manalih olo Pilisti tā, haklahi dengae; krana ikau toh tabela, tapi iä tā kata-gangae haliae, tuntang iä puna pamarang bara pesae tabela.

34. Koan Dawid dengan Saul: Bihin djipem toh manjakatik tabirin bapae, tā gap dumah singa tuntang bahuang, manamput idjä kongan tabiri bara kawae.

35. Maka aku hadari manggoang iä, sambil mamukul iä, maliwus tabiri tā bara njamae, limbah tā amon meto tā mantakanaku, maka aku manjingkap djanggute, makakul mampatē iä.

36. Kalotté singa tuntang bahuang tā djari impatāi djipem, kalotē kea maka olo Pilisti, olo kulop tā, akan sama kilau idjä kongan meto djetā, basa iä djari manawah padjun klahin Hatalla idjä belom.

37. Tinai koan Dawid: Jehowa, idjä djari malapas aku bara singa tuntang bahuang tā, iä kea karäh malapas aku bara lengän olo Pilisti tā. Koan Saul dengan Dawid: Lius ikau, käläh Jehowa mampahaik ikau.

38. Maka Saul makaian Dawid hapan pakaian parang, iä mangkepan kapiyah tambaga hong takoloke, tuntang manenga karong-kong akae.

39. Tinai Dawid mentang padang intu hundjun pakaiae, limbah tā iä mangkemä manandjong, krana iä nahesa, djaton pudji kalotā. Tā

koan Dawid dengan Saul: Aku djaton tau manandjong hapan karä talo toh, krana aku nahesa, djaton pudji mangkemäe. Palus Dawid mengkak talo tā tinai.

40. Limbah tā iä manduan so-kale hong lengäe, tuntang mintih limä kabawak batu malisen bara sungäi; iä mingkes tā intu sale-pange idjä intu iä, tuntang tali telon panting aton hong lengäe: tumon tā maka iä manalih olo Pilisti tā.

41. Maka olo Pilisti tā hagoet kea, manalih Dawid, tuntang ajange, idjä pananggong talawange, manandjong helo baue.

42. Djadi, amon olo Pilisti manangkilik, mitä Dawid, maka iä manawah iä, krana iä tabela, handahandang harahara, bakena ampie.

43. Maka koan olo Pilisti tā mawi-Dawid: Aso aku gitam, sampai ikau mananggoh aku hapan sokahm? Maka olo Pilisti tā manjapa Dawid hapan aran dewae.

44. Limbah tā koan olo Pilisti tā dengan Dawid: Kantoh bewai! aku handak manenga isim indu kinan burong penda langit, meto hong padang.

45. Tapi koan Dawid dengan olo Pilisti tā: Ikau mananggoh aku hapan padang, lundju, tuntang talawang, tapi aku mananggoh ikau huang aran Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan padjun klahin olo Israel, idjä djari ihababakam.

46. Andau toh kea Jehowa handak manjaragh ikau akan lengangku, sampai aku mampalah ikau; aku handak manetek takolokm, palus manenga hantun kawan olo Pilisti tā indu kinan burong penda langit, meto padang, andau toh kea, tā

hapus kalunen akan kasene, olo Israel toto bara Hatalla.

47. Tinai hapus kawan olo arä toh akan katawan, djaton awi padang tuntang lundju Jehowa mandohop; krana klahi tä puna ain Jehowa, iü karäh manjaragh keton akan penda lengän ikäi.

48. Djadi, sana olo Pilisti tä iniar, handak manggapi Dawid, maka Dawid manggulong arepe, hadari tanggoh aka klahi, manjaring olo Pilisti tä.

49. Palus Dawid madjok lengae, mokot salepange, manjumput idjä kabawak batu tä, palus iä manjun mainanting balalindjep buahlingkau olo Pilisti tä palus tambelan, balalu iä halelek baue pasombau hong petak.

50. Tumon tä Dawid mampakalah olo Pilisti tä hapan tali telon panting tuntang batu, iä mantakan mampatäi olo Pilisti tä, tapi padang djaton intu lengän Dawid.

51. Ta iä hadari, mahundjeng olo Pilisti tä, palus iä manjingkap padang olo tä, manjilake bara kumpange, palus mampatäi iä, manetek takoloke hapan tä. Maka amon karä olo Pilisti mitä manoke djari matai, iä balalu pararawoh.

52. Ta, maka karä olo Israel tuntang olo Juda lembut malahap, manjasah olo Pilisti sampai tamä djanah darah bauntonggang lewu Edron; olo Pilisti impatäi lawo intu djalan akan Saaraim, akan Gat, tuntang akan Ekron.

53. Ta, limbah olo Israel paham djari manggoang olo Pilisti, maka iä buli, marampas karä podoke.

54. Maka Dawid manduan takolok olo Pilisti, mimbit tä akan Jerusalem, tapi ganggamae ingkese huang tingkape.

55. Maka amon Saul mitä Dawid

hagoet, manambang olo Pilisti tä, koae dengan Abner, kapala parang tä: Anak äwe olo tabela tä, joh Abner? Tombah Abner: Belom hambaruam, joh radja, aku dia katawan.

56. Maka koan radja: Isek, anak äwe olo tabela tä.

57. Djadi, amon Dawid buli, limbah iä djari mampatäi olo Pilisti tä, maka Abner manduan iä, magah iü naharep Saul, tuntang takolok olo Pilisti tä magon huang lengae.

58. Maka Saul misek iä: Anak äwe ikau, joh olo tabela? Tombah Dawid: Aku toh anak djipem Isai, olo Betlehem tä.

BAGI 18.

I. Jonatan sinta Dawid, tapi Saul bahir iü. II. Saul handak mampetäi iü.

I.—1. Djadi, limbah iä terai hakotak dengan Saul, maka atti Jonatan ihandjään dengan atai Dawid, Jonatan sinta iä kilau arepe.

2. Maka Saul palus mampelai iä andau tä kea, djaton manjoho iä buli human bapae.

3. Maka Jonatan hadjandji deng-an Dawid, basa iä sinta iä kilau arepe. — (20.8.16.)

4. Tuntang Jonatan mengkak klambie idjä hapaé, manenga tä akan Dawid, tinai karä pakaiac, tuntang padange, panahe, taliwangan.

5. Maka Dawid hagoet tumon talo handiai, idjä sohon Saul dengae, iä pintar huang karä gawie; maka Saul mangkat iä marentah karä olo parang, iä ingilak hapus

djadi Dawid hagoet mamarang olo sohku tā mahakan sampai ia djari Pausi, maka pahati hamas iā mita mukul olo tā; olo tā hadari bera bate.

9. Tapi rogh papa bara Jehowa mangumpang Saul; ia mondok hidang humae, tinai lundjue hong lengae. Maka Dawid musik ku tjipti' hapan lengae.

10. Maka jikit Saul mangkéta mambelas Dawid; manustik maratelan tā dengan dinding, hapan lundjue; tpi ia nangkalahan mahakan arepe bara Saul; lundjt tā halindjep leket intu dinding. Ta Dawid hadari, mahakan alem tā kea. — (18,11)

11. Tapi Saul manjoho olo manilih human Dawid, uka manonggo hetā, mangat mampatai ia handjewu. Maka sawae Mighal masanan tā akan Dawid, koeat Amon ikau djaton mahakan tahasengm alem toh, handjewu karéhikbu impati. — (Masm.59.)

12. Palus Mighal muloh Dawid bara parjengok, bakila ia hagoet haderi, mahakan arepe!

13. Limbah ta Mighal manduan hampatong, idja ingkese hundjuti sasuroe, tinai iā miina upak kambing inde bantale, sambil inatin tup tā hapan benang.

14. Maka Saul manjoho olo manduan Dawid, tombah ita! Ia haban!

15. Ta Saul manjoho olo manjengok Dawid, koeat Imbit tā hundjuti sasuroe tā alkangka, mangat ia impatsi.

16. Maka atton sarohae tā sampai, ita! hampatong bewai hundjut sasuroe, tuntang upak kambing inde bantale.

17. Maka koeat Saul ketiga Mighal, buken ikau djari manahdjero aktu tuntang djari manjoho mul-

sohku tā mahakan sampai ia djari lapas? Koan Mighal dengan Saul, ia kea djari hamatili dengan angku soho aktu hagoet, djika dia, aku mampatai ikau.

IT. — 18. Tunton tā Dawid manjekan, tuntang tā sampai Samuel hong Rama, balalu ia manutor akar karéh gawin Saul dengae; maka swen dua Samuel hagoet melaf hong Najot.

19. Djadi, olo masuman akan Saul, koae: Itam, Dawid tā hong Najot tokep Rama.

20. Ta Saul manjoko olo arbars manduan Dawid; olo tā mita ungguk nabi manudjum; Samuel mangapala olo ts; maka Rogh Jehowa manjuang sarohan Saul, bupalus olo tā kea manudjum.

21. Amon olo masuman tā akan Saul, maka ia manjoho sarohan beken tinai; tpi olo tā kea ombar manudjum; ts tingkat idja telo tinai Saul manjoho sarohan, maka olo tā kea ombar manudjum.

22. Tepa maka bétie kea akan Rama; amon ia sampai talagan danuri idja hong Seghu, ia misek, koae: Hong kwe Samuel awen duw Dawid? Koan olo dengae: Awen tā hong Najot, tokep Rama.

23. Ta ia balalu akan Najot, idja tokep Rama, maka Rogh Jehowa manjuang ia kea, palus ia ombar manudjum haik manandjeng, gegé ia sampai Najot tokep Rama tā.

24. Tinai ia mengkak klambie kea, palus manudjum intu baun Samuel, tuntang halulus kalota iū mahitigkep hapus andatu hapus alem tā. Tagal tā lembut sewut olo: Aton Saul kea ungguk karéh nabi?

BAGI 20.

Jonatan hadjandjé dengan Dawid.

1. Limbah tū Dawid hadari bara Najot, idjé tokep Rama; maka iš sampai Jonatan, sambil hamauh dengae: Narai djari iawiku? narai kasalangku, narei dosangku intu bari bapam, sampai iš mangatah thaasengku?

2. Maka koae dengae: Dia haliai, ikau djaton akan matui; toto apangku djaton pudji mawi talo hoi korik, idjé djaton insanae akan pindingku, bulen tinai apangku akan manjehokan talo toh bára aku? toto djaton kaloti.

3. Tapi Dawid mandihen anghe tinai tuntang sumpah, koae: Tawan bapam bewaiy aku iši intu matam, tagal tū koae: Ila Jonatan akan katewan tā, mikih iš paha attie; tapi toto, belom Jehowa belom hambaruan, sindi mingkang bewai hekatku dengan pam-pattai.

4. Keon Jonatan dengan Dawid: Karu kabandak attien aku handak manusoe.

5. Maka keon Dawid dengan Jonatan: Itäm, djewu buulan ta-heta, tā aku patut ombe mondok kuman dengan radja; toh, seho aku hagoet, mangat aku manjehokan arepku intu ruar lewu sampai alem andau telo.

6. Toto, bapam karuh mipek aku intu keton; tā koam: Dawid paham blaku intu aku, iš handak akan lewae Betlahem tā handjilo, krana genep njelo heté ator parapah akan hapus tagkup-ai.

7. Tā, amon ia tombah: kilah bewai; maka bahlap bewai

perkarangku; tapi amon kasep ka-sangite, tā ikau akan kasene, talo papa tū djari batantu imukase!

8. Tā, maka pasi aku, krana ikau djari menampi djardji iata Jehowa dengangku; tapi djaka aku aton kasalangku, kalahnikau bewai mampatti aku, ala mandjoluk aku akan bapam. — (18, 3.)

9. Ta kou Jonatan: Ela ikau kaletta, tapi djaka aku toto kaseue, gawi papa tū batantu djiri imukas apangku, handak malaldis mawi ikau, pudji aku dia masumán tū akam?

10. Keon Dawid dengan Jona-tan: Ewe idjé masumán tū akang-ku, djaka bapam tombah aughih lailait?

11. Pohnbah Jonatan dengan Da-wid: Has, koi blua akan padartg. Maka swet dpa tū bliu akan padartg.

12. Heti Jonatan hamauh dengan Dawid: Jehowa, Hatalah Israel kea, amon akti djari temai mahuit apangku, kilau kambon andau toh kea djewu andau idjé, tuntang perkaran David bahlap bewai, tinai djaka aku djateri palus manjeho tolo masumán tū akam:

13. Maka barangai hulutan Je-howa akan buah Jonatan! Titai amon apangku redjin matnapa iked; maka aku handak masumán tū kea akam, palus handak manjeho ikai lius dengan salamat; maka Jehowa akan mampahadak ikai, kilau iš djari mampahaiak apangku.

14. Tapi djaka akti beloto sampai tā, handak ikau kea malalus asih Jehowa dengangku, iuka ala aku matui?

15. Tuntung palus ketatahi tā ikau malentas asih bera ngkup humangku, ala kea, amon Jehowa

mampalomes karé musoh Dawid
bara handjun petak.

16. Tumon tā Jehatax hadjandji
dengan magkap buman, Dawid,
kone : Käläh. Jehowa mawi karé
musoh Dawid.

17. Tinai Jonatan mandahang
blaka sumpah bata Dawid, bese
ia sintia iia krana dā sintia iia
dengani skatoton luange.

18. Limbah leta koan Jonatan
dengae Djewne bulan taheta, tā
olo karib meek tahan ikan, krana
olo karib mitis ikau djaton, bese
kalekam boang.

19. Djadi amon ikau djati bilap
sampai andau telo, tā djelajeleng
ikau manjapai kaleka, sedja intu
hetsi ikau djari manjahokan arepe
bihin, malai tokep batu Esel til.

20. Tagi maka hke handek : ma-
lekas teloi anak panak akan hilis
silae, ampiampin mambidik talo.

21. Tintangi aku handak man-
jeho makcoldoku lius, manjegut
anak panah tā. Tā, amon akui
batantu manjeho selo tabelu, tā
mak panah tā, ihalauw, kedjau
bara ikau hilis toh, akan tā, tā
tā palus ikau tau zhanahih, krana
perkarim baha lap bewti, tio to dja-
teh bahajam, belom Jehowé!

22. Tapo djaka sku manjeho, olo
tabela tantrimon toh, ihm, anak
panah stukedjad ibard ikau hilis
kanih, tā ikau darikikau, krana Je-
howa manjeho ikau hadar.

23. Miks hubang perkara tā, idja
djari sindjandji koag, sku tunitang
ikau, Jehowa keahindu lielatku
dengard palus katatali.

24. Djadi, Dawid manjahokah
arepe huang padang. Maka andau
bulan taheta radja mondok rumah.

25. Amon radja djaril mondok
intu ipuna kalekael, ikau tokep

dinding, Jonatan magon mendeng,
maka Abnet mondok hila balikat
Saul; tapi kaleka Dawid boang
bewti.

26. Maka andau tā Saul djaton
marahin salo enen; krana angate,
mikah iia samat awi talo enen, iia
djaton brasihi.

27. Djadi andau tinsi, andau
dui bulan taheta tā, amon aka
Dawid magon boang, koan Saul
dengan anake Jonatan: Buhen
anak Isai tā djaten djaril ombo
krana andau toh andau bikin?

28. Koan Jonatan dengan Sandi:
Dawid djaril paham blaku intu sku
hagoet akan Betlehem.

29. Koae soho sku hagoet han-
djulo, krana tingkup ikai atom
prapapehong lewix tā, akaku
hatuë djari manastih sku, djaku
sku teh insi intu ikau, käläh ikau
malopet sku toh, mangat sku
manjerigek karé paharingku. Djetus
bukue iia djaton ombo mondok
hong medjaan radja.

30. Tā hasep kasangit Saul deng-
an Jonatan, balalu iia hamerah
dengae: Tjih, anak bangang! djato-
n: sku tawah ikau djaril mintih
anak Isai tā akan kahawäm, taa-
tang akan kahawäm sindrum?

31. Krana ketahim anak Isai tā
belom hong petak, nelo ikau nlo
kacadjasim djaton tau dāhen sanang;
tuh soho elo mampat, iia akangku,
krana iia tetu akan impati.

32. Koan Jonatan, tombak angg
bepac Saul, sambil hamanh dengae:
Tagal enni patut impati? narai
kasalat iia?

33. Tā Saul mambelas londjue,
mambidik iia, handak mampatái
ia. Tumon tā Jonataa mangaseme,
tukas hadiai atai bepac handak
mampatái Dawid. (18,10.)

34. Tagal ta Jonatan mendeng bara medja haiak paham kalaite, palus andau duä bulan taheta ta Jonatan djaton ompat kuman, awi kapähän atiae tagal Dawid, basa bapae manawah iä kalotä.

35. Maka haiak djadjewu Jonatan hagoet akan padang intu katika idjä inukase dengan Dawid, tuntang anakolohe hatua ompat iä.

36. Maka koae dengan anakolohe ta: Dari, gau anak panah ta, idjä handak ilekasku. Maka haiak anakolohe ta hagoet, iä malekas anak panah idjä mahalau iä.

37. Djadi, amon olo tu tokep äka anak panah ta idjä ilekas Jonatan, Jonatan mantehau anakolohe ta, koae: Djaton anak panah ta hila kanih, mahalau ikau?

38. Tinai Jonatan mantehau olo ta: Gulogulong, ala laja! Maka anakoloh Jonatan ta manjamput anak panah ta, palus buli tempoe.

39. Tapi anakoloh ta djaton tawan talo enen, baja Jonatan äwen duä Dawid bewäi katawan gawie ta.

40. Ta Jonatan mandjuluk karä pakarange akan anakolohe ta idjä ombo iä, sambil hamauh: Lius: imbit tu akan lewu.

41. Amon olo ta djari hagoet, palus Dawid mendeng bara hila salatan, mahingkep akan petak, manjontop arepe hantelo tingkat; limbah ta äwen duä ta hasium tuntang hatangis, Dawid idjä paham haream.

42. Ta koan Jonatan dengan Dawid: Lius dengan salamat, idjä djari injumpah koä huang aran Jehowa, koan koä: Jehowa intu helatku dengam, tinai intu helat

panakangku dengan panakam, djetä palus dähen katatahi.

43. Limbah ta iä mendeng ha goet, palus Jonatan tamä lewu.

BAGI 21.

Dawid hadari; iä kuman tepong tampajab; iä lapas bara Aghis.

1. Limbah ta Dawid sampai Nob, mananggoh imam Ahimelegh; maka Ahimelegh gendjä-gendjäh manambang Dawid, sambil hamauh dengae: Buhen ikau toh kabuatm bewäi, dialo idjä biti ombo ikau?

2. Koan Dawid dengan imam Ahimelegh: Radja djari manenga gawi akangku, sambil hamauh de ngangku: ala idjä biti akan katawan gawi toh, idjä injohoku ikau, idjä imetshku ikau. Djadi karä anakoloh ajungku djari injohoku akan äka anu.

3. Toh, narai aton intu ikau? tengah akangku barang limä kabawak tepong, atawa barangai talo panjondaum.

4. Tombah imam dengan Dawid, koe: Djaton aingku tepong, idjä tau kinan barangai olo, baja aton tepong brasih bewäi; kaläh amon olo tabelta ta djaton djari hindjä olo bawi. — (3.Mo.24,5.)

5. Koan Dawid, tombah augh imam, sambil hamauh dengae: Toto, olo bawi djaton djari häwoi dengan ikäi bara andau helo tuntang audau malem, metoh aku harikas; djadi olo tabelta ta brasih bewäi; alo gawi toh djaton patut, djetä kilau patut kea awi ikäi djakä blau.

6. Tu, maka imam manenga acae tepong brasih tä, basa djaton tepong beken hetä bara tepong tampajah tä, idjä induan bara tarep baun Jehowa, uka manakiri tepong taheta tinai intu andau djetä induan.

7. Maka andau tä kea aton mendeng hetä intu baun Jehowa idjä biti baris djipen Saul, area Doeg, olo Edom, kapalan karä sakatik ain Saul.

8. Maka koan Dawid dengan Ahimelegh: Djaton lundju atawa padang intu ikau hetoh? krana aku djaton djari mimbit padang atawa ganggaman beken, tagal gawin radja tä badasak.

9. Koan imam tä: Padang Goljad, olo Pilisti tä, idjä djari impataim hong djanah elah, djetä bewäi aton hetoh, imungkus hapan benang, intu äka klambi puku tä: amon ikau handak manduan djetä, duan bewäi, krana djaton beken hetoh. Koan Dawid: Djaton idjä sama kilau tä, tengah djetä brangai.—(17,50.)

10. Palus Dawid hagoet tinai, hadari andau tä kea bara baun Saul; iä sampai Aghis, radja Gat.—(Masm. 34.—56.)

11. Tapi koan mantir Aghis tä dengae: Dia iä toh Dawid, radja tanah tä? djaton acae olo djari manjanji haiak babigal, koae: Saul djari mamukul bakojakojan, tapi Dawid djari mamukul bapulupulu kojan?—(18,7.)

12. Maka Dawid mangaudong karä anghe tä huang atäie, iä paham mikäh hong baun Aghis, radja Gat tä.

13. Tagal tä iä mobah ampin baue intu bann olo tä, iä manggila arepe intu lengän äwen, tinai

iä manggarus blawang bauntong-gang hetä, sambil mamplua iwähc akan djanggute.

14. Tä koan Aghis dengan olo ajue: Gitan keton bewäi, olo tä gila; buhen keton djari manduan iä tanggoh aku?

15. Aton aku tapas olo gila, sampai keton manduan iä toh maridu manjanjau intu baungku; patut olo kalotoh tamä humangku?

BAGI 22.

Saul manjoho Doeg mampatäi imam, tun-tang marusak lewne, Noh tä.

1. Limbah tä maka Dawid hadari bara hetä, mahakan akan lowang Adulam; sana paharie tun-tang salepah ungkup human bapac mahining tä, maka äwen manalih sampai iä hetä.—(Masm. 57.)

2. Maka aton hapumpong ombo iä arä olo pähä belom, tuntang idjä butang, tinai idjä pähä atäie, iä mandjadi kapalan olo tä; maka karä olo idjä ompat iä bilak äpat ratus biti hirah.

3. Bara hetä tinai Dawid ha-goet manalih Mispe, lewun olo Moab, tuntang iä hamauh dengan radjan olo Moab: Soho indu apangku melai dengan keton, sampai aku katawan gawin Hattala dengangku.

4. Palus iä magah äwen tä na-harep baun radjan olo Moab, balalu äwen tä melai dengae katahin Dawid melai hong tantan bukit hetä.

5. Tapi koan nabi Gad dengan Dawid: Åela ikau melai hong äka dähen toh, tapi lius, talih tanah

Juda: "Maka Dawid hagoet taini kajuan Haret. — (Masni. 63.)"

6. Maka Saul mahining, olo katawan ika Dawid tuntang karä olo awang denigae; djadi Saul melai hong langkoh marak kaja hong Rama, tuntang lundjie hong lengke, tinai karä olo ajue naharep ia.

7. Ta koan Saul dengan kara olo ajue, idja maharep ia: Hining keton, o olo Benjamin! angut keton anak Isai ti handak manenga tana akan keton handiai, tuntang pambalan anggor? aton ia handak mangkat keton handiai mandjadi mantir huang sakojah biti, mantir huang saratus biti?

8. Krana keton handiai djari pakat malawan aku, djaton idja hiti keton handak masumman akangku, anakku idja hatua ta mahin djari hadjandji dengan anak Isai, djaton idja biti marak keton idja kapahit atsie tegal aken, idja maku masumman ta akangku? krana anakku kea djari madjak djipengku mimpa malawan aku, klawat djari andau toh.

9. Ta, maka tombali Doeg, olo Edom ta, idja hindjé olo ain Saul ta, koae: Aku djari mita ahak Isai ta mananggoh Nob, manalih Ahimelegh, anak Ahitub ta; — (Masni. 52.)

10. Ia ta djari misek Jehowa acae, tuntang manenga bahata acae, tinui padang Golind, olo Pilisti ta, djati inengae acae kea.

11. Ta radja manjoho olo mangahau Ahimelegh, anak Ahitub, tuntang salepah ungkup human bapae, kakatu imam awang hong Nob; maka awen ta mananggoh samandiae naharep Saul.

12. Koan Saul: Hining toh ikau,

anak Ahitub. Tombali ia: Toh alkau, tuangku.

13. Maka Saul hainsuh dengae! Duhet keton djari pakat malawan aku, keton duh anak Isai ia basa ikau djari manenga tepong acae, tinai padang tu, palus djari misek Jehowa acae, mangat ia tan malawan aku, mandjadi misoh pamimpa, kilau djari andau toh.

14. Koan Ahimelegh dengan radja: Ewe marak karä olo wewin idja budjur kilaü Dawid, tinai ia seantantau radja, tuntang malahus gawih, tuntang ia hei huang humam?

15. Harukah andati tohaku djari misek acae intu Jehowa? kwe aka aku kalbta ala radja miamuat tado ta intu djipem, atawa intu idja biti hapus ungkup human apangku; krana ejipem-djatora djari katawan-kata perkara toh, atawa perkara korik hai.

16. Tapi koan radja: Joh Ahimelegh, ikau indu impatái bewái, tuntang salepah ungkup human bapam.

17. Maka koan radja dengan olo dalam, idja mendeng hakalling ia: Takan keton, pati karä imam Jehowa ta, krana lengän awen ta kea idja mandohop Dawid, awen djari katawan ia babuhau, tapi ia djaton maku masumman ta akangku. Tapi karä olo ain radja djaton maku manusang lengae, mantakah imam Jehowa.

18. Ta koan radja dengan Doeg: Has ikau, takan imam ta! Palus Doeg, olo Edom ta, mules mantakan imam ta; ia mampatái andau ta kea hanja perlu lima biti, uras olo idja hapan klambi puku.

19. Tinai iia mamukul Nob, lewun imam tä, hapan baen padang, mampatäi hatua bawi, karä anak olo, karä anak awau, tinai karä sapi, kalidai tabiri kea, hapan baen padang.

20. Maka aton idja biti hora karä anak Ahimelegh, Ahimelegh anak Ahitub, mahakan aape, aase Abja, tar, iia, ta hadari manajih Dawid.

21. Maka Abjatar masuman akan Dawid, Saul djari mampatäi karä imam Jehowa.

22. Ta koan Dawid dengan Abjatar: Andan tä kea, amon Doeg, olo Edom tä, aton hetä, tawangku bewai, toto ia handak masuman ta akan Saul, tapi aku ken idja mawi bukun kesingi ia akan karä olo unggul human bapam.

23. Käläh, melai ikau dengangku, ia mikah; idja mangatah tahasengku, ia mangatah tahasengim kea, tapi aku handak mahaga ikau buabuah.

BAGI 23

Saul baradjur manggoang, mimpa Dawid; tapi Dawid hweh Hatalla.

1. Maka olo masuman akan Dawid, keoe; Itäm, olo Pilisti mamarang Kehila, ia marampas karä djurong olo hetä.

2. Ta Dawid misek intu Jehowa, keoe; Aton ikau manjoho aku hagoet mamukul olo Pilisti tä? Koan Jehowa, tombah augh. Dawid; Lins bewai, ikau akan mamukul olo Pilisti, sambil maliwus Kehila tä.

3. Tapi koan karä olo ajin Dawid dengae; Itäm, olo melai hong tanah Jinda ita mikah, mahin hin-

dai amon ita hagoet akan Kehila, manantang kawan patrang olo Pilisti?

4. Ta, maka Dawid misek sindü tinai intu Jehowa, tuntang Jehowa, tombah auge, keoe; Lins ikau, talih Kehila, aka handak manjaragh olo Pilisti tä akan pendu lengäm.

5. Tunon tä Dawid haiak karä olo ai hagoet akan Kehila, palus mamarang olo Pilisti, ia manduan karä metoe, tuntang ia paham mamukul mampatäi olo tä; kaloté Dawid maliwus olo Kehila tä.

6. Djadi, metoh Abjatar, anak Ahimelegh tä, hadari mananggoh Dawid hong Kehila, maka ia mimbit klambi-puku tä kea. — (2. Mos. 28, 6.)

7. Maka olo masanan akan Saul, Dawid, aton hong Kehila; koan Saul; Hatalla djari mangalang ia hong lengängku, ia djari bakorong awie tamä lewu, idja bara blawang tuntang hora kantjing.

8. Palus Saul mirak karä olo ajue ombo mamarang, manalih Kehila, mangat mangapong Dawid tuntang karä olo ai.

9. Sana Dawid katawan Saul makal mawi, talo, papa, ake, keoe dengan imam Abjatar: Imbit kantoh klambi-puku tä.

10. Maka koan Dawid: O Jehowa, Hatalla olo Israel, djipem toh djari mahining, Saul handak manalih Kehila, palus marusak lewu toh tagal aku.

11. Kilen, handak olo Kehila manjaragh aku akan lengue? toto kea Saul handak kantoh tunon pahining djipem? Joh Jehowa, Hatalla Israel, sanan tä akan djipem. Tombah Jehowa: Ia handak kantoh.

12. Limbah tä koan Dawid: Kilen olo Kehila toh, handak kea iä manjaragh aku tuntang olo ajung-ku akan penda lengän Saul? Tombah Jehowa: Iä handak manjaragh ikau.

13. Tä Dawid tuntang karä olo ajue, djahawen ratus biti hirah karäe, hagoet, blua bara Kehila, lius barangai tintue. Maka amon olo masuman akan Saul, Dawid djari mahakan bara Kehila, palus iä belang hagoet.

14. Limbah tä Dawid melai hong padang benjem, intu tantan bukit idjä dähen, hong tantan bukit tä idjä hong padang Sip; maka Saul haradjur manggau iä, tapi Jehowa djaton manjaragh iä akan lengäe.

15. Maka Dawid mitä Saul hagoet mangatah tahasenge, tuntang Dawid melai hong padang Sip, hong marak kaju.

16. Tä, maka Jonatan, anak Saul tä, hagoet manalih Dawid hong parak kaju, palus mandälien iä harap Hatalla. — (18,3.)

17. Iä hamauh dengae: Åla mi-käh, krana lengän apangku Saul djaton tau supa ikan, ikau kea dapit akan mandjadi radjan olo Israel; käläh tä aku pangiwam darah ikau, tinai apangku katawan tä kea. — (20,30.)

18. Djadi, äwen duä hadjandji hong baun Jehowa; limbah tä Dawid melai marak kaju, tapi Jonatan buli humae.

19. Limbah tä maka olo Sip manaharep Saul hong Gibeä, koae: Dia Dawid djari manjahokan arepe hong tanah ikäi, intu tantan bukit awang dähen, marak kaju, hong bukit Haghila, idjä hila gantaun Jesimon? — (Masni. 54.)

20. Toh, o radja, käläh ikau ma-

soh tumon kahandak atäim, maka ikäi kea handak manjaragh iä akan lengän radja.

21. Koan Saul, tombah augen: Imberkat keton intu Jehowa, basa keton djari masih aku.

22. Lius katontoh, pariksa tinai, kalulut itä kalekae, intu kwe awan paie, tinai äwe idjä djari mitä iä hetä; krana olo djari masuman akangku, iä paham kapintar gawie.

23. Tagal tä pariksa keton, sambil mangasene buabuah karä äkae pudji manjahokan arepe, limbah tä haluli tinai tanggohaku, imbit brita idjä batantu, tä aku handak hagoet wampahaik keton; maka amon iä toto hong tanah tä, djaton tau dia aku sondau iä marak bakojakojan olo Juda tä.

24. Tä, maka olo tä hagoet, tuntang iä akan Sip helo bara Saul; maka Dawid tuntang olo ajue aton hong padang Maon, hong padang hila gantaun Jesimon.

25. Maka Saul tuntang karä olo ajue hagoet kea, tantai manggilau iä; maka olo masuman tä akan Dawid; tä iä mohon bara bukit tä, palus melai hong padang Maon. Sana Saul mahining brita tä, maka iä manggoang manuntut Dawid akan padang Maon.

26. Maka Saul tuntang karä olo ajue mahoroe saran bukit hila silae, tapi Dawid tuntang olo ajue saran bukit hila silae. Djadi Dawid mandjeleng arepe, uka mahalau baun Saul, tapi Saul tuntang karä olo ajue mangapong Dawid tuntang olo ai, handak manjingkap äwen tä.

27. Tä baaton dumah sarohan mananggoh Saul, koae: Gulogulong ikau buli, krana olo Pilisti masang tanah ita.

28. Tä maka Saul terai manggoang Dawid, palus hagoet manambah olo Pilisti. Tagal tä olo manggarä kaleka tä Selamaghlekot. (*Bukit aka hapisah.*)

BAGI 24.

Dawid masih mahaga pambelom Saul huang lowang.

1. Limbah tä Dawid harikas bara hetä, sambil melai hong äka bukit awang dähen, intu Engedi.

2. Djadi, limbah Saul djari buli manjasah olo Pilisti, maka olo manusman akae, koae: Itäm, Dawid tä aton melai hong padang Engedi.

3. Tä Saul manduan telo kojan biti olo hatuä, awang djari intihe bara marak hapus utus olo Israel; balalu iä harikas tantai manggau Dawid tuntang olo ajue hong batukarang, äka kambing mura.

4. Maka iä sampai kandang kambing tabiri, idjä intu saran djalan hetä, hetä aton lowang; tä Saul tamä tumbange, handak manadjepon matae hetä; maka Dawid tuntang olo ai aton menter intu tapakan lowang tä. — (*Masm.142.*)

5. Tä olo ain Dawid hamauh dengae: Djetoh andau, idjä djari insan Jehowa akam, koae: aku handak manjaragh musohm akan lengäm, ikau akan mawi iä tumon kabudjure intu matam. Maka Dawid lius manjelek, mangarat puting klambin Saul. — (26,8.)

6. Limbah tä maka Dawid burak usoke, basa iä djari mangarat puting klambin Saul.

7. Palus iä hamauh dengan olo ajue: Käläh Jehowa mängedjau

aku dengan gawi kalotoh, sampai aku akan mawi tuangku, idjä iminjak Jehowa tä, sampai aku manusang lengängku mawi iä, krama iä idjä iminjak Jehowa.

8. Hapan augh kalotä Dawid mambalang olo ajue, mangahaha iä mantakan Saul. Limbah tä Saul harikas bara lowang tä, maradjur panggoete.

9. Timbas likute tä Dawid kea hagoet, blua bara lowang tä, tun-tang iä mantehau manuntut likut Saul, koae: Joh tuangku radja! Tä Saul tampaliau, palus Dawid manjontop baue akan petak, manjembah.

10. Tuntang Dawid hamauh dengan Saul: Buhen ikau manrima augh olo, idjä hamauh: itäm, Dawid manggau tjalaka akam?

11. Toto, andau toh kea matam djari mitä, Jehowa djari mandjuluk ikau akan lengängku hong lowang hetä, tinai olo manjoho aku mampatäi ikau, tapi lengängku djari manjanjang ikau, krana koangku: aku djaton handak manusang lengängku mawi tuangku, krana iä idjä iminjak Jehowa.

12. Itäm, o apang, itäm bewäi puting klambim intu lengängku: krana metoh aku mangarat puting klambim tä, maka aku djaton maku mampatäi ikau; itäm, kasenam bewäi, djaton talo sala, talo klangkah huang lengängku, aku djaton djari badosa dengam, tinai ikau magon manggoang aku, handak manganan tahasengku.

13. Käläh Jehowa mamutus perkaran koä, Jéhowa karäh mamaläh akangku mawi ikau, tapi lengän ajungku djaton akan mawi ikau.

14. Tumon sewnt olo djaman horan: bara olo parajap puna lem-

but karajape. Tapi lengangku dja-ton akan mawi ikau.

15. Likut äwe djari inggoangm, joh radjan Israel? likut äwe djari injasahm? aso idjä matäi, idjä kongań guti!

16. Tapi Jehowa puna Hakim, iä karäh mamatut perkaran koä, iä karäh manangkilik ita, iä karäh mamatus perkarangku, palus ma-lapas aku bara lengäm.

17. Djadi, amon Dawid djari te-rai manutor karä aughe tä akan Saul, maka tombah Saul: Djaton djetä aughm, o anakku Dawid? Palus Saul mambo aughe, ma-nangis.

18. Maka iä hamauh dengan Da-wid: Ikau toto tetek bara aku; krana ikau djari mamaläh kahalap akangku, tapi aku djari mamaläh kapapa akam.

19. Andau toh ikau djari mangarinah kahalapm akangku; krana Jehowa djari mangurongaku huang lengäm, tapi ikau djaton djari mampatäi aku.

20. Pudji kea, amon olo supa nusohe, maku manjoho iä hagoet buabuah? käläh Jehowa mamaläh akam tagal kahalapm, idjä djari iawim akangku andau toh.

21. Maka toh, itäm, tawangku, ikau toto karäh mandjadi radja, karadjaan Israel karäh indahen hong lengäm.

22. Toh, awi ikau sumpah deng-angku intu Jehowa, äla ikau mam-palomos panakangku awang harian bara aku, äla manganan arangku bara unggup human apangku.

23. Maka Dawid sumpah dengan Saul, palus Saul buli humae, tapi Dawid dengan olo ajue hagoet mandai äka dähen intu bukit.

BAGI 25.

Samuel matäi. Gawiñ Dawid dengan Nabal äwen hasawü Abigail.

1. Limbah tä Samuel matäi; tä hapus utus olo Israel hapumpong manatum iä, sambil mangubur iä intu äka humae hong Rama. Maka Dawid hagoet, iä mindah akan padang Paran.

2. Maka aton olo hetä hong Maon, idjä basatiar intu Karmel; olo tä paham tatau, karä tabirie telo kojan, tuntang sakojan kam-binge; iä tä mangunting tabirie hong Karmel.

3. Aran olo tä Nabal, aran sa-wae Abigail; olo bawi tä budjur basara, bahalap ampie, tapi banae tä tulas papa gawie, iä kilau olo aso.

4. Amon Dawid hong padang tä, iä mahining, Nabal tä mang-unting bulun tabirie;

5. Tä Dawid manjoho sapulu biti olo tabelia, tuntang Dawid ma-metäh olo tabelia tä, koae: Lius keton tamä Karmel; amon keton manjupa Nabal, awi manabi iä ha-pan arangku;

6. Sambil hamauh dengae: tabi ikau, salamat akam, salamat akan hapus unggup hunam, tuntang akan karä talo handiai awang aim.

7. Maka toh aku djari mahining ikau mangunting tabirim: toh maka karä sakatikm djari melai hindjä ikäi, ikäi djaton djari ma-mapä iä, djaton talo enen djari nihiu bara iä katahin iä djari me-lai hong Karmel.

8. Isek olo ajum bewäi, iä ka-räh masuman tä akam; tagal tä soho olo tabelia toh mandino asi intu matam, krana ikäi djari ma-

nalih huang andau bahalap, andau karamim; kalah tēngā akan djipem tuntang akan anakm Dawid talo tumon panjondau lengtūm.

9. Maka olo tabelia, idjā injoho Dawid, sampai, palus hamauh deng-an Nabal hapan aran Dawid tumon karā augh tā nah, hapus tā olo tā, palus suni.

10. Maka koan Nabal, tombah augh olo ain Dawid tā: Æwe Dawid, aye anak Isai tā? toto karā djipen, idjā babuhau bara tempoe, djaladjalān arā toh.

11. Aton aku indu manduan te-pongku, danumku, tuntang meto idjā impatāku akan olo pangun-ting ajungku, palus manenga tā akan olo idjā djaton aku katawan rinting?

12. Tā, maka olo tabelia ain Da-wid mules akan djalan ajue, ha-goet buli, tuntang sana iā sampai, iā masanan acae karā augh tā.

13. Maka koan Dawid dengan olo ajue: Has, genep bitin keton sama manangking padang aiai. Maka genep biti awen tā manang-king padang aiai, tinai Dawid kea manangking padange. Balalu olo tā hagoet, manuntut likut Dawid, spat ratus biti hirah karāe, tinai duā ratus melai manonggo karā ramo.

14. Tapi idjā biti anakoloh Na-bal masuman akan Abigail, sawan Nabal tā, koae: Itām, Dawid djari manjoho sarohan bara padang, uka manabi tuan ikāi, tapi iā djari ngatjitis olo tā.

15. Tinai olo tā paham bahalap dengan ikāi, djaton haliae iā djari mamapa ikāi, ikāi djaton djari ni-hau talo enen katahin ikāi hindjā dengan olo tā, kahum ikāi hong padang.

16. Katahin ikāi djari ompat iā, kahum ikāi manonggo kambing tabiri hetā, maka handau hamalem awen djari manalawang ikāi.

17. Toh ingat, narai patut ia-wim, krama toto tjalaka djari ta-tap akan tuan ikāi tuntang hapus ungkup humae, iā puna anak se-tan, sampai olo djaton petah mam-pingat iā.

18. Tā, maka Abigail mandjeleng arepe, manduan duā ratus kabawak tepong, tinai duā pingkor basuang anggor, tuntang limā kongan tabiri idjā djari inguae, tinai limā palundun kenta, tun-tang saratus tampong rimpin ang-gor, tinai duā ratus kumpal kor-ma, samandiai tā imuate hundjun kalidai.

19. Palus iā manjoho anakolohe: Tandjong keton helo baungku, aku palus manuntut likut keton. Maka iā djaton masuman tā akan banea Nabal.

20. Djadi, metoh iā mondok hundjun kalidai, hagoet mohon djalan basilim, itā! tā Dawid deng-an karā olo ajue aton dumah, djadi awen hasupa hetā.

21. Maka Dawid djari hamauh: Kalah bewāi, haiang kea aku djari mahaga talo handiai awang ain olo tā huang padang, sampai iā djaton rugi talo enen bara karā talo ajue; maka toh iā mammalāh papa takirin kahalap.

22. Naughe Hatalla mamberkat musoh Dawid, djaka aku manisa idjā biti bara karā hatuān olo tā sampai djewu.

23. Sana Abigail mitā Dawid, maka iā mandjeleng arepe sewu bara kalidai, tuntang mahingkep naharep baun Dawid, palus sontop akan petak.

24. Limbah tä iä manjembah paie, koae: Joh tuangku, aku bewäi handak mananggong kasala tä, soho djipem toh masanan intu pindingm, hining augh djipem.

25. Åla tuangku manduan atäi tagal Nabal, olo tulas tä, krana tumon arae kalotä kea dasare, puna Nabal (*kagila*) arae, toto kapaleng kea leket hong iä, maka aku djipem toh djaton djari mitä olo tabelia ain tuangku, idjä sa-roham.

26. Toh, o tuangku, belom Jehowa, belom hambaruam! Jehowa kea idjä djari mangahaha ikau manalih manusuh daha, kilau djaka lengäm kea akan mandohop ikau. Käläh karä musohm akan mandjadi kilau Nabal kea, tuntang olo han-diai idjä radjin mamapa tuangku.

27. Maka toh, djetoh berkat idjä djari injampai djipem akan tuangku, mangat djetoh inenga akan olo ta-bela, idjä manuntut pain tuangku.

28. Ampun kasala tä akan djipem, krana toto Jehowa karäh mandä-hen ungkup human tuangku, basa tuangku malalus karä parang Je-howa, tjalaka djaton tarasondau huang katahin pambelom ajum.

29. Amonolo mendeng, handak manggoang ikau, manganan taha-sengm, maka tahaseng tuangku karäh ihandjäan dengan bohol ta-haseng äwen idjä belom hong Je-howa, tapi tahaseng karä musohm karäh inahong totok sanggoh lundju.

30. Maka dapit, amon Jehowa malalus akan tuangku karä talo bahalap tä, awang djari insumae akam, amon iä manjoho ikau man-djadi radjan olo Israel:

31. Tä, maka djaton akan kabu-hit atäim, djaton akan kakentong huangm ikau djari manusuh daha

djaton bara buku, haiak tuangku kabuate djari mandohop arepe; amon Jehovah malalus kahalape dengan tuangku, tä ikau karäh manahiu djipem toh kea.

32. Tä koan Dawid dengan Abi-gail: Horumat akan Jehovah, Ha-tallan Israel, idjä djari manjoho ikau manjupa aku andau toh.

33. Imberkat tirokm, imberkat ikau, idjä intu andau toh djari mam-balang aku manalih manusuh daha, tuntang mandohop arepku hapan lengängku kabuatku.

34. Krana toto, belom Jehovah, Hatallan Israel, idjä djari mangahana aku mawi talo papa, djaka ikau djaton badjeleng manjupa aku. toto sampai haiak talo sawah djewu idjä biti mahin dia djari batisa bara karä hatuän olo ain Nabal tä.

35. Tä, maka Dawid manarima talo awang iagahe tä bara lengäe, sambil hamauh dengae: Lius, huli humam sanasanang bewäi; itäm, aku djari manarima aughm, tuntang manampajah baum.

36. Maka amon Abigail sampai Nabal, iä tä djari manatap panginan huang humae kilau panganan radja, tuntang atäi Nabal ramirami, tinai iä paham babusau; tagal tä iä djaton masanan acae perkara tä, alo korik alo hai, sampai han-djewu.

37. Djadi, andau tinai, amon Nahal ngalunen angate, kabusue terai, palus sawae masanan acae perkara tä; maka hetang atäie intu huange palus mamatu.

38. Maka hahelat sapulu andau hirah Jehovah hararepan iä sampai iä matäi.

39. Amon Dawid mahining Na-bal djari matäi, maka koae: Ho-rumat akan Jehovah, idjä djari ma-

maläh kahawängku intu Nabal, idjä djari mambalang djipae bara talo papa; Jehowa djari malian kardhakan Nabal tä akan takoloke. Palus Dawid manjoho sarohan hakotak dengan Abigail, tantai manduan iä akan sawae.

40. Maka amon olo ain Dawid djari sampai Abigail hong Karmel, olo tä hamauh dengae, koae: Dawid djari manjoho ikäi mananggoh ikau, mangat manduan ikau indu sawae.

41. Tä, maka iä mendeng, son-top akan petak, sambil hamauh: Itä, djipen keton pahias indu ajang, mangat mamenjau pain karä djipen tuangku.

42. Maka Abigail mandjeleng arepe, palus harikas mukong kalidai, tuntang limä biti djipen bawi tabela ompat iä; maka iä hagoet ombo sarohan Dawid, palus mandjadi indu sawae.

43. Tinai Dawid manduan Ahinoam, idjä bara Jisreel; äwen duä tä indu sawae.

44. Krana Saul djari manenga Mighal, anake idjä bawi, sawan Dawid tä, akan Palti, anak Lais, idjä bara Galim tä. — (18,27.—2.Sam.3,15.)

BAGI 26.

Dawid manduan lundjun Saul tuntang sangkire.

1. Limbah tä maka dumah olo Sip mananggoh Saul hong Gibeä, koae: Dia Dawid djari manjahokan arepe hong lungkoh Haghila, tandipah Jesimon? — (23,19.)

2. Tä, maka Saul harikas, masoh akan padang Sip, maka aton

ompat iä telo kojan biti olo hatuä, awang djari intihe bara marak olo Israel, uka manggau Dawid hong padang Sip.

3. Maka Saul bapodok hundjun lungkoh Haghila, idjä tandipah Jesimon, darah djalan hetä; tapi Dawid melai hong padang; iä mitä Saul manggoang iä akan padang.

4. Krana Dawid djari manjoho olo mangalati, awi tä iä katawan, Saul toto aton dumah.

5. Tä Dawid hagoet, manjampai darah kaleka Saul bapodok. Maka Dawid manampajah äka Saul bapodok, tuntang Abner, anak Ner tä, kapala parang ajue; Saul tä hong bentok pilan kareta, tinai olo arä hakaliling iä.

6. Tä Dawid hamauh dengan Ahimelegh, olo Het, tuntang Abisai, anak Seruja, paharin Joab, koae: Äwe petah hagoet dengangku mananggoh Saul hong äka kawan parang tä? Tombah Abisai: Jaku toh handak ombo ikau.

7. Tä Dawid äwen duä Abisai mananggoh kawan parang tä hamalem, maka itä! Saul batiroh hapilan kareta hakaliling, lundjue mendeng hong petak tambuan takoloke, maka Abner dengan olo arä barampar menter hakaliling iä.

8. Maka koan Abisai dengan Dawid: Andau toh Hatalla djari mangalong musohm penda lengäm; toh soho aku mamuno iä hapan lundju lasak petak, sampai tindas sindä. — (24,5.)

9. Tapi koan Dawid dengan Abisai: Äla ikau marusak iä; äwe tau manusang lengae mawi idjä iminjak Jehowa tä, tuntang djaton buah hukum?

10. Tinai koan Dawid: Belom Jehowa! djaka dia Jehowa mam-

pattai iä, atawa tikas umure akan matäi, atawa iä hagoet mamarang sampai nihau:

11. Käläh Jeliowa akan mangdjau aku dengan gawi kalotä, suro aku manusang lengängku mawi idjä iminjak Jehowa tä; tapi duan lundjue tä bewäi bara tambuan takoloke, tuntang sangkire hapee mihop, palus koä handak buli bewäi.

12. Kalotä Dawid manduan lundju tuntang sangkir bara tambuan takolok Saul, palus äwen duä tä hagoet; maka dialo idjä biti mahin dia katawan tuntang mitä iä, tinai djaton idjä biti mahin tangkedjet batiroh, krana tiroh tudjah bara Jehowa djari hadurut akan olo tä.

13. Djadi, amon Dawid djari sampai hila silan djanah tä, maka iä mendeng bara kedjawu hundjun tantan bukit, sampai ombet karangkah helange dengan olo tä.

14. Tä Dawid mantehau olo arä, tuntang Abner, anak Ner tä, koae: Dia ikau maku tombah, o Abner? Tombah Abner, sambil hamauh: Äwe ikau toh, idjä petah maridu, mantehau radja?

15. Koan Dawid dengan Abner: Dia ikau hatuä? äwe kea idjä padan dengan marak hapus olo Israel? maka buhen ikau djaton djari mandjaga tuam, radja tä? krana olo idjä biti djari sampai keton, tantai marusak radja, tuan keton.

16. Djaton patut haliae gawin keton toh, belom Jehowa! keton handiai olo idjä patut impatäi bewäi, basa keton djaton djari toto mandjaga tuan keton, idjä iminjak Jehowa tä; itäm, intu kwe lundjnn radja tuntang sangkire, idjä tambuan takoloke?

17. Maka Saul kasene augh Dawid, sambil hamauh: Dia djetoh aughm, o anakku Dawid? Tombah Dawid: Joh, jaku, o tuangku radja.

18. Tinai koae: Tagal en tuangku manggoang likut djipem kalotoh? atawa narai djari iawiku, narai kardarhakae huang lengängku?

19. Toh käläh tuangku radja mahining augh djipem: djaka Jehowa manantiring ikau mawi aku, käläh talo parapah iluput; tapi djaka djetä awi olon, tarasapa iä intu baun Jehowa, basa iä andau toh manolak aku bara tanah äka utus Jehowa, sambil hamauh: dari ikau, sembahli hatalla beken.

20. Tapi toh, dahangku djaton indu lawo akan petak kedjawu bara baun Jehowa; krana radjan olo Israel djari hagoet, manggau idjä kongan guti, kilau hamburong sakau hong bukit.

21. Tä koan Saul: Aku djari badosa, buli bewäi, o anakku Dawid, krana aku djaton handak mapala ikau hindai, tagal tahasengku djari impaharam imparegam andau toh; itäm, aku djari humong gawingku, aku toto paham sala

22. Tombah Dawid, koae: Itäm, toh lundjun radja; käläh soho idjä biti bara karä olo ajum manalih, manduan tä.

23. Maka Jehowa karäh mama-läh akan genep biti tumon kateke tuntang kabudjure, krana andau toli Jehowa djari mangalong ikau huang lengängku, tapi aku djaton maku manusang lengängku mawi olo idjä iminjak Jehowa.

24. Maka itäm, kilau andau toli tahasengm djari impaharaku, tumon tä kea tahasengku karäh impahara Jehowa, iä karäh malapas

aku bara karä kadjakä tuntang bahaja.

25. Maka koan Saul dengan Dawid: Imberkat ikau, o anakku Dawid, toto aughm tä, toto djetä akan mandjadi intu ikau. Limbah tä Dawid hagoet mahoroe djalae, tinai Saul buli äkae.

BAGI 27.

Dawid babungkat akan Siklag.

1. Maka koan Dawid huang atäie: Äewe katawan, dapit aku nihau kea awi lengän Saul; käläh aku mahakan arepku akan tanah olo Pilisti sasindä, mangat Saul terai harap sondau aku, palus terai manggau aku hong hapus tanah olo Israel, tumon tä aku karäh lapas bara lengäe.

2. Tä, maka Dawid haiak dja-hawen ratus biti idjä ompat iä hagoet, manalah Aghis, anak Maogh, radja Gat. — (21,10.)

3. Maka Dawid melai dengan Aghis hong Gat, tuntang karä olo ai, geneb biti dengan ungkup humae; Dawid tuntang sawae duä biti, Ahinoam bawin olo Jisreel, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, bawin olo Karmel.

4. Amon olo masuman akan Saul, Dawid djari hadari akan Gat, maka iä djaton manggau iä hindai.

5. Maka koan Dawid dengan Aghis: Amon aku iasi intu matam, käläh tengah akangku idjä bara karä lewu hong tanahm, indu äkaku melai, krana buhen djipem akan hindjä dengam, hong lewun radja?

6. Maka Aghis manenga akae

Siklag, andau tä kea; tagal tä Siklag mandjadi aiu radja Juda palus sampai andau toh.

7. Maka Dawid melai hong tanah olo Pilisti idjä njelo äpat bulan katahie.

8. Maka Dawid haiak karä olo idjä dengae hagoet masang tauah olo Gesuri, olo Girsi, tinai olo Amalck; krana telo utus olo tä puna bara bilih' mukong tanah tä, bara Sur mandas tanah Misir.

9. Maka amon Dawid masang tanah tä, idjä biti mahin dia karü olo hetä imbelome, alo bawi hatuä; tiuai iä marampas kambing tabiri, sapi, kalidai, onta, pakaian; limbah tä iä buli Aglis tinai.

10. Maka amon Aglis misek: Kangkwe ketou djari hagoet masang sindä toh? — tombah Dawid: Hila salatan Juda, salatan olo Jerameel, tinai salatan olo Keni.

11. Maka Dawid djaton mambelom idjä biti, alo bawi hatuä, uka ala iä manjampai Gat; krana koae: Belä olo tä masuman britan gawin ita, koae: kakai gawin Dawid. Maka tumou tä hadate huang karä andau, katahin iä melai hong tanah olo Pilisti.

12. Maka Aghis harap Dawid, angate: Toto, iä djari mampabewau arepe haliae intu olo ajue, intu Israel, tagal tä iä akan djipengku palus katatahi.

BAGI 28.

Saul manggau tirok intu olo bawi tutang dewa, manjoho iä mangahau liu Samuel.

1. Maka djadi intu katika tä kea, amon olo Pilisti mirak karä kawan parang ajue, haudak

mamarang Israel, koan Aghis dengan Dawid: Tawam bewäi, ikau haiak karä olo ajum toto akan om-pat aku tamä kawan parang.

2. Maka Dawid tombah augh Aghis: Käläh, ikau karäh mitä gawin rewar. Koan Aghis dengan Dawid: Tagal tä aku handak mang-kat ikau indu tonggon tahasengku katatahi.

3. Maka Samuel djari matai, hapus utus olo Israel djari manatum iä, sambil mangubur iä hong Rama, intu puna lewue. Maka Saul djari manganan bara tanahe karä olo panudjum, karä olo awang tawan pampatah dewa.

4. Maka olo Pilisti hapumpong, bapodok hong Sunem; tun-tang Saul kea mirak karä olo Is-rael, äwen bapodok hong Gilboa.

5. Amon Saul mitä hapus ka-wan parang olo Pilisti, maka iä mikäh, mangkariäng angat atäie.

6. Tä Saul misek intu Jehovah; tapi Jehovah djaton tombah aughe, alo huang nupi, alo hapan Urim, alo hadjamban nabi mahin dia kea.
— (2.Mos.28,30.)

7. Tä koan Saul dengan olo ajue: Gau akangku olo bawi, idjä bara dewa panudjum, mangat aku manalah iä, misek intu iä. Koan olo ajue dengae: Aton olo bawi hong Endor, idjä bara dewa pa-nudjum.

8. Maka Saul malih ampie, ti-nai iä hapakaian beken, palus iä hagoet tuntang duä biti olo ajue, iä sampai olo bawi tä hamalem; palus iä manjoho iä: Tudjum akangku hapan dewa panudjum tä; palembut akangku olo idjä karäh injewutku akam.

9. Tä koan olo bawi tä dengae: Toto, tawam bewäi gawin Saul tä;

iä djari mampalomos karä olo pa-nudjum, karä olo awang tawan pampatah dewa bara huang tanah toh; buhen ikau toh handak man-djarat hambaruangku, uka mam-patii aku?

10. Maka Saul sumpah dengae intu Jehovah, koae: Belom Jehovah! toto ikau djaton akan buah hukum tagal perkara toh.

11. Tä koan olo bawi tä: Åwe injohom aku mampalembute akam? Tombah iä: Soho Samuel lembut.

12 Sana olo bawi tä mitä Sa-muel, maka iä mangkariak, hai aughe, palus olo bawi tä hamauh dengan Saul, koae: Buhen ikau djari manandjaro aku? krana ikau toh Saul.

13. Maka koan radja dengae: Åla mikäh; tapi narai idjä gitam? Tä olo bawi masanan akan Saul: Mantir hai gitangku lembut bara petak.

14. Maka koae dengae: Kilen ampie? Tombah iä: Olo bakas lembut, iä hakampoh klambi pan-djang. Amon Saul kasene iä tä Samuel, maka iä sontop, mahing-kep akan petak.

15. Maka koan Samuel dengan Saul: Buhen ikau djari maur aku, mangahau aku lembut? Tombah Saul: Aku paham mikäh, krana olo Pilisti mamarang aku, tuntang Hatalla djari malihaku, iä djaton maku tombah aughku hindai, ha-djamban nabi, huang nupi mahin dia kea; tagal tä aku djari mang-ahau ikau, mangat ikau masanan akangku, narai patut iawiku.

16. Tä koan Samuel: Buhen ikau misek aku? krana Jehovah djari malihaku, mandjadi mu-sohm.

17. Krana Jehovah djari mawi

tumon djari aughe hadjamban aku, iä djari mansuwit karadjaan bara lengäm, manenga tä akan olo beken, akan Dawid. — (15,28.)

18. Basa ikau djaton djari paraba prentah Jehowa, djaton djari malalus kasangit kalaite dengan olo Amalek, tagal tä Jehowa djari malalus perkara tä intu ikau andau toh.

19. Maka haiak dengam Jehowa handak manjaragh olo Israel kea akan penda lengän olo Pilisti, djewu ikau tuntang anakm akan manuntut aku, tinai kawan parang olo Israel kea karäh injaragh Jehowa intu lengän olo Pilisti. — (31,6.)

20. Tä, palus Saul balongkang mahingkep hapus bitie akan petak, krana iä paham mikäh mahining augh Samuel tä, tinai iä paham balemo, krana idjä andau idjä malem iä djaton djari kuman.

21. Maka olo bawi tä mananggoh Saul, tuntang mitä iä sabanen ampie, tä iä hamauh dengae: Itäm, rewarmp djari manarima aughm, aku djari mingkes malenjoh taha-sengku huang lokap lengängku, aku djari manarima aughm, idjä injewutm akangku.

22. Külöh ikau toh kea tarima augh rewarmp, soho aku manduan tepong isut akam, palus kuman, mangat ikau brigas tinai, tau hagoet.

23. Tapi iä djaton maku, koea: Aku djaton handak kuman. Tapi olo ajue tuntang olo bawi tä kea musok hadjadjuan iä; tä maka iä manumon augh äwen; iä mendeng bara petak, mondok hundjun sasuro.

24. Maka olo bawi tä aton bara anak sapi baseput intu humae, pa-

lus iä mandjeleng arepe mampatäi tä, tinai iä manduan tepong, mopep tä, manampa mampakasak apam idjä djaton iragi.

25. Palus iä mimbit tä akan Saul tuntang olo ajue, maka äwen kuman. Limbah tä äwen mendeng balalu hagoet alem tä kea.

BAGI 29.

Dawid injoho olo Pilisti buli, äla ombo parang.

1. Maka olo Pilisti djari humppong karä kawan parang ajue hong Apek, tinai olo Israel bapodok darah lowang danum hong Jesreel tä.

2. Maka karä mantir olo Pilisti manalih hetä dengan baraturatus, bakojakojan biti; maka Dawid tuntang karä olo ajue ombo Aghis indu tantanep äwen.

3. Tä koan karä mantir olo Pilisti: Kanduä olo Ibrani tä? Koan Aghis, tombah augh karä mantir olo Pilisti: Dia iä toh Dawid, djipen Saul, radjan olo Israel tä, idjä djari melai ompat aku labih idjä njelo toh, aku djaton djari supa kasalae enen bara andau djari kapian akangku sampai andau toh?

4. Tapi karä mantir olo Pilisti paham malait iä, sambil hamauh dengae: Soho olo tä buli, melai intu äcae idjä djari inengam äcae, äla iä hagoet mamarang ompat ita, suro iä mules ombo mawi ita kahum parang; krana kilen iä tau blaku ingilak tempoe tinai? djaton awie hapan takolok karä ita toh?

5. Dia iä Dawid tä, idjä manara iä olo djari manjanji, haiak

babigal, koae: Saul djari mampatái bakojakojan, tapi Dawid djari mawi bapulupulu kojan? — (18,7.)

6. Tá Aghis mangahau Dawid, sambil hamauh dengae: Belom Jehowa! kamääangku ikau budjur bewái, ikau ombo aku djetä bahalap bewái intu matangku, krana aku djaton djari sondaum kasalam enen bara andaum manalih aku sampai andau toh: tapi ikau djaton ingilak karä mantir beken tå.

7. Toh, kälöh ikau buli bewái, lius dengan kasanang, belä ikau inggarü mantir olo Pilisti papa.

8. Maka koan Dawid, tombah augh Aghis: Tapi narai kasalangku? narai djari sondaum intu djipem, bara andau solakku manaharep baum palus andau toh, sampai aku ingahana ombo, mamarang musoh tuangku, radja tå?

9. Tombah Aghis, sambil hamauh dengan Dawid: Tawangku bewái, toto ikau ingilakku, kilau malaikat Hatalla; tapi karä mantir olo Pilisti tå djari hamauh: äla manjoho iä ombo ita mamarang.

10. Toh, kälöh handjewu karah harikas, ikau tuntang karä olo aintuan ajum, idjä djari ompat ikau; amon keton djari tatap handjewu karah, sana talo blawa, kälöh hagoet bewái.

11. Tá haiak djadjewu haliay Dawid tuntang olo ajue manatap arepe, mangat hagoet handjewu tå kea, nakara buli tanah olo Pilisti. Tapi olo Pilisti harikas akan Jesreel.

BAGI 30.

Olo Amalek marusak marampas Siklag; Dawid manggoang iä manduan tå tinai.

1. Djadi, amon Dawid tuntang

olo ajue djari sampai Siklag, intu andau telo, maka olo Amalek bara hila salatan djari masang Siklag, tuntang djari mampalah Siklag, haiak djari manusul tå lepah lingis.

2. Maka karä olo bawi idjä hetä iä djari manampute, mimbit iä katawanan, tapi iä djaton djari mampatái idjä biti, alo hai korik, malainkan iä djari manawan äwen tå bewái, palus djari hagoet maradjur djalanae.

3. Maka Dawid tuntang karä olo ajue sampai lewu tå; itä! djetä djari bakähu lepah lingis, tinai karä sawac, anake hatuä bawi djari katawanan.

4. Tå, maka Dawid tuntang karä olo idjä dengae mambo auglie manangis, sampai iä hetang atäie, djaton tau manangis hindai.

5. Sawan Dawid duäduä djari katawanan kea, Ahinoam, bawin olo Jesreel tå, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel.

6. Maka Dawid lenjoh angat atäie, basa aton augh olo, handak mamanting iä hapan batu, krana genep biti olo tå paham kasangkal atäie tagal anake hatuä bawi; tapi Dawid mandähen arepe hong Jehowa, Hatallae.

7. Palus Dawid hamauh dengan imam Abjatar, anak Ahimelegh tå: Djuluk akangku klambi-puko tå. Maka Abjatar magah klambi-puko tå akan Dawid. — (23,9).

8. Tå, maka Dawid misek intu Jehowa, koae: Patut aku manggoang olo tå? tau aku akan mampalah iä? Tombah iä: Sasah iä, krana toto ikau karäh mampalah iä, sambil maliwus äwen.

9. Tå Dawid harikas haiak dja-hawen ratus biti tå idjä ompat iä;

amon äwen tä sampai sungäi Besor, maka belahe tendä hetä.

10. Dawid tuntang äpat ratus biti haradjur manggoang, malaikan duä ratus biti tendä hetä, basa iä paham kaujuhe, sampai djaton tau dimpah sungäi Besor.

11. Maka olo tä sondau olo Misir, idjä biti, hong padang hetä, idjä imbite akan Dawid, maka iä manenga tepong acae, tuntang iä kuman, tinai iä manenga danum indu ihope.

12. Tinai iä manenga acae idjä kabotop bua korina, tuntang duä tampong rimpin anggor, idjä kinæ; tä budjur angat tahasenge tinai, krana iä djaton djari kuman tepong, djaton mihop danum sampai katelo, handau hamalem.

13. Limbah tä maka Dawid hamauh dengae: Baris äwe ikau? bara kwe ikau toh? Koan olo Misir tä: Aku toh olo Misir, rewar olo Amalek; tempongku djari malihi aku, basa awiku haban katelo andau bilih.

14. Karä ikäi djari dumah bara hila salatan, djari masang Keret, tinai olo Juda, tuntang tanah Kaleb, tinai ikäi djari manusul lewu Siklag.

15. Koan Dawid dengae: Maku ikau magah aku manjupa kawan olo tä? Tombah iä: Sumpah dengangku intu Hatalla, ikau djaton akan mampatäi aku, dia kea ikau handak mandjuluk aku akan lengän tempongku, tä aku handak magah ikau manjupa kawan olo tä.

16. Maka iä magah äwen; itä! karä olo tä kasaburan mananjap padang, sambil kuman, mihop, babigal, tagal kutoh karä talo rampase, idjä djari dinoe bara

tanah olo Pilisti tuntang tanah Juda.

17. Maka Dawid mamukul olo tä bara sandjasandja sampai halemäi andau tinai, dialo idjä biti äwen tau mahakan, baja äpat ratus olo tabelia bewäi, iä tä hapan onta palus pararawoh.

18. Tumon tä Dawid djari mawat talo handiae, idjä djari irampas olo Amalek tä, tinai Dawid djari mawat maliwus sawae äwen duä kea.

19. Maka idjä mahin dia talo ni-hau, alo korik alo hai, karä anak hatuä bawi, karä talo awang djari irampase, samandiae tä dino awi Dawid tinai.

20. Tinai Dawid manduan karä tabiri sapi, olo mudjar mimbit djetä hajak hamauh: Djetoh bagin rampasan Dawid.

21. Amon Dawid djari sampai olo duä ratus tä, idjä djari paham kaujuhe, sampai djaton tau ompat Dawid, idjä djari impelaie hong sungäi Besor, maka äwen tä hagoet manambang Dawid tuntang olo awang ompat iä. Maka Dawid manggapi äwen, sambil manabi iä bahalahalap.

22. Tä, maka karä olo setan baris äwen, idjä djari ombo Dawid, hamauh, koae: Basa olo tä djaton djari hagoet ompat ita, maka ita djaton handak mambagi acae talo irampas tä, idjä djari iawat ita, baja naughe genep biti olo tä manduan anak sawae, palus hagoet.

23. Tapi koan Dawid: Äela ga-win keton kalotä, o pahari, deng-an talo idjä djari inenga Jehowa akan ita, iä djari mahaga ita, tuntang djari mandjuluk akan lengän ita kawan asang, idjä djari dumah mantakan ita.

24. Æwe tau manarima augh keton huang perkara toh? krana kilaun bagin olo, idjä djari ombo mamarang, tumon tā kea patut bagin olo, idjä djari melai manonggo karä ramo; sama kea iä akan ompat buah bagi. — (4. Mos. 31,27.)

25. Maka bara andau tā palus harian djetä indu hadat tuntang kapatut hong Israel, palus sampai andau toh.

26. Maka limbah Dawid sampai Siklag, iä mampait bara karä rampasae tā akan karä bakas hamputan olo Juda, idjä sobat ajue, koae: Itä, tā berkat akan keton bara talo irampas ain musoh Je-howa tā.

27. Iä tā akan bakas olo Betel, akan bakas olo Ramot, hila salatan, akan bakas olo Jater;

28. Akan bakas olo Aroer, akan bakas olo Sipnot, akan bakas olo Estemoa;

29. Akan bakas olo Raghal, akan bakas hong karä lewun olo Jerameel, tinai akan bakas hong karä lewun olo Keni;

30. Akan bakas olo Horma, akan bakas olo Korasan, akan bakas olo Atagh;

31. Akan bakas olo Hebron, tinai akan karä bakas intu karä kaleda, idjä hetä Dawid dengan olo ajue djari manjandahan.

BAGI 31.

Saul mampatäi arepe, limbah iu im-pakalah olo Pilisti.

1. Maka olo Pilisti mamarang olo Israel; djadi olo Israel pararawoh bara baun olo Pilisti, iä ba-

longkang impatäi hundjun bukit hatinggang Gilboa.

2. Maka olo Pilisti mangatah mawi Saul tuntang anake hatuä; olo Pilisti mampatäi Jonatan, Abinadab äwen telo Malghisua, anak Saul tā.

3. Maka klahi tā sasar paham hakaliling Saul, olo pamanah tā mambidik iä, iä paham indjakä awi olo pamanah tā.

4. Tā, maka koan Saul dengan ajange, idjä pananggong ganggamae: Silak padangm, sudok aku hapan djetä, belä olo kulop tā dumah mamuno aku, palus manawah aku. Tapi ajange djaton maku awi paham kikähe; tā maka Saul manduan padang, mampalawo arepe mangkarap tā. — (Hak.9,54.)

5. Amon ajange mitä Saul djari matäi, tā iä kea mangkarap padange, palus matäi haiak dengae.

6. Tumon tā Saul matäi haiak anake hatuä äwen telo, tuntang ajange, tuntang karä olo ajue haiak matäi andau tā.

7. Sana olo Israel, idjä hila toh Jordan, mitä kawan olo Israel djari hadari, tinai Saul tuntang karä anake hatuä matäi, maka olo tā malihî karä lewue, hadari; tā olo Pilisti dumali, palus melai hetä.

8. Djadi andau tinai, amon olo Pilisti mananggoh, handak marampas olo idjä impatäi tā, maka iä sondau Saul tuntang anake hatuä halalek matäi hong bukit Gilboa.

9. Maka iä manetek takoloke, mengkak ganggamae, palus manjoho olo mimbit tā mangumbang tanah olo Pilisti hakaliling, mamprahan tā intu karä human dewac, tuntang akan olo arä handiai.

10. Tinai ganggamae ingkese hong human Astarot, tapi bukange ing-

gantonge hong kota batun lewu
Betsan.

11. Maka amon olo Jabel mahi-
ning britan gawin olo Pilisti deng-
an hantun Saul, — (11,1.)

12. Tä karä olo hatuë awang
sanggam klahi hagoet, manandjong
hapus alem tä, palus manduan han-

tun Saul tuntang hantun anake
bara kota batu hong Betsan, ba-
lalu buli Jabel, mamapui talo tä
hetä.

13. Limbah tä iä manduan to-
lange, sambil mangubur tä penda
pulau kaju hong Jabel; tinai olo
tä puasa kudju andau katahie.

SURAT

S A M U E L,

IDJÆ DUAÆ.

BAGI 1.

I. Dawid mampatäi olo idjä masuman
arepe djari mampatäi Saul. II. Iä mang-
arang augh tatum tagal pampatai Saul
äwen duä Jonatan.

I.—1. Djadi limbah pampatäi
Saul, metoh Dawid djari buli ma-
mukul olo Amalek, djari sampai
Siklag kaduä,

2. Maka intu andau telo aton
dumah idjä biti bara kawan parang
ain Saul, pakaiæ djari barabit,
tinai kawo hundjun takoloke; djadi
sana iä sampai Dawid, palus iä
mahukup akan petak, mampahikep
arepe.

3. Maka koan Dawid dengae:
Bara kwe panumahm? Tombah iä:
Aku djari hadari bara kawan pa-
rang olo Israel.

4. Tinai koan Dawid dengae:
Kilen ampin perkara hetä? suman

akangku. Koae: Olo arä djari ha-
dari bara äka klahi, kutoh karä
äwen tä djari halelek matäi, tinai
Saul dengan anake Jonatan tam-
put matäi kea.

5. Koan Dawid dengan olo, idjä
mimbit brita tä akae: Kilen ikau
katawan Saul äwen duä hanak Jo-
natan djari matäi?

6. Maka tombah olo idjä mimbit
brita tä, koae: Kanatek aku manang-
goh bukit hatinggang Gilboa, maka
itä! Saul mendeng basokah lun-
djue, makakarä kareta tuntang olo
idjä hapan hadjaran mangatah ma-
wi iä.

7. Tä iä tampaliau, haiak iä
mitä aku, maka iä mantehau aku;
tombah aku: itäm, toh jaku.

8. Tä iä misek aku, koae: äwe
ikau? Koangku dengae: aku olo
Amalek.

9. Tä iä hamauh dengangku:
etoctoh ikau, patäi aku, krana

awi himangku aku ujuh handak matäi, tapi sanuno aku matäi.

10. Tä aku manggapi, mampatäi iä, krana tawangku iä djaton tau belom awi himange; palus aku manduan makota bara takoloke, tuntang lasong bara lengæe, palus aku djari mimbit tä kantoh akan tuangku.

11. Tä, maka Dawid manjingkap pakaiae marabit tä, kalotä kea karä olo awang dengae.

12. Iä manatum manangis, sambil puasa sampai käpat tagal Saul tuntang anake Jonatan, tinai tagal olo ain Jehowa, tagal utus olo Israel, krana olo tü djari balongkang matäi awi padang.

13. Tinai Dawid misek olo, idjä djari mimbit brita tä akac: Bara kwe ikau? Koae: Aku toh anak olo Amalek, idjä namuäi marak Israel.

14. Koan Dawid dengae: Kilen? ikau djaton marawan angatm manusang lengäm, marusak olo idjä iminjak Jehowa?

15. Maka Dawid mangahau idjä biti baris olo ajue, koae: Has, takan iä! Palus iä tä mamukul mampatäi iä. — (4,10.)

16. Koan Dawid dengae: Dahan manata takolokm kea, krana totokm kea djari mandawa ikau, koam: aku djari mampatäi olo idjä iminjak Jehowa.

II. — 17. Maka Dawid mangarang augh toh, manatum Saul äwen duä hanak Jonatan;

18. Palus iä manjolio madjar kårage tä intu karä olo Juda; djetä tarasurat hong surat Jasar;

19. Joh äka kabungas Israel! intu äka bukit iä djari impatäi! kajah, karä olo menteng tä djari balongkang!

20. Äela mambrita talo toli hong Gat, äla masuman tä hong lewu Askelon, belä anak bawin olo Piliisti handjak atäie, belä bawin olo kulop tä manangkadjok awie handjak rantang.

21. Joh karä bukit Gilboa, äla ambon udjan buah keton, äla tana ramon parapah tandjungan akan aton intu keton; krana hetä djari inganan talawang olo gantjang, talawang ain Saul tä, kilau ampin iä dia djari iminjak.

22. Panah Jonatan djaton pudji undur, padang Saul djaton pudji buli boang bara dahan olo awang impatäie, barç enjak karä olo gantjang.

23. Saul äwen duä Jonatan, idjä hasinta, patut ingilak kahum pambelome, huang pampatäie mahin dia djari hapisah; äwen tä balias bara burong nasar, iä gantjang bara singa.

24. O keton, anak bawin olo Israel, tatum Saul, idjä makaian mambungas keton hapan baludu tuntang pakaian bulau, idjä manenga ramo bulau indu kabungas keton.

25. Kajah, olo menteng tä djari matäi hong klahi! Jonatan djari impatäi intu äka idjä gantong.

26. Jaku paham sekä angat atäiku tagal ikau, joh paharingku Jonatan! ikau djari paham ingilakku, sintam tä bahalap akangku bara sintan karä olo bawi.

27. Kajali, olo gantjang tä djari balongkang, karä ganggaman klahi tä djari nilau!

BAGI 2.

I. Dawid iangkat olo Juda mandjadi radjae, tapi Abner mangkat Isboset, anak Saul, mandjadi radjan hamputan olo Is-

rael awang beken. II. Olo ain Isboset alah awi olo ain Dawid.

1.—1. Djadi, limbah bara tä Dawid misek Jehowa, koae: Atou ikau manjoho aku hagoet akan idjä kabaris lewu bara karä lewu hong tanah Juda? Tombah Jehowa: Lius bewäi. Tinai Dawid misek: Kangkwe aku patut hagoet? Tombah iä: Akan Hebron.

2. Tumon tä Dawid hagoet akan tä, tuntang sawae duäduä, Ahinoam, bawin olo Jisreel, tuntahg Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel.

3. Tinai Dawid mimbit kea karä olo idjä dengae, genep biti tuntang ungkup humae, olo tä mangkalewu hong patatai lewu Hebron.

4. Limbah tä maka olo hamputan Juda dumah, maminjak Dawid hetä mandjadi radjan karä ngknap hamputan Jndia. Maka olo masuman akan Dawid, koae: Olo Jabel hong Gilead tä djari mangubur Saul.

5. Tä Dawid manjoho sarohan manalih olo Jabel hong Gilead, masuman ake: Imberkat keton intu Jehowa, tagal kahalap gawin keton dengan tuan keton Saul, basa keton djari mangubur iä.

6. Käläh Jehowa malalus asie tuntang djandjie idjä katek dengan keton, tinai idjä aku, toto aku kea handak bahalap dengan keton, basa keton djari mawi talo toh.

7. Toh, käläh lengän keton gautjang bewäi, buah keton menteng uräh, krana tuan keton, Sanltä, djari matäi, maka karä ngkup hamputan Juda djari maminjak aku mandjadi radjae.

8. Maka Abner, anak Ner, kapala parang ain Saul tä, manduan Isboset, anak Saul, mimbit iä ha-

nimpah akan Mahanaim, — (1.Sam. 14,50.)

9. Palus mamparadjia iä hong Gilead mahundjun olo Asgur, Jisreel, Epraim, Benjamin, mahundjun hapns olo Israel.

10. Maka Isboset, anak Saul tä, äpat pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radjan olo Israel; iä marentah duä njelo. Baja karä ungkup hamputan Juda bewäi ompat mamenta Dawid.

11. Maka katahin Dawid radja hong Hebron mahundjun hamputan olo Juda, djetä udju njelo djahawen bulan katahie.

II.—12. Tä, maka Abner, anak Ner, hagoet dengan karä olo ain Isboset, anak Saul tä, bara Mahanaim akan Gibeon.

13. Maka Joab, anak Seruja, hagoet kea, mimbit karä olo ain Dawid; äwen hasupa darah talaga Gibeon; djadi olo tä tendä hong saran talaga hila toh, tapi äwen hong sarae hila silae.

14. Maka koan Abner dengan Joab: Käläh toh ita mintih isut olo tabelia bara ita hasansila manatap arepe akan manok ita, hapangkikh akan ita. Tombah Joab: Takan, djadi bewäi.

15. Tä aton lius duäwalas biti olo Benjamin, djetä akan Isboset, anak Saul; tinai dnäwalas biti baris olo Dawid.

16. Maka äwen tä hasingkap takolok, pulus hasudök hapan padang, genep biti sama habidik dahepan, balalu äwen tä uras ballongkang matäi haiak; tagal tä olo manggarä kaleka tä Ehelkathasurim (*akä padang batadjim*,) djetä tokep Gibeon.

17. Tä, maka palus andau tä kea mandjadi klahi paham; maka

Abner tuntang olo Israel alah hong baun olo ain Dawid.

18. Maka aton hetä telo biti anak hatua ain Seruja, iä tä Joab,

Abisai tuntang Asahel; Asahel tä balias paie, kilau krahau hong padang.

19. Maka Asahel manjasah likut Abner, iä djaton mahlwang akan sambil gantau bara likut Abner.

20. Tä Abner tampaliau, sambil hamauh: Ikau toh Asahel? Tombah iä: Joh, aku.

21. Maka koan Abner dengae: Ules arepm bara aku barangai sambil gantau, singkap akam idjä biti bara karä olo tabela tä, duan pakaiae akam. Tapi Asahel djaton maku terai mawi iä.

22. Tä Abner hamauh dengan Asahel tinai: Indah bara likutku; tagal en aku akan mampalokang ikau matäi akan petak? kilen aku tau manggatang baungku limbah tä tinai, manjupa paharim Joab?

23. Tapi iä djaton makuterai mawi iä, tä tepe Abner tempä iä hapan lawin tantahan lundjue, bara knaie lasak silae, balalu iä balongkang tindas matäi hong äkae tä kea. Djadi, karä olo awang sampai äka Asahel djari matäi, tendä hetä.

24. Maka Joab äwen duä Abisai manggoang Abner; djadi, amon matanandau lius belep, maka iä sampai lungkoh Ama, idjä tandipah Giagh, intu djalan akan padang Gibeon.

25. Maka olo Benjamin haleleng intu Abner, mambulat arepe tinai, iä mendeng intu hunjok lungkoh.

26. Tä Abner mantehau Joab, sambil hamauh: Aton padang akan mandoi bewäi sampai katatahi? djaton ikau tahuu, mikäh tepe per-

kara toh bapait akam? kilen katabie hindai ikau djaton maku manjoho olo ajum buli, terai mawi paharie?

27. Tombah Joab: Belom Juhowa! djaka ikau djaton djari manantiring ikäi, bara handjewu ndau kea olo arä toh djari imbitku, mangat genep biti terai manjasah paharie.

28. Tä, maka Joab mampahiau sarunai, palus karä olo ajue tendä, terai manjasah Israel, djaton klahi tinai.

29. Maka Abner tuntang olo ajue hapus alem tä hagoet mahoroe padang, palus dimpah Jordan, tinai iä mahoroe hapus Bitron, palus iä sampai Mahanaim.

30. Tinai Joab kea buli, terai manjasah Abner, palus iä mamumpong salepah djalahae; maka djalahen Dawid tä nihau baja djalatiwalas biti bewäi tinai Asahel.

31. Tapi olo ain Dawid djari mampati bara baris olo Benjamin, bara baris olo ain Abner, telo ratus djahawen pulu biti.

32. Djadi, äwen manggatang hantun Asahel, mangubur iä huang kubur bapae, idjä hong Betlehem. Maka Joab tuntang karä djalahae hagoet hapus alem tä, djadi haiak talo blawa iä sampai Hebron.

BAGI 3.

- I. Abner handak ombo mamenda Dawid.
II. Iä impatäi Joab.

I. — 1. Maka mandjadi klahi tahi ungzup human Saul dengan ungzup human Dawid. Dawid djaladilan kwasa, tapi äwen ungzup Saul sasar rungkok.

2. Maka arā anak hatuā inakan akan Dawid hong Hebron; anake idjā bakas tā Amnon, idjā inakan Ahinoam, bawin olo Jisreel.

3. Idjā duā Kileab, idjā inakan Abigail, idjā solake sawan Nabal, olo Karmel tā. Idjā telo Absalom, idjā inakan Maagha, anak Kalmai, radja Gesur.

4. Idjā āpat Adonia, anak Hagit; idjā limā Sepatia, anak Abital;

5. Idjā djahawen Jitram, idjā inakan Egra, sawan Dawid; iā tā idjā inakan akan Dawid hong Hebron.

6. Djadi, metoh klahi ungkup human Saul dengan ungkup human Dawid, maka Abner mangapala arepe huang human Saul.

7. Maka liau Saul tā bihin aton gundike, idjā bagarā Rispa, anak Aja. Maka koan Isboset mawi Abner: Buhen ikau hindjā dengan gundik liau apangku?

8. Tā hasep kalait Abner tagal augh Isboset tā, palus iā hamauh: Aso aku gitam, aku toh idjā manawan olo Juda, masih ungkup human liau bapam Saul, tuntang karā paharie, karā sobate andau toh, sampai djaton manjaragh ikau akan lengān Dawid? tinai andau toh ikau handak mamuat kasalan intu aku tagal olo bawi?

9. Kalotā kakai gawin Hatalla dengan Abner, toto, tumon Jehowa djari sumpah akan Dawid, kalotā kea aku handak mawie dengae,

10. Sambil mindah karadjaan bara human Saul, balalu mampendeng padadusan Dawid mahundjun olo Israel tuntang Juda, bara Dan mandas Berseba.

11. Maka iā djaton bahanji man-

djawap idjā kabawak augh Abner, basa iā mikāh iā.

12. Palus Abner manjoho sarohan mananggoh Dawid hapan arae, sambil hamauh: Ain āwe tanah toh? Tinai aughe kalotoh: Kālāh hadjandji dengangku, tā maka lengāngku toto akan mampahaik ikau, mangat mules salepah olo Israel akam.

13. Maka tombah iā: Djadi; aku handak hadjandji dengam; tapi idjā perkara aku manukas akam, iā tā, ikau djaton akan manaharep baungku, djaka dia ikau djari helo magah Mighal, anak bawi ain Saul tā, amon ikau manalih handak manaharep aku.

14. Tinai Dawid manjoho sarohan manalih Isboset, anak liau Saul tā, koae: Lian sawangku Mighal, idjā djari imopohku hapan saratus isin kulop olo Pilisti. — (1.Sam.18,27:25,44.)

15. Maka Isboset manjoho olo manduan iā bara olo hatuā Paltiel, anak Lais tā.

16. Maka banae tā ompat iā, manandjong manangis manuntut iā sampai Bahurim. Tā koan Abner dengae: Terai toh, buli. Tā iā buli.

17. Maka Abner hakotak dengan karā bakas olo Israel, koae: Bara bihin djari tahi kea keton djari nahuang Dawid mandjadi radjan keton.

18. Toh awi malalus tā. Kraua Jehowa djari hamauh tahiui Dawid, koae: awi lengān reworku Dawid aku handak maliwus djalahuan olo ajungku, Israel, bara lengān olo Pilisti, tuntang bara lengān karā musohe.

19. Tumon tā kea augh Abner intu pinding olo Benjamin. Lim-

bah tä Abner hagoet kea akan Hebron, uka manutor akan pinding Dawid talo handiai, idjä budjur intu matan Israel tuntang hapus hamputan Benjamin.

20. Maka Abner dumah naharep Dawid intu Hebron, tuntang duä pulu biti haiak dengae. Maka Dawid manampa panginan akan Abner, tuntang akan karä olo idjä ompat iä.

21. Tä, maka koan Abner dengan Dawid: Aku handak lius, mamumpong hapus olo Israel akan tuangku radja, mangat olo tä manampa djandji dengam, tuntang ikau mandjadi radjae tumon kahandak ataim. Tumon tä Dawid manjoho Abner hagoet, palus iä lius sanang bewäi.

II.—22. Maka itä! Joab tuntang kawan parang ain Dawid dumah masang, mimbit kutoh talo irampase; tapi Abner djaton hindai intu äka Dawid hong Hebron, krana iä djari injoho Dawid buli, tuntang iä djari hagoet dengan kabuahe.

23. Maka amou Joab tuntang kawan parang tä, idjä dengae, djari sampai, tä olo masuman akan Joab: Abner, anak Ner, djari kantoh manjupa radja, tuntang radja djari manjoho iä buli, dengan kabuahe bewäi iä djari lius.

24. Tä, maka Joab tamä naharep radja, koae: Kilen kea gawim? Itäm, Abner djari manjupa ikau, buhen ikau djari manjoho iä buli, sampai iä lapas tinai?

25. Tawam bewäi Abner, anak Ner tä; iä djari manalih tantai manipu ikau, mangat mangasene palius panumahm, tuntang talo handiai awang iawim.

26. Maka Joab blua bara äka

Dawid, palus manjoho olo manggoang Abner, idjä mimbit iä haluli bara kali Sira; tapi Dawid djaton katawan tä.

27. Amon Abner haluli akan Hebron, maka Joab mimbit iä mahiwang bara bauntonggang lewu, kilau handak hakotak sinisnik dengae; palus iä mainuno iä hetä, madjok knaie sampai iä matäi; djetä tagal dahan paharie Asahel.—(2,23.)

28. Maka harian, sana Dawid mahining talo tä, koae: Aku tuntang karadjaangku palus katatahi brasih hong baun Jehowa bara dahan Abner, anak Ner tä.

29. Buah djetä inanata takolok Joab tuntang hapus ungkup human bapae palus katatahi, sampai haradjur hong ungkup Joab tä olo kinan matakau, basamagh, olo idjä basokah kaju, olo idjä matäi awi padang, tuntang olo idjä tapas talo kinae.

30. Tumon tä Joab dengan paharie Abisai djari mampatäi Abner, tagal iä djari mampatäi liau paharie Asahel hong klahi, tokep Gibeon.

31. Maka Dawid manjoho Joab tuntang karä olo awang ompat iä: Rabit pakaian keton, kepan tapis benang ganal, tatum Abner, tandjong helo bara raunge. Maka radja Dawid ombo manuntut raung.

32. Djadi, metoli olo mangubur Abner hong Hebron, maka radja manggatang aughe manangis darah kubur Abner, tuntang hapus olo arä tä manangis kea.

33. Tinai radja mangarang augh tatum tagal Abner, koae: Abner djaton djari matäi kilau basat.

34. Lengäm djaton tarapasong,

paim djaton irantai hapan rantai tambaga; ikau djari balongkang kilau olo balongkang awi anak kadarhaka. Maka paham haream olo arä tä manatum iä.

35. Amon limbah tä olo manalih, magah panginan akan Dawid kahum handau, maka Dawid sumpah, koae: Kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, djaka aku kuman idjä kakiwak tepong atawa talo beken helo bara matanandau belep.

36. Amon olo arä mahining tä, maka djeta bahalap intu matae; talo handiai idjä iawi radja tä bahalap intu matan hapus olo arä.

37. Tuntang hapus utus olo arä, salepah utus Israel, kasene andau tä, toto olo mampatäi Abner, anak Ner tä, djaton hapan augh radja.

38. Tinai radja hamauh dengan karä olo ajue: Djaton keton kawawan, mantir hai, kapala toto djari matäi andau toh marak olo Israel.

39. Maka aku toh lalangena bewäi, haru aku iminjak mandjadi radja. Maka olo toh, anak Seru ja tä, pahalau kwasa akangku: tapi Jehowa karih mamaläh olo darhaka tumon kadarhakae.

BAGI 4.

Isboset impatäi olo; Dawid mamalüh pampatäie.

1. Maka amon anak Saul tä mahining, Abner djari matäi hong Hebron, tä lengäe tendur, tuntang olo Israel samandiae paham mikäh taräwen.

2. Maka ain anak Saul tä aton duä biti mantir parang, aran idjä Baena, idjä tinai Reghab, äwen duä tä anak Rimon olo Beerot, baris hamputan Benjamin. Krana Beerot tä itong baris Benjamin kea.

3. Maka olo Beerot tä djari hadari akan Gitaim, hetä kea iä melai namuäi sampai andau toh.

4. Maka ain Jonatan, anak Saul tä, aton anak hatuä, idjä kait paie hasansila; iä limä njelo umure, metoh britan pampatäi Saul tuntang Jonatan djari sampai bara Jisreel, maka ajang pangasohe manggatang iä, mimbit iä hadari; djadi, amon iä mandjeleng arepe hadari, maka iä lawo palus batimpang; arae Mepiboset.

5. Maka anak Rimon, olo Beerot, Reghab tuntang Baena tä, hagoet, tamä human Isboset, bentok andau, kahum iä menter nadjepan matae..

6. Maka äwen tä tamä sampai bentok huma, ampiampin handak blaku gendon, palus äwen mampatäi iä manjudok knaie, balalu Reghab tuntang paharie Baena hadari mahakan.

7. Krana äwen duä tä tamä huma metoh iä hong sasuroe, intu karong äkae batiroh, palus äwen mampatäi iä, manetek manipas takoloke, palus manduan tä, balalu hagoet mahoroe djalan hong padang hapus alem tä.

8. Palus äwen duä tä mimbit takolok Isboset tä akan Dawid hong Hebron, sambil hamauh dengan radja: Itäm, toh takolok Isboset, anak Saul, musohm tä, idjä mangatah tahasengm; tumon toh Jehowa djari mamaläh akan

tuangku radja andau toh kea, mawi Saul intu panakae.

9. Tapi koan Dawid, tombah augh Reghab tuntang paharie Baena, anak Rimon, olo Beerot tä, sambil hamauh dengae: Belom Jehowa, idjä djari maliwus hambaruangku bara karä kadjakäe,

10. Basa olo tä, idjä masuman akangku, koae: itäm, Saul djari matäi,— alo kamäae is mimbit brita bahalap, djari injingkapku, impar-täku kea hong Siklag, alo iä harap aku manenga upah akae ta-gal brita tä:— (1,15.)

11. Kilen hindai olo darhaka toh, idjä djari mampatäi olo tetek intu humae hong sasuroe? Kilen toh, djaton patut aku manuntut dahae intu lengän keton, palus manganan keton bara hundjun petak?

12. Balalu Dawid manjoho olo ajue; iä tä mampatäi äwen, manetek lengae paie, manggantong iä darah talaga hong Hebron; tapi takolok Isboset induae, inguhure hong kubur Abner intu Hebron.

BAGI 5.

I. Hamputan olo Israel awang beken kea mangkat Dawid mandjadi radjae. Dawid babongkat akan Jerusalem. II. Iä mamukul olo Pilisti.

I.—1. Limbah tä maka karä hamputan Israel dumah naharep Dawid hong Hebron, sambil ha-mauh, koae: Itäm, ikäi toh isi daham.

2. Tinai bara bhin kea, kahum Saul tä radjan ikäi, maka ikau kea djari magah matoh olo Israel. Tinai Jehovah kea djari hamauh dengae: ikau toh akan manjaka-

tik Israel, utus olo ajungku, ikau akan radjan olo tä.

3. Tumon tä karä bakas olo Israel manalih, manaharep radja hong Hebron, tuntang radja Dawid hadjandji dengan äwen hong Hebron intu baun Jehovah; limbah tä olo tä maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel.

4. Umur Dawid telo pulu njelo, metoh iä mandjadi radja, iä marentah äpat pulu njelo katahie.

5. Hong Hebron iä marentah olo Juda udju njelo djahawen bulan, tinai hong Jerusalem iä marentah hapus utus olo Israel tuntang Juda telo pulu telo njelo katahie.

6. Maka radja tuntang olo ajue hagoet akan Jerusalem, mamarang olo Jebusi, idjä mukong tanah tä. Olo tä hababaka Dawid, koae: Ikau djaton tau kantoh; idjä batbutä tuntang batimpang tä karäh maharak ikau. Kamäae, toto Dawid djaton tau tamä hetä.

7. Tapi Dawid manamsa kota Sion tä, iä tä lewun Dawid.

8. Krana koan Dawid andau tä kea: Äweäwe idjä mamukul olo Jebusi tä, manjampai tahasak danum hetä, tuntang talo batimpang batbutä tä, idjä injungi atäi Dawid, iä tä indu kapala hai, mantir pamutjok. Awi tä lembut sewut olo: Äla namäan idjä batbutä batimpang tä akan humam.

9. Maka Dawid melai hong kota tä; iä manggarä tä lewun Dawid; tinai Dawid mandähen tä hakaliling bara Milo, hila huange kea,

10. Maka Dawid sasar tahi sasar kwasa, krana Jehovah, Hatallan karä kawan talo belom, mampa-haiak iä.

11. Maka Hiram, radja Tirus, manjoho sarohan mananggoh Dawid, mimbit kaju seder, tuntang tukang kaju dengan tukang batu; äwen tä mamangun human-radja akan Dawid. —(1.Kron.14,1.)

12. Tä Dawid kasene, Jehowa toto mandahen iä akan radjan olo Israel, tuntang manggatang kradjaan ajue tagal utus olo ajue, Israel tä.

13. Maka Dawid mandahang sawae gundike bara bawin olo Jerusalem, limbah iä djari mindah bara Hebron; arå anak hatuå bawi inakan akan Dawid.

14. Djetoh aran anake, awang inakan akae hong Jerusalem: Sgamua, Sgobab, Natan, Salomo;

15. Ibghar, Elisua, Nepeg, Japia;

16. Elisama, Eljada, Elipelet.

II.—17. Maka amon olo Pilisti mahining, olo djari maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel, tä maka karä olo Pilisti hagoet, handak maranggar Dawid. Sana Dawid mahining tä, maka iä mangota äkæe.

18. Maka olo Pilisti tä dumah, bapodok hong djanah Repaim.

19. Maka Dawid misek intu Jehowa, koae: Olih aku hagoet mawi olo Pilisti? maku ikau manjaragh olo tä akan penda lengängku? Koan Jehowa, tombah augh Dawid: Lius bewäi, krana toto aku handak manjaragh olo Pilisti akan penda lengäm.

20. Tä Dawid sampai Baalperasim, palus Dawid mamukul olo tä hetä, koae: Jehowa djari marukat musohku huang baungku, kilau talo barukat awi danum. Tagal tä iä manggarä äka tä Baalperasim. (*Eka barukat.*)

21. Maka olo tä malih karä hampatong dewae hetä, tä Dawid tuntang olo ajue manduan mimbit tä.

22. Rahian bara tä maka olo Pilisti dumah tinai, bapodok hong djanah Repaim.

23. Maka Dawid misek intu Jehowa; tombah Iä: Åela ikau hagoet palus, manantarang iä, tapi maliut iä manalih hila likute, mangat ikau mantakan iä bara äka pulau kaju beka.

24. Djadi, sana ikau mahining gotok hong tarok pulau kaju beka tä, tä gulogulong ikau mantakan iä, krana metoh tä Jehowa djari hagoet helo baum, tantai mamukul kawan parang olo Pilisti.

25. Maka Dawid mawie tumon Jehowa djari manjoho iä; iä manjasah mamukul olo Pilisti bara Geba sampai Geser.

BAGI 6.

Olo manduan patin Hatalla akan Jerusalem.

1. Limbah tä Dawid mirak olo awang kampili bara marak olo Israel, telo pulu kojan biti. —(1.Kron.13,5.)

2. Maka Dawid hagoet haiak olo handiae tä idjä dengae, baris olo Juda, uka manduan patin Jehowa, idjä äka Arae tä injembah. aran Jehowa Tuhan kawan karä talo belom, idjä mondok hetä he-lat Kerubim.

3. Maka olo mamuat patin Hatalla hong kareta taheta, iä manduan tä bara human Abinadab, idjä hundjun lungkoh hetä; maka Usa äwen duä Ahio, anak Abina-

dab tä, magah kareta taheta tä. —(1.Sam.7,1.)

4. Djadi, amon iä magah tä tuntang patin Hatalla bara human Abinadab, idjä hong lungkoh, maka Ahio manandjong helo bara pati tä.

5. Maka Dawid dengan salepali utus olo Israel mampahiau karä talo usike intu baun Jehovah, idjä inampae hapan kaju goper, iä tä kujtapi, biola, gandang, tinai bisak-betong tuntang raraup.

6. Amon olo tä djari sampai karaian Naghon, maka Usa mandjudju mandanan lengæ intu patin Hatalla, manjangka tä, krana sapi tanggarurus.

7. Tä hasep kasangit Jehovah dengan Usa, palus Hatalla mam-patäi iä hetä tagal kalaiae, iä matäi darah patin Hatalla. —(4. Mos.4,15.)

8. Maka hambon kasinggul atai Dawid, basa Jehovah djari mangarak Usa bara ungupe, tä iä manggarë kaleka tä Peresusa, (*karak ungkup Usa*,) djetä aerae sampai andau toh.

9. Maka Dawid paham mikäh Jehovah intu andau tä, sambil hamauh: Kilen patin Jehovah tä tau sampai aku?

10. Palus Dawid djaton maku manduan patin Jehowa tä akan lewun Dawid, malainkan Dawid mam-patendä tä huang human Obed-edom, olo Gat tä.

11. Maka patin Jehovah melai hnang human Obededom, olo Gat tä, telo bulan katahie; tuntang Jehovah mamberkat Obededom dengan sale-pah nngkup humae.

12. Tä, maka olo masuman akan radja Dawid, koae: Jehovah djari mamberkat ungkup human Obed-edom, tuntang talo handiae idjä ai,

tagal patin Hatalla tä. Awit tä Dawid hagoet, manduan patin Hatalla bara human Obededom, mimbit tä akan lewun Dawid tuntang ka-handjake.

13. Djadi, amon olo idjä mamiluk patin Jehovah tä mingkang dja-hawen kabingkang, maka iä mam-patäi sapi tuntang meto baseput, maluput parapah.

14. Maka Dawid paham babigal hong baun Jehovah; Dawid hapa-kaian klambi puko benang pisto.

15. Tumon tä Dawid tuntang hapus utus olo Israel mimbit patin Jehovah, dengau njanji lahap tun-tang augh sarunai.

16. Djadi, metoh patin Jehovah tamä lewnn Dawid, tä Mighal, anak Saul idjä bawi tä, manang-kilik bara panjengok; tä, amon iä mitä radja Dawid manangkadjok, babigal hong baun Jehovah, maka iä ngabelä iä huang atäie.

17. Maka amon olo manamian patin Jehovah, iä mampendeng tä hong kalekae, hong bentok ting-kae, idjä djari inampa Dawid akae; palus Dawid maluput parapah awang ingähu hong baun Jehovah, tun-tang parapah tarimakasih.

18. Amon Dawid djari terai ma-luput parapah awang ingähu, tun-tang parapah tarimakasih, maka iä mamberkat olo arä tä hapan aran Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom. —(1.Radja8,55.)

19. Tinai iä mambagi akan olo arä, akan hapus utns olo Israel, hatuä bawi, handjenan kabawak tepong tuntang idjä katangkal isin meto awang mangat, tinai handje-nan kasa basuang anggor. Limbalii tä maka hapus olo arä tä buli, gene-p biti akan humae.

20. Maka amon Dawid buli, han-

dak mamberkat ungkup humae, tä Mighal, anak Saul, blua manambang Dawid, sambil hamauh: Paham horumat radjan olo Israel intu andau toh, idjä djari mengkak pakaian kahaie intu matan karä dji-pen olo ajue awang bawi, mandjadi kilau olo barangai ampie!

21. Tapi Dawid hamauh dengan Mighal: Intu baun Jehovah, idjä djari mintih aku manganan bapam tuntang hapus ungkup humae, sambil mangkat aku mandjadi radjan utus olo ain Jehovah, olo Israel tä, toto intu baun Jehovah aku handak baramirami.

22. Tinai aku handak mampahian arepku paham haream bara toh tinai, aku handak randah intu matangku, tuntang dengan djipen bawi tä idjä koam, haik dengan üwen tä kea aku karäh impahai.

23. Maka Mighal, anak Saul tä, djaton bara anak sampai andau pampatäie.

BAGI 7.

I. Dawid handak mamangun huma akan Hatalla; Hatalla mandjadi handak mandahen ungkup Dawid, sampai Kristus lembut bara hetä. II. Dawid manarima-kasih intu Hatalla.

I.—1. Djadi, amon radja tetep mukong humae, tuntang Jehovah djari mampalandang iä bara karä musohe hakaliling, — (1.Kron. 18,1.)

2. Maka koan radja dengan nabi Natan: Itäm, aku toh melai huang huma kaju seder, tapi patin Hatalla melai penda dinding benang bewäi.

3. Koan Natan dengan radja: Kälsh, lalus talo handiai awang

kahandak atäim, krana Jehovah mampahaiak ikau.

4. Maka djadi, alem tä kea augh Jehovah sampai Natan, koae:

5. Lius, suman akan reworku Dawid: kakai augh Jehovah: aton ikau akan manampa huma akangku, indu äkaku melai?

6. Krana aku djaton djari melai huang huma, bara katika aku djari manduan olo Israel bara tanah Misir, sampai andau toh, malainkan aku djari kumbangkamba hapan tingkap benang tä.

7.. Intu karä äkaku djari hagoet dengan olo Israel, aton kea aku djari manjewut idjä kabawak augh akan idjä kahamputan olo Israel, idjä djari injohoku manjakatik djalahen olo ajungku, Israel tä, hapan mamekah iä, koangku: buhen keton dia manampa huma kaju seder akangku?

8. Maka tumon tohaugm dengan reworku Dawid: kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manduan ikau bara kandang, bara kambing tabiri, naka ikau mandjadi radjan djalahen olo ajungku, Israel tä. — (1.Sam. 16,12.)

9. Tuntang aku djari mampahaiak ikau hong karä djalanam, djari mampalomos karä musohm bara baum, tinai aku djari mampahai aram tumon aran olo idjä pangkahai hong kalunen toh.

10. Aku djari manatap äka akan Israel, utus olo ajungku, aku djari ngagalan iä, mangat iä tetep hong äkae, äla iä inggoet tinai kantakantä, anak kadarhaka tä djaton akan mararat iä tinai, kilau bihin;

11. Bara andau aku djari mangkat hakim akan Israel, djalahen olo ajungku, mahin kalotä kea gawing-

kū, tapi ikau toh djari impalan-dangku bara karā musohm; tinai Jehowa masuman akam, Jehowa handak mamangun ungkup huma akam.

12. Amon karā andau umurm djari sukup, amon ikau batiroh matái, ingampeleng dengan tato hiangm, tā aku handak mangkat anakm, panakan aim kea, rahian bara ikau, tuntang aku handak mandähēn karadjaan ajue.

13. Iä tā karāh mamangun huma akan arangku, aku handak mandähēn padadusan karadjaan ajue palus katatahi. — (1.Radja5,5. — Masm.89.)

14. Aku toh akan bapae, iä akan anakku. Amon iä malangkah, aku handak mandjara iä baja ombeombet tumon hadat bapa.

15. Tapi asingku djaton akan mindah bara iä, kilau aku djari mindali tā bara Saul, idjā djari ing-anangku bara baum.

16. Tapi ungkup humam tā karāh dāhen, karadjaan ajum akan tetep sampai katatahi hong baungku; padadusam akan segah palus katatahi.

17. Tumon karā augl tuntang karā talo panggitae tā, kalotā Natan masanan akan Dawid.

II. — 18. Tā radja Dawid tamā, mahingkep naharep baun Jehowa, sambil hamauh: Æwe aku toh, joh Tuhan, Jehowa, narai guna ungkup humangku, sampai ikau mangkat aku tumon toh?

19. Tinai djetā inggarām isut, joh Tuhan, Jehowa, ikau djari hamauh kea tahuu human rewarmpalus akan tahi rahian dapit, djetā tahuu perkaran olo tā idjā tuntang Tuhan Jehowa. — (Matt.1,23.)

20. Narai tinai augl Dawid deng-

am? krana ikau kasene rewarmp, joh Tuhan Jehowa.

21. Tagal aughm, tumon kahan-dak atāim ikau mandjadian karā talo hai tā, tuntang masuman tā akan rewarmp.

22. Tagal tā, ikau kea idjā pang-kahai, joh Jehowa, Hatalla, krana idjā biti mahin djaton padan deng-am, djaton Hatalla baja tikas ikau bewāi, tumon karā talo pahining pinding ikai.

23. Intu kwe olo hong hapus petak, idjā kilau djalaham olo ajum, idjā tagal iä Hatalla djari lius uka ma-liwus iä akae, indu utus olo ajue, nakara mingkes aerae intu äwen, sampai djari malalus talo hai tun-tang panarawen akae hong tanahm, intu baun djalaham olo ajum, idjā djari iliwusm akam bara tanah Misir, bara karā olo kapir, haiak mang-anan karā dewan äwen? — (5. Mos.4,7.)

24. Israel, djalaham olo ajum, djari indähem akam indu utus olo ajum palus katatahi, ikau, joh Jehowa, djari mandjadi Hatallan olo tā.

25. Toh, joh Jehowa, Hatalla, käläh mandähēn djandji toh, idjā djari insanam akan rewarmp, tahuu hapus ungkup humae, mangat iä melai katatahi; käläh lalus tā tumon aughm.

26. Tā aram akan impahai pa-lus katatahi, tuntang olo handiae akan hamauh: Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom, toto Hatallan olo Israel; maka ungkup human rewarmp Dawid karāh dāhen hong baum.

27. Krana ikau, joh Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom, Ha-tallan Israel, toto ikau djari ma-nantu intu pinding rewarmp, sambil

hamauh: aku handak mamangun ungkup humam. Tagal tā rewarmpungku huange, uka blaku doa intu ikau hapan augh toh.

28. Toh, joh Tuhan, Jehowa, ikau puna Hatalla, karä aughm toh toto tulus bewäi, ikau djari mandjandji kahalap toh akan re-warm.

29. Toh, käläh hapan huangm ber-
kat ungkup human rewarmpungku,
mangat djetä tanggar sampai katatahi
hong baum, krana ikau, o Tuhan,
Jehowa, djari mandjandji tā, awi
berkat ajum sampai katatahi ung-
kup human rewarmpungku karäh imber-
kat.

BAGI 8.

Dawid mamukul mampalah arā baris
musohe.

1. Djadi, limbah bara tā Dawid mamukul olo Pilisti, mamparungkok iä, palus Dawid manduan gandalibara lengän olo Pilisti. — (1.Kron.18,1.)

2. Tinai iä mamukul olo Moab, iä mukur olo tā hapan tali, iä manjoho olo tā menter hong petak, handuä tipeng tali tā akan indu impatäi, sindä akan imbelom. Tumon tā olo Moab mamenda Dawid, manahor asil akae.

3. Tinai Dawid mamukul Hadadeser anak Reghob, radja Soba, amon iä hagoet akan batangdanum Prat, handak halalian kwasaen tinae.

4. Dawid manawan ai sakojan kareta, tinai udju ratus olo idjä hapan hadjaran, tuntang duä pulu kojan biti olo parang; maka Dawid manimpang karä hadjaran kareta, manisa saratus kareta bewäi. — (Jos.11,9.)

5. Maka olo Aram bara Damaskus dumah, handak mawat Hadadeser, radja Soba tā; tapi Dawid mamukul mampatäi duä pulu duä kojan biti baris olo Aram tā.

6. Palus Dawid mingkeu kawan parang manonggo Damaskus, idjä ain olo Aram tā; limbah tā olo Aram manenipo Dawid, manahor asil akae. Maka Jehowa manganggulo Dawid huang karä äka panggoete.

7. Maka Dawid manduan talawang bulau tā, awang djari hapan olo ain Hadadeser, mimbit tā akan Jerusalem.

8. Tinai radja Dawid manduan kutoh tambaga bara Betagh tun-tang Berotai, lewun Hadadeser tā.

9. Amon Toi, radja Hamat, mahining Dawid djari mamukul hapus kawan parang ain Hadadeser tā,

10. Maka Toi manjoho anake Joram mananggoh Dawid, mangat manabi mamberkat iä, tagal iä djari mamarang mamukul Hadadeser; krana Hadadeser haradjur djari mamarang Toi; anake tā mimbit ramo bulau, salaka, tambaga.

11. Maka samandiae tā Dawid mambarise, mamprasihe akan Jehowa, tuntang karä salaka bulau, awang djari imprasihe, idjä induae bara karä olo kapir, awang djari impakalahe;

12. Bara olo Aram, bara olo Moab, bara olo Amon, bara olo Pilisti, bara olo Amalek, tinai talo irampsara Hadadeser, anak Reghob, radja Soba tā.

13. Tinai Dawid hai aerae, limbah bara iä buli mamukul olo Aram, awie mampatäi hanjawalas kojan biti musohe hong padang ujah. — (Masn. 60.)

14. Hapus tanah Edom Dawid mingkes kawan parang, idjä manonggo tanah, djadi olo Edom samandai manempo Dawid. Maka Jehowa manganggulo Dawid hong karä aka panggoete.

15. Tumon tä Dawid marentah hapus utus olo Israel; tuntang Dawid mandjadian kabudjur kate-tek akan karä olo ajue.

16. Joab, anak Seruja, mangapala karä kawan parang; Josapat, anak Aghilud, indu mangkubumi.

17. Sadok, anak Ahitub, äwen duä Ahimelegh, anak Abjatar, indu imam; Seraja indu sukataris.

18. Benaja, anak Jojada, indu kapalan olo dalam; maka karä anak Dawid uras pangeran.

an radja: Iä intu human Maghir, anak Amiel, hong Lodebar.

5. Tä, maka radja Dawid manjoho olo manduan iä bara human Maghir, anak Amiel, intu Lodebar.

6. Maka sana Mepiboset, anak Jonatan, äson Saul, manaharep Dawid, iä balalu mahingkep intu baue, manijontop arepe. Koan Dawid: O Mepiboset. Tombah iä: Toh aku, rewar.

7. Maka Dawid hamauh dengae: Äla ikau mikäh, krana toto, aku handak masih ikau tagal liau bapam Jonatan; aku handak malian akam karä tanan buäm Saul, tinai ikau haradjur akan ombo kuman hong medjangku.

8. Tä maka iä sontop, haiak tombah: Äwe kea rewar, sampai ikau mules manampajah hantun aso, idjä tumon tä rewar toh?

9. Maka radja mangahau Siba, djipen Saul tä, sambil hamauh dengae: Karä talo handiai idjä bilihain liau Saul, tuntang ain hapsungkup humae aku djari manengae akan anak tempom.

10. Tagal tä ikau tuntang anakm hatuä, tinai karä djipen rewar patut malan tanae akae, manggetem tä akae, mangat anak tempom tä aton bara talo kinan; maka Mepiboset, anak tempom tä, haradjur akan ombo kuman hong medjangku. Maka Siba aton bara anak hatuä limawalas biti, tinai karä reware duä pulu biti.

11. Maka koan Siba dengan radja: Tumon talo handiai, awang sohon radja, kalotä rewar toh karäh malalus tä kea. Maka Mepiboset ombo kuman hong medjae, kilau karä anak radja tä kea.

12. Mepiboset aton bara anak ha-

BAGI 9.

Dawid masih Mepiboset, anak Jonatan tä.

1. Maka koan Dawid: Aton kea tisae hindai idjä biti olo ungkup human Saul, mangat aku masih iä tagal Jonatan? — (1.Sam. 20,15.)

2. Maka aton djipen ungkup human Saul, idjä Siba acae; djetä ingahau olo manaharep Dawid. Maka radja misek iü: Ikau toh Siba? Tombah iä: Joh, jaku rewar.

3. Maka koan radja: Djaton hindai olo ungkup Saul, mangat aku malalus asin Hatalla intu iä? Koan Siba, tombah augh radja: Aton kea hindai anak Jonatan, idjä hatuä, idjä batimpang paie duäduä.

4. Maka koan radja dengae: Hong kwe iä tä? Koan Siba deng-

tuā tabela, arae Migha; maka karä olo ungkup hnman Siba mandjadi indu rewar Mepiboset.

13. Tumon tā Mepiboset melai hong Jerusalem, basa iā haradjur akan omba kuman hong medjan radja; maka iā batimpang paie duāduā.

BAGI 10.

I. Olo Amon halalea sarohan Dawid.
II. Iā imarang, ihukum Dawid.

I.—1. Djadi, rahian bara tā radjan olo Amon matäi, anake Hanun mandjadi radja manganti iā. —(1.Kron.19,1.)

2. Tā koan Dawid: Aku handak bahanlap dengan Hannn, anak Nahas, kilau liau bapae djari bahanlap dengangku. Tagal tā Dawid manjoho sarohan, mangat awi sarohae tā iā mampong iā tagal bapae. Djadi, sarohan Dawid tā tamä tanah olo Amon.

3. Tā koan karä mantir olo Amon dengan tuan ajne, Hanun tā: Angatm toto Dawid mahorumat liau bapam, basa iā djari manjoho olo pamampong manalili ikau? Dia Dawid djari manjoho sarohae manalih ikau, nakara äwen mariksa, mangalati lewu toh, uka marusak tā djeha?

4. Tā Hanun manduan sarohan Dawid, sambil manjukur djanggut garumbinge lepa silan baue, tinai mangarat klambie silae sampai prae, palus manjoho iā hagoet.

5. Amon äwen mampait kabar tā akan Dawid, maka iā manjoho olo manambang äwen, krana olo tā paham mahamen. Djadi radja mampait augh akae: Melai keton hong Jerigho, sampai djanggut

garumbing keton pandjang tinai tumon bhin, limbah tā buli.

II.—6. Djadi, amon olo Amon mangkemä arepe djari babewau intu baun Dawid, maka olo Amon manjoho olo mupah olo Aram baris Betreghob, tuntang olo Aram baris Soba, duä pulu kojan biti olo parang, tinai sakojan biti ain radja Maagha, tuntang duäwalas kojan biti baris olo Tob.

7. Sana Dawid mahining tā, maka iā manjoho Joab hagoet tuntang salepalu kawan olo gantjang parang.

8. Maka olo Amon hagoet madaju kawan parang ai tandipali bauntonggang lewue Raba, tapi olo Aram bara Soba tuntang Reghob, tinai olo Tob dengan olo Maagha aton padjue kabuate hong padang.

9. Amon Joab mitä, kawan parang tā manintu iā, bara baue bara likute, maka iā mintih olo awang kampilie bara karä olo gantjang baris olo Israel, palus iā mamadju äwen manandipah olo Aram.

10. Maka tisan olo tā inengae penda lengän paharie Abisai, idjä mamadju äwen tā manandipah olo Amon.

11. Maka koae: Amon olo Aram tā abas bara aku, tā ikau akan mawat aku; tinai djaka olo Amon tā abas bara ikau, tā aku handak manalih mawat ikau.

12. Mentementeng bewäi, takan ita menteng akan utus ita, akan lewun Hatallan ita, käläh Jehowa mawie tumon kakilak matae.

13. Tā Joab manggapi, tuntang karä olo awang dengae, mantakan olo Aram; maka olo tā hadari bara baue.

14. Sana olo Amon mitä, olo Aram tä pararawoh, maka iä kea hadari bara baun Abisai, tamä lewue; tä Joab buli, terai mamarang olo Amon; iä buli Jerusalem.

15. Djadi, amon olo Aram tä mangkemä arepe djari alah awi olo Israel, maka olo tä mamupong arepe.

16. Tinai Hadadeser manjoho olo manduan olo Aram awang dipah batangdanum tä, iä hapumpong intu Helam. Maka Sobak, kapala parang ain Hadadeser, idjä mangapala matoh olo tä.

17. Amon brita tä sampai Dawid, iä mirak hapus karä olo Israel, palus dimpah Jordan, nantarrang Helam; maka olo Aram madju arepe nandipah Dawid, balulu olo hatantakan.

18. Tapi olo Aram tamburup bara baun Dawid, Dawid mamukul udju ratus kareta ain olo Aram tä, tuntang äpat pulu kojan olo idjä halan hadjaran; iä mampatü Sobak kea, kapala parang tä.

19. Sana karä radja tä, awang mamenda Hadadeser, mangkemä arepe djari kalah awi olo Israel, maka iä mangabuah arepe dengan olo Israel, mamenda iä. Maka olo Aram djerá mawat olo Amon tä tinai.

BAGI 11.

Dawid habandong dengan Batseba, sawan Uria, tuntang manjoho banae im-patäi.

1. Djadi, intu tamparan njelo taheta, metoh musim radja pudji hagoet mamarang, maka Dawid manjoho Joab tuntang karä olo ajue hiaik dengae, tinai hapus kawan olo Israel, nakara iä marusak

olo Amon, mangapong Raba. Tapi Dawid melai hong Jerusalem. — (1.Kron.20,1.)

2. Maka djadi halemäi Dawid blua sasuroe, manandjong hong sapau human radja; tä maka bara hundjun sapau iä mitä olo bawi mandoi; olo bawi tä paham bahalap ampie.

3. Tä Dawid manjoho olo misek, äwe olo bawi tä. Koan olo: Dia iä tä Batseba, anak Eliam, sawan Uria, olo Het tä?

4. Tä, maka Dawid manjoho olo manduae; amon olo bawi tä djari sampai iä, maka iä hindjä dengae; limbah tä olo bawi tä mamprasih arepe bara kapalie, tuntang buli humae.

5. Maka olo bawi tä batih; palus iä manjoho olo masuman akan Dawid, sambil hamauh: Aku toh djari batih.

6. Tä, maka Dawid mampait petäh akan Joab: Soho Uria, olo Het tä, naharep aku. Palus Joab manjoho Uria manalih Dawid.

7. Amon Uria djari dumah naharep Dawid, maka Dawid misek ampin pambelom Joab tuntang karä olo arä; tinai ampin perkara parang tä.

8. Limbah tä Dawid hamauh dengan Uria: Käläh, buli humam bewäi, penjau paim. Djadi, amou Uria blua bara human radja, maka panginan radja imbit olo manuntut likute.

9. Tapi Uria batiroh hong bauntonggang human radja, hindjä karä olo ain tuan ajue; iä djaton buli humae.

10. Djadi, olo masuman tä akan Dawid, koae: Uria djaton djari tamä humae. Tä koan Dawid dengan Uria: Dia ikau toli harum

dumah bara djalan? buhen ikau djaton buli humam?

11. Koan Uria, tombah augh Dawid: Pati tä, tuntang olo Israel dengan olo Juda melai hong ting-kap; tuangku Joab tuntang karä olo ain tuangku toh bapodok hong padang; kilen aku akan tamä humangku, uka kuman mihop, tuntang batiroh dengan sawangku? belom Jehowa tuntang hambaruam! djaton gawingku tumon tä.

12. Maka Dawid hamauh dengan Uria: Melai hetoh andau toh hindai, djewu aku handak manjoho ikau hagoet. Tumon tä Uria melai hong Jerusalem sampai handjewu.

13. Maka Dawid mangahau iä, manjoho iä kuman mihop intu baue, tuntang mambusau iä. Limbah tä hamalem iä blua, palus menter hong äka batiroh haiak dengan karä ajang tuan ajue, tapi iä djaton tamä humae.

14. Djadi, handjewn tinai Dawid mamintik surat akan Joab, mampait tä intu lengän Uria.

15. Iä manintik hong surat tä kalotoh aughe: Soho Uria mendeng totok helo intu äka klahi tä paham, limbah tä undur malihi iä, mangat iä impatäi olo.

16. Djadi, limbah Joab djari mangalati lewu tä, maka iä manjoho Uria melai tandipah äka, idjä tawae arä olo idjä gantjang menteng hetä.

17. Djadi, amon olo lewu tä blua, handak mampi Joab, maka belahe bara kawan olo baris ain Dawid impatäi, tuntang Uria, olo Het tä kea, matäi.

18. Tä Joab manjoho olo masuman akan Dawid hapus horoe perkara tä.

19. Iä mamehä sarohae, koae:

Amon ikau djari lepah masuman horoe perkara parang toh akan radja,

20. Amon ampin kalait radja handak lembut, tuntang iä hamauh dengam: buhen keton manokep lewu kalotä? djaton keton katawan olo pudji mamanah bara hundjun kota batu?

21. Äwe djari mampatäi Abimelegh, anak Jerubaal? dia olo bawi djari mamanting iä hapan batu bara hundjun kota, sampai iä matäi hong Tebes? Buhen keton kalotä djari manggapi kota tä? Tä ikau akan hamauh: rewarmp Uria, olo Het tä, djari matäi kea. — (*Hak.9,58.*)

22. Maka sarohan tä hagoet; iä sampai, manaharep, palus masuman talo handiai akan Dawid, idjä tagal tä Joab djari manjoho iä hagoet.

23. Maka koan sarohan tä dengan Dawid: Toto, karä olo tä djari abas bara ikäi, balalu iä mampi maroboh ikäi hong padang, tapi ikäi djari maranggar iä sampai darah bauntonggang lewue.

24. Tä olo pamanah mamanah kawan olo ajum bara hundjun kota, sampai belahe olo ain radja djari matäi, rewarmp Uria, olo Het tä, matäi kea.

25. Maka Dawid hamauh dengan sarohan tä: Tumon toh sumau akan Joab: äla perkara toh papa intu matam, krana padang puna pudji mawi hetoh hetä; awi mangalahi lewu tä paham haream, sampai djetä rusak; tumon tä soho iä abas attäie.

26. Amon sawan Uria mahining banae Uria djari matäi, maka iä manatum banae.

27. Amon andau tatume djari

sukup, Dawid manjoho olo manduan iä akan humae, mandjadi akan sawae; iä manak hatua akae. Tapi talo gawin Dawid tä paham papä hong baun Jehowa.

BAGI 12.

I. Hatalla manjoho nabi Natan mampudji Dawid. II. Dawid manjasal; iä iampun Hatalla, alo iä indjarae kea. III. Dawid mampakalah Raba.

I.—1. Maka Jehowa manjoho Natan manalih Dawid. Amon iä tä tamä naharep, maka iä hamauh dengae: Aton olo dua biti hong lewu anu, idjä tatau, idjä tä pähä belom. — (7,2.)

2. Ain olo tatau tä kutoh karä kambing, tabiri, sapi.

3. Tapi ain olo pähä belom tä baya idjä anak tabiri bawie idjä korik, idjä djari imilie tuntang imbelome sampai djetä hai; intu humae haiak dengan anake djetä ombo kuman panginae, tuntang mihop bara sangkir ajue, menter batiroh intu sapangkue, djetä ihagae kilau djetä anake idjä bawi.

4. Tä, maka amon aton olo madja idjä tatau tä, iä manjanjang kutoh kambing tabirie tuntang sapie, djaton maku manduan mampatä djetä indu panginan olo idjä madja iä, malainkan iä manduan anak tabiri ain olo idjä pähä belom tä, nguan djetä akan olo idjä madja iä.

5. Tä, maka paham hasep kalaït Dawid tagal olo tä, palus iä hamauh dengan Natan: Belom Jehowa, djaton tau dia olo tä impatäi, idjä djari mawi talo kalotä.

6. Tinai tabiri bawie tä patut

iä manahore lipet äpat regae, basa iä kalotä katulas gawie, djaton djari tau masi. — (2.Mos.22,1.)

7. Tä koan Natan dengan Dawid: Ikau olo tä! Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari maminjak ikau mandjadi radjan olo Israel, aku djari malapas ikau bara lengän Saul.

8. Ungkup human tuan ajum djari inengaku akam, tinai karä sawan tuan ajum intu sapangkum, toto, karä olo Israel, karä olo Jûda kea djari inengaku akam, tinai djaka djetä hindai ombet, tau bewäi aku mandahang akam tinai kalotä kakai.

9. Buhen tinai ikau djari mangabelä augh Jehowa, tuntang djari mawi talo papä kalotä intu matae? Uria, olo Het tä, djari impatäim hapan padang, tuntang sawae djari induam indu sawam, maka iä djari impatäim hapan padang olo Amon.

10. Toh, padang djaton akan balang mawi ungkup humam sampai katatahi, basa ikau djari manawah aku, awim djari manduan sawan Uria, olo Het tä, indu sawam.

11. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah tjalaka hararepan ikau, idjä lembut bara ungkup huma aim kea, aku handak manduan sawam bara baum, manenga tä akan kolam, iä tä karäh hindjä dengan sawam intu katarang matanandau toh. — (16,22.)

12. Ikau djari sala basilisilim, tapi aku handak mamalah gawim tä intu baun karä olo Israel, intu katarang matanandau.

II.—13. Tä koan Dawid dengan Natan: Aku toto djari badosa intu Jehowa. Koan Natan dengan Dawid: Toh Jehowa djari mampu

dosam, djaton ikau akan matäi. — (*Masm 51;—32.*)

14. Tapi sabab gawim toh ikau djari manenga buku akan musoh Jehowa manawah Hatalla, makaanak hatuä tä, idjä djari inakan akam, akan matäi kea.

15. Limbah tä Natan buli humae. Maka Jehowa mampahaban anak tä, idjä djari inakan sawan Uria tä akan Dawid, paham kahabae.

16. Maka Dawid blaku intu Jehowa akan anake tä, iä puasa, tuntang tamä karonge, mahingkep intu lasäh hapsus alem tä.

17. Tä karä mantir olo dalam mananggoh iä, handak manduau iä bara lasäh, tapi iä djaton maku, djaton iä omiba kuman dengae.

18. Djadi, intu andau udju anake tä matäi; maka olo dalam ain Dawid djaton bahanji masanan akae anake tä djari matäi, krana koan olo tä: Kahum anake belom ita djari hamauh dengae, tapi iä djaton maku manarima augh ita, kilen tinai ita tau masuman akae anake tä djari matäi? mikäh iä marusak arepe haream.

19. Maka Dawid mitä olo ajue habisik, tumon tä iä meles anake tä djari matäi; tagal tä Dawid misek olo ajue: Djari matäi iä tä? Tombah äwen: Djari matäi.

20. Tä Dawid mendeng bara lasäh, palus mandoi, haminjak tuntang manakiri pakaiac, palus iä tamä äka Jehowa, blaku doa hetä; limbah tä iä buli humae, blaku talo kinan; maka olo minbit akae, palus iä kuman.

21. Maka olo ajue hamauh dengae: Kilan kea ampin gawim toh? pesan anakm tä belom ikau djari puasa tuntang manangis, toh lim-

bah anakm tä djari matäi maka ikau mondok kuman.

22. Tombah iä: Pesan anakku tä belom aku djari puasa tuntang manangis, krana kamäangku, äwe katawan, mikäh Hatalla handak masi aku, sampai mambelom anakku tä.

23. Tapi toh iä djari matäi; akan en aku puasa hindai? tau aku halalian iä? baja aku karäh manjak iä, tapi iä djaton akan buli aku tinai.

24. Limbah tä Dawid mampong sawae, Batseba tä, palus iä tamä batiroh dengae; maka iä manak anak hatuä acae, iä manggarä arae Salomo; maka Jehowa mangilak anake tä,

25. Tuntang manjoho nabi Natan, hapan aran Jehowa, manggarä arae Jedidja. (*Idjä ingilak Hatalla.*)

III.—26. Maka Joab mamarang Raba, lewun olo Amou, iä mampalah manamä lewun radja tä.

27. Tä Joab manjoho sarohan mananggoh Dawid, sambil hamauh: Aku djari mamarang maranggar Raba, tuntang djari manamä baris lewu idjä intu saran danum hetä.

28. Toh, käläh ikau mirak karä tisan olo parang, palus kantoh, kapong lewu toli, pakalah djetä, belä arangku inara olo, amon aku djari mampalah djetä.

29. Tä Dawid mamumpong karä olo, palus hagoet akan Raba, maranggar mampalah djetä.

30. Iä manduan makota bara takolok radjae, idjä behat sapikul bulau, tuntang bara matä batu bergega, djetä ingkes olo hundjun takolok Dawid. Tinai kutoh karä talo irampas induac bara lewu tä

31. Limbah tä karä olo lewu tä impluae, impataë hapan gargedj, pisau, kapak tuntang hapan a pui;

tumon tā gawie dengan karä le-wun olo Amon. Limbah tā Dawid tuntang olo arā tā buli Jerusalem tinai.

BAGI 13.

I. Tamparan tjalaka huang ungkup human Dawid; Amnon anake hatuū talah dengan betaeue Tamar. II. Absalom mam-patái paharie Amnon, mamalah betaeue Tamar.

I.—1. Maka ain Absalom, anak Dawid tā, aton betaeue idjä bahalap ampie, arae Tamar; djadi rahi-an bara tā maka Amnon, idjä anak Dawid kea, mipen iä.

2. Maka hetang angat atái Amnon, sampai iä haban tagal betaeue Tamar; krana iä tā budjang, bahali toto intu matan Amnon mawi talo enen dengae.

3. Maka aton sobat Amnon, idjä Jonadab arae, anak Simea, Simea paharin Dawid; maka Jonadab tā bakalilit.

4. Iä tā hamauh dengae: Bu-hen ikau djaladjalau pringkong ge-negenep andau, joh anak radja, djaton ikau handak manutor tā akangku? Maka koan Amnon dengae: Aku mipen Tamar, betau Absalom, paharingku tā.

5. Maka koan Jonadab dengae: Menter hong sasurom, ampiampim haban, tā amon bapam manalih, manjengok ikau, awi ikau hamauh dengae: soho betauku, Tamar tā, mangat iä mahaga aku, tuntang nguan talo kinan intu matangku, mangat aku kuman bara lengae.

6. Tā Amnon menter, nahadja arepe kilau haban. Djadi, amon radja dumah, manjengok iä, koan Amnon dengan radja: Käläh soho

hetauku Tamar, mangat iä nguan talo kinan akangku intu haungku, mangat aku kuman bara lengae.

7. Maka Dawid manjoho olo mānanggoh human Tamar, masan-an akae: Käläh ikau lius talih human njaham Amnon, nguan talo kinan akae.

8. Maka Tamar hagoet tanggoh human njahiae Amnon; iä tā men-ter hong sasuroe; palus Tamar manduan bakal tepong, mope tā, mawi apam intu baue, balalu ma-njumape.

9. Tinai iä manduan rindjing, manusuh djetä intu baue; tapi djaton iä maku kumae, palus Amnon hamauh: Soho olo handiai blua bara darahku. Palus olo handiai blua.

10. Tā koan Amnon dengan Tamar: Imbit talo kinan tā akan karong, mangat aku kuman bara lengäm. Maka Tamar manduan apam tā, idjä inatape, mimbit tā akan njahiae Amnon huang karong.

11. Maka amon iä magah tā darah iä mangat iä kuman, tā iä manjing-kap iä, sambil hamauh dengae: Batiroh dengangku, joh betaukn. 12. Tapi koae dengae: Åela nja-hangku, åla mamandong aku, gawi kalotä djaton patut intu olo Israel, åla ikau marajap kalotä. —(5.Mos. 22,21. — 3.Mos.20,17.)

13. Krana aku, kangkwe aku tau manganan kahawängku tinai? tinai ikau kilau olo parajap intu olo Israel. Käläh ikau hakotak dengan radja, krana toto iä djaton handak mangahana aku akam.

14. Tapi iä djaton maku masih aughe, tuntang basa iä abas bara iä, maka iä hadadjuan iä, balalu hindjä dengae.

15. Limbah tā maka paham ka-

belän Amnon dengae, paham ha-ream kabelae dengae bara kipäe solake; palus Amnon hamauh deng-
æ: Has ikau, dari bewäi.

16. Maka iä tombah aughe: Na-
rai bukue ikau manganan aku? ka-
papam djetoh hai bara idjä helo tä,
idjä djari iawim dengangku. Tapi
iä djaton maku mahining aughe.

17. Palus iä mangahau djipäe
hatuä idjä manjang iä, sambil ha-
mauh: Harak iä tä bara aku akan
ruar; huit lawang timbas likute.

18. Maka budjang bawi tä hapan
badju idjä hapangowang bintike,
krana badju kalotä puna karä pu-
tir, anak radja, pudji hapee ka-
tahie budjang; maka djipen tä
magah iä blua, palus mahuit bla-
wang timbas likute.

19. Tä Tamar mingkes kawo
hundjun takoloke, palus marabit
badju hapangowang ampin bintike
idjä hapee tä, iä mamangkut tako-
loke, tuntang manandjong haiak
mangkariak manangis.

20. Maka njahae Absalom ha-
mauh dengae: Djari njaham, Am-
non tä, hindjä dengam? käläh toh,
betau, sumi bewäi, iä tä njaham,
äla manduan gawie toh akan isin
atäim. Kalotä Tamar melai huang
human njahae Absalom, tuntang
kapähän atäie.

21. Amon radja Dawid mahining
perkara tä, iä paham blait.

22. Maka Absalom djaton hakot-
ak dengan Amnon, alo papa alo
bahalap; tapi Absalom basingi Am-
non tagal iä djari mamandong be-
taue Tamar.

II. — 23. Djadi, limbah duä njelo
hapus, maka Absalom mangunting
tabirie hong Baalhasor, idjä tokep
Epraim; tä Absalom marawäi karä
anak radja.

24. Tuntang Absalom manalih
manaharep radja, koae: Itäm, re-
warm tohi mangunting tabirie; kä-
läh radja tuntang karä olo ajum
omba madja rewarm.

25. Tapi radja hamauh dengan
Absalom: Äela, anak, äla ikäi han-
diai hagoet haiak, belä manjanjau
mamparohot ikau. Maka iä musoke,
tapi radja djaton maku hagoet, tapi
iä mamberkat iä.

26. Tä koan Absalom: Djaka
ikau dia, soho paharingku Amnon
hagoet ombo ikäi. Tapi radja tom-
bah aughe: Kasen iä akan hagoet
ompat ikau?

27. Tapi amon Absalom musok
iä, iä manjoho Amnon tuntang
karä anak radja awang beken hago-
et, ombo iä.

28. Tä Absalom mametäh karä
djipäe, koae: Ingat buabuah, amon
atai Amnon handjak avi anggor,
sana aku manjoho keton mampatäi
Amnon, tä keton akan mampatäi
iä, äla mikäh; dia aku idjä djari
manjoho keton? tatatatap, men-
teng bewäi.

29. Maka djipen Absalom mawi
Amnon, tumon djari petäh Absa-
lom; tä maka karä anak radja men-
deng, genep biti hapan kalidai ai,
balalu hadari.

30. Djadi, kahum äwen hong
djalan, maka brita sampai Dawid,
manutor Absalom djari mampatäi
karä anak radja, sampai dialo idjä
biti batisa karä äwen tä.

31. Tä radja mendeng, marabit
pakaiae, mahingkep hong petak,
kalotä kea karä olo ajue, idjä da-
rah iä, marabit pakaiae.

32. Tapi Jonadab, anak Simea,
Simea paharin Dawid, hamauli:
Äela peles tuangku mikäh karä
olo tabelia, anak radja tä, uras

djari impatäi; baja Amnon bewäi djari matäi, krana iä djari ingatih Absalom bara andau djari mandong betaue Tamar.

33. Tagal tä äla tuangku radja kapähä atäie tagal perkara toh, manjewut karä anak radja djari matäi; krana Amnon bewäi djari matäi.

34. Palus Absalom hadari. Maka olo djadjaga hong balai djadjaga mariaran matae nampajah, tä iä mitä arä olo dumah daridaria ha-tuntut, mahoroe djalan silan bukit.

35. Tä koan Jonadab dengan radja: Itäm, karä anak radja tä dumah; tumon augh rewarmp nah, kalotä kea toh.

36. Djadi, amon iä terai hakotak, maka karä anak radja sampai, haiak mambo aughe manangis; radja kea tuntang karä olo ajue paham manangis.

37. Maka Absalom hadari, mananggoh Talmai, anak Amihud, radja Gesur. Maka Dawid manatum anake intu karä andau tä.

38. Tumon tä Absalom hadari mahakan akan Gesur, melai hetä telo njelo katalie.

39. Limbali tä radja Dawid terai handak manawan Absalom, krana iä djari mampong arepe tinai limbah Amnon djari matäi.

BAGI 14.

Awi akal Joab Dawid hakabuah tinai dengan Absalom.

1. Djadi, amon Joab, anak Seruja, mitä atäi radja mangenang Absalom,

2. Tä Joab manjoho olo akan Tekoa, manduan olo bawi bara

hetä idjä pintar, tuntang iä hamauh dengae: Awi manjama arepm kilau ampin olo manatum, hapa-kaian kilau olo manatum kea, äla maminjak arepm, nakara ampim kilau olo bawi, idjä djari tahi audau manatum olo matäi.

3. Limbah tä tamä naharep radja, sambil hamauh dengae tumon karä aughku toh. Palus iä madjar iä karä augh awang indu hapea.

4. Djadi, bawin olo Tekoa tä, limbah iä djari lawo mahingkep akan petak, manjontop arepe, maka iä hamauh dengan radja, koae: Pasi aku, o radja!

5. Tombah radja, koae: Narai katapasm? Tombah iä: Toto, aku toh balo, banangku djari matäi.

6. Maka ain rewarmp toh aton duä biti anak hatuä, äwen duä tä haklahi hong padang, djadi, basa oloe djaton idjä maba äwen, maka idjä mamukul mampatäi paharie.

7. Toh itäm, hapus ungkupe mahupi rewarmp toli, sambil hamauh: djuluk iä idjä djari mampatäi paharie, mangat ikäi mampatäi iä, baläh tahaseng paharie, idjä djari impatäi, marusak iä idjä akan manduan joresan tä kea. Tumon tä olo handak mambelep gutin apui kea, idjä tisac tä, djaton maku mampelai aerae tuntang tisac akan liau banangku hundjun petak. — (5. Mos. 19,11.)

8. Tä radja hamauh dengan olo bawi tä: Lius, buli humam, aku handak mamehä nianjoho olo mandohop ikau.

9. Maka bawin olo Tekoa tä tombah augh radja: Joh tuangku radja, naughe kasalan tä leket intu aku, tuntang intu ungkup human apangku; tapi radja tuntang padadusae akan brasih bara kasalan.

10. Koan radja: Amon olo hamauh mawi ikau, imbit iä naharep aku bewäi, tä iä djaton akan maur ikau tinai.

11. Maka koae: Käläh radja mingat Jehovah, Hatallam, mangat idjä pamaläh daha tä äla mandjadi pahalau arä, marusak bewäi, belä iä mapatai anakku. Tä maka iä hamauh: Belom Jehovah! toto idjä krambar balaue mahin dia karäh gagar akan petak bara takolok anakmu.

12. Tä koan olo bawi tä: Soho rewarwam toh manjewut idjä kabawak augh tinai intu tuangku radja. Tombah iä: Sewut bewäi.

13. Koan olo bawi: Buhen tinai ikau djari mawi talo kalotä, mangapähä utus olo Hatalla? Krana awi radja djari mamutus tumon toh, iä kilau manjalan arepe, basa radja djaton maku manduan idjä djari inganae tä tinai.

14. Krana ikäi kilau matäi bewäi, mandjadi kilau danum idjä batusuh hong petak tuntang djaton inampunan tinai; maka Hatalla djaton handak manganan hambaruhan olo, tapi iü manirok, belä iü palus manganan olo idjä inganan tä.

15. Toh, maka aku djari manalih tantai manutor augh toh akan radja, tuangku: djetä basa olo arä djari mampikäli aku; maka angat rewarwam toh, käläh aku hagoet hamauh dengan radja, ajaajau radja maku manumon augh reware.

16. Krana radja karäh manarima aughku kea, mangat malapas reware bara lengän olo, idjä handak manganan aku tuntang anakku bara tanah Hatalla.

17. Tinai koan rewarwam, käläh augh tuangku radja mandjarian ka-

sanang, krana kilau malaikat Jehovah, tumon tä tuangku radja, mangat tau malining talo bahalap talo papa, maka Jehovah, Hatallam, karäh mamberkat ikau.

18. Tombah radja, sambil hamauh dengan olo bawi tä: Äela milim talo bara aku, idjä handak isekku intu ikau. Koan olo bawi: Käläh, tuangku radja, isek bewäi.

19. Maka koan radja: Djaton Joab, idjä djari madjar ikau karä aughm toh? Tombah olo bawi tä, koae: Belom njamam, tuangku radja, olo djaton tau mules sambil gantau bara talo handiai, awang djari insuman radja, tuangku; krana toto rewarwam Joab djari mame-täh aku, iä djari madjar djelan rewarwam karä aughku toh.

20. Mangat aku mambalik perkara toh tinai, djetä gawin rewarwam Joab; tapi tuangku pintar kilau kapintar malaikat Hatalla, sampai tau mangasene talo handiai idjä hong petak.

21. Limbah tä radja hamauh dengan Joab: Itäm, aku handak mawi talo tä, lius ikau, duan Absalom, olo tabelä tä.

22. Tu, maka Joab mahingkep, snton, manarimakasih intu radja: palus Joab hamauh: Andau toh rewarwam djari mangasene, aku iasi intu matan tuangku radja, basa radja djari manumon augh reware.

23. Tumontä Joab manatap arepe, palus hagoet akan Gesur; iä mimbit Absalom buli Jerusalem.

24. Maka koan radja: Naughe iä buli humae, äla iä manaharep manampajah baungku. Tumon tä Absalom buli humae, iä djaton manjupa baun radja.

25. Maka marak hapus olo Israel dialo idjä biti olo bakena ki-

lau Absalom; iä inara olo handiai; bara tataf paie mimes karapurue djaton kasalan ampie.

26. Amon iä manggunting balaue, maka intu lawin genep njelo iä manggunting tä, basa djetä paham babehat akae, tä djadi kabehat balaue duä ratus sekel tumon dasing radja.

27. Tinai telo anake hatuä, idjä anake bawi, idjä Tamar arae, inakan akan Absalom, iä tä olo bawi idjä bahalap ampie.

28. Kalotä Absalom melai hong Jerusalem hapus duä njelo, iä djaton manjupa baun radja.

29. Tagal tä Absalom manjoho olo mangahau Joab, mangat magah iä akan radja; tapi iä djaton maku manalih. Maka haluli tinai tingkat idjä duä iä manjoho olo mangahau iä, tapi iä djaton kea maku manalih.

30. Tä koae dengan djipae: Itäm, pontong tanan Joab hatantepä deng-an tanangku hetä, tana seora tä; lius keton, tusul tä. Balalu djenpen Absalom hagoet, manusul tana tä.

31. Tä Joab hagoet, mananggoh Absalom; iä tamä humae, sambil hamauh dengae: Buhen djipem djari manusul tanangku tä?

32. Koan Absalom dengan Joab: Itäm, aku djari manjoho olo mananggoh ikau, sambil mampait augh: talih aku, mangat aku manjoho ikau manaharep radja, uka hamauh: tagal en aku djari buli bara Gesur? käläh djaka aku magon hetä; soho aku toh manjupa baun radja; tapi djaka kasalangku magon aton, naughe iä mampatäi aku sasindä.

33. Maka Joab manaharep radja, masuman augh tä akae. Limbah

tä iä mangahau Absalom, palus iä tä kea manaharep radja; iä sontop baue akan petak hong baun radja, maka radja manjium Absalom.

BAGI 15.

I. Absalom malawan manganan Dawid.
II. Radja Dawid hadari.

I.—1. Djadi, harian bara tä Absalom manjoho manatap akae kareta, hadjaran, tuntang limä pulu olo hatuä manandjong helo baue. — (1.Radja1,5.)

2. Tinai Absalom kindjap miaik haiak djadjewu, mendeng intu saran djalan hong bauntonggang lewu; djadi, genep olo idjä manalih, handak blaku basara naharep radja, ingahau Absalom, tuntang hamauh: Bara lewu kwe ikan toh? Djaka koan olo tä: Rewarm toh bara baris olo Israel, — tuntang mahoroe perkarae akae;

3. Tä koan Absalom dengae: Itäm, perkaram tä buah budjur bewai, tapi olo helat aim djaton, radja tä djaton batokäi.

4. Tinai koan Absalom: Kajah! djaka aku iangkat olo mandjadi hakim hong tanah, mangat genep biti, idjä aton basara, palus tau mananggoh aku, mangat aku matut akae!

5. Aton kea, amon olo manggapi handak manjembah iä, tä iä manjingkap lengäe, manjium iä.

6. Tumon tä gawin Absalom dengan karä olo Israel, idjä manalih basaran radja. Tumon tä Absalom mambet mangitar atai karä olo Israel bara radja.

7. Maka limbah äpat njelo Ab-

salom hamauh dengan radja: Soho aku hagoet, mangat malalus miatku, idjä iawiku, handak malupute akan Jehowa hong Hebron.

8. Krana rewarwam djari bamiat, metoh aku melai intu Gesur hong tanah Aram, koangku: amon Jehowa halalian aku buli akan Jerusalem, ta aku handak maluput parapah akan Jehowa.

9. Koan radja dengae: Lius dengan salamat. Ta ia harikas, hagoet akan Hebron.

10. Maka Absalom djari manjoho arä sarohan tanggoh karä hamputan olo Israel, masanan akae: Sana keton mahining augh sarunai, ta maka koan keton: Absalom mandjadi radja hong Hebron.

11. Maka duä ratus biti olo Jerusalem, idjä irawäi Absalom, omiba ia, tapi äwen ta omiba tuntang kabudjur atäie, krana ia djaton katawan talo enen.

12. Tinai Absalom manjoho olo manduan Aghitopel, olo Gilo, mantir basara ain Dawid ta, bara lewue, bara Gilo, metoh ia maluput parapah. Maka pakat ta mandjadi dähen, olo arä manalih, dahangmandahang omiba Absalom.

II.—13. Ta, maka aton dumah idjä biti masuman akan Dawid: Atäi karä olo Israel leket dengan Absalom.

14. Koan Dawid dengan karä olo ajue, awang dengae hong Jerusalem: Tatatatap keton, mangat ita hadari, krana hetoh ita djaton tau mahakan Absalom; gunugulung keton, mangat ita hagoet, belä ia mandjeleng arepe mandjakä ita, palus mimbit tjalaka akan ita, sambil mamukul lewu toh hapan baun padang. — (Masm.3.)

15. Koan karä olo ain radja,

tombah augh radja: Tumon talo handiai idjä kahandak tuan, radjan ikäi, itäm toh ikäi tjakap bewäi.

16. Palus radja hagoet tuntang salepah ungkup humae, manandjong; tapi radja mampelai sapulu gundike, manonggo humae.

17. Amon radja tuntang karä olo ta djari blua manandjong, maka ia tendä intu huma awang tapakan kedjau.

18. Maka karä olo ajue mahalau ia, tinai karä olo dalam, karä olo Gat, djahawen ratus biti karäe, idjä djari omiba ia bara Gat, sampaiai ta mahalau baun radja.

19. Maka radja hamauh dengan Itai, olo Gat ta: Buhen keton kea handak ompat ikäi tinai? Buli bewäi, melai dengan radja taheta; krana keton utus olo beken, buli keton äka keton bewäi.

20. Harun keton djari dumah, tau aku andau toh manduan keton omiba hadari dengan ikäi? krana, aku akan hagoet barangai tintungku; buli ikau tuntang karä olo ajum; käläh berkat tuntang salamat akam.

21. Tapi Itai tombah augh radja, koae: Belom Jehowa, tuntang tuangku radja! toto alo intu kwe-kwe tuangku radja melai, alo belom matai, hetä kea rewarwam handak melai.

22. Ta koan Dawid dengan Itai: Amon kalotä, käläh omiba, lius bewäi. Tumon ta Itai, olo Gat ta, haiak karä olo ajue, tuntang karä anake idjä dengae, mahalau radja.

23. Maka karä olo tanah ta manangis, hai aughé, metoh äwen ta dimpah; tinai radja kea dimpal sungäi Kidron, tuntang karä olo ajue, manjak djalan akan padang.

24. Maka itä! Sadok aton hetä kea, tuntang karä olo Lewi dengae, mamikul patin-djandjin Hatalla; iä mingkes patin Hatalla hetä; maka Abjatar maluput parapah sampai karä olo djari blua bara lewu, tuntang djari lepah dimpah.

25. Tä radja hamauh dengan Sadok: Lian patin Hatalla buli lewu, amon aku iasi intu matan Jehowa, toto iä karäh halalian aku, manjoho aku mitä tä tinai, tuntang acae melai.

26. Tapi djaka koae: aku djaton mangilak ikau, — toh jaku, käläh iä mawi aku tumon kakilak atäie.

27. Tinai koan radja dengan imam Sadok: Djaton ikau idjä tau mangalati? buli lewu dengan sanang, duan anak keton duäduä haiak keton, Ahimaas anakm, tuntang Jonatan, anak Abjatar tä.

28. Itä, aku handak mentai hong saran padang, sampai aton augh dumah bara keton, idjä masanan akangku.

29. Kalotä Sadok tuntang Abjatar mimbit patin Hatalla buli Jerusalem, palus äwen melai hetä.

30. Maka Dawid hagoet, mandai bukit batang undus haiak manangis, takoloke injanduronge, sarumpah djaton iä hapee, tuntang karä olo idjä dengae rata djari manntup takoloke, äwen hagoet, sasar kedjau sasar manangis.

31. Tinai olo masuman akan Dawid: Aghitopel kea hindjä olo tä, idjä pakat dengan Absalom. Tä koan Dawid: Joh Jehowa, käläh manjanjau tirok Aghitopel tä.

32. Djadi, amon Dawid sampai tantan bukit, iä blaku doa intu Hatalla. Maka itä! Husai, olo Arghi tä, aton manjupa iä hetä,

klambie djari barakit, tuntang kawo hundjun takoloke.

33. Maka koan Dawid dengae: Amon ikau ompat aku, ikau mangaroh aku bewäi.

34. Tapi amon ikau buli lewu, sambil hamauh dengan Absalom: aku toh djipen radja bewäi, toto bihin aku toh djipen bapam, tapi katontoh aku toh djipem: tumon tä ikau tau mambalang akal Aghitopel tä.

35. Tinai Sadok äwen duä Abjatar, imam tä, aton dengam. Talo handiai, idjä hiningm hong human radja, djetä akan insumam akan imam tä, Sadok äwen duä Abjatar.

36. Itäm, aton deugae duä anake hatuä, Ahimaas anak Sadok, tuntang Jonatan anak Abjatar; hanpan äwen tä ikau tau manjampai akangku talo handiai, idjä karäh hiningm.

37. Tumon tä Husai, sobat Dawid tä, tamä lewu, tuntang Absalom kea sampai, tamä Jerusalem.

BAGI 16.

I. Siba mandohop Dawid Simei menjapa Dawid kabum pandarie. II. Absalom tamä Jerusalem, paham mampahawen bapae.

I.—1. Maka amon Dawid djari tandar isut bara tantan bukit, itä! aton Siba, rewar Mepiboset, hasupa dengae, mimbit isut kalidai idjä tatap, tuntang puate duä ratus kabawak tepong, saratus bungkus rimp, saratus kumpal korma, tuntang idjä pingkor basuang anggor. — (9, 2.)

2. Maka koan radja dengan Siba: Kanduü karä talo tä? Koan

Siba: Kalidai tä akan ungkup human radja, mangat iä mukonge, maka tepong tuntang rimpi tä indu kinan karä anak olo, tinai anggor akan ihop olo awang karäh ujuh hong padang.

3. Tä koan radja: Kwe anak tempom tä? Koan Siba, tombah augh radja: Iä melai hong Jerusalem, krana koae: andau toh olo Israel karäh malian akangku kara-djaan liau apangku.

4. Maka radja hamauh dengan Siba: Ikau toh tempon talo handiae idjä ain Mepiboset tä. Koan Siba: Aku sntop manarimakasih, soho aku iasi bewäi intu matam, joh tuangku radja!

5. Maka amon radja Dawid sampai tokep Bahurim, aton blua bara hetä olo hatuä bara ungkup Saul, idjä Simei arae, anak Gera; iä manuntut äwen tuntang manjapa.

6. Tinai iä mamanting Dawid hapan batu, tuntang karä olo ain Dawid, alo karä olo ajue tuntang karä pangkalimae mampahaiaik iä bara sambil gantau.

7. Maka tumon toh Simei hamauh, manjapa: Dari, dari ikau, joh olo pambusau daha, anak setan!

8. Jehowa djari mammalih karä dahan ungkup human Saul intu ikau, idjä karadjaan ajne djari induam. Toh Jehowa djari mandjuluk karadjaan akan lengän anakm Absalom; itäm, tä tjalakam djiari sampai, basa ikau olo pambusau daha.

9. Tä, maka Abisai, anak Seruja, hamauh dengan radja: Buhen hantun aso tä akan manjapa tuangku radja? kälöh aku manggapi, mamelek takoloke.

10. Tapi koan radja: Narai ga-

wingku dengan keton, joh anak Seruja? naughe iä manjapa bewäi, krana Jehowa djari manjoho iä: sapa Dawid. Äwe akan hamauh tinai: buhen gawim kalotä?

11. Tinai koan Dawid dengan Abisai, tuntang dengan karä olo ajue: Itä, anakku tä, idjä pana-kangku, idjä lembut bara benteng-ku, mahin mangatah tahasengku, kilen hindai olo Benjamin toh? naughe iä manjapa bewäi, krana Jehowa djari manjoho iä.

12. Ajaaajau Jehowa handak manangkilik tjalakangku toh, palus Jehowa manenga akangku kahalap gantin sapae andau toh.

13. Kalotä Dawid haiak karä djalahae maradjur djalanae, tinai Simei kea hagoet mahoroe silau bukit, nandipah äwen, iä manjapa, sambil mamanting hapan batu tun-tang petak mawi äwen.

14. Maka radja tamä lewu tä, tuntang djalahan olo ajue idjä dengae, pahaun kaujuhe; iä malajan angate hetä.

II.—15. Maka Absalom tuntang olo arä, olo Israel tä, tamä Jerusalem, tinai Aghitopel om-pat iä.

16. Djadi, amon Husai, olo Arghi, sobat Dawid tä, dumah na-harep Absalom, maka Husai hamauh dengan Absalom: Belom ra-dja, belom radja!

17. Tapi koan Absalom dengan Husai: Kilen, djetoh kahalapm dengan sobatm? buhen ikau djaton djari ombo mampahaiaik sobatm?

18. Koan Husai dengan Absa-lom: Dia; malainkan idjä intih Jehowa, tuntang olo arä toh, tun-tang hapus olo Israel, intu iä aku kea leket, dengae kea aku melai.

19. Idjä tina, äwe patut inong-

goku? Djaton djetä intu baun anake? kilau aku djari manonggo hong baun bapam, tumon tä aku hong baum kea.

20. Limbah tä Absalom hamauh dengan Aghitopel: Kalagai augh akan ita, narai patut gawin ita?

21. Maka koan Aghitopel deng-an Absalom: Tamä ikau hindjä gundik bapam, idjä djari ilihie manonggo humae, tä salepah olo Israel karäh mahining, ikau djari babewau intu bapam, tä lengän olo handiai awang ompat ikau karäh ingaras haream.

22. Tumon tä olo maniring ting-kap benang akan Absalom hong sapau human radja; palus Absalom tamä, hindjä gundik bapae, haiak gitan karä olo Israel. —

(12,11.)

23. Katika tä, amon Aghitopel mangalagai augh, djetä kilau djaka olo djari misek augh Hatalla. Tumon tä karä augh akal Aghitopel, alo dengan Dawid alo dengan Absalom.

BAGI 17.

I. Tirot Aghitopel imbalang; iä mam-patäi arepe. II. Dawid hong Mahanaim; Absalom hagoet mambarang iä.

I.—1. Maka Aghitopel hamauh dengan Absalom: Soho aku min-tih duäwalas kojan biti awang kampilie bara olo Israel, mangat aku hagoet manjasah likut Dawid alem toh kea.

2. Tä salenga aku handak mantakan iä, kahum iä ujuh tuntang balemo lengäe, manaräwen iä, sam-pai karä olo awang dengae hadari, tä aku tau mampatäi radja kabuate bewäi.

3. Tä aku handak mimbit karä olo tä buli ikau; djaka olo handiai tä djari buli ikau, baja tapas olo idjä ingatahm tä bewäi, tä maka hapus utus olo arä palus sanang.

4. Maka aughe tä buah hong pinding Absalom, tuntang intu karä bakas olo Israel.

5. Tapi koan Absalom: Kahau Husai kea, olo Arghi tä; käläh ita mahining kilen augh ajue dengan ita.

6. Amon Husai dumah naharep Absalom, maka Absalom hamauh dengae, koae: Tumon toh augh Aghitopel, patutkah ita tumon aughe tä atawa dia? sanan tä.

7. Tä koan Husai, tombali augh Absalom: Augh kalagai Aghitopel sindä toh djaton haguna.

8. Tinai koan Husai: Tawam bewäi bapam tuntang karä djalahae, iä samandiae olo menteng, tuntang batuä atäie, kilau bahuang marak kaju, idjä djari irampus anake; tinai bapam puna olo patjäh parang, idjä djaton maku bara malem talampas bewäi dengan djalahae olo ajue.

9. Æwe katawan, katontoh kea mikäh iä djari mangalindong arepe huang lowang, atawa hong äka dähen beken; mikäh amon intu panjolak ita mawi iä aton impatäi isut ita, tä olo handiae idjä mahining brita tä akan hamauh: olo idjä ompat dengan Absalom paham djari alah.

10. Tumon tä mikäh lenjoh angat olo tä kea, idjä puna menteng, idjä atäie kilau atäi singa; krana hapus utus olo Israel katawan bapam toto olo menteng, tinai uras olo menteng, idjä ombo iä.

11. Malainkan tumon toh tiroku: käläh ikau mirak gulogulong

hapus utus olo Israel, bara Dan sampai Berseba, mangat hapumpong akam, kilau baras hong saran tasik karæe, limbah tã bitim kea hagoet mamarang.

12. Tã ita handak mantakan iã brangai äka ita sondau iã, murah bewäi ita maroboh iã kilau danum ambon lawo akan petak, sampai djaton batisa idjä biti bara iã tun-tang hapus djalahae.

13. Tinai paribasa iã mahakan akan lewu dähen, maka salepah olo Israel akan mangkepan tali, mandjarat lewu tã, palus ita manunda tã akan sungäi, sampai dialo idjä batu balihi hetä.

14. Tã koan Absalom tuntang karä bakas olo Israel: Tirok Husai, olo Arghi tã, bahalap bara tirok Aghitopel. Maka djetä awi Jehowa kea, mangat tirok Aghitopel idjä buah tã imbalang, nakara Jehowa hararepan Absalom hapan tjalaka.

15. Palus tã kea Husai masuman akan Sadok tuntang Abjatar, imamtä: Kalotoh kakai tirok Aghitopel akan Absalom dengan karä bakas olo Israel, tapi augh tirok ajungku kakai tinai.

16. Toh gulogulong, soho olo masanan tã akan Dawid, sambil hamauh: äla ikau bara malem alem toh intu padang talampas bewäi, tapi dimpah ikan, belä radja inellen sindä, haiak karä olo awang dengae.

17. Maka Jonatan äwen duä Ahimaas mendeng tatap saran kalin danum Rogel; tã djipen bawi ha-goet masuman tã acae, balalu äwen duä tã hagoet, tantai masuman tã akan radja Dawid. Krana äwen tã djaton tau mamprahan arepe tamä lewu.

18. Tapi idjä biti bara karä dji-pen Absalom mitä äwen tã, palus masuman tã akan Absalom; tapi äwen duä tã manandjong gulogulon-g, palus sampai human olo hong Bahurim; olo tã aton bara kali huang parantarae, djadi äwen duä tã sewu, tamä hetä.

19. Maka sawan olo idjä hetä manduan amak, mambirang tã manutup tumbang kali, palus manatajan tunek tepong hong hetä. Kalotä gawie tã djaton kasenan olo.

20. Maka amon djipen Absalom sampai, tamä human olo bawi tã, koae: Kwe Ahimaas äwen duä Jonatan? — koan olo bawi tã dengae: Iä djari hagoet dimpah sungäi hetä. Maka limbah olo tã djari mangguae, tuntang djaton sondau, tã iã buli Jerusalem.

21. Djadi, limbah olo tã djari buli, maka äwen lompat bara kali, balalu hagoet masanan brita akan radja Dawid, sambil hamauh dengan Dawid: Gulogulong keton lius, dimpah Jordan, krana kalotä kakai tirok Aghitopel handak mawi keton.

22. Tã Dawid tuntang karä olo ajue harikas, palus dimpah Jordan; sampai andau sawah haiak djadjewu djaton tapas idjä biti, idjä hindai dimpah Jordan.

23. Maka amon Aghitopel mitä aughe tã djaton inumon olo, tã iã mapil kalidaie, palus harikas manalih humae hong lewue; palus iã mametäh tahuu karä perkaran humae, balalu manggantong arepe. Kalotä ia matäi, ingubur intu kubur bapae.

II.—24. Maka Dawid sampai Mahanaim. Tuntang Absalom dimpah Jordan, dengan hapus karä hatuän olo Israel ombo iã.

25. Maka Absalom djari mangkat Amasa gantin Joab, mandjadi kapalan olo parang; Amasa tā anak Jetra, olo Israel, idjā djari masawā Abigal, anak Nahas tā, paharin Seruja, Seruja indu Joab tā.

26. Maka olo Israel idjā dengan Absalom bapodok hong tanah Gilead.

27. Djadi, amon Dawid sampai Mahanaim, maka Sobi, anak Nahas, idjā bara Raba, lewun olo Amon, tinai Maghir, anak Amiel, idjā bara Lodebar, tuntang Barsilai, olo Gilead bara Rogelim,

28. Mimbit tilam bantal, dapur kabali, gendom djagong, tunek tepong, kenta, saretek tuntang da-wenkaju beken,

29. Tinai madu, enjak sapi, kedju kambing sapi, manenga tā akan Dawid tuntang akan karā olo idjā dengae, mangat iā kumae; krana koan olo tā: Toto äwen tā blau ujul, tuntang teah beliae hong padang.

BAGI 18.

Absalom alah, iā impatāi; iā paham inatum hapee Dawid.

1. Maka Dawid matoh karā olo idjā dengae, tuntang mangkat karā mantir akan sakojan, akan saratus biti.

2. Palus Dawid manjoho karā olo tā hagoet, bagi telo penda prentah Joab, bagi telo kea penda prentah Abisai, anak Seruja, paharin Joab, tinai bagi telo penda prentah Itai, olo Gat tā. Tinai koan radja dengan olo arā; Bitingku kea handak hagoet, ombo keton.—(15,19.)

3. Tapi tombali olo arā: Åela ikau omba; idjā ikäi alo hadari, barangai sabagi ikäi matäi, äwen djaton paham mitong djetä; tapi bitim kabuatm kilau sapulu kojan ikäi; tagal tā buah ikan mandjadi pangawat ikäi, bara lewu.

4. Koan radja, tombah aughäwen: Bararangai aku tumon idjā budjur intu matan keton. Maka radja mendeng hong saran djalan darah bauntonggang lewu, tuntang olo arā tā blua baraturatus, bakoja-kojan.

5. Maka radja mamehä Joab, äwen telo Abisai dengan Itai, koae: Buabuah gawin keton dengan olo tabela, dengan Absalom tā. Tuntang salepah olo arā uras mahining petäh radja intu karä mantir tahu Absalom tā.

6. Tumon tā olo tā hagoet marang, manambang Israel, maka klahi tā lekas hong kajuan Epraim.

7. Djadi, olo Israel alah hetä intu baun olo ain Dawid; klahi tā paham andau tā, sampai matäi duä pulu kojan baris olo tā.

8. Krana klahi tā mananjap hapus tanah hetä, paham haream karä olo rusak hong kajuan tā, bara idjā matäi awi padang intu andau tā.

9. Maka Absalom hasupa deng-an olo ain Dawid; Absalom tā mondok hundjun kalidai; djadi, amon kalidai tā manantarang penda batang ela idjā hai, idjā barangkap edae, maka baluae sangkawit intu edae tā, balalu iā gantogantong helat langit dengan petak, krana kalidai idjā hapee palus hadari bara pendae.

10. Amon olo mitä iā hetä, iā masuman tā akan Joab, koae: Itäm, aku djari mitä Absalom koakoak intu batang ela.

11. Maka koan Joab dengan olo idjä masanan tā: Amon ikau djari mitä iä, buhen ikau dia palus mamukul mampatäi iä lawo akan petak? tā aku handak manenga akam sapulu sekel salaka tuntang taliwanang.

12. Tapi koan olo tā dengan Joab: Alo sakojan sekel salaka indu suang lengängku, djaton kea aku maku mandjudju lengängku mawi anak radja; krana hαιak hining ikäi radja djari mametäh keton telo Abisai dengan Itai, koea: ingaingat keton, äla idjä biti marusak olo tabela, Absalom tā.

13. Paribasa aku sala gawingku maniwash hambaruangku, toto djaton talo idjä basahokan bara radja, tinai ikau kea mahin handak mawi aku.

14. Tombah Joab: Jaku djaton tau rangkah dengam hetoh. Palus iä mimbit lundju telo, mamuno tā buah bantowong Absalom, kahnū iä magon belom hong batang ela tā.

15. Tinai sapulu biti olo hatuä, idjä pananggong ganggaman Joab, mangalliling iä, mamukul mampatäi Absalom.

16. Limbah tā Joab manjoho olo mampahiau sarunai, palus olo arä buli, terai manjasah likut olo Israel, krana Joab manjoho olo tā terai.

17. Tuntang iä manduan hantun Absalom, manganan iä akan parit hai hong parakkaju, balalu manunjek tujok batu gantogantong hundjue. Djadi, karä olo Israel hadari, geneb biti akan kalekae.

18. Maka bihin, pesae belom, Absalom djari mampendeng dijhi batu ake, djeta hong djanah radja; krana koae: Aku djaton bara anak hatuä indu malampangan sewutku.

Iä djari manggarä dijhi tā tumon arae; tagal tā djetä inggarä katān Absalom palus andau toh.

19. Limbah tā koan Ahimaas, anak Sadok: Soho aku hagoet hadari, masanan akan radja, Jehowa djari mambudjur iä mawi karä mu-sohe.

20. Tapi koan Joab dengae: Andau toh äla ikau, idjä akan mimbit brita, naughe andau beken bewai; andau toh äla ikau akan mimbit brita, krana anak radja tā djari matäi.

21. Limbah tā Joab manjoho Kusi: Dari ikau, suman akan radja talo awang djari gitam. Maka Kusi sontop intu Joab, palus hagoet hadari.

22. Tapi Ahimaas, anak Sadok tā, haluli musok Joab: Naughe, käläh soho aku kea hadari, manuntut Kusi. Tombah Joab: Buhen ikau handak hagoet, anak, krana djaton brita bahalap indu imbitm?

23. Naughe, bararangai djetsä, koae, soho aku hagoet bewai. Tā iä hamauh dengae: Takan, lius bewai. Palus Ahimaas hadari mahoroe djalan äka rampar, mananselo Kusi tā.

24. Maka Dawid mondok intu bauntonggang; olo djadjaga aton ambo bauntonggang, hong pagar batu; djadi, amon iä manggatang matae, sambil manampajah, maka iä mitä olo hatuä aton dumah dari kabuate bewai.

25. Tā olo djadjaga mantehau, masuman tā akan radja. Tombah radja: Djaka iä kabuate bewai, toto brita imbite hong njamae. Djadi, amon olo tā djaladjalanan to-kep,

26. Tā olo djadjaga mitä olo

beken tinai aton dumah hadari, palus iä mantehau mandur bauntonggang, koae: Itäm, olo idjäbiti aton dumah tinai, kabuate kea. Maka koan radja: Iä tä kea olo idjä mimbit brita.

27. Tinai koan olo djadjaga tä: Aku mitä ampin darin olo idjä helo tä kilau ampin darin Ahimaas, anak Sadok tä. Tä koan radja: Iä tä olo bahalap, toto iä mimbit brita bahalap.

28. Maka Ahimaas sampai, haiak mantehau, manjewut salamat akan radja, palus iä sontop intu petak naharep radja, sambil hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallam, idjä djari manjaragh olo tä, idjä djari petah manusang lengæ malawan radja.

29. Tä, maka tombah radja: Aton Absalom, olo tabela tä, bahalap bewäi? Tombah Ahimaas: Aku mitä paham karidun olo, metoh Joab manjoho djipen radja, tuntang aku, rewarmp, bagoet, tapi auku djaton tawan bukue.

30. Maka koan radja: Indah, mendeng sila kanib. Balalu iä undur, mendeng hetä.

31. Itä! tä Kusi sampai kea, koae: Aku masanan akan tuangku radja, Jehowa djari mambudjur ikau andau toh, mawi karä olo tä idjä malawan ikau.

32. Maka koan radja dengan Kusi: Aton olo tabela, Absalom tä, bahalap? Tombah Kusi: Käläh kadjarian karä musoh tuangku radja, tuntang olo handiai, idjä handak malawan mamapa ikau, akan mandjadi tumon kadjarian olo tabela tä.

33. Tä, maka radja paham hagendjäh, palus iä mandai tamä karong idjä ambo bauntonggang,

sambil, manangis. Haiak manangis djong iä hamauh: Joh anakku Absalom; anakku! joh anakku Absalom! Kajah! käläh djaka aku djari matäi indu gantim: joh anakku Absalom, kajah anakku!

BAGI 19.

I. Dawid ihalilan tinai buli karadjaaan ajuc. II. Gawie dengan Simei, Mepibeset tuntang Barsilai.

I.—1. Maka olo masuman akan Joab: Itäm, radja paham manangis, manatum Absalom.

2. Kamanange tä mandjadi tatumé akan salepah olo arä intu andau tä, krana intu andau tä olo djari mahining brita, atäi rada paham kapähä tagal anake hatuä.

3. Djadi, olo tä buli njukonjuk kok ampie tamä lewu, sama kilau olo awang mahamen awie hadari alah.

4. Maka radja djari manutup baue, tuntang radja mambo aughe mangkariak: Joh anakku Absalom! Absalom anakku, joh anakku!

5. Tä Joab tamä naharep radja huang humae, sambil hamauh: Andau toh ikau djari mampahawen baun karä rewarmp, idjä andau toh djari mawat tahasengm, tahaseng karä anakm hatuä bawi, tinai tahaseng karä sawam tuntang gundikm.

6. Ikau sintu olo idjä manjingi ikau, tapi manjingi olo idjä sintu ikau; krana andau toh ikau djari mangarinah pikirm, karä mantir karä olo djaton ikau maharae, krana gitangku andau toh, djaka Absalom aton belom, tuntang karä

ikai djari matai, djetä maka kilaikm.

7. Toh, mendeng, blua, sambil hamauh tumon kakilak atai karä olo ajum; krana aku tjakap sum-pah intu Jehowa, djaka ikau djaton blua, maka toto djaton idjä biti handak melai dengam alem toh; harap, djetä karäh mandjadi akam papa bara karä talo papa, idjä djari buah ikau bara pesam tabelia sampai katontoh.

8. Tumon tä radja mendeng, tuntang mondok hong bauntong-gang lewu; tä olo masanan akan salepah olo arä, koae: Itä keton, radja aton mondok hong bauntong-gang lewu. Tä, maka olo arä manalih naharep baun radja. Tapi olo Israel djari hadari genep biti akan humae.

9. Maka olo handiai baris karä hamputan olo Israel uras hatakian augh dengan sama arepe, koae: Radja djari maliwus ita bara lengän karä musoh ita, iä djari maliwus ita bara lengän olo Pilisti, tapi toh iä djari hadari bara tanahe awi Absalom.

10. Tinai Absalom tä, idjä djari iminjak ita akan ita, djari matai hong klahi. Toh, maka buhen keton manjuni arep keton, djaton manduan radja tinai?

11. Tä, maka radja Dawid mam-pait augh akan Sadok äwen duä Abjatar, imam tä, koae: Suman akan karä bakas olo Juda, sambil hamauh: buhen keton mandjadi harian manduan radja buli humae? Krana augh hapus utus olo Israel djari sampai radja hong äkae.

12. Keton paharingku, isi da-hangku keton toh; tagal en tinai keton harian manduan radja?

13. Tinai külöh keton masanan

akan Amasa: Djaton ikau isi da-hangku? kalotä kakai gawin Ha-talla dengangku, djaka ikau djaton palus dapit mandjadi mantir kapala parang intu baungku, gan-tin Joab. — (17,25:1.Kron.2,16.)

14. Tumon tä iä mambet atai karä olo Juda, mambulate kilau olo idjä biti bewäi; palus olo tä manjoho olo manalih radja, blaku intu iä: Buli ikau, tuntang karä olo ajum.

15. Tä, maka radja buli; tun-tang iä sampai Jordan; maka olo Juda hapumpong hong Gilgal. handak hagoet manambang radja, mangat magah radja hanimpah Jordan.

II. — 16. Maka Simei, anak Gera, olo Benjamin idjä bara Ba-hurim tä, manggulong arepe, ma-soh haiak dengan olo Juda, ma-nambang radja Dawid. — (16,1,5.)

17. Tuntang sakojan biti olo Benjamin ompat iä; tinai Siba, rewar ungkup Saul tä, tuntang anake hatuä limäwalas biti, dengan reware hatuä duä pulu biti; äwen tä hanimpah Jordan naharep radja.

18. Amon olo mimbit sampan hai dimpah, hapan mampanimpah ungkup human radja, tumon djetä bahalap intu matae, maka Simei, anak Gera tä, lawo mahingkep hong baun radja, kahum iä dimpah Jordan,

19. Sambil hamauh dengan ra-dja: Äela tuangku mitong kasa-langku tä akangku, äla manahiu kadarhaka, awang djari iawi re-warm metoh andau tuangku radja djari blua bara Jerusalem, äla radja mangandong tä huang atäie.

20. Krana aku, rewar, kata-wan, toto aku djari badosa, tapi itäm, andau toh aku djari dumah

helo bara karä olo utus Josep, aku tau blaku budjur, blaku pamangat manambang tuangku radja, tut intu radja?

21. Tä, maka tombah Abisai, anak Seruja, koae: Pudji Simei dia palus impatäi hetoh intu baum, basa iä djari manjapa idjä iminjak Jehowa!

22. Tapi tombah Dawid: Narai gawingku dengan keton, joh anak Seruja! krana keton andau toh handak mampalajang aku: tau andau toh idjä biti impatäi bara marak Israel? dia aku katawan, andau toh aku iuaheta tinai mandjadi radjan olo Israel?

23. Maka radja hamauh dengan Simei: Ikau djaton akan matäi. Palus radja sumpah dengae.

24. Limbah tä Mepiboset kea, äson Saul tä, dumali manjupa radja; maka iä djaton djari manenjau paie, djaton djari mamprasih djanggute, tuntang djaton djari mamupok pakaiae, bara metoh radja djari hagoet sampai andau panumahe dengan sanang tinai.

25. Djadi, sana iä sampai bara Jerusalem, maka koan radja dengae: Buhen ikau djaton djari hagoet ompat aku, joh Mepiboset?

26. Tombah iä: Joh tuangku radja, rewariku djari mamunga aku; krana koangku: aku handak manjoho olo manatap kalidai, mangat hapan djetä aku manalih radja; krana rewarmp toh batimpang.

27. Tinai iä djari mangarana rewarmp intu tuangku radja; tapi tuangku radja kilau malaikat Hattalla; käläh manamana ikau bewäi.

28. Krana hapus ungkup human apangku uras olo idjä patut impatäi bewäi intu baun tuangku radja, tapi ikau kea djari mingkes rewarmp marak olo awang kuman bara medjam; atawa narai hindai

29. Tä radja hamauh dengae: Narai guna ikau manahiu perkaram hindai? djari aughku, keton duä Siba labagi bewäi karä tanam.

30. Koan Mepiboset, tombah augh radja: Naughe iä manduan tä lepalep samandiai, limbah tuangku radja djari buli humae dengan sanang.

31. Maka Barsilai kea, olo Gilead tä, dumah bara Rogelim, mampahaik radja hanimpah Jordan, mangat iä magah radja akan hila dipah Jordan. — (17, 27.)

32. Barsilai tä paham bakas, sampai hanja pulu njelo umure, iä djari mahaga radja, metoh iä melai hong Mahanaim; krana iä olo hai.

33. Maka koan radja dengan Barsilai: Käläh ikau palus ombo aku, aku handak mahaga ikau de ngangku hong Jerusalem.

34. Tapi Barsilai hamauh dengan radja: Pirä kea karä andau njelon pambelomku hindai, sampai aku tau ompat radja akan Jerusalem?

35. Andau toh aku hanja pulu njelo umurku; kilen aku tawan kapatut dengan kasalan hadat? oih aku mangkemä talo kinangku, talo ihopku? Kwika aku tau hindai mahining augh olo panjanji hatuä bawi? buhen kea rewarmp mandjadi indu kabehat tuangku radja bewäi?

36. Käläh rewarmp ombo magahi radja isuisut bewäi akan dipah Jordan; atawa buhen radja akan manjulang akangku kalotoh?

37. Sohio rewarmp buli bewäi, mangat aku matäi intu lewungku, tokep kubur indu apangku; tapi

itäm, tā rewarm Kimham, naughe iä dimpah Jordan mampahaiak tuangku radja, awi dengae talo awang patut intu matam.

38. Tā koan radja: Käläh bewäi, Kimham tā dimpah ompat aku, maka aku handak malalus intu iä talo handiae awang bahalap intu matam, tinai talo handiae awang ilakum bara aku, djetä handak ilalusku akam kea

39. Djadi, limbah karä olo tā djari dimpah Jordan, tuntang radja kea djari dimpah, maka radja manjium Barsilai, sambil mamberkat iä, tumon tā iä buli humae.

40. Maka radja maradjur panggoete sampai Gilgal, tinai Kimham ompat iä. Maka karä olo Juda djari mampanimpah radja, tinai belahe olo Israel djari ombo kea.

41. Maka itä! karä olo Israel samandiae uras manalih, manaharep radja, sambil hamauh dengan radja: Buhen paharin ikäi, karä olo Juda tā, djari manakau ikau bara ikäi, awie djari magah radja dimpah, tuntang ungkup humam, tinai karä olo ain Dawid?

42. Tā, maka tombah karä olo Juda, mawi olo Israel: Djetä, basa radja mangola ikäi; buhen keton toh blait tagal perkara toh? angat keton, ikäi djari ompat kuman panginan radja, atawa djari iä mnpah ikäi?

43. Maka tombah olo Israel mawi olo Juda, koae: Sapulu bagi ain ikäi intu radja, intu Dawid kea bagin ikäi labih bara bagin keton; buhen keton djaton padului ikäi, mangat augh ikäi mandjadi helo, amon handak manduan ragedjan ikäi? Tapi augh olo Juda karas tinai bara augh olo Israel.

BAGI 20.

Seba minbit olo Israel malawan radja.
Iä alah palus impatäi olo.

1. Maka kanatek tā aton hetä olo setan, idjä Seba arae, anak Bighri, olo hamputan Benjamin; iä tā mampahiau sarunai, sambil hamauh: Dawid tā djaton akan indu bagin ita; anak Isai tā djaton indu joresan ita; has, genep biti buli humae bewäi, joh olo Israel!

2. Tā, maka karä olo baris Israel hagoet, malihai Dawid, manuntut Seba, anak Bighri tā; tapi karä olo Juda leket dengan radja, bara Jordan sampai Jerusalem.

3. Djadi, sana Dawid sampai humae hong Jerusalem, maka radja manduan sapulu gundike tā, idjä djari impelaie manonggo humae, iä mingkes äwen imbaris kabuate, tuntang iä mahaga äwen hetä, tapi iä djaton hindjä dengae; äweu tā magon imbaris kalotä sampai andau pampatäie, ampiampin balo pembelome.

4. Limbah tā radja manjoho Amasa: Irak akangku karä olo Juda, mangat hapumpong intu andau telo, metoh tū ikau kea kantoh.

5. Maka Amasa hagoet, mirak karä olo Juda, tapi iä sajup bara katika, idjä djari innkas radja acae.

6. Tā koan Dawid dengan Abisai: Toh Seba, anak Bighri tā, karih mamapa ita haream bara Absalom. Imbit djalahian olo ajungku, goang likute, mikih suro iä tau tamä lewu awang hakota, palus tau mahakan arepe hetä bara matan ita.

7. Tā aton blua manjasahé karä

olo pagangan Joab, tuntang kawan olo dalam, tinai kari pangkaklima. Olo tā hagoet bara Jerusalem, mangat manggoang Seba, anak Bighri tā.

8. Amon olo tā djari sampai batu hai, idjā darah Gibeon, Amasa manjupa iā. Maka Joab mangkepan klambie tuntang imbabate, ambo tā aton aka entang padange hong kahange, tuntang kumpange. Haiak iā mananggoh, djetā pasilak lawo.

9. Maka koan Joab dengan Amasa: Ikau magon bahalap, o pahari? Palus lengän Joab gantauke manjingkap djanggut Amasa, mangat mangium iā.

10. Tapi Amasa djaton batawat bara padang, idjā intu lengän Joab; tā iā manatas knaie, manganan ramon knaie akan petak; iā djaton manjuduk tinai mawi iā handuā, tindas iā matai. Limbah tā Joab äwen hampahari Abisai palus manggoang Seba, anak Bighri tā.

11. Maka idjā biti bara karā djen Joab mendeng darah hantu, sambil hamauh: Äwe idjā radjin dengan Joab, äwe idjā toto baris Dawid? Has, iā tā ompat Joab!

12. Maka hantun Amasa tā lalantong huang dahae halelek hong bentok djalan. Sana djipen tā mitä, olo arā tendä hetä, maka iā mindah hantun Amasa bara djalan akan parak oru, manutup tā hapan pakaian, basa iā mitä, olo handiai idjā sampai hetä, uras tendä.

13. Djadi, limbah hantu djari inganan bara djalan, maka olo arā hagoet ompat Joab, manjasah Seba, anak Bighri tā.

14. Iā hagoet mahoroe karā ham-

putan olo Israel, sampai manantarang Abel-Betmaagha, tuntang hapus Berim; maka olo hetä hamppong, manalili ompat iā.

15. Maka äwen dumah, mangapong Seba hong Abel-Betmaagha; palus iā manunjok petak kilau lungkoh, akan hapee maranggar lewu; amon djetā tempā pagar lewu, tuntang amon olo handiai idjā penda Joab maranggar lewu, handak mampalokang pagar batun lewu,

16. Tā, maka olo bawi idjā pintar mantehau bara huang lewu: Hining, hining keton! Käläh su man aughku akan Joab: etoetoh ikau helo, mangat aku hakotak dendam.

17. Djadi, amon iā manggapi, koan olo bawi tā: Ikau toh Joab? Tombah iā: Joh, aku. Koae dengae: Hining augh rewarm. Tombah iā: Aku handak manjenäh.

18. Tā olo bawi tā hamauh, koae: Djaman horan olo pudji mawi augh kalotoh, koae: idjā aton talo isake, käth iā misek hong Abel, tumon tā talo mandjadi.

19. Aku toh puna lewu idjā tau hakabuah, idjā tanggar budjur intu marak karā lewun Israel: tinai ikau handak marusak lewu, idjā kilau indue marak Israel? buhen ikau handak manelen baris joresan ain Jehovah?

20. Maka tombah Joab, koae: Äla, kedjau haliae bara aku, sampai aku manelen marusake!

21. Djaton kalottä perkara toli, malainkan olo idjā biti bara būkit hatinggang Epraim, idjā Seha arae, anak Bighri tā, djari manusang lengtē malawan radja David; djuluk iā tā kabuate bewāi,

tä aku handak undur bara lewu toh. Tä koan olo bawi tä dengan Joab: Itäm: takoloke karäh intarik akam bara hundjun kota.

22. Maka hapan kapintare olo bawi tä mananggoh olo arä; tä olo manetek takolok Seba, anak Bighri, sambil mamanting tä akan Joab; tä iä mampahiau sarunai, palus karä olo bilangbalangan bara lewu, geneb biti buli humae; maka Joab buli Jerusalem, naha-rep radja.

23. Maka Joab tä mandjadi mantir kapalan hapus kawan olo parang ain Israel; tinai Benaja, anak Jojada, mangapala kawan olo dalam. — (8,16.)

24. Adoram tä djadi mantir per-kara rear; Josapat, anak Ahilud, djadi mangkubumi.

25. Seruja djadi sukataris; Sadol äwen duä Abjatar tä imam.

26. Tinai Ira, olo Jair, djadi wakil Dawid.

palomos iä awi kahirie akan olo Israel tuntang olo Juda. — (Jos. 9,15.)

3. Maka Dawid hamauh dengan olo Gibeon: Narai laku keton iawiku akan keton? hapan en aku akan manjapan keton, mangat keton mamberkat olo baris Je-howa?

4. Tä olo Gibeon hamauh dengae: Perkarau ikäi dengan Saul tun-tang dengan ungkup humae djaton tagal bulau salaka, tinai ikäi djaton radjin mampatäi idjä biti baris olo Israel. Maka koae: Na-rai kea augli keton, narai laku keton bara aku?

5. Tä äwen tombah augh radja: Olo tä, idjä djari marusak ikäi, idjä handak mampalomos ikäi, sampai ikäi djaton djari tau melai hong hapus tanah Israel,

6. Soho ikäi manduan udju biti baris panakae, mangat ikäi mang-gantong iä akan Jehowa hong Gi-bea Saul, idjä iangkat Jehowa tä. Tombah radja: Aku handak ma-nenga olo tä. — (4.Mos.25,4.)

7. Tapi radja manjanjang Me-piboset, anak Jonatan, Jonatan anak Saul, tagal sumpahe hong Jeho-wa, idjä helang äwen duä, helat Dawid dengan Jonatan, anak Saul tä. — (1.Sam.18,3.)

8. Malainkan radja manduan Armoni tuntang Mepiboset, anak Rispa tä duäduä, anak Aja, idjä djari inakae akan Saul; tinai limä biti anak hatuä ain kaka Mighal, anak Saul idjä bawi, idjä djari inakae akan Adriel, anak Bars-lai, olo Meholst. — (3,7.—1.Sam. 18,19.)

9. Palus iä mandjuluk äwen tü akan lengän olo Gibeon; olo tä manggantong iä hong bukit intu

BAGI 21.

I. Tagal kasalan liau Saul horan olo intakan lau; panakan Saul impatië. II. Olo Pilisti alah.

I.—I. Maka aton wajah lau kahum pangereng Dawid, telo njelo haradjur. Djadi, Dawid mang-gau baun Jehowa; maka Jehowa hamauh: Djetä tagal Saul, tagal olo idjä panusuh daha tä; basa iä djari mampatäi olo Gibeon.

2. Tä, maka radja mangahau olo Gibeon, sambil hakotak dengae. Olo Gibeon tä djaton puna baris olo Israel, tapi tisan olo Amori; maka olo Israel djari sumpali dengae; tapi Saul handak mam-

baun Jehowa, kalotä äwen udju tä nihau haiak. Tä impatäi wajah totok getem, metoh olo manampara manggetem seora.

10. Maka Rispa, anak bawi ain Aja, manduan benang ganal, mambirang tä akae hundjun batukarang, bara tamparan getem, sampai udjan lawo bara langit akan äwen; handau iä mangahan burong penda langit murep hantue, tinai hamalem karä meto padang.

11. Maka olo masanan akan Dawid gawin Rispa, anak Aja, gundik Saul tä.

12. Tä Dawid lius, manduan tol Lang Saul tuntang tolang anake Jonatan bara olo Jabes hong Gilead, idjä djari manakau tolange tä bara djalan Betsan, äka olo Pilisti djari manggantong tä, metoh andau olo Pilisti djari mamukul Saul hong Gilboa. — (1.Sam. 31,12.)

13. Maka iä mimbit tolang Saul äwen duä hanak Jonatan bara hetä, tinai iä manampunan tolang äwen idjä djari inggantong tä.

14. Olo mangubur tolang Saul äwen duä hanak Jonatan intu tanah Benjamin, hong Sela, hong kuburbapae Kis; olo mawi talo handiai tumon petäh radja. Limbah tä Jehowa manarima augh lakun olo tanah tä tinai.

II. — 15. Limbah tä, maka aton parang tinai olo Pilisti dengan olo Israel. Maka Dawid hagoet tuntang djalahana olo ajue, haparang dengan olo Pilisti, sampai Dawid ujuh. — (1.Kron.20,4.)

16. Maka aton hetä Isbi Benob, olo panakan Rapa; behat isin lundjue telo ratus sekel tambaga, iä manangking padang taheta. Iä tä handak mampatai Dawid.

17. Tapi Abisai, anak Seruja, mawat iä, mamangkikh mampatai olo Pilisti tä. Tä maka karä olo ain Dawid sumpah dengae, koae: Äla ikan blua tinai haiak ikäi tamä parang, mikäh suro ikau, idjä sumhon olo Israel, belep.

18. Djadi, limbah bara tä aton tinai parang dengan olo Pilisti hong Gob; tä maka Sibeghai, olo Hnsat, mampatai Sap, idjä bara panakan Rapa tä kea.

19. Limbah bara tä aton tinai parang dengan olo Pilisti hong Gob; tä Elhanan, anak Jareorigin, mampatai Bethalaghumi, kolan Golliad bara Gat, idjä tantahan lundjue kahai buntis.

20. Tinai aton parang kea hong Gat dengan olo Pilisti; hetä aton olo, idjä paham pandjang berenge, djahawen tundjuk lengae, djahawen kea tundjuk paie, djadi kaia handiai duä pulu äpat; iä tä panakan Rapa kea.

21. Iä tä hababaka olo Israel; tapi Jonatan, anak Simea, Simea paharin Saul, mampatai iä.

22. Äwen äpat tä djari inakan akan Rapa, hong Gat; maka äwen tä halelek impatäi awi lengän Dawid, tuntang awi lengän olo ajue.

BAGI 22.

Dawid manara Jehowa, tagal iä djari ilapase bara karä musohe.

1. Maka Dawid mangarang akan Jehowa karä augh njanji toh, metoh andau Jehowa djari malapas iä bara lengän karä musohe, tuntang bara lengän Saul. — (Masm.18.)

2. Maka koae: Jehowa batukarangku, kotangku, paliwus ajungku.
3. Iä bukitku, intu iä aku bandak harap, talawangku tuntang tandok salamat ajungku, äkaku gantong, äka kalindongku; ikau pandohopku, bara kararat olon ikau djari malapas aku.
4. Aku djari blaku intu Jehowa, idjä patut inara, tä maka aku iliwus kea bara karä musohku.
5. Krana riak pampatäi djari mangaliling aku, rahusan setan manepä aku.
6. Pasong naraka djari manguling aku, djarat pampatäi manjitung aku.
7. Amon lenjoh angat atäiku, tä aku blaku intu Jehowa, iutu Hatallangku aku mantehau; tä iä mahining aughku bara hong äkao idjä brasih, augh bawangku sampai pindinge kea.
8. Tä petak hagerek harogoh, tongket langit honggä halipak, basa hasep kalaite.
9. Asep blua bara uronge, apui panjeha bara njamae, barah manjala awi tä.
10. Iä manusang langit palus mohon, kakapnt penda paie.
11. Iä mukong Kerub, palus ha-goet trawang, iä manari hundjun palapas riwut.
12. Kakapnt ingkese hakaliling mandjadi dindinge, tuntang arä botop baunandau idjä sawosawoh ampie.
13. Awi panjangkowonge helo baue aton kilau barah apui manjala.
14. Jehowa manjaho bara langit, augh Idjä Pangkahai tä aton lembut.
15. Iä malekas anak panahe, manburup olo tä, kilate ilekase palus manaräwen äwen.
16. Tä palempang labehun tasik mamala, galang petak impalangai awi pudjin Jehowa, awi kamühos uronge.
17. Iä mandjuluk lengäe bara äkao idjä gantong, sambil manduan aku, iä mandjidit aku lompat bara danum handalem.
18. Iä maliwus aku bara karä musohku awang kwasa, bara karä olo idjä manjingi aku, idjä paha-lau abas bara aku.
19. Äwen djari mahanjek aku metoh andau kadjakängku, tapi Jehowa manongket aku.
20. Iä mamplua aku akan äka landang, iä mandjidit aku awi karadjie dengangku.
21. Jehowa mamalah akangku tumon katetekku, iä manjulang akangku tumon karasih lengängku.
22. Krana aku djari mahoroe djalan Jehowa, djaton aku djari dar-haka undur malihai Hatallangku.
23. Krana karä prentahe magon intu baungku, tuntang karä hadat ai, bara tä aku djaton ndur.
24. Malainkan aku budjur, tanggar intu iä, aku mahaga arepku bara talo sala.
25. Tumon tä Jehowa malian akangku tumon katetekku, tumon karasihku intu matae.
26. Olo pamasi ikau masie, deng-an olo budjur ikau budjur.
27. Dengan olo brasili ikau brasih, tapi dengan olo bingkok ikau bingkok kea. — (3.Mos.26,42.)
28. Ikau maliwus olo awang irarat, tapi baum malawan karä olo hai attae, ikau toto mampa-randah äwen.
29. Krana ikau puna palitangku,

o Jehowa; Jehowa mamplawa ka-kaputku.

30. Awi dohopm aku tau man-takan kawan parang, awiku im-pahaiak Hatallangku aku tau lom-pat tamā pagar batu.

31. Djalan Hatalla puna etter, augh Jehowa paham brasih; iā toto talawang akan olo handiai, idjā harap iā.

32. Krana ēwe Hatalla, baja tong-gal Jeliowa bewai? ēwe Batukarang, baja Hatallan ikai?

33. Hatalla kotangku idjā dāhen, iā mambudjur djalae akan olo budjur.

34. Iā mampalias paingku kilau pain badjang, huang ākaku gan-tong iā mampendeng aku.

35. Iā madjar lengāngku parang, sampai panah wadja irentur leng-āngku.

36. Tinai talawang salamat ajum djari inengam akangku; awim mamparandah aku maka ikau mam-pahai aku.

37. Ikau djari mampalandang āka paingku, sampai takirku djaton tanggarurus.

38. Aku handak manjasah karā musohku, sambil mampalomos iā; djaton aku handak buli, sampai āwen impalephaku.

39. Aku djari mawi manjudok iā, sampai iā djaton tau mendeng tinai, tapi āwen halelek impatāi penda paingku.

40. Krana ikau mambabat aku dengan kaabas akan parang; ikau djari manjontop akan pendaku idjā bahut manggatang arepe malawan aku.

41. Ikau djari manamburup karā musohku akangku, karā awang basingi aku, aku djari mampa-lomat iā.

42. Olo tā bilikbalingau, tapi idjā paliwuse djaton; — akan Jehowa, tapi djaton iā tombah aughe.

43. Tā aku mamparotek iā kilau tunek petak, kilau rumpur hong djalan aku manepā mandarai iā.

44. Tinai ikau djari maliwus aku bara klahin olo ajungku, ikau ma-haga aku mandjadi radjan karā olo kapir; utus olo, idjā dia kasenangku bhin, djari manempo aku.

45. Olo beken utuse mambudjok aku; sana pindinge mahining bri-tangku balalu iā manumon augh-ku.

46. Olo beken utuse djari blaju; iā mangkepan ganggamae kilau indu pasonge pampahinaue.

47. Jehowa belom, Batukarang-ku inara, Hatalla, Batukarang sa-lamatku kālāh impahai.

48. Hatalla idjā mamalah akang-ku, idjā mambaring karā utus olo mamenda aku.

49. Iā idjā malapas aku bara karā musohku; ikau mānggatang aku bara olo handiai, idjā mawi malawan aku, ikau maliwus aku bara olo pararat.

50. Tagal tā aku handak manara ikau, o Jehowa, intu bentok karā utus olo, akan aram aku handak manjanji horumat.

51. Idjā paham mandohop radja ai, tuntang masi idjā iminjake, Dawid tuntang panakae, palus katatahi.

BAGI 23.

I. Augh Dawid idjā katatesac. II. Aran karā pangkalima ain Dawid.

1.—1. Maka djetoh katatesan

karä augh Dawid: Dawid, anak Isai, hamauh, olo idjä impahai tä, idjä iminjak Hatallan Jakob; idjä apik hong njanjin Israel tä aton hakotak.

2. Rogh Jehowa djari hamauh hadjamban aku, aughe djari aton hong djelangku.

3. Hatallan olo Israel djari hamauh, Batukarang ain Israel djari mandjandji akangku: radja idjä teteck karäh marentah olo, idjä marentah haiak mikäh Hattalla.

4. Iä tä kilau blawa handjewu, metoh matanandau lembut, handjewu kahum djaton baunandau, amon awi pandang limbah udjan karä oru lembut bara petäk.

5. Djaton ungkup humangku tumon tä intu Hattalla? krana akangku iä djari mingkes djandji idjä katatahi, idjä iatoh indähen hapuhapus karä aughe. Krana idjä salepah salamatku, karä kahan-djakku, djaton djetä injohoe mang-ambang mandjari?

6. Tapi olo setan samandiae uras kilau duhi awang inganan, basa iä djaton tarasingkap hapan lengä.

7. Malainkan olo idjä handak manjingkap iä patut hapan sana-man, lundju, maka jää handiae karäh ingähu lepalepah intu äkae.

II.—8. Djetoh aran karä pangkalima idjä ain Dawid: idjä mam-batang, iä tä anak Taghkemoni, kapalan äwen telo pulu tä, iä tä Adino, olo Esni, idjä kabuate bewäi malawan olo hanja ratus biti, idjä impatäie lepah haiak sindä bewäi.—(1.Kron.11,10.)

9. Pangiwae tä Eleasar, anak Dodo, Dodo anak Ahohi; iä tä baris äwen telo tä, idjä mampa-haiak Dawid, metoh iä ihababaka olo Pilisti, idjä hapumpong hetä

akan parang, tapi karä olo Israel uras undur.

10. Iä tä mendeng, mantakan mampatäi olo Pilisti tä, sampai iä ujuh lengäe, lengäe kait intu pulang padang, djadi Jehowa ma-lalus kaliwus paham intu andau tä; maka olo arä haluli tinai ompat iä, sambil marampas bewäi.

11. Pangiwae tä Sama, anak Age, olo Harari tä; metoh olo Pilisti hapumppong tokep lewu, aton hetä tana idjä paham buae, maka olo arä uras hadari bara baun olo Pilisti.

12. Tä iä mendeng tanggar hong tana tä, sambil mahaga djetä, mamukul maharak olo Pi-listi, djadi Jehowa malalus kaliwus paham.

13. Maka äwen telo tä, idjä mambatang intu telo pulu pangkalima tä, aton mananggoh Dawid hong lowang Adulam, kahum musim getem; maka kawan olo Pilisti djari bapodok hong djanah Repaim.

14. Kahum tä Dawid aton hong tantan bukit idjä dähen, maka belahe kawan olo Pilisti hong Betlehem.

15. Metoh tä Dawid mipen, koae: Äewe akan mampihop aku hapan danum kali hong Betle-hem, idjä intu bauntonggang le-wu?

16. Tä pangkalima äwen telo tä marawus, palus akan äka olo Pi-listi bapodok, sambil masip da-num bara kali hong Betlehem, idjä intu bauntonggang lewu, balalu äwen mimbit tä akan Dawid. Tapi iä djaton maku mihope, malain-kan iä manusuhe hong baun Je-howa,

17. Sambil hamauh: Kedjau bara aku, o Jehowa, uka mawi talo kalotä; patut aku mihop dahan olo tā, idjä djari hagoet djaton paduli tahasenge? Palus iä djaton maku mihope. Djetä gawin pangkalima äwen telo tā.

18. Maka Abisai kea, paharin Joab, anak Seruja, idjä mambatang kea hong telo biti, baris idjä duä tā, lundjue hapee malawan telo ratus biti, uras imunoe impatäe; tagal tā iä idjä basewut intu äwen telo tā;

19. Iä idjä mambatang intu äwen telo tā, iä kapalan äwen telo tā; tapi iä djaton tumon telo biti baris idjä solake tā.

20. Tinai Benaja, anak Jojada, bara Kabseel, olo idjä menteng, uräh gawie; iä tā mampatäi duä singa olo Moab, idjä abas; tinai iä lius mampatäi singa intu lowang, wajah sadingen;

21. Tinai iä mampatäi olo Misir idjä biti, olo idjä basewut; olo tā aton lundjue hong lengäe, tapi iä manggapi iä hapan sokahe bewäi, belalu iä mansuwit lundjue bara lengän olo Misir tā, palus mamuno mampatäi iä hapan lundju ajue kea.

22. Djetä gawin Benaja, anak Jojada, tagal tā iä imbaris hindjä telo biti tā.

23. Iä hai bara äwen telo pulu tā, tapi iä djaton tunon telo biti baris idjä solake tā; Dawid mangkat iä mangapala kawan olo dalam.

24. Asahel, paharin Joab, hindjä baris äwen telo pulu tā, tuntang Elhanan, anak Dodo, olo Betlehem;

25. Sama, olo Harod; Elika olo Harod;

26. Heles, olo Palti; Ira, anak Ikes, olo Tekoa;

27. Abjeser, olo Anatot, Menbunai, olo Husat;

28. Salmon, olo Ahohi; Mahari, olo Netopat;

29. Helek, anak Baena, olo Netopat; Itai, anak Ribai, bara Gibea lewun olo Benjamin;

30. Benaja, olo Piraton, Hidai, bara sungäi Gaas;

31. Abialbon, olo Arbat; Asmawet, olo Barum;

32. Eljaghbu, olo Saalbon; bara anak Jasen tā Jonatan;

33. Sama, olo Harari; Ahiam, anak Sarar, olo Harari;

34. Elipelet, anak Ahasbai, anak olo Magha; Eliam, anak Aghitopel, olo Gilon;

35. Hesrai, olo Karmel; Paerai, olo Arbi;

36. Jugal, anak Natan, bara Soba; Bani, olo Gad;

37. Selek, olo Amon; Naharai olo Beerot, ajang Joab, anak Seruja tā, idjä pananggong ganggamae;

38. Ira, olo Jetri; Gareb olo Jetri;

39. Uria olo Het. Karëe samandiae telo pulu udju biti.

BAGI 24.

Dawid misä karä olo arä; Hatalla ma-hukum iä hapan peres.

1. Limbah tā haluli tinai hasep kasanggit Jehowa tagal olo Israel; iä mandjo Dawid mohos ksalan intu olo tā, awie hamauh: Has ikau, isä karä olo Israel tun-

tang karä olo Juda. — (1. *Kron.* 22,1.)

2. Maka radja manjoho Joab, kapala parang tä, idjä dengae: Lius ikau, kumbang karä hamputan Israel, bara Dan sampai Berseba, isä karä olo, mangat aku kawatan djumalah olo tä.

3. Koan Joab dengan radja: Käläh Jehowa, Hatallam, manda-hang olo tä saratus tilap hindai karäe bara katontoh, sampai matan tuangku radja akan mitä tä; tapi buhen tuangku radja radjin mawi gawi djetoh?

4. Tapi angh radja babehat bara augh Joab tuntang karä mantir parang; djadi, Joab tuntang karä mantir parang blua bara baun radja, mangat mantjatjah olo Israel.

5. Palus olo tä dimpah Jordan, bapodok hong Aroer, hila gantaun lewu tä, idjä intu helat sungai Gad dengan Jaeser.

6. Limbah tä iä manantarang Gilead, tuntang Hodsi, tanah ram-par tä; tinai iä manantarang Dajnaan tuntang tanah idjä hakalling Sidon.

7. Limbah tä iä sampai Tirus, kota tä, tuntang sampai karä le-wun olo Hewi, olo Kanani, palus iä haluli tinai akan salatan Juda hong Berseba.

8. Tumon tä äwen tä mangumbang salepah tanah, hapus djalati-en bulan duä pulu andan, tä iä sam-pai Jerusalem tinai.

9. Balalu Joab manenga djumalah karä olo awang djari isä tä akan radja; maka baris Israel aton hanja ratus kojan olo hatuä awang sanggam klahi, idjä manangking padang, tinai baris olo Juda limä ratus kojan karä olo hatuä.

10. Maka Dawid buraburak usoke, limbah iä djari manjoho, äwen misä olo arä. Tä Dawid hamauli dengan Jehowa: Aku djari paham badosa huang gawingku toh; tapi ikau, o Jehowa, kanan kasalan re-warm, krana toto gilagila gawing-ku toh.

11. Djadi, haiak Dawid misik handjewu, augh Jehowa sampai nabi Gad, imam ain Dawid tä, koae:

12. Lius ikau, sanan akan Da-wid: kakai augh Jehowa: telo perkara hararahangku akam, intih idjä bara tä, idjä indu ilalusku akam.

13. Tä Gad manalih naharep Da-wid, masuman tä akae, sambil ha-mauh dengae: Aton udju njelo laru akan buah tanahm? atawa maku ikau hadari intu baun musohm telo bulan katahie, tuntang äwen akan manjasah ikau? atawa aton peres akan manjangit katelo andau mawi tanahm? toh, timbang, tirok bewäi, narai augh buah idjä in-täangku akan idjä djari manjoho aku tinai.

14. Maka koan Dawid, tombah augh Gad: Aku paham sekä angat atäiku; tapi käläh ita lawo huang lengän Jehowa, krana iä paham pamasi; ala manjoho aku lawo akan lengän olon.

15. Tä, maka Jehowa ma-njoho peres mawi olo Israel, bara handjewu sampai katika parapah hamalem; maka aton ma-täi bara utus olo arä, bara Dan mimes Berseba, udju pulu kojan biti.

16. Maka amon malaikat tä mangatang lengäc manintu Jerusalem, handak marusak djetä, tä haken-tong huang Jehowa tagal kapapa

tä, palus iä hamauh dengan malaikat, idjä marusak utus olo arä: Ombet, undur lengäm katontoh. Maka malaikat Jehowa tä intu karaian ain Arawna, olo Jebusi tä.

17. Maka Dawid, sana mitä malaikat idjä mawi olo arä, hamauh dengan Jehowa, koae: Itäm, aku toh idjä djari badosa, aku, aku kea idjä sala gawingku, tapi karä tabiri toh, narai kasalan äwen tä? Naughe bewäi lengäm mawi aku tuntang ungkup human apangku.

18. Maka palus intu andau ta kea Gad manalih Dawid, sambil hamauh dengae: Dai, pangun mesbeh akan Jehowa intu äka karaian Arawna, olo Jebusi tä.

19. Maka Dawid hagoet tumon augh Gad, tumon petäh Jehowa.

20. Djadi, amon Arawna manampajah, tä iä mitä radja tuntang karä mantire mandai, mananggoh iä; tä iä blua, manjontop arepe intu radja, baue sampai petak.

21. Koan Arawna: Kasen tuangku radja mananggoh rewar? Tombah Dawid: Ahatku mamili karaiam toh bara ikau, indu äkaku

mamangun mesbeh akan Jehowa, mangat peres toh impaterai mawi utns olo arä.

22. Tä koan Arawna, tombali augh Dawid: Duan bewäi tuangku radja! luput talo tumon djetä budjur intu matam; itäm, hetä sapi akan parapah awang ingähu, tinai kareta tuntang ramon sapi indu kajue brangsi.

23. Talo handiai tä, tumon hadat radja, Arawna handak manengae bewäi akan radja; tinai koan Arawna dengan radja: Käläh Jehowa, Hattalam, mangilak ikau.

24. Tapi koan radja dengan Arawna: Dia, tapi aku handak mamili tä bara ikau tumon kapatut regae, krana aku djaton maku maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, Hatallangku, tuntang djaton manahor regae. Kalotä Dawid mamili karaian tuntang sapi tä limä pulu sekel salaka.

25. Palus Dawid mamangun mesbeh hetä akan Jehowa, sambil maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih. Tumon tä Jehowa injapan tinai dengan tanah tä, peres tä terai mawi olo Israel.

SURAT KARÆ

R A D J A ,

IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Dawid djadilan ungko; Adonia handak mangkat arepe mandjadi radja; Dawid mandudas anake Salomo indu gantie.

1. Maka radja Dawid djari bakas, pandjang umnre; olo manutup mangahowut iä hapan benang, tapi iä djaton tau blasut.

2. Tä, maka olo ajue hamauh dengae: Soho olo manggau akan radja, tuan ikäi, budjang bawi tabela, idjä mendeng naharep baun radja, manjang iä, käläh iä batiroh intu pakuae, mangat mangalasut tuan ikäi, radja.

3. Maka hong hapus tanah Israel iä manggau anak bawi tabela, awang bahalap ampie; tä iä sondau Abisag, olo Sunem, palus mimitbit iä akan radja.

4. Olo bawi tabela tä paham bahalap haliae ampie; iä nguan radja, manjang iä, tapi radja djaton masawä iä.

5. Maka Adonia, anak Hagit, manggatang arepe, koae: Aku handak mandjadi radja. Palus iä manatap akae arä kareta, tuntang olo awang hapan hadjaran, tinai limä pulu olo haradjur manandjong helo baue. — (2.Sam.3,4.)

6. Maka bapae djaton maku mampndji iä katahie belom, sampai hamauh mahin dia: buhen ikau kalotä gawim? Tinai iä paham ba-

kena ampie, Hagit djari manak iä limbah Absalom.

7. Iä tä pakat dengan Joab, anak Seruja, tinai dengan Abjatar, imam tä; äwen tä mandohop om-pat Adonia.

8. Maka Sadok, imam tä, tinai Benaja, anak Jojada, tuntang nabi Natan, tinai Simei, Rei, tuntang karä pangkalima ain Dawid djaton om-pat Adonia.

9. Maka Adonia mampatäi kutoh kambing tabiri, sapi, meto awang baseput, darah batu Sohelet, idjä tokep kalin danum Rogel; iä marawäi karä paharie, anak radja tä, tuntang karä olo Juda, idjä mantir Dawid.

10. Tapi nabi Natan, Benaja, tinai karä pangkalima tä, tuntang paharie Salomo djaton irawäie.

11. Tä Natan hamauh dengan Batseba, indu Salomo, koae: Djaton ikau djari mahining Adonia, anak Hagit, mandjadi radja? tuntang tuan ita Dawid djaton tawan talo tä.

12. Toh, käläh aku handak manirok akam, mangat ikau malfwus tahasengm, tuntang tahaseng anakm Salomo.

13. Lius ikau, tamä naharep radja, sambil hamauh dengae: dia tuangku radja djari sumpah akan rewarw, koam: toto, anakm Salomo akan mandjadi radja limbah bara

aku, iä kea idjä akan mondok hundjun padadusangku? buhen toh maka Adonia mandjadi radja!

14. Itäm, kahum ikau magon hetä hakotak dengan radja, maka aku handak tamä rahian bara ikan, mandähen mampalepah karä aughm.

15. Tä, maka Batseba tamä naharep radja huang karong; maka radja djari paham bakas, Abisag, olo Sunem, aton manjang radja.

16. Maka Batseba sontop tako-loke, manjembah radja; tä radja hamanh dengae: Kasen ikau?

17. Tombah iä, koae: O tuangku, ikau djari sumpah intu Jehowa, Hatallam, akan rewarmp toh, koam: toto, anakm Salomo akan mandjadi radja limbah bara aku, iä akan mondok hong padadusangku.

18. Maka toh, itäm, Adonia tä djari radja, o tuangku radja, tuntang ikau djaton katawan tä.

19. Iä djari mampatäi kambing tabiri, sapi, meto baseput, kutoh karäe, tuntang djari marawäi karä anak radja, tinai imam Abjatar, tuntang Joab kapala parang, tapi rewarmp Salomo djaton irawäie.

20. Tapi ikau, o tuangkn radja, puna äka matan hapus olo Israel leket, mangat ikau manantu akae äwe idjä akan mondok hundjun padadusan tuangku radja, limbah bara ikau.

21. Djaka dia kalotä, toto, limbah tuangku radja djari matäi, ingampeleng dengan tato hiangm, maka aku toh tuntang anakku Salomo inggarä olo badosa bewäi.

22. Djadi, kahum iä kotakotak dengan radja, maka nabi Natan aton tamä.

23. Tä olo masuman akan radja, koae: Itäm, nabi Natan tä aton. Palus iä manaharep baun radja,

sontop intu radja, baue sampai lasäh.

24. Koan Natan: Joh tuangku radja, kilen, ikau djari manjoho, koam: Adonia akan mandjadi radja limbah bara aku, iä kea karäh mondok hundjun padadusangku?

25. Krana andau toh iä djari ha-goet, mampatäi sapi, meto baseput, kambing tabiri, kutoh karäe, iä djari marawäi karä anak radja, tinai karä mantir parang, tuntang imam Abjatar; olo tä mondok kuman mihop intu baue, sambil hamauh: belom radja Adonia.

26. Tapi aku, rewarmp toh, tuntang imam Sadok, tinai Benaja anak Jojada, tuntang rewarmp Salomo djaton irawäie.

27. Aton perkara tä toto mandjadi bara tuangku radja? atawa djaton ikau djari masanan akan rewarmp äwe idjä akan mondok hundjun padadusan tuangku radja, limbah bara ikau?

28. Tombali radja Dawid, sambil hamauh: Kahau Batseba manalih aku. Maka iä tamä naharep radja, tuntang mendeng tandipah radja.

29. Tä radja sumpah, sambil hamauh: Belom Jehowa, idjä djari maliwus hambaruangku bara kaiü kadjakü;

30. Toto, kilau aku djari sumpah akam intu Jehowa, Hatallan olo Israel, koangku: toto, anakm Salomo tä akan mandjadi radja limbah bara aku, iä akan mondok hundjun padadusangku manganti aku, tumon tä aku handak malaluse kea andau toh.

31. Tä Batseba sontop, baue sampai lasäh, manjembah radja, sambil hamauh: Belom tuangku radja Dawid sampai katatahi!

32. Maka koan radja dengan

äwen hetä: Kahau akangku imam Sadok, nabi Natan, tuntang Benaja, anak Jojada. Palus äwen tä manalih naharep baun radja.

33. Maka radja manjoho äwen: Duan hapus djalahau olo aiu tuan ketou ombo keton, pondok anakku Salomo hong kalidai ajungku, agah iä akan Gihon.

34. Maka imam Sadok tuntang nabi Natan akan maminjak iä hetä mandjadi radja mahundjun Israel; limbah tä awi mampahiau sarunai, sambil hamauh: belom radja Salomo!

35. Limbah tä keton akan ombo iä manuntut likute, maka iä akan manalih mondok hundjun padadusangku, mandjadi radja manganti aku. Krana iä djari injohoku mandjadi radja mahundjun olo Israel tuntang olo Juda.

36. Djadi, Benaja, anak Jojada, tombah augh radja, koae: Amen; käläh kalotä kea angh Jehowa, Hatallan tuangku radja.

37. Tumon Jehowa djari mampahaiak tuangku radja, käläh kalotä kea iä mampahaiak Salomo, mampahai padadusae tinai bara padadusan tuangku radja Dawid.

38. Tä imam Sadok hagoet, tuntang nabi Natan, tinai Benaja, anak Jojada, haiak hapus nngkup olo dalam, äwen mampondok Salomo hong kalidai radja Dawid, palus magah iä akan Gihon.

39. Maka imam Sadok manduan kasan minjak tä bara tingkap-panjupa, palus maminjak Salomo. Haiak tä äwen mampahiau sarunai, tntang karä olo arä hamauh: Belom radja Salomo! — (1.Kron.28, 22.)

40. Djadi, olo arä handiae hapumpong, miring iä; olo tä manjuling,

tuntang handjak rantang paham haliae, sampai petak halujak awi palengkau aughe tä.

41. Maka Adonia mahining djeta, tuntang karä olo awang irawacie dengae, idjä harue terai kumau; tinai Joab kea mahining augh sarunai, sambil hamauh: Buhen olo ridu hong lewu hetä?

42. Maka kahum iä kotakotak, aton dumah Jonatan, anak imam Abjatar; koan Adonia: Palus bewäi, krana ikau puna olo pintar, ikau karäh masuman talo bahalap.

43. Tombah Jonatan, sambil hamauh dengan Adonia: Kajah! radja Dawid, tuan ita, djari mandudus Salomo mandjadi radja.

44. Tuntang radja djari manjoho ompat iä imam Sadok, nabi Natan, tinai Benaja, anak Jojada, tuntang kawan olo dalam; olo tä djari mampondok iä hundjun kalidai Dawid.

45. Tinai imam Sadok tuntang nabi Natan djari maminjak iä mandjadi radja hong Gihon, bara hetä iä djari buli sambil ranirami handjak rantaug, sampai hapus lewu meräméräh; djeta augh lahap tä, idjä djari hinigm.

46. Tinai Salomo aton mondok kea hundjun padadusan karadjaan.

47. Tuntang karä mantir radja djari manalih, mangat mamberkat tuan ita, radja Dawid, sambil hamauh: Hatallam akan mampahalap aran Salomo tinai bara aram, mampahai padadusae bara padadusam tinai. Tinai radja djari manjembah bara hundjun sasuroe.

48. Tinai radja djari hamauh kалотоh: horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä andau toh djari manjoho panggantingku mondok hundjun padadusangku, kahum matangku magon mitä iä.

49. Tä, maka karä olo panggil tä, idjä dengan Adonia, taräwen, palus mendeng, balalu hagoet geneb biti mahoroe djalan ai.

50. Maka Adonia mikäh Salomo; iämendeng, balalu hagoet, manjing-kap pampang mesbeh.

51. Maka olo masuman akan Salomo, koae: Itäm, Adonia paham mikäh radja Salomo, krana iä djari manjingkap pampang mesbeh, koae: käläh radja Salomo sumpah deungangku andau toh, iä djaton maku mampatäi reware hapan padang.

52. Koan Salomo: Djaka iä olo budjur, toto idjä krambar balaue mahin dia karäh lawo akan petak; tapi djaka kasalae supa huang iä, tä iä karäh impatai.

53. Maka radja Salomo manjoho olo mindah iä bara mesbeh; tä iä manalih, manjontop arepe manjembah radja Salomo; koan Salomo dengae: Lius, buli humam.

BAGI 2.

I. Petäh Dawid idjä katatesae akan Salomo. Iä matäi. II. Adonia, Joab tuntang Simei buah hukum.

I.—1. Maka amon andau Dawid akan mattai djari tokep, tä iü mametah anake Salomo, koae:

2. Aku toh akan mahoroe puna djalan karä olo kalunen, tangga-tanggar atäim, kilau hatuš toto.

3. Haga karä prentah Jehowa, Hatallam, tandjong mahoroe djalan ai, mangat mahaga karä hadate, prentahe, dasare tuntang kasaksiae, tumon idjä injurat hong Torat Moses, mangat ikau pintar ga-wim huang karä perkara, huang karä äka panggoetm. — (*Jos.1,7.*)

4. Mangat Jehowa mandähen

aughe, idjä djari injewute akang-ku, koae: djaka anakm mingat djalaes, mangat manandjong intu baungku budjubudjur, hapan sale-pah atäie, salepah hambaruae, tä maka panakam djaton karäh balen-tas mondok hundjun padadusan olo Israel. — (*2.Sam.7,16.*)

5. Tinai ikau katawan talo, awang djari iawi Joab, anak Se-ruja, dengangku, tinai gawie de-nan duä biti kapala parang olo Israel, Abner, anak Ner, tinai Amassa, anak Jeter, idjä djari im-patäie; wajah sanang iä djari ma-nusuh daha kilau metoh parang: daha djari manata babat kahange tuntang sarumpah awang intu pale. — (*2.Sam.3,27; — 20,10.*)

6. Awi iä tumon kapintarm, mangat äla ikau manjoho owae mo-hon sanasanang akan kubur.

7. Tapi intu karä anak Barsilai, olo Gilead, prahan kahalspm, baris äwen hindja olo tä, idjä ombo ku-man hong medjam; krana tumon tä kea gawin äwen dengangku, metoh aku hadari bara baun kakam Absalom. — (*2.Sam.17,27.*)

8. Tinai itäm, Simei tä aton dendgam, anak Gera, olo Benja-min, idjä bara Bahurim, idjä pa-ham manjupa aku metoh andau panggoetku akan Mahanaim; tapi rahian bara tä iä manambang ma-njupa aku darah Jordan, tuntang aku sumpah akae intu Jehowa, koangku: aku djaton handak mam-patäi ikau hapan padang. — (*2.Sam.15,5; — 19,16.*)

9. Tapi ikau toh, äla manaha iä kilau iä brasih bara kasalae, krana ikau toh olo pintar; tirok bewäi, narai talo awang patut iawim dengae, mangat ikau mampamohon owae tuntang badaha akan kubur.

10. Limbah tä Dawid matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä isgubur hong lewun Dawid.

11. Karä andau Dawid djari marentah olo Israel, iä tä äpat pulu njelo; intu Hebron iä djari marentah udja njelo, tinai hong Jerusalem iä djari marentah telo pulu telo njelo.

II.—12. Maka Salomo mondok hundjun padadusan liau bapae Dawid, karadjaan ajue paham indähen.

13. Tä, maka Adonia, anak Hagit, manalih Batseba, indu Salomo; koae dengae: Aton panumahm toh bahalap? Tombah iä: Bahalap kea.

14. Limbah tä koae: Aton aughku dengam. Tombah olo bawi: Sewut tä.

15. Maka koae: Tawam bewäi, karadjaan tä puna ajungku kea, hapus utus olo Israel djari manintu baue akangku, mangat aku mandjadi radja, tapi toh karadjaan tä djari pakitar akan bagin andiku, krana awi Jehowa kea djetä mandjadi akae. — (1,5.)

16. Toh, maka telo idjä bewäi ilakuku bara ikau, äla mampahawen baungku. Koan olo bawi dengae: Sewut bewäi.

17. Koae: Käläh hamauh dengan radja Salomo, krana toto iä djaton maku mampahawen baum, mangat iä manenga Abisag, bawin olo Sunem tä, indu sawangku. — (1,3.)

18. Tombah Batseba: Käläh, aku handak blaku akam intu radja.

19. Tumon tä Batseba mananggoh radja Salomo, tantai blaku intu iä akan Adonia. Maka radja mendeng manambang iä, sонтоп intu iä; limbah tä iä mondok hundjun padadussae, manjoho olo mingkes trutji akan indu radja; palus iä mondok hila gantae.

20. Tä koan indue tä: Aku toh blaku intu ikau baja telo korik bewäi, äla ikau mampahawen baungku. Koan radja dengae: Laku bewäi, o indu, kwäka aku akan mampahawen baum!

21. Koae: Tenga Abisag, olo Sunem tä, indu sawan paharim Adonia.

22. Tä koan radja Salomo, tombah angh indue: Buhen ikau blaku Abisag, olo Sunem tä, akan Adonia? käläh laku karadjaan tä sa-sindä akae, krana iä tä akaku, tinai imam Abjatar, tuntang Joab, anak Seruja, puna pakat dengae. — (1,7.)

23. Maka radja Salomo sumpah intu Jehowa, koae: Brangai kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, toto akan manganan tahaseng njamae Adonia djari manjewut aughe tä.

24. Maka toh, belom Jehowa! idjä djari mandähen aku, tuntang djari mampondok aku hundjun padadusan liau apangku Dawid, idjä djari manenga akangku ungkup humangku, tumon djari aughe, toto andau toh Adonia akan impatäi.

25. Palus radja Salomo manjoho Benaja, anak Jojada; djetä mantakan mawi iä, sampai iä matäi.

26. Maka dengan imam Abjatar radja hamauh: Lius ikau akan Anatot, melai hong tanam, krana ikau patut impatäi bewäi, tapi aku djaton maku mampatäi ikau andau toh, basa ikau djari mamikul patin pangkahai Tuhan, Jehowa, hong baun liau apangku Dawid, tinai basa ikau djari ombo buah karä kadjakän liau apangku.

27. Tumon tä Salomo manipas Abjatar bara pangkat imam Jehowa, mangat tulus augh Jehowa, idjä

djari injewute hong Silo tahuungkup human Eli. — (1.Sam.2, 31.)

28. Amon brita tä sampai pinding Joab, krana Joab djari mules arepe ompat Adonia, alo iä djaton djari ompat Absalom, maka Joab hadari akan tingkap Jehowa, manjingkap pampang mesbeh.

29. Tä olo masanan akan radja Salomo, Joab djari hadari akan tingkap Jehowa, iä intu darah mesbeh; tä Salomo manjoho Benaja, anak Jojada, koae: Lius, patäi iä. — (2.Mos.21,14.)

30. Palus Benaja manalih tingkap Jehowa, sambil hamauh dengae: Tumon toh prentah radja: blua ikau! Tombah iä: Dia, hetoh kea aku handak matäi. Maka Benaja manatäan aughe tä akan radja: Kalotoh augh Joab, tumon toh iä djari tombah aughku.

31. Maka radja hamauh dengae: Awitumon aughe, patäi iä, kubur iä, mangat ikau manganan bara aku tuntang bara ungkup human apangku daha tä, idjä djari inusuli Joab djaton bara buku.

32. Tumon tä Jehowa malian dahan tä akan takolok ai, basa iä djari mawi duä biti olo hatuä, idjä budjur bahalap bara iä, djari mampatäi äwen tä hapan padang, tuntang apangku Dawid djaton katawan tä, iä tä Abner, anak Ner, kapala parang olo Israel, tinai Amasa, anak Jeter, kapala parang olo Juda. — (2,5.)

33. Tumon tä dahan äwen tä ilian akan takolok Joab, tuntang akan takolok panakae palus kata-tahi, tapi Dawid, tuntang panakae, ungkup humae tuntang padadusae karöh sanang bewäi intu Jehowa palus katatahi.

34. Tä Benaja, anak Jojada, hagoet mantakan mampatäi iä, palus mangubur iä intu humae hong padang.

35. Maka radja mangkat Benaja, anak Jojada, gantin djetä mandjadi mantir kapala parang, tinai imam Sadok iangkat radja gantin Abjatar.

36. Limbalih tä radja manjoho olo mangahau Simei, palus iä manjoho iä: Tampu huma akam hong Jerusalem, melai hetä, ala ikau blua bara hetä kantäkantä.

37. Krana metoh andau ikau blua, sana ikau dimpah sungäi Kidron, buah ikau katawan, djaton tau dia ikau impatäi, daham karöh manata takolok aim kea.

38. Koan Simei, tombah augh radja: Buali aughm tä; kilau tungku radja djari manjoho, tumon tä kea rewarw handak mawie. Maka Simei melai hong Jerusaleni tahi andaue.

39. Djadi, intu lawin telo njelo duä biti djipen Simei tä babuhau tanggoh Aghis, anak Maagha, radja Gat; djadi olo masuman akan Simei, koae: Djipem tä aton hong Gat.

40. Tä Simei manatap arepe, palus mapil kalidaie, hagoet akan Gat, mananggoh Aghis, manuntut djipäe; tumon tä Simei hagoet, manduan djipäe bara Gat.

41. Maka olo masuman akan Salomo, Simei djari hagoet bara Jerusalem akan Gat, tuntang iä djari buli.

42. Tä radja manjoho olo mangahau Simei, sambil hamauh dengae: Dia aku djari sumpah dengan intu Jehowa, sambil masuman akam, koangku: metoh andaum hagoet kantäkantä, tawam bewäi, toto ikau impatäi? tuntang ikau djari tom-

bah aughku: buah augh tä, idjä djari hiningku.

43. Toh, buhen ikau djaton djari mahaga sumpah tä intu Jehowa, petäh tä, idjä djari imetähku ikau?

44. Tinai koan radja dengan Sime: Tawam bewäi karä kapapam tä, atäi aim kea katawan tä, idjä djari iawim dengan liau apangku Dawid; tagal tä Jehowa djari maliyan kadarhakam akan hundjun takolokm. — (2,8.)

45. Tapi radja Salomo imberkat, padadusan Dawid karäh dähen hong baun Jehowa sampai katatahi.

46. Tä radja manjoho Benaja, anak Jojada, iä tä blua, mawi iä sampai iä matai. Tumon tä kardaan indähen intu lengän Salomo.

BAGI 3.

I. Lakudoan Salomo. II. Kapintar Salomo hapan mamutus basara.

I.—1. Limbah tä Salomo mempo Parao, radja Misir, masawä anak bawi ain Parao, palus manduan iä akan lewun Dawid, sampai djari pangun humae, tuntang human Jehowa, tinai kota batun Jerusalem hakaliling.

2. Maka olo arä magon maluput parapahe hundjun karä lungkoh, krana sampai andau tä hindai djari imangun huma akan aran Jehowa.

3. Maka Salomo sintia Jehowa, tuntang manandjong tumon karä hadat bapae Dawid; baja iä maluput parapahe tuutang hagaro intu karä lungkoh kea.

4. Djadi, radja hagoet akan Gibeon, handak maluput parapah hetä, basa hetä äka gantong idjä

basewut; sokojan meto parapah awang ingähu iluput Salomo hong mesbeh hetä. — (2.Kron.1,3.)

5. Maka hong Gibeon Jehowa mamprahan arepe akan Salomo huang nupie hamalem, palus Hatalla hamauh: Laku, narai akan inengaku akam. — (9,2.)

6. Tombah Salomo: Ikau djari malalus kahalap paham akan re-warm Dawid, apangku tä, tumon iä kea djari manandjong hong baum haiak atäie budjur, tetek tuntang tanggar dengam, djadi ikau djari malalus kahalap idjä hai toh, sampai ikau djari manenga akae anak hatuä, idjä mondok hundjun padadusae, kilau djari intu andau toh.

7. Toh, joh Jehowa, Hatallangku, idjä djari mamparadja re-warm toh gantin apangku Dawid, aku toh tabela bewäi, aku djaton tarawan karä ampin perkara;

8. Tinai re-warm toh marentah utus olo ajum, idjä djari intihm, utus olo idjä paham bakapal, sampai djaton taraisä, djaton taraitong awi karäe;

9. Toh, käläh tengah akan re-warm toh atäi idjä pintar hapan mammatut olo ajum, hapan mangasene talo bahalap dengan talo papä; krana äwe kea tau mammatut budjubudjur akan utus olo ajum idjä karšan karäe toh.

10. Maka djetsä ingilak Jehowa, basa Salomo djari blaku talo tä.

11. Palus Hatalla hamauh dengae: Basa ikau djari blaku perkara toh, djaton djari blaku umur pandjang akam, atawa panatau, djaton kea mimes tahaseng karä mu-sohm, malainkan ikau djari blaku kapintar akam, mangat tau mariksa mammatut karä perkara:

12. Itä, toto aku djari manarima aughm, aku djari manenga akam atäi idjä pintar herati, sampai helo bara ikau djaton djari aton idjä biti, idjä padan dengam, palus rahian dapit djaton kea karäh lembut idjä biti, idjä padan dengam.

13. Tinai talo idjä djaton djari ilakum, djetä kea djari inengaku akam, karä panatau, karä kahai, sampai djaton idjä biti karä radja, idjä padan dengam, katahin umurm. —(Matt.6,33.)

14. Tapi asal ikau manandjong huang djalangku, sambil mahaga hadatku, prentahku, tumon bapam Dawid djari manandjong, tä aku handak mamandjang umurm kea.

15. Limbah tä Salomo misik, itä! iä nupi. Maka iä sampai Jerusalem, palus mendeng naharep patin-djandjin Jeliowa, maluput parapah awang ingähu, nguan parapah tarimakasih, tinai iä manampa panginan akau karä olo ajue.

II.—16. Intu katika tä aton dumah sapangan duä biti naharep radja; äwen duä tä hator naharep baeu.

17. Maka idjä äwen duä tä hamauh; Joh tuangku! aku toh dengan olo bawi djetä idjä kahuma, aku djari manak kahum hindjä huma dengae.

18. Maka djadi, katelo limbah aku djari luas, olo bawi tä luas kea; maka koä melai hindjä, olo beken djaton dengan koä, baja koä bewäi hong huma tä.

19. Maka alem ndau anak hatuä ain olo bawi djetä djari matäi, awie penjet indue batiroh.

20. Tä bentok alem iä misik, palus manduan anakku bara darahku kahum rewarm toh batiroh, palus mampatiroh iä huang pakuae,

tapi anake idjä matäi tä impetere huang pakuangku.

21. Maka tampalawäi aku misik, handak mampatusu anakku idjä hatuä, tä itä! iä matäi; tapi haiak djadjewu aku mangasene hantue, itä! iä tä beken bara anakku, idjä djari inakangku.

22. Tä, maka tombah olo bawi idjä tä: Dia; toto idjä belom toh anakku, idjä matäi tä anakm. Tapi koau olo bawi idjä tä tinai: Dia; toto idjä matäi tä anakm, idjä belom toh anakku. Tumon tä augh äwen duä tä hong baun radja.

23. Maka radja hamauh: Koan djetoh: djetoh anakku, idjä belom toh, tapi anakm idjä matäi tä; tinai koan idjä tä: dia, toto idjä matäi tä ajum, tapi idjä belom toh anak ajungku.

24. Tä koan radja: Duan padang akangku. Maka olo mimbit padang akan baun radja.

25. Maka koan radja: Tedjep, tising anak idjä belom tä sila haruä, tengah silae akan idjä, tinai silae akan idjä tä.

26. Tapi olo bawi, idjä tempon anak idjä belom tä, hamauh deng-an radja, krana lenjoh angat atäie, awie masih anake tä, koae: Äla tuangku, tengah akae bewäi anak awau idjä belom toh, äla haliae mampatäi iä! Tapi idjä tä hamauh: Barangai, djetä äla akam tila akangku, käläh tising bewäi.

27. Tä tombah radja, sambil hamauh: Tenga akan idjä masih tä anak awau idjä belom toh, äla mampatäi iä, krana iä kea toto indue.

28. Maka hapus olo Israel mahining kaputusae tä, idjä djari imutus radja; palus olo mikäh intu baun radja, kraua iä mitä kapintar

Hatalla aton huang atäie, mangatoto tau mambudjur perkara.

BAGI 4.

I. Karä mantir tuntang kahain Salomo.
II. Hatalla maminutar Salomo.

I.—1. Kalotä maka radja Salomo marentah hapus olo Israel.

2. Maka djetoh karä mantir kapala, awang ai: Asaria, anak Sadok, iä tä mantir pamutjok.

3. Elihorep tuntang Ahia, anak Sisa, indu sukataris; Josapat, anak Ahilud, indu mangkubumi.

4. Benaja, anak Jojada, indu mantir kapala parang; Sadok äwen duä Abjatar aton imam.

5. Asaria, anak Natan, indu kapala karü wakil tanah; Sabud, anak nabi Natan, iä tä sobat radja.

6. Ahisar tä mantir human radja; Adoram, anak Abda, mantir perkaran rear.

7. Tinai aton ain Salomo duä-walas biti wakil tanah mahundjun hapsus olo Israel, idjä manarima ramon panginan akan radja, tuntang ungkup humae; genep biti imukas idjä bulan dalam idjä njelo akan manarima ramon panginan.

8. Djetoh karä aran äwen tä: anak Hur marentah bukit hating-gang Epraim.

9. Anak Deker hong Makas tuntang hong Saabim, hong Bet-senes tinai Elionbethanan.

10. Anak Hesed hong Arubot, tinai Sogho tuntang hapsus tanah Heper pagangan ajue kea.

11. Anak Abinadab mamegang hapsus tanah Dor; Tapat anak bawi ain Salomo indu sawae.

12. Baana, anak Ahilud mamegang Taanagh, Megido, tinai hapsus Betsean, idjä tandipah Sartana, awa Jisreel, bara Betsean mandas Abelmehola, mimes hila kanih Jokneam.

13. Anak Geber tä hong Ramot intu Gilead; iä mamegang karä lewun Jair, anak Manasse tä, idjä hong Gilead, tinai tanah Argob, idjä hong Basan, djahawen pulu baris lewu hai, idjä hakota hakuntji tambaga.

14. Ahinadab, anak Ido, marentah hong Mahanaim.

15. Ahimaas marentah hong Nap-tali, iä tä masawä Basmat, anak bawi ain Salomo.

16. Baana, anak Husai, hong Aser tuntang hong Alot.

17. Josapat, anak Parua, hong Isaskar.

18. Simei, anak Ela, hong Benjamin.

19. Geber, anak Uri, hong tanah Gilead, idjä horan tanah Sihon, radja olo Amori, tuntang Ogh, radja Basan, tikas iä indu wakil tanah hong tanah djetä.

20. Maka olo Juda tuntang olo Israel paham bakapal, kilau baras hong saran tasik karëe; iä kuman mihop tuntang ramirami.

21. Maka Salomo marentah karä karadjaan bara batangdanu lombah tä, sampai tanah olo Pilisti, palus sampai saran tanah Misir: karä olo hetä magah panenga akae, iä mamenda Salomo katahin andau pambelome.

22. Maka karä balandjan Salomo akan idjä andau teo pulu kor (*tanggong kalida*) tunek tepong lamos, tinai djahawen pulu kor tepong habotor;

23. Sapulu kongan sapi idjä inje-

pnt olo, tuntang duă pulu kongan sapi idjä murep kabuate, tinai saratus kongan tabiri; beken tinai karä badjang krahau, hadangan, tuntang burong awang injeput olo.

24. Krana iä marentah hapus tanah idjä hila toh batangdanum lombah tä, bara Tipsa sampai Gasa, mahundjun karä radja awang hila toh batangdanum lombah tä. Maka iä hakabuah dengan karä olo awang tandipah iä hakaliling.

25. Djadi, olo Juda tuntang olo Israel melai sanang bewäi, geneb biti penda upon anggor tuntang kor-ma ajue, bara Dan sampai Berseba, katahin pambelom Salomo.

26. Tinai aton aij Salomo äpat pulu kojan hadjaran akan karä karetae, tinai duåwalas kojan hadjaran akan olo parang.

27. Maka karä wakil tanah tä, geneb biti intu bulan ai, magah ramon panginan akan radja Salomo, tuntang akan olo handiae, idjä ombo kuman hong medjan radja; iä djaton manjoho tapas talo enen.

28. Tinai seora tuntang tampilai djogo akan karä hadjaran, tuntang akan onta idjä balias darie iagahe akan äka meto tä, geneb biti intu padjun ajue.

II.—29. Maka Hatalla manenga akan Salomo kapintar tuntang akal paham hliai, arä kaharati, kilau baras hong saran tasik.

30. Kapintar Salomo tä paham bara kapintar karä olo idjä hila timor, tinai bara kapintar olo Misir kea.

31. Iä pintar bara olo handiae, pintar haream bara Etan kea, olo Esrahi, tuntang bara Heman, Kal-kol tuntang Darda, anak Mahol olo pangarang tä. Maka aerae ba-

sewut marak karä utus olo hakaliling.

32. Iä mangarang telo kojan leläi, karä njanji awang ingarange sakojan limä.

33. Tinai iä manutor manarang karä batang kaju tuntang talo lembut, bara batang seder idjä hong Libanon sampai isop tä, idjä tumbo hong dinding batu, tinai iä manutor manarang karä ampin meto, burong, tuntang talo manggajar, tinai lauk.

34. Maka aton manalih arä olo bara karä utus olo, mangat mahining kapintar Salomo, sarohan karä radja kalnen, awang djari mahining britan kapintare tä.

BAGI 5.

Salomo hadjandji dengan Hiram; Hiram manenga ramon humen Hatalla.

1. Maka Hiram, radja Tirus, manjoho olo ajue mananggoh Salomo, krana iä djari mahining olo djari maminjak Salomo mandjadi radja, gantin liau bapae; krana Hiram djari sinta Dawid katahin pambelome.

2. Limbah tä Salomo manjoho sarohan mananggoh Hiram, sambil hamauh: — (2.Kron.2,3.)

3. Tawam, liau apangku Dawid djaton djari tau mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallae, tagal karä parang, idjä dengan djetä olo djari mangaliling iä, sampai Jehowa manjaragh musohe tä akan penda paie.

4. Tapi toh Jehowa, Hatallangku, djari manjanang aku bara karä musoh hakaliling, djaton aton idjä

malawan , djaton bahaja idjä mangaroh.

5. Toh, itäm, angatku jaku handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallangku, tumon Jehowa djari hamauh dengan apangku Dawid, koae: anakm hatuä, idjä handak impondokku gantim hundjun padadusam, iä tä karäh mamangun huma tä akan arangku. — (2.Sam.7,13.)

6. Toh, käläh soho olo baramo kaju seder akangku hong Libanon, tinai olo ajungku akan ombo olo ajum, maka upah karä olo ajum aku handak manahore, tumon lakum kea. Krana tawam, marak ikäi djaton tukang kaju idjä harati kilau olo Sidon.

7. Djadi, amon Hiram mahining karä augh Salomo, maka iä paham handjak atäe, sambilhamauh: Horumat akan Jehowa andau toh, idjä djari manenga akan Dawid anak idjä pintar, mangat maren-tah utus olo idjä bakapal tä.

8. Palus Hiram manjoho sarohae manalih Salomo, sambil hamauh: Aku djari mahining talo idjä djari injohom masanan akangku; aku handak manumon kahan-dakm tagal kaju seder tuntang kaju goper.

9. Olo ajungku akan masohan tä bara Libanon akan tasik, tinai aku handak malanting tä, mimbite mahoroe tasik manjampai äka, idjä karäh insanam akangku, hetä aku handak mangarake, mangat ikau manduae bara hetä; maka ikau tinai akan manumon kahandakku, manenga bahata akan olo ajungku.

10. Kalotä Hiram manenga kaju seder tuntang kaju goper akan Salomo tumon karä kahandake.

11. Maka Salomo manenga akan

Hiram duä pulu kojan kor gendom akan panginan olo ajue, tinai duä pulu kojan kor undns awang imähes; talo tä inenga Salomo akan Hiram genep njelo.

12. Maka Jehowa manenga kapintar akan Salomo, tumon djari aughe dengae; maka Hiram dengan Salomo hakabuah bewäi, äwen duä tä hadjandji.

13. Maka radja Salomo mirak olo indu rakan bara hapus olo Israel, rakan tä telo pulu kojan karäe.

14. Iä manjoho olo tä akan Libanon, hagantihaganti, mamulu kojan biti idjä bulan katahie; idjä bulan äwen tä bagawi hong Libanon, tinai duä bulan genep biti melai hong humae; maka Adoniram mangapala rakan tä. — (4,6.)

15. Tinai aton ain Salomo udju pulu kojan djurumäton talo, tun-tang hanja pulu kojan idjä blaku batu hong bukit.

16. Beken tinai karä mantir tun-tang mandur ain Salomo, idjä mangapala gawi tä, iä tä telo kojan telo ratus biti, idjä kapalan karä olo idjä bagawi tä.

17. Maka radja mame-täh, mangat olo tä blaku batu hai, batu idjä barega, idjä inguan indu ga-lang huma tä.

18. Maka karä tukang ain Salomo, tun-tang tukang ain Hiram, tinai olo Gibli, mamahat djetä; olo tä kea idjä nguan karä kaju tun-tang batu akan ramon huma tä.

BAGI 6.

Salomo mamangun human Hatalla.

1. Djadi, intu njelo äpat ratus

hanja pulu limbah olo Israel djari blua bara tanah Misir, intu njelo äpat limbah tamparan karadjaan Salomo mahundjun olo Israel, hong bulan Siw, iä tä bulan idjä duä, maka iä manampara mamangun huma Jehowa. — (2.Kron.3.)

2. Huma tä, idjä imangun radja Salomo akan Jelowa, buka djahawen pulu hasa, duä pulu hasa pangandjnre, kagantonge telo pulu hasa.

3. Maka tambiran hila baun huma tä duä pulu hasa kamboe, supulu hasa kabukae.

4. Iä manampa baunsengok hnang huma tä, idjä rangkah hila huange, simit hila ruare.

5. Iä manampa karong hasuson hakaliling intu dinding hnma tä, tinai intu äka-panjupa tä kea; tumon tä iä manampa karong hakaliling uras hasuson.

6. Karong idjä iwa tä, djetä limä hasa kalombahe, tinai idjä ambo, djetä djahawen hasa kalombahe, tinai idjä tingkat telo, djetä udju hasa kalombahe; krana dinding huma tä djari inampa mahulong, sampai karong tä injanggah intu saran dinding.

7. Maka metoh huma tä imangun, karä batu djari tatap helo, sampai djaton augh pukul saman, kapak atawa pakarang saman beken hining huang huma, metoh djetä iharagapan.

8. Bauntonggang akan karong balikat intu suson idjä duä tä aton hila gantann huma, maka mahoroe tangga idjä bilihilit olo mandai akan karong benteng tä, tinai bara karong suson idjä duä tä palus sampai karong suson idjä telo.

9. Tumon tä iä mamangun mandjari huma tä, tinai iä malalangit

huma tä gahagae tuntang papae uras kaju seder.

10. Iä manampa loteng kea hundjun hapus huma, limä hasa kagantonge, tuntang manjapau huma tä hapan kaju seder.

11. Tä, maka augh Jehowa sampai Salomo, koae:

12. Djetoh perkaran huma idjä imangum toh, amon ikau manadong huang karä hadat, idjä inukasku, tuntang mahaga dasarku, malalus karä prentahku, uka belom tumon tä: tä toto aku handak mandahen aughku dengam, idjä djari koangku dengan bapam Dawid. — (2.Sam.7,13.)

13. Aku handak melai bentok olo Israel, djaton maku malihutus olo ajungku, Israel tä.

14. Tumon tä Salomo mamangun huma tä tuntang mandjari djetä.

15. Tinai iä manampa dinding huma tä hila huange uras papan kaju seder; bara lasih huma sampai sapau iä manindinge hapan kaju seder, tapi lasih huma tä uras papan goper.

16. Maka hila likut huma inindinge duä pulu hasa, dindinge lasih uras papan seder; hetä aton äka-panjupa, äka idjä brasili halai tä;

17. Tapi batang huma, äka brasih tä idjä hila bau, djetä äpat pulu hasa kabukae.

18. Hila huang huma tä uras kaju seder, idjä iukir ampin puson kambang tuntang kambang, uras tä kaju seder, idjä kabawak batu mahin dia mamala.

19. Äka-panjupa inampae huange halai, hila ngambo, mangat mingkes patin-djandjin Jehowa hetä.

20. Äka-panjupa tä pandjang duä pulu hasa, duä pulu hasa kea ka-

lombahe , tinai duă pulu hasa kea kagantonge , uras djetä inangga-long bulau batuă; tinai mesbeh seder tă , idjä intu baun djetä , inanggalonge hapan bulau.

21. Tinai hapus huma tă inang-galongs Salomo hila huange hapan bulau batuă; intu baun äka-panjupa tă ingkepae habantange bu-lau , inanggalong bulau kea.

22. Tumon tă iă mangalukup hapus huma tă hapan bulau , sam-pai salepah huma tă mandjari ; tinai iă mananggalong hapus mesbeh tă , idjä intu baun äka-panjupa , hapan bulau.

23. Tinai huang äka-panjupa tă inampae duă Kerub kaju undus , duăduă sapulu haša kagantonge.— (2.Mos.25,18.)

24. Maka palapas Kerub silae limă basa kapandjange , silae pa-lapas Kerub tă limă hasa kea , djadi bara lawin palapas silae mi-mes lawin silae sapulu hasa kam-boe.

25. Tumon tă Kerub idjä tă ti-nai sama kea sapulu basa kamboe , Kerub duăduă tă sama ukure , sama matjame.

26. Kagantong Kerub idjä tă sapulu hasa , tumon tă Kerub idjä tă kea.

27. Iă mingkes Kerub duăduă tă hong huma hila ngambo ; maka Kerub tă hambirang palapase , djadi palapas Kerab idjä tă tempă din-ding silae , tinai palapas Kerub silae tempă dinding hila silae , maka bentok karong palapas Ke-rub duă tă hatantepä.

28. Iă mananggalong Kerub duăduă tă hapan bnlau.

29. Maka karä dinding buma tă hakaliling iukire tumon ampin Kerub tuntang batang korma , tinai

kambang idjä mangalangkang , hong äka idjä brasih halai tă tuntang hong äka idjä brasih.

30. Tinai lasăh huma tă inang-galongs hapan bintap bulau , äka brasih halai tuntang äka brasih.

31. Intu bauntonggang äka-pa-njupa tă iă manampa blawange kaju undus , habantange tuntang pa-re uras lapak limă.

32. Maka duă kabindang bla-wang tă kaju undus kea , betă iă mukir ampin Kerub tuntang batang korma , tinai kambang idjä mangalangkang , djetä uras inang-galongs hapan bulau.

33. Tumon tă kea iă manampa intu bauntonggang human Hatalla papare kaju undus , djetä lapak häpat.

34. Maka papan blawang tă kaju goper , hasansila bauntonggang aton blawange idjä tambing duă.

35. Hetă iă mukir ampin Kerub , batang korma , tuntang ampin kambang , tinai iă mangalukup tă hapan bulau , apiapik tumon ukire.

36. Limbah tă iă manampa pa-rantaran , telo kabaris batu idjä imahat , tuntang idjä kabaris djihi kaju seder.

37. Intu njelo äpat galang hu-man Jehowa iharagapan olo , intu bulan Siw.

38. Tinai njelo sawalas , intu bulan Bul , iă tă bulan hanja , buma tă djari tampae , tumon ka-patute ; tumon tă djetä imangu olo huang udju njelo.

BAGI 7.

I. Salomo manampa humae , II. tinai karä ramon human Hatalla .

I. — 1. Tinai Salomo mamangu

huma ai telowalas njelo katahie kalawoe djari.

2. Krana iä mamangun huma kajuan Libanon, pandjang saratus hasa, bukae limä pulu liasa, kagantonge telo pulu hasa, hnange äpat kabaris djihi seder, hong takolok djihi tä bapahan kaju seder.

3. Djetä ilalangit hapan kaju seder intu bapahae, hundjun äpat pulu limä djihi, limäwalas djihi hong idjä karinting.

4. Tinai aton hetä telo karingting panjengok, suson telo.

5. Karä baunsengok tä tuntang papare lapak häpat, karä panjengok tä rata hatandipah, suson telo.

6. Tinai iä manampa tambiran, djetä bara djihi, djetä limä pulu hasa kamboe tuntang telo pulu hasa kabukae, tambiran tä intu baun huma, maka djihiie intu bauë haliae.

7. Tinai iä manampa tambiran akan äka padadusan, äkae basara; iä malastäh tä hapan kaju seder.

8. Tinai huma, äkae melai, aton bara tambiran kea hilalikute, idjä sama kea tampae; tinai iä manampa huma akan anak bawi ain Parao, idjä djari insawä Salomo, djetä kilau huma ajue kea.

9. Karä huma tä uras batu bahalap, idjä inatap hapan siku, idjä ingargadji hasansila; djetä indu bakale bara galange sampai sapuae; tinai aton parantaran idjä lombah tä.

10. Maka galange tä uras batu bahalap kea idjä bakapal, belahe sapulu hasa, belahe hanja hasa lapake.

11. Hundjun djetä aton batu bahalap, idjä imahat hapan siku, tinai djihi seder.

12. Maka parantaran idjä lombah tä, hakaliling djetä hasangkelang telo kabaris batu awang imahat tuntang idjä kabaris djihi seder:

tumon tä kea parantaran human Jehowa, tinai tambiran huma tä.
II.—13. Maka radja Salomo manjoho olo manduan Hiram bara Tirus.

14. Iä tä anak balo, bawin olo Naptali, maka bapae olo Tirus; iä kamasan tambaga, idjä paham pintar, apik mandjawet tambaga: iä tä dumah tanggoh radja Salomo, matoh nguan karä gawie.

15. Iä manampa duä djihi tambaga, kagantong genep djihi tä hanjawalas hasa, kambo lakähe duäwalas hasa.

16. Tinai iä manoang duä takoloke tambaga, uka djetä ingkes intu lawin djihi, genep takoloke limä hasa kagantonge.

17. Intu takolok djihi tä iä manampa krawang hadjandjala ampie, aton udju krawang hong genep takoloke.

18. Tinai iä manampa duä bingkähe, äka krawang tä tuntang ampin buah dalima tä leket.

19. Maka takolok djihi tä kilau kambang saked ampie, äpat hasa kabuka lapake.

20. Maka hila ngambo takoloke tä, ambo krawang hadjandjala tä, aton lalundjonge korik tinai; tuntang ampin bua dalima idjä habaris hakaliling takolok djihi tä, aton duä ratus kabawak intu genep takoloke.

21. Limbah tä iä mampendeng djihi duä tä intu parantaran human Hatalla; idjä impendenge hila gantau inggaræ Jaghin, (*kadähæ.*) tinai idjä impendenge hila sambil inggaræ Boas. (*Kaabase.*)

22. Intu lawin djihi tä aton kilau ampin kambang saked. Kalotä gawin djihi tä djari.
23. Tinai iä manampa manoang talaga-panjaup, idjä bunter ampie, bara sarae mimes sarae hila silae djetä sapulu hasa kabuka, telo pulu hasa kambo lakähe.
24. Hakaliling talaga-panjaup tä aton ampin puson kambang, sapulu hong genep hasa penda biwilie; aton duä kabaris puso tä inoang haiak gawin sindä.
25. Talaga tä mondok hundjunn duäwalas sapi tambaga, telo manintu utara, telo manintu barat, telo manintu salatan, telo manintu timor, maka talaga-panjaup tä intu hundjue, sapi tä uras manalikut huange.
26. Kakapal talaga tä kalombah lokap, biwihe kilau biwihe sangkir, ampin tawase kilau kambang saked; djetä muat duä kojan bat.
27. Tinai iä manampa sapulu rakar tambaga, genep rakar tä äpat hasa kamboe, äpat hasa kabukae, tuntang telo hasa kagantonge.
28. Maka helat pain rakar tä hapatas.
29. Intu patase tä, idjä helat pain rakar tä, aton ampin singa, sapi tuntang Kerub : intu hundjun paie tä aton bitin rakar, penda ampin singa tuntang sapi tä aton ampin pajong kambang.
30. Hong genep rakar tä äpat karetæ tambaga, tuntang tantahe tambaga; intu genep putinge aton pindinge kilau ampin lengä hatandipah, kalokalok akan huange, äka pondok kandarah.
31. Djetä idjä hasa kagantonge; lowange äka pondok kandarah tä bunter, tangah duä hasa kabukae; hong hetä aton kea ampin talo ukir, hong patase idjä sagi äpat, djetä djaton bunter.
32. Maka äpat karetæ tä aton intu pendac, tantahan karetæ tä leket hong rakar; kagantonge genep karetæ tä tangah duä hasa.
33. Karetæ tä kilau karetæ karetæ; bingkähe, patinge, salumbonge, uras djetä inoang gawin sindä.
34. Äpat pindinge tä intu äpat puting rakar tä uras gawin siudä kea haiak rakar.
35. Maka äka pondok kandarah, idjä satangah hasa kagantong tä, bunter, äka pondok kandarah tä dengan hapus rakar tä uras gawin sindä kea.
36. Maka intu paie, intu patas idjä helate, iä mukir ampin Kerub, singa, batang korma, tumon olih äkae, tinai ampin pajong kambang aton hakaliling.
37. Tumon tä iä manampa sapulu rakar tä, toange, ukure, tawase, uras sama bewai.
38. Tinai iä manampa sapulu kandarah tambaga, genep kandarah muat äpat pulu bat; kabuka genep kandarah äpat hasa; akan genep rakar sapulu tä midjämijidjä kandarah.
39. Maka limä rakar ingkese hila gantaun parantaran human Hatalla, tinai limä akan hila sambil; maka talaga panjaup idjä hai tä ingkese hila gantaun kea, hila timor dengan salatan.
40. Tinai Hiram manampa kabali, sendok, dadupa. Kalotä Hiram ma-hapus karä gawie, idjä inampae akan radja Salomo, ramon human Jehowa.
41. Iä tä: duä djihi tä, tuntang takolok djihi tä duäduä, tinai duä krawang hadjandjala, idjä hapan

manutup takolok djihi, tuntang lalundjunge tä.

42. Tinai äpat ratus kabawak ampin bua dalima akan duä krawang tä, manduü kabaris bua dalima akan genep krawang, idjä manutup takolok djihi, tuntang lalundjunge tä.

43. Tinai sapulu rakar tuntang sapulu kandarah akan hundjue.

44. Tinai talaga-panjaup idjä hai tä, tuntang duäwalas ampin sapi idjä penda hetä.

45. Tinai karä kabali, sendok, dadupa. Karä ramo tä, idjä inampa Hiram akan radja Salomo, indu ramon human Jehowa, uras tambaga inaliso.

46. Darah Jordan radja manjoho manoang karü talo tä, hong petak baliat, helat Sukot dengan Sartan.

47. Maka Salomo djaton manimbang karä ramo tä tagal kutoh tambagae.

48. Tinai Salomo manjoho manampa karä ramo akan huang human Jehowa, mesbeh bulau tä, medja bulau, äka tepong tampajah ingkes imam.

49. Tinai limä tantahan sumbo akan hila gautau, limä kea tantahan sumbo akan hila sambil äka-panjupa tä, uras bulau masak, tuntang kambange, sarangan sumboe, guntinge uras bulau kea.
—(4.Mos.8,4.)

50. Tinai pinggan, simpang, mangkok, sendok, dadupa, uras tä bulau batuë; silon blawang äka huang huma haliae, äka idjä brasih haliae tä, tuntang silon blawang idjä intu baun human Hatalla uras bulau kea.

51. Tumon tä karä gawin radja Salomo dengan human Jehowa

mandjari. Tinai Salomo mingkes akan hetä talo handiai, idjä djari imprasih liau bapae Dawid, karä salaka, bulau tuntang ramo baha; iä mingkes tä hindjä karä panatau human Jehowa.

BAGI 8.

Human Hatalla inuga Salomo.

1. Limbah tä Salomo marawäi karä bakas olo Israel; karä mantir hamputan, karä kapalan ungkup baris olo Israel naharep radja Salomo hong Jerusalem, mangat manduan patin-djandjin Jehowa bara lewun Dawid, iä tä Sion.—(2.Kron.5.)

2. Karä hatuñ olo Israel hamppong tanggoh radja Salomo, intu bulan Etanim, iä tä bulan udju, intu andau hai tä.

3. Djadi, amon karä bakas tä djari sampai, maka karä imam manggatang pati tä.

4. Palus olo tä mimbit patin Jehowa, tuntang tingkap-panjupa, tuntang karä ramo brasih, awang hong tingkap tä; karä imam tuntang olo Lewi manduan mimbit talo tä.

5. Maka radja Salomo, tuntang hapus utus olo Israel idjä dengae, hagoet helo bara pati tä, sambil maluput parapah, hapan arä kambing tabiri, sapi, idjä djaton taraisä djaton taraitong awi karäe.

6. Tumon tä maka imam manamäan patin-djandjin Jehowa tä hong äkae, hong äka-panjupa human Hatalla, äka idjä brasih haliae tä, mingkes tä penda palapas Kerub duäduä tä.

7. Krana Kerub duäduä tä ham-birang palapase hasansila akan tam-buan äka pati tä, sampai Kerub tä mangadjang pati tuntang kaju pikule hila hundjue.

8. Limbah tä olo madjok kaju pikul tä sampai mamala tapakae hong äka brasih, intu baun äka-panjupa tä, tapi bitin talo tä djaton mamala; hetä pati tä magon sampai andau toh. — (4. Mos. 4,6.)

9. Djaton talo beken hong pati tä baja duä kabintap batu tä, idjä djari ingkes Moses hetä tokep Horeb, metoh Jehowa mampendeng djandjie dengan olo Israel, kahum olo tä djari blua bara tanah Misir. — (2. Mos. 25,16.21.)

10. Djadi, sana imam djari blua bara äka brasih, maka botop baun-andau manjuang human Jehowa;

11. Sampai karä imam djaton tau mendeng malalus gawie hetä awi botop baunandau tä, basa ka-hain Jehowa djari mangontep hu-man Jehowa. — (2. Mos. 40,34.)

12. Tä koan Salomo: Jehowa djari hamauh, iä handak melai hu-ang kakaput. — (2. Kron. 6,1.)

13. Toto, aku djari mamangun huma akam indu äkam melai, äka dähen indu äkam melai palus ka-tatahi.

14. Limbah tä radja mules bane, sambil mamberkat hapus utus olo Israel tä; maka hapus utus olo Israel tä uras mendeng.

15. Maka iä hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä hapan njamae djari hamauh dengan liau apangku Dawid, tuntang ha-pan lengäe iä djari mahapus aughe; iä djari hamauh:

16. Bara andau tä, metoh aku djai manduan djalahen olo ajungku, Israel tä, bara tanah Misir, maka dja-

ton aku djari mintih lewu bara karä hamputan olo Israel, mangat huma imangun akangku, nakara arangku melai hetä; tapi aku djari mintih Dawid, mangat iä mareutah olo ajungku, Israel. — (2. Sam. 7,6.)

17. Maka djari aton kea huang atäi liau apangku Dawid, handak mamangun huma akan aran Je-howa, Hatallan Israel.

18. Tapi Jehowa hamauh dengan liau apangku Dawid: idjä ikau djari bara huang mamangun huma akan arangku, djetä bahalap be-wäi huang atäim djari kalotä.

19. Tapi ikau toh djaton kea akan mamangun tä, malainkan anakm hatuä, panakan aim kea, iä tä karäh mamangun huma tä akan arangku.

20. Maka Jehowa djari malalus aughe, idjä djari injewute tä, krana aku toh djari mendeng mang-anti liau apangku Dawid, aku mondok hong padadusan Israel, tumon Jehowa djari hamauh, tinai aku djari mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.

21. Aku djari manatap hetä äka akan pati, idjä intu tä djandjin Jehowa aton, idjä djari inampae dengan tato ita, metoh iä manduan olo tä bara tanah Misir. — (2. Mos. 20,1.)

22. Maka Salomo mendeng hong baun mesbeh Jehowa, tandipah hapus utus olo Israel, iä mandepä lengäe akan langit,

23. Sambil hamauh: O Jehowa, Hatallan Israel, djaton hatalla idjä padan dengam, alo ngambo hong langit, alo ngiwa hundjun petak: ikau idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä rewarmp, awang ma-nandjong hong baum hapan sa-lepah ataie.

24. Ikau djari malalus intu rewarmp, apangku Dawid, idjä djari indjandjim akae; njamam djari manjewute, lengäm djari malalus tä, kilau awang djari hong andau toh.

25. Toh, o Jehowa, Hatallan olo Israel, lalus intu rewarmp apangku Dawid, idjä djari kea injewutn akae, koam: djaton akan balentas hong baungku olo hatuä panakan ajum, idjä mondok hundjun padadusan Israel, asal anakm tä mahaga djalan ai, uka manandjong hong baungku tumon ikau djari manandjong hong baungku. — (2.Sam.7,16.)

26. Toh, joh Hatallan Israel, lalus aughm tä, idjä djari injewutn dengan rewarmp, apangku Dawid.

27. Krana kilen, tau Hatalla indu melai hong petak? Toto, karä langit, langit idjä hundjun karä langit mahin djaton om-bet äkam, kilen tinai huma toh, idjä djari imangungku! — (Jes. 66,1.)

28. Tapi talingan kea pindingm akan lakudoan rewarmp, akan augh usoke, o Jehowa, Hatallangku, mangat mahining augli bawa tuntang lakudoa, idjä ilaku rewarmp andau toh hong baum;

29. Mangat ikau mariaran matam handau hamalem akan huma toh, akan ika, idjä taliu djetä ikau djari hamauli: arangku akan melai hetä; mangat ikau manarima lakudoa, idjä handak ilaku rewarmp hong äka toh. — (2 Mos. 20,24. — 5.Mos.12,5.11.)

30. Tarima augh usok rewarmp, tuntang utus olo ajum, Israel tä, idjä karäh blaku doa hong äka toh; käläh ikau mahining tä huang äkam melai hong sorga, tuntang haiak mahining tä, pasi ikäi.

31. Djaka olo djari badosa deng-an kolae, tuntang kolae tä ma-muat sumpah intu iä, manjoho iä manjapa arepe, tuntang sumpali sapa tä sampai mesbehm huang huma toh:

32. Tä, maka käläh ikau mahining bara huang sorga, mam-budjur rewarmp, tuntang mahukum idjä darhaka tä, lian kasalae akan hundjun takoloke; käläh mam-budjur olo idjä budjur tä, tengå akae tumon kabudjure.

33. Amon utus olo ajum, Israel tä, alah imarang musohe, basa iä djari badosa dengam, tuntang olo tä hobah akam tinai, mangaku aram tuntang blaku, musok intu ikau hong huma toh:

34. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, amppn kasalan Israel, olo ajum, halalian iä akan tanah toh, idjä djari inengam akan tatoe.

35. Amon langit djari iatep, sampai djaton udjan, basa olo djari badosa dengam, tuntang amon olo blaku hong äka toh, haiak mangaku aram, hobah bara kadarhakae, basa ikau djari mandjara iä:

36. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, ampun kasa-lan rewarmp, olo ajum, Israel tä, limbal ika djari madjar äwen djalan bahalap, idjä patut ihoroe, soho udjan tinai akan tanahm, idjä djari inengam indu joresan utus olo ajum.

37. Amon lau manapi tanah, atawa peres papa, atawa riwut papa, atawa loai, atawa sangkalap, atawa uret, atawa amon mu-sohe mangapong olo huang tanah, huang lewue, atawa amon aton bararangi kapähä atawa peres:

38. Maka karä lakudoa tuntang

augh usok, idjä ilaku genep biti marak hapus utus olo ajum, Israel tä, karä olo idjä kasene kasaian atäie, haiak mandepä lengae manintu huma toh:

39. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, äkam melai idjä dähen, ampun haiak tengah akan genep biti tumon djalan ai, tumon ikau mitä ampin atäie, krana ticas ikau bewäi kasene atäi karä olon;

40. Mangat olo tä mikäh ikau katahin iä belom hong tanah toh, idjä djari inengam akan tato ikäi.

41. Tinai amon olo beken utuse kea, idjä djaton puna baris olo ajum, Israel tä, aton dumah bara tanah idjä kedjau, tagal aram;

42. Krana olo tä karäh mahining britan aram idjä hai, tuntang lengäm idjä kwasa, idjä djari inantadjokm; maka amon olo tä karäh dumah, blaku hong äka toh:

43. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, äkam melai idjä dähen, sambil malalus tumon lakan olo tamuäi tä intu ikau, mangat karä utus olo salepah kalunen kasene aram, nakara iä mikäh ikau, sama kilau olo ajum Israel tä, haiak katawan, aram djari injewut akan huma toh, idjä djari imanguugku.

44. Amon utus olo ajum lius mamarang musohe, manjak djalan idjä djari injohom iä, tuntang amon olo tä hong padang blaku intu Jehowa manintu lewu toh, idjä djari intihm, manintu huma toh, idjä djari imanguugku akan aram:

45. Tä käläh ikau mahining la-kudoae tuntang augh usoke bara huang sorga, käläh ikau mandohop mambudjur iä.

46. Amou olo tä djari badosa dengam, krana puna djaton olo idjä dia badosa, tuntang ikau malaït iä, sambil manjaragh iä akan baun musohe, sampai olo idjä djari manjingkap iä manamput iä tawanan akan tanah musohe, alo kedjau alo tokep,

47. Tuntang amou olo tä manahiue, sambil mambalik atäie hong tanah, idjä akan hetä iä inamput katawanan, tuntang iä hobali, musok intu ikau hong tanah olo, idjä djari manamput iä tawanan, koae: ikäi djari badosa tuntang papa gawin ikäi, ikäi toto djari darhaka;

48. Amon olo tä hobah akam hapan salepah atäie, hapan hapus huange, hong tanah musohe idjä djari manamput iä tawanan, tuntang iä blaku intu ikau manintu tanah tä, idjä djari inengam akan tatoe, manintu lewu toh, idjä djari intihm, tuntang huma toh, idjä djari imanguugku akan aram:

49. Tä käläh ikau mahining la-kudoae tuntang augh usoke bara hong sorga, äkam melai idjä dähen, käläh ikau mandohop mambudjur iä;

50. Tuntang ampun kadarhakan djalahon olo ajum, idjä djari iawie dengam, karä kalangkahe, idjä iä djari basala dengam, asi iä intu olo tä, idjä djari manawan iä, mangat olo tä masi iä.

51. Krana iä puna utus olo ajum, baris ajum, idjä djari indu-am bara tanah Misir, äka paham kadjakäe.

52. Riaran matam akan augh usoek rewarl toh tuntang utus olo ajum, Israel, mangat mahining lakue tahu talo handiai, idjä injewute akam.

53. Krana ikau djari mambaris olo tä akam indu bagim, bara marak karä baris utus olo kalunen, tumon ikau djari hamauli hadjamban rewar Moses, metoh ikau manduan tato hiang ikäi bara tanah Misir, joh Tuhan, Jehovah. — (3.Mos.20,24.)

54. Djadi, amon Salomo djari malapus karä lakudoae tuntang augh usoke tä intu Jehovah, maka iä terai mandeko utute hong baun mesbeh Jehovah, iä mendeng, palus inandepä lengüe akan silan langit.

55. Tumon tä iä mendeng, mamberkat hapus utus olo Israel, hai aughe, koae:

56. Horumat akan Jehovah, idjä djari manjanang Israel, olo ajue, tumon karä aughe awang djari injewute; djaton djari mananja idjä kabawak bara karä aughe idjä bahalap tä, idjä iä djari hamauh hadjamban rewar Moses.

57. Käläh Jehovah, Hatallan ita, mainpahaiak ita, tumon iä djari mainpahaiak karä tato ita, äla iä malihî ngalapean ita;

58. Mangat mambet atäi ita akae, mangat ita manandjong mahoroc karä djalan ai, sambil mahaga karä prentahe, hadate, dasare, idjä djari injohoe karä tato ita.

59. Mangat karä aughku toh, idjä hapan tä aku djari blaku intu Jehovah, melai darah Jehovah, Hatallan ita, handau hamalem, mangat iä malalus kabudjur rewar, tuntang djalaham olo ajue, Israel, haradjur huang karä andau.

60. Mangat karä djalaham olo hundjun salepah petak tawa, Jehovah bewäi toto Hatalla, djaton beken sala bara iä.

61. Tinai mangat atäi keton toto tetek dengan Jehovah, Hatallan ita, mangat manandjong huang hadat ai, mahaga prentahe, tumou awang djari andau toh.

62. Limbah tä maka radja tuntang hapus utus olo Israel malauput parapah awang injambalih hong baun Jehovah.

63. Salomo mampatäi indu parapah tarimakasih, idjä ilupute akan Jehovah, duä pulu duä kajan kongau sapi, tinai saratus duä pulu kojan tabiri. Tumon tä radja tuntang karä olo Israel djari mampatäi human Jehovah.

64. Andau tä radja mamprasilh parantaran, idjä intu baun human Jehovah, awie malauput hetä parapah awang ingähu tuntang parapah indu kinan, tinai eujak karä parapah tarimakasih; krana mesbeli tambaga tä, idjä hong baun Jehovah hetä, pahalau korik, djaton olik mamuat karä parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tuntang enjak karä parapah tarimakasih tä.

65. Metoh tä kea Salomo mawi gawi hai, hapus utus olo Israel omba iä, kutoh karä olo, bara Hamat palus sampai sungäi Misir, hong baun Jehovah, Hatallan ita, handuä kudju, djadi äpatwalas andau katahie.

66. Maka andau hanja iä malapas olo arä hagoet, djadi äwen ti mamberkat radja; limbah tä äwen buli kalekiae, handjak rantang tagal karä kahalape, awang djari ilalus Jehovah akan reware David, tuntang akan Israel, djalaham olo ajue.

BAGI 9.

I. Hatalla mamprahan arepe akan Salomo tingkat idjä duä. II. Salomo manenga tanah Kabul akan radja Hiram. III. Karä talo tampan Salomo.

I.—1. Djadi, amon Salomo hapus gawie mamangun human Jehowa, tuntang human radja, tuntang talo handiai, idjä djari huang atäe handak iawie,

2. Tä Jehowa mamprahan arepe akan Salomo tingkat idjä duä, kilau bilih iä djari mamprahan arepe acae hong Gibeon. —(3,5.)

3. Maka Jehowa hamauh deng-ae: Aku djari mahining laku-doam tuntang augh usokm, idjä djari ilakum intu baungku, tuntang aku djari mamprasi humatä, idjä djari imangum, mangat mingkes arangku hetä sampai katabahi, maka matangku tuntang atäku akan melai hetä haradjur genep andau.

4. Asal ikau manandjong huang baungku tumon bapam Dawid djari manandjong, dengan katinduh atäie, dengan kabudjure, mangat malalus talo handiai idjä djari injohoku ikau, sambil mahaga hadat tuntang dasar ajungku:

5. Tä, maka aku handak mandähé padadusan karadjaan ajum mahundjun olo Israel palus katabahi, tumon aku djari hamauh dengan bapam Dawid, koangku: djaton akan balentas olo hatuä panakan ajum mondok hundjun padadusan Israel. —(2.Sam.7,12.)

6. Tapi djaka keton mules, ikau tuntang karä panakam, malihî aku, djaton maku manumon prentah tuntang hadat ajungku, idjä djari inengaku intu baum, tapi

keton hagoet manempo hatalla beken, sambil sontop manjembah djetä:

7. Toto, tä aku handak mammalomas olo Israel bara tanah, idjä djari inengaku acae, tinai huma toh, idjä djari imprasihku akan arangku, aku handak manganae bara baungku tinai, tuntang olo Israel karäh akan tindong tuntang andin karä utus olo kalunen. —(5.Mos.4,26.)

8. Tinai huma toh idjä basewut, toto, genep biti idjä mahalaue karäh taräwen, haiak mangasisit totoke, tuntang olo karäh misek: tagal en Jehowa djari kalotä gawie dengan tanah tuntang dengan huma toh?

9. Tä olo karäh tombali: basa olo tä djari malihî Jehowa, Hattallae, idjä djari manduan tatoe bara tanah Misir, palus äwen djari manatelan arepe intu hatalla beken, djari manjembah tuntang manempo djetä, tagal tä Jehowa djari manjmpai acae karä kadjakä toh.

II.—10. Djadi, intu lawin duä pulu njelo, idjä huang tä Salomo djari mamangun duä kabawak humatä, human Jehowa tuntang human radja,

11. Maka Hiram, radja Tirus. djari manenga akan Salomo ramoe, kaju seder tuntang kaju goper, tinai bulau tumon karä lakun Salomo: tä maka Salomo manenga akan Hiram duä pulu kabaris lewu hong tanah Galilea.

12. Maka Hiram hagoet bara Tirus, mangat manjengok karä lewu tä, idjä inenga Salomo acae; tapi djetä djaton ingilak matae.

13. Tagal tä koae: Narai guna karä lewu tä, o pahari, awang djari inengam akangku? Palus iä

manggarā djetā tanah Kabul, (*ki-lau djaton*), djetā arae palus toh.

14. Hiram djari mampait akan radja saratus duă pulu pikul bulau.

III.—15. Maka djetoh bukue rakan tā idjā iirak Salomo, uka mamangun human Jehowa, tuntang huma ai, tinai Milo, tuntang pagar batun Jerusalem, tinai Hasur, Megido tuntang Geser;

16. Djetā basa Parao, radja Misir, djari dumah, mangalahi mamalahi Geser, sambil manusul tā, tuntang iā djari mampatāi olo Kanani idjā mukong lewu tā, haiak djari manenga tā indu parabea babanā akan anake bawi, sawan Salomo tā.

17. Tā Salomo mamangun Geser, tuntang Bethoron idjā ngawa;

18. Tinai Baalat, tuntang Tamor hong padang tunis benjem.

19. Tinai karā lewu idjā ūka karā gudang Salomo, tinai lewu ūka karā kareta, tuntang lewu ūka karā kawan olo parang idjā hapan hadjaran, tinai karā kanahuang Salomo hindai mangat mamangun hong Jerusalem, hong Libanon, tuntang hong hapus tanah panggae.

20. Maka karā tisan olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, idjā puna beken bara utus olo Israel,

21. Panakan olo tā idjā batisa hong tanah, idjā djaton djari tau ingerem olo Israel, olo tā inukas Salomo mandjadi rakan palus sampai andau toh — (*Jos.16,10*)

22. Tapi olo baris Israel Salomo djaton manjohoe ompat gawin dji-pen, malainkan olo tā induae mandjadi olo parang, tuntang olo dalam ai, tinai pangkalima, mantire tuntang kapalan karā karetae, ti-

nai karā olo parang idjā hapan hadjaran.

23. Maka karā mantir, idjā mangapala karā gawin Salomo tā, djetā limā ratus limā pulu biti; äwen tā mimbing prentah mahundjun karā olo arā, awang tantai nguan gawi tā.

24. Maka anak bawi ain Parao babungkat bara lewun Dawid akan huma ai, idjā djari imangun akac. Metoh tā iā mamangun Milo kea.

25. Maka hantelo dalam genep njelo Salomo maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih hong mesbeh tā, idjā djari imangue akan Jehowa, iā hagaro hong mesbeh tā, idjā darah baun Jehowa, limbah gawin huma tā djari lepah.

26. Tinai radja Salomo mamapan banama kea hong Eseungeber, idjā tokep Elot, hong saran tasik raru-dju, intu tanah Edom. — (2. *Kron.8,17*.)

27. Maka Hiram manjoho olo ajue ompat banama tā, olo banana, idjā harati hong tasik, mangat om-ba karā olo ain Salomo.

28. Olo tā sampai Opir, iā manduan bulau bara hetā, äpat ratus duă pulu pikul, palus mimbit tā akan radja Salomo.

BAGI 10.

- I. Radja bawi bara Saba madja Salomo.
II. Panatau tuntang kabau Salomo.

I.—1. Maka amon radja bawi hong Saba mahining britan Salomo, tagal aran Jehowa, maka iā manalih, handak maningkes iā hapan le-lai. — (2. *Kron.9*.)

2. Tuntang iā sampai Jerusa-

lem mimbit kutoh djalaha, tuntang kutoh onta, idjä mäton talo mangat ewaue, tinai kutoh bulau, tuntang batu barega. Palus iä naharep Salomo, tuntang hakotak dengae tumon karä tirok attäie.

3. Maka Salomo marima acae karä aughe, idjä kabawak karä aughe mahin dia bahali intu radja, idjä djaton tau irimae acae.

4. Maka amon radja bawi bara Saba mitä kapintar Salomo, tuntang huma idjä djari imangue,

5. Tinai panginau medjae, tuntang äka karä olo ajue, tinai pangkat karä mantire tuntang pakaiae, tinai karä talo idjä indu ihope, lampat idjä indaie tamä human Jehowa, maka lenjoh angat attäie.

6. Tä iä hamauh dengan radja: Toto kea karä augh tä, idjä djari hiningku hong tanahku tahu karä perkaram, tahu kapintarm.

7. Maka aku djaton djari harap karä augh tä, sampai bitingku mananggoh, tuntang matangku kea djari mitä tä; maka toto, belahe mahin hindai djari insumau akangku, kapintarm tuntang pauataum toh paham haream bara idjä djari hiningku tä.

8. Berkat toto karä mantir ajum, berkat toto karä olo ajum toh, idjä heradjur naharep baum, idjä mahining kapintarm.

9. Horumat akan Jehowa, Hatalam, idjä djari mangilak ikau, tuntang mampondok ikau hundjun padadusan Israel; basa Jehowa sinta olo Israel katatalhi, tagal tä iä djari mangkat ikau mandjadi radja, mangat ikau malalus kabudjur dengan katetek.

10. Limbah tä iä manenga akan radja saratus duä pulu pikul bulau, tinai kutoh talo mangat ewaue,

tuntang batu barega. Palus dapiit djaton mamala tinai tumou karä talo mangat ewaue tä, kilau idjä inenga radja bawi bara Saba akan Salomo.

11. Tinai karä banama ain Hiram, idjä manduan bulau bara Opir, aton mimbit bara Opir kutoh kaju Almugim kea, tuntang batu barega.

12. Kaju Almngim tä inampa radja akan hada hong human Jehowa tuntang hong human radja, tinai akan kutjapi, biola, akai olo panjanji; kaju Almugim kalotä djaton pudji imbit olo, djaton kea taragitus tinai, sampai andau toh.

13. Maka radja Salomo manenga akan radja bawi bara Saba karä talo kahandake idjä ilakue; beken tinai idjä inengae acae hapa manjulang, tumon hadat radja; kalotä iä mules, buli tanahe tinai, tuntang karä olo ajue.

II.—14. Maka behat karä bulau, pangulih Salomo dalam idjä njelo, djahawen ratus djahawen pulu djahawen pikul.

15. Beken tinai asil olo sudagar, olo badagang, tinai asil karä radja Arab, asil karä wakil huang tanah tä.

16. Maka radja Salomo manampa duä ratus talawang bulau masak, djahawen ratus sekel bulau inengae akan bakal genep talawang.

17. Tinai telo ratus taming bulau masak, behat telo kati akai idjä kataming; samandiai tä radja minae hong huma kajuan Libanon.

18. Tinai radja manampa garing akan padadusan hai, nanggalong tä hapan bulau batuä.

19. Intu padadusan tä aton lamente djahaweu datahe, tinai hila likut padadusan tä malanggok bun-

ter ngamboe, tinai aton hada sang-gahan lengae hasansila aka mondok; maka duä ampin singa aton mendeng pendae indu djihin ha-dae tä.

20. Tinai duäwalas ampin singa aton mendeng hundjun djahawen datah lampat tä hasansila; djaton pudji inampa tumon tä huang karä karadjaan kalunen.

21. Maka karä sangkir hapan Salomo mihop uras bulau, kalotä kea karä milik hong human kajuan Libanon; djaton malih aton salaka, krana djetä djaton haliai barega metoh pangereng Salomo.

22. Krana ain radja arä banama Tarsis hong tasik, idjä ompat karä banama ain Hirain; sindä dalam telo njelo banama Tarsis tä dumah, mimbit bulau, salaka, garing, ba-käi tuntang haruäi.

23. Tumon tä radja Salomo mandjadi hai bara karä radja hong petak dengan panataue tuntang ka-pintare.

24. Maka hapus petak manggau baun Salomo, tantai mahimbing ka-pintare, idjä djari inenga Jehowa huang atäie.

25. Olo handiae tä mimbit pa-nenga, ramo salaka bulau, pakaian, ganggaman, talo mangat ewae, hadjaran, kalidai, haradjur genep njelo.

26. Tinai Salomo mamumpong kutoh kreta tuntang olo parang idjä hapan hadjaran; aton ai sakan-jan äput ratus kreta tuntang duä-walas kojan olo parang idjä hapan hadjaran, samandiae tä ingkese hong karä lewu aka kreta, tinai belahe melai tokep radja hong Je-rusalem.

27. Maka radja mangampeleng kutoh salaka hong Jerusalem, sam-

pai djetä irega kilau batu bewäi, tinai kaju seder tagal kutoh karäe irega kilau kaju barangai bewäi, idjä intu loau.

28. Bara Misir olo mimbit ha-djaran akan Salomo, tinai dagangan beken; olo badagang ain radja mamili karä talo tä.

29. Kreta induae bara Misir, regan idjä djahawen ratus sekel salaka, tinai idjä kongan hadjaran akan saratus limä pulu sekel; tu-mon regae tä kea sudagar radja inandjual tä akan karä radjan olo Het tuntang olo Aram.

BAGI 11.

I. Karä sawan Salomo; Salomo ombo dewan sawae. II. Hukum Hatalla; olo malawan Salomo.

I.—1. Tapi radja Salomo mi-pen arä bawin olo kapir, beken tinai bara anak bawi ain Parao, iä tä bawin olo Moab, olo Amon, olo Edom, olo Sidon, olo Het; — (5.Mos.17,17.)

2. Bawin utus olo tä, idjä tahu-tä Jehowa djari mametäh olo Is-rael: äla keton akan hadjelut dengae, äla kea iä akan hadjelut dengan keton; toto, olo tä karäh mambet atäi keton manintu dewae bewäi. Maka dengan bawin olo tä Salomo leket. — (2.Mos.34,16.)

3. Aton udju ratus sawae, uras ratu, tinai telo ratus gundike; maka karä sawae tä mampalajang atäie.

4. Krana metoh Salomo djari bakas, maka karä sawae mambet atäie ombo hatalla beken, sampai atäie djaton tanggar dengan Jehovah, Ha-tallae, tumon atäi liu bapae Dawid.

5. Krana Salomo omba Astarot, dewan olo Sidon, tinai Milkom, matekiapi ain olo Amon.
6. Kalotä Salomo mawi talo awang papa intu Jehowa, djaton iä dähen atiae ombo Jehowa, tumanon liau bapae Dawid.
7. Tä Salomo manampa äka gantong akan Kamos, matekiapi ain olo Moab tä, hong bukit idjä tandipah Jerusalem, tinai akan Mologh, matekiapi ain olo Amon.
8. Tumon tä iä mawie kea akan karä sawae idjä baris olo kapir, äwen tä hagaro tuntang maluput parapah akan karä dewae.
9. Tagal tä hasep kalait Jehowa dengan Salomo, basa iä djari malekak atiae bara Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari masanan arepe acae handuaä tingkat;
10. Tuntang djari mametäh iä, äla iä akan opmat hatalla beken; tapi iä djaton djari mahaga talo idjä djari imetäh Jehowa iä.
- II.** — 11. Tagal tä Jehowa hamauh dengan Salomo: Basa ikau kalotä gawim, ikau djaton djari mahaga djandjingku tuntang karä hadatku, idjä djari injohoku ikau: toto, aku handak mansuwit kara-djaan toh mangalangan ikau, palus handak maneuga tä akan rewar. — (1.Sam.15,23.)
12. Tapi kahum pambelom ajum aku djaton maku malalus tä, djetä tagal bapam Dawid, tapi bara lengän anakm aku handak mansuwit tä. — (12,19.)
13. Tapi aku djaton maku mansuwit salepah karadjaan tä, baja idjä kahamputan aku handak ina nengae akan anakm hatuä, tagal reworku Dawid, tuntang tagal Jerusalem, idjä djari intihku.
14. Maka Jehowa inampendeng musoh malawan Salomo, iä tä Hadad olo Edom; iä tä utus radjan olo Edom.
15. Krana horan, metoh liau Dawid intu Edom, kahum Joab mantir kapala parang hagoet handak mangubur olo awang djari matäi muno tä, maka iä mampatai karä hatuän olo Edom. — (2.Sam.8,14.)
16. Krana djahawen bulan katahie Joab melai hetä dengan hapus kawan parang olo Israel, sampai iä djari mampatai lepah lingis karä hatuän olo Edom.
17. Tapi Hadad djari hadari, iä tuntang isut hatuän olo Edom, awang djipen liau bapae, handak tamä Misir. Maka Hadad tä intu katika tä anak korik bewäi.
18. Olo tä harikas bara Midian, manantarang Paran, tinai iä manduan belahe olo Paran, kalotä iä sampai Misir, mananggoh Parao, radja Misir; iä tä manenga huma acae, tuntang mantjakap talo kinäe, tinai iä manenga bagin tanah acae.
19. Maka Hadad tä paham ingilak Parao, sampai iä mampasawä iä dengan paharin sawae, paharin Taghpenes, sawan radja tä.
20. Maka paharin Taghpenes tä manak acae hatuä, Genubat arac: Taghpenes mambelom iä hong luman Parao. Djadi, Genubat tä melai hong dalam Parao, hindja karä anak Parao kea.
21. Djadi, sana Hadad hong tanah Misir mahining Dawid djari matäi, ingampeleng dengan tato hiange, tinai Joab, kapala parang tä, djari matäi kea, maka Hadad hamauh dengan Parao: Soho aku hagoet, buli tanahku.
22. Tapi tombah Parao: Narai

talo katapasm kahum melai deng-angku, sampai ikau nahuang ha-goet buli tanahm? Tombali iä: Djaton, tapi soho aku lius bewäi.

23. Tinai Jehovah mampendeng musohe akan Salomo, iä tā Reson, anak Eljada, idjā djari babuhau bara tuan ajue, Hadadeser, radja Soba tā.

24. Iä tā kea mamuppong olo hatuä, masang iä, iä inandjadi mantir kawan parang metoh Dawid mampatäi olo tā; limbah tā iä mindali akan Damaskus, palus melai hetä; iä marentah hong Damaskus.

25. Iä tā malawan olo Israel katahin pambelom Salomo, djetä be-ken tinai bara tjalaka idjā iawi Hadad; krana iä basingi olo Is-rael, iä mamegang kwasa hong tanah Aram.

26. Tinai Jerobeam, anak Nebat, olo Epraim, idjā bara Sereda, man-tir Salomo; aran indue Serua, iä balo; iä tā kea manusang lengae malawan Salomo.

27. Maka djetoh bukue iä manusang lengae malawan radja: Salomo tā mamangun Milo, iä mang-abuah tesäi pagar batu lewun liau bapae Dawid.

28. Maka Jerobeam tā olo gan-tjang. Amon Salomo mitä olo ta-bela tā gantjang patjäh gawie, tā iü mangkat iä mangapala karä ra-kan baris hamputan Josep.

29. Djadi intu katika tā, metoh Jerobeam blua bara Jerusalem, maka nabi Ahia, olo Silo, hasupa dengae intu djalan, hanggap klam-bi taheta; äwen duä tā kabuate bewäi hong djalan hetä.

30. Tā, maka Ahia manjingkap klambi taheta, idjā hapee, palus marabit tā mandjadi duäwalas ka-rabit,

31. Sambil hamauh dengan Je-robeam: Duan sapulu karabit akam, krana kalotoh augh Jehovah, Ha-tallan Israel: itäm, aku handak mansuwit karadjaan bara lengän Salomo, handak manenga akam sa-pulu kahamputan.

32. Tapi idjā kahamputan akan melai acae, djetä tagal reworku Dawid tuntang tagal Jerusalem, lewu idjā djari intihku bara karä hamputan olo Israel.

33. Djetä basa olo tā djari ma-lihi aku, djari sонтоп intu Asta-rot, dewan olo Sidon, Kamos, dewan olo Moab, tuntang Milkom, dewan olo Amon; iä djaton djari manandjong huang djalangku, mangat malalus talo awang budjur intu matangku, karä prentah tuntang hadat ajungku, tumon bapae Dawid.

34. Tapi isut karadjaan ai mahin dia aku handak manduae bara lengän ai, malainkan iä impen-dengku magon radja katahin umur pambelome, djetä tagal reworku Dawid, idjā djari intihku, idjā djari malihaga karä prentah tuntang hadatku. — (2.Sam.7,12.)

35. Tapi bara lengän anake aku handak manduan karadjaan toh, pa-lus aku handak manenga akam bara djetä sapulu kahamputan.

36. Tapi akan anake tā aku handak manenga idjā kahamputan, mangat reworku Dawid haradjur kilau palita intu baungku hong Jerusalem, lewu tā, idjā djari in-tihku, mangat mampendeng arang-ku hetä.

37. Maka aku handak mangkat ikau, mangat ikau marentah tu-mon talo handiae idjā äka huangm, ikau akan mandjadi radja mahund-jun olo Israel.

38. Maka amon ikau manumon talo handiaj, idjä karäh injohoku ikau, haiak manandjong huang djalangku, sambil mawi talo handiaj, idjä budjur intu matangku, awi ikau mahaga prentah tuntang hadatku, tumon reworku Dawid djari mawie: tä maka aku handak mampahaik ikau, tuntang handak mamangun ungkup humam haradjur, sama kilau aku djari manangun ungkup Dawid, tuntang aku handak manenga Israel akam.

—(9,4.)

39. Hapan perkara tä aku handak mamparandah panakan Dawid, tapi djaton palus katahai.

40. Tagal tä Salomo handak mampatai Jerobeam. Tapi Jerobeam harikas, hadari akan Misir, mananggoh Sisak, radja Misir; iä melai hong Misir sampai pampatai Salomo.

41. Maka tisan karü saritan Salomo, karä gawie tuntang kapintare, djetä djari injurat hong surat saritan Salomo.

42. Maka katahin Salomo marenthah salepah utus olo Israel hong Jerusalem, iä tä äpat pulu njelo. —(2.Kron.9,30.)

43. Limbah tä Salomo matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun liau bapae Dawid. Maka anake Rehabeam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 12.

I. Karadjaan olo Jehudi imbagi, mandjadi karadjaan Israel dengan karadjaan Juda. II. Jerobeam mampendeng hampatong dewa hong Israel.

I.—1. Maka Rehabeam hagoet

akan Sighem; krana salepah olo Israel djari manalih Sighem, tantai mamparadja iä. —(2.Kron.10.)

2. Djadi Jerobeam, anak Nebat, mahining perkara tä, kahum iä hong Misir; krana iä djari hadari bara baun radja Salomo; iä melai hong Misir.

3. Maka olo arä manjoho olo manduan iä. Tä Jerobeam haiak hapus utus olo Israel manalih, sambil hamauh dengan Rehabeam, koae:

4. Bapam pahalau djari mampabehat ugar ikäi; toh, käläh ikau mampahian gawin bapam idjä karas, ugare idjä babehat tä, idjä imuante hundjun ikäi, tä ikäi handak manempo ikau.

5. Koae, tombah augh olo tä: Lius keton, limbah kaduä maka keton haluli tanggoh aku. Djadi olo arä hagoet.

6. Maka radja Rehabeam hatirok dengan karä olo bakas, idjä bihin manaharep baun liau bapae Salomo, metoh iä tä belom, koae: Kilen kamäan keton ita buah tombah augh olo tä?

7. Koae äwen tä dengae: Amon andau toh ikau manarima olo tä, manumon aughe, tuntang tombali hapan augh balemo manis, tä toto äwen indu djipem hapus pambelom ajum.

8. Tapi iä manganan augh olo bakas, awang djari inirok äwen akae, iä hatirok dengan olo tabelä, idjä haiak pangereng ajue, idjä naharep baue.

9. Palus iä hamauh dengan olo tä: Kilen angate kamäan keton ita buah tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengangku, koae: pahian ugar tä, idjä djari imuati liau bapam intu ikäi?

10. Tä olo tabela, idjä hiaik an anak Isai! Has, buli humau pangereng ajue, hamauh dengae, keton, joh Israel! naughe ikau koae: Tumon toh buah ikau tom-bah augh olo tä, idjä djari hamauh dengam, koae: liau bapam tang-kalau djari mampabehat ugar ikäi, käläh ikau mampahiae tinai akan ikäi; tumon toh buah ikau tom-bah aughe: tundjur angkingku karäh hai haream bara kahang liau apangku.

11. Djaka liau apangku djari manuat ugar babehat intu keton, maka aku handak mandahang tä tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

12. Tä andau telo maka Jerobeam tuntang salepah utus olo arä naharep Rehabeam tinai, tumon radja djari mame-täh, koae: haluli keton tanggoh aku limbah kaduä.

13. Maka radja hamauh dengan olo arä tä hapan augh karas; krana iä manganan augh olo bakas, idjä djari iniroke akae;

14. Palus iä hamauh tumon karä tirok olo tabela, koae: Lian apangku djari mampabehat ugar keton, maka aku handak mandahang tä tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

15. Kalotä maka radja djaton manarima augh olo arä; krana gawi tä mandjari awi Jehowa kea, ukara Iä malalus aughe, idjä djari insuman Jehowa hadjamban Ahia, olo Silo tä, akan Jerobeam, anak Nebat tä. — (11,31.)

16. Amon karä olo Israel mitä, radja djaton paraba iä, maka olo arä mandjawap tinai augh radja, koae: Narai begin ikäi intu Dawid? ikäi djaton gawin ikäi deng-

an anak Isai! Has, buli humau marentah olo ajum, joh Dawid! Palus karä olo Israel buli humae. — (2.Sam.20,1.)

17. Maka mahundjun olo Israel tä, awang mangkalewu hong tanali Juda, Rehabeam kea idjä mimbing prentah.

18. Tä, maka radja Rehabeam manjoho Adoram, mantir perkara rear, tapi salepali olo Israel mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi: tä radja Rehabeam badjeleng lompat karetæ, mangat hadari akan Jerusalem.

19. Tumon tä olo Israel undur, terai dengan ungkup humau Dawid sampai andau toh.

20. Djadi, amon karä olo Israel mahining Jerobeam djari buli, maka iä manjoho olo mangahau iä mananggoh utus olo arä, palus olo mamparadja iä hetä akan salepali olo Israel; dialo idjä biti ompat ungkup humau Dawid, baja tikas hamputan Juda bewäi.

21. Maka amon Rehabeam djari sampai Jerusalem, palus iä mirak salepah hamputan Juda tuntang hamputan Benjamin, saratus hanja pulu kojan biti awang kampili, idjä harati gawin parang, maugat mamarang djalahen olo Israel, naka manduan karadjaan tinai akan Rehabeam, anak Salomo.

22. Tapi augh Hatalla sampai Semaja, sarohan Hatalla tä, koae: — (2.Kron.11,2.)

23. Suman akan Rehabeam, anak Salomo, radja Juda, tuntang akan hapus hamputan olo Juda dengan Benjamin, tuntang akan olo beken tä, koam:

24. Kakai augh Jehowa: äla keton hagoet, äla keton mamarang

paharin keton, olo Israel tä; buli keton genep biti akan huma ai; krana perkara tä mandjari awiku. Maka olo tä manarima augh Jehowa, palus iä hagoet buli tumon prentah Jehowa.

II. — 25. Maka Jerobeam mamangun lewu Sighem hong bukit hatinggang Epraim, iä melai hetä; hara hetä iä hagoet mamangun Penuel.

26. Maka koan Jerobeam huang atäie: Toh karadjaan toh karäh buli unggup human Dawid tinai.

27. Amon olo toh akan hagoet maluput parapahe huang human Jehowa intu Jerusalem, toto, atäi olo toh karäh hules tinai akan tuan ajue, akan Rehabeam, radja Juda tä; toto, olo tä karäh mampatäi aku, palus buli Rehabeam, radja Juda tä.

28. Tagal tä radja hatirok dengan olo ai; djadi iä manampa bulau kilau ampin anak sapi duä kongan, sambil hamauh dengan olo arä: Bahali toto keton hagoet tanggoh Jerusalem; itä, hetoh hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton bara tanah Misir! — (2.Mos.32,4.)

29. Maka idjä tä inae hong Betel, idjä tinai ingkese hong Dan.

30. Maka gawie tä indu dosa; krana olo arä manalah hetä, palus sampai Dan.

31. Tinai iä mamangun huma sombajang, iä mangkat imam bara marak barangai karä olo, olo idjä dia panakan Lewi.

32. Tinai Jerobeam manukas andau hai, djetä hong bulan hanja, andau limäwalas, idjä sama kilau andau hai hong Juda tä, tuntang iä maluput parapahe hong mesbeh hetä. Tumon tä kea gawie hong

Betel, sambil maluput parapah akan ampin anak sapi tä, idjä djari inampae; tinai hong Betel kea iä mangkat imam akan äka sombajang, idjä djari inampae.

33. Tuntang iä maluput parapahe hundjun mesbeh, idjä djari inampae hong Betel, intu andau limäwalas bulan hanja, idjä djari inukase tumon huang atäi ai bewäi. Tumon tä iä manampa andau hai akan olo Israel, sambil maluput parapah hundjun mesbeh tä, tuntang hagaro.

BAGI 13.

1 Nabi masuman hukum Hatalla akan Jerobeam. II. Nabi tä imunga olo, iü impatäi singa.

I. — 1. Maka itä! aton olo ain Hatalla dumah bara Juda tanggoli Betel, awi augh Jehowa, kahum Jerobeam mendeng darah mesbeh handak hagaro.

2. Tä iä mantehau mawi mesbeh tä, hapan augh Jehowa, koae: Mesbeh, mesbeh! tumon toh augh Jehowa: anak hatuä karäh inakan akan unggup human Dawid, idjä Josia arae, iä tä karäh maluput hundjun ikau imam human dewa tä, idjä hagaro hong ikau, tinai tulang olo matti karäh inusul olo hong ikau. — (2.Radj.23,16.)

3. Palus andau tä kea iä manenga talo heran, koae: Djetoh kata heran tä, idjä djari insuman Jehowa: itä! mesbeh toh karäh basila, kawo idjä hundjue karäh batusu.

4. Djadi, sana radja mahining augh sarohan Hatalla tä, mantehau mawi mesbeh, maka Jerobeam man-

djudju lengë bara hundjun mesbeh, koae: Singkap iä! Tapi lengë, idjä djari indjudjue handak manjingkap iä, salenga kait, sampai iä djaton tau mambatak tä tinai.

5. Palus mesbeh tä basila, kawo batusuh bara mesbeh, tumon kata heran tä, idjä djari insuman sarohan Hatalla, hapan augh Jehowa.

6. Tä, maka tombah radja, sambil hamauh dengan sarohan Hatalla: Laku toto toto hong baun Jehowa, Hatallañ, laku akangku, mangat iä halalian lengängku akangku. Maka sarohan Hatalla tä toto toto blaku hong baun Jehowa, tä lengän radja haluli tinai, mandjadi kilau helo.

7. Tä radja hamauh dengan olo ain Hatalla: Has, ompat aku tamä humangku, awi mamparigas arepm, aku handak manenga talo panenga akam.

8. Tapi koan olo Hatalla tä, tombah augh radja: Paribasa alo ikau manenga akangku sebagai humam, mahin dia kea aku tau ompat ikau, djaton aku tau kuman mihop mahin dia hong tanah toh.

9. Krana tumon augh toh Jehowa djari mametäh aku, koae: äla ikau kuman, äla mihop hetä, äla kea buli mahoroe djalan tä tinai, idjä djari ihoroem.

10. Palus iä hagoet manjak djalan beken, iä djaton hapan djalan tä tinai, idjä djari ihoroe manalih Betel.

II.—11. Maka aton nabi bakas melai hong Betel; djadi, aton anake hatuä dumali manjarita acae karä gawi, idjä djari ilalus olo Hatalla tä hong Betel intu andau tä, tuntang karä aughe, idjä djari

insanae akan radja; karä talo tä injarita äwen akan bapae.

12. Maka koan bapae dengae: Djalan idjä kwe djalae buli? Maka anake tä djari mitä djalan idjä kwe djari ihoroë olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda.

13. Tä iä manjoho anake, koae: Has keton, apil kalidai akangku. Djadi äwen mapil kalidai acae, palus iä hapan tä;

14. Balalu hagoet manjak olo Hatalla tä, tuntang sondau iä mondok penda batang elah; tä iä hamauh dengae: Ikau toh olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda? Tombah iä: Aku toh.

15. Tä koae dengae: Has, ompat aku, tamä hmangku, mangat kuman.

16. Tapi tombah iä: Djaton tau aku haluli ompat ikau, tamä humam, djaton kea aku tau ompat ikau kuman mihop hong äka toh.

17. Krana aku djari imetäh Jehowa: äla ikau kuman mihop hetä, äla kea ikau buli mahoroe djalam solake.

18. Tapi koae dengae: Aku toh nabi kea kilau ikau; malajkat djari hamauh dengangku awi augh Jehowa, koae: imbit iä dengam tamä humam, maugat iä kuman mihop. Tapi iä manandjaro iä.

19. Maka olo tä haluli ompat iä, sambil iä kuman belom huang humae.

20. Djadi, kahum olo tä mondok magon hong medja, maka augh Jehowa sampai nabi tä, idjä djari mimbit iä haluli.

21. Palus iä mantehau mawi olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda, koae: Kakai augh Jehowa: basa ikau djari marisang bara augh Jehowa, djaton djari manumon pren-

tah, idjä Jehowa, Hatallam, djari mamekah ikau;

22. Basa ikau djari haluli, kuman belom hong äka, idjä djari ingahanae ikau, koae: äla ikau kuman belom hetä: maka hantum djaton karäh hindjä kubur karä tatom.

23. Djadi, limbah iä djari kuman belom, maka olo mapil kalidai akan nabi tä, idjä djari imbité haluli.

24. Kalotä iä tä hagoet; maka idjä kongan singa hasupa dengae hong djalan, mampatä iä, hantue imbaringe hetä hong djalan, maka kalidaie mendeng darah hetä, tinai singa kea mendeng darah hantu tä.

25. Maka aton olo mahalau hetä, tä iä mitä hantu idjä imbaring hong djalan, tinai singa tä mendeng darah hantu. Palus olo tä manalih, masuman tä hong lewu, idjä äka nabi bakas tä.

26. Amon nabi tä, idjä djari mimbit iä haluli bara djalan, mahining angh tä, maka koae: Djetä olo Hatalla tä, idjä djari marisang bara augh Jehowa; tagal tä Jehowa djari manjaragh iä akan singa, idjä djari mamisak mampatä iä, tumon augh Jehowa, idjä djari insanae akae.

27. Tinai iä manjoho karä anake, koae: Apil kalidai akangku. Tä awen mapile.

28. Palus iä hagoet, tuntang sondau hantu tä lalanlong hong djalan, tinai kalidai tuntang singa mendeng darah hantu tä. Singa djaton djari kuman hantu, djaton kea djari mamisak kalidai.

29. Tä nabi mangkatan hantun olo Hatalla, mainuat tä hundju kalidai, palus mimbit djetä; kalotä nabi bakas tä buli tamä lewu,

mangat manatum tuntang mangubur iä hetä.

30. Iä mingkes hantu tä hong kubur ajue; iä manatum iä, koae: Kajah, joh paharingku!

31. Djadi, limbah iä mangubur iä hong kubur ajue, maka iä mamekah karä anake, koae: Amon aku djari matäi, kubur aku huang kubur idjä äka olo Hatalla tä djari ina, darah tolang ajue ingkes tolangku.

32. Krana toto, augh tä karäh mandjadi kea, idjä iä djari mantehue hapan augh Jehowa, mawi mesbeh, idjä hong Betel, tuntang mawi karä human dewa, awang hong karä lewu Samaria.

33. Maka limbah bara karä per-kara tä djaton kea Jerobeam ma-ku hobah bara djalaë idjä papa, tapi iä haradjur mangkat imam dewa bara bararangai karä olo; äweäwe idjä radjin, maka iä ma-njuang lokape, mangat mandjadi imani dewa.

34. Maka awi gawie tä iä indu batang dosa akan hapus unggup human Jerobeam, sampai djetä irusak, palus impalomos bara pe-tak.

BAGI 14.

I. Hukum insanan akan Jerobeam, radja Israel; iä matäi tuntang anake.
II. Rehabeam, radja Juda, badosa kea; iä alah awi Sisak; iä matäi.

I.—1. Katika tä Abia, anak Jerobeam idjä hatuä, balongkang haban.

2. Koan Jerobeam dengan sa-wae: Has ikau, obah ampirim, uka olo äla katawan ikau sawan Jero-beam, palus lius talih Silo; itäm,

hetä nabi Ahia, idjä djari masan akangku, aku akan mandjadi radja mahundjun utus olo toh. — (11,30.)

3. Imbit hong lengäm sapulu kabawak tepong, tuntang apam, tinai kasa basuang madu, palus tanggoh iä; iä karäh masuman akam, kilen kadjarian anak ita toh.

4. Maka sawan Jerobeam mawie tumon tä, iä manatap arepe, palus manalih Silo, tamä human Ahia. Maka Ahia djaton tau mitä, krana matae kawus awi kabakase.

5. Tapi Jehowa hamauh dengan Ahia: Itäm, sawan Jerobeam tä manalih, handak misek ikau tagal anake hatuä, idjä haban; kalotoh kakai buah ikau hamauh dengae; maka amon iä tamä humam, iä handak nahadja arepe kilau ampin olo beken.

6. Djadi, sana Ahia mahining riet paie haiak iä tamä bauntong-gang, maka iä hamauh: Palus, o sawan Jerobeam, buhen ikau nahadja ampim kalotoh? aku injoho masuman akam augh karas.

7. Lius, sanan akan Jerobeam: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari mangkat ikau bara marak olo arä, djari mamparadjia ikau mahundjun Israel, djalahon olo ajungku,

8. Tuntang djari mansuwit karađjaan bara ungkup human Dawid, sambil manenga tä akam; tapi ikau djaton djari tumon reworku Dawid, idjä mahaga prentahku, idjä omba aku hapan salepah atäie, mangat malalus talo handiae awang budjur intu matangku;

9. Malainkan ikau djari papa gawim, paham haream bara olo handiae idjä djari helo bara ikau,

ikau djari hagoet manampa akam hatalla beken, manoang hampatong dewa, hapam mungkar kalaitku, tinai aku djari iakism akan hila likutm.

10. Tagal tä itäm, aku handak magah tjalaka mawi ungkup humau Jerobeam, palus handak mampalomos karä hatuän panakan Jerobeam samandhai, alo idjä magon ianggaue, alo idjä belom kabuate, bara marak olo Israel; kilau olo manganan tai, kalotä aku handak manganan panakan ungkup Jerobeam, sampai iä nihau lepali lingis.

11. Olo ungkup Jerobeam awang matäi hong lewu karäh kinan aso, awang matäi hong padang karäh kinan burong penda langit; krana Jehowa djari hamauh kalotä.

12. Maka ikau toh dari, mandjeleng arepm, buli humam, sana ikau tamä lewu, maka anakm tä karäh matäi.

13. Hapus olo Israel karäh manatum tuntang mangubur iä, krana tikas iä kabuate bewäi bara panakan Jerobeam karäh ingubur, basa marak hapus ungkup Jerobeam baja iä tä bewäi kekä kea intu Jehowa, Hatallan Israel.

14. Maka Jehowa karäh mampendeng akae radja mahundjun Israel, idjä karäh mampalomos ungkup human Jerobcam intu andau tä. Maka äwe kea katawan kadjariae katontoh kea! — (15,29.)

15. Tinai Jehowa handak mamukul olo Israel, sampai olo tä kilau rampiang lihanglahanga kantä-kantä hong danum, tinai iä handak marunap manganan Israel bara tanah bahalap toh, idjä djari inengae akan karä tatoe, iä karäh

mandarai olo tä akan hila dipah batangdanum lombah tä, basa olo tä djari mimbul pahewan dewa, sambil marahas Jehowa. — (2. Radja 17,23.)

16. Maka iä handak manjaragh olo Israel tagal dosan Jerobeam, idjä djari badosa, tuntang djari mahir Israel badosa kea. — (12, 30.)

17. Tä, maka sawan Jerobeam mendeng, balalu hagoet, tuntang iä sampai Tirsa; maka sana iä mingkang lambang humae, tä olo tabelia tä matäi.

18. Maka olo mangubur iä, salepas olo Israel manatum iä, tumon augh Jehowa, idjä djari injewute hadjamban reware nabi Ahia.

19. Maka tisan karä saritan Jerobeam, karä parang ai, tuntang ampie djari marentah, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

20. Maka katahin Jerobeam marentah, djetä duä pulu duä njelo; iä matäi ingampeleng dengan tato hiange. Maka anake Nadab mandjadi radja manganti iä.

II.—21. Maka Rehabeam, anak Salomo, marentah hong Juda. Epat pulu idjä njelo umur Rehabeam, metoh iä mandjadi radja, udjuwalas njelo katahie iä marentah hong Jerusalem, huang lewu tä, idjä djari intih Jehowa bara marak karä hamputan olo Israel, mangat mingkes Arae hetä. Aran indue Naama, bawin olo Amon. — (2.Kron.12,13.)

22. Maka olo Juda mawi talo awang papa intu matan Jehowa, iä mungkar kalaite paham bara karä tatoe horan, awi karä dosae awang iawie.

23. Krana olo tä kea manatap äka gantong akan dewae, hampatong tuntang pahewan, intu karä hunjok lungkoh, penda karä batang kaju bahidjau.

24. Tinai aton kea basir hong tanah tä; gawin olo tä tumon karä talo kabelä idjä puna hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanah tä, bara baun olo Israël.

25. Tapi djadi intu njelo limä kahum karadjaan radja Rehabeam, maka Sisak, radja Misir, dumali mamarang Jerusalem.

26. Iä marampas karä panatau human Jehowa, tuntang panatau human radja, iä marampas talo handiai; karä talawang bulau kea, awang djari inampa liau Salomo, lepas irampase. — (10,16.)

27. Tä radja Rehabeam manampa gantin djetä talawang tambaga; iä mansalian tä intu lengän mantir olo dalam, idjä manonggo bauntonggang human radja.

28. Djadi, sasining radja manalih human Jehowa, maka olo dalam hapan tä, tuntang malian tä tinai akan karong olo djadjaga.

29. Maka tisan saritan Rehabeam, karä gawie tä, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

30. Maka haradjur parang bewäi Rehabeam dengan Jerobeam katahin pambelome.

31. Maka Rehabeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hindjä tatoe hong lewun Dawid. Aran indue Naama, bawin olo Amon; djadi anake idjä hatuä, Abiam, mandjadi radja manganti iä.

BAGI 15.

1. Abiam, radja Juda. II. Asa, radja Juda. III. Nadab, radja Israel. Baesa mampalomos panakan Jerobeam.

I.—1. Huang njelo hanjawalas kahum karadjaan radja Jerobeam, anak Nebat tā, Abiam mandjadi radjan olo Juda. — (2.Kron.13,1.)

2. Telo njelo katahie iä marentah hong Jerusalem; aran indue Maagha, anak Abisalom idjā bawi.

3. Maka iä manandjong huang karä dosan liau bapae, idjā djari iawie intu baue, atäie djaton budjur dengan Jehowa, Hatallae, tumon atäi liau tatoe Dawid.

4. Tapi tagal Dawid kea Jehowa, Hatallae, manenga palita akae hong Jerusalem, sambil mampendeng anake idjā hatuä rahian bara iä, mahaga Jerusalem.

5. Basa Dawid djari budjur gwie intu matan Jehowa, iä djaton djari undur bara talo handiai, awang djari imetäh Jehowa iä, katahin umur pambelome, baja tikas hong perkaran Uriah, olo Het tā, bewäi. — (2.Sam.11,27.)

6. Maka haradjur parang bewäi anak Rehabeam dengan Jerobeam katahin pambelome.

7. Tisan karä saritan Abiam, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. Maka haradjur parang bewäi Abiam deng-an Jerobeam.

8. Maka Abiam matäi, ingampeleng dengan tato luange, olo mangubur iä hong lewun Dawid; maka anake idjā hatuä, Asa, mandjadi radja manganti iä. — (2.Kron.14,1.)

II.—9. Huang njelo duä pulu

kahum karadjaan Jerobeam, radja Israel, Asa mandjadi radjan olo Juda.

10. Iä marentah hong Jerusalem äpat pulu idjā njelo katahie: aran tambie Maagha, anak Abisalom.

11. Maka Asa budjur gawie intu matan Jehowa, kilau liau tatoe Dawid.

12. Krana iä manganan karä basir bara tanah, tuntang karä hampatong dewa matekiapi, idjā djari inampa tatoe.

13. Tinai tambie Maagha kea inipase, pateraie djadi ratu, basa iä djari manampa talo kabelä, hampatong dewa huang pahewan; tinai hampatong, talo kabelä tā, ingarak Asa kea, palus mangähu tā hong sungäi Kidron.

14. Tapi karä üka gantong tā olo djaton mangarake. Maka atäi Asa budjur kea dengan Jehowa katahin pambelome.

15. Maka karä talo imprasih tā, idjā imprasih liau bapae, tuntang talo idjā prasih ai, salaka bulau, ramo bahara inamäe akan human Jehowa.

16. Maka haradjur parang bewäi Asa dengan Baesa, radja Israel tā, katahin pambelome.

17. Krana Baesa, radja Israel, hagoet mamarang Juda, iä mangun Rama, mangat iä manghana olo ai blua manilih Asa, radja Juda. — (2.Kron.16,1.)

18. Tā, maka Asa manduan karä salaka bulau, tisan karä panatau human Jehowa, tuntang panatau human radja, palus iä mandjuluk tā akan lengän karä sarohae; radja Asa mampait djetä akan Benhadad, anak Tabrimon, Tabrimon anak Hesion, radja Aram, idjā me-

lai hong Damaskus, sambil hamauh:

19. Aton djandjin koä, puna djandjin liau apangku dengan liau bapam; itäm, toh aku mampait panengangku akam, salaka tuntang bulau; küläh ikau mangarak djandjim dengan Baesa, radja Israel, mangat iä tä balang mawiaku.

20. Maka Benhadad manarima augh radja Asa, iä manjoho karä mantir kawan parang ajue hagoet maranggar karä lewu Israel; iä mamukul Ijon, Dan, Abelbetmaa-gha, tinai hapus tanah Kinerot, tuntang hapus tanah Naptali.

21. Djadi, amon Baesa mahining brita tä, maka iä terai mamangun Rama, palus iä melai hong Tirsa.

22. Tä radja Asa manjoho olo bauuar hong salepah tanah Juda: Åla idjä biti mahin melai. Palus karä olo tä manduan mäton karä batu kaju bara Rama, idjä djari inguan Baesa akan imangun hetä; djadi radja Asa hapan ramo tä mamangun Geba-Benjamin tuntang Mispa.

23. Maka tisan saritan Asa, karä kwasae, karä gawie, karä lewu awang djari imangue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. Maka metoh kabakase iä kapähä baperes paie.

24. Maka Asa matäi, ingampe-leng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe hong le-wun tatoe Dawid. Maka Josapat, anake idjä hatuë, mandjadi radja manganti iä.

III.—25. Maka Nadab, anak Jerobeam, mandjadi radja Israel, intu njelo duä limbah Asa mandjadi radja Juda; iä marentah olo Israel dnä njelo katahie.

26. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, manandjong huang djalan liau bapae, huang dosae, idjä hapan tä iä djari mamahir olo Israel badosa.

27. Maka Baesa, anak Ahia, olo hamputan Isaskar, pakat handak mawi iä; djadi Baesa mampatäi iä hong Gibeton, idjä ain olo Pilisti tä, metoh Nadab tuntang karä olo Israel mangapong lewu Gibeton.

28. Baesa mampatäi iä huang njelo telo kahum karadjaan Asa, radja Juda, palus iä mandjadi raja manganti iä.

29. Djadi, amon iä radja, maka iä mampatäi salepah ungkup panakan Jerobeam, iä djaton malihakan Jerobeam idjä biti awang bara tahaseng, lepah lomos olo tä impatië, tumon augh Jehowa, idjä djari insumae hadjamban reware Ahia, olo Silo tä; — (14, 10.)

30. Tagal dosan Jerobeam, idjä badosa, tuntang mamahir Israel badosa; tagal karä karajape, idjä hapee mungkar karahas Jehowa, Hatallan olo Israel.

31. Maka tisan karä saritan Nadab, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

32. Maka haradjur parang bewäi Asa dengan Baesa, radjan olo Israel, katahin pambelome.

33. Intu njelo telo kahum karadjaan Asa, radja Juda, Baesa, anak Ahia, mandjadi radja mahundjun salepah olo Israel, intu Tirsa; iä marentali duä pulu äpat njelo katahie.

34. Maka gawie papa intu matan Jehowa; iä manandjong hong djalan Jerobeam, huang dosae idjä

hapan tā iā djari mamahir olo Israel badosa.

BAGI 16.

I. Nabi Jehu masanan hukum Hattalla akan Baesa, radja Israel. II. Ela, anak Baesa, radja Israel tā, tuntang salepah panakae impatāi Simri. III. Simri, radja Israel, mampatāi arepe. IV. Omri, radja Israel. V. Aghab, radja Israel.

I.—1. Tā, maka augh hukum Jehovah mawi Baesa sampai Jehu, anak Hanani, koae:

2. Basa aku djari mangkat ikau barba kawo, tuntang djari mamparadja ikau mahundjun Israel, utus olo ajungku, tapi ikau djari manandjong huang djalan Jerobeam, tuntang djari mamahir Israel, utus olo ajungku, badosa, haiak mungkar karahasku awi karā dosae:

3. Itäm, toto aku handak manganan panakan Baesa tuntang panakan ungkup humae, aku handak mawi ungkup humam kilau ungkup human Jerobeam, anak Nebat tā.

4. Olo ungkup Baesa, idjā matāi hong lewu, indu kinan aso, tinai awang matāi hong padang indu kinan burong penda langit.

5. Maka tisan saritan Baesa, karā gawie, karā kwasae, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Israel.

6. Maka Baesa mattāi, ingam-peleng dengan tato hiange; iā ingubur hong Tirsa; maka anake Ela mandjadi radja manganti iā.

7. Kalotā maka lembut augh Jehovah hadjamban nabi Jehu, anak Hanani, mawi Baesa tuntang ungkup humae, djetā tagal barā ksalae, awang iawie intu baun Jehovah, sambil marahas Jehovah awi

karā gawin lengāe, basa iā sama dengan ungkup human Jerobeam kea, tinai tagal iā djari mampatāi äwen tā.

II.—8. Hong njelo duā pulu djahawen kahum karadjaan Asa, radja Juda, Ela, anak Baesa, mandjadi radja Israel hong Tirsa; iā marentah duā njelo.

9. Maka Simri, olo ajue, mantir sabagi karā kareta, pakat mawi iā, metoh iā hong Tirsa, kahum iā mihop mambusau arepe hong human Arsa, sahebar hong Tirsa tā.

10. Maka Simri tamā, mamukul mampatāi iā, intu njelo duā pulu udju kahum karadjaan Asa, radja Juda, tuntang iā mandjadi radja manganti iā.

11. Djadi. amon iā marentah, metoh iā hong padadusae, maka iā mampatāi salepah ungkup human Baesa, idjā biti olo hatuā mahin dia batisa; karā kolae karā sobate lepah impatāie.

12. Kalotā Simri mampalomos salépah ungkup human Baesa, tumon augh Jehovah, idjā djari insanae hadjamban nabi Jehu, mawi Baesa;

13. Tagal karā dosan Baesa äwen hanak Ela, idjā awi tā äwen badosa, idjā hapan tā iā djari mamahir Israel badosa, sambil mungkar kalait Jehovah, Hatallan Israel, awi kahajang gawin dewa.

14. Maka tisan karā saritan Ela, karā gawie, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Israel.

III.—15. Intu njelo duā pulu udju kahum karadjaan Asa, radja Juda, Simri marentah hong Tirsa kudju andau. Maka utus olo arā bapodok mangapong Gibeton, lewun olo Pilisti tā.

16. Djadi, olo arā idjā bapodok hetā mahining brita, Simri djari

mamakat olo, palus mampatäi radja. Tagal tå maka hapus olo Israel mam-paradja Omri, kapala parang tå, mahundjun olo Israel intu åka olo arä hapodok, hong andau tå kea.

17. Palus Omri tuntang karä olo Israel harikas bara Gibeton, balalu mangapong Tirsia.

18. Djadi, sana Simri mitä lewu tå inamä äwen, maka iä tamä human radja, balalu manusul human radja, palus iä tamput matäi hetä.

19. Djetä tagal karä dosae, awang djari iawie, basa iä mawi talo awang papa hong baun Jehowa, manandjong hong djalan Jerobeam, tuntang huang dosae, idjä djari iawie hapee mamahir olo Israel badosa.

20. Maka tisan saritan Simri, ampie djari mamakat olo, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

IV.—21. Katika tå maka olo Israel habaris duä kabaris, sabagi karä olo arä ompat Tibni, anak Ginat, handak mamparadja iä, tinai sabagi ompat Omri.

22. Tapi olo idjä ompat Omri tå abas bara olo, idjä ompat Tibni, anak Ginat; djadi Tibni matäi, palus Omri mandino kara-djaan.

23. Intu njelo telo pulu idjä kahum karadjaan Asa, radja Juda. Omri mandjadi radja Israel; iä marentah duäwalas njelo; hong Tirsia iä marentah djahawen njelo.

24. Iä mamili hukit Samaria bara Semer hapan duä pikul salaka, palus iä mamangun kota hong bukit tå, tuntang manggarä aran lewu, idjä djari imangue, Samaria, tumon aran Semer, idjä bihin tempon bukit tå.

25. Maka Omri papa gawie hong matan Jehowa, sampai iä darhaka

haream bara karä olo awang helo bara iä.

26. Iä manandjong hong karä djalan Jerobeam, anak Nebat, hong karä dosae, idjä hapee mamahir olo Israel badosa, sambil marahas Jehowa, Hatallan Israel, awi karä kahajang gawin dewa.

27. Maka tisan saritan Omri, karä gawie tuntang kwasaé, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

28. Maka Omri matäi, ingam-peleng dengan tato hiange, iä ingubur hong Samaria; maka anake Aghab mandjadi radja manganti iä.

V.—29. Maka Aghab, anak Omri, mandjadi radjan olo Israel hong njelo telo pulu hanja kahum karadjaan Asa, radja Juda; maka Aghab, anak Omri, marentah olo Israel hong Samaria duä pulu duä njelo.

30. Maka Aghab, anak Omri, mawi talo awang papa intu matan Jehowa, paham bara karä olo, awang djari helo hara iä.

31. Djadi kilau djaton ombet akæ iä manandjong hong karä dosan Jerobeam anak Nebat, sampai iä masawä Isebel kea, anak Etbaal, radjan olo Sidon, palus iä manampara manempo dewa Baal, tuntang manjembah iä.

32. Iä mampendeng mesbeh akan Baal tå hong human Baal, idjä imangue akæ hong Samaria.

33. Tinai Aghab mawi pahewan akan dewa, sampai gawin Aghab, idjä hapee marahas Jehowa, Hatallan Israel, paham bara gawin karä radja Israel, awang helo barä iä.

34. Intu katika tå Hiel, olo Betel, mamangun Jericho tinai; hong Abiram, anake idjä bakas, iä djaï

manggalang tä, hong Segub, anake idjä busu, iä djari mangkepan bla-wange, tumon augh Jehowa, idjä djari injewute hadjamban Josua, anak Nun. — (*Jos.6,26*)

BAGI 17.

I. Nabi Elia masuman lau; iä impakan burong kak. II. iä ihaga balo hong Sarpat. III. iä mambelom anak balo tä, idjä djari matäi.

I. — 1. Maka Elia, olo Tisbe, olo baris Gilead, hamauh dengan Aghab: Belom Jehowa, Hatallan Israel, idjä naharep baue aku mendeng, huang karä njelo toh djaton karäh aton ambon atawa udjan, djaka dia aku manjohoe.

2. Limbah tä maka augh Jehowa sampai iä, koae:

3. Indah bara hetoh, lius akan lila timor, sahokan arepm hong sungäi Krit, idjä manumbang Jordan.

4. Danum sungäi tä akan ihopm, tinai aku djari manjoho burong kak pakanan ikau hetä.

5. Tä iä hagoet tumon augh Jehowa; krana iä lius palus melai intu sungäi Krit, idjä manumbang Jordan.

6. Maka burong kak mihibit tepong acae tuntang isin meto si-ning handjewu halemäi, tinai iä mihop danum sungäi tä.

7. Djadi, limbah tahi andaue, maka sungäi tä sasar teah, tagal udjan djaton hong tanah tä.

8. Tä, maka augh Jehowa sam-pai iä, koae:

9. Mendeng ikau, talih Sarpat idjä tokep Sidon, palus melai he-tä; itäm, aku djari manjoho balo

idjä hetä, mangat iä pakanan ikau.

II. — 10. Tä iä harikas manalih Sarpat. Djadi, amon iä tokep bauntonggang lewu tä, itä! aton hetä olo bawi balo manganju; maka iä mantehau iä, koae: Laku danum isut akangku hapan sarang-am tä, akan ihopku.

11. Maka amon olo bawi hagoet handak blakue, iä mantehaue, koae: Duan akangku isut tepong kea huang lengäm.

12. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, Hatallam! djaton idjä kabawak tepongku, baja idjä karkop tunek tepong ajungku aton hong sarangae, tinai isut undus hong kasae; maka itäm, aku djari blaku isut pating kaju, aku handak nguan tä akan koä hanak, mangat koä kumae, limbah tä matäi meher igh tinai.

13. Maka Elia hamauh dengae: Äla mikäh, lius bewäi tumon aughm, tapi pakasak akangku helo bakal tepong tä idjä kabawak, imbit tä kantoh akangku, maka limbah tä ikau akan nguan akan nduä hanak.

14. Krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: tunek tepong tä hong sarangae djaton karäh lepah, tinai undus tä hong kasae djaton karäh una palus sampai andau Jehowa karäh manjoho udjan tinai akan hundjun petak. — (*2.Radja 4,2.*)

15. Maka olo bawi tä hagoet, tuntang mawie tumon augh Elia: tä iä kuman, tinai olo bawi tä kea tuntang ungkup humae, tahi andaue.

16. Tunek tepong huang sa-rangae tä djaton lepah, tinai un-dus hong kasae tä djaton una.

tumon augh Jehowa, idjä djari insanae hadjamban Elia.

III.—17 Djadi, limbah karä talo tä, maka anak hatuä ain olo bawi tä, idjä pakanan iä, balongkang haban, kapähäe djalandjalan paham, sampai tahasenge nihau.

18. Tä induce hamauh dengan Elia: Narai gawingku dengam, joh olo ain Hatalla? ikau kantoh, uka dosangku inahiu, tuntang anakku impatäi?

19. Tombah iä: Djuluk akangku anakm tä. Palus jää manduae bara pakuan induce, mimbit iä akan karong loteng, idjä äkäe melai; iä mampetere hundjun sasuroe. — (2. Radja 4,32.)

20. Limbah tä iü blaku doa intu Jehowa, koae: Joh Jehowa, Hatallangku, toto kea ikau handak mangapähä balo toh kalotä, idjä pakanan aku, sampai ikau mampatäi anake idjä hatuä?

21. Maka hantelo tingkat iä mam-pahikep arepe mahukup anak olo tä, sambil blaku intu Jehowa, koae: Jehowa, Hatallangku, lian tahaseng anak olo toh buli iä!

22. Maka Jehowa manumon augh Elia, tahaseng anak olo tä buli, palus iä belom tinai.

23. Balalu Elia manduan anak olo tä, magah iä bara karong loteng tä mohon akan huma, tuntang manenga iä akan induce. Koan Elia: Itäm, anakm tä belom.

24. Tä koan olo bawi dengan Elia: Toh aku katawan, ikau toto olo ain Hatalla, augh Jehowa, idjä hong njamam, uras toto kea.

BAGI 18.

I. Elia manjupa radja Aghab. II. Elia hong Karmel; iä mampatäi imam Beal. III. Udjan paham tinai.

I.—1. Djadi, limbah tahi andane augh Jehowa sampai Elia, intu njelo telo, koae: Lius, prahan arepm akan Aghab, krana aku handak manjoho udjan tinai hundjun petak.

2. Tä Elia hagoet, manjupa Aghab. Maka lau paham hong Samaria.

3. Maka Aghab djari mangahau Obadja, kapala mandur; Obadja tä mikäh Jehowa totototo.

4. Krana metoh Isebel mampatäi karä nabin Jehowa, maka Obadja manduan saratus biti nabi, manjahokan äwen tä malimä pulu biti hong lowang, iä pakanan tuntang mampihop äwen tä hetä.

5. Maka Aghab djari manjoho Obadja: Kumbang tanah, talih karä lowangdanum, karä sungäi, ajajau ita supa oru, mangat mambelom karä hadjaran kalidai, uka äla belahe meton ita nihau.

6. Maka iä mambagi tanah tä, idjä akan ingumbange, bitin Aghab hagoet mahoroe djalan idjä, tinai Obadja mahoroe djalan idjä.

7. Maka metoh Obadja hong djalan, itä! Elia hasupa dengae, palus iä kasene iä, balalu lawo mahingkep, manjembali iä, sambil hamauh: Djaton ikau toli tuangku Elia?

8. Tombah iä: Joh, aku toli: lius, sanan akan tuan ajum: itäm, Elia dumah.

9. Tapi koae: Narai kasalangku, sampai ikau handak mandjuluk re-warm akan lengän Aghab, nakara mampatäi aku?

10. Belom Jehowa, Hatallam! djaton utus olo, djaton karadjaan, idjä akan tä tuangku djaton djari manjoho olo manggilau ikau; tinai amon koan olo hetä; iä djaton hetoh: — maka iä manjoho karadjaan atawa utus olo tä sumpah, olo tä toto djaton djari sondau ikau.

11. Maka toh koan: lius, suman akan tuan ajum: itäm, Elia aton.

12. Toto, amon, aku djari hagoet bara ikau, Rogh Jehowa karäh manamput ikau akan aka idjä dia aku tawae, tuntang aku djari hagoet masanan aughm akan Aghab, tä amon iä djaton sondau ikau, toto, iä handak mampatäi aku; tapi aku, rewarni, miküh Jehowa bara pesangku tabelia.

13. Dia djari inutor akan tuangku gawingku, metoh Ischel mampatäi karä nabin Jehowa? maka aku djari manjohkan nabin Jehowa tä saratus biti, malimä pulu hong lowang idjä, tuntang djari pakanaan mampilop äwen tä.

14. Kilen toh tinai ikau-hamauh: lius, suman akan tuan ajum: itäm, Elia aton? mangat iä mampatäi aku.

15. Maka koan Elia: Belom Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä naharep bane aku mendeng, toto, andau toh aku handak mamprahan arepku acae.

16. Tä Obadja lius, manjondau Aghab, palus masuman tä acae. Balalu Aghab hagoet manjuja Elia.

17. Djadi, sana Aghab mitä Elia, koan Aghab dengae: Ikau toh, idjä marusak olo Israel?

18. Tombah iä: Aku djaton djari marusak olo Israel, tapi ikau tuntang ungkup hutun bapam, awi keton djari maungan prentah Je-

howa, tuntang djari ombo Baal. — (16,31.)

19. Maka toh, soho olo mamumpung akangku salepah utus olo Israel hong bukit Karmel, tinai karä nabin Baal, äpat ratus limä pulu biti tä, tuntang äpat ratus biti nabin pahewan dewa tä, idjä ombo kuman hong medjan Isobel.

20. Maka Aghab manjoho olo marawäi karä olo Israel, tinai iä mamumpung karä nabi tä hong bukit Karmel.

II. — 21. Tä Elia manggapi hapus utus olo arä, sambil hamauh Kilen katahin keton djingkatjing, kang hasansila? Amon Jehowa tetu Hatalla, ombo iä, djaka Baal toto Hatalla, ombo iä! Tapä olo tä djaton tombah idjä kabawak aughe.

22. Tä koan Elia dengan olo arä: Aku kabuatku bewui tiyan karä nabin Jehowa, tapi karänabin Baal tä äpat ratus limä pulu biti.

23. Käläh, tengah akan ikäf doré kongan sapi batuëe, naughe äwen mintih acaa idjä kongan sapi tä, manangkal djetä, mandake huudjun pangkat kaju, tapi äla mingkes apui hetä; tä aku kea handak manatap sapi idjä tinai, mandake huudjun pangkat kaju, djaton kea mingkes apui hetä.

24. Limbah tä keton akan mangahau aran dewan keton, tinai akeu handak mangahau aran Jehowa: djadi Hatalla djetä, idjä tombah hapan apui, iä tä idjä toto Hatalla. Tä tombah hapus utus olo arä, keqe: Buah aughm tä.

25. Maka Elia hamauh dengan karä nabin Baal: Intih keton idjä, kongan sapi tä akan keton, tatañp tü helo, krana keton puna arä biti; kahau aran dewan keton, tapi äla keton mangkes apui.

26. Maka iwen manduan sapi, idjä inenga olo akae, iä manatap tå, tuntang mangahan aran Baal, bara handjewu sampai bentok andau, koae: O Baal, tombah augh ikai! Tapi djaton aughe, djaton idjä tombah. Maka olo tä lulang-luli babigal darah mesbeh tä, idjä djari inampae.

27. Djadi, bentok andau Elia hababaka olo tä, koae: Tuki mammawa iä, krana iä tä hatalla; mikäh iä mangarang saier, atawa iä aroh, atawa iä djari hagoet; awe kawan, mikäh iä batiroh, has pisik iä!

28. Maka olo tä mänuki mammawa iä, haiak mahiris arepe hapan lading, djudruk, tumon hadat ai, sampai dahae mahahasor.

29. Djadi, amon halau bentok andau, maka olo tä magon mangkariak sampai wajah makuput parapah, tapi djaton aughe, djaton idjä tombah, djaton idjä paduli.

30. Tä koan Elia dengan olo arä: Etoetoh keton! Maka olo arä manggapi iä; balslu iä mangabuah mesbeh Jehovah, idjä djari ingarak tä.

31. Maka Elia manduan duawatas kabewak batu, tumon karü hamputan panakan Jakob, idjä akae augh Jehovah djari sampai, koae: Aram toh Israel. — (1.Mos.32,28.)

32. Batu tä imangue indu mesbeh akan aran Jehovah; limbah tä iä mamarit hakaliling mesbeh tä, sampai kilau kalombali äka tagalan dus supak binji.

33. Tinai iä mamangkat karü kaju, palus manangkal sapi tä, manda ke hundjun pangkat kaju.

34. Limbah tä iä hamauh: Sunga äpat blanai dengan danum, tusuh tä hundjun parapah tuntang

hundjun kaju. Tinai koae: Awi tinai handua ulang. Djadi olo mawi tä handua ulang. Tinai koae: Awi tä hantelo hambulang. Maka olo mawi tä hantelo hambulang;

35. Sampai danum nahasak hakaliling mesbeh, tinai parit tä kontep danum kea.

36. Djadi, katika olo pudji maluput parapah, maka nabi Elia manggapi, koae: Joh Jehowa, Hattallan Abraham, Isaak tuntang Israel, kälsh ikau mangarinahong andau toh, ikau bewäi toto Hatalla hong Israel, tuntang aku toh rewarm, tinai aku djari mawi karä perkara toh tumon aughm. — (2. Mos.3,15.)

37. Tombah aughku, o Jehovah, tombah aughku, mangat utus olo toh kasene, tikas ikau bewäi, o Jehovah, toto Hatalla, mangat ikau mambet atäi olo tä akam tinai!

38. Tä palus lawo apui Jehovah kuman mampalepah parapah, kaju, batu, petak, tuntang malajap danum tä kea, idjä huang parit. — (3.Mos.9,24.)

39. Amon hapus olo arä mitä tä, maka iä lawo mahingkep, manjon-dep baue, sambil hamauh: Jehovah toto Hatalla, Jehovah toto Hatalla!

40. Maka Elia manjoho äwen: Singkap karü nabin Baal, idjä biti äwen tä mahin äla manjohoe hadari. Tä olo manjingkap karü äwen, palus Elia magah iä mohon akan sungai Kison, mampatäi iä hetä.

III.— 41. Limbah tä Elia hamauh dengan Aghab: Lius, kuman belom, krana aton augh gotok udjan paham.

42. Tumon tä Aghab hagoet, handak kuman belom. Maka Elia mandai tantan bukit Karmel, mahu-

kup hong petak, tuntang manjontop baue helat utute. — (Jak.5.17.)

43. Limbah tä iä hamauh dengan djipæ: Lius, tampajah hila tasik. Tä iä lius mitä, sambil hamauh: Djaton aton talo enen. Tä koae: Lius tinai; sampai hangkudju tingkat.

44. Djadi, intu tingkat udju, koae: Itäm, baunandau isut, klobah lokap, lembut bara tasik. Tä iä hamauh: Dari, palus suman akan Aghab: soho olo manatap karetam, lius gulogulong, belä ikau djakä andau udjan.

45. Djadi, palus tä kea ampin langit sindesindep ärep awi baunandau tuntang riwut, palus lawo udjan paham. Maka Aghab mukong karetæ hagoet akan Jisreel.

46. Maka lengün Jehowa mimbit Elia, iü mambabat kahange, palus hadari helo bara haun Aghab, njamah olo sampai Jisreel.

BAGI 19.

I. Elia badari tagal Isebel; malaikat mangarasan iä. II. Hatalla masuman arepe ake hong bukit Horeb. III. Elisa mandjadi pangawan Elia.

I.—1. Maka Agbah masuman akan Isebel talo handiae, awang djari iawi Elia, tinai perkara iä djari mampatä karä nabi tä hapan padang.

2. Tä, maka Isebel manjoho sa-rohan mananggoh Elia, sambil hamauh dengae: Kalotä kakai gawin dewa dengangku, djaka dia djewu, katika kalotoh kea, aku djari mawi tahasengm mandjadi sama kilau ta-haseng karä olo tä.

3. Sana iä mitä perkarae tä ka-

lotä darie, maka iä manatap arepe balalu hagoet, mangat mahakan mahaga tahasenge, palus iä sampai Berseba, idjä hong tanah Juda. Hetä iä malihai ajange.

4. Tapi iä hagoet, tamä padang, tandjong idjä andau kakedjaue; iä melai penda batang kaju walau, blaku tahasenge bageto, sambil hamauh: Ombet toh, joh Jehowa, duan tahasengku toh, krana aku toh djaton bahalap bara karä tak-toku.

5. Maka iä mampeter arepe batiroh penda batang kaju walau tä; maka itä! aton malaikat manigong iä, sambil hamauh dengae: Mondok, kuman.

6. Tä iä tampaliau, itä! hila takoloke aton idjä kabawak tepong, impakasak hundjun barah apui, tinai kasan danum; tumon tä iä kuman belom, limbah tä iä menter batiroh tinai.

7. Tapi malaikat Jehowa haluli, tingkat idjä duä, manigong iä, sambil hamauh: Mondok, kuman, krana djalam tä kedjau hindai.

II.—8. Tä iä mondok, kuman tuntang mihop; palus iä manandjong awi kabunggut panginan tä, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, mimes Horeb, bukit Hatalla tä.

9. Maka iä tamä lowang hetä, iä bara malem hetä; maka itä! augh Jehowa sampai iä, sambil hamauh dengae: Narai gawim hetoh, Elia?

10. Tombah iä: Aku djari paham sangit akan Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom; krana olo Israel djari manganan djandjim, mangarak mesbehm, tuntang djari mampatä karä nabim hapan padang: tikas aku bewäi idjä batisa, tinai

olo tä mangatah tahasengku, handak manganan tä.

11. Maka Iä hamauh : Blua, mendeng hundjun bukit toh long baun Jehovah. Tä itä! Jehovah aton mahałau; barat paham kakarase, idjä manusut karä bukit, tuntang manusut batu karang, manampur helo bara baun Jehovah, tapi Jehovah djaton huang barat tä. Limbah bara barat tä petak hagerek, tapi huang gerek petak tä Jehovah djaton kea.

12. Limbah bara gerek petak tä aton apui, tapi huang apui tä mahin djaton kea Jehovah. Tinai limbah apui tä dumah katadoh aughe māhamāhas.

13. Djadi, sana Elia mahining djetä, maka iä manutup baeu hapan kahowute, palus iä blua, sambil mendeng hong tumbang lowang; maka ita! aton augh sampai iä, idjä hamauh : Narai gawim hetoh, Elia?

14. Maka tombah iä: Aku djari paham sangit akan Jehovah, Hatallan karä kawan talo belom; krana olo Israel djari manganan djandjim, mangarak mesbehm, mampatäi karä uabim hapan padang; tikas aku bewäi tisae, tuntang olo tä mimes manganan tahasengku.

15. Maka Jehovah hamauh dengae: Lius, buli horoe djalam akan padang Damaskus, tamä lewu tä, awi maminjak Hasael mandjadi radja hong tanah Aram.

16. Tinai Jehu, anak Nimsi, akan iminjakm mandjadi radjan olo Israel, tinai Elisa, anak Sapat, bara Abelmeholo, akan iminjakm mandjadi nabi indu gantim. — (2. Radja 9,2.)

17. Maka karäh mandjadi, Jehu tä karäh mampatäi karä olo, idjä

mahakan padang Hasael, tinai olo idjä mahakan padang Jelu karäh impatäi Elisa.

18. Maka aku djari manisa marak olo Israel udju kojan biti, samandiai olo tä djaton djari mandeko utute manjembah Baal, njamae djaton djari omba manjium iä.

III. — 19. Tumon tä maka iä hagoet bara hetä, tuntang iä sondau Elisa, anak Sapat, kahum iä maluku tanae, hapan duawalas kapasang sapi, djetä uras helo baeu, tinai bitie haiak pasang sapi idjä tapakan harian. Maka Elia mananggoh iä, palus mantarik kahowute akae.

20. Tä iä palus malihu karä sapie, hadari manuntut Elia, sambil hamauh: Soho aku manjiuin manubi indu apangku, limbah tä aku handak ompat ikau. Koae dengae: Lius bewäi, tapi haluli tinai, krana ingatm, narai gawingku dengam!

21. Kalotä maka iä tä buli malihu iä; palus iä manduan sapasang sapi, manjambalih tä, tuntang hapan ramon luku iä manipakasak isie, balalu manenga tä akan olo ajue; djadi olo tä kuman. Limbah tä iä harikas, ompat Elia, omba manonggo iä.

BAGI 20.

I. Aghab mampalah Benhadad. II. Sindä tinai Aghab mampalah palus manawan Benhadad, tapi iä mambelom iä.
III. Hukum Hatalla mantam Aghab.

I. — 1. Maka Benhadad, radja Aram, mamumpong karä kawai parang ajue, tinai telo pulu duä radja omba iä, tuntang kutoh ha-

djarau kareta; iä hagoet manga- lotä sarohan tā buli, mimbit aughe pong Samaria, inamarange. tā akae.

2. Tā iä manjoho sarohan tang- goh Aghab, radja Israel, hong le- wu tā,

3. Sambil hamauh dengae: Ka- kai augh Benhadad: karä salaka bulaum uras ajungku, tinai sawam tuntang anakm idjä kapala baha- lap ajungku kea.

4. Tombah radja Israel, koae: Joh, tumon aughm, o tuangku radja: aku toh ajum tuntang talo handiai awang ajungku.

5. Limbah tā sarohan tā ma- nanggoh tinai, sambil hamauh: Tumon toh augh Benhadad: toto, aku djari manjoho olo masuman akam, salaka bulaum, karä anak sawam patut inengam akang- ku.

6. Tapi djewu, katika tumon toh kea, aku handak manjoho olo ajungku tanggoh ikau, mangat iä mangarik humam, palus mahar hu- man karä olo ajum, djadi talo han- diai awang ingilak matam karäh indnan irampas äwen tā.

7. Tā radja Israel mangahau karä bakas tanah tā, sambil ha- mauh: Ingat keton, itä keton, iä tā manggau talo papa bewäi; krana iit, djari manjoho manduan anak sawangku, karä salaka bulau ajung- ku, tuntangaku djaton djari manga- hau talo tā akae.

8. Tā tombah karä bakas tun- tang salepah utus olo arä, sambil hamauh dengae: Ela ikau mana- rimba aughhe, ala manumon tā.

9. Tagal tā iä hamauh dengan sarohan Benhadad: Suman akan tuangku radja: talo handiai idjä solakm manjoho rewarm, djeta inuinongkn; tapi, perkara djetohinai djaton oliliku malaluse. Ka-

lotä sarohan tā buli, mimbit aughe tā akae.

10. Palus Benhadad manjoho olo, masuman akae: Kalotä kakai ga- win karä dewa dengangku, djaka karotek Samaria tā ombetsama sindä mangarakop kakarä olo handiai, idjä imbitku.

11. Tapi tombah radja Israel, koae: Suman akae, idjä haru ma- nangking padang, ala iä mandjoho arepc kilau djaka iä djari mengkak tā tinai.

12. Djadi, sana Benhadad mahi- ning aughe tā, kalutum iä mihop hiaik karä radja tā huang tingkap ajue, maka koae dengan karä olo ajue: Takan, ranggar lewu tā. Maka olo tā maranggar lewu.

13. Maka itä! aton nabi mang- gapi Aghab, radja Israel, sambil hamauh: Tumon toh augh Jehowa: djari ikau mitä olo tā idjä karitan karä? itäm. andau toh aku han- dad manjaragh iit penda lengäm, mangat ikau kasene, aku toh toto Jehowa.

14. Maka tombah Aghab: Hapan äwe? Koae: Tumon toh augh Je- howa: hapan anakoloh karä wakil tanah. Tombah iä: Äwe akan mimbit äwen mamarang? Koae: Ikau toh.

15. Tā iä misä anakoloh karä wakil tanah, maka karäc duä ratus telo pulu duä biti; limbah tā iä misä karä olo Israel awang dengae, udju kojan biti karäc.

16. Maka bentok andau olo tā blua, kahum Benhadad mihop sam- pai djari babusau hong tingkape, tuntang telo pulu duä radja tā, idjä ombo mandohop iä.

17. Maka anakoloh karä wakil tanah tā blua helo; maka Benha- dad djari manjoho olo mangalati;

äwen tä masuman akae, koae, Aton olo djari blua bara Samaria.

18. Maka koae: Alo olo tä djari blua blaku hakabuah, alo iä djari blua akae parang, tawan iä belom.

19. Tapi limbah anakolohi karä wakil tanah tä djari blua bara lewu, tuntang kawan parang ta idja manuntut iä,

20. Tä genep bitin äwen mampatäi musohe idja hatandipah dengae, sampai olo Aram hadari, palus olo Israel manjasah iä: maka Benhadad, radja Aram tä, makan kea mukong hadjaran haik dengan isut olo idja hapan hadjaran.

21. Djadi, radja Israel hagoet, mampatäi karä olo idja hapan hadjaran tuntang idja hong karä kareta, sampai kutoh karü olo Aram tä impataie.

II.—22. Metoh tä nabi tä manalih radja Israel, sambil hamauh dengae: Lius, awi manekang mangawasa arepm; ingat arepm, kileun patut gawim, krana njelo rahian radja Aram karäh haluli, mamarang ikau tinai.

23. Krana karä mantir ain radja Aram djari hamauh dengae: Dewan olo tä puna dewan bukit, awi tä olo tä djari abas bara ita. Käläh, ita mamarang olo tä hong äka rampar, tä toto ita karäh abas bara iä.

24. Tagal tä buah ikau kalotoh gawim, tipas karä radja, genep biti bara pangkat ai, pendeng wakilm manganti äwen.

25. Tinai käläh ikau mamumpong kawan parang akaun, karäkaräe kilau kawan tä, idja djari nihau impatai, tinai karä hadjaran tuntang kareta kilau idja bhin' kea;

limbah tä käläh ita mamarang olo tä hong äka rampar, toto ita karäh abas bara iä. Maka iä mamarima aughe, palus mawie tu-mon tä.

26. Djadi, intu tamparan njelo tahteta Benhadad mamaradju olo Aram, palus iä hagoet bara Apek, handak mamarang olo Israel.

27. Maka olo Israel imadju kea, tuntang bahatae aton, palus iä hagoet manambang olo tä. Maka olo Israel bapodok tandipah olo tä, ampie kilau duä kawan kambing awang isut bewäi, tapi olo Aram tä mangontep petak.

28. Maka olo ain Hatalka tä manggapi, sambil hamauh denigan radja Israel, koae: Kakai augh Jehowa: basa olo Aram djari hamauh, Jehowa baja Hatallan bukit bewäi, djaton Hatallan äka rampar, maka aku handak manjagh kawan parang idja karäan karäe tä penda lengün keton, mangat keton kasene aku toto Jehovah.

29. Maka kudju olo tä bapodok hatandipah: djadi, intu andau udju tä parang bungkar; tä olo Israel mampatäi saratus kojan olo Aram hong andau idja tä.

30. Djadi, olo awang batisa hadari akan Apek, tamä lewu: maka palus pagar kota bulongkang mawi duä pulu udju kojan biti awang batisa tä; tinai Benhadad kea hadari, tamä lewu, mahakan bara karong idja akan karong heken, haradjur kalotü.

31. Tä koan olo ajue dengae: Itäm, ikai djari mahining, radjan utus olo Israel tä puna radja pamsi; käläh ita mangkepan benang ganal intu kahang ita, tuntang tali intu ujat ita, balalu ita blua

manjupa radja Israel; 'ajaajau iä handak mambelom tahasengm.

32. Tä iä mambabat kahange hapan benang ganal, tuntang mangkepan tali intu ujate, palus iä manalih radja Israel, sambil hamauh: Rewarm Benhadad blaku intu ikau, käläh mambelom taha-sengku. Maka tombah iä: Magon aton iä? iä indu paharingku!

33. Maka olo tä mambet aughe akae, palus manjingkap aughe tü, koae: Paharim Benhadad magon aton. Tombah iä: Has, imbit iä. Tä Benhadad blua manjupa iä, palus iä manjoho iä djakat karetæ.

34. Tä iä hamauh dengae: Karä lewu awang induan liau apangku bara ikau, djetä handak iliangku, tinai käläh ikau manatap djalan akam hong Damaskus tumon liau apangku djari mawie hong Samaria. Koae: Käläh, tumon djandjim toh aku handak malapas ikau. Kalotä iä hadjandji dengae, palus malapas iä.

III. — 35. Tä, maka idjä biti bara karä murid nabi hamauh dengan kolae, hapan augh Jehowa: Käläh pukul aku. Maka kolae tä djaton maku mamukul iä.

36. Maka koae dengae: Basa ikau djaton djari manumon augh Jehowa, itäm, sana ikau djari hagoet bara darahku, singa karäh mawi ikau. Djadi, sana iä djari hagoet bara darahe, maka singa hasupa dengae, palus mamisak iä.

37. Limbah tä iä sondau olo beken tinai, sambil hamauh: Käläh pukul aku. Maka olo tä mamukul mampahimang iä.

38. Tä nabi tä hagoet, mendäh radja hong benteng djalan; iä ma-neteng baue, uka ampie hóbah.

39. Djadi, metoh radja mahalau, maka iä mantehau radja, sambil hamauh: Rewarin toh djari ombo parang, maka aton olo mahiwang tanggoh aku, magah olo idjä biti akangku, sambil hamauh: tonggo olo toh; djaka iä nihau, maka tahasengm indu gantin tahasenge, atawa ikau manabor sapikul salaka.

40. Djadi, amon rewarim aton gawie hetäheta, maka olo tawan-an tä nihau. Tä radja Israel hamauh dengae: Tumon tä kea hukum akam, njamam djari manje-wut tä.

41. Tä iä badjeleng mantapai pe-teng baue, palus radja Israel kasene iä, iä tä idjä biti bara karä nabi.

42. Palus iä hamauh dengae: Toh augh Jehowa: basa ikau djari malapas olo idjä djari ing-remku tä bara lengäm, maka toto, tahasengm indu gantin tahaseng ai, tinai utus olo ajum gantin olo ajue.

43. Maka radja Israel hagoet buli humae, rasirasing tuntang marakis; kalotä iä sampai Samaria.

BAGI 21.

I. Aghab äwen daä Isobel marusak Nabot. II. Elia masuman hukum Hattala akae.

I. — 1. Djadi rahian bara tä aton tinai perkara; Nabot, olo Jisreel, aton bara pambulan anggor hong Jisreel, tokep human Aghab, radja Samaria tä.

2. Maka Aghab hamauh deng-an Nabot, koae: Djual akangku pambulan anggor ajum, mangat

mandjadi kabon sajor akangku, basa djetä tokep humangku; maka aku handak manenga gantie akam, pambulan anggor idjä bahalap bara djetä, atawa tumon kakilakm aku handak manahor regae hapan rear.

3. Tapi koan Nabot, tombah augh Aghab: Buabuah Jehowa mangahana aku, ala aku manenga joresan karä tatoku akam. — (4.Mos.36,9.)

4. Tä, maka Aghab buli humae, rasirasing tuntang marakis tagal augh tombah Nabot, olo Jisreel tä, koae: aku djaton maku manenga akam joresan karä tatoku. Palus iä mampeter arepe hong sasuroe, balalu mules baue manalikut, tuntang djaton maku kuman.

5. Tä sawae Isebel mananggoh iä, sambil hamauh dengae: Narai kapähän atäim, sampai ikau djaton maku kuman?

6. Maka tombah iä: Basa awiku djari hakotak dengan Nabot olo Jisreel tä, sambil hamauh dengae: djual akangku pambulan anggor ajum dengan rear, atawa amon ikau nahuang, karäh aku manenga pambulan anggor gantin djetä; tapi iä djari tombah: aku djaton maku manenga pambulan anggor aingku akam.

7. Tä tombah sawae Isebel, koae: Ikau kea, idjä mimbing karađaan mahundjun olo Israel; mendeng, kuman, handjahañdjak bewäi; aku handak manduan akam pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä.

8. Palus iä mamintik surat hapan aran Aghab, mangkepan tjap ajue hetä; limbah tä iä mampait surat tä akan karä olo bakas

tuntang olo tatau, idjä mangkalewu dengan Nabot huang lewu tä.

9. Maka kalotoh augh bintik surat tä awie: Soho olo mimbing puasa, tuntang mampondok Nabot intu baun olo arä.

10. Limbah tä soho duä biti olo setan manandipah iä, idjä mandawa iä, koae: ikau djari manjapa Hatalla tuntang radja. Palus agah iä akan ruar lewu, panting iü hapan batu sampai matäi.

11. Maka olo bakas tuntang olo tatau, awang mangkalewu hetä, mawie tumon sohon Isebel, tumon augh idjä djari imintike hong surat, idjä impaite akan äwen.

12. Äwen tä manjoho olo arä mimbing puasa, tuntang mampondok Nabot intu baun olo arä.

13. Tä aton lembut duä biti olo setan, mondok nandipah iä, maka olo setan tä mandjadi saksi mawi iä, mawi Nabot hong baun olo arä, koae: Nabot tä djari manjapa Hatalla tuntang radja. Maka olo tä mamplua iä bara lewu, palus mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi.

14. Limbah tä iä manjoho olo masanan akan Isebel, koae: Nabot djari buah panting batu, tuntang djari matäi.

15. Djadi, sana Isebel mahining, Nabot djari buah panting batu, tuntang djari matäi, maka Isebel hamauh dengan Aghab: Mendeng, duan bewäi indu joresam pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä, idjä iü djaton maku mandjuale akam dengan rear, krana Nabot tä djaton belom hindai, tapi iä djari matäi.

16. Djadi, sana Aghab mahining Nabot djari matäi, maka Aghab harikas, handak manang-

goh pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tā, mangat manduan tā akan joresae.

II.—17. Tapi augh Jehowa sampai Elia, olo Tisbe, koae:

18. Has ikau, hagoet, manjondau Aghab, radja Israel, idjā melai hong Samaria; itām, iā aton hong pambulan anggor ain Nabot, kantā iā djari hagoet, mangat manduan tā akan indu joresae.

19. Maka ikau akan masanan akae, koam: kakai augh Jehowa: djari ikau mampatāi tuntang manduan joresan kea? Tinai sanan akae, koam: kakai augh Jehowa: hong aka aso djari mandjelap.dahan Nabot, hetā aso karāh mandjelap daham kea, toto dahan ajum!

20. Maka Aghab hamauh dengan Elia: Djari ikau sondau aku, joh musohku? Tombah iā: Aku djari sondau ikau, basa ikau djari mandjual arepm, nakara malalus karā gawi papa intu baun Jehowa.

21. Itām, aku handak magah tjalaka akam, tuntang handak manganan hapus panakam, handak inampalomos karā hatuān ungkup Aghab bara Israel, alo bakas tabelā.

22. Aku handak mawi ungkup humam kilau ungkup human Je-robeam, anak Nebat, tuntang kilau ungkup human Baesa, anak Ahia, tagal karajapm, idjā djari hapam marahas aku, tinai basa ikau djari mamahir olo Israel badosa.—(15,29.)

23. Tinai Jehowa djari hamauh tahu Isebel kea, koae: aso akan kuman Isebel intu saran pager Jisreel.—(2.Radjā 9,33.)

24. Olo ungkup Aghab idjā ma-

tai hong lewu, aso karāh kuman iā, tinai idjā matāi hong padang, burong penda langit karāh ku-man iā.

25. Toto, dialo idjā biti djari kilau Aghab, idjā djari mandjual manampohan arepe mawi talo papa intu baun Jehowa, basa sawae Isebel manantiring iā.

26. Karti gawie uras gawi kabeli haliae, iā ombo karā dewa mate-kiapi, tumon karā dasar gawin olo Amori, idjā djari inganan Ha-talla bara tanahe, bara baun olo Israel.

27. Djadi, amon Aghab mahi-ning karā augh tā, maka iā marabit pakaiae, palus mangkepan benang ganal hong bitie, sambil puasa; hapan benang ganal tā kea iā batiroh, iā manandjong mundo-mundoai ampie.

28. Tā, maka augh Jehowa sampai Elia, olo Tisbe, koae:

29. Djadi ikau mitā Aghab djari mamparandah arepe hong bauug-ku? maka basa iā djari mampa-randah arepe hong baungku, aku djaton tulus magah tjalaka tā ka-hum pambelom ajue; tapi intu pangereng anake hatuā aku handak magah tjalaka tā marusak ungkup humae.

BAGI 22.

I. Aghab tuntang Josaphat mamparang olo Aram II. Aghab impiatāi. III. Jo-sapat, radja Juda. IV. Ahasia, radja Israel.

I.—1. Maka olo sanang telo njelo katahie, djaton parang olo Aram dengan olo Israel.

2. Tapi intu njelo telo, Josa-

pat, radja Juda, hagoet madja radja Israel. — (2.Kron.18,2.)

3. Tā radja Israel hamauh dengan olo ajue: Djaton keton katawan Ramot hong Gilead tā pana ain ita? maka kilen ita langak bewai, djaton manduan tā bara lengän radja Aram!

4. Limbah tā iāhamauh dengan Josapat: Handak ikau ompat aku mamarang Ramot intu Gilead? Koan Josapat dengan radja Israel: Aku toh kilsu ikau, olo aingku kilau olo ajum, handjarangku kilau hadjaram.

5. Tānzi koan Josapat dengan radja Israel: Kālah andau toh isek angh Jehowa.

6. Tā radja Israel mamumpong karā nabi, īpat ratus biti hirah kartie, tuntang iā misek āwen: Aton aku akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa buah aku balang bewai? Tombah āwen tā: Lius bewai, pangkahai Tuhan handak mandjuduk lewu tā akan lengän radja.

7. Tapi koan Josapat: Djaton hetoh idjā biti nabin Jehowa hindai, mangat ita tau misek intu iā?

8. Tā koan radja Israel, tombah augh Josapat: Aton hindai idjā biti, idjā tau hapan misek Jehowa, tapi akū manjingi iā, basa iā djaton pudji masuman talo bahalap akangku, baja talo papa bewai; iā tā Migha, anak Jimla. Maka koan Josapat: Ela radja hamauh kalotā.

9. Maka radja Israel mangahau mandur, palus manjoho iā: Gulo-gulung dusun Migha, anak Jimla.

10. Maka radja Israel, āwen duā Josapat, radja Juda; genep biti mondok hundjun padaduean

ajue, hapan pakaiyan radja, intu āka rampar hong bauntonggang lewu Samaria. Maka karā nabi ti manudjum naharep iā.

11. Maka Sedekia, anak Knaana, djari manampa akae tandok sauman, tantang iā hamauh: Toh augh Jehowa: hapan djetoh ikau karāh manandok olo Aram, sampai ikau djari mampalomas olo tā lepah lingis.

12. Maka karā nabi awang beken manudjum tumon tā kea, koae: Has, lius akan Ramot hong Gilead, toto ikau karāh bontong, krana Jehowa handak mandjuluk tā akan lengän radja.

13. Maka sarohan tā, idjā djari hagoet mangahau Migha, hakotak dengae, koae: Itām, karā nabi tā uras idjā kaaugh, bahalap akan radja, kālah auglim toh kea njroroe augh āwen tā; sewut talo bahalap.

14. Tapi koan Migha: Belom Jehowa, talo idjā karāh insuman Jehowa akangku, djetā kea handak injewtuk.

15. Djadi, amon iā djari manaharep radja, koan radja dengae: Joh Migha, patut ita hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa patut ita dia? Tombah iā, koae: Joh, kālah lius bewai, paham kontongm karāh, krana Jehowa handak mandjuluk tā akan lengän radja.

16. Maka radja tombah aughe: Sampai hakampirā aku akan manjupah ikau, mangat ikau ala manjewut akangku augh beken, baja augh idjā toto, hapan aran Jehowa?

17. Tā koae: Aku djari mitū karā olo Israel bilangbalangan hong karā bukit, kilau tabiri

idjä djaton sakatike; maka Jehowa hamauh: olo tä djaton tempoë; naughe genep biti buli humae dengan sanang.

18. Tä koan radja Israel dengan Josapat: Dia aku djari hamauh dengam, iä tä djaton handak manudjum talo bahalap akangku, baja talo papa bewabewäi?

19. Tinai koan Migha: Tagal tä, awi mahining augh Jehowa: aku djari mitä Jehowa mondok hundjun padadusae, tuntang hapus kawan talo belom hong sorga mendeng tokep iä, hila gantaue hila sambile.

20. Maka Jehowa hamauh: äwe handak madjik Aghab, mangat iä lius, maranggar Ramot hong Gilead? Tä tombah idjä biti kalotä, idjä beken kakai.

21. Tepa aton lembut rogh papa, mendeng manaharep baun Jehowa, sambil hamauh: aku handak madjik iä. Koan Jehowa dengae: hapan narai?

22. Tombah iä: aku handak ha-goet manenga augh tandjaro huang njaman karä nabie. Tä koae: ikau kea akan madjik iä, tuntang akan malaluse; lius, awi tumon tä.

23. Toh itäm, Jehowa djari manjoho rogh tandjaro huang njaman karä nabim djetoh, tapi Jehowa djari manjewut tjalaka akam.

24. Tä Sedekia, anak Knaana, manggapi, mamukul Migha, manekap pipie, sambil hamauh: Kwäka rogh Jehowa djari undur bara aku, mangat hakotak hadjamban ikau?

25. Koan Migha: Andau tä kea ikau karäh mitä tä, amon ikau hadari haradjur bara karong idjä palus karä karong beken, handak manjahokan arepm.

26. Tä, maka radja Israel hamauh: Duan Migha, agah iä buli tanggoh Amon, mantir lewu, tun-tang Joas, anak radja.

27. Suman akan äwen duä tä: tumon toh augh radja: tutup olo toh hong sipir, pakanan iä hapan talo kinan papa, sampai aku buli dengan sanang.

28. Maka tombah Migha: Amon ikau buli budjur bahalap, tä Jehowa djaton djari hakotak hadjamban aku. Tinai koae: Ombo keton mahininge, o olo arä handiae.

29. Limbah tä radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, hagoet akan Ramot hong Gilead.

II.—30. Maka radja Israel hamauh dengan Josapat: Aku handak malih pakaiangku, limbah tä aku handak tamä parang, tapi käläh ikau hapan puna pakaiam bewäi. Tumon tä radja Israel malih pakaiae, limbah tä iä tamä parang.

31. Maka radja Aram mame-täh karä mantir karetæ, djetä telo pulu duä biti, koae: Äla keton mawi alo korik hai, baja radja Israel bewäi.

32. Djadi, amon karä mantir karetæ mitä Josapat, maka koae: Toto, iä tä radja Israel. Balalu olo tä mules manintu mantakan iä; tapi Josapat mangkariak,

33. Djadi, amon mantir karetæ mitä, iä tä djaton radja Israel, maka olo tä mules malih iä.

34. Tä, maka idjä biti bara karä olo tä malekas panahe manah marantjah, tä bobuah radja Israel helat sapan badju sanaman; tä koae dengan mandur karetæ: Ules karetæ, plua aku bara klahi, krana aku bahimang paham.

35. Tapi klahi mangaras andau

tā; djadi radja hong karetae tangkeng tandipah olo Aram; maka halemāi iā matāi, dahan himange tā nahasak akan huang kareta.

36. Maka haiak matanandau belép aton lembut augh marak kawan parang: Kūlāh genep biti buli lewun ajue, tuntang puna tanahe tinai.

37. Kalotā radja matāi, iā imbit akan Samaria; olo mangubur radja hong Samaria.

38. Maka amon olo mamenjau kareta tā intu talaga hong Samaria, tā aso mandjelap dahae, intu äka sapangan mandoi, tumon augh pasanan Jehowa. — (21,19.)

39. Maka tisan karā saritan Aghab, karā gawie, huma garing idjā inampae, karā lewu awang imangue, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Israel.

40. Kalotā Aghab matāi, ingam-peleng dengan tato hiange, maka Ahasia, anake hatuā, mandjadi radja manganti iā.

III.— 41. Maka Josapat, anak Asa, mandjadi radja hong Juda intu njelo äpat kahum karadjaan Aghab, radja Israel.

42. Josapat tā telo pulu limā njelo umure, metoli iā mandjadi radja; iā marentah duā pulu limā njelo hong Jerusalem; aran indue Asuba, anak Silhi.

43. Maka iā manandjong hong djalan liau bapae Asa, djaton iā undur bara tā, sambil mawi talo idjā bahalap hong matan Jehowa

44. Baja äka gantong tā djaton iā mangarake; olo arā magon maluput parapahe tuntang hagaro hong äka gantong tā.

45. Maka Josapat hakabuah dengan radja Israel.

46. Maka tisan saritan Josapat, karā kwasaē idjā ilaluse, karā parang ajue, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Juda.

47. Tinai tisan karā basir tā, idjā djari batisa kahum liau bapae Asa, lepah inganae bara tanahe.

48. Kahum tā djaton radja intu Edom, baja aton wakil radja bewai.

49. Maka Josapat mamapan banama tasik, handak hapan tā bariar akan Opir, manduan bulau: tapi djaton tulus, awi banama pusit hong Eseongeber.

50. Tā maka Ahasia, anak Aghab, hamauh dengan Josapat: Käläli olo aingku ombo olo aim hong banama tā. Tapi Josapat djaton maku.

51. Maka Josapat matāi, ingam-peleng dengan tato hiange; iā ingubur hindjā karā tatoe, hong lewun tatoe Dawid; maka anake Joram mandjadi radja manganti iā.

IV.— 52. Ahasia, anak Aghab, mandjadi radjan olo Israel hong Samaria intu njelo udjuwalas kahum karadjaan Josapat, radja Juda; iā marentah Israel duā njelo.

53. Iā mawi talo papa hong baun Jehowa; krana iā manandjong hong djalan liau bapae, tuntang hong djalan indue, tinai hong djalan Jeromean, anak Nebat, idjā mamahir olo Israel badosa.

54. Iā manempo Baal tuntang manjembah iā, iā marahas Jehowa, Matallan olo Israel, tumon talo handiae, awang djari iawi liau bapae.

SURAT KARÆ

R A D J A,

IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

I. Ahasia balongkeng haban; iä misek dewa; Elia masanan pampatæi. II. Ahasia manjoho olo manawan Elia; apui lawo bara langit. Ahasia matæi.

I.—1. Maka olo Moab meng-kak arepe, terai mamenda olo Israel limbah pampatæi Aghab.

2. Maka Ahasia lawo tambohos bara karong loteng ajue, idjæ hong Samaria, palus iä haban. Tä iä manjoho sarohæ, sambil mametah iä: Lius, isek Baalsebub, dewan olo Ekron, djaka aku tau kalah kahabangku toh.

3. Maka malaikat Jehovah hamauh dengan Elia, olo Tisbe tä: Mendeng, lius, manambang saro-han radja Samaria, sambil hamauh dengae: Kilen, djaton Hatalla hong Israel, sampai keton hagoet misek Baalsebub, dewan olo Ekron?

4. Tagal tä, maka kakai augh Jehovah: ikau djaton akan mohon bara sasurom idjæ ienterm, tapi ikau akan matæi bewæi. Palus Elia hagoet.

5. Tuwon tä maka saro-han ta buli iä tinai. Maka koae dengan äwen: Buhen keton balang, palus bali hetoh?

6. Tombah olo tä, koac: Aton olo hatua manjupa ikai, sambil

hamauh dengan ikai: lius keton, buli radja, suman akae: kakai augh Jehovah: kilen, djaton Hatalla hong Israel, sampai ikau manjoho olo misek Baalsebub, dewan olo Ekron? Tagal tä sasurom idjæ ienterm, djaton ikau karäh mohon bara hetæ tinai, tapi toto ikau akan matæi bewæi.

7. Koae dengan äwen: Kilen ampie olo hatua tä, idjæ djari manjondau keton, tuntang masuman karä augh tä akan keton?

8. Koan äwen tä, tombah aughe: Iä tä olo hatua idjæ hapakaian upak meto, hababat upak meto intu kahange. Tä koae: Iä tä Elia, olo Tisbe.

II.—9. Palus iä manjoho mantir mahundjun limä pulu biti. tuntang olo ajue limä pulu biti tä. Amon iä tä sampai Elia, maka Elia mondok hong tantan bukit. Tä koae dengae: Joh ikau, olo ain Hatalla, koan radja: mohon ikau!

10. Tapi tombah Elia, sambil hamauh dengan mantir olo limä pulu biti tä: Djaka aku toto olo ain Hatalla, kalah apui lawo bara langit, mangahu ikau tuntang karä olo ajum limä pulu biti tä. Gap apui lawo bara langit, kuman iä tuntang limä pulu biti olo ajue tä.

11. Tä radja manjoho mantir beken tinai, tuntang olo ajue limä

pulu biti kea. Maka ia tä man-tehau, hamauh dengae: Ikau, olo ain Hatalla, koan radja: gulong mohon ikau!

12. Tombah Elia, sambil hamauh dengae: Djaka aku toto olo ain Hatalla, käläh apui lawo bara langit, mangähu ikau tuntang limä pulu biti olo ajum tä. Tap apui Hatalla lawo bara langit, kuman ia tuntang limä pulu biti olo ajue.

13. Maka sindä tinai, tingkat idja telo, radja manjoho mantir olo limä pulu biti, tuntang olo ajue limä pulu biti kea. Maka mantir tä hagoet; djadi, amon iä sampai, ia mandeko utute, sontop intu baun Elia, hajak blaku intiü, sambil hamauh: Joh ikan, olo ain Hatalla, käläh ikau masi ta-hasengku, tuntang tahaseng karë rewarin, olo limä pulu biti toh.

14. Toto, apui djari lawo bara langit, kuman mantir duä biti idja helo, tuntang malimä pulu olo ajue: tapi toh, käläh tahasengku irega intu matam!

15. Tä, maka malaikat Jehowa hamauh dengan Elia: Mohon om-pat ia, ala mikäh intu baue. Djadi ia mendeng, palus om-pat ia manaharep radja,

16. Sambil hamauh dengae: Tumon toh augh Jehowa: basa ikau djari manjoho olo misek Baalse-bub, dewan olo Ekron, kilau djaton Hatallan olo Israel, mangat tau misek augh ajue: tagal tä maka ikau djaton akan mohon bara sasrom, idja ienterm, tapi ikau akan matai bewai.

17. Tumon tä ia matai kilau augh Jehowa, idja djari isenani Elia. Djadi paharie Joram mandjadi radja manganti ia, hong njelo duä kahum karadjaan Joram, anak Jo-

sapat, radja Juda; krana ia djaton bara anak hatuä.

18. Maka tisan karë saritan Ahasia, karë gawie, djeta tarasurat hong surat saritan karë radja Israel.

BAGI 2.

I. Elia induan Hatalla akan sorga.
II. Elisa manganti ia; ia mampahalap lowang danum sepan hong Jericho; ia manjapa anak olo bangang hong Betel.

I.—1. Djadi, amon Jehowa handak manduan Elia akan sorga hal-pan andau salah balewut, maka Elia äwen duä Elisa hagoet tang-goh Gilgal.

2. Maka koan Elia dengan Eli-sa: Melai ikau hetoh, krana Jehowa djari manjoho aku hagoet akan Betel. Tapi tombah Elisa: Belom Jehowa, belom tahaseng njamam! djaton aku makuk pisah dengam. Tumon tä äwen duä tä hagoet akan Betel.

3. Tä karë murid nabi, awang intu Betel, blua manjondau Elisa, sambil hamauh dengae: Aten ikau katawan, andau toh Jehowa handak manduan tuan ajum bara ikau? Tombah ia: Tawangku kea, suni bewai keton.

4. Tinai Elia hamauh dengae: Joh Elisa, melai ikau hetoh, krana Jehowa djari manjoho aku hagoet tanggoh Jericho. Tombah ia: Belom Jehowa, belom tahaseng njamam! aku djaton makuk pisah dengam. Tumon tä äwen duä tä sam-pai Jericho.

5. Tä murid nabi, awang intu Jericho, manggapi Elisa, sambil hamauh dengae: Aton ikau katawan, andau toh Jehowa handak

manduan tuan ajum bara ikau? Tombah iä: Tawangku kea, suni bewäi keton.

6. Tinai Elia hamauh dengae: Melai ikau hetoh, krana Jehowa djari manjoho aku manalih Jordan. Tapi tombah iä: Belom Jehovah, belom tahaseng njamam! aku djaton maku pisah dengam. Tä äwen duä tä manandjong haiak.

7. Maka limä pulu biti baris karä murid nabi tä hagoet, mendeng tandipahé bara kedjau; maka äwen duä tä mendeng hong saran Jordan.

8. Tä Elia mengkak klambie, mambalon djetä, palus maripit danum, balalu danum tä halilang akan hasansila, djadi äwen duä tä dimpah mahoroe bohos kateahe.

9. Djadi, limbah iä dimpah, koan Elia dengan Elisa: Laku intu aku talo awang indu iawiku akam, helo bara aku induan bara ikau. Tombah Elisa: Mangat rogh ajum melai salipet hongaku.

10. Koae: Talo bahali djari ilakum; tapi djaka ikau karäh mitä aku, kahum aku induan bara ikau, tä djetä karäh mandjadi akam; tapi djaka dia, djetä djaton mandjadi.

11. Djadi, metoh äwen duä tä magon manandjong tuntang hakotak, itä! salenga aton kareta apui tuntang hadjaran apui, idjä mamsah äwen duä tä. Kalotä Elia hagatang akan sorga, ombo andau salah balewut.

12. Maka Elisa mitä tä, tuntang mantehau: Apang, o apang! karetan Israel tuntang kawan klahie! Tapi iä djaton mitä iä hindai; tä iä manjingkap pakaiae, marabit tä sila haruä.

II.—13. Maka iä manjingkap kea klambin Elia, idjä djari gagar

bara iä, palus buli, mendeng hong saran Jordan.

14. Tä iä manduan klambin Elia tä, idjä djari gagar bara iä, palus maripit danum, sambil hamauh: Kwe Jehovah, Hatalan Elia? toto iä bewäi! Balalu iä maripit danum, maka djetä halilang akan hasansila, palus Elisa hanimpah.

15. Maka sana karä murid nabi, idjä mendeng tandipah Jerigho, mitä iä, koan olo tä: Rogh Elia tä leket intu Elisa. Maka olo tä manalih, manambang iä, sontop akan petak naharep iä.

16. Tuntang äwen hamauh dengae: Itäm, marak ikäi, rewarmp toh, aton limä pulu biti olo gantjang, soho äwen tä hagoet manggau tuan ajum; ajau Rogh Jehovah djari manggatang iä, mingkes iä kantä-kantä hong bukit atawa hong djannah. Tapi tombah iä: Äla manjoho äwen.

17. Tapi äwen musok iä, sampai iä babisau; tä koae: Naughe, sohoe bewäi. Tä äwen manjoho limä pulu biti, olo tä manggilaue katele andau katahie, tapi djaton sondau iä.

18. Limbah tä äwen tä buli Elisa, iä melai hong Jerigho; maka koae dengan olo tä: Dia aku djari hamauh dengan keton, äla keton hagoet?

19. Maka karä olo lewu tä hamauh dengan Elisa: Itäm, äka lewu toh bahalap bewäi, kilau tuan kea mitä, tapi danum papa, awi tä tanah kea ringket.

20. Maka tombah iä: Duan akangku mangkok taheta, ina ujah huange. Djadi olo mimbité akae.

21. Tä iä blua, manalih lowang danum, palus malaboh ujah akan huange, sambil hamauh: Kakai

augh Jehowa: aku djari mampahalap danum toh, djaton djetä akan mandjadian pampatä atau karingket hindai.

22. Tumon tä danum tä palus bahalap sampai andau toh, tumon augh Elisa, idjä djari injewute.

23. Maka bara lietä iä hagoet akan Betel. Benteng djalanae tä, aton anak olo blua bara lewu tä, hababaka iä, tatehau: Has, idjä halunga, lius, idjä halunga, lius bewäi!

24. Tä iä mules arepe; sana iä mitä äwen, maka iä manjapa äwen hapan aran Jehowa. Palus aton blua duä kongan bahuang bara parak kaju, mamilas anak olo tä, äpat pulu duä biti.

25. Maka iä hagoet bara hetä akan bukit Karmel; bara hetä tinai iä haluli talih Samaria.

BAGI 3.

Joram, radja Israel, indohop Josapat, mamarang olo Moab.

1. Maka Joram, anak Aghab, mandjadi radja mahundjun olo Israel intu Samaria hong njelo hanjawalas kabum karadjaan Josapat, radja Juda; iä marentah duäwalas njelo.

2. Maka iä mawi talo awang papa hong matan Jehowa, tapi djaton kea tumon liau bapae tuntang indue; krana hampatong Baal, idjä inampa impendeng liau bapae, inganae tinai.

3. Tapi iä leket hong dosan Je-robeam, anak Nebat, idjä mamahir olo Israel badosa; iä djaton terai dengan djeta.

4. Maka Mesa, radjan olo Moab,

aton mambelom meto; iä mimbit asil akan radja Israel saratus kojan tabiri bawie, tuntang saratus kojan tabiri hatuae tuntang bulue.

5. Maka djadi, limbah Aghab djari matäi, tä radjan olo Moab terai mamenda radja Israel.

6. Tä maka katika tä kea radja Joram hagoet bara Samaria, mirak mamadju hapus olo Israel.

7. Maka kahum panggoete iä manjoho sarohae mananggoh Josapat, radja Juda, koae: Radjan olo Moab djari mengkak arepe bara aku, handak ikau ompat aku mamarang olo Moab? Tombah iä: Aku handak ompat; aku toh kilau ikau, olo ajungku kilau olo ajum, hadjarangku kilau hadjaram. — (1. Radja 22,4.)

8. Koae: Mahoroe djalan idjä kwe ita akan hagoet? Tombah iä: Mahoroe djalan padang Edom, idjä tunis benjem tä.

9. Tumon tä radja Israel hagoet, impahaiak radja Juda tuntang radja Edom. Djadi, amon olo tä djari manandjong kudju andau katahie, maka kawan parang, tuntang kari meto awang imbite, djaton bara danum.

10. Tä koan radja Israel: Kajah! Jehowa djari mangahau radja telo biti toh, mangat manjaragh ita akan lengän olo Moab!

11. Tapi koan Josapat: Djaton nabin Jehowa hetoh, mangat tau injoho ita misek Jehowa? Tombah idjä biti bara marak olo ain radja Israel, koae: Aton hetoh Elisa, anak Sapat, idjä bhin manjang Elia.

12. Tombah Josapat: Augh Jehowa toto huang iä. Maka aton manalih iä radja Israel äwen telo Josapat dengan radja Edom.

13. Tapi koan Elisa mawi radja Israel: Narai gawingku dengam? lius, talih karä nabin liau bapam, tuntang karä nabin indum tä. Tapi radja Israel hamault dengae: Ehla! krana Jehowa djari mangahau radja telo toh, nakara manjaragh ikäi akan lengän olo Moab.

14. Maka koan Elisa: Belom Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä intu baue aku toh mendeng, djaka aku djaton tahu Jo-sapat, radja Juda, toto aku djaton maku manampajah, djaton maku paraba ikau!

15. Maka toh, imbit akangku tukang sulung. Djadi, amon tukang tä musik kutjapi, maka lengän Jehowa sampai iä.

16. Ta iä hamauh: Kakai augh Jehowa; awi mamarit hetähetä hong äka toh.

17. Krana kakai augh Jehowa: djaton keton karäh mitä riwut, djaton kea udjan, tinai djanah tol injuang danum kea, sampai keton tau mihop, tuntang karä meton keton hai korik.

18. Tinai'djetä hindai ombet hong bann Jehowa, tapi iä handak manjaragh olo Moab tä kea huang lengän keton.

19. Keton karäh mawi karä ketae, karä lewue idjä mambatang, palus manaweng karä batang bua awang bahalap, haiak mamaaleng karä lowang danum; tinai karä tanae awang bahalap akan irusak keton, inawon hapan batu.

20. Djadi handjewu, katika olo maluput parapah, itä! danum aton dumah bara hila Edom, sampai tanah tä kontep awi danum.

21. Maka amon karä olo Moab mahining, radja telo tä djari ha-goet, handak mamarang iä, palus

olo tä hirak, olo handiai idjä ombet kabukase manangking padang, tuntang idjä bakas bara tä; olo tä tendä intu saran nahe.

22. Djadi, amon olo tä misik haiak djadjewu, metoh matanandau lembut manjanggah hundjun karä danum tä, maka olo Moab aton mitä danum tä, tampajahe bahan-dang kilau dahu.

23. Palus koan olo tä: Djetä dahu! toto radja tä djari hatanta-kan sama arepe hapan padang, tan-tang djari hapatté sama arepe; has, olo Moab! toh mangat marampas bewäi.

24. Tapi amon olo tä sampai äka podok olo Israel, tä olo Israel lembut, mamukul olo Moab; palus olo tä pararawoh bara baue. Tapi iä manjasah tamä tanah kea, tuntang mamukul olo Moab hetä.

25. Karä lewue ingarake, tun-tang genep biti mandjakah batu awang ingarake akan tana bahalap, iä mangontep mamaleng karä lowang danum, palus manaweng karä batang bua bahalap; sampai tikas pagar batu hong Kirhareset bewäi batisa; maka tukang pamanting mangapong maranggar lewu tä.

26. Maka amon radjan olo Moab mitä, klahi tä pahalau karas akae, tä iä mintih udju ratus biti olo hatuä, awang hapau padang; han-dak manaradjang mampi baris radja Edom; tapi djaton olihe.

27. Ta iä manduan anake idjä bakas, idjä tantai akan gantie man-djadi radja, palus iä mampattie, maluput iä jindu parapah awang ingahu hundjun pagar batti. Ta aton kalait awang paham mawi olo

Israel, tagal tā iā terai mamarang
olo tā, palus buli tanahé.

BAGI 4.

Gawi heraa awang iawi Elisa. I. Ia mandohop balo. II. Iā manjoho bawiu olo Sunem manak; iā mambelom anaké tā, amon iā matāi. III. Iā pakana olo arā.

I.—1. Maka olo bawi idjā biti, sawan murid nabi, manangis, mantehau Elisa, koae: Rewarm, bangku djari matāi, maka tawam, rewarmp djari nikāh Jehowa; toh, maka tempon tagih djari dumah, handak manduan anakku hatuā duāduā indu djipat.

2. Koan Elisa dengae: Kilen gawingku dengam? sanan akangku, narai talo inam huang humam? Tombah iā: Rewarm djaton bara talo enen huang huma, baja undus idjā kasa. — (1. Radja 7,12.)

3. Tā iā hamauh: Lius, indjam adāaré sarangan awang boang bara karé kolam; ala ikau blaku isut.

4. Limbah tā tamā human, kuntji blawang timbas likut keton hanak; limbah tā awi manjuang karé sarangan tā, ingkes awang djari kontep.

5. Tā olo bawi tā hagoet bara darah iā, palus iā manguntji blawang timbas likut éwen hanak, anaké tā mandjuluk karé sarangan akae, iā manjuange bewai.

6. Djadi, amon karé sarangan djari kontep, maka koae dengan anaké: Djuluk sarangan tinai akangku. Maka koae, tombah aughe: Djaton sarangan hindai. Tā undus mandak hong sarangae.

7. Limbah tā iā manalahi, masuman tā akan olo sin. Hatalka. Tā

koan djetsé: Lius, djual undus tā, tahor utangm; tinai idjā tisae hampam mambelom arep keton hanak.

II.—8. Djadi, katika tā Elisa hagoet akan Sunem. Hetā aton olo bawi tatau, iā tā pakadja, iā mangat omba kuman. Limbah tā, sagelep iā mahoroe hetā, maka jā madja hetā omba kuman.

9. Maka olo bawi tā hamauh dengan banae: Itām, gitangku olo ain Hatalka tā toto olo brasih, idjā kindjap mahandar äka ita.

10. Kālah ita manjimpan akae karong loteng idjā korik, idjā hinding, hetā ita handak mingkes sasuro akae, medja, trutji, sarangan sumbo; mangat amon iā madja ita, iā tau melai hetā.

11. Djadi, katika tā iā madja hetā: maka iā tamā karong tā, palus menter hetā.

12. Tā iā hamauh dengan ajange Gehasi: Kahau bawin olo Sunem tā. Limbah iā djari ingahau, maka iā manaharep.

13. Maka koae dengan anakolohe: Suman toh akan olo bawi tā: itām, ikau paham djari manjongan ikái, narai talo tau imahaku akam? nikāh aton perkarām dengan radja atawa dengan mantir parang? Maka tombah iā: Aku toh melai marak olo utus ajungku.

14. Tā koae: Narai kea tau iawiku akae? Koan Gehasi: Iā djaton bara anak, tuntang banae djari bakas.

15. Tagal tā koae: Kahau iā. Djadi, limbah iā ingahau, maka olo bawi tā mendeng intu baun-tonggang.

16. Koae dengae: Wajah kilau toh njelo rahian ikau karéh manangku anak hatuā. Tombah iā:

Kwaka tuangku, ikau olo ain Hatalla! ala manandjaro rewarmp.

17. Maka olo bawi ta batih, manak hatua, tumon wajahe idja djari inukase ta kea, idja djari insuman Elisa akae.

18. Djadi, amon anake ta djari bakas, maka aton andaue hagoet manjak bapae ombo olo manggitem.

19. Salenga koae dengan bapae: Kajah, takolokku, takolokku! Maka bapae manjoho djipae idja biti, koae: Imbit ia akan indue.

20. Ia ta mangkipit ia, mimbit ia akan indue; ta ia melai hong pakuae sampai bentok andau; limbah ta ia manguntji blawange, palus blua.

21. Ta indue mandai, mampeter ia hundjun sasuron olo ain Hatalla ta; limbah ta ia manguntji blawange, palus blua.

22. Tuntang ia mampait augh akan banae, koae: Soho djipen idja biti tanggoh aku, tuntang idja kalidai bawie, mangat aku manalih olo ain Hatalla handjulo, palus buli tinai.

23. Tapi tombah ia: Kasen ikau tanggoh ia andau toh? djaton bulan taheta, djaton andau sabat. Tombah olo bawi: Soho aku bewai.

24. Ta ia mapil kalidai bawie ta, tuntang ia manjoho djipae, koae: Tongkang buabuah, gulogulong ikau, ala patendia aku, sampai aku manjoho ikau.

25. Kalotia ia hagoet, manjupa olo ain Hatalla hong bukit Karmel. Djadi, sana olo ain Hatalla mitia ia bara kedjau, maka koae dengan ajange Gehasi: Itam, bawin olo Sunem ta manalih.

26. Toh dari ikau, manambang ia, hanauh dengae: Kilan ikau, bahalap bewai, banam, anakm ba-

halap kea? Tombah olo bawi ta: Bahalap bewai.

27. Tapi amon ia sampai olo ain Hatalla hong bukit, ia manjembahi paie; tapi Gehasi manggapi, handak manggian ia. Tapi koan olo ain Hatalla: Naughe ia, krana ia paham kapahän atiae, tuntang Jehowa djari manjahokan ta bara aku, djaton masuman akangku.

28. Maka koan olo bawi: Aton aku djari blaku anak intu tuangku? dia aku djari hamauh, ala manandjaro aku?

29. Ta ia manjoho Gehasi: Babat arepm, imbit sokahku hong lengäm, balalu hagoet; amon kenatek ikau hasupa dengan olo, ala manabi ia; paribasa olo manabi ikau, ala mamalah tabie ta, balalu ingkes sokahku hundjun baun olo tabelta ta.

30. Tapi indu anak olo ta hamauh: Belom Jehowa, belom taha-seng njaman! aku djaton malih ika. Ta ia mendeng, ompat ia.

31. Maka Gehasi djari hagoet helo bara ia, tuntang mingkes sokah hundjun baun anak ta, tapi djaton lembut aughe, djaton harindjet. Ta maka ia buli manjupa awen, palus masanan akae, koae: Olo tabelta ta djaton maku belom.

32. Djadi, amon Elisa tamä huma, maka anak olo ta magon matä bewai, kakudjoh hong sasuroe. — (1. Radja 17, 19.)

33. Palus ia tamä, manguntji blawang timbas likute tuntang hantu hetia; ta ia blaku intu Jehowa.

34. Tinai ia lompat, mampeter arepe mahukup anak olo ta, mandanan totoke hong totok anak olo ta, matae hong matae, lokape hong

lokape, manutup iä. Tä isin anak tä lasulasut.

35. Limbah tä iä blua, bakamit hong huma, limbah tä iä tamä lompat tinai mahukup anak olo tä; tä anak olo tä banjen sampai hangkudju; limbah tä anak olo tä marengrar matae.

36. Maka iä mangahau Gehasi, koeae: Kahau bawin olo Sunem tä. Iä tä mangahau iä, palus olo bawi tä mananggoh; maka koeae dengae: Duan anakm toh.

37. Tä olo bawi manggapi, maringkep darah paie, sntop akan petak. Tuntang iä manduan anake idja hatua palus hagoet.

III.—38. Limbah tä, amon Elisa haluli akan Gilgal, maka lau paham manapi tanah tä, tuntang karä murid nabi uras belom intu iä; maka koeae dengan ajange: Garan rindjing hai tä, pakasak sajor akan karä murid nabi.

39. Tä idja biti baris äwen tä hagoet akan tana, handak manampunan barangai ampin dawen kaju; maka iä sondau talo kilau tantimon, tuntang iä blaku djeta kontep kadut pakajae, palus iä buli, manisip tä, mambowohe huang rindjing; krana olo djaton kasene djeta.

40. Limbah tä iä mangaute indu kinan olo arä; djadi, amon äwen kuman dawen kaju tä, maka iä mangkariak, koeae: Joh olo Hatalla, pampatäi bewäi huang rindjing tä. Iä djaton tau kuman talo tä.

41. Maka koeae: Käläh duan tunek tepong isut. Balalu iä malaboh tä huang rindjing; limbah tä koeae: Kaut toh akan olo arä, mangat iä kumae. Tä, maka djaton talo papa hong rindjing tä hindai.

42. Limbah tä aton dumah olo idja biti bara Baalsalisa, mimbit akan olo ain Hatalla tepong parut bua tana, duä pulu kabawak, tinai kenta isut hong kadute. Maka koeae: Tenga tä akan olo arä, mangat iä kumae.

43. Tapi ajange hamauh: Baka talo aku miring tä akan saratus biti olo hatua? Tombah iä: Tenga bewäi akan olo arä, mangat iä kumae; krana kakai augh Jehowa: olo akan kuman ombet, tinai batisa kea. — (*Mark.8,4.*)

44. Tä iä miring tä akan äwen; maka äwen kumae, tuntang aton batisa tinai, tumon augh Jehowa.

BAGI 5.

I. Naaman imprasih, impakäläh samaghe. II. Gehasi ihukum hapan peres tä.

I.—1. Aton Naaman, mantir kapala parang ain radja Aram, iä olo hai intu baun tuan ajue, iä paham basewut, basa Jehowa djari maliwus olo Aram hapan lengäe, tinai iä paham gantjang menteng, tapi iä basamagh.

2. Maka asang djari hagoet bara tanah Aram; iä tä djari mimbit tawanan olo bawi tabela bara tanah Israel. Anak bawi tä manjang sawan Naaman.

3. Iä tä hamauh dengan tempoe idja bawi: Käläh djaka tuan manjupa nabi tä, idja hong Samaria, toto iä tä akan mamprasih iä, mampakäläh samaghe.

4. Tä Naaman manaharep, manusman tä akan tuan ajue, koeae: Sakean sakatoh tutor anak bawi tä, idja bara tanah Israel.

5. Tä radja Aram hamauh: Kä-

läli lius, aku handak mampait surat akan radja Israel. Maka iä harikas, mimbit sapulu pikul salaka, tuntang djahawen kojan sekel bulau, tinai pakaian bahalap sapulu katuron.

6. Palus iä magah surat tä akan radja Israel; maka tumon tohaughe: Amon suratku toh djari sampai ikau, itäm, aku djari manjoho Naaman, olo ajungku, manalih ikau, mangat ikau mamprasih iä, mampakälöh samaghe.

7. Djadi, limbah radja Israel djari mambasa surat tä, maka iä marabit pakaiae, koae: Aton aku toh Hatalla, idjä tau mampatäi tuntang mambelom, sampai iä manjoho aku mamprasih olo basamagh? Toto, ingat bewäi keton, itä, iä manggan bukue mangat mawiaku.

8. Djadi, sana Elisa, olo ain Hatalla tä, djari mahining, radja Israel djari marabit pakaiae, maka iä manjoho olo manalih radja, sambil hamauh dengae: Buhen ikau djari marabit pakaiam? soho olo tä mananggoh aku, tä iä akan mangkemä, ston nabi marak olo Israel.

9. Tumon tä Naaman manalih tuntang karä hadjarae, karetæ, palus iä tendä hong bauntonggang human Elisa.

10. Maka Elisa manjoho sarohan, masuman acae: Lius, pandoi arepm hangkudju hong Jordan, tä isin karäh haluli, ikau balelu brasih.

11. Tapi Naaman paham blait, palus iä harikas, koae: Toto, soleke inggaraku olo tä handak blua, manaharep aku, tuntang manjewut aran Jehowa, Hataliae, palus mangosok äka tä hapan lengae, balalu manganan samagh tä.

12. Dia Abana tuntang Parpar, batangdanum hong Damaskus tä,

bahalap bara karä danum olo Israël? dia aku tau mandoi hetä bewäi, mangat mandjadi brasih? Tumon tä iä mules buli, tuntang paham kalaite.

13. Tä, maka karä djipae manggapi iä, tuntang hakotak dengae, koae: Joh apang! alo kilekilen kahalie amon olo ain Hatalla tä djari manjoho ikau, tau ikau dia manumoe? kilen hindai basa iä baja manjoko ikau: pandoi arepm bewäi, tä maka ikau karäh brasih?

14. Tumon tä maka iä sewu, maneser hangkudju hong Jordan, tumon augh olo ain Hatalla; hemben tä kea isie haluli tinai, bahalap kilau isin olo tabelia, tuntang iä brasih.

15. Tä, maka iä haluli tuntang karä olo idjä dengae, mananggoh olo ain Hatalla; amon iä sampai, iä mendeng naharep, sambil hamauh: Toh tawangku, djaton Hatalla beken hundjun salepah petak, baja intu bentok olo Israel. Toh kälöh, tarima bewäi borkat bara rewarmp.

16. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, idjä naharep baue aku toh mendeng, djaton aku manarima talo enen. Maka tahi iä hausonsok iä, mangat manarima tä, tapi iä djaton maku.

17. Maka koan Naamän: Naughe; tapi kälöh tengah akan rewarmp potak isut bara tanah toh, tanggong duä kongan kalidai, krana rewarmp djaton handak maluput parapah awang ingahu atawa awang injambalih akan Hatalla beken hindai, baja akan Jehowa bewäi. . .

18. Tapi kälöh huang perkara idjä toh Jehowa masih rewarmp, jää tä, aphon tuangku tamä ihuman dewae. Rimon tä, mangat manjem-

hal hetā, tuntang iā manjinggoh hundjun lengāngku, sampai aku kea ombo manjontop arepku hong human Rimon, amon aku sontop kalotā hong human Rimon, kālāh Jehowa mampun rewarmp huang perkara djettā.

19. Maka koae dengae: Lius dengan salamat. Tā iā hagoet.

II.—20. Maka amon iā hindai kedjau, koan huang Gehasi, ajang Elisa, olo ain Hatalla tā: Itā, tuangku djari masih Naaman, olo Aram tā, tuntang djaton djari manduan bara lengāng talo awang djari imbiit; tapi belom Jehowa, aku handak hadari manuntut iū, balalu handak manduan belahe tā bara iā.

21. Tumon tā Gehasi manuntut Naaman. Sana Naaman mitā, iā hadari manuntut iā, maka iā sewu bara karetæ, manambang iā, sambil hamauh: Kilen ikan, bahalap bewā?

22. Tombah iā: Bahalap bewā; tuangku djari manjoho aku hagoet, mangat masuman akam: itām, haru nah aton duā biti olo tabelia, murid nabi, bara bukit hatinggang Epraim, madja aku; kālāh tengah akan äwen sapikul salaka, tuntang duā katuron pakaian.

23. Tombah Nuamaa: Djaka ikan nahuang, kālāh duan duā pikul. Tuntang iā musok iā, palus mingkes duā pikul salaka hong kambut duāduā, tuntang duā katuron pakaian, balalu manuat tā hong duā biti djipae; idjā maton tā helo batue.

24. Maka amon iā djari sampai lungkoh'aka lewu, iā manduan tā bara lengāng äwen duā tā, mansahan tā huang hums hetā, palus iā manjoho äwen tā bili.

25. Limbah tā - iā tamu' lewu, manaharep tuan ajue. "Maka Elisa

hamauh dengae: Bara kwe ikau, Gehasi? Tombah iā: Djaton rewarmp hagoet kantākantā.

26. Tapi koae dengae: Djaton atāiku kapāhā, amon olo tā mohon bara karetæ manambang ikan? Patut kea manduan salaka tuntang pakaian tā, mangat mamili kabon undus, pambulan anggor, tabiri, sapi, djipen hatuā bawi?

27. Tagal tā samagh Naaman tā akan leket hong ikau tuntang pa-nakam palus katatahi. Tā, maka iā hagoet bara baue haiak basamagh, baputi kilau udjan habungkus.

BAGI 6.

- I. Elisa manjoho sanaman lampang.
- II. Iā manambalik matan olo Aram.
- III. Lau paham hong Samoria.

I.—1. Maka murid nabi hamauh dengan Elisa: Itām, aka ikāi melai darahm pahalau sekā akan ikāi.

2. Kālāh djaka ikki hagoet akan saran Jordan, baramo hetā tuntang manampa kaleka ikāi hetā, mangat melai hetā. Maka koae: Kālāh, lius bewā.

3. Koan idjā biti dengae: Kālāh djaka bitim ompat rewarmp. Tombah iā: Kālāh, aku handak ombo.

4. Tumon tā iā ompat manpahaiak äwen tā. Maka amon iā sampai Jordan, äwen baramo.

5. Djadi, amon manaweng kaju, maka aton idjā biti tampusing isin kapake, lawo hong danum; tā iā mangkariak, koae: Kajah, tuangku! krana djetā talo indjam.

6. Koan olo ain Hatalla: Hong kwe akae lawo? Amon iā djari masuman' akae tā akae, maka iā manetek anak kaju, mandjakah tā

akan hetä, balalu sanaman tä lampang.

7. Koae: Duan tä. Tä iä mandjudju lengäe, manjingkape.

II.—8. Maka radja Aram manarang olo Israel; kindjap iä hatirok dengan mantir ajue, koae: Hetoh atawa hetä ita handak manaranggar.

9. Tapi olo ain Hatalla mampait augh akan radja Israel: Buabuah ikau, ala manalua äka hetä, krana olo Aram handak kantä.

10. Tagal tä radja Israel manjoho olo akan äka tä, idjä olo ain Hatalla djari masanan, manawat akae, mangat olo mandjaga hetä. Maka djaton sindä handuä bewäi kalotä.

11. Tä angat atai radja Aram ngambuar tagal perkara tä, balalu iä mangahau karä mantir ajue, tuntang hamauh dengan äwen: Dia keton handak masanan akangku äwe kea baris ita, idjä manandjungan kahandak ita akan radja Israel?

12. Maka tombah idjä biti bara karä mantir ajue: Dia, tuangku radja; tapi Elisa, nabi tä, idjä dengan olo Israel tä, iä tä masuman akan radja Israel karä augh, idjä injewutm hong karongm idjä bentok huma haliae.

13. Maka koae: Lius keton mitäe, hong kwe äkäe iä tä, mangat aku manjoho olo manawan iä. Maka olo masuman akae, koae: Itäm, iä hong Dotan.

14. Tä iä manjoho akan hetä kutoh hadjaran tuntang kareta, kawan parang idjä bakapal; olo tä sampai hamalem, palus mangapong lewu tä.

15. Maka ajang olo ain Hatalla tä misik haiak djadjewu haliae, tuntang iä blua; tä itä! kawan parang aton mangapong lewu, mimbit

kutoh hadjaran tuntang kareta. Tä ajange tä hamauh dengae: Kajah tuangku! kilen gawiu ita toh?

16. Tombah iä: Äla mikäh; krana idjä dengan ita arä haream bara idjä ompat äwen. — (2.Kron.32,7.)

17. Maka Elisa blaku doa, koae: O Jehowa, käläh manarang matae, mangat iä mitäe. Maka Jehowa manarang matan ajange; tä iä mitäe; itä! bukit tä kontep hadjaran apui, tuntang kareta apui mangaliling Elisa.

18. Maka amon äwen mohou tanggoh olo tä, Elisa blaku doa intu Jehowa, koae: Käläh ikau manambalik matan olo tä. Maka Jä manambalik matan olo tä tumon augh Elisa.

19. Tä koan Elisa dengan olo tä: Djetoh djaton djalan, djetä djaton lewu tä; ompat aku, aku handak magah keton manjampai olo tä, idjä ingatah keton. Palus iä magah olo tä akan Samaria.

20. Djadi, amon olo tä djari tamä Samaria, maka koan Elisa: O Jehowa, käläh manarang matan olo tä tinai, mangat iä mitä. Maka Jehowa manarang matae, mangat iä mitä; maka itä! olo tä intu bentok Samaria.

21. Maka radja Israel hamauh dengan Elisa, sana iä mitä iä: Buah aku mampatäi olo tä, buah aku mampatäi iä, o apang?

22. Tapi tombah iä: Äla ikau mampatäi iä; idjä inawam hapan padang panahim, naughe ikau mampatäie; tengah tepong tuntang daun akae, mangat olo tä kuman belom, palus buli tuan ajue tinai.

23. Tinai iä manatap panginan hai akae, mangat olo tä kuman belom; limbah tä iä manjoho olo tä hagoet, tä äwen buli tuan ajue. Maka kawan parang olo Aram

djetä djaton haluli tinai mamarang tanah Israel.

III.—24. Djadi, rahian bara tä Benhadad, radja Aram, mirak karä kawan parang ajue, palus hagoet mangapong Samaria.

25. Maka djadi lan paham hong Samaria. Krana musoh tä mangapong lewu, sampai takolok kalidai idjü indjual akan hanja pulu sekel salaka, tivai satenga supak panginan burong akan limä sekel sa laka.

26. Djadi, amon radja Israel manandjong mahoroe hundjun kotan lewu, maka olo bawi mantehau iä, koae: Dohop aku, joh tuan radja.

27. Tombah radja: Djaka Jehowa djaton mandohop ikau, hapan enaku tau mandohop ikau? hapan karaian, hapan pähes, tuntang talo huange?

28. Tinai radja hamauh dengae: Nari perkaram? Tombah iä: Olo bawi tä djari hamauh dengangku: tengah anakm hatuä, mangat ita kumae andau toh, djewu ita handak kuman anakkku idjü hatuä.

29. Maka koä djari mampakasak anakku tuntang djari kumae; tapi metoh aku hamauh dengae andau tinai: toh tengah anakm, mangat koä kumae, — tä maka iä djari manjahokan anake tä. — (5.Mos. 28,53.)

30. Djadi, amon radja mahining augh olo bawi tä, maka iä marabit pakaiae, haiak manandjong mahoroe kota. Tä maka olo arä mitä, iä makaian benang gamal hila huanje rantep pupuse.

31. Maka iä hamauh: Kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, djaka takolok Elisa, anak Sapät tä, magon intu ujate hapus andau toh!

32. Maka Elisa mondok huang humae, tuntang olo bakas mondok dengae. Maka radja manjoho idjä biti kantä; tapi helo bara sarohan tä sampai iä, Elisa djari hamauh dengan olo bakas: Djari keton mitä olo pamunoh tä manjoho olo manipas takolokku? Ingat keton, amon sarohae tä dumah, atep bauntonggang, gian iä haiak blawang; djaton augh pain tempoe manuntut likute?

33. Maka kahum iä magon kota-kotak dengan olo tä, itä! sarohan tä aton dumah; maka radja palus ombo, koae: Itäm, tjalaka kalotä aton dumah bara Jehowa, narai aku harap Jehowa tinai?

BAGI 7.

Selenga talo murah haliae tinai hong Samaria.

1. Tä, maka Elisa hamauh: Hining keton augh Jehowa; kaki augh Jehowa: djewu, katika kilau toh kea, idjä epa tunek tepong karäh indjual akan idjü sekel, tinai duä epa seora akan sasekel kea intu bauntonggang lewu Samaria.

2. Tapi mantir, idjä äka singgoh radja, tombah augh olo aii Hatalla, koae: Kwäka! alo Jehowa manampa baunsengok hong batanglangit, tau perkara toh mandjadi? Maka koan Elisa: Toto, matam kea karäh mitä talo tä, tapi djaton ikau karäh ombo kumae.

3. Maka aton äpat biti olo basamagh intu ruar bauntonggang lewu. Koan äwen tä sama arepe:

Kaseun ita mangon melai heboli santi-pair ita matái? — (3: Mos. 13, 46.)

4. Paribasa ita mangkemá tamá lewu; maka hong lewu ts' paham lau, totó ita akan matái kea heté; tinai amon ita melai hetoh; ita akan matái kea, "bararangai" ita hindak lius manaliti kawan parang blo' Aram; amon olo ts' mambelom ita! maka ita belom, djaka awen tampatái ita, "bararangai" ita matái bewái.

5. Maka olo ts' hagoet haiak tampatlawái, mangat tamá aka podok olo' Aram. Ts', amon iil djari sampai tapakan aka olo Aram bapodok, ita! dialo idja biti aton heté.

6. Ktara' paingkahai Tuhan djari tampaingin intu olo ts' kilau augh keteta tuntang kutoh hadjaram, augh keteta parang' paham' karde, sampai koan olo ts' sama arepe: Toto, idju! Isfacl djari miupah inawi ita kara' radjan olo Het, tuntang radjan olo Misir, awen ts' dumah, handak mantakan ita.

7. Tagal ts' kara' olo ts' djari misik berulu hadari haiak tampaingin, sambil melih kara' tingkape, hadjarae, kalidate, hapus talo handiai awang ai; palus iil hadari bewái! mangat makawus tahasengé.

8. Maka sana olo basamagh ts' sampai tapakan aka' podok, iil palus tamá tingkap idja, sambil kliman belom, tinai iil manduan bará heté salaka bulau, pakaian, balalu iil lras manjahokan tsalo ts'. Limbah ts' iil halali tamá tingkap békéh, manjiduan bará heté kea, sambil manjahokan djeta.

9. Ts', maka awen hakotak sama wrepe, kose: Djaton buah guwin ita; andau toh andau brita bahalap, tuntang ita toh suni te-

waf. Djaka ita randjar sampai talo djari blawa, toto ita ihukum; tagal ts', has! ita hagoet, masuman toh akan olo ain radja.

10. Tuhori ts' awen dumah, balalu mantehau "mandur" batuntong gang lewu, tuntang masahan' akae, koe: Ikai djari sampai aka' olo Aram bapodok; maka ita! idja mahim dia olo aton heté, atawa augh olo, baja hadjaran tuntang kalidai indjérat heté, tuntang kara' tingkape magon turmon bilih kea.

11. Ta iil mangahau olo idja mandjaga 'hurhan' radja, mangat masuman brita ts' huang hidman ridja.

12. Maka radja palus misik afém ts' kea, balalu hainauh dengan mantir ajue: Toli'aku handak manusinan akan keton' akal olo' Aram inawi ita: olo ts' katawan, ita toh blau, tagal ts' awen djari blua bara' akae 'bapodok', manjahokan arepe hong padatang; koaq' sana olo ts' djari blua bara' lewne, ita handak manawan ts' belobolom; palus tamá lewu.

13. Tombah idja biti bara' kata mantir ajue, koe: Kalah, soho mandian lima' hadjaran ts', awang magon aton, awang batisa; itam, tukas hadjaran djeta' batisa bara' kutoh hadjaran olo' Israel; idja uras djari matái; kalah ita manjoho djeta mita ampin talo heté.

14. Ta iil manduan duá kareta tuntang hadjarae. Pelus radja manjoho olo manuntut kawan parang olo Aram, kose: Lius keton, ita astrie.

15. Maka awen manuntut mimes Jordan; ita! hapus, djalan uras kontep awi kutoh pakaian tuntang ramo, idja inganan olo Aram awi kakadjenge manggulong arepe. Ma-

ka, kalati tā buli, masuman tā akan radja.

16. Tā olo arā blua lewu, marampas karā tingkap olo Aram; maka idjā epa tunek tepong, indjul akan idjā sekel, tinai duā epa sepra akan idjā sekel kea, tumon augh Jehowa.

17. Maka radja djari manjoho mantir tā, idjā aka singgohe, manonggo bauntonggang; tapi olo arā mahundjeng iā hong bauntonggang, sampai iā matāi, tumon augh olo ain Hatalla, idjā djari insanæ metoh radja manalih iā.

18. Krana tulus kea tumon pasuman olo ain Hatalla akan radja, koae: Djewu, katika kilau toh kea, duā epa seora karah indjul akan idjā sekel, tinai idjā epa tunek tepong akan idjā sekel kea, hong bauntonggang Samaria.

19. Maka mantir tā djari tombah augh olo ain Hatalla, koae: Kwākā, alo Jehowa manampa baunsengok hong batanglangit, tau kea augh toh mandjadi? Tā iā djari tombah tinai: Toto, matam kea karah mitā talo tā, tapi ikau djañon karah ombo kumae.

20. Tumon tā mandjadi kea, krana olo srā mahundjeng iā hong bauntonggang, sampai iā matāi.

tap arepm., lins haiak ungkup humam, balaln nemuāi brangai ikam tau belom; krana, Jehowa handak magah lau, idjā akan manapi tanah toh udju njelo katahie. — (4.35.)

2. Palus olo bawi tā djari manatap arepe, tuntang djari mawie tumon augh olo Hatalla; krana tuntang ungkup humae iā djari harikas, balalu manamnāi hong tanah olo Pilisti udju njelo.

3. Djadi, intu lawin udju njelo, maka olo bawi tā buli bera tanah olo Pilisti. Limbah tā iā manalih, handak blaku dohop hong radja tagal humae tuntang tanae.

4. Maka kanatek tā radja hamauh dengan Gehasi, ajang olo ain Hatalla tā, koae: Sarita akangku karā gawi hai, awang iawi Elisa

5. Djadi, kahum iā manjarita akan radja, Elisa djari mambelom olo matāi, itā! hemben tā kea olo bawi tā, idjā anaké djari imbelome, mantehau blaku dohop hong radja, tagal humae tuntang tanae. Tā koan Gehasi: O tuangku radja, djetoh olo bawi tā, djetoh anaké, idjā djari imbelom Elisa.

6. Maka radja misek olo bawi tā, tā iā mahoroe perkarae akae lepalepah. Tā, maka radja manjoho mantir ombo iā, koae: Dohop iā manduan talo handiai idjā puna ajue, tinai karti asil tanae, bara andau metoh iā djari malih tanah toh sampai andau toh.

II. — 7. Limbah bara tā maka Elisa sampai Damaskus, kahum Benhadad, radja Aram tā, haban. Maka olo manutor tā akae, koae: Olo ain Hatalla djari manalih he-toh.

BAGI 8.

I. Udju njelo Iau; bawin olo Sunem tā. II. Hasael, radja olo Aram. III. Aram, radja Juda. IV. Abasia, radja Juda.

1. — 1. Maka Elisa djari hamauh dengan olo bawi tā, idjā anaké djari imbelome, koae: Ta-

8. Tä radja hamauh dengan Hasael: Duan talo inenga intu lengäm, balalu lius manjupa olo ain Hatalla, tuntang blaku iä misek intu Jehowa, tumon aughku toh: tau aku käläh kahabangku toh?

9. Maka Hasael hagoet, manjupa iä, mimbit talo inenga huang lengäe, iä tä talo awang kapala bahalap hong lewu Damaskus, tanggong äpat pulu onta karäe. Maka iä sampai, mendeng naharep iä, sambil hamauh: Anakm Benhadad, radja Aram, djari manjoho aku manjupa ikau, mangat misek: tau aku toh karäh käläh kahabangku?

10. Tombah Elisa: Lius, suman acae: dia. Toto, perese tä djaton akan mampatäi iä, tapi Jehowa djari masuman akangku, iä akan matäi kea.

11. Maka Elisa mananturä iä, sampai iä mióng; tuntang olo ain Hatalla tä manuangis.

12. Tä Hasael hamauh: Buhen tuangku manuangis? Tombah iä: Basa aku katawan, talo papa paham karäh iawim dengan olo Israel. Kotae karäh inusulm, olo parang ajue karäh impataüm hapan padang, anak awuae karäh irapitam, tuntang olo batili karäh injirim. — (10,32.)

13. Tombali Hasael: Æwe re-warm toh, idjä kilau aso bewäi, sampai tau mawi talo idjä hai tä? Koan Elisa: Jehowa djari masuman akangku, ikau karäh mandjadi radja hong tanah Aram.

14. Tä, maka iä hagoet bara aka Elisa, balalu manalah tuan ajue; iä tä misek intu iä: Kilen augh Elisa dengam? Tombah iä: Ia djari hamauh dengangku, toto ikau karäh käläh.

15. Maka andau tinai iä man-

duan kahowut, manjalepan tä huang danum, balalu mambirang tä manutup bauc, leka iä matäi. Limbah tä Hasael mandjadi radja manganti iä.

III.— 16. Maka intu njelo limä kahum karadjaan Joram, anak Aglab, radja Israel, kahum Josaphat magon radja Juda, tä Joran, anak Josapat, radja Juda, manampara marentah. — (2.Kron.21,1.)

17. Iä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; maka iä marentah hong Jerusalem hanja njelo.

18. Iä manandjoung hong djalan karä radja Israel, tumon gawin ungkup human Aglab: krana anak Aglab djari insawäe, tuntang iä mawi talo awang papa hong baun Jehowa.

19. Tapi Jehowa djaton maku marusak Juda, tagal reware David, tumou djari djandjie dengae, haradjur handak manenga palita acae marak pauakae. — (2.Sam. 7,13.)

20. Maka kahum iä marentah, olo Edom mengkak arepe bara kwasan karadjaan Juda, tuntang mangkat radja acae.

21. Krana Joram djari mangumbang Seir, tuntang karä karetac; maka hamalem iä marumpak palus mamukul olo Edom, idjä hakaling mangapong iä, tuntang karä mantir karetac, sampai karä olo tä pararawoh akan lewu ai.

22. Tapi olo Edom mengkak arepe bara prentah Juda, sampai andau toh; katikä tä Libna kea mengkak arepe.

23. Maka tisan karä saritan Joram, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

24. Maka Joram matäi, ingam-

peleng dengan tato hiange, iä ingubur hindjä tatoe, hong lewun Dawid. Maka anake Ahasia mandjadi radja manganti iä. — (2.Kron. 22,1.)

IV.—25. Intu njelo duäwalas kahum karadjaan Joram, anak Aghab, radja Israel, maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, manam para marentah.

26. Ahasia tå duä pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah idjä njelo hong Jerusalem. Aran indue Atalia, äson Omri, radja Israel.

27. Maka iä manandjong hong djalan ungkup human Aghab, tuntang mawi talo idjä papa hong baun Jehowa, sama kilau ungkup human Aghab kea, krana iä mangola ungkup human Aghab.

28. Djadi, iä omba Joram, anak Aghab, mamarang Hasael, radja Aram, hong Ramot intu Gilead. Maka olo Aram mamukul mampahimang Joram.

29. Tå radja Joram buli, mangat manatamba karä himange hong Jisreel, idjä impahimang olo Aram hong Rama, metoh iä parang denga an Hasael, radja Aram. Maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, manalih, tantai manjengok Joram, anak Aghab, hong Jisreel, tagal iä tå haban.

BAGI 9.

I. Jehu iminjak mandjadi radja. II. Iä mampatäi Joram, Ahasia tuntang Isebel.

I.—1. Tå, maka nabi Elisa mangahau idjä biti bara karä murid nabi, sambil mamehä iä: Babat kahangm, duan kasan minjak

toli huang lengäm, palus lius ta lih Ramot hong Gilead.

2. Amon ikau djari sampai hetä, priksa intu kwe Jehu, anak Josapat. Josapat anak Nimsi; palus talih iä, soho iä mendeng bara marak kolaе, balalu imbit iä akan karong bentok.

3. Tå duan kasan minjak, tusuh tä hundjun takoloke, sambil hamauh: Kakai augh Jehovah: aku djari maminjak ikau mandjadi radja hong Israel. Limbah tå uap blawang, palus hadari, äla randjaran.

4. Tå olo tabela, murid nabi tä, hagoet manalih Ramot hong Gilead.

5. Amon iä sampai, maka karä mantir olo parang uras mondok hetä. Maka koe: Atou aughku dengam, o mantir. Koan Jehu: Dengan äwe bara karä ikäi? Tombah iä: Dengam kea, o mantir.

6. Tå iä mendeng tamä huma; maka olo tabela tå manusuli minjak tå hundjun takoloke, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehovah, Hatallan olo Israel: aku djari maminjak ikau mandjadi radja akan utus olo ain Jehovah, akan Israel.

7. Ikau akan mampatäi ungkup human Aghab, tuan ajum, mangat aku mamalih dahan rewariku, nabi tä, tuntang dahan karä re war Jehovah, manuntut tå intu lengän Isebel. — (1.Radja 21,21.)

8. Maka salepah ungkup human Aghab akan nihau; aku handak mampalomose bara Israel karä hatuän ungkup Aghab, alo korik hai.

9. Krana aku handak mawi ungkup human Aghab mandjadi kilau ungkup human Jerobeam,

anak Nebat, tuntang kilau angkup human Baesa, anak Ahia — (1.Radja15,29; — 16,3.)

10. Maka aso akan kuman Isobel hong Jisreel, tuntang djaton idjä biti idjä akan mangubur iä. Tä iä muap blawang, palus hadari.

11. Maka amon Jehu blua, manjupa karä mantir tuan ajue, koan äwen dengae: Kilen, bahalap perkara? buhen olo njanjau tä manalih ikau? Koeae dengan äwen: Keton bewäi kasene olo tä, tawan keton bewäi aughe.

12. Tapi koan äwen: Tandjarom; suman tä akan ikäi. Koae: Sakean sakatoh aughe dengangku, koae: tumon toh augh Jehowa: aku djari maminjak ikau mandjadi radja olo Israel.

13. Tä, maka olo tä bagulong mengkak klambin genep biti, bala-lu mingkes tä intu penda iä, iä hong lawin lampat, tuntang äwen inampahiau sarunai, sambil hamauh: Jehu mandjadi radja!

II.—14. Tä, maka Jehu, anak Josapat, Josapat anak Nimsi, pakat mawi Joram. Maka Joram djari manonggo Ramot hong Gilead, bitie tuntang karä olo Israel, tagal awi Hasael, radja Aram.

15. Maka radja Joram djari buli, mangat manatamba himange hong Jisreel, idjä impahimang olo Aram, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram. Maka Jehu hamauh: Amon tantai kahandak keton kalotoh, ala idjä biti akan blua bata lewu, idjä tau hagoet masuman talo toh hong Jisreel.

16. Tä, maka Jehu djakat kreta, hagoet mangkahimat Jisreel, krana hetä aka Joram; maka Ahasia, radja Juda, djari madja, manjengok Joram.

17. Maka olo djadjaga mendeng intu balai gantong hong Jisreel; tä tä mitä unggup Jehu tä dumah, sambil hamauh: Aku mitä djalahen olo. Koan Joram: Soho idjä biti hapan hadjaran, hagoet manjupa äwen, mangat iä misek, djaka perkara bahalap bewäi.

18. Maka aton idjä biti hagoet, hapan hadjaran, manambang äwen, tuntang hamauh: Kakai augh radja: aton perkara bahalap bewäi? Tombah Jehu: Narai gawim deng-an kahalape? has dari, tuntut likutku! Tä olo djadjaga masumae, koae: Sarohan tä djari sampai äwen, tapi iä djaton buli.

19. Tä iä manjoho olo beken tinai, idjä biti, idjä hapan hadjaran kea; amon iä tä sampai äwen, koae: Kakai augh radja: aton perkara bahalap bewäi? Tombah Jehu: Kanduäm kahalape? has dari, tuntut likutku!

20. Maka olo djadjaga masumae, koae: Iä djari sampai äwen, tapi djaton iä buli; maka ampin darin äwen kilau darin Jehu, sson Nimsi, krana darie kilau gilagila.

21. Tä koan Joram: Pasang kreta. Maka olo manatap kretae. Tä Joram, radja Israel, hagoet, tuntang Ahasia, radja Juda, genep biti handjenan kretae; äwen hagoet manjupa Jehu, tuntang hasondau dengae hong tana, idjä bihin ain Nabot, olo Jisreel tä. — (1.Radja21,1.)

22. Djadi, sana Joram mitä Jehu, koae: Kilen, perkara bahalap kea, Jehu? Tapi tombah iä: Narai kahalap, katahin kandjin indum tuntang kerohtie dahangmandahang karän karæ?

23. Tä Joram mandjidjit gandali, mules hadjaras, palus hadari, tun-

tang hamauh dengan Ahasia: Tipudjetä, joh Ahasia!

24. Tapi Jehu manjingkap panahe, palus malekäse, buah upon tusun Joram, sampai anak panahe laek silae, buah bantowonge; tä iä djupaengdjapah hong karetae.

25. Balalu Jehu hamauh dengan Bidkar, mantir ajue: Gatang iä, balalu djakah iä akan tanan Nabot, olo Jisreel tä, krana ingat, metoh koé habambai manuntut likut bapoe Aghab, Jehowa kea muuat hukum toh acae, koae:

26. Toh, halemäi malem aku djari mitti dahan Nabot, tuntang dahan anake! koan Jehowa; toto aku handak mamalih tä intu ikau hong tana toh kea! koan Jehowa. Toh, gatang, djakah iä akan tana toh, tumon augh Jehowa.

27. Sana Ahasia, radja Juda, mitti gawi tä, maka iä hadari mahoroe human radja hong kabon hetä; tapi Jehu manjasah iä, manjoho olo mampatäi iä kea hong lungkoh Gur, idja darah Jibleam; maka iä hadari tinai mimes Megido, palus matai hetä.

28. Djadi, olo ajue mimbit hantue akan Jerusalem, tuntang mangubur iä hong kubur ajus, hindjä dengan karä tatoe, hong lewun Dawid.

29. Intu njelo salawas kahum karadjasaan Joram, anak Aghab, Ahasia djari naik radja hong Juda.

30. Maka Jehu sampai Jisreel. Arhon Isebel rhabining tä, maka iä mangasai baté, tuntang mogotakoloke; palus manjampajah bara panjengok.

31. Djadi, amon Jehu tamä bauntonggang lewu, tä koae: Tabi ikau, Sitri, olo idja mampatäi tempom! — (1.Radjal 6,10.)

32. Maka iä mananggera panjengok tä, sambil hamauh: Äwe hetä, idja handak ompat aku? Äwe? Tä duä telo biti mantir karong manokep panjengok, mangaku arepe.

33. Maka koae: Baring iä kangiwa. Palus awen mambaring iä bara ngambo, sampai dahae namparak buah dinding tuntang hadjaran. Tinai iä ihundjeng kara hadjaran.

34. Maka amon iä djari tamä huma, tuntang djari kumau belom, koae: Sengok keton olo bawi tarasapa tä, kubur iä, krana iä puna anak radja.

35. Tä olo hagoet, handak mangubur iä, tapi olo djaton sondau baja bangon takoloke, tuntang tolang pai lengäe.

36. Palus olo tä buli, masuman tä acae; koae: Djetoh tumon augh Jehowa, idja djari insanae hadjamban reware Elia, olo Tiebe tä, koae: aso akan kuman isin Isebel hong Jisreel.

37. Hantun Isebel akan mandjadë kilau tai hong tana, intu Jisreel, sampai olo djaton tau manjewut iä tinai: iä tä Isebel.

BAGI 10.

I. Jehu mampatäi paakan Aghab lepah lingis; II. tinai karä iman Baal tä.

I.—1. Maka aén Aghab aton udju pulu anak batuä hong Samaria; tä Jehu mamintik surat, mampait tä akan Samaria, manjampai karä mantir Jisreel; tuntang karä olo bakas, tinai karä gurun anak Aghab; djeta kalotth aughe:

2. Sana suratku toh sampai keton, idjä ika karä anak tuan keton belom, tinai arä kareta tuntang hadjaran, tinai aton kota intu keton tuntang ganggama :

3. Tä, käläh keton mintih idjä kapala bahalap tuntang patut bara karä anak tuan keton, awi mandudus iä hong padadusan bapae, palus parang akan ungkup human tuan keton.

4. Tapi olo tä paham mikäh, sambil hamauh: Itä, duä biti radja mahin dia olah malawan iä, kilen ita toh tau malawan?

5. Maka mantir human radja, tuntang mantir lewu, tinai olo bakas tuntang gurun anak radja tü manjoho sarohan manalih Jehu, koae: Ikäi toh uras rewar, talo handiai idjä injohom ikäi, ikäi handak mawie; ikäi djaton handak mamparadja idjä biti; käläh ikau bewäi mawi talo awang patut intu matam.

6. Tä, maka iä mamintik surat bekeu tinai akan äwen tä, idjä kalotoh aughe: Amon keton toto baris ajungku, tuntang manumon aughku, tä tetek takolok karä olo hatuü tä, anak tuan keton, balalu talih aku hong Jisreel djewu, kilau kambon andau toh kea. Maka karä anak radja, udju pulu biti tü, melai dengan karä mantir lewu tü, awang mahaga iä.

7. Djadi, sana surat tä sampai äwen, maka iä manduan karä anak radja, udju pulu biti tä, palus mampatäi iä, sambil mingkes karä takoloke huang karandjang, balalu mampait tä akae hong Jisreel.

8. Tinai aton dumah sarohan, masanan akae: Äwen djari magah takolok karä anak radja. Tombah iä: Ingkes tä mandjadi duä katu-

jok intu bauntonggang lewu, sampai djewu.

9. Djadi, handjewu tinai iä blua, mendeng hetä, tuntang hamauh dengan olo arä: Kilen, keton toh tetek? Itä, aku toh djari pakat mawi tuangku, tuntang mampatäi iä; tapi äwe djari mampatäi saman-diai toh?

10. Buah toh keton katawan, djaton djari gagar akan petak idjä kabawak bara karä augh Jehowa, idjä djari insuman Jehowa tahuungkup human Aghab; krana Jehowa djari malalus talo handiai, awang djari injewnte hadjamban reware Elia. — (1. Radja 21,22.)

11. Tinai Jehu mampatäi tisan ungkup human Aghab awang hong Jisreel, tuntang karä mantire, karä sobate, tinai wakile, sampai idjä biti mahin dia inisae belom.

12. Limbah tä iä harikas, manalih Samaria; amon iä hong djalan, sampai balai olo sakatik,

13. Maka Jehu hasupa dengan karä paharin Ahasia, radja Juda; palus iä misek äwen: Äwe keton toh? Tombah äwen: Ikäi toh paharin Ahasia, ikäi djari dumahi tantai manabi anak radja, tuntang anak Isebel.

14. Tä koae: Singkap olo tä belobelom. Maka olo manawan iä belobelom; palus iä mampatäi äwen tä tokep kalin danum hong podok sakatik hetü, äpat pulu duä biti karäe, idjä biti mahin dia iä manisa karä äwen tä.

15. Limbah iä harikas bara hetü, iä hasondau dengan Jonadab, anak Reghab; djetä manjupa iä, sambil manabi iä: koae dengae: Kilen, atäim budjur, kilau atäiku deng-am? Tombah Jonadab: Pudji dia! budjur bewäi, djuluk lengäm. Pa-

lus iä mandjuluk lengae acae, manjoho iä ombo djakat karetae,

16. Sambil hamauh dengae: Käläh oinpat aku, mitä ampin kabehungku akan Jehovah. Tumon tä iä manjoho iä ompat hong karetae.

17. Sana iä sampai Samaria, iä mampatäi karä kolan Aghab awang batisa hong Samaria, sampai iä djari mampalomos äwen: tumon augh Jehovah, idjä djari inutore akan Elia.

II. — 18. Limbah tä Jehu inamumpong salepah olo arä, sambil hamauh dengan äwen: Aghab tapas gawie mahorumat Baal tä, Jehu handak mahorumat iä pahamhaream.

19. Tagal tä, kahau karä nabin Baal manalih aku, tuntang olo handiae idjä ombo iä, tinai karä imam ajue, äla tapas idjä biti; krana parapah hai akan Baal aton intu aku; maka olo awang katapanan djaton akan imbelom. Tapi hapan tipu Jehu kalotä gawie, mangat mampalomos olo handiae, awang manempo Baal.

20. Tinai koan Jehu: Prasih andau hai akan Baal. Tä olo bauuar masuman andau tä.

21. Tinai Jehu manjoho sarohan masanan tä akan karä olo Israel. Tä karä olo idjä manjembah Baal uras manalih, sampai djaton melai idjä biti mahin dia, awang djaton tanggoh; maka samandiae tä tamä human Baal, sampai kontep human Baal bara tapakae pontonge sampai pontonge.

22. Tä iä manjoho olo, idjä mandur gudang pakaian: Imbit pakaian akan karä olo idjä manjembah Baal tä. Maka mandur tä mimbit pakaian acae.

23. Maka Jehu äwen duä Jondab, anak Reghab, tamä human Baal, sambil hamauh dengan olo

awang manjembah Baal tä: Pariksa titititip, djaka marak keton atou olo idjä manjembah Jehovah, sala bara karä olo idjä manjembah Baal.

24. Amon karä olo tä djari tamä, tantai maluput parapah awang injambalih, tuntang parapah awang ingähu, tä maka Jehu mingkes olo dalam, hanja pulu biti, intu ruar hetä, tuntang iü manjoho äwen: Djaka tapas idjä biti bara karä olo tä, idjä djari injaraghku hong lengän keton, maka tahaseng keton gantin tahaseng olo tä.

25. Djadi, amon äwen djari terai maluput parapah awang ingähu, maka Jehu manjoho olo dalam tä tuntang mantire: Tamä, patäi olo tä, äla idjä biti lapas. Palus olo tä mampatäi äwen hapan baun padang; tinai olo dalam tä tuntang mantire manganan hantue; limbah tä iä tamä lewu tinai, tamä human Baal. — (1.Radja18,40.)

26. Iä mampilua karä hampatong bara human Baal, palus manusul djetä.

27. Iä mangarak hampatong Baal kea, tinai iä mangarak human Baal, tuntang manampa djetä mandjadi djamban, palus andau toh.

28. Tumon tä Jehu mamparusak Baal bara marak olo Israel lepah lingis.

29. Tapi dengan dosan Jerobeam, anak Nebat tä, idjä mamahir olo Israel badosa, Jehu djaton terai, iä tä, dengan ampin anak sapi bulau tä, idjä hong Betel tuntang hong Dan. — (1.Radja12,28.)

30. Maka Jehovah hamauh dengan Jehu: Basa ikau djari bahalap gawim, malalus talo awang budjur intu matangku, djari uawi ungkup human Aghab tumon kahandak atäiku, maka panakam sampai

turon äpat akan mondok hundjun padadusan Israel. (15,12.)

31. Tapi Jehu djaton toto manumon hapus Torat Jehowa, Hattalan Israel, hapan salepah atsie; iä djaton terai dengan dosan Je-robeam, idjä djari mimbit olo Israel badosa.

32. Bara andau tā kea Jehowa manampara mangarak karadjaan Israel, krana Hasael mamarang mamukul iä hakaliling hong tanah tā; — (8,12.)

33. Bara Jordan, hila palembut matanandau, salepah tanah Gilead, olo Gad, olo Ruben, olo Manase, bara Aroer, idjä hong sungäi Arnon, tuntang Gilead tinai Basan.

34. Maka tisan karä saritan Je-hu, karä gawie, karä kwasa, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (2.Kron.22,8.)

35. Maka Jehu matäi, ingampe-leng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria; maka anake Joahas mandjadi radja mang-anti iä.

36. Katahin Jehu djari marentah Israel hong Samaria, djetä duä pulu hanja njelo.

BAGI 11.

Atalia mampatäi panakan radja Juda, batisa Joas bewäi. Joas mendjadi radja Juda.

1. Maka amon Atalia, indu Ahasia, mitä anake djari matäi, tā iä manggulong arepe mampatäi sa-lepah panakan radja. — (8,26.)

2. Tapi Joseba, anak radja Joram idjä bawi, betau Ahasia, mangaliwat Joas, anak Ahasia, manakau iä baia marak karä panakan radja

idjä impatäi, tuntang manjahokan iä dengan ajange hong karong äkae batiroh. Kakai iä mangaliwat iä bara baun Atalia, belä iä impatäi.

3. Iä injahokan dengan ajange hong human Jehowa djahawen njelo. Maka Atalia tā marentah tanah.

4. Djadi, intu njelo udju Jojada manjoho olo mangahau karä man-tir huang saratus, tuntang karä kapala tinai olo dalam, iä manduan olo tā dengae akan human Jehowa; hetä iä pakat dengan olo tā, tun-tang blaku sumpah bara äwen hong human Jehowa, limbah tā iä mamprahan äkae anak radja tā. — (2.Kron.23,1.)

5. Iä mame-täh olo tā, koae: Djetoh gawi idjä patut inumon keton: idjä pertelo bara karä ke-ton, awang tamä padjun gawi hong andau sabat, akan manonggo hu-man radja;

6. Tinai idjä pertelo kea akau melai hong bauntoggang idjä ba-garä Sur; tinai idjä pertelo akan melai intu bauntoggang, intu li-kut olo dalam awang manonggo; tumon tā keton akan manonggo huma toh buabuah, ala olo tamäe.

7. Maka duä bagi bara karä keton, idjä terai padjun gawie hong andau sabat, akan manonggo human Jehowa, melai tokep radja.

8. Keton akan mangaliling ra-dja, genep biti mimbing gangga-mae huang lengäe, maka genep olo idjä tamä marak keton akan impatäi; keton akan mampahaik radja, amon iä tamä blua.

9. Maka karä mantir huang sa-ratus mawie tumon talo handiae, awang djari imetäh imam Jojada; genep biti munduan olo ajue, idjä tamä padjun gawie andau sabat, tuntang äwen, idjä terai padjun

gawie intu andau sabat, palus olo tā manalih imam Jojada.

10. Maka imam manenga akan karā manfir huang saratus lundju tuntang talawang, awang ain radja Dawid horan, awang djari ingkes hong human Jehowa.

11. Djadi, olo djadjaga tā mendeng, geneb biti mimbing gang-gamae hong lengae, hila gantau tuntang hila sambil huma tā tuntang mesbel, mangaliling radja.

12. Limbah tā iā mamplua anak radja, tuntang mangkepan makota hundjun takoloke, sambil manenga Torat acae; maka olo mamparadja iā, sambil maminjak iā, hajak mapok lokape, tuntang hamauh: Belom radja!

13. Sana Atalia mahining augh olo djadjaga, tuntang olo arā, maka iā mananggoh olo arā hong human Jehowa.

14. Tā iā mitā, radja aton mendeng tokep djihi, tumon puna hadat, tuntang karā mantir, tinai olo panjarunai aton tokep radja, tinai karā olo tanali tā handjak rantang, hajak mampahiau sarunai. Tā Atalia marabit pakaiae, tuntang manteuhau: Tipu, tipu!

15. Tapi, imam Jojada manjoho karā mantir huang saratus, idjā inarentali olo arā: Djidjit iā blua bara marak keton, palus patāi olo handiai, idjā handak ompat iā, hapan padang. Krana imam djari mametah: Ela iā impatái hong human Jehowa.

16. Maka olo manjingkap iā; amon iā sampai djalan ika hadjaran tamā human radja, hetā iā impatái.

17. Maka Jojada mampendeng djandji helat Jehowa dengan radja tuntang olo arā, mangat iū toto

utus olo ain Jehowa; tinai helat radja dengan olo arā.

18. Limbah tā karā olo tanah tā tamā human Baal, mangarak tā, karā mesbehe karā kampatonge ingarake lepah lingis. Mattan, imam Baal tā, impatái intu baun mesbel. Maka imam Jojada mangkat olo tinai akan karā pangkat gawi hong human Jehowa.

19. Iā mimbit karā mantir huang saratus, karā kapala, tuntang karā olo dalam, tinai olo tanah tā samandai, maka olo tā magahi radja bara human Jehowa, mahoroe djalan kawan olo dalam iā tamā human radja, palus iā mondok hundjun padadusan radja.

20. Maka karā olo tanah tā handjak rantang, tuntang lewu mandjadi sanang, limbah olo djari mampatái Atalia tokep human radja, hapan padang.

21. Maka Joas udju njelo umure, metoh iā mandjadi radja.

BAGI 12.

Human Hatalla ingabuah. Haseel ing- atau Joas hapan rear, uka balang pa-rang. Joas matái.

1. Intu njelo udju kahum kardjaan Jehu, Joas mandjadi radja: iā marentah äpet pulu njelo hong Jerusalem; aran indue Sibja, olo Berseba. — (2.Kron.24,1.)

2. Maka Joas mawi tale, awang budjur intu baun Jehowa, kata-hin imam Jojada madjar iā.

3. Baja karā ika gantong djaton ingarake; olo arā mimbit parapah tuntang hagaro hantā hong ika gantong.

4. Maka Joas hamauli dengan

karä imam: Karä rear, idjä imbaris imprasih tä, idjä inamäan akan human Jehowa, iä tä wang kapalan genep biti idjä tamä tjetjah, hapan manewus tahasenge, tinai karä rear, idjä tumon kahias atäie olo mimbite akan human Jehowa,

5. Djetä imam akan manduae, genep biti bara awang kasenae; hapan tä iä akan nguan karusak huina, tumon awang rusak intu pitäe.

6. Maka djadi huang njelo duä pulu telo kahum karadjaan Joas, karä imam hindai djari nguan karä karusak huma tä.

7. Tä radja Joas mangalahau imam Jojada, tuntang karä imam beken, sambil hamauh dengan olo tä: Buhen keton djaton nguan karusak huina tä? Toh käläh, äla keton manduan rear tinai bara olo awang kasenan keton, mangat hapan tä nguan karä kausak huma tä.

8. Maka karä imam tarima aughe, djaton maku manduan rear bara olo arä, djaton kea äwen tä handak nguan karä karusak huma tä hindai.

9. Maka imam Jojada manduan pati, mambowok malowang tutupe, sambil mingkes tä darah mesbeh hila gantaue, intu djalan olo tamä human Jehowa; maka karä imam idjä manonggo bauntonggang huma mingkes huang hetä karä rear, awang imbit olo akan human Jehowa.

10. Djadi, amon iä mitä rear arä huang pati tä, tä djuru-tulis radja dengan imam hai dumah, mangambut tuntang misä karä rear tä, idjä hong human Jehowa.

11. Tuntang limbah iä manimbange buabuah, iä manenga rear tä akan mantir gawi, idjä akan

nguan human Jehowa. Äewen tä hapan tä malandja tukang kaju tuntang tukang mamangun, idjä nguan humau Jehowa;

12. Tinai akan tukang batu tuntang tukang ukir, tinai hapan mamil kaju tuntang batu awang imahat, hapae mangabuah karä karusak human Jehowa; tinai akan karä parabea beken hapan mampalap huma tä.

13. Tapi olo djaton hapan rear djetä, idjä imbit olo akan human Jehowa, manampa sangkir salaka, sendok, sansiriu daha, sarunai, awata sepsimpan ramo bulaù salaka akan human Jehowa.

14. Tapi iä manenga rear tä indu upah karä olo idjä ompat bagawi, iä hapan tä mangabuah human Jehowa.

15. Iä djaton bitong dengan olo tä, idjä intu lengte iä mandjuluk karä rear tä, mangat mupah olo, idjä omba bagawi; malainkan iä haip bewäi dengac hong gawi tä.

16. Maka rear regan parapah tagal kasalan tuntang parapah tagal dosa djaton inamäan akan human Jehowa; djetä akan imam.

17. Metoh tä Hasael, radja Aram, dumah, mamarang Gat, tuntang mampalah lewu tä; limbah tä Hasael mules mangkahimat Jerusalem.

18. Maka Joas, radja Juda, maniqian karä talo imprasih tä, idjä djari imprasih imbaris tatoe Jospat, Joram tuntang Ahasia, radja Juda tä, tinai talo idjä prasih ai, tuntang karä bulau, awang hong panatau human Jehowa dengan human radja; palus iä mampait djetä akan Hasael, radja Aram. Tä iä hagoet, balang mawi Jerusalem.

19. Maka tisan karä saritan Joas,

karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

20. Maka mantir ajue pakat mampatäi Joas hong kota Milo, idjä hila Silla.

21. Krana Josabar, anak Simeat, äwen duä Josabad, anak Somer, mantir ajue, mamukul mampatäi iä; olo mangubur iä hindjä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Amasia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 13.

I. Joahas tuntang Joas, radja Israel.
II. Augh Elisa amon iü lius matäi. III. Olo matäi belom awie pohos hantun Elisa.

I.—1. Intu njelo duä pulu telo kahum karadjaan Joas, anak Ahasia, radja Juda, maka Joahas, anak Jehu, mandjadi radja Israel hong Samaria; iä marentah udjuwalas njelo. — (10,35.)

2. Maka iä mawi talo papa intu matan Jehowa; krana iä manandjong hong dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa; iä djaton terai dengan gawi tä.

3. Tagal tä hasep kalait Jehowa mawi olo Israel; iä manjaragh olo tä akan lengän Hasael, radja Aram, tuntang akan lengän Ben-hadad, anak Hasael tä, haradjur hapus katika tä.

4. Tapi Joahas blaku totototo intu baun Jehowa, tä Jehowa manarima aughe; krana iä mitä kajakän olo Israel, awi radja Aram paham mahenjek äwen.

5. Maka Jehowa mampendeng olo paliwus akan olo Israel, sampai äwen liwus bara penda lengän radja Aram; tä olo Israel melai

hong karä lewue sanang tinai, kilau helo.

6. Tapi djaton kea olo tä terai dengan dosan Jerobeam tä, idjä mimbit olo Israel badosa; tapi iü mahaga djetä; tuntang pahewan, aka dewa, melai kea hong Samaria.

7. Krana djari batisa akan Joahas baja limä pulu biti idjä hapan hadjaran, tuntang sapulu kareta, tinai sapulu kojan olo parang. Krana radja Aram djari mampatäi karä awang beken, tuntang djari manampa iä kilau kawo awang ihundjeng bewäi.

8. Maka tisan karä saritan Joahas, karä gawie tuntang kwasaec, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

9. Maka Joahas matäi, ingam-peleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria; maka anake Joas marentah manganti iä.

10. Intu njelo telo puln udju kahum karadjaan Joas, radja Jnda. maka Joas, anak Joahas, mandjadi radja hong Israel, intu Samaria; iä marentah djahawenwalas njelo.

11. Iä tä mawi talo awang papa hong baun Jehowa, iä djaton terai dengan karä dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa, malainkan iä manandjong huang djetä.

12. Maka tisan karä saritan Joas. karä gawie tuntang kwasaec, idjä hapee mamarang Amasia, radja Juda, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (14,8.)

13. Maka Joas matäi, ingam-peleng dengan tato hiange; limbah tä Jerobeam mondok hundjun padadusae. Maka Joas ingubur olo hong Samaria, hindjä karä radja Israel.

II.—14. Katika tā Elisa balongkang haban, buah peres idjā palus mampatai iā. Maka Joas, radja Israel, djari mananggoh iā, tuntang manangis naharep iā, sambil hamauh: O apang, apang! karetan Israel tuntang kawan klahie!

15. Maka Elisa hamauh dengae: Duan panah tuntang anake. Maka iā manduan panah tuntang anake.

16. Tā koae dengan radja Israel: Singkap panah tā. Maka iā manduan tā hong lengae, tinai Elisa manjingkap manantilap lengān rada,

17. Sambil hamauh: Uap pnjengok idjā hila timor. Maka olo muap tā. Tā koan Elisa: Lekas toh. Maka iā malekas anak panah. Koae: Djetā anak panah kaliwus ain Jehovah, anak panah kaliwus mawi olo Aram. Krana ikau karāh mamukul olo Aram hong Apek, sampai olo tā rusak.

18. Limbah tā koae: Duan karā anak panah tā. Maka iā manduae. Tā koae dengan radja Israel: Rippet petak. Maka iā maripite hantelo; limbah tā iā terai.

19. Tā olo ain Hatalla malait iā, koae: Patut ikau maripit hangkalimā atawa hangkadjahawen, tā ikau karāh mamukul olo Aram sampai iā lepah lomos; tapi toh ikau karāh mamukul olo Aram hantelo tingkat bewai.

III.—20. Limbah tā Elisa matái, tuntang olo mangubur iā. Maka kawan parang olo Moab masang tanah tā, intu tamparan njelo taheta.

21. Djadi, amon olo handak mangubur hantun olo hatuā idjā biti, tā maka iā mitā kawan asang; tagal tā iā mandjakah hantun olo

tā huang kubur Elisa. Maka sána hantun olo tā tamā heté, tuntang pohos toleng Elisa, iā balalu belom haluli, palus mendeng.

22. Maka Hasael, radja Aram, mahanjek olo Israel katahin pambelom Joahas.

23. Tapi Jehowa masih olo tā, tuntang manjanjang iā, sambil mampahaik iā tinai, tagal djandjie dengan Abraham, Isaak tuntang Jakob; iā djaton maku marusak olo tā, djaton kea iā djari manganan éwen bara baue palus sampai toh. — (2.Mos.2,24.)

24. Maka Hasael, radja Aram, matái; anake Benhadad mandjadi radja manganti iā.

25. Maka Joas, anak Joahas, manduan karā lewu tā tinai bara lengān Benhadad, anak Hasael, idjā djari induae hapan parang bara lengān liau bapae Joahas. Joas mamukul iā hantelo tingkat, tuntang halalian lewu tā akan Israel.

BAGI 14.

I. Amasia, radja Juda. II. Jerobeam idjā duā, radja Israel.

I.—1. Intu njelo duā kahum karadjaan Joas, anak Joahas, radja Israel, maka Amasia, anak Joas, radja Juda, mandjadi radja. — (2.Kron.25,1.)

2. Iā duā pulu limā njelo umure metoh iā mandjadi radja; iā marentah hong Jerusalem duā pulu djulatien njelo katahie. Aran indue Joadan, olo Jerusalem.

3. Iā mawi talo awang budjur hong baun Jehovah, tapi djaton kea tumon tatoe Dawid, baja tumon karā gawin liau bapae Joas.

4. Alka gantong tā djaton ingarake, malainkan olo arā maluput parapah tuntang hagaro hantā hong aka gantong tā.

5. Djadi, amon karadjaan djari dāhen hong lengāe, maka iā mahukum mampatāi mantir tā, idjā djari mampatāi liau bapae, radja.

6. Tapi anak olo pamuno tā iā djaton mampatāie, tumon augh Torat Moses, idjā hetā Jehowa metāh, koae: Bapae djaton indu impatāi tagal anake, tinai anake djaton indu impatāi tagal bapae, tapi genep biti akan impatāi tagal dosan ai. — (5. Mos. 24,16.)

7. Jā mamukul olo Edom kea hong padang ujah, mampatāi sapulu kojan biti, tuntang hapan parang kea iā manduan lewu Sela, balalu inobah arae mandjadi Jok-teel, sampai andau toh.

8. Limbah tā Amasia manjoho sarohan manalah Joas, anak Joahas, äson Jehu, radja Israel, koae: Kantoh, ita hitā hataharep bau, hatantakan.

9. Tapi Joas, radja Israel, mampait augh akan Amasia, radja Juda, koae: Pawah idjā hong Libanon mampait augh akan batang seder hong Libanon, koae: tengah anakm idjā bawi indu sawan anakku hatuā. Tapi meto hutan, idjā hong Libanon, mahalau hetā, mahundjeng pawah tā.

10. Toto, ikau djari mamukul olo Edom, awi tā ikau batjoho ataim: naughe ombet belaim dengan horumat djetā, palus mamārem hong äkam bewāi; krana buhen ikau handak manggau tjalaka, palus balongkang, ikau tuntang salépah olo Juda haiak dengam?

11. Tapi Amasia djaton padului aughe; tagal tā Joas, radja Israel,

hagoet, sampai iā hasupa bau dengan Amasia, radja Juda, hong Betsemes, idjā intu Juda.

12. Maka olo Juda alah, imukul hong baun olo Israel, palus iā pararawoh, genep biti akan äkao.

13. Maka Joas, radja Israel, manawan Amasia, radja Juda, anak Joas, hong Beteemes, tuntang iā sampai Jerusalem. Palus iā mangarak kota batun Jerusalem bara bauntonggang Epraim sampai bauntonggang idjā intu puting, äpat ratus hassa kamboe.

14. Tinai iā manduan karā bulau salaka, tuntang karā ramo awang sondaue hong human Jehowa, tinai hong äka panatau human radja, tinai jā manduan olo indu sanda. Limbah tā iā buli Samaria.

15. Maka tisan karā saritan Joas, karā gawie, karā kwasa, awang hapae mamarang Amasia, radja Juda, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Israel.

16. Maka Joas matāi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iā hong Samaria, hindjā karā radja Israel. Maka anake Je-robeam mandjadi radja manganti iā.

17. Maka Amasia, anak Joas, radja Juda, belom hindai limäwalias njelo, limbah pampatāi Joas, anak Joahas, radja Israel.

18. Maka tisan karā saritan Amasia tarasurat hong surat saritan karā radja Juda.

19. Maka olo pakat handak mawi iā hong Jerusalem; tā iā hadari akan Laghis. Tapi äwen manjoho olo manjasah iā akan Laghis, balalu äwen mampatāi iā hetā.

20. Limbah tā olo mimbit hantue imuat hundjun hadjaran; iā ingubur hong Jerusalem, hindjā karā tatoe, hong lewun Dawid.

21. Maka hapus utus olo Juda manduan Usia, idjä djahawenwalas njelo umure, tuntang mamparda-
ja iä manganti liau bapae Amasia.

22. Iä mangota Elat, tuntang halalian tä tinai akan Juda, limbah lian bapae radja djari matäi ingam-peleng dengan tato hiange.

II.—23. Hong njelo limäwalas kabum karadjaan Amasia, anak Joas, radja Juda, maka hong Samaria Jerobeam mandjadi radja, anak Joas, radja Israel; iü marentah äpat pulu idjä njelo.

24. Maka iä mawi talo idjä papa hong baun Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badoса.

25. Iä tä halalian tinai hapus tanah Israel, bara tokep Hamat sam-pai danau hong padang; tumon augh Jehowa, Hatallan Israel, awang djari insanae hadjamban Jona, anak Amitai, nabi tä, idjä bara Gath-heper.

26. Krana Jehowa mitä kadjakän olo Israel paham babehat, olo hai korik uras djari rusak, tuntang djaton aton pandohop akan olo Israel.

27. Maka Jehowa djaton djari hamauh, handak mampalonos aran Israel bara penda langit; tapi iä maliwus olo tä hapan lengän Jerobeam, anak Joas.

28. Tisan karä saritan Jerobeam, karä gawie, karä kwasae, karä parang ai, tinai kilen iä halalian tanah Israel, idjä djari induan olo Damaskus tuntang Hamat, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

29. Maka Jerobeam matäi, ing-ampeleng dengan tato hiange,

radja Israel tä. Maka anake Sagha-ria mandjadi radja manganti iä.

BAGI 15.

I. Usia radja Jud. II. Sagharia, radja Israel, impatäi Salum. III. Salum impatäi Menahem. IV. Pekai, anak Menahem, impatäi Peka. V. Peka, radja Israel. VI. Jotam, anak Usia, radja Juda.

I.—1. Hong njelo duä pulu udju kalum karadjaan Jerobeam, radja Israel, maka Usia, anak Amasia, radja Juda, mandjadi radja. — (2.Kron.26,1.)

2. Iä djahawenwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä ma-rentah hong Jerusalem limä pulu duä njelo; aran indue Jegholia, bara Jerusalem.

3. Maka gawie budjur intu baun Jehowa, tumon karä gawin liau bapae Amasia.

4. Baja äka gantong djaton ingarake; olo arä maluput paraph tuntang hagaro hantä hong äka gantong tä.

5. Maka Jehowa mangapähä radja, iü basamagli sampai andau pampatäie; tagal tä iä melai imbaris hong äkae kabuate. Maka Jotam, anak radja, mangapala humae, tuntang marentah olo tanah tä. — (3.Mos.3,46.)

6. Tisan karä saritan Usia, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

7. Maka Usia matäi, ingam-peleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hindjä karä tatoe, hong lewun Dawid. Maka anake Jotam mandjadi radja manganti iä.

II.—8. Iloung njelo telo pulu hanja kabum karadjaan Usia, radja

Juda, maka Sagharia, anak Jerobeam, marentah Israel hong Samaria, djahawen bulan.

9. Iä papa gawie hong matan Jehowa, sama tumon gawin karä tatoe kea; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.

10. Maka Salum, anak Jabel, pakat mawi iä, balalu mantakan iä intu baun olo arä, sambil mampatäi iä. Palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä.

11. Tisan karä saritan Sagharia tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

12. Maka djetoh augh Jehowa, idjä djari inutore akan Jehu: Panakam sampai turon äpat akan mondok hundjnn padadusan Israel. Iä tä djadi kea tumon tä. — (10,30.)

III.—13. Salum, anak Jabel, mandjadi radja hong njelo telo pulu djalatién kahum karadjaan Usia, radja Juda; iä marentah hong Samaria baja idjä bulan bewäi.

14. Krana Menahem, anak Gadi, dumah bara Tirsa, tamä Samaria, balalu mantakan Salum, anak Jabel, hong Samaria, tuntang mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä.

15. Tisan karä saritan Salum, perkara iä djari pakat, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

16. Katika tä Menahem mamukul lewu Tipsa tuntang karä oloe, tinai hapus tanah hetä, tamparae bara Tirsa; djetä basa olo djaton maku manamäan iä hetä, tagal tä iä mampatäi olo tä, karä olo bawi awang batihin injirie.

17. Hong njelo telo pulu djalatién kahum karadjan Usia, radja Juda, maka Menahem, anak Gadi

mandjadi radja hong Israel; iä marentah hong Samaria sapulu njelo.

18. Iä papa gawie intu matan Jehowa; katahin umure iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa. — (1.Radjal2,28.)

19. Maka Pul, radja Asur, dumali, maranggar tanahe; tä Menahem manenga akan Pul sakojan pikul salaka, mangat lengae mandohop iä, nakarae mandähen karadjaan hong iä.

20. Maka Menahem mantjatjah olo Israel tagal rear tä, manduan tä bara karä olo awang tatau, mangat manenga djetä akan radja Asur; bara genep biti iä manduan limä pulu sekel salaka. Tä radja Asur buli, palus djaton melai hong tahan tä.

21. Maka tisan karä saritan Menahem, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

22. Limbah tä Menahem matäi, ingampeleng dengan tato hiange: maka anake Pekaia mandjadi radja manganti iä.

IV.—23. Hong njelo limä pulu kahum karadjaan Usia, radja Juda, maka Pekaia, anak Menahem, mandjadi radja hong Israel; iä marentah duä njelo hong Samaria.

24. Iä papa gawie intu matan Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.

25. Maka Peka, anak Remalia, mantire, pakat malawan iä, balalu mawi iä hong Samaria, hong human radja, haiak dengan Argob äwen telo Arje, tuntang limä pulu olo Gilead; kalotä iä mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä.

26. Tisan karä saritan Pekaia, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

V.—27. Hong njelo limä pulu duä kahum karadjaan Usia, radja Juda, maka Peka, anak Remalia, mandjadi radja hong Israel; iä marentah hong Samaria duä pulu njelo.

28. Iä papa gawie hong baun Jehowa; iä djaton terai dengan dosau Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.

29. Intu pangereng Peka, radja Israel, aton dumah Tiglatpileser, radja Asur, mampalah Ijon, tinai Abelbetmaagha, Janoah, Kedes, Hasor, Gilead, Galilea, hapus tanah Naptali; iä manamput olo tanah tä tawanian akan Asur.

30. Maka Hosea, anak Ela, pakat malawan Peka, anak Remalia, balalu mawi iä, sambil mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantin djetä, hong njelo duä pulu kahum karadjaan Jotam, anak Usia.

31. Tisan karä saritan Peka, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (2. Kron.28.6.)

VI.—32. Hong njelo duä kahum karadjaan Peka, anak Remalia, radja Israel, maka Jotam mandjadi radja, anak Usia, radja Juda. — (2. Kron.27.1.)

33. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawen-walas njelo; aran indue Jerusa, anak Sadok.

34. Iä budjur gawie hong matan Jehowa, tumon talo handiai, awang inwi liau bapae Usia.

35. Baja äka gantong djaton ingarake; olo arä maluput parapahé tuntang hagaro hantä hong äka

gantong. Iä kea djari manampa bauntonggang human Jehowa idjä gantong tä.

36. Tisan karä saritan Jotam, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

37. Katika tä Jehowa manempara manjoho Resin, radja Aram, tuntang Peka, anak Remalia, masang tanah Juda.

38. Maka Jotam matti, ingam-peleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe hong le-wun Dawid. Maka anake Aghas mandjadi radja manganti iä.

BAGI 16.

Aghas, radja Juda

1. Hong njelo udjuwalas kahum karadjaan Peka, anak Remalia, maka Aghas mandjadi radja, anak Jotam, radja Juda. — (2. Kron.28.1.)

2. Aghas tä duä pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo. Gawie djaton budjur intu matan Jehowa, Hatallan ai, iä djaton tumon tatoe Dawid.

3. Krana iä manandjong hong djalan karä radja Israel, sampai iä patandjong anake mahoroe apui, tumon gawi kabelä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara baun olo Israel.

4. Iä maluput parapah, tuntang hagaro kea hong karä äka gantong, hong karä lungkoh, intu karä pahewan.

5. Tä Resin, radja Aram, dumah, hajak Peka, anak Remalia, radja Israel, handak mamarang Jerusalem. Djadi, äwen tä mangapong Aghas, tapi iä djaton dino.

6. Katika ta Resin, radja Aram, halalian Elat mamenda Aram tinai, tuntang maharak olo Jehudi bara Elat; maka olo Aram tamā Elat, balalu mangkalewu hetā sampai andau tohi.

7. Maka Aghas manjoho sarohan mananggoht Tiglatpileser, radja Asur, koae: Aku toh rewarmp, anakm, aku blaku ikuu mānahih, malapas aku bara lengān radja Aram, tuntang bara lengān radja Israel, idjā mantakan aku.

8. Balalu Aghas manduan karā salaka bulau, idjā sondaue hong human Jehowa, tuntang intu ūka panatau human radja; ia mampait ta mandjadi talo panengae akan radja Asur.

9. Maka radja Asur manumon aughe; krana radja Asur karikas mawi Damaskus, balalu mampalah djetā, ia manamput olo hetā tawan nan akan Kir; maka Resin impataie.

10. Ta radja Aghas hagoet manjupa Tiglatpileser, radja Asur, hong Damaskus. Amon ia djari mitā mesbeh, idjā hong Damaskus, maka radja Aghas mampait snton mesbeh ta, tuntang bintike, tu mon karā ampin tampae, akan imam Uria.

11. Imam Uria ta manampa mesbeh tumion karā augh awang im pait radja Aghas bara Damaskus; kalotā imam Uria manampa ta, helo bara panumah radja bara Damaskus.

12. Maka amon radja djari buli bara Damaskus, ta radja manjengok mitā mesbeh ta; palus radja manggapi mesbeh ta, sambil maluput parapah hundjue.

13. Tinai ia manusul hetā parapah awang ingāhu; tuntang para-

pah indu kinan, nandjuri hetā parapah talo ihop, tuntang manam pitik dahan parapah tarimakasili hundjun mesbeh ta.

14. Maka mesbeh tambaga, idjā intu baun Jehowa, ia mindahe bara baun human Jehowa, bara helat mesbeh ajue dengan human Jehowa, palus mandake silan mesbeh ajue; hila utara.

15. Limbah ta radja Aghas manjoho imam Uria, koae: Hundjun mesbehku idjā hai ta tusul parapah genep handjewu tuntang genep halemāi, tinai karā parapah radja awang ingāhu, tuntang parapah indu kinan, tinai parapah awang ingāhu ain karā olo arā hong tanah toh, tinai parapahe indu kinan, tuntang parapah talo ihop ajue; tinai tampitik hundjun djetā karā dahan parapah awang ingāhu, tuntang parapah awang injambalih: tapi mesbeh tambaga ta aku karāh mingate kilen kea gawingku dengae.

16. Maka imam Uria mawie tu mon talo handiai, idjā djari injohoe radja Aghas.

17. Tinai radja Aghas manganati patas karā rakar ta, tuntang manduan kandarah bara hetā; tinai ia manipas talaga-panjaup bara sapi tambaga, idjā intu pendae, tuntang mingkes ta hong lasāh batu. — (1.Radja7,23.)

18. Tinai tambiran sabat, idjā djari inampa olo hong human Jehowa, tuntang tambiran radja idjā intu ruar ingarake bara human Jehowa, tagal radja Asur.

19. Maka tisan karā saritan Aghas, karā gawie, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Juda.

20. Maka Aghas matsai, ingam peleng dengan tato hiange; ia ingu-

bur hindjä karä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Hiskia mandjadi radja manganti iä.

BAGI I7.

I. Hosca, radja Israel idjä tantanepe; olo Israel, sepulu kahamputan tä, temput tawanan akan Asur. II. Tamparan olo Samaria.

I.—1. Hong njelo duawalas kahum karadjaan Aghas, radja Juda, maka Hosea, anak Ela, mandjadi radja Israel intu Samaria, djalatien njelo katahie.

2. Iä papa gawie hong baun Jehovah, alo djaton tumon karä radja Israel, idjä djari helo bara iä.

3. Maka Salmaneser, radja Asur, dumah mamarang iä; tä Hosea inamenda iä, manahor asil akae.

4. Tapi radja Asur mitä Hosea tä djari pakat, iä djari manjoho sa-rohan mananggoh So, radja Misir; tinai iä djaton toto manahor asil akan radja Asur, genegeneb njelo tumon solake. Tä radja Asur manjoho olo manawan iä, balalu manutup iä hong sipir tuntang pasonge.

5. Krana radja Asur mamarang salepah tanah tä, tinai Samaria kea iranggare, tuntang ingaponge telo njelo.

6. Intu njelo djalatien kahum karadjaan Hosea maka radja Asur mampakalah Samaria, manamput olo Israel akan Asur, tuntang manjoho iä melai hong Hala, hong Habor, hong sungäi Gosan, tinai hong karä lewun olo Meden.

7. Krana olo Israel paham badosa intu Jehovah, Hatallae, idjä djari manduan iä bara tanah Misir, bara penda lengän Parao, radja

Misir; tapi olo tä djari mikäh hatalla beken.

8. Iä djari manumon karä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehovah bara baun olo Israel, tun-tang bara baun radja Israel, awang iangkat äwen.

9. Tinai olo Israel manjewut gawie tä bahalap, awang djaton patut intu Jehovah, Hatallae: iä djari manampa akae äka gantong hong karä lewue, bara lewu korik sampai kota awang hai.

10. Iä djari mampendeng akac hampatong dewa, tuntang saron, hong karä lungkoh, penda karä kaju bahidjau.

11. Iä djari hagaro hetä hong karä äka gantong, tumon olo kapir, idjä djari inganan Jehovah bara baue; iä djari darhaka gawie, malawan marahas Jehovah.

12. Iä djari manempo dewa matekiapi, idjä tagal tä Jehovah djari mame-täh: äla keton mawi talo tä. — (2.Mos.20,2;—23,13.)

13. Tinai amon Jehovah manjaksi, mampudji Israel tuntang Juda, ha-djamban karä nabie, karä saro-hae, koae: Hobah keton bara djalan keton idjä papa, tuntang haga prentahku, hadatku, tumon salepalı Torat, idjä djari inengaku akan tato keton, tuntang idjä djari im-paitku akan keton hadjamban leng-än reworku, karä nabi tä:

14. Tä olo tä djaton paraba aughe tä, malainkan iä manekang, tumon karä tatoe, idjä djaton maku pertjaja Jehovah, Hatallae.

15. Tinai olo tä manawah pren-tah e tuntang djandjie, idjä djari impendeng Jehovah akan tatoe, ti-nai aughe, idjä insumae akan pang-ereng olo tä; palus olo tä ombo talo haiang, sampai iä kea haiang,

djaton baguna tinai, mandjadi sama kilau karä olo kapir, idjä hakaliling iä, idjä tagal djetä Jehowa djari mametäh iä, äla gawie tumon ga-win olo tä. — (3.Mos.18,24.)

16. Toto, iä manganan karä prentah Jehowa, Hatallae, tuntang manampa akae hampatong dewa inoang, duä kongan ampin anak sapi, tinai iä mimbul pahewan akan dewa, tuntang iä manjembah talo hong batanglangit, tinai manempo Baal.

17. Tinai iä mampatandjonganake hatuä bawi mahoroe apui, iä hapan karä nudjum, tuntang karohäi, balalu iä kilau mandjual arepe, ukamawi talo awang papa intu matan Jehowa, mangat maralias iä.

18. Tagal tä paham hasep kalait Jehowa mawi olo Israel, sampai iä manganan olo tä bara baue; djaton batisa, baja tikas hamputan Juda bewäi.

19. Tapi olo Juda mahin dia kea mahaga prentah Jehowa, Hatallan ajue; malainkan iä kea mahaga hadat olo Israel, awang ianggau olo tä.

20. Tumon tä maka Jehowa manganan hapus panakan Israel, tuntang mangapähä olo tä, sambil mandjuluk iä akan penda lengän olo parampas, sampai iä lepah ing-nae bara baue.

21. Krana Israel insuwit bara ungkup human Dawid, palus olo tä mamparadjá Jerobeam, anak Nebat tä; maka Jerobeam manolak Israel bara Jehowa, tuntang mim-bit olo tä badosa paham. — (1.Radja 12,20.)

22. Tumon tä olo Israel manan-djong hong karä dosa, awang iawi Jerobeam, iä djaton terai dengan djetä;

23. Sampai Jehowa manganan

Israel bara baue, tumon djari pa-sumae hadjamban karä reware, nabi tä. Awì tä olo Israel tamput ta-wanan bara tanahe akan tanah Asur, sampai andau toh.

II. — 24. Maka radja Asur mirak olo bara Babel, bara Kuta, Awa, Hamat tuntang Separwaim, tuntang mandak olo tä melai hong karä lewu Samaria, indu gantin olo Israel. Maka olo tä manduan Samaria indu joresae, balalu mang-kalewu hong karä lewu hetä.

25. Djadi, intu tamparan olo tä melai hetä, iä djaton paduli Jehowa. Tä Jehowa manjoho kutoh singa marak üwen, idjä mampatäi belahe olo tä.

26. Tagal tä olo tä hakotak de-nan radja Asur, koae: Olo tä, idjä imungkatm, idjä injohom me-lai hong karä lewu Samaria, djaton patoh tumon hadat Hatallan tanah tä; tagal tä iä djari manjoho kutoh singa marak ikäi, idjä mam-patäi ikäi, basa ikäi djaton patoh tumon hadat Hatallan tanah toh.

27. Tä radja Asur manjoho, koae: Imbit akan hetä idjä biti bara karä imam tä, idjä djari tawan-an inam-put bara hetä, mangat iä hagoet, melai hetä, nakara iä madjar olo hetä hadat Hatallan tanah tä.

28. Tumon tä aton dumah idjä biti bara karä imam tä, idjä djari inamput tawan-an bara Samaria, pa-lus iä melai hong Betel; hetä iä madjar olo ampin kapatute mikäh Jehowa.

29. Tapi genep utus olo tä uras manampa hampatong puna dewan ai kea, tuntang mingkes tä intu huma hong ika gantong, idjä djari inampa olo Samaria tä, genep utus olo hong lewun ajue, idjä äkae melai.

30. Olo Babel manampa hampatong Sukotbenot; olo Kut manampa Nergal; olo Hamat manampa Asima;

31. Olo Awì manampa Niba tuntang Tartak; olo Separwaim mapui auake akan Adramelegh tuntang Anamelegh, dewan olo Separwaim tä.

32. Beken tinai olo tä mikah Jehowa kea, bara marak iä iä mangkat imam äka gantong, idjä malalus gawin sombajang akae hong huma äka gantong.

33. Olo tä mikah Jehowa, tuntang manempo dewae kea, tumon hadat genep utus olo, idjä bara hetä iä djari imungkat.

34. Sampai andau toh olo tä magon hapan hadate tä; iä djaton toto mikah Jehowa, tuntang djaton kea toto hapan puna hadat tuntang dasar ai, djaton kea Torat tuntang prentah, idjä djari injoho Jehowa panakan Jakob, idjä inggarë Israel tä;

35. Idjä dengae iä djari mawi djandji, tuntang djari mametäh olo tä koae: Äla keton mikah hatalla beken, ala manjembah iä, ala manempo iä, ala maluput talo parapah akae.

36. Tapi Jehowa, idjä djari manduan keton bara tanah Misir, hapan paham kwasae, tuntang manantadjok lengae, iä tä indu ingkah keton, iä patut injembah keton, tuntang maluput parapah akae.

37. Karä hadat, dasar, Torat tuntang prentah, idjä djari injurate akan keton, patut keton mahagae, mangat haradjur manumon tä; tapi ala keton mikah hatalla beken.

38. Maka djandji tä, idjä djari inampaku dengan keton, ala keton

ngalapeae; ala keton mikah hatalla beken.

39. Malainkan Jehowa. Hatalan keton, akan indu ingikah keton; tä maka iä karah maliwus keton bara lengän karä musoh keton.

40. Tapi olo tä djaton maku mahaing, malainkan iä magon mimbang puna hadat ai.

41. Olo tä mikah Jehowa, tinai manempo hampatong awang iukire kea. Maka anak iäoe magon mawie tumon tä kea, kilau gawin tatoe horan, palus sampai andau toh.

BAGI 18.

I. Hiskia, radja Juda. II. Sanherib nangapong Jerusalem.

I.—1. Maka intu njelo telo kahum karadjaan Hosea, anak Ela, radja Israel, Hiskia mandjadi radja, anak Aghas, radja Juda. — (16,20. —2.Kron.29,1.)

2. Iä duä pulu limä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä manrentah hong Jerusalem duä pulu djalatiens njelo katahie; aran indué Abi, auak Sagharia.

3. Iä budjur gawis intu matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi tatoe Dawid.

4. Iä mangarak karä äka gantong, manusit karä hampatong, maniweng karä pahewan; sampai iä manparamok handipä tambaga kea, idjä djari inampa Moses, basa olo Israel djari hagaro akae sampai andau tä; olo manggarai djetä Ne-hustan. (*Kapalanaga.*) — (4.Mos. 21,8.)

5. Iä harap intu Jehowa, Hatalan Israel, sampai helo rakhim.

bara iä djaton kea tumon iä bara duan tä. — (2.Kron.82,1.—Jes. 36,1.)

6. Krana iä paham leket intu Jehovah, tuntang djaton terai omba iä, tinai iä mahaga karä prentah, awang djari imetäh Jehovah intu Moses.

7. Tä, maka Jehovah manganggulo iä, karä talo gawie uras mandjari; tinai iä mengkak arepe bara radja Asur, terai mamenda iä.

8. Iä mamukul olo Pilisti kea hong Gasa, tuntang hapus tanahe, lewu korik samandiai tuntang karä kota awang hai.

9. Djadi, hong njelo äpat kahum karadjaan Hiskia, radja Juda, iä tä njelo udju kahum karadjaan Hosea, anak Ela, radja Israel, maka Salmaneser, radja Asur, dumah mamarang Samaria, balalu mangapong djeta.

10. Lambah hapus telo njelo lewu tä alah awie; iä tä hong njelo dja-hawen kahum karadjaan Hiskia; djetä njelo djalatien kahum karadjaan Hosea, radja Israel, tä maka Samaria kalah. — (17,6.)

11. Tä radja Asur manawan balalu mamungkat olo Israel akan Astar, tuntang manjoho mimbit olo tä melai hong Hala, Habor, hong Sungai Gosan, tinai hong karä lewu olo Meden;

12. Basa olo tä djaton djari manarima augh Jehovah, Hatallae, tapi iä djari malangkah djandjie; tuntang talo handiae, awang djari imetäh Moses, rewar Jehovah, maka olo tä djaton djari manarimae, djaton djari malaluse.

II. — 13. Maka hong njelo äpat-wakis kahum karadjaan Hiskia, Sanherib, radja Asur, dumah mamarang karä kota hong tanah Juda, tuntang iä mampaleh man-

duan tä. — (2.Kron.32,1.—Jes. 36,1.)

14. Tä Hiskia, radja Juda, manjoho sarohan manalih radja Asur hong Laghis, koe: Aku djari sala; terai mawi aku, talo awang injohom aku, aku handak mananggonge. Tä radja Asur mandanda Hiskia, radja Juda, telo ratus pikul salaka, tinai telo pulu pikul bulau.

15. Tumon tä Hiskia manenga karti salaka, awang hong human Jehovah, tuntang hong äka panataru human radja.

16. Katika tä Hiskia mangepak bintap bulau bara blawang human Jehovah, tinai bara djihi tä, awang iä djari mananggalonge, palus manenga tä akan radja Asur.

17. Maka alo kalotä, radja Asur manjoho kea bara Laghis Tartan, Rabearis äwen telo Rabsake, mananggoh radja Hiskia hong Jerusalem, mimbit kawan parang idjä kartaan karäe. Äwen telo tä ha-goet, tuntang iä sampai Jerusalem. Djadi, amon iä sampai, iä tendä hong parit talaga, idjä hong äka gantong tä, idjä darah djalan akan äka tukang pinatu.

18. Balalu äwen telo tä mantehau radja; tä aton blua tanggoh iä Eljakim, anak Hilkia, mantir human radja, tinai Sebna, djurutulis. äwen telo Joah, anak Asap, mang-kubumi tä.

19. Maka koan Rabsake mawi äwen: Suman akan Hiskia, kakni augh radja hai, radja Asur: narni kaharap toh, idjä äka kaharapm?

20. Ikau hamauh, tapi augh totokm bewai, koam: aton bewii akal, aton kwasa hindai hapa mamarang. Äwe toh idjä iharapm. sampai ikau petah malawanaku?

21. Mikah ikau harap derau hum-

bang, Misir tä, idjä, djaka olo hapan djetä hasokah, palus tambelan madjok lengë? tumon tä Parao, radja Misir, akan karä olo idjä harap iä.

22. Tapi mikäh koam dengangku: ikäi harap Jehowa, Hatallan ikäi.

Dia iä tä, idjä djari inganan Hiskia karä äkae tuntang karä mesbeh, tuntang djari mamekah Juda tuntang Jerusalem: tikas hong mesbeh toh bewäi, idjä intu Jerusalem, keton akan manjembah? — (2. Mos. 20,24.)

23. Toh, kälöh hataroh dengan tuangku, radja Asur: aku handak manenga akam duä kojan hadjaran, djaka olihm manggenep karä olo idjä mukonge.

24. Kilen toh, tau ikau malawan idjä biti bara karä mantir tuangku, idjä korik bewäi? Tapi ikau harap olo Misir tagal karetae tuntang hadjarae.

25. Tinai kamäam aku djari ha-goet mamarang lewu toh sala bara augh Jehowa? Jehowa kea djari manjoho aku: lius, parang tanah tä, rusak tä.

26. Tä koan Eljakim, anak Hilkia, äwen telo Sebna tuntang Joah, dengan Rabsake: Kälöh hakotak dengan rewarh hapan augh olo Aram, krana ikäi harati basa tä; äla hakotak dengan ikäi hapan basan olo Juda intu pahining olo arä, awang mendeng hong pagar batu.

27. Tapi koan Rabsake dengan äwen tä: Kilen, aton tuangku djari manjoho aku manalah tuan keton atawa keton, mangat masuman augh toh? dia djetä akan karä olo awang mondok hong pagar batu, idjä sama dengan keton akan kuman taie, tuntang mihop kahite?

28. Palus Rabsake mendeng, tun-

tang manuki mantehau, hapan basan olo Juda; maka koae: Hining keton augh radja hai, radja Asur!

29. Tumon toh augh radja: äla keton maku inipu Hiskia, krana iä djaton tau maliwus keton bara lengängku.

30. Tinai äla keton maku injoho Hiskia harap intu Jehowa, koae: toto, Jehowa karäh maliwus ita, lewu toh djaton iä maku manjarrage penda lengän radja Asur.

31. Äla keton mahining augh Hiskia; krana kakai augh radja Asur: sembah, laku asi intu aku. palus blua tanggoh aku, tä genep bitin keton sama tau kuman bara batang anggor ai, bara batang kormia ajue, genep bitin keton sama tau mihop danum kalin ajue.

32. Sampai aku haluli, manduan mimbit keton akan tanah idjä tumon tanah keton, tanah idjä kutuh gendom, anggor, tepong, kabon, undus tuntang madu; tumon tä keton karäh beloni, djaton matäi; tapi äla keton mahining augh Hiskia, krana iä mampalajang keton. koae: Jehowa karäh maliwus ita.

33. Djari kea hatallan karä utus olo beken maliwus tanah ajue bara lengän radja Asur?

34. Hong kwe karä hatallan Hamat tuntang Arpad? Kwe karä hatallan Separwaim, Hena tuntang Iwa? Djari iä maliwus Samaria kea bara lengängku?

35. Äwe bara baris karä hatalan tanah handiae tä, idjä djari maliwus tanahe bara lengängku, sampai Jehowa tau maliwus Jerusalem bara lengängku toh?

36. Tapi olo arä tä manjuni, djaton tombah idjä kabawak augh,

basa aton prentah radja: ÅEla ketumon toh: kakai augh Jehowa: ton akan tombah aughe.

37. Limbah tä Eljakim, anak Hilkia, mantir human radja, tinai Sebna, djurutulis, äwen telo Joah, anak Asap, mangkubumi tä, buli Hiskia, haiak pakaiæ irabite; iä masuman akec karä augh Rabsake tä.

BAGI 19.

- I. Hiskia blaku doa intu Hatalla.
II. Hatalla mandjandji handak maliwus
iä. Olo Asur irasak; radjae impatäi.

I.—1. Djadi, sana radja Hiskia mahining augh tä, maka iä marabit pakaiæ, palus makaian arepe hapan bidak, balalu tamä human Jehowa.

2. Limbah tä iä manjoho Eljakim, mantir humae, tinai Sebna, djurutulis, tuntang karä bakas imam tä, idjä hapakaian bidak, mananggoli nabi Jesaia, anak Amos.

3. Äwen tä hamauh dengae: Kakai augh Hiskia: andau toh toto andau kadjakä, kapähä tuntang hukum; olo handak manak, tapi djaton tau luas.

4. Ajaajau Jehowa, Hatallam, handak mingat karä augh Rabsake, idjä djari injoho tuan ajue, radja Asur tä, nakara hababaka Hatalla idjä belom, tuntang halalea iä hapan augh, idjä djari hining Jehowa, Hatallam; toh kalah ikau mambo aughm, blaku akan olo idjä batisa toh, idjä magon aton.

5. Maka mantir radja Hiskia sampai Jesaia.

6. Tä Jesaia hamauh dengan äwen: Suman akan tuan keton

tumon toh: kakai augh Jehowa: äla ikau mikäh awi karä augh tä, idjä djari hiningm, idjä djari hapan mantir radja Asur manawah aku.

7. Itäm, aku handak mampait rogh akec, sampai iä mahining augh riwut, balalu buli tanahe tinai. Huang tanahe aku handak mampatäi iä hapan padang.

8. Maka Rabsake buli, iä hasondau dengan radja Asur marang Libna; krana iä djari mahining radja djari harikas bara Laghis.

9. Maka amon iä mahining sritan olo: Tirliaka, radja Kus tä, djari hagoet, handak mamarang ikau, — tä iä manjoho sarohae tinai mananggoh Hiskia, sambil hamauh:

10. Tumon toh suman keton akan Hiskia, radja Juda, sambil hamauh: äla ikau maku imunga Hatallam, idjä iharapm, koam: Jerusalem djaton karäh injaragh akan lengän radja Asur.

11. Ikau djari mahining talo awang djari iawi radja Asur dengan karä tanah, awang impakalahe: kilen, ikau toh tau lapas?

12. Karä hatallan utus olo handai, idjä djari irusak tatoku, djari kea iä maliwus olo ajue? Gosan, Haran, Resep, tinai olo Eden, idjä horan hong Telasar?

13. Hong kwe radja Hamat, radja Arpad, radja Separwaim, Hena tuntang Iwa?

14. Maka amon Hiskia djari manarima surat tä bara lengän sarohan, tuntang djari mambasae, iä palus hagoet tamä human Jehowa; hetä Hiskia mukäi surat tä hong baun Jehowa.

15. Palus Hiskia blaku doa hong

baun Jehowa, koae; Joh Jehowa, Hatallan Israel, idja melai helat kerubim tā ikau toh batonggal ikau bewai totō Hatallan karā karadjaan hapus petak, ikau djari manampa langit tuntang petak.

16. O, Jehowa! kahit italingan padedingan, himing, remang matam, taempajah, hibing augh Sanherib, idja djari mampait surat toh hapan manawah Hatalla, idja bolom!

17. Toto, iku Jehowa, radja Asur tā tjati marusak asū ulis olo kapir, tuntang, tanah.

18. Tuntang djari mandjaka de wae akan apui; krana djetā poni djiaton Hatalla, tapi takpalet letigā olo, ikaju batu, bewai, tagal, tā djetā djari rusak awi awen.

19. Tapi ikau Jehowa, Hatallan ikai h, hapas ikai bara lengāe, tamon tā karā karadjaan kabun ankan, kasene, baya ikau, Jehowa tonggal kabutuh, toto Hatalla.

II.—20. Tā Jesaria, anak Andis, mampait augh akan Hiakia kalo toho Kakai, agh Jehowa, Hatallan Israel, tālo idja ilakta hong aku tagal, Sanherib, radja Asur, aku djari mahihinga.

21. Maka djetoh angki, idja djari injewat Jehowa tahu, tā budjang hawi, Sior, tā mangabelā ikai, iā hababaka ikai, Jerusalām, anak bawi tā, manggaling takokeke manawah ikau.

22. Ewe idja djari inawahim tuntang iandim, mawi Awe ikau, djari mampadjoho aghno, tuntang manggeak manggatang matam gantogantong? Mawi Idja Brasih ain Israel tā?

23. Hapan serohan ajum ikau djari manawah Jehowa, sambil hamah: awi kutoh karetangku

aku djari mahindjun karā, tantan bikit, sampai Libanon kea, batang, seder, awang, mangkahemor tā, tinai batang goper awang, kapala bahalepi, djari anayengku, nimies, tapakan putinge, mandas paek kajue akas bahalap, hajai.

24. Aku djari mangali tuntang mahop danura, aia olo, hapan tafep paingku aku djari masehi, karā sungai hong Misir.

25. Tapi djaton ikau djari mahining, tahi heran aku idja djari mawi talo tā? usausang, aku djari mapatap tā? Maka toh, aku djari mandjoho, talo tā mandjari, manukas, ikau, mangat marusak lewu dāhen, mandjadi tujok batu, taitataia.

26. Tagal tā maka olo idja mangkalewu, hetā, uras, kilau, pandak lengāe, ia waikah, tuntang, mahamen, mandjadi, kilau, oru, tuntang dawen, ikaju, hong padang, kilau, oru, keang, intu, sapan hump, kilau, talo, manjawang, idja djiaton tau mamatting.

27. Maka tawangku, ikam, panessek, panulim, tinai kasangitum dengaungku.

28. Toh, bassa kasangitum dengaungku, tuntang Avi, kadjoan angku, djari, sampai pindingku, maka aku handaks mamesek, manjaluang urengku, mangkepen, gandingku, hong, njamjam, palas handak manunda ikau, buh, mahorse, djalam manalah bilih kę.

29. Djetoh indu kaje skam, njelo teho, iku karib, kundan, talo awang haring, tuntang njelo, rahian talo awang, haring tinai bara djetā, tapi intu njelo telo keton tan manawur, manggetem, mimbul pambulan anggor, tuntang kuman buae.

30. Krana awang udjari liwus;
tuan tingkup heman; Jada tu, ka-
ran menehi menebeni; tuntang
manusa iintu ngambe tihai.

31. Krana bata Jerusalem isise
di karah barangkap, awang iliwsu-
ta karah barangkap bata bukit
Bion, kasengit Jehowa, Tahan
kara kewar talo belom; handek
midales.

32. Tagal tau, maka temen toh
sugih Jehowa tahu radja Asur;
tau djaton akan tamis lewu toh,
idja anak panah mahin dia karah
ilekase; akin huange, talaweng
idja mahis djaton karah imbit
simper darah lewu djaton iia ka-
rah manusjek petak hapas mawi
lewu toh.

33. Djalah ta, idja djalaet tesek,
djatoe kes akan ihore buli tinai;
tafu lewu djethoh djaton akan ina-
mire, koan Jehowa.

34. Krana aku handaki mang-
andong lewu toh, mangat mali-
wua ih, tagal akan tantang tagal
reworku Dawid.

35. Maka dijadi, intu aleh ta kea
maleket Jehowa blua, manukul
mampatasi hong aka olo Asur ba-
pedok baratus hanja. palu Niñ
kojan biti olo hatus. Djadi, amen
ele, mistik hauk djadjeuwu, ih!
ura hantem ole bewibeweti heta

36. Tu Susterib, radja Asur,
harikas, hagoet buli, tuntang iia
melai Hong Ninive.

37. Maka dijadi, amen ih to-
tingtabanga heng humaan dewae
Nirogh, ta Adramelegi awenida
Sureser, anak idja hatuay man-
pati ih hapan padang. Maka awen
daa ih mahakan akan tunah Ara-
yat. Djadi, anak Reahadon man-
jadi radja manganti ih.

BAGI 20.

I. Hiskia haban iia blaku dos, Ha-
talla mamandjang umure. II. Ia hai
ataie, hukum insanan skae. Ia matki.

I.—1. Katika ta' kes Hiskia
paham haban sampai bilak mahes-
tas; tu nabi Jessia, anak Amos,
menalih ih, sambil hamatuh dengas:
Kakai augh Jehowa; kabuah per-
karan humam, krana ikau akan
matki, djaton belom hindai. —
(2.Kron.32,24.Jes.38,1.)

2. Ta' ia mules buue naharep
dinding, blaku iintu Jehowa,
koae;

3. Joh. Jehowa! ingat aku, aku
djari manandjung iintu basim toto
tuntang tetek atiku, tibaip. aku
djari mawi belo, badalap iintu ma-
tam. Maka Hiskia paham tra-
nangis.

4. Djadi, hebo bata Jessia djari
blua bara huang parontaran, augh
Jehowa sampai ih, koae.

5. Halilu ikau, saman, akan
Hiskia, mantir djalsuhan elo jingku
ta: kakai augh Jehowa; Hatallan
tatém Dawid; aku djari mahimring
lakudoam, aku djari mita djoko
mitam; itam, aku handaki mam-
pakalih ikau, andau tele ikau
karah licus tamis hnume Jehowa.

6. Tuntang akou handaki man-
dahang mamandjang umurmu li-
mawalas njelo hindai tinaiaku
handaki malaspasikau bara lengin
radja Asur, tuntang lewu toh
keu; akou handaki mangandindong
lewu toh tagul asepku, tuntang
tagal reworku Dawid.

7. Limbah ta' koan Jessia: Duan
idja kakumpel kerma. Maka olo
masduae, mingkes ta' hundjun ba-
bas; ti'maka ih palus kalsah.

8. Maka Hiskia djari hamauh dengan Jesaia: Narai katae, Jehowa handak mampakäläh aku, sampai andau telo aku tau hagoet tamä human Jehowa?

9. Tombah Jesaia: Djetoh kata bara Jehowa akam, Jehowa toto karähil malalus aughe, awang djari injewute: aton kangkalingän ukur andau akan miar sapulu djam, atawa akan undur sapulu djam?

10. Tä, maka tombah Hiskia: Murah haream kangkalingän miar, käläh amon iä undur sapulu djam.

11. Maka nabi Jesaia blaku intu Jehowa, palus iä manjoho kangkalingän ukur andau, idjä tampañ Aghas tä, undur sapulu djam.

II.—12. Katika tä Berodagh Baladan, anak Baladan, radja Babel, mampait surat tuntang panenga akan Hiskia; krana iä djari mahining Hiskia djari haban. — (Jes.39,1.)

13. Maka Hiskia ramirami dengan äwen tä, palus mamprahan akan äwen gudang, äka panataue, karä salaka bulau, kutoh talo inangat ewaue tuntang minjak idjä kapala bahalap, tinai huma äka karä ganggamae, tuntang lepali ramoe samandiae: djaton talo huang humae tuntang hong hapus karadjaan ajue, idjä dia imprahan Hiskia akan äwen.

14. Tä nabi Jesaia mananggoh radja Hiskia, sambil hamauh dengae: Kilen augh äwen tä? bara kwe panumahé? Koan Hiskia: Olo tä bara tanah idjä kedjau, bara Babel.

15. Maka koae: Narai olo tä djari mitä huang humam? Tombah Hiskia: Äwen djari mitä talo handiai, awang huang humangku;

dialo idjä talo bara karä pana-tauku, idjä dia imprahangku akae.

16. Tä koan Jesaia dengan Hiskia: Hining augh Jehowa.

17. Itäm, katika djaladjalan tokep, tä maka talo handiai awang huang humam, tuntang awang djari ingkes karä tatom sampai andau toh, karäh irampus inamput akan Babel, djaton karäh batisa talo idjäidjä, koan Jehowa. — (24,13.)

18. Tinai anak äsom, idjä panakam, karäh induan olo, mangat manjang hong human radja Babel.

19. Maka koan Hiskia, tombalı augh Jesaia: Buah bewai augh Jehowa, idjä insumam tä. Tinai koae: Kilen kea, kasanang tuntang katoto haradjur katahin pambelomku?

20. Maka tisan karä saritan Hiskia, karü kwasaë, tinai ampie manampaa talaga tuntang djalau danum tamä lewu, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

21. Maka Hiskia matäi, ingam-peleng dengan tato hiange; tä anake Manase djadi radja manganti iä.

BAGI 21.

I. Manase, radja Juda. II. Amon, radja Juda.

I—1. Maka Manase duawalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu limä njelo; aran indue Hepsiba. — (2.Kron.33,1.)

2. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon karä talo ka-

belä gawin olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanah pangangan ajue, bara baun olo Israel.

3. Krana iä manampa karä äka gantong tä tinai, awang djari ingarak liau bapae Hiskia; iä manangun mesbeh akan Baal, tuntang mimbul pahewan, tumon gawin Aghab, radja Israel; tinai iä sontop akan hapus kawan ramon langit, sambil manjembah djettä.

4. Iä manampa kea mesbeh dewa hong human Jehowa, idjä tagal djetä Jehowa djari hamauh: Hong Jerusalem aku handak mingkes arangku. — (5. Mos. 12, 5. — 1. Radja 9, 3.)

5. Tinai iä manampa mesbeh akan kawan ramon langit, hong parantaran human Jehowa duädüä.

6. Tinai iä mampataudjong anake mahoroe apui; iä hapan karohäi, tuntang manumon dahiang pahiau burong, tinai iä mupah nudjum, tuntang awang harati gawin setan; iä mamparä talo awang papa hong baun Jehowa, hapae marahas iä.

7. Tinai hampatong dewan pahewan tä, idjä djari inampae, mahin ingkese hong huma tä, idjä tahuu tä Jehowa djari hamauh dengan Dawid tuntang anake Salomo: Hong huma toh, hong Jerusalem, idjä djari intihku bara karä hamputan olo Israel, aku handak mingkes arangku sampai katatahi.

8. Tuntang aku djaton handak manggoet olo Israel tinai bara tanah toh, idjä djari inengaku akan tatooe, asal olo tä buabuah maha ga talo handiai, idjä djari imetähku iä, tumon salepah Torat, idjä reworku Moses djari manjoho iä.

9. Tapi olo tä djaton paraba augh tä. Krana Manase mampalajang olo tä, sampai gawie papa paham haream bara gawin olo kapir, idjä djari impalomos Jehowa bara baun olo Israel.

10. Tä Jehowa hamauh hadjam ban karä reware, nabi tä, koae:

11. Basa Manase, radja Juda tä, djari mawi karä talo kadjilek tä, sampai gawie papa haream bara gawin olo Amori, idjä helo bara iä, basa iä mimbit olo Juda badosa kea hapan dewa matekiapie:

12. Tagal tä maka kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: itä, aku handak magah tjalaka mawi Jerusalem tuntang tanah Juda, sampai genep biti idjä mahininge karäh mikäh, pungeng angat pindinge hasansila.

13. Hapan tali ukur Samaria aku handak mukur Jerusalem kea, tinai hapan timbangan ungkup human Aghab; aku handak mampuas Jerusalem lepah lingis, tumon olo mampuas pinggan, idjä impuase palus impahikepe baue kangiwa.

14. Tinai aku handak malihi tisan utus olo aingku tä, handak manjaragh iä akan lengän karä musohe, sampai äwen tawanan tuntang irampas karä musohe.

15. Basa gawie djari papa hong baungku, iä djari marahas aku; bara andau tatooe djari blua bara tanah Misir, palus sampai andau toh kea.

16. Tinai Manase manusuh kutoh dahan olo kea awang djaton kasalae, sampai iä mangontep Jerusalem bara pontonge palus tapakan pontonge; beken tinai dosae tä, idjä hapan tä iä mimbit olo

Juda kea basala, mawi talo papa hong baun Jehowa.

17. Maka tisan karä saritan Manase, karä gawie, karä käsalaes awang iawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

18. Maka Manase matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong kabon darah humae, hong kabon Usa. Maka anake Amon mandjadi radja maanganti iä.

II.—19. Duä pala duä njelo umur Amon tä, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem teolo pulu idja njelo; aran indue Jidda, anak Adeaja, olo Boskat. —(2.Kron.34,1.)

20. Maka iä papa gawie hong baun Jehowa, sama tumon gawin liau bapae Manase.

21. Kraua iä manandjong huang djalan liau bapae kea, iä manempo karä dewa matekiapi, idja djari inempo liau bapae, sambil sontop manjembah djetä.

22. Tumon tä iä malih Jehowa, Hatallan karä tatœe, djaton iä manandjong hong djalan Jehowa.

23. Maka mantir ain Amon pakat mawi iä, palus iä mampattäi radja hong humae.

24. Tapi olo tanah tä mampattäi olo handiai, idja djari ombo pakat mawi radja Amon; limbah tä olo tanah tä mamparadja anake Josia manganti iä.

25. Maka tisan karä saritan Amon, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

26. Olo mangubur iä hong kubur ajue, hong kabon Usa. Maka anake Josia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 22.

Josia, radja Juda. Torat Moses smadau olo.

1. Maka Josia hanja njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem teolo pulu idja njelo; aran indue Jidda, anak Adeaja, olo Boskat. —(2.Kron.34,1.)

2. Maka iä budjur gawie intu matan Jehowa, iä manadjong hong djalan tatœe Dawid bewai, djaton iä mahiwang sambil gantau.

3. Djadi, hong njelo hanjawalas kabum karadjaan Josia, maka radja manjoho djurutulis Sapan, anak Asalia, Asalia anak Mesplam, manuanggoh human Jehowa, koae:

4. Lius ikau, manjupa Hilkia, imam hai tä, mangat iä mamatut manenga karä rear, idja djari imbit olo akan human Hatalla, idja mandur bauntonggong tä djari mamuponge bara olo arä. —(12,9.)

5. Mangat iä manenga tä akan mantir gawi, idja djari iangkat nguan human Jehowa, nakara äwen manenga tä tinai akan olo idja ombo bagawi hong human Jehowa, mangabuah karä karusak äka tä;

6. Akan tukang kaju, akan tukang mamangun tuntang tukang batu; tinai mangat hapan tä iä mamili kaju tuntang batu awang imahat, indu hapan mangabuah huma tä.

7. Tapi ala olo tä bitong tagal rear tä, idja inenga intu lengæe, baja patut iä harap bewai hong gawi tä.

8. Ta koan Hilkia, imam hai tsä, dengan Sapan, djurutulis ta: Aku djari sondau surat Torat hong human Jehowa. Palus Hilkia manenga surat ta akan Sapan, idja mambasa djeta.

9. Limbah ta Sapan, djurutulis ta, manaharep radja, masuman akan radja, koae: Rewarm djari mamampung karä rear, awang hong human Jehowa, tuntang ikai djari manenga ta akan mantir gawi, idja iangkat mangat nguán human Jehowa.

10. Tinai djurutulis Sapan ta masanan akan radja, koae: Imam Hilkia djari manenga surat akangku. Palus Sapan mambasae hong batun radja.

11. Djadi, sana radja mahining augh Torat, maka ia marabit pakaiac.

12. Balalu radja manjoho imam Hilkia, Ahikam, anak Sapan, tuntang Aghbor, anak Mighaja, tinai Sapan, djurutulis ta, äwen limä Asaja, ajang radja, koae:

13. Lius, isek augh Jehowa akangku, akan olo arä, tuntang akan salepah utus olo Juda, tagal karä augh surat, idja sondau toh, krana paham kalait Jehowa hasep mawi ita, basa tato ita djaton djari paraba augh surat toh, mangat malalus karä augh awang imintik hetä.

14. Ta imam Hilkia, Ahikam, Aghbor, Sapan tuntang Asaja mananggoh Hulda, nabi bawi ta, sawan Salum, anak Tikwa, Tikwa anak Harhas, mantir idja mahaga karä pakaian; maka olo bawi ta mangkalewu hong Jerusalem, intu baris lewu taheta ta. Balalu äwen hakotak dengae.

15. Koae, tombah augh äwen:

Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel; suman akan olo ta, idja djari manjoho keton manjupa aku:

16. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah hukum hararepan lewu toh tuntang karä oloe, ia ta karä augh hukum surat ta, idja djari imbasae radja Juda.

17. Basa olo ta djari malihi aku, sambil hagaro akan hatalla beken, mangat mamparahas aku awi karä talo tampan lengie: toh, maka kasangitku akan hasep mawi aka toh, djaton mandak tinai.

18. Tapi akan radja Juda, idja djari manjoho keton misek augh Jehowa, tumon toh keton akan masanan akae: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: idja perkara karä augh, idja djari hiningm ta,

19. Basa awi atäim djari impalemo, tuntang ikau djari mamparandah arepm hong baun Jehowa, sana ikau mahining talo awang injewutku, handak mawi aka toh tuntang karä olo hetoh, sampai djetsa lepah irusak mandjadi indu sapa, basa ikau djari marabit pakaiam, sambil manangis intu baungku: maka aku kea djari masih ikau, koan Jehowa.

20. Tagal ta, itäm, aku handak mahandjään ikau dengan tato hiangm, dengan sanang ikau karäh tamä kuburm, djaton matam akan mitä karä hukum, idja karäh iagahku mawi lewu toh. Maka äwen mimbit aughe ta akan radja.

BAGI 23.

I. Josia mambudjur agama tinni. Iä matäi. II. Joshua tuntang Jojakim, radja Juda.

I.—1. Tä, maka radja manjoho olo mamumpong karä bakas Juda tuntang Jerusalem. — (2. Kron. 34,39.)

2. Palus radja hagoet tamä human Jehowa, tuntang karä olo Juda, olo Jerusalem haiak dengae, karä imam tuntang nabi, tinai olo arä handiai, olo korik olo hai, palus iä mambasa akan pinding olo arä karä augh surat djandji tä, idjä sondau hong human Jehowa.

3. Maka radja mendeng tokep djihi tä, wanampa djandji hong baun Jehowa, mangat olo handak ombo Jehowa, tuntang mahaga karä prentahe, karä aughe, karä hadate hapan salepah atäie, salepah huange, mangat iä mandähen karä augh djandji, idjä tarasurat hong surat tä. Maka salepah olo arä tamä djandji tä. — (Jos.24,25.)

4. Tinai radja manjoho Hilkia, imam hai, tuntang karä imam awang beken, tinai tonggon bauntonggang, mangat iä manganan bara human Jehowa karä milik, idjä inampa akan Baal, tuntang akan hampatong pahewan tä, tinai akan kawan ramon langit, balalu iä manusul talo tä intu ruar Jerusalem, tokep sungai Kidron, kawoe injohoe mimbite akan Betel.

5. Palus iä manipas imam tä kea, idjä djari iangkat radja Juda mangat hagaro intu karä äka gantong, hong karä lewu Juda, tuntang hakahiling Jerusalem; tinai karä äwen, idjä hagaro akan Baal,

akan matanandau tuntang bulan, akan karä bintang, akan karä kawan ramon langit.

6. Hampatong pahewan tä kea inganae bara human Jehowa, akan ruar Jerusalem, akan darah sungai Kidron, iä mamparotek manuneke, palus tuneke indjakahe akan karä kubur djipen olo.

7. Tinai iä mangarak human karä basir, idjä darah human Jehowa, äka karä lontäi manantang benang tingkap akan hampatong pahewan tä.

8. Tinai iä mamplua karä imam bara karä lewu Juda, palus mamapa karä äka gantong, äka imam tä pudji hagaro, bara Geba palus Berseba; iä mangarak kaiä äka gantong idjä darah bauntonggang lewu, djetä kea idjä darah bauntonggang Josua, mantir lewu, idjü hila sambil tamä lewu.

9. Tapi imam äka gantong tä djaton injohoe ombo maluput parapah hundjun mesbeh Jehowa hong Jerusalem; tapi äwen ombo kuman tepong idjä djaton iragi, opat karä paharie.

10. Tinai iä mamapa Topet, idjä hong djanah anak Hinom, uka äla idjä biti mampatandjong anake mahoroe apui akan Mologh.

11. Iä manganan karä hadjaran, idjä imbelom radja Juda akan matanandau, bara äka tamä human Jehowa mimes karong Natanmelegh, mantir karong tä, idjä hong Parwaim; tinai karä karetan matanandau inusule.

12. Tinai karä mesbeh, idjä intu sapau human Aghas, idjä inampa radja Juda, tuntang karä mesbeh idjä inampa Manase hong parantar human Jehowa duädüä tä, ingarak radja kea, iä mampala-

nik djetä, tuneke inganae akan sungäi Kidron.

13. Æka gantong tä kea, idjä tandipah Jerusalem, idjä hila gantaun bukit Mashit, idjä inampa Salomo, radja Israel tä, akan Astarot, talo kadjilek idjä hapan olo Sidon, tuntang akan Kamos, talo kadjilek idjä hapan olo Moab, tinai akan Milkom, matekiapi ain olo Amon, imapa radja kea. — (1. Radja 11,7.)

14. Tinai iä mangarak karä hampatong dewa, tuntang manungkap manganan karä pahewan, balalu manjuang äcae tä hapan tolang olo matäi.

15. Tinai mesbeh tä kea, idjä hong Betel, tuntang äka gantong idjä hetä, idjä djari inampa Jerobeam, anak Nebat tä, idjä mimbit Israel badosa, mesbeh tuntang äka gantong tä ingarake, balalu iä manusul ramon äka gantong tä, sampai djetä lenjoh mandjadi kawo, tinai pahewan hetä inusule kea. — (1. Radja 12,32.)

16. Djadi, amon Josia mules arepe, maka iä mitä karä kubur, idjä hong bukit hetä, balalu iä manjoho olo manduan tolang bara knbur tä, tuntang manusul tä hundjun mesbeh hapan mamapa tä; tumon augh Jehovah, idjä injewut olo ain Hatalla, idjä djari masuman talo tä. — (1. Radja 13,2.)

17. Tinai koae: Kubur äwe idjä gitangku hetä? Maka olo lewu tä masuman akae: Djetä kubur olo ain Hatalla, idjä dumah bara tanah Juda, idjä mantehau masuman perkara, idjä djari ilalusm toh mawi mesbeh hong Betel toh.

18. Maka koae: Naughe ai melai, åla manduan tolange. Tumon

tä maka tolange tä melai, tuntang tolang nabi tä, idjä bara Samaria.

19. Tinai Josia manganan karä huma hong äka gantong kea, idjä hong karä lewu Samaria, idjä djari inampa radja Israel, hapac mungkar kalait Jehovah; iä mawi djetä tumon karä gawie hong Betel.

20. Tinai iä maampatäi karä imam äka gantong idjä hetä, hundjun mesbeh hetä, tuntang manusul tolang olon hundjun djetä. Limbah tä iä buli Jerusalem tinai.

21. Maka radja manjoho hapus utus olo arä, koae: Haga andau Paska akan Jehovah, Hatallan keton, tumon djari injurat hong surat djandji toh. — (2. Kron. 35,1.)

22. Tumon Paska djetä olo djaton pudji mahagae bara djaman karä hakim, idjä djari mamatur olo Israel, djaton kea katahin karä radja Israel timitang karä radja Juda.

23. Maka hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josia Paska djetä ihaga akan Jehovah hong Jerusalem.

24. Tinai Josia manganan karä nudjum kea, tuntang karä tukang gawin setan, karä hampatong dewa matekiapi, tuntang karä talo kadjilek, idjä hong tanah Juda tuntang hong Jerusalem; mangat iä mandähen karä augh prentah, awang tarasurat hong surat, idjä djari sondau imam Hilkia hong human Jehovah.

25. Helo hara iä djaton djari aton idjä biti radja, idjä sama gawie dengae, idjä hohah akan Jehovah hapan salepah atäie, salopah huange, salepah kaabase, tumon salepah Torat Moses, tinai

limbah bara iä djaton kea mendeng idjä sama gawie dengae.

26. Tapi djaton kea Jehowa marombar kalason kalaite, idjä hasep mantam olo Juda, tagal karä krajap tä, idjä djari hapa Manase marahas iä.

27. Koan Jehowa: Jnda kea handak ingganangka bara haungku, sama kilau aku djari mangamen olo Israel; aku handak mangamen lewu toh kea, Jerusalem, idjä djari intikku, tuntang huma toh, idjä tahiua tä aku djari hamauh: arangku akan melai hetä. — (1. Radja 8,29.)

28. Maka tisan karä saritan Josia, karä gawie, dijetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

29. Katika tä maka Parao Negho, radja Misir, hagoet manarang radja Asur hong batangdananum Prat. Maka radja Josia manambang iä, tä iä impattäi radja Misir hong Megido, limbah iä djari impakalahe.

30. Maka elo ajue mimbit hanhue hong kareta, bara Megido akan Jerusalem, mangubur iä hetä hong kubur ajue. Maka olo tanah tä manduan Joahas, anak Josia, palus maminjak ia, sambil mamparadja iä gantin liau bapae. — (2. Kron. 35,22.)

II.—31. Joahas tä duä pulu telo njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo bulan. Aran indue Hamutal, anak Jeremia, olo Libna.

32. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon talo handiae awang iawi tatoe.

33. Tapi Parao Negho manjoho olo mamasong iä intu Ribla, hong tumon augh Jehowa, idjä djari insutanah Hamat, uka ala iä maren-

tah hong Jerusalem. Limbah tä iä meandanda olo tanah tä saratus pikul salaka, tinai sapikul bulau.

34. Tinai Parao Negho mamparadja Eljakim, anak Josia, gantin liau bapae Jösia, iä mobah akae mandjadi Jojakim. Tapi Josias imbite omba ia. Tumon tä iä sampai tanah Misir, hetä kea iä mattai.

35. Maka Jojakim manahor salaka bulau tä akan Parao: tagal tä iä mantjatjah elo tanahe, mangat manenga rear tä tumon prentah Parao; bara karä olo tanah tä intjatjahe genep biti tumon katataue, iä manduan salaka bulau, mangat manenga tä akan Parao Negho.

36. Maka Jojakim duä pulu lima njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo. Aran indue Sebuda, anak Pedaja, olo Ruma.

37. Maka gawie papa intu matan Jehowa, tumon karä hadat gawin tatoe.

BAGI 24.

I. Radja Jojakim. II. Radja Jojaghim, belake olo Juda tampat tawanan akan Babel. III. Radja Selekie.

I.—1. Maka intu katika Jojakim Nebukadnesar, radja Babel, maranggar hetä, palus Jojakim mamenda iä telo njelo katahie. Limbah tä iä mules atäie, malawan ia tinai.

2. Maka Jehowa manjoho kawan olo Kasdim, tuntang elo Aram. tinai olo Moab, tuntang elo Amon mamarang ia; iä manjoho olo tä masang Juda, mangat marusak tä, tumon augh Jehowa, idjä djari insutanah Hamat, uka ala iä maren-

3. Toto, djetti mandjadi timon prentah Jehowa mawi olo Judia, nakara ilii mangaman elo tå kata bau, tagal karé dotan Manasë, awang djari lawien. — (2.Kron.16,1)

4. Tinai tagal dahken elo awang djati kasale, idja djati inusuhé sampai ia djari mangontep Jerusalem dengan dahan awang/djaton kasale. Tagal tå Jehowa djaton maku mampin tinai. — (21,16.)

5. Maka tisan katé saritan Jojakim, karé gawie, djetti tarasurat hong surat saritan katé radja Judia. — (2.Kron.36,4.)

6. Maka Jojakim matti, ingam-peleng dengan tato hiange. Ta anake Jojaghin mandjadi radja manganti ia.

7. Maka radja Misir djaton petah hagoet bera tanake hindai; krana radja Babel djari mandjadi karé tanah pagangan radja Misir, bera suugai Misir sampai batang danum Prat.

II. — 8. Jojaghin tå hanjawalas njelo umure, metoh ia mandjadi radja, ia marentah hong Jerusalem telo bulan; aran indue Nehusta, anak Eluataa, olo Jerusalem.

9. Maka ia papa gawie intu matan Jehowa, tumon karé hadat gawin tatoe.

10. Katika tå mantir Nebukadnesar, radja Babel tå, hagoet mananggar Jerusalem, tuntang mangapong lewu tå.

11. Maka bitin Nebukadnesar kee, radja Babel tå, manjak/omba handak mawi lewu tå, kahum'olo ajue mangapong djeta.

12. Ta Jojaghin, radja Judia, blua mananggok radja Babel, aven hindu, tuntang karé olo ajue, tinai karé mantire tuntang karé olo da-

lam; maka radja Babel manawon ia hong njelo hanja kahum'karé djaan ajueil, olo matan ia. — (2.

13. Tuntang tå manaplus bera heté karé paratau humán Jehowa tuntang panutan humán radja, tinai ia maramps bulan ikaré humotå, idja djari inampé Salome, radja Israél, akan humán Jehowa, tumon pasaman Jehowa. — (20,17.)

14. Timai ia manusian inantung kat karé olo Jerusalem idja tatas; tuntang karé mantir, tinai karé olo awang gantjang parang, sapuke kojan biti, tuntang karé tukang kaju, tukang sanaman; djaton batissa, heté sala bera ole nandka bewui.

15. Tumon tå ia mindah Jojaghin akan Babel, haik indu radja, sawai radja, tuntang karé olo dalan, tinai karé mantir tanah ia mindah, manampute/taweman bera Jerusalem akan Babel. — (Jer. 24,1.)

16. Tinai karé olo gantjang, udju kojan biti, tuntang tukang kaju dengan tukang sanaman sampai sa-kojan biti, tinai karé olo idja harati parang; radja Babel manamput karé olo tå tawanan akan Babel.

III. — 17. Maka radja Babel mamparadja Matanya, mama Jojaghin, manganti ia, tuntang mobah arae mandjadi Sedekia. — (Jer. 52,1.)

18. Maka Sedekia tå dus pulu idja njelo umure, metoh ia mandjadi radja; ia marentah hong Jerusalem sawalas njelo! Arah indue Hamutal, anak Jeremia, olo Libba.

19. Maka gawie papa hong matan Jehowa, tumon karé hadat gawin Jojakim.

20. Krana tagal kalait Jehowa Jerusalem tuntaag Judia mandjadi

kalotä, sampai iä manganan olo tä
bara bae. Maka Sedekia mengkak
arepe, malawan radja Babel.

BAGI 25.

*Jerusalem irusak; hapus utus olo Juda
katawanan, inamput akan Babel.*

1. Djadi, hong njelo djalatien
kahu karadjaan ajue, bulan sapulu,
andau sapulu bulan tä, tä maka
Nebukadnesar, radja Babel, dumah
maranggar Jerusalein, bitie tuntang
hapus kawan parang ajue; iä bapo-
dok tandipali lewu tä, tuntang ma-
nampa kota hakaliling hetä hape
mawi lewu tä. — (2.Kron.36,17.
Jer.39,1.)

2. Kalotä lewu tä ingapong
sampai njelo sawalas kahum kara-
djaan Sedekia.

3. Maka andau djalatien, bulan
äpat, amon lau paham manapi lewu
tä, tuntang djaton talo kinan akan
olo tanah tä,

4. Tä, maka pagar batun lewu
ingarak musoh, tuntang karä olo
parang hadari hamalem, blua baun-
tonggang, mahoroe djalan idjä intu
helat pagar duä tä, idjä manintu
kabou radja. Maka olo Kasdim atou
hakaliling lewu tä. Maka radja ha-
dari mahoroe djalan akan äka rampar.

5. Tapi kawan olo Kasdim ma-
njasali radja, balalu iä djakä awie
hong padang Jerigho, tuntang kawan
olo ajue bilangbalangan malili iä.

6. Maka olo manjingkap radja,
palus magah iä akan Ribla, mana-
harep radja Babel; palus olo ma-
matut hukum akae.

7. Iä inampatäi anak Sedekia
intu bae, limbah tä iä inambutäi
matan Sedekia, tuntang inamasong

iä hapan duä karinting rantai tam-
bara baga, palus mimbit iä akan Babel.

8. Limbah tä, hong bulan limä,
andau udju bulan tä, hong njelo
djalatienwalas kahum karadjaan
Nebukadnesar, maka aton dumah
Nebusaradan, mantir olo dalam ain
radja Babel, sampai Jerusalem.

9. Iä manusul human Jehowa,
tuntang humau radja, tinai karü
huma hong Jerusalem, karü human
mantir lepah inusule.

10. Tinai kawan parang olo Kas-
dim, idjä dengan mantir kawan
olo dalam tä, inampalokang hapus
pagar batun Jerusalem hakaliling.

11. Maka tisan utus olo tä, idjä
djari impelai hong lewu, tinai idjä
bara bilih puna djari mamenda
radja Babel, tuntang karü olo
awang beken tä, uras inamput Ne-
busaradan, mantir olo dalam tä,
tawanan.

12. Tapi belahe olo, djalahan olo
nanilia haliae, mantir olo dalam tä
mampelai hong tanah, mangat
nguan pambulan anggor tuntang
malan karü tana.

13. Tinai olo Kasdim mandarai
djihi tambaga tä kea, idjä hong
human Jehowa, tuntang rakar
tambaga tä, tinai talaga-panjaup
tambaga tä, idjä hong human Je-
howa; karü tambagae tä imbite
akan Babel. — (1.Radja 7,15.)

14. Tinai iä manduan karü ka-
bali, sendok, simpang, dadupa,
tuntang karü ramo tambaga, idjä
hanggap imam malalus gawin som-
bajang.

15. Tinai mantir olo dalam tä
manduan dadupa hapau hagaro,
tinai sangkir äka daha, idjä uras
bulau, uras salaka.

16. Djihi duä, talaga-panjaup
idjä, tinai karü rakar, idjä inampa

Salomo akan human Jehowa; tambagan karä ramo tä djaton taratimbang.

17. Kagantong djili tä hanjawalas hasa, takoloke idjä ngambroe uras tambaga kea, djetä telo hasa kagantonge; krawang tuntang ampin bua dalima, idjä hakaliling takolok djihi tä, uras tambaga kea. Maka djihi idjä tinai tuntang krawange sama kea ampie.

18. Tinai mantir olo dalam manduan Seraja, imam hai, tuntang Sepania, panggapite, tuntang telo biti tonggon bauntounggang;

19. Tinai bara baris olo lewu iä manduan mantir idjä, idjä marentah olo parang, tinai limä biti bara baris karä mantir idjä puna manaharep baun radja, idjä djari inawae hong lewu, tinai mantir karä djurutulis baris kawan parang, idjä mantjatjah olo tauah, awang akan ombo parang, tinai djahawen pulu biti olo tanah tä, idjä inawae hong lewu.

20. Limbal Nebusaradan, mantir olo dalam tä, djari manawan äwen, iä magah äwen akan Ribla, manaharep radja Babel.

21. Tä radja Babel mamukul mampatäi iä hong Ribla, hong tanah Hamat. Kalotä olo Juda inamput tawanan bara tanahe.

22. Maka akan olo idjä melai hong tanah, idjä impelai Nebukadnesar, radja Babel, iä mangkat Gedalia, anak Ahikan, Ahikan anak Sapan. — (Jer.39,14.)

23. Djadi, amon karä mantir kawan parang tä, tuntang olo ajue, mahining, radja Babel djari mangkat Gedalia mandjadi mantir kapala, maka iä mananggoli Gedalia hong Mispa, iä tä Ismael, anak Johanan, anak Kareah,

Seraja, anak Tanhumet, olo Netopat, tuntang Jaasanja, anak olo Maagha tä, äwen tä tuntang karä olo ajue.

24. Maka Gedalia sumpah akan äwen tuntang akan olo ajue, sambil hamauh dengan äwen: Äla mikäh mamenda olo Kasdim, melai bewäi hong tanah, tuntang mamenta radja Babel, tumon tä keton karäh bontong bewäi.

25. Tapi djadi hong bulan udju Ismael, anak Netanja, Netanja anak Elisama, idjä bara utus radja, aton dumah, tuntang olo hatuä sapulu biti dengae; maka olo tä niamukul mampatäi Gedalia, tinai karä olo Jehudi tuntang olo Kasdim, idjä dengae hong Mispa. — (Jer.41,7.)

26. Tä, maka olo handiae harikas, olo hai olo korik, tinai karä mantir kawan parang, balalu babungkat akan tanah Misir, krana iä mikäh olo Kasdim.

27. Maka harian bara tä, hong njelo telo pulu udju limbah Jojaghin, radja Juda, djari tamput inawan olo, hong bulan duäwalas, andau duä pulu udju bulan tä, maka Ewilmerodagh, radja Babel, palus njelo tä kea metoli iä mandjadi radja, manggatang Jojaghin, radja Juda tä, bara human sipir.

28. Tuntang iä hakotak bahalap dengae, manjoho mingkes trutjie ambo karä trutjin radja, idjä dengae hong Babel.

29. Iä manganti klambie idjä hapae hong sipir, tuntang iä haradjur ombo kuman dengae katahin iä belom.

30. Maka balandjae haradjur inenga radja akae, sining andau idjä inukas akan genep andau, katahin andau pambelome.

SURAT

K R O N I K A ,

(SARITAN PERKARA,) IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Horoe utus olo solake, sampai Jakob.

1. Adam, Set, Enos. — (1. Mos.5,3.)
2. Kenan, Mahalalel, Jered.
3. Henogh, Metusalah, Lamegh.
4. Noagh, Sem, Kam, Japet.
5. Anak Japet tä: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesegh, Tiras. — (1. Mos.10,2.)
6. Anak Gomer tä: Askenas, Dipat, Togarma.
7. Anak Jawan tä: Elisa, Tarissa, Kitim, Dodanim.
8. Anak Kam tä: Kus, Miteraim, Put, Kanaan.
9. Anak Kus tä: Seba, Hawila, Sabta, Raema, Sabtegha. Anak Raema tä: Sgeba, Dedan.
10. Kus manak Nimrod; ia tä solake kwasa hundjun petak.
11. Miteraim manak Ludi, Anami, Lehabi, Naptughi;
12. Patrusi, Kaslughgi, tato olo Pilisti tä, Kaptori.
13. Kanaan manak Sidon, anake idjä bakas, tinal Het;
14. Jebusi, Amori, Girgasi;
15. Hewi, Arki, Sini;
16. Arwadi, Semari, Hamati.
17. Anak Sem tä: Elam, Assur, Arpaksad, Lud, Aram, Us, Hul, Geter, Mesegh.

18. Arpaksad manak Sela, Sela manak Heber.
19. Akan Heber djari inakan duä anak hatuä, arau idjä Pelegh, basa djaman si petak djari imbaris, tinai aran paharie tä Joktan.
20. Joktan manak Almodad, Selip, Hasarmawet, Jera;
21. Hadoram, Usal, Dikla;
22. Ebal, Abimael, Sgeba;
23. Opir, Hawila, Jobab. Samandai tä uras anak Joktan.
24. Sem, Arpaksad; Sela.
25. Heber, Peleg, Rehu.
26. Serug, Nahor, Tera.
27. Abram, ia tä Abraham.
28. Anak Abraham tä Isaak äwen duä Ismael. — (1. Mos.21,8.)
29. Djetoh maka' panakari äwen: Nebajot, anak Ismael idjä bakas, tinai Kedar, Adbeel, Mibsam;
30. Misma, Dulta, Masa, Hadad, Tema;
31. Jetur, Napis, Kedma; djetä anak Ismael.
32. Maka anak Ketura, gundik Abraham: Simran, Joksan, Medan, Midian, Ishbak, Suah. Anak Joksan tä Sgeba äwen duä Dedan. — (1. Mos.25,2.)
33. Anak Midian: tät: Epa, Eper, Henogh, Abida, Eldaa. Samandini tä uras panakan Ketura.
34. Maka Abraham manak Isaak. Anak Isaak tä Esau äwen duä Israel. — (1. Mos.25,25.)

35. Anak Esau tä: Elipas, Re-huel, Jehus, Jaelam, Korah.
36. Anak Elipas tä: Teman, Omar, Sepi, Gaetam, Kenas Timna, Amalek.
37. Anak Rehuel tä: Nahat, Sera, Sama, Misa.
38. Anak Seir tä: Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Disan.
39. Anak Lotan tä: Hori, Homam; betau Lotan tä Timna.
40. Anak Sobal tä: Aljan, Manahat, Ebäl, Sepi, Onam. Anak Sibeon tä: Aja, Ana.
41. Anak Ana tä: Dison. Anak Dison tä: Hamram, Esban, Jitran, Keran.
42. Anak Eser tä: Bilhan, Saawan, Jaakan. Anak Disan tä: Us, Aran.
43. Djetoh karä radja, idjä djari marentah hong tanah Edom, helo bara radja aton marentah olo Israel: Beta, anak Beor, aran lewue Dinhaba. — (1.Mos.36,31.)
44. Maka Bela matäi, tä Jobab marentah manganti iä, anak Serah, olo Börsa tä.
45. Limbah Jobab matäi, tä Husam, idjä bara tanah olo Teman, marentah manganti iä.
46. Limbah Husam matäi, tä Hadad, anak Bedad, marentah manganti iä; iä tä mamukul olo Midian hong tanah Moab; aran lewue Awit.
47. Limbah Hadad matäi, tä Samla, olo Masreka, marentah manganti iä.
48. Limbah Samla matäi, tä Saul, olo Rehobot, idjä hong saran tangdanem, marentah manganti iä.
49. Limbah Saul matäi, tä Baalhanan, anak Aghbor, marentah manganti iä.
50. Limbah Baalhanan matäi, tä Hadad marentah manganti iä; aran lewue Pahi, aran sawae Mehetabeel, anak Matred, Matred anak Mesahab idjä Kawi. !
51. Limbah Hadad matäi, tä olo Edom bara mantir kapala bewäi tinai: Timna, Alja, Jetet;
52. Aholibama, Ela, Pinon;
53. Kenas, Teman, Mibsar;
54. Magdiel, Iram. Samandai tä uras mantir kapala hong Edom.
-
- BAGI 2.
- Panakan Jakob tuntang panakan Juda.
1. Djetoh karti anak Israel: Ruben, Simeon, Lewi tuntang Juda, Isaskar tuntang Sebulon; — (1.Mos.35,23.)
2. Tinai, Dan, Josep tuntang Benjamin, Naptali, Gad tuntang Aser.
3. Anak Juda tä: Er, Onan, Sela; äwen telo tä djari inakan anak Sua, bawin olo Kanani tä, akac. Maka Er, anak Juda idjä bakas tä, papa hong matan Jehovah, tagal tä Jehovah mampatäi iä. — (1.Mos.38,3.)
4. Maka Tamar, manantue idjä bawi, manak akac Peres äwen dua Serah. Karä anak Juda tä himä biti.
5. Anak Peres tä: Hesron, Hamul.
6. Anak Serah tä: Simri, Etan, Heman, Kalkol, Dara. Äwen limä tä.
7. Anak Karmi tä: Aghan, idjä mangihal olo Israel awie sala ga-wie dengan talo kerem. — (Jos. 7,1.)
8. Anak Etan tä: Asaria.

9. Anak Hesron, idjä djari inakan akae: Jerameel, Ram, Kelubai.
10. Ram manak Aminadab; Aminadab manak Naheson, mantir pamutjok hamputan Juda tä.
11. Naheson manak Salma; Salma manak Boas.
12. Boas manak Obed; Obed manak Isai. — (*Rut 4,17.*)
13. Isai manak Eliab, anake idjä bakas, tinai Abinadab, idjä duä, Simea, idjä telo; — (*1.Sam.16,6; 17,13.*)
14. Netaneel, idjä äpat; Radai, idjä limä;
15. Osem, idjä djahawen; Dawid idjä udju.
16. Maka betau äwen tä Seruja äwen duä Abigail. Anak Seruja tä: Abisai, Joab, Asahel, äwen telo tä. — (*2.Sam.2,18.*)
17. Abigail manak Amasa; bapa Amasa tä Jeter, olo Ismael. — (*2.Sam.17,25.*)
18. Maka Caleb, anak Hesrom, manak dengan sawae Asuba, tinai dengan Jeriot. Maka anake djetä: Jeser, Sohab, Ardon.
19. Limbah Asuba djari matäi, maka Caleb masawä Eprat, iä tä manak akae Hur.
20. Hur manak Uri; Uri manak Besaleel.
21. Limbah tä Hesron masawä anak Maghir, bapa Gilead tä; metoh iä djahawen pulu njelo umure iä masawä djetä, iä manak Segub akae.
22. Segub manak Jair, iä tä tempon duä pulu telo baris lewu hong tanah Gilead. — (*4.Mos. 32,41.*)
23. Tapi olo Gesur tuntang Aram mampakalah manduan karä lewun Jair tä, Kenat tuntang karä pa-
- tatai lewu tä; djahawen pulu kabanis lewu. Djetä karä anak Maghir, bapa Gillead tä.
24. Maka lihi Hesron matäi, hong Kalebeprata, Abia, sawan Hesron, djari manak akae Asur, bapa Tekoa tä.
25. Djetoli karä anak Jerameel, anak Hesron idjä bakas: Ram, anake idjä bakas, tinai Buna, Oren, Osem, Ahia.
26. Aton sawan Jerameel beken tinai, idjä Atara arae; iä tä indu Onam.
27. Anak Ram, anak Jerameel idjä bakas, iä tä: Maas, Jamin, Eker.
28. Anak Onam tä: Samai, Jada. Anak Samai tä: Nadab, Abisur.
29. Aran sawan Abisur tä Abihail; iä manak akae Aghban äwen duä Molid.
30. Anak Nadab tä: Seled, Apaim. Maka Seled matäi tamanang, djaton manak.
31. Anak Apaim tä Jisei; anak Jisai tä Sesan; anak Sesan tä Aghlai.
32. Anak Juda, paharin Samai tä, iä tä: Jeter, Jonaton. Jeter tä djari matäi tamanang.
33. Anak Jonatan tä: Pelet, Sasa. Djetä karä panakan Jerameel.
34. Sesan tä djaton manak hatü, aton anake bawi bewäi. Maka Sesan tä aton reware olo Misir, idjä Jarha arae.
35. Tä Sesan manenga anake idjä bawi tä indu sawan reware Jarha; iä tä manak Atai akae.
36. Atai manak Natan; Natan manak Sabad.
37. Sabad manak Eplal; Eplal manak Obed.

38. Obed manak Jehu; Jehu manak Asaria.
39. Asaria manak Heles; Heles manak Elasa.
40. Elasa manak Sismai; Sismai manak Salum.
41. Salum manak Jekamja; Jekamja manak Elisama.
42. Anak Kaleb, paharin Jera-meel tä, iä tä Mesa, anake idjä bakas, iä tä bapa Sip, tato panakan Maresa, bapa Hebron tä.
43. Anak Hebron tä: Korah, Tapuah, Rekem, Sema,
44. Sema manak Raham, bapa Jorkeam tä; Rekem manak Samai.
45. Anak Samai tä: Maon; Maon tä bapa Betsur.
46. Epa, gundik Kaleb tä, manak: Haran, Mosa, Gases; Haran manak Gases.
47. Anak Joghdai tä: Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Epa. Saap.
48. Dengan gundike Maagha Kaleb manak Seber äwen duä Tirhana;
49. Tinai Saap, bapa Madmana tä, tuntang Sewa, bapa Maghlena äwen duä Gibea; anak Kaleb idjä bawi tä Aghsa.
50. Djetoh karä panakan Kaleb idjä bara Hur, Hur anake idjä bakas tä dengan Eprat: Sobal, bapa Kiriatjeirim.
51. Salma, bapa Betlehem; Ha-rep, bapa Betgader.
52. Anak Sobal, bapa Kiriatjeirim tä: Haroe äwen duä Hasihamenughot.
53. Maka panakan Kiriatjeirim tä, iü tä: olo Jeter, olo Put, olo Sumat, olo Misrai; baia tä turon-manuron kea olo Sora tuntang olo Estaol.
54. Panakan Salma tä: olo Betlehem, olo Netopat, Atrot, Bet-
- joab, sabagi olo Manat tuntang olo Sor.
55. Tinai ungkup olo tamat surat, idjä hong Jabes, olo Tirat, olo Sughat. Djetä uras utus olo Keni tä, idjä panakan Hamat, tato utus olo Reghab.
-
- BAGI 3.
- Panakan Dawid.
-
1. Djetoh karä anak Dawid, idjä djari inakan akae hong Hebron: Amnon, anake idjä bakas, idjä inakan Ahinoam, olo Jisrecl; idjä duä Daniel, idjä inakan Abigail, olo Karmel. — (2.Sam.3,2.)
2. Idjä telo Absalom, anak Maagha, Maagha anak bawi ain Talmai, radja Gesur; idjä äpat Adonia, anak Hagit.
3. Idjä limä Sepatja, idjä inakan Abital; idjä djahawen Jitream, idjä inakan sawae Egla.
4. Djahawen anake tä djari inakan akae hong Hebron; krana hetä iä marentah udju njelo djahawen bulan; tinai telo pulu telo njelo iä marentah hong Jerusalem.
5. Maka djetoh karä anake, idjä djari inakan akae hong Jerusalem: Simea, Sobab, Natan tuntang Salomo; äpat toh djari inakan Batseba, anak Amiel idjä bawi. — (2.Sam.5,14.)
6. Tinai Jibehar, Elisama, Eli-pelet;
7. Nogah, Nepeg, Japia;
8. Elisama, Eljada, Elipalet; djalatién biti.
9. Samandiae tä uras anak Dawid toto, beken tinai anak karä

gundike; tinai Tamar, betau äwen tā. Eljasib, Pelaja, Akub, Johanan, Delaja, Anani; udju biti tā.

10. Maka anak Salomo tā Re habeam; Re habeam tinai manak Abia, Abia manak Asa, Asa manak Jossapat;

11. Jossapat manak Joram, Joram manak Ahasia, Ahasia manak Joas;

12. Joas manak Amasia, Amasia manak Usia, Usia manak Jotam;

13. Jotam manak Aghas, Aghas manak Hiskia, Hiskia manak Manase;

14. Manase manak Amon, Amen manak Josia.

15. Anak Josia tā: Johanan, idjā bakas, idjā duā Jojakim, idjā telo Sedekia, idjā äpat Salum.

16. Anak Jojakim tā Jeghonia; Jeghonia tinai manak Seden kia.

17. Anak Jeghonia tā Asir, Asir manak Sealtiel.

18. Anak Sealtiel, iā tā: M alghiram, Pedaja, Senasar, Jekamja, Hosama, Nedabja.

19. Anak Pedaja tā Serubabel äwen duā Simei; anak Serubabel tā: Mesulam, Hananja; Selomit aran betau äwen tā.

20. Tinai Hasuba, Ohel, Beregh ja, Hassadja, Jusabhesed; äwen limā tā.

21. Anak Hananja tā: Pelaja äwen duā Jessaia, tinai karä anak Repaja, anak Arnan, anak Obadja, anak Seghania.

22. Anak Seghania tā Semaja; anak Semaja tā: Hatus, Jigeal, Baria, Nearja, Sapat; äwen dja hawen tā.

23. Anak Nearja tā: Eljoenai, Hiskia, Asrikam; telo biti tā.

24. Anak Eljoenai tā: Hodajewa,

Eljasib, Pelaja, Akub, Johanan, Delaja, Anani; udju biti tā.

BAGI 4.

I. Panakan Juda. II. Panakan Simeon.

I.—1. Anak Juda tā: Peres, Hesrom, Karmi, Hur, Sobal. —(1.Mos.46.12.)

2. Beaja, anak Sobal, manak Jahat; Jahat manak Ahumai äwen duā Lahad. Djetä karä ungkup olo Sorat.

3. Djetoh panakan Etam: Jis reel, Isma, Idbas; aran betane Haselelponi.

4. Pnuel tā bapa Gedor; Eser tā bapa Husa. Djetä panakan Hur, Hur anak Eprat idjā bakas, idjā bapa Bethlehem.

5. Asur, bapa Tekoa tā, duā sawae, Hela äwen duā Naara.

6. Naara manak akae Ahusam, Heper, Temeni, Haahastari. Djetä karä anak Naara.

7. Anak Hela tā: Seret, Jesohar, Etnan.

8. Kus manak Awub tuntang Hasobeba, tini ungkup olo Ahar hel, anak Harum tā.

9. Maka Jabel tā haj bara karä paharie; indue djari manggarä ia Jabel, (*kapähä*), koae: Dengan kapähä aku djari manak iā.

10. Krana Jabel blaku intu Hatallan Israel, koae: Djaka ikau mandjundjong mamberkataku, tuntang mampalandang mampalombahi tanahku, djaka lengäm hindjä aku, djaka ikau mambalang talo papa, belä aku kapähä: tā maka aku handak manara ikau! Maka Hatalla malalus talo lakue.

11. Kelub, paharin Suha, manak Meghir: djetä bapa Eston.
12. Eston manak Betrapa, Pasea tuntang Tehina, bapa Irnahas tä. Djetä karä olo Regha.
13. Anak Kenas tä: Otniel, Seraja; anak Otniel tä Hatat. — (*Jos.15,17.*)
14. Meonotai manak Opra; Seraja manak Joab, djetä bapa ungkup olo hong djanah tukang, krana olo tä uras tukang.
15. Anak Kaleb, anak Jepuñe tä, iä tä: Iru, Ela, Naam; anak Ela tä Kenas.
16. Anak Jehalelel tä: Sip, Sipa, Tirea, Asareel.
17. Anak Esra tä: Jeter, Mered, Eper, Jalon Djetoh anak Bitja, Bitja anak Parao idjä bawi, idjä djari insawa Meréd; iä manak: Mirjam, Samai, Isba, bapa Este-moa tä.
18. Tinai sawae, idjä olo Juda tä, manak Jered, bapa Gedor, Heber, bapa Sogho, Jekutiel, bapa Sanoa.
19. Anak sawan Hodija, betau Naham, bapa Kegila tä, iä tä: Garmi, Estemoa, Maagha.
20. Anak Simeon tä: Amnon, Ronna, Benhanan, Tilon. Anak Isci tä: Sohet, Bensohet.
21. Anak Sela, Sela anak Juda tä, iä tä: Er, bapa Legha, Lada, bapa Maresa; tinai ungkup tukang panantang hong Asbea.
22. Tinai Jokim, tuntang olo Koeeba, Joas, Sarap, idjä djari marentah olo Moab tuntang Jasubilehem, tumon saritan olo djaman horan.
23. Äwen tä uras tukang ramo petek, ia melai hetä hong aka awang ingota; äwen tä djari melai hetä dengan radja, tamä gawiu ajue.
- II.—24. Anak Simeon tä: Ne-muel, Jamin, Jarib, Serah, Saul.
25. Anak Saul tä Salum; anak Salum tä Mibsam; anak Mibeam tä Misma.
26. Anak Misma tä Hamuel; anak Hamuel tä Sakur; anak Sakur tä Simei.
27. Simei tä djahawenwalas anake hatua, tinai djahaweu anake bawi; tapi paharie djaton arä anake, hamputan ajue djatou bakapal kilau hamputan olo Juda.
28. Olo tä mangkalewu hong Berseba, hong Molada, hong Ha-sarsual;
29. Hong Bilha, hong Esem, hong Tolad;
30. Hong Betuel, hong Horma, hong Siklag;
31. Hong Betmarkabot, hong Hasarsusim, hong Betbiri, hong Saaraim. Djetä karä lewue, sampai katika Dawid mandjadi radja.
32. Aton lewue beken tinai: Etam, Ain, Rimon, Toghen, Asan; limä kabaris.
33. Tinai karä patatai lewu awang hakatiling hetä mandas Baal. Djetä karä lewue, äkae melai, tuutang horoe utus ai.
34. Maka Mesobab, Jamleghe, Josa anak Amasia,
35. Joel, Jehu anak Jesibja, Jesibja anak Seraja, Seraja anak Asiel,
36. Eljoenai, Jaakoba, Jesohaja, Asaja, Adiel, Jesimeel, Benaja,
37. Sisa anak Sipei, Sipei anak Alon, Alon anak Jedaja, Jedaja anak Simei, Simei anak Semaja,
38. Samandiai tä uras basewut, tuntang ia mantir ungkupe, maka ungkup tatoe tä dahangdahanga karä bitie.
39. Maka ia pudji hagoet sam-

pai Gedor, hila timor djanali hetä, tapi bagin kabakase mandjadi akan mangat manggau talo urep karä Josep. tabirie.

40. Tuntang iä sondau äka kutoh talo urep awang bahanlap, tanah idjä lombah tuntang sanang; krana hetä horan äka olo Kam.

41. Maka äwen idjä injewut nah hagoet djaman Hiskia, radja Juda, balalu maranggar tingkap tuntang human olo, idjä sondaue hetä, sambil mampaloinos tä, sampai andau toh, palus iä mangkalewu hetä manganti olo tä, krana hetä kutoh talo urep karä tabirie.

42. Tinai belake olo Simeon, iä tä olo hatuä limä ratus biti, hagoet masang bukit hatinggang Seir; Pelatja, Nearja, Repaja tuntang Usiel, anak Isei tä, idjä mangapala äwen.

43. Iä mampatäi tisan olo Amalek, idjä djari mahakan, malapas arepe horan; palus olo tä melai hetä sampai andau toh.

BAGI 5.

- I. Panakan Ruben. II. Panakan Gad.
- III. Panakan Manase.

I.—1. Djetoh panakan Ruben, anak Israel idjä bakas tä. Krana iä tä idjä bakas, tapi awie djari mamapa sasuron bapae, maka bagin pangkat kabakase inenga akan panakan Josep, anak Israel tä; tapi djaton sampai olo tä akan mitong arepe bakas hong surat horoe karä hamputau. — (1. Mos. 35,22; — 49,8.)

2. Krana Juda tä idjä mandjadi kwasa marak karä paharie, bara iä mantir hai tä akan lembut,

tapi bagin kabakase mandjadi akan mangat manggau talo urep karä Josep.

3. Maka anak Ruben, anak Israel idjä bakas tä, iä tä: Hanoqli, Palu, Hesron, Karmi.

4. Anak Joel tä Semaja; auak Semaja tä tinai Gog; anak Gog Simei;

5. Anak Simei Migha; anak Migha Reaja; anak Reaja Baal;

6. Anak Baal Beera, idjä inawan inamput Tiglatpilneser, radja Asur tä; iä tä idjä mantir olo Ruben.

7. Maka karü paharie tumon ung-kup humae, tumon panakae iriting hong surat horoe utuse, iä tä: mantir Jehiel tuntang Segharja.

8. Tinai Bela, anak Asas; anak Asas tä Sema; anak Sema tä Joel; iä tä melai hong Aroer, palns mimes Nebo tuntang Baalmeon.

9. Iä melai hila timor, tandatandar bara padang benjem tä mandas batangdanum Prat; krana karä metoe djari paham dahangmandahang hong tanah Gilead.

10. Djaman Saul olo tä parang dengan olo Hagar, iä tä impatäi. Palus äwen melai hong tingkap ajue hila timor Gilead.

II.—11. Panakan Gad tä melai tandipah olo tä, hong tanah Basan, mandas Salgha.

12. Joel tä kapalae, Sapam indu panggapite; maka Jaenai tuntang Sapat melai hong Basan.

13. Paharie, tumon karä ung-kup human tatoe, iä tä: Miguel, Mesulam, Seba, Jorai, Jaghau, Sia, Heber; äwen udju tä.

14. Djetä anak Abihail, anak Huri, Huri anak Jaroa, Jaroa anak Gilead, Gilead anak Miguel, Miguel anak Jesisai, Jesisai anak Jado, Jado anak Bus;

15. Ali anak Abdiel, Abdiel

anak Guni, iu idjä mantir kapalan karä unggup human tatoe.

16. Olo tä melai hong Gilead, hong Basan, tuntaug intu pataate, tinai hong karä patatai Saron.

17. Samandiae tä djari injurat hong surat horoe utuse intu katika Jotam, radja Juda tä, tinai katika Jerobeam, radja Israel. — (2.Radja15,7.32.)

18. Baris olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manase tä, oloe idjä tau ompat kawan parang äpat pulu äpat kojan udju ratus djahawen pulu hatuä, uras idjä sanggam toto, idjä hapan tawang, padang tuntang panah, idjä apik parang.

19. Maka olo tä mamarang olo Hagar, olo Jetur, olo Napis, olo Nodab.

20. Maka iä indohop mangat inawi musohe; olo Hagar tä injarragh akan lengäe, tuntang karä olo dengae; awi äwen blaku intu Hatalla kahum parang, tä iä manarima lakue, basa äwen harap iä.

21. Karä meton musohe inampute, limä pulu kojan onta, duä ratus limä pulu kojan tabiri, duä kojan kalidai, tinai saratus kojan olon.

22. Krana kutoli karä musohe matäi bahimang, krana parang tä bara Hatalla kea. Maka olo tä melai hetä, gantin musohe, sampai iu inamput tawanan.

III. — 23. Maka panakan sabagi hamputan Manase tä melai hong tanah hetä. Olo tä dahangmandahang sampai mangontep tanah bara Basan mandas Baalhermon, Senir tuntang bukit Hermon.

24. Maka djetoh kapalan karä unggup tatoe: Heper, Jisei, Eliel,

Asriel, Jeremia, Hodawja, Jadiel; uras olo idjä kwasa, idjä basewut, mantir kapalan karä unggup tatoe.

25. Tapi amon olo tä marisang dengan Hatallau karä tatoe, tuntang habandong atäie ombo dewan puna utus olo tanah hetä, idjä djari impalomos Hatalla bara bae:

26. Tä Hatallau Israel madjik atäi Pul, radja Asur, idjä manamput olo tä tawanan, iä tä olo Ruben, olo Gad dengan sabagi hamputan Manase; palus iä mindah olo tä akan Halah, Habor, Hara, tinai akan sungäi Gosan sampai andau toh. — (2.Radja15,19.)

BAGI 6.

Panakan Lewi.

1. Anak Lewi tä: Gerson, Kahat, Merari. — (1.Mos.46,11.)

2. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel.

3. Anak Amram tä: Aaron, Moses, Mirjam. Anak Aaron tä: Nadab, Abihu, Eleasar, Itamar. — (2.Mos.2,1.)

4. Eleasar manak Pinehas; Pinehas manak Abisua.

5. Abisua manak Buki; Buki manak Usi.

6. Usi manak Seraja; Seraja manak Merajot.

7. Merajot manak Amarja; Amarja manak Ahitub.

8. Ahitub manak Sadok; Sadok manak Ahimaas. — (2.Sam.8,17.)

9. Ahimaas manak Asarja; Asarja manak Johanan.

10. Johanan manak Asarja, iä tä, idjä imam hong human Ha-

- talla, idjä imangun Salomo hong anak idja bakas, limbah tā Abia. Jerusalem.
11. Asarja manak Amarja; Amarja manak Ahitub.
12. Ahitub manak Sadok; Sadok manak Salum.
13. Salum manak Hilkia; Hilkia manak Asarja.
14. Asarja manak Seraja; Seraja manak Josadak.
15. Josadak tā tamput kea, metoh Jehowa mimiti olo Juda tuntang Jerusalem tawanan, hapan lengän Nebukadnesar.
16. Toh, maka anak Lewi tā, iä tā; Gerson, Kahat, Merari.
17. Djetoh aran anak Gerson: Libni, Simei.
18. Anak Kahat tā: Amram, Jishar, Hebron, Usiel.
19. Anak Merari tā: Maheli, Musi. Djetä karä ungkup olo Lewi, tumon karä tatoe.
20. Anak Gerson tā Libni; anak Libni tā Japat; anak Japat tā Simea.
21. Anak Simea tā Joah; anak Joah tā Ido; anak Ido tā Serah; anak Serah tā Jeatrai.
22. Anak Kahat tā Aminadab; anak Aminadab tā Korah; anak Korah tā Asir.
23. Anak Asir tā Elkana; anak Elkana tā Ebjasap; anak Ebjasap tā Asir.
24. Anak Asir tā Tahat; anak Tahat tā Uriel; anak Uriel tā Usia; anak Usia tā Saul.
25. Anak Elkana tā: Amasai, Ahimot.
26. Anak Ahimot tā Elkana; anak Elkana tā Sopai; anak Sopai tā Nahat.
27. Anak Nahat tā Eliab; anak Eliab tā Jeroham; anak Jeroham tā Elkana.
28. Anak Samuel tā: Wasni,
- anak idja bakas, limbah tā Abia.
29. Anak Merari tā Maheli; anak Maheli tā Libni; anak Libni tā Simei; anak Simei tā Usa.
30. Anak Usa tā Simea; anak Simea tā Hagija; anak Hagija tā Asaja.
31. Maka Asaja tā, idjä iangkat Dawid mandjadi olo panjanji hong human Jehowa, limbah pati tā djari imbit kantu.
32. Ewen tā manonggo intu baun äka Hatalla, tingkap-panjupa tā, manjanji hetä, sampai Salomo mamangun human Jehowa hong Jerusalem; tamon padjue iä malalus gawie.
33. Maka djetoh idja mendeng hetä, tuntang karä anake hatuë: bara baris olo Kahat, Heman, olo panjanji tā, anak Joel, Joel anak Samuel;
34. Samuel anak Elkana, Elkana anak Jeroham; Jeroham anak Eliel, Eliel anak Toa;
35. Toa anak Sup, Sup anak Elkana, Elkana anak Mahat, Mahat anak Amasai;
36. Amasia anak Elkana, Elkana anak Joel, Joel anak Asarja. Asarja anak Sepanja;
37. Sepanja anak Tahat, Tahat anak Asir, Asir anak Ebjasap, Ebjasap anak Korah;
38. Korah anak Jishar, Jishar anak Kahat, Kahat anak Lewi, Lewi anak Israel.
39. Kolae, Asap tā, aton mendeng hila gantauë; Asap tā anak Bereghja, Bereghja anak Simea;
40. Simea anak Mighael, Mighael anak Baeseja, Baeseja anak Malghija;
41. Malghija anak Etni, Etni anak Sera, Sera anak Adaja;
42. Adaja anak Etan, Etan anak Sima, Sima anak Simei;

43. Simei anak Jahat, Jahat anak Gersom, Gersom anak Lewi.

44. Kolae, olo utus Merari tā, mendeng hila sambile, iā tā Etan anak Kisi, Kisi anak Abdi, Abdi anak Malugh;

45. Malugh anak Hasabja, Hasabja anak Amasia, Amasia anak Hilkia;

46. Hilkia anak Amsi, Amsi anak Bani, Bani anak Semer;

47. Semer anak Maheli, Maheli anak Musi, Musi anak Merari, Merari anak Lewi.

48. Maka paharie, karā olo Lewi tā, djari imadju nguan gawin äka melai, human Hatalla tā.

49. Maka Aaron äwen hanak palus panakae manotong garo hundjun mesbeh äka parapah awang ingähū, tuntang hundjun mesbeh äka hagaro; iā djari inukas akan karā gawi hong äka idjā brasih haliae, maugat manjapan olo Israel, tumen talo handiai, awang imetäh Moses, rewar Hatalla.

50. Maka djetoh panakan Aaron: anake tā Eleasar; anak Eleasar tā Pinehas, anak Pinehas tā Abisua;

51. Anak Abisua tā Buki, anak Buki tā Usi, anak Usi tā Seraja;

52. Anak Seraja tā Merajot, anak Merajot tā Amarja, anak Amarja tā Abitub;

53. Anak Ahitub tā Sadok, anak Sadok tā Ahimaas.

54. Maka djetoh karā äkæ melaï, karā lewue, idjā baris pagangan ajue, iā tā ain baris panakan Aaron, idjā utus olo Kahat tā, krana kalabuan tenong, djetabuah äkæ; — (*Jos.21,10.*)

55. Tuntang olo manenga äkæ Hebron, hong tanah Juda, tuntang karā patataie hakabiling.

56. Tapi karā tanan lewu tā,

tuntang karā lewu korik awang hetä, olo manengae akan Kaleb, anak Jepune.

57. Maka akan panakan Aaron tā olo manenga lewu, bara baris lewun hamputan Juda: Hebron, lewu kalindong tā, Libna tuntang karā patataie, Jatir, Estemoa, tuntang patataie;

58. Hilien tuntang patataie, Debir tuntang patataie;

59. Asan tuntang patataie, Betsemes tuntang patataie.

60. Bara karā lewun hamputan Benjamin olo manenga äkæ: Geba tuntang patataie, Alemet tuntang patataie, Anatot tuntang patataie. Karā lewue, pagangan karā ungkupe, sampai telowalas kabaris lewu.

61. Maka akan panakan Kahat awang beken tā imbaris hapan tenong sapulu kabaris lewu bara karā lewun sabagi hamputan Manase tā.

62. Panakan Gerson, tumon karā ungkupe, mandino telowalas kabaris lewu bara karā lewun hamputan Isaskar, tuntang hamputan Aser, tinai hamputan Naphtali, tuntang bara sabagi hamputan Manase idjā hong Basan tā.

63. Akan panakan Merari tumon karā ungkupe imbaris hapan teneng kea duawalas lewu, bara lewun olo hamputan Ruben, tuntang hamputan Gad, tinai hamputan Sebulon.

64. Tumon tā olo Israel manenga akan olo Lewi karā lewu tā tuntang karā patataie.

65. Hapan tenong iā manenga tā bara lewun hamputan Juda, tuntang hamputan Simeon, tinai hamputan Benjamin, karā lewu tā, idjā djari injewut arae nah.

66. Maka akan tisan ungkup Kahat inenga lewu bara lewun hamputan Eprain;
67. Krana olo manenga akae lewu kalindong tä, Sighem tuntang patataie, hong hukit hatinggang Eprain, Geser tuntang patataie;
68. Tinai Jokmeam tuntang patataie, Bethoron tuntang patataie;
69. Ajalon tuntang patataie, Gatrimon tuntang patataie.
70. Tinai bara lewun sabagi hamputan Manase tä: Aner tuntang patataie, Bileam tuntang patataie. Ungkup tisan panakan Kahat mandiuo karä lewu djetä.
71. Panakan Gerson mandino lewu bara karä lewun ungkup sabagi hamputan Manase tä: Golan hong Basan, tuntang patataie, Astarot tuntang patataie;
72. Tinai bara lewun hamputan Isaskar: Kedes tuntang patataie, Dobrat tuntang patataie;
73. Ramot tuntang patataie, Anem tuntang patataie.
74. Tinai bara lewun hamputan Aser: Masal tuntang patataie, Abdon tuntang patataie;
75. Hukok tuntang patataie, Reghob tuntang patataie.
76. Tinai bara lewun ungkup Naptali: Kedes hong Galilea tuntang patataie, Hamon tuntang patataie, Kiriataim tuntang patataie.
77. Panakan Merari awang beken tä mandino lewu bara karä lewun hamputan Sebulon: Rimono tuntang patataie, Tabor tuntang patataie.
78. Tinai dipah Jordan hila silae, tandipah Jericho, hila timor Jordan, iä mandino bara lewun hamputan Ruben: Beser, hong padang benjem tä, tuntang patataie, Jasa tuntang patataie;
79. Kedeinot tuntang patataie, Mepaat tuntang patataie.
80. Bara lewun hamputan Gad: Ramot hong Gilead tuntang patataie, Mahanaim tuntang patataie;
81. Hesbon tuntang patataie, Jaeser tuntang patataie.
-

BAGI 7.

Panakan I. Isaskar, II. Benjamin,
III. Naptali, IV. Manase, V. Eprain,
VI. Aser.

I.—1. Anak Isaskar tä: Tola, Pua, Jasib, Simron; äwen äpat tä. — (1.Mos.46,13.)

2. Anak Tola tä: Usi, Repaja, Jeriel, Jaghmai, Jibsam, Samuel, uras mantir hong karä ungkup utus tatoe Tola, olo idjä menteng uräh hong panakae; maka karä oloe intu katika Dawid duä pulu duä kojan djahawen ratus biti.

3. Anak Usi tä Jisraja; anak Jisraja tä: Mighael, Obadja, Joel, Jisia; limä biti tä uras mantir.

4. Maka ai, bara baris karä ungkup utus tatoc, aton kawan olo parang sampai telo pulu djahawen kojan karä bitie, krana olo tü masawä manak arä.

5. Maka karä paharie, baris karä ungkup hamputan Isaskar aton hanja pulu udju kojan bitie, uras olo idjä gantjang parang, idjä tamä surat tjatjäh.

II.—6. Anak Benjamin tä: Bela, Begher, Jediae; telo biti tä.

7. Anak Bela tä: Esbon, Usi, Usiel, Jerimot, Iri; limä biti tä, idjä mangapala karä ungkup utus tatoe, olo menteng tuntang tjakap; maka karä oloe idjä tamä tjatjäh duä pulu duä kojan telo pulu äpat biti.

8. Anak Begher tä: Semira, Joas, Elieser, Eljoenai, Omri, J remot, Abija, Anatot, Alemet; uras djetä anak Begher.

9. Olo ajue, idjä injurat tumon karä ungkupe, tumon karä kapalan utus ajue, duä pulu kojan duä ratus, samandiai olo awang sanggam parang.

10. Anak Jediael tä Bilhan; anak Bilhan tä: Jeus, Benjamin, Ehud, Kenaana, Sethan, Tarsis, Ahisa har.

11. Samandiai tä panakan Jediael, kapala karä ungkup utus tatoe; karä oloe awang gantjang sampai udjuwalas kojan duä ratus biti, idjä ombo kawan olo parang.

12. Tinai Supim dengan Hupim tä anak Ir, tuntang Husim tä anak Aher.

III.— 13. Anak Naptali tä: Jasiel, Guni, Jeser, Salum; djetä uras panakan Bilha.

IV.— 14. Anak Manase tä Asriel, idjä inakan sawae; maka gun dike, olo Aram tä, manak Maghir, bapa Gilead.

15. Maghir tä masawü betau Hu pim äwen duä Supim, arae Maagha. Maka aran anake idjä duä Selapead. Selapead tä manak uras bawi bewüi.

16. Tinai Maagha, sawan Maghir, manak hatuü, tuntang manggarä arae Peres; anak paharie tä Seres, iä tä manak Ulam tuntang Rekem.

17. Anak Ulam tä Bedau. Djetä panakan Gilead, anak Maghir, Ma ghir anak Manase.

18. Maka betaue, Moleghet, ma nak Ishud, Abieser, Mahela.

19. Anak Semida tä: Ahjan, Seghem, Liki, Aniam.

V.— 20. Anak Epraim tä Sute lah; anak Sutelah tä Bered; anak

Bered tä Tahat; anak Tahat tä Elada; anak Elada tä Tahat.

21. Anak Tahat tä Sabad; anak Sabad tä: Sutela, Eser, Elad. Maka olo Gat, idjä puna olo tanah tä, mampatäi äweu tä, basa äweu tä djari dumah, handak marainpas metoe.

22. Tagal tä tatoe Epraim manatum tahi andaue; maka karä paharie dumah mampong iä.

23. Limbah tä iä hindjä dengau sawae, iä tä batihî, manak hatuü, maka iä manggarä arae Beria, (*hong kapähä,*) basa tjalaka djari buah ungkup humae.

24. Anake idjä bawi tä Seera; iä tä mamangun Bethoron idjä ngadju dengan idjä ngawa, tinai Usen seera.

25. Anak Seera tä Repa äwen duä Resep; anak Resep tä tinai Tela; anak Tela tä Tahan;

26. Anak Tahan tä Ladan; anak Ladan tä Amihud; anak Amihud tä Elisama;

27. Anak Elisama tä Nun; anak Nun tä Josua. — (4.Mos.13,9.)

28. Maka äkae, tanah pagangan ajue, iä tä Betel tuntang karä patataie; hila timor, Naaran; hila barat, Geser tuntang karä patataie, tinai Sighem tuntang karä patataie, palus sampai Gasa tuntang karä patataie.

29. Tinai *hong* tanah hamputan Manase Betsean tuntang karä patataie, Taanagh tuntang karä patataie, Megido tuntang karä patataie, Dor tuntang karä patataie. Karä lewu tä äka panakan Josep, anak Israel tä.

VI.— 30. Anak Aser tä: Jimna, Jiswa, Jisiwi, Beria; Sera, betau äwen tä.

31. Anak Beria tä Heber äwen

- duă Malghiel; iă tă bapa Birsa-wit.
32. Maka Heber manak Japlet, Somer, Hotam; tinai Sua, betau äwen tă.
33. Anak Japlet tă: Pasagh, Bimhal, Aswat; djetă anak Japlet.
34. Anak Semer tă: Ahi, Rohega, Jehuba, Aram.
35. Anak paharie Helem tă: Sopa, Jimna, Seles, Amal.
36. Anak Sopa tă: Sua, Harneper, Sual, Beri, Jimra;
37. Beser, Hod, Sama, Silsa, Jitran, Beera.
38. Anak Jeter tă: Jepune, Pispa, Ara.
39. Anak Ula tă: Ara, Haniel, Risja.
40. Samandiai tă panakan Aser, uras mantir karë ungkup utus tattoe, uras olo awang kampili, awang menteng tuntang tjakap, uras mantir kapala; maka karë oloe idjü injurat, intjatjah akan parang, duă pulu djahawen kojan-bitu karë.
-

BAGI 8.

Panakan Benjamin tuntang Saul.

1. Benjamin manak Bela, anake idjü bakas, idjü duă Asbel, idjü telo Ahra; — (*1.Mos.46,21.*)
2. Idjü äpat Noha, idjü limä Rapa.
3. Maka djetoh anak Bela: Adar, Gera, Abihud;
4. Abisua, Naaman, Ahoa;
5. Gera, Sepupan, Huram.
6. Djetoh panakan Ehud, samandiai tă mantir kapalan olo Geba; maka äwen bindah akan Manahat;

7. Naaman, Ahia tuntang Gera, iă idjü mindah äwen tă; maka iă manak Usa tuntang Ahihud.
8. Tinai Saharaim mansak hong tanah Moab, limbah iă djari mindah äwen, dengan Husim tuntang Baara, sawae duăduă tă.
9. Tinai dengan sawae Hodes iă manak Jobab, Sibja, Mesa, Malgham;
10. Jeus, Soghja, Mirma; samandiai tă anak ajue, uras kapalan karë bakas.
11. Dengan Husim iă manak Abitub tuntang Elpaal.
12. Anak Elpaal tă: Eber, Misam, Semed; iă tă djari mamangun lewu Ono, tinai Lod tuntang karë patataie.
13. Maka Beria tuntang Sema tă kapalan karë bakas olo Ajalon; iă djari manganan olo Gat.
14. Maka Ahjo, Sasak, Jeremot,
15. Sebadja, Arad, Eder,
16. Mighael, Jispa, Joha, samandiai tă uras anak Beria.
17. Sebadja, Mesulam, Hiski, Heber,
18. Jismerei, Jisilia, Jobab, samandiai tă uras anak Elpaal.
19. Jakim, Sighri, Sabdi,
20. Eljoenai, Siletai, Eliel,
21. Adaaja, Beraja, Simrat, samandiai tă uras anak Simei.
22. Jispan, Eber, Eliel,
23. Abdon, Sighri, Hanan,
24. Hananja, Elam, Antotija,
25. Jipdeja, Pnuel, samandiai tă uras anak Sasak.
26. Samsirei, Scharja, Atalja,
27. Jaaresja, Elia, Sighri, samandiai tă uras anak Jeroham.
28. Djetä mantir hong utus tattoe, kapalan karë ungkupe; äwen tă melai hong Jerusalem.
29. Hong lewu Gibeon aton me-

- lai n'bapect Gibson; sawae sawae
Maghae. idja bakas Abdon;
30. Andike idja bakas Abdon;
kimbalp ati Sunu Kis, Bas, Nadab,
81. Gedoni Ahroy Segheik.
82. Mirkotu Hanaek Simeau; tiew
ta kea melais darah keré paharie
hong I Jerusalem, hindjai paharie.
31. Nen mahaki Kis, Kis manak
Saul, Saul manak Jonatan; Mighri,
Akinidale, Elsoah. (1. Salm 14,51.)
34. Jonatan manak Meribael;
Meribael manak Mighri.
35. Anak Mighri: Puton; Me-
legh, Tuhlea, Aghas.
36. Aghas manak Jehonda; Je-
hoada manek: Alemet, Asmaiwei;
Simri; Simri manak Mosa.
37. Mosai manak Both; anak djeti
Raph; anak djeti Elsan; anak djeti
Asel.
38. Adel. tā: Djahawen anake Hu-
tuā, djetoel karo Arae; Astakan,
Boghra, Isbaek, Seajai, Obadja,
Hanani. Samadidi tā: uras banak
Asel. (1. Salm 14,52.)
39. Maka anak paharie Eseko tā:
Ulam, anake idja bakas, idja dta
Jeus, idja teb. Elipelet.
40. Maka thak Ultm. tā: uras olo
gantjang, idja hareti, grawin pantah,
tuntang aré anak tetoe, sampai ka-
ratus lima puluh kiat; Samandia iaita
uras panalcati Benjamin. (1. Salm
14,53.)
- BAGI 9:**
- Olo hong mangkalewu hong Jerusalem
tuntang hong Gibeon.
1. Maka salepah olo utus Is-
rael injurat, tumon horce karé
ungkupe; surat horbe tā aton hong
surat radja Israel. Maka olo Juda
intiput tawanar akan Babel, ta-
gal karé kalangkahe;
12. Ja, idja bhin mangkalewu
sariang hong karé tanae, tuntang
hong karé lewue, ja tā olo Israel,
imaj tuntang olo Lewi, tuntang
revar éka brasih tā.
3. Maka hong Jerusalem aton
mangkalewu belahe bara hamputan
Juda, tuntang belahe bara hamputan
Benjamin; tinai belahe bara
hamputan Efraim dengan Manase.
4. Utai, anak Amihud; Amihud
anak Omri; Omri anak Irni; Irni
atafik Bani, panakan Peres; anak
Juda tā.
5. Ungkup olo Silon tā: Assaja,
anake idja bakas tā, tuntang karé
atake.
6. Baris panakan Sera tā: Jeuel
tuntang karé kolae, djahawen ratus
djalatién ptlu biti.
7. Baris panakan Benjamin tā:
Salu; anak Mesulam, Mesulam anak
Hodawja, Hodawja anak Hasenua.
8. Tinai Jibneja; anak Jeroham,
tuntang Els; anak Usi; Usi anak
Mighri; tinai Mesulam, anak Sepatja,
Sepatja anak Reuel, Reuel
anak Jibnija;
9. Tuntang karé paharie, tumon
karé ungkupe, sampai djalatién ra-
tus lima pulu djahawen biti; karé
olo tā uras kapalan karé bakas
huang karé ungkup utus tetoe!
10. Baris intam tā: Jedeja, Jo-
jarib, Jaghibi.
11. Asanja anak Hilkijs; Hil-
kijs anak Mesulam, Mesulam anak
Sadok, Sadok anak Merajot, Me-
rajot anak Ahitub, mantir human
Hatalla tā.
12. Tinai Adaja anak Jeroham,
Jeroham anak Pashur, Pashur
anak Malghia; tinai Masai anak
Adiel, Adiel anak Jahsera, Jahsera

- anak Mesulam, Mesulam anak Mesilemit, Mesilemit anak Imer.
13. Tinai karä paharie, kapala huang ungkup karä tatoe, sampai sakojan udju ratus djahawen pulu biti, olo idjä harati nguan gawi hong human Hatalla.
14. Bara baris olo Lewi tä: Semaja anak Hasub, Hasub anak Asrikam, Asrikam anak Hasabja, bara baris olo Merari.
15. Tinai Bakbakar, Heres, Galal tuntang Matanja, anak Miglia, Miglia anak Sighri, Sighri anak Asap.
16. Tinai Obadja anak Semaja, Semaja anak Galal, Galal anak Jedutun; tinai Bereghja anak Asa, Asa anak Elkana, idjä mang-kalewu hong lewun olo Netopat.
17. Olo idjä tonggon bauntonggang tä: Salum, Akub, Talmon, Ahiman, tuntang karä paharie; Salum mangapala äwen tä.
18. Palus toh kea äwen tä, idjä bara hampitan olo Lewi, djari mendeng manonggo bauntonggang hila timor, djalan radja tamä human Hatalla.
19. Tinai Salum, anak Kore, Kore anak Ebjasap, Ebjasap anak Korah, tuntang karä paharie olo ungkup human tatoe, olo Korah tä, aton padjun gawie mangat manonggo bauntonggang tingkap-panjupa, sama kilau tatoe horan hong äka utus olo Jehowa bapodok djari manonggo bauntonggang kea;
20. Metoh Pinelias, anak Eleasar tä, mangapala iä, idjä imberkat Jehowa tä. — (4.Mos.25,7.)
21. Sagharja, anak Meselemja, manonggo bauntonggang tingkap-panjupa.
22. Karü olo awang kampili akan tonggon bauntonggang sampai duä ratus duäwalas biti. Äwen tä djari tarasurat tumon karä lewue. David tuntang Samuel, nabi tü, djari mangkat olo tä huang padjun ai.
23. Äwen tä palus panakae melai intu karä bauntonggang human Jehowa, huma äka-panjupa, manonggo hetä.
24. Maka tonggoe tä melai intu äpat matan riwut, hila timor, hila barat, hila utara tuntang hila satatan.
25. Karä paharie uras melai intu lewue, tuntang iä manalih sining andau udju hatalindjam, mangat manonggo.
26. Krana idjä haradjur melai hetä iä tä äpat biti mantir tonggoe, olo Lewi tä; äwen tä mandur karä ramo tuntang panatau human Hatalla.
27. Maka olo tä bara malem hakaliling human Hatalla; krana iä tä akan indu manonggo, sining handjewu iä akan miap blawang.
28. Belahe olo tä akan mahaga karä ramon sombajang; tuntang hasea iä manamäae tinai, tuntang hasea kea iä mamplua tä.
29. Tinai belahe olo tä djari iangkat mahaga karä ramo tuntang talo biasih, tinai tunek tepong, anggor, undus, garo tuntang minjak.
30. Tinai belahe utus imam akan manampa garo tuntang minjak tä.
31. Maka Matitja, olo Lewi, anak Salum idjä bakas, olo Korah tä, tukang talo inanak hong rindjing.
32. Belahe paharie, olo Kahat, tukang tepong tampajah tä, mangat manatap djetä geneep andau sabat. — (3.Mos.24,5.)
33. Ungkup djetä kea olo panjanji, kapalan ungkup Lewi,

idjä empas bara gawi manonggo karong aka karä ramo; krana handau hamalem iä puna gawie djetä.

34. Djetä karä mantir kapala huang karä ungkup olo Lewi; äwen tä melai hong Jerusalem.

35. Maka hong Gibeon djari melai Jeiel, bapa Gibeon; aran betae Maaghia.

36. Anake idjä bakas Abdon, limbah tä Sur, Kis, Bazl, Ner, Nadab,

37. Gedor, Ahio, Sagharja, Miklot.

38. Miklot manak Simeam. Äwen tä melai kea hong Jerusalem, darah paharie, hindjä dengan karä paharie.

39. Ner manak Kis, Kis manak Saul, Saul manak Jonatan, Malghisua, Abinadab, Esbaal. — (9,33.)

40. Anak Jonatan tä Meribaal, Meribaal manak Migha.

41. Auak Migha tä: Piton, Melagh, Taerea.

42. Aghas manak Jaera, Jaera manak Alemet, Asmawet, Simri; Simri manak Mosa.

43. Mosa manak Bina; anak Bina tä Repaja, anak Repaja tä Elasa, anak Elasa tä Asel.

44. Asel tä djahawen biti anake hatuü; djetoli karä aerae: Asrikam, Boghru, Ismael, Searja, Obadja, Hanan; djetä anak Asel.

BAGI 10.

Saul matäi kahum parang dengan olo Pilisti.

1. Maka olo Pilisti mamarang olo Israel, tuntang olo Israel pa-

rarawoh bara baun olo Pilisti, palus olo tä halelek impatäi hong bukit hatinggang Gilboa. (1.Sam. 31,1.)

2. Maka olo Pilisti maroboh mangatah Saul tuntang anake; olo Pilisti mampatäi Jonatan, Abinadab äwen telo Malghisua, anak Saul tä.

3. Maka klahi mangaras mantakan Saul, iä ingapong olo pamalih, tuntang bahimang awi olo pamanaah tä.

4. Tä koan Saul dengan olo idjä mananggong ganggamae: Silak padangm, sudok aku hapan tä, belä olo kulop tä dumah, sambil hababaka aku. Tapi ajange djaton maku, awie paliam kikähe. Tä Saul manduan padange, manangkarap tä.

5. Amon ajange mitä Saul djari matäi, maka iä kea manangkarap padange, palus matäi.

6. Tumon tä Saul matäi äwen äpat hanak; hapus ungkup humae matäi haiak tä kea.

7. Amon karä olo Israel, idjä melai hong tauuh randah hetä, mitä olo tä djari hadari, tinai Saul äwen hanak djari matäi, maka olo tä malih lewue palus hadari. Tä, maka olo Pilisti dumah, mangkalewu hetä.

8. Djadi andau tinai, metoh olo Pilisti mananggohi tantai marampas ramon olo idjä impatäie tä, maka iä mitä Saul äwen hanak halelek hundjun bukit Gilboa.

9. Tä iä marampas ramoe, tinai iä manduan takoloke tuntang ganggamae, palus manjoho olo mimbit tä mangumbang tanah Pilisti, mamprahan tä akan karä dewae, tuntang akan olo arii.

10. Limbalih tä olo mingkes ganggamae tä huang human dewae, ti-

nai bangkonge ilantake hong human Dagon.

11. Amon olo Jabel hong Gilead mahining talo handiai, idjä djari iawi olo Pilisti dengan Saul,

12. Maka karä olo gantjang baris äwen tå hagoet, manduan bukang Saul tuntang hantun anake, mimbit tå akan Jabel, sambil mangubur tolange tå penda batang ela hong Jabel, palus iä puasa kudju andau.

13. Tumon tå Saul matäi huang kalangkahe, idjä iawie dengan Jehowa, dengan angh Jehowa, idjä djaton djari ihagae; tinai tagal iä djari misek olo bawi tukang dewa tå, idjä inggaue. — (1.Sam.15,11; 28,8.)

14. Djaton iä djari misek Jehowa; tagal tå iä mampatäi iä, balalu inindah karadjaae akan Dawid, anak Isai.

BAGI 11.

I. Dawid imparadjø; iä mampalah Je-
rusalem. II. Karä pangkaliman Dawid.

I.—1. Tä salepah utus olo Israel hapumpong, mananggoh Dawid hong Hebron, sambil hamauh: Itäm, ikäi toh isi daha ajum. — (2.Sam.5,1.)

2. Bara bihin kea, kahum Saul magon radja, mahin ikau kea idjä djari matoh olo Israel; tinai Jehowa, Hatallam, djari hamauh dengam: ikau akan manjakatik Israel, djalahana olo ajungku, ikau akan mangapala utus olo ajungku, Israel tå.

3. Tinai karä bakas olo Israel dumah manaharep radja hong Hebron, balalu Dawid hadjandji dengae

hong Hebron, intu baun Jehowa. Maka olo tå maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel, tumon augh Jehowa hadjamban Samuel. — (1. Sam.16,1.)

4. Maka Dawid haiak karä olo Israel hagoet maranggar Jerusalem, iä tå Jebus; krana olo Jebusi magon mangalewu hong tanah tå.

5. Maka olo Jebus tå hamauh mawi Dawid: Kwäka ikan tau tamä hetoh! Tapi Dawid mandino kota Sion tå kea, iä tå lewun Dawid.

6. Krana koan Dawid: Äwe idjä solake mamukul olo Jebusi tå, iä akan mandjadi mantir kapala. Tå, maka Joab, anak Seruja, idjä solake mandai pagar batu tå, tagal tå iä mandjadi mantir kapala.

7. Maka Dawid palus melai hong kota tå, tagal tå djetä inggarä lewun Dawid.

8. Tinai iä mamangun lewu tå bara Milo sampai hakaliling; maka Joab manaheta tisan lewu tå.

9. Maka Dawid sasar tahi sasar hai, krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mampahaik iä.

II.—10. Djetoh karä mantir pangkaliman Dawid, idjä menteng atäie djari ombo iä mandähen karadjaa ajue mahundjun salepah utus olo Israel, mangat mamparadjø iä, tumon augh Jehowa tahu olo Israel. — (2.Sam.23,8.)

11. Djetoh karä pangkaliman Dawid: Jasobam, anak Haghmoni, aton idjä mambatang intu telo pulu biti tå; iä idjä djari mimbing lundjue mantakan telo ratus biti, idjä impataie haiak.

12. Limbah bara iä tå Eleasar, anak Dodo, olo Aho tå; iä hindjä pangkalima äwen telo tå.

13. Iä tå dengan Dawid hong

Pasdamim, metoh olo Pilisti hamppong hetä handak parang; maka aton tana hetä hindai geteme, olo arä hadari, mahakan bara baun olo Pilisti.

14. Maka äwen tä melai tetep hetä, bentok tana, sambil mangalindong tä, iä mamukul olo Pilisti. Tuntang Jehowa paham mandohop olo tä hapan äwen.

15. Maka telo biti, mantir äwen telo pulu baris idjä solake tä, mananggoh Dawid hong batukarang, darah lowang Adulam; maka kawan parang olo Pilisti bapodok hong djanah Repaim.

16. Intu tä Dawid hong äka dähen, tuntang sabagi olo Pilisti hong Betlehem.

17. Tä Dawid mipen, koae: Äwe handak mampihopaku hapan danum bara kali Betlehem, idjä intu bauntonggang hetä.

18. Tä äwen telo ts manaradjang kawan parang olo Pilisti, masip danum bara kali Betlehem, idjä hong bauntonggang lewu tä, palus äwen mätoe, mimbite akan Dawid. Tapi Dawid djaton maku mihop djetä, baja iä manusuh tä hong baun Jehowa,

19. Sambil hamauh: Käläh Hattangku mangedjau aku dengan gawi kalotä; tau aku mihop dahan olo tä? Kilau manganan tahasenge äwen djari masip djetä. Palus iä djaton maku mihope. Djetä gawin pangkalima äwen telo tä.

20. Maka Abisai, paharin Joab, iä tä kea idjä mambatang hong telo biti; iä djari mimbing lundjue malawan telo ratus biti, sambil mampatäi iä. Tumon tä iä basewut intu äwen telo tä.

21. Bara baris äwen telo tä iä idjä hai bara kolae äwen duä, ta-

gal tä iä mangapala äwen tä, tapi iä djaton sama tumon telo biti baris idjä solake tä.

22. Benaja, anak Jojada, anak olo Kabseel, idjä menteng atäi, abas gawie kea; iä mampatäi duä singa olo Moab; tinai iä hagoet mampatäi singa hong kali, wajah ambon habungkus.

23. Tinai iä djari mampatäi olo Misir kea, idjä limä hasa kambo berenge; olo Misir tä mimbing lundjue, tantahae kahai buntis; tapi iä manggapi iä hapan sokahe bewäi, palus mansuwit lundju bara lengän olo Misir tä, balalu mampatäi iä hapan lundju ajue kea.

24. Djetä gawin Benaja, anak Jojada, tagal tä iä basewut hong pangkalima telo biti tä.

25. Iä hai bara olo telo pulu tä, tapi iä djaton sama kea dengan telo biti baris idjä solake tä. Maka Dawid mangkat iä mangapala karä olo dalam.

26. Djetoh aran karä pangkalima awang beken tä: Asahel, paharin Joab; Elhanan, anak Dodo, olo Betlehem;

27. Samot, olo Harot; Heles, olo Pelon;

28. Ira, anak Ikes, olo Tekoa; Abieser, olo Anatot;

29. Sibghai, olo Husat; Ilai, olo Aho;

30. Maharai, olo Netopat; Heled, anak Baana, olo Netopat;

31. Itai, anak Ribai, olo Gibeä, lewun olo Benjamin; Benaja, olo Pirhaton;

32. Hurai, bara sungäi Gaas; Abiel, olo Arbat;

33. Asmawet, olo Baharuün; Eljaba, olo Saalbon.

34. Baris panakan Hasem, olo

- Gison tä, aton Jonatan, anak Sage, olo Harar;
35. Ahiam, anak Saghar, olo Harar; Elipal, anak Ur;
36. Heper, olo Megharat; Ahia, olo Pelon;
37. Hesro, olo Karmel; Naarai, anak Esbai;
38. Joel, paharin Natan; Mibhar, anak Geri;
39. Selek, olo Amon; Narai, olo Berot, idjä manjang Joab, anak Seruja, mananggong gang-gamae;
40. Ira, olo Jeter; Gareb, olo Jeter;
41. Uria, olo Het; Sabad, anak Alai;
42. Adina, anak Sisa, olo Ruben tä indu kapalan olo Ruben; tinai aton telo pulu biti idjä penda äwen.
43. Hanan anak Maagha; Josapat, olo Mitni;
44. Usia, olo Asterat; Sama tuntang Jeiel, anak Hotam, olo Aroer;
45. Jediael, anak Simri; Joha, paharie, olo Tis;
46. Elijel Hamahawim tuntang Jeribai tuntang Josawia, anak El-naim tä; tinai Jitma, olo Moab;
47. Elijel, Obed, tuntang Jasiel, olo Mesohaja.
-

BAGI 12.

Karä olo ain Dawid idjä tamä kawan parang.

1. Maka djetoh aran karä olo, idjä dumah mananggoh Dawid hong Siklag, metoh iä mahakan Saul, anak Kis tä. Olo tä hindjä

karä pangkalima tä, ombo mama-rang; — (1.Sam.27,6.)

2. Uras olo tä hapan panah, tinai iä harati mamanting batu hapan lengäe sambil gantau, tinai iä mamanah; belahe äwen tä kol-an Saul, olo Benjamin.

3. Kapalae Ahieser tuntang Joas, anak Semaa, olo Gibeia; limbah tä Jesiel tuntang Pelet, anak Asma-wet, tinai Beragha tuntang Jehu, olo Anatot.

4. Jismaja, olo Gibeon, hindjä baris telo pulu pangkalima tä, iä hai bara telo pulu biti idjä baris duä tä; tinai Jirmeja, Jahasiel, Johanan, Josabad, olo Gedarat;

5. Elusai, Jerimot, Beslja, Semarja, Sepatja, olo Harup;

6. Elkana, Jisia, Asareel, Joe-ser, Jasobam, olo Kora;

7. Joela, Sebadja, anak Jero-ham, olo Gedor.

8. Bara ungkup Gad aton kea olo manatelan arepe intu Dawid, hong äka dähen intu padang be-njem, olo menteng, idjä harati parang, idjä tatap dengan talawange tuntang lundjue; ampin baue kilau ampin singa, tinai kaliase kilau kalias krahan hong bukit.

9. Eser idjä kapalae; idjä duä Obadja; idjä telo Eliab;

10. Idjä äpat Mismana; idjä limä Jirmeja;

11. Idjä djahawen Atai; idjä udju Elijel;

12. Idjä hanja Johanan; idjä djala-tien Elsabad;

13. Idjä sapulu Jirmeja; idjä sa-walas Maghbanai.

14. Olo tä bara hamputan Gad, uras kapala parang, awang korik kapala hong saratus, awang hai kapala hong sakojan.

15. Iä tä idjä hanimpah Jordan, intu bulan idjä solake, metoh danum hai lelep tiwing; palus iä manganan karä olo hong äka randaht hetä, hila timor tuntang hila barat.
16. Belahe olo hamputan Benjamin tinai Juda kea manalih Dawid hong äkae, intu äka dähen tä.
17. Maka Dawid blua, manambang äwen, tombali aughe, sambil hamauh dengan äwen: Djaka keton tanggoh aku dengan kabudjur, handak mandohopaku, maka atäiku tumon tä kea akan liindjä keton; tapi amon keton hapan tipu, handak mandjuluk aku akan lengän musohku, alo lengängku brasih bara talo sala, tä maka Hatallan tato ita karäh mitä tuntang mahukum tä.
18. Tä, maka Rogh manjuang Amasai, mantir kapala, idjä hindjä baris äwen telo pulu tä, balalu iä hamauh: Akam ikäi, o Dawid, dengam ikäi hindjä, o anak Isai! Salamat, salamat ikau, salamat idjä mandohop ikau! Krana Hatallam mandohop ikau! Tä Dawid manarima olo tä, balalu mangkat iä mangapala kawan olo ai.
19. Tinai belahe olo Manase mambaris arepe ombo Dawid, metoh iä hagoet ombo olo Pilisti, nakara mamarang Saul, tapi djaton tulus iä mandohop olo tä; krana karä mantir olo Pilisti hatirok, balalu malapas iä, koae: Mikäh iä mambalik ombo tuan ajue tinai, tä toto nihau takolok ita.
20. Djadi, amon iä buli Siklag, maka aton ombo iä bara hamputan Manase: Adna, Josabad, Jediael, Mighael, Josabad, Elihu, Siletai; uras mantir huang sakojan, baris olo Manase.
21. Æwen tä mandohop Dawid mawi asang tä, krana uras olo tä olo pintar tuntang menteng, mantir olo parang.
22. Tinai katika tä haradjur si ning andau aton olo dumali mananggoh Dawid, mangat mando hop iä, sampai kawae tä mandjadi hai, kilau kawan Hatalla.
23. Maka djetoh djumalah karä kapala, idjä batatap akan parang mananggoh Dawid hong Hebron, mangat mindah karadjaan Saul äkae, tumon augh Jehowa:
24. Baris olo Juda, idjä hapan talawang tuntang lundju, djahawen kojan hanja ratus, uras tatap akan parang.
25. Baris olo Simeon, olo menteng, idjä harati parang, udju kojan saratus biti.
26. Baris olo Lewi äpat kojan djahawen ratus biti.
27. Jojada tä mantir panakan Aaron, tuntang aton dengae telo kojan udju ratus biti.
28. Sadok, olo tabela tä, olo pintar menteng, tuntang ungkup human bapae, duä pulu duä olo bakas.
29. Bara baris olo Benjamin, paharin Saul tä, baja telo kojan bewäi; krana magon arä olo tä, idjä ompat ungkup human Saul.
30. Baris hamputan Epraim duä pulu kojan hanja ratus biti, olo menteng, idjä basewut hong kauungkup tatoe.
31. Baris sabagi hamputan Manase hanjawalas kojan biti, idjä tantai dumah mainparadja Dawid.
32. Bara panakan Isaskar, olo idjä harati darin perkara, tuntang katawan narai kapatut gawin Israel, aton duä ratus kapala idjä

omba iä, tuntang karä paharie manumou aughe. tohi karäe, basa awi kahandjak aton hong Israel.

33. Bara olo Sebulon, uras olo idjä tau ompat parang, idjä batatap dengan karä ampin ganggamac, aton limä pulu kojan biti, maka iä mamadju arepe dengan tanggar atäie.

34. Bara hamputan Naptali aton sakojan mantir, tinai dengae telo pulu udju kojan olo idjä mimbit talawang dengan lundju.

35. Bara olo Dan, uras idjä batatap akan parang, aton duä ratus pulu hanja kojan djahawen ratus.

36. Bara Aser, uras idjä tamä ton bara huang, djaka kahandak kawan olo parang, idjä batatap, aton äpat pulu kojan.

37. Tinai bara dipali Jordan hila silae, bara olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manase aton saratus duä pulu kojan biti, idjä batatap dengan karä ampin ganggaman.

38. Karä olo parang tä, idjä hati mamadju arepe, dumah tanggoh Hebron dengan toto atäie, mangat inamparadja Dawid mahundjun salepah utus olo Israel. Tinai karä olo Israel awang beken bulat atäie kea, handak mamparadja Dawid.

39. Olo tä melai hetä dengan Dawid katelo, sambil kuman mi-hop; krana paharie djari nguan talo akae.

40. Tinai olo idjä melai tokep hetä, palus sampai tanah Isaskar, Sebulon tuntang Naptali, aton mimbit tepong, imuate hundjun kalidai, hundjun onta, hundjun hadjaran, hundjun sapi, tinai karä ampin wadai, tampong korma, rimpin anggor, danum anggor, undus, sapi, kambing, tabiri, ku-

tol karäe, basa awi kahandjak aton hong Israel.

BAGI 13.

Dawid handak manduan patin-djandji.

1. Limbah tä maka Dawid hatirok dengan karä mantir huang sakojan biti tuntang huang sara-

tus biti, tinai dengan karä mantir kapala, —(2.Sam.6,2.)

2. Palus Dawid hamauh dengan hapus utus olo Israel: Djaka ke-

Jehowa, Hatallan ita, kalotü, kähäh ita mampait augh kantäkantä,

3. Käläli ita manduan patin Hatallan ita akan ita, krana kahum pangereng Saul ita djaton djari paraba djetä.

4. Tä koan hapus utus olo arä, patut mawie tumon tü, krana augh tä bahalap intu matan salepah utus olo arä.

5. Tä Dawid mamumpong salepah utus olo Israel, bara Silhor idjä tokep tanah Misir, sampai darali Hamat, mangat manduan patin Hatalla bara Kiriatjearim.

6. Tä Dawid tuntang karä olo Israel hagoet akan Baala, djetä Kiriatjearim, idjä hong tanah Juda, mangat iä manduan bara hetä patin Hatalla, Jehowa, idjä melai helat Kerub tä, äka Arae injembah.

7. Palus olo mimbit patin Hatalla, imuate hong kareta ta-heta, bara human Abinadab. Maka

Usa äwen duä Ahio magah karetä tä.

8. Maka Dawid dengan karä olo Israel paham baramirami hong baun Hatalla, hapan njanji, hapan kujapi, biola, gandang, bisakbetong tuntang sarunai.

9. Djadi, amon olo tä sampai karaian Kidon, maka Usa mandjudju lengäe, handak manjingkap pati, krana sapi tä tanggarurus.

10. Maka hasep kalait Jehowa dengan Usa, palus iä mawi iä, basa iä djari mandjudju lengäe manjingkap pati; iä tiudas matai hetä hong baun Hatalla.

11. Maka paham kahambon kasinggul atäi Dawid, basa Jehowa djari marunap Usa; tagal tä iä manggarä aran äka tä Peresusa, (*karunap Usa*,) sampai andau toh.

12. Maka Dawid mikäh dengan Jehowa hong andau tä, koae: Kilen aku tau manduan patin Hatalla akangku?

13. Tagal tä Dawid djaton manduan pati tä acae, akan lewun Dawid, tapi iä patendä tä hong human Obededom, olo Gat tä.

14. Kalotä patin Hatalla melai dengan olo ungkup human Obededom, hong human äwen, telo bulan; maka Jehowa mamberkat ungkup human Obededom, tuntang karä talo ajue.

BAGI 14.

I. Karä huma tuntang anak sawan Dawid. II. Iä mampalah olo Pilisti.

I.—1. Limbah tä maka Hiram, radja Tirus, manjoho sarohan tanggoh Dawid, magah kaju se-

der, tuntang tukang batu, tukang kaju, mangat olo tä mamangun huma acae.

2. Maka Dawid kasene, Jehowa djari mandähen iä indu radjan Israel, krana karadjaan ajue inggatang tagal Israel, utus olo ajue

3. Maka Dawid mandahang karä sawae hindai hong Jerusalem, tuntang Dawid manak arä hong Jerusalem, hatuä bawi.

4. Djetoh aran karä anake, idjä inakan acae hong Jerusalem: Sama, Sobah, Natan, Salomo,

5. Jibghar, Elisua, Elpelet,

6. Noga, Nepeg, Japia,

7. Elisama, Beeljada, Elipelet.

II.—8. Amon olo Pilisti mahining, Dawid djari iminjak akan radjan hapus utus olo Israel, maka karä olo Pilisti hagoet, handak maranggar Dawid. Sana Dawid mahining tä, maka iä hagoet, manambah olo tä.

9. Maka olo Pilisti dumah, bapodok hong Repaim, tanah randah tä.

10. Tä Dawid misek Hatalla, koae: Aton aku akan hagoet maranggar olo Pilisti, aton ikau handak mandjuluk olo tä akan penda lengängku? Maka Jehowa hamauh dengae: Lius, krana aku handak manjaragh olo tä penda lengäm.

11. Djadi, amon olo tä miar akan Baalperasin, hetä Dawid mamukul iä. Tuntang Dawid hamauh: Hatalla djari marukat mu-sohku hapan lengängku, kilau talo barukat awi danum. Tagal tä olo manggarä äka hetä Baalperasin. (*Äka karukat.*)—(2.Sam. 5,20.)

12. Djadi, olo tä malahi karä hampatong dewae hetä; maka tu-mon prentah Dawid djetä inusul.

13. Limbah tä maka olo Pilisti haluli tinai, bapodok hong tanah randah hetä.
14. Maka Dawid misek Hatalla tinai, tuntang Hatalla tombah aughe: Æla hagoet manuntut iä, tapi mansalok iä, mangat ikau hasupa dengae tandipah pulau kaju beka.
15. Djadi, sana ikau mahining augh gotok hong tarok pulau kaju beka tä, tä rumpak, takan iä, krana metoh tä Hatalla djari lius helo bara baum, uka mamukul kawan parang olo Pilisti.
16. Maka Dawid mawie tumon Hatalla djari mamekah iä; palus iä mamukul manjasah kawan olo Pilisti bara Gibeon sampai Geser.
17. Tumon tä maka aran Dawid basewut hapus karä tanah hetä, Jehowa malaboh pampikähe akan karä olo kapir.
-

BAGI 15.

Patin Hatalla induan Dawid.

1. Maka Dawid mamangun arä huma acae hong lewue; tinai iä manatap äka patin Hatalla, tuntang mampendeng tingkap benang acae.
2. Tä koan Dawid: Æla olo ombo mamikul patin Hatalla, baja olo Lewi bewäi; krana olo tä puna djari intili Jehowa, mangat mamikul patin Hatalla, sambil manonggo iä sampai katatahi. — (2.Mos.25,14; 4.Mos.4,15.)
3. Djadi, Dawid mamumpong salepal utus olo Israel akan Jerusalem, mangat manduan patin Hatalla akan äcae, idjü djari inatape acae. — (2.Sam.6,12.)
4. Tinai Dawid mamumpong panakan Aaron tuntang Lewi.
5. Baris olo Kahat tä Uriel mantire, tuntang karä paharie saratus duä pulu biti.
6. Baris olo Merari Asaja mantire, tuntang karä paharie duä ratus duä pulu biti.
7. Baris olo Gerson Joel mantire, tuntang karä paharie saratus telo pulu biti.
8. Baris olo Elisapan Semaja mantire, tuntang karä paharie duä ratus biti.
9. Baris olo Hebron Eliel mantire, tuntang karä paharie hanja pulu biti.
10. Baris olo Usiel Aminadab mantire, tuntang karä paharie saratus duäwalas biti.
11. Palus Dawid mangalih imam Sadok tuntang Abjatar, tinai olo Lewi tä, Uriel, Asaja, Joel, Semaja, Eliel äwen djahawan Aminadab.
12. Koae dengan äwen tä: Keton toh mantir karä ungkup olo Lewi; prasili arep keton tuntang karä paharin keton, mangat keton manduan patin Jehowa, Hatallan Israel, akan äcae, idjä djari inatpu acae.
13. Krana basa tingkat idjä bilihin tä keton djaton djari mawie, tä maka Jehowa, Hatallan ita, djari maningkai bara ita, basa ita djaton djari manalih iä tumon puna hadat.
14. Tä, maka imam tuntang olo Lewi mamprasih arepe, mangat manduan patin Jehowa, Hatallan Israel.
15. Djadi olo Lewi mamikul patin Hatalla hundjun bahae, hapan kaju pikule, idjä leket hetä, kilau petih Moses tumon augh Jehowa.

16. Maka Dawid manjoho mantir olo Lewi tä, nakara iä mampendeng karä paharie, olo panjanji tä, tuntang karä ampin talo usik, biola, kutjapi, bisakbetong, mangat iä mampahiau tä, sambil mambo aughe manjanji tuntang kahandjake.

17. Tä olo Lewi manjoho Heman, anak Joel, tinai bara ungkup ajue kea Asap, anak Bereghja; bara ungkup paharie, olo Merari tä, Etan, anak Kusaja.

18. Dengan olo tä tinai paharie idjä baris duä; Segharja, Ben, Jaasiel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Benaja, Maaseja, Matitja, Elipele, Mikneja, Obededom tuntang Jeiel, olo tonggon baun-tonggang tä.

19. Maka olo panjanji tä, Heman, Asap äwen telo Etan mampahiau bisakbetong tambaga. — (7,39,44.)

20. Tinai Segharja, Asiel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Maaseja äwen hanja Benaja hapan biola Alamot.

21. Maka Matitja, Elipele, Mikneja, Obededom, Jeiel äwen dja-hawen Asasia hapan kutjapi Sgeinit, mangat mampahiaik augh awang beken tä.

22. Kenanja, mantir kapalan olo Lewi tä, ngamander karä olo panjanji, krana iä tä toto pintar.

23. Bereghja dengan Elkana indu tonggon pati tä.

24. Maka Sebanja, Josapat, Neteenel, Amasai, Segharja, Benaja äwen udju Elieser, imam tä, mampahiau sarunai helo baun patin Hatalla. Obededom dengan Jehia kea tonggon pati tä.

25. Djadi, tumon tä Dawid tuntang karä bakas olo Israel, tinai

karä mantir huang sakojan biti hagoet, mangat manduan patin-djandjin Jehowa bara human Obededom, tuntang kahandjak atäie.

26. Djadi, basa Hatalla mando-hop olo Lewi tä, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, maka iä mampatai udju kongan sapi hatuäe, tinai udju kongan tabiri hatuäe, indu parapah.

27. Maka Dawid hapan klambi pandjang benang pista idjä lamos; kalotü kea karä olo Lewi, idjä mamikul pati, tinai olo panjanji, tuntang Kenanja, idjä ngamander olo tä: tinai Dawid hapan klambi puku benang pista kea.

28. Tumon tä karä olo Israel manduan patin-djandjin Jehowa, tuntang augh lahap, sarunai, bisakbetong, haiak mampahiau bilo, kutjapi.

29. Djadi, amon patin-djandjin Jehowa djari sampai lewun Dawid, maka Mighal, anak Saul idjä bawi, manangkilik bara panjengok; tä. amon iä mitä radja Dawid babigal, busik, maka ii manawah iä huang atäie.

BAGI 16.

Patin-djandji imbit akan äkae. Njanjin Dawid hapee manara Hatalla.

1. Amon patin Hatalla djari imbit olo akan lewu, maka iä manamäae intu bentok tingkap tä, idjä djari inatap Dawid äkae; limbah tä iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasil hong baun Hatalla.

2. Amon Dawid djari terai maluput parapah awang ingähu tun-

- tang parapah tarimakasih, maka iä mamberkat olo arä hapan aran Jehowa.
3. Limbah tä iä manenga akan genep bitin olo Israel, hatuä bawi, idjä kabotop tepong, idjä kataungkal isin meto, tinai idjä kasan anggor.
4. Maka iä mangkat belaie olo Lewi, mangat melai intu baun patin Jehowa, uka manara, mahoramat tuntang mampahai Jehowa, Hatallan Israel.
5. Asap indu kapalan äwen tä, Segharja indu panggapite; tinai Jeiel, Semiramot, Jehiel, Matitja, Eliab, Benaja, Obededom, Jeiel; iä tä hapan biola tuntang kutjapi, tapi Asap hapan bisakbetong awang mangat auglie.
6. Maka Benaja tuntang Jahl-siel, imam tä, hapan sarunai haradjur manonggo hong baun patin-djandjin Hatalla.
7. Andau tä tamparan Dawid manenga masmur toh, hapan manara Jehowa, hadjamban Asap äwen hampahari.
8. Tara Jehovah, laku hong aerae, suman karä gawie akan karä utus olo.—(Masm.105.)
9. Awi manjanji akae, awi manjuling akae, kumakumang tahuu karä gawie awang heran.
10. Tara arep keton tagal aran ajue idjä brasih; käläh handjak rantang atäi, karä olo idjä manggau Jehovah.
11. Isek tahuu Jehovah tuntang kwasan ajue, tuntut baeu haradjur.
12. Ingat karä gawie awang heran, idjä djari ilaluse, karä katae tuntang karä hukum awi njamae,
13. Keton, pakanan Israel, rewar ajue, anak Jakob, idjä djari intihe.
14. Iä tä Jehovah, Hatallan ita, hapus petak hukum ajue ilalus.
15. Ingat djandjie sampai kata-tahi, aughe tä, idjä djari impendenge akan sakojan tilap;
16. Djandji, idjä djari inampae dengan Abraham, sumpahe, idjä djari injewute akan Isaak;
17. Tinai iä djari mampendeng tä akan kapatut Jakob kea, mandjadi djandjie katatahi akan Israel;
18. Sambil hamauh: Aku handak manenga tanah Kanaan akam, indu pagangan joresan keton;
19. Metoh äwen tä baja isut bewäi, toto isut, tuntang tamuäi hetä.
20. Djadi, olo tä mindah bara utus olo idjä sampai awang beken, bara karadjaan lasak kara-djaan.
21. Iä djaton manjoho idjä biti maïarat olo tä, arä radja ihukume tagal äwen, sambil hamauh:
22. Äla bahanji sampai mani-gong olo idjä iminjakku tä, äla mamapa nabingku!
23. Njanji akan Jehovah, salepali petak, sanan salamat ajue hara-djur sining andau!
24. Awi manjarita kahaie marak karä olo kapir, gawie awang heran marak karä utus olo kalunen.
25. Krana Jehovah toto hai, iä patut inara, iä idjä patut ingikäh ingarawan bara karä hatalla.
26. Krana karä hatallan utus olo kalunen uras dewa bewäi, tapi Jehovah djari mandjadian karä langit.
27. Kabungas tuntang kahai intu baeu, kwasa tuntang kahandjak haradjur intu äkae.
28. Imbit akan Jehovah, o keton karä utus olo, imbit akan Jehovah horumat tuntang kwasa.

29. Imbit akan Jehowa horumat aran ajue, imbit parapah naharep baue; sembal Jehowa huang kabungas karasih.

30. Mikäh iä, o salepah petak! hapus kalunen djari indähie, dajaton akan ionggä tinai.

31. Käläh karä langit handjak rantang, käläh petak ramirami, käläh suman marak karä olo kapir: Jehowa toto marentah.

32. Buah tasik hagotok tuntang talo huange, buah petak halujak tagal kahandjake, tuntang karä talo awang hundjue.

33. Tä karä batangkaju hong kajuan akan malahap intu baun Jehowa, basa iä dumah, uka matut kalunen.

34. Tara Jehowa, krana iä toto bahanlap, krana asie melai palus katatahi.

35. Tuntang awi keton hamauh: liwus ikäi, joh Hatalla, panjalamat ikäi, pumpong ikäi, lapas ikäi bara olo kapir, mangat ikäi manaea aram idja brasih, mangat ikäi masuman tarae.

36. Karä tara akan Jehowa, Hattalan Israel, bara katatahi palus haradjur. Maka hapus olo arä hamauh: Amen. Palus olo tä manara Jehowa.

37. Tumon tä radja manjoho Asap tuntang paharie melai hetä hong baun patin-djandjin Jehowa, mangat haradjur mawi sombjang, tumon tukas sining andau.

38. Maka Obededom tuntang karä paharie tä dijahawen puluhanja biti; radja mangkat Obededom, anak Jedutun, tuntang Husa, indu tonggon bauntonggang.

39. Tinai imam Sadok, tuntang paharie, karä imam tä, injohoe

melai hong lungkoh intu Gibeon, darah tingkap Jehowa;

40. Mangat äwen maluput parapah ingähu akan Jehowa, hong mesbeh parapah ingähu tä, haradjur genep andau, handjewu tun-tang halemäi; djetä tumon talo handiai, awang injurat hong Torat Jehowa, idja djari imetähe olo Israel.—(2.Mos.29,38.39.)

41. Tinai hindjä olo tä Heman, Jedutun, tuntang äwen beken tä awang kampili, idja djari injewut arae nah, mangat manara Jehowa; krana asie melai katatahi.

42. Hindjä olo tä kea Heman tuntang Jedutun, hapan sarunai tuntang bisakbetong, awang im-paliaue, tuntang karä talo usik, akan Hatalla. Maka anak Jedutun tä manonggo bauntonggang.

43. Tä, maka olo arä hagoet, genep biti buli humae, tuntang Dawid kea hagoet, mangat mam-berkat olo ungkup huinae.

BAGI 17.

I. Dawid handak mamangun huma akan Hatalla; Hatalla mandjandji ber-
kat akac II. Dawid manjewut tarima-
kasih intu Hatalla.

I.—1. Djadi, amon Dawid melai sanang intu humae, maka koan Dawid dengan nabi Natan: Itäm, aku toh melai huang huma kaju seder, tapi patin-djandjin Jehowa magon penda dinding benang be-wäi.—(2.Sam.7,1.)

2. Tä koan Natan dengan Da-wid: Lalus bewäi talo handiai, awang kahandak atäim, krana Ha-talla mampahaik ikau.

3. Tapi djadi alem tä kea augh llatalla sampai Natan, koae:

4. Lius, suman akan rewariku Dawid: kakai augh Jehowa: ikau djaton akan manampa huma akangku, indu äkaku melai.

5. Krana aku djaton djari melai huang huma bara katika aku djari manduan olo Israel sampai andau toli, malainkan aku djari hagoet bara tingkap akan tingkap, hara äka akan äka.

6. Intu karä äkaku djari ha-goet magah karä olo Israel, djari kea aku manjewut idjä kabawak augh akan idjä biti karä hakim olo Israel, idjä djari injohoku manjakatik utus olo ajungku, sambil hamauli: buhen keton djaton manampa huma kaju seder akangku?

7. Toh, maka kakai ikau patut masuman akan rewariku Dawid: kakai augh Jehowa, Tuhan karü kawan talo belom: aku djari manduan ikau bara kandang, bara kawan kambing tabiri, mangat ikau mangapala Israel, utus olo ajungku.

8. Aku djari manganggulo ikau hong karä pandjalanam, tuntang djari mampalomos karä musolm bara baum, tinai aku djari mam-pahai aram, tumon aran olo idjä pangkalhai hong kalunen toh.

9. Aku djari manatap äka akan Israel, utus olo ajungku, tuntang aku djari mimbul iä, mangat iä melai hong äcae, äla inggoet tinai kantäkantä, anak kadarhaka tä djaton akan mararat iä hindai, kilau bilih.

10. Bara andauku djari mangkat hakim mamatut Israel, utus olo ajungku, mahin kalotä kea ga-wingku; maka karä musolm djari

imparungkokku, tinai aku djari masuman akam, Jehowa handak mamangun ungpuk huma akam.

11. Djadi, amon karä andau umurm djari hapus, amon ikau ingampeleng dengan tato hiangm, tä maka aku handak mangkat anakm idjä biti, panakam aim kea; tuntang akae aku handak mandäh-en karadjaa.

12. Iä tä karä mamangun huma akangku, tuntang aku handak mandäh-en padadusae palus kata-tahi.

13. Aku toli akan hapee, tinai iä akan anakku; asingku aku djaton handak mindahe bara iä, tu-mon aku djari mindah tä bara iä, idjä djari belo bara ikau.

14. Tapi aku handak mahaga iä huang humangku, tuntang huang karadjaaangku haradjur kata-tahi, padadusae karäh dähen sampai kata-tahi.

15. Tumon karä augh tuntang karä talo panggitae tä, kalotä Natan masanan akan Dawid.

II.—16. Tä, maka radja Dawid tamä, mendeng uaharep baun Jehowa, sambil hamauh: Äwe kea aku, o Jehowa, Hatalla! narai guna ungpuk humangku, sampai ikau djari mimbit aku ti-kas toh?

17. Tinai djetä mahin inggarän isut, o Hatalla! tagal tä ikau djari hamauh kea taliu ungpuk rewarm akan taliu rabian, tuntang ikau djari manjewut aku indu tamunan idjä tempon kahai tä, idjä puna Hatalla.

18. Narai tinai augh Dawid dengam tagal kahain rewarm? tapi ikau kasene rewarm bewai.

19. O Jehowa! tagal rewarm, tuntang tumon kahandak atäim, ikau

mandjadian karä talo hai tä, mangat masnman karä kahai tä.

20. O Jehowa! dialo idjä biti mahin dia padan dengam, puna djaton Hatalla baja tikas ikau bewäi, tumon karä talo pahining pinding ikäi.

21. Intu kwe aton idjä utus olo hong hapus petak, idjä kilau Israel, utus olo ajum, idjä tagal tä Hatalla djari hagoet, uka maliwus äwen akac indu djalahuan olo ajuc, tuntang uka iä manampa sewute akac awi talo hai dengan panaräwen, kilau ikau, awim mangantau olo kapir bara baun utns olo ajum, idjä djari iliwusm bara tanah Misir?

22. Israel, utus olo ajum, djari indähem akam indu djalahuan olo ajum palus katatahi, ikau, o Jehowa, djari mandjadi Hatallan olo tä.

23. Toh, o Jehowa, djandji idjä djari insnmam akan rewarmp, tuntang tahuungkup humae tä, käläh djetä tulus haradjur, käläh lalus tä tumon anghm.

24. Käläh djetä mandjadi, tuntang aram impahai katatahi, gegü olo handiai akan hamauh: Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, iä toto Hatallan Israel; käläh ungkup humen rewarmp Dawid melai haradjur intu baum.

25. Krana ikau, o Hatallangku! djari masuman huang pinding rewarmp, ikau handak mamangun ungkup humae; tagal tä rewarmp djari supa huange, uka blaku doa intu baum.

26. Toh, joh Jehowa! ikau toto Hatalla, ikau djari masuman talo bahalap toh akan rewarmp.

27. Krana ikau djari radjin mam-

berkat ungkup human rewarmp, mangat äwen haradjur melai intu baum katatahi; krana ikau, Jehowa, djari mamberkat äwen, djadi äwen toto imberkat palus katatahi.

BAGI 18.

Dawid mampalah arä utus olo. Karä pangkat olo ajue.

1. Djadi, rahian bara tä Dawid mamukul olo Pilisti, sampai olo tä rungkok; iä manduan Gat tuntang karä patataie bara lengän olo Pilisti. — (2.Sam.8.)

2. Tinai iä mamukul olo Moab kea, sampai olo Moab mamenda Dawid, manahor asil akac.

3. Tinai Dawid mamukul Hadadeser, radja Soba, idjä mimbing kwasa mandas Hamat, metoh iä hagoet akan batangdanum Prat, uka halalian kwasae tinai.

4. Dawid manawan ai sakojan kareta, tuntang udju kojan olo idjä hapan hadjaran, tinai duä pulu kojan olo parang beken: maka Dawid manimpang karä hadjaran kareta, baja saratus karetæ tä inisae akae.

5. Maka olo Aram bara Damaskus aton dumah, handak mandohop Hadadeser, radja Soba; tapi Dawid mamukul mampatäi duä pulu duä kojan biti baris olo Aram tä.

6. Palus Dawid mingkes kawan parang manonggo Damaskus, sampai karä olo Aram mamenda Dawid, manahor asil akac. Krana Jehowa mampahaik Dawid huang karä panggoete.

7. Tuntang Dawid manduan talawang bulau tä, awang djari

hapan olo ain Hadadeser, mimbit tä akan Jerusalem.

8. Tinai Dawid manduan kutoh tambaga bara Tibghat tuntang Kun, lewun Hadadeser tä; djetä inampa Salomo dapit akan talaga-panjaup tambaga, tinai akan djihi tä tuntang milik tambaga awang beken. — (1.Raja7,23.)

9. Amon Toi, radja Hamat, mahining Dawid djari mamukul hapus kawan parang ain Hadadeser, radja Soba tä,

10. Maka iä manjoho anake Joram mananggoh Dawid, mangat manabi mamberkat iä, tagal iä djari mamarang tuntang mamukul Hadadeser; krana Hadadeser haradjur djari mamarang Toi; anake tä mimbit arä ramo bulau, salaka, tambaga.

11. Saanandai tä kea imbaris imprasih radja Dawid akan Jehowa, tuntang karä salaka bulau, idja djari dino awie bara karä olo kapir, bara olo Edom, olo Moab, olo Amon, olo Pilisti, tinai olo Amalek.

12. Maka Abissai, anak Seruja, mamukul olo Edom kea hong padang ujah, hanjawalas kojan biti.

13. Limbah tä hapus tanah Edom Dawid mingkes kawan parang, uka manonggo tanah, tä olo Edom inamenda Dawid; krana Jehowa manganggulo Dawid hong karä äka panggoete.

14. Tumon tä Dawid marentah hapus utus olo Israel, mandjadian kabudjur tuntang katetek akan karä olo ajue.

15. Maka Joab, anak Seruja, mangapala karä kawan parang; Josapat, anak Aghilud, indu mang-kubumi.

16. Sadok, anak Ahitub, tun-

tang Abimelegh, anak Abjatar, iä tä imam; Seraja tä sukataris.

17. Benaja, anak Jojada, indu kapalan olo dalam, tinai karä anak radja uras panggapit radja.

BAGI 19.

Olo Amon hababaka sarohan Dawid. Iä imarang Dawid.

1. Djadi, rahian bara tä Nahas, radjan olo Amon, matai, tinai anake mandjadi radja manganti iä. — (2 Sam.10.)

2. Tä angat Dawid: Aku handak bahalap dengan Hanun, anak Nahas tä, krana liau bapae djari bahalap dengangku kea. Tagal tä Dawid manjoho sarohan, mangat mampong iä tagal liau bapae. Djadi, amon sarohan Dawid djari sampai tanah olo Amon, mananggoh Hanun, mangat mampong iä,

3. Maka koan karä mantir olo Amon dengan tuan ajue: Angatm Dawid toto mahorumat liau bapam, basa iä djari manjoho olo manalih nampong ikau? Dia sarohae djari manalih ikau, nakara mariksa, tuntang buli tinai haiak mangalati tanah toh?

4. Tagal tä Hanun manduan sarohan Dawid, sambil manjukur iä, tinai mangarat klambie silae sampai parae, palus manjoho iä buli.

5. Maka äwen hagoet; djadi, olo mimbit britan sarohae tä akan Dawid; tä iä manjoho olo manambah äwen, krana olo tä paham mahamen. Tuntang radja mampait augh akae: Melai keton hong Jerringio, sampai djanggut keton pandjang tinai, limbah tä buli.

6. Djadi, amon olo Amon mangkemä arepe djari babewau intu Dawid, maka Hanun tuntang olo Amon mampait sakojan pikul salaka manjewa kareta tuntang olo idja hapan hadjaran bara Padanaram, tinai bara Arammaagha, tuntang bara Soba.

7. Iä manjewa telo pulu duä kojan kareta; tinai radja Maagha tuntang olo ajue dumah, palus ba-podok hong Medeba; tinai karä olo Amon bara karä lewue hampikal, dumah akan parang.

8. Sana Dawid mahining tä, maka iä manjoho Joab hagoet, tuntang salepah kawan parang, tinai karä pangkalima tä.

9. Limbah olo Amon djari ta-tap, maka iä mamadju kawan parang tandipah bauntonggang lewue, tapi karä radja tä, idja djari dumah mandohop, aton padjue kabuate hong padang.

10. Amon Joab mitä kawan parang tä mangapòng iä bara baeu bara likute, maka iä mintih belahe olo awang kampilie bara marak Israel, palus mamadju olo tä manandipah olo Aram.

11. Tinai tisan olo arä tä inengae penda lengän paharie Abisai, mangat olo tä imadju manandipah olo Amon.

12. Koae: Amon olo Aram tä abas bara aku, tä ikau akan mawat aku, tapi djaka olo Amon tä abas bara ikau, tä aku handak mawat ikau.

13. Mentementeng bewäi, takan ita menteng akan utus ita, akan lewun Hatallan ita, käläh Jehowa mamutus tumon kakilake.

14. Palus tä Joab, tuntang olo idja dengae, manggapi mantakan olo Aram, maka olo tä hadari bara baeu.

15. Sana olo Amon mitä, olo Aram tä pararawoh, maka iä kea hadari bara baun paharie Abisai, tamä lewue. Maka Joab buli Jerusalem.

16. Djadi, amon olo Amon tä mangkemä arepe djari alah hong baun olo Israel, maka olo tä manjoho sarohan, manduan olo Aram, idja hila dipah batangdanum lombah tä, maka Sobak, mantir kapala parang ain Hadadeser, mangapala matoh olo tä.

17. Amon brita tä sampai Dawid, maka iä mirak salepah karä olo Israel, balalu dimpah Jordan, manantarang musohe, balalu mamadju kawae hatandipah dengae. Sana Dawid djari mamadju oloe manandipah olo Aram, maka olo tä balalu hatantakan.

18. Tapi olo Aram tamburup bara baun Israel, Dawid mamukul udju kojan kareta ain olo Aram, mampatä äpat pulu kojan biti, tinai Sobak kea, mantir kapala parang tä.

19. Sana karä pangawan Hadadeser mitä arepe djari kalah hong baun olo Israel, maka iä mangabuah arepe dengan Dawid, sambil mamenda iä. Maka olo Aram djera mawat olo Amon tinai.

BAGI 20.

Dawid mampakalah tuutang mahukum olo Amon. Parang dengan olo Pilsti.

1. Djadi, intu tamparan njelo taheta, metoh musim radja pudji hagoet mamarang, maka Joab mimbit kawan parang, palus marusak tanah olo Amon; iä hagoet

mangapong Raba; maka Dawid melai hong Jerusalem. Djadi Joab mampalahi Raba tuntang marusak tä.

2. Maka Dawid manduan makota bara takolok radjae, djetä behat sapikul bulau, tuntang bara matä batu barega; djetä ingkes olo hundjun takolok Dawid. Maka kutoh talo irampas induae bara lewu. — (2.Sam.12,30.)

3. Iä mampluae kea karä olo awang hetä, balalu mampatäi iä hapan gargaradj, pisau, kapak; tuman tä gawin Dawid dengan karä lewun olo Amon. Limbah tä Dawid tuntang olo arä buli Jerusalem tinai.

4. Djadi, limbah bara tä, metoh lembut parang dengan olo Pilisti hong Geser, maka Sibghai, olo Husat, mampatäi Sap, idjä baris panakan Rapa tä; djadi olo tä imparungkok. — (2.Sam.21,15.)

5. Rahian bara tä aton tinai lembut parang dengan olo Pilisti; tä Elhanan, anak Jair, mampatäi Bethalaghmi, paharin Goliad, olo Gat tä, idjä tantahan lundjue kahai buntis.

6. Limbah tä aton parang tinai hong Gat; hetä aton olo, idjä paham kambo berenge, tundjuke mandjahawen mandjahawen, duä pulu äpat karäe handiai, iä tä kea panakan Rapa.

7. Maka iä hababaka olo Israel; tapi Jonatan, anak Simea, Simea paharin Dawid, mampatäi tä.

8. Äwen tä uras olo Repaim, panakan Rapa, uras iä halelek impatäi awi lengän Dawid, tuntang awi lengän olo ajue.

BAGI 21.

Dawid misä karä olo arä; Hatalla mahukum iä hapan peres.

1. Tä setan lembut mawi olo Israel; iä pasahewo Dawid, mangat misä karä olo Israel. — (2.Sam. 24,1.)

2. Maka Dawid manjoho Joab tuntang karä mantir olo arä: Lius keton, isü karä olo Israel bara Berseba sampai Dan, tuntang sunman tä akangku, mangat aku katawan djumalah karä olo tä.

3. Tä tombah Joab: Käläli Jehowa mandahang utus olo ajue saratus tilap karäe hindai bara karäe katontoh; djaton äwen tä samandiai puna olo ain tuangku, joh tuangku radja? buhen tuangku mangkemä gawi kalotä? buhen djetä indu bukun tjalakan olo Israel dapit?

4. Tapi augh radja babehat bara augh Joab; tagal tä Joab hagoet, mangumbang salepali Israel; limbah tä iä buli Jerusalem tinai.

5. Tuntang Joab masuman akan Dawid djumalah karä olo awang isäe tä; karä olo Israel tä sawalas ratus kojan biti, idjä tau hapan padang, tinai olo Juda äpat ratus udju pulu kojan biti, idjä tau hapan padang.

6. Tapi hamputan olo Lewi tuntang olo Benjamin iä djaton misä; krana prentah radja tä puna kabelän Joab.

7. Maka gawie tä papa intu matan Hatalla; tagal tä iä mahukum olo Israel.

8. Tä Dawid hamauli dengan Hatalla: Aku djari paham badosa huang gawingku toh, tapi kanan

kasalan rewarmp, krana toto gila-gila gawingku toh.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Gad, imam ain Dawid tä, koae:

10. Lius, sanan akan Dawid, koam: kakai augh Jehowa: telo perkara aku hararahan akam, intih idjä bara tä, idjä indu ilalusku mawi ikau.

11. Maka Gad manaharep Dawid, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: intih akam;

12. Atawa telo njelo lau, atawa ikau hadari telo bulau hong baun musohm, tuntang padang musolim mawi ikau, atawa katelo andau padang Jehowa, iä tä peres papa, mawi tanahm, malaikat Jehowa marusak hong hapus tanah Israel? kumang toh, kilen augh tombalim, idjä indu imbitku akan idjä djari manjoho aku?

13. Maka koan Dawid, tombah augh Gad: Atäiku paham singgul; tapi käläh aku lawo akan lengän Jehowa, krana iä paham pamasi: äla aku lawo akan lengän olon.

14. Tumon tä Jehowa manjoho peres mawi olo Israel, mampatái baris olo Israel udju pulu kojan biti.

15. Tinai Hatalla manjoho malaikat mananggoh Jerusalem, nakra marusak tä; maka metoh iä marusake, tä Jehowa manampajah, tuntang iü manjasal tagal tjalaka tä, palus iä manjoho malaikat idjä marusak tä: Ombet toh, patendä lengäm. Maka malaikat Jehowa tä aton darah karaian ain Arawna, olo Jебusi tä.

16. Amon Dawid mariaran matae, maka iä mitä malaikat Jehowa aton mendeng helat langit

dengan petak, tuntang padang basilak huang lengäe, idjä inantadjoke manintu Jerusalem; tä Dawid tuntang karä olo bakas masingkep, tinai iä hapakaian benang ganal.

17. Palus Dawid hamauh dengan Hatalla: Dia aku toh idjä djari badosa, awiku manjoho misä olo arä? toto aku bewäi, idjä djari badosa, tuntang djari paham papa gawingku, tapi karä tabiri toh, narai kasalae äwen tä? Joh Jehowa, Hatallangku! käläh lengäm mawi aku tuntang ungkup human apangku, tapi äla marusak olo arä tä.

18. Tä malaikat Jehowa manjoho Gad, mangat masuman akan Dawid, uka Dawid hagoet, mampendeng mesbeh akan Jehowa intu äka karaian Arawna, olo Jебusi tä.

19. Palus Dawid hagoet tumon augh Gad, idjä djari insanae akac hapan augh Jehowa.

20. Amon Arawna mules arepe, maka iä mitä malaikat; palus anake äwen äpat, idjä dengae, manjohan arepe; Arawna tä mihih gendom.

21. Maka Dawid sampai Arawna; djadi Arawna manampajah, mitä Dawid, balalu iä blua bara karaiae, palus sontop intu Dawid, baeakan petak.

22. Maka Dawid hamauh dengan Arawna: Lapas akangku äka karaian toh, mangat aku manampa hetoh mesbeh akan Jehowa; lapas tä akangku tumon kapatut regae, mangat peres toh impaterai mawi olo arä.

23. Tä koan Arawna dengan Dawid: Toh duan bewäi tuangku radja, mangat mawi talo awang

bahalap hong matam; itäm, karä sapi toh inengaku indu parapah awang ingähu, tinai kareta toh indu kaju, gendom toh indu parapah talo kinan; samandiae tä inengaku bewüi.

24. Tapi radja Dawid hamauh dengan Arawna: Dia; malainkan toto aku handak mamili tä bara ikau tumon kapatut regae; krana aku djaton handak manduan ramom akan Jehowa, sampai maluput parapah awang ingähu tuntang djaton manahor regae.

25. Palus Dawid manenga akan Arawna tagal kalekae tä bulau, beliat djahawen ratus sekel.

26. Tuntang Dawid manampa mesbeh hetä akan Jehowa, maluput parapah ingähu tinai parapah tarimakasih. Djadi, metoh iä blaku doa intu Jehowa, maka iä tombah aughe hapan apui bara langit lawo akan mesbeh, äka parapah awang ingähu tä.

27. Tinai Jehowa manjoho malaikat, mangat madjok padang huang kumpange tinai.

28. Bara katika tä, basa Dawid mitä Jehowa djari tombah aughe hong karaian Arawna, olo Jebusi tä, maka iä haradjur maluput parapahetä.

29. Krana tingkap Jehowa, idjä djari inampa Moses hong padang tunis benjem, tuntang mesbeh äka parapah awang ingähu, aton hong lungkoh Gibeon intu katika tä.

30. Tapi Dawid djaton sampet hagoet naharep äka tä, basa awi paham kikähe tagal padang malai-kat Jehowa.

1. Maka Dawid hamauh: He-toh buah äka human Hatalla, Jehowa, patut imangun, hetoh buali äka mesbeh parapah awang ingähu akan olo Israel. — (2.Kron.3,1.)

2. Palus Dawid manjoho mampung karä olo beken utuse, awang melai hong tanah Israel, manjoho iä mandjadi tukang malmati batu, idjä indu imahat akan ramon human Hatalla. — (2.Kron.2,17.)

3. Tinai Dawid manatap kutoh sanaman manampa silon blawang tuntang karä kawite, tuntang kutoh tambaga, djaton tawan timbange;

4. Tinai kaju seder karäan karäe; krana olo Sidon tuntang Tirus mimbit kutoh kaju seder akan Dawid.

5. Krana koan Dawid: Anakku Salomo magon tabelia tuntang balemo, tinai huma tä, idjä karäh imangun akan Jehowa, patut hai haliae, mangat indu sewut tuntang tara hong karä tanah olo, tagal tä aku handak manatap ramo akiae. Tumon tä Dawid manatap kutoh ramo helo bara pampataë.

6. Limbah tä iä mangahau anake Salomo, tuntang mametäh iä mangun huma akan Jehowa, Hatallan Israel.

7. Dawid hamauh dengan Salomo: O anak, aku toh djari aton bewäi huang atäiku handak mangun huma akan aran Jehowa, Hatallangku. — (17,1.)

8. Tapi aton augh Jehowa dengangku, koae: ikau djari paham

BAGI 22.

Dawid manatap ramon human Hatalla, tuntang manenga prentah tabiu tä.

manusuh daha, krana ikau kin-djap parang hai; ikau djaton indu mamanguu huma akan arangku, basa ikau djari paham manusuh dahu hundjun petak houg baung-ku.

9. Itäm, anakm hatuä, idjä karäh inakan akam, iä tä karäh olo idjä sanang bewäi, basa aku handak manjanang iä bara karä musohe hakaliling; krana iä toto Salomo (*radja kasanang*) arae, aku handak manjanang tuntang mampalandang olo Israel katahin andau pambelome.

10. Iä tä karäh mamangun huma akan arangku, iä tä akan mandjadi indu anakku, tinai aku indu bapae; aku handak mandähen padadusan karadjaan ajue mahundjun olo Israel palus katatahi.

11. Maka toh, o anak, Jehovah handak mampahaiaik ikau, tä ikau karäh batuah, tuntang ikau karäh mamangun human Jehovah, Hatallam, tumon djari aughe tahuu ikau.

12. Käläh Jehovah manenga akam kapintar tuntang kaharati, amon iä manjoho ikau marentah Israel, mangat ikau mahaga Torat Jehovah, Hatallam.

13. Tä, maka ikau karäh batuah, amon ikau mahaga karä hadat tuntang prentah, idjä djari imetäh Jehovah intu Moses akan olo Israel. Tanggatanggar, eteeter, ala mikäh, ala bembang.

14. Itäm, kahum kadjakängku toh aku djari mamumpong akan human Jehovah saratus kojan pikul bulau, tuutang sakojan kojan pikul salaka, tinai tambaga dengan sanaman djaton tawan timbange tagal kutoh karäe; tinai aku djari manatap kaju tuntang batu; kä-

läh ikau mandahange tinai talo handiai tä.

15. Tinai arä olo aim, idjä harati gawi tä, tukang batu tun-tang tukang kaju, tiuai arä olo pintar akan samharana bagai am-pin gawi.

16. Bulau, salaka, tambaga, sa-naman sampai djaton taraisä; kä-läh ikau manampara tuntang malalus gawi tä, maka Jehovah karäh mampahaiaik ikau.

17. Tinai Dawid manjoho karä mantir Israel, mangat mandohop anake Salomo, koae:

18. Djaton Jehovah, Hatallan keton, mampahaiaik keton, tuntang djari manjanang keton hakaliling? Krana karä olo hapus tanah toh iä djari mandjuluke akan lengäng-ku, tanah toh mamenda Jehovah tuntang djalahan olo ajue.

19. Toh, soho atäi tuntang ham-barauu keton manggau Jehovah, Hatallan keton, tatatatap keton, panguu äka brasih akan Hatalla, Jehovah, mangat tau manamäan patin-djandjin Jehovah hetä, tuntang karä ramon Hatalla awang brasih, akan huma tä, idjä karäh imangun akan arän Jehovah.

BAGI 23.

Karä olo Lewi, tuntang padjun gawie.

1. Maka amon Dawid djari bukas tuntang puas belom, iä mam-paradja anake Salomo mahundjun olo Israel.

2. Tiuai iä mamumpong karä mantir kapalan olo Israel, tuntang karä imam dengan olo Lewi kea.

3. Tä olo Lewi buah isä, bara

idjä duä pulu njelo umure, tuntang awang bakas bara tä; maka djumalah karä bitie uras awang hatuä, tumon karä ungupe, telo pulu hanja kojan biti.

4. Bara olo tä imbaris duä pulu äpat kojan biti, mangat marentah olo nguan gawin human Jehowa, tinai djahawen kojan biti akan pangulu tuntang hukim:

5. Tinai äpat kojan indu tonggon bauntonggang, tuntang äpat kojan olo panjanji, idjä akan manara Jehowa, hapan talo usik, idjä djari inampaku, koan Dawid, hapan manjanji manara.

6. Djadi Dawid mambaris äwen mandjadi telo kabaris, tumon karä anak Lewi tä, iä tä Gerson, Kahat, Merari.

7. Baris olo Gerson tä duä djalahaë: Ladan, Sinei.

8. Maka anak Ladan tä: Jehiel, idjä mambatang, Setam tuntang Joel; äwen telo tä.

9. Anak Simei tä: Selomit, Hasiel, Haran; äwen telo tä; äwen tä uras kapalan karä ungupe Ladan.

10. Tinai anak Simei tä: Jahat, Sina, Jeus, Beria; samandiai tä anak Simei, äwen äpat tä.

11. Maka Jahat tä idjä mambatang, tuntang Sisa panggapite; tapi Jeus äwen duä Beria djaton arü anake, tagal tä iä itong akan idjä kaungkup bewäi.

12. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel; äwen äpat tä.

13. Anak Amram tä: Aaron äwen duä Moses; maka Aaron imbaris, mangat iü imprasili akan talo awang brasih haliae tä, lepah äwen hanak, palus katatahi, mangat hagaro hong baun Jehowa,

tuntang sombjang intu iä, tinai mangat iä mamberkat olo hapan Arae palus katatahi. — (3.Mos. 8.2.)

14. Maka anak Moses, olo ain Hatalla tä, tamä karä ungupe panakan Lewi bewäi.

15. Anak Moses tä Gerson tuntang Elieser.

16. Baris anak Gerson tä Sebucl indu kapalae.

17. Anak Elieser tä Rehabja kapalae; maka Elieser djaton beken anake; tapi anak Rehabja paham haliae dahangdahanga.

18. Baris anak Jishar tä Selomit kapalae.

19. Anak Hebron tä: Jeria, idjä duä Amarja, idjä telo Jahasiel, idjä äpat Jakineam.

20. Anak Usiel tä: Migha idjä mainbatang, Jisia idjä duä.

21. Anak Merari tä: Maheli, Musi; anak Maheli tä: Eleasar, Kis.

22. Maka Eleasar matäi, djaton bara anak hatuä, baja bawi bewäi; maka anak paharie Kis masawä anake tä.

23. Anak Musi tä: Maheli, Eder, Jeremot; äwen telo tä.

24. Djetä panakan Lewi tumon karä ungupe human tatoe, karä kapalan ungupe tumon iä isü karäkarä bitie, idjä mangkat gawin human Jehowa; karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä.

25. Krana koan Dawid: Jehowa, Hatallan Israel, djari manjanang utus olo ajue, tuntang iä handak melai hong Jerusalem palus katatahi.

26. Tagal tä olo Lewi djaton magon akan mamikul tingkap-panjupa tä tuntang karä ramoe, idjä hapan hong hetä.

27. Krana tumon augli Dawid idjä katatesae karä olo Lewi buah isä, idjä duä pulu njelo, tuntang idjä bakas bara tä;

28. Mangat iä ombo bagawi mambenda mandohop panakan Aaron, nguan gawin human Jehowa, tuntang parantaran huma tä, tinai karong äka karä ramo, mangat iä mamprasih karä talo brasih tä, tuntang ombo mandohop nguan karä gawi hong liuman Hatalla;

29. Tepong tampajah, tunek tepong akan parapah talo kinan, tiuai akan sarabi idjä djaton iragi, akan karä talo inampa hapan rindjing tuntang sahän, tiuai mangat iä manakar tuntang manimbang karä talo;

30. Tuntang mangat iä mendeng genep handjewu, nakara manara laiak mahorumat Jehowa, kalotä kea genep halemäi;

31. Tinai mangat iä mandohop maluput karä parapah awang ingähu akan Jehowa genep andau sabat, genep totok bulan, tinai genepli andau hai, karäe tumon puna tukase, haradjur hong baun Jehowa;

32. Tuntang mangat iä manonggo tingkap-panjupa, tuntang äka brasih, tinai mandohop panakan Aaron, paharie tä, nguam karä gawie hong human Jehowa.

djaton bara anak. Maka Eleasar äwen duä Itamar mandjadi imam. — (3.Mos.10,1.)

3. Maka tumon toh Dawid mambaris iä: Sadok baris panakan Eleasar, tinai Ahimelegh baris panakan Itamar, tumon padjue tuntang pangkate.

4. Maka panakan Eleasar tä arä kapala sondau hetä, arä bara panakan Itamar, metoh äwen imadju; baris panakan Eleasar tä djahawen-walas kapala karä ungkup human tatoe, tapi baris panakan Itamar baja hanja ungkupe bewäi.

5. Maka hapan tenong iä madaju äwen, sama sama baris duä duä tä, krana bara panakan Eleasar tuntang bara panakan Itamar sama indu mantir hong äka brasih, mantir naharep Hatalla.

6. Maka Semaja, anak Netaneel, djurutulis, olo Lewi tä, manjurat äwen tä intu baun radja, tuntang karä mantir kapala, tinai imam Sadok, tinai Ahimelegli anak Abjatar, tuntang intu baun karä kapala ungkup imam dengan olo Lewi; maka hatalindjam iä manduan idjä kaungkup akan Eleasar, tinai idjä akan Itamar.

7. Tenong idjä solake blua, kablabuae buah Jojarib; idjä duä buah Jedaja;

8. Idjä telo buah Harim; idjä äpat buah Seorim;

9. Idjä limä buah Malghia; idjä djahawen buah Mijamin;

10. Idjä udjn buah Hakos; idjä hanja buah Abia; — (Luk.1,5.)

11. Idjä djalatién buah Jesua; idjä sapulu buah Seghanja;

12. Idjä sawalas buah Eljasib; idjä duäwalas buah Jakim;

13. Idjä telowalas buah Hupa; idjä äpatwalas buah Jesebeah;

BAGI 24.

Karä baris imanu tuntang olo Lewi.

1. Djetoh karä baris panakan Aaron. Anak Aaron tä: Nadab, Abihu, Eleasar, Itamar.

2. Tapi Nadab äwen duä Abihu matäi helo bara bapae, tinai äwen

14. Idjä limäwalas buah Bilga; idjä djahawenwalas buah Imer;
15. Idjä udjuwalas buah Hesir; idjä hanjawalas buah Hapises;
16. Idjä djalatiwalas buah Petaja; idjä duä pulu buah Je heskel;
17. Idjä sarikor buah Jaghin; idjä duä rikor buah Gamul;
18. Idjä telo rikor buah Delaja; idjä äpat rikor buah Maasja.
19. Padjun gawin äwen tä uras akan tamä human Jehowa, hatalindjamhatalindjam karä barise, tuman hadat tatoe Aaron, kilau Jehowa, Hatallan Israel, djari mameetäh Aaron.
20. Baris karä olo Lewi awang beken tä, maka Sebael indu kapalan ungkup Amram, tuntang Jeghdeja kapalan ungkup Sabael.
21. Baris ungkup Rehabja maka Jisia kapalae.
22. Baris ungkup Jishar Selomot; baris ungkup Selomot Jihat.
23. Baris ungkup Hebron Jeria idjä mambatang, tuntang Amarja idjä duä, Jahiasiel idjä telo, Jakmeam idjä äpat.
24. Baris ungkup Usiel Migha; baris ungkup Migha Samir.
25. Paharin Migha tä Jisia; baris ungkup Jisia tä Segharja kapalae.
26. Anak Merari tä Maheli äwen duä Musi; anak Musi tä Jaasia.
27. Panakan Merari bara anake Jaasia tä: Sohan, Sakur, Hibri.
28. Maheli manak Eleasar; maka iä tä djaton manak.
29. Baris Kis; anak Kis tä Jera-meel.
30. Anak Musi tä Maheli, Eder, Jerimot. Djetä karä olo Lewi tuman karä ungkupe.
31. Maka olo tä manenonge kea, haiak paharie, panakan Aaron tä, intu baun radja Dawid, Sadok, Ahimelegh, tuntang karä kapalan ungkup imam tinai olo Lewi; kapala awang hai dengan kapala awang korik sama inenong.
-

BAGI 25.

Karä baris olo panjanji.

1. Tinai Dawid tuntang karä mantir kapala mambaris olo unggup Asap tuntang Heman, tinai Jedutun, mamadju iä akan gawie, mangat iä manjanji manara Hattalla hapan kutjapi, biola tuntang bisakbetong. Maka idjä imbaris tä uras olo idjä apik hong ampin gawie tä.

2. Baris olo Asap tä Sakur, Josep, Netanja, Asarela, anak Asap idjä ingamander Asap, idjä manjanji hapan karä masmur radja.

3. Baris Jedutun; anak Jedutun tä: Gedalja, Seri, Jesaja, Hassabja, Matitja; äwen djahawen tä; iä tä ingamander bapae Jedutun, hapan kutjapi iä manarimakasilh tuntang manara Jehowa.

4. Baris Heman; anak Heman tä: Bukia, Matanja, Usiel, Sebuel, Jerimot, Hananja, Hanani, Eliata, Gidalti, Romamtieser, Josbekasa, Maloti, Hotir, Mahasiot;

5. Samandiae tä uras anak Heman, idjä nabin radja tantai akan augh Hattalla, indu tara tuntang horumat; krana Hattalla djari manenga akan Heman äpatwalas anak hatuä, tinai telo anake bawi.

6. Äwen tä samandiae ingamander bapae Asap, Jedutun tun-

tang Heman, mangat manjanji hong human Jehowa, hapan bisak betong, biola tuntang kutjapi, tuman padjun gawie hong human Hatalla, darah radja.

7. Maka karæ tuntang karæ paharie idjä djari badjar hong njajin Jehowa, urasolo apik, sampai duä ratus hanja pulu hanja biti.

8. Maka ñweu tä haiak batenong tagal padjun gawie, alohai korik, guru dengan murid.

9. Tenong idjä solake kalabuae buah Josep, anak Asap; idjä duä buah Gedalja; iä, karæ paharie tuntang auake, djadi duäwalas biti.

10. Idjä telo buah Sakur, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

11. Idjä äpat buah Jisri, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

12. Idjä limä buah Natanja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

13. Idjä djahawen buah Bukia, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

14. Idjä udju buah Jesarela, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

15. Idjä hanja buah Jesaia, anake tuutang paharie, djadi duäwalas biti.

16. Idjä djalatien buah Matanja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

17. Idjä sapulu buah Simei, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

18. Idjä sawalas buah Asareel, anake tuntaug paharie, djadi duäwalas biti.

19. Idjä duäwalas buah Hasabja,

anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

20. Idjä telowalas buah Subael, anake tuntaug paharie, djadi duäwalas biti.

21. Idjä äpatwalas buah Matitja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

22. Idjä limäwalas buah Jeremot, auake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

23. Idjä djahawenwalas buah Hananja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

24. Idjä udjuwalas buah Josbekasa, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

25. Idjä hanjawalas buah Hanani, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

26. Idjä djalatiengwalas buah Matoti, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

27. Idjä duä pulu buah Eliata, anake tuutang paharie, djadi duäwalas biti.

28. Idjä duä pulu idjä buah Hotir, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

29. Idjä duä pulu duä buah Gidalti, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

30. Idjä duä pulu telo buah Mhasiot, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

31. Idjä duä pulu äpat buah Romantieser, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

BAGI 26.

Baris olo tonggon baantonggang, mauntir ramo, tuntang hakim.

1. Djetoh karæ baris olo tong-

gon bauntonggang. Bara panakan olo Korah tä Meselemja, anak Kore, ungkup Asap.

2. Maka anak Meselemja tä: Segharja, anake idjä bakas, Jediael idjä duä, Sebadja idjä telo, Jatniel idjä äpat;

3. Elam idjä limä, Johanan idjä djahawen, Eljoenai idjä udju.

4. Obededom aton kea baaanak: Semaja idjä bakas, Josabad idjä duä, Joah idjä telo, Saghar idjä äpat, Netaneel idjä limä;

5. Amiel idjä djahawen, Isaskar idjä udju, Peuletaï idjä hanja; krana Hatalla djari mamberkat iä.

6. Tinai anak Semaja manak kea, anake tä mangapala karä ungkup human tatoe, krana äwen tä uras olo gantjang tuntang apik.

7. Anak Semaja tä: Otni, Repael, Obed, Elsabad; paharie tä, uras olo menteng tuntang gan-tjang: Elihu tuntang Semaghja.

8. Samandiae tä uras panakan Obededom; äwen hanak hampahari, uras olo pintar, apik hong gawie, aton djahawen pulu duä, olo ungkup Obededom.

9. Meselemja tä kea aton bara anak tuntang paharie, olo apik, hanjawalas biti.

10. Djetoh anak Hosa, olo djalahian Merari: Simri, idjä mambatang; krana alo iä djaton idjä bakas, bapae kea mangkat iä mandjadi idjä mambatang;

11. Hilka idjä duä; Tebalja idjä telo, Segharja idjä äpat; karä anak tuntang paharin Hosa djadi telowalas biti.

12. Djetä djalahian karü olo pa-nuonggo, tuntang karä kapalae, idjä haiak karä paharie aton padjun gawie, mangat manonggo human Jehowa.

13. Maka äwen tä haiak batenong, ungkup hai ungkup korik, tumon karä ungkup tatoe, tagal padjun bauntonggang, idjä indu inonggoe.

14. Kalabuan tenong hila timor buali Selemja; maka akan anake Segharja, mantir idjä pintar tä, inenong olo kea; kalabuan tenonge buah hila utara.

15. Obededom buah hila salatan: tinai akan anake karä karong äka panatau.

16. Sopin äwen duä Hosa hila barat, bauntonggang Saleghet tä; äka djalan mandai; iä manonggo hatalindjam.

17. Hila timor hagirir aton mandjahawen biti olo Lewi; hila utara mäpat biti genep andau; hila salatan mäpat biti genep andau; äka karä panatau aton manduä manduä.

18. Hong Parbar, hila barat, aton mäpat biti hong djalan mandai hetä, tinai manduä hong Parbar.

19. Djetä karä djalahian olo pa-nonggo, panakan Kora tuntang panakan Merari.

20. Maka olo Lewi, paharie, idjä manonggo karä panatau human Hatalla, tuntang karä talo idjä im-baris imprasih tä, iä tä:

21. Ungkup Ladan, panakan olo Gerson tä; kapalan ungkupe täanak Jehieli. — (23,8.)

22. Anak Jehieli tä Setam, tuntang paharie Joel; iä tä manonggo karä panatau human Jehowa.

23. Ungkup olo Amram, olo Jishar, olo Hebron, olo Usiel;

24. Sebuel, panakan Gersom, anak Moses tä, mangapala äwen: iä tä mantir mahundjun karä panatau tä. — (23,16.)

25. Paharie tä Elieser; anak Elic-

ser tā Rehabja, anak Rehabja tā Jesaia, anak Jesaia tā Joram, anak Joram tā Sighri, anak Sighri tā Selomit.

26. Selomit tā tuntang karā paharie manonggo karā panatau talo brasih tā, idjā djari imprasih radja Dawid, tinai karā mantir pamutjok, tuntang mantir hong sakojan dengan hong saratus, karā mantir kawan parang;

27. Bara karā pangulihe parang, bara karā talo irampase äwen djari mambaris tā, hapan nguan human Jehowa.

28. Tinai karā talo handiae, idjā djari imbaris Samuel, nabi tā, tuntang Saul, anak Kis, tinai Abner, anak Ner, tuntang Joab, anak Seruja; karā talo handiae tā idjā imbaris imprasih olo uras penda lengän Selomit äwen hampaharie.

29. Bara ungkup Jishar Kenanja tuntang anake hatuā aton akan pangulu tuntang hakim, mangat nguan mamatut perkara ruar marak olo Israel.

30. Bara ungkup Hebron tā Hassaja tuntang karā paharie, olo gantjang, sakojan udju ratus biti karāe, mandjadi mantir hong gawin olo Israel hila toh Jordan, hila barat, sambil matoh karā gawin Jehowa tuntang gawin radja.

31. Tinai bara ungkup olo Hebron tā Jeria, idjā mangapala karā ungkup labengan olo Hebron tuntang kapalae; hong njelo äpat pulu kahum karadjaan Dawid olo manggau tuntang sondau intu marak äwen tā olo gantjang tuntang pintar, hong Jaeser intu Gilead.

32. Tinai karā paharie, uras olo gantjang tuntang pintar, aton duä kojan udju ratus biti, uras tumon ungkup fatoe. Maka radja Dawid

mangkat äwen tā indu mantir olo Ruben tuntang Gad, tinaí sabagi hamputan Manase, akan nguan karā gawiu Hatalla tuntang gawin radja.

BAGI 27.

Karā mantir tuntang kapala ain Dawid.

1. Maka djetoh djumalah karā olo Israel, karā mantir kapalae, tinai mantir hong sakojan tuntang hong saratns, tinai karā pangulue, idjā manonggo radja hatalindjam-hatalindjam tumon padjue, haganti genep bulan, genep njelo. Hong genep padjue tā duä pulu äpat kojan biti.

2. Kapalan padjun idjā solake intu bulan idjā solake, iä tā Josabam, anak Sabdiel; maka hong padjun ajue duä pulu äpat kojan biti. — (11,11.)

3. Iä tā bara panakan Peres, iä indu kapalan karā mantir kawan parang intu bulan idjā solake.

4. Kapalan padjun olo intu bulan duä, iä tā Dodai, olo Ahohi; tinai Miklot panggapite hong padjue; maka hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11, 12.)

5. Mantir kawan parang intu bulan telo, iä tā Benaja, anak Jodata, imam hai tā; intu padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

6. Iä tā Benaja tā, idjā pangkali-ma hindjā baris telo pulu biti idjā solake tā, tuntang mangapala telo pulu biti kea; maka anake Amisabad panggapite hong padjun ajue. — (11,24.)

7. Idjä äpat, intu bulan äpat, iä tä Asahel, paharin Joah; limbah pampatäie maka anake Scbadja indu gantie; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

8. Idjä limä, intu bulan limä, iä tä Samhut, olo Jesrahi; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan hiti.

9. Idjä djahawen, intu bulan djahawen, iä tä Ira, anak Ikes, olo Tekoa; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (2. Sam.23,26.)

10. Idjä udju, intu bulan udju, iä tä Heles, olo Pelon, bara panakan Epraim; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

11. Idjä hanja, intu bulan hanja, iä tä Sibeghai, olo Husat, bara olo Serah; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

12. Idjä djalatién, intu bulan djalatién, iä tä Abieser, olo Ane-tot, bara hamputan olo Benjamin; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

13. Idjä sapulu, intu bulan sa-pulu, iä tä Maharai, olo Netopat, bara olo Serah; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

14. Idjä sawalas, intu bulan sa-walas, iä tä Benaja, olo Pirhaton, bara hamputan Epraim; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11,31.)

15. Idjä duäwalas, hong bulan duäwalas, iä tä Heldai, olo Neto-pat, bara Otniel; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11,30.)

16. Maka djetoh mantir kapalan karä hamputan olo Israel: olo Ruben tä Eleasar kapalae, anak Sighri; olo Simeon Sepatja, anak Maagha, kapalae;

17. Olo Lewi Hasabja, anak Kemuél, kapalae; panakan Aaron tä Sadok kapalae;

18. Olo Juda Elihu, paharin Da-wid, kapalae; olo Isaskar Omri, anak Michæl, kapalae;

19. Olo Sebulon Jismaja, anak Obadja, kapalae; olo Naptali Je-rimot, anak Asriel, kapalae;

20. Hamputan Epraim Hosea, anak Asaja, kapalae; sabagi hamputan Manase tä Joel, anak Pedaja, kapalae;

21. Sabagi hamputan Manase idjä hong Gilead tä Jido, anak Segharja, kapalae; olo Benjamin Jaasiel, anak Abner, kapalae.

22. Olo Dan Asarel, anak Jeroham, kapalae. Djetä karä mantir kapala mahundjun karä hamputan olo Israel.

23. Maka Dawid djaton misä karä olo, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä tapas bara tä; basa Jehowa djari hamauh, iä handak mangapal olo Israel kilau karä bintang hong langit.

24. Joab, anak Seruja, djari manampara misä olo arä, tapi iä djaton mahapus tä, basa tagal djetä kalait paham djari mawi olo Is-rael; tagal tä hasean olo tä djaton djari inamäan imintik hong surat tjetjeh ain radja Dawid. — (21,14.)

25. Maka mahundjun karä panatau radja Asmawet, anak Adiel, indu mandure; hong karä talo ain radja idjä intu tana, tuntang hong karä lewu hai korik, tinai intu karä pasah, Jonatan, anak Usia, indu mandure.

26. Mandur karä olo pamalan, idjä nguan tana, iä tä Esri, anak Klub.

27. Mandur karä pambulan ang-

gor, iä tä Simei, olo Ramat; maka karä danum anggor idjä ingkes hetä, Sabdi, olo Sipmi, indu mandure.

28. Mandur karä pambulan undus, tuntang pambulau korma, idjä hong tanah randah tä, iä tä Baalhanan, olo Geder; maka Joas mandur karä gudang undus.

29. Maka mandur karä sapi, awang melai hong Saron, iä tä Sitrai, olo Saron; tinai mandur karä sapi idjä hong tanah randah tä, iä tä Sapat, anak Adlai.

30. Mandur karä onta, iä tä Obil, olo Ismael; mandur karä kalidai, iä tä Jeghdeja, olo Meronot.

31. Mandur kambing tabiri, iä tä Jasis, olo Hager; samandiai tä uras mandur, manonggo panatau Dawid.

32. Maka Jonatan, mama Dawid, indu mangkubumi, iä tä olo pintar tuntang badjar; Jehiel, anak Haghmoni, indu gurun karä anak radja.

33. Aghitopel tä kea indu mangkubumi ain radja; Husai, olo Arghi, puna sobat radja. — (2.Sam. 15,12.37.)

34. Maka pangawa Aghitopel tä Jojada, anak Benaja, tuntang Abijatar. Maka Joab indu mantir kapala parang ain radja.

BAGI 28.

I. Dawid mamumpung karä mantir, sambil mamehä iä tagal human Hatalla.
II. Iä manenga akan Salomo sonton huma tä, tuntang karä ramoe.

I. — 1. Maka Dawid mamumpung karä mantir olo Israel, man-

tir kapala karä hamputae, tuntang mantir karä padjun olo idjä manonggo radja, karä mantir hong saratus, tinai karä mantir, idjä mamandur karä ramo tuntang karä meto ain radja, tinai ain karä anake, tinai karä mantir olo dalam, tuntang karä pangkalima, tinai karä olo gantjang menteng dumah akan Jerusalem.

2. Djadi, radja Dawid mendeng, sambil hamauh: Hining aughku, o pahari, tuntang karä olo ajungku! toto, djari aton huang atäiku handak mamangun huma äka patin djandjin Jehovah, galang pain Hatallan ita, tuntang aku djari manatap ramo handak mamangun tä. — (22,7.)

3. Tapi Hatalla djari mangahaha aku, koae: ikau djaton akan mamangun huma akan arangku, krana ikau toh olo parang, tuntang djari paham manusuh daha.

4. Toh, maka Jehovah, Hatallan Israel, djari mintih aku bara hapus ungkup human apangku, mandjadi radjan olo Israel sampai katatahi; krana Juda puna djari intihe mandjadi kapala, tinai bara hamputan Juda ungkup human apangku; tinai bara karä anak apangku iä djari mangilak aku, sampai iä djari mamparadja aku mahundjun hapus utus olo Israel. — (1.Mos.49,10.)

5. Tinai bara karä anakku idjä hatuä, krana arë anak hatuä djari inenga Jehovah akangku, maka iä djari mintih anakku Salomo, mangat mondok hong padadusan kardaian Jehovah mahundjun olo Israel.

6. Tuntang iä djari hamauh dengangku: anakm Salomo karäh mainangun humangku, tuntang

parantarangku; krana aku djari mintih iä akan anakku, tuntang aku handak mandjadi bapae. —

(17.11.)

7. Aku handak mandahen kradjaan ajue sampai katatahi, asal iä tanggar huange malalus karä prentah tuntang hadatku, kilau andau toh.

8. Toh aku manjoho keton intu matan salepah olo Israel, djalahuan ain Jehowa tä, tuntang intu pahining Hatallan ita: haga tuntang imbing karä prentah Jehowa, Hatallan keton, mangat keton mañjores tanah bahalap toh, palus tau malih iä indu joresan anak keton, idjä rahian bara keton palus katatahi.

9. Maka ikau, joh anakku Salomo ! buah ngasene Hatallan bapam, awi manempo iä hapan kabudjur ataim tuntang kahias hambaruam; krana Jehowa puna mariksa karä atai olo, tuntang katawan karä tirok akale; amon ikau manggau iä, toto ikau karäh sondau iä; tapi djaka ikau malih iä, toto iä karäh manganan ikau sampai katatahi.

10. Inggaingat toh, krana Jehowa djari mintih ikau, mangat mamangun huma indu äka brasih; toh awi manggantjang arepm sambil mawi tä.

II. — 11. Tinai Dawid manenga akan anake Salomo snton parantarang tuntang huma, karong äka panatau, tinai karong loteng, karong idjä huange, tuntang karong äka padadusan asi; — (2.Mos.25, 9; 26.30.)

12. Tinai snton talo handiai, idjä insanan Rogh akae, iä tä snton parantarang human Jehowa, tuntang karä karong awang haka-

liling, idjä akan äka panatau human Hatalla, tinai akan äka karä talo brasih;

13. Tinai karä padjun imam tuntang olo Lewi, tinai karä pangkat gawin human Jehowa, karä ramon pakarang akan gawi hong human Jehowa.

14. Bulau djari timbange inengae akan karä ramon pakarang akan genep padjnn gawi, tinai salaka djari timbange akan karä ramon pakarang genep padjun gawi;

15. Behat tantahan sumbo bulau, tinai dulang palita bulau, tumon behat genep tantahan sumbo tuntang dulang palitae; tinai akan tantahan sumbo salaka, tumon behat genep tantahae tuntang dulang palitae, tumon kapatut genep tantahan sumbo.

16. Tinai iä manenga bulau akan medjan tepong tampajah, akan genep medja djari timbange; tinai salaka akan medja salaka.

17. Tuntang bulau batuä akan karä simpang, sangkon daha, pinggan, sangkir bulau, djari timbange genep sangkir; tinai akan sangkir salaka djari timbange genep sangkir.

18. Tinai akan mesbeh äka hagar bulau masak djari timbange, tinai bulau akan tamunan kareta, iä tä duä Kerub tä, idjä akan hambirang palapase, mangadjang patindjandjin Jehowa.

19. Samandiae tä, koan Dawid, djari insuman akangku, imintik awi lengän Jehowa, iä tä, karä ampin tamunan toh.

20. Tinai Dawid hamauh dengan anake Salomo: Awi manggantjang arepm, tatanggar ataim, lalus gawi tä, äla mikäh, äla gogop; krana Jehowa Hatalla, Hatallangku, han-

dak mampahaiak ikau; iä djaton maku malih, djaton nalua ikau, sampai ikau djari mahapus manatap karä talo hapan sombajang hong human Jehowa.

21. Itäm, hetä karä padjun imam tuntangolo Lewi, akan karä gawin human Hatalla; tinai aton dengam arä olo pahias akan nguan sepsimpan ampin gawi, idjä pintar apik; tinai karä mantir tuntang hapus utus olo arä akan mangkat karä prentahm kea.

BAGI 29.

I. Panengan olo arä akan human Hatalla. II. Dawid manara Hatalla. III. Salomo imparadja; Dawid matäi.

I.—1. Tinai radja Dawid hamauh dengan hapus utus olo arä: Anakku Salomo, idjä kabuate bewäi djari intih Hatalla, magon tabela, balemo tuntang lalangena, tapi gawi toh hai, krana djetä djaton huma akan olon bewäi, malainkan akan Hatalla, Jehowa.

2. Maka henggahenggan kaabas-ku aku djari mamumpong akan human Hatallangku bulau akan karä milik bulau, salaka akan karä milik salaka, tambaga akan karä ramo tambaga, sanaman akan karä ramo sanaman, tinai kaju akan karä ramo kaju, batu sardoniks tuntang batu tampatok, hintan tuntang rubin, tinai karä ampin batu barega awang beken, tinai batu marmor kutoh karäe.

3. Tinai, awi huangku dengan human Hatallangku, maka bulau salaka idjä puna aingku inengaku kea akan human Hatallangku, be-

ken bara idjä djari imumpongku akan huma äka brasih tä;

4. Iä tä: telo kojan pikul bulau masak, tuntang udju kojan pikul salaka masak, hapan mananggalong karä dinding huma.

5. Bulau akan karä milik bulau, salaka akan karä milik salaka, tuntang akan karä gawin tukang gawi tä. Toh, äwe kea bara karä keton idjä pahias andau toh, mangat manjuang lengae akan Jehowa?—(2.Mos.35,5.)

6. Tä, maka karä mantir kapala, karä mantir hamputan olo Israel, karä mantir hong sakojan, tinai karä mantir hong saratus, tuntang karä mantir idjä mAMDUR gawin radja, manenga tuntang kahias atäie.

7. Äwen tä manenga akan gawin human Hatalla linja kojan pikul bulau, tinai sapulu kojan duit bulau, tuntang sapulu kojan pikul salaka, tinai hanjawalas kojan pikul tambaga, tuntang saratus kojan pikul sanaman.

8. Tinai olo idjä mina batu barega manenga tä akan panatau human Jehowa, penda lengän Jiel, olo Gerson.

9. Maka olo arä handjak atäie tagal iä pahias manenga tä, krana tuntang kahiese iä manenga tä akan Jehowa dengan atäi toto, tinai radja Dawid kea paham handjak rantang.

II.—10. Tagal tä Dawid manara Jehowa intu baun hapus utus olo arä; Dawid hamauh: Tara akam, Jehowa, Hatallan tato ikäi Israel, idjä helo bara solasolake palus haradjur katatahi.

11. Ikau tempom kahai, o Jehowa, tuntang kwasa, kahalap, kamang tuntang karadjaan; krana

talo handiai idjä hong langit tun-tang hundjun petak, djetä uras ajum; ajum, o Jehowa, aton kara-djaan, ikau djari mampahai arepm indu takolok talo handiai.

12. Panatau tuntang horumat intu baum, ikau marentah talo handiai; huang lengäm tä karä kaabas tuntang kwasa, tinai lengäm kea tau mampahai tuntang mandähen talo handiai.

13. Toh, o Hatallan ikäi, ikäi manarimakasih intu ikau, ikäi ma-nara aran kahaim.

14. Krana äwe aku, äwe olo ajungku, sampai ikäi mandjadi abas tuntang manenga karä talo toh dengan kahias atäi? krana djetä uras bara ikau, bara lengäm kea ikäi manenga tä akam.

15. Krana ikäi toh olo tamuäi idjä ombo mangkalewu bewäi intu baum, tumon karä tato ikäi kea; pambelom ikäi hong petak min-djam toh kilau kalingän talo be-wäi, djaton kaharape akan melai.

16. O Jehowa, Hatallan ikäi! kutoh talo toh, idjä djari imum-pong ikäi, hapan mamangun huma akam, akan aran kahaim, djetä kea bara lengäm, uras tä puna ajum bewäi.

17. Maka tawangku, joh Hatal-langku! ikau puna mariksa atäi olo, tuntang ikau mangilak kabudjur. Huang kabudjur atäiku tuntang kahiasku aku djari ma-nenga karä talo toh; tinai dengan kahandjak atäiku toh aku djari mitä utus olo ajum, idjä djari ha-pumpong hetoh, basa äwen tä kea djari pahias manenga akam.

18. O Jehowa, ikau Hatallan tato ikäi, Abraham, Isaak tun-tang Jakob! haga kahiase tuntang

pikir kalotä hong atäi utus olo ajum palus katatahi, tuntang am-bet atäie akam.

19. Maka akan anakku Salomo tä tengah atäi awang tanggar, mangat iä mahaga karä prentahm, karä aughm tuntang hadatm, mangat iä malalus talo handiai tä, mangat iä mamaigun huma hai ts, idjä djari inatapku ramoe.

20. Limbah tä Dawid hamauh dengan hapus utus olo arä: Toh, tara Jehowa, Hatallan keton! Ts, maka hapus utus olo arä manara Jehowa, Hatallan karä tatoe; iä manjontop takoloke, manjembah Jehowa tuntang radja.

21. Tuntang iä maluput parapah akan Jehowa; tinai handjewu andau idjä iä maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, sakojan sapi hatuë, sakojan tabiri hatuë, sa-kojan anak tabiri, tuntang puna parapah talo ihop; tinai kutoh pa-rapah awang injambalih akan karä olo Israel.

III.—22. Djadi, olo tä ku-man mihop andau tä hong baui Jehowa, dengan paham kahan-djake. Tuntang iä mamparadja Salomo, anak Dawid, intu tingkat idjä duä, palus maminjak iä mandjadi radja akan Jehowa; tinai Sadok mandjadi imam. —(23,1.—1.Radja 1,33.)

23. Tumon tä maka Salomo mon-dok hundjun padadusan Jehowa, mandjadi radja gantin bapae Da-wid; maka iä batuah, tuntang sa-lepah olo Israel mamenda aughe.

24. Karä mantir tuntang pang-kalima, tinai karä anak radja Da-wid kea mandjuluk lengäe, handak mamenda radja Salomo.

25. Maka Jehowa paham mam-pahai Salomo intu matan karä

olo Israel; iä manenga kahain radja akae; djaton pudji tumon tå karä idjä marentah Israel helo bara tå.

26. Kalotä Dawid, anak Isai, djari marentah sakarä olo Israel.

27. Maka katahie djari marentah olo Israel äpat pulu njelo; hong Hebron iä marentah udu njelo, hong Jerusalem telo pulu telo njelo.

28. Iä matäi, metoh iä djari pandjang umure, puas belom, ka-

tatau, kahai; maka anake Salomo marentah manganti iä.

29. Maka karä saritan radja Dawid, bara tamparae palus katasae, djetä injurat hong surat Samuel, nabi tå, tinai hong surat nabi Natan, tuntang hong surat nabi Gad;

30. Tuntang saritan hapus karadjaan ajue, kwasaе, tinai karä perkara wajah awang halau, idjä djari buah iä, tuntang olo Israel, tuntang karä karadjaan hong karä tanah awang hakaliling.

SURAT

K R O N I K A ,

(SARITAN PERKARA,) IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

Lakudoan Salomo; kapintare; panataue.

1. Maka Salomo, anak Dawid, indähen huang karadjaan ajue, krana Jehowa, Hatallaе, mampahaiak iä, sambil paham mam-pahai iä.

2. Djadi, Salomo hakotak dengan sakarä olo Israel, dengan karä mantir hong sakojan tuntang hong saratus, tinai dengan karä hakim, tuntang dengan karä mantir olo Israel, dengan karä mantir kapala.

3. Olo tå hagoet, Salomo haiak

hapus utus olo arä, tanggoh äka gantong idjä hong Gibeon; krana hetä äka tingkap-panjupa ain Hatalla, idjä djari inampa Moses, rewar Jehowa, hong padang tunis benjem.

4. Tapi patin Hatalla djari induan Dawid bara Kiriatjearim akan äka, idjä djari inatap Dawid akae: krana iä djari manampa tingkap akae hong Jerusalem.

5. Tapi mesbeh tambaga, idjä inampa Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, djetä magon hetä intu tingkap Jehowa. Maka Salomo tuntang hapus utus olo arä manang-goh hetä. — (2.Mos.38,1.)

6. Hetä Salomo maluput parapah intu baun Jehowa, hundjun mesbeh tambaga, idjä hong baun tingkap-panjupa; iä maluput hetä sakojan parapah awang ingähu.

7. Alem tä kea Hatalla masuman arepe akan Salomo, sambil hamauh dengae: Laku, narai kahandakm, idjä inengaku akam.—(1.Radja 3,5.)

8. Koan Salomo, tombah augh Hatalla: Ikau djari malalus paham kahalapm dengan liau apangku Dawid, tinai ikau djari mamparadja aku ganti iä.

9. Toh, o Jehowa Hatalla! kälöh lalus aughm, idjä dengan liau apangku Dawid; basa ikau djari mamparadja aku mahundjun utus olo, idjä bakapal kilau tunek petak;

10. Toh, tengah akangku kapintar tuntang kaharati, mangat aku tau manun utus olo ts; krama äwe tau mamatut utus olo ajum, idjä bakapal toh?

11. Tä, maka Hatalla hamauh dengan Salomo: Basa augh toh djari aton huang ataim, djaton ikau djari blaku panatau, tuntang ramo barega, atawa taha-seng karä musohm, atawa umur pandjang, baja ikau djari blaku akam kapintar tuntang kaharati, mangat ikau tau mamatut utus olo ajungku, idjä mahundjun tä aku djari mamparadja ikau:

12. Toh, maka kapintar tuntang kaharati tä djari inengaku akam; tinai aku handak mandahang manenga akam panatau, ramo, tuntang horumat, idjä djaton pudji intu karä radja, awang helo bara ikau, tinai rahian bara ikau djaton kea karäh aton tumon tä.

13. Tumon tä maka Salomo buli

bara äka gantong, idjä hong Gi-beon, bara tingkap-panjupa, buli Jerusalem; tuntang iä marentah olo Israel.

14. Maka Salomo mamumpong kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran, sampai ai sakojan äpat ratus kareta, tuntang duåwalas kojan olo idjä mukong hadjaran; iä mingkese hong karä lewu idjü äka kareta, tinai belahe magon tokep radja hong Jerusalem.

15. Maka radja maleleng kutoli salaka bulau hong Jerusalem, sampai djeta irega kilau batu bewäi, tinai kaju seder, tagal kutoli karæ, irega kilau kaju rarangai bewäi, idjä intu loau.

16. Bara Misir olo mimbit hadjaran akan Salomo, tinai dagangan awang beken; olo sudagar ain radja mamili karä talo tä.

17. Kareta induae bara Misir regan idjä djahawen ratus sekel salaka, tuntang idjä kongan hadjaran saratus limä pulu sekel regae; tumon regae tä kea sudagar radja mandjual tä akan karä radjan olo Het, tuntang olo Aram.

BAGI 2.

Salomo hadjsndji dengan Hiram, naka mandhop iä mamangun humen Hatalla.

1. Maka Salomo bapikir mangun huma akan aran Jehowa, tinai human radja idjä akae.—(1.Radja 5.)

2. Maka Salomo mirak udju pulu kojan olo, idjä pamäton ramo, tinai hanja pulu kojan tukang kaju, idjä akan manaweng tuntang manun kaju hong äka

bukit; tinai telo kojan djahawen ratus mandur akan marentah karä olo tå.

3. Tinai Salomo manjoho olo mananggoh Hiram, radja Tirus, koae: Tumon gawim dengan liau apangku Dawid, mampait akae kaju seder, indu ramon humaes, indu åkae melai, käläh tumon tå kea gawim dengangku.

4. Itäm, aku handak mamangun huma akan aran Jeliowa, Hatallangku, idjä imprasih akae, mangat manotong garo tuntang talo mangat ewaue hetä hong baeue, tuntang akan äka tepong tampajah haradjur, tinai akan parapah awang ingähu handjewu hallemäi, genepe andau sabat, genepe palembut bulan, tuntang genepe andau hai ain. Jehowa, Hatallan ikäi, tumon kapatut gawin Israel haradjur katatalu.

5. Maka huma tå, idja handak imangungku, djaton tau dia hai, krana Hatallan ikäi puna hai bara karä hatalla.

6. Tapi äwe kea tau mamangun huma akae, basa karä langit, alo langit idjä batang karä langit mahin djaton ombet äkae? tinai äwe kea aku toh, sampai aku akan mamangun huma akae? Baja djetü akan äka hagaro bewäi akae.

7. Toh aku blaku, soho olo pintar mananggoh aku, idjä patjäh nguan bulau, salaka, tambaga, sanaman, benang ungu, bahandang, biru, idjä apik mukir, mangat mangamander karä olo harati idjä dengangku hong Juda tuntang hong Jerusalem, idjä djari inukas liau apangku Dawid.

8. Käläh pait kea akangku kaju seder, kaju goper, tinai kaju Al-

mugim bara Libanon, krana aku katawan, olo ajum puna harati baramo kaju hong Libanon; maka itäm, olo ajungku karäh mampa-haiak olo ajum.

9. Mangat manatap kutoh kaju akangku; krana huma, idjä handak imangungku tå, djaton tau dia hai, akan äka kahengan olo.

10. Maka itäm, akan karä olo ajum, rakan idjä maramo kaju tå, aku handak manenga duä pulu kojan kor gendom idjä urase, tinai duä pulu kojan kor seora, tinai duä pulu kojan bat anggor, tuntang duä pulu kojan bat undus.

11. Maka Hiram, radja Tirus, tombah hapan surat, idjä impaite akan Salomo: Basa Jehowa mangilak utus olo ajue, maka iä djari mamparadja ikan akan olo tå.

12. Tinai koan Hiram: Tara akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari manampa langit tuntang petak, idjä djari manenga akan radja Dawid anak hatuä idjä pintar, harati tuntang barakal, idjä akan mamangun huma akan Jehowa, tinai human radja idjä akae.

13. Maka toh aku manjoho olo pintar, idjä patjäh tuntang apik, Huram Abi tå,

14. Anak bawin olo hamputan Dan, tapi bapae tå olo Tirus; iä tå apik nguan bulau, salaka, tambaga, sanaman, batu barega, kaju, benang ungu, biru, pista awang lamos, bahandang, tinai iä apik mukir, tuntang harati apik mangarangka talo handiai awang injoho olo; mangat iä omnipat gawin olo apik ajum, olo apik ain tuangku liau bapam Dawid.

15. Toh, käläh tuangku mam-pait akan reware gendom, seora, undus tuntang anggor, idjä djari insanam.

16. Tä ikäi handak baramo hong Libanon tumon karä gawin hapea, tinai handak mansohan tä akam, halanting hong tasik, mimes Jope, bara hetä ikau akan manduan tä tinai akan Jerusalem.

17. Maka Salomo misä karä olo beken utuse, idjä melai hong tanah Israel, tumon liau bapae Dawid djari misä olo tä; maka aton sondau saratus limä pulu telo kojan djahawen ratus biti.

18. Djadi, iä manduan baris olo tä udju pulu kojan olo idjä pamäton, tinai hanja pulu kojan idjä baramo hong äka bukit, tinai telo kojan djahawen ratus mandur, idjä akan marentah olo arä bagawi.

BAGI 3.

Human Hatalla imangun olo.

1. Maka Salomo manampara mamangun human Jehowa hong Jerusalem, hong bukit Moria, idjä djari insuman akan liau bapae Dawid, hong äka idjä djari inatap Dawid, hong karaian Arawna, olo Jebusi tä. — (1.Kron.22,1.)

2. Maka iä manampara mamangun hong bulan duä, andau duä, intu njelo äpat kahum karaajaan ajue. — (1.Radja 6.)

3. Djetoh rakuran Salomo manggalang, mamangun human Hatalla: kabukae, tumon ukur djamam horan, sampai djahawen pulu hasa, tinai pangandjure duä pulu hasa.

4. Tinai tambiran idjä hila baun huma duä pulu hasa kamboe, kagantonge duä pulu hasa kea; hila huange inanggalonge hapan bulau brasih.

5. Maka batang huma tä injapau hapan kaju goper, limbah tä iä mananggalonge hapan bulau brasih, iä mukir hetä ampin batang korma tuntang pajong kam-bang.

6. Tinai iä manatah huma hapan batu barega indu kabungase; maka bulau tä uras bulau Par-waim.

7. Tinai huma tä, karä djihie, lambange, dindinge, blawange uras inanggalonge hapan bulau; iä mukir ampin Kerub intu dindinge.

8. Tinai iä manampa ruange, äka idjä brasih haliae, kamboe tä tumon pangandjur huma, duä pulu hasa, tinai kabukae duä pulu hasa kea; iä mananggalong djetä hapan bulau masak, sampai djahawen ratus pikul.

9. Behat karä paku limä pulu sekel bulau; tinai karä karong loteng inanggalong bulan kea.

10. Tinai hong karong idjä äka brasih haliae iä manampa duä Kerub, ampie ampiampin manandjong, tuntang mananggalong tä hapan bulau. — (2.Mos.25,18.)

11. Maka hapus karä palapas Kerub tä duä pulu hasa kamboe; palapse silae limä hasa, idjä mangimai saran dinding karong, tuntang palapse silae tinai limä hasa kea, idjä mangimai lawin palapas Kerub idjä tä.

12. Tumon tä kea palapas Kerub idjä tä limä hasa silae, mangimai saran dinding, tuntang palapse silae limä hasa kea, ha-

kimai dengan palapas Kerub idjä tä.

13. Hapus palapas Kerub dnä-dnä tä hambirang mandjadi duä pulu hasa; maka djetä mendeng, baue akan hila huang karong.

14. Tinai iä manampa benang dinding helat, bakale lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista awang lamos, sambil manjuit am-pin Kerub hetä.

15. Tinai iä manampa intu baun hetä duä djihi, idjä pandjang hanjawalas hasa, tinai takoloke, idjä hong lawin djihi tä, limä hasa.
—(1.Radja 7,15.)

16. Tinai iä manampa ampin pajong kambang, tumon hong äkap-panjupa, tuntang mangkepan tä intu takolok djihi tä; tinai iä manampa saratus ampin bua dalima, tuntang mingkes tä intu helat pajong kambang tä.

17. Limbah tä iä mampendeng djihi tä hila baun huma brasih, idjä hila gantau, idjä hila sambil; iä manggarä idjä gantau Jaghin, idjä sambil Boas.

BAGI 4.

Karä ramon human Hatalla inampa.

1. Limbah tä iä manampa mes-beh tambaga, idjä pandjang duä pulu hasa, kabukae duä pulu hasa kea, kagantonge sapulu hasa.

2. Tinai iä manoang talaga-panjupa, kabuka baue sapulu hasa, kakedjau biwihe hasansila, bunter hakaliling, karanggonge limä hasa, lakähe hakaliling telo pulu hasa.

3. Penda tä aton ampin sapi

hakaliling, idjä manggalang talaga tä; tinai aton duä rinting am-pin puson kambang hakaliling talaga tä, idjä sapulu hasa kabukae, idjä inoang hetä haiak ga-win sindä.

4. Maka djetä mondok hong duäwalas ampin sapi; telo manaharep utara, telo naharep barat, telo naharep salatan, telo naharep timor; maka talaga-panjupa tä intu hundjue, uras sapi tä manalikut huange.

5. Kakapal talaga tä kalombah lokap; biwihe kilau biwihe sangkir, ampin tawase kilau kambang saked; maka djetä muat duä kojan bat.

6. Tinai iä manampa sapulu kandarah, tuntang mingkes limä hila gantau, limä hila sambil, mangat olo manjaup huang tä, iä tä, mangat mansulop ngurakngarik hetä karä ramon paraph ingähu; maka talaga tä iäka imam manenjau arepe hetä.

7. Tinai iä manampa sapulu tantahan sumbo bulau, tumon sontoe, sambil mingkes tä huang human Hatalla, limä hila gantau, limä hila sambil.

8. Tinai iä manampa kea sapulu medja, sambil mingkes tä hnang human Hatalla, limä gantau, limä sambil; iä manampa kea saratus sangkon daha bulau.

9. Tinai iä manampa parantan akan imam, tuntang parantan lombah tä, tuntang karä blawang parantaran tä; iä mananggalong blawang tä hapan tambaga.

10. Maka talaga-panjupa tä ingkese intu sarae hila gantau, hila timor tandipah salatan.

11. Tinai Huram manampa karä landai, sendok kawo tuntang sangkon daha; tumon tä Huram

mahapus karä gawie, idjä inampae akan radja Salomo, akan human Hatalla.

12. Djihi duäduä tä, tuntang duä takoloke mangalata, idjä hong lawin djihi tä, tinai duä ampin pajong kambang, idjä manandjala takolok duäduä idjä mangalata tä, idjä hong lawin djihi tä.

13. Tinai äpat ratus ampin bua dalima akan pajong kambang tä, duä karintiug bua dalima akan genep pajong kambang, mangat manandjala takolok djihi duäduä tä.

14. Tinai iä manampa rakar, kandarah, äka panjaup, idjä hundjun rakar tä.

15. Talaga-panjaup idjä, duäwalas ampin sapi, idjä penda hetä.

16. Tinai karä landai, sendok, simpang tuntang karä ramo beken Huram Abi tä manampa akan Salomo, akan human Jehowa, bakte tambaga awang impalamos.

17. Darah Jordan radja manjoho manoang djetä, hong petak baliat, helat Sukot dengan Sartan.

18. Maka Salomo manjoho manampa kutoh karä ramo tä, krana behat karä tambaga tä djaton tawan timbange.

19. Tinai Salomo manjoho manampa karä milik human Hatalla, mesbeh bulau tä, tuntang medja äka tepong tampajah,

20. Tinai karä tantahan sumbo tuntang dulange idjä uras bulau, mangat djetä haradjur belom, tumon kapatut hadate, intu baun äka-panjupa; — (4.Mos.8,4.)

21. Tuntang kambange, palitae, guntinge, uras djetä bulau masak.

22. Tinai karä simpang, sangkon daha, dadupa äka hagaro tuntang supun garo, uras bulau ma-

sak. Tinai bauntonggang huma, blawang idjä hila huange, hong äka idjä brasih halai tä, tuntang karä blawang human Hatalla, samandiai tä uras bulau.

BAGI 5.

Human Hatalla imuga Salomo.

1. Tumon tä karä gawie, idjä inampa Salomo akan human Jehowa, ihapus. Limbah tä Salomo manamäan hetä karä talo, awang djari imbaris imprasih liau bapae Dawid; karä salaka bulau, karä milik tä iä mingkese hindjä karä panatau human Hatalla.

2. Limbah tä Salomo mamumpung karä bakas Israel, karä mantir pamutjok genep hamputae, mantir kapalan olo Israel, tanggoh Jerusalem, mangat mamungkat patin-djandjin Jehowa bara lewun Dawid, iä tä Sion. — (1.Radja. 8.)

3. Maka aton hapumpong karä hatuän olo Israel manaharep radja, omba andau hai tä; djetä intu bulan udju.

4. Maka karä bakas olo Israel manalih. Tä olo Lewi manggatang pati tä,

5. Tuntang iä mätoe, mimbit pati tuntang tingkap-panjupa, tinai karä ramo brasih, idjä hong tingkap tä; talo tä imbit imam tuntang olo Lewi.

6. Maka radja Salomo tuntang hapus utus olo Israel idjä dengae, helo baun pati tä, mampatäi maluput tabiri sapi, djaton taraisü taraitong awi karæe.

7. Tumon tä imam mimbit patin-

djandjin Jehowa akan äkae , akan äka-panjupa hong human Hatalla, aka idjä brasih haliae tä , akan penda palapas Kerub duäduä tä .

8. Krana Kerub tä hambirang palapase duäduä tambuan äka pati tä , djadi duä Kerub mangadjang pati tä tuntang kaju pikule .

9. Limbah tä olo madjok kaju pikul tä sampai mammala tapakae nantadjok bara pati , sampai saran dinding äka panjupa , tapi djeta dјaton mammala bara ruar ; hetä pati tä magon aton sampai andau toh .

10. Djaton talo beken hong pati tä , baja duä kabintap batu tä , idjä djari ingkes Moses hetä tokep Horeb , metoh Jehovah mam-pendeng djandji akan olo Israel , kahum olo tä djari blua bara tanah Misir .

11. Djadi , sana karä imam djari blua bara äka brasih , — krana karä imam idjä hetä uras djari manprasih arepe , tuntang iä dјaton imbaris tumon padjue ;

12. Tinai karä olo Lewi , karä olo panjanji marak äwen , idjä ingamander Asap , Heman tuntang Jedutun , tuntang karä anake pararie , uras hapan benang pistia awang lamos , haiak mimbing bisakbetong , biola , kutjapi , tuntang mendeng hila timor mesbeh , tinai hindjä dengan äwen sampai saratus duä pulu imam , idjä mampahiau sarunai ; —

13. Djadi , haiak olo tä manjanai , manjanji , sama aughe , ha-pae manara mahorumat Jehovah , sana olo tä manggatang aughe , haiak sarunai , bisakbetong tuntang talo usik awang beken , sana iä manjanji manara Jehovah , manjewut iä bahalap , tuntang asie melai sampai katatahi : maka pa-

lus tä human Jehowa tä basuang awi botop baunandau ;

14. Sampai imam , tagal baun-andau tä , djaton tau melai maha-pus sombajang ; basa kahain Jehovah djari manjuang human Hatalla .

BAGI 6.

Lakudoen Salomo intu Hatalla .

1. Tä , maka Salomo blaku doa , koae : Jehovah djari hamauh , iü handak melai huang kakaput .

2. Maka aku djari mamangun huma akam , indu äkam melai , äka dähen indu äkam melai palns katatahi .

3. Limbali tä , maka radja mu-les baue , sambil mamberkat ha-pus utus olo Israel ; maka hapus utus olo Israel uras mendeng .

4. Maka iä hamauh : Horumat akan Jehovah , Hatallan Israel , idjä hapan njamae djari hamauh dengan liau apangku Dawid , tun-tang hapan lengë iä djari maha-pus aughe , koae :

5. Bara andau tä , metoh aku djari manduan djalahen olo ajungku bara tanah Misir , djaton aku djari mintih lewu bara karä hamputan olo Israel , mangat huma imangun akangku , nakara arangku melai hetä ; djaton aku djari mintih olo , mangat mandjadi radjan Israel , utus olo ajungku .

6. Tapi toh aku djari mintih Jerusalem , hetä arangku akan melai , tinai aku djari mintih Dawid , mangat iä marentah Israel , djala-han olo ajungku tä .

7. Maka djari aton kea huang atäi liau apangku Dawid , handak

mamangun huma akan aran Je-howa, Hatallan Israel. — (2.Sam. 7.2.)

8. Tapi Jehowa hamauh dengan liau apangku Dawid: idjä ikau djari bara huang handak mamang-un huma akan arangku, bahalap bewai kahandak atäim djari kalotä.

9. Tapi djaton kea ikuu toh akan mamangun huma tä; tapi anakm hatuä, panakan aim kea, iä akan mamangun huma tä akan arangku.

10. Maka Jehowa djari malalus aughe, idjä djari injewute tä, krana aku djari mendeng manganti liau apangku Dawid, tuntang aku mondok hong padadusan Israel, tumon djari augh Jehowa; tinai aku djari mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.

11. Aku djari mingkes pati hetä, idjä huang tä aton djandjin Jehowa, idjä djari inampae akan olo Israel.

12. Maka Salomo mendeng hong baun mesbeli Jehowa, tandipah hapus utus olo Israel, sambil mandepä lengäe; — (1.Raja 8,22.)

13. Krana Salomo djari manampa äka mendeng tambaga, sambil mingkes tä intu bentok parantaran, djetä pandjang limä hasa, kabukae limä hasa kea, kagantonge telo hasa; hundjun tä iä mendeng, palus mandeko utute intu baun hapus utus olo Israel, tuntang iä mandepä lengäe akan langit;

14. Koae: O Jehowa, Hatallan Israel! djaton Hatalla idjä padan dengam, alo hong langit, alo hundjun petak; ikau idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä re-warm, awang manandjong hong baum hapan salepah atäie.

15. Ikau djari malalus akan re-

warm, apangku Dawid, talo handiai awang djari indjandjim akae: njamam djari manjewute, lengäm djari malalus tä, kilau awang djari hong andau toh.

16. Maka toh, o Jehowa, Hatallan Israel! tengah akan rewarm, apangku Dawid, talo tä kea, idjä djari indjandjim akae, koam: djaton akan balentas utus aim olo idjä mondok hong padadusan Israel naharep baungku, asal anakm mahaga djalan ajue, mangat manandjong hong Toratku, tumon ikau djari manandjong hong baungku.

17. Toh, o Jehowa, Hatallan Israel! lalus aughm, idjä djari insu-mam tä akan rewarm, akan Dawid.

18. Maka kilen, toto Hatalla indu melai dengan olon hundjun petak? Toto, karä langit, olo langit idjä batang karä langit mahin djaton ombet äkam, kilen tinai huma toh, idjä djari imangungku!

19. Tapi talingan kea pindingm akan lakudoan rewarm, akan augh usoke, o Jehowa, Hatallangku! mangat manarima augh bawa tuntang lakudoa, idjä rewarm toh blaku hong baum.

20. Käläh riaran matam handau hamalem akan huma toh, akan äka toh, idjä tahiü tä ikau djari hamauh, handak mingkes aram hetoh, mangat manarima lakudoa, idjä karä ilaku rewarm hong äka toh.

21. Käläh tarima augh usok re-warm, tuntang djalahan olo ajum, Israel, idjä karäh blaku doa hong äka toh; käläh ikau mahining tä bara äkam melai, bara sorga, tuntang haiak mahining tä, pasi ikäi!

22. Djaka olo djari badosa dengan kolae, tuntang iä tä mamuat sum-

pah akae, indu manjapa arepe, amon sumpah sapa tā sampai mes-behm hong huma toh:

23. Tā, maka käläh ikau mahining tā bara sorga, palus mam-budjur rewar, tuntang mahukum idjā darhaka tā, hian kasalae akan hundjun takoloke, tuntang mam-budjur olo idjā budjur tā, tengah akae tumon kabudjure.

24. Amon utus olo ajum, Israel tā, kalah parang intu baun mu-sohe, basa iā djari badosa dengam, amon iā hobah tinai, sambil mangaku aram, tuntang musok, blaku intu baum hong huma toh:

25. Tā, käläh ikau mahining bara sorga, ampun kasalan Israel, olo ajum tā, halalian iā akan ta-nah toh tinai, idjā djari inengam akae tuntang akan tatoe.

26. Amon langit djari iatep, djato-n udjan, basa olo djari badosa intu ikau, tā, amon olo blaku hong aka toh, tuntang mangaku aram, balalu hobah bara kadar-ha-kae, basa ikau djari mandjara iā:

27. Tā, käläh ikau mahining bara sorga, ampun kasalan rewar, olo ajum, Israel, limbah ikau djari madjar iā djalan bhalap, idjā pa-tut ihoro; soho udjan akan ta-nahm, idjā djari inengam akan ntus olo ajum indu joresae.

28. Amon lau manapi tanah, atawa peres papa, amon aton riwut papa, loai, sangkalap, uret, amon mu-sohe mangapong olo hetoh hong tanahe, huang lewue, atawa amon aton bararangai kapähä atawa peres:

29. Maka genep biti, brangai utuse, tinai marak hapus utus olo ajum, Israel toh. idjā musok, blaku doa, karä olo tā idjā kasene hu-kum tuntang kapähän ai, tuntang mandepä lengae hong huma toh:

30. Tā, käläh ikau mahining bara sorga, akam melai idjā dähen tā, ampun haiak tengah akan genep biti tumon djalan ai, tumon ikau mitä ampin atäie, krana batonggal ikan bewäi kasene atäi karü olon;

31. Mangat olo tā mikäh ikau, nakara iā mahoroe djalan aim, kat-hin andaue belom hong tanah toh, idjā djari inengam akan tato ikäi.

32. Tinai amon olo beken utuse kea, idjā djaton bara baris Israel, olo ajum tā, aton dumah bara ta-nah idjā kedjau, tagal aram idjā hai, tagal lengäm idjā kwasa, idjā djari inantadjokm, amon olo tā dumah, blaku doa hong huma toh:

33. Tā, käläh ikau mahining bara sorga, bara akam melai idjā dähen, sambil malalus tnmon lakun olo beken utuse tā intu ikau; mangat karä utus olo hong salepah kalu-nen kasene aram, nakara iā mikäh ikau, sama kilau Israel, utus olo ajum, haiak katawan, aram djari injewut akan huma toh, idjā djari imangungku.

34. Amon utus olo ajum lius mamarang mu-sohe, manjak djalan idjā djari injohom iā mahoroe, tā, amon olo tā karäh blaku intu ikau naharep manantu lewu toh, idjā djari intihm, manantu huma toh, idjā djari imangungku akan aram:

35. Tā, kälähikau mahining bara sorga lakudoae tuntang augh uso-ke, käläh ikau mandohop mambu-djur iā.

36. Amon olo tā djari hadosa dengam, krana puna djaton olo idjā dia badosa, tntang ikau ma-lait iā, sambil manjaragh iā akan mu-sohe, sampai olo idjā djari ma-nawan iā manamput iā tawanan akan tanahe, alo kedjau alo tokep;

37. Tuntang amon hong tanah, äkae djari inamput tawanan, olo tantä haluli atäie tinai, sampai iä hobah, tuntang musok ikau hong tanah äkae katawanan, sambil hamauh: ikäi djari badosa, sala gawin ikäi, ikäi toto djari darhaka;

38. Amon olo tä hobah akam hapan salepah atäie, hapan hapus huange, hong tanah musohe, idjä djari manamput iä tawanan, amon iä blaku doa naharep manintu tanuhe, idjä djari inengam akan tattoe, manintu lewu toh, idjä djari intihm, tuntang humah toh, idjä djari imangungku akan aram:

39. Tä, käläh ikau mahining lakudoae tuntang augh usoke bara langit, bara äkam melai idjä dähen, käläh ikau mandohop mam budjur iä, ampun karä kasalan djalahen olo ajum, idjä djari iawie intu ikau.

40. Toh, joh Hatallangku! käläh riaran matam, tsalingan pindingm akan lakudoa hong äka toh.

41. Toh, o Jehowa, Hatalla! tamä äkam melai, ikau tuntang patin kwasam; soho karä imam, o Jehowa, Hatalla, imakaian hapan salamat, soho olo idjä imprasihm handjak rantang tagal kahalap.

42. Joh Jehowa, Hatalla! äla manganan baun olo idjä djari imujakm, tahu kabudjur rewarw David.

BAGI 7.

I. Sarita human Hatalla imuga Salomo. II. Intu tingkat duä Hatalla mamprahan arepe akan Salomo.

I.—1. Amon Salomo djari terai blaku doa, maka apui lawo bara

langit, palus kuman mampalepah karä parapah awang ingähu tuntang parapah awang injambalih, palus kahain Jehovah manjuang huma tä. — (2.Mos.40,34;3.Mos. 9,24.)

2. Tä karä imam djaton tau tamä human Jehovah, krana kahain Jehovah djari manjuang human Jehovah.

3. Amon olo Israel mitä apni tä mohon, tuntang kahain Jehovah intu huma tä, maka iä sontop baue sampai petak, blaku doa sambil manara Jehovah, basa iä badoha, tuntang asie melai sampai katatahi.

4. Maka radja haiak olo arä maluput parapah awang injambalih hong baun Jehovah.

5. Radja Salomo maluput parapah awang injambalih duä pulu duä kojan sapi, tinai saratus duä pulu kojan tabiri. Tumon tä radja tuntang hapus utus olo arä djari mamuga human Hatalla.

6. Tinai karä imam mendeng intu padjun ai, tuntang olo Lewi nimbing talo usik ain Jehovah, idjä djari inampa radja Dawid, hapan manara Jehovah, basa asie palus katatahi, hapan masmur Dawid idjä ingarange akan äwen; tinai imam manandipah äwen mampahiu sarunai, haiak hapus utus olo Israel mendeng.

7. Maka Salomo mamprasih parantaran idjä bentok tä, idjä intu baun human Jehovah, basa hetä iä djari manatap parapah awang ingähu tuntang enjak parapah tarimakasih; krana mesbeh tambaga, idjä djari inampa Salomo djaton ombet mamuat karä parapah awang ingähu, tuntang parapah talo kinan, tinai karü enjak tä.

8. Katika tä Salomo mahaga andau hai kudju katahie, tuntang karä olo Israel haiak dengae, olo karän karäe, bara saran Hamat palus sampai sungtä Misir.

9. Maka andau hanja iä somba-jang idjä tantanepe; krana kudju iä mamuga mamprasih mesbeh tä, tinai gawi tä sampai kudju kea.

10. Maka hong andau duå pulu telo, bulan udjn, iä malapas olo arä buli humae, dengan handjak rantang atäie tagal karä kahalap, idjä djari ilalus Jehowa akan Dawid tuntang Salomo, tinai akan hamputan olo ajue, Israel tä.

11. Tumon tä Salomo mandjari human Jehowa, tuntang human radja; talo handiai, awang djari huang atäi Salomo handak manam-pae hong hnman Jehowa tuntang hong human ajue, uras djari bu-djur bahalap.

II. — 12. Maka Jehowa masuman arepe akan Salomo hamalem, sambil hamauh dengae: Aku djari manarima lakudoam, tuntang djari mintih äka toh akangku mandjadi huma äka parapah. — (1.Radja 9,2.)

13. Amon akn matep langit, sampai djaton udjan, atawa amon aku manjoho sangkalap kuman mampalepah talo hong tanah, atawa amon aku manjoho peres papa mantakan djalahan olo ajungku:

14. Amon olo ajungku, idjä akae arangku injewut, mamparandah arepe tuntang blaku doa, manggau baungku, sambil hobah bara djalae idjä papa, tä, maka aku handak mahining aughe bara sorga, tuntang mampun kasalae, sambil ma-mapas tanahe.

15. Toh, maka haradjur aku handak mariaran matangku tuntang

manalingan pindingku akan laku-doa hong äka toh.

16. Krana toh aku djari mintih tuntang mamprasih huma toh, mangat arangku melai hetä sampai katatahi, tuntang matangku, atäiku karäh hetä kea haradjur hapus karä andau.

17. Maka idjä ikau, djaka ikau manandjong hong baungku tumon bapam Dawid, sambil manumon talo handiai, idjä djari imetähku ikau, tuntang mahaga karä hadat dasar ajungku:

18. Toto, aku handak mandähen padadusan karadjaan ajum, tumon djangjingku dengan bapam Dawid, koangku: djaton karäh balentas olo utus aim idjä marentah hong Israel. — (2.Sam.7,12.16.)

19. Tapi amon keton mules, sambil mangangan hadat tuntang prentah ajungku, idjä djari inengaku hong baun keton, haiak lius, manempo hatalla beken, sambil manjembah iä:

20. Tä aku karäh marukat mangangan olo tä bara tanah, idjä djari inengaku akae, tinai huma toh, idjä djari imprasihku akan arangku, aku handak manganae bara baungku, sampai djeta indu tanding tapengan karä ntus olo.

21. Huma toh, idjä djari paham kahaie, toto genep biti idjä mahalau hetä karäh taräwen tagal tä, sambil misek: bulen gawin Jehowa sampai kalotä dengan tanah tuntang hnma toh? — (5.Mos.29, 24.)

22. Tä olo karäh tombah: awi olo tä djari malih Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari manduan iä bara tanah Misir; tuntang olo tä djari manatelan arepe intu hatalla beken, sambil sntonp akae tuntang

manempo iä; tagal tä Jehowa djari magah karä tjalaka tä hararepan iä.

BAGI 8.

Karä gawin Salomo tuntang karä mantir ai.

1. Djadi, limbah duä pulu njelo, idjä huang tä Salomo djari mamangun human Jehowa tuntang huma ajue,

2. Maka Salomo mamangun karä lewu, idjä djari inenga Hiram acae, iä manjoho olo Israel melai hetä.

3. Limbah tä Salomo hagoet marranggar Hamatsoba, sambil mampalah djetä.

4. Tinai iä mamangun Tadmor, hong padang tunis benjem, tuntang karä lewu äka panataue, idjä imangue hong Hamat.

5. Tinai iä mamangun Bethoron idjä ngadju tuntang Bethoron idjä ngawa, lewu dähen idjä hakota, idjä bara lawang tuntang kantjing;

6. Tinai Baalat, tuntang karä lewu äka panatau Salomo, tinai karä lewu äka karetæ, tuntang karä lewu äka olo parang awang hapan hadjaran, tinai karä kana-huang Salomo, idjä ingahandake mamangun hong Jerusalem, hong Libanon, tuntang hong hapus tanah pagangan ajue.

7. Karä olo idjä tisan olo Het, olo Amori, olo Perisi, olo Hewi, olo Jebusi, idjä beken bara utus olo Israel,

8. Panakan olo tä, idjä harian bara iä djari batisa hong tanah, idjä djaton djari impatái olo Israel, iä tä inukas Salomo mandjadi ra-

kan, sampai andau toh. — (Jos.16, 10.)

9. Tapi karä olo Israel djaton Salomo mahadjipen iä tamä rakan nguan gawi, krana olo tä puna olo parang, mantir kapala ajue, tinai mantir karetæ tuntang mantir olo parang idjä hapan hadjaran.

10. Maka karä mantir ain radja Salomo, idjä mangapala rakan tä, sampai duä ratus limä pulu biti.

11. Katika tä Salomo mamungkat anak Parao idja bawi bara lewun Dawid, akan huma, idjä djari imangue acae; krana koae: Sawangku djaton patut melai hong human Dawid, radjan Israel, basa äka tä brasih, idjä akan tä patin Jehowa djari sampai. — (1.Radja9,24.)

12. Bara kstika tä Salomo maluput parapah awang ingähu akan Jehowa hundjun mesbeh Jehowa, idjä djari inampae intu baun parantaran tä.

13. Iä maluput parapah tumon kapatut genep andau, tumon prentah Moses, hong genep andau sabat, hong genep palembut bulan, tinai hong karä andau hai awang djari inukas, hantelo dalam genep njelo, iä tä hong pesta tepong idjä djaton iragi, hong pesta tingkat minggo, tinai hong pesta tingkap dawen. — (4.Mos.28,2.)

14. Tinai iä mangkat karä padjun imam kea akan karä gawie, tumon tukas liau bapae Dawid, tinai karä olo Lewi tä kea akan padjun gawie, mangat manara Hatalla, tuntangomba mandohopimam, tumon gawie genep andau; tinai tonggon bauntonggang tumon karä padjue akan genep bauntonggang: krana tumon tä puna petäh lian Dawid, olo ain Hatalla tä.

15. Olo djaton nangkalau petäh

radja tahuu karä imam tuntang olo Lewi, manintu karä gawi tuntang karä ramo.

16. Tumon tä Salomo matoh karä gawie, bara andau padadukan galang human Jehowa djari ina olo, sampai human Jehowa djari.

17. Limbah tä Salomo hagoet akan Eseongeber, tuntang akan Elot, idjä intu saran tasik hong tanah Edom.

18. Maka Hiram manjoho olo ai magah banama akae, tuntang olo idjä harati hong tasik; äwen tä mampahaiaak olo ain Salomo barajar akan Opir; iä manduan bara hetä äpat ratus limä pulu pikul bulan, balalu mimbit tä akan radja Salomo.

BAGI 9.

- I. Radja bawi bara Saba madja Salomo.
- II. Kahain Salomo; iä matäi.

I.—1. Maka amon radja bawi hong Saba mahining britan Salomo, tä iä manalih Jerusalem, handak mangkemä malelai Salomo, tuntang arä olo ajue dengae, kutoh ontae, mamuat talo mangat ewane, tinai bulau karäan karäe, tuntang batu barega; maka iä sampai Salomo, tuntang masanan akae karä angat atäie. — (1.Radja10,1.)

2. Maka Salomo marima karä anghe akae; idjä kabawak karä aughe mahin djaton kaput intu Salomo, samandiae tä irimae akae.

3. Djadi, amon radja bawi bara Saba mitä kapintar Salomo, tuntang huma idjä djari imangue,

4. Tinai panginan hong medjac, tuntang äka karä olo ajue, tinai pangkat karä mantire, tuntang pakaiae, karä olo tukang talo ihop

ajue tuntang pakaiae, tinai lampat idjä indiae tamä human Jehowa: maka lenjoh angat atäie.

5. Tä iä hamauh dengan radja: Toto kea karä augh tä, idjä djari hiningku bara tanahku tahuu karä perkaram, tahuu kapintarm.

6. Maka aku djaton djari harap karä augh olo, sampai bitingku djari mananggoh, tuntang matangku kea djari mitäe; maka toto, idjä djari hiningku, sabagi mahin dia karä kapintarm awang paham; toh tangkalau haream bara brita idjä djari hiningku.

7. Berkat toto karä mantirm, berkat toto karä olo ajum toh, idjä haradjur naharep baum, sambil mahining kapintarm.

8. Horumat akan Jehowa, Hatallam, idjä djari mangilak ikau, tuntang mampondok ikau hundjun padadusan ajue, mandjadi radja akan Jehowa, Hatallam; basa Hattala sintu olo Israel, handak mampendeng iä palus katatahi, tagal tä jä djari mamparadja ikau akan olo tä, mangat malalus kabudjur dengan katetek.

9. Tinai iä manenga akan radja saratus duä pulu pikul bulau, tuntang kutoh talo mangat ewaue, tinai batu barega; djaton pndji talo mangat ewaue kalotä, kilau idjä inenga radja bara Saba akan radja Salomo.

10. Tinai karä olo ain Hiram tuntang olo ain Salomo, idjä manduan bulau bara Opir, mimbit kea kaju Almugim tuntang batu barega.

11. Kaju Almugim tä inampa radja akan hada hong human Jehowa tuntang hong human radja, tinai akan kutjapi tuntang biola idjä hapan olo panjanji; kaju ka-

- lotä bilih djaton pndji mamala hong tanah Juda.
12. Maka radja Salomo manenga akan radja bawi bara Saba karä talo kahandake, idjä ilakuc, beken tinai idjä hapae manjnlang talo panengae. Kalotä iü mules, buli tanahe tinai, tuntang karä olo ajue.
- II.—13. Maka behat karä bulau, pangulih Salomo dalam idjä njclo, sampai djahawen ratus djahawen pulu djahawen pikul.
14. Beken tinai asil karä olo su-dagar, olo badagang; tinai karä radja Arab, tuntang karä wakile hong tanah hetä haradjur mimbit bulau salaka akan Salomo.
15. Maka radja Salomo manampa duä ratus talawang bulau masak; djahawen ratus sekel bulau masak injohoe manimbange akan genep talawang.
16. Tinai telo ratus taming bulau masak; telo ratus sekel bulau injohoe manimbange akan genep taming. Maka radja mingkes tä hong huma kajuan Libanon.
17. Tinai radja manampa garing akan padadusan hai, tuntang mananggalonge hapan bulau hatuä.
18. Padadusan tä halampat djahawen kadatah, tinai galang paie bulau, idjä leket hong padadusan, tinai aton sanggahan lengæ hasansila hetä sampai äka mondok, tuntang duä ampin singa indu djihin sanggahan lengæ tä.
19. Tinai duäwalas ampin singa hasansila tä, hundjun genep datah lampate djahawen tä. Djaton pudji inampa tumon tä hong karä kara-djaan kalunen.
20. Tinai karä sangkir hapa radja Salomo mihop uras bulau, tuntang karä milik hong huma kajuan Libanon uras bulau masak; salaka djaton halihi barega kahnm pangereng Salomo.
21. Krana karä banama ain raja barajar akan Tarsis, impahaik olo ain Hiram; sindä dalam telo njclo bauama tä dumah bara Tarsis, mimbit bulau, salaka, garing, bakäi tuntang haruäi.
22. Tumon tä radja Salomo mandjadi hai bara karä radja hong petak, awi panataue, awi kapintare.
23. Karä radja hong petak manggau baun Salomo, tantai mahining kapintare, idjä djari inenga Hatalla huang atäie.
24. Olo handiai tä mimbit panengae, milik salaka bulau, pakaiyan, ganggaman, talo mangat ewauc, hadjaran, kalidai, haradjur genep njclo.
25. Maka aton ain Salomo äpat kojan huma, üka karä hadjarae tuntang karetæ, tinai duäwalas kojan olo parang idjä hapan hadjaran; maka iä mingkes äwen tä hong karä lewu üka karetæ, tapi belahe melai tokep radja hong Jerusalem.
26. Iä marentali karä radja, bara batangdanum lombah tä, tuntang tanah Pilisti, mandas saran tanah Misir.
27. Radja maleleng kutoh salaka hong Jerusalem, sampai djetä kilau batu bewäi, tinai kaju seder tagal kutoh karä irega kilau kaju rrangai bewäi, idjä intu loau.
28. Olo manduan hadjaran akan Salomo bara Misir tuntang bara karä tanah hila tä.
29. Tisan karä saritan Salomo, bara tamparae palus katatesae, djetä tarasurat hong surat nabi Natan, tinai hong surat karä augh nabi Ahia, olo Silo, tuntang hong

surat augh tndjum nabi Jedi, idjä tahuu Jerobeam, anak Nebat.

30. Maka Salomo marentah hong Jerusalem mahundjun hapus utus olo Israel äpat pulu njelo katahie.

31. Limbah tä Salomo matäi, ingampeleng dengau tato hiange; olo mangubur iä hong lewun liau bapae Dawid; maka anake Rehabeam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 10.

Karadjaan olo Jehudi hapisah, mandjadi duä, karadjaan Israel dengan karadjaan Juda.

1. Maka Rehabeam hagoet tanggoh Sighem; krana salepah olo Israel djari manalih Sighem, tantai mamparadja iä. — (1.Radj. 12,1.)

2. Djadi, amon Jerobeam, anak Nebat, mahining perkara tä, krana iä tä melai hong Misir, äkae djari mahakan bara baun radja Salomo, tä maka Jerobeam buli bara Misir.

3. Krana olo arä manjolio srohan manduan iä; tumon tä Jerobeam dengan karä olo Israel manalih, tuntang hamauh dengan Rehabeam, koae:

4. Liau bapam paham djari mambehat ugar ikäi, toh, käläh ikau mampahian gawin liau bapam idjä karas, ugar idjä babehat tä, idjä imuate hong ikäi, tä ikäi handak manempo ikau.

5. Maka iä tombah augh olo tä: Käläh, limbah kaduü keton haluli tanggoh akn. Tä olo arä hagoet.

6. Maka radja Rehabeam hatirok dengan karä olo bakas, idjä djari naharep baun liau bapae Sa-

lomo, idjä kahum pangereng ai tä, koae: Kilen angat keton buah tombah augh olo tä?

7. Koan äwen tä dengae: Amon ikau masih tuntang manarima olo tä, tombah aughe bahalap, toto iä indu rewarmp haradjur palus daptit.

8. Tapi iä manganan augh olo bakas, awang djari inirok äwen akae, palus iä hatirok dengan olo tabela, idjä haiak pangereng ajue, idjä naharep baue.

9. Koae dengan olo tä: Kilen augh keton ita buah tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengangku, koae: pahian ugar tä, idjä djari imuat liau bapam intu ikäi?

10. Maka olo tabela tä, idjä haiak pangereng ajue, hamauh dengae, koae: Tumon toh buah ikau tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengam, koae: liau bapam tangkalau djari mampabehat ugar ikäi, käläh ikan mampahiae akan ikäi; — tumon toh buah ikau tombah aughe: angkingku karäh hai haream bara kahang liau apangku.

11. Djaka liau apangku djari mamuat ugar babehat intu keton, aku handak mandahange hindai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

12. Tä, andau telo, maka Jerobeam tuntang utus olo arä naharep Rehabeam, tumon djari petäh radja, koae: haluli keton tanggoh aku limbah kaduä.

13. Tä, maka radja karas tombah augh olo tä, krana radja Rehabeam manganan tirok olo bakas;

14. Balalu iä hamauh dengan olo tä tumon karä tirok olo tabela, koae: Liau apangku djari mambe-

hat ugar keton, tapi aku handak mandahange tinai; liau apangku djari mamuknl keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

15. Kalotä radja djaton maku manarima augh olo arä; krana perkara tä mandjari awi Hatalla kea, mangat Jehowa malalus aughe, idjä djari insanae hadjamban Ahia, olo Silo, akan Jerobeam, anak Nebatä. — (1. *Radja* 11,29.)

16. Djadi, amon karä olo Israel mitä, radja djaton paraba iä, maka olo arä mandjawap augh radja tinai, koae: Narai bagin ikäi dengan Dawid? ikäi djaton bara gawi dengan anak Isai! Has, buli human keton, o Israel! naughe, rentah olo ajum bewäi, joh Dawid! Tumon tä karä olo Israel hagoet buli humae.

17. Maka olo Israel, idjä mangkalewu hong tanah Juda, Rehabeam kea idjä magon marentahe.

18. Tä radja Rehabeam manjoho Adoram, mantir perkara rear; maka olo Israel mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi. Tä radja Rehabeam badjeleng lompat karcatae, mangat hadari akan Jerusalem.

19. Tumon tä olo Israel undur, mengkak arepe bara ungkup human Dawid sampai andau toh.

BAGI 11.

Rehabeam imbalang parang; karä kota; karä olo Lewi ombo iä; karä anak sawae.

1. Maka sana Rehabeam sampai Jernsalem, iä mirak hamputan Juda tuntang Benjamin, saratus hanja pulu kojan biti, uras

olo awang harati gawin parang, nakara mamarang olo Israel, mangat manduan karadjaan buli Rehabeam tinai. — (1. *Radja* 12,21.)

2. Tapi augh Jehowa sampai Semaja, olo ain Hatalla tä, koae:

3. Suman akan Rehabeam, anak Salomo, radja Juda, tuntang akan karä olo Israel baris Juda tuntang Benjamin, koam:

4. Kakai angh Jehowa: äla keton hagoet, äla mamarang paharin keton; genep bitin keton buli humae; krana perkara toh mandjadi awiku. Maka olo tä manumon augh Jehowa, palus iä balang hagoet mamarang Jerobeam.

5. Maka Rehabeam melai hong Jerusalem; iä mamangun arä lewu indu kota hong tanah Juda.

6. Iä mangota Betlehem, Etam, Tekoa,

7. Betsur, Sogho, Adulam,

8. Gat, Maresa, Sip,

9. Adoraim, Laghis, Aseka,

10. Sora, Ajalon, Hebron; uras lewu idjä dähen hakota hong tanah Juda tuntang Benjamin.

11. Iä mandähen karä kotaë tä tinai, tuntang mina mantir kapala hetä, tinai kutoh talo kinan, undus tuntang anggor.

12. Tinai kutoh talawang tuntang lundju inae hong genep lewu, iä mandähen tä paham haliae; tumon tä Juda tuntang Benjamin melai intu iä.

13. Tinai karä imam tuntang olo Lewi, idjä hong hapus tanah Israel, mindah tanggoh iä bara karä lewue.

14. Krana karä olo Lewi malih lewue tuntang karä ramoe, palus mindah akan Juda, akan Jerusalem. Krana Jerobeam äwen lianak djari manganan olo tä, mangahana

iä mahaga gawin ipam intu Jehowa.

15. Palus iä djari mangkat imam akan karä aka gantong, akan karä setan, tinai akan sapi bulau tä, idjä djari inampae.

16. Limbah bara olo tä, maka bara karä hamputan olo Israel aton kea idjä mindah tanggoh Jerusalem, olo handiae idjä mandjuluk atäie mangat manggau Jehovah, Hatallan Israel, uka maluput parapah akan Jehovah, Hatallan tatoe.

17. Tumon tä olo tä mandähén karadjaan Juda, tuntang mampaabas anak Salomo, telo njelo katahie; krana telo njelo katahie äwen manandjong hong djalan Dawid tuntang Salomo.

18. Limbah tä Rehabeam manduan indu sawae Abihail, anak Eliab, Eliab anak Isai, beken bara Mahalat, anak Jerimot, Jerimot anak Dawid.

19. Iä tä manak akae hatuä: Jeus, Semarja, Sabam.

20. Limbah bara djetä iä masawä hindai Maagha, anak Absalom; iä tä manak akae: Abia, Atai, Sisa, Selomit.

21. Maka Rehabeam heret dengan Maagha, anak Absalom tä, paham bara dengan karä sawae tuntang Gundike; krana batang sawae djari induac hanjawalas, tinai Gundike djahawen pulu; iä manak hatuä duä pulu hanja, tinai bawi djahawen pulu.

22. Maka Rehabeam mandudus Abia, anak Maagha tä, mandjadi idjä mambatang, mangat iä indu kapalan karä paharie; krana iä handak mamparadja iä.

23. Maka iä pintar gawie, sampai iä mambilang karä anake akan hapus tanah Juda tuntang Benja-

min, hong karä kota, sambil manenga arä balandja akae; maka iä heret dengan arä olo bawi.

BAGI 12.

Sisak mamarang Rehabeam; Rehabeam matäi, anake Abia manganti iä.

1. Djadi, amon Rehabeam djari mandähén karadjaan ajue, tuntang mandjadi kwasa, tä iä ngalapean Torat Jehovah, tuntang karä olo Israel tamput iä. — (1.Radja 14,22.)

2. Tagal tä hong njelo limä kahum karadjaan Rehabeam, maka Sisak, radja Misir, dumah mamarang Jerusalem; krana olo tä djari malangkah malawan Jehovah.

3. Iä mimbit sakojan duä ratus kareta, tinai djahawen pulu kojan olo idjä hapan hadjaran. tinai djaton taraisä karä olo parang beken tä, idjä ompat iä dumah bara Misir, olo Libi, olo Sugh, olo Kus.

4. Maka iä mampalah karä kota, idja hong Juda, palus maranggar Jerusalem.

5. Tä nabi Semaja manalih Rehabeam, tuntang karä mantir Juda, idjä djari hapumpong hong Jerusalem tagal Sisak; koae dengan olo tä: Kakai augh Jehovah: keton djari malihaku, tagal tä aku djari malihaku, mandjuluk keton akan lengän Sisak.

6. Tä karä mantir Israel tuntang radja mamparandah arepe, sambil hamauh: Jehovah toto tetek.

7. Amon Jehovah mitä olo tä mamparandah arepe, maka augh Jehovah sampai Semaja, koae: Olo tä djari mamparandah arepe; toh aku djaton handak marusak iä, tapi badjeleng aku handak maliwus iä.

sampai kasangitku tä djaton akan bangar mawi Jerusalem hapan lengün Sisak.

8. Tapi olo tä akan mamenda iä kea, mangat iä kasene kabekäe manempo aku dengan manempo karadjaan kalunen.

9. Tumon tä Sisak, radja Misir, tamä Jerusalem, palus iä marampas karä panatau human Jehowa tuntang panatau human radja, lepah lingis irampase talo tä; iä marampas talawang bulau kea idjä inampa Salomo. — (9,15.)

10. Maka radja Rehabeam manampa gantin djetä talawang tambaga; iä mansahan tä penda leugän mantir olo dalam, idjä tonggon bauntonggang human radja.

11. Djadi, amon radja manalih human Jehowa, maka olo dalam tä hagoet, hapan djetä; limbah tä iä halalian tä tinai akan karong äka olo djadjaga tä.

12. Maka amon iä mamparandah arepe, tä kalait Jehowa tendur inawi iü, belä iä marusak iä lepah lingis. Krana liong Juda magon aton kea talo bahalap.

13. Tumon tä radja Rehabeam impaabas hong Jerusalem, tuntang haradjur mimbing karadjaan; krana Rehabeam äpat pulu idjü njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah udjuwalas njelo hong Jerusalem, lewu tä, idjä djari intih Jehowa bara karä hamputan Israel, mangat mingkes arae hetä. Aran indue Naama, bawin olo Amon. — (2.Mos.20,24.)

14. Maka iä papa gawie, basa iä djaton mambudjur atäie, mangat manggau Jehowa.

15. Maka karä saritan Rehabeam, bara tamparae palus katatesae, djari tarasurat hong surat karä augli

nabi Semaja, tuntang nabi Ido, idjä djari marinting karä horoe ungkup tä. Maka Rehabeam haradjur parang dengan Jerobeam katahin karä andau pambelome.

16. Maka Rehabeam matai, ingampeleng dengan tato hiange: iä ingubur hong lewun Dawid. Tä anake Abia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 13.

Abia, radja Juda, mampalah Jerobeam.

1. Hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Jerobeam, maka Abia mandjadi radja hong Juda. — (1.Radjal 15,1.)

2. Iä marentah telo njelo hong Jerusalem; aran indue Maagha, anak Uriel, bara Gibea. Maka Abia haradjur parang dengan Jerobeam.

3. Abia mimbit olo mamarang, olo menteng tuntang gantjang, äpat ratus kojan biti uras kampilie; tapi Jerobeam mamadju kawan parang manandipah iä, hanja ratus kojan olo kampilie, uras olo menteng gantjang.

4. Maka Abia hagoet bara tan-tan bukit Semaraim, idjä hong bukit hatinggang Epraim; tuntang iä hamauh: Hining aughku, o Jerobeam, tuntang karä olo Israel.

5. Djaton keton patut katawan, Jehowa, Hatallan Israel, djari manenga karadjaan mahundjun Israel akan Dawid sampai katatahi, akae tuntang panakae, hapan djandjie awang dähen?

6. Tapi Jerobeam, anak Nebat, djipen Salomo, anak Dawid tä, mahin djari kea manggatang arepe, malawan teimpoe.

7. Tinai arä olo parajap, olo setan, djari hapumpong omba iä, tuntang djari mandähen arepe malawan Rehabeam, anak Salomo, pesan Rehabeam tä tabela, metoh atäie lemolamunjai, sampai iä djaton tau mangaras arepe malawan olo tä.

8. Toh, maka keton mado handak manekang arep keton malawan karadjaan Jehowa, idjä puna hong lengän panakan Dawid; toto, keton karäan karä, tapi ain keton anak sapi bulau tä, idjä djari inampa Jerobeam, mandjadi hatallan keton. — (1.Radj 12,28.)

9. Djaton keton djari manganan imam Jehowa, panakan Aaron tä, tuntang olo Lewi, sambil mangkat imam akan keton tumon hadat karä olo kapir awang haka-liling? Brangai genep biti idjä lembut handak manjuang lokap ai kea hapan anak sapi idjä kongan, tuntang udju kongan tabiri hatuëe, iä palus mandjadi imam akan karä talo tä, idjä dia Hatalla. — (11, 14,15.)

10. Tapi ikäi, Jehowa kea toto Hatallan ikäi, ikäi djaton djari malih iä; imam tä, idjä sombahjang intu Jehowa, iä tä panakan Aaron, tinai olo Lewi idjä ompat malalus gawie.

11. Sining handjewu dengan hallemäi olo tä maluput parapah awang ingahu akan Jehowa, tuntang garo talo mangat ewaeue, tinai iä manatap tepong tä hong medja idjä brasih, tuntang manatap tautahan sumbo bulau tä tuntang palitae, mangat belom geneplalem; krana ikäi magon mahaga karä gawi hapan manonggo Jehowa, Hatallan ikäi, tapi keton djari malih iä. — (4.Mos.28,6.)

12. Tagal tä, itä keton, haiak ikäi, intu baun ikäi aton Hatalla, tinai imam ajue tuntang sarunai, mangat mampahining aughe mawi keton; joh olo Israel! äla petah mamarang Jehowa, Hatallan tato keton, krana toto djaton keton tau ontong!

13. Tapi Jerobeam manjoho belahe olo ajue mantakan iä bara hila likute; djadi batang kawan parang ajue aton hila baun olo Juda, tapi belahe olo tä mantakan iä bara hila likute.

14. Djadi, amon olo Juda tam-paliau, maka iä mitä, musohe mantakan iä bara hila baue hila likute; maka iä blaku intu Jehowa, tuntang imam mampahiau sarunai. — (4.Mos.10,9.)

15. Haiak tä olo Juda malahap, maka Hatalla mamukul Jerobeam tuntang karä olo Israel hong baun Abia tuntang olo Juda.

16. Olo Israel pararawoh hara baun olo Juda, Hatalla mandjuluk iä akan penda lengän äwen.

17. Maka Abia tuntang olo ajue paham mamukul olo tä, krana bara baris olo Israel halelek matäi limä ratus kojan biti, olo awang kampili.

18. Tumon tä olo Israel rungkok intu katika tä; tapi olo Juda djaladjan kwasa, bisa iä djari basinggah intu Jehowa, Hatallan tatoe.

19. Maka Abia manjasah Jerobeam, balalu manduan bara iä arä lewu, Betel tuntang karä patataie, Jesana tuntang patataie, Epron tuntang patataie.

20. Maka Jerobeam djaton bara kwasa hindai katalin pambelom Abia; Jehowa mangapähä iä sampai iä matäi.

21. Tumon tā Abia djaladjalan kwasa. Maka iā masawā äpatwalas biti, iā manak duä pulu duä hatuä, tinai djahawenwalas anake bawi.

22. Maka tisan karä saritan Abia, karä gawie tuntang aughe, djari tarasurat hong surat nabi Ido.

BAGI 14.

I. Asa manganan karä ramon gawin dewa. II. lä mampalsh olo Kus.

I.—1. Maka Abia matäi, ingam-peleng dengan tato hiange; iā ingubur hong lewun Dawid. Tā anake Asa mandjadi radja manganti iā. Intu pangereng ajue tanah tā sanang sapulu njelo. — (1.Radja 15,11.)

2. Maka Asa bahalap budjur gawie hong matan Jehowa , Hatallae.

3. Krana iā mangarak karä mes-beh dewa, tuntang karä äka gantong, sambil manganan karä ham-patong, tuntang manaweng karä pahewan äka dewa.

4. Iā manjoho olo Juda, mangat iā manggau Jehowa, Hatallan tatooe, sambil mahaga Torat tuntang karä prentah.

5. Tinai bara karä lewun Juda iā mangarak manganan karä äka gantong, tuntang karä pangantohio; maka karadjaan tā sanang hong baue.

6. Tinai iā mamangun arä kota hong Juda; krana tanah tā sanang, hong karä njelo tā djaton lembut parang mawi iā, basa Jehowa manjanang iā.

7. Krana koae dengan olo Ju-da: Kälöh ita mamangun karä lewu

tā, tuntang mangota tā hakaliling, sambil manampa tjandi, blawang tuntang kuntji, basa tanah tā magon ain ita; krana ita djari manggau Jehowa, Hatallan ita; ita djari manggau iā, toh iā djari manjanang ita hakaliling. Tumon tā olo tā mamangun karä lewu tā, tuntang gawie tā imberkat, mandjari kea.

8. Maka ain Asa aton kawan parang bara baris olo Juda, idjä hapan talawang tuntang lundju, telo ratus kojan biti, tinai bara baris olo Benjamin, idjä hapan talawang tnntang panah, saratus hanja kojan biti, uras olo gantjang menteng.

II.—9. Maka Serah, olo Kus tā, dumah mamarang iā, mimbit kawan parang sakojan tingkat sa-kojan karä bitie, tinai telo ratus kareta; iā sampai Maresa.

10. Tā Asa hagoet manjupa iā: iā mamadju kawan parang hong djanah Sepata, tokep Maresa.

11. Maka Asa blaku intu Jehowa, Hatallae , koae: O Jehowa, djaton bahali ikau mandohop , alo olo kwasa alo olo balemo; dohop ikäi, Jehowa, Hatallan ikäi, krana ikäi basinggah intu ikau, tuntang harap aram; ikäi djari kantoh ma-lawan olo idjä karäan karäe tā ; o Jehowa, ikau puna Hatallan ikäi, äla manjoho olo matekiapi tau ma-lawan ikau.

12. Maka Jehovah mamukul olo Kus tā hong baun Asa tuntang olo Juda; karä olo Kus tā ha-dari.

13. Maka Asa tuntang olo idjä dengae manggoang olo tā sampai Gerar; kutoh karä olo Kus tā im-patäie, sampai iā djaton tau mu-les tinai; krana olo tā darai ru-

sak haliae hong baun Jehowa, manaräwen iä hapan karä ampin tuntang kawan parang ai; maka äwen mimbit kutoh talo irampase.

14. Tuntang iä mampalah karä lewu awang hakaliling Gerar, krana pampikäh Jehowa djari lawo hundju olo hetä; iä maramps karä lewu tä, krana talo indu iramps arä hetä.

15. Tinai iä mantakan karä krambang meto kea, palus maramps kutoh tabiri, onta; limbah tä iä buli Jerusalem.

BAGI 15.

Asa maradjur gawie, mangabuah sgaman olo arä intu Jehowa.

1. Maka Rogh Hatalla manjuang Asaria, anak Obed.

2. Iä hagoet manambang Asa, sambil hamauh dengae: Hining aughku, o Asa, haiak karä olo Juda tuntang Benjamin! Jehowa mampahaiak keton, basa keton om-pat iä; djaka keton manggau iä, toto iä handak injondau keton; tapi amon keton malihi iä, tä iä kea handak malihi keton.

3. Maka Israel tä tahi andau-akan melai haiak djaton Hatallae idjä toto, djaton imam idjä madjar iä, djaton kea Torat.

4. Tapi amon olo tä huang ka-pähä hobah akan Jehowa, Hatallan Israel, sambil manggau iä, tä äwen akan sondau iä.

5. Maka katahin katika tä djaton kasanang akan olo awang te-sek buli, tapi arä ampin kadjakä bewäi buah karä olo hong tanah tä.

6. Krana ungkup sama ungkup tuntang lewu sama lewu hasansa-wong daraidaraia; krana Hatalla

manaräwen iä hapan karä ampin pampikäh.

7. Tagal tä, tanggatanggar keton, äla manendur lengän keton, krana upah miring gawin keton.

8. Amon Asa mahining augh tudjum nabi Obed tä, maka iä mandähen arepe, sambil manganan karä talo kabelä bara hapus tanah Juda tuntang Benjamin, tuntang bara karä lewu, awang djari induae hong bukit hatinggang Epraim; iä manaheta mesbeh Jehowa, idjä intu parantaran human Jehowa.

9. Tinai iä mamumpong karä olo Juda tuntang Benjamin, tuntang idjä namuui marak äwen. olo baris Epraim, Manase tuntang Simeon; krana kutoh olo Israel manatelan arepe hong iä, amon iä mitä, Jehowa, Hatallae, aton mampahaiak iä.

10. Karä olo tä hapumpong hong Jerusalem, hong bulan telo, intu njelo limäwalas kahum karadjaan Asa.

11. Andau tä kea olo maluput parapah akan Jehowa, belahe talo iramps tä, idjä djari imbite, udju ratus kongan sapi, tinai udju kongan kongan tabiri.

12. Tuntang olo tä tamä djan-dji, iä handak manggau Jehowa, Hatallan tatoe, hapan salepah atäie, salepah hambaruae. — (*Jos.24,25; 2.Radja23,3.*)

13. Tuntang genep biti, idjä djaton handak manggau Jehowa, Hatallan Israel, akan impatäi, alo hai korik, alo hatuä bawi.

14. Palus olo tä sumpah intu Jehowa hai aughe, tuntang mala-hap, hapan sarunai tuntang napiri.

15. Maka karä olo Juda handjak tagal sumpahe tä; krana iä djari sumpah hapan salepah atäie: ha-

pan toto kahandake olo tā djari manggau iā, maka awen sondau iā, Jehowa manenga kasanang hakaliling akan olo tā.

16. Tinai Maagha, tambi radja Asa, inipase, paterai iā djadi ratu, basa iā djari manampa hampatong dewa matekiapi hong pahewan; tinai Asa mangarak hampatong dewae tā, mamparoteke tuntang manusul tā saran sungai Kidron.

17. Maka karā aka gantong tā djaton ingarak inganan bara Israel; tapi atai Asa tanggar kea hapus pambelome.

18. Iā manamāan akan human Hatalla talo handiae, awang imbaris imprasih liau bapae, tuntang awang prasih ai, salaka bulau tuntang milik.

19. Maka djaton parang sampai njelo telo pulu limā kahum karadjaan Asa.

BAGI 16.

I. Asa imarang Baesa. II. Jā badosa, buah hukum, matūi.

I.—1. Hong njelo telo pulu djahawen kahum karadjaan Asa, maka Baesa, radja Israel, dumah mamarang Juda; tuntang iā mamangun Rama, hapae mangahanan olo tesek buli, manalih Asa, radja Juda. — (1.Radja 15,17.)

2. Tā Asa manduan karā salaka bulau bara aka panatau human Jehowa tuntang human radja, balalu mampait djetā akan Benhadad, radja Aram, idjā melai hong Damascus, koae:

3. Aton djandjin koé, panohoe bara liau apangku dengan liau hapam; itām, toh aku mampait

salaka bulau akam, kālah karak djandjim dengan Baesa, radja Israel, mangat iā tā terai mawi aku.

4. Maka Benhadad manarima augh radja Asa, palus iā manjoho karā mantir kawan parang ajue maranggar karā lewun Israel; djadi olo tā mamukul Ijon, Dan, Abel-maim, tuntang karā lewu idjā aka karā djurong hong Naptali.

5. Djadi, sana Baesa mahining djetā, maka iā terai mamangun Rama, palus gawie tā balang.

6. Tā radja Asa mirak karā olo Juda, palus olo tā māton manduan karā batu bara Rama, tuntang karā kaju, ramo idjā imangun Baesa tā; djetā hapee mamangun Geba tuntang Mispa.

II.—7. Maka katika tā nabi Hanani manalih Asa, radja Juda, sambil hamauh dengae: Basa ikau djari basinggoh intu radja Aram, djaton djari basinggoh intu Jehowa, Hatallam, tagal tā kawan parang radja Aram djari mamulang bara lengäm.

8. Djaton olo Kus tuntang olo Libi tā kawan idja karāan karāe haliae, tuntang kutoh karetai tīnai oloe idjā hapan hadjaran? Tinai awim basinggoh intu Jehowa, iā djari manjaragh olo tā intu lengäm kea.

9. Kraua inatan Jehowa maungumbang hapus petak, mangat mamprahan kwasaé mandohop olo tā, idjā tanggar atāie dengae. Sala kea gawim hong perkara toh; krana bara andau toh djaton akan terai parang mawi ikau.

10. Tapi Asa malait nabi tā, balalu manutup iā hong human panga, krana iā babuhit atāie dengae tagal perkara tā; tinai Asa

mararat isut biti baris olo arä katika tä kea.

11. Maka karä saritan Asa, bara tumparae palus katatesae, djari tarasurat hong surat saritan karä radja Juda tuntang Israel.

12. Maka intu njelo telo pulu djalatien kahum karadjae Asa kähä baperes paie; perese tä paham haliae; tapi kahum perese tä mahin djaton kea iä manggau Jehowa, baja tabit bewai.

13. Kalotä Asa matäi ingampe-leng dengan tato hiange; iä matäi hong njelo äpat pulu idjä kahum karadjaan ajue.

14. Olo mangubur iä hong kubur ajue, idjä djari inatape akae hong lewun Dawid. Olo mangudjoh iä hong katil, idjä djari imuate dengan karä ampin talo mangat ewaue, awang injimpae tumon kaapik gawin tukang tatamba; tinai olo paham manusul karä talo bahalap hundjun kubure. — (21,19.)

BAGI 17.

Radja Josapat mikäh Hatalla, iä imberkat.

1. Maka anake Josapat mandjadi radja manganti iä; iä tä mandähen arepe malawan olo Israel. — (1.Radja 15,24.)

2. Iä mingkes kawan parang hong karä kotan Juda, tinai hong tanah Juda kea, tuntang hong karä lewun Epraim, idjä djari induan liau bapae Asa.

3. Maka Jehowa mampahaiaj Josapat, basa iä manandjong hong djalan tatoe Dawid horan, iä djaton ombo karä dewa.

4. Tapi iä manggau Hatallan

tatoe, tuntang manandjong huang prentahe; djaton iä tumon gawin olo Israel.

5. Maka Jehowa mandähen karadjaan huang lengäe; karä olo Juda manahor asil akan Josapat, sampai iä paham panataue tuntang horumate.

6. Maka atäie sasar menteng huang djalan Jehowa, iä djaladja-lan manganan karä äka gantong tuntang pahewan bara Juda.

7. Maka hong njelo telo kahum karadjaan ajue iä manjoho mantir ajue, Benghail, Obadja, Segharja, Netaneel, Mighaja, mangat äwen madjar olo hong karä lewun Juda.

8. Tinai haiak dengae aton olo Lewi: Semaja, Netanja, Sabadja, Asael, Semiramot, Jonatan, Adonia, Tobia, Tobadonia, olo Lewi tä, tinai haiak dengae imam Elisma tuntang Joram.

9. Äwen tä madjar olo hong karä lewun Juda, tuntang Torat Jehowa aton hong lengäe; iä mangumbang karä lewun Juda, haiak madjar olo arä.

10. Maka pampikäh Jehowa manjangkulep karä karadjaan hong karä tanah, awang hakaliling Ju-da, leka djaton petah mamarang Josapat.

11. Tinai belahe olo Pilisti mimbit talo inenga akan Josapat, tuntang puna asile; tinai olo Arab kea manenga kambing tabiri akae, udju kojan udju ratus tabiri, udju kojan udju ratus kea kambing.

12. Tumon tä Josapat sasar tali sasar kahaie, sampai iä kwasa haliae, tinai iä mamangu arä kota tuntang arä lewu äka panatau hong Juda.

13. Ai kutoh ramo hong karä

lewun Juda, tinai olo parang, uras olo gantjang menteng hong Jerusalem.

14. Djetoh djumalah karä olo tä, tumon karä ungkup human tatoe: bara baris olo Juda aton karä mantir hong bakojakojan: Adna, penda iä tä telo ratus kojan olo gantjang menteng.

15. Limbah bara iä aton Johanan, penda iä tä duä ratus hanja pulu kojan.

16. Limbah bara iä aton Amasia, anak Sighri, idjä tuntang kahiase djari mandjnruk arepe akan Jehowa; penda iü tä duä ratus kojan olo idjä gantjang menteng.

17. Bara baris Benjamin aton Eljada, olo idjä gantjang menteng: penda iä tä duä ratus kojan olo, idjä hapan panah tuntang talawang.

18. Limbah bara iä aton Jasad, penda iä tä saratus hanja pulu kojan, idjä batatap akan parang.

19. Karä olo tä uras mangkat prentah radja: beken tinai karä olo awang djari ingkes radja hong karä kota, hapus tanah Juda.

mangat iä ompat hagoet akan Rauras olo gantjang menteng hong Gilead. — (1.Raja 22,2.)

3. Krana Aghab, radja Israel, hamauh dengan Josapat, radja Jnda: Handak ikau ompat aku mamarang Ramot hong Gilead? Tombah iä: Aku toh kilau ikau, tinai olo ajungku kilan olo sjum kea; ikäi handak ompat ikau hong parang toh.

4. Tinai koan Josapat dengan radja Israel: Kälsh andau toh kea isek angh Jehowa.

5. Tä radja Israel mamumpong karä nabi, äpat ratus biti karäe, tuntang iä misek äwen: Aton ita akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa buah aku balang bewäi? Tombah äwen: Lius bewäi, basa Hatalla handak mandjuluk lewu tä akan lengän radja.

6. Tapi koan Josapat: Djaton hetoh idjä biti nabin Jehowa hindai, mangat ita tau misek intu iä?

7. Tä koan radja Israel, tombah augh Josapat: Aton hindai idjä biti, idjä tau hapan misek Jehowa; tapi aku manjingi iä, basa iä dјaton pudji masuman talo bahalap akangku, baja talo papa bewabewäi; iä tä Migha, anak Jimla. Koan Josapat: Äla radja hamauh kalotä.

8. Tä radja Israel mangahau mandur, balalu manjoho iä: Gulugulong duan Migha, anak Jimla tä.

9. Maka radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, sama mondok hundjun padadusan ajue, hapan pakaian radja; iä mondok intu äka rampar darah banntonggang lewu Samaria. Maka karä nabi tä uras manudjum naharep iä.

10. Maka Sedekia, anak Knaana,

BAGI 18.

Josapat mandobop Aghab, radja Israel, mamarang olo Aram; tapi äwen tjalaka.

1. Kakai Josapat tä kntoli pannataue tuntang horumate. Maka iä hasanger dengan Aghab.

2. Djadi, limbah isut njelo iä hagoet madja Aghab hong Samaria. Maka Aghab mampatäi arä tabiri sapi akae, tuntang akan karä olo idjä dengae; iä musok

djari manampa akae tandok sana-man, sambil hamauh: Toh augh Jehowa: hapan djetoh ikau akan manampoh olo Aram, sampai ikau djari mampalomos olo tä lepah lingis.

11. Maka karä nabi samandiae manudjum tumon tä kea, koae: Has, lius akan Ramot hong Gilead, toto ikau karäh bontong, krana Jehowa handak mandjuluk tä akan lengän radja.

12. Maka sarohan tä, idjä djari hagoet manduan Migha, hakotak dengae, koae: Itäm, karä nabi tä uras sama aughe, bahalap akan radja; käläh aughm toh kea njarroe augh äwen tä, sewut talo bahalap.

13. Tapi tombah Migha: Belom Jehovah! talo idjä karäh insuman Hatalla akangku, djeta kea handak injewutku.

14. Djadi, amon iä djari manaharep radja, koan radja dengae: Joh Migha! aton ikäi akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa patut aku balang? Tombah iä: Joh brangai, lius, ikau bontong, lewu tä karäh indjuluk akan lengäm.

15. Tapi radja hamauh dengae: Sampai hakampirä aku akan manjumphik ikau, uka ikau äla manjewut akangku augh beken baja augh idjä toto, hapan aran Jehovah?

16. Tä koae: Aku djari mitä karä olo Israel bilangbalangan hong karä bukit, kilau tabiri idjä djaton sakatike. Maka Jehovah hamauh: olo tä djaton tempoe; käläh genep biti buli humae dengan sanang.

17. Tä koan radja Israel dengan Josapat: Dia ·aku djari hamauh:

dengam, iä tä djaton handak manudjum talo bahalap akangku, baja talo papa bewäi?

18. Tinai koan Migha: Tagal tä, käläh hining augh Jehovah: akii djari mitä Jehovah mondok hundjun padadusae, tuntang hapus kawan talo belom hong sorga mendeng hila sambil gantaue.

19. Maka Jehovah hamauh: äwe handak madjik Aghab, radja Israel, mangat iä lius maranggar Ramot hong Gilead, uka iä im-patái hetä? Maka tombah idjä biti kalotä, idjä tinai kakai.

20. Tä aton lembut rogh, manaharep baun Jehovah, sambil hamauh: aku handak madjik iä. Koan Jehovah dengae: hapan nara?

21. Tombah iä: aku handak hagoet manampa augh tandjaro hong njaman karä nabie. Tä koae: ikau kea akan madjik iä, tuntang malalus tä kea; lius, awi tumon tä.

22. Toh itäm, Jehovah djari manjoho rogh tandjaro hong njaman karä nabim djetoh, tapi Jehovah djari manjewut tjalaka akam.

23. Tä Sedekia, anak Kuaana tä, manggapi mamukul Migha, manekap pipie, sambil hamauh: Kwäka rogh Jehovah djari undur bara aku, mangat hakotak ha-djamban ikau!

24. Tombah Migha: Bitim kea karäh mitä tä hong andau tä kea, amon ikau hadari haradjur bara karong idjä akan karä karong beken, handak manjahokan arepm.

25. Maka radja Israel manjoho olo, koae: Duan Migha, imbit iä buli Amon, mantir lewu tä, tuntang Joas, anak radja.

26. Suman akan äwen duä tä:

tumon toh augh radja: tutup olo toh hong sipir, pakanan iä hapan panginan papa bewäi, sampai aku buli budjur bahalap.

27. Maka tombah Migha: Amon ikau buli budjur bahalap, tä maka Jehowa djaton djari hakotak hadjambanaku. Tinai koae: Omba keton mahininge, o olo arä handiai!

28. Limbah tä radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, hagoet akan Ramot hong Gilead.

29. Maka radja Israel hamauh dengan Josapat: Aku handak malih pakaiangku, limbah tä aku handak tamä parang; tapi käläh ikau hapan pakaiam bewäi. Tumon tä radja Israel malih pakaiac, tuntang tamä parang.

30. Maka radja Aram djari ma-metäh karä mantir kareta ajue, idjä dengae, koae: Åla keton mawi alo korik hai, baja radja Israel bewäi.

31. Djadi, amon karä mantir kareta mitä Josapat, äwen manggarä iä radja Israel, palus olo tä mangapong iä, handak mantakan iä; maka Josapat mangkariak, tuntang Jehowa mandohop iä, Hatalla mambalang olo tä mawi iä.

32. Krana sana mantir kareta kasene iä, iä djaton radja Israel, palus olo tä mules bara iä.

33. Tä, maka idjä biti baris olo arä tä malekas panahe mamanah marantjah bewäi, maka iä buah radja Israel helat sapan badju sanaman. Tä koae dengan mandur karetæ: Ules kareta, plua aku bara klahi, krana aku paham bahimang.

34. Tapi klahi mangaras andau tä, tuntang radja hong karetæ

tangkeng tandipah olo Aram sam-pai halemäi, palus iä matäi haiak matanandau lius belep.

BAGI 19.

Josapat impudji nabi Jehu. Iä mam-budjur gawin agama tuntang basaran olo ajue.

1. Maka Josapat, radja Juda, budjur bahalap buli humae hong Jerusalem.

2. Tä Jehu, anak Hanani, nabi tä, hagoet manambaug iä, sambil hamauh dengan radja Josapat: Patut kea ikau mandohop olo idjä darhaka tä, patut ikau sinta olo idjä basingi Jehowa? tagal tä kalaït Jehowa hasep dengam.

3. Tapi talo bahalap kea djari sondaue hong ikau; krana ikau djari manganan pahewan dewa bara tanah, tuntang djari mambet atäim manggau Jehowa.

4. Maka Josapat melai intu Jerusalem. Limbah tä iä hagoet tinai mangumbang hapus olo arä, bara Berseba mandas bukit hatinggang Epraim, manjoho olo tä hobah akan Jehowa, Hatallan tote.

5. Tinai iä mangkat arä hakim hong tanah tä; hong karä kotan Juda, uras iangkate hakim.

6. Tuntang iä hamauh dengan karä hakim tä: Buabuah gawin keton, krana djaton akan olon keton mimbing basara, tapi gantin Jehowa; iä hindjä keton kahum mamutus basara.

7. Tagal tä, käläh pampikahi Jehowa melai hong keton: inga-ingat gawin keton; krana Jehowa, Hatallan ita, djateu maku sala,

iä djaton tarima baun olo, atawa panengan olo.

8. Tinai hong Jerusalem kea Josapat mangkat isut olo Lewi tuntang imam, tinai mantir kapalan Israel, mangat mimbing hukum Jehowa tuntang karä basara, limbah iä djari buli tinai akan Jerusalem. — (5.Mos.17,8.9.)

9. Iä mametäh olo tä, koae: Lalus gawin keton haiak keton mikäh Jehowa, tuntang kabudjur, tuntang atai tetek.

10. Maka huang karä basara, idjä injampai karä paharin keton, bara kari lewue, akan keton, atawa perkara utang daha, atawa perkara tagal Torat tuntang prentah, tagal hadat tuntang kapatnt, maka keton akan madjar äwen, belä olo tä tiwas dengan Jehowa, mungkar kalaite hasep mawi keton tuntang karä paharin keton; tumon tä patut gawin keton, tä maka keton djaton tiwas.

11. Itä, Amarja, imam hai tä, akan mangapala keton huang karä perkara, awang patut imutus tumon Torat Jehowa; tinai Sebadja, anak Ismael, mantir pamutjok hong hamputan Juda, akan mangapala keton hong karä perkara, idjä patut imutus tumon undangundang radja; tinai karä pangulu, olo Lewi tä, atou dengan keton kea; tanggatanggar atai keton, lulus gawin keton, maka Jehowa karäh mampahaik olo budjur.

BAGI 20.

Hatalan mampalah olo Amon tuntang olo Moab akan Josapat.

1. Djadi, limbah bara tä, maka

olo Moab tuntang olo Amon, tinai ntus olo beken idjä ombo olo Amon, aton dumah, mamarang Josapat.

2. Tä aton olo mambrita akan Josapat, koae: Tawon olo idjä paham karäe aton dumah bara dipah danau, bara tanah Aram, handak mamarang ikau; itäm, olo tä hong Hasesontamar, djetä Engedi.

3. Maka Josapat mikäh, iä mulles manintu baue manggau Jehowa; tuntang iä manjoho olo arä puasa hapus tanah Juda.

4. Djadi, olo Juda hapumpong, mangat blaku dohop intu Jehowa; bara karä lewun Juda olo aton dumah, handak manggau Jehowa.

5. Maka Josapat mendeng bentok olo arä, olo Juda tuntang olo Jerusalem, hong human Jehowa, hong parantaran idjä taheta,

6. Sambil hamauh: O Jehowa, Hatalan tato ikä! dia ikau Hatala hong sorga? toto ikau idjä tempon karä karadjaan olo kapir! huang lengäm aton kwasa tuntang kaabas, sampai dialo idjä biti tau malawan ikau.

7. Dia djaka ikau, joh Hatalan ikä! djari manganan olo tanah toh bara baun Israel, djalahan olo ajum, tuntang djari manenga tanahe akan panakan Abraham, olo idjä ingilakm tä, sampai katatahi?

8. Maka olo tä djari melai huange, tuntang djari mamangun akam hetä huma brasih akan aram, sambil hamauh :

9. Djaka talo kapähä buah ikäi, padang, hukum, peres papa, lau, tä maka ikäi handak manaharep huma toh, manaharep baum, basa aram aton huang huma toh; hong kadjakän ikäi ikäi handak mang-

kariak intu ikau, tä käläh ikau mahining, käläh ikau mandohop. — (6,28.)

10. Maka toh, itäm, olo Amon tuntang olo Moab, tinai olo bara bukit hatinggang Seir, idjä tanahe ikau djaton maku manjoho olo Israel mahoroe, metoh panumahe bara tanah Misir, tapi äwen akan maliut olo tä, djaton mampalomos iä; — (5.Mos.2,9.19.29.)

11. Toh, maka itäm, kilen olo tä mammalih intu ikäi katontoh? iä dumah handak manganan ikäi bara joresan ajum, idjä djari injohom ikäi manjorese.

12. Joh Hatallan ikäi! dia ikau maku mahukum olo tä? krana ikäi djaton bara kaabas malawan olo karäan karëe tä, idjä dumah mantakan ikäi, tuntang ikäi djaton katawan akal gawi; tapi matan ikäi manintu ikau!

13. Maka karä olo Juda samandiae mendeng manaharep baun Jehovah, anak awau mahinompot kea, karti sawä tuntang anake.

14. Tä Rogh Jehovah manjuang Jahasiel hong bentok olo arä, Jahasiel anak Segharja, Segharja anak Benaja, Benaja anak Jehiel, Jehiel anak Matanja, olo Lewi tä, bara ungkup labengan Asap.

15. Maka iä hamauh: Ingat keton, karä olo Juda tuntang olo Jerusalem, tinai ikau, joh radja Josapat! kakai augh Jehovah akan keton: äla keton mikäh, äla keton taräwen tagal olo tä awang karäan karëe, krana parang toh djaton ain keton, tapi ain Hatalla.

16. Djewu lius keton manjupa olo tä; itä, olo tä manalih mahoroe bukit Sis; keton karäh hasondau dengae intu tapakan djanah, intu saran padang Jeruel.

17. Keton djaton akan mangalahi hong parang toh, baja keton akan manalih, mendeng hetä, tuntang mitä pandohop Jehovah dengan keton, o Juda tuntang Jerusalem! äla mikäh, äla taräwen, lius keton djewu, manjupa olo tä, krana Jehovah handak mampahaiaik keton.

18. Tä Josapat sонтоп baue sampai petak, tuntang karä olo Juda, olo Jerusalem kea mahingkep hong baun Jehovah, sambil manjebah Jehovah.

19. Maka olo Lewi ungkup Kihat, tuntang ungkup Korah, mendeng haiak manjanji manara Jehovah, Hatallan Israel, hai aughe.

20. Maka olo tä hagoet haiak djadjeuwu, manalih padang Tekoa: kahum äwen blua lewu, maka Josapat mendeng hetä, sambil hamauh: Hining aughku, keton olo Juda tuntang olo Jerusalem! pertjaja huang Jehovah, Hatallan keton, tä keton sanang bewäi; pertjaja augh nabin ajue, tä keton karäh bontong.

21. Maka iä hatirok dengan olo arä; iä mambaris olo panjanji akan Jehovah, idjä akan manara iä huang pakaian kabungase awang brasili, mangat äwen tä hagoet helo baun olo parang, sambil hamauh: Tara Jehovah, krana asie sampai kata-tahi.

22. Maka amon äwen tä mangatang augh, malahap, manjanji, tä Jehovah manjoho musoh salenga dumah, mantakan olo Amon, olo Moab, tuntang olo idjä bara bukit hatinggang Seir, idjä djari dumah mamarang olo Juda; tinai olo tä hamok sama arepe.

23. Krana olo Amon tuntang olo Moab mantakan olo tä, idjä bara bukit hatinggang Seir, sam-

bil mampatāi mampalomos iä; limbah äwen djari mampatāi olo Seirtä lepalepah, maka iä hatantakan harusak sama arepe. — (1.Sam. 14,20.)

24. Djadi, amon olo Juda djari sampai huma djadjaga hong padang, iä mules manaharep karä musohe tä; itä! uras hantun olo bewäi, barampar hong petak, dialo idjä biti djari liwus.

25. Tä Josapat tuntang olo ajue manalih, mangat manduan talo rampase, maka äwen sondau kutoh talo ain olo tä, kutoh meto, pakai-an, tuntang paham karä ramo barga, balalu äwen manduan tä acae, sampai djaton taratanggong hindai; iä manduan talo rampase tä katelo andau katahie awi kapham karäe.

26. Maka hong andau äpat iä hapumpong intu djanah Beragha, (*djanah tara,*) krana hetä tä manara Jehowa; tagal tä iä manggarä aran äka tä djanah Beragha sampai andau toh.

27. Limbah tä karä olo Juda tuntang Jerusalem hagoet, maka Jossapat hagoet totok helo, mangat buli Jerusalem dengan handjak atäie; krana Jehowa djari mampa-handjak atäie tagal musohe.

28. Djadi, olo tä sampai Jerusalem, haiak mampahiau biola, kujapi, sarunai, mananggoh human Jehowa.

29. Maka pampikäh Jehowa manjangkulep karä karadjaan tanah hetä, metoh olo mahining, Jehowa djari mamarang musoh olo Israel.

30. Tumon tä karadjaan Josapat sanang, basa Hatallae manjanang iä hakaliling.

31. Maka Josapat marentah hong Juda; iä telo pulu limä njelo

umure metoh iä mandjadi radja, iä marentah duä pulu limä njelo hong Jerusalem. Aran indue Asuba, anak Silhi. — (1.Radja 22. 42.)

32. Iä manandjong hong djalan liau bapae Asa, iä djaton undur bara tä; gawie budjur intu matan Jehowa.

33. Baja karä äka gantong djaton inganae; krana olo arä hindai djari mambet atäie manintu Hattallan tatoe.

34. Maka tisan karä saritan Josapat, bara tamparae palus katasae, djetä tarasurat hong surat saritan Jehu, anak Hanani, idjä djari injalinan hong surat karä radja Israel.

35. Maka limbah bara tä Josapat, radja Juda, pakat dengan Ahasia, radja Israel; iä tä darhaka bewäi hong karä gawie.

36. Maka iä pakat dengae mapapan banama, hapa barajär akan Tarsis; iä mamapan banama tä hong Eseongeber.

37. Tapi Elieser, anak Dodawa, olo Maresa, manudjum mawi Josapat, koae: Basa ikau djari pakat dengan Ahasia, maka Jehowa djari mangarak gawim. Tumon tä karä banama tä pusit, sampai djaton tau hapa barajär akan Tarsis.

BAGI 21.

I. Radja Joram paham papa gawie.
II. Surat nabi Elia sampai iä; iä tjala ka palus matii.

I. — 1. Limbah tä Josapat matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä tatoc hong lewun Dawid. Maka anake

Joram mandjadi radja manganti iä.
— (2.Radja 8,16.)

2. Maka iä tā arā paharie, anak Josapat kea, Asarja, Jehiel, Segharja, Asarjahu, Mighaal, awen djahawen Sepatja: samandiae tā uras anak Josapat, radja Juda.

3. Maka liau bapae djari manenga paham panatau akae, salaka bulau, ramo barega, tinai kota hong tanah Juda; tapi karadjaan inengae akan Joram, basa iä tambakas karā anake.

4. Amon Joram djari mimbing karadjaan liau bapae, tuntang djari mandāhen arepe, maka iä mampatāi karā paharie hapan padang, tuntang belake manir olo Israel.

5. Joram tā telo pulu duā njelo umure, metoli iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem hanja njelo.

6. Maka iä manandjong hong djalan karā radja Israel, sama tumon ungkup human Aghab, krana iä djari masawā anak Aghab; gawie papa intu matan Jehovah.

7. Tapi Jehovah djaton handak marusak ungkup human Dawid, tagal djandjie, idjā djari impen-denge akan Dawid, tumon iä djari hamauh, handak manenga akae palus akan panakae palita haradjur palus dapit. — (2.Sam.7,12.)

8. Maka hong katika ajue olo Edom mengkak arepe bara pagangan Juda, balalu manampa radjan ai.

9. Tagal tā Joram tuntang karā mantire hagoet, mimbit karā karetæ. Maka hainalem iä sampai, balalu mampatāi karā olo Edom idjā hakaliling iä. tuntang karā mantir karetæ.

10. Tapi olo Edom mengkak arepe kea bara prentah Juda, sam-

pai andau toh; katika tā Libna kea mengkak arepe bara pagangan Joram; krana iä djari malihī Jehowa, Hatallan tatoe.

11. Tinai iä manampa äka gantong hong karā bukit Juda; iä manamput olo Jerusalem habandong atiae dengan dewa, sampai olo Juda mahin ihadjadjuae.

II. — 12. Maka aton sampai iä idjā krambar surat nabi Elia, idjā kalotoh aughe: Kakai augh Jehovah, Hatallan tatom Dawid: basa ikau djaton djari manandjong hong djalan liau bapam Josapat, tuntang hong djalan Asa, radja Juda tā,

13. Malainkan ikau djari manandjong hong djalan karā radja Israel, haik djari mimbit Juda tuntang olo Jerusalem habandong atiae, tumon ungkup human Aghab habandong atiae, tinai basa ikau djari mampatāi karā paharim, ungkup human liau bapam, idjā bahalap bara ikau:

14. Itäm, Jehovah handak mahu-kum ikau pahapaham, mawi utus olo ajum, mawi karā anakm, karā sawam, karā talo ajum samandiae;

15. Tinai bitim kea karā buah kapähā paham, peres hong badjakah knaim, sampai badjakah knaim blua bara ikau awi peres tā tahi andaue.

16. Tumon tā Jehovah manantuhi atiae olo Pilisti tuntang olo Arab, idjā tokep olo Kus, mangat nu-marang Joram.

17. Olo tā hagoet tamā tanah Juda, paham masang hetā; iä maramps karā ramo, idjā sondaue hong human radja, tinai anak sa-wae kea. sampai idjā biti mahin dia anak hatuā batisa akae, baja Joahas, anake idjā busu.

18. Limbah bara tā Jehovah mang-

apähä iä hong knaie, hapan peres idjä djaton taratatamba.

19. Djetä tahi andae kalotä, sampai duä njelo katahie; limbah tä maka badjakah knaie blua bara iä awi perese, djadi iä matäi paham kapähäe awi peres papa tä. Maka olo ajue djaton manusul talo hundjun kubure, kilau hun-djun ain liau bapae. — (16,14.)

20. Iä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hanja njelo hong Jerusalem; olo djaton paduli iä matäi; olo mangubur iä hong lewun David, tapi djaton hindjä kubur karä radja.

BAGI 22.

Radja Ahasia impatäi; Atalia, indu Ahasia, mampatäi karä olo panakan David.

1. Maka olo Jerusalem mamparadjah Ahasia, anake idjä busu, manganti iä; krana kawan musoh, idjä hajak olo Arab djari masang hetä, djari mampatäi karä kakae. Tagal tä Ahasia, anak Joram, radja Juda, mandjadi radja.

2. Duä pulu duä njelo umur Ahasia, metoli iä indudus; iä marentah hong Jerusalem idjä njelo. Aran indu Atalia, äson Omri.

3. Iä kea manandjong hong djan-lan unggup human Aghab, basa indu madjik iä mawi kadarhaka bewäi.

4. Gawie papa intu matan Jehovah, sama kilau unggup human Aghab; krana äwen tä manantuhi akæ, limbah pampatäi liau bapae, akan indu karusak ajue.

5. Karä gawie uras tumon ka-handak äwen; iä ompat Joram kea,

anak Aghab, radja Israel, mama-rang Hasael, radja Aram, hong Ramot intu Gilead. Maka olo Aram mamukul mampahimang Joram. — (2.Radjä9.)

6. Tä iä buli, mangat batatamba hong Jisreel, krana iä bahimang awi olo hong Rama, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram; maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, tanggoh Jisreel, tantai man-jengok Joram, anak Aghab, basa iä tä haban.

7. Maka idjä iä madja Joram, djetä awi Hatalla, mangat mimbit tjalaka mawi Ahasia; krana sana iä sampai, maka iä ombo Joram man-jupu Jehu, anak Nimsi, idjä djari iminjak Jehovah, nakara mampalo-mos unggup human Aghab.

8. Djadi, amon Jehu malalus hukum mawi unggup human Aghab, maka iä sondan kea karä man-tir Juda, tuntang anak paharin Ahasia, idjä manonggo Ahasia, ba-lalu äwen tä impatäie.

9. Limbah tä iä manggau Ahasia, krana iä tä djari manjahokan arepe hong Samaria; olo magah iä akan Jehu, palus iä mampatäie tuntang mangubur iä; krana koae: Basa iä tä anak Josapat, idjä djari manggau Jehovah hapan salepah atäie. Kalotä djaton batisa idjä biti bara unggup human Ahasia, idjä ombet kwasaë mimbing kara-djaan.

10. Sana Atalia, indu Ahasia, mitä anake djari matäi, maka iä mandjeleng arepe mampatäi karä panakan radja hamputan Juda. — (2.Radjä11,1.)

11. Tapi Josabat, putir tä, man-duan Joas, anak Ahasia, mangali-wat iä bara marak karä anak radja idjä impatäi tä, sambil manjahokan

iä tuutang ajange hong karong äkæ batiroh ; kalotä Josabat, anak radja Joram, sawan imam Jojada , idjä betau Ahasia , manjahokan iä bara Atalia, uka äla iä impatäie.

12. Iä injahokan tuntang ajange huang human Hatalla djahawen njelo katahie. Maka Atalia marentah tanah tä.

BAGI 23.

I. Jojada mamparadja Joss. II. Atalia impatäi; karä kaleka dewa ingarak.

I.—1. Tapi hong njelo udju Jojada mantjagar arepe, tuntang pakat dengan mantir hong saratus. dengan Asarja, anak Jeroham, tinai Ismael, anak Johanan, Asarja, anak Obed, tinai Maaseja, anak Adaja, tuntang Elisapat, anak Sighri. — (2.Radjall1,4.)

2. Äwen tä mangumbang tanah Juda, mamumpong karä olo Lewi bara karä lewu Juda, tinai karä mantir kapalan Israel, mangat mananggoh Jerusalem.

3. Maka karä olo tä manampa djangdi dengan radja hong human Hatalla ; koan Jojada dengan olo tä : Its keton , anak radja tä akan djadi radja kea, tumon augh Jehowa tahuu panakan Dawid. — (2.Sam.7,16.)

4. Maka tumon toh patut gawin keton: idjä pertelo bara karä keton, awang tamä padjun gawie hong andau sabat, imam tuntang olo Lewi, akan manonggo bauntonggang huma;

5. Tinai idjä pertelo akan manonggo human radja; tinai idjä pertelo kea hong bauntonggang Jesod; maka olo arä akan melai hong parantaran human Jehowa.

6. Tapi äla idjä biti akan tamä human Jehowa, baja imam tuntang olo Lewi, idjä malalus gawie; äwen tä tau tamä, krana iä djari imprasih; tapi karä olo arä tä akan omba manonggo bewäi.

7. Maka karä olo Lewi akan mangaliling radja, genep biti tuntang ganggamae hong lengäe; äweäwe tamä huma tä palus iä akan impatäi; tapi keton akan mampa-haiak radja , amon iä blua tamä.

8. Maka karä olo Lewi tuntang olo Juda handiai mawie tumon karä augh , awang djari imetähi imam Jojada. Äwen manduan unkup olo ajue, awang tamä padjun gawie hong andau sabat, tuntang awang terai bara padjun gawie. Krana imam Jojada djaton djari malapas karä padjun olo tä.

9. Tinai imam Jojada manenga akan karä mantir hong saratus karä lundju , taming , talawang , awang ain radja Dawid horan . awang hong human Hatalla.

10. Iä manjoho karä olo tä mendeng, genep biti tuntang ganggamae huang lengäe, hila gantau tuntang hila sambil human Hatalla dengan mesbeh , mangaliling radja.

11. Limbah tä iä mamplua anak radja, palus mangkepan makota hundjun takoloke, sambil manenga Torat akae ; olo mamparadja iü, Jojada äwen hanak maminjak iä, sambil hamauh: Belom radja!

II.—12. Sana Atalia mahining latenton olo arä, idjä hapumpong , sambil manara radja , maka iä mananggoh olo arä, tamä human Jehowa.

13. Tä iä mitä , radja aton mendeng tokep djihi , intu djalan tamä, tuntang karä mantir tinai olo pa-njarunai aton tokep radja; maka

karä olo tanah tä handjak rantang, sambil mampahiau sarunai; tinai olo panjanji aton hetä hapan karä am-pin talo usik, tuntang manjanji manara. Tä Atalia marabit pakaiac, haik mantehau: Tipu, tipu!

14. Tapi imam Jojada manjoho karä mantir hong saratus, idjä mangapala olo arä, manalih, tun-tang iä mametäh äwen, koae: Djidjt iä bara marak keton, palus pa-tai olo handiae, idjä handak ompat iä, hapan padang. Krana imam djari mametäh: Äela keton mam-patäi iä hong human Jehowa.

15. Maka äwen tä manjingkap iä; djadi, sana sampai djalan hadjaran tamä human radja, iä impatäi olo hetä.

16. Maka Jojada mampendeng djandji akae, akan olo arä tuntang akan radja, mangat olo tä toto in-du dijalahon olo ain Jehowa.

17. Limbah tä olo arä tamä hu-man Baal, mangarak tä; iä mangar-ak karä mesbehe tuntang hampa-tonge, tinai Mattan, imam Baal tä, impatäi olo intu baun mesbeh.

18. Maka Jojada matoh pangkat gawi hong human Jehowa, ma-madju karä imam, baris hamputan olo Lewi tä, tumon äwen djari imadju Dawid akan human Jeho-wa, mangat maluput paraph awang ingähu akan Jehowa, tu-mon djari injrat hong Torat Mo-ses, tuntang ramirami tuntang manjanji, tnmon prentah Dawid.

19. Tinai iä manjoho olo djadja-ga melai hong karä bauntoggang human Jehowa, belä olo, idjä samar pali awi barangai talo, akan ta-mä hetä.

20. Tinai iä manduan karä mantir hong saratus, tuntang karä olo hai, idjä marentah olo arä, tinai

karä olo tanah tä samandiae, balalu iä mimbit radja bara human Jeho-wa, mahoroe bauntoggang gantong iä tamä human radja; palus iä mam-pondok radja hundjun padadusan karadjaan.

21. Maka karä olo tanah tä han-djak, tinai lewu tä sanang, limbah olo djari mampatäi Atalia hapan padang.

BAGI 24.

I. Joas marentah bahaip katahin Jo-jada belom. II. Limbah tä iä malibi Hatalla; tä iä tjalaka, tuntang impatäi olo.

I.—1. Joas tä udju njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä ma-rentah hong Jerusalem äpat pulu njelo. Aran indue Sibja, olo Ber-seba. — (2.Radjal2,1.)

2. Joas tä budjur gawie intu matan Jehowa, katahin pambelom imam Jojada.

3. Maka Jojada manduan sawae duä biti, iä manak hatuä bawi.

4. Djadi, rahian bara tä, maka huang atäi Joash handak manumpang manaheta human Jehowa.

5. Tagal tä iä mamumpang karä imam tuntang olo Lewi, sambil hamauh dengan äwen: Lius keton, talih karä lewun Juda, pumpong rear bara karä olo Israel, hapan manguan human Hatallan keton si-ning njelo; buah keton manggu-long gawi toh. Tapi olo Lewi tä rangkah gawie.

6. Tä radja mangahau Jojada, kapalan äwen, sambil hamauh dengae: Buhen ikau dia mariksa olo Lewi, mangat olo tä mamum-pang bara olo Juda tuntang olo Jerusalem asil tä, idjä imetäh Mo-

ses, rewar Jehowa, awang inukase akan hapus utus olo Israel, hapan malandja tingkap-panjupa tā? — (2. Mos.30,12.)

7. Krana anak Atalia, olo darlhaka tā, djari mamingkas human Hatalla, tinai talo handina, idjā djari imbaris imprasih akan human Jehowa, djari hapae akan karā dewa Baal.

8. Tā radja manjoho, palus olo manampa pati, idjā ingkese hila ruar darah bauntonggang human Jehowa.

9. Tinai iā manjoho bauauar hong hapus Juda tuntang hong Jerusalem, mangat olo manahor akan Jehowa asil idjā imetäh Moses, rewar Hatalla, awang inukas, akan olo Israel hong padang tunis benjem. — (2. Mos.30,13.)

10. Tā karā mantir tuntang hapus olo arā handjak, balalu mimbit tā, manamäe huang pati, sampai djeta kontep.

11. Djadi, katika olo akan mimbit pati tā, tumon prentah radja, hapan lengän olo Lewi, amon iā mitä aton kutoh rear huange, tā aton dumah djurutulis radja, tuntang wakil imam hai, balalu mamboang pati tā, limbah tā iā halalian pati tā akan äkae tinai; kakai gawie sining andau, iā mamumpong kutoh rear.

12. Djeta inenga radja tuntang Jojada akan mantir gawi, idjā akan nguan human Jehowa; maka äwen mupah tukang batu tuntang tukang kaju, mangat mangabuah human Jehowa, tinai tukang sannaman tambaga, mangat nguan human Jehowa.

13. Tumon tā gawin mantir gawi tā, tuntang gawie manaheta tā ilalus awi lengäe, iā mangabuah

human Jehowa tumon puna ampie helo, sambil mandähäe.

14. Djadi, amon gawie djari hapus, tā iā mimbit tisan rear tā akan baun radja äwen duå Jojada: maka djeta inampae akan milik human Jehowa, akan kanderah indu hapa nguan parapah, supun garo, sarangan idjā bulau salaka. Maka iā haradjur maluput parapah awang ingähu hong human Jehowa katahin pambelom Jojada.

15. Maka Jojada pandjang umure tuntang puas belom, tā iā matäi; iā saratus telo pulu njelo umure, metoh iā matäi.

16. Olo mangubur iā hong lewun Dawid, hindjä kubur radja; krana iā djari bahalap gawie intu olo Israel, intu Hatalla tuntang humae.

II. — 17. Maka limbah pampatäi Jojada karā mantir Juda manalih, palus äwen sotp manjembah radja; tā radja manarima aughe.

18. Olo tā malih human Jehowa, Hatallan tatoe, palus sombajang hong karā pahewan, intu karā hampatong dewa. Tā kalait Hatalla paham hasep mawi Juda tuntang Jerusalem tagal kasalae tā.

19. Maka Hatalla manjoho arā nabi akan marak olo tā, mangat halalian iā buli Jehowa; äwen tā mampudji iā, tapi olo tā djaton maku nalingan pindinge.

20. Maka Rogh Hatalla manjuang Sagharia, anak imam Jojada. Iā mendeng intu äka gantong, naharep olo arā, sambil hamauh dengan äwen: Kakai augh Hatalla: buhen keton malangkah prentah Jehowa? Tagal tā keton djaton tau batuah; basa keton djari malih Jehowa, maka iā kea malih keton.

21. Maka olo arä pakat mawi iä, olo mamanting iä hapan batu, tumon prentah radja, hong parantaran human Jehowa.

22. Tuntang radja Joas djaton manahiu asi, idjä djari ilalus liau bapae Jojada dengae, malainkan iä mampatäi anake; iä tä, haiak matäi, hamauh: Jehowa karäh manjengok balalu manunut tå!

23. Tagal tå maka limbah njelo djetä kawan parang olo Aram dumali mamarang iä; olo tå sampai Juda tuntang Jerusalem, balalu iä marusak mampatäi karä mantir olo arä, tuntang talo irampase im-paite akan radja Damaskus.

24. Alo isut biti bewäi olo Aram tå idjä dumah mamarang, mahin injaragh Jehowa kea kawan olo arä penda lengäe, basa olo tå djari malih JEhowa, Hatallan tatoe; tumon tå musoh tå akan malalus hukume mawi Joas.

25. Limbah musoh tå djari ha-goet malih iä, maka iä paham kapa-hae, tå mantir ajue pakat mawi iä, tagal dahan anak imam Jojada tå; äwen mamukul iä hundjun sasuroe sampai iä matäi; limbah tå olo mangubur iä hong lewun Dawid, tapi djaton hindjä kubur karä radja.

26. Maka djetoh olo tå, idjä djari pakat mawi iä: Sabad, anak Si-méat, olo Amon, tinai Josabad, anak Simrit, olo Moab.

27. Maka karä anake, kahain karä asile idjä imumpunge, tinai gawie dengan human Hatalla, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja. Maka anake Amasia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 25.

I. Radja Amasia manumon augh Ha-talla, iä imberkat. II. Iä malih Ha-talla, iä rusak.

I.—1. Amasia mandjadi radja, metoh iä duä pulu limä njelo umure; iä marentah hong Jerusa-lem duä puln djalatien njelo kata-hie. Aran indue Joadan, olo Je-rusalem.

2. Iä budjur gawie intu matan JEhowa, tapi djaton hapan toto tuntang tanggar atsie.

3. Djadi, amon karadjaan djari dähen intu iä, maka iä mampatäi mantire tå, awang djari mampatäi liau bapae radja.

4. Tapi anak äwen djaton im-patäie, malainkan iä mawi tu-non djari injurat hong Torat, hong surat Moses, idja hetä äka petäh JEhowa, koae: Bapae äla indu im-patäi tagal anake, tinai anake äla indu im-patäi tagal bapae, tapi ge-nep biti akan matäi tagal kasalan ai. — (5.Mos.24,16.)

5. Maka Amasia mamumpong karä olo Juda, mambaris iä tumon karä unggup tatoe, tuntang mang-kat akae mantir hong sakojan, ti-nai mantir hong saratus, akan ha-pus olo Juda tuntang Benjamin; iä misä olo tå bara idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tå; maka karä telo ratus kojan olo kampili, idjä tau omba kawan parang, harati mimbing lun-dju tuntang talawang.

6. Tinai iä mnpah olo Israel saratus kojan biti, idjä gantjang menteng, hapan saratus pikul sa-laka.

7. Tapi aton dumali olo ain Hatalla manalih iä, koae: O radja! äla manjoho kawan olo Israel tå

ompat ikau, krana Jehowa djaton maku mampahaiak olo Israel, salepah panakan Epraim tä.

8. Tapi käläh ikau hagoet mimbit baris aim bewäi, malalus parang haiak menteng ataim, belä Jehowa mampalokang ikau intu baun musohm; krana Jehowa bewäi kwasa mawat tinai kwasa mampalokang.

9. Maka Amasia hamauh dengan olo ain Hatalla: Tapi kilen gawingku dengan saratus pikul salaka tä, idjä djari inengaku akan kawan olo Israel tä? Tombah olo ain Hatalla: Jehowa tatau haream, mangat manjulang tä akam.

10. Tä Amasia mambaris olo tä, iä tä kawan olo Eprain, idjä djari dumah mangat ombo iä, manjoho olo tä buli kalekiae. Tagal tä hambon kalait olo tä dengan olo Juda; iä buli äkae rasirasing.

11. Maka Amasia mantjagar arepe, iä mimbit olo ajue, hagoet akan padang ujah, tuntang mamukul sapulu kojan biti olo Seir.

12. Tinai olo Juda manawan sapulu kojan biti belobelom; olo tä imbite akan hunjok batukarang, balalu mambaring olo tä bara hetä, sampai iä rotek samandiai.

13. Tapi karä olo parang tä, idjä djari injoho Amasia buli, ingahanae opat mamarang, olo tä masang karä lewun Juda, bara Maria sampai Bethoron; awen mampatä telo kojan biti, tuntang marampas arä ramo.

II.—14. Djadi, amon Amasia buli, limbah iä djari mamukul olo Edom, maka iä mimbit karä hampatong dewan olo Seir tä; iä mampendeng djetä äkae indu hatallae, sambil sонтоп äkae tuntang hagaro.

15. Tä hasep kalait Jehovah mawi

Amasia; iä manjoho nabi manalih iä, iä tä hamauh dengae: Buhen ikau mahaga dewan olo tä, idjä djaton djari kwasa maliwus olo ajue bara lengäm?

16. Maka amon iä hokotak dengae, radja tombah: Äewe djari mangkat ikau mangat madjar radja? suni bewäi, buhen ikau blaku pukul? Tä nabi manjuni arepe, koae: Gitangkn, Hatalla djari tukas handak marusak ikau, basa gawim kalotoh, tuntang ikau djaton maku manarima aughku.

17. Maka Amasia, radja Juda, bapikir, palus mampait augh akan Joas, anak Joahas, äson Jehu, radja Israel, koae: Has ikau, ita hitä bau hatantakan. — (2.Radja 14,8.)

18. Tapi Joas, radja Israel, mampait augh tinai akan Amasia, radja Juda, koae: Pawah idjä hong Libanon mampait augh akan batang seder hong Libanon, koae: tengah anakm idjä bawi indu sawan anakku hatuä. Tapi meto hutan, idjä hong Libanon, mahalau hetä, mahundjeng pawah tä.

19. Angatm, ikau djari mamukul olo Edom; awi tä ikau badjoho, maletjak arepm; tapi käläh ikau mamärem hong äkam bewäi, buhen ikau handak manggau tjala, palus balongkang, tuntang salepah olo Juda haiak ikau?

20. Tapi Amasia djaton paraba aughe; krana djetä awi Hatalla kea kalotä, mangat iä manjuluk iä akan lengän äwen, basa iä djari manempo dewan olo Edom.

21. Tä Joas, radja Israel, dumah, hatarumpak dengan Amasia, radja Juda, hong Betsemes, idjä intu tanah Juda.

22. Maka olo Juda imukul hong

baun olo Israel, palus pararawoh, genep biti akan äkae.

23. Maka Joas, radja Israel, manawan Amasia, radja Juda, anak Joas, Joas anak Joahas, hong Betsemes; iä mimbit iä akan Jerusalem, palus iä mangarak kota batun Jerusalem, bara bauntonggang Epraim sampai bauntonggang idjä intu puting, äpat ratus hasa kalom-bahe.

24. Tinai iä manduan karä bulau salaka, tuntang karä ramo awang sondaue hong human Hattalla, intu Obededom, tuntang karä panatau human radja; tinai iä manduan olo indu sanda, limbah tä iä buli Samaria tinai.

25. Maka Amasia, anak Joas, radja Juda, belom hindai limäwas las njelo limbah pampatäi Joas, anak Joahas, radja Israel.

26. Maka tisan karä saritan Amasia, bara tamparae sampai katatesae, tarasurat hong surat karä radja Juda tuntang Israel.

27. Maka bara katika Amasia djari undur bara Jehovah, belahe olo hong Jerusalem pakat handak mawi iä, tapi iä hadari akan Laghis. Maka äwen manjoho olo manjasah iä mimes Laghis, palus olo mampatäi iä hetä;

28. Tinai mimbit hantue imuat hundjun hadjaran; olo tä mangubur iä hindjä karä tatoe hong Jerusalem.

BAGI 26.

I. Radja Usia imberkat katahie budjur gawie. II. lä sala gawie huang perkaran agama palus buah samagh.

I.—1. Tä olo Juda handiai manduan Usia, idjä djahawenwalas njelo

umure katika tä, tuntang mamparadja iä gantin liau bapae Amasia. — (2.Radjal 4,21.)

2. Iä tä mamangun Elat, tuntang halalian tä peuda kwasan Juda, limbah radja djari matäi ingampeleng dengan tato hiange.

3. Usia tä djahawenwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu düä njelo katahie. Aran inde Jegholia, olo Jerusalem.

4. Iä budjur gawie intu matan Jehovah, tumon talo handiai, awang iawi liau bapae Amasia.

5. Krana iä toto manggau Hattalla, katahin Sagharia tä belom, idjä pintir hong prentah Jehovah; maka katahin iä manggau Jehovah, Hattalla mamberkat mampatuah iä.

6. Krana iä hagoet mamarang olo Pilisti, mangarak kotan Gat, tinai kotan Jabne, tuntang kotan Asdod; tinai iä mamangun lewu tokep Asdod, tuntang hetähetä hong tanah olo Pilisti.

7. Maka Hattalla mandohop iä mawi olo Pilisti, tuntang olo Arab, idjä hong Gurbaal, tinai olo Meun.

8. Olo Amon kea manahor asil akan Usia; maka arae basewut tuntang imenda olo sampai Misir, krana iä djaladjalan kwasa.

9. Tinai Usia mamangun tjandi hong Jerusalem, hong bauntonggang puting tuntang hong bauntonggang djanah, tinai hong karä parasiko; tuntang iä mandähen djetä.

10. Tinai iä mamangun arä tjandi hong padang, tuntang mangali arä kalin danum, basa iä manggau arä meto, hong äka randah tuntang hong karä padang; tinai iä aton olo pamalan tuntang olo pambulan anggor hong karä bukit tun-

tang hong karä äka petak baliap, basa iä radjin malan.

11. Tinai atou ain Usia kawan parang idjä kananjan, harati gawin parang, idjä imbaris tuntang iriting ombo parang, tumon hasaan padjue, tumon atoh Jeiel, djurutulis tä, tuntang Mahaseja, pangulu tä, olo tä ingapala Hananja, idjä biti baris karä mantir radja tä.

12. Maka djumalah karä mantir kapala, uras olo idjä gantjang menteng, sampai duä kojan dja-hawen ratus biti.

13. Penda mantir tä aton kawan parang, telo ratus udju kojan limä ratus biti karäe, idja batatap akan parang, mangat mandohop radja mawi musohe.

14. Maka Usia manatap akan karä olo tä talawang, lundju, kapiyah, sangkarut, panah, telon panting batu.

15. Tinai iä manampa hong Jerusalem arä talo paham kabuahetampan kamasan, mangat djetä ina hong karä tjandi tuntang intu karä parasiko, hapa malekas anak panah tuntang mamanting batuhai. Tumon tä arae basewut sampai kedjau, krana iä paham indo-hop Hatalla, sampai iä djari kwasa haliae.

II.—16. Maka limbah iä djari kwasa, iä badjoho atäe sampai iä rusak; iä malangkah malawan Jehowa, Hatallae: krana iä tamä human Jehowa, handak hagaro hong mesbeh.

17. Tapi imam Asaria manuntut iä, haik dengan karä imam Jehowa, hanja pulu biti, olo pintar.

18. Äwen tä mambalang radja Usia, sambil hamauh dengae: Djaton patut gawi tä akam, o Usia! sampai hagaro akan Jehowa, ma-

lainkan djetä puna gawin imam panakan Aaron, idjä djari imbaris imprasih uka hagaro; blua ikau bara äka brasih, krana ikau djari malangkah; toto, djetoh djaton indu horumatz hong Jehowa Hattalla. — (4.Mos.18,7.)

19. Tä Usia blait, tuntang talo mangat ewaue aton hong lengäe, iä handak manotong tä; maka sana iä malait imam tä, salenga samagh lembut intu lingkaue, hajak gitan karä imam, hong human Jehowa, darah mesbeh hagaro.

20. Maka Asaria, imam hai, tuntang karä imam beken manampa-jah iä: itä! iä basamagh lingkaue; maka gulong olo tä manggian iä bara hetä, tinai iä kea mandjeleng arepe hadari bara hetä, basa Jehowa djari mahukum iä.

21. Tumon tä radja Usia basamagh sampai pampataë; djadi, basa iä basamagh, maka iä melai hong äka kabuate, krana iä djari imbaris bara human Jehowa. Maka anake Jotam mangapala ungkup human radja, tuntang marentah olo tanah tä. — (2.Radja15,5.)

22. Tisan karä saritan Usia, bara tamparae palus katatesae, djari injurat nabi Jesaia, anak Amos.

23. Maka Usia matäi, ingampe-leng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe, hong äka idjä darah kubur ain radja; krana koan olo: iä tä basamagh. Maka anake Jotam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 27.

Radja Jotam.

1. Jotam tä duä pulu limä

njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo. Aran indue Jerusa, anak Sadok. — (2.Radja 1. 33.)

2. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon karä gawin liu bapae Usia, tapi iä djaton salatamä human Jehowa. Maka olo arä mama-pa arepe hantä.

3. Iä mamangun bauntonggang awang gantong hong human Jehowa; tinaí iä mamangun kota Opel.

4. Tinai iä mamangun arä lewu hong bukit hatinggang Juda, tuntang hong parakkaju iä mamangun kota tuntang tjandi.

5. Tinai iä mamarang radjan olo Amon; maka iä manang, djadi olo Amon palus njelo tä kea manenga asil acae, saratus pikul salaka, tuntang sapulu kojan kor gendom, tinai sapulu kojan kor seora; tumon tä tengan olo Amon acae intu njelo duä tuntang njelo telo tinai.

6. Kalotä Jotam djaladjalan kwas-a, basa iä mambudjur karä gawie tanggar intu baun Jehovah, Hataliae.

7. Maka tisan karä saritan Jotam, karä parange, karä gawie, djetä tarasurat hong surat karä raja Israel tuntang Juda.

8. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja: iä marentah hong Jerusalem djahawen-walas njelo.

9. Maka Jotam matai, ingam-peleng dengan tato hiange; iä ing-nibur hong lewun Dawid. Maka anake Aghas mandjadi radja mang-anti iä.

BAGI 28.

I. Radja Aghas papa gawie, iä paham tjalaka. II. Alo iä tjalaka, iä djaladjalan kea papa gawie.

I. — 1. Aghas tä duä pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo; iä djaton budjur gawie intu matan Jehovah, tumon tatoe Dawid. — (2.Radja 16,1.)

2. Tapi iä manandjong hong djalan karä radja Israel; tinai iä manoang hampatong akan Baal.

3. Iä hagaro kea hong djanah olo Hinom, sampai iä mamapui anake kea, tumon gawi kabelä, hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehovah bara tanahe hong baun olo Israel. — (5.Mos.18,9.)

4. Tinai iä hagaro tuntang maluput parapah hong karä aka gan-tong, hong karä lungkoh, tinai penda karä pahewan.

5. Tagal tä Jehovah, Hataliae, manjaragh iä penda lengän radja Aram, sampai iä imukul awie, tuntang kutoh karä oloe inamput olo tä tawan-an, idjä imbi-te akan Damaskus. Tinai iä injaragh penda lengän radja Israel, idjä paham ma-mukul mampalah iä.

6. Krana Peka, anak Remalia, mampatäi olo Juda saratus duä pulu kojan biti dalam idjä andau, uras olo gantjang parang, basa olo tä djari malihü Jehovah, Hatalan tatoe.

7. Tinai Sighri, mantir hong Epraim, mampatäi Maaseja, anak radja, tinai Asrikam, mantir hu-man radja, tuntang Elkana, idjä panggapit radja.

8. Maka olo Israel manamput tawan-an baris paharie duä ratus

kojan biti, olo bawi tuntang anak olo hatuā bawi, tinai iā marampas kutoli ramon olo tä, balalu manamput talo irampase akan Samaria.

9. Maka hetä aton nabin Jehowa, idjä Obed arai; iā tä hagoet, manambang kawan parang, idjä buli Samaria, sambil hamauh deng-an äwen: Itä keton, tagal kalason kalait Jehowa, Hatallan tato keton, dengan olo Juda, iā djari manjarragh olo tä hong lengän keton; tapi keton djari mampatäi olo tä tuntang paham kasingin keton, idjä njalumbo sampai langit.

10. Tinai angat keton handak mampamenda olo Juda tuntang Jerusalem, mandjadi indu rewar ketou hatuā bawi. Djaton keton kea mahin paham sala intu Jehowa, Hatallan keton?

11. Toh, käläh keton manumon aughku, lian karä olo tawanan tä, idjä djari inamput keton baris paharin keton; krana kalait Jehowa hasep dengan keton.

12. Tä belahe mantir olo Epraim, iā tä Asaria anak Johanan, Berréghja anak Mesilemot, Jehiskia anak Salum, tuntang Amasa anak Hadlai mendeng mangahana äwen, idjä dumah parang.

13. Koan äwen tä dengan olo arä: Äela namäan olo tawanan tä kantoh, belä indu kasalan ita intu Jehowa; handak keton mandahang dosan ita tinai, alo djari paham kasalan ita, tuntang kalait hasep dengan Israel?

14. Tä karä olo parang malapas olo tawanan tä tuntang karä talo irampase, haiak gitan karä mantir tuntang salepah utus olo arä.

15. Maka karä olo tä, idjä djari injewut arai nah, manduan karä

olo tawanan tä, tuntang hapan talo irampas tä iā makaian äwen awang halulus; iā makaian olo tä, tuntang manenga sarumpah akae, mampakanan mampihop iā, tuntang maminjak iā, tinai karä olo awang lembä imuate hundjun kolidai, tuntang magah iā akan Jérigho, lewu korma tä, buli karä paharie; limbah tä iā buli Samaria

16. Katika tä kea radja Aghas manjoho olo mananggohi radja Asur, mangat iā tä mandohop iā.

17. Krana olo Edom kea djari dumah, djari mamukul olo Juda, tuntang manamput arä tawanan.

18. Tinai olo Piliisti kea djari masang karä lewu hong tanah randah, hila salatan tanah Juda, tuntang djari mampalah Betsemes, Ajalon, Gederot, Sogho tuntang karä patataie, Gimso tuntang karä patataie, palus olo tä mangkalewu hetä.

19. Krana Jehowa mamparandah Juda, tagal Aghas radja Juda; sabab iā tä djari mamahir olo Juda, sampai olo tä paham malangkah malawan Jehowa.

20. Maka Tiglatpileser, radja Asur, aton dumah mananggoh iā: tapi iā tä mandjakä äwen haream, djaton mandohop iā.

21. Krana Aghas manduan sabagi panatau human Jehowa, tuntang human radja, tinai human karä mantir, palus manenga tä akan radja Asur; tapi kwäka iā mandohop äwen.

II.—22. Maka huang karä kadjakae radja Aghas paham haream malangkah malawan Jehowa.

23. Krana iā maluput parapahe akan dewan Damaskus, idjä djari mamukul mampakalah iā, koae:

Basa dewan radjan olo Aram mandohop olo ajue, kälah aku kea handak maluput parapahku acae, mangat iä mandohop aku kea. Tapi toto, talo tä indu karusake bewäi, tinai indu karusak karä olo Israel.

24. Maka Aghas manduan karä milik human Hatalla, palus maretok karä talo tä, tinai iä manguntji blawang human Jehowa; tuntang iä manampa kutoh mesbeh acae kabuate hong karä puting Jerusalem.

25. Tinai hong karä lewun Juda inampae äka gantong, äcae hagaro akan hatalla beken; tumon tä iä muungkar kalait Jehowa, Hatalan tatoe.

26. Maka tisan karä saritae, karä gawie, bara tamparae palus katatesae, tarasurat hong surat karä radja Juda tuntang Israel.

27. Maka Aghas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewu Jerusalem, tapi djaton hindjä kubur karäh radja Juda. Maka anake Hiskia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 29.

Radja Hiskia mamuga tuntang mamprashih human Hatalla tinai.

1. Hiskia mandjadi radja, metoh iä duä pulu limä njelo umure; iä marentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo. Aran indue Abia, anak Sagharia. — (2.Radja 18,1.)

2. Maka iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon karä ga-win-tatoe Dawid.

3. Iä muap blawang human Jehowa, manguan tä tinsai, hong njelo idjä solake, bulan solake kea, kahum karadjaan ajue.

4. Tinai iä manduan karä imam tuntang olo Lewi, mamumpong äwen hetä hong äka rampar, hila timor;

5. Sambil hamauh dengan äwen tä: Hining aughku, o olo Lewi! prasih arep keton, prasih human Jehowa, Hatallan tato keton, palus kanan papas karä kapalie bara äka brasih.

6. Krana karä bapa ita djari malangkah, sambil mawi talo papa intu matan Jehowa, Hatallan ita: olo tä djari malih iä, tuntang djari mules baue bara äka melai ain Jehowa, palus manalikut djetsä.

7. Tinai äwen djari manguntji matep blawang parantaran, tuntang djari mambelep karä sumbo, djaton maku manotong garo, tuntang djaton djari maluput parapah hong äka brasih akan Hatalan Israel.

8. Tagal tä kalait Jehowa djari paham mawi Juda tuntang Jerusalem, iä djari manjaragh ita indu irarat irusak, tuntang ingatjitis olo, tumon gitan matan keton kea.

9. Krana tawan keton, bapa ita djari halelek matäi awi padang, tinai anak ita hatuä bawi, tuntang sawan ita djari inawan olo.

10. Tapi toh huang atäiku handak mampendeng djandji dengan Jehowa, Hatallan Israel, mangat kalason kalaite tendur mawi ita.

11. Joh anak! äla keton kadian toh, krana keton djari intih Jehowa, mangat mendeng naharep

baue, uka manonggo iä tuntang hagaro akac.

12. Tä aton manatap arepe olo Lewi, iä tä Mahat anak Amasai, Joel anak Asarja, bara baris olo Kahat; tinai bara baris olo Mearari: Kis anak Abdi, Asarja anak Jehaliel; bara baris olo Gerson: Johah anak Sima, Eden anak Joah.

13. Tinai bara unggup Elissapan: Simri tuntang Jeiel; tinai bara unggup Asap: Segharja tuntang Matanja.

14. Bara unggup Heman: Jeliel tuntang Simei; tinai bara unggup Jedutun: Semaja tuntang Uziel.

15. Awen tä mamumpong karä paharie, tuntang iä mamprasih arepe, palus manalih tumon prentah radja awi augh Jehovah, mangat mamprasih human Jehovah.

16. Maka imam tamä human Jehovah, mangat mamprasih tä, iä manganan mampas karä kapalie, idjä sondaue hong human Jehovah, mandjakah tä akan parantaran human Jehovah; bara hetä olo Lewi nianduae. palus manganae akan ruar, akan sungäi Kidron.

17. Maka olo tä manampara mamprasih huma tä andau solake bulan idjä solake; tinai andau hanja bulan tä kea iä tamä human Jehovah, palus kahanja iä mamprasih huang human Jehovah, maka audau djahawenwalas bulan idjä solake tä kea iä mahapus gawie.

18. Limbah tä olo tä tamä naharep radja Hiskia, sambil hamauh: Ikai djari mamprasih hapus huang human Jehovah, tinai mesbeh aka parapah ingälu tuntang karü ramoe, tinai medjan tepong tam-pajah tuntang karä ramoe.

19. Tinai karä ramo, idjä djari

inganan radja Aghas awi kalang-kahe, kahum iä marentah, djari inguan imprasah ikäi; itäm, talo handiae tä aton darah mesbeh.

20. Tä radja Hiskia misik haiak djadjewu, palus mamumpong karä mantir lewu tä; iä lius tamä human Jehovah.

21. Tä olo mimbit udju kongan sapi hatuëe, udju kongan tabiri hatuëe, udju kongan anak tabiri, tinai udju kongan kambing hatuëe, indu parapah tagal dosa, akan karadjaan, akan aka brasih, tuntang akan olo Juda. Tinai radja manjoho panakan Aaron, imam tä, mangat iä maluput tä hundjun mesbeh Jehovah.

22. Tumon tä olo manjambalih sapi tä, limbah tä inam manduan dahae, mambirike hundjun mesbeh; iä mampatäi tabiri hatuëe tä kea, tuntang mambirik dahae hundjun mesbeh; tinai iä mampatäi anak tabiri tä, sambil mambirik dahae hundjun mesbeh kea.

23. Limbah tä iä mimbit kambing hatuëe, parapah tagal dosa tä, intu baun radja tuntang hapus utus olo arä, balalu awen mandanan lengëe intu hundjun djetä.

24. Limbah tä imam mampatäi, tuntang hapan dahae iä manjaki mesbeh, mangat manjapan hapus utus ulo Israel; krana radja djari manjoho maluput parapah idjä ingälu, tuntang parapah tagal dosa tä akan hapus utus olo Israel.

25. Tinai iä mampendeng olo Lewi huang human Jehovah, hapan bisakbetong, biola, kutjapi, tumon djari petäh Dawid, tuntang Gad, imam radja, tuntang nabi Natan: krana djetä pren-

tah Jehowa hadjamban nabie. — (1.Kron.26,1.)

26. Maka olo Lewi mendeng hetä, hapan talo usik ain Dawid, tinai karä imam hapan sarunai.

27. Maka Hiskia manjoho olo maluput parapah awang ingähu hundjun mesbeh; maka sana olo maluput parapah awang ingähu, palus lembut kea njanji akan Jehowa, tuntang augh sarunai, tinai augh talo usik ain Dawid, radja Israel tä.

28. Maka hapus utus olo arä sontop, manjembah, sangkom olo manjanji tuntang mampahiau sarunai, djetä sampai karä parapah tä lepah ilupute.

29. Maka limbah olo djari terai maluput parapah, radja sontop tuntang olo handiae awang dengae, manjembah.

30. Limbah tä radja Hiskia tuntang karä mantir manjoho olo Lewi manara Jehowa, hapan augh karang Dawid, tuntang augh nabi Asap; maka olo tä manara Jehowa tuntang handjak atäie, palus iä sontop takoloke, manjembah.

31. Tombah Hiskia, sambil hamauh: Toh keton djari manjuang lokap keton akan Jehowa; kantoh keton, awi manggapi, imbit parapah awang injambalih tuntang parapah tarimakasih akan human Jehowa. Maka utus olo arä mimbit parapah awang injambalih tuntang parapah tarimakasih, tinai genepe biti, idjä pahias attäie, mimbit parapah awang ingähu.

32. Maka djumalah karä parapah awang ingähu, idjä imbit utus olo arä, iä tä udju pulu sapi, saratus tabiri hatuëe, duta ratus anak tabiri, samandiae tä

akan Jehowa indu parapah awang ingähu.

33. Tinai karä meto idjä imprasih kea, iä tä: djahawen ratus sapi, tuntang telo kojan tabiri.

34. Tapi imam tä tapas karä bitie, sampai iä djaton sampet mupak karä parapah awang ingähu tä; tagal tä paharie, olo Lewi tä, mandohop iä, sampai gawi tä lepali djari, tuntang sampai imam baken tinai djari mamprasih arepe. Krana olo Lewi budjur atäie, radjin baream iä mamprasih arepe bara imam tä.

35. Tinai aton kutoh parapah awang ingähu, tuntang enjak parapah tarimakasih, tinai parapah talo ihop idjä inusuh haik dengan parapah awang ingähu. Tumon tä gawie hapus hong human Jehowa.

36. Maka Hiskia tuntang karä olo arä handjak, basa awi Hatalla djari mandjapa tä akan olo arä, krana gawi tä salenga mandjadi.

BAGI 30.

I. Hiskia marawii hapus olo Israel omba mahaga Paska. II. Paska ihaga hong Jerusalem.

I. - 1. Limbah tä Hiskia manjoho sarohan mananggoh karä olo Israel, tuntang olo Juda, tinai iä mamintik arä surat akan olo Epraim tuntang Manase, marawii üwen kea, uka tanggoh human Jehowa hong Jerusalem, mangat omba mahaga Paska akan Jehowa, Hatallan Israel. — (35,1.)

2. Krana radja djari hatirok dengan karä mantire, tuntang hapus utus olo arä hong Jerusalem.

handak mahaga Paska tā intu bulan duä. — (4.Mos.9,11.)

3. Krana iä djaton sampet mahaga tā intu puna wajahe, basa djaton ombet karä imam djari mamprasih arepe, tuntang olo arä hindai hapumpong hong Jerusalem.

4. Maka tiroke tā mamentok kamäan radja tuntang hapus olo arä.

5. Palus iä mamutus, iä handak bauauar andau tā hong hapus Israel, hara Berseba mimes Dan, marawäi karä olo manalih, mangat mahaga Paska akan Jehovah, Hatallan Israel, hong Jerusalem; krana djari tahi olo djaton djari mawi tā tumon augh surat.

6. Maka karä sarohan tā lius, mimbit surat radja tuntang karä mantire, mangumbang karä olo Israel tuntang Juda, tumon prentah radja, sambil hamauh: O keton, olo Israel! hobah intu Jehovah, Hatallan Abraham, Isaak tuntang Jakob, tā iä kea karäh mules akan awang djari liwus, akan keton awang katapasan bara lengän radja Asur.

7. Äela keton tumon bapa keton tuntang paharin keton, idjä djari malangkah malawan Jehovah, Hatallan tatoe, sampai iä djari manjaragh olo tā akan karusake, kilau keton kea djari mitäe.

8. Toh, äla manekang arep keton, tumon bapa keton; tapi dju-luk lengän keton akan Jehovah, talih äkae idjä brasih, idjä bitie djari mamprasih akan katatahi; käläh sombajang intu Jehovah, Hatallan keton, tā lason kalaite dengan keton karäh rombar.

9. Krana amon keton toto hobah intu Jehovah, maka karä pahari tuntang anak keton kea ka-

räh iasi intu baun olo tā, idjä djari manawan manamput iä, sampai äwen karäh buli tanah toh: krana Jehovah, Hatallan keton, puna pamasi panjanjang, iä djaton maku mules baue bara keton, amon keton toto hobah intu iä.

10. Maka sarohan tā hagoet, mangumbang manansaran karä lewu hong tanah Eprain tuntang Manase, palus tanah Sebulon; tapi olo hetä manatawä, hababaka iä.

11. Tapi aton kea belahe olo Aser, olo Manase tinai olo Sebulon, idjä mamparandah arepe, palus tanggoh Jerusalem.

12. Tinai lengän Hatalla mangerek atai olo Juda kea, manjama angat atai olo tā, nakara iä manumon prentah radja tuntang karä mantir, idjä tumon augh Jehovah.

II.—13. Maka olo arä hapumpong hong Jerusalem, mangat mahaga pesta tepong idjä djaton iragi, hong bulan duä, tawon olo idjä karän karäe.

14. Palus olo mangarak karä mesbeh äka parapah awang ingähu, idjä hong Jerusalem, tinai karä mesbeh äka hagaro, palus manganan tā akan sungäi Kidron.

15. Limbah tā iä mampatäi anak tabiri Paska, andau äpatwalas, bulan duä. Maka karä imam tuntang olo Lewi djari mahamen, iä djari mamprasih arepe, tuntang djari mimbit parapah awang ingähu hong human Jehovah.

16. Jä mendeng intu äkae, tumon padjue, tumon Torat Moses, olo ain Hatalla tā; imam tā mambirik daha, idjä injambute bara lengan olo Lewi.

17. Krana arä olo marak utus olo arä tā djaton djari mamprasih arepe; tagal tā olo Lewi mam-

patäi karä anak tabirin Paska akan olo handiai, awang djaton brasih, mangat mamprasih tä akan Jehowa.

18. Krana kutohe baris olo arä, olo Epraim, Manase, Isaskar tuntang Sebulon, djaton djari mamprasih arepe, tapi iä kuman Paska tä kea, alo djaton tumon augh surat. Tapi Hiskia blaku doa ake, koae: Jehowa, Tempon asi tä, akan mampun iä;

19. Olo tä, idjä toto djari mambet salepah atäie, handak manggau Hatalla Jehowa, Hatallan tatoe, alo djaton tumon puna karsihe, idjä patut akan äka brasih toh.

20. Maka Jehowa manarima augh Hiskia, palus mampun olo tä.

21. Tumon tä karä olo Israel, idjä hapumpong hong Jerusalem, mahaga pesta tepong idjä djaton iragi kudju katahie, tuntang handjak rantang. Maka olo Lewi tuntang karä imam manara Jehowa hapus karä andau tä, hapan talo usik Jehowa awang batarik aughe.

22. Tinai Hiskia hakotak tumou atäi karä olo Lewi, idjä toto harati tuntang masanan kahandak Jehowa; olo tä kuman paraph pesta tä, kudju haradjur tumon puna tukase, sambil maluput paraph tarimakasih haiak manara Jehowa, Hatallan tatoe.

23. Maka utus olo arä pakat, handak mahaga kudju hindai; djadi, iä mahaga kudju hindai tuntang handjak rantang.

24. Krana Hiskia, radja Juda, manenga akan utus olo arä sakojan sapi hatuëe, tinai udju kojan tabiri; tinai karä mantir manenga akan utus olo arä sakojan sapi hatuëe tuntang sapulu kojan ta-

biri. Arä imam djari mamprasih arepe.

25. Maka handjak rantang hapus utus olo Juda, tuntang karä imam tinai olo Lewi, haiak olo Israel handiai, awang djari manalih hetä; tinai olo beken utuse, idjä djari dumah bara tanah Israel, tuntang idjä mangkalewu hong tanah Juda.

26. Tumon tä kahandjak paham hong Jerusalem; krana limbah pangereng Salomo, anak Dawid, radja Israel, djatou djari tumon tä tinai hong Jerusalem.

27. Tä imam, ungkup olo Lewi tä, mendeng, mamberkat olo arä; maka aughe iuarima Hatalla, krana lakudoae sampai äkae melai idjä brasih hong sorga.

BAGI 31.

Karä dewa inganan olo; imam tuntang olo Lewi imadju; upah olo tä inukes.

1. Limbah karä gawie tä hapus, maka sakarä olo Israel awang hetä hagoet tanggoh karä lewu Juda, palus mamusit karä hampatong awang impendeng olo, tinai manaweng karä pahewan, mangarak karä äka gantong tuntang karä mesbeh, hong hapus tanah Juda tuntang Benjamin, tinai hong Epraim tuntang Manase kea, sampai talo tä djari irusak lepah lingis; limbah tä olo Israel buli tinai, genep biti akan äkae hong karä lewue. —(5.Mos.7,5.)

2. Maka Hiskia mamadju karä imam tuntang olo Lewi tumon karä rintinge, genep biti akan padjun gawie, alo imam alo olo

Lewi, mangat maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih, mangat iä sombjang, sambil manjanji tara horumat hong bauntonggang äka Jehowa.

3 Tinai radja manukas baris panengan ai, idjä indu parapah awang ingähu handjewu tuntang halemäi, tinai indu parapah awang ingähu hong karä sabat, hong genep palembut bulan, tuntang hong karä andau hai awang inukas, tumon djetä tarasurat hong Torat Jehowa. — (4.Mos.28,27.)

4. Tinai iä hakotak dengan olo arü, awang hong Jerusalem, mangat iä manukas upah imam tuntang olo Lewi, mangat olo tä sasar dähen hong Torat Jehowa.

5. Amon aughe tä djadi, maka olo Israel mimbit arä parut gendom, anggor, undus, madu, tuntang karä ampin ramon tana, tinai iä manenga asil idjäidjä dalam sapulu, kutoh karäe. — (2.Mos.23,19;5.Mos.14,22.)

6. Maka olo Israel tuntang Juda, idjä mangkalewu hong karä lewun Juda, manenga kea idjä dalam sapulu bara karä sapi tabirie, tinai idjä dalam sapulu bara karä ramo brasih, idjä imprasih akan Jehowa, Hatallae, sampai hatungkop karä tujok tawoe.

7. Intu bulan telo iä manampara mimbit manunjok talo tä, intu bulan udju iä mahapus tä.

8. Amon Hiskia tuntang karä mantir aton dumah, mitä karä tujok talo tä, maka iä manara Jehowa, tuntang olo ajue, Israël tä.

9. Tinai Hiskia misek imam tuntang olo Lewi tagal karä tujok talo tä.

10. Maka Asaria, imam hai tä,

idjä bara ungkup human Sadok, hamauh dengae, koae: Bara olo djari manampara mimbit panengae akan human Jehowa, maka ikäi djari kuman sampai besoh, tinai kutohe djari batisa; krama Jehowa djari mamberkat olo ajue, sampai batisa kutoh talo toh.

11. Ta Hiskia manjoho manjarambi äka karong hong human Jehowa; maka olo manatap tä.

12. Hetä iä manamisan karä asil ta budjubudjur, asil idjäidjä dalam sapulu tä, tuntang karä talo imprasih: maka Konanja, olo Lewi, indu mantir kapala mahaga karä talo tä, tinai paharie Simei panggapite.

13. Maka Jehiel, Asasia, Nahat, Asahel, Jerimot, Josabad, Eliel, Jismaghja, Mahat äwen sapulu Benaja indu mandur talo tä, idjä penda Konanja äwen duä hampahari Simei, tumon prentah radja Hiskia, tuntang Asarja, mantir kapalan human Hatalla.

14. Maka Kore, anak Jimna, olo Lewi tä, idjä tonggon bauntonggang hila timor, mahaga karä talo idjä inenga olo awi kahiase akan Hatalla, talo tä inengac akan parapah tandjungan, tuntang akan gawi hong äka idjä brasih haliae.

15. Penda lengte Eden, Minjamin, Jesua, Semaja, Amarja, Seghanja, hong karä lewun imam, hong padjun gawie, mangat iä mambagi karä talo inenga tä akan karä paharie, tumon padjue, akan hai korik;

16. Akan olo hatua handiae, idjä djari tamä isä, idjä telo pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, akan olo handiae idjä tamä human Jehowa, uka malalus ga-

win sombajang genep andau, indu upahe tagal gawie huang padjue, tumon karä rintinge.

17. Beken tinai bara akan äwen idjä hindjä baris imam huang karä ungkupe, maka iä manenga kea akan karä olo Lewi, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä; huang karä padjue, tumon karä rintinge;

18. Tinai akan karä awae, akan karä sawae, akan karä anake hatuä bawi, akan hapus hamputan olo tä; krana sakarä äwen tä djari mamprasih arepe mahaga gawie budjubudjur.

19. Tinai belahe panakan Aaron, imam tä, djari inukas hong genep patatai karä lewue, mangat manenga bagi akan karä hatuän imam, tuntang akan karä hatuän idjä djari tamä isä dengan olo Lewi.

20. Tumon tä gawin Hiskia hong hapus tanah Juda; maka gawie bahalap, budjur tuntang toto hong baun Jehovah, Hatallae.

21. Karä gawie, awang inam-parae hong gawin human Hatalla, tumon Torat tuntang karä prentah, mangat manggau Hatallae, djetä iawie hapan salepah utäie; tuntang iä batuah.

BAGI 32.

I. Hiskia imaraang Sanherib, tapi iä indohop Hatalla. II. Iä baben, tapi iä impekälkh Hatalla. Karä panataue; iä matäi.

I.—1. Limbah karä perkara tuntang gawi bahalap tä, maka Sanherib, radja Asur, dumah, marang Juda; iä mangapong karä

kota, pikire handak manduan tä acae.—(2.Radju 18,9.)

2. Amon Hiskia mitä Sanherib aton dumah, tinai ampie mangkahinat Jerusalem, handak maranggar tä,

3. Maka iä hatirok dengan karä mantire tuntang pangkalimac, mangat mamaleng karä lowang danum, awang ruar lewu: palus äwen tä mandohop iä.

4. Krana arä olo hapumpong, palus mamaleng karä lowang danum, tinai sungäi tä, awang manarusan bentok tanah hetä; koae: Uka ala radja Asur sondau arä danum, amon iä dumah.

5. Maka iä mantjagar arepe, iä mangabuah karä kota awang rarusak, tuntang iä mandähen mangantong karä tjandi; hila ruare iä mamangun kota batu beken tinai, tuntang iä mandähen Milo hong lewun Dawid; tinai iä manampa kutoh ganggaman dengan talawang.

6. Iä mangkat kea arä mantir parang akan olo arä, palus mamumpong olo tä manjupa iä hong äka pakan, tokep bauntonggang lewu; tuntang iä hamauh. manji olo tä, koae:

7. Tatatafatap mananggar atäi keton, ala mikäh taräwen intu baun radja Asur, tagal kutoh karä olo tä, idjä dengae; krana idjä hai haream ompat ita, bara idjä ompat äwen.

8. Olo tä indohop lengä isi bewäi, tapi ita impahaiak Jehovah, Hatallan ita, idjä handak mandohop ita, mamarang akan ita. Maka olo arä harap augh Hiskia, radja Juda.

9. Limbah tä Sanherib, radja Asur, manjoho mantir ajue ma-

nanggoh Jerusalem, haiak bitie tuntang karä kawen ajue mangapong Laghis, mangat äwen manjupa Hiskia, radja Juda, tuntang sakarä olo Juda, idjä hong Jerusalem, sambil masuman akae:

10. Kakai augh Sanherib, radja Asur: äwe iharap keton, sampai keton melai hong kota Jerusalem?

11. Dia Hiskia idjä madjik keton, mangat manjaragh keton matäi meher tuntang awi kateah belai keton, awie hamauh: Jehovah, Hatallan ita, karä maliwus ita bara lengän radja Asur?

12. Dia Hiskia tä, idjä djari mangarak karä äka gantong, tuntang karä mesbeh Hatalla, tinai djari manjoho olo Juda tuntang olo Jerusalem, koae: tikas intu mesbeh idjä toh keton akan son-top, hetä bewäi keton akan hagarö?

13. Dia keton katawan gawingu, tuntang gawin liau apangku dengan karä utus olo hong karä tanah? Djari kea hatallan karä utus olo hong karä tanah tä tau maliwus tanahe bara lengängku?

14. Äwe karä hatallan sakarä utus olo tä, idjä djari impalomas liau apangku, awang djari tau maliwus utus olo ajue bara lengängku, sampai Hatallan keton olihe maliwus keton bara lengängku?

15. Toh, äla manjoho Hiskia manipu keton, äla manjoho iä madjik keton kalotoh, äla keton harap aughe; krana dialo idjä hatalla bara hatallan karä utus olo hong karä karadjaan, idjä djari tau maliwus utus olo ajue bara lengängku, tuntang bara lengän liau apangku; kilen toh Hatallan

keton tinai tau maliwus keton bara lengängku?

16. Arä augh beken tinai hapa mantir ajue mamapa Hatalla, Jehovah, tuntang mamapa Hiskia, rewar ajue.

17. Tinai iä mamintik surat hapee manawah Jehovah, Hatallan Israel, sambil halalea iä; surat tä kalotoh aughe: Sama kilau karä hatallan karä utus olo hong karä tanah, idjä djaton djari olihe maliwus olo ajue bara lengängku, kalotä kea Hatallan Hiskia toto djaton akan maliwus utus olo ajue bara lengängku.

18. Djadi, sarohae tä mantehau hai aughe, hapan kotak olo Je-hudi, mawi olo Jerusalem, idjä aton hundjun kota, mangat mam-pikäh manaräwen olo tä, nakara lewu tä murah dino.

19. Iä manjewut Hatallan Jerusalem sama kilau iä padan dengan karä hatallan olo kapir hong petak, awang tampan lengän olo bewäi.

20. Tapi radja Hiskia tuntang nabi Jesaia, anak Amos, blaku doa tagal aughe tä, mantehau akan langit.

21. Tä Jehovah manjoho idjä biti malaikat, idjä mampalomos karä olo gantjang parang, karä mantir, karä kapala hong äka radja Asur bapodok. Tä iä buli tanahe, haiak iä mahamen buraburah baue; djadi, amon iä djari tamä human dewae hetä, maka anake mammatai iä hetä hapan padang.

22. Kalotä Jehovah malapas Hiskia tuntang olo Jerusalem bara lengän Sanherib, radja Asur, tuntang bara lengän karä musohe awang beken; iä manganggapong iä hakaliling;

23. Sampai arä olo magah asil akan Jehowa intu Jerusalem, tuntang manenga ramo barega akan Hiskia, radja Juda, sampai rahian bara tä iä djaladjalan hai intu matan karä olo kapir.

II.—24. Katika tä Hiskia paham haban, sampai karenga dia matäi, maka iä blaku intu Jehowa; iä tä mandjandji akae, tinai manenga talo heran indu katan djandjie tä. —(2.Radja 20.)

25. Tapi Hiskia djaton manjulang tumon patut karä asi awang djari inenga akae, basa atäie mandjadi badjoho; tagal tä aton lembut kalait awang paham dengae, tuntang dengan Juda tinai Jerusalem.

26. Tapi Hiskia mamparandah arepe tagal kadjhon atäie, iä tuntang karä olo Jerusalem, djadi kalait Jehovah awang paham tä djaton buah olo tä katahin umur Hiskia.

27. Maka ain Hiskia paham panatau tuntang horummat, iä manampa arä gudang äka salaka bulau, tinai äka batu barega, tuntang talo mangat ewaue, tinai äka karä ramo barega tuntang sep-simpan talo awang bahalap.

28. Tinai arä gudang äka bean gendom, anggor, undus; tinai arä kandang äka karä ampin meto, tuntang karambang kambing tabiri.

29. Iä mamangun arä lewu; aton kutoh karä metoe, kambing tabiri tuntang sapi, basa Jehovah manenga kutoh panatau akae.

30. Hiskia kea djari manabat sungäi Gihon, mangat danume mamulang akan hila barat lewun Dawid; krana Hiskia batuah hong karä gawie.

31. Tapi amon sarohan radja

Babel, idjä djari injoho tempoe mananggoh iä, mangat misek tagal kata heran tä, idjä mandjadi hong tanah tä, aton madja, tä Hatalla malahi iä, mangat mangkemä iä, hapeae mitä karä huang atäie.

32. Tisan karä saritan Hiskia, karä kabudjure, djetä tarasurat hong surat augh tudjum nabi Je-saia, anak Amos, tinai hong surat karä radja Juda dengan Israael. —(Jes.36,1.)

33. Maka Hiskia matäi, ingam-peleng dengan tato liange; olo mangubur iä intu äka idjä kapala gantong bara karä kubur panakan Dawid; tinai karä olo Juda tuntang Jerusalem mahorumat iä ka-hum pampatäie. Maka anake Ma-nase mandjadi radja manganti iä.

BAGI 33.

I. Radja Manase. II. Radja Amon.

I.—1. Manase tä duäwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu limä njelo. —(2.Radja 21,1.)

2. Iä papa gawie intu matan Jehovah, tumon karä talo kabelä hadat olo kapir, idjä djari ingaran Jehovah bara tanahe, bara baun olo Israael.

3. Krana iä mamangun äka gan-tong tä tinai, idjä djari ingarak liau bapae Hiskia, tuntang ma-mangun arä mesbeh akan Baal, tinai iä mimbul kaju pahewau akan äka dewa, iä sontop akan karä ramon langit, sambil som-bajang intu djetü. —(31,1.)

4. Tinai iä manampa mesbeh dewa hong human Jehowa, idjä tahuu tä Jehowa djari hamauh: Hong Jerusalem arangku akan melui sampai katatahi. — (1.Radja 9,3.)

5. Tinai iä manampa arä mesbeh akan karä ramon langit hong duä parantaran human Jehowa.

6. Tinai iä mampatandjong anake mahoroe apui hong djanah olo Honom, tuntang iä hapan karohäi, tuntang manggau dahiang buring, tinai iä malamboi; tinai iä mangkat olo panudjum, tuntang olo tawan pampata setan; iä paham mandahang karä gawie awang papa hong matan Jehowa, hapee mungkar kalaite.

7. Tinai hampatong awang iukire ingkese hong human Hatalla, idjä tahuu tä Hatalla djari hamauh dengan Dawid tuntang anake Salomo: Hong huma toh, hong Jerusalem, idjä djari intihku bara karä hamputan Israel, aku handak mingkes arangku sampai katatahi. — (7,10.)

8. Tuntang aku djaton handak manandare hindai pain olo Israel hara tanahe, idjä djari inukasku akan tato keton, asal amon olo buabuah malalus tako handiai, idjä djari injohoku iä hadjamban Moses tumon salepah Torat, karä hadat dasar.

9. Tapi Manase mampalajang olo Juda tuntang olo Jerusalem, sampai gawin olo tä papa haream bara gawin olo kapir, idjä djari impalomos Jehowa bara baun olo Israel.

10. Alo augh Jehowa kindjap sampai Manase tuntang olo ajue, olo tä djaton parabac.

11. Tagal tä Jehowa manjoho

karä mantir parang ain radja Asur mantakan olo tä; äwen tä manawan Manase intu marak pulau duhi, palus mamasong iä hapan duä karinting rantai tambaga, balalu manamput iä akan Babel.

12. Maka katika iä indjakä, tä iä paham blaku intu baun Jehowa, Hatallae, tuntang toto mamparandah arepe hong baun Hatallan karü tatoc.

13. Iä paham blaku doa intu iä; tä maka Hatalla manarima augh usoke, tuntang halalian iä tinai akan Jerusalem, akan kardjaan ajue. Tä Manase kasene Jehowa bewai toto Hatalla.

14. Rahian bara tä iä mamangu kota hila ruar lewun Dawid, hila barat Gihon hong djanah, mandas bauntonggang olo palauk, tinai hakaliling Opel, sambil paham mangantong djetä; tinai iä mingkes mantir parang hong karä lewun Juda.

15. Maka iä manganan karä dewa tuntang karü hampatong bara human Jehowa, tinai karä mesbeh, idjä djari inampae hong bukit äka human Jehowa, tuntang hong Jerusalem, samandiae tä inganae akan ruar Jerusalem.

16. Tinai iä nguan mesbeh Jehowa, tuntang maluput parapah tarimakasih tuntang parapah horumat hetä, tuntang manjoho olo Juda, mangat iä sombajang intu Jehowa, Hatallan Israel, bewai.

17. Tapi olo arä magon hantä maluput parapah hong karä äka gantong, alo iä manjewut tä akan Jehowa, Hatallae.

18. Tinai karä saritan Manase, lakudoae intu Hatallae, tinai augh karä nabi idjä djari hakotak dengae hapan aran Jehowa, Hatallan Is-

rael, djetë tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

19. Tinai lakudoae, tuntang kilen Hatalla djari tarima aughe, tinai karä kasalae tuntang kalangkahe, karä kaleka, akae djari manampa aka gantong, tuntang djari mimbul kaju pahewan, sambil mingkes hampatong dewa hetä, helo bara iä imparandah, djetë tarasurat hong karä angli Hosai.

20. Maka Manase matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hong huma ajue. Maka anake Amon mandjadi radja manganti iä.

II.—21. Maka Amon tä duš pulu duš njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duš njelo. — (2.Radja 21,19.)

22. Iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon gawin liau bapae Manase. Krana Amon maluput parapah akan karä hampatong dewa, awang inampa liau bapae Manase, sambil manempo djetë.

23. Tapi iä djaton mamparandah arepe intu baun Jehowa, tumon liau bapae Manase djari mamparandah arepe, malainkan Amon tä mandahang kasalae hantä.

24. Maka mantir ajue pakat mawi iä, sambil mampatäi iä huang humae.

25. Tapi olo tanah tä mampatäi karä olo, idjä djari pakat mawi radja Amon; palus olo tanah tä mamparadja anake Jozia manganti tä

BAGI 34.

I. Radja Josia mandähen agama budjur tinai. II. Torat Moses soudan olo.

III. Josia tuntang olo ajue tamü djandji, handak ombo Jehöwa.

I.—1. Josia tä hanja njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo pulu idjä njelo. — (2.Radja 22,1.)

2. Iä budjur gawie hong matan Jehowa, sambil manandjong hong djalan tatoe Dawid, djaton iä mahiwang sambil gantau.

3. Krana intu njelo hanja kahum karadjaaan ajue, metoh iä haru budjang, maka iä manampara manggau Hatallan tatoe David; intu njelo dušwalas iä manampara mamprasih Juda tuntang Jerusalem, manganan karä aka gantong tuntang pahewan, tinai karä hampatong dewa, idjä iukir tuntang inoang olo.

4. Iä manjoho olo mangarak karä mesbeh Baal intu baun ajue, tuntang karä pantar dewa idjä hundjue tä inawenge, tinai karä pahewan kea, sambil manusit karä hampatong dewa, awang iukir tuntang inoang olo; iä mampalanike palus naburan djetë hundjun karä kubur olo, idjä djari maluput parapah akan talo tä.

5. Tinai tolang karä imam dewa imapaie hundjun mesbeh; tumon tä iä mamprasih Juda tuntang Jerusalem.

6. Tinai hong karä lewun Manase, Epraim tuntang Simeon, palus sampai Naptali, huang karä lewu awang karakkarakä tä, kälötä kea gawie.

7. Hetä kea iä mangarak karä mesbeh, manaweng pahewan, tuntang manepä karä hampatong dewa, mamparotek tä, tuntang manaweng karä pantar dewa hong

hapus tanah Israel; limbah tä iä buli Jerusalem.

8. Hong njelo hanjawalas kahum karadjaan ajue, limbah iä djari mamprasih tanah tuntang human Hatalla, iä manjoho Sapan anak Asalia, tuntang Maaseja, mantir lewu tä, tinai Joha anak Joahas, mangkubumi tä, mangat iä mangabuahhuman Jehowa, Hatallae.

9. Äwen tä mananggoh Hilkia, imam hai. Maka karä rear tä inenga akae, idjä djari imbit olo arä akan human Hatalla, idjä djari imumpong olo Lewi, awang tonggon bauntonggang, bara lengän olo Manase, Epraim, bara lengän tisan karä olo Israel awang beken, tuntang bara karä olo Juda dengan Benjamin, tuntang olo Jerusalem.

10. Olo manenga tä akan mantir gawi tä, awang iangkat akan nguan human Jehowa; äwen tä manenga djetä akan olo idjä mala-lus gawi tä, idjä ombo bagawi hong human Jeliowa, uka manguan mampahalap huma tä.

11. Krana iä manenga tä akan tukang kaju tuntang tukang batu, hapani mamili batu awang imahat, kaju awang barasok, tinai kaju akan lalangit huma tä, idjä djari irusak radja Juda.

12. Maka olo tä uras budjur hong gawie. Jahat tuntang Obadja, olo Lewi bara ungkup Merari, tinai Sagharia tuntang Mesulam bara ungkup Kahat djari iangkat, mandjadi kapalan olo tä, mangat iä mimbit mandjeleng olo tä bagawi; karä olo Lewi tä patjäh musik talo usik.

13. Tinai olo Lewi indu kapalan karä olo pamäton kea, tinai indu mandur karä olo bagawi awang beken; krana bara olo Lewi iang-

kat karä djurutulis, pangulu tun-tang olo tonggon bauntonggang.

11.—14. Maka amon olo manduan rear tä, idjä djari imbitakan human Jehowa, tä imam Hilkia sondau surat Torat Jehowa, idjä inengae hadjamban Moses.

15. Maka Hilkia hamauh dengan Sapan, djurutulis tä: Aku djari sondau Torat tä hong human Jehowa. Palus Hilkia manenga surat tä akan Sapan.

16. Maka Sapan mimbit surat tä akan radja, tinai iä mimbit brita akan radja, koae: Talo handiae, awang djari injohom olo ajum, äwen malaluse kea.

17. Iä djari mamumpong karä rear, awang hong human Jehowa, tuntang djari manenga tä akan lengän mantir gawi, akan lengän äwen idjä nguan gawi tä.

18. Tinai Sapan, djurutulis tä, masuman akan radja, koae: Imam Hilkia djari manenga surat akangku. Palus Sapan mambasa belahe surat tä intu baun radja.

19. Djadi, amon radja mahining augh Torat, maka iä marabit pakaiæ.

20. Balalu radja manjoho Hilkia. Ahikam anak Sapan, tinai Abdon anak Migha, tuntang Sapan, djurutulis tä, dengan Asarja, ajang radja, koae:

21. Lius, isek augh Jehowa akangku, tuntang akan olo arä, awang tisan olo Israel dengan Juda, tagal karä augh surat idjä sondau toh; krana paham kalait Jehowa hasep mawi ita, basa tato ita djaton djari mahaga augh Jehowa, mangat manuron karä augli awang imintik hong surat toh.

22. Ta Hilkia, tuntang olo tä idjä injoh radja, mananggoh Hul-

da, nabi bawi tä, sawan Salum, Salum anak Tokhat, Tokhat anak Haera, mantir idjä mahaga karä pakaian. Olo bawi tä mangkalewu hong Jerusalem, intu baris lewu taheta tä. Palus äweu masuman augh radja acae.

23. Koae, tombah augh äwen: Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: suman akan olo tä, idjä djari manjoho keton manjupa aku:

24. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah hukum mawi lewu toh tuntang karä olo, karä augh sapa tä, awang tarasurat hong surat, idjä djari imbasu intu baun radja Juda. — (3.Mos.26,14; 5.Mos.28,15.)

25. Basa olo tä djari malihi aku, sambil hagaro akan hatalla beken, mangat mungkar kalaitku awi karä talo tampan lengæ: toh, maka kasangitku akan hasep mawi äka toh, djaton mandak tinai.

26. Tapi akan radja Juda, idjä djari manjoho keton misek augh Jehowa, tumon toh keton akan masanan acae: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: idjä tahuu perkara karä augh, awang djari hiningm tä,

27. Basa awi atäim djari impalemo, tuntang ikau djari mamparandah arepm hong baun Jehowa, sana ikau mahining aughe mawi äka toh tuntang karä olo hetoh, basa ikau djari mamparandah arepm hong baungku, tuntang djari marabit pakaiam, sambil manangis intu baungku: tä aku kea djari masih ikau, koan Jehowa.

28. Itäm, aku handak mahan-djään ikau dengan tato hiangm, dengan sanang ikau karäh tamä kuburm, djaton matam akan mitä karä hukum, idjä handak iagahku

mawi lewu toh, tuntang karä olo hetoh. Maka äwen magah augh tä akan radja.

III.—29. Tä, maka radja manjoho olo mamumpong karä bakas Juda tuntang Jerusalem. — (2.Radja23,1.)

30. Palus radja hagoet tamä human Jehowa, tuntang karä olo Juda dengan Jerusalem aton dengae, tinai karä imam dengan olo Lewi, tuntang olo arä handiai, olo korik olo hai; hetä intu pinding olo arä tä imbasu karä augh surat djandji tä, idjä djari sondau hong human Jehowa.

31. Maka radja mendeng intu äcae, tuntang manampa djandji hong baun Jehowa, mangat olo handak omba Jehowa, tuntang mangaga karä prentahe, karä hadate, hapan salepah atäie, salepah huange, tuntang handak manumon malalus karä augh djandji tä, idjä tarasurat hong surat tä. — (15,12.)

32. Tinai iä manjoho olo handiai, idjä hong Jerusalem tuntang hong Benjamin, tamä djandji tä. Maka olo Jerusalem manumon djandjin Hatalla, Hatallan karä tatoe.

33. Maka Josia manganan karä talo kabelä bara hapus tanah olo Israel, iä manenga prentah akan karä olo Israel, mangat sombajang intu Jehowa, Hatallae. Katahic belom olo tä djaton undur ompat Jehowa, Hatallan tatoe.

BAGI 35.

- I. Radja Josia mahaga pesta Paska.
- II. Iä matäi hong parang.

I.—1. Limbah tä Josia mahaga

Paska tā akan Jehowa hong Jerusalem. Olo mampatāi Paska tā intu andau ēpatwalas, bulan idjā solake. — (2.Radja23,21.)

2. Iä manjoho karä imam malalus padjun ajue, tinai iä mangarasan olo tā nguan gawie hong human Jehowa.

3. Koae dengan olo Lewi, awang madjar karä olo Israel, idjā puna imprasih akan Jehowa: Awì keton mingkes pati brasih tā huang huma; idjā imangun Salomo, anak Dawid, radja Israel tā, akan Jehowa; djaton beken gawin keton, toh totototo manonggo Jehowa, Hatallan keton, tuntang Israel, djahahan olo ajue. — (1.Radja8,1.)

4. Tatap arep keton tumon karä ungkup tato keton, tumon padjun keton, idjā imetah Dawid, radja Israel, tumon djetä injurat anake Salomo.

5. Elai äka brasili, habaris tumon karä ungkup tato keton, akan gantin karä paharin keton, olo arä tā, habaris tumon karä ungkup tato olo Lewi.

6. Tinai patäi Paska tā, sambil mamprasih arep keton, tuntang simpan tā akan karä paharin keton, sambil nguan tā tumon augh Jehowa hadjamban Moses.

7. Maka Josia manenga akan utus olo arä anak kambing tabiri, uras djetä akan parapah Paska, akan karä olo awang aton hetä, djumalaleh telo pulu kojan kongan; tinai sapi telo kojan kongan; samandiae tā panengan radja. — (30,24.)

8. Tinai karä mantire kea pahias manenga akan parapah olo arä, akan imam tuntang olo Lewi, Hilkia, Sagharia tuntang Jehiel, idjā mantir hong human Hatalla,

manenga akan karä imam indu parapah Paska duä kojan djahawen ratus kambing tabiri, tinai telo ratus sapi.

9. Tinai Konanja, Semaja tntang paharie Netaneel, tinai Hababja, Jeiel dengan Josabad, mantir olo Lewi tā, manenga akan parapah Paska ain olo Lewi limä kojan kambing tabiri, tinai limä ratus sapi.

10. Kalotä ramon sombajang tā inatap. Maka karä iinam uras intu äkae, tuntang olo Lewi tumon karä padjue, tumon prentah radja.

11. Limbah tā olo mampatäi meto Paska tā, karä imam manduan dahae, sambil mambiriike, tinai olo Lewi mupak meto tā.

12. Iä manduan enjake idjä indu parapah awang ingähu, limbah tā iä manenga bitie akan utus olo arä, tumon karä ungkup humae, mangat maluput tā akan Jehowa, tumon djari injurat hong surat Moses; kalotä kea karä sapi.

13. Iä mandadah meto Paska tā intu apui, tumon puna hadate; tapi telo beken awang imprasih tā impakasake hong landai, kabali, rindjing, tuntang iä mandjeleng arepe magah telo tā akan olo arä.

14. Limbah tā iä manatap ai kea, tuntang akan karä imam; krana imam, panakan Aaron tā, magon maluput parapah awang ingähu, tuntang karä enjak tā, sampai hamalem; tagal tā olo Lewi tā manatap ai tuntang akan karä imam, panakan Aaron tā kea.

15. Maka karä olo panjanji, panakan Asap tā, melai hong äkae kabuate, tumon prentah Dawid, Asap, Heman tuntang Jedutun, nabin radja tā; tinai karä olo tonggon bauntonggang melai intu

karä bauntonggang. Iä djaton lajau bara padjun gawie, basa paharie, olo Lewi tå, aton manatap akae. — (1.Kron.26,1;27,1.)

16. Tumon tå karä gawin agaman Jehovah ilalus intu andau tå; olo maha-
ga Paska ti, tuntang maluput parapah awang ingshu hong mes-
beh Jehovah, tumon prentah radja Josia.

17. Kalotä karä olo Israel, idjä hetä, mahaga Paska tå intu ka-
tika tå, tuntang pesta tepong idjä djaton iragi, kudju andau.

18. Maka djaton pudji Paska ihaga tumon tingkat djetä, bara djaman nabi Samuel; karä radja Israel djaton djari maha-
ga Paska kalotä, tumon Josia mahaga tå, tuntang karä imam dengan olo Lewi, tinai hapus utas olo Juda tuntang Israel, idjä magou aton hong tanahe, tuntang karä olo Je-
rusalem.

19. Intu njeko hanjawalas kahum karadjaan Josia Paska djetä ihaga.

II.—20. Limbah bara tå, amon kuan human Hatalla djari avi Josia, maka Negho, radja Misir, hagoet mamarang Karghemis, idjä hong saran Prat. Maka Josia hagoet manusong iä.

21. Maka Negho tå manjoho sa-
rohan mananggoh iä, sambil ha-
mauh: Narai gawingku dengam,
o radja Juda? krana aku djaton
djari dumah handak mawi ikau,
tapi aku handak mawi olo tå,
idjä puna mamarang aku; Ha-
talla djari manjoho aku manggu-
long arepku; terai ikau, äla ma-
lawan Hatalla tå, idjä mampahaik
aku, uka äla iä maruseak ikau.

22. Tapi Josia djaton maku ba-
lang mawi iä, malainkan iä mang-

gulung arepe mamarang iä; ia djaton tarima augh Negho, idjä tumon augh njaman Hatalla, ma-
lainkan iä manantarang djanah Me-
gido, handak mamarang.

23. Maka olo pamanah mamanah buah radja Josia. Tå koan radja dengan olo ajue: Indah aku, krana aku paham behimang.

24. Palus olo ajue mamplua iä
bara kareta parang, mamuat iä
hundjun kareta beken, idjä ai,
balalu magah iä akan Jerusalem.
Maka iä mattai, ingubar hindjü
kuber tatoe. Maka karä olo Juda
tuntang Jerusalem manatum Josia.

25. Jeremia tå mangarang njanji tatum Josia; tinai karä olo panjani
hatuä bawi manatum manjewut Josia sampai andau toh; krana iä
manenga njanji tatum tå mandjadi hadat intu olo Israel; djetä tara-
surat hong surat njanji tatum. — (Jer.22,10.)

26. Tisan karä saritan Josia,
karä kabudjuro tumon karä surat
Torat Jehovah,

27. Karä saritae tå, bara tam-
parae palus idjä katatesse, djari
tarasurat hong surat karü radja Israel tuntang Juda.

BAGI 36.

I. Radja Joahas, Jojakim, Jejakim.
II. Radja Sedekia; olo Jada tawan
inanput akan Babel.

I.—1. Tå, maka olo tanah tå
manduan Joahas, anak Josia, pa-
lus mamparadja iä hong Jerusa-
lem, gantin liau bapae. — (2.Radja
23,30.)

2. Joahas tå duä palu telo njelo
umure, metoh iä imparadja; iä

marentah hong Jerusalem telo bulan.

3. Krana radja Misir manipas iä hong Jerusalem; iä mandanda olo tanah tä saratus pikul salaka, tuntang idjä pikul bulau.

4. Tinai radja Misir mamparadjë Eljakim, paharin Joahas, mahundjun Juda tuntang Jerusalem; iä mindah arae Jojakim. Maka paharie Joahas inamput Negho tä akan tanah Misir.

5. Jojakim tä duä pulu limä njelo umure, metoh iä imparadjë; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo katahie; iä papa gawie intu matan Jehovah, Hatallae.

6. Maka Nebukadnesar, radja Babel, dumah mamarang iä, tuntang mamasong iä hapan duä karingting rantai tambaga, mangat mimbit iä akan Babel.

7. Tinai Nebukadnesar manduan belahe ramon human Jehovah, mimbit tä akan Babel, mingkese hong human dewae hong Babel. — (*Ezra 1,7.*)

8. Tisan karä saritan Jojakim, karä talo kabelä idjä iawie, talo papa idjä sondau hong iä, djetä tarasurat hong surat karä radja Israel tuntang Juda; maka anake Jojaghin mandjadi radja manganti iä.

9. Jojaghin tä hanjawalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo bulan sapulu andau; iä papa gawie intu matan Jehovah.

10. Tapi amon njelo djari hapus, radja Nebukadnesar manjoho olo manduan iä akan Babel, tuntang karä ramo barega tä, idjä hong human Jehovah. Tinai iä mamparadjë paharie Sedekia, marentah Juda tuntang Jerusalem.

II.—11. Sedekia tä duä pulu idjä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo. — (2.*Radja 24,10.Jer.52,1.*)

12. Iä papa gawie intu matan Jehovah, Hatallae; iä djaton maku mamparandah arepe hong baun nabi Jeremia, idjä masanan augh Jehovah.

13. Tinai iä mengkak arepe bara radja Nebukadnesar, idjä djari manjoho iü mananggong sumpah intu Jehovah; maka iä manekang arepe, mampalulang atäie, djaton maku hohab intu Jehovah, Hatallan Israël.

14. Tinai karä mantir imam tuntang mantir olo arä paham mandahang karä kalangkahe, tumon karä talo kabelä, hadat olo kapir; iä manjamar human Jehovah, idjä djari imprasih Jehovah hong Jerusalem.

15. Maka Jehovah, Hatallan tattoe, mampait augh akae hadjam-ban karä sarohae, idjä kindjap injohoe, basa iä masi olo ajue tuntang äka ai.

16. Tapi olo tä hababaka sarohan Hatalla, halalea karä aughe, djaton paraba karä nabie, sampai kalait Jehovah hasep mawi utus olo ajue, gegä djaton tarahawal tinai.

17. Krana iü manjoho radjan olo Kasdim dumah mawi olo tä, iü tä mampatäi karä olo tabela hapan padang, hong humae idjä äka brusih, iä djaton manjanjang awen, karä pambudjange hatuä bawi, karä bakas sampai idjä kawang halo, samandiaj injaraghe akan lengäe.

18. Tinai karä ramon human Hatalla, haj korik, tuntang karä

panatau human Jehowa, tinai panatau radja tuntang karä mantir ajue, samandiai tä inampute akan Babel.

19. Palus olo tä manusul human Hatalla, tinai iä mangarak koton Jerusalem, tinai karä huma hetä idjä hai tuntang bahalap inusule lepañ lingis, sambil marusak karä milik barega idjä hetä.

20. Maka karä olo idjä djaton impatäi awi padang, inamput olo tä tawanan akan Babel; äwen tä mandjadi indu djipäe, indu djipen karä anake; sampai wajah karadjaan olo Parsis lembut.

21. Mangat augh Jehowa hadjamban Jeremia tä mandjadi tulus, sampai tanah tä djari manjukup mahaga karä sabat ajue; tanah tä malajan katahin karusake tä, sampai

djari sukup udju pulu njelo. — (Jer.25,11.)

22. Tapi intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Parsis, mangat augh Jehowa hadjamban Jeremia mandjadi tulus, tä Jehowa mampisik atäi Kores, radja Parsis, sampai iä manjoho olo bauuar hong hapus karadjaan ajue, tinai iä mampait surat kea, idjä kalotoh aughe: — (Jes.44,28.)

23. Tumon toh augh Kores, radja Parsis: Jehowa, Hatallan langit, djari manenga akangku karä karadjaan hundjun petak; iä djari manjoho aku mamangun huma acae hong Jerusalem, idjä hong tanah Juda; äweäwe bara karä keton idjä puna djalahans olo ajue? Käläh Jehowa, Hatallae, mampa-haiak iä, käläh iä lius buli tanahe.

SURAT

E S R A.

BAGI 1.

Radja Kores manjoho olo Israel, idjä tawanan tä, buli tanahe.

1. Hong njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Parsis, mangat tulus augh Jehowa idjä insanan Jeremia, maka Jehowa mampisik atäi Kores, radja Parsis, sampai iä manjoho olo bauuar hong hapus karadjaan ajue, tinai iä mampait surat kea, idjä kalotoh

aughe: — (2.Kron.36,22.Jer.25,11.)

2. Tumon toh augh Kores, radja Parsis: Jehowa, Hatallan langit, djari manenga akangku karä karadjaan hundjun petak; iä djari manjoho aku mamangun huma acae hong Jerusalem, idjä hong tanah Juda.

3. Äweäwe bara karä keton idjä puna djalahans olo ajue? Käläh Hatallae mampa-haiak iä, käläh iä ha-goet akan Jerusalem, idjä hong

ESRA 1.

tanah Juda, mangat iä mamaangun human Jehowa, Hatallaan Israel; iä tå Hatalla tä, idjä äkae hong Jerusalem.

4. Maka olo utus djetä handiai, hong karä kalekiae, äkae manamuäi, patut indohop awi karä olo lewu tä, hapan salaka bulau, hapan ramo tuntang meto; tinai källäh olo arä handiai paliás manenga talo akan human Hatalla, idjä äkae hong Jerusalem.

5. Tä, karä mantir hamputan Juda, Benjamin, tuntang karä imain dengan olo Lewi, tinai genep biti idjä attäie impabias Hatalla, uras manatap arepe, handak hagoet, mangat mamangun human Jehowa, idjä äkae hong Jerusalem.

6. Maka olo handiai, awang hakaliling iä, mandohop iä hapan ramo salaka bulau, tuntang pakarang dengan meto, tinai sepsimpan ampin panatau, beken tinai idjä inengae awi kahiase akan human Hatalla.

7. Tinai radja Kores mamplua karä ramon human Jehowa, idjä djari irampus Nebukadnesar bara Jerusalem, tuntang djari ingkese huang human dewae.

8. Maka Kores, radja Parsis, mamplua talo tä hapan lengän Mitredat, mantir karä panataue, iä tå malian djetä akan Sesbasar, mantir kapalan olo Juda.

9. Djetoh karä djumalahe: telo pulu apar bulau, sakojan apar salaka, duä pulu djalatien lading;

10. Telo pulu sangkir bulau, äpat ratus sapulu sangkir salaka; tinai sakojan ramo beken.

11. Maka karä ramo bulau salaka tä limä kojan äpat ratus kabawak karäe. Djetä handiai imbit Sesbasar, tuntang karä olo, idjä

babungkat bara Babel, idjä akan hetä iä djari inamput tawanan, buli Jerusalem.

BAGI 2.

Djurnalih karä olo Israel, idjä solake babungkat bara Babel buli Jerusalem.

1. Djetoh karä olo Juda, idjä babungkat bara äkae djari tamput tawanan, äwen idjä djari inamput Nebukadnesar, radja Babel, imbite akan Babel, idjä djari buli Jerusalem dengan tanah Juda tinai, genep biti akan lewu ai;

2. Idjä hagoet haiak Serubabel, Jesua, Nehemia, Seraja, Reelaja, Mordeghai, Bilsan, Mispar, Bigwai, Behum tuntang Baena. Djetoh djumalah karä olo Israel tä.

3. Panakan Paros, duä kojan saratus udju pulu duä biti.

4. Panakan Sepatja, telo ratus udju pulu duä biti.

5. Panakan Aragh, udju ratus udju pulu limä biti.

6. Panakan Pahatmoab, bara ungkup Jesuajoab, duä kojan haña ratus duäwalas biti.

7. Panakan Elam, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

8. Panakan Satu, djalatien ratus äpat pulu limä biti.

9. Panakan Sakai, udju ratus djahawen pulu biti.

10. Panakan Bani, djahawen ratus äpat pulu duä biti.

11. Panakan Bebai, djahawen ratus duä pulu telo biti.

12. Panakan Asgad, sakojan duä ratus duä pulu duä biti.

13. Panakan Adonikam, djahawen ratus djahawen pulu djahawen biti.

14. Panakan Bigwai, duă kojan limă pulu djahawen biti.
 15. Panakan Adin, äpat ratus limă pulu äpat biti.
 16. Panakan Ater, bara Hiskia tă, djalatien pulu hanja biti.
 17. Panakan Besai, telo ratus duă pulu telo biti.
 18. Panakan Jora, saratus duă walas biti.
 19. Panakan Hasum, duă ratus duă pulu telo biti.
 20. Panakan Gibar, djalatien pulu limă biti.
 21. Panakan Betlehem, saratus duă pulu telo biti.
 22. Olo Netopat, limă pulu djahawen biti.
 23. Olo Anatot, saratus duă pulu hanja biti.
 24. Panakan Asmawet, äpat pulu duă biti.
 25. Panakan Kiriataim, Kepira tuntang Beerot, udju ratus äpat pulu telo biti.
 26. Panakan Rama tuntang Gaba, djahawen ratus duă pulu idjă biti.
 27. Olo Miglmas, saratus duă pulu duă biti.
 28. Olo Betel tuntang Ai, duă ratus duă pulu telo biti.
 29. Panakan Nebo, limă pulu duă biti.
 30. Panakan Magbis, saratus limă pulu djahawen biti.
 31. Panakan Elam idjă beken tă, sakojan duă ratus limă pulu äpat biti.
 32. Panakan Harim, telo ratus duă pulu biti.
 33. Panakan Lod, Hadid tuntang Ono, udju ratus duă pulu limă biti.
 34. Panakan Jerigho, telo ratus äpat pulu limă biti.
 35. Panakan Senaa, telo kojan djahawen ratus telo pulu biti.
36. Karü olo imam: panakan Jedaja, bara ungpup Jesua, djalatien ratus udju pulu telo biti.
 37. Panakan Imer, sakojan limă pulu duă biti.
 38. Panakan Pashur, sakojan duă ratus äpat pulu udju biti.
 39. Panakan Harim, sakojan udju-wales biti.
 40. Karü olo Lewi: panakan Jesus tuntang Kadmiel, bara ungpup Hodawja, udju pulu äpat biti.
 41. Karü olo panjanji: panakan Asap, saratus duă pulu hanja biti.
 42. Karü olo tonggon bauntong-gang: panakan Salum, panakan Ater, panakan Talmon, panakan Akub, panakan Hatita, panakan Sobai, samandiai tă saratus telo pulu djalatien biti.
 43. Karü rewar äka brasih: panakan Siha, panakan Hasupa, panakan Tabaot;
 44. Panakan Keros, panakan Siaha, panakan Padon;
 45. Panakan Lebana, panakan Hagaba, panakan Akub;
 46. Panakan Hagab, panakan Samlai, panakan Hanan;
 47. Panakan Gidel, panakan Gahar, panakan Reaja;
 48. Panakan Resin, panakan Nekoda, panakan Gasam;
 49. Panakan Usa, panakan Paséah, panakan Besai;
 50. Panakan Asna, panakan Mehanim, panakan Nepusim;
 51. Panakan Bakbuk, panakan Hakupa, panakan Harkur;
 52. Panakan Baslut, panakan Mehida, panakan Harsa;
 53. Panakan Barkos, panakan Sisera, panakan Tama;
 54. Panakan Nesia, panakan Hatiqa.
 55. Karü panakan rewar Salomo:

panakan Sotai, panakan Soperet, panakan Peruda;

56. Panakan Jaala, panakan Dar-kon, panakan Gidel;

57. Panakan Sepatja, panakan Hatil, panakan Pogherethasebaim, panakan Ami.

58. Karä rewar äka brasih tun-tang panakan rewar Salomo tä telo ratus djalatien pulu duä biti.

59. Djetoh tinai karä olo idjä ompat kea bara Telmela, Telharsa, Kerub, Adan tuntang Imer, tapi iä djaton tau manantu rinting unkupe tuntang utus tatoe, djaka iä toto baris olo Israel:

60. Panakan Dalaja, panakan Tobia, panakan Nekoda, djahawen ratus limä pulu duä biti.

61. Tinai bara baris imam aton panakan Habaja, panakan Kos, panakan Barsilai, idjä djari man-duan sawae bara anak bawi ain Barsilai, olo Gilead tä, tuntang iä inggarä tumon aran djetä.

62. Olo tä djari manggau surat arae, tapi iä djaton sondaue, tagal tä iä inipas bara pangkat imam, kilau olo idjä djaton patut ombo gawi tä.

63. Hatirsata (*wakil radja, iä tä Serubabel*) hamauh dengan olo tä, uka äla iä ombo kuman talo idjä brasih haliae tä, sampai djeha mikäh aton imam tinai idjä tau misek hapan Urim tuntang Tu-mim. — (*Nehem.8,9.—2 Mos.28, 30.*)

64. Hapus utus olo arä handiai tä sampai äpat pulu duä kojan telo ratus djahawen pulu biti.

65. Beken tinai karä djipen reware hatuä bawi, djetä udju kojan telo ratus telo pulu udju karä bitie; tinai aton ombo iä duä ratus olo panjanji, hatuä bawi.

66. Karä hadjarae udju ratüs telo pulu djahawen; karä baghale duä ratus äpat pulu limä;

67. Karä ontae äpat ratus telo pulu limä; karä kalidaie djahawen kojan udju ratus duä pulu.

68. Maka belahe mantir kapala, sana iä sampai äka human Jehowa, idjä hong Jerusalem, pahias ma-nenga talo akan human Hatalla, hapan mamangun tä intu äkae bi-hin tinai.

69. Tumon katatane iä manenga akan balandjan gawi tä djahawen pulu sakojan kabawak bulau, tinai limä kojan kati salaka, tinai sar-tus klambin imam.

70. Maka karä imam tuntang olo Lewi dengan olo arä, tinai olo panjanji tuntang olo tonggon baun-tonggang, tinai karä rewar äka brasih uras melai hong lewun ajue, tuntang hapus olo Israel hong puna lewue kea.

BAGI 3.

I. Mesbeh paraph awang ingähu inampa; olo mahaga pesta tingkap da-wen II. Olo manampara mamangun human Hatalla idjä taheta.

I. — 1. Djadi, amon sampai bu-lan udju, tuntang olo Israel tä uras hong karä lewue, tä maka olo arä hapumpong hong Jerusa-lem, mandjadi kilau olo idjä be-wäi.

2. Maka Jesua, anak Josadak, dengan karä paharie, imam tä, ti-nai Serubabel, anak Sealtiel, tun-tang karä paharie, aton dumah pa-lus mamangun mesbeh Hatallan Israel, mangat maluput hundjun djetä paraph awang ingähu, tumon

djari tarasurat hong Torat Moses, olo ain Hatalla tā. — (3.Mos.6,9.)

3. Iā mampendeng mesbeh tā hong äkäe bihin, alo iā tuntang mikäh kea tagal karä olo hong karä tanah hetü; iā maluput hundjun tā parapah awang ingähu akan Jehowa, haradjur handjewu halemäi.

4. Iā mahaga pesta tingkap dwen, tumon augh surat; iā maluput parapah awang ingähu si ning andau, karäe tumon kapatute hong genep andau. — (3.Mos.23, 34.)

5. Kalotä kea parapah awang ingähu, idjä patut haradjur sining andau, tinai hong palembut bulan taheta, tuntang hong karä andau hai ain Jehowa, idjä djari inukas tuntang imprasih; tinai karä parapah, idjä imbit genep biti tumon kahiase akan Jehowa.

6. Intu andau idjä solake, bulan udju, maka olo manampara maluput parapah awang ingähu akan Jehowa. Maka galang human Jehowa hindai djari haragapan olo.

II.—7. Maka olo tā manenga rear akan tukang batu tuntang tukang kaju; tinai bahata, panginan, talo ihop tuntang undus inengae akan olo Sidon dengan Tirus, uka olo tā mimbit kaju seder bara Libanon mahantong tā hong tasik sampai Japo, tumon augh Kores, radja Parsis, dengan äwen. — (2.Kron.2,16.)

8. Djadi, intu njelo duä limbah bara panumah olo tā sampai äka human Hatalla hong Jerusalem, intu bulan duä, tā maka Serubabel, anak Sealtiel, tuntang Jesua, anak Josadak, tuntang tisan karä paharie, imam tuntang olo Lewi tā, tinai olo handiai, awang bara

äkäe tawanan djari buli Jerusalem, manampara gawi tā; iā mangkat karä olo Lewi, idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tā, mandjadi mandur gawin human Jehowa.

9. Tā Jesua äwen hanak hampahari, tinai Kadmiel tuntang karä anake, panakan Hodawja tā, balalu tjakap mandjadi kilau olo idjä, mangat mandjadi mandur olo tā, idjä nguan gawin human Hatalla, tuntang panakan Henadad äwenhanak hampahari, olo Lewi tā.

10. Djadi, amon tukang mamang-un tā haragapan galang human Jehowa, maka karä imam hapan puna pakaiae mendeng, mimbing sarunai, tuntang olo Lewi, panakan Asap, mimbing bisakbetong, hapan manara Jehowa, tumon atoh Dawid, radja Israel.

11. Olo tā manjanji hatalindjam, hapee manara Jehowa, tuntang manjewut tarimakasih äkäe, basa iā toto bahalap, tuntang asie melri sampai katatahi intu olo Israel. Maka hapus olo arä malahap paham hai aughé, kahum olo tā manara Jehowa tagal galang human Jehowa tā iharagapan olo.

12. Tapi arä biti bara baris imam tuntang olo Lewi, idjä mantir kapala, idjä djari paham bakas, idjä djari mitä human Jehowa idjä solake tā, paham manangis, metoh galang huma taheta tā iharagapan intu äkäe; tapi olo arä manggatang aughé malahap, paham handjak rantang;

13. Sampai djaton hakahining augh lahap kahandjak dengan augh tangis olo arä; krana olo arä tā hai aughé, sampai tarahining bara kedjau augh latentoe.

BAGI 4.

Olo Israel indawa musoke intu radja Parsis; iu ingahana mamangun humau Hatalla.

1. Maka amon karä musoh olo Juda dengan Benjamin mahining, olo idjä djari tawanan tä mamangun human Jehowa, Hatallan Israel,

2. Tä äwen manalih Serubabel tuntang karä mantir kapala, sambil hamauh dengae: Soho ikäi ombo keton mamangun, krana ikäi handak manggau Hatallan keton sama kilau keton kea; tinai ikäi djari maluput kea parapah akae bara katika Esarhadon, radja Asur, idjä djari mimbit ikäi kantoh. — (2.Radja 19,37;17,14.)

3. Tapi Serubabel, Jesua tuntang karä mantir kapalan olo Israel awang beken hamauh dengan olo tü: Djaton patut keton hado-hop dengan ikäi mamangun huma akan Hatallan ikäi, baja ikäi bewäi handak mamangun tä akan Jehowa, Hatallan Israel, tumon Kores, radja Parsis, djari manjoho ikäi.

4. Tä, maka olo tanah tä manendur lengän olo Juda, tuntang maur iä mamangun huma tä.

5. Tinai iä manjudok mantir radja, palus mambalang kahandake katabin pambelom Kores, radja Parsis, sampai karadjaan Darius, radja Parsis tä.

6. Krana metoh radja Ahasweros, intu tamparan karadjaan ajue, maka olo tä mamintik surat hapac mandawa olo Juda, olo Jerusalem.

7. Tinai intu katika Artasasta maka Bislam, Mitredat, Tabeel tntang kolae awang beken mampait surat akan Artasasta, radja Parsis;

bintik snrate tä hapan hurnp Aram, tuntang basa Aram kea.

8. Maka Rehum, sukataris tä, tinai Simsai, djurutulis tä, mamin-tik surat akan radja Artasasta. hapac mandawa olo Jerusalem, idjä kalotoh alamate:

9. Rehum, sukataris, tinai Simsai, djurutulis, tuntang karä kolae, olo Dinai, olo Aparsatghi, olo Tar-peli, olo Aparsi, olo Arghewi, olo Babel, olo Susan, olo Dehawi, olo Elam,

10. Tuntang karä olo awang beken, idjä djari imbit Asnapar, idjä hai basewut tä, tuntang djari injohoe melai hong lewu Samaria, tinai karä olo beken tä, idjä hila toh batangdanum lombah tä. Tinai aton kea katikae injewut hong surate.

11. Maka djctoh augh salinan surate tä, idjä impait olo tä akan radja Artasasta: Karä rewar ajnm, olo idjä hila toh batangdanum lombah; (aton tinai katika injewut hong surate:)

12. Käläh radja katawan, olo Je-hudi tä, idjä djari hagoet bara hila äkam, djari sampai ikäi hong Jerusalem; äwen tä mamangun lewu idjä puna parisang papa tä, sambil manampa kotae, uras inahetae.

13. Toh, käläh radja katawan, djaka lewu tä imangun tinai, tuntang kotae tä lepal mandjari, toto iä djaton maku manahor wang kapala, asil satiare tuntang bea, tä asil radja tä karäh rugi bewäi.

14. Toh, basa ikäi kuman gadji intu radja, djaton patut ikäi mitä kahawen radja, tagal tä ikäi mam-pait surat toh, palus masuman perkaia toh akan radja.

15. Käläh olo mariksa hong surat saritan karä tatom, tä maka ikau karäh sondau huang surat

tü, sambil katawan lewu tä hara-djur djari marisang bewäi, tuntang djari mamparugi karä radja, karä tanah; olo hetä haradjur djari marisang malawan bewäi bara horahoran; tagal tü kea lewu tä djari irusak.

16. Tagal tä ikai masuman akan radja, djaka lewu tä imangun tinai tuntang kotaé indjadi, maka ta-nahm karä nihau bewäi, idjä di-pah batangdanum lombah hila toh.

17. Maka radja mamalah mam-pait surat akan Rehum, sukataris, tuntang Simsai, djurutulis tä, tinai akan kolae awang beken, idjä mang-kalewu hong Samaria, tinai akan olo beken, idjä hila toh batang-danum lombah tä; surate tä ka-lotoh aughe: Kasanang intu keton! (aton tinai katika injewut hong suratc.)

18. Surat tä, idjä impait keton akangku, tarang djari imbas a hong baungku.

19. Tuntang aku djari manjoho olo, maka olo djari mariksa karä surat djaman helo, tuntang djari sondau, toto lewu tä bara horan kea djari malawan karä radja; olo hetä djari marisang tuntang mang-anan prentah.

20. Tinai radja idjä bara kwasa djari melai hong Jerusalem, idjä djari marentah karä tanah awang dipah batangdanum lombah hila kanih, olo djari manahor wang kapala, asil satiare tuntang bea aksa.

21. Toh, buah keton manenga prentah, mangahana olo tä, belä lewu tä imangun, sampai aton prentahku tinai.

22. Toh, buabuah gawin keton, ala manaluua perkara tohi, krana buhen bahaja tä indahang indu karugin radja?

23. Tä, sana augh surat radja Artasasta djari imbas akan Rehum tuntang Simsai, djurutulis tä, tinai akan kolae awang beken, maka olo tä niandjeleng arepe manalih Jerusalem, manjupa olo Jehudi, bakalu mambalang gawie hapan lengae tuntang kagagahe.

24. Tä gawin human Hatalla, idjä hong Jerusalem, bakabalang, palus tenda sampai njelo duä ka-huma karadjaau Darius, radja Parsis.

BAGI 5.

Human Hatalla imangun olo manontong gawie bibin.

1. Maka nabi Hagai, tuntang nabi Sagharia, anak Ido, masuman augh Hatalla akan olo Jehudi, idjä hong tanah Juda tuntang hong Jerusalem, hapan aran Hatallan Israel.

2. Tä, maka Serubabel, anak Sealtiel, tuntang Jesna, anak Josadak, menteng atsie, palus ma-nontong gawie mamangun human Hatalla, idjä hong Jerusalem, tinai hindja äwen nabin Hatalla tä, idjä mandohop mangarasan iä.

3. Katika tä maka Tatnai, wa-kil radja hong tanah hila toh batangdanum lombah tä, tinai Satibosnai tuntang karä kolae ma-nalih äwen tä, sambil hamauh dengae tumon toh: Awe djari manjoho keton mamangun huma toh, tuntang mangabuah kotaé?

4. Tä, maka ita hamauh dengae sakean sakatoh; tinai ita manjewut aksa aran karä olo, idjä mamangun huma tä.

5. Maka Hatallae manampajah karä bakas olo Jehudi, sampai wa-

kil radja tā djaton mangahana iā, njamah perkarae tā djari sampai Darius, tuntang balāh surate djari imbit olo.

6. Maka djetoh augh salinan surat tā, idjā impait Tatnai, wakil radja hong tanah hila toh batangdanum lombah tā, tuntang Satarbosnai dengan karā kolae, olo Aparsi, idjā hila toh batangdanum lombah, akan radja Darius.

7. Iā mampait horoe perkara tā akae, idjā kalotoh aughe: Kālāh karā kasanang akan radja!

8. Ikāi masuman akan radja, ikāi djari sampai tanah Juda, sampai human Hatalla idjā hai tā, idjā imangun olo batu hai bakale, tinai kaju ingkese hong diuding; maka gawie tā gulong miar, tuntang batuah bewāi awi lengān olo tā.

9. Tā, maka ikāi djari misek karā bakas olo tā, sambil hamauh dengae kalotoh: ēwe djari manjoho keton mamangun huma toh, tuntang mangotae?

10. Tinai ikāi djari misek karā aran olo tā kea, mangat masuman tā akam, ikāi djari manjurat karā aran olo idjā indu kapalan äwen tā.

11 Maka olo tā djari tombah augh ikāi kalotoh: ikāi toh rewar Hatalla, idjā tempon langit tuntang petak; ikāi mamangun huma tā tinai, idjā tahi horan solake djari imangun, krana radja Israel, idjā hai kwasa, djari mamangun tuntang mahapus djetā.

12. Tapi amon tato ikti djari mungkar kalait Hatallan langit, tā maka iā djari manjaragh ikāi penda lengān Nebukadnesar, radja Babel, olo Kasdim tā; iā tā djari marusak huma tā lepah lingis, tuntang iā djari manamput utus

olo tā akan Babel. — (2. *Radja* 25,9.)

13. Tapi intu njelo idjā solake kahum karadjaan Kores, radja Babel, maka radja Kores djari manjoho ikāi mamangun human Hatalla toh tinai. — (1,1.)

14. Maka karā ramon human Hatalla, idjā bulau salaka, idjā djari induan Nebukadnesar bara human Hatalla, idjā hong Jerusalem, sambil mimbit tā akan human dewae hong Babel, djetā kea implua radja Kores bara human dewa hong Babel, karā ramo tā djari inengae akan olo idjā Sesbasar aerae, idjā djari iangkate mandjadi walik tanah.

15. Tuntang iā manjoho olo tā, koae: duan karā ramo toh, imbit tā akan human Hatalla, idjā hong Jerusalem, soho olo mamangun human Hatalla intu puna äkae tinai.

16. Tā, maka Sesbasar tā djari dumah, tuntang haragapan galang humau Hatalla, idjā hong Jerusalem; maka bara katika tā kea olo magon mamangun tā palus toh, tapi gawie hindai hapus.

17. Toh, amon radja bara huang, kālāh iā manjoho olo manggau hong human radja, idjā intu Babel, djaka toto aton prentah djari inenga radja Kores, manjoho olo mamangun human Hatallatoh hong Jerusalem; tinai kālāh kahandak radja hong perkara toh insuman akan ikāi.

BAGI 6.

I. Radja Darius manjoho olo mamangun human Hatalla. II. Olo Israel mamangun mahapus tā; iā mahaga pesta paska.

I. — 1. Tā, maka radja Darius

manenga prentah, manjoho olo manggau hong kantor, idjä äka karä surat tnntang undangundang ihaga hong Babel.

2. Maka hong Aghmeta, hong kotan radja, idjä hong tanah Medai, olo sondau idjä krambar surat, idjä kalotoh augh bintike: Akan indu pangingat.

3. Intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, maka radja Kores djari manenga prentah toh: patut human Hatalla hong Jerusalem imangun olo, indu äka olo maluput parapah; maka galang huma tä patut dähen toto; pangandjure djahawen pulu hasa, kabukae djahawen pulu hasa kea;

4. Telo baris batu hai bakapal, tuntang idjä kabaris kaju taheta; maka balandjae akan implua bara human radja.

5. Tinai olo akan malian karä ramo bulau salaka, idjä puna ain human Hatalla, idjä djari induan Nebukadnesar bara human Hatalla idjä hong Jerusalem, sambil djari manamput tä akan Babel, mangat djetä imbit buli äkae tinai, human Hatalla tä, idjä hong Jerusalem; olo akan mimbit mina tä hong human Hatalla. — (1,7.)

6. Toh, maka terai keton deng-an äwen, lius bewäi, joh Tatnai, idjä wakil tanah hila kaninh batangdanum lombah, tinai ikau Satarbosnai, tnntang karä kolam, olo Aparsi tä.

7. Soho olo tä malalus gawie mamangun human Hatalla tä; soho wakil olo Jehudi tuntang karä mantire mamangun human Hatalla tä intu puna äkae.

8. Tinai aku manenga prentah tahu gawin keton dengan mantir olo Jehudi, mangat mamangun hu-

man Hatalla, iä tä: hapan rear radja kea, wang kapala tä idjä inahor karä olo awang melai dipah batangdanum lombah hila kaninh, maka sakarä balandjae palus patut inenga akan olo tä, belä olo tä tendur gawie.

9. Tinai karä talo awang indu hapae, sapi tabela, tabiri hatuse, anak tabiri akan parapah awang ingähu akan Hatallan langit, tinai gendom, ujah, anggor, undus, maka tumon lakun karä imam, idjä hong Jerusalem, djetä patut inenga akae sining andau, djaton tau dia.

10. Mangat olo tä maluput parapah indu mangat ewaue akan Hatallan langit, sambil blaku doa akan radja äwen hanak, mangat iä pandjang umure.

11. Djadi, aku manenga prentah tinai, genep biti, idjä mobah aughku toh, djihi idjä akan indjawut bara humae tuntang impendeng, palus olo tä akan inggantong im-patäi hetä, palus humae akan ingarak mandjadi tujok tai tagal gawe tä.

12. Maka Hatalla, idjä djari mingkes arae melai hetä, käläh iä marusak karä radja tuntang karä utus olo, idjä manusang lengae, handak mobah atawa marusak human Hatalla tä, idjä hong Jerusalem; aku, Darius, djari manenga prentah toh; djaton tau dia palus perkara toh akan ilalns.

13. Tä, maka Tatnai, wakil tanah idjä hila toh batangdanum lombah, tuntang Satarbosnai tuntang karä kolae badjeleng mawie tumon tä, tumon prentah idjä im-pait radja Darius.

II.—14. Tä karä bakas olo Je-hudi mamanguu, tuntang iä batuah

hong gawie, awi augh duă nabi tă, nabi Hagai äwen duă Sagharia, anak Ido; olo tă mamangun palus mahapus tă tumon prentah Hatalan Israel, tinai tumon prentah Kores dengan Darius, tinai Artasasta, radja Parsis.

15. Maka huma tă djari gawie hong andau telo, bulan Adar; djetä njelo djahawen kahum radja Darius.

16. Maka panakan Israel, karä imam tuntang olo Lewi, tinai karä olo beken tă idjä buli limbah tawanan, mamuga human Hatalla tă dengan handjak atäie. — (4. Mos. 7,10.)

17. Hapae mamuga human Hatalla tă olo tă maluput parapah, saratus sapi, duă ratus tabiri hatuëe, äpat ratus anak tabiri, tinai duåwalas kambing hatuëe, indu parapah tagal dosan hapus utus olo Israel, tumon karä hamputan olo Israel.

18. Maka iä mangkat karä imam hong karä padjun ai, tinai karä olo Lewi tumon karä barise, mangat sombajang intu Hatalla, idjä hong Jerusalem, tumon augh surat Moses. — (4. Mos. 3,6;8,24.)

19. Tinai olo idjä djari buli limbah tawanan tă mahaga Paska tă intu andau äpatwalas bulan idjä solake. — (2. Mos. 12,6.)

20. Krana karä imam tuntang olo Lewi djari mamprasih arepe samandiai, kilau ampin olo idjä bewäi, uras iä brasih; iä mampatäi Paska tă akan karä olo idjä buli limbah tawanan tă, tuntang akan karä paharie, imam tă, tinai akakea.

21. Tumon tă karä olo Israel, awang djari buli limbah tawanan, akuman tă, tuntang karä olo, idjä

djari mambaris arepe bara kapalin karä olo kapir hong tanah tă, ompat äwen, mangat manggau Jehowa, Hatallan Israel.

22. Maka dengan kahandjake kudju olo tă mahaga pesta tepong idjä djaton iragi; krana Jehowa djari mampahandjak olo tă, sambil mules atäi radja Parsis akae, mangat mangaras lengän olo tă huang gawin human Hatalla, Hatalan Israel.

BAGI 7.

Esra buli Jerusalem, injoho radja Parsis.

1. Limbah bara karä perkara tă, kahum karadjaan Artasasta, radja Parsis, maka Esra buli bara Babel, Esra anak Seraja, Seraja anak Asarja, Asaja anak Hilkia,

2. Hilkia anak Salum, Salum anak Sadok, Sadok anak Ahitub.

3. Ahitub anak Amarja, Amarja anak Asarja, Asarja anak Merajot.

4. Merajot anak Seraja, Seraja anak Usi, Usi anak Buki,

5. Buki anak Abisua, Abisua anak Pinehas, Pinehas anak Eleasar, Eleasar anak Aaron, imam-hai tă.

6. Maka Esra tă olo pintar hong Torat Moses, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan Israel. Maka radja manenga akae karä talo laukue, tumon berkat lengän Jehowa, Hatallae, intu Esra.

7. Tinai aton ombo iä belahe olo Israel, imam, olo Lewi, olo panjanji tuntang tonggon bauntonggang, tinai belahe rewar äka brasih, ombo iä buli Jerusalem. hong njelo udju kahum radja Artasasta tă.

8. Maka äwen sampai Jerusalem intu bulan limä, hong njelo udju kahum radja tä.

9. Krana intu andau idjä solake, bulan idjä solake, äwen tä harikas bara Babel, tinai andau solake bulan limä iä sampai Jerusalem, tumon berkat lengän Hatallae intu äwen.

10. Krana Esra djari mananggar atäie, mangat mariksa tuntang manumon Torat Jehovah, tinai mangat madjar olo Israel karä prentah tuntang hadat tä.

11. Maka djetoh augh salinan surat tä, idjä inenga radja Artasasta akan Esra, imam tuntang guru Torat tä, olo idjä paham harati hong karä angh prentah tuntang hadat Jehovah tahu olo Israel:

12. Artasasta, radjan karä radja, akan Esra, imam tä tuntang guru Torat Hatallan langit, idjä paham harati; käläh salamat akae. (Aton tinai injewut katikae hong surat.)

13. Aku toh manenga prentah, maka olo handiai awang baris olo Israel, karä imam ajue tuntang olo Lewi, idjä hong karadjaangku, äweäwe idjä pahias atäie handak buli Jerusalem, käläh ompat ikau bewäi.

14. Basa ikau djari injoho radja tuntang wakil radja äwen udju tä, mangat mariksa Juda tuntang Jerusalem tumou Torat Hatallam, idjä hnang lengäm;

15. Tinai mangat ikau mimbít karä salaka bulau, idjä djari inenga radja tuntang wakile äwen udju tä tuntang kahias atäie akan Hatallan Israel, idjä äkae melai hong Jerusalem;

16. Tinai karä salaka bulau, idjä tau imumpongm hong hapus tanah Babel, tuntang talo inenga, idjä

inenga utus olo ajum tuntang karä imam dengan kahias atäie, akan human Hatallae, idjä hong Jerusalem.

17. Mangat ikau palus hapan rear tä mamili sapi, tabiri hatuë, anak tabiri, tnntang ramon parapah indu kinan, parapah talo ihop, uka maluput tä hundjun mesbeh hong human Hatallan keton, idjä hong Jerusalem.

18. Tinai tumon huangm tuntang huang karä paharim handak hapan tisan salaka bulau, tumon tä käläh keton hapan djetä tumon kahandak Hatallan keton.

19. Tinai karä ramon pakarang, idjä djari inenga akam indu hapan hong human Hatallan keton, lian tä intu baun Hatallan Jerusalem.

20. Maka karä talo idjä tapas hindai, idjä patut indu hapam akan human Hatallam, barangai karä balandjam, duan djetä bara gu-dang ramon radja bewäi.

21. Aku toh, radja Artasasta, manenga prentah akan karä mantir ramon radja, idjä dipah batang-danum lombah hila kanih, maka talo handiai idjä Esra, imam tuntang guru Torat Hatallan langit tä, karäh blaku bara keton, palus keton manenga tä akae,

22. Sampai saratus pikul salaka, saratus kor gendom, tinai saratus bat anggor, tuntang saratus bat undus, tinai ujah barangai karäe.

23. Talo handiai idjä tumon Torat Hatallan langit tä, buabnah keton manenga tä akan human Hatallan langit, uka äla kalaite mawi karadjaan radja äwen hanak.

24. Tinai ikäi masanan akan keton tahu karä imam, olo Lewi, olo panjanji, olo tonggon baun-tonggang, rewar äka brasih, tun-

tang karä olo idjä ombo nguan gawin human Hatalla tā, djaton tau keton blaku wang kapala, asil satiare atawa bea bara olo tā.

25. Maka ikau, o Esra, tumon Torat kapintar Hatallam, idjä intu lengäm, awi mangkat hakim tuntang pangulu, idjä mamatut olo arä, awang dipah batangdanum lombah hila tā, olo handiai idjä katawan Torat Hatallam; maka olo awang djaton katawan tā, patut keton madjar iä.

26. Maka genepe biti, idjä djaton maku manumon Torat Hatallam, tuntang prentah radja, djaton tau dia olo tā palus ihukum, atawa impatái, atawa imbuang, atawa indenda, atawa inutup imasong.

27. Maka tara akan Jehowa, Hatallan tato ita, idjä manenga kahandak kalotoh huang atäi radja, mangat mambungas human Jehowa, idjä hong Jerusalem;

28. Idjä djari masih aku intu baun radja, tuntang karä wakile, tuntang karä mantir radja awang kwasa. Maka aku djari mandähen atäiku tumon asin Jehowa, Hatallangku, intu aku, aku djari mamumpong arä bakas olo Israel, mangat iä hagoet ompat aku.

BAGI 8.

I. Karä olo idjä ombo Esra. II. Olo tā harikas, tuntang iä sampai Jerusalem.

I.—1. Maka djetoh karä mantir kapala tuntang ungupe, idjä ombo aku hagoet bara Babel, kahum karadjaan radja Artasasta.

2. Bara panakan Pinehas: Germos; bara panakan Itamar: Daniel; bara panakan Dawid: Hatus;

3. Bara panakan Seghanja, bara ungkup olo Paros: Sagharja, tinai karä hatuae idjä ompat iä saratus limä pulu biti.

4. Bara panakan Pahatmoab: Eljehoenai, anak Seraja; duä ratus biti hatuae ompat iä.

5. Bara Panakan Seghanja: anak Jahaesiel tā; telo ratus biti hatuae ompat iä.

6. Bara panakan Aden: Ebed, anak Jonatan; limä pulu biti hatuae ompat iä.

7. Bara panakan Elam: Jesaia, anak Atalja; udju pulu biti hatuae ompat iä.

8. Bara panakan Sepatja: Sebadja, anak Mighael; hanja pulu biti hatuae ompat iä.

9. Bara panakan Joab: Obadja, anak Jehiel; duä ratus hanjawalas biti hatuae ompat iä.

10. Bara panakan Selomit: anak Jasipja; saratus djahawen pulu biti hatuae ompat iä.

11. Bara panakan Bebai: Sagharia, anak Bebai; duä pulu hanja biti hatuae ompat iä.

12. Bara panakan Asgad: Johannan, anak Katan; saratus sapulu biti hatuae ompat iä.

13. Tinai baris panakan Adonikam, idjä hagoet harian, aton kalotoh aerae: Elipelet, Jehiel tuntang Semaja; djahawen pulu biti hatuae ompat iä.

14. Bara panakan Bigwai: Utai tuntang Sabud; udju pulu biti hatuae ompat iä.

15. Maka aku mamumpong olo tā hong batangdanum, idjä darah Ahawa; ikäi bapodok hetä katelo. Djadi, amon aku mariksa olo arä tuntang karä imam, maka aku djaton sondau olo Lewi hetä.

16. Tā aku manjoho Elieser,

Ariel, Semaja, Elnatan, Jarib, Elnatan, Natan, Sagharia äwen djalatien Mesulam, mantir tä, tuntang Jojarib tinai Elnatan, guru tä;

17. Aku manjoho äwen mame-täh Ido, idjä mantir hong tanah Kasibja, tuntang aku madjar to-toke augh awang pstut insumae akan Ido, akan paharie tuntang karä rewar äka brasih, idjä hong Kasibja, mangat mimbit akan ikäi olo tonggon human Hatallan ita.

18. Maka awi asin lengän Hatallan ita äwen tä mimbit akan ikäi olo idjä pintar, bara panakan Maheli, Maheli anak Lewi, Lewi anak Israel, iä tä Serebja äwen hanak hampahari, hanjawalas biti;

19. Tinai Hasabja tuntang Je-saia, bara panakan Merari, äwen hanak hampahari, duä pulu biti.

20. Bara rewar äka brasih tä, idjä djari inenga Dawid tuntang karä mantir hai akan mandohop olo Lewi, duä ratus duä pulu biti, tuntang surat arae.

II.—21. Tä aku manjoho olo arä puasa hetä hong batangdanum Ahawa, mangat mamparandah arep ikäi hong baun Hatallan ita, manggau intu iä panggoet batuah akan ikäi, akan karä anak ikäi tuntang akan talo ain ikäi samandiae.

22. Krana aku mahamen blaku bara radja kawan parang tuntang olo idjä hapan hadjaran, mangat mangalindong ikäi bara karä mu-soh hong djalan; krana ikäi djari hamauh dengan radja, koan ikäi: Lengän Hatallan ikäi mandohop olo handiae, idjä manggau iä, tapi kwasaæ, kalaite mawi olo handiae, idjä malih iä.

23. Tumon tä ikäi puasa, tuntang blakn talo tä intu Hatal-

lan ita; maka iä manarima lakun ikäi.

24. Tä aku mintih duäwalas biti bara mantir imam: Serebja, Hasabja, tuntang paharie sapulu biti.

25. Tinai aku manimbang akan olo tä salaka bulau, tuntang karä ramon pakarang, idjä indu para-pah akan human Hatallan ita, idjä inenga radja tuntang karä wakile tuntang mantire awang hai, tinai idjä inenga karä olo Israel awang hetä.

26. Djadi, aku manimbang akan lengän äwen tä djahawen ratus limä pulu pikul salaka, tinai ramo salaka behat saratus pikul; maka bulau saratus pikul.

27. Tinai duä pulu sangkir bulau, regae sakojan kiping duit bulau, tinai duä kandarah tam-baga, idjä kilau bulau ampin tam-pajahé.

28. Tuntang aku hamauh dengan olo tä: Keton djari imprasih akan Jehowa, ramo toh brasih kea, tinai salaka bulau toh, idjä djari inenga olo tumon kahiase akan Jehowa, Hatallan tato keton.

29. Buabuah keton manonggoe, sampai keton manimbang tä hong Jerusalem akan karong äka pantaü human Jehowa, naharep karä mantir imam tuntang olo Lewi, tuntang karä mantir kapalan olo Israel.

30. Tä imam dengan olo Lewi manduan karä salaka bulau, tuntang djari timbange, tinai karä ramon pakarang, mangat mimbit tä akan Jerusalem, akan human Hatallan ita.

31. Tumon tä ikäi harikas bara batangdanum Ahawa, andau duä-walas, bulan idjä solake, mangat hagoet akan Jerusalem; maka leng-

än Hatallan ita mampahaik ikäi, malapas ikäi bara lengän musoh, tuntang bara karä olo idjä mimpa ikäi hong djalan.

32. Kalotä ikäi sampai Jerusalem; hetä ikäi malajan katelo andau.

33. Maka andau äpat salaka bulau tuntang karä ramon pakarang tä inimbang akan human Hatallan ita, inenga intu pagangan Mermot, anak Uria, imam tä, tuntang Eleasar, anak Pinehas, tuntang Josabad, anak Jesua, tinai Noadja, anak Binni, olo Lewi tä;

34. Midjä midjä tumon timbange, behat timbange injurat kea intu andan tä.

35. Maka olo idjä djari tamput tawanan, tapi djari buli bara äkäe tü, malupnt parapah awang ingähu akan Hatallan Israel: duäwalas sapi, akan hapus utus olo Israel, djalatien pulu djahawen tabiri hatuëe, udju pulu anak tabiri, tinai duäwalas kambing hatuëe, indu parapah tagal dosa; uras tä parapah ingähu akan Jehowa.

36. Limbah tä iä mandjuluk surat prentah radja akan karä wakil tuntang mantir radja, idjä hilatoh batanganum lombah. Maka äwen tä mandohop ntus olo tä intn gawin human Hatalla.

BAGI 9.

Belahé olo Israel djari sala, awie masawä olo kapir. Esra blaku ampan akan olo.

1. Limbah talo handiai tä manjari, maka karä mantir hai ma-

nilih aku, koae: Olo Israel toh tuntang imam, tinai olo Lewi djaton toto habaris dengan karä utus olo tanah toh, dengan karä talo kabelä ain olo tä, iä tä olo Kanani, olo Het, olo Peresi, olo Jebusi, olo Amon, olo Moab, olo Misir tuntang olo Amori.

2. Krana iä djari manduan anak bawin olo tä akac tuntang akan anake idjä hatuë, sambil mäwoi arepe, panakan idjä brasih tä, dengan utus olo tanah toh, tinai karä mantir tuntang kapala djari manampara malangkah kalotoh. — (5.Mos.7,3.)

3. Amon aku mahining aughe tä, maka akn marabit pakaiangku, klambi kahowutku, tinai marampong balauku tuntang djanggutku, aku mondok sabanen angatku.

4. Tä aton hapumpong darahaku olo handiai, idjä mikäh aughi Hatallan Israel, tagal kalangkah olo idjä djari buli limbah tawanantä; tapi aku melai mondok magon sabanen angatku sampai katika parapah halemäi iluput.

5. Maka katika olo maluput parapah halemäi aku mendeng, barendeng kasabanengku, mangkepan pakaiangku tuntang klambi kahowutku idjä irabitku tä, palusaku sontop mandeko ututku, sambil mandepä lengängku akan Jehowa, Hatallangku;

6. Koangku: O Hatallangku! aku toto mahamen tuntang buraburah ampingku, manggatang bangku akam, o Hatallangku! krana karä kasalan ikäi djari arä sampai halau takolok ikäi, dosan ikäi djari hai sampai langit.

7. Bara andau karä tato ikäi ikäi paham tiwas palus andau toh, tagal kadarhakan ikäi ikäi djari

injaragh, ikäi tuntang radjan ikäi, tinai imam, penda lengän radjan olo kapir, buah padang, tawanan, tarik rampas, buah kahawen baun ikäi, tumon awang djari andau toh.

8. Maka haru toh, kilau idjä kapidjep matä, ikäi djari iasi Jehowa, Hatallan ikäi, mangat manenga kaliwus akan ikäi, bagi isut hong kaleka idjä brasih, mangat manarang matan ikäi, o Hatallan ikäi, tinai mangat manenga pembelom isut akan ikäi metoh karewar ikäi;

9. Krana ikäi toto rewar olo, tapi hong karewar ikäi Hatallan ikäi djatou djari malih ikiäi, malaikan iä djari manenga asi akan ikäi intu baun radja Parsis, mangat mahaga tahaseng ikäi, uka ikäi nguan human Hatallan ikäi, tuntang mangabuah karä kanihaue, sambil manenga kota akan ikäi hong Juda tuntang Jerusalem.

10. Maka toh, kilen augh ikäi, o Hatallan ikäi! limbah toh tinai? basa ikäi djari manganan prentahm,

11. Idjä djari injohom hadjamban rewar, karä nabi, koam: tanah toh, idjä inamä keton, mangat manjores tä, toto tanah awang kihal, awi karä kihal utus olo kapir, awi karä talo kabelä tä, idjä hapan tä olo djari mangontep tanahe bara tapakae pontonge sampai pontonge dengan kihale. — (3.Mos.18,24.)

12. Tagal tä äla keton mampabanä anak keton idjä bawi dengan anak ai hatuä, äla kea manduan anak ai idjä bawi akan sawan anak keton idjä hatuä, äla keton manggau kasanang tuntang tuah akan olo tä, sampai katatahi, mangat keton mandjadi kwasa, tuntang

kuman kahalap tanah tä, palus malili tä akan joresan panakau keton palus katatahi.

13. Maka limbah hukum handiai tä, awang djari buah ikäi awang papa, tagal dosan ikäi idjä paham, tinai limbah ikau, o Hatallan ikäi! djari mandjara ikäi isut haliae bara kapatut kadarhakan ikäi, tuntang djari manenga kaliwus akan ikäi, kilau awang djari toh:

14. Patut kea toh ikäi haluli tinai marusak prentahm, sampai ikäi sawä habanä dengan olo idjä äka kakihal toh? dia ikau handak malait ikäi, sampai ikäi lomos sa-sindä, sampai djaton tisae, djaton idjä tau mahakan tinai?

15. O Jehowa, Hatallan Israel! ikau toto budjur, krana ikäi magon aton, ikäi djari lapas, tumon awang aton andau toh. Itäm, ikäi toh aton hong baum tuntang karä katiwas ikäi, dialo idjä biti tau mambudjur arepe hong baum tagal perkara toh.

BAGI 10.

Bewin olo kapir tä inganan olo Israel tinai.

1. Amon Esra blaku doa hapan augh tä, tuntang mangaku kasalan tä, sambil manangis, mampahikep arepe naharep human Hatalla, tä maka aton hapumpong hetä paham arä olo Israel, hatuä bawi tuntang anak olo; olo tü kea paham manangis.

2. Tä tombah Seghania, anak Jehiel, idjä bara ungkup olo Elam, sambil hamauh dengan Esra: Ikäi djari malangkah malawan Hatallan ikäi, basa ikäi djari manduan ba-

win olo kapir idjä hong tanah toh; tapi aton kaharap hindai akan olo Israel tagal perkara toh.

3. Käläli ita toh mawi djandji dengan Hatallan ita, ita handak manganan karä olo bawi tä tuntang anake, tumon kahandak tungku tuntang karä äwen idjä mikäh prentah Hatalla; käläh gawin ita toh tumon augh Torat.

4. Mendeng ikau, krana gawi toh akam kea; ikäi handik mandohop ikau. Mentementeng bewäi, laluš tä.

5. Tä Esra mendeng, palus iä manjoho karä kapala imam, olo Lewi tuntang karä olo Israel sumpah, äwen handak malalus karä aughe tä; maka olo tä sumpah.

6. Limbah tä Esra hagoet bara baun human Hatalla, palus tamä karong Johanan, anak Eljasib; limbah tamä hetä, maka iä djaton kuman mihop, basa iä paham kaphän atäie tagal kalangkah olo idjä limbah tawanan tä.

7. Maka olo bauuar hapus Juda tuntang Jerusalem, manjoho karä olo idjä limbah tawanan tä hapumpong hong Jerusalem.

8. Idjä djaton maku manalih dalam katelo andau, tumon augh karä mantir hai tuntang olo bakas, maka karä ramoe akan induan akan human Hatalla, tinai bitie akan imisah bara utus olo idjä limbah tawanan tä.

9. Tä, maka dalam katelo andau aton hapumpong hong Jerusalem karä olo Juda tuntang Benjamin; djetä hong bulan djalatien, andau duä pulu bulan tä; maka karä olo arä mondok hong aloalon darah human Hatalla, baiak hagedjäh tagal perkara tä, tuntang awi udjan paham.

10. Tä, maka Esra, imam tä, mendeng, sambil hamauh: Keton djari malangkah, basa keton djari masawä utus olo beken, hapan mandahang kasalan Israel hindai.

11. Toh, awi keton mangaku hong Jehovah, Hatallan tato keton, tuntang tumon kahandake pisah arep keton dengan karä utus olo hong tanah toh, tuntang dengan olo bawi beken utuse.

12. Tombah hapus olo arä, hai aughe: Patut bewäi ikäi manumon karä aughm.

13. Tapi olo hetoh paham arä, tinai andau paham udjan, sampai ikäi djaton tau melai intu ruar letoh; tinai gawi toh djaton akan idjä andau kaduä bewäi, basa arü ikäi djari malangkah hong perkara toh.

14. Käläh karä mantir ikäi mariksa talo toh hong hapus utus olo arä, palus manjoho olo handai hong karä lewun ikäi, idjä djari masawä bawin olo beken utuse, mangat manalih hong katika awang inukas, tuntang karä bakas dengan hakim genep lewu; sampai ita marombar kalait Hatallan ita, idjä tagal perkara toh.

15. Tä, maka Jonatan, anak Asahel, tinai Jehasia, anak Ti-kwa, iangkat, uka mariksa manutus perkara tä; tinai Mesulam tuntang Sabetäi, olo Lewi tä, akan mandohop äwen.

16. Maka utus olo idjä limbah tawanan tä manumon augh tä. Maka imam Esra tuntang belahe mantir kapala, idjä injewut aerae nah, imbaris akan gawi tä; äwen mondok, manampara mariksa perkara tä andau idjä solake, bulan sapulu.

17. Iä mahapus mariksa karä olo

- tä, idjä djari masawä bawin olo beken utuse hong andau idjä so lake, bulan idjä solake.
18. Maka aton sondau bara panakan imam, idjä djari masawä bawin olo beken utuse, bara panakan Jesua, anak Josadak tuntang paharie: Maaseja, Elieser, Jarib, Gedalja.
19. Maka iä mandjuluk lengäe, mandjandji, iä handak manganan sawae tä, tuntang genep biti handak maluput parapah, tabiri hatuëe idjä kongan, tagal ksalae.
20. Bara panakan Imer: Hanani tuntang Sebadja.
21. Bara panakan Harim: Maaseja, Elia, Semaja, Jehiel, Usia.
22. Bara panakan Pashur: Eljoe-nai, Maaseja, Ismael, Netaneel, Josabad, Elasa.
23. Bara olo Lewi: Josabad, Simei, Kelaja, (iä tä Klita,) Petaja, Juda, Elieser.
24. Bara olo panjanji: Eljasib. Bara olo tonggon bauntonggang: Salum, Telem, Uri.
25. Maka bara karä olo Israel; bara panakan Paros: Ramja, Jessia, Malghia, Mijamin, Eleasar, Malghia, Benaja.
26. Bara panakan Elam: Matanja, Sagharja, Jehiel, Abdi, Jeremot, Elia.
27. Bara panakan Satu: Eljoe-
- nai, Eljasib, Matanja, Jeremot, Sabad, Asisa.
28. Bara panakan Bebai: Johanan, Hananja, Sabai, Atlai.
29. Bara panakan Bani: Mesulam, Malugh, Adaja, Jasub, Seal, Jeramot.
30. Bara panakan Pahatmoab: Adna, Kelal, Benaja, Maaseja, Matanja, Besaleel, Binui, Manase.
31. Bara panakan Harim: Elieser, Jisia, Malghia, Semaja, Simeon,
32. Benjamin, Malugh, Semarja.
33. Bara panakan Hasum: Matnai, Matata, Sabad, Elipelet, Jeremai, Manase, Simei.
34. Bara panakan Bani: Maadai, Amram, Uel,
35. Benaja, Bedeja, Keluhi,
36. Wanja, Meremot, Eljasib,
37. Matanja, Matnai, Jaasai,
38. Bani, Binui, Simei,
39. Selemja, Natan, Adaja,
40. Maghnadbai, Sasai, Sarai,
41. Asareel, Selemja, Semarja,
42. Salum, Amarja, Josep.
43. Bara panakan Nebo: Jeiel, Matitja, Sabad, Sehina, Jadai, Joel, Benaja.
44. Olo handiai tä uras djari masawä bawin olo beken utuse, maka belahe olo bawi tä djari manak kea.

SURAT

N E H E M I A.

BAGI 1.

Nehemia mahinaing britan olo Israel hong tanah Juda paham kadjakā. lä blaku dohop intu Hatalla.

1. Djetoh saritan Nehemia, anak Haghajja. Djadi hong bulan Kislen, intu njelo duă pulu, kahnm akn hong Susan, hong human radja,

2. Maka aton dumah Hanani, idjä biti bara karä paharingkn, hajak isut olo bara Juda; maka aku misek intu äwen perkaran olo Jehndi, awang djari batisa tnntang lapas bara äka tawanan, tinai perkaran Jerusalem.

3. Koan äwen tä dengangku: Karä tisan olo tawanan, awang melai hong tanah kanih, uras paham kadjakä, is inawah olo; kotaan Jerusalem karakkara, karä bauntonggange djari inusul olo.

4. Djadi, sana aku mahining karä anghe tä, maka aku mondok manatum manangis tahi andaue, tinai aku puasa tnntang blaku doa intu Hatallan langit.

5. Koangku: Joh Jehowa, Hatallan langit, Hatalla idjä hai, idjä indu ingikäh ingarawan! idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä olo idjä sinta ikau, sambil mahaga prentahm!

6. Kälähi talingan pindingm, riaran matam, mangat mahining

lakadoan rewar, idjä ilakuku intu baum andau toh, handau hamalem, tagal olo Israel, rewar, tä; aku mangaku karä dosan olo Israel, idjä awi tä ikäi djari basala intu ikau; toto aku kea tun-tang ungkup human apangku djari badosa.

7. Ikäi toto sala haliae dengam, ikäi djaton djari mahaga prentah, hadat, dasar, idjä djari injohom rewar Moses.

8. Tapi ingat aughm, idjä djari insumam akan rewar Moses, koam: keton karäh malangkah, tä aku handak manaburan keton marak karä utus olo. — (5.Mos.28, 64; 30,1.4.)

9. Tapi djaka keton hobah intu aku, tuntang mahaga karä prentahkn, sambil malalus tä: alo keton djari inganan sampai saran langit, bara betä kea mahin aku handak mamumpong keton, halalian keton akan äka keton tä tinai, idjä djari intihku, mangat mampelai arangku hetä.

10. Olo tä puna rewar ajum kea, utns olo ajnm, idjä djari iliwusm hapan paham kwasam, awi lengäm awang abas.

11. Joh pangkahai Tuhan, talinan pindingm akan lakudoan rewar, toh, akan lakudoan karä rewar, idjä radjin handak nikäh aram; dohop rewar, mangat ka-handakku mandjadi andau toh,

pasi aku intu baun olo toh. — Krana aku puna mantir talo ihop ain radja.

BAGI 2.

I. Radja manenga kwasa tuntang tjap akan Nehemia, manjoho iä mamangun Jerusalem. II. Nehemia hagoet akan Jerusalem.

I.—1. Tä, maka hong bulan Nisan, hong njelo duä pulu kahum karadjaan Artasasta, metoh anggor djari ingkes intu baeu, maka aku manduan anggor tä, manenga tä akan radja; maka barabihin aku djaton pudji tangitangis ampingku intu baeu.

2. Tä, maka koan radja dengangku: Buhen baum tangitangis, ikau djaton haban? toto djetä awi kapähän atäim. Tä aku paham mikäh.

3. Maka koangku, tombah augh radja: Käläh radja belom katahah! kilen baungku dia tatangis, krana lewu, äka kubur karä tatoku, djari karakkara, karä bauntonggang lewu lepah kinan apui.

4. Tombah radja, koae: Narai ilakum toh? Tä aku blaku intu Hatallan langit;

5. Tuntang aku hamauh dengan radja: Amon radja nahuang, djaka rewarm ingilak intu baum, käläh soho aku hagoet akan tanah Juda, mananggoh lewu äka karä kubur tatoku, mangat aku mamangun tä.

6. Koan radja dengangku, tuntang sawan radja, idjä mondok habambai dengae: Kilen katahin panggoetm tä, prea ikau akan buli? Maka radja vahuang ma-

njoho aku, limbah aku djari mandjandji katahin katikae akae.

7. Tä koangku dengan radja: Amon radja nahuang, käläh soho olo manenga surat intu aku manantarang karä wakil dipah kanili batangdanum lombah, mangat iä magahaku palus sampai tanah Juda;

8. Tinai surat manantarang Asap, mantir pulau kaju ain radja, mangat iä manenga kaju akangku indu papar bauntonggang huma, tuntang akan kotan lewu, tinai akan huma, idjä indu äkaku melai. Maka radja manenga surat tä akangku, tumon asin lengän Hattallangku dengangku.

II.—9. Maka amon aku sampai karä wakil radja idjä dipah kanili batangdanum lombah, tä aku mandjuluk tjap radja akae. Maka radja djari manjoho mantir, tuntang olo parang idjä hapan hadjaran ompat aku.

10. Djadi, amon Sanbalat, olo Horon, tinai Tobia, mantir olo Amon, mahining djetä, maka djetä paham papa intu iä, basa olo djari dumah, idjä manggau talo bahalap akan olo Israel.

11. Maka aku sampai Jerusalem, tuntang melai hetä katelo andau.

12. Limbah tä aku manatap arepku hamalem, haiak isut olo hatü dengangku; krana aku djaton masanan akan olo talo idjä djari ilowang Jehowa huang atäiku, mangat nguan Jerusalem; djaton kea meto dengangku, baja idjä kongan tä, idjä iukongku.

13. Maka hamalem aku hagoet, blua bauntonggang hila djanah, sambil mahalau lowang danum naga, tinai aku sampai bauntonggang Aspot; dengan kapähän atäiku aku mitä kotan Jerusa-

lem, idjä karakkarka, tuntang karä bauntonggang lepah djari kinan apui.

14. Aku hagoet palus sampai bauntonggang lowang danum, tuntang sampai talagan radja, tapi hetä djaton äka metongku tau manasaran paie.

15. Maka alem tä kea aku hagoet mahoroe sungäi tä, tuntangaku pähä atäiku mitä kota tä, palus aku buli tamä lewu tinai, mahoroe bauntonggang hila djanah.

16. Maka karä mantir djaton katawan panggoetku tuntang gawingku; krana sampai andau tä aku hindai djari manutor talo enen akan olo Jehudi, akan karä imam, akan olo hai tuntang karä mantir, tinai akan karä olo beken, awang uguan gawi tä.

17. Tä, maka aku hamauh deng-an äwen: Keton toh mitä tjala-kan ita, krana Jerusalem djari rusak, karä bauntonggang lepah kinan apui; has, ita mamangun kotan Jerusalem tinai, uka äla ita inawah olo hindai.

18. Tinai aku masanan akae lengän Hatallangku djari masih mandohop aku, tinai aku masanan akan äwen karä augh radja kea, awang imetähe intu aku. Tä tombah olo tä: Amon kalotä, kalah ita badjeleng mamangun tä. Palus iä mangaras arepe, uka malalus talo bahalap tä.

19. Djadi, amon Sanbalat, olo Horon, tuntang Tobia, mantir olo Amon, tinai Gesem, olo Arab, mahining tä, maka iä hababaka, manawah ita, sambil hamauh: Narai gawin keton toh? handak keton mengkak arep keton, mala wan radja?

20. Tä aku mandjawap manju-

lang aughe, sambil hamauh deng-an äwen: Hatallan langit karäh mandohop ikäi, mangat gawin ikäi mandjadi; ikti rewar ajue handak mangkat gawi mamangun; tapi keton djaton bara bagi bilali, djaton bara gawi, keton puna djaton inahiu hong Jerusalem.

BAGI 3.

Kotan Jerusalem imangun olo Jehudi.

1. Maka Eljasib, imamh ai tä, tuntang karä paharie, karä imam tä, mamangun bauntonggang tabiri, iä manaheta tuntang mamprasih djetä, mangkepan blawange, iä mamangun tuntang mamprasih tä mandas tjandi Mea, tuntang mandas tjandi Hanameel.

2. Tinai olo Jerigho mamangun silae; tinai hila silae Saghur, anak Imri, mamangue.

3. Bauntonggang lauk imangun ungkup Senaa; iä mamangun tä, tuntang mangkepan blawange dengan kuntjie kantjinge.

4. Tokep iä Meremot, anak Uria, mamangue; darah iä Mesulam, anak Bereghja, Bereghja anak Mescsabeel, mamangue; darah iä Sadok, anak Baena, mamangue.

5. Tinai darah iä olo Tekoa mamangue, tapi awang idjä tatau djaton maku ompat mangkat gawin Tuhan ajue.

6. Bauntonggang idjä usang tä inaheta Jojada, anak Pasea, tinai Mesulam, anak Besodja; äwen duä tä mamangun djetä, tuntang mangkepan blawange dengan kuntjie kantjinge.

7. Darah iä Melatja, olo Gibeon, tuntang Jadon, olo Meron, mamangue, tinai olo Gibeon dengan olo Mispa, idjä mamenda wakil awang dipah batangdanum hila toh.

8. Darah iä Usiel, anak Harboja, tukang bulau tä, mamangue; darah iä Hananja mamangue, anak tukang tatamba tä. Maka Jerusalem bhin batisa, djaton ingarak, sampai kota awang lombah.

9. Darah iä Repaja, anak Hur, mantir pontong Jerusalem, mamangue.

10. Tinai darah iä mamangue Jedaja, anak Harumap, tandipah humae; darah iä Hatus, anak Hasabneja, mamangue.

11. Pontonge tinai Malghia, anak Harim, tuntang Hasub, anak Pahatmoab, mamangue, tuntang tjandi tannur tä.

12. Darah iä Salum, anak Lohes, mantir pontong Jerusalem, mamangue, iä tuntang anake bawi.

13. Bauntonggang hila djanah inaheta Hanun tuntang olo Sanoa; äwen mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge; bekeni bara tä tinai iä mamangun kota, pandjang sakojan hasa, mandas bauntonggang Aspot.

14. Maka bauntonggang Aspot inaheta Malghia, anak Reghab, mantir bagin lewu idjä Betkerem aerae; iä mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge.

15. Bauntonggang lowang danum inaheta Salum, anak Kolhose, mantir bagin lewu idjä Mispa aerae; iä mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge; tinai kotan talaga

Siloa, idjä darah kabon radja. sampai lampat tä, idjä djalan mohon akan lewun Dawid.

16. Darah iä Nehemia, anak Asbuk, mantir sabagi Betsur, mamangue, mandas tandipah kubur Dawid, palus sampai talaga, idjä ingali, sampai kubur karä pangkalima.

17. Darah iä maka olo Lewi tä, Rehum, anak Bani, mamangue; darah iä Hasabja, mantir sabagi Kehila, mamangun baris ajue.

18. Darah iä maka paharie Bawai, anak Henadad, mantir sabagi Kehila, mamangue.

19. Darah iä Eser, anak Jesua, mantir Mispa tä, mamangun baris awang beken, tandipah huma äka ganggaman, puting idjä hetä.

20. Darah iä Barugh, anak Sabai, ukuh haliae mamangun baris beken, bara puting djetä mimes bauntonggang human Eljasib, imam hai tä.

21. Darah iä Meremot, anak Uria, Uria anak Kos, mamangun baris awang beken, bara bauntonggang human Eljasib, sampai puting human Eljasib.

22. Darah iä karä imam, idjä melai hong padang Jordan, mamangue.

23. Darah iä Benjamin tuntang Hasub mamangue, tandipah huma ai; darah iä Asaria, anak Maaseja, Maaseja anak Hananja, mamangue, tandipah humae.

24. Darah iä Binui, anak Henadad, mamangun baris idjä beken, bara human Asaria mimes putinge idjä hila tapakae hetä.

25. Palal, anak Usai, mamangue tandipah puting, tandipah tjandi gantong tä, idjä mantarudjok darah human radja, idjä tokep hu-

man panga; darah iä Pedaja, anak Paros, mamangue.

26. Rewar äka brasih, idjä melai hong Opel, mamangue mandas bauntonggang danum hila timor, mandas tjandi idjä mantarudjok hetä.

27. Darah iä olo Tekoa mamangun baris beken, mandas tjandi hai idjä gantong mantarudjok, tinai mandas kota Opel.

28. Bara bauntonggang hadjaran karä imam mamangue, genep biti tandipah humae.

29. Darah iä Sadok, anak Imer, inamangue, tandipah humae; darah iä Semaja, anak Seghanja, mandur bauntonggang hila timor, mamangue.

30. Darah iä Hananja, anak Selempja tuntang Hanun, anak Salap idjä djahawen, mamangun baris beken tinai; darah iä Mesulam, anak Bereghja, mamangue, tandipah karong ajue.

31. Darah iä Malghia, anak tukang bulau, mamangue mandas human rewar äka brasih tuntang human tukang tatamba, mandas bauntonggang Mipkad, palus sampai putinge.

32. Maka helat putinge hetä mandas bauntonggang tabiri karä tukang bulau tuntang tukang tatamba mamangue.

BAGI 4.

Musohe handak manr gawin olo Jehudi, tapi akale djaton mandjari.

1. Maka amon Sanbalat mahining, ita mamangun kota tä, iä paham sangit, hasep kalaite, tuntang iä halalea olo Jehudi.

2. Koae dengan karä paharie, tuntang karä olo parang hong Samaria: Narai gawin olo Jehudi matekiapi, idjä inggoinggut tä? patut ita mahapa iä kalotä bewai? aton iä akan maluput para-pahe? tau iä mahapus tä dalam idjä andau? tau iä manjelong batu bara tujok kawo, idjä kinan apui tä?

3. Maka Tobia, olo Amon tä, aton dengae, sambil hamauh: Naughe olo tä mamangun; paribasa aso hutan dumah, toto djetä mahin karäh mangarak kota batu ain olo tä.

4. Hining, joh Hatallan ikäi, kahawen ikäi idjä paham, lian aughe idjä hapac halalea akan hundjun takoloke, saragh olo tä indu rampas hong tanah äkae tawanan.

5. Äla ikau manutup kadar-hakae, dosae äla mindahe bara baum, krana olo tä djari hababaka manawah ikau intu baun karä olo idjä mamangun tä.

6. Tapi ikäi manampa hapus kota tä sampai sabagi kagantonge, krana olo arä radjin atäie mamangun tä.

7. Djadi, amon Sanbalat, tuntang Tobia, tinai olo Arab tuntang olo Amon, dengan olo As-dod mahining, pangun kotan Jerusalem djaladjalan miar, karä karusake djari patep, maka hasep kalaite.

8. Tä karä olo tä pakat sama arepe, handak manalih palus marang Jerusalem, mangat maur mangaroh gawi tä.

9. Tapi ikäi blaku doa intu Hatallan ita, tuntang mingkes olo djadjaga mandjaga iä handau hamalem.

10. Tä koan olo Juda: Kaabas olo pamikul tä djari djaton , tinai karä kiwak talo paham arä; djaton kabawa kea ita mamangun kota tä tinai.

11. Maka angate kamäan karä musoh ita, koae: Kahum olo tä djaton mitä djaton katawan, maka salenga kea ita handak maroboh mantakan iä, mampatäi iä, palus mampaterai gawie tä.

12. Djadi, amon olo Jehudi, awang melai tokep äwen, manalih, maka sampai hakampulu hirah iä masuman akan ikäi akal äwen, idjä handak hapee marusak ikäi.

13. Maka aku mamadju olo arä mendeng hila likut kota, hong karä aka idjä gantong ; aku mamadju olo tä tumon ungkup labengae, tatap dengan padang, lundju, panah.

14. Tinai aku mariksa karä padjue; aku lius, sambil hamauh dengan karä olo hai tuntang karä mantir, tuntang olo arä samandiai: Äela keton mikäh intu baun olo tä, ingat Tuhan idjä pangkahai, idjä indn ingikäh ingarawan tä, parang akan karä paharin keton, akan anak keton hatuä bawi, akan sawan keton tuntang human keton.

15. Limbah tä, amon musoh ikäi mahining, akal gawie tä tawan ikäi, tuntang Hatalla djari mampahaiang akale, tä maka ikäi haluli, genepe biti akan gawin ai hong kota.

16. Djadi, bara andau tä kea belahe olo ajungku tantai bagawi, tinai belahe mimbing karä lundju, talawang, panah, sangkarot; maka karä mantir uras intn likut salepah ungkup olo Juda.

17. Karä olo idjä mamangun kota tä , tuntang idjä mäton talo, tuntang idjä tantai mamuat tä, genepe biti uras nguan gawie hapan lengæ silae, tapi silae mimbing ganggaman.

18. Olo idjä mamangun tä uras bagawi hatangking padang , tinai karä olo panjarunai aton dengae.

19. Maka koangku dengan olo hai, dengan mantir tuntang olo arä handiai: Äeka bagawi tä pandjang tuntang lombah, tinai ita toh imbaris tokotokong akan nguan kota, hakangkedjau dengan kulan ita.

20. Toh, maka intu kwekwe keton karä mahining angh sarunai , hetä keton akan hapumpong tanggoh ikäi; maka Hatallan ita karä mamarang akan ita.

21. Tumon tä ikäi nguan gawi tä; belahe olo tä mimbing lundju, bara tslo hahewok sampai bintang mamala tinai.

22. Tinai aku hamanh dengan olo arä katika tä kea: Käläli genepe biti tuntang djipäe bara malem intu Jerusalem, mangat ita mandjaga hamalem, tuntang bagawi handau.

23. Maka aku tuntang karä paharingku , karä djipengku tinai karä djadjaga idjä dengangku , ikäi djaton haliae mengkak pakaiyan ikäi, katahin ikäi batatap dengan ganggaman ikäi, mandoi mahin dia.

BAGI 5.

Nehemia mendorhop olo Jehudi idjä pâbä belom, awang injekü olo tatau.

1. Maka aton lembut augh

kotok paham, olo arä tuntang sawae, mawi karä paharie, olo Je-hudi awang tatau.

2. Krana koan belahe: Anak ikäi hatuë bawi, ikäi toh paham arä biti, tagal tä ikäi djari mutang talo kinan, uka ikäi kuman mangat belom.

3. Tinai koan belahe: Ikäi sam-pai manjanda tanan ikäi, pambulan anggor ikäi, human ikäi, mangat ikäi tau mutang panginan hong kadjakä lau toh.

4. Tinai aton belahe idjä ha-mauh: Ikäi djari mutang rear, hapan manahor asil radja, djandji mandjuluk tana tuntang pambulan anggor ikäi, amon djaton talo hapa manahore.

5. Toh, dia isi dahan ikäi sama dengan isi dahan paharin ikäi, dia anak ikäi sama dengan anak ajue? tinai ikäi akan manolake bewäi anak ikäi hatuë bawi, mandjadi djipen olo, toto belahe anak bawi ain ikäi djari manempo, sampai ia djaton melai hong pa-hagan ikäi hindai, tuntang tanan ikäi, pambulan anggor ikäi djari akan olo beken kea.

6. Maka sana aku mahining kotoke tuntang karä aughe tä, aku paham blait.

7. Djadi, aku manirok huang atäiku; limbah tä aku mampudji karä olo tatau tuntang mantir, sambil hamauh dengan äwen: Ke-ton paham mambehat paharin ke-ton. Palus aku mamumpong olo arä, mangat malawan äwen tä.—
(2.Mos.22,25.—3.Mos.25,36.)

8. Tuntang aku hamauh deng-an äwen: Ikäi dengan saboli-bolih djari manewus paharin ikäi, olo Jehudi tä, idjä djari indjual akan olo kapir, aton keton toh

handak mandjual paharin keton, idjä djari ihalalian inewus ikäi? Tä äwen gagom, awie djaton sondau augh djawape.

9. Koangku tinai: Gawi tä dja-ton patut, idjä iawi keton; dia keton tau mikäh Hatallan ita, tagal olo kapir, musoh ita, idjä manawah ita?

10. Aku toh tuntang karä pa-haringku, tinai olo ajungku, pu-dji kea ikäi manduan rear atawa guajan bara olo tä? buah ita mem-pas utange tä bewäi!.

11. Käläh palus andau toh kea keton malian akan olo tä karä tanae, pambulan anggor tuntang pambulan undus ajue, tinai hu-mae, tinai karä anak rear, tun-tang gendom, anggor dengan undus, idjä djari induan keton indu guajan bara olo tä.

12. Tä tombah olo tä: Ikäi handak malian tä akae, tuntang djaton handak managih ia tinai: ikäi handak manumon karä aughm. Maka aku palus mangahau karä imam, manjoho olo tä sumpah, uka malalus aughe tä.

13. Tinai aku manggerek usok klampingku, sambil hamauh: Tu-mon toh Hatalla akan manggerek nambalang manganan olo handiai bara humae tuntang bara satiare, idjä dia mahaga djandji toh, na-kara ia inambalang inganan pa-lus boang bewäi. Tombah utus olo arä: Amen! Tuntang ia ma-nara Jehowa. Maka olo arä ma-lalus augh djandjie tä.

14. Tinai bara andauku injoho mandjadi wakil radja marentah olo tä hong tanah Juda, djetä bara njelo duä pulu sampai njelo telo pulu duä kahum karadjaan Arta-sasta, djetä duäwalas njelo katahie,

maka aku tuntang karä paharingku djaton maku kuman tumon kapatut wakil radja tä.

15. Krana karä wakil awang helo bara aku djari mambehat olo arä, manduan bara iä tepong tuntang anggor, tinai äpat pulu sekela slaka genep andau; beken tinai olo ajue rusorusoh dengan olo arä; tapi aku djaton pudji tumon tä, basa aku mikäh Hatalla.

16. Tinai aku djari ombo mamangun kota tä kea, ikäi djaton djari inamili tana, malainkan karä olo ajungku djari ombo gawi tä hetä.

17. Tinai bara olo Jehudi tuntang bara karä mantir maka tangah duä ratus biti haradjur djari ompat aku kuman, beken tinai karä olo bara marak karä olo kapir, idjä hakaliling ikäi, awang madja ikäi.

18. Idjä injimpan akan sining andau, iä tä idjä kongan sapi, dja-hawen kongan tabiri awang kam-pili, tuntang arä burong, tinai bahelat kapulu karä ampin anggor kutoh karäe; alo kalotä mahin djaton kea aku blaku balandja awang tumon kapatut wakil radja, basa karä gawi tuntang asil olo tä djari paham babehat.

19. Ingat aku, o Hatallangku! tuntang talo handiai, awang iawiku akan utus olo tä, akan kahalapku.

BAGI 6.

Musohe hapan tipu, handak marusak Nehemia tuntang gawie; tapi tipu, hai-ang bewäi.

1. Limbah tä, amon Sanbalat, Tobia tuntang Gesem, olo Arab tä, tinai karä musoh ikäi awang

beken djari mahining, aku djari manampa kota tä, sampai djaton katapanan kanihaue hindai, alo katici tä aku hindai djari mangkepan karä blawang intu karä bauntonggang,

2. Tä, maka Sanbalat tuntang Gesem manjoho olo masanan akangku: Käläh ikau manjupa ikäi hong lewu intu djanah Ono. Tapi akale handak marusak aku.

3. Maka aku manjoho olo mananggoh äwen, sambil hamauh dengae: Aku toh aton gawingku hai, tuntang djaton andaiku ha-goet; mikäh gawi tä tendä, amon aku djaton, kahum aku hagoet manjupa keton.

4. Maka sampai hangkäpat olo tä mampait augh akangku tumon tä kea, tapi aku tombah aughe kilau tä kea.

5. Maka intu tingkat idjä limä Sanbalat manjoho djipae manalih aku tinai, mimbit surat hong lengae, awang djaton badampul;

6. Maka augh huange kalotoh: Aton augh kabar lembut intu karä utus olo, tinai Gesem kea mawi augh tä, manjewut ikau tuntang olo Jehudi bapikir papa, handak malawan radja, tagal tä keton mamangun kota tä; tuntang ikau handak mandjadi radjae, koan olo.

7. Tinai ikau djari manjoho arä nabi, mangat iä masuman ikau akan olo Jerusalem, koae: iä tä bnah indn radja hong Juda. Maka toto brita tä karäh sampai radja; tagal tä kantoh ikau, talih ikäi, mangat ita hatirok.

8. Tapi aku manjoho olo mananggoh iä, masuman akae: Karü augh tä djaton toto, awang koam, baja ikau manampa tä hong knaim bewäi.

9. Krana karä olo tä puna handak mampikäh ikäi, koae: mangat lengäe tendä nguan gawie, sampai djetä djaton mandjari. Tapi käläh Ikau mangaras lengängku!

10. Maka amon aku tamä human Semaja, anak Delaja, Delaja anak Mehetaecl, tä iä djari manguntji humae, tuntang hamauh: Käläh ita lius tamä huang human Hatalla, sambil manguntji blawang human Hatalla; krana olo tä handak manalih mampatäi ikau, toto hamalem iä karäh dumah, tantai mampatäi ikau.

11. Tapi aku tombah: Kwe äka olo idjä tumon aku maku hadari? Äewe idjä kilau aku tau tamä human Hatalla, haiak magon belom? Aku djaton handak tamä hetä.

12. Krana aku kasene toto Hatalla djaton djari manjoho iä, malaikan iä manudjum masanan talo kalotä mawi aku, basa iä djari iupah Tobia äwen duä Sanbalat.

13. Maka iä djari iupah äwen, mangat mampikäh aku, sampai aku manumon aughe tuntang basala; mangat äwen tä sondau buku mamapa arangku, tuntang manawah aku.

14. Ingat, o Hatallangku! Tobia tuntang Sanbalat tä, käläh paläh iä tumon gawie toh; ingat kea Noadja, nabi bawi tä, tuntang karä nabi beken, awang djari mangkemä mampikäh aku.

15. Maka kota tä hapus djari andau duä pulu limä, bulan Elul, dalam limä pulu duä andau.

16. Djadi, amon karä musoh ikäi mahining tä, maka karä olo kapir awang likaliling ikäi paham mi-käh, kurähe nihau, krana iä kasene, gawi tä mandjari awi Hatallan ita.

17. Tinai arä olo hai bara baris olo Juda mampait arä surat akan Tobia intu katika tä, tinai Tobia mamalah surate tinai.

18. Krana arä olo Juda pakat dengae, basa iä manantun Seghania, anak Ara; tinai anake Johanan djari masawä anak Mesulam, Mesulam anak Bereghja tä.

19. Olo tä masuman kahalap Tobia tä dengangku tinai karä aughku imbite akae. Tumon tä Tobia mampait surat, handak mampikäh aku.

BAGI 7.

Nehemia manjobo olo manonggo Jerusalem. Djumalah karä olo idjä djari buli Jerusalem, idjä ingapala Serubabel; talo panengan olo tä.

1. Djadi, limbah kota mandjari maka aku mangkepan karä blawange, tuntang aku mamadju karä djadjaga, tinai olo panjanji tuntang olo Lewi.

2. Tinai aku mamehä paharingku Hanani äwen duä Hananah, mantir tangsi idjä hong Jerusalem, krana iä tä olo tetek, tuntang mi-käh Hatalla paham bara olo arä.

3. Maka koangku dengan äwen tä: Ela keton manjoho olo muap blawang Jerusalem helo bara andau handak blasut, tinai kahum olo hindai djari lius batiroh soho olo manguntji tä tinai, tuntang bitin keton akan manggajap mariksa tä; tinai soho olo manonggo, karä baris olo Jerusalem, genep biti intu padjue, genep biti tandipah humae.

4. Maka lewu tä hai tuntang rangkah, tapi oloe isut bewäi, karä huma hindai imangun olo.

5. Maka Hatallangku malowang

ataiku, mangat aku mamumpong karä olo hai, mantir, tuntang olo arä, nakara misä iä tumon karä ungupe; tä aku sondau surat rinting karä ungupe äwen, idjä djari dumah solake, maka aku sondau hetä kalotoh augh bintike:

6. Djetoh karä olo bara tanah Babel, idjä djari hagoet bara baris olo tawanan tä, awang inamput Nebukadnesar, radja Babel, idjä djari buli Jerusalem tuntang tanah Juda, genep biti akan lewue:

7. Karä olo tä idjä djari buli ompat Serubabel, Jesua, Nehemia, Asaria, Raanja, Nahamani, Mordanghai, Bilsan, Misperet, Bigwai, Neliun tuntang Baena. Djetoh djumalah karä hatuän olo Israel tä:

8. Panakan Paros tä, duä kojan saratus udju pulu duä biti.

9. Panakan Sepatja, telo ratus udju pulu duä biti.

10. Panakan Aragh, djahawen ratus limä pulu duä biti.

11. Panakan Pahatmoab, ungupe labengan Jesua tuntang Joab, duä kojan hanja ratus hanjawalas biti.

12. Panakan Elam, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

13. Panakan Satu, hanja ratns äpat pulu limä biti.

14. Panakan Sakai, udju ratus djahawen pulu biti.

15. Panakan Binui, djahawen ratus äpat pulu hanja biti.

16. Panakau Bebai, djahawen ratus duä pulu hanja biti.

17. Panakan Asgad, duä kojan telo ratus duä pulu duä biti.

18. Panakan Adonikam, djahawen ratus djahawen pulu udju biti.

19. Panakan Bigwai, duä kojan djahawen pulu udju biti.

20. Panakan Adin, djahawen ratus limä pulu limä biti.

21. Panakan Ater, ungupe Hiskia, djalatiens pulu hanja biti.

22. Panakan Hasum, telo ratus duä pulu hanja biti.

23. Panakan Besai, telo ratus duä pulu äpat biti.

24. Panakan Harip, saratus duä walas biti.

25. Panakan Gibeon, djalatiens pulu limä biti.

26. Olo Betlehem tuntang Netopa, saratus hanja pulu hanja biti.

27. Olo Anatot, saratus duä pulu hanja biti.

28. Olo Betasmawet, äpat pulu duä biti.

29. Olo Kiriatjearim, Kepira tuntang Beerot, udju ratus äpat pulu telo biti.

30. Olo Rama tuntang Gaba, djahawen ratus duä pulu idjä biti.

31. Olo Mighmas, saratus duä pulu duä biti.

32. Olo Betel tuntang Ai, saratus duä pulu telo biti.

33. Olo Nebo idjä beken tä, limä pulu duä biti.

34. Olo Elam idjä beken tä, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

35. Panakan Harim, telo ratus duä pulu biti.

36. Panakan Jericho, telo ratus äpat pulu limä biti.

37. Panakan Lod, Hadid tuntang Ono, udju ratus duä pulu idjä biti.

38. Panakan Senaa, telo kojan djalatiens ratus telo pulu biti.

39. Karä imam tä: panakan Je-daja, bara ungupe Jesua, djalatiens ratus udju pulu telo biti.

40. Panakan Imer, sakojan limä pulu duä biti.

41. Panakan Pashur, sakojan duä ratus äpat pulu udju biti.

42. Panakan Harim, sakojan udjuwalas biti.
43. Olo Lewi tä: panakan Jesua, bara Kadmiel, bara ungkup Hodewa, udju pulu äpat biti.
44. Olo panjanji tä: panakan Asap, saratus äpat pulu hanja biti.
45. Olo tonggon bauntonggang: panakan Salum, panakan Ater, panakan Talmon, panakan Akub, panakan Hatita, panakan Sobai, saratus telo pulu hanja biti.
46. Rewar äka brasih tä: panakan Siha, panakan Hasupa, panakan Tabaot,
47. Panakan Keros, panakan Sia, panakan Padon,
48. Panakan Lebana, panakan Ilagaba, panakan Salmai,
49. Panakan Hanan, panakan Gidel, panakan Gahar,
50. Panakan Reaja, panakan Resin, panakan Nekoda,
51. Panakan Gasam, panakan Usa, panakan Pasea,
52. Panakan Besai, panakan Meunim, panakan Nepusim,
53. Panakan Bakbuk, panakan Hakupa, panakan Harhur,
54. Panakan Baslit, panakan Mehida, panakan Harsa,
55. Panakan Barkos, panakan Sisera, panakan Tama,
56. Panakan Nesia, panakan Hatipa.
57. Panakan rewar Salomo: panakan Sotai, panakan Soperet, panakan Perida,
58. Panakan Jaela, panakan Darkon, panakan Gidel,
59. Panakan Sepatja, panakan Hatil, panakan Pogheret bara Sebaim, panakan Amon.
60. Karä rewar äka brasih tntang panakan rewar tä sampai telo ratus djalatien pulu duä biti.
61. Tinai olo toh kea ombo ha-goet bara Telmela, Telharsa, Kerub, Adon tuntang Imer, tapi iä djaton tau mahoroe ungkup tatoe, dia kea horoe utuse, djaka iä toto baris olo Israel:
62. Panakan Delaja, panakan Tobia, panakan Nekoda, djahawen ratus äpat pulu duä biti.
63. Tinai baris imam: panakan Habaja, panakan Kos, panakan Barsilai, idjä djari masawä anak Barsilai, olo Gilead tä, tuntang iä inggarä tumon aran djetä.
64. Olo tä djari manggau surat ajue, handak mahoroe utuse, tapi iä djaton sondaue; tagal tä iä bengkak bara pangkat imam, kilau olo idjä djaton harus, djaton patut.
65. Maka Hatirsata tä manghana olo tä, äla iä ombo kuman talo idjä brasih haliae tä, sampai djeha mikäh aton imam tinai, idjä tau misek hapan Urim tuntang Tumim. — (8,9.)
66. Karä olo tä handiae sampai äpat pulu duä kojan telo ratus djahawen pulu biti karäe.
67. Beken tinai karä djipäe reware hatuä bawi, djetä udju kojan telo ratus telo pulu udju biti; tinai aton dengan äwen duä ratus äpat pulu limä biti olo panjanji, hatuä bawi.
68. Karä hadjarae udju ratus telo pulu djahawen kongan; karä baghale duä ratus äpat pulu limä kongan;
69. Karä ontae, äpat ratus telo pulu limä kongan; karä kalidaie, djahawen kojan udju ratus duä pulu kongan.
70. Maka belahe mantir kapala tä manenga talo akan balandjan gawi tä. Hatirsata tä manenga

akan human Hatalla sakojan kaba-wak rear bulau, lima pulu sang-kon daha, tinai lima ratus 'telo pulu klambi, pakaian imam.

71. Maka mantir kapala beken manenga kea akan gawi tä duä pulu kojan kabawak rear bulau, tuntang duä pulu kojan duä ratus kati salaka.

72. Tinai olo arä tä manenga duä pulu kojan kabawak rear bu-lau, tuntang duä kojan kati sa-laka, tinai djahawen pulu udju klambi, pakaian imam.

73. Maka karä imam tuntang olo Lewi, olo tonggon bauntong-gang, olo panjanji, olo arä tä tun-tang rewar aka brasih, tinai karä olo Israel melai hong karä lewue.

BAGI 8.

I. Esra mambasa tuntang manarang Torat akan olo arä. II. Olo Jehudi mahaga pesta tingkap dawen.

I.—1. Maka djadi, amon bulan udju djari sampai, kahum olo Is-rael melai hong karä lewue,

2. Tä, maka olo arä handiai hindjä atiae hapumpong kilau olo idja hong aloalon, idja tokep baun-tonggang danum; ia hamauh deng-an Esra, guru Torat tä, mangat mimbit surat Torat Moses, idja injoho Jehovah akan olo Israel.

3. Maka imam Esra mimbit To-rat tä naharep baun olo arä, olo hatua tuntang olo bawi, olo han-diai idja ombet mahining, tau harati tä, djeta hong andau solake bulan udju.

4. Tuntang ia mambasa tä hong aka aloalon, idja tandipah baun-tonggang danum, bara haiak talo

blawa sampai bentok andau, akan karä olo hatua bawi, tuntang akan genep biti idja ombet mahining, tau harati tä; maka pinding karä olo arä inalingae akan angh To-rat tä.

5. Maka Esra, guru Torat tä, mendeng hong trutji gantong, idja inampa tantai akan perkara tä, ti-nai darabe hila gantaue aton men-deng Matitja, Sema, Anaja, Uria, Hilkia, Maaseja; tinai hila sam-bile aton Pedaja, Misael, Malghia, Hasum, Hasbadana, Sagharja tun-tang Mesulam.

6. Maka Esra mambirang surat haiak gitan karä olo arä, krana ia gantong kalekac bara olo arä: sana ia mambirang tä, maka olo arä mendeng.

7. Tä Esra manara Jehovah, Hatalla idja pangkahai tä; tuntang karä olo arä tombah: Amen, Amen! Balalu olo tä mandepa lengae, sam-bil sontop, manjembah Jehovah, haiak bae sampai petak.

8. Maka Jesua, Bani, Serebja, Jamin, Akub, Sabetai, Hodia, Maaseja, Kelita, Asaria, Josabad, Han-nan, Pelaja tuntang karä olo Lewi manarang Torat tä akan olo arä; djadi, olo arä melai mendeng intu kalekac.

9. Tarang aughe olo tä mambasa hong surat, hong Torat Hatalla tä, sambil manarang rimae, sam-pai olo harati talo awang imba-sae tä.

10. Maka Nehemia, ia tä Hatir-sata tä, tuntang Esra, imam tun-tang guru Torat tä, tinai karä olo Lewi, idja madjar olo arä, ha-mauh dengan karä olo arä: Andau toh puna brasih akan Jehovah, Ha-tallan keton, sia keton pähä atai, äla manangis. Krana olo arä sa-

mandiae manangis, amon iä mahining augh Torat tä.

11. Tagal tä koae dengan olo tä: Lius keton, kuman enjak talo, ihop talo manis, tuntang pait kea akan äwen, awang djaton tatap acae; krana andau toh puna brasih akan Tuhan ita; toh, äla keton kapihä atäi, krana kahandjak hnang Jehowa indu kaabas keton.

12. Tinai olo Lewi kea mammpong manjuni olo arä, koae: Suni bewäi, krana andau toh puna brasih, tagal tä äla keton kapihä atäi.

13. Tä karä olo arä hagoet, mangat kuman mihop, tinai mangat hapeit talo, tuntang baramirami; krana olo tä djari harati augh, idja djari insuman acae.

II.—14. Maka andau tinai karä mantir kapalan hapus olo arä tä uras hapumpong, imam tuntang olo Lewi, tanggoh Esra, gurn Torat tä, mangat iä madjar äwen harati karä augh Torat.

15. Maka iä sondau hong Torat petäh Jehowa hadjamban Moses, olo Israel akan melai hong tingkap dawen intu andau pesta hong bulan udju. — (3.Mos.23,42.)

16. Palns äwen manjoho muar niasuman tä hong karä lewue tuntang hong Jerusalem, koae: Has, lius keton, talih bukit, laku edan kaju undus, tuntang edan kaju lagita, edan kaju mirte, edan kor-ma, tinai edan kaju beken idja barangkap bakapal dawae, mangat manampa tingkap dawen, tumon augh surat.

17. Tä, maka olo arä hagoet blaku djetä, palus manampa tingkap dawen, geneb biti hundjun sapau humae atawa hong parantarae, tinai hong parantaran human

Hatalla, tuntang hong aloalon idja tokep bauntonggang danum, tinai hong aloalon idja tandipah bauntonggang Epraim.

18. Hapus utus olo tä, awang djari buli limbah tawanan, manampa tingkap dawen, tuntang melai huange; krana olo Israel djaton djari mawi tumon tä bara katika Josua, anak Nun, sampai andau tä; maka olo tä handjak rantang paham.

19. Metoh tä kea Torat Hatalla imbasina sining andau, bara andau idja solake sampai andau kahapuse. Olo tä mahaga pesta tä kudju, tinai andau hanja iä hapumpong sombajang, tumon kapatut hadat.

BAGI 9.

Olo arä mangaku kasalae, tuntang blaku ampan, blaku berkat intu Hatalla.

1. Maka intu andau duë pulu spat bulan tä kea karä olo Israel hapumpong; iä puasa tuntang hatapih bidak, kawo hundjun takoke.

2. Iä mambaris panakan utus olo Israel hapisah dengan karä olo beken utuse. Palus iä mendeng, sambil mangaku kasalae, tuntang kasalan karä tatoe.

3. Djadi, amon olo tä djari mendeng tinai intu kalekae, maka surat Torat Jehowa, Hatallae, imbasina telo djam katahie; tuntang telo djam katahie tinai iä mangaku kasalae, sombajang intu Jehowa, Hatallae.

4. Maka Jesua, Bani, Kadmiel, Sebanja, Buni, Serebja, Bani äwen hanja Kenani mendeng hong trutji gantong äka olo Lewi tä, tun-

tang hai aughe iä blaku doa intu Jehowa, Hatallae.

5. Maka olo Lewi tā, iä tā Jesua, Kadmiel, Bani, Hasabneja, Serebja, Hodia, Sebanja, Petaja, hamauh: Mendeng keton, tara Jehowa, Hatallan keton; bara katabahi sampai kataatahi patut olo manara aran kahaim, idjā puna hai nangkalau karā tara horumat.

6. Tonggal ikau bewāi, o Jehowa, ikau djari manampa batang langit; langit idjā hundjun karā langit, tuntang karā tawon talo, batangpetak tuntang karā talo hundjue, karā tasik tuntang karā talo huange, ikau idjā mambelom talo tā samandiae, karā kawan talo hong karā langit uras manjembah ikau.

7. Ikau toto Jehowa, Hatalla tā, idjā djari mintih Abram, mamplua iä bara Ur äka olo Kasdim, ikau tinai djari mindah arae Abraham. — (1.Mos.11,31;17,5.)

8. Ikau djari mitä atäie toto budjur intu baum, tā ikau djari manampa djandji acae, ikau handak manenga akan panakae tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Jebusi, olo Girgas, tuntang ikau djari malalus aughm, krana ikau toto tetek.

9. Ikan djari mitä kapähän tato ikäi hong tanah Misir, ikau djari mahining augh bawaie hong tasik rarudju; — (2.Mos.3,7.)

10. Ikau djari mandjadian kata tuntang talo heran mawi Parao, tinai karā mantire tuntang salepah olo hong tanah ajue, krana ikau katawan, badjoho tuntang karas iä mawi äwen tā; ikau djari manampa sewut paham akam, kilau aton andau toh.

11. Ikau djari mailang mamatas

danum tasik intu baun äwen, sampai äwen tā dimpah bentok tasik mahoroe bohos kateahe, tapi olo idjā manggoang iä djari indjakahm akan äka handalem, kilau batu hong rahusan danum. — (2.Mos. 14,21.)

12. Ikau djari magah olo tā, handau hapan botop baunandau, hamaleem hapan botop apui, hapan mamplawa djalan acae, idjā patut ihoroë.

13. Ikau djari molon hundjun bukit Sinai, tuntang djari hakotak dengan olo tā bara langit, ikau djari manenga akan olo tā prentah idjā budjur, undangundang idjā toto, hadat dasar awang bahalap. — (2.Mos.19,18;20,1.)

14. Ikau djari masanan akan äwen andau sabat ajum idjā brasih, tuntang djari manenga acae prentah hadat, Torat tā, hadjamban re-warm Moses.

15. Tepong bara langit djari inengam akan äwen kahum iä blau, tinai danum impluam bara batukarang, maluput kateah beliae; tinai ikau djari manjoho olo tā tamä tuntang manjores tanah, idjā djari injumpahm handak manenga tā acae. — (2.Mos.16,4;17,6.)

16. Tapi olo tā tuntang karā tato ikäi djaladjalan badjoho tuntang marisang, iä manekang arepe, djaton maku manumon aughm.

17. Olo tā djaton maku mahining, djaton maku mingat gawim awang heran, idjā djari iawim marak olo tā; tapi iä manekang arepe, huang karisange iä mangkat manitir acae, mangat buli äka kareware. Tapi ikau, o Hatalla idjā paham mampun, idjā pamasi tuntang panjanjang, idjā pandjang atäim tuntang paham kataun basaram, dja-

ton kea ikau djari manganan olo tā.

18. Alo olo tā djari manoang ampin anak sapi akae, sambil hamauh: djetoh latallan keton, idjā djari magah keton blua bara tanah Misir; alo olo tā paham mamapa manawah ikau: — (2.Mos.32,4.)

19. Mahin dia kea ikau djari malihī awen hong padang tunis benjem tagal asim idjā paham; botop baunandau tā djaton undur bara olo tā handau, mangat magah iā hong panggoete, dia kea botop apui hamalem, mangat mamplawa djalan akae, idjā indu ihoe olo tā.

20. Roghm idjā brasih djari inengam hapam madjar iā, man tā ikau djaton mangahanae bara njamiae, tinai danum djari inengam akae metoh iā teah beliae.

21. Tumon tā ikau djari mahaga olo tā hong padang tunis bənjem āpat pulu njelo katahie; iā djaton tapas talo enen; pakafae djaton maku kipit, paiedjaton pudji kembang. — (5.Mos.8,4.)

22. Ikau djari manenga akan awen arā karadjaan, arā utus olo, tuntang djari manjoho awen mananjap hapus tanah; tumon tā olo tā manjores tanah Sihon, iā tā tanah radja Hesbon, tuntang tanah Ogh, radja Basan. — (4.Mos.21,24.)

23. Tinai ikau djari mangapal panakae kilau bintang hong langit, ikau djari magah iā tamā tanah tā, idjā tahiū tā ikau djari hamauh dengan tatoe, olo tā akan tamā hetā, mangat manjores tā.

24. Tumon tā panakae djari tamā tuntang djari manjores tanah tā; karā olo tanah tā, olo Kanani, djari impakalahm intu baun awen,

ikau djari manjaragh olo tā penda lengān awen, karā radjae tuntang karā utus olo tanah tā, mangat awen mawi olo tā tumon kahan-dake.

25. Tuntang iā djari mandino lewu awang dāhen, tinai tanah idjā basiwoh, sambil manjores tā, huma idjā kontep sepsimpan ampin talo, kalin danum awang imahat. pambulan anggor tuntang undus. batang bua kutoh karē; olo tā djari kuman sampai besoh tuntang baseput, awen djari belom mangat tuntang rami awi asim idjā paham.

26. Tapi olo tā marisang dengam, malawan ikau; iā manganan Toratm, mandjakah tā hila likute; iā mampatai karā nabim, awang djari mampudji iā, mangat mimbit iā hobah intu ikau, tuwon tā iā paham mamapa manawah ikau.

27. Tagal tā ikau djari manjragh olo tā akan lengān musohe, idjā mandjakā iā, tapi amon olo tā mangkariak intu ikau metoh kadjakae, tā ikau djari mahining aughe bara langit, tumon asim idjā paham ikau djari manenga olo paliwus akae, idjā maliwus iā bara lengān musohe. — (Hak.3,9.)

28. Tapi sana olo tā sanang tinai, maka iā haluli tinai mawi talo papa intu baum; tā ikau nalu iā intu lengān musohe, naka musolie marentah iā; maka sana iā hobah, tuntang blaku intu ikau, tā ikau mahining aughe bara langit, kindjap ikau djari maliwus iā tumon asim.

29. Ikau manjoho nabim mampudji awen, mangat iā buli tinai mimbing Torat ajum; tapi olo tā hadjoho atāie, djaton maku manu-mon prentahm, iā salah dengan

hadatm, idjä awi tā olo awang manumon tā akan belom; tapi äwen mahakan bahae, tuntang mane-kang arepe, djaton manarima aughm.

30. Maka tahi njeloe ikau djari manjarenan olo tā, mampudji iä awi Roghm hadjamban karä nabiin; tapi olo tā djaton manalingan pindinge; tagal tā ikau djari manjragh iä penda lengän olo kapir hong karä tanah.

31. Tapi awi asim idjä paham ikau djaton djari mampalomos iä lepah lingis, djaton djari ngalapean iä, basa ikau toto Hatalla idjä pamasi panjanjang.

32. Toh, o Hatallan ikäi, ikan idjä hai tuntang kwasa, ikau Hatalla idjä indu ingikäh ingarawan, ikau idjä mahaga djandjim tuntang asim: ala ikau manggarä mahian karä tjalaka, idjä djari buah ikäi, radjan ikäi, mantir ikäi, imam ikäi, nabin ikäi, bapa ikäi, tuntang hapus utus olo arä awang ajum, bara katika radja Asur sampai andau toh.

33. Tapi ikau toto tetek hong talo handiai, awang djari buah ikäi; krana gawim djari budjur, tapi gawin ikäi djari darhaka.

34. Radja, mantir, imam tuntang karä bapa ikäi uras djaton djari manumon Toratm, djaton djari manalingan pindinge akan prentahm, akan karä aughm awang hapam mampudji iä.

35. Krana iä djaton djari manempo ikau kahum karadjaan ajue, kahum kutoh talo bahalap tā, idjä inengam akae, intu tanah rangkah tuntang basiwoh tā, idjä djari inengam akae; iä djaton maku hobah bara gawie awang papa.

36. Itäm, andau toh ikäi rewar

olo bewäi; toto huang tanah, idjä djari inengam akan tato ikäi, mangat kuman buae tuntang ka-halape, itäm, hetoh ikäi rewar olo bewäi.

37. Pangulihe impars akan radja tā, idjä djari inggatangm maren-tah ikäi, tagal kasalan ikäi, iä tā mandjadi tuan ikäi, tuntang meton ikäi, mahapa kahandak ai be-wäi; kalotä ikäi hong kadjakä pa-ham.

38. Maka tagal karä perkara tā ikäi toh mawi djandji awang dähen, sambil manjurat tā; karä mantir ikäi, karä olo Lewi tuntang imam ikäi akan mantjatjak tā.

BAGI 10.

Djandji tā inampa tuntang intjatjak olo.

1. Maka olo idjä mantjatjak djandji tā, iä tā: Nehemia Hatirsata, anak Haghajla, tinai Se-dekia;

2. Seraja, Asaria, Jeremias,
3. Pashur, Amarja, Malghia,
4. Hatus, Sebanja, Malugh,
5. Harim, Meremot, Obadja,
6. Daniel, Gineton, Barugh,
7. Mesulam, Abia, Mijamin,
8. Maasia, Bilgai, Semaja. Djetä
bara baris olo imam.

9. Maka bara baris olo Lewi tā: Jesua, anak Asanja, Binui; bara panakan Henadad, Kadmiel;

10. Tuntang karä paharie: Se-banja, Hodia, Kelita, Pelaja, Ha-nan,

11. Migha, Reghob, Hasabja,
12. Sakur, Serebja, Sebanja,
13. Hodia, Bani, Beniu.
14. Bara baris mantir olo arä tā:

Paros, Pahatmoab, Elam, Satu, Bani,

15. Buni, Asgad, Bebai,
16. Adonia, Bigwai, Adin,
17. Ater, Hiskia, Asur,
18. Hodia, Hasum, Besai,
19. Harip, Anatot, Nebai,
20. Magpias, Mesulam, Hesir,
21. Mesesabeel, Sadok, Jadua,
22. Pelatja, Hanan, Anaja,
23. Hosea, Hananja, Hasub,
24. Halohes, Pilha, Sobek,
25. Rehum, Hasabna, Maaseja,
26. Ahia, Hanan, Anan,
27. Malugh, Harim, Baana.

28. Tinai karä olo awang bcken, karä imam tuntang olo Lewi, karä olo panonggo, karä olo panjanji, karä rewar äka brasih, tuntang olo handiae idjä djari mambaris arepe hara olo kapir, mangaku Torat Hatalla, tuntang sawae, tinai anake hatuä bawi, olo handiae idjä ombet harati tuntang katawan gawi tä,

29. Maka olo tä uras ompat paharie, olo hai tuntang mantir tä, palus tanggong sapa tä tuntang sumpah, iä toto handak manandjong hong Torat Hatalla, idjä inengae hadjamban reware Moses, iä handak mahaga tuntang manumon prentah Jehowa, Tuban ita, tuntang karä hadat dasar ajue;

30. Palus ita djaton tau manenga anak ita idjä bawi indu sawan olo kapir, djaton kea tau manduan anake bawi indu sawan anak hatuä ain ita;

31. Tinai amon olo tanah tä mimbit ramo tuntang talo kinan, handak mandjual tä intu andau sabat, maka hong andau sabat, atawa hong andau hai awang beken äla ita mamili talo enen bara iä; tinai njelo udju ita handak malajan

karä tana, tuntang mempas karä utang.

32. Tinai ikäi mawi prentah, manjatjah arep ikäi, sapertelo sekel hong sining njelo, hapa akan karä gawi hong human Hatalla,

33. Akan tepong tampajah, akan parapah talo kinan, tuntang parapah idjä ingähu haradjur sining andau, tinai intu andau sabat, intu palembut bulan taheta, intu karä andau hai idjä inukas tä, tinai akan karä talo brasih, akan parapah tagal dosa, idjä hapan manjapan karä olo Israel, tinai akan karä gawi beken hong human Hatalla.

34. Tinai hapan tenong ikäi manukas karä imam, karä olo Lewi, tuntang karä olo arä, tumon karä unggup tato ita, tahu karä kaju, idjä patut imbité akan human Hatallan ita, intu katika awang inukas, sining njelo, mangat mandomok tä hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan ita, tumon djari imintik hong Torat. — (3.Mos.6,12.)

35. Tinai ikäi mawi djandji, ikäi handak mimbit akan human Jehowa parut tanan ikäi, tinai karä bua batang kajun ikäi, idjä solake masak, genep njelo;

36. Karä anak hatuä ain ikäi, idjä solake inakan indue, kalotä kea anak meton ikäi, tumon djetä tarasurat hong Torat, anak sapi tabirin ikäi idjä solake inakau indue, ikäi handak mimbité akan human Hatallan ita, akan imam, idjä manonggo hong human Hatallan ita; — (2.Mos.13,2.)

37. Tinai tepong parut gendom taheta, parapah tandjungan tä, bua idjä solake hong karä batang ain ikäi, anggor tuntang undus, uras ikäi handak mimbité akan

imam, akan gudang human Hatallan ita, tinai idjäidjä dalam sapulu pangulih tanan ikäi akan olo Lewi, nakara olo Lewi manduan idjä dalam sapulu bara karä pangulih hong karä lewun ikäi, äka ikäi malan. — (4.Mos.18,21.)

38. Maka patut imam idjä bitü, panakan Aaron, ompat olo Lewi tå, amon olo Lewi manduan idjä dalam sapulu tå; olo Lewi akan mimbite tinai bara djetä idjä dalam sapulu akan human Hatallan ita, hong karä karong gudang tå.

39. Krana olo Israel tuntang olo Lewi patut mimit parapah tan-djungan gendom, anggor tuntang undus akan karä karong gudang tå, basa hetä äka ramo idjä brasih tå, tinai imam idjä sombajang, tuntang olo panonggo, tinai olo panjanji; ikäi djaton maku mana-lua human Hatallan ita.

BAGI 11.

Surat aran karä olo, idjä melai hong Jerusalem, tuntang hong karä lewu beken.

1. Maka karä mantir kapalan olo arä melai hong Jerusalem, tapi olo arä tå batenong, mambaris midjä biti bara sapulu, idjä akan melai hong Jerusalem, lewu brasih tå, tinai djalatien tisae tå akan melai hong karä lewu be-ken.

2. Maka olo arä mamberkat karä olo tå, idjä tantai ahate ma-suman arepe handak melai hong Jerusalem.

3. Djetoh karä mantir olo arä, idjä mangkalewu hong Jerusalem; maka hong karä lewun Juda ge-

nep biti mangkalewu hong tana joresan ajue, idjä tokep lewue, iä tå: olo Israel, imam, olo Lewi, rewar äka brasih, tuntang pana-kan rewar Selomo.

4. Maka hong Jerusalem mang-kalewu belahe olo Juda tuntang olo Benjamin. Bara baris olo Juda tå: Ataja anak Usia, Usja anak Sagharia, Sagharia anak Amarja, Amarja anak Sepatja, Sepatja anak Mahalaleel, bara ungkup olo Pe-res.

5. Tinai Maaseja anak Barugh, Barugh anak Kolhose, Kolhose anak Hassaja, Hasaja anak Adaja, Adaja anak Jojarib, Jojarib anak Sagharia, Sagharia anak Siloni.

6. Karä olo panakan Peres, idjä ombo mangkalewu hong Jerusalem, sampai äpat ratus djahawen pulu hanja biti, uras olo gantjang men-teng.

7. Djetoh karä olo Benjamin: Salu anak Mesulam, Mesulam anak Joed, Joed anak Pedaja, Pedaja anak Kolaja, Kolaja anak Maaseja, Maaseja anak Itiel, Itiel anak Jesaja;

8. Tinai Gabai tuntang Salai; djalatien ratus duä pulu hanja biti.

9. Joel, anak Sighri, indu kipalae; maka Juda, anak Senuapanggapite hong lewu tå.

10. Bara baris imam: Jedaja anak Jojarib tå, Jaghin;

11. Seraja anak Hilkia, Hilkia anak Mcsulam, Mesulam anak Sadok, Sadok anak Merajot, Merajot anak Ahitub, indu mantir human Hatalla.

12. Tuntang karä paharie, idjä sombajang hong huma tå, sampai hanja ratus duä pulu duä biti. Maka Adaja anak Jeroham, Jero-

ham anak Pelalja, Pelalja anak Amsi, Amsi anak Sagharja, Sagharja anak Pashur, Pashur anak Malghia,

13. Tuntang karä paharie, uras mantir ungupe, sampai duä ratus äpat pulu duä biti. Tinai Amasia anak Asareel, Asareel anak Aghsai, Aghsai anak Mesilemot, Mesilemot anak Imer,

14. Tuntang karä paharie, uras olo gantjang menteng, saratus duä pulu hanja biti; maka kapalae Sabdiel, anak Gidolim.

15. Bara baris olo Lewi: Semaja anak Hasub, Hasub anak Asrikam, Asrikam anak Hasabja, Hasabja anak Buni;

16. Tinai Sabetai tuntang Josabad, mantir olo Lewi, mangapala gawi hong parantaran human Hatalla.

17. Matanja anak Migha, Migha anak Sabdi, Sabdi anak Asap, mangamander äwen idjä manjanji manara Hatalla, kahum olo blaku doa; tinai Bakbukja, paharie, indu panggapite; tinai Abda anak Samua, Samua anak Galal, Galal anak Jedutun.

18. Karä olo Lewi, idjä omba mangkalewu hong lewu brasih tä, sampai duä ratus hanja pulu äpat biti.

19. Olo tonggon bauntonggang: Akub, Talmon, tuntang karä paharie, idjä manonggo intu bauntonggang, saratus udju pulu duä biti.

20. Maka karä olo Israel awang beken, tuntang karä imam olo Lewi, mangkalewu hong karä lewun Juda, geneb biti hong pagangan ai.

21. Rewar äka brasih tä mangkalewu hong Opel; Siha tuntang

Gispa indu kapalan rewar äka brasih tä.

22. Kapalan olo Lewi hong Jerusalem tä Usi anak Bani, Bani anak Hasabja, Hasabja anak Matanja, Matanja anak Migha. Bara baris panakan Asap tä karä olo panjanji akan gawin human Hatalla.

23. Krana aton prentah radja tahu olo panjanji tä, idjä manukas balandjae akan genep andau.

24. Maka Petaja, anak Mesesabeel, bara ungupe Sera, anak Juda tä, indu mantir radja tahu karä perkaran olo arä tä.

25. Maka belahe olo Juda, idjä melai hong tanae, mangkalewu hong Kiriatarba tuntang patataie, hong Dibon tuntang patataie, hong Jekabseel tuntang patataie;

26. Tinai hong Jesua, hong Molada, hong Betpelet,

27. Hong Hasarsual, hong Berseba, tuntang hong karä patatai lewu tä;

28. Tinai hong Siklag, hong Meghona tuntang patataie,

29. Hong Enrimon, Sora tuntang Jarmot;

30. Hong Sanoa, Adulam tuntang karä patataie, hong Laghis tuntang hong karä tanae, hong Aseka tuntang karä patataie. Äwen melai bara Berseba mandas djanah Hinom.

31. Maka olo Benjamin bara Geba mangkalewu hong Mighmas, Aja, Betel, tuntang hong karä patataie;

32. Hong Anatot, Nob, Anna,

33. Hasor, Rama, Gitaim,

34. Hadid, Seboim, Nebalat,

35. Lod, Ono, tinai hong djannah Karasim.

36. Maka belahe olo Lewi, idjä äkae houg Juda, omba mangkalewu olo Benjamiu.

BAGI 12.

I. Surat aran imam tuntang olo Lewi.
II. Lewi Jerusalem.

I.—1. Djetoh karä imam tuntang olo Lewi, idjä djari hagoet omba Serubabel, anak Sealtiel, tinai Jesua; Seraja, Jeremia, Esra,
2. Amarja, Malugh, Hatus,
3. Seghania, Rehum, Meremot,
4. Ido, Gineto, Abia,
5. Mijamin, Maädja, Bilga,
6. Semaja, Jojarib, Jedaja,
7. Salu, Amok, Hilkia, Jedaja; djetä karä mantir olo imam, tuntang paharie, katika Jesua tä.

8. Maka karä olo Lewi tä: Jesua, Binui, Kadmiel, Serebja, Juda, Matanja; iä tä akan manjanji manara, genep biti tuntang paharie.

9. Tinai Bakbukja äwen duä Uni, tuntang paharie, akan gawi tä kea, manalindjam äwen.

10. Maka Jesua manak Jojakim, Jojakim manak Eljasib, Eljasib manak Jojada;

11. Jojada manak Jonatan, Jonatan manak Jadua.

12. Maka katika Jojakim tä djetoh karä imam, idjä bakas ungkupe: ungkup Seraja Meraja; ungkup Jeremia Hananja,

13. Ungkup Esra Mesulam; ungkup Amarja Johanan;

14. Ungkup Melighu Jonatan; ungkup Sebanja Josep;

15. Ungkup Harim Adna; ungkup Merajot Helkai;

16. Ungkup Ido Sagharia; ungkup Gineton Mesulam;

17. Ungkup Abia Sighri; ungkup Minjamin, idjä baris Moadjatä, Piltai;

18. Ungkup Bilga Samua; ungkup Semaja Jonatan;

19. Ungkup Jojarib Matenai; ungkup Jedaja Usi;

20. Ungkup Salai Kalai; ungkup Amok Heber;

21. Ungkup Hilkia Hasebja; ungkup Jedaja Netaneel.

22. Maka katika Eljasib, Jojada, Johanan tuntang Jadua, karä olo Lewi, karä mantir ungkupe tä, tuntang karä imam djari injurat, sampai kahum karadjaan Darius, olo Parsis tä.

23. Maka olo Lewi, awang mantir ungkupe, djari injurat hong surat karä aran olo sampai katika Johanan, anak Eljasib tä.

24. Maka karä mantir olo Lewi tä, iä tä: Hasabja, Serebja, Jesua, anak Kadmiel tä, tinai karä paharie, idjä hindjä iä, uka manara, manarimakasih; tumon prentah Dawid, olo ain Hatalla tä, hatalindjam padjue. — (1.Kron. 24,1.)

25. Matanja, Bakbukja, Obadja, Mesulam, Talmon tuntang Akub indu olo panonggo, idjä manonggo karä karong äka ramo.

26. Äwen tä uras haik Jojakim, auak Jesua, Jesua anak Josadak, tinai katika Nehemia, wakil radja tä, tuntang imam Esra, guru Torat tä.

II.—27. Maka kahum mamuga kotan Jerusalem olo manduan olo Lewi bara karä lewue, mimbit iä akan Jerusalem, mangat iä omba mamuga tä dengan kahandjak atäie, sambil manarimakasih, manjanji.

tuntang mampahiau bisakbetong, biola, kutjapi.

28. Tumon tā karā olo panjanji hapumpong, alo bara tanah idjā hakaliling Jerusalem, alo bara karū lewun olo Netopat;

29. Tinai bara ungkup Gilgal, tinai bara tanah Geba tuntang Asmawet; krana olo panjanji tā djari mamangun lewu akae haka-liling Jerusalem.

30. Palus karā imam tuntang olo Lewi mamprasih arepe; limbah tā iā mamprasih olo arā, tinai karā bauntonggang tuntang kota tā.

31. Tā aku manjoho karā mantir Juda mandai kota. Aku mambaris iā mandjadi duā kapadju, manjanji tarimakasih haiak manandjong. Idjā kapadju tā hundjun kota akan hila gantau, manalih bauntonggang Aspot.

32. Æwen tā inuntut Hosaja, tuntang sabagi kārā mantir Juda;

33. Tinai Asaria, Esra, Mesulam,

34. Juda, Benjamin, Semaja tuntang Jeremia.

35. Tinai belahe panakan imam, idjā hapan sarunai: Sagharja, anak Jonatan, Jonatan anak Semaja, Semaja anak Matanja, Matanja anak Mighaja, Mighaja anak Sakur, Sakur anak Asap.

36. Tinai karā paharie, Semaja, Asareel, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneel, Juda tuntang Hanani, idjā hapan talo usik ain Dawid, olo ain Hatalla tā; maka Esra, guru Torat tā, manandjong helo baeue.

37. Bara bauntonggang lowang danum, idjā tandipahe, ãwen tā mandai lampat lewun Dawid, palus mandai kota, idjā tandipah

human Dawid, palus sampai bauntonggang danum, idjā hila timor.

38. Maka padjue idjā tinai, idjā manarimakasih tā, manandjong hantolak dengan ãwen, tuntang aku manuntut likute dengan sabagi olo arā, hundjun kota tā, tambuan djalan mohon bara tjandi tannur, palus sampai kota idjā lombah,

39. Palus sampai bauntonggang Epraim, tinai sampai bauntonggang idjā usang, tinai sampai bauntonggang lauk, palus tjandi Hananeel tuntang tjandi Mea, sampai bauntonggang tabiri; maka ãwen tā tendā hong bauntonggang human panga.

40. Limbah tā padjue duädü idjā manarimakasih tā tamā human Hatalla, tinai aku kea, tuntang sabagi karā mantir dengangku.

41. Tinai karā imam, Eljakim, Maaseja, Minjamin, Mighaja, Eljoenai, Sagharja, Hananja, idjā mimbing sarunai;

42. Tinai Maaseja, Semaja, Eleasar, Usi, Johanan, Malghia, Elam, tuntang Eser; maka olo panjanji tā uras manjanji, tuntang Jisraja kamander ajue.

43. Maka olo maluput intu andau tā aīa parapah awang injambalih, tuntang baramirami, basa Hatalla djari mampahandjak iā paham; tinai karā olo bawi tuntang anak olo handjak kea, sampai augh latenton Jerusalem mamala bara kedjau.

44. Andau tā kea arā olo iangkan mandjadi mantir akan karā karong aīa karā ramo, aīa karā parapah tandjungan, aīa parut talo, tuntang aīa karā asil idjā midjā dalam sapulu tā, mangat mampung akan hetā bara karā

tanan olo tuntang bara karä le-wun olo talo awang inukas awi Torat, akan karä imam tuntang olo Lewi; krana olo Juda handjak atäie tagal karä imam tuntang olo Lewi, basa äwen tä mendeng hetä,

45. Manonggo manguan gawin Hatallae, tuntang mamprasih karä talo; tinai olo panjanji tuntang olo panonggo uras aton kea mendeng hetä tumon prentah Dawid tuntang anake Salomo.

46. Krana djaman horan, katika Dawid tuntang Asap, puna djari iangkat kamander olo panjanji, mangat manara Hatalla, tuntang manarimakasih intu iä.

47. Tagal tä hapus utus olo Israel intu katika Serubabel, tuntang intu katika Nehemia, aton manenga bagin olo panjanji tuntang olo panonggo tä, genep andau tumon tukas bagie; tinai iä mambaris mamprasih talo akan olo Lewi; maka olo Lewi mambaris mamprasih talo akan panakan Aaron.

BAGI 13.

Nehemia blasut atäie manjoho olo mahaga Torat tototo.

1. Maka andau tä surat Moses imbasu intu pinding karä olo arä; tä aton sondau augh hetä, palus katatahi olo Amon dengan olo Moab djaton tau tamä djalahan olo ain Hatalla. — (5.Mos.23,3.)

2. Basa olo tä horan djaton maku mandohop olo Israel, manenga tepong tuntang danum, malainkan iä djari mupah Bileam manjapa äwen, alo Hatalla ita

djari mobah sapae tä mandjadi berkat. — (4.Mos.22,5.)

3. Djadi, amon olo arä mahining augh prentah tä, maka iä mambaris karä olo paranakan häwoi utus beken bara olo Israel.

4. Maka hara bhin Eljasib, imam tä, idjä iangkat mandjadi mantir gudang human Hatallan ita, djari mangola Tobia.

5. Tuntang iä djari manatap karong hai akae, aka olo bhin pudji mina parapah talo kinan, garo, ramon pakarange, tuntang asil idjä midjä dalam sapulu bara karä gendom, anggor tuntang undus, idjä tukas bagin olo Lewi, olo panjanji tuntang olo panonggo, tinai parapah inandjungan, bagin imam.

6. Maka katika tä djaton kahum aku hong Jerusalem; krana hong njelo telo pulu duä kahum karadjaaan Artasasta, radja Babel, aku manalih naharep radja, limbah idjä njelo aku injoho radja tä bnl tinai.

7. Tuntang aku sampai Jerusalem; tä aku mahining talo papa tä, idjä iawi Eljasib tagal Tobia, awie manampa karong akae hong parantaran human Hatalla.

8. Maka djetä tangkalau papa intu aku, palus aku mandjakali manganan karä ramon Tobia akan ruar karong tä.

9. Tinai aku manjoho olo mamprasih karong tä, balalu aku maliyan manamäan hetä tinai ramon human Hatalla, tuntang parapah talo kinan dengan garo.

10. Tinai aku mahining, bagin olo Lewi djaton djari inenga akae, sampai olo Lewi tuntang olo panjanji, idjä tantai sombaang, djari hadari, genep biti buli tanae.

11. Tä, aku malait karä mantir, koangku: Buhen human Hatalla djari ilahi ngalapeae? Tapi aku mamumpong olo tä tinai, palus mimbit iä akan äkae tinai.

12. Tä karä olo Juda mimbit asil idjä midjä dalam sapulu bara karä gendom, anggor tuntang undus, akan gudang tä.

13. Tinai aku mangkat imam Selemja mandjadi mantir gudang tä, tinai Sadok, guru Torat, tuntang Pedaja, olo Lewi tä; idjä pangiwae Hanan, anak Sakur, Sakur anak Matanja, basa iä tä inggarä olo budjur, iä injoho mambagi akan karä paharie.

14. Tahuu aku, o Hatallangku! tagal perkara toh; äla kalapean karä gawi bahalap, idjä iawiku dengan human Hatallangku, tuntang dengan olo idjä manonggo hetä.

15. Katika tä kea aku mitä belahe olo Juda, idjä mamähes intu andau sabat, tinai iä manduan talo inggeteme, marnuate hundjun kallidaie, kalotä kea anggor, bua anggor tuntang korma, tinai sepsimpan ampin talo buate, idjä imbite tamä Jerusalem andau sabat. Maka palus aku mampudji olo tä, metoh iä mandjual talo kina tä.

16. Tinai belahe olo Tirus mangkalewu hong Jerusalem, idjä mimbit lauk tuntang karä ampin talo dagangan, idjä indjuale hong andau sabat akan olo Juda tuntang Jerusalem.

17. Maka aku paham mampudji karä mantir Juda, sambil hamauh dengan äwen: Narai talo papa tä, idjä iawi keton, sampai keton mapapa andau sabat? — (10,31.)

18. Dia tumon tä gawin tato keton bihin, sampai Hatallan ita

djari hararepan ita tuntang lewu toh hapan tjalaka paham? magon keton mandahang kalason kasangite tinai intu olo Israel, awi keton mamapa andau sabat?

19. Djadi, amon talo handak remeremeng hong bauntonggang Jerusalem, helo bara sabat manampara, maka aku manjoho olo manguntji karä blawange, tinai aku manjoho olo äla helo muap tä tinai sampai limbah andau sabat. Djadi, belahe olo ajungku injohoku manonggo bauntonggang, belä olo manamäan talo indjuale hong andau sabat.

20. Tä, karä olo badagang, tuntang olo idjä handak mandjual talo, melai bara malem intu ruar Jerusalem, sampai sindä handü tingkat sabat.

21. Tä, aku mampudjie, sambil hamauh dengan äwen: Buhen keton bara malem darah kotan lewu? kemä, amon keton njainjait kalotä, toto aku mantakan mawi keton. Bara katika tä olo tä terai manalih intu andau sabat.

22. Tinai aku manjoho karä olo Lewi, mangat iä mamprasih arepe, tuntang manonggo bauntonggang, mangat mahaga tuntang mamprasih andau sabat. Ingat aku tagal gawingku toh kea, o Hatallangku! pasiaku tumon kasajangm idjä paham.

23. Tinai katika tä aku mitä belahe olo Jehudi, idjä djari masawä bawin olo Asdod, Amon tuntang Moab.

24. Maka anake hakotak habalut augh Asdod, iä djaton toto harati augh olo Jehudi, baja genep biti manumon basan karä utus olo tä.

25. Maka aku paham malait olo

tä, sambil manjapa iä; tinai aku mamukul belahe, tuntang marampong balaue, palus aku manjoho iä sumpah intu Hatalla: Åla keton manenga anak keton idjä bawi akan anak olo tä awang hatuä, tinai äla keton manduan anak äwen idjä bawi akan sawan anak keton awang hatuä, atawa akan keton kea. — (5.Mos.7,3.)

26. Dia Salomo, radja Israel tä, djari badosa hong perkara toh? alo marak karä utus olo djaton djari aton radja idjä padan dengae, alo iä ingilak Hatallae, tuntang imparadja Hatallae mahundjun karä olo Israel, tinai bawin utus olo beken tä kea mimbit iä basala. — (1.Radja11,3.)

27. Patut toh tinai ikai manrima augh keton, tuntang manjoho keton mawi talo papa awang pa-

ham toh, awi keton malangkah malawan Hatallan ita, tuntang masawä bawin utus olo beken?

28. Tinai idjä biti anak Jojada, Jojada anak Eljasib, imam hai tä, djari mempo Sanbalat, olo Horon tä; tagal tä aku maharak manganan iä.

29. Taliu olo tä, o Hatallangku! idjä djari mampapa pangkat imam, idjä djari marusak djandjin imam tuntang olo Lewi.

30. Tumon tä aku djari mamprasih mambaris olo tä bara karä olo utus beken; tinai aku mama-dju karä imam tuntang olo Lewi, genep padjue akan gawin ai;

31. Tinai akan manduan kaju akan mesbeh intu wajahe awang inukas, tuntang mimbit parut bua tana. Taliu aku, o Hatallangku! tuntang pasi aku!

SURAT

E S T E R.

BAGI 1.

Wasti inganan banae Ahasweros,
radja Parsis.

1. Maka djadi katika Ahasweros, iä tä Ahasweros, idjä mimbing karadjaan bara tanah Hindu sampai tanah Kus, mahundjun saratus duä pulu udju kabaris tanah;

2. Amon radja Ahasweros tä

mondok hundjun padadusan karda-jaan ajue, hong lewu Susan,

3. Intu njelo telo kahum karda-jaan ajue, maka iä aton gawie hai akan karä mantire tuntang olo ajue; karä mantir parang hong tanah Parsis tuntang Meden, karä tuan hai, tinai karä wakil tanah uras manaharep bane;

4. Metoh iä mamprahan kutoh

kahain karadjaan ajue, tuntang kutoh kahalap kabungas ajue, tahi andaue, sampai saratus hanja pulu andau katahie.

5. Limbah karä andau tä djari sukup, maka radja mawi gawi hai akan olo handiae, idjä hong lewu Susan, akan olo hai korik, kudju andau katahie, hong parantaran human radja.

6. Maka aton hetä kutoh dingding benang idjä baputi, bahidjau tuntang biru ampie, tusoke tali lawai pista tuntang lawai ungu, iminding hapan tisin salaka, iniring intu toros marmor; maka karä katisil uras bulau salaka, djetä hong lasäh porpir, marmor tuntang albast, tinai sambarana batu barega beken.

7. Maka talo ihop imbit olo sarangae bulau, genep sarangan tä hakabeken matjame; tuntang aton kutoh anggor bahalap tumon patau radja.

8. Maka pihop olo tä djadi tumon prentah, djaton olih imaksa; krana radja paham djari mametäh karä mantir humae, uka äwen mawie tumon kahandak genep biti.

9. Maka Wasti, sawan radja tä, manampa panginan kea akan karä olo bawi, awang hong äka radja, hong human radja Ahasweros.

10. Djadi, andau udju, amon radja handjak atäie kajakajal awi anggor, maka iä manjoho Mehaman, Bista, Karbona, Bigta, Abagta, Setar äwen udju Karghas, mantir karong udjuudju tä, awang manjang radja Ahasweros,

11. Mangat iä manduan Wasti, sawan radja, manaharep baun radja, hapan makotan radja, nakara mamprahan kahalape akan olo arü,

tuntang akan karä mantir, krana iä tä, paham bahalap ampin baue.

12. Tapi Wasti, sawan radja tä, djaton maku manalih tumon augh radja, idjä djari inatäan mantir karoung tä akae. Tä radja paham blait, hasep kasangite.

13. Palus radja hamauh dengan karä olo pintar, idjä katawan hadat perkara; krana karä perkaran radja akan indu imutus manamuni olo tä, idjä katawan prentah tuntang hadat.

14. Maka idjä panggapit radja tä, iä tä: Karsena, Setar, Admata, Tar sis, Meres, Marsena, Memughan, udju mantir kapalan olo Parsis tuntang olo Meden tä, idjä puna melai hong baun radja, idjä mambatang hong karadjaan.

15. Maka radja misek äwen kaputut gawie dengan Wasti, sawan radja, tumon augh undangundang, basa iä djaton djari manumon augh radja Ahasweros, awang insan an mantir karong akae.

16. Tombah Memughan hong baun radja, tuntang karä mantir kapala: Sawan radja, Wasti tä, djaton djari sala dengan radja bewäi, malainkan dengan karä mantir kapala tuntang dengan karä olo arä kea, idjä melai hong kaä tahnai ain radja Ahasweros.

17. Krana gawin sawan radja toh karäh hining karä olo bawi, tä äwen karäh manawah banae, amon koan olo arä: radja Ahasweros djari manjoho olo mimbit Wasti, sawan radja, manaharep baue, tapi iä djaton maku manalih.

18. Palus karä sawan mantir kapala hong tanah Parsis tuntang Meden karäh hamauh kalotä kea dengan karä mantir radja, sana iä

mahining gawin sawan radja tä; toto, tä djaton tapas tawah dengan kalait.

19. Toh, amon radja nahuang, käläh radja manenga prentah radja, idjä injurat hong karä undangundang olo Parsis tuntang Meden, idjä djaton tau ingarak tinai, iä tä: Wasti tä djaton akan manjupa radja Ahasweros tinai, palus radja maneuga pangkate akan olo beken, idjä bahalap bara iä.

20. Amon prentah radja tä, idjä karäh inengae, karäh hining olo hong hapus karadjae, idjä hai tä, tä maka karä olo bawi karäh mahrumat banae, alo hai korik.

21. Maka aughe tä ingilak radja tuntang karä mantire, palus radja mawie tumon augh Memughan tä.

22. Iä mampait arä surat akan karä baris tanah radja, akan genep tanah tumon puna bintik hurupe, akan genep utus olo tumon augh basae, manjoho genep hatua mangapala humae, tuntang hako tak hapan puna basae.

BAGI 2.

I. Ester iangkat mandjadi sawan ra-
dja. II. Mordeghai masuman olo idjä
handak mampatä radja.

I.—1. Limbah perkara tä, amon lason kalait radja Ahasweros djari terai, maka iä mingat mangarajau Wasti, tuntang talo awang iawie, tinai hukum idjä inukas akae.

2. Tä koan olo tabelia, ajang iadja tä: Käläh olo manggau akan radja arä olo bawi tabelia, budjang tinduh awang bahalap ampie.

3. Buah radja manjoho mantir

hong karä tanah karadjaan ajue, mangat äwen manggau olo bawi tabelia, budjang tinduh awang bahalap ampie, mimbit iä akan lewu Susan, tamä human karä olo bawi, idjä inonggo Hegai, mantir karong radja, idjä manonggo olo bawi tä; tinai buah olo manenga ramon kabungas akae.

4. Maka olo bawi tabelia tä, idjä ingilak radja, mandjadi sawan radja manganti Wasti. Maka aughe tä ingilak radja, palus iä mawie tumon tä.

5. Maka aton olo Jehudi hong lewu Susan, idjä Mordeghai arae, iä tä anak Jair, Jair anak Simei, Simei anak Kis, olo Benjamin; — (*Nehem.7,7.*)

6. Idjä tamput tawanan bara Jerusalem, dengan karä olo tä idjä inamput tawanan haiak Jeghonia, radja Juda, idjä inamput Nebukadnesar, iadja Babel.

7. Maka iä tä mambelom Hadasa, djetä Ester, anak bawi aim mamae; krana djetä djaton indu bapae; maka iä tä olo bawi tabelia idjä balangkis, tuntang bahalap ampin baue; maka limbah indu bapae matäi, Mordeghai djari manduan iä akan anake.

8. Djadi, amon augh radja tuntang prentahé imbuka, amon siü olo bawi tabelia imumpong hong lewu Susan, penda lengän Hegai, tä Ester kea tamput induan akan human radja, penda lengän Hegai, idjä manonggo karä olo bawi tä.

9. Maka olo bawi tabelia tä ingilake, iä iasi intu baue; tagal tä iä palus manenga akae ramon kabungas bagin ajue, tinai ndju budjang bawi awang djari intihe bara human radja; iä manjoho iä tuntang karä ajange tä melai hong

karong human olo bawi idjä kapala bahalap.

10. Maka Ester djaton djari masuman utuse tuntang kolae, basa Mordeghai djari mangahana iä masuman tä.

11. Maka sining andau Mordeghai manandjong hong parantaran human olo bawi, mangat misik ampin pambelom Ester, tuntang ampin kadjariae.

12. Maka amon sampai girir genep biti olo bawi tabela tä akan manjupa radja Ahasweros, limbah iä djari injimpan duäwalas bulan katahie, tumon hadat olo bawi tä, krana djetä tikas katahin olo tä injiinpan, djahawen bulan hapan minjak mur, tinai djahawen bulan hapan karä ampin minjak mangat ewane awang beken, tuntang sep-simpan ramon kabungas;

13. Tä maka olo bawi tabela tä manjupa radja, tuntang karä talo kahandake inenga akac, mangat hapan djetä iä lius bara human olo bawi tä tamä human radja.

14. Halemüi iä tamä hetä, tapi handjewu iä blua tinai, tamä human olo bawi tingkat idjä duä tä, idjä inonggo Saasgas, mantir karong radja, idjä manonggo karä gundik radja; iä djaton tau manjupa radja tinai, baja amon radja mangahandak iä, tuntang batantu manjoho olo mangahau iä manjewut arae.

15. Djadi, amon girir Ester anak Abighail, Abighail mama Mordeghai, idjä djari induan Mordeghai indu anake, djari sampai, iä akan manjupa radja, tä iä djaton blaku talo enen, baja idjä injoho Hegai, mantir karong radja, idjä manonggo olo bawi tä. Maka Ester ingilak olo handiai, idjä mitä iä.

16. Kalotä Ester induan naharep radja Ahasweros, tamä human radja, hong bulan sapulu, djetä bulan Tebet, huang njelo udju kahum karadjaan ai.

17. Maka radja heret dengan Ester peraham bara karä sawae, iä supa asi tuntang katau intu baue peraham bara karä budjang bawi: maka iä mangkepan makotan radja hundjun takoloke, palus mangkat iä mandjadi sawan radja gantin Wasti.

18. Tä, maka radja manampa panginan hai akan karä mantire tuntang olo ajue, tagal Ester tä; iä mempas asil karä tanahe, tuntang kutoh talo inengae, tumon panatau radja.

II.—19. Maka tingkat duä tä amon budjang bawi imumpong, katika tä Mordeghai ompat belom hong paseban radja.

20. Maka Ester djaton masuman utuse tuntang kolae, basa Mordeghai djari mangahana iä; krana Ester manumon petäh Mordeghai, sama kilau katika iä ihagae.

21. Katika tä, amon Mordeghai ompat belom hong paseban radja, maka duä mantir radja, idjä manonggo bauntonggang, Bigtan tuntang Teres, paham blait, sampai iä handak mampatäi radja Ahasweros.

22. Maka Mordeghai kasene akale tä, balalu iä masuman tä akan Ester, sawan radja, maka Ester manusnan tä akan radja hapan aran Mordeghai.

23. Amon perkara tä iriksa, maka djetä sondau toto, palus äwen duä tä inggantong hong gantongan idjä; maka perkara tä imintik hong surat saritan radja. — (6,1.)

BAGI 3.

Haman badjoho atäie; iä hendak mampatäi karä olo Jehudi.

1. Limbah karä perkara tā radja Ahasweros mangkat Haman, anak Hamedata, olo Agag; iä paham mampahai iä, tuntang manggatang trutje tapakan ngambo bara karä trutjin mantir awang dengae.

2. Djadi, karä olo ain radja, idjä ompat melai hong paseban radja, sntop manjembah Haman, krana radja djari manjoho kalotä tahuu iä; tapi Mordeghai djaton sntop, djaton manjembah.

3. Tā koan karä olo ain radja, idjä melai hong paseban radja, dengan Mordeghai: Buhen ikau malangkah prentah radja?

4. Djadi, amon olo tā tahi andau djari hamauh dengae kalotä, tuntang iä djaton paraba aughe, maka äwen masuman tā akan Haman, handak mitä, djaka gawin Mordeghai tā tau kalotä; krana iä djari masuman arepe akan olo tā, iä olo Jehudi.

5. Amon Haman mitä, Mordeghai tā djaton maku sntop manjembah iä, tā Haman paham hasep kalaite.

6. Angate, iä djaton ombet mawi Mordeghai kabuate bewäi, basa olo djari masuman utus Mordeghai tā acae, malainkan kahandak Haman nahuang mampatäi mampalomas hapus utus ain Mordeghai, karä olo Jehudi, awang hong salépah karadjaan Ahasweros.

7. Intu bulan idjä solake, djeta bulan Nisan, hong njelo duäwalas kahum radja Ahasweros, maka olo mambong pur, iä tā talo hapan batenong, hong baun Haman, akan

genep andan tinai akan genep bulan, sampai buali bulan duäwalas, djetä bulan Adar.

8. Krana Haman djari hamauh dengan radja Ahasweros: Aton olo beken utuse hetoh, idjä habalut tuntang kasaburan marak karä utus olo hong karä tanah karadjaan ajum; maka hadat olo tā beken bara hadat karä utus olo, tinai olo tā djaton kea manumon prentah radja, tagal tā djaton buah radja manjoho olo tā belom.

9. Djaka huang radja kalotä, käläh soho olo manjurat prentah, mangat olo tā impatäi; tā aku handak manimbang sapulu kojan pikul salaka, manenga tā akan mantirm, mangat mimbit tā akan aka panatau radja.

10. Tā radja mamarut tisin tjap bara tundjuke, sambil manenga tā akan Haman, anak Hamedata, olo Agag, musoh olo Jehudi tā.

11. Maka radja hamauh dengan Haman: Salaka tā inengaku akam, kalotä kea olo tā, mangat ikau mawi iä mahapa kahandakm.

12. Tā karä djurutulis radja ingahau, hong bulan idjä solake, andau telowalas bulan tā kea, maka äwen tā mamintik surat tumon talo handiai, awang imetäh Haman, akan karä wakil radja, tuntang akan karä mangkubumi, idjä marentah karä tanah, tinai akan genep mantir kapalan karä utus olo, akan genep tanah hapan ampin hurup ai, akan genep utus olo hapan basa ai; maka djetä injurat hapan aian radja Ahasweros, tuntang intjatjak hapan tisin radja.

13. Maka karä surat tā impait intu olo, idjä puna sarohan radja awang bapitik, akan karä tanah ain radja, manjoho olo mampalomas

mos, mampatái tuntang marusak karä olo Jehudi, alo bakas tabela, sampai karä anak awau tuntang olo bawi, dalam idjä andau, iä tä hong andau telowalas bulan duawalas, djetä bulan Adar, tinai manjoho olo marampas karä ramon olo tä.

14. Maka aton petäh hong surat tä, nakara prentah inenga hong karä tanah, tuntang imbuка akan karä utus olo, manjoho olo arä batatap intu andau tä.

15. Maka puna sarohan tä ha-goet djadjeleng, tumon prentah radja; prentah tä insan hong lewu Susan kea. Maka radja tuntang Haman mondok mihop, tapi karä olo Susan tä suraksirok, djaton karuan angate.

BAGI 4.

Mordeghai tuntang krä olo Jehudi paham kapähä atäie; iä manjoho Ester blaku akae intu radja.

1. Amon Mordeghai djaii kawan talo handiai awang mandjadi, maka Mordeghai marabit pakaiæ, sambil hapan tapis bidak, tinai mangawo arepe; palus iä blua mahoroe bentok lewu, tuntang mangkariak paham kapähän aughe,

2. Njamah iä sampai bauntonggang aka radja; krana dialo idjä biti, awang hapan tapis bidak, injoh tamä aka radja.

3. Maka hong genep tanah, hong genep lewu, sana augh radja tuntang prentah sampai hetä, lembut paham augh bawai olo Jehudi, palus iä puasa, manangis, paham kapähän atäie; maka arä olo tä

mondok hatapili bidak tuntang kawo.

4. Tä, maka olo bawi tabela, idjä ajang Ester, tuntang mantir dalam ajue manalih, masuman tä akæ; maka sawan radja paham kapähä atäie; palus iä mampait pakaian indu hapan Mordeghai, manjoho iä manganan tapis bidak tä idjä hapaë; tapi iä djaton maku manarima tä.

5. Tä Ester mangahau Hatagh, mantir karong radja tä, idjä tantai manonggo iä, tuntang metah iä misek Mordeghai, mangat katawan sababe, buhen iü kalotä, tuntang narai perkarakac.

6. Tä Hatagh blua, tanggohi Mordeghai hong djalan lewu, idjä darah bauntonggang aka radja.

7. Maka Mordeghai manjarita akæ karä perkara tä, tinai djudalah karä salaka tä, idjä djari djandjin Haman handak manimbange akan aka panatau radja, tagal olo Jehindi, nakara mampatái olo tä.

8. Tinai iü manenga akæ salinan suiat prentah tä, idjä djari imbuка hong Susan, manjoho mampalomos olo tä, mangat mantir tä mamprahan djetä akan Ester, tuntang inasuman akæ, sambil manjoho iä, mangat iü tamä manaharep radja, palus musok iä, sambil blaku intu iä akan utus olo ajue.

9. Maka Hatagh buli, palus masanan akan Ester karä augh Mordeghai.

10. Tä koan Ester dengan Hatagh, tuntang manjoho iü masuman augh tä akan Mordeghai, koae:

11. Karä mantir radja, tuntang karä olo arä hong karä tanah ain

radja puna katawan bewäi, genebiti idjä manalih radja, tamä parantaran idjä hila huange, djaka iä djaton ingahau radja, alo hatuä bawi, aton hukume iä djaton tau dia palus impatäi, djaka dia radja mandjudju sokah bulau akae, hapa mambelom iä; maka akutoh djaton djari ingahau manjupa radja, djari katelo pulu andau toh.

12. Maka Hatagh hagoet, manusuman augh Ester tä akan Mordeghai.

13. Tä Mordeghai manjoho iä mamalah augh Ester kalotoh: *Ela angat kamäam, ikau kabuutm bewäi tau lapas bara karä olo Jehudi, basa ikau toh melai hong dalam radja.*

14. Kiana amon ikau handak manjuni arepm intu katika toh, toto dohop tuntang kaliwus karäh lembut akan olo Jehudi bara aka beken kea, tapi ikau tnntang ungkup human hapam karäh rusak; tinai äwe katawan, buhen ikau intu wajah idjä kalotoh djari indu sawan radja?

15. Tä Ester manjoho olo magah aughe akan Mordeghai:

16. Lius ikau, pumpong karä olo Jehudi idjä hong Susan, awi puasa tagal aku, sła kuman mihop katelo andau katahie, handau hamalem; aku kea tnntang karä ajangku handak pnasa tumon tä; limbah tä aku handak tamä manjupa radja, alo djetä malawan prentah. Amon aku nihau, naughe aku nihau.

17. Tä Mordeghai hagoet, balalu malalus talo handiai, awang injoho Ester iä.

BAGI 5.

Radja Ahasweros äwen duä Haman impakadja Ester. Haman handak mam-patäi Mordeghai.

1. Djadi, intu andau telo Ester hapakaian pakaian radja, palus iä tamä mendeng hong parantaran idjä hila hnange, tandipah human radja; maka radja mondok hundjun padadusan karadjaan ai, hong human radja, tandipah bauntonggang.

2. Djadi, sana radja mitä Ester, sawan radja, idjä mendeng hong parantaran hetä, maka iäiasi intu matae, palus radja mandjudju sokah bulau ain radja tä idjä intu lengäe, akan Ester, tä Ester manggapi, manigong tapakan sokah radja tä. —(4,11.)

3. Tä koan radja dengae: Narai katapasm, o Ester, sawan radja, narai ilakum? alo sampai sabagi karadjaan, toto, djetä karäh inenga akam.

4. Maka tombah Ester: Djaka radja nahuang, käläh radja tuntang Haman mananggoh panginan andau toh, idjä djari inatapku akae.

5. Tä koan radja: Soho Haman manggulong arepe, mangat manumon prentah Ester toh. Djadi, amon radja dengan Haman djari mananggoh panginan, idjä djari inatap Ester,

6. Maka koan radja dengan Ester, metoh äwen djari mihop anggor: Narai talo lakum? toto, djetä karäh inenga akam; narai idjä ingahandakm? djetä akan mandjadi bewäi, alo sampai sabagi karadjaan.

7. Tombah Ester, koa: Djetoh talo lakungku, idjä aka huangku:

8. Amon aku iasi intu matan radja, tinai djaka radja nahuang manjuang talo lakungku, tuntang malalus idjä äka huangku, käläh radja dengan Haman mananggoh panginan tinai, idjä handak inatapku acae, tä maka djewu aku handak mawie tumon augli radja.

9. Tä, maka Haman lius andau tä, dengan kahandjak karantang atäie. Maka amon Haman mitä Mordeghai hong bauntonggang äka radja, djaton iä mendeng, djaton kea maku hagerek, uka mahorumat iä, tä Haman paham kalait huange dengan Mordeghai.

10. Tapi Haman manahan muijarenan arepe; iä buli humae, palus manjoho olo hagoet mangahau karä sobat ajue, tinai sawae Seres.

11. Maka Haman manjarita akan äwen tä kahain panataue, karä anake, tuntang talo handiai, idjä hapan radja mampahai iä, tinai kilen ampin radja djari mangkat iä bara karä mantir hai, bara karä olo ain radja.

12. Tinai koan Haman: Ester kea, sawan radja, djaton djari manjoho idjä biti hindai hajak radja tanggoh panginae awang djari inatape, baja aku bewäi, tinai akan djewu kea aku djari irawäie koä radja.

13. Tapi talo toh üras djaton guna akangku. katahin karä andauku mitä olo Jehudi, Mordeghai tä, mondok hong bauntonggang äka radja.

14. Tä sawae Seres tuntang karä sobat ajue hamauh dengae: Käläh ita manjoho manampa gantongan, idjä limä pulu hassa kagantonge, tinai käläh djewu ikau hamauh dengan radja, mangat olo mang-

gantong Mordeghai hetä; limbah tä ikau tau ompat radja mananggoh panginan tä dengan handjak atäim. Aughe tä bahalap intu Haman, palus iä manjoho olo manampa gantongan tä.

BAGI 6.

Mordeghai paham iangkat, ihorumat radja.

1. Maka alem tä kea radja djuton tau batiroh; tä iä manjoho olo mimbit surat karä sarita; maka djeta imbasakan radja.

2. Tä olo sondau hong surat tä, Mordeghai djari masuman perkaran Bigtan tuntang Teres, duä mantir radja tä, idjä tonggon bauntonggang bihin, idjä handak mampatäi radja Ahasweros. — (2,23.)

3. Maka koan radja: Narai horumat tuntang kahai djari inenga akan Mordeghai tagal perkara tä? Maka olo tabela ain radja, idjä ajange, hamauh: Djaton talo enen djari inenga acae.

4. Tä koan radja: Äewe huang parantaran hetä? Maka Hamau djari tamä parantaran, idjä ruar äka radja, handak hamauh dengan radja, mangat manggantong Mordeghai hong gantongan tä, idjä djari injohoe manatape acae.

5. Maka ajang radja masuman acae: Itäm, Haman tä mendeng hong parantaran. Koan radja: Soho iä tamä.

6. Djadi, amon Haman djari tamä, maka radja misek iä: Narai patut akan olo tä, idjä äka huang radja, idjä handak ihorumate paham? Tä koan Hamau huang

atiae: Æwe kea idjä nahuang ihorumat radja paham, amon sala bara aku?

7. Tagal tä koan Haman, tombah augh radja: Olo tä, idjä handak ihorumat radja,

8. Käläh olo mimbit pakaian radja, idjä radja pudji hape, tuntang hadjaran tä, idjä pudji iukong radja. tinai käläh olo mangkepan makotan radja hundjun takoloke;

9. Käläh pakaian tuntang hadjaran tä indjuluk akan idjä biti mantir ain radja, mantir idjä hai haliae, iä tä akan mangkepan tä intu olo tä, idjä handak ihorumat radja; tinai iä akan magah olo tä, impondok hong hadjaran tä, hapus karä djalan lewu, sambil mantehau helo bae: tumon toh iawi dengan olo tä, idjä handak ihorumat radja.

10. Tä koan radja dengan Haman: Gulogulong ikau, duan pakaian tuntang hadjaran tä, tumon aughm, palus awi tumon tä kea dengan Mordeghai, olo Jehudi tä, idjä melai hong bauntonggang paseban; ala tapas idjä bara karä augh awang djari injewutn nah.

11. Maka Haman manduan pakaian tuntang hadjaran tä, balalu iä mangkepan pakaian tä intu Mordeghai, mampondok iä hundjun hadjaran tä, tuntang magah iä hapus karä djalan hong lewu, tuntang mantehau helo bae: Tumon toh iawi dengan olo tä, idjä handak ihorumat radja!

12. Limbah tä Mordeghai buli bauntonggang paseban tinai; tapi Haman gulong buli humae, maka iä pähä atiae, tuntang manjandrong takoloke.

13. Tinai Haman manjarita akan

sawae Seres tuntang karä sobat ajue talo handiai, awang djari buah iä. Maka karä nudjum ai

tuntang sawae Seres tombah aughe, koae: Amon Mordeghai tä, idjä intu baue ikau manampara harenep, baris olo Jehudi, tä toto djaton kabawam ikau mawi iä, baja toto ikau karäh balongkang intu baue.

14. Metoh iä magon kotakotak, maka mantir karong ain radja dumah, manggulong Haman tanggoh panginan, idjä inatap Ester.

BAGI 7.

Haman ihukum radja.

1. Djadi, amon radja äwen duü Haman djari manalih ombo kuman dengan Ester, sawan radja,

2. Maka intu andau duä tä kea, kahum mihop anggor, radja hamauh dengan Ester: Narai toh talo lakum, joh Ester, sawan radja? toto, djetä karäh inenga akam; narai äka huangm? maka djetä akan mandjadi, alo sampai sabagi karadjaan.

3. Tä tombah Ester, sawan radja, koae: Djaka aku iasi intu matam, joh radja, djaka radja nahuang, käläh mambelom tahaseng ku, djetä bewäi talo lakungku, soho belom utus olo ajungku, djetä äka huangku.

4. Krana ikäi djari indjual, aku tuntang olo utus ajungku, akan impalomos, impatäi tuntang irusak. Käläh kea djaka ikäi indjual mandjadi rewar olo, tä aku handak manjuni arepku, alo olo idjä handak marusak ikäi djaton kea tau malalah karugin radja.

5. Maka radja Ahasweros ha-

mauh dengan Ester , sawan radja , koae : Æwe olo tä? hong kwe olo djetä, idjä petah kalotä, sampai handak mawi talo djetä?

6. Tombah Ester : Olo parajap, olo musoh tä, iä tä Haman idjä papa toh ! Tä, maka Haman nantekas paham taräwen hong baun radja tuntang sawan radja.

7. Maka radja mendeng bara äkae mihop, hasep kalaite, palus iä blua akan kabon, idjä darah huma tä. Maka Haman melai, mangat blaku belom tahasenge intu Ester , sawan radja , basa iä mitä, tjalakae djari inukas radja akae.

8. Amon radja buli bara kabon, idjä darali human radja, tamä äka panginan tä, maka Haman mahukup hong katil, idjä äka Ester. Maka koan radja: Mikäh iä handak inarajap sawan radja, kahum iä huang humangku ? Sana augh tä blua bara njaman radja, maka baun Haman palus imungkur olo.

9. Maka Karbona, idjä biti bara karü mantir, awang panggapit radja tä, hamauh : Itäm, aton gantongan darah human Haman, pandjang limä pulu hasa , idjä djari inampa Haman akan Mordeghai, idjä djari bahalap aughe dengan radja. Tä koan radja: Gantong iä hetä.

10. Tä olo manggantong Haman hong gantongan tä, idjä djari inampae akan Mordeghai. Limbah tä lason kalait radja terai.

BAGI 8.

Olo Jehudi injoho radja Ahasweros , tau bewäi malawan , tuntang mampatä musohe.

1. Maka palus andau tä kea

radja Ahasweros manenga akan Ester , sawan radja , human Haman , musoh olo Jehudi tä. Maka Mordeghai injoho manaharep radja , krana Ester djari masuman rintinge , iä tä hakola dengae.

2. Tinai tisin, idjä djari indnae bara Haman, imarut radja, palus iä manenga djetä akan Mordeghai. Maka Ester mangkat Mordeghai mahaga human Haman.

3. Limbah tä Ester hamauh tinai dengan radja, tuntang manjembah intu paie, haiak manangis, sambil musok iä, mangat iä mangarake tinai kadarliakan Haman , olo Agag tä, tuntang pikire awang djari iniroke , handak mawi olo Jehudi.

4. Maka radja mandjudju sokah bulau ain radja akan Ester; tä Ester mendeng, melai naharep baun radja,

5. Sambil hamauh: Djaka radja nahuang, amon aku djari iasi intu matam , amon gawie toh budjur intu baun radja , tinai amon aku ingilak intu matam : käläh soho olo manjurat, hapan manganan surat tuntang akal Haman, anak Hamedata, olo Agag tä, idjä djari injurate , nakara mampatä karä olo Jehudi, idjä hong karä tauali ain radja.

6. Krana kilen aku tau mampajah tjalaka tä, idjä akan buah olo utus aingku? Kilen aku tau mitä karusak karä kolangku?

7. Tä koan radja Ahasweros dengan Ester , sawan radja, tuntang dengan Mordeghai, olo Jehudi tä: Itä, human Haman tä djari inengaku akan Ester, tinai bitie djari inggantong olo , tagal iä djari manusang lengäe handak mawi olo Jehudi.

8. Käläh toh keton manjurat akau olo Jehudi, tumon djetä patut intu matan keton, hapan arau radja, tuntang mantjatjak tä hapan tisin radja; krana surat, idjä injurat hapan aran radja, tuntang intjatjak hapan tisin radja, puna djaton tau inganan tinai.

9. Tä karä djurutnlis ain radja ingahau, palus andau tä kea, hong bulan telo, djetä bulan Siwan, hong andan duä pulu telo bulan tä; olo tä manjurat tumon karä augh petäh Mordeghai, mananta-rang karä olo Jehudi, tinai akan karä wakil radja, akan karä mangkubumi, tuntang akan geuep mantir kapala hong karä tanah ain radja, bara tanah Hindu sampai tanah Kus, djetä saratus duä pulu udju tanah, akan genep tanah hapan puna ampin hurupe, akan genep utus olo hapan puna basae, tinai akan olo Jehudi kea hapan hurup tuntang bassa ai.

10. Maka karä surat tä imintik hapan aran radja Ahasweros, tuntang djetä intjatjak hapan tisin radja; maka karä surat tä impait awi puna sarohan radja, idjä hapan hadjaran awang balias darie.

11. Hong karä snrat tä maka radja manjoho karä olo Jehudi, mangat iä tau hapnmpong hong karä lewu, uka milang tahasenge, tinai mangat iä tau mampalomos, mampatää tuntang marusak karä olo hong sakarä tanah, idjä handak maajap iä, tuntang anak sawae, sambil marampas karä ramon olo tä;

12. Dalam idjä andau, haiak hong karä tanali ain radja Ahasweros, iä tä hong andau telowalas, bulan duäwalas, djetä bulan Adar.

13. Maka aton petäh hong surat tä, nakara prentah inenga hong sakarä tanah, idjä patut imbuka insuman akan olo arä, manjoho karä olo Jehudi batatap akan andau tä, uka mamalih arepe intu karä musohe.

14. Maka sarohan radja tä, idjä hapan hadjaran awang balias darie, djadjeleng hagoet, inggulong awi augh radja. Maka prentah tä imbuka hong lewu Susan kea.

15. Maka Mordeghai blua bara baun radja, hapakajan pakaian radja idjä biru tuntang bapnti ampie, tinai hapan makota bulau awang hai, tuntang hapan klambi pandjang, idjä benang ungu tuntang benang pista awang lamos. Maka olo lewu Susan malahap tuntang handjak atsie.

16. Intu karä olo Jehudi aton kalawa, kahandjak, tinai karami dengan horumat.

17. Kalotä kea hong karä tanah, intu genep lewu äka augh prentah radja tä sampai, maka intu olo Jehudi aton kahandjak, karami, tinai panginae tuntang andau hai; maka kutoh olo baris tanah tä tamä agaman olo Jehudi, basa pampikäh bara olo Jehudi djari lawo akan äwen.

BAGI 9.

I. Olo Jehudi mamalih arepe intu musohe. II. Iä manukas haradjur bandak mahaga andau hai indu hapae mingat perkara tä.

I.—1. Intu bulan duäwalas, djetä bulan Adar, hong andau telowalas bulan tä, metoh wajah augh prentah radja djari sampai

uka ilalus, maka andau tä kea, amon musoli olo Jehudi harap handak marusak iä, perkara tä barabalik, krana olo Jehudi marusak karä olo idjä basingi iä. — (3,7.)

2. Krana karä olo Jehudi hapumpong hong lewu, intu hapus karä tanah ain radja Ahasweros, mangat mantakan mawi olo tä, idjä handak marusak iä; maka dialo idjä biti petah malawan iä, basa pampikäh bara iä djari lawo akan karä utus olo.

3. Tinai karä mantir kapala hong karä tanah, karä wakil radja tuntang mangkubumi, olo handiai idjä mangkat gawin radja tä aton manggatang olo Jehudi; krana pampikäh bara Mordeghai djari lawo akae.

4. Krana Mordeghai tä hai hong human radja, britae tajap sampai karä tanah, krana Mordeghai tä sasar tahi sasar hai.

5. Maka olo Jehudi mamukul karä musohe hapan padang, mampatäi tuntang marusak iä; iä mawi karä olo, idjä basingi iä, tumon kahandake.

6. Hong lewu Susan olo Jehudi djari mampatäi tuntang marusak limä ratus biti olo hatuä.

7. Tinai Parsandata, Dalpon, Aspata,

8. Porata, Adalia, Aridata,

9. Parmasta, Arisai, Aridai tuntang Waisata,

10. Sapulu anak hatuä ain Haman, anak Hamedata, musoh olo Jehudi tä, impatäie; tapi ramoe djaton irampase.

11. Andau tä kea insuman akan radja djumalah karä olo idjä impatäi hong lewu Susan.

12. Koan radja dengan Ester,

sawan radja: Hong lewu Susan olo Jehudi djari mampatäi tuntang marusak sampai limä ratus biti olo hatuä, tinai sapulu anak hatuä ain Haman tä; äwe kawan tinai hong karä tanah ain radja! narai toh tinai talo lakum? djetä akan ilalus akam; narai tinai äka huangm? djetä akan mandjadi.

13. Tombah Ester: Amon radja nahuang, soho olo Jehudi idjä hong Susan, mangat djewu kea äwen mawi tumon augh prentah andau toh; tinai soho sapulu anak Haman tä inggantong hong gantongan.

14. Tä radja manjoho olo mawie tumon tä; prentah tä insanan hong Susan, palus olo manggantong sapulu anak hatuä ain Haman tä.

15. Maka olo Jehudi, idjä hong Susan, hapumpong kea intu andau äpatwalas, bulan Adar, palus mampatäi hong Susan telo ratus biti olo hatuä; tapi ramoe djaton irampase.

16. Maka karä olo Jehudi awang beken, idja hong karä tanah ain radja, hapumpong kea, uka milang tahasenge, tuntang manjanang arepe bara karä musohe. tinai iä mampatäi musohe udju pulu limä kojan biti, olo hatuä: tapi ramoe djaton irampase.

17. Djetä mandjadi intu andau telowalas, hong bulan Adar; maka andau äpatwalas bulan tä olo tä malajan, tuntang mawi andau tä mandjadi andau panginan, andau karami.

18. Maka olo Jehudi, idjä hong Susan, hapumpong mawi musohe intu andau telowalas tuntang andau äpatwalas bulan tä kea; maka

andau limäwalas iä malajan; iä mawi andau tä mandjadi andau panginan tuntang andau karami.

II.—19. Tagal tä olo Jehudi, idjä melai hong karä lewu awang intu tanah tä, mahaga andau äpatwalas bulan Adar, mandjadi indu kahandjak tuntang panginan, mandjadi andau karami, andau hapait talo inenga.

20. Maka Mordeghai manjurat saritan karä perkara tä; iä mampait surat akan karä olo Jehudi, idjä belom hong karä tanah ain radja Ahasweros, alo akan idjä tokep tuntang idjä kedjau,

21. Hapae manukas akan äwen, mangat iä mahaga andau äpatwalas bulan Adar tuntang andau limäwalas, haradjur genep njelo;

22. Tumon andau, idjä intu tä olo Jehudi djari sanang bara karä musohe, tumon bulan, idjä djari mobah akae kapähæ mandjadi kahandjak, andau tatum mandjadi andau tatawæ; mangat olo haradjur mahaga andau tä mandjadi andau panginan, andau kahandjak, andau hapait talo panenga akan kolae, tuntang andau manenga sadakah akan olo pähä belom.

23. Maka olo Jehudi tjakap manarima hadat tä, awang puna djari inumoe kea, talo awang injurat Mordeghai akan äwen.

24. Basa Haman, anak Hamedata, olo Agag, musoh karä olo Jehudi tä, djari mangarangka handak mampatäi olo Jehudi, tuntang iä djari mambong pur, djeta talo hapa manenong, handak mampatäi tuntang marusak iä.

25. Maka amon Ester djari manaharep radja, iä djari marentah hapan surat, mangat karajape tä, idjä handak hape mawi olo Je-

hudi, imbalik tinai buah takolok ai, olo djari manggantong äwen hanak intu gantongan.

26. Tagal tä olo manjewut andau hai tä Purim, tumon aran pur tä. Tumon tä awi karä augh surat tä, tuntang awi talo handiae awang djari gitae, tinai awang djari insuman akae,

27. Maka karä olo Jehudi matutus sambil mananggong tä akae tuntang akan panakae, tinai akan karä olo idjä akan tamä agamae, iä djaton handak terai mahaga kaduä andau tä, tumon hadat andau tä, tinai tumon wajahe awang inukas tä, haradjur genep njelo;

28. Mangat andau tä impahai tuntang ihaga genep hamputae, tuntang genep ungkupe, hong karä tanah, hong genep lewu; andau Purim tä djaton tau inangkalau olo Jehudi, kaingate dengan andau tä djaton tau terai palus panakae awang harian.

29. Limbah tä maka Ester, sawan radja, anak Abighail, tuntang Mordeghai, olo Jehudi tä, sindä tinai mampait surat hapan karä kwasaë, uka mandähen hadat Purim tä.

30. Iä mampait surat tä akan karä olo Jehudi idjä hong saratus duä pulu udju tanah tä, awang tamä karadjaan Ahasweros, hapan augh bahalap tuntang toto.

31. Mangat olo mahaga andau Purim tä intu wajahe awang inukas, tumon Mordeghai, olo Jehudi tä, djari manjoho iä, tuntang Ester, sawan radja; tinai tumon olo tä kea mahin djari manukase akae tuntang akan panakae, tahu puasa tuntang augh bawiae.

32. Maka Ester manjoho olo ma-

njurat saritan Purim tä; djadi
djetä imintik hong surat.

BAGI 10.

Katastesan sarita toh.

1. Limbah tä radja Ahasweros
mantjatjah hapus tanah tuntang
karä pulau hong tasik, manduan
asil bara hetä.

2. Maka karä saritan gawie
awang kwasa tuntang abas, tinai
saritan kahain Mordeghai, idjä
iangkat impahai radja, djetä taras-
surat hong surat saritan karä radja
Meden tuutang Parsis.

3. Krana Mordeghai, olo Je-
hudi tä, indu panggapit radja
Ahasweros, iä hai marak olo Je-
hudi, tinai iä ingilak karä paharie;
iä manggau kahalap akan utus olo
ajue, tuntang hamauh indu ber-
kat hapus olo ajue.

AUGH PANDAK HAPA MAHANDJÆAN
 SARITAN SURAT DJANDJI IDJÆ SOLAKE DENGAN
 SARITAN SURAT DJANDJI TAHETA.

Bara katika olo Israel terai tawanan, tuntang mamangun human Hatalla hong Jerusalem tinai, aton hindai bilak tangah limä ratus njelo sampai Jesus, Anak Hatalla, inakan mandjadi olon. Katahin tā tokonge olo Jehudi batuah, tokonge tinai paham tjalakae.

Saratus njelo kustahie olo tā mamenda radja Parsis; katahin tā iā sanang bewāi. Limbah tā lembut radja Hellenes, Aleksander idjā hai arae, iā tā mampalah radja Parsis, manduan karü tanahe, mandjadi radja idjā pangkahai hapus kalunen, tumon tudjum nabi Daniel, hong surat Daniel, bagi 8. — Aleksander tā bahalap kea dengan olo Jehudi; iā paham mahorumat human Hatalla tuntang imam hai hong Jerusalem.

Maka limbah pampatāi Aleksander tā, basa djaton anake, tā mantir pamutjok ai, āpat biti, mambagi karā tanahe, mandjadi āpat karadjaan. Karadjaan idjā tā, iā tā Misir, idjā tinai tā Aram. Maka Kanaan, tanah olo Jehudi tā, helat Misir dengan Aram. Djadi, basa radja Misir tā haradjur haklahi dengan radja Aram, tanah Kanaan tā haradjur intakae hatalindjam. Handjulo radja Aram mampakalah tanah tā, handjulo radja Misir mamarange manduae tinai. Tā olo Jehudi paham tjalaka bewāi. Idjā paham haliae mamapa marusak iā, iā tā radja Aram, idjā Antioghus arae. Djetā idjā djari insuman nabi Daniel hong surate bagi 8 tuntang bagi 11.

Radja Antioghus tā basingi Hatalla, tuntang handak mamaksa djalaham olo Hatalla, olo Jehudi tā, uka iā balekak dengan Hatalla, omba karā dewan radja. Awang djaton maku manumon kahandake impalāie tuntang paham kapāhāe. Tā bakojakojan olo Jehudi undur, ompat dewan radja. Tapi arā kea radjin haream matāi bara undur bara Hatallae.

Katika tā, tangah duā ratus njelo helo bara panumah Kristus, lembut idjā kaungkup olo Jehudi; idjā Makabāus arae. Èwen gantjang menteng; iā mampalah radja aram, maliwus olo Jehudi, tuntang mandjadi indū radjae. Tapi basa iñusohe magon paham kwasa, Makabāus tā hadjandji dengan olo Romani. Sampai saratus njelo katahie olo Romani kulau hasobat dengan olo Jehudi. Tapi limbah tā iā manipas radja Jehudi, idjā ungkup Makabāus tā, tuntang mangkat Herodes, olo Edom, mandjadi radjan tanah Jehuda. Tapi iā akan mamenda kaisar Romani, iā patut manumon prentahe, tuntang manahor asil. Radja Herodes tā olo darhuka; iā djaton paraba agama, iā paham mampatāi olo. Tuntang arā olo Jehudi tamput awie, djaladjalan darhaka kea. Katika tā olo saduki sasar hzi kwasa, iā tā baris olo Jehudi, idjā djaton harap surat Hatalla, djaton pertjaja olo matāi akan belom tinai, palus imalāh, atawa ihukum atawa imberkat. Tapi lembut baris olo Jehudi beken tinai, djetā olo paris; èwen tā, alo arā èwen djaton toto hobah atāie, uras kea paham mimbing surat Hatalla, tuntang iā mandahange haream, kapan arā hadat ai. Iā paham pāhā atāie mitā djalahān olo Hatalla irentah olo kapir; iā paham kahause mitā panumak Idjā indjandji, Anak Dawid, Radja idjā katataki tā, Anak Hatalla, djari dumah; tapi djaton tumor adon èwen; karadjaan ajue djaton bara kalunen djetoh. Alo Jehudi alo kapir, iā djari maliwus olo handiai bara dosa, bara pampatāi, bara setan, nakara olo handiai idjā impandoi, hobah tuntang pertjaja hong Iā, mandino karadjaan idjā katatahi, karadjaan sorga, karadjaan Hatalla.

SURAT

J O B.

BAGI 1.

I. Job, olo budjur, imberkat Hatalla.
II. Hatalla handak mangkemä maningkes iä.
III. Kapähän Job; tapi Job basuntul atiae.

I.—1. Aton olo hatuä hong tanah Us, idjä Job arae; olo tä tetek budjur, iä mikäh Hatalla, basingi talo papa.

2. Maka anak hatuä udju biti, tinai anak bawi telo biti djari inakan akae.

3. Tinai karä metoe sampai udju kojan kongan tabiri, telo kojan kongan onta, limä ratus kapasang sapi hatuëe, tinai limä ratus kongan kalidai bawie; tinai aton paham arä anakolohe, sampai olo tä hai bara karä olo hong tanah hila timor.

4. Maka anake idjä hatuä pudji mawi gawi, genep biti hong huma ajue, intu andau njelon indue djari manak iä; tä iä manjoho olo marawäi betaue äwen telo tä kea, mangat ombo iä mihop kuman.

5. Djadi, metoh karä andau gawi tä hapus, Job manalih, mamprasih äwen tä; iä misik haiak djadewu, tuntang maluput parapah awang ingähu, handjenan tu-mon karä anake. Krana koan Job: Mikäh anakku djari badosa, palus balekak atiae dengan Hatalla. Tu-mon tä haradjur gawin Job hong karä andau gawi tä.

II.—6. Djadi hong andaue, metoh karä anak Hatalla manaharep Jehowa, maka setan kea dumah mendeng marak äwen.

7. Maka Jehowa misik setan: Bara kwe panumahm? Koan setan, tombah augh Jehowa: Aku dumah mangumbang manansaran karä tanah hetäheta. — (1.Petr.5,8.)

8. Tinai Jehowa hamauh dengan setan: Djari ikau mitä rewaruku Job kea? krana hapus petak dialo idjä biti idjä kilau iä, olo tetek budjur, idjä mikäh Hatalla, basingi talo papa.

9. Koan setan, tombah augh Jehowa: Pudji! aton Job mikäh Hatalla bungubungan bewäi?

10. Djaton ikau djari maninding iä, tuntang humae, tuntang sa-karä talo ajue hakaliling? karä gawin lengäe uras djari imberkatm, tuntang karä kawan metoe manajap hapus tanah.

11. Tapi kemä, djudju lengäm mawi karä talo ajue, tä harap bewäi, tantu iä karäh balekak atiae dengam.

12. Maka Jehowa hamauh dengan setan: Itäm, karä talo ajue uras huang lengäm, tapi äla lengäm mawi bitie. Tä setan harikas, blua mindah bara baun Jehowa.

III.—13. Maka metoh andau karä anak Job, hatuä bawi, ombo kuman tuntang mihop anggor hong human paharie idjä tambakase,

14. Tä aton olo manalih Job, koae: Karä sapim tä uras maluku, tuntang karä kalidai bawie murep darah hetä;

15. Tä badumah olo Seba masang, marampas metom tä, tuntang mampatäi anakolohm, hapan padang, baja aku kabuatku bewäi sampet hadari, mangat masuman tä akam.

16. Benteng djetä magon kota-kotak, maka aton dumah beken tinai, koae: Apui Hatalla gap lawo bara langit, kuman karä tabirim dengan anakolohm, palus mangäihu iä lepah lingis; baja aku kabuatku bewäi sampet hadari, mangat masuman tä akam.

17. Benteng djetä kotakotak, aton dumah beken tinai, koae: Olo Aram salenga dumah, telo kapad jue, mantakan karä ontam, marampas djetä, tuntang mampatäi karä anakolohm hapan padang; baja aku kabuatku sampet hadari, mangat masuman tä akan.

18. Kahum djetä kotakotak, aton dumah beken tinai, koae: Karä anakm hatuä bawi ombo kuman tuntang mihop anggor huang huan paharie idjä tambakase.

19. Maka itä! barat paham dumah bara padang, manapi puting huma tä äpaäpat, sampai djetä balalu balongkang, menjet olo tabela tä, palus iä matäi; baja kabuatku bewäi sampet mahakan, mangat masuman tä akam.

20. Tä, maka Job mendeng, inarabit klambie, sambil manjukur takoloke; iä maliingkep intu petak, sambil manjembah;

21. Haiak hamauh: Halowai aku djari blua bara knain induku, tinai halowai kea aku akan buli kanih. Jehowa djari manenga, Je-

howa djari manduan: tara akan aran Jehovah!

22. Huang knä talo tä Job dja-ton badosa, tuntang djaton iä sala gawie dengan Hatalla.

BAGI 2.

I. Kapähän Job indahang. II. Sawae muss iä; sotate dumah manjengok iä.

I.—1. Maka aton tinai metoh andau karä anak Hatalla manaharep Jehovah, tä setan kea dumah marak awen, manaharep Jehovah.

2. Tä, maka Jehovah misek setan: Bara kwe ikau? Koan setan, tombah augh Jehovah: Aku dumah mangumbang manasaran karä tanah.

3. Maka Jehovah hamauh dengan setan: Djari kea ikau mitä reworku Job? krama hapus petak dialo idjä biti, idjä kilau iä, olotetek budjur, idjä mikäh Hatalla, basingi talo papa; tinai iä etter hanta huang kateteke, alo djari aughim dengangku, sampai akunarusak iä djaton bara buku.

4. Tä, maka setan tombah augh Jehovah, koae: Pupus bulue magou mangat; puna talo handiai awang ain olo, radjin bewäi iä manengae gantin pambelome.

5. Tapi djudju lengäm, mawi uhat tolange, tä harap bewäi, tantu atiae karäh balekak dengam.

6. Djadi, Jehovah hamanh dengan setan: Itäm, bitic kea aton hong lengäm, tapi äla mawi tahasenge.

7. Tä, maka setan harikas, blua mindah bara baun Jehovah, palus iä hararepan mawi Job hapan awäh,

hara tatap paie palus sampai kara-purue.

8. Ia manduan kiwak landai, hapee manggarut arepe; iü mondok parak kawo.

II.—9. Tä koan sawae dengae: Kilen ikau, etter hantä hnang katetekm? käläh kanan Hatalla, palus matai.

10. Tapi koae, tombah aughe: Aughm tä kilau augh olo humong; ita djari manduan talo bahalap bara Hatalla, djaton patut manarima talo papa toh kea? Huang karä talo tä Job djaton hadosa awi totok biwihe.

11. Maka amon sobat Job äwen telo djari mahining britan karä talo papa, awang djari buah iä, tä äwen manalih, genepe biti bara lewu ai, Elipas bara Teman, Bildad bara Sua, tinai Sopar bara Naema; krana äwen tä djari pakat handak madja iä, uka manangis iä, sambil mampong iä. — (1.Mos. 36,4.)

12. Djadi, amon äwen mariaran matae bara kedjau, maka iä djaton kasene ampie hindai, palus iä mambo aughe, manangis; tinai genepe hiti marabit klambie, tun-tang äwen malibangkong kawo akan ngambo, tambuan takoloke.

13. Tumon tä olo tä mondok dengae hong petak, kudju andau kudju alem; iä djaton hakotak idjä kabawak dengae, krana äwen mitä kapähäe paham haliae.

BAGI 3.

Job manampara balisah.

1. Limbah tä Job marakang njamae, palus iä manjapa andau indue djari manakan iä;

2. Krana kalotoh augh Job: 3. Buah andau djetä akan ni-hau, idjä intu tä aku inakan, tinai alem tä, idjä huang tä olo hamauh: anak hatuë djari inihi.

4. Käläh andau tä kaput papa; huah Hatalla hong ngambo äla paduli iü, huah äla kalawa lembut acae.

5. Buah kakaput tuntang kang-kalingän pampatäi manjangkulep iä, baunandau sindesindep akan manutup iä dia batarai iä, käläh iä pidjem avi matanandau nawan talo.

6. Käläh alem tä injangkulep kakaput, äla iä handjak kilau karä andau beken hong hapus njelo, äla iä tamput hong itong karä bulan.

7. Buah alem tä tunis benjem, äla augh njanji lembut intu djeti.

8. Buah olo idjä tau manjapa andau akan manjapa iä, olo idjä patjäh mangahau naga tä.

9. Käläh karä bintang, sana lembut, palus leteng tinai; iä akan mentai kalawa, tapi djaton, sam-pai äla mitä langit mahindang;

10. Basa iä djaton djari matep blawang knain induku, tuntang djaton djari manjahokan karä tja-laka bara matangku.

11. Buhen aku djaton palus ma-tai bara knai? buhen aku dia pa-lus bageto tahasengku sana aku hlua bara parnakan induku?

12. Buhen aku djari imangku? bnhen tusu djari mampatusu aku?

13. Djaka kalotä, tä maka toh aku menter tuntang suni, aku batiroh tuntang tau sanang hewäi,

14. Haiak dengan karä radja tuntang mantir kalunen, idjä ma-mangun acae indu karakkarakta tinai;

15. Atawa dengan karä tuan hai,

idjä djari mingkes bulau, manjuang humae dengan salaka.

16. Atawa aku djari nihau kilau anak awang ingälus, balalu aku djaton; kilau awau awang dia sampaet mitä talo blawa.

17. Hetä olo papa puna akan terai karidue, hetä äka sanang akan karä olo idjä nihau kaabase.

18. Hetä karä olo tawauan rata malajan, tuntang djaton hindai iä mahining augh mandure idjä karas;

19. Olo korik hai uras sama hetä, djipen tuntang idjä djari iempas tempoe.

20. Buhen kalawa djari inenga akan olo tjalaka, tuntang pambelom akan olo idjä pähä atsie?

21. Idjä haus mendäh pampatäi, tapi djaton maku sampai; idjä radjin mangali manggau iä paham bara panatau awang bakalian;

22. Idjä handjak rantang tuntang riariak atsie, amon kubur djari tatap akae;

23. Akan olo, idjä kaput djalae, idjä ingalong Hatalla hakaliling.

24. Krana aku djaton tau kuman, djaka dia munguh helo; tuntang tangisku nahasak kilau danum.

25. Krana idjä ingikähku uras buah aku, tuntang karä karnwangku sampai mawi aku.

26. Aku djaton tau sanang, aku djaton tau landang, aku djaton tau rangkah, haradjur aton mandahang kapähängku.

BAGI 4.

Elipas tombah augh Job, mampudji iä.

1. Tä tombah Elipas, olo Teman tä, koae:

2. Amon ikäi handak hakotak dengam, kilen, blait ikau? Tapi äwe kea tau manjuni arepe, djaton tombah aughm?

3. Itäm, arä olo djari iadjarin, tuntang ikau djari manekang lengän olo idjä balemo.

4. Aughm djari mampendeng olo idjä djari balongkang, tinai ikau djari mangatipai utut olo awang haloko.

5. Tapi toh, sana sampai ikau, ikau palus balemo; sana buah ikau, tä ikau bagalabah.

6. Kilen, kabudjurm tä djaton indu ampongpm? tinai katetek karä djalam djaton indu kaharapm?

7. Ingat, kwäka olo budjur pudji rusak? kwe olo tetek pudji nihau?

8. Baja aku pudji mitä olo idjä malan talo sala, tuntang mimbul talo papa, djeta kea inggeteme tinai;

9. Sampai iä rusak awi taha-seng Hatalla, tuntang awi roghi kalaite iä impalomos.

10. Sakungkong singa, augh singa idjä basiak, tuntang kasing-an anak singa djari imparusak;

11. Singa bakas djari nihau, djaton tau mawi tinai, tuntang anak singa lepah bilangbalangan.

12. Augh silisilim djari sampai aku, belahe djari tamä pindingku;

13. Hong karä panggitangku hamalem, metoh katudjah tiroh olo;

14. Maka kikäli tuntang kagen-djäh buah aku, sampai karä tolangku hakitik;

15. Tä, maka riwut mahalau baungku, palus bulungku mangarotok mangalambi hapus bitingku.

16. Tä, maka aton ampin talo mendeng intu baungku, tapi aku

djaton kasenae, tuntang aku ma-hining aughe bisibisik kalotoh:

17. „Aton olo tau tetek intu Hatalla? aton panakan olo tau brasih intu idja djari manampa ia?

18. „Itäm, karä reware mahin dia ia tau harape, hong karä ma-laikat ajue mahin sondae kea ka-humong äwen tä.

19. „Kilen hindai äwen, idja melai hong pasah kadjarian petak, idja tunek petak indu bakale, idja nihau ngarawang awi uret?

20. „Tikase bara handjewu sam-pai halemäi bewäi, tä äwen palus rotek; helo bara olo katawan ia maka ia lepah lomos.

21. „Karä kahaie palus nihau; salenga ia matäi.”

BAGI 5.

Elipas manontong aughe.

1. Kemä kahau bewäi, djaka aton idja biti tombah aughm; äwe bara karä olo brasih, idja handak inanggohm?

2. Krana olo gila matäi awi kasangite, tuntang olo humong matäi awi kahirie.

3. Aku djari mitä olo gila idja bara parurok, tapi salenga aku manjapa humae;

4. Maka toh karä anake ke-djau bara salamat, ia ihenjek olo amon basara, basa djaton olo ka-manangan akae.

5. Talo ajue idja akan ing-ge-te-me kinan olo blau, alo idja ing-arambange hapan duhi mahin in-duan olo kea; karä ramoe inelen olo idja haus beliae.

6. Krana kapähä djaton lembut

bara petak, tinai tjalaka djaton blua bara tana;

7. Malainkan olo inakan akan tjalaka, kilau gutin apui hagatang manjalumbo.

8. Tapi djaka aku, aku handak mananggoh Hatalla, tuntang manja-ragh perkarakangku akan Idja Pang-kahai tä,

9. Idja mandjadian kutoh talo hai, awang djaton tarariksa, ku-toh gawi heran, idja djaton tra-raisä;

10. Idja malaboh udjan akan hundjun petak, tuntang manjoho danum mananjap karä padang;

11. Idja manggatang olo korik, tuntang mampong mandohop olo pähä atäi.

12. Iä mamutut karä akal olo bakalilit, sampai lengän djaton tau malalus tiroke.

13. Olo bakalilit indjarate hapan tipue kea, sampai akal olo pamu-sing impalokange.

14. Sampai handau kilau kaput akan olo tä, tuntang bentok andau ia manandjong gajagajap kilau hamalem.

15. Tapi Iä mawat olo pähä bara baun padung, bara totok olo pa-rajap, bara lengän olo gagah,

16. Mangat akan olo tjalaka aton aka kaharape tinai, tuntang totok olo parajap palus gagom.

17. Itäm, salamat olo tä, idja indjara Hatalla; tagal tä äla ba-kulas iadjar Idja Pangkahai tä.

18. Krana ia mampahimang tuntang mametenge tinai; ia mawi tuntang lengän ajue kea mampa-halit tä tinai.

19. Alo bara djahawen kadjakä ia handak maliwus ikau, tuntang alo indahang tinai mandjadi udju, djaton kea kapapa sampai ikau.

20. Metoh lau iä mahaga ikau bara pampatäi, tinai katika parang bara baun padang.

21. Iä mangalindong ikau bara djelan olo idjä kilau pukul, dia usah ikau mikäh olo parusak, amon iä dumah.

22. Ikau karäh tatawä metoh karusak, metoh lau, tuntang dja-ton karäh mikäh karä meto bariak hong tanah.

23. Malainkan ikau karäh kilau hadjandji dengan karä batu hong tanah, tuntang karä meto bariar hong tanah karäh hakabuah dengam.

24. Ikau karäh mangkemä humam tä sanang bewäi; ikau karäh mahaga ungkup humam, dja-ton haiang karä satiarm.

25. Ikau karäh mitä panakam bakapal, karä anak äsom kilau oru hong petak.

26. Kawanghalo ikau karäh tamä kubur, kilau talo inggetem inam-punan olo, amon ombet wajahe.

27. Itäm, talo tä djari kasenan tuntang gitan ikäi, kakai kadjariae; käläh ikau manarima tä, balalu mingat djetä

BAGI 6.

Job tombah augh Elipas.

1. Maka Job tombah, koae:

2. Käläh djaka olo manimbang tjalakangku buabuah, tuntang mingkes karä kapähängku intu dasing,

3. Toto, djetä bahhat bara karä baras hong saran tasik; tagal tä mikäh karä aughku djari paha-lau kea.

4. Krana anak panah ain Idjä djaton tikas kwasaë tä leket hongaku, ipue mampamunos tahaseng-ku; karä pampikäh bara Hatalla djari mamadju arepe manintu aku.

5. Kalidai hutan puna djaton pudji mahiau, amon ombet oru urepe, tinai sapi djaton manguä, amon aton talo kinae.

6. Tau kea kinan talo idjä batawah? aton kamangate intu ga-ring tanteloh?

7. Idjä indjilek hambaruangku sampai iä bantus manindjeke, talo djetä kinangku indu kapähängku bewäi.

8. Käläh djaka talo lakungku mandjari, djaka Hatalla manenga talo kaharapku!

9. Käläh djaka Hatalla handak mamparamok aku, malekas lengäe palus mampalenjoh aku!

10. Tä aku kilau impangat kea, tuntang handak handjak huang kapähängku, asal äla djetä lanangenä. Krana aku djaton djari milim augh ain Idjä brasih tä.

11. Kilen kea kaabasku, sampai aku tau manjarenan? narai lawin kadjariangku karäh, sampai aku akan basuntul?

12. Pea katekangku kilau batu? pea isingku kilau tambaga?

13. Huang aku djaton haliae kaa-bas, kagantjangku lepah djari ni-hau bara aku.

14. Olo tjalaka patut iasi sobate; djaka dia, maka murah iä kalapean mikäh Idjä djaton tikas kwasaë tä.

15. Tapi karä paharingku ma-njahanja aku, kilau sungäi idjä gulong teah, kilau danum soho mahalau palus pandit.

16. Djetä badähes keroh häwoi danum baku, tuntang udjan ha-bungkus melai huange;

17. Tapi sana musim pandang
djetä palus pandit, metoh katika
blasut djetä lilap bara äkae.

18. Kawan olo halisang manjam-
pong bara djalae mahoroe djetä,
ta iä sampai äka keang kannahau,
palus iä nihau.

19. Djalahsan olo tamuäi bara
Tema mitä mahoroe djetä, ungkup
olo badagang bara Saba harap tå;

20. Tapi iä rusak awi kaharape;
amon äwen tå sampai hetä, itä!
baja iä sangau djauen bewäi.

21. Kakai ampin keton kilau pan-
dit, djaton baguna hindai; basa
keton mitä tjalaka toh, palus ke-
ton mikäh.

22. Pea aku djari manjoho ke-
ton: imbit akangku? tengah talo
akangku bara panatau keton?

23. Lapas aku bara lengän mu-
soh tå? liwns aku bara lengän olo
pararat?

24. Käläh adjar aku, aku han-
dak suni; augh idjä kwe aku la-
jau? käläh marima tå akangku.

25. Augh idjä budjur toto ma-
njihi! tapi augh pudjin keton na-
rai djetä tau madjar?

26. Handak keton kanaha mam-
pudji augh udjan riwut, idjä injé-
wut olo idjä bagalabah atäie?

27. Keton sama kilau mantakan
nolä, tuntang mangali palowang
mawi kolan keton.

28. Toh, käläh amon keton na-
huang manampajah aku, mitä aku
tititip, djaka aku manandjaro.

29. Käläh keton mahining tinai,
belä mandjadi sala; joh, käläh ha-
luli tinai, toto aku budjur huang
perkara toh.

30. Mikäh toh aton kasalan to-
tokku? dia tanggep njamangku tau
mangkemä talo papa?

BAGI 7.

Job manontong aughe.

1. Djaton olo akan indu ha-
klahi bewbewewi katahie hundjun
petak? djaton karä andau pambe-
lome kilau andau rewar?

2. Kilau djiplen idjä sewasewat
radjin kandjungen, kilau olo bu-
pah harap gawie badjeleng terai:

3. Kakai kea aku djari mandino
indu bagingku kutoh kasusah ba-
bulbulan katahie, arä alem kutoh
tjalaka djari isä akangku.

4. Amon aku menter lius bati-
roh, maka aku hamauh: kajah,
prea aku akan' misik, prea alem
akan hapus? aku puas awi kali-
sahku sampai andau sawah.

5. Hapus isingku kinan uret
uras lujut litek; pupusku halit
handjulu palus mangkuruk tinai.

6. Karä andauku djari nihau
halias bara talo imbelas, djetä djari
lilap djaton kaharape.

7. Ingat, pambelomku kilau
riwut bewäi, tinai matangku djaton
haluli mangat mitä talo bahalap.

8. Karä matan olo, awang mitä
aku toh, djaton akan manampajah
aku hindai; matam mananturä aku,
maka aku djari djaton hindai.

9. Baunandau lilap, nihau ma-
halau; kakai olo idjä tamä naraka
djaton akan lembut tinai:

10. Djaton iä buli humae tinai;
äkae djaton katawan iä hindai.

11. Tagal tå aku kea djaton
maku manahanan totokku, aku
handak hamauh masuman kasing-
gul atäiku, manutor kapähän ham-
baruangku lepalepah.

12. Aton aku talo parusak atawa
meto basiak, sampai ikau mang-
rong aku kalotoh?

13. Amon angatku, sasurongku akan mampangat aku, ikaku batiroh karah manjalawah kapähängku:
14. Ta, maka ikau mampikah aku hapan nipi, hapan talo paänggitangku ikau manjabanen sku;
15. Sampai hambaruangku radjin matäi indjudut; kälöh matäi bara telangku kapähä kalotoh!
16. Aku badjilek, aku djaton hakon belom sampai katatalni. Terai mawi sku, krana karä andauku kilau asep bewäi!
17. Ewe kea olon, sampai ikau marega iä, tuntang haradjur aton gawim dengae?
18. Nongkang andau ikau tanggoh iä, tuntang mangkemä iä sage-nep birep matäi.
19. Kilen katahim ikau djaton maku terai nanturä sku, tuntang djaton maku malajan mawi sku, sampai sku tau manelen iwähku mahin dia?
20. Djaka sku badosa, narai hapangku manahor akam, joh! Ikau idja manonggo manitip gawin olo? Buhen ikau mingkes sku tantai indu sambalm, sampai bitingku kea mambehat sku?
21. Buhen ikau djaton mampun kalangkahku, djaton manganan kasalangku? Krana palus toh kea sku impeter tamä petak; amon sku inggau haiak djadjeuw; maka sku djaton.
-
- BAGI 8.
- Bildad tombah augh Job.
-
1. Ta tombah Bildad, olo Sua ta, koae:
2. Kilen katahim ikau manjewut talo kalotä? tuntang augh
- totokm badjoho kilau gotok ri-wut?
3. Aton kamäam Hatalla sala mamutus, atawa Idja djaton tikas kwasaë tä mamusing kabudjur?
4. Amon anakm djari badosa dengae, maka iä kea idja djari manjaragh äwen akan penda kardharakae.
5. Tapi amon ikau djeledjeleng manalih Hatalla, tuntang blaku asi intu Idja djaton tikas kwasaë tä,
6. Djaka ikau brasih budjur: tä toto iä handak tangkedjet tahu ikau, tuntang handak mampendeng human katetekm tinai.
7. Alo tamparae ikau korik, lawin kadjariam karah dahangmandahang.
8. Krana kälöh ikau misek pang-reng olo idja helo, kumang karä augh sewut kapintar karä tato;
9. Krana ita toh taheta, toh malem bewäi ita aton, djaton kätawan talo enen; pambelom ita hundjun petak kilau kangkalingän talo bewäi.
10. Äwen tä karä madjar ikau, tuntang masuman tä akam, mammplua augh saritae bara attie kalocho:
11. „Tau kea tantamau lembut, djaka dia äka rumpur? atawa badjäi mansuloh sala bara äka danum?
12. „Kahum djettä bahidju, alo djaton inatak, maka salenga tä keang helo bara karä oru beken.
13. „Kakai kadjariau karä olo, idja ngalapean Hatalla; kaharap olo haliau karah haiang bewäi.
14. „Krana talo idja äka kamangate salenga basempang, kaharape kilau sarangan lalawa.
15. „Iä basinggoh intu humae,

tapi djetä djaton melai dähen; iä bara tahanan hetä, tapi djetä djaton manahan.

16. „Iä badjewong, batahassak danum, manahan pandang andau, sarantare mananjap kabon,

17. „Uhate manimben tamä äka batu, iä badjoho nampajah äka batu tä.

18. „Tapi amon Hatalla marunap manganan iä bara äkae, tä äkae mahin milim iä, koae: aku djaton djari pudji mitä ikau.

19. „Itäm, djetä ampin lawin kadjarian kahandjake. Limbah tä maka awang beken tinai lembut bara petak.”

20. Tagal tä, itäm, Hatalla djaton pudji manganan olo budjur, tinai iä djaton ngagalan lengän olo papa.

21. Sampai iä manjuang njamam dengan tatawä, totok biwihm dengan lahap.

22. Tapi idjä basingi ikau karäh imungkur dengan kahawä, tingkap karä olo papa karäh lilap.

BAGI 9.

Job tombah angh Bildad.

1. Maka tombah Job, koae:

2. Toto, puna tawangku kalotä; kwäka olo tau tetek intu Hatalla!

3. Krana amon Jä handak mangotak iä, alo sakojan aughe idjä mahin dia tau inombae.

4. Krana iä puna pintar tun-tang kwasa; äwe kea pudji manang idjä mangkemä malawan iä?

5. Iä mindah bukit helo bara

djetä katawan arepe, tuntang man-balik iä huang kalaite;

6. Iä manandar petak bara äkae, sampai karä galange hagerek.

7. Iä manjoho matanandau, palus djetä djaton lembut; iä man-tatjak manutup karä bintang.

8. Iä kabuate bewäi mambiraag hapus langit; iä manandjong ma-riak tasik.

9. Iä manampa bintang idjang-bawoi, tuntang salampatäi, tinai karantika, tuntang karä bintang hila salatan.

10. Iä mawi kutoh talo hai, idjä djaton tarariksa, tuntang talo heran, idjä djaton taraisä.

11. Itäm, iä hagoetintu baungku, tapi aku djaton tau mitä iä; iä mahalau aku, tapi aku djaton ka-tawan iä.

12. Itäm, amon iä manamput talo, äwe tau manduae timai? äwe bahanji hamauh dengae: narai ga-wim?

13. Iä puna Hatalla, kalaite djaton tau imbalang; karä olo pan-dohop idjä badjoho akan sontoñi mamenda iä bewäi.

14. Mahin aku tinai kwäka aku tau mandjawap aughe, sondau ko-tak malawan iä?

15. Alo aku budjur, mahin dia aku handak badjawap, malainkan handak blaku asi intu iä, idjä puna Hakimku.

16. Paribasa aku mangahau tun-tang iä tombah, djaton kea aku harap iä manarima aughku.

17. Krana kilau barat iä manta-kan aku, palus mamparusah aku djaton bara bukue.

18. Iä djaton manjoho aku mang-ereng tahasengku, baja manuas aku hapan kapait.

19. Amon aku hapan kaabas, tä

iä kwasa haream; amon aku handak basara, äwe tau manduan iä lhatahrep dengangku?

20. Alo aku tetek, njamangku karöh mamapa aku tinai; alo aku budjur, iä manjala aku kea.

21. Maka aku djaton bara sala, brangai aku djaton paraba taha-sengku! pambelomku ingabelaku.

22. Toh brangai bewäi; tagal tä aku hamauh: iä sama mamparusak duäduä, olo bndjur tuntang olo papa.

23. Amon hukume salenga mam-patäi, maka iä djaton paraba olo brasih tä tamput.

24. Petak toh djari indjuluk akan lengän olo papa; iä manutup baun karä hakim. Djaka dia awie, äwe idjä mawi talo tä?

25. Karä andauku djari halau balias bara hadjaran; samandiai tä djari nihau tuntang djaton djari mitä kahalape.

26. Djetä ladju lilap kilau ba-nama mahian, kilan antang trawang manjambar panginae.

27. Djaka aku mangarangka han-dak ngalapean angat kapähängku, manganan kamasesem baungku, tun-tang mampangat huangku:

28. Tä maka aku mikähi karä ka-pähängku, basa tawangku, ikau djaton maku manggarü aku brasih bara kasalan;

29. Aku puna inggaräm papa, narai guna, haiang bewäi aku mangkemä mambudjur arepku.

30. Alo aku mampandoi arepku hong danum udjan, tuntang ma-menjau lengängku hapan sabon:

31. Tä ikau mansulup aku hong rumpur, sampai pakaiangku mahin mandjilek aku.

32. Krana iä djaton olon kilau

aku, idjä tau indjawapku aughe. amon ikäi basara tadongarap.

33. Djaton olo idjä mamutus akan ikäi, idjä tau manggatang lengše mamutus perkaran ikäi.

34. Kälöh djaka iä mundur hukume bara aku, äla pampikäh bara iä manjabanen aku;

35. Nakara aku tau hamauh. tuntang dia usah mikäh iä; krana aku toh lajau dengan arepku.

BAGI 10.

Job manontong aughe.

1. Hambaruangku ngabelä painbelomku, aku handak hatutor ba-djuro bewäi, tuntang masuman ka-pähän atäiku;

2. Tuntang handak hamauh de-ngau Hatalla: äla kanaha mahukum aku bewäi; suman akangku, narai sababe ikau malait aku!

3. Aton ikau handak gagah be-wüi manganan aku, idjä tampan lengäm? tuntang mamberkat tirok olo papa?

4. Aton matam kea kilau ma-tan olo idjä puna isi, aton ikan manampajah sama kilau olon?

5. Aton katahin andaum kilau tikas umur olo kea, atawa karä njelom sama kilau karä njelon olon?

6. Sampai ikau mariksa kalotoh tagal kasalangku, tuntang manggau dosangku?

7. Ikau katawanu aku toh djaton papa; tapi djaton atou idjä tau maliwus bara lengäm.

8. Lengäm djari mandjadian aku, tuntang djari manampa hapus bitingku; toh ikau mangahem aku halai!

9. Ingat, ikau djari manawas
aku kilau olo manawas petak bata,
tinai ikau mandjudju aku buli
mandjadi tunek petak haluli.

10. Dia tamparangku inampam
kilau djohon tusu, tinai djaladilan
baku?

11. Upak tuntang isi djari ing-
kepam intn aku, hapan tolang
uhat ikau manusuk aku.

12. Pambelom tuntang kahalap
djari indjadiam akangku, panilikm
mahaga tahasengku.

13. Tinai kahaudak kalotoh djari
basilim hong atsim; toh aku akan
indu katawan, akal kalotoh djari
aton hong ikau!

14. Amon aku basala, tā ikan
mangalati aku, tuntang djaton
maku mampun dosangku.

15. Djaka aku tiwas, pajah aku!
tapi djaka aku tetek, dia kea aku
tau manggatang takolokku, aku
idj kontep kahawen, tuntang mitä
tjalakangku.

16. Paribasa aku manggatang tā,
palus ikau kilau singa manangka-
rap aku; hengan ampin gawim
degangku tinai.

17. Ikau manjoho saksi taheta
malawan aku, tuntang kalaitm pa-
ham mandahang mawi aku; hara-
djur kapähä taheta tuntang kutoh
karæ kilau kawan olo parang mawi
aku.

18. Buhen ikau djari mamplna
aku bara knain induku? käläh
djaka aku palus djari bageto ta-
hasengku, sampai äla matan olo sam-
pet mitä aku!

19. Tā aku sama kilau äwen idjä
puna djaton, palus bara knain in-
duku aku djari iagah akan ku-
bur.

20. Djaton karæ andauku han-
djulu bewai? käläh malajan, käläh

terai mawi aku, mangat aku im-
pangat isut,

21. Helo bara aku lius, palus
djaton tau buli tinai, tamä tanah
kakaput tuntang kangkalingän pam-
patäi,

22. Tanah idjä kaput pidjem ki-
lau kalam tuntang sampur baur;
äka kakaput ita kilau blawa intu
hetä.

BAGI 11.

Sopar tombah augh Job.

1. Tä tombah Sopar, olo Naema,
koae:

2. Djaton patut kutoh kotake
tä indjawap? patut olo habitak tä
magon budjur?

3. Patutkah augh kadjohom tan-
djarom tä manjuni olo? sampai
ikau marajap, tuntang djaton olo
mampahawen ikau?

4. Krana ikau hamauh: aughku
toh budjur tuutang aku toh brasih
intu matam.

5. Kajah! djaka Hatalla hako-
tak, tuntang marakang njamae
mawi ikau;

6. Palus mangarinah akam ka-
haratie idjä basilim, idjä balipelipet
manangkalau kapintarm; krana
buah ikau katawan, toh mahin dja-
ton kea iä manahiu lepah karä
kasalam.

7. Angatm ikau tau lepah ha-
rati dasar Hatalla, aton ikau tau
toto mangasene katetek ain Idjä
djaton tikas kwasae tā?

8. Toto, djetä gantong bara
langit; kilen gawim dengae? djetä
handalem bara naraka, kilen ikau
tau kasenae?

9. Djetä pandjang bara salepah petak, tuntang lombah bara hapus tasik.

10. Toh, amon iä salenga dumah, mamasong, mariksa, mahukum, äwe tau mangahana iä?

11. Krana iä kasene karä olo parajap, iä mitä kasalae, tapi olo djaton maku paraba tä.

12. Krana olo paleng tä magon djaton bara atäi, olo puna inakan kilau anak kalidai hutan.

13. Djaka ikau djari mambudjur ataim, tuntang djarí mandepä lengäm intu iä,

14. Djaka ikau djari mangedjau talo sala bara ikau, idjä leket hong lengäm, uka äla talo papa melai hong tingkam:

15. Tä ikau tau manggatang baum brasih bara kasalam, tuntang ikau dähen, djaton tawan kikäh.

16. Tä, toto ikau akan kalapean kapähäm, tuntang djaton katawan tä tinai, kilau danum awang surut mahalau.

17. Tä umur pambelomajum akan lembut blawa bara bentok andau, kakaputum mahin kilau handjewu amon blawa.

18. Tä ikau tau mampong arepm, basa aton äka kaharapm, tä ikau akan dähen, batiroh sanang bewäi.

19. Ikau akan menter, tuntang djaton olo maur manangkedjet ikau; arä olo akan blaku intu baum.

20. Tapi matan olo papa djaladilan hambutä, äka kalindonge djari lilap, djaton kaharape beken, baja tahasenge akan hageto bewai.

BAGI 12.

Job tombah angh Sopar.

1. Tä tombah Job, koae:

2. Toto, harati haliae keton: kapintar lepah karä tamput keton matäi!

3. Aku kea aton bara atäi sama kilau keton, aku djaton tiwas bara keton; tinai äwe kea, idjä djaton katawan talo, awang injewut keton nah?

4. Aku toh indu tatawän kolangku, aku idjä blaku intu Hatalla, idjä karäh inarimae; olo tetek, olo budjur puna indu inatawë!

5. Olo idjä handak tanggarurus paie sama kilau sumbo awang pinipinit bewäi tumon adon olo idjä batuah.

6. Tapi paham kasanang tuntang kabuah intu äka olo parusak, idjä marahas Hatalla, idjä harap pendong ai indu hatallae.

7. Käläh keton misek karä meto, iä karäh madjar keton kalotä, tinai karä burong penda langit. iä karäh masuman tä akan keton.

8. Atawa hakotak dengan petak, iä karäh madjar keton, tuntang karä lauk hong tasik karäh manjrita tä akan keton.

9. Äwe idjä dia katawan karä talo tä uras lengän Jehowa djari manampa djetä?

10. Hong lengtë äka tahaseng talo handiae idjä belom, tuntang hambaruan idjä mambelom isin genep biti.

11. Dia pinding akan mangasene karä augh, sama kilau tangep mangkemä talo kinan?

12. Toto, ain karä buä tä puna aton kapintar, tinai ain olo bakas aton kaharati.

13. „Ai kapintar tuntang kwasa, iä bara tirok tuntang akal.

14. „Itäm, amon iä mangarake, djaton guna haragapae tinai; amon iä mangurong olo, djaton tarauap tineai.

15. „Itäm, iä mangahana karä danum, palus keang kamahau; iä manjoho tä tinai, tä petak baka-kar awie.

16. „Iä toto kwasa malalus talo handiai; olo idjä lajang tuntang idjä mampalajang uras pakarang ajue.

17. „Iä manamput mantir basara tawanan, tuntang manjanjau karä hakim.

18. „Kwasan radja iengkake, tinai kahange indjarate.

19. „Iä manamput karä imam tawanan, tuntang mampalokang olo gantjang.

20. „Iä manggagom totok biwihi olo idjä rentas kotake, tuntang mampaleteng karä pikir akal olo bakas.

21. „Iä manusuh kahawen akan mantir hai, tuntang mengkak batbat olo abas.

22. „Iä malangai labehun kakaput, tuntang magah talo kaput akan blawa.

23. „Iä unangpal utus olo, tinai iä kea marusake; iä manjoho olo mananjap petak, iä kea maharak äwen tinai.

24. „Iä mamparungkok atäi karä kapalan utus olo tanah tä, tuntang mampalajang äwen hong padang tunis benjem, aka djaton djalan;

25. „Sampai äwen baragajap hong kakaput, aka djaton blawa; iä mampalajau äwen kilau olo babusau.”

BAGI 13.

Job manontong aughe.

1. Itä keton, talo handiai tä djari gitán matangku, tuntang hining pindingku, sampai aku djari haratие.

2. Idjä tawan keton, aku makin katawan kea; aku djaton makutwas bara keton.

3. Tapi aku radjin hakotak dengan Idjä djaton tikas kwasaetil. aku nahuang basara dengan Hatalla.

4. Krana keton toh toto tukang haragapan augh tandjaro, keton hatambingan talo ngahus.

5. Käläh djaka keton suni sasindü! djetä indu kapintar keton.

6. Hining buabuah karä djawapku, tunjang senäh karti stralku.

7. Handak keton mangamantanangan akan Hatalla hapan augh salas, tuntang hakotak akae hapan tipu?

8. Patut keton tarima bau? handak keton mangamantanangan akae?

9. Toto, keton tinduh kea, amon iä mariksa keton karäh? Aton keton mado, keton tau manjahanja iä, kilau manjahanja olon?

10. Iä karäh mambehat hukum keton, djaka keton basilim manampajah ampin ban.

11. Djaton kahais manaräwen keton? djaton pampikih bara iä manjangkulep keton?

12. Karä augh sewut keton sama kilau kawo, karä augh karambang keton kilau petak hadjohai.

13. Suni bewäi, terai mawi aku, mangat aku hakotak; naughe alo kilekilen kadjariangku tinai.

14. Akan en aku hadari ma-

mangkit manamput pambelomku,
tuntang malenjoh tahasengku hong
lokap lengängku?

15. Itä, alo iä mampatäi aku,
alo aku djaton tau harap hindai,
tinai aku handak mampahalap dja-
langku intu baue.

16. Djetä kea indu ontong ajung-
ku, basa olo haliau puna djaton
manaharep baue.

17. Senäh buabuah karä aughku,
tuntang idjä irimaku akan pinding
keton.

18. Itä, aku djari mangarangka
darin aughku, tawangku aku ka-
rah manang kea.

19. Kwe iä. idjä handak basara
dengangku? Limbah tä aku suni
palus mahotus brangai.

20. Baja duä perkara äla mawi
aku, tä aku djaton handak manja-
hokan arepku bara baum:

21. Awi mindah lengäm bara
aku, äla pampikähm manaräwen
aku.

22. Kahau aku, aku handak tom-
bah; atawa aku handak hamauli,
külöh ikau tombah aughku.

23. Pirä karä kalangkaliku tun-
tang dosangku? Kälöh sanan kasa-
langku tuntang dosangku.

24. Buhen ikau mules baum
bara aku, tuntang manggarü aku
musohm?

25. Handak ikau karas kalotoli
mawi dawen kaju awang baduroh,
tuntang bukih dengam taimpilai
awang keang?

26. Krana ikau manjurat baja
talo kapähä bewiä akangku, ikau
inamuat intu aku karä kasalangku
pesangku tabelia.

27. Ikau djari mamanga paing-
ku; ikau mangalulut karä dja-
langku, awan paingku mahin irik-
sam;

28. Alo aku puna munos kilau
kupit talo, kilau klambi idjä
kinan gagat.

BAGI 14.

Job manontong aughe.

1. Olon, panakan olo bawi tä,
pandak umure, tuntang puas ba-
gisah.

2. Jä lembut kilau kambang
palus iningkai; iä lilap kilau kang-
kalingän talo tuntang djaton tau
melai.

3. Tinai ikau mamparenang ma-
tam mangalulut olo kalotä, sampai
mandjidit aku manaharep ikau
akan hukum.

4. Ewe tau sondau olo brasih
marak äwen idjä puna djaton bra-
sih? sampai idjä biti mahin dia.

5. Karä andaue djari inukas,
karä bulae djai itongm, ikau djari
manikas acae, idjä djaton tau ih-
laue.

6. Tagal tä ules arepm bara iä,
mangat iä tau malajan, handjak
andaue, kilau olo bupah.

7. Kaju tau harap, alo djari inä-
weng, ajuu iä manjalampak tinai,
anake djaton balentas.

8. Alo uhate djadjalan räbok
hong petak, tuntang batange sasar
mamunggo:

9. Maka awi paus karä danum
iä mainumbong tinai, palus barang-
kap, kilau talo imbul taheta.

10. Tapi olon matäi, palus lomat
iä; olon mahotus, kwe iä tinai?

11. Kilau karä danum lilap bara
danau, kilau sungäi surut palus
teah:

12. Kakai olon menter matäi,

palus djaton mendeng tinai, djaton iä misik katahin langit aton, djaton iä mangalis benteng tirohe.

13. Kajah! käläh djaka ikau manawon aku hong kubur, manjahan kan aku sampai kalaitm rombar; mangat ikau manukas akangku, tuntang mingat aku tinai.

14. Tau olo matai belom tinai? djaka kalotä aku handak harap katahin karä andau klahingku hetoh, sampai aku malik manakiri;

15. Sampai ikau karäh mangahau aku, tuntang aku tombah aughm; toto ikau akan tahuaru dengan tampan lengäm tä!

16. Tä ikau handak misä ingkangku, tuntang djaton mimpa karä kasalangku kalotä.

17. Tapi ikau djari mamecheng mantjatjak karä kalangkahku, tuntang djari mamundut karä kasalangku.

18. Bukit mahin batusut nihau, tinai batukarang inandar bara äkæe.

19. Danum mampalenjoh batu, raliusae mangakar petak: tumon tä ikau mampahtiang kaharap olon.

20. Ikau mahanjek marusak iä palus katatahi, sampai iä lilap; ikau malih ampie, manjoho iä ha-goet.

21. Djaka anake bara horumat, iä djaton katawan tä; atawa äwen nahiha, iä djaton mitäe.

22. Baja katahin isie leket hong iä, iä kapähä, tuntang liaue bu-seng ataie tagal arepe.

BAGI 15.

Elipas tombah augh Job, tingkat idjä duä.

1. Tä tombah Elipas bara Teman, koae:

2. Patut kea olo pintar manutor adjar idjä kilau riwut, tuntang mambuntus knaie hapan timor?

3. Patutkah iä mampudji, hapan augh awang djaton bara pedah, tuntang tutor idjä djaton bara guna?

4. Ikau manawali kikäh olo, tuntang mundur olo blaku doa intu Hatalla.

5. Krana totok aim kea masuman kasalam, ikau djari mindjam djelan olo bakalilit.

6. Njamam kea manjalan ikau, dia djaka aku, totok biwiham manjaksi malawan ikau.

7. Kilen, ikau idjä inakan helo bara karä olon? ikau djari ingandong helo bara karä bukit mandjadi?

8. Aton ikau djari katawan kahandak Hatalla idjä basilim tä? aton ikau djari manjurop karü kaptintar lepah akam?

9. Narai talo katawam idjä dia tawan ikäi? narai talo kasenam, idjä djaton kasenan ikäi kea?

10. Intu ikäi aton kea idjä bakan, idjä howan, idjä pandjang umure bara umur bapam.

11. Aton pampangat Hatalla djaton baguna intu matam? sampai ikau manawah augh idjä balemo dengam?

12. Kangkwe ataim manamput ikau? buhen matam mansilau?

13. Lalehan kahanjim sampai malawan Hatalla, sampai ikau mamplua augh kalotä bara njamam.

14. Ewc kea olon, sampai tau brasih, sampai iä, idjä inakan ola bawi, tau tetek?

15. Itäm, olo brasih ai mahin dia iä tau harape, tinai karä langit

mahin djaton kea brasih intu matae.

16. Kilen tinai olon, idjä puna indu kadjilek, idjä babasi, idjä mihop kasala kilau danum?

17. Aku handak masanan akam, hining aughku; aku handak manjarita akam talo idjä djari gitangku;

18. Idjä djari insuman karä olo pintar, idjä djaton basilim bara tato horan,

19. Idjä akan äwen tä bewäi tanah djari inenga, tuntang olo beken djaton djari tamä habalut dengan äwen:

20. „Haradjur olo papa hagedjäh hapus umure, olo gagah tä djaton katawan karä njeloe.

21. „Augli pampikäh leket nantengong hong pindinge, katika kasanang olo parusak gap dumah mawi iä.

22. „Iä djaton harap tau mahanakan tjalaka, iä kilau puna inukas akan padang.

23. „Hetähetä iä manggau panginae; iä katawan, katika tjalakae djari sampai.

24. „Kikäh tuntang kasinggul manaräwen iä, djetä mawi mammalah iä kilau radja idjä tatap parang.

25. „Krana iä djari mandjudju lengae malawan Hatalla, tuntang djari marisang dengan Idjä djaton tikas kwasaë tä.

26. „Iä hadari manekang ujate mantakan iä, hadinding talawange idjä bakapal.

27. „Baue ngalambo enjake, tuntang banahate nandjala knaie.

28. „Tapi iä melai hong lewu idjä puna indu ingarak, hong huma awang djaton ielai, awang puna indu karakkarakka bewäi.

29. „Iä djaton tau tatau, tinai karä ramoe djaton tau tegä, pangulihe djaton dahangmandahang hong tanah.

30. „Iä djaton tau hadari mahanakan kakaput, lason kalait Hatala mangeang edae, iä rusak awi tampur paus njamae.

31. „Ela olo lajau tä harap talo haiang, krana talo haiang bewäi karäh indu balähe.

32. „Amon hindai sampai umure iä matäi basempong, edae djaton akan mamumbong.

33. „Iä akan manduroh buae kahum manta, kilau batang anggor, kilau upon undus iä manggagar kambange.

34. „Krana ungkup olo haliau karäh sasar munos sampai lomat, apui akan kuman tingkap olo idjä tarima sudok.

35. „Olo tä manihi tjalaka, plus manak kapähä, knaie manandjaro bewäi.”

BAGI 16.

Job tombah augh Elipas, tingkat idjä dnä.

1. Maka Job tombah, koae:
2. Kindjap aku djari mahining augh kalotoh; uras keton olo pamampong idjä mandahang kapähä baream.

3. Kilen, augh ambon angin tä hindai akan terai? atawa narai mandjo ikau, sampai ikau tombah kalotoh?

4. Tau bewäi aku hakotak kilau keton, djaka hambaruan keton manakiri hambaruangku; tä aku kea tau mangarangka augh

mawi keton, tuntang mamindi takolokku manawah keton.

5. Tapi dia; toto ta'aku handak mandahen keton hapan njamangku, tuntang djaton bagandang totok biwihku hapa mampong keton.

6. Tapi alo aku hakotak, kaphängku djaton tarahawal; tinai amon aku suni, kwaka ia' nihau bara aku.

7. Toh, maka ia' mampujuh aku; ikau marusak hapus ungkupku.

8. Ikau mantakan aku ngambareut pupusku, djetä kilau saksi malawan aku; peresku lembut malawan aku, djetä mandjawap aughku.

9. Kalaite marabit, ia' basingi aku; ia' mangadjirat kasingae mawi aku, musohku mansilau matae malawan aku.

10. Ia' marakang njamae mawi aku, ia' manekap mampahawen aku, uras äwen pakat mawi aku.

11. Hatalla djari manjaragh aku intu olo papa, palus djari mambaring aku intu lengän olo darhaka.

12. Aku bhin batuah, tapi ia' djari manggulak marotek aku, ia' manjingkap aku intu tekokku mamparamok aku; palus ia' mampendeng aku indu sasaran ai.

13. Djurupamanah ai djari mangahiling aku, ia' djari manambelan atai buangku, tuntang djaton djari manjanjang; ia' djari matusit perungku batusuh akan petak.

14. Ia' djari mampahimang aku sampai rusah, ia' djari manardjang mawi aku kilau pangkalima.

15. Aku djari mitor benang ganal mangalukup pupusku, aku

djari mingkes tandoekku intu tunek petak.

16. Baungku djari hongkak awi tangisku, tinai pupus matangku djari injangkulep kangkalingan pampatái;

17. Alo kadarhaka djaton leket hong lengängku, alo lakudoangku brasih.

18. O petak! ala manutap dhangku, uka ala djetä terai mangkariak.

19. Tapi toh kea, itä! saksingku puna hong sorga, idja kasene aku aton hong äka gantong.

20. Sobatku hababaka aku, tapi matangku manangis intu Hatalla;

21. Mangat ia' mambudjur aku dengan Hatalla, tinai dengan karä sobatku.

22. Kraua isut njelo hindai maka aku lius manjak djalan, idja djaton tau ihoroe tinai.

BAGI 17.

Job manontong aughe.

1. Tahasengku djari nahapas, karä andauku bilak lepah, knbur manantai aku.

2. Tinai olo panawah hindji aku, tuntang matangku haradjur mitä äwen mandawa manjala aku.

3. Käläh ikau manenga sanda akangku, mandal aku intu arepm! Äwe beken, idja handak manjingkap lengängku!

4. Krana ikau djari manjahokan kaharati bara atai äwen, tagal ta' ikau djaton maku mampanganang ia'.

5. Sobate kea mahin inipu olo

indu rampasan, tapi matan anake maruak awi kamehere.

6. Iä djari mingkes aku indu tapengan karä olo, aku akan kadjileke intu baue.

7. Matangku djari kawus awi kapähä, tinai karä ramon berengku kilau sarawangkiae bewäi.

8. Tagal tä olo tetek karäh hengan, tuntang olo budjur karäh lembut malawan olo haliau.

9. Tapi olo tetek karäh mimbing djalae, idjä brasih lengte karäh djaladjalan abas.

10. Takan, keton handiai, kantoh! djaton kea aku tau sondau olo pintar marak keton.

11. Karä andauku djari halau, karä tirokku djari irunap, idjä puna panatau atäku bihin.

12. Tinai alemku inggarä äwen handau, tuntang kalawa injewute tokep kaput.

13. Alo aku mendäh tahi, kubur kea indu humangku, huang kakaput aku akan inambirang äaku batiroh.

14. Karusak inggaraku apangku, tinai karam inggaraku induku tuntang betaiku.

15. Äwe hindai idjä iendähku? kaharapku tä, äwe akan mitä kadjariae?

16. Djetä indu mohon akan naraä äka sampur baur, palus djetä nihau haiak aku hong petak.

BAGI 18.

Bildad tombah augh Job, tingkat idjä duä.

1. Tä tombah Bildad bara Sua, koae:

2. Kilen katahin keton djaton maku mampaterai augh baruek tä? Patut harati helo, limbah tä ita handak hakotak.

3. Buhen ikau manaha ikäi kilau meto, sampai ikäi ingabelä matam?

4. Ikau kea idjä mamisak hambaruam awi kalaitm; kilen, angatm tagal ikau hapus petak karäh indu rusak? atawa bukit akan inandar bara äkae?

5. Toto, kalawa olo papa akan belep, njalan apui ai djaton bara pahalendang.

6. Palita huang pasahe djadjalanan kaput, sumbo gantong ai karäh belep.

7. Tasaran paie djaladjalan hantongan tatape, akale akan mammalokang iä.

8. Krana paie kea manamäan arepe hong djaring, iä manandjong hatatään djarat bewabewäi.

9. Dijipah salenga manjiteng takire, tuntang tali mamasong iä.

10. Talin djarat djari injahokan hong petak äkae, pahapit djari ina intu djalac.

11. Bara hetähetä salenga talo pampikäh karäh manaräwen iä, tuntang mandjakä iä genep ingkange.

12. Lau indu bagin ai, tjalaka mimpia iä hasansila.

13. Uhat tolange, toto hapus bitie karäh kinan anak pampatäi idjä bakas.

14. Talo kaharape lepah intawus bára humae, haiak iä iharak indjudju talih radjan pañpikäh.

15. Humae karäh iukong olo basa iä djaton; barirang karäh ilaboh hong äkae melai.

16. Bara pendae karä uliate le-

pah keang, tinai bara ngamboe karä edae lepah ilenteng.

17. Pingat olo dengae nihäu bara petak, tuntang arae djaton lampang hong karä lewu.

18. Iä iharak olo bara kalawa akan kakaput, palus inggianu bara kalunen.

19. Iä djaton bara anak äso marak utus olo ai, djaton idjä balihi akac hong karä äkac melai.

20. Tagal andau hukura ai maka olo hila barat karäh djungun, tuntang olo hila timor sabanen.

21. Toto, tumon tä äka olo bingkok, tumon tä kaleka ai, idjä djaton paraba Hatalla.

BAGI 19.

Job tombah augh Bildad, tingkat idjä daä.

1. Maka tombah Job, koae:

2. Kilen katahin keton mangapähä hambaruangku, tuntang mam-palenjoh aku hapan kotok keton?

3. Djari hakampulu toh keton mangotak manawah aku; kilen keton djaton mahamen mambisau aku kalotoh?

4. Paribasa aku lajang, kala-jangku tä akangku kea.

5. Djaka keton handak hai augh keton dengangku, suman helo bukun kahawengku toh.

6. Buah keton mangasene Ha-talla sala manipan aku, iä djari mangapong aku hapan djaringe.

7. Itä! alo aku mangkariak tagal kararat, aughku djaton ina-ri Mae; aku mantehau, tapi djaton kea kabudjur dengangku.

8. Iä djari mangampeng dja-

langku, sampai aku djaton tau mahalau; iä djari mangaput karä pelekku.

9. Hojumatku djari iengkake bara aku, iä djari manganan ma-kota bara takolokku.

10. Iä djari manungkap aku le-pah, sampai aku blaju rusak, talo kaharapku djari irunape ki-lau kaju.

11. Kasangite djari hasep mawi aku, iä mitong aku kilau mu-sohe.

12. Karä kawan parang ai uras djari dumah, manandang djalaec manjampai aku, iä djari hakam-pe-leng bapodok hakaliling pasahku.

13. Karä paharingku djari ing-dejuae bara aku, tuntang karä kolangku djaton hakasene deng-angku tinai.

14. Karä kapatohku terai ma-dja, tinai karä Karampiku djari ngalapean aku.

15. Karä ungkup humangku, sampai djipengku bawi kea mi-toning aku kilau olo bewäi, aku kilau olo panjelat intu bane.

16. Aku djari mangahau di-jipengku hatuä, tapi iä djaton maku tombah, hapan njaman aingku aku akan musok iä.

17. Buah paus tahasengku ma-hin sawangku djaton maku, äsong-ku kea akan iusokku bewäi.

18. Alo auak korik mahin ma-nawah aku, amon aku mampudji iä, iä badjawap papa aughe.

19. Karä olo idjä äka kataungku mandjilek aku, tuntang olo idjä äka huangku djari mainbalik ma-wi aku.

20. Karä tolangku baja inambit pnpus bewäi; baja isin ririrku bewäi aton hindai.

21. Pasi aku, pasi aku, keton

idjä sobatku! krana lengän Hatalla djari mandjara aku.

22. Buhen keton mawi aku sama kilau Hatalla? hindai keton puas awi isingku?

23. Käläh djaka karä aughku injurat! Käläh djaka djetä imintik huang surat!

24. Hapan kalam sanaman huang papan tanggalong, imahat hong batu indu pangingat katatahi.

25. Tapi aku, tawangku toto, Paliwusku aton belom, Iä idjä karäh mendeng togor hnndjun kubur; — (1.Kor.15.)

26. Limbah tä maka pnpus isingku, hapus bitingku karäh buli tinai, huang isingku toh kea aku karäh manampajah Hatalla.

27. Aku karäh mitä iä akangku, matangku karäh nampajah iä, dia djaka olo beken; atai buku paham taharu intu huangku.

28. Mikäh koan keton: ita hadnak manggoang iä; mangat keton sondau buku hong aku.

29. Tapi buah keton mikäh baun padang; krana padang tä, iä tä kalait tagal kasala; tagal tä, bnah keton katawan, aton bewäi hukum.

BAGI 20.

Sopar tombah augh Job, tingkat idjä duä.

1. Tä tombah Sopar bara Nae-ma, koae:

2. Pikirku djaton tau dia aku tombah tä, tagal tä huangku paham badjudju.

3. Patnt aku mahining pudjie idjä inampahawen tä? rogh ka-pintarku manenga karä djawap akangku!

4. Djaton ikau katawan, bara horahoran, katahin olon djari aton hong petak, maka puna djalae kalotoh:

5. Karamin olo papa djaton pu-dji bunggut, tuntang kahandjak olo haliau baja idjä kapidjep matä bewäi.

6. Alo kahaie sampai langit, tuntang takoloke tempä bann-andau:

7. Kilau tai iä karäh nihau le-pah lingis, sampai olo, idjä djari mitä iä, akan hamauh: kwe iä toh tinai?

8. Iä hajau kilau nupi, sam-pai djaton taraingat, iä lilap ki-lau talo paitä hamalem.

9. Matä awang pudji mitä iä, djaton mitä iä tinai, kalekae mahin djaton mingat iä hindai.

10. Olo pähä belom mahin pe-tah mararat anake; lengän ai akan halalian panatau olo tä tinai.

11. Tolange basuang karä dosac awang basilim, uras djetä tamput iä tamä kubur.

12. Alo karajape manis angate hong njamae, alo iä manjakokan tä penda djelae,

13. Alo iä munggum djetä djaton maku maluae, tapi mahaga djetä hong tangepe:

14. Maka panginae tä hobali hong knaie, mandjadi perun han-djaliwan intu huange.

15. Ramo, idjä djari inelae akan iutae tinai, Hatalla mungkar tä bara knaie.

16. Iä manjurup katadan han-dipä, kasingan handjaliwan akan mampatäi iä.

17. Iä djaton akan mitä snngai tuntang batanganum, idjä na-hasak madn dengan djohon tu-sun sapi.

18. Pangulihe akan indjuluwe intu olo, iä djaton tau hapae; tumon karä pangulihe iä akan manahore kea, sampai iä djaton tau handjak atiae.

19. Krana iä djari mararat tun-tang ngalapean olo pähä; iä djari marampas human olo, idjä dia imangue.

20. Knaie djaton djari tau besoh, tagal tä dialo talo idjä karä ramoe barega batisa acae.

21. Awi kabungne ramon olo djaton tau tegä, tagal tä kataue djaton tau dähen.

22. Alo ai kutohe, tuntang om-bet haliae, maka iä singgul atiae haradjur; karä lengän olo pähä akan mawi iä.

23. Aton bewäi katika knaie kariih basuang kea; Hatalla kariih mampait lason kalaite mawi iä, iä kariih manduroh tä kilau udjan acae, iudu panginae.

24. Alo iä mahakan arepe bara ganggaman pandak, panah wadja kariih manambelan iä lasak silae.

25. Padang sana injilak kariih manambelan iä lasak likute buah perue, sampai iä nihau tuntang pampikäh mawi iä.

26. Karä panataue kariih ing-galap olo; apui awang djatou intokan olo kariih kuman iä, tun-tang karä olo, idjä batisa hindai huang äcae, kariih impalomose.

27. Langit kariih masnman ka-salan olo tä, tinai petak kariih mendeng manjala iä.

28. Pangulih ungkup humae kariih irampas, uras nihau lilap ka-hum andau iä buah kalait.

29. Djetä bagin olo papa bara Hatalla, kadjarian kaputusan ain Idjä Paugkahai tä.

BAGI 21.

Job tombah augh Sopar, tingkat idjä duñ.

1. Maka tombah Job, koae:
2. Awi manjenäh mahining karä aughku, naughe djetä indu gan-tin ampong keton.

3. Sarenan aughku helo, mangat aku kea hakotak, amon hapus karä aughku, tä naughe keton halalea.

4. Aku toh, aton aku mangadu olon? maka buhen njamangku djaton sasawoh?

5. Hining aughku buabuah, tä keton karäh djungun, palus mangop njaman keton hapan lengü.

6. Amon aku mangumang talo tä, maka aku taräwen, pupus isingku kinjutkanjutan.

7. Narai buku olo papa tä belom, palus bakas, tuntang pana-tue dahangdahanga?

8. Karä panakae dähen bewäi intu baue, anak äsoe dahang-mandabang intu matae.

9. Ungkup humae sanang djaton kikähe, hukum Hatalla djaton mohon mawi iä.

10. Sapi hatuë ajue manak ha-radjur, awang bawie batihî djaton mangalus.

11. Karä anak awæue habiep kilau kawan kambing tabiri, karä anake hadjuntek kadjokkadjoka.

12. Iä malahap haiak gandang kutjapi, iä baramirami haiak augh sulung.

13. Iä pandjang umure haiak ha-radjur kahalape, iä mangat pampa-tiae salenga tamä kubur. — (Luk. 16,25.)

14. Alo äwen tä hamauh dengan Hatalla: indah bara ikäi, karä du-

rin djalam djaton ikäi maku katawan tä.

15. Æwe Idjä djaton tikas kwasae tä, sampai ita akan manempo iä? narai guna, amon ita blaku intu iä?

16. Djaton karä ramoe tegä hong lengän ai? — Tapi angat olo papa tä kedjau bara aku!

17. Kilen kea kakindjap palitan olo papa imbelep, palus tjalakae buah iä? aton Hatalla toto mambagi kapähä acae huang kalaite?

18. Aton äwen tä kilau tikel awang tambalang awi riwut, atawa kilau apis awang taraiup awi barat? — (*Masm.1,4.*)

19. Atawa, mikäh Hatalla mingkes kapähäe tä akan anake? Buah djaka iä mamalah intu bitie, tä maka iä karilh mangkemae!

20. Buah matae kea mitä tjalaka ai, buah bitie mihop kasangit ain Idjä djaton tikas kwasaë tä!

21. Krana naiai iä paduli ungkup humae awang balilhi, limbah karä njelo awang inukas acae djari hapus?

22. Æwe tau madjar Hatalla, idjä mamutus akan karä awang hai kea?

23. Idjä toli matii kahum kaabas karigase, haiak ombet acae, tuntang iä sanang;

24. Karä sarangae basuang djonhon tusuu meto, untek tolange belum brigas.

25. Tapi idjä tä tinai matii dengan kapähän hambaruae, tuntang djaton pudji kuman talo bahalap.

26. Maka kadaduaë tä sama tamä knbur, karam sama manutup iä.

27. Itä! aku katawan bewäi karä pikir keton, karä akal idjä hapan keton marajap aku.

28. Krana koan keton: kwe tinai human olo gagah? kwe tinai karä äka olo papa bhin melai?

29. Dia keton pudji misek olo pahalisang? dia keton harati rimau karä aughe?

30. Krana, koae, olo papa ihaga akan andau karusake, iä ingkes akan andau kalait.

31. Æwe petah masuman djalaë intu baue? äwe bahanji mamalah iä tumon gawie?

32. Dengan horumat iä ingubur olo, tuntang arae magon belom hundjun kubure.

33. Petak mangat bewäi acae: iä manantiring olo handiai ombo iä, tuntang karä äwen, idjä djari helo bara iü, djaton taraisä.

34. Maka buhen tinai keton main pangat aku hapan augh haiang kälotoh, haiak karä augh keton uras tipu bewäi?

BAGI 22.

Elipas tombah augh Job, tingkat idjä telen.

1. Tä tombah Elipas bara Teman, koae:

2. Tau Hatalla bontong awi olon? Pudji! malainkan olo pintar bontong acae kabuate.

3. Angatm, djetä indu ontong ain Idjä djaton tikas kwasaë tä, amon ikau tetek? atawa indu tuahi ai, amon djalanan tä bahalap?

4. Handak iä mandjara ikau tagal ikau mikäh iä, sampai mimbit ikau tamä hukum?

5. Djaton kadarhakam pahalau, tuntang dosam djaton tawan katasae?

6. Mikäh ikau djari marampas
indu sanda bara paharim, djaton
bara buku, atawa djari mengkak
manduan pakaian olo, idjä puna
lowallowai.

7. Olo ujuh ikau djaton djari
mampihope hapan danum, tuntang
ikau djari bisit talo kinam dengan
olo blau.

8. Angatm, idjä abas lengæc, iä
tempoñ tanah, tuntang olo hai puna
akan melai hetä.

9. Tapi balo djari injohom boang,
tuntang ikau djari mamutut lengän
olo idjä puna nolä.

10. Tagal tä ikau siteng awi
djarat, salenga pampikäh djari ma-
njabanen ikau.

11. Ikau injangkulep kakaput,
sampai djaton tau mitä, danum
soho mampaleteng mambuseng ikau.

12. Dia Hatalla gantong haliae
hetä hong sorga? itäm karä bin-
tang idjä ngambo, toto iä gan-
tong.

13. Tinai ikau hamauh: narai
Hatalla katawan? Tau iä mariksa
mamutus bara hundjun kakaput
tä?

14. Karä baunandau maninding
matae, sampai iä djaton tau mitä,
iä mampamiar batang-langit bewäi.

15. Handak ikau manahiu darin
djalan kalunen horan, äka olo pa-
rajam tä melai?

16. Idjä djari tamput nihau helo
bara katikae, danum soho djari ma-
runtjur äkae melai;

17. Iä, idjä hamauh dengan Ha-
talla: indah bara ikäi. Maka kilen
Idjä djaton tikas kwasaë tä djari
mawi äwen!

18. Iä toto djari manjuang hu-
man äwen hapan ramoe. Tagal
tä, kedjau bara aku pikir olo pa-
pa tä!

19. Olo tetek karäh mitä tä tun-
tang handjak, olo awang brasih
djaton kasalae karäh hababaka
äwen.

20. Toto, olo idjä malawan ita
djari nihau, tisae djari lepah kinan
apui!

21. Tagal tä, käläh ikau haka-
buah dengan Hatalla, suni, äla
marisang, awi tä kahalape karäh
sampai ikau.

22. Tarima adjar bara njaman ai,
palus ingkes aughe huang atäin.

23. Djaka ikau hobah akan Idjä
djaton tikas kwasaë tä, tä ikau ka-
räh imberkat ingabuahe, tuntang
ikau karäh mangedjau talo sala
bara pasahm.

24. Tä naughe ikau tjakap mang-
anan bulau akan petak, bulau ba-
tuä marak karangan hong sungäi:

25. Idjä djaton tikas kwasaë tä
indu bulau aim, iä tujok salaka
akam.

26. Tä ikau karäh handjak awi
Idjä djaton tikas kwasaë, tuntang
ikau karäh manggatang baum akan
Hatalla.

27. Ikau karäh blaku intu iä,
balalu iä karäh manarina aughm,
tinai ikau karäh mahapus miatm
dengae.

28. Karä talo kahandakm karäh
mandjadi, karä djalan ajum karäh
blawa bahambit.

29. Krana amon olo handak ma-
nawah ikau, tä ikau manjewut djetu
horumat; Hatalla karäh mahaga
olo idjä sontop matae randah
atäie.

30. Tinai iä karäh maliwuse kea
äwen idjä djaton brasih, arä ka-
salae, krana äwen tä karäh liwus
awi karasih lengäm.

BAGI 23.

Job tombah augh Elipas, tingkat
idja telo.

1. Tombah Job, koae:
2. Aughku magon kapähä hantä, tjalakangku babehat haream bara trahingku.
3. Kajah, djaka aku katawan kilen ampingku tau manjondau lä, tau sampai manaharep padadusae!
4. Mangat aku toto mahoroe kabudjurku intu baue, tä njamangku karäh kontep bewäi dengan karä augh buku.
5. Mangat aku katawan augh tombahe dengangku, tuntang harati kotake mawi aku.
6. Mikäh iä handak hanjaing dengangku hapan kwasaë idja paham? Dia; tapi iä akan mingat aughku.
7. Tä, maka olo budjur tau bäsara dengae, aku toto lapas bewäi palus dapit bara Hakimku tä.
8. Tapi toh, amon aku ladju hila baungku, maka iä djaton hetä; amon aku mules undur akan likutku, maka aku djaton sondau iä.
9. Amon iä aton gawie hila sambilku, djaton kea aku mitä iä; amon iä manjahokan arepe hila gantaungku, djaton kea iü mamala akangku.
10. Maka iä katawan bewäi djolangku; kälöh iä mangkemä aku, toto brasih kilau bulau aku karäh lembut.
11. Krana tasaran paingku mahoroe awan pain ai; aku djari manjak djalae, djaton mahiwang.
12. Aku djaton manjingkir prentah njamae, paham haream bara mahaga hadatku aku djari mahaga augh totok biwihe.

JOB 23. 24.

13. Tapi iä etter kahandake; äwe tau mangitar tä? Idja kahandak atsie djetä kea ilaluse.
 14. Jä karäh mammaluse bewäi idja djari inukase akangku; maka arü kahandak kalotä bewäi aton intu iä.
 15. Tagal tä aku marawan dengae; amon aku mingat talo tä maka aku mikäh iä.
 16. Hatalla djari manggagom aku. Idja djaton tikas kwasaë djari mammikäh aku.
 17. Krana djaton aku gagom tagal kakaput, djaton kea tagal kadijariangku idja kaput pidjem toh.
-
- BAGI 24.
- Job manontong auge.
1. Buhien karä katika magon ihaga hantä awi Idja djaton tikas kwasaë tä, tuntang olo idja kasene iä djaton mitä karä andau ai?
 2. Olo parajap manandar toros tanae, iä marampas kawan meto. palus manjakatik tä acae.
 3. Kalidai ain nolü ingaburue induseë acae, sapi ain balo irampase indu sanda.
 4. Olo pähä iharake undur bara djalan ai, karä olo asiisi hong tanah akan manjahokan arepe bewäi.
 5. Itä keton, kilau kalidai hutan hong padang, kakai äwen tä hagoet hadjadjuan gawie: haiak djadjewu iä mangalati talo indu rampase; padang aton äka panginae tuntang olo ajue.
 6. Iä manggetem tanan olo brangai talo sondaue, iä mamutik bua pambulan anggor, awang dia toto iä tempoe.

.. 7. Olo idjä puna lowalowai injohoe bara malem halangai, iä idjä djaton kahowute mahakan talo sadangen;

8. Sampai iä bisa bongkak awi tahaasuk bukit, basa djaton aka kallindonge maka iä mangkipit batu bewäi.

9. Awau insuwite bara tusun indue, pakaian olo tjalaka irampase indu sanda.

10. Olo idjä puna lnlululus injohoe hagoet halowai, olo idjä manggetem akae akan blau bewäi.

11. Huang humae olo ai akan mamahes undus tuntang anggor, tuntang äwen paham kahaus beliae.

12. Olo hong lewu munguh, dahan olo idjä impatäie mangkariak; tinai Hatalla djaton mawi iä.

13. Äwen tä marisang dengan talo blawa, iä djaton maka katawan djalan Hatalla, djaton iä togor mahoroe pelek ai.

14. Haiak talo hahewok olo pamuno misik, mampatäi olo pähä tuntang olo naniha, tinai hamalem iä mandjadi maling.

15. Matan olo habandong mentai talo sasiep, sambil hamauh: djaton matan olo tan mitä aku. Tuntang iä manjandurong baue.

16. Metoh kakaput iä mametok haman olo; maka handau iä manjahokan arepe, iä djaton radjin blawa.

17. Krana talo sawah kilau kang-kalingän pampatäi akae; krana iä kananjan bewäi dengan pampikah ain kakaput.

18. Olo idjä toh tinai marajap balias mahoroe tasik; bagin ai hong petak djari tarasapa, iä djaton mules manalih pambulan anggor.

19. Kilau pandang tuntang lason

andau maneah danum udjan habungkus, tumon tä kubur manjambut olo idjä badosa

20. Knain indue ngalapean iä, uret indu bagin ai, iä djaton ingat olo tinai, olo parajap injemppong kilau batang kajn;

21. Iä idjä djari hababaka olo tamanang, awang djaton manak, ttntang iä djaton djari mawi talo balalap dengan balo.

22. Maka iä mahaga olo gagah tä awi kwasaë, äwen tä lembut tinai idjä djari terai maharap arepe belom.

23. Iä manampa kasanang akae, akae tau harap, matac mahaga djalaec.

24. Ole tä hai; tapi handjulo bewäi tä iä djaton tinai, iä balongkang palus nihau, kilau olo handiai kea, iä inetek kilau pating parai.

25. Djaton tumon aughku tä? Äwe kea tau manjewut aku tandjaro, tuntang manarang masuman riman aughkn tä haiang?

BAGI 25.

Bildad tombah augh Job, tingkat idjä telo.

1. Tä tombah Bildad, olo Sua, koae:

2. Iä bewäi tempon prentali tuntang aka kikäh, iä idjä mangabuah talo handiai awang hong ngambo.

3. Äwe tau misä karä kawan ai? äwe idjä aka kalawae djaton sampai?

4. Kilen olon tau tetek intu Hatalla? kilen äwen tau brasih, idjä panakan olo bawi?

5. Toto bulan kea sampai kilau djaton blawa intu iä, karä bintang mahin djaton brasih intu matan ai.

6. Kilen hindai kakedjau olon, idjä kilau uret, tuntang anak olon, idjä kilau handais!

BAGI 26.

*Job tombah augh karä sobate,
tingkat idjä telo.*

1. Tombah Joh, koae:

2. Kilen, ikau toh djari mando-hop olo idjä halemo? kilen, ikau djari maliwus lengä idjä djaton kaabase?

3. Narai ikau djari mangalagai akan olo idjä djaton bara kapintare? paham kabuah karä akalm tä!

4. Akan äwe ikau djari masuman karä aughm? tahaseng äwe djari blua bara njamara?

5. Liau olo matäi idjä penda danum hagendjäh awie, tuntang talo handiai awang melai hetta.

6. Naraka halangai bewäi intu baue, äka karusak djaton patutup.

7. Iä mingkes kampunga hila utara tambusan kaleka tunis be-njem; iä manggantong petak kakai bewäi.

8. Iä mamungkus karä danum huang baunandau, maka baunandau djaton kea barabit awi tä.

9. Iä mandähen padadusan ai, tuntang mambirang baunandau intu baue.

10. Iä djari mandarit tikas karä danum, sampai sapan blawa dengan kaput.

11. Karä tongket langit honggä, palus sabanen awi pudjin ai.

12. Awi kwassae tasik hariak, awi

kapintare iä manendä kasangite tinai.

13. Langit bungas awi tahaseng ai, lengäe djari maniring kangkalingän putak intu langit.

14. Itä, djetä baja tamparan karä gawie; isut augh perkara korik bewäi ita katawan bara iä; maka äwe tau harati karä njahon kwassae?

BAGI 27.

*Katatesan djawap Job, mamutus
karä aughe.*

1. Maka Job maradjur masuman augh ai, koae:

2. Belom Hatalla! idjä djaton malalus kabudjurku, Idjä djaton tikas kwassae tä, idjä mangapähä hambaruangku,

3. Katahin tahasengkuaton hongaku, katahin talo himon Hatalla aton hong urongku:

4. Maka totok biwihku djaton akan manjewut talo sala, djelangku djaton akan hakotak augh tipu.

5. Kedjau bara aku manjewut augh keton budjur! sampai tahasengku bageto kabudjurku djaton akan njau bara aku.

6. Aku handak mimbing katekku, djaton malapas djetä; tagal idjä andau mahin dia bara karä andau umurku pangingat atäiku mamangkit aku.

7. Tapi kadjarian musohku karäh kilau aia olo papa, idjä lembut malawan aku karäh kilau olo parajap.

8. Krana narai tako kaharap olo hliau, metoh Hatalla manggeto iä, mandjidjit tahasenge bara iä?

9. Aton Hatalla handak mana-

rima augh kariake, metoli iä buah kadjakä?

10. Tau iä mampangat arepe huang Idjä djaton tikas kwasaë tå, tau iä blaku intu Hatalla haradjur barangai katika?

11. Aku handak madjar keton gawin lengän Hatalla, tuntang dasar hadat ain Idjä djaton tikas kwasaë aku djaton handak milime.

12. Toto, keton djari katawan karä talo tå; buhen tinai keton manjewut talo haiang kalotä?

13. Djetoh upah olo parajap bara Hatalla, bagin olo gagah, idjä karäh inenga akae bara Idjä djaton tikas kwasaë tå:

14. Amon anake ingapal, djetä indu panginan padang bewäi; panakae djaton tau besoli awi talo kinae.

15. Olo ajue awang batisa tå salenga matäi tamä kubur kea, balue djaton manatum iä.

16. Amon iä manawon salaka kilau petak, tuntang manatap karä pakiae kilau baras karæ:

17. Iä baja manatape bewäi, tapi olo tetek karäh hapan tå, olo brasih karäh mambagi salakae.

18. Iä manampa humae mandjadi kilau sarangan ampit, kilau olo mimpa mawi hantakepe.

19. Iä menter batiroh tuntang karä panataue aton, tinai amon iä misik marenang matae, tå salenga djaton hindai.

20. Pampikäh mantakan iä kilau dñhes danum, hamalem talo badjea manamput mampalilap iä.

21. Timor manamput iä burangbaring, palus manambalang iä bara ñkae.

22. Hatalla karäh mandjakah tå akae, tuntang djaton manjanjang

iä; kadjekadjeng iä akan hadari awi lengëe.

23. Tå olo akan mapok lokape tagal iä, mangasisit totoke malarak iä bara akae bihin.

BAGI 28.

Job manara kapintar, idjä intu Hatalla bewäi.

1. Badjuran salaka tawan olo, tuntang karangan bulau, idjä inanake.

2. Sanaman induan olo bara petak, batu irabure mandjadi tambaga.

3. Sampai akae timben haliae olo mariksa manggau karä talo, karä batu idjä timben hong petak, aka kaput pidjem.

4. Iä malowang tamparae kedjau bara djalan olo; idjä bagawi hetä djaton katawan pain olo idjä manandjong hundjue; iä basatiar kedjau penda olon.

5. Talo akan bakal tepong lembut intu hundjun petak, tapi penda djetä ilowang imapui olo.

6. Marak karä batu olo sondau hintan, tinai marak petak iä supa bulau.

7. Djalae tå burong nasar djaton katawan, matan antang djaton djari mitä tå.

8. Meto basiak djaton pudji tamä hetä, djetä djaton pudji inandjong singa.

9. Batu apui mahin intakan lengän olo, sampai bentok bukit iä mangali.

10. Batukarang injilae mandjadi tatas, talo handiai awang barega gitam matae.

11. Iä mamaleng lowang danum,

- sampai djaton blua idjä katinik, karä talo idjä basilim hetä im-pluae akan blawa.
12. Tapi kwe olo tau sondau kapintar? kwe aton äka kaharati?
13. Akae tä olo djaton kata-wan, djetä djaton tau sondau hong tanah olo belom.
14. Naraka hamauh: djetä dja-ton huang aku; tinai koan tasik: intu aku djetä mahin djaton.
15. Olo djaton tau mamili tä hapan bulau batuä, alo salaka dja-ton taratimbang karä djaton om-bet hapan manahor tä.
16. Djetä djaton tau injama dengan bulau idjä kapala bahalap, atawa dengan ouiks tuntang sa-pir, batu barega tä.
17. Bulau tuntang nilor djaton tau sampai akan regae, djetä dja-ton tau inakiri dengan ramo bu-lau batuä.
18. Ramot tuntang gabis djaton patut injewut, krana regan kapin-tar tä hai bara karä mutiara.
19. Batu topas bara tanah Kus-djaton tau akan regan djetä; karä bulau awang brasih haliae djaton tau sama dengae.
20. Toh, maka bara kwe kapintar tä? kwe äka kaharati tä?
21. Iä tä basilim bara matan karä talo belom, basahokan bara burong penda langit.
22. Naraka tuntang pampatä hamauh: baja britae bewäi djari hinining pinding ikäi.
23. Hatalla kasene djalan talih hetä, iä idjä katawan äkae.
24. Krana iä mitä sampai saran petak, iä manampajah hapus talo penda langit.
25. Haiak iä mandjadian kabeh-hat akan riwut, tuntang manukas takar karä danum,
26. Haiak iä manantu kapatat udjan, tuntang matoh djalan akan njaho kilat:
27. Tä iä mitä kapintar tuntang mamprahan tä, tä iä manatap djetä tuntang mandjadiae.
28. Tinai iä hamauh dengan olon: amon olo mikäh pangkahai Tuhan, djetä toto kapintar, mahakan talo sala, djetä kaharati.
-

BAGI 29.

Job masuman kamangate solake.

1. Maka Job mandahang aughe tinai, koae:
2. Kajah, djaka aku kilau intu karä bulan idjä helo bhin, metoh Hatalla mahaga aku;
3. Metoh palitae implawae hun-djun aku, sampai awi kalawae aku tau manandjong kakaput;
4. Kilau pesangku tagangang-ku bhin, metoh katika Hatalla rampi humangku;
5. Metoh Idjä djaton tikas kva-sae tä bindjä aku, tuntang karä anakku mangaliling aku;
6. Metoh aku manandjong ma-lihi enjakku intu awan paingku, batu kea nahasak undus akangku;
7. Metoh aku blua ombo basara intu bauntonggang lewu, tantang trutjingku inatap olo intu ruar hetä.
8. Karä olo budjang mitä aku palus manjahokan arepe, olo ho-wan manggatang arepe mendeng.
9. Karä mantir mampatendä ko-take, tuntang mangop njaane ha-pan lengëe.
10. Augh karä pangulu maneneng arepe, djelæ leket hong tangpe.

11. Krana karä pinding, idjä manining aughku, manjewut aku salamat, tinai karä matä, awang mitä aku, mahorumat aku.

12. Krana aku malapas olo tjalaka, idjä mangkariak, tuntang nolsä, idjä djaton pandohope.

13. Berkat olo, idjä karenga dia rusak, mandjadi akangku, aku mampangat atai karä balo.

14. Katetek akan pakaiangku, tinai kabudjurku indu kahowotku, tuntang indu kapiyah mantirajungku.

15. Aku toh bihin indu matan olo babutä, tuntang pain olo batimpang.

16. Aku toh bapa olo pähä, alo olo idjä djaton kasenangku aku ombo kea mamatut perkarae.

17. Tuntangaku mirempang guntam olo parajap, tuntang mansuwit talo rampase bara kasingae.

18. Maka aku mado, huang äka-ku kea aku karöh mahotus, tuntang mamparä karä andauku kilau burong kul.

19. Uhatku hong saran danum, ambon malentäh hong tarokku.

20. Kahaingku haradjur taheta akangku, tuntang panahku djadalan dähen huang lengängku.

21. Olo pudji manjenäh aughku sunisuni, iä mendäh kaputus ajung-ku.

22. Limbah bara aughku iä djaton hazauh tinai, maka kotakku bahalap kilau udjan akan hundjun iä.

23. Olo mentai aku kilau mendäh udjan, tuntang njamae ingangae kilau mendäh udjan harian mueime.

24. Alo aku kanateke tatawä dengan äwen, djaton kea iä baha-nji brangai gawie dengangku, djaton iä petah marahas aku.

25. Sasining aku ombo basara, maka aku impondoke intu äka idjä mambatang, kilau radja aku melai bentok kawan olo parang; aku kilau olo pamampong intu karä olo awang pähä atiae.

BAGI 30.

Job masuman kapähäe, awang djari buah iä.

1. Tapi toh tinai, olo idjä tabela bara aku manatawä aku, idjä bapae bihin handak ingabeläku, ombo asongku manonggo tabiri mahin dia aku manjohoe.

2. Idjä kaabase inggaraku djaton baguna, idjä belom puna djaton tau manjampai kabakase.

3. Idjä awi lau tuntang tjala-kae melai tonggal kabuate bewäi, tuntang hadari akan äka keang kamahau, äka kaput tuntang tunis benjem.

4. Idjä maramo kudjang lajap marak sandam, bujut indu panginae.

5. Idjä iharak bara marak olo, tuntang olo mangkariak sana mitä iä, kilau maridu maharak maling.

6. Iä puna melai intu loau papa, intu lowang petak tuntang bukit.

7. Iä mangirah marak kaju, tuntang hapumpong penda rowut.

8. Panakan olo panjelat idjä batawah, idjä injapa iharak bara tanah.

9. Tapi toh aku djari indu andin olo tä, aku akan indu tandinge.

10. Äwen tä mandjilek aku, tuntang mangedjau arepe bara aku, iä djaton mangahana arepe maludja intu baungku.

11. Iä djari mengkak arepe bara gandalingsku, sambil mangapähä aku, iä djaton paraba aku hindai.
12. Hila gantangku olo parajap manggian paingku, iä djari manatap djalae handak marusak aku.
13. Iä djari marusak djalangku, iä djari ombo mamparugi aku, alo iä kabuate, djaton bara pandohop.
14. Kilau mahoroe bingkas kota idjä lombah iä tamä, tuntang paham karidue iä maroboh aku.
15. Pampikäh djari manjana arepe mawi aku, kilau riwut djetä manjasah kahaingku, salamatku djari lilap kilau pangakar.
16. Maka toh salumpokku pñandjuri bara aku, andau tjalaka djari manangkarap aku.
17. Hamalem karä tolangku kilau angat rupäi, idjä kuman aku djaton maku malajan.
18. Awi kasangit kapähängku ampin hapus bitingku hobah, djetä manutup aku kilau klambi.
19. Olo djari mahundjeng aku huang rumpur, aku injama deng-an baras tuntang kawo.
20. Amon aku mangkariak intu ikau, tä ikau djaton tombah augh-ku; aku mendeng mentai ikau, tapi ikau manalua aku.
21. Ikau djari hobah mandjadi paham karas dengangku, hapan kwasan lengäm ikau malalus kalaitm mawi aku.
22. Ikau manggatang mangaliambong aku akan riwut, hapus kaa-basku lepah impalenjohm.
23. Krana tawangku, ikau handak mandjuluk aku akan pampatäi, hetä puna äka talo handiai awang belom.
24. Djaton guna hindai blaku, amon iä djari mandjudju lengae.
- Tau olo blaku tinai, amon iä djari manukas akae?
25. Djaton aku pudji manangis olo hong andau tjalaka? djaton hambaruangku pudji manjanjang olo pähä?
26. Tapi amon aku mentai talo bahanlap, tä dumah talo papa, amon aku maharap talo blawa, tä talo kaput dumah.
27. Karä talo huang knaingku manara, tuntang djaton malajan, karä andau tjalaka djari maroboh aku.
28. Aku mandjadi babilem, alo djaton kea lason andau djari mawi aku, aku mendeng mangkariak hong bentok olo.
29. Aku mandjari kilau kolan ason taun, tuntang sama kilau burong onta.
30. Pupusku djari babilem, tinai karä tolangku djari keang awi lasongku.
31. Kutjapi ajungku masuman kapähä, tinai sulingku akan tangi-tangis bewäi.

BAGI 31.

Job manjarita kabudjure; iä blaku kaputut intu Hatalla.

1. Aku djari hadjandji dengan matangku, uka šla djetä sala manampajah budjang bawi.
2. Tinai narai upahku bara Hatalla hong ngambo, narai bagingku bara Idjä djaton tikas kwasae hong äka gantong tä!
3. Djaton patut olo sala buah tjalaka toh, tuntang olo papa ing-anan kalotä?
4. Dia iä mitä karä djalangku, dia iä misä karä ingkangku?

5. Djaka aku djari manandjong huang kabingkok atäiku, tinai .paingku djari balias akan tipu:

6. Käläh iä manimbang aku hapan dasing idja tetek, tä Hatalla karäh kasene kabudjurku.

7. Djaka tandjongku djari manjampang bara djalan, amon atäiku djari miring paita matangku, amon talo sala aton leket huang lengängku:

8. Tä naughe amon aku malan, olo beken akan kuman tä, karä talo pangulikku lepah akan nihau.

9. Djaka atäiku djari mipen olo bawi, sampai aku mangalati intu dara bauntonggang kolangku:

10. Brangai sawangku irajap olo, olo beken akan habandong dengae.

11. Krana djetä toto kadarhaka, idja patut ihukum hakim.

12. Djetä kilau apui, idja kuman marusak lepaleleh, idja akan mamparohot karä ramongku.

13. Djaka aku djari manawah kabudjur dipengku hatusi bawi, amon iä aton perkarae dengangku:

14. Narai kea gawingku toh, amon Hatalla akan mendeng? amon iä mariksa tä, kilen aughku tombah aughe?

15. Djaton iä, idja djari mandjadian aku hong knain induku, djari manampa äwen tä kea, tuntang djari manawas ita bara knai sama ampie?

16. Djaka aku djari mambalang kahandak atäi olo pähä, tuntang manjoho matan balo manampajah boang;

17. Djaka aku kabuatku bewäi djari kuman talo kinangku, sampai djaton maku mimbit nolä kuman tä; —

18. Krana bara pesangku tabel

aku mandjadi kilau bapae, bara knain induku aku djari maha-ga iä; —

19. Djaka aku djari mitä olo rusak awi paksaie djaton, tuntang djari manjoho olo pähä hagoet djaton bara kahowut;

20. Djaka bitie djaton djari mamberkat aku, basa iä djari ingalaso awi upak anak tabiringku;

21. Djaka aku djari mandjudju lengängku mawi karä nolä, basa aku harap indishop olo huang basara:

22. Tä brangai bahangku batipas bara balikatku, tuntang lengängku gagar bapelek tolange.

23. Krana karusak bara Hatalla djari ingikähku, tagal kabaie aku djaton djari bahanji kalotä.

24. Djaka aku djari manampa bulau akan äkaku harap, atawa hamauh dengan botop bulau: ikan akan singgohiku;

25. Djaka aku djari handjak atäiku tagal ramongku arä, basa lengängku djari mulih kutoh talo:

26. Djaka aku djari manampajah saatandanau metohe manjangkowong, atawa bulan metoh iä bunter;

27. Amon atäiku djari manjoho arepe inamput sasuni sampai manjembah karä talo tä, —

28. Krana djetä kea kadarhaka awang patut ihukum hakim, basa awi tä aku djari kilau mangan-djungen Hatalla, idja hong äka gantong; —

29. Djaka aku djari handjak atäiku tagal mssohku tjalaka, tuntang djari manggatang arepku basa iä djari buah talo kapähä, —

30. Krana toto aku djaton djari maku badosa awi njamangku, sampai aku manjapa hambaruae; —

31. Djaka karä olo huang tingkapku djaton maku hamauh: toto,

olo ai handiai ombet haliae panginae; —

32. Krana olo halisang mahin djaton aku manjohoe bara malem hong djalan, tapi aku muap bauntonggangku akan karä olo idja handak mahalan; —

33. Ejaka aku tumon dasar olo djari manutup kalilitku, mangat manjahokan kasalangku hong knaingku;

34. Djaka aku djari marawan angatku tagal olo arä, ejaka aku djari mikäh batawah awi karä kolangku, sampai aku manjuni arepku, tuntang djaton blua bara bauntonggangku; —

35. Äewe manjoho akangku idja tau mariksa aku? Toh surat karä aughku! Kälah Idja djaton tikas kwasaë tä tombah djetä; kälah idja malawan aku mamintik surate kea!

36. Toto, aku handak mina tä hundjun bahangku bewäi, aku handak mangkepan tä hong lingkaku kilau makota.

37. Karä djalangku aku handak masuman acae, kilau mantir hai aku handak manggapi iä.

38. Djaka tanangku mandawa aku, tuntang petake manangis mawi aku,

39. Djaka aku djari kumae tuntang djaton blua balandjangku, atawa djari mahanjek olo idja manggawie:

40. Ta brangai oru lembut hetä takirin paräi, pawah takirin djagong. — Toh hapus karä augh Job.

BAGI 32.

Eiha manampara hamauh.

1. Ta äwen telo tä terai tom-

bah augh Job, basa iä manggarä arepe tetek.

2. Maka hambon kalait Elihu, anak Baragheel, olo ungkup Bus, bara djalahan olo Ram; iä malait Job, basa iä tä manggarä arepe tetek bara Hatalla.

3. Tinai iä malait sobate äwen telo tä, basa äwen tä djaton sondau djawap hapaë tombah augh, tinai manjala Job kea.

4. Krana Elihu djari mendäh äwen hakotak dengan Job, basa äwen bakas bara iä.

5. Djadi, amon iä mitä, augh djawap djaton hindai hong njaman äwen telo tä, maka iä blait.

6. Ta tombah Elihu, anak Baragheel, olo ungkup Bus tä, koae: Aku toh tabela, tapi keton uras bakas, tagal tä aku mahamen tuntang marawan masuman angatku akan keton.

7. Krana kamäangku, kälah idja arä njelon umure hakotak, idja kutoh kabakase akan masanan kaptare.

8. Malainkan djetä baja gawin rogh idja hong olon, tuntang ta-haseng ain Idja djaton tikas kwasae bewäi, idja mamintar olon.

9. Djatou karä olo awie hai palus pintar kea, tinai djaton uras olo bakas harati kapatut.

10. Tagal tä aku kea handak hamauh; hining aughku. Aku kea handak masuman angatku.

11. Itä, aku djari mendäh keton hakotak, aku djari manalingan pindingku akan karä augh keton, mentai mikäh keton tau sondau augh buah.

12. Aku djari mingat manjenäh augh keton, tapi toto, dialo idja biti keton tau manunis augh Job, atawa mandjawap kotake.

13. Belä suroh keton hamauh: ikki djari masuman augh pintar, Hatalla bewäi djari mawi iä, djaton djaka olon.
14. Maka Job hindai djari malabusan kotake mawi aku, tinai djaton hapan augh keton aku handak tombah aughe.
15. Äwen djari djungun, djaton hindai iä tau mandjawap, kotake djari lepah.
16. Toh, basa aku djari mendäh, tuntang äwen djaton tawan aughe tinai, krana iä terai, tuntang djaton mandjawap hindai:
17. Toh, maka aku kea handak tombah mawi baris ajungku, aku kea handak masuman pikirku.
18. Krana aku basuang awi karä aughku, sampai sekä tahasengku hong knaingku.
19. Toto, knaingku tegä pause kilau anggor idjä djaton iuap, kilau kantong taheta idjä handak barabit.
20. Djaton tau dia aku hamauh, mangat aku rangkah tahasengku tinai, aku handak marakang totok biwihi mandjawape.
21. Aku djaton handak mintih ampin olo, djaton handak mam budjok olon.
22. Krana aku mikäh, amon aku kalotä, suro Idjä djari manampa aku salenga manduan aku matäi.
-

BAGI 33.

Hatalla pudji mandjara olo budjur kea, mangat mamprasih iä bara karä knsalne.

1. Hining kea aughku, o Job, senäh karä kotakku.
2. Itäm, aku muap njamangku,

djelangku hamauh bara penda tang-epku.

3. Atäiku akan hamauh budjur, totok biwihi akan masuman augh awang buah.

4. Rogh Hatalla djari manampa aku, tahaseng ain Idjä djaton ti-kas kwasae tä djari manenga pam-belon akangku.

5. Amon ikau olihm, tombah aughku, tatap arepm manandipah aku, has ikau toh!

6. Itäm, aku toh ain Hatalla, sama kilau ikau, bara petak kea aku djari induan.

7. Itäm, dia usah ikau mikäh aku, lengängku djaton pahalau karas akam.

8. Maka ikau djari hamauh sam-pai pindingku, tuntang augh ko-takm djari hiningku:

9. „Aku toh brasih, djaton ka-salangku, aku bahalap, djaton bara dosa.

10. „Iä bewäi manggau buku intu aku, iä manggarä aku mu-sohe.

11. „Iä djari mamanga paingku, tuntang djari mangalong karä dja-langku.”

12. Itäm, huang aughm tä ikan djaton budjur, kakai aku tombah aughm; krana Hatalla pahalau hai bara olon.

13. Buhen tinai ikau djari ba-kotok mawi iä? krana puna dia usah iä masuman bukun karä ga-wie.

14. Krana tau Hatalla hamauh sindä atawa handuä; tapi olo djaton mingat tä.

15. Huang paitä nupi hamalem, metoh olo tiroh tudjah, amon iä menter batiroh hundjun sasuroe:

16. Tä Iä mangarendeng pinding olo, tuntang madjar mampudji iä.

17. Mangat iä mules olon bara kahandak ai, tuntang mambalang kadjohon atiae;
18. Nakara iä mahaga hambaruae bara kabanasa', tuntang pambelome, uka ūla buah tjalaka, awang djari tatap acae.
19. Iä mandjara olon hong sasuroe hapan kapähä, karä tolange haradjur manjilo,
20. Sampai beliae mandjilek talo kinae, hambaruae ngabelü talo awang mangat angate;
21. Sampai isin pipie djari lepah kosop, karä tolange awang puna djaton mamala rarawat ampie;
22. Sampai hambaruae djari tokep rusak, pambelome djari sampai pampatäi.
23. Tä, amon Malaikat aton acae, idjä indu helate, idjä biti bara karä kojae tä, mangat masuman akan olo tä talo idjä patut:
24. Tä iä tä akan masi iä, sambil hamauh: liwus iä, uka äla iä mohon akan kabanasa, aku djari sondau panewus acae.
25. Tä isie manjurong tinai paham bara pesae tabela; iä haluli mandjadi kilau budjang tinai.
26. Iä karäh blaku paham intu Hatalla, idjä masi iä, sampai manaharep baue dengan kahandjake, tä iä halalian akan olo tä kateteké.
27. Limbah tä olo tä mangaku intu baun olo, koae: aku djari hadosa, tuntang mamingkok kabudjur, tapi djaton djetä baguna akangku.
28. Maka iä djari maliwus hambaruangku, belä djetä mohon akan kabanasa, tapi mangat pambelomku mitä kalawa tinai.
29. Itäm, tumon talo handiai tä Hatalla mawie handua hantelo dengan genep olo;
30. Mangat iä manduan hamberule haluli bara kabanasa, tinai mangat iä implawa awi kalawa pambelom.
31. Senäh, o Job, hining aughku; suni ikau, aku handak hakotak.
32. Tapi djaka aton aughm, käläh tombah aughku; suman bewai, krana aku radjin mambudjur ikau.
33. Maka djaka dia, käläh hining aughku; suni, aku handak madjar kapintar akam.
-

BAGI 34.

Hatalla toto budjur tuntang tetek hong karä gawio, krana iä puna Tempon sa-lepah kalunen, idjä mahaga talo handiai.

1. Tinai tombah Elihu, koae:
2. Joh keton, karä olo pintar, hining aughku, talingan pinding keton akangku, keton olo harati.
3. Krana pinding akan mangsene karä augh, kilau tangep mangkemä panginan.
4. Käläh ita mariksa buabuah, mangat katawan talo idjä budjur tuntang patut.
5. Krana Job djaii hamauh: „aku toh budjur, tapi Hatalla djaton maku mambudjur aku.
6. „Aku kilau tandjaro bewai, alo aku budjur; aku habau awi himang, alo aku djaton kasalangku.”
7. Patut olo, kilau Job tä, mihip karajape kilau danum?
8. Tuntang rampi ombo olo darhaka, palus karait ombo olo papa?
9. Krana iä djari hamauh: djaton baguna akan olo, alo iä budjur dengan Hatalla.
10. Tagal tä, joh keton olo pin

tar, hining aughku toh: Hatalla kedjau bara kaderhaka, Idjä djaton tikas kwasaë tä kedjau bara talo sala.

11. Malainkan iä mamaläh olon tumon kapatut gawie, manjoho genep biti mandino tumon djalaë.

12. Toto halai, Hatalla djaton mahukum sala, Idjä djaton tikas kwasaë tä djaton mamingkok kabudjur.

13. Aton olo djari mangkat iä akan handjun petak? aton awi olo djari manjoho iä marentah salépah kalunen?

14. Amon iä puna handak marusak olon, murah bewäi iä manduan rogh tuntang tahaseng äwen buli iä.

15. Sakarä isi akan matäi haiak, karä olo akan buli mandjadi petak.

16. Toh, amon ikau pintar, hining aughku toh, talingan pindingm akan kotakku.

17. Tau kea iä, idjä basingi talo budjur tä, marentah? bahanji ikau manjala Idjä tetek tuntang paham kwasaë tä?

18. Patut kea olo hamah deng-an radja: ikau olo parajap? tinai dengan karä mantir hai: keton olo papa?

19. Kilen hindai iä ts, idjä djaton paraba baun karä radja, idjä djaton tahiñ olo tatau paham bara olo pähä? krana urase tä tampan lengä.

20. Salenga kea äwen tä akan matäi; alo bentok alem utus olo iaur palus nihau, tinai idjä kwasa inganan djaton awi lengä.

21. Krana matan Hatalla manantuneung djalan genep biti, iä mitä karä panandjonge.

22. Djaton talo remeng, djaton talo kaput, äka olo parajap tau manjahokan arepe.

23. Krana dia usah iä talzi menu-tai olon, sampai iä tamä basaran Hatalla.

24. Iä palus tau mamparamok olo kwase, dia usah mariksaë, tinai iä mampendeng awang beken manganti äwen.

25. Basa iä puna kasene kari gawie, tagal tä hamalem iä salenga mampalokang iä, sampai äwen le-pah ramok.

26. Hong äka hukum olo para-jap iä mawi olo tä, haiak gitani olo handiai.

27. Basa äwen tä djari undur malih iä, tuntang djaton maku harati karä hadat djalaë;

28. Gegä augh bawai olo pähü djari sampai iä, tuntang iä mahi-ning augh tangis olo tjalaka.

29. Amon iä manjanang olo, äwe tau manjala iä? tinai amon iä manjahokan bane, äwe tau mitä iä? alo djetä akan utus olo, alo akan idjä biti.

30. Uka äla olo halau haradjur marentah, suro mandjadi djarat akan karä olo arä.

31. Toh, kilen, djaton patut hamauh dengan Hatalla: aku tarima hukuma ajum, aku djaton handak papa hindai?

32. Idjä hindai aku harati, kä-läh ikau madjar aku djetä; amou aku djari sala gawingku, djaton aku maku burok mandahang tä tinai.

33. Kilen, aton ikau handak madjar iä ampie patut mamaläh? sampai ikau handak manganan aku tuntang miatiñ takiringku? Amon ikau tau tombali aughku toh, su-man!

34. Olo awang pintar handak hakotak saroroe dengan aughku. olo harati handak manarima kotakkku,

35. Saambil hamauh: humong kea kotak Job tä, karä aughe djaton dengan kaharatie.

36. Joh apangku, käläh Job ing-kemä palus haradjur, basa iä tom-bah kilau olo parajap.

37. Basa akan kasalae iä man-dahang kadarhakae tinai; iä mapok lokape intu baun ikäi, tuntang mangapal djawape malawan Hatalla.

BAGI 35.

Hatalla djaton ontong awi gawin ita, dia usah iä mupah.

1. Tinai toambah Elihu, koae:

2. Aton ikau mado tä budjur, sampai ikau hamauh: katetekkn paham hara katetek Hatalla?

3. Krana koam, narai ontong tä akam; narai ontong alo aku budjur alo aku sala?

4. Aku handak mandjawap aughm, tuntang augh sobatm tä.

5. Tanggera langit, itäm; tam-pajah karä baunandau ngambo, djetä mahin pahalau gantong akam.

6. Amon ikau badoss, narai ka-rugie iä? alo kalangkahn batujok, narai kapähäe iä?

7. Amon ikau tetek, narai on-tonge awim? atawa narai asile bara lengäm?

8. Idjä puna olon kilau ikau iä tä tau pohos awi kadarbakam, tuntang bontong awi katetekm.

9. Awì kagagah olo olo irarat mangkariak, iä mambawai sabab lengäm olo hai;

10. Tapi dialo idjä biti äwen tä hamauh: intu kwe Hatalla; idjä djari manampaaku, idjä tau mam-pangat metoh katika tjalaka;

11. Idjä djari mandjadian ita

pintar bara karä meto hong pa-dang, tuntang harati bara karä bu-rong penda langit?

12. Tunnon tä puna olo tä akan mangkariak tagal kadjhon olo papa, maka Lä djaton maku tom-bah aughe.

13. Krana toto Hatalla djaton maku mahining angh haiang ka-lotä, idjä djaton tikas kwasaë dja-ton maku mitä tä.

14. Alo koam, ikau djaton akan mitä iä, aton bewäi iä handak mamutus; entai iä bewäi.

15. Tapi toh, basa kalaite djaton palus djari hasep, tuntang djaton palus mahukum karü doea,

16. Toh haiang bewäi Job marakang njamsæ, tuntang humong manjewut augh badjoho.

BAGI 36.

Karä djalan Hatalla uras tetek bewäi, tapi olon djaton tau harati tä lepah.

1. Maka Elihu manontong aughe tinai, koae:

2. Hining aku hakotak isut hindai, aku handak masanan akam, krana kntohe hindai aughku idjä tahu Hatalla.

3. Aku handak hararahan talo bara djaman horan, tuntang mam-budjur manara iä, idjä djari ma-nampaaku.

4. Karä aughku tä toto djaton tandjaro, kaharatingku tä budjur bewäi intu baum.

5. Itäm, Hatalla toto kwasa, tinai iä djaton manalua idjä biti, krana iä kwasa kea asin attie.

6. Olo papa iä djaton maku mahagae, malainkan iä nguan ka-budjur olo pähä.

7. Ia djaton mules tampajahé
bara olo tetek, tapi haradjur hindjá
radja ia mampondek äwen tå hu-
djun padadusan, mangat ia hai
hantå.

8. Tinai amon olo tå inawan
imasong, ingangkuling dengan ta-
lin tjalaka:

9. Tå ia masuman acae talo ga-
wie, karä kasalae idjä djari hape
marajap,

10. Sambil mangarinah tå akan
pinginge hapan mampudji ia, pa-
lus manjoho ia, mangat ia hohah
bara dosae.

11. Amon olo tå manumon aughe,
tuntang manempo ia, tå maka ia
karah mahapus karä andaue dengan
kahalape, karä njelo dengan kama-
ngate.

12. Maka amon olo tå djaton
maku mahining, tå ia salenga
tjalaka, palus nihau huang kapa-
lengen.

13. Tapi olo haliau mingkes ma-
haga kalait tå, äwen djaton maku
blaku, amon ia imasong awie.

14. Tå, maka hambaruae matái
kahum katabelae, pambelom ajue
rusak hindjá olo bakandji.

15. Tapi olo pähä ia malapase
bara tjalakae, tuntang muap pin-
dinge hong kadjakae.

16. Maka ikau kea handak insu-
wite bara njaman kapähä, mampa-
landang ikau, djaton habalut ka-
djakä hindai, sampai karä pangin-
nam hong medjam karäh uras me-
njak.

17. Tapi sana ikau sama dasarm
dengan olo papä, tå hukum ma-
nuntut kasalam mawi ikau.

18. Amon kalaite lembut, bua-
buah ikau; suro ia manganan ikau
sasindä, sampai ikau djaton tara-
tewus alo kilekilen kahaie.

19. Angatm ia paraba kataauñ?
Kwaka, alo bulau alo karä kaabas
dengan panatau mahin dia!

20. Äla ikau taharu blaku talo
kaput tå, idjä manganan karä utus
olo nihau bara äkæ.

21. Buabuah ikau, ia mules
arepm manintu kadarhaka, taman
ikau djari mintih tå labih bara
kapähä.

22. Itäm, Hatalla puna gantong
huang kwasae; intu kwe aton guru
idjä kilau ia?

23. Äwe djari manukas djalae
acae? Äwe bahanji hanrauh: ikau
sala gawim?

24. Ingat bewäi, mangat, ikau
umba mampahai gawie, idjä inara
karä olo.

25. Olo handai mita tå, olo ka-
lulen manantuneng tå bara kedjau.

26. Itäm, Hatalla puna hañ, sam-
pañ ita djaton oih kasenae; itong
karä njeloe djaton tarariksa olon.

27. Amon ia mandjidit paus da-
num kangambo, tå maka udjær
lawo awi djeta,

28. Palus karä baunandau batas-
uh, manata hundjun olo.

29. Tau kea olo harati ampin
baunandau tå imbirang? atawa
augh guruh garuntong idja ngam-
bo tå?

30. Itäm, ia mamantjar kilat ajue
ngambo hetä, tuntang mangadjang
hepus tasik hapan tå.

31. Krana hapan tå ia mahukum
utus olo, tinai hapan tå kea ia
manenga panginan karän karäe.

32. Ia mingkes kilat tå intu
lengae, tuntang mambelase mawi
musohe:

33. Njahoe tå masuman ia, ma-
hin akan meto kea, metoh ia lem-
but dumali bara hetä.

BAGI 37.

Elihu masuman Hatalla dumah haisk
talo badjea.

1. Toto, awi talo tā attiku tarawen, manangkadjok bara kalekae.

2. Hining, hining keton, augh njahoe mangaruntong, augh guru-guruh idjā blua bara njamae!

3. Iā manjoho tā hakumbang hapus penda langit, manjabintir sampai saran petak.

4. Limbah tā njahio meratmetar, inamplua aughe idjā batengkong: amon augh njahoe lembut, äwe tau mahakae?

5. Heran haliae latalla manjaho hapan aughe; iā inawi talo hai, sampai ita dia tau harati tā.

6. Amon iā manjoho udjan habungkus: lawo akan petak; tuntang udjan toto: mohon ngasusur pahapaham!

7. Tā iā mangahana karā lengān olo, sampai karā olo, idjā puna tampaai ai, akan mangasene kwasae;

8. Karā meto bariar kea tamā lowange, tuntang melai intu äcae.

9. Barat tā dumah bara äcae idjā basilim, awi kakares riwut tā talo mandjadi sadingen.

10. Awi tahaseng Hatalla talo manāro, sampai äka danum lombah kea baku.

11. Limbah tā baunandau tā darai tinai, mangat haluli blawa, palus kalawa tā maradjang talo kawus.

12. Hapan akal kapintare iā hatalapani karā talo, mangat mandadian hundjun petak talo handiai awang djari injohoe;

13. Alo iā manukas tā indu djara, amon tanah puna patut in-djara, alo indu berkat.

14. Ingat djetoh, o Job, men-

deng tuntang harati buabuah karā gawin Hatalla idjā heran.

15. Aton ikau katawan prea Hatalla djari matoh djetä kalotä? prea iā manjoho kilat baunandau tā manjabintir?

16. Aton ikau harati baunandau tā magon tanggar? gawi heran ain idjā pintar haliae?

17. Kilen pakaiam mandjadi blasut, amon kalunen tadoh limbah riwut salatan?

18. Aton ikan djari mandohop iā mambirang batanglangit, sampai djetä dāhen kilau saramin idjā inoang olo?

19. Suman akan ikai, kilen ita tau madjar iā? tapi ita djaton tan sampai kalotä, awi ita kaput pidjem.

20. Amon aku hamauh tumon tā, dia djetä insuman äcae? atawa aton olo handak hamauh, uka manggau arepe palus nihau rusak?

21. Toh, maka matanandau mahim dia tau inanggera, amon djetä tarang hong langit, amon riwut mahalau mamprasih tā.

22. Hila utara langit mandang bahienda; hakaliling Hatalla kutoh kahai, idjā äka kikäh karawan.

23. Tapi ita djaton tau sondau Idjā djaton tikas kwasae tā, idjā paham kaabase; maka iā djaton maku tombah tagal ksbudjure tuntang kaput ai.

24. Tagal tā patut olo mikäh iā; tapi iā djaton paraba olon, alo kilekilen kapintare.

BAGI 38.

Hatalla manpudji tuntang madjar Job.

1. Limbah tā, maka Jehowa

tombah augh Job bara huang talo badjea tä, koae:

2. Äewe tä idjä mangeroh tirokku, tuntang hakotak huang ku humonge?

3. Babat kahangm toh, mangat ikau kilau hataä toto; aku han-dak misek ikau, käläh adjar aku!

4. Intu kwe ikau, kahum aku manggalang petak? sanan tä akang-ku, amon toto kapintarm paham.

5. Tawam, äwe idjä djari manukas ukure? atawa äwe djari mingkes rakurae hetä?

6. Atawa hong kwe äka tong-kete impendeng? atawa äwe djari mingkes padadukan galange?

7. Katika karä bintang sawah manjanji horumat haiahaiak, tuntang karä anak Hatalla baramirami malahap.

8. Äewe djari mamapar tasik, metoh djetä haru manjambong kilan bara knain indu?

9. Metoh aku makaiau tä hapan baunandau, mamungkuse hapan ka-kaput indu talampinge?

10. Metoh aku manukas tikase acae, tuntang mingkes huit deng-an blawang acae,

11. Sambil hamauh: mandas toh ikau, äla miar hindai, hetoh akan terai karä riak kadjohom!

12. Aton ikau huang karä andaum djari manjoho talo sawah, tuntang manantu äka langit akan mahindang?

13. Mangat mimbing karä putting petak, tuntang mambirik ma-nganan karä olo papa tä;

14. Mangat petak iobah kilau lilin tjap, tuntang karä talo baha-lap kilau indu pakaiac;

15. Tuntang kalawae ingahana hara olo papa, palus lengän olo ba-djoho tä imelek.

16. Djari ikau hagoet sampai lo-wang tasik, djari ikau manandjong mimes penda labchue?

17. Djari bauntonggang painpatäi iuap akam? djari ikau mitä bla-wang kakaput?

18. Djari ikau malakä petak? Suman, aton ikau katawan karä talo tä?

19. Hong kwe djalan manalih äka batang kalawa tuntang kakaput tä, hong kwe kalekæ?

20. Sampai ikau tau masuman tikas sarae, tuntang katawan dja-lan akan kalekæ?

21. Toto, tawam bewäi, krana katika tä ikau puna djari inakan; basa andaum tä puna kutoh karæ!

22. Djari ikau manalih gudang udjan habungkus, atawa djari ikau mitä äka udjan karangan indjadian?

23. Idjä inaku akan andau ka-djakä, akan andau klahi tuntang parang.

24. Hong kwe djalan kalawa tä mananjap? tinai pangarék riwut hundjun petak?

25. Äewe djari manampa pasuran udjan papak panggar, tuntang djalan kilat njaho?

26. Sampai udjan lawo akan ta-nah, äka djaton olo, akan padang tunis benjem, äka idjä biti mahin djaton;

27. Nakara manjiwoh äka keang tuntang benjem, mangat mampa-lembut karä salundik oru.

28. Äewe idjä bapa udjan? atawa äwe idjä djari manak pantis ambon?

29. Bara knain äwe djari manak ambon habungkus?

30. Sampai danum tä batekang kilau batu, tuntang hapus bilun danum baku bewäi.

31. Tau ikau mandjalin bintang

kajuntanggoi? atawa mangarak talin bintang salampatäi?

32. Tau ikau manjoho bintang sawah lembut intu puna wajahe? atawa magah bintang idjanghawoi tuntang anake lembut?

33. Aton ikau katawan karä atoh langit? aton ikau djari nguan tä mangat marentah petak?

34. Tau ikau manarik aughm sampai baunandau, manjoho kutoh danume tä manata ikau?

35. Tau ikau manjoho karä kilat manjabintir, sampai djetä tombah aughm, koae: toh ikäi aton?

36. Æwe djari mingkes kapintar hong atüi buam? äwe manenga kaharati awang apik?

37. Æwe ombet kapintare sampai tau mariksa baunandau? äwe manusuh danum bakandong hong langit?

38. Amon karä tunek petak inata palus hakumpal, tuntang botope tä harapet.

5. Djari ikau misä bulae, aton ikau katawan katikae manak?

6. Iä mandjungkongarepe, mamplua anake, palus kapähän misue djaton.

7. Anake sasar tagap tuntang hai awi oru talo, iä hagoet djaton buli indee tinai.

8. Æwe djari mampariar kalidai hutan, äwe djari mengkak djarat kalidai bariar.

9. Akae djari inengaku padang benjem akan äkae, äka tunis benjem akan lewue.

10. Iä manatawä lalenton olo hong lewu, iä djaton mahining augh olo mudjar.

11. Iä mitä karä bukit äka talo urepe, tuntang manggau karä talo bahidjau.

12. Aton angatm, badak tä handak manempo ikau? handak iä bara malem intu dulang aim?

13. Tau ikau mugar iä, mangat maluku akam? handak iä manjarak tanam?

14. Tau ikau harap iä, basa iä kalotä kaabase? tau ikau manjoho iä bagawi akam?

15. Tau ikau harap iä manampa binji akam tinai, mamumpong tä hong karaim?

16. Palapas burong onta, idjä ingepeke handjahandjak, djaton djetä kilau palapas tuntang bulun naam?

17. Tinai iä pudji malahi tantelohe hong petak, manjoho baras mahärem tä.

18. Djaton iä paraba mikäh pain olo mahundjeng djetä, atawa meto bariar manusite.

19. Dasare tulas dengan anake, ampin djetä kilau dia anak ai, iä brangai bewäi, alo tantelohe haiang.

20. Krana Hatalla djari manganan

BAGI 39.

Hatalla manontong aughe dengan Job.

1. Aton ikau manenga akan singa bawi talo ingkarape, aton ikau manjukup kabungun anak singa?

2. Amon iä mahukup hong lowange, tuntang mondok dadukong intu äkae, maugat mimpa.

3. Æwe manatap panginan akan burong kak, amon anake mantehau intu Hatalla, metoh iä trawang hetähetä, djaton sondau panginae?

4. Aton ikau katawan balan kambing mura manak hong batukarang, aton ikau katawan ampin badjang tä luas?

kapintare, djaton djari mambagi kaharati acae.

21. Amon ia mangipak palapase mampalmas arepe, ta ia mangarehái karü hadjaran tuntang olo idja mu-kong ta.

22. Tau ikau manenga kaabase akan hadjaran, atawa mangkepan balun sanduronge intu tekoke?

23. Tau ikau manjoho ta mangkadjok kilau sangkalapi? Augh kamáhus uronge ta tau baka taréwen.

24. Amon olo magon mangalati, maka djetë handjak huang kaabase, palus hagoet manjupa olo idja tapat parang.

25. Ia mangarehái talo pampikah, tuntang djaton tau taréwen, djaton ia maku hadari bara baun padang;

26. Alo anak panah meramerang buah ia, tuntang isin tumbak tambulu ngilangilat:

27. Ia hagendjäh tuntang bagisah mangakas petak, ia djaton tau im-patendë tinai, amon aton augh sa-runai.

28. Sana augh sarurai impahiau bataritarik, has takan! koae; bara kedjau ia mambewau klahi ta, augh karü mantir tuntang lahap olo arä.

29. Aton antang ta trawang awi kapintar ajum, mambilang palapase manantu salatan?

30. Aton tumon prentahm burong nasar manjalumbo kangambo, tuntang manjarangan intu aka gantong?

31. Intu tantan bukit ia melai, tuntang tingkep intu sangking batu.

32. Bara hetä ia manangkilik talo kinae, mafac batarik sampai kedjau.

33. Anake minjup dahan talo, intu aka hantun talo hets malihé.

34. Tinai Jehowa tombah augh Job, koae:

35. Kilen olo pamado ts handak basual hindai dengan Idja djaton tikas kwasaé? idja handak madjar Hatalla, tau ia tombah toh?

36. Maka Job tombah augh Jehowa, koae:

37. Itäm, aku djari pahlau la-jau, narai tinai aku tau tombah aughm? aku mangop njamangku hapan lengangku.

38. Sindä aku djari hamath, tapi toh aku djaton maku badjawap tinai; mikah sampai handua, tapi aku djaton maku mandahange tinai.

BAGI 40.

Hatalla manontong aughé dengan Job.

1. Maka Jehowa tombah augh Job bara huang talo basaloh, koae:

2. Babat kahangm' toh, mangat ikau kilau hatuë toto; aku handak misek ikau, kälöh adjar aku.

3. Tau ikau manganan aughku toh; tuntang mansala aku, mangat ikau budjur?

4. Aton lengäm kwasa kilau Hatalla, tau ikau manjaho hapan aughm, kilau ia?

5. Kälöh ikau hapan kabung-asim tuntang kahaim, praham kahalpm, kwasam;

6. Ukäl lason kasangitm, tintu karü olo badjoho palus mamparan-dah ia.

7. Toto, tampajah karü olo badjoho, balalu henjek manjontop ia, tuntang mamparusak karü olo papa intu akae.

8. Kalian iä samandiai hong petak, palus paleteng iä intu äka basilim;
9. Tä aku handak manara ikau, basa lengäm gantaum tjakap mandohop arepm.
10. Itäm, behemot, meto hai tä, idjä djari inampaku tokep ikau, iä kuman oru kilau sapi.
11. Itäm, kaabase huang kahange, tuntang kagantjange huang uhat berenge!
12. Ikohe batekang kilau batang seder, sapan tolange dähen haliae.
13. Tolange kilau tambaga idjä batekang, paie kilau därah sanaman.
14. Iä idjä mambatang bara karä talo tampan Hatalla; idjä djari mandadian is, djari mandjuluk padange akae.
15. Maka karü bukit mampalem-but talo urepe akae, karä meto bariar busik hetä darahe.
16. Iä radjin menter intu kandjungen, basilim marak rampiang hong äka rumpur.
17. Talo bedjikut mangandjungen iä, bakau mangadjang iä.
18. Itäm, iä minjup rahusan dnum, djaton parabs tä, angate kamäae alo Jordan mahin olihe teah tamä njamae.
19. Tau olo manawan iä bara hila baue? tau olo palus manja-luang uronge hapan djarat?
-
- BAGI 41.
- Hatalla masuman ampin dasar lewiatan, hapea manggagom Job.
1. Tau ikau manunda lewiatan tä hapan sakang? tau ikau mam-bangus baue hapan tali?
2. Tau ikau mangawit uronge hapan pisi? tau madjok pipie ha-pan rurang?
3. Aton iä handak musok ikau, atawa manis aughe dengam?
4. Angatm, iä handak hadjandji dengam, sampai iä indu djipem katatahi?
5. Tau ikau huräh dengae, kilau dengan burong korik? tau ikau mamasong iä akan usik anakin idjä bawi?
6. Tau olo mandjual iä? handak dagang mamilie?
7. Tau ikau marusah upake ha-pan rurang, atawa takoloke hapan pakihu?
8. Kemä bewäi djaka lengäm mawi iä, toto ikau palus terai klahi hindai!
9. Toto kaharap ai, idjä handak mawi iä, tandjaro bewäi; sana iä mitiae maka iä karäh balongkang.
10. Djaton idjä biti petah kalotä sampai manangkedjet iä. Maka äwe kea tinai, idjä bahanji mam-pendeng arepe intu baungku?
11. Äwe djari manenga akang-ku, sampai aku patut manjulang akae? Krana aku puza tempon talo handiai hapus penda langit.
12. Tinai aku djaton maku tendä manahiu karä ramon berenge, tun-tang masuman karä kaabase tun-tang kabungas ampin tawase.
13. Äwe tau mengkak tiske idjä kilau karungkonge? äwe ba-hanji mandjudju lengae intu belat kasingae idjä duü lapis tä?
14. Äwe petah marakang ririre, idjä kilau baun lawang? kasingae marchäi baka ikäikäh.
15. Karä tiske idjä bakapal uras kilau taming idjä dälien, hadjip kilau irapatan,
16. Haradjarharambit dengan kolaé, sampai riwut djaton tau tamä:

17. Djetä harapet hatambieg, sampai djaton maku pisah.
18. Banjæ lalegend kilau blawa, tinai matae kilau langit mahindang.
19. Bara njamae aton blua kilau sahewan tuntang ampin gutin apui.
20. Bara uronge aton blua kilau asep, kilau paus taran kabali.
21. Tahasenge kilau barah apui, njalae blua bara njamae.
22. Æka kaabase intu ujate; pampikäh manangkadjo helo baeue.
23. Sarapar isie harapet haliae, kilau inoang intu tolange, djaton tararabit.
24. Atäie batekang kilau batu, karas kilau gagelan batu galilingan.
25. Amon iä lembut manakundjong maka olo abas mahin mi-käh, amon iä manaradjang maka äwen tä djungun.
26. Amon olo handak mantakan iä hapan padang, djaton bara pedali bewäi, alo lundju, rurang, alo makaian sangkarot mahin djaton baguna.
27. Sanaman kilau tampilai bewäi intu iä, tambaga kilau kaju räbok.
28. Anak panah djaton tau maharak iä, panting batu kilau tikil paräi intu iä.
29. Pukul kilau palawi intu iä, iä mangarehää olo inambelas lundju.
30. Penda usoke aton diringe idjä batadjim; iä maharis äka idjä ihoroe.
31. Iä mangambohak tasik äka handalem, sampai manara kilau kabali, tuntang mangurah tä kilau manggulai tatamba.
32. Djalae hagingin limbah li-kute, tasik haburä baputi awie.
33. Hapus petak djaton idjä padan dengae; iä djari inampa djaton tau mikäh.
34. Iä djaton paraba karä talo hai, iä radjan karä metoh basiak.
-
- BAGI 42.
- Job hobah; Hatalla mambudjur tun-tang mamberkat iä.
1. Tä Job tombah augh Je-howa, koae:
2. Aku katawan, ikau kwasa mandjadian talo handiai, tinai karä tirokm djaton tau bageto.
3. Toto koam, äwe idjä mange-roh tirokku awi kahumonge? krana aku djari manjewut talo idjä djaton kasenangku, talo idjä paha-lau heran akangku, awang djaton aku haratie.
4. Toh, käläh ikau mahining, aku handak hamauh, aku handak misek ikau, käläh adjar aku.
5. Pindingku djari mahining ikau, toh matangku kea mitä ikau.
6. Tagal tä aku mandjilek arep-ku, haiak manjasal aku mondok hong petak tuntang kawo.
7. Maka amon Hatalla djari ma-sanan karä aughe tä akan Job, tä koe dengan Elipas, olo Teman tä: Kalaitku hasep mawi ikau tuntang sobatm äwen duä; krana augh keton djaton toto budjur tahiukku, kilau ain reworku Job.
8. Tagal tä duan akan keton udju kongan sapi, tinai udju kongan tabiri hatuëe, palus lius tanggoh reworku Job, luput parapah awang ingshu akan keton, tuntang usok reworku Job, mangat iä blaku akan keton. Krana baun ai handak inarimaku, belä aku

mawi keton tumon kahumong keton; krana augh keton-djaton toto budjur tahuu aku, kilau ain re-warku Job.

9. Tä, maka Elipas olo Teman, Bildad olo Sua äwen telo Sopar olo Naema hagoet, sambil malalus augh Jehowa dengae; maka Jehowa manarima augh Job.

10. Palus Jehowa manganan kapähän Job, limbah iä djari blaku akan sobate. Jehowa manenga akan Job salipet karëe bara bilih.

11. Tinai karë paharie, karë betaeue, karë olo kapatohe bihin dumah tanggoh iä, kuman dengae hong humae, tuntang äwen manatum iä, sambil mampong iä tagal karë kapähäe, idjä djari injampai Jehowa mawi iä. Tinai genep biti manenga akae duit salaka awang hai, tuntang tisin bulau.

12. Maka Jehowa mamberkat la-

win kadjarian Job paham bara sotake; krana iä mandino äpatwalas kojan kambing tabiri, djahawen kojan onta, sakojan kapasang sapi, tinai sakojan kongan kalidai bawie.

13. Tinai iä manak udju hiti hatuu, telo bawi.

14. Iä manggarë aran tambakase idjä hawi Jemina, tinai idjä duä Kesia, tuntang idjä telo Kerenhapogh.

15. Maka hapus tanah tä djaton sondau olo tumon kahalap anak Job idjä bawi tä; bapae manenga akae bagin joresae marak karë njahae.

16. Maka Job belom hindai limbah tä saratus äpat pulu njelo, tuntang iä mitä panakae sampai hangkäpat mäso.

17. Limbah tä Job matäi, metoh iä bakas tuntang puas belom.

SURAT

M A S M U R.

(NJANJI.)

MASMUR 1.

Tahuu ampin tuntang kadjarian olo tetek, tinai olo parajap.

1. Salamat olo, idjä djaton tumon huang olo papa, djaton kea mendeng hong djalan olo badosa, dia kea mondok äka olo parajap.

2. Tapi iä mangilak Torat Jehowa, tuntang handau hamalem iä manirok Torate tä.

3. Iä tä kilau batang kaju, idjä djari imbul darah sangsi, idjä mamua intu wajahe, tuntang karë dawae djaton malajuh; karë talo gawie uras batuah.

4. Olo papa djaton kalottä, tapi

MASM. 1.

iä kilau tikil, idjä tariup awi riwut. | mamusit iä kilau kabali landai. — (Pangar. 2,27.)

5. Tagal tä olo papa djaton akan mendeng togor metoh hukum, tinai olo badosa djaton hong ung-kup olo tetek.

6. Krana Jehowa kasene djalan olo tetek, tapi djalan olo papa akan rusak.

MASMUR 2.

Tahiu karadjaan Anak Hatalla tuntang karä musohe.

1. Buhen karä olo kapir maridu, tuntang karä utus olo kalunen manirok talo haiang? — (Gaw. Ras. 4,25.)

2. Karä radja kalunen mendeng, karä mantir hai sama mondok hatirok, malawan Jehowa tuntang Idjä djari izinjake.

3. Koae: Has, ita maratap pasonge, palus manganan djarate bara ita.

4. Idjä mondok hong sorga tawä, pangkahai Tuhan hababaka olo tä.

5. Limbah tä iä hakotak dengan äwen tuntang kalaite, hapan ka-sangite iä manaräwen olo tä, koae:

6. Aku toto djari mangkat raljangku hong Sion, bukit ajungku idjä brasih tä.

7. Aku handak masuman augh kaputus toh: Jehowa djari hamauh dengangku: ikau toh Anakku, andau toh aku djari mangarinah mangkat ikau. — (Ibran 1,5;5,5.)

8. Laku intu aku, tä maka aku handak manenga karä olo kapir indu joresam, tuntang hapus saran petak indu bagim.

9. Hapan sanaman sokah radja ikau akan mamparamok éweh,

mamusit iä kilau kabali landai. — (Pangar. 2,27.)

10. Maka toh, buah keton pinter, o karä radja! buah keton tarima adjare, karä hakim hong petak!

11. Awi manempo Jehowa haiak mikäh, kaku iü haiak hagen-djäh.

12. Sembah Anak tä, belä iä blait, balalu keton rusak hong djalan keton; krana badjeleng kalaite karäh hasep. Salamat karä olo, idjä harap iä.

MASMUR 3.

Harap Hatalla, amon indjakä olon.

1. Masmur Dawid, metoh iä hadari bara baun anake Absalom. — (2.Sam. 15,14.)

2. Kajah Jehowa! musoliku paham karä, arä olo mendeng mawi aku.

3. Olo arä mawi hambaruangku, koae: iä djaton bara salamat intu Hatalla. — Sela.

4. Tapi ikau, o Jehowa! puna talawangku, ikau horumatzku, tuntang idjä manggatang takolokku.

5. Hapan aughku aku mangau Jehowa, maka iä manarima aughku bara bukit ai idjä brasih tä. — Sela.

6. Aku menter palus batiroh, aku misik tinai, krana Jehowa mangalindong aku.

7. Djaton aku mikäh bakoja-kojan karä olo tä, idjä manga-pong handak mawi aku.

8. Has, Jehowa, lapas aku, o Hatallangku! krana ikau msnekap karä mansohku, kasingan olo parajap lepah irempang.

9. Jehowa puna Tempon sala-

mat; tengah berkatm akan utus
olo ajum! — Sela.

MASMUR 4.

Harap Hatalla, amon indjaka olon.

1. Masmur Dawid, akan kamannder olo panjanji, patut impahaiak kutjapi.

2. Amon aku mangahau, tomhah aughku, o Hatallangku, idjä aka katetekku; idjä mampalan-dang aku metoh kadjakä: pasi aku, trima lakudoangku.

3. Keton, idjä paham kahatuän keton! kilen katahin horumatzu akan inawali? kilen katahin keton radjin dengan talo haiang, tuntang manggau talo tandjaro. — Sela.

4. Buah keton mangasene, Jehowa puna djari mambaris akae olo idjä heret dengac; Jehowa handak mahining, amon aku mangahau iä.

5. Åla badosa awi keton blait, käläh ingat huang atäi keton hundjun sasuron keton, tuntang awi manjuni arep keton. — Sela.

6. Imbit parapali katetek, tuntang harap intu Jehowa.

7. Koan olo arä: Åewe handak manjoho ita mitä kahalap? Käläh ikau manggatang kalawa baum hundjun ikäi, o Jehowa!

8. Ikau mampahandjak atäiku paham bara metoh gendom tuntang anggor äwen ta dahangdahanga.

9. Landang bewäi aku menter halalu batiroh, kraua batonggal ikau, o Jehowa, mandohop manjanang aku.

MASMUR 5.

Bagin olo tetek tuntang olo papa.

1. Masmur Dawid, akan kamannder olo panjanji; tahuu ampin baris kadjarian.

2. Hining aughku, o Jehowa, itäm pikir atäiku;

3. Talingan pindingm senäh augh bawaiku, o Radjangku, Hatallangku, krana aku blaku doa intu ikau.

4. Palus haiak djadjawu käläh hining aughku, o Jehowa; palus haiak djadjawu aku handak blaku intu ikau tuntang mentai aughm.

5. Krana ikau djaton Hatalla, idjä mangilak kadarhaka, olo papa djaton tau melai hong baum.

6. Olo badjoho djaton ikau manjohoe manaharep ikau, ikau basingi karä olo idjä mawi talo sala.

7. Ikau mampatäi karä olo panandjaro; olo panusuh daha tuntang olo haliau indjilek Jehowa.

8. Tapi aku awi asim idjä paham karäh sampai humam, palus manjembah manintu äkam idjä brasih, haiak marawan dengam.

9. O Jehowa, agah aku huang katetekm tagal karä musohku, pabudjur djalam intu baungku.

10. Krana djaton kabudjur huang totok äwen, karajap indu atäie, balengkonge kilau kubur idjä manantai, djelae impenjake. — (Rom. 3,13.)

11. Tipan iä, o Hatalla! käläh iä balongkang tagal karä akale, baring iä tagal kutoh kalangkahe, krana iä manggatang arepe mari-sang dengam.

12. Maka olo handiai, idjä harap hong ikau, karäh handjak;

olo tä ramirami palus katatahi,
krana ikau mangalindong iä; idjä
sinta aram soho rindang huang
ikau.

13. Krana ikau, o Jehowa, puna
mamberkat olo tetek; kilau hapan
talawang ikau manganggarong olo
tä hapan asi.

MASMUR 6.

Lakudoa kanjasal.

1. Masmur Dawid; akan ka-
mander olo panjanji; tumon nuda
baris hanja.

2. Kajah, Jehowa! äla man-
djara aku huang kalaitm, äla ma-
hukum aku huang kasangitm.

3. Pasi aku, o Jehowa, krana
aku malamalai; pakälah aku, Je-
howa, krana karä tolangku gen-
djagendjäh.

4. Tuntang hambaruangku ha-
radjur paham mikäh; maka ikau ,
o Jehowa, kilen katalim?

5. Ules haluli, Jehowa! liwus
hambaruangku; dohop aku tagal
kasajangm.

6. Krana huang pampatäi olo
djaton mingat ikau; äwe tau ma-
nara ikau huang naraka?

7. Aku munguh awi kapähä
sampai djari ujuh, nongkang aleñ
aku mambisa sasurongku, hapan
djohon matangku aku mambung-
kak äkaku batiroh.

8. Ampin baungku djari kusup
awi atäiku hetang, djetü ngadjiwak
ampie awi karä musohku.

9. Indah bara aku, o keton
karä olo parajap, krana Jehowa
djari mahining tangisku.

10. Jehowa djari mahining augh

usokku, Jehowa manarima laku-
doangku.

11. Karä musohku akan njukok,
balalu taräwen sabanen, iä akan
balang, tuntang salenga rungkok
bewäi.

MASMUR 7.

Lakudoa, hapan blaku budjur intu
Hatalla.

1. Njanjin kapähän Dawid, idjä
djari injanje akan Jehowa, tagal
augh olo Kus, idjä bara Benja-
min.—(2.Sam.16,5—11.)

2. O Jehowa, Hatallangku! ikau
äka kaharapku; dohop aku bara
karä olo idjä manggoang aku ,
palus liwus aku;

3. Belä äwen kilau singa ma-
misak hambaruangku, sambil ma-
rabite tuntang djaton idjä mali-
wus aku.

4. O Jehowa, Hatallangku!
djaka aku djari mawi talo tä, djaka
talo sala aton huang lengängku:

5. Djaka aku djari manjulang
talo papa akan olo, idjä bahalap
dengangku, atawa djari marusak
olo tä, idjä djaton bara buku
basingi aku:

6. Tä käläh musoh manggoang
hambaruangku, palus manjingkap
iä, tuntang mampidjak pambe-
lomku akan petak, mambaring ho-
rumatku akan äka rumpur. —
Sela.

7. Mendeng, Jehowa, huang
kalaitm, käläh marawus malawan
kasangit musohku; misik tanggoli
aku, ikau, idjä puna mariksa tun-
tang mamaläh.

8. Soho karä utus olo hapum-
pong mangaliling ikau , limbalih tä

bara tambuan äwen buli kungambo tinai.

9. Jehowa puna mamutus akan karä utus olo; käläh putus akangku kea, o Jehowa, tumon katek tuntang kabudjur ajungku.

10. Käläh geto kadarhakan olo papa, tuntang mandähen olo tetek; atäi bua púna iriksam, o Hatalla idjä tetek!

11. Talawangku puna Hatalla, idjä mandohop awang budjur atäie.

12. Hatalla mamutus akan olo tetek, tinai Hatalla haradjur malaït olo parajap.

13. Amon olo tä dia maku hobiah, maka iä masa padange, manatap panahe, mambidik äwen;

14. Manintu äwen hapan ganganan baka matäi, anak panahe impanjalae.

15. Itä! olo tä haiak kapähä luas kadarhaka; tapi iä djari manih i tjalaka palus manak kahaiang.

16. Iä djari mangali palowang tuntang manimben tä; tapi bitie djari lawo huang palowang tä, idjä inampae.

17. Akal karajape buli menjet takeloke, kadarhakae tampilang buah karapurue.

18. Aku handak mahorumat Jehowa tagal kateteke, tuntang manjanji manara aran Jehowa, Idjä Pangkahai tä.

2. O Jehowa, Tuhan ikäi, toto aram paham kahaie hong salepah petak, ikau idjä djari mambungas langit hapan kahaim!

3. Bara njaman anak olo korik tuntang anak awau ikau djari manjimpan kwasa akam, tagal olo idjä marisang dengam, mangat ikau manggagom mampalah mu-soh, tuntang olo bisi atäie parajap.—(Matt.21,16.)

4. Amon aku manampajah langit ajum, gawin lengäm tä, bulan tuntang karä bintang, idjä djari inampam:

5. Narai kea ampin olon, sampai ikau manahiu iä? narai ampin panakan olon, sampai ikau manganggulo iä?

6. Ikau djari mampakorik iä handjulo bara malaikat, tinai hapan horumat tuntang kahai ikau mambungas manggatang iä.

7. Ikau manjoho iä marentah karä tampan lengäm, talo handiae djari inam penda tatape, — (1.Kor. 15,27.)

8. Karä tabiri tuntang sapi, tinai karä meto hong padang;

9. Karä burong penda langit, karä lauk hong tasik, talo handiae idjä hagoet hong karä danum.

10. O Jehowa, Tuhan ikäi, toto aram paham kahaie hong salepah petak.

MASMUR 9.

Tara akan Hatalla, tagal dohope.

1. Masmur Dawid; akan kmander olo panjanji; tahuu pam-patäi olo parajap.

2. Aku handak manara Jehowa hapan salepah atäiku, tun-

MASMUR 8.

Horamat, idjä inenga Hatalla akan olon.

1. Masmur Dawid, akan kmander olo panjanji, tumon nudan Gat.

MASM. 7. 8. 9.

tang masuman karä gawim awang heran.

3. Huang ikau aku handak handjak atäiku, baramirami, tun-tang manjanji mahorumat aram, ikau idjä pangkahai!

4. Basa karä musohku undur, balongkang, palus rusak awi baum.

5. Krana ikau djari mamutus tumon kabudjurku, mamatut per-karangku, ikau djari mondok hong padadusam, ikau o Hakim idjä tetek.

6. Ikau djari mangotak olo kapir, mampalomos olo papa; acae djari impalomatm palus sampai daptit tuntang katatahi.

7. Karä musoh tä, äkae djari karakkaraakan palus dapit, ikau djari marusak karä lewue, pingat olo dengae lepah nihau.

8. Maka Jehowa mondok ma-rentah palus katatahi, iä djari mandähén padadusae, mangat mariska mamaläh.

9. Hapan kabudjure iä matut akan salepah kalunen, tun-tang manjulang akan karä utus olo tumon kateteke.

10. Jehowa indu äka kalindong olo pähä, äka kalindong metoh katika kadjakäe.

11. Idjä kasene aram tau harap hong ikau, krana ikau, o Jehowa, djaton manalua olo tä, idjä manggau ikau.

12. Awi manjanji manara Jehowa, idjä melai hong Sion, sanan marak karä utus olo gawie awang hai.

13. Krana Iä, idjä mamaläh da-hae, magon mingat äwen, iä djaton ngalapean augh bawai olo idjä irarat.

14. Pasi aku, Jehowa, tampajah tjalakangku, idjä awi olo awang

basingi aku, ikau idjä mangga-tang aku bara bauntonggang pam-patäi;

15. Mangat aku mambrita horumatz hong lewu Sion, budjang bawi tä, mangat aku handjak atäiku tagal salamatm.

16. Olo kapir djari leteng hong palowang, idjä inampae; paie kea djari siteng awi djaring, awang inenae basilisilim.

17. Jehowa djari mangariñah are-pe, iä mamutus mamaläh; gawin lengän olo papa djari mandjarat arepe. — Ingaingat! Sela.

18. Karä olo papa akan iundur sampai naraka, karä olo kapir, idjä ngalapean Hatalla.

19. Krana olo pähä djaton ha-radjur ngalapeae, kaharap olo ba-lemo atäie djaton haiang sampai katatahi.

20. Mendeng, o Jehowa! äla olo pahalau manggatang arepe, soho olo kapir ihukum intu baum.

21. Ingkes panaräwen äkae, o Jehowa, mangat olo kapir harati, iä baja olon bewäi. — Sela.

MASMUR 10.

Lakudoa tahuu dohop.

1. O Jehowa! buhen ikau mendeng kedjau, mangambutep matam metoh kadjakä?

2. Paham kadjolio olo papa haus mawi olo pähä, äwen inawan hong akal kadarhaka, awang ingumang olo parajap tä.

3. Krana olo papa mampatara arepe tagal kipen atäie, idjä batuuh tä manganan manawah Jehowa.

4. Koan olo papa huang ka-djohoe: iä puna djaton paraba; Hatalla puna djaton. Kakai karä akal karajape.

5. Iä haradjur bontong hong karä gawie, karä hukum ajum kedjau bara iä, karä musohe ingasæsie bewäi.

6. Iä hamauh huang atäie: aku magon togor haradjur, kwäka tau buah talo papa!

7. Totoke kontep augh sapa, kotok tuntang tipu; penda djelae tjalaka tuntang kadarhaka bewäi.

8. Iä mondok mimpa parak rowut darah lewu, basilisilim iä mampatäi olo idjä brasih, djaton kasalae, matae loanglauh mimpa olo pähä.

9. Iä mimpa hong äka basilim, kilau singa hong lowange; iä mendah mangat manjingkap olo sukar; salenga iä manjingkap äwen, mandjidjit iä akan djarat ai.

10. Tä äwen balongkang pa-sondep; ungkup olo pähä balongkang awi äwen idjä abas tä.

11. Iä hamauh huang atäie: Hatalla kalapean gawingku, iä djari mangambutep matae, iä djaton maku manjengok sampai katatahi.

12. Mendeng, o Jehowa! ga-tang lengäm, o Hatalla! ala ngalapean olo pähä tä.

13. Buhen olo parajap akan ma-nawah Hatalla, sambil hamauh huang atäie: ikau puna djaton paraba?

14. Tapi toto, ikau djari mitae; ikau manampajah haiak manjanjang tuntang malait, palus mimbing perkara tä huang lengäm; olo pähä manjaragh tä lepah intu ikau; ikau idjä mandohop karä nolä.

15. Kälöh supek lengän olo dar-

haka, kälöh gau kasisik kadar-hakan olo papa, sampai djaton tarasondau hindai.

16. Jehowa toto radja palus sam-pai dapit tuntang katatahi; karä olo kapir impalomos bara tanahe.

17. Kakenang olo idjä balemo atäie djari hiningm, o Jehowa! ikau mananggar atäie, pindingm inalingam;

18. Mangat mambudjur nolä tun-tang olo pähä; olo kalunen djaton akan haradjur badjoho manekang arepe.

MASMUR 11.

Tahuu horap Hatalla metoh kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan ka-mander olo panjanji. — Jehowa äka kaharapku; kilen keton hamauh mawi hambaruangku: hakan akan bukit keton, lalias kilau bu-rong?

2. Krana itä! olo papa mang-antjang talin panahe, iä habadju-ran anak panahe, mangat mama-nah olo budjur atäie bara äka basilim.

3. Krana olo tä hapan kagagahe bewäi, mangarak karä prentah; toh, kilen gawin olo tetek tä tinai?

4. Jehowa aton hong äkae idjä brasih, hong sorga tä padadusan Jehowa; matae mitä, bawak matae mariksa karä panakan olon.

5. Jehowa mariksa olo tetek; tapi olo papa tuntang idjä radjin marajap injingi hambaruae.

6. Iä karäh mudjan djarat, apui tuntang barirang akan olo papa; riwut apui indu bagin kadjarian äwen.

7. Krana Jehowa toto tetek,
tuntang iä radjin katetek; baue
manampajah olo budjur.

MASMUR 12.

Lakudoa mawi olo haliau tuntang olo
kianat.

1. Masmur Dawid; akan ka-
mander olo panjanji; tumen nuda
baris hanja.

2. Dohop, o Jehowa! krana
olo brasih sasar munos, olo bu-
djur djari isut marak olo kalu-
nen.

3. Genep biti manandjaro ko-
lae; iä hakotak basalupo, menjak
manis totoke.

4. Käläh Jehowa mampalomat
karä totok awang menjak manis,
karä djela awang badjoho;

5. Idjä hamauh: awi djelan ita
ita abas tuntang manang; totok
biwihi mandohop ita; äwe kea
idjä tempon ita?

6. Maka basa olo sukar irusak,
basa olo pähä tä munguh, toh
aku handak mendeng, koan Je-
howa; aku handak mingkes olo tä
hong salamat, idjä magon mang-
enang djetä.

7. Maka augh Jehowa puna
brasih, kilau salaka ain tuan hong
petak, idjä imprasih hangkudu
tingkate.

8. Ikau, o Jehowa, karäh ma-
haga olo tä, sampai katatahi ikau
karäh manganggarong iä bara utus
olo papa tä.

9. Olo papa mananjap petak,
amon olo parajap inggatang intu
marak olo kalunen.

MASMUR 13.

Lakudoa mangat inarima Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan ka-
mander olo panjanji.

2. Kilen katahim, o Jehowa,
ikau haradjur handak ngalapean
aku? kilen katahim ikau manja-
hokan baum bara aku?

3. Kilen katahie hambaruangku
akan bagisah awi karä tirokku,
tuntang atäiku gogop nongkang
andau? kilen katahie musohku
akan mampadjoho arepe mawi aku?

4. Käläh tampajah, trima augh-
ku, o Jehowa, Hatallangku! kä-
läh manarang matangku, belä aku
hiun palus matäi.

5. Belä musohku hamauh: aku
toh kwasa mawi iä; belä idjä ma-
njingi aku handjak, amon aku
rajarajang.

6. Maka akn harap asim, atäiku
handjak tagal dohop ajum. Aku
handak manjanji akan Jehowa,
krana iä mampahalap aku.

MASMUR 14.

Tahu kapapan olo kalunen.

1. Masmur Dawid; akan ka-
mander olo panjanji. — Olo gila
hamauh huang atäie: Hatalla puna
djaton. Äwen tä djari tapakarok
rnsak atäie, djaton baguna hindai,
iä indu kabelä awi karä gawie,
dialo idjä mawi talo bahalap. —
(Mas. 53.)

2. Bara sorga Jehowa manang-
kilik karä panganan olon, tantai
mitä, djaka aton idjä biti idjä
pintar, idjä manggau Hatalla.

3. Tapi samandiae ia djari undur, uras ia djari babasi; djaton aton idja mawi talo bahalap, idja mahin dia. — (*Rom.3,12.*)

4. Kilen, djaton idja biti olo parajap ta handak mingate? idja kuman ungkup olo ajungku manggau ontong ai, tapi ia djaton blaku intu Jehowa.

5. Hetä olo ta mikah taräwen; krana Hatalla hindja dengan ungkup olo tetek.

6. Kemä bewäi marusak tirok olo pähä, krana Jehowa aton äka kalindonge!

7. Kälah djaka bara Sion dumah salamat akan Israel, amon Jehowa haluli manalih olo ajue idja tawanan. Ta Jakob akan baramirami, Israel akan handjak rantang.

MASMUR 15.

Awe akan melai intu Hatalla?

1. Masmur Dawid. — O Jehowa, awe karäh melai hong tingkapm? awe akan mangalewu hong bukitm idja brasih?

2. Idja tanggar budjur atäie, malalus katetek, tuntang manje-wut katoto hapan atäie.

3. Idja djaton mangotok hapan djelae, djaton mamapa paharie, djaton maku mampahawen kolae.

4. Idja mangabelä olo awang inganan Hatalla, tapi mahorumat olo idja mikah Jehowa; idja, djaka ia djari mananggong sum-pah indu karugin ai, djaton kea maku mobah ta tinai.

5. Idja djaton mahatangan reare-tantai mampahudjong arepe, tuntang djaton tarima sudok, mangat

mahenjek olo awang djaton kasaiae. Idja mawi talo ta, palus katatahi ia djaton akan hagerek.

MASMUR 16.

Salamet olo, idja hindja Hatalla.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid. — Haga aku, o Hatalla! krana aku harap hong ikau.

2. O hambaruangku, ikau djari hamauh dengan Jehowa: ikau toh pangkahai Tuhan, aku djaton tawan salamat sala bara ikau;

3. Sama kilau karä olo brasih, idja hong petak, tuntang karä olo bahalap, idja äka salepah kakilakku.

4. Kutoh kapähän olo ta, idja manggoang talo indu tempoe; aku djaton handak omba maluput para-pahe talo ihop, idja kilau daha bewäi, arae mahin dia njamangku handak manjewute.

5. Jehowa indu bagingku idja tukas akangku, ia panatauku; ikau mampahai joresangku.

6. Rakuran djari lawo akangku hong äka mangat hliai, toto, joresan idja bahalap hliai mandjadi bagingku.

7. Aku manara Jehowa, idja djari mamatut akangku; hamalem kea atai buaku manantiring aku.

8. Haradjur aku mingkes Jehowa hong baungku, krana ia aton hila gantaungku, aku djaton akan hagerek halingok. — (*Gaw. Kas.2,25.*)

9. Tagal ta atäiku handjak, hambaruangku baramirami; isi tolangu kea mahin akan melai sanang bewäi.

10. Krana ikau djaton karäh manalua hambaruangku balihi hong naraka, dia kea nalua olo ajum idjä brasih maram.

11. Ikau mangarinah djalan pambelom akangku, kapuas kahalap mandjadi akangku intu baum, kamanis kamangat awi lengäm gantaum palus katatahi.

MASMUR 17.

Lakudoa mangat Hatalla mahaga ita.

1. Lakudoan Dawid. — O Jehowa, tarima katetek, hining augh bawaiku, tamäan akan pindingm lakudoangku, idjä injewut totok biwihku idjä djaton manandjaro.

2. Käläh ikau mangarinah kabudjurku, käläh matam mitä katetek.

3. Ikau mariksa atsiku, manjengok tä hamalem, ikau titip mangkemä aku, tuntang djaton sondau talo enen; augh njamangku djaton manangkalau kahandak attäiku.

4. Huang karä gawin olo aku djari mshaga arepku bara hadat olo gagah, tumon augh ajum.

5. Tandjongku tanggar mahoroe djalan aim, paingku djaton tanggarurus.

6. Aku blaku hong ikau, krana ikau, o Hatalla, manarima aughku; talingan pindingm akangku, hining kotakku.

7. Pahai asim, ikau idjä maliwus karä olo idjä harap ikau bara olo handiai, awang manggatang arepe malawan ikau, hapan lengäm gantaum.

8. Haga aku kilau hampatong

matä, sahokan ngandjungen aku penda palapasm;

9. Bara karä olo papa, idjä marusak aku, bara musohku, idjä mangatah aku, mimes tahasengku.

10. Olo tä tulas awie hakampoh kasepute bewäi, hapan totoke iä badjoho hamauh.

11. Hong karä djalan ikäi olo tä mangapong ikäi katontoh, maae manampajah mangat mundur ikäi hong petak.

12. Iä kilau singa idjä radjin mamisak, kilau singa tabela, idjä mahukup hong äkae mimpa.

13. Mendeng, o Jehowa! salehan mawi äwen, käläh baring iä; palus liwus hambaruangku bara olo papa hapan padang ajum;

14. Bara olo abas tä, hapan lengäm, o Jehowa! bara olo kalunen toh, idjä bagie hong pambelom djetoh, idjä knae injuangm hapan panatau ajum, idjä bakapal anake, tinai aton kalabiëawang impeliae akan anake. — (Luk.16,25.)

15. Maka huang katetek aku karäh mitä baum, haiak misik aku karäh puas mitä ampim. — (Matt. 5,8.)

MASMUR 18.

Augh tarimakasih tahiü karä musoh impakalah.

1. Masmur akan kamander olo panjanji; ingarang Dawid, rewar Jehowa, idjä djari manjewut akan Jehowa karä augh njanji toh katika Jehowa djari malapas iä bara lengän karä musuhe, tuntang bara lengän Saul. — (2.Sam.22,1.)

2. Maka koae: Dengan katoton

atäiku aku sintu ikau, o Jehowa, idjä indu kwasangku.

3. Jehowa batukarangku, kota tangku, paliwus ajungku; Hatallangku aton bukitku, idjä äkaku harap; talawangku tuntang tandok salamat ajungku, äkaku gantong tuntang dähen.

4. Aku blaku intu Jehowa, manjewut iä patut inara, tä aku iliwuse bara karä musohku.

5. Pasong pampatäi djari manguling aku, rahusan kadarhaka manaräwen mampikäli aku.

6. Pasong naraka mambilit aku, djarat pampatäi manjalenga aku.

7. Metoh kadjakängku aku bla-ku intu Jehowa, intu Hatallangku aku mantehau; tä iä mahining aughku bara äkäe idjä brasih, augli bawangku sampai iä, tamä pindinge.

8. Tä petak hagerek harogoh, galang bukit hagendjäh hagerek, basa hasep kalaite.

9. Asep njampuluk bara uronge, apui panjeha bara njamae, barah apui impanjalae.

10. Iä manusang langit balalu mohon, tuntang kakaput penda paie.

11. Iä mondok hundjun Kerub palus trawang, iä manari hundjun palapas riwut.

12. Kakaput inampae indu kam-pohe, mandjadi tingkape hakaling iä, kakaput danum, baunandau idjä sasawoh.

13. Awi panjangkowong helo baue baunandaue halilang; tä, udjan batu tuntang barah apui!

14. Palus Jehowa manjaho hong langit, Idjä Pangkahai tä mam-pahining aughe tuntang udjan batu dengan barah apui.

15. Iä malekas anak panahe pa-

lus manamburup olo tä, iä tä kutoh kilat, palus manjabanen äwen.

16. Tä rahusan danum mamala, galang petak impalangai, awi pudjim, o Jehowa, awi kamähus urongm.

17. Iä manjoho bara äkäe idjä gantong, mangat manduan aku, mandjidjit aku bara danum handalem.

18. Iä maliwus aku bara musohku awang kwasa, bara karä olo idjä basingi aku, basa äwen tä pahlau abas bara aku.

19. Äwen tä djari maroboh mantakan aku metoh kadjakängku, tapi Jehowa djari manjokah aku.

20. Iä mamplua aku akan äka landang; iä mansuwit aku, krana iä mangilak aku.

21. Jehowa mampahalap aku tumon katetekku; iä manjulang akangku tumon karasili lengängku.

22. Krana aku djari manjak karä djalan Jehowa, djaton aku darhaka undur malahi Hatallangku.

23. Malainkan karä hadate uras intu baungku, karä prentahe djaton aku manganae bara aku.

24. Aku djari tanggar budjur intu iä, tuntang djari mahaga arepku bara kasalangku.

25. Tagal tä Jehowa malian akangku tumon katetekku, tumon karasih lengängku intu matae.

26. Olo pamasi iasim, olo budjur imbudjurm.

27. Dengan olo brasih ikau brasih, maka dengan olo bingkok ikau bingkok kea.

28. Krana ikau puna maliwus olo awang ihenjek, tapi matä awang badjoho impanjukom.

29. Krana ikau manggalak pali-tangku; Jehowa, Hatallangku, mamplawa kakaputku.

30. Krana awi dohopm aku mantakan kawan parang, awi dohop Hatallangku aku lompat tamä kota.
31. Hatalla tä, idjä djalaе uras etter, augh Jehowa brasih haliæ; iä indu talawang olo handiai, awang harap iä.
32. Krana äwe Hatalla, sala bara Jehowa? Kwe batukarang beken bara Hatallan ita?
33. Hatalla tä, idjä mambabat aku dengan kaabas, tuntang metter mananggar djalangku.
34. Iä mampalias paingku kilau pain badjang, hong åkaku gantong iä mampendeng aku.
35. Iä madjar lengängku parang, sampai panah wadja irentur lengängku.
36. Talawang salamatm djari ine-ngam akangku, lengän gantaum manjokah aku; ikau inamparandah arepm mampahai aku.
37. Ikau djari mampalandang äka paingku, sampai takirku djaton tanggarurus.
38. Aku manjasah karä musohku, aku mandjakä iä, aku djaton helo buli sampai äwen lepah impalomosku.
39. Aku mawi iä pangkipangkiha, sampai äwen djaton tau mendeng tinai; äwen tä halelek penda paingku.
40. Ikau mambabat aku hapan kaabas akan parang, ikau mambaring akan pendaku idjä malawan mawi aku.
41. Ikau manamburup karä mu-sohku akangku, karä olo idjä basingi aku impalomatku.
42. Olo tä kahau kadarat, tapi djaton idjä maliwuse; akan Jehowa, tapi djaton iä tombah augh äwen.
43. Aku inamparotek iä kilau tunek petak taraiup awi riwut,
- palus manganan iä kilau rumpur hong djalan.
44. Ikau maliwus aku bara klahin utus olo ajungku, ikau mangkat aku mandjadi radjan karä olo kapir, olo idjä dia kasenangku buhit manempo aku toh;
- 45 Idjä baja hiningku arae bewäi, anak utus tanah beken mambudjok mamenda aku.
46. Olo beken utuse tä blaju, haiak gagendjäh iä blua bara kotaë.
47. Jehowa belom, tara akan Batukarangku! pahai Hatallan salamatku!
48. Hatalla idjä paham mamaläh akangku, idjä mandjudju karä utus olo mamenda aku;
49. Idjä malapas aku bara karä mnsohku; tinai bara olo handiai, awang malawan mawi aku, ikau manggatang aku; ikau maliwus aku bara olo kianat.
50. Tagal tä aku handak manara ikau, o Jehowa, intu bentok karä olo kapir, tuntang handak mananjni manara aram;
51. Idjä malalus salamat paham dengan radjae, tuntang mampahalap idjä djari iminjake, Dawid tuntang panakae palus katatahi.

MASMUR 19.

Kalunen toh toto hai; tapi hai hæream
Torat Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kander olo panjanji.
2. Karä langit mambrita horumat Hatalla, hawon tä masanan gawin lengæ; — (*Rom.1,20.*)
3. Genep andau manutor tä akan kolae, genep alem mangarinah tä akan alem beken;

4. Alo djaton aton sewute, alo djaton kotake, alo djaton tarahining aughe.

5. Hapus petak äkae masanae, tuntang aughe sampai saran kalunen. Hetä iä djari mingkes tingkap akan äka matanandau.

6. Matanandau tä kilau bakalbanä, idjä blua bara karonge; iä handjak kilau pangkalima, mangat manandjong djalaе.

7. Hila silan langit äka palembute, tuntang darie sampai saraesilae, djaton talo enen, idjä kataspan lasoe.

8. Torat Jehowa toto tinduh, mampangat hambaruan; augh Jehowa batantu, mamintar olo idjä hindai harati.

9. Prentah Jehowa uras budjur, mampahandjak atäi; undangundang Jehowa uras brasih, manarang matä.

10. Kikäh dengan Jehowa aton djaranah, palus melai sampai katahi, karä tukas Jehowa uras toto, tetek samandiae.

11. Djetä bahalap bara bulau, bara kutoh bulau awang batuä; djetä manis bara madu, bara madu awang kikat.

12. Rewarm kea implawa awie, olo idjä mahaga tä toto kutoh upahe.

13. Karä kalangkah, äwe tau mangasenä? ampun aku bara karä awang basilim tä kea.

14. Tinai haga rewarmpara kabanggang, äla djetä marentahaku; tumon tä aku tanggar budjur, tuntang brasih, djaton kadarhaka hai.

15. Käläh mangilak kotak njamangku, tuntang augh atäiku intu baum, o Jehowa, Batukarangku, Paliwis ajungku!

MASMUR 20.

Lakudoa akan salamat radja.

1. Masmur Dawid; akan kanderolo panjanji.

2. Käläh Jehowa mahining aughm hong andau kadjakäm; aran Hatallan Jakob akan mawat mangatang ikau.

3. Käläh iä mandohop ikau bara äkae idjä brasih, tuntang manjokah ikau bara Sion.

4. Käläh iä tahuu karä parapah talo kinan aim, käläh parapah awang ingahum ingilake. — Sela.

5. Käläh iä manenga akam tumon kahandak atäim, tuntang malalus karä pikirm.

6. Käläh djaka ikäi tau basasurarak tagal salamatm, tuntang ingatang awi aran Hatallan ita. Käläh Jehowa malalus karä augh laku.

7. Toh aku katawan, Jehowa mandohop idjä djari iminjake, iä mahining aughe bara sorga, äkae idjä brasih, awi kamentenge, awi dohop lengäe gantae.

8. Olo tä harap karä karetae, karä hadjarae, tapi ita mingat aran Jehowa, Hatallan ita.

9. Äewen tä kusakkasik palus balongkang, tapi ita maniki mendeng dähen.

10. O Jehowa, dohop! Käläh tarima augh ikäi, metoh ikäi mangahau.

MASMUR 21.

Kahandjak olo tagal kahain radja.

1. Masmur Dawid, akan kanderolo panjanji.

2. O Jehowa! tagal kwasam rada handjak, iä paham rindang tagal salamatn.

3. Kanahuang atäie djari inengam akae, tuntang djaton djari mangahana akae idjä djari ilaku njamae. — Sela.

4. Krana ikau manjalehan berkat paham akae, tuntang mingkes hundjun takoloke makota bulau.

5. Pambelom djari ilakue bara ikau, toh maka ikau mamandjang umure haradjur akan dapit palus katatahi.

6. Paham horumat ajue awi dohopm, kahai tuntang kabungas djari inengam akae.

7. Krana ikau mingkes iä indu berkat katatahi, ikau mampa-handjak iä awi karindang intu baum.

8. Krana radja harap hong Jehowa, awi sintan Idjä Pangkahai tä iä puna djaton akan tatarajang.

9. Lengäm karäh sondau karäh musohm, lengäm gantaum karäh sondau olo handiae, idjä basingi ikau.

10. Ikau karäh mawi olo tä kilau iä hong tannur apui, sana ikau manampajah äwen; hong kalaite Jehowa karäh mampalomat äwen, lepah äwen karäh kinan apui.

11. Anake karäh impalomosm bara petak, hapus panakae bara marak olo kalunen.

12. Krana äwen manirok talo papa mawi ikau, iä mangumang arä akal, tapi iä djaton tau malaluse.

13 Krana ikau karäh manamburup olo tä, palus panahm inintum manambang bane.

14. Horumat akam, o Jehowa,

hong kaabasm; ikäi handak manjanji manara kwasam.

MASMUR 22.

Njanji tahu kapähän olo tetek, tinai tahu berkat kapähäe tä.

1. Masmur Dawid; akan kmander olo panjanji; tahu badjang bawie, idjä akae langit mahindang tinai.

2. O Hatallangku, Hatallangku! buhen ikau djari ngalapean aku! magon djajong ikau mando-hop aku, magon djajong bewsi ikau dengan karä augh kuntohku. — (Matt.27,46.)

3. O Hatallangku! handau aku mantehau ikau, tapi ikau djaton tombah, tinai hamalem, tuntang djaton kea aku tau suni.

4. Maka ikau toto brasih, ikau idjä mondok hong njanji horumat ain olo Israel.

5. Tato ikäi djari harap hong ikau; äwen harap, tuntang ikau djari maliwus äwen.

6. Iä mangkariak blaku hong ikau, tä iä iliwus; iä harap hong ikau, tä iä djaton rungkok.

7. Tapi aku toh kilau handalai, djaton djaka kilau olon, äka kabellän olo tuntang indu tawah utus olo arä.

8. Olo handiae idjä mitä aku hababaka aku, marakang njamae, mamindi takoloke, koae: — (Matt. 27,39.)

9. Iä djari balaboh hong Jehowa; käläh iä tä mawat iä, maliwus iä, basa iä mangilak iä.

10. Krana ikau djari mamplua aku bara knain induku; ikau indu

äka kaharapku pesangku impatusu induku.

11. Akam aku djari imbaring bara knain induku; ikau djari indu Hatallangku bara parnakan induku.

12. Äla ikau kedjau dengangku, krana kadjakä djari tokep, krana pandohop djaton beken.

13. Kawan hadangan djari mangaliling aku, hadangan hutan djari mangapong aku.

14. Iä manganga njamae manintu aku, kilau singa pamisak idjä manjakungkong.

15. Aku djari inusuh kilau danum, karä tolangku lepah balongget; atäiku djari kilau lilin, djari lenjoh intu huangku.

16. Kaabasku djari räbok kilau tiwak dapur, -djelangku leket intu tangepekku, tuntang ikau mingkes aku hong kawon pampatäi.

17. Krana aso djari mangaliling aku, kawan olo parajap djari mangapong aku, iä djari madjok pai lengängku lasak;

18. Sampai aku tau misä karä tolangku; maka olo tä manampajah, radjin mitä aku kalotä.

19. Äwen mambagi karä pakaiangku sama arepe, tagal klambingku iä batenong. — (Matt. 27, 35.)

20. Maka ikau, o Jehowa, äla ikau kedjau dengangku; ikau idjä kwasangku, gulong arepm mandohop aku.

21. Liwus hambarangku bara padang, aku idjä nnggounggol bara karä aso tä.

22. Lapas aku bara njaman singa, bara tandok badak käläh hakan aku.

23. Aku handak masanan aram akan karä paharingku, bentok olo

arä aku handak manara ikau. — (Ibran. 2,12.)

24. Keton, idjä mikäh Jehowa, awi manara iä; horumat iä keton, panakan Jakob samandiae; buah marawan deugae, keton karä olo Israel.

25. Krana tjalakan olo pähä iä djaton djari mangabelæ, djaton mandjileke, iä djaton djari manjehokan baue bara äwen, tapi metoh äwen djari mantehau iä, iä djari mahininge.

26. Ikan kea äka tarangku intu bentok olo arä; aku handak mapus karä miatku intu baun olo awang mikäh iä.

27. Karä olo balemo atäie karäh kuman sampai besoh, idjä mangau iä karäh mahoramat Jehowa, atäi keton karäh riariak haradjur katatahi.

28. Hapus saran petak karäh mingat djetä tuntang hobali intu Jehowa, karä utus olo kapir karäh sontop manjembah ikau.

29. Krana karadjaan aton ain Jehowa, iä marentah marak karä olo kapir.

30. Samandiae olo hai hong petak karäh kuman tuntang sombajang, tinai karä olo hong kawo, idjä djaton olihe mambelom arepe, karäh mandeko utnte intu baue.

31. Ai karäh aton barise, idjä manempo iä; Jehowa karäh insuman akan karä pangereng idjä rahian.

32. Djadi, olo tä karäh manalih, masuman katetek ajue akan pangereeng olo, idjä inakan rahian bara tä, basa iä djari manggenep malalus tä.

MASMUR 23.

Jehowa sakatik olo ai.

1. Masmur Dawid. — Jehowa aton sakatikku, aku djaton tapas talo enen. — (Joh.10,12.)

2. Iä mimbit aku melai intu äka oru awang bahalap, tuntang magah aku malajan hong äka danum takining.

3. Iä mamparigas hambaruang-ku, iä magah aku mahoroe djalan budjur, tagal arae.

4. Alo aku mahoroe djanah kalingän pampatäi, djaton kea aku mikäh tjalaka: krana ikau mam-pahaiak aku, kitoim tuntang so-kahm mampangat aku.

5. Ikau manatap medja akangku intu bann karä musohku, ikau mohos takolokku hapan minjak, sangkirku magon mamurai.

6. Baja kahalap tuntang asi bewai karäh mampahaiak aku kata-hin karä andau pambelomku, aku karäh melai hong human Jehowa haradjur palus dapit.

MASMUR 24.

Njanji hapan manambah Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Jehowa tempon hapus petak tuntang karä huange, salepah kalunen tuutang talo handiai, awang melai hetä.

2. Krana iä djari mandjadian malampangan tä hong karä tasik, tuntang mahaga tä hong karä batangdanum.

3. Äwe karäh manalih mandai bukit Jehowa? äwe karäh melai intu äkäe idjä brasih?

4. Idjä djaton kasalan lengäe, idjä brasih atäie, idjä djaton mam-barung hambaruae akan talo haiang, tinai idjä djaton sumpah sala;

5. Iä tä karäh mandino berkat bara Jehowa, tuntang katetek bara Hatalla, Djuru-salamat ai.

6. Djetoh utus olo, idjä mikäh bae; idjä manggau ikau, iä tä Jakob. — Sela.

7. Pahai arep keton, karä baun-tonggang, parangkah arep keton, bauntonggang idjä usang, mangat radjan kahai tamä.

8. Äwe idjä radjan kahai tä? Iä tä Jehowa, idjä kwasa tuntang pangkalima toto, Jehowa idjä abas parang!

9. Pahai arep keton, karä baun-tonggang, parangkah arep keton, bauntonggang idjä usang, mangat radjan kahai tamä.

10. Äwe idjä radjan kahai tä? Iä tä Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; iä tä toto radjan kahai. — Sela.

MASMUR 25.

Lakudoa tahuu dohop.

1. Masmur Dawid. — Dengam, Jehowa, aku taharu.

2. Ikau äka kaharapku, o Ha-tallangku, äla mampahawen aku, belä karä musohku handjak tagal aku.

3. Toto, karä olo idjä mentai ikau djaton akan mahamen; tapi karä olo idjä kianat gawie djaton bara buku karäh impanjukok.

4. Sanan karä djalam akangku, o Jehowa, tundjok akangku karä pelekem.

5. Gagalan aku huang katom, tuntang adjar akn; krana ikau Hatallan salamatku, ikau idjä ientaiku sining andau.

6. Ingat karä kasajangm, o Jehowa, tuntang asim, krana djetä puna bara katatahi.

7. Åla tahuu karä dosangku pesangku tabelu, tuntang karä kardhakangku, tapi tahuu aku tumon asim, tagal puna kahalapm, o Jehowa.

8. Jehowa toto bahalap tuntang budjur, tagal tä iä madjar djalan intu olo badosa.

9. Iä magah olo balemo atäie huang kabudjur, tuntang madjar olo idjä randah atäie djalan ai.

10. Krana djalan Jehowa uras asi tuntang katoto akan karä olo, idjä mahaga djandjie tuntang kaksiae.

11. Tagal aram, o Jehowa, käläh ampun kasalangkn, basa djetä pahalau paham.

12. Åwe kea olo tä, idjä mikäh Jehowa? Iä karäh iadjare djalan idjä patut intihe.

13. Hambaruae karäh melai hong talo bahalap, panakae akan manjores petak.

14. Olo idjä mikäh Iä, iä tä äka karantep Jehowa, djandjie ingari-nahe akan äwen.

15. Matangku haradjur manantueng Jehowa, krana iä mengkak paingku bara djarin.

16. Ules arepm tampajah aku, tuntang pasi aku, basa aku ung-gounggol tuntang tjalaka.

17. Kasinggul atäiku djadjalanan paham, lapas aku bara karä kadängku.

18. Tampajah tjalakangku, kapähängku, tuntang ampun karä dosangku.

19. Itäm karä musohku, krana iä paham arä, iä basingi kianat dengangku, djaton bara buku.

20. Haga hambaruangku balalu liwus aku, åla nalua aku impahawen, krana aku harap ikau.

21. Katetek kabudjur karäh maha-ga aku, krana aku mentai ikau.

22. O Hatalla, lapas Israel bara karäh kadjakäe.

MASMUR 26.

Olo idjä brasih lepah kasalae blaku dohop intu Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Käläh mamatut mambudjur aku, o Jehowa, krana aku djari manandjong huang katetekku; aku djari harap Jehowa, tagal tä aku djaton tau balongkang.

2. Priksa aku, Jehowa, tuntang kemä aku: atäi buaku djari im-prasih kea.

3. Krana sintam haradjur äka matangku, aku djari manandjong huang katotom.

4. Djaton pondokku hindjä olo bingkok, djaton aku rampi dengan olo haliau.

5. Aku djari basingi ungkup olo parajap, tuntang pondokku djaton hindjä olo papa.

6. Aku mamenjau lengängku huang karasih, aka puna rantep dengan mesbelim, o Jehowa,

7. Mangat mawpahining aughtara, uka masanan karä gawim awang heran.

8. O Jehowa, aku radjin dengan huma, äkam melai, dengan kaleka idjä hetä horumati aton.

9. Åla manganan hambaruang-

ku tampnt olo badosa, äla taha-sengku haiak olo panusuh daha;

10. Idjä hong lengë leket gawi papa, lengë gantaue magon ba-suang sudok olo.

11. Tapi aku toh manandjong huang katetekku. Lapas aku tun-tang pasi aku.

12. Paingku mendeng mamentok; hong ungpup olo arä aku karäh manara Jehowa.

MASMUR 27.

Kamangat tuntang kahandjak huang Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Jehowa kalawangku tuntang salamatku; äwe tinai akan ingikähku? Jehowa kotan pambelomku; äwe tan manjabanen aku?

2. Amon olo papa, idjä basingi aku, karä musohku tä, marumpak handak mawi aku, nahnang kuman isingku: tä maka äwen tä salenga tantarang balongkang.

3. Alo kawan parang mangapong aku, atäiku djaton kea mi-käh; alo parang manjalenga aku, aku sanang, harap bewäi.

4. Talo idjä djari ilakuku intu Jehowa, djettä idjä inuntułku: mangat haradjur katahin andau pambelomku aku akan melai hong äka Jehowa, nakara nampajah ka-halap Jehowa, tuntang mangumang tä hong äkæ idjä brasih.

5. Krana iä mangalindong aku hong tingkap ai katika tjalaka, iä manjahokan aku hong äka basilim intu hnmae, iä manggatang aku hundjun batukarang.

6. Maka toh takolokku mang-gatang arepe mahundjun karä mu-

sohku, awang mangaliling aku; aku handak maluput parapah horumat hong tingkap ai; aku handak manjanji, tuntang mampahiau talo usik akan Jehowa.

7. Hining, Jehowa, kahum aughku mantehau, pasi aku tun-tang tarima aku.

8. Atäiku haradjur manahiu aughm dengam: gauaku; — tagal tä aku manggau ikau kea, o Je-howa!

9. Äela manjahokan baum bara aku, äla manolak rewarm huang kalaitm, ikau idjä haradjur djari indu pandohopku; äla malekak aku, äla mundur lengäm bara aku, joh Hatalla, salamat ajungku!

10. Krana induku apangku djari malahi aku, tapi Jehowa manduan aku.

11. Adjar djalam akangku, o Je-howa, tuntang agah aku hong pelek rampar, tagal karä idjä basingi aku.

12. Äela mandjuluk aku huang kipen karä musohku, krana arä sakxi panandjaro mendeng malawan aku, tinai olo idjä mamaus kaga-gahe.

13. Djaka aku djaton batantu harap mitä sintan Jehowa hong aka olo belom, rusak kea aku.

14. Tapi entai Jehowa, tangga-tanggar bewäi, tä iä karäh mandähen atsim; toto endäh Jehowa!

MASMUR 28.

Lakudoa uka inarima tuntang indohop.

1. Masmur Dawid. — Iku, Jehowa, ingahauku, joh Batuka-rangku, äla manunis arepm dengan

aughku, belä awim suni aku sama dengan olo idjä lawo huang kubur.

2. Hining augh usokku, kahum aku mangkariak mantehau ikau, kahum aku mandepä lengängku manintu äka-panjupa aim idjä brasih.

3. Äela ikau manunda manganan aku haiak olo papa, tuntang haiak olo badosa, idjä bahalap kotate dengan kolae, tapi atäie papa.

4. Baläh äwen tumon gawie, tumon kapapan prangae; tumon gawin lengäe lian akan äwen, sulang akae tumon kapatute.

5. Krana äwen djaton maku paraba gawin Jehowa, djaton mingat gawin lengäe: tagal tä Jä karäh mangarak olo tä, palus djaton haragapau iä tinuai.

6. Horumat akan Jehowa, krana iä djari mahining augh usokku.

7. Jehowa kwasangku tuntang talawangku; atäiku djari harap iä, tuntang aku djari indohop, awi tä atäiku baramirami, hapan njanjingku aku handak manara iä.

8. Jehowa indu kwasan olo ajue, lä toto kota äka kalindong akan idjä iminjake.

9. Dohop utus olo ajum, berkat joresam, käläh sakatik äwen, tuntang pahai iä sampai katatahi.

arae, sombajang intu Jehowa huang kabungas idjä brasih.

3. Augh Jehowa ambo baunandau, Hatalla Tempon horumat manjaho, Jehowa manjaho ambo karä danum tä.

4. Augh Jehowa tä toto kwasa, augh Jehowa paham kabehate kahae.

5. Augh Jehowa manesäi batang seder, toto Jehowa manesäi batang seder hong Libanon.

6. Iä manjoho tä manangkadjok kilau auak sapi, bukit Libanon tuntang Sirion kilau badak tabelä. — (5.Mos.3,8.9.)

7. Augh Jehowa manjaherang hapan njalan apui.

8. Augh Jehowa manaräwen padang benjem, augh Jehowa manangkinja padang Kades.

9. Augh Jehowa manaräwen badjang bawie sampai manak, iä mamparanggau kartü pulau kaju, maka huang äkae idjä brasih talo handiai manjewut: horumat!

10. Horan Jehowa djari mondok marentali danum soho, maka karotä Jehowa puna mondok kilau radja sampai katatahi.

11. Jehowa karäh mampaabas utus olo ai, Jehowa karäh mamberkat olo ajue dengan kasanang.

MASMUR 29.

Karä horumat akan pangkahai Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Sewut akan Jehowa, joh karä anak Hatalla, sewut akan Jehowa horumat tuntang kwasa.

2. Sewut akan Jehowa kahain

1. Masmur idjä ingarang hapa mamuga human Dawid.
2. Aku handak manara ikau, o Jehowa, krana ikau djari mandjidit mampahai aku, djaton maku mampahandjak musohku tagalaku.

3. Joh Jehowa, Hatallangku, aku djari mangkariak intu ikau, tā ikau djari mampakälähaku.

4. O Jehowa, ikau djari mimbit hambaruangku blua bara nara-ka, tuntang djari mambelom aku bara marak äwen, idjä mohon akan kubur.

5. Njanji akan Jehowa, keton idjä budjur dengae, tuntang se-wut horumat tahu karasih ai.

6. Krana kalaite idjä kapidjep matä bewäi, tapi asie katahin pambelom; halemai aton augh tang-is, tapi handjewu aton kahan-djak.

7. Toto, aku djari hamauh hu-ang kadjhongku, metoh aku sa-nang: palus katatahi aku djaton tatarajang.

8. O Jehowa, awi asim ikau djari mandähen bukitku; limbah tā ikau manjahokan baum, palus aku djungun.

9. Intu ikau, Jehowa, aku man-tehau; Jehowa idjä iusokku, ko-angku:

10. Narai guna dahangku, amon aku lawo akan kubur? tau kawo manara ikau, aton ia akan masa-nan katotom?

11. Hining, Jehowa, tuntang pasi aku; o Jehowa, käläh ikau indu pandohopku!

12. Tā ikau djari malih tangis-ku mandjadi karami; ikau djari mengkak sambalajongku, tun-tang makaian aku dengan kahan-djak;

13. Mangat hambaruangku ma-njanji akam, djaton tau suni. O Jehowa, Hatallangku, ikau han-dak ihorumatkku katatahi.

MASMUR 31.

Lakudoa hong katika kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan ka-mander olo panjanji.

2. Ikau, Jehowa, idjä kaha-rapku; äla manalua aku impaha-wen, liwus aku awi katetekm.

3. Talingan pindingm akangku, awat aku djeledjeleng; käläh ikau indu batukarangku idjä dähen, tuntang kota, mangat mahaga aku.

4. Krana ikau puna batuka-rangku tuntang kotangku, tagal aram ikau karöh magah tuntang ngagalan aku.

5. Ikau karöh mengkak aku bara djaring, idjä djari inenan äwen manantai aku, krana ikau kaabasku.

6. Aku manjaragh hambaru-angku intu lengäm, ikau mane-wus aku, joh Jehowa, Hatallan katoto.

7. Aku manjingi olo idjä ra-djin talo haiang panandjaro, tapi aku harap dengan Jehowa.

8. Aku rindang tuntang han-djak tagal kahalapm, krana ikau manainpajah tjalakangku, tuntang kasene karä kadjakän hambaru-angku.

9. Maka ikau djaton maku ma-njaragh aku intu lengän musoh, ikau mampendeng aku hong äka idjä landang.

10. Pasi aku, Jehowa, krana huangku sekä haradjur, awi ka-singgulku matangku maruak, tinai hambaruangku harerer tuntang ha-pus bitingku.

11. Krana pambelomku djari mu-nos awi kapähä, karä njelongku una awiku munguh, kaabasku

djari basempong awi kasalangku, tuntang karä tolangku djari boang.

12. Awi karä musohku aku djari paham batawah, alo intu karä kapatohku; aku ingarawan karä karampiku, olo idjä mitä aku hong djalan hadari kedjau mahakanaku.

13. Atäi olo djari kalapean aku kilau olo matäi, aku mandjari kilau kasa idjä pusit.

14. Aku djari mahining kotok olo arä, toto pampikäh hakaliling bewäi; äwen hatirok sama arepe mawi aku, iä mangarangka manganan tahasengku.

15. Tapi aku harap ikau, o Jehowa; koangku: ikau puna Hattallangku.

16. Katikan umurku puna hong lengäm awat aku bara lengän karä musohku, tuntang bara karä olo awang mangatah tahasengku.

17. Käläh sangkowong baum akan rewarmp, liwus aku hapan kahalapm.

18. O Jehowa, äla manalua aku impahawen, krana aku mangahau ikau; buah olo papa tä impahawen, balalu inggagom hong naraka.

19. Karä totok panandjaro akan bisu, idjä karas, badjoho tuntang panawah mawi olo tetek.

20. Kutoh kahalapm, idjä djari ingkesm akan olo, awang mikäh ikau, tuntang idjä ilalusm akan olo, awang harap ikau intu baun olo kalunen.

21. Ikau manjahokan manala-wang olo tä hapan baum bara kasingin olo, ikau manganggarong mangalindong äwen bara karä kappan totok olo.

22. Horumat akan Jehowa, basa iä djari manjampai akangku ka-

halape awang heran tä, mandjadi indu kotangku.

23. Maka toto aku hamauh, koangku metoh kagogopku: aku djari insuwit bara matam; — tapi ikau kea djari mahining augh bawaiku, metoh aku mangkariak intu ikau.

24. Sinta Jehowa, keton handiai, idjä budjur atäi dengae; toto Jehowa etter djandjie, iä paham malah olo idjä badjoho gawie.

25. Tanggatanggar bewäi, tä iä karäh mandähen atäi keton handiai, keton idjä mentai Jehowa.

MASMUR 32.

Salamat olo idjä iampun dosae.

1. Augh adjar Dawid. — Salamat olo tä idjä kalangkahe djari iampun, tuntang dosae djari inutup. — (Rom.4,7.)

2. Salamat olo tä, idjä kadarha-kae djaton itong Jehowa, idjä djaton bingkok atäie hindai.

3. Krana katahingku milim, maka karä tolangku djadjalan boang awi tangisku nongkang andau.

4. Krana lengäm mambehat aku handau hamalem, sampai dahangku sasar teah, kilau talo mandjadi keang awi pandang. — Sela.

5. Tä, maka aku masuman dosangku akam, tuntang djaton milim kasalangku. Koangku: aku handak mangaku karä kadarha-kangku intu Jehowa. Tä, maka ikau mampun katiwasku, karä dosangku. — Sela. — (1.Joh.1,9.)

6. Tagal tä patut karä olo brasih blaku intu ikau, katahin iä

tau sondau ikan; toto, amon danum soho akan dumah, djetä djaton tau sampai äwen.

7. Ikau äka kalindongku, ikau mahaga aku bara karä tjalaka, sampai aku iliwus manjanji dengan kahandjak atäiku. — Sela.

8. Aku handak madjar ikau, tuntang masuman djalan akam, idjä patut ihoroem; matangku karäh mangarangka akam.

9. Äla keton kilau hadjaran kalidai, idjä djaton bara akal, idjä ingkepan gandali intu njamae tuntang talie, hapan hadjaduan iä, amon djetä djaton maku manalih ikau.

10. Kutoh kapähän olo papa, tapi idjä harap Jehowa ingkipite hapan asi.

11. Handjahandjak intu Jehowa, tuntang rindang, keton idjä tetek, käläh lahap, karä olo idjä budjur atäie.

MASMUR 33.

Tara akan Hatalla, idjä djaton tikas kwasaæ, idjä mamberkat olo ai.

1. Handjahandjak intu Jehowa, keton olo tetek; olo budjur patut manjanji manara.

2. Tara Jehowa hapan kutjapi, njanji manara iä hapan rabap idjä sapulu talie.

3. Njanji akae njanji taheta, pahiau talo usik halalahap pahaiak augh njanji.

4. Krana augh Jehowa uras toto, tuntang karä djandjie tantu iä malaluse.

5. Iä radjin katetek tuntang kabudjur; hapus kalunen kontep kahalap Jehowa.

6. Awi augh Jehowa karä langit djari indjadian, tuntang karä kawan talo belom awi tahaseng njamae.

7. Iä mamumpong mangampe-leng karä danum mandjadi tasik, mingkes karä njalong hong puna äkae.

8. Käläh hapus kalunen mikäh Jehowa, karä awang mukong petak akan marawan dengae.

9. Krana sana iä harnauh, palus djadi, iä manjoho, balalu aton.

10. Jehowa marusak tirok olo kapir, iä mampahaing kahandak karä utus olo kalunen.

11. Tapi tirok Jehowa dähen palus katatahi, kahandak atäie hadradjur girirmanggirir.

12. Salamat utus olo tä, idjä Jehowa indu Hatallae, utus olo tä, idjä djari intihe indu joresae.

13. Jehowa manangkilik bara sor-ga, mitä karä olo kalunen.

14. Bara padadusae awang dähen iä manampajah karä olo idjä mu-kong petak.

15. Iä mandjadian atäi karä olo tä, iä kasene karä gawie.

16. Radja djaton indohop awi kwasaæ idjä paham, pangkalima djaton iliwus awie paham kaabase.

17. Karä hadjaran djaton baguna kea, awi kaabase idjä paham iä djaton tau maliwus.

18. Krana toto, matan Jehowa manangkilik olo idjä mikäh iä, idjä mentai asie;

19. Mangat iä maliwus hambaruae bara pampatäi, tuntang mambelom iä wajah lau.

20. Hambaruan ita mentai Je-howa, iä idjä pandohop ita, talawang ita.

21. Krana intu iä ita handjak, basa ita harap arae idjä brasih.

22. Käläh asim, o Jehowa, ma-

MASM. 32. 33.

gon hundjun ikäi, tumon kaharap ikäi dengam.

MASMUR 34.

Tarimakasih intu Hatalla, basa iä mandohop maliwus olo ejue.

1. Masmur Dawid, metoh iä mampanjanjau arepe intu baun Abimelegh, amon iä tä maharak iä, palus iä hagoet. — (1.Sam. 21,13.)

2. Aku handak manara Jehowa nongkang andau, horumat ajue haradjur akan melai hong njamangku.

3. Hambaruangku akan manara arepe tagal Jehowa, mangat olo balemo atäie mahining tü, palus handjak.

4. Oniba aku mampahai Jehowa, has ita haiahaiak mahorumat arae.

5. Amon aku manggau Jehowa, maka iä tombah aughku, palus maliwus aku bara karä kikähku.

6. Äweäwe idjä mitä musok iä, palus ampie riurium, toto iä djaton mahamen baue.

7. Olo tjalaka toh mangkariak, tä maka Jehowa mahining, palus mawat iä bara karä kadjakäe.

8. Malaikat Jehowa hakaliling mangota olo, idjä mikäh iä, tuntang maliwus äwen.

9. Kemä, itä, Jehowa toto bahalap. Salamat olo idjä harap iä.

10. Mikäh Jehowa, o keton handiai awang brasih, krana olo idjä mikäh iä djaton hara katapas.

11. Singa mahin akan buali katapas tuntang lau, tapi idjä mikäh Jehowa, karä ampin talo bahalape djaton tapas akac.

12. Kantoh, keton anak, hining aughku, aku handak madjar keton mikäh Jehowa.

13. Äwe olo tä idjä mipen pambelom, idjä radjin mitä andau bahalap?

14. Haga djelam bara kapapa, belä totokm manjewut augh tandjaro.

15. Lekak talo papa, palus lalus kahalap, gau kabuah, tuntang goang djetä.

16. Matan Jehowa manangkilik olo tetek, pindinge manjenäh augh bawae.

17. Tapi baun Jehowa malawan olo, idjä mawi talo papa, nakara mampalomos pingat olo dengae bara petak.

18. Olo budjur mangkariak, tuntang hining Jehowa, palus iä maliwus äweu bara karä kadjakäe.

19. Jehowa manokep äwen, idjä manjasal lenjoh atäie, iä mandohop äwen, idjä bageto huange.

20. Toto, arä kadjakän olo tetek, tapi Jehowa maliwus iä bara karä talo tü.

21. Iä mahaga karä tolange, dialo idjä bara karä djetä akan bapelek.

22. Olo papa akan impatäi awi tjalakae, idjä basingi olo tetek tä karäh inipan ihukum.

23. Jehowa maliwus hambaruan karä reware, olo handiai, awang harap iä, djaton tau tipan.

MASMUR 35.

Lakudoa katika olo parajap mawi ita.

1. Masmur Dawid. — Lait, o Jehowa, olo idjä blait aku, klahi olo idjä mangalahi aku.

2. Singkap talawang tuntang

ganggaman, palus taradjang ikau
indu pandohopku.

3. Djudju lundju, ngamparang
djalan äwen idjä manjasah aku,
tuntang hamauh dengan hambaru-
angku: aku toh salamatn.

4. Käläh olo, idjä mangatah
hambaruangku, mahamen tuntang
njukok; käläh olo, idjä manga-
rangka marusak akn, akan tampu-
lang, haburah baue.

5. Käläh iä mandjadi kilau ti-
kil taraiup tamput riwut, käläh
malaikat Jehowa manggian iä.

6. Käläh djalee mandjadi kaput
tuntang malisen, tuntang malaikat
Jehowa manjasali iä.

7. Krana djaton bara buku äwen
djari manenan djaringe, handak
marusak aku, djaton bara sabab
iä manampa palowang akan ham-
baruangku.

8. Käläh karusak salenga man-
takan olo tä, tuntang djaringe,
idjä djari inenae basahokan, akan
manjiteng iä, bitie akan lawo hetä
indu karusake.

9. Tä hambaruangku karäh han-
djak intu Jehowa, iä karäh rin-
dang hong salamat ai.

10. Tuntang karä uhat tolangku
karäh hamauh: o Jehowa, äwe pa-
dan dengam? Ikau idjä tau ma-
wat olo tjalaka bara olo idjä paha-
lau kwasa acae, tinai olo tjalaka
tuntang pähä bara olo idjä maram-
pas iä.

11. Saksi parajap aton lembut;
talo idjä djaton katawangku, djetä
hapae mandawa aku.

12. Iä manjulang kapapa akang-
ku gantin kahalapku, tantai mam-
panolä hambaruangku.

13. Maka aku, amon olo tä ha-
ban, palus hapakaian benang ganal
bewäi, tuntang mangapähä atäikn

dengan puasa, haradjur blaku doa
akae hapan toto atäiku;

14. Kilau iä kapatohku tuntang
paharingku kakai gawingku dengae,
aku manandjong sotosontop, kilau
olo idjä pähä atäie tagal indue.

15. Tapi metoh aku tjalaka äwen
tä handjak, palus hapumpong;
basat idjä djaton kasenangku ha-
pumpong mawi aku, harabitan
aku tuntang djaton maku terai.

16. Olo parajap, idjä haliau tun-
tag ombo manjapa tagal knaie,
mangadjirat kasingae mawi aku.

17. Joh pangkahai Tuhan, kilen
katahim ikau handak mitä gawie
kalotä? Liwus hambaruangku bara
karidun äwen tä, aku idjä unggoo-
unggol bara singa tabelä tä.

18. Tä aku handak maliorumat
ikau bentok tawon olo arä, tuntang
manara ikau marak olo idjä karääi
karä.

19. Äela nalua olo tä handjak
tagal aku, idjä djaton bara buku
mamusoh aku, tuntang manjindir
aku hapani matae, idjä basingi aku
djaton sababe.

20. Iä djaton maku hamauh mang-
gau kasanang, baja iä mangarang-
ka augh tandjaro mawi olo idjä
sanai liong tanah.

21. Äewen palam manganga nja-
mae mawi aku: tä acae, tä acae,
djetä ita radjin mitä!

22. O Jehowa, ikau djari mitä tä,
ala manjuni arepm! o pangkahai Tu-
han, ala ikau kedjau dengangku!

23. Misik, karendeng arepm,
mamatut kabudjurku, joh Hatal-
langku, Tempongku! ngamanangan
basarangku.

24. Käläh pntns akangku tumon
katetekm, o Jehowa, Hatallangku,
ala manjoho olo tä handjak rantang
tagal aku.

25. Åla manjoho olo tā hamauh huang atäie: tā acae, tā acae, djetä tumon kahandak ita! Åla manjoho äwen hamauh: ita djari maneieu iä!

26. Käläh olo handiai, idja handjak tagal tjalakangku, uras akan mahamen tuntang haburah bae; käläh kabawen katawah buah iä, idjä mandjoho arepe mawi aku.

27. Tapi olo idjä radjin dengan kabudjurku akan handjak rantang tuntang rindang, tuntang hamauh haradjur: hai toto Jehovah, idjä radjin manjanang reware!

28. Tā djejangku akan masuman katetekm, tuntang manara ikau nongkang andau haradjur.

olon tuntang meto indohopm, o Jehovah!

8. Lalehan karega kahalapm, o Hatalla, sampai olo kalunen tau harap ingandjungen penda palapasm.

9. Äwen kilau babusau awi kamenjak ramom, ikau mampihop iä hapan tahasak kamangatm.

10. Krana aim batang pambelom, huang kalawa aim ikäi mitä kalawa.

11. Lalus haradjur kahalapm akan olo idjä kasene ikau, tuntang katetek ajum akan karä olo budjur.

12. Åla pain olo badjoho mahanjek aku, lengän olo papa ala maharak aku.

13. Hetä karä olo sala djari balongkang. iä djari imbaring djaton tau mendeng tinai.

MASMUR. 36.

Olo papa marajap, tapi Hatalla masih tuntang mamberkat olo ai.

1. Masmur Dawid, rewar Jehovah; akan kamander olo panjanji.

2. Prentah dosa puna hong atäi olo papa, tapi kikäh dengan Hatalla djaton intu matae.

3. Krana iä mambudjok arepe, handak mandino talo sala, marusak idjä aka kasingie tā.

4. Karä augh totoke uras kardarhaka tuntang tipu, iä tantai djaton maku malalus talo bahalap.

5. Iä mangarangka tjalaka hong sasuroe, iä tanggar mendeng hong djalae idjä papa, djaton mikäh mawi talo darhaka.

6. O Jehovah, kahalapm hapus penda langit, tinai katotom kilau kakedjau darin baunandau.

7. Katetekm kilau bukit Hatala, kapatut ajum kalombah tasik;

MASMUR. 37.

Alo olo papa handjulo batuah, toto iä akan rusak kea.

1. Masmur Dawid. — Ålla atäim apuapui tagal olo papa, tuntang ala bahiri tagal olo parajap.

2. Krana hindai isut, tā kilau oru iä salenga inatak, balalu blaju kilau talo imbul.

3. Harap intu Jehovah tuntang bahalahalap gawim, tā ikau karäh melai sanai hong tanah, ihaga awi katoton Hatalla.

4. Handjahandjak huang Jehovah, iä karäh manenga akam karä kahandak atäim.

5. Baring karä perkaran pambelom aim lepah akan Jehovah, tuntang harap iä, iä karäh ma-nun tā akam.

6. Iä karäh mampalembut katetekm kilau blawa, tuntang kabudjurum kilau bentok andau.
7. Suni intu Jehowa, entai iä; ala ikau blasut atäim tagal olo bakalilit, idjä bontong karä gawie.
8. Lajan kalaitm, terai kasangitm; ala ikau bahiri, belä ikau kea papa gawim.
9. Krana karä olo parajap karäh irunap, tapi olo idjä harap Jehowa, iä karäh tempon petak.
10. Hindai isut bewäi, tä maka olo papa tä palus djaton; amon ikau manggau handak mitä äkäe, maka iä djaton bewäi.
11. Tapi olo idjä balemo atäie karäh indu tempon petak, iä akan handjahandjak awi kapaham kasanange.
12. Olo papa manggau akal mawi olo tetek, tuntang mangadirat kasingae tagal iä.
13. Tapi pangkahai Tuhan manatawä iä, krana iä mitä andaue lawoh dumah.
14. Olo papa manjilak padang, tuntang mangantjang talin panahe, tantai mampalokang olo tjalaka, olo pähä, tuntang mampatäi olo budjur.
15. Tapi padange karäh mama-dok manusok atäi ai kea, tinai panahe karäh imelek.
16. Alo talo isut awang ain olo tetek, maka djetä bahalap bara kutoh panatau ain karä olo papa.
17. Krana lengän olo papa tä karäh imelek, tapi olo tetek ihaga Jehowa.
18. Jehowa tawan tikas karä andau olo budjur, bagin ajue karäh melai sampai katatahi.
19. Katika kadjakä äwen tä djaton karäh rusak, wajah lau iä akan kuman besoh.
20. Tapi olo papa karäh rusak; karä musoh Jehowa, alo iä kilau tana basiwoh, mahin lilap kilau asep.
21. Olo papa tä pudji mindjam djaton manahore; tapi olo tetek tau masi tuntang radjin manenga.
22. Krana idjä imberkat Jehowa manjores petak, tapi idjä injapae karäh irunap.
23. Karä djalanan olo tä impatuuh Jehowa, krana iä mangilak djalanae.
24. Alo iä lawo, djaton iä palus inganan, krana Jehowa mimbung lengäe.
25. Aku bihin tabela, toh aku sampai bakas, tapi djaton aku pudji mitä olo tetek inalua, atawa panakae manjadakah manggau panginae.
26. Haradjur iä manjanjang tuntang mandjaman, tä panakae magon melai hong berkat.
27. Kanan talo papa, lalus talo bahalap, tä ikau karäh melai haradjur palus dapit.
28. Krana Jehowa radjin kabudjur, iä djaton manalua idjä budjur dengae; palus katatahi äwen tä ihagae; tapi panakan olo papa karäh impalomos.
29. Olo tetek akan manjores petak, palus melai hetä sampai katatahi.
30. Totok olo tetek manutor kapintar, djelae masuman kabudjur.
31. Torat Hatallae aton hong atäie, tä tatap paie djaton tanggarurus.
32. Olo papa mimpa olo tetek, radjin mampatäi iä;
33. Tapi Jehowa djaton manalua olo tetek hong lengän olo tä, iä djaton manipan äwen huang basara.

34. Entai Jehowa , anjak djalae, awang paham djetä pahalau batä maka iä karäh manggatang behat akangku.
 ikau, sampai ikau manjores petak; tuntang ikau karäh mitä olo tang banana awi kahumongku.
 papa impalomos.
35. Aku djari mitä olo papa, iä tä badjoho tuntang gagah, tinai iä barangkap kilau kaju badjewong, idjä manimben uhate.
36. Tapi badjeleng iä mamunggo, itä! iä djaton hindai. Aku manggau iä palus djaton sondau.
37. Toh, ingat olo budjur, itäm olo tetek: toto kadjarian olo tä salamat bewäi.
38. Tapi olo idjä malangkah karäh uras imparusak, kadjarian olo papa karäh impalomos bewäi.
39. Maka salamat ain olo tetek dumah bara Jehowa, iä tä kota ai, metoh katika kadjakä.
40. Jehowa mandohop olo tä, tuntang maliwus iä; iä maliwus äwen bara karä olo papa, tuntang manjalamat äwen, krana olo tä harap iä.

MASMUR 38.

Lakudoan olo idjä manjasal.

1. Masmur Dawid; hapa mampangat.
2. O Jehowa! äla mandjara aku huang kalaitm, äla mahukum aku huang kasangitm.
3. Krana anak panahm leket hong aku, lengäm djari lawo intu aku.
4. Djaton äka kamangat hapus isingku awi kalaitm, karä tolangku djaton tau sanai awi dosangku.
5. Krana karä kasalangku halau takolokku , kilau tanggong
6. Karü bahangku maram tunjang hanana awi kahumongku.
7. Aku hadjungkong hadjukot, nongkang andau ampingku tangitangis.
8. Krana sapakku lepah karitip, tuntang djaton äka kamangate hapus bitingku.
9. Aku ujuh, kilau imaro angatku, aku manarshing awi kali sah atäiku.
10. O Tuhan! karä kahandakku uras hong baum, tarahingku djaton basilim intu ikau.
11. Atäiku hagandang, kaabasku djari nihau , katarang matangku kea djaton hindai.
12. Idjä äka karadjingku tuntang karä kapatohku bilobilo mangedjau arepe dengan peresku, karä kolangku mendeng djajong.
13. Olo idjä mangatah tahasengku mina djarat manantai aku, tuntang idjä manggau tjalakangku hatirok manggau akal mamparusak aku, nongkang andau iä mangarangka tipu.
14. Tapi aku, kilau olo badengen, djaton mahining, tinai kilau olo bisu, idjä djaton marakang njamae.
15. Toto aku kilau olo idjä djaton mahining, kilau totok olo idjä djaton bara djawap.
16. Krana aku mentai ikau, o Jehowa, ikau toto karäh tombah, o Tuhan, Hatallangku.
17. Krana koangku: äla olo tä handjak tagal aku; amon paingku tanggarurus, toto olo tä handak mampatara arepe tagal aku.
18. Krana aku injaragh huang tjalaka , tuntang kapähängku hadjur leket hong aku.

19. Krana aku mangaku kasa-langku, aku njukok tagal dosangku.

20. Tapi karä musohku belom bahalap tuntang kwasa, kutoh karä idjä basingi aku djaton dengan patut.

21. Idjä manjulang talo papa akangku gantin kahalapku lembut mawi aku, basa aku tanggar mahaga kahalap.

22. Äla malihi aku, o Jehowa, Hatallangku! äla ikau kedjau dengangku.

23. Käläh mandjeleng arepm mandohop aku, o Tuhan, äka salamatku.

MASMUR 39.

Alo tjalaka sampai pampatäi, harap Hatalla dadähen atäi.

1. Masmur Dawid; akan kmander olo panjanji, akan Jedutun tä.

2. Aku djari manukase: aku handak mahaga arepu, belä aku badosa awi djelangku; aku handak mangandali totokku, basa olo papätä magon aton, mahupi aku;

3. Aku tunis tuntang benjem bewäi, aku suni; — tapi djaton kabawa; kapähän atäiku mangkurok haream.

4. Atäiku djadjalan blasut intu huangku; kahum aku mangumang tä apuapui angatku, palus dje-langku hamauh, koangku:

5. Sanan akangku, Jehowa, tikas umurku, prea karä andauku akan hapus? aku handak katawan, prea aku ombet?

6. Karä andauku inengam k-lombah lokap bewäi, pambelomku

kilau amba intu baum; baja akan kahaiang bewäi karä olo djari im-pendengni. — Sela.

7. Olo handiai hagoet kilau ka-rihau talo, toto haiang bewäi karä latentoe; iä manampunan tun-tang djaton katawan, äwe karäh tempoe.

8. Maka toh, äwe akan ien-täku, o Tuhan? ikau äka kaha-rapku!

9. Lapas aku bara karä dosang-ku; äla nalua aku mandjadi tan-ding olo gila.

10. Aku handak suni bewäi, djaton marakang njamangku; krana ikau kea idjä tempon gawi tä.

11. Undur hukum aim bara aku, krana awi djaran lengäm aku djari ujuh rusak.

12. Amon ikau madjar mandjara olon tagal kasalae, tä karä kake-nae niham kilau kinan gagat. Kajah, karä olo samandiae uras kahaiang. — Sela.

13. Hining, o Jehowa, lakudo-angku, senäh karä augh bawaiku, äla manjuni arepm, itäm djohon matangku; krana aku baja olo tamuäi idjä ombo mukong bewäi intu ikau, sama kilau karä ta-toku kea.

14. Terai mawi aku, mangat aku mampangat arepu, helo bara aku buli, tuntang palus djaton hindai.

MASMUR 40.

Tarimakasih tuntang blaku dohop.

1. Masmur Dawid; akan kmander olo panjanji.

2. Aku djari mentai Jehowa, maka iä djari siontop manangkilik

aku, tuntang manarima augh ba-wangku.

3. Iä mandjidjit aku bara lowang kabanasa; bara äka rumpur, palus mampendeng paingku hong batukarang, tuntang mandähen tandjongku.

4. Iä djari mingkes njanji ta-heta hong njamangku, hapa manara Hatallan ita. Olo arä akan mitä tä, haise mikäh tuntang harap Jehowa.

5. Salamat olo tä, idjä mina kaharape intu Jehowa, idjä djaton omba olo badjoho, tuntang olo idjä lajau tempat tandjaro.

6. Ikau, o Jehowa, Hatallang-ku, djari mamparë gawim idjä heran, tuntang karä tirok ber-katm, awang ilalusm akan ikäi. Djaton idjä padan dengam; aku handak masanan tuntang manutor tä, alo djetä djaton taraisä.

7. Parapah awang injambalih, parapah indu kinan djaton ingilakm, tapi ikau djari marewang pindingku; parapah awang ingähu tuntang parapah tagal dosa djaton ikau manggaue. — (*Ibran. 10,5.*)

8. Tä koangku: itäm, aku toh dumah; augh surat tä masanan akangku tuntang masuman aku; — (*Joh.5,39.*)

9. Aku radjin malalus kahandak aim, o Hatallangku, karä prentahm mamentok huang atäiku.

10. Aku handak masanan katetek hong tawon olo arä, aku djaton maku mampatendä totok biwihku: tawam bewäi, o Jehowa.

11. Kabudjurum djaton aku manjahokae hong atäiku bewäi, tapi aku hakotak masuman katotom, salamatm, tuntang djaton mi-

lim' asim, kasajangm intu tawon olo arä.

12. Tapi ikau, Jehowa, äla mangurong manguntji kasajangm bara aku, soho asim tuntang katotom mahaga aku haradjur.

13. Krana tjalaka awang djaton taraisä djari manjangkulep aku, karä katiwasu djari menjet aku, sampai matangku kaput; karä tä labih bara balau takolokku, sampai atäiku djaton mingat arepo.

14. Käläh djaka ikau nahuang, joh Jehowa! mangat maliwus aku; o Tuhan, djeledjeleng do-hop aku.

15. Patut olo handiai mahamen tuntang buraburah baue, idjä mangatah handak manganan hambaruangku, patut iä iakis iundur tuntang impanjukok, idjä radjin mitä tjalakangku.

16. Patut olo handiai sabanen tagal kahawae, idjä hamauh mawi aku: tä acae, tä acae!

17. Tapi käläh olo handiai, idjä manggau ikau, akan handjak rantang, tuntang riadang intu ikau; idjä radjin salamatm akan haradjur hamauh: Jehowa toto hai!

18. Aku toto tjalaka tuntang pähä, tapi Tuhan karäh manun akangku; ikau indu pandohopku tuntang paliwus ejungku; o Hatallangku, äla ikau randjar.

MASMUR 41.

Salamat olo pamasi, krana iä karäh iasi

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji.

2. Salamat olo tä idjä manam-

pajah olo pähä; katika kadjakäe tallan Isïael, bara katatahi hara-iä karäh iliwus Jehowa.

3. Jehowa karäh mahaga tun-tang mambelom iä, iä karäh im-berkat hong petak. Ikau djaton maku mandjuluk iä akan kahandak musohe.

4. Jehowa handak mampangat iä, amon iä baperes hong sasuroe, ikau manambalik kahabae indu kamangate.

5. Aku kea djari blaku: o Je-howa, pasi aku, pakäläh hamba-ruangku, basa aku djari basala-dengam.

6. Karä musohku mangotak aku, koae: prea iä akan matäi, prea arae akan nihau?

7. Amon iü tanggoh manjengok aku, maka atäie haliau bewäi; iä manggau bukue hapan mangotok, tuntang iä palus blua masu-man tä.

8. Karä olo idjä basingi aku ha-bisik sama arepe mawi aku, iä mangarangka talo papa akangku;

9. Koae: gawin setan ita djari manguman mangatah iä, iä men-ter, toto, djaton tau mendeng tinai.

10. Toto sobatku kea, idjä äka kaharapku, idjä ompat kuman panginangku, manggatang takire handak mawi aku.—(Joh.13,18.)

11. Tapi ikau, o Jehowa, kä-läh masih aku; gatang aku tinai, tä aku handak mamaläh mawi olo tä.

12. Tawangku, ikau mangilak aku, musohku djaton akan mala-hap tagal aku.

13. Tapi aku toh ihagam tagal kabudjurku, ikau mampendeng aku naharep baum palus kata-tahi.

14. Horumat akan Jehowa, Ha-

tallan Isïael, bara katatahi hara-djur katatahi. Amen, joh Amen!

MASMUR 42.

Lakudos masuman kataheru deugen Hatalla.

1. Augh adjar ingarang pana-kan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. Kilau badjang manggali manggau tahasak danum, kaloti hambaruangku manggah tahu-ru dengam, o Hatalla!

3. Hambaruangku haus mang-gau Hatalla, Hatalla idjä belom. Prea aku sampai, mangat mana-harep baun Hatalla?

4. Djohon matangku indu pang-inangku handau haimalem, basa nongkang andau olo hamauh mawi aku: kwe Hatallam toh?

5. Maka aku mingat, haiak hambaruangku lenjoh hong aku, aku bahut pudji ompat haiak ta-won olo arä, manandjong helo baue manalih human Hatalla, tun-tang manjanji, manarimakasih. hindjä dengan olo arä idjä ma-haga pesta.

6. Buhen ikau mangapähä arepm, joh hambaruangku, buhen ikau bagisah hong aku? Entai Hatalla, krana toto aku kaiüh manara iä hindai, basa baue man-dohop aku.

7. Joh Hatallangku, hambaru-angku kapähä intu huangku; sa-bab tä aku mangenang ikau ba-i tanah Jordan, bara bukit Her-mon tuntang bukit Mishar.

8. Dähes hatuntut hatuntut djaton balentas, awi aughm manjoho

djetii manjambong, karä riakm tuntang galombangm hatatepä hatatowon aku.

9. Tapi handau Jehowa pudji mampendeng asie, tinai hamalem ujanjingku manara iä, tuntang aku blaku intu Hatallaan pambelomku.

10. Aku handak hamauh dengan Hatalla, idjä batukarangku: buhen ikau ngalapean aku? buhen aku akan manandjong buraburah, haiak musohku mandjakä aku?

11. Angat tolangku kilaumuno impatäi, basa karü musohku manawah aku, amon iä haradjur hamauh mawi aku: hong kwe Hattallam?

12. Buhen ikau mangapähä arepm, joh hambaruangku, buhen ikau bagisah hong aku? Entai Hatalla, krana toto aku karäh manara iä tinai, idjä puna salamat baungku tuntang Hatallangku.

MASMUR. 43.

Awi mambudjur aku dengan olon.

1. Käläh budjur aku, o Hatalla, käläh putus klahingku denga karä olo idjä tulas, liwus aku bara olo panandjaro tuntang kinanat.

2. Krana ikau toto Hatalla äka kaabasku; buhen ikau manganan aku? buhen aku akan manandjong buraburah, haiak musohku mandjakä aku?

3. Soho kalawam tuntang katom, mangat djetä ngagalanan aku, tuntang magah aku akan bukitm idjä brasih, akan äkam melai.

4. Mangat aku sampai mesbeh

Hatalla, naharep Hatalla tä, idjä äka kahandjak tuntang karindangku, mangat aku manara ikau hapan kutjapi, joh Hatalla, idjä Hatallangku!

5. Buhen ikau mangapähä arepm, joh hambaruangku, buhen ikau bagisah huang aku? Entai Hatalla, krana toto aku karäh manara iä tinai, idjä äka salamat baungku tuntang Hatallangku.

MASMUR 44.

Dohop ikäi, tunon pandohopm dengan tato ikäi bilih.

1. Augh adjar ingarang pakan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. O Hatalla, pinding ikäi djari maluning, tato ikäi djari manjarita akan ikäi karä gawi tä, idjä iawim intu pangereng ai, djaman horan.

3. Lengäm djari mauganan utus olo kapir, tapi äwen djari imbulm: ar' utus olo djari irusakm, tapi äwen djari ingapalm.

4. Krana djaton awie hapan padang äwen djari manduan tanah toh, tuntang djaton lengae mandohop arepe, tapi lengäm gantaum, penangajum, tuntang kalawa baum: krana ikau mangilak äwen.

5. Maka ikau tä kea, o Hatalla, idjä magon radjangku; lalu dohpm akan Jakob!

6. Awim ikäi akan manasang karä musoh ikäi, huang aram ikäi akan mahundjeng mamparamok olo handiai idjä mawi ikäi.

7. Krana aku djaton harap panahku; kwäka padangku ten mandohop aku!

8. Malainken ikau mawat ikäi

bara karä musoh ikäi, tuntang mambalang mampahawen olo handiai, idjä basingi ikäi.

9. Haradjur ikäi handak manara Hatalla, aram impahai ikäi sampai katatahi. — Sela.

10. Tapi toh ikau manganan ikäi, tuntang manalua ikäi rungkok, djaton handak ombo hajak kawan parang ikäi.

11. Ikau mampaundur ikäi bara musoh, olo idjä basingi ikäi marampas ramon ikäi.

12. Ikau manjama ikäi dengan kawan tabiri idjä tantai impatäi, palus manaburan ikäi marak karä olo kapir.

13. Ikau mandjual utus olo ajum djaton bilie, tuntang djaton maku trima regae.

14. Ikau mawi ikäi indu tawah karä olo idjä hadarah dengan ikäi, indu sindir tuntang andin olo handiai, idjä hakaliling ikäi.

15. Ikau mandjadian ikai indu tanding marak karä olo kapir, sampai karä utas olo manggiling takoloke mawi ikäi.

16. Nongkang andau kahawengku hatantilap naharep aku, tuntang kahowaku manutup baun gkn

17. Tagal augh olo idjä manawah tuntang hababaka, tagal karä musoh tuntang olo parajap.

18. Talo handiae tä djari buah ikäi; tinai ikäi djaton djari ngalapean ikau, djaton djari haliau manapa djandjim.

19. Atäi ikäi djaton djari undur, tassaran pain ikäi djaton djari mahiwang bara djalam;

20. Sampai ikau marusak mantelan ikäi marak ason taun, tuntang manjangkulepikäi hapan kang-kalingän pampatäi.

21. Paribasa djaka ikäi djari ng-

lapean aran Hatallan ikäi, tuntang djari mandepä lengän ikäi akan dewan olo:

22. Tau Hatalla dia kasene tä? krana iä pana katawan talo handiai, awang basilim huang atäi.

23. Krana toto tagal ikau bewäi ikäi impatäi nongkang andau, ikäi inggarä kilau tabiri, awang tantai injambalih.

24. Misik, o Tuhan! buhen ikau batiroh? Misik, äla manganan ikäi lepah lingis.

25. Buhen ikau handak manjhokan baum, ngalapean tjalaka tuntang kadjakän ikäi?

26. Krana hambaruan ikäi djari sontop sampai petak, knain ikäi rantep dengan tanah.

27. Mendeng, dohop ikäi, palus liwus ikäi tagal asim.

MASMUR 45.

Tara akan Kristus tuntang djalahai ai, idjä kilau popohe.

1. Akan kamander olo panjanji; tahu kambang mawor, ingarang panakan Koragh; augh adjar, njanji tahu idjä äka katau.

2. Augh bahalap mahambuk bara atäiku, koangku: aku handak mangarang tahu radja, djelangku kilau kalam djurutulis idjä tamat.

3. Ikau idjä kapala bakena bara karä panakan olon, kamangat augh djari inampohak hong totok bi-wihm; tagal tä Hatalla mamberkat ikau palus katatahi.

4. Tangking padangm intu kahangm, o pangkalima, tuntang kahaim kabungasm.

5. Huang kahaim tä lius palus manang haradjur akan katoto, ka-

lemo tuntang katetek; maka le- ikau karäh mamparadja äwen mangäm gantaum karäh malalus gawi hundjun hapus petak. awang heran.

6. Karä anak panahm uras batadjim, sampai arä utus olo balongkang penda ikau; djeta ma-nambelan atti karti musoh radja.

7. Padadusam, o Hatalla, melai haradjur katatahi, sokah karadjaam tä toto sokah kabudjur. — (*Ibran. 1.8.*)

8. Ikau mangilak katetek tun-tang basingi kadarhaka, tagal tä, o Hatalla, Hatallam djari mami-njak ikau hapan minjak kahandjak, pa-ham bara karä kolam.

9. Karä pakaiam kilau ewau mur, tjindana tuntang tidja; bara huma garing, bara hetä kahandjakm dumah.

10. Kutoh putir radja hindjä olo ajum idjä hai tä, batang popohm inendeng hila gantaum, imbungas hapan bulau idjä kapala bahalap.

11. Hining, o putir, ingat, ta-lingan pindingm: kälöh ngalapean utus olo ajum, tuntang ungkup human bapam;

12. Mangat radja mangilak ka-halapm; krana iä toto Tuhan ajum, ikau akan manjembah iä.

13. Tä Tirus, budjang bawi tä, karäh manggau asi intu baum, hapan talo panenga, karä olo awang tatau bara marak olo arä.

14. Bungas haliae putir intu da-lam tä, pakaiae uras bulabulau.

15. Hapan pakaian awang ogo basulam iä iagah akan radja, ku-toh budjang bawi, awang kolae, miring iä, palus iä iagah akam.

16. Äwen tä iagah tuntang han-djak dengan ramirami, iä tamä dalam radja.

17. Karä anakm awang hatui kartih indu takirin karä tatom,

ikau karäh mamparadja äwen mangäm gantaum karäh malalus gawi hundjun hapus petak. 18. Aku handak mambrita aram marak karä utus olo, tagal tä arä djalaham olo karäli manara ikau haradjur sampai katatahi.

MASMUR 46.

Lewun Hatalla haradjur sanang bewäi.

1. Njanji ingarang panakan Koragh; akan kamander olo pa-njanji; turon nudan Alamot.

2. Hatalla äka kalindong tun-tang kaabas ita, iä puna toto pan-dohop haliae kahum kadjakä.

3. Tagal tä ita djaton mikäh, alo kalunen rusak, alo karä bukit balongkang akan bentok tasik.

4. Alo karä danum tä hariak mangambang, sampai bukit honggii awi kasangite: — Sela.

5. Mahin aton kea batangdanum tuntang sungäie akan mampahan-djak lewun Hatalla, idjä brasih awi äka melai ain Idjä pangka-hai tä.

6. Hatalla intu bentoke, tagal tä iä djaton hagulak; Hatalla ma-wat iä sana duruh sawah.

7. Arä utns olo ridu latento, karä karadjaan honggä; Hatalla mambo mampahining aughe, palus lenjoh hapus petak.

8. Maka Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, aton mampa-haiak ita; Hatallan Jakob puna kotan ita idjä dähen.

9. Kantom, itä karä gawin Je-howa, idjä mandjadian karusak ka-lotä hundjun petak;

10. Idjä mahapus karä parang hong salepah petak, idjä mamelek

karä panah, malompeng karä lun-dju, tuntang manusul karä kareta parang.

11. Terai keton, awi ngasene, aku bewäi toto Hatalla; aku kwasa intu bentok karä olo kapir, aku kwasa hong hapus petak.

12. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, aton mampahaiaak ita, kotan ita, djetä Hatallan Jakob. — Sela.

MASMUR 47.

Tara akan Hatalla, idjä pangkahai tä, idjä mandohop olo ai.

1. Masmur panakan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. Tapok lokap keton, handjak karä utus olo, lahap intu Hatalla, hapan augh ramirami!

3. Krana Jehowa, pangkahai Tuhan tä, toto aka kikäh, iä raja-hai mahundjun salepah petak.

4. Iä mandjudju karä utus olo mamenda ita, karä djalaham olo penda pain ita.

5. Iä mintih akan ita bagin joresan ita, kahain Jakob, idjä ingilake. — Sela.

6. Hatalla mandai haiak lahap, Jehowa tä, haiak augh sarunai.

7. Njanji, tara Hatalla, njanji, tara radjan ita!

8. Krana Hatalla toto radjan hapus petak; njanji, tara iä bua-buah.

9. Hatalla mimbing prentah ma-hundjun karä olo kapir, Hatalla mondok hong padadusae idjä brasih.

10. Karä mantir sakarä utus olo djari hapumpong hindjä utus olo ain Hatallan Abraham, krana karä

olo hai idjä indu talawang petak puna ain Hatalla; iä idjä pangkahai tä.

MASMUR 48.

Njanji hapan manara lewun Hatalla.

1. Masmur panakan Koragh.

2. Hai toto Jehowa, iä paham inara hong lewun Hatallan ita, hundjun bukit ajue idjä brasih.

3. Bahalap tawas kagantonge, tuntang indu kahandjak hapus petak bukit Sion tä, idjä hila utara, lewun radja hai tä.

4. Ewen idjä huang karä humae awang hai tuntang bahalap uras katawan Hatalla puna aka kalindonge.

5. Krana itä! karä radja djari hapumpong, maka uras iä lilap.

6. Ewen mitä, tä iä sangang, iä taräwen, hadari.

7. Panaräwen nandjamming iä hetä, kikäh kilau olo bawi idjä han-dak luas.

8. Hapan riwut timor ikau ma-musit karä banama hai.

9. Tumon ikäi djari mahininge, kalotä kea ikäi djari mitäe intu le-wun Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, intu lewun Hatallan ikäi; Hatalla mandähen djetä ha-radjur katatahi. — Sela.

10. O Hatalla, ikäi mingat asim huang huma idjä äkam.

11. Kilau aram, o Hatalla, tu-mon tä kea horumatm sampai sa-ran petak; lengäm gantaum kontep katetek.

12. Bukit Sion handjak rantang, anak bawin Juda rindang ramirami tagal karä kaputusam.

13. Kaliling Sion, ngalingkang iä, isä karä tjandie.
14. Pariksa kotaé, awi manitip karä humae idjä hai tuntang bhalap, mangat keton tau masuman ta akan girir olo awang rahian.
15. Krana Hatalla djetoh toto Hatallan ita haradjur palus kata-tahi; iä magah ita mahalau pam-patai kea.
-
- MASMUR 49.
- Alo olo parajap batuah, äla bahiri.
1. Masmur panakan Koragh; akan kamander olo panjanji.
2. Mindiminding, karä utus olo, ingaingat, olo handiae idjä mukong petak,
3. Olo naniha tuntang olo hai, olo tatau dengan olo pähä belom haishaiak.
4. Totokku akan manjewut karä kapintar, tinai atäiku mangumang kaharati.
5. Aku handak manalingan pindingku akan paribasa, hapan ku tjapi aku handak masuman keläiku.
6. Buhen aku akan mikih metoh andau kadjakä, amon aku ingaliling awi kadarhakan olo tä, idjä mahanjek aku?
7. Olo tä idjä harap kutoh ramoe, tuntang mandjoho arepe tagal katataue.
8. Krana dialo idjä biti tau manewus paharie, djaton kabawae iä manenga tewuse akan Hatalla.
9. Krana tewus hambaruae tangkalau hai, sampai iä djaton kabawae palus katatahi. — (Matt. 16,26.)
10. Djaton tau manewus iä, uka iä belom tinai haradjur, tuntang djaton mitä kabanasa.
11. Amon iä mitä, olo pintar matäi kea, sama nihau haiak dengan karä olo paleng gila, tuntang djaton tau dia malih karä ramoe akan olo:
12. Tä, maka aton kabaudak atsic, mangat ungkup humae melai katatahi, tuntang mangat äcae melai bunggut girirmanggirir, tinai uka areae basewut intu arä tanah.
13. Tapi horumat olon puna djaton tau melai, malainkan iä sama dengan meto, iä akan lomat bewäi.
14. Djetä djalan olo tä, iä uras olo gila, tinai olo rahian mangilak augh totoke kea. — Sela.
15. Kilau kambing tabiri äwen ingkes hong naraka, pampatäi manjakatik iä; haiak djadjeuw olo budjur mandjadi tempon ai; tapi kahain äwen kinan nakara, iä djaton bara kalekae hindai.
16. Tapi hambaruangku karäiliwus Hatalla bara kwasan naraka, krana iä manduan aku.
17. Äla mikih, amon olo mandjadi tatau, amon horumat ungkup humae djaladjalan hai.
18. Krana amon iä matäi, djaton iä mimbit talo enen, horumat ajue djaton tamput iä.
19. Krana iä pudji mampangat hambaruae pesae belom, tuntang olo handiae djari manara iä, basa iä tau ramirani paham.
20. Tapi iä akan buli utus tote, palus dapit äwen tä djaton mitä kalawa.
21. Olo idjä bara horumat tuntang djaton bara kapintar toto, iä sama dengan meto, iä akan lomat bewäi.
-

MASMUR 50.

Tahu ampin agama awang toto; mam-pudji olo haliaw.

1. Masmur Asap. — Tuhan, Hatalla, Jehowa aton hakotak, iä mangahau hapus kalunen bara palembut matanandau sampai pam-belepe.

2. Bara Sion, aka kapala kabungas tä, kahain Hatalla haging.

3. Hatallan ita aton dumah, djaton iä suni, apui panjeha helo bara baue, tinai talo badjea haka-liling iä.

4. Iä mangahau langit idjängam-bo, tuntang hapus petak, handak mamutus utus olo ajue.

5. „Pumpung akangku olo aing-ku idjä budjur, idjä djari hadjandji dengangku badjamban parapahe.”

6. Tä karä langit masuman katetcke, krana Hatalla idjä mamutus. — Sela.

7. Hining, djalahan olo ajungku, aku handak hamauh, joh Israel, aku handak manjumphah mampudi ikau; aku, Hatalla, puna Hatchallam.

8. Djaton tagal karä parapahm aku mampudji ikau, krana parapahm awang ingähum puna haradjur intu baungku.

9. Dia usah aku manduan sapi bara humam, atawa tabiri bara kandangm.

10. Krana aku puna tempon karä meto hutan, karä satua-hong karä bukit, idjä manandjong bako-jakojan karæ hetä.

11. Aku katawan karä ampin burong hong karä bukit, tuntang karä meto bariar hong padang uras ajungku.

12. Paribasa aku blau, dia usah aku masuman tä akam, krana aku tempon kalunen tuntang huange. — (2 Mos. 19,5.)

13. Aton angatm, aku handak kuman isin sapi, atawa manjurup dahan tabiri?

14. Luput tara akan Hatalla, tumon tä lalus djandjim intu Idjä pangkahai tä.

15. Tä, laku hong aku metoh andau kadjakäm, maka toto aku handak maliwus ikau, tuntang ikau akan mahorumat aku.

16. Tapi dengan olo papa Hatalla hamauh: Narai ikau masuman prentahku, tuntang manduan djandjingku tamä njamam?

17. Basa ikau djaton maku impudji, tuntang manganan karä aughku akan likutm.

18. Amon ikau mitä maling, palus ikau pakat dengae, ikau ramipi dengan olo bakandji.

19. Ikau nalua totokm akan karä talo papa, tuntang djelam ma-mundal tipudaja.

20. Ikau mondok mangotok pa-harim, anak indum mahin inu-lasm.

21. Kakai ampin gawim, tinai aku djari manjuni arepku; tä maka angatm, aku sama kilau ikau kea. Tapi aku haudak mandjara ikau, tuntang handak marinting tä intu baum.

22. Käläh ingat buabuah talo djetoh, o keton handiae idjä ngalapean Hatalla, uka ala aku salenga mantakan, tuntang djaton idjä maliwus.

23. Idjä maluput tara, iä tä idjä mahorumat aku; idjä mambudjur djalae, akae aku handak mamprahan manenga salamat Hatalla.

MASMUR 51.

Masmur kanjasal.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji;

2. Metoh nabi Natan djari mananggoh ia, limbah Dawid djari dengan Batseba. — (2.Sam.12,1.)

3. Pasi aku, Hatalla, tumon kasajangm, puas karä kelangkahku tumon kahain asim.

4. Penjau aku lingilingis bara kadarhakangku, prasih aku bara dosangku.

5. Krana aku mangkemä karä kadarhakangku, tuntang karä dosangku haradjuraton intu baungku.

6. Intu ikau, intu ikau bewäi aku djari badoea, tuntang djari inawi talo awang papa intu banm; inangat ikau tetek huang karä aughm, tuntang budjur huang karä hukum ajum.

7. Itäm, huang kasala aku djari inakan, tuntang djari inihi induku huang dosa.

8. Itäm, ikau mangilak katoto huang atai, adjar aku kapintar idja basilim tä.

9. Puas dosangku, mangat aku brasih, penjau aku, uka aku haputi bara udjan habungkus.

10. Soho aku mahining kabandjak tuntang karindang, uka tolengkn idja indaraim tau mangat tinai.

11. Ules baum, nalikut karä dosangku, kanan lepali lingis karä kasalangku.

12. Tampa huang aku atai idja brasih, o Hatalla, käläh manaheta intu huangku rogh idja etter.

13. Ela mangananaku bara baum, ala manduan Roghm idja brasih lata uku.

14. Lian akangku kahandjak tagal salamatm, sokah aku hapan rogh kahias.

15. Tä aku handak madjar djalam intu olo palangkah, mangat karä olo badosa hobah intu ikau.

16. Liwus aku bara utang daha, o Hatalla, ikau idja Hatallangku tuntang Djuru-salamat ajungku; tä djelangku handjahandjak akan manara katetekm.

17. Rakang totok biwilku, o Tulian, tä njamangku akan massan horumat ajum.

18. Krana ikau djaton mangilak parapah, djaka dia kalotä, tä aku radjin maluput tä akam; parapah awang ingähu djaton ikau radjin.

19. Parapah awang ingilak Hatalla, ia tä rogh idja lenjoh; atai idja lenjoh tuntang bageto djaton ingabeläm, o Hatalla.

20. Pahalap Sion tumon asim, pendeng karä kotan Jerusalem.

21. Tä ikau karä mangilak parapah katetek, parapah awang ingähu idja lepah akam; tä olo karä maluput sapi hundjun mesbehm.

MASMUR 52.

Karä karajap akan rusak.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji;

2. Metoh Doeg, olo Edom tä, dumah tuntang masuman akan Saul, koae: Dawid djari tamä humen Ahimelegh. — (1.Sam.22.)

3. Buhen ikau bädjoho, joh olo kianat, tagal kapapam? toto asin Hatalla melai haradjur!

4. Djelam mangarangka kadarhaka, djetä kilau lading sukar

idjä banjih, ikau tukang panipu.

5. Ika radjin kapapa kabih bara kahalap, talo tandjaro radjin ikau manjewute bara katetek. — Sela.

6. Ikau mangilak karä augh idjä marusak, ikau, o djela panandjaro!

7. Tagal tä, maka Hatalla kea karäh marusak ikau lepah lingis, mansuwit manganan ikau bara pasahm, tuntang marunap ikau bara tanah äka olo belom. — Sela.

8. Maka olo tetek karäh mitä tä haiak marawan, tuntang äwen karäh manatawä iä, koae:

9. Itäm, djetä olo tä, idjä dia manduan Hatalla indu kotan ai, baja iä harap kutoh panataue, tuntang iä djari kwasa huang kadarhaka.

10. Tapi aku kilau batang undus idjä lalamanjan hong human Hatalla, aku harap asin Hatalla haradjur palus katatahi.

11. Aku handak manara ikau palus katatahi, basa ikau djari malahus tä; aku handak mentai aram, krana djetä mangat akan karä olo ajum idjä budjur.

MASMUR 53.

Tabiu kapapan olo kalunen.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji; tumon nudan Maghalat.

2. Olo gila hamauli huang atäie: Hatalla puna djaton. Äewen djari tapakarok rusak attäie; iä talo kadilek awi kapapan prangae; djaton aton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia. — (Masn.14.)

3. Bara sorgu Hatalla manangkilik karä panakan olon, tantai mitä, djaka aton idjä biti idjä pintar, idjä manggau Hatalla.

4. Tapi samandiai äwen djari undur, uras iä djari babasi; djaton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia.

5. Kilen, djaton idjä biti olo parajap tä handak harati? idjä kuman ungkup olo ejungku, manggau ontong acae; tapi iä djaton blaku intu Hatalla.

6. Hetä olo tä mikäli, alo äka tä djaton pampiküh, krana Hatalla mamelek karä tolang olo idjä mandjakä ikau; ikau mampahawen mamparungkok äwen, krana Hatalla mangabelä olo tä.

7. Kajah, käläh djaka bara Sion dumah paliwus akan Israel, amou Hatalla haluli manalih olo ajue idjä tawanan! Tä Jakob akan baramirami, Israel akan handjak rantang.

MASMUR 54.

Laku tahu kaliwus.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji; impahaiak kutjapi;

2. Metoh olo Sip djari dumali, sambil hamauh dengan Saul: Dia Dawid djari manjahokan arepe marak ikäi? — (1.Sam.26,1.)

3. O Hatalla, liwus aku awi aram, käläh mamamatut akangku hapan kwasam.

4. O Hatalla, hining lakudoangku, mindiminding akan augh njamangku.

5. Krana olo beken utuse mangatang arepe mawi aku, olo kia-

nat mangatah hambaruangku, iä djaton mingat Hatalla puna intu baeue. — Sela.

6 Itä, Hatalla idjä mandohop aku, Tuhan tä hindjä äwen idjä mahaga hambaruangku.

7. Kadarhakan musohku karäh mamulang mawi iä kea; käläh rusak olo tä tumon katotom.

8. Tä aku handak mimbit parapah akam, tuntang handak manara aram, o Jehowa, basa djetä paham bahalap.

9. Krana iä djari maliwus aku bara karä tjalaka, sampai matangku mitä kahandjake tagal karä musohku.

MASMUR 55.

Tahu sobat awang batian.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji; impahaiak kutjapi.

2. Hining lakudoangku, o Hatalla, ala mandengen aughi usokku.

3. Tahu aku tuntang trima aughku, aku manarahing huang kapähängku, tuntang manangis;

4. Basa awi musoli paham mangkariak, tuntang olo papa hararepan; krana olo tä mambaring tjalaka akangku, tuntang hasep kangsige manjingi aku.

5. Atäiku paham sekä intu huangku, pampikäh pampatäi djari manjangkulep aku.

6. Kikäh tuntang panaräwen djari buah aku, kasabanen djari manjalungkem aku.

7. Koangku: käläh djaka aku bara palapas kilau burong dara, tä aku handak trawang, manggau äkaku melai.

8. Toto, aku radjin hadari kedjau kantakantä, tuntang bara malem hong padang benjem. — Sela.

9. Aku handak mandjeleng arepku, mangat mahakan barat tuntang talo basaloh.

10. Paletang olo tü, o Tuhan, käläh kahut aughe, krana aku mitä baja kararat tuntang klahi hong lewu.

11. Handau hamalem talo kalotä hakaliling hundjun kotaе, kadarhaka tuntang tjalaka aton intu huange;

12. Gawi sala marentah intu huange, tandjaro tuntang tipu djaton maku haiang bara karä djalaе.

13. Krana djaton djaka musohku idjä mamapa aku, djetä puna indu injarenangku; dia kea olo idjä puna basingi aku badjoho toh mawi aku, djaka kalotä aku handak manjahokan arepku bara iä.

14. Tapi ikau puna kolangku, sobatku tuntang karampiku;

15. Koä idjä pudji pakat hatirok bahalap, koä idjä manandjong habambai tamä human Hatalla, haiak olo arä.

16. Käläh karusak buah iä, käläh iä gagar akan naraka belobelim, krana baja kapapa bewäi intu äkac melai, hong atäie.

17. Tapi aku handak mangkariak intu Hatalla, maka Jehowa karäh maliwus aku.

18. Halemai handjewu tuntang bentok andau aku handak masuman karä kapähängku haiak manangis, tä iä karäh manarima aughku.

19. Iä maliwus manjanang hambaruangku bara klahi idjä mawi aku, krana kutoh karä olo idjä mawi aku.

20. Hatalla karäh maliining, tun-

tang tombah mamalah äwen, iä idjä puna marentah bara djaman horan hliai. — Sela. — Sabab olo tā djaton makn hobah, tuntang djaton paraba Hatalla.

21. Krana olo tā manusang lengae mawi äwen, idjä hakabuah dengae, iä mangarak djandjie.

22. Totoke menjak bara mantega, tapi klahi aton huang atiae; aughe malisen hara undus, tapi djetä kilau padang manjihi.

23. Baring perkaram akan Jehowa, tā jā karäh mahaga ikau, palus katatahi iä djaton nalua olo tetek tatarajang.

24. Maka ikau, o Hatalla, karäh mambaring olo tā akan lowang kabanasa. Karä olo pambusau daha tuntang panipu djaton sampai habenteng pambelome. Tapi aku harap intu ikau.

MASMUR 56.

Lakudoa tahu olo idjä mawi ita.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo panjanji; tahu burong dara idjä gagom marak olo; metoh olo Pilisti djari manawan iä hong Gat. — (1.Sam. 21,11.)

2. O Hatalla! pasi aku, krana olo mansukap mawi aku, nongkang andau musoh mantam mandjakä aku.

3. Musohku gagaritat haradjur, krana kutoh olo badjoho mawi aku.

4. Alo parak kikähku mahin aku harap ikau.

5. Aku manara augh Hatalla, Hatalla idjä kaharapku, aku dja-

ton makn miksh; kilen gawin isi daha tau mawi aku?

6. Nongkang andau olo tā manjala aughku, karä pikire uras handak mamapa aku.

7. Olo tā hapumpong mimpa, iä mangalati karä gawingku, awie harap mangangan tahasengku.

8. Awi karajape iä harap liwus; o Hatalla, baring karä olo tā huang kalaitm.

9. Ikau djari mitong karä pandaringku, karä djohon matangku inam huang kasam; toto, djetä djari imintik huang suratm.

10. Tā karä musokku akan tam-pulang undur, haiak aku blaku: krana tawangku, Hatalla hindjä aku.

11. Augh Hatalla handak inaraku, angh Jehowa handak ihoramatku.

12. Hatalla äka kaharapku, tā aku djaton mikäh, krana kilen olon tau mawi aku?

13. Karä djandjim inarimaku, o Hatalla; aku handak mimbit parapah tarimakasih akam.

14. Krana ikau maliwus hambaruangku bara pampatái, tuntang paingku belä tanggarurus, sampai aku tau manandjong hong baun Hatalla, hong kalawa äka olo belom.

MASMUR 57.

Tarimakasih metoh bahaja paham.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo panjanji; „äla mamparusak;” metoh iä mahakan Saul, palus hadari akan lowang. — (1.Sam.22,1.)

2. Pasi aku, Hatalla, pasi aku, krana hambaruangku harap hong ikau, aku bakalindong kandjungen penda palapasm, mendäh kadarhaka mahalau.

3. Aku mantehau blaku intu Hatalla, intu Tuhan pangkahai, intu Hatalla tä, idjä mamatut malalus akangku.

4. Iä manjoho bara sorga mangat maliwus aku, sambil mampa-hawen olo tä, idjä gagaritat mangatah aku. — Sela. — Hatalla manjoho asie tuntang katoe.

5. Hambaruangku marak singa, aku menter hong barah apui, iä tä olo kalunen, idjä kasingae kilau lundju tuntang anak panah, tinai djelae uras kilau padang manjih.

6. Horumat akam huang sorga, o Hatalla, tinai tara akam hong hapus petak.

7. Åwen manenan djaring akan paingku, iä mahanjek hambaruang-ku, iä mangali palowang akangku, tapi bitie lawo hetä. — Sela.

8. Atäiku tanggar, o Hatalla, atäiku tanggar, aku handak ma-njanji tuntang manara.

9. Misik, o hambaruangku; mi-sik biola tuntang kutjapi! aku handak mananselo talo blawa!

10. Aku handak mahoramat ikau marak karä utus olo, joh pang-kahai Tuhan, handak manjanji ma-horamat ikau bentok karä djalahan kalunen.

11. Krana asim hapes penda la-ngit, tuntang katotom kilau ka-kedjau darin baunandau.

12. Horumat akam huang sorga, o Hatalla, tinai tara akam hong hapus petak.

MASMUR 58.

Tahu hakim idjä bingkok.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo pa-uhanji; „ala mamparusak.”

2. Kilen, keton toto bisu, djaton handak manjewnt talo idjä te-tek, djaton maku mamutus budju-budjur, o keton olo kalunen?

3. Toto, alo hong atäi mahin inampa keton kasala, hong tanah keton malalus kadarhakan lengän keton.

4. Olo papa puna undur bara iä inakan, olo panandjaro lajang bara knain indue.

5. Katadae tumon katadan han-dipä, tumon handjaliwan paleng iä mamaleng piunding;

6. Idjä djaton maku mahuring augh tabit, tukang panawar, alo iä patjäh manawar.

7. O Hatalla, rempong kasingae huang njamae, käläh tampusing galamit singa tabela tä, o Jehowa.

8. Patut åwen tä lenjoh kilau danum, palus hanjut; amon iä ina-nintu anak panahe, maka totoke putut.

9. Åwen nihau, lenjoh kilau djelau, kilau anak ingälus djaton iä mitä matanandau.

10. Helo bara kabali mangkemä apui, maka Iä karäh manambalang tä, alo manta alo masak talo huange.

11. Olo tetek karäh handjak, basa iä mitä pamaläh kalotä, paic inasarae hong dahan olo papa.

12. Tuntang olo arü karäh ha-mauh: toto kea, olo tetek tä aton bara upah. Toto kea, Hatalla mam-budjur hong petak.

MASMUR 59.

Lakudos tahu olo idjä mangatah ita.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo panjanji; „ala mamparusak;” metoh Saul manjoho olo manonggo humae, handak mampatäi iä. — (1. Sam. 19,11.)

2. Liwus aku bara karä mu-sosku, o Hatallangku, tuntang ta-lawang aku bara olo tä, idjä men-deng mawiaku.

3. Lapas aku bara olo darhaka, liwusaku bara olo pambusaudahatä.

4. Krana itäm, iä mangatah tahasengku, olo abas tä hapum-pung tantai mawiaku, alo kada-hakangku tuntang dosangku djaton, o Jehowa!

5. Djaton tagal kasalangku olo tä hadari, manatap arepe; misik, käläh manjupaaku, palus kabuah tä.

6. Toto ikau, o Jehowa, Ha-tallan karä kawan talo belom, Ha-tallan Israel, misik, takan karä olo kapir tä, äla masih idjä biti karü olo bingkok tä, idjä tantai marajap! — Sela.

7. Hamalem äwen tä akan buli, mangaung kilau aso, hadari ma-ngumbang lewu.

8. Itäm, iä maridu hai aughe; padang aton intu totoke; äwe ha-kon mahining tä?

9. Tapi ikau, o Jehowa, mana-tawä iä, tuntang hababaka karä olo kapir.

10. Kwasan äwen tä inggiangku akam, krana Hatalla puna ko-tangku.

11. Hatallangku karä manjale-han akangku kahalape; Hatalla manjoho aku mitä kahandjakku tagal karä mu-sosku.

12. Äla palus mampatäi äwen, behä olo ajungku badjeleng kala-pean tä, tapi käläh kwasam nam-burup olo tä barakumbang hara-djur, parungkok iä, o Hatalla, ta-lawang ikäi.

13. Karä augh totoke uras dosa, tagal tä patut iä inawan huang ka-djohoe, tagal karä sepa tuntang karä augh tandjaro, awang inje-wute.

14. Palomos olo tä huang lason kasangitm, palomat iä sampai iü lepah, mangat karä olo kasene, toto Hatalla idjä marentah hong Jakob, tuntang palus saran petak. — Sela.

15. Toto äwen tä karäh buli ha-malem, mangaung kilau aso, tun-tang mangumbang hapus lewu.

16. Iä karäh barakumbang mang-gau panginae, tapi djaton kea besoh, iä akan batiroh blau bewiü.

17. Tapi aku handak manjanji manara kwasam, tuntang handja-handjak haiak djadewu mahorumat asim; krana ikau djari indu ko-tangku, äka kalindongku metoh kadjakängku.

18. Karä kwasangku ingakuku ajum bewäi; krana Hatalla ko-tangku, Hatallangku idjä pamasi.

MASMUR 60.

Lakudos kahun bahaja.

1. Akan kamander olo panjanji; tahu kamangat augh Hatalla: augh basilim ain Dawid, mangat ingadij;

2. Metoh iä djari parang deng-an olo Aram bara Padanaram, tun-tang dengan olo Aram bara Soba.

metoh Joab buli mampalah olo Edom hong padang ujah, mampatäi duawalas kojan biti. — (2. Sam.8,1;10,13.)

3. O Hatalla, ikau idjä djari manganan tuntang mandarai ikäi, tuntang djari malait ikäi, toh käläh ampong ikäi tinai,

4. Ikau djari manggerek petak mandarak tä, toh pahalit darake tinai, krana djettä lombanglembut.

5. Ikau djari hararepan utus olo ajum dengan talo babehat, djari mampihop iküi hapan anggor mampanjanjau.

6. Tapi toh ikau djari manenga akan äwen idjä mikäh ikau banderae tinai, uka djeta impendeng tinai tagal katoto. — Sela.

7. Mangat karä olo, idjä aka kataum, impaliwus, käläh dohop hapan lengäm gantaum, tuntang trimä augh ikäi. — (Masm.108,7.)

8. Hatalla djari hamauh huang karasihe, tä aku handjak rantang : aku handak mambagi Sighem, tuntang mukur padang Sukot.

9. Gilead ajungku, Manase kea ajungku; Epraim tä kalindong takolokku, Juda sokahku katan marentah.

10. Moab tä kandarah panjaup ajungku, Edom aka djakah sarumpahku, Palestina akan malahap, mangaku mamenda aku.

11. Äwe idjä mimbit aku tamä lewu awang dähen kotea, äwe magah aku sampai Edom?

12. Djaton ikau kea, o Hatalla, idjä djari manganan iküi, tuntang djaton maku omba, o Hatalla, mampahaiak kawan parang ikäi?

13. Dohop ikäi intu kadjakän iküi, krana dohop olon djaton baguna bewäi.

14. Awi Hatalla ikäi handak ma-

lalus kwasa, iä karäh mahundjeng mandarai karä musoh ita.

MASMUR 61.

Lakudoa metoh kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan kamerder olo panjanji; imphaiak kutjapi.

2. Hining, o Hatalla, kariakku, tahuu lakungku.

3. Bara saran petak aku mangalau ikau marak kahapit atäiku; imbit aku akan batukurang tä, idjä tangkalau gantong akangku.

4. Krana ikau üka kalindongku, tjandi dähen maławan musoh.

5. Aku handak melai hong tingkapm sampai katatahi, baiak harap ingandjungen palapasm. — Sela.

6. Krana ikau, o Hatalla, djari manarima djandjingku, ikau manenga akangku tumon bagin äwen, idjä mikäh aram.

7. Ikau mamandjang umur radja, karä njeloe akan haradjur girmanggirir.

8. Iä haradjur radja hong baun Hatalla; soho asi tuntang katoto, mangat mahaga iä.

9. Tä, maka haradjur aku handak manjanji manara aram, mangat aku malalus djandjingku nongkang andau.

MASMUR 62.

Snni tuntang sanang intu Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kamerder olo panjanji ungkup Jedutun.

2. Baja Hatalla bewäi äka kaharap hambaruangku, bara iä salamatku dumah.

3. Baja iä bewäi batukarangku, salamatku tuntang kotangku, sampai aku djaton tau ionggä paham.

4. Kilen katahi keton uras maroboh idjä biti, samandiai keton handak mampatäi iä, idjä kilau dinding lihanglahanga, kilau pagar idjä kohakkahik?

5. Baja äwen tä hatirok, handak manganan iä bara pangkate; iä radjin manandjaro; hapan njamae iä mamberkat, tapi atäie mnjapa. — Sela.

6. Baja suni intu Hatalla, tuntang entai iä, o hambaruangku, krana bara iä dumah kaharapku.

7. Baja iä batukarangku, salamatku, tuntang kotangku, aku djaton akan hidjuh.

8. Intu Hatalla aton salamatku tuntang horumah ajungku; batukarangku idjä dähen tuntang äka kamentengku, iä tä Hatalla.

9. Harap iä haradjur, o olo handiai, baring hapus atäi keton intu iä. Hatalla idjä äka kaharap ita. — Sela.

10. Baja uras talo haiang bewäi karä olo kalunen, alo karä olo hai mahin manandjaro; amon indasing, maka iä mahian bara djaton, alo iä kutoh karäe.

11. Äla harap kararat, äla bdjoho haiang tagal talo irampas; amon panatau lawo akan keton, äla maleket atäi keton hetä.

12. Hatalla djari hamauh, kin-djap aku djari mahininge: karä kwasa puna ain Hatalla.

13. Ikau, o Tuhan, toto tempon asi, krana ikau mammaläh genepebiti tumon gawie.

MASMUR 63.

Kakenang tahuu sombajaang idjä toto.

1. Masmur Dawid, metoh iä hong padang Juda. — (1.Sam.23, 14.)

2. O Hatalla, ikau Hatallangku! haik djadjeuwu aku manggau ikan; hambaruangku teah beliae nahuang ikau, berengku blau haus ikau, hong tanah keang kamahau tuntang ngarising, äka danum djaton.

3. Tumon tä aku haus handak mitä ikau huang äkam idjä brasih, mangat manampajah kwassam tuntang kahaim.

4. Krana asim toto bahalap bara pambelom; totok biwihiku manara ikau.

5. Tagal tä aku handak mahorumat ikau hapus pambelomku, huang aram aku handak mandepü lengängku duäduü.

6. Tä hambaruangku besoh kilau awi enjak tuntang banahat, tinai njamangku manjanji manara, haik handjak totok biwihiku.

7. Amon aku manahiu ikau huang sasurongku, maka hapus alem aku mangenang ikau.

8. Krana ikau toto pandohop ajungku, ingandjungen palapasiu aku tau handjak rantang.

9. Hambaruangku leket hong ikau; lengäm gantaum mimbing mandähén aku.

10. Tapi äwen tä, idjä mangatuh, handak marusak hambaruangku, akan lawo inelen petak.

11. Iä injaragh akan padang, iä indu bagin ason taun.

12. Maka radja karäh handjak intu Hatalla; olo handiai akan baramirami, idjä sumpah manjewut

arae; krana karä totok panandjaro
karäh iangop.

MASMUR 64.

Laku tahiü dohop.

1. Masmur Dawid; akan kamenader olo panjanji.

2. Hining, Hatalla, aughku huang kapähängku, kalindong pambelomku bara pampikäh musoh.

3. Sahokan aku bara augh pakat olo parajap, bara lalenton olo papa;

4. Idjä manjihî djelae kilau padang, tuntang manintu augh ba-pait kilau anak panah;

5. Mangat bara äka basilim äwen mamanah olo budjur, salenga äwen mamanah iä, djaton mikäh, djaton mahamen.

6. Äwen mambulataughe huang perkarae idjä papa, iä hasarita. handak manenan djarate, sambil hamauh: äwe akan mitä akae?

7. Karä kadarhakae djari lepah ingumange, koea: toh ita djari tatap! tirok ita bakalilit haliae! Karä atai huang genep biti paham timben.

8. Tä, maka Hatalla salenga mamanah olo tä; äwen handak mampahimang, himang mamadok mawi äwen kea.

9. Palus äwen impalokang, djelae mamparenep iä, balalu karä kolae idjä pakat dengae hadari.

10. Tä olo handiae mikäh, tuntang masanan gawin Hatalla, sambil harati talo inwie tä.

11. Olo tetek karäh handjak huang Jehowa, sambil harap hong iä, karä olo budjur akan harami-rami.

MASMUR 65.

Njanji musim getem.

1. Masmur Dawid; akan kamenader olo panjanji.

2. O Hatalla, intu ikau olo akan suni, ikau akan inara hong Sion, tuntang intu ikau olo malalus djandjie.

3. Ikau idjä manarima lako-doa, tagal tä karä isi manalih ikau.

4. Karä kasalan ikäi pahalau babehat akan ikäi, tapi ikau tau mampun karä dosan ikäi.

5. Salamat olo tä, idjä intihm, idjä injohor manalih, mangat iä melai huang parantaram. Soho ikäi besoh awi ramon äkam, huma sombajang aim idjä brasih tä.

6. Talo bakaikaikäh ilalusm huang katetekm akan ikäi, o Hatalla, Djuru-salamat ikäi, ikau idjä äka kaharap hapus saran kalunen, tuntang kedjau hong pasisir tasik:

7. Idjä mandahen karä bukit hapan kaabase, idjä imbabat dengan kwasa;

8. Idjä manadoh gotok tasik, njhai karä olo awang saran petak mikäh tagal karä kata ajum; timor tuntang barat impahandjakm.

10. Ikau madja petak, manjiwohe tuntang paham mampamuue; kalin Hatalla kutoh danume; amou ikau djari manatap tanah tä, tä ikau mampalembut buae akan olon.

11. Ikau mambungkak tana idjä iluku, sampai njenjh petake, ikan mampalemo tä hapan udjan, tuntang mamberkat talo impalem-bute.

12. Ikau paham mampahalap nje-

lon asim töh, genep tasaran pain
enjake mantahanis;

13. Sampai padang äka benjem
niahin mantahanis, tuntang karä
lungkoh imbabat hapan karami.

14. Hapus padang kontep tabiri,
karä djanah patutup gendom; olo
handiai handjak tuntang manjanji.

MASMUR 66.

Njanji tara tagal berkat Hatalla.

1. Masmur; akan kamander
olo panjanji. — Lahap akan Ha-
talla, joh hucus petak!

2. Njanji kahain arae, tengah ho-
ramat akae indu tarae.

3. Awi hamauh dengan Hatalla;
lalehan kaberen karä gawim! tagal
kutoh kwasam karä musohm akan
musok marawan ikau.

4. Hucus petak indu manjem-
bah ikaa, tuntang manjanji akam,
manara aram. — Sela.

5. Kantoh, itä keton karä ga-
win Hatalla, idja bakaikäikäh ga-
wie dengan olo kaluneu.

6. Iä manampa tasik mandjadi
äka keang; batang danum inim-
pah olo manandjong; hetä ita han-
djak rantang hong iä.

7. Iä marentah hucus kwasae
palus katatahi, matae mangalulut
karä djalaham olo; kwäka olo pa-
risang tau manggatang arepe! —
Sela.

8. Tara Hatallan ita, o karä
djalaham olo, sanan papahining augh
horumat ai;

9. Idja mahaga mambelom ham-
baruan ita, tuntang mangahaha
pain ita tanggarurus.

10. Krana ikau mariksa mang-
kemä ikäi, o Hatalla, ikau mam-

prasih ikäi tumori mamprasih sa-
laka.

11. Ikau djari namäan ikäi akan
djaring, ikau djari manuaat tang-
gongan intu ikäi.

12. Ikau djari manjoho olon
mukong takolok ikäi, ikäi djari
buah apui tantang danut; tapi
ikau djari mamplua ikäi tinai akan
kutoh kamangat.

13. Tagal tä aku handak tamä
humam mimbit arë parapah awang
ingihu, tuntang handak malelus
djandjingku dengam,

14. Idja injewut totok biwihku
tarangtaranga, idja ingotak nja-
mangku metoh kadjakängku.

15. Parapah awang ingihu han-
dak iluputku akam, ia tä, tabiri
awang baseput, tuntang mangähu
tabiri hatuë; aku handak maluput
sapi tuntang kambing. — Sela.

16. Kantoh, senäh, keton han-
diai idja mikäh Hatalla, aku han-
dak manjarita talo awang djari
iawie dengan hambaruangku.

17. Iä djari intehauku hucus
njamangku, tinai toh djelangku
manara.

18. Djaka atäiku mangenang talo
papa, toto pangkahai Tuhan djaton
djari mahining aughku.

19. Tapi Hatalla djari mahining
aughku, iä djari manuron usokku.

20. Tara akan Hatalla, idja dja-
ton djari manganan augh lakung-
ku, dia kea aste bara aku.

MASMUR 67.

Laku tagal berkat Hatalla.

1. Masmur; akan kamander
olo paujanji; impahaik kutjapi.

2. Käläh Hatalla masih ikäi tun-tang mamberkat ikäi, käläh iä ma-ujangkowong baue intu ikäi. — Sela.

3. Mangat karä olo hong petak kasene djalam, tuntang salamatn kasenan marak karä olo kapir.

4. Karä utus olo akan manara ikau, uras karä djalaham olo akan manara ikau, o Hatalla.

5. Olo handiai karäh handjak tuntang malahap, basa ikau ma-mutus karä utus olo tunon ka-patut, ikau marentah olo handiai hapus petak. — Sela.

6. Karä utus olo akan manara ikau, uras karä djalaham olo akan manara ikau o Hatalla.

7. Petak mamplua buae; Ha-talla, Hatallan ita, mamberkat ita.

8. Hatalla mamberkat ita, tä hapus saran petak akan mikäli iä.

MASMUR 68.

Hatallan Israel manang haradjur patut iä inara.

1. Masmur, njanjin Dawid; akan kamander olo panjanji.

2. Käläh Hatalla mendeng, tä karä musohe bilangbalangan, olo handiai idjä basingi iä pararawoh bara baue.

3. Kilau asep ingibar ikau maharak olo tä, kilau lilin lenjoh awi apui karä olo papa rusak bara baun Hatalla.

4. Tapi olo tetek handjak atäie, rindang intu baun Hatalla, tuntang malahap huang kahan-djake.

5. Njanji akan Hatalla, tara acae; pabudjur djalan akae, idjä

dumah mahoroe padang benjem: aerae tä Jehowa; lahap belo baue.

6. Hatalla tä bapa karä nolä, tuntang pambudjur karä balo, huang akae idjä brasih.

7. Akan olo ungiungin Hatalla mandahang ungkup humae; iä mampanang olo tawanan, tapi olo pa-rajap melai hong äka keang ka-mahau.

8. O Hatalla, metoh ikau hagoet belo baun olo ajum, metoh nasa-ran paim intu äka tunis benjem: — Sela; — (2.Mos.13,23;19,16.)

9. Tä petak hagerek, karä la-ningit kea nahasak intu baun Ha-talla, djetä darah Sinai, intn baun Hatalla, Hatallan Israel.

10. Ikau djari mudjan karä talo panengam, o Hatalla, utus olo idjä baris ajum, idjä ujuh tä, djari im-paabasm.

11. Kawan olo ajum melai hong tanah, awi asim ikau manjimpan äka akan olo tjalaka, o Hatalla.

12. Pangkahai Tuhan manenga djandji, kawan olo idjä manjanji masuman kamanang toto kutoh karäc.

13. Karä radjan sakarä kawan parang pararawoh; äwen hadari, tuntang idjä mukong humae tä mambagi talo iramps.

14. Amon keton melai intu sa-ran tanah keton, maka keton ba-rangilat kilau palapas burong dara, idjä ampin ingalukup salaka, tun-tang bulue kilau kilat bulau.

15. Metoh Idjädjaton tikaskwasae tä manamburup karä radja hetä. tä talo uras blawa, kilau bukit Salmon awi udjan habungkus.

16. Bukit Basan tä toto bukit Hatalla, bukit Basan tä paliam mulok hatinggang.

17. Buhen keton, o bukit awang

mulok, bahiri bukit djetoh, idjä ingilak Hatalla akan äkae? maka toto Jehovah karäh melai hetoh pa lus katatahi.

18. Karä karetan Hatalla bakati-kati lipet bakojakojan; pangkahai Tuhan aton intu bentoke, kilau hong Sinai, intu äka brasih.

19. Ikau djari mandai kangambo, djari manamput tawanan, manduan kutoh panenga akan olo kalunen, mahin akan äwen idjä djari mari-sang kea, mangat ikau melai dengan olo tä kilau Hatalla, Jehovah. — (*Epes.4,8. Gaw.Ras.2,33.*)

20. Tara akan Tuhan haradjur sining andau. Amon ita imuat imbehati, maka Hatalla mandohop ita. — Sela.

21. Hatalla tä toto Hatalla pa-liwus ita; Jehovah, pangkahai Tuhan, tau malapas bara pampatäi kea.

22. Toto, Hatalla karäh mamukul mamusit takolok musohe, bangkong olo tä, idjä manandjong djaton maku terai dengan kasalae.

23. Tuhan hamauh: Bara Basan aku handak manduan iä, bara bentok tasik aku mandino äwen.

24. Mangat ikau mantjulop paim huang dahan musoh, djelan asom karäh mandjelap tä.

25. Olo mitä ampin panggoetm, o Hatalla, ampin panggoet Hatalla tuntang radjangku, talih äkae idjä brasih.

26. Totok helo karä olo panjanji, harian tukang talo usik, intu bentok budjang bawi idjä mampahiau gandang.

27. Tara Hatalla, bentok ta-won olo idjä sombajang, pangkahai Tuhan tä, keton idjä panohon Israel.

28. Hetä aton Benjamin, idjä

busu tä, kapalan äwen, tinai karä mantir Juda, tuntang kawae, tinai mantir Sebulon tuntang mantir Naptali.

29. Hatallam djari manukas kwasam; käläh paabas, o Hatalla, talo awang djari indjadiam akan ikäi.

30. Tagal humam äka sombajang huang Jerusalem karä radja akan mimbit talo inenga akam.

31. Käläh pudji karä meto marak rampiang, kawan sapi tä tuntang anake, djetä karä utus olo kalunen, mangat iä mamenda manahor asil salaka; iä manamburup karä utus olo idjä radjin parang.

32. Karä radjan tanah Misir karäh maualih; hapus tanah Kus badjeleng karäh mandepä lengae intu Hatalla.

33. O keton, karä karadjaan kalunen, njanji akan Hatalla, awi manara pangkahai Tuhan. — Sela.

34. Idjä baya tamparae hagoet handjun langit idjä batang karä langit; itä, iä mampahining aughe, augh kwasaë tä.

35. Sewut kwasa akan Hatalla; kahiae mahundjun Israel, tuntang kwasaë huang karä baunandau.

36. Ikau, o Hatalla, idjä äka kikäh karawan hong äkam idjä brasih. Hatallan Israel manenga kwasa tuntang kaabas akan utus olo ai. Tara akan Hatalla!

MASMUR 69.

Lakudoa akan olo idjä indjakä tagal Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kamerder olo panjanji; tahuu kam-bang mawor.

2. Dohop aku Hatalla! krana danum djari malelep hambaru angku.
3. Aku tangkelem hong rumpur awang paham, idjä djaton taratuga; aku djari buah danum handalem, tuntang dähese bilak mampaleteng aku.
4. Aku djari kahau kadarat sampai ujuh, balengkongku bapehau, matangku hadurut awiku tahi mendäh Hatallangku.
5. Olo idjä basingi aku djaton bara buku arå bara balau tokolokku; idjä mamusoh aku awi kadjohoe, tuntang handak marusak aku, uras abas; idjä djaton irampasku aku imaksa manahore.
6. O Hatalla, ikau katawan kahumongku, katiwasku djaton tarasahokan bara ikau.
7. Tapi äla manalua olo, idjä harap ikau, impahawen tagal aku, o Tuhan, Jehowa, Tempon karä tawon talo belom; äla nalua olo tä, idjä manggau ikau, Hatallan Israel, buraburah baue tagal aku.
8. Krana sabab ikau aku imahawen, tuntang baungku injangkulep katawh;
9. Sampai aku kilau olo panjelat intu karä paharingku, anak induku mahin djaton rakä aku.
10. Krana lason atäi tagal humam djari kuman aku; kapapan augh olo, idjä mawi ikau, djari lawo buah aku.—(Joh.2,17.)
11. Aku manangis tuntang paham puasa, tapi olo hababaka aku tagal tä.
12. Aku djari makaian arepku hapan bidak, tapi aku mandjadi indu tanding olo tä.
13. Olo idjä mondok hong äka basara mangarangka augh halalea
- aku, aku indu iuräh olo pambusau.
14. Tapi aku blaku hong ikau, o Tuhan! mangat katika asi sampai, o Hatalla, awi kahain kahalapm; hining aughku tagal katom idjä maliwus.
15. Djidjit aku bara rumpur, äla manalua aku tangkelem; awat aku bara karä olo idjä basingi aku, tuntang bara kandalem da-num tä;
16. Belä dähes danum mambuseng aku, belä rahusae mampale teng aku, äla lowang marantep arepe manelen aku.
17. Tarima aughku, o Jehowa, krana kahalapm tau mampong; tumon kahain asim sengok aku.
18. Äla manjahokan baum bara rewarm, krana aku singgul huangku; gulong tarima aku.
19. Käläh gapi hambaruangku, palus lapas iä; liwus aku tagal karä musohku.
20. Ikau katawan tawah, sindir tuntang kahawen idjä buah aku; karä olo idjä mandjakä aku uras intu baum.
21. Kahawen djari manggeto atäiku, sampai aku haban; aku mendäh ajau olo masi aku, tapi djaton bewäi; aku mentai olo idjä mampong aku, tapi djaton sou-dau.
22. Peru haream inengae indu kinangku, kahum paham kateah belaiku iä mampihop aku hapan tjuka.—(Matt.27,34.48.)
23. Käläh medjae mandjadi indu djarat akan äwen, indu salampit äwen idjä badjoho tä.
24. Käläh matae hawor, belä tau mitü; soho kahange hagendjäh haradjur.—(Rom.11,9.)
25. Tusuh kakaras kasangitim

akae, tuntang lason kalaitm kti-läh buah iä.

26. Käläh humae benjem karak-karaka, käläh huang karä ting-kepe idjä biti mahin djaton akan melai.

27. Krana olo tä mangatah marusak idjä djari imukulm, iä radjin manjarita kapähän olo ajum idjä bahimang.

28. Dahang kasalae hatantilap haradjur, uka olo tä äla sampai katetekm.

29. Aran olo tä akan impuas bara surat pambelom, äla iä injurat hindjä olo tetek.

30. Maka aku tjalaka, atäiku kapähü; salamat ajum, o Hatalla, käläh mangota aku.

31. Aku handak manara aran Hatalla hapan njanji, tuntang handak mampahai iä awiku manje-wut horumat acae.

32. Djeta karäh ingilak Jehovah paham bara sapi, bara sapi idjä hatundok hatundjik.

33. Olo idjä balemo atäie handjak haiak mitä tä; keton idjä manggau Hatalla akan riariak atai.

34. Krana Jehovah mahining karä olo pähä, iä djaton mangabelä karä olo ajue idjä imanga.

35. Langit tuntang petak akan manara iä, tasik tuntang talo handiai awang belom huange.

36. Krana Hatalla karäh maliwus Sion, tuntang mamangun kaia lewun Juda, mangat olo mangkalewu hetä sambil mandino tä.

37. Panakan karä reware karäh manjores djetä; karä olo idjä sinta arae karäh melai hetä.

MASMUR 70.

Lakudoa hong kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan kmander olo panjanji; hapan mam-pingat.

2. Djeledjeleng, o Hatalla, mangat maliwus aku; o Jehowa, mangat mandohop aku.

3. Patut olo handiai mahamen tuntang buraburah baue, idjä mangatah manganan hambaruangku: patut olo tä undur palus impanjukok, idjä radjin mitä tjala-kangku.

4. Patut olo tä balang tuntang kahawæe, idjä hamauh mawi aku: tä acae, tä acae!

5. Tapi käläh olo handiai, awang manggau ikau, akan handjak rantang, tuntang riariak atäie huang ikau; idjä radjin salamatm akan haradjur hamauh: Hatalla toto hai.

6. Tapi aku tjalaka tuntang pähä: o Hatalla, gulung tanggoh aku. Ikau pandohopku, paliwus ajungku; o Jehovah, älaikau randjar.

MASMUR 71.

Lakudoa tagal kaliwus.

1. O Jehovah, ikau äka kaharapku, äla nalua aku mahamen sampai katatahi.

2. Awat aku awi katetekm. liwus aku; talingan pindingm akangku tuntang dohop aku.

3. Kaläh ikau indu batukarang akangku, indu äkaku melai, mangat aku haradjur mahakan kantü; tu-

mon djari djandjim handak mandohop aku; krana ikau puna batukarangku tuntang kotangku.

4. O Hatallangku, liwus aku bara lengän olo papa, bara karakop olo gagah darhaka.

5. Krana ikau bewäi idjä iendähku, o Tuhan, Jehowa, ikau äka kaharapku bara pesangku tabelia.

6. Ikau äka singgohku bara knai, bara parnakan induku puna ikau manganggulo aku; ikau haradjur ihorumatku.

7. Aku äka kahengan olo arä; tapi ikau äka kamentengku idjä paham.

8. Njamangku akan basuang awi horumat ajum, haradjur awi kahaim.

9. Toh äla manganan aku katica kabakasku, haiak kaabasku nihau äla malihu aku.

10. Krana karä musohiku hako-tak mantam aku, idjä mangat hambaruangku hatirok sama arepe,

11. Sambil hamauh: Hatalla djari ngalapean ia; takan, sasal singkap ia, krana olo paliwuse dja-ton.

12. O Hatalla, äla ikau kedjau dengangku, djeledjeleng Hatallangku, mangat mandohop aku!

13. Olo tä indu mahamen palus nihau, idjä basingi hambaruangku; katawhah tuntang kahawen akan manjangkulep ia, idjä mangau tjalaka akangku.

14. Tapi aku handak harap bewäi haradjur, tuntang handak mandahang hindai mahorumat ikau.

15. Njamangku akan masuman katetekm, nongkang andau masanan salamat ajum, idjä djaton taraisäku.

16. Aku handak tanggoh haiak tahuu kutoh gawi heran ain pangkahai Tuhan, Jehowa; tikas katetek ajum bewäi handak insumangku.

17. Joh Hatalla, ikau djari madjar aku kalotä bara katabelangku, tuntang palus toh aku masuman karä gawim awang heran.

18. Maka toh, äla kea malihu aku, metoh aku bakas tuntang howan, o Hatalla; sampai aku masuman karä gawin lengäm akan pangereng karä äso kea, tuntang kwasam akan olo handiae idjä girir rahian.

19. O Hatalla, katetekm tempä langit, ikau idjä djari malalus gawi hai; o Hatalla, äwe kea padan dengam?

20. Ikau, idjä djari manjoho ikäi buah arä kadjakä paham kapapee, ikau haluli mambelom ikäi. tuntang halalian maliwus ikäi bara danum soho hong petak.

21. Ikau karäh mandahang kahaingku paham, tuntang mampongaku tinai.

22. Maka aku kea handak manara ikau hapan augh kutjapi, tagal katotom, o Hatallangku: aku handak manjanji mahorumat ikau hapan suling, o ikan, Äeka karasih Israel!

23. Totok biwihiku akan mala-hap, haiak aku manjanji akam, tinai hambaruangku, idjä djari iliwusm.

24. Maka djelangku kea haradjur akan mangarang tahuu katetekm, basa olo, idjä manggau tjalaka akangku, mahamen, buraburah ampin baeue.

MASMUR 72.

Njanji tahuu karadjaan Kristus.

1. Akan Salomo. — O Hatalla, tengah pangkat kaputusan akan radja, tuntang katetek ajum akan anak radja.

2. Iä karäh mamutus akan olo ajum huang katetek, huang kabudjur akan olo aim awang tjalaka.

3. Hong karä bukit karäh lembut kasanang akan olo tä, tinai hong karä lungkoh, awi katetek.

4. Iä karäh mamatus akan karä olo tjalaka marak utus olo tä, tuntang mandohop karä anak olo pähä belom, tinai mamparamok olo pararat.

5. Olo kaiah mikih ikau katahin matanandau tuntang bulan aton, haradjur girirmanggirir.

6. Iä karäh mohon kilau udjan akan padang, kilau karä pantis danum, idjä manjiram petak.

7. Intu pangereng ajue olo tetek karäh barangkap, tuntang kutoh kasanange, sampai bulan dja-ton hindai.

8. Iä karäh marentah bara tasik idjä sampai beken, tuntang bara batangdanum lombah tä sampai saran petak. — (Matt.28,18.)

9. Alo olo idjä hong äka tanis benjem kea mahin sontop intu bae, tinai karti musohe akan mandjelap kawo.

10. Radja Tarsis tuntang radjan karä pulau karäb manenga asil, karä radja Saba tuntang Seba mimbit talo inengae.

11. Karä radja samandiai akan manjembah iä, karä olo kapir akan manempo iä.

12. Krana iä karäh maliwus olo

pähä, idjä mangkariak, tuntang olo tjalaka, tinai idjä djaton bara pandohop.

13. Iä karäh manjanjang olo krik tuntang olo pähä belom, hambaruan olo pähä belom karäh iliwuse.

14. Bara kararat tuntang kadarkaka iä maliwus olo tä, dahan olo tä barega intu matae.

15. Maka olo tä karäh belom, tuntang manenga acae bulau idjä kapala bahalap, haiak blaku acae haradjur, mamberkat iä nongkang andau palus katatahi.

16. Kutoh gedom karäh lembut hong tanah, hong hunjok karä bukit, karä buae mähamähas kilau pulau kaju hong Libanon: tinai kakapal olo hong karä lewu kilau oru lembut hong petak.

17. Arae karäh melai sampai katatahi; katahin matanandau aton maka arae turonmanuron magon taheta; olo karäh mamberkat arepe manjewut iä; karä olo kapir karäh manara iä.

18. Tara akan Jehowa Hatalla, Hatallian Israel, idjä batonggal iä bewai tau mawi talo heran.

19. Tara akan aran kahaie palus katatahi, hapus petak akan basuang awi horumat ai. Amen, toto Amen!

20. Karä lakndoan Dawid, anak Isai, djari hapus toh.

MASMUR 73.

Gawin Hatalla idjä basilim dengan olo papa tuntang olo budjur.

1. Masmur Asap. — Hatalla baja babalap kea dengan Israel, dengan olo tä idjä brasili atiae.

2. Maka aku karenga tanggarus paingku; ingkangku bilak tanggarisang.
3. Krana aku bahiri olo badjohotä, amon aku mitä kasanang olo papa.
4. Krana palus pampatsie iä djaton imbalang, tuntang kaabase manjurong hantä.
5. Ewen djaton tawan tjalaka kilau olo beken, djaton iä ingapähä tumon awang beken.
6. Tagal tä kadjohoe manjaling ujate, kaletjake indu pakaiae.
7. Matae palong awi kasepute; tirok atäie manjambur bewäi.
8. Jä hababaka talo handiai, huang kaderhakae iä hakotak gagah, tinai iä hamauh kilau bara ngambo.
9. Idjä injewute, djetä uras kilau bara langit; idjä negotake, djetä akan indu hapan hong petak.
10. Tagal tä olo arå miring iü, bassa iä äka manjurup kutoh tuah.
11. Koan äwen tä: kwäka Hatalla katawan tä, kilen iä handak mingate?
12. Itä, kakai olo papa, idjä sanang haradjur hong kalunen toh, tuntang dahangmandahang danataue.
13. Baja haiang bewäi aku djari mamprasih atäiku, tuntang menjau lengängku huang karasihe.
14. Krana aku ingapähä haradjur, genep handjewu sku indjara.
15. Amon koangku, sku handak hamauh tumon tä: tä maka sku tulas dengan karä ungkup olo ajum.
16. Aku bapikir, handak harati djetä, tapi djetä bahali intu matangku.
17. Sampai sku tamä äka Hatalla idjä brasih, tuntang mingat lawin kadjarian äwen.
18. Baja hong äka malisen ikan mingkes olo tä, tuntang mampalawo mandarai iä.
19. Lalehan kadjelenge olo ti nihau! iä rusak palus nihau paham baka ikäikäh.
20. Kilau nupi sana misik, kakai ikau, o Tuhan, manawah ampin olo tä hong lewu.
21. Krana atäiku babuhit angate, atäi buaku manungut;
22. Aku humong, djaton kasene talo enen, kilau meto bewäi sku intu ikau.
23. Tapi alo kalotä sku rantep hantä dengam, krana ikau minbing lengängku gantau.
24. Tumon tirok ajum ikau magah sku, tuntang katastesa ikau manduan sku akan kahaim.
25. Asal ikau ajungku, tä maka sku djaton parabe langit deng-an petak.
26. Alo isingku atäiku rusak meher, maka sku Hatalla indu batukarang atäiku tuntang bagingku katatahi.
27. Krana itäl idjä mandjajong arepe dengam, iä nihau; sku mampatsei olo handiai, idjä habandong atäie manangkalau sku.
28. Tapi sku, bahalap akangku marantep Hatalla; sku mingkes kaharapku intu Tuhan, Jehowa, nakara sku masuman karä gawini.

MASMUR. 74.

Lakudoa tabiu kadjakän unggup
Hatalla.

1. Augh adjar Asap. — Bu-

hen, o Hatalla, ikau manganan ikai katatahi; buhen hasep kalaitm mawi tabiri, idjä puna injakatikm?

2. Tahuuungkup olo ajum, idjä djari dinom bara usang, joresam tä, idjä djari iliwusm, bukit Sion tä, äkam djari melai

3. Käläh tasaran paim tanggoh karusak idjä magon haradjur; talo handiasi djari irusak musoh hong äka brasih tä.

4. Karä olo idjä malawan ikau manjakungkong intu bentok äkam pudji masuman arepm, tuntang mingkes dewa ranen indu katae hetä.

5. Ampin gawie kilau olo idjä mananjok kapak intu parak kaju.

6. Maka toh äwen mahampas marusak karä ukir gareneng hetä samandiasi, hapan kapak tuntang pukul sanaman.

7. Iä manusul karä äkam awang brasih, iä mangarak mamapa äka aram lepah rampar hong petak.

8. Iä hamauh huang atäie: has! ita mampalomas olo tä lepalepah, tuntang manusul karä kaleka, idjä äka Hatalla masuman arepe hong tanah, lepah lingis.

9. Maka ikai djaton mitä katan ikai hindai, djaton kea nabi hindai, djaton kea aton intu ikai idjä kätawan akur tjalaka tä.

10. Kilen katahie, o Hatalla, olo parisang tä akan manawah, tuntang musoh paham mamapa aram haradjur?

11. Buhen ikau mandjidjit mundur lengäm, lengäm idjä gantaum? Djudju tä tinai bara usok klambim, palomas olo tä.

12. Krana Hatalla kea puna radjangku bara usang, idjä malalus kaliwus intu bentok tanah.

13. Ikan malilang tasik hapan

kwasam, marupäi takolok naga hong danum;

14. Ikau mamusit takolok Lewiatan, tuntang mandjuluk iä indu kinan olo hong padang benjem.

15. Ikau mampalembut lowang danum tuntang sungäi, ikau mamandit batangdanum idjä lombah tuntang handalem.

16. Ikau tempón andau, alem ajum kea, ikau djari mandjapa karä talo idjä mamplawa tuntang matanandau.

17. Ikau djari manikas karä saran petak, musim blaso dengan sadingen djari inampam.

18. Toh, ingat talo djetä; musoh manawah Jehowa, utus olo paleng mamapa aram.

19. Äla manjaragh burong kumakan talo basiak, äla pahalau ngalapean tahaseng olo ajum idjä tjalaka.

20. Tahuu djandjim; krana hapus petak idjä kaput toh basuang lewun karajap.

21. Äla nalua olo ihenjek buli mahamen; soho olo tjalaka tnntang pähä belom manara aram.

22. Misik, Hatalla! putus per-karam, tahuu kahawem, idjä haradjur buah ikau awi olo gila.

23. Äla ngalapean latenton karä musohm; karidun kasiak olo, idjä marisang dengam, haradjur manjalumbo.

MASMUR. 75.

Olo akan manara arepe tagal Hatalla, pandohope idjä kwasa tä.

1. **Masmur**, njanjin Asap; akan kamander olo panjanji; „äla mamparusak.”

2. Ikäi mahorumat ikau, o Hattalla, ikäi manara ikau, tuntang aram rantep ikäi; olo masuman karä gawim awang heran.
3. Koam: Amon wajalku sampai, tå maka aku karäh mamutus budjubudjur.
4. Hapus petak tuntang olo handiai idjä mukong tå djari lenjoh, tapi aku mandähen galange. — Sela.
5. Aku hamauh mawi olo badjoho tå: äla hai augh keton; — tinai dengan olo papa tå: äla mangatang tandok keton.
6. Äela paham manggatang tandok keton, äla hamauh badjoho hapan katekang:
7. Puna djaton bara timor, djaton bara barat, djaton bara padang äka bukit kahiae tå lembut.
8. Krana Hatalla toto mamutus, idjä imparandahe, idjä impahaie.
9. Krana huang lengän Jeliowa aton sangkir, idjä basuang anggor häwoi, iä manusuh bara djetü, maka karä olo papa hong petak akan manjurup mihop tå lepah gegä purake.
10. Tapi aku handak masuman tå katatahi, tuntang manjanji manara Hatalla Jakob.
11. Aku handak mangepak karä tandok olo papa, mangat tandok olo tetek inggatang.
3. Hong Salem aton tingkape, äkae melai intu Sion.
4. Hetü iä djari mamelek anak panah, talawang, padang, tuntang karä parang. — Sela.
5. Ikau toto hai tuntang kwasa bara karä bukit paraipas.
6. Karä olo idjä menteng atäe tå djari nihau, iä batiroh matäi, tinai karä olo gantjang tå djaton sondau kaabas lengäe.
7. Awì pudjim, o Hatallaan Jakob, djari nihau haiang karä hadjaran tuntang karetae.
8. Ikau, toto ikau äka kikäh haliai, äwe bahanji mendeng naharep baum, metoh kalaitin hasep?
9. Amon ikau mampahining augh hukum ajum bara langit, tå hapis petak mikäh haiak manjuni arepe:
10. Sana Hatalla mendeng uka mahukum, nakara maliwus karä olo idjä balemo atäie hong petak. — Sela.
11. Krana kasangit olon indu horumat ajum, tuntang amon äwen mandahang kasangite, ikau tatap, ombet äkae bewäi.
12. Awì mandjandji tuntang lalus tå intu Jehowa, Hatallaan keton, o keton handiai idjä hadarah dengae, patut mimbit talo inenga akan Idjä indu ingikäh paham;
13. Idjä manggeto kamenteng karä mantir, idjä äka kikäh karä radjan kalunen.

MASMUR 76.

Njanji kahandjak tagal dohop Hatalla.

1. Masmur, njanjin Asap; akan kamander olo panjanji; impahaiaik kutjapi.
2. Hong Juda olo katawan Hatalla, arae hai intu Israel.

MASM. 75. 76. 77.

MASMUR 77.

Metoh kadjakä patut tabiu karä dohop Hatalla idjä helo.

1. Masmur Asap; akan ka-

mander olo panjanji; akan unggup Jedutun.

2. Aughku hapangku mangkariak intu Hatalla, intu Hatalla aku babawai mantehau, tā iā manining aughku.

3. Metoh andau kadjakängku aku manggau pangkahai Tuhan, hamalem aku mandepä lengängku, djaton terai, hambaruangku djaton maku iampong.

4. Aku mingat Hatalla, tuntang paham bagisah manangis; aku ku-juangmangumang tuntang hambaruangku ujnh. — Sela.

5. Ikau manekang matangku misik hapus alem, aku djungun sampai djaton tau hakotak.

6. Aku mingat djaman horan, katika idjä usang.

7. Hamalem aku mingat ampingku manjanji, aku mangumang huang atäiku, hambaruangku mangarangka.

8. Kilen, katatahi Tuhan handak manganan, palus djaton maku masih tinai?

9. Aton kahalape djari lepah haliae? djari augh djandjie terai palus girirmanggir?

10. Djari Hatalla kalapean asie, atawa djari iā manutup kasajange liapan kalaite? — Sela.

11. Tü koangku: djetä punaindu pereskü; idjä tau mobah tā djetä gawin lengä ain Idjä pangkahai tā bewäi.

12. Aku manahiu karä gawin Hatalla, toto aku mingat karä gawim heran awang djaman horan.

13. Aku handak mangumang karä gawim, tuntang mangenang karä pandjalanan.

14. O Hatalla, karä djalam toto brasih; kwe aton hatalla idjä hai tumon ikau, o Hatalla?

15. Ikau toto Hatalla, idjä malalus gawi heran; ikau djari manga-rinah kwasam marak karä utus olo.

16. Hapan lengäm idjä kwasa ikau djari maliwus djalahian olo ajum, panakan Jakob tuntang Joseph tā. — Sela.

17. Karä danum djari mitü ikau, o Hatalla, karä danum djari nam-pajah ikau, palus halombang, karä dähese hariak paham.

18. Karä baunandau nahasak da-nume, talo badjea mamplua njahoe, tinai karä anak panahm djari lekas manjabintir.

19. Augh garontongm kumbukumbang, kilat mamplawa kalu-nen, petak tā hagulak hagerek.

20. Djalam aton hong tasik, pang-goetm mahoroe danum awang lom-bah, tuntang awan pain djaton kasenau.

21. Ikau magah djalahian olo ajum kilau kawan tabiri, hadjamban Mo-ses äwen duä Aaron. — (2.Mos.12, 37; 14,22.)

MASMUR 78.

Njanji manahiu saritan olo Israel, ha-pan mampudji olo parisang.

1. Augh adjar Asap. — Se-näh, tarima adjarku, o utus ajung-ku, taligan piding keton akan karä augh njamangku.

2. Aku handak marakang njamangku manjewut paribasa, masu-man arä lelai djaman horan;

3. Idjä djari hinjing tuntang ta-wan ita, tato ita djari manjarita tā akan ita.

4. Talo tā djaton ita maku man-jahokae bara anak äso, sambil ma-suman akan girir idjä rahian taran

Jehowa, tuntang kwasae, karä ga-wi heran awang iawie.

5. Iä djari mampendeng djandji dengan Jakob, tuntang manenga Torat akan Israel, idjä djari imetahe intu tato ita, uka madjar tä intu anake;

6. Mangat pangereng idjä rahian kea mangadji tä, karä anake, idjä karäh inakan harian, amon äwen tä karäh lembut, mangat äwen kea masuman tä akan anake tinai;

7. Nakara olo tä mina kaharape intu Hatalla, äla kalapean karä gawin Hatalla, tapi mahaga karä prentahe totototo.

8. Uka äla äwen tä sama kilau tatoe, hamputan olo idjä undur tuntang parisang, hamputan olo idjä djaton maku manatap atäie, idjä rogh ai djaton budjur marantep Hatalla.

9. Panakan Epraim, alo iä bara sangkarut tuntang patjäh mama-nah, mahin undur kea metoh parang.

10. Äewen djaton mahaga djan-djin Hatalla, tuntang djaton maku manandjong tumon Torate.

11. Iä kalapean karä gawie tuntang karä talo heran, idjä imprahae akan äwen.

12. Intu baun karä tatoe iä djari mawi talo heran hong tanah Misir, hong padang Suan.

13. Iä malilaung tasik manjoho äwen tä manandjong hanimpah, iä manuson karä danume batujok.

— (2.Mos.14,21.)

14. Handau iä magah äwen hapan baunandau, tinai hapus alem hapan pahalendang apui.

15. Iä manjila batukarang hong padang tunis benjem, palus mam-pihop äwen tä dengan kutoli danum.

— (2.Mos.17,6.)

16. Iä manampa sungäi lembut bara batukarang, manjoho danum masoh paham nahasak.

17. Tapi olo tä magon manda-hang kasalae dengae, hapaе mara-has Idjä pangkahai tä hong padang tunis benjem.

18. Äewen maningkes Hatalla huang atäie, handak blaku panginan tmmon kahause.

19. Iä hamauh mawi Hatalla, koae: tau Hatalla manatap suang medja akan ita hong padang tunis benjem?

20. Toto, batukarang tä djari ihawese, sampai danum lembut palus sungäi ngambuar, tapi hakon kea iä manenga tepong, atawa tau iä mandjapa balut akan djalahen olo ajne?

21. Tagal tä, metoh Jehowa mahining aughe tä, kalaite hasep, tnn-tang apui intokae mawi Jakob, palus kasangite manjambur mawi Israel;

22. Basa olo tä djaton pertjaja huang Hatalla, tuntang djaton harap salamat ajue.

23. Maka iä manjoho baunandau ngambo, tinai iä muap blawang langit,

24. Balalu mudjan man tä akan äwen, indu kinae, tuntang ma-nenga gendom bara langit akae.

— (2.Mos.16,4.)

25. Tepong malaikat kinan äwen tä, panginan inengae akae kutoli karæ.

26. Iä manjoho riwut timor ma-nampur bara langit, tuntang magahi riwut salatan hapan kwasae;

27. Balalu mudjan balut akan äwen kilau kawo karæ, burong idjä bara palapas kilau karä baras hong saran tasik; — (4.Mos.11,31.)

28. Iä malaboh tä intu äka äwen

bapodok, hakaliling karä ting-
kape.

29. Tä äwen tä kuman besoba-
soha, iä maluput kipän äwen.

30. Maka amon kipäe hindai ha-
pus, haiak panginae tä magon hong
njamae:

31. Tä kalait Hatalla manjambur
mawi olo tä, balalu mampatäi be-
lahe olo tä idjä brigas, tuntang
mampalokang belahe olo Israel
awang kampili.

32. Tapi alo awi karä talo tä,
magon kea olo tä mandahang dosae,
djaton maku pertjaja awi karä ga-
wie awang heran.

33. Tagal tä iä mampalilap karä
andaue mandjadi haiang, tuntang
karä njeloe huang kikäh.

34. Metoh iä mampatäi olo tä,
tä äwen misek intu iä, sambil ho-
bah tuntang manggau Hatalla;

35. Palus mingat, Hatalla bewäi
batukarang ai, Hatalla, idjä pang-
kahai tä, puna paliwus ajue.

36. Djadi, äwen haliau mambu-
djok iä hapan njamae, tapi äwen
manandjaro iä hapan djelae.

37. Krana atai olo tä djaton et-
ter dengae, äwen djaton budjur
mahaga djandjie totototo.

38. Tapi iä, idjä puna panjanjang,
manjapan kadarhakae, djaton iä
radjin marusak äwen, malainkan
kindjap iä mundur kalaite, djaton
mungkar hapus kasangite.

39. Krana iä tahiü, olo tä puna
isi bewäi, kilau riwut idjä lilap,
palus djaton haluli tinai.

40. Kutoh kakindjape olo tä mam-
parahas iä hong padang tunis, tun-
tag mamparisä mangapähä iä intu
kaleka benjem tä.

41. Tinai olo tä haradjur maning-
kes Hatalla, tuntang mamungut
Idjä aka karasih Israel.

42. Olo tä djaton mingat karä
gawin lengäe katika iä djari mali-
wus äwen bara karä musohe,

43. Kilen iä djari malalus katae
hong Misir, tuntang karä gawie
awang heran hong padang Soan.

44. Metoh karä batangdanum olo
hetä djari iobahe mandjadi daha,
sampai danume djaton taraihop. —
(2.Mos.7,20.)

45. Iä manjoho karä ampin talo
mamepet mawi olo tä, idjä kuman
minjup iä, tinai barako, idjä mam-
parusak äwen. — (2.Mos.8,6.)

46. Iä manenga talo ramon tanae
akan hampangau, tuntang karä ta-
lo ialae akan sangkalap.

47. Iä maramok karä batang ang-
gor hapan udjan batu, karä upon
korma hapan udjan karangan. —
(2.Mos.9,25.)

48. Iä manjaragh karä metoe akan
udjan batu, karä kawan talo pam-
belome akan njaro.

49. Iä manjoho kalason kasangite
mantakan olo tä, karahas, kalait,
kadjakä, kawan malaikat idjä tu-
kang tjalaka.

50. Iä manandang djalan akan
kalaite, tuntang djaton mangahana
hambaruan olo tä akan pampatäi,
iä manjaragh karä metoe akan pe-
res badi paham.

51. Iä mampatäi karä anak ba-
kas hapus tanah Misir, idjä tam-
paran kwasa hong karä aka Ham.
— (2.Mos.12,29.)

52. Limbah tä iä mimbit djala-
han olo ajue harikas, kilau tabiri,
bitie haliae magah äwen tä kilau
kawae hong padang tunis benjem.

53. Iä ngagalan äwen tä bua-
buah, sampai äwen djaton tawan
kikähe; tapi karä musohe djari
impaleteng tasik. — (2.Mos.14,19,
22,27.)

54. Iä manjampai olo tü tamä tanah ai idjä brasih, mimes bukit tä, idjä djari dinon lengëe gantaue.

55. Iä maharak manganan karä olo kapir bara bae, tinai hapan tenong iä mambagi tawuhe akan üwen tü, manjoho karä hamputan Israel mangkalewu majangkulep äkae.

56. Tapi äwen tä mangkemä tun-tang marahas Hatalla, Idjä pang-kahai tä, äwen djaton mahaga karä augh djandjie.

57. Äwen undur, tuntang tulas sama kilau tatoe, olo tä djaton dä-hen, kilau panah idjä manjahanja.

58. Äwen mungkar kalaite awi karä äka gantong ai, hapan karä hampatong dewae äwen marahas iä.

59. Maka sana Hatalla mahining tä, hassep kalaite, iä paham mang-nan olo Israel.

60. Iä malihä äkae melai hong Silo, tingkap tä idjä äkae melai bentok olon. — (1.Sam.4,11.)

61. Palus iä manjaragh kwasan äwen uka tawan-an, tuntang kahaie penda lengän musohe.

62. Palus iä mandjuluk djalahan olo ajue akan padaug, kalaite ha-sep mawi olo, idjä baris ajue.

63. Pambudjang äwen tä idjä hatnä kinan apui parang, tinai pambu-djange awang bawi djaton imopoh.

64. Karä imam äwen halelek awi padang, tuntang baloe djaton sam-pet manatume.

65. Tä pangkahai Tuhan misik kilau olo idjä batiroh, kilau pang-kalima idjä malahap awi anggor.

66. Iä mamukul karä musohe mawi parae, palus mangkepan ka-hawen äkae katatahi. — (1.Sam.5,9.)

67. Maka iä manganan tingkap Josep, tuntang djaton mintih ham-putan Epraim.

68. Tapi iä mintih hamputan Ju-da, bukit Sion tä idjä ingilake.

69. Palus iä mainangan äkae idjä brasih kagantong langit, kilau pe-tak idjä inggalange akan katatahi.

70. Iä mintih reware Dawid, man-duan iä bara krambang tabiri. — (1.Sam.16,11.)

71. Bara tabiri idjä mampatusu anaké djetae induae, mangat iä manjakatik Jakob, djalah-an olo ajue, Israel, bagin ai.

72. Maka iä tä djari manjakatik äwen dengan kabudjur atsie, hapan kapintar lengëe iä djari magah olo tä.

MASMUR 79.

Lakudos kabum kadjakü paham, tahuu Hatalla monabeta asie.

1. Masmur Asap. — O Hatalla, olo kapir djari marumpak tamä joresam, iä djari manjamar mamapa humam idjä brasih, tun-tang djari mawi Jerusalem man-djadi karakkara.

2. Hantun karä rewarm djari inengae indu kinan burong penda langit, isin äwen idjä budjur dengam akan meto hong petak.

3. Iä manusuh daha kilau da-num hakaliling Jerusalem, tuntang djaton idjä mangubur äwen.

4. Ikäi djari indu kabelän olo idjä kalewun ikäi, indu sindir tun-tang hababaka karä olo idjä hak-a-liling ikäi

5. Kilen katahim, o Jehowa? handak ikau blait haradjur? aton kabehum akan manjeha kilau apui?

6. Tusuh kalason kalaitm akan hundjun karä olo kapir, idjä djaton katawan ikau, akan karä ka-

radjaan, awang djaton blaku intu aram.

7. Krana olo tā djari kuman Jacob lepah lingis, äkae melai djari irusak äwen.

8. Äla tahuu intu ikäi kadar-hakan tato ikäi, djadjeleng manjupa ikäi dengan kasajangm, krana ikäi bilak djari lomat.

9. Dohop ikäi, o Hatalla, Djuru salamat ikäi, tagal horumat aram, awat ikäi, tuntang ampun karä dosan ikäi tagal aram.

10. Buhenolo kapirakan hamauh: kwe Hatallae toh? Käläh baläh dahan karä rewarmp, idjä djari inusuhe, mandjadi bakarinah mawi olo kapir intu matan ikäi.

11. Käläh kamunguh olo idjä imasong tā sampai ikau; tumon kwa san lengäm haga karä olo bagin matäi tā.

12. Intu karä utus olo idjä darah ikäi käläh baläh intu sapangkue udju lipet kahawen tā, idjä djari hapan äwen mampahawen ikau, o Tuhan!

13. Maka ikäi toh djalaham olo ajum, tuntang tabiri idjä puna injakatikm; tagal tā ikäi handak mahorumat ikau katatahi, girir-manggirir ikäi handak mambrita taram.

MASMUR 80.

Lokudoa tahuu awat akan ungkap Hatalla.

1. Akan kamander olo panjanji; tahuu kambang mawor; augh saksi tuntang masmur ain Asap.

2. Ikau, o sakatik olo Israel, hining, ikau idjä manjakatik Jossep kilau tabiri; ikau idjä mondok

kilau radja hundjun karä Kerub, prahan sangkowongm!

3. Intu baun Epraim, Benjamin tuntang Manase lalus kwasam, tanggoh indu kaliwus ikäi.

4. O Hatalla, duau ikäi buli, soho baum manjangkowong, tā ikäi indohop.

5. O Jehowa, Hatalla, Tuhan karä tawon talo belom, kilen katuhie kabeläm hasep manganan laku-doan olo ajum?

6. Ikau pakanan olo tā hapan tepong djohon matae, tuntang mam-pihop iä hapan kutoh danum matä.

7. Ikau mawi ikäi indu bukun karä utus olo idjä darah ikäi ha-suat, karä musoh ikäi hababaka paham.

8. O Hatalla, Tuhan karä ta-won talo belom, duan ikäi buli, soho baum manjangkowong, tā ikäi indohop.

9. Idjä kabatang anggor djari induan bara Misir, ikau djari manganan olo kapir, palus mimbul djetä.

10. Ikau djari mamparangkah äkae, tā karä uhate mausulohi, iä mangadjang petak.

11. Arä bukit djari kandjungen awi kangkalingäe, batang seder ain Hatalla kea awi karä edae.

12. Edae barangkap batenggau sampai saran tasik, anake sampai batangdanum lombah tā.

13. Buhen toh ikau djari mamindai krambah, sampai talo handiai, idjä mahalau hetä, ma-mutik malalap iä?

14. Bawoi himba manjumbet iä, tuntang karä meto hong padang murep iä lepah lingis.

15. O Hatalla, Tuhan karä ta-won talo belom, käläh haluli ti-

- nai, tangkilik bara sorga, itäm, anun upon anggor toh.
16. Haga idjä djari imbul lengäm gantaun, anakm tä, idjä djari ianggaum imparigasm akam.
17. Jä djari lepah inusul tuntang ilenteng inedjep; äwen tä nihau rusak awi njamam mampudji iä.
18. Käläh lengäm nganggulo olo idjä hila gantaum tä, anak olo tä idjä djari ianggaum imparigasm akam.
19. Tä ikäi djaton maku undur bara ikau; käläh belom ikäi bewäi, tä ikäi handak blaku huang aram.
20. O Jehowa, Hatallan karä tawon talo belom, duan ikäi buli; soho baum manjangkowong. tä ikäi indohop.

MASMUR 81.

Njanji intu pesta paska.

1. Akan kamander olo panjani; tumon nudan Gat; masmur Asap.
2. Njanji baramirami intu Hatalla, idjä äka kwasan ita, lahap akan Hatallan Jakob.
3. Ambo njanji, pahiau gan-dang, biola tuntang kutjapi idjä mangat aughe.
4. Pahiau sarunai intu bulan taheta, hong wajah idjä inukas; intu andau pestan ita.
5. Krana djetä hadat akan olo Israel, kapatut akan Hatallan Jakob.
6. Prentah kalotä djari inengae intu Josep, metoh iä hagoet mawi tanah Misir, äkaku mahining basa iklä djaton kasenangku.
7. Aku djari manipas tang-gonge bara bahae, lengae lapas bara pikule.
8. Huang kadjakäm ikau djarí mantehau aku, tä, aku djari mandohop ikau; haiak njaho kilat aku tombah aughm, tuntang aku mangkemä maningkes ikau huang danum kanjaing tä.
— Sela.
9. Hining, o djalahans olo ajungku, aku handak manjaksi intu bentok keton; o Israel, käläh djaka ikau tarima aughku.
10. Äla hatalla beken akan melai intu keton, äla keton akan manjembah dewan olo.
11. Aku toh Jehowa, Hatallam, idjä djari magah ikau bara tanah Misir; kanga njamam totototo, aku handak manjuange.
12. Tapi djalahans olo ajungku djaton maku tarima aughku. Israel djaton paraba aku.
13. Tagal tä aku djari manjarragh iä akan kipen atäi ai, sampai iä manandjong tumon tirok ai.
14. Asal djalahans olo ajungku handak mahining aughku, asal Israel handak manandjong mahoroë djalangku:
15. Tä, murah bewäi aku mam-parungkok karä musohe, tuntang mandjudju lengängku mawi olo idjä mahanjek iä.
16. Karä olo idjä basingi Jehowa karöh haliau mambudjok iä, tapi katika äwen akan haradjur katatalhi.
17. Aku handak pakanan äwen hapan kasien gendom, tuntang handak mambesoh äwen hapan ma-du bara batukarang.

MASMUR 82.

Tahiū karā mantir idjā bingkok.

1. Masmur Asap. — Hatalla aton mendeng bentok ungkup olo ain Hatalla, iä mariksa mamutus bentok karā hatalla, wakilan ai tä.

2. Kilen katahie keton handak mamutus sala, tuntang manarima baun olo papa? — Sela.

3. Awi mambudjur olo korik tuntang nola, awi mamatut akan olo tjalaka tuntang pähä belom.

4. Liwus olo korik tuntang olo tapas, awat äwen bara lengän olo kianat.

5. Maka olo tä djaton kasene tuntang djaton harati, iä haradjur manandjong hong kakaput; tagal tä karā galang tanahe hidjuh bewai.

6. Aku toto djari hamauh: keton toh uras hatalla; uras keton anak ain Idjā pangkahai tä.

7. Tapi keton akan matäi rusak kilau olon, palus halelek kilau mantir beken kea.

8. Mendeng o Hatalla! käläh ikau mambudjur hapus kalunen, krana ikau puna Tempon karā dajalahan olo.

MASMUR 83.

Tahiū dohop malawan karā musob.

1. Njanji tara, masmur Asap.

2. O Hatalla, äla manjuni arepm, äla tunis, äla mambenjem arepm, o Hatalla!

3. Krana itäm, karā musolim sangit maridu, idjā basingi ikau mampadjoho arepe.

4. Akal bakalikit ingarangkae mawi utus olo ajum, iä hatirok mawi karā olo idjā ingalindongm.

5. Iä hamauh: has! ita mammalomas äwen, uka iä terai indu utus olo, belä olo mingat aran Israel hindai.

6. Krana äwen idjā djari pakat, tuntang djari hadjandji malawan ikau,

7. Iä tä karā tingkap Edom tuntang olo Ismael, olo Moah tuntang Hagar,

8. Olo Gebal, Amon tuntang Analek, olo Pilisti tinai olo idjā mangalewu hong Tirus.

9. Tinai olo Asur kea djari pakat dengan äwen, mandjadi lengän panakan Lot tä. — Sela.

10. Takan, awi olo tä kilau olo Midian bihin kilau Sisera, kilau Jabin darah sungäi Kison; — (Hak. 7,22; 4,15.)

11. Idjā impalomos darah Endor, palus mandjadi kilau tai hong petak.

12. Awi olo tä, karü mantir äwen, kilau Oreb äwen duä Seeb, karā pangkalimae kilau Seba tuntang Salmuna. — (Hak. 7,25; 8,21.)

13. Äwen tä idjā badjoho hamauh: ita handak manduan akan ita äka Hatalla tä.

14. O Hatallangku! nambalang olo tä baringbaringa, kilau tikil idjā tarainp tambalang tampit riwut.

15. Kilau apui, idjā manusul himba, kilau njalan apui idjā manjeha kara bukit:

16. Tumon tä käläh sasali olo tä hapan andau salo balewut, tuntang manaräwen iä hapan riwnt barat.

17. Käläh tepü baue dengan kahawëe, mangat äwen akan manggau aram, o Jehowa.

18. Käläh äwen tä rungkok tun-tang sabanen katatahi, käläh iä buraburah baue palus niham.

19. Mangat äwen tä katawan, tikas arain bewäi Jehowa, idjä pangkahai hong hapus kalunen.

MASMUR 84.

Tahiu kahandjak hong humam Hatalla.

1. Akan kamander olo panjanji; tumon nudan Gat; masmur panakan Koragh.

2. Karä kalekam melai aka huangku toto, joh Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom.

3. Hambaruangku mangenang, taharu tamä parantaran Jehowa, atäiku tuntang berengku handjak rantang huang Hatalla idjä belom.

4. Toh burong djari soudau kaledae, kalialang aton sarangae akae aka manggau anake, iä tä mes-behm, o Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, iadjangku tuntang Hatallangku!

5. Berkat karä olo tä idjä melai hong humam, haradjur iä ma horumat ikau. — Sela.

6. Berkat olo tä, idjä ikau aka kwasaë, idjä aton djalan budjur hong atäie.

7. Haiak iä manandjong malio-roe djanah aka tjalaka, djetä kea inampae indu kalin danun; guru tä imakaian dengan berkat.

8. Äwen abas sasar abas, sampai genep biti manaharep Hatalla hong Sion.

9. O Jehowa, Hatallan karä tawon talo belom, hining lakudo-angku, tarima tä, Hatallan Jakob. — Sela.

10. O Hatalla, idjä talawang ikäi, tangkilik, sengok manjupa baui ai, idjä djari iminjakm.

11. Krana idjä andau huang patraram aton bahalap bara sakajan andau beken. Aku radjin menter intu papar bauntonggang humam Hatallangku, bara melai tahi intu karä tingkap aka kadar-haka.

12. Krana Hatalla, Jehowa, aton matanandau tuntang talawang; asi tuntang horumat inenga Jehowa; iä puna djaton mangshana kahalape akan karä olo, idjä manandjong budjur intu baue.

13. O Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, salamat toto olo tä, idjä harap hong ikau!

MASMUR 85.

Tahiu asin Hatalla akan buli ita.

1. Akan kamander olo panjanji; masmur panakan Koragh.

2. O Jehowa, bilih ikau djari masi tanahm, djari haluli tanggoh Jakob idjä tawanian;

3. Djari mangunan karä kадар-hakan djalahon olo ajum, tuntang djari manutup karä dosae. — Sela.

4. Ikau bilih djari mundur kaledae lepah, tuntang djari mules bara lason kasangitm.

5. Toh, käläh haluli tanggoh ikäi, o Hatalla, Djuru-salamat ikäi, palus paterai kasingim dengan ikäi.

6. Aton ikau handak malait ikäi katatahi, palus maradjur kasangitm giriruanggirir?

7. Djaton ikau maku haluli tanggoh ikäi, mampangat ikäi, ma-

ngat djalaham olo ajum tau handjak rantang awim?

8. Prahan asim akan ikäi, o Jehovah, tuntang tengah salamatm akan ikäi.

9. Aku handak manjenäh talo idjä inutor Hatalla, Jehovah; krana iä masuman kasanang akan olo ajue idjä budjur, asal äla olo tä haluli tinai buli kapalenge.

10. Toto, salamat ajue aton tokép dengan olo tä, idjä mikäh iä, mangat horumut melai hong tanah ita.

11. Mangat asi dengan katoto hasupa, katetek tuntang kasanang hasium.

12. Katoto karäh lembut bara petak, katetek manangkilik bara langit.

13. Tinai Jehovah karäh manenga kahalape, tä tanah ita mampalem-but kutoh talo.

14. Katetek aton manandjong helo bae, tuntang manampa awan tasaran paie indu djalan olo.

MASMUR 86.

Laku uks ihaga, amon ingatah olo.

1. Lakudoan Dawid. — Talingan pindingm, Jehovah, tombah aughku, krana aku tjalaka tuntang pähä.

2. Haga hambaruangku, krana aku toh budjur; ikau idjä Hatallangku, liwus rewarim, idjä harap hong ikau.

3. Pasi aku, Jehovah, krana ikau intehauku nongkang andau.

4. Pahandjak hambaruan rewarim, krana akam, o Jehovah, aku mandjuluk hambaruangku.

5. Krana ikau, Jehovah, puna bahalap tuntang pamampun, ikau paham kahain asim dengan olo handiai, idjä mantehau ikau.

6. Hinings lakudoangku, o Jehovah, tahuu augh usokku.

7. Metoh andau kadjakängku aku blaku intu ikau, krana ikau karäh manarima aku.

8. Marak karä dewa djaton idjü padan dengam, o Jehovah, tuntang djaton gawie kilau ajum.

9. Karä olo kapir, idjä puna tampam, akan dumah tuntang manjembah intu baum, o Jehovah, sambil mahorumat aram.

10. Krana ikau toto hai, tuntang malalus gawi heran, ikau bewäi toto Hatalla.

11. Adjär aku djalan ajum, o Jehovah, aku handak manandjong huang katotom; käläh manonggal atäiku mikäh aram.

12. O Jehovah, Hatallangku, aku handak manara ikau hapan salepah atäiku, sambil mahorumat aram sampai katatalhi.

13. Krana asim djari paham kahiae dengangku, ikau djari mawat hambaruangku bara kandalem naraka.

14. O Hatalla, olo badjoho manggatang arepe mawi aku, unggup olo kianat idjä kudjat mangatah hambaruangku, tuntang djaton maku mingat ikau.

15. Tapi ikau, Jehovah, puna Hatalla panjanjang pamasi, pandjang atäim, paham kahalapm tuntang katotom.

16. Ules arepm naharepaku, tuntang pasi aku, tengah kaabasm akan rewarim, dolop anak rewarim idjä bawi tä.

17. Awi akangku kata idjä indu kahalap, mangat äwen idjä ba-

singi aku mitae palus mahamen, salamatku! handau hamalem aku basa ikau, Jehowa, mandohop aku, kahau kadarat intu baum. tuntang mampong aku.

MASMUR 87.

Tabiu kahain Sion.

1. Masmur, njanji tara ain panakan Koragh — Aka pangue tä hundjun bukit idjä brasih.

2. Jehowa mangilak karä baun-tonggang Sion paham bara karä äka melai ain Jakob.

3. Talo hai imbrita tahuu ikau, o lewun Hatalla. — Sela.

4. Aku handak manjewut Rab-hab tuntang Babel, mitong djetä hindjä äwen idjä kasene aku; itä, olo Pilisti, olo Tirus, olo Kus inakan hetä kea.

5 Olo akan mambrita tahuu Sion: olo handiai inakan huange: Idjä Pangkahai tä karäh mandäh-en djetä.

6. Jehowa karäh manjewut, haiak iä manjurat karä utus olo, koae: iä toh djari inakan hetä kea. — Sela.

7. Karä olo babigal tuntang karä tukang talo usik mangaku: karä lowang danumku uras hong ikau.

MASMUR 88.

Lakudo metoh kadjakä paham.

1. Njanji tara; masmur pana-kan Koragh; akan kamander olo panjanji; tahuu kapähän kadjakä. Augh adjar Heman, olo Esra tä.

2. O Jehowa, Hatalla, Djuru-

salamatku! handau hamalem aku basa ikau, kahau kadarat intu baum.

3. Kälah lakudoangku naharep ikau, talingan pindingm akan ka-riakku.

4. Krana hambaruangku puas awi tjalaka, pambelomku djari to-kep naraka.

5. Aku itong tamput olo tä, idjä lawo tamä kubur; aku djari kilau olo idjä lepah nihau kaa-base.

6. Aku imbaris menter haiak olo idjä imuno, idjä menter hong kubur, idjä djaton inahium hindai, idjä djari ilekak lengäm.

7. Ikau djari mampeter aku hong lowang idjä timben haliae. intu äka kakaput, intu labehu.

8. Kalaitm mahanjek aku, ha-pan karä dähesm ikau mandjakä aku. — Sela.

9. Karä kapatohku djari inge-djaum bara aku, ikau djari ma-nampa aku indu kadjileke; aku djari ingurong tuntang djaton tau blua.

10. Matangku djadjalan kawus awi tjalaka, nongkang andau aku mantehau ikau, Jehowa! aku mandepä lengängku hasansila intu ikau.

11. Maku ikau malalus gawi heran intu olo matti? atawa aton liau akan lembut, tuntang manara ikau? — Sela.

12. Aton kahalapm imbrita hong kubur, atawa katotom hong äka karam?

13. Aton gawim heran ingasene hong üka kaput tä, tuntang ka-tetekm hong kaleka idjä djaton bara pangingat?

14. Tapi aku, o Jehowa, mang-kariak intu ikau, genep djewu lakudoangku mandjeleng arepe akam.

15. Buhen, o Jehowa, ikau manganan hambaruangku, tuntang manjahokan baum bara aku?

16. Aku tjalaka, kilau mahotus bara katabelangku, aku mananggong karä pampikähm, karenga dia bagalabah atäiku.

17. Kasangitm manambeleng aku, karä pampikähm bara ikau mampalenjoh aku.

18. Samandiai tä mangaliling aku nongkang andau kilau danum, uras mangapong maroboh aku.

19. Karä sobatku, karä kolangku uras djari ingedjaum bara aku; karä karampingku hong äka kakaput bewäi.

MASMUR 89.

Asin Hatalla indu ampong, kahum kadjakä paham.

1. Augh adjar Etan, olo Esra.

2. Katatahi aku handak mananjji tahuu karä asin Jehowa, girimanggirir aku handak mambrita katotom hapan njamangku.

3. Krana koangku: asim indahen katatahi, hong langit ikau karäh mananggar katotom.

4. Krana aton aughm: aku djari mampendeng djandji dengan idjä djari intihku, aku djari sumpah akan reworku Dawid: — (2.Sam. 7,12. *Gao.Ras.2,30.*)

5. Palus katatahi aku handak mandähén panakam, tuntang mahaña padadusam girirmanggirir. — Sela.

6. Maka karä langit karäh mhorumat gawim awang heran, o Jehowa, tuntang katotom huang ungkup olo brasih.

7. Krana äwe hong sorga tau

inanding dengan Jehowa, äwe bara karä anak äwen idjä kwasa tau injama dengan Jehowa?

8. Hatalla äka kikäh haliae hong ungkup karä olo brasih, tuntang äka karawan haliae bara äwen han-diai idjä hadarah dengae.

9. O Jehowa, Hatallan karä tawon talo belom, äwe kwasa haliae kilau ikau, Jehowa? tuntang katotom hakaliling ikau.

10. Ikau marentah kadjhon tasik; amon riake hagatang, ikau mampatadoh tä.

11. Ikau maramok Rahab kilau olo idjä imuno, hapan lengäm idjä kwasa ikau manamburip karä mu-sohm.

12. Ajum langit, petak kea ajum; hapus kalunen tuntang huange uras djetä tampam.

13. Utara tuntang salatan ikau djari mandjadiae, Tabor tuntang Hermon malahap huang aram.

14. Aim penang idjä abas, lengäm kwasa, hai toto lengäm gantaum.

15. Katetek tuntang hukum indu galang padadusam; asi tuntang katoto aton helo baum.

16. Salamat olo tä idjä tau handjak rantang hong ikau; o Jehowa, äwen karäh manandjong huang kalawa baum.

17. Nongkang andau äwen hara-mirami tagal aram, awi katetekm iä imbungas.

18. Krana ikau bewäi indu kabungas kwasae, awi asim ikau manggatang tandok ikäi.

19. Krana Jehowa talawang ikäi, radjan ikäi Idjä äka karasih Israel tä.

20. Katika tä ikau djari hamauh dengan olo aim idjä budjur, huang talo panggitae, koam: Aku djari mandak pandohop hong idjä biti

pangkalima, aku djari manggatang
ia, idjä djari intihku bara utus olo
aiä.

21. Aku djari sondau reworku
Dawid, tuntang djari mohos ia
dengan minjakku idjä brasih.

22. Lengängku haradjur akan
hindja ia, penangku akan mam-
paabas ia.

23. Musoh djaton akan manjekä
ia, olo darhaka djaton akan ma-
henjek ia.

24. Malainkan karä musohe han-
dak impalahku intu baue, idjä ba-
singi ia aku handak mamukule.

25. Katoto tuntang asingku akan
hindja ia, awi arangku tandoke
karäli inggatang.

26. Aku mina lengae mimbing
tasik, lengae gantaue mimbing karä
batanganum.

27. Iä karäli manggarä aku : ikau
Apangku, Hatallangku tuntang
batukarang salamatku.

28. Tinai aku handak manampa ia
mandjadi anakku idjä bakas, idjä
pangkaliai marak karä radjan kalu-
nen.

29. Katatahi aku handak mahaga
asingku acae, djandjingku akan
melai dähen haradjur intu ia.

30. Tinai panakae handak indä-
hengku katatahi, padadusae tu-
mon katahin langit.

31. Djaka anak äsoe malihu To-
ratku, tuntang djaton manandjong
huang karä prentahku,

32. Amon äwen mamapa hadatku,
tuntang djaton manumon dasarku :

33. Tü aku handak madjar ka-
darhakae ombeombet, tuntang man-
djara kasalae;

34. Tapi asingku aku djaton
maku mampalentase acae, djaton
kea aku maku manggeto kato-
tongku.

35. Aku djaton handak mang-
räk djandjingku, augh idjä djari
blaue bara njamangku aku djaton
handak malihu.

36. Idjä perkara aku djari sum-
pah manjewut karasihku : aku djat-
on handak hapunga dengan Da-
wid.

37. Panakae akan melai katatahi,
tuntang padadusae haradjur kilau
matawandau intu baungku.

38. Ja puna indähen kilau bu-
lan katalahi; djetä indu toros hong
langit idjä djaton tau hobah. —
Sela.

39. Maka kilen ikau toh mano-
lak tuntang manganan palus ma-
lait ia tä, idjä djari iminjakm?

40. Ikau mangabelä djandjin re-
warm, tuntang djari mamapa ma-
kotae, mandjakah tä akan petak.

41. Ikau djari manälak karä pa-
gare, tuntang mangarak karä kotae.

42. Olo handiae idjä mahalau hetä
marampas ia; ia impahawen karä
olo awang darahe.

43. Ikau djari manggatang le-
ngän gantaun karä olo idjä mawi
ia, ikau djari mampalihjak karä
musohe.

44. Tinai ikau mambalang njihin
padang ajue, djaton maku man-
dähen ia hong parang.

45. Ikau mangbul karä karasihe,
tuntang mandjakah padadusae akan
petak.

46. Ikau manjempong andau ka-
rigase, palus manutup ia hapan
kahawen. — Sela.

47. Kilen katahim, o Jehowa,
ikau handak lilap manjahokau
arepm, tuntang manjoho kasangitm
manjala kilau apui?

48. Kälähingat pambelomku puna
pandak bewäi; buhen ikau djari
manampa karä olon haiang bewäi?

49. Hong kwe olon idjä belom tuntang djaton akan mitä pam-patäi? Idjä tau maliwus hambruea bara kwasan kubur? — Sela.

50. Kwe karä asim awang horan, o Jehowa, idjä djari injumpahm akan Dawid huang katoton?

51. Tahuu, o Jehowa, kahawen karä rewarmp; karä utus olo tä idjä kilau bara pakuangku mahin mamapa aku.

52. Karä musohm mamapa, o Jehowa! iä mamapa tasaran pain idjä djari iminjakm.

53. Tara akan Jehowa katatahi. Amen, toto Amen!

MASMUR 90.

Tahuu pambelom olo puna baianz tagal dosae; timai tahuu usin Hatalla.

1. Lakudoan Moses, olo ain Hatalla tä. — O Jehowa, ikau puna äka kalindong ikäi girir-manggirir.

2. Helo bara karä bukit indjadjan, helo bara petak tuntang hpus kalunen djari indjapam, bara katatahi palus katatahi ikau aton, o Hatalla.

3. Ikau halalian olon mandjadi petak, sambil hamauh: buli keton, pauakan olon.

4. Krana sakojau njelo intu ikau sama kilau andau malem idjä djari hpus, kilau idjä kakalis ha-malem bewäi.

5. Ikau manabias äwen lilap, pambelome kilau nupi bewäi, djetä nihau handjewu kilau oru.

6. Handjewu djetä mangambang, tapi ampie balalu hobah; halemäi djetä inatak palus keang.

7. Krana ikäi rusak awi kalaitm, awi kasangitm ikäi injabanen.

8. Krana karä kadarhakan ikäi impendengm intu baum, karä dosan ikäi idjä basilim intu katarang matam.

9. Krana karä andau ikäi lilap awi kalaitm, ikäi malapus karä njelon ikäi kilau talo ngahus bewäi.

10. Kapandjang umur ikäi, djetä udju pulu njelo, atawa amon olo bunggut, sampai hanja pulu njelo; maka bagie idjä kapala bahalap, djetä mahin kasusah tuntang kapähä; krana djetä kadjekadjeng palus nihau, ikäi kilau trawang palus lilap.

11. Tapi äwe tahuu kalason kalaitm, äwe handak toto mikäli kasangitm idjä paham?

12. Käläh adjar ikäi mitong karä andau ikäi, mangat atäi ikäi imintar.

13. Halulitnai, o Jehowa! kilen katahim hindai? käläh manjanjang tahuu karä rewarmp.

14. Haiak djadjawu käläh mam-besoh ikäi hapan asim, soho ikäi basasurak tuntang baramirami hpus umur ikäi.

15. Pahandjak ikäi tumon karä andau ikau djari mangapähä ikäi, tumon karä njelon ikäi djari buah talo papa.

16. Prahan karä gawim akan rewarmp, tuntang kahaim akan karä anake.

17. Käläh kahalap Jehowa, Hatallan ikäi, melai hundjun ikäi; bara ngambo käläh mandähen ga-win lengän ikäi; toto, gawin lengän ikäi käläh ikau mandahae.

MASMUR 91.

Fahiu kasanang olo idjä harap Hatalla.

1. Idjä mondok hong pilan ain Idjä pangkahai tä, idjä melai hong kandjungen ain Idjä djaton tikas kwasaæ,

2. Iä tä hamauh manjewut Jehowa: ikau äka kamentengku, kotañgku, Hatallangku idjä äka ka-harapku!

3. Krana Iä maliwus ikau baradjarat olo pahamburong, tinai bara peres kadarhaka.

4. Hapan palapase iä manutup ikau, penda bulue ikau tau baka-lindong, katotoc indu talawang tuntang pilan haliae.

5. Dia usah ikau mikäh karä pampikäh hamalem, karä anak panah idjä balias darie handau,

6. Sampar idjä kumbakumbang intu kakaput, peres papa idjä marusak bentok andau.

7. Alo sakojan biti halelek hila sambilm, tinai sapulu kojan hila gantaum: tapi ikau djaton pohos awie.

8. Baja matam bewäi karah mitä tä, tuntang manampajah ampin olo darhaka imilah.

9. Krana ikau, Jehowa, indu äka kalindongku. Idjä pangkahai tä djari intilm indu äka kaharapm.

10. Djaton talo papa akan supa ikau, kapähä djaton akan sampai pasahm.

11. Krana iä manjoho malaikat ajue tagal ikau, mangat mangang-gulo ikau hong karä djalanam.

12. Lengän äwen akan manantiang ikau, belä paim tantarang batu.

13. Ikau karäh manandjong ma-hundjeng singa tuntang lalidi, ha-

djadjakan singa tabela tuntang - handipä.

14. Krana iä leket dengangku, koan Jehowa, tä aku handak ma-wat iä; iä katawan arangku, tä sku handak manggatang iä.

15. Iä blaku intu aku, tä aku handak manarima iä; aku hindjä dengae huang kadjakæ, aku han-dak mandjidjit iä tuntang mampa-hai iä.

16. Aku handak mamuas iä deng-an umur pandjang, tuntang han-dak mamprahan salamatku acae.

MASMUR 92.

Njanji akan andau sabat.

1. Masmur, njanji akan andau sabat.

2. Manara Jehowa, djetü idjä bahalap, tuntang manjanji manara aram, Ikau idjä pangkahai tä;

3. Masuman asim haiak djad-jewu, tuntang katotom hamalem;

4. Hapan talo usik idjä sapuln talie, tinai kutjapi, hapan augh karang impahaiak biola.

5. Krana ikau mampahandjak aku awi karü gawim, o Jehowa, tagal karä tampan lengäm aku ba-susurak.

6. Lalehan kahain karä gawim, o Jehowa! karä akalm timben haliae.

7. Olo humong djaton maku mangasene tä, tinai olo gila djaton harati djeta.

8. Amon olo papa lembnt kilau oru, tuntang karä olo parajap ma-ngambang: maka djetü uka äwen

tä impalomos haradjur palus kata-hundjeng singa tuntang lalidi, ha-tahi.

9. Tapi ikau idjä batonggal hai sampai katatahi, o Jehowa!

10. Krana itä! karä musohm, o Jehowa, krana toto karä musohm akan rusak, karä olo parajap akan tambnrup.

11. Tapi tandokku inggatangm kilau tandok badak, aku inata dengan minjak taheta.

12. Matangku mitä talo ingilake intu musohku, tinai pindingku mahining talo ingilake intu karä olo darhaka, idjä djari pakat mawi aku.

13. Olo tetek badjewong barangkap kilau batang korma; iä mangalangkang mansuloh kilau batang seder hong Libanon.

14. Æwen tä djari imbul hong human Jehowa, iä barangkap hong parantaran Hatallan ikäi.

15. Alo iä bakas mahin mamua, magon badjewong tuntang bahi-djau;

16. Mangat masuman, Jehowa toto budjur; iä batukarang toto, kasalae djaton haliae.

toh danum tä, bara riak tasik idjä sawak, paham haream kahain Jehowa hong äkae gantong.

5. Karä djandjim uras etter haliae, bagin humam puna karasih katatahi.

MASMUR 94.

Laku tahu olo papa, uka iä ihukum.

1. O Jehowa, Hatalla idjä tempon pamalah, Hatalla idjä tempon pamalah! prahan arepm tuntang kahaim.

2. Gatang arepm, ikau idjä hakim salepah kalunen, balah karä olo badjoho tumon kapatute.

3. Kilen katahie olo papa tä, o Jehowa, kilen katahie olo papa tä akan basasurak?

4. Æwen tä badjoho karä aughe, karä olo parajap paham maletjak arepe.

5. Djalahan olo ajum, o Jehowa, imparamok äwen, äwen mahanjek idjä baris ajum.

6. Balo tuntang tamuäi impatiae, karä nolä imunoe.

7. Tinai iä hamauh: Jehowa djaton mitäe, Hatallan Jakob djaton paraba tä.

8. Ingaingat keton, o olo gila idjä marak olo arä; tinai keton olo paleng, prea keton handak pintar?

9. Idjä puna mimbnl karä pinding, tau iä djaton mahining? idjä puna manampa karä matä, tau iä djaton mitä?

10. Idjä mampudji karä utus olo, tau iä dia mahukum? Iä idjä madjar talo handiai idjä katawan olo.

11. Jehowa kasene karä tirok

MASMUR 93.

Tara akan Hatalla, idjä pangkahai tä.

1. Jehowa toto radja, iä imakanan dengan kahai; Jehowa djari tatap mambabat arepe hapan kwasae; tagal tä hapus petak palus dähen, djaton gojanggapah.

2. Bara horan padadusam djari dähen, ikau puna bara katatahi.

3. Hapus karä batangdanum, o Jehowa! hapus karä batangdanum manggatang aughe, hapus karä batangdanum mambo lalentoe.

4. Tapi paham bara gotok ku-

olon, iä katawan uras djetta haiang bewäi.

12. Salamat olo tä, o Jehowa, idjä impudjim, idjä iadjarm hapan Toratm;

13. Mangat iä pandjang atäie metoh katika kadjakäe, sampai palowang djari ingali akan olo papa.

14. Krana toto, Jehowa djaton maku manganan djalaham olo ajue, djaton iä maku nalua idjä puna baris ai.

15. Krana kabudjur puna djaton tau dia manang tinai, tä karä atäi olo budjur karäh miring om-pat djetä.

16. Äewe akan mandohop aku malawan olo darhaka? Äwe ombo aku malawan olo parajap?

17. Djaka Jehowa djaton mandohop aku, badjeleng bewüi hambaruangku matäi lawo akan äka benjem.

18. Amon aku manjewut paingku tanggarurns, tä maka asim, Jehowa, mahada aku.

19. Huangku paham gogop bakenang, tapi pampangatm mam-pahandjak hambaruangku.

20. Tau ikau pakat dengan padadusan kadarhaka, idjä mandadian tjalaka takirin prentah kaputut?

21. Äwen manjangit maroboh hambaruan olo tetek, iä manjalan daha idjä djaton kasalae.

22. Tapi Jehowa djari indu kottangku; Hatallangku batukarang kalindongku.

23. Iä karäh malian kassalan äwen haluli, hapan kadarhakan äwen kea iä karäh mampalomos äwen; toto, olo tä karäh lomos awi Jehowa, Hatallan ita.

MASMUR 95.

Tshiu äla sajup taruna asin Hatalla.

1. Kantoh keton, ita ramirami intu Jehowa, ita basasurak intu batukarang salamat ita.

2. Hasl ita naharep bane mimbit tara tuntang horumat; has! ita manjanji malahap akae.

3. Krana Jehowa Hatalla idjä hai toto, iä radja idjä pangkahai mahundjun karä dewa.

4. Intu lengë galang petak, tuntang karä tantan bukit ajue kea.

5. Jä tempon tasik, iä idjä djari manampa tä, tinai lengän ajue kea djari mandadian talo keang.

6. Kantoh keton, ita sombjang manjontop arep ita, ita mandeko utut ita intu baun Jehowa, idjä djari manampa ita.

7. Krana iä Hatallan ita, ita toh olo idjä injakatike, tabirin lengän ai. Andau toh kea, metoh keton mahining aughe! — (*Ibran.* 3,7;4,7.)

8. Äla mampalulang atäi keton tumon horan hong Meriba, kilau metoh andau hong Masa, hong padang tunis benjem tä.

9. Katika tato keton djari maningkes aku, djari mangkeraä aku, alo iä djari mitä karä gawingku. — (*4.Mos. 14,22.*)

10. Äepat pulu njclo katahie aku kapähä awi utus olo parajap tä, sambil hamauh: äwen tä puna lajau attie, iä djaton maku kasene hadat djalangku.

11. Sampai aku djari sumpah huang kasangitku: äwen tä djaton akan sampai tamä kasanangku.

MASMUR 96.

Hapus petak akan manara Hatalla.

1. Njanji akan Jehowa njanji taheta, njanji akan Jehowa, hapus kalunen!

2. Njanji akan Jehowa, tarae, haradjur hong karä andau awi mambrita salamat ai.

3. Sarita horumat ajue marak karä olo kapir, marak karä utus olo gawie awang heran.

4. Krana Jehowa toto hai tuntang indu inara paham, iä bewäi indu ingikäh paham bara karä dewa.

5. Krana karä dewan olo kapir uras talo haiang bewäi, tapi Jehowa djari mandjadian langit.

6. Karadjaan tuntang kahai aton intu baue, kwasa tuntang kabungas huang äkae idjä brasih.

7. Sewut akan Jehowa, o keton karä ungkup djalahuan olo, sewut akan Jehowa horumat tuntang kwasa.

8. Tenga akan Jehowa horumat aran ai; haiak mimbit talo panenga tamä parantaran ajue.

9. Laku intu Jehowa hapan kabungas karasih; hapus kalunen akan mikäh iä.

10. Suman akan karä olo kapir: Jehowa puna marentah, tagal tä kalunen dähen, djaton gojanggapah; hapan kabudjur iä mamutus akan karä utus olo.

11. Hapus langit akan handja-handjak, salepah petak akan basurasurak, karä tasik akan njahanjaihai haiak karä talo huange.

12. Karä padang akan hakanjanjik tuntang salepah talo huange, tinai karä kaju hong kajuan akan malahap,

13. Intu baun Jehowa, krana iä dumah, krana iä tanggoh tantai mariksa mamalih hapus petak; iä karäh mamutus akan salepah petak dengan kabudjur, tuntang akan karä utus olo dengan katetck.

MASMUR 97.

Tara akan Jehowa, idjä mamutus akan karä olo.

1. Jehowa aton marentah, kälah hapus petak basurasurak, uras karä pulau samandiai akan handjak rantang.

2. Baunandau tuntang kakaput mangaliling iä, katetck tuntang kabudjur indu galang padadusae.

3. Apui manjala manjabintir helo baue, palus malajap karä mu-sohe hakaliling.

4. Karä kilate mamplawa kalunen, hapus petak mitä iä haiak hagendjäh.

5. Karä bukit lenjoh kilau lilin intu baun Jehowa, intu baun ragedjan salepah petak.

6. Karä langit masuman kateke, karä djalahuan olo mitä kahiae.

7. Olo handiai tä akan indu mahamen, idjä manempo bintik tamunan talo, idjä patara arepe tagal dewae. Sontop akae, karä dewa samandiai.

8. Sion mahining tä tuntang handjak rantang, karä anak bawin Juda baramirami tagal karä kaputusan ajum, o Jehowa.

9. Krana ikau, Jehowa, idjä pangkahai mahundjun hapus petak, ikau tinggi haliae bara karä dewa.

10. Keton, idjä sinta Jehowa,

awi manjungi kapapa; iä mahaga hambaruan karä olo ajue idjä budjur, palus maliwus äwen bara lengän olo darhaka.

11. Kalawa puna indu lembut tinai akan olo tetek, tuntang handjak akan atäi idjä budjur.

12. O keton, olo tetek, handjak huang Jehowa, tuntang sewut horumat tahiukarasih ai.

MASMUR 98.

Hapus kalunen akan manara Hatalla.

1. **Masmur.** — Njanji akan Jehowa njanji taheta, krana iä mawitalo heran, lengän gantaue tuntang penange idjä brasih djari mandohop arepe.

2. Jehowa djari masuman salamat ai, iä djari mangarinah kateke intu matan karä olo kapir.

3. Iä djari manahiu asie tuntang katotoe akan ungkup human Israel, hapus saran petak djari mitä salamat Hatallan ita.

4. Basurasurak intu Jehowa, o hapus kalunen, ambo augh keton, lahap, njanji!

5. Njanji, tara Jehowa hapan kutjapi, hapan kutjapi impahaiak augh njanji;

6. Haiak augh napiri tuntang sarunai awi basasurak hong baun Jehowa, radja tä.

7. Kälsh tasik njahanjahai haiak talo huange, petak hakanjanjik tuntang talo hundjue.

8. Karä batangdanum akan manapok lokape, karä bukit akan malahap samandiai;

9. Intu baun Jehowa, krana iä dumah, uka mariksa mamalah ha-

pus petak; iä karäh mamatut akan petak dengan kabudjur, tuntang akan karä utus olo dengan katetek.

MASMUR 99.

Hatalla toto brasih, iä patut inara.

1. **Jehowa** marentah, karä utus olo marawan; iä idjä mondok hundjun Kerub, hapus petak hagerek.

2. **Jehowa** hai toto intu Sion, iä tinggi mahundjun karä utus olo.

3. Äwen mahorumat aram idjä hai tuntang äka karawan, brasih toto iä;

4. Tinai kwasan radja, idjä radjin kabudjur. Ikau djari manukas karä kapatut; kabudjur tuntang katetek djari indjadiam hong Jakob.

5. Pahai **Jehowa**, Hatallan ita; sontop keton intu galang paie, brasih toto iä!

6. Moses äwen duä Aaron hindjä karä imam ai, tinai Samuel hindjä äwen idjä blaku hong aerae: äwen tä djari mantehau intu **Jehowa**, maka iä djari tombah aughe.

7. Bara botop baunandau iä djari hamauh dengan äwen. maka äwen djari mahaga kasaksiae tuntang Torat tä, idjä djari inengae akae.

8. O **Jehowa**, Hatallan ikä! ikau djari manarima äwen tä, ikau djari indu Hatallae idjä pamampun, alo mamaläh kea kasalae.

9. Pahai **Jehowa**, Hatallan ita, sombajang intu iä hong bukit ajue idjä brasih; krana brasih toto **Jehowa**, Hatallan ita.

MASMUR 100.

Tara Hatalla, tempon karä berkat tā.

1. Masmur, njanji tara. — O hapus kalunen, basurasurak akan Jehowa !

2. Awi manempo Jehowa tuntang kahandjak, taharep baue haiak augh ramirami.

3. Kasene keton, Jehowa toto Hatalla; iä djari manampa ita, dia djaka ita kabuat ita, mandjadi djalahan olo ajue, tuntang tabiri awang injakatike. — (*Masm. 23.*)

4. Haiak manara iä tamä keton karä bauntonggang ajue, karä parantaran ai tuntang mahorumat iä; sewut tarimakasih akae, awi manara aerae.

5. Krana Jehowa toto bahalap, asie sampai katatahi, tuntang katoe girirmanggirir.

MASMUR 101.

Njanji idjä kilau indu saramin radja.

1. Masmur Dawid. — Aku handak manjanji masuman djalan asi tuntang kabudjur; akam, o Jehowa, aku handak manjanji tara.

2. Aku handak mamintar gawingku hong djalan idjä tetek; asal ikau tanggoh mandohop aku. Aku handak manandjong huang katetek atäiku intu marak ungkup humangku.

3. Aku djaton handak mangarangka gawin setan akangku, aku basungi mawi kalangkah, sła talo kalotä akan leket hong aku.

4. Atäi pamusing akan undur

bara aku, karä talo papa djaton aku maku tawae.

5. Olo idjä basilisilim mangotok kolae, iä impalomosku; olo idjä mangkerar matae tuntang badoho atäie djaton aku maradjie.

6. Matangku manitip olo budjur hong tanah, mangat äwen tā melai hong aku; olo idjä manandjong mahoroe djalan tetek, iä tā akan mandjadi olo sjungku.

7. Olo haliau djaton akan melai huang humangku, olo panandjaro puna dia asale hong aku.

8. Genep handjewu aku handak mampalomos karä olo parajap hong tanah, mangat aku mampalingis karä olo darhaka bara lewun Jehowa.

MASMUR 102.

Lakudoan olo tjalaka katika kapähäe.

1. Lakudoan olo tjalaka, katika iä paham kapähäe, tuntang mangadu intu baun Jehowa.

2. Hining lakudoangku, o Jehowa, soho kariakku sampai ikau.

3. Äela manjahokan baum bara aku, talingan pindingm akangku metoh andau kadjakängku, sana aku mantehau gulogulong tombah aughku.

4. Krana karä andauku lilap kilau asep, tuntang karä tolangku kilau imaro, blasut kilau barah.

5. Atäiku djari iadjok palus keang kilau oru, sampai aku ngalapean talo kinangku kea.

6. Karä tolangku karitip leket dengan isingku, awiku haradjur manangis tuntang munguh.

7. Aku djari kilau lungai sabaru hong padang benjem, aku

sama kilau mangkong hong äka
bara äkae gantong idjä brasih,
karakkarakka.

8. Aku binih, tuntang kilau
burong idjä raurau hundjun sapau.

9. Karä musohku manawah aku
hapus andau, olo idjä gilagila
manjangit aku, manjapa manjewut
arangku.

10. Krana kawo panginangku
indu gantin roti, talo ihopku hä-
woi dengan djojon matangku.

11. Awì kasangitm tuntang ka-
rahasm, krana ikau djari mang-
gatang aku, palus marapitan aku
tinai akan petak.

12. Karä andauku uras kilau
kangkalingän talo amon pana-
pään, aku djaladjalan keang kilau
oru.

13. Tapi ikau, o Jehowa, me-
lai katatahi, tuntang pingat olo
dengam sampai girirmanggirir.

14. Ikau karäli mendeng mara-
wus, tuntang manjanjang Sion:
krana ombet wajah ikau masih iä,
krana wajahe idjä inukasø djari
sampai.

15. Krana karä rewarin mangi-
lak karä batue, tuntang manja-
njang basa djetä karakkarakka.

16. Tä, maka karä olo kapir
karäh mikäh aran Jehowa, tuntang
karä radja hong petak marawan
horumat aim;

17. Basa Jehowa aton mamangun
Sion, tuntang mamprahan arepe
huang kahaie.

18. Iä djari mules arepe tarima
lakudoan olo idjä asiisi haliae tä,
tuntang djaton mangabelä laku-
doae.

19. Djetä karäh injurat akan girir
idjä harian, äwen, idjä karäh
inakan dapit, akan mahoramat
Jehowa.

20. Krana iä djari manangkilik

Jehowa djari manampajah bara
langit akan petak;

21. Mangat mahining trahing
olo idjä imasong, palus malapas
idjä bagin matäi.

22. Mangat aran Jehowa insu-
man hong Sion, tuntang horumat
ajue hong Jerusalem;

23. Amon karä utus olo uras
hapumpong; tuntang karä kara-
djaan, nakara manempo Jehowa.

24. Hong djalanangku iä djari
mampamunos kaabasku, iä djari
inamandak karä andauku.

25. Koangku: joh Hatallangku,
äla manjempong aku benteng andau
pambelomku. Karä njelom puna
girirmanggirir.

26. Horan ikau djari mangga-
lang mandjadian petak, tuntang
karä langit tampan lengäm kea.

27. Uras djetä akan nihau, tapi
ikau melai. Samandiai tä akan
rotus kilau benang; kilau inana-
kiri pakaian ikau karäh mobah tä,
djetä puna indu hobah.

28. Tapi ikau etter magon ikau,
karä njelom djaton tawan kaha-
puse.

29. Karä anak rewarin akan me-
lai dähen, tuntang panakae kea
magon etter intu baum.

MASMUR 103.

Tara akan Hatalla tagal kapaham asie.

1. Masmur Dawid. — Tara Je-
howa, joh hambaruangku! salc-
pah huangku manara areae idjä
brasih.

2. Tara Jehowa, joh hambaru-
angku! äla kalapean karä asie:

3. Idjä mampun karä dosam, idjä mampakäläh karä peresm;

4. Idjä maliwus pambelom ajum bara kabanasa, idjä mambungas ikau dengan asi tuntang katatahi;

5. Idjä mambesoh hambaruam dengan talo bahalap, sampai ikau imparigas tinai kilau burong nasar.

6. Jehowa mandjadian katetek tuntang kapatut akan karä olo idjä ihenjek.

7. Iä djari mangarinah karü djalae akan Moses, akan panakan Israel karä gawie awang hai.

8. Jehowa panjanjang pamasi, pandjang atäie, paham kahalape. — (2.Mos.34,6.)

9. Iä djaton blait haradjur, djaton mangandong kasangite katatahi.

10. Iä djaton manjulang akan ita tumon dosan ita, iä djaton inamalah ita tumon kadarhakan ita.

11. Krana kagantong langit bara petak, tumon tä, kapaham asie dengan olo tä, idjä mikäh iä.

12. Kakedjau timor dengan barat iä mangedjau ita dengan karä kasalan ita.

13. Kilau bapae masi anake, tumon tä Jehowa masi olo tä idjä mikäh iä.

14. Krana iä kasene ampin ita, iä mingat ita toh petak bewäi.

15. Olon, kilau oru karä andae, kilau kambang hong padang tumon tä äwen mangambaing.

16. Amon riwut manampur iä, iä palus djaton hindai, tuntang kalekcae mahin dia mingat iä.

17. Tapi asin Jehowa bara katatahi sampai katatahi dengan olo tä, idjä mikäh iä, tinai katetek palus akan anak äson äwen haradjur;

18. Dengan olo tä, idjä mahaga djandjie tuntang mingat prentahe, uka manumob tä.

19. Jehowa djari mandähén padadusae hong sorga, karadjaan ajue marentah mahundjun talo handiai.

20. Tara Jehowa, o karä malaikat ajue, keton pangkalimae idjä abas, idjä malalus prentahe, mangat manumon augh kotak ai.

21. Tara Jehowa, o keton karü kawan ai, keton reware idjä malalus kakilake.

22. Tara Jehowa, o keton karü tampan ai, hong hapus kardjaan ajue. Tara Jehowa, o hambaruangku!

MASMUR 104.

Horumat Hatalla bekarinah awi karä talo tampae.

1. Tara Jehowa, o hambaruangku! O Jehowa, Hatallangku, ikau paham kahaim, kutoh kabalap tuntang kabungas aton hapam.

2. Kalawa ingkepac indu klambie, batanglangit iniringe indu dindinge.

3. Iä malalangit karonge hapan danum, iä manampa baunandau indu karetae, iä hagoet mukong palapas riwut.

4. Riwut barat inampae mandjadi sarohae, njalan apui tä mandjadi reware.

5. Iä djari mandähén petak hundjun galange, mangat haradjur katatahi ala tandar.

6. Kilau indu pakaiae ikau djari manutup tä hapan kutoh danum, karä tantan bukit belep awi danum.

MASM. 103. 104.

7. Tapi awi pudjim djetä batu-suh surut, awi augh njahom iä hadari masoh.
8. Djetä manjambong mandai bukit, palus mohon akan djanah tinai, akan puna kaleka, awang djari inatapm acae.
9. Ikau djari manantu tikase, iä djaton mahalau hetä, djaton iä tau haluli manutnp petak.
10. Ikau mampalembut lowang danum hong uka randah, manjoho djetä nahasak helat bukit;
11. Mangat mampihop karä meto hong padang, uka kalidai hutan maluput kateah belseie.
12. Tambuan djetä karä burong penda langit manjarangan, sambil mahiau bara marak karä edae.
13. Ikau inanjiram karä bikit bara ükam idjä ngambo; petak ingontep awi karä bua awang tampam.
14. Ikau mampalembat oru akan karä meto, tinai karä ampit ramon panginan akan olon, mangat ikau mamplua tepong bara petak;
15. Tuntang anggor, idjä mampahandjak atai olon, tinai undus indu mampalisen ampit olo, dengan tepong tä indt mamparigas ang-at olo.
16. Karä batang kaju ain Jehowa badjewong, karä seder hong Libanon awang djari imbole.
17. Hetä karä burong korik manjarangan, tuntang burong hai melui hetä kea.
18. Karä bukit gantong tä indu äka kalindong kambing hutan, tinai batukarang indu äka karä punta.
19. Ikau djari manampa bulan akan manantu wajah; matanandau mingat äk pambelepe.
20. Ikau manjoho kaput, tä man-djadi alem; tä karä meto hutan malajap;
21. Karä singa tä, idjä manjungkong manggoang talo ingkarepe, tuntang manggau panginac intu Hatalla.
22. Tapi sana matanandau lembut iä hagoet buli, mahukup hong lowange.
23. Tä olon hagoet nguan talo gawie, tanggoh satiare sampai hamalem tinai.
24. Lalehan karä gawim, o Jehowa! hapan kapintarm ikau djari manampa talo handiae tä, tuntang petak toh kontep awi karä ramom.
25. Hetä tasik tä, idjä pandjang tuntang lombah, hetä talo belom habiep hadjuntek djaton taraisä, hai korik.
26. Hetä karä banama hagoet: hetä Lewiatan tä, idjä djari inampam, mangat busik huange.
27. Talo handiae tä meindah ikau, mangat ikau manenga panginac genep wajahé.
28. Amon ikau manenga acae, tä iä manampuhan, amon ikau mukäi karakopm, tä iä besoh awi talo bahalap.
29. Amon ikau manjahokan baum. tä maka iä taräwen; amon ikau manduan tahasenge, tä iä palus mahofus, mandjadi petak haluli.
30. Amon ikau manjoho taha-sengm, tä äwen indjadian tinai, tuntang ikau manaheta ampit petak.
31. Horumat Jehowa sampai katatahi! Jehowa mangilak karü tampan lengäe.
32. Iä manampajah petak, tä djetä honggä; iä manindjek bukit, palus djetä hasep.
33. Aku handak manjanji akan

Jehowa hapus umurku, tuntang mahorumat Hatallangku katahingku aton.

34. Kälsh karä augh karangku ingilak awie, aku handak handjak rantang huang Jehowa.

35. Karä olo badosa akan impalomes bara petak, tuntang karä olo papa djaton akan batisa hindai. Tara Jehowa, o hambaruangku. Halleluja!

MASMUR 105.

Tahiu saritan karä tato.

1. Tara Jehowa, laku hong arae, suman karä gawie awang hai akan karä utus olo.

2. Njanji akae, suling akae, kumakumang tahuu karä gawie awang heran.

3. Patara arep keton tagal arae idjä brasih, kälsh handjak rantang atki olo tä, idjä manggau Jehowa.

4. Isek tahuu Jehowa tuntang kwasaee, awi manuntut baue haradjur.

5. Ingat karä gawie heran, idjä djari ilaluse, karä katae tuntang hukum njamae;

6. Keton pauakan reware Abraham, anak djarian Jakob, idjä djari intihe.

7. Iä tä Jehowa, Hatallan ita, hapus petak hukum ajue ilalus.

8. Iä mingat djandjie katatahi, aughe tä idjä djari impendenge akan sakojan tilap:

9. Idjä djari inampae akan Abraham, tuntang sumpae idjä injewute akan Isaak; — (1.Mos. 22,16.)

10. Iä djari mampendeng tä akan Jakob kea indu bagie, mandjadi djandji katatahi akan Israel;

11. Sambil hamauh: aku handak manenga tanah Kanaan akam, indu baris joresan keton.

12. Metoh äwen baja isut biti bewäi, toto isut biti, tuntang baja manamuäi betä.

13. Djadi, äwen tä kindakandaña bara utus olo idjä sampai awang beken, bara karadjaan lasak kardaajaan.

14. Iä djaton manjoho idjä biti mahenjek olo tä, arä radja ihukume tagal äwen, koae: — (1.Mos. 20,3.7.)

15. Äla bahanji sampai mani-gong olo idjä iminjakku tä, äla mamapa nabingku.

16. Lau injohoe manapi tanah tä, tuntang mamparusak karä batang panginan. — (1.Mos.41,54.)

17. Iä manjoho olo idjä biti helo baun olo tä; Josep indjual indu rewar olo. — (1.Mos.37,28.)

18. Olo madjok paie hong panga; bitie imasong rantai sa-naman.

19. Sampai katika aughe djadi tulus, tuntang kotak Jehowa djari mamprasih iä.

20. Tä radja manjoho olo malapas iä; idjä marentah mahundjun arä utus olo manjoho maliwus iä. — (1.Mos.41,14.)

21. Iä mangkat iä marentah humae, marentah karä talo ajue;

22. Mangat manjoho karä mantire tumon kahandak ai, tuntang madjar kapintar intu karä bakase.

23. Tä Israel dumah tanggoh tanah Misir, Jakob namuäi hong tanah Kam. — (1.Mos.46,1.)

24. Maka Iä paham mangapal

olo ajuc manakmanaka, sampai
äwen kwasa bara karä mnohe. —
(2.Mos.1,7.)

25. Limbah tä iä mambalik atai
olo hetä, uka manjingi djalaham
olo ajue, tuntang hapan tipu ma-
henjek karä reware.

26. Iä manjoho reware Moses,
äwen duä Aaron, idja djari in-
tihé. — (2.Mos.3,10.)

27. Äwen duä tä malalus karä
aughe tuntang katae intu bentok
olo tä, karä gawi heran hong ta-
nah Kam. — (2.Mos.7,10.)

28. Iä magah kakaput sampai
mandjadi pidjem; äwen djaton ma-
risang dengan aughe.

29. Iä malih danum mandjadi
daha, palus mampatäi karä lauk
hetä.

30. Tanahe mampaagas karä ba-
rako, sampai tamä karong karä
radjae.

31. Iä manjoho, tä dumah karä
talo pamepet, guti hong hapus
saran tanah.

32. Udjan batu ilabohe akae ta-
kirin udjan toto, apui njaro akan
tanahe.

33. Iä manatal karä batang ang-
gor tuntang upon korma ain äwen,
palus manjempong karä kaju ha-
pus tanahe.

34. Iä manjoho, tä dumah ka-
wan sangkalap, tuntang uret dja-
ton taraisä;

35. Djetä kuman mampalepah
karä oru hong tanah, tuntang
karä talo imbul hong hapus tanah.

36. Tinai iä mampatäi karä anak
bakas hong tanah, idja tamparan
kwasan äwen. — (2.Mos 12,29.)

37. Palus iä mamplua olo ajue
tuntang kutoh salaka bulau, dialo
idja biti ujuh intu marak karä
hamputae.

38. Olo Misir handjak äwen
tä hagoet, krana pampikäh barä
äwen djari manjabanen manjang-
kulep iä.

39. Iä mambirang baunandau
indu kadjange, tuntang apui ha-
malem, mangat mamplawa. —
(2.Mos.13,21.)

40. Äwen tä blaku, tä iä magah
kutoh sasintar, tinai iä mambe-
soh äwen hapan tepong barä
langit. — (2.Mos.16,13.)

41. Iä malowang batukarang,
palus danum blua nahasak, man-
djadi sungai hong äka keang ka-
mahu.

42. Krana iä manahiu aughe idja
brasih, idja djari injewute akan
reware Abraham.

43. Tunaon tä iä mamplua utus
olo ajue tnntang kahandjake,
olo idja intihé tä haiak basasu-
rek.

44. Iä manenga akan äwea karä
tanah olo kapir, sampai äwen
manjores talo handia, idja djari
inggawi karä utus olo tä. —
(Jos.1,3.)

45. Mangat äwen tä akan ma-
haga karä hadate, tuntang manu-
mon karä prentahe. Halleluja !

MASMUR 106.

Tahn kurajep karä tato dengan Hatalka.

1. Halleluja ! Tara Jehowa !
krana iä toto bahalap, tuntang
asie melai katatahi.

2. Äwe tau manjarita||karä
gawin Jehowa awang hai lepa-
lepas, tuntang manara horamat
ajue sampai ombet?

3. Salamat olo tä, idja mahaga.

kabudjur, tuntang haradjur ma-lalus katetek.

4. Tahuu aku, o Jehowa, tu-mon puna paasim dengan olo aim; tanggoh, dohop aku.

5. Mangat aku mitä katush karä olo intihm, tuntang handjak ompat kahandjak djalaham olo aim, sambil patara arepku haiak baris olo ajum.

6. Uras ikäi djari badosa tun-tang tato ikäi, gawin ikäi djari sala, ikäi djari darhaka.

7. Tato hiang ikäi hong Misir djaton maku harati gawim awang heran, äwen djaton maku manahiu kutoh karä asim; iä marisang haliae tokep tasik, tasik rarudju tä.

8. Maka Iä djari mandohop olo tä tagal aerae, mangat mangarinah kwasan ajue.

9. Iä mampudji tasik rarudju tä, tä djetä mambohos teah; iä mampatandjong äwen mahoroe karä danum, kilau mahoroe padang be-wäi. — (2.Mos.14,21.)

10. Iä malapas äwen tä bara lengän olo, idjä basingi iä, iä maliwus äwen bara lengän musoh.

11. Karä danum mampaleteng karä musohe, idjä biti mahin dia batisa karä olo tä.

12. Tä äwen tä pertjaja aughe, tuntang manjanji horumat akae.

13. Tapi badjeleng äwen kala-pean karä gawie; iä djaton maku mendäh augh tiroke tinai.

14. Malainkan äwen mipen hong padang benjem, iä mangkemä Hatalla hong aka tunis tä. — (4.Mos.11,4.)

15. Maka Iä manenga talo lakue tä akae, tuntang hararepan äwen tagal kipän kabungue tä hapan peres mamisit.

16. Tinai äwen tä bahiri Moses

hong akae bapodok, tuntang Aaron, idjä brasih intu Jeho-wa tä.

17. Tä, maka petak harakang, palus manelen Datam, manegok ungkup Abiram tä. — (4.Mos.16.)

18. Tinai apui manjeha marak ungkup parajap, njalae malajap olo papa tä.

19. Tinai äwen tä manampa ham-patong ampin anak sapi darah Horeb, tuntang manjembah talo awang inoange tä. — (2.Mos. 32,4.)

20. Iä manakiri horumat ajue hapan ampin sapi, idjä kuman oru.

21. Iä ngalapeau Hatalla, Djuru-salamat ai, idjä djari malalus gawi awang hai hong tanah Misir;

22. Kutoh gawi awang heran hong tanah Kam, tuntang talo idjä aka kikäh darah tasik ra-rudju.

23. Tä Iä hamauh, iä handak mampalomos olo tä, djaka dia Moses, olo intihe tä, djari mendeng mahelat naharep baue, ma-halang lason kalaite, belä iä mampalomos olo tä.

24. Tinai äwen tä djari manga-belä tanah bahalap tä, iä djaton maku pertjaja aughe; — (4.Mos. 14,2.)

25. Äwen bakotok hong karä tingkape, djaton maku manarima augh Jehowa.

26. Tä Iä manggatang lengae mawi äwen, handak mampalokang äwen tä hong padang tunis be-njem;

27. Palus handak mampalokang panakae marak olo kapir, tun-tang manaburan äwen akan karä tanah.

28. Tinai äwen tä manatelan arepe intu Baal-Peor, omba ku-

man parapah ain talo matekiapi tä. — (4. Mos. 25, 3.)

29. Äwen mamparahas Hatalla awi karä gawie, tä peres tudjah mamparampar äwen.

30. Ta Pinehas mendeng, mamutus perkarae, palus peres tudja ta terai.

31. Djetä itong akae indu kateke girirmanggirir katatahi.

32. Tinai äwen tä mamparahas Iä tokep danum kanjaing tä, sampai Moses kea buah tjalaka awi ganan olo tä.

33. Krana äwen tä marisang haliae malawan Rogh Hatalla, sampai Moses taparandjur augli totok biwihe.

34. Tinai äwen tä djaton maku mampalomos karä djalahan olo tä, tumon djari augh Hatalla dengae. — (5. Mos. 7, 1.)

35. Malainkan iä mäwoi arepe dengan olo kapir, tuntang mangadji gawin olo tä.

36. Äwen omba manempo dewae; maka djetä indu djarat akae.

37. Iä maluput anake hatua bawi indu parapahé dengan setan;

38. Iä manusuh daha idjä djaton kasalae. iä tä dahan anake hatua bawi. awang ilupute akan karä dewan Kanaan; djadi, tanahe kihal awi utang daha.

39. Äwen tä mangihal arepe awi karä gawie, tuntang habandong atiae awi karä hadate.

40. Ta hasep kasangit Jehovah mawi djalahan olo ajue, iä mandjilek haris ajue tä.

41. Iä manjaragh äwen penda lengän olo kapir, olo idjä basingi äwen marentah iä.

42. Karä musohe paham mohenjek iä, äwen rungkok penda lengäe.

43. Kindjap iä maliwus äwen tä; tapi hapan karä tiroke äwen tä marisang haradjur dengae; tä iä djaladjalan munos tagal kadar-hakae.

44. Maka Iä manangkilik katjakän äwen, amon iä mahining tangise.

45. Palus iä manahiu äwen tumon djandjie, tuntang iä manjasal awi kahaïn asie.

46. Iä masi äwen tä intu baun karä olo, idjä djari manamput manawan iä.

47. Liwus ikäi, o Jehovah, Hatallan ikäi, pumpong ikäi bara marak karä olo kapir, mangat ikäi manara aram idjä brasih, tuntang patara arep ikäi tagal horumat aim.

48. Tara akan Jehovah, Hatallan Israel, bara katatahi sampai katatahi; olo handia akan manje-wut: Amen. Halleluja!

MASMUR 107.

Augh tarimakasih olo idjä iliwus tä.

1. Tara Jehovah, krana iä toto bahalap, tuntang asie melai katatahi.

2. Kakai patut augh karä olo idjä iliwus Jehovah, idjä djari ilapase bara-kadjakae;

3. Idjä djari imumpunge bara karä tanah, bara timor tuntang barat, bara utara tuntang bara tasik.

4. Äwen tä idjä lajang hong padang tunis benjem, hong aka keang kamahau, djaton djalan, tuntang djaton kea äwen tä sondan lewu akae tau melai;

5. Iä blau tuntang teah beliae, ujuh tahasenge handak māhotus;
6. Djadi, olo tä mangkariak intu Jehowa huang kadjakae, tuntang iä djari maliwus olo tä bara kasinggul atäie;
7. Iä djari magah äwen hong djalan bndjur, njamah äwen sampai leweu äkæ melai;
8. Maka olo tä patut manara Jehowa, tagal asie tuntang gawie awang heran dengan olo kalunen.
9. Krana iä djari mamquas hambaruae idjä teah beliae, tuntang mambesoh hapan kahalape hambaruan idjä blau.
10. Olo awang akan indu melai hong kakaput tuntang kangkallingän pampatái, idjä iwasong hong tjalaka tuntang rantai sanaman.
11. Basa iä djari marisang dengan augh Hatalla, tuntang djari mangabelä kahandak ain Idjä pangkahai tä,
12. Tunteing tagal ~~ai~~, iä djari moheniek manjontop atäie penda tjalaka, sampai äwen balongkaung tuntang olo pandohop djaton ake;
13. Djadi, olo ~~ai~~ mangkariak intu Jehowa huang kadjakae, tä iä djari maliwus olo tä bara kasinggul atäie;
14. Tuntang djari mamplung äwen tä bara kakaput tuntang kangkallingän pampatái, djari mangarak karä pasonge;
15. Maka olo tä patut manara Jehowa, tagal asie tuntang gawie awang heran dengan olo kalunen.
16. Krana iä djari mangarak karä blawang tambaga, tuntang mamelek karä huit sanaman.
17. Olo gila tä, idjä ingapähä tagal gawie haradjur darhaka, tuntang tagal karä karajape,
18. Sampai hambaruae mandjilek karä ampin panginae, iä djari tokep bauntonggang pampatái;
19. Djadi, olo tä mangkariak intu Jehowa huang kadjakae, tuntang iä djari maliwus olo tä bara kasinggul atäie;
20. Iä manjoho augh ajue mammakalah äwen, palus maliwus iä bara palowang tä:
21. Maka elo tä patut manara Jehowa, tagal asie tuntang gawie awang heran dengan olo kalunen.
22. Tuntang malalus tarimakasih mahorumat iä, tinai manjarita karä, gawie haiak handjak rautang.
23. Karä olo idjä mangumbang tasik hapan banana, idjä basatiar hong danum lombali.
24. Olo tä miti karä gawin Hatalla, gawie awang heran iytu äka handalem.
25. Amor iä hamauh manjoho barat dumah, idjä mampahai riake,
26. Tuntang olo ta lampang sampai langit, balalu leteng huang kandaleme, sampai hambaruae lewoh awi kasabaua;
27. Äwen lihanglahanga, ongäonggo kilau olo babusau, tuntang karä pikir äkale djari nibau;
28. Djadi, olo tä mangkariak intu Jehowa huang kadjakae, tuntang iä djari maliwus olo tä bara kasinggul atäie;
29. Iä manadoh riwut palus riake teneng,
30. Tuntang olo tä handjak atäie, basa iä tadoh tiuai, tinai Iä djari magah äwen sampai palabohan äka kahimate;
31. Maka olo tä patut manara

Jehowa, tagal asie tuntang gawie awang heran dengan olo kalunen;

32. Haiak mahorumat iä bentok tawon olo arä sombajang, manara iä hong äka basaran olo bakas.

33. Iä malih sungai mandjadi äka keang kamahau, tinai tahasak danum mandjadi äka teah :

34. Petak basiwoh mandjadi ringket, tagal kadarhakan olo idja melai hetä.

35. Tinai iä malih äka keang kamahau mandjadi talaga, tanah idja teah mandjadi äka tahasak danum.

36. Iä mingkes olo blau melai hetä, hetä äwen manampa lewu äkae melai.

37. Äwen malan karä tanae, tuntang mimbul pambulan anggor, genep njelo iä paham kaudae;

38. Iä mamberkat olo tä, tä äwen tä paham dahangdahanga, tuntang karä metoe djaton tapas;

39. Äwen tä, idja darus djari munos tuntang ihenjek, djakä awi karä tjalakae tuntang kasinggul atäie.

40. Iä manusuh kahawen akan olo hai, palus manjoho äwen lajang hong padang tunis benjem, djaton djalan:

41. Tinai iä manggatang olo pähä bara tjalakae, tuntang manampa ungkup humae kilau kawan tabiri karäe.

42. Olo tetek mitä talo tä haiak handjak atäie, palus karä ampin kadarhaka gagom awi njamae iangop.

43. Äweäwe idja pintar, buah iä mingat talo tohi; külöh iä manahu buabuah karä asin Jehowa.

MASMUR 108.

Tabiu kadahen stai intu Hatalla.

1. Njanjin tara, masmur David.

2. O Hatalla, atäiku tanggar, aku handak manjanji, mampahiau talo usik, tuntang katoto atäiku.

3. Misik, o biola tuntang kutjapi! aku handak mananselo talo blawa!

4. Aku handak mahorumat ikau, Jehowa, marak karä utus olo, handak manjanji manara ikau bentok karä djalahan kalunen.

5. Karä asim hapus penda langit, tinai katotom tumon kakedjau darin baunandau.

6. Horumat akam, o Hatalla, huang sorga, tinai tara akam hong hapus petak.

7. Mangat karä olo, idja äka kataum, impaliwus, awim mando-hope hapan lengäm gantaum, palus tarima aughku. — (*Masm. 60,7.*)

8. Hatalla djari hamauh hong äkae idja brasih, tä aku handjak rantang; aku handak mambagi Sighem, tuntang mukur padang Sukot.

9. Gilead ajungku, Manase kea ajungku; Epraim kalindong takolokku, Juda indu sokahku katan marentah.

10. Moab tä kandarah panjaup ajungku, Edom äka djakah sa-rumpaliku; Palestina akan mala-hap, mangaku mamenda aku.

11. Äwe idja mimbit aku tamä lewu idja dähen kotaе, äwe magah aku sampai Edom?

12. Dia djaka ikau, o Hatalla, idja djari manganan ikäi, tuntang djaton maku ombo, o Hatalla, mampahaiaik kawan parang ikäi?

13. Dohop ikäi intu kadjakänikäi, krana dohop olon djaton baguna enen.

14. Awi Hatalla ikäi handak malus kwasa, iä karë mampidjak mandarai karë musoh ikäi.

MASMUR 109.

Laku tahuu pamalah akan karë olo darhaka.

1. Akan kamander olo panjensi; masmur Dawid. — O Hatalla, äka tarangku, äla manjuni arepm.

2. Krana olo tä djari marakang njamae idjä parajap tuntang pandjaro mawi aku; hapan djelae idjä panipu olo tä hamauh dengangku.

3. Hapan augh papaïwen mangaliling aku, iä mantakan aku djaton bara buku.

4. Takirin sintangku äwen bäsingi aku; tapi aku blaku doa.

5. Maka äwen manjulang akangku kapapa gantin kahalap, tuntang kasingi gantin sinta.

6. Käläh angkat olo parajap mandjadi mantire, tuntang musohe akan mangamanangan acae.

7. Amon perkarae imutus, käläh iä inipan ihukum, tuntang lakudoae mahin mandjadi akan kasalae.

8. Käläh karë andau umure bäsempong, tuntang olo beken akan manduan pangkate. — (*Gaw. Ras.1,20.*)

9. Buah karë anake mandjadi nolä, tuntang sawae akan balo.

10. Käläh anake akan kumbang-kambanga kantakantä, tuntang manjadakah, manggau talo niha-niha hong äkäe idjä karakkara.

11. Käläh olo idjä djari makatangan iä akan inamparohot karë ramoe, olo akan marampas talo pangulihe.

12. Äla idjä biti mahin maku mampahalap iä hindai, tuntang äla idjä biti mahin nahuang masi noläe.

13. Panakae akan impalomat, tinai aerae akan leteng palus tilap rahian.

14. Käläh karë kadarhakan tatœ inahi intu Jehowa, tuntang karë dosan indee äla ingalapean.

15. Käläh djetä haradjur intu baun Jehowa, tuntang käläh iä mampaleteng pangingat olo dengae bara petak.

16. Basa iä djaton handak masi, tapi iä mangatah olo idjä tjalaka tuntang pähä, idjä pungupungut ätäie handak impatäie;

17. Iä djari manggau sapa, djetä kea akan buah iä; iä djaton radjin berkat, djadi djetä kedjau kea dengae.

18. Iä puna mangkepan sapa kilau klambie, djetä kea djari tamä huange kilau danum, minjip hong karë tolange kilau undus.

19. Djetä kilau pakaiæ idjä haradjur leket hong iä, tinai akan babate idjä haradjur ingkepae.

20. Kakai patut upah olo tä bara Jehowa, idjä basingi aku, idjä manjewut talo papa mawi hambaruangku.

21. Maka ikau, o Jehowa, pangkahai Tuhan, nguan perkaraniku tagal aram; bassa asim paham bahalap, liwus aku.

22. Krana aku toh asiasti tuntang pähä, atäiku iadjok tembus intu huangku.

23. Aku sassar hilap kilau kangkalingän kahum panapaan, aku iharak kilau sangkalap.

24. Ututku balemo awiku puaza, isingku prangkong awie djaton ihos undus.

25. Aku akan indu ihababaka olo tā; äwen tā mitā aku, tuntang manggiling takoloke.

26. Dohop aku, Jehovah, Hatalangku! liwus aky tumon asim.

27. Mangat äwen kasenae, djetä gawin lengäm, ikau, Jehovah, djari malalus tā.

28. Amon äwen manjapa, käläh ikau mamberkat; amon äwen manggatang arepe mawi aky, käläh iā imparungkok; tapi rewarum akan handjak rantang.

29. Karä musohku akan imakaiyan dengan kakawen, tuntang ingahowut dengan katawah kilsu dengan taphi.

30. Aku handak paham manara Jehovah, hapan njamtangku, handak mahorumat iā bentok olo arā.

31. Krana iā mendeng hila gantaun olo pähä, mangat maliwus äwen bara olo tā, idjä handak managanan tahasenge.

MASMUR 110.

Tahu Kristus, radja hai, idjä marentah salepah kalunen.

1. Masmur Dawid. — Jehovah hamauh dengan Tuhangku: Mondok ikau hila gantaungku, sampai karä musohm imbaringku indu galang paim. — (*Matt.22,24. Ibran.10,12.*)

2. Sokah kwasam karä impait Jehovah bara Sion; käläh marentah bentok karä musohm.

3. Karä olo ajum pahias atäie huang andau kwasam kamanangm, karä olo ajum idjä tabelia haradjur,

huang kabungas karasihe, kīlau ambon karä metoh langit mahindang.

4. Jehovah djari sumpah, tuntang djaton akan mangarajau tinai: Ikau toh iinam katatahi, tumon ampin Melghieedek. — (*Ibran.5,6;6,20.*)

5. Jehovah, idjä hila gantaum, mamparomok arä radja hong andau kalaite.

6. Iä karäh malalus hukume marak olo kapir, sampai karä hantu hakalampah kutoh karä; iä karäh mamparotek idjä kapala hong arä tanah awang hai.

7. Iä karäh mihop bara sungäi idjä darah djalaе, tagal tā iā karäh manggatang takoloke.

MASMUR 111.

Tara tahu sein Hatalla.

1. Halleluja! Aku handak manara Jehovah hapan salepah atäiku, iatu äka olo tetek hapumpang hai-ak olo arä.

2. Karä gawin Jehovah paham kahiae; idjä toto mingat djotä akan handjak awie hatadjur.

3. Karä gawie uras hai tuntang kwasa haliae, katetek ajue melai katatahi.

4. Iā djari manampa talo iedu pingat olo dengan karä gawie awang heran; Jehovah idjä pamasi tuntang panjanjang.

5. Iä manenga panginan akan olo idjä mikäh iā, iā mangenang djangdje katatahi.

6. Kaabas gawie ingarinahe akan olo ajue, awie manenga akae karä panatau olo kapir.

7. Karä gawin lengsé uras kato tuntang kabudjur, karä prenthe etter haliae.

8. Djetä indähen haradjur palus katatahi, ilalus dengan katoto tuntang katetek.

9. Iä djari mandjadian kaliwus akan utus olo ai; iä manukas djandjie akan katatahi; arae toto brasih tuntang indu ingikah.

10. Mikäh Jehowa, djetä tamparan kapintar, djetä kaharati toto akan olo handiae, idjä manumon tä. Taran ajue melai katatahi.

MASMUR 112.

Tahu salamat olo idjä toto manempo Hatalla.

1. Halleluja! Salamat olo tä, idjä mikäh Jehowa, idjä handjak atäie tagal prentahe.

2. Panakae karäh hai hong petak; anak äson olo budjur karäh imberkat haradjur.

3. Kutoh ramo tuntang pana-taue karäh aton hong humae, kateteke melai dähen katatahi.

4. Akan olo budjur kalawa lembut hong kakaput, iä pamasi, panjanjang tuntang teteck.

5. Selamat olo tä, idjä tau basarae, idjä radjin mandjaman, tuntang mambudjur karä gawie patut-patut.

6. Krana iä karäh dähen haradjur; katatahi olo karäh mingat iä tetek.

7. Iä djaton mikäh brita papa: atäie menteng awie harap intu Jehowa.

8. Atäie sintel, iä djaton tau mikäh, sampai iä mitä kakilake intu karä musohe.

9. Iä badjoha mambagi, manenga akan olo pähä, kateteke

melai dähen haradjur; tandoke inggatang tuntang horumat.

10. Olo papa karäh mitä tä tuntang paham kahirie; äwen karäh mangadjirat kasingae, balalu lenjoh. Tapi kipen olo papa tä akan rusak bewäi.

MASMUR 113.

Hatalla patut inara, krana Idjä pangkahai tä pamasi äwen awang korik.

1. Halleluja! Tara o keton idjä rewar Jehowa, tara aran Jehowa.

2. Aran Jehowa kalah inara bara toh palus katatahi.

3. Bara palembut matanandau sampai pambelepe aran Jehowa indu ihorumat.

4. Jehowa toto hai mahundjun karä olo kapir, ambo karä langit mahin uras kahiae.

5. Äwe idjä kilau Jehowa, Hatallan ita, idjä mondok gantong haliae,

6. Tinai idjä terap manangkilik penda haliae, alo hong langit tuntang hundjun petak?

7. Idjä manggatang olo korik bara marak kawo, tuntang mangkat olo pähä bara marak rumpur,

8. Mangat mampondok iä hindjä utus olo hai, hindjä karä mandir utus olo ajue.

9. Iä manampa olo tamanang melai tuntang ungkup humae, tuntang kahandjak atäie, mandjadi indu kutoh anak. Halleluja.

MASMUR 114.

Hatallan Israel djaton tikas kwasae.

1. Metoh olo Israel blua bara

MASM. 111. 112. 113. 114.

tanah Misir, hamputan Jakob tä
bara utus olo idjä beken basae, —
(2.Mos.12,41.)

2. Tä Juda mandjadi baris bra-
sih akae, Israel karadjaan ajue.

3. Tasik mitä tä, palus undur,
danum Jordan balalu mamulang. —
(2.Mos.14,22.Jos.3,13.)

4. Karä bukit manangkadjok
kilau kambing hatuae, karä lung-
koh kilau anak tabiri.

5. Buhen ikau, joh tasik, sam-
pai ikau undur, tinai ikau Jordan,
sampai danum ajum mamulang?

6. Buhen keton, karä bukit,
sampai manangkadjok kilau kam-
bing hatuae, keton karä lungkoh
kilau anak tabiri?

7. Intu baun Jehovah hagendjäh,
o petak, intu Hatallan Jakob tä!

8. Idjä mandjadi batukarang
mandjadi tahasak danum, batuapi
mandjadi lowang danum. — (2.Mos.
17,6.)

MASMUR 115.

Tahiuh kaharep intu Hatalla idjä belom.

1. *A*la ikäi, Jehovah! äla ikäi,
tapi käläh mahorumat aram, tagal
asim, tagal katotom.

2. Buhen olo kapir akan hamauh:
kwe Hatallae toh tinai?

3. Tapi Hatallan ita puna hong
sorga, talo handiai idjä kahandake
uras tau ilaluse.

4. Dewan olo tä baja salaka bu-
lau, tampan lengän olo.

5. Iä hanjamä, tapi djaton tau
hakotak; iä hamatä, tapi djaton
tau mitä.

6. Pindinge aton, tapi iä dja-
ton tau mahining; uronge aton,
tapi djaton tau manjingut.

7. Iä halengä, djaton tau mang-
gajap; iä bara pai, djaton tau ma-
nandjong, tuntang balengkonge
djaton tau hamauh.

8. Maka sama kilau djetä kea
karä äwen idjä manampa iä, olo
handiai idjä harap talo kalotä.

9. Tapi ikau, Israel, harap Je-
howa! iä tä pandohop ajum, tun-
tang talawangmu.

10. Keton, ungkup Aaron, ha-
rap Jehovah! iä tä pandohop keton,
tuntang talawang keton.

11. Keton, idjä mikäh Jehovah,
harap Jehovah! iä tä pandohop ke-
ton, tuntang talawang keton.

12. Jehovah toto mingat ita, iä
mamberkat ita; iä mamberkat utus
olo Israel, iä mamberkat ungkup
Aaron.

13. Iä mamberkat olo handiai
idjä mikäh Jehovah, olo korik olo
hai.

14. Käläh Jehovah sasar manda-
hang berkate akan keton, akan
keton tuntang akan panakan ke-
ton.

15. Keton idjä imberkat Jeho-
wa, idjä djari manampa langit tun-
tang petak.

16. Karä langit sorga uras ain
Jehowa, maka petak djari inengae
akan olo kalunen.

17. Olo matäi djaton mahorumat
Jehowa, djaton kea äwen idjä mo-
hon akan äka idjä puna tunis tä.

18. Tapi ita handak mahorumat
Jehowa, bara toh palus katatahi.
Halleluja!

MASMUR 116.

Tahiuh tarimakasi tagel dohop
Hatalla.

1. Aku sintu Jehovah, basa

Jehowa mahining aughku, usok-ku.

2. Krana iä manalingan pindinge akangku, tagal tä aku handak blaku intu iä haradjur katahin umurku.

3. Talin pampatäi djari manguling aku, pampikäh naraka djari buah aku, aku djari tantarang tjala-kala tantang kasinggul atäi.

4. Tapi aku djari blaku intu aran Jehowa, koangku: liwus ham-baruangku, o Jehowa!

5. Jehowa pamasi tuntang te-tek, Hatallan ita panjanjang.

6. Jehowa mahaga olo budjur; aku djari ujuh lujutliet, tapi iä maliwus aku.

7. Buli kasangna tinai, o ham-baruangku, krana Jehowa djari mampahalap ikau.

8. Krana ikau djari mansuwit hambaruangku bara pampatäi, ma-liwus matangku bara tangis, tun-tang paingku belä tanggarurus.

9. Hong tanah äwen idja belom aku karä manandjong intu baun Jehowa.

10. Aku djari pertaja, tagal tä aku djari hamauh; tapi aku paham ingapähä.

11. Koangku huang kasinggul atäi: karä olon puna manan-djaro.

12. Narai hapaku toh manjulang akan Jehowa, mamilah karä kaha-lape idja inengae akangku?

13. Aku handak manduan sang-kir salamat, tuntang mambrita aran Jehowa.

14. Karä miatku handak ilalusku intu Jehowa, intu baun hapus dja-lahan olo ajue.

15. Barega haliae pampatäi olo ajue idja budjur intu matan Jehowa.

16. Dohop, joh Jehowa! krana aku rewarm, anak rewarm idja ba-

wi tä; ikau djari mengkak pa-soungku.

17. Aku handak maluput akam parapah tarimakasih, tuntang mam-brita aran Jehowa.

18. Karä miatku handak ilalusku intu Jehowa, toto, hong baun ha-pus djalahsan olo ajue;

19. Intu parantaran human Je-howa, hong bentok ikau, o Jeru-salem. Halleluja!

MASMUR 117.

Karä olo kapir akan manara Hatalla.

1. Tara Jehowa, keton karä olo kapir, awi mahorumat iä, o karä djalahsan olo.

2. Krana asie paham dengan ita, katoton Jehowa sampai kata-tahi. Halleluja!

MASMUR 118.

Njanji tara hapa mamuga human Hatalla.

1. Tara Jehowa, krana iä toto bahalap, krana asie melai kata-tahi.

2. Buah hapus Israel hamauh: krana asie melai katatahi.

3. Buah ungkup Aaron hamauh. krana asie melai katatahi.

4. Buah karä olo idja mikäh Je-howa hamauh: krana asie melai katatahi.

5. Huang kadjakä aku mante-hau Jehowa, tä Jehowa djari tom-bah aughku, palus mampalandang aku.

6. Jehowa toto ajungku, aku

MASMUR 116. 117. 118.

- djaton mikah, kilen olo tau mawi
aku?
7. Jehowa hindja äwen idja
mandohop aku, ta aku karah mita
kakilakku intu äwen idja basingi
aku.
8. Bahalap bakalindong intu Je-
howa bara harap intu olon.
9. Bahalap bakalindong intu Je-
howa bara harap intu karä radja.
10. Karä olo kapir mangapong
aku, hong aran Jehovah aku han-
dak mantakan manetek olo ta lepa-
lelah.
11. Äwen mangapong mangalong
aku, hong aran Jehovah aku han-
dak mantakan manetek olo ta lepa-
lelah.
12. Äwen maroboh aku kilau
badjanji, tapi äwen badjeleng belep
kilau apui mawi rowut tagento;
hong aran Jehovah aku handak man-
takan manetek olo ta lepalelah.
13. Ikau djari manggian aku
tantai mampalokang aku, tapi Je-
howa djari manjingkap manjokah
aku.
14. Jehovah puna kwasangku,
akae aku manjanji, ia djari indu
salamat ajungku.
15. Augh lahap tuntang salamat
lembut hong karä tingkap olo te-
tek: lengän gantaun Jehovah hara-
djur manang!
16. Lengän gantaun Jehovah djari
impahai, lengän gantaun Jehovah
haradjur manang!
17. Aku djaton indu matäi, tapi
indu belom, tuntang masuman
karä gawin Jehovah.
18. Jehovah pudji kea mandjara
aku, tapi ia djaton mandjuluk aku
akan pampatäi.
19. Uap akangku bauntonggang
katetek, aku handak tamä hetä
tuntang manara Jehovah.
20. Djetoh bauntonggang Jeho-
wa, karä olo tetek akan tamä
hetoh.
21. Aku manara ikau, basa ikan
djari tarima aughku, tuntang djari
intu salamatku.
22. Batu ta, idja djari inganau
tukang mamangu, djari indu pa-
dadukan karä galange: — (Matt.
21,42.)
23. Djeta mandjari awi Jehovah,
djeta indu kaheran hong matan
ita.
24. Djetoh andau, idja indjadian
Jehowa; kälsh ita ramirami tun-
tang handjak rantang intu toh.
25. O Jehovah, dohep! o Jeho-
wa, soho mandjad!
26. Imberkat ia, idja dumali hong
aran Jehovah; ikai mamberkat ke-
ton idja baris human Jehovah.
27. Jehovah ta Hatalla, idja djari
mamplawa ita. Peteng talo para-
pah ta hapan tali sampai pampang
mesbeh.
28. Ikau toto Hatallangku, aku
handak manara ikau; o Hatal-
langku, aku handak mampahai
ikau.
29. Tara Jehovah, krana ia toto
bahalap, krana asie melai kstatatah!

MASMUR 119.

Tahiu kahalap angh Hatalla.

1. Salamat olo ta, idja budjur
salepah atäie, idja manandjong
huang Torat Jehovah.
2. Salamat äwen ta, idja ma-
haga angh kasaksiae, tuntang
manggau ia hapan salepah atäie;
3. Idja djaton kea handak ma-

langkah, baja manaudjong hong djalan ai.

4. Ikau djari manukas prentahm, mangat olo manumon tā totototo....

5. Käläh djaka karä djalangku ietter, uka mahaga karä hadatm.

6. Tā aku toto djaton maha-men, amon aku manantuneng karä augh petähm.

7. Aku handak manara ikau hapan kabudjur atäiku, amon aku mangadji karä kapatut katetekm.

8. Karä prentahm handak iha-gaku; äla pahalan malihu aku.

9. Hapan en budjang tabela akan mahaga djalae brasih? Djetsä, amon iä mahaga tā tumon augbm.

10. Hapan salepah atäiku aku manggau ikau; äla nalua aku la-jang bara undangundangm.

11. Huang atäiku aku mingkes karä aughm, belä aku badosa dengam.

12. Tara akam, o Jehowa! adjar aku karä prentahm.

13. Hapan totok biwihku aku handak mambrita karä kapatut njamam.

14. Tagal djalan karä kasaksiam aku handjak paham bara tagal karä panatanu.

15. Tahu karä prentahm aku handak mangumange tuntang ma-nantuneng karä djalam.

16. Awi undangundangm aku mampangat arepku, djaton aku maku ngalapean aughm.

17. Berkat rewarmp, mangat aku belom sambil mahaga augh aim.

18. Pareneng matangku, mangat aku mitä ampin kaheran Toratm.

19. Aku tamusi handjulo hong petak, äla manjahokan prentahm bara aku.

20. Hambaruangku lenjoh awi kataharue haradjur dengan djalan kapatut aim.

21. Ikau mampudji olo badjoho, olo tarasapa tā, idja lajang bara augh tukasm.

22. Baring kahawen tuntang katawah bara aku, krana aku maha-ga augh kasaksiam.

23. Arä mantir mahu mondok, hakotak mawi aku; tapi rewarmp mangumang karä hadatm.

24. Tinai karä augh kasaksiam mampangat aku, tuntang manirok akangku.

25. Hambaruangku leket parak kawo, belom aku tumon aughm.

26. Aku djari masuman karä per-karangku, tinai ikau djari tarima aku; adjar aku karä prentahm.

27. Adjarnku djalan karä un-dangundangm, tā aku handak ma-nugumang karä gawim heran.

28. Hambaruangku manangis awi kapähä; pendeng aku tumon aughm.

29. Käläh mangedjau aku dengan djalan tandjaro, tengah Toratm akangku.

30. Djalan kabudjur djari intihu, kapatut aim indu hapangku.

31. Aku leket intu karä kasaksiam, o Jehowa, äla nalua aku impahawen.

32. Djalan karä petähm handak ihoroeku, krana ikau mamparang-kah atäiku.

33. Adjarnku, o Jehowa, djalan karä prentahm, mangat aku mahaga tā hapus umurku.

34. Käläh urok aku, mangat aku mahaga Toratm, tuntang manumon tā hapan salepah atäiku.

35. Gagalan aku mahoroe djalan karä petähm, krana aku mangi-lak tā.

36. Ambet atäiku manintu kaksiam, ala akan kipen kalunen.
37. Ules matangku, beté nantură kahajang, tapi kälöh pangat aku hong djalan ajum.
38. Lalus djandjim dengan re-warm, idjä djari iuengam akan äwen, awang mikäh ikau.
39. Halang kahawengku, idjä ingikähku, krana karä augh kaputusam uras bahalap.
40. Itäm, aku taliarу dengan prentahm, belom aku awi katekem.
41. O Jehowa, kälöh asim manjupa aku, tuntang salamat ajum tumon aughm.
42. Mangat aku tau mandjawap olo tä, idjä manawah aku, krana aku harap aughm.
43. Äla heliae manduan augh katoto bara njamangku, krana aku mentai kapatut ajum.
44. Aku handak haradjur mahaga Toratm, palus dapit, katatahi.
45. Tuntang aku karöh manandjong huang kalandang, krana aku manggau karä prentahm.
46. Aku handak mangaku masuman augh kasaksiam intu arä radja, tuntang djaton maku mahamen.
47. Aku mampahandjak arepku huang prentahm, idjä äka kara-djingku.
48. Tuntang aku mandjudju lengängku mambet karä undangundangm, idjä äka karadjingku, tuntang sku mangumang tahiу Toratm.
49. Tahiу aughm, idjä djari inengam akan re-warm, idjä hapan tä ikau djari mampaharap aku.
50. Djetoh indu ampongku huang tjalakangku, basa aughm djari mambelom aku.
51. Olo badjoho paham hababaka
- aku, tapi aku djaton kea undur bara Toratm.
52. O Jehowa, aku manahiu karä hukum ajum idjä bara tampanan kalunen, tä aku iampong.
53. Kalaitku hasep tagal olo pa-pa, idjä manganan Toratm.
54. Undangundangm indu njajnjingku huang huma äka tamuäku.
55. Hamalem aku manahiu aram, o Jehowa, tuntang mahaga Toratm.
56. Djetoh idjä panataku, iä tä, aku manumon karä prentahm.
57. Jehowa indu bagingku, ko-angku, mangat aku mahaga karä aughm.
58. Hapan salepah atäiku aka blaku hong ikau: pasi aku tumon djandjim.
59. Aku djari mariksa karä djalingku, tuntang hakatian paingku manintu augh kasaksiam.
60. Aku langkap tuntang djaton rangkah, uka malalus karä prentahm.
61. Djarat olo papa djari manguling aku, tapi Toratm djaton aku kalapeae.
62. Bentok alem aku misik, uka manara ikau, tagal karä kaputusan katetek ajum.
63. Aku rampi dengan karä olo tä, idjä mikäh ikau, tuntang malalus prentahm.
64. Hapus petak uras basuang karä asim, o Jehowa; adjar aku karä tukasm.
65. Ikau djari malalus kahalapm dengan re-warm, o Jehowa, tumon aughm.
66. Adjar aku kapintar tahiу kahalap tuntang kaharati, krana aku pertjaja karä prentahm.
67. Helo bara aku imparandah

aku lajang bewäi, tapi toh aku manumon aughm.

68. Bitim bahalap, tinai kahalap iawim, adjar aku karä tukasm.

69. Olo badjoho mangarang augh tandjaro mawi aku, tapi aku mahaga prentahm hapan salepah atäiku.

70. Atäi äwen tä baseput kilau banahat, tapi aku handjak bong Toratm.

71. Bahalap akangku aku djari imparandal, mangat aku mangadji karä undangundang ajum.

72. Torat ujamam tä bahalap akangku bara bakojakoejan bulau salaka.

73. Lengäm djari manampa tuntang mandjadian aku, adjar aku mangat harati karä prentahm.

74. Karä olo, idjä mikäh ikau, karäh mitä aku tuntang handjak, krana aku mentai aughm.

75. Tawangku, o Jehowa, karä kaputusam uras tetek, huang katotom ikau djari mamparandah aku.

76. Soho asim mampong aku, tumon djari djandjim dengan re-warm.

77. Soho karä kasejangm sampai aku, mangat aku belom, krana Toratm uras aka kahandjakku.

78. Kälöh karä olo badjoho impanjukok, basa awi tandjaroë iä mahanjek aku, tapi aku mangumang tahuu petähm.

79. Olo handiae idjä mikäh ikau karäh buli ombo aku, äwen tä idjä katawan karä augh kasaksiam.

80. Kälöh atäiku melai etter huang karä prentahm, belä aku im-pahawen.

81. Hambaruangku haus tsaharu salamatm, augh ajum ientaiku.

82. Matangku taharu mitä aughm,

tuntang aku hamauh: prea ikau handak mampong aku?

83. Krana aku kilau pingkor upak meto idjä basehäi tambuan asep; tapi hadatm aku djaton kalaapeae.

84. Kilen katahin karä andau re-warm? Prea ikau handak mahukum karä olo idjä mangatah aku?

85. Olo badjoho mangali palowang mawi aku, idjä djaton tumon Torat ajum.

86. Karä prentahm uras katoto; tapi äwen hapan tandjaro manga-tah aku; dohop aku!

87. Karenga äwen tä djari maru-sak aku bara petak; tapi aku djaton ngalapean prentahm.

88. Belom aku tumon asim, tä aku handak mahaga augh kasaksian njamam.

89. O Jehowa! aughma dähen haradjur katatahi huang sorga.

90. Katotom togor girirmanggi-rir; ikau djari manampa petak, palus djetä dähen.

91. Djetä magon aton palus toh, mangat malalus hukum aim, krana puna talo handai akan manempo ikau.

92. Djaka dia Toratm indu ka-handjakku, toto, aku djari niuhu huang tjalakangku.

93. Palus katatahi aku djaton maku ngalapean prentahm, krana hapan djetä ikau mambelom aku.

94. Aku puna ajum; dohop aku, krana aku mahaga karä prentahm.

95. Olo papa mimpa, handak marusak aku; tapi aku mingat augh kasaksiam.

96. Talo idjä kapala bahalap ma-hin gitangku aton tikase, tapi pe-tähm haradjur katatahi.

97. Paham huangku dengan To-

ratm! hapus andau djetä ingu-mangku.

98. Petähm mamintar aku paham bara kapintar karä musohku, krana palus katatahi djetä melai hong aku.

99. Aku harati bara karä gurungku, krana augh kasaksiam inirokku.

100. Aku apik bara karä olo bakas, krana aku mahaga karä prentahm.

101. Aku mangahana paingku mahoroe karä ampin djalan papa, mangat aku manumon karä aughm.

102. Bara karä tukasm aku djaton undur, krana ikau madjar aku.

103. Aughm manis haliae huang tangepku, manis haream bara madu hong njamangku.

104. Awi karä prentahm aku pintar, tagal tä aku basingi karä djalan tandjaro.

105. Aughm indu palitan paingku, tuntang kalawa djalangku.

106. Aku djari sumpah tuntang handak malaluse kea: aku handak manumon karä kapatut katetek ajum.

107. Aku rungkok paham: o Jehowa, belom aku tumon aughm.

108. O Jehowa, kälöh mangilak parapah totokku, idjä pahias imbitku; adjar aku karä tukasm.

109. Hambaruangku pungga-punggang hong lokapku, tapi aku djaton ngalapean Toratm.

110. Olo papa manenan djarat akangku, tapi aku djaton lajau bara prentahm.

111. Augh kasaksiam induuangku indu bagingku katatahi, krana djetä äka kahandjak atäiku.

112. Aku mambet atäiku malalus karä prentahm, palus katatahi, djaton terai.

113. Olo rambang injingiku, tapi aku sintia Toratm.

114. Ikau dindingku, talawangku; aku harap aughm.

115. Dari bara aku, keton olo parajap! aku handak mahaga prentah Hatallangku.

116. Sokah aku tumon djandjim, mangat aku belom, belä aku impahawen tagal kaharapku.

117. Awat aku, mangat aka liwus: tä aku handak haradjur manantuneng karä tukasm.

118. Ikau marusak olo handiai, idjä undur bara undangundangm, krana karä akale uras manipu betawi.

119. Ikau manganan karä olo papa, idjä hong petak kilau burän talo, tagal tä aku radjin augh kasaksiam.

120. Bulungku ngalambi awi pampikähm, aka sabanen tagal karä huknm aim.

121. Aku malalus kabudjur tun-tang katetek, äla manjaragh aku akan äwen idjä mahanjek aku.

122. Kälöh ikau mandal rewar-mbuabual indu kahalape, äla nalua olo badjoho mahanjek aku.

123. Matangku tahu mitä salamatm, tuntang augh katetekm.

124. Awi akan rewar-m tumon asim, tuntang adjar aku karä prentahm.

125. Aku toh puna rewar-m, urok aku, mangat harati augh kasaksiam.

126. Djaton tau randjar hindai, Jehowa, ikau mahukum, krana olo tä mangarak Toratm lepah.

127. Tagal tä aku mangilak prentahm paham bara bulau, bara bulau idjä kapala bahalap.

128. Tagal tä aku mangkat salépah prentahm samandai, tun-

- tang basingi karä ampin djalan tandjaro.
129. Karä augh kasaksiam heran haliae, tagal ta hambaruangku manumon tā.
130. Katarang karä aughm ta mampawa, mamintar olo humong.
131. Aku marakang njamangka, sewasewat, krana aku haus karä prentahm.
132. Ules akangku tuntang pasi aku, tumon kepatut aim dengan olo ta, idja sintia aram.
133. Kalsh metter tasaran paingku huang aughm, ala menjoho karä ampin talo sala maretihaku.
134. Lapes aku bara karajap olo, ta aku handak mahaga karä prentahm.
135. Käläh sangkowong baum intu rewar, tuntang adjar aku karä tukasm.
136. Mataugku kilau lowang danum, basa olo djaton maku manumon Toratm.
137. Ikau toto tetek, o Jehowa, karä hukum aim uras budjur.
138. Ikau djari manukas karä augh kasaksiam, uras djeta budjut tuntang toto haliae.
139. Lacon atäiku kuman aku, basa karä musohku ngalapean aughm.
140. Augh ajum brasih haliae, rewar mangilak ta.
141. Aku korik bewäi tuntang batawah, tapi aku djaton ngalapean karä prentahm.
142. Katetek ajum puna katek palus katatahi, Torat ajum puna katoto.
143. Tjalaka tuntang kadjakä djari buah aku, tapi karä prentahm äka kahandjakkku.
144. Karä augh kasaksiam tetek kataahi; adjar aku, mangat aku belom.
145. Hapan salepah atäiku aku blaku, tombah aughku, o Jehowa! ta aku handak manumon karä prentahm.
146. Aku mangahau ikau; dohop aku! ta aku handak mahaga augh kasaksiam.
147. Haiak djadjewu, sana häwohawok aku manalih mangahau, aku mentai augh ajum.
148. Amon sampai hamalem matangku bimili, mangat mangumang augh aim.
149. Tarima aughku tumon asih, o Jehowa! belom aku tumon kepatute hong ikau.
150. Idja manggoang kadarhaka manggapi aku, äwen ta djajong dengan Toratm.
151. Tapi ikau, Jehowa, manggapi haream, karä prentahm uras katoto.
152. Usang aku djari katawan augh kasaksiam, djeta djari indahem katatahi.
153. Tangkilik tjalakangku, awat aku, krana aku djaton ngalapean Toratm.
154. Kalsh putus klahingku, lapes aku, belom aku tumon aughm.
155. Salamatm puna kedjau dengan olo papa, basa iit djaton paraba prentahm.
156. Kasajangm puna paham, o Jehowa! belom aku tumon kepatut awim.
157. Idja basingi aku tuntang musohku ta kutoh karë, tapi aku djaton lajau bara augh kasaksiam.
158. Aku miti olo parajap ta, tuntang pähä atäiku, basa äwen djaton mahaga aughm.
159. Itäm, aku radjin karä pren-

tahm; o Jehowa, belom aku tumon asim.

160. Djumalah karä aughm tä uras katoto, karä kapatut katetek ajum uras melai katatahi.

161. Mantir hai mangatah aku djaton bara buku; tapi atäiku mi-käh aughm bewäi.

162. Aku handjak awi aughm, kilau olo idjä mandino arä talo irampas.

163. Talo tandjaro injingiku, tuntang mandjilek tä, tapi Torat aim ingilakku.

164. Hangkudu genep andau aku manara ikau tagal karä kapatut katetek aim.

165. Toto, sanang haliae äwen idjä radjin prentahm, djaton talo äka tantarang buah iä.

166. Aku harap salamat aim, o Jehowa, tuntang manumon karä prentahm.

167. Hambaruangku aton mahaga augh kasaksiam, djeta paham ingilakku.

168. Aku mahaga karä prentahm, karä augh kasaksiam, krana karä djolangku uras intu baum.

169. O Jehowa, soho kariakku manjampai baum, adjar aku tumon djandjim.

170. Soholakungku naharep ikau, awat aku tumon djandjim.

171. Bara totok biwihku taram akan nahasak, amon ikau madjar aku karä undangundangm.

172. Djelangku akan mandjadi äka palengkau aughm, krana karä tukasm uras tetek.

173. Soho lengäm mandohop aku, krana aku mintih manduan karä prentahm.

174. Aku haus taharu salamatm, o Jehowa, tuntang Torat ajum äka kahandjakku.

175. Soho hambaruangku belom, mangat manara ikau, käläh karä kapatut aim mandohop aku.

176. Aku lajang kilau tabiri idjä nihau; käläh gau rewarin, krana aku djaton ngalapean karä prentahm.

MASMUR 120.

Tahu olo pangotok tuntang palait.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Aku djari mangahau Jehowa huang kadjakängku, tä ia djari manarima aughku.

2. O Jehowa, liwus hambaruangku bara totok panandjaro, bara djela panipu.

3. Narai iä karäh manjulang mamalah akam, joh djela panipu?

4. Anak panah idjä batadjim ain idjä abas, barah idjä bunggut apuie!

5. Kajah aku, basa aku melai namuäi marak Mesegh, tuntang mangkalewu hong tingkap Kedara.

6. Djaton kabawa hambaruangku pahalau katahie melai hindjä äwen idjä bisingi kabuah.

7. Aku radjin hakabuah; tapi sana aku hakotak, tä äwen palus mangalahi.

MASMUR 121.

Ungup Hatalla ingalindonge.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Aku manggatang matangku mitä karä bukit. Bara kwe pandohopku karäh dumah?

2. Pandohopku tä bara Jehowa,

idjä djari manampa langit tuntang petak.

3. Iä djaton maku manalu paim tanggarurus; idjä mahaga ikau djaton pudji batiroh.

4. Itäm, idjä Tonggon Israel ta puna djaton kanjenjep, djaton batiroh.

5. Jehovah idjä tonggom, Jehovah idjä äka kandjungem hila gantaum.

6. Handau matanandau djaton akan mawi ikau, bulan hamalem mahin dia kea.

7. Jehovah karäh mahaga ikau bara karäh talo papa, iä manonggo hambaruam.

8. Jehovah karäh mahaga pari-kasm panendäm, bara toh palus katatahi.

MASMUR 122.

Tahiu salamat Jerusalem.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — Aku handjak awi olo tä, idjä hamauh dengangku: ita handak lius tanggoh human Jehovah.

2. Pain ikäi akan mendeng hong bauntonggangm, o Jerusalem!

3. Jerusalem, ikau idjä imang-un bahalap, ikau lewn idjä bulat harambit:

4. Äeka geleng karäh hamputan olo, karäh hamputan ain Jehovah, tumon tukas hadat Israel, mangat manara aran Jehovah

5. Krana hetä karäh trutji äka basara, karäh trutjin ungkup human Dawid.

6. Laku kasanang akan Jerusalem; käläh olo handiai batuah, idjä radjin dengam.

7. Käläh kasanang melai intu kotam, kabuah huang karäh humam awang hai.

8. Tagal karäh paharingku tuntang sobatku aku handak blaku kasanang akam.

9. Tagal human Jehovah, Hatallan ita, aku handak manggau kahalap akam.

MASMUR 123.

Laku tahiu dohop.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Aku manggatang matangku nanggera ikau, idjä mondok hong sorga.

2. Itäm, kilau matan djipen hatuä mitä lengän tempoe, kilau matan djipen bawi mitä lengän äwen idjä marentah iä: tumon tä matan ikäi manantuneng Jehovah, Hatallan ikäi, sampai iä masi ikäi.

3. Pasi ikäi, o Jehovah! pasi ikäi, krana ikäi puas haliae awi kahawen.

4. Hambaruan ikäi djari puas haliae ihababaka olo tulas, awi tawah olo badjoho.

MASMUR 124.

Hatalla äka kalindong, alo kilekilen ampin kadjakä.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — Djaka dia Jehovah djari melai hindjä ita, — kakai patut augh olo Israel, —

2. Djaka dia Jehovah djari me-

lai hindja ita, metoh olo kalunen manggatang arepe mawi ita:

3. Toto, äwen djari manelen ita belobelom, kahum kalaite hasep mawi ita.

4. Tä karä danum djari mampaleteng ita, däheze djari mambuseng hambaruan ita.

5. Tä, toto karä danum badjoho tä djari mampaleteng hambaruan ita.

6. Tara akan Jehowa, basa iä djaton djari manjaragh ita indu irampas akan kasingae.

7. Hambaruungku djari liwus kilau burong bara djarat olo pahamburong, djarate djari bageto, tuntang ita djari lapas.

8. Pandohop ita hong aran Jehowa, idjä djari manampa langit tuntang petak.

MASMUR 125.

Kaharap djaton maku njukok.

1. Njanji hape haiak manalih sombajang. — Olo idjä harap Jehowa, iä kilau bukit Sion, idjä djaton tau honggë, idjä dähen katatahi.

2. Hakaliling Jerusalem aton arä bukit, tumón tå Jehowa manggangapong djalahän olo ai, bara toh sampai katatahi.

3. Krana sokah, katan prentah ain olo darhaka, djaton akan melai mahundjun bagin olo tetek, bela tepe olo tetek mandjudja lengäe pahir kasalae.

4. Pahalap, o Jehowa, olo bahalap, idjä budjur atti huange.

5. Tapi olo idjä mahiwang, mahoroe djalaë idjä bingkok, karëh tukange; djaka Jehowa djaton ma-

iharak Jehowa haiak karä olo parajap; tapi kasanang akan olo Israël.

MASMUR 126.

Mingat asin Hatalla idjä bibin tau mampong hong kadjakä katontoh.

1. Njanji hape haiak manalih sombajang. — Metoh Jehowa haluli masih Sion idjä hobah attie, tä kilau nupi angat ita awi handjak ita.

2. Tä njaman ita paham basuang tatawë, tuntang djelam ita basasurak; tä koan karä olo kapir: Jehowa djari malalus gawi hai intu olo tä.

3. Jehowa djari malalus gawi hai intu ita, tagal tä ita djari handjak rantang.

4. O Jehowa, haluli toh tinai ikau, tanggoh ikai idjä kilau tawanan, kilau sungäi hong tanah bisa salatan.

5. Olo idjä malan hafak manangis karäh manggetem haiak matalahap.

6. Olo tä tanjotandjong hafak manangis manawur binje, tapi iä haluli buli dengan surake, mimbit peteng talo inggeteme.

MASMUR 127.

Berkat Hatalla bewäi tau montong olon.

1. Njanji hape haiak manalih sombajang; ingareng Salottio. — Djaka Jehowa djaton manangtin huma, haiang bewäi karä gawé tukange; djaka Jehowa djaton ma-

haga lewu , haiang bewai tonggoe
ta mandjaga.

2. Haiang bewai keton misik
haiak djadjewu, mandjawet sampai
ambo alem, tuntang kuman te-
pong kapähä: krana akan sobat ai
Iä manenga ta kahum tirohe.

3. Itä, anak puna panengan
Jehowa, panakan knai djetä asin
ai.

4. Kilau anak panah intu le-
ngän olo gantjang menteng, kalotä
karä budjang hatuä ta.

5. Berkat olo tä, idja basuang
telepe awi djetä; olo tä djaton
akan njukok, amon aton basarae
dengan karä musohe.

MASMUR 128.

Berkat angkup humas elo budjur.

1. Njanji hapa haiak manalih
sombajang. — Salamat olo idja
mikah Jehowa, idja manandjöng
mahoroe djalan ai.

2. Panggawin lengäm ombet
indu panganan; berkat ikau, ikau
toto batuah.

3. Sawam kilau batang anggor
idja pamua huang humam, karä
anakm hatuä kilau anak batang
undus hakaliling medjam.

4. Itä, tumon tä olo tä imber-
kat, idja mikah Jehowa.

5. Jehowa karäh mamberkat
ikau bara Sion, mangat ikau
mitä katuah Jerusalem hapus
umurmu.

6. Tuntang ikau akan mitä pa-
nakan anakm. Kasanang akan Is-
rael!

MASMUR 129.

Olo ain Hatalla toto akan manang, alo
indjakä toh.

1. Njanji hapa haiak manalih
sombajang. — Kindjap olo djari
mandjakä aku bara katabelangku;
kakai koan Israel;

2. Kindjap olo djari mandjakä
aku bara katabelangku, tapi dja-
ton kea äwen tau mampalah aku
haliae.

3. Olo pamalan djari maluku
hong likutku, iä mangamperet
gawie totototo.

4. Tapi Jehowa, idja tetek tä,
djari manetes talin olo papa.

5. Karä olo handiai, idja ba-
singi Sion, akan mahamen, undur
sontosontop.

6. Äwen tä karäh kilau oru
hundjun sapanu, idja keang helo
bara munap;

7. Idja djaton tau manjuang
lengän olo panggetem, idja djaton
olo maku manamponge.

8. Olo idja mahalau djaton ma-
ku hamauh: berkat Jehowa akan
keton, ikki mamberkat keton hong
aran Jehowa.

MASMUR 130.

Jehowa tempon asi.

1. Njanji hapa haiak manalih
sombajang. — Bara palowang idja
timben aku mantehau ikau, o Je-
howa!

2. O Jehowa, senäh aughku,
soho pindinga mindiminding ma-
hining augh usokku.

3. Djaka ikau, o Jehowa , han-

dak manahiu karä kasalan: joh Jehowa, äwe kea tau melai?

4. Tapi intu ikau aton ampun, nakara ikau ingikäh.

5. Aku mentai Jehowa, hambaruangku mendäh, aku harap augh ai.

6. Hambaruangku mentai Jehowa paham bara olo djadjaga mentai talo sawah, bara olo panonggo mentai talo babutat.

7. O Israel, harap intu Jehowa: krana intu Jehowa aton asi, tuntang kutoh kaliwus intu iñ.

8. Iä karäh maliwus Israel bara karä katiwase.

MASMUR 131.

Sanasanang, joh hambaruan.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — O Jehowa, attäku djaton hai, tuntang matangku djaton badjoho; aku djaton maku karait dengan perkara hai, idjä pahalau heran akangku.

2. Toto, aku djari marar tuntang manunis hambaruangku, kilau awau idjä impaterai manusia; hambaruangku aton huang aku kilau awau idjä impaterai manusia.

3. O Israel, entai Jehowa, baro toh palus katatahi.

MASMUR 132.

Laku tahuu sombajang toto indähen.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Tatriu, o Jehowa, karä kapähän Dawid akae.

2. Iä idjä djari sumpah intu Jehowa, tuntang djari bamiet intu Hatallan Jakob idjä kwasa tä, koae:

3. Aku djaton maku tamä tingkapku, humangku, tuntang djaton maku lompat äkaku batiroh, susurongku,

4. Aku djaton maku manjoho matangku batiroh, pupus matangku bakalis:

5. Sampai aku sondau äka akan Jehowa, äka melai akan Hatallan Jakob idjä kwasa tä.

6. Itä, ikäi djari mahining brita hong Eprata, ikäi djari sondau tä heng parak kaju.

7. Maka toh ikäi handak manalih äka ai, ikäi handak manjem-bah intu galang paie.

8. Toh, o Jehowa, tamä äkam melai, ikau tuntang patin kwasam.

9. Soho karä innam sim hapa-kaian katetek, tinai karä olo aim idjä budjur handjak rantang.

10. Tagal rewarm Dawid, äla mangabelä bate idjä djari imi-njekm.

11. Jehowa djari sumpah kato-toe akan Dawid, djaton iä maku mobah tä, koae: aku handak mam-pondok hundjun padadusam idjä biti panakam.

12. Asal panakam mahaga djan-djingku tuntang augh kasakesiangku, idjä karäh iadjarku intu olo tä: tä maka anake tinai akan mondok hundjun padadusam palus katatahi.

13. Krana Jehowa djari mintih Sion, iä djari mangilak tä indu äkae melai, koae:

14. Hetoh äkaku melai katatahi, hetoh aku handak mondok, bæsa-aku mangilak tä.

15. Panginae aku handak mam-

berkate, karä oloe idjä pähä aku handak mambesohe dengan tepong.

16. Aku handak makaian karä imam hapan salamat, tinai karä olo hetä idjä budjur akan handjak rantang.

17. Hetä aku handak mampalembut tandok akan Dawid, tuntang manatap palita akan idjä djari iminjakku.

18. Karä musohe handak imakaiangku hapan kahawen; tapi hong iä makotae karäh mangam-bang.

MASMUR 133.

Berkat olo idjä hindjä atäie.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — Toto bahalap, toto mangat, amon karä pahari melai hindjä atäi.

2. Djeta kilau minjak idjä kapala bahalap tä, idjä inusuh hong takoloke, palus mahasor akan djanggut, djanggut Aaron tä, idjä mahasor palus palimping klambie.

3. Djeta kilau danum ambon hong Hermon, idjä malentah akan karä bukit Sion. Krana hetä Jehowa djari manukas manenga berkat tuntang pamabelom palus katatahi.

MASMUR 134.

Njanjin olo hatebi tuntang baberkat.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Has, tara Jehowa, keton karä rewar Jehowa, keton idjä mendeng hong human Jehowa sining alem.

2. Depä lengän keton manintu äka brasili, tuntang tara Jehowa.

3. Käläh bara Sion Jehowa mamherkat ikau, iä idjä djari manampa langit tuntang petak.

MASMUR 135.

Tara idjä djaton tikas kwasaetä.

1. Halleluja! Tara aran Jehowa; tara, o keton rewar Jehowa!

2. Keton idjä mendeng hong human Jehowa, hong parantaran human Hatallan ita.

3. Tara Jehowa, krana Jehowa toto bahalap; awi manjanji mahorumat aerae, krana iä manis haliae.

4. Krana Jakob djari intih Jehowa akae, Israel akan bagin ai.

5. Krana tawangku, Jehowa puna hai, Tuhan ita labih bara karä dewa.

6. Talo handiai awang ingahandak Jehowa iä mawie, hong langit hundjun petak, hong tasik tuntang intu karä danum.

7. Iä manjoho baunandau lembut bara saran petak, iä mampalenjoh kilat mandjadi udjan, iä mamplua riwut bara gudange.

8. Iä djari mampatäi karä anak bakas hong tanah Misir, anak olon tuntang meto. — (2.Mos.12,29.)

9. Tinai iä manjoho kata tuntang talo heran akam, joh Misir, mawi Parao tuntang karä olo ajue.

10. Iä djari mamukul arä utus olo, tuntang mampatäi arä radja awang kwasa.

11. Sihon, radjan olo Amori, tinai Ogh, radja Basan, tuntang karä karadjaan Kanaan. — (4.Mos. 21,21.)

12. Iä djari manenga tanahe indu joresan, indu joresan Israel, djalah han olo ajue.
13. O Jehowa, aram melai katahai, pangingat olo dengam sampai girirmanggirir.
14. Krana Jehowa karä mainutus akan djalah han olo ai, iä karä manjanjang karä reware.
15. Karä dewan olo kapir baja salaka bulau, tampan lengän olon. — (Masm.115,4.)
16. Iä hanjainä, tapi djaton tau hakotak, hamatä, tapi djaton tau mitä.
17. Pindinge aton, tapi djaton mahining, tuntang djaton kea tha-hasenge huang njamae.
18. Maka sama kilau djetä kea karä swen idjä manampa ia, olo handiai idjä harap talo tå.
19. Keton, idjä ungkup Israel, tara Jehowa; keton ungkup Aaron, tara Jehowa.
20. Keton ungkup Lewi, tara Jehowa; keton idjä mikäh Jehowa, tara Jehowa.
21. Hong Sion awi manara Jehowa, idjä melai hong Jerusalem. Halleluja!
-
- MASMUR 136.
- Njanji hape manara sein Hetalla.
-
1. Tara Jehowa, krana ia toto bahalap, krana asie melai katatahi.
2. Tara Hatallan karä hatalla, krana asie melai katatahi.
3. Tara Tuhan karä tuan, krana asie melai katatahi.
4. Idjä batonggal ia bewäi mawi talo heran awang hai, krana asie melai katatahi;
5. Idjä djari mandjadian karä langit pintar haliae, krana asie melai katatahi; — (1.Mos.1,6.)
6. Idjä djari malampangan petak hundjun karä danum, krana asie melai katatahi;
7. Idjä djari manampa talo bla-wa awang hai, krana asie melai katatahi;
8. Matanandau tå indu marentah handau, krana asie melai katatahi;
9. Bulan tnntang karä bintang indu marentah hamalem, krana asie melai katatahi;
10. Idjä mampatä karä anak bakas ain olo Misir, krana asie melai katatahi;
11. Palus mamplua olo Israel bara marak olo tå, krana asie melai katatahi; — (2.Mos.12,41.)
12. Awi lengae idjä kwasa, awang djari inantadjoke, krana asie melai katatahi;
13. Idjä djari malilang tasik rarudju, krana asie melai katatahi; — (2.Mos.14,21.)
14. Palus mimbit Israel dimpah mahoroe bohos kateahe, krana asie melai katatahi;
15. Tuntang mambaring Parao hαιak kewan parang ai hong tasik rarudju, krana asie melai katatahi;
16. Idjä magah utus olo ai hong padang tunis benjem, krana asie melai katatahi;
17. Idjä mamakul arä radja hai, krana asie melai katatahi;
18. Tuntang mampatä arä radja idjä kwasa, krana asie melai katatahi;
19. Sihon, radjan olo Amori tå, krana asie melai katatahi; — (4.Mos.21,34.)
20. Tinai Ogh, radja Basan, krana asie melai katatahi;
21. Tuntang ia manenga tanahe-

akan joresan, krana asie melai katatahi;

22. Akan joresan Israel, idjä rewar ai, krana asie melai katatahi;

23. Idjä djari manahiu ita huang kanjukok ita, krana asie melai katatahi;

24. Tuntang djari maliwus ita bara karä musoh ita, krana asie melai katatahi;

25. Idjä manenga panginan akan karä isi, krana asie melai katatahi.

26. Awi manara Hatallan langit, krana asie melai katatahi!

MASMUR 137.

Laku bukum mawi karä musoh Jernaslem.

1. Intu karä batanganum hong Babel, hetä ita djari mondok, tuntang ita manangis amon ita mingat Sion.

2. Hong karä bakan idjä heta ita mangkoak kutjepin ita.

3. Krana hetä olo tä, idjä djari manawan ita, manjoho ita manjanji; idjä mahanjek ita manjoho ita baranairami, koae: has, njanji akan ikai njenjin Sion tä.

4. Kilen ita tau manjanji njenjin Jehovah hong tanah olo beken?

5. Djaka aku kalapean ikau, o Jersalem, tä käläh lengängku gantau kalapean arepe!

6. Käläh djelangku akan leket hong tanggepu bewäi, djaka aku terai mingat ikau, djaka dia Jersalem indu kapala äkaku handjak.

7. O Jehovah, paläi andau Jersalem tä intu panakan Edom, idjä djari hamauh: karak, karak! rampar sampai petak!

8. Joh ikau Babel, budjang bawi, idjä akan irusak, berkat olo tä, idjä karäh mamalah intu ikau gawim dengan ikäi.

9. Berkat olo tä, idjä manjing-kap anakm awang tabelia, marapitan mamparamok iä hong batukarang.

MASMUR 138.

Njanji tarimakesih.

1. Masmur Dawid. — Aku handak manara ikau hapan sale-pah atäiku, aku handak manjanji mahorumat ikau intu baun karä dewa.

2. Aku handak manjembah manintu humam idjä brasih, tuntang mahorumat aram tagal asim tuntang katotom, krana paham bara karä gawim bhin ikau djari mampahai aughm.

3. Katika aku mantehau, tä ikau djari tombah aughku, ikau manhpamenteng tuntang mampabas hambaruangku.

4. Karä radja kalunen karäh manara ikau, o Jehovah, sana iä mahining karä augh njamam,

5. Sambil manjanji manahiu karä djalan Jehovah, krana horumet Jehovah toto paham.

6. Krana Jehovah puna hai, tapi iä manangkilik talo randah, palus bara kedjau iä kasene olo badjoho.

7. Amon aku manandjong matak kadijakä, maka ikau mambellom aku; ikau mandjudju lengäm mambalang kasangit karä musohku. tuntang maliwus aku hapan lengäm gantau.

8. Jehovah karäh mahapus akangi ku. Kahalap aim, o Jehovah, mela-

sampai katatali. Karä tampan lengäm tä ikau djaton maku maluiae.

MASMUR 139.

Hatalla katawan talo handiai; hapus kalunen tokep iä; iä äka kaharap.

1. Masmur Dawid; akan kamanter olo panjanji. — O Jehowa, ikau mariksa tuntang kasene aku.

2. Ikau katawan pondok pendengku, ikau kasene karä tirokku bara kedjau.

3. Ikau mitä panandjongku penterku, ikau harati karä djalangku.

4. Krana toto, djaton idjä kabawak augh hong djalangku mahin katapanasan tawam, o Jehowa.

5. Hila bau hila likut ikau manganggapong aku, tuntang lengäm haradjur mahindjun aku.

6. Kaharati kalotä pahalau herau tuntang timben akangku, djaton tau aku lepali manugae.

7. Kangkwe panggoetku mahaian Rogh aim? tinai kangkwe daringku mahila baum?

8. Alo aku mandai akan langit, maka ikau hetä; alo aku handak inohon menter huang naraka, itäm, ikau hetä kea.

9. Alo aku mindjam palapos kalawa, palus melai saran tasik haliae:

10. Toto, hetä kea lengäm mahin akan magah aku, tuntang lengäm gantaum ngagalan aku.

11. Alo aku hamauh: käläh kaput manjangkulep aku. — tä maka alem tä kea kilau blawa hakaliling aku.

12. Krana talo kaput kea djaton tau mangaput talo intu baum, halalem blawa kilau handau, kakaput sama kilau kalawa.

13. Krana ikau tempon atäi buaku, ikau hindjä aku huang knain induku.

14. Aku marara ikau, basa aku iuampa heran haliae; karä gawim paham hengan, djetä kasenan hambaruangku.

15. Karä tolangku djaton basilim bara ikau, metoh aku indjadian hong aka basahokan, inawas kilau hong penda petak.

16. Matam djari mitä aku kaitika aku hindai mandjari, tuntang karä andan, awang akan dumah, lepah djari tamä suratm, helo bara idjä andau karä andau tä djari sampai.

17. Maka lalehan karega karä tirokm, o Hatalla! kutoh karäc paham!

18. Paribasa aku handak misätä, djetä arä bara kutoh bawak baras. Amon aku misik, aku magon hindjä ikau.

19. O Jehowa, käläh patäi karä olo parajap! Keton, olo pambusau dahan, dari bara aku!

20. Krana olo tä hakotak mangotak ikau papa anghe, musohm tä manandjaro bewäi manjewut aram.

21. Djaton patut aku basingi awen, idjä basingi ikau, o Jehowa? tuntang mandjilek olo tä, idjä mampadjoho arepe marisang dengam?

22. Hapan salepah atäiku aku basingi olo tä, tuntang aku manggarä iä musohku.

23. Priksa aku, o Hatalla, kasisik atäiku, kemä aku tuntang kasene karä tirokku.

24. Tuntang itäm, djaka aku toh hong djalan idjä bakal kapäläi, palus agah aku hong djalan idjä katatali.

MASMUR 140.

Laku hukum mawi olo parajap.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji.

2. Awat aku, o Jehowa, bara olo papa, kalindong aku bara olo gagah.

3. Idjä mangarangka arä talo papa huang atäie, sining andau iä hapumpoug tantai klahi.

4. Äewen mampahari djelae tuman handipä, katadan handjaliwan aton hong totok biwihe. — Sela.

5. Haga aku, o Jehowa, bara lengän olo papa, kalindong aku bara olo gagah, idjä handak manggian nanggarurus paingku.

6. Olo badjoho tä djarí manenan tali tuntang djarat akangku, iä maniring djarung balikat djangku, iä manenan sarangkepe akangku. — Sela.

7. Tapi aku hamauh dengan Jehowa: Ikau puna Hatallangku; hining, o Jehowa, augh usokku.

8. O Jehowa, pangkahai Tuhan, kwasan salamatku! ikau manalawang takolokku metoh andau klahi.

9. O Jehowa, äla malalus kipen olo papa, äla manontong kahandake, suro olo tä mampadjoho arepe. — Sela.

10. Karajap totoke akan buali takolok äwen, idjä mangapongaku.

11. Barah apui akan ilaboh hundjun äwen, Iä karäh mantarik äwen akan apui, akan rahusan dähes danum, sampai katatahi äwen djaton akan lembut.

12. Olo idjä papa totoke djaton karäh bahambit hong tanah, olo papa parajap karäh iharak djudju-djudju.

13. Tawangku, Jehowa mandadian kaputut akan olo tjalaka, tuntang kabudjur akan olo pähä.

14. Toto, olo tetek karäh manara aram, tuntang olo budjur karäh melai intu baum.

MASMUR 141.

Lakudoa intu Hatalla, mangat iä mahaga tuntang mandohop.

1. Masmur Dawid. — O Jehowa, ikau intehauku, gulong tanggoh aku; hining aughku, amon aku mangshau ikau.

2. Käläh lakudoangku ingilakm kilau parapah mangat ewaue intu baum, talo tandjungan lengängku tüt kilau parapah talo kinan hallemäi.

3. Djaga njamangku, o Jehowa, tonggo blawang totok biwihi.

4. Äela nalua atäiku tiling akan talo papa, sampai malalus gawi darhaka ombo karä olo parajap, äla kea aku ompat kuman talo idjä äka kipäe.

5. Käläh Iä idjä tetek mamukul aku haiak masi; käläh Iä mandjara aku, djetä kilau minjak hundjun takolokku, idjä pahias tarima tä; tinai aku blaku doa malawan karajap äwen.

6. Karäh hakim äwen akan inbaring bara bukit batu; tä olo akan mahining kotakku, manjewut tä paris.

7. Kilau olo mangowak petak amon maluku, kalotä tolang ita indjakah akan njaman naraka.

8. Krana intu ikau, o Jehowa, pangkahai Tuhan, matangku leket, aku bakalindong intu ikau, äla manjaragh hambaruuangku.

9. Haga aku bara djarat, idjä djari inenan äwen manantai aku, tuntang bara djaring olo parajap tä.

10. Käläh karä olo papa tä buah djarat ai kea, tapi aku mahalau sanang.

MASMUR 142.

Lakudoa amon paham tjelaka.

1. Augh adjar Dawid; — lakudoae metoh iä hong lowang tä. — (1.Sam.24,4.)

2. Hapan aughku aku mangkariak mantehau Jehowa, hapan kotakku aku musok Jehowa.

3. Aku mangado manusuh kaphängku naharep baeu, tuntang inasuman karä tjelakangku akae.

4. Amou roghku singgul hali, niaka ikau kea katawan djalangku. Äwen tä manenan djarat manantai aku hong djalau idjä ihoroeku.

5. Itäm, amon aku manampajah akan hila gantau, djatou idjä biti handak kasene aku: karä äka kaliudongku rusak, djaton idjä biti paraba hambaruangku.

6. Aku mangkariak mantehau ikau, Jehowa, koangku: ikau bewäi äka kaharapku, bagingku hong tanah olo belom.

7. Senäh augh bawaiku, krana aku ujuh hali; awat aku bara äwen idjä mangatah aku, krana äwen pahalau abas bara aku.

8. Plua hambaruangku bara si. pir, mangat aku manara aram; olo tetek samandiae karäh hindjä ombo aku, amon ikau mampahalap aku.

MASMUR 143.

Lakudoa mangat liwus bara musoh.

1. Masmur Dawid. — O Jehowa, hining lakudoangku, talingan pindingm akan augh usokku, tarima aku tagal katotom, tagal katetekm.

2. Alia mimbit rewarum tamä hukum, krana dialo idjä biti kau olo belom, idjä tetek intu baum.

3. Krana musoh manjasah hambaruangku, iä mampidjak pambelomku hong petak, tuntang mammalokang aku huang kakaput, kilau äwen idjä matäi palus.

4. Maka roghku djari ujuh intu huangku, atäiku sabanen huang aku.

5. Aku mingat karä wajah djamau horan, aku mangumang karä gawim, aku mangenang karä tampan lengäm.

6. Aku mandepä lengängku intu ikau; hambaruangku haus taharu ikau, kilau petak idjä ngarisng. — Sela.

7. Djeledjeleng, tarima aku, o Jehowa, krana roghku lawoh nihau; ala manjahokau baum bara aku, belä aku sama dengan äwen idjä lawo akan kubur.

8. Pahining asim intu aku haiak djadjeuwu, krana aku harap ikau; sanan akangku djalan idjä patut ihoroeku, krana aku mandjuluk arepku intu ikau.

9. Liwus aku bara karä musohku, o Jehowa, intu ikau aku bakalindong.

10. Adjär aku manumon kahandakm, krana ikau Hatallangku; käläh Roghm idjä bahalap magah aku hong djalan budjur tuntang rampar.

11. Tagal aram, o Jehowa, kä-läh belom aku; tagal katetekm plua hambaruangku bara kadjakä.

12. Tuntang tagal kahalapm palomos karä musohku, palus patäi parusak olo handiai idjä mahapit hambaruangku; krana aku toh puna rewarm.

MASMUR 144.

Salamat olo, idjä Jehowa indu Hatallae.

1. Masmur Dawid. — Horumat akan Jehowa, batukarangku, idjä madjar lengängku klahi, tuntang penangku parang;

2. Iä idjä masi aku, idjä kontangku, akaku dähen tuntang paliwus ajungku, talawangku idjä tau harapku, idjä mandjudju utus olo aingku mamenda aku.

3. O Jehowa, narai kea olon, sampai ikau maku kasene iä? äwe idjä puna bagin matäi tä, sampai ikau marega iä?

4. Krana olon kilau asep bewäi, karä andaue kilau kangkalingän talo, idjä badjeleng lilap.

5. O Jehowa, tiling langitm, mohon, tindjek karä bukit, nakara djetä hasep.

6. Birik karä kilatm manamburup olo tä, lekas anak panahm manjanjau äwen.

7. Djudju lengäm bara äkam gantong, liwus aku; awat aku bara danum hai tä, bara lengän olo beken utuse;

8. Idjä njamae radjin manandjaro, idjä lengäe puna parajap halianu.

9. O Hatalla, njanji taheta aku handak manjanjie akam, hapan ra-

bap sapulu talie aku handak bu-sik akam.

10. Ikau idjä mampanang radja, tuntang maliwus rewarm Dawid bara padang papa.

11. Liwus aku, tuntangawat aku bara lengän olo beken utuse, idjä njamae radjin manandjaro, tuntang lengäe puna parajap halian.

12. Mangat anak hatuän ikäi kilau talo imbul, awang badjewong mansuloh metoh katabelae, tuntang karä anak ikäi idjä bawi kilau ramon kabungas huma.

13. Mangat karä gudang ikäi kontep, tau ramoe haradjur induan, tinai mangat karä tabirin ikäi manak bakojakojan, bapulupulu kojan haream, hong tanan ikäi.

14. Mangat karä sapin ikäi manakmanaka; tuntang djaton karugie, djaton kahaiange, djaton tangis karidu hong karä djalan le-wun ikäi.

15. Salamat utus olo tä idjä kalotä; salamat olo tä idjä Jehowa indu Hatallae.

MASMUR 145.

Njanji taran Hatalla.

1. Njanji tara, ingarang Dawid. — Aku handak mampahai ikau, o Hatallangku, ikau idjä radja, tuntang handak manara aram haradjur katatahi.

2. Nongkang andau aku handak manara ikau, tuntang mahorumat aram haradjur katatahi.

3. Jehowa toto hai tuntang paham indu ihorumat, karä gawie awang heran djaton tarariksa.

4. Girir idjä manara karä ga-

wim palus girir beken, karä ga-wim awang kwasa imbrita äwen.

5. Aku handak mangumang kahalap kabungasm tuntang karä kahaim, karä gawim awang heran.

6. Mangat olo akan mambrita karä gawim awang äka kikäh, maka aku handak manjarita karä gawin kahaim.

7. Äwen tä haradjur akan masuman tuntang manara kahain kahalapm, äwen akan basasurak masuman katetekm.

8. Jehowa puna pamsi panjang, iä pandjang atiae tuntang paham kahalape.

9. Jehowa toto bahalap dengan talo handiai, iä manjanjang karü talo tampae.

10. Karä talo tampam uras manara ikau, o Jehowa; karä olo aim idjä budjur mahorumat ikau.

11. Äwen masuman kahain karadjaam, tuntang mambrita kwasam idjä paham;

12. Mangat olo kalunen katawan kwasam, tuntang kahalap kabungas karadjaam.

13. Karadjaam toto karadjaan palus katatahi, kwasam melai haradjur girirmanggirir.

14. Jehowa manjokah karä olo idjä balongkang, iä mampendeng karä olo idjä paleko.

15. Matan talo handiai mentai ikau, ikau manenga panginae akae genep katikae.

16. Ikau mukäi lengäm, palus mambesoh talo handiai idjä belom tumon kakilake.

17. Jehowa toto tetek huang karä djalac, tuntang bahalap huang karä gawie.

18. Jehowa manokek karä olo idjä blaku intu iä, olo handiai idjä blaku intu iä huang katoto.

19. Iä manontong kahandak karä olo, idjä mikäh iä, iä manarima augh bawaie, palus mandohop äwen.

20. Jehovah mahaga karä olo idjä sinta iä, tapi karä olo papa impalomose.

21. Njamangku akan manjewut taran Jehovah, tuntang karä isi akan mahorumat arae idjä brasih haradjur sampai katatahi.

MASMUR 146.

Njanji taran Hatalla.

1. Halleluja! Tara Jehovah, o hambaruangku!

2. Aku handak manara Jehovah katahingku belom, tuntang manjenji mahorumat Hatallangku katahingku aton.

3. Äla harap karä radja, äwen olo kalunen, puna djaton olihe mandohop.

4. Sana tahasenge bageto, tä iä mandjadi petak haluli, palus karü tirok akale djari rusak. — (1.Mos. 3,19.)

5. Salamat olo tä, idjä Hatallan Jakob indu pandohope, idjä äka kaharape Jehovah Hatallae.

6. Iä idjä djari manampa langit tuntang petak, tasik tuntang talo handiai awang huange; iä idjä metter djandjie sampai katatahi;

7. Idjä mambudjur olo tä awang ihenjek, tuntang pakanan olo blau. Jehovah maliwus olo tawan-

nan.

8. Jehovah mamparenang matan

olo babutü, Jehovah mampendeng

olo paleko, Jehovah sinta olo tetek.

9. Jehovah mahaga tamuëi, iä

mamatut akan nolä tuntang balo, tuntang iä mamparusak djalan olo papa.

10. Jehowa marentah sampai katatahi, Hatallam, o Sion, haradjur girirmanggirir. Halleluja.

MASMUR 147.

Njanji taran Hatalla.

1. Tara Jehowa! krana manjanji mahorumat Hatallan ita, djetä bhalap; basa iä manis patut tara akae.

2. Jehowa mamangun Jerusalem, iä mamumpong Israel idjä darai-daraia.

3. Iä mampong olo idjä lenjoh atäie, tuntang manatamba karä kapähäe.

4. Iä manukas djumalah karä bintang, tuntang manjewut kakarä tä njambiti arae.

5. Tuhan ita toto hai tuntang paham kwasa, karä akale djaton tarariksa.

6. Jehowa mampendeng olo idjä balemo atäie, tinai iä mahenjek olo parajap sampai petak.

7. Hataombah njanji, manara Jehowa, pahiau karä kutjapi akan Hatallan ita.

8. Idjä märep langit dengan baunandau, idjä manatap udjan akan petak, mampalembut oru hundjun bukit;

9. Idjä mampakanan karä meto, alo burong kak kea, amon iä mahiau, blaku intu iä.

10. Iä djaton mangilak kaabas hadjaran, djaton iä radjin katekang tolang olo;

11. Jehowa mangilak äwen idjä

mikäh iä, tuntang idjä mentai asin ajue.

12. Jerusalem, tara Jehowa; awi mahorumat Hatallam, o Sion!

13. Krana iä djari mandähen karä kantjing blawangm, iä djari mamberkat karä anakm hong ikau.

14. Iä manjanang karä saran tanahm, iä mambesoh ikau hapan gendom hasien.

15. Iä mampait aughe akan petak, kotak ajue tajap badjeleng.

16. Iä manenga udjan baku kilau bulun tabiri, iä manawur ambon habungkus kilau kawo.

17. Iä mamanting udjan batu botopbatopa; äwe tau manahan kasadingä?

18. Iä mampait aughe, palus mampalenjoh djetä, iä mampanampur riwute, tä talo tä lenjoh, danum nahasak.

19. Iä masuman aughe akan Jakob, tukas tuntang kapatut ajue akan Israel.

20. Dengan karä olo kapir djaton iä kalotä gawie, äwen tä djaton katawan karä kapatute. Halleluja!

MASMUR 148.

Hapus kalunen akan manara Jehowa.

1. Halleluja! Tara Jehowa huang karä langit, tara iä huang karä äka gantong.

2. Tara iä, keton karä malaikat ajue, tara iä karä kawan talo bolom ai.

3. Tara iä, matanandau tuntang bulan; tara iä, karä bintang awang blawa pahapahai.

4. Tara iä, langit idjä batang karä langit, tinai keton karä da-num, idjä hundjun karä langit tä.

5. Samandiai tä akan manara aran Jehowa, krana sana iä ha-mauh, palus djetä indjadian.
6. Iä djari mingkes karä talo tätakan haradjur katatahi, tuntang djari manenga tukase acae, idjä djaton tau inangkalaue.
7. Tara Jehowa hong petak, keton karä lauk paus, keton karä danum;
8. Apui tuntang udjan batu, udjan habungkus, ambon, tuntang barat, idjä malalus augh ai.
9. Karä bukit tuntang karä lungkoh, batang bua tuntang karä batang seder;
10. Karä meto bariar tuntang karä meto pambelom, karä talo njarantar tuntang karä ampin burong;
11. Karä radja hong petak tuntang karä djalahan olo, karä mantir hai tuntang karä hakim hong petak;
12. Budjang hatuä tuntang budjang bawi, karä olo bakas tuntang olo tabel:
13. Uras djetä samandiai akan manara aran Jehowa, krana batonggal acae bewäi toto hai; awi kahaie petak tuntang langit djari imbungas.
14. Iä djari manggatang tandok djalahan olo ai, tuntang mampendeng horamat akan karä olo ajue idjä budjur, akan panakan Israel, akan djalahan olo tä, idjä rantep dengae. Halleluja!
-

MASMUR 149.

Njanji tara sin olo Israel.

1. Halleluja! Njanji akan Je-

MASM. 148. 149. 150.

howa njanji taheta, horamat ajue hong djalahan olo ai idjä brasih.

2. Kälah Israel handjak huang ia, idjä djari manampa äwen, kätah anak Sion riariak atäie tagal radjae.

3. Patut äwen manara acae hiaik bagandut, tuntang mampa-hiau acae gandang dengan kutjapi.

4. Krana Jehowa mangilak djalahan olo ajue, iä mambungas hapan salamat olo idjä balemo atäie.

5. Buah olo idjä budjur intu Jehowa ramirami awi kahaie, tuntang basasurak hundjun sasuroe.

6. Njamae akan manara Hatalla, tinai lengae akan mimbing padang idjä manjihisansila;

7. Uka malalus pamalah mawi karä olo kapir, hukum mawi karä djalahan olo;

8. Uka mamasong karä radjae hapan rantai, tinai karä olo ai awang hai dengan ingkangingkang sanaman;

9. Mangat iä malalus hukum acae, tumon djari tarasurat. Horumat kalotä karäh aton akan karä olo ajue awang brasih. Halleluja!
-

MASMUR 150.

Tara Hatalla.

1. Halleluja! Tara Jehowa huang acae idjä brasih, tara iä huang kotan kwasae.

2. Tara iä tagal karä gawie awang heran, tara iä tumon kapham kahaie.

3. Tara iä hapan augh sarunai, tara iä hapan kutjapi tuntang rabap.

4. Tara iä hapan gandang tun-
tang kangkanong, tara iä hapan | idjä hai aughe, tara iä hapan sa-
djarupai dengan suling. | saron idjä batarik aughe.
5. Tara iä hapan bisakbetong | 6. Talo handiai awang bara taha-
seng akan manaraJehowa. Halleluja!
-

SURAT KARÆ

SEWUT TUNTANG TANDING

S A L O M O.

BAGI 1.

I. Kapintar idjä toto. II. Karajap
mambudjok tuntang marusak olon.
III. Kapintar mangahan tuntang man-
pudji olon, mandjandji kasanang akae.

I.—1. Karæ sewut tuntang
tanding Salomo, anak Dawid, radja
Israel; — (1.Radja 2,12.)

2. Hapa mangasene kaharati
tuntang adjar, mangat harati ti-
rok kapintar;

3. Mangat mandino adjar kaa-
pik, katetek, kapatut tuntang
kabudjur;

4. Mangat manenga kapantas
akan olo humong, kaharati tun-
tang akal akan olo tabelia.

5. Olo idjä pintar radjin ma-
hining, tuntang kadjie dahang-
mandahang; olo idjä harati, karæ
gawie uras mamentok,

6. Uka iä harati karæ sewut
tuntang rimae, karæ augh olo
pintar tuntang lelæie.

7. Mikah Jehowa, djetä tam-
paran kaharati; olo gila manga-

belä kapintar tuntang adjar. —
(9,10.)

8. Joh anak, tarima adjar ba-
pam, äla ngalapean prentah indum.

9. Krana djetä indu lawong ka-
bungas takolokm, tuntang indu
saling ujatm.

II.—10. Joh anak, amon olo
parajap manantiring ikau, äla ikau
ompat aughe.

11. Amou koan äwen tä: has.
ompat ikäi, ita handak mangatalah
daha, tuntang handak mimpa iü
idjä brasih atäie, mampahaiang
kaharape;

12. Kilau kubur ita handak
manelen olo tä belobelom, toto
lepath lingis kilau olo idjä lawo
akan tambak;

13. Karæ ampin ramo barega ita
handak manduae, ita handak manju-
ang human ita dengan talo irampas;

14. Takan, ombo ikäi bewäi,
ita handiai akan bagi sama.

15. Joh anak, äla ikau ompat
äwen hong djalaе, kahana paim
bara peleke.

16. Krana paie balias manggoang talo papa, iä manggulong arepe handak manusuh daha.

17. Krana haiang bewäi manenan djawä haiak karä burong tä mitae;

18. Tapi äwen tä tantai mangatah dahae kea, tuntang mangahat tahasenge kabuate.

19. Kakai kadjarian karä olo idjä haus ontong darhaka; djetä manganan tahaseng tempoe kea.

III. — 20. Kapintar idjä mambatang tä mantehan intu ruar, iä manggatang aughe hong djalan lewu.

21. Iä mantehau hong pakan, aka ridu, iä masuman aughe intu bauntonggang lewu, koae: — (8,1.)

22. Kilen katahin keton olo parajap handak mahaga karajap keton? tuntang olo panjindir radjin sindire? tinai olo gila mangabelä kaharati?

23. Hobah keton, tarima adjarku. Itä, aku handak manusuh Roghku akan keton, aka handak masuman karä aughku akan keton.

24. Maka basa aku mangahau, tapi keton managah, basa aku mandjuluk lengangku, tapi dialo idjä biti paraba tä,

25. Tuntang keton manganan karä adjarku, mangabelä urokku:

26. Toh, maka aka kea handak manatawai keton metoh tjalakan keton, tuntang handak hababaka keton, amon talo kikäh keton dumah;

27. Amon talo kikäh keton dumah kilau njaho, buah keton, tuntang tjalakan keton kilau barat, amon kadjakä tuntang kasinggul atai manjangkulep keton.

28. Tä äwen tä karäh mantehan aku, tapi aku djaton maku tom-

bah; haiak djadjewu äwen karäh manggau aku, tapi djaton sondau.

29. Basa iä djari bazingi karäh kaharati, tuntang djaton maku mangenang mikäh Jehowa,

30. Iä djaton maku tarima adjarku, tuntang djari manawah karäh urokku:

31. Toh, maka iä akan kuman kea karä bua dasar ai, tuntang mandjadi puas awi tiroke.

32. Krana kadungil olo parajap mampatäi bitie, tuntang ontong olo gila tä marusak tempoe.

33. Tapi äweäwe idjä manumon aughku, iä karäh melai sanang tuntang landang, dia usali mikäh karäh ampin talo papa.

BAGI 2.

Karäh berkat kapintar tä.

1. O anak, amon ikau handak manarima aughku, tuntang mahaga prentahku akam,

2. Amon ikau manalingan pindingm manjenäh kapintar, tntang maniling ataim manintu kaharati,

3. Toto, amon ikau mambawa kapantas, tuntang mambo aughm mangahau kaharati,

4. Amon ikau manggilau djetä kilau salaka, tuntang manitip manggau tä kilau ramo barega idjä basilim:

5. Tä ikan karäh katawan kikähm dengan Jehowa, tuntang kasene kaharati tahuu Hatalla.

6. Krana Jehowa manenga kapintar, bara njamae aton dumah kaharati tuntang akal.

7. Iä mina salamat akan olo budjur, tnntang manalawang äwen idjä manandjong tuntang kaetter atäie;

8. Mangat iä mahaga djalan kabudjur, tuntang manganggulo panggoet olo ajue idjä brasih.

9. Tu ikau karäh kasene katek tuntang kapatut, karä djalan idjä bahalap.

10. Amon kapintar tamä atäim, amon kaharati ingilak hambaruam:

11. Tä maka akal bahalap karäh mahaga ikau, tuntang tirok budjur akan manonggo ikau;

12. Mangat maliwus ikau bara djalan kapapa, bara olo idjä manandjaro haliau aughe;

13. Idjä malahi djalan budjur, tuntang mahoroe tandohan awang kaput;

14. Idjä radjin mawi talo papa, tuntang handjak huang dasar haliau parajap;

15. Idjä bingkok djalae, tuntang manjampang panggoete.

16. Mangat iä malapas ikau bara bawin olo beken, bara olo panjelat tä, idjä menjak manis aughe; — (6,42.)

17. Tuntaug malahi idjä ulæ pesae tabela, hαιak ngalapean djan-djie intu Hatallae.

18. Krana humae tiling manintu pampatäi, tuntang panggoete uras manantarang äka olo idjä rusak.

19. Olo handiae idjä tamä iä djaton akan buli tinaï, tuntang djaton tau sampai djalan pambelom.

20. Mangat ikau mahoroe djalan olo bahalap, tuntang budjur manuntut pelek olo tetek.

21. Krana olo tetek karäh mu-kong petak, olo budjur atäie akan melai dähen hetä.

22. Tapi olo papa karäh impalomos bara petak, tuntang olo tulas parajap akan irunap bara hetä.

BAGI 3.

Karä berkat kapintar tä.

1. O anak, äla ngalapean petähku, käliah atäim mahaga prentahku. — (5.Mos.8,1.)

2. Krana djetä karäh mandahang akam kambon umurm, arä njelon pambelom tuntang kasanang. — (5.Mos.8,1.)

3. Asi tuntang katoto äla pisah dengam, kepan tä intu ujatm, surat tä hong tampong atäim.

4. Tä ikau karäh pintar, tuntang ingilak Hatalla dengan olon.

5. Harap Jehowa hapan salepah ataim, tuntang äla basokah intu kaharatum;

6. Malainkan tahu iä huang karä gawim, tä iä karäh main budjur karä djalanam.

7. Äla manggarä arepm pintar; tapi mikäh Jehowa, tuntang undur bara talo papa.

8. Djetä karäh manatamba puserm, tuntang mangantjang tol Langm.

9. Horumat Jehowa hapan ramom, hapan karä parut pangulihm;

10. Tä karä lepaum karäh kontep, tuntang karä pehesm karäh mamurai awi anggor.

11. O anak, äla manganan adjar Jehowa, ilä atäim basangkal awi djarae.

12. Krana Jehowa mandjara idjä äka kataue, tuntang mangilak iä, kilau bapae mangilak anake. — (Pangar.3,19.)

13. Salamat olo tä idjä sondau kapintar, olo tä idjä nambowong kaharati;

14. Krana bahalap manggan djetä bara manggau salaka, djetä indu

- ontong bahalap bara bulau. — (8,10.)
15. Djetä barega bara mutiara, tuntang talo handiai idjä tau ingilakm djaton oih sama dengae.
16. Umur pandjang intu hila gantaue, tinai hila sambile pantaue tuntang horumat.
17. Djalan ai uras djalan mangat, karä pelek ajue uras kasanang samandiae.
18. Djetä kilau batang pambelom akan olo idjä manjingkap iä; toto, salamat olo handiae, idjä mimbing mahaga djetä.
19. Awi kapintare Jehowa djari mandjadion petak, tuntang djari manatap karä langit awi tirok ai.
20. Awi kaharatie karä danum djari hapisah, tuntang karä baundandau mandurut danum ambon.
21. O anak, äla manjoho djetä haiang bara matam, haga kaasipik tuntang akal;
22. Krana djetä indu pambelom hambaruan, tuntang indu kapisis njamam.
23. Tä ikau karäh anggåanggäi hong djalan, tuntang paim djaton tantarang.
24. Amon ikau menter handak batiroh, djaton ikau akan inikäh, inalainkan ikau karäh menter batiroh mangat;
25. Sampai dia usah ikau inikäh talo pampikäh awang salenga lawo, djaton kea karusak olo papa, amon djetä aton dumah.
26. Krana Jehowa indu äka kamentengm, iä karäh mahaga paim belä inawan.
27. Äla mangahana karä talo bahalap akan äwen idjä tapas, idjä puna patut hapan djetä, amon aton kwasan lengäm bara Hatalla, tau malalus tä.
28. Äla hamauh dengan kolam: buli toh, tau halali tinai, djewu aku handak manenga akam; — tuntang djetä djari aton intu ikau.
29. Äla mangalagai kapapa mawi kolam, idjä melai hakabuah dengam.
30. Äla hasnat dengan olo djaton bara buku, amon iä djaton djari masnupa ikan.
31. Äla bahiri olo kianat, tantang äla mintih karä djalee, idjä mahin äla.
32. Krana olo bingkok äka kadjilek Jehowa, tapi dengan olo budjur atäie iä ramapi.
33. Sapan Jehowa leket hong human olo parajap, tapi äka olo tetek melai Iä handak mamberkate. — (15,6.)
34. Olo panjindir iä handak hababakae, tapi iä masih karä olo idjä balemo atäie.
35. Olo pintar mandino horumat; tapi alo olo gila tä hai, iä njukok kea.

BAGI 4.

Augh pudji uka manggaa kapintar,
tuntang mahakan kaderhaka.

1. Hining, anak, augh adjar bapa keton; mindiminding mangat mandino kaharati.
2. Krana aku manenga adjar bahalap akan keton, äla ngalapean prentahku.
3. Krana aku kea bibia anak apangku idjä tabelia, anak induku idjä tonggal.
4. Meka iä madjar aku, koae: buah attaim mangandong aughku: haga karä prentahku mangat ikau beloz.

5. Gau kapintar, gau kaharati; ala kalapeam, ala manampang bara adjar njamangku.
6. Åla nangkalingau djetä, tä djetä karäh mahaga ikau; sinta djetä, maka djetä karäh manonggo ikau.
7. Kapintar tä talo idjä mambatang toto, pili kapintar hapan karä ramom, pili kakarati.
8. Pahai iä, tä iä karäh mam-pahai ikau; iä karäh mahorumat ikau, amon ikau mangkipit iä.
9. Iä karäh mambungas takolokm, tontang manenga akam makota bahakap.
10. Tagal tä hining, o anak, tuntang tarima aughku, tä karä njelon pambelom ajum karäh indahang.
11. Aku handak madjar ikau djalan kapintar, aku handak mam-patandjong ikau hong djalan budjur;
12. Sampai ikau huang pang-goem djaton tau sangkajut tasaran paim, alo ikau hadari ikau djaton tanggarurus.
13. Imbing adjar, äla malekak tä, haga tä buabnah, krana djetä puna pambelom ajum.
14. Åla ompat djalan olo dar-haka, tuntang äla tamä pelek olo papa.
15. Kanan djetä, äla mahoroe tä; undur bara djetä tuntang halau tä.
16. Krana äwen tä djaton maku batiroh djaka dia iä djari malalus karajape; tirohe tä inganae, amon iä hindai djari marusak olon.
17. Krana äwen tä kuman tepong kadarhaka, tuntang mihop anggor karajap.
18. Tapi djalan olo tetek tä kilau kalawa idjä manjangkowong,
- sasar tahi sasar blawa, sampai handau haliac.
19. Maka djalan olo parajap tä kilau kakaput, äwen djaton katawan talo idjä äkae tanggarurus.
20. O anak, senäh karä aughku, tuntang talingan pindingm akan kotakku.
21. Åla nalua djetä haiang bara matam, haga tä mamentok huang atäim.
22. Krana djetä indu pambelom olo idjä sondau tä, mandjadi tamba akan hapus bitie.
23. Djaga atäim pahapaham bara karä talo beken, krana bara hetä lembut pambelom.
24. Kanan bara ikau karä kasa-lan njamä, karä kaliau totok biwih awi mangedjaue dengam.
25. Soho matam tendatendak, tuntang bawak matam tanggar akan tintun basam.
26. Eter buabuh tasaran paim, mangat karä djalanam dähen haradjur.
27. Åla rujongrajang akan sam-bil gantau, indah paim bara talo papa.
-
- BAGI 5.
- Åla ombe olo pahabandong bakandji, baja heret dengan sawam bewäi.*
-
1. O anak, ingaingat kapin-tarku, talingan pindingm akan kaharatingku;
2. Mangat ikau bara kapantas, tuntang totok biwihm mahaga ka-apik.
3. Krana bara totok biwih sa-pangan tä mahasor danum madu, tinai tangepe malisen bara undus;
4. Tapi kadjarian aughe bapait

kilau ipu, tuntang manjih i kilau dohong idjä manjih hasanaila.

5. Paie balias sewu manintu pampatäi, tasaran paie uras manantarang naraka. — (2,18.)

6. Iä djaton maku mahoroe djalan pambelom, tandjunge rujongrang tarangtaranga, djaton katawan tintue.

7. Maka toh, o anak, hinung aughku, äla undur bara adjar njamangku.

8. Awi mangedjaudjalam bara iä, äla mahandar bauntonggang humae.

9. Belä horumatom nihau akan olo beken, tuntang karä njelom akan idjä karas tulas tä;

10. Belä olo beken mambesoh arepe hapan ramom, tuntang karä kadjarian gawim idjä babehat nihau tamä human olo;

11. Djadi harian tinai ikau akan munguh, amon berengm tuntang isim djari lepah kinae;

12. Sambil hamauh: kajah! lakenhangku aku djari mangabelä adjar, tuntang atäiku djari manganan urok!

13. Aku djaton djari manumon augh karä gurungku, djaton djari manalingan pindingku akan äwen idjä madjar aku.

14. Salenga aku djari lawo hong karä ampin tjalaka intu baun karä utus ajungku.

15. Käläh mihop danum hara kallim, idjä blua bara sumur aim;

16. Belä suro lowang danum aim tajaptapo, tuntang sungäim tä palus akan karä djalan.

17. Käläh iä tä batonggal akam bewäi, äla akan olo beken sala bara ikau.

18. Käläh tahasak aim imberkat, käläh ikau handjak dengan sawam idjä induam pesam tabela.

19. Iä mantoh bahalap kilau bdjang bawie, paris kilau krahau. Käläh sintan ai mameda ikau hadjur, ikau hakamuä huang kaheret ajue.

20. O anak, buhen ikau handak hakamuä dengan olo beken, tantang handak mangkipit mamangku lontäi?

21. Krana djalan genep biti uras intu baun Jehowa, iä manimbang karä pelek olon.

22. Olo parajap karä inawan huang kaderhakae kea, talin dosae karä mamasong bitie.

23. Iä akan matäi, basa iä djaton maku iadjar, tagal kapaham kagilae iä karä haiang.

BAGI 6.

I. Käläh olo batawat, ukukuk gawie, tuntang budjur. II. Mahakan kandji.

I. — 1. O anak, amon ikau mandal kolam, tuntang djari pagang tangan dengan olo beken, — (11,15.)

2. Amon ikau indjarat awi augh njaman, tuntang inawan awi totokm taparandjur:

3. Tä halus tä, o anak, tuntang lapas arepm tinai, krana ikau djari tamä karakop kolam; gulong ikau, laku intu kolam, tuntang musok iä.

4. Kahana matam batiroh, tuntang pupus matam parontok,

5. Lapas arepm kilau krahau bara lengän olo pamandop, kilau burong bara lengän olo pahamburong.

6. Lius talih bitik, ikau olo kadian, itäm dasare, tuntang mandjadi pintar.

7. Alo djaton radjae, djaton mantire, djaton tempoe,
8. Mahin inatape kea bakal panginae musim pandang, tuntang mamumpong panginae wajah getem.
9. Lalehan katahin penterm, joh olo kadian! prea ikau handak misik bara tirohm?
10. Kälöh, tiroh hindai isut, tadjepon hindai isut, pangkut arepm hindai isut, mangat malajan arepm buabuah: — (20,13)
11. Tä, toto katapas karäh manjalenga ikau kilau bigal, tuntang kasukar kilau olo parang.
12. Olo setan, olo parusuh, puna hagoet bingkok totoke;
13. Iä habirep matä, hakipai hanpan paie, hakarumis lengae;
14. Haradjur atäie mangalagai kapapa tuntang kabingkok, iä manjawong olo haklahi.
15. Tagal tä salenga tjalakae karäh buah iä, iä balalu indarai sampai iä djaton taratatamba.
16. Djahawen perkara toh ingabelä Jehowa, toto udju hareaam indu kadjilek hambaruae:
17. Matä idjä badjoho, djela idjä haliau, lengä idjä manusuh daha awang djaton kasalae;
18. Atäi idjä mangalagai pikir papa, pai idjä mampalias arepe mangasingen olo;
19. Saksi panandjaro idjä njahajhai mamplua augh sala, tinai olo idjä manjawong paharie haklahi.
- II.—20.** O anak, haga prentah bapam, äla ngalapeau petäh indum.
21. Kandong tä haradjur hong atäim, kepan tä intu ujatm.
22. Amon ikau manandjong, djeta akan magah ikau; amon ikau men-
- ter batiroh, djeta akan manonggo ikau; amon ikau misik tinai, djeta akan hatatombah dengam.
23. Krana prentah aton kilau pilita, petäh tä kilau sumbo, adjar urok tä djalan pambelom;
24. Mangat ikau ihaga bára bawi papa tä, bára kamenjak djelan sa-pangan.
25. Äla atäim mipen kabungase, äla maku inawae hapan birep matae.
26. Krana awi lontäi olo puna tumpi, amon marajap dengan sawan olo, gawi tä manganan ta-haseng idjä puna barega.
27. Tau kea olo mamangku apui, tuntang pakaiae djaton bakähu?
28. Tau olo manandjong hundjun barah, tuntang paie djaton balopak?
29. Kakai kea olo idjä tanggoh sawan kolae; karä olo idjä pohos iä djaton tau dia ihukum.
30. Djaton paham kabawae maling. amon iä manakau, mangat mambesoh hambaruae, basa iä blau.
31. Amon iä soudau, maka iä akan malian tä lipet udju, tuntang akan manenga karä ramon humae.
32. Tapi idjä habandong dengan sawan olo, iä tä gila haliae; idjä kalotä gawie, iä marusak hambaruae.
33. Tjalaka tuntang kahawen akan buah iä, palus katawahie djaton tarabelep.
34. Krana kabehun banae hasep sangit haliae, djaton maku masi intu wajah pamalähe.
35. Iä djaton maku tarima alo kilekilen ampin danda, iä djaton maku hakabuah, alo piräpirä ikau manenga akae.

BAGI 7.

Gawin sapangan idjä marusak olon.

1. O anak, haga karä aughku, tuntang parihara prentahku akam.

2. Haga karä prentahku, mangat ikau belom, tuntang haga karä petähku kilau bawak matam.

3. Kepan djeta intu tundjokm, surat tä hong tampong atäim.

4. Koam dengau kapintar: ikau puna betauku; garä kaharati tä karampim.

5. Mangat ikau ihaga bara bawi beken tä, bara lontai idjä menjak aughe.

6. Krana bara panjingau humangku helat raradjake aku manangkilik;

7. Tä aku mitä karä olo humong, tuntang marak karä olo tabelia hetä aku manampajah budjang hatuå idjä biti idjä gila.

8. Iä tä lulangluli hetä intu tapakan djalan, iä lulangluli mahaau humae,

9. Wajah sasandja, tinai amon andau remeremeng, tinai amon alem djari kaput, palus sampai kaput toto.

10. Tä, itä, olo bawi hasupa dengae hapani pakaian sapangan, atäie habudjok,

11. Idjä bagandjur tuntang bangang, sampai paie djaton tau manetep hong humae;

12. Malainkan handjulo iä intu bauntonggang, handjulo hong djalan, tuntang iä mimpa lakau karä serok.

13. Maka olo bawi tä manjing-kap iä, sambil manjium iä djaton kawan kahawæ, sambil hamauh dengae:

14. Aton paraph tarimakasih in-

tu aku, krana andau toh aku djari malalus miatku.

15. Tagel tä aku djari blua tantai manjupa ikau, badjudju manggau baum, tuntang toh aku djari sondau ikau.

16. Aku djari manjimpan mamak sasurongku, hapan puronpararanbara tanah Misir.

17. Aku djari manggaro äkaku batiroh hapan mur, tjandana tuntang dupa;

18. Has, ita mamuas belai ita, huling sampai andau blawa; has, ita handjahanjak hakangkuling.

19. Krana hatuängku tä djaton huang huma, iä djari harikas ke-djau djalanae;

20. Kampil duit djari imbité, pamunter bulan karäh maka iä buli.

21. Olo bawi tä mambet iä awipaham usoke, awi kamenjak to-toke iä mangalong iä.

22. Palus iä ompat manuntut olo bawi tä, kilau sapi manalih äcae impatái, kilau tanggoh sampiti awang inatap akan hukum olo gila;

23. Sampai dundange manambelan bantowonge; kilau burong mandjeleng arepe tamä djarat, djaton iä katawan djeta mangatah tah-senge.

24. Maka toh, o anak, hining aku, senäh, ingat adjar njamangku.

25. Äla atäim mahiwang tamä djalan ai, ala ikau inantiring manjak pelek ajue.

26. Krana arä biti djari impahimang impalokange, tuntang kutoh karä awang djari impatái.

27. Humae tä djalan akan kubur, idjä harenep akan karong pampatái.

BAGI 8.

1. Dasar tuntang berkast kapintar.
2. 1. Dia kapintar mantehau P dia
kaharati mambo mampuhining
aughe? — (1,21.)

2. Hong aka gantong intu sa-
ran djalan, tinai intu kampungan
karä djalan iä mendeng...

3. Intu saran bauntonggang
tapakan lewu, djalan olo tamé,
heti iä paham mantehau:

4. Keton, o karä olo hatuë,
intehauku, aku mangahau karä
olo kalunen.

5. Keton idjä humong, inga-
ingat kaherati, palus kandong tä
hong atsi keton, joh olo gila.

6. Hinihining keton, krana
aku handak masanan talo idjä man-
batang toto, totok biwihiku akan
madjar talo budjur.

7. Krana tangepek akan manje-
wut katoto; tapi karä kadarhaka
puna kabelan totokku.

8. Karä aagh njamangku uras
teteck, talo awang bingkok tun-
tang sala djaton temput huangé.

9. Samandiai tä uras tarang
akan olo pintar, tuntang budjur
akan äwen idjä sondau kaharati.

10. Tarima adjarku paham bara
salaka; awi marega kaharati pa-
ham haru bulau batuë.

11. Krana kapintar tä bahalap
bara mutiara, tuntang talo handiai
idjä aka kakilak djaton olim sama
dengen.

12. Aku, kapintar teh, melai
dengan kapantes, tuntang sondau
akal kaapik...

13. Mikah Jehowa tä, djets
amon basingi talo darhaka, ku-
djoho, kahai atsi, tuntang karä

djalan papa; aku basingi totok idjä
bingkok.

14. Aku tempon karä tirok tun-
tang kahapuse, aku tempon akal
dengan kwasa.

15. Awiku karä radja marentah,
tuntang karä olo hai manukas
kepatut.

16. Awiku karä mantir maren-
tah, tiwai awiku kea karä tuan
tuntang karä hakim aton hong
petak.

17. Aku mangilak idjä mangilak
aku, idjä mahaga aku keteketep,
iä akan sondau aku.

18. Panatau tuntang horumat
aton intu aku, talo idjä barega,
tuntang katetek.

19. Buangku bahalap bara bu-
lau, toto bahalap bara balau ba-
tuë, tuntang pangulihku bahalap
bara salaka awang kampili.

20. Aku mampatandjong olo hong
djalan katetek, bentok karä pelek
idjä budjur;

21. Mangat aku manenga pana-
tau toto akan olo idjä sinta aku,
tuntang manjuang karä gudange.

22. Aku puna intu Jehowa bara
tamparan karä djalaë, helo bara
karä tampae, bara katatahi. —
(Joh.1,1.)

23. Bara katatahi aku djari iang-
kat, bara tampara haliae, helo bara
kalunen.

24. Katika karä danum tä hin-
dai maka aku djari inakan, helo
bara karä lowang tä mamplua da-
nuthe;

25. Helo bara karä bukit djari
impedeng, helo bara karä lung-
koh aku djari inakan;

26. Pesae hindai manampa petak
tuntang karä padang, hindai karä
bakal salepah kalunen.

27. Metoh iä manatap karä la-

ngit, aku aton hetä, intu iä man-darit hundjun karä danum tä.

28. Metoh iä mangikat baunandau hila ngambo, amon iä mandähen karä lowang rahusan da-nun,

29. Metoh iä manukas tikas saran tasik, uka karä danum äla malangkah prentahe, amon iä mang-galang äka petak:

30. Tä, aku djari tukang hindjä dengae, tuntang nongkang andau aku äka kakilake, aku busik intu baue haradjnr;

31. Tinai aku busik hong kalu-nen, petak ai tä, tuntang karä kakilakku dengan anak olo ka-lunen.

32. Maka toh, tumon aughku, joh anak; salamat iä idjä mahaga djalangku.

33. Hining adjarku tuntang mandjadi pintar, äla malekak tä ti-nai.

34. Salamat olo idjä manumon aughku, idjä sining andau ma-nonggo intu bauntonggangku, ma-ngat mahaga papar blawangku.

35. Idjä sondau aku, iä sondau pambelom, tuntang iä karäh ingiliak Jehowa. — (Joh.3,18)

36. Tapi olo idjä basala dengang-ku, marusak hambaruae; olo han-diai, idjä basingi aku, tantai ra-djin pampatäi.

BAGI 9.

Kapintar mampakadja olon; tumon tä kea kagila.

1. Kapintar djari mamangun humae, iä djari manawas udju djihiie.

2. Ja djari mampatäi metoe, iä

djari manjimpan anggor ajue, tun-tang medjae djari tatap.

3. Tä iä manjoho djipae blua, mangat mampakadja olo; äwen mendeng intu äka gantong hong lewu, koae:

4. Æwe idjä humong tuntang tapas kaharati, tendä kautoh!

5. Talih, ombo kuman tepong-ku, tuntang mihop anggor, idjä djari injimpangku.

6. Kanan karä kahumong ma-ngat belom, tuntang tandjong ma-horoe djalan kaharati.

7. Idjä madjar olo panjindir, iä manduan kahawen acae, idjä mam-pudji olo parajap, iä äka tawahe bewäi.

8. Æla mampudji olo panjindir, krana iä basingi ikau; pudji olo pintar, maka iä karäh mangilak ikau.

9. Adjar olo pintar, tä iä ka-räh mandahang kapintare; urok olo tetek, tä iä karäh mandahang kadjie.

10. Mikäh Jehowa, djets tam-paran kapintar, tuntang kaharati intu talo brasih, djetä akal toto.

11. Krana awiku karä andaum akan imparä, tuntang karä njelon pambelom ajum karäh indahang akam.

12. Djaka ikau pintar, kapin-tarm akam kea; djaka ikau pa-njindir, ikau kea akan manang-gong tä.

13. Maka aton bawi gila, bagan-djir, kontep karajap, tuntang dja-ton tawan talo enen.

14. Iä tä mondok hong trutji intu bauntonggang humae, intu äka gantong hong lewu;

15. Mangat mampakadja olo idjä mahalau hetü, awang budjur tau-djonge, koae:

16. *Æwe idjä humong? kalah tendä kantoh!* Amon aton idjä tapas kaharati, tä koae dengae:

17. Karä danum idjä basilim tä puna manis, tuntang tepong idjä basahokan tä puna mangat.

18. Tapi iä djaton katawan, hetä uras olo matii, tuntang karä olo awang irawäie tä tamä akan labehun naraka.

BAGI 10.

Arä sewut Salomo awang pintar.

1. Karä sewut tanding Salomo. — Anak pintar indu kahan-djak bapae; tapi anak gila puna akan kapähän indue.

2. Panatau kadarhaka djaton haliae baguna; tapi katetek maliwus bara pampatäi.

3. Jehowa djaton mampalau ham-baruan olo tetek; tapi kahaus olo papa imbalange.

4. Idjä bagawi kadian leugae iä djaladjalau pähä; tapi lengän olo ukuh manatan iä.

5. Idjä mamumpong intu wajah pandang, djetä anak olo idjä bara akal; tapi idjä bujan batiroh intu wajah getem, djetä anak idjä mam-pahawen.

6. Takolok olo tetek aton bara berkat; tapi totok olo papa ing-gagom kadarhakae.

7. Pangingat olo dengan olo tetek magon imberkat; tapi aran olo papa akan maram.

8. Olo idjä pintar manarima karä prentah; tapi idjä djuwih totoke karäh inekap.

9. Idjä manandjong budjur, ma-nandjong sanang; tapi idjä manjak djalan bingkok, iä karäh kaseuan.

10. Idjä habirep matä mandja-dian kapähä, tuntang idjä djuwih totoke karäh inekap.

11. Njaman olo tetek aton taha-sak pambelom; tapi totok olo papa inggagom kadarhakae.

12. Kasinggi manak klahi; tapi sinta manutup karä kalangkah.

13. Hong totok olo harati olo sondau kapintar; tapi uai puna akan likut olo gila.

14. Olo pintar mingkes kahara-tie; tapi totok olo gila rantep dengan karusak.

15. Djawet ramon olo tatau indu kotaе idjä dähēn; tapi awi kata-pase olo korik balongkang.

16. Panggawin olo tetek mang-kahimat pambelom; tapi pangulih olo papa manintu dosa.

17. Mahaga adjar, djetä djalan tanggoh pambelom; tapi olo idjä ngalapean urok, iä lajang hantä.

18. Idjä manutup kasingie, iä pa-nandjaro totoke; olo idjä mangotok, iä toto gila.

19. Amon kutoh augh, tä djaton tapas kasala; tapi idjä mana-hanan totoke, iä tä pintar.

20. Djelan olo tetek kilau sa-laka awang kampili; tapi atai olo papa djaton baguna bewäi.

21. Totok biwi holo tetek mam-belom olo arä; tapi idjä biti olo gila mampatäi arä olo humong.

22. Berkat Jehowa toto manatau, tuntang iä djaton mäwoi ka-pähä dengan tä.

23. Olo gila kilau husik mawi talo darhaka; tapi malalus kapin-tar, djetä gawin olo harati.

24. Talo kikäh olo papa karäh buah iä; tinai talo kahandak olo tetek karäh inenga akae.

25. Kilau pusoknjawong inaha-lau, tumon tä olo papa, palus iä

djaton hindai; tapi olo tetek aton padadukae idjä melai katatahi.

26. Kilau tjuka intu kasingä, kilau asep intu matta: tumon tä olo kadian akan äwen idjä manjoho iä.

27. Mikäh Jehowa, djeta mamparä karä andaue; tapi njelon olo papa karäh injempong.

28. Paentai olo tetek mandjadi kahandjak; tapi kaharap olo papa lilap nihau.

29. Djalan Jehowa kotan olo budjur; tapi djeta indu karusak olo, idjä mawi talo sala.

30. Palus katatahi olo tetek djaton tatarajang; tapi olo papa djaton akan melai hong tanah.

31. Njaman olo tetek paham mamplua kapintar; tapi djela bingkok akan irunap.

32. Totok biwih olo tetek katawan talo idjä bahalap; tapi totok olo papa uras mamingkok bewäi.

BAGI 11.

1. Dasing sala indjilek Jehowa; tapi taradju idjä tetek ingilake.

2. Sana dumah kadjojo, tä kahawen tokep kea; tapi intu olo randah atäie aton kapintar.

3. Olo tinduh jagah awi kabudjure; tapi olo bakalilit rusak awi akale idjä bingkok.

4. Ramo djaton tau mawat hong andau kalait; tapi katetek maliwus bara pampatäi.

5. Katetek olo tinduh mambudjur djalaе; tapi olo papa balongkang awi kadarhakae.

6. Kateteke karäh maliwus olo

budjur; tapi olo parajap inawan huang kadarhakae.

7. Sana olo papa matäi, kaharap palus nihau, tantang karä paentai djari lilap haliae.

8. Olo tetek ilapas bare tjalaka, tapi olo papa akan manganti iä.

9. Awî totok olo halau kolæ rusak; tapi awi kaharatin olo tetek äwen iliwus.

10. Hapus lewu handjak rantang tagal ontong olo tetek; tapi amon olo papa rusak, tä äwen basasurak.

11. Awî berkat olo budjur hapus lewu inggatang; tapi awi totok olo papa djeta impareneп.

12. Olo parajap hababaka kolaе; tapi olo pintar radjin manjuni.

13. Idjä kumbakumbang mangotok, iä manandjungan talo basillim; tapi idjä budjur atäie handak manjuni djeta.

14. Djaka djaton tirok bahalap, tä utus olo akan rusak; tapi amon arä olo awang harati tirok, tä maka talo bontong.

15. Amon olo mandal olo beken, iä akan rugi; tapi idjä djaton maku mananggong, iä sanang bewäi.

16. Sawan olo idjä mantoh mandino horumat, sama kilau olo kalkal mandino panatau.

17. Olo badjoha mampahalap arepe; tapi olo tulas mangapahäbitie kabuate.

18. Gawin olo papa bahudjong kihal; tapi olo idjä mimbul katetek aton upahe toto.

19. Krana idjä etter huang katetek mananggoh pambelom; tapi olo idjä manggoang kadarhaka, iä manggulong arepe tanggoh pam-patäi.

20. Olo idjä haliau duäduä atäie indjilek Jehowa; tapi olo idjä budjur djalae ingilake.

21. Salndik salampak olo papa djaton lapas bara hukum; tapi panakan olo tetek akan liwus.

22. Kilau santagi hong ujat bawoi, tumon tä olo bawi idjä bahalap ampie tuntang djaton maliamen.

23. Kahandak olo tetek uras bahalap bewäi; tapi kasangit Jehowa indu atep kaharap olo papa.

24. Aton olo idjä badjoha manenga, tuntang ramoe sasar mandahang; tinai aton olo idjä bukih labih bara patut, tapi iä sasar tapas.

25. Olo idjä radjin mamberkat, iä djaledjalan baseput; tuntang idjä manjiram olo, iä inata kea tinai.

26. Olo idjä manangat paräi, iä injapa olo arä; tapi berkat lawo akan olo idjä mandjual tä.

27. Idjä manggoang talo bahalap, iä ingilak olo; tapi idjä badjudju handak tjalaka, iä karäh supa tä.

28. Idjä harap panataue, iä karäh balongkang; tapi olo tetek lamanjan kilau dawen kaju.

29. Idjä maridu ungkup humae, riwut indu panataue, olo gila tä akan mandjadi rewar olo pintar.

30. Buan olo tetek kilau batang pambelom, tuntang olo pintar mangalong hambaruan olo.

31. Amon olo tetek mahin indjara hong petak, kilen hindai olo papa tuntang bedosa! — (1.Petr.4,17.)

BAGI 12.

1. Idjä radjin iadjar, iä karäh

pintar; tapi idjä basingi urok magon gila bewäi.

2. Olo idjä tinduh atäie karäh ingilak Jehowa; tapi olo idjä manggau akal darhaka ihukume.

3. Olo djaton indähen awi karähka; tapi uhat olo tetek djaton tararunap.

4. Sawan olo idjä tinduh, djetä kilau makota akan banae; tapi idjä papa prangae, djetä akan baha intu tolange.

5. Karä tirok olo tetek uras budjur; tapi karä akal olo papa haiang samandiae.

6. Karä augh olo papa mangatah daha; tapi njaman olo budjur puna akan maliwus.

7. Olo papa imbalik balalu djaton hindai; tapi human olo tetek melai dähen.

8. Genep biti inara tumon kapintare; tapi idjä hules atäie karäh batawah.

9. Idjä naniha bewäi tuntang nguan talo ai, djetä bahalap bara olo baladjok, tapi tapas panginae.

10. Olo tetek masih tahaseng metoe; tapi atai olo papa puna tulas.

11. Idjä malan tanae, iä ombet panginae; tapi idjä manggoang perkara haiang, iä tä gila toto.

12. Olo papa manggau djaring tjalaka; tapi uhat olo tetek karäh mamura.

13. Huang kasalan totok aton djarat papa; tapi olo tetek mahaikan karä kadjakä.

14. Genep biti imbesoh awi bua totoke idjä bahalap; tapi gawin lengä idjä parandjur imalah intu tempoe.

15. Djalan olo gila budjur bewäi kamäae; tapi idjä manarima adjar, iä toto pintar.

16. Olo gila palus mamplua ka-

- laite; tapi idjä manutup kahawëe, iä tä harati.
17. Idjä tarang masanan katoto, iä masuman katetek; tapi saksi manganjaro manipu bewäi.
 18. Idjä parandjur totoke, iä ma-njudok kilau padang; tapi djelan olo pintar manatamba.
 19. Njamä budjur melai katatahi; tapi djela haliau akan handjulu bewäi.
 20. Tipu aton hong atäi olo idjä mangalagai kapapa; tapi akan olo idjä mangarangka kabuahi aton kahandjak.
 21. Karä kapähä djaton pohos olo tetek; tapi olo papa puna basuang tjalaika.
 22. Totok bingkok indjilek Jehowa; tapi idjä budjur gawie ingilake.
 23. Olo pintar manjahokan kahartie; tapi atäi olo gila tatehau masuman kagilae.
 24. Lengä awang ukuh akan marentah; tapi idjä basawak kadian akan manahor asil.
 25. Atäi gogop mangapähä; tapi augh manis mampahandjak atäi.
 26. Olo tetek magah mambudjur sobate; tapi djalan olo papa mampalajang äwen.
 27. Talo iandop olo kadian basawak mahin djaton iä mampaka-sake; tapi olo ukuh indu batang panatau akan olo arä.
 28. Hong djalan katetek aton pambelom, tuntang huang pelek ain idjä budjur pampatäi puna djaton.
-
- BAGI 13.
-
1. Anak pintar manumon adjar bapae; tapi olo panjindir djaton maku iurok.
 2. Bara bua njamae olo pudji kuman talo bahalap; tapi kahaus olo parajap kuman kadarhaka.
 3. Idjä mandjaga totoke mahaga pambelome; tapi idjä manganga njamae buah kadjakä.
 4. Olo kadian mipen tuntang djaton mandino; tapi hambaruan olo ukuh sasar baseput.
 5. Olo tetek manjingi augh tandjaro; tapi olo papa manawali tuntang mamapa arepe.
 6. Katetek mahaga olo idjä brasih; tapi kadarhaka mampalokang olo badosa.
 7. Aton idjä manggarä arepe tatau, tapi iä djaton haliai bara ramo; tinai aton idjä manggarä arepe pähä, tuntang kutoh panataue.
 8. Hapan panataue olo tau malapas tahasenge; tapi idjä djaton maku manumon adjar djadilan pähä.
 9. Sumbon olo tetek pagapaga; tapi palitan olo papa belep.
 10. Awi kadjoho lembut karidu bewäi; tapi intu olo idjä radjin iadjar aton kapintar.
 11. Panatau awang dino awi pikir sasar munos; tapi idjä patäi äbes sasar mandahang.
 12. Kaharap idjä raudjar haradjur mangapähä atäi; tapi amon kahan-dak sampai, djetä indu upon pambelom.
 13. Idjä manawali augh Hatalla, iä marusak arepe; tapi idjä mikäh prentah, akae karäh injulang.
 14. Adjar olo pintar aton taha-sak pambelom, hapan mahakan dja-rat pampatäi.
 15. Akal bahalap mandjadian ka-kilak olo; tapi djalan olo parajap puna ringket.
 16. Olo pintar malalus karä ga-

wie hapan akal; tapi olo gila hararahan kagilae.

17. Sarohan papa lawo hong tja laka; tapi sarohan budjur toto baguna.

18. Idjä manganan adjar buah katapas tuntang kahawen; tapi idjä manumon urok, iä karäh ihortumat.

19. Kahaus idjä ihapus manis akan hambaruan; tapi manganan kapapa indjilek olo gila.

20. Idjä rampi dengan olo pintar, iä pintar kea; tapi idjä patoh dengan olo parajap karäh buah tjalaka.

21. Tjalaka puna mangatah olo badosa; tapi akan olo tetek injulang talo bahalap.

22. Ramon olo bahalap palus anak äsoe; tapi panatau olo badosa ingkes akan olo tetek.

23. Olo idjä pähä alo hong himba mapis mahin tau duan arä panginae; tapi olo papa munos tuntang pangulihe.

24. Ewe idjä dia toto mandjarae, iä basingi anake; tapi idjä sinta iä batawat pahias mamukul iä bara korik.

25. Olo tetek kuman, sampai ombet huange; tapi knain olo papa magon tapas hantä.

BAGI 14.

1. Awì olo bawi pintar huma inguan, tapi lengän bawi gila mangarak tä.

2. Idjä manandjong huang katinduhe, iä mikah Jehowa; tapi idjä manjak djalan bingkok manawah iä.

3. Hong totok olo gila kadjo-

hoe kilau pukul; tapi njaman olo pintar mahaga äwen.

4. Amon djaton sapi, tä dulange boang bewäi; tapi kaabas sapi mandino kutoh pangulihe.

5. Saksi budjur djaton maku manandjaro; tapi saksi parajap djuwih mamplua augli tandjaro.

6. Olo panjindir manggau kaptintar, tuntang djaton sondau; tapi akan olo pintar murah bewäi kaharati.

7. Alo ikau manaharep olo gila tanggatanggar, mahin djaton ikau supa kaharati bara totoke.

8. Mingat djalae, djetä kaptintar olo harati; tapi kahumong olo gila, iä tä manjalaja arepe.

9. Katiwase hababaka olo gila; tapi olo budjur hakilak sama arepe.

10. Atäi puna kasene kapähän ai: tinai hong kahandjake kea olo beken djaton tau pahir.

11. Human olo papa akan irusak; tapi tingkap olo budjur karäh mumumbong.

12. Aton djalan idjä inggarü olo budjur, tapi lawie tanggoh pam-patäi.

13. Alo haiak tatawä atäi mahin tau kapähä, tinai lawin kadjarian kahandjak tä tau indu kasinggul.

14. Atäi bingkok karäh puas awi karä djalae; tapi olo bahalap huang arepe mahin ombet toto.

15. Olo humong harap karë augh; tapi olo pintar mangenang tandjunge.

16. Olo pintar batawat maliut talo papa; tapi olo gila tandjong harutap.

17. Olo badjudju puna gila ga-wie; tapi olo idjä nahadja mam-parugi manjelek, iä tä patut injingi.

18. Olo humong puna mandino kagila; tapi olo pintar mambungas arepe hapan kaharati.

19. Olo papa akan sntop intu baun olo bahalap, tinai olo parajap intu bauntonggang olo tetek.
20. Olo pähä mahin injingi kolae kea; tapi olo tatau arä sobate.
21. Idjä manawah kolae, iä sala betoto; tapi berkat iä, idjä masi olo tjelaka.
22. Djaton äwen tä lajau, idjä mimbul talo papa? dia äwen idjä mambulan talo bahalap sondau asi tuntang katoto?
23. Idjä toto bagawi akan bontong; tapi idjä midjang bewäi puna mandino katapas.
24. Akan olo pintar panataue aton indu makotae; tapi kagilan olo parajap gila hantä.
25. Saksi budjur maliwus pambelom; tapi olo panipu hararahan tandjaroë.
26. Idjä mikäh Jehowa aton bara kota idjä dähen, tuntang palus anak äsoe ingalindong kea.
27. Kikäh dengan Jehowa, djetä tahasak pambelom, mimbit maha-kan karä djarat pampatäi.
28. Amon arä olo mamenda radja, djetä indu kahaie; tapi amon tapas oloe, djetä kanjnkok mantir.
29. Olo idjä tau mentai basuntul, iä pintar toto; tapi idjä ba-gandjir atäie, iä mangarinah kagilae.
30. Atäi idjä purah ombet hu-ange mambelom berenge; tapi ka-hiri kilau nana hong tolang.
31. Idjä mahanjek olo korik ma-mapa idjä manampa äwen; tapi idjä masi olo pähä mahorumat llatalla. — (17.5.)
32. Olo papa palus balongkang brangai ampin tjelakae; tapi olo tetek huang pampatäi mahin tanggar atäie.
33. Kaharati puna melai hong
- atäi olo pintar, alo marak olo gi-la iä mahin mangarinah arepe.
34. Katetek mampahai utus olo, tapi dosa mamparusak iä.
35. Djipen pintar ingilak radja, tapi iä basingi idjä marajap be-wäi.
-
- BAGI 15.
-
- Djawap idjä paris mampaterai kalait; tapi augh idjä badjang-kang mungkar kasangit.
 - Djelan olo pintar mampangat adjar; tapi totok olo parajap na-hasak uras kagilae.
 - Matan Jehowa manitip karä kaleka, mitä olo papa tuntang olo bahalap.
 - Djela idjä paris aton kilaubatang pambelom; tapi idjä bingkok manampa kapähän atäi.
 - Olo gila mamapa adjar bapae; tapi idjä tarima urok, iä mandjadi pantas.
 - Hong human olo tetek kutoh panataue, tapi hong pangulih olo papa puna karusak bewäi.
 - Totok olo pintar manawur kaharati; tapi atäi olo gila djaton dähen.
 - Paraph olo papa indjilek Jehowa; tapi lakudoan olo budjur ingilake.
 - Djalan olo parajap indjilek Jehowa; tapi idjä manggoang katetek äka kataue.
 - Malihi djalan budjur puna mimbit tjelaka; idjä manjingi adjar. iä akan matäi.
 - Lewu liau tuntang naraka uras intu baun Jehowa; kilen hindai atäi olo kalunen?
 - Olo panjindir djaton radjin

dengan idjä mampudji iä, iä dja-ton maku manalih olo pintar.

13. Awì atái handjak bau ngumi-n-gumi; tapi amon atái singgul kahanji lilap.

14. Atái pintar manggau kaharati; tapi totok olo parajap murep kagilae.

15. Olo idjä puna pähä atái dijaton tawan andau bahalap; tapi idjä puna mangat atái haradjur kilau baramirami.

16. Kälöh ramo isut tuntang mikäh Jehowa, bara kutoh panatau häwoi kalisah.

17. Bahalap haream kudjang isut tuntang hasinta, bara sapi baseput tuntang hasingi. — (17,1.)

18. Olo palait manampa kanjaing; tapi olo balemo mampaterai kausuat.

19. Djalan olo kadian ingaram-bang duhi; tapi djalan olo budjur uras inimbok inandang.

20. Anak pintar mampahandjak bapae; tapi olo gila manawah indeue.

21. Olo parajap handjak huang kagilae; tapi olo harati manjak djalan budjur.

22. Karä pikir haiang djaka dja-ton inirok; tapi amon arä olo idjä harati akal, djetä mandjadi.

23. Awì djawap njamae olo tau handjak; augh idjä toto buah wa-jahé, djetä paham bahalap.

24. Djalan pambelom, idjä akan olo pintar, mandai sasar ngambo, mangat mahakan naraka idjä liwa.

25. Human olo badjoho indja-wut Jehowa; tapi toros tanan balo indähé.

26. Pikir olo darhaka indjilek Jehowa; tapi kotak olo brasih äka kakilake.

27. Olo bisit bakoho marusak

humae kea; tapi idjä mangabelä sudok, iä karäh belom.

28. Atái olo tetek mangarangka augh djawape; tapi totok olo papa haburä nahasak augh karajape.

29. Jehowa kedjau bara olo papa; tapi iä manarima lakudoan olo te-tek.

30. Amon matan olo manampa-jah bahalap, djetä mampahandjak atái; amon ita basewut bahalap, djetä manekang tolang.

31. Pinding, idjä manumon adjar pambelom, karäh melai hindjä olo pintar.

32. Idjä manganan adjar mana-wah arepe; tapi idjä manumon urok mandjadi pintar.

33. Kikäh dengan Jehowa, djetä adjar indu kapintar; karandah puna tamparan kahai.

BAGI 16.

1. Olo tau mangarangka huang atái; tapi palekas augh djela, djetä awi Jehowa.

2. Genep biti manaha djalaë brasih; tapi Jehowa manimbang pi-kir atái.

3. Baring karä gawim akan Je-howa, tă karä tirokm haradjur man-djari.

4. Jehowa djari manampa talo handiai akae bewäi, alo olo papa kea hong andau tjalaka mahin akan horumat ai.

5. Karä olo idjä hai atái puna kabelän Jehowa; toto haliae, äwen tă dijaton tau dia ihukum, alo äwen pakat samandiai.

6. Awì kahalap tuntang katoto kasalan injapan; awie mikäh Jehowa olo tau mahakan kapapa.

7. Amon djalan olo ingilak Jehowa, tā maka musohe mahin ingabuahé kea dengae.
8. Isut tuntang katetek baha-lap hara kutoh pangulih tuntang kasala.
9. Atai olo mangalagai djala; tapi Jehowa mangamburi tasaran pae.
10. Augh tudjuza aton intu totok radja, njamae djaton sala hong basara.
11. Dasing tuntang taradju idjá budjur puna ramon Jehowa; kará batun-dasing hong kantong uras tampan ai.
12. Mawi kadarhaka, djetä indji-lek radja; krama awi katetek padusae indahen.
13. Totok biwihi tetek angilak radja; idjá hakotak budjur injintae.
14. Kasangit radja puna sarehan pampatái; tapi olo idjá pintar manujapan tā.
15. Amon baun radja manis, djets pambelom; asie kilau udjan mukaih tihin talo ambul.
16. Mandino kapintar, djetä paham bahalap bara bilau; tuntang mulih, kaharati paham barega bara salaka.
17. Djalan olo budjur mafut kadarhaka; idjá mahaga djala, iā manonggo pambelome.
18. Idjá akan rusak, iā badjoho helo; kahain atai puna tampanan kalongkang.
19. Bahalap hareaam olo raudah atiae haiak dengan olo korik, bara ompat mambagi talo irampus haiak dengan olo badjoho.
20. Idjá maugenang augh Hatalla, iā sondau ontong: berkat iā, idjá harap Jehowa.
21. Olo idjá pintar atiae ikjewut baha-riati; tinai amon aughe paris, djetä madiar bahalap hareaam.
22. Akal aton kalin pambelom akan tempoe: tapi augh adjar olo gila uras kagila.
23. Atai olo pintar mamintar nja-mae, tuntang dahangmandahang adjar intu totok biwihi.
24. Kotak paris kilau sarangan madu, indu kamanis akan hambrauan, tuntang tatamba akan toleng.
25. Ari olo manaha djalae budjur, tapi lawie manantarang pampatái.
26. Kahans olo mandohop iā ba-gawi, krama knae hadjadjuan iā.
27. Olo setan nambowong kapapa, iā pahatotok apuapni.
28. Olo putarbatik manampa ka-njaing, tinai olo pangotok mado olo hakapato hasuat.
29. Olo darhaka-karampie mabini napakaroke, tuntang mitabit iā manjak djalan idjá djaten bahadap.
30. Idjá habirep maté djaton ba-halap pikire; idjá pangkipangkit biwihi matalus-kapapa.
31. Owani makota kabungas; djetä sondau hong djalan katetek.
32. Olo pandjaang atiae bahalap bara olo abas; tinai olo idjá man-palah arepe bahalap bara olo idjá mampalah kota.
33. Tenong intarik akan pakuan; tapi kalabuae tulme kahandak Jehowa.

BAGI 17.

1. Idjá kasuap sepong bewii huang kasanang bahalap bara huma idjá basuang karami haiak ka-njaing.
2. Djipen idjá harati-karti mules marentah anak tempoe idjá bu-reng, tuntang iā karah mambagi ramo akan paharie.

3. Gagulang tii akan mariksa salaka, priok akan bulan, tapi Je-howa idjä mariksa atiae olo.
4. Olo parajap djimput dengan totok papak, olo bingkok maraligan piunding akan djala paman-djaro.
5. Idjä hababaka olo pahä manawah idjä manampa äwen; idjä handjuk tagal tjalaka, iä djaton karäh lapas bara hukum.
6. Makotan olo bakas, iä tii anak äsoe, tinai bapae indu horumat karäh anake.
7. Tahiu perkara hai djaton patut intu olo gila; kilem kundai olo hai, amon iä manandjaro!
8. Olo idjä purah manjindok ing garä olo kilau hintam, brangai ules iä mandino ondong.
9. Idjä manutup kasalan, iä meseggrati sinta; tapi idjä baroeck naembuka perkara pisah dengan kapateke.
10. Augh pudji manimbén intu olo pintar paham bara kasaratas manukul olo gila.
11. Sana olo parisang manirok kapapa, salenga sarohan karas saun-pau, mawi iä.
12. Kalah manjupa bahuang idjä djari irampas anake, tapi ilä olo parajap huang kogike.
13. Idjä manjulang talo bahalap hapan kapapa, kapapa kea djaton balekak bara human olo tå.
14. Idjä manampira klahi, iä sama kilau olo idjä mangarak tabat danem. Kalih ikau teiae ha-snuit helo bara klahi djari mas-sak.
15. Idjä mambudjur olo papa, tuntang manipan olo tetek, toto kadadua ta kadjilek Jehowa.
16. Akan en manenga rear intu lengän olo gila hanggape mammili kapintar, basa iä puna djaton bara atiae?
17. Sobat toto haradjur sinta, tuntang pahari puna inakah, manangat mandohep hong kadjaké.
18. Olo tå humong, idjä purah mandjuluk lengte mandal kolae.
19. Idjä radjin klahi radjin ksa-lan, tinai idjä manjama kagantong basuritonggange dengan aïn olo hai, iä manggoang tjalaka.
20. Idjä putarbalik atiae djaton akan mandino kahalap, idjä bing-kok djalaë lawo huang tjafaka.
21. Idjä manak olo gila, iä karäh kapahä atiae, tuntang bapa elo parajap djeton sondau kahan-djak.
22. Atiae idjä puna handjuk mim-bit titaimba mut, tapi idjä puna pangupungut mamboang tolardje.
23. Olo parajap radjin manjudek basilisilim, hanggape manchingkok djalan idjä budjuru.
24. Olo harati sondau kapintar darah bae, tapi maten olo gila lejang sampai saper petak.
25. Anak idjä parajap pena indu kapalihin bapue, tuntang indu ka-pungut atiae idjä manakan iä.
26. Djaton patut mandanla olo tetek, dia haliae matukul olo hai tagal kabudjure.
27. Olo harati mahawal kotake, tuntang olo pintar puna sabat atiae.
28. Djaka olo gila manjuni arepe, mikih iä inggará pintar tuntong hä-rati, asal iä marantep ajamae.

BAGI 18.

1. Idjä manisah arepe, iä manggoang kipue kabuate, tuntang iä malawan karü tirok bahalap.

2. Olo gila djaton mangilak kararati toto, baja uka talo awang huang atai si batarang bewäi.
3. Eka kädjan olo parajap, hetä katawah madja kea, tuntang kahawen dengan kanjukok,
4. Kotak idjä hong njaman olo pintar aton kilau danum handalem, tinai lowang, kapintar ta kilau batangdanum lombah.
5. Djaton patut tarima, appin olo papa, tuntang manipan olo te tek hong basara.
6. Totok biwihi olo gila, mungkar kanjaing, tuntang njamae meramerat blaku pukul.
7. Totok olo gila mandjadi indu karusake, tinai njamae indu djarat hambaruae.
8. Kotak olo pangotok sinisinik bewäi, tapi djetä manimben intu ramon knaie.
9. Olo idjä undanganding, ia tä kojan olo idjä mamparohot arepe.
10. Aran Jehovah puna kota dähen; olo tetek mahakan, kanta tuntang ingalindeng.
11. Karä ramon, olo tatau indu kota dähen akae, tuntang kilau pagar gantong; tapi kamäae bewäi.
12. Amon olo akan rusak, ta atiae badjoho helo; maka tamparan horumat, djetä karandah.
13. Idjä mandjawap manjalahan, djetä indu kagiae tuntang kahawae.
14. Peres bereng atai tau manjarenae; tapi amon atai darai, äwe tau mahanan tuntang mampendeng djetä?
15. Atai awang hazati mandino kaapik, tuntang pinding olo pintar manggau djetä.
16. Olo panenga mampalandang arepe; tengae ta mimbit iu naha-rep olo hai.
17. Idjä helo mangadu hong bäsara, ia tetek ampie; tapi amon idjä silae dumali, djetä patut irksa.
18. Tenong manggeta perkara, palus mamatus marak olo kwasa.
19. Amon pahari habantah, bähali mangabush ta bara mazampas kota dähen; klahin äwen bunggut haream bara kantjing human radja.
20. Awi bua njamae knain genep biti imbesoh; ia karöh imeda awi pangulih totoke.
21. Pampatä tuntang parbelom aton hong kwasan djela; genep biti, idjä langkap dengae, karöh kurnan buae.
22. Idjä sondau sawä tinduh, ia sondau djawet, djetä awie ingilak Jehovah.
23. Olo korik hakotak rimorimoh; olo tatau tombah meramenet.
24. Idjä arä sobate tau bewäi rusak; tapi djaka aton intu ikau; idjä toto sinta ikau; ia ta rantep haream bara pahari.

BAGI 19.

1. Olo pähä idjä manandjong huang, kabuljare, ia bahalup bärä olo bingkok totoke idjä puna gila.
2. Amon djaton tumon kabärat, djaton baguna bewäi; idjä pahalau bakadjeng paie karöh sala.
3. Kagilan olo marusak djalaer; tinai atiae maridu mazapa Jehovah.
4. Panatau mampara sobat; ta pi olo pähä ingalapean sobate.
5. Saksi panandjaro toto akan

beah hukum; idjā djuwih manandjaro djaton akan makakan.

6. Arā olo musék olo hāi; tuntang olo handiai handak rampi dengan olo; idjā tau manénga talo.

7. Karti pahlarie mahin/mahgabels olo pāhā, mahin tinaf karti karampie mangedjau arepe dengae; baja djaandjie inengae akae, awang djaton baguna.

8. Idjā manggan kapintar; iā sintia hambaruae; idjā mahaga karharati, iā karsh sondau kahalap.

9. Saksi panandjaro toto akan buah hukum; idjā djuwih pamunga karsh rusak.

10. Ontong djaton patut akan olo gila; djaten halfai djiplen-patut marentah mantir.

11. Kapintar olon mahawāl kassengit attūe; djeta indu horumate toto, amon iā tau suni kahum olo mamapa iā.

12. Kalait radja kilau sakung-kong singa; tapi asie kilau ambon hong oru.

13. Anak idjā gila toto indu tjakan bapae; olo bawi palait kilau pasuran idjā haradjur nahasak.

14. Huma tuntang ramo ilahi indu bapae; tapi sawā idjā tinduh, iā ta panetinan Jehowa.

15. Kadian mimbit tirol tadjah; olo bakulas akan blau.

16. Idjā mahaga prentah mahaga hambaruae; tapi idjū mangabels djaiae akan matái.

17. Idjā radjin manjanjang olo pāhā, iā mahandjaman akan Jehowa; iā karsh manjulang kahalape akae.

18. Djera anakm; katahim tau harap mobah iā; tapi sīla parasengen rampai mainpatai iā.

19. Krana kasangit idjā paham mamparugi bewki; tagai ta lapas

iā, ta ikau tau mandjara iā dapit timai.

20. Tumori adjar, tuntang tarima urok, mangat ikau dapit pintar.

21. Arā pikir hong atāi olo; tapi kahandak Jehowa melui dāhen.

22. Olo handjak awi kadjohae; tapi olo pāhā bahalap bara olo pamunga.

23. Kikah dengan Jehowa mandohop mambelom, tuntang kabesohe olo tau batiroh, tjadaka djaton tau sondau iā.

24. Olo kadian mandulai lengte akan rindjing, tuntang djaton kabawaes manggatang ta akan njamae tinai.

25. Amon ikau mamukul olo panawah panjindir, ta maka olo humong harati: adjar olo pintar, maka iā radjin tarimae.

26. Idjā marusak bapae tuntang maharak indu, ta ta anak idjā patut fndjilek tuntang injapa.

27. Kālah anak; terai bewai mahining adjar! ta toto bedjeleng ikau lajang bara urok karharati.

28. Saksi setan hababaka basara, tolok olo papā mantelen' kasalan.

29. Hukum djarī tatap akan olo panawah panjindir, tuntang pukul akan likut olo gila.

BAGI 20.

1. Anggor ta puna panawah panjindir, tuak puna paridu; idjā lajang kanta sampai katatali iā djaton akan pintar.

2. Pampikah radja kilau sakung-kong singa: idjā marahas iā mamapa pambelom ai kea.

3. Indu horumat olo halai, amon

iä dia karait klahi; tapi karä olo gila radjin tamä kasuat.

4. Tagal musim sedingen olo kadian djaton maku maluku; djadi wajah getem iä manjadakah tuntang djaton mandino.

5. Tirok hong atäi olo kilau da-nam handalem; tapi olo pintar tau masip tä.

6. Genep biti manara kahalape: tapi äwe tan soudan olo idja bu-djur toto?

7. Olo tetek, idja manahdjong huang kabudjuro, toto snake kea karäh batuah limbah iä.

8. Radja, idja mondokhorig pada-dusen basara; aton mangiap mang-aña kadarhaka hapan matae.

9. Äwe bahanji ha-naak: aku toh branh atäiku, nku toh idjaton bare kasalan?

10. Dasing turem dua; gantang turon daa, djeta indijilek' Jeho-wa.

11. Alo anak olo mahin tau inga-sene awi dasare, djaka iä handak budjor tuntang tinduh.

12. Pinding idja toto matining, tuntang matti idja tarang mitik, duduksa tä tanpan Jehowa.

13. Ela radjin batiroh, beli ikau pähä belom: renang matani, ta ikau karäh ombet pangnim.

14. Papa, papa bewñ! koan idja mamili; tapi limbah iä djari hagoet, tä iä manarae tinai.

15. Aton balan tuntang matina-ra; tapi idja pangkarega, djeta to-to buwi idja pintar.

16. Duan paktian odo tu idja djari mandal olo beken, duan ramoe in-du sanda tagal olo beken tä.

17. Tepong takeu manis angate, tapi limbah tä mandjadi kilau ba-ras intu njamä.

18. Karä tirok mandjadi, amon howa kilau panggong; iä man-

ilus tumon akel; tinai parang patut ilalus tuntang kaapik.

19. Idja mæeman telo basilan, iä sama kilau olo pangotok; ala karait dengan olo idja djaton tau melai idjange.

20. Idja manjapa indu bapae, palitan ai karäh belep marak aka kaput pidjem.

21. Panatau idja iraup kanaha, kadjariae djaton imberkat.

22. Äla koam: aku handak ma-malah kapapa tä. Entai Jehöwa, iä karäh mandohop ikau.

23. Dasing turen dua, djeta kabellän Jehöwa, tinai taradju hapa mangikit djaton bahalap.

24. Djalanen olo uras awi Je-höwa; mäka kilen olo tau harati djulæ?

25. Djetsih djarat aket olo; amon iä taparandjur bamiat, tuntang limbah tä iä handak mangarajau djandjie.

26. Radja idja pintar mangiap manganan olo papa, tuntang titi-nepe manggalingan iä.

27. Hambaratan olo kilau stuh-bon Jehöwa; idja marikes lapus telo heunge.

28. Sinta tuntang katote ha-haga radja; awi sinta padadusæ indahlen.

29. Kubungas budjang hatek, djeta kaabase, tinai owani iädu kerumat olo bakas.

30. Himañg pukul manatumba olo papa, pukul idja manimbén sampai ramon knae.

BAGI 21.

1. Atäi radja intu lengär Je-

plua tä akan äka tintun kahan-dake.

2. Genep biti manggarai djalaе budjur; tapi idjä manimbang atäi, djeta Jehowa.

3. Malalus katetek tuntang ka-budjur, djeta ingilak Jehowa ha-ream bera parapali.

4. Kadjojon matä tuntang ka-haajin atäi, djeta palitan olo papa, uras dosa bewäi.

5. Karä akal olo ukuh urez bahambit; tapi karä olo idjä ka-naha gawie akan tapas.

6. Mamumpong panatau hapan djela panandjaro mandjadi kilau kawo idjä tarupi, mandjadi djarat pampatai.

7. Gawan rampas olo papa akan mampalomos iä, basa iä djaton makü malalus tale budjur.

8. Djalan olo idjä tiwas puna bingkebingkok; tapi gawin olo brasih puna budjur.

9. Bahalap haream melai intu puting hija ruaz, bera melai hong huma hindjä bawi palait.

10. Hambaruan olo papa haus kaderhaka, alo idjä kapatohe kea mahin djaton iasi intu matae.

11. Amon olo panawah panjindir indjara, tä maka olo humong harati; amon madjar olo pintar, maka iä palus radjin tarima tä.

12. Idjä tetek tä mingat maan-hiu human olo papa, tuntang mambering olo papa tä akan ka-rusak.

13. Idjä manjumbel pindinge bara usok olo pähä, iä tä kea karäh mangkariak, tapi -djaton inarima.

14. Talo inenga basilisilim mam-belep kalait, tuntang talo indu sapan mambelep kasangit idjä hatep.

15. Olo tetek radjin mawi tako

idjä budjur; tapi akan olo parajap djeta indu kikähe.

16. Olo idjä lajang bera djalan akal karäh hindjä ungkup olo bagin matai.

17. Olo idjä radjin karami bakal indu tapas; idjä paham radjin ang-gor tuntang minjak, kwäka iä tatau! — (Luk.15,13.)

18. Olo parajap ihukum tagal olo tetek, tuntang olo darhaka tagal olo budjur.

19. Bahalap haream melai hong petak boang, bera hindjä sawä idjä palait habajat.

20. Hong humau olo pintar maagon kutoh ramo bahalap tan-tang minjak; tapi olo idjä gila gep manelen ai.

21. Idjä manggoang katetek tun-tang sintia, iä sondau pambelom, katetek, horumat.

22. Olo pintar mandai kotan olo abas, palus mampalokang kwassae idjä aka kaharape.

23. Idjä mandjaga njamae tun-tang djelae, iä mahaga hambaruae bera kadjakä.

24. Idjä bedjolio tuntang ring-gur, iä inggaru papawah pahjindir; karä gawie kilau njanjau awi kadjohoe.

25. Olo kadian matäi mimbis kiptie, krana lengte djaton makü bagawi.

26. Iä kamipemipen nongkang andau; tapi olo tetek manengk, djaton makü mangahana.

27. Parapah olo papa puna ka-djilek, paham haream aon iä manenga tä dengan akal papa.

28. Saksi panandjaro akan ru-sak; tapi olo idjä masuman toto tumon pahininge, iä karäh ma-nang kotake.

29. Olo parajap mambudjur bae,

tapi olo idja tinduh mambudjur djalae.

30. Djaton kapintar, djaton akal, djaton pikir bapedah malawan Jehowa.

31. Hadjaran inatap akan andau parang; tapi kamanang ta bâra Jehowa bewai.

BAGI 22.

1. Aian bahalap barega bâra kutoh panatau; tinai kakilak olo dengan ita, djetâ bahalap bâra salaka bulau.

2. Olo tatau tuntang olo pâhâ puna hasupa; Jehowa idja mandadian samandiai ta.

3. Olo pintar mingat tjalaka; balalu manjahokan arepe; tapi olo paleng manandjong harutap palus buah kapâhâ.

4. Balâh karaudah tuntang kikah dengan Jehowa: djetâ pauatau, hormat, pambelom.

5. Suah tuntang djarat aton liong djalan olo bingkok; idja handak mahaga pambelome mahaikan arepe kedjau bara hetâ.

6. Adjâr anak olo tabela tamparan djalae, ta iâ djaton maku balek dengan djetâ amon iâ bakas.

7. Olo tatau marentah olo pâhâ, tinai idja mindjam mandjadi dijen idja mahandjamian akae.

8. Idja minibul kasalan manggetem kapâhâ, maka pukul kardhakae imelek.

9. Idja bahalap matae imberkat; krana iâ manenga panginae akan olo pâhâ.

10. Harak olo panawali panjindir, ta klahi hong huma lilap, ta olo terai hasuat hasapa.

11. Idja mangilak karasih attu, tuntang idja paris njamae, djetâ indu sobat radja.

12. Matan Jehowa mahaga kaharati: tapi karâ perkaran olo parajap imbalike.

13. Koan olo kadian: aton singa intu ruar, suro aku impatsie hong djalan.

14. Totok biwil lontai kilau pallowang idja timben, idja ingabelâ Jehowa lawo huange.

15. Kagila puna leket hong atai anak olo tabelâ; tapi pukul adjar inaharak mangedjau ta dengae.

16. Idja mararat olo pâhâ manatau iâ; tinai idja manenga akan olo tatau mamparohot panataue.

17. Talingant piindingm, senâh karâ augh olo pintar, palus kandong adjarku hong atsim.

18. Krana mangat bewai ikau, amon ikau mahaga ta intu huangm, tuntang samandiai ta kârâlî tatap hong totok biwihm.

19. Aku madjar ikau andau toh, mangat Jehowa indu âka kaharspm, ikau toh kea, djatot beken.

20. Dia kindjap aku djari manjurat ta akam, hapan karâ ampin tirok tuntang adjar?

21. Mangat aku masuman akam katantun katoto ta, nakara ikau tau tombah augh awen budjubudjur, idja manjoho ikau.

22. Ela marampas olo pâhâ basa iâ pâhâ: tinai elâ mahanjek olo tjalaka hong basara.

23. Krana Jehowa karâh malalus perkarae, balalu iâ karâh marampas tahaseng olo idja marampas awen.

24. Elâ mangola olo palait, elâ hakapatoh dengan olo idja pura sangit;

25. Suro ikau manumon djalae,

palus mambet djarat akan ham-baruaam.

26. ÅEla omba olo idja radjin mandal, tuntang mananggong utang olo;

27. Krana buhen olo akan manduan sasurom bana pendam, amon ikau djaton hapam manahore tinai?

28. ÅEla mobah toros tikas tana, awang djari iawi tafo horan.

29. Amon ikau mita olo idja basikap gawie, ia ta karah tamā houg baun radja, tuntang djaton akan melai marak olo korik.

BAGI 23.

1. Amon ikau mondok omba kuanan hindja olo hai, ingat huabuah äwe idja tandipah baum;

2. Balalu danan lading kahana balengkongm, amon ikau pahalau kahausu.

3. ÅEla pahalau mipeu panginae idja bahara, krana djeta mam-pahawen.

4. ÅEla mandjudju arepm han-dak tatau, kalah terai haya karā akalm.

5. ÅEla matam hagatang ma-nuntut talo ayang puna djaton akam; krana dieta manampa pa-lapse, kilau burong nasar, idja manjalumbo majintu langit.

6. ÅEla, omba kuman dengan olo bisit, åla mipeu karā panginae awang mangat.

7. Krana tunion puna dasar atiae, kakai ia; kuman, ihop, koae dengam, tapi kwaka atiae toto bahalap dengam.

8. Karā suap awang djari ki-

nam, djeta akan iutam tinai, tun-tang karä auglim awang bahalap indu nihau bewäi.

9. ÅEla hamauh intu pinding olo gila, krana ia manawah ka-pintar karä kotakm.

10. ÅEla mobah toros tikas tana awang usang, tuntang åla ma-hupi tanan nolä.

11. Krana Idja paliwus äwen tä toto kwasa; ia karah malalus per-karan äwen dengam.

12. Djuluk ataim akan adjar, tuntang pindingm akan karä ko-tak awang pintar.

13. ÅEla mangahana djara bara anak olo tabela; amon ikau mamukul ia hapan väi djaton, ia akan inatai. — (13,24).

14. Toto, ikau mamukul ia ha-pan uui, tapi ikau mahakan ham-baruae bara naraka.

15. Joh anak, amon ataim pin-tar, ti ataiku kea handjak.

16. Tuntang buku riariek amon njamam manjewut augli budjur.

17. ÅEla ataim bahiri olo ba-dosa, tapi sining andau kalah melai huang kikahim dengan Je-howa.

18. Krana toto aton bewäi pam-belom idja rahiaw, kaharapm djatoñ akan haiang.

19. Hining, o anak, palus pin-tar, tuntang pabudjur ataim hong djalae.

20. ÅEla mangola olo pambusau, idja marusak isie kea.

21. Krana olo pambusau tun-tang babungu sasar pähä; tinai kahaus batiroh makaian tempoe hapan talo kupit.

22. Awi mamenda bapam, idja djari manakan ikau, tuntang åla mangabelä indum, amon ia djari bakas.

23. Pili katoto, tuntang ala mandjase tinai, tuntang kapintar, adjar dengan kaharati.

24. Bapa olo tetek hondjak rnantang paham; idja djari manak olo pintar rindang tagal ia.

25. Pahandjak bapam tuntang tuntang totok biwihe mangalagai indum, parantang äwen idja djari tjalaka manak ikan.

26. Djuluk ataim akungku, o un, awi kaharati djeta indihen: anak, tuntang solio matam mangilak mahaga karä djalangku.

27. Krana sapangan ta palowang idja timben, sawu idja jahabondong ta kali idja sekä.

28. Ia mimpu kilau bigul, ia manipata karä baat marak olo.

29. Kwe kapahu, kwe tjalaka, kwe karidu, kwe tangis, kwe hi-

30. Intu olo ta idja lajau hong anggor, idja tanggoli mauggau talo papa, talo ihop bahari.

31. Äla mita anggor ia bahalap tinai olo panawah pati hahandang ampie, tuntang ma-

nara hong sangkir, tinai mangat teléé:

32. Harian djeta kilan handipä, palus manotok kilau handjali-

wan.

33. Ta matam karäh manam-patäi, tuntang ala mandjajong pejah bawi beken, tuntang ataim arepm bara äwen, idja imbit olo karäh mamplua karä augli gila:

34. Djadi ikan sama kilau olo idja batiroli bentok tasik, kilau djaton djari katawan ta. Kilen, olo idja batiroli hong lawin ti-

35. Olo djari manukul aku, olo tempä aku, tapi aku djaton kapähä;

mangkemae; amon aku misik djari ngalunen arepku, ta maka aku bahalap, tinai sarangan mado

haream handak manggaue tinai.

BAGI 24.

1. Äla halirj ole papia, tuntang ala mpen hindja äwen ta.

2. Krana atäie bapikir karusuk, indum, parantang äwen idja djari tjalaka.

3. Awii kapintar hurea inang-

4. Awii kapantas karä karonge ingontep dengan pamatau idja ba-

5. Olo pintar toto abas, öhai olo harakal kutoh kwasaæ.

6. Krana hapan akal pintar patut mamarang, aka arä olo idja tawan tirok, äwen hetä manang.

7. Kapintar pahalau hai akan mang djaton tawan bukue, kwe olo gila; ia djaton bahanji mitratang njamae hong basara.

8. Idja bakumang haus mawi anggor, idja tanggoli mauggau talo papa, ia toto inggera basar.

9. Karä tirok olo gila uras doea:

10. Amon ikan djaton bahanji hong andau kadjakän olo, toto

kudjilek olo.

11. Awat äwen, idja akan im-

12. Mikäh koam: toto, ikäi idja batiroli bentok tasik, kilau djaton djari katawan ta. Kilen,

13. Joh anak, kuman mado, djeta kasene ta? maka ia mamalah genep biti tumon gawin ai.

14. Tumon ta kea mangadji ka-

pintar akan hambaruam; amon

ikau mandiyo tā, maka rahian ikau karah bontong, tuntang kaharapm djaton handak hajang.

15. Åla kilau olo papā mimpia humau oto tetek, äla marusak akæ batiroh.

16. Krana alo hangkudju olo tetek lawo mahin mendeng tinai; tapi olo papā balalu baboring lawo akan tjalaka.

17. Åla handjak ataim tagal mu-sohm balongkang, tinai äla ataim rindang tagal iñ tanggarnrus;

18. Suro Jehowa mitse palus mandjilek djetä, balalu mindah kalaite bara olo tā mawi ikau.

19. Åla ikau pahaze sangit tagal olo papā, äla bahint olo darhaka;

20. Krana olo papā puna djaton talo kaharape, tinai sumbon olo darhaka karah belep.

21. O aak, mikäh. Jehowa tuntang radja, äla ombo idjä batekang parisang.

22. Krana salenga kea karusake alau lembut; äwe katawan prea tjalakan även tā sampai? —

23. Djetoh kea sewut tanding olo pintar: Djaton patut manrima ampie hong basara.

24. Idjä hamauh dengan olo pa-pa: ikau toh tetek, — iñ tā injapa olo arä, tuntang karü djalahan olo basingi dengae.

25. Tapi idjä mandjara olo tā, iñ bahambit bewäi, tuntang kutoh berkat lawo akne.

26. Djawap paris kilau sium hong njamaä.

27. Nguan satiarm helo tuntang alau tanam, limbah tā pangun humam.

28. Åla mandjadi saksi tandjaro mawi kolam, sampai totokm napakorok kaputusan.

29. Åla koam: kilau olo mawi aku, tumon tā aku tinai, tuntang handak mamalah genep hiti tumon gawie.

30. Aku djari mahoroë tanam olo kadian, tuntang pambulan anggor olo runggo;

31. Itä, uras tingen lembut hetä, hapus kabukae ngalambo garigit, tinai pagar batue djari karakarak.

32. Amon aku mitse, aku mangandong tā hong atäku; aku manampajah palus iadjar awi tā.

33. Käläh tiroh hindai isut, prontok hindai isut, kipit arepta hindai isut tuntang menter:

34. Tā kapähäm basikap tanggoh ikau, tuntang katapasm. kilau olo parang. — (6,11;28,19.)

BAGI 25.

Sewut tunting tanding Salomo,
baris dué.

1. Djetoh kea sewut tunting tanding Salomo, idjä ingampeleng olo ain Hiskia, radja Juda tā.

2. Manjahokan djapae, djetä horumat Jehowa; tapi horumat radja tā auon mariksa karä perkara totototo.

3. Kilau kagantong langit tuntang katimben petak, kakai kea atai radja djaton taratuga.

4. Kanan puja bara salaka, tā djetä mandjadi ramo bahalap.

5. Kanan olo papā bara darah radja, tā padadusae karah indähen awi katetek.

6. Åla badjoho ompat radja, äla badjudju mendeng intu äka olo hai:

7. Krana bahalap akam, amon

olo hamah dengan tendar kanganbo iksu; — bara ikau impa randah intu baun olo hai ts, idja aka kahandak matam.

8. Aela kanaha hakdahi; surrahian ikau mawi gana enen; amon idja dengan djari nampahawen ikau.

9. Kubuabi perkaram dengan kolam; tapi ala masumam talo basilim ain olo.

10. Bela ia, idja mabining ta; mamapa ikau, palus britam papa haradjur, djaton terai.

11. Augh idja toto buah wajah, djeta kilau bua bulau heng pi-ring salaka.

12. Adjar pintar hong, pihding idja radjin, djeta kilau suwang bulau tuntang saling barega.

13. Kilau kasadingen denum baku metoh musim getem, kakai sarohan idja budjur akan idja manjoho ia, tuntang ik unampangat hambayuen tempoe.

14. Olo idja laladjok mandjandi, tuntang djaton maluso, is kilau bauanandau tuntang riwut, idja djaton udjae.

15. Awu kasuntul olo hai tarusok, kilau djela idja malisen mandarai tolang.

16. Amon ikau sondau madu, baya kinan ombeorbet, bela ikau pahalan peda, palus muta ts tinai.

17. Djadjahai bewai panandjongm madja human kolam, bela ia puas dengan, tuntang mangelut ikau.

18. Saksi idja manjewut augh sala mawi kolae, ia ts pukul, padang tuntang anak panah idja batadim.

19. Kaharap basat metoh kadjak, djeta kilau kasinga idja gulep, tuntang pai idja talokas.

20. Idja manjanji akan olo pahā

attie, djeta kilau mengkak pa-kaian musim sadingen, kilau manusia tjuka hong sandawa.

21. Amon masohun blau, pakanan ia: amon ia teah bekie, pi-hop ia. — (Matt.5.44.)

22. Krana kalota ikau kilau mantanjok baruh apti hundjun takoloke, tinai Jehowa karah, matalkih akan.

23. Riwut utara mimbit udjani, djela pangotok mampasem bau.

24. Bahalap baream melai intu puting hila ruar, bare melai hong huma hindja bawi palsit.

25. Brita bahalap bare tanah kedjawu, djeta kilau dantum sa-

dingen akan olo teah beliae.

26. Olo tetek idja pahir ati olo papa, djeta kilau kab idja ingero,

kilau lowang danum idja imapa.

27. Pahalau kuman madu djaton bahalap, tinai idja magon malih-

rok talo hai, maka djeta pakalau babehat akae.

28. Olo idja djaton tau manae hanan huange, ia kilau lewun talampas, idja nihae kotae.

BAGI 26.

1. Kilau udjan hebungku metoh musim pandang, tanaa kilau udjan wajah getem, kalota horumat djaton hakabuah dengan olo gila.

2. Kilau darin ampit tuntang travang kelislang, kalota sapa idja djaton bara hukue, djaton tambelan.

3. Pukul akan hadjaran, ganti dali akan kalidai; kalota usi akan likut olo gila.

4. Aela tombah olo gila tu-

mop kahumonge, bela ikau sama demgae.

5. Tapi tombah olo gila tumon kapatpt kahumonge, bela ia manggarai arepe pintar.

6. Ia mangudongi paie, tuntang manjurup kapahä, idja hanz-dak aguan perkara bapan sarohan idja gila.

7. Sama kilau olo kait handak babigal, kakai amon olo gila mahnihu kapintar.

8. Idja manenga hortumah akan olo gila, djetä kilau olo mandjaka hintan akan tojok batu.

9. Sewut pintar hong totok olo gila kilau duhi idja macjok lengän olo babusau.

10. Kilau olo pamanaah idja mam-pahsingang talo handiai, kakotia jää idja mupah olo gila tuntang olo pamjor.

11. Kilau aso kuman utae tinai, tumon tä olo gila, idja maruek kagilae.

12. Amon ikan miti olo idja manggarai arepe pintar, tä maka olo gila tau iharap labih bara olo djetä.

13. Puna augh olo kadian aton singa hong djalan, aton meto basiak hong pelek.

14. Kilau blawang balikbalika hong gagelae, kakai olo kadian intu sastroe.

15. Olo kadian mandulai lengäe akan rindjing, tapi pahalau bahali kamäe manggatang tä tinai akan njamas.

16. Olo kadian manggarai arepe pintar haream bara udju biti idja pantas aughe.

17. Olo mahalau idja mangarai arepe hong klahin olo, ia kilau olo idja manjumput pin ding aso pamangkit.

18. Kilau olo gila mandjakah barah apui, anak panah tuntang talo baka matäi.

19. Tumon tä olo idja manipu kolae, tuntang hamauk tindäi aku hurah bewäi.

20. Amon djaton kaju hindai, maka apui belep; tinai amon djaton olo pamade, tä kandu badje leng terai.

21. Kilau buring akan barah, tuntang kaju akan apui, kakai olo palait mahaandok klahi.

22. Karé angk olo pamado uras kilau pukul, padus manimben intu ramon knai.

23. Totok idja pantas tuntang atai idja papa, djetä kilau kivak tajo idja basapu salaka.

24. Olo panjinggi nahadja manusia tobole, tapi huange manggau tipu.

25. Amon ia mampahalap aughe, ala harap ia, krana tä kadarhaka tilap udju hong attie.

26. Ato kasihgi mamiungga maitutup arepe, toto kadarhakae kanah bakarimah kea intu olo arä.

27. Idja mangali palbwang, ia kea lawo hetä, tinai olo idja mambaring batu, maka djetä tampuslang buah ia.

28. Djela hingkok basingi äwen idja djari imapae, tuntang totok haliau mandjadian tjalaka bewäi.

BAGI 27.

1. Äla patara arepm tagal andau djewu, krana ikau mahuin djaton katawan kileu kadjarian andau toh.

2. Käläh olo beken manara ikau,

- ala njamam, djalaham beken, tapi ala totok biwih aim.
3. Batu puna babehat, tinai baras mahanjong: tapi kasangit olo gila babehat haream bara-kadaduă tă.
4. Kalait puna talo basiak, tuntang kasangit puna sarosaroi; tapi awe tau mahalang kabiri?
5. Djara idjä tarang bahalep bara sinta idjä basilim.
6. Olo idjä sinta alo iă mandjara, djetä balhalap bewiă: tapi karë sium olo parjingi uras haliau.
7. Idjä besoda, danum madu mahin ihundjenge: tapi idjä blau, talo bapait mahin menis kamaeae.
8. Kilau burong idjä kumbang-kumbang nihau serangae, tumon tă olo idjä akar hadari bara kalekac.
9. Minjak tuntang dupa mam-pahandjak atai: tumon tă kamanis sobat idjä toto, tagal tiroke idjä badjur bara atäe.
10. Ala ngalapean sobatm atau sobat bapam: tinai ala manalih human paharim metoh katika tjalam; krana bahalap olo karampi idjä hakstokep kalekae bara pahari idjä kedjau.
11. Pintapiistar. o anak. tuntang pahaendjak atäiku, mangat aku tau mandjawap olo, idjä mapama aku.
12. Olo pintar mingat tjalaka, palus manjahokan arepe; tapi olo huinong manandjong harutap palus buah kapähä.
13. Duan klambin idjä mandal olo, tinai duan ramoe indu sanda tagal olo beken tă.
14. Idjä haradjur hni aughe mam-berkat kolae, djetä injewut kilau manjapa.
15. Pahutun andau udjan idjä djaton malajan tuntang olo bawi palait, duaduă tă sama bewiă;
16. Olo idjä handak mathbalang ia, kălăk iji mambalang riwut ssindă, atewa maugarakop uadus.
17. Pisau mikis mampanjihii pisau; kalotă olo manapanjihii kotaë.
18. Idjä manonggo batang kor-ma ai, iă karâh kuman brae, tinai idjä manjang tempoe buabuah mandino horumat.
19. Kilau kangkalingen hong danum maewraluan bau, kelotă atai olo hatandipah dengan kolae.
20. Nareka tuntang karusak djaton tau besoh, tinai maten olo kea djaton tau puas.
21. Kilau gagulang akan salaka, tuntang priok akan bulau, tumon tă olo ingkemä awi njaman idjä manara iă.
22. Paribasa ikau tempă olo gila hong lisong hapan halo, sampai rotek: mahin dia kea kagihne handak nihau.
23. Karë tabirim tonggo buabuah, tuntang ngusam kawan metom.
24. Krana ramo puna djaton sampai katatahi, alo makota djaton maku girirmanggirir.
25. Amon oru keang djari le-pah, tă aton lembut idjä taheta tinai, tuntang karë ampin talo bahidjau imumpong hong bukit.
26. Karë anak tabiri ombet indu pakaiam, tinai karë tabiri hatuë ombet indu balandjam.
27. Djohon tusun kambing ombet indu panginam, indu panginan ungkup humam, tinai indu hapam mamhelom karë djipem hawi.

BAGI 28.

1. Olo papa pararawoh, olo djaton olo manjasah ia; tapi olo tetek kilau singa, idjä sanang mahu kupa.

2. Awi kasalan tanah radja bdjeleng inganti, tapi tagal olo idjä herati tuntang tinduh äwen melai tahi.

3. Olo pähä, idjä mahenjek olo korik, aton kilau udjan tombök buku, idjä mampalimbes karä talo, sampai panginan djaton.

4. Idjä ngalapean prentah, ia mahorumat olo papa; tapi idjä mahaga prentah, ia ombo malawan olo ta.

5. Olo papa puna djaton harati kapatut; tapi idjä manggau Jehowa harati talo handiai.

6. Bahakap olo pähä idjä manandjong huang katinduhe, bara olo tatau idjä rujongrajang hong djalee idjä bingkok.

7. Idjä mahaga prentah, ia ta anak pintar; tapi idjä mangola olo pambusau parami manawah bapae.

8. Idjä mampara ramoe awi katulase, paham manggau anake tuntang guajae, ia mamumpong ta akan olo pamasi, idjä tau dengan olo pähä.

9. Idjä manjumbel pindinge bakulas mahining prentah, laku doae kea mahin indn kadjilek.

10. Idjä mampalajang olo budjur akan djalan papa, ia karöh lawo hong palowang; tapi olo idjä tinduh ta karöh mandino kahalap.

11. Olo tatau manaha arepe pintar; tapi olo pähä idjä harati tau mangkemä ia.

12. Amon olo tetek handjak ran-

tang, ta talo handiai budjur bahalap bewäi; tapi amon olo papa lembut, ta olo handiai mahakan manjakokan arepe.

13. Idjä milim karä kadarhakae djaton pedah gawie; tapi idjä mangaku tuntang manganan ta sondau asi.

14. Berkat olo ta idjä mikah batawat haradjur; tapi idjä mampalulang atiae akan lawo hong tjalaika.

15. Kilau singa idjä manjakung-kong, bahuang idjä basiak: tunon ta olo darhaka idjä marentah olo pähä.

16. Mantir idjä tapas kaharatie, ia sukup kagagahe; tapi idjä manjimgi ontong kadarhaka, ia mandjang umure.

17. Olo idjä ingihal ibenjek dahan olo akan pararawoh sampai kubur: ala mangkemä mampatendia ia.

18. Idjä manandjong budjubudjur karöh ihaga; tapi idjä rambang atiae mahoroe djalan dus, huang idjä ia akan lawo.

19. Idjä malan tanae, ia ombet panginae; tapi idjä ospat olo parajap karöh puas awi ketapas.

20. Olo idjä budjur paham imberkat; tapi idjä kanaha handak tatau djaton tau lapas bara kasala.

21. Manarima ampin olo, djetai djaton patut; idjä kalota murah sala, alo tagal idjä kasuap tepong bewäi.

22. Olo bahiri manggoang panatau, tuntang ia djaton katawan katapas bewäi karöh huah ia.

23. Idjä mampudji olo, rahian ia karöh ingilak paham bara idjä mambudjok menjak djelae.

24. Idjä majparohot indu bapae.

sambil hamauh: djetä djaton dosa; — iä tä kolan basat.

25. Idjä hai atäie mambelom klah! tapi idjä harap Jehowa sar sar basepat.

26. Idjä harap atäi si, iä tä gila; tapi idjä mahoroe kapintar karäh liwus.

27. Idjä manenga akan olo pähä djaton akan tawan katapas; tapi idjä mangambutep matai hara äwen, kutoh sapa karäh ake.

28. Amon olo papa lembat, tä olo arë mahakan mampahokan arepe; maka amon äwen tä rusak, tä olo tetek ingapal.

BAGI 29.

1. Olo idjä kindjap impudji, tuntang megon parissang; salenga iä karäh rusak djaton taradhop.

2. Amon olo tetek ingapal, tä olo arë handjak; tapi amon olo papa marentali tangguh olo arë.

3. Idjä radjan kapintar mampa handjak bapae; tapi idjä hindja lontai tumpi karä ramoe.

4. Radja mandahen tanahé awi kabudjure; tapi idjä radjan sudok marusak ti.

5. Idjä mambudjok kolae, iä manenan djaring akan pais.

6. Hong kalangkah olo papa aton djarat; tapi olo tetek basasurak tuntang handjak atäie.

7. Olo tetek mangeneng perkarau olo pähä, tapi olo papa djaton parabe kapintar.

8. Olo panawah panjindir mamparidu hapus lewu, tapi olo pintar mampatadoh kasangit.

9. Amon olo pintar aton per-

karac dengan olo gila, alo jä blaif alo tatawä, djaton bewäi hakabuah.

10. Olo haus, dahä basingi olo budjur; tapi olo tetek manggau tahaseng akan iwen.

11. Olo gila mampius kalaite lepalepah; tapi olo pintar mampahanan tä.

12. Tuan idjä tarima augh tan-djaro, karä olo ai uras papa bewäi.

13. Olo pähä tuntang olo tatau puna hasupa; Jehowa mampare-nang matan äwen duä tä.

14. Radja, idjä toto mambudjur olo pähä, padadusae karäh melai katahai.

15. Pukul tuntang adjar manenga kapintar; tapi anak olo idjä inalua bewäi mampahawen indue.

16. Äeka arë olo papa, idjä kutoh dosa; tapi olo tetek karäh mitä äwen tä rusak, tuntang han-djak.

17. Djara anakm, tä ikau sanang dengae, tuntang iä karäh mampappa kakilak akan hambaruan.

18. Amor augh, Hatalla ilajan, tä olo arë sasar marajap; tapi her-kat iä, idjä mahaga Torat.

19. Djipen djaton tau jadiar ha-pen augh bewäi; alo iä harati tä, djaton maku tombah.

20. Amon ikau mitä olo idjä kar-naha augle, tä olo gila tau äharap labih bara olo djetä.

21. Amon djipen bara pesae ta-bela pahalaü iasi, maka rahian iä palus handak mambalik.

22. Olo palait mandjadian karidu, tinai olo idjä karaha mawi, kutoh kalangkah.

23. Kadjoher olo mampelokang tempoe; tapi olo randah atäie man-dino horumat.

24. Idja pakat habagi dengan maling, ia basingi pambelome; ia mahining augh sumpah, tuntang djaton maku masumtan budjdr.

25. Kikäh dengan olon manenan djarat; tapi idja harap Jehowa, ia ingalindong.

26. Olo arâ manggau baun raja; tapi kapatut genep biti lembut bara Jehowa.

27. Olo parajap puna indu kadjilek olo tetek; tinai olo idja budjur djalaе panâ indu kadjilek olo parajap. — (Joh.15,19.)

BAGI 30.

Sewut tuntang tanding Agur.

1. Djetob augh Agur, anak Jake; sewut tuntang adjar Itiel; Itiel tuntang Ughâl.

2. Toto aku humong bara olo, akal olon djaton intu 'aku.'

3. Aku djaton djari mangadji kapintar, tuntang kaharati tahiü talo brasih djaton aku tawéé.

4. Äwe mandai akan sorga, tuntang mohoh tinai? äwe manungpong riwut hong karakope? äwe mangambut karâ danum hong tapihe? äwe djari manikas karâ sarang kalunen? äwe aerae, tinai äwe akan Anake? Aton ikau katawan djeta?

5. Karâ augh Hatalla utas lingis imprasih; ia toto indu talawang awen idja harap ia:

6. Äla ikau mandehang aughie, belâ ia mandjara ikau, tuntang tandjarom sondau.

7. Dua perkara aku blaku intu ikau, ala ngahana ta bara aku helo bara aku matâi:

8. Talo halang tuntang tan-djaro kâlah mangedjaue bara aku; ala katapas alô panatau ala ma-nengae akangku, tapi kâlah ba-gingku ombeombet inengam.

9. Beli aku, emeru sku pahalau puas, millim; sambil hamauh: äwe Jehowa ta? Atawa djaka aku pa-halau tapas, suro'aku manakât, palus matnaja aran Hatalkengku.

10. Äla mangotek dipen intu tempoe, suro'ia manjapa ikau, tuntang ikau tiwas.

11. Aton kempang olo, idja pudji manjapa bapae; tuntang djaton maku mamberkat indue;

12. Kempang idja manggarâ arepe brasih, tuntang djaton djari ienjau bara tiae;

13. Kempang idja badjoho matae, tuntang paham maleak;

14. Kempang idja hakasingä padang, tuntang laguntum rhandau, bapae kutean olo tjalaâ lepale-pati' bara petak, tinai baris olo pâhâ bara marak olon.

15. Pasat ta duâ anake: tengâ, tengâ bewâl! Maka talo teloteq toh djaton tau peda, tuntang idja äpat kea djaton hamauh: djari ombet.

16. Naraka, parnakan olo tamang; petak idja djaton pudji om-bet danume, tinai apui djaton ha-mauh: djari ombet.

17. Mata idja hababaka bapae, tuntang manawab indue, djaton maku tumon anghe, maka burong kak hong padang akan mangartut ta; tuntang anak barong nasar akan kuman djeta.

18. Telo perkara toh pahalau heran akangku, tinai idja äpat ta kea aku djaton haratie:

19. Ampin burong nasar manja-lumbo akan langit, sarantar han-

dipä hong batukarang, djalan ba-| 33. Krana amon djohon tusun
nama hong bentok tasik, tinai sapi inggulai, tä djadi mantega;
dasar olo hatuë dengan budjang tinai idjä pahalau mangusok uronge,
bawi.

20. Tumon tä kea djalan olo kar kalait, mampalembut klahi.
bawi pahabandong; ia kuman, pa-
lus mampuas totoke, sambil ha-
mauh: aku djaton sala enen.

21. Tanah suraksirok awi telo-
biti, tinai idjä äpat tä djaton kea,
taratanggonge:

22. Djipen amon ia naik radja,
tinai olo gila amon ia pahalau
peda:

23. Sawä idjä äka kasingi, amou
ia marentah, tuntang djipen bawi,
amon ia manganti tempoe bawi.

24. Äepat toh uras korik haliae
hong petak, tapi iü harati bara
idjä piutar tä:

25. Karä bitik tä, hamputan
idjä djaton abas; tapi musim pan-
dang ia mamumpong panginæ:

26. Blawau bukit, hamputan idjä
djaton kwasa; tapi ia manampa
humae hong batukarang:

27. Sangkalap djaton bara radja,
tinai djetä hagoet bakawanka-
wan:

28. Lalawa manjingkap hapan
lengæ, tuntang ia tamä human
radja.

29. Telo toh uras bahalap ing-
kange, äpat haream idjä bahalap
tandjone:

30. Singa, idjä pangkaabas karä
meto, idjä djaton maku undur awi
barangai ampin talo;

31. Aso riwut idjä batekang ka-
hange: tinai kambing hatuë; tinai
radja idjä djaton taralawan.

32. Djaka ikau djari humong
gila, tuntang djari letjaletjak ga-
wim, tinai ikau djari papa kahan-
dakm: tä angop totokm hapan
lengäm.

33. Krana amon djohon tusun
nama hong bentok tasik, tinai sapi inggulai, tä djadi mantega;
dasar olo hatuë dengan budjang tinai idjä pahalau mangusok uronge,
mamplua dahae; tuntang idjä mang-

BAGI 31.

Augh sewut Lemuel.

1. Augh radja Lemuel; sewut
idjä iadjar indue akee.

2. Kajah, idjä kampilingku,
kajah anak knaingku, kajah ikau,
anak miatku!

3. Äla manenga kaabasm akan
olo bawi, tuntang äla haliae ma-
njak djalan tä idjä indu karusak
radja.

4. Djaton patut akan radja, joh
Lemuel, djaton patut akan karä
radja, amon ia pamihop anggor;
tinai äla karä pangeran mipen talo
ihop bahari.

5. Suro äwen mihop palus ka-
lapean kapatut, tuntang mobah
perkaran olo awang ihenjek.

6. Tenga talo ihop bahari akan
äwen idjä tjalaka, tinai tenga
anggor akan olo idjä paham kapä-
lä atäie:

7. Mangat ia mihop tuntang
kalapean tjalakae, palus djaton
mingat kapähäe.

8. Rakang njamam akan olo
bisu, tuntang akan perkaran karä
olo idjä unggounggol.

9. Rakang njamam, putus bu-
djubudjur, palus mamatut mam-
budjur olo idjä tjalaka tuntang
pähä.

10. Sawä idjä tinduh, äwe tau
sondaü ia? ia toto barega paham
bara mutiara.

11. Atai banae tau harap iä, tuntang iä djaton tapas ontong.
12. Talo bahalap bewäi iawie dengae katahin pambelome, tuntang djaton haliai talo awang papa.
13. Iä manjimpan bulun meto tuntang pisto, palus lengae ukuh manantang tä.
14. Iä kilau banaman olo badi-gang, idjä mimbit balandja bara kedjau.
15. Huahruang alem iä misik, balalu manatap panginan akan ungkup humae, tuntang manukas gawin sekara djipae idjä bawi.
16. Iä manirok tahuu taré, tuntang iä mamilii tg kea; awi pangu-luh lengae iä mimbul pambulan anggor.
17. Iä mambabat mampaabas kahange, tuntang iä mandähen lengae.
18. Iä mitä dagange bahudjong bewäi; sumboe djaton belep hapus alem.
19. Iä mandjudju lengae manduan galinan tantang, tinai tundjuke basikap toto mimbing han-depang.
20. Iä hendjak muap karakope akan olo pähä, tuntang mandjuluk lengae radjin manengka akan olo tapas.
21. Iä djaton mikäh tagal ung-kup humae buah sadingen, krana hapis ungkup humae hapakaian tilaptalapa.
22. Iä manampa pararani acae; pakaiae uras benang lamos tuntang baludu.
23. Banae basewut hong äka basara, amon iä manamuni heti deng-an karä bakas tanah.
24. Iä mitor pakaian tuntang mandjual tä, babat imanjoe akan dagang.
25. Pakaiae bunggut tuntang bungas; iä manatawä andau' rahian dapit.
26. Iä marakang njamae huang kapintar, tuntang hong djelae aton adjar idjä paris.
27. Iä mariksa karä gawin ung-kup humae; iä djaton maku ku-man tuntang kadiae.
28. Karä anake hatuü bahabit, tuntang manjewut iä salamat, tinai banae kea manara iä, koae:
29. Arä olo bawi tau tinduh, tapi ikau bahalap bara iwen tä samandiae.
30. Lago bahalap tuntang ampin bungas haiang, djaton baguna; tapi olo bawi idjä mikäh Jehowa, iä patut inara.
31. Tara iä tumon karä bua lengae, karä gawie akan maheru-mat iä hong äka olo arä.

SURAT

PANGABAR AIN

S A L O M O.

BAGI 1.

Talo handiae uras haiang.

1. Djetoh karë sewut olo pangabar, anak Dawid, radjan Jerusalem ta.

2. Joh, haiang uras kahaiang! koan olo pangabar; toto, haiang uras kahaiang talo handiae uras haiang!

3. Narai ontong olo huang karë kapähän gawie, idjä awi ti ia mampahaka arepe penda matanandau?

4. Girir idjä nihau, girir taheta lembut tinai; tapi petak metai dñhen katatahi.

5. Matanandau lembut, belep tinai, tuntang iñ badjeleng akan ake haluli, mangat lembut keti tinai.

6. Riwut mohon akan salatan, hakitar tinai akan utara, tuntang iñ sasar hakitar sampai aka tam-parsae tinai.

7. Karë sungai uras masoh akan tasik, tinai tasik djaton mandahang kakontepe; akan hulue, akan aka karë sungai ti solake masoh, heti djetë manjambong tinai.

8. Karë talo handiae kontep kasusale, sampai olo djaton tau masumun ta lepalepah. Mata haradjudt djaton tau puas mitä, tinai pinding djaton tau peda mahining.

9. Talo idjä djari, djetë kea

akan mandjari tinai; idjä djari ilalus, djetë kea karäh ilalus tinai, sampai puna djaonu talo taheta penda matanandau.

10. Mikäh aton talo, idjä koan olo: itä, djetë tabeta; — tapi toto djari tahi djaman horan talo ta mandjari kea, idjä mandjadi intu pangereng ita toh.

11. Puna olo djaton maugenang talo idjä usang; kakai kea swen idjä rahian djaton karäh ingenang olo idjä limbah ia tinai.

12. Aku idjä pangabar ta bñin djari radja heng Israel intu Jerusalem.

13. Tuntang aku manjoho atäku, mangat mangumang mariksa apik apik talo handiae, awang mandjadi hapus pehda langit. Karë kasusah ti djari mnenga Hafalla akan olo kalunen, mangat swen mampahaka arepe huang ti:

14. Aku djari mitä karë ampin gawi awang ilalus penda matanandau; maka itä! uras djetë haiang, tuntang kilau manjingkap riwut bewki.

15. Idjä puna kabingkok djaton tarabudjur, tinai idjä puna ngalilis djaton taraisä.

16. Aku djari hamauhi huang atäku: itä! aku djari mamparë tuntang mamaham kapintarku labih bara karë olo, idjä helo bara

djari mangadji tuntang mangkemä kutoh talo;

17. Tuntang aku djari manjoho atäiku, mangat mangasene kapitär, kagila tuntang kaapik; tä maka aku djari katawan, gawi, djetä kea kilau manjingkap riwut bewii.

18. Krana amon arä kapintar, tä arä kea kasusah; idjä mandahang kaharatie, iä mandahang kapähæ kea.

BAGI 2.

Karä kahandjak mahm̄ haiang kea.

1. Aku djari hamanh huang atäiku: hæs, ikau akan mangkemä kamangat, kymän karä ampin talo babalap. Tapi itä! djetä haiang kea.

2. Koangku dengan tatawë: ikau gila; tinai dengan kahandjak; buhen ikau?

3. Tä, maka angat atäiku, han-dak mamede isingku hapan ang-gor, tuntang atäiku akan mangananjan arepe pintar, sampai aku mitä, talo en; idjä babalap iawi olo kalunen hapus penda langit, katahin karä andau pambelome.

4. Tuntang aku djari manampa talo hai; aku mamangu arä huma akangku; aku mimbul kutoh pam-bulan anggor akangku;

5. Aku djari mawi arä palakanan tuntang kabon. kämbang akangku, tinai mimbul hetä ha-kabeken ampin batang huia;

6. Aku mangali arä talagan da-num akangku, hapa mambisa karä pulau kaju;

7. Aku manewus arä djipen ha-tuä bawi, tinai kutohe idjä puna

rewarku; tuntang sapi tabirajung-ku paham karæ bara ain olo handiai, idjä djari melai hong Jerusalém helo bara aku;

8. Aku mamumpong kea salaka bulap akangku, tuntang kutoh ramad barega bara karä radja tun-tang karä tanah; aku manjoho arä olo panjanji akangku hatuä bawi, tuntang karä talo karamin olo, karä ampin talo usik.

9. Maka aku sasar hai, aku da-hangmandahang bara olo handiai, idjä djari hong Jerusalém helo bara aku; tinai kapintarku melai kea hong aku.

10. Tuntang karä talo handiai, idjä ingilak matangku, inengaku ake, tinai aku djaton mangahaña bara atäiku karä ampin kahandjak; krana atäiku handjak huang karä gawingku, djetä mandjadi kaging-ku bara karä gawingku.

11. Limbah tä, amon aku mitä karä gawingku, idjä tampan leng-ängku, tuntang kilau manjingkap riwut, djaton ontong, hong djetä penda matanandau.

12. Tä aku mules arepku, han-dak mitä kadjarian kapintar, tinai kagila tuntang kahumong, kilen ampin olo djetä dapit, idjä karäh manganti radja, djaka iä inanding dengan idjä helo.

13. Tä, maka aku mitä kapintar toto manangkalau kagila, kilau kalawa mahalau kakaput;

14. Matan olo pintar hong takolake, tapi olo gila manandjong hong kakaput. Tapi aku mitä kea, kadjarian, duäduä tä sama bewai.

15. Tä, aku mado huang atäiku: bassa kadjariangku sama kilau olo gila kea, akan en tinai aku pa-

halau manggan kapintar? Tä olo, uka kuman mihop, tuntang koangku huang atäiku: djetä kea manjarongan hambaruae hapan karuras kahaiang bewäi.

16. Krana pangingat olo dengan olo pintar djaton palus katatahi, sama kilau dengan olo gila kea, basa intu katika rahian talo handiai puna kalapean, tuntang olo pintar djaton tau dia matäi sama kilau olo gila kea.

17. Tagal tä aku mangabeli pambelomku: krana aku djaton radjin talo handiai idjä mandjadi penda matanandau, basa djetä uras haiang, tuntang kilau manjingkap riwut bewäi.

18. Tinai aku mandjilek karä gawingku, idjä djari iawiku penda matanandau, basa aku akan malihi tä intu olo, idjä karä rahian bara aku.

19. Krana äwe katawan, djaka tä tä pintar atawa gila? Tinai idjä karä marentah karä gawingku, idjä djari inampaku apiapik penda matanandau. Djetä kea kahaiang!

20. Tagal tä aku mules, manjoho atäiku bengkak bara karä gawi, idjä djari inampaku penda matanandau.

21. Krana olo, idjä djari malalus karä gawie hapan kapintar, kaharati tuntang kaapik, idjä indu malihi tä tinai akan olo beken, idjä djaton djari ombo mawie. Djetä kahaiang kea tuntang tjalaka paham.

22. Krana narai ontong olo huang karä gawie tuntang kasusah atäie, idjä puna ai penda matanandau?

23. Krana hapus andau pambelome puna kapähä, kasusah, tjalaka, alo hamalem kea atäie mahin djaton tau sunang. Djetä kahaiang kea!

24. Tä, djaton bahalap bewäi akan:

halap, idjä kadjarian karä gawie? Maka djetä kea gitangku bara lengän Hatalla bewäi.

25. Krana äwe tau kuman, äwe tau handjak, sala bara awi Iä bewäi?

26. Krana akan olo idjä ingilake iä manenga kapintar, kaharati tuntang kahandjak; tapi akan olo badosa iä manenga kasusah gawie, nakara iä mamumpong tuntang manunjok, tuntang djetä inenga tinai akan olo idjä ingilak Jehowa. Djetä kea kahaiang, tuntang kilau manjingkap riwut!

BAGI 3.

Olo tau handjak toto huang Hatalla bewäi, maka ole papa puna sama dengan meto.

1. Akan talo handiai aton wa-jahé, akan karä ampiñ gawi ha-pus penda langit aton tukas katikae.

2. Manak aton katikae, matäi aton katikae; mimbul aton ketikae, mandjawut talo imbul tä aton katikae;

3. Mampatäi aton katikae, manatamba aton katikae; mangarak aton katikae, tinai mamangun aton katikae;

4. Manangis aton katikae, ta-tawä aton katikae; manatum aton katikae, tiuai babigal aton katikae;

5. Manganan batu aton katikae, tinai mamumpong batu aton katikae; rampi aton katikae, tinai djajong aton katikae;

6. Manggau aton katikae, tinai

nihau aton katikae; mahaga aton katikae, tinai manganan aton katikae;

7. Marabit aton katikae, tinai mitor aton katikae; manjuni aton katikae, tinai hakotak aton katikae;

8. Mangilak aton katikae, tinai basingi aton katikae; klahi aton katikae, tinai hakabuah aton katikae.

9. Narai tok kahalape akan olo, idja mawi talo, tagal karä kasusah tå?

10. Aku djari mitä kasusah, idja djari inenga Hatalla akan olo kalunen, mangat äwen mampahäka arepe huang tä.

11. Maka It mandjadian talo handiai paris intu katikae; tinai kahaus nahuang kalotä djari ingkese hong atäi olon; sala bara djetä olo djaton sondau gawi, awang indjadian Hatalla, atawa tamparae atawa kahapuse.

12. Tagal tå aku harati, djaton idja bahalap akan olo, bara iä handjak, tuntang mawi talo bahalap katahin pambelome.

13. Maka tinai, genep olo idja kuman mihop tuntang handjak hong karä gawie, djetä kea panngengan Hatalla.

14. Aku kasene, talo handiai idja iawi Hatalla, djetä uras akan melai katatahi; olo djaton tau mandahange, djaton kea tau manapase; maka gawin Hatalla kalotä, mangat olo mikäh iä.

15. Talo idja katontoh, puna djari kea horan; tinai talo idja akan mandjadi, tahi kea djari aton: Hatalla halaline tinai bewäi talo idja djari halan bihin.

16. Tinai aku djari mitä penda matanandau, aton äka basara, tapi

kadarhaka aton hetä; aton äka idja puna akan katetek, tapi karajap aton hetä.

17. Tä koangku huang atäiku: Hatalla karäh mamutus akan olo tetek tuntang olo darhaka; krana hetä puna katikae akan karä akal tuntang karä ampin gawi.

18. Djadi, aku hamauh huang atäiku: djetä tagal olo kalunen, mangat Hatalla mangkemä äwen, uka äwen akan harati, huang arepe iä sama kilau meto bewäi.

19. Krana kadjarian olo kalunen sama kilau meto; kilau pampatäi djetä, kakai kea iä matäi, tuntang karä talo tå sama tahasenge; tinai intu olon djaton labih bara intu meto; krana talo handiai uras haiang.

20. Uras talo handiai tå tintue akan äka idja: samandisi tå puna kadjarian petak, tuntang haluli tinai mandjadi petak.

21. Äwee katuwan, djaka liau olon mandai kangambo, tuntang liau meto sewu tamä petak?

22. Tagal tå aku djari harati, djaton talo idja bahalap akan olo bara iä handjak huang gawie, krana djetä puna bagin ai. Krana äwee tau mimbit iä kantä, akan äka iä tau mitä talo awang karäh mandjadi rahian bara iä?

BAGI 4.

Karä ampin gawi tuntang kadjarian olo uras haiang.

1. Djadi, aku mules, palus mita karä ampin kararat katulas, idja mandjadi penda matanandau: maka itä! aton kutoh djohon matan äwen idja ihenjek, tuntang

idjä pamamponge djaton; awi le-djä, ta äwen hakalaso; tapi idjä ngän idjä mararat äwen äwen ihe-njek, tantaang idjä pamamponge djaton.

2. Ta aku manggarä olo matai, awang djari nihau, mangat bara olo idjä magen belom, idjä bara tahaseng palus töh.

3. Tinai idjä puna djaton, ia-ta mangat bara kedaduä ta, idjä hindai katawan karä talo papa, awang mandjadi penda matanandau.

4. Tinai aku mitä karä ampin satiar, tantang karä kaapik gawi; djettä wampalembut kahirin olo dengan kolae. Djetä kea uras haiang, tuntang kilau manjingkap riwut bewäi.

5. Toto olo gila mangkipit lengte, tuntang kuman isi ai kea.

6. Maka idjä kasudek lokap tuntang kasanang hahakap bara duä karanggom tuntang kasusah dengan kahaiang.

7. Ta aku mules kreptu tinai, tuntangaku mitä karä kahaiang idjä penda matanandau:

8. Aton olo idjä tonggal, djaton sawähabanä, tinai ia djaton bara anak, djaton kea bara paharie; tinai gawie haradjur bewäi, tuntang matae djaton maku paas dengan panataue. Maka akan äwe aku bagawi, manjoho hambaruangku tapas kahalape? Djettä kea haiang toto, tuntang kasusah idjä papa kaliai.

9. Bahalap duä bara idjä biti; krana äwen ta kuman asil gawie.

10. Djaka idjä biti äwen ta balongkang, kolae bandak mandohop mampendeng ia; tapi pajah idjä tonggal ta amon ia balongkang, basa djaton beken, mangat mandohop ia.

11. Tinai amon duä menter hin-

djä, ta äwen hakalaso; tonggal, kilen ia tau blasut?

12. Tinai amon idjä tonggal ta intakan impalah, ta idjä duä tau malawan; maka tali unam telo djaton murah inggeto.

13. Olo tabela idjä pähä belom tuntang pintar bahalap bara radja bakas idjä gila, idjä djaton maku inawat hindai.

14. Krana idjä ilapas bara siper mahin tau naik radja, tinai idjä puna inakan radja tau sasar pähä belom. — (1.Mos.41,14.)

15. Maka aku mitä karä olo idjä penda matanandau ompat olo tabela beken, idjä akan manganti idjä solake ta.

16. Djadi, karä olo idjä ombo helo baue djaton tawan kalepahe; tinai idjä manuntut ia djaton kea karä handjak. Djetä kea haiang, tuntang kilau manjingkap riwut bewäi.

17. Haga paim, amon ikau manalih human Hatalla; kalah ikau manggapi mangat mahining, bara ikau ombo mimbit parapah ain olo gila, krana äwen djaton harati talo kasalae idjä iawie.

BAGI 5.

Karä panatau haiang kea.

1. Äela totokm kanaha, tuntang äla atäim kiroktro hakotak hong bauu Hatalla; krana Hatalla aton hong sorga, tapi ikau hong petak; tagal ta buah karä aughm isut bewäi.

2. Krana awi kutoh kasusah olo mangampa, tumon ta awi karuek kotake olo tarang kagilae.

3. Amon ikau djari bamiat intu Hatalla, äla ikau randjar malha-puse; krana iä djaton mangilak olo gila; talo idjä djari imiaiatm, lalus tä kea.

4. Bahalap haream ikau djaton bamiat, bara ikau bamiat, tuntang djaton malaluse.

5. Äla manjoho totokm mimbit isim badosa; tinai äla manjewut hong baun sarohan Hatalla; djetä awiku salaja bewäi. Buhen Hatalla akan hasep kalaite tagal aughm kalotä, palus marusak karä gawin lengäm?

6. Amon kutoh nipi, tä maka kutoh kahaiang tuntang augh ri-wut; tapi ikau, käläh mikäh Hatalla.

7. Amon ikau mitä olo pähä ihenjek, tuntang kabudjur katek ingarak hong tanah, äla he-nigan tagal gawi kalotä, krana aton idjä hai haream bara äwen, idjä karä mariksa; tinai aton Idjä pangkahai bara äwen tä sa-mandiai.

8. Tinai alo kilekilen kea, puna ontong kea akan tanah, amon aton radja akan hapus petake.

9. Idjä haus rear haradjur djaton tau ombet ~~reaze~~, tinai idjä haus panatau djaton tau puas awi karä pangulihe. Djetä kea ka-haiang!

10. Äka kutoh panatau, hetä kea kutohe idjä mamparohot tä; tinai narai ontong tempoe awi djetä, baja mampaharap matae be-wäi?

11. Olo idjä toto bagawi mangat tirohe, alo iä djari kuman isut atawa paham; tapi karä kabesoh olo tatau maur tirohe.

12. Djetä peres papa haliae, idjä gitangku penda matanandau, iä tä,

mahaga panatau akan karugin tem-poe kea.

13. Krana olo tatan kalotä ru-sak paham tjalakae; tinai amon iä djari manak, maka djaton talo melai intu lengän anake.

14. Kilau iä bara knain indue, kalotä iä buli tinai halowai; djadi panulie sama dengan panumake, iä djaton akan mimbit talo enen bara karä gawie, idjä tau inang-gonge hong lengäe.

15. Maka djetä kea kapapa pa-ham, iä akan hagoet sama halai kilau iä djari dumah. Narai tinai oatong acae? iä djari bagawi akan riwut bewäi.

16. Hapus umure iä djari kuman huang kakaput, tuntang djari ku-toh kasusahe, tinai peres dengan kapähän atäie.

17. Djadi, aku tol manggaræ bahalap tuntang mangat, amon olo kuman milop, tuntang han-djak huang karä gawie, idjä ilal-luse penda matanandau, katahin umure idjä puna pandak, idjä inenga Hatalla acae; krana djetä puna bagin ai.

18. Tinai genep olo, idjä inenga Hatalla panatau tantang ramo, tinai kwasa mangat kuman djetä, tuntang manduan bagie, haiak handjak atäie hong karä gawie: djetä maka panengan asin Hatalla.

19. Krana olo tä djaton paham mangenang karäh kapähän pambe-lome, basa Hatalla mameda iä dengan kahandjake.

BAGI 6.

Olo idjä djaton tau ombet huange to-tjalaka bewäi.

1. Aton ampin tjalaka, idjä

gitangku penda matanandau, maka djetä kutohe intu olo arä:

2. Djetä, olo idjä inenga Hatalla panatau, kutoh ramo tuntang horumat, sampai djaton tapas talo enen, idjä kahandak atiae; tapi Hatalla djaton manenga kwasa akae, uka kuman tä, malainkan olo beken bewäi kuman tä lepah. Djetä haiang toto, tuntang peres papa.

3. Alo olo manak saratus, tuntang belom tahi umure, tapi hambaruac djaton peda awi talo bahalap, tinai iä djaton ingubur inatum buabuah: djetä koangku, anak idjä ingälus balialap bara iä.

4. Krana anak kalotä blua haiang, palus hagoet lilap, tuntang arae palus kudap;

5. Iä djaton djari mitä matanandau, tuntang iä djaton katawan tä; iä tä sanang bara olo kälötä.

6. Krana alo olo tä belom sampai duä kojan njelo, tuntang iä djaton djari mangkemä kahalap: djaton äwen tä palus akan äka idjä bewäi?

7. Karä gawin olo uras akan njamae, tapi atiae djaton tau peda awi tä.

8. Krana narai kalabien olo pintar bara olo gila? narai guna olo pähä idjä pintar handak ombo olo belom?

9. Bahalap haream hapan ramo idjä aton, bara mangenang awang djaton. Djetä kea kahaiang, tuntang kilau manjingkap riwut.

10. Alo barangai pangkat olo, arae puna tawan bara horan, iä puna olon bewäi; iä djaton tau hakalawan dengan idjä kwasa bara iä.

11. Krana kutoh augh manda-

hang kahaiang bewäi; narai guna olo awi tä?

12. Krana äwe katawan narai idjä baguna akan olo sangkom pambelome, katahin isut andau belom huang kahaiange, idjä ihapuse kilau amban talo bewäi? Atawa äwe handak masuman akan olo, narai idjä karöh rahian bara iä penda matanandau?

BAGI 7.

Sepsimpan augh sewat tuntang adjar.

1. Aran tinduh bahalap haream bara minjak barega, tinai andau pampatäi bahalap bara andau olo inakan.

2. Bahalap haream tamä human tatum bara huma äka rami; krana hong djetä aton kahapus olo han-diai, tuntang olo belom mange-nang tä hong atiae.

3. Kasusah kälöh bara tatawä, krana amon ampin bau ringiringi, tä atai impahalap.

4. Atäi olo pintar ompat human tatum, tapi atäi karä olo gila ompat huma äka rami.

5. Kälöh mahiwing augh pudjin olo pintar bara mahining augh njanjin olo gila.

6. Krana kilau hutup salentup kaju penda rinjing, tumon tä tatawän olo gila. Djetä kea kahaiang!

7. Krana karampi dengan olo badjoho manggila olo pintar kea, tuntang talo inenga marusak atäi.

8. Kahapus talo bahalap bara tamparae; olo basuntul atiae bahalap bara olo badjoho.

9. Äla huang kanalia blait,

- krana kalait puna melai hong atäi
olo gila.
10. Åela hamauh: buheu maka
karä katika awang bhin bahalap
bara awang katontoh? krana djato
ton awi kapintarm ikau misek talo
kalotä.
11. Kapintar sama kahalape de-
ngan panatau; toto bahalap ha-
ream tinai akan karä olo idjä mitä
matanandau.
12. Krana kapintar mangalindong,
tinai rear kea mangalindong; tapi
idjä optong kapintar tinai manenga
pambelom akan tempoe.
13. Itäm, ingat gawin Hatalla;
krana äwe tau mambudjur talo
idjä djari imingkoke?
14. Handjalandjak hong andau
bahalap, tuntang andau tjalaka
ingat kea, krana Hatalla manampa
tä hatontong, nakara olo djaton
akan katawan talo awang hindai
mandjari.
15. Sepsimpan ampin talo aku
djari mitäe sangkom katika ka-
haiangku. Aton olo tetek, tun-
tag iä basempong hong kateteke;
tinai aton olo papa, idjä pandjang
umure huang kadarhakae.
16. Åela ikau pahalau tetek, åala
mado arepm pahalau pintar; krana
buhen ikau handak rusak?
17. Åela pahalau marajap, åala
ikau gila; krana buhen ikau han-
dak matäi basempong?
18. Kålah mimbing djetoh, ti-
nai åala kea malekak lengäm ba-
ra djetä; krana idjä mikäh Ha-
talla, iä mshakan- talo handiai
tä.
19. Kapintar mangawasa olo ha-
rati paham haream bara sapulu
mantir hai, idjä hong lewu.
20. Krana hong hapus petak puna
djaton idjä biti tetek kalotä, sam-
- pai uras bahalap karä gawie, sam-
pai iä djaton basala.
21. Åela manduan atäi tagal
karä augh idjä iado olo, belä ikau
akan mahining djipem mamapa
ikau.
22. Krana tawam bewäi atäim,
kindjap ikau kea djari mamapa olo.
23. Talo handiai tä aku djari
mangkemäe huang kapintar. Hu-
angku aku handak mandino ka-
pintar, tapi djetä sasar kedjau
bara aku.
24. Djetä kedjau, kilen gawing-
ku dengae? djetä pahalau timben,
äwe tau sondaue?
25. Aku mules tinai hajak atäi-
ku, mangat mangasene, mariksa
tuntang manggau kapintar dengan
kaapik, tinai mangat mangasene
kahumong olo papa, tuntang ka-
rajap karä olo gila.
26. Tä aku sondaue talo idjä ba-
pait bara pampatäi, iä tä: olo ba-
wi idjä atäie kilau djaring tuntang
djarat, lengae kilau pasong; olo
idjä budjur hong baun Hatalla
karäh mahakan iä, tapi olo badosa
karäh inawae.
27. Itäm! karä talo tä djari son-
dauku, koan olo pangabär tä, ha-
tontonghatontong, mangat sondau
kapintar.
28. Tapi idjä magon inggau ham-
baruangku, tuntang djaton aku
djari sondaue, iä tä: dalam sakojan
olo aku djari sondau idjä
biti olo hatuä toto, tapi olo hawi
djaton haliae marak karä äwen
tä.
29. Baja djetoh toto djari son-
dauku, Hatalla djari manampa
olon budjur, tapi äwen manggau
arü pikir.

BAGI 8.

1. *Æwe* padan dengan olo pintar? *äwe* tau marima talo handiai? Kapintar olo mamplawa baue, tuntang kabangut baue hobali awi tä.

2. Koangku:awi manumon augh njaman radja, tagal sumpahm kea idjä intu Hatalla.

3. *Æla* murah hadari bara baue, tinai äla magon manekang hapan augh papa; krana iä mawi karä talo kahandake.

4. Krana augh radja puna kwsa; atawa äwe petah hamauh deengae: narai gawin?

5. Idjä mahaga prentah, iä djaton karäh buah talo papa; atai olo pintar katawan katika tuntang hadat.

6. Krana genep perkara aton katikae tuntang hadate; tapi arä ampin talo papa puna mambehat olon.

7. Kranadjatonaton idjä katawan talo rahian; krana äwe tau masanan acae kilen kadjariae dapit?

8. Maka olo djaton kwasa dengan rogh, hapan manahanan rogh tä; tinai olo djaton kwasa dengan andau pampatäi; kahum parang olo puna djaton lapas; tinai kadar-haka djaton akan maliwus tempoe.

9. Karä talo tä djari gitangku, sangkom aku manjoho atäiku mi-ngrat karä talo, awang mandjadi penda matanandau. Aton katika, maka olo impahai, marentah awang boken indu tjalakan äwen.

10. Tinai aku mitä olo parajap ingubur, tuntang hantue iagah bara äka brasih, tapi olo idjä budjur gawie ingalapean bewäi hong lewu. Djetä hajang kea!

11. Basa hukum djaton palus mawi karä gawi papa, tagal tä atai olo kalunen kontep, handak malalus kapapa bewäi.

12. Alo olo parajap sampai käsaratus tingkat malalus kadarha-kae, tuntang iä pandjang umure: mahin tawangku kea, äwen idjä mikäh Hatalla karäh batuah, äwen idjä marawan intu baue.

13. Tapi olo parajap djaton akan batuah, kilau kangkalingän talo äwen djaton akan belom pandjang, idjä djaton maku mikäh Ha-talla.

14. Aton hindai kahaiang idjä mandjadi hong petak: aton olo idjä tetek, tapi iä imaläh kilau gawie darbaka; tinai aton olo dar-haka, tapi iä imaläh kilau gawie tetek. Maka koangku, djetä hajang kea.

15. Tagal tä aku manara kahan-djak tä, basa djaton akan olo talo idjä bahalap haream penda matan-andau, baja kuman tuntang mi-hop, tinai handjahandjak; krana baja talo tä bewäi acae asil ga-wie hapus umure, idjä inenga Hatalla acae penda matanandau.

16. Maka amon aku manjeho atäiku mangasene kapintar, tuntang mitä karä kasusah. idjä hong petak, sampai matan olo bandau hamalem djaton mangkemä ti-roh:

17. Tä aku mitä, hapus ga-win Hatalla idjä mandjadi pen-da matanandau djaton tau olon haratie; amon olo paham badijudju manggaue, djaton haream iä sondau. Alo olo pintar mado arepe katawan tä, djaton kea iä tau sondau djetä.

BAGI 9.

1. Krana talo handiai tā aku djari mingkese huang atāiku, mangat aku bakarinah harati talo tā, iā tā: olo tetek dengan olo pintar, tuntang karā gawie, uras intu lengān Hatalla; olo djaton katawan atawa sinta atawa kasingi karākarā awang inaharepe.

2. Krana kadjarian idjā sama kilau awang beken kea, idjā bewāi talo supa olo tetek tuntang olo parajap, olo bahalap tuntang brasih sama kilau olo idjā halikā atāie, olo idjā pudji maluput parapah sama kilau olo awang dia, olo bahalap sama kilau olo badosa, olo idjā sumpah sala sama kilau idjā mikāh sumpahe.

3. Perkara toh idjā kapala papa bara karā talo awang mandjari penda matanandau, basi sama bewāi talo supa äwen handiai tā; tagal tā kea atāi olon kontep kardashaka, tuntang kutoh kagile aton huang atāie katahie belom; tinai limbah tā maka äwen tā palus akan äka olo matāi.

4. Krana äwe idjā empas bara tā? Kurā awang belom tau harap; krana aeo belom bahalap bara singa matāi.

5. Krana kurā idjā belom katawan, iā akan matāi; tapi karā awang matāi djaton katawan enen; äwen djaton kea bara upah hindai, krana pangingat olo dengae djari nihau.

6. Tahi olo djari terai sinta, atawa basingi tuntang bahiri äwen tā; äwen djaton bara bagi hong kalumen djetoh hindai intu talo handiai, awang mandjadi penda matanandau.

7. Tagal tā lius, kuman te-

pongmg tuntang handjak, ihop anggorm tuntang mangat atāim; krana Hatalla mangilak gawim.

8. Käläh klambim haradjur bahalap, tuntang takolokm ala tapas minjak.

9. Handjak pambelom dengan sawam idjā ingilakm, sangkom karā andau pambelom mindjam aim, idjā djari inenga Hatalla akam penda matanandau, katahin andau pambelom aim idjā puna haiang; krana djetä puna bagim huang pambelom, tuntang hnang karā gawim, idjā ilalum penda matanandau.

10. Talo handiai awang sondau lengäm akan indu iawim, takan mangamperet tā; krana hong äka olo matāi, idjā puna inalihm, djaton aton gawi, djaton kaapik, djaton kaharati, djaton kapintar.

11. Tinai aku mules bara djetä, palus mitä kilen ampin djalan perkara penda matanandau; kalias djaton baguna akan hadari, kaa-bas djaton baguna akan parang. kaapik djaton ombet manampa bandja, kaharati djaton tau manatau, kapintar djaton ombet masih ita intu olon, krana samandiai tā sampai tumoh katikae tuntang ontonge.

12. Tinai olo djaton katawan umure; malainkan kilau lauk salengga inawan pasat idjā papa'akse, tuntang kilati burong halindjep huang djarat: kakai kea olo kalunen inawan intu katika papa, amon djetä gap manjangkulep iā.

13. Tinai aku djari mitä penda matanandau kapintar djetoh, idjā hai kea kamaängku;

14. Ia tā, aton lewu korik tuntang isut olo huange, maka radja hai dumah maranggar djetä, palus

mangaponge, tuntang manampa pagar hai mangaliling djetë;

15. Maka aton sondau hong lewu tā olo pāhā idjā pintar, idjā tau maliwus lewu tā awi kapintare, tapi olo djaton nalingā olo pāhā tā.

16. Tā aku hamauh: kapintar toto bahalap bara kaabas; tapi kapintar olo pāhā tā inawah bewāi, olo djaton tarima aughe.

17. Augh olo pintar idjā sinisivik bahalap bara kariak olo hai marak olo gila.

18. Kapintar bahalap bara ganggaman; tapi idjā biti olo setan marusak kutoh talo bahalap.

BAGI 10.

1. Idjā kongan langau hantu mambewan tuntang mampakaram minjak tukang tatamba; kalotā kea isut kagila manimben bara kapintar tuntang kahai.

2. Atai olo pintar intu lengāe gantaue, tapi atai olo gila intu lengāe sambile.

3. Alo brangai djalan ihoroë olo gila, maka tapas hong atiae; tinai iā mado olo handiai gila.

4. Amon kalait olo hai lembut dengam, ala ataim marasing, krana kasuntul mambalang dosa hai.

5. Aton tinai talo papa idjā gitangku penda matanandau, kalsan idjā lembut bara olo hai,

6. Iā tā: olo gila paham ingatang impahai, tapi olo bahalap akan mondok randah.

7. Aku djari mitā djipen mu-kong hadjaran, tinai karā mantir manandjong kilau djipen hong petak.

8. Idjā mangali palowang, iā kea akan lawo huange; idjā manembai pagar, iā inotok handipā.

9. Idjā manggaling batu, iū pāhā awie, tinai idjā manising kaju tau bahimang awi tā.

10. Amon pakarang djari tumpul tuntang baue djaton iasa, tā olo akan mampalepah kaabase haream; tapi kapintar hapan akal mangabuah karā perkara.

11. Olo habitak djaton bahalap bara handipā, idjā manotok djaton taratawar.

12. Karā augh njaman olo pintar uras paris, tapi totok olo gila kuman arepe;

13. Tamparan karā aughe aton kagila, tinai katatesae, djetā kanjanjau idjā marusak.

14. Olo gila paham habitak; tapi olo djaton katawan kilen kadjariae; ãwe handak masuman acae narai idjā akan mandjadi dapit?

15. Gawin olo gila bahali acae, djalan tanggoh lewu mahin djaton iā tawae.

16. Pajah tanah, idjā haradja anak olo, tinai karā mantire baramirami haiak djadjeuw.

17. Berkat tanah, idjā radjae puna hai, tuntang karā mantire kuman tumon wajahe, hapae mam-parigas arepe, tuntang djaton indu baramirami.

18. Awi kadiae maka bapahae harenep, tinai awi kabantus lengāe huma mamantis.

19. Æwen nguan panginan uka tatawā, tinai anggor akan mampahandjak pambelome, rear akan mandjadian talo handiai acae.

20. Æla manjapa radja, alo hong knain mahin ala, alo hong äkam batiroh mahin ala manjapa olo tatau; krana burong penda langit

manjampai aughm, tuntang karä talo idjä bara palapas masuman tä.

BAGI 11.

1. Djakah panginam akan da-num, tä maka ombeombet katahie rahian ikau karäh sondau tä tinai.

2. Bagi tä akan udju hanja biti, krana ikau djaton katawan, tjalaka kilen karäli sampai petak.

3. Amon baunandau djari bahemat, tä maka iä mampalawo udjan paham akan petak; tinai amon batang kaju balongkang, alo akan salatan alo akan utara, maka äkae balongkang, hetä kea äkae melai.

4. Idjä mangenang riwut, iä djaton malan, tinai idjä mange-nang baunandau, iä djaton mang- getem.

5. Kilau ikau djaton katawan djalan tintun riwut, atawa ampin karä toleng mandjari hong knain olo batih: tumon tä kea ikau djaton katawan gawin Hatalla, ampie mandjadian talo handiai.

6. Haiak djadjewu tawor binjim, tinai halemäi üla mampaterai lengäm; krana ikau djaton katawan idjä kwe akan mandjari, djetoh atawa djetä; tinai paribasa amon duäduä mandjari, djetä bahalap haream.

7. Kalawa tä puna manis, tinai mangat akan matü manampa-jah matanandau.

8. Tapi amon olo belom tahi njeloe, tuntang mamparami arepe hong karä talo tä: kälöh iä mangenang andau kakaput kea, basa

djetä puna arä; krana kadjarian talo handiai puna haiang.

9. Parami arepm, o olo tabelia, sangkom katabelam, tuntang soho atäim handjak pesam katagangam, awi idjä tumon kakilak atäim tun-tang karadjin matam; tapi ingat buabuah, tagal talo handiai tä da-pit ikau iriksa Hatalla.

10. Kanan kapähä bara atäim, lekak kapapa bara bitim, krana katika katabelam haiang kilau pan-dang handjewu.

BAGI 12.

1. Pesam tabela ingat iä, idjä djari manampa ikau, helo bara andau papa tä sampai, tuntang karä njelo tokep, idjä tahuu tä ikau karäh hamauh: djetä djaton aku mangilake.

2. Helo bara matanandau tun-tang kalawa, bulan dengan karä bintang mandjadi kaput, tuntang baunandau palus baluli tinai lim-bah udjan;

3. Katika amon idjä tonggon huma tä hagendjäh, tinai idjä abas tä haleko, amon tukang panggi-ling tä malajan, basa iä batisa isut, tuntang idjä manangkilik bara panjengok tä mandjadi ka-wus;

4. Amon blawang djalan blua iatep, tuntang augh galingae tä benjebenjem; amon olo misik sana burong mahiau, tuntang karä idjä panjanji tä sontop;

5. Sampai olo mikäh äka gan-tong, tuntang uras pampikäh be-wäi hong djalae, amon karahuang mangambang, amon sangkalap

mangkawang, tuntang dahian ma-
likah: krana intu ta' olo akan
indu manalih humae idja' palus
katatali, tuntang tukang tatum
djari tokek;

6. Helo bara tali salaka ing-
geto, tuntang blanai bulau ta'
imusit, sarangan masip indarai
hong kali, tuntang galingan kali
ingarak;

7. Tuntang kawo ta' akan buli
petak tinai, tumon solake, tun-
tang hambaruan buli Hatalla, idja'
djari manengae. — (1.Mos.3,19.)

8. Joh, haiang uras kahaiang,
koan olo pangabar; uras haiang
talo handiae! — (1,2.)

9. Maka olo pangabar ta' hindja'
ungkap olo pintar ta', tun-
tang madjar olo arã kaharati, ti-
nai ia mangumang tuntang ma-
riksa, sambil mangarang arã sewut.

10. Olo pangabar ta' paham mang-

gau, mangat sondau augh páris,
uka manjurat karã augh toto ta'
budjubudjur.

11. Maka karã augh ungkup olo
pintar ta' tiras kilau pasak tuntang
paku idja' ikantak, idja' ingam-
peleng awi karã guru, tuntang
idja' inenga awi Sakatik idja' tong-
gal ta.

12. Tinai idja' sala bára djetã,
buah ikan batawat, o anak; ku-
toh surat inampa dja-ton balentas,
tuntang awi kapaham mangadji
mampaujeh bereng.

13. Toh, käläh ita mahining
djumalah karã adjar: mikah Ha-
talla, tuntang haga prentahe,
krana hong djetã hapus pambe-
lom olo. — (1.Tim.1,5.)

14. Krana Hatalla karäh min-
bit karã gawin olo uka iriksa,
tuntang talo haudiae idja' basilim,
alo bahalap alo papa.

NJANJI KARÆ

N J A N J I , A I N

S A L O M O .

BAGI 1.

1. Njanji karã njanji, idja'
ingarang Salomo. —

2. Käläh ia manjium aku ha-
pan sium totoke: krana sintam
bahalap bara anggor.

3. Ewau minjakm paham mang-
at, aram kilau minjak idja' inu-
suh, tagal ta' karã budjang bawi
mangilak ikau.

4. Djidjit aku, ta' ikäi hadari
manuntut ikau. Radja djari mim-
bit aku tamã karonge. Ikäi ba-
mirami, tuntang handjak ran-

tang tagal ikau; ikäi mangenang sintam paham bara anggor; olo budjur mangilak ikau.

5. Aku babilem, tapi bungas kea, o ketou anak bawin Jerusalem, kilau tingkap olo Kedar, kilau pararani ain Salomo.

6. Åla keton mananturå aku, basa aku babilem, tagal aku djari buah lasut andau. Karä anak induku djari malait aku; äwen djari manjoho aku manonggo karä pambulan anggor; tapi pambulan anggor idjä puna aingku aku djaton djari manonggoe.

7. Suman akangku, o ikau, idjä ingilak hainharuangku, kwe äkam manjakatik, kwe äkam malaian bentok andau? uka åla aku kilau idjä akan hasandurong palus mendeng darah kawau karä kolam.

8. Djaton ikau katawan tä, ikau idjä kapala bungas bara karä olo bawi? blua bewäi, tuntut awan pain karä tabiri, tuntang sakatik anak kambing aim darah puna äka karä sakatik.

9. Aku mananding ikau, o aring, dengan hadjarangku, idjä intu karetan Parao.

10. Bungas toto pipim idjä angkulung rantai bulau, tuntang ujatm hasaling mutiara.

11. Ikäi handak manampa akam rantai bulau batatak salaka.

12. Kahum radja mondok kuman hong medjae, maka minjak nar-dus ajungku hatambeleng ewae.

13. Idjä ingilakku tä kilau peteng mur akangku, idjä melai bara malem helat tusungku.

14. Idjä ingilakku tä akaangku kilau kambang kiprus, intu pambulan anggor hong Engedi.

15. Itäm, ikau toto bungas, o

aring, bungas haliae ikau, matam kilau matan burong dara.

16. Itäm, o idjä ingilakku, ikau bakena tuntang toto manis. Åka koä menter mamumbong.

17. Karä djihin human ita uras kaju seder, hapus dinding ita uras kaju goper.

BAGI 2.

1. Aku toh kambang mawor hong Saron, tuntang kambang liliun hong djanah.

2. Toto, kilau kambang liliun marak karä duhi, tumon tä aringku marak karä olo bawi.

3. Kilau batang sungkop marak himba, kakai idjä ingilakku marak olo hatuä. Aku mondok mampangat arepku hong kangkalingä, tuntang buae manis akan tangepku.

4. Iä mimbit aku tamä human auggor, tuntang sintae manganggarong akn.

5. Awat aku hapan gula anggor, pangat aku hapan sungkop, krana aku haban awi sintu.

6. Lengëe sambil aton penda takolokku, tinai lengëe gantaue mamalok aku.

7. Aku manjmpah keton, o anak bawin Jerusalem, intu kra-hau tuntang badjang bawie hong padang, belä keton mampisik tun-tang manangkedjet aringku tä, sampai iä misik kabuate.

8. Djeta augh ain idjä ingilakku; itä! iä dumah; iä manangkadjok hundjun bukit, iä manjam-pundong hong lungkoh.

9. Idjä ingilakku tä kilau kra-hau, kilau anak badjang; itä! iä

mendeng balikat dinding ita, manangkilik bara ruar panjengok, sangkowonge mamala nantahus krawang badjakan.

10. Idjä ingilakku tombah, sambil hamauh dengangku: mendeng ikau, aring, idjä bungas akangku, palus kantoh ikau.

11. Krana itäm, musim sadingen djari halau, musim udjan djari terai tuntang liwat.

12. Karä ampin kambang lembut hong tana, wajah burong mahiau djari sampai, augh burong kuku mamala hong tanah ita.

13. Batang ara mampakasak buae, tinai upon anggor mangambang tuntang mampina ewane. Mendeng, o aring, idjä bungas akangku, palus kantoh ikau.

14. Joh burong darangku, idjä hong lowang batu tuntang hong darak bukit, prahan ampim akangku, pahining aughm intu auk; krana aughm tä paris, tuntang ampim tä bungas.

15. Tawan akan ikäi karä ason taun, ason taun korik tä, idjä marusak pambulan anggor; krana pambulan anggor ikäi tä mangambang.

16. Idjä ingilakku tä, iä ajungku, tuntang aku ajue, idjä manjakatik marak kambang lilium.

17. Sampai andau sadingen tuntang karä kangkalingän talo lilap, ules arepm, buli, idjä ingilakku, palus mandjadi kilau krahau atawa kilau anak badjang hong bukit helat tä.

BAGI 3.

1. Hamalem, huang sasurong.

ku, aku djari manggau iä, idjä ingilak hambaruangku. Aku manggau iä, tapi djaton sondau.

2. Toh aku handak mendeng, palus mangumbang hapus lewu, karä djalan tuntang äka pakan, balalu manggau idjä ingilak hambaruangku; aku manggau iä, tapi djaton sondau.

3. Olo djadjaga, idjä mangumbang lewu, hasupa dengangku; koangku: djaton keton djari mitä iä, idjü ingilak hambaruangku?

4. Maka handjulu limbah aku mahalau äwen tä, aku sondau iä, idjä ingilak hambaruangku. Aku manjingkap iä, tuntang djaton maku malapas iä, sampai aku mimbit iä tamä human induku, karong olo bawi tä idjä djari makanan aku.

5. Aku manjumpah keton, o anak bawin Jerussalem, intu krahau tuntang badjang bawie hong padang, belä keton mampisik atawa manangkedjet aringku tä, sampai iä misik kabuate.

6. Ewe idjä dumah hetü bara padang tunis, kilau sampulok asep, kilau asep mur tuntang garo dengan karä ampin talo mangat ewaue ain tukang tatamba?

7. Itä! pasah tasaran ai, ain Salomo tä! djahawen pulu pangkalima hakaliling hetä, baris pangkaliman olo Israel.

8. Uras mimbing padang, tuntang iä patjäh mamarang; genep biti manangking padange intu kahange, tagal talo pampikäh hamalem.

9. Radja Salomo djari manampa akae pasah tasaran kaju Libanon;

10. Djihie salaka, lasähe bulau, lanlangite benang ungu, huange

imbungas iampar purou pararanai
ain anak bawin Jerusalem.

11. Blua, keton o anak bawin
Jerusalem, itä radja Salomo ha-
pan makota, idjä dengan tä indue
djari mambungas iä metoh an-
daue masawë, metoh andau ka-
handjak atäie.

BAGI 4.

1. Itäm, o aring, ikau bung-
as, bahalap haliae ikau; matam
kilau matan burong dara penda
sandurongm; balaum kilau kawan
kambing idjä malenak bara bukit
Gilead.

2. Kasingam kilau kawan ta-
biri idjä ingunting bulue, idjä
blua bara äkae mandoi, idjä uras
manak hatatop, tuntang djaton
idjä tamanang.

3. Totok biwihm kilau lawai
ungu, tinai njamam paris haliae,
pipim kilau dalima imontong,
penda sandurongm.

4. Ujatm kilau tjandin Da-
wid, idjä tuntang parasikoe, sa-
kojan talawang ingkepan hetä, ti-
nai karä ampin ganggaman pang-
kalima.

5. Tusum tä kilau anak kra-
hau hatatop, idjä murep marak
kambang lilium.

6. Sampai andau kakius, tun-
tang kangkalingän talo lilap, aku
handak manalah bukit mur tä,
tuntang lungkoh manjan.

7. Hapus bitim toto bungas,
o aring, djaton kasalan ampir.

8. Ombo aku bara Libanon, o
popohku, ombo aku bara Liba-
non. Mohon bara bukit Amana,
bara bukit Senir tuntang Her-

mon, bara äka karä singa, bara
bukit karimaung.

9. Ikau djari manjangkawit
ataiku, joh betauku, popohku!
ikau djari manjangkawit ataiku
awi matam silae, awi salang ujatm.

10. Lalehan kaparis sintam, joh
betauku, popohku! sintam tä ba-
halap bara anggor, tuntang ewau
minjakm manangkalaü kamangat
ewau karä talo beken.

11. Totok biwihm, joh popohku,
manahuto danum madu, madu tun-
tang djohon tusun sapi penda dje-
lam, tinai ewau pakaiam kilau
ewau Libanon.

12. Joh betauku, popohku, ikau
kabon idjä ihuit lawange, lowang
danum idjä inutup, kalin danum
idjä iatep dähedähen.

13. Karä pambulam kilau kabon
kambang kontep batang dalima,
tuntang karä ampin bua mangat,
kambang kiprus tuntang nardus;

14. Nardus tuntang henda, dja-
rangau tuntang kaju manis, tinai
karä ampin kaju garo, mui tun-
tang tjandana, tinai karä am-
pin kajun minjak idjä kapala ba-
halap.

15. Ikan kilau lowang danum
hong kabon, kilau kalin danum
belom, idjä nahassak bara Libanon.

16. Misik, o riwut utara, kan-
toh riwut salatan, tampur kabong-
ku, uka gitan talo mangat ewaue
mahasor. Käläh idjä ingilakku
tanggoh kabon ai, tuntang kuman
karä buae idjä mangat.

BAGI 5.

1. Aku tanggoh kabongku, o
betauku, popohku; aku djari ma-

matik surku tuntang karä ampin, talo mangat ewae ajungku, aku djari kuman sarangan madungku tuntang gulam anggor, aku djari mihop anggorku tuntang djohon tusun sapi. Kuman keton, idjä äka sintangku, mihop baramirami, o sobatku.

2. Aku djari batiroh, tapi atäiku binih. Djeta augh ain idjä ingilakku, idjä manegah. Uap akangku, betauku, aringku, burong darangku, idjä bungas tinduh akangku; krana takolokku bongkak awi amboe, tuntang karä hungkal balauku awi enon hamalem.

3. Aku djari mengkak badjungku, kilen aku akan mangkepan tä tinai? aku djari makanjenau paingku, kilen aku akan marumur tä tinai?

4. Tapi idjä ingilakku manisan lengte bara ruar panjengok, tä usokku buraburak tagal iä.

5. Ta aku mendeng, handak muap blawang akan idjä ingilakku, maka lengängku mahasor mur, tuntang tundjukku awi minjak mur, idjä hong tundun kuntj.

6. Djadi, amon aku djari muap akan idjä ingilakku, ta iä djari nihau hagoet; maka ngaus tahasengku awi aughé. Palus aku manggau iä, tapi djaton sondau, aku mantehau, tapi iä djaton tombah aughku.

7. Olo djadjaga, idjä mangumbang lewu, sondau aku, äwen mamukul mampahimang aku, olo idjä mandjaga hong kota marampas sandurongku.

8. Aku manjumphah keton, o anak bawin Jerusalem, amon keton sondau idjä ingilakku tä, narai keton handak masuman aksae?

Suman aksae, aku toh haban awi sinta.

9. Narai idjä ingilakku tä labih bara sobat beken, joh ikau, idjä kapela bungas bara karä olo bawi? Narai idjä ingilakku tä labih bara sobat beken, sampai ikau manjumphah ikai kalotoh?

10. Idjä ingilaku tä lalenak lalegendang, iä bahalap bara bakoja-kojan.

11. Takoloke kilau bulau idjä bahalap haliae, bongkal balaue hakendet babilem kilau kak.

12. Matae kilau burong dara darah tahasak danum, idjä ienjau hapan djohon tusu, mantining kilau hintan intu kumpange;

13. Pipie kilau pulau talo mangat ewae, kilau gudang miskjak; totok biwihe kilau kambarang lifium, idjä manahuto danum mur;

14. Tundjuke kilau tisin bulau idjä bara matä hintan; bitie kilau ramo garing instah dengan batu sapir;

15. Buntise kilau djiji marmor, idjä bara pai bulau masak; ampie kilau Libanon, iä budjang hatuä idjä kilau batang seder;

16. Tangepe kilau batang kamisis, tuntang hapus bitie uras paris tinduh. Tumon tä idjä äka sintangku tä, toto tumon tä idjä ingilakku, o keton anak bawin Jerusalem.

BAGI 6.

1. Akan kwe idjä ingilakmu tä djari hagoet, o ikau idjä kapa bungas bara karä olo bawi? Kwe kahimat idjä ingilakmu tä?

Maka ikti handak omba ikau manggaue.

2. Idjä ingilakk tu djari zhohon tanggoh kaboe, talih pulau talo mangat ewau, mangat manjakatik hong karä kabon, tuntang manutik kambang lilium.

3. Aku ain idjä ingilakk, tinai idjä ingilakk puna amgku, ia idjä manjakatik marak kamhang lilium.

4. Ikau bungas, o aring, kilau Tirsa, paris kilau Jerusalem, tinai aka kikäh kilau kawan parang.

5. Ules matam bara aku, krama djetä hadjadjuan aku; balaum kilau kawan kambing, idjä malenak bara Giléad.

6. Kasingam kilau kawan tabiri, idjä blua bara akae mandoi, idjä uras manak hatatop, tuntang djaton awang tamanang.

7. Pipim kilau dalima imontong penda sandurongm.

8. Aton djahawen pulu sawan radja, tinai hanja pulu gundike, tuntang karä budjang bawi djaton taraisä;

9. Tapi Idjä bewäi idjä burong darangku, idjä bungas tinduh akangku, Idjä bewäi idjä ingilak inde, idjä kampilin ain idjä manak ia. Amon karä anak bawi mitä ia, maka äwen manara ia, manjewut ia berkat; karä sawan radja tuntang gundike manara ia.

10. Ewe djetä idjä manjangkowang kilau langit mahindang, bahalap kilau saran bulan, brasih kilau matanandau, tuntang aka kikäh kilau padjun parang?

11. Aku djari mohon akan kabon enjoh, tantai mittä talo lembut taheta darah tahasak sungäi,

handak mittä djaka batang anggor mangambang; tantang upon dalima malelak.

12. Djadi, belo bera aku katawan, maka kahausku manampajah aku akan karstan utas ajungku idjä pahias.

13. Buli, buli tinai o Sulamit! buli, buli tinai mangat ikäi manampajah ikau. Buhent keton handak mansmpajah Sulamit? Basa ia kilau duä baris ia hong Mahanaim.

BAGI 7.

1. Lalehan kaparis tasaran paim hong sarumpahm, joh putir, anak radja! Sapan kahangm kilau satagi tampan kamaseran idjä apik.

2. Puserm kilau sangkit bunter idjä haradjur basuwaeng talo ihop, knaim kilau tujok gendom, idjä hapapar kambang lilium.

3. Tusum duäduä kilau anak krahau hatatop.

4. Ujatm kilau tjandi garing: matam kilau lowang danum hong Hesbon, hong bauntonggang Batrabim; urongm kilau tjaadi hong Libanon, idjä hatandipah dengan lewu Damaskus.

5. Takolokm intu hundjum kilau Karmel, balau takolokm kilau ungu, radja indjarat awi bungkal balaum.

6. Lalehan kabungasm, lalehan kamanism, o ikau aka kataungku, hong karä kaparism!

7. Ampim inapengan dengan batang korma, tusum kilau fundon anggor.

8. Koangku: djaton tau dia

aku mandai batang korma tä, tuntang manjingkap karä edae; kaläh tusum kilau tondon anggor, tuntang ewau urongm kilau sungkop;

9. Tinai tangepam kilau anggor idjä bahalap, idjä inelen dia hagarut balengkong ain idjä ingilakku, idjä seleselek tamä njaman olo idjä batiroh.

10. Aku ain idjä ingilakku, tuntang kataharue mangahandak aku.

11. Kantom, idjä ingilakku, koä handak akan tana, palus bara malem penda batang kiprus.

12. Mangat haiak djadjeuw koä manalih pambulan anggor, uka mitä djaka batang anggor manjalampak, tuntang tundoe taheta djari lembut, tinai djaka upon dalima mangambang; hetä aku handak mamprahansintangkuakam.

13. Dudaim tä mamplua ewaue, tinai intu bauntonggang ita aton karä ampin bua bahalap; idjä taheta tuntang idjä helo tä aku djari minae akam, o ikau idjä ingilakku.

BAGI 8.

1. Kälähi djaka ikau indu njahangku, idjä djari manusu induku; mangat aku tau manjium ikau, amon aku hasupa dengan hong djalan, tuntang olo djaton tau mamapa aku.

2. Tä aku handak magali ikau tamä human induku, hetä ikau akan madjar aku; tä aku handak mampihop ikau hapan anggor häwoi talo mangat, tuntang danum dalimangku.

3. Lengëe sambile penda takolku, tinai lengëe gantane malokaku.

4. Aku manjumphah keton, o anak bawin Jerusalem, belä keton mampisik atawa manangkedjet aringku tä, sampai iä misik kabuate.

5. Äewe djetä, idjä mandai bara padang tunis, hasinggoh dengan idjä ingilake. Penda batang sungkup aku djari mampisik ikau, äka indum djari manakan ikau, äka idjä manak ikau djari luas.

6. Ina aku hong atäim kilau tjap, kilau tjap intu lengäm. Krana sintta tä puna abas kilau pampatäi, tinai kabehu dähen kilau naraka; barabe kilau apui, djetä njalan Jehowa.

7. Kutoh danum mahin djaton kabawae mambelep sintta tä, karä batangdanum djaton olich mambuseng iä; alo olo handak manenga karä panatau humae lepalepah tagal sintta tä, maka djetä djaton bara pedali haliae.

8. Aton intu ita betau idjä korik, iä hindai lembut tusue. Kilen gawin ita dengan betau ita, amon olo handak misek iä?

9. Djaka iä kilau kota, tä ita handak mamangun parasiko salaka intu hundjue; amon iä kilau bauntonggang, ita handak matep iä hapan papan kaju seder.

10. Aku kilau kota, tuntang tungku kilau tjandi; tä aku ingilak intu matae.

11. Salomo tempon pambulan anggor hong Baalhamou; iä mahanjamian pambulan anggore tä akan olo panonggo, genep biti manenga sewa sakojan kabawak salaka tagal buae.

12. Batang anggorku, idjä pu-

na ajungku, inguangku; akam, o Salomo, patut sakojan, tapi dua ratus akan idjä manonggo bnae.

13. Ikan, o aring, idjä melai hong kabon tä, karä kapatoku

mendäh aughm, soho aku mahining djetsä.

14. Kantoh, gulong, o idjä ingilakkn! palus mandjadi kilau kra-hau atawa anak badjang hong bukit ramon garo.

SURAT NABI

J E S A I A .

BAGI 1.

Jesia masuman hukum akan tanah Juda, tuntang manjoho olo hobah atäie.

1. Djetoh karä paitä Jesaia, anak Amos, idjä djari gitae tahuu Juda tuntang Jerusalem, intu pangereng Usia, Jotam, Aghas äwen äpat Hiskia, radja Juda tä. — (2.Kron.26—32.)

2. Hining, karä langit, tuntang ikau, o petak, talingan pindingm, krana Jehowa hamauh: Aku djari mahaga tuntang mampahai arä anak, tapi äwen djari darhaka undur bara aku.

3. Sapi mahin kasene tempoe, tuntang kalidai katawan kandang olo idjä manggau iä; tapi olo Israel djaton kasene, djalaham olo ajungku djaton katawan.

4. Pajah, utus idjä badosa tä, djalaham idjä sarat kadarhakae, kempang idjä parajap, anak idjä tapakarok kianat tä, idjä ngala-pean Jehowa, mamapa idjä äka

karasih Israel, tuntang djari bale-kak undur kalikute.

5. Narai guna mandjara keton hindai, basa keton sasar undur kedjau haream? Hapus takoloke djari haban, salepah atäie djari ujnh.

6. Bara tatap paie mimes takoloke djaton mahin mangat, baha uras himang, awan pukul tntang baha idjä banana, idjä hindai inguit, hindai imeteng, hindai iurnt dengan minjak.

7. Tanah keton benjem karak-karaka, karä lewun keton djari kinan apui; olo beken utase ku-man pangulih tanan keton kahum baun keton, tuntang djetä rusak benjem, kilau tanah irusuh musoli.

8. Maka Sion, anak bawi tä, djari balihi kilau tingkap hong pambulan anggor, kilau pasah tana hong kabon tantimon, kilan lewu idjä ingapong.

9. Djaka dia Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djari ma-nisa isn't akan ita, tä maka ita

sama dengan Sodom tuntang kilan Gomora. — (1.Mos.19,24.)

10. Hining augh Jehowa, keton karä mantir Sodom, tamian akan pindingm Torat Hatallan ita, o utus olo Gomora!

11. Narai pedahe akangku kutoh parapah keton? koan Jehowa. Aku puas awi tabiri hatuae, parapah ingshu tä, tinai awi enjak meto baseput, tuntang aku djaton mangilak dahan sapi, anak tabiri tuntang kambing hatuae.

12. Amon keton manalih handak manaharep baungku, äwe blaku talo tä bara lengän keton, uka mahundjeng parantarangku?

13. Äla hindai mimbit parapah idja haiang kalotä; garo tä indu kadjilekku; totok bulan, tuntang andau sabat, katika keton hapumpong, metoh keton sombajang tuntang marajap, aku djaton hindai maku manjanggope.

14. Karä totok bulan keton, tuntang karä pestan keton idja innkas uras injingi hanbaruangku, aku peda dengae, aku djari bisau manjarenæ.

15. Alo keton mandepä lengän keton, tapi aku mangambutep matangku nalua keton; alo keton baruek blaku doa, malin djaton aku mahininge, krana lengän keton kontep daha.

16. Penjau arep keton, prasih bitin keton, kanan karajap keton bara matangku, terai mawi talo papa.

17. Adjar arep keton mawi talo bahalap, goang kabudjur, dohop olo idja ihenjek, awi mamamatut akan nolä, palus awat perkaran balo.

18. Limbah tä kantoh, ita hitong, koan Jehowa: alo karä dosan

keton bahandang kilau daha, djeta akan malik baputi kilau ambon habungkus; alo djetä kilau kandang, djetä akan hobali kilau amau. — (43,25.)

19. Djaka keton pahias manumon, tä keton karäh kuman kahalap tanah toh.

20. Tapi amon keton manekang tuntang marisang, tä toto keton lepah kinan padang, krana njaman Jehowa idja manjewut tä.

21. Kilen kea djetä, lewu budjur tä mandjadi lontä? Bihin djetä basuang kabudjnr; katetek puna melai hetä; tapi toh uras pamuno bewäi.

22. Salakam uras ngarawang mandjadi kadjea; anggorm djai sampur danum.

23. Karä mantirm marisang tuntang mangola maling; genep biti äwen tä radjin sudok, haiak manggau talo inenga; nolä djaton iä mambudjure, perkaran balo djaton iä maku masarae.

24. Tagal tä koan pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, Idja kwasa mahundjun Israel tä: Pajah! aku handak ma-linput huangku mawi olo tä idja malawan aku, palus mamalah arep-ku intu karä musohku.

25. Aku handak malawo lengängku mawi keton, tuntang handak mamapas salakam lepah lingis, palus manganan karä kadjeam.

26. Tuntang aku handak hela-lian karä hakim ajum tinai kilau idja solake, tinai karä mantirm kilau intu tamparae. Tä ikau karäh inggarä lewun katetek, tuntang lewu idja budjur tinduh.

27. Sion patut iliwus awi kabudjur, tinai karä oloe idja tawanan tä tumon katetek.

28. Tapi karā olo palangkah tun-tang olo badosa haihaiak, karāh injempong, idjā ngalapean Jehowa karāh nihau lomos.

29. Krana olo tā karāh njukok fagal karāh batang ela, idjā ingipen keton, keton karāh buah kahawen tagal karāh kabon déwa, idjā intih keton.

30. Krana keton akan mandjadi sama dengan batang ela idjā mā-ranggau, lepah baduroh dawae, tuntang kilau kabon idjā djaton bāra danum.

31. Amon dewa idjā inggarā abas tā mandjadi kilau lepu, tun-tang tukange kilau gutin apui; ta maka kadadū tā haiak bakāhi, tuntang djaton idjā mambelepe.

BAGI 2.

Karadjaan Hatalla insaman; tapi heo karāh olo badjoho ihukum.

1. Djetoh augh idjā gitam Jesata, anak Amos, tahuu Juda tun-tang Jerusalem.

2. Maka karāh mandjadi intu lawin karāh andau, tā lungkoh ūka human Jehowa karāh indāhen hundjun tantan karāh bukit, sampai mangkahemer bara karāh gunong; tā olo kapir handiai karāh badahes akan hetā.

3. Arā utus olo karāh hagoet, sambil hamauh: has! ita lius, tang-goh bukit Jehowa, talihi human Hatallan Jakob, mangat iā madjar ita djalaē, uka ita mahoroe pelek ai. Krana bara Sion Torat karāh blua, tuntang augh Jehowa bara Jerusalem.

4. Maka Iā karāh mamutus marak olo kapir, tuntang mahukum

ara'utus olo. Ta' karāh olo akan manasal padange mandjadi paringgis, tinai lundjue mandjadi gento. Krana djaton utus olo idjā karāh manggatari padang tinai mawi awang beken, djaton hindai olo karāh madjar arepe parang.

5. Kantoh toh, keton ungguk human Jakob, has, ita manandjong hong kalawa Jelowa.

6. Tapi Ikau djari ngalapean djalaham olo ajum, ungguk human Jakob tā; krana olo tā kontep' kadarhakae paham bāra awéen idjā hila timor, iā panudjum kilau olo Pilisti, tinai iā mangilak tuitang mangola anak tanah beken.

7. Maka tanahe basuang salaka bulau, karāh panataue djaton tawan kalepahe; tanahe kontep hadjaran, tinai karāi karetae djaton taraisi.

8. Tinai tanahe basuang ham-patong dewa kea, iā manijembah tampa lengae tā, talo idjā djari ingnuan tundjuke.

9. Hetā karāh olo kotik sontop, tuntang karāh olo hai mamparandah arepe; djetā Ikau djaton makut mampun awen.

10. Dari, tamā lowang batu, sa-hokan arepm hong petak tagal pampikah bāra Jehowa, tuntang tagal kutoh kahiae.

11. Kadjhon olo karāh impanju-kok, tuntang kahain olo karāh im-parandah, tapi batonggal Jehowa bewai karāh hai intu katika tā.

12. Krana andau Jehowa, Tempon karāh kawan talo belom, karāh manapi karāh talo badjohō, talo hai tuntang talo gantong; mangat djetā imparandah;

13. Manapi mawi karāh batang seder hong Libanon, idjā gantong tuntang mangkahemer, tuntang karāh batang ela hong Basan;

14. Karä bukit idjä gantong,
karä lungkoh idjä mangkaheimer,
15. Karä tjandi gantong, tun-
tang karä kota dähen,

16. Karä banana hai hong tasik,
karä ampin talo tampa idjä barega;

17. Sampai karä kadjhon olo
uras injontop, tuntang karä ka-
hain olo imparandah, tuntang ti-
kas Jehowa bewäi hai intu katika
tä.

18. Maka dewa handiai karäh le-
pah nihiu.

19. Tä olo karäh tamä lowang
batu tuntang darak petak, tagal
pampikäh Jehowa, tuntang tagal
kutoh kahaie, amon iä karäh men-
deng, manaräwen hapus petak. —
(Luk. 23,30.)

20. Katika tä genep olo karäli
manganan karä dewa salaka bulau,
idjä djari inampae akæ, uka ma-
njembah tä, mandjakah tä akan
lowang blawau tuntang pandan;

21. Haiak bitie misong arepe
tamä hungkap batu tuntang dja-
hat batukarang tagal pampikäh
bara Jehowa, tinai tagal kutoh ka-
haie, amon iä mendeng manjaban-
nen hapus petak.

22. Toh, terai keton harap olon,
idjä tahasenge intu uronge; krana
hong idjä kwe olon tau iharap?

BAGI 3.

Hatalla karäh marusak karä kadjhon olo.

1. Krana itä! pangkahai Tu-
han, Jehowa, Tempon karä kawan
talo belom, karäli manganan bara
Jerusalem tuntang bara hapus Juda
sokali tuntang sahungker, karä
batang panginan, karä lowang da-
num;

2. Karä olo abas tuntang olo
parang, karä hakim tuntang nabi,
karä olo tawan tirok tuntang olo
bakas;

3. Karä mantir hong limä pulu
tinai karä olo hai, karä mantir
basara tuntang karä tukang idjä
apik dengan olo idjä rentas.

4. Tuntang aku handak manjoho
olo tabela mandjadi mantire, idjä
kilau anak olo akan marentah
olo tä.

5. Tä olo tä karäh hawi hararat
sama arepe, sampai genepe biti
mawi kclae; olo tabela karäh ba-
djoho dengan olo bakas, tinai olo
korik dengan olo hai.

6. Tä olo karäh manjingkap
paharie, idjä hindjä unggup hu-
man bapae, koae: ikau magon
bara pakaian, buah ikau mandjadi
radjan ikäi, käläh talo karakka-
raka toh penda lengäm.

7. Tapi iä karäh manjumphah
andau tä, koae: aku toh puna
djaton tabit; tinai djaton tepong
djaton pakaian huang humangku:
ala manjoho aku mandjadi mantir
olo arä.

8. Krana Jerusalem djaladjalan
balongkang, tinai Juda djari ram-
par, basa djalae tuntang karä ga-
wie malawan Jehowa, nakara mam-
parahas matan idjä hai.

9. Kadarhakae tarang hong
baue, tuntang bakarinah äwen ma-
nara dosae, kilau äwen hong So-
dom, djaton manjahokan tä. Pa-
jah hambaruae! krana iä manampa
tjalaka akæ kea.

10. Awi mamberkat olo tetek;
iä karäh batuah, krana iä karäh
kuman bua gawie.

11. Tapi pajah olo parajap! iä
karäh tjalaka; krana iä karäh ima-
läh tumon kapatut lengäe.

12. Anak olo mahanjek djalahans olo ajungku, tuntang olo bawi marentah iä. Kajah djalahans olo ajungku! idjä magah ikau mampalajang ikau, tuntang manjahokan djalan idjä patut ihorecm.

13. Jehowa mendeng handak mäsara, iä djari dumah uka mamatut karä utus olon.

14. Jehowa dumah, handak mäsukum karä bakas olo ai tuntang karä mantire. Kraua keton djari marusak pambulan anggor toh, tuntang ramon olo pähä djari irampas akan human keton.

15. Buhen keton manakir mamparamok djalahans olo ajungku, tuntang manepä marotek bitin olo tjalaka? koan pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

16. Tinai Jehowa hamauh: Basa anak bawin Sion tä badjoho, mändjong malingak ujate, tuntang baue ingassae hagoet malago, tinai paie kedjukedjut:

17. Maka Tuhan handak mampalembut piah mampalunga takolok anak bawin Sion, tinai Jehowa karä malowai kahawen æwen.

18. Katika tä kea Jehowa karä mengkak manganan gelang kabungase, salutup hadjandjala, saling santagi;

19. Karä sowang, lasong krawang, sandurong;

20. Karä angkol, renda, taliwanang, supun minjak, bulau namburak;

21. Karä tisin tuntang lawong;

22. Karä pakaian kampili, kamphoh, salampai, buntil;

23. Karä saramin, kamedja lamos, salendang, sindjang.

24. Tuntang talo bewan karä indu gantin ewau garo, tinai pa-

song karä manganti taliwanang, kalunga manganti karä bungkal balau, tinai taphi njamu manganti klambi pandjang lamos, tuntang kabatal manganti kabungas.

25. Karä hatuän keton lepah akan halelek awi padang, tuntang karä pangkaliman keton matäi hong parang.

26. Tuntang karä aka basara karä benjem haiak manatum, palus iä karä mondok hong petak boang tuntang rusak.

BAGI 4.

Kristus, selundik Jehowa tä, indu salamat tuntang kahalap angkup ai.

1. Katika tä udju biti olo bawi karä maujingkap hatuä idjä, koae: ikäi hakon kuman barin ikäi, tuntang makaian arep ikäi, asal ikau hindja ikäi bewäi, mangat kahawen ikäi nihau bara ikäi.

2. Katika tä maka Salundik Jehowa tä karä akan kabungas tuntang kahai, idjä Palembut tanah toh akan taran tuntang horumat karä olo, awang batisa hong Israel. — (11.1.Sagh.3,8.)

3. Æwen idjä tisa hong Sion, tuntang katapanan hong Jerusalem, uras karä inggarä brasih, geneb biti idjä injurat akan pambelom hong Jerusalem;

4. Amon pangkahai Tuhan karä misut likän anak bawin Sion, haiak mampas utang dahan Jerusalem bara iä, hapan Rogh idjä mäsukum tuntang mangähu.

5. Tä Jehowa karä manampae hapus hundjun bukit Sion, tinai tambuan tawon olo arä handau botop baunnandau tuntang asep,

tinai pahalendang apui hamalem. Krana kahaie karah indu äka kalindong talo handiai.

6. Tä karah aton pasah indu mangandjungen kalason andau, tinai indu äka kalindong, mahakan talo basaloh tuntang udjan.

BAGI 5.

Pajah olo Israel, pambulan anggor Jehowa tä, idjä djaton baguna.

1. Maka toh aku handak mianji akan idjä ingilakku njanji ain idjä äka sintangku, talnu pambulan anggor ai. Idjä ingilakku tä tempon pambulan anggor hundjun lungkoh äka basiwoh. — (Mark. 12,1.)

2. Maka iä djari mangarambang djës, tuntang djari mamprasihe, manganan karä batu, tuntang djari mimbul hetä anak anggor idjä kapala bahalap. Tinai bentok hetä iä mamangun tjandi, tuntang mangali manampa äka mamahes, tinai is mentai, djaka djetä handak mamua bahalap. Tapi iä djari mamua maling babewti.

3. Toh keton, olo Jerusalem tuntang olo Juda, kälöh mariksa mamatus perkarangku dengan pambulan anggorku tä.

4. Narai tau iawiku tinai dengan pambulan anggorku, idjä hindai djari ilalusku? Maka buhen iä djari mamua maling, amor aku mentai is mamua bahalap?

5. Maka toh aku handak masanan akan keton talo, idjä handak iawiku dengan pambulan anggorku: aku handak manganan krambah, mangat iä iurep meto, aku han-

dak mangarak pagare, mangat iä irundau bewäi.

6. Aku handak nalua iä lihang-lahanga, sampai djaton ingaling-king injangknl, baja tingen garingit akan lembut hetä; tinai aku handak mangahana baunandau, belä mudjan hetä.

7. Maka pambulan anggor Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djets ungkup human Israel, tinai karä olo Juda iä tä palakanan äka kakilake ts; maka iä djari mentai kabudjure, itäl uras samagh bewäi; it mentai katetek, itä uras augh kihal.

8. Pajah äwen, idjä pamohot huma baka huma, tana baka tana, sampai djaton batisa kaleka hindai, kilau äwen bewäi idjä tempon tanah.

9. Intu pindingku aton augh Jehovah, Tempon karä kawan talo belom: Tjoba, djaka humae idjä arä tä djaton karah rusak, sampai idjä hai tuntang bahalap kea akan boang bewäi!

10. Krana sapulu baris kabon pambulan anggor akan mandjadi idjä bat anggor bewäi, tinai idjä gantang binji mandjadi idjä supak bewäi.

11. Pajah äwen, idjä misik baik djadjeuwu manggoang talo ihop bhari, palus melai hetä sampai kajput, sampai anggor ta djari mangalasut iä;

12. Tuntang aton kutjapi, rabap, gandang, suling dengan anggor kahum iä baramirami; maka äwen djaton maku mingat gawin Jehovah, djaton mitä tampen lengäe.

13. Tagal tä djalahan olo ajnungku karah inamput tawanan awi kadungile; karä äwen awang hai ka-

rāh blau, tuntang uras olo tä karāh ujuh meher.

14. Tagal tä naraka mambanga arepe, paham manganga njamae, mangat kadaduä äwen sewu kantü, idjä hai dengan korik, karä idjä ramirami tuntang handjak rantang tä.

15. Tä karä olo korik karāh injon-top, tinai karä olo hai imparandalih, karä matan olo badjoho impanjukok.

16. Tapi Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karāh hai hong kabudjur, Hatalla idjä brasih tä karāh ihorumat hong katetek.

17. Tä, maka anak tabiri karāh murep tumon puna dasare intu puna kalekae, tinai olo beken utuse karāh mambelom arepe hong äka olo baseput idjä rusak tä.

18. Pajah olo tä, idjä mandjidjit mambet kadarhaka hapan talin krajape, tuntang dosae tä kilau ilawak intu karetæ;

19. Sambil hamauh: naughe Iä manggulong arepe, naughe Iä mandjeleng gawie, mangat ita mitæ! naughe tirok ain Idjä äka karasih Israel tä manggapi palus sampai, mangat ita katawan tä!

20. Pajah olo, idjä manggarä talo papa tä bahalap, tuntang talo bahalap tä papa, idjä manjewut kapnt tä blawa, tapi blawa tä kaput, idjä manggarä talo bapait manis, tuntang idjä manis bapait.

21. Pajah olo tä, idjä mado arepe pintar, tuntang manaha arepe harati.

22. Pajah olo tä, idjä pamanok mikop anggor, tuntang idjä pangkaliman karami;

23. Idjä mambudjur olo darhaka tagal sudok, palus mambalang katetek olo budjur.

24. Tagal tä, kilau njalan apui

malajap tampilai, tuntang apui gagandang mampalenjoh djogo: tumon tä uhat äwen akan maram, tuntang kambange lembut lujut mandjadi rotik; basa olo tä manganan Torat Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang djari manawah augh ain Idjä äka karsihs Israel.

25. Tagal tä kasangit Jehowa djari hasep mawi olo ajue, tuntang iä djari mandjudju lengæ mantakan äwen, palus mamukul äwen, sampai karä bukit honggä, tuntang karä hantun olo tä mandjari kilau rumpur hong djalan. Tinai alo awi karä talo tä kalaite hindai kea terai, tapi lengæ indjudjue hantä.

26. Krana iä karāh mampendeng banderae bentok olo kapir idjä kedjau, palus manjalentak olo tä bara saran petak. Maka itä! badjeleng tuntang balias olo tä dumah.

27. Djaton idjä ujuh, djaton idjä paleko marak äwen tä, djaton idjä tirotiroh atawa rontorontok; djaton babate balekak, djaton talin sarum-pahe bageto.

28. Anak panahe uras batadjim, karä panahe haradjur marentur; tundjik hadjarae dähen kilau batu, tinai karä galingan karetæ kilau pusok njawong.

29. Lahape kilau sakungkong singa bakas, iä manjurak kilau singa tabela, haiak guruguruh iä karāh manangkarap, palus manamput talo irampase, tuntang djaton karāh aton idjä maliwus.

30. Äwe! tä karāh gotogotok mantakan Israel sama kilau gotok tasik. Tä, amon olo manampajah tanah, itä! kakaput kadjakü bewäbewäi, kalawa kea mahin ingaput intu äka katakkaraka.

BAGI 6.

Jesaia injolo llatalla mandjadi sarohae.

1. Intu njelon radja Usia matäi, tä aku mitä pangkahai Tuhan mondok intu padadusae idjä gantong tuntang hai, rumbai klambie manjuang hapus huma idjä brasih.

2. Karä Serap mendeng liuliu mangadjang iä; genep biti mandjahawenmandjahawen palapase; duä hapaé manutup baue, duä manutup paie, tinai duä hapaé trawang. — (Pangar.4,8.)

3. Maka genepe biti hatantehau, koae: Brasili, brasih, toto brasih Jehowa, Tempon karä kawan talo belom! Hapus petak basuang kahiae!

4. Sampai karä lambang hagen-djäh awi augh äwen idjä hatantehau, tuntang huma tä kontep asep.

5. Tä aku hamauh: Kajah! matäi aku! krana aku puna halikä totok biwihku, tinai aku melai intu marak utus olo idjä halikä totok biwihe; krana matangku djari mitä Radja tä, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

6. Maka idjä biti karä Serap tä trawang tanggoh aku, tuntang intu lengë aton barah apui, idjä in-duae ingatipecara hundjun mesbeh.

7. Djetä hapaé manindjek totokku, sambil hamauh: Itäm, ha-pan toh totok biwihm djari inin-djek, mangat kasalam balekak bara ikau, tuntang dosam djari injapan.

8. Limbah tä maka aku ma-hining augh Jehowa, idjä hamauh: Äewe tau injohoku? äwe handak hagoet akan ikäi? Maka aku tom-bah: Toh aku, soho aku lius.

9. Tä Iä hamauh: Lius, tun-tang sanan akan utus olo toh: hi-ning keton tuntang äla harati; itä keton tuntang äla kasene. — (Joh. 12,41.—Gav.Ras.28,26.)

10. Palulang atäi olo tä, tuntang awi mandungil pindinge, tinai pa-hawor matae, uka matae äla mitä, tuntang pindinge äla mahining, tinai atäie äla harati, belä iä ho-bah tuntang impakaläh.

11. Tä aku tombah: Kilen ka-tahie, o Jehowa? Koae: Sampai karä lewue djari rusak, njamah oloe djaton, tuntang karä humae ngarawang djaton olo mukonge, tinai hapis tanahe uras benjem.

12. Krana Jehowa karäh manga-nan olo tä kedjakedjau, tä tanalie haiang mananja.

13. Tinai alo melai midjumidjä bara sapulu, maka djetä karäh maliun rusak tinai, sampai olo tä man-djadi kilau batang ela tuntang upon belot, idjä lepah inutoh me-lai batange bewäi; tapi batange tä karäh indu babit idjä brasih.

BAGI 7.

Aurh tudjom tabiu Jesus Imanuel ka-rüh inakan budjang salia.

1. Maka katika Aglias, anak Jotam, Jotam anak Usia, radja Juda, aton dumah Resin, radja Aram, äwen duä Pekah, anak Remalia, radja Israel, tanggoh Je-rusalem, handak mamarange; tapi lewu tä djaton tau dino awi äwen. — (2.Radj.16,5.)

2. Tä olo masuman akan ung-kup Dawid: Olo Aram tä djari pakat dengan olo Epraim. Tä atäi Aggas hagendjäh, tuntang atäi

karä olo ai, kilau batang kaju hong kajuan awi riwut.

3. Maka Jehowa manjoho Je-saia: Lius ikau manjupa Aghas, ikau tuntang anakm Searjasub tä, (*rimae: tisae karäh ihaga,*) maka äkae tapakan parit danum talaga idjä ngambo tä, darah dijalan akan äka tukang pinatu,

4. Sambil hamauh dengae: Bu-abuah ikau, sanang bewäi; äla mi-käh, tuntang äla atäim singgul tagal duä prokong pondok idjä kowukowut tä, tagal kalait Resin tuntang olo Aram, tinai anak Re-malia tä;

5. Basa olo Aram djari mangarangka tjalaka akam, pakat dengan olo Epraim tuntang anak Remalia tä, sambil hamauh:

6. Has, ita handak hagoet mangaragar Juda, palus mandjakä iä, sambil mambagi tä akan ita, balalu mamparadja anak Tabeal tä mandjadi radja hetä.

7. Krana tumon toh augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Djaton karäh palus, djaton akan mandjadi.

8. Malainkan kilau Damaskns indu kapala hong tanah Aram, kakai Resin kapala hong Damaskus bewäi. Maka limbah djahawen pulu limä njelo Epraim karäh injempong, sampai djaton indu utus olo hindai.

9. Sampai tä maka Samaria akan kapala hong Epraim, tinai anak Remalia tä indn kapalan Sa-maria. Djaka keton djaton pertjaja, maka keton djaton melai.

10. Tinai Jehowa manontong aughe dengan Aghas, koae:

11. Laku kata akam bara Jehowa, Hatallam; brangai lakan tä hong penda äka kandalem, atawa ngam-bo hong äka gantong.

12. Tapi tombah Aghas: Aku djaton handak blaku; aku djaton maku maningkes Jehowa.

13. Tä koae: Hining keton, ung-kup human Dawid; djaton ombet keton mampaujuh olon, sampai keton mampaujuh Hatallangku kea?

14. Tagal tä, maka bitin Tuhan karäh manenga kata akan keton: itä! budjang salia karäh batih, tuntang manak hatuä, iä manggarä arae Imanuel. (*Hatalla tuntang olon.*) — (*Matt.1,23.*)

15. Enjak sapi tuntang madu karäh indu kinae, sampai iä harati manganan idjä papa, tuntang mintih idjä bahalap.

16. Tapi helo bara anak tä harati manganan idjä papa tuntang mintih idjä bahalap, maka tanah toh idjä ingikähm akan nihau, karäh ilahi radja duä tä tinai.

17. Maka hapan radja Asur Je-howa karäh magah andau mawi ikau, tuntang olo ajum, tinai ungkup human bapam, kilau dja-ton pudji bara katika Epraim djari balekak bara Juda.

18. Krana katika tä Jehowa karäh manjalentak karä langau idjä hong karä tumbang Misir, tinai karä badjanji idjä hong tanah Asur.

19. Djetä karäh dumali tingkep mananjap karä djanah benjem tuntang karä darak bukit batu, karä pulau duhi tuntang karä äka lowang danum.

20. Andau tä kea Tuhan karäh manjukur balau keton tuntang bnlun pai, tinai djanggut lepa-lepah, hanggap lading idjä injewae, idjä hila kanih batangdannm lombah tä, iä tä radja Asur.

21. Maka katika tä idjä biti baja

tikas idjä kongan sapie, tuntang duä kongan tabirie.

22. Tapi alo kalotä, kutoh djo-hon tusue karäh impluae, sampai tempoe akan kuman mantega; toto genep biti, idjä katapasan hong tanah, karäh kuman mantega tun-tang madu.

23. Djadi, katika tä kea, intu äka idjä katontoh aton sakojan batang anggor, idjä sakojan kabawak salnka regae, hetä karäh sandam badjikut;

24. Sampai olo, idjä tanggoh hetä, mimbit panah tuntang anake; krana hapus tä karäh uras sandam badjikut.

25. Karä bukit lungkoh kea, idjä pudji injangkol olo, djaton olo handak tanggoli hetä, awie mikäh karä duhi tuntang talo badjikut; baja sapi bewäi karäh injoho murep hetä, tuntang karä tabiri akan manindjak hetä.

BAGI 8.

Hatala mahukum olo parojap, tapi iä indu kalindong olo ajue; käläh harap iü bewäi.

1. Tinai Jehovah hamauh deng-angku: Duan kartas lombah, surat hetä hapan puna hurup olo: iä badjeleng akan marampas, gulong akan manarik.

2. Tä aku manduan saksi bahalap akangku, imam Uria tä, äwen duä Sagharia, anak Jebereghja.

3. Maka aku djari hindjä sa-wangku, iä tä batih tuntang manak hatuä; koan Jehovah dengangku: Sewut arae Mahersalal-Kasbas (*Iä badjeleng akan marampas, gulong akan manarik.*)

4. Krana helo bara awau tä tau mantehau: joh apang! atawa: joh in-du! maka olo karäh mäton talo ram-pas bara Damaskus, tuntang ramon Samaria, helo baun radja Asur.

5. Tinai Jehovah hamauh deng-angku, koae:

6. Basa utus olo toh mangabelä danum Siloa, idjä lowalowa ha-sore, tuntang äwen handjak harap Resin, dengan anak Remalia tä:

7. Tagal tä, itä! Jehovah han-dak manjoho karä dähes batang-danum lombah tä manepä äwen, djetä radja Asur tuntang karä kwa-sae, sampai danum tä maleteng ha-pus tiwinge, mananjap;

8. Palus djetä akan manapi ta-nah Juda, mangontep malelep tä, kandaleme tikas ujat; tuntang ra-husan dähese sampangsampanga ma-njuang hapus kolombah tanahm, o Imanuel.

9. Takan, pakat bewäi, o keton karä utus olo; puna akan pararawoh bewäi keton! Hining keton handiai idjä bara tanah kedjawu: has, tatatatap arep keton; puna akan pararawoh kea keton! has, tata-tatap bewäi, akan pararawoh kea keton!

10. Has, bulat tirok! tapi djaton kea akan mandjadi. Takan, kalagai augh! maka djaton kea akan tulus; krana hindjä ikä Ima-nuel! — (7,14.)

11. Krana kalotoh Jehovah djari hamauh dengangku, hiaik manjing-kap lengängku, tuntang iä madjar aku, bels' aku omba manandjong hong djalan olo tä, koae:

12. Äla augh keton: has, pakat dengan olon, kilau olo tä haradjur handak pakat dengan olon; äla keton mikäh kilau kikäh ai, tuntang äla keton taräwen.

13. Tapi harap tuntang awi manhorumat Jehowa, Tempon karā kawan talo belom; kĕlăh iā indu ūka kikah tuntang karawan keton.

14. Tā iā karāh mandjadi ūka kahindong keton idjā brasih; tapi iā mandjadi batu ūka tantarang, tuntang karang idjā nanggarisang akan duă djalahana Israel tā, mandjadi djarat tuntang djaring akan olo idjā mukong Jerusalem. — (Luk.2,34. Rom.9,33.)

15. Arā ēwen tā karāh tanggarurus hetā, palus balongkang lu-jut, balalu indjarat tuntang inawan.

16. Tutup augh kasaksian tā; tjatjak Torat intu karā muridku.

17. Tapi aku harap Jehowa, idjā djari manjahokan baue bara ung-kup human Jakob, tuntang aku mentai is.

18. Itā! toh aku tuntang karā anakku, idjā djari inenga Jehowa akangku, indu kata tuntang kahe-ran intu Israel, awi Jehowa, Tempon karā kawan talo belom, idjā melai hong bukit Sion — (Ibran. 2,13.)

19. Maka amon olo tā hamauh dengan keton: isek nudjum, tuntang tukang dahiang, idjā mangarungut tuntang manandak; — tā tombah keton: dia patut olo misék Hatalla? atawa tau misék idjā matäi tā akan olo belom?

20. Isek Torat tuntang augh kasaksise! Djaka dia augh ēwen kalotā, tā maka langit djaton karāh mihiindang akæ: — (2. Petr. 1,19.)

21. Malainkan olo tā karāh kumbakumbang hong tanah, hajak ka-djakā tuntang blau. Tā amon iā paham blau, iā karāh blait, palus manjapa radjae tuntang Ha-tallae;

22. Iā karāh mananggera tun-tang manangkilik petak, maka itā! djaton beken baja' tjalaka tuntang kakaput; iā ujuh awi kadjakā, tuntang tarangtaranga hong kaka-put.

BAGI 9.

Kristus, kalawan kalunen, inskar mā-
ngat marentah.

1. Tapi tanah idjā indjakā tā djaton karāh haradjur hong kakaput; kilau djaman horan tanah Se-bulon tuntang Naptali batawah bewāi, kalotā rahian djetsé ihor-mat, djalan saran danaū tā, dipah Jordan hila toh, Galilea idjā darah tanah olo kapir. Utus olo tā, idjā manandjong huang kakaput, akan mitā kalawa idjā paham, tuntang intu olo idjā mukong tahah ūka kangkalingän pampatái, kalawa karāh manjangkowong akan ēwen. — (Matt.4,16.)

2. Ikau djari mangapal utus olo tā, malainkan kahandjake ikau djaton mampahaie. Tapi olo karāh handjak kea intu baum, sama deng-an kahandjak musim getem, kilau olo pudji handjak metoh mambagi talo rampas.

3. Krana ugar idjā imuat intu ēwen, tuntang pukul akan bahan ēwen, tinai tongkang olo idjā mangasasak ēwen, djari imelekm, sa-ma kilau katika olo Midian tā.

4. Krana karā satumpah olo klahi, tuntang karā pakaiæ idjā mandoi daha karāh inusul palus ki-nan apui.

5. Krana Anak djari inakan akan ita, Anak hatuă djari inenga akan ita, idjā intu bahae aton karā prentah, tinai arae tā: Åka ka-

heran, Akal, Hatalla kwasa, Ba-pa katatahi, Radjan salamat. — (*Luk.1,31; 2,7. Joh.3,16.*)

6. Kwasan ai sasar hai, tuntang kasanang djaton terai hundjun padadusan Dawid, tinai hapus kara-djae: mangat iä manatap mandäh-en tä hapan kapatut dengan katetek, bara toh palus katatahi. Kala-son atai Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh malalus tä.

7. Pangkahai Tuhan djari manjoho augh akan Jakob, djetä djari manjalierang intu olo Israel.

8. Hapus olo toh akan kasene tä, olo Epraim tuntang karä olo Samaria, idjä badjoho hamauh huang kahain atäie:

9. Batu bata djari bakarak, tapi ita handak mamangun tä tinai hapan batu toto; kaju rarangai djari inaweng, hapan kaju seder ita handak mangantie.

10. Krana Jehowa handak mim-bit karä musoh Resin mawi äwen, tuntang mamumpong karä musoh batawotawon.

11. Olo Aram hila baue, tinai olo Pilisti hila likute, uka iä manganga njamae kuman olo Is-rael lepalepah. Tinai alo awi karä talo tä kalaite hindai kea terai, malainkan lengae indjudjue hantä.

12. Krana utus olo toh djaton maku hobah akan idjä mandjara iä, tuntang djaton nalingä Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom.

13. Tagal tä, maka Jehowa karäh manetek olo Israel takoloke tuntang ikohe, karä edae tuntang batange, dalam idjä andau.

14. Olo bakas tuntang olo basewut, djetä takoloke, tinai karä nabi idjä madjar augh tandjaro, djetä ikohe.

15. Krana karä awang magah olo

tä uras olo palajang, tuntang karä äwen awang iagahe inelen bewäi.

16. Tagal tä pangkahai Tuhan djaton tau handjak tagal karä pam-budjang äwen, tinai djaton tau ma-njanjang karä nols dengan balon äwen: krana uras äwen tä olo ha-liau, tuntang papa gawie, totoke samandiae manjewnt kagila bewäi. Tagal karä talo tä kalaite mahin hindai kea tendur, malainkan lengae magon indjudjue.

17. Krana kadarhakan äwen ma-njala kilau apui, manjeha karä duhi tuntang unak, mangahu iäka badjikut padet hong kajuan, sampai mangangkawul kilau asep paham.

18. Awi kasangit Jehowa, Tu-han karä tawon talo belom, tanah ingaput, tuntang oloe akan indu panginan apui; idjä biti mahin djaton tau masi kolae.

19. Alo iä manjipa hila gantau, iä blau kea; tinai alo iä mangitak hila sambil, mahin djaton iä besoh. Genep biti handak kuman isin lengie.

20. Olo Manase tä kuman olo Epraim, tinai olo Epraim kuman olo Manase, tuntang äwen duä tä haiak sama mawi olo Juda. Ta-gal karä talo tä kalaite mahin hindai kea tendur, malainkan lengae indjudjue hantä.

BAGI 10.

Olo Asur, idjä hapan Hatalla mabu-kum olo Israel, karäh iruseke tinai, tä Israel karäh iliwus.

1. Pajah karä olo, idjä ma-nampa prentah sala, karä jaksa idjä manjurat marajap;

2. Tantai mamingkok perkaran

olo pähä. tuntang mahanjek ka budjur olo tjalaka hong ungkup olo ajungku , mangat karä balo indu rampase, tinai uka karä noläirusuhe.

3. Tapi kilen gawin keton tinai intu andau pamalah tuntang karusak, idjä djaladjalan dumah bara kedjau? äwe handak inanggoh keton hadari, blaku dohop? tuntang hong kwe äka keton mansahan kahain keton?

4. Belä djetä imparandah haiak karä olo tawanan , tuntang lawo haiak karä olo impatai? Tagal karä talo tä kalaite mahin hindai kea tendur, malainkan lengae indjudue hantä.

5. Pajah olo Asur, idjä indu tantahan kalaiku, tuntang kasantiktu aton kilau tongkang intu lengae. — (7,20.)

6. Aku handak manjoho äwen mantakan utus olo haliau tä, tuntang aku handak mamehä äwen mawi djalahan olo idjä äka kasantiktu tä, mangat iä marampas tuntang marusuh olo tä, balalu mampidjak äwen kilau rumpur hong djalan.

7. Alo kahandake djaton kalotä, tuntang atäie djaton manahiu tä, tapi kahandak atäie tantai mampalomos tuntang mamparusak kutoh utus olo barbarangai.

8. Krana koan äwen: Djaton karä mantirku tä uras radja?

9. Djaton Kalmo sama kilau Karghemis? djaton Hamat sama kilau Arpad? djaton Samaria sama kilau Damaskus? — (36,18.)

10. Kilau lengängku djari sondau karä karadjaan dewa, alo hampatonge bahalap bara idjä aton hong Jerusalem tuntang hong Samaria;

11. Maka kilau aku djari mawi

Samaria tuntang karä dewan ai, djaton aku tau mawi Jerusalem kalotä kea, tuntang karä dewan ai?

12. Tapi amon pangkahai Tuhan djari mahapus karä gawie hong bukit Sion tuntang hong Jerusalem, tä Aku handak manahiu ma-malah bua kadjhon atäi radja Asur, tuntang kahain matae idjä badjo-ho. — (37,36.)

13. Basa iä djari hamauh: puna kaabas lengängku djari malalus tä, tuntang awi kapintarku, krana aku paham harati; aku djari manganan toros tikas tanah arä utus olo, tinai aku djari marampas kaiä ramoe, kilau olo gagah aku djari mampalokang karä olo hetä.

14. Lengängku djari sondau kahai tuntang kwasan karä ntus olo, kilau sarangan burong, palus aku djari maraup hapushuang kalunen, kilau olo maraup tanteloh idjä balih, tuntang djaton djari aton idjä mangibar palapase atawa marakang toteke, atawa manggagak.

15. Tau kea kapak manara arepe bara olo idjä mamanjok iä? tau gergadjji mampahai arepe bara olo idjä mohos iä? Tjäh, sama kilau sokah mampamiar idjä manggatang iä; amon olo iuanggatang sokah tä, dia djetä kaju bewäi?

16. Tagal tä Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, karäh manjoho gambala marak karä olo baseput baris Asur, tuntang penda karä kahaie akan lembut seha mangähu, kilau sehan apui.

17. Krana kalawa Israel akan mandjadi apni, Idjä äka karasihe mandjadi njala, idjä manusul palus manjeha karä duhi tuntang unak Asur dalam idjä andau.

18. Iä karäh marusak mampale-pah kahain karä kajuæ tuntang

karä tanae, hambaruae palus berenge, tuntang mantire kea karäh lenjoh.

19. Sampai karä kajun kajuae idjä batisa isut bewäi, toto, sampai anak tabelia tau manjurat tä.

20. Katika tä maka tisan olo Israel, tuntang idjä iliwus bara baris unggup human Jakob djaton baluli tinai handak harap äwen idjä mamukul iä, tapi iä karäh harap Jehowa, äka karasih olo Israel, tuntang katoton atsie.

21. Tisan äwen tä karäh hobah, tisan Jakob tä, akan Hatalla idjä djaton tikas kwaseae.

22. Krana alo karä olo ajum, o Israel, kilau baras hong saren tasik, maka tisaë bewäi idjä karäh hobah; krana karueak djari tantu inukas, akan manjambong awi katetek. — (*Rom.9,27.*)

23. Krana karusak, idjä tantu inukas, handak ilalus pangkahai Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, hong hapus tanah toh.

24. Tagal tä pangkahai Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, hamauh: Åela keton mikäh, idjä olo ajungku, awang melai hong Sion, tagal Asur, amon iä karäh mandjara keton, tuntang manggatang sokahe mawi keton, tumon hadat olo Misir.

25. Krana hindai isut bewäi, tä kalait tä djari hapus, tuntang kasangitku mandjadian karusak äwen.

26. Krana Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, karäh mampalembut tongkang mawi olo tä, kilau metoh olo Midian impatäi hong batu Oreb; iä karäh manggatang sokahe, idjä hapee hong tasik bilih, kilau hong Misir. — (*Hak. 7,25.—2.Mos.14,26.*)

27. Djadi, katika tä maka tang-

gongm, idjä imuat äwen, akan nihau bara baham, tuntang ugare bara tekokni; krana ugar tä karäh rusak awi Idjä iminjak tä.

28. Iä manantarang Ajat, iä mahoroe Migron. iä matoh karä ramon parang hong Mighmas.

29. Iä manjak äka dimpah hetä, tuntang bara malem hong Geba; Rama taräwen, Gibeä-Saul hadari.

30. Ikau, anak Galim, kariak pahapaham; buabuah Laisa; kajah Anatot idjä tjalaka!

31. Madmena hadari mahakan; karä olo Gabim pararawoh batawatwon.

32. Idjä andau hindai iä melai hong Nob; tä iä maniring lengäe tantai mawi bukit Sion, anak bawit tä, lungkoh hong Jerusalem.

33. Tapi itä! pangkahai Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, karäh manjangit manutoh edae, idjä paham gantong karäh injemponge, tinai idjä pangkahai karäh inparandahae.

34. Karä kadjikut kajuae karäh indirike hapan sanaman, tuntang Libanon akan balongkang awi Idjä paham kwasa tä.

BAGI 11.

Kristus tuntang karadjaan ajue.

1. Maka karäh lembut Salampak tungkul Isai, Salundik uhate karäh mamuah. — (4,2.)

2. Hong Iä tä karäh melai Rogh Jehowa, Rogh kapintar tuntang kaharati, Rogh tirok tuntang kwasa, Rogh kaapik tuntang kikäh dengan Jehowa. — (*Matt.12,18.*)

3. Hapus prangae belome mi-

käh Jehowa. Iä djaton maku matutus tumon paitä matae, tun-tang djaton mahukum tumon pa-hining pindinge.

4. Tapi iä handak mamatut olo pähä tumon kabudjur, tuntang mambudjur olo balemo atäe hong tanah tumon katetek; tinai iä karäh mandjara petak hapan sokah njamae, hapan tahaseng totoke iä karäh mampatäi olo darhaka.

5. Krana katetek indu peteng dahepae, tinai katoto indu babat kahange.

6. Maka gurk karäh busik dengan anak tabiri, tinai harimaung karäh menter habambai dengan kambing: anak sapi tuntang singa tabelia tinaä meto awang injeput karäh hakawan, tuntang anak olo tabelia karüli manjakatik iä. — (65,25.)

7. Sapi tuntang bahuang karäh murep hindjä, anake karäh menter habambai, tinai singa karäh kuman tampilai kilau sapi.

8. Anak awau karäh busik tumbang lowang handjaliwan, tun-tang anak olo idjä haru malekak tusu karäh mandjudju lengae akan rombak handipä.

9. Hapus bukitku idjä brasih djaton talo akan mangapähä tun-tang marusak; krana hapus petak karäh kontep pangingat dengan Jehowa, kilau karä danum manutup palempang tasik.

10. Krana katika tä olo kapir handiae karäh manggau uhat Isai tä, idjä mendeng indu banderan karä utus olo; maka äka kasanange karäh hai bahalap.

11. Krana katika tä pangkahai Tuhan karäh mandjudju lengae intu tingkat idjä duä, mangat ha-lalian tisan djalaham olo ajue ti-

nai, idjä katapanan bara Asur, bara Misir, bara Patros, bara Kus, bara Elam, bara Sinear, bara Hamat tuntang bara karü pulau hong tasik.

12. Iä karäh mampendeng ban-dera marak olo kapir, tuntang mamumpong olo Israel awang iha-rak, tinai manampunan olo Juda awang daraidaraia, bara äpat pu-ting kalunen.

13. Tä kahirin Epraim karäh li-lap, tuntang karü musoli Juda karäh impalomos: Epraim terai bahiri Juda, tinai Jnda terai ha-rarepan Epraim.

14. Tapi äwen tä haiak karäh mangkarap bahan olo Pilisti hila barat, tinai äwen karäh haiak marampas olo idjä hila timor; Edom tuntang Moab karäh mandjuluk lengae, olo Amon karäh mamenda iä.

15. Tinai Jehowa salenga karäh mampasjurong telok tasik Misir, iä karäh mandjudju lengae intu batang-danum hetä hapan riwut paham, mamukul tä mandjadi udju ka-sungäi, sampai olo hanimpah tä tau hasarumpah;

16. Palus mandjadi djalan simpan akan tisan djalaham olo ajue, idjä katapanan bara Asur, kilau man-djadi dengan Israel katika äwen harikas bara tanah Misir. — (2.Mos. 14,29.)

BAGI 12.

Olo idjä iliwus Hatalla manara tuntang mahorumat iä.

1. Katika tä maka ikau karäh hamauh: aku manarimakasih intu ikau, o Jehowa, basa ikau djari

malait aku, tapi kalaitm djari terai, tuntang ikau mampong aku tinai.

2. Toto, Hatalla puna salamatku, aku harap tuntang djaton mikah, krana Hatalla, Jehovah, indu kwasangku tuntang njanjingku, iš mandjari indu salamatku.

3. Haiak handjahandjak keton karah masip bara kalin salamat. — (Joh.7,38.)

4. Tuntang keton karah hamauh intu andau tä: sewut tarimakasih akan Jehovah, suman aran ai, sarita karä gawie marak karä utus olo, sanan arae djari impahai.

5. Njanji, tara Jehovah, krana iš djari malalus kutoh talo hai; djetä patut ingasene hapus petak.

6. Lahap tuntang njanji rami-rami, ikau, idja mukong Sion, krana Idja äka karasih Israel hai toto bentok ikau.

BAGI 13.

Hukum akan Babel.

1. Djetoh hukum akan Babel, tumon paitä Jessaya, anak Amos. — (Jer.50.)

2. Pendeng bandera intu bukit gantong, tehau olo hetä pahapham, kipai hapan lengäe, nakara iš marumpak tamä mahoroe bauntoggang karä mantir.

3. Aku djari mamekah olo idja inatapku, tuntang djari mangahau olo ajungku idja gantjang menteng, uka malalus kasangitku, äwen idja malahap mandjundjong kahaingku

4. Aton augh lalento hundjun

karä bukit, kilau augh olo karäan karä, augh gohope kilau karidun karä karadjaan olo kapir idja hapumpong. Jehovah, Tuhan karä tawon talo belom, aton madju kawan parang ai.

5. Äwen dumah bara tanah kedjau, bara saran langit; bitin Jehovah tuntang karä pakarang kalaite, nakara marusak hapus tanah.

6. Bawai keton, krana andau Jehovah lawoh tokep; djetä dumah indu karusak bara Idja djaton tikas kwases tä.

7. Tagal tä karä lengä akan manduläi, tuntang karä atäi olo akan lenjoh.

8. Pampikah, kasabanen tuntang kapähä karah manjangkulep iš, iš karah hetang atäie, kilau olo bawi idja handak luas; genep biti karah djungun tagal kolae, baun äwen karah bahandang kilau njalan apui.

9. Itä! andau Jehovah aton dumah, kakaras, kagiri, kasangit tuntang kalaite hasep, ukara marusak tanah tä durodaroha, palus mampalomos karä olo badosa bara hetä.

10. Krana karä bintang hong langit tuntang karä talo blawa awang hetä djaton karah tapaitä kalawae, matanandau karah lembut tuntang kaput tinai bulan djaton akan mansalak katarange. — (Matt. 24,29.)

11. Krana aku handak mampalah petak tagal kadarhakae, tuntang karä olo darhaka tagal karajape; aku handak mampalomat kahain atäi karä olo badjoho, tinai mamparandah katara atäi olo kianat.

12. Aku handak mamparega tisan olo hatuä paham bara bulau

masak, olo kalunen bara bulau idjä kapala bahalap.

13. Toto, aku handak monggä langgit, sampai petak hagerek undur bara kalekae, awi kasangit Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, tuntang awi andau kalaite idjä hasep.

14. Tä äwen karäh mandjadi kilaun krahau idjä iandop, kilau kawan tabiri idjä djaton ihaga olo, genep biti karäh buli utuse, genep olo karäh hadari akan tanah ai.

15. Olo handiaj idjä sondau hetä karäh imuno, tuntang genep biti idjä injingkap hetä karäh ha-lelek impatäi padang.

16. Tinai karä anake karäh irapitan pasingpasinga kahum baun äwen, karä humae karäh irampas, tuntang karü bawie karäh irajap imphawen.

17. Krana itä! aku handak mandijk olo Medai mantakan iä, idjä djaton paraba salaka, tuntang djaton mipen bulau;

18. Malainkan hapani panahe iä mampalokang karä pambudjange, tuntang djaton maku masih anak hong knai, tinai matae djaton manjanjang anak olo tabelia.

19. Tumon tä maka Babel, idjä kapala bahalap bara karä kara-djaan, idjä puna kabungas tun-tang äka kadjhon olo Kasdim ü, karäh mandjadi sama kilau Ha-talla djari malingkep Sodom tun-tang Gomora. — (1.Mos.19,24.)

20. Hetä djaton äka melai hin-dai sampai katatahi, tuntang djaton karäh iukong olo palus girir-manggirir; olo Arab mahin djaton maku maningkap arepe hetä, alo olo sakatik djaton maku mala-jan hetä.

21. Tapi kangkamiak melai hetä, tuntang humae karäh basuang bu-rong kulit, tinai burong onta akan mukong hetä, tuntang kambä ka-räh kadjokkadjoka hetä.

22. Tinai harinaung karäh ma-njakungkong derepdarepa intu äka karakkarakä tä, tuntang naga ka-räh melai hong huma hetä, idjä hai haiak bahalap. Maka katikae tä badjeleng karäh sampai, tun-tang andaue tä djaton karäh ran-djar.

BAGI 14.

Israel karäh liwus, palus manjanji habebeka musohe. Hukum akan olo Pilisti.

1. Krana Jehowa handak masih Jakob, tuntang mintih Israel tinai, palus halalian äwen tä melai hong tanahe. Tä olo beken utuse karäh manatelan arepe intu äwen, balalu iä rantep dengan ungkup human Jakob.

2. Karä utus olo akan mando-hop äwen, tuntang magah iä buli kalekae, tä ungkup human Israel karäh manjores olo handiaj tä hong tanah Jehowa, indu djipäc hatuë bawi; iä karäh mahaga olo tä ta-wanan, idjä bihin djari manawan iä, tinai iä karäh marentah äwen, idjä djari mahrenjek iä.

3. Maka katika tä, amon Je-howa karäh manjanang ikau bara karäh kapähäm tuntang kasusahm, bara karewam idjä karas tä, idjä huang tä ikau djari manempo:

4. Tä ikau karäh hapani sewut tohi mawi radja Babel, sambil ha-mauh: kilen, olo pararat tä terai? kilen, idjä tempon bulau tä ha-tipas?

5. Jehowa djari mamelek tong-sari olo parajap, sekah ain idjä marentah tā.
6. Idjä haadjur mangapähä karä utus olo hapan katulasc, djarae djaton maku teraï, idjä paham karas marentah olo arä: iš tā intakan toh, djaton aton idjä mi-anje.
7. Toh hapus kalunen malajan palus samang, olo malahap rami-rami paham.
8. Tinai karä batang goper handjak tagal ikau, tuntang karä batang seder hong Libanon, koae: limbah ikau impalokang, djaton olo manalih manaweng ikai.
9. Naraka idjä penda gendjä-gendjäh tagal ikau, manambang ikau dumali; iš mampisik karä awang matsi tagal ikau, karä kam-bing latulie awang hong petak bilih, tuntang manjoho karä radjan olo kapir mendeng bara trutje:
10. Ewen tā handiai hatalindjam karäh hamauh dengam: kilen ikau toh tinggoinggut tumon ikai kea, ikau sama dengan ikai?
11. Kahaim djari lawo akan naraka, tuntang augh karä kutjapim; uret karäh indu amakin, tuntang handalai indu kahowotm.
12. Lalcham, ikau djari gagar bara langit, o bintang sawah idjä galak! Paham, ikau djari tambalang akan petak, ikau idjä djari mahanjek kaiš olo kapir!
13. Ikau djari hamauh huang atsim: aku handak mandai langit, palus manggatang padadusangku ambo kaiš bintang Hatalla; aku handak mampondok arepku hong bukit äka-panjupa, hila utara:
14. Aku handak manggatang arepku ambo baunandau idjä gan-
- tong, mandjadi padan dengan Idjä pangkalai tā.
15. Kwäka! akan naraka ikau imbaring, akan äkae idjä timben haliae!
16. Olo handiai awang mitt ikau karäh mananturä ikau, sambil hamauh: kilen, djeta olo tā, idjä maur hapus petak, idjä manjabanen karä karadjaan?
17. Idjä masurak mananis kalunen, tuntang mangarak karä lewue, haiak djaton maku malapas karä olo idjä inawae?
18. Maka karä radjan olo kapir menter matäi dengan horumat kea. genep biti intu äka ai;
19. Tapi ikau djari inganan kedjau bara knburm, kilau salundik idjä haloai, kilau pakaian olo matäi idjä djari injudok padang, kilau olo idjä iadjok penda tawon batu, kilau hantu idjä hadjadakan.
20. Ikau djaton ingubur bna-buah kilau äwen, krana ikau djari marusak tanahm, tuntang mampa-tai olo aim; panakan olo darhaka tā djaton inaliu tinai palus katalai.
21. Tatap anake indu impatäi tagal kadarhakan bapae, belä äwen tā lembut tinai tuntang manjores petak, manjuang kalunen hapan karä lewue.
22. Krana aku handak manara-djaung mantakan olo tā, koan Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, aku handak mampalomat Babel, arae tuntang karä tisae, anake tuntang äsoe, koan Jehowa.
23. Aku handak mauampa djeta mandjadi äka kamiak, äka rumpur papa; tinai aku handak mampapas iü lepah lingis hapan papas karusak, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

24. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manjumpah, koae : Toto, tumon kahandakku, kalotä kea akan mandjadi, tuntang tumon karangkangku, kalotä kea palus dapit.

25. Aku handak mangarak Asur hong tanahku, tuntang mahundjeng iä hong bukitku, mangat ugare balekak bara olo hetä, tuntang tanggong idjä imuate lawo bara bahan äwen.

26. Djetä tirok, idjä djari inukaku tahu hancur tanah tä; djeta lengä, idjä djari indjudju mawi karä olo hetä.

27. Krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manukas tirok tä, äwe tau mangarak tä tinai? lengän ai djari indjudju, äwe tau mainbalang tä tinai? —

28. Maka intu njelon pampati radja Aghas augh hukum toh sampai. — (2.Kron.28,27.)

29. Äla handjak, o ikau hapus tanah Pilisti, basa tongkang idjä manukul ikau djari bapelek: krana bara uhat handipä tä akan lembut handjaliwan. tuntang huae mandjadi naga.

30. Krana äwen idjä pähä haliae karäh kuman, tinai olo idjä tapas karäh melai sanang: tapi uhat ajum aku handak manjohoe matäi meher, karä tisam iä karäh mampalomose.

31. Tangis o bauntonggang, bawai o lewu! hapus tanah Pilisti djari lenjoh, krana hara utara aton lembut asep, tuntang djaton idjä ujuh balih melai intu äkac.

32. Maka kilen olo akan tomblah augh sarohan djalahan olo tä? Sion djari indähen Jehowa, nakara olo ajue idjä ihenjek hakalindong hetä.

BAGI 15.

Hukum akan Moab.

1. Djetoh augh hukum tahu Moab. Hamalem karusak mantakan Ar hong Moab, gap djetä karak-karaka. Hamalem karusak manta-kan Kir hong Moab, tap djetä karakkarak. — (Jer.48.)

2. Olo hetä hagoet talih Bait tuntang Dibon, äka mesbeh, tantai manangis; tagal Nebo tuntang Medeba Moab karäh mambawai; karä balau äwen lepah ingundul, karä djanggute lepah ingalas.

3. Hong karä lewue iü hatapih bidak, hong karä sapau humae tuntang intu djalan karä lewue uras olo tä mambawai, barakumbang tuntang djohon matae.

4. Hesbon dengan Eleale manangis, sampai aughe mamala hong Jahas; tagal tä olo Moab idjä kapala gantjang mangkariak, krana hambaruae paham kapähü.

5. Atäiku manangis tagal Moab, oloe pararawoh sampai Soar, mangkariak kilau sapi tabelia, krana iü manalih Luhit haiak manangis, hong djalan akan Horonaim iü mambo kariak kadjakäe.

6. Krana karä danum intu Nirim uras djari nihau, sampai orn djari keang, tuntang idjä tumbo taheta lenjoh, karä ampin talo imbul djaton mansulo.

7. Tagal tä kutoh ramoe idjä djari imumponge, tuntang talo idjä djari ingkese, uras inamput dim-pah sungäi Ahsa.

8. Krana kariak akan mangumbang hapus tanah Moab, tuntang bawiae sampai Eglaim, toto man-das Beerelim hawaie karäh lembut.

9. Krana hapus danum hong

Dimon uras häwoi dahan; tuntang
aku handak mandahange tinai
akan Dimon, iä tä singa akan karä
olo Moab idjä liwus, tuntang akan
karä tisan olo tanah tä.

BAGI 16.

Augh tirok akan Moab.

1. Käläh djaka keton manahor
anak tabiri bara Sela, hong pa-
dang tunis tä, akan Idjä puna
teinpon tanah, akan bukit Sion,
budjang bawi tä.

2. Djaka dia, maka karä anak
bawin Moab karäh burupbarap intu
äka dimpali sungäi Arnon, sama
kilau burong burupbarap, idjä
djari iharak bara sarangae.

3. Awi mamhulat augh tirok,
liakarangka, awi mangandjungen,
mangat bentok andau mandjadi
kilau lamalem, hapan manjahokan
äwen idjä iharak, äla mamprahan
äwen idjä djari pararawoh tä.

4. Soho karä olo ajungku, idjä
djari inganan tä, manamuäi intu
ikau; joh Moab, käläh ikau man-
djadi dinding äwen intu baun olo
parusak tä: tä maka olo pararat
tä karäh terai, karusak tä karäh
mandak, tuntang olo palitek tanah
karäh lomos.

5. Krana aton padadusan karäh
indähen awi asi, tuntang idjä biti
karäh mondok hundjue huang ka-
toto, hong tingkap Dawid tä, iä
karäh mamutus manggoang ka-
budjur, tuntang mandjadi kate-
tek. — (Luk.1,32.)

6. Tapi ikäi mahining brita ka-
djohon Moab, iä paham baletjak;
toto kahain atäic, kadjohoe tun-

tang kasangite tangkalau bara
kwasae.

7. Tagal tä olo Moab karäh
mambawai tagal sama arepe, uras
äwen tä karäh manangis; tagal
karä galang Kirhereset keton ka-
räh inunguh, krana tantu saman-
disai tä djari bakarak.

8. Krana karä tanan Hesbon
djari ringket, tuntang batangang-
gor hong Sibma djari blaju matäi;
karä tuan olo kapir djari mampa-
ramok edae idjä kapala bahalap,
idjä sampai Jaeser, tuntang idjä
kumbangkamhangga hapus padang
benjem tä, karä salundike idjä ma-
najap palus silan danau.

9. Tagal tä aku manatum Jae-
ser tuntaing batang anggor Sibma.
aku mambungkak ikau hapan djo-
hon matangku, o Hesbon tuntang
Eleale; krana labap parang djari
lawo intu wajak huam tuntang
intu musim getem ajum.

10. Sampai kahandjak tuntang
karami djari nihau bara tana ha-
sien tä, tinai hong karä pamhulan
anggor olo djaton manjanji djaton
mansalehái; olo djaton mahamis
danum anggor huang pähese, aku
djari mampatei augh njanji tä.

11. Tagal tä ringoringoi huangku
tahi Moab, kilau kutjapi, tun-
tag atäiku tahi Kirheres.

12. Tä karäh batarang, Moab
djari mampujuh arepe hong karä
äkae gantong, tuntang iä djari
tamä huma sombajang ai tantai
sombajang, tapi djaton kea baguna
ake.

13. Djetü augh, idjä djari inje-
wut Jehowa tahi Moab bara ho-
ran kea.

14. Tapi toh Jehowa hamauh,
koae: Hindai telo njelo, tumon
itong ujelon olo buruh, maka ka-

hain Moab karäh imparenep, tun-tang kutoh karäe haudiai, tinai idjä tisae korik isut bewäi, tun-tang kwasae djaton.

BAGI 17.

Hukum akan Damaskus tuntang Israel.

1. Djetoh augh hukum tahuu Damaskus. Itä! Damaskus karäh inganan, sampai iä terai indu lewu, baja djettä indu tujok batu karak-karaka. — (*Jer.49,23.*)

2. Karä lewu Aroer karäh ba-lihi tunis, djettä akan äka kawan meto bewäi; kawan tä palus mn-kong hetä, tuntang diaло idjä biti idjä maharak iä.

3. Tinai kota Epraim karäh ni-hau, tuntang karadjaan Damaskus dengan tisan olo Aram; samandai-tä karäh sama dengan kahain olo Israel, koan Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom.

4. Maka katika tä kahain Ja-kob karäh munos, tinai berenge idjä baseput karäh pringkong.

5. Krana djetä karäh sama ki-lau amon olo panggetem mamum-pong bua tana, lengäe manggetem karä pating, tuntang kilau olo mangampeleng pating tä hong dja-nah Epraim.

6. Baja idjä katapasae bewäi batisa hetä; kilau batang bua un-dus djari ionggä, tuntang baja duä telo kabawak batisa intu taroke, atawa äpat limä kabawak balihii intu edae, koan Jehovah, Hatallan Israel.

7. Katika tä olon karäh mingat manantuneng Iä, idjä djari ma-nampa äwen, tuntang matan äwen

tanggar karäh mitä Iä, idjä üka karasih Israel.

8. Äwen djaton maku manam-pajah hindai karä mesbeh, idjä tampan lengäe, tuntang karä idjä gawin tundjuke djaton iä maku mitäe, karä pahewan, karä pantar dewa.

9. Katika tä karä lewue, idjä dähen kotae tä, karäh kilau idjä katapanan hong pating tuntang intu tarok, idjä djari inisa intu baun olo Israel; maka samandai-tä uras rusak.

10. Krana ikau djari ngalapean Hatalla, idjä äka salamatim, tuntang djaton djari mingat batuka-rang kwasam; tagal tä ikau karäh mimbul talo bahalap, tapi ikau mambulan tä akan olo bewäi.

11. Katika mimbul ikau manjoho tä mansuloh', tuntang wajah ma-nawur ikau manjoho bawakm ma-ngambang, tapi wajah getem talo inggetem tä mandjadi indu peresm tuntang kapähäm paham.

12. Hau! kutoh olo karäan karäe tä! kilau gotok riak tasik la-lenton äwen; kilau dähes danum soho njahanjahai mamukul, kakai guruuh olo arä tä mantakan.

13. Toto, karä olo tä karäh gu-ruguruuh mantakan, kilau kanjahai danum paham. Tapi Iä karäh mampudji äwen, tä äwen akan hadari kedjau, palus äwen karäh injasah, kilau tikil hong bukit awi riwut, tuntang kilau rotik sahep awi pusok njawong.

14. Maka tokep kaput, itä! gap pampikäh tä lawo, tuntang helo bara talo blawa äwen tä djaton hindai. Djettä bagin olo idjä mar-rampas ita, tuntang upali äwen tä idjä marusuli ramon ita.

BAGI 18.

Olo Kus karäh mitä hukum olo
Asur, belalu hobah.

1. Hau! tanah äka kangkali-
ngän hatalindjam kasantahe, ha-
sansila sungäi Kus;

2. Idjä manjoho sarohae dim-
pah tasik, hapan banama lumbang
papae hong danum. Lius keton,
sarohan idjä basikap, talih utus
olo tä, idjä tundatundaen tuntang
suwitsawita; utus olo tä idjä asiai
tjalaka bara tamparae palus dapit,
utus olo idjä puna djari iukur,
puna ilitek, idjä tanahe iruntjur
batangdanum.

3. Keton handiai, idjä mukong
petak tuntang mangkalewu tanah,
amon olo mampendeng bandera
hundjun bukit, tä käläh keton
mitae; amon olo mampabiau saru-
nai, buah keton mahininge.

4. Krana kakai augh Jehowa
dengaigku: Aku handak manjuni
arepku bewäi, tuntang manampa-
jah bewäi hara äkaku, kilau lason
pandang andau peham, kilau botop
ambon katika paudang wajah getem.

5. Krana helo hara getem, amon
kambang djari malalau. tuntang
talo djari mamutok, tä hapan gento
iä karäh mahetep tundoe, tuntang
inanganan malenteng karä edae.

6. Uras tä haiak impelai akan
burong basiak hong karä bukit,
tuntang akan karä meto hong petak.
sampai karä burong basiak
akan masan hetä musim blasut,
tuntang karä meto hong petak
musim sadingen.

7. Katika tä, maka utus olo
idjä tundatundaen tuntang suwit-
sawita tä, utus olo idjä asiai tja-
laka bara tamparae palus dapit tä.

idjä puna djari iukur tuntang ili-
tek, idjä tanahe iruntjur batang-
danum, djetäh karäh imbit indu
panenga akan Jehowa, Tuhan karä
kawan talo belom, akau kaleka
aran Jehowa. Tuhan karä kawan
talo belom, iä tä bukit Sion.

BAGI 19.

Tudjuu tahuu Misir.

1. Djetoh augh hukum tahuu
Misir. Itä! Jehowa mukong baun-
andau idjä balias, palus manalih.
tamä Misir. Tä karä dewan Misir
karäh hagendjäh intu baue, tun-
tang atäi olo Misir karäh lenjoh
intu huange. — (*Jer.46,2.Esegh.*
29.2.)

2. Krana aku handak mansisi
olo Misir hawi sama arepe, sampai
genep biti karäh mantakan paharie,
genep biti mantakan idjä äka ka-
rampie, lewu sama lewu, karadjaan
sama karadjaan.

3. Maka kamenteng olo Misir
karäh nihau bara huange, tuntang
karäh akale handak imbalangku.
Tä olo tä karäh misek karä ham-
patong dewan, karä tabit, nudjum
tuntang tukang dahiang.

4. Maka aku handak mangalong
olo Misir huang lengän tuan idjä
karas, tuntang radja tulas akan
marentah iä, koan pangkahai Tu-
han, Jehowa, Tempon karä kawan
talo belom.

5. Tä danuin huang karä danau
karäh ineale, tinai batangdanum
tä karäh pandit nalungkang.

6. Karä sungäi karäh surut
keang, tuntang karä hantasee idjä
hapagar tä: maka karä rampiang
tuntang bakong akan matäi blaju.

7. Karä ipah hong saran batang-danum tuntang intu tumbange, tinai karä talo ialan hong saran batangdanum, uras karäh keang balalu nihau, tuntang djaton hindai.

8. Olo palauk samandiae karäh pähä atäie, olo handiae idjä mamisi hong sungki karäh pungupungut, tinai karä olo idjä mambirik djalae hong danum karäh singgul huange.

9. Maka karä tukang lawai pista lamos karäh raurau, tuntang idjä manantang benang batupi.

10. Karä tambuan tuntang karungan akan ingarak, tinai olo handiae awang satiare mambelom lauk hong sumor.

11. Karti mantir hong Soan djari gila, karä hakim Parao awang pintar djari humong huang basarae; kilen tinai keton hamauh dengan Parao: aku toh anak hakim pintar tuntang panakan radja horan?

12. Kwe toh karä hakim ajum awang pintar? käliah äwen tä masanan akam tuntang mangasene talo, idjä djari inukas Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, akan Misir.

13. Maka karä mantir hong Soan djari njanjau, tinai karä mantir hong Nop djari inipu; äwen karäh mampalajang Misir kea, sampai hapus karä sarae.

14. Jehowa djari manusuli huang äwen tä rogh kanjanjau, nakara äwen mampalajang Misir huang karä gawie, mandjadi kilau olo babusau mambaring arepe huang utae.

15. Maka djaton karäh aton hong tanah Misir talo enen idjä bara takolok atawa ikoh, idjä bara edan atawa pating.

16. Katika tä olo Misir karäh sama kilau olo bawi, sambil mi-

käh tuntang taräwen, amon Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh mandjudju lengäe mawi äwen.

17. Tä tanah Juda karäh indu kikäh olo Misir, sampai olo handiae, idjä manjewut tä, karäh taräwen huange awi tirok Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä djari inukase akan äwen.

18. Katika tä limä kabaris lewu hong Misir karäh hakotak hapan basa Kanaan, iä karäh sumpah manjewut Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; idjä limä kabaris tä karäh inggarä Irheres.

19. Katika tä mesheh Jehowa karäh aton bentok tanah Misir, tuntang toros batu ain Jehowa karäh uras hong helate.

20. Djetä indu toros tuntang kasaksian Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, hong tanah Misir. Krana olo tä karäh mangkariak intu Jehowa tagal olo gagah, tä iä karäh manjoho akae Djurusalamat tuntang pangkalima, idjä maliwus äwen.

21. Tnntang Jehowa karäh ingasene olo Misir, palus olo Misir karäh katawan Jehowa katika tä; tä äwen karäh sombjang intu iä, maluput parapah idjä impatäi tuntang parapah talo kinan, tinai äwen karäh bamiat intu Jehowa, tuntang malalus tä.

22. Maka Jehowa karäh mandjara olo Misir totototo, tuntang mampahalit iä tinai; krana olo tä karäh hobah akan Jehowa, tä iä karäh manarima lakue, tuntang mampahalit äwen.

23. Katika tä kea djalan tatap rampar karäh aton bara Misir palus Asur, mangat olo Asur talih Misir, tinai olo Misir talih Asur,

tinai olo Misir tuntang olo Asur sama karäh manempo Jehowa.

24. Katika tä olo Israel, olo Misir dengan olo Asur, katateloe tä karäh indu batang berkat hong bentok petak.

25. Krana Jehowa, Tuhan karäh kawan talo belom, karäh mamberkat äwen tä, koae: Imberkat ikau, o Misir, djalahan olo ajungku, tinai Asur, tampan lengängku, tuntang Israel, idjä puna joresangku.

BAGI 20.

Olo Misir tuntang olo Kus karäh tawanan.

1. Intu njelo metoh Tartan maranggar Asdod, amon iä injoho Sargon, radja Asur, metoh iä marang Asdod tuntang mandino tä, — (2.Radjal18,17.)

2. Katika tä Jehowa hamauh hadjamban Jesaia, anak Amos, koae: Lius, engkak tapihm bara kahangm, engkak sarumpahm bara paim. Maka iä mawie tumon tä, palus hagoet halulns tuntang djaton hasarumpah.

3. Tä koan Jehowa: Kilau re-warku Jesaia manandjong halulus tuntang djaton hasarumpah telo njelo katahie, indu kata tuntang talo heran, indu tamunan akan Misir tuntang tanah Kus:

4. Kakai radja Asur kaih m-nongkang, mimbit olo Misir tawanan, tuntang olo Kus idjä inamput imungkate, bakas tabela, halulus tuntang djaton hasarumpah, halangai pipin parae, indu kahawen olo Misir.

5. Tä olo karäh djungun tuntang njukok tagal olo Kus tä, idjä

djari iharape, tinai tagal olo Misir, idjä äkae taratara.

6. Karä olo idjä mangkalewu saran tasik hetoli karäh hamauh intu andau tä: itä, kakai kadjarian olo idjä äka kaharap ita, idjä akan hetä ita hadari manggau kallindong, mangat iliwus bara baun radja Asur. Kwäka ita toh tau mahakan tinai!

BAGI 21.

Hukum akan Babel, Duna tuntang Arab.

1. Djetoh augh hukum akan padang tunis hong saran tasik. Kilau talo saloh balewut manampur bara salatan, kakai iä karäh lembut bara padang tunis, bara tanah äka pampikäh tä.

2. Talo karas djari ingarinah akangku hong panggitangku. Olo tulas tä kianat gawie, olo parusak marusak! Kantoh, joh Elam; kapong iä, Medai! aku handak mam-paterai kamunguh idjä iawi äwen.

3. Tagal tä kahangku kontep kapähä, humi djari mawi aku, kilau humin olo bawi idjä handak luas; aku mangketong arepku awiku mahining djetë, aku djungun awiku mitä tä.

4. Atäiku hagendjäh, aka tarä wen sampai kalas mamai; alem idjä katika karamingku mandjadi indu kasabanengku.

5. Tatap medja; tonggo keton djadjaga; has, kuman mihop! Tatatakap arep keton, karä mantir, awi mundus talawang!

6. Krana kakai augh pangkahai Tuhan dengangku: Lius, pendeng djadjaga, soho iä masuman talo awang gitac.

7. Maka iä mitä olo hagoet harinting habambai, idjä hapan hadjaran, kalidai tuntang onta; titip haliae iä djari mitä tä.

8. Tä iä mangkariak kilau singa: O Tuhan! nongkang andau aku mendeng hong balai djadjaga, tuntang hapan alem aku aton mendeng mandjaga.

9. Maka itäm toh, hetä aton dumah olo harinting habambai, idjä hapan hadjaran. Tä iä mandahang aughe, koae: Djari balongkang, Babel djari balongkang! tuntang karä hampatong dewae djari darai lawo petak.

10. O keton, talo ihik, bawak talo hong karaian, idjä djari hiningku bara Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, djetä djari insumangku akan keton.

11. Djetoh augh hukum akan Duma. Olo mantehau bara Seir, masuman akangku: O djadjaga, kilen kambon alem? O djadjaga, kilen kambon alem?

12. Tombah djadjaga: Alo tokep blawa, magon kaput kea: amon keton handak misek, isek toto; hobah keton, limbah tä talih.

13. Djetoh augh hukum akan Arab. Hong kajuan tanah Arab keton karäh bara malem, keton djalahana olo halisang bara Dedanim.

14. Awi mananbang olo teah beliae nimbit danum, keton olo hong tanah Tema; tengah tepong akan olo idjä hadari tä.

15. Krana äwen pararawoh bara padang, bara baun padang idjä injilak, tuntang bara panah idjä ingantjang, bara parang idjä paham.

16. Krana tumon toh augh pangkahai Tulan dengangku: Hindai

idjä njelo, kilau itong njelon olo buruh, tä maka hapus kahain Kedar akan lepah rusak.

17. Maka tisan olo pamanah, pangkaliman olo Kedar tä, karäh sasar munos; krana Jehowa, Hatallan Israel, djari hamauh kalotä.

BAGI 22.

Jerusalem karäh ingapong; Sebna ihukum, Eliakim iangkat.

1 Djetoh augh hukum akan djanah äka pangarinah tä. Buhen keton toh, sampai uras keton mandai sapau?

2. Ikau idjä kontep latento, lewu idjä bakapal oloe. ungkup idjä handjak rantang haradjur! Karä olo ajum idjä impatai dia impatai awi padang, djaton kea matäi buah klahi.

3. Karä mantirm djari hadari mahakan panahi, palus iä inawan; karä olo, idjä sondau hong ikau, uras imasong, alo idjä djari hadari kedjau.

4. Tagal tä aku hamauh: Undur, lihi aku, nauglie aku manangis paham: äla mampahäka arep keton mampong aku tagal karusak anak bawi utus ajungku tä.

5. Krana djetä andau karidu tuntang kalitek dengan kaaur awi pangkahai Tulan, Jehowa, Tempou karä kawan talo belom, hong djanah äka pangarinah tä, amon kota ingarak, palus bukit tä iroboh tuntang kariak.

6. Krana olo Elam dumah nimbit sarangan anak panah, kutoh kareta tuntang oloe, arä olo idjä hapan hadjaran: tinai Kir mammplua talawange.

7. Maka karä djanahm idjä kam-pilie karäh kontep kareta, tun-tang karä olo idjä bapan hadja-ran kartih mangampeng karä baun-tonggangm.

8. Tä idjä äka kalindong Juda-imbangah, tuntang katika tä ke-ton karäh mingat manduan karä ganggama bara huma parakkaju tä.

9. Keton karäh mariksa karä darak kotan Dawid, maka djetä kutoh karëe; tuntang keton ka-räh manabat danum hong talaga idjä liwa tä.

10. Tinai keton karäh misä karä huma hong Jerusalem, tuntang keton karäh mangarak arä huma, hape mangabuah kota.

11. Tinai keton karäh manampa parit helat lapis kota akan karä danum talaga idjä nsang tä. Tapi djaton kea keton maku manang-gera mitä lä, idjä mandjadion talo tä, tuntang djaton maku mingat lä, idjä djari mangarangka karä talo tä bara horan.

12. Tagal tä, maka katika tä pangkahai Tuhan, Jehowa, Tem-pon karä kawan talo belom, ka-räh mantehau, manjoho olo ma-nangis tuntang manatum, ma-njukur arepe, palus hatapili bidak.

13. Alo katontoh, toto, uras kahandjak tuntang karami bewäi, manjambalih sapi, mampatäi ta-biri, kuman isin meto, mihop anggor, sambil hamauh: has, ita kuman mihop, krana djewu ita matäi!

14. Tapi Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manga-rinah arepe intu pindingku, koae: Toto, kadarhaka djetoh djaton karäh iampun akan keton, sam-pai pampatäi keton, koae pang-

kahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

15. Kakai augh pangkahai Ta-han, Jehowa, Tempon karä ka-wan talo belom: Lius, tanggoh mantir panatau radja, Sebna, ka-pala dalam tü, sambil hamauh:

16. Narai gawim hetoh! atawa äwe aim hetoh? basa ikau djari manjoho olo mamahat kubur akam hetoh, kilau idjä manampa ku-bure hong äka gantong, tuntang mangarangka äkae melai hong batukarang?

17. Toto, Jehowa karäh mang-a-nan ikau, kilau idjä kwasa mang-anan olo, iä karäh mangalian ma-nawon ikau.

18. Toto, iä handak manggaling ikau, kilau talo bulat inggaling hong äka rangkah; hetä ikau ka-räh matai, hetä karä karetam idjä haholap tä karäh melai, ikau, idjä indu purak ungkup human teinpom!

19. Aku handak manipas ikau bara pangkatin, tuntang mang-a-nan ikau bara kamantirm.

20. Maka katika tä aku handak mangahau reworku Eliakim, anak Hilkia tä.

21. Klambim handak ingkepan-gku intu iä, tinai taliwanangm handak imbahatku intu iä, tun-tang kwasam handak indjulukku intu lengän ai; iä akan mandjadi bapa olo Jerusalem tuntang ha-pus hamputan Jnda.

22. Tinai aku handak njampa-han anakkuntjin human Dawid intu bahae; iä karäh muape, tun-tang dialo idjä tau matepe; iä akan matepe, tuntang dialo idjä tau muape.

23. Aku handak malantak iä ki-lau paku hong äka dähen, iä

akan mandjadi indu trutjin horumat akan ungzup haman bapae.

24. Maka iä indu äka horumat hapus ungzup human bapae, palus anak äsoe, karä ramoe, karä sangkir, karä talo usik.

25. Katika tä, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, paku idjä bhin intu äka dähen tä karä inganan, imelek, tuntang karä talo idjä ingawitan hetä karä lawo, rusak. Krana tumon tä augh Jehowa.

BAGI 23.

Tudjam mawi Tirus.

1. Djetoh augh hukum akan Tirus. Tangis, keton karä banama Tarsis, krana iä djari rusak, sampai äka humae mahin djaton, tuntang djaton idjä talih hetä. Bara tanah Kitim talo tä djari indjadian akae. — (*Jer.47,4. Esegh. 26,3.*)

2. Suni, keton idjä mukong pulau hetä. Karä sudagar Sidon, idjä barajar dimpah tasik, djari manjuang ikau.

3. Karä ampin ramon tanah darah Sihor, tuntang karä gendom idjä ialan hong batangdanum tä, olo magahe akae mahoroe danum lombah; lewu tä indu äka pakan olo handiaj.

4. Buah ikau mahamen, joh Sidon; krana koan tasik tuntang kota idjä intu pasisir tasik: Aku toh terai batih, aku djaton manak hindai; aku djaton mahaga budjang hatua tuntang djaton mambelom budjang bawi hindai.

5. Kilau kataräwen olo, amon

iä mahiuing britan Misir, kakai kea olo karä taräwen, amon iä mahining britan Tirus.

6. Dimpah akan Tarsis, tangis, keton idjä mukong pulau tä.

7. Kilen, djetoh lewun keton idjä baramirasi, idjä mampatara arepe tagul kansange? Maka paie karä mimbbit iä akan kedjaw, uka manjelat manamuäi.

8. Äewe djari manukas tä akan Tirus, lewu idjä arä makotae, idjä sudagare uras kilau radja, tuntang dagang ai uras idjä kapala hai hong petak?

9. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manukas tä, mangat iä mamapa karä kabungas äka kadjohon äwen, palus mampatawah karä olo hai hong tanah tä.

10. Kumbang tanahm bewti kilau batangdanum, o Tarsis, anak bawi, krana babat djaton hindai.

11. Iä mandjudju lengäe mahundjun tasik, Iä maur manaräwen karä karadjaaan; Jehowa djari metäh mawi Kanaan, nakara karä kotaë imparusak.

12. Iä djari hamauh: Ikau djaton akan handjak tinai, o budjang bawi idjä imandong, Sidon, budjang bawi. Talih Kitim, tatap arepm, dimpah; tapi hetä mahin djaton kea ikau karä sanang.

13. Itäm, tanah Kasdim tä, idjä solake djaton oloe, malainkan Asur djari mamangun tä akan äwen idjä belom parak kaju, iä djari mamangun äka dähen hetä, tuntang mamangun humae idjä hai haiak bahalap: tapi Iä djari manantai tä akan äka karakkara.

14. Tangis, keton karä banama

Tarsis, krana kotan keton djari rusak.

15. Djadi, katika tā, maka Tirus karāh kalapean olo udju pulu njelo katahie, tumon katahian kāradjaan tā; tapi intu lawin udju pulu njelo tā karāh lembut hong Tirus karami olo badagang tinai.

16. Duan kutjapi, kumbang lewu, o dagang idjā puna sundal atāie, idjā djari kalapean olo; pa-hiau talo usik, njanji totototo, mangat olo mingat ikau tinai.

17. Krana intu lawin udju pulu njelo tā Jehowa karāh mingat Tirus, mangat djeta buli tinai sondau pangulih kasundale, tuntang kabandonge dengan karāh kāradjaan hong hapus petak.

18. Maka dagangae tuntang pangulihe tā karāh imprash akan Jehowa: djeta djaton karāh ingkes hong gudang, djaton karāh inguntji; tapi dagangae tā karāh mandjadi bagin äwen, idjā melai rantep Jehowa, mangat äwen tau kuman besoh, tuntang bara pakaian ombeombet.

BAGI 24.

Hukum akan Juda; tapi tisae iasi tinai; hukum akan karāh musob ungkup Hatalla.

1. Itä! Jehowa manunis tuntang marusak tanah toh, palus mambalik talo hundjue, tuntang manamburup karāh olo huange.

2. Maka kilau olo arā, tumon tā kea imam, kilau djipen hatuā, kakai kea tempoe idjā hatuā, kilau djipen bawi, tumon tā kea tempoe idjā bawi, kilau olo idjā mamili, kakai kea idjā mandjua,

kilau idjā mutang, kalotā kea idjā mahatangan, kilau olo idjā managih, tumon tā kea idjā inagihe.

3. Hapus tanah karāh imboang, hapus djetā karāh irampas halai; krana Jehowa idjā djari manjewut augh toh.

4. Tanah papa ampie, kilau uras blaju, hapus kalunen munos tuntang kilau blaju, idjā pangkahai marak karāh olo hong tanah sasar rusak.

5. Krana tanah toh djari ingihal oloe; krana äwen tā malangkah Torat, tuntang mobah prentah, tinai mangarak djandji idjā akan katatahi tā.

6. Tagal tā sapa kuman tanah, tuntang olo idjā mukong tā akan irusak; tagal tā karāh olo idjā mangkalewu tanah tā injeha, sampai batisa isut bewäi.

7. Auggor sasar munos, batang anggor uras blaju; olo handiae, idjā bihin handjak, uras munguh.

8. Karamin gandang terai, lahap olo babigal bageto, karamiu kutjapi lepah.

9. Olo djaton akan mihop anggor tinai haiak manjanji; talo ihop bahalap karāh bapeit akan äwen idjā mihope.

10. Lewu benjem tā djari karrakkarako; karāh huma uras baaatep, sampai djaton olo tamā hindai.

11. Hapus karāh djalan olo tangistangira tagal anggor, basa karāh kahandjake djari halau, tuntang karāh kamangat tanah djari nihau.

12. Baja karusak babewäi batisa hong lewu, tuntang karāh bauutonggange ramok pelek paleka.

13. Krana tanah tuntang utus olo tā mandjadi sama kilau batang bua undus djari inggerek;

tuntang kilau idjä katapasan, amon olo djari mamupol bua anggor.

14. Maka äwen, awang tisae tä, mambo aughe manjanji manara, tuntang malahap tagal kahain Jehowa bara hapus saran tasik.

15. Tä, maka tara Jehowa, keton idjä hong karä djanah, hong karä pulau tasik tara aran Jehowa, Hatallan Israel.

16. Bara puting saran petak ita mahining augh njanji mampahai Idjä tetek tä. Tapi aku akan hamauh tinai: Lalehan karingkongku, lalehan karingkongku! Kajah aku! Olo tulas kianat gawie, toto olo tulas tä kianat gawie!

17. Pampikäh, palowang tuntang djarat akan keton, o olo idjä mukong tanah toh!

18. Alo idjä hadari tagal augh pampikäh tä, maka iä akan lawo huang palowang; tinai alo iä djakat bara palowang, maka iä injiteng buah djarat; krana karä tabat idjä ngambo djari iuap, tuntang karä galang petak hagerek.

19. Hapus petak bara kamerat, hapus petak batesëi, hapus petak tujangtajun.

20. Petak karäh onggönggo kilau olo babusau, tuntang ajuajun kilau tujang; krana kадarhakae mahenjek iä; djaton tau dia iä balongkang, palus djaton olihe mendeng tinai.

21. Maka katika tä Jehowa karäh manjupa mawi kawan olo badjoho hong ngambo, tinai karä radjan kalunen hong petak;

22. Äwen tä karäh uras imumpung, tuntang imasong hong palowang. Äwen tä karäh ingurong hong sipir; tapi limbah tahi andauë äwen karäh lapas tinai.

23. Maka bulan karäli mahamen,

tuntang matanandau kalakalas, amon Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mimbing karadjaan hong bukit Sion tuntang hong Jerusalem, intu baun karä bakas ajue, tuntang paham kahiae.

BAGI 25.

Njanji tara, tagal Hatalla djari mahuknm karä musoh, tuntang mampendeng karadjaan ajue.

1. O Jehowa, ikau Hatallangku! ikau impahaiku, aram inaraku; krana ikau djari mawi talo heran: karä tirokm bara usang tä uras mandjari toto tuntang tulus.

2. Krana ikau manampa lewu tä mandjadi tujok batu, lewu idjä dähen kotaë tä mandjadi karakkara; karä human olo beken idjä hai tuntang bungas tä, ikau manampae uka djetä djaton lewu hindai, palus djaton tarapangan tinai sampai katatahi.

3. Tagal tä utus olo kwasa manara ikau, tuntang lewun olo kapir idjä gagah mikah dengam.

4. Krana ikau djari indu kotan olo naniha, indu kotan olo pähä huang kadjakäe, äka kalingdunge mahakan talo badjea, äka kandjungae bara kalaso, amon olo pahenjek tä sangisangit, kilau riwut barat mawi dinding.

5. Ikau mahenjek kasangit olo beken tä, idjä kilau pandang paham hong äka keang; kilau pandang tä kandjungen awi baundai, kakai lahap olo pahenjek tä akan benjem.

6. Maka Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh manatap hong bukit toli panginan idjä me-

njak akan sakarä utus olo, panginan anggor idjä inakin ing tun-tang enjak tinai untek, danum anggor idjä takining djaton hapurak.

7. Tuntang iä karäh manganan hong bukit toh karä bungkus, idjä dengan tä karä utus olo imungkus, tuntang karä kawowut, idjä hapan tä karä olo kapir inutup.

8. Iä handak manelen pampatäi indu kamanang; pangkahai Tu-nan, Jehovah, karäh mampuas djo-hon matä bara karä bau, tinai iä karäh manganan kahawen djala-han olo ajue bara hapus petak; krana Jehovah idjä djari manjewut tä. — (1. Kor. 15,55.)

9. Katika tä olo karäh hamauh: Itä! iä tä Hatallan ita; ita djari harap iü, tuntang iä maujalamat ita. Iä tä Jehovah, ita djari mendäh iü, tuntang ita akan han-djak rantang baramirami huang salamat ai.

10. Krana lengän Jehovah iandake hundjun bukit toh; tapi Moab karäh iihik penda iä, kilau pating iihik mandjadi djogo.

11. Maka iä karäh mandepä lengae marak äwen, kilau olo han-nangoi dadepä manggian danum; Iä kaiäh mampanjukok kadjhon olo tä hapan pendong lengae.

12. Tinai kota dähen, hapus pagerm tä, karäh ihunjonge tun-tang imparandahe, toto Iä karäh marampar tä palus petak.

BAGI 26.

Njanji tara ain olo, idjä iliwus Hatalla
bara kadjakä pabam, idjä rahian tä.

1. Katika tä njanji kalotoh

karäh injanji hong tanah Juda: Aton lewu dähen ain ita, salamat ajue indu kota tuntang sa-pundo.

2. Uap bauntonggang, mangat utus olo tetek tä tamä, idjä ma-haga kapertjaja.

3. Djetä tukas idjä batantu ha-liai, ikau mahaga kasanang, krana olo harap ikau.

4. Harap intu Jehovah katatahi, krana Hatalla, Jehovah, aton Ba-tukarang katatahi.

5. Krana iä mamparandah äwen idjä melai hong äka gantong, lewu hai tä imparenepe, djetä inggiae sampai petak, mangat rampar intu äka rumpur;

6. Sampai djetä ihundjeng, ilitek pain olo tjalaka, iihik olo pähä.

7. Tapi djalan olo tetek uras rampar, pelek olo tetek ikau mambudjure.

8. Tagal tä kea ikäi magon mendäh ikau, o Jehovah, hong djalan kara kapatut aim: kake-nang hambaruan ikäi radjin aram, tuntang haus mingat ikau.

9. Tuntang katoton atäiku aku mangenang ikau hamalem. tinai hapan roghku idjä hong aku aku manggau ikau hajak djadje-wu; krana amon karä hukum ajum ilalus hong tanah, tä karä olo kalunen mangadji katetek.

10. Maka alo olo darhaka iasi, djaton kea iä manumon katetek, tapi iä haradjur malalus kasalae hong tanah idjä puna äka kabudjur, krana iä djaton paraba ka-hain Jehovah.

11. O Jehovah, amon lengäm djari impahai, äwen djaton mitä tä: tapi äwen tuntang kahawae akan mitä bewäi kabehum tagal

olo aim; apui akan kuman karā musohm tä lepalepah.

12. Tapi ikäi karäh injanaungm, o Jehowa; krana ikau kea djari mandjadian karā perkaran ikäi.

13. O Jehowa, Hatallan ikäi! tuan beken, sala bara ikau, djari marentah ikäi, tapi awim bewäi ikäi mingat aram.

14. Olo matai tä djaton akan belom tinai, olo mahotus tä djaton akan misik haluli; krana ikau djari manantarang tuntang mam-palomas äwen, tinai djari mampa-lilap pangingat olo dengae.

15. Tapi ikau, o Jehowa, djari mamparä utus olo toh, ikau djari mangapal utus olo toh, tuntang ikau djari impahai, ikau djari mampalombah karä saran tanahé hakaliling.

16. O Jehowa, metoh kadjakæ olo manggau ikau; amon ikan mandjara äwen, tä iä manarahing manghau ikau.

17. Kilau olo batih, amon to-kep wajahe luas, aton kapähä, tuntang mangkariak awi humie, kakai kea perkaran ikäi, o Je-howa, tagal kalaitm.

18. Ikäi kea djari kilau batih, ikäi djari bara kapähä, tapi ikäi djari luas riwut bewäi; ikäi djaton djari tau mahaga tanah, olo ka-lunen djatou maku inakan.

19. Tapi olo matai ajum saman-diai karäh belom, tuntang sara-wangkaie kea karäh misik. Misik tuntang lahap keton, idjä menter hong tunek petak. Krana ambon aim puna ambon kaharingan, tä palus petak akan mamplua karä olo matai. — (Pang.20.12.)

20. Liras, o utus olo ajungku, tamä karongm, tnntang atep la-wangm timbas likutm; sahokan

arepm handjulo , sampai kalait tä lepah mahalau.

21. Krana itä! Jehowa karäh manaradjang bara äkae, mangat mamalah kadarhakan äwen, idjä mukong tanah tä; tä petak karäh mangarinah karä daha, tuntang djaton hindai manutup äwen, idjä djari impatái hetä.

BAGI 27.

Hatalla karäh marusak musohe, palus mimbit Israel buli.

1. Katika tä maka Jehowa ha-pan padange idjä dähen, pan-djang tuntang kwasa karäh man-takan Lewiatan, tangkaranjing handjalirwan tä, tuntang Lewiatan handipä panipu tä, tinai iä karäh mampatäi naga hong tasik tä. — (Pung.12,9;19,20.)

2. Katika tä karäh aton pam-bulan anggor idjä bahandang djo-hoe ; njanji keton batalindjam ta-hiu djetä.

3. Aku, Jehowa, manonggo djetä, tuntang haradjur manji-rame; belä musoh mantakan iä maka aku handak mandjagae han-dau hamalem.

4. Aku djaton̄ bara kalait; kä-lah djaka aku hakota duhi tun-tang unak. Aku handak manta-kan iä, manusul iä lepalepah.

5. Tapi Iä karäh mahaga kwa-sangku, tuntang manjanang aku; toto kasanang karäh indjapae akangku.

6. Rahian dapit toto Jakob akan muhat tinai, palus Israel mang-ambang tuntang mansuloh, san-pai iä mangontep hapus peta dengan buae. — (37,31.)

7. Krana lä djaton djari mamukul iä tumon lä djari mamukul äwen awang djari mamukul Israel; Jakob djaton djari impatái, tumon äwen idjä handak mampatai iä, djari impatái Hattala.

8. Krana ombeombet bewäi Ikau djari manpudji iä katika ikau manolak iä. Tapi äwen djari inambalange awi riwut idjä paham, metoh musim timor.

9. Tagal tä kadarhakan Jakob injapan awi djeta, tuntang djetoh kea gunae: uka karä dosae inganan, awi lä manampa batun karä mesbeh äwen mandjadi ketok idjä rotek; tuntang karä pahewan, karä pantar dewa djaton akan melai.

10. Tapi lewu idjä dähen tä karä benjem, äkae melai tä karä inganan, tuntang balihi kilau aka tunis, sampai anak sapi murep hetä, tuntang mahukup hetä, haiak malalap karä salundike lepalepah.

11. Karä edae akan bapelek awi kakeange, olo bawi karä dumah manganjue, manduan tä indu kajun apui. Krana utus olo tä puna olo paleng; tagal tä, maka lä, idjä djari manampa äwen, djaton maku masi iä tinai, idjä djari mandadian äwen djaton maku manjang iä.

12. Katika tä maka Jehovah karä mangibar bara saran batang-danum lombah tä sampai sungai Misir, tä keton, karä olo Israel, karä inampunan genegeneb biti.

13. Katika tä kea sarunai hai karä impahiau: tä karä äwen, idjä djari nihau hong tanah Asur, karä manalih, tuntang idjä iharak akan tanah Misir; karä olo

tä karä sombajang intu Jehowa hundjun bukite idjä brasih hong Jerusalem.

BAGI 28.

Hukum akan Israel tuntang Jude.

1. Pajah makotan kadjhon olo Epraim idjä babusau tä, kabungase idjä bahalap, idjä kilau kambang blaju tä, idjä intu hunjok djanah idjä paham basiwoh, ain äwen idjä hujonghajang awi anggor.

2. Toto, olo abas tuntang kwasa injoho pangkahai Tuhan, kilau udjau batu paham, kilau talo badjea, kilau danum soho idjä sabak äwen karä manapian tanah tä awi lengän Hatalla;

3. Sampai makotan kadjhon olo Epraim idjä babnsau tä karä ihundjeng imparamok.

4. Djadi kabungase idjä bahalap tä, idjä djari kilau kambang blaju, idjä intu hunjok djanah basiwoh tä, djeta kilau bua idjä badjeleng masak, helo bara puna wajahe; sana olo mitä tä, iä palus manjingkap manelae.

5. Katika tä Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom, karä indu makotan kabungastuntang indu pajong kambang bahalap akan tisan olo ajue;

6. Tinai indu rogh kapintar akan idjä mondok mamutus, tuntang indu kaabas akan idjä maharak parang bara bauntonggang lewu.

7. Tapi äwen tä kea djari gila awi anggor, rujongrajang awi talo ihop bahari; imam tuntang nabi mahin gila awi talo ihop bahari,

iä inuwä awi auggor, hujongha-jang awi talo ihop bahari; iä gila kahum madjar, tuntang karä kaputusae kilau iutae bewäi.

8. Krana karä medjae kontep utae tuntang talo papa, djaton katapasan idjä brasih.

9. Intu äwe tinai Iä tau madjar kaharati? akan äwe Iä tau marima aughe? Akan anak idjä haru malekak tusu? akan idjä harue terai manusu?

10. Krana koan äwen: baja prentah hatontong prentah, prentah hatontong prentah, hadat baka hadat, hadat baka hadat; hetoh isut, hetä isut!

11. Tagal tä käläh, hapan totok biwi batawah tuntang hapan basa beken iä karäh hamauh dengan utus olo toh;

12. Idjä dengae Iä djari hamauh: Djetoh kasanang toto, awi manjang nang olo ujuh; djetoh kamangat toto. Tapi äwen puna djaton maku mahining.

13. Tagal tä angh Jehowa toto kea karäh mandjadi akan äwen prentah hatontong prentah, prentah hatontong prentah, hadat baka hadat, hadat baka hadat, hetoh isut, hetä isut; nakara äwen lius, balalu lawo patengak, palus darai, palus indjarat, inawan bewäi.

14. Tagal tä, hining augh Jehowa, keton olo panawah panjindir, awang marentah utus olo toh, idjä hong Jerusalem.

15. Basa koan keton: ita puna hadjandji dengan pampatái tuntang pakat dengan naraka; alo tjalaka manapi, puna djaton buah ita, krana tandjaro djari inampa ita indu kalindong ita, tuntang ita manjahokan penda tipu.

16. Tagal tä, kalotoh augh pang-

kahai Tuhan, Jehowa: Itä, aku mandak batugalang hong Sion, batu idjä intjoba, batu padadukan galang idjä toto barega, idjä iandak dähen haliae. Olo idjä pertjaja tä, djaton maku undur balang. — (*Masm.118,22.* — *1.Petr. 2,6.*)

17. Tinai aku handak manampa kapatut indu tali ukur, tuntang katetek indu talin tarambo; tä udjan karangan karäh manganan karä tandjaro, äkae kalindong tä, danum soho karäh mambaring äkae manjahokan tä.

18. Tinai djandjin keton dengan pampatái akan ingarak, tuntang pakat keton dengan naraka djaton melai dähen; amon tjalaka tä karäh manapi, tä keton karäh ihundjenge iramoke.

19. Sasining djetä manapi, iä karäh manamput keton; krana genep handjewu djetä karäh manapi, tinai handau hamalem; baja tingkes kadjaka bewäi karäh madjar keton mingat augh tä.

20. Krana sasuro karäh tambuket äkae nantudjuh, tuntang kahowut pahalau simit, djaton tau manutup bitie.

21. Krana Jehowa karäh manadjang kilau hong bukit Perasim, iä karäh sangit kilau hong djanah Gibeon, mangat malalus gawie idjä kilau ihadjaduan, mangat mhapus gawie idjä djaton toto tumon tintun kahandake. — (*2.Sam. 5,20. — Jos.10,12.*)

22. Toh, terai keton manawah manjindir, belä pasong keton injiteng haream; krana aku djari mahining bara pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karusak, idjä inukase akan hapus tanah.

23. Mindiumding, bining aughku; senäh, palus harati kotakku.

24. Aton olo pazzalam haradjur handak maluku, tuntang manjarak peñak bewai, djaton indu manjur?

25. Dia djeta kakai? amon iä djari manjarak mamparata hundjut, ta maka iä manawur haretak, manaburan djintan, tuntang mambowor gendom idja kapala bahalap, atawa seora idja kampilie, atawa djeleai, gagenepe djeta akan puna äkae idja patut.

26. Tuntang iä mamatut ta tu-mon hadat, idja djari indjar Hatalla.

27. Kraana olo djaton pudji mi-hik haretak hapan kareta ihik, ti-nai djaton mimitbit galingae ta ma-mipis djintan; tapi haretak ta ihä-wes hapan kaju, tuntang djintan ta hapan sokah.

28. Tapi talo indu bakal tepong akan indu irotak; tapi djaton kea djeta iawi sampai rusak, amon djeta iihik hapan kareta mi-hik tuntang hadjaran.

29. Tumon ta kea gawin Jeho-wa, Tuhan karä kawan talo belom, kraana heran karä akale, tun-tang gawie uras hai.

BAGI 29.

Olo Jerusalem akan ihukum, tapi atiae bara balulang haream; tepe iu ho-bah fasi tinai.

1. Pajah Ariel, (*rima: singa Hatalla*.) Ariel, ikau o lewu, idja äka podok Dawid; naughe keton haradjur hong karä njelo mampatäi parapah intu andau hai.

2. Tapi aku handak mandjakä

Ariel kea, sampai iä kapäha tun-tang hetang, mandjadi inde Ariel toto.

3. Kraana ikau handak mangapeng ikau haluwiling, tuntang mandjakä ikau hapan kota tasauan, palus handak hapilan mawi ikahi.

4. Ta ikau karöh impanjakok, tuntang ikau hamauh bara petaku aughm kusubunnu kilau lembut bara makak kawo, sampai aughm kilau augh nudjum bara äka liau, tuntang kotakku ralirahing, bara kawo.

5. Maka kutoh karä mitusohm ta karöh mandjadi kilau rotik po-hok, tuntang olo gagah, idja ka-rään karä ta, kilau spis idja taraiup; salenga kea djeta akan mandjadi.

6. Toto, ikau karöh iharepare Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, hapan njaho tuntang ka-gerek petak, hapan njaro, riwt barat paham, talo badjea, tuntang njalan apui panjeha.

7. Maka kilau nupi hamalem, kalotä kutoh karä olo kapir ti akan mandjadi, idja mamarang Ariel; olo handiai, idja mamarang iä tuntang kotas, paket mandjakä iä.

8. Kraana kilau olo blau pudji nupi arepe kuman, tapi hiaik misik beliae magon haus, tinaä kilau olo teah beliae pudji nupi arepe mikop, tapi hiaik misik iä magon ujuh tuutang beliae tengorengok hanté: kakai kadjarian karä olo kapir ti, idja mamarang bukit Sion.

9. Teadä keton, palus djang-un, tarütara sampai kawus maten keton. Tapi äwen babusau pa-ham bara awi anggor, swet hujonghajang paham bara awi talo ihop bahari.

10. Krana Jehowa djari mandurut akan keton ganan tiroh tudjah, tuntang djari mangalit matan keton; karä nabi, karä mantir tuntang imam keton djari imungkure.

11. Tagal tä karä tudjum tä mandjadi intu keton kilau augh surat idjä indampul intjatjak, idjä inenga akan olo harati surat, sambil hamauh: käläh, basa djetoh. Tä iä tombah: djaton aku tau, krana djetä indampul intjatjak.

12. Atawa olo manenga surat tä akan olo idjä puna djaton tau mambasa, sambil hamauh: käläh, basa djetoh. Tä iä tombah: aku puna djaton tau mambasa.

13. Krana pangkahai Tuhan djari hamauh: Basa utus olo toh manggapi aku hapan njamae, tuntang hapan totok biwihe iä mahorumataku, tapi atäie indjajonge kedjau baraaku, tuntang iä mikäh haiak manjembah aku tumon adjar olo bewäi, idjä djari ingadje: — (1,11. Matt.15,8.)

14. Tagal tä, toto, dapit sku handak heran gawingku dengan olo tä, heran haliae tuntang sanggang haliae, sampai kapintar karä olo pintar ajue akan leteng, tuntang kaharatin karä olo bara akal baris ai akan manjahokan arepe. — (1.Kor.1,19.)

15. Pajah olo tä, idjä handak manjahokan arepe bara Jehowa hapan paham kaliaue, tuntang milim tiroke, tuntang karä gawie ilaluse hong kakaput, sambil hamauh: awe mitä ita, atawa äwe katawan ita?

16. Lalehan kapaleng keton! Sama kilau brangai talo inampa handak hamauh manahiu tukange: iä

djaton djari manampaaku; — tuntang sarangan idjä inawas tukang blanai tä handak hamauh: iä djaton harati tä.

17. Djaton hindai isut, maka Libanon tä iobah mandjadi tana pamua, tuntang tana pamua tä karäh inggarä kajuan?

18. Krana katika tä olo badengen karäh mahining augh surat tä, tuntang matan olo babutä karäh liwus bara kakaput tuntang kalam, tau mitä talo tinai.

19. Olo tjalaka karäh haradjur handjak dahangdahanga intu Jehowa, tinai äwen idjä pähä marak olo kalunen karäh ramirami intu Iä, idjä äka karasih Israel.

20. Djetä, amon karä olo pa-henjek djari rusak lepalepah, tuntang karä olo panawah panjindir djari lilap, tinai karä olo idjä haus kadarhaka djari lingis impattai;

21. Äwen idjä mimbit olo badosa, palus mangatali äwen idjä mampudji iä hong basara, tuntang maharak olo tetek akan äka tunis benjem.

22. Tagal tä koan Jehowa, idjä djari maliwus Abraham, kalotoh akan ungkup human Jakob: Toh Jakob djaton akan impahaweu hindai, tinai baue djaton akan kalas hindai.

23. Malainkan amon äwen mitä panakae, idjä tampan lengüngku tä, intu marak äwen, maka iä karäh manara arangku, tuntang mahorumat idjä äka karasih Jakob tä, sambil mikäh Hatallan Israel.

24. Tinai idjä lajang atäie karäh tarima kapintar, tuntang olo bakulas iadjin iadjar.

BAGI 30.

Harap intu Hatalla; kraan dohop olen uras haiang,

1. Pajah karäh anak idjä undur tä, koan Jehowa, idjä pakat tiroke djaton tumon aku, tuntang manggau äka kalindonge, tapi sala bara Roghku, baja mandahang dosa hatantilap dosa bewäi.

2. Idjä hagoet talih Misir, djaton misek augli njamangku, naka mampaabas arepe dengan kwasan Parao, tuntang radjin bakanlindong huang kandjungen Misir.

3. Krana kwasan Parao karäh mandjadi indu kahawen keton, tuntang kalindong keton hong kandjungen Misir mandjadi indu kanjukok keton.

4. Alo mantire djari talih Soan, tuntang sarohac djari sampai Kanes:

5. Uras äwen karäh maliamen tagal utus olo, idjä puna djaton gunae akæ, idjä djaton tau mandohop iä, djaton tau mampaontong iä enen, tapi idjä indu kahawæe tuutang indu kanjukoke bewäi.

6. Djetoh augli hnukum akan karä meto tä, idjä talih salatan, tanggoh tanali tjalaka tuntang pampikäh, äka karä ampin singa basiak, äka handjaliwan tuntang naga: karä ramoe iä karäh magahe imuut hong likut kalidai, tuntang panataue hong kaleläh likut onta, mimbit tä akan utus olo, idjä puna djaton gunae akæ.

7. Krana dohop Misir haiang ngalus bewäi; tagal tä aku manggarä tä: idjä badjoho bhin toh nundonundong.

8. Toh, lus, surat tä akan äwen hong batu, palus bintik tä

huang surat, uka djetä melai palus djeha, haradjur katatahi.

9. Krana äwen tä puna olo parisang, anak idjä panandjaro, anak idjä djaton maku mahining Torat Jehowa.

10. Malainkan iä manjoho karä nabi: äla keton masuman augh Hatalla; — tuntang karü imam: äla keton manudjum talo idjä toto akan ikäi; tapi suman augh balemo akan ikäi, tudjum augli lajau akan ikäi.

11. Hliwang bara djalan, sampang bara pelek; soho idjä äka karasih Israel tä terai dengan ikäi.

12. Tagal tä Iü, idjä äka karasil Israel, hamauh: Basa keton manganan augli toh, sambil harap karü kianiat tuntang karajap, tinsai basokah djetä:

13. Tagal tä maka dosan keton djetoh karäh mandjadi akan keton kilau darak idjä maniunben intu pagar batu awang gantong, idjä gap balongkang hong idjä kapidjep matä.

14. Toto, äwen karäh imparamok, kilau kabali imparamok, idjä irapitan sangisangit, tuntang djaton injanjang, sampai marak karä karamoke djaton sondau kiwake, idjä tau hapan blaku apui bara dapur, atawa masip danum isut bara kali.

15. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, idjä äka karasih Israel: Amon keton hobah, tä keton karäh sanang; amon keton mentai suni tuntang harap, djetä indu kwasan keton; tapi keton djaton maku.

16. Malainkan koan keton: dia, tapi ikäi handak hadari hapan hadjaran. Tagal tä, toto kea keton akan hadari. Tinai: meto balias

handak iukong ikäi. Tagal tä, idjä manjasah keton karäh balias hareaam.

17. Sakojan keton karäh parara-woh imahang idjä biti, tuntang awi pahang limä biti keton handiai karäh hadari, sampai geneb biti manonggal kilau djahi hong tantan bukit, tuntang kilau toros hong hunjok lungkoh. — (3.Mos. 26,36.)

18. Maka Jehowa magon mentai, radjin masih keton; iä marandjar mangat manjanjang keton. Jehowa puna Hatalla tempon hukum; salamat olo handiai idjä mentai iä.

19. Krana olo Sion karäh mang-kalewu Jerusalem; ikau djaton akan indu manangis; toto Iä handak manjanjang ikau, amon ikau mangahau iä; sana iä mahining tä, iä karäh tombah aughm.

20. Alo pangkahai Tuhan pakanan keton helo hapan tepong kapähä, tuntang dengan danum kadjakä, maka djaton hindai iä manjoho Gurum hadari lilap, tapi matam karäh mitä Gurum tä.

21. Pindingm karäh mahining augh ai idjä hila likutn, koae: Djetoh djalan, horoe djetoh; ala sala bara tä, alo sambil gantau.

22. Tä keton karäh mamapa ham-patong dewan keton, idjä imakaian salaka, tuntang imbungas bulau; keton karäh manganan tä kilau karam talo, sambil hamauh dengae: sigäi, blua!

23. Tä Iä karäh mudjan binjim, idjä djari inawurm hong tana, tinai manenga kutoh tepong pa-nugulih tana tä, tuntang djetä menjak hasien; tinai katika tä karä metom akan murep hong padang idjä luas.

24. Karü sapi tuntang anak kailai idjä hapam malan akan kuman talo uras bahalap, idjä imprasi hapan kalaja tuntang kiap.

25. Tinai hong karä bukit idjä gantong, hundjun karä lungkoh idjä hai, karäh lembut tahasak tuntang sungü, intu andau hapatai paham tä, amon karä tjandi akan balongkang.

26. Maka kalawa bulan mandjadi kilau matanandau, tinai kala-wa matanandau karäh udju lipet bara kalawae katika toh, intu katika tä, amon Jehowa mame-teng kapähän olo ajue, tuntang mampahalit himange, idjä awan pukule.

27. Itä! aran Jehowa manggapi bara kedjau, kalaite hasep, tuntang hukume toto babehat; totok biwihe basuang kasangit, tinai djelae kilau apui panjeha.

28. Tahasenge kilau danum soho idjä njira ujat, mangat manapi karä olo kapir sampai äwen hai-ang nihau, tuntang mangandali pipin karä djalaham olo, uka la-jau.

29. Tä keton karäh manjanji, kilau alem lapik andau hai, tuntang handjak, kilau amon olo ha-suling manalih bukit Jehowa, tang-goli Batukarang Israel.

30. Maka Jehowa karäh mam-pahining kahaian aughe, tuntang mamprahan manusang lengäe, haiak kasangit kalaite, tuntang njalan apui panjeha, kilat, udjan papak pauggar tuntang udjau karangan.

31. Krana awi augh Jehowa Asur karäh imukul roték, iä idjä radjin mantakan hapan sokahé.

32. Maka intu karä kaleka, aka tongkang tä sampai, idjä inukas Jehowa, idjä hapee hararepan äwen,

hetā karāh lembut augh gandang tuntang kutjapi; krana hapan parang hai haliae lä karāh mangalihā äwen.

33. Krana palowang naraka djari simpan bara horan, djetā djari tapat akan radja tä, ombet katimbæe tuntang kahiae; pangkat pamahai hetā kutoh kajue bakal apui; maka tahaseng Jehowa karāh mantokan tä, kilau tahasak barirang.

BAGI 31.

Haiang bewäi dohop olo Misir; tapi bitin Hatalla haliae handak maliwus olo si bara Asur.

1. Pajah karāh olo, idjā talih Misir, blaku dohop, tuntang ba-singgoh intu hadjarae, hajak harap karciae, basa djetā kutoh karāh, tinai harap olo idjā hapan hadjaran, basa äwen tä paham abas; tapi iä djaton mitä Iä, idjā äka karasih Israel tä, tuntang djaton manggau Jehowa.

2. Maka Iä kea toto pintar, tuntang iä idjā magah tjalaka tä, toto iä djaton undur aughe; malainkan iä kariih mendeng, mantakan ungkup olo papa tä, balalu marusak dohop olo parajap tä.

3. Krana olo Misir puna olon bewäi, djaton djaka Hatalla; tinai karāh hadjarae tä uras isi, djaton djaka Rogh. Maka Jehowa karāh mandjudju lengae, sampai olo pandohop tä tanggarurus, tinai äwen idjā indohope balongkang, tä samandiai imparusak.

4. Krana kakai augh Jehowa dengangku: Kilau singa, singa menteng, manjakungkong muhukup talo inangkarape, alo kutoh

sakatik iirak mawi iä, maka iä djaton tangkedjetawi latenton äwen, tuntang djaton handak rungkok awi kutoh karāh äwen: tumon tä Jehowa, Tuhan karāh kawan talo belom, akan mehon, nakara mamarang akan bukit Sion, tuntang akan lungkohe.

5. Kilau burong mambirang papalapase, tumon tä Jehowa, Tuhan karāh talo belom, handak mangan-djungen Jerusalem, sambil mawat tuntang maliwus tä, palus manjoho karāh tjalaka mahalau djetä.

6. Hobah, keton panakan Israeł, intu Iä, idjā bara iä keton djari undur kedjau haliae.

7. Tapi katika tä genep biti karāh manganan hampatong dewae idjā salaka bulau, idjā tam-pun lengän keton inđu kasalan keton.

8. Maka Asur karāh Halelek awi padang idjā djaton ain olon, awi mandau dia ain olo kalunen; tapi iä karāh rusak tuntang hadari awi padang kea, karāh oloe idjā gan-tjang tä karāh munos lenjoh.

9. Awi kikähe iä karāh hadari tanggoh kotaе, karāh mantire karāh taräwen pararawoh awi banderangku, koan Jehowa, idjā apui ajue puna hong Sion, tuntang äkae hong Jerusalem.

BAGI 32.

Karadjaan Hatalla bewäi, idjā äka kasanang tuntang salamat.

1. Maka itä! aton Radja karāh marentah hong katetek, tuntang karāh mantire karāh mimbing kwasa huang kabudjur.

2. Iä kilau indu mangandjungen barat, indu äka kalindong maha-kan udjan tumbok buku; iä kilau tahasak danum intu äka keang kamahau, kilau kangkalingen batu hai intu petak ngarising.

3. Maka matan äwen, idjä puna marenang, djaton maku ngam-butep, tinai pinding äwen, idjä tantai mahining, karäh manje-näh.

4. Tuntang atai olo awang kau-ha karäh mangadji kaapik, tun-tang djelan olo idjä laleket karäh rentas tuntang tarang aughe.

5. Olo gila djaton akan injewut tuan hindai, tinai olo bisit djaton hindai karäh inggarä ba-djoha.

6. Krana olo gila baja masuman kagilae, tuntang atiae mangarang-ka kadarhaka, mangat mandjadian tjalaka, tuntang masuman augh sala tahu Jehowa, nakara man-pameher hambaruan idjä blau, tun-tang mangahana olo ujuh, idjä haus beliae, mihop.

7. Krana hapus pakarang olo bisit bakoho uras kapapa; iä mangarangka tipu papa, mangat marusak olo tjalaka hapan augh tan-djaro, alo budjur perkaran olo pähä tä.

8. Tapi kahandak olo hai patut hai kea, tuntang iä akan mahaga kapatnt.

9. Mendeng keton, karä bawi idjä laja, hining aughku; keton, anak bawi idjä langak, tarima ko-takku akan pinding keton.

10. Arä njelo hindai, tä maka keton idjä langak karäh hagendjäh, krana getem anggor palus djaton, djaton kea buan keton beken akan imumpong.

11. Taräwen, o olo bawi awang

laja, hagendjäh, anak bawi idjä langak, engkuk pakaian keton, lulus bereng keton, kepan taphi bidak intu kahang keton.

12. Olo karäh manangis manek-ap usoke tagal karä tana bahalap, tagal karü batang anggor awang pamua.

13. Krana duhi tuntang unak karäh lembut mananjap tanah olo ajungku, toto alo intu äka hu-man karami kea, hong lewu idjä puna babigal handjak rantang.

14. Krana karä huma hai tun-tang bahalap karäh benjem, lalenton lewu tä karäh terai; tjandi gantong tuntang karä äka dähen awang beken mandjadi lowang pa-lus dapit, äka kahandjak kali-dai hutan, äka kawan meto mu-rep;

15. Sampai Rogh bara ngambo inusuh akan ita. Tä, maka padang tunis karäh mandjadi tana pamua, tinai tana pamua karäh inggarä kajuan. — (44,3)

16. Kapatut karäh melai hong padang tunis, tuntang katetek mukong tana pamua.

17. Maka bua ketetek tä kasa-nang, tuntang kadjarian katetek tä kalandang tuntang kasanai ka-tatahi.

18. Tä djalahan olo ajungku karäh melai hong human kasa-nang, hong äka landang, hong kaleka berkat tuntang kasanai.

19. Tapi amon kajuan tä indu irusak, tä karäh lawo udjan kara-ngan paham, tuntang lewu tä ka-räh imparenep haliae.

20. Imberkat keton handiai, idjä malan hong hapus saran danum, keton idjä manjoho sapi tuntang kalidai nguan hetä.

BAGI 33.

Musoh akan rusak; Sion manang indohop
Hataliae.

1. Pajah ikau, idjä parusak!
angatm ikau dia irusak? ikau idjä
parampas, angatm ikau dia iram-
pas? Amou ikau djari mahapus
parusakm, tä ikau kea karäh iru-
sak; amon ikau djari mampalepah
gawim maramps, tä ikau kea ka-
räh iramps.

2. O Jehowa, pasi ikäi, krana
ikäi mentai ikau; käläh ikau man-
djadi indu lengän äwen genep han-
djewu, toto indu salamat ikäi me-
tob katika tjalaka.

3. Awii augh latento paham kartä
djalahan olo akan pararawok, tun-
tang karäh olo kapir akan kasabu-
ran amon Ikau manggataung arepm.

4. Tä karäh talo irampus keton
karäh irunap kilau bitik, olo ka-
räh manangkero kantakantä, kilau
sangkalap kadjokkadjoka hetäbetä.

5. Jehowa idjä pangkahai, kra-
na iä melai intu tika gantong; iä
djari manjuang Sion dengan kabu-
djur tuntang katetek.

6. Maka intu katikam tä karäh
aton kapertjaja tuntang kutoh sa-
lamat, kapintar tuntang kaharati;
tinai kikäh dengan Jehowa karäh
indu panataum.

7. Itä! karäh pangkalima baris
äwen mantehau intu ruar, tuntang
sarohon kasanang manangis pa-
ham.

8. Karäh djalan djari rusak be-
njem, olo terai mahoroe karäh pe-
lek. Iä mangarak djandji, iä ma-
rusak karäh lewu, tuutang djaton
paraba idjä biti.

9. Tanah tä rusak karakkara, Libanon njukok tuntang blaju,

Baron mandjadi tunis benjem, ti-
nai Basan tuntang Karmel äka
palengkau augh tangis.

10. Toh aku handak mendeng,
koan Jehowa, toh aku handak
manggatang arepku, toh aku han-
dak mamprehan kahaingku!

11. Keton manili tampilai, tun-
tang manak apis; kadjobon keton
mandjadi apui idjä kuman keton
lepilepah.

12. Karäh djalahan olo karäh
inghäu kilau ketok, kilau duhi
idjä inatak maka äwen karäh le-
pah inusul hapau apui.

13. Toh, hining keton idjä ke-
djau, talo idjä djari iawiku; tun-
tang keton idjä tokep, kasene
kwasangku.

14. Karäh olo badosa hong Sion
djari taräwen, karäh olo haliau
djungun hageudjäh; äwen hamauh:
äwe ita tau melai darah apui pa-
ujeha? äwe ita olih tokep barah
katatahi tä?

15. Idjä manandjong huang ka-
tetek, tuntang manjewut kapatnt,
idjä djaton maku ontong kadarha-
ka, idjä mambirk lokope, belä
leket sudok, idjä mamaleng pind-
inge, djaton maku mahining
utang daha, idjä mangambutep
matae, djaton maku mitä talo
papa:

16. Iä tä karäh mangalewu
hong äka gantong, tuntang äka
dähen hong bukit batu karäh indu
äka kalindonge; panginae karäh
inenga akae, tuntang danume dja-
ton balentas.

17. Matau karäh manampajah
radja tä huang kahalape, tuntang
ikau karäh mitä tanah luas lom-
bah tä.

18. Atäim karäh manahiu kadja-
kä horan, sambil hamauh: kwe

karä pangulu, kwe hakim, kwe karä mantir parang?

19. Ikau djaton akan mitä hindai utus olo gagah tä, idjä kaput palekas aughe, sampai djaton tau ihining, tuntang bakahut augh djelae, sampai olo djaton tau hаратие.

20. Tampajah Sion tä, lewun ita hapumpong sombjang; matam kaiyah manampajali Jerusalem, äka melai idjä sanang tä, tingkap idjä djaton inamput, idjä pasake djaton tarahanggut palns katatahi, tuntang tali djantare djaton tarageto.

21. Malainkan Jehowa karäh kwaswa hetä hindjä ita; arä sungäi tuntang batangdanum lombah karäh aton hetä, sampai top djaton tau dimpah badajong, tinai bauama hai mahin djaton tau hanimpahetä.

22. Krana Jehowa indu hakim ita, Jehowa idjä manenga prentah akan ita, Jehowa radjan ita; iä karäh mahaga ita.

23. Tapi karä talin keton djari tendur, tuntang djaton tau toto mandähen tihang, djaton mambundjur birang rajar. Tä kntoh talo irampas karäh imbagi, sampai olo batimpang kea manduan rampasan.

24. Dialo idjä biti, idjä melai hetä, karäh hamauh: aku toh lembä haban. Krana karä olo, idjä melai huange, djari iampun karä dosae.

BAGI 34.

Hukum Matalla akan korä djalahana olo bangang.

1. Etoetoh, keton karä olo

kapir, uka mahining, senäh, karä djalahana olo! buah petak mahining tuntang awang hundjue, hapus kalunen tuntang awang huange samandiai.

2. Krana Jehowa malait kaü olo kapir, tuntang iä paham sangit dengan karä tawon äwen; iä handak mangalem äwen, palus manjaragh iä indu impatäi.

3. Tinai karä oloe idjä impatäi karäh indjakah, sampai ewau karame manampur bara hantne, sampai dahae marasap hong karä bukit.

4. Tinai kawan talo handiae hong langit karäh lenjoh, tuntang langit karäh iinbalon kilau balon surat, tä kawan talo huange akan baduroh, kilau dawen anggor baduroh bara batange, tuntang kilau durol bua korma bara taroke.

5. Krana padangku hong langit djari paham mandoi daha; itä! djeta karäh lawo iadu hukum akan Edom, hnndjun utus olo idjä handak ingahemku tä.

6. Padang Jehowa mandoi dha, harumur enjak, awi dahan anak tabiri tuntang tabiri hatuae, awi banakat knain karä kambing hatuae; krana Jehowa malalus parapah acae hong Bosra, iä paham manjambalih hong tanah Edom.

7. Tä karä badak akan tamput baloukgang hαιak äwen tä, tinai karä sapi hatuae tuntang karä sapi idjä baseput, sampai hapus tanah marasap dahae, hapus petake harumur awi enjake.

8. Krana djetä puna andau pamałah Jehowa, njelon panjulang, tagal perkaran Sion.

9. Tä karäh sungäi äwen hobah maudjadi minjak tanah, tuntang hapus petake mandjadi bari-

rang; toto, hapus tanah manjadi minjak tanah idjä bakähu.

10. Palus handau hamalem djetañ djaton belep, tapi sampai katatahi asepe akan njampulok; girirmanggirir djötä magon rusek, tinai palus dapit katatahi olo djaton akan mahoroe hetä. — (*Pangar* 19, 3.)

11. Malaikan burong kulit tunjang tahatong karäh manjores tä, kamiak tunjang burong kak karäh melai hetä; krana Iä handak malalus ukur karsnak hetä, tunjang hapañ talin tarambu Iä mangarak tä lepalepah.

12. Djaton karäh aton olo hai idjä tau marentab hetä, timi karäh mantire uras nihau haiang.

13. Intu äka humae awang hai tunjang bahalap karäh lembut duhi, talo hamberang tuutang unak mananjap karä kotae; djetä indu äka naga, tunjang indu äka burong anta murep. — (13.21.)

14. Karä ampan meto idjä papa tunjang basiak karäh hakawan hetä, karä kambä dumadamaña hetä, tuntaug idjin masan hetä, mandino äka sanang.

15. Lalidi karäh manjarangan palus nanteloh hetä, tunjang mamusit tantelohe malaga anake hong äka kaudjungen hetä; tinai karä nasar karäh hakampeleng hetä.

16. Toh, gau hong surat Jehovah, tunjang basa; djaton idjä kabawak karä talo tä malin karäh tapas, dialo idjä awang djatou tulus; krana Iä kea idjä djari manjewut tä hadjamban njamangku, tuutang Rogh ajue karäh mandjadiae.

17. Krana Iä haliae djari manusia tä akan äwen, lengae kea mambagi tä acae lepalepah; palus katatahi äwen karäh manjores tä,

girirmanggirir äwen karäh melai hetä.

BAGI 35.

Olo angkup Hatalla karäh salamat katatahi.

1. Tapi padang benjem tuntang äka keang kamahau tä karäh manjadi äka mangat, tanah karakraka tä karäh ramirami tinai, tunjang mangambang kilau mawor.

2. Djetä karäh mangambang bahalahalap, tunjang baramirami, huang karä kahandjake tuntang karantange. Kahain Libaanon djari inenga acae, kabungas Karmel tuntang Saron; äwen hetä karäh mitä kahain Jehovah, kabungas Hatallan ita.

3. Kantjakantjang lengä awang manduläi, tekatekang utut awang paleko!

4. Suman akau atai idjä pikäh: tanggatanggar atai keton, äla mikäh; itä! Hatallan keton akan dumah, uka mamalah, Hatalla aton dumah, uka manjulang mawi olo papa, tunjang mandohop keton.

5. Katika tä matan olo babutä karäh imparenang, tunjang pin ding olo badengen karäh irewang. — (*Matt.11,5.*)

6. Katika tä olo batimpang karäh manangkadok kilau badjang, tunjang djelan olo bisu karäh bahalap; krana sungai karäh lembut hong padang benjem, kutoh taha sak hong äka keang kamahau tä.

7. Tanah ngarising tä mandjadi loau, petak keang karitip mandjadi lowang danum. Intu äka karäh naga tä djari melai kawan meto karäh masan; oru bahalap karäh

lembut hetä manganti garising tuntang rampiang.

8. Maka hetä karäh aton kara-tak, djalan rampar idjä inggarä brash; olo kihal djaton akan ma-horoe hetä, baja djetä puna akan äwen bewäi; olo handiai idjä ma-horoe hetä, alo idjä humong ma-hin djaton karäh lajang. — (Joh. 12,44;14,6.)

9. Singa djaton hetä, tinai karä ampin meto basiak djaton tamä hetä, puna djaton karihaue hetä, baja olo idjä iliwus tä karäh ma-nandjong hetä.

10. Olo idjä inewus Jehowa tä karäh buli, palus sampai Sion tun-tang basasurak; kahandjak idjä katatahi karäh aton hundjun tako-loke; kahandjak tuntang karan-tang karäh manjangkulep äwen; tapi karä ampin kapähä tuntang kamanguh akan nihau hadari. — (Pangar.7,16.)

BAGI 36.

Jerusalem ingapong Sanherib.

1. Djadi, hong njelo äpatwalas kahum karadjaan Hiskia, maka Sanherib, radja Asur, aton dumah mamarang karä kota hong tanah Juda, tuntang iä wampalah mandino tä. — (2.Radja 18,13.)

2. Maka radja Asur manjoho Rabsake bara Laghis talih Jerusa-lem, tanggohradja Hiskia, mimbit kawan parang idjä karään karäe; iä tä mendeng hong parit talaga idjä hong äka gantong tä, idjä da-rah djalan akan äka tukang pinatu

3. Tä, maka Eljakim, anak Hilkia, mantir dalam, tuntang Sebaa, djurutulis, tinai Joah, anak

Asap, mangkubumi tä, blua lewu mazjupa iä.

4. Maka koan Rabsake dengan äwen: Sanan keton akan Hiskia, kakai augh radja hai, radja Asur: kilen ampin kaharapm toh, idjä magon iharapm?

5. Koangku, augh totokm be-wäi ikau hamauh: aton bewäi akal tuntang kwasa hindai hapan bapa-rang. Intu äwe toh ikau harap, sampai ikau petah balekak deng-angku?

6. Mikäh ikau harap hong de-rau humbang, hong Misir tä, idjä, amon hapan olo basokah, palus madjok lengäe? Tumon tä Parao, radja Misir tä, dengan karä olo awang harap iä.

7. Tapi mikäh koam dengang-ku: ikäi harap Jehowa, Hatallan ikäi. Dia djetä iä, idjä djari inga-nan Hiskia karä äkae tuntang karä inesbehe, palus iä djari ma-njoho olo Juda tuntang Jerusa-lem: tikas hong mesbeh idjä toh keton akan manjembah sombajang?

8. Toh käläh, hataro dengan tuangku, radja Asur; aku handak manenga akam duä kojan hadjaran, djaka olihm manggenep karä olo idjä mukong hundjue.

9. Kilen toh ikau tau malawan idjä biti bara karä mantir tuangku, idjä pangorike haliae! Tapi ikan harap Misir, tagal karä karetae tuntang hadjarae.

10. Tinai kamäm, sala bara augh Jehowa panggoetku marang-gar tanah toh, mangat marusake? Jehowa kea djari manjoho aku: lius, ranggar tanah tä, rusak djetä.

11. Tä koan Eljakim, Sebna äwen telo Joah, tombah augh Rabsake: Käläh hakotak dengan rewarm ha-pun basan olo Aram, krana ikäi

harati base tā; ala hakotak dengan ikui hapan basan olo Juda intu pinding olo arā, awang mendeng hundjun pagar batu.

12. Tapi tombah Rabsake: Angat keton, tuangku djari manjoho aku manalih tuan keton atawa keton, mangat masuman augh toh? dia djetā akan karā olo idjā mondok hundjun pagar batu, idjā sama dengan keton akan kuman taie tuntang mihop kahite?

13. Tumon tā Rabsake mendeng, palus manuki tatehau hapan basan olo Juda, koae: Hining keton augh radja hai, radja Asur.

14. Tumon toh augh radja: ala keton maku inipu Hiskia, krana iā djaton tau maliwus keton.

15. Tinai ala keton maku injohi Hiskia harap intu Jehowa, koae: toto, Jehowa karāh maliwus ita, lewu toh djaton iā handak mandjuluke penda lengān radja Asur.

16. Alā keton tarima augh Hiskia; krana kakai augh radja Asur: kalah keton blaku asi intu aku, palus blua tanggoh aku, tā geneb bitin keton tau kuman bua batang anggor ai, bua bateng korma ajue, geneb bitin keton tā mihop danum kalin ajue.

17. Sampai aku dumali, palus manduan mamungkat keton akan tanah, idjā tumon tanah keton kea, tanah idjā hagendom tuntang bara anggor, tanah idjā kutoh panginan tuntang pambulan anggor.

18. Alā keton maku impalajang Hiskia, awie hamauh: Jehowa karāh maliwus ita. Aton kea hatallan karā utus olo beken djari maliwus tanahe bara lengān radja Asur?

19. Hong kwe karā hatallan Ha-

mat tuntang Arpad? kwe hatallan Separwaim? Aton kea iā djari maliwus Samaria bara lengāngku?

20. Æwe bara karā baris hatallan tanah handiae tā, idja djari maliwus tanahe bara lengāngku, sampai Jehovah akan maliwus Jerasalem bara lengāngku?

21. Tapi olo tā manjuni, djaton tombah idjā kabawak aughe, basa aton prentah radja: ala keton tombah aughe.

22. Limbah tā Eljakim, anak Hilkia, mantir dalam, tuntang Sebna, djurutulis, awen telo Joah, amak Asap, mangkubumi tā, buli Hiskia; haiak pekaiae barabit; palus awen masanan akae karā augh Rabsake tā.

BAGI 37.

Hiskia blaku intu Hatalla, Hatalla marusak olo Asur.

1. Djadi, sana radja Hiskia mahining augh tā, maka iā marabit pekaiae, palus hatapih bidak, balalu tamā human Jehovah.

2. Limbah tā iā manjoho Eljakim, mantir dalam, tuntang Sebna, djurutulis, tinai bakas imam, idjā uras hatapih bidak, manalih nabi Jesain, amak Amos.

3. Awen tā hamauh dengae: Kakai augh Hiskia: andau toh andau kadjakā, andau kapahā tuntang hukum; olo handak manak, tapi djaton tau luas.

4. Ajajau Jehovah, Hatallam, handak ningat karā augh Rabsake, idjā injohi tuan ajue, radja Asur, nakara hababaka Hatalla idjā belom, tuntaig mamapa iā hapan augh, idjā djari hining Jehovah,

Hatallam; toh, kälth ikau mambo aughm blaku akan olo idjä batiae toh, idjä magon aton.

5. Maka mantir radja Hiskia tä sampai Jesaia.

6. Tä koan Jesaia dengan awen: Suman akan tuan keton tumon toh: kakai augh Jehowa: äla ikau mikäh karä augh tä, idjä djari hiningm, idjä djari hapan mantir radja Asur manawah aku.

7. Itäm, aku handak mampait rogh acae, sampai iä mahining augh riwut, balalu buli tanahe tinai, tuntang huang tanahe aku handak mampatäi iä hapan padang.

8. Maka Rabsake buli, tuntang hasondau dengan radja Asur marang Libna; krana iä djari mahining radja djari harikas bara Laghus.

9. Maka aton lembut augh riwut, masuman radja Tirhaka, radja Kus, djari hagoet, handak hapan rang dengan radja Asur. Amon radja mahining augh tä, maka iä manjoho sarohae tinai mananggoh Hiskia, sambil hamauh:

10. Tumon toh suman keton akan Hiskia, radja Juda: äla ikau maku imunga Hatallam, idjä ihrapm, sampai ikau hamauh: Jerusalem djaton karäh indjuluk akan lengän radja Asur.

11. Ikau djari mahining talo djari iawi radja Asur dengan karä tanah awang impakalake; kilen ikau toh, tau ikau lapas?

12. Karä hatallan utus olo handiai, idjä djari irussak tatoku, aton iä djari maliwus olo ajue? Gosan, Haran, Resep, tuntang olo Eden, idjä horan hong Telasar?

13. Hong kwe radja Hamat, radja Arpad, radjan lewu Separwaim, Hena tuntang Iwa?

14. Maka limbuh Hiskia manarima surate tä bara lengän sorohan, tuntang djari mambasa djetä, tä iä palus hagoet tamä human Jehowa; balalu Hiskia mambirang surat tä hong baun Jehowa.

15. Tuntang Hiskia blaku doa hong baun Jehowa, koae:

16. O Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, ikau Hatallan Israel, idjä mekai helat Kerubim tä! Ikau toh, tikas ikau bewäi idjä Hatalla mahundjun karä karadjaan hapus petak, ikau djari manampi langit tuntang petak.

17. O Jehowa, talingan pindingm, hining; o Jehowa, renang matam, tampajah! hining karä augh Sanherib, idjä djari mampait surat toh hapae manawah Hatalla idjä belom.

18. Toto, o Jehowa, radja Asur tä djari marusak karä karadjaan tuntang tanahe;

19. Tuntang iä djari mandjakah dewan karä tanah tä akan apui; krana djetä djaton toto Hatalla, tapi tampan lengän olo, kaju tantang batu bewäi, tagal tä djeta djari irusak awen.

20. Tapi ikau, o Jehowa, Hatallan ikäi, lapas ikäi bara lengän, tumon tä karä karadjaan kalnnen akan kasene, baja ikau Jehowa tonggal kabuatm bewäi Hatalla.

21. Tä Jesaia, anak Amos, manjoho olo masuman akan Hiskia kalotoh: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: talo idjä ilakum hongaku tagul Sanherib, radja Asur, aku djari mahininge.

22. Maka djetoh augh, idjä injewut Jehowa mawi iä: budjang bawi, Sion anak bawi tä, mangabelä ikau, iä hababaka ikau; anak

Jerusalem tä manggiling takoloke manawah ikau.

23. Äwe djari inawahan tuntang iandim? malawan äwe ikau djari mampadjoho aughm, tuatang manggatang matam gantogantong? Malawan Iä, idjä äka karasih Israel!

24. Hadjamban djipem tä ikau djari manawah Jehowa, sambil hamauh: awi kutoh karetangku aku djari mandai karä tantan bukit, sampai Libanon kea, tuntang batang seder awang mangkahemer ampie, tinai batang goper awang kapala bahalap djari inawengku, mimes tapakan putinge, mandas kajuae äka bahalap hliai.

25. Aku djari mangali, tuatang djari mihop danum ain olo beken, hapan tatap paingku aku djari maneali karä sungäi intu äka idjä ingapongku.

26. Kilen, djaton ikau djari mahining, helo horan mahin djari kalotä gawingku? tinai usausang aku djari manukas manatap talo tä? maka toh aku djari malalus talo tä hapan ikau, mangat marusak lewu dähen, mandjadi tujok batu tataitataia.

27. Tagal tä, maka karä olo idjä mangkalewu hetä uras kilau pandak lengae, iä mikäh tuntang rungkok, mandjadi kilau oru tuntang sajor hong padang, kilau oru keang intu sapau huma, kilau talo manjawang, idjä djaton tau maming.

28. Maka tawangku äcam, panesekm panulim, tinai karä kasangitm malawan aku.

29. Toh awi kasangitm malawan aku, basa kadjhon aughm djari sampai pindingku, maka aku handak mamesek manjuwang urongm,

tuntang mangkepan gandalingku hong njamam, palus handak manunda ikau buli mahoroë djalan idjä ihoroem tesek.

30. Maka djetoh inda kata akam: njelo tok olo karäh kuman talo awang haring, tinai njelo rahian talo awang haring tinai bara djets; tapi intu njelo telo keton akan malan tuntang manggetem, mimbul pambulan anggor tuntang kuman buae.

31. Krana idjä katapanan, tisan ungkup human Juda tä, karäh muhat akan peuda, tuntang mamua intu ngambo tinai.

32. Krana bara Jerusalem tisac tä karäh barangkap, tuntang idjä katapanan ti bara bukit Sion: kasantig kabehun Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh malalus tä.

33. Tagal tä, tumon toh augh Jehowa mawi radja Asur: iä djaton akan tamä lewu toh, malekas idjä kaputjok anak parah mahin dia akan luange, djaton idjä krambar talawang karäh sampai darah lewu toh, djaton iä akan zwampendeng kota tasaran hapee mawi lewu toh.

34. Djalan, idjä djalae tesek, djetä kea akan ihoroë buli tinai; tapi lewu toh iä djaton akan tamä, koan Jehowa.

35. Krana aku handak mangalindeng lewu toh, mangat maliwus iä, djetä tagal aku, tuntang tagal reworku Dawid.

36. Tä, maka malaikat Jehowa aton blua, palus mampatäi hong äka olo Asur bapodok saratus hanja pulu limä kojan biti. Djadi, amon olo misik haik djadjewu, baitä samandisa hetä hantun olo babewäi. — (17,14;31,8.)

37. Tä Sanherib, radja Asur, hrikas, balalu buli, tuntang iä melai hong Niniwe.

38. Djadi tinai, amon iä towang-tabanga hong human dewae Nis-rogh, ts Adnamelegh äwen duä Sareser, anake idjä hatuä, mampatái iä hapan padang. Maka äwen duä tä mahakan akan tanah Ararat. Djadi anake Esarhadon man djadi radja manganti iä.

BAGI 38.

Hiskia baban sabalah matäi; Hatalla mampakäläh iä; iä manara Hatalla.

1. Katika tä kea Hiskia haben sabalah matäi; maka nabi Jesaia, anak Amos, manalih iä, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: kabuah perkaran humam, krana ikau akan matäi, djaton belom hindai. — (2.Radja20,1.)

2. Tä Hiskia mules baue manaharep dinding, tuntang iä blaku intu Jehowa.

3. Koae: Joh Jehowa, ingat, aka toh djari manandjong intu baum dengan katoto tuntang katek atäiku, talo idjä bahalap intu matam djari ilalusku. Maka His-kia manangis paham.

4. Tä augh Jehowa sampai Je-saia, koae:

5. Haluli ikau, suman akan His-kia: kakai augh Jehowa, Hatallan tatom Dawid: aka djari mahiming lakudoam, aka djari mitä djohon matam; itäm, aka handak mandahang umurm himäwalas njelo hindai.

6. Tinai aka handak malapas ikau bara lengän radja Asur, tuntang lewu toh, krana aka handak mangalindong lewu toh totototo.

7. Djetsh kata bara Jehowa akam, Jehowa toto handak mala-lus aughe, awang djari injewute:

8. Itäm, kangkalingän ukur-andau, idjä hong ukur-andau Aghas ts, aku handak mampa-undure sapulu djam. Tumon tä maka kangkalingän tä undur sa-pulu djam tinai, awang djari iha-lane.

9. Maka djetoh surat Hiskia, radja Juda, limbah iä djari haban sabalah matäi tuntang djari käläh perese ts:

10. Aku djari hamauh: awi pam-belomku basempong, maka aku akan mohon tamä bauntonggang kubur, aku irampas bara karä nje-longku awang hindai.

11. Aku djari hamauh: toh aku djaton akan mitä Jehowa hindai hong tanah olo belom; toh aku djaton akan mitä olo kalunen hindai, basa aku melai dengan äwen idjä hong äka kahaiang.

12. Umurku djari nihau, tuntang inandar bara aku kilau ting-kap olo sakatik; pambelomku djari inggeto kilau lawai olo manantang; iä manetek aku bara handepange. Ikau manjempong andauku helo bara halemäi.

13. Angatku: käläh djaka aku belom sampai djewu; tapi kilau singa iä maramok karä tolangku. Ikau manjempong andauku helo bara halemäi.

14. Aku narahing kilau bakaka tuntang burong kerok, usousok kilau burong dara; matangku manangis manjalumbo kangambo; o Jehowa! aka indjakä; käläh ikau mandal aka.

15. Kilen aughku tinai? Iä djari mandjandji akangku, tuntang djari malalus tä kea. Toh aku handak

batawat lowalowa katahin umurku, tagal kaptihän atäiku tä.

16. O pangkahai Tuhan! awi asim olo belom; pambelom taha-sengku uras hong djetä bewäi; krana ikau djari mampahaban aku sabalah matäi, tuntang djari mam-pakäläh aku tinai.

17. Aku miküh haiak mange-nang ampong huang paham ka-paitku tä; tapi ikau djari masi mammalok hamberuangku, bela is lawo akan palowang karusak; krana ikau djari manganan karä dosangku akan likut.

18. Krana kubur djaton manara ikau, pampatti djaton mahorumat ikau; olo idjä lawo akan palo-wang tä djaton tau mentai kato-tom hindai.

19. Olo belom, baja olo belom manara ikau, kilau aku intu andau toh. Bapa karäh masuman katotom akan karä anake.

20. Jehowa djari pahias maliwus aku, tagal tä ita handak manjanji karä njanjingku katahin pambelom ita, huang human Jehowa.

21. Maka Jesaja djari manjoho olo manduan idjä kakumpal kor-ma, manapal tä hundjun bahae, mangat is käläh.

22. Maka koan Hiskia: Narai indu kata, aku karäh hagoet tang-goh human Jehowa?

BAGI 39.

Hiskia hai atäle; hukum insuman akac.

1. Katika tä Merodagh Baladan, anak Baladan, radja Babel, mampait surat tuntang talo inenga akan Hiskia; krana iä djari ma-

himing, Hiskia djari kabani tun-tang djari käläh tinai. — (2. Radja 20,12.)

2. Maka Hiskia ramirami deng-an sarohae tä, palus iä mamprahan akan äwen gudange äka pa-nataue, karä salaka bulau, kutoh talo mangat ewaue, tuntang mi-njak idjä kapala bhalap, tinai huma äka karä ganggamae, tun-tang ramoe samandai; djaton talo huang humae tuntang hong ha-pus karadjaan ajue, idjä dia im-prahran Hiskia akan äwen.

3. Tä nabi Jesaja mananggoh radja Hiskia sambil hamauh dengae: Kilen augh olo tä, bara kwe panumahe? Tombah Hiskia: Bara tanah idjä kedjau olo tä djari dumah manalih aku, bara Babel.

4. Maka koae: Narai djari itä olo tä hong humam? Tombah Hiskia: Äwen djari mitä talo handiai, awang huang humang-ku; dialo idjä bara karä pana-tauku, idjä dia imprahangku akan äwen.

5. Tä koan Jessaja dengan His-kiia: Hiuing augh Jehowa, Tu-han karä kawan talo belom:

6. Itäm, katika djaladjalan to-kep, maka talo handiai awang huang humam, tuntang idjä djari ingkes karä tatom sampai andau toh, uras karäh irampas, inamput akan Babel; djaton talo enen idjä karäh katapanan, koan Je-howa.

7. Tinai anak äsom, idjä pa-nakam lembut bara bentengm, karäh induan olo, mangat ma-njang hong dalam radja Babel.

8. Maka koan Hiskia, tombah augh Jesaja: Buah bewäi augh Jehowa, idjä djari insumam tä.

Tinai koae: Asal aton kasanang tuntang katoto katahin pambelomku.

BAGI 40.

Hatalla bandak mampong mampengat olo ai; karä dewa tuntang olon puna haiang, Hatalla bewäi idjä kwasa tang pamesi.

1. Ampong, ampong olo ajungku! koan Hatallan keton.

2. Hakotak dengan Jerusalem turmon attie, tebau suman acae, wejah parange djari hapus, karä kadarhakae djari injapan, krana iä djari mandino bara lengän Jehowa lipet duä tagal karä dossae.

3. Aton augh olo mantehau long padang benjem: Tatatafap djalan akan Jehowa, simpan hong padang tunis tä djalan rampar akan Hatallan ita! — (Matt.3,3.)

4. Karä djanah akan impangan-tong, tuntang karä bukit dengan lungkoh imparandah; karä awang bingkok akan imbudjur, tuntang awang lewakkewau akan imparata.

5. Krana kahain Jehowa karäh ingarinah, tä karä isi uras akan mitä, njaman Jehowa idjä hamauh.

6. Aton lembut augh: Tehau, suman! Maka koae: Narai idjü patut insanangku? Karä isi handiai puna oru, tuntang karä kahalape tras kilau kambang hong padang. — (51,12.)

7. Oru blaju, kambange baduroh, sana tahaseng Jehowa manampur tä. Toto olo arü idjä oru tä.

8. Oru blaju, kambange baduroh; tapi augh Hatallan ita melai katatahi.

9. O Sion, ikau idjä pangabar brita bahalap, dai bukit gantong; o Jetusalem, idjä pangabar brita bahalap, ambo aughm abaabas, ambo tä, äla mikäh; suman akan karä lewun Juda: itä! hetoh Hatallan keton.

10. Krana itä! pangkahai Tuhan, Jehowa, dumah tuntang kwassae paham; lengän ajue akan marentah. Itä! talo indu upah aton imbite, talo hapae mamalähi aton intu baue.

11. Kilau sakatik iä karäh manjakatik kawan ai, anak tabirie karäh imumpunge huang lengäe, mäton mangkipit iä huang usoke, tuntang idjä mampatusu karäh iagahé lowalowa. — (Joh.10,11.)

12. Äwe idjä manakar karä danum hapan lokape? Äwe mukur hapus langit sindä manggawang? Äwe idjä manakar karäkarä baras petak injupake bewäi? tinai äwe idjä djari mandasing karä bukit, tuntang manaradju karä lungkoh?

13. Äwe mangalagai akan Rogh Jehowa, olo pintar idjä kwe idjä madjar iä?

14. Dengan äwe iä handak hatirok, idjä mawi akal acae, tuntang madjar iä djalan kapatut, haisik masuman kapintar acae, tinai mangarinah acae djalan kaharati?

15. Itä! karä utus olo inggaré kilau idjä katinik danum hong bukong, kilau idjä tunek kawo hong dasing; itä! karä pulau samandai kilau tunek talo idjä ta-wutawus bewäi.

16. Hapus Libanon djaton ombet indu kajun pangkat, karä metoe samandai djaton sukup indu parapah acae.

17. Karä olo kapir samandai

kilau djaton intu baue, äwen inggarë tapas haream bara djaton, urase kilau ngahus bewäi.

18. Toh, dengan äwe tinai keton handak manapengan Hatalla, tuntang dengan tamunan en keton handak mananding ampie?

19. Toto, kamasan manoang hampatong, tukang bulau mananggalong tä hapan bulau, tuntang manoang akae rantai salaka.

20. Tinai idjä naniha belom minnih kaju idjä bunggut, halalu iä manggau tukang idjä apik, mangusat mukir akae hampatong idjä dähen.

21. Dia keton katawan? Dia keton mahining? dia djari insuman akan keton bara tamparae? dia keton manahiu padadukan petak inampae?

22. Iä idjä mondok ambo petak, tuntang djetä kilau idjä kabotop bewäi akae, tinai karä olo idjä mu-konge kilau sangkalap bewäi; Iä idjä mambirang karä langit kilau benang manipis, tuntang maniring tä kilau tingkap, mangat akan akae melai.

23. Iä mampanihau karä radja, karä hakim hong petak im-pahiange.

24. Haru äwen imbul, haru äwen ialan, haru batange muhat intu petak: tä Iä manampur marak äwen, tä äwen balalu blaju, tuntang riwut barat manambalang äwen kilau tikil.

25. Toh, dengan äwe tinai keton handak manapengan aku, manjama aku dengae? koan Idjä brasih tä.

26. Gatang matan keton kangambo, ita! äwe djari manampa-talo handiai tä? äwe magah hapus kawae tuntang haseae, äwe

idjä manjewat njambiti arae? Kwasae tuntang paham kabase kalota, sampai djaton tapas talo idjä.

27. Buhen tinai ikau, o Jakob, hamauh, tuntang buhen ikau hakotak, o Israel: djalangku basilm bara Jehowa, tuntang kabedjurku nangkalingau Hatallangku?

28. Dia ikau katawan? dia ikau djari mahining? Jehowa, Hatalla idjä katatahi tä, idjä djari manampa hapus saran petak, puna djaton tau ujuh, djaton tau manggah; kaharatin ajue djaton tarariksa.

29. Iä mampaabas olo ujuh, kutoh karigas inengae akan olo idjä balemo.

30. Olo tabelia mahin tau ujuh tuntang manggah, olo budjang tau tanggarurus balongkang;

31. Tapi idjä mentai Jehowa haradjur manaheta kaabase; sampai iä njalumbo hapan palapas kilau burong nasar; iä hadari tuntang djaton tau ujuh, iä manandjong tuntang djaton tau manggah.

BAGI 41.

Karä dewa uras haiang, Hatalla marusak iä; iä mandohop tuntang mamberkat olo ajue.

1. Suni intu aku, keton karä pulau; käläh karä djalahan olo mampariges arepe; limbah tä buah iä manaharep hamauh, has, ita habasara!

2. Äwe djari mampalembut bara hila timor iä tä, idjä kateteké ha-tuntut dengan karä panggoete? Äwe djari manjaragh karä olo

kapir akœ, tuntang manjoho iä mandjadi kwasa mahundjun karä radja? palus djari maadjuluk äwen kilau rotik pohok akan padange, kilau tikil idjä taraiup akan pa-nahe?

3. Sampai iä manjasah äwen, tantang iä sanang bewti makoroe djalan, idjä djaton pudji inan-djong paie.

4. Ewe idjä mawi tuntang malalas talo tå, idjä mangahau karä pangereng olo hatuntut bara tam-parae? Aku, Jehowa, idjä solasolake, tinai dengan äwen idjä rahian haliae aku kea iä tå. — (Pangar.1,17.)

5. Karä pulau mitä tå palus mikäh, hapus saran petak hagen-djäh, iä manalah hapumpong.

6. Genep biti mandohop kolae, tuntang hamath dengan idjä da-rahe: gagantjang ikau!

7. Kamasan panoang mananti-ring tukang bulau, olo pangarinda inadjak tukang mambakal, tå äwen hamauh manahiu talo tampae: djetä bahalap haliae! Lim-bah tå iä mamaku metter tå, uka äla gulakgalik.

8. Tapi ikau, o Israel, rewar-ku, ikau Jakob, idjä djari intihku, panakan Abraham, idjä äka kataungku,

9. Ikau, idjä djari induangku bara saran petak, tuntang djari ingahauku bara karä olo kwasa, aku djari hamauh dengam: ikau indu rewar-ku, ikau djari intihku, tuntang aku djaton manganan ikau.

10. Äla mikäh, krana aku toh aton dengam; äla undur, krana äka toh Hatallam; aku mampabas ikau, aku kea mandohop ikau, aku mahaga ikau kea hapan lengt gantau katetek ajungku.

11. Itäm, karä olo idjä häsep kasangite dengam karäh mahamen tuntang njukok, äwen, tå akan mandjadi kilau djaton; karä olo idjä malait ikau akan rusak ni-hau;

12. Sampai ikan karäh manggau olo tå, tapi djaton sondap iä; karä olo idjä manjaing ikau akan mandjadi kilau djaton, karä olo idjä mamarang ikan uras kilau talo ngahus.

13. Krana aku, Jehowa, Hatal-lam, ngagalanan lengäm gantaum, tantang hamauh dengam: äla mi-käh, aku mandohop ikau.

14. Toh, äla mikäh, o Jakob, idjä kilau handalai, o Israel idjä inggoinggut; aku mandohop ikau, koan Jehowa; idjä Paliwusm tå puna iä, idjä äka karasih Israel. — (Luk.12,32.)

15. Toto, aku djari manampa ikau akan kareta mihib, idjä manjili tuatang taheta, idjä bara kasingä batadjim, mangat ikau mihib mamparotek karä bukit, tuntang mawi karä lungkoh ki-lau tikil.

16. Ikau akan ngagaran äwen, palus riwut nariup iä, barat akan nambalang iä. Tapi ikau karäh handjak intu Jehowa, tuntang manara arepm tagal iä, idjä äka karasih Israel.

17. Olo tjalaka tuntang päh manggau danum, tapi djetä djato; djelae karitip awi kateah be-liae; aku, Jehowa, handak tom-bah aughe; aku, Hatallan Israel, djaton handak nalua iä.

18. Malainkan aku handak mam-palembut sungäi hong äka gan-tong, tuntang lowang danum ben-tok karä djanah, aku handak manampa äka benjem mandjadi

loau, petak keang kamahau mandjadi tahasak danum.

19. Aku handak mampalembut kaju seder hong padang benjem, kaju sitim, kaju mur, tuntang kajun minjak; hong aka ngarrisng aku handak mampalembut kaju goper, kaju djati tuntang kaju gusi haiak.

20. Mangat olo mita tuntang kasene, mangat ia mangumang haiak harati, lengän Jehowa djari manampa talo ta, idja aka karasih Israel djari mandjadian djeta.

21. Toh, buka perkaran keton, koan Jehowa; suman karä bukn am keton tantutantu, koan radjan Jakob.

22. Naughe äwen manggapi tuntang masuman akan ikäi karä talo idja akan mandjadi; tinai suman ampin karä talo djaman horan, mangat atai ikäi mingat ta, sambil mangasene kadjariae; atawa sanan akan ikäi talo awang rahian dapit.

23. Sanan akan ikäi talo idja akan dumah dapit, mangat ikäi katawan keton toto Hatalla. Toto, brangai gawin keton, alo bahalap alo papa, mangat ikäi djungun amon mita ta.

24. Toto, keton dia haream bara djaton, tuntang gawin keton papa bara handjaliwan; tinai miatili keton, djeta kadjilek haliae.

25. Maka aku mampalembut idja biti bara utara, ia dumah bara palembut matanandau; ia ta karäh blaku hong arangku, ia karäh maranggar karä mantir hai, mawi äwen kilau petak bata, kilau tukang blanai mihik petak bakale.

26. Ewe djari masuman ta bara bhin, mangat ikäi tawae, atawa bara horan, sampai ikäi tau ha-

mauh: budjur aughm ta? Tapi djaton aton idja biti, idja tau masuman, djaton aton idja tau mambrita; djaton aton idja sampai mahining augh keton.

27. Aku toh idja solasolake, idja masuman akan Sion: itäm, itäm hetä! Tinai aku manenga akan Jerusalem olo pangabar brita bahalap.

28. Maka amon aku mita äwen, djaton idja biti; amon mariksa manitip äwen, djaton idja biti äwen idja harati tirok, sampai aku tau misek ia, tuntang ia tau tombah aughku.

29. Toto, uras äwen ta kahsiang bewäi, karä gawie ngahungahus; karä dewae uras riwut tuntang talo ngahus.

BAGI 42.

Panumah Kristus insuman; tapi olo karäh marisang, djaton maku pertjaja.

1. Itä! reworku ta, idja ihaga-ku; ia idja intiuku ta, idja aka kakilak hambaruangku. Aku djari manenga Roghku akae: ia karäh malalus kabudjur marak karä olo kapir. — (Matt.3,17; — 12,18)

2. Ia djaton maku mangkariak, djaton papahangkar aughe, aughe djaton latento hong djalan.

3. Derau talo djaton ia maku mameleke, tinai sumbo idja pini-pinit bewäi djaton ia karäh mambelepe; kabudjur karäh ilaluse totototo.

4. Tuntang ia djaton imbelep, djaton imbalang, sampai ia djari mandähen kabudjur hong petak: maka karä pulau karäh mentai adjar ai.

5. Djetä Augh Hatalla, Jehowa, idjä djari mandjadian karä langit, tuntang djari mambirang tä, idjä djari matpar petak tuntang karä talo palembute, idjä manenga tabaseng akan karä olo awang belom hetä, tuntang rogh akan äwen idjä manandjong hetä.
— (Joh.1,1.)

6. Aku, Jehovah, djari mangahau ikau huang katetek, tuntang djari mimbing ngagalan lengäm; aku djari manonggo ikau, tuntang djari mampendeng ikau akan djandji intu utus olo tä, tinai akan kalawa marak karä olo kapir;

7. Mangat mamparenang matau olo babutä, tuntang mamplua olo imasong bara siper, bara gadong galap äwen idjä inutup hong kaput.

8. Aku Jehovah, djetä arangku; maka horumatkü djaton aku handak manengae akan talo, tarangku djaton akan karä dewa.
— (2.Mos.3,15.)

9. Itä! augh idjä bhin djari tulus, toh aku masanan talo tatheta tinai; helo bara djetä mandjadi aku masuman tä akan keton.

10. Njanji akan Jehovah njanji taheta, njanji horumat ai sampai saran petak, keton handiae idjä harajar hong tasik, tuntang talo handiae awang huange, karä pulau tuntang idjä mangalewu hetä;

11. Käläh padang tunis tuntang karä lewu mambo aughe, tuntang karä lewu aka Kedar, buah karä idjä mukong batukarang tä malahap, basurasurak bara tan-tan bukit.

12. Buah karä äwen mangaku horumat Jehovah, tuntang masanan tarae akan karä pulau.

13. Jehowa karäh harikas kilau pangkalima, iä sawoh kilau mantir parang; iä karäh malahap, basasurak paham, iä karäh mamalah karä musohe.

14. Bara horan toto aku suni, aku djari manunis tuntang manahanan arepku; tapi toh aku handak mangkariak, kilau olo bawi idjä handak luas, aku handak marusak palus manelen äwen tä haik.

15. Bukit tuntang lungkoh handak irusaku, karä orue aku handak mangeange; batangdanum aku handak manampae mandjadi petak pamatang, tuntang karä danum handak incahu.

16. Maka olo babutä aku handak ngagalae manjak djalan, idjä djaton tawae. aku handak magah iä hong pelek, idjä hindai käsenea; aku handak mobah kakaput mandjadi kalawa intu baue, tuntang aka lewaklewu mandjadi rampar. Karä talo tä handak iawiku akae, tuntang djaton maku nalua äwen.

17. Tapi idjä harap dewa, tuntang idjä manjewut hanpatonge awang inoange: ketou indu hatalan ikai; — äwen tä karäh undur, mahaman njukok haliae.

18. Hining, keton idjä badengen; tampajah hetoh, keton olo babutä, mangat tau mitä.

19. Äwe babutä kalotä kilau rewariku? äwe badengen kalotä kilau sarohangku, idjä injohoku? äwe idjä babutä kalotä, kilau idjä tiaduh tä? tuntang babutä kalotä, kilau rewar Jehovah tä?

20. Toto, ikau djari mitä talo arä, tapi djaton djari mingat tä. Alo iä marewang pindinge, djaton kea iä mahining.

21. Bihin Jehowa mangilak äwen tagal kateteke, mangat mampahai tuntang mampahalap Torat ai.

22. Tapi toh äwen tä olo idja irampas tuntang irusuh; uras äwen tä indjarat hong pałowang, tuntang inutup hong siper; olo tä djari indu rampas tuntang djaton idja mawat ia; äwen akan irusuh, tuntang dialo idja hamauh: lian ia tinai.

23. Äwe keton idja namäan tä huang pindinge, äwe idja manenah mahining talo awang dumah rahian?

24. Äwe djari mandjuluk Jakob indu irampas, tuntang Israel akan olo parusuh? Dia djetä Jehowa, idja dengae ita djari badosa? Krana äwen djaton djari handak mahoroe djalan ai, tuntang djaton maku manumon Torat ajue.

25. Tagal tä Iä djari manusuh kelason kalaite mawi äwen, kwasan parang idja pahem halimai: Iä djari manjeha äwen hakadiling, tapi äwen djaton katawan; äwen djari imandoke, tapi äwen djaton parabae.

BAGI 43.

Hatalia karäh mobah atai olo ajue, maliwus ia, tuntang manduan ia ake.

1. Maka toh, kakai augh Jehowa, idja djari manampa ikau, o Jakob, idja djari manawas ikau, o Israel: äla mikäh, krana aku djari maliwus ikau, aku djari mangahau ikau manjewut aram, ikau punaajungku.—(41,14;44,2.)

2. Amon ikau hanimpah danum, tä aku handak hindja ikau,

sampai karä dähese djaton akan mambuseng ikau; amon ikau mahoroe apui, djaton ikau akan bekähu, tuntang njalae djaton akan kuman ikau.

3. Krana aku toh Jehowa, Hattalam, idja äka karasih Israel, Djuru-salamatm; aku djari manaragh Misir, Kus tuntang Seba indu gantim, hapan manewus ikau.

4. Bara katika ikau ingilak intu matangku, maka ikau djari ihorumat kea; aku sintia ikau, tagal tä aku manenga kutoh olo indu gantim, arä djalaham olo takirin hambaruan.

5. Tagal tä äla mikäh, krana aku toh dengam; bara timor aku handak halalian panakam, bara barat aku handak mamumpong ikau.

6. Aku handak mamehä utara: lian; tuntang handak manjoho salatan: äla mangahaha; agah karä anakku hatua bara kedjaw, karä anakku bawi bara saran kalunen;

7. Genep biti, idja djari injewut huang arangku, idja inam-paku indu horumatzku, idja indjadian tuntang inatapku kea.

8. Plua utus olo babutä tä, idja toto bara matä kea, olo badengen tä, idja toto bara pin ding kea.

9. Kälah karä olo kapir haisak hapumpong, tuntang karä djalaham olo hapungkal; äweäwen idja tau masuman kalotoh, idja tau masanan, manudjum akan ikai? Kälah äwen mimbit saksie, uka manantu kabudjure, mangat olo mahining tä, sambil hamauh: djetoh toto.

10. Tapi keton indu saksingkn, koan Jehowa, tuntang reworku, idja djari intihku, mangat keton

katawan tä, tuntang pertjaja hong sku, mangat keton harati: aku toh iä; helo bara aku puna djaton Hatalla, tinai rahian bara aku mahin djaton kea.

11. Aku, aku toh Jehowa, sala bara aku djaton Djuru-salamat beken.

12. Aku djari masuman tä, tuntang aku djari mandohop kea, aku djari manjoho masuman tä akan keton, tuntang djaton beken, idjä djari melai bentok keton; bitin keton indu saksingu, koan Jehowa: aku toto Hattalla.

13. Aku helo bara tampanan katica, tuntang djaton idjä tau mawat bara lengangku; aku malalus talo, äwe tau mambalang tä?

14. Kakai augh Jehowa, Paliwus keton, idjä äka karasih Israel: Tagal keton aku manjoho iä akan Babel, tuntang maharak olo handiai tä hadari, karä olo Kasdim tä, tamä akan banana, idjä äka karamin ajue bilih:

15. Aku toh Jehowa, idjä äka karasih keton, aku idjä djari mandadian Israel, aku radjan keton.

16. Kakai augh Jehowa, idjä manampa djalan keton hong tasik, tuntang tandahan hong bentok danum handalem; — (2.Mos.14,22.)

17. Idjä djari mimbit karä kareta tuntang hadjaran, tinai kawan parang tuntang olo kwasa hagoet, mangat äwen tä haiak balongkang, palus djaton lembut tinai, mangat iä imbelep kilau sumbo.

18. Äela mingat talo helo, äla manahiu perkara idjä usang tä.

19. Krana toto, aku handak mandadian talo taheta, toh kea djëtä akan lembut. Mangat keton akan kasene, aku manampa djalan hong

padang benjem, tuntang sungäi hong äka keang kamahau.

20. Karä meto hong padang akan manara aku, karä hangkuli tuntang burongonta; krana aku handak mampalembut danum hong padang benjem, arä sungäi hong äka keang kamahau, hapan mampihop djalahen olo ajungku, idjä intihku tä.

21. Utus olo toh djari injimpangku akangku, iä akan masuman tarangku.

22. Djaton djaka ikau djari mangahau, blaku intu aku, o Jakob, atawa kilau ikau djari mampujuh arepm tagal aku, o Israel.

23. Ikau djaton djari mimbit akangku kambing tabirim indu parapali awang ingähu, timai ikan djaton djari mahorumat aku hapan parapahim idjä impatäim; aku djaton djari manjoho ikau manonggo aku hapan parapah talo kinan, aku djaton kea djari mampahäka ikau, manjoho hagaro.

24. Ikau djaton djari hapan rearum mamili akangku talo mangat ewaue, dengan enjak parapahim ikau djaton djari mameda aku. Toto, ikau djari manampa kapähängku awi karä dosam, ikau hareem djari mampujuh aku awi karä kadarhakam.

25. Aku, aku toh idjä mampuas karä kalangkahm tagal arepu, tuntang djaton manahiu karä dosam.

26. Tagor aku, has ita basara, suman karä buku, idjä hapam mambudjur arepm.

27. Tatom idjä solake djari badosa, tinai karä gurum djari basala intu aku

28. Tagal tä aku djari mampawah karä mantir äka brasih, pa-

lus djari manjaragh Jakob man-djadi kerem, tuntang Israel man-djadi tanding.

BAGI 44.

Jehowa handak maliwus olo ajue; karä dewa uras haiang bewäi.

1. Toh hining, o reworku Jakob, Israel, idjä djari intihkn.

2. Kakai augh Jehowa, idjä djari manampa ikau, tuntang djari manjimpan ikau bara knain indum, idjä mandohop ikau: *A*la mikäh, o reworku Jakob, ikau idjä budjur, idjä djari intihku. (43,1)

3. Krana aku handak manata danum akan idjä teah beliae, tahasak akan äka keang; aku handak manusuh Roghku akan pakanam, tuntang berkatku akan anak äsom;

4. Mangat äwen lembut kilau marak äka basiwoh, kilau bakau intu saran danum.

5. Djetoli karäh hamauh: aku ain Jehowa; — tinai djetä karäh manjewut arepe tumon aran Jakob; tuntang idjä tinai hapan lengän ai kea karäh manjrat arepe akan Jehowa, manggarar arepe hapan aran Israel.

6. Kakai augh Jehowa, radjan Israel, tuntang Paliwus ai, Jehowa, Tuhan karä kawan talo bellom: Aku toh idjä solasolake, aku kea idjä rahian haliai, tuntang djaton Hatalla beken sala bara aku. — (41,4)

7. *A*we idjä kilau aka, idjä marawäi, idjä masuman talo, tuntang manukas matoh tä intu baungku, limbah aku djari mandähen utus olo idjä katatahi tä? Naughe

dewa tä masuman akan äwen talo idjä lawoh dumah, tuntang idjä tahi rahian.

8. *A*la keton mikäh, tla taräwen; dia tahi bara horan aku djari mampahining tuntang masuman tä akan keton? Krana keton toh saksingku; aton kea Hatalla beken sala bara aku? Toto, djaton batukarang hindai; aka djaton katawan beken.

9. Karä tukang dewa uras haiang, karä tampae bahalap tä djaton guna enen; äwen tä manjaksi arepe kabuate: djaton iä mitä, djaton iä katawan; tagal tä iä akan rusak bewäi.

10. *A*we olo gila tä, idjä manawas Hatalla, tuntang manoang hampatong idjä djaton baguna?

11. Toto, karä kolae karäh rusak, krana karä tkange puna olon bewäi; alo iä hapumpong samandiae pakapakat, iä akan taräwen kea, tuntang iras mahamen njukok.

12. Tukang sanaman manampa kapak, tuntang bagawi hapan bari buring, tinai manawas talo hapan tasal, tuntang ngnan tä hapan salepah kaabas lengäe, tuntang iä blau sampai tujuh, haiak djaton mihop danum sampai iä tangengäi. — (40,19.)

13. Tukang kaju tinai manarah kajue, iä manjipate, tuntang mamintik tä hapan tatikan, tinai mangatam mampalamose, mandirite hapan djangka, palus manawas tä tumon ampin olo hatuä, kilau olo bakena, mangat djetä ina intu humae.

14. Kanatek olo hagoet handak baramo kaju seder, atawa kaju beken, tä iä mariksa buabuah hong kajuan, tuntang iä mimbul anak

seder; djetä sasar mansuloh awi udjan.

15. Djetä dapit tinai indu kajur apui olo; tä iä blaku belahe hapae mandang, tinai belahe hapae mampakasak tepong; djetä kea tinai inampae akan dewa, palus iä mahingkep manjembahé; iä mukir djetä indu hampatong, palus mahuup intu baue.

16. Belahe imandoke intu apui, belahe hapae mampakasak isin balute, iä manjehäi isin tusoke, tuntang iä imbesoli; tinai iä mandang hetä, sambil hamauh: tä iä, aku djari blasut, tuntang djari mandang hong apui.

17. Maka tisae tä kea inampae mandjadi hatallae, indu hampatong, palus iä mandeko utute acae, tuntang sонтоп, balalu blaku doa intu djetä, sambil hamauh: dohop aku, krana ikau hatallangku.

18. Äwen djaton katawan, tuntang djaton harati, krana matae patutup sampai djaton tau mitä, tinai atäie djaton tau harati.

19. Dialo idjä äwen tä mangandong tä huang atäie, puna djaton akale djaton kaharatie, sampai handak mingat tumon toh: belahe aku djari mamandoke intu apui, tuntang hong barahe aku djari mampakasak tepongku, tinai manjehäi isin tusokku, tuntang aku djari kumae; kilen tiuai aku manampa tisae indu dewa matekiapi, kilen aku akan mahingkep intu tetek kaju?

20. Iä harap idjä bagin kawo, tuntang maniling atäie idjä gila acae, sampai iä djaton tau maliwus hambaruae, djaton tau lembut pikir hong atäie tumon toh: kilen, mikäh talo haiang kea idjä gawin lengängku tä?

21. Ingat talo tä, o Jakob tuntang Israel, krana ikau puna reworku; aku djari mandjadian ikau, mangat ikau indu reworku; o Israel, aku djaton handak ngalapean ikau.

22. Aku matpalilap karä dosam kilau ambon, karä kasalam kilau pangakar; buli aku, krana aku maliwus ikau. — (1,18;43,25.)

23. Basasurak, karä langit krana Jehowa djari malalus tä; lahap, katimben petak; karä bukit akan mambo aughe manjanji paham, hapus kajuan tuntang karä batang kaju idjä hetä! krana Jehowa djari maliwus Jakob, tuntang djari mampahai arepe huang Israel.

24. Kakai augh Jehowa, idjä Panewusm, idjä djari manatap ikau bara knain indum: Aku toh Jehowa, idjä malalus talo handiai, idjä mambirang karti langit, tonggal aku, aku kea mampar salepah petak, djaton idjä dengangku.

25. Aku mampahaiang karä da-hiang nudjum, tuntang manggila karä tabit, aku mambalang olo pintar, sampai karä akale mandjadi kagila.

26. Tapi aku inandühen augh reworku, tuntang malalus tirok sa-rohangku; aku hamauh dengan Jerusalem: ikau akan iukong olo tinai; — tuntang dengan karä lewun Juda: keton akan imangun tinai; awang karakkaraaka intu keton aku handak haragapae haluli.

27. Aku manjoho äka handalem: pandit; — tinai karä batang da-num: teah keton!

28. Aku hamauh tahiу Kores tä: iä manjakatik akangku, iä akan malalus karä kahandakku, sampai iä hamauh dengan Jerusalem: ikau akan imangun; — tinai dengan hu-

mangku; tata sikcu i akan impos-
deh, olo. Sankel mudik tohpes.

14. ~~Untuk~~ ~~menjalin~~ ~~perjanjian~~ ~~dengan~~ ~~aku~~
15. ~~Untuk~~ ~~menjalin~~ ~~perjanjian~~ ~~dengan~~ ~~aku~~
16. ~~Untuk~~ ~~menjalin~~ ~~perjanjian~~ ~~dengan~~ ~~aku~~
RAGI 45.

1. Hapan Koris Hatalla hindak mafwus
olo Israel; hapan kalunen akan fobah
intu Hatalla.

2. Kakai singh Jehowa dengan
idja djari iminjake, dengan Koris
ta, idja injingkapku ngagalan. Le-
ngke geantau, manggatu, iku-
manggatu, karti djalehan olo intu
batue, tentang mengkak padang
karé radja, paluso diap karé baun-
toniggai, akse, sampai karé bla-
wang lewu djaton singutung. → (2.
Kron. 36,22.)

3. Aku hindak hagoet nemb
batue, mamparitaper ikat talo aka
pañarang, iku hindak manggatu
karé blawang tambaga, tuntang
mambelak, keti, hait, sanaman. →

31. Aku hindak mahainga akan
karé pañatan idja singahokan, tun-
tang karé ramo barega idja ibsi-
lim, mangat iku harati, aku toh
Jehowa, Hatallan Israel, idja djari
mangahu iku hñajewut aram.

4. Djeta tagal rewariku Jakob,
tuntang tagal Israel idja intihku
ta; toto aku djari mangahu ikau
mambisti aram, tuntang mangga-
ra, ikau, alo ikau hindai ketene
aku. →

5. Aku toh Jehowa, djaton be-
ken hindai, djaton Hatalla beken
usa bera, aku; aku tifari manba-
bat kahangm, ketika ikau hindai
kasene aku. →

6. Mangat olo katewan, bara
aka palembut matahandau sampai
aka parbolepe, salabaraku pana
djaton talo enen; aku toh Jehowa,
djaton beken hindai. →

7. Aku manampa halau, akan
keu mandjadian kakaputu, akan me-
nenga kasamah, akan keu mandjaja
tjulaka. Aku, Jehowa, idja maha-
tebe handiai. →

8. Hesor, karti langit baré
ngambo, karti batinsauda; akan
mudjan katetek; petak akan hard-
kang, mabigandonge, mangat lein-
bat karé ampin salamas, tuntang
katetek kea akan keu hajak. Aku,
Jehowa, mandjadian talo ta. →

9. Pejah olo ta, awang ~~manjasing~~
idja manampa ia; temtang iku kidu
kiwak landwi marak karti kiwak
taby awang beken bewas. Budji
keu petak hamauh mawi takasige
nabaj gawini? Budji talo tampani
hamauh: ia djaton bara lenga? →

10. Pejah olo ta, idja Hamath
mewi bupot buhewikau mangat
aku ~~manakan~~ tinai dengan induet. Antu
hen ikatu manakan? →

11. Kakai singh Jehowa, idja aka
kasasi Israel, idja manarpa iku
Isak, aku tagal talo udang robland
tahu, kadjaran ketuanakku, tun-
tang tahu, karti tampus lenganglod
bleku suman intu aksi. →

12. Aku djari manarpa petali,
tahang djari mandjadian olo bine-
dje; aku ia, lengangku djari mem-
birang karti langit, tuntang idja
matoi, karti kwee betta. → (1.
Mos. 1.)

13. Aku keu djari mempelotonat
idja iminjaku ta hueng, ketetelo;
tontang hindaki mamparitaper, karti
djalese; ia akan maniangku dewangku;
pales mampas olo ajangku
idja tawanan, djaton blaku rias
stawa talo inenga, kost Jehowa,
Tuhan karé kawan talo bedom. →

14. Kakai singh Jehowi: Da-
gangah olo Misir tuntang sutiar
olo Kus, tinai olo Seba, idja pa-

lara kusuhoe tā, akan mindah akām, balaku ikau tempoe; swen karāh empat ikau, manadjoeng tuntang pasonge; iā karāh mrahingkep intu baum, tuntang paham blaku ista ikau; krana Hatalla hindja deng-an, tuntang hatalla beken pena djaton hindai.

15. Toto, ikau pena Hatalla idja beran baslim, ikau, o Hatalla Israel, Djurusalamat!

16. Tapi karā-thikang dewa uras makamen palus njukok, ratarata iā akan liua buaburah baue.

17. Tapi Israel iliwis Jehowa, hapah katiwus idja katatahi; keton djaton akan makamen tuntang njukok, palus haradjur katatahi djaton.

18. Krana kakai augh Jehowa, idja djari mandjadi karā langit, Hatalla tā, idja djari mandjapa petak, idja djari manampa tuntang manatap tā; maka iā djaton djari manampa tā uka boang bewiti, malainkan iā djari manjimpae, manigat oton melai hundjue. Aku toh Jehowa, djaton beken hindai.

19. Aku djaton djari hamauh basilihan, hong ika kaput; aku djaton djari manajeho panakan Jakob: gant akin, tapi haiang bewiti keton manggau. Krana aku toh Jehowa, iiji masulman katetek, idja masanan talo awang budjur.

20. Pampumpung keton, ratarata manggepi hetoh, keton idja katpasan bara olo kapir; swen pena djaton katawan talo enen, idja mananggong hampatengawang jukire, idja kaju tā, idja blaku ista hatalla, awang pena djaton tan mandohop.

21. Has gapi, suman kabaratün keton; has, tirok bewei dengan sama arep keton, äwe djari masu-

men talo tā bara usang, äwe djari manutor tā bara bilih? Dia aka, Jehovah toh? Tuutang djaton Hatalla beken hindai sala bara aku, Hatalla idja tetek tuntang Djurusalamat, djaton beken, tikas sku bewei.

22. Ules arep keton akangku, tā keton salamat, joh karā puting kahnen, krana aku toh Hatalla, djaton beken hindai.

23. Aku djari sumpah manjewut arepkuy augh katetek djari blua bara njamangku, tuntang djaton tambalang; intu aku karā utut olo akan indeko, tuntang karā djela akan sumpah mangaku aku; — (Rom.14,11. Pil.2,10.)

24. Sambil hamauh: toto, huang Jehowa zion katetek tuntang kwasu, iā patut inaih; olo handiae idja marisang dengae akan njukok totot.

25. Tapi hapus panakan Israel karāh mandjadi tetek huang Jehowa, äwe karāh manara arepe tagal iā.

BAGI 46.

Hatalla mananggong karā olo ajue.

1. Bel tā djari rungkok, Nebo tā djari batipes, karā hampatong dewae tā indu puat meto, idja häka awi kabehat puat keton,

2. Sampeai malelah tuutang mireatur samandiai; iā djaton tau mahakan tanggongae, tapi bitie mahin tamput tawanan kea.

3. Hinings aughkn, keton ungkap Jakob, hapus tisan ungkup Israel, idja inauat intu aku bara knai, idja inauggongku bara parnakan indue;

4. Sampai keton kawanghalo hadjur aku kea, tuntang handak mananggong keton sampai howan. Aku djari mawi tä, tinai aku bandek mamuat arepku, handak mananggong tuntang maliwus.

5. Äwee tinai hapan keton manamunanaku, mamadanaku dengae, tuntang manjamaaku, mangat am-pin ikäi tolok?

6. Äwen manusuh bulaue bara kambut, tuntang manimbang kutoh salaka; iü mupah kamasan, iä tä manampa tä mandjadi hatalla, palus äwen malingkep, sombjang intu djeta.

7. Äwen manggatang djetä hundjun bahae, mamikul iä, palus mimbit iü akan äcae; hetta iä mendeng, tapi djaton hagoet bara äcae. Amon olo maagkariak mantehau iä, maka iä djaton tombah, tuntang djaton maliwus äwen bara kadja-käe.

8. Iugaingat perkara tä, tuntang etteetter atäi keton; o keton idja palangkah, kandong tä tinai huang atäi keton!

9. Tahuu karä perkara bilih idja bara usang, tuntang harati, aku toh toto Hatalla, djaton aton hatalla beken hindai, djaton idja tumon aku;

10. Idja bara solasolake masuman talo awang rahiaa dapit, bara tampara haliae talo awang hindai mandjadi, idja hamauh: tirokku akan melai, karä kahandakku ilalusku.

11. Aku mangahau nasar bara hila timor, bara tanah kedjau olo idja akan malalus tirokku. Aku djari manjewut tä, aku manjampaie kea; aku djari manukas tä, aku toto malaluse kea.

12. Hining aughku, keton idja

badjoho, keton idja kedjau bara katetek.

13. Aku djari mimbit katetekku tokép, djetä djaton kedjau, tuntang salamatku djaton akan randjar; tapi aku handak manenga salamat hong Sion, kahaingku akan Israel.

BAGI 47.

Babel akun rusak.

1. Mohou ikau, budjang bawi, Babel anak bawi, mondok hong kawo, dadukong hong petak! krema djaton hindai padadusan akan anak bawin Kasdim tä. Ikau djaton karäh inggarä hindai: idja bahara, idja baramirami.

2. Duan galingan, pipis tunek tepong; ukäi tampiket balauu, lulus paim, lalak buntism dimpeh sunqti;

3. Sampai kahawem impalowai, tuntang param mamala. Aku handak mamalah, beken bara gawin olon mantakan ikau.

4. Aran paliwus ita, jä tä Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom, Idja äka karasih Israel.

5. Mondok suni haliae, tamä äka kaput, o anak bawin Kasdim, krana djaton hindai ikau karäh injewut: kapalan arä karadjaa.

6. Krana metoh aku paham malaït djalaban olo ajungku, tuntang mamapa idja puna barisku, tä aka djari manjaragh jä penda lengäa: maka ikau djaton pudji masih äwen, alo ungko ikau paham mampabehat ugare.

7. Maka angate kamäam: aku puna radja bawi katatahi. Palus tol ikau hindai djari mangandong

talo tā huang atāim, hindai djari mingat lawin kadjariae.

8. Toh, maka hining augh djetoh, ikau idjā baramirami, idjā landang hatiai angatm, tuntang hamauh huang atāim: aku bewāi, djaton beken hindai; aku djaton akan balo, djaton tau kilan tamang.

9. Tapi salenga perkara duādū tā karāh buah ikau dalam idjā andau, iā tā: ikau indu balo tuntang kilau tamanang, awi anakm lepah nihau; paham haljai djetā akan buah ikau tagal kutoh katabitm, tagal karā palahan aim.

10. Krana ikau djari harap kardarhakam, koan: olo djaton mita aku; — kapintarm tuntang karā akəlm djari mampadjoho ikau, sampai ikau hamauh huang atāim: aku tā, djaton beken hindai.

11. Tagal tā tjalaka akan buah ikau djaton skau tawan palembute, karusak karāh manjangkulep ikau idjā djaton tan ihakam; ktana gohogohop salenga karusak paham akan nwantakan ikau idjā dia inaham.

12. Toh, mendeng hapan karā katabitm tuntang karā palaham, idjā djari ingadjim, hafak hanggapm bara tabelam, ajaajan ikau mandino ontong, ajaajan ikan tan mampabas arepm.

13. Ikau djari häka awi kutoh tirokim; soho lembut toh äwen idjā mariksa perkaran langit, idjā mita karā bintang tuntang totok behan, hapee manudjum; soho äwen idjā maliwus ikau bara talo samandai, idjā akan buah ikau.

14. Toto, karā äwen akan mandjedi kiliti tikil talo, idjā kinan apai; djaton iā tan milang artepe bara kapaham njala; krana djetā

djaton kilan barah idjā hapan man-dang bewāi, djaton apui idjā tan-tai inaharep.

15. Kakai ampin olo tā karāh akam, idjā djari pariharam, tuntang djari hapan bara pesam-tabela; genep biti karāh pararawoh sama mimbit djalaе, tuntang djeton idjā maliwas ikan.

BAGI 48.

Olo bantus impudji, olo tiunduh iampong, horumat Hatalla inara.

1. Hining aughku, keton hamputan Jakob, idjā inggarā tumon aran Israel; idjā lembut bara danam Juda, keton idjā sumpah intu aran Jehowa, tuntang mangaku Hatallan Israel, tapi djaton dengan katoto tuntang kabudjur.

2. Toto, olo tā manjewut asepe hapan aran lewu brasih, tuntang iā hei attai basinggoh intu Hatallan Israel, idjā arae Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom.

3. Taiki aku djari masuman ta-lo toh, bara njamangku djetā djari blua, tuntang sku djari mampahining tā, maka salenga aka malalus ta-keu, uka sampai mandjadi.

4. Basa aka kataswan ikau puna batekang, tekokm kilau hauhat sanaman, tuntang lingkaum kilau tambaga:

5. Tagal tā aka djari masuman tā akam bara bilin, helo bara pa-numahe aka djari mampahining tā akam, saro ikan hamauh: dewangku djari mawi karā talo tā, atawa hampatong tā, idjā djari iakirka atawa inoangku, djari manjoho talo tā.

6. Ikau djari mahining djetä; toh maka ikau mittä djetä tulus; toto patut keton mangaku tuntang masuman tä. Tinai bara toh aku mampahining talo taheta akam, talo idja basilm, idja djaton djari tawam.

7. Haru toh djetä mandjadi, djaton pudji bhin, tuntang heio bara andau toh djaton ikau djari mahining tä, suro ikau hamauh: puna, djari tawangku bewäi.

8. Ikau djaton djari mahining, tuntang djaton djari katawan tä, pindingm djaton irewang ba:a bihin; krana tawangku bewäi, ikau bingkok haliau, tuntang buah ikau injewot idja palangkah bara kuain indum.

9. Tagal arangku aku handak marandjar kalaiktu, tagal horumatku aku handak manahanan arepku indu ontongm, belä ikau impalomos.

10. Itä! aku handak manahanak mamprasih ikau paham bara salaka, aku handak manampa keton mandjadi kampili hong tannur tjalaku.

11. Tagal arepku, toto tagal arepku aku handak malalus djetä, uka sła aku inawah; krana aku djaton maku manenga horumatku akan talo.

12. Hining aughku, o Jakob, ikau Israel idja irawäiku: Aku toh iä; aku idja solasolake, tinai aku idja rahian haliae. — (41,4.)

13. Lengängku djari mandjadian petak, lengängku gantau djari muruk karä langit hapan lokapku; sana aku mangahau manjewut talo, inaka samandiai tä palus aton.

14. Pampopumpong keton handiai, tuntang hining: äwe bara kara iwen til idja tau masanan karä talo

toh? Jehowa mangilak iä, iä karäh malalus kahandake mawi Babel, tinai lengäe karah mantakan olo Kasdim.

15. Aku, toto aku djari hamauh: aku djaii mangahau iä; aku handak mampadumah iä kea, tuntang iä karah bontong karä djalanae.

16. Etoetoh keton tokep aku, hining augh toh; djaton basilm aku djari manjewut tä bara bhin. Bara katika talo mandjadi: maka aku aton, tuntang toh pangkehái Tuhan, Jehowa dengan Rogh ajue manjoho aku.

17. Kakai augh Jehowa, Paliwusm, Idja aka karasih Israel tä: Aku toh Jehowa, Hatallam, idja macjar ikau talo idja baguna akam, tuntang idja ngagalan ikau hong djalau idja patut ihoroem.

18. Kälah djaka ikau djari manjehän prentahku! tä kasanangm karäh paham kilau batang danum, tuntang katetekm kilau riak tasik:

19. Tä panakam karäh kilau beras, tuntang anak åsom kilau kårangan tasik karæe, tinai aroe djaton akan balentas, djaton akan lotmat bara bazingku.

20. Blua keton bara Babel, dari bara olo Kasdim, tuntang handjak handjak basasurak, sanan tä, awi mampahining djetä sampai saran petak, awi hainauh: Jehowa maliwus reware Jakob.

21. Djaton äwen tä ujuh teah betiae, metoh iä mageh äweh huang aka keang kamahau: iä manjoho danum lembutakae barabatukarang; iä marakang batukarang, tä danum mangambuhak — (2.Mos.17,6.)

22. Tapi ain olo parajep perna djaton kasanang, koan Jehowa. — (57,21.)

BAGI 49.

Kristus masuman arepe, sintae tuntang djandjie dengan olo ajoe.

1. Hining aughku, o karä pulau, tuntang senäh keton, karä djalahan olo idjä kedjau; Jehowa djari mangahau aku bara knai, bara parnakan induku iä djari mahnin arangku.

2. Iä djari manampa njamangku kilau padang manjihi, hapan kang-kalingan lengäe iä djari mangandjungen aku; iä djari mandjadian aku mandjadi anak panah idjä batadjim, tuntang djari manamäan aku hong sarangae.

3. Tinai iä hamanh dengangku: ikau toto reworku, awim aku handak impahai.

4. Tapi kamäangku, haiang-he-wäi karä gawingku, tuntang mananja djaton baguna aku mampalepah kaabasku, alo perkarangku tä ain Jehowa, tuntang upahku aton bara Hatallangku.

5. Maka toh koan Jehowa, idjä djari manjiropan aku bara knai akan indu reware, mangat aku akan belalian Jakob akec; tapi Israel djaton maku imumpong akec; tapi aku hai kea intu matan Jehowa, tinai Hatallangku indu kwasangku.

6. Koae: Tapas kea, amon ikau indu reworku, mangat naampendeng karä hamputan Jakob, tuntang halalian awang ihaga bara beris olo Israel bewäi, malainkan aku djari manatap ikau mandjadi kalawa akan olo kapir kea, mangat mandjadian salamatku sampai saran petak. — (9,1:42,6. Gau. Ras.13,47.)

7. Kakai augh Jehowa, Paliwus

Israel, idjä äka karasihe, dengan hambaruan idjä batawah, dengan djalahan tä idjä äka kabelän olo, dengan rewar tä idjä mamenda olo pahenjek: Arä radja karäh mitä tä palus mendeng mahorumat ikau, mantir hai karäh sontop intu ikau, tagal Jchowa idjä mahaga djandjie, sahab Idjä äka karasih Israel tä, idjä djari miutih ikau.

8. Kakai augh Jehowa: Intu wajah asi aku djari manarima ikau, tuntang djari mandohop ikau intu andau salamat; tinai aku djari mahaga ikau, palus mampendeng ikau mandjadi djandji akan utus olo tä, mangat mandähen hapus kalunen, tuntang halalian salepah joresan idjä rusak tä;

9. Mangat manjoho olo idjä imasong: lapas keton, lius; — tinai manjoho äwen idjä huang kaka-put: hilua keton, talih; — mangat äwen sondau panginae hong karä djalan, tinai äka pauginae hong karä äka gantoung.

10. Äwen djaton akan blau, dia kea akan teah beliae; kalaso tuntang mataandau djaton akan mawi äwen, krana Idjä pamasi äwen karäh magah äwen, tuntang manggalan äwen rangkarangkah tanggoh tabasak danuu. — (Pangar.7,16.)

11. Aku handak manampa karä bukitku mandjadi djalan rampar, tuntang karä djalangku karäh uras ingaratak.

12. Itä! äwen toh akan dumah bara kedjau; itä! äwen tä bara utara tuntang bara barat, tuntang awang beken tinai bara tanah Sennim.

13. Basasurak, karä langit! handjak, o petak! keton karä bukit ambo augh lahap; krana Jehowa djari maipong marar djalahan olo

ayne, tuntang manjanjang mandohop karä olo si idja tjalaka:

14. Tapi keca siono Jehowa djari malihu aksi, pangkahai Tuhan djari ngalapean aku.

15. Tau kea olo bawi ngalapean awate, sampai djaton masih idja puna make bawa khaie? Tinai alo iängalapee, tapi aku toto djaton ngalapean ikau.

16. Itam, aku djari rohtantik ikau intu lokapku duädna; hapus koton lewum haradjur intu matangku.

17. Idja mangangan ikau karäh mandjeleng arepe, tapi karä olo idja mangarak tuntang marusak ikau karäh hadari bera ikau.

18. Gatang matam, tampejah hakaking; itam, karä olo ti hampeng taikh ikau. Belonciku, koan Jehowa, kapan iwen handiasi ti ikau karäh makaisan acepn indu kabungasen, tuntang hapan ti kolu bakal sawä.

19. Krana fänâlim idja rusak tuntang benjem, tanahm idja karakkara toto karäh pahalau sekä akan karä olo idja mangalewu hetia tinai katika tä; tinai olo idja bihin kuman ikau karäh hadari kedjau.

20. Tinai karä anakm idja irampas bera ikau karäh hamauh intu pindingm: ske'pahalau sekä akangku, dahang akangku, mangat om-bet äkaku mangalewu.

21. Maka ikau karäh hamauh huang ntim: äwe djari manak karä iwen ti akangku? Krana sku toh tamansang, tuntang nãodë, aku djari iharak tnntang inganan; äwe tinai djari mambelom iwen ti akangku? Toto, sku unggol kabuatku bewai, bera kwe tinai karä olo tsëp.

22. Kakai angk pangkahai Tu

han, Jehowa: Itäl aku handak manggatang lengängku manintu karä olo kapir, tuntang handak mampendeng banderangku bentok karä djalahen olo; ts iä karäh mangkiput magah karä anakm idja hatuë, tuntang mirabit mätou anakm idja bawi hundjus bahae.

23. Karä radja akan mandjadi ajangm, tinai radja bawi indu pengasohm; iwen karäh sontop akam, beue sampai petak, palus mandjelap petak bara pain. Ta ikau karäh katawan, aku toh Jehowa, tuntang idja mendih aku djaton indu mahamen.

24. Tau kea manduan talo irampas idja gagah tä bera lengae,

tuntang maliwus iwen awang tawan-an awi idja karas tä?

25. Tepi kakai angk Jehowa: Toto, tawazan sin idja karas tä akan enduan, tuntang talo irampas idja gagah tä karäh lopas; krane aku handak mangalahi olo idja mangalahi ikau, tinai anakm handak iliwasku. --- (*Luk.11,28.*)

26. Idja mararat ikau aku handak pekanne hapan isie ket, tuntang awi dahan ai kea iwen karäh bebasu kialu awi anggor manis: tä karä isi akan kasne, sku Je-howa toto Djuru-salamaton; tuntang idja Panewus aim, iä tä idja aka kwasan Jakob.

BAGI 50.

Ojo buah hukum tagal kasaian si, awie marisang dengan Kristus.

1. Kakai angk Jehowa: Heng kwe surat talak indu keton, idja hapan tä sku djari manganan iä? atawa äwe idja äkaku djati mandymal keton? Toto, tagal kadar-

hakan keton keton djari indjau, tuntang tagal kalangkah keton indu keton djari inganan.

2. Buhen amon aku dumah djaton idja tarima? aku mangahan, djaton idja biti tombah. Kolen toh, aton lengangku djari panduk halihi, sampai djaton tau mandohop hindai? atawa aku djaton bara kabas hapan maliwus? Itä! hapan pudjingku aku maneah tasik, tuntang manampa batangdamam mandjadi aka keang kamahau, sampai karä lauk bewao awi djaton danua, palus iä matäi awi kateah beliae.

3. Aku makaihan langit hapan kakaput, tuntang manampa batanglangit mandjadi pidjem.

4. Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari manenga akangku djela hariati, mangat tau hakotak dengan olo ujuh tamon kabuah katikae; genep handjewu. Iä manipisik aku, tuntang manangkedjet pindingku, mangat aku manjenäh kilau murid.

5. Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari marewang pindingku, tuntang aku djaton marisang, djaton aku undur.

6. Aku manjarongan likutku akan olo idja mamukul aku. tuntang pipiku akan olo idja marampong djanggutku, aku djaton manjohokan baungku bara kahwen tuntang iludja. — (Matt. 26,67.)

7. Krana pangkahai Tuhan, Jehowa, mandohop aku, tagal tä aku djaton rungkok, tagal tä aku djari manekang baungku kilau batuapi, krana puna tawaangku, aku djaton tau rungkok.

8. Iä puna tokep, idja mambudjar aku; ëwe tau naandawa

aku? kälöh ita hataharep, ëwe aton bara buku mawi aku? kälöh kantoli, ita habasara.

9. Toto, pangkahai Tuban, Jehowa, mandohop aku, ëwe idja tau manipan aku? Toto, kamahdihi ëwen ti karöh rotus kilau pakaian; uret karöh kuman ëweu tä lepah lingia.

10. Ëwe baris keton, idja mi-käh Jehowa, idja manumon atuh reware? alo iä manazdjong huang kakaput, tuntang kalawa djaton acae, kälöh iä harap intu aran Jehowa, palus basinggohi hong Hatallan ai.

11. Tapi keton handiasi, idja mantokahi apui, idja manababat arep keton hapan njalan apui, naughe keton lius bewäi huang apui ketonti hong njalaetü, idja djari inoteng keton kabuah. Djetsi bnah keton awi lengangkuc keton adan menter huang kapihä.

BAGI 51.

Olo idja toto, perjaja impangat tuntang lamppong.

1. Hining aughku, keton idja manggoang katekek, idja maniggau Jehowa! Ingat batukarang, idja bare tä keton djari induan, tuntang lowang tambowong, idja bare tä keton djari iungkar.

2. Ingat Abraham, tato keton, tuntang Sarah, idja djari manakan keton. Krana aku djari mangahan iä metoh iä magon tamanan, palus djari mamberkat iä, mangapal iä pabam. — (1.Mos.12,1.)

3. Krana Jehowa mampangat Sion, iä mampangat karä kalekae idja karakkarak, tuntaug iä rea-

nampa äkae idjä rusak mandjadi kilau Eden, äkae keang benjem mandjadi indu kabon Jehowa. Kahanjak tontang karami karäh aton hetä, tarimakasih tuntang augh ujanji.

4. Hining aughku, o djalahuan ajungku, talingan pinding keton akangku, o olo ajungku! krana bara aku karäh lembut Torat, tuntang aku handak mandähen kapatutku indu kalawa karä djalahuan olo.

5. Katetekku djari tokep, salamat ajungku lembut, tuntang lengtangku karäh mamatut karä djalahuan olo. Karä pulau puna mendah aku, tuntang harap lengtangku.

6. Gatang matan keton, tanggera langit, tuntang tangkilik petak idjä ngiwa; kraua langit akan lilap kilau asep, tinai petak karäh rotus kilau pakaian, tuntang karä olo idjä mukong hetä uras akan matäi. Tapi salamatku puna haradjur katatahi, tuntang katetekku djaton ingarak.

7. Hining aughku, keton idjä kasene katetek, ikau, o utus olo, idjä huang attäm aton Toratku! äla keton mikäh amon impahawen olo, tuntang äla djungun taräwen awi äwen maridu manjaya.

8. Krana gagat karäh kuman äwen tä lepali kilau pakaian, uret karäh kuman iä kilau sakalat; tapi katetekku melai katatalni, salamat ajungku girirmanggirir.

9. Lembut, lembut ikau, hapan kwasam, joh lengän Jehowa! lembut kilau bhin, kilau metoh pangereeng djaman horan! Dia ikau, idjä djari mamukul Misir, tuntang manjudok malasak naga tä? — (2.Mos.14.14.)

10. Dia ikau, idjä djari maneah tasik, kutoh danum hong äka han-

dalem tä? idjä manainpa palempang tasik mandjadi djalan, mangat olo idjä iliwus tä mahoroe hetä?

11. Tumon tä olo idjä inewus Jehowa karäh buli, palus sampai Sion, tuntang basasurak: kahanjak idjä katatahi karäh mehai hundjun takoloke. kahanjak tuntang karantang karäh manjangkulep äwen, tapi karä ampin kápäh tuntang kamunguh akan ni-hau hadari.

12. Aku, aku toh iä, idjä mampong keton. Narai ikau sampai mikäh olon, awang puna bagin matäi? olo kalunen, idjä kilau oru keang? — (Matt.10.28.)

13. Tuntang ikau kalapean Jehowa, idjä djari manampa ikau, idjä djari matbirang karä langit, tuntang mampar hapus petak? tinai haradjur nongkang andan ikau mikäh lason kalait olo pahenjek, amon iä manatap arepe handak marusak ikau! Akan en kalait olo pahenjek tä?

14. Badjeleng kea olo imasong tä karäh iengkak; iä djaton akan matäi hong palowang, panginae djaton karäh tapas akan äwen.

15. Krana aku toh Jehowa, Hattallam, idjä malilang tasik, sampai riake paham gotogotok: Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, puna arae.

16. Aku mingkes aughku huang ujamam, tuntang manutup ikau kandjungeu penda lengtangku; mangat aku mandähen langit, tuntang manggalang mampar petak, tinai hamauh dengan Sion: ikau puna djalahau olo ajuugku.

17. Misik, misik ikau, mendeng o Jerusalem, ikau idjä djari mi-hop sangkir kasangit bara lengän

Jehowa, karä purake hong sangkir hukum djari ilhopm lepañ, sampai injurojen lingis.

18. Dialo idjä biti bara karä anak, awang djari inakae, idjä djari magah iä buabuah, dialo idjä biti bara karä anak, awang djari imbelome, idjä djari ngagalan iä mimbing lengie.

19. Talo duädüü tä djari buah ikau; tinai äwe djari mangarajau akam? Aton karusak tuntang tjalaña, lau tuntang padang. Äwe handak mampong ikau?

20. Karä anakm uras djari tanggengäi; iä halelek menter hong tapakan karä djalan, kilau banting idjä buah djaring; äwen tä kontep kalait Jehowa, tuntang pudjin Hatallan aim.

21. Tagal tä, hining toh, ikau idjä indjakä, idjä kilau habusau, tapi dia awi anggor;

22. Kakai augh Jehowa, Tuhan ajum tuntang Hatallam, idjä manutus akan utus olo ajue: Toto, aku manduan sangkir hukum tä bara lengäm, tuntang purak hong sangkir kalaiku; djaton ikau akan mihop tä tinai.

23. Tapi aku handak mingkes tä hong lengän olo. idjä djari mahenjek ikau, idjä hamauh mawi hamberuam: patangah arepin, mangat ikäi manetäi mahalau ikau. Palus ikau djari mampeter arepm likutm rante petak, kilau djalan karä olo idjä manetäi mahalau hetä.

BAGI 52.

Jerusalem karäh impahai tinai; brita salamat akan insameu.

1. Misik, misik ikau, kepan

kaabasm, o Sion, hapuknian kabungasm, o Jerusalem, ikau lewu idjä brasih! Krana olo kuluptuntang olo pali djaton akan tamä ikau tinai.

2. Kibar rotik pohok bara ikau, mendeng, mondok hong äka hara; engkak djarat ujatm, o Sion, anak bawi, idjä tawanan!

3. Krana kakai augh Jehowa: Djaton bara rega keton djari indjual, keton akan iuewus kea dja-ton hapan rear.

4. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Djaman horap djalaham olo ajungku djari hagoet akan Misir, tuntang melai hetä namuäi; tinai limbah tä Asur djari mahenjek iä hapan huange bewäi. — (1.Mos.46,1.—2.Raja 17,3.)

5. Toh, kilen gawingku hetoh tinai? koau Jehowa, hasa olo ajungku djari inamput kakai. bewäi, tuntang äweu idjä marentah iä mampatangis iä, koan Jehowa; tinai arangku haradjur imapae si ning andau.

6. Tagal tä olo ajungku akan kasene arangku katika tä; krana itä! batonggal aku, idjä hakotak, karäh hetä.

7. Lalehan kaparise hong karä bukit pain olo tä, idjä masuman kasanang, idjä mimbit brita. bahalap, idjä masuman salamat, idjä hamauh dengan Sion: Hatallam toto radja! — (Rom.10,15.)

8. Karä tonggom lembut aughe, äwen tä mambo aughe basasurak haiak; krana matan äwen kea karäh mitge, amon Jehowa halalian manduan Sion.

9. Ambo augh, lahap haiak, o karä äka rusak intu Jerusalem, krana Jehowa djari mampong djalaham olo ajue, iä djari maliwns Jerusalem.

10. Jehowa djari mandjudju lengsé idja brasih intu matan karä olo kapir, tuntang hapes saran petak karéh mitä salamat Hatallan ita.

11. Lius, lius keton, blua bara hetä, sia pohos talo pali tä; blua bara marak äwen, prasih arep keton, karä keton idjü mäton ramon Jehovah.

12. Krana djaton keton akan blua kadjekadjeng, djaton karéh hadari kilau pararawoh; krana Jehovah karéh hagoet helo baun keton, tuntang Hatallan Israel kea indu tantanep keton.

13. Itä! rewariku karéh pintar gawie, ia karéh impahai tuntang iangkat, toto, ia inggatang liai.

14. Tumon arä olo karéh djudungan tagal ikau, basa ampin baum papa harem bara olo, tuntang ampin hitim papa bara olo kalunen:

15. Kakai ikau karéh manampitik manjapan arä olo kapir, sampai radja kea karéh gagom njamae inta baum; krana äwen, idja hindai pudji insuman acae, äwen karéh mitä tä, tuntang idja hindai djari mahining tä, ia karéh harati djeta. — (Rom.15,21.)

BAGI 53.

Kapéh tuntang kahain Kristus insuman.

1. Tapi äwe pertjaja augh idja inseanan ikai, tinai intu äwe lengän Jehovah djari bakarinah? — (Joh.12,38.)

2. Krana kilau salundik korik ia lembut intu baun äwen, kilau

ubat mansuloh hong petak karitip; ia djaton bara kabungus tuntang kahai; ita mitä ia, maka djaton ampin kakenae, sampai ia ingilak ita. — (11,1.)

3. Ia batawah tuntang asiisi halrai, puna olo tantai kapéh, idja imopok akan tjalaaka, sampai olo handak mahakan baue bara ia; ia batawah kalotä, sampai ita mitong ia kilau djaton.

4. Tapi toto, ia djari mamuat acae karéh peres ita, tentang karéh kapéhian ita djari ihanggonge; tapi ita manaha ia puna ihukum, imukul tuntang ingapéh Hatalia. — (Joh.1,29.)

5. Tapi tagal karajap ita ia bahimang, tagal kaderhakan ita ia rusah rambai; hukum mindah-acae, mangat ita sanang, tuntang awi awan pukul ai ita djari halit. — (1.Petr.2,24.)

6. Uras ita djari lajang kilau tabiri, genep bitan ita mules arepe sama mimbit djalae, tapi Jehovah djari mandjakah karé dosan ita hundjun ia.

7. Amou djeta inagih, tä ia ingapéh, tapi ia djaton marakang njamae, kilau anak tabiri idja iagahi akan impatái; kilau tabiri idja tunis intu olo idja mangunting ia, tumon tä ia djaton marakang njamae. — (Matt.26,63.)

8. Tapi ia djari insuwit bara kadjakä tuntang hukum: äwe toh tau masuman kambon amure tinai? krana ia djari injempong bara tanah olo belom tugal kaderhakan djalaham olo ajungku; hukum tä puna patut akan äwen.

9. Tinai olo djari manukas kubure hindjii basat, tapi luang paupataie ia kilau olo tatau; basa ia djaton pudji mawi talo sala, tun-

taug augh tipu djaton hoag nja-
mae. — (Jok.19,38.)

10. Tapi. Jehowa tantai handak
mangapabä iä paham, kose: Amon
iä djari manjaragh hambaruae man-
djadi parapah tagal dosa, tä iä
karäh mitä kutoh panakae, umure
dahangdahanga, tuntang tintun ka-
handak Jehowa karöh tulus baha-
lap awi lengäe.

11. Basa hambaruae paham ga-
wie tuntang kapähäe, maka iä ka-
räh supa idjä ingilake sampai iä
puas; awi olo kasene iä, maka re-
warku, idjä tetek tä, karäh ma-
nampa olo arä tetek, krana iä ma-
nanggong karü kasalan äwen.

12. Tagal tä aku handak ma-
nenga kutoh karä indu bagie, ti-
nai karä idjä kwasa tü mandjadi
rampas ai, basa iä djari manan-
djuri hambaruae lepah akan pam-
patäi, tuntang djari injrena dengan
olo darhaka, tuntang djari ma-
nanggong doessu olo arä, tinai iä
djari blaku akan olo parajap. —
(Luk.23,34.)

BAGI 54.

Sion karöh ingapal, inonggo tuntang
impahai.

1. Njanji ramirami, ikau joh
bawi idjä tamanang, idjä djaton
djari manak; ambo augh lahap
tuntang baseurak, ikau idjä hin-
dai pudji kapähä manak; krana karä
anak ain idjä unggounggol tä arä
haream baia karä anak ain idjä
babanä tä, koan Jehowa. — (Gal.
4,27.)

2. Paluas äka tingkapin, tiring
dinding benang äkam melai, äla

malangenä tä; tontong tulu djen-
tarum, dähedähen lantak pasakm,

3. Krana ikau karäh mandan-
hang sambil gantau, tuntang pe-
nakam karäh manjores karü olo
kapir, tuntang makong karä le-
wue idjä karakkaraka katontoh.

4. Äla miikäli, krana ikau djato-
ton indu njukok; äla rungkok,
krana ikau djaton akan mahamen,
tapi ikau karäh kalapean, kala-
wem pesam budjang, tuntang djato-
ton mingat katawalim hindai pe-
sam belo.

5. Krana idjä djari manampa
ikau, iä tä bewam, aree tä Jeho-
wa, Tuhan karä kawan talo be-
lom: Idjä äka karasih Israel, iä
tä Panewusm; iä karäh inggarä
Hatallan hapus kalunen.

6. Krana Jehowa djari manga-
hau manduan ikau tinai, kilau
bawi idjä ingauan tuntang pähü
ataé; tapi toto, ikau puna sawae
metoh katabelam horan, alo ikau
djari inganan, koan Hatallam.

7. Handjulu haliae aku djari
maungan ikau, tapi dengan asi
idjä paham aku handak mamum-
pong ikau tinai. — (Masn.30,6.)

8. Huang kalaiku handjulu aku
djari manjahokau baungku baru
ikau, tapi huang asi idjä kataatahi
aku handak manjanjang ikau, koan
Jehowa. Panewusm.

9. Krana djetä intu aku sama
kilau danum soho djaman Noagh,
metoh aku sumpah danum soho
kahum Noagh tä djaton akan mam-
paleteng petak tinai; kakai aku
djari sumpah, aku djaton hindai
handak malait ikau, atawa mam-
puji ikau. — (1.Mos.9,15.)

10. Krana karä bukit akan tan-
dar, tinai lungkoh akan honggä:
tapi asingku djaton akan tandar

bara ikau, tuntang djandji salamatku djaton akan honggë, koan Jehowa. Panjaujangm.

11. Ikau idjë ihenjek, idjë tambalang awi karë talo badjea, idjë djaton iampong! Itäin, aku handak haragapan karë batum bungas haliae, tuntang handak mamangon ikan lundjun batu sapir:

12. Aku handak manampa pannjengokm hapan kristal, tuntang bauntonggangm hapan komala, tinai karë toros saran tanahm hapan batu barega.

13. Karë snakm akan iadjar Jehowa, tuntang kasahang hapus pa-nakam karë paham.

14. Awì katetek ikau karë in-dahen, ikau djajong bara kararet tuntang kasala, sampai dia usah ikau nikäh; ikau karë kedjau bara talo pampikah, krana djetë djaton akan maggapi ikan.

15. Ewe tau pakat mantakan ikau, basa aku dia? olo idjë handak mawi ikau akan inamenda ikau.

16. Aku idjë manampa tukang sanaman, idjë mamput apui hong buring, tuntang mamplua talo tain-pae; tinai aku kea idjë manampa idjë parusak tä, uka marusak.

17. Karë pakarang idjë inatap mawi ikau djaton bara pedah; tinai karë djela, idjë badjoho mawi ikau, karë tipan awim. Djetë joresan kurë rewar Jehowa, kateteke tä bara aku, koan Jehowa.

BAGI 55.

Berkat tuntang salamat idjë imbit Kristus.

1. Has! keton handiai idjë teah beliae, kantoh, tanggoh da-

nem; tinai keton idjë djaton bara rear, kantoh, pili tuntang kuman; kantoh, pili denum anggor tuntang djohon tusun meto, dia usah rear, dia usah iuahor. — (Joh.7,37.)

2. Buhen keton misti rear tagal talo, idjë puna djaton panginan, tuntang mampahaka arep keton tagal talo, idjë puna djaton tsu mambesoh? Kälöh keton manjenah mahining aughku, tuntang knuan talo bahalap; tä hambaruz keton karë mampangat arepe awi kutoh enjak.

3. Talingan pinding keton palus talihaku: hinjing, tä hambartuan keton karë belom; krana aku handak manampa djandji idjë katabi dengan keton, tuntang manenga djandji idjë batantu inukas akan Dawid tä.

4. Itäl aku djari manenga ia indu saksi akan karë djalahon olo, indu mantir tuntaug radja akan karë utus olo.

5. Toto, ikan karë saangahau djalahon olo, idjë djaton kasenam; tä karë utus olo, idjë djaton kasene ikau, karë hadari talih ikau, tagal Jehowa, Hatallam, tagal Idjääka karasih Israel tä, basa ia mam-pahai ikau.

6. Gau Jehowa, sarai ia tau sondau; laku intu ia. sarai ia tokek.

7. Kälöh olo papu malihî djalaë, tuntang olo parajap karë tiroke: kälöh äwen bobah akan Jehowa, tä ia karë manjanjang nasi äwen, tuntang intu Hatallam ita, krana ia radjin kindjap mampun.

8. Krana pikirku djaton kilau pikir keton, tinai djalangku djaton kilau djalan keton, koan Jehowa.

9. Krana kilau karā langit gam-tong bara petak, kakai djalangku hai bara djalan keton, tuntang pi-kirku bara pikir keton.

10. Krana kilau udjan tuntang ambon lawo bara langit, palus dja-ton haluli kanté tinai, tapi manji-ram petak, tuntang manjoho ts-mampua mampalembut talo, pa-lus manenga binji akan olo malam, tinai tepong indu kinan olo:

11. Kakai kee aughku, idjā lembut bara njanangku; djetā djaton akan buli aku haiang, tapi mala-lus kakilakku, tuntang bontong mandjadi karā talo sohongku.

12. Krana tuntang kahandjak keton karāh blua, tinai dengan kasasang keton karāh iageh; karā bukit tuntang lungkoh akan mam-bo augie manjanji malahap, intu baun keton, tinai karā batang kaju hong padang karāh manapok lo-ka-pe.

13. Kaju goper karāh lembut takirin batang duhi, tinai kaju si-tim karāh lembut takirim unak; maka djetā karāh mandjadi akan Jehowa indu acae tuntang kata idjā katatahi, idjā djaton tau lomos.

idjā metter lengko, bela mawi tado papa.

3. Åla olo beken utuse, idjā djarj manatelan arepe intu Jehowa, akan hamauh puna, Jehowa han-dak mambarisaku bera, djalakan elo ai. Åla olo imboto hamauh toto, aku kilau batang keang.

4. Krana kakai augh Jehowa dengan olo imboto, idjā mahaga andau sabatku, tuntang mintib talo idjā ingilakku, tinai mimbing djangjingku dähedähen:

5. Aku handak manenga acae acae huang humangku, tuntang huang kotangku, tinni handak ma-nenga acae acae idjā bahalap bara aran manak hatuu bawi: ara idjā palus katatali aku handak ma-neaga akan geaep biti äwen, idjā djaton tau lomat.

6. Tinai karā olo beken utuse, idjā manatelan arepe intu Jehowa, mangat manempo ia, tuntaing mangilak aran Jehowa, mangat mandjadi indu reware, genep biti idjā mahaga andau sabat, tuntang dja-ton mamaape djetā, tinai idjā mim-bing djangjingku dähedähen:

7. Toto, äwen ts handak im-bitku akan bukitku idjā brasih, tuntang aku handak mampahan-djak äwen huang huma sombajang ajungku; parapaliain äwen awang ingahu tuntang awang injambalik karāh ingilak hundjun mesbekku: krana humangku karāh inggaré huma sombajang akan karā utuk olo.

8. Pangkalai Tuhan, Jehowa, idjā niamumpong olo Israel awang inganan, aton hamauh: Aku sasar handak mandahang mamumpong tinai olo tamä baris äwen, idjā imumpongku ts.

9. Keton karā meto padang,

BAGI 56.

Hatalla handak masi olo handia idjā pertaja; tapi olo srä bantus tuntang mariseng.

1. Kakai augh Jehowa: Haga kabudjar, lalus katetek, krana sa-lamatku lawoh dumah, tuntang katetekku tokep ingarinah.

2. Salamat olo, idjā tumon ts-gawie, olo kalunen, idjā mimbing manggau djetā; idjā mahaga andau sabat, tuntang djaton mamaape ts,

kantoh, kuman, karä meto hong
kajuan samandjai!

10. Tapi idjä tonggoe uras ba-
butä, djaton tawan enen; kilau
aso bisu iä samandjai, djaton iä
tau mangang; äwen bujan, radjan
menter batiroh.

11. Maka aso tä paham babungu,
djaton tau besoh; toto sakatik tä
djaton tau harati, uras genep biti
mules sama mimbit djalan ai, ge-
nep biti bisit mangoho akae, mang-
gau ontong ai.

12. Has, kantoh, koae, ita man-
duan anggor, ita handak mihop
sampai bebusau; maka djewu sama
kilau andau toh kea, tantang pa-
ham haream kundai.

BAGI 57.

Olo badjoho tuntang parejap impudji;
Hatala hindjä tuntang mamberkat olo
idjä randah atäie.

1. Tapi olo tetek rusak, tun-
tang djaton idjä mangenang tä
huang atäie, olo bahalap nihau,
tuntang djaton idjä biti manalingä
ia. Maka olo tetek tä inamput
ihakan bara tjalaka.

2. Geuep biti, idjä djari ma-
nandjong budjur huang kateteke,
karä tamä kasanang, palus ma-
lajan hong akae batiroh.

3. Tapi keton, kantoh hetoh!
keton anak bawi panabit tä, kem-
pang idjä bakandji tuntang sapang-
an tä!

4. Äwe idjä ihababaka keton?
intu äwe keton manganga njaman
keton, tuntang muloh djela? Dia
keton anak kalangkah, tuntang
kempang panandjaro?

5. Keton idjä hasep kipen deng-

an karä dewa, palus manalih karä
pahewan äka dewa, tuntang malu-
put mampatik anak olo hong sa-
ran sungäi, tuntang penda batu-
karang.

6. Äka gawi idjä intihæ aton
intu batu malisen saran sungäi,
djetä bagim; hetä ikau maliput
paraph talo ihop, tuntang para-
pah indu kinaan. Tau aku manja-
renan karä gawim tä?

7. Hong bukit hai tuntang
gantong ikau manampa äkam, tun-
tang ikau mandaki hetä, uka ma-
njambalih paraph.

8. Tinai balikat blawang tun-
tang papare ikau mingkes bintik
dewa. Krana haisak undur bara
aku ikau malowai arepm, palus
ikau lompat mamparangkah sesu-
rom, balalu hindjä dengae; ikau
mangilak sasuron äwen, sana mitä
kalindae.

9. Hapan minjak ikau manalih
radja, tuntang kutoh dupa aim;
ikau manjoho saroham palus kedjau,
tinai ikau mamparandah arepm sam-
pai naraka.

10. Ikan mainpahäka arepm awi
kutoh djalanam, tuntang djaton
ikau hamauh: djaton kea baguna.
Tapi bisa ikau harap sondau pam-
belom awi lengäm, maka ikau
djaton maku tumpul.

11. Maka äwe ingikälm ingara-
wam? krana ikau manandjaro,
tuntang djaton mingat aku, djato-
n nalingä aku huang atäim. Dia
djetä awiku suni, djari tahi bara
bihin, tagal tä ikau djaton mikäh
aku?

12. Tapi aku handak masuman
ampin katetekm, tuntang karä ga-
wi, sampai djetä djaton akan indu
ontongm.

13. Amon ikau kahau kadarat,

tā naughe karā äwen, idjā djari inggaum tā, mawat ikau. Tapi barat akan manambalang äwen tā samaadai, kabaiang akan manamput manganan iā. Tapi idjā harap aka, iā akan manjores petak, tuntang karah tempon bukitku idjā brasih.

14. Tiuai aku handak hamauh: Parampar, parampar, tatap djalan, kanan karā talo äka patarang bara djalan olo ajungku.

15. Krana kakai augh ain Idjā pangkahai, idjā kahāan haliae tā, idjā melai haradjur katatahi djaton tawan katikae, idjā brasih aerae tā: Aku mekai intu kaleka idjā gantong tuntang brasih, tiuai hindjā olo tā, idjā lenjoh tuntang randah atāie, mangat aku mampangat rogh olo randah, tantang atāi olo idjā lenjoh tā. — (Matt.5,3.)

16. Krana djaton katatahi aku handak inampudji, tuntang djaton sangit haradjur; tapi Rogh karah blua bara baungku, uka mangan-djungen, tuntang aku handak manampa tahaseng.

17. Awi kadurhakan kipae aku djari sangit, tuntang mahukum äwen, aku djari manjahokan arepku hαιak blait: tā äwen tā marisang, mahoroe djalan tumon kahandak atāie.

18. Tapi metoh aku mitā karā djalee, tā aku mampakälh iā, tuntang aku ngagalan iā, tuntang mampong iā tinai, iā tā: karā olo iā idjā kapähä atāie.

19. Aku handak manampa bua totok biwih kalotoh: kasanang, kasanang akan äwen idjā kedjau, tuntang akan äwen idjā tokep, koan Jehowa, aku handak mampakälh iā.

20. Tapi olo parisang tā puna

kilau tasik idjā paham lumbang-lembut, idjā puna djaton tau tadoh, riake manampir rumpur tuntang aermati.

21. Olo parajap puna djaton barakasanang, koan Hatallangku.

BAGI 58.

Aela hapan hadnt agema bewái, tapi hobeh stái totototo.

1. Kahau mamerat baleng-kong, ala manahanan aughm, ambo aughm kilau saranai: suman akan djalahen olo ajungku karū kalangkahe, akan ungkup human Jakob karā dosae.

2. Toto, äwen manggau aku nongkang andau, tuntang handak katawan djalangku: kilau olo idjā djari malalus katetek, tuntang djaton djari ngalapean kabudjur Hatallan ai äwen tā misek bara aku kapatut kateteke, tuntang blaku Hatalla manggapi.

3. Iā hamauh: buhen ikai puasa, tuntang ikau djaton maku manangkilik tā? akan en ikai mangapähä arep ikai, tiuai ikau djaton maku nalingae? Toto, amon keton puasa, djeti baja tumon kahandak keton, tiuai tuntang kakaras keton managih idjā butang intu keton.

4. Toto, keton puasa tuntang hasuat, sambil hanjaing, hatampar hapan pendong papa. Aela puasa tumon keton katontoh, hαιak augh kihal keton tarahining intu èka gantong.

5. Kilen, aton djeti kea puasa idjā tau inglikku. asal olo mangapähä arepe idjā andau, atawa mahulai takoloke kilau patai kudjang, tuntang mahingkep hatapih bidak

hong aka kavo? Tau keton manjewut djetä puasa, tuntang andau idja ingilak Jehowa?

6. Maka djetoh puasa idja intihku: Karak: pasong kadarhaka, engkak pakor ugar, empas äwen idja indjakäm, kanan karä anpin katarat.

7. Bagi pangiuam akan olo blaü, tuntang sarongan olo pëhä idja ing-anan hong humam: amon ikau mitä olo halowai, pakajan iä, tuntang äla mahakan arepm hara karä kolam.

8. Tä kalawam karäh lembut kilau langit mahindang, tinai himangm badjeleng karäh manjurong, katetekm karäh lius helo haum, tuntang kabain Jehowa iudu tantanepm.

9. Tä, amon ikau mantehau, Jehowa karäh tomabah, amon ikau mangkariak, iä kuräh hamauh: itäm toh aku. Amon ikau terai mahanjek, tuntang terai manindjok mampahawen olo, tinai terai mangotok, manandjaro;

10. Amon ikau muap ataim akan olo blaü, tuntang mambesoh idja indjakä tä: tä kalawam karäh lembut barn kakaput, tinai kakaputm karäh kilau bentok andau.

11. Tä Jehowa handak haradjur ngagalan ikau, tuntang handak maluput kahausm intu katika keang kamahau, haiak manekang karä tolangm, tuntang ikau karäh manjadi. kilau kabon idja injiram, kilau lowang danum, idja djaton pudji teah.

12. Ikau karäh mainangun äka idja tahi djari karakkara, tinai ikau akan mampar galang idja äka girirmanggirir; ikau karäh inggarë: idja panumpaung karä bin-dai, pangahualu karä djalu, mangat tau melai hetë.

13. Amon ikau mampalajan paime intu andau sabat, ukä äla malalus tunon kahandakm intu sendaaku idja brasih; tinai amon ikau manjewut sabat tä kamangatm, tuntang manjewut tä brasih intu Jehowa, idja patut inara ihorumat; amon ikau mahorammat tä, sampai terai mahoroe djalan aim, tuntang äla manumon idja kakilakm kabuatum, äla kea hapan tutor ngahus rangarangai:

14. Tä ikan karäh handjak huang Jehowa, tä sku handak manjoho ikau ngasiring tambuan karäh äka gautong hong potak, tinai sku handak pakasanu ikau hapan joresan tatom Jakob; krana njaman Jehowa idja hamauh kalotoh.

BAGI 59.

Olo russak awi dosa si; Hatalla handak mahukum tantang maliwos timai.

1. Toto, lengün Jehowa djaton djari pandak, sampai iä djaton tau mandohop, tiuai pindinge djaton djari badengen, sampai iä djaton tau mahining:

2. Malainkan kadarhakan keton mamisah keton dengan Hatallan keton, tuntang dosan keton manjahokan baun Jehowa bara keton, sampai iä djaton tarima keton.

3. Krana lokap keton harumur awi daha, tuntang tundjok keton dengan kasalan; totok biwih keton manandjaro, djelan keton mangarang talo bingkok.

4. Dialo idja biti, idja mambo aughe akan katetek, dialo idja biti, idja mangamanangan akan katoto; olo tä harap intu talo haiang, tun-

tang manutor taudjaro; ia manili tjalaka, palus manak kadarhaka.

6. Awen mahärem tanteloh han-djaliwan, ia manantang sarangan lalawa: idja kuman tantelehe, ia akan matäi; amon djettihundjeng, handipä tada aton blua.

6. Tuntang tantange tä djaton guna indu pakaian, iü djaton tau manghowut arepe hapan tampea tä, krana karä gawie uras gawin kadarhaka, tuntang tampan kara-jap bewti aton intu lengäe.

7. Paie balias tanggoh talo papa, ia basikap uka manusuh dha idja brasih, djaton kasalae; karä pikire uras pikir kadarhaka, baja karusak tuntang tjalaka babe-wai intu karä djalan ai.

8. Tapi awen djaton katawan djalon kasanang, tuntang kabudjur djaton intu tandohue; ia maming-kok karä pelek ajue, olo handiai idja mahoroe djettihdjaton tawan kasanang.

9. Tagal tä kabudjur kedjau bara ita, tuntang katetek djaton tau sampai ita; ita mendih kalawa, tapi itä! kakaput bewäi; ita mentai sangkowong tarang, tapi ita baja manandjong huang kapidjem.

10. Ita gagajap mahoroe din-ding kilau olo babutä, ita kakap-kamang kilau olo djaton bara matä; alo bentok andau ita tarangtaranga kea kilau wajah temeng. ita intu äka kaput pidjem kilau olo matäi.

11. Ita mangaräheng kilau ba-huang, tuntang munguh kilau ta-buan; ita mentai kabudjur, tapi djaton, tinai salamat, tapi djettihdjaju bara ita.

12. Krana karä kadarhakan ikäi hakutoh intu baum, tuntang karä dosan ikäi manjaksi mawi ikäi. Krana karä kalangkah ikäi leket

intu ikäi, tuntang ikäi mangkemä kadarhakan ikäi;

13. Ia tä, kalangkah tuntang tandjaron ikäi dengan Jehowa, tinai kaundur hara. Hatallan ikäi, karä angh karajap tuntang kari-sang tä, tinai karang karä angh sala idja bakandong hong atti ikäi.

14. Tagal tä kabudjur padjudju undur, tuntang katetek mendeng kedjau: krana katoto tantarang tanggarurus hong djalan, tinai katinduh djaton tau manalih.

15. Toto, katoto puna djaton hindai, idja undur bara talo papa mandjadi indu rampas olo bewäi. Djeta gitan Jehowa, tuntang ejetä papa intu matae, basa kabudjur djaton.

16. Ia mitä, dialo idja biti idja tau akan kabudjur tä, tinai ia hengan, basa djaton idja makelat. Tagul tä hapan lengäe ia mando-hop arepe, tuntang katetek ujue manjokah arepe.

17. Krana ia mangkepan katetek kilau sangkarut, tuntang ka-prah salamat ingkeape hundjun ta-koloke, tinai iü hapakaian pamala-h, tuntang hakampoh kasangit kilau kahowute.

18. Ulep dengan gawie, toto nlep dengan gawin awen iü handak mamalih, lesan kasangite mawi olo idja malawan iü, pamalih om-beombet mantakan karä musohe; toto, sampai karä pulau ia handak manjulang.

19. Ta olo karä mikä aran Je-howa mandas äka pambelep ma-fan-andau, tuntang kahaie mandas äka palembute; djadi, amon mu-soh karä manapi kilau dähes da-num, maka Rogh Jehowa karä manambalang manamburup ia.

20. Krana Idja Paliwus karä

dumah tanggoli Sion, talih karā olo tā idjā hobah bara karā ka langkah Jakob, koan Jehowa.

21. Maka aku mampendeng djandji toh dengan äwen tā, koan Jehowa: Roghku, idjā hundjun ikau, tuntang karā aughku, idjā djari ingkesku hong njamam, dja-ton akan nihat bara njamam, dja-ton bara njaman panakam girir manggirir, koan Jehowa, bara katoontoh palus katatahi.

BAGI 60.

Ungkup olo sin Hatalla karā impabai, mandjadi indu batang berkat hepus kulinne.

1. Misik, mendeng, blawa ikau! krana kalawam aton dumah, kahain Jehowa lembut akam. —

(9,2.)

2. Krana itā! kakaput manutup petak, kapidjem karā djalahan olo; tapi akam Jehowa aton lembut, tuntang kahae mamala hundjuu ikau.

3. Tinai karā olo kapir karā manandjong huang kalawam, karā radja hong sangkowong tā, idjā djari lembut akam.

4. Gatang matam, tamajah hakaliling: äwen handiai tā hapampong manalila ikau; karā anakm hatuā dumah bara kedjau, tuntang karā anakm idjā bawi karā ientang imbit akam.

5. Tā ikau karā mitā kaki-lakm tuntang basasurak, tinai atsim karā hariak tuntang mam-parangkah arepe, amon kutoh karā äwen hong saran tasik hobah akam, tuntang olo kapir samandiai mananggoli ikau.

6. Kutoh kawan onta karā manuanjap tanahm, onta balies bara Midian tuntang Hepa, karā äwen bara Saba; bulau tuntang dupa karā imbit äwen, sambil masuman taran Jehowa.

7. Kawan Kedar handiai karā imumpong akam, karā tabiri hatuā ain Nehajet karā manempo ikau; uras djets iluput, jagilak hundjuu mesbekku, krana aku handak mampahai huma aka kahaingku tā.

8. Æwe djetoh, idjā trawang kilau baunandau, tuntang kilau burong kuku talih lowang, aka sarongae?

9. Usausing karā pulau mentai aku, tuntang karā banama Tarsia tā, mangat manduan anakm bara kedjau, tuntang sakaka bulau ajue, akan uran Jehowa, Hatallam, akan Idjā aka karasih Israel, idjā djari mampahai ikau.

10. Olo beken karā mananggun kotam, karā radjae akan manempo ikau. Krana huang kalaitku aku djari mandjara ikau, tapi huang asingku aku manjenjang ikau.

11. Tā karā bauntonggangm karā buep haradjur, handau hamalem dja-ton inguntji, mangat karā olo kapir inabit akam, tuntang radjae samandiai ingah.

12. Krama karā djalahan olo tuntang karā karadjaan, idjā dja-ton makul manempo ikau, iā tā karā uihau, karā djalahan olo djets akan rusak.

13. Kahain Libanon karā akam, kaju goper, kaju djati tuntang kaju gusi hapa mambungas äkaku idjā brasih, krana aku handak mambungas mampahai idjā aka paiajku tā.

14. Tinai panakan äwen, idjā djari mahanjek ikau, baraoontop

karah manalih ikau, tuntang olo handai idja djari manawah ikau karah mahingkep, manjembah pain, sambil mangaku: ikau toto lewun Jehovah, Sion ain Idja aka krasih Israel ta.

15. Takirim djari inganen tuntang injangi, sampai dialo idja biti manalih ikau, maka aku handak mampendeng ikau indu kahai awang katatahi, indu aka kahandjak haradjur girirmanggirir.

16. Ikau karah minjup djohou tusun olo kapir, tinaikau karah manusu intu radja, mangat ikau kasene, aku toh Jehovah, Djurusalamat aim, Panewusun, Tuhan Jakob idja kwasa ta.

17. Aku handak minbit bulan takirin tambaga, tuntang salaka takirin sanaman, tambaga takirin kaju, sanaman takirin batu; tuntang aku handak manjoho kara mantiria mahaga kesanang, tinaikau kapalam malalus katetek.

18. Djaton karah hining hindai augh kararat hong tanahm, djaton augh karusak tantang tjalaka hong hapus skam, malainkan salamat karah injewutm kotam, tuntang tara indu bauntonggangm.

19. Matanandaum djaton hindai akan mamplawa handau akam, tuntang bulan djaton hindai indu manarang ikau, tapi Jehovah indu kalawam katatahi, tuntang Hatallam indu kabungasm. — (Pungar. 21,23.)

20. Matanandaum djaton akan belép tinaik, tuntang bulan aim djaton akan leteng, krana Jehovah indu kalawam katatahi, karah andau tangism akan terai.

21. Olo ajum uras tetek sanandai, tuntang éwen karah manjores petak katatahi, krana éwen

toto palakanangku, tampan lengängku, idja indu kahaingku.

22. Idja korik halai akan mandjadi sakojan biti, tinai idja na-niha mandjadi utus idja kwasa. Aku, Jehovah, handak salenga malalus ta intu wajahe.

BAGI 61.

Kristus masuman gawin ai, tuntang berkat idja imbite.

1. Rogh pangkahai Tuhan, Jehovah, aton hong aku; krana Jehovah djari maminjak aku, mangat aku mimbit brita bahalap akan olo tjalaka; ia djari manjoho aku, mangat manapehalit olo idja bahimang atiae, mangat masuman kaempas akan olo tawanan, kala-pas akan olo idja imasong; — (Luk.4,18.)

2. Mangat masenan njelon kahandjak ain Jehovah, tuntang andau pamalih Hatallan ita, uka mampong karé olo idja kapähä atiae;

3. Nakara nguan akan karé olo idja kapähä atiae hong Sion, uka kabungas inenga akae takirin kawo, minjak kahandjak takirin kasukare, pakaian bahara takirin kasinggul atiae; mangat éwen ta inggaré batang ela katetek, tuntang kabon Jehovah, idja indu kahiae.

4. Éwen ta karah haragapan karé aka tinaik, awang usausang djari karakkaraka, tuntang karah mainangan manaheta tinaik karé lewu awang djari rurak badjamadjan.

5. Olo beken akan mendeng ma-

njakatik kawan meton keton, tina
olo heken utuse mandjadi olo pa-
majan tuntang olo pambulan akan
keton.

6. Tapi keton uras inggarā imam
Jehowa, tuntang uras injewut tong-
goa Hatallan ita; keton karah ku-
wan panatau olo kapir, tuntang
kahain äwen tā karah indu hor-
mat keton.

7. Katawhah keton karah ima-
lah salipet; takirin kahawen äwen
augh kahandjak karah indu bagie;
tagal tā ia akan salipet bagie
huang tanahe, tuntang kahandjak
kabatahi karah akan äwen.

8. Krana aku, Jehowa, mangi-
lak kabudjur, tuntang basingi
idjā patampas gegé patapape; aku
handak malahus upah äwen tā tam-
tutantu, tuntang aku handak ma-
nampa djandjikataahi dengan äwen.

9. Pmakaec karah kasene mar-
ak karā olo kapir tuntang has-
wut, anak äsoe marak karā dje-
lahan olo; geneb bati idjā mitā
ia, palus kasene ia, ia toto utus
olo idjā imberkat Jehowa.

10. Aku handjak rastang huang
Jehowa, hainberuangku riadang
intu Hatallangku, krana ia djari
mangkepan klambi salamat intu
aku, tuntang djari mangampoh
aku hapan kahowut katetek, ki-
lau bakalbaä mambungas arepe
dengan talo idjā kilau pakaiian
imam, kilau pisek membungas
arepe dengau talo bahara.

11. Krana kilau petak mampius
talo palembute, tuntang kilau ka-
bow mampajewong talo idjā mawur
heté: kakai pangkahai Tuhan,
Jehowa, karah mampalembut ka-
tetek tuntang herunast intu baun
karā utus olo.

BAGI 62.

Kristus toto sinta tuntang mampahai
olo ajee.

1. Tagal Sion maka aku dia-
ton maku suni, tuntang tagal Je-
rusalem aku djaton maku terai,
sampai kateteke lembut kilau sang-
kowong, sampai salamat ajue ge-
lak kilau sahewan;

2. Mangat karā olo kapir mitā
katetekm, tuntang karā radjae
kahaim; ikau karah inggarā ha-
pan aran taheta, idjā njaman Je-
howa batantu djari manjewute.

3. Tinei ikau karah indu ma-
kota kabungas intu lengän Je-
howa, tuntang kapiyah radja intu
lokap Hatallam.

4. Ikau djaton karah inggarā
bindai: idjā inganah; tuntang
tanahm djaton akan injewut him-
dai äka karakkarak; tapi ikau
karah injewut äka kakilakku, tina-
tanahm inggarā popohku; krana
Jehowa djari mangilak ikau, ta-
nahm karah babanä.

5. Krana kilau budjang hatna
mampalinda arepe dengan budjang
bawi, kakai anakm karah mangi-
lak ikau, tuntang kilau bakal-
banä handjak tagal popohe, ka-
kai Hatallam karah handjak tagal
ikau.

6. O Jerusalem! aku handak
mingkes djadjaga hundjun kotam,
idjā haradjur hapus andau hapus
alem djaton akan suni. Keton
idjā mangenang Jehowa, ala ke-
ton tunis, ala suni bewéki.

7. Aléa keton suni inta lä,
sampai ia djari manatap Jerusa-
lem, tuntang djari mandaken tā
indu tara hong hapus petak..

8. Jehowa djari sumpah manje-

wut lengae gantave, manjewut penang kwasae tā: Djaton hindai aku handak manenga pangulihm indu kinan musohm, djaton anggorm idjā djari inggawim indu ihop olo.

9. Malainkan äwen idjā manggetem tā akan kuman tā, tuntang manara Jehowa, tinai idjā mamahes anggor, iä kea akan mihop tā intu parantaran äkaku idjā brasih.

10. Blua, blua keton mahoroe bauatonggang, tatap djalan akan olo arå; parampar, parampar tan-dohan, kanan karå batu äka tantarang, pendeng bandera gantogantong akan karå djalahen olo.

11. Itä, Jehowa manjoho olo masanan iä sampai saran petak. Suman akan Sion, anak bawi tā: itäm, Djuru-salamatm aton dumah; itä! talo indu upah aton imbite, talo hapsee mamalih aton intu bane.

12. Äwen tā karåh inggarä: utus olo idjā brasih, idjā inewus Jehowa. Tinai ikau karåh inje-wut: geleng kadja, lewu idjā djaton kalapean.

BAGI 63.

Kristus namarang tuntang manang; olo sjue toto hobah tuntang blaku asie.

1. Äwe iä tā, idjā dumah bara Edom, bara Bosra, tuntang pakaiæ harumur daha? idjā im-bungas pakaiæ katotü, idjā ha-goet handjak ampie huang paham kaabase? Aku iä toh, idjā ha-mauh tetek, idjā kwasa akan ma-liwus.

2. Buhen pakaiam bahandang, tuntang klambim kilau sin elo pa-mahes anggor? — (Pangar. 19,13.)

3. Tonggal aku djari mampidjak mamahes, tuntang djaton idjā biti bara karå utus olo idjā dongangku; aku djari mampidjak äwen tā huang kalaiku, tuntang djari malitek iä huang kasangitku; tagal tā dahae mampurak buah pakaiangku, tuntang hapus klambingku djari harumur.

4. Krana andau pamahes djari inukas hoeng ataku, njeton kala-wus olo ajungku djari sampai.

5. Djadi aku tampaliati, tapi djaton aton idjā mandohop tā: aku hengan basa djaton idjā mawat; tagal tā lengangku djari mandohop arepku; tuntang lason kalaiku djari mawat aku.

6. Palus aku djari mampidjak maditek karå utus olo huang kalaiku, tuntang djari manabusaa iä huang lason kasangitku; balalu aku djari manusuh dahae akan petak.

7. Aku hahdak manahiu karå asin Jehowa, tuntang karå taran Jehowa, tumon talo handak idjā djari iawi Jehowa dengaiku, tumon kahalape idjā paham dengan ungkup human Israel, idjā djari ilaluse akan äwen tumon karå ka-sejange, tumon kutok asie.

8. Krana iä djari hamauh: Äwen tā puna olo ajungku, iä anak idjā djaton kea handak bu-reng dapit. Tumoni tā. Id main-djadi indu Djuru-salamat äwen.

9. Huang karå kadjakan äwen iä tamput indjakü, tuntang Ma-laikat idjā manamanañ baue tli djari maliwus äwen; ewie sintu tuntang masi äwen maka iä djari maliwus äwen, iä manggatang

tuntang mananggong äwen bara djaman horan. — (2. Mos. 32, 34.)

10. Tapi äwen tä djari marisang, tuntang djari mangapähä Bogh ajue idjä brasih, tagal tä iä hantbalik mandjadi musohe, sampai bitie kea djari mamarang äwen.

11. Tapi maigon kea iä mangeuang djaman horan, tahu Moses tuntang olo ai. Toh, maka kwe iä, idjä djari magah äwen djakat bara tasik, haiak karä sakatik kawan ajue? Kwe iä, idjä djari manesga Bogh ajue idjä brasih intu bentok äwen? (2. Mos. 14, 30.)

12. Idjä lengän kahais djari memambai gantaun Moses; idjä djari melilang danum intu baun äwen tä, mangat manampa sewute akas idjä katataha;

13. Idjä djari mampatandjong äwen tä mahoroe palempang tasik, kilau hadjaran mahoroe padang benjem, sampai djaton äwen tanggarurus.

14. Kilau meto mangat mohon akan djanah, kakai Bogh Jehowa djari manjamang äwen. Kakai ikau djari magah olo ajum, mangat manampa sewutu akam idjä hai.

15. Toh, tangkilik bara sorga, tampajah bara äkam idjä brasih tuntang bungas; kwe toh kaleson atäim tuntang kwasam? Kasajangm tuntang asim idjä paham tä mangahana arepe bara aku.

16. Krana ikau puna Bapa ikäi; krana Abraham djaton katawan ikäi, tisai Israel djaton kasene ikäi. Tapi ikau, Jehowa, puna Bapa ikäi, Paliwus ikäi, djetä aram bara usang. — (3. Mos. 32, 6.)

17. O Jehowa! buhen ikau nalu ikäi lejang bara djalan, tun-

tang mampalulang atäi ikäi, sampai ikäi djaton mikih ikau? Halili tinai tagal rewarmp tä, tagal karä hamputan idjä pana baris aim.

18. Äwen mampatempo bilak lepah djalahen olo ajum, musoh ikäi malitek äkam idjä brasih.

19. Ikäi djari kilau olo, idjä palus dia pudji irentahm, tuntang idjä djaton djari injewut huang aram.

BAGI 64.

Olo akan mangaku dosae, tontang blaku dohop Hatadla.

1. Kajah! kälöh djaka ikan marabit batanglangit, balah mohon, sampai karä bukit lenjoh intu baum.

2. Kilau njalan apui mawi rowut, kilau apui paham mampamudjar danum, mangat aram ingikih karä musohm; kälöh karä elo kapir hegendjah intu baum,

3. Awi karä gawi heran awang ilalusma, idjä dia iado olon, kilau metoh ikan mohon horan, tuntang karä bukit lenjoh intu baum.

4. Maka idjä bara djaman horan djaton pudji tarahining, tuntang djaton pudji sampai pinding, djaton kea matä pudji mitae, baya ikan bewäi, o Hatadla: djetä karä ilalusma akan äwen, idjä mentai ikau.

5. Ikau manjupa masih äwen, idjä tuntang handjak atäie makalus katetek, tuntang mahoroe djalam, sambil mangenang ikau. Toto, ikau djari blait kea metoh

ikäi basala; tapi toh tahi ikäi djeri kalotä, kiläh toh ikäi indohop.

6. Uras ikäi kilau olo halikä, tuntang karä katetek ikäi mahin kilau klambi idjä harumur putut inganan; uras ikäi baduroh kilau dawen kaju, tuntang kasalan ikäi manambalang ikäi kilau riwat.

7. Tinai dialo idjä biti idjä blaku hong aram, idjä manangkedjet arepe, mangat mimbing manahanan ikau. Krana ikau manjahokan baum bara ikäi, tuntang mampalenjoh ikäi huang kasalan ikäi.

8. Tapi toh, o Jehowa! ikau bewäi puna Bapa ikäi; ikäi petak bata, ikau Tukang ikäi, tuntang ikäi handiai uras tampan lengäm.

9. O Jehowa, äla blaït pahalau, äla katatahi mingat kaderhakan ikäi; tangkilik ikäi, tam-pajah ikäi, krana ikti handiai olo ajam.

10. Krana lewum idjä brasih tä djari indu äka tunis benjen; Sion djari indu äka tunis benjen, tuntang Jerusalem djari kerak-karakka.

11. Huma, äka karsih tuntang kahain ikäi djari bakähu, idjä huang tä karä tato ikäi djari manaca ikau, tuntang karä talo kabungas, idjä ain ikäi, djari lepah rusak.

12. O Jehowa! tau ikau mangahana arepm tagal karä talo toh? tau ikau manjuni arepm, tuntang haradjur mahanjek, mangapükä ikäi paham?

BAGI 65.

Hatnilla nishukum olo äwen basa äwen paribang, palos isaintib olo beken indu gantie, tuntang manampa kalunen taheta akac.

1. Aku tarima äwen idjä bahut djaton pudji blaku, aku djari sondau awi äwen idjä bitin djaton pudji manggau aku; dengan olo kapir, idjä djaton injewut huang arangku, aku hamauh: toh aku, toh aku! — (*Rom.10,20*)

2. Krana aku djari mandepa lengtingku nongkeng andau akan utus olo idjä parisang tä, idjä manggoang pikir ai bewäi hong djalan idjä djaton bahalap.

3. Utus olo, idjä haradjur mamparahs aku intu matangku, idjä maluput parapah hong pahewan dewa, tuntang hagaro intu mesbeh ain dewa.

4. Äwen batapa intu kubur, tuntang bara malem intu pahewan, iä kuman bawoi, tuntang djohon talo kabeh aton intu lan-dane.

5. Tinai äwen hamanh: ingat arepm bewäi, äla manggepi aku, krana aku toh brasih bara ikau. Olo kalottä djari kilau asep huang urongku, apui idjä manjala hapus andau.

6. Toto, djetoh djari injurat intu baungku: äka djaton maku suni, tapi aku handak mamakih; toto, aku handak mammalih intu sapangkun äwen;

7. Kadaduä, koan Jehowa, kaderhakan keton tuntang kaderhakan tato keton, idjä djari hagaro hong karä bukit, tuntang djari manawah äku hong karä lung-koh; äku handak manekar akan

awan gawie idjä bilih tå akan sa-pangkue.

8. Kakai augh Jehowa: Kilau amon olo sondau djohoe hong tundon bua anggor, tuntang ha-mauh: djetsi ala marusake, krana berkat kea huange: — kakai ga-wingku kea tagal karë reworku, sku djaton maku marusak awen ta lepah lingis.

9. Malainkan aku handak mam-palembut bara Jakob binji, tun-tang bara Juda awen idjä akan manjores bukitku; olo intihku akan manduan manjores tå, tun-tang karë reworku karë mang-kalewu hetä.

10. Maka Saron karë mandjadi sku tabiri, tinai djanah Aghor sku sapi akan djalapan olo ajung-ku, idjä djari manggau aku.

11. Tapi keton, idjä malih Je-howa, tuntang ngalapean bukitku idjä brasili, palus manjimpah me-dja sku dewa Gad, tuntang pe-ham manweuh parapuh talo ihop akan Meni:

12. Takan, aku handak mitong keton tantai akan bagin padang, sempai keton handiai sonep akan impatai; basa aku djari mante-kau, tapi keton djaton tombah, sku hamauh, tapi keton djaton manjeash, malainkan keton djari mawi talo idjä papa intu ma-tengku, tuntang djari mantih talo idjä djaton ingahendakku.

13. Tagal tå, kakai augh pang-kehái Tuhan, Jehowa: Toto, karë reworku karë kuman, tapi ke-ton akan blau; toto, karë re-worku karë mihop, tapi keton akan teah belai; toto, karë re-worku karë handjak, tapi keton akan njukok mahamen;

14. Toto, karë reworku karë

basesuiaik awi kahandjake, tapi keton akan membawai tagal ka-pihän atai, tuntang manangs ta-gal kasinggul huang ketoit.

15. Keton indu malih aran ke-ton akan olo intihku tå hape-manjapa, manapengan; pangkehái Tuhan, Jehowa, handak mampatai keton; tapi ihandak mindah aran karë reware,

16. Sampai olo, idjä handak mamberkat arepe hong petak, karë mamberkat arepe hong aran Hatallan Amen; tinai idjä karë sum-pah hong petak, karë sum-pah manjewut Hatallan katoto: krana karë kadjakä idjä bilih djari kalapean, tuntang djari mi-hau bara matangku.

17. Krana itä' sku handak ma-nampa langit taheta, petek taheta, tuntang karë talo solake tå djaton akan inahiu hindai, djaton ingewang hong atai' tinai.

(2) Petr.3,13. Pangar.21,1.)

18. Malainkan awen karë han-djak katatahi, tuntang ramirami tagal talo idjä indjadiangku. Krana itä, aku handak manampa Jeru-salem indu sku kamangat, tun-tang olo hetä indu kahandjak.

19. Aku handak handjak tagal Jerusalem, tuntang rautang tagal djalahuan olo ajungku; maka hu-ang hetä djaton akan lembut hin-dai augh tangis atawa augh tatum.

20. Djaton karë aton hetä hin-dai anak idjä mandajau, atawa olo bakas idjä djaton suku umure; tapi idjä matäi saratus njelo umure karë totok kabudjange bewäi, baja olo parajap idjä tarasapa be-wäi karë matäi saratus njelo umure.

21. Awen tå karë mamangun huma tuntang melai huange, awen

karah, mimbul pambulan anggen, tuntang kumen buac.

22. Ewen djiaton akan manangun, mangat olo beken mekai luangku, iu djiaton akap manabulan, uka olo kumen tū. Krana karah andau umur djalahan olo ajungku karah kilau andau umur hatang kaju, tuntang gawin lengan olo intihku tū karah, sempoi lu-pus ihape.

23. Ewen tū djiaton akan haka luang, tuntang djiaton basel manak; krana, éwen tū panakan diu idja imberkat. Jehowa, tuntang karah anak ase haik dungae.

24. Djadi, ulel baro éwen tū mangzhou, aka handek tombah, kahum éwen magom ketakotak, aku handek tamme aughei.

25. Haringauung tuntang anak labiru, karah, murep handja, tasei singa, karah, kumen tampilai kilon sapi, tuntang rotik sahep karah indu kipar haudipu. Hapus luitku, idja brach tū djiaton talo akan paingpala tuntang mersak kopen. Jehowa.

26. Angkuung tuntang akan kahastijak keton, palus, éwen akan ringkok iapse.

BAGI. 66.

Djenggolak olo budor, hukum akan olo parajap, tuntang olo halim.

1. Kakai angh. Jehowa; Sorga tū padadusangku, petak indu galang, paingku, narai tipai huma sombjang tū, idja, inangun keton, akangku? kwe kea kaleka ikaku, melai? — (1.Raja 8,27.)

2. Krana lengangku djarai manampa talo handai idja mandjari, koem, Jehowa. Tapi aku manangkilik olo pihu idja lenjoh atiae,

tuntang idja, hegendiā, tagal aug-
kn. — (Masm.51,19.)

3. Idja manjambahih sapi, iu ta sana kilau, mampatai olon, idja maluput tabiri, djeté sama kilau manelek, ijat, aso; idja mintih parapah, talo kinan, djeté sama kilau, dahen, bawoi; idja hegazo indu parapah, pampingat, djeté sama kilau manara dewa. Krana éwen mintih, djalan ai tuntang hambarue mangilak, tala ikabel.

4. Tagal tū aki, kaa, handek mintih kapähé, akei, telo, idja ingikahé, hapen tū aki, handek hararepan, awex, besa, aki djarai mantchau, tapi djiaton idja tom-
bah, aki djarai bakotak, tapi éwen djiaton mahining, mahainkan iu, mawi, talo idja papa intu matangku, tuntang iu mintih talo idja dia ingahandakku.

5. Hinjing saagh Jehowa, keton idja hegendiā tagal aughei. Pakasip keton, idja, basengi keton, tuntang idja mapbaris mangavan keton tagal arangku, hamah maki ita, Jehowa, ihoruhat. Tapi ik karéh, dumah akan kahastijak keton, palus, éwen akan ringkok iapse.

6. Augkupkn manak bolé, bara ia kapähé, helai, barai, huai, iu djari, luis, hatui.

8. Kewe pudji mahining turon tū? ase, pudji mihi talo, kalot? Tau hapus, keradjear inakah dalam idja, andau? tau hapus, djalahan olo ilias, hatak sindi bewai? Tapi tok Sina, djarai manak bilak, djiaton kapähé.

9. Pudji, aki manjohol leas,

tuntang djaton mandjadi? koan Jehowa: pudji aku mampaluas tuntang manjoho tamanang tinai? koan Hatallam.

10. Handjahandjak haiak Jerusalem, tuntang rantaung tagal iä; keton handiai idjä sintia iä; handjak rantang tagal iä, keton handiai, idjä djari kapähä atai tagal iä.

11. Krana toh keton akan manusu tuntang besoh awi tusue idjä painampong, toh keton akan manjurup, tuntang mampangat arep keton kuman kutoh ka-haie.

12. Krana kakai augh Jehowa: Toto, aku mahantasan kasanang acae kilau batang danum, tun-tang kahain karä olo kapir, kilau sungäi idjä manjamboug; tä ke-ton karä manusu, keton karä ingkipit intu balikate, tuntang imangku intu pakue.

13. Kilau idjä iarar indne, kakai aku handak mampong keton toto, keton karä iampong tagal Jerusalem.

14. Keton akan mitä tä, tuntang atai keton karä handjak, palus tolang keton karä mansuloh kilau oru taheta. Tä lengän Jehowa karä bakarinah intu karä reware, tuntang kasangite intu karä musohe.

15. Krana itä! Jehowa karä dumah huang apui, tuntang karä karetæ kilau riwnt berat, mangat iä sangisangit maluput kalaite, palus malalus pudjie hapan ujalau apui. — (2. Tesal.1,8.)

16. Krana hapan apui tuntang padange Jehowa karä mahukum, mantakan karä isi, idjä impatäi Jehowa tä karä kutoh karäe.

17. Ewen idjä kabuate mam-

prasih tuntang mampahalaç arepe hong karä pahewan dewa, tuntang manempo talo, haiak kuman bawoi, talo kadjilek tuntang bla-wau: uras äwen tä karä impalo-mos haiak, koan Jehowa.

18. Krana tawaungku bewai karä gawie tuntang pikire. Maka wajah sasar tokep, tä aku handak ma-mumpong karä olo kapir, bara genep karä ampin basa, mangat äwen dumah tuntang mitä ka-haingku.

19. Maka aku handak mangatau iä, tuntang handak manjoho be-lahe äwen tä, idjä djari liwus, tanggoh olo kapir hong Tarsis, Pul tuntang Lud, olo pamanah tä, tanggoh Tubal tuntang Jatang wau, karä pulau idjä kedjaw tä, idjä hindai mahiung saritangku, tuntang hindai mitä kahaingku: äwen tä akan masanan kahaingku marak karä olo kapir.

20. Ewen kea karä mimbit karä paharin keton bara marak karä olo kopir, indu paengka akan Jehowa, hapan hadjaran tuntang-kareta, tinai pasah tasarau, hapan kalidai tuntang onta, akan Jeru-salem, akan bukitku idjä brasih, koan Jehowa, sama kilau olo Is-rael mimbit parapah indu kinan akan human Jehowa, hapan sa-rangan idjä brasih.

21. Tinai aku handak mintih belahe olo tä mandjadi imam tuntang olo Lewi, koan Jehowa.

22. Krana kilau langit taheta tuntang petak taheta, idjä handak inampaku, akan mendeng dähen intu baungku, koan Je-howa, kalotä panakan keton kea tuntang aran keton karä men-deng.

23. Maka karä mandjadi, ha-

radjur genep totok bulan tuntang idjä djari darhaka malangk
genep andau sabat karä isi karähaku; krana urete djaton matäi
manalih, mangat sombajang intu tuntang apuie djaton belep; pa-
baungku, koan Jehowa.

24. Tinai äwen tä karäh blua, tuntang kataräwen karä isi. -
tuntang mitä karä hantun olo, (*Mark.9,44. Dan.12,2.*)

SURAT NABI

J E R E M I A .

BAGI 1.

Jeremia injoho Hatalla mandjadi sarohae.

kasene ikau, tuntang helo bara ikau inakan, maku aku djari mambaris ikau, palus djari manusikas ikau mandjadi nabi akan arä utus olo.

6. Tä aku tombah: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! itäm, aku toh djaton harati hatutor, krana aku toh tabela. — (*2.Mos. 3,11.*)

7. Tapi koan Jehowa dengangku: Äla ikau hamauh: aku toh tabela; malainkan ikau akan hagoet brangai sohongku, tuntang talo handiai idjä imetähku akan insumam.

8. Äla mikäh baun äwen; krana aku mampahaik ikau, handak mandohop ikau, koan Jehowa.

9. Tinai Jehowa mandjudju lengë manindjek totokku; tuntang Jehowa hamauh dengangku: Itäm, aku mingkes karä aughku huang njamam.

10. Itäm, andau toh akn mangkat ikau mahundjun arä utus olo,

1. Djetoh karä augh saritan Jeremia, anak Hilkia, baris imam hong Anatot, intu tauah Benjamin;

2. Idjä acae augh Jehowa sampai kahum Josia, anak Amon, radja Juda, hong njelo telowalas kahum karadjaan ai; — (*2.Radja 21,24*)

3. Limbah tä tinai kahum Jojakim, anak Josia, radja Juda, sampai hapus njelo sawalas kahum karadjaan Sedekia, anak Josia, radja Juda tä, sampai olo Jerusalem tawanan, hong bulan lima intu njelo djetä. — (*2.Radja 23,34*)

4. Maka angh Jehowa sampai aku, koae:

5. Helo bara aku manampa ikau hong kuai, maka aku djari

tuntang mahundjun arā karadjaan, mangat ikau marunap, mangarak, marusak tuntang maramok, tinai mangat ikau mamangun sambil mimbul kea.

11. Tiuai augh Jehowa sampai aku, koae: Narai gitam, Jere-mia? Tombah aku: Aku mitā ba-tang saked.

12. Maka koan Jehowa deng-angku: Budjur paitäm tä; krana aku handak badasak tagal augh-ku, uka malalus tä.

13. Maka tingkat handuā tinai augh Jehowa sampai aku, koae: Narai gitam? Tombah aku: Aku mitā kabali idjā manara, baue manaharep utara.

14. Koan Jehowa dengangku: Bara utara tjalaka tä akan lem-but mawi karā olo tanah toh.

15. Krana itäm, aku handak mangahau karā radja hong karā karadjaan hila utara, koan Je-howa, balalu iwen tä karā dumab, genep biti karā mingkes padadusae intu bauntonggang Je-rusalem, tuntang hakaliling ha-pus kotaē, tinai intu karā le-wun Juda.

16. Aku handak manjewut karā hukumku mawi olo tä, tagal karā kadarhakac, basa iä malihi aku, palus hagaro akan hatalla beken, tuntang djari sontop akan tam-pan lengsē.

17. Tagal tä, babat kahangm, lius, suman akan olo tä talo han-diai. idjā karā imetähku intu ikau, äla marawan intu baun äwen. uka äla aku mampalokang ikau intu baue.

18. Krana itäm, andau toh aku handak manampa ikau mandjadi kota dähen, mandjadi dijhi sana-man, tuntang pagar tambaga,

malawan hapus tanah, malawan radja Juda, malawan moetir ai, malawan karā imam, tuntang ma-lawan olo handiae hong tanah tä. — (Esegh. 3,8.)

19. Olo tä karāh mamarang ikau, tapi djaton kea tau manang, krana aku mampahaik ikau, koan Je-howa, mangat malapas ikau.

BAGI 2.

Jeremia mampudji dosan olo Israel idjū bara usang; djaton tsu dia hukum dumah, amon olo djaton hobah.

1. Maka augh Jehowa sampai aku, koae:

2. Lius, tehatelau, suman intu pinding Jerusalem, koam: kakai augh Jehowa: aku mingat akam kabudjur pesam tabela, tuntang sintam pesam popohku, metoh ikau manuntut aku hong padang tunis benjem, hong tanah idjā djaton taraalan;

3. Katika Israel imprasih akan Jehowa, indu perut pangulihe: olo handiae idjā handak kuman äwen buah hukum, tjalaka ma-njangkulep olo tä, koan Jehowa.

4. Toh, hining augh Jehowa, ikau ungkup Jakob, karā ham-putan ungkup Israel.

5. Kakai augh Jehowa: narai ka-salangku djari sondau bapa ket-on, sampai äwen mangedjau arepe dengangku, palus manuntut dewa haiang, sampai kahaiang kea djadi indu bagie?

6. Djaton iä pudji manahiu: hong kwe Jehowa tä, idjā djari magah ita bara tanah Misir, idjā djari ngagalanan ita huang padang tunis benjem, hong äka keang

kamahan, idjā bahali inandjong tā, hong tanah idjā ngariseng. aka kangkalingan paampatai tā, idjā djaton pudji ihoroe olo, tuntang olo kalunen djaton melai hetā? — (2.Mos.12,33.)

7. Aku djari magah keton akan tanah idjā hasien, mangat keton kuman buse tuntang kahalape. Maka limbah keton tamā hetā, tā keton djari mangīhal tanah tā, balalu mawi tanah idjā puna baris ajungku tā indu kadjilek.

8. Karā imam kea djaton djari manahiu: hong kwe Jehowa? Tinai guru Torat tā mahin djaton djari parsa baiku, tuntang karā sakatik djari malangkah baraku, tinai karā nabi manudjum hapau aran Baal, palus leket intu talo idjā djaton pedahe.

9. Tagal tā aku akan mam-pudji keton hindai, koan Jehowa: toto aku akan mampudji palus anak son keton kea.

10. Krana käläli dimpali, tañih pulau Kitim, tuntang sengok hetā: seho olo tanggoli Kedar, priksa titititip, tntang itā, djaka hetā kea tumon tā.

11. Aton kea utns olo kapir djari mobah dewae maiggau be-ken, alo djeta puna djaton Ha-talla? Tapi djalahana olo ajungku djari mobah idjā aka kahaie, ma-nakiri ia dengan talo idjā haiang djaton baguna.

12. Djungnn tagal djetā, o karā langit: taräwen paham palus sa-banen, koan Jehowa.

13. Krana olo ajungku handu-lipet kadarhakac: aku, idjā taha-sak danum kaharingan, djari ing-aniae, mangat mangali akae kali, kali idjā rusak, idjā djaton tang-keng danume.

14. Kilen, aton Israel tā djipen olo, abawa idjā puna rewar? bu-hen tinai ik mandjadi indu ram-pas?

15. Singa tabelia njakungkong tambuan iil, djeta mangadara mampalhai aughe, palus mart-sak hapus tanahé; karé lewue djari ingéhu, sampai djaton idjā biti melai hetā.

16. Tinai olo Nop tuntang Tagh-penes tā mamparamok takolokm.

17. Dia bitim manampa tā akam, awim malahi Jehowa. Hatallam, sagenep ik handak magah ikau akan djalan budjur?

18. Toh, narai gawim dengan djalan akan Misir, handak mihop danum Sihor tā? Tinai narai ga-wim dengan djalan akan Astur, han-dak mihop danum Prat tā?

19. Kadarhakam karéli mandjara ikau, karisangm karéli mahukum ikau. Ikau akan mangkemá tuntang kasene, buja tjala-ka tuntang kapait bewái amon ikau malahi Jehowa. Hatallam, amon ikau terai mikah aku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa. Tempou karé kawan talo belom.

20. Krana haradjur bara horan ikau djari mangarak ngarm, tuntang marabit babatm, omnil ha-mauh: aku bantus manempo ka-lotā. Tapi hundjun karé lungkoh awang gantong, tuntang penda karé pahewan ikau mampeter arepm kila sapangan pahabandong.

21. Maka aku djari mimbul ikau mandjadi batang anggor idjā kam-pili, salundik idjā bahalap: toh, kilen tinai ikau djari salah akang-ku, mandjadi batang anggor lajap?

22. Krana alo ikau mamenjau arepm hapan kawo, tuntang man-duan kutoh sabon, paham haream

kadarhakam marindem intu bauug-ku, koan pangkahai Tuhan, Je-howa.

23. Kilen tinai ikau petah hamauh: aku toh djaton djari sainar, aku djaton djari manuntut karü Baal? Tampajah bewäi tasaran paim

hong djanah, ingat talo gawim tä, ikau o onta bawie, idjä bagandjur tuntang balius, idjä mules karü djalae.

24. Iü kilau kalidai hutan bawie, idjä kananjan hong padang tunis, idjä manjingut blaku sawä, kwe tan mangahana iä? Idjä mauggau iä dia usah kedjau mampahäka arepe; hong katika bulae iä murah bewäi sondau.

25. Pasi paim, belü iä halulus nihau sarumpahe, tuutang baleng-kongm, belü iä teah beliae. Tapi koam: äla harap; dia bewäi; aku puna sinta olo beken tä, tuntang djaton tau dia manggoang iä.

26. Kilau maling buah kahawen, amon iä kadapatan, kakai ungkup Israel karü rungkok, tuntang karü radjae, mantire, imane dengan nabie:

27. Idjä hamauli dengan kaju: ikau apaugku; tuntang dengan batu: ikau djari manak aku. Krana äwen manalikut aku tuntang djaton manaharep. Maka sana tjala-kae dumah, tä koae: has, dohop ikái!

28. Kwe toli karü dewam, idjä djari inampam akam? soho äwen tä mendeng: kemä djaka iä tau mawat ikau metoh kadjakäm. Krana tumon kakarü lewum, tumon tä kea karü dewam, o Juda. — (11, 18.)

29. Buhen keton hanjaing de-gangku tinai? uras keton dja-

ri gagar bara aku, koan Je-howa.

30. Huiang bewäi karü pukul mawi anak keton; äwen djaton taraadjar. Padang keton djari ku-mau karü nabin keton kilau siuga basiak.

31. Joh kempang parajap, inga-tingat augh Jehowa; pudji kea aku djari akan Israel kilau petak uga-rising, kilau äka kaput pidjem? Buhen tinai olo ajungku hamauh: ikái puna tuan, ikái djaton maku tanggoh ikau hindai?

32. Pudji kea budjang hawi ka-lapean ramon kabungase, atawa popoh kalapean sanduronge? tapi djalahen olo ajungku kalapean aku, djari usausange. — (18,14.)

33. Buhen ikau mampahalap ga-wim tinai, mangut aku akan sinta ikau? Awi ampini kalotä ikau sa-sar mandahang kadarhakam be-wäi.

34. Toto, dahan olo pähä, idjä djaton kasalae, djari sondau intu puting klambim, tuntang aku sondau tä djaton kilau basilim, tapi bakarinihet hetaheta.

35. Tinai koam: aku toli brasih, djaton kasalangku, patut kalaite undur bara aku. Toto, aku handak hitong dengam, basa koam: aku djaton djari badosa.

36. Buhen ikau radjin mahiwang, tuntang kantikantä darim? Tapi tagal Misir kea ikau karü rungkok mahamen, kilau ikau djari njukok tagal Asur.

37. Krana djaton tau dia ikau malihu hetoli, hiaik lengäm ma-mangkut takolok balaum; krana Jehowa djari manganan idjä äka kaharapm, sampai ikau djaton akan bontong awie.

BAGI 3.

Olo Juda paham impudji, tuntang injoho hobah gulogulong.

1. Koan olo: amon hatuā hatalang dengan sawae, tuntang olo bawi tā mindah bara iā, palus babanā beken, tau kea idjā so-lake tā buli iā tinai? dia tanah tā paham ingilial awi tā? Tapi alo ikau djari bakandji dengan kutoh bandongm, hobah bewāi buli aku, koan Jehowa. — (5.Mos. 24.4.)

2. Gatang matam, tanggera karā ūka gantong, idjā kwe ūkam djaton djari habandong? intu saran djalan ikau mondok, mendah ūwen, kilau basat Arab hong padang; ikau mangihal tanah awi kakandjim tuntang kadarhakam.

3. Tagal tā udjan idjā tamparae djaton injoho, tinai udjan mukai tihin talo djaton djari aton. Tapi lingkaum puna kilau lingkau lontai, ikau djaton maku mahamen.

4. Dia harn katontoh ikau djari mantehan aku: o apang, ikau idjā mahaga katabelangku;

5. Handak ikau blait haradjur, handak ikau mina tā katatalih? Itäm, kakai auglim, tinai ikau maradjur kadarhakam, tuntang manampohan arepm. —

6. Tinai Jehowa hamauli de-nangangku, kahum radja Josia: Djari ikau mitā talo, awang djari iawi Israel idjā balekak parisang tā? Iā hagoet akai karā hukit gantong tuntang penda karā pulau kaju, palus habandong hetā. — (2 Radja 16.4.)

7. Maka koangku, limbah iā djari mawi karā talo tā: hobah, buli aku. Tapi iā djaton maku

hobah. Maka Juda, paharie idjā kianat tā, djari mitā djetā.

8. Djadi, aku mitā tinai, limbah aku djari manolak Israel idjā parisang tā, tagal karā kakandjie, tuntang djari manenga surat talak acae, tā maka paharie, Juda idjā kianat tā, djaton djera, tapi iā lius tuntang habandong kea.

9. Djadi, awi kapaham britan kandjie tā hapus tanah ingihal, krana iā habandong dengan batu tuntang kaju.

10. Maka alo tagal karā talo tā paharie, Juda idjā kianat tā, djaton maku hobah akangku hapan salepah atāie, malainkan iā halian babewāi, koan Jehowa.

11. Tagal tā koan Jehowa de-nangangku: Israel idjā parisang tā mahin tetek haream bara Juda idjā kianat tā.

12. Lius ikau, tehau, suman angh toh manintn ntara, koam: hobah, buli, o Israel idjā balekak parisang, koan Jehowa, tā aku djaton handak malaboh kalaiktu mawi keton: krana aku puna pamasi, koan Jehowa; tā aki djaton handak blait haradjur.

13. Baja awi mangasene kadar-hakam, krana ikau djari malangkah Jehowa, Hatallam, tuntang djari mahiwang djalam ompat talo beken, penda karā pahewan, tapi augliku djaton ikau djari manu-moe, koan Jehowa.

14. Hobah keton, joh anak awang balekak parisang, koan Jehowa, krana aku djari misek mamopoh keton, tuntang aku handak manduan keton, idjā biti bara idjā kalewu, duā biti bara idjā kaung-kup, tuntang handak halalian keton akan Sion.

15. Tinai aku handak manenga

akau keton sakatik idjä tumon atäiku, äwen tä karäh manjakatik keton hapan kapintar tuntang karahati.

16. Maka karäh djadi, amon keton djari dahangdahanga, tuntang manakinanaka hong tanah intu katika tä, koan Jehowa, djaton hindai olo karäh manahiu patin djandjin Jehowa, tuntang djaton mingat tä tinai hong atäie, olo djaton karäh maugenang tä, tinai djaton maualih hetä, tuntang djetä djaton akan inampu inaheta tinai.

17. Malainkan katika tä-olo karäh mauggarä Jerusalem padadusan Jehowa; tuntang karä olo kapir akan hapumpong hetä, tagal aran Jehowa hong Jerusalem. Olo tä djaton hindai karäh manuntut angat kahandak atäie idjä papa.

18. Katika tä, maka olo Juda karäh tanggoh olo Israel, tuntang äwen tä karäh buli baiak bara tanah idjä hila utara, talili tanah toh, idjä djari inengaku akan tato keton indu joresae.

19. Maka koangku: aku handak mampnak ikau paham, tuntang handak manenga akam tanah idjä äka kakilak, joresan tä idjä kapala bahalap bara karä baris olo kapir: tinai koangku: ikau karäh manje-wut aku: o apang! tuntang ikau djaton karäh mules arepm bara likutku.

20. Toto, kilan olo bawi kianat hapisali dengan aringe, kakai keton djari kianat dengangku, johungkup Israel, koan Jehowa.

21. Tagal tä hong karä äka gantong aton lembut augh tangis paham, augh usok olo Israel, basa äwen tä djari mules djalae, tuntang kalapean Jehowa, Hatallan ai.

22. Hobah, buli keton, joh anak idjä balekak parisang! tä aku handak mampakäläh keton bara karä kalangkah keton. Itä, toh ikäi, ikäi tanggoh ikau, krana ikau Jehovah, Hatallan ikäi.

23. Toto, uras haiang tuntang tandjaro bewäi perkaran dewa hong karä lungkoh tuntang bukit tä; toto, salamat ain Israel baja intu Jehovah, Hatallan ikäi, bewäi.

24. Gawi idjä äka kahawen kälötä djari kuman mampalepah pengulih bapa ikäi bara katabelan ikäi, karä tabirie tuntang sapie, anake hatuae bawie.

25. Ikäi toh menter huang kahawen ikäi, tuntang katawah ikäi manutup ikäi, krana ikäi djari badosa intu Jehovah, Hatallan ikäi, ikäi tuntang bapa ikäi, bara katabelan ikäi sampai andau toh; djaton ikäi djari manumon augh Jehovah, Hatallan ikäi.

BAGI 4.

Hatalla mampudji olo Juda, uka äwen toto hobah, djaka dia maka tanhe karäh iruuk lepah lingi.

1. Djaka ikau handak hobah akangku, o Israel, koan Jehowa, tä ikau karäh ihalalian tinai; amon ikan manganan talo kabelä, idjä intu ikan, bara baungku, tsikau djaton karäh inganan lajang.

2. Amon ikau sumpah huang katoto, katinduh tuntang karasih: belom Jehovah! tä karä olo kapir kea karäh mamberkat arepe manje-wut ia, palus karäli manara arepe tagal ia.

3. Krana kakai augh Jehovah dengan olo Juda tuntang Jerusa-

lem: Alan tana taheta akan keton, ala mimbul marak duhi.

4. Sunat arep keton akan Jephowa, palus kauan kakulop atki keton, o ketou olo Juda, tuntang idja mukong Jerusalem: uka ala kasangitku njalawowok kilau apui, palus manjeha sampai djaton tarabelep, tagal kadarhakan gawin keton. — (5.Mos.10,16.)

5. Sanan hong Juda, pahining hong Jerusalem, suman ta tuntang pahiau sarunai hong hapus tanah, ambo augh bauanar, sambil hamauh: pumpong arep keton; has, ita tamä karä kota.

6. Pendeng bandera hila Sion, dari boholoho, ala tendä: krana aku mimbit tjalaka bara hila utara, tuntang kadjakä paham.

7. Singa djari manaradjang bara rownt, idja parusak karä utus olo ta djari harikas: ia djari blua bara äcae, uka marusak hapus tanahm, balalu manjeha karä lewum, sampai djaton olo melai huange.

8. Tagal ta awi hatapih bidak, tangis tatum keton, krana kalasoni kalait Jehowa djaton handak terai mawi ita.

9. Maka katika ta, koan Jephowa, atäi radja tuntang atäi karä mantire akan lenjoh, tinai karä imam karä sabanen, karä nabi karä djungun.

10. Ta koangku: Kajali, pangkahai Tuhan, Jehowa! paham ikan djari mampalaja olo toh hong Jerusalem, awim hamauh: keton akan sanang bewäi: — tuntang padang djari tokep atäie!

11. Katika ta karä insanau akan olo toh hong Jerusalem: riwut papa aton dumali bara äka gantong hong padang tnnis ta, manintu auak bawi, olo ajungku

ta, dia akan ngaguran, dia akan mangiap.

12. Toto, riwut paham akan dumah bara aku, idja karä pahalnu karas acae; ta maka aku kea karä manjewut hukumku acae.

13. Itä! ia tanggoh, panggoete ta kilau baunandau, karä karetæ kilau riwut barat, karä hadjarae balias bara burong nasar. Kajali ita, krana ita rusak!

14. Toh, penjau atäim bara kadarhakam. o Jerusalem, mangat ikau iliwus: kilen katahie karä pikirm idja haiang tu handak ihagam intu huangm?

15. Krana augh lembut bara Dan, tuntang brita papa dumah bara bukit hatinggang Epraim.

16. Suman akan karä djalahan olo, toto, awi mambrita ta akan Jerusalem: olo parusuh aton dumali bara tanah kedjawu, olo ta mambo augh mawi karä lewun Juda.

17. Kilau djadjaga hong padang, kakai äwen karä mangapong ia, basa ia djari marisang dengangku, koan Jehowa.

18. Djetä indu upahm tagal dasarni tuntang karä gawim, djetä tagal kadarhakam, talo bapait tu sampai buah atäim.

19. Lalehan kapähängku! hapus huangku basuang kahetang, atäiku mangkurut, aku djaton tau suni! krana ikau, o hambaruangku, aton mahining augh sarunai, tuntang lahap parang:

20. Augh hapatai baka hapatai, krana hapus tanah irusak: salenga karä humangku ingarak, karä dingdingku huang idja kapidjep matä.

21. Kilen kea katahie aku akan mitä banderae, tuntang mahining augh sarunai?

22. Toto, djalahan olo ajungku

tä gila, olo tä djaton kasene aku; 31. Krana aku makining augh, äwen tä anak paleng, paham ka-kilau olo bawi kapähä manak, humonge, toto, äwen tä pintar augh trahing, kilau olo idjä mawwi kasalan, tapi talo bahalap nak temäi: djetä augh Sion, anak iä djaton tau mawie.

23. Aku djari manampajah t-tantang mandepä lengae, koae: nah, itä! djetä karakkarska tun- kajahaku katoutoh! hambaruangku tang boang; tinai langit, maka tangengüi awi olo pamuno tä. kalawae djaton.

24. Aku djari manampajah karä bukit, itä! djetä honggä, tinai karä lungkoli hagendjih.

25. Aku djari manampajah, itä! dialo idjä biti mahin dia olon, tinai karä burong penda langit le-pah nihau trawang.

26. Aku djari manampajah, itä! petak basiwoh tä djari benjem, lae, djaka keton sondau, amon tuntang karä lewue djari ingarak aton idjä biti, idjä budjur gawie, Jehowa, tagal kalason kalaite.

27. Krana kakai augh Jehowa: handak masih lewu tä. Hapus tanah toh uras akan karak-karaka: tapi djaton kea aku handak mahapuse.

28. Tagal tä hapus tanah akan gau katoto? Ikau mamukul äwen, balobalo, tuntang langit ngambo| tapi djaton äwen mangkemae; ikau karäh xinderiudem; krana aku djari bilak mampalomos iä, tapi iä djahauh. aku djari manukas tä, ti-ton taraadjar. Iä djari manekang nai aku djaton handak mangarajau, arepe paham bara batu, tuntang djaton aku handak halang mawi djaton maku hobah. djetä.

29. Awi lalenton karä olo idjä olo korik; äwen tä gila basa iä hapan hadjaran tuntaang olo pama-djaton katawan djalan Jehowa, tun-nah tä uras olo lewu tä parara-tang kapatut Hatallan ai.

woli, äwen tä hadari tamä parak rowut kajuan, tinai mandaki hatu olo hai, palus hamauh dengan karang; karä lewn tä uras balihi. 5. Aku handak lius tanggoh sampaai dialo idjä biti olo melai hetä.

30. Kilen gawim katika tä, joh ikau idjä irusak? Alo ikau m-kaian arepm hapan baludu, alo ikau mambungas arepm hapan ramo bulau, alo ikau mangasai baum; hai-ang bewäi ikau mogo arepm, bau-dongm samandiai karäh mangabelü ikau, iä puna mangatali tahasengm.

Djaton tau dia Hatalla mahukum olo ajne tagal kapaham karajape.

BAGI 5.

1. Kumbang hapus Jerusalem, titititip pariksa; gau intu karä dja-petak basiwoh tä djari benjem, lae, djaka keton sondau, amon tuntang manggau katoto; tä aku

2. Alo koen olo tä: belom Je-howa! mahin sala kea sumpahe tä.

3. O Jehowa, dia matam mang-

4. Tapi angatku: äwen tä pana

5. Aku handak lius tanggoh

6. Tagal tä singa bara marak

bara hetä karäh imisake. Krana karä dosae djari pahalau, tuntang kalangkahe djari tangkalau karäe.

7. Kileu tinai aku tau mam-pun ikau? krana karä anakm ma-lihi aku, tuntang sumpah intu talo idjä dia hatalla; limbah aku djari mambesoh äwen, palus iä habandong, tuntang maroboh äka sapangan.

8. Kilau hadjaran baseput iä siasiär, geneup biti mauquäh mang-gau sawan kolae.

9. Dia aku akan manjulang tä? koan Jehowa; dia hambaruangku akan mamałäh arepe intu olo ka-lotä, kilau utus olo toh?

10. Dai kotaе, rusak tä! tapi äla mahapus tä lepah; kanan karä anake, krana iä djaton ain Jehowa.

11. Krana hhapus ungkup Israel tuntang ungkup Juda djari kianat haliae dengangku, koan Jehowa.

12. Äwen milim Jehowa, koae: iä djaton tumon tä, ita djaton karäh buah tjalaka, padang tun-tang lau ita djaton akan mitäe;

13. Toto, karä nabi tä kilau udjan riwut bewäi, krana augli Hatalla djaton intu äwen, iä kea karäh buah talo injewute.

14. Tagal tä koan Jehowa, Ha-tallan karä kawan talo belom: Basa keton hamauh kalotä, itä! aku handak manampa karä aughku hong njamam. o Jeremia, man-djadi apui, tuntang olo tä mandjadi pandoke, djetä karäh kuman äwen tä lepalepah.

15. Toto, aku handak mimbit utus olo bara kedjau mawi keton, o ungkup Israel, koan Jeliowa; djalahon olo idjä kwasa, idjä bara usang, idjä basae djaton keton kasenae, tuntang djaton harati talo injewute.

16. Sarangan anak panahe uras kilau kubur manantai; olo tä uras pangkalima.

17. Olo tä karäh kniman talo inggetem keton, hapus panginan keton, idjä indu kinan anak keton hatnä hawi; äwen karäh ku-man mampalepah karä tabiri sapin keton, karä batang anggor tun-tang batang korman keton; karä kotan keton idjä dähen, idjä äka kaharap keton, karäh irusake ha-pan padang.

18. Tapi djaton kea aku handak mahapus keton lepah haliae intu katika tä, koan Jehowa.

19. Maka karäh mandjadi, amon keton hamauh: buhen Jehowa, Hatallan ita, djari mawi ita tu-mon toh? tä ikau akan tombah augh äwen: tumon keton djari malihı aku, palus manempo dewa intu tanah keton, kakai kea keton akan manempo olo beken huang tanah, idjä puna djaton ain keton.

20. Sanan toh akau ungkup hu-man Jakob, tuntang suman toh akan Juda, koam:

21. Hining toh, o olo gila, idjä djaton bara atä! idjä bara matä, djaton mitä, bara pinding, djaton mahining.

22. Djaton keton handak mikäh aku? koan Jehowa: dia keton akan hagendjäli intu baungku? Aku idjä djari mandjadi baras intu saran tasik, indu tikase kata-tahi, idjä djaton tau ihalauë; alo riake manjangit manapi, djaton kea kabawae, alo djetä palam hago-tok, djaton kea iä tau mahalau hetä.

23. Tapi utus olo toh puna bara atä idjä radjin bengkak tuntang parisang: äwen djari undur sasar kedjau.

24. Sampai iä .djaton hamauh

huang atiae: kälöh ita toh mikäli
Jehowa, Hatallan ita, idjä ma-
nenga udjan tumon puna wajahe,
udjan idjä solake tuntang udjan
mukäli tihin talo tä, idjä mahaga
akan ita wajah getom tä.

25. Kadarhakan keton djari mo-
bah karöh talo tä, tuntang karë
dosan keton mangahaha kahalap
akan keton.

26. Krana kutoh olo darhaka
marak djalahau olo njungku, idjä
nimipa kilau olo pahamburong.
idjä manenan djarat papa, mangat
manawan olou.

27. Kilau sarangan äwen basu-
ang kutoh burong, kakai maka
humae tä basuang tipu; awi tä iä
hai, tuntang tatau, tuntang baia-
rudek.

28. Gawie manangkalau karë
ampin kapapa: iä djaton mambu-
djur talo, alo perkaran nolä ma-
bin dia, tinai iä bontong bewäi:
tapi perkaran olo pähä djaton iä
mamatute.

29. Dia aku akan manjulang tä?
koan Jehowa: dia hambaruangku
akan mamalah arepe intu olo ka-
lotä, kilau utus olo toh?

30. Uras perkaran tanah tä papa
haliae, kadjilek bewäi.

31. Nabi manudjum tandjaro,
tuntang karë imam marentah ha-
djamban äwen, tinai djalahau olo
njungku radjin talo kalotoh. Tapi
narai kadjarian keton tagal talo tä?

BAGI 6.

Hatalla handak mahukum olo ai tmpon
kaputute, hapan olo Kasdim.

1. Dari bohoboho, keton pa-
nakan Benjamin, bara bentok Je-

rusalem, pahiau sarunai hong Te-
jehowa, pendeng bandera hong Bet-
kerem, kraua tjalaka mamala bara
utara, karusak idjä paham. —
(4,5.)

2. Toto Sion, anak bawi tä,
djari inandingku dengan petak idjä
bahalap tuntang basiwoh.

3. Tapi sakatik karöh tamä iä,
mimbit karü kawae: äwen karöh
mampendeng tingkape hakaliling
iä, tuntang genep biti karöh mu-
rep mampalepali talo intu kale-
ka ai.

4. Prasih karë äwen, mangat
mamarang iä: has! ita harikas,
maranggar kabum bentok andau;
kajah! handak halemäi kea, kang-
kalingän talo sasar pandjang.

5. Toh has! brangai its harikas
hamalem, palus marusak karë hu-
mae idjä hai tuntang gantong.

6. Krana kakai augh Jehowa,
Tuhau karë kawan talo belom:
Taweng kaju, tampa kota tasaran
hapa maranggar Jerusalem: iä tä
lewu idjä patut imalah gawie, krana
uras kadarhaka bewäi huange.

7. Kilau lowang nahasak da-
numme, kakai kadarhakae nahasak;
kararat tuntang karusak maridu
huange, himang tuntang pukul
haradjur intu haungku.

8. Tarima adjar, o Jerusalem,
helo baia atäiku hakalekak haliae
dengani, belä aku mawi ikau indu
sika karusak haliae, mandjadi ta-
nah idjä dia ingkalewu.

9. Kakai augh Jehowa. Tuhan
karë kawan talo belom: Idjä kata-
pasan hong Isrel akan imata titi-
titip, kilau batang anggor: olo
panggetem tä karöh mandjakah
midjämildjä akan sarangae.

10. Dengan äwe aku akan ha-
kotak tuntang manjaksi, sampai

iä handak mahining tä? itä! pin-dinge djaton djari injunat, sam-pai äwen djaton tau manjenäh. Itä!

augh Jehowa indu hababakae be-wäi, tuntang iä djaton paduli djetä.

11. Tagal tä aku kontep kasa-ngit Jehowa, aku djari häka awiku manahanan tä. Tusuh tä akan karä anak idjä hong djalan, tinai akan äka karä pambudjange ha-pumpung; krana hatua tuntang bawi, olo bakas tuntang ungko, uras karäh tawanan.

12. Humae karäh babaring akan olo, tuntang karä tanae tinai sa-wae; krana aku handak mandjndju lengängku mantakan karä olo ta-nah tä, koan Jehowa.

13. Krana uras äwen tä, hai ko-rik, bakutih bakoho; alo nabi alo imam uras panandjaro.

14. Iä mampahalit hundjue be-wäi himang anak bawi, utus olo ajungku tä, tuntang hamauh: sa-nang, sanang. Tapi kwäka kasa-nang? — (8,11.)

15. Aton äwen tä mahamen kea, basa iä djari mawi talo kadjilek tä? Kwäka, djaton haliae iä ma-hamen, djaton pudji buraburah baeu! Tagal tä äwen akan halelek marak karä olo idjä halelek tä: katika aku akan mananggoh mawi iä, tä äwen karäh tanggarurus belongkang, koan Jchowa.

16. Kakai augh Jehowa: Tendä intu djalan; itä! isek djalan idjä horan tä, idjä kwe djalan bahalap, palus tandjong mahoroe djetä: tä keton karäh sondau kasanang akan hambaruan keton. Tapi tombali äwen: ikäi djaton maku.

17. Aku djari mangkat djadjaga akan keton, uka hamauh: hining, ingat augh saruwai. Tapi tombali äwen: kanduän iküi!

18. Tagal tä hining, keton olo kapir, harati, keton karä tawon olo arä.

19. Ikau, o petak, hining: toto, aku handak magah tjalaka hararepan utus olo toh, iä tä bua tirok ai kea. krana äwen djaton paraba aughku, tuntang Toratku inganae.

20. Kanduängku garo bara Seba tä? dupa idjä kapala bahalap bara tanah kedjau? Parapah keton idjä ingähu djaton ingilakkku, tuntang parapah keton idjä injambalih djaton mangatakangku. — (Jes.1,11.)

21. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Itä! karä ampin talo äka tan-tarang aku handak mingkese akan utus olo toh; hetä bapae tuntang anake karäh haiak panantarang, rata olo handiai, palus nihau.

22. Kakai augh Jehowa: Itä! djalahan olo aton dumah bara ta-nah hila utara, utus olo idjä ba-kapel harikas bara saran petak.

23. Anak panah tuntang lundju aton hape; olo tä tulas, djaton tau masi, augh latentoe hagotok kilau tasik, iä mukong hadjaran, iä tjagar kilau olo parang mawi ikau, joh Sion, anak bawi!

24. Sana ita mahining britae, tä lengän ita manduläi; ita paham djakä tnntang pähä, kilau olo bawi idjä handak manak.

25. Äla blua akan tana, äla ha-lisang, krana aton padang musoh, talo pampikäh hakaliling hetähäts.

26. Joli anak bawi, djalahan olo ajungku! kepan taphi bidak, ba-ring arepm hong kawo, tatum ki-lau tagal anak idjä tonggal, buah tangis taralingm pahapaham, krana idjä parusak tä salenga karäh sam-pai ikau.

27. O Jeremja, aku djari man-pendeng ikau mandjadi tukang pa-

nanak intu bentok olo ajungku, tamuäi, atawa nolä tuntang balo, idjä paham batekang tä, mangat tuntang dia manusuh daha idjä ikau mariksa tuntang mangkemä djaton kasalae hong äka toh, tinai karä djalae.

28. Uras äwen tä parisang haliae, karsuk keton: tuntang paham kianat gawie: iä 7. Tä, maka aku handak manjo-puna tambagu sanaman bewüi, djari ho keton melai hong äka djetoh, rusak urase.

29. Baputan djari bakähu, tang-tato keton bara horan palus dapit, galong djari lepah awi apui, tapi 8. Tapi toh keton harap augh idjä mansanak iä haiang bewüi, kra-tandjaro, idjä djaton bara pedah. na pujae tä djaton djari habaris.

30. Olo karäh manggarä iä sala-muno, habandong, sumpah sala, ka kadjea bewüi, krana Jehowa djari hagaro akan Baal, tuntang manun-manganan iä.

9. Patut keton manakau, ma-tut hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton?

10. Tuntang limbah tä timai keton dumah, manaharep aku huang huma toh, idjä injewut huang arangku, sambil hamauh: ikäi puna sampelau: mangat maradjur mawi karä talo kadjilek tä?

Hadat agama ruar bewüi indjilek Ha-talla, amon djaton utüi toto hobah.

BAGI 7.

1. Djetoh augh, idjä djari sam-pai Jeremia barn Jehowa, koae:

2. Mendeng intu bauntonggang' lowang bigal? Toto, aku djari mi-human Jehowa, palus sanan hetä tä tä kea, koan Jehowa. augh toh, koam: hiuing augh Je-howa, keton hapus Juda, idjä ta-mä bauntonggang toh, tantai som-bajang intu Jehowa.

3. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: pabudjur pambelom tuntang gawin keton, tä aku handak manjoho keton melai hong äka toh. — (26,13.)

4. Åela keton harap augh tan-djaro, amon koan olo: toh human Jehowa, toh human Jehowa, toh human Jehowa!

5. Tapi amon keton toto mam-budjur pambelom tuntang gawin keton, amon keton toto budjur ga-win keton dengan sama arep keton.

6. Amon keton djaton malenjek

11. Aton keton manaha huma toh, idjä injewut huang arangku, lowang bigal? Toto, aku djari mi-human Jehowa, palus itä talo awang djari iawiku hetä tagal kadarliakan Israel, djalau olo ajungku. — (1.Sam.4.3.)

12. Lius, talih äkaku hong Silo, äka arangku djari melai horan, palus itä talo awang djari iawiku hetä tagal kadarliakan Israel, djalau olo ajungku. — (1.Sam.4.3.)

13. Toh, basa keton mawi karä talo tä, koan Jehowa, tuntang aku haradjur djari manjoho olo managor, tapi keton djaton maku mahining, aku djari mangalau keton, tapi keton djaton maku tombah:

14. Toh, maka aku handak mawi humah djetoh, idjä injewut huang arangku, idjä äka kaharap keton, tinai äka toh, idjä djari inengaku akan keton tuntang akan tato keton, sama kilau aku djari mawi Silo.

15. Palus aku handak mangarim keton bara baungku, sama kila-

aku djari manganan karä paharini keton, hapus panakan Epraim tä.

16. Maka ikau, äla ikau blaku akan utus olo toh, äla mambo aughim musok tuntang blaku akan äwen, äla ikau mahelat äwen deing angku: krana aku djaton maku tarima ikau. — (11,14.)

17. Krana dia ikau mitä karä gawie hong lewui Jnda tuntang intu karä djalan hong Jerusalem?

18. Karä anake tä manampunan kaju, tinai bapae mantokan apui, tuntang olo bawi mopep tepong hapae manampa wadai akan kadjangga hatuän bulan, tinai iä manusuh parapali talo ihop akan hatalla beken, hapae mangapähä aku.

19. Aton äwen tä toto mangapähä aku? koan Jehowa. Dia djets akan kapähän ai kea, indu kahawae bewäi?

20. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Itä, kalaitku tuntang kasangitku karäh inusuhi akan äka toh, mawi olon tuntang meto, kaju hong padang tuntang bua hong tana; palus djetü karäh manjala. djaton tarabelep.

21. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Nauglie keton haradjur maluput parapah idjä ingähu, tuntang parapah idjä injambalih, haiuk ku man isie.

22. Krana aku djaton djari hamauh dengau tato keton, metoh aku mamplua iä bara Misir, tuntang djaton djari manjoho äwen tahu parapah idjä ingähu tuntang injambalih.

23. Tapi perkara toh djari injohoku iä, koangku: tumon aughku, tä aku handak mandjadi Hatallan keton, tuntang keton indu djaha-

han olo ajungku: tandjong mahöroe karä djalan idjä injohoku keton, mangat keton batuah.

24. Tapi äwen djaton maku manining, djaton maku manalingan pindinge, tapi iä manandjong tumon kahandak atäie idjä papa; äwen mules manalikut, palus djaton manaharep.

25. Bara katika tato keton blua bara Misir palus sampai andau toh, maka kindjap haradjur aku djari manjoho karä reworku, nabi tä, mananggoh keton.

26. Tapi olo tä djaton maku manumou aughku, djaton kea manalingan pindinge; tapi iä manekang arepe tuntang iä papa haream gawie bara tatoe.

27. Alo ikau masuman karä augh toh acae, mahin dia kea iä handak manumou aughim: alo ikau mantehau äwen, äwen djaton maku tombah.

28. Tagal tä suman acae: djetoh intus olo tä, idjä puna djaton manining augh Jehowa, Hatallae, tuntang djaton tarima adjare; kapertjaac djari nihau bewäi, palns lomat bara njamae.

29. Sukur balau takolokin, o Jerusalem, palus kanan tä, tinai ambo augh tangis hong karä äka gauntong, krana Jehowa manganan tuntang malekak kempang djetoh, idjä äka kalaite.

30. Krana panakan Juda djari mawi talo idjä papa intu matangkn, koan Jehowa: talo kadjilek, idjä intu äwen, djari ingkes äwen huang huma, idjä injewut huang arangku, hapae mangilal djetü.

31. Äwen djari mamangun mesbeh hong Topet, tuntang hong djanah Benhinom, hapae mampui auake hatuä bawi, talo idjä djaton

djari injohoku iä, tamä atäikn mähin djaton. — (3.Mos.18,21.)

32. Tagal tää, itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tää djetää djaton injewut hindai Topet atawa djanah Benhinom, tapi djanah pamuno; tuntang Topet tää akan mandjadi äka kubur, basa djaton kaleka beken hindai.

33. Karä hantun olo tää karäh indu kinau burong penda langit, tuntang meto hong petak, tuntang djaton idjä maharake.

34. Aku handak mampaterai hong karä lewnn Juda, hong karä djalanan intu Jerusalem, augh karami tuntang kahandjak, augh bakalbanä tuntang popoh; krana hapus tanah karäh rusak karakkarkaka.

BAGI 8.

Basa olo djaton inaku hobab, Hatalla djaton inaku muudur hukume.

1. Intu katika tää, koan Jehowa, olo karäh manganan tolang karä radja Juda bara kubnre, tuntang tolang karä mantir, karä imam, karä nabi, tinai tolang karä olo Jerusalem:

2. Palns mandjakahe akan pandang andau, bulan, tuntang hapus talo hong langit, idjä djari ingilak äwen tää, idjä djari inempoe, idjä djari iombae tuntang ianggaue, idjä djari injembae. Äwen tää djaton akan imumpong, mangat ingubur, tapi

3. Tinai hapus tisan kempang olo papa tob, idjä katapasan hong sanang, sanang. Tapi kwäka kasakarä äka, idjä akan hetä aki djari nang! — (6.14.)

mahirak iä, karäh radjin mattai bara belom, koan Jehowa, Tuhan karti kawan talo belom.

4. Tinai sanan akan olo tää: Kaka augh Jehowa: aton kea olo lawo, tuntang djaton radjin mendeng tinai? aton olo idjä lajang, tuntang djaton radjin haluli tinai?

5. Maka buhen olo hong Jerusalem toh handak lajang migat, tuntang sasat haradjur? Äwen tää manukang arepe hong karajape, tuntang djaton maku hobab tinai.

6. Aku manjenäh, mingat tititip, tapi augh äwen tää uras sala bewäi. Dialo idjä biti, idjä manjasal tagal kadarhakae, sambil hamauh: kilen gawingku tinai? Genep biti hadari nanterap, kilau hadjarau sarosearoi talih parang.

7. Burong galatek penda langit tawan puna katikac, tuntang burong kuku. Burong betel tinai ampit mingat katika panumahe; tapi djalahana olo ajungku djaton kasene tukas kaputus Jehowa. — (Jes.1,3.)

8. Kilen keton hamauh tinai: ita toto pintar, Torat Jehowa aton intu ita! Toto, itä! kalam panandjaro ain gurum keton mampahaing tää.

9. Tagal tää olo pintar tää akan rungkok, taräwen palus tawanana; itä! augh Jehowa djari inganae, kapintar idjä kwe tinai aton intu iä?

10. Tagal tää aku handak inanenga sawae akau olo, tuntang tanae akan äwen idjä maraumpas tää. Krana uras olo tää, hai korik, bakutih bakoho, alo nabi alo imam uras panandjaro.

11. Iä mampahalit hundjue bewäi himang anak bawi, djalahana olo ajungku tää; tuntang iä hamauh:

12. Aton äwen tää mahamen kea, basa iä djari mawi talo kadjilek kolotä? Kwäka! djaton haliae iä ma-

hamen, djaton pudji buraburah baue. Tagal tä äwen karäh halelek marak karä olo idjä halelek tä; katika aku karäh manalih mawi iä, tä äwen karäh tanggarurus halongkang, koan Jehowa.

13. Aku handak mangarahak äwen kalotä, sampai tundoe djaton batisa hong batang anggor, tuntang kor-ma djaton hong batang korma, to-to, karü dawie kea akan badu-roh, tinai talo handiai idjä djari inengaku acae akan lilap haluli.

14. Kwe äka ita tau melai tinai? Flapumpong keton; has, ita tamä lewu idjä dähen kotaе, palus ma-njuni hetä. Krana Jehowa, Hatal-lan ita, djari manggagom ita hapan talo ihop idjä bapait haliai, basa ita djari badoea intu Jehowa.

15. Olo mentai kasanang, tapi djaton talo bahalap dumah; olo mentai wajah kakälöh, tapi itä! aton panaräwen babewäi.

16. Bara Dan mamala kamähus urong hadjarae, hapus petak ha-lujak tagal augh hadjarae idjä abas; balalu iä manapi tantai kuman ha-pus tanah tuntang talo huange ke-palepah, salepah lewu tuntang karä oloe.

17. Krana itä! aku manjoho karä handipä tuntang handjaliwan marak keton, idjä djaton taratawar; djetä karäh manotok keton, koan Jehowa.

18. Pangat kapähän atäiku! atäiku hetang hong aku.

19. Itä! auak bawi, djalaham olo ajungku tä, mangkariak bara ta-nah idjä kedjau haliai, koe: kilen, Jehowa djaton hindai hong Sion? kilen, Radjae djaton hindai intu iä? Toto; buhen äwen djari ma-rahas aku hapan hampatong idjä

iukire, tuntang talo haiang ain karä dewa?

20. Wajah getem djari halau, mu-sim pandang djari hapus, tapi ita hindai kea iliwus.

21. Aku lenjohi tagal karusak anak bawi, djalaham olo ajungku tä; aku manatum, kasabanen djari buah aku.

22. Kilen, djaton tatamba hong Gilead? djaton doktor hetä? krana buhen anak bawi, djalaham olo ajungku tä, djaton impakalah?

BAGI 9.

Kadarbakan olo paham haliae, tagal tä hukum Hatalla kea paham tuntang tukas.

1. Kajah! kälöh djaka ombet danum hong takolokku, tuntang matangku nahassak djohon matä! tä handau hamalem aku handak manatum karä olo idjä impatäi, baris utus ajungku, anak bawi tä. — (13.17.)

2. Kajah! kälöh djaka aingku aton podok kilau podok tamuäi hong padang tunis, tä aku handak malih olo ajungku, palus harikas bara äwen; krana uras iä olo ba-kandji, kempang idjä kianat.

3. Djelae hapee mamanah, ma-lekas augh tandjaro, iä gagah hong tanah, tuntang djaton budjur, iä sasar darhaka, tapi aku äwen djaton parabae, koan Jehowa.

4. Buabuah, genep biti batawat dengan karampie, tuntang äla kea harap paharie; krana paharie ma-hin manipu paharie, sobat mado sohate.

5. Äwen tä uras hatipu, ge-nep biti dengan kapatohe, tuntang

djaton hakotak budjur; iä madjar djelae manandjaro, tuntang mam-pahaka arepe malalus karajape.

6. Èkkam melai puna bentok tipu, tuntang awi tipue olo tä djaton maku kasene aku, koan Jehowa.

7. Tagal tä kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Toto, aku handak mananak mang-kemä iä; krana kilen gawingku hatau beken dengan anak bawi, dja-lahan olo ajungku tä?

8. Djelae idjä bingkok tä kilau anak panah idjä baku matäi; totoke menjak dengan kolae, tapi iä mimpa iä hong atäie.

9. Djatonkah patut aku mama-lah äwen tagal karä talo tä, koan Jehowa, djaton hambaruangku akan manjulang arepe intu utus olo idjä tumon tä?

10. Aku handak mambo aughku manangis tuntang manatum tagal karä bukit, timai manarahing tagal karä äka meto hong padang: krana djetä lepah rusak, sampai djaton olo mahoroe hetä, tuntang djaton kea augh meto mamala; karä burong penda langit tuntang karä meto, lepalepah tä djari haiang, djari lilap.

11. Timai aku handak manampa Jerusalem mandjadi tujok batu, tuntang liang naga, karä lewun Juda aku handak mambenjeine karakkara, sampai oloe djaton ha-liai. — (26,18.)

12. Èwe toh olo pintar, idjä harati djetoh, mangat njaman Jehowa hamauli dengae, uka iä manusian bukue tanah tä djari rusak tuntang karakkara, mandjadi kilau padang äka djaton ihoroe olo?

13. Maka koan Jehowa: Basa olo tuntang karabhakalampah kilau tain meto hong tana, kilau

djari inengaku intu bane, tantang djaton djari manarima aughku, djaton kea belom tumon tä,

14. Tapi iä manumon kipen atäie, palus manuntut karä Baal, tumon iä djari iadjar tatoe: — (3,17.)

15. Tagal tä kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: toto, aku handak mampakanan olo tä hapan panamar, tuntang mampihop iä han-danum peru.

16. Aku handak manamburup olo ti marak karä djalahuan olo kapir, idjä bahuut djaton kasenae, bapae mahin dia kea, tuntang aku han-dak manjoho padang manjasah iä, sampai akn djari mampalomos it.

17. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Gau, upah olo panatuna, mangat äwen dumah badjeleng, soho bawi idjä tukang, mangat hi tanggoh.

18. Mangat äwen tä badjeleng manatum ita, uka djohon matan ita mahantis, tuntang bulus matan ita nahuto.

19. Krana augh tatum paham lembut bara Sion: kajah, ita djari rusak, lalehan ita ruugkok! ita inamput bara tanah, basa olo djari mampalokang karä äka ita melai.

20. Tagal tä, hining augh Jehowa, keton olo bawi, kalah pinding keton tarina augh njamae: adjar anak keton idjä bawi manangis, adjar sama arep keton manatum.

21. Krana pampatui djari mandai panjengok ita, palus djari tamä human ita idjä hai tuntang balalap, mangat mampalonat karä anak olo intu ruar huma, karä pamhu-djang hong djalan lewn.

22. Sanan: Kakai augh Jehowa: hantun olo karabhakalampah kilau tain meto hong tana, kilau

peteng talo idjä lihi likut olo panggetem, idjä djaton imumpong olo.

23. Kakai augh Jehowa: Äla olo pintar mampatara arepe tagal kaptare, äla olo abas maletjak arepe tagal kaabase, äla olo tatau mampadjoho arepe tagal katataue:

24. Tapi idjä handak mampatara arepe, käläh iä manara arepe tagal iä harati tuntang kasene aku, aku toh Jehowa, idjä malalus kahalap, kabudjur tuntang katetek hong petak; krana djetä idjä ingilakku, koan Jehowa. — (1.Kor.1, 31.)

25. Itä. katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka aku handak mamalah intu karä olo awang injumat, tuntang intu karä olo awang kulop;

26. Intu Misir tuntang Juda; intu Edom tuntang olo Amon, intu Moab tuntang intu karä olo idjä basukur tä, awang melai hong padang benjem; krana karä olo kapir puna kulop, tapi karä ungkup Israel kulop atäie.

BAGI 10.

Äla mikäb dewa, baja Hatalla bewäi.

1. Hining augh. idjä insuman Jehowa akan keton, joh ungkup Israel!

2. Kakai angh Jehowa: Äla mangadji hadat olo kapir; äla mikäb karä kata hong langit, kilau olo kapir mikäb djetä.

3. Kraua karä hadat olo kelu nen uras haiang; dewae tä baja kaju, idjä inaweng olo hong kajuan, tampan lengän tukang, hapan kapak. — (Jes.44,13.)

4. Olo mogo tä hapan salaka bulau, tuntang mandähäe hapan paku tuntang pukul sanaman, belä djetä onggäonggo.

5. Djetsä kilau toros idjä redjedrek, tuntang djaton tau hamauh; djetä patut iäton, krana puna djaton tau manandjong; äla mikäb talo tü, krana djetä djaton tau marusak, djaton tau mandohop.

6. Tapi djaton idjä padandeugam, o Jehowa! krana ikau toto hai, tuntang hai aram huang kwasae.

7. Äwe idjä dia akan mikäb ikau, joh Radjan karä utus olo? krana djetä toto patut akam: krana marak karä olo pintar hong karä utus tuntang hapus karä kahadjaan djaton idjä padan dengam.

8. Uras olo tä humong tuntang gila, krana kapintare tä baja kahaiang, kaju bewäi.

9. Bintap salaka imbit olo bara Tarsis, tinai bulau bara Opir, indu bakal tampan tukang tuntang kamasan tä; benang biru tuntang ungu indu pakaiac tinai, uras djetä tampan olo apik.

10. Tapi Jehowa idjä toto Hatalla, iä Hatalla idjä belom, tuntang Radja katatahi: awi kasangite petak honggä, tuntang karä utus olo djaton tau manahan pudjin ai.

11. Toh, patut keton hamauh kalotoh dengan olo tü: karä dewa, idjä dia djari manampa langit dengan petak, puna akan nihau bara petak tuntang bara penda langit.

12. Tapi Iä djari manampa petak hapan kwasae, tuntang mandjadi an kalunen hapan kapintare, tinai mambiraung langit hapan kaharatie. — (1.Mos.1.)

13. Amon Iä mambo aughe, tä danum hong langit hagotok, tinai Iä mandjidjit paus talo bara saran

petak; Iä manampa kilat tuntang udjan, Iä mampua riwnt bara äkäe.

14. Karä olo uras gila, djaton bara kaharnti, karä kamasan indu mahamen bewäi tagal hampatonge, krana hampatonge tä uras ngahus djaton hara pambelom.

15. Djetä uras haiang tuntang gawi palajang; intu wajah pamaläi talo tä akan nihau.

16. Tapi Iä, idjä bagin Jakob, djaton tumon djetä, krana Iä idjä djari manampa talo handiai, tuntang Israel haris begin si; arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

17. Raup, kaiyan raimon keton bara tanah, keton idjä mukong kota tä!

18. Krana kakai augh Jehowa: Itä! sindä toh aku handak mamanting mangaran karä olo bara tanah toh, tuntang handak mandjakä iä sampai iä toto mangkemae.

19. Kajah, tjalakangku! himangku kapähä halini; maka koangku: djetä puna kapähängku, patutaku manjarenæ bewäi.

20. Tingkapku lepah rusak, karä tali djantarku djari bageto; karä anakku inamput bara aku, palus djaton hindai; djaton idjä mambilang tingkapku tinai, tuntang maniring dindingku.

21. Krana karä sakatik tä djari gila, palus djaton manggau Jehowa: tagal tä iä djaton tau pintar gawie tinai, tuntang hapus kawai djari tamburup.

22. Itä! augh kariak aton lembnt, pampikäh idjä paham dumah bara hilä utara, handak mawi karä lewun Juda karakkarnka, mandjadi äka liang nagn.

23. Tawangku, o Jehowa! ga-

wi olo puna djaton mangawasa areps, djaton intu kwasan olo idjä manandjong, mangat mangamburi panggoete.

24. Djara aku, Jehowa. tapi ombeombet, ūla tuntang kalaitim, beli ikau mampalomos aku. — (46, 28.)

25. Tusuh kalaitim akan huudsun olo kapir, idjä djaton katawan ikau, akan karä djalahän olo, idjä djaton mangaku aram: krana äwen tä djari kuman Jakob lepah lingis: toto, äwen djari kuman tuntang djari mampalepah iä, tinai djari mamparusak hapus äkäe melai.

BAGI 11.

Djandjin Hatalla puna dähen; tapi olo ajue haradjur mangarak tä.

1. Djetoh augh idjä djari sumpai Jeremia bara Jehowa, koae:

2. Hining keton karä augh djandji toh, mangat keton masuman tä akan olo Juda, tuntang akan äwen idjä melai hong Jerusalem.

3. Maka suman akan olo tä: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: tarasapa olo tä, idjä djaton manumon karä augh djandji toh, — (5.Mos.27,26.)

4. Idjä djari imetähku tato keton, katika aku djari mampua iä bara tanah Misir, bara tannur sannaman tä, koangku: tumon aughku, tuntang lalus talo handiai, idjä injohoku keton, tä keton karäh indu djalahän olo ajungku, tinai aku handak indu Hatallan keton;

5. Mangat aku mandähen sumpah tä, idjä djari injumpahku akan

tato keton, handak manenga tanah acae, idjä nahasak djohon tusan meto tuntang madu, kilau idjä aton andau toh. Tä tojambah aku, koangku: Amen, o Jehowa!

— (1.Mos.12,7.)

6. Maka Jehowa hamauh deng-angku: Ambo aughm, suman karä augh toh huang karä lewun Juda, tuntang hong karä djalan lewu Jerusalem, koam: hining keton karä augh djandji toh, awi manumon djetä.

7. Kiana toto toto aku djari manjaksi intu tato keton, bara katika aku magah iä bara tanah Misir, palus sampai andau toli, haradjur aku djari manjaksi, koangku: tumon aughku.

8. Tapi olo tä djaton maku mahining, djaton maku manalingau pindinge, tapi genep biti djari manumon kipen attie awang puna papa: tagal tä aku handak hararepan iä hapan karä lukum djandji toh, idjä djari imetähku, uka iä malalus tä, tapi iä djaton djari manumoe.

9. Tinai Jehowa hamauh deng-angku: Tawangku ampin olo Juda tuntang olo Jerusalem hapakat.

10. Äwen djari haluli tinai huang kadarhakan tatoe, idjä djaton kea maku manumon aughku, palus iä djari manggoang hatalla beken, handak manempo djetä; ungkup Israel tuntang ungkup Juda djari mangarak djandjingku, idjä djari impendengku akan karä tatoe.

11. Tagal tä koan Jehowa: Itä, aku magah tjalaka mawi olo tä, idjä djaton tau ihakae tinai; alo olo tä karäh mangkariak intu aku katika tä, maka aku djaton handak mahining aughe.

12. Tä naughe karä lewun Juda

tuntang karä olo Jerusalem lins, blaku intu dewa. idjä acae iä djari manotong garo; tapi talo tä djaton haliacakan maliwus äwen intu katika kadjakäe tü.

13. Krana tumon karä lewum, kakai kea karä dewam, o Juda! tuntang tumon karä djalan idjä hong Jerusalem, kalotä karä mesbeh matekiapi djari imangun keton, hapan hagaro akan Baal.

14. Tagal tä, äla ikau blaku akan utus olo toh hindai, tinai äla mambo aughm musok tuntang blaku doa akan äwen; krana aku puna djaton inaku mahiuning, amon äwen mangkariak intu aku katika kadjakäe. — (7,16.)

15. Narai gawin idjä ingilakku tä huang humangku hindai, krana olo tä mawi kihal kalotä, tuntang isin parapah idjä brasih tä djari nibau bara ikau? Amon keton marajap, tä keton handjak haream.

16. Jehowa djari manjewut ikau batang undus idjä lalamanjan, idjä bungas tuntang bahalap buae; tapi toh tuntang augh latento paham iä djari mantokan apui hakaliling djetä, toli karä edae akan bapelek tepas. — (Rom.11,17.)

17. Krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä djari mimbul ikau, djari manukas tjalaka akam, tagal kadarhakan ungkup Israel tuntang Juda, idjä ilaluse hapeae mamparahasaku, awichagaro akan Baal.

18. Maka Jehowa djari masuman akangku sampai aku tawan tä; ikau djari mamprahan akangku talo kahandak äwen;

19. Iä tä, äwen handak mimbit aku kilau sapi tuntang tabiri, idjä indu impatiae; krana aku bilih djaton katawan äwen djari pakat

mawi aku, koae: has, ita marusak batang tä tuntang huae, ita marukat manganan iä bara tanah olo belom, sampai arae terai ingat olo.

20. Tapi ikau, o Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, ikau, o Hakim idjä tetek, idjä mariksa atäi bua, soho aku mitä pama-lahm mawi olo tä, krana akam aku djari mandjuluk perkarangku.

21. Tagal tä, kakai augh Jehowa tahuu karä olo Anatot tä, idjä mangatah tahasengm, sambil hamauh: äla ikau manudjum hindai hapan aran Jehowa, belä ikau matäi awi lengän ikäi.

22. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Itä! aku handak mamaläh mawi äwen: karä pambudjange akan matäi awi padang, anake hatuë bawi akan matäi awi lau.

23. Tuntang djaton aton karäh batisa akae. Krana aku handak magah tjalaka mawi karä olo Anatot intu ujelon pamaläh.

tok äwen tä, tapi atäie kedjau dengam.

3. Tapi ikau, o Jehowa, kaseñe aku, ikau mitä aku, tuntang mariksa atäiku toto rantep dengam. Tunda äwen kilau tabiri idjä indu impatäi, palus baris iä akan andau pampatäi.

4. Kilen katahie tanah akan puungupungut, tuntang oru hapus tanah akan blaju? Tagal kadarak-hakan olo idjä melai hetä karä meto nihau tuntang burong penda langit. Krana koan olo tä: narai iä katawan kadjarian ita!

5. Amon äwen idjä manandjong hapan paie mampujuh ikau, kilen tinai ikau tau halandja dengan olo idjä hapan hadjaran? Amon ikau manggau kalindong alo hong tanah idjä üka kasanang, kilen tinai ikau, amon Jordan tä manjampong?

6. Krana paharin tuntang ung-kup bapam mahiu kianat kea de-ngam, äwen tä kea mangkariak mamerat balengkonge mawi ikau. Äla harap iä, alo iä hakotak me-njak manis dengam.

7. Aku djari malihi humangku, tuntang djari malekak idjä puna hagingku tä, tinai idjä äka kakilak hambaruangku djari ilapasku intu lengän musoh.

8. Idjä baris ajungku tä mandjadi akangku kilau singa hong kajuan, iä mambo anghe njakung-kong mawi aku, tagal tä aku belä iä.

9. Baris ajungku tä mandjadi kilau harimaung akangku, tä meto basiak akan mangapong iä: has, hapnunpong, karä meto padang, tanggoh, kuinan!

10. Arä sakatik djari marusak pamhulan anggorku. iä djari ma-

BAGI 12.

Ontong olo parajap puna handjulu be-wäi; llatalla handak mahukum, tapi iñ handak masih tinai.

1. Ikau bewäi idjä tetek, o Jehowa, paribasa aku handak hadjawap dengam; tapi aku handak hakotak dengam kea tinai tahuu kaputut: buhen djalan olo papa tä houtong? buhen iä bahambit, karä olo parajap idjä kianat tä?

2. Ikan minbul äwen, tinai iä bara parukat, iä mansuloh tuntang mamua; ikau toto hong to-

hundjeng marusak tanangku; iä djari manampa tanangku idjä balap tä mandjadi äka rusak idjä benjem.

11. Iä djari manampa tä mandjadi rusak benjem, tuntang haiak rusak djetä pungupungut taharu dengangku: toto, hapus tanah djari rusak, basa djaton idjä biti idjä mingat tä hong atäie.

12. Olo parusak tä djari manapi karä äka gantong hong äka rampar, krana padang Jehowa kuman bara tapakan tanah palus tapakae pontonge, djaton isi mahin bara kasanang.

13. Äewen manawur gendom, tapi iä manggetem duhi; iä mammujuh arepe, tapi djaton bara pedah; keton karäh mahamen tagal pangulih keton awi kalason kalait Jehowa.

14. Kakai augh Jehowa: Karä olo idjä tokep aku, idjä papa tä, idjä manitakan haris ajungku, awang djari inengaku akan Israel, djalaham olo ajungku tä: toto, aku handak marukat manganan iä bara tanahe, tapi ungkup Juda aku handak mansuwite mawate bara marak äwen.

15. Tuntang limbah aku djari mawat iä, maka aku handak masih iä haluli tinai. palus handak halalian iä genep biti akan puna joresae, genep biti akan puna tanae.

16. Maka karäh mandjadi, amon olo tä radjin mangadji djalan olo ajungku, tuntang sumpah hapan arangku, koae: belom Jehowa! tumon iä bhin djari madjar olo ajungku sumpah intu Baal: tä olo tä kea karäh iharagapan hindjä djalaham olo ajungku. — (4,2.)

17. Tapi djaka iä djaton maku mahining, tä maka aku handak

marukat palus mampalomos utus olo idjä kalotä, koan Jehowa.

BAGI 13.

Hukum olo Jehadi insuman hatanding babat tuntang sangkir.

1. Kakai Jehowa djari hamauh dengangku: Lius, pili babat beuang pista akam, bilit tä hong kahangm, tapi äla mimbit tä sewu danum.

2. Maka aku mamili babat tumon augh Jehowa, palus sku mambilit tä intu kahangku.

3. Tä, maka augh Jehowa sampai aku tingkat idjä duä, koae:

4. Duan babat tä idjä imilim, idjä intu kahangm, palus lius, tanggoh hatangdanum Prat, sahokan tä hetä hong hungkap batukarang.

5. Tä aku hagoet, manjahokan tä darah Prat, tumou sohon Jehowa dengangku.

6. Djadi intu lawin arä andan, maka Jehowa hamauh dengangku tinai: Lius, tanggoh Prat, duan bara hetä babat tä, idjä djari injohoku ikan manjahokae hetä.

7. Tumou tä aku lius talih Prat, palus sku mungkar manduan bahat tä bara äka, idjä hetä sku djari manjahokae. Maka itä! babat tä djari rotus, tuntang djaton baguna enen hindai.

8. Tä augh Jehowa sampai sku, koae:

9. Kakai augh Jehowa: kalotoh kea sku handak marusak kadjhohn olo Juda, kahain atä olo Jerusalem idjä paham.

10. Utus olo idjä papa tä, idjä djaton maku mahining aughku,

idjë, manandjeng tumen pikir atéjé, palus ompat hatalla beken, uka manempe djetë tuntang sountop akæe; olo ta akan manjadi kilau babat toh, idjë djaton baguna en, en bindai.

11. Krana kilau habet leket intu kahang olo hatuë, kakai aku djari manpalaket intu aku hapus ungkup Israel tuntang hapus ungkup Juda, koan Jehowa, mangat swen mandjadi indu djalahan olo ajungku, indu arangku, indu horumat tuntang kabungas; tapi swen ta djaton maku mahining.

12. Tagal ta, sanan augh toh akan swen ta: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: karë sangkir akan injuang danum anggor. Ta swen karë tombali aughra: swé dia kawalan, karë sangkir ta puna akan injuang danum anggor?

13. Tapi koan dengan swen ta: kakai augh Jehowa: ita!, aku handak mangaut akan karë olo tanah toh, alo akan karë radja idjë mondok hundjun padadusan Dawid, akan karë imam tuntang nabi, tinai akan karë olo Jerusalem, sampai swen, bebusau.

14. Ta aku handak manjantek mamparotek iä, karë bapa tuntang anake, koan Jehowa; tuntang sku djaton handak manjanjang, manise, mesi, sampai aku djaton marusak, iä.

15. Toh hining keton, palus taméan ta akan pinding keton, tuntang ala mandjoho arep keton, krana djetë augh Jehowa.

16. Tenga horumat akan Jehowa, Hatallan keton, helo bara iä mangaput akan keton, helo bara pain keton tantarang intu bukit kaput pidjem, sampai keton mendih, kalawa, tapè iä manampa ta

mandjadi kaengkelingan pampati, tuntang indu kaput pidjem.

17. Tapi amou keton djaton maha mahining djetë, ta hambarusngka akan manangis hong aka bastikim tagal kedjohon keton keloté; tuntang matangku akan manangis paham, mahantis djohoe, basa kawan Jehowa djari inamput tawan-

nan. 18. Sanan akan radja tuntang akan sawan radja: parandah arep keton, mondok liwa, krana hapus kabungas keton, makoton kahain keton djari lawe.

19. Karë lewu hila salatan mahin djari ingapong kea, tuntang djaton idjë biti idjë muap ta, hapus Juda djari inamput lepah lingis.

20. Gatang matan keton, ita! kilen swen dumah bara: utara! Hong kwe toh kawan, idjë djari injaragh akam, karë tabirim idjë bahalap ta?

21. Kilon ikau tau hamauh, amon iä mamalah mawi ikau! krana ikau kea djari madjar swen mandjadi mantirm tuntang kapalau; dia kapähäm akan buah ikau, kilau buah olo bawi idjë handak lues?

22. Tinai amou ikau hamauh hong atäm: buhen karë talo kaloté buah aku? Tagal kutoh kaderhakam klambim djari iambo, tuntang paim djari imasong.

23. Tan kea olo Sipai mobah pupuse, atawa harimaang mobah belange? Tumen ta keton kea djaton tau mawi talo bahalap, keton idjë puna kananjan mawi kapapa. — (Masm.55,20.)

24. Tagal ta aku handak manambalang olo ta, kilau sahep idjë taraiup hong padang awi riwut.

25. Djetë indu bagim tuntang

indu baris ajum, idja djari intu kasku akam, koan Jehowa! basa ikau djari malihî aku palus harap talo tandjaro.

26. Tumen ta kea aku handak mambo pakaiam mahatau takolokm, sampai kahawem mamala.

27. Krana aku djari mitâ ban dongm, kihal kandjin ta, hong karâ äka gantong tuntang intu padang, kapapan prangam ta; pa jah ikau, Jerusalena! kilen katahie hindai ikau djaton maku imprasil?

BAGI 14.

Pandang tuntang lau mawi tanah Juda, Jeremia blaku wem olo ketk.

1. Djetoh augh Jehowa, idja sampai Jeremia tahu wajah padang hai ta:

2. Juda pungupungt, tuntang karâ baunlonggang lewue rusak, äwen hapaktian babilem, sntop akan petak, tuntang augh bawai lembut hong Jerusalem.

3. Olo awang hai manjoho olo ai awang korik manggau danum; äwen ta lius tanggoh kali, tapi ia djaton sondau danum; äwen buli nimbit sarangae boang, ta äwen mahamen tuntang djauen, palus manjandurong takoloke.

4. Basa tana darakdaraka, awi djaton udjan hong petak, maka olo pamalan mendeng raurau, palus mamangkut takoloke.

5. Krana badjang hong padang kea manak, tuntang malihî anake, basa djaton oru.

6. Tinai kalidai hutan mendeng hong karâ lungkoh, ia djengajengap tahasenge kilau handipâ

hai, matae hiun, basa djaton talo lensbut.

7. Alo karâ kadarhakan ikai manjaksi mawi ikti, o Jehowa! pasi ikti kea tagalaram; krana kin djap bewai ikai djari malangkah, ikai toto djari badosa intu ikau. — (2,10.)

8. Ikan idja aka kaharap Israel, pandohop ai metoh kadjaktie, buhen ikau kilsu tamuâi hong tamah, ampiampin olo halisang, idja bekunder bara malem bewai?

9. Bahen ampin kluu olo pikâh, kilau pangkulima awang djaton tau mandohop? Toto, ikau punia intu bentok ikai, o Jehowa, tuntangi ikai djari injewtit huang aram; tla ikau mulihî ikai.

10. Kakai zugh Jehowa tahu intus olo toh: Äewen ta redjin bagandjur, tuntang pais djaton tau melai; tagal ta Jehowa, djaton mangilak äwen, tapi ia handak manahiu kasakan äwen, palus malah karâ dosae.

11. Tinai Jehowa hamauh deng angku: Äela blaku asi hindai akan intus olo toh. — (7,16.)

12. Alo äwen puasa, djaton kea aku maku mahiming augh bawaie: olo äwen maluput parapah idja ingahu tuntang parapah talo kinan, djaton kea aku maku mangilak ia, malainkan hapan padang, lau tuntang peres aku handak mampalomos olo ta.

13. Ta koangku: Kajah Tuhan, Jehowa! ingat, karâ nabie masuman akae: keton djaton akan mitâ padang, tinai lau djaton akan mawi keton; tapi aku handak manenga kasanang toto toto hong aka toh.

14. Maka koan Jehowa: Nabi ta djari manudjum manandjaro hapan

arangku; aku djaton djari manjoho äwen, djaton djari mametäh iä, tinai djaton kea djari hamauh dengae; äwen tä manudjum akan keton paitä panandjaro, tudjum augh haiang, augh tipun atäi ai bewäi. — (6,14.)

15. Tagal tä kakai augh Jehowa: Karä nabi tä, idjä manudjum hapan arangku, tapi aku djaton djari manjoho äwen, tinai äwen tä hamauh: padang atawa lau djaton akan manapi tanah toh: — toto, karä nabi tä karäh lomos awi padang tuntang lautä. — (5.Mos.18,20.)

16. Tinai karä olo tä, idjä akae äwen manudjum, karäh hakalam-pah hapus Jerusalem awi lan tnn-tang padang; dialo idjä biti aton akan mangubur iä, tuntang sawae dengan anake hatüs bawi; kakai aka handak manusuh kadarhakae mawi iä.

17. Tagal tä, suman augh toh akan äwen: djohon matangku akan nahuto handau hamalem, palus djaton malajan, krana budjang bawi, utus ajungku tä, djari paham imparamok, buah tjalaka idjä paham kapähä.

18. Amon aku blua akan tana, itä! uras hantun olo awang mattä awi padang, tinai amon aku tamä lewu, itä! uras olo idjä meher awi lau; toto, alo nabi alo imam mahin kumbakumbang hong tanah, tuntang djaton katawan akal.

19. Kilen, tukas haliae ikau djari manganan Juda? aton hambaruam mandjilek Sion? buhen ikau djari mamukul ikai, sampai ikai djaton tarapakäläh? Ikai djari harap kasanang, tapi djaton talo bahalap; ikai mendäh katika ikai käläh, tapi kwäka! baja pampikäh bewäi.

20. Joh Jehowa! ikai katawan

kadarhakan ikai, tuntang kadar-hakan tato ikai, krana ikai djari badosa intu ikan.

21. Tapi tagal aram äla kea mangabelä ikai, äla mampalokang mamapa padadusan kahaim: ingat, tuntang äla manganan djandjim dengan ikai.

22. Krana marak karä kahaiang matekiapi ain olo kapir puna djaton idjä manenga udjan, tinai djaton kea langit tau udjan kabuete. Ikau iä tä, o Jehowa, Hatallan ikai; tagal tä ikai handak harap ikau, krana ikau tau malalus talo handiai tä.

BAGI 15.

Hatalia djaton maku tarima olo Juda tä; Jeremia paham kapähä atäic.

1. Maka Jehowa hamauh deng-angku: Alo Moses äwen duä Samuel mendeng naharep aku, djaton kea huangku haluli mangilak utus olo toh; harak äwen bara baungku, naughe iä hadari. — (Esegh.14,14.)

2. Amon äwen hamauh deng-am: kangkwe darin ikai? tä su-man akae: kakai augh Jehowa: idjä bagin pampatäi, naughe iä akan pampatäi; idjä bagin padang, naughe iä akan padang; idjä bagin lau, naughe iä akan lau; idjä bagin tawanan, naughe iä tawan-an. — (43,11.)

3. Krana aku handak mahukum olo tä hapan äpat ampie, koan Jehowa; padang akan pampatäi iä, aso akan mannda iä, burong penda langit tuntang meto hong padang akan kuman palus man-sak iä.

4. Aku handak manjaragh iä tamburup intu karä karadjaan hong petak, tagal Manase, anak Hiskia, radja Juda tä, tagal karä gawie idjä ilaluse hong Jerusalem. — (2.Radja21,11.)

5. Äwe kea idjä handak manjanjang ikau, o Jerusalem? atawa äwe handak masi ikau? atawa äwe idjä handak manabi ikan misek ampin salamatm?

6. Ikau djari malih aku, koan Jehovah, ikau djari undur; tagal tä aku djari mandjudju lengängku mawi ikau, handak marusak ikau; aku djari häka mangarajau ikau.

7. Hapan kiap aku handak mangibar iä bara bauntonggang ta-nahe, aku handak mawi djalaham olo ajungku, idjä djaton maku hobah bara djalae, mandjadi tamanang palus rusak.

8. Balon äwen tä arä haream intu aku bara baras hong saran tasik; mawi indue tä aku handak mampadumah olo tabela, olo parusak intu bentok andau; salenga aku handak malaboh akan lewu laento tuntang kataräwen;

9. Sampai iä, idjä manak hang-kudju, karäh unggounggul, tuntang bageto tahasenge; matandan-dau ai djari belep kahum ambo andau, iä djari mahamen palus njukok; maka tisae aku handak mandjulu ke akan padang, intu baun musohe, koan Jehovah.

10. Kajah aku, o induku! basa ikau djari manak aku, mandjadi olo idjä injaiing, tuntang ingalahi hong hapus tanah; alo aku djaton djari tulas dengae, tuntang djaton djari mangarintar, tapi olo handiai manjapa aku.

11. Maka koan Jehovah: Toto, aku handak mawat ikau, nakara

ikau mangat; aku handak mahelat ikau dengan musoh katika tjalam-kam tuntang kadjakäm.

12. Angatm, aton sanaman idjä tau mamelek sanaman tuntang tam-baga idjä bara utara tä?

13. Aku handak mandjuluk ramo tuntang talo barega ain keton indu irampus, djaton bara rega; djetä tagal karä dosan keton, hong ha-pus tanah keton.

14. Tinai aku handak mamung-kat keton omba musoh keton akan tanah, idjä dia kasenan keton; krana apui djari intokan huang kasangitku, djetä karäh manjeha keton.

15. O Jehovah! ikau bewäi idjä katawan, tsihu aku, awat aku, palus paläh akangku mawi olo idjä mangatah aku; äla manalua aku rusak awi kapandjang atäim dengan äwen, tapi ingat, tagal ikau inawah.

16. Sana aku djari mandino anghm, djetoh indu panginangku; toto, anghm tä djari indu kahan-djak tuntang karantang atäiku; krana aku puna djari injewut huang aram, o Jehovah, Hatallan karä kawan talo belom.

17. Aku djaton pudji ompat mon-dok hong äka olo panawah pa-njindir, djaton aku pudju ompat ramirami; malainkan awi lengäm aku magon mondok unggounggul, krana ikau djari manjuang aku dengan kasangitm.

18. Buhen kapähängku toh ha-radjur, tuntang himangku balalai, djaton maku halit? Tau ikau mandjadi akangku kilau panan-djaro, kilau kali idjä djaton bakan-dong danume?

19. Tagal tä, kakai augh Jeho-wa: Amon ikau buli aku, aku

handak huli ikau, uka ikau mendeng naharep haungku; tinai amon ikau mambaris idjä bahalap bara idjä papa, tä ikau indu njamangku. Murah bewäi äwen lawo akam, tapi ikau djaton haliae lawo acae,

20. Krana aku djari manampa ikau indu kota tambaga idjä dähen malawan olo tä; toto äwen karäh mangalahi ikau, tapi iä djaton tau wampalah ikau; krana aku hindjä dengam, handak maha ga ikau tuntang maliwus ikau, koan Jehowa. — (1,18.)

21. Toto, aktu handak mansuwit mawat ikau bara lengän olo papa, tuntang handak maliwus ikau bara karakop olo gagah tä.

BAGI 16.

Olo Jebudi akan ibukum, tapi tepa lä akan fasi tinai.

1. Maka augh Jehowa sampai aku, kone:

2. Äla ikau masawä, äla ikau manak hatuä bawi hong kaleka toh.

3. Krana kakai augh Jehowa tahuu anak hatuä bawi, awang inakan intu äka toh, tinai tahuu in duo idjä luos iä, tuntang tahuu bapae idjä manak iä hong äka toh:

4. Äwen karäh matüi paham kapähä, tuntang djaton inatum, djaton ingubur, tapi iä kilau tai hundjun petak; äwen karäh rusak awi padang tuntang lau, tinai hantue karäh kinan borong penda langit tuntang meton padang.

5. Krana kakai augh Jehowa: Äla manalih tamä human olo manatum, äla ompat olo manangis, äla ompat manjanjang iä, krana

aku djari manduan kasamangku bara utus olo toh, koan Jehowa, tuntang asingku dengan kasa jangku;

6. Sampai olo hai tuntang olo korik akan matüi haiak hong tanah toh, tuntang djaton tarakbur, tinai djaton olo idjä manatum iä, atawa idjä mahiris arepe, tuntang manjukur takoloke tagal äwen tä.

7. Djaton kea olo akan mawi panginan haiak manatum, hapan mampong kolae tagal hantu tä, djaton kea idjä karäh mampihop iä hapan saugkir ampong tagal batiae atawa indue.

8. Äla kea ikau tamä huma äka panginan bagawi, mangat ombo äwen mondok, kuman mihop.

9. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Itäl aku handak mampaterai hong äka toh, intu matan keton tuntang kahum pambelom keton, augh karami tuntang augh kahandjak, augh karä bakalbanä tuntang karä popoh. — (7,34.)

10. Maka amon ikau masanan karä augh djetoh akau olo tä, tuntang äwen hamauh dengam: buhen Jehowa manukas tjalaka idjä paham tä akan ikäi? narai kadarhaka, narai dosan ikäi, idjä ikti tiwas intu Jehowa, Hatallan ikäi?

11. Tä ikau akau tombah augh äwen: basa tato keton djari mulihaku. koan Jehowa tuntang djari ompat hatalla beken, djari manempo djetä, palus djari siontop acae; tapi aku djari ilihie, tuntang iä djaton djari mahaga Toratku.

12. Tinai keton djari papa ha-

ream bara tato keton; krana toto, geneb bitin keton belom tumon pikir atai ai idjä papa, tuntang djaton maku manumon aughku. — (7,26.)

13. Tagal tä aku handak manganan keton bara tanah toh akan tanah, idjä bhin dia kasenan keton, dia 'kea tato keton; hetä naughe keton manjembah hatalla beken handau hamalem, basa aku djaton maku masi keton.

14. Tapi itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka olo djaton akan manjewut tinai: belom Jehowa, idjä djari magah olo Israel bara tanah Misir;

15. Malainkan: belom Jehowa, idjä djari magah olo Israel bara tanah hila utara, tuntang bara karä tanah, idjä akan hetä iä djari manganan äwen. Krana aku handak halalian äwen akan puna tanah ai, idjä djari inengaku akan tattoe.

16. Itä! aku handak manjoho arä olo palauk, koan Jehowa, idjä akan manawan äwen tä kilau lauk: limbah tä aku handak manjoho arä olo pamandop, idjä akan manawan äwen hong karä bukit, hong karä lungkoh tuntang hong karä hungkap batukarang.

17. Krana matangku manitip karä djalaе, djaton djetä basilim bara baungku, tuntang kadarhakae djaton basahokan bara matangku.

18. Tapi heko aku handak mama-läh kadarhakae tuntang dosae handua lipet, basa iä djari mangihal tanahku: iä djari manjuang jore-sangka hapan hantun talo mate-kiapi tuntang talo kabelä.

19. O Jehowa, idjä äka kwasangku tuntang kaabasku, äka ka-lindongku katika tjalaka! ikau ka-

rüh inanggoh olo bara hapus saran petak, sambil hamauh: bapa ikäi djari manjores talo tandjaro tuntang haiang, idjä djaton baguna haliae.

20. Tau olon manampa hatalla acae, idjä puna djaton kea Hattalla?

21. Tagal tä, itä! sindä toh akan handak madjar iä, palus mamprahan acae lengängku tuntang kwasangku, mangat olo tä kasene, arangku toto Jehowa.

BAGI 17.

Dosa upon karusak; baja huang Ha-talla aton salamat.

1. Dosan Juda djari injurat dengan kalam sanaman, dengan hintan idjä batadjim, djetä djari imintik hong tampong atiae, tuntang intu pampang mesbeh keton:

2. Kilau anake mangenang mesbeh ai, tuntang pahewan ajue, tuntang batang kajun dewae hong karä äka gantong.

3. Joh bukitku idjä hong padang tä, aku handak mandjuluk karä ramom, karä talo aim idjä barega, indu irampas, tuntang karä äkam gantong, tagal karä dose idjä hapus saran tanahm.

4. Tä ikau karäh malekak joresam, idjä djari inengaku akam, djetä awim kea; aku handak mawi ikau mandjadi rewar musohm hong tanah, idjä djaton kasenam; krana keton djari mantokan apui kasanngitku, palus katatahi djetä manjeha. — (5.Mos.32,22.)

5. Kakai augh Jehowa: Tarasapa olo tä idjä harap olon, idjä harap isi kilau indu lengtë, palus

atiae undur bara Jehowa. — (*Masm.* 118,8.)

6. Krana iä kilau kaju ngahagas hong äka tunis, tuntang djaton mangkemä kahalap aton dumah, bajé iä melai äka keang kaumahau hong padang, petak ngarising idjä dia iukong olo.

7. Tapi berkat olo tä idjä harap Jehowa, idjä Jehowa äka kamentenge.

8. Krana iä kilau batang kaju, idjä imbul hong saran danum, tuntang idjä mansuloh uhate lakau sungäi; iä djaton mangkemäe, alo musim mandang, tapi dawae lalamanjan haradjur; iä djaton parabaujelon pandang, tapi haradjur mamaua, djaton balentas. — (*Masm.* 1.)

9. Atai puna panipu haliái, paham bara talo handiai, tuntang paham papa; äwe tau kasenäe?

10. Aku, Jehowa, mangasene manitip tä, tuntang mariksa huange; tinai aku mamalah intu genep olo tumon prangae, tumon buau karä gawie.

11. Kilau manok matan mahärem tantelohe, tapi djaton sampet mamusite, sampai anake blua, kakai olo tä, idjä mamumpong pannatau sala; benteng pambelome iä akau malihü tä, tinai lawin kadariae iä mandjadi olo gila.

12. Tapi padadusan kahai, äka kalindong bara solasolake tä, djetä äka ita idjä brasih.

13. O Jehowa, äka kaharap Israel! olo handiai idjä malihü ikau akan njukok, tuntang olo idjä undur bara ikau aerae karäh injurat hong petak, krana iä malihü Jehowa, tahasak danum kaharingan tä. — (2,13.)

14. Pakälöh aku, o Jehowa, tä

aku kälöh; buah ikau mandohop aku, tä aku indohop, krana ikau idjä äka tarangku.

15. Itä, äwen hamauh dengangku: hong kwe augh Jehowa? naughe djetä lalus bewäi!

16. Tapi aku djaton djari hadjadjuan arepku mandjadi sakatik akam, tinai aku djaton djari radjin andau tjalaka tä dumah, ikau bewäi katawan tä; talo idjä djari injewut totokku, djetä budjur intu matam.

17. Äla ikau mandjadi indu pampikäh akangku, ikau idjä äka kalindongku katika tjalaka!

18. Soho olo idjä mangatah aku mahamen, tapi äla nalua aku mahamen; soho äweu tä taräwen, tapi äla nalua aku inaräwen; hararepan äwen hapan andau tjalaka, palus paramok iä lipet duä.

19. Kakai Jehowa djari hamauh dengangku: Lius, mendeng intu bauntonggang lewun djalahan olo ajungku, idjä hetä radja Juda tamä blua, tuntang intu karä bauntonggang Jerusalem;

20. Palus sanan akan äwen: hining augh Jehowa, keton radja Juda tuntang hapus olo Juda, tinai karä olo Jerusalem, awang tamä bara bauntonggang djetoh.

21. Kakai augh Jehowa: Buabuah keton totototo, äla mäton tanggongan intu andau sabat, tuntang äla mimbit tä tamä mahoroe bauntonggang Jerusalem.

22. Äla kea mamplua talo tanggongan bara human keton intu andau sabat, tuntang äla bagawi enen; tapi keton akan mamprasih andau sabat, kilau aku djari manjoho tato keton. — (2.Mos.20, 8.)

23. Tapi iuwen djaton djari mahining, djaton manalingan pindinge, tapi iä djari manekang arepe, tantai djaton maku mahining, tuntang djaton maku tarima adjar.

24. Toh, amon keton radjin manumon aughku, koan Jehowa, sampai keton djaton maku manamän tanggongan mahoroe bauntonggang intu andau sabat, malaikan amon keton mamprasih andau sabat, palus djaton haliae bagawi intu andau tä:

25. Tä, maka radja tuntang mantir akan tamä bauntonggang lewu toh, idjä mondok hundjun padudusan Dawid, haiak mukong kreta tuntang hadjaran, iä tuntang karä mantire, tinai karä olo Juda, dengan karä olo Jerusalem; maka lewu toh akan iukong sampai katatahi.

26. Tinai olo karäh dumah bara karä lewun Juda, bara karä äka idjä hakaliling Jerusalem, bara tanah Benjamin, bara karä tanah randah, tuntang bara karä bukit hatinggang, tinai bara salatan, sambil mimbit parapah indu ingähu, parapah indu injambalih, parapah talo kinan, garo, tuntang parapah horumat akan human Jehowa.

27. Tapi djaka keton djaton manumon aughku, palus djaton maku mamprasih sabatku, mangat dia mäton tanggongan amon keton tamä mahoroe bauntonggang Jerusalem intu andau sabat: tä aku handak mantokan apui intu bauntonggange, djetä karäh mampalomos karä human Jerusalem idjä hai tuntang bahalap, palus djetä djaton tarabelep.

BAGI 18.

Amon olo hobah atäie, tä iä ihage; amon iä batekang, maka iä rusak.

1. Djetoh augh, idjä sampai Jeremia bara Jehowa, koeae:

2. Lius, tanggoh human tukang blanai, hetä aku handak manjoho ikau mahining karä aughku.

3. Tumon tä aku mananggoh human tukang blanai; maka itä, iä aton nguan talo gawie hundjun, bindange.

4. Maka petak tä idjä inampae akan blanai djaton bahoroe intu lengae; tä iä mangumpale, manampa beken tinai, idjä tumon kakilak tukang tä.

5. Tä augh Jehowa sampai aku, koeae:

6. Dia tumon gawin tukang toh aku kea tau manampa keton, o ungkup Israel? koan Jehowa; itä! kilau petak intu lengän tukange, kalotä keton kea intu lengängku, o ungkup Israel. — (Rom. 9,21.)

7. Salenga aku hamauh mawi utus olo atawa karadjaan, aku handak marunap, mangarak palus marusak tä.

8. Tapi amon utus olo tä, idjä djari kalotä aughku mawi iä, hobah bara kadarhakae: tä aku handak mangarajau tagal kapapa tä, idjä djari ingahandakku mawi iä.

9. Tinai salenga aku hamauh tahuututus olo atawa tahuut karadjaan, aku handak mamangun tuntang mimbul tä.

10. Tapi amon iä mawi talo papa intu matangku, sampai djaton maku manumon aughku: tä aku handak mangarajau tagal kahalap tä, idjä djari indjandjiku handak malalus tä acae.

11. Toh, maka suman akan olo Jeda tantang olo Jerosalem, koam; kakai augh Jehowa! toto, aku manatap tjalaka akan keton, tuntang mangarangka hukum akan keton; toh, maka hobah keton, kalah geopolitik, biti malih djalaes idja papa, palus pabudjur djalan tuntang ga-win keton: — (25,5.)

12. Tapi koan olo ts: Haiang, mananya aughm! malainkan ikai handak mahoroe djalan ikai kea, tuntang genep bitin ikai handak malalus pikir atae idja papa. — (6,16.)

13. Tagal ta kakai augh Jehowa: Kalah isek marak karä olo kapir; äwe pudji mahining augh kalota? Budjang bawi, Israel ta, mawi ketalahae haliae.

14. Aton kea danum baku hong Libanon terai mahasor bera bukit akan karä tana? aton danum soho idja eadingen ta palus pandit?

15. Tapi djalahan olo ajungku kalapean aku; äwen hagaro akan talo haiang; olo manampa talo aka tantarang hong djalaes, hong djalan idja tatap bara nsang ta, mangat äwen mahiwang akan djalan, idja djaton implawa;

16. Mangat iä manampa tanahe indu aka patpikah, aka katjitis olo katatahi; olo handiai, idja mahalau hetu, karä djungun tuntang matnindi takoloke.

17. Kilau riwut timor aku handak manambolang äwen intu baun muuhe; aku handak manalikut tuntang djaton manaharep iä kahum andau karusake.

18. Ta, maka koan äwen: Has, ita hakarangka mawi Jeremia; krana kwe akar karä imam tau sala intu surat Torat; tirok puna djaton tau nihau bara olo pintar,

atawa augh bara karä nabi; has, ita mamukul iä hapan djela, tantang ala ita paraba karä unghé ta. 19. O Jehowa! senäh aughku, hining augh karä olo idja mandjawap aughku.

20. Patut olo mammalih kahalap hapan kapapa? krana äwen djari mangali palowang akan hambaruangku; ingat; aku djari mendeng naharep baum, mangat hamauh bahalap akan äwen; makara mindah kasangitmbara äwen ta.

21. Toh, kalah djuluk karä anake akan lau, palus saragh iä akan padang, tuntang soho karä sawae mandjadi tamanang lomat anake, tinai balo, soho karä banæ imukal impatái, tuntang karä pambudjange hatu impatái padang kahum parang.

22. Sampai augh bawai lembut bera humae, amon ikau salenga marumpak iä hapan kawan parang; bassa olo ts djari mangali palowang handak manawan aku, tuntang djari manenan djarat mantaai paingku.

23. Tapi ikau, Jehowa, kasene karä akale mawi aku, handak mampatái aku; toh, ala ikau mammun kaderhakae, tuntang ala mammuas dosae bara baum; tapi soho iä impalokang intu baum, palus awi äwen kahum katika kalaitm.

BAGI 19.

Jerusalem akan imusit kilau kosong petak.

1. Kakai augh Jehowa: Lius, pili kosong petak, tampan tukang blanai, palus duan haiak dengan

isut bakes elo arā, tuntang bakes imam.

2. Balalu blua, talih djanah Benhinom, idjā tandipah baun-tenggang hila salaten, palus ambo aughm, suman hetā karā augh, idjā insanangku akam;

3. Sambil hamauh: hinig augh Jehowa, keton radja Juda tuntang olo hong Jerusalem; kakai augh Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom, Hatallan Israel: toto, aku handak hararepan äka toh hapan tjalaka kalotä, sampai genep biti idjā mahining tä karäh mangaruning pindinge;

4. Basa olo toh djari malihî aku, sambil manakau äka toh, hagaro hietä akan hatalla beken, idjā djaton djari kasenae, tatoe tuntang karā radja Juda mahindia kea, tinai iä djari manjuang äka toh hapan dahan olo idjā djaton kasalae.

5. Krana äwen djari mamangun äka gantong akan Baal, hapse mangahu anake indu parapah akan Baal, talo idjā djaton djari injohoku iä, djaton djari insanangku akæ, ranange hong atäiku mahindia. — (7,31.)

6. Tagal tä, itäl andaue karäh dumah, koan Jehowa, tä maka kaleka toh djaton hindai akan injewut Topet, atawa djanah Benhinom, tapi djanah pamuno.

7. Krana aku handak mampa-haiang tirok olo Juda tuntang Jerusalem hong äka toh, palus handak mampalokang äwen awi padang intu baun musohe, tinai awi lengän karā olo idjā mangatali tahasenge, tuntang aku handak manenga hantue indu kipan burong penda langit, tuntang meto hong petak.

8. Aku handak manaippa lewu toh mandjadi äka pampikäh tuntang äka katjitjis; genep biti idjā mahalau karäh djungun, sambil ngatjitjis tagal karā tjalakae. — (49,13.)

9. Tinai aku handak manjoho olo tä kuman isin anake batu bawi, genep bitin olo tä karäh kuman isin kolae, kahum kakalonge tuntang kadjakae, idjā larpan tä musohe, awang mangatali hambaruae, hararepaniä. — (5.Mos. 28,53.)

10. Tä, maka ikau akan musut kosong tä intu matan karā olo, idjā dengam:

11. Tuntang ikau akan hamauh dengan äwea: kakai augh Jehowa, Tuhan karā kawan tulu belom: kilau olo mampsit sarangan tampan tukang petak, idjā djaton tau iharegapan tinai, kalotä kea aku handak mangazak utus olo tulu tuntang lewu toh; tä äwen karäh ingubur hong Topet, basa djaton äka beken hindai indu äka kubur.

12. Kakai aku handak mawi äka toh, koan Jehowa, tuntang karā olo huange, samapai lewu toh akan mandjadi kilau Topet.

13. Maka karā huma hong Jerusalem, tuntang karā human radja Juda akan mandjadi sama kapalie kilau äka Topet tä; toto, huma handiai tä, idjā bundjun sapate äwen djari hagaro akan tawon ramon langit, tuntang djari manusuh parapah talo ihop akan hatalla beken.

14. Djadi, amon Jeremia buli bara Topet, idjā akan tä Jehowa djari manjoho iä, uka manudjum, maka iä mendeng hong parantaran human Jehowa, sambil hamauh dengan olo arā:

15. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: itä! aku handak hararepan lewu toh, tuntang karä lewan utus olo toh, hapan tjalaka, idjä djari injewutku acae, basa äwen manekang arepe, palus djaton maku manumon aughku.

BAGI 20.

Jeremia ibukum; tapi djaton iä djeramasuman augh Hatalla.

1. Maka amon Pashur, anak Imer, imam tä, idjä iangkat djadi mantir kapala hong human Jehowa, mahining Jeremia manudjum karä augh kalotä,

2. Tä Pashur mamuknl nabi Jeremia, balalu manutup iä hong siper, idjä intu äka gantong, intu bauntonggang Benjamin, idjä darah human Jehowa.

3. Maka djadi andau tinai Pashur mamplua Jeremia bara siper. Tä Jeremia hamauh dengae: Jehowa djaton manggarä ikau Pashur, (*idjä hai,*) tapi Magor-misabib. (*Pampikäh kakaliling.*)

4. Krana kakai augh Jehowa: Itä! aku manampa ikau indu pam-pikäh akam tuntang akan karä sobatm; äwen karä halelek awi padang musohe, haiak matam mitä tä, tuntang hapus Juda handak injaraghku intu lengän radja Babel, idjä karä manamput äwen tawanan akan Babel, palus mawi iä hapan padang.

5. Tinai karä ramon lewu toh, hapus patäi abese, karä talo barga, tuntang karä panatau radja Juda, aku handak mandjuluk tä intu lengän musohe, äwen karä

marampas manduan djetä, palus mimbit tä akan Babel.

6. Maka ikau, Pashur, tuntang karä olo humam, akan tamput tawanan sampai Babel; hetä ikau karäh matäi, palus ingubur hetä, ikau tuntang karä sobatm, idjä acae ikau djari manudjum manandjaro.

7. O Jehowa! ikau djari makatm aku, tä aku tumon pakatm; ikau djari paham bara aku tuntang djari manang. Tapi aku toh indu hababaka olo hapus andau, uras äwen halalea aku.

8. Krana katahingku hamaah, mantehau sambil masuman tjahaka tuntang karusak tä, maka augh Jehowa bukungku impahawen tuntang ihalalea nongkang andau.

9. Tä koangku: terai, aku djaton handak mingat iä tinai, tuntang djaton handak hamauli hapan arae. Tapi tä huang atäiku mandjadi kilau apui pangähu, idjä bakandong huang tolangku; aku sampai ujuh handak manahanan tä, tapi djaton kabawuku.

10. Krana aku mahining, arä olo manjape aku, tuntang mam-pikäh aku hakaliling, koae: dawa iä; has, ita handak mandawa iä! Karä karampiku mangalulut aku tanggarurus, koae: aajaajau ita sondau buku, hapa mantakan iä, palus mamaläh arep ita mawi iä.

11. Tapi Jehowa mampahaiak aku, kilau pangkalima idjä äka kikäh; tagal tä idjä mangatah aku karäh balongkang palus djaton bara pedah; äwen karäh njukok hliai, basa gawie djari gila kalotä; kahawae tä palus katahi, djaton ingalapean tinai. — (1,8,19.)

12. Maka ikau, o Jehowa, Tu-

han karü kawan talo belom, idjä mangkemä olo tetek, tuntang mariksa atai bua, soho aku mitä pamalihm, idjä akan ilalusm mawi olo tü, krana aku djari mandjuluk perkbarangku akam.

13. Njanji akan Jehowa, tara Jehowa! krana iä djari mawat hambaruan olo pähä bara lengän olo darhaka.

14. Tarasapa andau, idjä hong tä aku iuakan; andau tä, idjä intu tä induku djari luas aku, äla bara berkat. — (15,10.)

15. Tarasapa iä, idjä djari mamasan akan apangku, koae: anak hatu djari inakan akam; hapa mampahandjak iä.

16. Käläh olo tä mandjadi kilau lewu tä, idjä inambalik Jehowa, haiak djaton mangarajau; buah iä mahining lalento handjewu, tangis bentok andau;

17. Basa iä djaton djari mampatiaku hong knai, palus induku mandjadi akan kuburku, inihi katahahi.

18. Buhen kea aku djari inakan, uka mitä kasusah tuntang kapähä kalotä, haiak mampahapus karü andauku tuntang kahawen bewai?

BAGI 21.

Jeremia masuman akan radja Sodekia, Jerusalem karöh toto dinon asang, tuntang iä karöh tawanan.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Jeremia, amon radja Sodekia manjoho Pashur, anak Malghia, tuutang Sepanja, anak Maaseja, imam tä, manalah iä, koae:

2. Käläh isek Jehowa akan ita,

krana Nebukadnesar, radja Babel, aton mamarang ita; ejajau Jehowa handak mawi akan ita tuman karü gawie heran bahut, mangat äwen hadari bara ita.

3. Tä Jeremia hamauh dengan äwen duă tä: Suman akan Sedekia kalotoh:

4. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: toto, äku handak mulles ganggamen keton, idjä intu lengän keton, idjä hapan keton malawan radja Babel tuntang olo Kasdim, awang mangapong keton intu ruar kotan keton, tuntang sku handak mamumpong äwen tä hajahaiak hong lewu toh.

5. Bitingku handak mamarang keton hapan lengängku idjä mandadjok, tuntang penangku idjä abas, tuntang kalaït, karahus dengan kasangitku paham.

6. Aku handak mamukul olo lewu toh, olon tuntang meto: äwen akan matäi awi peres papa paham.

7. Tinai limbah tä, koae Jehowa, äku handak mandjuluk Sodekia, radja Juda, tuntang karü mantir ajue, dengan olo arä handiai, idjä katapasan bara peres hong lewu toh, bara padang tuntang lau, akan lengän Nebukadnesar, radja Babel, akan lengän karü musohe, akan lengän äwen idjä mangatah tahasenge; tä olo tä karöh mawi äwen hapan baun padang; olo tü djaton akan manisa, masih tuntang manjanjang äwen.

8. Tinai sanan akan olo arä toh: Kakai augh Jehowa: itä! äku hararahan intu baun keton djalan pambelom tuntang djalan pampatäi.

9. Idjä melai hong lewu toh,

iä akan matsai awi padang , awi lau tuntang peres: tapi idjä blua manjembah olo Kasdim, idjä mangapong keton , iä karäh belom , palus manamput hambaruae kilau talo rampase.

10. Krana aku djari manintu baungku akan lewu toh indu tjalakae, djaton djaka indu kahalape , koan Jehowa. Lewu toh karäh indjuluk akan radja Babel, mangat iä manusule.

11. Tinai tahuu ungkup radja Juda suman : hining keton augh Jehowa.

12. O keton , ungkup panakan Dawid ! kakai augh Jehowa: putus budjubudjur keton haiak djadjuwu , palus liwus olo irarat bara lengän olo gagah, belä kasangitku malajap kilau apui , balalu manjeha sampai djaton tarabelep , tagal kadarhakan gawin keton.

13. Itä ! aku handak mantakan ikau idjä melai helat djannah, ikau bukit hong padang tä , koan Jehowa; keton idjä hamauh : äwe tau maroboh ita , atawa äwe tau sampai äka ita?

14. Aku handak mamalah keton tumon bua gawin keton . koan Jehowa; aku handak mantokan apui intu iä idjä padet kilau kajuan ; djeta akan manjeha talo handiai hakaliling lepah lomos.

BAGI 22.

Hukum insuman akan radja telo, Joahas, Jojakim tuntang Jeghonias.

1. Kakai augh Jehowa: Lius, tanggoh human radja Juda , palus sanan augh toh hetä,

2. Koam : hining augh Jehowa,

o radja Juda , ikan idjä mondok hundjun padadusan Dawid , ikau tuntang karä mantirm , tuntang hapus olo ajum , idjä tamä mhoroe bauntonggang djetoh.

3. Kakai augh Jehovah: lalus kabudjur tuntang katetek , liwus olo ihenjek bara lengän olo gagah, tinai äla mahanjek olo tamuui , nolsi tuntang balo ; äla keton mararat, tuntang äla manusuh dahan olo awang · djaton kasalac hong äka toh.

4. Amon keton totototo manumon augh toh , tä maka radja, idjä mondok hundjun padadusan Dawid , akan tamä blua bauntonggang huma toh , mukong kareta tuntang hadjaran , iä , karä mantire tinai olo ajue.

5. Tapi djaka keton djaton manumon augh toh , tä aku djari sumpah manjewut arepku , koan Jehowa , huma toh akan karakkara bewäi.

6. Krana kakai augh Jehovah tahuu human radja Juda: Ikau kilau Gilead intu aku , kilau tan tan Libanon , tapi aku handak mawi ikau mandjadi benjem , lewu idjä djaton iukong olo.

7. Krana aku djari manukas kutoh olo parusak mawi ikau , genep biti tuntang ganggamae. äwen karäh manaweng karä batang seder aim awang kampili , balalu mandjakah tä akan apui.

8. Tä arä olo kapir karäh maha lau lewu toh , sambil hamauh dengan sama arepe: buhen Jehowa djari mawi lewu hai tä kalotä ?

9. Tä olo karäh tombah: basa äwen djari manganan djandjin Jehowa , Hatallan ai , palus sontop intu hatalla beken , sambil manempo djetä.

10. Åla keton manangis tagal olo matai, åla manatum iä; tapi kähih tangis tagal olo idjä tawan-an tä, krana djaton haliae iä akan haluli tinai mitä tanah äkæ inakan.

11. Krana kakai augh Jehowa tahuu Joahas, anak Josia, radja Juda, idjä djari marentah manganti liau bapae Josia, idjä inamput bara åka toh: Djaton haliae iä akan haluli tinai.

12. Tapi iä akan matäi intu äkæ inamput tawanan, palus iä djaton akan mitä tanah toh tinai.

13. Kajah olo, idjä mamangun humae hapan kadarhaka, tuntang manatap karonge hapan kasalan; iä hadjadjuan olo ai bagawi haiang, djaton manenga upahe;

14. Sambil hamauh: aku handak mamangun akangku huma idjä hai haliae, tuntang karong idjä bungas; tuntang iä manampa arä panjengok hetä, tinai djetä ilasähe hapan kaju seder, tuntang injapu hapan taluga.

15. Angatm, ikau haradjur akan marentah, basa ikau mambudjok arepm hapan kaju seder tä? Dia liau bapam djari kuman mihop kea, haiak malalus kabudjur tuntang katetek, tuntang iä batuah bewäi?

16. Iä djari mamatut perkaran olo pähä tuntang tjalaka, tä maka iä batuah; djaton djetä awie ka-sene aku? koan Jehowa.

17. Tapi matam tuntang ataim baja manintu kisit kakoho, ikau handak manusuh dahan olo idjä djaton bara kasalan, handak marajap tuntang mararat bewäbewäi.

18. Tagal tä, kakai augh Jehowa tahuu Jojakim, anak Josia, radja Juda: Olo djaton karäh ma-

natum iä, koae: kajah akaku, kajah betauku! Olo djaton akan manatum iä, koae: kajah tuan, kajah panambahan!

19. Iä karäh ingubur kilau kalidai; olo karäh manunda hantue manganan iä kedjau bara baun-tonggang Jerusalem.

20. Dai tantan Libanon, tangis; ambo aughm hong Basan, kariak bara Abarim, krana karä mantirm idjä ingilakm djari ramok.

21. Aku djari masuman tä akam helohelo, katika ikau magon sa-nang; tapi koam: aku djaton pa-rabae. Djetä puna hadatm bara katabelam, ikau djaton maku ma-numon aughku.

22. Riwut akan manambalang karä sakatikm, tuntang karä mantirm akan nihau tawanan; djaton tau dia ikau mahamen palus nju-kok tagal karä kadarhakam.

23. Ikau, idjä toh mukong Libanon, tuntang manjarangan hong batang seder! kilen ampim karäh tinai, amon kapähäm mantakan ikau, kilau kapähän olo bawi idjä luas?

24. Belom aku, koan Jehowa, alo Jeghonia, anak Jojakim, radja Juda, aton kilau tisin tjap intu lengängku gantau, mahin handak imarutku manganan ikau: — (2.Kron.36,9.)

25. Aku handak mandjuluk ikau akan lengän olo, idjä mangatah tahasengm, intu lengän olo, idjä äka kikähm, intu lengän Nebukadnesar, radja Babel tä, tuntang olo Kasdim.

26. Aku handak manganan ikau tuntang indum, idjä djari manak ikau, akan tanah beken idjä puna dia tanah keton, maka hetä keton akan matai. — (2.Radja 24,12.)

27. Maka tanah, idjä paham ingenange handak inulie, djaton iä akan bulie tinai.

28. Kilen, olo toh, Jeghonia tä, kilau talo idjä batawah tuntang ingarak? aton iä kilau talo idjä djaton barega? buhen tinai iä tuntang panakae djari indjakah, inganan akan tanah awang dia kasenae?

29. Joh tanah, tanah, tanah! hining augh Jehowa!

30. Kakai augh Jehowa: Awi manjurat olo tä mandjadi akan tamang, olo idjä djaton batuah hapus umure; krana hapus panakae dialo idjä biti karäh batuah, mangat mondok hundjun padadusan Dawid, tuntang marentah tanah Juda.

BAGI 23.

Mantir, imam tuntaug nabi idjä papa impudji, tinai hukum insaan akae; panumah Kristus, Sakatik bahalap tä, insuman.

1. Pajah keton, karä sakatik, idjä marusak sambil manamburup kawan idjä puna ajungku, koan Jehowa.

2. Tagal tü, kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, tahu karä sakatik tä, idjä manjakatik djalahan olo ajungku: Keton djari manamburup tabiringku, djari maharak iä, tuntang djaton djari manonggo iä; itä! aku handak mamalah kadarhakan gawin keton intu keton, koan Jehowa.

3. Tapi bitingku handak manampunae tinai tisan tabiringku bara karä tanah, idjä akan hetä aku djari maharak iä, palus aku handak manduan iä akau puna

kandange; tä iä karäh manak dahangdahanga.

4. Tuntang aku handak mampalembut Sakatik akan olo tä, idjä toto karäh manjakatik iä, sampai olo tä djaton akan mikäh hindai, djaton taräwen, djaton intakan, koan Jehowa.

5. Itä! katika karäh dumah, koan Jehowa, maka aku handak mampalembut akan Dawid Salundik idjä tetek tä; iä akan indu radja, marentah bahalap tuntang batuah, sambil malalus kabudjur tuntang katetek hong petak. — (30,3.Jes.4,2;32,1.)

6. Katika tä Juda karäh lapas, tuntang Israel akan melai sanang; djetoh arae, idjä tumon tä olo manggarä iä: Jehowa idjä äka katetek ita. — (33,16. 1.Kor.1,30.)

7. Tagal tä, itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä olo djaton akan hamauh hindai: belom Jehowa, idjä djari magah olo Israel bara tanah Misir!

8. Tapi: belom Jehowa, idjä djari magah panakan ungkup Israel, palus djari mimbit iä bara tanah hila utara, tuntang bara karä tanah, idjä akan hetä aku djari maharak iä! Krana äwen akan melai intu puna tanah tinai.

9. Tahu karä nabi atäiku ngambuar intu huangku, karä tolangu halipak; angatku kilau olo babusau, idjä lajau awi anggor. tagal Jehowa tuntang tagal augh idjä brasih.

10. Krana tanah kontep olo bakanji, sampai tanah pungupungut awi sapa, äka murep hong padang lepah keang; basa gawin äwen uras papa, tuntang prentahe djaton budjur.

11. Krana nabi tuntang imam uras haliau darhaka; alo hong humangku mahin aku sondau kardarhakae, koan Jehowa.

12. Tagal tä djalan ai akan mandjadi kilau äka malisen hong kakaput, äka äwen tanggarurus palus balongkang; krana aku handak hararepan iä hapan tjalaka intu njelon pamalih, koan Jehowa.

13. Toto, aku djari mitä arä kagila intu karä nabi Samaria kea, olo tä manudjum hapan aran Baal, tuntang mampalajang olo ajungku, Israel;

14. Tapi intu karä nabi Jerusalem aku mitä kakihal paham; äwen baja bakandji, tuntang manandjaro, tinai manantiring lengän olo parajap, belä olo hobah bara kardarhakae. Uras äwen tä kilau Sodom intu aku, karä oloe sama kilau Gomora.

15. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, tahu karä nabi tä: Toto, aku handak pakanan olo tä hapan panamar, tuntang mampihop iä hapan danum Peru; krana awi karä nabi Jerusalem kaliau djari lembut akan hapus tanah.

16. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Äla keton tarima augh karä nabi, idjä manudjum akan keton; äwen mampalajang keton; iä masanan paitä atäi ai bewäi, tuntang djaton tumon augh Jehowa. — (6,14.)

17. Äwen haradjur hamauh deng-an olo, idjä manawah aku: Jehowa djari masuman, keton karäh mangat batuah bewäi; — tinai akan karä olo idjä manandjong tumon pikir atäi ai: tjalaka djaton karäh sampai keton.

18. Krana äwe äwen tä djari ompat Jehovah hakarangka? äwe djari mitä atawa mahining aughe? äwe djari manjenäh aughe mangasene tä?

19. Itä! talo saloh balewut ain Jehovah akan dumah paham kasangite, talo badjea idjä sarsaroi haliai; djetä akan lawo mawi takolok olo darhaka. — (30,28.)

20. Kalait Jehovah djaton akan undur, sampai iä malalus tuntang mampalepah talo idjä kabandak atäie; dapit intu katatesan karä andau keton akan mingat harati tä totototo.

21. Aku djaton djari manjoho karä nabi tä, tinai äwen tä kana-ha lembut bewäi; aku djaton djari hamauh dengae, mahin äwen manudjum kea.

22. Krana djaka äwen toto djari ompat manamuni aku hatirok, toto, iä djari masuman karä augh-ku akan djalahana olo ajungku, tuntang djari mambalang äwen bara djalae idjä papa, tinai bara karä kardarhakan gawie.

23. Aton aku toh Hatalla idjä tokep bewäi, koan Jehovah, tuntang djaton Hatalla akan ke-djau kea?

24. Tau kea olo manjahokan arepe intu äka basilim, sampai aku djaton tau mitä iä? koan Jehovah. Djaton hapus langit tuntang petak basuang aku? koan Jehovah.

25. Aku toto djari mahining talo awang insuman karä nabi, idjä manudjum manandjaro hapan arangku, koae: aku djari nupi, aku djari nupi!

26. Kilen katahie djetä melai hong atäi karä nabi, idjä manu-

djam tandjaro? Ia puna nabin tipun otai ai.

27. Idja handak manamput djalahan olo ajungku ngalapean arangku, tagal karā nupie, awang insasé akan karā kolae; sama kilau karā tatoe djari kalapean arangku tagal Baal.

28. Nabi idja puna panupi, naughe ia masuman nupie; tapi nabi idja aka aughku, kalah ia masumman aughku tototo: krana akan en tikil mäwoi parai? koan Jehovah.

29. Dia aughku kilau apui? koan Jehovah; kilan tasal idja maramok batukarang? — (*Ibran. 4,12.*)

30. Tagal tä, itä! aku handak mawi karā nabi, koan Jehovah, idja manakau mambalang aughku bara kolae.

31. Itä! aku handak mawi karā nabi, koan Jehovah, idja hapan augh ai, sambil hamauh: Ia djari masumae.

32. Itä! aku handak mawi äwen, idja maaudjum nupi tandjaro, koan Jehovah, sambil masuman tä, tuntang mampalajang olo ajungku hapan tandjaroë tuntang augh haiang ai, alo aku djaton djari manjoho ia, djaton djari mamekah iä, tinai ia djaton haliae baguna akan utus olo toh, koan Jehovah.

33. Maka amon olo toh, atawa nabi, atawa imam, akan misék ikau, koae: narai tinai prentah hukum Jehovah? tä ikau akan tombah aughé: narai prentahé? aku handak manganan keton, koan Jehovah.

34. Tinai amon nabi, atawa imam, atawa olo beken hamauh: tä prentah hukum Jehovah; — toto,

aku handak mamakah mawi olo tä tantang angkup humad.

35. Kakai patut keton hamanhé, genep biti dengan kolae, tuntang dengan sama arép keton: kilen patombah Jehovah, narai augh Jehovah?

36. Aña manjewut tä tinai prentah babehat ain Jehovah; krana akan geneb biti augh ai bewui karaku mandjadi babehat, basa keton nambalik augh Hatalla idja belom, Jehovah, Tuhan karā ikawan talo belom, Hatallan ita.

37. Tagal tä keton akan misék nabi: kilen patombah Jehovah dengam? narai Jehovah djari hamauh?

38. Tapi basa keton keton: prentah babehat ain Jehovah: — tagal tä kakai augh Jehovah: basa keton manjewut augh Jehovah prentah babehat, alo aku djari manjoho keton, koangku: aña keton hamauh: prentah babehat ain Jehovah:

39. Tagal tä, toto, aku handak ngalapean keton lepalepah; keton tuntang lewun keton, idja djari inengaku akan keton tuntang akan tato keton, aku handak manganae bara baungku.

40. Aku handak manampa kahawen tuntang katawah akan keton katatshi, idja djaton kalapean.

BAGI 24.

Tanding hapan duă karandjang korma tä.

1. Itä! Jehovah mamprahan akangku aton duă karandjang korma, ingkes intu bañu human Jehovah; limbah Nebukadnesar, radja

Babel, djari manamput Jeghonias, anak Jojakim, radja Juda, tuntang karä mantir Juda, tinai karä tukang kaju dengan tukang sana-man, tawanan bara Jerusalem, palus djari mimbit äwen akan Babel. — (2. Radja 24,14.)

2. Hong karandjang idjä tä atom korma paham kahalape, kilau korma idjä solake masak; tapi hong karandjang idjä tinai papa, djaton tarakinan awi kapapae.

3. Ta Jehowa hamauh dengangku: Narai aton gitam, o Jeremias? Tombah aku: Bua korma; idjä bahalap, iä bahalap haliae; idjä papa tangkalau papa haliae, sampai djaton tarakinan awi kapapae.

4. Ta angh Jehowa sampai aku, koae:

5. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: kilau bua korma idjä bahalap toh tumon tä aku handak manahru masih olo Juda idjä tamput tatawan, idjä djari imung-katku bara äka toh akan tanah olo Kasdim.

6. Aku handak manangkilik masih iä, tuntang handak halalian iä akan tanah toh; akn handak mamangue, tuntang djaton mangarak iä tinai; aku handak mimbul iä, djaton marunape tinai. — (31, 28.)

7. Tinai aku handak manenga akae atai idjä kasene aku, aku toh Jehowa; palns olo tä akan mandjadi indu djalaham olo ajung-ku, tinai aku karäh indu Hatalae; krana äwen karäh hobah akang-ku hapan salepah atiae.

8. Tapi kilau korma papa tä kalotä kapapae, sampai djaton tarakinan, koan Jehowa, kakai aku handak mawi Sedekia, radja Juda, tuntang karä mantire, tinai karä

tisan olo Jerusalem, idjä katapasian hong tanah toh, tuntang idjä melai intu Misir. — (29,17.)

9. Aku handak mandjuluk fäakan tjalaka, palus handak manamburup iä kumbangkumbanga hong karä karadjaan hapus petak, nakara äwen mandjadi indu taweh, tanding tuntang tabean, tinai indu sapa hapus hong karä äka, idjä akan tä aku djari manganan iä.

10. Tinai aku handak manjoho padang, lau tuntang peres mantakan äwen, sampai äwen impalomos bara tanah, idjä djari ineagaku akae tuntang akan tatoe. — (Esegh.14,21.)

BAGI 25.

Olo Juda tawanan akan Babel udju pulu njelo katahie.

1. Djetoh augh, idjä sampai Jeremias tahu hapus ntus olo Juda, intu njelo äpat kahum Jojakim, anak Josia, radja Juda tä, djetä njelo idjä solake kahum: Nebukadnesar, radja Babel:

2. Idjä insumau nabi Jeremias akan karä olo Juda, tuntang kara olo Jerusalem, koae:

3. Bara njelo telowalas kahum Josia, anak Amon, radja Juda, palus sampai andau toh, djadi duil pulu telo njelo toh, maka augh Jehowa djari sampai sku. tuntang aku djari masanan tä akan keton totototo; tapi keton djaton haliae maku mahininge.

4. Tinai Jehowa djari kindjap manjoho karä reware, nabi tä, tanggoh keton; tapi keton djaton haliae

maku mahining, tntang djaton maku manalingan pinding keton, uka manumon.

5. Äwen djari hamauh: hobah keton, genep biti bara djalaë idjä papa, tuntang bara kадархакан гавин keton, tä keton haradjur akan melai hong tanah, idjä djari inenga Jehowa akan keton tuntang akan tato keton, palns katahi.

6. Äla omba hatalla beken, uka manempo iä tuntang manjembah iä, belä keton marahas aku awi tampan lengän keton, sampai aku mimbit tjalaka mawi keton.

7. Tapi keton djaton djari manumon aughku, koan Jehowa, malainkan keton djari marahas aku awi tampan lengän keton, indn tjalakan keton kabuat.

8. Tagal tä koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Basa keton puna djaton maku mahining aughku,

9. Itä! aku handak manjoho manduan karä djalahans olo bara hila utara, koan Jehowa, tuntang rewaruku Nebukadnesar, radja Babel tä kea; aku handak mimbit olo tä mawi tanah toh, tuntang mawi karä olo idjä mukong hetoh, tinai karä djalahans olo idjä hakaliling, aku handak mangerem tuntang marusak iä, manampa iä mandjadi indu katjitjis tuntang kabemjem katahai.

10. Aku handak mampaterai marak olo tä augh karami tnntang kahandjak, augh bakalbanä tuntang popoh, augh galingan dengan kalawan sumbo.

11. Hapns tanah toh akan mandjadi indn karnsak tuntang kabemjem, tä karä djalahans olo toh akan manempo radja Babel udju

pulu njelo katahie. — (27,22. *Ezra* 1,1. *Dan. 9,2.*)

12. Tapi amon udju pulu njelo tä djari hapns, tä aku handak mamaläh karajap radja Babel, tuntang karä olo ai, koan Jehowa, palus mawi hapus tanah olo Kasdim; aku handak manampa tä mandjadi kartusak katatahi.

13. Aku handak malalus mawi tanah tä karä augh, awang djari insanangku acae, karä augh awang djari injurat hong surat toh, idjä inudjum Jeremia tahuu karä djalahans olo tä;

14. Sampai djalahans olo idjä bacakal tuntang radja hai akan mahadijipen äwen tä kea. Kakai aku handak mamaläh mawi äwen tu mon kapatute, tnmon karä gawin lengäe.

15. Krana kalotoh Jehowa, Hattallan Israel, djari hamauh dengangku: Duan sangkir anggor kasangitku toh bara lengängku, palus pihop hapan tä karä djalahans olo, idjä injohokn ikau manalihe;

16. Nakara äwen tä mihope, pals hnjonghajang tuntang njanjan tagal padang tä, idjä handak imaitku mamarak äwen.

17. Tä aku djari manduan sangkir bara lengän Jehowa, tuntang aku djari mampihop hapan tä karä djalahans olo, idjä djari injoho Jehowa aku manalihe,

18. Iä tä: Jerusalem tuntang karä lewun Juda, tnntang radjae dengan karä mantire, nakara äwen rusak palns benjem, mandjadi indu äka katjitjis tuntang sapa, tumon awang djari andau toh;

19. Tinai Parao, radja Misir, tuntang karä reware, karä mantire, tinai olo ai samandiai;

20. Karä tanah Arab, karä ra-

djan tanah Us, karä radjan tanah Pilisti, Askalon, Gasa, Ekrön, tuntang tisan Asdod;

21. Edom tuntang Moab, tinai olo Amon:

22. Karä radja Tirus, karä radja Sidon, radjan karä pulau idjä di-pah tasik;

23. Dedan, Tema, Bus, tuntang karä olo idjä basukur;

24. Karä radja Arab, tinai karä radjan olo idjä balutbaluten, awang melai hong padang benjem;

25. Karä radja Simri, karä radja Elam, karä radja Madai;

26. Karä radja hila utara, awang tokep tuntang awang kedjau hais-haiak, karä karadjaan hapus kallunen, awang aton hundjun petak. Maka radja Sesagh tä akan mihop raihan bara karä olo tä.

27. Maka awi ikau hamauh dengan olo tä: kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: ihop keton busabusa, tuntang muta palus balongkang, uka äla keton tau mendeng tinai intu baun padang, idjä handak impaitku mamarak keton.

28. Maka amon olo tä djaton maku manjambut sangkir tä bara lengäm, uka mihope, tä koam dengan äwen: kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom: djaton tau dia keton mihop tä!

29. Krana itä! huang lewu idjä injewut tumon arangku aku manampara mahukum, tau keton lapas bara hukum? Toto, keton djaton akan lapas bara hukum; krana aku mangahau padang mantakan olo handiai idjä mukong petak, koan Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom. — (1.Petr.4,17.)

30. Maka ikau akan manudjum karä augh toh akan äwen, sambil

hamauh dengae: Jehovah karäh njakungkong bara äcae gantong, tuntang mambo aughe bara äcae melai idjä brasih, iä karäh njakungkong paham mawi äcae melai; iä karäh mahalap, kilau olo pamähes, mawi karä olo hong petak.

31. Augh latento tä mandas saran petak; krana Jehovah aton perkarae dengan karä djalahana olo, iä handak masara karä isi samandai; tuntang karä olo parajap handak indjuluke akan padang, koan Jehovah.

32. Kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo helom: Itä! tjala- laka lembut hatuntut hatuntut, bara djalahana idjä palus akan beken; talo badjea paham akan lembut bara saran petak.

33. Tä olo idjä impatái Jehovah karäh hakalampah andau tä bara saran petak palus sarae silae; äwen djaton inatum, djaton iä indnan tuntang ingubur, malainkan iä mandjadi kilau tai hong petak. — (7,33.)

34. Tangis, karä sakatik! bawai tuntang baring arep keton hong kawo, keton idjä kapala kawan tä, krana andau keton impatái djari sampai, tuntang keton inamburup; tä keton akan balongkang pusit, kilau sarangan barega.

35. Karä sakatik mahin djaton kea tau hadari, tuntang kapala kawan tä djaton kea tau maha-kan.

36. Tä karä sakatik karäh manangis, tuntang karä kapala kawan tä karäh mambawai, basa Jehovah djari marusak talo urepe;

37. Tanae idjä basiwoh tuntang sanang tä djári rusak awi kalason kasangit Jehovah.

38. Kilau singa tabelia Iä djari

malih kalekae, tumon tā tanah
äwen djari rusak awi kalason ka-
gagahe, awi kasangite idjā hasep tā.

BAGI 26.

*Jeremia indawa uka impatāi; tapi iā lapas
tinai indohop Abikam.*

1. Maka intu tamparan kara-
djaan Jojakim, anak Josia, radja
Juda, augh toh sampai bara Jeho-
wa, koae:

2. Kakai augh Jehovah: men-
deng ikau hong parantaran human
Jehowa, tuntang suman akan olo
bara karā lewun Juda, awang ta-
mā hetā, uka sombajang hong
human Jehovah, karā augh toh,
idjā djari imetāhku ikau masumae,
ala ikau manapas idjā kabawak
augh.

3. Ajaaajau olo handak tarima
aughm, tuntang genep biti hobah
bara djalae idjā papa; tā aku han-
dak mangarajau tagal kapapa tā,
idjā handak hapaku hararepan iā
tagal kadarhakan gawie. — (36,3.)

4. Toh, awi ikau hamauh de-
ngan äwen: kakai augh Jehovah:
djaka keton djaton maku manu-
mon aughku, tuntang belom tu-
mon Toratku, idjā djari inengaku
intu beun keton,

5. Mangat keton mahining augh
karā reworku, nabi tā, idjā kin-
djap djari injohoku tanggoh keton,
tapi djaton kea keton djari tarima
aughe:

6. Tā, maka aku handak mawi
huma toh kilau Silo, tuntang le-
wu toh akan indu bawak sapan
karā utus olo hong petak. —
(7,14.)

7. Maka karā imam, nabi tun-
tang olo arā mahining Jeremia ma-
san'an karā augh tā hong human
Hatalla.

8. Djadi, amon Jeremia terai
masanan talo handiai, idjā djari
injoho Jehovah iā masanan akan
olo arā, tā maka karā imam tan-
tang nabi tinai olo arā manawan
iā, sambil hamauh: Ikau patut
impatāi.

9. Krana buhen ikau djari ma-
nudjum hong aran Jehovah, koam:
huma toh akan mandjadi kilau Si-
lo, tinai lewu toh karā rusak,
sampai djaton idjā biti olo huange?
Palus hapus olo arā hapumpong
mawi Jeremia hong human Jo-
howa.

10. Amon karā mantir kapalan
Juda mahining karā perkara tā,
maka äwen hagoet bara äka radja
tamā human Jehovah, palus mon-
dok intu bauntonggang taheta
intu human Jehovah.

11. Tā karā imam tuntang nabi
hamauh dengan karā mantir ka-
pala, haiak olo arā, koae: Olo
tolu patut hukum impatāi, krana
iā djari manudjum mawi lewu
toh, tumon pinding keton djari
mahininge.

12. Tapi tombah Jeremia, koae
dengan karā mantir kapala, tun-
tang dengan olo arā: Jehovah
djari manjoho aku manudjum ma-
wi huma toh, tuntang mawi lewu
toh, hapan karā augh tā, idjā djari
hining keton.

13. Toh, pabudjur dasar tuntang
gawin keton, balalu tumon augh
Jehowa, Hatallan keton, tā Je-
howa karāh mangarajau tagal tja-
laka tā, idjā djari insanae mawi
keton.

14. Tapi aku, itā! aku intu

lengän keton, naughe keton mawi
aku tumon kapatut tuntang ka-
budjur intu matan keton.

15. Tapi buah keton katawan
tantutantu, amon keton mampatái
aku, toto keton karâh mamuat
daba idjâ dјaton kasalae akan hun-
djun arep keton, tinai akan lewu
toh, tuntang karâ olo huange;
krana toto haliae, Jehowa djari
manjoho aku tanggoh keton, uka
masapan karâ augh toh akan pin-
ding keton.

16. Tä, maka mantir kapala tun-
tang karâ olo arâ tombah augh
imam dengan nabi tä: Olo toh
dјaton patut hukum matái, krana
iä idjari hakotak dengan ita hapan
aran Jehowa, Hatallan ita.

17. Tinai isut bakas tanah aton
mendeng, palus hakotak dengan
hapus olo arâ, koae:

18. Migha, olo Maresa tä, djari
manudjum djaman Hiskia, radja
Juda, sambil hamauh dengan ha-
pus olo Juda, koae: kakai augh
Jehowa, Tuhan karâ kawan talo
belom: Sion karâh iluku kilau
tana, tuntang Jerusalem akan man-
djadi indu tujok batu, tuntang
lungkoh aka huma toh akan man-
djadi indu kajuan.

19. Aton kea Hiskia, radja Ju-
da, tinai hapus olo Juda djari
mampatái iä? paham haream äwen
mikâh Jehowa, palus musok intu
banu Jehowa, sampai Jehowa ma-
ngarajau tagal tjalaka tä, idjâ
djari insumae mawi äwen. Buhen
ita toh handak mamapa hamba-
ruan ita paham?

20. Aton kea idjâ biti bihin,
idjâ manudjum hong aran Je-
howa, iä tä Uria, anak Semaja,
bara Kiriatjearim; iä tä manu-
djum mawi lewu tuntang tanah

toh, tumon karâ augh Jeremia
kea.

21. Maka amon radja Jojakim
tuntang karâ mantire idjâ hai,
tinai karâ kapatae mahining augh
tä, tä radja handak mampatái iä:
maka amon Uria makining tä, iä
mikâh balalu hadari, palus sam-
pai Misir.

22. Tapi radja Jojakim manjoho
olo akan Misir, Elnataq, anak
Aghbor, tuntang olo beken tinai
ompot iä;

23. Äwen tä manduan Uria bara
Misir, mimbit iä sampai radja Jo-
jakim, maka iä til mampatái iä
hapan padang, tuntang mangangan
hantue lakau karâ kubur olo pa-
njelat.

24. Maka lengän Ahikam, anak
Sapan, hindjâ Jeremia, bela iä
injaragh akan lengän olo arâ, uka
impatáiie. — (2.Radja22,12.)

BAGI 27.

Juda tuntang karâ djalaban olo idjâ
bakatiling hetâ dјaton tau dia mamenda
Babel.

1. Intu tamparan karadjaan Jo-
jakim, anak Josia, radja Juda,
augh djetoh sampai Jeremia bara
Jehowa, koae:

2. Kakai augh Jehowa dengang-
ku: Tampa ugar akam tuntang
talie, kepan tä intu tekokm.

3. Palus pait tä akan radja
Edom, tuntang akan radja Moab,
radjan olo Amon, radja Tirus,
radja Sidon, hapan lengän sarohae,
idjâ tanggoh Sedekia, radja
Juda hong Jerusalem. — (25,21.)

4. Soho sarohae tä masuman
akan karâ tuan ai: kakai augh

Jehowa, Tuhan karä kawau talo belom, Hatallan Israel, patut keton masuman akan tuan keton kakai:

5. Aku djari manampa petak, tuntang karä olon, tinai karä meto idjä hundjun hapus petak, hapan kwasangku idjä hai, tuntang lengängku idjä indjudjuku, palus aku manenga tä akan barangai olo tumon kabudjur intu matangku.

6. Maka toh, aku djari manenga karä tanah tä intu lengän Nebukadnesar, radja Babel, re-warku tä; karä meto padang kea mahin djari inengaku akae, uka manempo iä. — (Dan.2,37.)

7. Tinai karä djalahsan olo akan manempo iä, tuntang anaketuntang äsoe, njamah katika tanah ai kea sampai tä maka arä utus olo bacakal, tuntang arä radja hai karä inahadjipen iä.

8. Djadi genepe utus olo, tuntang genepe karadjaan, idjä djaton maku manempo Nebukadnesar, radja Babel tä, tuntang djaton maku manjontop tekoke penda ugar radja Babel: maka utus olo tä aku handak manggapie hapan padang, lau tuntang peres, koan Jehowa, sampai aku djari mampalomos olo tä hadjamban lengän ai.

9. Tagal tä ala tarima augh karä nabin keton, augh karä nudjum, karä olo panupi, olo idjä pitä hulubalang tnntang tawan pampatah dewa, idjä hamauh dengan keton, koae: keton djaton skan manempo radja Babel tä.

10. Krana olo tä manudjum tandjaroe akan keton, uka mimbit keton kedjau bara tanah keton, sampai aku manganan keton, palus keton rusak.

11. Tapi utus olo tä, idjä ma-

njontop tekoke penda ugar radja Babel, palus manempo iä, utus olo tä handak injohoku melai intu tanahe, koan Jehowa, iä karäh malan hetä tuntang melai huange.

12. Limbah tä aku hakotak dengan Sedekia, radja Juda, tuman karä augh toh, koangku: Sontop tekokm mamenda ugar radja Babel; awi manempo iä tuntang olo ajue, tä keton akan belom.

13. Krana buhen keton handak mattai, ikau tuntang karä olo ajum, awi padang, lau tuntang peres? tuman djari augh Jehowa tahuu genepe utus olo, idjä djaton maku manempo radja Babel tä.

14. Toh, ala keton tarima augh karä nabi tä, idjä masanan akan keton, koae: keton djaton akan manempo radja Babel tä; — krana äwen manudjum tandjaroe bewäi akan keton.

15. Krana aku djaton djari manjoho äwen, koan Jehowa, tapi iä manudjum tandjaroe hapan arangku, nakara aku manganan keton, palus keton rusak, tuntang karä nabi tä, idjä manudjum akan keton.

16. Tinai aku hamauh dengan karä imam, tuntang hapus olo arä, koangku: Kakai augh Jehowa: tila keton tarima augh karä nabin keton, idjä manudjum akan keton, koae: toto, ramon human Jehowa tä karäh badjeleng ilian tinai bara Babel; krana olo tä manudjum tandjaroe bewäi akan keton. — (28.3.)

17. Äla keton harap aughe, malaikan awi keton manempo radja Babel, tä keton karäh belom; krana buhen lewu toli akan indu rusak bewäi?

18. Tapi paribasa olo tä toto nabi, djaka augh Jehowa toto intu iä, kälsh toh iä blaku intu Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mangat ramo tä, idjä magon hong human Jehowa tuntang intu humau radja Juda, awang kata-pasan hong Jerusalem, äla kea tamput irampas akan Babel.

19. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, tahu toros hai tä, tahu talaga-panjaup tuntang karä rakar tä, tahu tisan karä ramoe tä, idjä katapasan hong lewu toh, — (2.Radja24,14; 25,13.)

20. Idjä hindai djari irampas Nebukadnesar, radja Babel, metoh iä manamput Jeghonia, anak Jojakim, radja Juda, bara Jerusa-lem tawanan akan Babel, haiak karä olo hai hong Juda tuntang Jerusalem;

21. Toto, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, tahu karä ramo tä, idjä katapasan intu human Jehowa, tuntang intu human ra-dja Juda, tinai hong Jerusa-lem :

22. Akan Babel djetä karäh inam-put, palus akan melai hetä, sam-pai katika, amon aku karäh ma-nahüä tä tinai, koan Jehowa; ka-tika tä aku handak mimbit tä ti-nai, palus halalian tä tinai akan äka toh.

BAGI 28.

Hananja manandjarö; hukume insan-an Jeremia.

1. Djadi, intu njelo tä kea, kahum tamparan karadjaan Sede-

kia, radja Juda, intu njelo špat, bulan himä, maka Hananja, anak Asur, nabi tä idjä bara Gibeon, hamauh dengangku hong human Jehowa, intu baun karä imam tun-tang olo arä samandiai, koae:

2. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: aku djari mamelek ugar radja Babel.

3. Duä njelo hindai maka aku handak halalian akan äka toh karä ramon human Jehowa, idjä djari irampas Nebukadnesar, radja Ba-bel, bara äka toh, idjä imbite akan Babel. — (27,19.)

4. Tinai aku handak mimbit Jeghonia, anak Jojakim, radja Juda, tuntang olo handiai, idjä inamput tawanan bara Juda, idjä sampai Babel, buli kaleka toh ti-nai, koan Jehowa; krana aku han-dak mamelek ugar radja Babel tä.

5. Tä nabi Jeremias hamauh de-nan nabi Hananja, intu baun karä imam, tuntang intu baun olo arä handiai, idjä mendeng hong human Jehowa;

6. Koan nabi Jeremias: Amen, kälsh Jehowa malaluse! kälsh Je-howa mandähen karä aughm, idjä djari inudjum awim; mangat iä halalian karä ramon human Jeho-wa, tuntang mimbit olo handiai, awang djari inamput tawanan, buli bara Babel akan äka toh.

7. Tapi toh, hining ikau augh djetoh, idjä insumangku intu pin dingm, tinai intu pinding olo arä.

8. Arä nabi djaman horan, idjä helo bara aku tuntang bara ikau, djari manudjum parang, tjalaka tuntang peres mawi arä tanah, tuntang arä karadjaan awang hai:

9. Toh, amon nabi manudjum

kasananang, tuntang augh nabi tä tulus kea, tä nabi tä karah kasanan, djaka Jchowa toto djari majojo iä.

10. Tä, maka nabi Hananja mengkak ugar tä bara tekok nabi Jeremia, sambil mamelek tä.

11. Tuntang Hananja hamauh intu baun olo arä, koae: Kakai augh Jehowa: kalotoh aku handak mamelek ugar Nebukadnesar, radja Babel, limbah hapus duä njelo, padus mengkak tä bara tekok karä utus olo. Maka nabi Jeremia hagoet buli äkae.

12. Tapi augh Jehowa sampai Jeremia, limbah nabi Hananja djari mengkak mamelek ugar tä bara tekok nabi Jeremia, koae:

13. Lius, suman akan Hananja, koam: kakai augh Jehowa: ugar kaju djari imelekm, toh ikau akan manampa ugar sanaman manganti djetä.

14. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Aku djari mangkepan ugar sanaman intu tekok karä djalahen olo toh, uka iä manempo Nebukadnesar, radja Babel: djaton tau dia olo manempo iä, krana karä meto padang kea mahin djari incengaku acae.

15. Maka koan nabi Jeremia dengan nabi Hananja: Hining toh Hananjal Jehowa djaton djari majojo ikau, baja ikau kabuatin djari mampaharap olo toh hapan tandjarom.

16. Tagal tä kakai augh Jehowa: Itä! aku mainbaring manganan ikau bara petak; njelo djetoh ikau akan matäi, basa ikau djari hamauh, muas olo dengan Jehowa.

17. Tumon tä nabi Hananja ma-

täi hong njelo djetä kea, intn bulan udju.

BAGI 29.

Surat Jcremia impaitakan karä olo Juda idjä tawanan hong Babel, masuman kapatut gawie akan äwen.

1. Maka djetoh karä augh surat tä, idjä impait nabi Jeremia bara Jerusalem akan karä mantir kapala awang djari tamput tawanan, tinai akan karä imam, nabi, tuntang akan hapus olo arä, idjä djari tawanan awi Nebukadnesar bara Jerusalem akan Babel.

2. Limbah bara radja Jeghonia, tuntang sawan radja, tuntang mantir dalam, tinai karä mantir kapala hong Juda dengan Jerusalem, haisak karä tukang kaju dengan tukang sanaman djari nihau bara Jerusalem.

—(2.Radja24,15.)

3. Iä mampait surat tä hadjamban lengän Elasa, anak Sapan, äwen duä Gemarja, anak Hilkia, idjä injoho Sedekia, radja Juda, akan Babel, tanggoh Nebukadnesar, radja Babel. Maka kakai aughe:

4. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, dengan karä olo tawanan, idjä djari injohoku tawanan bara Jerusalem akan Babel.

5. Pangun huma, äka keton tau melai, awi mambulan kabon, mangat tau kuman huæ;

6. Awì masawä, mangat manak hatuä bawi, tinai pasawä anak keton idjä hatuä, tuntang pabanä anak keton idjä bawi, mangat iä kea manak hatuä bawi, dahangdanga hetä, uka äla munos.

7. Gan kahalap, akan lewu ta, idjä akan hetä aku djami manjoho keton tawanan, haiak laku akae intu Jehowa, krana huang berkat ai keton kea tamput bara berkat.

8. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatalian Israel: Ela ketou maku inunga karä nabi tuntang nudjum, idjä marak keton, tinai äla tarima olo panupi baris keton, idjä injohoh keton nupi akan keton. — (14, 14.)

9. Krana olo tä naanudjun tandjaroe hapan arangku; aku djaton djari manjoho ia, koan Jehowa.

10. Krana kakai augh Jehowa: Toto, amca udju pulu njelo djari hapus hong Babel; ti aku handak manjupa keton, tuntang malalus augh asingku akan keton, balalu halalian keton tinai akan äka toh. — (25, 11.)

11. Krana aton bewäi pikirku akan keton, koan Jehowa, pikir kasanang, tapi djaton pikir tjala-ka, aku handak malalus ti akan keton dapit tumon kaharap keton.

12. Tä keton karäh blaku intu aku, tuntang lius musok aku, maka aku handak tarima augh keton.

13. Keton karäh manggau aku palus soudau, asal keton manggau aku hapan salepah atäi. — (5. Mos. 4,29.)

14. Maka aku handak injondau keton, koan Jehowa, tuntang aku handak paterai keton tawanan, tinai handak mamumpong keton bara karä utus olo, bara karä kaleka, idjä akan hetä aku djari maharak keton, koan Jehowa; tuntang aku handak halalian keton buli äka tä tinai, idjä bara hetä aku djari manjoho keton tawanan.

15. Basa koan keton: Jehowa djari mampendeng arä nabi akan ikäi hong Babel.

16. Tagal tä kakai augh Jehowa tahu radja tä, idjä mondok huudjun padadusan Dawid, tinai tahu karä olo idjä melai hong lewu toh, ia tä karä peharin keton, idjä djaton djari tamput tawanan hetak dengan keton;

17. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Toto, aku handak manjoho padang, lau tuntang peres manjangkelang äwen; tinai aku haudak mawi äwen kilau bua korma awang papa, idjä djaton tarakinan tagal kapapae. — (24,8.)

18. Tuntang aku handak manjasah likit olo tä hapan patlang, lau tuntang peres, tinai akti handak manamburup ia kumbangkumbanga akan karä karadjaa hong petak, mandjadi indu sapa tuntang karsak, tinai indu äka katijitis, haiak indu tawah karä utus olo, idjä akan hetä aku djari maharak ia.

19. Basa äwen tä djaton djari manumon aughku, koan Jehowa, metoh aku djari kindjap manjoho karä rewardku, nabi ti, tanggoh ia: tapi keton djaton maku malining, koan Jehowa.

20. Tapi kalah keton handiai, idjä djari tamput tawanan, idjä djari injohoku bara Jerusalem akan Babel, hining keton augh Jehowa!

21. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatalian Israel, tahu Aghab, anak Kolaja, tinai Sedekia, anak Maaseja, idjä manudjum manandjaro akan keton, hapan arangku: Itä! aku handak mandjuluk äwen duä tä akan lengän Nebukadnesar, radja Babel; ia tä

karah mampaiti äwen intu baun keton. — (27,10.)

22. Tuntang karä olo Juda, idja tawanan hong Babel, karah manjewut ja indu tanding sapa, koae: käläh Jehowa mawi keton kilau Sedekia äwen duä Aghab, idja matäi injehäi radja Babel belohe-lom.

23. Basa äwen tä paham marajap hong Israel, tuntang habandong dengan sawan kolae, tinai masuman augh tandjaro hapan arangku, idja djaton djari imetähku iä: aku idja kawanan tä, tuntang idja saksie, koan Jehowa.

24. Tinai ikau akan hamauh mawi Semaja, olo Nehalam tä:

25. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: basa ikau djari mampait surat hapan aram akan olo arä idja hong Jerusalem, tuntang akan Sepanja, anak Maaseja, imam hai tä, tinai akan karä imam awang beken, idja kalotoh aughe:

26. Jehowa djari manampa ikau mandjadi imam gantin imam Jojada, uka keton mangapala human Jehowa, mingat karä olo gila tä, idja mangarasaau manjewut arepe nabi, mangat manutup tuntang mamanga iä.

27. Toh, buhen ikau djaton mädjar Jeremia, olo Anatot tä, idja manjewut arepe nabi intu keton?

28. Krana iä djari manjoho olo tanggoh ikäi hong Babel, masanan kalotoh: tawanan tä tahi hindai; pangun bewäi huma, tuntang melai hetä, imbul pambulan, kuman buae.

29. Maka imam Sepania djari mambasa surat tä intu pinding nabi Jeremia.

30. Tagal tä augh Jehowa sampai Jeremia, koae:

31. Soho olo tanggoh äwen idja tamput tawanan tä, sanan: kakai augh Jehowa tahu Semaja, olo Nehalam: Basa Semaja djari manudjum akan keton, alo aku djaton djari manjoho iä, sambil mam-paharap keton intu tandjaroë,

32. Tagal tä, maka kakai augh Jehowa: itä! aku handak mamaläh mawi Semaja, olo Nehalam tä. tuntang panakae, sampai djaton idja biti hindai akae, idja melai intu marak utus olo toh, tinai djaton iä akan mitä kahalap tä, idja handak ilalusku intu djalahon olo ajung-ku, koan Jehowa; krana iä djari muas olo dengan Jehowa.

BAGI 30.

Limbah tjelaka idja paham djalahon olo ain Hatalla karä indohop, tinai Radjae idja toto karäh marentah iä.

1. Djetoh augh Jehowa, idja sampai Jeremia. koae:

2. Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: bintik karä augh tä. idja djari insumangku akam, huang surat.

3. Krana itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka aku handak paterai djalahon olo ajung-ku, Israel tuntang Juda tä, tawan-an, koan Jehowa, tuntang akan handak halalian äwen buli tanah tä tinai, idja djari inengaku akan tote, mangat iä akan manjores tä.

4. Maka djetoh karä augh, idja djari insanen Jehowa tahu Israel tuntang Juda.

5. Krana kakai augh Jehowa:

Ita mahining augh pampikäh, uras panaräwen, tapi djaton kasanang!

6. Isek, ingat, tau olo hatuä pähä manak? Maka kilen tinai aku mitä karä olo hatuä tä murut kahange, kilau olo bawi idjä handak luas, tinai ampin baue uras kalas lali?

7. Pajah! andau tä babehat hahai, djaton pudji kalotä; djetä katika kadjakä akan Jakob: tapi iä akan ilapas kea bera tä.

8. Krana intu andau tä, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, aku handak mamelek ugar bara tekokm, tuntang manggeto pa-song bara lengäm, nakara olo beken djaton akan mahadjipen ikau hindai.

9. Tapi äwen karäh manempo Jehowa. Hatallae, tinai radjae David tä, idjä handak impalembutku akan äwen.

10. Tagal tä äla mikäh, ikau, o reworku Jakob, koan Jehowa, äla taräwen, joh Israel! krana itä! aku handak maliwus ikau bara tanah idjä kedjau, tuntang panakam bara tanah äkae tawanian; tä Jakob akan buli, belom sanang tuntang landang, djaton idjä akan manräwen iä.

11. Krana aku mampahaiak ikau, koan Jehowa, handak maliwus ikau; krana aku handak mampalomos karä olo kapir tä, idjä marak äwen aku djari manganan ikau; tapi aku djaton handak mampalomos ikau, baya aku handak madjar ikau ombeombet, belä ikau mado arepm brasih, djaton kasalam.

12. Krana kakai koan Jehowa: Peresm tä papa haliae, tuntang himangm djaton tau halit.

13. Djaton idjä biti, idjä batokäi nguan lutam, tatamba djaton aim.

14. Karä kapatohm ngalapean ikau, djaton paraba ikau, krana aku djari mamukul ikau kilau mamukul musoh, hapan djara katulas. djetä tagal kadarhakam idjä paham, basa dosam kutoh karäe.

15. Buhen ikau mambawai tagal peresm, tuntang tagal kapähäm idjä baka matäi? tagal kahain kadarhakam, tinai tagal dosan idjä kutoh karäe aku djari mawi ikau kalotä.

16. Maka karä olo idjä djari kuman ikau akan kinan kea: karä idjä djari mandjakä ikau akan tawanian; karä olo idjä djari marampas ikau akan irampas timai, tuntang olo handiae idjä djari manarik ikau aku handak mandjuluke indu inarik kea.

17. Krana aku handak mampanjurong akam tuntang mampahalit himangm, koan Jehowa; basa olo manggarä ikau: idjä inganan tä, Sion djaton olo tahiue hindai.

18. Kakai augh Jehowa: Itä! aku handak paterai karä tingkap Jakob tawanian, tinai aku handak masih karä äkae melai, lewue tä karäh imangun tinai hong lungkohe. tuntang huma sombajang tä impendeng tumon ampie solake.

19. Bara hetä karäh lembut augh tara tuntang njanji; krana aku handak mangapal iä, tuntang djaton haliae iä munos; aku handak mampahai iä, tapi djaton haliae iä naniha.

20. Panakae karäh mandjadi kilau djaman horan, tuntang ungkup olo tä karäh indähen intu baungku, tinai aku handak mamaläh mawi karä olo idjä mararat iä.

21. Iä, idjä äka kahaie tä, karäh lembut bara äwen, Idjä maren-tah tä karäh blua bara bentok

äwen, iä tä handak injohoku manggapi, tinai iä karäh marantep aku; krana äwe iä tä idjä mandal, uka tau manggapi aku? koan Jehovah.

22. Maka keton akan mandjadi djalaham olo ajungku, tuntang aku toh handak mandjadi Hatallan keton.

23. Itä! riwut barat Jehovah karäh dunah maujangit, talo badjea paham sawosawoh, palus lawo mawi takolok olo darhaka.

24. Kalason kasangit Jehovah tä djaton akan terai, sampai iä djari malalus kahandak atsie. Dapit intu katatesan karä andau keton karäh mingat tuntang harati tä.

BAGI 31.

Hapus utns olo ain Hatalla karäh salamet, Hatalla handak manampa djandji taheta akan äwen.

1. Katika tä kea, koan Jehovah, aku handak indu Hatallan karä hamputan olo Israel, tuntang olo tä akan indu djalaham ajungku.

2. Kakai augh Jehovah: Olo idjä katapanan bara padang, djari sondau asi hong padang tunis benjem, iä tä Israel; aku handak hagoet mampalandang iä.

3. Bara kedjawu bewai Jehovah djari mamala akangku. Toto, aku djari sinta ikau, sintangku palus katatahi, tagal tä aku djari mambet ikau hapan asi marantep aku.

4. Toh, maka aku handak mangapal ikau tinai, tä ikau toto bakapal, o budjang bawi, Israel; ikau karäh ramirami bagandang tinai, omba olo busik bagandut.

5. Ikau akan mimbul paembulan anggor tinai hundjun bukit Sama-

ria, maka olo idjä mambulan tä akan kuman buae kea.

6. Krana katika karäh dumah, amon karä olo djadjaga hong bukit Epraim mantehau: has, tatap keton, ita hagoet akan Sion, tanggoh Jehovah, Hatallan ita.

7. Krana kakai augh Jehovah: Handjahandjak, lahap tagal Jakob, basasurak tagal kapalan karä olo kapir! ambo augh mantehau, njanji tuntang hamauh: o Jehovah, haga olo ajum, Israel idjä katapanan tä.

8. Toto, aku handak manduan olo tä bara tanah hila utara, handak mamumpong iä bara hapus saran petak, tuntang karä olo batih tuntang idjä haru luas awang marak äwen: sampai karäan haliae äwen karäh buli kantoh.

9. Haiak manangis äwen karäh dumah tuntang blaku doa, tä aku handak magah iä, mimbit iä sampai tahasak danum, mahoroe djalan rampar, äkae djaton tau tantarang, krana aku puna bapa Israel, Epraim tä anakku idjä bakas. — (50,4.)

10. Hining augh Jehovah, o karä olo kapir! suman akan karä pulau idjä kedjawu, sambil hamauh: iä, idjä djari manainburup Israel, handak mamumpong iä tinai, tuntang handak manonggo iä kilau sakatik manonggo kawan ai.

11. Krana Jehovah djari manewus Jakob, tuntang djari maliwus iä bara lengän olo, idjä abas bara iä:

12. Tagal tä äwen karäh dumah, haiak basasurak hong bukit Sion, batawotawon iä karäh dumah tanggoh ramo panengan Jehovah, tanggoh gendom tuntang anggor, tinai undus, tabiri sapi, tuntang hambaruae karäh mandjadi kilau ka-

bon idjä injiram, djaton akan ngaring tinai.

13. Tu karä budjang bawi karäh ramirami bagandut, tinai budjang hatüä tuntang olo bakas haiahaiak ; krana aku handak malih tatume mandjadi kahandjak, tuntang handak mampong iä, haiak mampahandjak iä limbah karä kapähäe tä.

14. Aku handak mameda atai karä imam hapan enjak, tinai djalahan olo ajungku karäh tohok awi kutoh ramongku, koan Jehowa.

15. Kakai augh Jehowa : Aton lembut hong Rama augh tatum, augh tangis paham haliae ; Rahel manatum tagal anake, tuntang iä djaton maku iampong tagal anake, basa djetä djaton hindai. — (1. Mos.35,19. Matt.2,18.)

16. Tapi kakai augh Jehowa : Sarenan tangism, terai djohon matam, krana kapähäm tä toto aton balähe, koan Jehowa ; krana äwen tä karäh buli bara tanah musohe.

17. Krana akan karä panakam aton kutoh kaharape, koan Jehowa, krana panakam akan buli tanah ajue.

18. Aku djari mahining bewäi Epraim masuman kapähäe, koae : ikau djari mandjara aku, aku toto indjara kilau sapi tabelia, idjä hindai impalinek. Obah aku, tä aku toto hobah, krana ikau Jehowa , Hatallangku. — (17,44.)

19. Toto, limbah aku iobah, aku djari manjasal, tinai limbah aku djari kasene arepku, aku mamantu bitingku tuntang mahamen ; toto, aku ujukok, basa aku indu mananggong kahawen tagal karajapku pesangku tabelia.

20. Dia Epraim anakku idjä ingilakkku? dia iä idjä anak äka hu angku? Krana aku mingat bewäi

talo idjä djari insanangku akae, tagal tä huangku blasut dengae, djaton tau dia aku masih iä, koan Jehowa. — (Hos.11,8.)

21. Tampa kata, pendeng toros akam, awi manintu atäim akan djalan tä, idjä djari ihoroem ; buli tinai, o budjang bawi, Israel , buli tinai akan karä lewum djetoh !

22. Kilen katahie ikau handak namuäi, o anak bawi idjä parisang siasiar? krana Jehowa djari manampa talo taheta hong petak ; sawä akan mamalok banae tinai.

23. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel : Augh toh tinai olo karäh hapae hong tanah Juda, tuntang hong karä lewue, amon aku mammaterai tawanae : käläh Jehowa mamberkat ikau, joh äka katetek, ikau bukit idjä brasih ! — (29,14.)

24. Juda tuntang karä olo lewun ai samasama akan melai hetä, olo malan tuntang olo idjä gojangan gapa dengan kawan metoe.

25. Krana aku handak mameda hambaruan idjä ujuh, tinai mamauas karä hambaruan awang kapähä, — (Matt.11,28.)

26. Tagal tä aku djari misik haiak bilikbalilingau, tapi tirohku tä paham bakalis.

27. Itä! andaue aton dumah, koan Jehowa, tä aku handak mampanak ungkup Israel tuntang ungkup Juda, olon tuntang meto.

28. Sama kilau aku djari mangkarenä gawingku tagal olo tä, uka marunap, mangarak, mandarai, marusak tuntang mawi tjalaka, kalotä kea aku liandak mangkarenä gawingku tagal olo tä, uka mamangun haiak mimbul, koan Jehowa.

29. Katika tä olo djaton akan hamauh lindai : karä bapae djari

kuman kantan anggor, palus kasingan anake manjilo. — (*Ezeq. 18.2.*)

30. Malainken genep biti akan matai tagal kasalan ai kea, tinai genep olo idja knman kantan bua, kasingae kea akan manjilo.

31. Toto, katika aton dumah, koan Jehowa, ta aku handak manampa djandji taheta dengan ungkup Israel tuntang ungkup Juda. — (*Ibran.8.8.*)

32. Djaton tumon djandji ta, idja djari inampaku dengan karä tatoe, metoh aku ngagalan lengae mamplua ia bara tanah Misir; tuntang djandji ta äwen djaton djari mahagae, baja aku akan mamaksa mahukum ia, koan Jehowa.

33. Malainkan djetoh djandji ta, idja handak inampaku dengan olo Israel limbah bara katika toh, koan Jehowa: aku handak manenga Toratku intu huange, tinai manjrat ta intu tampong atäie; aku handak indu Hatallae, tuntang olo ta akan djalahian ajungku.

34. Tinai djaton hindai genep olo ta akan madjar kolae tuntang paharie, koae: käläh niangasene Jehowa! Krana olo handiai karä kasene aku, hai korik, koan Jehowa: krana aku handak mampun kadarhakae, tuntang djaton mingat dosae hindai. — (33.8.)

35. Kakai koan Jehowa, idja manenga matanandau indu kalawa han-dau, tinai bulan tuntang karä bin-tang tumon atohe indu kalawa hanalem, idja manggerek tasik sam-pai riake gotogotok, Jehowa, Tu-han karä kawan talo belom, puna arae:

36. Amon karä atoh talo ta lepah bara baungku, koan Jehowa, ta Buhen ikau manudjum, koam: maka panakan Israel kea akan lepah,

sampai ia djaton indu utus olo hindai intu baungku haradjur katahin karä andan.

37. Kakai augh Jehowa: Amon olib mnkur langit ngambo, tuntang mariksa galang petak ngiwa, ta aku handak manganan hapus panakan Israel tagal karä gawie ta, koan Jehowa.

38. Itä! katika aton dumah, koan Jehowa, ta maka lewu toh karä imangun tinai akan Jehowa, bara tjandin Hananeel sampai bauntong-gang puting lewu ta.

39. Tali sipay akan mahalau djeti ta tinai mimes lungkoh Gareb, mnelis tinai sampai Goat.

40. Haps djanah hantu kea tuntang kawo ta, tinai hapus tanah sampai sungäi Kidron, mimes putting banntonggang hadjaran hila timor, karä indu aka brasih ain Jehowa; maka djeti djaton karä irunap atawa imelek tinai.

BAGI 32.

Jeremia mamili tana akan indu kata, olo Israel toto akan buli tanahe.

1. Djetoh augh Jehowa, idja sampai Jeremia intu njelo sapulu kahum karadjaan Sedekia, radja Juda, njelo djeti njelo hanjawalas kahum Nebukadnesar.

2 Katika ta kawan parang radja Babel mangapong Jerusalem, tuntang nabi Jeremia aton inutup hong huma djadjaga, idja darah human radja Juda. — (2.Radja 25.1.)

3. Krana Sedekia, radja Juda, djari manjoho manntnp ia, koae: Buhen ikau manudjum, koam: kakai augh Jehowa: itä! aku man-

djuluk lewu toh akan lengän radja Babel, iä akan mandinoe.

4. Sedekia, radja Juda, mahindjaton karäh mahakan lengän olo Kasdim, tapi toto, iä karäh injaragh akan lengän radja Babel, bitie karäh hakotak dengae, tuntang matae karäh manampajah iä; — (34,3.)

5. Iä karäh mimbit Sedekia tawanan akan Babel, hetä kea iä akan melai sampai aku manjoho iä matäi, koan Jehovah; alo keton mamarang malawan olo Kasdim, djaton kea keton manang.

6. Maka koan Jeremia: Augh Jehovah djari sampai aku, koae:

7. Itä! Hanameel, anak mamam Salum, karäh tanggoh ikau, koae: awi ikau mamili tanangku, idjä hong Anatot, krana ikau idjä tokep patut mamili tä.

8. Tumon tä maka Hanameel, anak amaku tä, tanggoh aku hong iäka djadjaga, kilau augh Jehovah, sambil hamauh dengangku: Pili tanangku tä, idjä hong Anatot, idjä intu tanah Benjamin; krana djetä patut akam, basa ikau kola tokep: käläh pili tä akam. Tä aku harati djetä augh Jehovah.

9. Palus aku mamili tana tä, idjä hong Anatot, bara Hanameel, anak amaku tä, tuntang aku manimbang rear acae, udjuwalas sekel salaka.

10. Tinai aku maneken surat, tuntang mantjatjak djetä, haiak manduan olo saksi mitäe, metoh aku manimbang rear tä hapan taradju.

11. Limbah tä aku mina surat mamili tä, idjä intjatjak indampul tumou hadat prentah, tinai salinae idjä bukäi,

12. Tuntang aku manenga surat

mamili tä akan Barugh, anak Nerija, Nerija anak Maghseja, intu matan Hanameel, anak amaku, tuntang intu matan karä olo saksi, idjä djari maneken tanda tangae huang surat mamili tä, intu baun karä olo Jehudi, awang aton huang äka djadjaga.

13. Maka aku manjoho Barugh intu baun karä olo tä, koangku:

14. Kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom, Hattallan Israel: Duan surat toh duäduä, surat mamili idjä intjatjak indampul tuntang saliuae idjä bukäi toh, palus ina tä hong landai petak, mangat tau ihaga tahi.

15. Krana kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom, Hattallan Israel: Dapit olo karäh mamili tinai huang tanah toh huma, tana, pambulau anggor.

16. Maka limbah aku djari manenga surat mamili tä akan Barugh, anak Nerija, aku blaku intu Jehovah, koangku:

17. Kajah, pangkahai Tuhan Jehovah! Toto, ikau djari manampa langit tuntang petak hapan kaabasm idjä paham, tuntang lengäm idjä inantadjokm, tuntang puna djaton talo idjä mahin bahali akam.

18. Ikau idjä malalus asim akan bakojakojan, haiak mamaläh kadar-hakan bapae intu pakuan anake idjä rahian bara iä; ikau pangkahai Hattalla, idjä paham kwasa, Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom puna aram;

19. Idjä paham kapintar karä akalm, tuntang paham kwasa karä gawim; krana matai haradjur riaram mitä karä djalan olo kalunen, mangat mauengga akan geneb bititumon djalan ai, kapatut gawie. — (10,6;16,17.)

20. Ikau idjā djari manampa kutoh kata tuntang talo heran hong tanah Misir, palus sampai andau toh, 'alo intu olo Israel alo intu olōbeken, ikau djari mampahai arain, kilau aton andau toh.'

21. Ikau djari mamplua djalahana olo ajum, Israel tā, bara tanah Misir, hapan kata tuntang talo heran, hapan lengām idjā kwasa tuntang penangm idjā inantadjokm, hapan talo pampikāh idjā paham.

22. Ikau' djari manenga akan äwen tanah toh, idjā djari injumpahm akan karā tātoe, handak manenga tā akae, tanah idjā nahasak djobon tusun meto tuntang dannm madu.

23. Maka sene olo tā djari tamā, tuntang djari manduan tā indu joresae, tā iā djaton djari manumon aughm, tuntang djaton djari belom tumon Toratm; djaton talo idjā, awang djari injohom äwen mawie, djari ilaluse; tagal tā ikau djari magah inawi äwen karā tjalaka toh.

24. Itā! kota tasaran tā! djetā djari tokep lewu, uka mampalah tā; badjeleng lewu akan indjuluk intu lengān olo Kasdim, idjā mamarang mangapong tā, tagal padang, lau tuntang peres: tumon djari pasumam, toto kea tulus kalottā, ikau kea aton mitū tā.

25. Tinai ikau, o pangkahai Tuhan, Jehowa, djari manjoho aku: pili akain tana tā hapan rear, tuntang duan olo saksi mitē, alo lewu toh karāh injaragh akan lengān olo Kasdim.

26. Tā augh Jehowa sampai Jeremiah, koae:

27. Itā, aku toh Jehowa, Hatallan karā isi; aton kea talo idjā, idjā bahali akangku?

28. Tagal tā kakai augh Jehowa:

Itā! aku mandjuluk lewu toh akan lengān olo Kasdim, akan lengān Nebukadnesar, radja Babel, toto lewu toh karāh dino awie.

29. Olo Kasdim, idjā mamarang lewu toh, akan tamā kea, balatu manusul lewu toh, mangālu iā le-pah lingis tuntang karā huma, idjā hundjun sapau olo djari hagaro akan Baal, tuntang djari manusuh paraphah talo ihop akan hatalla beken, hapea inamparahas aku.

30. Krana panakan Israel tuntang panakan Juda bara pesae tabela baja djari mawi talo papa bewāi intu matangku; krana panakan Israel haradjur djari mamparahas aku hanpan taman lengāe, koae Jehovah.

31. Krana katahin lewu toh apon, bara andau olo djari inamanggu tā palus andau toh, baja djetā manampa kalaitku, tuntang bukun kasangitku, sampai aku akan manungan iā bara baungku:

32. Tagal karā kadarhakan lo Israel tuntang olo Juda, idjā iā wie hapea marahas aku, äwen tuntang karā radjae, mantire, imame, tinai nabiū äwen, tuntang karā olo Jerusalem samandai:

33. Idjā djari manalikut aku tuntang djaton manaharep, alo aku haradjur madjar äwen totototo, tapi äweu djaton maku mahining tuntang tarima adjar.

34. Tinai äwen djari mingkes talo kadjilek idjā hapea hong humangku, idjā djari inggarā tumon arangku, hapea mangihal djetā. — (2. Radja 21.4.)

35. Iā djari manampa äka gun-tong ain Baal, idjā hong djanah Benhinom, uka mampatandjong mamapui anake hatuā bawi akan Mologh, talo idjā djaton haliae injohoku iā, ranang atäiku mahin dia

kalotä; äwen mawi talo kihal ka-djetä djari indjuluk akan lengän kai, nka mamahir olo Juda badosa, olo Kasdim.

— (3. Mos. 18,21.)

36. Maka toh, tagal tä kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, tahu lewu toh, idjä koan keton, iä indjuluk akan lengän radja Babel awi padang, lau tuntang peres:

37. Itä! aku handak mamumpung olo tä bara karä tanah, idjä akan hetä aku djari maunganan iä huang kalaitku, huang kasangitku tuntang paham karabasku; aku handak halalian äwen tä tinai buli äka toh, haiak manjolo iä melai sanang.

38. Toto, olo tä akan indu djalahan olo ajungku, tuntang aku akan Hatallae.

39. Aku handak manenga akae atäi bulat, djalee bulat kea, mangat äwen haradjur mikäh aku indu kahalap ai kea, tuntang karä anake rahian bara iä.

40. Aku handak manampa djan-dji idjä katatahi dengan olo tä, aku djaton handak terai mamberkat iä, tuntang aku handak manampa atäie mikäh aku, uka äla äwen undur bara aku.

41. Mamberkat äwen tä, djetä karäh indu äka kahandjakkku, tinai aku handak mimbul äwen hong tanah toh totototo, hapan salepah atäi, hapus huangku.

42. Krana kakai augh Jehowa: Kilau aku djari magah tjalaka paham mawi utus olo toh, kakai aku handak manjampai akac karä talo bahalap kea, idjä djari insumang-ku akac.

43. Tä tana karäh imili tinai hong tanah toh, idjä koan keton: djetä rusak benjem, sampai olon tuntang kasangitku: djetä, basa tuntang meto djaton hetä, tinai aku djari manjahokan baungkn

44. Tana karäh imili hapan rear, tuntang surat mamili tä karäh imintik haiak intjatjak indampul, tuntang olo saksi, hong tanah Benjamin, hong karä äka hakalling Jerusalem, hong karä lewun Juda, hong karä lewu intu bukit hatinggang, hong karä lewu äka rampar, hong karä lewu hila salatan; krana aku handak manampa terai tawanae, koan Jehowa. — (29,14.)

BAGI 33.

Hatalla handak halalian olo Israel; Kristus tuntang karndjaan ajue insuman.

1. Maka augh Jehowa sampai Jeremiah tingkat idjä duä, kahum iü magon inutup hong äka djadiga, koae: — (32,2.)

2. Kakai augh Jehowa, idjä malalus talo tä, Jehowa idjä inanatap tuntang mandihen tä, Jehowa arae:

3. Laku intu aku, tä aku handak tombah aughni, balalu handak masanan akam talo hai tuntang basilim, idjä djaton kasenam.

4. Krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, tahu karä huma intu lewu toh, tuntang tahu hu-mau radja Juda, idjä djari ingarak hapan malawan kota tasaran tun-tang padang:

5. Toto, djari tanä hetä kutoh idjä handak malawan olo Kasdim tä, tapi djetä akan mamaleng karä parit bewäi hapan hantue, idjä djari impataiku huang kalaitku

tuntang kasangitku: djetä, basa tuntang meto djaton hetä, tinai aku djari manjahokan baungkn

bara lewu toh, tagal karä kадар-
hakan äwen.

6. Tapi itä! aku handak mam-
panjurong akae, tuntang mampah-
halit iä, tinai handak mandjadian
akea kutoh kasanang tuntang katoto.

7. Aku handak mampaterai olo
Juda tuntang Israel tawanan, pa-
lus handak haragapan iä kilau so-
lake bilin.

8. Aku handak mainprasih äwen
bara karä kадарhakae, idjä awi tä
iä djari badosa intu aku. aku
handak mampun karä kasalae, idjä
hapan tä iä djari badosa intu aku,
tuntang djari malangkah aku. —
(31,34.)

9. Tuntang djetä akangku indu
aran äka kahandjak, indu horumat
tuntang tara marak karä utus olo
hong petak, idjä karäh mahining
karä talo bahalap, awang ilalusku
akan äwen; olo tä karäh hengan
tuntang djungun tagal karä talo
bahalap, tinai tagal kasanang tä,
idjä indjapaku akae.

10. Kakai augh Jehowa: Hong
äka toh, idjä koan keton: djetä
rusak, sampai olou tntang meto
djaton hetä; — intu karä lewun
Juda. tuntang hong hapus Jern-
alem, idjä rusak karakkara, —
sampai djaton oloe, djaton olo idjä
melai hetä, meto mahiu dia:

11. Hetä karäh tarahining tinai
augh kahandjak, augh karami.
augh bakalbanä tuntang popob,
tinai augh karä olo idjä hamauh:
tara Jehowa. Tuhan karä kawan
talo belom, krana Jehowa toto ba-
halap, tuntang asie palus katatahi;
— tinai augh karä olo idjä mimbit
paraph horumat akan human Je-
howa; krana aku handak mampa-
terai tanah toh tawanan, sama ki-
lan solake bhin, koan Jehowa.

12. Kakai augh Jehowa, Tuhan
karä kawan talo belom: Hong äka
toh idjä rusak kalotä, sampai olon
djaton hetä, meto mahin dia kea,
tuntang hong karä lewun äwen,
karäh mandjadi äka sakatik tinai,
idjä manonggo kawan kambing
tabiri.

13. Hong karä lewu intu bukit
hatinggang, hong karä lewu intu
tanah rampar, hong karä lewu hila
salatan, hong hapus tanah Benja-
min, intu karä äka hakaliling Je-
rusalem, tinai intu karä lewun
Juda, maka kawan meto karäh te-
sek buli tinai tuntang haseae, koan
Jehowa.

14. Itä! andau akan dumah, koan
Jehowa, tä aku handak malalus
augh asingku tä, idjä djari insu-
mangku akan ungkup Israel tun-
tang ungkup Juda.

15. Andau tä, katika tä kea aku
handak mampalembut akan Dawid
Salundik tetek tä, Jä tä karäh
malalus kabudjur tuntang katetek
hundjnn petak. — (23,5.Jes.4,2.)

16. Katika tä Juda karäh iliws,
tinai Jerusalem karäh melai sa-
nang; tuntang kalotoh aiae karäh
injewut: Jehowa idjä äka katetek ita.

17. Krana kakai augh Jehowa:
Palus dapit djaton karäh balentas
akan Dawid olo idjä mondok bong
padadusan ungkup Israel. — (1.Ra-
dja9,5.)

18. Tinai akan imam, idjä bara
ungkup Lewi tä, djaton karäh ba-
lentas olo idjä maluput parapah
awang ingihu akangku, tuntang
manusul parapah talo kinan, tinai
mampati parapah awang injamba-
lih haradjur.

19. Maka augh Jehowa sampai
Jeremias, koae:

20. Kakai augh Jehowa: Amon

keton tau mangarak djandjingku dengan andau tuntang alem, sampai andau alem djaton hindai tumon puna katikae: — (31,36.)

21. Tä djaandjingku dengan reworku Dawid tau bakarak kea, sampai djaton idjä biti bara panakae, idjä indu radja hong padusae, tinai djaandjingku dengan olo Lewi tuntang imam, reworku tä.

22. Kilau karä ramon langit djaton taraisä, tinai baras hong suran tasik djaton taratakar, kalotä aku handak mangapul panakan reworku Dawid, tuntang karä olo Lewi, idjä manonggo aku. — (1.Mos.15, 5;22,17.)

23. Tinai augh Jehowa sampai Jeremia, koae:

24. Dia ikau djari mahining talo awang inutor olo tä, koae: unggup duä tä, idjä djari intih Jehowa. pana djari inganae toh? Toto, iä mamapa djalahano olo ajungku, sampai djetä kilau ampin djaton utus olo hindai intu baungku.

25. Kakai augh Jehowa: Djaka djaandjingku tahuu andau tuntang alem djari bakarak, tuntang tahuu karä atoh langit dengan petak:

26. Tä aku handak manganan unggup Jakob kea, tuntang reworku Dawid, sampai aku djaton hindai manduan bara panakae, idjä akan marentah panakan Abraham Isaak tuntang Jakob; krana sku handak mampaterai olo tä tawan, koan Jehowa.

BAGI 34.

Olo marajap prentah njelon kabandjak tä; hukum insuman akan Sedekia tuntang olo Juda.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä

sampai Jeremia, katika Nebukadnesar, radja Babel, tuntang hapus kawan parang ai, tinai kawan parang karä karadjuan hong petak, idjä penda kwasan lengtin ai, tuntang karä djalahano olo mamarang Jerusalem dengan karä patataie; maka koae: — (2.Radja24,10.)

2. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: lius, talih Sedekia, radja Juda, sambil hamauh dengae: kakai augh Jehowa: itä! aku mandjuruk lewu toh akan lengän radja Babel, iä karäh manusule lepah liugis.

3. Maka ikau kea djaton karäh mahakan lengae, tapi toto ikau karäh injingkup, tuntang indjuluk akan lengae: haiak matam karäh mitä radja Babel, tinai bitie karäh hakotak dengam. palus ikau karäh tamput akan Bahel.

4. Tapi hinung augh Jehowa, o Sedekia, radja Juda! kakai augh Jehowa tahuu ikau: ikau djaton akan impatäi awi padang.

5. Ikau karäh mattäi sanang, tuntang olo karäh manusul talo hundjan kuburm, tumon olo djari manusul hundjan kubur karä tatoom, radja idjä bilih tä, sambil manatum ikau, koae: kajah tuan! Krana aku idjä djari manjewut augh toh, koan Jehowa. — (2.Kron. 16,14.)

6. Maka nabi Jeremia masanan karä augh tä akan Sedekia, radja Juda, hong Jerusalem:

7. Katika kawan parang radja Babel mamarang Jerusalem, tuntang karä lewun Juda idjä katapasan. Laghis dengan Aseka tä, krana djetä kotaë dähen, tuntang djari katapasan bara karä lewun Juda. — (2.Radja25,1.)

8. Djetoh augh Jehowa, idjä

sampai Jeremia, limbah radja Sedekia djari hadjandji dengan olo harau handai hong Jerusalem, handak bauauar masuman njelon kahandjak;

9. Mangat genep biti mempas djipae hatuä bawi, awang olo Ibrani, uka ala olo mampatempoe hindai olo Jehudi, idjä puna paharie. — (3.Mos.25,39.)

10. Maka karä mantir tuntang olo arä manumon aughé tü, haiak tamä djandji, genep biti akan mempas djipae hatuä bawi, djaton manjoho äwen tü indu reware haradjur; iä manumon aughé tü balalu mempas äwen.

11. Tapi limbah bara tü iä takitar angate, palus manduan karä djipae haluli hatuä bawi, idjä djari iempase, tuntang mamaksa mampatempo äwen tü tinai mandjadi djipae hatuä bawi.

12. Tagal tü augh Jehovah sampai Jeremia bara Jehovah, koae:

13. Kakai augh Jehovah, Hatalan Israel: aku djari manampe djandji dengan tato keton, katika aku magah iä blua bara tanah Misir, aka kareware tü, koangku: — (2.Mos.21,2.)

14. Intu lawin mudju mudju njelo keton akan mempas karä paharin keton, idjä olo Ibrani, awang indjual akan keton, tuntang djari manempo djahawen njelo; tapi tato keton djaton manumon aughku, djaton manalingan pindinge.

15. Maka keton djari hobah intu andau toh, tuntang djari budjur gawin keton intu matangku, haiak muar njelon kahaudjak akan kolan keton; tinai keton djari manampa djandji intu baungku hong humangku. idjä injewut tumon arangku.

16. Tapi keton djari hules tinui, haiak djari mamapa arangku, sampai genep biti mandnan djipae tinai, hatuä bawi, idjä djari iempas keton tumon kahias atai keton, palus keton mamaksa äwen mandjadi djipen keton hatuä bawi tinai.

17. Tagal tü kakai augh Jehovah: Keton djaton manumon aughku, mangat keton muar njelon kahandjak akan kolan tuntang parharin keton, itä! toh aku bauanar masanan akan keton njelon padang, peres tuntang lau; tinai aku handak manamburup keton akan karä karadjaan hong petak.

18. Karä olo tü, idjä djari mangarak djandjingku, awang djaton malalus aughé djandji, idjä djari inamapae intu baungku, aku handak mawi iä kilan anak sapi tü, idjä djari inisinge sila haruä, tuntang idjä ihoroe helate; — (1.Mos. 15,17.)

19. Iä tü karäh mantir Juda tuntang karä mantir Jerusalem, karä mantir dalam, karä imam tuntang karä olo tanah tü handai, idjä djari mahoroe helat tising sapi tü.

20. Toto, aku handak manjaragh äwen akan lengän musoh, tuntang olo idjä mangatah tahasenge; tinai hantue karäh indu kinan burong penda langit tuntang meto petak.

21. Tinai Sedekia kea, radja Juda, tuntang karä mantire, aku handak manjaraghe intu lengän musohe, idjä mangatah tahasenge, iä tü intu lengän kawan parang radja Babel, idjä toh djari mindali bara keton.

22. Itä! aku handak manjoho, koan Jehovah, tuntang manduan äwen akan lewu toh tinai, uka

äwen mamarange tuntang mandino
iä, haiak manusul iä lepah lingis;
tinai aku handak mawi karäh le-
wun Juda karakkara, sampai
djaton hindai olo melai huange.
— (2 Radja 25,9.)

BAGI 35.

Olo Reghab imberkat; hukum insanan
akan olo Jehudi.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä
sampai Jeremia kahum karadjaaan
Jojakim, anak Josia, radja Juda,
koae:

2. Lius, tamä human olo Re-
ghab, sambil hakotak dengan äwen,
tuntang imbit iä akan human Je-
howa, tamä karong idjä bara karä
karong hetä, tinai tusuh anggor
akae.

3. Tä aku manduan Jaasanja,
anak Jeremia, Jeremia anak Ha-
basinja, tuntang karä paharie, ti-
nai karä anake idjä hatuä, tun-
tang hapus ungkup olo Reghab.

4. Palus aku mimbit olo tä
tamä human Jehowa, akan karong
anak Hanan, Hanan anak Jigda-
lia, olo ain Hatalla tä, idjä darah
karong karä mantir kapala, idjä
tambuan karong Maaseja, anak
Salum, tonggon bauntonggang tä.

5. Balalu aku mingkes blanai
basuang anggor tuntang sangkir
intu bann olo Reghab, tuntang
aku hamauh dengan äwen: Has,
ihop anggor toh.

6. Tapi tombah äwen: Ikäi djato-
ton maku mihop anggor, krana
Jonadab, anak Reghab, tato ikäi,
djadi mangahana ikäi, koae: äla
keton mihop anggor, keton tun-

tang hapus pañakan keton palus
katatahi. — (2 Radja 10,15.)

7. Äla kea keton mamangu huma,
äla maian atawa mimbul
pañbulan anggor, tapi hapus uinur
keton keton akan melai hong ting-
kap, mangat keton belom tahi
njeloe hong tanah, idjä hetä keton
melai kilau tamuäi.

8. Tumon tä ikäi djari manu-
mon augh Jonadab, anak Reghab,
tato ikäi, huang talo handiae, idjä
djari imetähe ikäi, sampai ikäi
puna djaton maku mihop anggor
hapus umur ikäi, ikäi tuntang
karä anak sawan ikäi hatuä bawi.

9. Tinai ikäi djaton kea ma-
mangun huma indu äka ikäi me-
lai, djaton kea ikäi mambulan
anggor, tuntang djaton tawan tana,
djaton malan:

10. Malainkan ikäi djari melai
hong tingkap bewäi; tumon tä
ikäi djari manumon tuntang ma-
lalus talo handiae, idjä djari imetä-
h tato ikäi Jonadab akan ikäi.

11. Maka djadi, amon Nebukad-
nesar, radja Babel, maranggar ta-
nali toh, koan ikäi: has, ita talih
Jerusalem, mahakan kawan parang
olo Kasdim tuntang olo Aram;
kalotä ikäi melai hong Jerusalem.

12. Tä augh Jehowa sampai Je-
remia, koae:

13. Kakai augh Jehowa, Tuhan
karä kawan talo belom, Hatallan
Israel: lius, sanau akan karä olo
Juda tuntang olo Jerusalem: aton
keton djaton maku iadjar, mangat
manumon aughku? koan Jehowa.

14. Karä augh Jonadab, anak
Reghab, idjä djari manetäh hapus
panakae, mangat äwen äla mihop
anggor, djetä magon inumoe, krana
olo tä djaton pudji mihop anggor
sampai andau toh, tapi äwen djari

manumon augh tatoe; toh, maka kindjap haradjur aku djari manjoho masuman akan keton, tapi keton djaton djari manumon aughku. — (25,3.)

15. Kindjap haradjur aku djari manjoho reworku, karä nabi tä, tanggoh keton, uka manjoho keton: hobah keton, genep biti bara djalae idjä papa. tuntang pahu-djur gawin keton: ala keton omnipat hatalla beken, ala manempo iñi, tä keton akan melai hong tanah, idjä djari inengaku akan tato keton: — tapi keton djaton maku manalinganu pinding keton, djaton maku manumon aughku.

16. Toh, basa panakan Jonadab, anak Reghab, djari manumon petäh tatoe, idjä djari imetähe iñi, tapi utus olo toh djaton manumon aughku:

17. Tagal tä kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: itä! aku handak mangah mawi Juda tuntang olo Jerusalem samandiae karä tjalaka ti, idjä djari insanangku akan äwen; basa aku djari masanan acae, tapi äwen djaton manumon, aku djari mantehau iñi, tapi iñi djaton tombah.

18. Maka dengan ungkup human Reghab koan Jeremia: Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: basa keton djari manumon petäh tato keton Jonadab, tuntang djari maha, hiajak malalus talo handiae, awang djari imetähe keton:

19. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: djaton karäh balentas bara panakan Jonadab, anak Reghab tä, olo idjä manaharep baungku haradjur katatahi.

BAGI 36.

Surat karä augh Jeremiu tä inusul Jojakim; tapi djetä injurat taheta tinai.

1. Djadi hong njelo äpat, kahum karadjaaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, maka augh toh sampai Jeremiu bara Jehowa, koae: — (25,1.)

2. Duai surat, bintik huange karä augh tä, idjä djari insumangku akam mantam Israel tuntang Juda, tinai karä utus olo, bara andau solakku hamauh dengam, bara pangereng Josia, palus sampai andau toh.

3. Ajaajau olo unggup Juda handak mingat karä tjalaka tä, idjä iantamku handak hapaku mawi iñi, mangat olo tä hobah genep biti bara djalae idjä papa. nakara aku mampun karä kadarhakae tuntang dosae.

4. Tä Jeremiu mangahau Barugh, anak Nerija; maka Barugh mamintik bara njaman Jeremiu karä augh Jehowa, idjä djari insumae acae, inandjadi idjä kasurat. (32,12.)

5. Limbah tä Jeremiu manjoho Barugh, koae: Aku toh inutup, djaton tau tamü human Jehowa.

6. Kälsh ikau lius, basa surat toh, idjä djari imintikm hetä bara njamangku karä augh Jehowa, intu pinding olo arä, hong human Jehowa, metoh andau puasa; ikau akan mambasae intu pinding hapus olo Juda kea, awang manalih bara karä lewue.

7. Ajaajau hiajak blaku äwen handak mahingkep intu baun Jehowa, tuntang handak hobah genep biti bara djalae idjä papa; krana paham kalait tuntang ka-

sangit tā, idjā djari iantam Jehowa mawi utus olo toh. — (36,3.)

8. Maka Barugh, anak Nerija, mawie tumon talo handiai, idjā djari injohlo Jeremia iā, mangat mambasa bara surat tā karā augh Jehovah hnang human Jehovah.

9. Krana djadi. intu njelo limā kahum karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, intu bulan djalatién, maka olo bauauar intu bann Jehovah, manjoho karā olo hong Jerusalem puasa, tuntang olo handiai, idjā dumah bara karā lewun Juda tanggoh Jerusalem.

10. Tā, maka Barugh mambasa surat karā augh Jeremia tā hong human Jehovah, hong karong Gamarja, anak Sapan, sukataris tā, hong tambiran hila ngadju, darah bauntonggang taheta hong human Jehovah, intu pinding hapus olo arā.

11. Maka amon Mighaja, anak Gamarja, Gamarja anak Sapan, djari mahining karā augh Jehovah bara surat tā,

12. Tā iā palns mohon akan human radja, tamā karong kantor; maka aton mondok hetā karā mantir kapala: Elisama, sukataris tā, Delaja anak Samaja, Eluatian anak Aghbor, Gamarja anak Sapan: Sedekia anak Hananja, tuntang karā mantir beken.

13. Maka Mighaja masuman akan äwen karā augh idjā djari hininge, kahum Barugh mambasa surat tā intu pinding olo arā.

14. Tā, maka karā mantir manjoho Judi, anak Netanja, Netanja anak Selemja, Selemja anak Kusi, manalih Barugh, mangat hamauh dengae: Surat tā idjā djari imbasam intu pinding olo

arā imbit intu lengäm, palus kantoh. Tumon tā Barugh, anak Nerija, manduan djetā intu lengae, balalu manalih olo tā.

15. Maka koan äwen dengae: Mondok, basa tā intu pinding ikai. Maka Barngh mambasa tā intu pinding äwen.

16. Djadi, sana äwen mahining karā augh tā, maka iā tarawen, hatampajah sama arepe, palus äwen hamauh dengan Barugh: Toto, ikai handak masuman karā augh toh akan radja.

17. Maka olo tā misek Barugh, koae: Suman akan ikai, kilen ikau djari mamiutik karā augh toh bara njamae?

18. Koan Barugh, tombah augh olo tā: Njaman ai djari marinting karā augh toh akangku, maka aku mamintik tā hong surat toh, hapan dawat.

19. Tā koan karā mantir dengan Barugh: Lius, sahokan arepm tuntang Jeremia, sampai dialo idjā biti katawan äka keton.

20. Limbah tā äwen tamā naharep radja hong parantaran; maka surat tā ingkese intu karong Elisama, sukataris tā; limbah tā iā masuman karā augh tā intu pinding radja.

21. Tā radja manjoho Judi manduan surat tā, palus iā manduae bara karong Elisama, sukataris tā; tuntang Judi mambasa tā intu pinding radja, tinai intu pinding karā mantir, idjā tokep radja.

22. Maka radja aton melai intu humae, idjā äkac amon wajah sadingen, intu bulan djalatién; maka aton apui imandok hong dapur bahalap tandipah baun radja.

23. Djadi, amon Judi djari mam-

basa telo äpat kabagi, maka radja maharis surat tä hapan lading kalam, tuntang mandjakale akan apui, idjä hong dapur hetä, sampai hapus surat tä djari lepah kinan apui, idjä hong dapur hetä.

24. Maka äwen tä djaton taräwen, tinai djaton marabit pakaiae, radja tuntang karä mantire mabin dia, idjä djari mahining karä augh tä;

25. Alo Elnatan, Delaja äwen telo Gamarja blaku kea intu radja, uka äla iü manusul surat tä; tapi iä djaton tarima augh äwen telo tä.

26. Tinai radja manjoho Jermel, anak Hamelegh, tuntang Seraja, anak Asriel, tinai Selémja, anak Abdeel, mangat manawan Barugh, djurutulis tä, tuntang nabi Jeremia. Tapi Jehowa djari manjahokan äwen duä tä.

27. Tä, maka augh Jehowa sampai Jeremia, limbah radja djari manusul surat tä, idjä äka karä augh, awang djari injurat Barugh bara njaman Jeremia, koae:

28. Duan surat beken tinai, palus bintik hetä karä augh idjä helo tä, idjä djari imintik hong surat idjä solake, idjä djari inusul Jojakim, radja Juda.

29. Tinai dahang mawi Jojakim, radja Juda: kakai augh Jehowa: ikau djari manusul surat tä, koam: buhen ikau djari mainintik huange kalotoh: toto haliae radja Babel karäh dumah, marusak tanah toh, hiaak mampalomos bara hetoh olon tuntaug meto?

30. Tagal tä kakai augh Jehowa mawi Jojakim, radja Juda tä: djaton karäh aton hindai akae, idjä mondok hundjun padadusan Dawid; hantue karäh indjakah,

handau buah kalaso, tinai hamalem buah kasadingen.

31. Aku handak mainalih mawi iä, tuntang intu panakae, tinai intu karä mantire, kadarhakae tä; toto, aku handak magah mawi iä, tuntang olo Jerusalem, tinai olo Juda, karä tjalaka tä, idjä djari iantamku mawi äwen; tapi äwen djaton djari paraba aughku.

32. Tä Jeremia manduan surat beken, balalu mandjuluk tä akan djurutulis, Barugh, anak Nerija: iä tä mamintik huange bara njaman Jeremia karä augh surat idjä solake tä, idjä djari inusul Jojakim, radja Juda. Tuntang arä augh kalotü indahang haream hetä.

BAGI 37.

Jeremia imukul tuatang inatap;
Sedekia misiek iä

1. Maka Sedekia, anak Josia, narentah djadi radja, nauganti Jeghonia, anak Jojakim; krana Nebukadnesar, radja Babel, djari mamparadjä iä mahundjun tanah Juda. — (52,1.)

2. Tapi iä tuntang karä mantire, tinai olo arä hong tanah, djaton tarima augh Jehowa, idjä insumae hadjamban nabi Jeremia.

3. Tapi aton kea radja Sedekia manjoho Jughal, anak Selémja, äwen duä Sepanja, anak Maaseja, imam tä, manalih nabi Jeremia, uka mesuman akae: Käläh ikau blaku akan ikäi intu Jehowa, Hatallan ita.

4. Krana Jeremia magon melai marak olo arä, katika tä olo hindai dji manutup iä hong sipir.

5. Maka kawan parang ain Parao djari hagoet bara Misir; tā olo Kasdim, idjā mangapong Jerusalem, sana iā mahining britan äwen tā, maka iā malajan helo mawi Jerusalem.

6. Tā augh Jehowa sampai nabi Jeremia, koae:

7. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: kalotoh suman akan radja Juda, idjā djari manjoho keton manalih aku misek intu aku: itā! kawan parang Parao tā, idjā djari hagoet tantai mandohop keton, djetā akan buli Misir, tānah ai.

8. Tā olo Kasdim karāh halulinai mamarang lewu toh, maka iā karāh mandino palus manusul tā.

9. Kakai augh Jehowa: Åla mamunga arep keton, sambil hamauh: toto olo Kasdim tā palus terai mawi ita; — krana toto djaton haliā äwen tā akan terai.

10. Krana paribasa keton mammalah hapus kawan parang olo Kasdim, idjā mamarang keton, alo isut bewīi tisae tuntang bahimang: maka åwen tā kea mahin akan hagoet genep biti bara tingkape, balalu manusul lewu toh.

11. Djadi, limbah kawan parang olo Kasdim djari hagoet bara Jerusalem tagal kawan parang Parao tā,

12. Maka Jeremia harikas bara Jerusalem, handak hagoet tamä tanah Benjamin, manjengok baris joresan ai idjā intu olo hetā.

13. Tā kahum iā handak blua bauntonggang Benjamin, aton hetā mantir djadjaga, idjā Jerija arae, anak Selemja, Selemja anak Hananja: iā tā manawau nabi Jere-

mia, koae: Ikau handak mules pakat dengan olo Kasdim.

14. Maka koan Jeremia: Sala aughm, aku djaton maku mules pakat dengan olo Kasdim. Tapi Jerija tā, djaton tarima augh. malainkan iā manjingkap Jeremia, palus magah iā naharep karā mantir hai.

15. Mantir hai tā paham malait Jeremia, tuntang manukul iā, tinai äwen manutup iā hong sipir, hong human Jonatan, djurutulis tā: krana huma tā djari inampa olo akan sipir.

16. Kakai Jeremia akan huma tā, buah palowang, åka papa haliae; sampai tahi iā inutup hetā.

17. Limbah tā radja Sedekia manjoho olo manduan iā: tisai radja misek iā intu humae sinisirik, koae: Mikāh aton augh Jehowa djari sampai? Tombah Jeremia: Aton. Tinai koae: Ikau karāh indjuluk akan lengān radja Babel.

18. Tinai koan Jeremia dengan radja Sedekia: Narai kasalangku dengam, atawa dengan karā mantirm, atawa dengan utus olo toh, sampai keton manutup aku hong sipir?

19. Hong kwe toh karā nabin keton, idjā djari manudjum akan keton, koae: radja Babel djaton akan dumah mamarang keton, tuntang hapus tanah toh?

20. Toh, käläh hining, o tuangku radja, käläh augh usokku inarima intu baum: åla manjoho aku tinai akan human Jonatan, djurutulis tā, belā aku matäi hetā.

21. Tā radja Sedekia manjoho, mangat olo manonggo Jeremia hong åka djadjaga tā, tuntang olo manenga akae sining andau tepong idjā kabotop, bara åka tu-

kang tepong, saimpai karä tepong lepah hong lewue. Kalotä Jeremia melai inonggo hong äka djadjaga. — (32,2.)

BAGI 38.

Jeremia ilaboh hong palowang äka rumpur; tapi iä liwus tinai, palus radja manduan iä, misek iä sinisink.

1. Maka Sepatja, anak Matan, Gedalia, anak Pashur, Jughal, anak Selemja, äwen äpat Pashur, anak Malghia, mahining karä augh Jeremia, idjä insanae akan olo arä, koae:

2. Kakai augh Jehowa: Olo idjä melai hong lewu toh, iä karä matäi awi padang, lau tuntang peres; tapi olo idjä blua manjembali olo Kaslim. iä akan belom, tuntang manamput hambaruae kilau rampase. — (21,9.)

3. Kakai augh Jehowa: Toto lewu toh akan injaragh akan lengän kawan parang radja Babel, iä karä dinon awi äwen.

4. Tä, maka koan karä mantir hai dengan radja: Soho olo tä impatäi, krana hapan augh kalotä iä manendur lengän olo parang, awang katapasan hong lewu toh, tuntang lengän olo arä: krana olo djetä djaton mauahiu kasanang utus olo toh, tapi tjalakae babewäi.

5. Maka koan radja Sedekia: Olo tü aton intu lengän keton; radja djaton tau mangahana keton.

6. Tä äwen manduan Jeremia, balalu malaboh iä hong palowang Malghia, anak Hamelegh, idjä hong parantaran äka djadjaga: iä malaboh Jeremia hapan tali: maka

palowang tä djaton hadanum, tapi kutoh rumpure; tä Jeremia tangkelem hong rumpur tä. — (37,16.)

7. Maka amon Ebedmelegh, olo sipai, olo dalam radja tä, idjä intu human radja, mahining olo djari malaboh Jeremia hong palowang, kahum radja mondok hong bauntonggang Benjamin, — (39,16.)

8. Tä Ebedmelegh palus ha-goet bara human radja, tuntang iä hamauh dengan radja, koae:

9. O tuangku radja! olo tä sala haliae karä gawie dengan nabi Jeremia, idjä djari ilabohe hong palowang, tuntang puna iä indu mattai meher kea, basa djaton tepong hindai hong lewu.

10. Tä radja manjoho Ebedmelegh, olo sipai tä, koae: Duan bara hetoh barang telo pulu biti, palus djidjiti nabi Jeremia bara palowang, helo bara iä matäi.

11. Tä Ebedmelegh manduan karä olo tä, tuntang tamä äka radja, äka gudang, balalu blaku bara hetä kupit benang idjä djari rotus, palus iä muloh tä hapan tali akan Jeremia hong palowang.

12. Tuntang Ebedmelegh, olo sipai tä, hamauh dengan Jeremia: Lapik katiakm, hapan kupit benang rotus tä, hapan nantilap tali. Maka Jeremia mawie tumon tä.

13. Tä olo tä mandjidjit Jeremia hapan tali, palus mamplua iä bara palowang: djadi Jeremia melai hong äka djadjaga.

14. Maka radja Sedekia manjoho olo manduan nabi Jeremia tanggoh iä, akan djalan tamä idjä tingkat telo tä, idjä hong human hong Jehowa. Hetä radja hamauh dengan Jeremia: Aton talo isekku intu

ikau, äla ikau milim talo enen akangku.

15. Maka koan Jeremia dengan Sedekia: Amon aku masuman akam, dia ikau mampatai aku? tinai alo aku manirok akam, djaton kea ikau tarima aughku.

16. Tä radja Sedekia sumpah dengan Jeremia sinisinik, koae: Belom Jehowa, idjä djari mandjapa hambaruan ita, aku djaton handak mampatai ikau, djaton kea handak mandjuluk ikau intu lengän olo tä, idjä mangatah ta-hasengm.

17. Maka koan Jeremia dengan Sedekia: Kakai augh Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: amon ikau handak blua, manjembah karä mantir radja Babel, tä hambaruan karä belom, tinai lewu toh djaton inusul; tapi ikau tuntang hapus ungkup humam akan belom.

18. Tapi amon ikau djaton maku mandjuluk arepm akan mantir radja Babel, tä lewu toh karä injaragh akan lengän olo Kasdim, palus äwen karä manusule; tinai ikau djaton kea akan mahakan lengän äwen.

19. Maka koan radja Sedekia dengan Jeremia: Aku mikäh olo Jehudi tä, idjä djari mules pakat dengan olo Kasdim, suro olo mandjuluk aku akan lengän äwen, tä äwen hababaka aku.

20. Maka koan Jeremia: Olo djaton akan mandjuluk ikau: tarima bewäi augh Jehowa, idjä insuñangku akam, tä ikau karä bontong tuntang belom.

21. Tapi amon ikau djaton maku mandjuluk arepm, tä maka augh toh djari insuman Jehowa akangku:

22. Itä! karä olo bawi tä, idjä

katapanan hong human radja Juda, djetä karä imbit akan mantir radja Babel; tä äwen karä halalea iä, koae: kajah! olo pamusok keton djari manipu keton, pain keton djari tangkelem hong rumpur, toh äwen undur nadjua keton.

23. Kakai karä sawam tuntang anakm karä implua akan olo Kasdim, tinai bitim kea djaton akan mahakan lengän äwen; tapi lengän radja Babel karä manjingkap ikau, tinai lewu toh karä inusul.

24. Tä koan Sedekia dengan Jeremia: Älla idjä biti katawan karä aughm toh, tä ikau karä impatih.

25. Maka amon karä mantir manining, aku djari hakotak dengam, tuntang äwen tanggoh ikau, sambil hamauh dengam: sanan akan ikäi budjubudjur, narai aughin dengan radja, äla milim tä akan ikäi, tä ikäi djaton maku mampatai ikau; tinai narai kotak radja dengam?

26. Tä buah ikau tombah aughe: aku djari manjampai augh usokku intu baun radja, uka äla iä manjoho aku haluli akan hnman Jonatan, belä aku matäi hetä.

27. Djadi . amon karä mantir tanggoh Jeremia, sambil misek iä, maka iä tombah tumou karä augh tä, idjä djari imetäh radja; tä olo tä terai misek iä, basa iä djaton blua aughe.

28. Maka Jeremia melai magon inutup hong äka djadjaga sampai andau Jerusalem dinon musoh: iä magon hetä, metoh Jerusalem dinon awi musoh. — (37,21.)

BAGI 39.

Jerusalem dinon awi musoh; Sedekia inawan; Jeremie äwen duü Ebedmelegh indohop.

1. Intu njelo djalatien kahum karadjaan Sedekia, radja Juda, intu bulan sapulu, ta Nebukadnesar, radja Babel, tuntang karä kawan parang ai sampai, haluli tinai, marauggar Jerusalem tuntang mangapong ta. — (52,4.)

2. Intu njelo sawalas kahum Sedekia, bulan äpat, andau djalatien, maka lewu ta taratamä.

3. Karä mantir radja Babel tamä, palus tendä intu bauntonggang bentok ta, iu ta Nergalsareser, Samgarnebu, Sarseghimrabsaris, Nergalsareserrabmag, tuntang karä mantir radja Babel beken.

4. Djadi, amon Sedekia, radja Juda, tuntang karä olo parang ai mitä olo ta, maka iä hadari: iä blua bara lewu hamalem, mahoroe djalan darah kabon radja, bauntonggang idjä helat pagar duäduä ta, palus iä hadari, mahoroe djalan akan äka rampar.

5. Tapi kawan parang olo Kasdim maujasah, manuntut likut äwen, tuntang iä mandjakä Sedekia hong äka rampar intu Jericho, balalu manawan iä, mimbit iu akan Nebukadnesar, radja Babel, hong Ribla, intu tanah Hamat; iu ta manukas hukum mawi iu.

6. Radja Babel mampatäi anak Sedekia hong Ribla, intu matan bapae: tinai radja Babel mampatäi karä olo hai kea baris olo Juda.

7. Tinai iä mambuta matan Sedekia, tuntang mamasong iä

hapan duë karinting rantai tam-baga, mangat magah iä akan Babel. — (2.Radja 25,7.)

8. Limbah ta elo Kasdim manusul human radja, tinai human olo arä, tuntang hapus koton Jerusalem impalokange.

9. Maka tisan olo arä, idjä katapanan hong lewu, tuntang olo idjä djari mules pakat dengae, tinai karä olo awang beken hindai inamput Nebusaradan, mantir olo dalam ta, tawanan akan Babel.

10. Tapi belahe olo idjä naniha, idjä djaton bara ramo, ilahi Nebusaradan, mantir olo dalam ta, melai hong tanah Juda, tuntang iä manenga acae pambulan anggor, tinai tana intu andau ta kea.

11. Maka tahu Jeremiah Nebukadnesar, radja Babel, djari matéh Nebusaradan, mantir dalam ta, koae:

12. Duan iä, tonggo iä buabuah, ala mangupähä iu, tapi awi dengae tumon kahandak ai.

13. Ta Nebusaradan, mantir olo dalam, tuntang Nebusasban, mangkubumi ta, tinai Nergalsareserrabmag, tuntang karä mantir radja Babel manjoho olo,

14. Manduan Jeremiah bara äka djadjagn, balalu mandjuluk iä akan Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, mangat mimbit iä akan humae: kakai maka iä melai bentok olo arä.

15. Tinai augh Jehowa djari sampai Jeremiah, pesae inutup hong äka djadjaga ta, koae:

16. Lius, sanan akan Ebedmelegh, olo sipai ta, koam: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Is-

rael: itä! aku handak malalus karä aughku mawi lewu toh, indu tjalakae tapi djaton indu kahalape; matam kea karäh mitä tä dapit. — (38,7.)

17. Tapi aku handak mawat ikau intu katika tä, koan Jehowa; ikau djaton akan indjuluk intu lengän olo awang ingikähm baeue.

18. Krana toto, aku handak malius ikau, tä ikau djaton akan matäi halelek awi padang, tapi hambaruam karäh kilau indu rampus, basa ikau djari harap aku, koan Jehowa.

BAGI 40.

Jeremia melai hong tanah Juda hindja Gedalia.

1. Djetohi augh Jehowa idjä sampai Jeremia, limbah Nebusaradan, mantir olo dalam, djari malapas iä hagoet akan Rama, limbah Nebusaradan djari manjoho olo manduan iä; krana iä kea imasong hapan rantai laiaik karä olo Jerusalem tuntang Juda, idjä tawanan, idjä inamput akan Babel.

2. Krana mantir olo dalam tä manjoho olo manduan Jeremia, sambil hamauh dengae: Jehovah, Hatallam, djari manjewut karä tjalaka toh mantam äka toh.

3. Maka Jehovah djari manjam-piae tuntang malaluse kea tumor aughé; krana keton djari badosa intu Jehovah, djaton djari mannon aughé, tagal tä iä djari malalus talo toh mawi keton.

4. Toh, itäm, aku djari meng-kak rantai andat toh bara lengäm;

toh, amon ikau radjin ombo aku akan Babel, käläh bewäi, tä aku handak mahaga ikau; tapi amon ikau djaton radjin ompat aku akan Babel, naughe bewäi: itäm, hapus tanah intu baum, lius bewäi akan äka idjä ingilakm.

5. Tä basa iä djaton tombah, maka koae tinai: Käläh ikau buli Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, idjä djari iangkat radja Babel mandjadi mantir karä lewun Juda, palus melai dengae bentok utus ajum; alo akan kwe kahandakm hagoet, lius bewäi. Tinai mantir olo dalam mahata iä tuntang talo inengae, balalu malapas iä hagoet.

6. Kakai Jeremia manalih Gadalia, anak Ahikam, hong Mispa, palus iä melai dengae intu bentok karä olo, idjä katapanan hong tanah tä.

7. Tä, amon karä mantir kawan parang, idjä melai hong padang, tuntang olo ajue mahining, radja Babel djari mangkat Gedalia, anak Ahikam, mandjadi mantir hong tanah tä, tuntang djari mandjuluk acae olo hatuä bawi, tinai anak korik, baris karä olo pähä hong tanah, idjä djaton tamput tawanan akan Babel:

8. Tä, maka äwen tanggoh Gedalia hong Mispa, iä tä Ismael, anak Netanja, Johanan tuntang Jonatan, anak Karea, Seraja, anak Tanhumet, tinai anak Epai, olo Netopa, tinai Jesanja, olo Maagha tä, äwen tä tuntang karä olo ajue.

9. Maka Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, sumpah dengan äwen, tuntang dengan karä olo ajue, koae: Äla keton mikäh manempo olo Kasdim; me-

lai hong tanah, tuntang manempo radja Babel, tä keton karäh batuah. — (2. Radja 25,24.)

10. Maka itä! aku toh melai hong Mispa, mangat aku manaharep olo Kasdim, idjä akan mananggoh ita; toh, kälöh keton mamumpung anggor, rimpin bua tuntang undus hong sarangan keton, haiak melai hong lewun keton, idjä tumon pintih keton.

11. Tinai amon karäh olo Jehudi, idjä melai hong Moab, tuntang marak olo Amon, hong Edom, tinai hong karä tanah idjä hetä, mahining, radja Babel djari manisa belahe olo Jehudi hong Juda, tuntang djari mangkat akae Gedalia, anak Ahikam, Akiham anak Sapan,

12. Tä, maka karä olo Jehudi tä buli bara karä kaleka, idjä akan hetä iä djari tamburup, tamä tanah Juda tanggoh Gedalia hong Mispa; äwen mamumpung kutoh anggor tuntang rimpin bua.

13. Maka Johanan, anak Karea, tuntang karä mantir parang idjä dengae-hong padang, tanggoh Gedalia hong Mispa,

14. Sambil hamauh dengae: Djaton ikau katawan Baalis, radjan olo Amon, djari manjoho Ismael, anak Netanja, mangat iä mampatäi ikau? Maka Gedalia, anak Ahikam, djaton maku pertija aughe.

15. Tinai Johanan, anak Karea, hamauh sinisinik dengan Gedalia hong Mispa, koae: Soho aku lius mampatäi Ismael, anak Netanja, äla olo katawan tä; buhen iä akan mampatäi ikau, tuntang karä olo Juda, idjä djari imumpung akam, bilangbalangan, sampai tisan olo Juda tä rusak kea?

16. Tapi koan Gedalia, anak Ahikam, dengan Johanan, anak Karea: Äla ikau kalotä; krana aughm tä djaton toto mawi Ismael.

BAGI 41.

Gedalia impatäi Ismael; Johanan maliwus olo idjä inampute; olo Juda handak lius akan Misir.

1. Maka djadi, intu bulan udju aton dumah Ismael, anak Netanja, Netanja anak Elisama, bara utus radja, tinai karä mantir radja, tuntang sapulu biti olo beken dengae, tanggoh Gedalia, anak Ahikam, hong Mispa, tuntang iä kuman dengae hetä hong Mispa.

2. Tä Ismael, anak Netanja, tuntang olo sapulu biti tä idjä dengae, marawus mamangkikh Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, hapan padang; kalotä äwen mampatäi idjä djari iangkat radja Babel indu kapalan tanah tä.

3. Tinai Ismael mampatäi karä olo Jehudi, idjä dengan Gedalia hong Mispa, tuntang karä olo Kasdim, awang olo parang. idjä aton hetä.

4. Djadi andau tinai, limbah iä djari mampatäi Gedalia, amon hindai idjä biti katawan tä,

5. Maka aton dumah olo bara Sighem, bara Silo, bara Samaria, hanja pulu biti karäe, idjä injukur djanggute tuntang irabit pakiae, idjä djari mahiris arepe; maka ramon parapah tuntang garo aton intu lengae, handak mimbit tä akan human Jehowa.

6. Maka Ismael, anak Netanja, blua bara Mispa manambang

äwen, manandjong hajak manangis; djadi, amon iä sampai äwen, koae: Has, tanggoh Gedalia, anak Ahikam.

7. Djadi, amon äwen tä sam-pai bentok lewu, maka Ismael, anak Netanja, tuntang olo idjä dengae, manetek takoloke, palus mandjakah iä hong kali hetä.

8. Tapi aton sapulu biti baris äwen tä, idjä hamauh dengan Ismael: Åla mampatäi ikäi; krana iän ikäi kutoh talo idjä injahokan hong petak, gendom, seora, nn-dus tuntang madu. Tä iä balang, djaton mampatäi äwen haiak karä paharie.

9. Maka kali tä, idjä äka Ismael manganan karä hantnn olo, idjä djari impatäie tagal Gedalia, iä tä kali idjä djari inampa radja Asa tagal Baesa, radja Israel: djetä injuang Ismael, anak Netanja, hapan hantnn olo idjä im-patäie tä.

10. Tuntang Ismael manamput tisan olo tä tawanan, idjä aton hong Mispa: karä anak radja idjä bawi, tuntang karä olo arä, idjä inisa Nebusaradan, mantir olo dalam tä. hong Mispa, akan Gedalia, anak Ahikam tä: maka Ismael, anak Netanja, manamput äwen tawanan, palus iä lins, handak buli olo Amon.

11. Djadi, amon Johanan, anak Karea. tuntang karä mantir pa-rang tä idjä dengae, mahining kadarhaka tä, idjä iawi Ismael anak Netanja,

12. Maka äwen mimbit karä olo ajne, palus hagoet, handak pa-rang dengan Ismael, anak Netanja; djadi, iä hasnpa dengae darah talaga hai, idjä hong Gi-beon.

13. Tä, amon karä olo, idjä inamput Ismael, mitä Johanan, anak Karea, tuntang karä mantir pa-rang idjä dengae, maka olo tä handjak.

14. Palus karä olo tä, idjä djari inamput Ismael tawan-an bara Mispa, mules, ompat Johanan, anak Karea.

15. Tapi Ismael, anak Netanja, lapas hadari bara lengän Johanan. hajak hanja biti olo dengae, pa-lus iä buli olo Amon.

16. Tä Johanan, anak Karea. tuntang karä mantir parang idjä dengae, manduan karä tisan olo tä, idjä djari induae tinai bara lengän Ismael, anak Netanja, idjä inampunte bara Mispa, lim-bah iä djari mampatäi Gedalia, anak Ahikam, iä tä, olo parang. tuntang olo bawi, tinai anak olo, tuntang karä mantir radja, idjä imbite tinai bara Gi-beon.

17. Maka äwen hagoet, bapo-dok hong Gerutkimham, idjä to-kep Betlehem; tinai iä handak hagoet tamä Misir, nka mahakan baun olo Kasdim. — (2.Raja 25,26.)

18. Krana iä mikäh olo tä, basa Ismael, anak Netanja, djari mam-patäi Gedalia, anak Ahikam, idjä djari iangkat radja Babel indn mantir tanah tä.

BAGI 42.

Jeremias mangahana olo Jehudi hagoet akan Misir.

1. Tä karä mantir kawan pa-rang, Johanan, anak Karea, tinai Jesanja, anak Hosaja, tuntang

hapus olo arä, hai korik, mananggoh,

2. Palus hamauh dengan nabi Jeremia: Käläh augh usok ikäi inarima intu baum, laku akan ikäi intu Jehowa, Hatallam, akan hapus olo idjä katapasan toh; krana isut bewäi tisan ikäi bara karäe bilih, kilau paitä matam kea;

3. Mangat Jehowa, Hatallam, masanan djalan, idjä patut ihoroe ikäi, tuntang talo idjä patut iawi ikäi.

4. Koan nabi Jeremia dengan olo tä: Aku djari tarima augh keton: itä, aku handak blaku intu Jehowa, Hatallan ketou, tu-mon augh keton; tuntang talo handiai, idjä koan Jehowa dengan keton, aku handak masumae akan keton; idjä kabawak auge mahin dia aku handak milime bara keton.

5. Koan olo tä dengan Jeremia: Kälkh Jehowa indu saksi idjä batantu tuntang toto, uka mawi ikäi, amon ikäi djaton manumon karä augh, idjä karä imetäh Jehowa, Hatallam, hadjamban ikau akan ikäi.

6. Alo bahalap alo papa, ikäi handak manumoe kea augh Jehowa, Hatallan ita, idjä injoho ikäi ikau manaharepe, mangat ikäi bontong batuah, awi ikäi manumon augh Jehowa, Hatallan ita.

7. Maka djadi, limbah kapulu andau augh Jehowa sampai Jeremia.

8. Tä ia mangahau Johanan, anak Karea, tuntang karä mantir parang awang dengae, tuntang olo arä handiai, olo korik olo hai.

9. Palus ia hamauh dengan äwen: Kakai augh Jehowa, Ha-

tallan Israel, idjä djari injoho keton aku manaharepe, uka manjampai augh usok keton intu baue:

10. Amon keton melai hong tanah toh, tä aku handak haragapan keton, djaton mangarak, aku handak mimbul keton, palus djaton marunap; krana aku mangarajau tagal tjalaka tä, idjä djari ilalusku mawi keton.

11. Äela keton mikäh baun raja Babel, idjä ingikäh keton; ala keton mikäh ia, koan Jehowa; krana aku karä hindjä keton, handak mawat keton bara lengae.

12. Tuntang aku handak manenga asi akan keton, sampai ia masih keton, tuntang halalian keton tamä tanah keton.

13. Tapi amon koan keton: ikäi djaton handak melai hong tanah toh, tuntang djaton haliae handak manumon augh Jehowa, Hatallan keton:

14. Malainkan hamanh: dia! tapi ikäi handak tamä Misir, mangat hetä ikti djaton tawan parang tiani, djaton mahining augh sarunai hindai, djaton tawan lau awi panginan djaton; hetä bewäi ikäi handak melai: —

15. Tä, hining augh Jehowa, o karä tisan olo Juda! kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: amon keton tantaje haliae handak akan Misir, tuntang amon keton tamä melai hetä namuäi:

16. Tä, maka padang, idjä ingikäh keton, karä manapi keton hetä, hong Misir, tuntang lau, idjä inawat keton, karä leket intu keton hetä, hong Misir, tä keton akan matäi hetä.

17. Kalotä karä mandjadi de-

ngan karä olo, awang tantai manantu baue, handak tamä Misir, uka melai namuši hetä; äwen tä akan matäi awi padang, lau tuntang peres; dialo idjä biti olo tä karäh batisa, idjä mahakan tjalaka tä, idjä handak iagahku mawi ia.

18. Krana kakai augh Jehowa, luhun karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Kilau kalaiku tuntang kasangitku djari inusuh mawi olo Jerusalem, kalotä kea kasangitku karäh batusuh mawi keton, amon tamä tanah Misir; tä keton akan mandjadi indu sapa, indu karusak, tuntang indu katjijis, indu tanding dengan tawah, palus keton djaton akan mitä äka toh tinai.

19. Toh, Jehowa djari manjewut akan keton, o tisan olo Juda! ala keton tamä Misir, ingat totototo, aku djari managor keton andau toh.

20. Toto, keton djari manipu mamadok mawi keton: krana keton djari manjoho aku manaharep Jehowa, Hatallan keton, sambil hamauh: laku akan ikäi intu Jehowa, Hatallan ita; talo handiai, awang karäh imetäh Jehowa, Hatallan ita, käläh sanan tä akan ikäi, maka ikäi handak manumon tä.

21. Toh, maka aku djari masuman akan keton andau toh; tapi keton djaton maku manumon augh Jehowa, Hatallan keton, tumou karä augh, awang djari imetähe hadjamban aku akan keton.

22. Toh, käläh keton katawan batantu, keton akan matäi awi padang, lau tuntang peres hong uka tä, idjä karadjin keton manalike, uka melai hetä.

BAGI 43.

Olo Jehudi hagoet akan tanah Misir,
Jeremias tampat.

1. Djadi, amon Jeremias djari terai masuman karä augh Jehowa, Hatallae, akan olo arä tä, tumon djari petäh Jehowa, Hatallae, intu ia, uka masuman akan äwen,

2. Maka koan Asarja, anak Hosaja, äwen duä Johanan, anak Karea, tuntang karä olo badjohotä mawi Jeremias: Augm tä tandelierom bewäi, Jehowa, Hatallan ita, djaton djari manjoho ikau, mangat masanan akan ikäi: äla keton harikas akan Misir, uka melai hetä.

3. Tapi Barugh, anak Nerija tä, madjok ikau hamauh kalotä dengan ikäi, mangat ia mandjuluk ikäi akan lengän olo Kasdim, nakara äwen mampatäi ikäi, atawa manamput ikäi tawanan akan Babel.

4. Tumon tä Johanan, anak Karea, tuntang karä mantir kawan parang, tinai olo arä handiai, djaton maku manumon augh Jehowa, uka melai hong tanah Juda;

5. Malainkan Johanan, anak Karsa, tuntang karä mantir kawan parang manduan karä olo Juda idjä katapasan tä, awang djari haluli tinai bara äka olo kapir, idjä akan hetä ia djari iharak, mangat melai hong tanah Juda;

6. Hatuä bawi tuntang karä anak olo, tinai anak radja idjä bawi tä, tuntang olo handiai, idjä djari inisa Nebusaradan, mantir olo dalam tä, dengan Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, tinai nabi Jeremias äwen duä Barugh, anak Nerija tä;

7. Palus iä hagoet akan tanah Misir, krana iä djaton tarima augh Jehowa; maka äwen sampai Taghpanes.

8. Tä angli Jehowa sampai Jeremia hong Taghpanes, koae:

9. Duan batu hai hong lengäm, kalian tä hong petak bata intu tannur, idjä darah bauntonggang human Parao hong Taghpanes, kahum baun karä olo Jehudi.

10. Tuntang suman akan äwen: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: itä! aku handak manjoho, manduan Nebukadnesar, radja Babel, reworku tä, tuntang handak mampendeng padadusae hundjun batu tä, idjä djari ingaliangku; iä karäh mampendeng tingkape idjä bahalap tä hundjun djetä.

11. Iä karäh dumali, mamukul tanah Misir: idjä bagin pampatši, djetä karäh impatäi, idjä bagin tawanan, djetä karäh tawanan; idjä bagin padang, djetä karäh buah padang.

12. Tinsai aku handak mantokan apui hong karä human dewan Misir, uka iä manjeha djetä, palus manamput äwen tawanian; iä akan mangkepan tanah Misir kilau saka-tik mangkepan pakaiae, palus iä karäh harikas bara hetä sanang bewäi.

13. Iä tä karäh mamusit karäh hampatong hong Betsebes, idjä intu tanah Misir, tuntang manusul karä human dewan Misir.

BAGI 44.

Hukom insuman akèn olo Jehudi purisang tü hong Misir.

1. Djetoë augh, idjä sampai

Jeremia tahu karä olo Jehudi, awang melai hong Misir, hong Migdol, hong Taghpanes, hong Nop, tinai hong tanah Patros, koae:

2. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Keton djari mitä karä tjälaka, idjä djari iagahku hapangku hararepan Jerusalem tuntang karä lewun Juda; itä! djetä äka rusak haliai andau toh, sampai olo djaton melai hetä.

3. Djetä tagal kadarhaka, idjä djari iawi äwen, hapaë marahasaku, awie lius hagaro, manempo hatalla beken, idjä djaton djari kasenae, alo iä alo bapae mahin dia.

4. Tuntang kindjap haradjur aku djari manjoho reworku, karä nabi tä, manalah keton, mangat hamauh: ala keton mawi talo kädjilek tä, idjä injingiku.

5. Tapi äwen djaton djari manumoe, djaton djari manalingan pindinge, uka hobali bara kadarhakae, tuntang terai hagaro akan hatalla beken.

6. Tagal tä kalait kasangitku djari inusuh. haïk djari manjeha karä lewun Juda tuntang hapus Jerusalem, sampai djetä mandjadi benjem palus rusak, kilau andau toh.

7. Maka toh, kakai augh Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Buhé keton mangihal arep keton kalotä, sampai olo hatuë tuntang bawi, anak olo tuntang awau impatäi bara marak keton, bara ungkup Juda, sampai djaton katapsan idjä batisa akan keton?

8. Tuntang mamparahas aku awi tampan lengän keton, hagaro akan hatalla beken hong tanah

Misir, idjä djari inamä keton, uka tau buli tanah Juda tinai, mangat melai hetä, hapan keton idjä äka kakenang atäie nahuang mampalomos arep keton, palus inulie, mangat melai hetä; tapi mandjadi indu bawak sapa tun-äwen djaton akan buli, baja belahe tang tawah karä djalahan olo hong bewäi idjä hadari palus petak.

9. Djari keton kalapean karä katawan sawae hagaro akan hakan kadarhakan tato keton, tuntang kadarhakan karä radja Juda, kadarhakan sawan äwen, tuntang puna kadarhakan keton, tinai kadarhakan sawan keton, idjä djari iawie hong tanah Juda tuntang intu Jerusalem?

10. Palus andau toh äwen hindai robo atäie, tuntang djaton inaku mikäsh, djaton maku belom tumon Torat tuntang hadatku, idjä djari ingkesku intu bann keton, tuntang karä tato keton.

11. Tagal tä, kakai augh Jehovah, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Itä! aku handak manintu baungku indu tjalaka mawi keton, palus inam-palomos hapus olo Juda.

12. Aku handak manganan tisan olo Juda, idjä djari mules bause tamä Misir, tantai melai hetä, lepah äwen tä karäh nihau hong Misir; iä karäh halelek awi padang, iä karäh rusak awi lau, bara idjä korik sampai idjä hai, awi padang tuntang lau iä akan matäi, iä akan mandjadi indu bawak sapa, indu karusak, indu tanding tuntang tawah.

13. Krana aku handak mawi äwen kea, idjä puna melai hong tanah Misir, tumon aku djari mawi äwen, idjä hong Jerusalem, hapan padang, lan tuntang peres.

14. Sampai karä tisan olo Juda tä, idjä djari tamä Misir, handak melai hetä, dialo idjä biti idjä tau mahakan palus katapasan,

15. Tä karä olo hatuä, idjä puna idjä hakarereng mendeng hetä, tinai karä olo tä, idjä melai hong Misir, hong Patros, mandjawap augh Jeremia, koae:

16. Karä augh tä, idjä insumam akan ikäi hapan aran Jehovah, ikäi djaton parabae.

17. Tapi ikäi tantai handak manumon karä augh, idjä blua bara njaman ikäi, palus handak hagaro akan ramon langit, tuntang maluput parapah acae, tumon puna gawin ikäi tuntang karä tato ikäi, karä radjan ikäi, tinai mantir ikäi, hong karä lewu Juda tuntang hong Jerusalem; katika tä ikäi besoh kuman, tuntang baramirami djaton katawan tjalaka. — (7,17.)

18. Tapi bara ikäi djari terai hagaro akan ramon langit tä, sambil maluput parapah acae, tä ikäi tapas bewäi, tuntang djari nihau awi padang dengan lau.

19. Tinai amou ikäi hagaro akan ramon langit, koan olo bawi tä, sambil maluput parapah acae, tuntang manampa apam acae manamunah ampie, tinai manusuh parapali talo ihop acae, pudji ikäi mawi tä nalikut banan ikäi?

20. Tä koan Jeremia dengan olo arä, hatuä bawi, dengan olo handiai, idjä djari mandjawap aughe:

21. Angatku, toto Jehovah djari manahiu keton djari hagaro hong karä lewu Juda tuntang hong Jerusalem, keton tuntang tato keton, radja tuntang mantir keton,

tinai olo handiai, awang hong tanah tä; toto, iä djari manduan atai tagal tä,

22. Sampai Jehowa djaton tau manjerenan hindai kadarhakan gawin keton, tuntang karä talo kadjilek idjä ilalus keton; tagal tä tanah keton mandjadi benjem, rusak, indu sapa, sampai djaton olo melai hetä, kilau andau toh.

23. Basa awi keton djari hagaro, sambil badosa intu Jehowa, tuntang djaton djari manumon augh Jehowa, djaton djari belom tumon Torat tuntang hadat ai, idjä injaksie akan keton: tagal tä tjalaka djari buah keton, kilau aton andau toh.

24. Tinai koan Jeremia dengan olo arä, tuntang dengan karä awang bawi: Hining augh Jehowa, keton hapus Juda idjä hong Misir toh!

25. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Bitin keton hasawä djari hamauh, tuntang lengän keton djari malaluse kea; koan keton: ikäi toto handak mahapus miat ikäi, palus handak hagaro akan ramon langit, sambil manusuh akae parapah talo ihop. Naughe, keton djari mandähen miat keton, tuntang mahapus miat keton tototo.

26. Toh, hining keton augh Jehowa, o hapus olo Juda idjä melai hong Misir! Itä! aku sumpah manjewut arangku idjä hai, koan Jehowa, djaton arangku karä injewut hindai awi idjä biti olo Juda hong hapus tanah Misir, sampai äwen hamauh: belom pangkahai Tuhan. Jehowa.

27. Itä! aku handak manonggo äwen indu tjalakae, djaton akan

kahalape; karä olo Juda, awang hong Misir, karäh nihau awi padang tuntang lau, sampai iä lepah lomos.

28. Tapi olo idjä mahakan padang, djetä karäh buli bara Misir akan Juda, isut biti bewäi; maka sakarä tisan olo Juda, idjä djari tamä Misir tantai melai hetä, karäh mangasene, augh äwe idjä tulus, augh ajungku atawa augh ai.

29. Tuntang djetoh indu kata akan keton, koan Jehowa, aku toto handak mawi keton hong äka toh, mangat keton kaseue, augh ajungku karäh tulus indu tjalakan keton:

30. Kakai augh Jehowa: itä! aku handak mandjuluk Parao Hopra, radja Misir tä, akan lengän mu-sohe. idjä mangatah tahasenge, sama kilau aku djari mandjuluk Sedekia, radja Juda, akan lengän mu-sohe Nebukadnesar, idjä djari mangatah tahasenge. — (2.Kron. 36,13.)

BAGI 45.

Augh hapan mampong Barugh.

1. Djetoh augh, idjä insuman nabi Jeremia akan Barugh, anak Nerija, metoh iä mamintik hong surat karä augh toh baça njaman Jeremia, intu njelo äpat kahum Jojakim, anak Josia, radja Juda, koae: — (36,4.)

2. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, tahu ikau, o Barugh:

3. Koam: kajah aku! lalehan Jehowa djari mandahang kadjakä tuntang kapähängku; aku ujuh

awi tangisku, tapi djaton kasanang.

4. Suman kalotoh akae: kai kai augh Jehowa: itä! talo idjä imangungku aku mangarake tinai, talo idjä imbulku aku marunape tinai, tamput hapus tanah toh.

5. Kilen, ikau manggau talo hai akam? äla manggau tä; krana itä, aku handak mimbit tjalaka mawi karä isi, koan Jehowa; tapi akam aku handak manenga hambaruam kilau indu rampasm hong karä äka panggoem.

BAGI 46.

Hukum inukas akan Misir.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä djari sampai Jeremia tahuu karä olo kapir.

2. Tahuu Misir: tahuu kawan parang Parao Negho, radja Misir, idjä tokep batangdanum Prat, tokep Karghemis, idjä impalah Nebukadnesar, radja Babel, intu njelo äpat kahum karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda. — (Jes.19.)

3. Tatatatap talawang tuntang taming, takan, lius parang!

4. Apil karä hadjaran, soho olo mukonge: kepan sampulau, assa karä lundju, kepan sangkarut!

5. Tapi kilen aku mitä äwen uras pikäh, balalu undur, tuntang karä pangkalimae uras djari impatäi? Äwen hadari djaton bahanji tampaliau likute, pampikäh mawi iä hakaliling, koan Jehowa.

6. Idjä kapala balias djaton kabawae hadari, idjä kapala abas

djaton tau liwus; hila utara, tokep batangdanum Prat, olo tä djari tanggarurus balongkang.

7. Äwe iä tä, idjä manjambong kilau batangdanum, tuntang hariak kilau batangdanum lombah?

8. Misir tä idjä manjambong kilau batangdanum, riak ajue gagatang kilau batangdanum lombah; koae: aku handak mananjap maleteng salepah petak, marusak karä lewu tuntang olo huange.

9. Takan, lius bewäi, keton karä hadjaran; has, ridu bewäi karä kareta; kslah karä pangkalima hagoet, olo sipai, olo Put, idjä mimbing talawang, tinai olo Ludi idjä patjäh mamanah.

10. Haiang toto, krana andau toh andau pamalih pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo belom, uka mamalih arepe intu karä musohe, katika padang akan mawi, sampai djetä besoh palns bahusau awi karä dahu; krana pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo helom, aton parapah talo impatäi hong tanah hila utara, darah sungai Prat.

11. Lius, talih Gilead, palus blaku tatamba, joh hudjang bawin Misir! Haiang bewäi keton mandahang tatamba, ikau puna djaton tau halit!

12. Karä djalahon olo djari mahining britan kahawen keton, hpus petak uras mamala augh bawaim, krana karä pangkalimam djari hadari hatantarang, balalu balongkang haiak.

13. Djetoh augh, idjä insuman Jehowa akan Jeremia tahuu panu-mah Nebukadnessar, radja Bahel, uka mamukul tanah Misir:

14. Suman intu Misir, awi mam-

brita hong Middol, sanan hong Nop tuntang Taghpunes, sambil hamauh: mendeng, tatap arepm, krana padang akan kuman talo handiai. idjä hakalihung ikau.

15. Kilen karä olo ajum idjä abas tä lepah tambalaung? Äwen tä djaton tau mendeng. basa Jehowa maharak iä.

16. Iä nanggarurus olo arä, balongkang kilau lihang tampilai; sampai koan äwen: has mendeng, ita buli utus ita, tuntang punatanah ita. basa padang mahupi ita.

17. Tä olo mantehau: Parao, radja Misir, djari rusak, iä djari marandar arepe bara tukas katikae.

18. Belom aku, koan Idjä puna Radja, idjä aerae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: musoh tä karäh dumah tumon kagantong bukit Tabor bara karä bukit; kilau Karmel tä intu saran tasik.

19. Tampak akam ramo indu hapam tawanan, ikau idjä landang sanang. o anak bawin Misir! krana Nop karäh rusak tuntang inusul, sampai djaton olo melai hetä.

20. Misir tä puna sapi bawi idjä bahalap ampie: maka olo panjambalih aton dumah, iä dumah bara utara.

21. Alo karä olo buruh idjä intu iä uras kilau anak sapi idjä baseput, tapi äwen tä akan mules kea, hadari haialhaiak, palus djaton tendatendä: krana andau tjalakae djari sampai, katika pamalühe.

22. Aughe kilau augh handjaliwan kahum mikäh, krana olo tä dumah mimbit kutoh kawan parang ai, palus mantakan iä hapan kapak, kilau olo idjä baramo kaju.

23. Olo tä karäh manaweng ka-

juae, koan Jehowa, sampai djaton taraisä idjä inawenge; krana olo tä karän karäe bara karä sangkalap, sampai djaton taraisä.

24. Misir, anak bawi tä, paham mahamen; iä djari indjuluk akan lengän utus olo idjä hila utara.

25. Jehowa, Tuhan karä kawau talo belom, Hatallan Israel, djari hamauh: Itä! aku handak mawi Amon tä hong No, tuntang Parao, hapus Misir, tuntang karä dewae tinai radjae, toto, Parao tuntang karä olo idjä harap iä.

26. Aku handak mandjuluk äwen tä akan lengän olo idjä mangatah tahasenge, akan lengän Nebukadnesar, radja Babel, tuntang akan lengän karä mantir ajue. Maka limbah tä dapit Misir karäh ing-kalewu tinai, kilau djaman horan, koan Jehowa.

27. Maka ikau, reworku Jakob, ala mikäh, ala djungun, o Israel! krana itä! aku handak maliwus ikau bara tanah awang kedjau, tuntang panakam bara tanah idjä äkae tawanan; Jakob akan buli, belom suni sanang, tuntang djaton olo akan mampikäh iä.

28. Tagal tä, ala mikäh, o reworku Jakob, koan Jehowa; krana aku mampabaiak ikau: karä olo kapir, idjä akan hetä aku djari manganan ikau, handak impalomosku, tapi djaton aku handak mampalomos ikau, baja madjar ikau ombeombet bewäi, belä ikau mado arepm brasili, djaton kasalam.

BAGI 47.

Hukum inukas akan olo Pilisti.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä

sampai Jeremia tahu olo Pilisti, helo bara Parao mamukul Gasa. — (Jes.14,29.)

2. Kakai augh Jehowa: Itä! karä danum manjambong bara utara, mandjadi soho paham, palus mananjas hapus tanah, tuntang karä talo huange, karä lewu tuntang karä oloe; olo handiae idjä hetä karäh mangkariak, karä idjä mukong tanah tä akan manangis;

3. Tagal augh bandam pain hadjarae idjä abas, tagal gotok karetae tuntang kasilon galingae, sampai karä bapae djaton nalingä anake, awie lenjoh atäie haliae,

4. Tagal andau idjä dumah, uka marusak karä olo Pilisti, palus mampalomos olo bara Tirus tuntang Sidon, karä olo pandohope tä idjä batisa. Krana Jehowa karäh marusak olo Pilisti, tisan olo bara pulau Kaptor tä.

5. Gasa djari haranggau, Askalon djari rusak, tuntang karä idjä batisa hong karä djanah hetä. La-lehan katahim ikau akan mahiris arepm!

6. Kajah, padang Jehowa! prea ikau handak terai? tamä kumpangm, mamärem palus terai!

7. Tapi kwäka ikau tau mamärem? krana Jehowa djari manjoho ikan mawi Askalon, tuntang djarí mainpait ikau akan äka palabohan hong tasik tä.

wu Nebo! krana iä djari rusak; Kiriatain djari rungkok, djari dinon; kota dähen tä djari njukok palus ingarak. — (Jes.15.)

2. Kadjohon Moab tagal Hesbon tä djari terai, krana olo mangarangka tjalakae ake: has, ita handak mampalomos iä, sampai iä äla indu utus olo hindai: tinai ikau, o Madmen, akan inaweng kea, padang akan manjasah ikau.

3. Augh tangis lembut hong Horonaim, karusak tuntang kadjakä paham!

4. Moab djari roték, augh tangis karä anake mamala.

5. Krana tangis baka tangis njalumbo akan bukit Luhit, augh kariak tarahing mamala intu pain Horonaim.

6. Dari, hakan hambaruan keton; tapi keton karäh mandjadi kilau karamunting hong padang.

7. Basa ikau djari harap kotam tuntang katataum, tagal tä ikau karäh dinon awi musoh; Kamos djaton tau dia tamput tawanan, karä imam tuntang mantir ajue haiahaiak.

8. Krana idjä parusak tä akan wanapi karä lewu, sampai idjä lewu mahin dia lapas; karä djanah akan rusak kea, tinai äka rampar akan tunis benjem, krana kalotä koan Jehowa.

9. Tenga palapas akan Moab, krana iä karäh hadari balias kilau trawang, tuntang karä lewue mandjadi karakkara, sampai djaton olo melai huange.

10. Tarasapa iä, idjä kadian malalus gawin Jehowa; toto, tarasapa iä, idjä mangahana padange manusuh daha!

11. Moab djari landang bara katabelae, djari melai tuntang pu-

BAGI 48.

Hukum inukes akan Moab.

1. Tahu Moab. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Pajah, le-

rake, djaton djari injalinan bara sarangae akan sarangan beken, tuntang djaton pudji tamput tawanan, tagal tä angate magon kалота, tuntang ewaue djaton djari bobah.

12. Tagal tä, itä! andaue aton dumah, koan Jehowa, tä maka aku handak manjoho tukang utus beken tanggoh iä, idjä akan mindali iä, mamboang karä sarangae, palus mamusit karä kasaе.

13. Palus Moab karäh njukok tagal Kamos tä, kilau olo Israel djari njukok tagal Betel, idjä aka kaharape tä.

14. Kilen tinai keton hamauh: uras ikäi pangkalima tuntang menteng parang?

15. Krana Moab djari rusak, karä lewue djari njalawowok, karä pambudjange awang kampili djari hagoet akan impatäi, koan Radja tä, idjä aerae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

16. Tjalakan Moab lawoh dumah toh kea, karusake manggulong arepe sampai.

17. Tatum iä, keton handiai idjä hakaliling hetä, tuntang idjä katanwan arae, sambil hamauh: lalehan tungkang idjä batekang, sokali kabungas tä djari imelek!

18. Mohon bara kahaim, ikau idjä melai landang, o Dibon, anak bawi, palus melai hong aka ngaring, krana idjä marusak Moab tä aton dumah maranggar ikau, palus mangarak karä kotam.

19. Mendeng intu djalan, itäm; ikau idjä mukong Aroer, isek äwen idjä hadari pararawoh, koam: kasen, narai perkara?

20. Moab djari rungkok, krana iä djari rusak; tangis, tatum! suman tä hong Arnon, Moab djari rusak.

21. Hukum djari sampai hong äka rampar, mawi Holou, Jasa tuntang Mepaat,

22. Mawi Dibon, Nebo tuntang Betdiblataim,

23. Kiriataim, Betgamul tuntang Betmeon,

24. Keriot tuntang Bosra, mawi karä lewu hong tanah Moab, alo idjä kedjau alo idjä tokep.

25. Tandok Moab djari inetek, lengäe djari imelek, koan Jehowa.

26. Awi mambusau iä, basa iä djari mampadjoho arepe malawan Jehowa, sampai Moab muta, tuntang kitik kariut lengäe, tinai iä indu tabean olo.

27. Dia Israel tä djari inabeam, kilau djaka iä djari kadapatan om-pat maling? Krana sasining ikan hatutor tahu iä, ikau manggiling takolokm.

28. Lihi karä lewum, o karä olo Moab, palus melai hong batukarang, mandjadi kilau buróng ku-ku, idjä manjarangan hong tumbang darak batu.

29. Ita haradjur djari mahining kadjhon Moab, krana iä badjoho haliae, katekange, kabudjoke, katarae, kahain atäie.

30. Aku katawan bewäi kasangite, koan Jehowa, tapi uras tä haiang; olo ajue idjä paladjok tä djari manandjaro bewäi.

31. Tagal tä aku akan mambo aughku, manangis tagal Moab, mambawai tagal hapus Moab, tuntang manatum tagal olo hong Kirheres.

32. Paham bara aku djari manatum Jaeser aku akan manatum ikau, o batang anggor Sibma! edam djari dimpah tasik, djetä djari sampai danau Jaeser, tapi olo parusak gap lawo intu wa-

jah buam tuntang musim getem ajum;

33. Sampai kahandjak tuntang karami uras djari nihau bara petak basiwoh, bara tanah Moab tä; krana aku djari mampaterai anggor bara pähes; olo djaton akan mamahes bua anggor tuntang lahap: lahape tä djaton kilau lahap mamahes anggor.

34. Tagal tangis Hesbon tä olo djari mambo aughe sampai Eleale, sampai Jaas, bara Soar palus Horonaim, sapi bawi tabela tä idjä telo njelo umure; krana karä da-num hong Nimrim kea uras akan teah.

35. Maka aku handak marusak hong Moab olo idjä maluput parapahé intu äka gantong, tuntang idjä hagaro akan dewae, koan Jehowa.

36. Tagal tä tangitangis atäiku tagal! Moab, kilau suling, tinai ringoringoi atäiku tagal olo Kirheres, kilau djarupai, basa tisae tä akan rusak kea.

37. Krana karä takoloke halungah, karä djanggute injukur, karä lengæ ihiris, tuntang taphi bidak ingkepae intu kahange.

38. Hundjuu karä sapau Moab tuntang hong hapus lewue uras tatum bewabewäi; krana aku djari manusit Moab, kilau sarangan idjä djaton ingilak, koan Jehowa

39. Lalehan iä imukul! tangis! lalehan Moab djari mules likute! Kakai Moab mandjadi indu tabean tuntang kadjungun karä olo idjä hakaliling iä.

40. Krana kakai augh Jehowa: Itä! iä karäh trawang balias kilau burong nasar, palapase imbirange manintu Moab, handak mawi iä.

41. Karä lewue djari dinon, karä

kotae djari taratamä, tuntang atäi karä pangkaliman Moab karäh intu andau tä kilau atäi olo bawi idjä handak luas.

42. Krana Moab karäh impalomos, sampai iä djaton indu utus olo hindai, basa iä djari mampadjohe arepe malawan Jehowa.

43. Pampikäh, palowang tuntang djarat akan mawi keton, o olo Moab koan Jehowa.

44. Idjä hadari mahakan pampikäh, iä karäh lawo hong palowang, tinai idjä djakat bara palowang. iä akan bush djarat; krana aku handak mantakan iä, Moab tä, tuntang handak manjampai njelon pamaläh mawi iä, koan Jehowa.

45. Intu kandjungen Hesbon äwen idjä ujuh mahakan kwasan musoh tendä; tapi apui aton blua bara Hesbon. tuntang njalae bara Sihon, palus manjeha hapus Moab, karapurun olo idjä puna bagin karusak tä.

46. Kajah ikau, Moab! utus olo ain Kamos tä djari nihau; krana anakm idjä hatuë djari tamput tawanan, tuntang anakm idjä bawi tawanan kea.

47. Tapi intu katatesan karä andau aku handak mampaterai Moab tawanan tinai, koan Jehowa. Tika toh augh hukum tahuu Moab.

BAGI 49.

Hukum inkas akan Amon, Edom, Damaskus, Arab tuntang Elam.

1. Tahuu olo Amon kalotoh augh Jehowa: Kilen, djaton Israel bara anak, idjä manduan joresae? Maka buhen Malghom tä manjo-

res Gad, tuntang olo ajue melai hong karä lewu hetä? — (*Esegh. 25,2.*)

2. Tagal tä, itä! andaué akan dumah, koan Jehowa, aku handak mampalombat augh parang mawi Raba, lewun olo Amon, sampai djetä bakarak indu tujok batu, tuntang karä patataie akan inusul; tapi Israel akan mandjadi tempon swen idja djari intempoe.

3. Ambo augh tangism, o Heebon, krana Ai djari rusak: bawai, keton anak Raba, kepan bidak, ngalasewé, daridara hong karä kabon, krana Malghom akan tamput tawanan, tuntang karä imam, tinai mantir ajue haiahaiaik.

4. Bulien ikau harap djanahm? djanahm tä lebeng! joh anak bawi parisang, idja harap karä panataum, koam: äwe petah mawi aku?

5. Itä! aku handak magah pam-pikah hararepan ikau, koan pangkahai Tuban, Jehowa karä kawan talo belom, hapan olo handiai, idja hakaliling ikau, tä keton karä iharak genep biti sama mimbit tintne, tuntang djaton idja akan manumpung olo awang da-raidaraia tä tinai.

6. Tapi limbah tä aku handak mampaterai olo Amon tä tawanan, koan Jehowa.

7. Tahu Edom kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Kilen, djaton hindai kapintar hong Teman? Aton karä tiroke djari nihau bara olo harati? Djari karä akale tä bahasi? — (*Jes. 21, 11. Esegh. 25,12.*)

8. Ules, dari, sahokau arep keton hong äka randah, keton olo Dedan! krana aku djari magah karusak mawi Edom, metoh kati-ka aku mamalih mawi iä.

9. Olo pamutik anggor karth sampai ikau, idja djaton manisa kanta akam, tuntang maling karth sampai ikau hamalem, idja marusak ombet kalepahe.

10. Krana aku djari manalampas Esau, aku djari manprahan karä äkae idja besilim, sampai iä djaton tau manjahokan arepe; panakae djari rusak, tuntang karä paharie, tinai kapatohe, sampai swen djaton hindai.

11. Lih karä noläm, aku handak mahaga manobelom iä, käsé karä balom harap aku.

12. Krana kakai augh Jehowa: Itä! swena idja tapas katiwase bara ajum mahin akan mihop saangkir tä; angatm ikau djaton akan tamput buah hukum? Djaton tan dia ikau ihukum, toto ikau kea akan mihope!

13. Krana aku djari sumpah manjewut arepku, koan Jehowa: Boera tä akan mandjadi indu kadzungun olo, indu tawah, karusak tuntang sapa: karä lewue akan mandjadi äka benjem rusak palus katafahi.

14. Aku djari mahining brita bara Jehowa, augh djari impait akan olo kapir; has, hapumpong, ranggar iä, perang iä.

15. Krana itä! aku djari manparandah ikau marak olo kapir, mampartungkok ikau marak olo kalunen.

16. Kadjohom tuntang kahain ataim djari manipu ikam, basa ikau melai hong äka bukit batu, tuntang mukong intu äka gantong. Alo ikau manjaragan intu äka gantong kilan burong nasar, bara hetä kea aku handak mambaring ikau, koan Jehowa.

17. Kakai Edom akan mandjadi

indu karusak haliai, karä olo idjä mahalau karäh djungün tuntang ngatjitijs tagal kapähäe.

18. Djetä karäh mandjadi kilau Sodom dengan Gomora, tuntang lewu awang darah hetä, idjä djari ilingkep, koan Jehowa, sampai olo djaton maelai hetä, dialo idjä biti karäh basatiar hetä.

19. Itä! kilau singa bara rowut saran danum Jordan iä karäh dumah mantakan äka dähen tä, krana aku handak manjoho iä salenga maroboh; idjä djari inukasku, iä tä handak injohoku; krana äwe idjä padan dengangku? äwe idjä tau todonggarap dengangku? äwe sakatik tä, idjä babanji malawan aku?

20. Tagal tä, hining tirok Jehowa, idjä djari inukase mawi Edom, pikir ai, idjä djari ingarangku mawi olo Teman: toto, idjä pangorike bara kawan tä karäh manunda iä, tuntang karäh marusak äkäe bara tambuan iä.

21. Petak halujak awi augh long-kange, kariak bawaie mamala sampai tasik rarudju.

22. Itä! iä dumah trawang kilau burong nasar, mambirang palapase manintu Bosra; tä atai karä pangkaliman Edom karäh mandjadi kilau atai olo bawi idjä handak luas, intu andau tä.

23. Tahiui Damaskus: Hamat tuntang Arpad djari rungkok; basa iä djari mahining brita papa maka atiae djari lenjoh; idjä intu saran tasik tä paham mikäh, olo djaton tan sa-nang betä. — (Jes.17,1.)

24. Damaskus djari bagalabah atiae, iä mules hadari, iä hapenjang katarawae; kadjakä tuntang kapähäe, djari manjangkulep olo tä, kilau ka-pähän olo bawi idjä handak luas.

25. Lalehae iä djari balihi benjem, lewu idjä basewut, idjä äka karämi tä.

26. Kakai karä pambudjange karäh haledek intu karä djalan, karä olo parang ajue karäh imangkilim impatti intu andau tä, koan Jehowa. Tuhan karä kawan talo belom.

27. Aku handak mantokan apui hong kota Damaskus, djetä karäh manjelia karä human Benhadad idjä hai behalap tä.

28. Tahiui Kedar tuntang karä karadjaaan Hasor, idjä insukul Nebukadnesar, radja Babel, maka-kai augh Jehowa: Tatap arep keton, ranggar Kedar, parusek olo idjä baris hila timor tä.

29. Tingkape tuntang kawan ai akan irampas bara iä, karä dindinge, karä ramoe tuntang karä ontae akan induan, tinai olo karäh mantehau: pampikäh acae bara hakaliling!

30. Dari, hakan gulogulong, sabokan arep keton hong iäka randah, o keton olo Hasor, koan Jehowa; krana Nebukadnesar, radja Babel, djari mawi akal tuntaug mangarangka tirok mawi keton.

31. Has ranggar utus olo tä, idjä langak tuntang laja, koan Jehowa, idjä djaton atepe tuntang kantjinge, tinai melai kabuate bewäi.

32. Karä ontae indu irampas, kutoh metoe indu inarik, aku handak manamburup iä akan genep matan tiwut, karä olo idjä basukur tä; bara hapus sarae hakaliling aku handak magah karusak hararepan iä.

33. Hasor akan mandjadi äka natahaga, indu karusak sampai katahah, olo djaton akan melai hetä, dialo idjä biti karäh basatiar hetä.

34. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai nabi Jeremia tahuu Elam, kahum tamparan karadjaan Sedekia, radja Juda, koae:

35. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Itä! aku handak mamelek panah ain Elam, ramon kwasese idjä mambatang.

36. Aku handak manjohoe manampur äpat baris riwut tä bara äpat puting langit, palus handak manambalang äwen akan karä matan riwut, sampai djaton katapasan karä djalahans olo äka olo tä daraidaraia djari iharakku,

37. Tinai aku handak mampikäh Elam iatu baun musohe, intu baun äwen idjä mangatah tahasenge, aku handak magah tjalaka mawi äwen huang kalason kasangitku, koan Jehowa; tinai aku handak manjoho padang manjasah iä, sampai aku djari mampalomos iä.

38. Aku handak mampendeng padadusangku hong Elam, palus handak mampalomat radjae tuntang karä mantire bara hetä, koan Jehowa.

39. Tapi dapit, intu katatesan karä andau, aku handak mampate- rai Elam tawanan, koan Jehowa.

Bel njukok, Merodagh darai, karä dewae rungkok, dewae matekiapi tä djari rotek!

3. Krana djalahans olo bara utara dumah maranggar iä, djeti karä marusak manunis hapus tanah, sampai olo djaton hindai hetä, tapi olon tuntang meto djari lepah nihau hadari.

4. Intu andau tä, katika tä kea. koan Jehowa, olo Israel tuntang olo Juda karä dumah haiak, manandjong tuntang manangis, manggau Jehowa, Hataliae. — (31,9.)

5. Iä karä misiek tahuu britaa Sion, akan hetä iä karä manintu baue: has, ita manatelan arep ita intu Jehowa hapan djandji idjä katatahi, idjä djaton ngalapean tinai.

6. Djalahans olo ajungku djari kilau kawan tabiri idjä haiang, karä sakatike djari manipu iä, sambil magah mampalajang iä akan bukit tuntang lungkoh, sampai iä ngalapean idjä puna äkase melai.

7. Olo handiasi idjä sondau iä kuman iä, tinai karä musohe hamauh: djaton sala gawin ita, bissa äwen djari badosa intu Jehowa, intu äka kateteke tä; toto, intu Jehowa, idjä äka kaharap karä tatoe.

8. Dari bara Babel, harikas bara tanah Kasdim, mandjadi kilau tabiri hatuae, idjä kapala kawan.

9. Krana itä! aku handak mampalembut mamumpong kutoh djalahans olo awang bakapal bara tanah hila utara, palus magah iä mawi Babel; äwen karä mamadju arepe mawi Babel. tuntang djeti karä dinon awie; anak panah äwen tä kilau ain pangkalima idjä patjäh, djaton idjä ngalakai mabil hamauh: Babel djari dinon, lajang.

BAGI 50.

Babel akan rusak; olo Jehudi akan liwus.

1. Djetoh augh, idjä djari insuman Jehowa mantam Babel, mantam tanah olo Kasdim, hdjamban nabi Jeremias. — (Jes.13.)

2. Sanan marak karä olo kapir, ambo augh keton, pendeng bendera, pahai augh, ala milime, sambil hamauh: Babel djari dinon,

10. Tanah Kasdim karäh indu irampas; olo handiai idjä marampas iä akan mandjadi puas, koan Jehowa.

11. Basa keton djari handjak sampai babigal, metoh keton djari marampas idjä puna baris ajungku, basa keton djari badjoho kilau sapi tabelia hong äka kutoh urepe, tuntang djari manganda kilau hdajaran idjä abas.

12. Indu keton njukok haliae, iä idjä djari manak keton djari paham mahamen; iä mandjadi naniha haliae marak karä olo kapir, indu äka tunis, ngarising tuntang benjem.

13. Krana awi kasangit Jehowa djetä djaton akan ingkalewu, tapi akan rusak haliae; olo handiai idjä mahalan Babel karäh djungun, tuntang ngatjitjis tagal tjalakae.

14. Padju arep keton mawi Babel hakaliling, keton olo pamanah samandiae; panah iä, ala manjang anak panah, krana iä djari badosa intu Jehowa.

15. Lahap iä hakaliling, iä djari manjembah; äkae idjä dähen djari balongkang, hapus kotaë djari bakarik; krana djetä pamaläh Jehowa; has, awi mamalah arep keton intu iä, awi iä tumon iä djari mawi keton.

16. Palomos bara Babel karä olo pamalan tuntang karä olo panggetem; tagal padang idjä mahupi iä genep biti äwen tä akan hadari talih utus ai, tuntang puna tanah ajue.

17. Israel djari kilau anak tabiri idjä singgul, idjä iusah singa; idjä solake mamsik iä, iä tä radja Asur; limbah tä Nebukadnesar, radja Babel, djari mamparamok tolange.

18. Tagal tä, kakai angh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Itä, aku handak mamalah mawi radja Babel tuntang tanahe, kilau aku djari mamalah mawi radja Asur.

19. Maka aku handak halalian Israel buli äkae, tä iä karäh murep hong Karmel tuntang hong Basan; hambaruae karäh besoh hong bukit hatinggang Epraim tuntang Gilead.

20. Maka intu andau tä, katika tä kea, koan Jehowa, kadarhakah Israel karäh inggau, tapi djaton aton, tuntang dosan Juda, tapi djaton sondau haliae, krana aku handak mampun tä akan olo idjä inisaku. — (31,34.)

21. Has, ranggar tanah Merataim, tuntang karä olo Pekod tä; awi marusak palus mangerem iä; koan Jehowa, balalu lalus talo handiae, idjä djari injohoku.

22. Lahap parang aton hong tanah, tjalaka paham.

23. Kilen, tasal akan hapus kallen tä djari bapelek tuntang darai? kilen maka Babel tä mandjadi indu äka kadjungun karä olo kapir?

24. Aku djari manenan djarat akam, o Babel, tä ikau djari injiteng, helo bara ikau katawan; ikau djari buah palus injingkap, basa ikau djari badjoho bahanji malawan Jehowa.

25. Jehowa djari muap gudang pakarange, tuntang bitie djari mamplua ganggaman kalaite; krana djetä puna gawin pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo belom, hong tanah olo Kasdim.

26. Kantoh bara saran petak, ranggar iä, uap karä gudang ramoe, ihik iä kilau tujok gendom,

palus mangerem ia, ala manise ia.

27. Patki karë sapie hapan padang, imbit ia uka injambalih: kajah ia, krana andau djari sampai, katika gawie imalih!

28. Aton mamala augh latenton olo, idjë djari hadari, mahakan bara tanah Babel, mangat masuman intu Sion pamalah Jehowa, Hatalan ita, pamakéhe tagal humae idjë brasih.

29. Pakining arep keton intu Babel, o olo pamanah idjë patjäh, kapong ia, beli idjë bati äwen tå mahakan; balah ia tumoa gawie, tnmon kapatute lulus ake: krana ia djari badjoho gawie malawan Jehowa, idjë aka karasih Israel.

30. Tagal tå karë pambudjange akan halelek intu djalee, karë olo parang ajue akan impalomos intu andau tå, koan Jehowa.

31. Itä! aku handak mantakan ikau, idjë badjoho tå, koan pangkahai Tuhan, Jehowa karë kawan telo belom; krana andau gawim imalih djari sampai, katika aku handak mawi ikau.

32. Tå idjë badjoho tå karë tantarang palus balongkang, tuntang djaton idjë mampendeng ia; toto, aku handak mantakan apui hong karë lewue, djetë akan manjeha karë ake hakaliling.

33. Kakai augh Jehowa, Tuhan karë kawan telo belom: Olo Israel tuntang olo Juda djari irarat haisak; karë olo idjë djari manawan ia djari mimbing ia, äwen djaton maku malapas ia.

34. Tapi idjë Paliwuse toto abas, aerae tå Jehowa, Tuhan karë kawan telo belom; ia karë usalalus perkarae, mangat manjanang tahe; tapi olo Babel akan iaur.

35. Padang akan mantakan olo Kasdim, koan Jehowa, tuntang karë olo Babel, karë mantire tuntang olo piutar ajue samandiai.

36. Padang akan mawi nabie, idjë panandjaro, sampai äwen gila: padang akan mawi karë pangkalmæ, sampai ia sebanen.

37. Padang akan mawi karë hadjarae tuntang kretae, tinai sekärä olo parang awang buruh, idjë intu äwen tå, sampai olo tå mandjadi kilau bawi bewëi; padang akan mawi karë ramoe, sampai djetë lepah irampas.

38. Pandit akan mawi karë damente, sampai lepah teah; krana djetë puna tanah aka kampatong dewa, äwen kilau gila gawie dengan dewae matekiapi tå.

39. Tagal tå karë anapin meto idjë papa tuntang basiak akan melai hetä, tinai anak burong onta; tuntang djetë djaton akan ingkalewu hindai sampai katatahi, pains djaton akan iukong haradjur girirmanggirir.

40. Kilau Hatalla djari malingkep Sodom tuntang Gomora, tinai karë lewu idjë darahe, koan Jehowa, kakai maka hetä kea djaton olo akan melai, djaton basatiar enen hetä. — (1.Mos.19,24.)

41. Itä! utus olo aton dumah bara utara; djalahan olo idjë bacakal haliae, tuntang arti radja idjë kwasa karë lembut bara saran petak.

42. Panah tuntang lundju aton imbioge, äwen paham tulas, djaton tau masi, latento kilau gotok tasik; ia mondok hundjun hadjaran, tuntang ia tatap haliae parang, mangat mawi ikau, o Babel, anak bawi.

43. Sana radja Babel karë ma-

hining britae, tä maka lengëe tendifur, kadjakä djari buah iä, kapahäe kilau olo bawi idjä handak luas.

44. Itä! kilau singa bara rowut saran Jordan iä akan lembut man-takan äka idjä dähen tä; krana aku handak manjoho iä salenga maroboh djeta; idjä djari inukas-ku, iä tä handak injohoku; krana äwe idjä padan dengangku? äwe idjä tau tadongarap dengangku? äwe sakatik tä, idjä bahanji mala-wan aku?

45. Tagal tä, hining tirok Jeho-wa, idjä djari inukase mawi Babel, tuntang pikire, idjä djari inga-rangkae mawi tanah olo Kasdim: toto, idjä pangorike kawan tä ka-räh manunda iä, tuntang marusek äcae bara tambuan iä.

46. Petak karäh halujak awi augh kariak Babel djari taratamä, tantang augh bawai äwen mamala marak karä utus olo.

BAGI 51.

Babel akan rusak lepah lingis.

1. Kakai augh Jehovah: Itä! aku manjoho riwut parusak manampur mawi Babel, mawi karä olo idjä intu batang äka, karä mu-sohku tä.

2. Aku handak manjoho olo pangibar tanggoh Babel, idjä mangi-bar iä, tuntang mangloang tanahé, krana äwen tü karäh mangapong iä hakailing hong andau tjalakae.

3. Kälöh olo pamanah mawi olo pamanah baris äwen, tuntang olo idjä djari tatap hapan sangkarut; äla masih karä pambudjange, palo-mos karä kawau parange;

4. Nakara karä olo awang im-patäi hakalampah hong tanah olo Kasdim, olo awang imuno hong karä djalan hetä.

5 Krana Israel tuntang Juda djaton Hatallae maliki iä kilau balo, Jehovah tä, Tuhan karä kawan talo belom, alo tanahe kontep kasalae intu Idjä äka karasih Isreal tä.

6. Dari keton bara bentok Babel, buah genep biti maliwus ham-baruae, belä keton tampt lomas huang kadarhakan äwen. Krana djetoh wajah pamalih ain Jehovah, idjä handak manjulang akan äwen tumon kapatute.

7. Babel djari kilau sangkir bn-lau intu lengän Jehovah, idjä djari mambusau hapus kalunen; karä djalahana olo djari mihop anggor ai, tagal tä karä djalahana olo djari gila.

8. Gap Babel djari balongkang palus rusak; tatum iä, laku tatam-ba akan himange, ajaajau iä tau halit.

9. Ikäi djari manatamba Babel, tapi iä djaton tau kälöh. Tä naughe, lihi iä; kälöh genep bitin ita ha-goet buli tanah ai; krana hukum ai tempä langit tuntang sempak , baunandau.

10. Jehovah djari mapalembut kabudjur ita; has, ita masumiae hong Sion karä gawin Jehovah, Hatallan ita.

11. Tadujim anak panah, tatap ta-lawang: Jehovah djari mampisek atai radja Madai; krana tiroke mangatah Babel, handak marusek tä; krana djetoh pamalih Jehovah, pamalihé tagal humae idjä brasih tä.

12. Pendeng bandera hong ko-tan Babel, dahang olo panonggo, ingkes olo djadjaga, tatap olo mim-pa; krana tumon djari tukas Jeho-wa, kalotä iä karäh malalus talo

handiae awang djari injewute mawi karä olo Babel.

13. O ikau, idjä melai hong kutoh danum tä, idjä paham pantaum! kahapusm djari sampai, tuntang ukur kisit kakohom tä.

14. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari sumpah manjewut arepe: Aku handak manjuang ikau hapan musoh kilau kawan sangkalap, äwen tä akan malahap mawi ikau.

15. Iä idjä djari manampa petak hapan kwasaë, idjä djari mandjadi an kalunen awi kapintare, tuntang djari mambirang langit awi kaapi ke:

16. Amon Iä mambo aughe, tä karä danum penda langit njahanja-hai, tinai Iä mandjidit sumap bara karä saran petak: Iä manampa ki-lat tuntang udjan, Iä mamplus ri-wut bara äcae.

17. Karä olo uras gila djaton tau harati, karä kamasan mahamen bewäi tagal hampatonge, krana hampatonge tä uras haiang, djaton bara pambelom.

18. Uras haiang djetä tuntang gawi palajang: intu wajah pamaläh talo tä uras akan rusak.

19. Tapi Iä, idjä puna bagin Jakob, djaton tumon djetä: krana iä idjä djari mandadian talo handiae, tuntang Israel toto baris bagin ai: Jehowa arae, Tuhan karä kawan talo belom.

20. Ikau tasalku, ganggamangku; hapan ikau aku djari mamparamok arä utus olo, hapan ikau aku djari marusak kutoh karadjaan.

21. Hapan ikau aku handak mandarai hadjaran tuntang olo idjä mukonge, hapan ikau aku handak niandarai kareta tuntang olo idjä huange.

22. Hapan ikau aku handak manetek hatuš bawi, hapan ikau aku handak manetek bakas tabela, hapan ikau aku handak manetek bu-djang hataš bawi.

23. Hapan ikau aku handak manetek olo sakatik tuntang kawae, hapan ikau aku handak manetek olo pamalan tuntang sapie, hapan ikau aku handak manetek mantir tuntang wakil hai.

24. Krana aku handak mamaläh karä kadarhakan Babel, tuntang karä olo hong tanah Kasdim, awang djari ilaluse mawi Sion, intu matan keton handiae, koan Jehowa.

25. Itä! aku handak mantakan ikau, o bukit parusak, koan Jehowa, ikan idjä marusak hapus kalunen! aku handak mandjadi lengängku mawi ikau, palus mambiring ikau bara hundjun batukarang, balalu mandadian ikau mandjadi bukit baseha.

26. Olo djaton hindai akan blaku batu bara ikau, indu puting atawa padadukan, krana palus katabahi ikau indu karusak bewäi, koan Jehowa.

27. Pendeng bandera hong tanah, pahian sarunai marak karä olo kapir, tatap karä olo, uka mantakan iä, irak mawi iä karä karadjaan Ararat, Mini tuntang Askenas: angkat mantir parang mawi iä, imbit hadjaran kilau kawan sangkalap!

28. Tatap karä olo kapir mawi iä, karä radja Madai, tuntang karä mantire tinai wakile, hapus tanah idjä penda prentahe.

29. Mangat tanah halujak tuntang kapähä; krana karä tirok Jehowa mawi Babel djari tukas haliae, uka mandadian tanah Babel

indu karusak, sampai djaton olo melaie.

30. Karä pangkaliman Babel djari pikul parang, äwen melai hong kotaë, kaabase djari lenjoh, iä mandjadi kilau bawi bewäi; olo djari manusul äcae melai, tuntang djari mamelek huite.

31. Karä sarohan sulangsalanga, karä soho sampoksampuka, handak masuman akan radja Babel, lewue djari taratamä hakaliling:

32. Karä dampahan djari dino, karä talaga mahin keang awi apui, tuntang karä olo parang djari sabanen.

33. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Babel, anak bawi tä, kilau äka mihik, ombet ihik toh kea; hindai isut maka wajah getem karäh sampai akae.

34. Nebukadnesar, radja Babel, djari kuman aku lepah, tuntang mamparamok aku; iä djari mawi aku mandjadi sarangan hoang; iä djari manelen aku kilau naga, iä djari manjuang knaie hapan talo mangat ajungku; iä djari manganan aku.

35. Buah Sion, budjang bawi tä, hamauh: kararat idjä iawie intu aku tuntang intu isingku, käläh djetaë mamadol mawi Babel; tuntang dahangku manata olo Kasdim, koan Jerusalem.

36. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Itä! aku handak mambudjur perkaram, tuntang handak mama-läh akam: aku handak mamandit danau äwen, tuntang maneah ta-hasake.

37. Babel akan mandjadi tujok batu, äka karä naga, äka kadjungun tuntang katjitjis, sampai djaton olo melaie.

38. Äwen karäh lentolento kilau singa tabela, njainjaing kilau anak singa.

39. Amon iä blaso, tä aku handak mingkes talo ihop acae, palus mambusau iä, mangat iä kadjokkadjoka; tapi äwen akan batiroh palus, tuntang djaton misik tinai, koan Jehowa.

40. Aku handak mimbit iä mangat impatäi kilau anak tabiri, kilau kambing hatuë tuntang tabiri hatuë.

41. Kilen, Sesagh tä djari dinon, idjä batarong hapus kalunen tä djari salah? kilen, Babel djari indu äka kadjungun karä olo kapir?

42. Tasik djari manjambong mam-paleteng Babel, awi karä riake iä djari patutup.

43. Karä lewue djari indu karusak, tanahe ngarising tuntang tunis benjem, mandjadi tanah idjä dia ielai olo huange, tuntang djaton olo mahoroe hetä.

44. Krana aku djari mama-läh mawi Bel tä hong Babel, tuntang djari mansuwit bara njamae talo awang djari ineläe: tinai karä olo kapir djaton hindai bohoboho minalih iä, krana kotan Babel djari balongkang kea.

45. Blua bara iä, o djalahon olo ajungku, buah genep biti mahakan hambaruae bara kalason kasangit Jehowa.

46. Äela atti keton balemo, sampai keton mikäh awi brita idjä lembut hong tanah. Krana brita karäh lembut hong njelo idjä, tuntang hong njelo beken aton brita tinai, palus kagagah bewäi aton hapus tanah, mantir idjä mawi awang beken.

47. Tagal tä, itä! andaue aton dumah, maka aku handak mama-

läh mawi karä dewan Babel; tä hapus tanah tä karäh rungkok, tun-tang karä oloe idjä impatäi karäh hakalampah huange.

48. Maka langit tuntang petak hajak karä talo huange akan malahap tagal Babel; krana idjä marusak iä aton dumah bara utara, koan Jehowa.

49. Kilau Babel djari indu kalong-kang äwen, idjä impatäi hong Israel, kakai hong Babel kea olo karäh balongkang inpatäi, hong hapus tanahe.

50. O keton, idjä djari liwus bara padang, dari, äla tendä; tahu Jehowa hong tanah idjä kedjau, kahimat Jerusalem hong atäi keton.

51. Ikäi djari mahamen, krana ikäi djari mahining katawah; kaburah manutup baun ikäi, basa olo beken tä djari maroboh karä talo brasili hong human Jehowa.

52. Tagal tä, itä! andaue aton dumah, koan Jehowa, maka aku handak mamaläh mawi karä dewae, hong hapus tanahe olo idjä bahimang baka matäi karäh manaraling.

53. Alo Babel mandai sainpai langit, alo iä mandähen kwasae hong äka gantong, maka olo parusak idjä inujohoku karäh dumah mawi iä, koan Jehowa.

54. Augli kariak paham aton lembut bara Babel, augli tjalaka bara tanah Kasdim tä.

55. Krana Jehowa marusak Babel, palus mampanihau iä tuntang paham lalentoe, sampai riake gotogotok kilau danum hai, kanjahaie lembut paham.

56. Krana idjä parusak tä djari mantakan Babel, karä pangkalimae inawae, karä panaho ursus bapelek; krana Jehowa, Hatalla idjä pa-

maläh, toto karäh manjulang ma-wi iä.

57. Aku handak mambusau karä mantire, karä olo pintar ai, karä tuan, karä kapala tuntang pangkalima ai, palus ole tä karäh batiroli, tirohe katatahi, djaton misik tinai, koan Radja tä, idjä arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

58. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Kotan Babel idjä lombah tä karäh landap, karä bauntonggange idjä gantong karäh inusul, sampai gawin arä dalaian olo tä djari nihau, tuntang kahakae, tampan arä utus olo tä, akan bagin apui babewäi.

59. Djetoh augh, idjä djari imetäh nabi Jeremia intu Seraja, Seraja anak Nerija, Nerija anak Magh-seja metoh iä lius akan Babel, ombo Sedekia, radja Juda, intu njelo äpat kahum karadjaan ajue; krana Seraja tä mantir ngantawani äka bara malem.

60. Maka Jeremia mamintik hong surat karä tjalaka tä, idjä akan hararepan Babel, iä tä karä augh djetoh nah, idjä injurat mantam Babel.

61. Tuntang Jeremia hamauh dengan Seraja: Amon ikau sampai Babel, tä äla diadia ikau mam-basa karä augh toh,

62. Sainbil hamauh: o Jehowa! ikau djari mantam äka toh, handak mampalomos iä, sampai djaton idjä huange, alo olon alo meto, tapi djetsë indu karusak katatahi.

63. Maka sana limbah ikau djari terai matmbasa surat toh, tä ikau akan manambatu tä, palus mamanti-nge akan bentok batangdanum Prat,

64. Sambil hamauh: kakai Babel akan leteng palus djaton lampang

timai tagal tjalaka tā, idjā handak hararepaungku mawi iā; maka ēwen karah ujuh, nihau. — Tikas toh karā augh Jerémia.

BAGI 52.

Jerusalem irusak; karā ramoe irampas, olo inawan; Jojagbin inggatang radja Babel tinai.

1. Sedekia tā duā pulu idjā njelo umure, metoh iā mandjadi radja; iā marentah sawalas njelo katahie hong Jerusalem; aran indeu Hainutal, anak Jeremia, bara Libna. — (37,1.—2.Radja24,17)

2. Maka gawie papa intu matan Jehowa, tumon karā gawin Jojakim kea.

3. Krana djettā inandjadi awi kalait Jehowa dengan Jerusalem tuntang Juda. sampai iā manganan olo tā bara baue. Maka Sedekia marajap malekak arepe bara radja Babel.

4. Djadi, intu njelo djalatién kahum karadjaan ai, bulan sapulu, andau sapulu kea, tā maka Nebukadnesar, radja Babel, tuntang hapus kawau parang ai dumah maranggar Jerusalem, palus ēwen mangaponge, tuntang manampa kota tasaran hakaliling hetā.

5. Kalotā lewu tā tarakapong sampai njelo sawalas kahum radja Sedekia.

6. Maka bulan ēpat, andau djalatién, amon lau paham hong lewu tā, tuntang olo hetā djaton bara talo kinan,

7. Tā musoh manatas. palus tamā lewu, balalu karā olo parang idjā hnange hadari, blua bara lewu hamalem, malhoroe

bauntonggang idjā helat kota, idjā darah kabon radja; maka olo Kasdim mangapong lewu hakaliling. Djadi, olo tā manjak djalan akan padang.

8: Maka kawau parang olo Kasdim manjasah manggoang radja, palus Sedekia djakā hong padang Jericho; maka hapus kawan parang ai tamburup malih iā.

9. Tā ēwen manawan radja, palus mimbit iā akan radja Babel hong Ribla, hong tanah Hamat; iā tā manukas hukum akae.

10. Maka radja Babel manjoho anak Sedekia impatāi intu baue; tinai karā mantir Juda impatāie hong Ribla.

11. Limbah tā iā mangaruit inatan Sedekia, tuntang mamasong iā hapan duā karinting rantai tambaga; kalotā radja Babel mimbit iā akan Babel, palus manutup iā hong sipir, sampai andau pampatāie.

12. Limbah tā, intu bulan limā, andau sapulu, djettā hong njelo djalatiénwalas kahum Nebukadnesar, radja Babel, maka Nebusa-radan, kapala olo dalam, idjā manaharep baun radja Babel. dumah tanggoh Jersalem,

13. Palus manusul human Jehowa, tuntang human radja, tuntang karā huma hong Jerusalem; karā human mantir tuntang olo hai lepah inusule.

14. Tinai hapus kawan parang olo Kasdim, idjā dengan kapala olo dalam tā, mampalokang karā kotan Jerusalem lepali lingis hakaliling.

15. Maka belalie olo arā idjā naniha, tuntang tisan olo tā idjā katapasau hong lewu, tinai karā olo idjā djari hadari mandjuluk

arepe akan radja Babel, tinai tisan karä tukang, djetä inamput tawanan awi Nebusaradan, kapala olo dalam tä.

16. Tapi belahe olo tanah tä idjä inggoinggut ilahi Nebusaradan, kapala olo dalam, belahe indu olo pambulan, belahe olo pa'malan.

17. Tinai olo Kasdim mangarak djibi tambaga tä, idjä hong human Jehowa, tuntang rakar tä, tinai talaga-panjaup tambaga tä, idjä hong human Jehowa, palus iä mimbit karä tambaga ramo tä akan Babel. — (27,19.)

18. Tinai iä marampas karä kabali, sendok kawo, lading, sangko, dadupa tuntang karä ramo tambaga, idjä bapan sombajang.

19. Tinai kapala olo dalam tä marampas karä ramo bulau tuntang ramo salaka, karä supu, sulep, sangko, landai, tantahan sumbo, dadupa tuntang sendok.

20. Djahi duä tä, talaga idjä, tuntang duäwalas ampin sapi tambaga, idjä pendae indu rakare, idjä djari inampa radja Salomo akan human Jehowa; maka karä tambaga ramo tä djaton tawan timbange. — (1. Radja 7,15.)

21. Genep djahi tä uras hanjawalas hasa kagantonge, tuntang tali idjä duäwalas hasa baja hakatotok indu lakähe, tinai kakapale äpat djari: krana djetä boang huange.

22. Takoloke idjä hundjue tambaga kea; kagantong genep takoloke uras limä hasa, tinai krawang tuntang ampin bua dalima, idjä hakaliling genep takolok, uras tambaga; maka ampin duä takoloke tä sama, tuntang ampin bua dalima tä.

23. Karä ampin bua dalima tä djalatién pulu djahawen hong idjä, iatoh tumon karä matan riwut; djadi, karä ampin' bua dalima tä njaratus njaratus, hakaliling ge-nep krawang.

24. Tinai kapala olo dalam tä manamput Seraja, kapala imam tä, tuntang Sepanja, imam idjä panggapite, tinai telo biti tong-gon bauntonggang:

25. Tinai sukataris lewu, idjä ngantawani olo parang tä, tinai udju biti bara karä mantir, idjä manaharep radja, idjä sondaue hong lewu. tinai kapalan karä djurutulis, idjä mantjatjah olo tanah tä akan parang, tuntang dja-hawen pulu biti olo tanah tä, idjä sondaue hong lewu.

26. Karä olo tä induan Nebusaradan, kapala olo dalam tä, palus imbite akan radja Babel hong Ribla.

27. Maka radja Babel mampatäi olo tä hong Ribla, hong tanah Hamat. Tumon tä olo Juda inamput tawanan bara tanah ai.

28. Djetoh djumalah karä olo, idjä djari inamput Nebukadnesar: hong njelo udju, telo kojan duä pulu telo biti olo Jehudi.

29. Hong njelo hanjawalas ka-hum Nebukadnesar, maka iä ma-namput hanja ratus telo pulu duä biti bara Jerusalem.

30. Hong njelo duä pulu telo kahum Nebukadnesar, maka Ne-busaradan, kapala olo dalam tä, manamput olo Jehudi tawanan udju ratus äpat pulu limä karä bi-te. Djadi djumalah äwen tä saman-diai äpat kojan djahawen ratus biti.

31. Djadi, limbah bara tä, hong njelo telo pulu udjn, limbah Jo-jaghin, radja Juda, djari tawanan, intu bulan duäwalas, andau duä

pulu limä, maka Ewilmerodagh, radja Babel, intu tamparan njeloe iä mandjadi radja, manggatang Jojaghin, radja Juda, mamplua iä bara sipir. — (2.Radja 25,27.)

32. Tuntang tä hakotak manis dengae, haiak mingkes trutjie ambo trutjin karä radja, awang dengae hong Babel.

33. Iä manakiri pakaiæ injipir tä, tuntang iä haradjur ombo kuman intu baue, hapus katahin pambelome.

34. Tinai karä balandjae tä haradjur radja Babel manenga akae, akan genep andau, sampai andau pampatæie, haradjur hapus pambelome.

AUGH TATUM

J E R E M I A.

BAGI 1.

1. Kajah! lewu tä ungiugin katontoh. idjä bahut bakapal oloe! iä mandjadi kilau balo. Idjä bahut hai marak karä utus olo, tuntang kilau kapala intu karä baris tanah, toh iä mamenda, akan manahor asil.

2. Iä haradjur manangis hamalem, djohon matae mahasor intu pipe; djaton idjä biti karä ulæ, idjä tau mainpong iä, karä kapathe djari tulas dengae, mandjadi musohe.

3. Juda djari batungkap tagal karä kadjakæ, tuntang kabehat kaware, iä melai marak karä olo kapir, tuntang djaton tau sanang; karä idjä manjasah iä djari manjingkap iä hong djalan sipit.

4. Karä djalan akan Sion ha-

languen, basa dialo idjä biti tanggoh pesta, karä bauntonggang lewu karakkara, karä imam hetä munguh, karä pambudjang bawin ajue pähä atäie, tuntang iä paham kahetang atäie.

5. Karä musohe mandjadi kapala, awang basingi iä bahambit; krana Jehowa djari mangapähä iä tagal kutoh kalangkahe; karä anaké uras tamput tawanan intu baun musohe.

6. Karä kabungas Sion, anak bawi tä, djari nihau; mantir ajue kilau badjang, idjä djaton supa talo urepe, tuntang rujongrajang ujuh intu baun olo, awang manggoang iä.

7. Metoh audau tjalakae, paham kapähæe Jerusalem mangenang karä talo bahalap tä, idjä puna ai bara djaman horan, metoh karä oloe halelek awi lengän

musohe, tuntang djaton pandohop akae; karä musohe handjak mitü kapähäe, tuntang manabeau karä sabat ai.

8. Jerusalem djari badosa paham, tagal tä toh iä kilau olo bawi idjä painali. Olo haudiai, idjä inaihorumat iä bilih, mangabelä iä katontoh, basa iä mitü kahawae: maka iä munguh palus miung.

9. Kapalie leket intu saran pakiae. Djaton iä djari mado, ka-djariae tepe karäh kalott; heran haliai iä djari imparandah, tuntang djaton idjä mampong iä. Kajah, Jehowa! tangkilik tjala-kangku! krana musoh tä paham uampadjoho arepe!

10. Musoh djari manusang lengäe mawi karä panataue; krana itae hapan matae bewüi karä olo kapir tä manamä karä akae idjä brasih, idjä tahuu tä ikau djari manjoho: äla olo tä akan tamä ungup ajum. — (5.Mos.28,3.)

11. Karä olo ajne munguh haiak manggau talo kinan; iä manenga musohe, sampai Jerusalem intu karä panataue mamili talo kinan, sangat mampangat tahasenge. Itä, o Jehowa! tangkilik ampin kata-wahku!

12. Djaton keton mangkariang atäi, o karä keton idjä mahalau? Tampajah, itä, djaka aton kapähä, idjä kilau kapähängku toh, idjä djari buah aku? idjä hapan Jehowa djari mangapähä aku hong andau kalaite hasep?

13. Bara ngambo iä djari mala-boh apui akan tolangku, tuntang manjoho djetä kuman aku; iä djari manenan djarat akan paing-ku, tuntang djari manggian aku undur; iä djari marusak mampahetang aku, iä mampahaban aku nongkang andan.

14. Ugar karä kasalangku djari ingkepan awi lengäe, uras djetä djari hapungkal, palus manguling ujatku; iä djari mampamunos kaebasku; pangkahai Tuhan djari maujaragh aku akan lengän äwen, idjä djaton tau ilawangku.

15. Pangkahai Tuhan djari malitek karä awang gantjang, idjä baris ajungku, iä djari mirak tawon olo mawi aku, hapae marusak karä pambudjangku; pangkahai Tuhan djari mihib, mamahes budjang bawi, Sion, anak bawi tä.

16. Tagal tä aku paham manangis, djohon matangku hasansila nahasak, basa idjä pamampong, idjä indu mampangat hambaruangku, kedjau bara aku. Karä anakku djari rusak, krana musoh djari manang.

17. Sion mandjuluk lengäe, tapi djaton idjä mampong iä; krana Jehowa djari manjoho karä idjä hakaliling Jakob, uka mandjadi bentok äwen kilau olo bawi pamali.

18. Jehowa toto tetek, krana aku djari marisang bara aughe; käläh luning, keton karä utus olo, tuntang itä kapähängku; hapus pambudjangku bawi hatuä djari tamput tawanan.

19. Aku djari mantehau karä uläku, tapi äwen djari manunga aku; karä imam tuntang bakas ajungku djari meher hong lewu: krana äwen niangumbang, manggau panginan, hapae mampangat tahasenge.

20. Kajah, Jehowa! itäm, krana atäiku paham singgul, huangku mangambuar; atäiku djari hatain-balik intu huangku, basa kari-

sangku djari tangkalau; intu ruar padang djari mangalangan aku dengan anakku, tinai intu huangku pampatái bahondok.

21. Hining olo bewái aku munguh, tapi djaton idjá tau mammpong aku; karä musohku mahining tjalakangku, palus handjak, basa ikau djari mawi talo tå. Tapi ikau karäh manjampai andau tå, idjá djari insanam, tå äwen karäh mandjadi sama kilau aku.

22. Soho karä kadarhakae manaharep ikau, palus awi iä, kilau ikau djari mawi aku, tagal karä kalangkahku; krana tarahingku djari paham, tuntang atäiku ujuh.

BAGI 2.

1. Lalehan pangkahai Tuhan djari wanjangkulep Sion, anak bawi tå, hapan kalaite, kilau hapan baunandau! Iä djari manganan kabungas Israel bara langit akan petak, iä djaton djari manahiu galang paie tå intu andau kalaite.

2. Pangkahai Tuhan djari mampalomas karä äka Jakob melai, tuntang djaton masi iä; iä djari mangarak karä kadähen Juda, anak bawi tå, huang kasangite, iä djari mamparampar tå hong petak; iä djari mamapa karadjaan ai tuntang karä mantire.

3. Iä djari manetek salepah tandok Israel tuntang hasep kalaite; iä djari mambatak lengäe idjá gantau, metoh musoh tå dumah, tinai iä djari manjala mawi Jakob, kilau njalan apui, idjá manjeha hakaliling.

4. Iä djari mangantjang talin pauahe kilau musoh, hapan lengäe idjá gantau iä kilau olo idjá omnipat mantakae, tuntang iä mammatái karäkarä awang bahalap ampie, tinai iä djari manusuh kasangite, kilau apui hong karä tingkap Sion, anak bawi tå.

5. Pangkahai Tuhan mandjadi kilau musoh; iä djari mampalomas Israel, iä djari mampalomas karä humae idjá hai tuntang bungas, tinai djari marusak karä äkae dähen, palus iä djari mamaham karriak tuntang tarahing hong Juda, anak bawi tå.

6. Iä djari mangakar tingkap ai, kilau kabon, iä djari marusak äka ai idjá inukase. Jehowa djari mampaterai karä pesta tuntang sabat hong Sion, tuntang huang kalason kalaite iä djari mandjilek radja tuntang imam.

7. Pangkahai Tuhan djari manganaui mesbeh ai, iä djari mangabelä äkae idjá brasih; dinding karä human äwen idjá hai tuntang bungas djari injaraghe intu lengän musohé, sampai olo tå mambo aughe hong human Jehowa, kilau intu andau pesta idjá inukas.

8. Jehowa djari manukas, hankidak marussak kotan Sion, anak bawi tå; iä djari mingkes tali ukur hetä, tuntang lengäe djaton maku balang, sampai iä djari mampalomas djetä; iä djari mangalten hapus pagar tuntang kota, djetä uras halangoen ampie.

9. Karä baunitonggang ai djari bakalian hong petak, karä kan-tjingé djari nihau bapelek; radjae tuntang karä mantire djari marak olo kapir, äka Torat djaton, tinai karä nabin ai djaton sondau paita bara Jehowa.

10. Kara bakes Sion, anak bawi, mondok hong petak, ia man-djagum arepo, manawuri kawo akar takoleke; tuntang ia ma-kaian arepe hapan bidak, karé pambudjang bawan Jesusalem ma-njontöpitakoloke akan petak.

11. Matangku bilak nihae awi tangisku, halo huangku ngabubmar, banetewongku nahasak akan pe-tak, tagal tjalakan anak bawi, utjai ajangku ta, bawa karé awau tuntang karé anak kecik tang-engai hong karé djalan lewu, — (Jepu9:1).

12. Haiak ia hamauh dengan inde: kwe tepong tuntang ang-gor? Tuntang ia meher tangengai hong karé djalan lewu, kilau olo idjá bahimang baka matái, palus ia mahotan intu pakuan inde.

13. Narai hapangku mampong ikau, dengan iwe aku tau manding ikau, o Jerusalem, anak bawi? Dengan en aku tau manapengan ikau, mangat mampong ikau, o budjang, Sion, anak bawi? krana tjalakam sama kilau kalombah tasik, iwe tau manatamba ikau?

14. Krana nabim djari manu-djum akan talo tandjaro tuntang htang, awen djaton djari manarang akan kasalam, uka mambalang ikau tawanan, malainkan awen djari manutor akam augh tandjaro, sampai keton tawanan beret tanah.

15. Kara olo idjá mahalau heti mapek lokepe marejap ikau, ia ngasit, tuntang manggiling takoloke tagal Jerusalem, anak bawi ta, koae: kilen, djetoh lewu ta, sejuk koan olo ia bahalap haliae, tuntang indu kahandjak hapus kalunen?

16. Kara musohm mangganga je-mae manintu ikau, ia ngasit ikau, mangadjarat kasingae, koae: ita djari mampalees ia! Djetoh andau idjá iendah ita, toh djari sam-pai, toh ita djari smitá ta!

17. Jehowa djari malalus talo, idjá tahi djari inukase, ia djari mahapus aughe, idjá imetéhe bara horan, ia djari mangarak haiak djaton manjanjang, tuntang djari manopahandjak mucoh tagal ikau; ia djari manggatang tandok olo, idjá besingi ikau.

18. Atai olo budjur djari mang-kariak intu Jehowa: o kota Sion, anak bawi! soho djohon matam mahasor kilau tahasek handau ha-malem, ala malajan, tuntang bewak matam ala terai!

19. Misik, ambo aughem hapus alem, tusuh ataim kilau danum intu baun pangkahai Tuhan, depa lengäm intu ia tagal hambaruan karé anakm, idjá meher taunggai hapus karé djalan.

20. Itam, o Jehowa, kilih tam-pejah, iwe idjá djari iawim kalotoh! aton karé bawi akan ku-man awue, anak korik ta idjá indatinge? Aton karé nabi tantang imam akan impatái hong aka brasih ain pangkahai Tuhan?

21. Pangorike tuntang tambakase aras harerer inta petak, pambudjangku bawi hatna djari halelek awi padang; ikau djari mampatái awen intu andau ka-sangitan, ikau djari manétek awen haiak djaton manjanjang.

22. Ikau mangahau karé pam-pikah bara hakadiling mawi aku, kilau talih pesta idjá inukas akae: sampai dialo idjá biti idjá maha-kan palus katapasan, metoh andau kasangit Jehowa. Olo idjá

djari indating tuntang ihagaku
djari impalomos musoh.

BAGI 8.

1. Aku toto olo, idjä djari
buah tjalaka awi pukul kasangit ai.

2. Iä djari magah mampatan-
djong aku huang kakaput, djaton
hong kalawa.

3. Iä haradjur mules mawi aku
bewai, mambulat lengae mantam
aku nongkang andau.

4. Iä djari mambeut pupus
isingku, tuntang djari mandarai
tolangku.

5. Iä djari mangalong aku, tun-
tang djari mangapong aku hapan
kapait tuntang kapähä.

6. Iä djari manutup aku huang
kakaput, kilau äwen idjä tahi djari
matäi.

7. Iä djari mangaranda aku,
sampai aku djaton tau blua, tun-
tang djari mambehat ingkanging-
kangku tambaga.

8. Alo aku mangkariak tun-
tang mantehau, iä mandengen pin-
dinge, djaton tarima lakungku.

9. Iä djari mangampeng dja-
langku hapan batu hai, tuntang
djari mangaput karä pelekku.

10. Iä kilau bahuang idjä mimpia
aku, kilau singa lakau rowut.

11. Iä djari mampalajang aka
bara djalan, iä djari manasang pa-
lus marusak aku.

12. Iä djari mangantjang panahe,
tuntang djari mampendeng aku
indu sasaran anak panahe.

13. Iä djari malekas anak panahe,
manambelan atai buku.

14. Aku indu tabean karä utus

ajungku, tuntang akan halaleas
nongkang andau.

15. Iä djari mamuas aku hapan
talo bapait, tuntang djari mampi-
hop aku hapan panamar.

16. Iä mampamunos kasingangku
hapan karangan, palus mahanjek
mambaring aku hong kawo.

17. Hambaruangku djari iharak
kedjau bara kasanang, talo bahalap
kalapeangku.

18. Tä koangku: kaabasku lepah
nihau, tuntang kaharapku intu Je-
howa.

19. Tahu tjalakungku tuntangki-
len ampingku ingatah, tahu kaï
panamar tuntang Peru tä!

20. Toto, ikau akan mingat tä,
alo hambaruangku rungkok hong
aku.

21. Djetä ingandongku hong
atäiku, tagal tä aku harap hantä.

22. Awi asin Jehowa kea ikäi
hindai lepah lomos, toto karä ka-
sajange hidai balentas. — (Ne-
hem.9,31.)

23. Djetä taheta sining handjewu,
katotom paham haliae!

24. Jehowa puna bagingku, koan
hambaruangku, tagal tä aku han-
dak harap iä.

25. Jehowa toto bahalap dengan
olo idjä mentai iä, dengan atsi
olo idjä manggau iä.

26. Djetä toto bahalap, amon olo
mentai tuntang manjuni arepe,
mentai pandohop Jehowa.

27. Toto bahalap akan olo, amon
iä mananggong ugar pesae tabela:

28. Mangat iä melai kabuate tun-
tang suni, basa Iä djari mangke-
pan tä intu iä;

29. Amon iä manjumbau totoke
palus petak, koae: ajaajau atou
kaharap hindai!

30. Kälsh iä manjarongan pipie

akan olo idjü manekap iä, palus mamuas arepe hapan kahawæe.

31. Krana pangkahai Tuhan djaton pudji manganan sampai kata-tahi;

32. Tapi amon iä djari mangapähä, tå iä manjanjang tinai, tu-mon kahain asie;

33. Krana djaton tuntang kardjie iä mawi, mangapähä olo kalaunen;

34. Kilau ampin handak malitek karä olo tawanan hong petak penda-piae:

35. Sampai manalua kabudjur olo imingkok intu Idjä pangkahai tü,

36. Tuntang perkaran olo iules, sama kilau Tuhan djaton mitä tä.

37. Äwe manjoho balalu djetä mandjadi, djaka sala bara Tuhan manjoho tä?

38. Dia bara njaman pangkahai Tuhan lembut karä talo papa atauwa bahalap?

39. Tä buhen karä olo bakotok kalotä hapus umure? Kälöh genep biti mangotok kasalan ai!

40. Buah ita mariksa manitip karä djalan ita, buah ita haluli tinai hobah intu Jehowa.

41. Kälöh ita manggatang atai ita, tuntang mandepä lengän ita akan Hatalla idjä huang sorga, tuntang mangaku:

42. Ikäi, toto ikäi djari badosa, tuntang djari marisang dengam, tagal tä ikau djaton djari manjanjang;

43. Tapi ikau djari hakampoh kalaitm, palus djari mawi manjasali ikäi; ikau djari mampatäi ikäi haiak djatou manjanjang.

44. Ikau djari maninding arepm hapan baunandau, sampai lakudoa djaton tau manselat sampai ikau.

45. Ikau djari mandjadian ikäi mandjadi rotik pohok, tantang talo kadjilek marak karä utus olo.

46. Karä musoh ikti manganga njamae mawi ikäi.

47. Pampikäh tuntang palowang indu bagin ikäi, karusak tuntang kakarak.

48. Matangku mahasor kilau tahasak danum tagal tjalakan anak bawi, utus ajungku tä.

49. Matangku nahuto djaton malajan, tuntang djaton oih im-paterai;

50. Sampai Jehowa nangkilik bara sorga, palus mitä mandohop.

51. Matangku manggogop atäki tagal karä anak bawin lewu ajungku.

52. Idjä basingi aku djaton bara buku manjasah aku haradjur kilau burong.

53. Äwen djari manganan pambelomku huang palowang, palus djari mambaring batu hundjan aku.

54. Danum mampaleteng takolokku, sampai koangku: toh aku nihiu.

55. Tapi aku djari mangahau aram, o Jehowa, bara palowang idjä timben tä.

56. Tä ikau djari mahining augh-ku; toh äla ikau nangkalingau tarahing tuntang kariakku.

57. Ikau djari manggapi aku metoh andauku blaku intu ikau; ikau djari hamauh: äla mikäh!

58. Ikau, o pangkahai Tuhan, djari mawat perkaran hambaruangku, ikau djari maliwus pambe-lomku.

59. Ikau, o Jehowa, djari mitä kianat gawin olo dengangku, tuntang ikau djari mamutus tumon kabudjurku.

60. Gitam bewäi karä katulase,
karä tiroke mantam aku.

61. O Jehowa, ikau mahining
kapapan aughe, karä tiroke man-
tam aku;

62. Augh totok äwen idjä ma-
ngatah aku, tuntang karä karang-
kae mantam aku nongkang andau.

63. Itäm, haiak pendeng pondok
äwen, aku bewäi idjä ihababakae.

64. O Jehowa, sulang baläh iä
tumon gawin lengäe.

65. Palulang atäi olo tä, käläh
sapam manguman mawi iä.

66. Sasah olo tä hapan kalaitm,
palomos äwen bara penda langit,
o Jehowa.

BAGI 4.

1. Lalehae bulau tä djari kumbas,
bulau idjä bahalap tä djari
malik! Kilen kea karä batun äka
brasih tä djari inganan daraidaraia
hong karä djalan!

2. Karä anak Sion idjä bahalap
tä, idjä irega kilau bulau masak,
kilen kea toh iä itong kilau ka-
balii petak bewäi, idjä baja tam-
pan lengän tukang?

3. Ason taun inaihu manenga
tusue akan anake, mampatusu iä,
tapi bawin utus ajungku patut tu-
las bewäi, kilau burong onta hong
padang.

4. Djelan awaue leket intu ta-
ngepe awi kapaham kateah beliae,
anak korik blaku tepong, tapi
djaton idjä manenga tä akae.

5. Idjä bihin pudji kuman talo
mangat, toh iä meher hong dja-
lan; idjä imbelom hapakaian sa-
tara, toh äwen akan menter hong
rumpur.

6. Kadarhakan anak bawi, utus
ajungku tä, djari paham bara do-
san Sodom, idjä horan salenga
ilingkep, tuntang djetä djaton ga-
win olon. — (1.Mos.18,20.)

7. Karä kapalae bihin brasih
bara udjan habungkus, batupi bara
djohon tusu; ampie handahandang
kilau batu rubin, tuntang iä la-
mos bara batu sapir.

8. Tapi toh ampie hempus kabileme,
sampai olo djaton kasene
iä hong djalan; pupuse ngalantep
tolange, tuntang djetä keang kilau
kaju.

9. Bontong haream äwen idjä
matäi awi padaung, bara äwen idjä
matäi awi lau, idjä meher tuntang
kilau injuduk, basa djaton panguli-
h tanae.

10. Olo bawi idjä kapala pamasi
mahin djari maluntoh anake hapan
lengän ai kea, mangat djetä indu
kinae metoh tjalakan anak bawi,
utus ajungku tä. — (5.Mos.28,53.)

11. Jehowa djari malalus kasa-
ngite, iä djari manusuh lason ka-
laite, iä djari mantokan apui hong
Sion, idjä manjeha mampalepah
karä galange.

12. Karä radja hong petak dja-
ton maku pertjaja, djaton kea karä
olo kalunen, toto, karä musohe
tä, karä idjä basingi iä akan tamä
bauntonggang Jerusalem.

13. Maka djetä tagal kasalan
karä nabie, tagal kalangkah karä
imame, idjä djari manusuh dahan
olo tetek hetä.

14. Kilau olo babutä äwen tä
tarangtaranga hong karä djalan,
iä djari harumur awi daha, sampai
olo djaton maku pohos pakaiæ.

15. Dari, pali! kakai olo man-
tehau helo baue; — dari, dari! äla
pohos äwen! Äwen hadari tun-

tang kumbangkambanga, tarang taranga, sampai koan olo kapir: djaton patut äwen melai hetä hindai.

16. Baun Jehowa djari manam burup iä, tuntang djaton maku manampajah äwen tinai, karä imam djaton ihorumat, karä bakas djaton iasi.

17. Tinai matan ita magon ha tampajah papa bilak babutä, mang gau dohop idjä uras haiang bewäi; ita mentai mangenang utus olo, idjä puna djaton tau maliwus ita.

18. Olo tä djari mangatah tsaran pain ita, sampai ita djaton tau manandjong hong karä djalan ita; katatesan ita lawoh tokep, karä andau ita djari sukup; toto, katatesan ita djari sampai.

19. Idjä manggpang ita djari balias bara buroong nasar penda lagnit; olo tä djari manggoang ita sawosawoh hundjun bukit, iä djari mimpa ita hong padang tunis benjem kea.

20. Idjä iminjak Jehowa tä, idjä kilau tahaseng ita, djari inawan hong palowang äwen, idjä taliu iä ita pudji hamauh: intu kandjungäe ita akan beloin bentok olo kapir.

21. Handjak bewäi, rantang ikau, o Edom, anak bawi tä, idjä melai hong tanah Us!

22. Tapi sangkir tä karäh sampai ikau kea, ikau kea akan basau tuntang lowailabai.

23. Kadarhakam djari terai, o Sion, anak bawi! Iä djaton hadnak manalua ikau inamput tawan hinbai; tapi kadarhakam, o Edom, anak bawi, karäh imalähe, tuntang iä karäh mukäi karä dosam.

BAGI 5.

1. Ingat, o Jehowa! kadjaran ikäi toh; tampajah, itäm kahawen ikäi!

2. Joresan ikäi mandjari indu bagin olo, karä human ikäi akan olo beken utuse.

3. Ikäi nolä, djaton bara bape, karä indu ikäi kilau balo.

4. Danum ihop ikäi ngatah imili, kaju idjä hapan ikäi mahin bara rega kea.

5. Ikäi imuat palus ujat ikäi; alo ikäi ujuh, djaton idjä manjoho ikäi malajan.

6. Ikäi djari manjaragh arep ikäi mamenda Misir tuntang Asur, mangat panginan ikäi ombet.

7. Karä, tato ikäi djari badoss, tinai Äwan: djafon hindai, tapi toh ikäi akan mananggong karä kardhakae.

8. Djipen olo marentah ikäi, tuntang djaton idjä hiti, idjä manuswit ikäi bara lengae.

9. Ikäi akan manggau panginan tuntang mamangkut takolok balau ikäi, tagal padang hong äka tunis benjem.

10. Pupus ikäi djari keang, kilau djihin pahä, djetä awi lason lau.

11. Äwen djari mamandong olo bawi hong Sion, karä bawi pambudjang hapus karä lewun Juda.

12. Karä mantir djari inggantong äwen, tinai olo bakas mahin djaton kea djari ihorumat.

13. Karä budjang hatuä induan injohoe manggiling talo, anak hatuä lihanglahanga awi kaju iätoe.

14. Olo bakas terai mondok hong äka basara, karä pambudjange terai mainpahiau talo uxik.

15. Kahandjak atai ikäi lepah, gandut ikäi malik mandjadi tatum.
 16. Makotan takolok ikäi djari lawo. Kajah ikäi, basa ikäi badosa kalota!
 17. Tagal tä atäi ikäi ujuh, tagal tä matan ikäi djari kawus;
 18. Tagal bukit Sion, idjä rusak, idjä äka ason taun hadjik.
 19. Tapi ikau, o Jehowa, puna melai sampai katatahi, padadusam tä haradjur girirmanggirir.
20. Buhen ikau handak ngalapean ikäi haradjür, palus makhi ikäi sampai tahi kalota?
 21. O Jehowa! obah ikäi akam, mangat ikäi haluli akam tinai; käläh manaheta karä andau ikäi kilau djaman horan.
 22. Krana kilen, handak ikau manganan ikäi lepalepah, handak ikau malait ikäi tangkalau paham?
-

SURAT NABI

E S E G H I E L.

BAGI 1.

Jehowa masanan arepa huang kahais akan Eseghiel.

1. Intu njelo telo pulu, bulan äpat, andau limä bulan tä, amon aku marak olo tawaninan tä tokep batangdanum Kebar, tä, maka karä langit buap, palus tä aku aton talo panggitangku, mitü karä talo ain Hatalla.

2. Andau limä bulan tä kea, djetä njelo limä kahum radja Jogaghin inamput tawaninan, — (2.Raja 24,15.)

3. Maka augh Jehowa batarang sampai Eseghiel, anak Busi, imam tä, hong tanah olo Kasdim, tokep batangdanum Kebar; hetä lengän Jehowa sampai iä.

4. Tä aku mitä, itä! riwut paham dumah bara hila utara, tinai baunandau sasaro, hiaik apui sawongsabunga huange, tuntang aton panjangkowong hakaliling baun andau tä; bentok hetä aton kilau ampin Hasmal hong apui tä.

5. Bentok hetä aton kilau ampin äpat talo belom; maka kalo toh ampie: talo tä kilau ampin olon; — (10,9.)

6. Tinai genepe biti äpat baute, tuntang äpat palapase;

7. Paie budjur, maka tatapé kilau tatap sapi, ginigining kilau tambaga idjä inaliso.

8. Penda palapase kilau lengän olon hasansila; uras äpaäpat tä habau hapalapas.

9. Maka palapase hatantepë; tinai amon iä hagoet, dia usah

mules, malainkan brangai panggoete sama mandjudju tintun baue.

10. Maka ampin baue äpaäpat tä, idjä hila gantau kilau ampin baun olon tuntang singa, tinai hila sambil ampin baun sapi tuntang burong nasar. — (*Pungar.4, 7.*)

11. Maka palapase idjä hundjun tä hambirang kangambo, tuntang mandä palapas genep biti idjä hambirang tä hatantepä dengan kolae, maka duü tinai manutup bitie.

12. Maka amon iä hagoet brangai panggoete sama mandjudju tintun baue; mahapa Rogh magah iä, akan hetä iä hagoet, djaton usah iü mules amon hagoet.

13. Maka ampin talo belom tä tampajahe kilau barah apui idjä manjala, kilau ampin sewan; apui tä belebeleng bentok talo belom tä; maka apui tä bara sangkowong, tuntang bara hetä aton blua kilit.

14. Maka talo belom tä haiak hadari lulang luli kilau ampin sabintir kilit.

15. Amon aku mitä talo belom tä, maka itä! aton kareta hong petak darah talo belom tä, intu genep balikate äpaäpat tä.

16. Ampin tampajahe kareta tä kilau batu Turkis idjä hagingning, tuntang äpaäpat tä uras sama ampie, tinai ampin fawase kilau kareta, tinai sampalaki huang genep kareta;

17. Amon iä hagoet, brangai akan äpat matan riwut, dia usah mules arepe amon iä hagoet.

18. Maka bingkähe hai baka ikäikäh, tinai karä bingkähe tä uras bara mata hakaliling.

19. Djadi, amon talo belom tä hagoet, maka kareta tä hagoet

mamambiae; tinai amon talo belom tä hagatang bara petak, maka kareta tä hagatang kea.

20. Mahapa Rogh magah iä hagoet, tumon tä iä hagoet, tinai kareta tä hagatang mamambai äwen, krana aton rogh idjä belom huang kareta tä.

21. Amon talo belom hagoet, tä kareta hagoet kea, amon iä tendä, maka djetä tendä kea; amon iä hagatang bara petak, tä kareta hagatang bara petak, mampahaik iä; krana rogh talo belom tä aton hong kareta tä kea.

22. Maka ambo takolok talo belom tä aton kilau talo hambirang, kilau ampin kristal idjä hagingning, idjä baka ikaikäh, idjä hambirang tambuan takoloke;

23. Penda talo hambirang tä aton palapas talo belom idjü mendeng hetä, idjä hatantepä dengan kolae, tinai genep biti uras duü palapase, idjä hapaë manutup arepe.

24. Maka amon iä hagoet aku mahining augh palapase kilau gotok danum paham, kilau njahon Idjä djaton tikas kwasaë tä, kilau augh lahap tuntang latenton parang. Maka amon iä tendä, iä mangunjup palapase.

25. Tinai amon iä tendä tuntang mangunjup palapase, maka aton augh njaho bara ambo talo hambirang tä, idjä tambuan takoloke.

26. Maka intu hundjun talo hambirang tä, idjä tambuan takoloke, aton ampin talo kilau padadusan, idjä tampajahe kilau batu sapir, tuntang hundjun padadusan tä aton mondok idjä kilau olon.

27. Tinai aku mitä iü kilau ampin Hasmal, tuntang ampin apui hakaliling, bara kahange kangambo: tinai bara kahange kangiwa aku

mitä iä kilau apni tuntang sangkowonge hakaliling.

28. Kilau ampin liu huang baun-andau amon udjan, tumon tä ampin sangkowonge idjä hakaliling. Djetä ampin tampajah kahain Jehowa; amon aku mitä tä, maka aku mahingkep, manjembah, palus aku mahining augh idjä hamauh.

BAGI 2.

Eseghiel ingabau mandjadi nabi.

1. Maka Iä hamauh dengangku: Ikau, o olo kalunen, gatang arepm, mendeng, aku handak hakotak de-ngam.

2. Metoh iä hakotak kalotä de-ngangku, maka Rogh tamä aku, hiaik mampendeng aku, palus aku manjenäh Aughe, idjä hamauh de-ngangku. — (Joh.1,1.)

3. Maka koae dengangku: O olo kalunen! aku manjoho ikau tanggoh olo Israel, tanggoh kempang olo idjä parisang tä, idjä djari marisang bara aku, äwen tuntang karä tatoe djari malangkah aku sampai andau toh.

4. Karä anakku tä, idjä injohoku ikau manalihe, uras badjoloh baeue, tuntang batekang atäie; maka ikau akan masanan akan äwen: kakai augh pangkahai Tu-han, Jehowa!

5. Barangai alo äwen manarima tä atawa dia, krana iä puna un-guk idjä parisang, maka iä akan katawan, aton nabi bentok äwen.

6. Maka ikau, o olo kalunen, äla mikäh dengan olo tä, äla mi-käh tagal karä aughe, alo iä kilau unak duhi intu ikan, tuntang ikau mondok marak kala; äla mikäh

tagal aughe, äla tangkedjet intu baeue, krana äwen tä puna kem-pang idjä parisang.

7. Tapi ikau akan masanan karä aughku akac, barangai alo iä ma-narima tä atawa dia, krana äwen tä puna parisang.

8. Maka ikau, o olo kalunen; hining karä augh tä, idjä injewutku akam; äla ikau marisang kilau kempang parisang tä; nganga njam-am, kinan karä talo awang ine-ngaku akam.

9. Tä aku mitä, itä! lengü aton indjuluk akangku; itä! balon surat aton huange.

10. Tuntang iä mambirang, tä intu baungku, djetä aton bintike hasansila; maka aton tarasurat hetä bawak tatum, kamunguh tuntang tarahing.

BAGI 3.

Prentah Hatalla akan Eseghiel.

1. Limbah tä Iä hamauh deng-angku: O olo kalunen, kuman talo idjä intu baum, kinan surat toh, balalu lius, sanan akan ung-kup Israel.

2. Tä aku manganga njamangku, palus iä manenga surat tä akang-ku indu kinangku,

3. Sambil hamauh dengangku: O olo kalunen! surat toh, idjä inengaku akam, telen palus knaim, suang ramon knaim hapan tä. Maka aku kumae, palus djetä hong njamangku kilau madu awi kamanise.

4. Limbah tä iä hamauh deng-angku: O olo kalunen! Lius, ta-lih ungkup Israel, tuntang sanan karä aughku akac.

5. Krana ikau djaton injohoku tanggoh utus olo idjä beken aughe, tuntang hatalikut basae, malainkan tanggoh ungkup Israel:

6. Djaton tanggoh arä utus olo, idjä beken aughe, tuntang hatalikut basae, idjä bawak kofake djaton kasenam; tapi alo aku manjoho ikau tanggoh djetä, toto äwen tä mahin handak manarima aughm.

7. Tapi ungkup Israel tä djaton maku mahining aughm, basa olo tä djaton maku mahining aughku mahin dia; krana hapus ungkup Israel batekang takoloke, tuntang habululang atäie.

8. Tapi itä, aku djari mampahas baum malawan baun äwen, tuntang takolokm batekang malawan takolok ai. — (Jer.1,18.)

9. Aku djari manekang takolokm kilau hintan, batekang bara batukaraug; äla mikäh olo tä, äla djungun intu baue, basa olo tä puna kempang parisang.

10. Tinai iä hamauh dengangku: O olo kalunen! karä aughku, idjä insanangku akam, kandong huang ataim, tuntang ingkes huang pindigm.

11. Palus lius, tanggoh karä tawuan tä, karä anak utus ajum, tuntang hakotak dengan äwen, sambil masuman akae: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah! Barrangai alo olo manarimae atawa dia.

12. Tä Rogh manggatang aku, tuntang aku mahining hila likutku augh gotok idjä paham; aughe: Tara akan kahain Jehovah, idjä lembut bara äka ajue!

13. Maka aku mahining kamähus palapas talo belom tä, idjä hakimai dengan kolac, tuntang augh karentjeng kareta idjä darahe; tinai aton augh gotok idjä paham haliae.

14. Tä Rogh manggatang palus mimbit aku; kalota alku haguet tuntang kapait atäika, tinai kälason huangku; tapi lengän Jehovah abas mandjudju sku.

15. Djadi, sku sampai sika karä tawanan hong Telabib, idjä tokop batangdanum Kebar, palus sku melai intu äka olo tä; kudje sku melai djungun marak äwen.

16. Djadi, amon djari sukup kudu, tä augh Jehowa sampai sku, koae:

17. O olo kalunen! sku djari mampendeng ikau indu tonggon ungkup Isräel; ikau akan mahining augh bara njamangku, palus mampudji äwen tä hapan arangku. — (33,7.)

18. Amon sku hamauh dengan olo parajap: toto, ikau akan matäi; — tuntang ikau djaton mampudji iä, djaton masuman tä akae, mangat manawat olo parajap buli bara djalaе idjä parajap, nakara mahaga iä belom: tä toto olo parajap tä karä matäi hong kadarhakae, tapi dahae handak inuntuktu intu lengäm.

19. Tapi amon ikau mampudji olo parajap, malainkan iä djaton maku hobah bara kadarhakae, bara djalaе idjä parajap: tä iä karä matäi huang kadarhakae; tapi ikau djari mempas hambaruam.

20. Tinai amon olo tetek undur bara kateteke, tuntang mawi talo papa, tä maka sku handak mingkes äka patarang intu bane, tuntang iä akan matäi. Tapi amon ikau djaton djari mampudji iä, toto iä matäi tagal dosae, tä kateteke idjä djari iawie, djaton inahiutinai; tapi dahae handak inuntuktu intu lengäm.

21. Tapi amon ikau mampudji

alo tetek, uka iä ala badosa, tun-tang iä djaton kea badosa; tä iä karah belom, basa iä tarima, padjam, awii tä ikau djari mempas hambaruan.

22. Maka lengan Jehowa sampai akni hetä, tuntang iä hamauh degangku; Mendeng, lius akan djanah; hetä aka handak hakotak dengan.

23. Tä aka palus mendeng, lius akan djanah; maka itä! hetä kahain Jehowa mendeng, kilau kahie tä kea idja gitangku; darah batangdanum Kebar, palus aka lawo mahlungkep. — (1,4.)

24. Tä Rogh tamä! aka, palus mampendeng sku; tinaí iä hakotak degangku, sambil hamauh; Lius, korong arepm huang humam.

25. Maka ikau, o olo kalunen, karah imeteng hapan tali hai, tun-tang imasong olo, sampai ikau djaton tau blua akan marak olo tä.

26. Maka aka handak marapet djelam dengan tangepam, sampai ikan biu, palus djaton tau mam-pudji äwen hindai; krana olo tä puna kempang parisang.

27. Tapi amion aka hamauh degam tinaí, tä aka handak muap tjamam, tuntang ikau akan hakotak dengan olo tä: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! Idja handak mahining, käläh iä mahining, idja dia, naughe iä; krana olo tä puna kempang parisang.

BAGI 4.

Tanunun Jerusalem akan ingapong.

1. Ikaun, o olo kalunen, duan

idja kabintap, batu, ingkes djetä intu baum, palus bintik intu hup, djue manamunan lewu Jerusalem,

2. Tinaí bintik hetä olo mangapong iä, ingkes pilan; hetä, tun-tang kota, tasaran, hakaling, tinaí bintik kawan, parang hakaling, tuntang karä kaju parap, tjah. — (2. Radja 25,1.)

3. Tapi akam, duan, ringpong sanaman, andak djetä manjadi dingding; sanaman indu helatm dengan lewu, tapibaum manantu lewu, uka iä ingapong; ikan kea akan mangapong iä. Djetä indu katae akan ungknip humam Israel.

4. Tinaí ikau akan maringkir hila sambilin, ingkes hetä kadar-hakan ungkup Israel; katahin karä andaum maringkir hila sambilin, ikan akan mananggong kadar-hakan kae.

5. Maka tumon karä njelon, kadar-hakae aka manantu karä andaum tä akam, iä tä telo ratus djalatiem pulu andaum, kalotä katabie, ikau akan mananggong kadar-hakan ung-kup Israel.

6. Tinaí limbah ikau djari ma-hapus djetä, ringkir tinaí hila gantaum, djetä ikau akan ma-nanggong kadar-hakan ungkup olo Juda kapat pulu andaum katabie; krana midja andaum aku manukas akam takirin idja njelo.

7. Tinaí tintu baum tuntang lengäm halulus mawi Jerusalem, idja ingapong tä; tuntang tuqium mawi iä.

8. Itä! aka handak mangkespan tali hai intu ikau, uka ikau djaton tau mawi arepm balikhangki-ra, sampai ikau djari mahapus karä andauing apong.

9. Tinaí duan akam gendom,

seora, haretak, djagong, djawā, katjang, ingkes amandai tä idjä sarangae, palus tampa djetä akan tepong akam, kartie tumon karä andaum maringkir, mangat ikau kuman tä hong telo ratus djalati pulu andau tä.

10. Maka panginan idjä indu kinam idjä andau, behat dua puln sekel: (*satangah kati;*) djetä panginam hapus katika tä.

11. Tinai danum kea akan ihopm tumon takare, iä tä bagi djahawen bara idjä hin; djetä indu ihopm hapus katika tä.

12. Maka ikau akan kuman kampis seora, idjä injehäim intu baun olo tä hapan tain olo.

13. Maka koan Jehowa: Kalotä panakan Israel tä akan kuman tepong ai idjä halikä marak karä olo kapir, idjä akan hetä aku namburup iä.

14. Maka tonabah aku: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! toto, hambaruangku djaton pudji samar pali; bara katabelangku sampai toh aku djaton pudji kuman hentun talo, atawa meto awang imisak, atawa isin meto pali djaton pudji tamä njamangku.

15. Maka koae dengangku: Itäm. aku djari manenga akam tain sapi takirin tain olon, idjä akan hapan nguan panginam.

16. Limbah tä iä hamauh de-
ngangku: O olo kalunen! itäm,
aku mamelek batang panginan hong
Jerusalem, palus olo tä akan ku-
man tepong tumon timbange tun-
tang kapähän atäie, tinai mihop
danum tumon takare tuntang ka-
djungue;

17. Nakara olo tä tapas pang-
nac tuntang danum, uka genep
biti haiak kolae karäh djungun

palus mebor harerer huang kadar-
hakae.

BAGI 5.

Kapähän Jerusalem insumu.

1. Maka ikau, o olo kalunen, duan lading idjä banjih, idjä kilan lading tukang sukur, ikis takolkm hapan djetä, tuntang djanggutm; limbah tä duan taradju, palus bagi balaum tä hapan djetä.

2. Bagi telo akan inusulm heng bentok lewu, amon djari hapus karä andau ingapong; tinai bagi telo akan induam manasange hapan padang hakaliling lewu; tun-
tang bagi telo kea tinai duan ta-
rawangan djetä haiak riwut, krana
aku handak manjilak padang ma-
nuntut likute.

3. Tapi duan idjä kasansirai bara tä, peteng djetä hong saran klambim.

4. Tuntang duan isut bara idjä kasansirai tä tinai, djakah djetä akan bentok apui, mangähu djetä: awi djetä maka apui akan lembut mawi hapus ungkup Israel.

5. Kakai augh pangkahai Tu-
han, Jehowa: Djetoh Jerusalem,
idjä djari ingkesku intu bentok
olo kapir, tuntang karä tanah
mangaliling iä.

6. Tapi iä djari malih Toratku
mandjadi kadarhaka paham bara
olo kapir, karä prentahku paham
bara karä tanah idjä hakaliling iä:
krana iä djari manganan Toratku,
tuntang djaton iä djari manandjong
tumon prentahku.

7. Tagal tä, kakai augh pang-
kahai Tuhan, Jehowa: Basa keton
papa haream bara karä olo kapir,

idjā hakaliling keton, tuntang keton djaton djari manandjong huang prentahku, djaton kea djari malalus Toratku; tumon kabudjur karä olo kapir awang hakaliling keton mahin dia keton djari malaluse;

8. Tagal tä kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Itä! aku handak mantakan ikau, toto biringku! krana aku handak malalus hukum intu bentok keton, intu baun karä olo kapir.

9. Aku handak mantakan ikau, djaton pudji tumon tä bhin, palus rahian djaton gawingku kalotai, djetä tagal karä kakihalm.

10. Sampai karä bapae akan kuman anake, tinai anake akan kuman bapae hong ikau; aku handak makales hukum mantakan ikau, tuntang manamburup karä tisam akan genep matan riwut.

11. Tagal tä, belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, basa ikau djari mangihal äkaku brasih hapan karä talo kadjilek tuntang kapalim, tagal tä aku handak mam-pamunos ikau, matangku djaton akan masi ikau, tuntang aku djaton maku manjanjang.

12. Bagi telo ikan akan mataj awi peres, tuntang nihau awi lau bentok ikau; tinai bagi telo akan halelek awi padang hakaliling ikan; bagi telo kea tinai handak inainburupku akan karä matan riwut; tuntang aku handak manjilak padang manjasah olo tä.

13. Karä kasangitku karäh luppen, tuntang lason kalaiktu dengan olo tä karäh hapus, hapa mampong akn; mangat olo tä akan katawan, aku toh, Jehowa, djari hamauh hong lason atäiku, amon aku djari mahapus kasangitku mawi olo tä.

14. Aku handak mingkes ikau indu karusak tuntang indu tawah marak karä olo kapir, idjā hakaliling ikau, intu mataa karä olo awang mahalau.

15. Ikau akan indu tanding, indu katjitjis, indu sonto, tuntang imdu kadzungun karä olo kapir, idjā hakaliling ikau, amon aku karäh malalus karä hukum mawi ikau tuntang kalaït, kasangit dengan karahas; aku, Jehowa, djari hamauh kalotä.

16. Amon aku karäh malekas karä anak panah pape mantakan iä, lan tä, idjā karäh marusak, idjā handak ilekasku hapa mamparusak keton, tä aku handak mamaham lau tä mawi keton, palus mamelek batang panginan keton.

17. Toto, aku handak mamjoho lau tuntang meto basiak mantakan keton, idjā akan mampalomat anak keton; tinai peres tuntang musoh daha akan kumbangkambanga marak keton, tinai aku handak magah padang mantakan keton; aku, Jehowa, djari hamauh kalotä!

BAGI 6.

Tanah Juda akan rusak paham.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen, tintu baum akan karä bukit Israel, tudjum mantam djetä;

3. Sambil hamauh: o karä bukit Israel, hining augh pangkahai Tuhan, Jehowa! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi karä bukit tuntang karä lungkoh, karä sungäi tuntang karä djanah: toto,

aku handak magah padang mawi keton, aku handak mamsak karä äka gantong ain keton.

4. Tinai karä mesbeh keton akan ingarak, tuntang karä pantar dewan keton akan imusit, aku handak mampalokang karä olo ain keton, djetsa impatäi hong baun karä dewan keton matekiapi tä.

5. Toto, karä hantun olo Israel aku handak mangumbroe intu baun dewae matekiapi, tinai aku handak manaburan tolang keton hakaliling karä mesbeh keton.

6. Hapus tanah keton karä lewu akan karakkara, tuntang karä äka gantong akan hasandam, mangat karä mesbeh keton karakkara palus tunis beujem, tinai karä dewan keton matekiapi tä imusit palus nihau, tuntang karä pantar dewan keton inaweng, tuntang karä tampan keton impalomos.

7. Maka karä olo awang impatäi karäh hakalampah marak keton, mangat keton kasene, aku toh Jehovah.

8. Tapi aku handak manisa keaisnt keton, idjä karäh liwus bara padang marak karä olo kapir, metoh keton kasaburan hong karä tanah. -- (Jes.1,8.)

9. Tä, karä olo ungkup keton awang liwus karäh mangenang aku bara marak karä olo kapir, intu äcae djari tamput tawanan, amon aku djari mamparungkok atsie idjä bakandji, idjä djari undur bara aku, tuntang matae idjä bakandji, idjä djari leket intu dewae matekiapi; tä olo tä karäh mangabelä arepe tagal karä kadarhakae, idjä ilaluse awi karä kihale.

10. Tuntang olo tä karäh kaseñe, aku toh Jehovah, tuntang

djeton haiang aughku handak harepan tjalaka mawi tä.

11. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: Tekap lokapna, pidjak hapan pain, sambil hamauh: pajah, karä kihal kadarhakan ungkup Israel! krana ole tä karäh halelek awi padang, awi lau tuntang peres.

12. Awang kedjaw, iä matäi awi peres, tinai awang tokep, iä matäi awi padang; tinai awang batisa tä palus ingapong, tuntang matäi awi lau; kakai aku handak mahapus kasangitku mawi olo tä.

13. Tä keton karäh kasene, aku toto Jehovah, metoh karä oloc awang impatäi hakalampah marak dewae matekiapi, hakaliling karä mesbehe, hundjun karä äka gantong tuntang hong karä tantan bukit, intu penda karä pahewan, penda karä kaju ela idjä hai, idjä hetä iä djari hagaro indu mangat ewae akan karä dewae matekiapi.

14. Aku handak mandjudju lengängku mawi olo tä, balalu handak manunis tanah tä; toto, tunis haream bara padang hila Diblat hapns karä kalekae melai dapit, mangat olo tä kasene, aku toh Jehovah.

BAGI 7.

Karusak tanah Israel insuman tinai.

1. Limbah tä augh Jehovah sampai aku, koae:

2. O olo kalunen, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah, mantam tanah Israel: toh aton kataesesae, katatesae djari sampai haps äpat putting tanah tä.

3. Toh katatesan tā akan mawi ikau, krana aku handak mairjoho kalaitku inantakan ikau, tuntang aku handak mahukum ikau tumon karā gawim, palus handak manjulang akam karā kakhalm.
4. Matangku djaton akan manjanjang ikau, tuntang aku djaton handak masih, tapi aku handak mamalah karā gawim, tinai karā kakhalm akan hararepan ikau, tā keton karāh kasene, aku toh Jehowa.
5. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Itā! tjalaka! tjalaka idjā hai tā lawoh dumah!
6. Katatesae djari dumah, katatesae tā djari sampai; djetā djari misik mawi ikau; toto, djetā djari sampai!
7. Andauum tā djari sawah, o ikau idjā mukong tanah tā, katika djari sampai, andau tjalaka tā djari tokep, idjā intu tā djaton augh karami hong karā bukit.
8. Toh badjeleng kea aku handak manusuh kasangitku mawi ikau, balalu mahapus kalaitku de ngam, palus mahukum ikau tumon karā gawim, tuntang hararepan karā kihalm mawi ikau.
9. Matangku djaton akan manjanjang ikau, tuntang aku djaton handak masih; tapi aku handak mamalah mawi ikau tumon karā gawim, tinai karā kihalm akan kuman ikau, nakara keton kasene, aku, Jehowa, idjā mahukum keton.
10. Itā! andau tā; itā! iā lawoh dumah; talo sawah djari blawa, hukum tā djari mangambang, kadjohon äwen djari mamumbong!
11. Kagagahe djari lembut indu mamukul kadarhakae; djaton akan katapanan bara olo tā, bara kutoh karāe tā, bara hapus kawae tā, augh tatum djaton akan lembut tagal olo tā.
12. Katika djari sampai, andau lawoh tokep; idjā mamili sła-hanjak, idjā mandjuał sła-mengajan, krana kalait hasep mawi hapse karā olo hong tanah tā.
13. Idjā mandjuał djaton karah haluli akan talo indjuale, alō iā magon belom sampai puna katikae; krana tadjud, idjā mantam kakarā olo tā, djaton akan balang, dialo idjā biti idjā hong kadarhakae tau mahaga pambelome.
14. Naughe äwen manapahian sarunai, tuntang manatap talo han diai, dialo idjā biti kea akan tam parang; krana kalaitku hasep man takan hatus karā olo tanah tā.
15. Padaug intu ruar, peres tuntang lau hila huange; awang intu tana akan matāi awi padang, awang hong lewu karāh lepah kinan lau tuntang peres.
16. Tinai äwen idjā katapanan baja mahakan arepe bewāi, tuntang patut melai hong karā bukit, uras iā tangitangis, kilau burong dara idjā iharak, genep biti tagal kadarhakae.
17. Lengän äwen handiai tā karāh mandukai, tuntang karā utute djurangdjuri kilau danum.
18. Tā äwen karāh hapakaian bidak, kadjungun karāh manjang kulep iā, tuntang baue katāh uras mahamen, tinai karā takoloke karā halangai.
19. Äwen tā karāh manganan karā salakae akan djalan, tuntang manggarā bulau kilan pokok bewāi; karā salaka bulau djaton tau mawat iā intu andau kalait Jehowa; hambaruae djaton akan besoh awi tā, ramon knaie djaton

akan basuang; krana djetä djari indu bukum karajape.

20. Karä ramoe idjä barega tä djeri hapaé djohodjoho, djetä djari inasopae akan hampatong, talo kadjilek tuntang kakihal tä, idjä iatu iü; tagal tä aku handak mandjadian tä mandjadi kilau pohok akan äwen.

21. Aku handak manjaragh tä akan lengän olo indu irampas, akan lengän olo parajap hong petak indu inarik, olo tä karüh mangihal djetä.

22. Tinai aku handak mules baungku bara äwen, sampai mu-soh tä akan maugihal äkaku brasih idjä basilim tä; toto, bigal akan tamä palus mangihal djetä.

23. Tampa rantai aräärä; krana tanah tä kontep hukum daha, tinai lewu kontep kadarhaka.

24. Tagal tä aku handak magah olo kapir idjä kapala papa, uka iü maramps karä human äwen; aku handak mampaterai kadjhon olo hai, tuntang äkae idjä brasih karäh ingihal.

25. Karusak lawoh dumah; tä äwen karäh manggau kasanang, tapi djaton.

26. Tjalaka karäh dumah baambabal, tuntang brita papa baka brita papa; tä olo tä karäh misek paitä nabi, tapi augh Torat djaton hindai intu karä imam, tuntang tirok djaton hindai intu karä olo bakas.

27. Radja akan manatum, tinai karä mantir akan injangkulep kasaabanen, tuntang lengän olo arä hong tanah karäh manduläi. Aku handak mamalah mawi iä tumon djalae; tuntang handak mahukum iä tumon kapatute, mangat iä kasene, aku toh Jehowa.

BAGI 8.

Paitä tahuu karä kadjilek gawin dewa hong human Hatalla.

1. Djadi, intu njelo djahawen, bulen djahawen, andau limä, -kahum aku roondok hong brumangku, tuntang karä bakas Juda aton mondok intu baungku: tä maka lengän pangkahai Tuhan, Jehowa, sampai aka hetü.

2. Djadi, aku mitä, itä! aton ampin talo kilau apui tampajeh; bara kahange kangiwa aton kilau apui, tinai bara kahange kangambo aton sangkowonge kilau ampin Hasmal.

3. Iä manautadjok talo idjä kilau lengäi, palus manjingkap aku hong balauku; tä Rogh manamput aku helat langit dengan petak, minbit aku akan Jerusalem, huang paitäku bara Hatalla tä, sampai bauntonggang idjä hila huange, idjä manintu utara; hetä aton hampatong äka kabehu, idjä mampalembut kabehu.

4. Maka itä! kahain Hatallan Israel aton hetä, sama kilau ampin idjä djari gitangku hong djahnal bilin.—(1,4)

5. Balalu iä hamauh dengangku: Ikau, o olo kalunen, gatang matam manintu utara. Maka amon aku mariaran matangku manintu utara, itä! hampatong äka kabehu tä aton mendeng hetä hila utara, darah bauntonggang akan mesbeh.

6. Maka iä hamauh dengangku: O olo kalunen, aton ikau mitä gawin olo tä, karä kadjilek paham tä, idjä iawi ungkup Israel hetoh, uka mangasingen mangedjau aku bara äkaku idjä bra-

sih? Tapi ikau akan mitä talo kadjilek idjä paham haream tinai!

7. Tä, maka iä mimbit aku akan bauntonggang parantaran. Tä aku mitä, itä! aton lowang dinding.

8. Maka koae dengangku: Oolo kalunen, karok petok dinding tä, mandahange. Tä aku mangarok dinding tä; itä! aton blawang.

9. Tä iä hamauh dengangku: Tamä, palus itä karä kihal papa, awang iawi äwen hetä.

10. Tumon tä aku tamä, palus mitä; itä! hetä aton ampin karä meto manjarantar tuntang meto pali, tinai karä dewa matekiapi ain ungkup human Israel; djetä imintik hapus dinding hakaliling.

11. Maka udju palu biti bakas olo Israel, tuntang Jaasanja, anak Sapan, aton mendeng intn bentok äwen, manaharep talo tä; tinai geneb biti aton dadupan garo intu lengäe, tuntang paus asep-majampulok.

12. Tä iä hamauh dengangku: Djari ikau mitä, olo kalunen, talo gawin karä bakas ungkup Israel huang kakaput, geneb biti hong äka dewae? krana koan äwei: Jehowa djaton mitä ita, Jehowa djari maliji tanah.

13. Tinai iä hamauh dengangku: Ikau akan mitä kihal paham hidai, idjä iawi äwen tä.

14. Maka iä mimbit aku akan bauntonggang human Jehowa, idjä hila utara; maka itä! hetä aton olo bawi manatum dewa Tamus.

15. Koae dengangku: Djari ikau mitä tä, o olo kalunen? Tinai ikau akan mitä kihal idjä paham haream bara djetoh.

16. Palns iä mimbit aku akan parantaran human Jehowa, idjä

hila huange haliae; maka itä! intu bauntonggang human Jehowa, he lat tambiran dengan mesbeh, aton salawi biti hirah, olo hatua; äwen manalikut human Jehowa, tun tang baue manaharep timor, äwen tä sontop manantu timor, manjebah matanandau.

17. Tä koae dengangku: Djari ikau mitä tä, o olo kalunen? Angat olo Israel tä kilau tapas, amon iä djaton mawi karä talo kadjilek tä hetoh? Hindai ombet iä mangontep hapus tanahe hapan kagagah tuntang karajap, palus iä haluli mamparahas aku? krana itäm, tä iä manjumping pating anggor hila bane.

18. Tagal tä aku kea handak mantakan iä huang kasangitku, matangku djaton akan masi, aku djaton maku manjanjang iä. Alo olo tä mangkariak hai aughe intu pindingku, tapi akn djaton maku mahining aughe.

BAGI 9.

Jehowa mindah bera äkæ; hukun injohoe.

1. Limbah tä aton augh hai mantehau hiningku, koae: Soho manggapi äwen, idjä pahaga lewutoh, tuntang geneb biti akan mimbit ganggaman baka matai intu lengäe.

2. Maka itä! djahawen biti olo hatua aton dumah bara bauntonggang idjä ngambo, idjä hila utara, tuntang geneb biti mimbing ganggaman baka matai intu lengäe. Maka idjä biti baris äwen tä hakaian benang pista, tuntang sarangan pakarang djurutulis aton

hong dahepas. Äwen tå tamä, palus mendeng balikat mésbeh tambaga.

3. Maka kakain Matallad olo Israel hagatang bara hundjun Kerub, idjä hetä tiakad, balalu tan dar akan lambatng huma; palus Ia mantebau idjä hapakaiam benang pista, idjä sarangan pakarang djurutulis hong dahepas tå.

4. Maka Jehowa hamauh dengan ae: Kumbang hapis lewu Jersadem, balalu bintik kata intu lingkau karä olo; awang munguh tuantang manangis tagal karä kihal idjä iawi hetä.

5. Tapi dengan awang beken tå koae haiak hiningku: Kumbang keton lewu manuntut idjä tå, palus pangkikh, äla matan keton masih, äla manjanjang.

6. Patäi karä olo bakas, budjang hatü tuntang budjang bawi, karä anake tuntang karä olo bawi, sampai äwen lepah rusak; tapi äla keton mawi karä olo, awang aton kata tå intu lingkau. Nampara bara äkaku brasih. Maka äwen manampara, mawi karä olo bakas tå solake, awang intu baun huma.

7. Tinai Iä hamauh dengan äwen: Pakaram huma toh, suang karä parantarae dengan hantu, palus blua keton. Maka äwen tå blua, balalu mampatäi hong hapis lewu.

8. Djadi, limbah äwen djari terai mampatäi, tikas aka idjä batisa. Tå aku mahingkep, mangkariak, sambil hamauh: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! handak ikau marusak hapis karä tisan Israel, awim manusuh kasangitum kalotä mawi Jerusalem?

9. Tå Iä hamauh dengangku: Kadarhakan unggup human Israel

tontang. Idu djari tangkalawha liai, uras utang dahudhipus nahe, tuntang lewu kontép ckarajape. Krana koan dhortän Jehowa djari malih tanah; Jehowa idjatdn mitä ita.

10. Tagal tå matangku kewa ajat ton akan masih, djaton akat miku manjanjang, tapi aka handak menjulang gawie intu takolokel.

11. Maka itä! olo idjä, hapakaiam benang pista tå, idjä rangan pakarang djuru tulis hong dahepas, djets mimbit brital koad: Aku djari malius tuinoh sohom intu aku.

BAGI 10.

Barah apui bara human Hatun
indukah akam lewu.

1. Limbah tå sku mati, itä! intu talo hambirang idjä tambau Kerub, tå, aton kilau aspira Sepir, idjä kilau padadusan tampee; tantang Iä mamala hundjun tå.

2. Maka Iä hamauh dengan idjä hapakaiam benang pista tå: Tamä akan helat kareta sampai penda Kerub, palus akop barah apui bara helat Kerub, balalu taburan djets akan hundjun lewu. Maka Iä tamä kahum tangku.

3. Maka Kerub aton mendeng hila gantaun huma tå, metoh itä tamä, tinai aton talo amboambon manjuang parantaran hila hingane tå.

4. Tå kahain Jehowa hagatang bara hundjun Kerub akan lambang huma, palus huma lambang talo amboambon, tuntang parant-

taran kontep awi sangkowong kahain Jehowa.

5. Maka kaznähus palapas Kerub tä mamala sampai parantaran idjä hila ruar, kilau augh Hatalla idjä djaton tikas kwasae, amon iä hamauh.

6. Djadi, limbah iä djari manjoho idjä hapakajan benang pista tä, koae: Dusan apui bara helat kareta, bara helat Kerub tä; — maka olo tä tamä, palus mendeng darah kareta idjä.

7. Tä, maka idjä Kerub mandjuluk lengäe bara helat Kerub akan apui tä, idjä intu bentok karä Kerub, tuntang iä manduan belahe barah tä, balalu manjuang djetä hong karakop olo idjä hapakajan benang pista tä hasansila; iä tä manduae, palus blua.

8. Krana aton mamala kilau ampin lengän olo penda palapas Kerub tä.

9. Maka aku mitä, itä! äpat kareta aton darah Kerub tä, midjä midjä kareta darah genep Kerub; tuntang ampin karä kareta tä kilau ampin batu Turkis idjü hagining. — (1,16.)

10. Äpaäpat tä uras sama ampie, ampie kilau ampin kareta, tinai sampalaki hong genep kareta.

11. Amon iä hagoet, brangai akan äpat matan riwut, dia usah mules arepe amon iä hagoet; maka akan äka tintun idjä kapalae uras iä manuntut; dia usah mules arepe amon iä hagoet.

12. Maka Kerub tä hapus bitie, likute, lengäe, palapase tuntang karetae uras aton matae hakalling, karetae äpaäpat tä.

13. Maka iä manjoho kareta tä: Galgal! (hundi) kahum aku mahining tä.

14. Genep äwen tä uras äpat baue; baue idjä tä kilau baun Kerub, idjä duä kilau baun olon, idjä telo kilau baun singa, idjä äpat kilau takolok burong nasar.

15. Maka Kerub tä hagatang kangambo; iä tä talo belom tä; idjä djari gitangku tokep batang danum Kebar.

16. Amon Kerub tä hagoet, maka kareta hagoet habambai; tinai amon Kerub mambirang palapase handak bagatang bara petak, maka karä kareta djaton undur bara darahe.

17. Amon äwen tendä, djetä tendä kea, amon äwen hagatang; djetä hagatang kea, krana rogh talo belom tä aton huange.

18. Tä, maka kahain Jehowa mindah bara lambang huma, balalu tendä hundjun Kerub.

19. Palus karä Kerub mambirang palapase, balalu hagatang bara petak, kahum matangku iä hagoet, tuntang kareta tä darahe. Maka äwen tendä intu bauntonggang human Jehowa, idjä hila timor, tuntang kahain Hatallan Israel aton intu hundjue.

20. Djetä talo belom tä, idjä djari gitangku penda Hatallan Israel, tokep batangdanum Kebar. Maka aku kasene, djetä Kerub tä.

21. Mäpatmäpat baun idjä, tuntang mäpatmäpat kea palapase; tinai idjä ampiampin lengän olon aton penda palapase.

22. Maka ampin baue kilau djetä kea, tumon aku djari mitäe tokep batangdanum Kebar, tuntang ampin bitie kalotä kea. Genep biti hagoet mandjudju, tintun baue.

BAGI 11.

Hukum tuntang djandji iusanan; Ha-talka mindah bara hamne.

1. Maka Rogh manggatang palus mimbit aku akan bauntong-gang human Jehowa, idjä hila timor; maka itä! intu bauntong-gang tä aton salawi biti olo hatuä. Tuntang aku mittä marak äwen Jaasanja, anak Asur, tinai Pelatja, anak Benaja, mantir olo arä tä.

2. Ta Iä hamauli dengangku: O olo kalunen, djetä karä olo tä idjä mangarangka kadarhaka, tuntang manirok kapapa hong lewu toh.

3. Koan äwen: hindai bewäi; kälöh ita mamangun huma; lewu toh kilau landai, tinai ita idjä huange balut.

4. Tagal tä, tudjum mawi olo tä, ikau o olo kalunen.

5. Palus Rogh Jehowa lawo akangku, sambil hamauli dengangku: Koam: kakai augh Jehowa: kalotä augh keton, o ung-kup Israel, tinai karä tirok atäi keton tawangku bewäi.

6. Kutohe djari impatäi keton hong lewu toh, tuntang keton djari mangontep karä djalan hapan hantun olo.

7. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: karä olo awang djari impatäi keton, iä tä balut tä, tinai landai tä lewu, tapa keton handak inganangku bara hetä.

8. Padang idjä ingikäh keton, padang handak iagahku mawi keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Tuntang aku handak mam-

plua keton bara hetä, palus manjaragh keton akan lengän olo beken utuse, aku handak mawi keton tumon kapatute.

10. Keton akan balongkang matäi awi padang, intu saran tanah Israel aku handak mahukum keton; tä keton karäh kasene, aku toh Jehowa.

11. Tapi lewu toh dia djaka landai akan keton, tinai keton dia djaka balut idjä huange, tapi intu saran tanah Israel aku handak mahukum keton.

12. Ta keton karäh kasene, aku toh Jehowa, idjä hong prentahku djaton keton djari manam-djonge, tuntang karä kapatutku djaton keton djari malaluse, malainkau keton djari manumon hadat olo kapir, idjä hakaliling keton.

13. Djadi, kahum aku manudjum kalotä, maka Pelatja, anak Benaja, salenga matäi. Ta aku lawo mahingkep, tuntang mangkariak hai aughku, sambil hamauli: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! aton ikau toh handak mahapus karä tisan Israel?

14. Ta augh Jehowa sampai aku, koe:

15. O olo kalunen, paharim, toto paharim, tuntang kapatoles, tinai hapus uagkup Israel, äwen kea idjä akae olo Jerusalem djari masuman: undur bewäi bara Jehowa, tanah toh puna djari inenga akan bagiu ikäi.

16. Tagal tä awi hamauli: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: alo sku djari mindah äwen kedjakedjau akan marak olo kapir, alo sku djari manamburup äwen tä akan karä tanah, tapi toto bitingku mandjadi äka bra-

sih handjulu akae hong karä ta-nah, idja akan hetä iä sampai.

17. Tagal tå sanan: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mhamumpong keton bara karä utus olo, balalu manampunan keton bara karä tanah, idja akan hetä keton djari inamburup, tinai aku handak manengi tanah Israel akan keton.

18. Olo tå karäh sampai hetä, tuntang manganan bara hetä karä kihal tuntang kadjilek.

19. Tuntang aku handak manenga akan äwen atsi idja saina, tuntang handak manenga rogh taheta infu huang keton; atsi batu tå aku handak manganae bara huange, palus manenga atsi isi akan äwen; — (5.Mos.30,6.)

20. Uka olo tå manandjong tumon hadatku, tuntang mahaga karä prentahku, eambil malalus tå; tå äwen akan mandjadi djalahian ajungku, tinai aku handak indu Hatallae.

21. Tapi äwen, idja atsie radjin tumon karä talo kihal tuntang kabeltå, gawie aku handak manjulange intu takoloke, koan pang-khai Tuhan, Jehowa.

22. Tå, maka karä Kerub mam-birang palapase, haiak karä kareta mamambai iä, tuntang kahain Hatallan Israel aton ngambo tambuan iä.

23. Maka kahain Jehowa hagatang mindah bara bentok lewu tå, balalu tendä intu bukit, idja hila timor lewu.

24. Limbah tå maka Rogh menggatang mimbit aku hong paitaku hapan Rogh Hatalla tå akan tanah Kasdim, tanggoh olo tawan-an tå; tuntang paitå tå, idja djari gitangku, lilap bara aku.

25. Tå aku masuman akan olo tawan-an tå karä augh Jehowa, awang djari imprahae akangku.

BAGI 12.

Kadjarian radja Juda tuntang olo Jerusalem inspengan.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen, ikau melati marak utus olo parisang, idja bara matä akan mitä, tapi djaton iä mitä, iä bara pinding akan mahining, tapi djaton kea iä mahining, krana iä puna kempong parisang. — (Jcs.6,9.)

3. Tagal tå, o olo kalunen, tampa pakarang halisang akam, palus harikas handahandau, kahum gitan äwen; bara akam tå ikau patut mindah akan beken; kahum gitan äwen; ajaajau olo tå mingat kea, alo iä puna ungkup parisang.

4. Tinai ikau akan mamplua pakarangm halisang handahandau, kahum matan äwen kea; limbah tå hamalem ikan akan blua, kahum matan äwen, kilau olo harikas, amon iä patut halisang.

5. Tembai dinding tå, balalu imbit pakarangm blua bara hetä.

6. Kahum matae ikau akan mäton tå hundjun baham, metoh kaput ikau akan mamplua tå; tå ikau akan manjandurong batas, sampai ala-mitä petak; krana aku djari manampa ikau indu kata-he-ran akan olo Israel.

7. Maka aku mawie tumon tå, kilau aku djari injoho; aku mamplua pakarangku halisang tå han-

dahandau; limbah tä halemäi aku manembai dinding hapan lengängku, tinai amon djari kaput aku maton tä hundjun bahangku, palus harikas mimbit djeta kahum matan äwen.

8. Maka handjewu tinai angh Jehowa sampai aku, koae:

9. O olo kalunen! dia ungkup Israel, kempang parisangta, djari misek ikan: narai gawim?

10. Suman akan olo tä: kakai angh pangkahai Tuhan, Jehowa: angh hukum toh mantam radja hong Jerusalem, tuntang hapus ungkup Israel idja hetä.

11. Sanan: aku toh indu kata horan akan keton, tumon gawingku tä, kalotä karäh maudjadi akan äwen, iš akan harikas inamput tawanan — (24,24.)

12. Tuntang radja tä, idja bentok äwen, mahin akan mäton talo hundjun bahae, balalu harikas kaham kaput; äwen karäh manembai dinding, mangat harikas mahoroe hetä, iš karäh manjanduong brong baue, belä matae mitä petak. — (Jer.39,4.)

13. Tapi aku handak manenan djarungku akae, mangat iš indjariat hapan talingkn tä, tä aku handak mimbit iš akan Babel, akan tanah olo Kasdim, tapi dja-ton kea iš akan mitä tä, tuntang iš akan matäi hetä.

14. Maka olo handiai, idja dengæ hetä, idja mandohop iš tuntang karäh kawae aku handak manamburupé akan karäh matan riwut, tinai aku handak manjilak padang manjasah äwen.

15. Tumon tä äwen akan kasene, aku toh Jehowa, metohaku manaburan iš marak karäh olo ka-

pir, belalu manamburup iš akan karäh tanah.

16. Tapi aku handak manica isut olo tä, idja katapasan bara padang, bara lau tuntang peres; mangat iš masanan karäh kihal äwen marak olo kapir, intu karäh akae sampai; tuntang äwen akan kasene, aku toh Jehowa.

17. Limbah tä angh Jehowa sampai aku, koae:

18. O olo kalunen! ikan akan kuman teponggi tuntang kagedjähm, sambil mihop danum haiak karudjutm, tuntang kapähän atäim.

19. Suman akan karäh olo idja hong tanah toh: kakai angh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi karäh olo hong Jerusalem, tuntang hong tanah Israel: äwen tä karäh kuman teponce dengan kapähän atäie, tinai iš karäh mihop danum haiak kadjungue; krana tanah karäh rusak, tuntang hapus huange karäh nihau, tagal kadarhakan karäh olo hetä.

20. Karäh lewu, idja bakapal oloe, karäh karakkaraku, tinai hapus tanah karäh halanguen; tumon tä keton karäh kasene, aku toh Jehowa.

21. Tinai angh Jehowa sampai aku, koae:

22. O olo kalunen, narai darin angh keton hong tanah Israel, idja koan keton: ah, andau rindjar bewai, tuntang karäh tudjim iš uras haiang? — (2.Petr.3,4.)

23. Tagal tä, suman akan išent kakai angh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak manipaterai darin angh djets, sampai dja-ton idja biti hong tanah Israel hapan angh tä tinai. Tapi sanan akan olo tä, andau djari 'tokep, tut-

tang karä talo awang djari inip, djum.

24. Krana djaton hindai talo paité akan haiang, djaton hindai tudjum akan tandjaro jata marak ungkup Israel.

25. Krana aku toto Jehowa; idja injewutku, aku kea idja manjewute, palas djetä akan mandjedi, djaton tau randjar hindai; krana kahum pangerengm kea, o ungkup parisang, aku handak malalus talo idja injewutku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

26. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

27. O olo kalunen, itä, ungkup Israel tä aton hamauh: talo paité djetä, idja gitae, djetä akan tahi hindai, tinai iä manudjum akan katika awang rahian haliae.

28. Tagal tä sanan akan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: karä aughku tä djaton akan randjar hindai; tapi augh awang djari injewutku, djetä uras akan ikalus kea, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 13.

Augh mantam karä nabi pamandjaro.

1. Limbah tä augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen, tudjum mantam karä nabin Israel, awang manudjum tä, tuntang suman akan äwen tä, awang manudjum hapan kahandak atiae bewäi: hining keton augh Jehowa!

3. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Pajah karä nabi

idja gila, idja manamon kahandak ai, tuntang djaton haliae mitä talo enen. — (Jer.23,1.)

4. Karä nabim, o Israel, nras kilau ason taun hong padang.

5. Keton djaton pudji malawan intu katumbus kotae, tuntang djaton mangota human Israel, mangat mendeng dähen mangalahi intu andau Jehowa.

6. Talo panggitae uras haiang; talo inudjume uras tandjaro. Kones Jehowa djari hamauh; — tapi Jehowa djaton haliae djari manjeho ia; tinai iä harap aughe tä karäh ilalusku!

7. Djaton toto, panggitan keton tä uras haiang, tinai tudjum ketou uras tandjaro? Tinai koen keton: augh Jehowa djetä. Tapi kwika Jehowa djari hamash!

8. Tagal tä kakai angh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa keton manjewut kahaiang, tuntang mitä talo tandjaro, tagal tä, itä! aku handak mantakan keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Lengängku karäh mawi karä nabi, idja mitä kahaiang, tuntang manudjum tandjaro. Äwen djaton akan hindja djalahan olo ajungku, tinai iä djaton akan injurati huang surat aran utus Israel, tuntang iä djaton akan tamä tanah Israel; tä keton akan kasene, aku toh pangkahai Tuhan, Jehowa.

10. Djetä basa iä mampalajang olo ajungku, basa koae: kasnang! — tuntang djaton kasnang. Basa belahe manampa kota baras, tinai belahe manjapu tä hapan ketok mamäang.

11. Suman akan äwen idja manjapu hapan ketok mamäang, gawie, tä akan balongkang, tinai,

Udjān papak panggar karāh manapi, tinai karāh lawo udjān karangan awang hai, tuntang riwut barat karāh mangarak tä.

12. Toto, amon kota tä djari balongkang, tä olo karāh hamauli mawi keton: kwe tinai talo iawi keton tä, idjā djari injapu keton?

13. Tagal tä kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak mampalokang tä huang kasangitku hapan riwut barat, huang kalaiku aku handak manjoho udjān papak panggar, tuntang udjān karangan awang hai huang kasangitku, mangat mamparusak djetä.

14. Kakai aku handak mampalokang kota, idjā djari injapu keton hapan ketok mamääng, mamparmpar tä palus petak, sampai padadukae mamarah; kakai lewu tä karāh balongkang, tuntang keton idjā huange kea impalomos; tä keton akau kasene, aku toh Jehowa.

15. Kakai aku handak mahapus kasangitku mawi kota tä, tuntang äwen, idjā manjapu tä hapan ketok mamääng; aku handak hamauli mawi keton: kota tä palus djaton hindai, tuntang äwen idjā manjapu tä djaton kea:

16. Iä tä karä nabiin Israel, idjā manudjum akan Israel, tuntang masuman karä talo paitae tä kasanang; tuntang puna djaton kasanang, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

17. Maka ikau, o olo kalunen, ules baum malawan anak bawi, utus ajum tä, idjā manudjum hapan huang ai, balalu tudjum mantam äwen tä:

18. Sambil hamanh: kakai augh

pangkahai Tuhan, Jehowa: pajah kuiä äweu, idjā mitor gaguling indu ingkipit olo arä penda katiake, tuntang manampa kahowntumon karä kambo kahai, mangat mamparusak hambaruan olo. Aton angat keton tau marusak hambaruan olo ajungku, tinai mambelom hambaruan baris keton?

19. Keton manawah aku intu djalahan olo ajungku tagal karkop paräi tuntang suap tepong, sampai keton mampatäi hambaruan olo idjä puna dia akan matai, tuntang mambelom äwen idjä puna dia akan belom, awi tandjaron keton dengan djalahan olo ajungku, awang radjin mahining augh tandjaro.

20. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto aku handak mawi karä bantai keton, idjä hapan keton iumpan karä hambaruan, sampai iä kilau trawang manalih keton, tinai aku handak mansuwit tä bara penda lengän keton, balalu handak maliwus karä hambaruan tä, idjä iumpan keton badjeleng, kilau trawang manalih keton.

21. Tuntang aku handak marabit kahowut keton, palus maliwus olo ajungku bara lengän keton, sampai djetä djaton tau iumpan ingatah keton hindai; tä keton akan kasene, aku toh Jehowa.

22. Basa keton sala mangapähä atäi olo budjur, idjā djaton aku handak mangapähäe, tinai keton djari mangaras lengän olo, darhaka, mangahana iä lobah bara djalaec idja papa, mangat aku tau mambelom iä:

23. Tagal tä keton djaton hindai akan mitä karä kahaiang, tur-

tang djaton akan manudjum ti-mai; tapi aku handak mawat dja-lahan olo ajungku bara lengän keton; tä keton akan kasene, aka toh Jehowa.

BAGI 14.

Hukum akan olo idjä harap dewa, tuntang mangabolä augh Hatalla.

1. Limbah tä, maka belahe ba-kas olo Israel manalih aku, balalu mondok intu baungku.

2. Metoh tä augh Jehowa sam-pai aku, koae: — (20,1.)

3. O ikau olo kalunen, karä olo toh parihara dewae matekiapi huang atäie, tuntang mingkes ka-darhakae talo kabelä tä intu baue haliae; kilen toh, toto kahandake misek aku?

4. Tagal tä hakotak dengan olo tä; tuntang hamauh dengan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Je-howa: genep biti baris utus Israel, awang parihara dewa matekiapi hong atäie, tuntang mingkes kadarhaka, talo kabelä tä, intu baue haliae, tinai iä manalih nabi: tä maka aku Jehowa handak tombah aughe tu-mon kutoh karä dewae matekiapi tä;

5. Mangat aku mandjera utus olo Israel palus atäie, basa uras äwen tä djari undur bara aku awi karä dewae matekiapi.

6. Tagal tä, suman akan utus olo Israel: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: hobah keton, palus ules arep keton bara karä dewan keton matekiapi, balalu ules baun keton bara karä talo kadjilek, idjä hapan keton.

7. Krana genep biti baris utus Israel tuntang karä tamuüi idjä ma-

rak Israel, idjä mandjajong arepe undur bara aku, tuntang parihara dewae matekiapi hong atäie, tinai mingkes kadarhaka, talo kabelä tä, intu baue haliae, tuntang iä ma-nalih nabi, misck aughku intu iä: aku toh Jehowa! toto, aku han-dak tombah aughe tumon kapatu-te.

8. Aku handak manintu baung-ku mawi olo tä, uka iä rusak man-djadi indu tanding tuntang tapeng-an olo, tinai aku handak mampa-lomat iä bara marak olo ajue; tä keton akan kasene, aka toh Je-howa.

9. Maka amon nabi maku kara-it, sampai iä masuman talo, tä aku Jehowa handak mangaraït nabi tä kea, palus handak mandjudju lengängku mawi iä tuntang handak mampalomat iä bara marak djala-han olo ajungku, Israel tä.

10. Äwen akan mananggong ka-darhakae; kilau kadarhakan olo idjä misek tä, kakai kea kadarhakan nabi tä;

11. Uka äla utus olo Israel la-jang bara aku tinai, tuntang äla mangihal arepe hindai awi karä ka-langkahe; tä äwen karäh mandja-di djalahen olo ajungku, tinai aku mandjadi Hataliae, koan pangka-hai Tuhan, Jeliowa.

12. Atontinai augh Jehowa sampai aku, koae:

13. O olo kalunen! amon aton tanah idjä badosa dengangku, tun-tang paham malangkah aughku, tä aku handak mandjudju leng-ängku mawi iä, balalu mampar-nak batang panginae, tuntang mani-palembut lau hetä, sampai aku mampalomose bara hetä olon tun-tang meto,

14. Tä, alo telo biti toh, Noagh.

Daniel tuntang Job, aton intu marak äwen, maka awi kateteke äwen baja karäh maliwus hambaruae kabuatae bewäi, koan pangkahai Tuhan, Jehowa. — (Jer.15,1.)

15. Tinai amon aku magah meto basiak mangumbang tanah tä, idjä mampalomat karä anake, sampai tanah tä benjem, palus olo djaton bahanji mahoroe hetä awi meto basiak tä;

16. Tä alo äwen telo tä aton marak äwen: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton äwen tau mawat anake hatuä bawi, baja tikas iä kabuatae bewäi karäh liwus, tapi tanah tä akan rusak benjem.

17. Atawa amon aku mampait padang mawi tanah tä, sambil hamauh: kumbang hapus tanah tä, joh padang, sampai aku mampalomos bara hetä olon tuntang meto;

18. Tä alo äwen telo tä aton intu bentoke: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton äwen tau mawat anake hatuä bawi, baja tikas iä kabuatae bewäi karäh liwus.

19. Atawa amon aku manjoho pemawi res tanah tä, balalu manam-pohak kasangitku tuntang dahan-dhue, sampai aku mampalomos bara hetä olon tuntang meto:

20. Tä alo Noagh, Daniel tuntang Job aton bentok äwen hetä: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton äwen tau mawat anake hatuä bawi, baja tikas hambaruae kabuatae bewäi karäh liwuse awi kateteke.

21. Maka kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Kilen hindai amon aku magah hukumku idjä papa tä äpat haiahajak, iä tä padang tuntang lau, meto basiak tuntang peres papa, mantakan Jerusalem,

nakara aku mampalomos bara hetä olon tuntang meto! — (3.Mos.20, 16.)

22. Tapi toto, tinai aton kea belahe idjä mahakan karäh batisa, anak hatuä bawi; toto, äweu tä karäh dumah tanggoh keton, mangat keton mitä prangae gawie, uka keton iampong tagal tjalaka tä, idjä djari ihararepangku mawi Jerusalem; toto, tagal talo handiai, idjä djari iagahku mawi iä.

23. Äwen tä kilau indu ampong keton, amon keton mitä prangae gawie, tuntang keton karäh katawan, aku djaton kanaha, atawa djaton bara buku djari mawi talo handiai, idjä djari ilalusku hetä, koan pangkahai Tuhan Jehowa.

BAGI 15.

Kaju idjä djaton tau hapan hapa manding Jerusalem.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen, narai kalabien kahalap kajun batang anggor bara kaju beken, atawa anggor lajap bara karä kajun kajuan?

3. Pudji kea olo blaku kaju kälötä akau indu indjawet? tau kea djetä indu pasak, äka njampahan karä ramo?

4. Toto, djetä baja akan apui bewäi sampai lomos. Mahin tinai, amon tapakae hapamontong djari kinan apui, tuntang bentengedjari bakähu, tau djetä tinai indu indjawet?

5. Itäm, solake pesae bahalap mahin djaton tau indjawet akan talo enen; kilen hindai, amon djetä

djari kinan apui, tuntang djari lepah bakahu, tau djetä inguan akan talo enen hindai?

6. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Kilau kaju anggor marak karä kajun kajuan idjä indjakahku akan apui, uka djetä lepah: kalotä kea aku handak mandjakah manjaragh olo Jerusalem.

7. Aku handak manintu baungku mawi olo tä; paribasa iä liwus bara apui idjä, tä apui beken karäh kuman iä lepalepah; tä keton karäh kasene, aku toh Jehowa, amon limbah aku djari manintu baungku mawi olo tä.

8. Aku handak marusak mambenjem tanah tä, basa olo tä djari pahum malangkah, koan pangkahai Tuhan, Jebowa.

BAGI 16.

Dosan olo Jehudi insuman tuntang hukumé; tapi Hatalla mandjandji handak masi äwen tinai.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen! suman karä kadarhakae akan olo Jerusalem.

3. Koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi olo Jerusalem: utusm tuntang panohom puna bara tanah olo Kanani, bapam olo Amori, indum olo Het.

4. Maka ikau inakan kalotoh: metoh andau ikau inakan tantahan puserm djaton inetek, tuntang ikau djaton impandoi hong danum hapa mamprasih ikau, djaton kea ikau ingasai hapan ujah, tuntang djaton imungkus hapan benang.

5. Krana djaton olo idjä manjang ikau sampai masi ikau, tun-

tang mawi akain idjä bara kartalo tä: malainkan ikan djari inganan akan padang; kakai hambarnam ingabelä olo, metoh andau ikau inakan.

6. Maka aku djari mahoroe äkam, tuntang mitä ikau baring-baringa huang daham; palus aku hamauh dengam, metoh ikau beriringbaringa hong daham: belom ikau! Toto, akam aku hamauh, metoh ikau hong daham: belom ikau!

7. Aku djari mangapal ikan mandjadi bapulupulu kojan, kilau oru hong tanah; ikau djari mansuloh tuntang hai, tuntang ikau djari peham bangas: tusum djari hai, balaum djari pandjang, tapi ikau magon halowai tuntang halangai.

8. Maka aku mahoroe äkam, balalu manampajah ikau; maka itä! wajahm djari sampai. ikau patut imopoh; tä aku mambirang pontong klambingku hundjan ikau, manutup kahawem: tinai aku sumpah dengam, tuntang hadjandji dengam, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; tä ikau mandjadi ajungku.

9. Limbah tä aku mampandoi ikau hapan danum, tuntang menjauh daham bara ikau, tinai maninjak ikau.

10. Aku makaian ikau kea hapan klambi basulam, tuntang mangkepan sarumpah bakambang intu paim, tinai mambabat ikau hapan benang pista lamos, tuntang manjandurong ikau hapan satara.

11. Tinai aku djari mambungas ikau hapan saling kabungas, tuutang djari malasong lengäm, tinai manjaling ujatm hapan rantai;

12. Aku djari mangkepan lawong intu lingkaum, tuntang anting-

ating istu pindangan, tinai makota kabungas handjun : take-
lokma.

13. Tuntang tā ikau imbutungas hapan bulu salaka, tantang imakaran hapan benang lambo, satara tuntang talo besulam ; pangitan tepong kampidi, mado tuntang undas, tinai ikau bahalap halisan ampiur, sampai ikau mandino karedaan.

14. Tuntang aram basewut manarak karā olo kapir tagal kabungasm, idjō ogo halai awi ramon kabungaskon, idjō djari ingkepangku istu ikan, kean pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Maka ikau djari harap kabungasm tā, tinai basa ikau inara imbutujok olo, maka ikau djari habandong, tuntang djari manampohak kandjim akan gesep biti idjō mahalan; kabungasm tā akse.

16. Tinai ikau djari manduan behahe pakaim, hapem manampati tingkap dewa, tantang heti ikau djari habandong; bare horan djaton pudji tuwon tā, tuntang djeton kea harian tinai.

17. Tinai ikau djari manduan ramon kabungasm tā, bulu salakangku, idjō djari inengaku akam, palus djeté inampam akan hampatong dewa hatia, balalu ikau habandong dengan djeti.

18. Tinai ikau djari manduan pakaim idja basukam, hapem manjandurong iš : tuntang ikau manduan minjuk dengan garo ajungku, mingkes tā intu baue.

19. Tuntang tepongku, idjō djari mengaku akem, tepong idjō kampili, undus tuntang mado, idjō djari mengaku akan kinan, djeté djari ingkesm intu baue kea, indu mangat ewae ake. Toto, sampai

kaleti gawim, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

20. Tinai anakku hatua bewi, idjō djari inakam akangku, djarf induan kea, tantang djeto djiati ilupetao akse: indo kinan. Kilen, langena kedin karā kandjim tā.

21. Sampai ikate djari manampati karā anakku, manjaragh manpatandjong swen bong apui ?

22. Tinai metoh kars talo kudjilek tuntang karā kandjim tā ikau djaten djari manampati katika kala-belam, pesam ikau halowai tuntang halangai, beringbaringa htang daham.

23. Tinai djadi kea limbah bera karā kadaehakam tā, — pajah, pajah ibu ! kean pangkahai Tuhan, Jehowa. —

24. Maka ikau djari manampati aka kontai, aka gantong bióng karā djalan.

25. Intu tapakan karā djalam ikau manangun akae idjō gantong tā : tuntang ikau manampati kabungasm mandjadi talo kihal, tinai akae djari mangipai mandjedju pain akan olo hardian, idjō makabre heti, tantang djati manjabak kandjim.

26. Tinai ikau djari habandong kea dengan djakaham olo Misir idjō dayaham tā, idjō puna hati ieie, ikau djari manjabek kandjim hampam marahae aka.

27. Tagal tā maka aku djari mandjudju lengüngku mawi ikau, tuntang mundur tikas bagim! aku djari manjaragh ikau akan kuhendak olo tā, idjō basingu ikau, akan anak hawin olo Pilieti, idjō mehamen tagal kihal kandjim idjō pam. — (Hak.18,1.)

28. Tinai ikau djari habandong dengan panakan Astur, bese ikau

- pupa djaton tau luput kipem: toto, limbah ikau djeri habandong dengan awen tå mahim hindai kea puas huang
29. Melainkan ikau djati manjebak kandjim hong tanah Katusan padus sampai tanah Kasdim; tuntang awi tå masih hindai kea peda belem.
30. Lelahan akahawem chuang! koan pangkahai Tahan, Jehowa, basa ikau malalas karé gawi tå. gawin sapangan idja sabak halia;
31. Basa ikau djeri memangun akam malontai hong genep tapakan djelan, tuntang manampak akam gantong tå hong karé benteng pelek. Tinai ikau djaton kilau lontai beken, idja blaku kai lalohe.
32. Djaton kee kilau sawi pahabandong, idja mindjam halia beken pandahan bane.
33. Krana akan karé lontai poma pudji iaenga lalohe, tapi idja ikau mapah karé olo idja habandong dengan bareara, tuntang manenga talo akae, mangat awen tå, brangai palembute, tamis ikau habandong dengam.
34. Tumon tå beken haliai kandjim bara olo bewi beken, basa olo djaton nahuang ompat ikau tantai habandong dengan krana ikau idja mupah tuntang olo djaton malaloh ikau tumon tå beken haliai ikau bara gawin awen.
35. Tagal tå, joh lontai, bining angk Jehowa.
36. Kakai koan pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa kibalm tå hadjur isampohakm, tinai huang kandjim tå ikau manpalowai kahawem akan karé bandongm, tuntang akan karé dewam matekiapi, tuntang tagal dahan karé znakin, idja djeri iluputtm akue
37. Tagal tå, toto, aku handak mandimpung ikaré bandongm, idja djeri hakang kaling desigan; tentang elo zhandiae idja saka kahenrem, tinai karé olo awang djeri injingim, aku handak mandimpung karti elo tå sera hetaheté mawi ikau, tuntang aku handak manpalowai kahawem intu baan olo tå, mangat iiii miti hapis kahawem.
38. Tinai aku handak seholokm ikau tumon kaputut sawi awang pahabandong, tuntang elo penasuh daha, tinai handak manjaregh dalam akan iwen idja panjangit tuntang paragabeuh.
39. Aku handak mandjuklikau intu lengte, mangat awen tå karé mapangarak akam malontai, tuntang manampolokeng akam gantong tå, tinai awen akan mengkak karé pakiam, balalu marampas karé remor kabungasm, sambil malibi ikau halowni tuntang halangai.
40. Licabeh tå awen karé mi-rak olo aré mawi ikau, manahiting ikau hapan batsi, tuntang manangkal ikau hapan pedang.
41. Tinai awen tå karé manangkal karé humam lepah tingis, balalu malalus karé hukem intu ikau intu baan aré olo bewi. Kakai aku handak manpaterai kandjim, sampai ikau djaton akan mupah olo tinai.
42. Aku handak maluput kasangitku dengan, mangat kabehungku terai dengan, tuntang aku handak manjuni arepkue djaton blait tinai.
43. Djeta basa ikau djaton djeri manahiu katikam pesem tabel, tuntang djeri marahas aku hapan

karā gawi tä; toto, aku handak manawen karā gawim ta bündjim takolokm, koet pangkaher Tuhan, Jehowa, ikaa ilia ikou mandahing kaderhaka mindai labih bera kura kihalmi tä.

44. Toto, karti olo pəranding kett hatanding ikau, koet kilau indee, kalotu kea-anake bawi.

45. Ikau toto anak indum ta, idja djari mangabekti banae tentang anake; ikau toto paharim ta, idja djari mangabekti banae tentang anake; Indum pana olo Het, tinsi bapain olo Amori.

46. Kakam tä, djets Samaria, tentang karā anake idja bawi, idja mangkalewu hilis sambilim; tapi andini tä, idja melai hila gantaum, djets Sodom tentang karā anake, bawi.

47. Maka ikau djaton djari manhoroe djale, tentang djaton djari manumon karā kabihal swen; djets kamikam pahalau korik, tentang ngaheltira; tapi ikau paham hare am manapai arepm hong karā gawim.

48. Belom aku! kean pangkaher Tuhan; Jehowa, Sodom, andintä, tentang anake bawi; djaton djari tumon ilau gawie, tentang anakin bawi.

49. Itäm, kalotoh kasalair antüm Sodom ta; kadjodbe, kasangkak knale tentang kakengke; ja tentang anake bawi; tapi sa djaton maku manjokah olo pähä tentang rampah.

50. Ja hai atiae, tentang mawi karā kakihal intu betungku! tagal ta uku djari manginan lä, umihai aku djari mida gawie tä.

51. Tinei Samaria kea djaton djari mawi sempai sebagai kasihim teh;

tinai ikau djari manambak kaki hahih paham bera is, sampai paharim ta kilau budjer swi karah kihalmi, idja djari lewim.

52. Toh, takau ikau lewa manggong kahawem, ikaa idjatieri kihah dosan ikau djari mangabekti paharim ta, bera kekhalan idjatieri wim pahalau paham bera is, ikaa swen ta budjer bera is; koh takau, ikaa kea kabihal basang tentang gong kahawem, bera ikau kilau tambudjur paharim ta.

53. Amon uku kavi halalim tawanan beris swen, ja tuntawanan Sodom tentang karā anake bawi; tinei tawanaa Samaria tentang karā anake bawi, ti aki handak halalim an tawanan beris aim keu manuk swen.

54. Mangat tueh ti ikau ukau mehanggong kahawem, tentang kabihal basang tagal talochandis idja rawim, idja hapan ti ikau djati mempong is, ikaa idja hapan.

55. Amon paharim, Sodom ta tentang anake bawi, karā haluli akan kahalape solake, tinai Samaria tentang anake itati karā haluli, keu akan kahalape solake, ta ikau kea tentang anake karā haluli akan kahalape solake.

56. Ta paharim Sodom ta djaton kihah ihu tanding tentang tapengan hong totokm, ikuu intu wejah kadjojom idja paham ta;

57. Pester kadurhakam ta bündjim djari bakarinah. Metoh arak bawilo Aram ta mattawah ikau tentang karā anak bawi. Pleshi idja kakasing heta hababuke ikau obah li bagis.

58. Tha maku ikau djari manggong karā kadurhakam tentang kihalm, koet Jehowa, nois jum;

59. Krana kakai ing paangkahai

Tuhan, Jehowa: Tamon gewim ta meka, aku handak mawi, ikau, ikau idja djaton parba sumpah, tuntang mangarak djatidji, iai, iai, iai.
60. Tapi aku kes handak manabiu, djangjingku denganam, ipesam tabelia, tinai aku handak mampet dengan denganam djangji, idja katatahi,
61. Ta ikau karah mingat karah djelam, tuntang mahamen, amon ikau, karah manarima paharim ta, ia idja bakas bara ikau, tuntang idja tabelia bara ikau; krana aku handak manenga swan indu anakim, tpi djaton sabab djangjam ta.

62. Krana aku handak mampet dengan djangjingku dengana, ta ikau karah kawih, katawan, aku toh Jehowa;

63. Uka ikau manabiu ta tuntang mahamen, tinai djaton bahanji hidai marakang djangm tagal kahewen, amon aku karah manjapan tagal talo handieci idja djari jawin, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI. 17,

Tarding mesiman hukum sku raja Sedikia, tuntang mesiman kerajinan Kristus.

1. Tinai augh Jehowa sampai ake, koae:

2. O ikau, olo kalunen! tampa leki tuntang tarding akan ngkup olo Israel;

3. Koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa; aton idja kongan burong nasar idja hai, idja pandjang lombah palapase, tuntang bekapal bulut sambarana ampie, djeti tanggooh Libanon, balalu mangkamit suloh kaju seder.

4. Ia mamutik suloh kayu edae kea, palus mimbit ta akan tanah

skadagaagan, palus ningkes ta hong lewun olo badagang.

5. Tinai ia mangkamit bewak bua tanah ta, mina ta hitang tana, ia manduan mimbul ta baabuah tokop katoeh danum.

6. Maka djets belom, balalu mandjadi batang anggor idja barangkap edae, tapi pandak batange, kan edae uras maninta naser ti, tinai uhate pende ia. Kakai djets mandjadi batang anggor, idja barangkap tuntang manjalajapak.

7. Tinai aton burongi naser beken, hai kea, idja pandjang palapase, bakapal bulut maka iti batang anggor ti anules uhate maninta ia; palus medan maninta ketah kea, mangat ia ta stambisa ia bara kabon pambulan ajue.

8. Alo ia djari imbul hong tana bahalap, tokop kuteh datum, sampai tan medan tuntang mamua, mandjadi batang anggor idja ogc.

9. Toh suman: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa; tan kaju ta batuh tinai? Djaton ukate karah irunap balalu buae karah irampong, palus ia keang? Karah dewen salampeke ta karah uras keang; tuntang djaton awi lengt idja hai, atawa awi utus olo idja bekapal ia karah inamput hapisah bara uhate.

10. Toto, ia djari imbul; tapitau ia mandjadi? dia sara riwut timor manampur ia, ia palus keang? ia karah karitip hong tana akae belom.

11. Limbah ta augh Jehowa sampai aku, koae:

12. Toh suman akan ngkup idja parisang ta: djaton keton harati riman talo toh? Koam: toto, radja Babel djari dumah tama Jerusalem, tuntang djari manamput radjae, tinai karah mantire, balalu

13. Tinesi iti djarí mandaan bekihe bare utus radja, balalu djarí hadjandji dengan iwen, tantang djarí manjoho' awen manunggong sumpal; tapi iti djarí matimoput keré awangku kweka boeng tanah;

14. Mängat · karadjaañ tå · magon
randah , tuntang · sia · mängatang
arepe , mängat diëts · magen · dähen
maliaga · djandjie .

15. Tapi tewen mengatak arepe makawan iu, belalu manjohé serohas takih Misir, blaku mampait akas kuteh hedjaran tunjang kutoh karé olec. Tau iu batrah? Idjé mawi talo kalotü, tau iu liwus? tau iu mangarak djandje, tunjang liwus kés?

16. Belom saka! kean pangkethai Tuhan, Jehowa, inti aku radja ta, idja djaii mamparadeja ia, idja stampahé djari isawuhe, teritang djendjle ejari ingaraké, hong skoe ta, hong Babel ia akan matti.

17. Timi Parao tuntang-kutuk kawan parang ajue, deangat kutuk elo irake ta ejeton akan mawat fa parang, amon-musoh ta manampia keta saran, tuntang aka dahan, mangut marusak kutuk haraboruan.

18. Krana ia djari manaweh tem-
pah, tuntang mangarak djendjidi
indališe tuntang hasingkap lengk;
basa ia djari mawi karü talo tu,
teto, ia djaton karuk lagas.

19. Tagal ts kakai augh paeng-
kahai Tuhan, Jehowa! Belom aktu!
toto sampahe intu' aktu', idju djari
imwahé, tantang djandjingku, idju
djari ingarake, kartih imakih
hendjan takelotek.

20. Aku handak matenon djaratku
manjintak ik , mangat ia-ingulung
hong ramon djarengku , tuntang

aku hendak minbit ia akan Babel,
botti aku' hendak mandutis kira'
kalangkahe mawi is , idja' hajan ta
ia di ngelestanidih alit. II 889 1-2-6

24. Maka kari ole ajne idja hadari, kara kawae idja ombo ra bilih keruh halilek awi padang, tinen idja katapuan keruh kasabura akan kata matan riwut, ti keton karah katawan, aku; Jebowa, idja diari hemisuh kalott.

22. Kukai anggung pangkalan Tu-
haar, Jehtwaat: 'Aku kes' handak
mendatari stokoh kaja seder idja ta-
handjungae, 'bedau' handak min-
istrate; bera salampake idja takan-
djungae aku handak mandatik idja
kawekoh awang mengor; bedau han-
dak membela djetahundjuen berkitaan
ganthong tentang hai. — (Jel. 53 p.)

23. Hong bukit Israel Misi gitung ta aku bandak minibile, ta iu karth medan tuntang mamek, mandjadi batang seder idja ege halai, sampai karf ampin burong melai penda edae tima karf ampin talo trawatig etan manggung arena mendaf edae

ujungan arepe ponda bade.
24. Ta karé ksjur kajuán kérth-
kasene, aku, Jehowa, djeri man-
parandah batang kaju idja ganteng
ta, tuntang djeri mangantong ba-
tang kaju idja randah ta; batang
kaju idja basiwoh ta djeri inggad-
ku, tinai batang kaju idja keang
ta akta djeri mangiwohe. Aku Je-
howa idja hamatih kaletá, tuntang
mudalne ta, kerep, tuntang

BAG 1048. 44416 61

História para Budur, Misionális grani
nlo tempo gevirib; tagak hā patati nlo boko

1. Tinai saugiai Jekovas kampai
aku, koks yra jis?

2. Buben keton hong tanah Israel hapan tanding kalotoh, sarebil hamauku, karti bapee djari kumanan bsa manta, toh maka, kasingar, karti anake manjilo axi ta? (Jen. 31, 29.)

3. Belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehovah, tanding kalotoh djiaton akan hapan hindai marak keton hong Israel.

4. Toto, karti hambaruan olo punya ajungku, kilau hambaruan bapee kakai hambaruan anake ajungku kea; maka genep hambaruan idja bedosa, ia ta akan matai.

5. Toh, amon olo budjur mala-

luh, ketatek tuntang kahalap,

6. Idja djiaton omba kumanan hong aka gantong ain dewa, idja djiaton maniaran matac mita dewa matekiapi ain utus Israel ta, idja djiaton marajap sawae kolae, tuntang djiaton hindja sawae metoba parale,

7. Idja djiaton mahenjek olo, idja malias sanda, akan olo idja batang deunge, idja djiaton marampas telo, idja memabagi telo kinsie akan olo blau, tuntang makasian olo adja halowai,

8. Idja djiaton mahetangan pehan guajeo, manjoho manek maseo, idja mundur lengue hera telo sula, tuntang manutus budjubudjur akan olo,

9. Idja manadong hong karti hadatku, tuntang mahaga karti prentahku, mangat malalus katoto: olo tetek kalotah tantu akan belom, koan pangkahai Tuhan, Jehovah.

10. Maka amon ia anak hatua, tuntang anake ta gagah, panpusuh dahu, idja sawae kolae hapan brangai telo idja injewut nah;

11. Idja djiaton malalus karti telo idja injewut nah, tapi idja omba

kumanan hong aka gantong, tuntang marajap sawae kolae,

12. Idja mahenjek olo tjelukta tuntang paha, marampas kutok telo, djiaton maku malias sanda, tuntang ia, mariaran matac naharep dewa matekiapi, balaku malauwakakihal,

13. Idja mahetangan pehan guajeo, manjoho manek maseo, kilen, ia ta akan belom? Toto, ia djiaton akan belom! ia djari malalus karti kakihal ta; toto, ia akan impatih, dahae akan zapata takolokti,

14. Maka amon djieta tinai manek, buju, tuntang anake ta mita, karti dosa, awang iwi hapee, tuntang ia betawat, nika ale gawie kileta, kea;

15. Djiaton ia ombo kumanan hong aka gantong ain dewa, djiaton maniaran matac maradjita dewa matekiapi ain utus Israel ta, ia djiaton marajap sawae kolae,

16. Ja djiaton mahenjek olo, ia djiaton manangkeng sanda, ia djiaton marampas, ia menhang panginiae akan olo blau, tuntang ia makanan olo halowai,

17. Ja djiaton mundur lengue hera olo paha, djiaton blaku peham guajeo, stawa umpak maseo, tapi ja malalus prentahku, tuntang manean, djeng lueng karti hadatku: olo ia djiaton akan matai tagel kaderahan bapee, tapi toto ia karti belom.

18. Tapi bapee, idja djiari gagah mahenjek, tuntang djiari marampas remoa, kolae, tinai, djiari malalus telo, idja djiaton buah marak utus si; toto, ia ta karti matai tagel kaderahan si.

19. Tapi koan keton, kileu anake ta dia akan mananggong jadiabakan, hapee? Bapee, anake ta djiari mani telo budjur bahalap, tunt

djuri mahaga, kari prentahku, tuntang malalus djeta, maka toto, ia akan belom.

20. Krana hambuaruan idja, hadosa, ia tä kea akan matäi. Anake djaton akan mananggong, kadarhakan bapae, tinai bapae, djaton akan mananggong, kadarhakan anake; kabudjur olo budjur puna akae, tinai kadarhakan, olo. darhaka puna akae kea. — (4. Mos. 26.11.)

21. Tapi amon olo darhaka, hobah, bara karä dosae, idja djari iawie, sambil mahaga kari prentahku, tuntang malalus kabudjur katetek, toto, ia akan belom palus djaton matäi.

22. Karä kadarhakae idja iawie djaton hindai inahiu intu ia; awi kabudjure idja iawie tinai ia akan belom.

23. Aton kamäti sku mangilak pampatäi olo darhaka? koan pangkahai Tuhan, -Jehowa; djaton sku mangilak ia hobah bara karä djaiae, mangat ia belom? — (33.11.)

24. Tapi amon olo budjur mules bara kabudjure, balalu mawi kapapa, tuntang malalus karä kaki-hal tumon gawin olo darhaka, aton ia tä akan belom? Karä kateteke, idja djari iawie, djaton akan inahiu tinai; huang kalangkahe idja hapee malangkah, tuntang huang dosae idja akae badosa, huang tä kea ia akan matäi.

25. Tinai koan keton: gawin pangkahai Tuhan tä djaton budjur. Hining keton, o olo utus Israel: toto, gawingku idja djaton budjur? djaton gawin keton tä idja sala?

26. Amon olo tetek mules bara kateteke, palus mawi kapapa, tuntang matäi huang tä, tä maka ia

matai tagal kadarhakae, idja ejari iawie. — (4. Mos. 26.11.)

27. Tipai amon olo darhaka, hobah, bara, kadarhakae, idja djari iawie, balalu malalus kabudjur katetek, ia tä karä mambohom hambuaruan.

28. Basa ia djari batiroko palus hobah, bara, karä kalangkahe, idja djari ilaluse, toto, ia akan belom, palus djaton matäi.

29. Tinai kean äwen hepis utus Israel: djalan pangkahai Tuhan idja djaton budjur. Toto, djalangku idja djaton budjur, o utus Israel? dia djalan keton tä idja papad?

30. Tagal tä ske handak memalih mawi keton, o utus Israel, genep bitu tumon gawin idja kosa pangkahai Tuhan, Jehowa! keton keton, iles bara karä kadarhakan keton, tä kadarhakan keton, djaton akan sindu karasak keton.

31. Kanan kamä kalangkah keton, idja djari hapee keton malangkah, balalu tempa atmä taheta, tuntang rogh taheta akan keton; krana bahen keton handak matti, o angkup humau Israel!

32. Krana aku djaton mangilak pampatäi olo idja akan matäi, koan pangkahai Tuhan Jehowa; tagal tä hebah keton, tuntang helem.

BAGI 19.

Augh titum tagal karusak Juda tantang radje.

1. Tapi ikau, ambo augh titum tagal karä mantir Israel,

2. Koam: kilen indum ta? Ja kilau singa bawi, idja mahukup marak karü singa, tuntang ia ma-

haga anake marak karä singa taela.

3. Idjä bara karä anake ihagae buabash, djets manjadi singa gantjang; ia madjar arepe manangkap rap talo; tuntang kuman olen.

4. Amoh karä utus olo mahining britae ta, maka olo manawan ia hapen palowange, balala imbit ia tuntang salaanng utunge akan tanah Misir. — (2. Relya 28, 33.)

5. Maka amen indue mita, kanharape ts, idjä tam ienduhe, djari nihau, ts ia manduan anake idja timai, idjä ihagae mandjadi singa gantjang.

6. Djets haradjur manandjöng marak karä singa, mandjadi singa gantjang, balalu ia madjar arepe manangkarap talo; tuntang kuman olen.

7. Ia marajap bulon äwen; tuntang manutek karä lewne, sampai hpus tanah ts, tantang karä talo huange djungun awi sakungkonge.

8. Ta kartutus olo hong karä tualih hakaliling mangapeng ia, tuntang mandjudja salanepit mawi ia, balalu manawan ts huang palowange.

9. Timai tuntang saluang utunge ianutup äwen huang karanda, mangat ia imbit akan radja Babel, tuntang äwen manutup manonggo ia hong palowang, nakara aughe ala mamala hindai hong karä bukit Israel. — (2. Kron. 36, 6.)

10. Indum djari kilau batang anggor, sama kilau ikau, idjä imbul tokep kutoh danum; ia mamaua tuntang medan barangkap awi kutoh karä danum.

11. Maka edae ts hai, sampai tan indu sekah radja, karikarac tress balasau, basa ts kilau imung-

kor awi kakapal dawae; tuntang mamala awi kagintonge tuntang Karahgkap edae.

12. Tapi ia nyunap tuntang kasahgit, palus indjakah akan petak, tantang riwut timor mangéang buae; edae idjä batékang djari pelekaleka (palus keang) tuntang djari kihai apui lepah lingis.

13. Maka toh ia djari imbul hong padang bénjem, hong petak idja keang kamahau tuntang ngarisng.

14. Tinai apni djari lembut bara edae idjä, tuntang djari mangahu mampalepah karä bua, sampai djaton batisa edar idjä batékang, idja tau indu sekah katan marentah. Djetoh puna indu augh tatum, maka palus toh kea tau liapan ta.

BAGI 20.

Kris olo Jebadi ampuji tagel kris
doce; asii indjandji tinai

1. Maka djadi njelo udju, bulan lima, atidau sapulu bulan ts, ts behéh bakas olo Israel manalih, tañai misek Jehowa; maka äwen ts mondok intu baungku. — (14,1.)

2. Ta augh Jehowa sampai akti, kose:

3. O olo kaltunen! suman akan bakas Israel, awi hamauli dengan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aton keton toh dutnah tantai misek anghku? Beloh aku! aku djaton maku isek keton! koen pangkahai Tuhan, Jehowa.

4. Kala pudji kotak äwen: o ikeu olo kaltunen! suman akan karä kakihal bapae;

5. Saembil hamauh dengan éweh kakai augh paaghthai Tuhan, Je-howa; metoh aku djari sainfih Je-meluh, aku manggatang lengtingku akan pasialtan human Jakobi, tuntang masandil arepku' akac hong-tanah Misir. Toto, akan manggatang lengtingku sumpah akac ko-angku; aku teh Jehowa, Hatallan keton. → (2.Mos.9,8.)

6. Katika tuk kea aku manggatang lengtingku sumpah akac, mangat akac mampua iā barə tanah Misir, nimbit iā akan tanah, idjū djari inggu iniipku akac; idjū nahasak djobontusun metoh tuntang mudu, idjū kampalie bara karə tanah. → (2.Mos.9,8.)

7. Tuntang sku hamauh dengan éwen: lalih genep hiti keton manganan karajap matan keton, tuntang ala mangihal arep keton dengan dewa Misir idjū matekiapi; aku Jehowa puna Hatallan keton.

8. Tapi ciò tā djari marisang dengangku, palus djaton makn manarima aughku; dia lo idjū béti mangeman karajap metae, djaton malih dewa Misir idjū matekiapi. Tagal tā koangku, aku handak manampahek kasangitku rawiwérem, mangat maluput bapns kalsiku mawi iā hong tanah Misir.

9. Tapi aku marandjar tagal arangku, beli djettu batawah inta basa ole kapir, idjū marak iā éwen tā melai, tuntang idjū akac aku djari manenan arepku intu baue, mangat mampua éwen bara tanah Misir.

10. Palus sku djari mampua éwen tā bara tanah Misir, tuntang magah éwen akan padang tunis benjem.

11. Heté sku manenga prentahku, tuntang manenan karə ha-

datku akie, idjū awi tā ole kelom, amon iā malaluse. — (2.Mos. 20)

12. Tinai akie manoriva tsahadeku kewekan éwen: induratesos, iāne dengangku, mangat tifsen kata uak; totokn Jehowa; idjū etampatsih illi.

13. Tapi angkupi Jerach manjang denigangku hong padang tunis iā éwen djaton manadjoeng hong hadhadaku, tuntang iā manggatim prentahku, idjū awi tā ole belom, amon iā manemoneung iā tsahadeku mampua karə sabet ajungku, sumpah koangku, aku handak manampahek kasangitku rawiwérem, hong padang tunis, taatai mampolomes iā kétu.

14. Tapi sku manendjar tagal arangku, mangat iā batawah inta basa ole kapir, idjū tuntang iā mitae sku djari mampua éwen tā. → (4.Mos.14,15.)

15. Tagi sku manggatang lengtingku keti sumpah akan éwen hong padang tunis, djaton sku handak mananjang iā akan tanah, idjū djari inggu alaue, idjū nabeak djobos tusuk metoh tuntang mudu, idjū kampalie bara karə tanah.

16. Djettu, basa éwen tā djari manganan karə prentahku, tuntang djaton sku manadjoeng termon hadatku, tinai iā djari mangihal karə sabasku; krana até radjin manuntut dewae matekiapi.

17. Tapi matangku manjanjang iā, sampai sku djaton marusak iā, djaton palus mampolomes iā lepas lungis hong padang.

18. Malainkan sku kameah dengan anak éwen akan hong padang tunis iā keton manadjoeng temon karə hadat bapna keton, tuntang iā mahaga prangae, tinai iā mangi-

hal arep keton hapan, dewae, ahi tekiap, — arep keton iku mene

19. Aku toh Jehowa, Hatallan keton, tandjong keton tumen Shadatka, halalo mahaga "karis prentahku, tuntang malulus djeta."

20. Hungabototo karis sabatku, mangat djeta idju throku dengan keton, mangab keton katewan aks, Jehowa opmo Hatallan keton.

21. Tapi karis anake ta kepi pria sang dengangku; iudjaton djari manpadjeng tamon hadatku, totang djaton mangat ukir prentahku, mangat malulus djeta, idju aks ilalus olo ia akan belom awinek, tami awen mangihal karis sabatku. Ta sampai kahandakku, handak manampohak kasaligitku mawa iit, saengat nichapos kerihaliktu dengan keong padang tunis.

22. Tapi aku nules lengtingku, balala maradjar tagal arangku, bela batawah intumatan olo kapir, idju tuntang ia nitie aku djari manaphua awen.

23. Tapi uku manggatang lengtingku stimpakku awen kea hong padang tunis, aku handak mamburan ia inarak karis olo kapir, tuntang mandaraia ia akan keris tanah.

24. Basa awen ta djaton djari malulus karis hadatku, tapi ia djari manganan karis prentahku, tuntang djuri mangihal karis sabatku, tini matae maradjin karis dewa matekiapi aiw bapae.

25. Tagal ta sku kea manjaragh awen akan tata papa, akan hadat idju djaton tau mambelom ia.

26. Aku manalua ia kihal swi karis parapuhe, sampai ia manpatandjong karis anake idju bakas mahoroe apui: mangat aku maru-

uko awen, shaktara iku ikar kata-wa, akar totok Jehowa, digo maha!

27. Tagal tijibole kahasan! emana akar ungkap Israel, tambak haentu dengan awen kakar augh pangkhai Tuhan, Jehowa bapa kebon djari mamapé ake baream hindai baris djeta, awi karo kalang-kahs idju kapue mahangkah ake.

28. Krana hirbedaku djari emamisan iakan tanah ti, idju tagal ta aku djari manggatang lengtingku, sumpal handak manehga ti ake: ta maka awen mangihal karis lungkoh gantong, tuntang karis pahewan, tinai idjampetasi hetu karis metoparapah, tuntang mimbit akan hetu karis panengas, idju hapae manperahas ake, tuntang hetu it mina karis talo mangat ewane, haiki manusah hetu karis parapah talo ihop.

29. Maka kuangku dengan awen akan en aka gantong ti idju insilih keton? Tapi alo kalottu magon kea djeta inggarie aka gantong, sempat andau toh.

30. Tagal ti sanan akan ungkap Israel: kukai augh pangkhai Tuhan, Jehowa: kilen, tantai keton handak kihal tumen djalan kesa bapa keton, tuntang habandong ombo talo kadjilek idju hapae?

31. Toto, awi keton maluput karis panengan keton, tuntang manpetandjong anak keton mabhoroe apui, maka keton djari kihal awi karis dewa matekiapi aks keton sampai andau toh. Tinai angat keton, aku handak iisek keton, o utus Israel? Belomi aku! kean pangkhai Tuhan, Jehowa, aku djaton handak iisek keton! — (2.Radjal 16,8.)

32. Tagal ta; idju djari lembut hong atai keton ta djaton haliae

akan mandjedi, it-ta idja keton keton! Ita handak sama kau kara olo kapir, tuntang kilat kara uitus olo hong 'kata' tanah bekeri, handak manjembah kaja tuntang batu.
 33. Belom aku l'koan pangkahai Tuhan, Jehowa, aku handak marentah keton hapan penang idja abas, tuntang lengangku idja indjudiku, tuntang kara kasangitku idja lhappohaku.

34. Krana aku handak manaplua keton bara kara uitus olo, tuntang mamungpong keton bara kara tanah, idja heti keton djari kasaburan, hapan penang idja abas, tuntang lengangku idja indjudiku, tuntang kasangit idja imampohaku.

35. Aku handak mimbit keton akan padeng tunis benjewi, aka aré utus olo horan; heti aku handak marinting mawi keton hata-harep bau.

36. Kilau aku djari marinting mawi tato keton hong padang Misir, kakai aku handak marinting mawi keton kee, koan pangkahai Tuhan, Jehowa. — (4. Mos. 14, 22.)

37. Aku handak manjoloh keton mahalau mamenda sokah, tuntang aku handak mingkes keton tamá pasong djandji.

38. Tinai aku handak mampas manganan bara keton kara olo idja parisang palangkah aughku: bara tanah aka tamuie aku handak mamplua olo ta, balalu ia djaton akan bali tanah Israel tinai, ta keton akan katawan, aku toh Jehowa.

39. Maka keton, o unggup Israel! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: brangai litus, genep bitin keton manempo dewae matekiapi, palus dapit, basa keton

ptina djaton makar manusrima aigh-ku: tapi terai, ala mama pue strangku idja brasil hindoe hapur kara alao patiengga tuntang dewae keton matekiapi. — (4. Mos. 14, 22.)

40. Krana hong ihukikku idja asih, hong bukit Israel, idja gen-tong, l'koan pangkahai Tuhan, Jehowa, heti maka hapur ungkap Israel akan totabujang, atau alu hong tanah, atau kwan... manadai: heti aku handak manggilekku, bega aku handak matadjine parapeh tadungan ain keton, tuntang kari perut tale ain keton, matang kari ramon keton idja imbaria imprash.

41. Keton karsih ingilaku tuntang talo mangat ewane, eanom aku manaplua keton, heira kara uitus olo, balalu mamungpong keton bara kara tanah, idja akan heti keton djari kasaburan, tuntang aku karsih impreah awi keton, ijin baur kera olo kapir.

42. Tu keton karsih katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari magah keton akan tanah Israel, akan tanah ta, idja tagal ta aku djari manggatang lengangku, sum-pah handak manenga ta akan tato keton.

43. Heti keton karsih mingat kara djalan keton, tuntang kari gawin keton, idja awi ta keton djari manggih asep keton, tuntang keton karsih mandjilek asep keton tagal kara kapape ta, idja djari iawi keton.

44. Tu keton karsih katawan, aku toh Jehowa, amon gawingku kalotta dengan keton tagal arangku, djaton djaka tuwon kapapar prang-an keton, tuntang gawin keton, idja napakarok arep keton, joh angkup Israel! l'koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

46. Timiuaugh Jehowa sampai
aku dikenal, dan tujuh kali.
47. O ikau elo kalunen! ules
baum manimtu dijalan hila salatan,
palus ambo aughm manaharep;
latan pitudjuh manikajuan, tu hong
padang hila salatan.
48. Sananakan kajuan idja hila
salatan tu hining augh Jehowa!
Kekai augh pangkahai Tuhan, Je-
howa; toto, aku handak mantakan
apui hong ikau, idja akan manje-
tu hong ikau, kari kaju belom
tuntang kaju metai; njalae idja
gahdagundang djaton akan imbele-
lep, tapi awi djets kea, karä, talo
karäw ijincha bara, salatan sampai
utata.

49. Tu karä isi akan mitä, aku
Jehowa djari mantakan lä; tuntang
djets djaton akan imbelep.
50. Maka koangku: Kajah pang-
kahai Tuhan, Jehowa!, diweni tä
hamauh manawab aku, koae; olo
tä pamandi pananding bewai.

BAGI 21.

Padang Jehowa insuman

1. Maka augh Jehowa sampai
aku, koae:
2. O olo kalunen! ules baum
manimtu Jerusalem, ambo aughm
mantam ūka brasih, tudjuh mawi
tanah Israel,

3. Sambil hamada dengan tanah
Israel, kakai augh Jehowa; jaku
handak mantakan ikau! aku han-
dak manjilak padangku bera kump-
ange, tuntang handak mampalo-
mos hong ikau elo tetek häiak
olo darhaka.

4. Djadi, basa aku handak mam-
palomas hong ikau elo tetek tun-

tang olo darhaka, tagal tä maka
padangku akan bluaj bera kump-
ange, mawi karä, isi samandai,
bara salatan sampai utara olo
ut. 5. Tu karä isi akan katawan,
aku, Jehowa, djari manjilak & pa-
dangku bera kumpange; djets djat-
pon ihamäan finali patut, intu
ni 6. Maka ikau olo kalunen!
patut, mauguntuh, kunituh, intu
baun äwen sampai paim paleko,
tuntang paham ka pähäe.
6. Maka ramou olo tä karä
misek ikau, buhen ikau mang-
untuh, tä ikau tombah: tagal
augh brita, tä idja dumah, idja
awi tä, karä atai, karä bageto,
tuntang karä lengü karä mandu-
lai, karä kamenteng karä mäkot,
tuntang karä utut, karä halujan
kilau, danum. Toto, djets dumah,
tuntang karä tulus kea, koan
paungkahai Tuhan, Jehowa.

8. Tinai augh Jehowa sampai
aku, koae:
9. O olo kalunen! tudjuh, koam:
kakai, augh Jehowa; sanan: pa-
dang, toto padang tä djari jasa tuntang impanjih.

10. Djets djari jasa akan hapan
mampatäi, paham; djets djari inga-
rinda, uka ngilangilat. Kilen, tau
ita handjak hindai? Krana, sokah
Anakku mamparusk kari kaju.

11. Ia djari manjoho mangarinda
djets, mangat olo akan mimbing
tä; padang tä djari jasa tuntang
impanjih, mangat djets, inenga

intu lengün olo pamuno.
12. Karak tuntang tangis, o
ikan olo kalunen! krana djets
akan mantakan, djalahai olo ajung-
ku; mantakan karä mantir Israel;
panarawen tagal; padang tä ma-
njangkulep hapus djalahai olo
ajungku; tagal tä pantu arepm!

18. Krana lä djeri mangkemati kwea ti; tapi djaton gunaa. Kilen, sojake idja ingabahit ti djaton akan sampai? koae pangkehai Tuhan, Jehowa.

14. Tagal tä, o ikau olo kalunen! tudjom, tapok lokapu: krana padang ti kaptih sahpa hantelo hambulang tingkate, it ti padang pecapatti, padang parosak paham, idja karib buah swen sampai hong karonge idja hala huangs halisi.

15. Aku djari manjampai totok padang mawi karib bauntonggang ai, sampai karti atai lenjoh mandjadi kalongkang paham. Kajah, djetä djari simpon kilakilat, tuntang djari imjilak akan manedjep.

16. Gukong arepan, ules, tedjep hila gantau! ules tinau, paangkil hila sembil! branggai idja tundun baum!

17. Maka aku kea handak manapok lekapku, tuntang maluput lason kasangitku. Aku, Jehowa, djari hamauh kelott.

18. Tinau eugh Jehowa sampai aku, koae:

19. Maka ikau, o olo kalunen, tampa akan dijalan, idja mopheroe hetä padang sadja Babel dumah; bara tasek idja panumah duaduü tä.

20. Bratik toros, bara hetä dijalan idja ti, idja mahoree hetä padang palus sampai Baba, idja ain olo Amon; tinau idja, idja sampai Juda, sampai kota Jerusalem.

21. Krana radja Babel karib mendeng intu kampungan dijalan, intu takolok dijalan duaduü tä, tuntang manadjah talo; it karib batenong hapan anak panah, tuntang misiek dewa, tinau marikka atasi meto.

22. Maka tadjahe tä kalabuae

akan hila gantau; akan Jerusalem, mangat manjoho pangkahina akan heti, uku malahes manpatiti, ngeus manjoho angke besurak, manjoh parantjah, impao mawi blawang, tuntang manampa kota tisara, tinau äla dähen.

23. Maka angat swen tadjahe ele ti hiaung bewiti, aka swen djari hisucopah dengae; tapi iji kastih mandhru karajape, mangat swen disen awie.

24. Tagal ti kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa keton mampingat olo tahiri, ketajep keton, awi kalangkah keton djari bakarinhah, sampai dosan keton nemaala huang karib gawin keton: tetö, basa keton djari tarasingat, maka keton karib kbong awi lengäe.

25. Ikau, joh radja Israel idja parajap tuntang darhaka, idja andaum akan dumah metoh kahapus kadarhakam,

26. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: kanan sarebanj tipas makota, djetä djaton akan bindai. Aku handak manggatang idja korig ti, tuntang mamparandah idja hai.

27. Aku handak manerasak, manerasak, toto marosak metoko si, baledu djetä akan häiang, sempai iu ti dumah, idja puna petut tempoë, ti akse aku handak manenga tä.

28. Maka ikau, o olo kalunen! tudjum, koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, tahiri panakan Amou tuntang tawabe; kakai koam: padang, toto padang djari turasilak, djetä djari ingarinda kilakilat akan manpatiti, mangat manpalomes.

29. Tinau akan olo mansikit ka-

haiang, tuntang mananah tandjaro, mangat ikau kee badjeleng ing jemaa dengan ajat olo dashaka idja djari impatahi, idja endatu djari deneh metoh kahapas hadarhekae.

30. Adjok padaugm buli kum-pange. Hong ikam isakan, hong tanah idjet puna angkalewuhu akan handak mahukum ikau.

31. Aku handak manampohak kasongitku mawi ikau, tuntang handak manampur ikan hapan kajeku kasep, tinai handak manjeraragh ikau hong lengan olo idja penjelas parusak.

32. Ikan akan kisan apoi, tuntang doham karah batneuh bentek tanah, tinai olo djaton akan mingat ikau hindai, krama aku, Jehowa, djari hamauh kaloté.

BAGI 22.

Doran olo Jerusalem tuntang hukume.

1. Tinai sugh Jehowa sampai akas, koeae:

2. O ikau olo kakunen, djaton ikau handak mampudji mangotak lewu, idjik pambusuh daha tā? suman akas karā kakihal ai!.

3. Kosen kakai augh pangkahi Tahan, Jehowa: joh lewu, idja pantusuh daha hong arepm, mangat katikam badjeleng sampai, tuntang idja manampa hampatong matekiapi akam, hapan mangihal arepm.

4. Awi karā daha idja djari insuhsuh ikau djari tiwas, awi karā hampatong matekiapi idja inempam ikau djari kihal, awi tā ikau mandak katikam, balaku mandjeleng karā njelem. Tagal tā aku djari mandjuluk ikau akan olo ka-

priy mangat impahawen, tuntang akan karā tanah endu ihbabakas. 5. Idja tokep tuntang idja kedjat bata ikau karah halapeh ikau, ikan idja kihal aram tuntang pa-ham kamapadan.

6. Itäm, karā mantir Israel melai hong ikau hapan kagagah, akan manusuh dhaa.

7. Indu bapa djari cina wah be-wi hong ikau, karā tamutti ing-gagah tuntang irarat hong ikau, nola tuntang balo ihnejek istu ikau.

8. Talo sjungku idja brasih tā djari anawahm, tuntang karā se-batku djari ingihalon.

9. Olo pangstok melai hong ikau, mangat manusuh dhaa; olo tā kusum hong karā aks gantong, tuntang malatus karā kapēpa hong ikau.

10. Olo manpalowai kabawen bapae hong ikau, tuntang hadja-djauw olo bewi kabeh pamalie.

11. Tinai geneh hiti kihal gawie dengan sawan karampie, tinai tulah dengan manantue sawan anake, tinai belahe djari maman-dong betane, anak hapee kea. — (8.Mos.18,15.)

12. Ia djari tarima sudok, mangat manusuh dhaa; ikau djari peham malipet talo ihastangam, tuntang ikau djari malatus kakohom dengan kolam hapan kaga-gahm; tapi aku djari ingalapeam, koan pangkakai Tahan, Jehowa.

13. Toh itäm, aku manapok lo-kapku hengan tagal kakohom idji ilalusm, tuntang tagal karā daha idja hong ikau.

14. Kilen, atsäm tau magon tanggar? tsu lengam magen abas, metoh karā andau, amon aku han-dak mangihal ikau?

- djari hamauh kalotä, tuntang han-dale makalese ket. 13. Aku handak manampelup ikan marak olo kapir, tuntang neburan ikau hong karé tanah, pales handak manampelup karé ket kitalim bertikau. 14. Kekal ikau kethi singgih olo kapir kadjileke, ta ikau akan kasene, aka toh Jehowa. 15. Tintu augh Jehowa sampai akitu, koae. 16. O ble kalunen! awen batie Israel ta djari kilaa tain salaka intu aku; uras ia kilau tambaga, timah, sanaman, tanggalong hong priok; kilau tain salaka bewilis. 17. Tagal-ta, kakai augh pengkahai Piham, Jehowa: baw keton djari utas kilat tain teki, tagal ta, toto, aku handak mangampeleng keton hong bentok Jerusalem. 18. Kilau salaka, tambaga, sanaman, tanggalong abawa timah sing ampeleng hong prioke, tuntang thentupus apui hetta, mangat manampakte; kakai ikae akitu handak mangampeleng keton huang kastngitku; mingket keton hetta hdong kalaiktu; tuntang mananak ketoni. 19. Toto, aka handak mangampeleng keton, tuntang manampakte keton intu apui kasangitku, mangat keton lenjoli bentok hetta. 20. Kilau salaka imanek hong prioke, kakai keton akan impale njeh bentok hetta, keton akan katawan, aka, Jehowa, djarf manampohak kastngitku mawi keton. 21. Tintu augh Jehowa sampai akitu, koae. 22. O iksu elo kalunen! otman akan awen: ikau tanah, idja pura djaton tau imprasih, idja djaton djari buah uejan hong andau kalotä, tuntang manampakte ket. 23. Karé nabi ije hong ket djari pakat kleti singi, idja njakungkong manangkarap talo: awen kuman hambaruan olo, ia maramps paratae, tuntang karé talo barega, tinai ia paham mambalo olo hetta. 24. Karé imam ajue gagah mrajap Toratku, tuntang ia mangat karé talo, ajungku idja brasih: talo idja brasih tuntang salis roja, kined ia djaton mangabelike, tuntang ia djaton manampakte idja kwe idja brasih; tinaf idja kwe idja kihale, tintu ia mihes mihate bera sedatku tota, aka salaka marak awen ia, idja djarf segulib. 25. Karé mantire huang ia kilau harimtung, idja manangkarap talo, mangat manusuk dahu, tuntang manusuk hambaruan, tagal-kalehoe. 26. Karé nabi manjapu akue hanpan ketok manang, ia mihes salo huang skue tuntang musiman tandjaro, koae: kakai augh pengkahai Piham, tapti Jehowa djaton tote hamauh. (13,8) 27. Karé olo hong tanah mihes manarab bewibewi, tuntang manamps bewai, ia mihes jek elo tjalaka tuntang olo pihad tini gagah mawi tamuhi, djaton deng-an patut. 28. Maka skue djari manggida marak awen, djaka tono olo lebi biti, idja tau mangota ia, idja mihes mendeng intu katsuhake ukar tanah ts, manembang buangku, ulakula akitu manusuk tapti tapti ukur djaton condiae. 29. Tagal-ta akitu djari manampakte kalaiktu inawé awen, tuntang hapan lason kastngitku akitu djari

mampalomas iä; gawie djari iä
lakku jinta takolok, karo peng-
kahai Tuhaa, Jehowa. tekiq risih
olot qanikusun wakudan
dengae. BAGI 23:

Karadeja Juda tuntang Israel panding
dengan duë sapangan.

1. Tinai angk Jehowa, sempoi
aku, koa; : *(singkep ad)* 2. Q. ikan, olo, kabunes; ato-
eh bawi, duë, biti, hindja indue.
3. Awen, tä malontti hong Mis-
sia pesse tabelia; hets tusue iopat,
tuntang iatu iä mandjungat kabu-
djange totok tusue manjaput;
4. Idja bekas, tä Oholi (*singkep ad*); aree, tinai aran andie Oholiba.
(*Tingkepku hong iä*) Maka swan-
duë tä mandjadi aksmekan, tuntang
manak hatuë bawi. Maka djeton
riman aree; Samaria djetë Oholi.
tinai Jerusalem Oholiba.
5. Maka Oholi tä malontti ka-
bum, iä rantep aku, tuntang iä
hasep kipse dengan karé bandonge,
iä tä dengan olo Asur, idja da-
nah iä.
6. Idja, hapkajian bira, idja was
mantis, tuntang tuan, uras budjang
idja bakena, idja hapan hadjaran.

7. Kakai iä mangandji arepe
dengan karé pangenan olo Asur,
tuntang iä mangihal arepe dengan
karé dewa matekiapi sin olo tä idja
ipé.

8. Tinai iä djaton terai kea deng-
an karé kondjie, idja bara tanah
Misir, krana swen djari mantiroh
iä metoh katabelae, tantang djari
manjaput totok tusue intu iä
mandjungat kabudjange, tinai iä
paham djari habandong dengae.

9. Tagal tä aku djari manjaragh

iä intu lengän karé bandonge iä
length olo Astur idja äka kipse
hasep iä wed olo astur iä.
10. Awen tä mampalowai keba-
wae tuntang manjakut, amek
hatuë bawi, tapi indue, impattie
hepan padeng; Tä iä habesau ma-
rek, kasi olo bawi, limbah olo djari
malalus hukum maya iä.

11. Maka amon andie, Oholiba
mitä talo tä, tä iä manjakut kipse
paham, bara djetë, tuntang karé
kandjie paham, bara, kandjin, ka-
kao.

12. Idja hasep, kipse dengan olo
Asur, dengan karé mantir tuntang
tuan tä, idja hadarah dengan,
idja hapkajian talo budug, toto,
idja, hapan hadjaran, idja uras bu-
djang bakena.

13. Tä iä swan mitä iä toto ingi-
hal, gawin awen duë tä sampa-
bewsi.

14. Maka djetë paham haream
meajabak kandjie. Krana amon iä
mitä, olop, imutik, hong dinding
hepan talnga ampiampin olo Kas-
dim.

15. Idja hababat kahunge, tan-
tag, saruban idja sambarasa bin-
tike hong takoloke; tuantang am-
pin Awen tä uras olo kwasa, tu-
mon puna ampin olo Babel, idja
hong Kasdim, tanah äkae inakan;

16. Tä iä hasep kipse dengan
swan, sans iä mitä swen tä, pa-
lus iä manjoho sarohaa hagoet
akan tanah Kasdim.

17. Maka olo Babel tamä hindja
iä hong äkae batiroh, tuntang
mangihal iä awi kandjie, tinai iä
mangihal arepe dengan olo tä;
limbah tä huange bela dengan
olo tä.

18. Kalotä iä mukai kandjie,
tuntang mampalowai kahawae, tä

maka huangku bela dengae, ki lau huangku djari, ugabeli kakao kea.

19. Maka ia paham harata muijabek kandjoe; ia mangahip metoh katabelae, metoh ia djari mangadji arepe hong tanah Misir.

20. Tuntang ia hasep kiptie paham bera kagé gunadi olo ta, idja pana blasut huange, kalaun kalidai, tuntang hasep kiptie kalaun hadjaran.

21. Kakai ikan malegapangen kandjim pesam tabelo, metoh olo Misir musik totok fusuun bera metoh kabudjangen.

22. Tagel ta, o Oheliba! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! itam, sku handak mampalembat karai bandongm, idja djari aka kabehlan huangmu, mawi ikau, tuntang handak magah ia bera heti heti mawi ikau:

23. Ia, ta karai olo Bebel, tuntang olo, Kedim, Pekod, Ewen, telo, Sua dengan Koé, tinaai karai olo Asur hajik dengae, uras budjang bakena, uras mantir tuntang tuan, kapala tuntang slohai, idja kapan hadjaran.

24. Ewen ta karai durah saranggar ikau, tuntang tetap ganggaman parang, kareta, tuntang kuteh kawan olo, idja kapan teming, talawang, salutup; ole ta karai mangapong ikau hakaliliang. Ewen handak iujohoku masere mamutus, mangat matutus mawi ikau tumon kahandak ai.

25. Aku handak malalus kabehungku mawi ikau, sempai olo ta hasep kasangite mantakan ikau; ia karai manasap urongm tuntang pindingm, tinaai idja batisa hong ikau djeta karai lepah halelek awi padang; Ewen karai maamput

anakku hatok baw, tuntang tisam ta karai inusule lepah lingis.

26. Tingi ia karai mengkak keti pakajam, tuntang marampas karai ramon kabungasut.

27. Tumon ta sku handak manggau ukarai, kihalm bera ikau, tuntang keti kenehim, idja imbihi bera tanah Misir ta ikau djaton akan manggatang matem merintu ta tinaai tuntang djaton kerah ningat Misir hindai.

28. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! Toto, sku handak manjashik ikau akan lengtuk olo idja injingin, tuntang akan lejigim ole idja kabehlu kahungmu.

29. Ewen ta karai mewi ikau kilax, maseh, tuntang marampas talo handiai idja pangulishm, tuntang mewi ikau jowailabat, ningat kahawem kasedjim impakweis tuntang kakihedi tinsi kahendongm.

30. Karai talo ti olo, karai mawis, intu ikau, bera ikau djari bekandji ompet olo kapir, tuntang djari menghib arapra, detigai deme matekasi pi ai.

31. Karai gawin kakaim djari anu mawis, taget, ta sku handak emperga sangkir ai intu lengtuk kea.

32. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! Ikau akan mihip sangkir kakaim, idja hei tuntang mabulang, ikau karai inda gine bean tuntang ihababaka, mengkiet ta arai huange.

33. Ikau karai sabak kabussan tuntang tjalakem, sangkir kakaim Semaria ta pina sangkar kakasut tuntang karusak.

34. Djett patut ihopen, mengaringiimpalus injipam ssangnus, tuntang manggarati mangempang, ituswa, krana sku djari hamauh ka-

lotu, koan pangkhai Tuhan, Jehowa.

35. Tagal ta, kakai augh pangkhai Tuhan, Jehowa! Basa ikae djari ngalapean aku, tuntang manungan manahikut aku; tagal ta, has ikau toh kea akan manggong kijahim tuntang kakandjim?

36. Tinai Jehowa hamaheng angahku: O ikan olo kalunen aton ikau handak mambudjer Ohola swen duă Oholiba? Hus, suamai karai kukiiale akae!

37. Krana swen djeri habandeng tina'i daha djeri sondau intu lengae; ia djeri habandeng dengan dewae matekiapi, tina'i karai anake; idja djeri inakae akangku, ejeri impatandjunge hong apui akue, indu kinase.

38. Tinai ia djeri mamapa aka kalotok; ia djeri mangihal akaku berasih andau ta kea, turhang mamapa karai sabatku.

39. Krana limbah swen djeri mapattali anake akan dewae matekiapi, pekas andau ta kea ia temu ukaku brasih, mangihal djeti. Toto, kakai gawin swen hong bentok humangku.

40. Tinai swen djeri manjeh sarehan tanggoh olo, idja akan datnah barek kedju. Maka iti! sana swen ta dumah, ta makra iku mampandoi arepm; tinai manibungas arepm hapan ramon kabinongan.

41. Limbah ta ikan mondok hong sasuro idja behalap, tuntang medja, idja djeri tatap saange intu bane; heti ikan djeri mangkes garo tuntang minjak ajungku.

42. Tentang sana latenton olo djets djeri teroi, nika ia mampakadja olo hatas brangai ampis ti-nai, tina'i olo pumbunu iagah bera

padang tunis ta; ia mangkepati lasong intu lengae, tantang lawong kabungas intu takoloke.

43. Maka angat adongku: tau olo bawi bakas ta magon habandong? Tapi toh olo karah habandong denges katahie aton.

44. Krana olo hindja dengae, kileu olo hindja olo bawi idja puna lontki; kakai olo hindja dengan Ohola swen duă Oholiba, olo bawi bakandji ta.

45. Tagal ta, olo hatas idja budjur karah mahakum ia, rumon kapatus olo pahabandong tuntang olo panusuh daha; krana swen duă tu puna pahabandong, tuntang daha djeri sondau hong lengae.

46. Krana kakai augh pangkhai Tuhan, Jehowa! Aku handak nimbit tawor olo mawi ia, tuntang handak manjaragu ia, uka injahnen irampus.

47. Tewori olo aru ta karah manunting ia hapan batu, tuntang manedje ia hapan padunge; swen akan mapattali anake hatua bawi, pekas manusel karai friane.

48. Kakei ukur handak mangenan kihai bara tanah ta, mangat kary olo bawi bekeh fadjir, uka ala manquinon karai kakihal keton.

49. Kalots olo karah manuas kakandjim keton intu keton, tinentang keton akan mananggeng karai desa' awi dewa matekiapi ain keton; ta keton akan kacawan, aku teh pangkhai Tuhan, Jehowa.

BAGI 24.

Kerusak Jerusalem insunan, mapengen haper landai iofa bantidjer, tina'i awi swen Zoghiel, selongu matai.

1. Tinai augh Jehowa sampai

aku heng njelo djahatien, bulan sapulu, andau sapulu, koae;

2. O ikau olo kalunen! surat aran andau toh, andau toh kea: krana radja Babel djari mangapong Jerusalem andau toh kea.

3. Tapengau akan ungkup ole parisang tä, sambil hamauh dengan olo tä: ~~kekai~~ augh pangkahai Tuhan, Jehowa: garan landai, garan djetä tuntang suang danum huange.

4. Laboh karä tangkal isin meto hetä samasama, uras tangkal awang bahalap, sapak paie tuntang sapak lengæ, tinai karä tolang idjä kampilie, sampai kontekontep.

5. Duan bara kawan tabiri idjä kampilie haliae, tuntang paudok apui pendae, idjä hapan ipampa-kasak tolang, awi djetä manaranara totö, sampai karä tolange idjä huange masak kea.

6. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Pajah lewu tä idjä pambusau daha, idjä sama kilau landei, idjä buræ tegä huange, tuntang djaton maku blua. Kanan karä tangkal idjä huange, midjämidjä lepalepah samandiae, dia usah mintih.

7. Krana daha idjä inusnhe aton hong iä; iä djari manusuh tä hong äka batu idjä urase, djaton iä djari manusuh tä hong petak, mangat tau maangliae hapan sahep.

8. Maka aku djari maajoho iä manusuh daha tä hong batu idjä urase, uka djaton tau ingalian, mangat kasangitkü mawi iä, malah tagal daha tä.

9. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Pajah lewu tä idjä pambusau daha! Aku handak mampahai totototo pangkat apui idjä paham.

10. Åeton kutoh kaju, tokan apui, sampai isi tä bakähu, tantang ina, karä talo bahari, tinai kahu, karä tolang tä kea..

11. Limbah tä andak landai, tä boaboang hundjun barah apui, mangat iä blasut, tuntang tagare lepah bakähu, ajaajau kotore idjä huange handak lenjoh, tantang tugare kepali lomas.

12. Tapi iä paham siampanjah aku bewäi, kutoh tagare tä hindai bewäi blua, kotore tä mahin tegä hong apui.

13. Kotorn tä djari tegä haliae, sampai ajo aku handak mamprashikau, ikau djaton maku brasih; tagel tä ikau palus dia karäh imprash ingapan kihalm, sampai aku djari malalus mampalepah kasangitkü deugam.

14. Aku, Jehowa, djari hamauh, aku kea handak malalus tä, aku djaton handak undur bara aughku; aku djaton handak manjanjang, djaton mangarajau; tumon karä djalam tuntang gawim olo karäh mahukum ikeu, koan pangkahai Tuhan. Jehowa.

15. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

16. O ikau olo kalunen! itäm, aku handak manganan idjä äla kakilak matam, hapan peres; tinai äla ikau manatum, äla mapangis, äla lembet djohon matam.

17. Brangai ikau munguh sasuni, tapi äla manatum olo matai tä; malainkan kepan sarubam intu tä kolokm, tuntang sarumpaha intu paim; äla njandurong baum, tuntang äla kuman panginan olo manatum.

18. Augh tä djari insumangku akan ole arä haiak djadewu; djadi, halemäi sawangku matäi. Ma-

ka handjewu tinai aku mawie tpu
mion^oaku djari injohō. — 19.

19. Ta' kōan olo' arā dēngangkū! Djatōn ikau handak masumān akan ikai, narai rimantalo gawim ta akaiⁱ ikai? debut si adut. — 20.

20. Ta' kōngkuⁱ dengair olo' ta! Augh! Jehowā djari sampaiⁱ akūⁱ koabⁱ kotoeⁱ nejeⁱ. — 21.

21. Sūman akan ungkup Israel kakai augh pāngkaliarⁱ Tuhanⁱ, Jehowāⁱ ita! akū handakⁱ mamāpaⁱ akakuⁱ brasihⁱ, idja hōrūmātⁱ kwasanⁱ ketonⁱ taⁱ; idja kakilak matanⁱ ketonⁱ tuntangⁱ aka huangⁱ ketonⁱ, tinaiⁱ karāⁱ anakⁱ ketonⁱ hatuaⁱ bawiⁱ, idjaⁱ djariⁱ ilahiⁱ ketonⁱ, karāⁱ hateⁱ lekⁱ awiⁱ padangⁱ nociⁱ usaiⁱ. — 22.

22. Taⁱ ketonⁱ akanⁱ mawiⁱ tumonⁱ gawingⁱ kūⁱ tōhⁱ bauⁱ ketonⁱ djatōnⁱ tauⁱ injahiduⁱ rongⁱ, tuntangⁱ punⁱ panginanⁱ olo manatumⁱ djatōnⁱ ketonⁱ tafuⁱ kūmiae. — 23.

23. Taⁱ saribahⁱ ketonⁱ karāⁱ intuⁱ takolokⁱ ketonⁱ, tuntangⁱ saⁱ rumpaliⁱ intuⁱ painⁱ ketonⁱ, ketonⁱ djatōnⁱ akānⁱ manatumⁱ ināhāgⁱ sis, tapiⁱ ketonⁱ kafahⁱ munguhⁱ sasiliⁱ bewāⁱ. — 24.

Kakaiⁱ māka Eseghiel maniⁱ djadi tapenganⁱ heranⁱ akanⁱ ketonⁱ, tumonⁱ talōⁱ handiaⁱ idjaⁱ iawieⁱ, kakilakⁱ keaⁱ ketonⁱ dapitⁱ; amon falotⁱ sampaiⁱ, taⁱ ketonⁱ karāⁱ katawanⁱ, akūⁱ tōhⁱ pangkahaiⁱ Tuhanⁱ Jehowāⁱ (12:11.) — 25.

Makaⁱ ikauⁱ, oloⁱ kalunehⁱ metohⁱ katikaⁱ taⁱ, amonⁱ akūⁱ karāⁱ māngānafⁱ bāraⁱ idjaⁱ akaⁱ kwasaeⁱ, kakahdjakeⁱ tuntangⁱ kabuhigⁱ aseⁱ, idjaⁱ akaⁱ kakilakⁱ māfaeⁱ tuntangⁱ huangⁱ atiaeⁱ karāⁱ anakeⁱ haⁱ tuaⁱ bawiⁱ taⁱ; — 26.

Taⁱ intuⁱ andauⁱ keaⁱ idjaⁱ bitiⁱ oloⁱ idjaⁱ mahakanⁱ karāⁱ mānjihⁱ ikauⁱ tuntangⁱ masahanⁱ taⁱ intuⁱ pindangⁱ (33:21) oloⁱ usaiⁱ.

intuⁱ usaiⁱ usaiⁱ tembolⁱ, ib

27. Intu andau taⁱ makaⁱ njamamⁱ karāⁱ harakangⁱ, tuntangⁱ njamanⁱ oloⁱ idjaⁱ djariⁱ mahakanⁱ taⁱ. Sampaiⁱ ikauⁱ karāⁱ hakotakⁱ tuntangⁱ djatōnⁱ gagomⁱ hindaiⁱ. Kranaⁱ ikauⁱ akanⁱ induⁱ tapenganⁱ heranⁱ akanⁱ oloⁱ taⁱ, mangatⁱ awenⁱ katawanⁱ akūⁱ gohⁱ Jehowāⁱ — 28. lidusⁱ akūⁱ umurisqⁱ — 29. BAGIⁱ 25: akūⁱ usaiⁱ

Hukum insuman akanⁱ oloⁱ Amonⁱ oloⁱ Mosⁱ, oloⁱ Edom tuntangⁱ oloⁱ Pilistⁱ — 30. Tinalⁱ aughⁱ Jehowāⁱ sampaiⁱ akūⁱ kodeⁱ. — 31. Oⁱ oloⁱ kalunehⁱ! ulesⁱ baumⁱ manintuⁱ oloⁱ Amonⁱ tuntangⁱ tudumⁱ mantamⁱ awenⁱ taⁱ. — (Jer.49.) — 32.

33. Sūman akanⁱ oloⁱ Amonⁱ hiningⁱ ketonⁱ aughⁱ pangkahaiⁱ Tuhanⁱ, Jehowāⁱ; basaⁱ ketonⁱ djariⁱ hamauhⁱ mawiⁱ akakuⁱ brasihⁱ tjahⁱ, djetaⁱ dijatiⁱ kihalⁱ, tuntangⁱ mawiⁱ tanahⁱ Israelⁱ tjahⁱ dietaⁱ djariⁱ rusakⁱ; tinalⁱ mawiⁱ ungkupⁱ oloⁱ Judaⁱ; tjahⁱ awenⁱ djariⁱ tainputⁱ tawanjanⁱ! — 34.

Tagaiⁱ taⁱ totoⁱ, akūⁱ handakⁱ manjaraghⁱ ketonⁱ akanⁱ awenⁱ baraⁱ hilaⁱ timorⁱ, mangatⁱ jaⁱ induⁱ temponⁱ ketonⁱ, mangatⁱ awenⁱ jaⁱ manampāⁱ kotaⁱ hōngⁱ ikauⁱ, tuntangⁱ māmāngunⁱ akaeⁱ melaiⁱ lietaⁱ; awenⁱ taⁱ karāⁱ kumanⁱ karaⁱ buamⁱ, tuntangⁱ mihopⁱ māmpalejahⁱ diohonⁱ tusunⁱ metomⁱ. — 35.

Akuⁱ handakⁱ manampāⁱ Rabaⁱ mandjadiⁱ kandangⁱ ontāⁱ, tuntangⁱ tanahⁱ oloⁱ Amonⁱ akanⁱ krambangⁱ fabiriⁱ; taⁱ ketonⁱ akanⁱ katawanⁱ akūⁱ tohⁱ Jehowāⁱ. — 36.

Krahⁱ kakaiⁱ aughⁱ pangkahaiⁱ Tuhanⁱ, Jehowāⁱ; Basaⁱ ikauⁱ djariⁱ manapokⁱ lokapmⁱ, tuntangⁱ picjapidjakⁱ lasahⁱ; tinalⁱ ataimⁱ djariⁱ

badjhe handjak rantang tagal ta-nah Israel rusak:

7. Tagal tā, toto, aku handak mandjudju lengängku mawi iken, tuntang handak manenga iken indu rampes olo kapir, balala manjalomas ikau bara marak kari utus olo, tuntang mampalomos ikau hara karā tanah; aku handak marusak ikau lomos lepale-pah, tā ikau akan katawan, aku toh Jehowa.

8. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa koen Moab äwen duä Seir: toto, ungkup human Juda ketontoh sama kilau olo kapir! — (Jes.15.)

9. Tagal tā, toto, aku handak mambangah saran Moab, karā le-wue idjā intu hapus sarae, bagin tanah idjā kapala babalap, Betjosimot, Bealmeou, palus sampai Kiriataim.

10. Akan olo hila timör aku handak mambangah tā, sama kilau tanah olo Ammon kea, tuntang handak manenga tā akan bagin äwen, sampai panakan Amon djeton inahau hindai marak karā olo kapir.

11. Hong Moab kea aku handak malalus hukum, mangat äwen tā akan katawan, aku toh Jehowa.

12. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa Edom dengan kabuhit atäie babewlä djari mawi ungkup Juda, tuntang iš paham djari maniwas arepe, awie djari mamalsh arepe kalotā mawi olo tā.

13. Tagal tā, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak mandjudju lengängku mawi Edom kea, tuntang aku handak mampalomos bara hetā olon tuntang meto, tinai handak naanampa-

iš mandjadi ūka tunis benjam, nampara bara Teman, tantang äwen karth halelek awi padang sampai Dedan.

14. Aku handak malahus pama-lah mawi Edom, hapan dengan olo ajungku Israel: äwen tā akan mawi Edom tumon kasangidra tuntang kalaitku idjā hassep: tumon tā olo tā akan mangkemi pamalihku, kom pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa gawin elo Pilisti tā awi kabuhit atäie, tuntang kadjohon huange djari mamalsh arepe, tuntang marampas metrusak awi kasingile idjā baya usang: — (Jev.47.)

16. Tagal tā, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak mandjadju lengängku mawi olo Pilisti, handak mampalomos olo Keret tā, tuntang handak mampatti lepah lingis tisee arsing, saran tasik.

17. Aku handak malahus pama-lah paham, tuntang mahukum iš hassehasep: tā äwen akan katawan, aku toh Jehowa, amon aka djae malahus pamalihku mawi iš.

BAGI 26.

Hukum akim Tirus.

1. Maka hong njelo sawalas, bulan idjā, andau idjā, tā augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kahunen! basa Tirus djari hamah mawi Jerusalem: tjah! iā djari rusak, idjā geleng karā utus olo; toh aku idjā ūka gelenge tinai, aku toh

karah basnang, besa iä djari rusak! — (Jes.23.)

3. Tagal tå, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa; aku handak naantakan ikau, jok! Titus! tuntang aku handak magah batuwatwon, hanu olo kapir mawi ikau, saina kidaik aku manjoho tasik niaxiak maajambong.

4. Äwen karah maruseak hapan kotam Tirus, balaku mangarak karah tjandie; toto, rotike tå mahim handak imapas inganangku, tuntang bandak manampa iä mandjadi batu urase.

5. Iä tå karah hong tasik kilia besong bewai, aka olo mambirang djalae, krana aka djari manukas hamauh kalotü, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; tinai iä karah indu rampas olo kapir.

6. Tuntang karä anake bawi, idja wébai hong batang petak, karah impatti awi padang; sangat äwen akan katawan, sku toh Jehowa.

7. Krana kakai augh pangkahai Tahan, Jehowa: Teto, aku handak naimit Nebukadnesar, radja Babel, radjan karä radja tå, bara utara mawi Tirus, tuntang karä hadjaran, tinai kareta, tuntang olo idja hapan hadjaran, dengan kutoli karä olo parang.

8. Iä karah mampatti karä anakm bawi idja hong batang petak hapan padang, tuntang iä karah mamangun arä kota mawi ikau, tinai iä mamangun kota tasaran mawi ikan, tuntang mimbing talawang mantakan ikau.

9. Iä karah marantjah mampalokang kotam hapan därah sana man. tuntang mangarak tjandim hapan ganggamae.

10. Awi kutoh hadjarae ikau petawon awi tantawus tunek talo:

hapus kotam karah harugoh awi lalementon karä olo idja hapan hadjarae, tuntang karetae, amon äwen karah tamä mahoroe bauntonggangm; sama kiles olo pudji tamä lewa, idja batembai kota.

11. Hapan tundjik hadjarae iä karah mangakar kari djalam, tuntang kari olo ajum karah impattae hapan padang, tinai kari hampatong, idja inggaräm kwasaan, karah impalokange akan petak.

12. Petus olo tå karah marampas panatauan, tuntang manarik kari dagangam, halak mangarak hapan kotam, tinai matpalokang kerä humam idja bahalap; maka karä batum, kajum tuntang rotikm kaih inganae akan danum.

13. Kakai aku handak mampaterai rerajun njanjin, tuntang augh karä kutjapim djaton akan mamala hindai.

14. Toto, aku handak manampa ikeu wéndjadi batu urase bewai, tuntang ikau indu aka djala imbirang, palus ikau djaton akan imangsa tinai: krana aka, Jehowa, djari manukas tå, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi Tirus: Dia karä pulau akan halinggang awi guruh kalongkange, amon olo idja paham himange karah manaralihing, amon olo paham mampatti hong bentok ikau?

16. Tå karä radja, idja darah tasik, karah sewu bara padadusae, tuntang mengkuk klambin radja, palus malusut pakaiae idja basulam; pampikähe kilau indu pakaiae tinai; iä karah mondok hong petak, balalu taräwen haradjur, tuntang djungun tagal ikau.

17. Äwen karah mangarang

augh sabtu mawi ikau. sambil hamahah takut ikau; lelehan ikau djori miawu'. ikau idja ukong olo bora hapes tasik. ikau joh lewu huewut; idja kwasir hong tasik, ikau tantang karâ olo ajum, ikau idja ingkith kuli olo heptas pasieir tasik.

18. Toh karâ pulau halinggaang intu andau kakongkangni, toto, karâ pulau idja hong tasik haro-goh tagal kadjariam.

19. Krana kakai augh pangkahai Tuhan; Jehowa: Aku handak manampa ikau mandjadî lewu benjem, kilau lewu idja dia singalewu, aku handak mampainjambong la-behun tasik, mangat kutoh danum manutur ikau.

20. Aku handak manggian ikau hntij kuli olo ta, idja djari lawo akan kah, buh karâ utus olo idja horah usang, tuntang handak mampeter ikau intu aka idja pendha petak halai, intu aka benjem idja sampur baur, idja puna bara usang horan, hindja karâ olo idja lawo hong kali, nakara ikau djaton ingkatewu tinai. Ta aku handak halalian kabungas tu hong tariah olo belom.

21. Tapi ikau handak inampaku indu pampikah idja paham, tuntang ikau djaton akan aton hindai: amon olo manggau ikau, ikau djaton sondau hindai sampai katatahi, koan pangkahai Tuhan. Jehowa.

BAGI 27.

Tatum tagal Tjut.

1. Tmai augh Jehowa sampai aku. koae:

ESEGH. 26. 27.

2. Joh Hau, olo kabumen! ukele augh tatum mawi Thrus:

3. Sambil hamahah dengan Tiras, idja akar hong pindahan intu tasik, tuntang idja badagang dengan uru ubre olo hong kali pulau: kakai augh pangkahai Tuhan. Jehowa: joh Thras; idja klotoh aughm: aku toh idja kapah berngas.

4. Saran pagangan rampai betok tasik, idja mamangun betok djari manatap mogó kabungasm.

5. Azewen djari manampa kuli dindingm uras kaju guper baru Benit, ia djari haigoet bartmo kaja seder bara Libanon, hape manampa tihang kapaha.

6. Karâ dajongm inampae kaju djati bara Basan, karâ katilin djari inampae gating idja ioge, idja bara pulau Kittim.

7. Benang pista bara Misir indu lamos tuntang basulam aton raud rajarm tuntang banderam, tina benatig biru tuntang ungu bara pulau Elisa indu langkaam.

8. Olo bara Sodom tuntang Arwad badajong akam. tuntang olo pintar ajum, idja puna tingkupm, joh Thrus, indu anakodam.

9. Karâ bakas Gebal tuntang olo pintar ai puna hindja ikau, mangat nguan karâ karusakm. Karâ kapal idja hong tasik, tantang karâ anak prau aton hindja ikau, mangat badagang dengam.

10. Karâ olo Parsi, olo Lud, olo Put ombo kawan parang ajum, talawange tuntang salutupe ingkoake hong ikau, djeta' indu kabungasm.

11. Olo Arwad tamâ kawan parang ajum, tuntang mahonggo hong kotam hakaliling, tinai olo

- Gamid mandjaga tjandim; qta lawange ingkoake hakaliling, intu kota^m, djets^m, indu, kaogo, ka bungsem.
12. Olo Tarsia badagang dengam awi kutoh panataum, mimbit, salaka, sanaman, timah, tanggalong, hapee badagang hong pakam.
13. Jawan, Tuhal tuntang Met segh indu sadagarm, rewar, tuntang ramo tambaga, indagange akam.
14. Olo baris Togarma, mimbit hadjaran tuntang olo, mukonge, tinai kalidai akan pakan aim.
15. Olo Dedan puna, sadagar aim kea, kutoh karä pulau idjä äka dagangm; äwen mimbit akam garing tuntang kaju barega.
16. Olo Aram badagang dengam kea tagal kutoh karä, tampam, batu smaragd, ungu, benang, basulam, satara, batu ramot, tuntang kadkod hapee badagang hong karä, pakan aim.
17. Juda tuntang tanah Israel kea badagang dengam, iä mimbit akan indu djusele kutoh gendom bara Minit tuntang Panagh, tinai madu, undus, gitan garo.
18. Tinai Damaskus kea mamilu bara ikau, sabab kutoh karä tam pam tuntang kutoh karä ramom, äwen mandjual anggor bara Hell hon, tuntang bulun, tabiri idjä lentah.
19. Wedan tuntang Jawan bara Usal djari mimbit akan pakan aim karä ramo sanaman, kasia tuntang ringo, hapee badagang dengam.
20. Tinai olo Dedan, badagang dengam, mandjual karä ampin benang bahalap akan karetam.
21. Tanah Arab tuntang karä mantir Kedar djari badagang deng-
- am, kea, mimbit, anak tabiri, tabiri hatuac, tuntang, kambing.
22. Karä sadagar bara Seba tuntang Raema djari badagang dengam, mimbit karä, ramon garo idja kapala, bahalap, tinai, karä, batu barega, tuntang bulau akan karä pakan aim.
23. Olo Haran, Kanne tuntang Eden, karä sadagar bara Suba, Asur tuntang, Kilmad pudji kes badagang dengam.
24. Äwen, tä, djari, badagang dengam, hapan, ramon, kabungas ayang, kampilie, tuutang, kudin benang, biru dengan benang basulam, tinai, arä, patin, pakajan bahalap, idjä, tuntang tandjut tali, tuntang imati hapan, kaju seder imbite, akan, karä, pakan aim.
25. Karä kapal tasik dumah kuto kutohe, tagal, dagangm. Kakai ikau, djari, paham tatau tuntang basewut, hong karä tasik.
26. Idjä, mandajong, ikau djari mimbit, ikau akan, äka, handalem, riwut, timor, karäh, manusit ikau bentok tasik.
27. Sampai karä, panataum tuntang, dagangm, karä, anakprau tuntang anakodam, karä tukang kapalm tuntang olo, badagang, tinai, karä olo parang awang dengam, hialaiak dengan karä olo baris, ajum idjä puna ungkupm, uras akan rusak bentok tasik intu katika kapusitm.
28. Awi augh bawai karä garagam hong karä patatai lewum lewum karäh hagerek.
29. Karä olo idjä badajong, karä anakprau tuntang anakoda karäh sewu bara kapale, balalu mendeng hong petak;
30. Tuntang mambo aughe, mangkaräk, manangis paham tagal ikau,

haiak mambong kawo hundjun ta-koloke, tuntang manggaling arepe hong kawo.

31. Tinai iä karäh manjukur arepe lungalungah tagal ikau, tuntang hapakaian bidak, tinai iä karäh manangis tuntang kapihä atäie paham, dengan paham tatum.

32. Iä karäh mambo augh tatum tagal ikau, sambil hamauh: Kajah! äwe kilau Tirus, idja djari rusak hong bentok tasik?

33. Metoh dagangm dumah bara karä tasik, tä ikau djari mam-besoh arä utus olo, maluput hu-ange: awi kutoh karä ramom tuntang dagangam ikau djari manatau karä radja hong petak.

34. Maka toh, metoh ikau djari pusit hong karä tasik, balalu le-teng hong danum handalem, toh hapus dagangam tuntang karä olo ajum djari rusak.

35. Karä olo idja mukong pulau djungun tagal ikau, tuntang karä radjae giring bulue, äwen saba-nen awie mitä ikau.

36. Karä sadagar hong karä tanah ngatjitjis ikau, basa ikau sa-lenga djari rusak, tuntang djaton tau aton hindai sampai katatahi.

BAGI 28.

Augh hukum akan radja Tirus, tinai akan Sidou; tapi utus olo sin Hatalla karäh iliwus.

1. Tinai augh Jehowa sampai nku, koae:

2. O olo kalunen! suman akan radja Tirus: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: basa atäim djari mandjoho arepe, sambil ha-

mauh: aku toh hatalla, aku mon-dok hong padadusan hatalla hong hapus tasik! — tuntang ikau baja olon bewäi, djaton toto hatalla, tinai atäim badjoho kilau ikau hatalla:

3. Itäma, ikau mado arepe pin-tar bara Daniel, sampai djaton talo basilim idja patutup iatu ikau;

4. Kamäam, awi kapintarm tuntang kaharatim ikau djari mulih kutoh panatau toh, tinai djari mamumpong kutoh bulau salaka akan gudangm;

5. Tuntang awi kapaham akalm hong badagang ikau djari mam-pars manawon panataum, tuntang atäim mandjoho arepe tagal kape-ham panataum.

6. Tagal tä, kakai augh pang-kahai Tuhan, Jehowa: basa ikau djari mampadjoho atäim, kilau ikau hatalla,

7. Tagal tä, toto, aku handak magah olo beken mawi ikau, idja paham kianat bara karä olo kapir; olo tä akan manjilak padang mantakan kabungas kapintarm, tuntang mamapa kahaim.

8. Iä karäh manggian ikau akan kali, tä ikau karäh matäi hong tasik, kilau olo idja impatäi.

9. Kemä, djaka ikau hong baun olo idja mampatäi ikau magon hamauh: aku toh hatalla? Tuntang ikau djaton hatalla, baja olon bewäi, idja kalong lengän äwen, awang mampatäi ikau.

10. Iku akan matäi kilau pam-patäi olo darhaka awi lengän olo: krana aku djari hamanh kalotä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

11. Tinai augh Jehowa sampai nku, koae:

12. O ikau, olo kalunen! ambo

augn tatum mawi radja Tirus, tuntang hamauh tehiu iä: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: ikau toh kilau snton kabungas, kontep kapintar tuntang pangkahalap haliai.

13. Ækam melai hong Eden, kabon Hatalla tä, karä ampin batu barega indu tampatokm, batu sardis, topas, hintan, turkois, sardoniks, jaspis, sapir, rubin, smaragd tuntang bulau; metoh andaum inampa, maka djari tapak akam karä gandang tuntang suling.

14. Ikau kilau Kerub idjä imijak, idjä mangadjang, tuntang aku djari mingkes ikau kalotä hong bukit Hatalla idjä brasih, mangat ikau manandjong marak batu kilakilat tä.

15. Ikau tinduh hong karä djalam, bara andaum djari inampa, sampai kadarhaka djari sondau hong ikau.

16. Awi kapaham dagangm ikau djari basnang kadarhaka, tuntang djari maniwes arepm; tagal tä aku handak mamapa ikau, manganan ikau bara bukit Hatalla, balalu handak mampalomos ikau, o Kerub idjä mangadjang, bara bentok batu idjü ngilangilat tä.

17. Basa ataim mampadjoho arepe tagal kabungasm; ikau djari mampahaiang kapintarm tagal kahaim, tagal tä aku handak mampalokang ikau akan petak, tuntang handak mampendeng ikau indu tampajah karä radja.

18. Krana ikau djari mangihal talo ajum idjä brasih awi kutoh kadarhaka tuntang dagangm idjä sala; tagal tä aku handak mampalembut apui hong ikau, idjä akan mampalomos ikau, tuntang

aku handak manampa ikau mantadijdi kawo hong petak, haiak ole handiai akan mitä ikau.

19. Olo handiai bara karä utus olo, awang kasene ikau, karä djungun tagal ikau, salenga ikau akan rusak, tuntang djaton ikau tau aton hindai sampai katatahi.

20. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

21. O ikau olo kalunen! ules baum manintu Sidon, tuntang tudjum mawi iä.

22. Koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mantakan ikan, o Sidon! tuntang handak impahai intu bentok ikau; mangat olo katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari malalus karä hukum mawi iä, tuntang imprasih intu iä.

23. Krana aku handak manjoho peres papa tamä mawi iä, tuntang daha hong karä djalae; tinai olo idjä impatäi karäh halelek bentok iä, awi padang idjä mawi iä bara hetähetä hakaliling; tä olo tä akan katawan, aku toh Jehowa.

24. Tapi bara karä olo idjä hakaliling odo Israel, idjä puna pudji marampas iä, djaton karäh hindai indu duhi idjä mangapähä iä, atawa unak idjä madjok; tä iä karäh katawan, aku toh pangkahai Tuhan, Jehowa.

25. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Amon aku djari mamumpong olo Israel bara karä utus olo, idjä akan hetä iä djari imamburup, tinai amon aku djari imprasih intu äwen hong matan karä olo kapir: tä iä karäh mu-kong tanahe tinai, idjä djari ineng-aku akan reworku Jakob.

26. Hetä iä karäh melai sanang,

tuntang mamangun huma, mimbul pambulan anggon; toto, iä tak, tuntang burong penda langit, karah melai sanang bewai, amon aku djari malalus hukum mawi olo handiae awang bakaliling, idja pudji marampas iä; tuntang iä karah katawan, aku, Jehowa, puna Hatallae.

BAGI 29.

Hukum akan Misir.

1. Hong njelo sapulu, bulan sapulu, andau duawelas, maka augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen! ules baum manintu Parao, radja Misir, balalu tudjum mawi iä, tuntang liapus tanah Misir, — (Jer. 46,2. Jes. 19.)

3. Sanan, koam: kakai augh pangkhai Tuhan, Jehowa, itäm, aku handak mantakan ikau, joh Parao, radja Misir, ikau naga hai tä, idja melai hong batangdanum ajum, sambil hamauh: batangdanum toh puna ajungku, aku djari manatape akaengku.

4. Tapi aku handak mangawit sakang intu pipim, tuntang mampaleket karä lauk hong batangdanum ajum intu tisikm, balalu aku handak manunda ikau bara bentok batangdanum ajum, tuntang karä lauk idja beta, idja leket intu tisikm.

5. Palus aku handak manganan ikau tuntang karä lauk idja hong batangdanum aim akan aka tunis benjem, ikau karah lawo hong padang lombah, tuntang ikau djaton karah imumpong ingampe-leng tinai; aku djari manenga

ikau indu kinan metoh hong pe-

bul tuntang burong penda langit, 6. Ta olo handiae idja minkong Misir akan katawan, aka toh Jehowa; djeta basa iä djari li-lau derau humbang; intu lengae olo Israel.

7. Amon lengae manjingkap tui maka djeta bapelek, tuntang mampahimang hapus balikate; tui amon djeta hapae basokah; djeta pusit, tuntang mampahimang hapus sapake.

8. Tagal tä, kakai augh pangkhai Tuhan, Jehowa; Toto, aka handak magah padang mawi ikau, tuntang aku handak mampalomos olon tuntang metoh bara ikau.

9. Tanah Misir karah mandjadi aka rusak tuntang tanis benjem, tä olo tä akan katawan, aku toh Jehowa; djeta basa iä hamauh: batangdanum toh puna ajungku, aku djari manatap djeta akaengku.

10. Tagal tä, itäm, aka handak mantakan ikau tuntang batangdanum aim tä, tinai aku handak manampa Misir mandjadi aka rusak tuntang benjem haliae, bara Migdol palus Siene, gegé saran tanah Kus.

11. Pain olo djaton akan maphoroe hetä, pain meto malin djaton kea, djeta palus djaton iukong äpat pulu njelo katahie.

12. Krana aku handak mampatunis Misir marak karä tanah idja impatunis, tuntang karä dewue akan karakkara kea marak karä idja karakkara, äpat pulu njelo katahie; tinai aku handak manamburup olo Misir marak karä olo kapir, tuntang handak manaburup iä akan karä tanah.

13. Tapi kakai augh pangkhai Tuhan, Jehowa: Limbah äpat

pulu-njelo tā aku handak mampumpong olo Misir bara marak kara utus olo, idjā akan hetā iā djari inambārap.

14. Tuntang aku handak mampaterai olo Misir tawanan, palus handak halalian iā akan tapah Patros, idjā puna tanah aī, tuntang hetā iā karāh mandjadi karađaan haniha.

15. Djets karāh korik bara karađaan beken, djaton tau manggatang arepe tinai mahundjun utus olo beken; krana aku handak mamparenep iā, mangat iā ūla marentah mahundjun karā olo kapir.

16. Æwen tā djaton indu ūka kaharap olo Israel tinai, sampai kasalae inahru, idjā awie hules harap ūwen; tapi iā akan kawan, aku toh pangkahai Tuhan, Jehowa.

17. Tinai djadi hong njelo dua pulu udju, bulan idjā, andau idjā, maka angh Jehowa sampai aku, koae:

18. O ikau, olo kakunen! Nebukadnesar; radja Babel tā; djari paham mampujuh kawan parang ai mawi Tirus; karā takoloke djari halungah, tuntang bahae djari baluhap, tinai iā tuntang kawan parang ajue djaton haliu bara asil gawie dengan Tirus, tagal paham kahlikan gawie tā.

19. Tagal tā, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak manenga tanah Misir akan Nebukadnesar, radja Babel tā; iā karāh matampus kutoh talo hetā, tuntang manarik tujok panatau, manamput karā ramo; djets indu upah karā kawan parang ai.

20. Tanah Misir handak inengaku akae akan asil gawie, krana

swen djari tamā gawingku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

21. Intu katika tā kea aku handak mampalembut tandok utus olo Israel, tuntang handak marakang njamam marak ūwen, mangat iā katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 30.

Kara hukum Misir insyian.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen, tudum, koam; kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: tatum keton, kajah andau tā!

3. Krana andau tā tokep, toto, andau Jehowa tā djari tokep, andau idjā kaput; puna tukas akan olo kapir tā lawoh dumah.

4. Padang karāh tamā Misir, tanah Kus tā karāh paham kāphā, metoh olo impatai tā halelek hong Misir, tinai karā olo ajue tamput tawanan, tuntang galang tanah mahin inganan.

5. Olo Kus, Put, Lud tuntang karā olo parnakan, tinai olo Kub tuntang ūwen idjā bara tanah djan-dji tā uras akan halelek awi padang, haiak olo tā.

6. Kakai augh Jehowa: Toto, karā ūwen akan balongkang, idjā manjokah Misir, tuutang kadjhōhon kwasae tā akan imparenep; bara Migdol, palus Siene olo hetā karāh halelek awi padang, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

7. Iā karāh rusak marak karađaan tanah idjā rusak, tuntang karā lewue sama kilau karā lewu idjā karakkarak.

8. Tä olo tä akan katawan, aku toh Jehowa; amon aku djari manotong Misir hapan apui, tä olo handiae idjä mandehop iä rusak.

9. Intu andau tä sarohan bara aku karäh hagoet hapan kapal, uka mampikäh tanah Kus idjä langak katontoh; tä olo tä karäh paham kadjakäe, kilau hong andau hukum Misir; krana itä! talo tä lawoh dumah.

10. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak mampamunos kutoh Misir tä hapan lengän Nebukadnesar, radja Babel.

11. Krana iä tuntang olo ajue idjä dengae, idjä pangkarusuh karä baris olo kapir, djari iagah akan tanahe tä, nakara marusake; äwen tä karäh manjilak padange mawi Misir, tuntang manjuang tanah tä hapan hantu.

12. Maka aku handak mamandit karä batangdanum hetä, tuntang handak mandjual tanah tä intu lengän olo tulas; tuntang aku handak marusak tanah tä haiak kutoh huange hapan lengän olo beken: aku, Jehowa, djari hamauh kalotä.

13. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Aku handak mampalomos karä dewa matekiapi kea, tuntang mampalepah karä hampatong haiang bara Nop; tinai mantir djaton karäh aton hindai hong Misir, aku handak manampa tanah Misir indu åka pampikäh.

14. Aku handak mampatunis Patros, tuntang mantokan apui hong Soan, tinai aku handak malalus hukum hong No.

15. Aku handak manampohak kasangitku mawi Sin, idjä indu ko-

tan Misir tä, tinai aku handak mampalomos kutoh talo hong No tä.

16. Aku handak mantokan apei hong Misir, Sin karäh paham kadjakäe, No karäh inembai, tantang Nop karäh iranggar handeu.

17. Pambudhang hatuš intu Awen tuntang Pibeset akan halelek awi padang, tuntang karä bawie karäh tamput tawanan.

18. Hong Taghpunes andau karäh kaput, amon aku mangat kwasan olo Misir hetä, balalu mampaterai kadjohon kwassae hetä; baunandau akan manutup iä, anake bawi karäh tamput tawanan.

19. Tumon tä aku handak malalus hukum hong Misir, tä äwen tä akan katawan, aku toh Jehowa.

20. Tinai djadi hong njelo sawalas, bulan idjä, andau udju, maka augh Jehowa sampai aku, koae:

21. O ikau, olo kalumen, aku djari mamelek lengän Parao, radja Misir, tuntang djeton akan imeteng tinai, mangat halit, tuntang djeton imangkus, mangat kalah, sampai tau mimbing padang.

22. Tagal ti, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Aku handak mantakan Parao, radja Misir, tuntang handak mamelek lengän hasansila, idjä magon abas tuntang idjä djari imelek tä, palestaku handak mampalawo padang bala lengae.

23. Tinai aku handak manamburup olo Misir marak olo kapir, balalu manaburan iä hong karä tanah.

24. Tapi aku handak manambas lengän radja Babel, tuntang manenga padangku intu lengae:

tapi lengän Parao handak imelukku, sampai iä akan manarahing intu baue, kilau tarahing olo idjä bahimang baka matäi.

25. Toto, aku handak mampabes lengän radja Babel, tapi lengän Parao akan tendur; tä olo akan katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari manenga padangku intu lengän radja Babel, mangat iä mandjudjue mawi olo Misir.

26. Tuntang aku handak manamburup olo Misir akan marak olo kapir, manaburan iä akan kerätanah: tumon tä äwen akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 31.

Parao impudjil, Asur indu sntoe.

1. Djadi intu njelo sawalas, bulan telo, andau idjä, maka augh Jehowa sampai aku tinai, koae:

2. O ikau, olo kalunen! sanan akan Parao, radja Misir, tuntang akan karä olo ai: dengan äwe ikau mamadan kahaim?

3. Itäm, radja Asur tä bahut kilau seder hong Libanon, idjä bahalap edae tuntang bakapal dawae, tinai batange taterau, ta-handjungae tambuket baunandau.

4. Karä danam manjiwoh iä, awie manimben iä paham gantong, sungäi hakaliling hapus äkae, tinai parit bara hetä akan karä kajuan tanah.

5. Tagal tä batange sasar gantong bara karä kajun padang, tinai edae barangkap, tuntang suluhé pandjang awi karä danum manjiwoh iä.

6. Karä burong penda langit

manjarangan intu edae, tinai karä metoh padang manak penda, karä utus olo bakapal mondok huang kandjungäe.

7. Tumon tä iä paham bahalap tuntang kahai tuntang kapan-djang edae, basa uhate tokep da-num arä.

8. Karä batang seder hong pambulan Hatalla djaton tau mang-andjungen iä, batang goper djaton tau sama edae dengæ, kaju kat-sal djaton kilau suloh ai, karä batang kaju hong pambulan Ha-talla djaton sama dengae huang kabungase.

9. Aku djari mambungas iä awi kutoh karangkap edae, sam-pai karä batang kaju hong Eden, hong kabon Hatalla tü, bahiri iä.

10. Tagal tä, kakai augh pang-kahai Tuhan, Jehowa: Basa iä djari mampagantong arepe sampai tahandjungae tambuket baunandau, tuntang atiae mampadjoho arepe tagal kahai,

11. Tagal tä aku djari manja-ragh iä intu lengän idjä pangkahai karä olo kapir, mangat djeta mawi iä totototo; aku maharak ia tagal kadarhakae.

12. Idjä pangkatulas karä olo kapir marunap iä, palus mang-anan iä; karä edae rungkarung-kang hong karä bukit tuntang djanah, karä patinge pelekaleka darah karä sungäi hong tanah, tinai karä utus olo hong petak harikas bara kandjungäe, malih iä.

13. Karä burong penda langit tingkep intu batange idjä balong-kang, tinai karä metoh hong pa-dang menter hundjun patinge.

14. Mangat dapit äla kaju idjä ku-toh danume mampagantong arepe,

tuntang äla mandjudju; tahap djungce tempé baupandau, tinai äla kaju, awie indjewong surum, mampadjoho arepe tagal kahajé; krana uras djetä puna bagin pam-patái, akan tamä petak tipai, kilau karä olo kalunen, idja pnoa akan tamä kubur.

15. Kakai augh pangkahai Tu-han, Jehowa: Metoh andau se mo-hon akan naraka, aku mangarang tatum, tuntang manutup naraka tagal iä, tuntang manabat karé sungäi haiak mampaleng kutoh da-iume tä; tinai aku manjoho Libanon manatum tagal iä, tun-tang karä kajuan hong padang pungpungut tagal iä.

16. Awi guruhi kalongkange aku djari mamaréwan karä olo kapir, metoh aku manggian si mohon akan naraka, hindjä olo handiai idja tamä kubur; tä karä kaju bara Eden, awang kampilie tun-tang bahalap bara Libanon, karä kaju awang darah danum mam-pong arepe hong penda petak.

17. Krana djetä kea bilim djari mohon akan naraka, sama hindjä olo handiai awang impatái awi padang, äwen handiai tä idja bi-hiu kilau leugae, tuntang djari inondok intu kandjungce marak karä olo kapir.

18. Toh, dengan baris karä kaju Eden idja kwe ikau manjama ka-haim, kagantongm? Toto, ikau akan inggian kea sama hindjä karä kaju Eden tä palus penda petak; marak karä olo kulop, idja djari impatái awi padang, ikau akan menter. Djetä akan Parao tuntang akan hapus utus olo ajue, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 32.

Augh tatum mawé Misir, Karé olo hong äku olo mawé;

1. Tinai djadi hong njelo dné-welas, bulan dnawelas, andau idja, maka augh Jehovah sampai aka, koae;

2. O ikau, olo kalunen! ambo augh tatum mawa. Parao, radja Misir, sunan, akae: ikau djari kilau singa gantjang marak karé olo kapir, ikau kilau naga hong karé tesik, idja macantarang bara karé batangdanum, tuntang mang-eroh karé danum, penda apajé, haiak mangetä dähose.

3. Kakai augh pangkahai Tu-han, Jehowa: Tagal tä aka handak maniring salambanku mawi ikau, hapan kutoh kawaq olo; äwen tä aka manunda ikau ha-pan telingku tä.

4. Palus aku handak mangaaan ikau akan petak, mandjakah ikau akan padang, sampai karä burong penda langit manesek ikau, tinai karä meto hapus petak karé besoh awim.

5. Isim handak indjakahku hong karä bukit, tuntang hapan ka-haim aku handak manjuang karé djanah.

6. Tinai tanah, idja impale-tengm tä, sku handak pakane hapan deham palus sampai bukit, tinai karé batangdanum karé hu-suang awim.

7. Awiku mambelep ikau sku handak matep langit, tantang mangaput karä bintang; sku han-dak manutup mataandau hapan baupandau, tinai bulan dijaton akan maplua kalawae.

8. Karä talo blawa hong langit

handak ingaputku tagal ikau, tinai
aku handak manjoko talo kaput
pidjem, manjup, tanahm, koan
pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Tinai aku handak mangapähä
atäi arä utus olo, amon aku
manjoko katusakm hening karä
olo kapir, hong karä tanah idja
djaten kasenam.

10. Aku handak mandjungan arä
utus olo, tuntang karä radjae ka-
rash mangalahbi bulue tagal ikau,
amon rakti mamenjok padangku
indu baui awen, awen ta karäh
tarawen haradjur, genep biti tagal
tahasenige, metoh andau kalong-
kangin.

11. Krata kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa; Padang radja
Babel akan mantakan ikau.

12. Krato karä olo aim ta kau-
tan indirik padang olo menteng
ta, idja pangatukatalas paham bara
karä olo kapir, awen ta akan ma-
rusak kadjhon Misir, sampai ha-
pus karä olo si impalomos.

13. Tinai aku handak mampalo-
mos karä metoe hong kutuh da-
nume ts, sampai djaton pain olon
tuntang djaton kea pañ metoh akan
mangeroh ta tinai.

14. Ta aku handak manakinng
karä danume, sampai karä sungäie
mahasor kilau undus, koan pang-
kahai Tuhan, Jehowa;

15. Amon aku djari manuhis ta-
nah Misir, tuntang djari marusak
bara heté telo handiae awang hu-
ange, amon aku djari mampatäi
olo handiae idja mangalewu heté;
tumon ta awen akan katawan,
aku toh Jehowa.

16. Djeta indu augh fatume,
timon ta olo akan manarähing
manatum; toto, karä anak bawin
olo kapir karäh manatum tumon

ta; ia karäh mangarungut tumon
ta tagal Misir, tuntang tagal karä
olo ai, koan pangkahai Tuhan,
Jehowa.

17. Djadi tinai hong njelo dua-
walas, andau limawales bulan djeta,
maka augh Jehowa sampai akir,
koan pangkahai Tuhan.

18. O olo katuhen! tatum tagal
karä olo Misir, tinai gien awen
tuntang karä anak bawin olo ka-
pir awang bedjoho akan penda
petak haliae, hindja karä olo awang
djari mohon akan kubur.

19. Koan! bahalap bara awé
ikau tinh? mohon, menter hindja
karä olo kulep!

20. Mazak karä olo idja impatäi
awi padang awen karäh halelek;
awen puna injaragh akan padang,
kanan kakaré awen idja kuto-
karé ta!

21. Ta karä pangkalima idja pa-
ham kwasa karäh hamauh dengae,
marabi ia tuntang padjake bata
bentok naraka, idja kanta ia djari
mohon, menter marsak karä olo
kulop idja impatäi padang.

22. Heté aton Asur tuntang ha-
pus kawae, karä kudate hakiling
heté; uras awen ta impatäi,
halelek awi padang.

23. Kubure ta intu äka penda
haliae, tuntang hapus kawae ha-
kiling kubure; uras awen ta
djari impatäi halelek awi padang,
ia ta idja paham ingkäh metoh
hong tanah olo belom.

24. Heté kea Elam tuntang ha-
pus kawae hakiling kubure; uras
awen ta impatäi halelek awi pa-
dang, tantang olo kulop ta djari
mohon akan penda petak haliae,
ia ta, idja paham ingkäh metoh
hong tanah olo belom; toh awen
ta mananggong kahawae hindja

karä olo tä, idjä mohon akan kubur.

25. Marak karä olo idjä impatäi ake menter djari inukas, tuntang hapus kawae kea, kaiä kubure hakaliling iä; uras äwen idjä kulop tä impatäi padang, iä tä idjä ingikäh metohe hong tanah olo belom; toh äwen mananggong kahawae hindjä karä olo tä, idjä mohon akan kubur, iä menter marak karä olo impatäi.

26. Hetä kea Mesegh, Tubal, tuntang hapus kawae, kubur äwen hakaliling iä; uras olo kulop tä djari impatäi padang, iä tä idjä ingikäh metohe hong tanah olo belom.

27. Dia äwen tä akan menter hindjä karä olo menteng, idjä djari halelek marak karä olo kulop, idjä djari mohon akan naraka tuntang ganggamae, idjä padange djari ina penda takoloke, tinai idjä kadarhakae djari manguman hong tolange, basa iä uras olo menteng idjä ingikäh, metohe hong tanah olo belom?

28. Tä djaton tau dia ikau kea indaraí marak karä olo kulop tä, tinai akan menter hindjä karä äwen idjä djari impatäi padang.

29. Hetä kea Edom, tuntang radjae, tinai karä mantire, idjä tuntang karä kwasaé djari impeter marak karä äwen awang impatäi padang; äwen tä menter hindjä karä olo kulop, hindjä karä äwen, awang djari mohon akan kubur.

30. Hetä karä olo kwasa bara hila utara, tuntang olo Sidon, idjä djari mohon hindjä karä olo awang impatäi, idjä djari rungkok toh haiak kwasaé idjä baka ikäkah; olo kulop tä akan men-

ter hindjä äwen, idjä djari impatäi padang, tuntang mananggong kahawae hindjä äwen, idjä djari mohon akan kubur.

31. Parao karä mitä karä äwen tä, tuntang karä mampong arepe tagal hapus kawae; krana Parao tuntang hapus kawas djari impatäi padang, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

32. Krana aku toh kea handak ingikäh hong tanah olo belom, tagal tä Parao tuntang hapus kawae akan impeter marak karä olo kulop, hindjä karä olo idjä impatäi padang; toto Parao tuntang hapus kawae, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 33.

Pangkat djadjaga. Patut nikah
Hetalla idjä budjur.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen! sman akan karä olo utus ajum, sambil hamauli dengan äwen: amon aku magah padang mawi tanah, tuntang olo arä hong tanah tä mintih idjä biti bara baris ai, mangkat iä indu djadjaga;

3. Tä amon iä mitä padang aton dumah mawi tanah tä, tuntang iä mampahiau sarunai, managor olo arä;

4. Tinai aton olo, idjä mahining augh sarunai tä, tapi iä djaton maku manawat, palus padang tä dumah mampatäi iä: toto, dhae tä baja manata takolok ai.

5. Krana iä djari mahining augh sarunai, tapi iä djaton maku ma-

nawat: tā dahae manata iš. Tapi iš, idjā maku manawat, akan melius tahasenge.

6. Tapi amon olo djadjaga tā miti padang aton dumah, tantang iš djaton mampahiau sarunai, sampai olo arā djaton inagor, pakus padang dumah tuntang inam-patti belahe: toto, ēwen tā ing-anan tagal dosae, tapi dahae handak inuntutku intu lengān djadjaga tā.

7. Maka ikau, o olo kalunen! aku djari mangkat ikau indu djadjaga akan utus olo Israel; ikau toh akan mahining augh bara njamangku, tuntang managor olo tā hapan arangku. — (3,17. Ibran. 18,17.)

8. Amon aku hamauh mawi olo darhaka: ikau akan matāi, o olo darhaka! — tapi ikau djaton masumae, mangat mules olo darhaka bara djalaе: toto, olo darhaka tā karāh matāi hong karajape, tapi dahae handak inuntutku intu lengām.

9. Tapi amon ikau mampudji olo darhaka tā hapan arangku, mangat mules iā bara djalaе, mangat iā hobah bara tā, malainkan iā djaton maku hobah bara djalaе: toto, iā karāh matāi hong karajape, tapi ikau djari malapas hambaruam.

10. Tagal tā, joh ikau olo kalunen! suman akan unggup hū-mau Israel: augh keton magon kalotoh: basa karāh kalangkah tun-tang dosan ita aton hundjun ita, tinai ita ujuh awi djetā, kilen ti-nai ita tau belom?

11. Suman akan ēwen: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Je-howa, aku djaton mangilak pam-patāi olo darhaka! tapi aku mangi-

lak olo darhaka hobah bara djalaе, palus belom. Hobah! hobah keton bara karāh djalan idjā papa; krana buhen keton handak matāi, o unggup Israel? — (18,23.)

12. Maka ikau, o olo kalunen, suman akan olo titus ajum: karā kabudjur olo budjur djaton akan mawat iš, amon iš malangkah tinai; tinai karāh kadarhakan olo darhaka djaton akan mampalokang iš, amon iš hobah bara djalaе; sama kilau olo tetek djaton akan belom, amon iš badosa tinai.

13. Krana amon aku hamauh dengan olo tetek, iā toto akan belom, tinai iā harap kateteke tā palus marajap, tā maka karāh kateteke djaton inahiu, malainkan iā akan matāi hong kadarhakae, idjā iawie rahian.

14. Tinai amon aku hamauh dengan olo darhaka: ikau akan matāi! — maka iā palus hobah bara dosae, balalu mawi kabudjur tun-tang katetek,

15. Sampai olo darhaka tā ma-lian sanda, tuntang manahor talo idjā irampase, sambil manandjong tumon prentah pambelom, sampai djaton mawi dosa hindai: toto, iā akan belom, palus djaton matāi.

16. Karāh dosae, idjā djari iawie, djaton akan itong akae; iā djari tetek tuntang budjur gawie tinai, toto, iā karāh belom.

17. Tinai koan olo utus ajum tā: djalan pangkahai Tuhan djaton budjur. Tapi djalan ēwen idjā djaton budjur!

18. Krana amon olo tekek undur bara kateteke, balalu mawi talo papa, tā iā akan matāi hong djetā.

19. Tinai amon olo darhaka ho-

bah bara kadarhakae, tuntang te-
tek budjur gawis tinai, maka iä
akan belom hong djelæ.

20. Tinai keon ketonc djalon
pangkhai Tuhan djaton budjur; ---
alo aku mamutus akan keton, akan
genep biti tumon djalae, o unghup
Israel!

21. Maka djadi hong njelo dha-
walas, kambah ita tamput tawanah,
balan sapulu, andau himi, ta aton
idja biti manalih aku, idja djari
liwus bara Jerusalem, idja massa-
nan: Lewn Jerusalem djari dinon.

22. Maka lengän Jehowa djari
sampai aku halemti helo bara olo
idja liwus ta sampai, tuntang djari
marakang totokku, sampai iä ta
dumah handjewu tinai. Tumon ta
ujamangku djari harakang, tuntang
aku djaton gagom hindai.

23. Ta augh Jehowa sampai aku,
koae:

24. O olo kalunen! olo idja mu-
kong karä äka karakkarakatä
hong tanah Israel aton hamauh:
Abraham baya idja biti bewai, tinai
tanah toh mandjadi indu bagie
keu; tapi ita toh puna magon aré,
tagal ta tanah toh puna indu bagin
ita bewai.

25. Tagal ta, suman akac: ka-
kai augh pangkhai Tuhan, Jeho-
wa: keton kuman talo badaha, ti-
nai matan keton maradjin dewa
matekiapi, tuntang keton manu-
saah daha: patutkah keton man-
dino tanah toh indu bagin ke-
ton?

26. Keton badjoho harap padang
keton, keton mawi talo kihal, tuntang
genep biti bakandji dengan
sawan kolae: patutkah keton man-
dino tanah toh indu bagin ke-
ton?

27. Kakai ikau patut masuman

akan äwen: kalotoh augh pang-
kahai Tuhan, Jehowa: belom aku!
karä olo ta idja melai hong ikari
äka karakkarakatä akan matelek
awi padang, tinai idja melai hong
padang handak indjulukku, indu
kipan meto bäsiaik, tuntang idja
melai hong karä äka dähem dengan
karé lowang karé matti awi pe-
res.

28. Krana aku hendak mawi ta-
nah ta indu karusak tuntang pam-
pikah, palus kadjohon kwasaekan
terai, tuntang karé bukit. Israel
akan berjemu, sampai djaton olo
maboroe hetä.

29. Ta olo ta ketuhu katawan,
aku toh Jehowa, amon apu djari
mawi tanah ta indu karusak tun-
tang pamphikah, tagal karé kakihale,
idja ilaluse.

30. Maka ikau, o olo kalunen!
utus ajur haradjur hatutor mania-
hiu ikau lakau serok, tuntang hong
bauntonggang, tinai genep biti ha-
kotak sama arepey kose: hasil ta-
lib iä, hining, narai augh idja du-
mah bara Jehowa.

31. Äwen ta karth manalih ikau,
temon olo ta puna punji madja,
balalu mondok naharep baum, ki-
lau djaka iä djalahen olo ajungku,
tuntang mahining karé aughin,
tapi iä djaton manuon tät, kra-
na toto, iä menjak totokev, tapi
ataie mangahandak kakohu.

32. Itäm, ikau toh akan äwen
kilau diindang olo handak nesawü,
kilau olo idja bahelap anghe, tun-
tang patjäh mampahiau usik, ta-
gal ta iä mahining aughin bewai,
tapi iä djaton manuon.

33. Tapi amon italo, idja akan
dumah, djari sampai ta äwen akak
katawan, nabi toto djari hindai.

Lain dulu muncul, tujuh orang
takut melihat **BAGI. 34.** dan P. redit
di. Hukum akan! Kará adhatik idja tangkar
berjaya. Kristus, Nakatik tetéts, indjandil
yaitu intu hukum amanah, tujuh
orang takut melihat di dalam.

1. Tinai augh Jehowa sampai
akan, koaez urin irod med iku.

2. O ikau oloksuken studjum
mawi kará sakatik Israel, tudjum
santan akan! swen, akan kará sa-
katik tā kakti augh pangkahai
Tuhan, Jehowa; pajah kará sakatik
Israel, awang manjakatik are-
pe beweiñ djaton patut sakatik tā
manjakatik tabirie? — (Jer. 23, 1.)

3. Keton kuiman enjake; tun-
tang hapakeniam bulus, keton ma-
njambalih awang baseput, tapi kará
tabiri djaton keton manjakatik.

4. Kará awang lembé djaton
keton mampabase, tuntang awang
habam djaton keton manatambae,
awang bahimang djaton keton ma-
mestenge, awang inamburip djaton
ketoh mamumpunge, tinai awang
nihau djaton keton manggauie, baya
keton marentah iu kafas tulas.

5. Kakai djets bilangbalangan,
basa djaton sakatike; tinai djets
handiu mandjadi indu panginan meto-
basiañ hong padang, basa iu bilang-
balangan.

6. Kará tabiringku lajang hong
kará bukit tuntang lungkoh awang
gantong toto, katé tabiringku djarí
bidangbalangan hapus hundjun pe-
tak, tantang djaton idja biti idja
manakun iu, djaton idja biti idja
manggane.

7. Tagal tā, o kará sakatik,
hining augh Jehowa:

8. Belom aku! koan pangkahai
Tuhan, Jehowa, basa kará tabi-
ringku djarí indu irampas, tuntang
hapus kawangku djarí indu pang-

nan kará metobasian hong padang;
basa djaton idja manjakatike, tinai
kará sakatikku djaton manalingku
tabiringku malaiakan karé sakatik
ta manjakatik arepelbewaiñ tāpi
kará tabiringku endjatosi manjakat-
ikepu, o iowib nomiñ idid gonec.

9. Tagal tā, joh kará sakatik!
hining langh Jehowa! — (Joh. 15)

10. Koktau augh paingkehai Tu-
han, Jehowa: Toto, aku handak
inxirakhi kará sakatik; tuntang
handak manuntut katé tabiringku
intu iu, intu handak manipasie
manjakatik tabiri, sampai sakatik
tā aks akan! manjakatik arepel hin-
dai, badalu aku handak maliwus
kará tabiringku berasnjamae, luka
djets iu indu kinae hindai.

11. Krana kakai augh pangkahai
Tuhan, Jehowa: Ita, laku, toto
bitingku sasindu handak manahsu
kará tabiringku, tuntang manggau-
tā. — (Joh. 10. Matn. 28)

12. Kilau sakatik manggau ma-
mumpong kawae, aton iu bentok
kará tabiri idja kasabudan, kalbu-
tā aku handak manggau tabiring-
ku, tuntang aku handak mawat
mandium iu bara kará aka; idja
akan hetá iu djari kasaburan metoh
andau sasaloh tuntang kapuit.

13. Aku handak maliwus iu bara
kará utus ole, balalu manumpong
iu bara kará tanah; palus mimbit
iu buki tanah ai. Palus aku handak
manjakatik iu hundjun kará bukit
Israel, hong saran karti sungai,
tinai hong kará aka tanah tā awang
bahalap.

14. Intu aka idja kapala bahalap
aku handak manjakatik iu, tinai
aka kandange intu hundjun kará bu-
kit Israel idja gantong; hetá iu ka-
räh menter hong kandange baha-
lap, tuntang iu karah mitrep hong

äka basiwoh, hong karä bukit Israël.

15. Kakoha bitingkn handak manjakatik tabiringku, tuntang aku handak manun äkäe melai, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

16. Idjä djari nihau aku handak manggaue, idjä djari inamburup aku handak halaliae, idjä djari bahimang aku handak mametenje, idjä haban aku handak mampakälähe, tapi idjä brigas badjoho handak impalomosku, krana aku handak manjakatik iä tumon kaptute.

17. Krana tahu keton, o karä tabiringkn! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mamutus akan hapus kawangkn, mambaris karä tabiri hatuë dengan tabiri bawie.

18. Djaton ombet keton murep talo bahalap? aton keton handak malitek tinai tisan talo urep tä hapan pain keton? aton keton mihop dannm idjä takining tä, tuntang handak mangeroh tiseae tä hapan pain keton?

19. Sampai karä tabiringku akan murep talo awang ilitek pain keton, tinai mihop talo awang inge-roh pain keton?

20. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, dengan äwen tä: Itä! aku, toto bitingku handak mamutus akan karä meto baseput tnntang meto pringkong tä.

21. Basa keton manggian karä awang lembä hapan balikat tuntang sapak, haiak manandok iä hapan tandok keton, sampai keton djari manamburup iä kedjakedjau,

22. Tagal tä kakoha akn handak inawat tabiringku, mangat djetä äla irampus hindai, tuntang akn han-

dak mamntus manisah karä tabiri.

23. Tinai aku handak mangkat akac Sekatik Idjä, uka manjakatik äwen, iä tä reworku Dawid; iä tä karäh manjakatik äwen, mandjadi Sakatike toto.

24. Tä aku, Jehowa, handak indu Hatallae, tinai reworku Dawid karäh indu radja mahundjun äwen; aku, Jehowa, djari hamauh kälötä.

25. Tä aku handak mampendeng akac djandji kasanang, palus manganan karä meto basiak idjä papa bara tanalie, mangat äwen tau melai sanang hong padang, tuntang batiroh hong kajnan.

26. Krana äwen tnntang karä äka idjä hakaliling bukitku tä handak imberkatku, aku handak manjoho udjan tnmon katikae, uras tä udjan idjä indu berkat toto.

27. Karä kajn hong padang karäh mamma, tnntang karä ramon tana akan mandjari, tä maka äwen tä akan melai sanang intu tanahe; tinai iä akan katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari mamelek ngare, tuntang inawat iä bara lengän äwen, awang mahadjipen iä.

28. Tä äwen djaton indu rampas olo kapir hindai, tinai meto basiak hong petak djaton akan kuman iä hindai, tapi iä akan melai sanang, tnntang djaton idjä mampikah iä.

29. Tnntang akan handak mampalembut akac pambulan idjä pa-ham kahalape, tä olo tä djaton hindai akan tamput awi lau hong tanahe, tnntang djaton akan mananggong kahawen awi olo kapir hindai.

30. Tapé äwen karäh katawan, aku, Jehowa, Hatallae, hindjä iä, tinai iä, ungkup Israel tä, toto

indu djalahana olo ajungku, koan pangkahai Tuhan, Jehovah.

31. Maka keton, o karä tabiringku, keton idjä puna injakatikku, tinai aku toh Hatallan keton, koan pangkahai Tuhan, Jehovah.

BAGI 35.

Hukum insuman akan olo Edom.

1. Tinai augh Jehovah sampai aku koae:

2. O ikau, olo kalunen! ules baum manintu karä bukit Seir, tuntang tudjum mantam iä. — (*Jer.49,7.*)

3. Sumanakae: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: toto, aku handak mantakan keton, o karä bukit Seir, aku handak mandjudju lengängku mawi keton, balalu mambenjem keton lepalepah.

4. Karä lewnm handak ingarakku njamah rusak haliae, tä keton akan katawan, aku toh Jehovah.

5. Basa ikau timben kasingim katatahi dengan panaikan Israel, tuntang djari mandjudju iä akan baum padang metoh karusake, metoh kahapus kadarhakae:

6. Tagal tä, belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehovah, toto aku handak mampadaha ikau kea, daha akan manggoang ikau; basa ikau djari maradjin daha, toh maka daha akan manggoang ikau.

7. Aku handak mawi karä bukit Seir sampai iä uras benjem, tuntang rusak haliae, tinai aku handak mampalomos bara hetä karä olo idjä mahoroe hetä.

8. Aku handak manjuang kara

bukite hapan olo ai awang impatäi; hong karä lungkohm, hong karä djanahm, hong karä sungäim, hetä karäh hakalampah hantun olo idjä impatäi.

9. Aku handak manampa ikau indu äka rusak katatahi, tuntang karä lewum djaton akan iukong tinai; kakai keton akan katawan, aku toh Jehovah.

10. Djetä basa koam: utus olo duä toh tuntang tanahe duäduä karäh akangku, ita handak manduan iä, alo Jehovah puna äkae hetä.

11. Tagal tä, belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehovah, aku kea handak mawi ikau tumon kasangitm tuntang kahirim, idjä djari ilalutam tuntang kasingim mawi äwen tä; tinai aku handak kasenan äwen, amon aku mahukum ikau.

12. Tä ikau akan katawan, aku, Jehovah, djari mahining augh tawhm, idjä djari injewutm mawi karä bukit Israel, koam: djetä uras rusak, tuntang inenga indu kinan ita.

13. Tumon tä keton djari mampa-djoho arep keton hapan totok keton manawah aku, tuntang djari mampahai augh keton manawah aku; toto, aku djari mahining tä.

14. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: Aku handak marusak mampabenjem ikau, sampai hapus petak akan handjak.

15. Kilau ikau djari handjak tagal bagin olo Israel, basa djetä djari rusak, kakai aku handak mämalah mawi ikau; karä bnkit Seir, hapus Edom, uras akan rusak haliae; tä olo tä akan katawan, aku toh Jehovah.

BAGI 36.

Hatalia handak manusia koto
Israel, tinaai.

1. Maka ikau, o olo katuneh,
tudjum tahuu karä bukit Israel,
koam: o karä bukit Israel, hining
auth Jehowa!

2. Kakai koan pangkahai Tuhan,
Jehowa: basa musohm badjoho ma-
wi ikau, koae: ta akae! toh karä
aka gantong idji, katatahi ta mahin
djari lawd' akni ita!

3. Tagal ta, tudjum, koam:
kakai auth pangkahai Tuhan, Je-
howa: basa olo marusak keton ba-
kaliling, tuntang handak maneh
keton lepalepah, nakata ketoh indu
bagin tisan olo kapir ta, tuntang
keton djari indu gandang totok olo,
paham batawah,

4. Tagal ta, o karä bukit Is-
rael, hining auth pangkahai Tuhan,
Jehowa: kakai koan pangkahai Tu-
han, Jehowa, dengan karä bukit
tuntang lungkoh, dengan karä
sungai tuntang djanah, dengan
karä aka idji rusak benjem, tun-
tag karä lewu idja inganan, idja
djari indu rampas tuntang aka ta-
wah karä tisan olo kapir, awang
melai hakaliling:

5. Toto, koan pangkahai Tuhan,
Jehowa, toto, tuntang hasep ka-
sangitku aku djari hamauh mantam
tisan karä olo kapir, tuntang ha-
pus Edom, idji djari mangatah
tanahku indu bagin ai, tuntang
liandjak rantang hapus attie, tun-
tag kipäe kahause, handak ma-
rampas tuntang marusak ta.

6. Tagal ta tudjum tahuu hapus
tanah Israel, balalu suman akan
karä bukit tuntang lungkoh, akan
karä sungai tuntang djanah: kakai

auth pangkahai Tuhan, Jehowa:
toto, Huang kabehungku tuntang
paliur kasangitku aku djati hamauh
basu keton djari mananggong ta-
wah olo kapir;

7. Tagal ta, kakai auth pangka-
hai Tuhan, Jehowa: aku mabigatang
lengangku tuntang sumpah, karä
olo kapir idja hakaliling keton akan
mananggong kawahae ta tinaai.

8. Tapu keton, o kara' bukit
Israel, akan mamimbong tinaai,
tuntang mawu akan djalan olo
ajungku, Israel, tuntang hajeleng
keu djets akan mandjadi!

9. Krama ita! aku hindja keton,
tuntang handak manangkilik keton
tinaai, ta-ketoni karah' hilan halak
inguin:

10. Tinaai akan iukohng tinaai, ta karä aka
karakkataka ingabuah.

11. Toto, akti handak mangapale
pahapaham olon tuntang metobong
keton, kalotä awen ta karah' da-
liangdahanga; manakmanaka. Tun-
tag sku handak mandahen keton
tinaai kilau djamian horan, tobo, sku
handak mampahalap keton hifream;
paham bira tamprae' bilih, awi
ta keton akan kawahan, akti toh
Jehowa!

12. Aku handak manjoho keton
indu aka djalan olo tinaai, sa tadi-
lahan olo ajungku Israel, iwen ta
akan manjores keton, palus keton
indu bagie; ta ikat' djaton kilau
tampanang tinaai, awi karä awen
nihau.

13. Kakai auth pangkahai Tuhan,
Jehowa: Basa olo ta mawi ikar,
koae: ikai putta tanah idji ku-
man oloe, puna tanah idji maru-
sak olo aim;

14. Tagal tä, ikau djaton akan kuman olo hindai, tuntang djaton hindai mampalokang olo ajum, kan pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Djaton, aku handak manjoho ikau mahining, augh, tawah, olo kapir hindai, tuntang ikau djaton akan mananggong kabawen awi karä utus olo, tinai ikau djaton akan mampalawo olo ajum hindai, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

16. Tinai, augh Jehowa sampai aku, koae.

17. O olo kalunen! utus olo Israel, metoh iä mangalewu tanahe, maka iä djari mangihal tä awi karä prangae tuntang gawie, sampai prangae tä intu baungku kilau kapelin olo bawi, amon iä pamali.

18. Tagal tä aku djari manam-pohak kasangitku mawi, iä, tagal kapir daha, idja djari inusube hong tanah, tuntang tagal karä devae matekiapi, idja awi tä, iä djari mangihal tanahe.

19. Tä, aku djari manamburup awen marak olo kapir, maka awen tä kesaburan, akan karä, tanah. Aku mahukum iä tumon, prangae tuntang tumon gawie.

20. Tapi amon, awen, tä sampai olo kapir, idja akan hetä iä djari hagoet, maka iä mamapa arangku idja brasih, basa karä olo, hamauh tahu awen: djeta djalahan olo, ain Jehowa; toh iä djari djaton, tau dia blua bara tanahe kea.

21. Tapi aku manjanjang awen tagal arangku, idja brasih, idja djari imapa olo Israel marak karä olo kapir, awang djari jinalihe.

22. Tagal tä, suman akan utus olo Israel: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa; gawingku toh djaton tagal keton, o olo Israel; malainkan tagal arangku idja bra-

sih, idja djari imapa keton marak karä olo kapir, awang djari jinalihe keton.

23. Krana aku handak mamprasih arangku idja hai tä, idja djari kilau papai marak olo kapir, idja djari kilau papai tagal keton marak olo tä; tä karä olo kapir akan katawan, aku toh Jehowa, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, amon aku djari imprasih, intu keton hong matan awen.

24. Krana aku handak manduan keton bara marak olo kapir, mamumpong keton bara karä tanah, tuntang, aku handak mumbit keton buli tanah keton.

25. Tä, aku handak manampitik keton hapan danum brasih, palus keton karäh brasih; aku handak mamprasih keton manganan kara kihal keton, tuntang karä dewa matekiapi ain keton.

26. Tuntang, aku handak manenga akan keton atai taheta, rogh tabeta intu huang keton; aku handak mangauan atai idja kilau batu, tä bara keton, manenga akan keton atai idja isi. — (11,19.)

27. Aku handak manenga Roghku, intu huang keton, haik handak mampahias keton manandjong tumon karä undangundangku, tuntang mahaga malalus, karä prentahku.

28. Tuntang keton karäh melai hong tanah, tä, idja djari ineng, aku akan tato keton, tinai keton indu, djalahan olo ajungku, tuntang aku akan Hatallan keton.

29. Aku handak maliwus keton bara karä kihal keton; tinai aku handak manjoho gendom mangat djeta bakapal, tuntang aku djaton handak mampalembut lau mawi keton.

30. Aku handak mampara bua kaju tuntang ramon tana, uka ala olo kapir halalea keton tinai tagal lau.

31. Katika ta keton karah manahiu karä prangan keton idja papa, tuntang gawin keton idja djaton bahalap, tinai keton karah mangabelä arep keton tagal karä kaderhaka tuntang kihal keton.

32. Gawingku tä djaton tagal keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; buah keton katawan tä; patut keton mahamen tuntang buraburah baun keton tagal karä prangan keton, joh utus olo Israel!

33. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Metoh andau, amon aku karä mamprasih keton, manganan karä kaderhakan keton, tä aku handak manjuang karti lewu tinai, tuntang karä äka rusak akan ingabuah.

34. Karä tana benjem akan iluku, takirin karusake bhin, intu matan olo handiai idja mahoroe hetä.

35. Tä olo tä karä hamauh: tanah toh, idja djari rusak, mandjadi kilau kabon Eden tinai, tuntang karä lewu idja tunis tuntang rusak karakkarako toh tinai dähen tuntang basuang.

36. Tä karä olo kapir, awang batise hong karä äka hakaliling keton, akan katawan, aku, Jehowa, mamangu äka idja karakkarako, tuntang mangabuah äka idja rusak; aku, Jehowa, djari hamauh kalotä, tuntang handak malalusé.

37. Kakai augh paugkahai Tuhan, Jehowa: Beken bara tä tinai aku handak kea isek utus olo Israel, mangat malalus tä acae; aku

handak mangapal iä mandjadi kawan olo karäan karäe.

38. Kilau kawan tabiri idja brasih, kilau karä tabiri hong Jerasalem intu wajah hai idja inukas tä: kalotä karä lewu awang boang karä basuaug awi olo; tä iä akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 37.

Kaliwus Israel insumau hapan paribasa tanah idja kontep tolang olo, tinai so-kah duä.

1. Maka lengtin Jehowa sampai aku, palus Jehowa mimbit hambaruangku, tuntang mingkes aku bentok padang; maka hetä kontep tolang olo mattäi.

2. Palus iä manjoho aku mangumbang tä hakaliling, maka toto, djeta hatawon haliac hong petak, itä! djeta djari räbok haliac.

3. Tä koae dengangku: O ikan, olo kahunen, tau karä tolang tä belom tinai? Tombah aku: O pangkahai Tuhan, Jehowa! ikau puna katawan tä.

4. Tä iä hamauh dengangku: Tudjum akan karä tolang tä, tuntang suman acae: o karä tolang, hining augh Jehowa!

5. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, akan karä tolang tä: Toto aku handak manenga tahaseng akan huang keton, tä keton karä belom tinai.

6. Tinai aku handak manampa uhat intu keton, tuntang mampanjurong isin keton, haisak mangkepu pupus keton, balala handak mauenga tahaseng intu huang keton, mangat keton belom tinai: tä keton akan katawan, aku toh Jehowa.

7. Tä aku manudjum tumou petahe; maka kahum aku manudjum aton augh gotogotok, itä! talo hagerek, karä tolang tä hatan-tongan arepe, gagenepe buli baris ai.

8. Tinai aku mitä, itä! hong karä tolang tä lembut uhate, tanta-gang isie manjurong, tinai pu-puse mangalanbo hundjue; tapi iä hindai djari aton tahaseng hu-anje.

9. Maka Iä hamauh dengangku: Tudjum mawi riwut; tudjum ikau, o olo kalunen, sambil hamauh dengan riwut: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: ikau, joh riwut, has, dumah bara äpat matam, balalu manampur talo ma-tai toh, mangat iä belom tinai.

10. Maka aku manudjum tumon aku djari injohoe. Tä tahaseng palus aton huange, tuntang iä belom, palus mendeng, kawan olo idja karäan karäe.

11. Tä Iä hamauh dengangku: O olo kalunen! karä tolang tä rimae hapus utus olo Israel; itäm, toh koan äwen tä: karä tolang ita djari räbok, tuntang kabarap ita djari nihan kilau inetek.

12. Tagal tä, tudjum, suman akan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak muap kubur keton, palus mampua keton bara kubur keton, o djalahan olo ajungku l tuntang aku handak halalian keton akan tanah Israel.

13. Tä keton akan katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari muap kubur keton, tuntang djari man-plua keton bara kubur keton, o djalahan olo ajungku.

14. Maka aku handak manenga Roghku huang keton, tä keton

karäh belom, tuntang aku handak mina keton huang tanah keton; tä keton akan katawan, aku Je-howa djari hamauh, tuntang ma-laluse kea, koan Jehowa.

15. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

16. Ikan toh, o olo kalunen, duan tetek kaju, surat hetä: akan Juda tuntang olo Israel tä, awang baris ai; tinai duan kaju beken, tuntang surat hetä: akan Josep, iä tä kajan Epraim, tuntang ha-pus utus Israel, idja baris ai.

17. Tinai awi manatop duäduä tä mangat bulat, maka djetä akan mandjadi idja hong lengäm.

18. Maka amon karä olo utus ajum misek ikau, koae: kilen, dia ikau handak masanan akan ikäi riman talo tä?

19. Tä koam dengan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: itä, aku handak manduan tetek kajun Josep, idja intu lengän Epraim, tuntang karä ham-putan Israel, idja baris ai, balalu handak mambulat djetä dengan kajun Juda, haiak handak mana-top djetä mandjadi kaju idja; tä djetä akan mandjadi Idja hong lengängku.

20. Maka kaju duä tä, idja djari injuram hundjue, djetä magon imbingm intu baun olo tä.

21. Tä suman akan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak manduan olo Israel bara marak karä olo kapir, idja djari inalihe, tuntang handak ma-mumpong iä bara liakaliling, ba-lalu halalian iä buli tanahe.

22. Aku handak mambulat iä mandjadi utus olo idja hong ta-nahe, hundjun karä bukit Israel; iä samandiai karäh hindja radjae

baja idja, tinai ia djaton hindai magon duu kabaris olo, tontang djaton magon hapisah duu kara-djaee.

23. Tuntang djaton hindai ia karah mangihal arepe dengan dewae matekiapi, tinai dengan karah ki-hale tuntang kalangkahe; aku handak maliwus ia bara kara-skae melai, idja hetä ia djari bedosa, tuntang handak mamprasih olo ta; tamon ta äwen akan djalaham olo ajengku, tinai aku akan Hatalae.

24. Maka reworku Dawid ta karah indu radjae, tuntang indu Sakatik äwen ta samandias; ta äwen karah manandjong tumon prentahku, sambil mahaga tuntang manumon sakaré undanguudangku.

25. Maka olo ta akan melai hoag tanah, idja djari inengaku akan reworku Jakob, idja djari aka karah tatoe; toto, hetä äwen akan melai, tuntang anak djariae palus katatahi; maka reworku Dawid karah indu radjae palus katatahi.

26. Tinai aku handak manampa djangjin kasanang dengan äwen, djangji ta palus katatahi akarä äwen ta; aku handak mandihen tuntang mangapal iu, tinai handak mina äkaku brasih bentok äwen palus katatahi.

27. Äkaku melai karah marak äwen, tinai aku handak indu Hatalae, tuntang olo ta indu djalaham olo ajengku.

28. Ta karä olo kapir akan kawatan, aku toh Jehowa, idja mamprasih Israel, amon äkaku brasih karah aton bentok äwen ta palus katatahi.

BAGI 38.
Hukum insuman akan Gog.

1. Tinai atigh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen! ules bauu manantu Gog, tamah Magog ta, maatir pamutjok hong Mesegh tuntang Tubal ta, palas tudjum mawi ia; — (Pangar 20,8.)

3. Koam: kakai atigh pangkahi Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mantakan ikau, o Gog, ikau idja nantir pamutjok hong Mesegh tuntang Tubal.

4. Aku handak mimbit ikau kantukants, tuntang mangawit sakang intu pipim, tinai aku handak mamplua ikau, tuntang hapus kawan parang ajum, karä hadjaran tuntang olo idja mukonge, idja uras hasangkarut totototo, tuntang ia karahen karé, hapan taming talawang, tuntang uras äwen ta patjih hapan padang.

5. Olo Parsi, olo Kus tinai olo Put hindja äwen, idja uras hapan talawang tuntang salutup.

6. Gomer tuntang hapus kawang parang ai, tinai olo Togarma idja hila utara haliae, tuntang karä kawae, kutoh karä utus olo idja hindja dengam.

7. Has, tatatacap ikau, ikau tuntang karä kawan parang ai, idja hapumpong hindja dengam, ikau akan itdu kapalae.

8. Maka tahi rahian ikau karah buah pamaish, indu katatesan karä njelo ikau karah tamä tanah ta; idja djari ingabuah lapas bara padang, idja oloe djari imumpong bara karä utus olo, ia ta karä bukit Israel ta, idja tali haliae djari rusak, amon olo tanah ta

djari implua zhara, katä utus olo, tuntang pras melai landang bewai.

9. Tä ikau karäh hagoet, manapi kilau berat, tuntang ikau kilau baunandau, mangat manutup mangaputu tanah tä, ikau hafiah hapus kawan parang aim, tuntang arä utus olo dengam.

10. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah Katika ts kea pikir karäh lembut hong ataim, ikau karäh manirok talo ipapa,

11. Sambil hamauh: aku handak liu maroboh tanah tä, idja halangai karä lewue, aku handak mantakan äwen, idja melai sanang landang, tuntang idja melai djaton hakota, hnit tuftang blawang djaton iu hapee.

12. Mangat ikau marampas tuntang manarik, mandjudju lengäm mawi, karä aka idja rusak bhinin, idja ingkalewu tinai, mawi utus olo, idja djari imumpong bera karä olo kapir, idja djari mulih kutoh metoh tuntang ramo, idja melai hong tanah bentok kalunen tä.

13. Olo Sgheba tuntang Dedan, tinai karä sadagar bara Tarsis, tuntang karä olo ajue idja kwasa, karäh hamauh dengam: aton ikau dumah handak marampas talo? djari ikau manauxpong olo ajum tantai manarik talo? mangat manamput bulu salaka, marampas meto tuntang ramo, tinai manamput kutoh panatau?

14. Tagal tu, tudjum, o ikau olo kalunen! suman akan Gog: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: dia ikau intu katika tä karäh mimpa mangasene, amon djalahen olo ajungku, Israel tä, melai landang?

15. Tä okau karäh manapadjang bera ukam, bera hila utaka halia; ikau tuntang arä utus olo haisab dengam; uras äwen tä mukong hadjaran, kawan idja paham. Bakaya, kawan parang idja kwasa halia;

16. Paket ikau karäh hagbet kielan baunandau maranggar djalah han olo ejungku Israel, sampai manutup tanahs. Ejéta hong katatesan katika: tä, aku handak magah akau mawi tanahku, mangat karä olo kapir kasene aku, amon aku isprash intu ikau, o/Geg, hong matan äwen.

17. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: Toto ikau lä, idja djari minabu instuhangku katika djaman horan, hadjamban karä reworku, karä nabin Israel, idja djari manudjum metoh katikae kutoh katahin njeloe, aku toh handak magah ikau maranggar olo ts.

18. Maka karäh mandjadi intu katika, amon Gog demah maranggar tanah Israel, koan pangkahai Tuhan, Jehovah, tä kangsantku karäh lembut haschasep haliai.

19. Krana, aku djari hamauh huang kabehungku tuntang lisep kalaiku: toto, intu katika tä talo karäh paham hagerek hong tanah Israel.

20. Sampai intu baungku karäh hagendjih karä lauk hong tasik, karä buroong penda langit, karä meto hong padang, tuntang talo handia; idja manjaranta hong petak, tuntang karä olon hong hapus petak, tinai karä bukit karäh impalokang, karä aka dahan karäh ingarak, tuntang karä kota karäh rampar intu petak.

21. Kraua aku handak mangahau padang mawi iä hong karä bukit, tū, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; genep biti karäh hapa-dang hawi sama arepe.

22. Tinai aku handak mahukum iä hapan lau tuntang daha, handak mampalawo udjan tombokbuku, tuntang udjan karangan idjä hai, tinai apui tuntang barirang, mantakan iä dengan karä kawae, tinai karä utus olo idjä ompat iä.

23. Kakai aku handak mandjadi hai, brasih tuntang basewut intu baun karä olo kapir; tā olo tā akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 39.

Gog akan alah palus rusak, utus olo sin Hatalla idjä manang.

1. Tinai ikau, o olo kalunen! tudjum mantam Gog, koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mantakan ikau, o Gog, idjä mantir pamutjok hong Mesegh tuntang Tubal.

2. Aku handak manunda ikau kantäkantä, tuntang mangawit sa-kang, mimbit ikau bara hila utara, palus magah ikau sampai karä bukit Israel.

3. Hetä aku handak mahampas panahim bara lengäm sambilm, tun-tang manggagar karä anak pa-nahim bara lengäm gantaum.

4. Hundjun karä bukit Israel ikau karäh halelek, ikau tuntang karä kawam, tinai karä utus olo idjä dengam; aku djari mandju-luk ikau indu panginan karä am-pin burong pangkamit, tuntang karä meto hong padang.

5. Hong padang rampar iken karäh halelek, kraua aku djari ha-mauh kalotä, koan pangkahai Tu-han, Jehowa.

6. Aku handak mandjakah apai intu Magog, tuntang marak karä äwen, idjä melai landang hong karä pulau; tā olo tā akan kata-wan, aku toh Jehowa.

7. Aku handak mangarinah arangku idjä brasih intu bentok djalaham olo ajungku, Israel, tun-tang djaton hindai aku handak manalua olo mama-pa arangku idjä brasih, tapi karä olo kapir akan katawan, aku toh Jehowa, idjä äka karash Israel.

8. Itä! talo tū dumah tuntang mandjadi, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; djetä andau idjä djari insumangku.

9. Maka karä olo hong karä lewun Israel karäh blua, tuntang manganju karä ganggama, karä taming tuntang talawang, karä panah tuntang anake, karä salugi tinai lundju; maka karä talo tā ombet akan kajue udju njelo.

10. Sampai dia usah äwen tā manganju hong padang, atawa manaweng hong kajuan, tapi iä karäh barapi hapan karä gangga-man tā; tinai iä akan manarik äwen, idjä djari manarik iä, tun-tang marampas olo tā, idjä djari marampas iä, koan pangkahai Tu-han, Jehowa.

11. Maka karäh mandjadi intu katika tā, aku handak manukas äka kubur Gog tā hong tanah Israel, iä tā djanah idjä ihoroc akan hila timor danau tā; djetä karäh mamaleng urong karä olo idjä mahoroe hetä: basa hetä olo akan mangubur Gog tuntang ka-wae idjä karäan karäc, tā olo akan

manjewut äka tä: djanah karä kawan Gog.

12. Maka utus olo Israel karäh mangubur iä udju bulan katahie, mangat tanah brasih tinai.

13. Toto, olo handiai hong tanah ti akan indu ombo mangubur, tuntang djetä indu horumat ai, amon aku djari mampahai arepku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

14. Tinai äwen akan mambaris olo, idjä haradjur akan mangumbang tanah, tuntang olo pangubur karäh omha awang mangumbang tä, mangat mangubur hantu idjä katapanan hong padang, mangat mainprasih hetä; limbah udju bulan tä äwen tä karäh mangumbang mariksa.

15. Maka amon äwen, awang mangumbang tanah tä, mitä toleng olo, tä iä karäh mampendeng katae, sampai olo pangubur djari mangubur tä kea hong djanah karä kawan Gog.

16. Timai aran äka tä Hamona. (*Kawan.*) Kakai olo akan mamprasih tanahe.

17. Maka ikau, o olo kalunen! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: suman akan karä ampin burong, tuntang karä meto padang: pumpong arep keton, talih hakampeleng keton bara hetähetä hakaliling, talih parapah idjä djari impataiku akan keton, parapah idjä paham karäe, hundjun karä bukit Israel; kinan karä isi, ihop dahan!

18. Isin karä pangkalima akan kinan keton, tuntang dahan karä mantir petak akan ihop keton, karä tabiri hatuae tuntang anak tabiri, karä kambing tuntang sapi, idjä uras basepot toto haliae.

19. Keton akan kuman enjake

sainpai besoh, tuntang mihop da-hae sampai babusau, karä parapah tä, idjä djari impataiku akan keton.

20. Keton karäh imbesoh hong medjangku, kuman karä hadjaran idjä iukong, tuntang karä hadjarau kareta, karä pangkalima tuntang olo parang, koan pangkahai Tuhan Jehowa.

21. Aku handak mamprahan ka-haingku marak karä olo kapir; karä olo kapir akan mitä hukum-ku, idjä djari ilalusku, tuntang lengängku, idjä djari indjudjuku mawi olo tä.

22. Tä hapus utus olo Israel karäh katawan, aku, Jehowa, toto Hatallae, bara andau tä palus ha-rian dapit.

23. Tuntang karä olo kapir akan katawan, idjä olo Israel tä djari tamput tawanan, djetä tagal karä kadarhakae, basa iä djari malang-kah akin; tagal tä baungku djari iulesku bara äwen, palus aku djari manjaragh iä intu lengän musohe, sampai iä handiai djari halelek awi padang.

24. Tumon kakihale tuntang ka-langkahe aku djari mawi äwen, tuntang aku djari mules baungku bara iä.

25. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toh aku handak halalian Jakob idjä tawan-an, tuntang handak maa-i hapus ungkup Israel; aku handak ina-ngabehu tagal arangku idjä brasih;

26. Limbah äwen djari inanang-gong kahawae, tinai karä kalang-kahe idjä hapee djari malangkah aku, metoh iä melai sanang hong tanah ai, tuntang djaton olo idjä mampikah iä;

27. Limbah aku djari halalian is
bara karä utus olo, tuntang djari
mamumpong iä bara karä tanah
musohe, tuntang aku imprasih
intu iä hong matan arä olo kapir:

28. Tä äwen akan katawan, aku
Jehowa puna Hatallan ai, basa aku
djari manjoho iü inamput tawanan
marak karä olo kapir, tapi aku
djari mamumpong äwen tä tinai
buli tanah ajue, djaton djari balihii
idja biti äwen tä hetä.

29. Tuntang aku djaton handak
mules baungku bara äwen tä tinai,
limbah aku djari mannsnh Röghku
akan ntus olo Israel, koan pang-
kahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 40.

Paitä, human Hatalla idja taheta aton;
parantaran huma tä.

1. Hong njelo duä pulu limä
limbah ita tamput tawanan, intu
tamparan njelo, andau sapulu, bu-
lan idja, djetä njelo äpatwalas lim-
bah lewn tä djari impakalah, an-
dau tä maka lengän Jehowa sam-
pai aku, tuntang iä mimbit aku
akan hetä.

2. Hong paitäku Hatalla mim-
bit aku akan tanah Israel, tuntang
iä mingkes aku hundjun bnkit
idja gantong haliae, hong hetä
hila salatan aton ampin tampan
lewu.

3. Limbah iä djari mimbit aku
akan hetä, maka aton hetä olo
hatuä idja ampie kilau tampajah
tambaga; intu lengäe aton tali
ukur pistä, tinai sokah ukur;
maka iä mendeng intu bauntong-
gang. — (Pangar.21,15.)

4. Iä tä hamauh dengangku:

O ikau, olo kalunen! itäm hapan
matam, hining hapan pindingan,
tuntang kandong hong ataim
karä talo toh, idja handak im-
prahangku akam; krana ikau tantai
djari imbit kantoh, mangat aku
mamprahan tä akam. Limbah tä
sanan talo handiai, awang djari
gitam, akan utus olo Israel.

5. Maka itä! aton dinding batu
hakaliling huma tä bara ruar; ti-
nai intu lengän olo hatuä tä aton
sokah ukur idja pandjang djahawen
hasa, maka genep hasa labien ka-
lombah lokap bara puna kambo
hasa; tä iä mukur kakapal dind-
inge, djetä hamparangan sokahe,
tuntang kagantonge tipeng sokah
kea.

6. Limbah tä iä sampai baun-
tonggang, idja manaharep hila ti-
mor; tä iä mandai lampat idja
hetä, tuntang iä mukur gagelan
bauntonggang, maka kakapale ti-
peng sokahe, tinai gagelan idja
tä tipeng sokahe kea kakapale.

7. Tuntang genep karong kam-
boe idja kalongkang sokah ukure,
tinai kabukae tumon tä kea; maka
intu helat karä karong dindinge
limä hasa; tinai gagelan baun-
tonggang, idja tandipah parantaran,
sindä malongkang sokah kea.

8. Tinai iä mukur tatakon, idja
tokep bauntonggang djetä, sindä
hamparangan sokah ukur.

9. Limbah tä iä mnkur tata-
kon idja beken, idja darah baun-
tonggang, djetä hanja hasa, tun-
tag djihie duä hasa, tinai radjur
tatakon palus hila huang baun-
tonggang.

10. Maka karä karong hasansila
bauntonggang idja hila timor, djetä
telo hasansila hatembak, maka ka-
tateloe tä ukur idja bewäi, tinai

karä djihi hasansila sama kea ukure.

11. Tinai iä mukur kalombah lawang bauntonggang, djetä sapulu hasa kalombahe, maka kambo bauntonggang tä telowalas hasa.

12. Maka aton ruange intu baun karä karong tä hasansila, idjä hasa kalombahe, maka genep karong mandjahawen hasa kalombahe lapak häpat.

13. Limbah tä iä mukur helat bauntonggang bara saran lalangit karong idjä, sampai saran lalangit karong idjä tä, kapandjange salawi hasa; maka karä bauntonggang budjur hatembak.

14. Tinai iä inukur karä djihi djahawen pulu hasa kamboe, tinai intu baun karä djihi tä parantaran idjä hakaliling bauntonggang tä.

15. Maka bara bauntonggang djalan tamä sampai saran parantaran, djetä limä pulu hasa.

16. Tuntang aton badjakan kotorik intu karä karong tä, hai hila huange, tinai darahi djihi tä kea, idjä intu bauntonggang tä, palus hakaliling; tumon tä kea intu karä tatakon; karä badjakan tä uras hai hila huange kakaliling; tinai intu karä djihi tä aton ukire kilau batang korma.

17. Tinai iä mimbit aku akan huang parantaran idjä hila ruar, maka itä! hetä kea aton karong: tuntang aton lasähe hakaliling hong parantaran tä; nabarep lasähe tä aton telo pulu karong.

18. Maka lasähe tä hila ruar bauntonggang, mamihit intu baun karä bauntonggang; djetä lasäh idjä hila liwa tä.

19. Tinai iä mukur kalombahe bara bauntonggang parantaran idjä liwa, sampai bauntonggang paran-

taran idjä hila huange, djetä saratus hasa, hila timor tuntang hila utara.

20. Tinai iä muknre kea bauntonggang parantaran idjä hila ruartä, idjä manaharep utara; iä mukur kamboe tuntang kabukae.

21. Tinai karä karong idjä hetä, iä tä aton telo hasansila; karä djbie tuntang tatakoe sama ukure dengan bauntonggang idjä solake; limä pulu hasa kamboe, tinai salawi hasa kalombahe.

22. Tinai karä badjakae tuntang tatakoe tuntang ukire batang korma sama ukure, kilau hong bauntonggang idjä hila timor tä; djalan mandai sampai udju lampate, tinai tatakoe aton hila baue.

23. Maka bauntonggang parantaran idjä hila huange tä aton hantidipah hatembak dengan bauntonggang idjä hila utara, tuntang hila timor; maka iä mukur bara bauntonggang idjä, sampai idjä tinai, saratus hasa.

24. Limbah tä iä mimbit aku akan hila salatan; maka itä! aton kea bauntonggang hetä hila salatan; iä mukur djihibe tuntang tatakoe tumon uknr idjä belo kea.

25. Maka hetä tuntang intu tatakoe aton badjakan hakaliling, kilau badjakan beken tä kea: kamboe limä pulu hasa, tuntang kalombahe salawi hasa.

26. Amon olo lompat tä, maka udju kalampat palus sampai; tatakoe tä intu baue, ukir batang korma hasansila intu djihibe.

27. Tinai aton bauntonggang hila salatan intu parantaran hila huange tä, maka iä mukur bara bauntonggang idjä, sampai idjä tinai, hila utara, saratus hasa.

28. Limbah tä iä mimbit aku

mahoroe bauntonggang idjä hila salatan tä, tamä parantaran idjä hila huange; tä iä mukur bauntonggang idjä hila salatan tä, tumon ukur awang beken tä kea.

29. Aton karong korik hetä, tuntang djihie, tuntang tatakoe, sama ukure dengan awang beken tä kea; tinsi aton badjakae, hong tatakoe kea, hakaliling; kalombah hetä limä pulu hasa, tinai kabukae salawi hasa.

30. Maka tatakoe aton hakaliling; kamboe salawi hasa; kabukae limä hasa.

31. Karä tatakoe tä hila parantaran idjä hila ruar; tinai aton ukir batang korma intu djihie; tuntang djalan mandai sampai hanja lampate.

32. Limbah tä iä mimbit aku tamä parantaran huange tä hila timor; iä mukur bauntonggang tumon ukur awang beken tä kea.

33. Tinai karä karong korik tuntang djihie tuntang tatakoe tumon awang helo tä kea ukure; tinai aton badjakae, hong tatakoe kea, hakaliling; kambo hetä limä pulu hasa, kalombahe salawi hasa.

34. Karä tatakoe kea uras hila parantaran idjä ruare tä, aton kea ukire kilau batang korma intu karä djihie hasansila, tuntang djalan mandai sampai hanja lampate.

35. Limbah tä iä mimbit aku akan bauntonggang hila utara, hetä iä mukure tumon awang beken tä kea.

36. Aton karonge korik tuntang djihie, tinai tatakoe, aton kea badjakae hakaliling: kambo hetä limä pulu hasa, tuntang kalombahe salawi hasa.

37. Maka karä tatakoe uras hila parantaran idjä ruare tä; tinai aton

ukire kilau batang korma intu djihie hasansila; djalan mandai sampai hanja lampate.

38. Karonge tä tuntang blawange tokep papar bauntonggang; hetä äka olo mamenjau karä parapah idjä ingähu.

39. Hong tatakon bauntonggang tä aton manduä manduä medja hasansila, tantai äka mampatäi talo parapah ingähu, tuntang parapah tagal dosa, tinai parapah tagal kalselan.

40. Tinai hila ruar, balikat djalan mandai bauntonggang hila utara tä, atou duä medja; tinai tandipah hetä, balikat tatakon bauntonggang aton kea duä medja.

41. Aton äpat medja latoh, tinai äpat medja latä, hasansila bauntonggang tä; hanja medja tä indu äka mampatäi talo.

42. Maka äpat medja idjä tantai akan parapah idjä ingähu, djetä batu idjä barasok, pangandjure tangah duä hasa, kabukae tangah duä hasa, kagantonge idjä hasa; hundjue tä olo mingkes pakarang idjä hapa manjambalih parapah idjä ingähu, tuntang parapah idjä injambalih.

43. Aton papare kalombah lokap, idjä inampa buabuah hakaliling: hundjun medja tä äka isin talo parapah.

44. Maka hila ruar bauntonggang idjä hila huange tä aton karä karong olo panjanji, hong parantaran idjä huange tä, belahe aton hila utara manaharep salatan, belahe darah bauntonggang hila timor manaharep utara.

45. Maka iä hamauh dengangku: Karä karong toh, idjä manaharep salatan, djetä akan imam, awang manonggo huma toh.

46. Tapi karä karong idjä manaharap utara, djetä akan imam, awang nguan gawin mesbeh, djetä panakan. Sadok, baris olo Lewi tä, idjä akan manggapi Jehowa, mangat manonggo iä.

47. Maka iä mukur parantaran tä, pangandjure saratus hasa, kabukae saratus hasa kea, lapak häpat; maka mesbeh tä darah baun huma.

48. Limbah tä iä mimbit aku tamä tatakon intu huma tä; tä iä mukur karä djihin tatakon tä malimä hasa hasansila; maka kabuka bauntonggaag manelo hasa hasansila.

49. Pangandjur tatakon tä duä pulu hasa, tinai kabukae sawalas hasa, aton lampate idjä hapa mandai; tinai aton djahi intu hetä, midjämijä hasansila.

BAGI 41.

Ampin huang human Hatalla tä insuman.

1. Tinai iä mimbit aku sampai human Hatalla, tä iä mukur karä djihil, mandjahawen hasa hasansila helate dengan kolae, tmmon kalombah tingkap tä.

2. Bauntonggang tä sapulu hasa kabukae, tinai dindinge hasansila limä hasa; tinai iä mukur huang huma tä, äpat pulu hasa kamboe, kalombahe duä pulu hasa.

3. Limbah tä iä tamä hnange, balalu mukur djihin bauntonggang, duä hasa; tinai kalombah lawang djahawen hasa, maka kagantong bauntonggang udju hasa.

4. Tinai iä mukur hetä hong huma tä duä pulu hasa kamboe, tinai duä pulu hasa kalombahe;

tä iä hamauh dengangku: Djetä äka idjä brasih haliae.

5. Limbah tä iä mukur dinding huma tä, djahawen hasa, tinai kalombah karä sungkinge äpat hasa, hakaliling huma tä.

6. Maka karä karong sungking tä suson teko, manelo pulu dalam genep susoe, tuntang djetä rantep intu lapis dinding huma tä hakaliling, idjä tantai inampa hapa mamparantep iä, tapi djaton rantep dengan batang dinding huma.

7. Karä karong sungking idjä hakaliling hetä djadjalanan hai tumon susoe; krana turoe hasuson mangaliling huma tä palus ngambo, sampai idjä hila ngambo tä hai haream; bara idjä liwa olo mandai mahoroe idjä bentok, palus sampai ngambo.

8. Tinai aku mitä papar hakaliling hundjun huma tä. Karä galang karong sungking tä hamparrangan sokah ukur, djetä djahawen hasa, hasa idjä ombet kamboe.

9. Maka kakapal dinding idjä hila ruar karä karong sungking tä limä hasa, helate tä djetä äka karong sungking, idjä hong huma tä.

10. Kalombah helang ruar karä karong tä duä pulu hasa, hakaliling huma tä.

11. Maka aton duä bauntonggang djalan akan huang karä karong sungking, idjä hila utara, idjä hila salatan; äka idjä boang hetä limä hasa hakaliling.

12. Karä pangun, awang darah äka boang tä hila barat, udju pulu hasa kabukae, dindinge limä hasa kakapale hakaliling; kamboe djalatiens pulu hasa.

13. Tinai iä mukur huma tä, kabukae saratus hasa samandiai,

tamput kea äka boang tå tuntang
hapus pangun tå, tinai dindinge.

14. Kalombah äka intu baun
huma, tuntang äka boang tå idjä
hila timor, saratus hasa.

15. Tinai iä mukur pangandjur
huma tå, tuntang äka boang, idjä
hila likute, tuntang tambirae ha-
sansila, saratus hasa, kahum ba-
tang huma tuntang parantarae,
tinai tatakoe;

16. Karä gagelae, tuntang ba-
djakae idjä korik, tinai karä tam-
birae hakaliling; maka bara ga-
lange uras djetå dinding papan
hakaliling, bara petak mimes ba-
djakan, tinai karä badjakae tå kea
uras inantilap.

17. Tinai karä idjä ngambo baun-
tonggang, huange ruare, hapus
dindinge hakaliling inantilap kea.

18. Maka karä ukire hetå Kerub
tuntang batang korma, midjä midjä
batang korma helat Kerub duå; ti-
nai genep Kerub duå baue;

19. Baue silae kilau baun olon,
tinai baue silae kilau baun singa;
kakai djari inampa hapus huma
hakaliling.

20. Bara petak sampai ambo
bauntonggang karä Kerub tuntang
batang korma tå djari iukir, ka-
kai kea hila huang dinding hu-
man Hatalla.

21. Karä djihin huma tå lapak
häpat: maka baun äka brasih tå
sama kilau baun äka idjä brasih
haliae.

22. Kagantong mesbeh kaju tå
telo hasa, pangandjure tuntang ka-
lombahe duå hasa, tuntang bara
pampang; hundjue tuntang bali-
kate uras kaju. Maka iä hamauh
dengangku: Djetti medjä, idjä
akan ingkes intu baun Jehowa.

23. Maka aton manduå manduå

bauntonggang hong human Ha-
talla, tuntang hong äka idjä bra-
sih haliae tå.

24. Maka genep bauntonggang
aton duå lawange, uras tau inap
iatep, idjä tå duå, idjä tinai man-
duå kea.

25. Heta, hong lawang human
Hatalla tå, aton ukir Kerub tun-
tag batang korma, sama tampie
kilau intu dinding; maka kaju
idjä intu baun tatakoe tå bakapal
toto.

26. Intu karä badjakan korik tå
aton ukir batang korma hasansila,
hasansila tatakon tå, tuntang intu
karä karong eungking huma tå,
tinai darah karä djihie.

BAGI 42.

Karä pandjala human Hatalla.

1. Limbah tå iä mimbit aku
akan parantaran hila ruar haliae,
idjä naharep utara; balalu iä ma-
gah aku akan karä huma, idjä
tandipah äka boang, tuntang tan-
dipah batang huma tå, hila utara.

2. Pangandjur djetå saratus ha-
sa, tandipah bauntonggang idjä
hila utara, tinai kabukae lima
pulu hasa.

3. Tandipah duå pulu hasa tå,
idjä äka parantaran hila huange,
tinai tandipah lastå tå, idjä intu
parantaran hila ruar, aton tambi-
ran tambing telo.

4. Intu baun karä huma tå
djalan idjä sapulu depå kabukae,
akan hila huange, tinai djalan be-
ken idjä hasa kabukae; maka
bauntonggang djetå naharep utara.

5. Maka karä karong idjä hila

hundjue djaladjalan korik bara awang penda, krana tambiran idjä penda tuntang idjä intu bentenget manjarambir bara idjä ngambo.

6. Krana djetä suson telo, tapi djihiie djaton palus; tagal tä karong idjä ngambo tä djadjalan korik bara idjä liwa tuntang idjä bentenget.

7. Maka dinding idjä hila ruar karong tä, idjä tandipah parantaran hila ruar, pasampok karä karong tä, uras pandjang limä pulu hasa.

8. Krana pangandjur karä karong idjä tandipah parantaran hila ruar, uras limä pulu hasa, tapi tandipah human Hatalla djetä satus hasa.

9. Maka penda karä karong tä uras aton djalan tamä bara hila timor, djalan olo tamä hetä bara parantaran hila ruar.

10. Tinai intu dinding parantaran, idjä hila timor, tandipah äka boang tuntang batang huma tä, aton karong kea.

11. Aton kea djalan intu baue, kilau intu baun karä karong idjä hila utara, sama kamboe, sama kabukae dengan djetä kea, tinai karä djalan tamä sama kilau hetä kea.

12. Tinai hila salatan aton karä karong tuntang bauntonggang kallotä kea, tuntang aton bauntonggang intu batang djalan, iä tä djalan tamä hong dinding idjä buengas tä, djalan tamä bara hila timor.

13. Maka iä hamaul dengangku, koae: Karä karong idjä hila utara tuntang hila salatan, idjä tandipah äka boang tä, djetä karong brasih, idjä hetä karä imam, awang manggapi Jehowa, akan kuman karä talo idjä brasih halai; hetä

iä akan mingkes karä talo idjä brasih halai, „iä tä parapah indu kinan, „tinai parapah tagal dosa, tuntang parapah tagal kasalan: krana äka tä puna brasih.

14. Amon karä imam djari tamä hetä, maka, iä djaton, tau blua bara äka brasih akan parantaran tinai, djaka dia helo iä djari mengkak pakaiæ awang, hapee sombang, mingkes tä hetä; krana pakaiæ tä, talo brasih; tä äwen akan hapukuan beken, palus limbah tä iä tau blua hindjä olo arâ.

15. Maka amon iä djari terai mukur huang huma tä, iä magah akan blua mahoroë bauntonggang idjä hila timor, tuntang mukur hetä hakaliling.

16. Iä mukur hila timor hapan sokahe, limä ratus longkang sokahe kamboe.

17. Tinai iä mukur hila utara, limä ratus longkang sokahe kamboe.

18. Hila salatan kea iukure, limä ratus longkang sokahe.

19. Limbah tä iä sampai hila barat, tuntang iä mukure limä ratus longkang sokahe kea.

20. Iä mukur tä äpaäpat hakaliling basa dindinge hakaliling; maka kamboe limä ratus longkang sokahe, tinai kabukae limä ratus longkang sokahe kea, djetä hapa mahelat äka brasih dengan äka beken tä.

BAGI 43.

Kahalap humau Hatalla idjä taheta tä; mesbeh idjä hetä; gawi hapa magma tä.

1. Limbah tä iä magah aku tinai sampai bauntonggang idjä hila utara.

2. Maka itä! kahain Hatallan Israel aton dumah bara hila timor, aughe kilau gotok danum hai, tun-tang petak implawa awi kahaie.

3. Maka ampie sama kilau paitä, idjä djari gitangku metoh aku injoho masuman karusak lewu tä, sama ampie kilau paitä, idjä djari gitangku tokep batangdanum Ke-bar. Tä aku mahingkep, manjon-top baungku. — (1,3.)

4. Maka kahain Hatalla tamä huma tä, mahoroe bauntonggang idjä hila timor.

5. Tä Rogh manggatang mim-bit aku akan parantaran hilä hu-ange: itä! kahain Jehowa djari manjuang huma tä.

6. Maka aku mahining idjä ha-kotak dengangku bara huang huma, palus lä tä aton mendeng bali-katku.

7. Iä hamauh dengangku: O ikau, olo kalunen, djetoh 'äka padadusangku, 'äka paingku, hetoh aku handak melai bentok olo Israel palus, katatahi; tä olo utus Israel djaton karäh mamapa arang-ku idjä brasili hindai, iä tuntang karä radjac, hapan karä kandjie, tuntang awi karä hantun radjac hong karä kramate,

8. Idjä gagelae inae tokep ga-gelan aingku, tuntang djihie to-kep djihin aingku, sampai baja dinding idjä helatku dengan äwen; tinai lä djari mangihal arangku idjä brasih dengan karä kihale, idjä iawie; tagal tä aku djari mampalomos lä hong kalaiktu.

9. Toh, maka äwen karäh ma-naganan karä kandjie tuntang han-tun karä radjac kedjau bara aku; tuntang aku handak melai maiak äwen tä sampai katatahi.

10. Maka ikau, o olo kalunen,

sanan huma toh akan" utus olo Israel, uka iä mahamen buraburah baue tagal karä kadarhakae, tinai solo iä manamunan sontoe fitititip.

11. Djadi, amon äwen mahamen tagal talo handiai, idjä djari iawie, tä suman akan" äwen ampin" huma toh, tinai tampae, tuntang djalæ blua tamä, tuntang 'karä' hadate, tinai tukase, toto, "karä" hadate tuntang tukase; tuntang surat tä intu baue, mangat äwen toto mahaga karä ampie tuntang hadate, balalu manumon tä.

12. Djetoh prentah tahiü" huma toh: intu tantan bukit häpus siraë hakaliling, djeta" indu" saka" idjä brasili halai; djeta" prentah tahiü huma toh.

13. Tinai djetoh" ukur mésbeh tä, tumon hasae, idjä läbil" kalombah lokap bara hasa idjä puüa" häpan: galange tä idjä hasa kagantonge, tuntang idjä hasa kalombah kanjarambire, tuntang papare" idjä hakaliling idjä" gawang" kakapale; djeta" galang mésbeh tä.

14. Bara galangc idjä rantepe petak tä mimes datahe idjä bentenge duü hasa, "tuntang" idjä" hasa" kalombah kanjarambire, tinai" bara datahe idjä" bentenge" tä sampai hundjue äpat" hasa".

15. Djadi Harel" tä" (ärän suson idjä" hundjun) äpat" hasa" kagan-tonge" tinai" bara Ariel (djétid ärän hundjue) möndök" äpat" pampange.

16. Ariel" tä" duåvalas hasa kam-boc, tuntang duåvalas" hasa" kabuk-kae, lapak häpat, nusé" ünti

17. Maka" datah" bentenge" äpat-walas hasa kabukae" lapak" häpat, tinai papare" idjä" hakaliling" lietä silan" hasa" tuntang" galange" idjä hasa" kagantonge hakaliling" lam-pate" tä hila timor.

18. Tinai iā hainauh dengangku: O ikau, olo kalunen! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: djetä karä prentah tahu, mesbeh akan andau, amon olo mamugae, mangat maluput parapah idjä ingahu hundjue, tuntang manampitik dahan hetä.

19. Maka akan imam baris olo Lewi, idjä panakau Sadok tä, idjä akan manggapi aku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, mangat sombajang intu aku, ikau akan manenga sapi tabelia idjä kongan, indu parapah tagal dosa.

20. Tuntang ikau akan manduan belabe dahae, mohos tä intu pam-pange apaapat, tinai intu äpat putting datalie, tuntang intu saræ hakaliling; kakai ikau akan manapas tuntang manjaki djetä.

21. Limbah tä ikau akan manduan sapi idjä akan parapah tagal dosa tä, balalu mangahu tä intu huma idjä inukas, intu ruar aka brasili tä. (3. Mos. 16, 27.)

22. Maka andau dbä ikau akan mampatai kambing hatuae, idjä tinduh, idjä kongan, tuntang maluput tä indu parapah tagal dosa; tuntang olo tä akan manapas mesbeh, sama kilau iā djari manapas tä hapan sapi.

23. Amon ikau djari terai ina-mapase, tä ikau akan mampatai sapi tabelia idjä tinduh, idjä kongan, tuntang tabiri hatuae idjä tinduh, idjä kongan, bara kawan.

24. Palus ikau akan maluput tä intu baun Jehowa: tä karä imam akan mambowoli ujah hundjue, palus maluput tä indu parapah ingahu akan Jehowa.

25. Kudju ikau, akan manatap kambing akan parapah tagal dosa, midjamidja djandau; tinai olo akan

manatap sapi tabelia idjä kongan, tinai tabiri hatuae bara kawan, idjä kongan, idjä tinduh duadua!

26. Kudju awen tä akan manapas mesbeh tä, tuntang manprasih, hajak manjuang lokap imam.

27. Maka amon awen djari manjukup karä andau tä, tä intu andau hanja haradjur palus dapit karä imam akan manatap hundjui mesbeh karä parapah keton idjä ingahu, tinai parapah tarimakash ain keton; tä aku haidak manigilak keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 44.
Prentah tahu imam, idjä hong human,
Hatalla taheta tä.

1. Limbah tä iā magali aku tinai akan bauntonggang aka brasih idjä hila ruar, idjä tandipah timor; maka djeta patep.

2. Koan Jeliowa deligangku: Bauntonggang djetoh patut iatep magon, djaton akan iuap, ala idjä biti akan tamai lietä; krana Jehowa, Hatallan Israël, djari tamai lietä, sabab tä patut djeta magon iatep.

3. Maka rádja katahin iā radja, akan mondok heta, mangat kuman intu bauñ Jehowa; mahoroe djalan tatakon bauntonggang fa iā akan tamai, tuntang mahoroe djalan tä kea iā akan blua tinai.

4. Limbah tä iā magali taku tamai huma, baya tikas bauntonggang hila utara; maka aku mita, itä! kahain Jehowa djari manju-

ang human Jehowa; tä aku ma-hingkep, manjontop baungku.

5. Maka koan Jehowa deng-angku: "O ikau, olo kalunen! ingat, luntang itäm tototote, hi-nings buabuah talo handiae, idja handak insanungku akam tahu karä hadaf human Jehowa, tun-tang tahu karä. prentabe, ingat totototo karä djalan tamä huma, tuntang karä djalan blua baza äka brasih tä.

6. Palus sanan akan ungkup olo parisang, aka utus Israel tä: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: tangkalau gawin keton hong karä kihal keton, o utus olo Israel;

7. Basa keton djari manamäen olo beken, olo kulop atäie tun-tang kulop isie, akan äkaku idja brasih, hapan mangihal humaangku tä, amon keton maluput tepong, enjak tuntang daha ajungku; kalotä keton mangarak djandjingku awi karä kihal keton.

8. Keton djaton djari toto manonggo ramongku idja brasih tä, baja keton djari manjoho olo beken manonggo äkaku idja brasih tä.

9. Kakai augh pangkahai Tu-han, Jehowa: "Ela haliae olo be-ken, olo idja kulop atäie tuntang kulop isie, akan tamä äkaku idja brasih, baris karä tamuäi idja marak utus Israel.

10. Tapi olo Lewi kea djari mangedjau arepe bara aku, ka-hum Israel djari lajang, undur bara aku, ombo dewae matekiapi; toto, iä akan mananggong kadar-hakae.

11. Tapi iä akan manonggo kea hong äkaku idja brasih, mandjaga karä bauntonggang huma, tinai

iä akan ombo mangyan gawin huma kea; iä akan manapati pa-rapah idja angahn tunhang parapah idja ingambalih sia olo aré, tinai akan mendeng intu baun äwen, mangat manonggo iä.

12. Basa iä djari manonggo intu baun dewa matekiapi aïn äwen, tuntang djari indu upon kadahaka, akan olo Israel, tagal tä aku djari manggatang lengkingku sumpah mantam olo tä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, iä akan mananggong kadar-hakae.

13. Djaton iä akan manggapi aku, mangat nguan pangkat imain intu aku, tuntang manggapi karä ramongku idja brasih, ramongku idja brasih haliae tä; tapi äwen akan mananggong kahawie tun-tang kihale, idja djari iawie.

14. Tagal tä aku handak man-nakas äwen tä indu tonggon hu-mangku, mangat manatap karä gawie, tuntang talo handiae idja akan ilalus huange.

15. Tapi imam baris olo Lewi, idja panakan Sadok tä, idja magon djari manonggo äkaku brasih tä, kahum utus olo Israel djari lajang bara aku, äwen tä akan manggapi aku, mangat sombjang intu aku; äwen akan manaharep baungku, mangat maluput enjak tuntang daha akangku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

16. Äwen akan tamä äkaku idja brasih, äwen akan manggapi me-djangku, mangat manonggo hetä, tuntang iä akan manonggo ma-njang aku.

17. Maka amon äwen tä tamä bauntonggang parantaran hila hu-ange, tä patut iä hapakaiian be-nang pista; ala iä mangkepan benang bulun tabiri, amon iä

malus gawie hong parantaran
hila huange; tuntang hoag humah.

18. Sanban pista akan indu ha-
pas; tuntang sarawar pista inta
kabunge; ala ia mkaian arepe
kahum bebes.

19. Amon ia handak blua tinai
akan parantaran idja ruar; mana-
lih olo arsi; maka ia akan meng-
kak karti pakaisie idja ejari hapae
sombajang, balalu mingkes djetti
intu karong brasih, tuntang ia manenga
akan hayakcahan beken, uka ia hong Israel;
ala mangapähä olo arsi awi klap-
bie tä.

20. Alia ia manjukur balaeu ha-
lungah, tinai ala keu ia maman-
djang balaeu, tapi ia akan mang-
unting balaeu ombeombet.

21. Tinai ala imam mihop ang-
gor, amon ia handak tamä pa-
rantaran idja hila huange. —
(3.Mos.10,9;19,27;21,7.)

22. Alia kea ia masawä balo,
atawa idja inganan banea, tapi
budjang bawi baris panakan utus
Israel; atawa balo, idja sawan
imam bilih, tau insawie kea.

23. Ewen akan madjar djaka-
han olo ajungku, mangat mam-
baris talo brasih dengan idja dia,
talo idja patut dengan idja pali.

24. Tinai karä ampin perkara
ia akan masarae; tumon prentah-
ku ia akan mamutus tä; tinai
karä prentahku tuntang hadatku
patut ihagae hong karä andau hai
idja inukas tä, tuntang mampr-
sik karä andau sabat ejungku.

25. Tinai ala idja biti baris awon
tä akan manalih hantun olo ma-
tai, uka ala ia samaar; tapi tagal
bapee atawa indue, tagal anake
hatu atawa anake bawi, tagal
paharie atawa betae idja hindai
babana, ewen tau manjamar arepe.

26. Maka limbah ia imapas, olo
akan manukas ikae kudju.

27. Djadi, intu andaue tamä äka
brasih tinai, tamä parantaran hila
huange, mangat malalus gawin
sombajang; tä ia akan maluput
parapah tagal dosae, koan pang-
khai Tuhan; Jehowa.

28. Maka panaatau idja indu ba-
ling; awen, bitingku toh handak
panataue, tagal tä äla keton;
intu karong brasih, tuntang ia manenga
akan hayakcahan beken, uka ia hong Israel;
aku puna bagin ajue. — (4.Mos.18,20.)

29. Parapah indu kinan, para-
pah tagal dosa, tuntang parapah
tagal kasalan, djeta indu kinae,
tinai karä awang ingerem hong
Israel, djeta ajue kea.

30. Tinai karä parut bua ta-
heta, tuntang karä awang solake
inakan, tinai karä parapah tan-
djungan, uras djeta akan imam;
tinai belahe bakal tepong bua idja
solake patut inenga keton akan
imam, mangat berkat melai hong
human keton.

31. Hantun talo, atawa talo idja
ejari imisak awi burong atawa
awi meto, ala imam kumae. —
(2.Mos.22,31.)

BAGI 45.

Bagin tanah äka brasih, bagin imam
tuntang olo Lewi, bagin radja. Pre-
nah tahu parapah.

1. Maka amon keton mambagi
tanah tä hapan tenong, keton
akan mambaris belahe tanah tä
indu parapah akan Jehowa, indu
äka brasih, djudjue salawi kojan
longkang sokah ukur, tinai sa-

pulu koja kalombahe; aka stā
uras brasih hapus saree.

2. Lim̄ ratus lim̄ ratus lapak
hāpat, djetā akan aka huwa brasih,
tinai alaalon hakahiling lim̄
palu hasa kalombahe.

3. Djetā patut inkurm huang
aka idjā salawi kojan djudjue tun-
tang sapulu kojan kalombahe tā;
hetā patut aka brasih tuntang aka
idjā brasih halai tā.

4. Djetā bagin tanah idjā bra-
sih; djetā akan karā imam, idjā
manonggo hong aka brasih, idjā
mauggapi, mangat sombatang intu
Jehowa; djetā indu aka karā hu-
mee, akan aka idjā humee.

5. Tinai karā elo Lewi, idjā
tonggon huma; akan mandino kea
sampaι salawi kojan djedjue tun-
tang sapulu kojan kalombahe;
djetā indu bagin ai, tuntang duā
pulu huma.

6. Tinai akan aka lewu keton
akan manenga lim̄ kojan kalom-
bahe, tuntang salawi kojan dju-
djue, mamambai bagin aka brasih
djetā akan hapus utus olo
Israel.

7. Maka bagin radja tā hasan-
sila bagin aka brasih tuntang aka
lewu, hapamontong bagin aka bra-
sih tuntang aka lewu, hila barat
tantang hila timor, mangat ia
mamambai karā bagin hamputan,
hara barat akan timor.

8. Djetā puna bagin ai hong
Israel, uka karā radja idjā iang-
katku ala marampas djalahon olo
ajungku hindai, tapi naughe ta-
nah tā akan utus olo Israel, tu-
mon karā hamptae.

9. Krana kakai augh pangka-
hai Tuhan, Jehowa: Tangkalau
kea gawin keton, o radja Israel!
Kanan karā kararat tuntang kaga-

gah, lalus kabedjar, katetek, tun-
tang terai manangan elo ajungku
bara puna bagis, koan pangkhai
Tuhan, Jehowa.

10. Ketem akan hapus dading te-
tek, tantang epa teek, tinai
bat tetek:

11. Epa tantang bat tā patut
sema kahae, sampai idjā bat tunai
sapulu hong idjā homer, tinai idjā
epa tamā sapakt kea hong idjā
homer; krana homer tā indu ba-
tang takar.

12. Tinai idjā sekel mandjidi
duik pulu gera; duik pulu sekel
tuntang salawi sekel tuntang di-
mawades sekel mandjadi idjā mōna.

13. Djetoh parapah tandjungan,
idjā akan iluput keton saperdjihawen
epa bāra genep homer gendom;
tinai keton akan manenga
kea saperdjihawen epa bāra getiip
homer sepa.

14. Maka tukas undes keton
patut manenga saperpulu bat bala
genep kor; kor tā, ja tā homer
idjā sapulu bat huange, krana ed-
palu bat puna idjā homer.

15. Tinai midja midja anak ta-
bari bara dalam kawas idjā dus-
ratus, hong hapus tanah Israel;
djetā akan parapah indu kinan,
akan parapah idjā ingahū, tinai
akan parapah tarimakasih, hong
manjapan olo tā, koan pangkhai
Tuhan, Jehowa.

16. Karā olo arā hong tanah
patut mimbit karā parapah tan-
djungan tā akan radjen Israel.

17. Maka radja tā patut manenga
parapah idjā ingahū, tuntang pa-
rapah irodū kinan, tinai parapah
teko ihop hong karā pesta, hong
genep totok bulan, hong karā
andau sabat, tuntang hong karā
andau hai, idjā inukas akan utas

olo Israel; ia akan malalas parapah talo kinan, parapah idjë ingahu, tuntang parapah tarimakasih, mangat manjapan otus blo Israel.

18. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa : Bulan idjë ; andau idjë, ta keton akan manduan idjë kongan sapi hatue tabela idjë tinduh, hapan mampas aka brant.

19. Imam akan manduan dahan parapah tagal doea ta, tuntang mohos ta hong djihin huma, tinai hong datah puting mesbeh asep-spat, tuntang hong papar bauntonggang, parantaran idjë hila huange.

20. Kaloté kea keton akan mawi hong andau adju bulan ta, djeta tagal karé olo idjë lajang tuntang hugrong; kakai keton akan mampas huma ta,

21. Bulan idjë solake, andau äpatwalas, ta aton pesta peska akan keton ; djeta andau hai idjë kudju katahie ; tepong idjë djaton iragi akan kinan elo kaham ta. — (3.Mos.23,5.)

22. Maka andau ta radja patut manatap sapi hatue idjë kongan indu parapah tagal doea, tagal asepe tuntang tagal karé olo tanah ta.

23. Maka kaham andau hai idjë kudju ta ia akan manatap parapah idjë ingahu akan Jehowa ; genep andau mudju sapi hatue, tinai mudju tabiri tinduh, kudju katahie, tinai genep andau idjë kongan kambing hatue, indu parapah tagal doea.

24. Tinai ia akan manatap indu parapah talo kinan midjë midjë epa tatup genep sapi, tuntang midjë midjë epa tatup genep tabiri, tinai midjë midjë hin undus akan genep epa.

25. Bulan idjë, andau limiwas, ia patut mahaga andau hai kaloté kea, kudju katahie, sama karé parapali tagal desa, karti parapah idjë ingahu, sama karé parapah talo kinan tuntang undus.

BAGI 46.

Prentah tahu parapah radja tuntang iman.

1. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa : Bauntonggang hila timor hong parantaran idjë hila huange ta patut iatep kadjawen katahin andau bagawi ta; tapi andau sabat djeta patut iuap ; tisai djeta iuap intu totok bulan.

2. Maka radja akan tamë takoh intu bauntonggang, hila ruer, mendeng darah djihin bauntonggang ta ; maka karé imam akan manatap parapah idjë ingahu, tuntang parapah tarimakasih ajue, tapi ia akan sombjang tokep gagelan bauntonggang ta, limbah ta ja akaa blua tinai, tapi bauntonggang ta djeton iatep sampai kapat.

3. Tinai karé olo arë hong tanah ta akan sombjang tandipah bauntonggang ta kea, hong karé andau sabat, tinai genep tetok bulan, intu baun Jehowa.

4. Maka parapah idjë ingahu, idjë patut iluput radja akan Jehowa hong genep sabat, djeta djahawen kongan anak tabiri tinduh, tuntang idjë kongan tabiri hatue tinduh.

5. Tinai parapah indu kinan, idjë epa tatup tabiri hatue ta,

tapi haiak karä anak tabiri ta parapah indu kinan tumon panjondau lengäe; tinai undus, idjä hin akan genep epa.

6. Maka andau idjä intu totok bulaz idjä kongan sapi tabelo idjä tinduh, tuntang djahawen anak tabiri, tinai idjä kongan tabiri hatuae, uras patut tinduh.

7. Tinai akan parapah indu kinan patut iä manatap idjä epa tatup sapi ta, idjä epa kea tatup tabiri hatuae ta; tapi akan karä anak tabiri tumon panjondau lengäe; tinai undus idjä hin akan tatup genep epa.

8. Maka amon radja tamä, patut iä tamä mahoroe tatakon manintu bauntonggang, tinai blua mahoroe ta kea.

9. Maka amon olo arä tanah ta manaharep baun Jehovah intu karä andau hai idjä inukas, ta kakarä idjä tamä bara bauntonggang hila utara, mangat sombajang, iä akan blua tinai mahoroe bauntonggang hila salatan; tinai kakarä idjä tamä bara bauntonggang hila salatan, iä akan blua tinai mahoroe bauntonggang hila utara; ala iä blua tinai mahoroe djala tamä solake, tapi patut iä mandjudju tintun baeue.

10. Maka radja patut bentok äwen amon tamä, tinai amon iä blua patut blua haiak.

11. Tinai intu karä pesta tun-tang andau hai idjä inukas, parapah indu kinan patut idjä epa tatup genep sapi, tinai idjä epa kea akan tatup genep tabiri hatuae; tapi akan karä anak tabiri tumon panjondau lengäe; tinai undus idjä hin tatup genep epa.

12. Maka amon radja handak

maluput parapah awi kahias atäie, parapah idjä ingähu, atawa parapah tarimakasih akan Jehovah, ta olo akan musp akae bauntonggang ta idjä hila timor; maka iä akan maluput parapah idjä ingähu, atawa parapah tarimakasih ajue sama kilau gawie intu andau sabat kea; maka amon iä blua tinai, ta olo akan matep. bantonggang timbas likute.

13. Tinai keton akan manatap anak tabiri tinduh idjä kongan, awang idjä njelo umure, akan parapah idjä ingähu akan Jehovah; sining handjewu keton akan manatap djetä. — (2.Mos.29,38.)

14. Keton akan mina hundjue genep handjewu akan parapah indu kinan saperdjahawen epa, tuntang undus sapertelo hin, hapan manampitik tunek tepong ta; djetä parapah indu kinan akan Jehovah, djetä tukas akan haradjur katatahi.

15. Patut olo manatap anak tabiri ta, tuntang parapah talo kinan, tuntang undus genep handjewu, indu parapah awang ingähu haradjur.

16. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: Amon radja manenga talo akan idjä biti karä anake, maka djetä palus indu bagin anake, djetä palus akan joresae.

17. Tapi amon iä manenga talo akan idjä biti karä olo ajue, djetä akae sampai njelon kaempas bewäi: limbah ta talo ta buli radja tinai, krana panatau ajue puna patut mohon akan anake bewäi.

18. Maka ala kea radja manduan talo idjä puna bagin olo arä, sampai marampas bagin äwen; malainkan idjä puna panatau ai iä patut malih iakan anake; uka ala djala-

han olo ajungku daraidaraia, genep biti bara puna pagangae.

19. Limbah ta ia magah aku sampai djalan tamis, idja balikat bauntonggang, sampai karä karonceng brasih ta, idja ain imam, idja manintu utara; maka ita! hetta aton aka hasansila, manintu barat.

20. Maka koae dengangku: Djetoh aka, idja hetta karä imam akan malunton parapah tagal dosa tuntang parapah tagal kasalan; hetoh ia akan manjumap parapah indu kinan, mangat aka ia mamplua ta akan parantaran hila ruar, bela mangapsho olo arå.

21. Limbah ta ia magah aku blua akan parantaran idja ruar, tuntang magah aku akan äpat puting parantaran ta; maka ita! intu genep puting parantaran ta aton parantaran korik tinai.

22. Genep puting parantaran ta äpaäpat aton tinai parantaran korik tuntang dapohan, äpat pulu hasa kamboe, telo pulu hasa kalamboe, sama ukure intu genep putinge äpat ta.

23. Aton pagare hakaliling äpat ta; hetta dapohan djari inampa, intu upon pagare ta hakaliling.

24. Maka ia hamauh dengangku: Djetoh aka dapohan, idja hetta tonggon huma ta akan malunton parapah idja injambalih ain olo arå.

BAGI 47.

Danum idja brasih; karä tikas saran tanah ta inukas.

1. Limbah ta ia magah aku haluli akan bauntonggang human

Hatalha; maka ita! kutoh danum nahasak bara penda gagelan lawang huma ta, idja hila timor, krana baun huma ta manintu hila timor. Karä danum ta masoh bara pendes, bara gantaun human Hatalha, bara hila salatan mesbeh ta. — (Pangar.22,1.)

2. Limbah ta ia mimbit aku blua mahoroe bauntonggang hila utara, palus magah aku mangaliling hila ruar, sampai bauntonggang idja ruar hila timor; maka ita! karä danum ta nahasak bara hila gantau.

3. Maka ia blua akan hila timor, tuntang tali ukur aton intu lengæ; ta ia mukur sakojan hasa, tuntang magah aku mahoroe danum, maka danum ta mandamandas buku laling.

4. Limbah ta ia mukure tinai sakojan hasa, tuntang manjoho aku mahoroe danum, ta danum ta mandamandas utut. Tinai ia mukure sakojan hasa, tuntang manjoho aku mahoroe, maka danum ta mandamandas kahang.

5. Ta ia mukure tinai sakojan hasa, ta djetä sungki idja djaton oliku mahoroe; krana danum ta handalem, sampai patut hanangoi, djaton tarahoroe hindai.

6. Maka koae dengangku: Djari ikau mita ta, o olo kalunen? Limbah ta ia manduan aku akan tiwing sungai ta tinai.

7. Amon aku sampai hetta tinai, maka ita! intu tiwing sungai ta aton kutoh kajuh hasansila.

8. Ta ia hamauh dengangku: Karä danum toh mahasor akan Galilea hila timor, bara hetta djetä masoh akan padang randah; limbah ta djetä akan danau ta; djadi, amon djetä sampai danau ta, maka

karä danum danau tä mandjadi bahalap.

9. Toto, talo handiai idjä belom tuntang hagoet, urase idjä äka tantarang sungki tä, akan belom, tuntang karä lauke bakapal; basa karä dasum bahalap tä ejari manantarang hetä, tä talo handiai akan mandjadi mangat tuntang belom, idjä äka tantarang sunggi tä.

10. Tinai arë olo palauk karäh mendeng hetä, bara Engedi sampai Englaim; hetä olo karäh manenan selambau, krana kutoh karä lauk hetä hakabeken ampie, sama kilau lauk hong tasik.

11. Tapi karä ajermati tuntang äku rumpur idjä hetä djaton akan mandjadi bahalap, djettä palus mehi bakahing.

12. Maka intu saran sungki tä hasansila karäh lembut karä ampiñ batang bua, idjä djaton akan baduroh dawae, atawa nalahai buse; genep bulan iä karäh manua teta; krana danume tä mahasor bara äka brasih; maka bua tä indu kinan, tinai dawae tä indu tatamba.

13. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Djetoh tikas sarae, idjä tumon tä keton akan mambagi tanah tä akan duawatas hamputan Israel; akan hamputan Josep patut duß kabagi. — (1.Mos.48, 5.)

14. Maka keton akan mambagi tä saamasama akan genep hamputan; krana aku djari manggatang lengtingku sumpah, handak manenga tanah toh akan tato keton, tagal tä tanah toh akan imbagi akan bagin keton.

15. Maka djetoh tikas saran tanah: hila utara bara tasik hai sa-

rae mahoroë Hetion palus Sedad,

16. Hamat, Berota, Sibraim, idjä helat Damaskus dengan Hamat; tinai Hasertighon, idjä intu saran tanah Haweran.

17. Tumon tä sarae hetä baratik tikas Hasarenon, mambai saran tanah Damaskus, tuntang saran tanah Hamat, idjä kida utara; djettä sarae hila utara.

18. Maka sarae hila timor keton akan makur bara helat Haweran dengan Damaskus, tinei belikat Gilead, tuntang belikat tanah Israel hong Jordan, tinei bara tapakan danau tä hila utara sampai hapus danau hila timer; djettä tikas sarae hila timor.

19. Maka tikas sarae hila salatan bara Tamar sampai danau äka kajjaing tä hong Kades, tinei mambai sungai hetä, palus sampai tasik; djettä tikas sarae hila salatan. — (4.Mos.20,3.)

20. Maka tikas sarae hila barat, djettä tasik bara saran tanah hila salatan sampai tandipah Hamat; djettä tikas sarae hila baret.

21. Maka tanah tä akan imbagi keton akan karä hamputan Israel.

22. Ketona akan batenong mambagi tanah tä akan bagin keton tuntang karä tamuäi, idjä belom marak keton, idjä djari manak mandjaria marak keton; äwea tä patut intu keton sama kilau awang puna baris Israel kea; olo tä akan ombo mandino bagi marak karä hamputan Israel.

23. Hindjä hamputan, idjä äka tamuäi tä medai, hetä keton akan manenga bagie akæ, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 48.

Prentah tabiu bagin tanah tā, tuntang
tahiun lewu brasih.

1. Maka djetoh aran karā ham-
putan. Bara tapakan hila utara,
balikat Hetlon sampai Hamat, Ha-
sarenon tuntang saran Damaskus,
tinai hila utara balikat Hamat,
djetā akan bagin Dan, bara timor
palus barat.

2. Tinai mamambai bagin Dan
tā bagin Aser, bara timor palus
barat.

3. Mamambai bagin Aser tā
bagin Naptali, bara timor palus
barat.

4. Mamambai bagin Naptali tā
bagin Manase, bara timor palus
barat.

5. Mamambai bagin Manase tā
bagin Epraim, bara timor palus
barat.

6. Mamambai bagin Epraim tā
bagin Ruben, bara timor palus
barat.

7. Mamambai bagin Ruben tā
bagin Juda, bara timor palus barat.

8. Mamambai bagin Juda, bara
timor palus barat, iā tā ūka tā,
idjā patut imbaris keton, idjā sa-
lawi kojan longkang sokah kalom-
bahe, maka djudjue sama kilau dju-
djue karā bagin tanah beken kea,
bara timor palus barat; maka ūka
brasih tā patat bentok hetā.

9. Maka ūka, idjā patut keton
mambarise bara ūka tā tinai akan
Jehowa kilau parapah, patut sa-
lawi kojan djudjue, tuntang sa-
pulu kojan kalombahe.

10. Tanah brasih tā akan imam,
iā tā idjā djudjue hila utara sala-
wi kojan, tuntang kalombahe hila
barat sapulu kojan, tinai kalom-

bahé hila timor sapulu kojan, ti-
nai djudjue hila salatan salawi ko-
jan; maka ūka brasih aia Jehowa
patut intu bentok hetā.

11. Djetā akan karā imam, idjā
imbaris impresih, baris panakan
Sadok, idjā djari manounggo aku
totototo, djaton djari undur, ka-
bum olo Israel djari undur, tun-
tang olo Lewi tā djari undur kea.

12. Bagin tanah idjā kilau para-
pah taadungan tā patut ake, ūka
idjā brasih halai tā, mamambai
tanah olo Lewi.

13. Maka bagin olo Lewi patut
aton kea, mamambai bagin imam,
salawi kojan djudjue, ūmai sapulu
kojan kalombahe; krana hapus
djudjue salawi kojan, tuntang ka-
lombahe sapulu kojan.

14. Maka awen djaton tau man-
djual behahe djetā, djaton kea tau
manakiri atawa manjanda bagin
tanzahe tā, krana djetā puna bra-
sah akan Jehowa.

15. Maka limā kojan tisan ka-
lombahe, idjā djudjue salawi ko-
jan tā, djetā djaton brasih, djetā
akan ūka lewu, mangat mangka-
lewu hetā, tinai akan karā pata-
tiae; maka lewu tā patut bentok
hetā.

16. Djetoh ukur kahaie: hila
utara ēpat kojan limā ratus long-
kang sokah, hila salatan ēpat ko-
jan limā ratus, hila timor ēpat
kojan limā ratus, hila barat ēpat
kojan limā ratus.

17. Maka akan karā patatai le-
wu tā tangah telo ratus longkang
sokah, hila utara tangah telo ra-
tus, hila salatan tangah telo ratus,
hila timor tangah telo ratus, hila
barat tangah telo ratus.

18. Maka tisae hapamontong dju-
djue idjā mamambai bagi brasih

tā, djetā sapulu kojan hila timor, tinai sapulu kojan kea hila barat, habambai dengan bagi idjā brasih tā; pangulih djetā akan balandjan olo idjā nguan lewu tā.

19. Maka bara karā hamputan Israel olo akan omba nguan lewu tā.

20. Tumon tā hapus bagin tanah idjā kiba parapeh tā, idjā patet imbaris keton; patet saluwī kojan lengkang sokah tapak hāpet, iā tāka brasih tā tuntang aka lewu.

21. Maka idjā tisee hindai hampontong tapakan aka brasih tā tuntang bagin lewu, hara tapakan aka idjā imbaris tā, mandas puna saran tanah hila timor, tinai bara tapakan pontonge palus sampai puna saran tanah hila barat, idjā tempā bagi beken tā, djetā akan radja; bagi brasih tantang huma brasih tā patut bentoke.

22. Hapamontong bagin olo Lewi, tinai hapamontong bagin lewu tā kea, idjā puna helat bagin radja, kakarū idjā hélat bagin Juda dengan Benjamin, urauras akan radja.

23. Limbah djetā tamon toh bagin karā hamputan beken: bagin Benjamin, bara timor palus barat.

24. Tinai mamambai bagin Benjamin tā bagin Simeon, bara timor palus barat.

25. Mamambai bagin Simeon tā bagin Isaskar, bara timor palus barat.

26. Mamambai bagin Isaskar tā bagin Sebulon, bara timor palus barat.

27. Mamambai bagin Sebulon tā bagin Gad, bara timor palus barat.

28. Maka mamambai bagin Gad, heti[✓] tikas/saran (tanah hila salatan, bara Tamar sampai danum aka kanjaing hong Kades, palus mamambai sungai hetā mandas tāsik).

29. Djetā tanah, idjā patut imbagi keton akan karā hamputan olo Israel, djetā karā bagin awen, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

30. Tumon toh kahain lewu tā: hila utara tangah lima kojan longkang sokah.

31. Maka karā bauntonggang lewu tā tunen aran karā hamputan Israel; telo bauntonggang hila utara; idjā akan Ruben, idjā akan Jada, idjā akan Lewi.

32. Tinai hila timur tangah lima kejan longkang sokah, tuntang telo bauntonggange; idjā akan Josep, idjā akan Benjamin, idjā akan Dan.

33. Hila salatan kea tangah lima kojan longkang sokah, tuntang telo bauntonggange; idjā akan Simeon, idjā akan Isaskar, idjā akan Sebulon.

34. Tinai hila barat kea tangah lima kojan longkang sokah, tuntang telo bauntonggange; idjā akan Gad, idjā akan Aser, idjā akan Naptali.

35. Djadi hanjawalas kojan longkang sokali hakahiling. Bara andau tā aran lewu tā karash ing garé: Hetā Jehowa. ← (48,7. — Masm.68,17.)

SURAT NABI

D A N I E L.

BAGI 1.

Saritan Daniel tuntang kolae tamptawanan; di imbelom hong Babel.

1. Hong njelo teło kahumj karadjaan Jojakim, radja Juda; ta Nebukadnesar, radja Babel, dumeh maranggar Jerusalem, tuntang mangapong ia. — (2.Radjā24,10.)

2. Maka pangkahai Tuhan manjaragh Jojakim, radja Juda, inta lengae, tuntang belahe karā ramon human Hatalla; maka iā manampute akan tanah Sinear, mimbbit ta intu human dewae, karā ramo ta inae hong gudang dewae.

3. Maka radja manjoho Aspernas, mantir olo dalam ajue, mangat iā mintihe belahe anak olo Israel, idjā utus radja, tuntang anak pangeran, — (2.Radjā20,18.)

4. Olo tabelia idjā djaton kasalan ampie, tapi idjā bakena baeu, tuntang harati hong karā kapintar, patjāh hong karā kadji, idjā murah adjare, idjā apik mangat tau manonggo hong dalam radja, mangat olo madjar iā hong karā surat tuntang basan olo Kasdim.

5. Maka radja manukas akai panginae sining andau, bara bagin panginan ai kea, tuntang anggor ai; mangat äwen ihaga kalotā teło njelo, nakara limbah ta äwen akan haradjur manaharep baun radja.

6. Maka marak karā äwen ta

aten Daniel, Hananja, Misael äwen äpat Asaria, idjā hamputan Juda.

7. Maka mantir dalam ta mindah arae, Daniel inggarte Beltsasar, Hananja Sadragh, Misael Mesagh, tinai Asaria Abednego.

8. Maka Daniel manukas hong atiae, iā djaton maku manjamar arepe hapan panginan radja tantaang aaggore; tagal ta iā blaku intu mantir dalam ta, mangat ala iā akan manjamar arepe.

9. Maka Hatalla masi manjang Daniel intu baun mantir dalam ta.

10. Krana mantir dalam ta hamah dengan Daniel: Aku mikah tuangku, radja ta, idjā djari manukas panginan tuntang talo ihop keton; krana amon iā mitä dapit baun keton kusop bara karā budjang beken, idjā sama kabakase dengan keton, toto, takolokku tiwas intu radja awi keton.

11. Ta koan Daniel dengan Mel-sar, idjā djari iangkat mantir dalam mahundjun Daniel, Hananja, Misael äwen äpat Asaria:

12. Kaläh kemä ikai, rewar, barang kapulu andau, tengah ramon tana bewai indu kinan ikai, tuntang danum indu ihop ikai.

13. Limbah ta käläh riksa ampin ikai, tuntang ampin karā budjang beken, idjā ombo kuman panginan radja; limbah ta käläh ikau mawi dengan rewar tumon paitam.

14. Maka iu tarima aughe hong perkara ta, ia mangkemä äwen kapulu andau.

15. Maka limbah kapulu andau ta olo mitä ampin äwen ta bahalap, ia baseput bara karä budjang beken, idjä ompat panginan radja.

16. Ta, maka Melsar mobah paginiae tuntang anggor idjä inukas akac, mamenga akac ramon tana bewai.

17. Maka akan budjang äpat ta Hatalla mamenga kapantas tuntang keharati hong karä surat, tuntang kapintar; tinai akan Daniel iu manenga kabarati huang karä ampin paita tuntang nupi.

18. Djadi, amon katika djari hapus, idjä inukas radja, sangat äwen manaharep iniksa, maka mantir dalam magahi äwen manaharep baun Nebukadnesar.

19. Tuntang radja haketa dengan äwen, maka marak karä äwen ia djaton sondau idjä sama kilau Daniel, Hananja, Missel äwen äpat Asaria; ta äwen mandjadi mantir radja.

20. Maka hong karä perkara bahali, idjä iisek radja intu äwen, ia mitä äwen ta sapulu lipet kapintare bara karä olo tamat tuntang pintar hapus karadjaan ai.

21. Maka Daniel melai hetä sampai njelo idjä, kahum karadjaan Korea. — (6.28.)

BAGI 2.

Daniel marima nupin Nebukadnesar tahun karä tilap karadjaan.

1. Hong njelo duă kahum karadjaan Nebukadnesar, maka Ne-

bukadnesar nupi, sampai huange sabanen, balalu tirohe balange.

2. Ta radja manjoho olo mangahau karä nudjam, tuntang idjä harati bintang, tisai tabit, karä olo Kasdim, mangat masuman akan radja nupie ta. Maka karä olo ta manalib, palus manaharep baun radja.

3. Ta radja hamauh dengan äwen: Aku toh djari nupi, maka huangku sabanen handak katawan narai nupingku ta.

4. Ta tombah karä olo Kasdim ta, sambil hamauh dengan radja hapan basa Aram, kose: O radja, kalah ikau belom katatahi! Suman napina ta akan rewarem, ta ikai handak marima akam.

5. Maka tombah radja, sambil hamauh dengan olo Kasdim ta: Nupingku ta kalapeangku; amon keton djaton masuman akangku nupi ta tuntaag rimae, toto, keton palus inaseng, tuntang human ketem ingarak mandjadi aka tai.

6. Tapi amon keton masuman akangku nupi ta tuntaag rimae, ta keton karöh mandino kutoh panenga, panatan tuntang horumat bara aku; tagal ta, suman akaangku nupi ta tuntaag rimae.

7. Tombah äwen tinai, kose: Kalah radja masuman nupie akan reware, ta ikai handak masuman rimae.

8. Tombah radja, kose: Tote, gitangku keton handak marandjar, basa keton katawan nupingku ta djari kalapeangku.

9. Amon keton djaton masanan nupingku ta akangku, toto, hukum keton sama bewai, basa keton tantai handak masuman angk tandjaro tuntang etek akangku, handak mampalajau katika bewai;

tagal tā, saman akangku nū pingku tā, tā aku tau katawan, idjā keton marima tā toto kea.

10. Tu karā olo Kaedim tā tombah augh radja, sambil hamauh, koae: Dialo idjā biti hong hapus kalunen, idjā tau masuman tumon augh radja. Tagal tā puna djaton kea aton radja, alo kilekilen kwasu kahaje, idjā manjoho nadjum, atawa olo idjā harati bintang, atawa olo Kaedim talo katotā.

11. Krana perkara, idjā injoho radja tā, tangkalau bahali, djaton beken idjā tau masuman tā akan radja, baja karā dewa tā, idjā puna djaton olo kalunen toh.

12. Tagal tā radja paham blait, hasep kasangite, palus iā maren-tah, nakara karā olo pintar hong Babel lepah impatāi.

13. Sana prentah tā inenga, olo pintar impatāi; maka olo manggau Daniel tuntang karā kolae kea, mangat mampatāi iā.

14. Tu Daniel hamauh tuntang pintar aughe dengan Ariogh, mantir dalam radja, idjā djari hageet mampatāi karā olo pintar hong Babel.

15. Tombah iā, sambil hamauh dengan Ariogh, mantir radja tā: Buhen hukum salenga kalotā iawi radja? Maka Ariogh manjarita perkara tā akan Daniel.

16. Tā Daniel tamā, palus blaku intu radja, mangat iā manukas katika acae, nakara iā masanan riman nupin radja.

17. Limbah tu Daniel bali hru-mae, masanan perkara tā akan karā kolae, Hananja, Missael swen telo Asaria tā;

18. Mangat swen blaku asi intu Hatallan langit tagal perkara idjā basilim tā, mangat Daniel tun-

tang karā kolae ūla tamput matāi tuntang tisan karā olo pintar hong Babel.

19. Tā, maka huang talo paita hamalem talo basilim tā insuman akan Daniel; tā Daniel manara Hatallan langit.

20. Tombah Daniel, koae: Kā-lah eran Hatalla inara bara kata-tahi palus katatahi, krana iā Tempon karā kapintar tuntang kwasa.

21. Iā mobah karā katika tuntang wajah, iā manipas radja, tinai iā mandahen radja, iā manenga kapintare akan olo pintar, tuntang kaharatie akan olo harati;

22. Iā mangarinah talo idjā bahali tuntang basilim, iā katawan talo idjā kapet, krana hong iā puna uras blawa.

23. Aku manarimakasih intu ikau, tuntang manara ikau, o Hatallan karā tatoku, bassa ikau djari manenga akangku kapintar tuntang kwasa, tinai djari masanan akang-ku toh kea talo, idjā djari ilaku ikai intu ikau, krana ikau djari masanan akan ikai perkaran radja tā.

24. Tagal tā Daniel mananggoh Ariogh, idjā djari injeho radja mampatāi karā olo pintar hong Babel; iā manalah, sambil hamauh dengae kalotoh: Aéla mampatāi olo pintar hong Babel, tapi kālah agah aku manaharep radja, tā aku handak marima akan radja.

25. Tā Ariogh gulogulung magah Daniel manaharep radja, sambil hamauh dengae kalotoh: Aku djari sondau olo idjā biti, baris tawan-an bara Juda, idjā handak masuman rima tā akan radja.

26. Tombah radja, sambil hamauh dengan Daniel, idjā bagaré Belt-sasor: Toto, ikau tau masuman

akangku nupingku tā, tantang rimae?

27. Koan Daniel, tombah augh radja: Talo basilm tā, idjā injoho radja, toto karā olo pintar, karā nudjum, karā olo idjā katawan bintang, tantang karā tabit puua djaton tau masanae akan radja;

28. Tapi aton Hatalla hong langit, idjā mangerinah karā talo basilm, iā djari masanan akan radja Nebukadnesar talo, idjā akan mandjadi rahian dapit; nupima tā, talo peita hambaruan metoh ikau batiroh, klotoh:

29. Ikau, o radja, metoh hong sesurom, maka lembut pikirm ta-hiu karā talo idjā akan mandjadi rahian; tā Iā, idjā mangerinah talo basilm, djari masuman akam talo idjā akan mandjadi.

30. Maka akangku toh talo basilm tā djari insuman kea, djaton awi kapintar hong aku paham bara hong karā olo awang belom, tapi mangat rimae tā insanen akan radja, uka ikau katawan pikir attiem tā.—(1.Mos.41,16.)

31. Ikau, o radja! djari mita talo, ampin hampatong hei; hampatong tā behalap tuntang paham sangkowonge; djetā mendeng tan-dipah ikau, ampie bakaikäkäh.

32. Takolok hampatong tā uras bulau bahalap, usoke tuntang lengke salaka, knaie tuntang kahange uras tambaga:

33. Buntise sanaman, maka paie sanaman häwoi petak bata.

34. Djetā idjā gitam, sampai aton batu idjā kabawak lawo djaton awi lengān olo, iā tā manepā pain ham-patong tā, idjā sanaman häwoi petak bata, palus mamparotek.

35. Tā roték ratarata, sanaman hiaik petak bata, tambaga, salaka

tantang balau, uras kilau tikil intu karaian musim pandang, palus ri-wut manariupe, akae djaton sondau akae tinai; tapi bata, idjā djeri manepā hampatong tā, mandjadi bukit hei, sampai manjuasing sek-pah kalunen.

36. Djetā nupien; maka rimae ikai handak masuman toh akan radja.

37. Ikau, o radja! aton radjan karā radja, krana Hatalan langit djari manenga karadjean akam, tinai kaabas, kwasa tuntang horumat;

38. Hapus karā aka idjā iuklong olo kalunaen, tantang karā mete padang, tinai karā burong penda laagit iā djari mandjulu ke intu lengām, iā djari mangkat ikan inda marentah talo handiasi tā; ikau takoloke idjā bulan tā.

39. Maka rahian bara ikau karadjaan beken karāh lembut, tapas bara ajum; limbah tā karadjaan idjā telo, idjā tambaga tā, idjā karāh marentah mahandjun hapes kalunen.

40. Maka karadjaan idjā s̄pat karāh batekang kilau sanaman; tantang kilau sanaman mamparotek mampalah talo handiasi, kilau sanaman marusak karā talo: kaloti karadjaan djetā kea akan mamparotek tuntang mangarak.

41. Maka idjā djari gitam paie tuntang tundjok paie häwoi petak bata dengan sanaman, djetā, bata karadjaan tā habagi, tapi kadshen sanaman karāh melei huange, kilau ikau djari mita sanaman tā häwoi dengan petak bata.

42. Tinai tundjok paie tā belahe sanaman, belahe petak bata, djetā, karadjaan tā belahe batekang, belahe karetap.

43. Maka idjā djari gitam sana-

man tā häwöi petak bata, djetä, basa iwen karë hadjelutisi dahae, tapi swen djaton kea toto bulat, kikau sanaman djaton tan häwöi deng-an petak bata.

44. Maka intu katika karë radja djetä, tā Hatallan langit karë mampalembut karadjaan, idjä palus katatahi djaton akan bakeraik, karadjaan tā djaton karë mohon akan olo beken; djetä karë mamparotek karë karadjaan, palus mampa-lowose, tapi idjä iā akan dähen palus katatahi. — (Masem. 2.)

45. Tagal tā ikau djari mitä batu idjä kabawak lawo bara bukit, djaton awi lengän olo, idjä mamparotek sanaman, tambaga, petak bata, salaka, bulau; pangkahai Hatalla djari masuman akan radja talo; awang akan mandjadi rahian dapit; maka nupi tā toto, tuntang rraeae tantu.

46. Tā radja Nebukadnesar manhingkep, manjontop baue, palus manjembah Daniel, haiak manjoho olo maluput acae parapah iedü kinan, tuntang garo mangat ewane, tinai parapah talo ihop.

47. Maka koan radja, tombah augh Daniel, sambil hamauh: Toto haliae; Hatallan keton toto Hatallan karë hatalla, iā Tuhan karë radja, iā idjä mangarinah talo basilim, basa ikan djari tau masenan talo basilim toh.

48. Maka radja pahana mangkat Daniel, tuntang manenga akas kutoh panenga barega, palus mangkat iā marentah hapus bagin tanah Babel, tinai iā mandjadi mantir pamutjok mahundjun karë olo pimtar hong Babel.

49. Maka Daniel blaku iatu radja, mangat mangkat Sadragh, Mesagh äwen teko Abednego, uka

marentah bagin tanah Babel; tapi Daniel melai intu dalam radja.

BAGI 3.

Kelan Daniel telotelo tā hong pangkapatui.

1. Maka radja Nebukadnesar manjoho olo manampa hampatong bulau, kagantonge djahawen pulu hasa, kalombahé djahawen hasa; djetä impendeng hong padang Durra, hong tanah Babel.

2. Maka radja Nebukadnesar manjoho olo mamumpoeng karë wakile, karë panggawae, karë mangkubumi, karë sahebar, karë mantir panataue, karë mantir basara, karë sukataris, tuntang karë olo idjä kwasa hong tanah, mangat äwen tā manalih, ombo manjaki hampatong tā, idjä djari impendeng radja Nebukadnesar.

3. Tā aton hapumpong karë wakil, panggawa, mangkubumi, sahebar, mantir panatau, mantir basara, sukataris, tuntang karë olo idjä kwasa hong tanah, mangat ombo manjaki hampatong, idjä djari impendeng radja Nebukadnesar; äwen tā mendeug naharesp hampatong tā, idjä djari impendeng Nebukadnesar.

4. Maka mandur aton mantehau hai aughe, koae: Toh insuman akan keton, karë utus olo, karë djalahan, karë hamputan samandai!

5. Sana' keton mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, re-hap, gandang, tuntang augh karë ampin talo usik awang beken, tā keton patut mahingkep manjembah hampatong bulau tā, idjä

djari impendeng radja Nebukadnesar.

6. Maka äweäwe idjä djaton mahingkep, tuntang manjembah, iä palus tä kea karä inganan huang pangkat apui idjä gandagan-dang.

7. Tä, sana iä mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rabap, tuntang augh karä ampin talo usik beken, maka karä hamputan, djalaham tuntang utus olo mahingkep, manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendeng raja Nebukadnesar.

8. Maka palus isut olo Kasdim manalih, mandawa olo Jehudi tä:

9. Iä masuman akan radja Nebukadnesar, koae: Käläh radja belom katatahi!

10. Ikau, joh radja, djari manenga prentah, olo handiai, sana mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rabap, gandang, tuntang augh karä ampin talo usik beken tä, patut mahingkep, manjembah hampatong bulau tä;

11. Tuntang äweäwe idjä djaton mahingkep palus manjembah, iä tä patut inganan akan pangkat apui idjä gandagandang.

12. Maka aton hetä isut olo Je-hudi, idjä djari iangkatm maren-tah bagin tanah Babel, iä tä Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego; karä äwen tä, joh radja, djaton djari paraba ikau, tuntang dewam tä djaton iä maku mahorume, iä djaton manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendengm.

13. Tä Nebukadnesar hamauh, tuntang kalait kasangite hasep, manjoho manduan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego naha-

rep iä; tä äwen telo tä induan na-harep radja.

14. Maka tombah Nebukadnesar, sambil hamauh dengan äwen: Kilen, tantai keton, joh Sadragh, Mesagh, Abednego, djaton maku mahorumat dewangku, djaton maku manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendengku?

15. Toh, palus tatap arep keton; sanaa keton mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rabap, gandang, tuntang augh karä telo usik beken tä, palus mahingkep, sembah hampatong tä, idjä djari inampaku; tapi amon keton djaton manjembah, toto, palus tä keton inganan huang pangkat apui idjä gandagandang; käläh ita mitä, äwe Hatalla tä, idjä tan maliwus keton bara lengängku?

16. Maka tombah Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego, sambil hamauh dengan radja Nebukadnesar: Dia usah ikäi tombah tagal perkara toh.

17. Amon patut kalotä, toto, Hatallan ikäi, idjä injembah ikäi, kutoh kwasaé maliwus ikäi bara pangkat apui, tinai bara lengäns o radja!

18. Tapi paribasa dia, brangai kea, käläh ikau katawan kea, o radja! ikäi puna djaton maku mahorumat dewam, djaton maku manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendengm.

19. Tä Nebukadnesar sabak ka-sangite, gagaratit baue dengan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego; balalu iä manjoho olo, ma-maham pangkat apui tä hangkudju lipet bara puna tikase.

20. Tinai iä manjoho isut olo tagap, idjä pangkaabase hong ha-

pus kawae, mangat mamasong Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego, palus mandjakah iä akan pangkat apui idjä gandagandang.

21. Tä äwen tä imasong tun-tang kampohe, tuntang saraware, salutupe, tinai karä pakaiæ be-ken, palus olo mandjakah äwen bentok pangkat apui idjä gandagandang tä.

22. Maka basa prentah tä pa-ham karas, apui tä djari imah'um haliae, maka njalan apui mama-dok mampatä olo tä, idjä man-djakah Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego.

23. Tapi amon äwen telo, Sadragh, Mesagh, Abednego tä djari lawo bentok apui idjä gandagan-dang tä, tnntang pasonge,

24. Tä, maka radja Nebukadnesar sabanen angate, iä badjeleng mendeng, sambil hamauh dengan karä mantir ajue: Dia ita djari manjoho telo biti indjakah hong bentok apui tä, tuntang pasonge? Tombah äwen tä, sambil hamauh dengan radja: Toto, o radja!

25. Tombah iä, koae: Itä, aku mitä äpat hiti uras bengkak ma-nandjong hong bentok apui, djatoñ iä buah kapähä enen; maka ampin idjä bara äwen äpat tä kilaun baris Hatalla. — (Jes.43,2.)

26. Tä Nebukadnesar manggapi lowang pangkat apui, tuntang mambawa, koae: Joh Sadragh, Mesagh, Abednego, keton idjä re-war pangkahai Hatalla! blua pa-lus kantoh. Tä, maka Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego palus blua bara bentok apui.

27. Tä karä wakil, karä pang-gawa, karä mangkubnmi tuntang karä mantir basara ain radja ha-pumpong, palus mariksa äwen tä;

tä iä mitä apni djaton djari bara kwasa mawi berenge, baluae ma-hin djaton bakähu, tinai kampohe mahin djaton hasalä, ewau apui mahin djaton.

28. Ti koan Nebukadnesar: Karä tara akan Hatallan Sadragh, Mesagh tantang Abednego, idjä djari manjoho malaikat ajue, ma-liwus reware idjä harap iä, tun-tang malawan prentah radja, sam-pai mandjuluk arepe, uka iä üla mahorumat manjembah hatalla be-ken, sala bara Hatallan ai.

29. Tagal tä prentah inengaku, olo handiai, brangai ungkupe tun-tang utuse, äweäwe idjä bahanji hamauh mamapa Hatallan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego, iä akan inasang, tuntang humae akan inampa mandjadi ška tai; krana djaton Hatalla beken, idjä tau maliwus kalotä.

30. Maka radja manenga kwasa hai haream akan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego hong tanah Babel.

BAGI 4.

Surat radja Nebukadnesar manjarita nupie tuntang iä gila.

1. Radja Nebukadnesar akan karä utus olo, akan karä djalah-an tuntang ungkup, idjä hong hapus kalunen: käläh kasanang keton dijadjalan paham.

2. Kamäangku, bahalap aku masuman karä kata tuntang talo heran, idjä djari ilalus pangkahai Hatalla intu aku.

3. Krana karä kata paham hai, tuntang gawi heran ajue paham kwa-sa; karadjaan ajue puna karadjaan

idjat katesahi, tuntang iš marentah
keradjur girir manggirir.

4. Aku, Nebukadnesar, sang-
komku esang hong hatungku, tun-
tang sabuku bahalap bewai hong
dalamku,

5. Maka aku aton nupi, idjat
manjabanen aku, karä tirokko idjat
ingarangku hong susuromgku ta-
gal paita hambaruangku tå mampi-
kah aku.

6. Balalu aku maajoho manduan
karä olo pintar hong Babel naha-
sep aku, mangat marima nuping-
ku tå akangku.

7. Tå aton dumah karä nudjam,
karä olo idjat harati bintang, karä
olo Kaslim tuntang tabit, palus
aku masumau nupingku tå akan
äwen, tapi iš djaton tau marima
akangku;

8. Sampai tepa Daniel manaha-
rep aku, idjat inggarí Beltsasar, tu-
mon aran dewaugku tå, idjat huang
iš tå aton Rogh Hatala idjat brasih:
palus aku manjarita nuping-
ku tå acae, koangku:

9. O Beltsasar, ikau idjat man-
tar karä nudjam, basa aku kata-
wan Rogh Hatala idjat brasih aton
hong ikau, tuntang djaton talo
basili idjat bahali akam, maka
aku masumau nupingku, paita
hambaruangku tå, hapus horoe.

10. Maka paita hambaruangku,
sangkom aku hong susuromgku,
kalotoh: sku mita, ita! aton ba-
tang kaju hong bentok petak, idjat
paham gantong tuntang hai.

11. Batang tå sasir gantong hai,
sampai takandjungae tambuket la-
ngit, mangadjang hapus saran ka-
lunen.

12. Dawae bahalap, buae baka-
pal, tuntang ai ombet panginan
akan talo handiai; intu pendae ka-

tå meto padang sondau kandjungea,
tinai karä burong penda langit
tingkep intu edae, karä talo be-
kom kaman bara iš.

13. Tinai aku mita hong paita
hambaruangku, metoh aku hong
susuromgku, maka ita! olo panong-
go idjat brasih idjat biti mohon bara
langit;

14. Iš mantehau pahes, sambil
hamauh kalotoh: Sempong batang
tå, tetek karä edae, parut karä
dawae, taburan karä buae, sampai
karä meto idjat pendae hadari bara
iš, tuntang karä burong awang
intu edae;

15. Tapi batange tuntang uhate
naughe intu petak; tapi imasong
dengan rantai sanaman tambaga iš
akan menter marak oru hong pa-
dang, ambon bara langit akan mam-
bisai iš, tinai bagin panginae ka-
rä oru hong petak hindja karä
meto.

16. Ataie akan hobah, djaton
kilau atai olo hindai, baja atai me-
to inenga acae, sampai djari hapus
udju njelo.

17. Perkara tå djari inukas awi
karä idjat panonggo tå, tuntang
augh toh djari ingarangka awi karä
idjat brasih, mangat karä olo idjat
belom akan kasene, tikas Idjat
Pangkahai tå toto kwasa mahun-
djun karä karadjaan olo kalunen,
tuntang iš idjat manenga tå akan
idjat kahandake, alo idjat korik ha-
liai iš manggatang akan tå.

18. Kalotoh nupingku, sku radja
Nebukadnesar; toh, kalah ikau,
o Beltsasar, suman rimaé tå, basa
karä olo pintar hong karadjaangku
djaton tau marima tå akangku;
tapi ikau tau bewai. basa Rogh
Hatala idjat brasih aton hong
ikau.

19. Tü maka Daniel, idjä bagarä Beltsasar, kilau sabanen huange idjä djam katabie, karä tiroke sar mampikäh iä. Tombah radja, sambil hamauh: O Beltsasar, äla nupi tä tuntang rimae mampikäh ikau. Tombah Beltsasar, koae: Kajah, tuangku! käläh djaka nupi toh buah karä idjä basingi ikau, djaka rimae manintu karä musohm.

20. Batang kaju idjä djari gitam tä, idjä djari gantong hai, idjä tahandjungae tempä langit, idjä mangadjang hapus petak,

21. Idjä bahalap dawae, tuntang bakapal buae, tuntang idjä ai ombet panginan akan talo handiai, idjä pendae äka karä meto padang, idjä intu edae karä brong penda langit manjarangan:

22. Djetä ikau, o radja, ikau idjä djari hai tuntang kwasa; kra-na kahaim djari indahang sampai kilau tambuket langit, tuntang kwasam sampai saran petak.

23. Maka idjä gitan radja, idjä panonggo brasih mohon bara langit, idjä hamauh: sempong batang tä, rusak iä, tapi naughe batange tuntang uhate melai hong petak, tapi djetä tuntang rantai sanaman tambaga akan menter marak oru hong padang, tuntang bisa awi ambon bara langit, tinai bagin panginae hindjä meto padang, sampai hapus ndju njelo:

24. Djetoh rimae, o radja! djetoh tukas Idjä Pangkahai tä handak mawi tuangku radja:

25. Ikau karäh inolak bara marak olo, äkam akan hindjä meto padang, olo karäh manjoho ikau kuman oru hong tana kilau sapi; tä ikau karäh imbisa ambon langit; maka hapus udju njelo ikau ka-

lotä, sampai ikau kasene, tikas Idjä Pangkahai tü toto kwasa mahundjun karä karadjaan olo kalunen, tuntang Iä manenga tä akan idjä kahandake.

26. Tinai augh idjä injewut tä: batang tuntang uhat batangé tä nanghe melai, — iä tä: karadjaam megoa dähea tinai, limbah ikau djari mangaku kwasam Tempon langit tä.

27. Tagel tä, o radja, käläh mangilak tirokku, lekak arepan bara karä dosem awi ketetek, tinai bara karä kadarhakam, awi ikau masi olo tjelaka, ajajau kasanangm pandjang tiuai.

28. Maka talo handiai tü tulus mawi radja Nebukadnesar.

29. Kra-na limbah duawelas bulan, metoh iä manandjong hong dalame intu Babel,

30. Maka radja hamauh, koae: Djaton djetoh Babel idjä hai tä, idjä djari imangungku akan äka karadjaan, hapan kutoh kwasangku, tinai akan horamat kahaingku!

31. Hindai bewäi aughë tä le-pah blua bara njaman radja, gap augh lawo bara langit, koae: Toh insumaan äkam, o radja Nebukadnesar, karadjaam djari nihau bara ikau.

32. Ikau karäh inolak bara marak olo, tinai äkam akan hindjä karä meto padang, olo karäh manjoho ikau kuman oru kilau sapi, sampai udju njelo karäh hapus, sampai ikau mangaku tikas Idjä Pangkahai tä toto kwasa mahundjun karä karadjaan olo kalunen, tuntang Iä manenga djetä akan idjä kahandake.

33. Palus djam tä kea augh tä tulus mawi Nebukadnesar, kra-na

iä molak bara marak olon, palus kuman oru kilau sapi, tuntang ambon langit mambisa boreng, sampai bulue pandjang kilau bului burong nasar, tuntang siloe kilau silon burong.

34. Limbah karë njelo tå maka aku, Nebukadnesar, manggatang matangku akan langit, krana akalku djari haluli tinai akangku; tå aku manara Idjä Pangkahai tå, tuatang mahorumat mampahai iä idjä belom palus katatali, basa kwasae puna dähea haradjur, tuntang karadjaan ajue girizmanggirir.

35. Karë olo idjä mukong hapus petak kilau djaton intu iä; iä mawi tumon kahandak ajue hapan karë kawan talo hong langit, tuntang karë olo idjä mukong petak, djaton idjä biti idjä tau manangkis lengëe, atawa idjä tau hamauh dengae: narai gawim?

36. Hemben tå karë akalku haluli akangku, tinai kwasan kara-djaangku tuntang kahai dengan horumatkku haluli akangku; karë mantirky, karë olo sjuangku idjä kwasa manalih sku, palus sku indahen tinai huang karadjaangku, tuntang kahaingku indahang, ha-reem tinai.

37. Toh, maka aku, Nebukadnesar, mampahai manaza Radjen langit, krana karë gawie uras tote, karë djalan ai uras budjur; tinai iä tote kwasa mamparandal karë olo badjoho.

BAGI 5.

Radja Belsasar marajap palus rusak.

1. Radja Belsasar manamps

panginan hai akan sakojan mantir pamutjok ajue, tuntang iä mihop anggor intu baun mantire sakojan tå.

2. Maķa amén Belsasar djari buah anggor, tå iä manjoho manduan karë sangkir bulau salaka, idjä djari irampus liau bapae Nebukadnesar baca human Hatalla, idjä bilih hong Jerusalom; mangat radja, tuntang karë mantire idjä kwasa, mihop hape tå, tuntang karë sawae, tinai Gundike.

3. Tå olo mimbit akae karë sangkir bulau, idjä djari irampus bala human Hatalla, idjä bilih hong Jerusalem; maka radja, tuntang karë mantire idjä kwasa; tuntang karë sawae, tinai Gundike, mihop hapan tå.

4. Åewen mihop anggor, tuntang manara karë dewae, hatallae tå idjä inampae bulau, salaka; tambaga, sanaman tinai batu.

5. Hemben tå kei tundjuk aton mamala, kilau tundjuk lengän olo. djetä manjurat hong sapu din-ding human radja, tandipah usarrangan sumbo; maka radja mitä lengä tå idjä manjurat.

6. Tå radja kalakalas amipin bane, tuntang iä sabanen angat huange; kabange hagendjih, sampai utute plintikplantak.

7. Palus radja mantehan hai aughe, manjoho manduan krä olo idjä harati bintang, karë blo Kasidina tuntang nudjum; tå koan radja deagan karë olo piistar hong Babel: Åeweewe idjä tau mambasa bintik tå, tuntang masanan rimac akangku, iä karsh imakaian dengan haludu, tuntang rastai buah akan ujate, palus iä indu tunt idjä turon teho hong karadjaan toh.

8. Ta karä olo pintar sin radja tamä; tapi awen djaton tau mambasa bintik ts, atawa masuman ri-mae akan radja.

9. Ta radja Bekasar sabanen haream, tuntang baue kalas lali, tinai kartu olo kwasa ajue djungun kea.

10. Maka tagal augh radja tuntang karä olo ajue idja kwasa, indu radja tamä human pangiinan. Tu koan indu radja: O radja, kalah belom katatahi; ala tirokni mampikah ikau, ala baum hobah kalas.

11. Aton olo idja biti hong ka-radjaam, idja huang ia aton Rogh Hatalla idja brasih; krana metoh pangeweng liau bapam djari sondau hong ia kalawa, akal kapintar, kilau kapintar Hatalla; tagal ta liau bapam, radja Nebukadnes-sar, djari mangkat ia mandjadi kapalan karä tabit, olo idja harati bintang, olo Kasdim tuntang nudjum; kakai gawin liau bapam, o radja.

12. Basa djari sondau hong ia rogh idja hai, tuntang kaharatin olo idja marima nupi tuntang malelai, tinai mengkak bohol, ia ta hong Daniel, idja inggaru-tidja Beltsasar erae; toh, kalah so-ho olo mangahan Daniel, ia karäh marima ta.

13. Ta Daniel imbit naharep radja. Maka radja hamah dengan Daniel, koae: Aton ikau toh Da-niel, idja baris Jada awang ta-wanan tu, idja djari inamput liau apangku, radja ta; bara Juda?"

14. Aku djari mahining olo ma-suman ikau, ikau toh aka Rogh Hatalla, tuntang kalawa, kaharati, dengan paham kapintar aton hong ikau.

kwasa mahundjua karä karadjaan olo kalunen, tuntang lä mangkat akan tä idjä kabandake.

22. Maka ikau idjä anake, o Belsasar, djaton djari mamparandah ataim, alo ikau djari katawan karä talo tä.

23. Tapi ikau djari mampadjoho arepm manawah Tempon langit, tinai karä milik humae tä djari imbit akem, ikau tuntang karä wantirm idjä kwasa, tinai karä sawam tuntang gundikm, keton djarí milhop anggor hapan tä, tuntang keton djari manara karä dewa idjä salaka, bulau, tambaga, sanaman, kaju tuntang batu, idjä djatou tau mitä, djatou tau mahining, djaton tau harati; tapi Hatalla tä, idjä hong lengäe fika tahaseng, tuntang karä djalam hong kwasan ai, djetä djaton ikau djari mahorunate.

24. Tagal tä lä djari manjoho lengä tä, tuutang surat tä, idjä imintik hetä.

25. Maka djetoh augh surat, idjä imintik hetä: Mene mene, tekel, uparain.

26. Tuntang djetoh riman karä augh tä: Mene, rimae: Hatalla djari mitong karadjaan, tuntang mahapus tä.

27. Tekel, rimae: ikau djari inimbang boag dasing, tuutaug ikau pahalau mahian.

28. Peres, rimae: karadjaan djari imbagi, hajak inenga akan olo Medai tuntang Parsi.

29. Tä Belsasar manjoho olo makeian Daniel hapan baludu, tuntang mangkepan rantai bulau intu ujate, tinai olo mante-hau hai aughe, masumae. idjä turon telo hong karadjaan tali.

30. Tapi alem tä kea Belsasar, radjan olo Kasdim, impatäi.

BAGI 6.

Daniel ikiwes bare karandaan singa.

1. Maka Darius, olo Medai tä, manduan karadjaan, metok iä djahawen pulu duä njelo hirah unaure.

2. Maka kamäan Darius, kalah iä mangkat saratus duä pulu wakile mahundjua hapus karadjaan:

3. Tinai mahundjun karä äwen iä mangkat telo gindal, tuntang idjä pangkahai bara äwen telo tä, djetä Daniel; akan gindal tä karä wakil patut masumian karä itonge, uka radja äla rugi.

4. Maka Daniel ingilak bare karä gindal tuntang wakil, basa huange pintar bahalap, tinai radja handak mangkat iä mahundjua hapus karadjaan.

5. Tä karä gindal tuntang wakil mimpa kalinda, mangat tau mawi Daniel tagal perkaran karadjaan; tapi äwen djaton tau sondau buku atawa kasalae enen, krana iä budjur toto, tuntang kalangkah atawa kasalan djaton tarasondau hong ja.

6. Tä koan äwen tä: Toto, ita djaton sondau buku mawi Daniel tä, amon djaton tagal agamae.

7. Tagal tä karä gindal tuntang wakil batawotawon manalih radja sambil hamauh dengae kakai: O radja Darius! klah belom kata-

8. Angat karä mangkubumi, karä wakil tuntang mantir hai. karä mantir basara, tinai karä panggawa, bahalap amon prentah radja inenga, tuntang augh prentah

ta karakaras toto, idjä kalotoh: olo handiai idjä dalam telo pulu andau bahanji blaku talo enen intu barangai dewa atawa olon, sala bara intu ikau, o radja, iä tā akan ilaboh hong karandan singa.

9. Toh, o radja, kälah mandähnen prentah tā, tuntang manan-djeman tjap, idjä djaton tau iobah tinai, tumon hadat olo Medai tuntang Parsi, idjü puna djaton tau iobah.

10. Tumon tā radja Darins man-tjatjak surat prentah tā.

11. Maka amon Daniel mahining prentah kalotä djari inenga, tā iä tamū humae; maka intu karong loteng ajue karä panjengok idjä manintu Jerusalem habangah; han-telo idjä andau iä mandäko utute, blaku doa tuntang manarimakash intu Hatallae, sama kilau gawiebihin kea.

12. Tā karä olo tā batawotawon dumah, palus sondau Daniel blaku doa, tuntang musok Hatallae.

13. Balalu äwen manalih, hamauh dengan radja tahu prentah radja tā, koae: Dia ikau djari mantjatjak prentah, genep olo, idjä dalam telo pulu andau bahanji blaku talo enen intu barangai dewa atawa olon, sala bara intu ikau, o radja, iä tā akan ilaboh hong karandan singa? Tombah radja, koae: Toto, prentah tā bantau, tumon hadat olo Medai tuntang Parsi, djaton tau iobah tinai.

14. Tā koan äwen, tombah aughe radja: Daniel, anak baris tawanan bara Juda, djaton djari paraba ikau, o radja! tuntang djaton kea prentah tā, idjä djari intjatjakm, tapi hantelo genep andau iä blaku doa bewéi.

15. Amon radja mahining aughe tā, maka iä paham kapähän atiae, tuntang iä mangarangka, handak maliwus Daniel; sampai matahan-dau belep iä manggau akal, mangat maliwus iä.

16. Tā karä olo tā batawotawon manalih radja, sambil hamauh dengan radja: Tawam bewéi; o radja, aton puna hadat olo Medai tuntang Parsi, karä tjap prentah, idjä djari inukas radja, djetä djaton tau ingabeken.

17. Tā radja manjeho olo, manduan Daniel, palus malaboh iä huang karandan singa; maka koan radja dengan Daniel: Kälah Hatallam, idjä ihorumatm haradjur, maliwus ikau.

18. Limbah tā olo manduan batu, hapee matep baun karanda; maka radja mantjatjak djetä hapan tisin ajue, tinai tisin karä mantir ajue idjä kwasa, uka prentah tahu Daniel tā äla ingabeken.

19. Limbah tā radja buli humae, tuntang djaton kuman alem tā, djaton kea iä manjeho olo mim-bit talo usik, iä djaton tawan ti-rohe.

20. Maka häiak djadjeuwu, duruh sawah, radja blua, palis iä ha-goet gulogulong manalih karandan singa.

21. Maka sana iä tokep karanda, iä mangahau Daniel, tangitangis aughe. Koan radja, hamauh dengan Daniel: O Daniel, rewar Hatalla idjä belom! aton kea Hatallam, idjä haradjur ihorumatm, djari tau maliwus ikau bara singa?

22. Tā Daniel tombah aughe radja: O radja! kälah belom kata-tahi.

23. Hatallangku djari manjeho

malsikat ajue mangait njaman singa,
sampai iš djaton tan mawi aku;
krana iš katawan aku toh budjur
intu iš, tini dengam kes, o radja,
djaton kawalangku.

24. Tā radja handjak haliai, pa-
lus iš manjoho olo mandijidit Da-
niel bara karandun singa. Amon
Daniel djari indjidjit bara karanda
tā, meka olo djaton sondaū di-
rite mahin dia; krana iš djari ha-
rap Hatallae.

25. Tā radja manjoho olo man-
duan karā ūwen tā, idja djari
paham mandawa Daniel tā, ba-
lalu olo malaboh ūwen tā akan
karanden singa, tuntang anak za-
wae; maka ūwen djaton rawtop
lasah palus karā singa mantakan
mawi iš; tuntang maramok karā
tolange.

26. Tā radja Darius manjoho
manjurat akan karā utus, dja-
lahan tuntang hamputan olo, idja
hong hapus petak, kalotoh: Kā-
lith kasanang keton sasar inda-
hang.

27. Aku djari mahenga prentah,
mangat hong hapus karadjaan pa-
gangangku olo handiae akan mi-
kih tuntang marawan intu baur
Hatallae Daniel; krana iš Hatalla
idja belom, idja melai sampai ka-
tatahi; karadjaan ajue djaton akan
nihau, tinai kwasaē djaton akan
hapus.

28. Iš toto mawat maliwus, ti-
mi iš mawi kata tuntang talo he-
ian hong langit tuntang hundjun
petak; iš tā djari maliwus Daniel
bara karā singa.

29. Maka Daniel tā batuh ka-
ham karadjaan Darius, tinai ka-
ham karadjaan Kores, olo Parsi
tā.

BAGI 7.

Āpat katuron karadjaan tā, īnanding
hapan meto; karadjaan Kr̄istus idja sam-
pai katatahi.

1. Hong njeō idja kakuna
Bohsatar, radja Babel, maka Da-
niel nipi, aton paita bimbarese,
metoh iš hong asasroe; tuntang
iš manjurat nipi tā, maka bukun
karā angh tā kalotoh:

2. Aku, Daniel, aton paitiku
hamalem, itāl barat bara īpat ma-
tae lawo hasaneawong, manampur
tasik lombah.

3. Maka īpat meto hai lembut
bara tasik, hekabeken ampie de-
ngan ikon.

4. Idja solake tā kilau siaga,
tuntang aton palapase kilau palap-
as burong nisar; maka eku miti,
sampai palapase tā padjawut, tini
djetā hagatang bara petak; palus
mendeng budjur hapan piae kilau
olon, tuntang atā oton īnenga
akae.

5. Limbah tā, itāl meto beken
idja duā tā sasaē ampie kilau be-
kuung, iš tā mendeng darah idja
tā; intu njamas, helat kasingae,
aton telo galamite hai pāhdjāng,
tuntang iš injoho tumon toh: Meu-
deng, kuman kutobisi!

6. Limbah tā aku miti; itāl
aton meto beken tini, djetā kilau
karimaung; tuntang īpat palapas
burong aton intu likute; tini
meto tā īpat takoloké; maka kwasa
inenga akae.

7. Limbah tā aku miti huang
paitāku hamalem tā, itāl meto
idja īpat tā papa bakaikālkā tuntang
paham kaabase, kalcasingi sa-
naman pandjang; djetā huang
mamparotek, tuntang malitsé karā
tise hapan piae; djetā beken ha-

liai bara karä meto idjä helo bara itä, djetä sapulu tandoke.

8. Maka aku manampajah karä tandoke tä, itä! aton lembut tandoke taheta idjä korik intu helat karä awang beken; maka helo tandoke awang solake tä badjawut awiec maka itäl tandoke djetä hematici kilau mataa olon, tuntang aton njatae, idjä manjewut talo badjoho.

9. Talo tä aku mitiae, sampai karä karosi ingkés, tuntang lä idjä helo bara karä andau mondok hetä; pakaiac lentah kilau udjan habungkus, tinai balae kilau bulun tapiro idjä brasih; padadnsae tä uras njalan apui, tuntang karetiae kilau apui gandegandhang.

10. Tahasak apui mahasor blua helo baue, tinai bakojakojan lipet idjä manonggo itä, tuntang hapulupulu kojan idjä mendeng naharep baue; tä Idjä mariksa tä mondok, tuntang karä surat jukti.

11. Tä aku manampajah tagal angli badjoho tä, idjä injevut tandok tä; aku manampajah, sampai meto tä impatäi, bitie rusak, tuntang inganan akan apui.

12. Maka kwasan karä meto idjä beken itä terai kea, krana katikae melai djari-inakas akac sampai wajah tuntang djame.

13. Tinai aku mitä hong paitika hamalem, itäl aton idjä dumah hong baunandau intu langit, itä tä kilau Anakolon; itä tä mananggoh Idjä helo bara karä andau, tuntang iagah naharep baue. — (Lek.21,27.)

14. Maka kwasa, horumat tuntang karadjaaen inenga akac, mananggoh karä utus, djalaham tuntang hamputan olo akan manjembah itä; kwasa puma kwasa katatahi, idjä

djaton akan nihau, tuntang karadjaae djaton akan rusak.

15. Maka aku, Daniel, ataiku paham mangkariäng intu huangku, talo paitä tä paham manaril, wen aku.

16. Padus aku maanggapi idjä biti awen idjä mendeng hetä, tuntang blaku intu iä katantun riman, karä talo tä; tä iä lakotak dengangku, marima karä talo tä akangku, koae:

17. Meto hai spaappat tä; djetä äpat radja, idjä lembut bera petak.

18. Tapu awen idjä brasih. — Idjä pangkahai tä karäh mandino karadjaaen, tuntang swwa; karä mirabing karadjaaen palus haradjur katatahi.

19. Tä aku radjin, katawan katantun riman meto idjä äpat tä, idjä beken ampie bara karä kolec, idjä bakaikäkah halini, idjä heksingä sanaman, tuntang hasilo tambaga, idjä kuman, mamparotek, tuntang malisëk karä tisaé hapan paie;

20. Tinai katantun riman sapulu tandoke, idjä puna hundjun takoloke, tinai idjä beken tä, idjä lembut, tuntang telo padjawut awie, itä tä tandok djetä, idjä bara mati, hanjamae, idjä manjewut talo badjoho, idjä tampajahe hai bara karä kolec.

21. Krana aku djari mitä, tandok djetä djari mangalahi karä olo brasih; tuntang djari mampalah awen;

22. Sampai itä idjä helo bara karä andau tä dumah, tuntang manenga kwasa mahukum akan karä awang brasih ain Idjä pangkahai tä, njamah tukas wajah karä awang brasih tä akan mandino karadjaaen djari sampai.

23. Maka pasutias kalotoh: Meto idja s̄pat tā, djetā karadjaan fidja taron lpat hong petak, djetā beken haliae bara karā karadjaan; djetā karāh kuman hapus petak, tuntang malitek djetā, palus mamparomok ia lepalepah.

24. Maka idja sapulu tandoke tā, rimas: bara karadjaan djetā karāh lembut sapulu karadjaan, tuntang idja tinai karāh lembut rahan bara tā; maka djetā beken haliae bara awang helo tā, ia karāh mamparungkok telo radja. — (Pangar.17,12.)

25. Ia karāh hamauh manawah Idja pangkahai tā, tuntang marusak karā awang brasih ain Idja pangkahai tā, tinai kahandake mobah karā wajah tuntang prentah. Maka awen kerāh injaragh intu lengte idja wajah, tuntang dus wajah, tinai satangah wajah.

26. Limbah tā Idja mahukum tā karāh mondok; tā kwasan tandoek tā karāh inganun, sampai ia rusak, balalu lomos lepah lingis palus katatahi.

27. Tapi karadjaan, kwasa tuntang kahai karā karadjaan hapus peuda langit karāh inenga akan unggup idja brasih ain Idja pangkahai tā, idja karadjae puna karadjaan katatahi, tinai karā awang kwasa karāh mahorumat tuntang mamenda ia. — (Pangar.11, 15.)

28. Djetsa kahapus karā aughe. Maka aku, Daniel, paham mikah awi karā tirokku, tuntang ampin baungku hobah kusop; tapi aku mangandong karā aughe tā tinai huang atāku.

BAGI 8,

Keradjaan idja tā resukawi mihi telo tuntang aka brasih imparusak.

1. Heng njels telo, kahem keradjaan radja Belsasar, maka aku Daniel, aton paitsku tinai, kisbeli paitsku' idja helo tā.

2. Maka angatku hong paitsku tā, aku hong kota Susan, idji hong tanah Elam, angat kambaruangku'aku mendeng hong surau batangdanum Ulai.

3. Maka aku manggatang matangku, mita, its! aton tabiri hatuae intu saran-batangdanum tā, ia tā dasa tandoke, tuntang tandoke duā tā pandjang, tapi idja pandjang haream bara idja; idja pandjang tā lembut rahian.

4. Maka aku mita tabiri hathae tā manandok akan barat, akan utara tuntang selatan, tinai dialo idja meto tau melai intu bone, dialo idja tau iliwas bara ia; tinai ia mawi turon kahandake, tuntang paham mampahai arepe.

5. Amoi aku mangumang djetsa, ital aton dumah tinai kambing hatuae bera barat, mahoros hapus petak, tapi ia djaton manindiek petak; maka kambing tā idja tandoke hai bahalap intu helat matae.

6. Ia manantarang tabiri hatuae, idja dus tandoke; idja gitangku saran-batangdanum tā; maka ia manaradjang mawi djetsa pahapaham, hasep kalaate.

7. Maka aku mita ia, ia tokep tabiri hatuae tā, tuntang ia paham kasangite dengae, palus ia manampoh tabiri hatuae tā, tuntang mamelek tandoke dusdus; maka ain tabiri hatuae ia djaton kwasa, sampai tau mendeng intu

baue; balalu ia imbaringe akan petak, iliteke, tuntang dialo idja tau maliwus tabiri hatuae ta bara lengae.

8. Maka kambing hatuae ta sasay paham kahaiset ta metoh kapaham kwasa, gup tandoke idja panjang ta bapelek, tuntang atan lembut intu akee, tui äpat tandoke idja hai, maniputu äpat matan griwat.

9. Maka idja kata tandoke ta menjarampang pandak, djetsi dia, djalan pandjang halan akan salatan, tuntang akan timor, tinai akan tanah, idja kampili ta.

10. Djetsi dahangdehang, kahais sampai ramon langit, tuntang djetsi manggar gar belah, talo ta, belah bintang, akan petak, balalu mali tek ia.

11. Toto, ia mampahai arepe sampai mawi radjan, kawan talo ta, tuntang marampas bara ia parapah idja haradjur ta, tuntang akee, humae idja brasih irusake.

12. Maka ungkup ta, tuntang parapah idja haradjur ta, injaragh tagal dosan äwen, ta ia mampa lokang katoto akan petak, tuntang kaiä gawie batuah bewsi.

13. Limbah ta aku mahining idja biti idja brasih hakotak, tinai idja brasih beken hamauh dengan idja hakotak ta: Sampai kilem katahie paita tahu parapeli idja haradjur ta, tuntang tahu dosa pangarak ta; sampai kilem katahie äka brasih tuntang ungkup ta injaragh indu iletek?

14. Ta koas dengangku: Sampai dua kojan telo ratus andau, ta äka brasih ta karäh impresih énni

15. Djadi, amon aku, Daniel, metu paita ta, maka aku manggu rimae: itäl buaton mendeng idja

bijé pintu baungku, idja angpingelo hatua, sebuanz idja, intu intu.

16. Maka aku mahining naton kilau aush oloni bara batangdanum Ulai ta, djetsi mantehau, kgae: (1) Gabriel, rima pasti toh aksa ta.

17. Balalu ia, manggepi aku, maka amon ia durah, akan tariven, plus latwa manjontop baungku, Ta ia hamauh dengangku Ingajngat, ikar, o hold kalungen, kranai paita toh karäh tulost intu katatesan, karä wajah.

18. Maka metoh ia kotakotak dengangku, aku saletiga ipalungek tangengai, baungku pasonddep hong petak, Maka iia manigong aku, plus matapendeng aku hong äkaku.

19. Sambil hamauh: Itäm, aku handak masuman akam talo awang akan mandjari, intu katatesan kalaït ta, kranai intu katika idja inukas kakaptuse karäh amphi.

20. Tabiri hatuae ta, idja dua tandoke, idja tijari gitam, djetsi karä radjan, Medai tuntang Parsi.

21. Maka kambing hatuae ta, djetsi radja tanah Hellenes, tandoke idja hai, idja helat matae, djetsi radja, idja solake.

22. Maka idja äpat lembut intu akee, limbah iia bapelek, rimae äpat karadjaañ karäh, lembut bera utus olo ta, tapi djaton tumou kyasan idja helo ta.

23. Maka intu katatesan karadjaañ äwen, amon olo parajap djari mahapus tikase, ta karäh lembut radja idja badjoho tuntang panipa.

24. Ia ta karäh paham kwasa, tapi djaton awi puna kaabas ai; ia karäh matusak heran haliei, ia karäh batuah sampai malalus kahanade; ia karäh marusak idja kwasa, tuntang utus olo idja brasih ta.

25. Maka awi karë akale tipne tuntang asi akan karë äwen, awaing kartih mandjadi awi lengae; iä jü sih kartih mampadjojo atäie, tuntang salenga metoh kassaaang iä kartih marusek arti olo; iä kartih manggatang arepa mawi Radjan, karti radja; tapi iä kartih imelik ejeten awi lengae.

26. Maka paita tahiuk karti andau ts, idja insunman ikam, djeti toto; tapi ikau, kia masumman paita ts, kraan tahi katikae hindai.

27. Tä sku, Daniel, balemo, tantang aku hibban isut andau; limbeh tä aku mendeng, tantang nguan gawin radja; aku djungun awi talo paitaku tä, tapi djaton idja biti idja katawan tä.

BAGI 9.

Katika panumah Tuhen Jesus insuman akan Daniel.

1. Hong njelo idja, kabum Darius, anak Ahasweros, olo Medai ts, idja mandjadi radja mahundjun karadjaan olo Kasdim,

2. Hong njelo idja kabum karadjaae, maka aku, Daniel, marrisca hong surat karë njelo tä, idja djari insunan Jehovah akan nabi Jeremia, iä tä tukas karusak Jerusalem tä udju pulu njelo katahie. — (Jer.25.11.)

3. Tuntang aku mules arepku akan Hatalla, pangkahai Tuhan, mangat manggau iä, haiaak blaku, musok, tuntang puasa, hapakaisan bidak; tuntang mondok hong kawo.

4. Maka aku blaku intu Jehovah, Hatallangku, tuntang mangaku, koangku: Joh pangkahai Tuhan! Ikau Hatalla idja hai tuntang ingikah, idja mahaga djandji

tuhiang asi akan karë äwen, awaing sinta ikai, tuntang mahaga karë prentahm.

5. Ikai djari badosa, tuntang malalus kasala, gawin ikai toto darhaka, tuntang ikai pemisang, awi ikai djari undur bara, karë prentahm tuntang takasen.

6. Ikai djaton djari manumon augh karë rewaru, nabi ts, idja djari hamrah hapan aram dengan karë radjau ikai, dengan karë mantir ikti tuntang bakhs ikai, finai dengan karë olo arä hong tanah.

7. Aim, o pangkahai Tuhan, kabudjur, tapi aim ikai kahawen bau, kilau aton andau foh karë ikai, olo Juda, tuntang olo Jerusalem, hapuhaptus olo Israel ayang tokep tuntang idja kedjau, hong karë tauah, idja akan hetä ikau djari macamburup iä, tagal karë kalangkahe, idja djari hapse malangkah ikau.

8. O pangkahai Tuhan! patut bann ikai mahamen, tuntang karë radja, karë mantir, karë bakhs, bann ikai djari badosa intu ikai.

9. Tapi ajum, o pangkahai Tuhan, Hatalla ikai, puna kutoh asi tuntang ampuh, alo ikai djari manggatang arep ikai malswan ikau;

10. Tuntang ikai djaton djari manumon augh Jehewa, Hatalla ikai, mangat manandjong tresson undangundang ai, idja djari inengae intu baun ikai hadjamban karë reware, nabi ts.

11. Tapi sakarë olo Israel djari malangkah Toratha, tuntang undur bara ts, sampai iä djaton maku manumon karë zuighm! tagal tä sapa djari inaipohak akan ikai, tuntang sumpah tä, idja injurat hong Torat Moses, rewar

11. Hatalla ts, basa ikai djari badosa rusak tsay djeti tagal pangkahai dengean. (S. Mos. 28, 15.)
12. Ta ia djari malalus karanghe; idja djari insane baantam ikai, tuntang mantam karti buan idja manjampai tjalaka paham mawi ikai, idja djaton pudji manadjadi hapus penda langit, kileu pintu Jerusalem.
13. Kilau djati injuruhong Totot Moses, kakai karanghe tjalaka ta djari mawi ikai, tinaik ikai djaton djari blaku satu baun Jehowa, Hatallan ikai, tuntang djaton hong baha baha karti kadahrakan ikai, djaton handak pintar mingat katotom.
14. Tagal ta Jehowa djari badasak, manjampai tjalaka mawi ikai, krana Jehowa, Hatallan ikai, toso budjur hong karang gawie, idja djari ilaluse, basa ikai djaton djari manumon aughe.
15. Maka toh, o pangkahai Tuhan, Hatallan ikai, idja djari manampohak djalaham olo ajum baha tanah Misir, hapan lengam idja kwasas, tuntang djari manampa sewutm akam, kilau aton amda toh: toto, ikai djari badosa, ikai djari darhaka.
16. Tapi, o pangkahai Tuhan tagal katoli asim tuntang katotom undur kea kalaitm tuntang kasangit idja basop baha lewu Jerusalem, bukit idja brasih ta; krana tagal dosan iktii tagal kadarhakan karanghe tato ikai Jerusalem tuntang djalaham olo ajum djari indri tawah, karanghe utus olo, awang hakaling it.
17. Maka toh, o Hatallan ikai, hining augh lakun rewarmp, augh usoke; kalah sangcowong baum bandjun akam brasih, idja djari
18. Talingan pindinggm, o Hatallangku, himing; hrenang matam, itsa kars karusak ikai, tuntang lewu ta, idja djari injewut huang aram; krana ikai manampohak lakuun ikai intu baum djaton harap katetek ikai, tapi harap karu osim, idja paham kakai.
19. O pangkahai Tuhan, hining! o pangkahai Tuhan, ampan! o pangkahai Tuhan, senah, tuntang lalu ts ta, sia randjar! Djeta tagal arepa kea, o Hatallangku! Krana lewun tuntang djalaham olo ajum djari injewut huang aram.
20. Metoh aku magon kotakotak, sambil blaku, tuntang mangaku dosangku dengan dosan utus ajungku, Isael ta, haiak manampohak usokku intu baun Jehowa, Hatallangku, tagal bukit Hatalangku idja brasih ta,
21. Metoh aku magon kotakotak hong lakudoangku, maka Gabriel, idja djari gitangku biliin hong paitaku ta, dumah trawang badjeleng, palus manigong aku, eteke katika parapah lulemasi.
22. Ia masuman akangku, tuntang hakotak dengangku, koce: O Daniel, toh aku djari hagoet, mangat masuman, balalu marima akam.
23. Haiak tamparan lakudoam augh djari blua, palus aku djari manilih, mangat masuman ta akath, krana ikau ingilek tuntang ingetatu; teh, kalah harati augh toh, tuntang ingat augh tudjam.
24. Udju pulu minggo djari inukas akam olo utus ajum, tuntang akan lewun idja brasih ta, ta maka karanghe kalangkah karanghe terai, tuntang karanghe dosa karanghe

inutup, tinai karë kada thaka karë räh injapan, palus katetek idjë katatahi, tä karë injampai, karti paita tuntang augh tudjuun karë ilalus, Idjë brasih halis, tä karë iminjak. — (Mark.1,24.)

25. Toh, kälöh ikau katawan, tuntang ingat totototo: bara prentah lembut, manjoho olo 'buli, mamangun Jerusalem tinsi, sampai Kristus, Radja tä, djetä udju minggo, tinai djahawen pulu duë minggo; maka karë djalan tuntang kota karë imangun tinai, alo kahum katika kadjakä.

26. Maka limbah djahawen pulu duë minggo tä Kristus karë impatäi, tapi djaton aksa kabuete. Maka kawan parang Radja tä karë dumah, tuntang marusak lewu, tinai aka brasih, sampai djetä rusak kilau awi dähes da-num soho, palus sampai kahapuse karë atou klaki tuntang karusak, awang djari inukas batantu.

27. Tapi Jä karë mandähen djandji tä intu arë olo hong idjë minggo; tapi benteng minggo tä Jä karë paterai parapah idjë injambalih, tuntang parapah indu kinan; tä hundjun aka brasih karë mendeng talo kabelä, talo pangarak, djetä sampai kalomos, hukum inampohak akan idjë pangarak tä. — (Matt.24,15.)

BAGI 10.

Sindä tinai tudjuun insuman akan Daniel.

1. Hong njelo telo, kahum Kores, radja Parsis, maka perkara ingarinaah akan Daniel, idjë

bagari Belteasar; maka perkara tä batantu halai, tahu kadjakä paham tahi rahian; maka itë mingat perkara tä, tuntang harati paitae tä buabuh.

2. Kotika tä aku, Daniel, per-ham kapähä etäiku, sampai han-telo minggo katabie.

3. Panginan awang mangat mali-hin dia, aku kutnae, tinai bahi tuntang anggor djaton pokos to-tokku, minjak aku djaton hapai, sampai hapus telo minggo tä.

4. Maka intu andau duë pulu äpat, bulan idjë solake, aku aston hong saran batangdanum idjë lombah, Hidekel tä.

5. Maka aku mariaran matang-ku, palus mitä, itä! aton ole hatnä idjë hapakaiyan benang pista, kahange habahat bulan brasih.

6. Bitie kilau bata turkis, tima-bawé kilau kilat, tuntang matae kilau njalan apai, lengé paie ki-lau tambaga idjë maliso, augh kotake kilau augh latenton olo arä.

7. Maka aku, Daniel, kabuatu bewäi mitä talo tä, tapi karë olo idjë dengangku djaton mitä tä: baja kikäh paham manjangkulep äwen, sampai iä hadari, manja-hokan arepe.

8. Tumou tä aku batisa kabuatu, tuntang aku mitä talo hai tä. Maka kabauku djaton tisae, tuntang karigasku hobah undur, sampai lepah karë ka-basku.

9. Maka aku makining karë augh kotake; maka sana aku ma-hiung karë augh kotake, aka pa-lungek batiroh, baungku pason-dep intu petak.

10. Maka itë! aton lengé manigong aku, palus mampendeng

ututku, tuntang bahekéh long-
ängku;

11. Tinai iä hamauh dengangku: O Daniel, ikan idja ingilak ing-
atau! ingat karä augh, idja han-
dak insumatgku akam, tuhtang
mendeng istu akam, krana toh
aku djari injoho tanggoh ikau.
Maka kabum isë hakotak deng-
angku kalotä, aku mampendeng
arepku tuntang ihagendjah.

12. Tä keas dengangku: Äla
mikäh, o Daniel, krana baru an-
duum solake manintu ataim radjin
harati, tuntang djari mampar-
dale arepn intu baun Hetallam;
maka karä aughim djari inarimi,
tagal ikau kea aku djari ma-
nalahi.

13. Tapi mantir karadjaan Parsis
aton mendeng malawan aku sa-
rikor andau katahie; maka itä!
Mighael, idja pangkahai bara
karä mantir, dumah mandohop
aku, tä aku manang makawan ra-
dja Parsis.

14. Maka toh aku djari dumah,
handak masuman akam telo awang
akan buah utus ajum rahian da-
pit, krana telo paitä tä tahi an-
dane hindai lewoh.

15. Maka amon iä hakotak ka-
lotä dengangku, aku manjontop
baungku akan petak tuntang
gagom.

16. Maka itä! Idja biti idja ki-
lau olon, manigong totokku; tä
aku marakang njamangku, palus
hakotak, tuntang koangku dengan
idja mendeng tandipah aku: O
Tuhangku, tagal telo paitä tä
karä sapan tolangku kilau bakarak,
sampai kaabasku djaton hindai.

17. Kilen rewar Tuhangku tau
hakotak dengan Tuhangku tohi
basa toh djaton kaabasku hindai

huang! aku, tuntehng tahasengku-
djalon tisa hindai?

18. Ta sinda tinai Idja biti, idja
kilau olon, manigong aku, tan-
tang mampabas ikau.

19. Sambil hamauh! Äla mikäh
o ikeu idja paham ingilak. Kas-
nang akam, etter ataim, toto etter
ataim! Maka kabum isë hakotak
dengangku, aku impabas; ta ko-
angku! Kelah Tuhangku hamauh
bewai, krana ikau djari mampabas
aku.

20. Ta iä hamauh dengangku:
Tawam kea buku aku djuri tang-
goh ikau? tapi toh aku handak
bululi, mangat mangalahi mantir
hong Parsis tä! Maka amon aku
hagbet, itä! ta mantir bara Hel-
lenes karäh dumahi.

21. Tapi eku handak masuman
akam kata telo awang tarasurat
hong surat katoto. Djaton idja
mandbhrop aku malawan äwen,
baja Mighael, mantir keton tä.

BAGI 11.

Kedjarian olo Ichudi kabum radja
Parsis tuntang radja Hellenes; idja karä
radja tä katäh drabhaka haliai.

1. Krana aku kea djari man-
dohop iä hong ijelo idja solake
kahum Darius, olo Medai tä, tun-
tang mampaabas iä.

2. Maka toh aku handak ma-
suman akam telo idja batantu akan
mandjadi. Itäm, telo radja hin-
dai karäh marentah hong Parsis;
maka idja äpat tä karäh paham
panataue bara karü awang beken;
jadi, amon iä djari manekang
arepe awi kutoh panataue, maka

iä karäh mamakat olo hanidai mawi karadjaan Hellenea.

3. Limbah tå karäh lembut radja idjä paham menteng, idjä karäh marentah paham kwasse, tuntang karä talo kahandake karäh ilaluse.

4. Djadi, metoh kapaham kwasae, tå karadjaac karäh darai, palus bagibagia akan äpat matan riwut, tapi djaton akan panakae, djaton kea tumaon kwasa idjä iä djari hapae; krama karadjaan ajue akan terai, palus inenga akan udo beken.

5. Maka radja hila salatan, iä tå idjä biti bara karä mantir radja helo tå, karäh sasar kwasa; tapi idjä beken karäh kwasa ha-ream bara iä, tå djetä karäh marentah, tuntang kwasae karäh toto hai.

6. Tapi limbah isut njelo äwen duä tå karäh hasobat; anak bawi ain radja hila salatan karäh tanggoh radja hila utara, tantai mangabuah perkaran äwen; tapi lengde djaton tahi bara kwasa, tinai iä tuntang lengde tå djaton akan melai, tapi iä karäh injaragh tuntang äwen idjä djari maining iä, tuntang idjä manak iä, tuntang idjä djari manenga kwasa akae handjulu.

7. Tapi idjä bara karä salundike karäh lembut bara uhate, iä tå karäh dumah mimbit kwan parang, palus maranggar karä kotan radja utara; iä karäh mama-rang tuntang mampalah djetä;

8. Tinai karä dewan äwen; tuntang karä mantire, dengan karä ramo salaka bulau iä karäh marampase, manampute akan Misir; isut njelo katahie iä karäh abas bara radja utara.

9. Ako iä tå karäh maranggar karadjaan radja hila salatan, tapi iä akan buli tanabe tinai.

10. Tapi karä anake karäh marang, tuntang mamampong arå kawan parang batawotawoe karé; idjä biti baris äwen tå karäh dumah badjeleng, mananjep kilau danum soho; tuntang sindå tinai iä karäh dumah, mamarrang djetä, sampai kotaë idjä dähen tå.

11. Tå maka radja hila salatan karäh sangit, balaku hagoet marang iä, idjä radja hila utara tå; djetä kea karäh mamampong tawon olo arå, tapi hapus karä tawoe tå injaragh akan leagie.

12. Djadi, amon iä djari mawa-n hapus karä tawoe tå, maka atsie karäh mampadjoho arepe; tapi alo iä djari mampatti hapulnpu lu kojan, kwasae djaton kea akan melai.

13. Krana radja bara utara karäh haluli, tuntang mamampong tawon olo arå paham bara idjä helo tå; tå limbah isut njelo iä karäh maranggar badjeleng, mimbit tawon olo arå paham, tuntang kutoh ramoe.

14. Tinai katika tå arå awang beken kartih mendeng, malawan radja hila salatan, tinsai belahe olo parajap baris utus si karäh impahai, mangat malalus tudjam toh; tapi äwen kuräh halelek.

15. Maka radja bara utara karäh dumah, marusak tanah, tuntang mampalah karä kota; kwasa ain idjä hila salatan djaton tau tahan, karä olo ajue idjä kampili djaton kea kaabase malawan.

16. Maka iä, idjä dumah marang tå, karäh malalus karä kahandake, dialo idjä biti tau mendeng intu baue; tinai iä ka-

rāh tamā tanah idjā kampili tā, tuntang kerusak hong lengae.

17. Tā iū karāh manirok, handuk mamarang, mimbit hapis kwasan salapali karadjae; tuntang iū mamaksa idjā tā mangabuah arepe; hajak manenga anake bawi indu sawae, djetā mangat marusak iā; tapi talo tā djaton akan mandjadi, iā djaton acae.

18. Limbah tā iū karāh manantu baua mawi karā pulau, tuntang arā karāh dano awie; tapi mantir idjā biti karāh madjar iā terai manapa, tuntang malian kapapae acae.

19. Limbah tā iā karāh haluli, manalih karā kotan tanah ai; maka iā karāh tantarang, balongkang, belalu djaton hindai.

20. Maka intu äcae karāh lembut idjā hiti, iā tā karāh manjoho olo mangumbang tanah, mararat rear akan indu kahain karadjae; tapi gulong djetā karāh basempong, djaton awi makmok atawa parang.

21. Maka intu äcae karāh lembut idjā biti idjā batawah, idjā pangkat radja mula djaton inantai acae; tapi iū karāh dumah sunisuni, tuntang manduan karadjaan hapan kamenjak nughe.

22. Tuntang karā kawan parang, idjā maranggar kilau danum soho, karāh iroboh tuntang indarai awie, kilau awi dāhes danum, tinai radja tā kea idjā djari hadjandji dengae.

23. Krana limbah iā djari hadjandji dengan djetā, iā karāh manipu, palus maranggar tuntang manang, alo olo ajue isut bewai.

24. Sunisuni salenga kea iā karāh tamā karā äka bahalap hong

tanah tā, tuntang malalus idjā bapae tuntang karā tatoe djaton teu malaluse; talo rampas, talo inarik, kutoh karā ramoe karāh inaburase akan olo ai, iā karāh mangatah karā kota kea; tapi baja sampai katika idjā inukas bewai.

25. Iā karāh manangkedjet kwasae tuntang atiae mawi radja hila salatan, mimbit kutoh tawon olo; maka radja hila salatan pahias parang dengae, mimbit kawan parang idjā bakapad haliae, karāan karāe; tapi iā djaton karāh tahan, basa olo ai mahin injudok, manipu iā.

26. Idjā omba panginan ai karāh marusak iā, sampai kawan parang äwen karāh mananjap kilau danum soho, tuntang manpatai kutoh karāe.

27. Maka atiae radja duuduā tā karāh manggau tipu, mangat harusak sama arepe; hong medja idjā äwen duū tā karāh hakotak hatandjaro; maka djaton kea perkarae toto putus, krana kaputuse tā puna inukas akan katika beken.

28. Limbah tā iā karāh buli tanah ajue, mimbit kutoh ramo, tuntang atiae karāh mangatah utus olo idjā äka djandji brasih tā; hetā iā karāh bontong kea, palus buli tanahie.

29. Limbah tā, intu katika idjā buah, iā karāh haluli, maranggar tanah hila salatan, tapi tingkat djetā iā djaton karāh bontong kilau solake.

30. Krana arā banana bara Kitim karāh dumah mawi iā, sampai iā buseng atiae, balalu patut buli. Tā iā karāh babuhit atiae dengan olo idjā äka djandji brasih

ts, hetta ia karah boatong; iä djari katawan, karah ihoramate karah beduli; tuntang mampakat awen, idja djari manganan djangdji brasih ta.

31. Kwasee karah dahan hetta, ia karah manapa aka i brasih, kota dahan ta; tuntang iä karah manganan parapah idja karadjur, palus mampendeng talo kabek, talo pengarak.

32. Hapan kamenjak aughe ia karah mampalajang olo parejap ta, idja manganan djangdji ta. Tapi karah olo idja katawan Hatallae, karah mantakan, malawan awen.

33. Karah gurnu olo ta karah inadjar ars hiti; tagal ta swer karah halelek awi padang tuntang apni, iä karah tamput tawanan tuntang irampas, sampai tahi kea.

34. Maka amon swen rusak kalotü, iti karah indohop isut; tapi ars karah hindja swen tiptutipu bewati.

35. Tinai isut guru kea karah halelek, mangat imprasti, impalamos tuntang imuti, sampai katika ta hapus; krana katika ta aton puna tukase.

36. Maka rodja ta karah maradjur kahandake bewai, iä karah mampadjoho arepe, tuntang mampahai arepe malundjun geneh hatalla; iä karah paham papa aughe mawi Hatallan karah hatalla; tuntang iä karah bontong sampai hukum ta djari hapus; krana djari tukas hulieh djetü akan mandjadi.

37. Tinai karah hatallan tatoe djaton kea iä paraba; sintan olo bawi tuntang karah idja hatalla iä djaton paraba, tapi iä mampahai arepe mahundjun talo handian.

38. Takirin djetä iä karah horumat dewa Mausim; (parang); krana hatalla, idja tatoe djaton

djari katawan, karah ihoramate hapan bulau, salaka, hintan tuntang talo barega.

39. Iä karah mandahen karah kontan hatallae idja taheta ta, tuntang karah awen idja karah djetä karah paham ihoramate, tuntang manghat, iti marentala tho arti, nei manenga tatuk sindu Maget.

40. Maka hong katasteson katik radja idja hila salqutan ts, karah manampoh ia; ts radja bara hila utera karah maradjang maranggar ia, mimbit kutoh kareta, olo idja hupon hadjeman, tuntang ars banama; ta iti karah maranggar tanah hetä, maradjap mabhoroe ta.

41. Iti karah marantawang tanah kampili ta, tuntang kutoh tanah karah balongkang; tapi djetoh karah sala bara lengas, ia tar. Adon tuntang Moab, tina baris obo Amon idja manabatang.

42. Iä karah mandjerja lengse mawi karah tanah, tinai tarah Misir kea djaton akan liwus;

43. Tapi iti karah kwasa dengan karah pantau bulau salaka, awang basilim, tuntang dengan karah talo barega hong Misir; tinai olo Libia tuntang olo Kus karah ombo miring iti.

44. Tapi augh brita bara timor tuntang bara utara karah mampikuh iti; tagal ta iä karah baget, tuntang paham basep kasangite handak marusuk palus mampademos pahapaham.

45. Maka iä kaiäli mampendeng tingkap radja, akae ta, helat tasik duä ta, intu pain bukit idja kampili tuntang brasih; hetä iä karah rusak, tuntang dialo idja mandohop ia.

BAGI 12. Kara musoh akan rusak; kahapus katika.

1. Katika tä kea Michael karäh mendeng, mantir hai tä, idjä pamawat utus ajum tä, nebih katika kadjaks kalotä, idjä djaton pudji mandjari, katahan djati aton utus olo sampai katika tä; maka katika tä kea utus ajum karäh iliyus, karä awen idjä injurat hong strat tä.

2. Maka arä olo awang batiroh matäi hong petak karäh belom tinai, belahe akan pambelom; idjä katatahi, tapi belahe akan kahawen tuntang kadjilek idjä katatahi.

3. Maka karä pandita karäh manjakowong kilau kalawa hong langit; idjä maumuan katetek akan olo arä, djeta kileu bintang haradjur katatahi.

4. Maka ikau, o Daniel, tutup karä augh toh, palus tjatjak surat toh sampai katika kahapuse; tä arä olo karäh mariksae, tuntang sondau paham kaharati.

5. Maka aku, Daniel, mitä, itä! atom mendeng hetä duä biti beken, idjä silan batangdanum hila toh, idjä silae hila kanih.

6. Iä tä hamauh dengan idjä hapakaien pistä, idjä mendeng hundjun batangdanum tä: Kilen katahie hindai, sampai kahapus karä talo heran tä?

7. Maka aktu mahining augh idjä hapakaien pistä tä, idjä mendeng hundjun batangdanum tä; iä manggatang lengae duäduä manintu langit, tuntang sanapah manjewnti Ja, idjä belom ketatahi, katahie tä sampai idjä wajah, tinai duä wajah, tinai setangah wajah; amon kadarai utus olo, idjä brasih tä terai, tä karä talo tä karäh lepah tulut.

8. Aku mahiping tä, tapi aku djaton haratie; maka koangku: O Tuhangku, kilen kadjariae karä talo tä tinai?

9. Maka koae: Terai bewäi, o Daniel; krana karä augh toh djari inutup tuntang intjatjak, sampai katika kahapuse.

10. Arä olo karäh imprasih, tuntang impalamos, imuti; tapi karä olo parajep karäh marajap hantä; dialo idjä biti olo parajep karäh harati tä, tapi olo pintar karäh harati tä.

11. Maka limbah katika, amon parapah idjä haradjur tä inganan, tuntang talo kadjilek, talo pangarak tä djari indähen, karäh sakojan duä ratus djalatien pulu andau.

12. Salamat olo tä idjä mentai, tuntang sampai sakojan telo ratus telo pulu limä andau.

13. Tapi ikau, lius bewäi, njamah kahapus tä sampai; krana ikau akan malajan, sampai ikau misik tinai huang bagim, intu kahapus karä andau.

SURAT NABI

H O S E A.

T

BAGI I.

Karajap tuntang hukum olo Israel
inapengsan.

1. Djetoh augh Jehowa, idjā sampai Hosea, anak Beeri, kahum pangereng Usis, Jetam, Agbas tuntang Hiskia, radja Juda tā, kahum pangereng Jerobeam, anak Joas, radja Israel tā, — (2.Radja 14,23.)

2. Amon Jehowa manampara hakotak dengan Hosea, maka iā hamauh dengae: lius, duan sa-pangan indu sawam, tuntang anak lontai tā; krana hapus tanah toh habandong paham manangkalau Jehowa.

3. Maka iā lius, manduan Gomer, anak Diblaim; djeta batihī, palus manak hatuā.

4. Maka Jehowa hamauh de-ngeae: Sewut arae Jisreal; krana hundai isut, maka aku handak ma-nuntut utang daka ain Jisreal intu ungkup Jehu, tuntang mat-patarai karadjaan bara utus Israel. — (2.Radja 10,30.)

5. Katika tā aku handak ma-melek pashain Israel hong pa-dang Jisreal.

6. Maka iā batihī tinai, manak bawi; tā iā hamauh dengangku: Sewut arae Loraghama, (idjā djato-iāsi.) krana aku djaton han-dak masih ungkup Israel hindai,

tapi toto aku handak mindah na-nganan iā.

7. Tapi ungkup, Juda handak iasiku, tantang handak maliwus iā awi Jehowa, Hatallam ajue; aku djaton handak maliwus iā hapan panah, atawa pedang, atawa pa-rang, atawa hadjaran tuntang ole idjā mukonge.

8. Maka amon iā djari mam-patarai Loraghama manusu, ti iā batihī tinai, manak hatuā.

9. Maka iā hamauh: Sewut arae Loami, (idjā dia woykupku,) krana keton djaton indu ungkupku han-dai, tā aku kea djaton handak akan keton.

10. Tapi karā panakan Israel karāh kea kilau baras hong saran tasik, idjā djaton taratakar tarasik; maka karāh djadi, intu iāka, idjā hetā djari insuman akae: keton djaton djalahian ajungku! — hetā kea karāh insuman akae: keton toh anak Hatalla idjū belom! — (Rom.9,26.)

11. Tinai ungkup Juda tuntang ungkup Israel karāh imumpong hindjā, tā äwen karāh mamenda Radja idjū, tuntang manalih bara hapus petak; krana andau hong Jisreal tā karāh hai.

12. Katika ti sewut karā paha-ran keton Ami, (ungkup ajungku,) tinai karā betan keton Raghama. (Idjā iāsi.)

BAGI 2.

Israel buah hukum, basa iä djari mangarak djandjin Hatalla dengae; tapi Hatalla bandak mampendeng djandji acae tinai.

1. Takan, hanjaing dengan indu keton, suat iä, basa iä djaton sawangku, tuntang aku djaton banae hindai. Seho iä manganan karä kandjie bara baue, karä kabudjoke bara helat tusue.

2. Uka iäla aku mengkak pakiae lowailabaia, tuntang mawi iä kilau intu andaue inakan; toto, manampa iä kilau petak boang, kilau petak ngarising, palus mam-patái iä awi kateah beliae;

3. Palus djaton masih karä amake hindai, basa swen tä anak sara bewai.

4. Krana indu magon habandong, idjä manih iä paham karä jep gawie; krana iä hamauh: aku handak ombo karä bandongku, idjä manenga akangku tepong tun-tang danum, bulun tabiri, pisto, undus tuntang talo ihopku. — (Jer.44,17.)

5. Tagal tä, toto, aku handak mangampeng djalae hapan duhi, tuntang mamagar hasansila, sam-pai iä djaton tau supa djalae.

6. Iä karäh manggoang karä bandonge, tapi djaton sondau swen; iä karäh manggau swen, tapi djaton supa; tä iä karäh hamauh: aku handak hagoet buli banangku idjä helo, krana aku katika tä mangat bara katontoh.

7. Krana iä djaton handak mangaku, aku toh idjä djari mane-nge acae gendom tä, tuntang ang-gor, tinai undus, tuntang djari mamparä salaka bulau acae, idjä djari hapae mahorumat Baal.

8. Tagal tä aku handak haluli, palus manduan karä gendomku intu puna katikae, tuntang ang-gorku tä intu tukas wajahe, tinai mansuwit, bulun stabiri tuntang pisto ajungku, idjä hapae manutup kahawae.

9. Toh aku handak mukai ka-rajape intu matan karä bandonge, idjä biti mahin dia akan maliwus iä bara lengängku.

10. Aku handak mampaterai karä karamie, karä andau hai, karä totok bulan ai, karä sabat ai, toto, le-pah karä wajahe hai idjä inukas tä.

11. Aku handak marusak batang-anggor tuntang korma ai, idjä tahu iä hamauh: djetä puna lalohku, idjä inenga karä bandongku akangku. Tapi aku han-dak mawi djetä mandjadi kajuan, karä meto bariar hong padang karäh kuman djetä.

12. Tumon tä aku handak ma-malah mawi iä tagal karä andau Baal tä, idjä acae iä djari manotong garo, tuntang mambongas arepe hapan lawong bulau, tuntang saling ejate, tinai iä djari hagoet manuntut karä bandonge, tapi aku djari ingalapeae, koan Jehowa.

13. Tinai aku, toto bitingku handak mangatau iä, mimbit iä akan aka benjem; hetä aku han-dak hakotak dengae tumon attae.

14. Aku handak manenga acae karä pambulan anggor ai bara hetä kea, tinai djanah Aghor tä indu bauntonggang kharape; hetä iä karäh manjanji kilau metoh kata-be-lae, metoh andau iä harikas bara tanah Misir.

15. Maka intu andaui tä karäh, koan Jehowa, ikau manjewut aku: o banangku! djaton ikau manje-wut aku hindai: o Baal ajungku!

16. Krana aku handak manganan aran Baal tā bara njamae, sampai arae djaton akan injewut hindai.

17. Maka andau tā aku handak manampa djandji akan ḫwen tā dengan karā meto bariar hong padang, tuntang karā burong penda langit, tinai dengan karā talo hagoet hong petak; tuntang aku handak mamelek panah, padang dengan karā ganggaman parang, manganan tā bara petak, tuntang manjanang ḫwen tā melai.

18. Aku handak mamopoh ikau akangku akan palus katatahi; toto, aku handak mamopoh ikau akangku hapan katetek tuntang kabudjur, hapan kasajang tuntang karā asi;

19. Toto, huang kapertjaja aku handak mamopoh ikau akangku, tā ikau karāh kasene Jehowa.

20. Maka karāh, intu andau tā kea, aku handak mamberkat ikau, koan Jehowa; aku handak mamberkat langit, djetā akan mamberkat petak;

21. Palus petak akan mamberkat gendom, anggor tuntang undus, tinai talo tā karāh mamberkat Jisreel.

22. Aku handak managalani iā akangku hong petak, tuntang handak masih iā idjā Loraghama tā; aku handak hamauh dengan Loami: ikau toh ungkup ajungku; — tinai iā karāh tombah: joh Hatalangku!

BAGI 3.

Hatala handak manduan olo Israel akeo tinsi.

1. Maka Jehowa hamauh de-

ngangku: Lius sindā tinai, katau olo bawi tā, idjā alo banae sintā iā mahin habandong kea, kilau Jehowa kea sintā ungkup Israel, tapi ḫwen manjalang akan hatalla boken, tuntang ninen sarangan basuang anggor.

2. Tā sku manduan iā akangku hepan limawakes ringgit, tinai tangah dua Homer seora.

3. Koangku dengae: Tahi andau teh ikau akan mentai aku, ala habandong, ala kea manjoho olo hatuā manggapi ikau, tinai aku kea handak kalotā dengam.

4. Krana utus olo Israel tahi karāh melai djaton radjae, djaton mantire, djaton parapake, djaton hampatong dewae, djaton badju pako, djaton kea ramon dawa. — (2.Kron.15,8.)

5. Limbah tā utus olo Israel karāh hobah, manggau Jehowa, Hatallae, tuntang Dawid, radjae: hajak marawan ḫwen tā karāh manalah Jehowa tuntang asie, intu lawin karāh katika. — (Jer.30,9.)

BAGI 4.

Olo Israel tuntang karā imam impudji.

1. Hining augh Jehowa, keton panakan Israel! krana Jehowa aton bukun kalaite dengan olo idjā mukong tanah toh, basa djaton kabudjur, djaton kadjoja, djaton kaharati tahu Hatala hong tanah toh;

2. Baja sapa, tandjaro, puho, takau, kandji babewai saar sabak, ḫwen tā sawoh, tuntang utang daha hatontong.

3. Tagel tā tanah tā karāh ungiungan, karā olo idjā hetu ka-

rāh meher, tuntang karā meto hong padang, karā burong penda langit; toto karā lauk tsik. kea karāh mahin impārusak.

4. Tapi braangai, ala idjā biti manjaing mampudji kolae; krana olo utus ajum tā sama kilau äwen idjā banjaing dengan imam horan.

5. Tagal tā ikau karāh hatelek handahandau, tuntang karā nabi akan balongkaang hindjā ikau hamalem; akan handak mampalomos indu.

6. Djalahahan olo ajungku djari rusak, basa iū djaton bara kaharati. Basa ikau djari manganan kaharati, maka akan kea djari manganan ikau, sampai ikau djaton indu imamku hindjā; basa ikau djari ngalapean Torat Hatallam, maka akan kea handak ngalapean karā anakm.

7. Sasar äwen djari imparsi, sasar äwen djari badosa dengangku; tagal tā akan handak manamblik horumate indu kahawae.

8. Äwen basura kuman parapah tagal dosa ain djalahahan olo ajungku, atai genep bitin äwen tā haus kadarhakan olo.

9. Tagal tā, sama kilau olo arā, kakai kea kadjarian imah; akan handak mamalah karā djalae iatu iā, tuntang manjulang karā gawie akae.

10. Äwen tā karāh kuman, tapi djaton tau besoh; äwen tā karāh habandong, tapi djaton kea mandahang; krana äwen djari terai parihaa Jehowa.

11. Kandji, anggor tuntang talo ihop bahari mampalajau atiae.

12. Djalahahan olo ajungku misek karā hampatong kaju, teteck kaju akan masuman akan äwen, krana rogh kandji mampalajang iā, sam-

pai iā habandong mandjajong arepe bara Hatallae.

13. Hundjun karā tantan bukit iā maluput parapah, hundjun karā langkoh iā hagaro, tipai penda karā batang ela, lunok tuntang baringen, basa behalap kandjungngae. Tagal tā karā anak keton bawi akan mandjadi sapangan; karā popoh keton malontai.

14. Tuntang djuton kea aku han-dek mahakum anak keton bawi, basa iā habandong, atawa popoh keton, basa iā malontai: basa keton kea mambaris adepi keton akan habandong, tuntang maluput parapah hajak idjā kapala lontai. Krana utus olo gila tā puna bla-ku djara.

15. Maka amon ikau, o Israel, tantai handak malontai, tā ala Juda tasaput tiwas. Alia keton talih Gilgal, ala tanggoh Beta-wen, tinai ala sumpah: belom Jehowa.

16. Krana Iszael mangidjak kilau sapi basiak, toh Jehowa kea manalua iā kilau anak tabiri murrep hong aka ganagana.

17. Epraim djari manutus arepe akan dewa; toh, naughe iā bewai.

18. Äwen djari manatelan arepe haliai, nakara mihop, habandong; karā tuan ajue idjā kianat maradjin aughe: tengal!

19. Riwut karāh mamasong iā intu palapse, äwen tā karāh mamen tagal karā parapah.

BAGI 5.

Hukum insiman akan dua karadjau
olo Israel.

1. Hinig augh djetoh, karā

imam; senäh, hapus ungkup Israël, tuntang tamäan tä akan pindigm, o hapus ungkup radja! karä hukum toli puna akan keton, keton, idjä kilau djarat hong Mis-pa, tuntang kilau djarung idjä ineuan hong Tabor.

2. Olo palangkah tä paham mampatäi; tapi aku handak indu hukum äwen samandiai.

3. Tawangku bewäi Epraim, Israël djaton basilim intu aku; tawangku ikan, o Epraim, habandong, tuntang Israel djari kihal.

4. Äwen djaton manukas ga-wie, mangat hobali intu Hatallae, krana rogh kandji tä huang atäe, iä djaton tawan Jehowa.

5. Tagal tä kadjohon Israel manjaksi intu baue; maka Israel tuntang Epraim karäh balongkang awi kadarhakæ, tinai Juda kea karäh balongkang haiak iä.

6. Katika tä haiak mimbit tabiric tuntang sapie äwen tä karäh manalih, manggau Jehowa, tapi djaton scndau; krana iä djari mules atepe maliti äwen.

7. Äwen tä djari marajap Jehowa, krana iä djari manak anak sarau, tagal tä totok bulan karäh kuman iä tuntang hapus bagie.

8. Pahiau sarunai hong Gibea, pahiau tä hong Rama, ambo la-hap hong Betawen, hila likutm, o Benjamin.

9. Krana Epraim karäh indu karusak intu andau hukum ajue; marak karä hamputan Israel aku djari masuman talo idjä toto.

10. Karä mantir Juda djari sama kilau olo idjä mindah toros tana; aku handak manampohak kasangit-ku kilau danum hundjun olo tä.

11. Epraim ihadjadjuan, iä ira-mok tunom kaputute; krana iä

djari handak kalotä, tantai iä manuntut hadat matekiapi.

12. Tagal tä aku kilau gagat akan Epraim, tuntang kilau busok akan ungkup Juda.

13. Sana Epraim mitä perese, tuntang olo Juda mitä bahae, tä Epraim manalih Asur, tuntang manjoho sarohae tanggoh radja Jaréb; tapi kwäka iü tau mampakä-läh keton, tuntang manutamba mampahalit bahan keton!

14. Krana aku handak kilau singa besiak akan Epraim, kilau singa gantjang akan ungkup Juda. Aku, bitingku handak mamisak palus hagoet, aku handak manamput, tuntang djaton idjä maliwus.

15. Aktu handak hagoet buli ükeku, sampai äwen mangaku arepe tiwas, tuntang manggau baungku; metoh kadjakæ buah iä, tä iä karäh manggau aku haiak djadjewu.

BAGI 6.

Hukum Hatalla kecoh madjok ole Israel hobah.

1. Has, ita handak buli Jehowa; krana iä djari mamisak ita, iä kea karäh mampahalit ita; iä djari manukul ita, iä kea karäh mame-teng himang ita.

2. Limbah kaduñ iä handak mambelom ita; intu andau telo iä karäh mampisik ita, mangat ita karäh belom intu baue.

3. Tä ita karäh mangasene tuntang manuntat mangat katawan Jehowa, idjä palembute kilau amon langit mahindang; kilau udjan iä karäh manalih ita, kilau udjan mukäi tihin taho, idjä mambisa tana.

4. Narai patut gawingku de-ngam, o Epraim? narai patut ga-wingku dengam, o Juda? Krana asi, idjä handak ikalusku intu ke-ton, karäh kilau baunandau haiak djadjewu, kilau ambon malentah hajak djadjewu.

5. Tagal tä aku djari manarah äwen tä hapan karä nabi; aku djari mampatti äwen hapan aug-njamangku, mangat karä hukum ajum lembut kilau kilat.

6. Krana aku mangilak asi, djaton parapah, tuntang aku ra-djin olo kasene Hatalla paham bara parapah idjä ingähu. — (1.Sam. 15.22.)

7. Tapi olo tä djari malangkah djandji sama kilau Adam; hetä iä djari marajap aku. — (1.Mos.3, 6.)

8. Gilead tä kilau lewun olo darhaka, iä harumur hadjadjan- dahan.

9. Kilau kawan bigal idjä mim-pa olo, kakai ungkup imam tä; äwen tä mampatäi hong djalan akan Sighem; toto, iä tantai kia-nat darhaka haliae.

10. Aku mitä talo kihal haliae hong human Israel; hetä Epraim habandong, Israel djari kihal.

11. Tinai awi Juda kea karäh lembut talo inggetem akam, amon aku karäh paterai olo ajungku tawanan.

BAGI 7.

Karä kihal Israel tä.

1. Amon aku handak mana-tamba Israel, kadarhakan Epraim bukäi toto, tuntang karajap Sa-

maria, krana äwen panandjaro. Maling tamä hetä, tuntang bigal mangumbang intu ruar.

2. Tinai äwen djaton mangu-mang hong atsie aku toh mingat karä kadarhakae; toh karä gawiq akan mangapong iä, krana djetü uras intu baungku.

3. Äwen mampahandjak radja hapan karajape, tantaug karä man-tir hapan tandjaroe.

4. Uras iä pahabandong; äwen kilau tannur idjä intokan tukang panjumap; iä terai bewäi baru iä mopet teponge, sampai djetü djari uras iragi.

5. Djetoh andau hai ain radjan ita, koae: ti karä mantir mang-gila arepe awi anggor; tä iä man-djudju lengäc haiak karä olo pa-rajap.

6. Krana iä manjuang atsie, kilau tannur, hapan karä tipue; tukang panjumap ai batiroh ha-pus alem, maka haiak djadjewu njalaе gandagandang.

7. Äwen handiai tä blasut ki-lau tannur, iä kuman karä hakime, karä radjae halongkang, dialo idjä biti marak olo tä, idjä man-tehau aku.

8. Epraim mäwoi arepo dengan karä utus olo; Epraim kilau sa-rabi idjä djaton imbalik.

9. Olo beken kuman kwasac, tuntang iä djaton mingate; owac djari urase, tinai iä djaton handak haratie.

10. Tagal tä kadjhon Israel im-panjukok intu baue; mahin djato-n kea olo tä kobah intu Jehovah, Hatallae, tuntang djaton manggau iä limbah karä talo tä.

11. Krana Epraim kilau burong dara idjä midar, idjä djaton bara atsie; ombeombet äwen mangahau

Misir, ombenombé swen manusih Asur.

12. Tapi, amon äwen tä hagoet, tä aku manenan djaratku mawi iä, aku handak mampong mohoia iä kilau burong penda langit; aku handak mahukum iä, kilau djari insuman akan karä äwen.

13. Pejah iä! krana iä djari mangedjau arepe bara aku; karusak aksa! krana iä djari malangkah aku. Aku pabis bewäi maliwus äwen, tapi iä hakotak tandjaro mawi aku.

14. Tuntang djaton kea iä mangahau aku toto atäie, metoh iä ugalabawä hundjan, sasuroe; iä hapumpong blaku gendom tuntang anggor, tapi iä parisang dengangku.

15. Aku djari madjar äwen, tuntang mampébas lengae, tapi iä mangarangka kapapa mawi aku.

16. Äwen mules arepe, tapi djaton masintu Idja pangkahai tä; äwen kilau panah idja manahanja. Tagal tä karä mantire akan halelek avi padang tagal kadjhon djelae. Djetä indu katawahé hong tanah Misir.

kalahap, tagal tä musoh akan manjash iä.

4. Äwen djari mangkat radja, tapi manalikut aku; iä djari mangkat karä mantir, tapi aku djaton djari katawan tä; salaka, bulane djari inampa äwen akan hampatong dewae, maugat iä toto impalomes.

5. Anak sapim tä, o Samaria, djari manggian ikau; kasangitku djari hasep mawi iä. Kilea kathie iä djaton maku imprasih? — (1.Radjal 2,28.)

6. Krana hampatong tä bara Israel kea; kamasan djari manampae, djetä djaton hatalla; tapi djetä akan mandjadi tunek talo, iä tä anak sapi ain Samaria tä.

7. Krana olo tä djari manawur riwut, talo badjea karäh inggeteme; ramon tanae lepah rampar, tuntang karä haringe mapis, tinai paribasa djetä basuang, maka olo beken karäh kumae.

8. Israel kinan lepah; toh äwen intu marak karä olo kapir kilau sarangan idja indjilek olo.

9. Krana äwen tä djari tanggoh Asur, kilau kalidai hutu idja lajang kabuate; olo Epraim djari malaloh bandonge.

10. Toh, basa äwen malaloh arä utus olo kapir, maka aku handak mampong olo tä kea mawi iä toto, äwen tä karäh sasax isut awi kararat radjan karü mantir tä.

11. Basa Epraim djari mampara karä mesbeh hapee bedosa, maka karä mesbeh tä indu dosa kea aksa.

12. Aku manjusat aksa karä undangundangku idja lapala bahalap, tapi djetä inggaræ kilau adjar sala.

13. Indu parapahé, kilau manenga akangku, äwen mampati meto.

BAGI 8.

Musoh atoh damah.

1. Ingkes sarunai intu totokm! iä dumah kilau burong nasar mawi human. Jehowa, basa äwen tä djari malangkah djandjingku, tuntang djari undhr bara Toratku.

2. Tä äwen karäh mangabau aku: joli Hatallangku! ikäi, olo Israel, kasene ikan.

3. Tapi Israel djari manggian

tapi ia kumae; Jehowa djaton mangilak djetä. Toh Ja handak mingat karajape, tuntang manjälang dosae, äwen karäh akan Misir halali:

14. Krana Israel djari ngalapean Idja djari mandjadian ia, palus mamangun huma akan arepe idja hai tuntang bahalap, tinai Juda djari mangapal karä lewue awang dähen kótae; tapi aku handak mampait apui mawi karä kotaetä djetä karäh kuman karü humae awang hai tuntang bahalap.

BAGI 9.

Amon olo arä djari marajap, maka hapus tanah bœah hukum.

1. *Ala handjak, o Israel! Ila manangkadjok kilau karä utus olo; krana ikau habandong malihî Hatallam, ikau mangilak laloh hong karä karaian gendom.*

2. Tapi karaian tä tuntang pâhes anggor djaton akan mambelom äwen tä, tuntang anggor karäh tapas akae.

3. *Äwen djaton karäh melai hong tanah Jehowa, tapi Epraim akan buli Misir, tinai äwen karäh kuman talo pali hong tanah Astur.*

4. Hetä äwen djaton tau maluput parapah talo ihop akan Jehowa, hapan anggor ai, tinai djetti djaton kea manis akae. Karä parapah karäh akan äwen kilau pagininan olo manatum; karä olo idja ombo kumae karäh pali; krana teponge brangai akae bewti, djetä djaton akan tamä human Jehowa.

5. *Tä, narai gawin keton hong*

karä andau hai idja inukas tä, hong pesta ain Jehowa?

6. Krana toto, äwen tä nihiaw wi karsak; Misir karäh mamumpong äwen, Mop karäh manguburiä; humae idja äka salakae tä karäh ngalambo duhi, tuntang unak karäh hong karä pasahe.

7. Andau pamaläh djari sampai, andau panjulang djari dumah, olo Israel karäh mangkemae. Karä nabi uras gila, karä olo idja äka rogh uras njanjau; tagal kapham kadarhakam kalait tä kea paham.

8. *Epraim horan toto manonggo Hatalla, tapi karä nabie tä kilau djarat olo pahamburong hong karä djalee, äka kasingi hong human Hatallae.*

9. *Äwen djari tangkalau marusak arepe, kilau intu andau Gibeä. Ia handak mingat kadarhakan äwen, Ja handak mamsäh karä dosae.* — (*Hak.19,15.*)

10. *Aku djari sondau Israel kilau bua anggor hong padang tunis benjem; aku mitä karä tato keton kilau bua idja solake hong batang sikon; tapi rahian äwen manalah Baalpeor, ia manatelan arepe intu talo matekiapi tä, tuntang ia sasar sama kakihale kilau bandonge tä.* — (*4. Mos.25,3.*)

11. *Tagal tä kahain Epraim karäh nihiaw trawang kilau burong, bara ia inakan, bara knain indue, bara ia inihî.*

12. *Alo ia mambelom anake, tapi aku handak marampas äwen bara ia, sampai äwen djaton sondau intu marak olon. Toto, pajah äwen, amon aku djari mindah bara ia!*

13. *Epraim tä, amon aku mampaisahe palus sampai Tirus, toto*

djari imbul hong äka bahalap, ta-pi Epraim akan mampua karä anake akan olo pamuno.

14. Tenga acae, o Jehowa! Na-ri handak inengam acae? Tenga acae parnakan idjä mangelus anake, tuntang tusu idjä keang.

15. Karä kadarhakae tä puna hong Gilgal, hetä aku djari ba-singi iä tagal kadarhakan gawie; aku handak manganan äwen bara humangku, aku djaton handak mangilak iä hindai; karä mantir ajue uras bolekak.

16. Epraim djari iawi, uhate djari keang, iä djaton akan ma-mua tinai. Alo iä manak hindai, tinai aku handak mampatäi bua-knaie tä, idjä äka karadjie.

17. Hatallangku handak manga-nan iä, basa olo tä djaton maku tarima aughe; djadi, olo tä karäh kumbangkambanga marak karä olo kapir.

BAGI 10.

Ingaingat kadjarian keton, hobab!

1. Israel tä batang anggor idjä puna manalahäi buae, tuntang huae sama kilau iä. Sasar arä buae, sasar haream mesbeh inam-pae, tumon kasiwoh petake äwen radjin mampendeng hampatong dewa.

2. Atäie mambudjok arepe; toh äwen karäh rusak. Iä karäh man-jila karä mesbeh äwen, tuntang marusak karä hampatong dewae.

3. Krana toh äwen karäh ha-mauh: ita djaton bara radja; kra-na ita djaton mikah Jehowa; toh, kanduen ita radja tinai?

4. Äwen manjewut aughhaiang,

sumpah tandjaro inggarë hadjan-dji; tagal tä hukum karäh labat kilau ipu hong hapus tanae.

5. Olo Samaria karäh taräwen tagal anak sapi hong Betawen tä; krana olo, ai karäh manatum ta-gal iä, karä imam ai karäh mara-pitan arepe manangis tagel kabae, basa djetä djari nihau bara iä.

6. Toto, djetä karäh tampet akan Asur, indu panenga akan radja Jareb; tumon tä Epraim karäh njukok, Israel karäh mahamen tagal karä tiroke.

7. Krana radja Samaria djari nihau kilau burän danum.

8. Karä äka gantong hong Awen, äka dosan Israel tä, karäh im-parsak lomos; duhi tuntang unak karäh lembut hong karä mesbeh äwen; tä olo tä karäh hamauh dengan karä bukit: tutup ikä! — tinai dengan karä lungkoh: enjet ikä!

9. Bara andau Gibeä tä ikau haradjur bedosa, o Israel; hetä iä magon dähen; tapi kilau klahi hong Gibeä, idjä mawi ungkup olo bingkok tä, djaton akan man-takan iä;

10. Malainkan toto huangku aku handak mamasong iä, tuntang ka-rä utus olo akan hapumpong mawi äwen, amon aku mamasong äwen tagal anak sapi duä tä.

11. Epraim puna kilau sapi ta-bela, idjä radjin mihib; aku han-dak mugar tekoke idjä bahalap tä; aku handak mandjarat Epraim intu luku, Juda akan maluku, tuntang Jakob akan manjarak acae.

12. Tawur katetek akan keton, tuntang getem asi; alan tana ta-heta, basa toh puna katika mangat manggau Jehowa, sampai iä du-

mah, mudjan katetek akan keton.

13. Krana keton djari malan kadarhaka, tuntang djari manggेतem karajap, haiak djari kuman bua tandjaro; krana ikau djari harap djalan aim bewāi, tuntang kutoh karā pangkalimam.

14. Tagal tā latento paham karāh lembut marak karā olo ajum; karā kotam karāh rusak, kilau Salman djari marusak Betarbel metoh andau parang, metoh indue tuntang anake ilitek.

15. Kakai Betel karāh mawi keton kea tagal kutoh kaharhakan keton, sampai radjan Israel gap rusak haiak djadjewu.

BAGI 11.

Hatalla handak masi olo Israel, tuntang mobah atāie.

1. Metoh Israel tabela aku djari mangilak iā, aku djari manahau anaku bara Misir.

2. Tapi amon awen ingahau, iū mules baue hadari, palus maluput parapape akan Baal, tuntang hagaro akan hampatong dewa.

3. Tinai aku madjar Epraim manandjong, tuntang mandating mian iā, tapi awen djaton mangat aku idjā mampakaluh iā.

4. Aku ngagalau iā hapan tali tumon olon, hapan peteng sinta, tuntang mandohop iā mananggong ugare idjā intu tekoke, tinai aku nampahupau manenga panginan acae;

5. Mangat ala iā buli Misir tinai. Tapi toh Asur karāh indu radjae, krana awen djaton maku hobah.

6. Toh padang karāh melai dāhen hong karā lewue, mamparusak karā huite, tuntang kuman iā lepalepah, tagal karā pikire.

7. Krana olo ajungku magon malihang arepe, mules bara aku, alo iā ingahan injoho mendeng, maka djaton idjā biti handak.

8. Kilen gawingku dengam, o Epraim? tau aku manjaragh ikau, o Israel? tau aku mawi ikau kilau Adama, tuntang manjam ikau dengan Seboim? Tapi angat atāiku tambalik huang aku, karā asingku basep! —(1.Mos.19,24.Jer.31,20.)

9. Aku djaton handak malalus kalason kalaitku; aku djaton handak marusak Epraim lepah: krana aku Hatalla, djaton djaka olon, aku Idjā brasih tā hong bentok ikau, tuntang aku djaton handak dumah siasiak.

10. Awen karāh ombe manutut Jehowa, tntang Iā karāh njakungkong kilau singa; diadi, amon iā njakungkong, tā karā awen bara hila barat karāh manalih gen-djagendjāh.

11. Gendjagendjāh kilau burong awen karāh dumah bara Misir, kilau burongdara bara tanah Asur, tā aka handak manjoho iā mukong humae, koan Jehowa.

BAGI 12.

Juda tā beken hindai bara Epraim.

1. Olo Epraim tā mangaliling aku hapan tandjaroë, tinai unggup Israel hapan tipue babewāi: tapi Juda magon dāhen marentah hindjā Hatalla, tuntang budjar dengan Idjā brasih tā.

2. Maka Epraim kuman riwut,

tuntang manggoang riwut timor; nongkang andau iä mandahang tandjaroë tuntang karusak; iä hdjandji dengan Asur, tuntang magah undus akan Misir.

3. Tapi Jehowa patut hanjaing kea dengan Juda, tuntang iä handak mamalah Jakob tumon djalae, manjulang iä temen karä gawie.

4. Hong knain indue iä djari manjingkap takir paharie, tinai huang kadjakae iä djari hatang-karap dengau Hatalla. — (1.Mos. 15,22; 32,24.)

5. Toto, iä hatangkarap dengan Malaikat tä, tuntang manang, krana iä manangis musok iä; hong Betel iä djari sondau Iä, hetä iä djari hakotak dengan ita;

6. Iä tä Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Jehowa puna arae hapan mingat iä. — (2.Mos. 6,3.)

7. Toh, hobah ikau intu Hatallem, haga kadjoha tuntang kabudjur, tuntang entai Hatallam haradjur.

8. Tapi intu lengän Kanaan (*rimae: dagang*) tä puna dasing pamikir, iä radjin manipu.

9. Tinai Epraim hamauh: aku djari tatau, aku djari mulih kutoh ramongku; hong katü sati-arku djaton tau sondau kasalan, idja tau indu dosa.

10. Tapi aku toh Jehowa, Hatallem, bara tanah Misir horan; aku handak manjoho ikau melai hong tingkap tinai, kilau metoh olo hapumpong intu andau hai:

11. Aku handak hamauh dengan karä nabi, aku handak mamparä talo paitä, tuntang hadjamban karä nabi aku handak masanan paribasa.

12. Gilead toto darhaka tuntang

uras haiang; hong Gilgal iä maluput sapi parapahé; totô, karé mesbehe kilau tejok batu hong karä tanae.

13. Jakob horan patut hadari akan Padangaram, tuntang Israël manempo tagal olo bawi, manjakatik meto tagal sawae. — (1.Mos. 28,5; 29,20.)

14. Tapi rahian Jehowa magah Israël bara Misir hapan nabi, tuntang nabi djari manjakatik iä. — (2.Mos. 12,37.)

15. Tapi toh Epraim paham mamparahas iä, tagal tä iä karäh mandjakah mamaat utang dhaae acae, idja puna Tempoe karäh malah tawahe.

BAGI 13.

Olo resak awi dosa; Kristus minabit salamat.

1. Horan amon Epraim hamauh, maka olo hagendjäh, iä djari manggatang arepe hong Israël; tapi iä djari tiwas awi Baal, palus matai.

2. Tapi toh iä sasar magon badosa; salakae djari inampae indu hampatong inoang, ampin dewa tumon kaharatin ai, idja uras gawin tukang bewai; tinai iä hamauh ta-hiu djetsë: olo idja handak nealuput parapah akan mangium anak sapi tä.

3. Tagal tä swen kartili kilau bannandan handjewu, kilau ambon hiaik sawah, idja palus likip, kilau tikil hong karaiyan, tinai kilau asep idja tambalang baia puna lo-wang si;

4. Tapi aku toh Jehowa, Hatallem, bara tanah Misir horan; pa-

tuț ikau djaton katawan Hatalla beken sala bara aku, krana djaton Djurusalamat beken, sala bara aku.

5. Aku toh djari manampajah ikau hong padang tunis benjem tā, hong tanah ngarising haliae.

6. Maka limbah äwen ihaga buabuah, iä besoh; tinai limbah äwen besoh, maka atäie mampadjoho arepe; tagal tā iä ngalapean aku. — (5.Mos.8,15; 32,15.)

7. Toh aku handak mandjadi singa basiak akae, kilau harimaung aku handak mimpa iä intu djalee.

8. Aku handak manantarang iä kilau bahuang, idjä irampas anake, tuntang handak mamisak atäie idjä batekang; kilau singa basiak aku handak kuman iä hetä; meto basiak hong padang akan mamisak iä.

9. O Israel, ikau kea mamparusak arepm, krana salamatm tika hong aku.

10. Kwe radjam toh? käläh iä mahaga ikau hong karä lewum; kwe karä hakim ajum, idjä dengae tā ikau pudji hamauh: tengah radja tuntang mantir akangku?

11. Aku djari manenga radja akam tuntang kalaitku, tinai manganan iä huang kasangitku.

12. Kadarhakan Epraim djari imeteng, tinai dosae djari ingkes.

13. Kapähä kilau kapähän olo lusas karäh mawi iä. Iä puna anak paleng, djaka dia kalotä, tā iä djaton maku tahi kalotä hong knain indue, djaton inakan.

14. Tapi aku handak maliwus iä bara kwasan naraka, palus malapas iä bara pampatäi. O pampatäi, kwe buntutm? o naraka, kwe kamanangm? Maka kanjasal puna djaton intu matangku. — (1.Kor.15,54.)

15. Krana iä tā batang idjä pa-

mua marak karä paharie; tapi riwut timor, riwut Jehowa karäh dumah, lembut bara padang funis benjem; tā kalie karäh keang, lowang danum ajue karäh teah; djetä karäh marampas karä panataue, karä milike idjä aka karadjie.

BAGI 14.

Hobah, krana Hatalla masih olo idjä hobah.

1. Samaria karäh rusak, iä djari parisang, malawan Hatallae: äwen karäh halelek awi padang, karä anake akan ilitek, tinai karä bawie awang batih injiri.

2. Hobah, o Israel, akan Jehowa, Hatallam, krana ikau djari balongkang tagal kadarhakam.

3. Duan karä augh toh akan keton, tuntang hobah akan Jehowa, sambil hamauli dengae: ampun karä dosan ikäi, duan ikäi buli asim, tā ikäi handak maluput parapah totok biwh ikäi.

4. Asur djaton akan mawat ikäi, ikäi djaton handak hapan hadjaran hindai, tuntang djaton hindai handak hamauh dengan tampan lengäi ikäi: keton toh hatallan ikäi. Krana hong ikau bewai idjä kilau nolä tā supa asi!

5. Tā aku handak mangabuahe tinai idjä iä djari malangkah mengkak arepe, tuntang karadjin atäiku aku handak sinta iä, krana kalaitku djari mules bara iä.

6. Aku handak mandjadi akan Israel kilau ambon, tā iä karäh mangambang kilau mawor, tuntang uhate karäh mansuloh kilau Libanon.

7. Edae karäh barangkap, tuntang iä sama kahalape kilau batang undus, ewaue karäh kilau ewau Libanon.

8. Æwen tä karäh buli tuntang mondok penda kandjungæ, haiak mamua bua belom, tinai mangambang kilau batanganggor; tä sewute kilau anggor hong Libanon.

9. O Epraim, narai gawingku dengan karä hampatong dewa hin-

dai? Aku handak marima tuntang manganggulo iä. Aku handak mandjadi akae kilau batang goper idja lalamajan; buam karäh lembut bara aku.

10. Æwe idja pintar? kälah iä harati augh toh; ãwe idja apik? kälah iä mingat tä. Krana karä djalan Jehowa puna budjur; olo-te-tek karäh manandjong hong tä, tapi karä olo palangkah karäh ba-longkang hetä.

SURAT NABI

J O E L.

BAGI 1.

Hukum Hatalla insanan.

1. Djetoh augh Jehowa, idja sampai Joel, anak Petuel.

2. Hining augh toh, keton karä bakas, tuntang duan tä akan pinding keton, o karä olo hong tanah! Pudji talo kalotü kahum pangereng keton, atawa djaman karä tato keton?

3. Suman tä akan anak keton, tuntang soho anak keton masanan tä tinai akan anake, tinai anake tä palus akan girir rahian.

4. Idja katapasan uret, djetä kinan sangkalap, tinai idja katapasan sangkalap, djetä kinan hampangau, tuntang idja katapasan hampangau, djetä djari kinan busok.

5. Misik, keton idja babusau, tangis tatum, o keton handini idja pamihop, tagal anggor taheta tä, basa djetä djari irampus bara njaman keton.

6. Krana utus olo djari lembut mawi tanahku, idja kwasa tuntang djaton taraisä; kasingae kilau kasingan singa, tinai guntume kilau guntum singa bakas.

7. Iä mamparusak pambulan anggorku, tuntang mampalokang iä, karti edae balahi langkoange.

8. Tarahinge kilau budjang bawi, idja hapakaiyan bidak tagal balbanae matäi.

9. Parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop djari terai bara human Jehowa; karä imam, rewar Jehowa tä, pungupungut.

10. Petak djari rusak, tanah ungi-

ungiu, krana karä gendom hapus rusak, batang anggor djari keang, batang undus djari blaju.

11. Kaiä olo pamalan mahamen, karä tukang kabon anggor manangis tagal gendom tuntang seora, krana talo inggetem djari nihau bara tanae.

12. Batang anggor djari keang, upon sikon djari blaju, tinai batang dalima tuntang korma dengan sungkup, karä kaju hong tana uras djari ngarising, tinai karä kahan-djak lepah djari nihau bara olo kallen.

13. Babat kahang, tatum, keton karä imam, tangis, keton karä tong-gon mesbeh; tamä keton, tuntang menter hapus alem hapan bidak, keton idjä rewar Hatallangku; krana parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop djari induan bara human Hatallan keton.

14. Tukas andau puasa, uar andau kanjasal, pumpong karä bakas tuntang olo arä hong hapus tanah maanilah human Jehowa, Hatallan keton, haiak mangkariak intu Jehowa.

15. Pajah andau tä! krana andau Jehowa djari tokep, iä lawo kilau karusak bara Idjä djaton tikas kwasae tä.

16. Dia panginan djari irampas bara matan keton? tinai kahandjak tuntang karantang bara human Ha-tallan ita?

17. Karä gendom djari maram hong lepaue, karä gudang djari rusak, karä djurong bakarak, krana karä gendom djari lepah munos.

18. Kajah, karä meto munguh! karä kawan sapi kilau njanjau, basa djaton talo urepe, tinai karä kawan tabiri meher kea.

19. Intu ikau aku mambo augh-ku, o Jehowa, krana apui djari manjeha mampalepah karä talo urep hong padang, tuntang njalae djari mangähu karä kaju hong tana.

20. Karä meto bariar hong padang kea mangkariak intu ikau, krana karä tahasak danum djari te-ah, tuntang apui djari manjeha ka-rä talo urep hong padang.

BAGI 2.

Andau pangkahai Tuhan insuman; ti-nai djandjin Rogh brasih karäh inusub.

1. Pahiau sarunai hong Sion, ambo augh irak hong bukitku idjä brasili; patut karä olo hong tanah gendjägendjäh, krana andau Jehowa lawoh damah, iä djari to-kep.

2. Djetä andau idjä kalam, kaput, andau hampon, kudap pidjem; djetä kilau talo sawah tajap karä bukit; iä tä utus olo bakapal idjä kwasa, tumon djaton pudji dja-man horan, tinai djaton kea ha-riani dapit sampai katatahi girir-manggirin.

3. Helo baeue aten apui panje-ha, tinai njalae intu likute; helo baeue tanah kilau kabon bahalap, tapi intu likute kilau padang keang kamahau, tuntang djaton kea talo tan mahakan olo tä.

4. Ampie kilau ampin hadjaran, iü hadari kilau olo idjä hapan hadjaran.

5. Iä dumah hakadjokadjok karä tantan bukit, gotogotok kilau ku-toh kareta, meramerat kilau nja-lan apui idjä manjeha tampilii, kilau tawon olo karään karäe, idjä tatap akan parang.

6. Karä utus olo karäh djangga intu baue, baue samandian karäh kalas.
7. Kilau pangkalima olo tå karäh manaradjang, kilan olo parang iä karäh manamä kota; genep biti äwen tå karäh hagoet maradjur tintun bane, tuntang djaton mahiwang panggoete.
8. Djaton idjä biti karäh mahuapi maur kolae, tapi genep biti karäh hagoet maradjur tintun bane; alo iä buah ganggaman, djaton kea iä bahimang.
9. Iä karäh mangumbang lewu, iä karäh hadari handjun karä kota, iä karäh tamä karä huma; iä karäh tamä hetä mahöroe badjakan, kilau bigal.
10. Petak halujak intu bane, langit honggë; matanandau tuntang bulan babilem, karä hintang belep sangkowonge.
11. Jehowa karäh mambo aughe helo baun kawan parang ai; krana kawae tå bakapal haliat, tuntang kwasa, malalus aughe; krana andau Jehowa tå toto babehat tuntang bakaikäkah; äwe tau manahan djetä?
12. Tapi magon toh kea koan Jehowa: Hobah intu aku hapuhapus atäi keton, tuntang puasa, inanangis, manatum. — (*Esegh. 33,11.*)
13. Rabit atäi keton, sła klambi, tuntang toto hobah intu Jehowa, Hatallan keton; krana iä puna pamasi panjanjang, pandjang atäie tuntang paham sintae, tinai iä murah mangarajau tagal tjalaka. — (*2.Mos.34,6.*)
14. Ajaajau iä handak mangarajau tinai, tuntang mampalembut berkat rahian, akan parapah indu kinan tuntang parapah talo
- ihop, akan Jehowa, Hatallan keton.
15. Pakiau sarunai hong Sion, tukas andau puase, nar andau kajnjasal.
16. Pumpong olo arä, prasih kärä olo, kampeleng karä bakes; tempuan karä anak olo awang manusu këa; bakalbanä akan bléa bara karonge, tuntang popok bera äkae batiroh.
17. Soho karä imam, rewar Jehowa tå, manangis helat parantara dengan mesbeh, tuntang soho iä hamauh: o Jehowa, pasi olo ajum, sła manjaragh idjä pinahägin tå akan kahawen, sampai olo kapir hababaka iä. Krana bahan karä utus olo akan hamauh: kwe toh Hatallae?
18. Tå Jehowa karäh mangabeju tagal tanahé, tuntang manjanjang olo ajue.
19. Jehowa karäh tombah, tuntang hamauh dengan olo ajue: Toto, aku manenga gendom akan keton, tinai anggor tuntang undus, mangat keton besoh awi tå. Djaton hindéi akp handak manjaragh keton akan impahawen marak olo kapir.
20. Aku handak maharak iä, idjä bara hila utara tå, kedjakedjan bara keton, palus manganan iä akan tanah idjä ngarisng tuntang benjem, tapakae sampai danau hong timor, tinai tantanepe sampai tasik lombah hong barat; ewau karamé tuntang kabewae karäh lembut; krana karä gawie djari pahalaun.
21. Äla mikäh, o tanah, handjak tuntang rindang, krana Jehowa djari malalus talo hai.
22. Äla mikäh, o karä meto padang, krana karä äka urep hong padang karäh mampalembut opu heta tinai; tinai karä kaju akan

mamura; batang anggor tuntang si kon karah mandjari paham.

28. Maka keton, joh keré anak Sion, handak rantang tuntang rindang intu Jehowa, Hatallan keton; krana isih handak manenget akan keton Guru ta iedn katetek, tinai isih handak malaboh ujian akan keton; ujian idja helo tuntang idja mukai titin telo, hong bulan idja solake. — (Jes.61,10.)

24. Nakara karé karaian kontep gendom, tinai pahes karah mamurai awi anggor tuntang undus.

25. Kakai aku handak mamalih akan keton karé njelon telo lepah kinan sangkalap, hampangau; brusok, tinai uret, kawangku idja bakapal ta, idja djari injohoku marak keton.

26. Mangat keton kuman omboembombet sampai besoh, haiak manara aran Jehowa, Hatallan keton, idja heraheran gawie dengan keton; olo ajungku djaton akan mahamen hindai palus katatahi.

27. Tuntang keton akan kasene, aku toh aton intu bentok olo Israel, aku, Jehowa, puna Hatallan keton, djaton beken hindai; olo ajungku palus katatahi djaton akan mahamen.

28. Maka limbah ta karé, aku handak manusuh Roghku hundju karé isi, ta anak keton hatua bawi karé manudjum, tinai bakas keton karé nupi, tuntang pam budjang keton kartih aton paité mita perkaran Hatalla. — (Guru Ras.2,16.)

29. Toto, hundju karé djipen hatua bawi kea aku handak manusuh Roghku hong andau ta.

30. Tuntang aku handak ming kes telo heran hong langit, tinai

hundju petak olo dana, apé tuntang katigkawéli asep.

31. Matanandan karah hobah menjadi kaput, tima' otlen kfan' da ha, helo bala padimah ahidau Je howa, idja haf tuntang bakak kah-ta.

32. Maka karah, gehep olo fidja blaku intu aran Jehowa, karah injalamat Kraha hong bukit Siou tuntang intu Jerusalem karah aton kalisus, tuntang djari atoh Jehowa, tinai akan karé dasar olo ta, idja karah ingahau Jehowa.

BAGI 3

Ungkup Hatalla karah inisierat ketabu, tagi karé pahes okeu rukak, ta iedn katatahi.

1. Krana tote, intu andau tuntang wajali ta keré, ainor aktu pateras Juda tuntang Jerusalem tawanah.

2. Ta aktu handak mamum poeng karé olo kapir, tuntang magahi isih akan djanah Jssapat, palus héta aku handak mahlakum olo ta tagal jalahan olo ajungku, tagal Israel, idja puna bagtingku, idja djari inan burup marak karé olo kapir, tuntang olo tsiajari manduan, mam bagi tanahku.

3. Ia djari badadu tagal olo ajungku, tuntang djari manehira anak hatuk ihdu laloh lontai, tinai mandjuel aarak bawi hapae mili anggor, mangat isih tau mishop.

4. Tinai keton, o Tirus dengan Sidon, tuntang hayus tanah Piliti, kanduen keton aku? Tau ke ton mahlalah mawi aku? Tapi amon keton mahlalah, gapaku handak matijulang ta tinai intu takolok keton, hemben dia kea.

5. Basa keton djari marampas salaka bulauku, tuntang djari mimbit milikku idjë kapala barega tamä human dewan keton.

6. Tinai keton djari mandjual anak Juda tuntang Jerusalem akan olo Hellenes, mangat mimbit iä kedjau bara tanahe.

7. Toto, aku handak mampabuli iä bara äcae, idjë akan lietä keton djari mandjual iä; tuntang aku handak manjalang mamalah mawi takolok keton.

8. Aku handak mandjual anak keton tinai hatuä bawi akan lengän olo Juda, swen karäh mandjual iä akan olo Sgheba, akan utus olo idjë kedjau; krana kalotä augh Jehovah.

9. Uar augh tä marak karä olo kapir; tatop parang, irak karä pangkalima, soho karä olo parang hapumpong manalih.

10. Tasal karti pringgis keton mandjadi padang, tuntang karä genton keton mandjadi lundju; karä idjë balemo mahin akan hamauh: aku toh paugkalima!

11. Padju karä baris, palus talih, o karä olo kapir bara hakaliling; hapumpong keton! O Jehovah! soho karä pangkaliunam akan hetü!

12. Karä olo kapir karäh harikas, manalih djanali Josapat; maka hetü aku handak mondok, mangat mahukum karä olo kapir hakaliling.

13. Hapan gento, krana talo inggetem djari masak; has kantoh! krana pâhes djari basuang, tuntang äka pâhes tä mamurai; krana kadarhakan swen pahalau. — (Pangan.14,15.)

14. Tawon, kutoh tawon olo hong djanah, äka hukum tä; krana andau Jehovah lawoh dumah hong djanah, äka hukum tä.

15. Matanandau tuntang bulan karäh babilem, tinai bintang samandai karäh belep sangkowonge.

16. Maka Jehovah karäh njakung-kong bara Sion, tuntang mambo aughe bara Jernsalem, sampai langit tuntang petak honggë hage-rek. Tapi Jehovah karäh indu kailindong olo ajue, tuntang indu kotan panakan Israel.

17. Tä keton akan katawan, aku, Jehovah, puna Hatallan keton, idjë melai hong Sion, bukitku idjë brasih tä. Tä Jerusalem karäh brasih, tuntang olo beken utuse djaton akan mahoroe hetü hindai.

18. Katika tä karä bukit akan manantiri danum anggor, tinai karä lungkoh akan manahasak djonhon tusun meto, tuntang karä sungai hong Juda karäh kontep danume; maka talasak danum karäh blua bara human Jehovah, tuntang mambisa djanali Sitim.

19. Tapi Misir karäh rusak, tinai Edom karäh indu äka benjem ngaring, tagal kagagahe idjë ilaluse mawi olo Juda, idjë hong tanahe iä djari manusuh daha idjë brasih, djaton kasalae.

20. Tapi Juda akan ingkalewu katatahi, tuntang Jerusalem palus girirmanggirir.

21. Tuntang aku handak mama-lah daha, idjë hindai djari imalahu. Tä Jehovah karäh melai hong Sion. — (Esegh.48,35.)

SURAT NABI

A M O S.

BAGI 1.

Hukum Hatalla insuman akan karë utus olo idjä hakailing olo Israel.

1. Djetoh karë augh Amos, idjä baris karë sakatik meto hong Tekoa, talo idjä djari gitae talifu Israel, metoh Usia, radja Juda, tuntang metoh Jerobeam, anak Joas, radja Israel, dua njelo helo bara petak lagerek. — (2.Radja 14,23.)

2. Maka koae: Jehowa karë njakungkong bara Sion, tuntang manbo aughe bara Jerusalem; karë äka sakatik karë pungupungut, tä tantan Karmel karë keang.

3. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Damaskus aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari mawi Gilead hapan pukul sanaman.

4. Tagal tä aku handak mandjakah apui hong dalam Hasael, djetë karë mangähu karë huma Benhadad idjä hai bahalap.

5. Tinai aku handak mamelek huit Damaskus, tuntang handak mampalomos karë olo Bikeatawen, tuntang iä idjä tempon sokah marentah hong Beteden; maka karë olo Aram karë tamput tawanan akan Kir, koan Jehowa.

6. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Gasa aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari manamput olo ajungku

tawanan batawotawon, tuntang djari manjaragh iä akan Edom.

7. Tagal tä aku handak manjoho apui mawi kota Gasa, djetë karë mangähu karë humae awang hai bahalap.

8. Tinai aku handak mampalomos karë olo Asdod, tuntang iä idjä tempon sokah marentah hong Askalon; limbah tä aku handak mules lengängku mawi Ekron, nakara karë tisan Pilisti uras lomas, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Tirus aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari manamput olo ajungku batawotawon, tuntang manjaragli iä akan Edom, tinai djaton djari manahiu djandji, iä kilau pahari.

10. Tagal tä aku handak mandjakah apui hong kota Tirus, djetë karë mangähu karë humae idjä hai bahalap.

11. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Edom aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari manjasah paharie hapan padang, tuntang asi djari kalapeae haliae, tinai kalaite haradjur marusak, tuntang kalaite tegä hanté.

12. Tagal tä aku handak manjoho apui mawi Temam, djetë karë mangähu hong Bosra karë huma idjä hai bahalap.

13. Kakai augh Jehowa: Tagal

telo äpat kadarhakan panakan Amón
aku djaton handak manjanjang iä;
basa iä djari manjiri karë olo ba-
tih hong Gilead, handak mampa-
lombah saran tanahe.

14. Tagal tä aku handak ma-
nusul kota Raba hapan apui, djets
akan mangähu humae awang hai
bahalap, metoh basasurak, metoh
andau parang, tuntang talo badjea,
tinai riwut barat.

15. Tä radjae akan buah tawa-
nan, tuntang karë mantire, koan
Jehowa.

BAGI 2.

Hukum Hatalla marentam Juda tuntang
Israel.

1. Kakai augh Jehowa: Tagal
telo äpat karajap Moab aku djat-
on handak manjanjang iä; basa
iä djari mawi tolang radja Edom
kilau ketok.

2. Tagal tä aku handak ma-
njoho apui mawi Moab, idjä akan
mangähu karë humae hong Keriot,
idjä hai bahalap; tä Moab karë
inatai haiak latento paham, haiak
augh lahap tuntang augh sarunai.

3. Idjä marentah äwen handak
impalomosku bara bentoke, tun-
tag karë mantire handak im-
patäku haiak dengæ, koan Jeho-
wa.

4. Kakai augh Jehowa: Tagal
telo äpat kadarhakan Juda aku
djaton maku manjanjang iä; basa
iä djari manganan Torat Jehowa,
tuntang djaton djari mahaga ha-
date, tinai iä djari manjoho arepe
impalajang awi tandjaro, idjä djari
inumon tatoe.

5. Tagal tä aku handak ma-
njoho apni mawi Juda, djetä ka-

nih mangtha kerë humae hong Je-
rusalem, idjä hai bahalap.

6. Kakai augh Jehowa: Tagal
telo äpat kadarhakan Israel aku
djaton handak manjanjang iä; basa
iä djari mandjujal idjä totek tä ba-
reng rear, tantang idjä paka be-
lom tä harega sarumpah.

7. Äwen paham kahause ma-
metak mangawo takolok olo pahë,
tinai iä mamingkok kapatut olo
tjalaka; anake tuntang bapae haiak
mamandong budjang idjä, hapae
manawah arangku idjä brasih.

8. Äwen menter darah karë
mesbeh, hatilam pakaian sanda,
tuntang iä mihop anggor singer
hong karë human dewae;

9. Alo aku djari mampalomos
bara baue olo Amori tä, idjä gan-
tong kilau kagantong seder, tun-
tag idjä bunggut kilau kaju ela;
tapi aku djari mampalomos buae
intu taroke, tinai uhate intu pen-
dae. — (4.Mos.21,21.)

10. Tinai aku kea djari mimbit
keton bara tanah Misir, palus djari
magah keton hong padang tunis
benjem tä äpat pulu njelo katahie,
mangat keton akan manjores ta-
nah olo Amori. — (2.Mos.12,51.)

11. Tuntang bara panakan ke-
ton aku djari mampalembut nabi,
tinai olo Nasir bara pambudjang
keton; kilen, djaton toto tumon
toh, joh keton olo Israel? koan
Jehowa. — (4.Mos.6,2.)

12. Tapi keton djari manjoho
olo Nasir mihop anggor, tinai ke-
ton djari mangahana nabi, koan
keton: äla keton manudjum.

13. Toto, aku handak mahenjek
keton, kilau kareta sarat mahenjek
gendom;

14. Sampai idjä kapala balias ma-
hin djaton sampet mahakan, tun-

tamig idjë pangkaabas djaton bara hongap, tinai pangkalima mahin djaton tau maliwus tahasenge.

15. Tukang pamanah djaton kea bara hongap, tuntang idjë balias paie djaton tau mahakan; tinai idjë bapan hadjaran mahin djaton akan maliwus tahasenge;

16. Tuntang idjë menteng hajai baris pangkalima ta karah hadari halowai intu andau ta, koan Jehowa.

BAGI 3.

Hukum ta pana tagal kasalan olo.

1. Hining augh toh, idjë injewut Jehovah mantam keton, o panakan Israel, mawi hapus utus ta, idjë djari iagahku bara tanah Misir; koangku:

2. Bara karah utus olo hong hapus kalunen tikas keton bewai idjë djari tawangku; tagal ta akan handak mamalah karah kadarhakan keton intu keton.

3. Tau kea duă biti hajak mandjong, amon ia djaton djari pakat kahimate?

4. Pudji kea singa njakungkong hong kajuan, amon djaton talo inangkarape? pudji kea singa tabelia mambo auge hong lowange, amon djaton talo inawaef?

5. Pudji kea burong buah djarat hong petak, amon djarat djaton djari inenan akef? pudji olo manduan djarat bara petak, amon hindai djari buah talo?

6. Pudji sarunai impahiau hong lewu, tuntang olo hetä djaton taräwen? pudji kea tjalaka mawi lewu, idjë djaton djari injoko Jehovah?

7. Toto, pangkahai Tuhan, Je-howa, djaton malahua tale enen, amon dia hglor ia djari masuman talo basili, ta akan karah reward, nabi ta.

8. Singa ia djari njakungkong, aye idjë ejeten akan mikuk? Pangkahai Tuhan, Jehovah, djari ha, maneh, aye idjë djaton akan mad nudjum?

9. Suman ta heng karah humae tuaa intu Asqod, tuntang heng Misir, sambil hamahih hapumpong keton hong karah bukit Samaria ita, latento peheng huang hetä, tuntang uras kararat!

10. Krana elo ta puna djaton pareba kabudjar, koan Jehovah, ia mamumpong panatati awi karajape tuntang kararate huang humae idjë hai bahalap...

11. Tagal ta, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehovah: Has asang! takan iu hakaliling tanabe. Iu karah mampalokang ikau, manganan kwasan, tinai humae keton idjë hai tuntang bahalap ta karah irampase.

12. Kakai augh Jehovah: Kilau sakatik mahsuvit bara njawen singa telang isut atawa bumbong pindang, kakai karah liwus panakan Israel ta, idjë mangalewu Samaria, hong puting sasroe, tuntang balikat acae batiroh.

13. Hining keton, palus suman akan ungkup Jakob, koan pangkahai Tuhan, Jehovah, Hatallan karah kawan talo belom:

14. Intu andauku mamalah karah kalangkah Israel mawi ia, ta aku handak mamalah kea mawi karah mesheh hong Betel, pampang mesbeh ta akan inaweng, mangat lawo akan petak.

15. Tuntang aku handak manga-

rak karä huma idjä akan musim sadingen, tuntang karä huma akan musim pandang; karä huma garing akan nihau, tuntang karä huma hai karäh lepah, koan Jehowa.

BAGI 4.

Karü mantir iantam tagal karajape.

1. Hining augh toh, keton sapi idjä baseput, idjä hong bukit Samaria, idjä kianat dengan olo pähä, tuntang mahanjek olo na-niba; keton, idjä hamauh dengan tuan keton: has imbit, mangat ita mihop.

2. Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari sumpah manjewut karasihe: toto, andau karäh dumah mawi keton, amon olo karäh manunda keton hapan sakang, tinai anak djarian keton hapan pisi.

3. Tä keton karäh blua bara katembai kota, genep biti maradjur tintun baue, palus keton karäh inganan akan Harmona, koan Jehowa.

4. Has, talih Betel, awi marajap hong Gilgal, parä kalangkah keton; luput parapah keton han-djewu, tuntang midjä dalam sapulu ramon keton genege nep andau telo.

5. Tuntang totong talo iragi akan parapah tarimakasih, uar ta-hiu parapah kahias, suman tä tototo; krana kakai karadjin keton, o olo Israel! koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

6. Tagal tä aku djari manenga akan keton kakeang tangep hong karä lewun keton, tuntang kata-

pas panginan hong hapus karä äka keton; tapi keton djaton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

7. Tinai aku djari mangahana udjan akan keton, telo bulan hejo bara getem, tuntang djari mudjan akan lewu idjä, tapi akan idjä djaton; pontong tana imbissa, tapi pontonge djaton, palus karitip.

8. Djadi, duä telo baris lewu manalih lewu idjä, mangat tau mihop danum, tapi djaton kea iä luput. Mahin djaton kea keton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

9. Aku djari mahukum keton hapan loai tuntang kamapis; tinai kutoh talo idjä hong palakanan keton, hong pambulan anggor keton, tuntang hong batang sikon dengan undus keton lepah kinan uret; mahin djaton kea keton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

10. Aku djari manjoho peres marak keton, sama kilau hong Misir; aku djari mampatäi karä pambudjang keton hapan padang, tuntang karä hadjaran keton irampus; maka kapapan ewau karam kawan parang keton akn djari manjoho mamasek intu urong keton; tapi keton mahin djaton djari hobah intu aku, koan Jehowa. — (2.Mos. 9,3.)

11. Aku djari mambalik belahe keton, kilau Hatalla mambalik Sodom tuntang Gomora horan, sampai keton kilau tetek kaju, idjä insuwit bara apui; tapi keton mahin djaton kea djari hobah intu aku, koan Jehowa. — (1.Mos.19, 24.)

12. Tagal tä akn sasar handak mawi ikau kalotä, o Israel. Toh, basa aku handak mawi ikau ka-

lotä, tatata tap o Israel, mangat manjupa Hatallam!

13. Krana toto iä idjä manampa karä bukit, idjä mandjadi riwut, tuntang masuman akan olo talo kahandake, idjä mandjadi talo sawah tuntang kakaput, iä idjä mendeng hong karä äka gantong hapus petak, iä tä arae Jehovah, Hatallan karä kawan talo belom.

BAGI 5.

Augh tatum tagal karusak Israel.

1. Hining augh toh, idjä iam-boku tagal keton, augh tatum, o utus Israel.

2. Budjang bawi, Israel tä, djari balongkang, tuntang djaton akan mendeng tinai; iä balihî hong petak, tuntang djaton idjä manggatang iä.

3. Krana kakai augh pangkaihai Tuhan, Jehovah: Lewu, idjä sakojan blua bara hetä, karäh batisa saratus bewäi, tuntang idjä saratus blua bara hetä, hetä karäh batisa sapulu, hong hapus utus Israel.

4. Krana kakai augh Jehovah dengan utus olo Israel: Gau aku, tä keton akan belom.

5. Tapi äla keton manggau Betel, äla manalih Gilgal, äla mananggoh Berseba; krana toto, Gilgal akan tamput tawanan, tuntang Betel karäh djaton.

6. Gau Jehovah, tä keton karäh belom, uka äla aku njalawowok kilau apui mawi human Josep, palus manjeha, sampai djaton aton idjä tau mambelep tä hong Betel,

7. Ketou idjä mobah kabudjur mandjadi kapait, tuntang mampalokang katetek akan petak.

8. Iä mauampa bintang idjang-bawoi tuutang salampatäi, iä mobah kakaput pidjem mandjadi bla-wa, tiuai iä mangaput andau mandjadi kilau hamalem, iä mangahau karä danum tasik, mampalompatakau hundjun petak; Jehovah puua arae;

9. Idjä mimbit karusak mawi idjä abas, sampai karä kota dähen rusak.

10. Tapi äwen basingi idjä mam-pudji äwen hong äka basara, tun-tang mangabelä iä, idjä hamauh budjubudjur.

11. Tagal tä, basa ketou malitek olo pähä, sambil manduan gen-dome batawotawou: alo ketou djari mamangun huma batu barasok, tapi keton djaton karäh melai huange; ketou djari mimbul pam-bulan anggor idjä bahalap, tapi keton djaton karäh mihop ang-gore tä.

12. Krana aku katawan karä ka-langkah keton hakutoh, tuntaug dosan keton djari paham; üwen mahupi olo tetek, iä tarima sudok, tuntang mahanjek olo pähä hong basara.

13. Tagal tä olo pintar akan suni bewäi intu katika tä, basa katika tä toto papa.

14. Gau talo bahalap, äla mang-gau talo papa, mangat keton be-lom; tumon tä Jehovah, Hatallan karä kawan talo belom, karäh hindjä keton, kilau puna augh keton mampatara arep keton.

15. Singi talo papa, sintu talo bahalap, palus pendeng kabudjur hong äka basara; ajaajau Jehovah, Hatallan karä kawan talo belom, handak manjanjang tisan Josep.

16. Tagal tä, kakai augh Jehovah, Hatallan karü kawan talo belom,

idja pengkasa. Tuhan! Toto, hong kawé djalán: kawé lembut augh tataan, tinai hong karté akté odo akan: kamrah: kajah; kajah! Odo kawé mangabau awang pamelañ, manjoho iá manatum, tuntang manjoho olo handis, idja tau manangis, mangat mambawai.

17. Toto hong kadi pambulan anggor karéh lembut augh bawai, krana aku handak manaradjang marak keton, koan Jehowa.

18. Pajah áwen, idja haus andau Jehowa. Akan en andau Jehowa ta akan keton? Djeta karéh kaput, djaton djaka blawa.

19. Sama kilaú amon olo hadari mahakan singa, palus hasupa dengan bahuang, etawa kilaú iá tamá huma basokah lengte manjinggaoh dinding, palus iá inofok handipá.

20. Krana toto, andau Jehowa ta karéh kaput, djaton djaka blawa, iá karéh pidjem, djaton sangko-wonge.

21. Aku basingi, aku mangabelá andau hair keton, aku buseng mambewau parapah pestan keton.

22. Krana alo keton maluput parapah idja ingáhu akangku, tuntang parapah indu kinan, djaton kea aku radjin djeté; tinai meton keton idja baseput, parapah tarimakasih, djaton aku makú manampajahe.

23. Paterai kalabawán njanjén keton bara aku, aku bisaú mahining talo usik keton.

24. Hukum karéh naliontong kilau danum, tuntang katetek kilaú soho badahes.

25. Aton kea keton djari maluput akangku parapah injambalih tuntang parapah indu kinan kahum ápat pulu njelo ta hong pa-

dang tunik benjam, olo nataé ble Israél? olo emam, qaleah ne -26. Toto, djeton djari ménang gung tingkap Mislegé keton, tun-tang Kiun, hamptong dewan keton, tidak biating dewan keton, idja djari inampa keton akan keton.

27. Tagul ta ala handak me nadpet keton tawanan kedjau ha lisi hita temik Damaskus, koan Jehowa, idja areo Hatallan ket kawan talo békom.

BAGI 6:

Olo impudji, uka ala langak tuntang badjoho.

1. Pajah olo ta idja langak hong Siou, idja laja hong bukit Samaria! awang basewut marak utus olo idja mambatang ta, idja pudji malih hapés ungkup Israel.

2. Lius, takih Kalne, tuntang tampajah; bara heta palus keton akan Hamat, lewa hai ta, balau miar sampai Gat, idja aim olo Pilisti; ita keton, dia djeté dian bahalap bara karadjaan djetoh, dia jalca tanahé lombah bara tanah keton?

3. Keton idja manjewut andau papa ta kedjau, tuntang mandus manokep karé sampia kianat.

4. Keton idja menter hong si-suro garing, tuataang mangaruran hong tilam, idja kuman karti anak taktri bara kawae, tinai anak sapi bara kundang, ákaré injeput;

5. Idja kakaturungut pahaíuk augh kutjapi, sambil mangaraeg ka talo usik akon keton; kilaú Dawid;

6. Idjä mihop anggor bara sangi kir bahalap, tuntang maminjak arep keton hapan minujak idjä ka-pale behalap, tapi keton djaton paraha karusak Josep.

7. Tagal tä, soh äwen tä akan tamput tawanan panjolake bari karä tawanan, tuntang karamin olo bahara ti akan nihaa.

8. Krana pangkahai Tuhan, Jehowa, djari sampaik manjewut arepe, koan Jehowa, Hatallan karo kawan talo belom: sku mandjilek kadjhon Jakob, aku basingi humae idjä hai tantang bahalap tä; tagal tä aku handak manjaragh lewu tä tuntang hapes huange.

9. Tuntang alo sapulu biti batisa hong huma idjä, ia akan mati kea;

10. Sampai idjä aka karampie akan manggatang palus manusul ia, tuntang manplua tolange bera huma tä; tinai äwen karäh hamauh dengan idjä huang huma tä: aton olo dengam hindai? Maka ia karäh tombah: djaton. Tä idjä tä karäh hamauh: suni bewäu; krana djaton kubar mingat aran Jehowa hindai.

11. Krana toto, Jehowa djari manjoho, mangat mawi karä huma hai, uka uras basila, tinai sakarä huma korik, uka uras badarak.

12. Tau kea hadjaran hadari hong batu karang? tau kea olo maluku djetä hapan sapi? Krana keton djari mobah kabudjur mandjadi kapait, tuntang bua ketetek mandjadi ipu.

13. Keton idjä handjak tagal idjä djaton; keton idjä hamauh: djaton awi kwasan ita ita djari hatandok?

14. Tagal tä, toto, sku handak mampalembut utus olo mawi ke-

tonqlo oedt Ismek, skean Jehowa, Hatallan karo kawan talo belom: olo tié karéki manpalatek keton bata duduhi Hanai sahipai singki idjä hong padang tusia benjeni tä.

BAGI 7.
Telo talo patia tahu hukum idjä rahian: Amos indawa Amasia.

1. Pangkahai Tuhan, Jehowa, mampahen akangku kalotoh: itä! aton idjä mandjadi kutoh sangkalap, iutu tamparan wajah karü oru idjä rahian lembut; oru djetä, idjä kumbah radja djari manjoho manatake.

2. Djadi, amon sangkalap tä handak kumae lepalepah karä ramon tana, maka koangku: Joh pangkahai Tuhan, Jehowa, ampuン kea! äwe baris Jakob akan melai mendeng, krana ia puna isut!

3. Tä Jehowa mangarajau, sambil ia hamauh: Kälöh, talo tä djaton akan mandjadi.

4. Tinai pangkahai Tuhan, Jehowa, mamprahan akangku kalotoh: itä! pangkahai Tuhan, Jehowa, aton mantehau, mangahau aptai hapeq makukum; djetä akan manjeha paahapaham, tinai djetä manampara, manjeha belabe.

5. Tä koangku: Joh pangkahai Tuhan, Jehowa, paterai talo tä! äwe baris Jakob akan melai mendeng, krana ia puna isut!

6. Tä Jehowa mangarajau, sambil hamauh: Kälöh, talo djetä kea djaton, akan mandjadi.

7. Tinai ia mamprahan akangku, kalotoh: itä! Jehowa mendeng handjun kota, idjä inampa

tumon sipat, tuntang sipat aton intu lengae.

8. Maka koan Jehowa deng-angku: Narai gitam, o Amos? Tombah aku: Sipat. Tä koan pangkahai Tuban: Toto, aku handak mina sipat intu bentok Israel, djalahan olo ajungku tä, tuntang djaton handak mahalau iä hindai.

9. Malauinkan karä åka gantong ain Jakob karäh imparusak, tuntang talo brasih ain Israel karäh ingarak, tinai aku handak mawi human Jerobeam hapan padang.

10. Tä Amasia, imam hong Betel tä, mampait augh akan Jerobeam, radja Israel, koae: Amos tä mamakat olo Israel, handak mawi ikau; tanah aur awi karü aughle.

11. Krana kakai augh Amos: Jerobeam karäh matti awi padang, tinai toto, Israel karäh tawanan inamput bara tanahe.

12. Limbah tä Amasia hamauh dengan Amos: O nabi, lius, dari akan tanah Juda, ombo kuman hetä, palus tudjum hetä.

13. Tapi åla hindai ikau manudjum hong Betel, krana djetä åka brasili ain radja, tuntang åka human karadjae.

14. Tä koan Amos, tombah augh Amasia: Aku puna djaton nabi, tinai djaton kea murid nabi, tapi aku puna sakatik sapi, idjä manggau bua lajap.

15. Tapi Jehowa djari manduan aku bara kawan meto, palus Jehowa manjoho aku: lius, tudjum akan olo ajungku, Israel.

16. Toh, maka hining augh Jehowa! koam: åla ikau manudjum mantam Israel, åla nampohak karä aughm mantam unggup Isaak.

17. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Sawam karäh imandong hong lewu, tuntang anakm hatuå bawi karäh halelek awi padang. tinai tanam akam imbagi hapan tali ukur; maka ikau karäh matäi hong tanah, åka pali, tuntang Israel karäh toto tawanan inamput bara tanahe.

BAGI 8.

Karadjaaen Israel akan rusak.

1. Pangkahai Tuhan, Jehowa, mamprahan akangku kalotoh: itä! aton lontong basuang bua.

2. Maka koae: Narai idjä gitam, o Amos? Tombah aku: Lontong basuang bua. Tä Jehowa hamauh dengangku: Kahapus djari sampai Israel, djalahan olo ajungku; aku djaton handak mahalau iä hindai.

3. Karä njanji hong huma som-bajang karäh hobah mandjadi tra-hing intu andau tä, koan pang-kahai Tuhan, Jehowa; hantu karäh kutohe hakalampah, hetähetä olo karäh mandjakahe sunisuni bewäi.

4. Hining augh toh, karä keton, idjä kuman olo pähä, tuntang handak mampalomos karä olo tjalaka hong tanah,

5. Sambil hamauh: prea kea totok bulan handak halau, mangat ita tau mandjual gendom? tinai sabat tä, mangat ita tau maap gudang? palus mampakorik takar, tuntang mampahai regae, tinai manipu hapan dasing pamikir?

6. Mangat ita tau mamili olo pähä hapan rear, tuntang olo na-

niha harega sarumpah; tä ita handak mandjugal apis indu gantin gendom.

7. Jehowa djari sumpah manjewut idjä puna kahain Jacob: Toto, aku djaton handak ngalapean karä gawie palns katabahi.

8. Dia awi karä gawie tä tanah akan hagendjäli, tuntang karä olo idjä huange akan pähä atäie? Djaton djetä akan inapi danum soho, tnntang tamput kantäkantä palus leteng, kilau awi batangdahun Misir?

9. Maka intu andau tä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, aku handak mambelep matanandau bentok andau, palus mangaput petak handahandau.

10. Aku handak mobah karä andau hain keton mandjadi kapahä, tinai karä njanjin keton mandjadi tatum, tuntang handak makaian karä kahang hapan bidak, palus malnnga karä takolok; akan handak manjoho tanahe manatnum kilau tagal anak tonggal; tuntang tjalaka indu kahapuse.

11. Itä, karä andau aton dumah, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, maka aku handak manjoho lau akan tanah; djaton laun talokinan, djaton kateah belai nahanang danum, tapi haus mahining augh Jehowa.

12. Tä äwen karäh kumbangkambanga bara tasik sampai tasik, bara utara palus timor; äwen karäh daridaria kantäkantü tantai manggan augh Jehowa, tapi iä djaton akan sondau tä.

13. Andau tä karä budjang bawi idjä bahalap tuntang budjang hatua idjä bakena karäh matäi awi kateah beliae;

14. Äwen, idjä katontoh sumpah manjewut karajap Samaria tä, sambil hamauh: belom hatalla hong Dan tä, belom agama hong Bersaba! Äwen tä karäh halelek sampai djaton mendeng tinai.

BAGI 9.

Haman Hatalla akan ingarak; tä Hatalla handak mampendeng karadjaan ai.

1. Aku mitä pangkahai Tuhan mendeng hong mesbeh, tuntang iä hamauh: Pukul lambang, sampai karä djihi hagulak, palus palokang iä menjet takolok karä äwen, tinai tisee tä aku handak mampatäie hapan padang; alo idjä hadari djaton akan lapas, alo idjä mahakan djaton kea karäh ihaga.

2. Alo iä mangalian arepe sampai naraka, bara hetä mahin lengängku karäh manduan iä, alo iä mandai palus langit, bara hetä kea aku handak mambaring iä.

3. Alo iä manjahokan arepe hong tantan Karmel, aku handak manggau iä, balalu manduan iä bara hetä, tinai alo iä manjilim arepe bara mantangku hong palempang tasik, hetä kea aku handak manjoho handipä manotok iä.

4. Alo iä tamput tawanan lius helo bann musohe, mahin aku handak manjoho padang, mangat mampatäi äwen; tuntang aku handak manjengok iä indu tjalakae, djaton djaka indu kahalape.

5. Krana puna pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, idjä manigong

tanah tā, sampai djetā lenjoh, tuntang olo handiai idjā mangkalewu hetā manangis, tinai hapuhapus djetā inapi kilau awi danum soho, palus leteng, kīlau awi batāng-danum Misir.

6. Iā idjā mampendeng padadusae hong sorga, tuntang karā kawan talo belom ai, iā kea djari manggalang petak; idjā mangahau karā danum taask, palus mampalompas tā hundjun petak, Jehovah puna arae.

7. Djaton keton, o olo Israel, sama kilau olo Kus intu aku? koan Jehovah. Djaton aku djari mimbit Israel bara Misir, tuntang olo Pilisti bara Kaptor, tinai olo Aram bara Kir?

8. Toto, matan pangkahai Tuhan, Jehovah, mantam karadjaaan idjā badosa toh, aku handak mam-paloms tā bara petak; tapi djaton kea sku handak mamparusk angkup Jakob lepah lingis, koan Jehovah.

9. Maka toto, sku manjoho ungkup Israel ingiap marak karā olo kapir, sama kilau parai ingiap hapan njiro, sampai idjā kabewak idjā bahalap mahin dia lawo akan petak.

10. Tapi karā olo parajap idjā baris djalahan olo ajungku akan matki awi padang, iā idjā hamauh: tjalaka tā puna djaton akan

manggapi ita, djetā djatou karā sampai ita.

11. Katika tā aku handak haragapan pasah Dawid tinai, idjā karakkarakā tā, tuntang handak mangabuh karā katembāie, tinai karā talo karusake, aku handak mamangun tā tinai kilau djaman horan. — (*Gaw. Ras. 15,16.*)

12. Mangat olo tā manjores ti-san Edom, tuntang karā tisan olo kapir, idjā injewut huang arangku, koan Jehovah, idjā malalus talo tā.

13. Toto, karā andau aton dumah, koan Jehovah, tā malan tā karā haradjur sampai getem, tinai olo mamahes anggor haradjur sampai malan, tuntang karā bukit akan nantiri anggor manis, tinai karā lungkoh karā paham mamua.

14. Krana sku handak pateri Israel, djalahan olo ajungku, tawan-an, balalu olo tā karā haragapan karā lewue idjā karakkarakā tā tinai, tuntang melai heti, sambil mimbul pambulan anggor, tuntang mihop anggore; tinai iā karā mangabon tuntang kuman buae.

15. Aku handak mimbul iā hong tanahe; maka olo tā djaton akan irunap tinai bara tanahe, idjā djari inengaku acae, koan Jehovah, Hatallan keton.

SURAT NABI

O B A D J A.

1. Djetoh talo paita Obadja. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, tahu Edom: Ita djari mabinining augh brita bara Jehowa, tinai sarohan djari injoho marak karä olo kapir, koae: tatatatap, has ita mamarang iä. — (Jer. 49,14.)

2. Itä, aku djari mampamunos ikau marak karä olo kapir, ikau batawah haliae.

3. Kadujon atäim djari manipu ikau; ikau, idjä melai hong hungkap bukit, hong äkam melai idjä gantong, idjä hamauh hong attäim: awe tau mambaring aku?

4. Alo ikau manjalumbo kilau burong nasar, alo ikau manjangan marak karä bintang: mabin bara hetä kea aku handak mambaring ikau, koan Jehowa.

5. Amon maling atawa bigal hamalem djari manalih mawi ikau, — lalehan karusakm! — djaton äwen tä manakau baja ombeombet akae? Tinai paribasa olo pamumpung bua anggor djari manalih mawi ikau, dia iü manisa kantae hetä?

6. Tapi karä ramon Edom djari lepah initip, karä panataue idjä basahokan djari uras sondau.

7. Karä idjä dengam hadjandji bilih djari magah ikau blua sampai saran tanahm; idjä karampim tä djari manipu ikau, palus mampakalah ikau; idjä ombo kuman

penginam karäh mandjarat ikau, djaton ikau katawan.

8. Djaton intu andan tä kea, koan Jehowa, aku handak mampalomat karä olo pintar bara Edom, tuntang hapus kaharati bara karä bukit Esau?

9. Tinai karti paangkalimam, o Teman! karäh lenjoh atäie, sampai olo handiai hong karä bukit Edom karäh impalomas awi asang pamuno.

10. Tagal kiamat, idjä iawim dengan pabarin Jakob, kahawen akan majangkolep ikau, tinai ikau karäh lotmos palus katatahi.

11. Katika tä, metoh ikau djari mendeng mslawan. iä, metoh olo beken manawan hapus kawan parang ai, tuntang awang kedjau tanahe tamä bauntonggang lewue, palus batenong tagal Jerusalem: tä, maka ikau hindjä karä asang tä.

12. Djaton patut katika tä ikau radjin mitä andan tjalakan paharin, andau iä tawanan bara tanahe, djaton patut ikau handjak tagal karusak panakan Juda, djaton patut ikau mambo mampadjojo aughm, metoh wajah kadijake.

13. Djaton patut ikau ombo tamä karä bauntonggang djalahan olo ajungku metoh andau karusake, tuntang handjak mitä tjalakae intu andau karusake, sam-

bil mandjudju lengäm, marampas ramoe metoh andau karusake;

14. Djaton patut ikau djari mimpa intu kampungan djalan, mangat mampalomos karä olo baris äwen idjä liwus, tuntang manjaragh karä olo idjä katapanan intu wajah kadjakae tä.

15. Krana andau Jehowa djari lawoh mawi karä olo kapir; tunmon gawim tä ikan karäh iawi, pamaläh akam karäh injulang intu takolokm.

16. Krana kilau keton djari mihop hong bukitku idjä brasih, tumon tä karä olo kapir akan mihop haradjur; toto, iä akan mihop sambil nantengok tä, palus mandjadi kilau awang djaton djari aton. — (2.Mos.21,24.)

17. Tapi hong bukit Sion karäh aton aka kaliwus, iä tä indu aka idjä brasih, tuntang ungkup Jakob tä karäh indu tempon idjä puna tukas bagie.

18. Ungkup Jakob karäh kilau apui, tuntang ungkup Josep kilau njalae, tapi ungkup Esau karäh kilau djogo, tinsi iä karäh manjala, mangahu äwen tä lepalépah, sampai djaton idjä katapanan hindai ungkup Esau; krana kalota djari augh Jehowa.

19. Olo idjä hila salatan karäh manjores karä bukit Esau, tinai idjä hong aka randah tä karäh manjores olo Pilisti; toto, iä karäh manjores tanah Epraim tinai tanah Samaria, tuntang Benjamin dengan Gilead.

20. Olo tawanan baris olo Israel tä, idjä marak olo Kanani sampai Sarpat, tuntang olo tawanan baris Jerusalem, idjä hong Separad, karäh manjores karä lewu hila salatan.

21. Djurusalamat karäh lembut hong bukit Sion, mangat mahukum karä bukit Esau; kakai hapus karadjaaan karäh akan Jehowa.

SURAT NABI

J O N A.

BAGI 1.

Jona injoho Hatalla; iä marisang tuntang ihukem.

1. Augh Jehowa sampai Jona, anak Amitai, koae:

2. Tatap arepm, lius akan Ni-niwe, lewu hai tä, palus ambo

aughm mantam iä; krana kada-hakae djari manjalumbo sampai baungku.

3. Tapi Jona manatap arepe handak hadari akan Tarsis, mahaikan baun Jehowa; palus iä sampai Japo; hetü iü sondau kapal, idjä handak barajar akan Tarsis, tä iä manjimae, palus tamä hetü,

mangat omba olo tä barajar akan Tarsis, tantai mahakan baun Jehowa.

4. Tapi Jehowa pamohon barat paham akan tasik, haiak lembut talo badjea paham mawi tasik, sampai kamäan äwen, kapal handak pusit.

5. Tä, maka karä olo hong kapal paham mikäh, tuntang genep biti mangahau hatallan ai, balalu manganan karä puat kapal akan tasik, mangat malampange; tapi Jona djari mohon akan pitak, palus menter batiroh hetä.

6. Tä, maka garagan mananggoh, sambil hamauh dengae: Buhen ikau, joh olo pantiroh? misik, kahau Hatallam, ajaajau Hatallam tä handak mingat ita, uka ita äla nihau.

7. Tinai koan karä olo tä sama arepe: Has, ita batenong, mangat ita katawan, tagal äwe ita buah tjalaka toh. Tumon tä äwen batenong, maka kalabuae buah Jona.

8. Tä äwen tä misek iä: Tol suman akan ikai; tagal äwe ita tjalaka kalotä? narai satiarm? bara kwe pañumahm? hong kwe tahnahm, tuntang bara utus idjä kwe ikau?

9. Maka iä masanan akan olo tä, koae: Aku toli olo Ibrani, tinai aku mikäh Jehowa, Hatallan langit, idjä djari mandjadian tasik tuntang petak.

10. Tä karä olo tä paham mikäh, sambil hamauh dengae: Kilen gawim kalotä! Krana olo tä katawan, iä hadari bara baun Jehowa, basa iä djari masanan tä akan äwen.

11. Tinai olo tä hamauh dengae: Kilen toh patut gawin ikai dengam, mangat tasik toh tadoh akan

ikai? Krana tasik tä sasar tahi sasar paham riake.

12. Maka koae dengan olo tä: Gatang aku, djakah aku akan tasik, tä tasik karäh tadoh akan keton; krana tawangku, barat paham toh buah keton tagal aku.

13. Tapi äwen tä badajong, handak manjarä kapal, tapi djaton kabawae; krana tasik tä sasar tahi sasar hariak paham mawi äwen.

14. Tä olo tä mangahau Jehowa, koae: Joh Jehowa, äla mampaleteng ikai tagal hambaruhan olo djetoh, tuntang äla mamuat dahu idjä djaton sala hundjun ikai; krana ikau, joh Jehowa, djari mawi tumon kahandakm.

15. Limbah tä äwen manduan Jona, palus mandjakah iä akan tasik. Hemben tä kea tasik tadoh, terai kasangit riake.

16. Tagal tä karä olo tä paham mikäh Jehowa, balalu iä mampatä parapah akan Jehowa, tuntang bamiat intu iä.

17. Maka Jehowa manjoho lauk hai manelen Jona; tä Jona melai katelo andau katelo alem hong knain lauk tä. — (Matt.12,40.)

BAGI 2.

Jona blaku intu Hatalla, tuntang iä iliwus.

1. Maka Jona blaku intu Jehowa, Hatallae, bara knain lauk tä.

2. Koae: Aku djari blaku intu Jehowa hong kadjakängku, tä iä djari tombah aughku; bara knain kubur aku djari mantehau, maka ikau djari mahining aughku.

3. Krana ikau djari mandjekah aku hong aka handalem, hong bentok tasik haltei, sampai karä kadahese mangatiling 'aku, tun-tang kartu riak galombange manutup 'aku.

4. Maka koangku: aka toh djari inganen bara matam; tapi aku akan miti humam këa tinai. idja aka karasihm.

5. Karä danum mangatiling aku mimes tahasengku; labehu mang-alungkang aku; oran taek mang-angkulut takolokku.

6. Aku leteng sampai galang bukit, lawang petak djari matep aku katatabi; tapi ikau djari man-palembut pambelomku bara karusak, o Jehowa, Hatallaangku!

7. Metoh hambarutangku leajo hong 'aku, ta'aku midgat Jehowa, tuntang lakudoangku sampai ikau hong humam idja brasih.

8. Idja mahaga talo haiang ta, ia manganan asi.

9. Tapi aku handak maluput akam augh tarimakasikhku, tinai karä miatku handak ilalusku. Salamat ta' puna bara Jehowa.

10. Maka Jehowa hamauh dengan lauk ta, palus djetä malua Jona akan sarä.

BAGI 3.

Jona masuman augh Hatalla hong lewu Niniwe.

1. Tinai augh Jehowa sampai Jona tingkat idja duä, koae:

2. Tatap arepm, lius tanggoh Niniwe, lewu hai ta; sanan augh-ku ta' akae, idja insumaugku akam.

3. Ta Jona harikas, balalu manalih Niniwe, tumon augh Jehowa. Maka Niniwe ta lewu hai intu Jehowa, tandjong katelo kahiae.

4. Maka Joria tamat dewu sampai tandjong idja andau, palus is mastaman, koae: Képat yultu andau hindai, ta Niniwe karah impurasak.

5. Maka olo Niniwe pertija augh Hatalla; balalu ia' baikewar manjoho olo prasa, eris awen hapakuan bidak, alo idja hai alo idja manila.

6. Krana augh ta' djari sampai radjan Niniwe; balalu ia' mehen bara padadusae, palus mendek pakaiyan radja, mukkian arepe hapan bidak, tuntang mondok hong aka kawo.

7. Tinai ia' manjoho olo manate-hau maer hong Niniwe' prentah radja tuntang karä mantire, koae: Alo elow alo meto, sapi atawa tsibiru ala kuman talo enen, ala djeti injoho murep atawa nihop. dimum.

8. Malainkan olon tuntang meto uras akan hapan bidak, sambil blaku intu Hatalla totototo; tuntang genep biti akan hobah bara djalaec idja papa, bara karajap lengäe.

9. Ewe katawan, ajaajau Hatalla mules kahandake, palus mangarajau; ajaajau ja' handak mangitar kalason kalaite, uka ala ita rusak.

10. Maka Hatalla manampajah karä gawin olo ta, awen hohoh bara djalaec idja papa; ta Hatalla mangarajau tagal tjalaka, idja djari insanae handak ilaluse mawi awen, palus ia' balang malalus ta.

BAGI 4.

Jona pähü atäie, basa Hatalla masi Ni-niwe; iä impudji Hatalla.

1. Tagal tå Jona kapähü, tun-tang hasep kalaite.

2. Palus iä blaku doa intu Jehowa, koae: Kajah Jehowa! djetä koangku bilih, pesangku hong tanahku; tagal tå aku handak mahaikan prentahm tå, hadari akan Tarsis. Krana tawangku, ikau pu-na Hatalla idjä pamasi panjanjang, idjä pandjang attim, tuntang pa-ham kahalapm, tinai ikau murah mangarajau tagal tjalaka.

3. Maka toh, joh Jehowa, duan tahasengku bara aku, krana aku radjin matäi bara belom.

4. Tapi koan Jehovah: Patut kea kalaitm tå hasep?

5. Maka Jona blua bara lewu, palus mondok hila timor lewu tå; tinai iä mangadjang äkae hetä, palus mondok hong penda kandjungæ, sampai iä mitä kadjarian lewu tå.

6. Maka Hatalla, Jehovah, mam-palembut batang djarak, manjoho djetä mansuloh mangadjang Jona,

mangat mangandjungen takoloke bara pandang andau. Maka Jona pa-ham handjak tagal batang djarak tå.

7. Tapi andau tinai, haiak talo handak sawah, Hatalla manjoho uret; djetä kuman batang djarak tå, sampai mameang.

8. Djadi, amon matanandau djari lembut, maka Hatalla manjoho riwut timor idjä blasut, tuntang pandang andau paham mawi tako-lok Jona, sampai iä ujuh haliae. Tå, maka iä radjin hambaruae matai, palus hamauh: Kälöh aku matai bara belom!

9. Tå koan Hatalla dengan Jona: Patut kea kalaitm hasep tagal batang djarak tå? Tombah iä: Patut aku blait sampai matai.

10. Tå Jehovah hamauh: Ikau manjanjang batang djarak tå, idjä djaton djari inampam, idjä djaton djari inguam, idjä lembut hong alem idjä, tuntang nihau hong alem idjä.

11. Kilen aku djaton manjanjang Niniwe, lewu hai kalotå, idjä hetä labih saratus duä pulu kojan olo awang djaton katawan sambil gantau, tinai kutoh meto kea?

SURAT NABI

M I G H A.

BAGI 1.

Juda tuntang Samaria impudji, basa iä ombe dewa.

1. Djetoh augh Jehovah, idjä

sampai Migha, olo Maresa tå, ka-hum pangereng Jotam, Aghas tuntang Hiskia, radja Juda, idjä djari gitae taliu Samaria tuntang Jerusalem. —(2.Radja 18.)

2. Hining, o keton karä utus olo l senäh, o petak tuntang karä huauge! toh pangkahai Tuhan, Jehowa, handak manjaksi mawi keton, toto, pangkahai Tuhan bara humae idjä brasih.

3. Krana itä! Jehowa lembut bara äcae, balalu iä handak mohon mendeng hundjun tantan karä bukit;

4. Sampai karä bukit akan lenjoh penda iä, tinai karä djanah akan basila, kilau lilin awi apui, kilau awi danum idjä nahasak sewu bara bukit.

5. Karä talo tä tagal kalangkah Jakob, tuntang tagal karä dosan Israel. Tapi äwe idjä batang kalangkah Jakob tä? Djaton djetä Samaria? Tinai kwe idjä batang iuka dewan Juda? Djaton djetä Jerusalem?

6. Tagal tä aku handak mawi Samaria mandjadi tujok batu hong padang, äka olo mimbul pambulan anggor; aku handak mambaring karä batue akan djanah, palus mampalangai karä galange.

7. Karä hampatonge idjä iukire akan imparamok, tinai karä laloh sundal tä akan ingähu, tuntang karä hampatong dewae handak imparusakku; krana djetä djari ingam-peleng hapan laloh sapangan, toh iä indu laloh sundal tinai.

8. Tagal tä aku akan mambawai manangis, aku indu hagoet halulus halowai, aku akan manarasing kilau naga, pungupungut kilau burong onta tabelia.

9. Krana himange tä bakama-ti, tinai djetä djari sampai Juda kea, mimes bauntonggang utus ajungku hong Jerusalem.

10. Äla masuman tä intu Gat, äla papahiuing tangis keton intu

Ako, baja tamä human tatum, palus mondok hong kawo.

11. Dari keton, olo Sapiro, halowai tuntang mahamen; olo Saanan djaton akan hagoet basatiar, tatum aton hong Bethaesel; iä karäh manduan äka keton.

12. Karä olo Marot kapäha tagal ramoe; krana tjalaka djari mohen bara Jehowa palus sampai bauntonggang Jerusalem.

13. Djarat meto balias intu karetan keton, o olo Laghis, krana ikau idjä batang dosa akan Sion, anak bawi tä; krana hong ikau djari sondau karä kalangkah Israel.

14. Tagal tä kalangan bewai dengan Moresetgat; huma hong Aghsib tä karäh haiang bara radja Israel.

15. Aku handak magah Idjä toto tä akam, o Maresa; kahain Israel tä karäh dumah sampai Adulam.

16. Palungah, sukur arepm tagal anakm idjä äka huangm; palungah arepm lepah lingis kilau burong nasar, basa äwen tä tamput tawanan nihau bara ikau.

BAGI 2.

Dosa iantam; salamat indjandji akan Israel.

1. Pajah iä, idjä mangarangka kadarhaka tuntang manirok kapapa hong äcae batiroh; sana talo sawah iä malalus tä, bassa aton kwasan lengäe.

2. Iä mipen tana, palus manarik djetä; kalotä iä mahanjek olo tuntang humae, geneb biti tuntang joresae.

3. Tagal tä, kakai augh Jeho-

wa: Toto, aku mangarangka tja-laka akan utus olo toh, idjä bara djettä djaton olih keton mahakan ujat keton, tuntang keton karäh terai manandjong badjoho, krana katika tä karäh papa.

4. Intu katika tä olo karäh mangarang tanding mawi keton, tuntang manatum, koae: terai, ita djari rusak haliae. Iä manakiri tempon tanah djalahan olo ajung-ku; iä manduae bara aku, tun-tang manarik karä tanangku mam-bagi djetä.

5. Toto, keton djaton karäh bara bagi bara bilah haiak ung-kup olo ain Jehowa.

6. Åla manudjum, koan olo parajap tä; tapi amon olo djaton manudjum akae, tä kahawae djaton karäh undur.

7. Kilen, aku akan kalangan ungkup Jakob? angat keton Rogh Jehowa djari bisau? Pudji iä ka-lotä? Djaton karä aughku uras bahalap dengan olo handiae awang budjur?

8. Tapi olo ajungku tä tahi djari manggatang arepe kilau mu-soh; iä marampas kampoh tuntang klambi bara olo idjä mahalau sana-sanang, sama kilau djaka parang bewäi.

9. Karä bawin djalahan olo ajungku iharak keton bara humae, idjä äka huange, bara karä anake keton marampas ramon kabungas-ku palus katahai.

10. Toh tatap arep keton, lius; krana tanah toh djaton indu äka kasanang, basa djettä djari kihal awi keton, maka djettä karäh ma-rusak keton pahapaham.

11. Amon aton olo idjä hapan augh riwut bewäi, tuntang masu-man talo tandjaro, koae: aku

handak manudjum akan keton ta-hiu anggor tuntang talo ihop ba-hari! — toto, djettä nabi idjä ingi-lak olo tä.

12. Tapi aku handak mamum-pong ikau, o Jakob, lepalepah, tuntang mangampeleng karä tisan Israel; aku handak mambulat iä kilau karä tabiri hong Bosra; ki-lau karä meto hong krambange, kalotä maka karäh aton lalenton olo.

13. Maka Idjä mangarak akan äwen karäh helo baue, tä äwen kea karäh mangarak, palus blua bara bauntonggang, tuntang Radjae karäh helo baue, Jehowa karäh pangkahelo akae. — (4,7.)

BAGI 3.

Hokum akan karä mantir tuntang kapala imam.

1. Tinai aku hamauh: Hining toh, keton karä mantir Jakob, keton karä bakas ungkup Israel: djaton patut keton katawan kabudjur?

2. Tapi keton manjingi kaha-lap, sambil mangilak kapapa; ke-ton mupak pupus olo, tuntang manisil isi bara tolange.

3. Palus keton kuman pupus isin olo ajungku, tuntang maru-pai tolange, tinai kilau mingkes tä hong kabali, kilau mina isa hong blanai.

4. Tä amon keton dapit mang-kariak intu Jehowa, iä djaton karäli manarima augh keton, malainkan iü karäh mules baue bara keton katika tä, sama kilau kapatut karä gawin keton idjä papa.

5. Kakai augh Jehowa mawi

karä nabi, idjä mampalajang dja. lahan olo ajungku, idjä masanan kasanang akan olo, awang ma. nenga akae talo indu pangkit ka. singae; tapi amon djaton manenga akan njamae, tä iä masuman pa. rang.

6. Tagal ti, alem karäh lembut akan keton awi paita keton, tä tudium keton akan mandjadi ka. kaput; matanandau karäh belep akan karä nabi djetä, tuntang andau karäh mandjadi kaput akan äwen tä.

7. Nabi djetä samandiae karäh njukok, tuntang karä nudjum ka. räh mahamen, tinai iä saman. diai akan mangop baue, krana djaton karäh aton augh Hatalla tombah..

8. Tapi aku toh kontep kaabas bara Rogh Jehowa, kontep kabu. djur tuntang kamenteng, mangat masuman kalangkabe akan Jakob, dosae akan Israel.

9. Hining aangh toh, keton karä kapalan ungkup Jakob, ke. ton karä mantir utus Israel, idjä wangabelä kabudjur, tuntang ma. mingkok kapatut;

10. Idjä mamangun Sion hapan da. ha, tuntang Jerusalem hapan ka. rajap.

11. Karä kapalaes masara tagal sudok, karä imame madjar tagal upah, tuntang karä nabie man. dum tagal laloh; tinai iä basing. goh intu Jehowa, koae; djaton Jehowa hong bentok ita? tjalaka djaton akan sampai ita!

12. Tagal tä Sion karäh iluku kilau tana, tagal keton, tuntang Jernusalem akan mandjadi indutujok batu, bukit åku huma toh indu ka. juan.

BAGI 4.

Karadjan Kristus; olo angkup Hatalla karäh iliwus.

1. Tapi hong katatesan karä andau bukit åka human Jehowa karäh impendeng döhedähen hong tantan karä bukit, iä karäh gan. tong bara karä lungkoh, tuntang karä utus olo batawotawon karäh manalih iä.

2. Kutoh karä olo kapir ka. räh harikas, sambil hamauh: has! ita tanggoh bukit Jehowa, talih human Hatallan Jakob, mang. at iä madjar ita djalan ai, uka ita manandjong mahoroe djetä. Krana bara Sion karäh lembut undangundang, tuntang augh Jehowa bara Jerusalem. — (Luk. 24,47.)

3. Iä karäh mamutus marak karä utus olo idjä bakapal, tan. tang mahukum olo kapir, idjä kwasa sampai awang kedjau; maka äwen tä karäh manasal padange indu pringgis, tinai lundjue akan gento; utus olo idjä djaton akan mama. njok padange hindai handak nawi utus idjä beken, tinai djafon hindai äwen karäh madjar arepe pa. rang.

4. Tapi genep biti karäh mon. dok penda batang anggor ai, ti. nai penda batang sikon ai, tun. tang djaton karäh aton idjä mam. pikah iä; krana njaman Jehowa. Tempou karä kawan talo belom, djari hamauh kalotä.

5. Krana karä utus olo karäh hagoet, genegenepe huang aran hatallan ai; tapi ita handak hagoet hong aran Jehowa, Hatallan ita. palus katatahi haradjuri.

6. Intu andau tä, koan Jehowa,

aku handak manumpong karä idjä batimpang, palus mangampeleng karä idjä djari inganan, tuntang idjä djari ingapähaku.

7. Awang batimpang tä handak iawiku mandjadi idjä liwus, tinai awang bihin inganan kedjau hau-dak inampaku mandjadi utus olo kwasa; tuntang Jehowa karäh mandjadi radjan äwen tä hong bukit Sion, bara katontoh palus kata-tahi.

8. Maka ikau, tjandi Eder, ikau Opel ain Sion, anak bawi tä, akam karäh sampai, toto akam karäh sampai kwasa idjä bihin tä, karadjaaan Jerusalem, anak bawi tä.

9. Toh, buhen ikau manangis kalotä kapahame? Djaton ikau bara radja? aton karä mantirin djari nihau bara ikau, sampai ikau kapähä kilau olo bawi idjä handak luas?

10. Sarenan kapähäm, tuntang humi, o Sion anak bawi, kilau olo bawi idjä handak manak; krana toh toto ikau akan blua bara le-wu, balalu melai hong padang, tuntang tampat akan Babel, tapi bara hetä ikau karäh liwus, hetä Jehowa karäh malapas ikau bara lengän musohm.

11. Toh toto, kutoh karä olo kapir hapumpong mawi ikau, sambil hamauh: ia akan imapa; ita radjin mitä tjalakan Sion!

12. Tapi olo tä djaton katawan karä karangkan Jehowa, tuntang djaton harati tiroke; djaton ia katawan, ia djari mamumpong äwen kilau peteng gendom akan kaleka mihik.

13. Tatap arepm, ihik, o Sion, anak bawi! krana aku handak manampa tandokm sanaman, tuntang

tatap paim kilau tambaga, tinai ikau karäh malitek arä utus olo; tä aku handak mangerem hapus panulije akan Jehowa, tinai ramoe samandai akan Idjä Tempon salepah petak.

14. Toh, tatap -arepm, o ikau idjä pamarang; olo karäh mangapong ita; tinai äwen karäh mamukul pipin' Mantir Israel tä hapan pukul.

BAGI 5.

Tahu äka Kristus akan inakan.

1. Maka ikau, o Bethlehem Eprata, idjä pahalau korik djaton patut tamput karä baris Juda idjä sampai bakojan, bara ikau karäh lembut akangku Idjä marentah hong Israel, idjä palembute djari aton bara tampara, bara katatahi. — (Matt.2,5. — Mos.24, 19.)

2. Tagel tä Iä manjaragh äwen sampai katika, amon idjä akan manak tä djari manak; tä tisan karä paharie karäh buli olo Israel tainai.

3. Maka Iä karäh mendeng, sambil manjakatik hong kwashn Jehowa, hong kahain aran Jehowa, Hataliae. Tä äwen karäh melai sanfang, krana Iä tä karäh hai sampai hapus saran petak.

4. Maka Iä karäh inda Mantir kasanang; ation Asur karäh dumah mawi tanah ita, tamä karä human ita idjä hai-tuntang bahalap: tä ita handak mampendeng manandipah ia adju biti sakatik, tuntang hanja mantir bara batis olon.

5. Æwen tä karäh murep tanah Asur lepalepah hapan padang, tun-tang tanah Nimrod tä hapan gang-gamae idjä ingilak. Tnmou tä iä karäh maliwus ita bara Asur, amon djetä tamä tanah ita, palus mawi saran tanah ita.

6. Maka tisan Jakob karäh me-lai marak arä utus olo kilau am-bon bara Jehowa, kilau bawak udjan marintik talo imbul, idjä djaton mendah olo, djaton mentai olo kalunen.

7. Toto, tisan Jakob karäh marak karä olo kapir, bentok arä utus olo, kilau singa marak karä meto hutan, kilau singa gantjang marak kawan tabiri; amon djetä manaradjung, maka iä malitek ba-lalu mamisak, sampai dialo idjä biti tau maliwus.

8. Krana lengäm karäh ingga-tang mahundjun karä musohm, sampai karä musohm akan impa-lomos.

9. Katika tä, koan Jehowa, aku handak mampalomos karä ha-djaram bara ikau, tuntang mang-anan karä karetam.

10. Aku handak mangarak karä kota hong tanahm, tuntang han-dak mampalokang karä äka dähen ajum.

11. Aku handak mampalepah karä gawin dewa bara lengäm, tuntang ikau djaton karäh bara tabit hindai.

12. Aku handak mamparamok karä hampatong dewam tuntang karä pantare bara ikau, uka ikau äla sontop manjembali tampau le-ngäm hindai.

13. Karä pahewam handak iru-napku bara ikau, sambil mampa-rusak karä lewum.

14. Tapi hapan kasangitku idjä hasep aku handak mamaläh mawi

karä olo kapir tä, idjä badungil parisang.

BAGI 6.

Narai idjä kahandak Jchowa?

1. Hining toh augh idjä in-suman Jehowa: Tatap arepm, ko-tak karä bukit, tuntang soho karä lnngkoh mahining aughm.

2. Hining, karä bukit, augh dawan Jehowa, tuntang keton karä galang petak idjä dähen; krana Jehowa aton perkara deng-an djalaham olo ajue, tuntang handak tadonggarap dengan olo Israel.

3. O djalaham olo ajungku, narai kasalangku dengam? hapan en aku djari mamapa ikau? Su-man tä akangku!

4. Toto, aku djari mampua ikau bara Misir, maliwus keton bara huma karewar; aku djari ma-njoho Moses, Aaron tuntang Mir-jam helo baun keton.

5. O olo ajungku! ingat tirok Balak, radja Moah tä, tuntang kalagai Bileam, anak Beor tä, dengae; ingat talo awang man-djari bara Sitim sampai Gilgal, mangat keton kasene karä kah-lap Jehowa. — (4.Mos.22,5.)

6. Hapan en aku akan manaharep Jehowa, tuntang sontop bla-ku intu Hatalla idjä pangkahai? patut aku manjupa iä mimbit pa-rapah awang ingähu, atawa mim-bit anak sapi awang idjä njelo umure?

7. Mikah Jehowa mangilak ba-kokakojan tabiri hatuë, atawa sa-pulu kojan sangkir undus? patut

aku manjaragh anakku idjä bakas tagal kalangkahku, manjaragh anak idjä bara bentengku tagal hambaruangku?

8. Iä djari masuman akam, oolo kalunen, talo idjä bahalap: toh, narai, inggau Jehovah intu ikau, baja malalus kabudjur, sambil radjin masih, tuntang manandjong hindjä Hatallam dengan rambahatái? — (6.Mos.10,12.)

9. Augh Jehovah mantehau lewu tä, maka idjä toto pintar karäh katawan ikau; hining augh hukum tä, tinai äwe idjä mantame!

10. Djaton magon hong human genep olo darhaka kutoh ramo sala, tuntang epa korik idjä ingabelä tä?

11. Tau aku brasih, amon aku hapan dasing pamikir, tuntang amon batu dasing idjä sala aton hong kambutku?

12. Baris äwen idjä tatau kontep karajap, tinai karäh olo hetä uras manandjaro, njamae hadjela panipu.

13. Tagal tä aku handak mahu-kum mangapähä ikau, palus mamparusak ikau tagal dosam.

14. Alo ikau kuman, tapi djaton tau besoh, lau karäli tegä hong knaim; alo ikau maraup talo, tapi djaton kea tau imbitm, tinai paribasa aton idjä imbitm. djetä handak indjulukku akan padang.

15. Alo ikau malan, tapi djaton kea manggetem; ikau karäh mähes bua undus, tapi djaton kea ikau hundus hapan tä; alo ikau mähes bua anggor, tapi djaton ikau mihope.

16. Krana äwen manumon karäh hadat Omri, tuntang hapus gawin

ungkup Aghab tä, haisak manantong tumon tirok äwen; tagal tä aku handak mamparusak ikau, sambil mawi karäh olo ajum indu äka kasisis; kakai keton akan manang-gong katawah djalahana olo ajung-ku. — (1.Radja 16,25.)

BAGI 7.

Olo budjur bilak djaton; tapi dapit Hatalla karäh masih olo ajue tinai.

1. Kajah aku! krana aku toh kilau metoh karäh bua djari imumpong, kilau katika limbah olo djari terai mamata bua anggor; djaton batisa bua indu kinan, djaton bua bahalap idjä indu mam-pangat.

2. Olo tetek badjoha djari nihau bara tanah, djaton idjä budjur hindai marak olo kalunen; uras iä mangatah daha, tuntang genep biti äwen mandop kolae, manenan djarat akeae.

3. Lengae hasansila paham badijudju malalus kapapa; radja blaku bewäi, karäh mantir masara tagal sudok; olo kwasa mamutus tumon karajape, tuntang karajape baka-pal haliae.

4. Idjä pangkahalap baris äwen mahin kilau duhi, idjä pangkabudjure mahin kilau unak. Tapi amon andaum imaläh, idjä insanan nabim tä, djari sampai, tä iä djaton karäh katawan darie.

5. Äla idjä biti harap sobate, äla pertjaja idjä äka karampie haliae; bara iä idjä menter hong sapangkum mahin atep blawang tokm.

6. Krana anak hatuä manawah bapae, tuntang anak bawi mala-

wan in due, manantu bawi mawi empoe idja bawi; tinai idja bindja kabalie, ia ta karah mandjadi musoh ai.

7. Tapiaku hñdak manastuneng mentai Jehowa, aku handak mendah Hatallan salamatku; toto, Hatallangku karah mahining aughku.

8. Åla handjak tagal aku, o musohku! alo aku djari balongkang, aku karah mendeng tinai; limbah aku djari mondok hong kaput, toto Jehowa karah mandjadi indu kalawangku.

9. Aku handak mananggong kalait Jehowa, krana aku djari badosa intu ia, sampai ia mangkat perkbarangku tuntang mambudjur aku. Ia karah mamplua aku akan kalawa, ta aku kartih handjak mitä kateteke.

10. Maka musohku karah mitae, tuntang baue buraburah, ia idja hamath mawi aku: kwe toh Jehowa, Hatallam? Matangku karah handjak mitä kadjariae, krana ia karah ilitek kilau rumpur hong djalan.

11. Metoh andau amon kotamiharagapan tinai, intu andau ta kekarä saran tanahm karah impalombah.

12. Katika ta olo karah manalih ikau bara Asur, palus bara karä lewu Misir, bara karä lewu Misir palus sampai batangdanum lombah tü, bara tasik idja sampai tasik idja, tuntang bara ska bukit idja sampai ska bukit idja.

13. Tapi tanah toh akan mandjadi indu karusak helo tagal karä

olo, tinai tagal karä kadjarian gawie.

14. Sakatik ungkup ajum hapan sokahm; kawan ta idja puna batih ajum, idja melai kabuate hong kajuan, hong bentok tanah idja bahalap, soho ia murep hong Basan tuntang Gilead kilau djaman horan.

15. Aku hanidak mamprahan tako heran akan äwen, kilau katika metoh ikau blua bara Misir.

16. Karä olo kapir akan mitä ti, tuntang mahamen tagal karä kwasae; ia karah mangop njamae hapan lengae, tuntang pindinge karah dengedengen.

17. Ia akan mandjelap tunek falo kilau handipä; tuntang kilau meto panjarantar hong petak ia karah misong arepe bara hamae idja hai tuntang bahalap; dengan kagedjahe äwen karah manaharep Jehowa, tuntang paham karawae dendam.

18. Åwe hatalla idja kilau ikau? idja mampun kadarhaka, padus ngalapean kasalan tisan olo ajue ti. Ia djaton manegå kalaite sampai katatahi, krana ia puna radjin masi. — (Mas.103.)

19. Ia karah masih ita tinai, ia karah mambelep karä kadarhakan ita; toto, ikau karah mantarik karä dosan ita akan palempang tasik.

20. Ikau karah malalus kabudjur akan Jakob, tuntang asi akan Abraham, idja djari injnmpahm akan karä tato ikai bara djaman horan. — (Luk.1,17.)

SURAT NABI

N A H U M.

BAGI 1.

Kahain Hatalla mantam Asur; salamat akan olo al.

1. Djetoh augh hukum akan Nihiwe, surat tudjum Nahum, olo Elkosi tä.

2. Jehowa tä Hatalla idjä pangabeuh, idjä toto pamaläh; toto pamaläh haliae Jehowa tä, tuntang kasangite paham; Jehowa toto pamaläh mawi karä musohe, tuntang djaton kalapean gawin musohe. — (2.Mos.20,5.)

3. Jehowa toto pandjang atiae, tuntang kwasee paham, iä djaton maku manggarä olo tiwas tä brasih. Djalan Jehowa hong talo badjea tuntang hong barat, tinai bauandau tä tantawus paie.

4. Iä mampudji tasik, palus maneah djetsä, iä mamandit karä batangdaum; Basan tuntang Kar-mel balaju, tinai karä kambang hong Libanon malajoh kea. — (2.Mos.14,21.)

5. Karä bukit harogoh intu baue, tuntang karä lungkoh lenjoh; petak halujak intu baue, tuntang hapus kalunen, tinai talo handiae idjä melai huange.

6. Äewe tau manahan kalaite? äwe tau mendeng huang kalason kasangite? Kasangite djari inampo-hak kilau apui, tuntang karä batu-karang imparanoke.

7. Jehowa puna bahalap, iä in-

du kota metoh katika kadjakä, iä katawan karä olo idjä harap iä.

8. Tapi kilau kadahes soho iii mamparusak äka musohe, tinai kaput akan manjasah äwen.

9. Narai keton mangarangka handak mawi Jehovah? Iä karah mahukum gawin sindä, dia usah sampai handua.

10. Krana kilau injangkulep duhi, tuutang kilau babusau mihop olo tä karah impalomos lepolepah, kilau djogo idjä keang.

11. Bara ikau djari lembut tukang pangarangka papa mawi Jehovah, mantir setar tä.

12. Kakai augh Jehovah; Naughe iä dumah brangai kwasse tuntang kakapal bitie, iä akan inaweng kea palus aihiu. Aku djari mampanjukok ikau, tapi aku djaton handak mampanjukok ikau tinai.

13. Tapi toh aku handak mame-lek ugare idjä hapae mugar ikau, tuntang mauggeto pasongm.

14. Tapi mantam ikau Jehovah djari manjoho, aran hapus anak djariam djaton akan melai hindai. Bara human karä dewam aku handak mampalomos karä hampatong awang iukir tuntang inoang. Hetä aku handak manampa kubur akam, krana ikau batawah, djaton baguna hindai.

15. Itä, -heng karä bukit aton pain olo idjä masanan brita bahalap, idjä masuman kasanang. Ha-

ga karä andau hai aim, o Juda, lalus karä miatm; krana olo setan tä djaton akan maranggar mawi ikau tinai, krana iä djari lepah impalomos.

BAGI 2.

Karusak lewu Niniwe.

1. Idjä pangarak tä dumah maranggar ikau; tonggo kota, djaga karä djalan, padühen babat kahangm, balalu paabas arepm tototo.

2. Krana Jehowa handak mama-läh kadjhon äwen dengan Jakob, sama kilau kadjohoe dengan Israel; krana idjä parampas tä karäh marampas iä lepah, tuntang marusak karä salundike.

3. Talawang karä paugkalimae djari bahandang, hapus kawan parang kilau kadandang, karetæ manjala kilau apui, metoh andau iä manatap arepe, tinai karä lundjue iandjoe.

4. Karä karetæ kilau imbelas gohogohop hong karä äkae, hadari kantakantä hong karä djalan, ampie kilau sewan, tuntang sawong-sawonga kilau kilat.

5. Iä karäh harap baris olo ai idjä kampili, tapi olo tä karäh halélek hong karä djalae. Musoh tä karäh manaradjang maranggar kota, sana tutup takoloke djari tatap.

6. Karä tabat batangdanum tä karäh ingarak, dalam radja karäh impalenjoh.

7. Krana djari tukas iä akan tampt tawanán; tuntang karä budjang bawi ai karäh manarahing kilau augh tabuan, tuntang manegah usoke.

8. Toto, Niniwe kilau talaga kontep danum bara tamparae aton;

tapi iä akan surut daraidaraia kea. Mendeng, mendeng! kakai augh olo karäh mangahau, tapi djaton idjä biti karäh tampaliau.

9. Rampas salaka, rampas bulau, krana karä panatau djaton kalepahe, kutoh karä ramo baregatä.

10. Tapi toh iä imboang lepah, balalu rusak, sampai atäe lenjoh, tinai utute halipak, tuntang ka-hange hagendjäh, baun äwen handiai tä uras kalas.

11. Toh, hong kwe äka karä singa tä, äka tangkarap karä singa idjä tabelä? äka singa, singa bakas tä tuntang anake manandjong. haiak djaton idjä mampikäh iä?

12. Singa tä, idjä manaagkarap ombeombet akan karä anake, tuntang mampatäi akan karä singa bawie idjä bakas, idjä mangontep lowange dengan talo irampus, tinai hapus äkae dengan talo inang-karape.

13. Toto, aku handak mantakan ikau, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; aku handak manusul karä karetam aseasep, tuntang padang akan kuman karä anakm, anak singa tä idjä tabelä, tinai aku handak mampaterai ikan parampas hong petak; tä angh sa-roham djaton akan mamala tinai.

BAGI 3.

Karä dosa tuntang hukum Niniwe insuman.

1. Pajah lewun daha tä! idjä basuang tandjaro tuntang kararat; iä djaton handak terai marampus.

2. Krana hetä karäh lembut augh pukul, tinai augh gohop kareta; hadjaran bandabandam, tuntang karä kareta sawongsawonga.

3. Iä mimbit olo idjä mukong hadjaran, tuntang padang idjä ngilangilat, tuntang karä lundjue baratiak; tä kutoh olo impatäi hakalampah, tuntang tujok hantu baratawon, sampai karä hantue djaton taraisë; olo karäh tanggarurus awi karä hantue.

4. Djetä tagal kapaham kandjin lontai idjä bahulap tä, idjä tukang karä karohäi, idjä hapan kandjie djari mandjual arä utus olo, tuntang arä djalahan hapan karohäi.

5. Toto, aku handak mantakan ikau, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; aku handak mambo nantapäi saran tapisim halau baum, mamprahan kahawäm akan karä olo kapir, kahowam akan karä karadjaan.

6. Aku handak mamuat karä kihal intu ikau, tinai manawah ikau pahapaham, palus manampa ikau indu tanturän olo;

7. Sampai olo handiai, idjä mitä ikau, karäh hadari bara ikan, sambil hamauh: Niniwedjarirusak; äwe handak masi iä? bara kwe aku manggau ampong akam?

8. Angatu, ikau bahalap bara No, idjä paham karaän oloe, tuntang äkae helat batangdanum, tinai danum hakaliling iä? idjä hakota tasik, tasik indu pagare?

9. Kus tuntang Misir djari indu kwasaé idjä paham, Put tuntang Libia indu pandohope.

10. Tinai iä djari alah kea, palus tamput tawanan, tuntang karä anake djari imparamok hong karä kampungan djalan; tagal olo ajue idjä basewut olo djari badadu, tinai karä olo ajue idjä kwasa djari tarapasong hapan rantai.

11. Kakai ikau kea akan mihop sampai babusau tuntang njukok,

haiak manggau äka dähen kalekam mahakan musoh.

12. Karä kotam kilau batang si-kon idjä masak buae; sana djetä inggerek, maka iä buduroh akan njaman olo, idjä handak kumae.

13. Toto, olo ajum samandiae karäh kilau bawi hong ikau, karä bauntonggang tanahm akan iuap halalai akan musohm, apui karäh kuman karä huitm.

14. Asip danum akan katika ikau ingapong; awi mandähen karä kotam; talih äka petak bata, awi manjintel tä, tuntang kabuah tanur, äka mamapui batu bata.

15. Tapi hetä apui akan kuinan ikau, tuntang padang akan mam-palomas ikau; djetä karäh kuman ikau lingilingis kilau kokop; alo ikau mangapal arepm kilau kokop, tuntang karäan karäm kilau sangkalap.

16. Karä sudagarm arä bara bjntang hong langit; tapi kilau kokop iä karäh mambirang palapase, palus trawang.

17. Karä radjam kilau sangkalap, mantirm kilau panakan sangkalap karäe, idjä melai saran karä pager, metoh wajah sadingen; tapi sana matanandau lembut, tä iä hadari trawang, sampai olo djaton katawan kalekae bibin hindai.

18. Karä tonggom karäh batiroh, o radja Asur, karä olo ajum idjä kwasa karäh menter; olo ajum samandiae karäh pisapasahan hong karä bukit, tuntang djaton idjä biti, idjä akan mamumpong iä.

19. Kapähäm djaton tarahalit, himangm paham papa; olo handiai idjä mahining britam karäli mapok lokape tagal ikau. Krana äwe idjä djaton haradjur buah kadarhakam?

SURAT NABI

H A B A K U K .

BAGI 1.

Olo Kasdim akan mantakan tanah Jeda.

1. Djetoh augh hukum, idjä djari insuman nabi Habakuk.

2. O Jehowa! kilen katahie aku mantehau, tuntang ikau djaton mahininge! kilen katahie aku mantehau ikau tagal kianat, tapi ikau djaton mandohop!

3. Buhen ikau manjoho aku mitä kadarhaka, tuntang ikau manampajahé bewäi kianat tä? Krana karusak tuntang kagagah manandipah aku hakaliling, baja kanyaing tuntang klahi babewäi lembut.

4. Tagal tä Torat ingalapean, tuntang kabudjur palus djaton maku lembut; krana olo darhaka mangapong olo idjä tetek, tagal tä karä basara bingkok kaputuse.

5. Itä keton karä odo kapir, tampajah palus hengan, toto hengan! krana aku malalus gawi hong pangereng keton. idjä djari insuman mahin djaton kea keton pertajae.

6. Krana toto, aku mampalembut olo Kasdim, utus olo idjä karas tuntang gantjang, idjä mangumbang hapus petak, mangat manduan karä kaleka idjä puna djaton ai.

7. Olo tä bakaikäkäh tuntang talataloh, karä prentahe tuntang kwasaé tumon kahandak ai bewäi.

8. Krana karä hadjarsé uras batias bara harimatung, tuntang basiak bara ason tauw; olo ajee idjä hapan hatjaran hagoet batawatowon; olo ajee idjä mukong hadjaran dumah bara kedjau; awen tä kilau trawang burong naser, idjä mandjeleng arepe talih talikinae.

9. Uras iä dumah mangat murusoh, idjä ingkamite imbite akan hila timor, imumponge tawanan kilau baras karäe.

10. Iä karäh hababaka karä raja, tuntang manabean karä manir, tinai iä manatawä karä kota; krana iä manimbok lampat petak palus tamä hetü.

11. Tä, maka atäie karäh badjoho haream tinai, tuntang iä karäh dahangdahanga maniwes arepe, manggarä kwasaé tä hatallae.

12. Dia ikau bara horahoran Jehowa, Hatallangku, äka karasikhü? Ikäi djaton akan matäi lomos, o Jehowa! tapi akan hukum bewäi ikau djari mampendeng iä, o Batukarang, hapan mandjara bewäi ikau djari manatap iä.

13. Matam brasih haliea, djaton tau mitä kapapa, tuntang ikau djaton tau manampajah karajap. Buhen ikau akan manampajahé bewäi olo kianat tä? buhen ikau akan manjuni arepm, amon olo darhaka kuman olo awang tetek bara iä?

14. Buhen ikau handak manala
luo olo kalunen brangai, kilau
lauk hong tasik, kilau meto ma-
njarantar, idjä djatop tempoe?

15. Musok tå manisi manjintak
talo handiae, iä mamumpong tå
hong salambae, tuntang mang-
ampeleng iä hong djalae; tagal tå
iä handjak rantang.

16. Tagal tå iä maluput para-
pape pakanaan salambae, tuntang
hagaro akan djalae; krana awi pa-
karange tå karä bagie djari base-
put, tuntang panginae menjak.

17. Kilen, aton iä haradjur akan
manduan bara salambae tå, tun-
tang djaton iä akan terai mam-
patai karä djalaham olo?

BAGI 2.

Katantun tudjum, tuntang kwasan ka-
pertjae. Radja Babel akan rusak.

1. Aku mendeng manonggo,
aku mampendeng arepku hong
balai djadjaga idjä dähen, tinai
aku mendäh tuntang mitü, narai
idjä karäh insumae akangku, tun-
tang kilen aughku akan tombah
tahuu aughku idjä solake.

2. Tå Jehowa tombah aughku,
koae: Bintik talo paitam tå,
ukir tå taratarang hong papan
batu, mangat karä olo idjä ma-
halau tau mambasae; surat ka-
lotoh:

3. Toto, tudjum karäh tulus
intu tukas katikae, hong kata-
tesae iä karäh malalus tå, sampai
djetae djaton manandjaro; alo iä
randjar, entai iä, krana toto iä
karäh dumah, tuntang djaton dia-
dia dumah.

4. Idjä parisang atäie, iä dja-

ton akan sanang huange, tapi
idjä tetek awi kapertjae karäh
belom. — (Rom.1,17.)

5. Maka kilau anggor puna
manipu, kakai olo badjoho tå,
sampai iä djaton tau melai dähen;
idjä mambangah huange kilau ku-
bur, tuntang kilau pampatai idjä
djaton tau puas, idjä mamumpong
akae karä olo kapir, tuntang
mangampeleng acae karä utus olo.

6. Kemä, karä äwen tå karäh
hatanding it, tuntang mengarang
tapengen leläi, koae: pajah iä,
idjä manawon ramo awang puna
djaton ai. Akan kilen katahie
djéta? Iä baja kilati manusti rum-
pur intu arepe.

7. Salenga karäh lembut awang
akan manotok ikau; hemben tå
misik idjä akan manapi ikau; pa-
lus ikau indu irampase.

8. Krana ikau djari marampus
arä olo kapir; toh tisan karä utus
olo karäh manarik ikau tinai, tagak
karä dahan olo, tagal kianatm
dengan tanah, dengan lewu, tun-
tang karä olo idjä huange.

9. Pajah iä, idjä bisit bakoho
manggau akan humae, mangat iä
menjarangan hong äka gantong;
uka maliwus arepe bara lengän
tjaluku.

10. Ikau djari manirok kahawen
akan ungkup humam; awim djari
mampalomos arä utus olo, maka
ikau djari maniwes hambaruan.

11. Krana karä batu dinding
mahin karäh mangkariak mawi,
tinai karä kaju ramon huma akan
tombah:

12. Pajah iä, idjä mamangu
lewu hapan daha, tuntang man-
dähem tå hapan kadarhaka.

13. Krana kalotoh kadjariae iawi
Jehowa: talo idjä djari inggawi

utus olo tä akan kinan apni,
tuntang idjä aka kahäka olo arä
tä akan haiang.

14. Krana petak karäh basuang
kasene kahain Jehowa, kilau karä
danum maungontep palempang ta-
sik. — (Jes.11,9.)

15. Pajah olo tä, idjä mampi-
hop kolae, ikau idjä manenga
sangkir anggor akae, tuntang
mainbusan iä, mangat ikau mitä
kahawäie.

16. Ikau karäh imuas kea ha-
pan katawah indu gantin horu-
mat; has, ihop kea ikau, tun-
tang langai kakulomp; sangkir
hong lengün gantaun Jehowa ka-
räh akam, sampai ikau mu-
ta batawah ampim indu gantin
kahaim.

17. Krana kianat, idjä ilalusm
mawi Libanon tä, karäh maroboh
ikau, tuntang karusak karä meto
idjä iawim karäh manjabanen ikau,
tugal karä dahan olo, tuntang ta-
gal karä kianatm dengan tanah,
dengan lewu tuntang karä olo
idjä huange.

18. Tä, narai guna hampatong
dewa tä, idjä iukir kamasan,
atawa hampatong idjä inoang tä,
tuntang karä gurue panandjaro tä,
sampai idjä manampa tä harap
tampae, amon iä djari manampa
hampatong dewa idjä puna tunis tä?

19. Pajah iä, idjä hamauh dengan
kaju: has, misik; tinai dengan
batu idjä puna tunis tä: has,
inendeng. Kilen talo djetä tau
madjar? Toto, djetä iuanggalong
bulau salaka, tapi djaton haliae
tahasenge huange.

20. Tapi Jehowa puna hong
akee idjä brasih; suni intu baue,
ó hapus kalunen.

BAGI 3.

Lakudoan Habakuk

1. Lakudoan Habakuk, nabi
tä, tumon nudan tatum.

2. O Jehowa, aka djari ma-
hining aughm, tuntang aku sa-
banen! käläh belom gawim, o Je-
howa, hong benteng katika, ka-
rinah tä hong benteng katika.
Metoh kalait, käläh mingat asi.

3. Hatalla dumah bara Teman,
Idjä brasih tä bara bukit Paran.
Sela. Kahae manutup karä langit,
tinai hapus petak kontep tarae.

4. Sangkowonge kilau kalawan
matanandau; tandok aton intu
lengüe, tuntang hetä aka kwasaé.

5. Helo baue peres papa, ti-
nai njalan apui lembut intu awan
paie.

6. Iä mendeng tuntang mukur
tanah, iä manampajah, balalu ma-
naräwen karä olo kapir, tinai karä
bukit kalunen imparotek, tuntang
karä lungkoh kalunen akan ma-
njontop arepe, metoh Iä mang-
umbang kaluenen.

7. Aku mitä karä tingkap olo
Kus hong kadijakü, tuntang karä
sapau hong tanah Midian panan-
tajan.

8. Aton kasangit Jehowa hasep
mawi karä batangdanum? Aton
kalaitm mantakan karä danum
lombah, tuntang kasingim mawi
tasik? basa ikau manaradjang ha-
pan hadjaram, tuntang karä ka-
retam idjä manang.

9. Panahm idjä djari inatpm
mamala, tumon karä augh sum-
pahm dengan karä hamputan tä.
Sela. Petak harakang, mampalem-
but batangdanum.

10. Karä bukit mitä ikau tun-

tang kikähe, kadähes danum manjambong, äka handalem mambo aughe, tuntang manggatang lengäe.

11. Matanandau tuntang bulan tendä hong äkac, awi karä anak panahm ladju manampihit ngilangilat; tuntang karä lundjum birebirep kilau kilat.

12. Ikau mahoroe tanah tuntang kasangitm, tuntang hasep kalaitm ikau malitek olo kapir.

13. Ikau manaradjang handak mandohop djalaham olo ajum, nakra mandohop Idja iminjakm tä; ikau mamparamok takolok human olo darhaka, tuntang mampa langai talo handiai, bara galange sampai ujate. Sela.

14. Hapan tungkang ai ikau madjok kapalan karä mantire lasak silae, idjä dumah riwuriut kilau talo badjea bandak manda rai aku, idjä handjak rantang, kilau handak kuman mampalepah karä olo tjalaka sunisuni.

15. Hadjaram impatandjongm hong tasik, hong äka danum batujok.

16. Awiku mahining djetä, maka knaingku hakewak, tagal augh tä totok biwiiku badjipak, karä tol angku kilau hanana, tuntang paingku hagendjäh hong äkaku. Käläli amon aku tau sanang metoh andau kadjakä, katika iä dumah mantakan utus olo tä idjä ingalahie.

17. Krana alo batang sikon djaton akan mamumbong, buae djaton karäh lembut intu batang anggor, olo terai nguan batang undus, tinai karä tana djaton mampalembut panginan, karä kawan tabiri nihau bara kandange, tuntang sapi djaton hindai hong krambange:

18. Tapi aku handak handjak hong Jehowa, aku handak rantang huang Hatallan salamatku. — (Jes.61,10.)

19. Jebowa, pangkahai Tuhan, indu kwasangku, iä mampalias paingku kilau pain badjang, tuntang iä karäh mampendeng aku hong äkaku gantong, mangat aku manjanji hapan talo usikku.

SURAT NABI

S E P A N J A.

BAGI 1.

Andau kalait tä.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Sepanja, anak Kusi, Kusi anak Gadalja, Gadalja anak Amar ja, Amarja anak Hischia, metoh pangereng Josia, anak Amon, ra

dja Juda tä. — (2.Radja 22.)

2. Aku handak manganan telo handiai lepalepah bera tanah toh, koan Jehowa.
3. Aku handak manganan dlon tuntang metu; aku handak mangannan ikaré burong penda langit, tuntang karé lauk hong tasik, karé telo kihal tuntang karé olo darisaka; foto, aku handak mampalomos karé olo bera tanah toh, koan Jehowa.
4. Aku handak mandijadju leng ängku mawi Juda, tuntang karé olo Jerusalem; tuntang aku handak mampalomos bera kaleka toh karé tisan Baal, tinai arati karé nabin dewa thintang imaine;
5. Tuntang karé äweu idja sentop hong sapane, manjembah ramon langit, dengan idja sombejang, sumpah manjewut aran Jehowa tuntang aran Malgham kea;
6. Tinai idja mules maralikut Jehowa, idja djaton manggau Jehowa, tuntang djaton pudji misek iä.
7. Suni samandiai intu baun pangkahai Tuhan, Jehowa, krana andau Jehowa djari tokep; krana Jehowa djari manatap parapah idja injambalih, iä djari manjimpan karé idja irawéie.
8. Maka intu andau parapah iä Jehowa tå aku handak mawi karé mantir hai, karé anak raja, tuntang olo handiai, awang hapakaiyan beken bera puna hadat.
9. Tinai intu andau tå kea aku handak mawi karé olo awang mingkang gagelan bauntonggang, idja manjuang human tempoe awi kianate tuntang tipue.
10. Maka intu andau tå, koan Jehowa, augh kariak karé lembut hara bauntonggang aka olo palank, tuntang tarahing bera hile silae, tinai augh kapaha bera karé lungkoh.
11. Tangis keton olo handiai, idja mangkahuma hong pakan, krana karé dagang djari impalomos, tuntang karé tempon rear djari impalepah.
12. Intu andau tå aku handak mariksa hapus Jerusalem tititip bapan sumbo korong; aku handak meatakan karé olo tå idja djari baku, idja hamath hong attié; Jehowa brangai bewái, ole kahalap kapapa djaton ilahue.
13. Tagel tå karé ramoe isdu irampas, tuntang humae éndu, impurasak; foto, iä mamangun huma, tepi djaton iä akan makunge, iä mamboulan anggor, tapi djaton akan mihop danume.
14. Andau hai ain Jehowa tå djari tokep, iä djari tokep tuntang mandjeleng arepe dumeh. Amon augh andau Jehowa tå mamsa, tå karé idja abas karé manangis paham.
15. Krana andau tå karé atan andau kalait, andau kadijaké tuntang kikuh, andau karusak tuntang kabanasa, andau kakaput tuntang kapidjem, andau habéu tuntang telo bedjea;
16. Andau augh sarunai tuntang lahap mawi karé kota dengan aka dahlen samandiai.
17. Aku handak mampikih karé olon, sampai äwen tå gajangampa kilau olo babuté; krana iä djari badosa intu Jehowa. Dahaq karé batusuh kilau djeté kawo bewái, tinai isie kilau djeté tai.
18. Karé bulau salakae djaton tau maliwus iä hong andau kasantig Jehowa, tapi awi apui kabehue hapus tarah toh karé

lepas baseha krana toto; salenga ia karah mampalepah karah olo tanah toh.

BAGI 2.

Olo impudji mangat hobia. Hukum insanan akan karah utas olo, idja hakim olo Jehudi.

1. Prikes, toto priksa arep keton tititip, o utus olo idja djaton mangenang Hatalla;

2. Hele bara hukum ta lekas, tuntang andau ta manjelau mawi keton, kilau apui mawi tikel, katakin kabason kalait Jehowa hindai djasri sampai keton, hele bara andau kasangit Jehowa djasri sampai keton.

3. Gau Jehowa, o karah keton idja balemo atiae hong tanah, idja mahaga kapatut ai; gau kabudjur, gau karandah atai, ajajau keton ingalindong hong andau kalait Jehowa.

4. Krana Gasa karah balihi, tuntang Askalon indu rusak; Asdod karah iharak bentok andau, tuntang Ekron karah irunap.

5. Pajah karah olo idja makong saran tasik, karah olo Pilisti ta! augh Jehowa karah mawi keton, o Kanaan, tanah olo Pilisti; aku handak marusak ikau sampai djas-ton batisa idja biti.

6. Hapus tanah hong saran tasik karah indu aka tingkap sakatik, tuntang aka pagar akan karah kawae.

7. Djetas akan mandjadi indu bagin tisan unggup Juda, uka ia manjakatik hetia. Hong karah human Askalon ia karah masan hamalem, limbah Jehowa, Hatallae,

djasri mananggeh ia, tuntang/mati-paterai iu tawanani.

8. Aku djari mahining sanghi tawah Moabi, tuntang karah augh papa bara panakan Amon, idja has-pae mampahawen olo ajungku, tinai ia mampadjojo arepel, handak mawi karah saran tanahet olo.

9. Tagul iu, belom aku, kem Jehowa, Tempon karah kawan talo belom, Hatallan Israel: toto, Moab akan mandjadi kilau Sodom, tinai panakan Amon kilau Gomora, indu padang unak dahi, indu loan tjab, tuntang indu karusak palus kata-tahi. Tisan djalahain olo ajungku karah manjores ia, idja kattapasan bara ungkupku karah manduan ia inda bagie. — (1 Mosa 19,24.)

10. Djetas akas takirin kadjohoe, kraha ia djasri mamape, tuntang mampadjojo arepe mawi unggup ain Jehowa, Tempon karah kawan talo belom.

11. Gawi Jehowa mawi ia karah bakaikskah haliai, krana ia karah mampamunos karah hatallan petak; ta olo handiai, genep biti hong kalekae, karah sombajang intu ia, rata karah pulau olo kapir samandiai.

12. Tinai keton kea, o olo Kus, karah impatái awi padangku.

13. Tinai ia karah mandjadi lengae akan utara; palus mampalomos Asur, tuntang ia karah mawi Nimiwe mandjadi karusak, ngarisng kilau aka keang kamahau.

14. Sampai bentok hetia karah kawan meto karah melai, tuntang karah meto idja puna mangawan, tinai tahatong tuntang kamiak karah masan hong karawang djihie idja bahalap; augh karah tamai karah panjengok, tuntang ampanah talo karah hatujok intu bauntong.

gang, krana karä papan seder djari ingarak.

15. Djetä lewu tä idjä handjak kandjakandjan, idjä melai langak, tuntang hamauh hong atäie: tikas aku bewäi; djaton hindai sala bara aku. Lalehan karusake toh, sampai mandjadi äka meto melai. Gennep olo idjä mahoroe hetä karäh ngasisit totoke, mangipak lengae mawi iä.

BAGI 3.

Jerusalem iantam, tapi asi indjandji tinai.

1. Pajah lewu kadjilek, lewu kihal, lewu pararat täl

2. Iä djaton maku tarima augh, tuntang djaton maku impudji, iä djaton maku harap Jehovah, tuntang djaton maku manggapi Hattalae.

3. Karä mantire kilau singa awang manjakungkong hong bentok iä; karä hakime kilau ason taun, idjä djaton manisa sampai handjewu.

4. Krana nabie badjolo tuntang parajap, imam ai mama papa äka brasih, tuntang marima Torat sala.

5. Tapi Jehovah idjä budjur aton hong bentok iä, iä djaton maku kasalan; sining handjewu iä masanan kabudjur ai, djaton tapas gawie; tapi olo bingkok tä djaton tau mahamen.

6. Aku djari mampalomes olo kapir tä, tuntang mangarak äkae idjä dähen, aku djari manunis karä djala, sampai olo djaton mahoroe hetä; karä lewue rusak, sampai olo djaton huange.

7. Koangku: Toto ikau karäh mikih aku, tuntang tarima adjar; uka äka äwen djaton kea rusak,

tinai karä hukum tä djaton sampai iä, idjä djari inukasku äkae. Tapi iä haus kadarhaka bewäi hong karä gawie.

8. Tagal tä, endäh aku bewäi, koan Jehovah, sampai andauku palus manaradjang: krana puna tu-kasku, handak mamumpong karä olo kapir, tuntang mangampeleng karä karadjaan, mangat manam-pohak kalaitku mawi iä, hapus kalason kasangitku; krana hapus tanah toh lepah karäh baseha avi apui kabehungku.

9. Limbah tä aku handak masuman akan karä utus olo hadjam-ban totok brasih, mangat olo handiai blaku manjewut aran Jehovah, tuntang manempo iä bulat atäie. — (Jes.40,2.)

10. Bara silan karä batangdanum olo Kus, olo idjä toto blaku hong aku, tuntang anak bawi, ung-kupku idjä daraidaraia tä, karäh mimbit parapahie.

11. Andau tä ikau djaton maha-men hindai tagal karä gawim, idjä djari hapam malangkah aku; katiка tä aku handak manganan bara marak ikau karä olo djuwih badjoho tä, tuntang ikau djaton akan mampatara arepm hindai tagal bukitku idjä brasih.

12. Aku handak manisa hong ikau olo idjä randah tuntang na-niha angate, äwen tä karäh harap intu aran Jehovah. — (Jes.1,9.)

13. Tisan Israel tä djaton karäh papa gawie, tuntang djaton ma-nandjarö, finai djela panipu djaton hong njamae; maka olo tä karäh kuman batiroh, tuntang djaton idjä mampikah iä.

14. Lahap, o Sion, anak bawi! basasurak, o Israel! handjak ran-tang tuntang kandjakandjan hapan

hapus ataim, o Jerusalem, anak bawi!

15. Krana Jehowa djari mampaterai hukum ajum, iä djari mapas manganan musohm. Jehowa, Radjan Israel tå, hindjä ikau, ikau djaton akan mitä tjalaka hindai.

16. Andau tå karäh insuman akan Jerusalem: äla mikäh, o Sion, äla manendur lengäm!

17. Jehowa, Hatallam, aton hong ikau, iä Djurusalamat idjä paham kwasaë. Iä karäh handjak tagal ikau tuntang karantang atäie; awi sintae tå iä karäh suni, djaton manahiu gawim bihin, iä karäh handjak tagal ikau tuntang mala-hap.

18. Idjä djari imbaris bara ung-kupm aku handak mangampelenge,

iä idjä kedjau bara ikau katahin katawali paham mambehat ikau.

19. Toto, katika tå kea aku handak mamutus gawingku dengan karä olo idjä mamapa ikau; maka olo idjä batimpang tå aku handak mandoliope, tuntang mamumpong karä awang inganan; aku handak mampendeng iä indu tara, mangat arae basewut hong hapus tanah, idjä äkae djari inpahawen.

20. Katika tå kea aku handak mimbit keton kantoh, djetä, amon aku karäli mamumpong keton. Krana toto, aku handak mampendeng keton indu horumet tuntang tara marak karä utus olo hong petak, amon aku mampaterai keton tawanan, haiak gitan keton, koan Jehowa. — (5.Mos.30,3.)

SURAT NABI

H A G G A I.

BAGI 1.

Olo impudji awi karawuse mamangan human Hatalla.

1. Hong njelo duä kahum radja Darius, hong bulan djahawen, andau idjä solake, maka augh Jehowa lembut hadjamban Haggai, nabi tå, akan Serubabel, anak Sealtiel, mantir pamutjok hong Juda, tinai akan Josua, anak Josadak, imam hai tå, koae: — (*Ezra 5,1.*)

2. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, koae: Utus olo toh hamauh: katika hindai sampai, mangat mamangun human Jehowa.

3. Maka augh Jehowa lembut hadjamban nabi Haggai, koae:

4. Kilen, akan keton djari sampai katika, mangat mukong human keton idjä bahalap tampae, tapi huma toh akan balabalang bewäi?

HAG. 1.

5. Toh, kakai augh Jehowa, ia; maka olo arā mikāh inta bas Tempon karā kawan talo belom: Ingangat gawin keton!

6. Keton paham malan, tapi dinon keton isut; keton kuman, tapi djaton tau besoh; keton mi-hop, tapi djaton tau lupat; keton makanian, tapi djaton tau blasut; tinai idjā mawi rear arā kilau manjuang lowang bewāi.

7. Kakai augh Jehowa, Tempon karā kawan talo belom: Ingangat gawin keton!

8. Talih bukit, beramo, awi mandjari huma toh; djetā karāh ingilakku, tuntang aku handak inampahan horumatkku, koan Jehowa.

9. Krana alo keton mendāh mandiao arā, itā, isut bewāi dinon keton; tinai alo keton matumpong ramo hong huma, aku mahimon manariup tā. Buhen djetā? koan Jehowa, Tempon karā kawan talo belom. Djetā tagal humangku idjā balabalang, tuntang genep biti mingat nguan huma ai bewāi.

10. Tagal tā karā langit mangahana arepe mambon akan keton, tinai petak mangahana talo lembut.

11. Krana aku djari mampalem-but talo keang kamahan hong tanah toh, mawi karā bukit, mawi karā gendom, anggor tuntang undus, tinai karā ramon petak sa-mandiai, mawi olon tuntang meto, dengan karā satiar olo.

12. Tā, maka Serubabel, anak Sealtiel éwen duā Josua, anak Josadak, imam hai tā, tuntang hapus tisan olo arā tā manumon augh Jehowa, Hatallae, tuntang karā augh nabi Haggai, tumon Jehowa, Hatallae, djari manjoho

iā; maka olo arā mikāh inta bas Jehowa.

13. Tā, maka Haggai, sarohan Jehowa tā, masuman tumon sohon Jehowa akan olo arā, koae: Aku hindjā keton, koan Jehowa.

14. Maka Jehowa manangkedjet atai Serubabel, anak Sealtiel, mantir pamutjok hong Juda, tuntang atai Josua, anak Josadak, imam hai tā, tinai atai karā olo arā, sampai éwen dumah, mandjari gawin human Jehowa, Tempon karā kawan talo belom, Hatallae tā.

BAGI 2.

Kahain human Hatalla idjā tingkat duā tā, tuntang karadjaan Kristus isumani.

1. Djetā hong andau duā pulu spat, bulan djahawen, njelo duā. kahum radja Darius.

2. Tinai hong bulan udju, andau duā pulu idjā, maka augh Jehowa sampai hadjamban nabi Haggai, koae:

3. Toh suman akau Serubabel, anak Sealtiel, mantir pamutjok hong Juda, tuntang akan Josua, anak Josadak, imam hai tā, tinai akan tisan olo arā tā, koam:

4. Ewe karā keton batise, idjā djari mitā huma toh huang kahsebihin? Kilen ampie toh tinai giton keton? Dia djetā kilau djaton intu matan keton? — (Eora 3,12.)

5. Tapi toh, tanggatanggar ataim, ikau Serubabel! koan Jehowa; tanggatanggar ataim, ikau Josua, anak Josadak, imam hai! tanggatanggar atai' keton, o olo arā hong tanah! koan Jehowa; gawi-gawi bewāi, krana aku hindjā de-

ngan keton, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom;

6. Tuntang aughku tä, idjä hapangku hadjandji dengan keton; metoh keton blua bara tanah Misir, tuntang Roghku, idjä karäh melai bentok keton; tala keton minkah. — (2.Mos.19,5.)

7. Krana kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; Sindä tinai, handjulo hindai, maka aku handak manggulak karä langit,hapus kalunen, hapus tasik tuntang petak; — (Ibran.12,26.)

8. Toto, aku handak manggerek karä olo kapir, tä Idjä taka kakenang karä olo kapir karäh sampai, tuntang aku handak manjuang huma toh dengan kahai, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (Jes.49,6.)

9. Karä salaka bulau puna aingku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

10. Maka kahalap huma idjä: harian toh karäh paham bara idjä solake tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; tuntang aku handak mauenga kasanang hong aka toh, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (Mal.3,1.)

11. Andau duä pulu äpat, bulan djalatién, njelo duä kahum Darius, maka augh Jehowa sampai hadjamban nabi Haggai, koae:

12. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Isek karä imam tahu Torat, sambil hamauh:

13. Paribasa olo mangandut isin metoh brasih hong puting klambie, tuntang puting klambie tä pohos brangai talo, tepong, dijoho, anggor, undus, atawa panginan beken, tau talo tä palus tamput bra-

sih kea?. Tombah karä imam, koae: Dia.

14. Maka koan Haggai: Tapi paribasa olo idjä samar pali awi haantan olo pohos brangai karä talo tä, tau talo tä palus tamput pali? Tombah karä imam, koae: Pudji iä dia pali! — (3.Mos.5,2; 11,24.)

15. Tu tombah Haggai, koae: Kakai utus olo toh, hapus djalah han djetoh djari intu baungku, koan Jehowa; karä gawin lengae, talo handiai idjä djari ilupute hetä uras pali.

16. Maka toh, ingaingat keton, bara andau djetoh tuntang helo bara djetoh, helo bara batu djari injuson akan human Jehowa;

17. Helo bara keton manampara gawi djetoh, maka amon olo manalih hilai gendome, idjä patut duä pulu gantang, maka djetä baha sapulu bewäi; tinai amon iä manalih pühes anggor, angate handak mandino limä pulu gantang, tä maka aton duä pulu bewäi,

18. Aku djari mawi karä gawin lengän keton hapan loai tuntang kamapis, tuntang udjan karangan; tinai keton djaton djari lobah intu aku, koan Jehowa.

19. Toh, maka ingaingat keton bara andau djetoh tuntang helo bara djetoh, iä tä bara andau duä pulu äpat, bulan djalatién, sampai andau tä metoh galang human Jehowa djari ingkes; ingat tä tototo.

20. Aton magon binji hong lepas keton? tinai karä batang anggor, sikon, dalima tuntang batang bua undus djaaton djari mamua. Tapi bara andau toh sku handak mamberkate.

21. Sindä tinai augh Jehowa

sampai Haggai, intu andau duă pulu äpat, bulan tă kea, koac:

22. Sunian akan Scrubabel, mantir pamutjok hong Israel, koam: Aku handak manggulak langit tuntang petak.

23. Aku handak mambaring padadusan karä karadjaaan, tuntang mamparusak kadähen karä karadjaaan olo kapir; aku handak mambalik karä kareta, tuntang karä olo idjä mukonge; karä hadjaran

tuntang karä olo idjä mukong iă akan balongkang, genep biti karäh buah padang kolae.

24. Intu andau tă kea, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, aku handak manduan ikau, o Serubabel, ikau anak Sealtiel, reworku, koan Jehowa, tuntang handak parihara ikau kilau tisin tjap; krana ikau djari intihku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

SURAT NABI

S A G H A R I A.

BAGI 1.

Olo impudji mangat hobah; paitao, aton malaikat penda batang muret, äpat taendok, tuntang äpat tukang sanaman.

1. Hong bulan hanja, njelo duă kahum Darius, maka augh Jehowa sampai Sagharia, anak Bereghja, Bereghja anak Ido, nabi tă, koae: — (*Esra5,1.*)

2. Jehowa djari paham sangit dengan tato keton.

3. Tagal tă, suman akan olo tă: kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Buli aku tinai, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tă aku kea handak buli keton, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

4. Äla keton tumon tato keton, idjä akae karä nabi horan mantehau, koae: Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: käläh keton hobah bara karä djalan keton idjä papa, tuntang bara karä gawin keton idjä kihal. Tapi äwen djaton mahining, iă djaton paraba aughku, koan Jehowa. — (*Jes.31,6.—Jer.3,12.*)

5. Maka karä tato keton, kwe iă toh? Tinai karä nabi tă, atea iă belom sampai katatahi?

6. Tapi karä aughku tuntang tukasku, idjä djari imetähku intu karä reworku, nabi tă, dia djetä toto djari mawi karä tato keton? Sampai äwen tă akan mules tini tuntang mangaku: puna kahandak

Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, mawi ita; tumon karä djalan ita tuntang gawin ita, kalotä kea iä djari malalus tä mawi ita.

7. Andau duä pulu äpat, bulan sawalas, djetä bulan Sebat, intu njelo duä kahum Darius, maka augh Jehowa sampai Sagharia, anak Bereghja, Bereghja anak Ido, nabi tä; tuntang iä hamauh:

8. Hamalem aku mitä, itä! aton olo idjä mukong hadjaran bahan-dang, iä mendeng marak batang muret, idjä hong padang randah; maka hila likute aton arä hadjaran tinai, bahandang, hakawo tuntang batuputi.

9. Maka koangku: O tuangku, äwe karä äwen tä? Tä koan malaikat, idjä hakotak dengangku: Aku handak mamprahan akam, äwe karä äwen tä.

10. Tä tombah olo tä, idjä marak batang muret, koae: Äwen tä, idjä djari injoho Jehowa, mangat mangumbang hapus petak.

11. Maka äwen tä tombah manusian akan Malaikat Jehowa, idjä marak batang muret, koae: Ikäi djari mangumbang petak, maka itä, hapus karä tanah beken tä uras sanang tuntang landang.

12. Tä tombah Malaikat Jehowa, sambil hamauh: O Jehowa, Tempon karä kawan talo belom! kilen katahie ikan djaton maku manjanjang Jerusalem, tuntang karä lewun Juda, idjä djari ilaitm udju pulu njelo toh katahie?

13. Maka Jehowa tombah augh malaikat idjä hamauh dengangku, hapan augh bahalap, augh ampong.

14. Tä malaikat, idjä hakotak dengangku, hamauh dengangku: Tehau, koam: kakai augh Jehowa,

Tempon karä kawan talo belom: aku djari mangabehu tagal Jerusalem, tuntang tagal Sion kabehungku paham.

15. Kasangitku paham hasep tagal karä olo kapir, idjä langak bdjoho tä; krana kalaitku puna isut bewäi, tapi äwen tä mamparusk haliae.

16. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Aku handak tanggoh Jerusalem tinai, tuntang masi iä; humangku karäh imangun hetä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang tali ukur karäh hapan tinai hong Jerusalem.

17. Tinai tehau, koam: kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Karä lewungku karäh mamurai awi kahalape tinai, krana Jehowa handak mampong Sion tinai, tuntang iä handak mintih Jerusalem tinai.

18. Maka aku manggatang matangku, palus mitä; itä! aton äpat tandok hetä.

19. Maka koangku dengan malaikat idjä hamauh dengangku: Narai talo tä? Koae, tombah aughku: Djetä tandok tä, idjä djari mandarai Juda, Israel tuntang Jerusalem.

20. Maka Jehowa mamprahan akangku tukang sanaman, äpat biti.

21. Tä koangku: Narai gawin äwen tä? Maka koae: Djetä karä tandok, idjä djari mandarai Juda, sampai djaton idjä biti tau manggatang takoloke; tapi äwen äpat toh djari dumah, mangat mampikäh djetä, tuntang mangepak karä tandok olo kapir, idjä djari manggatang tandoke mawi tanah Juda, handak mandarai karä olo huange.

BAGI 2.

Olo idjā mimbing tali ukur; Jehowa handak mangalindong tuntang mampahai olo ajue.

1. Tinai aku manggatang matangku, palus mitä; itä! aton idjā biti, tuntang intu lengëe aton tali ukur.

2. Maka koangku: Kangkwe panggoem? Tombah iä: Aku handak mukur Jerusalem, mangat mitä, kilen patut kamboe kabukae.

3. Maka itä, malaikat tä idjā hakotak dengangku, aton blua; tinai malaikat beken blua manambang iä.

4. Tuntang iä manjoho djetsä, koae: Dari, hakotak dengan olo tabela tä, sambil hamauh: Jerusalem karsh iukong tuntang djaton kotaе, tagal kutoh karsh oloe tuntang meto awang huange.

5. Maka aku, koan Jehovah, handak indu kota apui hakaliling iä; tinai aku handak indu kahaie huang iä.

6. Has, has! dari bara tanah hila utara, koan Jehovah; krana aku djari manamburup keton akan äpat matan riwut hong penda la ngit, koan Jehovah.

7. Has, Sion! hakan arepm, o ikau idjā melai hindjä Babel, anak bawi tä.

8. Krana kakai augli Jehovah, Tempon karsh kawan talo belom: Indu kahaim iä djari manjoho aku mananggoh olo kapir, idjā djari maramps keton; krana idjā mawi keton iä mawi bawak matae kea.

9. Krana toto, aku handak mangitau lengängku mawi äwen tä, tä iä indu rampas karsh djiipäe. Tu mon tä keton akan katawan, Je-

howa, Tempon karsh kawan talo belom, djari manjoho aku.

10. Lahap tuntang handjak, o Sion, anak bawi! krana toto, aku dumah, tuntang aku handak melai bentokm, koan Jehovah.

11. Kutoh karsh olo kapir karsh indahang akan Jehovah intu katika tä, mandjadi indu djalaham olo akangku, tinai aku handak melai bentokm; tä keton akan katawan, Jehovah, Tempon karsh kawan talo belom, djari manjoho aku manalih keton. — (1.Mos.49,10.)

12. Tä Jehovah karsh manjores Juda indu bagin ai, hong tanah idjā brasih tä, tuntang iä karsh mintih Jerusalem tinai.

13. Suni, o karsh isi, inta baun Jehovah; krana iä djari manaradjang bara äkae idjā brasih.

BAGI 3.

Josua, imam hai tä.

1. Limbah tä Iä mamprahan akangku Josua, imam hai tä, idjā mendeng intu baun Malaikat Jehovah; tuntang setan mendeng hila gantaue, handak mandawa iä.

2. Tapi Jehovah hamanh dengan setan: Käläh Jehovah manjapa ikau, o setan; toto, käläh Jehovah, idjā mintih Jerusalem, manjapa ikau! djaton iä toh kilau tetek pondok, idjā djari insuwit bara apui?

3. Maka Josua tä halikä pakiae, amon iä mendeng naharep baun Malaikat.

4. Tä koan Iä tä, sambil hamauh dengan äwen idjā mendeng naharep baue: Engkak karsh pakiae halikä tä bara iä. Limbah tä iä hamauh dengae: Itäm, aku

djari manapae dosan bára ikau, tuntang handak makaian ikau hapan klambi bahalap.

5. Tinai koae: Kepan sambon hrash intu takoke. Tá áwen mangkepan saruhan brasib intu takoke, tuntang makaian iá. Maka Malaikat Jehowa mendeng darihe hetá.

6. Maka Malaikat mananta akan Josua, koae:

7. Kakiaugh Jehowa, Tempon kará kawan talo belom: amos ikau karáh manandjeng hong djalangku, tuntang toto manonggo malalus pangkat gawim idjá dengangku, tá maka ikau karáh marentah hamangku, tuntang mahaga kará parantaranngku, tinai aku handak manjoho áwen idjá hetoh, mangat manganggulo ikau.

8. Toh hining, o Josua, ikau imam hai, tuntang karáh karampim idjá darahm, krana iá tá uras nabi: krana toto, aku handak mampadumah rewariku, Salundik tá. — (Jes.4,2;11,1.)

9. Krana toto, batu idjá toh, idjá djari ingkesku intu baun Josua, karáh aton udju matae. Toto, aku handak mogo mukir iá, koan Jehowa, Tempon kará kawan talo belom, tuntang aku handak manapae kará dosan tanah toh dalam idjá andau.

10. Katika tá, koan Jehowa, Tempon kará kawan talo belem, keton karáh hakadja dengan kola hong pendé batang anggor tuntang sikon ai.

BAGI 4.

Sarangan sumbo tuntang duá kadárah batang bua undus.

1. Maka malaikat idjá hamauh

dengangku, hakuli tinai, balalu iá mampisik aku, kilau olo batiroh impisik,

2. Sambil hamauh dengangku: Narai talo gitam? Koangku: Aku mitá tantahan surabo idjá uras bulau, tuntang sarangan undus intu ngamboe, tuntang udju dalang palita intu lawie, tinai genepe dalang palita atón mudjumudju dijalan undus tamá.

3. Tinai dut batang bua undus hasensila hetá, idjá hila gantaan sarangan undus, tinai idjá hila sambile:

4. Tombah aku, sambil hamauh dengan melaikat, idjá hakotak dengangku, koangku: O tuangku! akan en kará talo tá?

5. Tombah malaikat, idjá hakotak dengangku, sambil hamauh: Djaton ikau katawan, akan en kará talo tá? Tombah aku: Dia, tuan.

6. Tá tombah iá, sambil hamauh dengangku: Djetoh augh Jehowa akan Serubabel, koae: Djaton awi kaabas atawa awi kwasa, tapi awi Roghku talo tá karáh mandjadi, koan Jehowa, Tempon kará kawan talo belom.

7. Æwe ikau, o bukit idjá gantong? Intu baun Serubabel ikau akan mandjadi tanah rampar bewai; iá karáh haragapan batu mambatang tá, idjá indu kahapuse, sampai olo ará karáh baratehau paham: berkat, berkat acae!

8. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

9. Lengén Serubabel djari haragapan galang huma toh, lengé kea akan mandjari djetá; mangat keton katawan, Jehowa, Tempon kará kawan talo belom, djari manjoho aku tanggoh keton.

10. Krana äwe idjä mangabelä andau talo korik toh? krana äwen udju tä, iä tä matan Jehowa, idjä manitip hapus petak, handjak mitä batu kahapus tä hong lengän Serubabel.

11. Tinai tombah aku, sambil hamauh dengae: Maka narai duä batang bua undus tä, idjä hila gantaun tantahan sumbo, tuntang hila sambile?

12. Tuntang sindä tinai aku tombah, sambil hamauh dengae: Narai duä kedan batang undus tä, idjä darah duä sarangan uudus bulau tä, tuntang nahutu akan sarangan tä?

13. Tä koae dengangku: Djaton ikau katawan narai djetä? Tombah aku: Dia tuan.

14. Tä koae: Djetä duä anak undus tä, idjä mendeng intu baun Tempon salepah kalunen.

BAGI 5.

Surat idjä manari, tuntang olo bawi hong epa tä.

1. Tinai aku mariaran matangku, nanggera; itä! aton surat idjä manari.

2. Maka iä hamauh dengangku: Narai gitam? Tombah aku: Aku mitä surat manari, duä pulu hasa kapandjange, tuntang sapulu hasa kalombahé.

3. Tä iä hamauh dengangku: Djetä surat sapa tä, idjä karäh blua akan hapus kalunen, krana karä olo panakau inganan tumon surat tä, tinai karä olo idjä sum-pah sala inganan tumon surat tä.

4. Aku djari manjoho djetä blua, koan Jehowa, Tempon karü kareta aton blua barä helat bu-

kawan talo belom, mangat iä sampai human olo panakau, tuntang sampai human olo panjum-pah sala hapan arangku, palus melai hong humae tä, balalu mamparusak tä lepalepah karä batue tuntang jue.

5. Maka malaikat, idjä hakotak dengangku, aton blua, sambil hamauh dengangku: Riaran matam, itäm, narai talo tä idjä blua hetä?

6. Koangku: Narai tä? Tombah itä: Idjä blua hetä, djetä epa. Tinai koae: Djetä puna ampie hong hapus tanah.

7. Maka itä! botop pronggo hagatang; tinai aton olo bawi mondok hong epa tä.

8. Tä koae: Djetä karajap tä. Palus iä mandjakah iä akan epa tä, tuntang mandjakah botop pronggo tä akan hundjun baun epa.

9. Maka aku mariaran matangku, nanggera; itä! aton olo bawi duä biti blua, tuntang iä hapolapase riwut; maka palapase tä kilau palapase sabaru; palus iä mimbit epa tä trawang helat petak dengan langit.

10. Tä koangku dengan malaikat, idjä hakotak dengangku: Kangkwe äwen mimbit epa tä?

11. Koae, tombah aughku: Mangat manampa huma akae hong tanah Sinear, uka hetä iä indähen, tuntang ina hong galange.

BAGI 6.

Æpat kareta, imam hai inenga makota.

1. Tinai aku mariaran matangku, palus manampajah; itä! Æpat kareta aton blua barä helat bu-

kit duă, maka bukit tă nras tam-baga.

2. Intu kareta idjă indjarat ha-djaran bahandang; intu kareta idjă dnă indjarat hadjaran habilem.

3. Intu kareta idjă telo indja-rat hadjaran baputi; intu kareta idjă äpat indjarat hadjaran habelang idjă abas.

4. Tombah aku, sambil hamanh dengan malaikat, idjă hakotak dengangku: Narai djetă, tnan?

5. Tombah malaikat, sambil ha-mauh dengangku: Djetă äpat ri-wut idjă penda langit, idjă blua bara äkae, bara baun Tempon sa-lepah kalunen.

6. Idjă babilem hadjarae, kare-tae tă palus akan utara, tinai idjă baputi tă manntut iă; tapi idjă habelang tă akan hila salatan.

7. Limbah tă idjă abas tă ma-nalih, blaku, mangat iă tau ma-ngumbang, mahoroë karä tanah; maka koae: Lius, kumbangkam-banga hapus petak. Palus djetă mangnmbang hapus petak.

8. Maka iă mangahau aku, sambil hamanh dengangku, koae: Itäm, idjă djari hagoet akan hila utara maluput huangku hong tanah hila utara.

9. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

10. Duan belahe olo tawanan tă, haris Heldai tuntang Tobia, tinai Jedaja, palus andau panumahe ta-mă human Josia, anak Sepanja, idjă djari dumah bara Babel.

11. Tă duan salaka bulan, tun-tang tampa makota, palus kepan djetă intu takolok Josua, anak Jossadak, imam hai tă:

12. Sambil hamauh dengae, koam: kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: toto, idjă puna

arae Salundik tă, kahum iă talo karäh manjalundik, tuntang iă ka-räh mamangun human Jehowa. — (3,8.)

13. Toto, iă karäh mamangun human Jehowa, tuntang tarima karä kahai, tinai iă karäh mondok, marentah hong padadusae; tuntang iă hong padadusae imam kea, dnă pangkat tă karäh bulat.

14. Maka karä makota tă patut ina hong human Jehowa, hapan mingat Heldai, Tobia, Jedaja tun-tang Josia, anak Sepanja tă.

15. Bara kedjau karäh dumah, idjă ombo mamangun human Jeho-wa; tă keton akan katawan, Je-howa, Tempon karä kawan talo belom, djari manjoho aku tanggoh keton. Djetă karäh mandjadi, amon keton totototo manumon augh Je-howa, Hatallan keton.

BAGI 7.

Agama djaton baguna, amon atäi djaton toto budjur tuntang pamasi, tumou pren-tah Matalla.

1. Hong njelo äpat kahum ra-dja Darius, maka augh Jehowa sampai Sagharia, andau äpat, bul-an djalatien, djetă bulan Kisloi;

2. Metoh olo djari manjoho Sa-reser, Regemmelegh, tuntang karä idjă dengae talih human Je-howa, mangat blaku intu baun Jehowa,

3. Tuntang misek intu karä imain, idjă hong human Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang intu nabi, koae: Patut ikki magon manangis hong bulan limă, tuntang puasa, kilau djari gawin ikäi toh arü njelo katahi?

4. Tä augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, sampai aku, koae :

5. Suman akan hapus ungkup olo hong tanah toh, tuntang akan karä imam, koan: metoh keton puasa tuntang manatum, hong bulan limä tuntang hong bulan udju, djari udju pulu njelo toh, aton kea keton toto puasa intu aku?

6. Atawa metoh keton kuman tuntang mihop, djaton keton djari kuman mihop akan keton bewäi?

7. Djaton aughku tumon tä kea, idjä insauan Jehowa hadjamban karä nabie bihin, metoh Jerusalem ing-kalewu tuntang sanang, tuntang karä patataie hakaliling iä, tinai metoh hila salatan tuntang tanah randah tä iukong kea?

8. Metoh tä augh Jehowa sampai Sagharia, koae :

9. Kakai koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: haputus budjubudjur, tuntang badjoha haiak hasi sama arep keton;

10. Äela mahenjek balo tuntang nolä, tamuäi tuntang olo tjalaka, tinai äla atäi keton hakarangka ha-kapapa sama arep keton.

11. Tapi olo tä djaton maku mingat, iä mahakan bahae, tuntang mandengen pindinge, uka iä äla mahining.

12. Iä manekang atäie kilau hintan, uka iä äla mahining Torat tuntang karä augh, idjä impait Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, awi Rogh ai, hadjamban karä nabi horan. Tagal tä kasangit idjä paham tä djari lembut bara Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

13. Tuntang talo mandjari tumon djari pasumae; basa äwen djaton maku mahining, tä aku kea djaton

maku mahining, metoh äwen mangahau, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

14. Tapi aku kilau barat djari manambalang äwen tä marak karä olo kapir, idjä djaton kasenae bihin; tä tanahe irusak limbah likute, sampai djaton olo tesek bali hetä; olo djari manampa tanah idjä kam-pili tä mandjadi karusak haliae.

BAGI 8.

Djandjin Hatalla akan Jerusalem.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: aku djari mangabehu tagal Jerusalem. paham kabehungku; tuntang pa-ham kasangitku aku djari bahiri acae.

3. Kakai augh Jehowa: aku ha-luli tanggoh Sion, tuntang handak melai hong bentok Jerusalem; tä Jerusalem karäh bagarä lewun katoto, tuntang bukit Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäh bagarä bukit karasih.

4. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: karä ba-kas hatüä bawi akan mondok hong karä djalan Jerusalem tinai, tntang hasokah tagal kambon umure.

5. Tinai karä djalan lewu tä ka-räh kontep anak olo hatüä bawi, idjä busik hetä.

6. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: basa talo tä bahali intu matan karä ti-san olo toh katontoh, kilen, djetä bahali kea intu matangku? koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

7. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: toto, aku handak maliwus djalaham olo ajungku bara tanah kabaloman, tuntang bara tanah kabalepan kea.

8. Palns aku handak mimbit äwen akan toh, mangat iä melai hong Jerusalem; maka olo tä karäh indu baris ajungku, tinai aku indu Hatallae, hong katoto tuntang asi.

9. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: paabas lengän keton, keton handiai, idjä katontoh djari mahining augh toh bara njaman karä nabi, awang djari inasuman metoh andau galang hUMAN Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, haru ingkes, mangat humac tä imangun.

10. Krana helo bara andau tä satiar olo haiang bewäi, tuntang gawin karä meto djaton kea gunae, tinai olo idjä dumah lius djaton tawan kasanang tagal musoh, krana aku nalua karä olo hawi sama arepe.

11. Tapi katontoh aku djaton handak kalotä gawingku dengan tisan olo toh kilau bihin, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

12. Tapi karä talo imbul karäh paham mandjari, batang anggor karäh mamua, tana karäh paham palembute, tuntang langit karäh hambon, palus aku handak manenga karä talo tä akan tisan utus olo toh.

13. Maka karäh, tumon ikau, o unggup Juda, tuntang ikau, o unggup Israel, djari indu sapa marak karä olo kapir, kakai aku handak maliwus keton, tuntang keton karäh indu berkat; äla mikäh, paabas lengän keton!

14. Krana kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: tumon aku bihin handak mangapähä keton, metoh karä tato keton djari mamparahas aku paham, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang aku djaton djari mangarajau tagal tä:

15. Kakai katontoh tinai aku handak mampahalap Jerusalem tuntang unggup Juda; äla mikäh!

16. Tapi djetoh, idjä patut inumon keton: hasuman katoto akan sama arep keton, tinai putus budjubudjur tuntang djadian kasanang hong karä bauntonggang keton.

17. Tinai äla idjä biti mado ka papa hong atäie mawi kolae, tuntang äla radjin sumpah sala; krana djetä uras injingiku, koan Jehowa.

18. Tinai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, sampai aku, koae:

19. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: andau puasa tä hong bulan äpat, hong bulan limä tuntang bulan udju, tinai puasa hong bulan sapulu tä, karäh akan unggup Juda indu karandjake tuntang karantange, tinai indu andau haie idjä ramirami; baja sintia katoto tuntang kasanang.

20. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: dapit, maka arä utus olo tuntang olo bara arä lewu akan hagoet,

21. Tuntang olo bara lewu idjä karäh hamauh dengan olo lewu beken: kälöh ita gulong lius, mangat blaku intu baun Jehowa, tuntang mangat manggau Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; ikäi toh handak lius kea.

22. Tumon tä arä utus olo, tun-

tang olo kapir idjä kwasa, karäh dumah hatawotawon, mangat mang-gau Jehovah, Tempon karä kawan talo belom, hong Jerusalem, tinai mangat musok hong baun Jehowa.

23. Kakai augh Jehovah, Tempon karä kawan talo belom: Katika tä inaka sapulu hiti bara karä basan olo kapir karäh manahanan puting klambin olo Jehudi idjä biti, koae: käläh ikäi handak hagoet omha keton, krana ikäi djari mahining Hatalla aton hindjä keton.

BAGI 9.

Olo kapir iantam, tapi akan Israel djandji ineuga.

1. Djetoh augh hukum, idjä insuinan Jehovah mantam tanah Hadraghi, tuntang Damaskus kea iawie. Krana Jehovah puna manjengok karä olo kalunen samandani, sarma kilau karä hamputan Israael.

2. Tinai hukum tä inukase akan Hamat kea, tuntang akan Tirus dengan Sidon, alo djeta pintar paham.

3. Krana Tirus djari mamangun kota akac, tuntang djari mamuppong salaka kilau rotik pohok, tinai bulau kilau rumpur hong djanlan.

4. Tapi toto, Jehovah karäh manggian iä bara bagie, tuntang mambaring kota akan tasik, tinai iä karäh lepah kinan apui.

5. Askalon karäh mitä tä tuntang kikähe, kalotä kea Gasa tuntang paham kapähäe, tinai Ekron kea, basa idjä aka kaharape tä djari rungkok haliae; radja Gasa

karäh nihau, Askalon djaton akan ingkalewu hindai.

6. Olo panjelat karäh melai hong Asdod; aku handak mampalomat kadjohon olo Pilisti.

7. Aku handak manganan dala bara njamae, tuntang kihale bara kasingae, sampai tisan äwen tä kea akan Hatallan ita; toto, iä karäh kilau mantir hong Juda, tinai Ekron kilau olo Jebusi tä.

8. Tuntang hitingku handak melai indu kotaé hakaliling humangku, tagal karä kawan parang tä, idjä undur ladju, nakara olo pararat tä äla mawi äwen tinai, krana toh matangku djari mitä tjälakae.

9. Handjak rantang, o Sion, anak bawi, lahap o Jerusalem! Itä! radjan keton aton dumah tanggeh keton, iä tetek tuntang Djurusalamat; iä randah atäie, mukong kalidai, tuntang anak kalidai bawie tä. — (Joh.12,15.Jes.62,11.)

10. Krana aku handak manganan karä kareta bara Epraim, tinai karä hadjaran bara Jerusalem: karä panah parang karäh lomos: krana lä karäh masuman kasanang akan olo kapir; maka karadjaan ai bara tasik palus tasik, hara batang-danum tä sampai saran petak.

11. Tinai awi dahan djandjim, o Sion, aku handak maliwus karä barism idjä tawanan bara palowang, idjä djaton bara danum.

12. Buli kotan keton tinai, o keton idjä tawanan tuntang magon harap; andau toh kea aku masuman akan keton, salipet aku handak mamalah akan keton.

13. Krana aku djari mangantjang Juda akangku kilau panah, tuntang djari manatap Epraim. Pana-kam, o Sion, handak imbitku ma-

wi pauakam, o tanah Hellenes; aku handak mawi ikau mandjadi kilau padang pangkalima.

14. Jehowa karäh mamala amboolo tā, tuntang anak panahe karäh lekas kilau kilat; tinai pangkahai Tuhan, Jehowa, karäh mampahiau sarunai, balalu iä karäh manalih bara hila salatan hapan talo badjea.

15. Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäh mangalin-dong olo ai, tapi karä musohe impalomose impanjukoke, kilau batu idjä inganau: mangat äwen tā mihip tuntang lalento kilau awi anggor, tinai iä karäh basuang kilau sangkir, kilau puting mesbeli tā.

16. Jehowa, Hatallae, karäh mawat iä intu andau tā, basa iä kawan olo ai; krana hong tanah karäh inapendeng toros batu idjä brasili.

17. Krana lelehan karä panataue, lelehan kabungase! Gendom karäh mamparigaş pambudjange idjä hatüä, tinai anggor pambudjange idjä bawi.

BAGI 10.

Djandji indahang hindai.

1. Laku udjan bara Jehowa katika udjan mukäi tihin talo; puna Jehowa idjä manampa baun-andau, iä karäh mudjan akan keton ombeombet akan karä ampin ramon tana.

2. Krana karä dewa masuman talo haiang bewäi, tuntang karä nudjum ai mitä talo ngahus, tinai masuman nupi idjä haiang, ampong ai haiang bewäi; tagal tā äwen djari inamput kilau tabiri,

tuntang djari irusoh, basa iä dja-ton sakatike.

3. Kalaitku djari hasep mawi sakatik, tuntang aku handak maläh mawi karä tabiri hatuë tā; krana Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, handak manalih kawae, ungkup Juda tā, handak manatap iä kilau hadjaran kabaie akan parang.

4. Mantir, hakim, pangkalima tuntang olo marentah karäh lembut bara iä.

5. Karä äwen tā kilau pangkalima, idjä malitek rumpur hong djalan metoh parang, tuntang iä karäh mamarang; krana Jehowa karäh hindjä dengae, sampai karä olo idjä hapan hadjaran akan nju-kok awie.

6. Aku handak mampaabas ungkup Juda, tuntang maliwus ungkup Josep, palus handak halalian iä tinai; krana aku djari manjanjang äwen; tā iä karäh kilau dia djari inganangku; krana aku Jehowa, Hatallae, tuntang aku handak tarima aughe.

7. Epraim karäh kilau pangkalima, tuntang atäie karäh handjak kilau awi anggor; karä anake akan mitä tā tuntang kahau-djake, atäie karäh rantang hong Jehowa.

8. Aku handak mampahiau tokoku acae, tuntang mamumpong iä; krana aku handak maliwus iä, tuntang iä karäh ingapal tunon kakapale bilih.

9. Aku handak manawur äwen marak karä utus olo, tā iä karäh mingat aku hong äcae idjä ke-djau; maka iä karäh belom tuntang karä anake, palus buli.

10. Krana aku handak halalian äwen bara tanah Misir, tuntang

mamumpong iä bara Aeur, tinai aku handak mimbit iä akan tanah Gilead tuntang Libanon, sampai tanah tä djaton karäh ombet äkae.

11. Äwen karäh hanimpah tasik, kadjakä tä, tuntang iä karäh mamukul karä riske, tä karä labehun batangdanum karäh teah; tuntang kadjohon Asur karäh impalokang, tinai sokah karadjaan Misir karäh terai.

12. Aku handak mampabas äwen hong Jehowa, hong arau ai äwen karäh manandjong, koan Jehowa.

BAGI 11.

Tanah Israel karäb rusak, basa olo hetü manganan Kristus.

1. Uap lawangm, o Libanon, ukara apui kuman karä batang seder aim.

2. Tangis, karä batang goper, basa karä batang seder djari balongkang, basa idjä bahalap tä djari rusak; tangis, karä batang elahong Basan, basa kajuan idjä lombah tä djari inaweng.

3. Aton augh bawai karä sakatik, basa kahalape djari rusak; aton augh sakungkoung singa tabela, basa rowut hong saran Jordan djari rusak.

4. Kakai augh Jehowa, Hatalangku: Sakatik tabiri toh, idjä tantai indu impatäi.

5. Krana tempoe mampatäi iä, tuntang djaton manjewut tä sala, tinai genep bitin äwen, idjä mandjuel iä, hamauh: tara akan Jehowa! toh aku tatau. Maka djaton idjä biti karä sakatike manjanjang iä.

6. Tagal tä aku djaton kea handak manjanjang olo tanah toh hindai, koan Jehowa. Tapi toto, aku handak manjaragh karä olo, genep biti akan sama arepe, tuntang akan lengän radjae, tä iä karäh mamparotek tanah toh, tuntang aku djaton handak maliwus äwen bara lengae.

7. Tumon toh aku djari manjakatik tabiri idjä tantai indu impatäi, tagal karä tabiri idjä tjalaka tä; aku djari manduan dura sokah akangku; idjä tä djari inggaraku Noam, (*kamangat*,) tinai idjä Hibal, (*kakaras*,) tuntang aku djari manjakatik tabiri ts.

8. Aku djari mampalomos telo sakatik dalam idjä bulan, basa huangku djari bisau awie, tuntang iä kea mangabelä aku.

9. Maka koangku: Aku djaton handak manjakatik keton hindai: idjä akan matäi, naughe iä matäi, tinai idjä akan meher, naughe iä meher, tä naughe idjä tsae tä hakuman isi sama arepe.

10. Palus aku manduan sokahu Noam ta, balalu mamelek djetä, tuntang mangarak djandjingku, idjä djari inampaku dengan karä utus olo.

11. Djetä ingarak intu andau tä. Tumon tä karä idjä tjalaka marak karä tabiri tä. idjä mendäh aku, djari kasene, djets toto augh Jehowa.

12. Krana aku djari hamauh dengan äwen tä: Kälsh amon keton radjin, plua regangku: tinai amon dia, naughe bewäi. Maka äwen tä djari misä tumon iä marga aku, telo pulu ringgit. — (*Matt.26,15*.)

13. Tapi Jehowa hamauh denganangku: Djakah tä akan tukang

blanai. Lalehan regangku, idjä irega äwen! Palus aku manduan telo pulu ringgit tä, maudjakah tä hong human Jehowa, akan tutang blanai. — (Matt.27,9.)

14. Limbah tä aku mamelek sokahku Hibaltä, tuntang mangarak pakat Juda dengan Israel.

15. Tinai Jehowa hamauh deungaungku: Duan sindä tinai pakarang sakatik idjä humong.

16. Krana itäm, aku handak mampalembut hong tanah toh sakatik, idjä djaton manalih awang meher, tuntang djaton manggau awang lajang, djaton manatamba awang bahimang, djaton mätön awang lembä; tapi isin awang basént karäh kinae, tuntang tun-djike ingulape.

17. Pajahl sakatik idjä parajap tä, idjä manalua kawangku! Padang karäh buah lengae tuntang matae gantau; lengae akan kari-tip lepah, tuntang matae gantae karäh salenga kawus.

BAGI 12.

Olo idjä pertaja hong Kristus djaton tau alah hong karäh tjalakae.

1. Djetoh augh hukum, idjä insuman Jehowa mantam Israel. Jehowa idjä hakotak; iä idjä mambirang langit tuntang manggalang petak, tinai mandjadian hambaruan olo intu huange.

2. Toto, aku handak manampa Jerusalem mañdjadi indn sangkir kabusau akan karäh utus olo hakaliling; tinai Juda mshin akan omba kea, amon Jerusalem inga-pong.

3. Intu andau tä aku handak manampa Jerusalem indu batu behat akan karäh utus olo; olo handiai idjä handak mätoe toto karäh badirit paham, krana karäh utus olo kalunen karäh hapumpong tantai mawi iä.

4. Intu andau tä, koan Jehowa, aku handak mubah karäh hadjaran, tuntang mainpanjaunau karäh olo awang mukonge; tapi akan ungkup Juda aku handak mararian matangku, malainikan karäh hadjaran utus olo handiai handak imbutäku.

5. Tä karäh mantir Juda karäh hamauh hong atsie: käläh olo Jerusalem harap bewäi hong Jehowa, Tempou karäh kawan talo belom, Hatallae.

6. Katika tä aku handak mawi karäh mantir Juda mandjadi kilau pondok apui penda kaju, kilau sewan manjala penda peteng gedom, nakara iä manjeha karäh utus olo sambil gantau; tapi Jerusalem karäh melai palus dapit intu äkac hong Jerusalem.

7. Maka solake Jehowa karäh mahaga karäh tingkap Juda, belä ungkup Dawid tuntang karäh olo Jerusalem mampatara arepe mawi Juda.

8. Katika' tä Jehowa karäh manalawang olo Jerusalem; baris äwen idjä pangkalemo intu katika tä karäh uras kilau Dawid; tapi ungkup Dawid uras karäh kilau hatalla, kilau Malaikat Jehowa helo baun äwen.

9. Katika tä aku handak mingat, uka mampalomos karäh olo kapir, idjä maranggar Jerusalem.

10. Tapi akan hundjun ungkup Dawid tuntang karäh olo Jerusalem aku handak manusuh Rogh

asi, Rogh lakudoa; tuntang äwen karäh manampajah aku idjä djari iadjoke, tinai äwen karäh manatum aku, kilau manatum anak tonggal, äwen paham karäh manangis aku, kilau manangis anak bakas. — (Joh.19,37.Joel3,1.)

11. Katika tä augh tatum karäh paham hong Jerusalem, tumou kilau houg Hadadrimou, hong djanah Megidon bilih. — (2.Kron. 35,22.)

12. Hapus tanah karäh manatum, genep hamputae habarishabaris; ungkup Dawid ngabuat, tuntang karä bawie ugabuat; ungkup Natani ngabuat, tuntang bawie ugabuat;

13. Ungkup Lewi ngabuat, tuntang bawie ngabuat; ungkup Simei ngabuat, tuntang bawie ngabuat.

14. Tinai karä hamputan awang beken, genep hamputae ngabuat, tuntang bawie ngabuat.

BAGI 13.

Lowang asi; karä gawin dewa irusak; Kristos idjä ihukum tä mamutus talo handiae.

1. Katika tä lowang danum karäh iuap akan ungkup Dawid, tuntang akan karä olo Jerusalem, idjä mamapas karä dosa tuntang kakihal. — (Jes.55,1.Joh.7,37.)

2. Maka katika tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, aku handak mampalomos bara tanah toh karä aran dewa, sampai djetä djaton ingat hindai; tinai karä nabi sala tuntang rogh kakihal handak inganauugku bara tanah;

3. Sampai amon olo kalotä handak magou manudjum, maka indu bapae, idjä djari manak iä, karäh hamauh dengae: ikau djaton tau belom, basa ikau djari masuman sala hapan aran Jehovah. Tuntang indu bapae, idjä djari manak iä, karäh mamuno iä, amon iä manudjum.

4. Intu katika tä maka karä nabi sala karäh mahamen tagal talo paitae, metoh iä manudjum: iä djaton karäli hapakajan habulu hindai, idjä hapec manandjaro.

5. Tapi äweu karäh hamauh: aku puna djaton nabi, aku olo pamalan bewäi, krana aku djari mauempo olo bara pesangku tabela.

6. Tinai amon olo hamauh deingae: buhen karä himangm toh intu lokapin? — tä iä karäli tomah: kalotoh aku impahimang hong humau karampiku.

7. O padang! tatap arepm mawi Sakatikku, mawi idjä Padjakku tä, koan Jehovah, Tempon karä kawan talo belom: awi Sakatik tä, tä karä tabiri tä karäh daraidaraia; tä maka aku handak mandjudju lengängku mandohop olo korik tä. — (Mark.14, 27.)

8. Maka karäh hong hapus tanah, koan Jehovah, bagi duä karäh impalomos matäi, tapi idjä karäh batisa hetä.

9. Idjä bagi tä aku handak manamäe akan apui, tuntang aku handak inamprasilh djetä kilau olo inamprasilh salaka, tuntang mangkemä iä kilau olo mangkemä bulau; tä äwen tä karäh manghau arangku, tuntang aku handak tarima aughe. Aku handak hamauh: djetä djalahian olo ajung-

ku. Tinai äwen karäh hamauh:
o Jehowa, Hatallangku!

BAGI 14.

Kristus mamutus, mangalindong tuntang
mampahai ungkup ajue.

1. Itä, andau aton dumah idjä
inukas Jehowa, tä talo idjä iram-
pas keton karäh imbagi hong ikau.

2. Krana aku handak mamum-
pong karä olo kapir mangalahi Je-
rusalem; tä lewu karäh dinon,
tuntang karä humae irampas, ti-
nai karä bawie irajap; sahagi le-
wu tä karäh tampat tawanan, tapi
tisae tä djaton karäh impalomos
bara lewue.

3. Krana Jehowa karäh mana-
radjang, balalu mangalahi olo ka-
pir, sama kilau iä pudji manga-
lahi horan metoh klahi.

4. Paie intu andau tä karäh
intu bukit batang undus, idjä da-
rah Jerusalem, hila timor; maka
bukit batang undus tä karäh sila
haruä, bara timor palus barat,
sampai djadi djanah lombah intu
helate; sabagi hukit tä karäli tan-
dar akan hila utara, tinai sabagi
akan hila salatan.

5. Tä keton karäh hadari ma-
horoe djanah helat bukitu tä,
krana djanah tä palus sampai
Asal; keton karäh hadari, sama
kilau keton djari hadari awi pe-
tak hagerek, metoh pangereng
Usia, radja Juda; ta Jehowa, Ha-
tallangku, karäh dumah, tuntang
karä idjä brasih haiak dengam,
o Tuhan.

6. Andau tä talo djaton karäh
blawa, tapi karemeng tuntang
kakaput bewäi.

7. Djetä andau, idjä katawan
Jehowa bewäi; andau idjä djaton
toto handau djaton toto hamalem;
tapi metoh halemäi talo karäh blawa.

8. Tinai intu andau tä maka
danum kaharingan karäh nahasak
bara Jerusalem, belahe akan da-
nau hila timor, tinai belahe akan
tasik lombah tä; musim pandang
tuntang musim sadingen djetä
karäh aton.

9. Maka Jehowa karäh indu
radja mahundjun salepah petak;
andau tä tonggal Jehowa bewäi,
tuntang arae tonggal kea.

10. Hapus tanah toh hakaliling
karäh uras randah, bara Geba
gegä palus Rimon, idjä hila sala-
tan Jerusalem: tapi Jerusalem
karäh impagantong tuntang ing-
kalewu intu puna äkae, bara baun-
tonggang Benjamin sampai baun-
tonggang idjä solake, sampai baun-
tonggang putinge, hara tjandin
Hananeel sampai äka pähes radja.

11. Olo karäh mangkalewu hetä,
tuntang talo pangarak djaton hin-
dai: krana Jerusalem karäh melai
sanang palus. — (Pangar.22,3.)

12. Maka djetoh hukum, idjä
hapan Jehowa malukum karä utus
olo, awang djari mamarang Jeru-
salem: isie karäh maram metoh
iä magon manandjong. matae ka-
räh kisak hong äkae, tuntang dje-
lae karäh munos hong njamae.

13. Tinai andau tä kea latento
paham karäh lembut bara Jehowa,
sampai genep bitin äwen hatanta-
kan sama arepe, tuntang mandju-
du lengae mawi lengän kolae.

14. Krana Juda kea karäh ma-
marang hong Jerusalem, tuntang
panatau karä olo kapir idjä haka-
filing karäh imumpong, bulau sa-
laka tuntang kutoh karä pakaian.

15. Tumou tä kea hukum karä hadjaran, hadangan, onta, kalidai tuntang karä meto, idjä djari ombo kawan parang tä, sama kilau lukum äwen.
16. Tinai tisan karä olo kapir tä, idjä djari maranggar Jerusalem, karä manalih genep njelo, mangat sombajang intu Radja, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang mangat mahaga andau hai, pesta tingkap dawen tä.
17. Maka genep djalahian olo hong hapus petak, idjä djaton haudak ombo manalih Jerusalem, mangat sombajang intu Radja, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, akan olo tä andau djaton karä udjan.
18. Tinai paribasa amon utus olo Misir djaton maku ombo manalih, tä batangdanune djaton karä manjambong mambisa tanahe. Djetä bukum tä, idjä karah hapani Jehowa mawi karä olo kapir, awang
- djaton ombo manalih, mahaga pesta tingkap dawen tä.
19. Krana djetä karäh indu dosan olo Misir, tuntang indu dosan karä utus olo, idjä djaton handak hagoet, mangat mahaga pesta tingkap dawen.
20. Katika tä hong karä pakaiyan hadjaran karäh aton biutik kalotoh: Brasih akan Jehowa. Tinai karä rindjing hong humau Jehowa karäh uras sama kilau sangkon daha hong baui mesbeh.
21. Toto, karä rindjing hong hapus Jerusalem tuntang Juda inahin karäh brasih akan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; sampai olo handiai, idjä handak maluput parapah, karäh manalih mimbit djetä, hapae mainpaka-sak raimon parapahe. Tinai olo Kanani djaton karäh aton hindai hong humau Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, intu katika tä.

SURAT NA

M A L E A G H I.

BAGI 1.

Olo impudji, basa iü ngalapean sintan Hatalla.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä insanæ hapae mampudji olo Isael, hadjamban Malenghi.

2. Aku djari sinta keton, koan Jehowa. Tapi keton hamauh: Na-

rai sintam akan ikä? — Dia Esau tä paharin Jakob? koan Jehowa: tinai aku djari sinta Jakob, — (1.Mos.25.23.Rom.9.10.)

3. Tapi Esau djari ingabelaku: tuntaung aku djari mambenjem karä bukit, idjä äkac, palus djari manenga tä indu äka tunis akan karä naga.

4. Tinai alo Edom hamauh: Ita

toto djari rusak; tapi takan, ita haragapan karä äka idjä rusak tä tinai, — tapi koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Amon äwen haragapae, maka aku handak mangarake. Olo karäh manggarä iä: tanah kadarhaka, tuntang utus olo idjä äka kalait Jehowa palus sampai katatahi.

5. Matan keton karäh mitä tä, tuntang keton karäh hamauh: Jehowa akan inara hong hapus saran Israel.

6. Anak patut mahorumat bapae, tuntang djipen dengan tempoe. Toh, amon aku toh Bapa, kwe horumatkü tä? Amon aku toh Tempo, kwe karawan olo dengangku? koan Jebowa, Tempon karä kawan talo belom, mawi keton, o karä imam, idjä manawah arangku. Tapi tombah keton tinai: Prea ikäi manawah aram?

7. Basa keton mimbit akan mesbeliku tepong idjä samar pali. Tinai koan keton: Prea ikäi manawah ikau? Basa keton hamauh: Medjan Jehowa tä batawah bewäi.

8. Krana amon keton mimbit talo babutä indu parapah, djetä djaton keton manggarë papa; tinai amon keton mimbit awang batimpang atawa haban, djetä kea djaton keton manjewute papa. Kemä, imbit talo kalotä akan mantir keton, atawa iä handak mangilak tä. Aton iä handak tarima ikau? koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (3.Mos.22,20)

9. Toh kälöh, laku intu baun Hatalla, mangat iä masih ita. Krana tumon tä djari gawin keton; aton kamäan keton, iä karäh

manarima keton? koan Jehowa. Tempon karä kawan talo belom?

10. Kälöh keton matep blawang human Hatalla sasindä, uka äla mantokan apui hong mesbehku haiang bewäi. Aku djaton mangilak keton, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang parapah talo kinan bara lengän keton djaton aku maradjie.

11. Tapi bara kabalonan sampai kabalepan arangku karäh hai marak karä olo kapir; tuntang hong hapus karä äka olo karäh hagaro akan arangku, tuntang mimbit parapah talo kinan idjä brasih; krana arangku karäh hui marak karä olo kapir, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

12. Tapi keton mamapa tä awi keton hamauh: Medjan Jehowa djari samar pali, tinai panginan idjä hundjue talo batawah bewäi.

13. Tinai keton hamauh: Lalehan kahäka ita! — Tapi toto, djetä kilau tau ihmion inariup keton bewäi, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. Ketton maluput idjä irampas, tinai idjä batimpang tuntang haban, tuntang mandahang parapah indu kinan tumon tä kea. Tau aku mangilak tä bara lengän keton? koan Jehowa

14. Toto, tarasapa olo panipu tä, idjä aton anak tabiri hatuë marak kawae, tuntang amon iä bamiat, iä maluput tinai talo idjä djari rusak; krana aku puna Radja hai, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tinai arangku bakaiktikäh marak kark olo kapir.

BAGI 2.

Karā dosan imam tuntang olo arā
impndji.

1. Maka toh, keton karā imam,
prentah toh impait akan keton.

2. Amon keton djaton maku
mahininge, tuntang mangandong
djetā hong atai keton, mangat
miahorumat arangku, koan Je-
howa, Tempon karā kawan talo
belom, tā aku handak manjoho
sapa mawi keton, tuntang ma-
njapa karā berkat keton; toto,
aku handak manjapa tā, basa ke-
ton djaton handak mangandong
augliku hong atai keton.

3. Toto, aku handak misip bi-
njin keton; tuntang handak man-
djakah tai hong baun keton, tain
karā pestan keton, mangat olo
manganan keton haiak djetā.

4. Tā keton karāh kasene, aku
toh djari mampait prentab toh akan
keton, mangat djetā indu djand-
jingku dengan Lewi, koan Jeho-
wa, Tempon karā kawan talo belom.

5. Djandjingku tā djari dengae
puna indu pambelom tuntang ka-
sanang, tinai aku djari manenga
akae idjā aka karawan, mangat
ia marawan aku, tuntang mikāh
tagal arangku.

6. Torat katoto djari aton hong
njamae, tinai kasalan djaton son-
dau hong totoke; ia manandjong
naharep aku huang kasanang tun-
tang kabudjur, tuntang ia mobah
arā olo bara dosae.

7. Krana totok imam puna
akan mahaga adjar, mangat olo
manggau Torat bara njamae; krana
ia puna sarohan Jehowa, Tempon
karā kawan talo belom.

8. Tapi keton djari manjam-

pang bara djalan tā, tuntang ma-
nanggarurus arā olo bara Torat;
keton djari mangarak djandji idjā
akan Lewi tā, koan Jehowa, Tem-
pon karā kawan talo belom.

9. Tagal tā aku djari mampatawah
tuufang mamparandah ke-
ton hong bau hapus olo arā.
basa keton djaton mahaga karā
djialangku, tinai keton mitā am-
pin olo huang perkara Torat.

10. Djaton ita handiae hindjā
tato? dia Hatalla idjā bewai djari
manampa ita handiae? Buhen toh
ita kianat hawi sama arep ita, sambil
mangarak djandjin tato hiang ita?

11. Juda tā panawah, tinai ka-
kihal mandjadi hong Israel tun-
tang hong Jerusalem; krana Juda
tā mampatawah aka karasih Je-
howa, idjā puna ingilake; tun-
tang manganda anak bawin dewa.

12. Tapi Jehowa handak mam-
palomas olo idjā kalotā bara karā
tingkap Jakob, duāduā, olo dja-
djaga tā tuntang olo idjā tombah
aughe, tuntang idjā mimbit para-
pahe indu kinan akan Jehowa.

13. Perkara duā toh tinai iawi
keton, hasa keton manata mes-
beb Jehowa hapan djohon matā,
dengan tangis tuntang tarahing
olo, sampai aku belā manjengok
parapah indu kinan tā hindai,
tuntang djaton radjin tarima tā
bara lengān keton tinai.

14. Toh koan keton: Buhen ka-
lotā? Djettā bassa Jehowa djari
indu saksi manjelat ikau tuntang
sawam metoh katabelam, idjā
dengae ikau kianat katontoh, alo
ia padjakm toto, tuntang sawam
idjā tuntang djandjim.

15. Djaton kalotā gawin tato
keton idjā solake tā, alo ia hai
hambaruae. Maka kilen gawin

djetä? Iä mendah anak bara Hatalla. Tagal tå, haga arep keton, äla tumon huang keton, tuntang äla idja biti kianat dengan sawae idja metoh katabelae.

16. Idja mangabelä iä, naughe iä manganan iä. Tapi koan Jehowa, Hatallan Israel: Karajape karäh mangihal iä. Tagal tå, djaga arep keton, äla tumon huang keton, belä keton kianat gawin keton.

17. Keton mambisau Jehowa awi karä augh keton. Tapi koan keton: Kilen ikäi mambisau iä? Awi djetoh, basa keton hamauh: alo idja parajap ingilak Jehowa kea, tuntang iä äka huange; tinai: kwe Hatalla tå, idja handak mahukum.

BAGI 3.

Johannes pamapandoi tantang Kristus iusnman; gawie iusnanan.

1. Itä! aku manjoho sarohangku, idja akan manatap djalan helo baungku. Tä salenga kea Tuhan, idja inggau keton, karäh manalih humae, iä tå: Malaikat djandji tä, idja ingenang keton. Toto iä dumah, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (*Matt.11,10.*)

2. Tapi äwe hakon manahan andau panumahe tå? tuntang äwe tau melai metoh kasampaie? Krana iä karäh kilau apui tukang bulan, tuntang kilau sabon tukang pamupok.

3. Iä karäh mondok mananak buabuah, mamprasih salakae; iä karäh mamprasih panakan Lewi, mampahalap iä kilau bulau tuntang salaka; limbah tå äwen karäh mimbit parapah indu kinan akan Jehowa huang katetek.

4. Tä parapah indu kinan ain Juda tuntang Jerusalem karäh manus intu Jehowa, sama kilau hong karä njelo bhin, djaman horan.

5. Maka aku handak manalih keton mangat mamutus, tuntang hemben tå aku handak mamalahi mawi karä tabit, tuntang olo pahabandong, tinai karä olo idja sumpah sala, tuntang olo idja gagah mamotong upah olo bagawi, tuntang mamingkok kabudjur halo, nolä tuntang tamuhi, tuntang djaton mikäh aku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom

6. Krana aku, Jehowa, puna djaton hobah, tagal tå keton, o panakan Jakob, hindai djari lomos.

7. Bara pangereng tato keton keton djari halekak bara prentali-ku, tuntang djaton djari mahagn djetsä. Buli aku tinai, tå aku handak buli keton, koan Jehowa. Tempon karä kawan talo belom. Tapi koan keton: Kilen ikai buli?

8. Patut olo manipu Hatalla? Tapi keton manipu aku. Tä koan keton: Kilen ikäi manipu ikau! Huang idja dalam sapulu tå, idja patut inenga keton, tuntang karä parapah tandjungan tå.

9. Tagal tå kea keton tarasapa, basa hapus olo arä manipu aku.

10. Imbit kakarä awang idja dalam sapulu tå akan djurongku tu, mangat aton panginan huang humangku; tå kälä kemä aku hong perkara tå, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djaka aku djaton muap tabat langit, mangat mudjan berkat akan keton, sampai karä lepau keton djaton ombet.

11. Tuntang aku handak mam pudji karä talo parusak tå akan keton, uka äla iä marusak bua

tanan keton; tuntang karä batang anggor keton djaton akan hadu-roh buae, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

12. Sampai karä olo kapir karäh manggarä keten batuah, krana keton karäh bara tanah idjä äka karadjin, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

13. Karä augh keton djari pa-halau mawi aku, koan Jehowa. Tapi koan keton: Kilen kasalan augh ikäi dengam?

14. Basa koan keton: haiang bewäi manempo Hatalla, djaton gunae manonggo iä, tuntang ha-pakaian babilem intu baue Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

15. Tagal tä ita manjewut olo pa-rajap tä batuah; idjä darhaka tä ba-hambit bewäi; iä haradjur mangkemä Hatalla, tuntang iä liwus bewäi.

16. Tapi äwen idjä mikäh Jehowa hampong sama arepe kalo-toh: aton bewäi Jehowa mingat tuntang mahining tä, atou surat pangingat tarasurat intu baue ta-hiu äwen idjä mikäh Jehowa, tuntang idjä mingat arae.

17. Äwen tä karäh indu baris ajungku intu andau tä, idjä handak inampaku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; aku handak manjanjang äwen, ki-lau olo manjanjang anake idjä heret dengae.

18. Tä keton karäh mitä tinai kabeken olo budjur dengan olo parajap, olo idjä manempo Ha-talla dengan idjä dia.

BAGI 4.

Andau Jehowa ti; Elia injoho helo.

1. Krana toto, andau tä da-mah, idjä manjala kilau tannur; tä karä olo hadjoho tuntang karä olo darhaka karäh kilau djogo, palus andau idjä akan dumah tä karäh manjeha iä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang djaton karäh manisa akæ uhate atawa patinge.

2. Tapi akan keton, idjä mi-käh arangku, karäh lembut matan-andau katetek tuntang kamangat penda palapase; tä keton karäh blua kadjokkadjoka, kilau anak sapi idjä babuleng. — (Luk.1,78.)

3. Tuntang keton karäh malitek karä olo darhaka, krana äwen tä kilau rotik pohok penda pain keton intu andau tä, idjä handak inampaku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

4. Ingat Torat Moses, rewar-ku tä, idjä djari imetähku intu iä hong Horeb akan hapus olo Israel, karä prentah tuntang karä hadat.

5. Itä! aku handak manjoho nabi Elia tanggoh keton, helo bara andau Jehowa tä sampai, idjä hai tantang bakaiksikäh tä. — (Matt.11,14.)

6. Iä tä karäh mahandjää manjama atäi karä bapae dengan anake, tinai atäi karä anake dengan bapae; belä aku dumah, palus mamukul hapus petak hapan sapa.

Surat brasih

DJANDJI TAHETA

Tuhan tuntang Djuru-Salamat ita

JESUS KRISTUS.

Injalinan bara puma basae akan basan olo ngadju
hong pulau Borneo.

ILAMBAGAN HAPAN BALANDJAN OLO KRISTEN HONG
TANAH BALANDA, (NEDERLANDSCHE BIJBELGENOOTSCHAP,)
HONG LEWU AMSTERDAM.

AWI TUAN METZLER TUNTANG BASTING, TUKANG MALAMBAGAN.

1858.

Horoe

karë surat Djandji taheta.

	Baun surat.
1. Ewangelion injurat Mattäus, 28 bagie,	1.
2. Ewangelion injurat Markus, 16 bagie,	69.
3. Ewangelion injurat Lukas, 24 bagie,	113.
4. Ewangelion injurat Johannes, 21 bagie,	185.
5. Saritan gawin rasul, injurat Lukas, 28 bagie,	240.
6. Surat rasul Paulus akan olo Romani, 16 bagie,	312.
7. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Korintus, 16 bagie,	341.
8. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Korintus, 13 bagie,	371.
9. Surat rasul Paulus akan olo Galatia, 6 bagie,	390.
10. Surat rasul Paulus akan olo Epesus, 6 bagie,	400.
11. Surat rasul Paulus akan olo Pilippi, 4 bagie,	410.
12. Surat rasul Paulus akan olo Kolosa, 4 bsgie,	417.
13. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Tesalonika, 5 bagie,	424.
14. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Tesalonika, 3 bagie,	430.
15. Surat rasul Paulus idjä solake akan Timoteus, 6 bagie,	434.
16. Surat rasul Paulus idjä duä akan Timoteus, 4 bagie,	442.
17. Surat rasul Paulus akan Titus, 3 bagie,	448.
18. Surat rasul Paulus akan Pilemon, 1 bagie,	451.
19. Surat rasul Paulus akan olo Ibrani, 13 bagie,	453.
20. Surat rasul Jakobus, 5 bagie,	475.
21. Surat rasul Petrus, idjä solake, 5 bagie,	482.
22. Surat rasul Petrus, idjä duä, 3 bagie,	490.
23. Surat rasul Johannes, idjä solake, 5 bagie,	496.
24. Surat rasul Johannes, idjä duä, 1 bagie,	503.
25. Surat rasul Johannes, idjä telo, 1 bagie,	504.
26. Surat rasul Judas, 1 bagie,	506.
27. Surat pangarinah, injurat Johannes, 22 bagie,	508.

EWANGELION, INJURAT MATTÄUS.

BAGI 1.

1. Horoe utus Jesus Kristus. — II. Ampin
tamparsen Jesus Kristus.

I. — 1. Surat rinting utus Jesus Kristus, panakan Dawid, panakan Abraham. — (Luk.3,23.)

2. Abraham manak Isaak; Isaak manak Jakob; Jakob manak Juda tuntang karä paharie.

3. Juda manak Pares äwen duä Sera, indue Tamar; Pares manak Esrom; Esrom manak Aram.

4. Aram manak Aminadab; Aminadab manak Nahason; Nahason manak Salmon.

5. Salmon manak Boos, indue Rabab; Boos manak Obed, indue Rut; Obed manak Jesse.

6. Jesse manak Dawid, radja tä. Maka radja Dawid manak Salomo, indue tä so lake sawan Uria.

7. Salomo manak Roboam; Roboam manak Abia; Abia manak Asa.

8. Asa manak Josapat;

Josapat manak Joram; Joram manak Osias.

9. Osias manak Joatam; Joatam manak Aghas; Aghas manak Esekias.

10. Esekias manak Manase; Manase manak Amon; Amon manak Josias.

11. Josias manak Jeghonias tuntang karä paharie, katika olo Jehudi tawanan akan Babel.

12. Maka limbah olo Jehudi lapas tawanan bara Babel Jeghonias manak Salatiel; Salatiel manak Sorobabel.

13. Sorobabel manak Abiud; Abiud manak Eliakim; Eliakim manak Asor.

14. Asor manak Sadok; Sadok manak Aghim; Aghim manak Eliud.

15. Eliud manak Eleaser; Eleaser manak Mattan; Mattan manak Jakob.

16. Jakob manak Josep, banan Maria; bara Maria Jesus djari inakan, idjä bagarä Kristus.

17. Maka karä tilap bara Abraham sampai Dawid äpat-

walas tilap; tinai bara Dawid sampai olo Jehudi tawanan akan Babel äpatwalas tilap kea; tinai bara katika olo Jehudi tawanan akan Babel sampai Kristus äpatwalas tilap.

II. — 18. Maka ampin tamparan Jesus Kristus kalotoh. Krana amon indue Maria djari imopoh Josep, helo bara äwen duä tä hindjä, maka olo mitä iä batihî, awi Rogh brasih. — (Luk.1,26.)

19. Maka Josep, bakalbanæ tä, olo tetek, djaton iä maku mampahawen iä, bâja handak malihî iä sasuni. — (4. Mos.5,15.)

20. Tapi amon iä manirok talo tä, itä! malaikat pangkahai Tuhan mananggoh iä huang nupie, koae: O Josep, panakan Dawid, äla mikäh inanduan Maria, popohm, krana idjä djari huang iä, djetä awi Rogh brasib.

21. Iä karâh manak hatuä, sewut arae Jesus, (*Djuru salamat*,) krana iä tä karâh manjalamat ungkup olo ajue bara karâ dosae.

22. Maka karâ talo toh mandjadi, uka tulus augh Tuhan, idjä insuman nabi, koae: — (Jes.7,14.)

23. „Itä! budjang salia karâh batihî, tuntang iä karâh manak hatuä, olo akan manjewut araelmanuel,”rimae, amon injalinan: Hatalla hindjä ita.

24. Maka amon Josep misik

batiroh, iä malalus tumon petâh malaikat Tuhan dengae, palus manduan popohe.

25. Tapi iä djaton rantep iä, sampai iä djari manakan anake hatuä, idjä solake; tuntang iä manjewut arae Jesus.

BAGI 2.

I. Olo pintar bara hila timor manilih Jesus. II. Jesus imbit olo hadari akan Misir. III. Radja Herodes mampatæi anak olo korik hong Betlehem. IV. Jesus buli Nasaret.

I.—1. Maka metoh Jesus inakan hong Betlehem, intu tanah Judea, djaman radja Herodes, itä! olo pintar bara hila timor sampai Jerusalem, — (Luk.2,7.)

2. Koae: Hong kwe radjan olo Jehudi, idjä taheta inakan indue? Krana ikäi djari mitä bintang ajue bara bila timor, balalu ikäi djari kantoh, handak manjembah iä.

3. Maka amon radja Herodes mahining aughe tä, iä tangkedjet, haiak salepah Jerusalem.

4. Palus iä mamumpong karâ kapala imam, tuntang olo tamat surat, sambil mariksa intu äwen tä kaleka Kristus akan inakan indue.

5. Koan äwen dengae: Intu Betlehem, hong tanah Judea; krana kalotoh augh surat nabi: — (Migha 5,1.)

6. „O Betlehem, hong tanah Juda, ikau djaton toto korik haliae intu bentok karä mantir Juda ; krana bara ikau karäh lembut Mantir tä, idjä manjakatik baris olo ajungku, Israel.”

7. Tä Herodes mangahau olo pintar tä sinisinik, tuntang mariksa intu äwen katika bintang tä haru lembut.

8. Limbah tä iä manjoho äwen tanggoh Betlehem, koae: Lius, gau anak tä buabuah, maka amon keton sondau iä, sanan tä akangku, mangat jaku kea manalih, manjembah iä.

9. Maka amon olo tä djari mahining augh radja, iä balalu hagoet. Tä itä! bintang idjä gitae bara hila timor, miar helo baue, sana sampai tambuan kaleka anak tä aton kabatendä igh iä.

10. Maka amon äwen mitä bintang tä, iä paham kahan-djake,

11. Palus tamä huma, tuntang mitä awau tä dengan indue Maria; maka äwen mahingkep, manjembah iä, sambil mukäi ramoe, manenga akae bulau, garo, minjak.

12. Maka olo tä imetäh Hatalla huang nupie, belä iä haluli tinai tanggoh Herodes, djadi äwen tä buli tanahe mahoroe djalan beken.

II.—13. Maka limbah olo tä djari buli, itä! malaikat Tuhan mananggoh Josep huang

nupie, koae: Misik, duan awau tuntang indue, balalu hadari akan Misir, palus melai hetä, sampai jaku manjoho ikau ; krana Herodes handak manggau anak toh, uka mampatäi iä.

14. Maka iä misik, manduan awau tuntang indue hamalem, balalu hadari akan Misir.

15. Maka iä melai hetä, sampai Herodes djari matai; uka tulus augh Tuhan, idjä insanan nabi, koae: „Bara Misir aku djari mangahau Anaku.” — (*Hos.11,1.*)

III.—16. Maka amon Herodes mitä olo pintar djari mamunga iä, iä paham blait, balalu manjoho olo mampatäi karä anak olo intu Betlehem, tuntang hapus saran lewu tä, idjä duä njelo umure tuntang idjä tapas bara tä, tumon katika, idjä djari iseke buabuah intu olo pintar.

17. Tä maka augh nabi Jeremia djadi tulus, idjä kalotoh: — (*Jer.31,15.*)

18. „Augh lembut huang Rama, paham tarahing, tangis, tatum; Rahel manatum anake, tuntang iä djaton maku iampong, basa äwen tä nihau.”

IV.—19. Maka amon Herodes djari matai, itä! malaikat Tuhan mananggoh Josep huang nupie intu Misir, koae:

20. Misik, duan awau tuntang indue, palus lius akan tanah Israel; krana olo tä

djari matäi, idjä mangatah hambaruan awau toh.

21. Maka iä misik, mandnan awau tuntang indue, balalu buli tanah Israel.

22. Tapi amon iä mahining, Arkelaus marentah Judea, indu gantin liau bapae Herodes, maka iä mikäh manalih hetä; tapi iä imetäh Hatalla huang nupie, palus hagoet akan Galilea.

23. Maka iä sampai, palus mangkalewu huang lewu, idjä Nasaret aerae; uka tulus augh nabi: „Iä akan inggarä Nasareus.”

BAGI 3.

I. Johaunes pampandoi masuman panumah Kristus. II. Jesus impandoi awie.

I.—1. Maka katika tä Johannes pampandoi hagoet, masanan augh Hatalla intu padang Judea,—(Mark.1,4. Luk.3,3.)

2. Koae: Hobah keton, krana karadjaan sorga djari tokep.—(4,17.)

3. Krana iä tä, idjä djari insanan nabi Jesaia, koae: „Aton augh olo mantehau hong padang: awi mapatap djalan akan Tuhan! parampar kaleka akac!”—(Jes.40,5.)

4. Maka Johannes hapan kaiyan bulun onta, tuntang hababat upak meto intu kahange, panginae sangkalap tuntang madu.

5. Tä aton blua, mananggoh iä, olo Jerusalem, tinai olo bara salepah tanah Judea, tuntang bara karä tanah, awang darah Jordan.

6. Maka iä mampandoi olo tä huang Jordan, limbah äwen djari mangaku karä dosae.

7. Maka amon iä mitä, arä olo parisi tuntang olo saduki manalih pampandoi ajue, koae dengan äwen: O panakan lalidi! äwe djari manjoho keton hadari mahaikan kalait idjä harian?

8. Tapi awi keton mamua awang patut akan kahobab.

9. Äla keton mado, handak hamauh huang arep keton: Abraham puna bapa ita. Krana aku hamauh dengan keton, alo bara batu toh kea mahin tau Hatalla mandadian anak akan Abraham.

10. Maka kapak djari indanan intu uhat batang kaju, genep upon, idjä djaton mamua bahalap, akan inaweng, balalu inganan akan apui.—(7,19.)

11. Toto, aku mampandoi keton akan kahobab, hapan danum; tapi rahian bara aku aton dumah idjä kwasa bara aku, akae tä jaku djaton baguna mäton sarumpahe mahiu dia; iä tä karäh mampandoi keton hapan Rogh brasih tuntang apui.—(Pang. Ras.1,5.)

12. Huang lengae aton kiap, iä karäh mamprasih karaiae

tototo; iä karäh manampunan paräi tä huang lepaue, tapi apis tä karäh inusule hapan apui idjä djaton tarabelep.

II. — 13. Katika tä Jesus dumah bara Galilea akan Jordan, manalih Johannes, uka impandoi awie.

14. Tapi Johannes manghana iä, koae: Patut jaku impandoim, kilen ikau mananggoh aku?

15. Tapi Jesus tombah aughe, koae: Naughe toh, krana tuman toh patut ita malalus salepah katek. Tä iä maku tinai. — (5,17.)

16. Maka limbah Jesus impandoi, iä balalu djakat bara danum; tä itä! langit buap akae, tuntang iä mitä Rogh Hatalla mohon, kilau burong dara, palus melai hundjue.

17. Tinai itä! augh blua bara langit, koae: Iä toh Anakku, idjä äka huangku, iä idjä ingilakku. — (17,5.)

BAGI 4.

I. Jesus iningkes setan. II. Iä mintih murid, tuntang mauampara madjar olo.

I.—1. Palus hemben tä kea Jesus iagah Rogh akan padang, uka iä iningkes setan. — (Mark.1,12. Luk.4,1.)

2. Djadi limbah iä puasa käpat pulu andau tuntang käpat pulu alem, maka iä blau.

3. Tä idjä paningkes tä manggapi iä, koae: Djaka ikau toto Anak Hatalla, käläh ikau hamauh, manjoho batu toh mandjadi tepong.

4. Tombah iä, koae: Aton augh surat: „olo djaton belom awi tepong bewäi, tapi awi genep bawak kotak, idjä blua bara njaman Hatalla.” — (5. Mos.8,3.)

5. Tä setan magah iä akan lewu brasih, palus mampendeng iä hundjun babungan human Hatalla,

6. Sambil hamauh dengae: Djaka ikau toto Anak Hatalla, sewu kangiwa, krana aton augh surat: „iä karäh manjoho malaikat ajue sabab ikau, äwen karäh mandating ikau hundjun lengae, belä paim patarang batu.” — (Mas.91,11.)

7. Koan Jesus dengae: Tinai aton augh surat: „äla ikau maningkes Tuhan, Hatallam.” — (5.Mos.6,16.)

8. Limbah tä setan magah iä mandai bukit, idjä paham gantong, palus mamprahan akae sakarä karadjaan kalunen tuntang kahaie,

9. Sambil hamauh dengae: Talo handiai toh aku handak manengae akam, djaka ikau mabingkep, manjembah aku.

10. Tä koan Jesus dengae: Indah bara aku, setan! krana aton augh surat: „ikau akan indu manjembah pangkahai Tuhan, Hatallam, tun-

tang batonggal manempo iä bewäi." — (5.Mos.6,13.)

11. Tä setan malih iä, maka itä! malaikat dumah, manonggo iä.

II. — 12. Maka amon Jesus mahining, Johannes djari inutup olo, iä hagoet akan Galilea.

13. Tapi iä malih Nasaret, palus babungkat, mangkalewu hong Kapernaum, idjä saran danau, intu tanah Sebulon tuntang Naptali;

14. Uka tulus augh, idjä injewut nabi Jesaia, koae:— (Jes.9,1.)

15. „Tanah Sebulon tuntang tanah Naptali, intu saran danau, dipah Jordan, Galilea idjä äka olo kapir:

16. „Olo tä, idjä mondok huang kakapot, djari mitä kalawa idjä hai; kalawa djari lembut akan olo tä, idjä mondok huang tanah, äka kangkalingän pampatäi.”

17. Bara katika tä Jesus manampara masanan augh Hatalla, sambil hamauh: Hobah keton, krana karadjaan sorga djari tokep.

18. Maka amon Jesus manandjong hong saran danau Galilea, iä mitä olo hampahari, idjä kalambutan, duä biti, Simon, idjä bagarä Petrus, tuntang paharie Andreas; äwen duä tä malaboh paset hong danau, krana iä puna olo palauk. — (Luk.5,2.)

19. Koae dengan äwen tä:

Kantoh keton, omba aku, aku handak manjoho keton manawan olon.

20. Maka äwen tä balalu malih pasate, palus omba iä.

21. Maka limbah iä djari hagoet bara betä, iä mitä olo hampahari beken tinai, idjä kalambutan, duä biti kea, Jakobus, anak Sebedeus, tuntang paharie Johannes; äwen duä tä huang arut, hindjä bapae Sebedeus, manumpang pasate; maka iä mangahau äwen tä.

22. Tä äwen balalu malih arut tuntang bapae, palus omba iä.

23. Maka Jesus mangumbang salepab tanah Galilea, tuntang madjar huang karä sinagoge, sambil masanan brita bahalap tahu karadjaan sorga, tuntang mampakäläh karä ampin peres, karä ampin kapähän olo arä.

24. Maka britae sampai salélepan tanah Siria; balalu olo magah acae olo handiae idjä haban, bakabeken ampin perse re tuntang kapähäe, tinai olo idjä ingumpang dewa, tuntang olo idjä gila genep bulan, tinai olo kait kedjang, maka iä mampakäläh karä olo tä.

25. Maka paham karä olo omba dengae bara Galilea, bara Dekapolis, bara Jerusalem, bara Judea, tuntang bara dipah Jordan.

BAGI 5.

J. Jeens masanan, äwe idjä salamat. II. Lä mandaben tuntang manarang augh Torat, idjä tahiñ olo pamuno, III. olo pahabandong, IV. olo panjapa, V. olo palait.

I.—1. Maka amon Jesus mitä olo arä tä, iä mandailung-koh, palus mondok, tuntang muride manggapi iä.

2. Maka iä marakang njamae, madjar olo tä, koae:—
(Luk.6,20.)

3. Salamat olo idjä mangkemä katapas kahalap huanje, krana akae aton kara-djaan sorga.

4. Salamat olo idjä kapähä atäie, krana iä karäh impangat.

5. Salamat olo idjä balemo atäie, krana iä karäh hanpanatau kalunen.

6. Salamat olo idjä blau tuntang haus beliae manggau katetek, krana iä karäh besoh.

7. Salamat olo idjä masi, krana iä karäh iasi.

8. Salamat olo idjä brasih atäie, krana iä karäh manampajah Hatalla.

9. Salamat olo idjä manggau kabuah, krana iä karäh inggarä anak Hatalla.

10. Salamat olo idjä ingasingen olo sabab katetek, krana akae aton karadjaan sorga.

11. Salamat keton, amon olo manjapa tuntang mangasingen keton sabab aku, tinai hababaka keton, hapan karä

augh papa haiak manandjaro.

12. Handjak rantang keton, krana upah keton hai huang sorga; krana kalotä olo djari mangasingen karä nabi, idjä helo bara keton.

13. Keton toh ujah kalunen. Tapi amon ujah batawah, hapan en olo tau mangahing tä tinai? Djetä djaton guna enen hindai, baja inganan akan ruar, tuntang ihundjeng olo.

14. Keton toh kalawa kalunen. Lewu idjä imangun hundjun bukit djaton tau basilim.

15. Djaton kea olo pudji manotong sumbo, mangat mina tä penda gantang, tapi hundjun tantahae, tä djetä mamplawa olo handiai, idjä huang huma.

16. Kalotä buah kalawa keton pahapahai intu baun olo, nakara olo mitä gawin keton idjä bahalap, tuntang manara Bapa keton idjä huang sorga.—(1.Petr.2,12.)

II.—17. Äla keton mado, aku djari dumah handak mangarak Torat atawa augh karä nabi; aku djaton djari dumah uka mangarak djetä, tapi uka malaluse.—(3,15.)

18. Krana toto, jaku hamauh dengan keton, alo langit tuntang petak nihau lilep, maka idjä kabawak atawa idjä katistik Torat mahin dia akan nihau, sampai augh tä tulus samandiai.—(Luk.16,17.)

19. Sabab tä maka karä

olo, idjä mangarak prentah idjä, alo korik haliai, sambil madjar olo kalotä, iä akan inggarä korik haliai huang karadjaan sorga; tapi idjä malalus tuntang madjar tä, iä karäh inggarä hai huang karadjaan sorga.

20. Krana aku hamauh dengan keton, djaka katetek keton djaton pabam bara katetek olo tamat surat tuntang olo parisi, maka keton djaton akan tamä karadjaan sorga.

21. Keton djari mahining, aton augh intu tato hiang keton kalotoh: „äla ikau mampatäi olo; niaka äwe idjä mampatäi olo, iä djaton tau dia buah hukum.” — (2.Mos. 20,13.)

22. Tapi aku hamauh dengan keton, gagene p olo, idjä salä malait paharie, iä akan indu buah hukum intu mantir basara korik; tinai olo idjä manjewut paharie: bureng, — iä akan indu buah hukum intu mantir basara hai; tapi olo idjä manjewut kolae: tjäh olo gila, — iä akan indu buah hukum apui naraka.

23. Sabab tä, amon ikau mimbit talo tengam akan mesbeh, amon hetä ikau taratingat, paharim malait ikau tuntang aton bukue budjur:

24. Tä pelai talo hetä helo intu baun mesbeh, palus lius, ngabuah arepm helo dengan paharim, limbah tä haluli, mandjuluk talo tengam.

25. Buah ikau badjeleng marera olo, idja malawan ikau, sangkom ikau hindjä dengae huang djalan, belä olo idjä malawan ikau mandjuluk ikau akan mantir, tuntang mantir tä mandjuluk ikau akan kapiri, balalu ikau inutup bong sipir.

26. Toto, aku hamauh dengam, ikau djaton akan blua bara hetä, sampai ikau djarí manabor lepalepah.

III. — 27. Keton djari mahining, aton augh intu tato hiang keton: „äla ikau habandong.” — (2.Mos.20, 14.)

28. Tapi aku hamauh dengan keton, genep olo, idjä tantai manampajah olo bawi haiak mipen iä, olo tä djari habandong dengae huang atäie.

29. Tapi amon matam idjä hila gantau mampalajang ikau, karuit, kanan tä; krana bontong ikau, amon ramon berengm idjä nihau, tuntang äla hapus bitim inganan akan naraka. — (Mark.9, 47.)

30. Tinai amon lengäm idjä hila gantau mampalajang ikau; tetek, kanan tä; krana bontong ikau, djaka ramon berengm idjä nihau, tuntang äla hapus bitim inganan akan naraka.

31. Tinai djari aton kea prentah: „olo idjä hatolang dengan sawae, patut manenga surat talak akae.” — (5.Mos.24, 1.)

32. Tapi aku hamauh dengan

keton, olo handiae, idjä hatalang dengan sawae, sala bara bukue habandong, olo tä manjoho iä habandong; tinai olo, idjä masawä olo bawi idjä djari inganan banae, iä kea habandong.

IV. — 33. Tinai keton djari mahining, aton prentah intu tato hiang keton kalotoh: „äla ikau mangarak augh sumpahm, tapi lalus augh sumpahm intu pangkahai Tuhan.” — (2.Mos.20,7.)

34. Tapi aku hamauh dengan keton, äla haliae keton sumpah; äla sumpah manjewut langit, krana djetä padadusan Hatalla.

35. Äla kea keton sumpah manjewut petak toh, krana djetä galang paie. Äla kea sumpah manjewut Jerusalem, krana djetä lewun Radja hai tä.

36. Äla kea ikau sumpah manjewut takolokm, krana idjä krambar balaum mabin dia ikau tau manampae baputi atawa babilem.

37. Baja patut kotak keton kalotoh: amon joh, joh, — amon dia, dia; augh idjä tangkalau bara tä, djetä bara idjä papa tä! — (Jak.5,12.)

V. — 38. Keton djari mahining prentah kalotoh: „matä sama matä, kasingä sama kasingä.” — (2.Mos.21,24.)

39. Tapi aku hamauh dengan keton, äla keton malawan olo papa; tapi djaka olo ma-

nekap pipiun idjä bila gantau, ules silae kea akae.

40. Tinai olo idjä handak padō dengam, nahuang manduan klambim, naughe iä manduan kampohm kea.

41. Tinai djaka olo hadjadjuan ikau magah iä idjä djam, käläb agah iä duä djam.

42. Tenga akan olo, idjä blaku intu ikau, tuntang äla manalikut olo tä, idjä handak manalisih talo bara ikau.

43. Keton djari mahining augli kalotoh: „ikau akan indu sintia uläm, tapi basingi musohm.” — (3.Mos.19,18.)

44. Tapi aku hamauh dengan keton, sintia musoh keton; laku berkat akan olo, idjä manjapa keton; paläh kahalap akan olo, idjä basingi keton; laku doa akan olo, idjä mararat tuntang mangasingen keton:

45. Nakara keton mandjadi anak Bapa keton, idjä huang sorga; krana iä mampalembut matanandau ajue akan olo papa tuntang olo bahalap, iä mampalawo udjan akan olo tetek tuntang akan olo darhaka.

46. Krana djaka keton sintia olo tä bewäi, idjä sintia keton, narai upah keton? Djaton olo pabean kea pudji tumon tä gawie?

47. Tinai amon keton manabi paharin keton bewäi, narai kalabien gawin keton bara olo beken? Djaton olo

kapir kea pudji tumon tä gawie?

48. Buah keton mandjadi tinduh, kilau Bapa keton, idjä huang sorga tä, aton tinduh. — (3 Mos. 11, 44.)

BAGI 6.

I. Jesus manjoho ita huang karä gawin ita manabiu Hatalla, äla manabiu olon.
II. Iä manjoho ita maunggau talo sorga paham bara talo kalunen.

I. — 1. Ingaingat keton, äla malalus gawin keton awang bahalap intu baun olo, handak blaku tampajah intu iä; amon kalotä, maka keton djaton bara upah intu Bapa keton, idjä huang sorga.

2. Toh, amon ikau manenga sadakah, äla manjoho sarunai impahiau intu baum, kilau gawin olo haliau huang sinagoge tuntang hong djalan, uka iä inara olo. Toto, aku hamauh dengan keton, olo tä djari manduan upahe lepah.

3. Tapi amon ikau manenga sadakah, äla lengäm hila sambil akan katawan talo, awang iawi-lengäm idjä hila gantau;

4. Nakara sadakahn basilm; tä Bapam, idjä manangkilik kaleka basilm, karäh mamaläh bakarinah akam.

5. Tinai amon ikau blaku doa, äla ikau kilau olo ha-

liau; krana äwen tä radjin blaku doa kahum iä huang sinagoge, atawa mendeng intu kampungan djalan, mangat iä gitan olo. Toto, aku hamauh dengan keton, olo tä djari manduan upahe lepah.

6. Tapi amon ikau blaku doa, tamä karongm, kuntji lawange, laku doa intu Bapam, idjä intu äka suni; tä Bapam, idjä manangkilik kaleka suni, karäh mamaläh bakarinah akam.

7. Maka amon keton blaku doa, äla keton barnek, malui augh keton, kilau olo kapir; krana olo tä mado, awi kutoh tutore iä karäh mandino talo lakue.

8. Maka äla keton kilau iä. Krana Bapa keton katawan talo katapas keton, he-lo bara keton blaku intu iä.

9. Maka buah keton blaku doa kalotoh: Apang ikäi, idjä huang sorga! käläh aram imprasih; — (Luk. 11, 2.)

10. Käläh karadjaam dumah; käläh kahandakm djadi, kilau huang sorga, kakai kea hundjun petak.

11. Tenga talo kinan ikäi ombet akan andau toh.

12. Tinai ampun karä ksalan ikäi, kilau ikäi kea mampun olo, idjä sala deng-an ikäi;

13. Tinai äla manamäan ikäi huang tingkes, tapi lapas ikäi bara talo papa. Krana ajum aton karadjaan, tuntang kwa-

sa, tntang kahai katahitahi.
Amen.

14. Krana djaka keton mampun dosan olo, tä Bapa keton, idja huang sorga, karäh mampun keton kea.

15. Tapi djaka keton djaton mampun dosan olo, tä Bapa keton djaton kea karäh mampun dosan keton.

16. Tinai amon keton puasa, äla bilut baun keton, kilau olo halian; krana olo tä mampa baue, mangat gitan olo iä puasa. Toto, aku hamauh dengan keton, olo tä djari manduan upahe lepah.

17. Tapi amon ikau puasa, undus takolokm, saup baum;

18. Uka olo djaton mitä ikau puasa, baja gitan Bapam, idjä intu äka suni; tä Bapam, idjä manangkilik kaleka suni, karäh mamaläh bakarinah akam.

II.—19. Äela keton manampunan panatau huang kalnnen akan keton, äka gagat tuntang tagar marusak tä, äka maling mamingkas palus manakan.

20. Tapi tampunan akan keton panatan huang sorga; äka gagat tagar djaton marusak tä, äka maling djaton mamingkas, djaton kea manakan. —(Luk.12,33.)

21. Krana intu äka panatau keton, hetä kea atäi keton.

22. Matä aton sumbon bereng. Tä, amon matam bu-

djur, maka salepah berengm karäh blawa.

23. Tapi amon matam papa, tä salepah berengm karäh kaput. Toh, amon kalawa tä, idjä huang ikau, kaput, maka kakaput tä kilen tinai!

24. Djaton olih idjä biti manempo haiak duä; krana iä karäh basingi idjä, sintia idjä, atawa iä karäh heret dengan idjä, mangabelä idjä. Djaton tau keton manempo Hatalla haiak mamon. (*Talo kahunen*). —(Luk.16,13.)

25. Sabab tä aku hamanh dengan keton, äla keton gogop atäi keton manahiu pambelom keton, narai indu kinan keton, narai indu hapan keton makaian arep keton. Djaton pambelom hai bara talo kinan, tuntang bereng hai bara pakaian?

26. Awi keton manampajah burong penda langit; iä djaton malan, djaton kea manggetem, iä djaton manampunan ramo huang lepau; tinai Bapa keton, idjä huang sorga, mambelom iä kea. Djaton keton hai haliae bara burong tä?

27. Maka äwe keton tau mandjudu umure barang idjä hasa awi kagogop atäie?

28. Tinai buhen keton gogop atäi sabab pakaian? Itä keton karä kambang hong tana, kilen iä belom; iä djaton bagawi, djaton kea mangantih.

29. Tapi aku hamauh dengan

keton, alo Salomo huang karä kabaié mahin djaton djari bapakaian, kilau idjä kapating kambang tä.—(1.Radja4,21).

30. Tapi amon Hatalla kalotä makaian oru hong tana, idjä andau toh aton, tinai djewu djetä inganan akan apui: djaton paham baream iä handak makaian keton, o olo idjä tapas pertjaja?

31. Tagal tä, äla keton gogop atäi, sambil hamauh: narai indu kinan ita, atawa narai indu ihop ita, atawa narai indu pakaian ita?

32. Krana talo tä samandiae inggau olo kapir. Krana Bapa keton idjä huang sorga puna katawan, keton indu hapan talo handiae tä.

33. Maka awi keton solake manggau karadjaan Hatalla tuntang kateteke, tä talo handiae tä karäh indahang akan keton.

34. Tagal tä, äla keton gogop atäi tahu andau djewu, krana andau djewu karäh manahiu talo ajue; ombet akan genep andau kapähän ajue.

BAGI 7.

- I. Jesus mangshana ita kanaha mawi olo.
II. Iä manjoho ita blaku doa, III.
tuntang toto mahaga augh ajue.

I.—1. Äla keton kanaha manaha mahukum, belä keton ihukum. — (Luk.6,37.)

MATT. 6. 7.

2. Krana hukum tä, idjä hapau keton mahukum olo, karäh buah keton tinai, tuntang takar, idjä hanggap keton manakar, karäh hapa manakar akan keton tinai.

3. Tapi kilen ikau mitä talusop, idjä huang matan paharim, maka batang tä, idjä huang matan aim, ikau djaton mingate.

4. Atawa kilen ikau tau hamauh dengan paharim: helo, aku mahanggot talusop bara matam,—maka itä! batang aton huang matan aim.

5. O olo haliau! kauan helo batang bara matam, limbah tä maka ikau akan mangkemä manganan talusop bara matan paharim.

6. Äla keton manenga talo brasih akan aso, tinai äla mandjakah mutiaran keton akan bawoi, belä iä mahundjeng tä hapan paie, palus mules arepe, mamilak keton.

II.—7. Laku, maka karäh inenga akan keton; gau, maka keton karäh sondau; tegah, maka karäh iuap akan keton.

— (Mark.11,24. Luk.11,9.)

8. Krana olo handiae idjä blaku, iä mandino, tinai olo idjä manggau, iä sondau, tuntang akan olo idjä mane-gah iuap kea.

9. Atawa äwe keton, olo kalunen, handak manenga batu, amon anake blaku tepong?

10. Atawa amon anake blaku

lauk, handak iä manenga handipä akae?

11. Maka amon keton, olo papa, tau manenga talo baha-lap akan anak keton, toto paham haream Bapa keton, idjä huang sorga, karäh ma-nenga talo bahalap akan karä olo tä, idjä blaku intu iä.

12. Maka talo handiai, idjä kahandak keton gawin olo dengan keton, awi keton kalotä kea dengan olo, krana djetä augh Torat, augh karä nabi.

III.—13. Tamä bauntong-gang idjä sekä; krana hai bauntonggang tuntang lom-bah djalan tä, idjä magah akan kabanasa, tuntang arä olo tamä hetä..

14. Tapi sekä bauntonggang, simit djalan tä, idjä magah akan pambelom. Isut bewäi olo sondau tä.

15. Haga arep keton bara nabi panandjaro, idjä manalih keton hapakaian kilau tabiri, tapi buange iä hari-maung idjä basiak.

16. Keton akan mangasene iä awi buae. Pudji kea olo inamupol bua anggor bara batang talinggang, atawa bua korma bara batang duhi?

17. Kalotä geneb batang bahalap mamua bahalap, tapi batang papa mamua papa.

18. Djaton tau batang baha-lap mamua papa, djaton tau kea batang papa mamua bahalap.

19. Geneb batang, idjä dja-

ton mamua bahalap, inäweng, palus inganan akan apui. — (3,10.)

20. Tagal tä maka keton akan mangasene iä awi buae.

21. Djaton baka olo handiai, idjä hamauh dengangku: o Tuhan, o Tuhan! — karäh tamä karadjaan sorga, baja olo tä bewäi, idjä manumon kahandak Apangku, idjä hu-ang sorga. — (Jak.1.22.)

22. Arä olo karäh hamauh dengangku intu andau tä: o Tuhan, o Tuhan, djaton ikäi djari manudjum hapan aram, tinai hapan aram kea ikäi djari manganan dewa, tuntang hapan aram ikäi djari mawi arä gawi idjä kwasa?

23. Tä jaku karahi tombah augh olo tä: djaton haliae aku djari kasene keton; indah bara aku, keton idjä mawi talo papa.

24. Maka genep biti, idjä mahining aughku tuntang manumoe, jaku mananding iä dengan olo pintar, idjä mamangun humae hundjun bukit batu.

25. Djadi udjan paham, tinai danum soho, tuntang barat manampur, manapi huma tä, tapi djaton kea djetä balong-kaong, basa djetä djari imangun hundjun bukit batu.

26. Tapi genep biti, idjä mahining aughku, tuntang djaton manumoe, iä karäh inan-ding dengan olo humong, idjä mamangun humae intu baras.

27. Djadi ndjan paham, tinai danum soho, tuntang barat manampur, manapi huma tä, tä djetä palns lepah balong-kang, rampar intu petak.

28. Maka amon Jesns djari mahapus karä kotake tä, olo arä djungun awi adjare.

29. Krana iä madjar äwen kilau olo idjä bara kwasa, beken bara olo tamat surat.

BAGI 8.

Gawi heran idjä iawi Jesus. Iä mampakä-läh: I. olo basamagh; II. djipen kamandan sardedu; III. empo Petrus idjä bawi. IV. Iä paterai barat tuntang riak. V. Iä manganan dewa.

I. — 1. Amon Jesns mohon bara lungkoh, maka paham karä olo ombo iä.

2. Tä itä! olo basamagh aton dumah, manjembah iä, koae: Tuhan, djaka ikau nahuang, ikau tau mamprashih aku.—(Mark.1,40,Luk.5,12.)

3. Maka Jesus mandjudju lengäe, manindjek iä, koae: Jaku nahuang, brasih ikau! Hemben tä kea olo tä brasih, nihau peres samaghe.

4. Koan Jesus dengae: Itäm, äla ikau masuman tä akan olo; baja lius, prahan arepm akan imam, palns luput parapah idjä imetäh Moses, indu toros kasaksian akan olo tä.

II. — 5. Maka sana iä tamä Kapernaum, kamandan sar-

dalu mananggoh iä, sambil blaku intu iä, — (Luk.7,2.)

6. Koae: Tuhan, djipengku menter huang huma kait ke-djang, paham kapähäe.

7. Maka koan Jesus dengae: Aku handak mananggoh, mampakäläh iä.

8. Tombah kamandan, koae: Tuhan, jaku djaton baguna sampai ikau tamä penda sapau humangku, baja käläh ikau hamauh idjä kabawak kotakm bewäi, maka djipengku karäh käläh.

9. Krana aku toh olo kalunnen bewäi, idjä mamenda prentah, tinai aton sardudu penda prentabku; maka amon aku manjoho idjä: lius! — tä iä lius; tinai amon aku mangahan awang beken: kan-toh! — tä iä manalih; tinai amon aku manjoho djipengku: awi talo toh! — maka palus iawie.

10. Amon Jesus mahining aughe tä, iä heran, sambil hamauh dengan sakarä olo, idjä ombo iä: Toto, aku hamauh dengan keton, alo marak olo Israel mahin dia aku djari sondau kapertjaja idjä kalotoh.

11. Tapi koangku dengan keton, arä olo karäh dumah bara timor bara barat, tuntang karäh mondok kuman dengan Abraham, Isaak, Jakob huang karadjaan sorga;

12. Tapi anak karadjaan sorga tä karäh inganan akan

ruar, akan äka kapnt pidjem ; hetä tangis tuntang keret kasingä.

13. Maka koan Jesus dengan kamandan : Lius, kilau ikau djari pertjaja, kalotä djadi akam. Maka djipäe palus kälah djam tä kea.

III. — 14. Limbah tä Jesus tamä hnman Petrus, tä iä mitä empo Petrus idjä bawi menter badarem. — (*Mark.1, 29.Luk. 4, 38.*)

15. Maka iä manjingkap lengae, palus peres darem tä terai, balalu iä mendeng, manonggo nguan äwen.

16. Maka tokep kapnt olo magah äkäe arä olo, idjä ingumpang dewa; tä iä manganan kärä dewa tä hapan anghe, sambil mampakäläh olo handiai, idjä aton kapähäe.

17. Nakara tulus augh nabi Jesaia, koae: „Bitie djari manduan kapähän ita, tuntang karä peres ita djari inanggonge.” — (*Jes.53,4.*)

IV. — 18. Maka amon Jesus mitä olo arä mangaliling iä, iä manjobo olo barajar akan dipah.

19. Tä olo tamat surat idjä biti mananggoh, sambil hamauh dengae: Guru, aka handak ombo ikau, alo kang-kwekwe panggoetm. — (*Luk. 9,57.*)

20. Koan Jesus dengae: Ason tann aton bara lowang, äkäe melai, tinai burong

penda langit aton bara sarangan; tapi Anakolon djaton aton kalekae mandanan takoloke. — (*2.Kor.8,9.*)

21. Maka idjä biti muride tinai hamauh dengae: Tuhan, soho aku lingkus belo, mangubur apangku.

22. Tapi koan Jesus dengae: Ikau ombo aku; naughe olo matäi mangubur baris ajue idjä matäi.

23. Maka iä djakat arut, tuntang muride ombo iä. — (*Mark.4,36.Luk.8,22.*)

24. Tä itä! danau paham tantawus riake, sampai arut manalantai awi riak; tapi iä batiroh.

25. Tä murid manggapi, mampistik iä, koae: Tuhan! awat ikäi, nihau ita!

26. Koae dengan äwen: Buhen keton mikäh, o olo idjä tapas pertjaja ? Limbah tä iä mendeng, mampudji riwut tuntang danau, palus djetä tadoh haliae.

27. Maka olo tä sangang, koae: Kilen ampin olo toh? krana riwut tuntang danau mahin manumon aughe.

V. — 28. Djadi, amon iä djari sampai dipab, sampai tanah olo Gergasi, maka aton manjupa iä duä biti olo idjä ingumpang dewa; äwen lä dumali bara kubur, tuntang iä sawoh haliae, sampai olo djaton bahanji manjak djalan djetä.

29. Maka itä! äwen tä mang-

kariak, koae: Narai gawin ikäi dengam, Jesus, Anak Hatalla! Aton ikau manalih hetoh, handak mangapähä ikäi helo bara wajahe?

30. Maka kedjau bara hetä aton kawan bawoi, pabam karäe, idjä murep.

31. Tä dewa blaku intu iä, koae: Djaka ikau manganan ikäi, soho ikäi mangumpang kawan bawoi tä.

32. Koae dengae: Lius keton. Tä karä dewa blua, balalu mangumpang karä bawoi tä. Palus kawan bawoi tä lepah sewu bara saran tiwing akan danau, balalu buseng huang danum.

33. Maka sakatike hadari, manalih lewu, palus masanan talo handiai tä, tuntang perkaran olo idjä ingumpang dewa.

34. Tä salepah lewu tä blua, manambang Jesus; tuntang sana äwen tä mitä iä, maka iä blaku, uka iä mindah bara saran tanah ajue.

BAGI 9.

I. Jesus mampakälöh olo kait kedjang. II. Iä miutih Mattäus akan maride, sambil manggalas augh olo parisi tuntang augh murid Johannes. III. Iä mambelom anak Jairus idjä bawi, tuntang mampakälöh olo bawi idjä tarohan dah, IV. tinai arü olo haban beken.

I.—1. Maka iä djakat arut, balalu dimpah, palus sampai lewue.

MATT. 8. 9.

2. Maka itä! olo mimbit akae idjä bili hundjun kalekae batiroh, idjä kait kedjang. Amon Jesus mitä kapertjajan äwen tä, koae dengan olo idjä kait kedjang: Handjabanjak atäim, anak; karä dosam djari iampun.—(Mark. 2, 1. Luk. 5, 18.)

3. Tä maka isut olo tamat surat mado huang atäie: Olo toh manawah Hatalla.

4. Maka Jesus mitä pikir atäie, balalu iä hamauh: Buhen keton mado talo papa huang atäi keton?

5. Krana idjä kwe murah, hamauh: karä dosam djari iampuu? atawa hamauh: mendeng, tandjong?

6. Tapi mangat keton kätawan, Anakolon tempon kwasa mampun dosa hundjun petak;—(tä koae dengan olo idjä kait kedjang:) Mendeng, gatang kalekam batiroh, buli humam.

7. Balalu olo tä mendeng, palus buli humae.

8. Maka olo arü sanggang, amon iä mitä talo tä, tuntang iä manara Hatalla, idjä djari manenga kwasa kalotä akan olon.

II.—9. Maka amon Jesus ha-goet bara hetä, iä mitä olo mondok intu pabeaan, Mattäus arae; palus iä hamauh dengae: Ombo aku, Maka iä mendeng palus ombo.

10. Djadi, amon iä mondok kuman intu human Mattäus,

itä! arä olo pabean tuntang olo badosa mananggoh, ombo kuman dengan Jesus tuntang dengan muride.

11. Maka amon olo parisi mitä tä, koae dengan murid: Buben Gurun keton ompat kuman hindjä olo pabean, hindjä olo badosa?

12. Maka aughe tä hining Jesus, tä iä hamauh dengan äwen: Olo brigas dia usah hapan tabit, baja olo haban.

13. Tapi lius keton, tuntang manggau riman augh djetoh: „aku mangilak asi, djaton parapah.” Krana aku djaton djari dumah mambawa olo tetek, baja mambawa olo badosa, uka iä hobah.

14. Tä murid Johannes mananggoh iä, koae: Kilen ikäi tuntang olo parisi paham puasa, tapi murid ajum djaton puasa?

15. Koan Jesus dengan äwen: Tau kea kolan bakalbana lingalingau angate, sangkom bakalbana hindjä dengae? Tapi andaué karäh sampai, amon bakalbana induan bara iä, tä iä karäh puasa.

16. Maka olo djaton pudji manumpang klambi sakalat idjä kudit hapan rabit tumpong taheta; krana rabit tumpong tä barantat tinai bara klambi, tä petoke papa haream.

17. Djaton kea olo pudji mina anggor taheta huang pingkor upak meto usang;

djaka kalotä, maka pingkor barabit, palus anggor batusuh, tinai pingkor tä nibau; malalinkan olo pudji mina anggor taheta huang pingkor upak meto taheta; tumon tä kadadü hajak ihaga.

III. — 18. Metoh iä hamauh kalotä dengan äwen, itä! mantir idjä biti dumah, manjembah iä, koae: Anakku idjä bawi djari matäi nah; tapi tanggoh, danan lengäm hundjue, tä iä karäh belom. — (Mark.5, 22. Luk.8, 41.)

19. Maka Jesus mendeng palus ombo iä, impahaiak muride.

20. Tä itä! aton olo bawi idjä tarohan daha duäwalas njelo katabie; iä tä manggapi bara likute, palus mangarimas palimping klambie.

21 Krana koan huange: Asal aku tau mangarimas alo klambie bewäi, maka jaku karäh käläh.

22. Tapi Jesus mules arepe, sambil mitä iä, tuntang hamauh: Tanggalanggar atäim, o anak, kapertajam djari mandohop ikau. Maka olo bawi tä palus käläh bara djam tä kea.

23. Maka amon Jesus tamä human mantir tä, haiak mitä olo panjuling, tuntang olo arä idjä ridu,

24. Koae dengan äwen: Indah keton! krana anak tä djaton djari matäi, baja iä batiroh. Maka olo tä manabäan iä.

25. Maka limbah olo arä tä djari lepah iharake, iä tamä, manjingkap lengäe, palus anak tä belom.

26. Maka britae tajap hapus tanah tä.

IV.—27. Limbah tä Jesus hagoet bara hetä; tä aton olo babutä, duä biti, manuntnt iä, tuntang mantebau, koae: Pasi ikäi, o anak David!

28. Maka amon iä tamä huma, olo babutä tä mananggoh iä; tä Jesus hamauh dengan äwen tä: Aton keton pertjaja, aku tau mandohop keton? Koan äwen tä dengan ae: Joh, Tuhan.

29. Tä Jesus manindjek matae, koae: Djadi akan keton tumon kapertjajan keton.

30. Palus matan äwen tä marenang. Maka Jesus paham mangahaha iä, koae: Ingaingat keton, äla olo mahining talo idja djari.

31. Tapi äwen tä lius, masanan iä huang salepah tanah tä.

32. Djadi amon äwen tä djari blua, itä! olo magah akae idja biti olo bisu, tuntang ingumpang dewa. — (Luk.11, 14.)

33. Maka sana dewa djari inganae, palus olo bisu tä hakotak. Tä olo arä handiai hengan, sambil hamauh: Djaton pudji talo kalotoh taragitan intu olo Israel.

34. Tapi koan olo parisi:

Hapan mantir karä dewa iä manganan dewa. — (12, 24.)

35. Maka Jesus manasaran karä lewu, karä pakan, sambil madjar huang karä sinagoge olo tä, tuntang manganan Ewangelion karadjaan, tinai iä mampakäläh karä ampin peres, karä ampin kapähän olo arä.

36. Maka amon iä mitä olo arä, paham angat asie dengae; krana olo tä ujuh tuntang kasaburan, kilau tabiri, idja djaton bara sakatik.

37. Tä iä hamauh dengan muride: Aton kutoh talo inggetem, tapi olo panggetem isut bewäi.

38. Tagal tä laku keton intu Tuhan, idja tempon talo inggetem, nakara iä manjoho olo panggetem akan tanae. — (Luk.10, 2.)

BAGI 10.

Panjolak Jesus manjoho muride hagoet, masanan augh Hatalla.

1. Maka Jesus mangahau muride duäwalas biti tä, tuntang iä manenga kwasa akan äwen mahundjun karä dewa papa, uka iä manganan djetä, tinai kwasa mampakäläh karä ampin peres, karä ampin kapähä. — (Mark.6, 7. Luk.9, 1.)

2. Maka aran duäwalas rasul tä kalotoh: idja solake,

Simon, idjä bagarar Petrus, timai Andreas, paharie idjä kalambutan; Jakobus, anak Sebedeus, tuntang Johannes, paharie idjä kalambutan. — (Mark.3,16.)

3. Pilippus tuntang Bartolomeus; Tomas tuntang Mat-täus, olo pabean tä; Jakobus, anak Alpeus, tuntang La-beus, idjä bagarä Tadeus kea;

4. Simon Kananites, tuntang Judas Iskariot, idjä dapit mandjual iä.

5. Æwen duäwalas tä injoho Jesus hagoet, tuntang mametäh iä, koae: Æla keton hagoet mahoroe djalan olo kapir, tuntang äla tamä le-wun olo Samaria.

6. Baja lius, talih tabiri human Israel, idjä lajang. — (15, 24.)

7. Maka haiak keton lius, awi keton masuman brita, tuntang hamauh: karadjaan sorga djari tokep. — (4, 17.)

8. Pakäläh olo haban, belom olo matäi, prasih olo basamagh, kanan karä dewa. Kwasa toh keton djari mandinoe inenga bewäi, tengä tä kea, äla blaku upah.

9. Æla keton manggau bulau, salaka, tambaga akan babat keton.

10. Æla keton manggau rambat hapan hong djalan, äla klambi duä, äla sarum-pah, äla sokah. Krana olo bagawi patut mandino paginæ.

11. Maka amon keton tamä lewu atawa pakan, awi keton mariksa buabuah, äwe hetä idjä patut; hetä keton akan melai, sampai keton hagoet tinai.

12. Tinai amon keton tamä huma, awi keton manabi tä.

13. Maka djaka huma tä patut, tä kasanang keton karäh mohon akae; tapi djaka djetä djaton patut, kasanang keton karäh buli keton tinai.

14. Tinai amon olo djaton maku manarima keton, djaton kea maku mahining augh keton: tä blua bara huma atawa bara lewu tä, birik petak bara pain keton.

15. Toto, aku hamauh deng-an keton, intu andau hukum maka kadjarian tanah Sodom tuntang tanah Goinora karäh mahian bara kadjarian lewu djetä.

16. Itä, aku manjoho keton kilau tabiri akan parak harimaung; tä buah keton pintar kilau handipä, tapi budjur atai kilau burong dara.

17. Tapi djaga arep keton bara olo kalunen, krana iä karäh mandjuluk keton akan huma basara, tuntang keton karäh imukul sapu huang sinagoge ajue.

18. Tinai keton karäh iagah olo manaharep mantir, ma-naharep radja, tagal aku, akan indu kasaksian akae, tuntang akan olo kapir.

19. Tapi amon olo mandju-

luk keton, äla keton helo gogop atäi mangumang, kilen atawa narai kotak keton; krana djam tä kea karäh inenga akan keton augh, idjä buah injewut keton.—(Mark. 13,11. Luk.12,11.)

20. Krana djaton keton idjä hakotak, tapi Rogh Bapa keton, idjä hakotak hadjam-ban keton.

21. Krana paharie mahin karäh mandjuluk paharie akan indu impatäi, bapae kalotä kea dengan anake; tinai anake karäh manggatang arepe malawan indu bapae, sanibil mampatäi iä.

22. Maka keton karäh injungi olo handiae tagal arangku; tapi olo idjä magon tanggar sampai kahapuse, iä karäh injalamat.

23. Tapi amon olo mangatah keton huang lewu idjä, dari akan lewu beken. Krana toto, aku hamauh dengan keton, keton djaton karäh manasan-ran hapus karä lewun Israel, sampai Anakolon akan dumah.

24. Murid djaton hai bara gurue, djaton kea djipen hai bara tempoe.—(Joh.13,16.)

25. Ombet akan murid, amon iä kilau gurue, tuntang ombet akan djipen, amon iä kilau tempoe. Amon olo djari manggarä tempon huma Beel-sebul, dia paham haream olo unggup hümæ?

26. Maka äla keton mikäb iä. Krana djaton talo basilim,

idjä dia akan ingarinah kea, djaton kea talo basahokan, idjä dia akan tawan olo.

27. Augh idjä inutorku akan keton huang kaput, sanan tä huang kalawa; tuntang augh, idjä imbisik intu pin-ding keton, suman tä bara hundjun sapau.

28. Äla keton mikäh olo kalunen, idjä baja mampatäi bereng, tapi iä djaton tau mampatäi liau; maka buah keton mikäh iä, idjä tau marusak liau tuntang bereng huang naraka.

29. Djaton olo pudji mandjuel duä kongan burong ampit sasigar? Maka dialo idjä kongan mahin dia burong tä lawo akan petak, djaka dia tumon kahandak Bapa keton.

30. Tapi balau takolak keton kea djari isä samandiai.

31. Tagal tä, äla keton mikäh; keton hai bara arä burong ampit.

32. Maka genep olo, idjä mangaku aku hong baun olo, iä tä kea handak ingakuku hong baun Apangku, idjä huang sorga.

33. Tapi olo idjä milim aku hong baun olo, iä tä kea handak ilimku hong baun Apangku, idjä huang sorga.

34. Äla keton mado aku djari dumah mimbit kasanang akan petak toh; aku djaton djari dumah mimbit kasanang, tapi mimbit padang. .

35. Krana jaku djari dumah, uka madjik olo malawan bapae, madjik anak bawi malawan indue, tinai manantu bawi malawan empoe bawi.

36. Idjä hindjä kabalie, iä tä karäh mandjadi musoai ai.

37. Olo idjä sinta bapae atawa indue malabien bara aku, iä djaton baguna akangu; tinai olo idjä sinta anake hatuä atawa bawi malabien bara aku, iä djaton baguna akangku. — (*Luk.14, 26.*)

38. Tinai olo idjä djaton manggatang sampalakie hundjun arepe, palus manuntut aku, iä djaton baguna akangku.

39. Olo idjä sondau pambelome, iä karäh nihau tä; tapi olo idjä nihau pambelome tagal aku, iä karäh sondau tä. — (*16, 25. Luk.17, 33.*)

40. Olo idjä manduan keton, iä manduan aku; maka olo idjä manduan aku, iä manduan idjä djari manjoho aku.

41. Olo idjä manduan nabi, basa iä tä nabi, iä karäh mandino kilau upah nabi: tinai olo idjä manduan olo tetek, basa iä tä olo tetek, iä karäh mandino kilau upah olo tetek.

42. Tinai äwe idjä mampihop idjä biti olo korik toh, hapan sangkir danum sadingen bewäi, basa iä tä murid, toto, aku hamauh dengan

keton, iä djaton akan haiang upabe.

BAGI 11.

I. Jesus masanan Johannes. II. Iä mam-pudji olo idjä djaton maku pertjaja, III. tuntang mangatau olo manalih iä.

I. — 1. Maka amon Jesus terai mamehä muride duäwalias tä, iä hagoet bara hetä, mangat madjar olo, tuntang masanan augh Hatalla huang karä lewu.

2. Maka amon Johannes huang sipir mahining gawin Kristus, iä manjoho muride duä biti, — (*Luk.7, 18.*)

3. Uka äwen tä misek iä: Aton ikau iä tä, idjä akan indu dumah, atawa buah ikäi mentai olo beken? — (*5.Mos. 18, 15.*)

4. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Lius keton, sanan akan Johannes talo idjä bining tuntang gitian keton.

5. Olo babutä tau mitä, olo kait kedjang manandjong, olo basamagh brasih, olo badengen mahining, olo matäi imbelom, tuntang Ewangelion insanan akan olo pähä belom.

6. Maka salamat iä, idjä djaton tantarang angat atäie tagal aku.

7. Maka limbah äwen tä hagoet buli, Jesus hakotak manahiu Johannes intu olo

arä: Keton djari blua akan padang, handak mitä narai? Däräh humbang, idjä ionggä riwut?

8. Atawa keton djari blua, handak mitä narai? Olo idjä hapakaian lamos? Itä, olo idjä hapakaian lamos aton melai intu human radja.

9. Atawa keton djari blua, handak mitä narai? Nabi? Toto, koangku dengan keton, iä hai bara nabi.

10. Krana iä tä, idjä koan surat: „Itä, aku manjoho malaikat ajungku helo baum, idjä akan manatap djalan ajum intu baum.” — (Mal.3,1.)

11. Toto, aku hamauh dengan keton, dialo idjä biti bara karä olo kalunen, awang i-nakan olo bawi, idjä hai bara Johannes pampandoi; tapi idjä korik haliae huang karadjaan sorga hai bara iä.

12. Maka bara katika Johannes pampandoi palus sampai katontoh karadjaan sorga iusok olo, tuntang olo pamusok mansiwat tä.

13. Krana karä nabi tuntang Torat djari manudjum sampai Johannes.

14. Maka amon keton handak harati augh toh, iä Elias tä, idjä akan indu dumah. — (Mal.4,5. Matt.17,12.)

15. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

16. Tapi dengan äwe aku akan mananding pangereng

olo toh? Iä kilau anak olo, idjä mondok intu pakan, tuntang hatantehau dengan kolae,

17. Sambil hamauh: Ikäi djari manjuling akan keton, tapi keton djaton maku ba-bigal; ikäi djari masanan kähän ikäi akan keton, tapi keton djaton maku manangis.

18. Krana Johannes djari dumah, iä djaton ombo kuman, djaton ombo mihop, tä koan olo: iä ingumpang dewa.

19. Anakolon dumah, iä kuman mihop, tä koan olo: itä, iä olo panguman paminhop, kolan olo pabean tuntang olo badosa. Tapi kapintar impahalap awi karä anak kapintar.

II. — 20. Tä iä manampara paham mampudji karä lewu, äka kutoh gawie mandjadi, tuntang äwen djaton djari hobah. — (Luk.10,13.)

21. Pajah ikau, Korasin! pajah ikau, Betsaida! krana djeka intu Tirus tuntang Sidon djari mandjadi gawi kalotä, kilau mandjadi huang keton: mikäh tahi iä djari manjasal hapan taphi bidak, huang kawo.

22. Tapi koangku dengan keton, intu andau hukum kadjarian Tirus tuntang Sidon karäh mahian bara kadjarian keton.

23. Tinai ikau, Kapernaum, idjä djari inggatang sampai langit, ikau karäh ihenjek

kaliwa sampai naraka ! krana djaka huang Sodom djari mandjadi talo kalotä, kilau mandjadi huang ikau, mikäh sampai andau toh iä magon aton.

24. Tapi koangku dengan keton, intu andau hukum kadjarian Sodom karäh mahian bara kadjarian keton.

III.—25. Katika tä tombah Jesus, koeae : Jaku manara ikau, o Apang , Tempon langit tuntang petak, basa ikau djari manjahokan talo toh bara olo pintar, bara olo harati, tuntang djari mangarinah tä akan anak korik.

26. Joh, Apang ! krana kalotä puna kakilakm.

27. Talo handiae djari injaragh Apangku akangku ; maka dialo idjä biti kasene Anak, baja Bapa, djaton kea olo kasene Bapa, baja Anak, tuntang olo idjä akae Anak handak mangarinah iä. — (28,18.)

28. Kantoh, talih aku, keton handiae idjä häka atäi tuntang katanggongan, maka aku handak mampangat keton.

29. Kepan awisku intu keton, tuntang badjar intu aku, krana jaku balemo tuntang randah atäiku, tumon tä keton karäh sondan kasanang akan hambaruan keton.

30. Krana awisku lamos, puatku mahian.

BAGI 12.

- I. Jesus manarang prentah sabat. II. Augh nabi Jessia mandjadi tulus inta Jesus. III. Dosa dengan Rogh brasih. IV. Jesus masanan, äwe idjä kolae toto.
-

I. — 1. Katika tä Jesus ha-goet andau sabat mahoroe tanan olo; maka muride blau, palus marampong pating gendom, tuntang kuman tä. — (*Mark.2,23. Luk.6,1.*)

2. Maka sana olo parisi mitä tä, koan äwen dengae: Itäm, muridm mawi talo, idjä djaton patut iawi intu andau sabat.

3. Koae, tombah augh äwen tä : Djaton keton djari mambasa talo, idjä iawi Dawid, amon iä blau tuntang olo idjä dengae? — (*1.Sam.21,6.*)

4. Djaton iä tamä human Hatalla, tuntang kuman tepong tampajah, idjä djaton patut iä kumae, dia kea olo idjä dengae, baja idjä akan indu kinan imam bewäi? — (*2.Mos.29,33.*)

5. Tinai, djaton keton djari mambasa huang Torat, imam huang human Hatalla mahin bagawi hong andau sabat, tuntang djaton kea iä sala? — (*4.Mos.28,9.*)

6. Tapi aku hamauh deng-an heton, hetoh Iä, idjä hai bara human Hatalla.

7. Tapi djaka keton harati riman augh: „aku mangilak asi, djaton parapah,” tä mi-

käh keton djaton djari manjala olo toh, idjä djaton kasalae. — (Hos.6, 6.)

8. Krana Anakolon aton Tuhan andau sabat.

9. Maka iä mindah bara hetä, palus tamä sinagoge olo tä.

10. Maka itä! aton hetä olo anu, idjä matäi lengäe. Maka olo misek iä, koae: Kilen, patut kea mampakäläh olo intu andau sabat? (Djetä uka iä tau mandawa iä.)

11. Tapi koae dengan äwen tä: Æwe baris keton, idjä tempon tabiri idjä kongan, amon djetä lawo huang kali intu andau sabat, idjä djaton manjingkape tuntang mandjidje blua?

12. Maka kilen kakedjau kahalangan olon dengan tabiri? Tuñon tä, tau bewäi mawi talo bahalap intu andau sabat.

13. Tä koae dengan olo haban: Tadjok lengäm. Maka iä manantadjok tä, balalu djetä käläh, sania kilau lengäe silae.

14. Maka olo parisi blua, tuntang iä hatirok, manggau akal, uka mampatäi iä.

II. 15. Tapi Jesus katawan tä, balalu iä mindah bara hetä, tuntang kutoh olo omnipat iä; maka iä mampakäläh olo tä samandiae.

16. Tuntang iä paham mampudji olo tä, mangahana äwen masanan iä.

17. Nakara tulus augh, idjä

inutor nabi Jesaia, koae: — (Jes.42, 1.)

18. „Itä, reworku, idjä djari intihkn, idjä äka kattaungku, idjä paham ingilak hambaruangku; bundjun iä tä aku handak mina Rogbku, tuntang iä karäh masanan hukum akan olo kapir.

19. „Jä djaton karäh hasuat, djaton akan ridu, olo djaton karäh mahining aughe huang djalan.

20. „Däräh awang rupäi djaton iä maku marneleke, sampurur awang papinit bewäi mahin djaton iä maku mambelepe, sampai iä mimbit hukum akan kamanang.

21. „Tuntang huang arae olo kapir karäh harap.”

III. — 22. Limbah tä olo magah akae idjä biti, idjä ingumpang dewa, iä tä babutä tuntang bisu; maka iä mampakäläh olo tä, sampai idjä babutä tuntang bisu tä tau mitä, tau hakotak.

23. Tä olo arä handiae taräwen, sambil hamauh: Djaton iä anak Dawid tä?

24. Tapi amon olo parisi mahining tä, koae: Olo toh djaton manganan dewa, baja hapan Beelsebul, kapalan karä dewa. — (9, 34. Mark.3, 22 Luk.11,15.)

25. Tapi Jesus kasene pikir atäie, balalu hamauh dengan äwen: Genep karadjaan, idjä hambilang hakalawan sama arepe, akan rusak; tinai ge-

nep lewu atawa huma, idjä hambilang hakalawan sama arepe, djaton tau melai.

26. Toh, djaka setan manganan setan, tä iä hambilang hakalawan sama arepe; tä maka kilen karadjae tau melai?

27. Tinai djaka aku manganan dewa hapan Beelsebul, maka hapan äwe anak keton manganan iä? Tagal tä, äwen tä kea, idjä akan manjalan mahukum keton.

28. Tapi djaka aku manganan dewa hapan Rogh Hatalla, toto, karadjaan Hatalla djari sampai keton.

29. Atawa kilen olo tau tamä human olo gagah, sambil marampas milik ajue, amon iä dia mamasong olo gagah tä helo? Limbah tä iä tau marampas raimon humae.

30. Olo idjä djaton hindjä aku, iä malawan aku, tuntang olo idjä djaton manampunan akangku, iä manaburan.

31. Tagal tä aku hamauh dengan keton: karä ampin dosa, karä augh papa, idjä hapee manjapa Hatalla, tau iampun akan olo; tapi manjapa Rogh djaton tau iampun akan olo. — (*Ibran.6,4.*)

32. Tinai amon olo manjewut augh, hapee manjapa Anakolon, djetä tau iampun acae; tapi olo idjä manjewut augh, hapee manjapa Rogh brasih, djetä djaton tau iampun acae, alo hila

toh dia, alo hila kanib mahin djaton kea.

33. Atawa keton mimbul batang bahalap, tä maka buae bahalap; atawa keton mimbul batang papa, tä maka buae papa. Krana awi ampin buae batang kasenan.

34. O panakan lalidi! kilen keton tau hakotak talo bahalap, basa bitin keton papa? Krana awi kakontep atäi njämä hakotak.

35. Olo bahalap mamplua talo bahalap bara panatau atäie idjä bahalap, tinai olo papa mamplua talo papa bara panataue idjä papa.

36. Tapi aku hamauh dengan keton, tagal genegenep bawak kotak idjä djaton baguna, idjä djari injewut olo, maka olo akan indu tombah intu andau hukum tagal djetä.

37. Krana awi augh kotakm ikau karäh impahalap, tinai awi augh kotakm ikau akan ihukuin.

38. Tä tombah isut olo tamat surat tuntang olo parisi, koae: Guru, ikäi nahuang mitä kata heran bara ikau. — (16,1.)

39. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Kem pang olo idjä papa tuntang pahabandong manggau kata; tapi kata djaton karäh inenga acae, terah kata nabi Jonas.

40. Krana kilau Jonas djari huang knain lauk ludan ka-

telo andau katelo alem, kalotä Anakolon karäh katelo andau katelo alem intu atai petak. — (*Jon.2,1.*)

41. Olo Niniwe karäh lembut intu andau hukum haiak dengan pangereng olo djetoh, maka olo tä karäh manipan iä; krana äwen tä djari hobah awi augh idjä insuman Jonas; maka itä! idjä hai bara Jonas aton hetoh. — (*Jon.3,5.*)

42. Radja bawi bara salatan karäh lembut intu andau hukum haiak dengan pangereng olo djetoh, tuntang manipan olo toh; krana iä djari dumah bara saran petak, mangat mahining kapintar Salomo; maka itä! idjä hai bara Salomo aton hetoh. — (*1. Radja10,1.*)

43. Tapi amon dewa papa djari blua bara olo, iä mangumbang kaleka keang kama-hau, manggau kasanang, tapi djaton sondau.

44. Tä iä hamauh: has, aku buli humangku, idjä bara hetä aku djari blua. Maka amon iä dumah, tä iä sondaue boang, imapas tuntung imbungas.

45. Tä iä hagoet, manduan ompat dengae udju dewa beken, idjä papa haream bara iä, balalu äwen tä tamä palus melai hetä. Maka kata-tesan olo tä mandjadi papa bara tamparae. Kalotä kea karäh mandjadi dengan pa-

ngereng olo toh idjä papa. — (*2.Petr.2,10.*)

IV.— 46. Maka amon iä magon kotakotak dengan olo arä, itä! indue tuntang paharie mendeng ruar, handak hakotak dengae. — (*Mark.3,31.*)

47. Maka koan olo dengae: Itäm, indum tuntang paharim mendeng ruar, handak hakotak dengam.

48. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan olo, idjä djari masanan tä acae: Äewe induku? äwe paharingku?

49. Balalu iä manantadjok lengäe manintu muride, koae: Itä, induku tuntang paharingku.

50. Krana olo idjä manumon kahandak Apangku, idjä huang sorga, olo tä paharingku, betauku, induku.

BAGI 13.

I. Paribasa äpat ampin petak tuntang rimae; II. parai habalut garigit; III. bawak sawi tuntang ragi. IV. Riman paribasa parai habalut garigit. V. Paribasa djawet bakalian intu petak, mutiara tuntang pasat. VI. Jesus inawash olo hong Nasaret.

I.— 1. Djadi, andau tä kea Jesus blua bara huma, mondok hong saran danau.

2. Maka paham karä olo hapumpong dengae, sampai iä tamä arut, mondok hetä, tuntang olo arä tä samandai mendeng intu sarä.

3. Tä iä manutor akae arä perkara uras hapan paribasa ; koae: Itä, olo panawur ha-goet, handak manawur bi-njie. — (*Mark.4.Luk.8.*)

4. Djadi haiak iä manawure, maka belahe lawo akan saran djalan, tä burong dumah, balalu kuman tä lepah lingis.

5. Belahe tinai lawo akan batu mampar, hetä djaton bakapal petake; maka djetä balalu lembut, basa djaton timben intu petak.

6. Tapi amon andau djaladan mandang, djetä bla-ju, tuntang basa awie djaton timben uhate, maka dje-tä palus keang.

7. Maka belahe awang be-ken tinai lawo parak duhi, tuntang duhi tä mandjadi hai, malambon djetä.

8. Maka belahe tinai lawo akan petak idjä bahalap, dje-tä mamua, aton lipet saratus, aton lipet djahawen pulu, aton lipet telo pulu.

9. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä ma-hining.

10. Maka muride manggapi iä, sambil hamauh dengae: Buhen ikau hakotak dengan olo tä hapan paribasa?

11. Tombah iä, sambil ha-mauh dengan äwen: Basa akan keton djari inenga, uka ke-ton harati talo basilim per-karan karadjaan sorga; tapi akan olo tä djetä djaton djari inenga.

12. Krana akan olo, idjä bukib mina talo, karäh in-dahang hindai, uka hakutoh intu iä; tapi bara olo idjä djaton bukib mina talo, idjä aton intu iä mabin karäh induan kea.

13. Sabab tä aku hakotak dengan olo tä hapan pariba-sa, basa äwen haiak marenang djaton mitä, tinai haiak ma-njenäh djaton mahining, tun-tang djaton harati tä.

14. Intu olo tä tudjum Je-saia mandjadi tulus, idjä ka-lotoh: „Hapan pinding keton akan mahining, tapi djaton harati, tinai hapan matan ke-ton idjä marenang keton dja-ton kea akan mitä. — (*Jes. 6,9.*)

15. „Krana atäi djalah-an olo toh bara balulang, bahali iä mahining hapan pindinge, iä mangambutep matae: belä iä mitä hapan matae, tuntang mahining hapan pindinge, harati hapan atäie, tuntang ho-bah, mangat aku mampakä-läh iä.”

16. Maka salamat matan keton, basa iä mitä! salamat pinding keton, basa iä ma-hining!

17. Krana toto, koangku dengan keton, arä nabi, arä olo tetek djari haus, handak manampajah talo, idjä inam-pajah keton, tapi djaton kea iä djari mitä tä; tuntang djari haus, handak mahining talo, idjä hining keton, tapi dja-

ton kea iä djari mahining tä.

18. Maka hining keton ri-man paribasa olo panawur.

19. Amon olo mahining augh karadjaan, tuntang djaton harati tä, tä dumab idjä papa tä, palus manamput augh, idjä djari inawur huang atäie; djetä iä, idjä inawur akan saran djalan.

20. Maka idjä inawur akan batu mampar, djetä iä, idjä mahining augh tä, balalu manarima tä tuntang kahan-djake.

21. Tapi iä djaton timben uhat huange, malainkan iä purah njuan, sana kadjakä atawa kasingen lembut tagal augh tä, atäie balalu tanta-rang angate.

22. Maka idjä inawur parak duhi, djetä iä, idjä mahining augh tä; tapi kagogop atäie tagal perkaran kalunen toh, tuntang tipun katatau malam-bon augh tä, palus djetä ma-njawang.

23. Maka idjä inawur akan petak babalap, djetä iä, idjä mahining augh tä haiak haratie; iä tä mamua kea, aton idjä mamua lipet saratus, aton idjä lipet djahawen pulu, aton idjä lipet telo pulu.

II. — 24. Paribasa beken ti-nai inutore akan olo tä, koae: Karadjaan sorga tä kilau bawak sawi, idjä induan olo, tuntang imbule huang tanae. —(Luk. 13,18.)

25. Tapi kahum olo batiroh aton dumah olo, idjä hamu-

soh dengae, balalu manawur bawak garigit parak paräi tä, palus hagoet.

26. Maka amon paräi belom tuntang mamua, tä garigit kea mamala.

27. Tä djipäe mananggoh tempon huma, sambil hamauh dengae: Tuan, djaton ikau djari manawur bawak baha-lap huang tanam? maka bara kwe garigit tä lembut?

28. Maka koae dengan äwen: Musoh djari mawi tä. Tä koan djipäe dengae: Maku ikau manjoho ikäi hagoet, mam-bawau marunap tä?

29. Tapi koae: Åla, belä amon keton marunap garigit, mikäh keton tararuoap paräi kea.

30. Naughe duäduä tä be-
lom haiak, sampai wajah getem; maka wajah getem aku handak manjoho olo panggetem: tampunan keton garigit tä helo, peteng tä, uka keton manusule; tapi paräi tä awi keton maumponge akan lepauku.

III.—31. Paribasa beken ti-nai inutore akan olo tä, koae: Karadjaan sorga tä kilau bawak sawi, idjä induan olo, tuntang imbule huang tanae. —(Luk. 13,18.)

32. Djetä pangorik bara karä ampin bawak; tapi amon djari belom, djetä mandjadi hai bara karä ampin sajor, tuntang habatang kilau kaju, sampai burong penda langit

manesek hetä, manjarangan intu edae.

33. Paribasa beken tinai inutore akan olo tä: Karadjaan sorga kilau idjä kabawak ragi, idjä induan olo bawi, iäwoie dengan telo gantang tunek tepong, sampai djetä lepah buah iragi.

34. Talo handiai tä inutor Jesus akan olo arä uras hapan paribasa, sala bara hapan paribasa iä djaton hakotak dengan olo tä;

35. Uka tulus augh, idjä insanan nabi, koae: „Jaku handak marakang njamangku, manutor paribasa; aku handak masanan talo idjä basilim bara tamparan kalunen sampai toh.” — (*Masm. 78,2.*)

IV. — 36. Limbah tä Jesus malapas olo arä tä, tuntang iä buli huma. Maka muride mauggapi iä, koae: Käläh tarang akan ikäi riman paribasa garigit huang tana.

37. Maka tombah iä, sambil hamaub dengan äwen: Idjä manawur bawak bahalap tä, iä tä Anakolon.

38. Tanae tä kalunen; bawak idjä bahalap, iä tä anak karadjaan; tapi garigit, djetä anak kapapa.

39. Maka musoh tä, idjä djari manawur äwen, iä tä setan; wajah getem, djetä kalepah kalunen; tinai olo panggetem tä, iä tä malaikat.

40. Djadi, kilau garigit inampunan balalu inusul hapan

apui, kalotä maka intu kalepah kalunen kea.

41. Anakolon karäh manjoho malaikat ajue, tä äwen karäh manampunan manganan bara karadjaan ajue karä talo patarang, tuntang olo handiai idjä mawi talo papa.

42. Palus iä karäh manganan djetä akan kaleka apui; hetä karäh aton tangis tuntang keret kasingä.

43. Tä olo tetek karäh manjakowong kilau matandan-dau huang karadjaan Bapae. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

V. — 44. Tinai karadjaan sorga kilau djawet, idjä bakalian huang tana. Maka djetä sondau olo, balalu injahokae, palus awi kahandjak atäie iä hagoet, mandjual talo handiai idjä ai, tuntang mamili tana tä.

45. Tinai karadjaan sorga kilau olo badagang, idjä manggau mutiara bahalap.

46. Iä tä sondau mutiara idjä, idjä paham barega; tä iä balalu hagoet, mandjual talo handiai idjä ai, tuntang mamili mutiara djetä.

47. Tinai karadjaan sorga kilau pasat, idjä ilaboh olo huang tasik, idjä manampunan karä ampin lauk.

48. Amon djetä kontep, maka olo manunda tä akan sarä, tuntang iä mondok, mintih lauk awang bahalap akan tambuan ajue, tapi idjä papa inganae.

49. Tumon tä karäh mandjadi intu kalepah wajah toh; malaikat karäh hagoet, palus mamisah olo papa dengan olo tetek,

50. Balalu manganan olo papa tä akan kaleka apui; hetä karäh aton tangis tuntang keret kasingä.

51. Koan Jesus dengan äwen: Djari haratin keton sakarä augh toh? Koan äwen: Joh., Tuhan.

52. Koae dengan äwen: Tagal tä, genep olo tamat surat, idjä djari badjar perkar-an karadjaan sorga, sama kilau olo tempon huma, idjä mamplua bara panataue talo taheta tuntang talo usang.

VI.—53. Djadi, amon Jesus djari mahapus karä paribasa tä, iä hagoet bara hetä. — (Luk.4,16.)

54. Maka iä sampai tanah ajue, sambil madjar olo huang sinagoge idjä hetä, sampai olo tä djungun, sambil hamauh: Bara kwe iä djari sondau kapintar toh, tuntang kwasa idjä kalotoh?

55. Djaton iä toh anak tukang kaju tä? djaton aran indue Maria? tinai paharie Jakobus, Joses, Simon, Judas?

56. Djaton karä kolae idjä bawi hindjä dengan ita? Maka bara kwe iä djari supa talo handiai tä?

57. Maka angat atäi äwen tä tantarang awie. Tapi koan

Jesus dengae: Nabi djatom pudji batawah, baja intu puna tanah ajue, tuntang huang human ai. — (Joh.4,44.)

58. Maka iä djaton mawi arä talo kwasa hetä, basa olo tä djaton pertjaja.

BAGI 14.

I. Johannes pampandoi impatäi Herodes.
II. Jesus pakanan olo limä kojan, han-pan limä kabawak tepong. III. Iä man-djong hundjun danau.

I.—1. Katika tä kea Herodes, radjan tanah bagi äpat, mahining britan Jesus. — (Mark.6,14. Luk.9,7.)

2. Tä iä hamauh dengan panakawae: Iä tä Johannes pampandoi; iä djari belom bara olo matäi, tagal tä kwasa kalotä aton huang iä.

3. Krana Herodes djari manawau Johannes, sambil mamasong iä, tuntang djari manutup iä huang sipir, tagal Herodias, sawan paharie Pilippus, idjä kalambutan. — (Luk.3,19.)

4. Krana koan Johannes dengae: Djaton patut ikau masawä iä.

5. Maka iä handak mampatäi iä, tapi iä mikäh olo arä; krana olo manduan Johannes akan nabi.

6. Tapi amon olo mawi pesta andau indu Herodes manak iä, maka anak Hero-

dias, idjä bawi, babigal intu bentok huma, tuntang iä ingilak Herodes.

7. Tagal tä iä mandjandji akae, tuntang sumpahe, iä handak manenga akae talo handiai idjä ilakue.

8. Maka awie helo djari iadjar indue, tä iä hamauh: Tenga akangku toh kea takolok Johannes pampandoi hundjun pinggan lombah.

9. Maka radja pähä atiae; tapi sabab sumpahe, tuntang sabab olo idjä ombo kuman dengae, maka iä manjoho, uka djetä inenga akae.

10. Palus iä manjoho olo manetek ujat Johannes huang sipir.

11. Maka takoloke imbit olo hundjun pinggan lombah, tuntang djetä inenga akan anak bawi tä, balalu iä mimbit tä akan indue.

12. Maka muride dumah, manduan bukange, tuntang mangubure; balalu iä hagoet, masanan tä akan Jesus.

II.—13. Amon Jesus mahining tä, maka iä mahakan bara hetä, harut akan kaleka benjem, äwen hamurid bewai. Tapi olo arä mahining tä, tuntang bara karä lewu olo tä manjak iä manandjong.

14. Maka Jesus lompat, milä olo arä tä; tä iä paham angat asie dengan olo tä, tuntang iä mampakäläh karä olo idjä haban.—(Joh.6,5.)

15. Maka amon andau ban-

dak halemäi, muride manggapi iä, koae: Hetoh kaleka benjem, tuntang andau djari liwa; käläh ikau malapas olo arä tä, mangat iä hagoet, manilih lewu, mamili talo kinan akae.

16. Tapi koan Jesus dengan äwen: Dia usah olo tä hagoet; käläh keton pakanan iä.

17. Koan äwen tä dengae: Ikäi djaton bara talo kinan hetoh, baja aton limä kabawak tepong, tuntang duä kongan lauk.

18. Maka iä hamauh: Imbit talo tä kantoh akangku.

19. Palus iä manjoho olo arä mondok intu oru. Limbah tä iä manduan limä kabawak tepong, tuntang duä kongan lauk tä, palus mananggera akan langit, mamberkat tä, limbah tä iä mandarai tepong, sambil manenga tä akan muride; maka muride miring tä akan olo arä.

20. Tuntang olo tä kuman samandai, sampai besoh; limbah tä iä manampunan tisan karä kiwak tepong, duäwalias lontong kontep.

21. Maka karä olo, idjä djari kuman, sampai limä kojan hirah olo hatuä, beken tinai olo bawi tuntang anak olo.

III.—22. Limbah tä Jesus palus hadjaduan muride taniä arut, balalu batolak hanimpah helo bara iä, sangkom iä malapas olo arä.

23. Djadi, limbah iä djari

malapas olo arä, maka iä mandai bukit, iä kabuate, handak blaku doa. Amon talo djari kaput, iä magon kabuate hetä.

24. Katika tä arut djari intu bentok danau, paham intakan ria, krana riwut dumah bara haluan.

25. Maka tampalawäi Jesus mananggoh äwen, manandjong hundjun danau.

26. Tä amon muride mitä iä manandjong hundjun danau, äwen tä tangkedjet, koae: Tä kambä! Palus äwen mangkariak awi kikähe.

27. Maka Jesus balalu hakotak dengan äwen, koae: Sanasanang keton, aku toh, äla mikäh.

28. Tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Tuhan, dja-ka toto ikau, soho aku mananggoh ikau hundjundanum.

29. Maka koae: Tanggoh, kantoh! Tä Petrus blua bara arut, tuntang manandjong hundjun danum, manalih Jesus.

30. Tapi iä mitä riwut paham, tä iä mikäh; maka amon iä handak leteng, iä mangkariak, koae: O Tuhan, awat aku!

31. Maka Jesus balalu mandjudju lengäe, manjingkap iä, sambil hamauh dengae: O olo tapas pertjaja! buhen ikau bembang atäim?

32. Maka amon iä djakat arut, palus riwut malajan.

33. Tä olo idjä huang arut manggapi, manjembah iä, koae: Toto, ikau toh Anak Hatalla!

34. Maka amon iä djari dim-pah, iä sampai tanah Gene-saret.

35. Sana olo lewu tä kasene iä, äwen tä manjoho olo man-gumbang salepah tanah ha-kaliling, tuntang magah akae olo handiae idjä aton kapähäe,

36. Haiak blaku Jesus ma-njoho olo tä manindjek pa-lipping klambie barangai; maka olo handiae, idjä ma-nindjek tä, balalu käläb.

BAGI 15.

I. Jesus mampudji hadat olo. II. Bawin olo Kanani. III. Jesus pakauan olo äpat kojan, hapan udju kabawak te-pong.

I. — 1. Tä olo tamat surat tuntang olo parisi, idjä djari dumah bara Jerusalem, ma-nanggoh Jesus, koae: — (Mark.7,1.)

2. Buhen muridm mangarak hadat olo bakas? krana iä djaton mamenjau lengäe, amon handak kuman.

3. Tombah iä, sambil ha-mauh dengan olo tä: Maka buhen keton mangarak prentah Hatalla awi hadat keton?

4. Krana Hatalla djari ma-rentah keton: „horumat ba-pam tuntang induin;” tinai:

„idjä manjapa indu bapae, djaton tau dia impatäi.” — (2.Mos.20,12;21,17.)

5. Tapi koan keton: budjur olo tå, idjä hamauh dengan indu bapae: djetoh puna indu parapah; djaka dia kailotä, maka hapan tå aku tau mandohop ikau; — palus djaton iä mahorumat indu bapae.

6. Tumon tå keton djari mampalemo prentah Hatalla awi hadat keton.

7. O olo haliau! buah tudjum Jesaia mawi keton, koae: — (Jes.29,13.)

8. „Kempang olo toh manggapi aku hapan njamae, hapan totoke iä manara aku, tapi atäie kedjau bara aku.

9. „Tapi haiang bewäi iä mahorumat aku, basa iä madjar augh adjar, prentah olo bewäi.”

10. Maka iä mambawa olo arä, sambil hamauh dengan äwen: Hining keton, tuntang harati buabuah.

11. Talo idjä tamä njamä djaton mangihal olo, tapi talo idjä blua bara njamä, talo tå mangihal olo.

12. Tå muride manggapi iä, sambil hamauh dengae: Tawam, olo parisi basingi atäie, amon iä mahining aughm tå?

13. Tapi tombah iä, koae: Karä talo imbul, awang djaton djari imbul Apangku idjä huang sorga, akan indu irunap.

14. Nauglie iä, iä olo ba-

butä, idjä mangagal olo babutä; tapi amon olo babutä ngagal olo babutä, tå kadaduä karäh lawo huang kali.

15. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Käläh ikau manarang paribasa toh akan ikäi.

16. Koan Jesus: Kilen, keton kea magon humong?

17. Hindai keton harati, talo handiai idjä tamä njamä, palus akan knai, tinai inganan akan djamban?

18. Tapi idjä blua bara njamä, djetä lembut bara atäi, djetä idjä mangihal olo.

19. Krana bara atäi palembut karä pikir papa, iä tå: kahandak mampatäi olo, bandong, kandji, takau, tandjaro, sapa.

20. Maka djetä, idjä mangihal olo; tapi kuman hapan lengä idjä djaton djari ienjau helo, djetä djaton mangihal olo.

II.—21. Maka Jesus harikas bara hetä, palus mindah akan baris tanah Tirus tuntang Sidon. — (Mark.7,24.)

22. Maka itä! aton bawin olo Kanani dumah bara baris tanah tå, tuntang mangkariak, koae: Pasi aku, Tuhan, anak Dawid! anakku idjä bawi paham ingapähä setan!

23. Tapi iä djaton tombah aughe, idjä kabawak kotake mahin dia. Tå muride manggapi, blaku intu iä, koae:

Lapas iä, krana iä mangka-riak, manuntut ita.

24. Koae, tombah augh äwen: Aku djaton djari injoho, baja akan tabiri human Israel, idjä lajang.

25. Tapi olo bawi tä manokep, manjembah iä, koae: O Tuhan, dohop aku!

26. Tapi tombah iä, sambil hamauh: Djaton patut, olo manduan tepong anake, palus mandjakah tä akan anak aso.

27. Maka koae: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso kuman papat, idjä gagar bara medjan tempoe.

28. Tä tombah Jesus, sambil hamauh dengae: O olo bawi, paham kapertjajam! djadi akam tumon kahan-dakm. Maka anake idjä bawi palus käläh bara djam tä kea.

III. — 29. Limbah tä Jesus hagoet bara hetä, palus sampai saran danau Galilea. Maka iä mandai bukit, mondok hetä.

30. Maka arä olo manalih iä, idjä magah olo kait kedjang, olo babutä, olo bisu, olo idjä hules berenge, tuntung arä olo beken, balalu olo mandjakah äwen tä darah pain Jesus; maka iä mampa-käläh äwen tä;

31. Sampai olo arä tä sang ang, amon iä mitä olo bisu hakotak, olo hules berenge palus budjur, olo kait kedjang manandjong, olo babutä tau mitä talo; maka olo tä mahoramat Hatallan olo Israel.

32. Maka Jesus mambawa muride, sambil hamauh: Aku paham angat asingku dengan olo ära tä, krana djari katelo andau toh äwen melai dengangku, tuntang bahatae djaton; aku djaton maku manjoho iä buli blau knaie, suro iä tangengäi helat dja-lan. — (Mark.8,1.)

33. Maka koan muride de-ngae: Bara kwe ita sondau talo kinan huang kaleka benjem toh, sampai ombet ha-pan mambesoh olo kalotä karäe?

34. Maka koan Jesus dengan äwen: Pirä kabawak tepong keton? Koan äwen: Udju kabawak, tinai isut lauk korik.

35. Maka iä manjoho olo arä mondok hong petak.

36. Palus iä manduan udju kabawak tepong, tinai lauk tä, tuntang mamberkat tä, mandaraie, sambil manenga tä akan murid ajue; tinai mu-ride miring tä akan olo arä.

37. Maka olo samandiae ku-man sampai besoh, limbah tä iä manampuan tisan kiwak tepong, udja lontong kontep.

38. Maka olo idjä djari ku-man sampai äpat kojan batuä karäe, beken tinai olo bawi tuntang anak olo.

39. Limbah tä Jesus malapas olo arä, tuntang iä djakat arut, palus iä akan tanah Magdala.

BAGI 16.

I. Jesus mangotak olo parisi. II. Petrus mangaku, Jesus toto Kristus. III. Jesus masanan kapähä, idjä akau indu buah iä tuntang olo ajue.

I.—1. Maka olo parisi tuntang olo saduki dumah, maningkes iä, inanjoho iä mamprahan akae kata heran bara langit. — (12,38. *Mark.8,11. Luk.12,54.*)

2. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Amon andau djari halemäi, tä koan keton: andau karäh mandang, basa aton uhat marau.

3. Maka handjewu: andau papa karäh, basa langit bahanjang balut babilem ampie. O olo haliau! keton apik mangasene katan langit, djaton keton tau mangasene katan wajah toh?

4. Pangereng olo toh, idjä papa tuntang pahabandong, manggau kata; tapi kata djaton karäh inenga akae, terah kata nabi Jonas. Maka iä malihî olo tä, palus hagoet.

5. Maka amon muride sampai dipah, bakalapeae mimbit tepong.

6. Koan Jesus dengan äwen: Buabuah keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi tuntang olo saduki.

7. Maka äwen tä mado huang arepe, koae: Djetä, basa ita djaton mimbit tepong.

8. Tapi Jesus katawan tä,

balalu hamauh dengan äwen: Narai keton mado huang arep keton, o olo tapas pertjaja, basa keton djaton mimbit tepong?

9. Hindai keton harati? Djaton keton manabiu limä kabawak tepong tä akan limä kojan biti, tuntang pirä lontong injuang keton tinai? — (14,7.)

10. Djaton kea keton mingat udju kabawak tepong tä akan äpat kojan biti, tuntang pirä lontong injuang keton tinai? — (15,34.)

11. Kilen keton djaton harati, aku djaton manabiu tepong, amon jaku manjoho keton mandjaga arep keton bara ragin olo parisi tuntang olo saduki?

12. Tä äwen harati, iä djaton manjoho iä mandjaga arepe bara ragin tepong, tapi bara ragin adjar olo parisi tuntang olo saduki.

II.—13. Maka Jesus sampai saran tanan lewu Kaisaria Pilippi, tä iä misek muride, koae: Æwe, koan olo, aku, Anakolon toh? — (*Mark.8,27. Luk.9,18.*)

14. Koan äwen: Belahe manggarä ikau Johannes pam-pandoi; koan belahe, ikau Elias; tinai koan belahe, ikau Jeremias, atawa idjä biti bara karä nabi horan.

15. Koae dengan äwen: Tapi kilen koan keton, äwe aku?

16. Tä tombah Simon Pe-

trus, koae: Ikau toh Kristus tä, Anak Hatalla idjä belom.

17. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Salamat ikau, Simon, anak Jonas, krana isi daha djaton djari mangarinah tä akain, tapi Apangku idjä huang sorga. — (1.Kor.2,10.)

18. Maka aku kea hamauh dengam, ikau toh Petrus, tuntang bundjun petra toh (*rima: batu karang*) aku handak mamangun ungkup ajungku, sampai bauntonggang naraka djaton akan mampalah iä.

19. Maka aku handak manenga akam anakkuntjin karadjaan sorga; idjä imasongm hundjun petak, iä tä imasong huang sorga; tinai idjä iliwusm bundjun petak, iä tä liwus huang sorga.

20. Tä iä mangahaha muride masuman akan olo, iä Kristus.

III.—21. Bara katika tä Jesus manampara masanan akan muride, iä akan indu hagoet akan Jerusalem, tuntang paham ingapähä olo bakas, kapala imam dengan olo tamat surat, tinai iä akan impatäi, tapi andau telo iä akan belom haluli.

22. Maka Petrus manduan iä kabuate, mampudji iä, koae: Pasi arepm, Tuhan! äla talo tumon tä akan buah ikau.

23. Maka iä mules arepe, sambil hamauh dengan Petrus: Indah akan likutku se-

tan! ikau äka kabelängku, krana ikau djaton manahiu tumon dasar Hatalla, tapi tumon dasar olon.

24. Ta Jesus hamauh dengan karä muride: Djaka olo handak ombo aku, iä akan indu ngalapean arepe, tuntang manggatang sampalakie, palus manuntut aku. — (10,58. Mark.8, 34. Luk.9,23.)

25. Krana olo idjä handak mahaga pambelome, iä karäh nihau tä, tapi olo idjä nihau pambelome tagal aku, iä karäh sondau tä.

26. Krana narai ontong olo, amon iä supa salepah kalunen, tapi iä mamparugi hambaruae? Atawa narai tau inenga olo hapee manewus hambaruae?

27. Krana Anakolon käräh dumah buang kahain Bapae, impahaiak malaikat ajue. Tä iä karäh mamalah genep olo tumon gawie.

28. Toto, koangku dengan keton, isut keton, idjä mendeng betoh, djaton akan mangkemä pampatäi, sampai iä mitä Anakolon dumah huang karadjaan ajue.

BAGI 17.

I. Ampia Jesus impahalap. II. Iä mampakalah olo idjä gila genep totok buan. III. Iä manahor wang kapala.

I.—1. Maka kadjahawen andau rabian Jesus manduan

Petrus, Jakobus tuntang paharie Johannes, mimbit äwen tä kabuate akan bukit gantong. — (Mark.9,2. Luk.9,28.)

2. Hetä ampie hobah intu baun äwen tä , baue manjako-wong kilau matanandau , tuntang pakaiae mandjadi baputi kilau blawa. — (2.Petr.1,16.)

3. Tä itä ! Moses äwen duä Elias gitan äwen tä , idjä hakotak dengae.

4. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengan Jesus: Tuhan, betoh ita mangat; djaka ikau manjoho ikäi, maka ikäi handak manampa pasah hetoh, telo kabawak , akam idjä, akan Moses idjä, tinai idjä akan Elias.

5. Maka metoh iä kakotak, itä ! baunandau idjä blawa mangandjungen äwen ; tuai itä ! aton augh bara baunandau, koae: Iä toh Anakku, idjä äka huangku, iä idjä ingilakku ; hining tä.

6. Amon muride mahining augh tä , iä manbingkep , manjontop baue, tuntang paham kikähe.

7. Maka Jesns manggapi , manindjek äwen tä , sambil hamauh: Mendeng, äla mikäh.

8. Tä äwen mariaran matae, manampajah, tapi djaton iä mitä talo enen, baja Jesus kabuate bewäi.

9. Maka amon iä mohon bara bukit, Jesus mametäh äwen , koae: Åla masanan talo gitan keton akan olo ,

sampai Anakolon djari belom bara olo matäi.

10. Maka muride misek iä , koae: Kilen koan olo tamat surat, Elias akan indu dumah helo? — (11,14. Mal.4,5.)

11. Maka tombah Jesus , sambil hamauh dengan äwen : Elias toto karäh dumah helo , tuntang mangabuah talo han-diai tinai.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari dumah , malainkan olo djaton djari kasene iä , tapi djari mawi iä tumon kabandake; kalotä Anakolon kea akan buah kapähä awi olo tä.

13. Tä murid harati , iä manahiu Johannes pampandoi dengan äwen .

II.—14. Maka amon iä djari sampai olo arä , tä idjä biti manggapi iä , mandeko utute naharep iä ,

15. Sambil hamauh : O Tu-han , pasi anakku! krana iä gila genep totok bulan , tuntang iä paham kapähäe; krana kindjap iä lawo akan apui tuntang akan danum.

16. Maka aku djari magah iä akan muridm , tapi äwen djaton tau mampakäläh iä .

17. Tä tombah Jesus , koae: O kempang olo idjä djaton pertjaja , tuntang hatambalik atäie ! Kilen katahie aku akan hindjä dengan keton ? Kilen katahie aku indu manjarenan arepku dengan keton ? Agah iä kantoh , akangku .

18. Maka Jesus mampudji dewa tä, palus dewa tä blua bara iä, balalu anak olo tä käläh bara djam tä kea.

19. Tä murid manggapi Jesus, metoh iä kabuate, koae: Buhen ikäi djaton tau manganan iä?

20. Maka koan Jesus dengan äwen: Sabab keton djaton pertjaja. Krana toto, aku hamauh dengan keton, amon intu keton aton kapertjaja kilau bawak sawi bewäi, alo dengan bukit toh keton tau hamauh: indah bara hetoh akan betä, — maka iä karäh mindah, tuntang dialo idjä talo, idjä djaton tau iawi keton.

21. Tapi baris setan djetoh djaton maku blua, djaka dia awi blaku doa tuntang puasa.

22. Maka amon äwen tä mangumbang Galilea, koan Jesus dengae: Anakolon akan injaragh intu lengän olo kalunen.

23. Olo tä karäh mampatäi iä; tapi andau telo iä karäh belom tinai. Maka äwen tä paham kapähä atäie.

III.—24. Djadi amon iä sampai Kapernaum, olo idjä mamumpong asil human Hatalla manalih Petrus, sambil hamauh: Kilen Gurun keton, djaton iä manahor asil? — (2.Mos.30,13.)

25. Koae: Pudji dia! iä manahor kea. Maka amon iä tamä huma, Jesus manam-

bang aughe, koae: Kilen kämäam, Simon? Radja kalnnen, bara äwe iä pudji manduan bea atawa wang kapala? bara anake atawa bara olo?

26. Koan Petrus dengae: Bara olo. Koan Jesus, tombah aughe: Amon tumon tä, karä anake puna empas.

27. Tapi belä angat atäie tantarang awi ita, has, lius akan danau, labob pisi, duan lauk, idjä solaka dinom, tuntang rakang njamae, tä ikau karäh sondau idjä ringgit; duan djetä, tahor tä akan äwen, akangku tuntang akam.

BAGI 18.

I. Petut ita randah atäi. II. Ella mampaljang olo. III. Prestah tahiuh olo idjä sala dengan ita. IV. Paribasa raja, idjä hitong dengan djipäe.

I.—1. Maka djam tä kea muride manggapi Jesus, koae: Äwe idjä hai huang karadjaan sorga? — (Mark.9,34.Luk.9,46.)

2. Tä Jesns mambawa anak olo tabelia, mampendeng iä bentok äwen,

3. Sambil hamanh: Toto koangku dengan keton, djaka keton dia bobah, mandjadi kilau anak olo, keton djaton tau tamä karadjaan sorga.

4. Olo idjä mamparandah arepe kilau anak olo toh, iä tä hai huang karadjaan sorga.

5. Maka amon olo manduan idjä biti anak olo idjä kalotoh huang arangku, iä manduan aku.

II.—6. Tapi olo idjä mampalajang idjä biti olo korik toh, idjä pertjaja huang aku, bontong iä, djaka bindang batu hai ingkepan intu ujate, palus iä impaleteng intu labehun tasik. — (Luk.17,1.)

7. Pajah kalunen sabab talo palajang! Krana djaton tau dia talo palajang dumah, tapi pajah olo tä, idjä mampa-lembut talo palajang tä.

8. Tapi amon lengäm atawa paim mampalajang ikau, tetek tä, kanan tä, krana bontong ikau, ikau pukong tun-tang pureng tamä pambelom, bara ikau halengä hapai duä, inganan akan apui idjä katahi. — (5,29)

9. Tinai amon matam mampalajang ikau, karuit tä, kanan tä; krana bontong ikau hamatä silae tamä pambelom, bara ikau hamatä hasansila inganan akan narakan apui tä.

10. Ingat keton, äla keton tulas dengan idjä biti olo korik kalotoh; krana aku hamauh dengan keton, malai-kat ajue huang sorga haradjur manaharep baun Apang-ku idjä huang sorga.

11. Krana Anakolon djari dumah, bandak manjalamat idjä nibau.

12. Kilen angate kamäan keton? Djaka ain olo aton

saratus kongan tabiri, tuntang idjä kongan tabiri tä lajang: dia iä handak malibi idjä djalatién pulu djalatién tä, palus hagoet akan bukit, manggau idjä lajang tä? — (Luk.15,4.)

13. Tinai amon iä sondau tä, toto, aku hamauh dengan keton, iä handjak atäie tagal djetä paham bara tagal djalatién pulu djalatién kongan, idjä djaton djari lajang.

14. Kalotä kea kahandak Bapa keton, idjä huang sorga, iä djaton maku idjä biti olo korik kalotoh nihau.

III.—15. Tapi amon paharim sala dengam, lius, pudji iä keton duä kabuat ndua bewäi. Amon iä tarima aughm, tä ikau djari bontong paharim. — (3.Mos.19,17.Luk.17,3.)

16. Tapi amon iä djaton tarima aughm, duan hindai idjä duä biti dengam, uka salepab perkara putus intu njaman duä telo olo saksi.

17. Maka amon iä djaton tarima augh äwen tä, sanan tä akan salepah ungkup; tapi djaka iä djaton kea manumon salepah ungkup, tä itong iä kilau olo kapir tuntang olo pabeian.

18. Toto, aku hamauh dengan keton, idjä imasong keton hundjun petak, djetä imasong kea huang sorga; tinai idjä iliwas keton hundjun petak, djetä iliwas kea huang sorga. — (Joh.20,23.)

19. Tinai koangku dengan

keton, djaka duä biti keton
paket hundjun petak tagal
bararangai ampin talo, idjä
handak ilakue, maka talo tä
karäh mandjadi akae awi
Apangku idjä huang sorga.

20. Krana äka duä telo
biti, idjä hapumpong huang
arangku, hetä aku hindjä
äwen tä.

IV.—21. Tä Petrus mang-
gapi iä, koae: Tuhan, ha-
kampirä aku patut mampun
pahariungku, idjä sala deng-
angku? ombet hangkudju?

22. Koan Jesus dengae:
Djaton ombet hangkudju;
aku hamauh dengam, sampai
udju pulu lipet hangkudju.

23. Tagal tä karadjaan sorga
kilau radja, idjä handak hi-
tong dengan djipäe.

24. Djadi, amon iä manam-
para hitong, aton olo iagah
akae, idjä butang intu iä
sapulu kojan pikul bulau.

25. Maka basa iä djaton
bara talo hapae manahor,
Tuhan manjoho iä indjual,
tuntang anak sawae, tuntang
talo handiai awang ai, akan
hapae muna utange.

26. Tapi djipäe mahingkep,
manjembah iä, koae: O Tu-
han, pasi aku, entai hindai,
karäh aku manahore lepah
utangku akam.

27. Tä Tuhan masih djipen
tä, tuntang malapas iä, tinai
utange tä iempase akae.

28. Limbah tä djipen tä
blua, tuntang iä sondau dji-

pen beken, idjä hakola de-
ngae, idjä butang dengae
saratus tali; palus iä manjing-
kap iä, mahekak iä, koae:
Tabor utangm dengangku.

29. Maka djipen tä ma-
hingkep darah paie, sambil
blaku intu iä, koae: Pasi
aku, entai hindai, karäh aku
manahore lepah akam.

30. Maka iä djaton maku,
tapi hagoet, manutup iä hu-
ang sipir, sampai iä djari ma-
nahor utange.

31. Tä amon karä djipen
bekem mitä talo awang djadi,
äwen paham kapähä atäie,
balalu iä lius, masanan akan
Tuhan talo handiai, awang
djari mandjadi.

32. Tä Tuhan mangahau
djipen idjä solake tä, sambil
hamauh dengae: O djipen
idjä tulas! karä utangm tä
djari iempasku akam, basa
ikau blaku asi intu aku.

33. Djaton patut ikau kea
masi djipen tä, idjä hakola
dengam, kilau aku kea djari
masi ikau?

34. Maka Tuhan paham
blait, sambil manjaragh iä
akan olo pahukum, sampai
iä djari manahor talo handiai,
idjä iutange dengae.

35. Kalotä Apangku idjä
huang sorga kea karäh ma-
wie dengan keton, amon ge-
nep bitin keton djaton mam-
pun karä kasalan pabarin ke-
ton, hapan toto atäi.

BAGI 19.

I. Prentah manahiu hadat hatolang. II. Jesus mamberkat anak korik. III. Olo tabelia idjä tatau. IV. Upah murid Jesus.

I.—1. Maka djadi, amon Jesus terai masanan karä augh tä, iä hagoet bara Galilea, palus iä sampai saran Judea, idjä dipah Jordan — (*Mark. 10,1.*)

2. Maka pahaun karä olo omba iä, tuntang iä mampakäläh äwen tä hetä.

3. Tä olo parisi mananggoh iä, tantai maningkes iä, sambil hamauh dengae: Tau kea olo manganan sawae tagal rangarangai bukue?

4. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Djaton keton djari mambasa, idjä mandjadian olon solake, djari mandjadian iä batuä Idjä bawi Idjä? — (*1.Mos.1,27.*)

5. Sambil hamauh: „tagal tä olo karäh malih indu bapae, palus leket dengan sawae, tuntang äwen duä tä akan mandjadi isi Idjä.” — (*1.Mos2,24.*)

6. Tumon tä äwen djaton hindai kilau duä, baja isi Idjä. Maka idjä djari ihandje-an Hatalla, äla olo mamisah tä. — (*1.Kor.7,10.*)

7. Koan olo tä dengae: Maka kilen Moses djari ma-metäh ikäi manenga surat talak akan olo bawi, palus manganan iä? — (*5,31.*)

8. Koae dengan olo tä: Sabab katekang atäi keton Moses djaton djari mangahana keton manganan sawan keton, tapi bara solake djaton hadat kalotä.

9. Tapiaku hamauh dengan keton, olo idjä manganan sawae, djaka dia bukue awie habandong, tuntang masawä beken, olo tä habandong; tinai olo tä kea habandong, idjä masawä olo bawi, idjä djari inganan banae tä.

10. Koan muride dengae: Amon kalotä perkaran olo batuä dengan sawae, bahali masawä.

11. Tapi koae dengan äwen: Puna djalon olo bandiai tjakap mangkat augh tä, baja iä, idjä akae djetä djari inenga.

12. Krana aton olo boto, idjä puna bara knain indue kalotä; tinai aton olo boto, idjä djari imboto olo; tinai aton olo boto, idjä djari mamboto arepe tagal kara-djaan sorga. Olo idjä tau mangkat tä, käläh iä mangkat tä.

II.—13. Tä olo mimbit anak awau akae, uka iä mingkes lengae hundjue, sambil bla-ku doa; maka muride mam-pudji äwen tä. — (*Mark.10,13. Luk.18,15.*)

14. Tapi koan Jesus: Naughe anak korik tä, äla mangaba-na iä manggapi aku; krana akan olo idjä kalotob aton kara-djaan sorga.

15. Maka iä mandanan leng-
äe hundjun anak olo tä,
palus hagoet bara hetä.

III. — 16. Maka itäl aton olo
idjä biti manalih iä, sambil
hamauh dengae: O Guru idjä
bahalap, narai talo bahalap
idjä akan iawikn, nakara aku
mandino pambelom idjä ka-
tatahi?

17. Maka koae dengae: Ki-
len ikau manggarä aku ba-
halap? Djaton beken idjä ba-
halap, baja tikas Idjä: Ha-
talla. Tapi djaka ikau han-
dak tamä pambelom, baga
karäh prentah.

18. Koae dengae: Prentah
idjä kwe? Maka koan Jesus:
Prentah toh: „äla ikau mam-
patäi olo; äla habandong;
äla manakau; äla manandjaro.

19. „Horumat indu bapam.”
Tinai: „sinta kolam, kilau
arepm kabuutm.”

20. Koan olo tabela tä
dengae: Talo handiai tä djari
ihagaku bara pesangku ta-
belä; narai katapasku hindai?

21. Koan Jesus dengae:
Amon ikau nahuang mandjadi
toto tinduh, lius, djual talo
handiai, idjä aim, tuntang
tenga regae akan olo pähä
belom; tumon tä ikau bara
panatau hong sorga; palus
kantoh tinai, omba aku.

22. Maka amon olo tabela
mahnining aughe tä, iä lius
tuntang kapähän atäie, kra-
na iä arä ramoe.

23. Maka koan Jesus deng-

an muride: Toto, aku ba-
mauh dengan keton, bahali
olo tatau tamä karadjaan
sorga.

24. Tinai aku hamauh deng-
an keton, murah onta ma-
horoe lowang pilus, bara olo
tatau tamä karadjaan Ha-
talla.

25. Amon muride mahining
aughe tä, iä djungun haliae,
koae: Ewe kea idjä tau injal-
amat?

26. Maka Jesus manantu-
neng äwen tä, sambil hamauh
dengae: Talo toh puna cja-
ton tau mandjadi awi olon,
tapi awi Hatalla talo handiai
tau mandjadi.

IV. — 27. Tä tombah Pe-
trus, sambil hamauh dengae:
Itä, ikäi djari malibi talo han-
diai, tuntang djari omba ikau;
narai kea akan dinon ikäi?

28. Maka koan Jesus dengae:
Toto, aku hamauh dengan
keton, keton idjä djari omba
aku, metoh katika kalunen
inaheta haluli, amon Anak-
olon karäh mondok hundjun
padadusan kahaie, tä keton
kea karäh mondok hundjuu
duäwalas padadusan, tuntang
marentah duäwalas ungkup
Israel tä.

29. Tinai genep olo, idjä
malibi humae, atawa paha-
rie, atawa betaue, atawa
indu bapae, atawa anak sa-
wae, atawa tanae tagal arang-
ku, lipet saratus iä karäh
manduan tä tinai, tuntang

pambelom idjä katatahi akan indu panataue.

30. Maka arä olo idjä helo karäh mandjadi rahian haliae, tinai olo idjä rabian haliae karäh mandjadi helo.

BAGI 20.

I. Paribasa olo, idjä injoho bagawi intu pambulan anggor. II. Jesus masanen kapähäe. III. Murid Jesus hai atäe. IV. Jesus mampakäläh olo babutä duäbiti.

I. — 1. Krana karadjaan sorga kilau tempon huma, idjä hagoet haiak djadjewu, handak mupah olo bagawi akan pambulan anggor ajue.

2. Maka amon iä djari mandjandji dengae satali upahe idjä andau, iä manjoho äwen tä akan pambulan anggor ajue.

3. Tinai iä blua djam telo, tuntang mitä olo beken mendeng hong pakan undanding.

4. Tä iä hamauh dengan olo tä kea: Lius keton kea akan pambulan anggor ajungku, maka talo idjä patut karäh inahorku akan keton.

5. Maka olo tä lingkus. Tinai iä blua djam djahawen tuntang djam djalatien hirah, balalu mawie tumon tä kea.

6. Maka amon iä blua djam sawalas, iä sondau olo tinai mendeng hetä mundangmanding arepe, tä iä hamauh dengan äwen: Buhen keton

mendeng hetoli hapus andau undanganding?

7. Koan äwen tä dengae: Basa olo djaton djari mupah ikäi. Koae dengan äwen: Lius keton kea akan pambulan anggor, maka tumon kaptute keton karäh mandino.

8. Djadi, amon andau tokép kaput, koan tempon pambulan anggor dengan mandur ajue: Bawa olo bu-pah, tahor upahe akae, tampara bara olo idjä rahian, palus sampai idjä solake.

9. Djadi, amon äwen tä dumah, idjä djari tamä gawi djam sawalas, maka iä mandino sama nonggal tali.

10. Maka amon olo idjä solake tä dumah, angate iä karäh mandino labih; tapi iä tä kea mandino gagenep biti satali.

11. Tä, amon iä mandino tä, iä blait, mampudji tempon huma,

12. Koae: Olo idjä rabian tä djari bagawi baja idjä djam, maka ikau djari mandatar iä dengan ikäi, idjä djari mananggong kabehat gawi tuntang kalaso hapus andau.

13. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan idjä biti äwen tä: Ulä, aku djaton mamikir ikau; djaton koä djari hadjandji satali?

14. Duan ajum, palus lius. Maka aku handak manenga akan olo idjä rahian toh datar kilau ajum.

15. Atawa djaton aku tau mawi tumon kahandakku hapan talo ajungku? Atawa aton ikau basulä huangm awiku badjoha?

16. Kalotä olo idjä rahian haliae akan mandjadi helo, tinai olo idjä helo akan mandjadi rahian haliae. Krana arä olo djari irawäi, tapi isut djari intih.

II. — 17. Maka Jesus ha-goet akan Jerusalem; tä kahum djalanae iä manduan duäwalas murid tä kabuate, sambil hamauh dengan äwen:

18. Itä, ita manalih Jerusalem, maka Anakolon karäh injaragh akan kapala imam tuntang olo tamat surat, olo tä karäh mahukum iä akan impatai,

19. Sambil manjaragh iä akan olo kapir, uka iä ihababakae, tuntang imukul sapu, tinai ilantak hong kaju sampalaki; tapi andau telo iä karäh belom haluli.

III. — 20. Tä indu anak Sebedeus, haiak dengan anake, manggapi, manjembah iä, handak blaku talo intu iä. — (Mark.10,35.)

21. Koae dengae: Narai kahandakm? Koan olo bawi tä dengae: Soho anakku duä toh mondok, idjä hila gantaum, idjä hila sambilm huang karadjaam.

22. Tapi tombah Jesus, koae: Keton djaton katawan narai talo ilaku keton. Tau

keton mihop sangkir, idjä akan indu ibopku? tau keton impandoi dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi?

23. Koan äwen dengae: Tau kea. Maka koae dengan äwen: Sangkirku keton akan mihope, tinai dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi, keton akan impandoi kea; tapi idjä perkara mondok hila gantaungku tuntang hila sambilku, djaton aku idjä manenga tä, malainkan djetä akan olo, idjä akae Apangku djari manjimpan tä.

24. Maka amon äwen sapulu mahining lakue tä, iä parasengen atäie dengan paharie duä biti tä.

25. Tä Jesus mambawa olo tä, sambil hamauh: Tawan keton, mantir karä ungkup olo kalunen kilau tuan mawi olo ajue, tinai olo hai hapan kwasa mawi olo ajue.

26. Tapi äla kalotä perkaran keton; baja olo idjä handak mandjadi hai marak keton, iä akan indu ajang keton;

27. Tinai olo idjä handak mambatang marak keton, buah iä akan djipen keton.

28. Kilau Anakolon djaton djari dumah, uka iä iajang olo, tapi nakara iä manjang, tuntang manjaragh pambelome, hapae manewus, manakiri olo arä. — (Joh.13,4. Pil.2,5)

IV. — 29. Maka amon iä

blua bara Jerigho, paham karä olo ombo iä. — (Luk. 18,35)

30. Tä itä! olo babutä duä biti mondok intu saran djalan. Amon äwen mahining Jesus mahalau hetä, maka iä mangkariak, koae: Pasi ikäi, Tuhan, anak Dawid!

31. Tä olo arä mampudji iä, mangat iä suni. Tapi äwen pähes hindai mangkariak, koae: Pasi ikäi, Tuhan, Anak Dawid!

32. Maka Jesus tendä, mambara äwen duä tä, sambil hamauh dengae: Narai kana-huang keton talo iawiku akan keton?

33. Koan äwen dengae: Tuhan, uka matan ikäi marenang.

34. Maka Jesus paham angat asie dengae, palus iä mambindjek matae; tä matae balalu marenang, tuntang olo tä ompat iä.

BAGI 21.

I. Jesus tamä Jerusalem. II. Iä manjapa batang sikon. III. Iä mampudji olo Jebudi, basa olo tä djalon pertjaja.. IV. Paribasa olo, idjä manjewa pambulan anggor.

I. — 1. Maka amon iä djari tokep Jerusalem, tuntang djari darah Betpage, intu pain bukit batang undus, tä Jesus manjoho duä biti mu-

ride, — (Mark.11,1. Luk.19, 29. Joh.12,16.)

2. Sambil hamauh dengae: Talih keton lewu, idjä tintun baun keton, maka keton balalu karäh sondau kalidai bawie, idjä ihorok olo, tuntang anake; engkak iä, agah iä akangku.

3. Maka pihak olo mangabana keton, awi keton hamauh: Tuhan handak hapae; — tä maka balalu olo karäh manjoho keton.

4. (Maka talo handiai tä mandjadi, uka tulus augh, idjä injewut nabi, koae: — (Sagh.9,9.)

5. „Sanan akan Sion, anak bawi tä: itäm, radjam manalih ikau, iä randah atäie, iä hapan kalidai bawie, tinai anake, anak kalidai tanggangan.”)

6. Maka murid tä lingkus, tuntang mawie tumon augh petäh Jesus dengae.

7. Iä magah kalidai bawie tuntang anake, tinai iä mambirang pakaiac hundjue, tuntang mampondok Jesus hetä.

8. Maka bilak rata olo arä tä mambirang pakaiac hong djalan; tinai belahe olo tä manetek pating kaju, manatai tä intu djalan.

9. Maka olo arä idjä manandjong helo baue, tuntang idjä manuntut iä, mangkariak, koae: Hosanna (*rimae: horumat*) akan anak Dawid! imberkat iä, idjä dumah hu-

ang aran Tuhan! Hosanna huang ngambo, — (*Masm. 118,25.*)

10. Maka amon iä tamä Jerusalem, salepah lewu surak-sirok tagal iä, koae: Äwe iä toh?

11. Koan olo arä: Iä toh Jesus, nabi tä, idjä bara Nasaret hong Galilea.

12. Maka Jesus tamä human Hatalla, palus maharak olo handiai, idjä mamilu mandjuel talo huang human Hatalla, sambil mantawus medjan olo pahurup rear, tuntang karosin olo idjä mandjuel burong dara.

13. Tuntang iä binauh denga-an olo tä: Aton augh surat: „humangku akan inggarä huma sombajang.” Tapi keton djari mandjadian tä kalleka bigal. — (*Jes.56,7. Jer. 7,11.*)

14. Maka olo babutä tuntang olo kait kedjang mananggob iä huang human Hatalla, balalu iä wampakäläh äwen tä.

15. Maka amon kapala imam tuntang olo tamat surat mitä talo heran, idjä iawie, tinai anak olo, idjä mangkariak huang human Hatalla, koae: Hosanna akan anak Dawid! — tä olo tä blait.

16. Tuntang iä hamauh dengae: Aton ikau mahining augh äwen tä? Koan Jesus dengae: Joh; djaton keton pudji mambasa: „bara nja-

man anak korik tuntang anak awau ikau djari manjimpan horumat?” — (*Masm.8,3.*)

17. Palus iä malibi äwen tä, blua bara lewu, manalih Betania, tuntang iä bara malem hetä.

II. — 18. Maka haiak djadjuwu, amon iä haluli akan lewu, iä blau.

19. Djadi, amon iä mitä batang sikon hong saran djalan, iä mabandar hetä; tapi iä djaton supa talo enen intu taroke, baja dawae bewäi; tä iä hamauh dengae: Sampai katatahi ikau djaton akan mamua tinai. Maka batang sikon tä balalu keang.

20. Amon muride mitä tä, iä sangang, koae: Kilen kea batang sikon toh salenga keang?

21. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Toto, koangku dengan keton, djaka keton perljaja tuntang atai keton djaton bembang, djaton perkara dengan batang sikon toh bewäi keton tau mawie, tapi alo dengan bukit toh kea keton tau hamauh: gatang arepm, sewn akan tasik, maka talo tä karäh mandjadi.

22. Tinai talo handiai, idjä ilaku keton huang laku doan keton, amon keton pertjaja, maka keton karäh mandino tä.

III. — 23. Djadi, limbah iä djari tamä human Hatalla, kabum iä madjar olo, maka kapala imam tuntang bakas

olo arä mananggoh iä, koae: Hapan kwasa idjä kwe ikau mawi talo toh? Tinai äwe djari manenga kwasa tä akam?

24. Maka tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo tä: Jaku kea handak misek keton augh isut; djaka keton masanan tä akangku, tä maka aku kea handak masanan akan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo toh.

25. Pampandoi Johannes tä, bara kwe? bara sorga atawa bara olo kalunen? Tä äwen hatirok sama arepe, koae: Djaka koan ita: bara sorga, — tä iä karäh hamauh mawi ita: buhen keton djaton djari pertjaja iä?

26. Tapi amon ita hamauh: bara olo kalunen, — maka ita mikäh olo arä; krana äwen handiai manduan Johannes akan nabi.

27. Maka äwen tombah augh Jesus, koae: Ikäi djaton katawan. Koae dengan äwen: Tä aku djaton kea masuman akan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo toh.

28. Tapi kilen angate kamaän keton? Aton olo idjä bara anak duä biti; maka iä manalih idjä, koae: o anak, lius bagawi andau toh huang pambulan anggor ajungku.

29. Tapi tombah iä tä, koae: djaton aku maku; — tapi ratihan bara tä iä manjasal, palus lius.

30. Limbah tä iä manalih

anake idjä tinai, manjoho iä kalotä kea. Tombah iä tä, koae: saja tuan! — tapi iä djaton lius.

31. Äwe äwen duä tä djari manumon kahandak bapae? Koan äwen dengae: Idjä helo tä. Koan Jesus dengan äwen: Toto, aku hamauh dengan keton, olo pabean tuntang lontäi tamä karadjaan Hatalla murah bara keton.

32. Krana Johannes djari mananggoh keton huang djalan katetek, maka keton djaton djari pertjaja dengae; tapi olo pabean tuntang lontäi djari perljaja dengae; tinai alo keton mitä djetä, djaton kea keton manjasal limbah tä, palus pertjaja dengae.

IV. — 33. Hining keton paribasa beken: Aton olo tempon huma, idjä mawi pambulan anggor, tuntang mangarambang tä, tinai mangali kaleka mamäbes, sambil mamangun tjandi; limbah tä iä manjoho olo pambulan manjewae, palus iä halisang. — (*Mark.12,1. Luk.20,9.*)

34. Maka amon wajah bua djari tokep, iä manjoho djipäe manalih olo pambulan tä, uka blaku buae indu sewae.

35. Maka olo pambulan mantakan djipäe tä, belahe imu-kule, belahe impatäie, belahe imantinge hapan batu.

36. Tinai iä manjoho djipäe

beken; arä bara idjä solake, maka olo pambulan mawi äwen tä kalotä kea.

37. Tepa iä manjoho anake manalih olo tä, koae: Toto, anakku karäh ingikähe.

38. Tapi amon olo pambulan mitä anake, koae dengan sama arepe: Iä tä idjä akan mandino panatau, has! ita mampatäi iä, palus manduan panataue akan ita.

39. Balalu olo tä mantakan iä, manganan iä akan ruar pambulan anggor, palus mampatäi iä.

40. Maka amon tempon pambulan anggor tä duinah, kilen gawie dengan olo pambulan tä karäh?

41. Koan olo tä dengae: Iä karäh mangapähä tuntang mampatäi olo papa tä, palus manjoho olo pambulan beken manjewa pambulan anggore, idjä manenga akae buae indu sewae intu wajahe.

42. Koan Jesus dengan äwen: Hindai keton djari mambasa huang surat: „batu, idjä ing-anan tukang huma, iä tä djari indu padadukan galange; awi Tuhan talo tä djari mandjadi, tuntang djetä heran intu matan ita?” — (*Masm. 118,22. Pang.Ras.4,11.*)

43. Tagal tä aku hamauh dengan keton, karadjaan sorga karäh induan bara keton, tuntang karäh inenga akan olo kapir, idjä manenga buae indu sewae.

44. Maka olo idja lawo bundjun batu tä, akan pusit darai, tapi olo idjä penjet batu tä lawo, iä tä ramok awie.

45. Maka amon kapala imam tuntang olo parisi mahining karä paribasa tä, äwen tä harati, iä hamauh kalotä manggarit iä.

46. Tä olo tä handak manjingkap iä, tapi äwen mikäh olo arä, basa olo arä manduan iä akan nabi.

BAGI 22.

I. Paribasa pesta anak radja masawä. II. Wang kapala. III. Kamisik olo matai. IV. Prediah idjä mambatang. V. Ewe Kristus läp

I. — 1. Maka tombah Jesus, sambil batutor tinai dengan olo, hapan paribasa, koae:

2. Karadjaan sorga kilau radja, idjä mawi pesta masawä akan anake. — (25,10. Luk.14,16.)

3. Maka iä manjoho djipäe mauduan olo, idjä djari irawäie, akan pesta masawä; tapi olo tä djaton maku manalih.

4. Tä iä manjoho djipäe beken tinai, koae: Sanan akan olo idjä djari irawäi: itä, panginangku djari simpan, karä sapingku tuntang meto baseput djari injambalib, tun-

tang talo handiai djari tatap: talih keton pesta masawä.

5. Tapi olo mangabelä tä, palus hagoet, belahe akan tanae, belahe tanggoh satiare.

6. Maka belahe tinai manjingkap djipäe, mampahawæ tnntang mampatäie.

7. Maka amon radja mahining talo tä, iä paham blait; palus iä manjoho sardadue mampalomos olo pamuno tä, tuntang manusul lewue.

8. Tä koae dengan djipäe: Pesta masawä toto djari simpan, tapi olo idjä irawäi djaton baguna ombo tä.

9. Tapi lius keton akan sampang djalan, maka kakarä olo sondau keton, rawäi iä tanggoh pesta masawä.

10. Tä djipäe blua tanggoh karä djalan, mamumpong olo handiai awang sondaue, alo apa alo bahalap; maka karä indeja kontep awi olo mondok.

11. Tä radja tamä, handak manjengok olo idjä ombo kuman; maka iä mitä hetä aton idjä biti, idjä djaton hapakaian patut akan pesta masawä.

12. Maka iä hamauh dengae: Ulä, kilen ikau djari tamä hetoh, djaton hapakaian patut akan pesta masawä? Maka olo tä gagom.

13. Tä koan radja dengan olo ajue: Pasong pai lengäe, duan iä, palus kanan akan kaleka idjä kaput pidjem haliac; hetä tangis tuntang keret kasinä.

14. Krana arä olo djari irawäi, tapi isut djari intih.

II. — 15. Tä olo parisi hagoet, hatirok sama arepe, hagau akal, uka manguling iä hapan kotak ajue kabuate. — (Mark.12,13. Luk.20,20.)

16. Tuntang äwen tä manjoho muride dengan olo ain Herodes manalih iä, sambil hamauh: O guru, ikäi katawan, ikau toto budjur, tuntang dengan katotoe ikau madjar olo djalan Hatalla, tinai ikau djaton paraba olo, krana ikau djaton mitä ampin olo.

17. Käläh sanan akan ikäi, kilen kamäam? Patut manahor asil akan kaisar, atawa dia?

18. Tapi Jesus katawan tipun olo tä, palus iä hamauh: O olo halian, buhen keton maningkes aku?

19. Prahan akangku rear asil, idjä kabawak. Tä äwen tä mandjnluk akae sadjampal.

20. Koae dengan äwen: Ain äwe tjap tuntang surate toh?

21. Toimbah äwen: Ain kaisar. Tä koae dengan äwen: Tunon tä, tahor keton akan kaisar idjä ain kaisar, tinai akan Hatalla idjä ain Hatalla.

22. Amon äwen tä mahining aughe tä, iä sangang, balalu olo tä hagoet, malihu iä.

III. — 23. Andau tä kea iä inalih olo saduki, idjä malawan adjar tahu kamisik olo matäi; olo tä misek iä,

24. Koae: Oguru, koan Moses: „djaka olo matäi, djaton djari manak, tä paharie akan manganti baloe, tuntang manak akan liau paharie.” — (5.Mos. 25,5.)

25. Toh, maka marak ikäi djari aton udju biti olo ham-pahari; maka idjä bekas tä masawä, palus iä matäi; tä basa anake djaton, maka iä malibi sawae akan paharie.

26. Kalotä kea idjä duä tä, tuntang idjä telo, sampai lepah äwen udju tä.

27. Tepa, rahian bara äwen tä samandiai, olo bawi tä kea matäi.

28. Toh, huang kamisik olo matäi, iä tä akan indu sawan äwe kea bara äwen udju tä? Krana äwen tä samandiai djari masawä iä.

29. Tombah Jesus, sambil hamauh dengau äwen: Keton sala, awi keton djaton katawan surat, djaton kea kwasan Hatalla.

30. Krana huang kamisik olo matäi olo djaton masawä babanä, malainkan iä kilau ma-laikat Hatalla huang sorga.

31. Tapi idjä perkara kamisik olo matäi tä, djaton keton djari mambasa augh, idjä inutor Hatalla akan keton, koae:

32. „Jaku toh Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob?” Toh, Hatalla djaton Hatallan olo matäi, tapi Hatallan olo belom. — (2.Mos.3,6.)

33. Maka amon olo arä mahining aughe tä, iä paham sangang tagal adjare.

IV. — 34. Amon olo parisi mahining, iä djari manggagom olo saduki, olo tä hapumpong.

35. Tä idjä biti olo tä, iä tä olo tamat surat, misek iä hapee maningkes iä, sambil hamauh:

36. Guru, prentah idjä kwe idjä mambatang huang Torat? — (Luk.10,25.)

37. Koan Jesus dengae: „Ikau akan indu sinta pangkahai Tuhan, Hatallam, hapan salepah ataim, hapan salepah hambaruam, hapan salepah kaharatum.” — (5.Mos.6,5.)

38. Djetä prentah idjä mambatang tuntang hai.

39. Maka prentah idjäduätolu samakilaudjetäke: „Ikau akan indu sinta olo, kilau arepm kabuatim.” — (3. Mos.19,18.)

40. Prentah duä tä manapakan salepah Torat, tuntang karä surat nabi.

V. — 41. Maka amon olo parisi djari hapumpong, Jesns misek iä,

42. Koae: Kilen angat ketou tahu Kristus tä? Anak äwe iä? Koan äwen tä dengae: Anak Dawid.

43. Koae dengan äwen: Maka kilen Dawid manjewut iä awi Rogh Tuhan ajue, koae:

44. „Tuhan djari hamauh dengan Tuhangku: mondok hila gantaungku, sampai jaku mina karä musohm indu ga-

lang paim?" — (*Masm.110,1.*)

45. Toh, amon Dawid manjewut iä Tuhan, make kilen iä anake?

46. Maka idjä kabawak kotak mahin dia olo tau tombah aughe, tinai limbah baraandau tä djaton kea olo petah misek iä hindai.

BAGI 23.

I. Jesus mangotak olo parisi dengan muride. II. Iä maulam olo parisi tuntang olo tamat surat. III. Iä masanan ijalaka, awang akan buah olo Jehudi.

I.—1. Tä Jesus hakotak dengan olo arä tuntang dengan muride, — (*Luk.11,39.*)

2. Koae: Hundjun karosin Moses aton mondok olo tamat surat tuntang olo parisi.

3. Tä, talo bandiai idjä injohoe keton mahagae, buah keton mahagae tuntang mawie; tapi gawie äla keton manumoe. Krana aughe aton, tapi gawie djaton.

4. Krana iä mameteng talo babehat tuntang bahali akan inanggong, sambil mamuat tä hundjun bahan olo, tapi halan tundjuke mahin dia iä maku manigonge.

5. Karä gawie olo tä mawie, uka iä inampajah olo. Iä mammalombah salampiae, katan agama, tuntang mampahai palimping klambie. — (*4. Mos. 15,38.*)

6. Iä radjin mondok intu

kaleka idjä mambatang, amon iä omba pesta, tuntang manggau karosi mambatang huang sinagoge,

7. Tinai tabin olo intu pakar; tuntang iä radjin inggarä olo: guru, guru!

8. Tapi äla keton manjoho olo manjewut keton guru, krana Gurun keton tikas Idjä, iä tä Kristus; maka keton haudiai uras hampahari.

9. Tinai äla manggarä olo kalunen bapa keton, krana Bapa keton tikas Idjä, iä tä idjä huang sorga.

10. Tinai äla keton manjoho olo manjewut keton tempo, krana Idjä puna Tempon keton, iä tä Kristus.

11. Maka idjä hai marak keton, iä tä akan indu manjang manonggo keton.

12. Olo idjä manggatang arepe, iä karäh imparandah; tapi olo idjä mamparandah arepe, iä karäh inggatang.

II.—13. Tapi pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! Krana keton manguntji karadjaan sorga intu baun olo; krana bitin keton djaton maku tamä hetä, tinai olo idjä bandak tamä keton djaton manjohoe.

14. Pajah keton, olo tamatsurat, olo parisi, olo haliau! krana keton mamparohot mampalepah human balo, manjeketasombajang pandjangakae; tagal tä keton karäh buah hukum babehat haream.

15. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton mangumbang tasik tuntang petak, tantai manantiring idjä bitibrangai tamä agaman keton; tinai amon iä djari tamä, tä keton manampa iä bagin naraka, salipet kapapae bara kapapan keton.

16. Pajah keton, olo babutä idjä pamagab! idjä bamauh: olo idjä sumpah, manjewut human Hatalla, djetä djaton memen; tapi olo idjä sumpah manjewut bulau tanggalong human Hatalla, iä patüt mananggong tä.

17. O olo humong tnntang babutä! Krana idjä kwe hai? bulau atawa human Hatalla, idjä mamprasih bulau tä?

18. Tinai koan keton: olo idjä sumpah manjewut mesbeh, djetä djaton memen; tapi olo idjä sumpah manjewut parapah idjä intu hundjue, iä patüt mananggong tä.

19. O olo humong tuntang babutä! Krana idjä kwe hai? parapah atawa mesbeh, idjä mamprasih parapah tä.

20. Tagal tä, olo idjä sumpah manjewut mesbeh, iä sumpah manjewut djetä, tuntang sakarä talo awang hundjue.

21. Tinai olo idjä sumpah manjewut human Hatalla, iä sumpah manjewut djetä, tuntang lä, idjä melai huange.

22. Tinai olo idjä sumpah

manjewut sorga, iä sumpah manjewut padadusan Hatalla, tuntang lä, idjä mondok hundjue.

23. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton bukih manahor asil djintan, katumber, manjan, sapulu inenga idjä, tapi keton mangalidau perkaran Torat idjä babehat toto, iä tä hukum, asi, tuntang kaper-tjaja. Talo tob patut iawi, tinai talo beken tä kea äla balihi.

24. O olo babutä, idjä manapis njamok, tuntang mane- len onta.

25. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton mamprasih sangkir pinggan bila ruare, tapi hila huange djetä basuang talo rampas, talo inarik, kabungu.

26. O olo pasiri idjä babutä! awi ikau helo mamprasih sangkir pinggan bila huange, uka hila ruare kea brasib.

27. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton kilau kubur, idjä basapu baputi, idjä ampin ruare toto babalap, tapi intu huange djetä kontep tolang olo matäi, kontep karä ampin karam talo.

28. Kalotä keton kea intu ruar ampiampin tetek intu baun olo, tapi intu huang keton kontep kaliau, kontep kadarhaka.

29. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo baliau! krana keton mangaramat kubur nabi, tuntang mambungas sandong olo tetek,

30. Sambil hamauh : Djaka ita djari aton djaman tato ita, toto ita djaton djari pakat dengae, maniwas arep ita awi dahan nabi.

31. Kalotä keton manjaksi mawi arep keton, keton puna anak karä olo tä, idjä djari mampatäi karä nabi.

32. Toh, maka keton kea mangontep takar tato keton.

33. Tjäh handipä! panakan handjaliwan! kilen keton akan mahakan hukum naraka?

III.—34. Tagal tä, itä! aku manjoho nabi manalih keton, tuntang olo pintar, tuntang olo tamatsurat; maka belahe karäh impatäi keton, tuntang ilantak keton hong kaju sampalaki, tinai belahe karäh imukul sapu awi keton huang sinagoge keton, tuntang karäh injasah keton bara lewu idjä akan lewu beken.

35. Nakara sakarä dahan olo tetek, idjä djari inusuh hundjun petak, manata takolok keton, manampara bara dahan Abel idjä tetek, palus sampai dahan Sakarias, anak Baraghia, idjä djari impatäi keton helat human Hatalla dengan mesbeh.—(1.Mos.4,8; 2.Kron.24, 21.)

36. Toto, koangku dengan keton, talo bandiai tä akan

manata pangereng olo djctoh.

37. Jerusalem, Jerusalem! ikau idjä mampatäi nabi, tuntang mamanting olo, idjä djari injoho mananggoh ikau, bapan batu; kilen kakindjapku djari handak mamumpong karä auakm, kilau pehok mamumpong anake penda palapase; tapi keton djaton djari maku. —(Luk.13,34.)

38. Itä, human keton karäh balahi benjem tuntang karak-karaka akan keton.

39 Krana aku hamauh dengan an keton: bara katontoh keton djaton mitä aku, sampai keton karäh hamauh: imberkat iä, idjä dumah huang aran pangkahai Tuhan!

BAGI 24.

- I. Jesus masanan katan panumahe. —
II. Olo akan mendah tä sining andan.

I.—1. Maka Jesus blua, balalu hagoet bara human Hatalla; tä muride manggapi iä, manindjok akae ampin taman human Hatalla.—(Mark.31,1. Luk.21,5.)

2. Maka koan Jesus dengan äwen: Gitan keton karä talo tä? Toto, aku hamauh dengan keton, batu idjä mahip dia karäh balahi hundjun kolae, idjä djaton ingarak.

3. Maka amon iä mondok hundjun bukit batang undus, muride manggapi iä metoh iä

kabuate, koae: Sanan akan ikäi, prea karä talo tä akan mandjadi? tinai narai indu katan panumahm tuntang kalepah kalunen.

4. Tombah Jesus, saambil hamauh dengan äwen: Ing-aingat keton, belä olo mampalajang keton.

5. Krana arä olo karäh lembut hapan arangku, koae: jaku toh Kristus! — tuntang arä olo karäh ingaraite.

6. Maka keton karäh mahining olo haklahi, tinai britan olo haklahi; ingaingat keton, äla keton tangkedjet; krana djaton tau dia talo handiai tä mandjadi, tapi kalepahbehindai.

7. Krana utus olo idjä karäh mawi utus beken, tinai kardaan idjä karäh mawi kardaan beken, tinai hetähetä karäh lembut lau, tuntang peres, tuntang kagerek petak.

8. Tapi talo handiai tä uras baja tamparan kadjakä.

9. Tä, olo karäh manjaragh keton uka ingapähä, iä karäh mampatäi keton, tuntang keton karäh injingi sakarä djalahban olo tagal arangku.

10. Tä, maka arä olo karäh patarang angat atäie, tuntang idjä karäh manjaragh beken, idjä hakola mahin hasingi.

11. Tinai arä nabi panandjaro karäh lembut, tuntang arä olo karäh inampute.

12. Maka basa karisang dhangdahanga, djadi sintan olo arä karäh sadingen.

13. Tapi olo idjä melai etter sampai kahapus, iä tä karäh injalamat.

14. Máka Éwangelion toh, saritan karadjaan, akan insanan hapus kalunen indu kasaksian akan sekärä djalahsan olo. Tä, makakalepahedumah.

15. Maka amon keton karäh mitä talo idjä insanan nabi Daniel, talo kadjilek, talo pangarak tä, mendeng intu kaleka brasih, (buah olo idjä mambasae mingat djetoh!) — (Dan.9,26.)

16. Tä, käläh olo idjä intu Judea hadari akan bukit.

17. Tinai olo idjä hundjur sapau huma, äla iä mobon, handak manduan talo bara humae.

18. Tuntang olo idjä hongtana, äla iä buli, mangat manduan pakaiae.

19. Tapi pajah olo idjä batibi, tuntang olo idjä manabelia katika tä.

20. Maka käläh keton blaku doa, belä darin keton buah musim sadingen, atawa andau sabat.

21. Krana katika tä kadjakä karäh paham, djaton pudji kalotä bara tamparan kalunen palus sampai katontoh, daptit mahin djaton kea karäh mandjadi kalotä tinai.

22. Amon karä andau tä djaton iundur, idjä biti mahin dia injalamat; tapi sabab olo intih karä andau tä karäh iundur.

23. Tä, djaka olo hamauh dengan keton: itä, Kristus aton hetoh atawa hetä! — äla keton pertjaja. *

24. Krana arä Kristus panandjaro tuntang nabi panandjaro karäh lembut, sambil mawi kata hai tuntang heran, sampai iä djaka oilih manamput olo intih kea.

25. Itä keton, helo bara talo tä mandjadi, aku djari masanan tä akan keton.

26. Maka amon olo hamauh dengan keton: itä, iä aton huang padang tunis! — äla keton manalih; — itä, iä huang karong! — äla keton pertjajac.

27. Krana kilau kilit lembut bara bila timor, manjabintir palus sampai hila barat, kalotä kea panumah Anakolon dapit.

28. Krana intu äka hantu, hetä kea burong kamiak hakampeleng.

29. Maka palus kea limbah karä kadjakä tä matanandau karäh ingaput, bulan karäh nihau pandange, tinai karä bintang karäh gagar bara langit, tuntang kadähen langit kea mahin honggä.

30. Tä, maka katan Anakolon karäh mamala huang langit; tä sakarä utus olo bundjun petak toh karäh manangis, haiak mitä Anakolon dumah hundjun baunandau hong langit, tuntang kwasae, tuntang paham kahaie.

31. Maka iä karäh manjoho malaikat ajue hapan sarunai idjä batarik aughe, äwen tä akan mamumpong olo intihe bara äpat matan riwut, bara saran langit silae, palus sampai sarae silae.—(1.Kor.15,52. 1.Tessal 4,16.)

32. Maka bara batang sikon kadji keton paribasa toh: amon edae djari bahidjau, tuntang mandawen tinai, tä keton katawan musim pandang djari tokep.

33. Kalotä kea, amon keton mitä talo handiai tä, buah keton katawan, perkara tä lawoh tokep, djari darah bauntonggang.

34. Toto, koangku dengan keton, pangereng olo toh djaton akan nihau, sampai talo handiai toh mandjadi.

35. Langit tuntang petak akan nihau, tapi karä aughku djaton haliae akan nihau.

H. — 36. Tapi andau tä, atawa djam tä dialo idjä biti katawan, malaikat hong sorga mahin dia, baja Apangku bewäi.

37. Maka kilau djaman Noah, kalotä kea panumah Anakolon dapit.—(1.Mos.7,7.1.Petr. 3,20.)

38. Krana kilau intu katika tä, helo bara danum soho maleteng petak, olo handiai kuman, mihop, masawä, bananä, sampai andau Noah tamä banama;

39. Tuntang olo djaton pa-

raba tä, sampai danum soho tä maleteng petak, palus mambuseng olo tä samandiai: kalotä kea panuniah Anakolon dapit.

40. Katika tä olo batuä, duä biti, karäh hong tana, maka idjä biti karäh induan, idjä karäh ilahi.

41. Duä biti olo bawi karäh manggiling behas hong bindang, maka idjä biti karäh induan, idjä karäh ilahi.

42. Buabuah keton mandjaga, basa ketou djaton katawan djam idjä kwe kea Tuhan keton akan dumah.

43. Tapi buah keton katawan talo toh: djaka tempon huma djari katawan, kilen kambon alem maling akan dumah, toto iä handak manonggo, tuntang djaton maku manalua humae imingkas mailing.

44. Tagal tä buah keton kea tatap; krana djam, idjä djaton inaha keton, Anakolon karäh dumah.

45. Maka äweäwe kea djipen idjä budjur tuntang biugat, idjä iangkat Tuhan ajue manggau karä anakolohe, uka iä manenga akae talo kinan intu katika awang patut?

46. Salamat djipen djetä, idjä sondau Tuhan, metoh panumahe, kalotä gawie.

47. Toto, aku hanauh dengan keton, iä karäh mangkat djipen djetä, uka iä manggau karä ramoe.

48. Tapi amon djipen idjä papa tä karäh hanauh huang atäie: Tubangku hindai bewäi dumtab; —

49. Palus iä manampara makukul djipen beken, sambil kuman mihop dengan olo pambusau:

50. Tä andau idjä djaton inahae, tuntang djam idjä djaton tawae, gap Tuhan djipen tä karäh sampai,

51. Balalu malentup iä, sambil manantu bagie hindja olo haliau; hetä karäh aton tangis tuntang keret kasingä.

BAGI 25.

I. Paribasa sapulu budjang bawi. II. Paribasa tuan idjä mansabu rear intu djipao. III. Hukum idjä rabian.

I.—1. Katika tä karadjaan sorga kilau sapulu budjang bawi, idjä mimbit sumboe, palus bagoet, handak manambang bakalbana.

2. Maka limä biti äwen tä pintar, tinai limä biti humong.

3. Idjä humong tä mimbit sumboe, tapi djaton iä mimbit undus.

4. Tapi idjä pintar tä mimbit undus huang sarangae, tuntang sumboe.

5. Maka amon bakalbana tahi dumah, äwen tä parontok samandiai, palus batiroh.

6. Djadi, bentok alem aton augh kariak: Itä, bakalbana

dumah! lius keton, tambang iä.

7. Tä budjang bawi tä misik samandiai, palus manjimpan sumboe.

8. Maka idjä humong tä hamauh dengan äwen idjä pintar: Bagi akan ikäi belahe undus keton, krana sumbon ikäi handak belep.

9. Tapi tombah äwen idjä pintar, koae: Åla, belä ikäi tapas haiak keton. Käläh keton manalih dagang, pili akan keton.

10. Maka kahum äwen tä hagoet, handak mamilie, bakalbana tä dumah; tä äwen idjä simpan tamä haiak dengae akan pesta masawä; palus lawang inguntji.

11. Limbah tä budjang bawi awang hagoet tä dumah, koae: O Tuhan, Tuhan! uap akan ikäi.

12. Tapi tombah iä, koae: Toto, aku hamauh dengan keton, jaku djaton kasene keton.

13. Tagal tä, djaga keton, krana keton djaton katawan andau, djaton katawan djam, Anakolon karäh dumah.

II. — 14. Krana perkara tä kilau tuan halisaug akan tanah beken, idjä mambawakarä djipäe, sambil mansahanramoe intu äwen tä. — (*Luk.19,12.*)

15. Maka akan idjä iä manenga limä pikul bulau, akan idjä tinai inengae duä, akan idjä tinai inengae idjä, akan genep biti tumon puna ka-

haratié; limbah tä iä balalu halisang.

16. Maka idjä djari mandino limä pikul hagoet badagang hamodal djetä, tuntaug iä bahudjong limä pikul tinai.

17. Kalotä kea idjä djari mandino duä, iä kea bahudjong duä tinai.

18. Tapi idjä djari mandino sapikul, iä hagoet, mangali petak, palus manjakokan rear tempoe hetä.

19. Maka tahi limbah tä tempon djipen tä buli, tä iä hitong dengan äwen.

20. Maka aton dumah, idjä djari mandino limä pikul bulau, sambil mimbit hud jonge limä pikul kea, koae: O tuan, limä pikul djari insaham intu aku; itäm, aku djari bahudjong limä pikul tinai hamodal tä.

21. Koan tempoe dengae: Käläh, djipen idjä bahalap tuntang budjur; ikau djari budjur mahaga talo isut, jaku handak mangkat ikau mahaga talo arä; tamä ikau kabandjak tempom.

22. Maka idjä djari mandino duä pikul dumah kea, koae: Tuan, duä pikul djari insaham intu aku; itäm, jaku djari bahudjong hamodal tä duä pikul tinai.

23. Koan tempoe dengae: Käläh, djipen idjä bahalap tuntang budjur; ikau djari budjur mahaga talo isut, jaku handak mangkat ikau mahaga

talo arä; tamä ikau kahan-djak tempom.

24. Maka idjä djari mandino sapikul dumah kea, koae: Tuan, jaku katawan ikau, ikau puna karas, ikau manggetem intu äka, idjä djaton djari inawurm, tuntang maraup talo intu äka, idjä djaton djari inatajam.

25. Djadi awi kikähku, maka aku djari lius, manjahokan bulaum huang petak; itäm, toh idjä puna ajumbihin.

26. Tapi tombah tempoe, sambil hamauh dengae: O djipen idjä papa tuntang kadian! tawam aku manggetem intu äka, idjä djaton djari inawurku, tuntang maraup talo intu äka, idjä djaton djari inatajangku?

27. Amon kalotä, toto patut haream ikau mahatangan re-arku akan olo badagang, mandjalan djetä, uka amon aku dumah, aku tau manduan tinai idjä ajungku tuntang anake.

28. Duan sapikul bulau tä bara iä, tengah djetä akan idjä mina sapulu pikul tä.

29. Krana akan genep biti, idjä mina talo, karäh indahang hindai, uka kutoh ai; tapi bara idjä djaton mina talo, maka talo awang inae kea mahin karäh induan bara iä. (13,12.)

30. Maka djipen tä idjä djaton baguna kanan akan kaleka kaput pidjem; hetä karäh

aton tangis tuntang keret kasingä.

III.—31. Maka amon Anak-olon dumah huang kahaie, impahaiak karä malaikat idjä brasih, tä iä karäh mondok hundjun padadusan kahaie.

32. Tä sakarä utus olo akan imumpong manabarep iä, palus iä karäh mamisah olo kälunen, kilau sakatik mamisah tabiri bawie dengan tabiri hatuäe.

33. Maka tabiri bawie karäh injohoe mendeng hila gantaue, tapi tabiri hatuäe hila sambile.

34. Tä radja karäh hamauh dengan äwen, idjä hila gantaue: Kantoh keton, idjä imberkat Apangku, dino karda-an, idjä djari injimpan akan keton helo bara tamparan kälunen.

35. Krana aku djari blau, keton djari pakanan aku; aku djari teah belaiku, keton djari mampihop aku; aku djari tamuäi, keton djari mimbit aku huang human keton.

36. Jaku djari halowai, keton djari makaian aku; aku djari haban, keton djari madja manjengok aku; jaku djari hong sipir, keton djari mananggoh aku.

37. Tä olo teteckaräh tombah aughe, koae: Tuhan, prea ikäi djari mitä ikau blau, tuntang djari pakanan ikau? atawa teah belaim, tuntang djari mampihop ikau?

38. Atawa prea ikäi djari

mitä ikau tamuäi, tuntang djari mimbit ikau huang human ikäi? atawa halowai, tuntang djari makaian ikau?

39. Tinai prea ikäi djari mitä ikau haban, atawa huang siper, tuntang djari madja, manjengok ikau?

40. Maka radja karäh tombah anghe, sambil hamauh dengan äwen: Toto, koangku dengan keton, talo idjä djari iawi keton dengan idjä biti paharingku idjä korik haliail, djetä djari iawi keton dengangku.

41. Limbah tä iä karäh hamauh dengan äwen, idjä bila sambile: Iudah bara aku, keton idjä tarasapa, akan apui idjä katatahi, idjä djari injimpan akan setan tuntang karä dewan ajue.

42. Krana akudjari blau, keton djaton djari pakanan aku; aku djari teah belaiku, keton djaton djari mampihop aku.

43. Jaku djari tamuäi, keton djaton djari mimbit aku huang human keton; jaku djari holowai, keton djaton djari makaian aku; jaku djari haban tuntang huang siper, maka keton djaton djari madja, manjengok aku.

44. Tä maka olo tä kea karäh tombah, koae: Pea ikäi djari mitä ikau blau, atawa teah belaim, atawa tamuäi, atawa halowai, atawa haban, atawa huang siper, tuntang ikäi djaton djari mandohop ikau?

45. Tä iä karäh tombah anghe, koae: Toto, aku hamauh dengan keton, talo idjä djaton djari iawi keton deng-an idjä biti paharingku toh, idjä korik haliail, maka keton djaton djari mawi tä deng-angku.

46. Maka olo tä palus akan kapähä idjä katatahi, tapi olo tetek akan pambelom idjä katatahi.

BAGI 26.

I. Olo hai hatirok, bandak mampatä Jesus. II. Jesus inata dengan minjak. III. Panginan hamalem. IV. Jesus masanan pompatäie djari tokep. V. Getsemane. VI. Jesus inawan olo. VII. Iä iagah mansharep basaran mantir Jebudi. VIII. Petrus milim iä.

I.—1. Maka limbah Jesus djari mampalepah karä augbe tä, iä hamauh dengan muride:

2. Keton katawan, limbah kaduä aton pesta paska, tä Anakolon karäh injaragh, uka iä ilantak hong kaju sampa-laki.

3. Maka karä kapala imam tuntang olo tamat surat, tinai bakas olo arä hapumpong huang human imam hai, idjä bagarä Kaiapas. — (Joh.11, 47.)

4. Maka olo tä mambulat aughe, handak manawan Jesus hapan tipu, palus mampatä iä.

5. Tapi koan äwen tä: Åla

intu katika pesta, belä mam-paridu olo arä.

II. — 6. Maka amon Jesus aton intu Betania, huang human Simon, idjä basamagh bihin, — (*Mark.14,3.*)

7. Aton olo bawi manggapi iä, idjä mimbit kasa bahalap, basuang minjak idjä paham barega, palus iä manusuh tä hundjun takoloke, kahum iä mondok kuman.—(*Joh.12,5.*)

8. Amon muride mitä tä, maka iä paham blait, koae: Kanduä mangangan tä kalotä ?

9. Krana niujak toh tau indjual hai regae, hapa manenga olo pähä belom.

10. Maka Jesus kasene tä, palus iä hamauh dengan äwen: Buhen keton muas olo bawi toh? krana iä djari mawi talo bahalap dengangku.

11. Krana olo pähä belom haradjur aton marak keton, tapiaku djaton melai haradjur dengan keton.

12. Krana indu hapee manatap aku ingubur, iä djari manusuh minjak toh intuaku.

13. Toto, aku hamauh dengan keton, intu karä kaleka salepah kalunen Ewangelion toh insanan, hetä karäh insan an kea talo idjä djari iawie indu pangingat olo dengae.

14. Tä idjä biti olo duäwalas tä, idjä bagarä Judas Iskariot, manalih kapala imam,

15. Koae: Narai keton handak manenga aku, mangat aku manjaragh iä akan keton?

Maka olo tä mandjandji, handak manenga akae telo pulu ringgit. (*Sagh.11,12.*)

16. Bara katika tä iä mimpa kalindae, oka manjaragh iä.

III. — 17. Maka andau soleake olo pudji kuman tepong idjä djaton iragi, murid manalih Jesus, sambil hamauh dengae: Intu kwe ikau manjoho ikai manjimpan akam panginan paska? (*2.Mos.12,6.*)
18. — *Luk.22,7.*)

18. Koae: Lius tanggoh lewu, talih anu kanikh, sambil hamauh dengae: koan guru, wajahku djari tokep; intu huniamaku tuntang muridku handak mawi paska.

19. Maka muride mawie tumon petäh Jesus huang iä, palus manjimpan paska.

20. Djadi tokep kaput iä mondok kuman haiak äwen duäwalas tä.

21. Tä sangkom kuman iä hamauh: Toto, koangku dengan keton, idjä biti keton karäh mandjualaku.—(*Joh.13,21.*)

22. Maka äwen tä paham kapähä atäie, tuntang genep biti olo tä malawo aughe, misek iä: Mikähaku idjä koam, Tuhan!

23. Tapi tombah iä, koae: Idjä haiakaku manjuap huang pinggan, iä tä karäh mandjualaku.

24. Makatoto, Anakolonakan lius, kilau djari injurat tahiü iä; tapi pajah olo tä, idjä mandjual Anakolon! bahalap

akae, djaka olo tä djaton inakan indue.

25. Tä tombah Judas, idjä mandjual iä, koae: Mikäh aku idjä koam, Guru? Tombah iä: Toto, kilau koam.

26. Maka sangkom kuman Jesus manduan tepong, mamberkate, mandaraie, tuntang manengae akan murid, sambil hamauh: Duan, kuman, djetoh berengku. — (1. Kor. 11, 23.)

27. Tinai iä manduan sangkir, mamberkate, manenga tä akan äwen, koae: Ihop keton handiai bara toh.

28. Krana djetoh dahangku, daha djandji tabeta, idjä inusuh akan olo arä, indu ampun dosae.

29. Tapi aku hamauh dengan keton, bara katontoh aku djaton akan mihop hindai danum anggor, sampai andau tä, aïnon aku karäh mihop tä taheta haiak keton huang karadjaan Apangku.

IV. — 30. Djadi, limbah äwen djari manjanji, manara Hatalla, maka iä blua, manalih bukit batang undus.

31. Tä koan Jesus dengan äwen tä: Alem toh atäi keton handiai karäh tantarang angate tagal aku. Krana aton augh surat: „Jaku handak manukul sakatik, tä sakarä kawan tabirie karäh bilangbalangan.” — (Sagh.13, 7.)

32. Tapi limbah aku djari misik bara olo matäi, aku

handak hagoet helo baun keton akan Galilea.

33. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Alo olo handiai tantarang angat atäie tagal ikau, aku djaton haliae karäh tantarang angat atäiku.

34. Koan Jesus dengae: Toto, aku hamauh dengam, alem toh kea, helo bara djagau manando, hantelo ikau karäh milim arepm muridku.

35. Koan Petrus dengae: Alo aku akan matäi haiak ikau, djaton kea aku handak milim ikau. Tumon tä kea augh murid samandiai.

V. — 36. Tä Jesus haiak äwen tä tamä kabon, Getsemane arae; maka koae dengan muride: Mondok keton hetoh, katahingku hagoet blaku doa kanih. — (Mark.14, 32. Luk.22,39. Joh.18,1.)

37. Maka iä mimbit Petrus, tuntang anak Sebedeus duädüä, palus iä pähä atäie, tuntang paham kasekä angat huange.

38. Tä koae dengan äwen: Hambaruangku injangkulep kapähä sampai matäi. Melai hetoh, inih aku.

39. Limbah tä iä miar isut, mahingkep baue sampai petak, blaku doa, koae: O Apang, djaka olih, indah bara aku sangkir toh; tapi äla tumon kahandakku, malainkan tumon kahandak ajum.

40. Maka iä mananggoh mu-

ride, tuntang sondau äwen tä batiroh; tä iä hamauh dengan Petrus: Kilen keton djaton tau minih idjä djam?

41. Djaga keton tuntang blaku doa, belä keton buah tingkes. Toto, rogh pahias, tapi isi balemo.

42. Maka tinai, tingkat idjä duä, iä lius blaku doa, koae: O Apang! djaka dia olah sangkir toli indah bara aku, baja aku akan mihop tä, käläh kahandakm djadi.

43. Maka iä dumah, tuntang sondau äwen tä batiroh tinai, krana matae babehat awi tiroh.

44. Tä iä malihä äwen tä, hagoet haluli, blaku doa tingkat idjä telo, hapan aughe tä kea.

45. Limbah tä iä manalih muride, sambil hamauh dengan äwen: Kilen keton batiroh tuntang malajan katontoh! Itä, djam djari sampai, Anak olon injaragh akan lengän olo badosa.

46. Mendeng! ita hagoet! itä, olo idjä mandjual aku djari tokep.

VI. — 47. Maka kahum iä magou kotakotak, itä! Judas, idjä biti baris äwen duäwalas tä, dumah, tuntang arä olo haiak dengae, idjä mimbit padang tuntang däräh kaju, idjä injoho kapala imam tuntang bakas olo arä.

48. Maka olo idjä mandjual iä djari manenga kata akan

olo arä, koae: Idjä injiumku, djetä iä, singkap iä.

49. Balalu iä manggapi Jesus, koae: Salamat, guru! Palus iä manjium iä.

50. Maka koan Jesus dengae: Ulä, kasen ikau djari kantoh? Tä olo manggapi, mandjudu lengäe, manawan Jesus.

51. Maka itä! idjä biti olo tä, idjä hindjä Jesus, manusang lengäe, manjilak padange, palus inamangkib djiplen imam hai, basampal pindinge.

52. Tä koan Jesus dengae: Tamäan padangm bni kumpange, krana olo bandisi, idjä hapan padang, akan ni hau awi padang.

53. Atawa aton ikau mado, aku djaton tau blaku intu Apangku toh kea, palus iä karäh manjoho akangku labih bara duäwalas kojan ma laikat?

54. Tapi amon kalotä, kilen augh surat tau tolos, idjä masanan, djaton tau dia talo mandjadi tumon toh? — (Jes.53.)

55. Limbah tä koan Jesus dengan olo arä: Kilau ampin handak mawi bigal keton djari hagoet, hapan padang, hapan däräh, handak manawan aku; taloh nongkang andau jaku djari mondok marak keton, madjar olo hu ang human Hatalla; tapi keton djaton djari manawan aku.

56. Tapi talo handiai toh

mandjadi, nakara surat nabi mandjadi tulus. Tä karä mu ride malih iä, hadari.

VII. — 57. Maka olo, idjä djari manawan Jesus, magah iä akan Kaiapas, imam hai tä, äka olo tamat surat tuntang olo bakas djari hapumpong.

58. Maka Petrus mangalut iä kedjau manuntut likute, sampai paseban imam hai; iä tamä hetä, tuntang mondok dengan kapiri, uka mitä kaputuse.

59. Maka karä kapala imam tuntang olo bakas, tinai sakrä mantir basara manggau angh tandjaro mawi Jesus, uka mampatäi iä; tapi djaton iä sondaue.

60. Alo arä saksi panandjaro djari hapumpong hetä, mahin djaton kea iä sondau.

61. Maka tepa aton dumah duä biti saksi panandjaro, koae: Olo toh djari hamauh: aku hakon mangarak human Hatalla, tuntang mamangun tä tinai huang katelo. — (Joh.2, 19.)

62. Tä imam hai mendeng, sambil hamauh dengae: Djaton ikau tombah? Kilen dawan olo toh mawi ikau?

63. Maka Jesus suni. Tä tombah imam hai, sambil hamauh dengae: Jaku manjumpahikau intu Hatalla idjä belom, sanan akan ikäi, djaka ikau toto Kristus, Anak Hatalla!

64. Koan Jesus dengae: Toto, kilau koam. Tapi aku hamauh

dengan keton, bara toh keton karäh mitä Anakolon mondok hila gantaun kwasa, tuntang dumah bundjun baunandan intu langit.

65. Tä imam bai marabit klambie, koae: Iä manawah Hatalla; narai katapas saksin ita hindai? Itä, toh bitin keton djari mahining, iä manawah Hatalla.

66. Kilen kamäan keton? Tombah olo tä, koae: Patut iä matäi.

67. Tä olo maludja baue, sambil mamendong iä. — (Jes. 50, 6.)

68. Maka belahe manekap baue, koae: Tudjum akan ikäi, o Kristus, äwe idjä manekap ikau?

VIII. — 69. Maka Petrus mondok ruar, intu paseban. Tä djipen bawi idjä biti manggapi iä, koae: Ikau kea djari hindjä dengan Jesus, olo Galilea tä.

70. Tapi iä milim intu baun olo handiai, koae: Jaku dia tawan talo koam.

71. Maka amon iä blua akan tambiran, tä djipen bawi beken tinai mitä iä, palus hamauh dengan olo awang hetä: Olo toh kea djari hindjä dengan Jesus, olo Nasaret tä.

72. Tapi iä milim tinai tuntang sapa, koae: Jaku dia kasene olo tä.

73. Maka rabian isut äwen idjä mendeng hetä manggapi, tuntang hamauh dengan Pe-

trus: Toto kea ikau baris äwen tä, krana lagon kotakm kea masanan ikau.

74. Tä iä bamiat, haiak manjapa arepe, koae: Jaku djaton kasene olo tä. Maka hemben tä kea djagau manaudio.

75. Tä Petrus taraingat augh Jesus, idjä djari insanae akae: Helo bara djagau manando, hantelo ikau karäh milin arepm muridku. Balalu iä blua akan ruar, paham manangis.

BAGI 27.

I. Judas mampatäi arepe awie bagalabah atäie. II. Jesus iriksa Pilatus. III. Jesus imapa sardadu. IV. Iä matäi hoag kajn sampalaki. V. Talo beran sania iä matäi. VI. Jesus ingubur. VII. Kubure inonggo sardadu.

I.—1. Maka amon talo lius sawah karä kapala imam tuntang bakas olo arä mambulat aughe hapa mandawa Jesus, mangat mampatäi iä.
— (Mark. 15, 1. Luk. 22, 66. Joh. 18, 28.)

2. Balalu äwen mamasong iä, magah iä bara hetä, marnjaragh iä akan tamanggong Pontius Pilatus.

3. Tä Judas, idjä djari mandjual iä, amon iä mitä Jesus ihukum olo, maka iä manjasal, palus malian telo pulu ringgit tä akan kapala imam tuntang olo bakas,

4. Koae: Jaku djari paham sala, basa aku djari mandjual_daha, idjä djaton kasalaе.

Tapi koan äwen: Kanduen ikäi tä? Djetä tanggong aim.

5. Tä iä mandjakah ringgit tä akan human Hatalla, balalu hagoet; tuntang iä lius, manggantong arepe.

6. Maka kapala imam manduan ringgit tä, koae: Djaton patut ita mina tä huang patiu Hatalla, krana djetä regan daha.

7. Maka limbah olo tä djari hatirok, iä hapan djetä mamili tanan tukang blanai, akan aka kubur tainuäi.

8. Tagal tä tana tä injewut tana daha, saimpai andau toh.

9. Kalotä maka tulus augh, idjä injewut nabi Jeremia, koae: „Olo manduan telo pulu ringgit, — regan olo, idjä indjuale, idjä irega olo Israel tumon tä, — (Sagh. 11, 12.)

10. „Tuntang iä djari manenga tä hapee mamili tanan tukang blanai, kilau Tuban djari manjoho aku.”

II.—11. Maka Jesus mendeng naharep tamanggong; tä tamanggong misek iä, koae: Toto ikau radjan olo Jehudi? Koan Jesus dengae: Toto, kilau koam.

12. Tapi amon iä ingarana kapala imam tuntang olo bakas, iä djaton tombah enen.

13. Tä koan Pilatus dengae: Djaton ikau mahiuing karä augh dawan olo mawi ikau?

14. Tapi kakarä dawae idjä mahin dia inombahe, sampai tamanggong paham bengen.

15. Maka andau pestä tä tamanggong pudji malapas akan olo arä idjä biti olo balokan bara sipir, brangai idjä ilakue.

16. Maka katika tä aton idjä biti huang sipir, idjä paham darhaka, Barabas aerae.

17. Tä, amon olo arä djari ha-pumpong, koan Pilatus deng-an äwen: Idjä kwe ilaku keton, aku malapase akan keton? Barabas, atawa Jesus, idjä bagarä Kristus?

18. Krana tawae, iä djari injaragh äwen awi kahirie.

19. Maka kahum iä mondok hundjun karosi basara, sawae manjoho olo masanan acae: Äela mangarait arepm dengan perkaran olo tetek tä, krana alem ndau jaku paham djari ingapähä huang nupingku tagal iä.

20. Maka kapala imam tun-tang olo bakas madjik olo arä, uka blaku liwus Bara-bas, palus mampatäi Jesus.

21. Maka tombah tamang-gong, sambil hamauh dengan äwen: Idjä kwe äwen duä toh ilaku keton, aku malapase akan keton? Koan olo arä: Barabas.

22. Koan Pilatus dengan äwen: Tapi kilen gawingku dengan Jesus, idjä bagarä Kristus? Koan olo handiae dengae: Lantak iä hong kaju sampalaki!

23. Tapi koan tamanggong: Narai kea kasalae? Tä maka

paham haream olo tä mang-kariak, koae: Lantak iä hong kaju sampalaki!

24. Amon Pilatus mitä, iä djaton bara hila, tapi kari-dun olo sasar paham haream, maka iä manduan danum, mamenjau lengae intu baun olo arä, koae: Jaku toh bra-sih bara dahan olo tetek toh; keton akan manauggong djetä.

25. Tä tombah olo arä han-diai, koae: Käläh, dahae ma-nata ikäi tuntang anak ikäi!

26. Tä iä malapas Barabas akan äwen; tapi limbah Je-sus imukul sapu, iä mandju-luk iä, uka injampalaki.

III.—27. Tä sardadu ain tamanggong manduan Jesus akan huma basara, sambil mamumpong sakara djalahae mawi iä.

28. Palus äwen mengkak pakaiae, makaian iä hapan klambi baludu idjä pandjang.

29. Tinai äwen mandarä du-hi kilau angkol radja, tun-tang mingkes tä hundjun takoloke, tinai huang lengae gantaue olo tä mingkes tetek hum-bang; limbah tä äwen mandeko utute intu baue, sam-bil hababaka iä, koae: Tabi, radjan olo Jehudi!

30. Tuntang olo tä maludja iä, tinai äwen manduan te-tek humbang tä, mahawes takoloke.

31. Maka amon olo tä djari hababaka iä, äwen mengkak klambi pandjang tä, tun-tang

makaian iä hapan puna pakaiæ, sambil magah iä, uka iä injampalaki.

IV. — 32. Maka amon olo tä blua bara lewu, iä hasupa dengan olo Kirene, Simon aerae, palus olo hadjadjuan iä mäton kaju sampalakie.

33. Djadi, amon iä sampai äka, idjä bagarä Golgota, (rima: äka bangun takolok,)

34. Tä olo manenga akae tjuka häwoi talo bapait akan indu ihope; tapi amon iä mangkemä tä, iä djaton maku mihope.

35. Maka limbah olo djari manjampalaki iä, äwen mambagi karä pakaiæ, sambil batenong; uka tulus augh, idjä injewut nabi: „Olo djari mambagi pakaiangku akan sama arepe, tinai tagal klambingku iä djari batenong.” — (*Masm. 22, 19.*)

36. Limbah tä äwen mondok hetä, sambil manonggo iä.

37. Maka ambo takoloke olo mangkepan surat bukue iä impatäi, idjä kolotoh: „Iä toh Jesus, radjan olo Jehudi.”

38. Limbah tä bigal duä biti injampalaki haiak dengae; idjä hila gantaue, idjä hila sambile.

39. Maka olo idjä mahalau hetä paham manjapa iä, manggiling takoloke, — (*Masm. 22, 8.*)

40. Sambil hamauh: Tjäh ikau, idjä hakon mangarak human Hatalla, tuntang ma-

mangun tä tinai huang kate-lo! dohop arepm; djaka ikau toto Anak Hatalla, mohon bara kaju sampalaki!

41. Kalotä kea kapala imam hababaka iü, tnntang olo tamat surat, tinai olo bakas, koae:

42. Olo djari indohope, arepe iä djaton tan mandohope. Dja-ka iä toto radjan olo Israel, käläh toh iä mohon bara kajn sampalaki, tä ita bandak pertjaja huang iä.

43. Iä djari harap Hatalla; käläh toh Hatalla maliwus iä, amon iä radjin dengae; krana iä djari masanan arepe: aku toh Anak Hatalla.

44. Kalotä maka bigal kea, idjä injampalaki haiak dengae, mamapa iä.

45. Maka djam djahawen talo mandjadi kaput hapus petak, sampai djau djalatién.

46. Maka djam djalatién hirah Jesus mangkariak, hai aughe, koae: Eli! Eli! lamma sabaghtani? rima: o Hatal-langku! Hatallangku! buhen ikau djari malih aku? — (*Masm. 22, 2.*)

47. Amon olo idjä mendeng hetä mahining aughe tä, koan belahe: Iä mambawa Elias.

48. Maka idjä biti äwen tä badjeleng hadari, manduan kambang batn, manjuang tä dengan tjuka, manantahan tä hapan humbang, palus mampihop iä.

49. Tapi koan belahe: Te-

rai, ita mitä, djaka Elias du-mah, palus mawat iä.

50. Maka Jesus mantehau tinai hai aughe, balalu malian tahasenge, mahotus.

V. — 51. Tä itä ! dinding benang huang huinan Hatalla barabit pontong haruä, bara ngambo palus ngiwa ; tuntang petak hagerek, tinai bukit batu pusit. — (2. Mos. 26, 31.)

52. Palus kubur olo buap, tuntang arä hantun olo brasih, idjä djari batiroh matäi, misik,

53. Tuntang blua bara kubur, limbah Jesus djari belom haluli, arä olo äkae masanan arepe.

54. Maka kamandan sardadu tuntang olo idjä dengae, idjä manonggo Jesus, amon iä mitä petak hagerek, tuntang mitä karä talo idjä mandjadi, iä paham mikäh, koae: Toto, iä toh Anak Hatalla.

55. Maka aton hetä arä olo bawi, idjä manampajah bara kedjau, idjä djari omba Jesus bara Galilea, mangat manjang manonggo iä.

56. Iä tä Maria Magdalena, tinai Maria indu Jakobus äwen duä Joses, tinai indu anak Sebedeus tä.

VI. — 57. Maka halemäle-mäi aton dumah olo tatau bara Arimatia, arae Josep, iä tä kea murid Jesus.

58. Iä tä mananggoh Pilatus, sambil blaku hantun Jesus. Maka Pilatus manjoho manenga hantu tä akae.

59. Tä Josep manipas hantu tä, mamungkuse hapan benang lamos idjä baputi,

60. Tuntang mingkes tä huang kubur ajue idjä tahela, idjä djari imahat huang bukit batu. Tinai limbah iä djari manggaling batu hai indu atep tumbang kubur, maka iä buli. — (Jes. 53, 9.)

61. Maka aton hetä Maria Magdalena tuntang Maria idjä tä ; äwen tä mondok tandipah kubur.

VII. — 62. Maka andau idjä tinai, iä tä andau limbah andau olo manjimpan talo, tä karä kapala imam tuntang olo parisi hapumpong, manaharep Pilatus,

63. Koae: Tuan, ikäi traingat kahum olo palajang tä belom, iä djari hamauh : limbah kaduä aku karäh belom haluli.

64. Tagal tä, käläb ikau manjoho olo manonggo kubure, sampai andau telo, belä suro murid ajue dumah hamalem, manakau hantue, palus masuman akan olo arä : iä djari belom bara olo matäi, — tumon tä tipu idjä rahian karäh papa bara idjä helo.

65. Koan Pilatus dengan äwen : Duan bewäi sardadu ; lius, tonggo kubur tumon kahandak keton.

66. Tä äwen lius, manjoho sardadu manonggo kubur tä ; tinai iä mantjatjak batu.

BAGI 28.

I. Jesus belom baluli. II. Iä masanan arepo akan muride bong Galilea.

I.—1. Maka limbah andau sabat, amon talo handak sawah andau minggo, aton dumah Maria Magdalena tuntang Maria idjä tā, handak manjengok kubur. — (Mark. 16. Luk. 24. Joh. 20.)

2. Tä itä! petak paham bagerek; krana malaikat Tuhan mohon bara langit, manggapi, manandar batu bara tuunbang kubur, sambil mondok hundjue.

3. Ampie kilau kilat, tuntang pakaiae baputi, kilau udjan habungkus.

4. Tä awi kikähe karä olo tonggo tā sabanen, ampie kilau matai.

5. Tapi tombah malaikat, sambil hamauh dengan olo bawi: Åla keton mikäh, krana tawangku, keton manggau Jesus, idjä djari ilantak hong kaju sampalaki.

6. Iä djaton betoh; krana iä djari belom haluli, tumon aughe. Kantoh, itä keton kaleka Tuhan djari ingudjuh.

7. Palus lius gulogulong, sanan akan muride, iä djari misik bara olo matai. Itä! iä karäh hagoet helo baun keton akan Galilea, hetä keton karäh mitä iä. Itä, aku djari masanan tā akan keton.

8. Maka olo bawi tā ba-

djeleng blua bara kubur dengan kikähe tuntang kahandjake paham, palns äwen tā hadari, mangat masanan tā akan muride.

9. Tapi amon äwen hagoet, handak masanan tā akan murid, itä! Jesus baaton hasupa dengae, koae: Salamat keton. Maka äwen tā manggapi, manjingkap paie, palus manjembah iä.

10. Tä koan Jesus dengan äwen: Åla mikäh; lius, sanan akan paharingku, uka iä hagoet akan Galilea, hetä iä karäh mitä aku.

11. Maka amon äwen tā djari hagoet, tā belabe olo tonggo tā tamä lewu, masanan akan kapala imam talo handiai awang mandjadi.

12. Tä äwen hapumpong dengan karä olo bakas, mangalagai tirok, tuntang iä manenga kutoh rear akan sardu tā,

13. Koae: Suman keton akan olo: muride djari mananggoh hamalem, manakau bantue, kahum ikäi batiroh.

14. Maka amon augh tā sampai pinding tamanggong, ikäi handak mangatauiä, belä keton buah kapähä enen.

15. Djadi, äwen manduan rear tā, tuntang iä mawie tumon adjar tā. Maka augh tā leket, harap olo Jehudi sampai andau toh.

II.—16. Maka murid äwen sawalas tā hagoet akan Ga-

lilea, talih bukit idjä akan hetä Jesus djarimanjoho iä. — (26, 32.)

17. Maka amon olo tä mitä iä, äwen manjembah iä, tapi belahe bembang atäie.

18. Tä Jesus manggapi, hakotak dengan äwen, koae: Karä kwasa huang sorga tuntang hundjun petak djari inenga akangku. — (11, 17.)

19. Lius keton, tamäan karä utus olo mandjadi murid, awi keton mampandoi iä huang aran Bapa, huang aran Anak, huang aran Rogh brasih;

20. Tinai adjar iä manumon talo handiai, idjä djari imetähku keton. Maka itä! aku toh hindjä keton sining andau, sampai kalepah kalunen. Amen.

EWANGELION, INJURAT MARKUS.

BAGI 1.

I. Jesus insanan tuntang impandoi Johannes. II. Jesus mintih murid. III. Iä mampakülah olo idjä ingumpaung dewa; IV. empo Petrus idjä bawi, tinai srä olo beken; V. olo basamagh.

I. — 1. Djetoh tamparan Ewangelion Jesus Kristus, Anak Hatalla.

2. Tumon augh idjä injurat nabi „Itä! jaku manjoho malaikat ajungku hagoet helo baum, idjä akan manjimpan djalan ajum intu baum. — (Mal.3,1.)

3. „Augh guru hong padang: tatatatap djalan akan Tuhan! parampar kaleka a-kae! ” — (Jes.40,3.)

4. Maka Johannes mampandoi olo hong padang, sambil masanan pampandoi kahobah akan ampun dosa. — (Matt. 3,1.)

5. Tä aton blua, mananggoh iä, salepah tanah Judea, tinai olo Jerusalem sainandiai; limbah olo tä djari mangaku dosae, maka äwen impandoi awie huang batangdanum Jordan.

6. Maka Johannes hapakai-an bulun onta, tinai kahange hababat upak meto, panginae sangkalap tuntang madu.

7. Maka iä masanan brita, koae: Rahian bara aku aton dumah olo, idjä kwasa bara aku; acae tä aku djaton ba-

guna sntop, mengkak talin sarumpahe. — (Joh.1, 27.)

8. Toto, aku mampandoi keton hapan danum, tapi iä karäh mampandoi keton hapan Rogh brasih.

9. Djadi, intu karä andau tä Jesus dumah bara Nasaret, hong tanah Galilea, tuntang iä impandoi Johannes huang Jordan. — (Matt.3,16. Joh.1, 32.)

10. Maka iä balalu djakat bara danum, tä iä mitä langit buap, tuntang Rogh monhon akan hundjue kilau burong dara.

11. Tinai aton augh blua bara sorga: ikau toh Anakku, idjä äka huangku; ikau idjä ingilakku.

12. Maka Rogh balalu magah iä akan padang, kaleka benjem. — (Matt.4,1.)

13. Hetä iä melai huang kaleka benjem käpat pulu andau, iningkes setan; iä hindjä meto butan, maka malaikat manjang manonggo iä.

II. — 14. Maka limbah Johannes djari inutup olo, tä Jesus sampai Galilea, masuman Ewangelion karadjaan Hatalla,

15. Koae: Wajah djari sampai, karadjaan Hatalla djari tokep; hobah keton haiak pertjaja augh Ewangelion.

16. Maka amon iä manandjong hong saran danau Galilea, iä mitä Simon äwen duä Andreas, hampahari idjä ka-

lambtan; äwen tä malaboh pasat hong danau, krana iä olo palauk. — (Matt.4,18.)

17. Maka koan Jesus deng-an äwen: Ombo aku, tä aku handak manjoho keton manawan olon.

18. Maka äwen tä balalu malih pasate, palus ombo iä.

19. Djadi, limbah iä djari hagoet isut bara hetä, iä mitä Jakobus, anak Sebedeus, tuntang Johannes, paharie idjä kalambutan; äwen tä huang arut, manumpang pasate.

20. Balalu iä mambawa äwen duä tä. Tä äwen malih bapae Sebedeus huang arut, tuntang barohae, palus ombo iä.

III. — 21. Maka iä tamä Kapernaum; tuntang palus andau sabat kea iä tamä sinagoge, madjar olo.

22. Maka olo djungun awi adjare; krana kilau idjä bara kwasa iä madjar olo tä, dja-ton djaka kilau olo tamat surat.

23. Maka huang sinagoge ain olo tä aton idjä biti, idjä ingumpang dewa papa, iä tä mangkariak,

24. Koae: Terai! narai gawin ikäi dengam, o Jesus, elo Nasaret? ikau djari dumah, handak marusak ikäi. Jaku kasene ikau, ikau toh idjä brasih intu Hatalla.

25. Maka Jesus mangotak iä, koae: Suni, palus blua bara iä.

26. Tä dewa papa tä manunda iä, sambil mangkariak hai aughe, balalu blua bara iä.

27. Maka olo handiai djung-un, sambil hisek sama arepe, koae: En tä? Narai adjar ta-heta tä? Krana hapan kwasa dewa papa kea mahin irentahe, palus djetä manumon aughe!

28. Maka britae balalu sampai tanah handiai, idjä haka-liling Galilea.

IV. — 29. Maka iä palus blua bara sinagoge, tuntang tamä human Simon äwen duä Andreas, impahaiak Jakobus tuntang Johannes. — (Matt. 8,14.)

30. Maka empo Simon idjä bawi menter badarem, palus olo masanan iä akae.

31. Tä iä manalih, manjing-kap lengäe, mampondok iä; maka peres darem balalu ma-lihi iä, palus iä manonggo nguan olo tä.

32. Maka tokep kaput, sana matanandau belep, olo magah akae olo handiai idjä aton perese, tinai olo idjä ingumpang dewa.

33. Maka salepah lewu tä uras hapumpong intu baun-tonggang.

34. Maka iä mampakäläh arä olo idjä haban, hakabe-ken ampin perese, tinai iä manganan arä dewa; tapi iä djaton manjoho dewa tä ha-kotak, basa dewa tä kasene iä.

35. Maka tampalawäi, amon

talo bindai sawah, iä misik, blua bara lewu, palus manalih kaleka benjem, sambil blaku doa hetä. — (Luk.4, 42.)

36. Tä Simon tuntang olo idjä dengae manjak iä.

37. Djadi, amon olo tä sondau iä, maka äwen hamauh dengae: Olo handiai manggau ikau.

38. Tapi koae dengan äwen: Has, ita manalih karä lewu beken idjä tokep tä, uka hetä kea aku masanan augh; krana tagal tä aku djari dumah.

39. Palus iä masanan augh huang karä sinagoge ain olo intu salepah Galilea, sambil manganan dewa.

V. — 40. Maka olo basamagh, idjä biti, manalih iä, sambil blaku intu iä, baiak mandeko utute, tuntang hamauh dengae: Djaka ikau handak, ikau tau mamprasih aku.

41. Maka Jesus paham angat asie dengae, palus iä mandjudju lengäe, manindjek iä, sambil hamauh dengae: Jaku handak, brasih ikau.

42. Sana iä djari hamauh kalotä, peres sañagh balalu nihau, tuntang olo tä palus brasih.

43. Maka Jesus mampudji iä, balalu malapas iä,

44. Sambil hamauh dengae: Ingat, äla masanan talo enen akan idjä biti mahin äla; baja

lius, prahan arepm akan i-mam, tinai basaikau djadi bra-sih, tengah talo, idjü imetäh Moses, akan indn toros ka-saksian akae. —(3.Mos.14,2.)

45. Maka olo tä hagoet, ba-lalu manampara masanan arä sarita, tuntang manarong augh tä, sampai Jesus dja-ton hindai tau bakarinah tamä lewun olo, baja iä melai ruar intu kaleka benjem, ma-ka bara hetä hetä hakaliling olo mananggoh iä.

BAGI 2.

- I. Jesus mampakäläh olo kait kedjaug.
II. Iä mintih Lewi (iä tä Mattäus) mandjadi muride. III. Adjare tahu puasa, IV. tuntang tahu gawi intu andau sabat.

I. — 1. Maka isut andau rahian Jesus tamä Kapernaum tinai, tuntang olo mahining, iä aton intu huma. — (Matt. 9,1.)

2. Hembern tä kea arä olo hapumpong, sampai äka idjä baun huma djaton ombet kea akan karä olo tä; maka iä masallan augh akan äwen.

3. Tä aton olo manalih iä, mimbit olo kait kedjang, idjä inanggong äpat biti.

4. Djadi, amon äwen tä djaton tau manggapi iä awi olo arä, tä äwen mangarak sapau tambuan iä; limbah äwen djari mame tok hetä, maka iä muloh sasuro, äka

olo kait kedjang tä menter.

5. Amon Jesus mitä ka-pertjaja, koae dengan ole kait kedjang: O anak, karä dosam djari iampun.

6. Tapi aton inondok hetä olo tamat surat isut biti, iä tä mado huang atäie:

7. Kilen olo toh manawah Hatalla kalotä? Æwe tau mam-pun dosa, baja Hatalla be-wäi?

8. Maka Jesus balalu ka-tawan huang rogh ajue olo tä mado talo kalotä huang ataie, palus iä hamauh deng-an äwen: Buhen keton mado talo tä huang atäi keton? — (Joh.2,24.)

9. Krana idjä kwe murah? hainauh dengan olo kait ke-djang: dosam djari iampun? atawa hamauh: mendeng, ga-tang sasurom, palus lius?

10. Maka nakara keton ka-tawan, Anakolon bara kwasa mampun dosa hundjun petak, — (koae dengan olo kait ke-djang:)

11. Aku hamauh dengam: mendeng, gatang sasurom, palus buli humam.

12. Palus olo tä mendeng, manggatang sasuroe, balalu blua, haiak gitan olo handiai, sampai olo handiai djung-un, tuntang mampahai Hatal-la, koae: Djaton haliae ita pudji mitä talo kalotä.

II. — 13. Maka iä hagoet tinai akan saran danau, tun-tang olo arä handiai mana-

lih iä, tä iä madjar olo tä.

14. Maka amon iä mahalau hetä, iä mitä Lewi, anak Alpeus, mondok intu pabeen, palus koae dengae: Omba aku. Tä iä mendeng, ombo iä. — (*Matt.9,9.*)

15. Djadi, amon iä mondok kuman intu human Lewi, arä olo pabeen tuntang olo badosa mondok kuman hindjä Jesus tuntang muride, krana olo tä arä bitie, tuntang djari ombo iä.

16. Maka amon olo tamat surat tuntang olo parisi mitä iä kuman dengan olo pabeen tuntang olo badosa, tä koan olo tä dengan muride: Kilen iä kuman mihop dengan olo pabeen tuntang olo badosa?

17. Amon Jesus mahining aughe tä, koae dengan äwen: Olo brigas dia usah hapan tabit, baja olo haban. Jaku djaton djari dumah mambawa olo tetek, tapi mambawa olo badosa, uka iä hobah.

III.—18. Maka murid Johannes tuntang olo parisi kindjap puasa, tä äwen tä manalih iä, sambil hamauh dengae: Kilen murid Johannes tuntang olo parisi puasa, tapi murid ajum djaton puasa?

19. Koae dengan äwen: Tau kea kolan bakalbana puasa, sangkom bakalbana hindjä dengae? Katahin äwen melai dengan bakalbana, djaton tau iä puasa.

20. Tapi andaue karäh sam-

pai, maka bakalbana indean bara iä; tä äwen karäh puasa intu andau tä.

21. Olo djaton pudji hapan rabbit tumpang sakalat taheta manumpang klambi kupid; djaka kalotä, maka rabbit tumpang taheta tä barantat, manamput klambi kupid tä kea, djadi petoke papa haream.

22. Djaton kea olo mina anggor taheta huang pingkor upak meto awang usang; djaka kalotä, maka anggor taheta marabit pingkor tä, palus anggor batusuh, tinai pingkor tä nihau; tapi anggor taheta patut ina huang pingkor taheta.

IV.—23. Djadi, andau sabat Jesus mahoroe tanan olo; tä murid, haiak manadong, manampara marampong, kuman pating gendom. — (*Luk.6,1.*)

24. Maka koan olo parisi dengae: Itäm, buhen olo tä mawi talo idjä djaton patut iawi intu andau sabat?

25. Koae dengan olo tä: Hindai keton djari mambasa talo idjä iawi Dawid, amon iä tapas, haiak blau, tuntang olo idjä dengae? — (*1.Sam.21,6.*)

26. Djaton iä tamä human Hatalla, djaman Abjatar, imam hai tä, palus kuman tepong tampajah, idjä djaton patut kinan brangai olo, baja imam bewäi, tinai iä mane-

nga akan olo idjä dengae kea? — (2.Mos.29,32.)

27. Tinai koae dengan äwen: Andau sabat mandjadi akan olon, djaton djaka olon mandjadi akan andau sabat.

28. Tumon tä, Anakolon puna Tuhan andau sabat kea.

BAGI 3.

I. Andau sabat Jesus mampakäläh olo idjä pisit lengäe. II. Iä mahakan akan saran danau. III. Iä mintih duäwalas rasul. IV. Dosa dengan Rogh brasib. V. Jesus masanan, äwe idjä kolae toto.

I.—1. Maka iä tamä sinagoge tinai, hetä aton olo idjä inatai lengäe. — (Matt. 12,9.)

2. Tä olo mangalati iä, ajau iä inampakäläh olo tä andau sabat, uka äwen tau mandawa iä.

3. Maka koae dengan olo idjä matäi lengäe: Mendeng bentobentok.

4. Limbah tä iä hamauh dengan olo idjä mangalati iä: Patut olo mawi talo bahalap andau sabat, atawa talo papa? Patut mambelom olo, atawa patut mampatäi olo? Tä äwen gagom.

5. Maka iä manampajah olo idjä hakaliling, tuntang kalaite, haiak pähä atäie, awi atäi äwen tä kalotä katekange. Palus iä hamauh dengan olo tä: Tadjok le-

ngäm. Maka iä manantadjek tä, tä lengäe palus bahalap käläh, sama kilau silae.

6. Maka olo parisi blua, balalu pakat dengan olo ain Herodes, handak mawi iä, uka marusak iä.

II. — 7. Maka Jesus tuntang muride mindah akan danau; tinai paham karä olo ombo iä, olo bara Galilea, bara Judea,

8. Bara Jerusalem, bara Idumea, bara dipah Jordan, tinai olo bara saran Tirus tuntang Sidon, paham karä oloe. Olo tä djari mahining talo heran, awang djari iawie, djadi olo tä mananggoh iä.

9. Maka iä mametäh murid ajue, uka arut magon tatap akae, tagal olo arä, belä olo tä manjekä iä.

10. Krana arä olo djari im-pakälähe, sampai olo handiai, idjä aton kapähäe, maroboh, handak manindjek iä.

11. Karä dewa papa kea, haiak mitä iä, mahingkep intu baue, sambil mangkariak, koae: Ikau toto Anak Hatalla!

12. Tapi iä paham mam-pudji äwen tä, belä äwen masanan inangarinah iä.

III. — 13. Maka iä mandai bukit, tuntang mambawa olo idjä äka kahandake, palus äwen tä manggapi iä.

14. Maka iä mintih duäwalas biti, uka äwen tä rantep dengae, tinai uka iä manjoho

olo tä masanan augh Hatal-la; — (Matt.10, 1.)

15. Tuntang uka äwen bara kwasa mampakäläh olo haban, haiak manganan karä dewa.

16. Maka Simon inggarare Petrus;

17. Tinai Jakobus, anak Sebedeus intihe, äwen duä Jobannes, paharie idjä kalambutan; (maka äwen duä tä inggarare Boanerges, rima: anak njaho;)

18. Tinai Andreas, Pilippus, Bartolomäus, Mattäus, Tomas, Jakobus, anak Al-peus, Taddeus, Judas Kananites;

19. Tinai Judas Iskariot; djetä idjä mandjual iä.

IV. — 20. Maka iä tamä huma; tä olo arä hapumpong tinai, sampai iä kuman mahin djaton panae.

21. Maka amon awang kolae mahining tä, äwen blua, handak mandjidjit iä; krana koan äwen: lä njanjau.

22. Krana koan olo tamat surat, idjä djari dumah bara Jerusalem: lä ingumpang Beelsebul; — tinai: Hapan mantir karä dewa iä mang-anan dewa. — (Matt.9, 34)

23. Maka limbah iä mam-bawa äwen tä, iä hakotak dengae, hapan paribasa, koae: Kilen setan tau manganan setan?

24. Toto, djaka karadjaan hambilang, hakalawan sama

arepe, karadjaan tä djaton tau dähen.

25. Tawa djaka olo idjä kahuma hambilang, hakala-wan sama arepe, huma tä djaton tau dähen.

26. Toh, djaka setan hakalawan sama arepe, tuntang haklahi sama arepe, iä djaton tau magon melai, tapi kalepahe djari sampai.

27. Dialo idjä biti tau tamä human olo gagah, tuntang marampas milike, djaka dia iä mamasong olo gagah tä helo; limbah tä iä maram-pas ramon humae.

28. Toto, jaku hamauh dengan keton, karä ampin dosa tau iampun akan olo kalu-nen, alo karä augh papa kea, idjä hapae manjapa Hatalla.

29. Tapi olo idjä djari manja-pa Rogh brasih, palns kata-tahi iä djaton taraampun, tapi iä tiwas awi dosa idjä katatahi.

30. Krana äwen tä djari hamauh: lä ingumpang dewa papa.

V. — 31. Maka indue tun-tang paharie dumah, men-deng ruar, haiak manjoho olo mangahau iä. — (Luk.8, 20.)

32. Maka olo arä mondok mangaliling iä. Koan olo de-ngae: Itäm, indum tuntang paharim aton ruar, manggau ikau.

33. Palus iä tombah aughe, koae: Æwe induku atawa paharingku?

34. Tä iä manampajah äwen idjä dengae, idjä mondok hakaliling, sambil hamauh: Itä, toh induku tuntang paharingku.

35. Krana olo idjä manumon kabandak Hatalla, iä tä paharingku, betauku, induku.

BAGI 4.

- I. Paribasa äpat ampin petsk. II. Riman paribasa tä. III. Isut paribasa beken.
IV. Jesus mampatadoh riak riwut.

I.—1. Maka iä manampara madjar olo tinai hong saran danau; tuntang pahau karä olo hapumpong dengae, sampai iä djakat arut, mondok hetä laut masip; tapi olo arä handiai hundjuu petak, intu saran danau. — (Matt.13,1.)

2. Maka iä madjar olo tä arä perkara, hapan paribasa; haiak madjar iä hamauh dengan äwen:

3. Hining keton! Itä, olo panawur hagoet, bandak manawur binjie.

4. Djadi, kahum iä manawure, belahe lawo saran djalan, tä burong dumah, balalu kuman tä lepah.

5. Tapi belahe lawo intu batu mampar, idjä djaton bakapal petake, djetä balalu lembut, basa djaton timben intu petak.

6. Tapi amon andau dja-

djalan mandang, djetä blaju, tinai basa awie djaton timben uhate, maka djetä palus keang.

7. Tinai belahe lawo parak duhi; maka duhi sasar hai, malambon tä, djadi djetä djaton mamua.

8. Maka belahe lawo intu petak bahalap; djetä belom, sasar hai tuntang mamua, aton idjä inamua lipet telo pulu, aton idjä lipet djahawen pulu, tinai aton idjä lipet saratus.

9. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

II.—10. Amon olo arä tä djari buli, maka olo idjä dengae tuntang äwen duäwalias tä misek riman paribasa tä intu iä.

11. Koae dengan äwen: Akan keton djari inenga, uka harati talo basilim perkaran kardjaan Hatalla, tapi akan olo idjä ruar talo handiai tä insanau hapan paribasa;

12. Uka haiak matae mitä, iä djaton kea kasene tä, tinai uka haiak pindinge mahining, djaton kea iä harattie; belä iä hobah, tuntang karä dosae iampun.

13. Tinai koae dengan äwen tä: Djaton keton harati paribasa toh? kilen tinai keton karäh harati karä paribasa awang beken?

14. Olo panawur tä, iä tä idjä manawur augb.

15. Maka djetoh iä, idjä saran djalan tä: amon augh inawur, tuntang amon iä mahining tä, balalu setan dumah, manduan augh, idjä djari inawur huang atai olo tä.

16. Kalotä tinai djetoh, idjä inawur hong batu mampar: sana iä mahining augh, iä balalu manarima tä tuntang kahandjake.

17. Tapi iä djaton timben uhate huang arepe, malainkan iä njuan, purah hobah; limbah tä, sana kadjakä atawa kasingen lembut tagal augh tä, balalu angat atäie tantarang.

18. Maka djetoh iä, idjä inawur parak duhi: iä mahining augh tä;

19. Tapi kagogop atäie tagal perkaran kalunen toh, tuntang tipun panatau, tinai karä kipen beken tamä atäie, malambon augh tä, djadi djetä manjawang.

20. Maka djetoh iä, idjä inawur hong petak bahalap: iä tä idjä mahining augh, sambil manumon tä, tuntang mamua, aton idjä lipet telo pulu, aton idjä lipet djahawen pulu, aton idjä lipet saratus.

III. — 21. Limbah tä iä hamauh dengan äwen: Pudji kea sumbo imbit olo, mangat ina penda gantang, atawa penda sasuro? dia mangat djetä ina hong tantahae?

22. Krana djaton talo basi-

lim, malainkan djetä akan ingarinah; djaton talo basahokan, idjä dia akan imprahan.

23. Djaka olo bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

24. Tinai iä hamauh dengan äwen: Ingat talo idjä djari hining keton. Dengan takar, idjä hanggap keton manakar, hapan tä karäh inakar akan keton tinai; tuntang akan keton, idjä toto mahining, karäh indahang baream.

25. Krana akan olo idjä budjur mina talo, karäh indahang hindai; tapi idjä djaton mina talo, maka idjä aton intu iä kea mahin induan karäh bara iä.

26. Maka koae: Karadjaan Hatalla kalotoh ampie, kilau ampin olo manawur binji hong tanae;

27. Limbah tä iä batiroh hamalem, tuntang misik handau, maka bawak tä haduring tuntang djaladjalan pandjang kabuate, sampai tempoe mahin djaton haratie.

28. Krana petak kabuate mampalembut bua, solake batange, limbah tä patinge, limbah tä bua intu tikile.

29. Maka amon bua djari masak, tä tempoe palus nianjoho olo mimbit gento, basa wajab getem djari sampai.

30. Tinai koae: Dengan en ita akan mananding karadjaan Hatalla? atawa hapan pari-

basa en ita akan manapeng-an djetä.

31. Djetä kilau bawak sawi, idjä pangorik bara karä ampin bawak talo hong petak, metoh mimbulé; — (Matt.13, 31.)

32. Tapi amondjariimbuldjetä belom, tuntang sasar hai bara karä ampin sajor, haiak medan pandjang, sampai burong penda langit tau inanjarangan bakalindong intu dawae.

33. Maka iä manutor augh akiae hapan arä paribasa kalotä, kirakira äwen tau harati tä.

34. Sala bara hapan pari-basa iä djaton hakotak denga; tapi akan muride bewäi iä manarang sakarä aughe tä.

IV. — 35. Maka andau tä kea, amon talo sasandja, koae dengan äwen: Has, ita akan dipah danau.

36. Palus äwen tä malihu olo arä, inimbit iä, sarai iä huang arut; maka isut arut beken tinai mampahaikäwen. — (Matt.8, 23.)

37. Gap lawo barat pahanı, mambalon riak tamä arut, sampai arut manalantai.

38. Maka iä hila kamburi, batiroh habantal. Tä olo mampisik iä, sambil hamauh dengan: Guru! kilen ikau djaton paraba ita nihau?

39. Maka limbah iä misik, iä mampudji barat, sambil hamauh dengan danau: Terai, tadoh ikau! Balalu barat

malajan, palus tadoh haliae.

40. Maka koae dengan äwen tä: Kilen keton pikäh kalotä? Kilen keton tapas pertjaja?

41. Maka olo tä paham mikäh, tuntang hakotak sama arepe: Äewe kea olo toh, basa barat tuntang danau mahin manumon aughe?

BAGI 5.

I. Jesus manganae dewa hong tanah Gadar. II. Iä mampakalah olo bewi idjä larohan daha. III. Iä mambelom anak Jairus idjä matäi.

I. — 1. Maka iä sampai dipah danau, tanah olo Gadara. — (Matt.8, 28.)

2. Djadi, amon iä djakat bara arut, palus aton manjupa iä olo, idjä ingumpang dewa papa, idjä dumah bara marak kubur.

3. Iä tä äkae melai lakau kubur, tuntang dialo idjä biti tau mamasong iä, hapan rantai mahin dia.

4. Krana kindjap iä djari imasong olo hapan tali hapan rantai, tapi iä djari manggeto tali, mamingkar rantai, sampai dialo idjä biti tau mampalinda iä.

5. Maka haradjur, handau hamalem, iä melai hundjun bukit tuntang intu kubur, haiak mangkariak, mamantu arepe hapan batu.

6. Tapi amon iä mitä Je-

sus bara kedjau, iä hadari manalihe, manjembah iä,

7. Tuntang mangkariak hai aughe, koae: Åla, nara gawingku dengam, o Jesus, Anak pangkahai Hatalla? Aku paham blaku intu ikau, äla mangapähä aku.

8. Krana Jesus djari manjoho iä: O dewa papa, blua bara olo toh.

9. Tinai iä misek iä: Åwe aram? Koae: Legion (*kojan*) arangku, krana arä bitin ikäi.

10. Maka dewa tå paham blaku intu iä, belä iä mahrak äwen bara tanah djetä.

11. Maka aton hetä intu bukit kawan bawoi bakapal, idjä murep.

12. Tå karä dewa blaku intu iä, koae: Soho ikäi manalih bawoi tå, uka ikäi mangumpang djetä.

13. Balalu Jesus manjoho iä; djadi, dewa papa tå blua, mangumpang bawoi; palus kawan tå sewu bara saran tiwing akan danau, (karäe duä kojan kongan hirah,) balalu matai buseng huang danau.

14. Maka sakatik bawoi tå badari, masanan talo tå intu lewu tuntang pasah tana. Palus olo blua, handak manjengok talo awang djadi.

15. Maka äwen manalih sampai Jesus, tuntang mitä olo idjä ingumpang dewa tå inondok, hapakaian, tuntang kaharatic djari haluli tinai, iä

tå olo, idjä djari ingumpang legion tå. Maka äwen tå mikäh.

16. Maka awang djari omba mitae masanan akan olo arä talo tå, idjä mandjadi dengan olo, idjä ingumpang dewa, tinai perkaran bawoi tå.

17. Tå olo tå blaku intu Jesus, uka iä mindah bara saran tanah ajue.

18. Maka amon iä djakat arut, olo idjä djari käläh inggila dewa blaku intu iä, uka iä tau omba iä.

19. Tapi Jesus djaton manjoho iä, baja hamauh dengae: Lius, talih humam tuntang ungkupm, sanan akae talo hai, idjä djari iawi pangkahai Tuhan dengam, kilen iä djari masih ikau.

20. Maka olo tå hagoet, palus manampara masanan intu Dekapolis talo hai, idjä djari iawi Jesus dengae; tå olo handiai sangang.

II. — 21. Maka amon Jesus djari buli dipah, harut, paham karä olo hapumpong dengae, metoh iä saran danan.

22. Maka itä! aton manalih kapala sinagoge, Jairus arae; amon iä mitä Jesus, iä mahingkep darah paie, — (*Matt. 9, 18.*)

23. Sambil paham blaku intu iä, koae: Anakku idjä bawi handak mahotus; jaku blaku ikau manalih, mandanan lengäm hundjue, mangat iä käläh, tå iä karäh beloar.

24. Maka Jesus ombo iä; tinai paham karä olo ombo kea; olo tä mabupi iä.

25. Maka aton olo bawi hetä, idjä tarohan daha djari duäwalas njelo.

26. Iä tä djari manjarenan paham kapähä awi gawin karä tabit, tuntang karä ramoe djari lepah indu upah tabit tä, tapi talo handiai tä djaton gunae, baja iä kapähä haream.

27. Maka amon iä djari mabining britan Jesus, iä mahoroe marak olo arä nadjamming bara likute, palus manindjek paliniping klambie.

28. Krana koan huange: Asal aku manindjek klambie bewäi, tantu jaku karäb käläh.

29. Maka palus tarohan dha terai, tuntang iä mangkemä angat huange djari käläh bara kapähä tä.

30. Maka Jesus balalu mangkemä huang arepe, kwasa djari blua bara iä, palus iä mules bentok olo arä, koae: Äwe djari manindjek klambingku?

31. Koan muride dengae: Itäm, olo arä manjekä ikau, kilen tinai koam: äwe djari manindjek aku?

32. Tapi iä bilikbalingau, handak mitä äwe idjä kalotä gawie.

33. Tä maka olo bawi tä manggapi, haiak kikähe tuntang kagendjähe, basa iä

katawan talo, idjä mandjadi dengae, palus iä mabingkep intu baue, tuntang marinting akae bapus perkara tä buabuah.

34. Maka koae dengae: O anak, kapertajjam djari mandohop ikau, lius dengan salamat, palus käläh bara kápäm.

III.—35. Sangkom iä kotakotak, maka isut djipen kapala sinagoge manjak, koae: Anakm idjä bawi djari matäi, kanduäm mampahäka Guru hindai?

36. Maka Jesus balalu mabining augh, idjä insanan äwen tä, palus iä hamauh dengan kapala sinagoge: Äla mikäh, perlaja bewäi.

37. Maka iä djaton mimbit olo beken ombo iä, baja Petrus, Jakobus, tinai Johannes, paharin Jakobus idjä kalambutan.

38. Palus iä tamä human kapala sinagoge, tuntang mitä olo arä ridu, tinai olo paham manatum haiak malento.

39. Maka haiak iä tamä, iä hamaub dengan olo tä: Buhen keton ridu tuntang manatum? Anak tä djaton djari matäi, baja iä batiroh.

40. Maka olo manatawä iä. Tapi iä mabarak olo tä blua lepalepah, tä iä mimbit indu bapa anak tä, tuntang olo idjä dengae, palus iä tamä äka anak tä ingudjoh.

41. Balalu iä manjingkap

lengäu anak tä, sambil hamauh dengae: Talita kumi! — djetä rimae: O anak bawi, aku hamauh dengam, misik!

42. Balalu anak bawi tä misik palus manandjong, kra-na iä djari duäwalas njelo umure. Maka olo tä sangang sabauen ampie.

43. Tapi iä paham mame-täh äwen tä, äla olo akan katawan talo tä, tuntang iä manjoho äwen pakanan anak tä.

BAGI 6.

I. Jesus inawah olo hong Nasaret. II. Jeans manjoho muride hagoet, masan angk Hatalla. III. Johannes pam-pandoi impatäi Herodes. IV Jesus pakanan limä kojan olo, hapan limä kabawak tepong. V. Iä manandjong hundjun danan. VI. Arä olo haban impakälähe.

I. — 1. Limbah tä iä hagoet bara hetä, buli puna tanah ajue; maka muride om-pat iä.

2. Djadi, amon andau sabat sampai, iä manampara madjar olo huang sinagoge. Maka arä olo idjä mahining aughe, djungun awi adjare tä, koae: Kalindjep talo kalotä aton intu iä? tuntang bara kwe kapintare tä lem-but, äwe manengae akae? sampai talo kwasa kalotä indjadian awi lengäe?

3. Djaton iä tukang kaju

tä, anak Maria? paharin Jakobus, Joses, Judas, Simon? tuntang karä kolae awang bawi djaton magon hetoh hindjä ita? Maka angat atäi äwen tä tantarang tagal iä.

4. Maka kean Jesus deng-an äwen: Nabi djaton pudji batawah, baja intu puna ta-nahe, tuntang awi karä kolae, tinai awi olo kabalin ajue.

5. Tuntang iä djaton tau mawi talo kwasa enen hetä, baja hundjun isut biti olo haban iä mandanan lengäe, sambil mampakälähe iä.

6. Maka iä hengan, basa olo hetä kalotä katekang atäie djaton pertjaja, tuntang iä manasaran karä lewu hetä, sambil madjar.

II. — 7. Maka iä mangabau äwen duäwalas tä, manjoho iä hagoet manduä manduä, tuntang iä manenga akae kwasa mawi karä dewa papa. — (Matt.10,1.)

8. Maka iä mametäh äwen tä, äla iä akan mimbit talo hapae hong djalan, baja so-kahe bewäi; äla rambat, äla bahata, äla kea rear huang babate;

9. Baja tikas sarumpah idjä hapae bewäi, tinai äla kea haklambi duä.

10. Tinai iä mametäh äwen: Huma idjä djari inamä keton, melai betä, sampai keton harikas bara lewu tä.

11. Tapi djaka olo djaton maku manarima keton, tun-

tang djaton maku mahining augh keton, dari bara hetä, birik tunek talo idjä leket intu tatap pain keton, akan indu toros mawi olo tä. Toto, koangkn dengan keton, kadjarian Sodom tuntang Gomora karäh mahian intu andau hukum, bara kadjarian lewu djetä.

12. Maka äwen tä hagoet, sambil masanan augh, manjoho olo hobah;

13. Tuntang iä manganan arä dewa, tinai iä mohos arä olo haben hapan undus, sambil mampakäläh iä.

III. — 14. Maka radja Herodes mabining kabare tä, (krana arae djari babrita,) tä koe: Toto djetä Johannes pampandoi djari misik bara olo matäi, tagal tä iä bara kwasa kalotä.

15. Koan olo bengahe: Iä tä Elias. Maka koan belahe tinai: Iä tä nabi, kilau karä nabi horan kea.

16. Tapi amon Herodes mahining aughe tä, koe: Toto iä Johannes, idjä djari ineteckku bilih; iä djari belom bara olo matäi.

17. Krana bilih Herodes djari manjoho olo manawan Johannes, tuntang mamasong iä, sambil manutup iä huang sipir, tagal Herodias, sawan Pilippus, paharie idjä kalambutan, basa Herodes djari masawä olo bawi tä. — (Matt.14,3)

18. Krana koan Johannes mawi Herodes: Djaton patut ikau manungkon sawan paharim.

19. Maka Herodias mangatah, handak mampatäi iä, tapi iä djaton tau.

20. Krana Herodes mikäh Johannes, basa iä katawan, iä olo tetek tuntang brasib; djadi iä mahaga iä; tinai iä manumon aughe hong arä perkara, tuntang iä radja mahininge.

21. Tapi kanatek tä aton andau idjä buah, amon Herodes niawi panginan akan karä tuan tuntang akan karä mantir, tinai akan karä olo bai hong Galilea, intu andau njelon indue manak iä.

22. Tä anak Herodias idjä bawi tamä hetä, babigal; maka iä ingilak Herodes tuntang olo idjä ombo kuman. Koan radja dengan anak bawi tä: Laku intu aku barbarangai talo kahandakm, aku handak manenga tä akam.

23. Maka iä mandjandji akae tuntang sumpahe: Naranarai kea ilakum intu aku, jaku handak manenga tä akam, alo sampai sabagi kardaangku.

24. Tä anak olo tä blua, hamauh dengan indue: Narai akan ilakuku? Koe: Takolok Johannes pampandoi.

25. Maka iä inanggulong arepe, palus tamä tinai, manalih radja, sambil blaku intu

ää, koae: Aku nahuang, ikau manenga akangku palus toh kea takolok Johannes paampandoi hundjun pinggan lombah.

26. Tä radja paham kapähä atäie; tapi sahab karä sumpahe, tuntang olo idjä om ba kuman, iä djaton maku lakun anak bawi tä haiang.

27. Djadi, radja balalu manjoho mandur gantongan, nakara manetek manduan takoloke.

28. Iä tä hagoet, manetek ujate huang sipir, palus mimbit takoloke hundjun pinggan lombah, tuntang manenga tä akan anak bawi tä, maka anak bawi tä manenga tä akan indue.

29. Amon inurid Johannes mahining tä, iä manalih, manduan bukange, tuntang mangubure.

IV. — 50. Maka karä rasul tä buli Jesus tinai, tuntang manjarita acae talo handiai, talo idjä djari iawie tuntang iadjare intu olo.

31. Maka koae dengan äwen: Has, ita talih kaleka benjem kabuat ita bewäi, mangat malajan isut. Krana aton arä olo tesek buli, sampai äwen djaton panae kuman.

32. Maka iä hagoet harut akan kaleka benjem, äwen hamurid bewäi.

33. Tapi amon olo arä mitä äwen harikas, tuntang arä kea idjä kasene iä: tä maka bara karä lewu olo

hadari, hapumpong hetä, tuntang olo tä sampai hetä belo bara iä, palus olo tä mananggoh iä.

34. Maka amon Jesus djakat, iä mitä kutoh olo, tuntang iä paham angat asie dengan olo tä, basa olo tä kilau tabiri, idjä djaton bara sakatik; balalu iä manampara madjar olo tä arä perkara.

35. Maka amon andau bilak hapus, muride manggapi iä, koae: Kaleka toh benjem, tuutang andau djari liwa.— (Matt.14,15.Joh.6,5.)

36. Lapas olo tä, uka iä manalih lewu, manalih pakan idjä hakaliling, mamili talo kinae; krana äwen djaton bara bahata.

37. Tapi tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Käläh keton pakanan olo tä. Tapi koan äwen tä dengae: Handak ikau manjoho ikäi hagoet, mamili tepong barang duä ratus kiping, bapan pakanan olo tä?

38. Maka koae dengan äwen: Pirä kabawak tepong keton? dari, mariksa. Limbah äwen djari mariksa, koae: Linä kabawak, tinai duä kongan lauk.

39. Maka iä manjoho äwen mampondok olo handiai hatokong hatokong, bong oru belom.

40. Djadi, karä olo tä mondok hapulau, aton manjartus, aton malimä pulu.

41. Tä iä manjingkap limä kabawak tepong tuntang duä kongan lauk tä, haiak mananggera akan langit, mamberkat tä; limbah tä iä mandarai tepong tä, sambil manengae akan muride, nakara äwen miringe akan olo arä, tinai lauk kea imbagie akan olo arä tä.

42. Maka olo handiai kuman, sampai besoh.

43. Limbah tä äwen manampunan kiwake idjä batisa, duäwalas lontong kontep; tinai tisan lauk.

44. Maka karä olo, idjä djari kuman tepong tä, limä kojan biti hatuä.

45. Palus Jesus hadjadjuan muride taniä arut, manjohoe harikas helo bara iä akan dipah, akan Betsaida, sangkom iä malapas olo arä.

46. Limbah iä djari malapas olo tä, iä mandai bukit, blaku doa hetä.

V. — 47. Djadi, amon talo djari kaput, maka arut tä bentok danau, tuntang tikas iä bewäi hong petak.

48. Maka iä mitä äwen tä paham kapähä badajong, awi manusong riwut. Maka tokep tampalawäi Jesus mananggoh äwen, manandjong hundjun danau, ampie kilau handak mahalau äwen tä.

49. Amon äwen tä mitä iä manandjong hundjun danau, inaha äwen iä kambä, tuntang äwen tä paham mangkariak.

50. Krana äwen handiai tä mitä iä, palus tangkedjet. Maka iä balalu bakotak dengan äwen, sambil hamauh dengae: Sanasanang atäi keton, jaku toh, äla mikäh.

51. Balalu iä djakat arut äwen, tä riwut palus malaian. Maka äwen tä djung-un angat atäie, sangang pa-ham.

52. Krana äwen hindai djari pintar awi tepong tä; krana atäie bagabal.

VI. — 53. Maka limbab iä djari dimpah, iä sampai tanah Genesaret, palus tulihetä.

54. Maka sana iä djakat bara arut, olo hetä balalu kasene iä;

55. Palus olo tä mangumbang salepah tanah hakaliling, tuntang manduan karä olo haban, mäton iä tuntang ssuroe akan karä kaleka Jesus aton, hininge.

56. Maka sasining iä tamä äka pakan, atawa kota, atawa lewu, olo mingkes karä olo haban tä hong djalan lombah, sambil blaku inta iä, uka olo tä tau manindjek palimping klambie brangai; maka karäkarä idjä manindjek iä, uras käläh.

BAGI 7.

I. Jesus mampudji hadat olo. II. Bawin olo Kanani. III. Olo idjä hadengen tuntang bisu.

I. — 1. Maka olo parisi tuntang isut olo tamat surat, idjä djari dumah bara Jerusalem, hapumpong dengae. — (Matt.15,1.)

2. Amon olo tä mitä, isut muride kuman tepong hapan lengäe metob pali, adoe, djaton djari ienjau, maka iä mampudji äwen tä.

3. (Krana olo parisi tuntang olo Jebudi samandiai djaton maku kuman, djaka dia iä mamenjau lengäe helo kindjakindjap, tumon hadat awi olo bakas;

4. Tinai amon iä buli huma, iä djaton maku kuman, djaka dia mandoi helo; tinai arä hadat beken iaanggonge, handak mahaga tä, paribasa: mamenjau sangkir, kusong, apar, sasuro.)

5. Limbah tä olo parisi tuntang olo tamat surat misek iä: Buhen muridm djaton mahaga hadat olo bakas, iä kuman tuntang lengäe pali?

6. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengau äwen: Buah haliae tudjum Jesaia mawi keton, o olo haliae, hapan augh surat idjä kalotoh: „Kempang olo toh manara aku hapan toteke, tapi atäie

kedjau bara aku. — (Jes. 29,13.)

7. „Tapi haiang bewäi iä mahorunmat aku, basa iä madjar talo, idjä uras prentah olo bewäi.”

8. Krana keton manganan prentah Hatalla, tuntang mimbing hadat olon, paribasa, keton mamenjau kusong, sangkir; tuntang arä hadat beken kalotä inumon keton.

9. Maka koae dengan olo tä: Keton toto djari manganan prentah Hatalla, mangat mahaga hadat keton.

10. Krana koan Moses: „Horumat bapam tuntang indum”; tinai: „Idjä manjapa indu bapae, djaton tau dia iä impatäi.”

11. Tapi koan keton: budjur olo tä, idjä tombah augh indu bapae: djetoh korban, (rima: *djetoh akan indu parapuhe*,) djaka dia, tau hapangku mandohop ikau: —

12. Kalotä keton mangahaha iä manenga talo akan indu bapae.

13. Kalotä keton mampalemo augh Hatalla awi hadat keton, awang tampan keton; maka arä talo kalotä ihaga keton.

14. Maka iä mambawa olo arä handiai, sambil hamauh dengae: Hining keton handiai, tuntang harati aughku buabual.

15. Dialo talo idjä, awang intu ruar olo, amon tamä

akan huange, tau mangihal iä, tapi talo idjä blua bara iä, djetä mangibal olo.

16. Djaka olo bara pinding akan mahining, buah iä mahining!

17. Maka amon iä malihu olo arä, tamä huma, tä muride misek riman paribasa tä intu iä.

18. Koae dengan äwen: Kilen, keton kea magon kälötä kahumong keton? Djaton keton harati, karä talo awang ruar, amon tamä olo, djaton tau mangihal iä?

19. Krana djetä djaton tamä atäi, baja knai bewäi, balalu djetä inganan hong djamban.

20. Maka koae: Talo idjä blua bara olo, djetä mangihal olo.

21. Krana bara huange, bara atäi olo aton blua karä pikir papa, bandong, kandji, puno;

22. Takau, kisit, kadarhaka, tipu, kipen papa, kahiri, sapa, kadjoho, kabudjok.

23. Karä talo papa tä blua bara huange, maka karä talo tä mangihal olo.

II. — 24. Limbah tä iä harikas bara hetä, balalu hagoet manalih saran Tirus tuntang Sidon; maka iä tamä huma, djaton iä maku olo katawan iä hetä; tapi djaton kea iä tau basilim. — (Matt.15,21.)

25. Krana aton olo bawi djari mahining britae; iä tä

aton bara anak bawi, idjä ingumpang dewa papa; iä tä manalih, sambil mahingkep darah paie,

26. (Maka olo bawi tä kapir, bara utus olo Siropoinike,) tuntang iä blaku intu iä, uka iä mangangan dewa tä bara anake idjä bawi.

27. Tapi koan Jesus dengae: Käläh anak olo besoh helo; krana djaton patut manduan tepong anak olo, mandjakah tä akan anak aso.

28. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengae: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso penda medja kuman papat, tisan anak olo.

29. Tä koan Jesus dengae: Tagal aughm tob, lius ikau buli, dewa djari blua bara anakm.

30. Maka amon olo bawi tä sampai humae, dewa djari blua, tuntang anake idjä bawi menter huang sasuroe.

III. — 31. Maka Jesus mindah tinai bara saran Tirus tuntang Sidon, tä iä sampai danau Galilea, palus maboroe tanah Dekapolis.

32. Maka aton olo magah akae olo badengen, idjä bitti, tuntang bahali bakotak, blaku intu iä, mangat iä mandanan lengae hundjun olo tä.

33. Maka iä mimbit olo tä kabuate bara marak olo arä, limbah tä iä madjok tundjuke huang pinding olo tä, tun-

tang maludja, manindjek dje-lae hanggap tä.

34. Tinai iä mananggera akan langit, haiak munguh, sambil hamauh dengae: Epa-ta! rimae: habangah ikau!

35. Tä pindinge balalu habangah, tuntang tandjut dje-lae bengkak, palus iä hakotak tangkeras.

36. Maka iä mametäh olo tä, mangahaha iä masanan talo tä akan olo; tapi alo kilekilen iä mangahaha olo tä, paham haream olo tä masanan iä.

37. Maka karä olo hetä paham taräwen angate, sambil hamauh: Iä djari mawi talo handiai bahalap; olo badengen injohoe mahining, olo idjä djaton tau hakotak injohoe hakotak.

BAGI 8.

I. Jesua pakanan äpat kojan olo hapan udju kabawak tepong. II. Iä mangotak olo parisi, idjä blaku kata heran bara langit. III. Iä mampakkäh olo babutä. IV. Petrus mangaku Jesus aton Kristus. V. Jesua masuman kapähän olo, idjä mānempo iä.

I.—1. Katika tä kea, amon paham karä olo hapumpong, tuntang talo kinae djaton, maka Jesus magahau muride, sambil hamauh dengan äwen: — (Matt.15,52.)

2. Paham angat asingku dengan olo arä tä; krana

djari katelo andau toh iä melai dengangku, tuntang djaton talo kinae

3. Amon aku manjoho iä buli humae tuntang blau knaie, suro iä tangengäi hong djalan, krana belahe olo tä djari dumah bara kedjau.

4. Maka muride tombah aughe: Kilen olo tau mambe-soh olo kalotä karäe hapan tepong huang kaleka benjem toh?

5. Maka iä misek äwen: Pirä kabawak tepong keton? Koan äwen: Udju kabawak.

6. Tä, maka iä manjoho olo arä mondok hong petak. Limbah tä iä manjingkap udju kabawak tepong tä, mamberkat tuntang mandarai tä, tinai manenga tä akan muride, mangat äwen miring tä, palus äwen miring tä akan olo arä.

7. Tinai aton isut lauk kori; djetä kea imberkate, tuntang injohoe äwen miringe.

8. Maka olo kuman sampai besoh; limbah tä äwen manampunan karä kiwake idjä batisa, udju lontong kontep.

9. Maka karä olo idjä kumae sampai äpat kojan biti hirah. Limbah tä Jesus malapas olo tä.

II.—10. Maka äwen hamurid palus djakat arut, ha-goet sampai tanah Dalmanuta.

11. Maka hetä olo parisi manalih, hasuat dengae, manjoho iä mamprahan akae ka-

ta heran bara langit, hapee maningkes iä.

12. Maka iä munguh huang atäe, sambil hamauh: Kilen kempang olo toh blaku kata? Toto, aku hamauh dengan keton, kata puna djaton inenga akan kempang olo toh.

13. Balalu iä malih iolo tä, djakat arut tinai, palus hanimpah.

14. Maka äwen tä kalapean niimbit tepong, baja idjä kabawak tepong bewäi aton huang arute. — (Matt.16,5.)

15. Maka iä mametäh äwen, koae: Buabuah keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi tuntang ragin Herodes.

16. Maka äwen tä hatabiu sama arepe, koae: Tä, basa ita kalapean mimbit tepong.

17. Maka Jesus katawan tä, palus iä hamauh dengan äwen: Bulen keton gogop hatabiu, basa keton djaton mimbit tepong. Hindai keton mingat, hindai keton harati? Magon keton bara atäi halulang?

18. Matan keton rarenang, djaton keton mitä? pinding keton aton, djaton keton mahining, djaton mingate?

19. Metoh aku djari mambagi limä kabawak tepong akan limä kojan biti tä, pirä lontong kontep injuang keton dengan tisan kiwak? Koan äwen: Duäwalas.

20. Tinai metoh aku djari mambagi udju kabawak te-

pong akan äpat kojan biti, pirä lontong kontep injuang keton dengan tisan kiwake? Koan äwen: Udju.

21. Maka koae dengan äwen: Kilen keton djaton harati?

III. — 22. Maka iä sampai Betsaida. Tä olo magah akae olo babutä, idjä biti, sambil blaku intu iä, uka iä mampuas matae.

23. Maka iä manjingkap lengän olo idjä babutä tä, palus mimbit iä akan ruar lewu. Hetä iä maludja matae, tinai iä mingkes lengae hundjun olo tä, sambil misek iä, djaka iä tau mitä talo.

24. Maka olo tä manampajah, koae: Jaku mitä olo manandjong, tapi ampie sarowa batang kaju.

25. Tä sindä tinai iä mingkes lengae hundjun matan olo tä, tuntang manjoho iä manampajah; tä maka iä bahalap tinai, tau batantu mitä talo handiai.

26. Maka Jesus manjoho olo tä buli humae, koae: Åla tamä lewu, åla kea masanan talo toh akan idjä biti olo lewu tä.

IV. — 27. Maka Jesus tuntang muride hagoet, manalih lewu Kaisarea Pilippi. Maka hong djalan iä misek muride, sambil hamauh dengan äwen: Åwe koan olo, aku, Anakolon toh? — (Matt.16,13.)

28. Tombah äwen: Koan belahe, ikau Johannes pam-

pandoi; tinai koan belahe, ikau Elias; tinai belahe hamauh, ikau idjä biti bara baris karä nabi.

29. Maka koae dengan äwen: Tapi kilen koan keton, äwe aku? Tä tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Ikau toh Kristus.

30. Maka iä paham mangahana äwen tä, äla masanan iä kalotä akan olo.

V. — 31. Maka iä manampara madjar äwen tä, djaton tau dia Anakolon buah paham kapähä, iä karäh inganan olo bakas, kapala imamtuntang olo tamat surat, tinai iä akan impatäi; tapi andau telo iä akan belom haluli.

32. Maka augh tä insanae bakarinah. Tä Petrus manggapi iä, sambil mampudji iä.

33. Tapi iä mules arepe, manampajah muride, tuntang mampudji Petrus, koae: Indah akan likutku, setan! kra-na ikau djaton manahiu tu-mon dasar Hatalla, tapi tu-mon dasar olon.

34. Palus iä mangahau olo arä hapumpong, baik dengan muride, sambil hamauh dengan äwen: Olo idjä bandak ombo aku, iä akan indu kalapean arepe, tuntang akan manggatang sampalakie, palus manuntut aku.

35. Krana olo idjä handak mahaga pambelome, iä karäh nihau tä; tapi olo idjä nibau

pambelome tagal aku tuntang tagal Ewangelion, iä karäh sondau tä.

36. Krana narai ontong olo, amon iä mandino salepah kalaunen, tapi iä mamparugi hambaruae?

37. Atawa narai tau inenga olo hapae manewus hainbaruae?

38. Krana olo idjä mahamenaku tuntang mahamen karä augbku intu kempang olo tob, idjä pahabandong tuntang badosa, maka Anakolon kea karäh mahamen iä, amon iä dumah huang kahain Bapae, impahaiak karä malaikat idjä brasih.

39. Maka koae dengan äwen: Toto, jaku hamauh dengan keton, isut olo, idjä mendeng hetoh, djaton akan mangkemä pampatäi, sampai iä mitä karadjaan Hatalla dumah tuntang kwasae.

BAGI 9.

I. Ampin Jesus impabalap. II. Iä mam-pakäh anak hatuä idjä gila. III. Olo raudah atiae karäh hai huang sorga. IV. Äla mampalajang olo.

I. — 1. Maka kadjahawen andau rahian Jesus manduan Petrus, Jakobus tuntang Johannes, palus mimbit äwen tä kabuate mandai bukit gantong. Hetä ampie hobah intu baun äwen: — (*Matt.17,1.*)

2. Pakaiæe lentah baputi salai ampie, kilau udjan habungkus, tukang pinatu hong petak toh djaton tau mamuti talo kalotä.

3. Maka Elias tuntang Moses baaton gitan äwen, tuntang hakotak dengan Jesus.

4. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengan Jesus: Guru, hetoh ita mangat, ikäi handak mamangun hetoh pasah telo kabawak, akam idjä, akan Moses idjä, tinai akan Elias idjä.

5. Krana iä djalon kawan talo injewute, basa äwen tä paham nikäh.

6. Maka aton baunandau mangandjungen äwen, tuntang aton augh bara baunandau: lä toh Anakku, idjä äka huangku; bining iä.

7. Maka palus äwen bilik-balingau, tapi djaton mitä olo beken, baja Jesus kabuate bewäi aton dengae.

8. Maka amon iä mohon bara bukit, Jesus mangabana äwen, akan idjä biti mahin äla iä masanan talo gitae, sampai Anakolon djari belom bara olo matäi.

9. Maka murid manjingkap aughe tä, palus hisek sama arepe, narai riman augh tä: „belom bara olo matäi.”

10. Maka äwen tä misek iä, koae: Kilen koan olo tamat surat, Elias akan indu dumah helo?

11. Maka tombah iä, sam-

bil hamauh dengan äwen: Elias toto akan dumah helo, tuntang mangabuah talo handiai; kalotä kea augh akan mandjadi tulus, idjä tarasurat tahuu Anakolon, iä akan buah paham kapähä, tuntang inganan.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari dumah, tapi olo djari mawi iä tumon kahandake, kilau djari tarasurat tahuu iä.

II. — 13. Maka amon iä sampai muride, iä mitä arä olo dengae, tinai olo tamat surat habantah dengan äwen. — (Matt.17,14.)

14. Tapi amon olo arä mitä iä, balalu olo tä djungun, palus hadari manggapi iä, sambil manabi iä.

15. Maka iä misek olo tä: Narai augh, idjä inakian keton dengan äwen toh?

16. Tombah idjä biti baris olo arä tä, koae: O Guru, jaku djari magah anakku akam, iä ingumpang dewa bisu.

17. Maka barbarangai kalekae mantakan iä, dewa balalu manunda iä, sampai iä haburä njamae, tuntang ha-keret kasingae, tinai isie ma-misit. Maka aku djari manjoho muridm manganan djetä, tapi äwen djaton olihe.

18. Tombah iä dengae, koae: O kempang olo idjä dia per-tjaja! Kilen katahie aku akan bindjä dengan keton? Kilen

katahie aku akan manjarenan arepku dengan keton? Agah iä akangku.

19. Maka olo magah iä akae. Maka sana dewa mitä iä, dewa balalu manunda anak olo tä, sampai iä lawo petak pitipatap, haiak haburä njamae.
20. Maka iä misek bapae: Kilen katahie iä djari kalo-
toh? Koan bapae tä: Bara pesae tabela.

21. Kindjap iä djari mambaring iä akan apui tuntang akan danum kea, bandak marusak iä; tapi djaka ikau tau, pasi ikäi, dohop ikäi.

22. Tapi koan Jesus dengae: Toto, djaka ikau tau pertjaja; talo handiai tau mandjadi intu iä, idjä pertjaja.

23. Maka bapa anak tä balulu mangkariak tuntang manangis, koae: Aku pertjaja, o Tuhan, dohop atäiku idjä bahali pertjaja!

24. Maka amon Jesus mitä, olo arä hadari hapuimpung hetä, iä inampudji dewa papa tä, sambil hamauh dengae: O dewa idjä bisu tuntang badengen, aku manjoho ikau, blua bara iä, palus äla mangumpang iä hindai.

25. Tä dewa paham mangkariak, sambil manunda anak olo tä, palus blua. Maka ampin anak olo tä kilau matäi, sampai arä olo manjewut iä djari mahotus.

26. Tapi Jesus manjingkap

lengäe, sambil mampendeng iä, tä iä mendeng.

27. Maka limbah iä tamä huma, muride misek iä ka-
hum kabuate: Buhen ikäi djaton tau manganan iä.

28. Koae dengan äwen: Ba-
ris setan djetoh djaton maku blua awi talo enen, djaka dia awi lakudoa tuntang puasa.

III. — 29. Maka iä mindah
bara hetä, hagoet mahoroe Galilea; tapi iä djaton maku olo katawan iä.

30. Krana iä madjar mu-
ride, sambil hamauh dengae:
Anakolon karäb injaragh akan lengän olo kalunen, olo tä karäh mampatäi iä; tapi lim-
bah iä impatäi olo, iä karäh belom haluli andau telo.

31. Maka äwen tä djaton harati aughe tä, tuntang mi-
kah misek rimae intu iä.

32. Maka iä sampai Kaper-
naum; amon iä tamä huma,
iä misek äwen tä: Narai bu-
kue, keton hanjaing sama arep
keton hong djalan?

33. Maka äwen tä suni;
krana iä djari hanjaing hong
djalan hatakian kahiae. —
(Matt.18,1.)

34. Maka iä mondok, mang-
ahau äwen duäwalas tä,
sambil hamanh dengan äwen:
Amon olo handak mambatang,
kälöh iä rahian haliae,
mandjadi kilau djipen olo
handiae.

35. Limbah tä iä manduan

anak olo tabela, mingkes iä intu bentok äwen, tuntang iä mangkipit anak olo tä, sambil hamauh dengan äwen:

36. Olo idjä manduan anak olo kalotoh huang arangku, iä manduan aku; tuntang olo idjä manduan aku, iä djaton manduan aku bewäi, tapi manduan iä kea, idjä djari manjoho aku.

37. Tä Johannes tombah aughe, koae: Guru, ikäi djari mitä olo, idjä biti, iä tä manganan dewa, hapan aram, tapi iä djaton ombo ita; djadi ikäi mangahana iä, basa iä djaton ombo ita.

38. Tapi koan Jesus: Äla mangahana iä; krana toto, olo idjä mawi talo kwasa hapan arangku, djaton palus handak mangotok aku.

39. Krana olo idjä djaton malawan keton, iä mandohop keton. — (Matt.12,30.)

40. Krana olo idjä mampihop keton, alo hapan sangkir danum bewäi, basa keton baris Kristus, toto, aku hamauh dengan keton, olo tä djaton akan haiang upahe. — (Matt.10,42.)

IV. — 41. Tapi olo idjä mampalajang idjä biti olo korki tä, idjä perljaja huang aku, bontong iä, djaka bindang batu hai ingkepan intu ujate, palus iä impaleteng hong tasik. — (Matt.18,6.)

42. Maka amon lengäm mampalajang ikau, tetek tä; bon-

tong ikau pukong tamä pambelom, bara ikau halengä duä, palus inganan akan naraka, akan apui idjä djaton tarabelep;

43. Äka handipäe djaton matäi, tuntang apui djaton belep.

44. Tinai amon paim mampalajang ikau, tetek tä; bontong ikau pureng tamä pambelom, bara ikau hapai duä inganan akan naraka, akan apui idjä djaton tarabelep;

45. Äka handipäe djaton matäi, tuntang apui djaton belep.

46. Tinai amon matam mampalajang ikau, karuit kanan tä; bontong ikau tamä karadjaan Hatalla hamatä silae, bara ikau hamatä sansila inganan akan apui naraka;

47. Äka handipäe djaton matäi, tuntang apui djaton belep.

48. Krana djaton tau dia genep biti iujah dengan apui, tuntang genep parapah patnt iujah dengan ujah. — (3. Mos.2,13.)

49. Ujah tä toto bahalap; tapi amon ujah tä batawah, hapan en keton akan mangahing tä tinai? Buah keton bara ujah, tuntang hakabuah sama arep keton.

BAGI 10.

I. Preutah tabiu hadat hatolang. II. Jesus mamberkat anak korik. III. Olo tabela idjä tatau. IV. Upah murid Jesus. V. Jesus masauan kapähé. VI. Murid Jesus hai atäie. VII. Bartimäus, olo babutä tä.

I. — 1. Maka iä harikas bara hetä, hagoet akan tanah Judea, idjä dipah Jordan; maka olo arä hapumpong dengae tinai, tuntang tumon hadate iä madjar olo tä.

2. Maka olo parisi manalih, sambil misek iä, djaka tau banae manganan sawae; maka olo tä tantai bandak maningkes iä. — (Matt.19,1.)

3. Maka iä tombah augh äwen tä, koae: Kilen petäh Moses dengan keton?

4. Koan olo tä: Tumon augh Moses olih, ita manjurat surat talak, palus manganan sawä. — (5.Mos.24,1.)

5. Tä Jesus tombah, sambil hamauh dengan äwen: Tagal katekang atäi keton iä djari manjurat prentah tä akan keton.

6. Tapi bara solak kalnnen Hatalla djari manampa olon hatuä idjä, bawi idjä. — (1.Mos.1.27.)

7. „Tagal tä olo akan malih indu bapae, tuntang leket dengan sawae.

8. „Tuntang äwen duä tä akan mandjadi isi Idjä.” Sam-

pai äwen tä djaton hindai duä, tapi isi Idjä.

9. Toh, idjä djari impahindjä Hatalla, äla olo mamsih tä.

10. Maka huang huma muride misek iä tinai tagal perkara tä.

11. Koae dengan äwen: Olo idjä manganan sawae, tuntang masawä beken, iä sala habandong dengan idjä so lake tä. — (Matt.5,32.)

12. Kalotä kea amon olo bawi manganan banae, tuntang babanä beken, iä kea habandong.

II. — 13. Tä olo mimbit anak awau akae, mangat iä mandanan lengae hundjue; tapi muride mampudji äwen idjä mimbit iä. — (Matt. 19,13.)

14. Maka amon Jesus mitä tä, iä paham blait, sambil hamauh dengan äwen: Soho anak olo korik manggapi aku, äla mangahana iä ; krana akan olo idjä kalotoh aton kardaan Hatalla.

15. Toto, jaku hamauh dengan keton, olo idjä djaton manarima karadjaan Hatalla kilau anak korik, iä djaton karäh tamä hetä.

16. Tinai iä mangkipit anak olo tä, mandanan lengae hundjue, tuntang mamberkat iä.

III. — 17. Maka amon iä blua akan djalan, tä aton olo idjä biti hadari, manalih

iä, tuntang mandeko utute intu baue, sambil misek iä: O Guru idjä bahalap, narai akan iawiku; uka aku akan hapanatau pambelom idjä katatahi? — (Matt.19,16.)

.18. Maka koan Jesus dengae: Kilen ikau manggarä aku bahalap? Dialo idjä biti bahalap, baja tikas Idjä : Hatalla.

19. Prentah puna tawam: „äla ikau habandong; äla mampatäi olo; äla manakau; äla manandjaro; äla mamikir olo; horumat indu bapam.”

20. Tapi tombah olo tä, sambil hamauh dengae: Guru, talo handiai tä djari ihagaku bara pesangku tabela.

21. Maka Jesus manampajah iä, tuntang sinta iä, sambil hamauh dengae: Tä, idjä talo katapasm hindai: lius, djual talo handiai awang ajum, tengah regae akan olo pähä belom; tumon tä ikau karäh bara panatau hong sorga; palus haluli kantoh, ombo aku, sambil mananggong sampalaki.

22. Maka mukal angat olo tä awi aughe djetä, balalu iä buli tuntang kapähän atäie, krana iä arä ramoe.

23. Maka Jesus bilik balingau, tuntang hamauh dengan muride: Paham kahali olo tä, idjä arä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

24. Maka muride djungun awi karä aughe tä. Tapi toimbah Jesus tinai, sambil hamauh dengae: O anak, pa-

ham kahali olo tä, idjä harap karä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

25. Murah onta mahoroe lowang pilus, bara olo tatau tamä karadjaan Hatalla.

26. Tä, maka murid njanjau haliae angate, sambil hamauh sama arepe: Åwe kea, idjä tau injalamat?

27. Maka Jesus mananturä äwen tä, koae: Talo tä puna djaton tau iawi olom; tapi beken Hatalla; krana talo handiai tau iawi Hatalla.

IV. — 28. Maka koan Petrus dengae: Itäm, ikäi djari malihî talo handiai, tuntang djari ombo ikau.

29. Tombah Jesus, koae: Toto, aku hamauh dengan keton, dialo idjä biti, idjä malihî humae, atawa paharie, atawa betaue, atawa bapae, atawa indue, atawa sawae, atawa anake, atawa tanae tagal aku tuntang tagal Ewangelion:

30. Malainkan iä akan sondae toh kea, sangkom pambelom djetoh, lipet saratus karä humae tuntang paharie, tuntang betaue, tuntang bapae, tuntang indue, tuntang anake, haiak dengan kadjakä, tinai hila kanih pambelom idjä katatahi.

31. Tapi arä olo idjä helo karäh akan rahian haliae, tinai olo idjä rahian haliae karäh helo.

V. — 32. Maka äwen hong

panggoete akan Jerusalem; tuntang Jesus manandjong helo baun äwen tä; maka äwen tä djungun, sambil manuntut iä tuntang kikähe. Maka haluli tinai iä manduan manokep äwen duäwalas tä, tuntang manampara masanan akan äwen tä talo, idjä akan buah iä, koae: — (Matt. 17,22.)

33. Itä, ita manalih Jerusalem; maka Anakolon karäh injaragh akan kapala imamtuntang olo tamat surat; olo tä karäh mahukum iä akan impatäi, sambil manjaragh iä akan olo kapir.

34. Äwen tä karäh hababaka iä, tuntang mamukul iä, maludja iä, tinai mampatäi iä; tapi andau telo iä karäh belom haluli.

VI. — 35. Maka Jakobus äwen duä Johannes, anak Sebedeus, manggapi iä, koae: Guru, ikäi nahuang, ikau malalus akan ikäi talo lakun ikäi intu ikau. — (Matt. 20,20.)

36. Koae dengae: Narai handak keton iawiku akan keton?

37. Maka koan äwen tä dengae: Soho ikäi mondok, idjä hila gantaum, idjä hila sambilm huang kabaim.

38. Tapi Jesus hamauh dengan äwen duä tä: Keton djaton harati, narai talo lakun keton. Tau keton mihop sangkir, idjä ihopku? tau keton

impandoi dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi?

39. Tombah äwen dengae: Tau kea. Maka Jesus hamauh dengan äwen duä tä: Toto, sangkir idjä ihopku akan ihop keton, tuntang dengan pampandoi, idjä dengen tä jaku impandoi, keton karäh impandoi.

40. Tapi idjä mondok hila gantaungku tuntang hila sambilku, djaton aku idjä manenga tä, malainkan djetä ain olo tä, idjä akae djetä djari injimpan.

41. Maka amon äwen sapulu mahining tä, iä parsengen atäie awi Jakobus äwen duä Johannes.

42. Tapi Jesus mambawa äwen tä, sambil hamauh dengae: Keton katawan, iä tä idjä radjan karä ungkup olo kalunen, maka kilau tuan iä mawi olo ai, tuntang karä olo hai baris olo kalunen bapan kwasa mawi olo ai.

43. Tapi äla kalotä perkaran keton, malainkan äwe idjä handak hai intu keton, iä akan manjang manonggo keton.

44. Tuntang äwe idjä handak mambatang intu keton, buah iä akan djipen olo handiai.

45. Krana Anakolon kea djaton djari dumah, uka iajang olo, tapi nakara iä manonggo, tuntang manjaragh pambelome hapee manewus manganti olo arä.

VII. — 46. Maka iä sampai Jerigho; amon iä blua bara Jerigho, haiak muride tuntang olo arä, maka anak Timäus, Bartimäus olo babutä tä, mondok intu saran djalan, manjadakah. — (*Matt. 20,29.*)

47. Djadi, amon iä mahining Jesus, olo Nasaret tä, maha-lau, maka iä mangkariak, sambil hamauh: O anak Dawid, Jesus, pasi aku!

48. Maka olo arä nampudji iä, manjoho iä suni; tapi iä pähes baream mangkariak: O anak Dawid, pasi aku!

49. Maka Jesus tendä, manjoho olo mangahau iä; tä olo mangahau olo babutä tä, sambil hamauh dengae: Sanasanang ikau, mendeng; iä mangahau ikau.

50. Tä iä makis kampohe, balalu mendeng, manalih Jesus.

51. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Narai kanahuangm aku mawi akam? Koan olo babutä tä dengae: Guru, uka aku tau mitä talo.

52. Maka koan Jesus dengae: Lius, kapertjajam djari mandohop ikau. Balalu iä tau mitä talo, tuntang iä ompat mampahaik iä.

BAGI 11.

I. Jesus tanä Jerusalemu. II. Iä manja-pa batang sikon. III. Iä mampreh human Hatalla. IV. Adjar Jesus, amon muride manahiu batang sikon, idjä djari injapae. V. Olo hai misiek Jesus, äwe idjä djari manjoho iä.

I. — 1. Amon iä djari to-kep Jerusalem, bilak sampai Betpage tuntang Betania, intu pain bukit upon uudus, maka Jesus manjoho muride duä biti, — (*Matt. 21,1.Luk.19,29.Joh.12,12.*)

2. Sambil hamauh dengae: Lius keton, talih lewu idjä tintun baun keton, maka palus, sana keton tamä hetä, keton karäh sondau anak kalidai, idjä ilawak olo; engkak tä palus agah kantoh.

3. Djaka pihak olo hamauh dengan keton: Kanduä gawin keton kalotä? — awi keton tombah: Tuhan handak hapae; — tä balalu olo karäh manjoho tä kantoh.

4. Maka äwen duä tä ha-goet, tuntang sondau anak kalidai tä hong djalan, ilawak darah bauntonggang; palus äwen mengkake.

5. Tä isut olo idjä mendeng hetä hamauh dengae: Kanduän keton mengkak anak kalidai tä?

6. Maka äwen duä tä tom-bah tumon petäh Jesus; tä olo manjoho äwen.

7. Maka iä mimbit anak

kalidai tä akan Jesus; palus äwen malapik likute hapa pakaiae, sambil mampondok Jesus hetä.

8. Maka arä olo mambirang pakaiae hong djalan, tinai belahe mamutik pating kaju, manatai tä intu djalan.

9. Maka olo idjä manandjong helo baue, tuntang olo idjä manuntut iä, mangkariak, koae: Hosanna! (*horumat*,) imberkat iä, idjä dumah huang aran Tuhan!

10. Imberkat karadjaan David, tato ita, idjä dumah hong aran Tuhan! Hosanna huang ngambo!

11. Maka Jesus tamä Jerusalem, palus human Hatalla; limbah iä djari mariksa talo handiai hakaliling, tuntang amon andau djari halemäi, iä hagoet akan Betania tuntang muride.

II. — 12. Maka andau tinai, amon iä haluli bara Betania, iä blau. — (*Matt.21,19.*)

13. Tä amon iä mitä batang sikon bara kedjau, idjä mandawen, maka iä manalihé, ajaajau tumon tä iä sondau buae kea; maka amon iä sampai, iä djaton sondau talo enen, baja dawae bewäi; krana wajah sikon hindai mamua.

14. Koan Jesus dengae: Djaton olo akan kuman buam hindai palus katatahi! Maka muride mahining aughe tä.

III. — 15. Maka iä sampai

Jerusalem. Balalu Jesus tamä human Hatalla, sambil maharak olo, idjä mandjual tuntang mamili huang human Hatalla; tinai iä mantawus medjan olo pahurup rear, tuntang trutjin olo, idjä mandjual burong dara. — (*Matt. 21,12.*)

16. Tinai iä djaton manjoho idjä biti mimbit talo maho-roe human Hatalla.

17. Maka iä madjar olo, sambil hamauh dengae: Djaton augh surat: „Humangku akan inggarä huma sombajang akan karä utus olo?” Tapi keton djari mandjadian tä lowang bigal. — (*Jes.56,7.*)

18. Maka olo tamat surat tuntang karä kapala imam mahining aughe tä, palus äwen tä manggau akal, uka marusak iä; krana olo tä mikäh iä, basa olo arä handiai sangang tagal adjare.

19. Maka amon andau djari halemäi, iä hagoet akan ruar lewu.

IV. — 20. Maka haiak djadjeju tinai, amon äwen mahalau hetä, äwen mitä batang sikon tä djari keang palus uhate.

21. Djadi, Petrus manahiu tä, sambil hamauh dengae: O Guru, itäm, batang sikon idjä injapam djari keang!

22. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen tä: Pertjaja keton huang Hatalla.

23. Krana toto, aku hamauh

dengan keton, alo dengan bukit toh mahin tau olo hamauh: gatang arepm, sewu akan tasik! — asal iä djaton bembang atäie, tapi pertjaja, talo injewute karäh mandjadi: maka talo injewute toto karäh inandjadi akee.

24. Tagal tä jaku hamauh dengan keton, talo handiai idjä ilaku keton huang laku-doan keton, käläh pertjaja bewäi keton akan mandinoe, tä maka talo tä toto karäh akan keton.

25. Tapi amon keton mendeng blaku doa, djaka aton kasalan olo dengan keton, ampun iä, nakara Bapa keton, idjä huang sorga, ampun karä kasalan keton kea.

26. Tapi djaka keton djaton inampun olo, tä Bapa keton, idjä huang sorga, djaton kea karäh mampun kasalan keton.

V. — 27. Maka iä haluli tamä Jerusalem; tä amon iä bakakamit huang human Hattala, maka kapala imam, tuntang olo tamat surat, tinai olo bakas manalih iä, — (*Matt.21,23.*)

28. Sambil hamauh dengae: Hapan kwasa idjä kwe ikau inawi talo toh? äwe djari manenga kwasa toh akam, sampai ikau tau mawi talo kalotä?

29. Maka Jesus tombah augh äwen, koae: Jaku kea handak misek keton augh isut; djaka keton tombah aughku

tä, maka aku kea handak masanan akan keton, hapan kwasan äwe aku mawi talo toh.

30. Pampandoi Johannes tä, kilen djetä, bara sorga atawa bara olon? Tombah aughku!

31. Tä olo tä batirok sama arepe, koae: Djaka ita tombah: bara sorga, — tä iä karäh mawi ita: buhen keton djaton djari pertjaja dengae?

32. Atawa buah ita hamauh: bara olon? Tapi iä mikäh olo arä, krana olo handiai manduan Johannes akan nabi toto.

33. Djadi, olo tä tombah, sambil hamauh dengae: Ikäi djaton katawan. Tä tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Tä aku djaton kea masanan akan keton, hapan kwasan äweaku mawi talo toh.

BAGI 12.

I. Paribasa olo idjä manjewa pambulan anggor. II. Wang kapala. III. Kensisik olo matäi. IV. Preutah idjä mambatang. V. Äwe Kristus tä? VI. Jesus mam-pudji olo tamat surat. VII. Teugue balo duä sigar paham irega Jesus.

I. — 1. Maka iä manam-para hakotak dengan olo tä hapan paribasa, koae: Aton olo, idjä mambulan anggor, tuntang iä mangarambang tä, haiak mangali kaleka mamä-besc, tuntang mamangun tjandie; limbah tä iä manjo-

ho olo pambulan manjewae,
palus iä helisang. — (Jes.5,1.
Matt.21,33.)

2. Maka intu wajahe iä
manjoho djipae, idjä biti,
manalih olo pambulan tä,
uka iä manduan buae bara
olo panibulan, indu sewan
pambulæ tä.

3. Tapi olo tä manawan
mamukul iä, palus manjoho
iä buli boang.

4. Tinai iä manjoho djipae
beken, idjä biti, manalih
olo tä; maka iä tä kea
imanting olo tä, hapan batu,
tuntang maampahimang tako-
loke, balalu manjoho iä buli
mahamen.

5. Tinai iä manjoho djipae
beken, idjä biti; maka iä tä
impatäi olo tä; tinai arä djipae
awang beken, maka olo
lä mamukul belahe, mam-
patäi belahe.

6. Maka aton hindai anake
hatuä tonggal, idjä äka kaa-
taue; tepa iä manjoho iä tä
kea tanggoh olo tä, koan
huange: toto anakku karäh
ingikäh olo tä.

7. Tapi koan olo pambu-
lan tä sama arepe: iä tä
idjä mandino panatau; has!
ita mampatäi iä, tä panataue
karäh akan ita.

8. Balalu olo tä manawan
mampatäi iä, palus manga-
nan iä akan ruar pambulan
anggor.

9. Toh, kilen gawin tem-
pon pambulan tä karäh? lä

karäh dumah, marusak olo
pambulan tä, sambil ma-
nenga pambulan anggor tä
akan olo beken.

10. Hindai keton djari mam-
bas augh surat toh: „Batu,
idjä inganan tukang huma,
iä tä djadi indu padadukan
galange. — (Masm.118,22.)

11., „Awi Tuhan talo tä dja-
ri mandjadi, maka djetä he-
ran intu matan ita?”

12. Maka olo tä mangke-
mä manjingkap iä, tapi äwen
mikäh olo arä; krana olo tä
harati, iä manutor paribasa
lä manggarit iä; maka olo
lä malahi iä palus hagoet.

II. — 13. Limbah tä olo
lä manjoho isut biti olo pa-
risi, tuntang olo ain Herodes,
uka äwen tä manguling iä
awi kotak ai. — (Matt.22,15.)

14. Amon olo tä sampai,
koae dengae: O Guru, ikäi
katawan, ikau toh budjur,
tuntang ikau djaton paraba
olo; krana ikau djaton mitä
ampin olo, tapi huang kato-
toe ikau masanan djalan Ha-
talla. Kilen, patut manahor
asil akan kaisar atawa dia?
Aton ikäi indu manahor tä
atawa dia?

15. Maka iä katawan kara-
jap olo tä, tä iä hamauh
dengan äwen: Buhen keton
maningkes aku? Imbit akang-
ku rear, idjä kabawak, mang-
at aku mitäe.

16. Maka olo mandjuluk
idjä kabawak. Tä koae: Tjap

äwe, tuntang surat äwe toh ? Koan olo tä dengae: Aïn kaisar.

17. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Amon kalo-tä, tahor keton akan kaisar, idjä ain kaisar, tuntang akan Hatalla, idjä ain Hatalla. Maka olo sangang awie.

III. — 18. Limbah tä iä inalih olo saduki, idjä mala-wan adjar tahu kamisik olo matäi; olo tä misek iä, koae:

19. Guru, Moses djari manjurat akan ita: „Djaka olo aton paharie, tuntang paharie tä matäi, malih sawae, tapi iä djaton manak: tä maka paharie akan manganti balo, mangat manak akan liau paharie.” — (5.Mos.25,5.)

20. Maka aton bhin udju biti hampahari; idjä bakas tä masawä; maka iä matäi, djaton djari manak.

21. Tä idjä duä tä manganti balo tinai, palus matäi kea; maka iä tä kea djaton manak; tinai idjä tclo tä kalo-tä kea.

22. Djadi, lepah äwen udju tä masawä iä, tapi uras djaton manak. Tepa, limbah äwen handiae tä lomos, olo bawi tä kea matäi.

23. Amon huang kamisik olo matäi, katika äwen tä belom haluli, akan sawan äwe kea iä bara äwen udju tä ? Krana uras äwen udju tä djari masawä iä.

24. Maka tombah Jesus,

sambil hamauh dengan äwen: Djaton adon keton tä sala, basa keton djaton katawan surat, djaton kea kwasan Hatalla?

25. Limbah olo djari belom bara olo matäi, maka iä djaton masawä babanä, tapi iä kilau malaikat huang sorga.

26. Tapi idjä perkara olo matäi tä karäh belom haluli, hindai keton djari mambasa huang surat Moses, Hatalla, huang pulau duhi tä, hamauh dengae: „Jaku toh Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob?” — (2.Mos.3,6.)

27. Maka Hatalla djaton Hatallan olo matäi, tapi Hatallan olo belom. Tumon tä paham kasalan adon keton.

IV. — 28. Maka idjä biü olo tamat surat, idjä djari mahining äwen tä hatakan augh tä, sambil harati, buah haliae Jesus djari tombah augh olo tä, iä tä manggapi, misek iä: Prentah idjä kwe, idjä mambatang bara sakarä prentah?

29. Maka Jesus tombah aughe: Djetoh prentah, idjä mambatang bara sakarä prentah: „Hining Israel, pangkahai Tuhan, Hatallan ita, tonggal lä bewäi idjä Tuhan;

30. „Maka ikau akan sintu Tuhan, Hatallam, hapan sa-lepah atäin, hapan salepah kapintarm, hapan salepah kaabasm.”

31. Djetä prentah idjä mambatang. Maka prentah duä tä sama kilau djetä kea: „Ikau akan sinta olo, kilau arepm kabuatum.” Djaton prentah beken hindai, idjä hai bara djetä.

32. Maka koan olo tamat surat tä dengae: Djetä toto, Guru, toto haliae aughm, puna tikas Idjä, tuntang sala bara iä djaton Tuhan beken.

33. Tinai sinta iä hapan salepah atäi, hapan salepah kapintar, hapan salepah hainbaruan, hapan salepah kaabas, tuntang sinta olo kilau arep kabuat: djetä toto hai bara karä parapah idjä ingähu, tuntang bara karä parapah idjä injambalih.

34. Maka amon Jesns mitä, iä tombah tuntang harati, koae dengae: Ikau djaton kedjau bara karadjaan Hatalla. Maka dialo idjä biti bahanji misek iä tinai.

V. — 35. Maka tombah Jesus, sangkom iä madjar huang human Hatalla, koae: Kilen koan olo tamat surat, Kristus tä anak Dawid? — (Matt.22,42.)

36. Krana Dawid kabuat huaug Rogh brasih hamauh: „Tuhan djari hamauh dengan Tuhangku: mondok hila gantaungku, sampai jaku mambaring karä musohm indu galang paim.” — (Masm. 110,1.)

37. Tä Dawid kabuat mang-

garä iä Tuhan, maka kilen iä anake?

VI. — 38. Maka olo arä handiai radjin mahining adjare. Maka sangkom iä madjar, iä hamauh dengau äwen: Djaga arep keton bara olo tamat surat, idjä radjin manandjong kakendang, haklambi pandjang, idjä manggau tabin olo intu pakan; — (Matt. 23,3.)

39. Tuntang karosi idjä mambatang huang sinagoge, tinai kaleka idjä mambatang kahum pesta.

40. Iä mamparohot mampalepah human balo, saketa awie handak mawi som bajang pandjang akae. Iä karäh buah hukum idjä babehat baream.

VII. — 41. Maka Jesus mondok tandipah patin Hatalla, sambil mitä olo arä mingkes rear akan patin Hatalla. Maka arä olo tatau mingkes arä. — (Luk.21,1.)

42. Tä aton manalih balo, idjä pähä belom, iä tä mingkes duä sigar hetä, iä tä saduit.

43. Maka Jesus mangahau muride, sambil hamauh dengan äwen: Toto, jaku hamauh dengan keton, balo toh, idjä pähä belom, djari manenga arä bara olo tä samandai, idjä djari mingkes rear huang patin Hatalla.

44. Krana olo handiai tä djari manenga djakisut bara kutoh ramoe, tapi iä tä djari

manenga lepah talo iset idjä ai, salepah balandjae.

BAGI 13.

I. Jesus massauan katan penumahé. II.
Olo akan mendah iä sining andau.

I. — 1. Maka amon iä blua bara human Hatalla, koan idjä biti muride dengae: O Guru, itäm, kilen batu tä, kilen ampin tampan huma tä! — (*Matt.24.Luk.21,5.*)

2. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Gitam karä tampa idjä hai tä? Batu idjä mahin djaton karäh balibi hasuson, idjä djaton ingarak.

3. Maka amon iä mondok hundjun bukit upon undus, tandipah human Hatalla, tä Petrus, Jakobus, Johannes tuntang Andreas misek iä metoh iä ngabuat:

4. Sanan akan ikäi, prea talo tä akan mandjadi? tuntang narai katan katikae talo handiai tä karäh lepah tulus?

5. Maka Jesus tombah angh äwen, sambil hamauh: Inggaingat keton, belä olo mampalajang keton.

6. Krana arä olo karäh lembut hapan arangku, koac: jaku toh iä; — tuntang äwen karäh manipu mamakat arä olo.

7. Tapi amon keton mahining olo haklahi, tuntang britan olo haklahi, tä äla

keton tangkedjet; krana djaton tau dia talo tä mandjadi, tapi kalepahe hindai.

8. Krana utus olo idjä karäh mamok mawi utus beken, tuntang karadjaan idjä kalotä kea karäh mawi karadjaan beken; tinai petak karäh hagerek hetähetä, tinai lau tnntang talo kikäh karäh lembut.

9. Djetä uras tamparan kadjakä bewäi. Tapi ingat arep keton kabuat; krana olo karäh mandjuluk keton akan mantir basara, tuntang keton karäh imukul olo hnang si-nagogue, tinai keton karäh manaharep wakil radja, tuntang bitin radja, sabab aku, indu kasaksian mawi iä.

10. Maka akan sakarä djalahen olo kalunen Ewangelion akan insanen helo.

11. Maka amon olo magah keton, handak manjaragh keton, tä äla keton helo gogop atäi tagal augh, idjä buah ilawo keton, tuntang äla mangarangka augh tä helo; tapi augh, idjä karäh inenga akan keton djam tä kea, augh tä buah injewut keton; krana djaton keton idjä bakotak, tapi Rogh brasih.

12. Maka olo idjä kalambutan mahin karäh manjaragh paharie akan indu impatai, kalotä kea bapae karäh manjaragh anake, tuntang anake karäh mendeng mawi indu bapae, sambil mampatäi iä.

13. Keton karäh injingi olo handiai tagal arangku; tapi idjä melai tetep sampai kahapus, iä karäh injalamat.

14. Maka amon keton karäh mitä talo idjä insanan nabi Daniel, talo kadjilek, talo pangarak tä mendeng intu kaleka iä djaton patut, (buah olo idjä mambasae mingat tä!) tä buah olo idjä intu Judea hadari akan bukit.

15. Tinai olo idjä hundjun sapau huma, äla iä mohon akan huma, äla kea iä tanä hetä, uka manduan talo bara huina.

16. Tuntang olo idjä huang tana, äla iä buli, tantai manduan pakaiæ.

17. Maka pajah olo idjä batihî, tuntang olo idjä manabela katika tä.

18. Maka käläh keton blaku doa, belä darin keton buah musim sadingen.

19. Krana katika tä karäh paham kadjakä, djaton pudji kalotä bara tamparan sakarä talo idjä djari inampa Hattalla, palus toh, djaton kea akan mandjadi tinai kalotä dapit.

20. Djaka Tuhan djaton manapas karä andau tä, dialo idjä biti tau injalamat; tapi sabab olo intih, idjä djari inthe, iä karäh manapas karä andau tä.

21. Maka katika tä, amon olo hamauh dengan keton:

itä, betoh Kristus tä! — ata-wa: itä, kanih iä! — äla keton pertjajae.

22. Krana arä Kristus panandjaro tuntang arä nabi panandjaro karäh lembut, sambil mawi kata tuntang talo heran, sampai iä, djaka olîh, manamput olo intih tä kea.

23. Tapi keton, djaga arep keton; itä, jaku djari masuman akau keton talo handiai, helo bara djetä mandjadi.

24. Maka intu karäh andau tä kea, limbah kadjakä tä, matanandau karäh ingaput, tuntang bulan karäh nihau pandange.

25. Tinai karä bintang hong langit karäh gagar bara hetä, tinai kadähen karä langit karäh honggä kea.

26. Tä olo karäh mitä Anakolondumah hundjun baun-andau hong langit, hapan paham kwasae tuntang paham kahaie.

27. Tä iä karäh manjoho malaikat ajue, mamumpong karä olo intibe bara äpat matan riwut, bara saran petak hakaliling, hapus penda langit.

II. — 28. Maka bara upon sikon kadji keton paribasa toh: amon edae djari bahidjau, amon iä manjalundik mandawen, tä maka keton katawan, musim pandang djari tokep.

29. Kalotä kea, amon keton

karäh mitä talo tä mandjadi, buah keton katawan, talo tä djari tokep, aton intu bauntonggang.

30. Toto, aku hamauh dengan keton, pangereng olo toh djaton akan nihau, sampai talo handiai tä mandjadi.

31. Langit tuntang petak akan nihau, tapi augbku djaton haliae akan nihau.

32. Tapi andaue tä atawa djam tä dialo idjä biti katawan, malaikat hong sorga mahin dia, Anakolon mahin dia, baja Bapa bewäi.

33. Ingaingat keton, djaga tuntang blaku doa, krana keton djaton katawan, prea wajah tä sampai.

34. Kilau olo, idjä bandak halisang, malahi humae, mampelai kwasae intu djipäe, tuntang manukas gawie akan genep biti, tinai iä mamehä tonggon huma, uka iä mandjaga.

35. Tumon tä djaga keton, krana keton djaton katawan, prea Tuhan huma tä dumah, mikäh ambo alem, atawa bentok alem, atawa tampalawäi, atawa duruh sawah.

36. Belä iä salenga sampai, tuntang sondau keton batiroh.

37. Maka augh sohongku dengan keton, djetä kea akan olo handiai: djaga keton!

BAGI 14.

I. Jesus inata deugan minjak; Judas mandjual iä. II. Jesus kuman panginan paska. III. Panginan hamalem ain Tuhan Jesus. IV. Jesus masanan, pampatiae djari tokep. V. Getaemane. VI. Jesus inawau olo. VII. Jesus irika Kripas. VIII. Petrus milim arepe murid Jesus.

I. — 1. Maka kaduä helo bara pesta paska, andau olo kuman tepong idjä djaton iragi, kapala imam tuntang olo tamat surat manggau akal, kilen iä tau manawan iä hapan tipu, palus mampatäi iä. — (*Matt.26.Luk.22.*)

2. Tapi koae: Æla katika pesta, belä olo arä ridu.

3. Maka amon iä intu Betaenia, huang human Simon, idjä basamagh bihin, mondok kuman hetä, tä aton dumah olo bawi mimbit kasa baba-lap, basuang minjak nardu toto, idjä barega haliae; maka iä manusit kasa, palus manusuh minjak tä hundjun takoloke. — (*Joh.12,3.*)

4. Maka isut muride persengen atäie, sambil hamauh: Kanduä manganan minjak tä kalotä.

5. Krana minjak tä tau indjual labih telo ratus kiping, hapa manenga olo pähä belom. Maka olo tä malait iä.

6. Tapi koan Jesus: Naughe iä, kanduän keton mangapähä atäie? Gawi bahalap djari iawie dengangku.

7. Krana olo pähä belom haradjur marak keton katabahi, amon keton nahuang, tau keton badjoha dengan olo tä; tapi aku djaton magon melai hindjä keton katabahi.

8. Talo idjä sampet iawie, djetä djari iawie; iä djari mananselo olo mohos minjak, manatap berengku akan indu ingubur.

9. Toto, aku hamauh dengan keton, intu karä kaleka salepah kalunen Ewangelion toh insanan, hetä karäh insanen kea talo idjä djari iawie, mangat olo mingat iä.

10. Maka Judas, olo Iskarriot, idjä biti äwen duäwalias tä, hagoet, manalih kapala imam, handak mandjual iä akae.

11. Amon äwen mahining tä, iä handjak atäie, tuntang mandjandji handak manenga rear akae. Tä iä manggau hila, uka manjaragh iä.

II. — 12. Maka andau soleke, tamparan karä andau tä olo pudji kuman tepong idjä djaton iragi, amon olo pudji manjambelih anak tabiri paska, koan muride dengae: Akan kwe ikau manjoho ikäi lius, manjimpan talo, mangat ikau kuman paska tä?

13. Maka iä manjoho duäbiti muride, sambil hamauh dengae: Lius, talih lewu; maka keton karäh hasupa

dengan olo, idjä mäton blanai danum; tuntnt iä.

14. Maka intu kaleka idjä inamäe, sanan akan tempon huma tä: koan guru, karong kwe äkaku dengan muridku akan kuman paska?

15. Iä tä karäh masanan akan keton karong loteng idjä hai, idjä djari tatap simpan; hetä awi keton manguan tä akan ita.

16. Maka muride duä tä hagoet, palus tamä lewu; tä iä sondau talo handiai kilau augh pasanan Jesus akae, palus äwen manguan paska tä.

17. Maka tokep kaput iä dumah tuntang muride.

18. Amon äwen tä mondok, handak kuman, koan Jesus: Toto, aku hamauh dengan keton, idjä biti keton, idjä kuman dengangku, karäh mandjual aku.

19. Tä äwen kapähä atäie, sambil hamauh dengae, halalindjam: Mikäh aku iä? Koan idjä tinai: Mikäh aku iä?

20. Maka tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Idjä biti bara keton duäwalias toh, idjä haiak aku kuman bara pinggan lombah toh.

21. Maka toto, Anakolon lius, kilau djari injurat ta-hiu iä, tapi pajah olo tä, idjä mandjual Anakolon! bahalap iä, djaka indue djaton manak iä.

III. — 22. Maka sangkom äwen kuman, Jesus mandu-

an tepong, mamberkat tä, mandaraie, tuntang maneng-ae akan äwen, sambil hamauh: Duan, kuman, djetoh berengku. — (1.Kor.11,23.)

23. Tinai iä manduan sangkir, mamberkate, manenga tä kea; tuntang äwen handiai mihop tä.

24. Koae dengan äwen: Djetooh dahangku, daha djandji taheta, idjä inusuh indu gantin olo arä.

25. Toto, aku hamauh dengan keton, djaton aku karäh mihop djohon buah anggor hindai, sampai andau tä, amon aku karäh mihop djctä taheta huang karadjaan Hatalla.

IV. — 26. Maka limbah äwen djari manjanji manara Hatalla, iä hagoet akan bukit upon undus. — (Joh.18,1.)

27. Koan Jesus dengan äwen tä: Alem toh atäi keton handiai karäh tantarang angate tagal aku; krana aton augh surat: „Jaku handak mamukul sakatik, tä sakarä tabirie karäh bilangbalangan.”

28. Maka limbah aku djari misik bara olo matäi, aku handak hagoet helo baun keton akan Galilea.

29. Tapi koan Petrus denga: Alo olo handiai tantarang angat atäie tagal ikau, tapi aku dia.

30. Maka koan Jesus denga: Toto, aku hamauh dengan, andau toh, alem toh kea, helo bara djagau ma-

nando handuä, hantelo ikau karäh milim arepan muridku. — (Joh.13,38.)

31. Maka Petrus paham hindai mandähen aughe, kose: Alo aku indu matäi haiak ikau, aku djaton kea handak milim ikau. Kalotä kea augh äwen beken samandiai.

V. — 32. Maka äwen tä sampai kabon, Getsemanearae, palus iä hamauh dengan muride: Mondok hetoh, katingku blaku doa.

33. Maka iä mimbit dengae Petrus, Jakobus äwen telo Johannes, tuntang iä paham kasekä angat atäie, paham kapähän huange.

34. Iä hamauh dengan äwen: Hambaruangku paham kapähä, sampai matäi; melai hetoh, ita hinih.

35. Balalu iä miar isut, mahingkep intu petak, haiak blaku, djaka olib, uka djam tä mahalau iä.

36. Koae: Abba, o Apang! talo handiai tau indjadiam; indah sangkir toh bara aku. Tapi äla tumon kahandakku, malainkan tumon kahandak ajum.

37. Maka iä buli, tuntang sondau äwen tä batiroh; tä iä hamauh dengan Petrus: Kilen Simon, ikau batiroh babewäi? Djaton ikau tau minih idjä djam?

38. Djaga keton tuntang blaku doa, uka äla keton buah tingkes; toto, rogh pa-

hias, tapi isi puna balemo.

39. Maka iä hagoet sindä tinai, blaku doa, tumon aughe helo kea.

40. Limbah tä iä buli, tuntang sondau äwen tä batiroh tinai, krana matae babehat awi tirohe, sampai äwen djaton katawan, kilen iä indu tombah aughe.

41. Maka tingkat idjä telo tinai iä buli, sambil hamauh dengan äwen tä: Kilen keton magon batiroh tuntang laja! Toh djari ombet! djam djari sampai; itä, Anakolon injaragh akan lengän olo badosa.

42. Mendeng! has ita hagoet. Itä, olo idjä mandjual aku djari tokep.

V. — 43. Maka palus, kahum iä magon kotakotak, Judas, idjä biti bara äwen duawalas tä, aton dumab, tuntang olo arä, idjä mimbit padang, däräh, idjä injoho kapala imam, olo tamat surat, tuntang olo bakas.

44. Maka idjä mandjual iä djari manenga kata akan olo tä, koae: Idjä injiumku, djetä iä; singkap iä, tuntang agah iä buabuah.

45. Djadi sana sampai, iä balalu manggapi iä, koae: Guru, Guru! — tuntang iä manjium iä.

46. Tä olo manjingkap, manawan iä.

47. Maka idjä biti äwen idjä dengae manjilak padang,

mamangkih djipen imam hai, basampal pindinge.

48. Maka tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo arä tä: Kilau ampin handak mantakan bigal keton djari hagoet, hapan padang, hapan därah, handak manawan aku.

49. Nongkang andau aku djari melai marak keton, madjar olo huang human Hatalla, tuntang keton djaton djari manawan aku; tapi djetoh, uka karä augh surat mandjadi tulus.

50. Tä murid samandiae malihi iä, palus hadari.

51. Maka aton mangalulut iä olo tabela idjä biti, iä tä halulus, baja kahowute bewäi hapae, maka olo tä manawan iä.

52. Tä iä malihi kahowute, palus hadari halowai, mahaikan olo tä.

VII. — 53. Maka olo mimbit Jesus akan imam hai; hetä aton hapumpong karä kapala imam tuntang olo bakas, tinai olo tamat surat.

54. Maka Petrus djari mangalulut iä kedjakedjau, manuntut likute, sampai pascaban imam hai; hetä iä mondok hindjä karä kapiri, omba mandang intu apui.

55. Maka imain hai tuntang karä mantir basara manggau saksi, mawi Jesus, uka tau manpatäi iä; tapi iä djaton sondau.

56. Krana alo arä olo mang-

arana iä, tapi aughe djaton sama.

57. Tepa isut biti mendeng, mangarana iä, koae:

58. Ikäi djari mahining iä hamauh: aku hakon mangarak human Hatalla toh, idjä tampan lengän olon, tuntang huang katelo aku bandak manampa beken, idjä djaton tampan lengän olon. — (*Joh. 2,19.*)

59. Tapi djaton kea aughe toto sama.

60. Tä imam hai mendeng bentok, misek Jesus, koae: Djaton ikau tombah? narai dawan olo tä mawi ikau?

61. Tapi iä suni, djaton tombah eneu. Tä imam hai misek iä sindä tinai, sambil hamauh dengae: Toto, ikau Kristus, Anak Hatalla, idjä patut inara? — (*Jes.53,7.*)

62. Maka koan Jesus: Jaku iä; maka keton karäh mitä Anakolon mondok hila gantaun kwasa, tuntang dumah hundjun baunandau intu langit.

63. Tä maka imam hai marabit klambie, koae: Akan en ita manggau saksi hindai?

64. Bitin keton djari mahining, iä manawah Hatalla. Kilen angat huang keton? Maka olo handiae mamatut hukume, buah iä impatäi.

65. Palus belahe olo tä manampara maludja iä, tuntang äwen manutup baue, mamen-dong iä, sambil hamauh deng-

ae: Tudjum, äwe mawi ikau. Maka kapiri manekap baue.

VIII. — 66. Maka kabum Petrus aton liwa intu paseban, tä idjä biti djipen bawi ain imam hai aton dumah.

67. Amon iä mitä Petrus mandang betä, maka iä manantuneng iä, koae: Ikau kea djari hindjä dengan Jesus, olo Nasaret tä.

68. Tapi iä milim, koae: Jaku dia kasene iä, djaton kea aku tawan talo koam. Palus iä blua akan tambiran; tä djagau manando.

69. Maka amon djipen bawi tä mitä iä tinai, iä hamauh dengan olo awang mendeng hetä: Iä tä kea baris olo tä.

70. Maka iä milim tinai. Djadi barian isut, olo idjä mendeng hetä hamauh tinai dengan Petrus: Toto kea, ikau baris olo tä, krana ikau kea olo Galilea, lagon kota-km sama kea.

71. Tä iä manampara bamiat, tuntang manjapa arepe, koae: Aku djaton kasene olo tä, idjä koan keton.

72. Palus tä kea djagau manando tingkat idjä handuä. Tä Petrus taraingat augh Jesus dengae: Helo bara djagau manando handuä, hantelo ikau karäh milim arepm muridku. Balalu Petrus dari blua, sambil manangis.

BAGI 15.

I. Jesus iriksa Pilatus, tuntang ihalalea sardaän. II. Jesus matäi bong keju sampalaki. III. Talo heran sana iä matäi. IV. Jesus ingubur Josep.

I.—1. Maka duruh sawah balalu kapala imam hatirok dengan olo bakas, olo tamat surat, tuntang karä mantir basara, palus äwen mamasong Jesus, mimbit iä, manjaragh iä akan Pilatus. — (Matt. 27,1.Luk.22,66.Joh.18,28.)

2. Tä Pilatus misek iä: Toto, ikau radjan olo Jehudi? Tombah iä, sambil hamauh dengae: Tumon koam.

3. Maka kapala imam paham mandawa iä, arä bukue awie.

4. Tä Pilatus misek iä tinai, koae: Djaton ikau tombah enen? Itäm, äwen mau-dawa ikau arä bukue awie.

5. Maka Jesus djaton hali-i tombah, sampai Pilatus sangang.

6. Maka andau pesta iä pudji malapas akan olo idjä biti bara sipir, brangai idjä kwekwe ilaku olo.

7. Maka metoh tä aton idjä biti, Barabas arae, idjä inawan haiak olo mamok, idjä huang amok tä kea djari mampatäi olo.

8. Maka olo arä maugkariak, sambil blaku, uka iä mawie akae tumon hadate.

9. Tombah Pilatus augh olo tä, koae: Nahuang keton, aku malapas akan keton radjan olo Jehudi?

10. Krana iä katawan, kapala imam djari manjaragh iä awi kahirie.

11. Tapi kapala imam madjik olo arä, käläh iä malapas Barabas akae.

12. Maka tombah Pilatus tinai, sambil hamauh dengan olo tä: Maka narai kahandak keton gawingku dengae toh, idjä koan keton radjan olo Jehudi?

13. Tä olo tä mangkariak tinai: Lantak iä hong kaju sampalaki!

14. Tapi koan Pilatus deng-an olo tä: Narai kea kapapan gawie? Maka paham haream olo tä mangkariak: Lantak iä hong kaju sampalaki!

15. Maka Pilatus bandak mahapus huang olo tä, djadi iä malapas Barabas akae, tapi Jesus injohoe imukul sapu, palus manjaragh iä, uka ilantak hong kaju sampalaki.

16. Tä sardadu mimbit iä blua akan paseban huma basara, palus mainumpong sakarä djalabae.

17. Tuntang äwen makaian iä hapan klambi baludu, tinai limbah äwen djari mandarä duhi kilau angkol radja, äwen mangkepan tä hong takoloke. — (Joh.19,2.)

18. Limbah tä olo tä ma-

nampara manabi iä: Tabi, radjan olo Jehudi!

19. Tinai olo tä mamukul takoloke, hapan tetek humbang, tuntang maludja iä, haiak mandeko utute, manjembah iä.

II. — 20. Maka limbah olo tä hababaka iä, olo tä mengkak klambi baludu, makaian iä hapan puna pakaiae. Limbah tä olo tä magah iä blua, uka malantak iä hong kaju sampalaki.

21. Maka olo tä mamaksa idjä biti, Simon, olo Kirene, idjä buli bara tana mahalau hetä, (iä tä bapa Aleksander äwen duä Rupus,) uka iä mäton kaju sainpalakie.

22. Palus olo magah iä sampai kaleka tä, idjä Golgota arae, djetä rimae: äka bangun takolok.

23. Maka olo manenga acae anggor, häwoi talo bapait, akan ihope. — (Masm.69,22.)

24. Tä olo malantak iä hong kaju sampalaki; limbah tä äwen mambagi pakaiae, sambil batenong, hapae mamutus, idjä kwe indu bagin genep biti. — (Masm.22,19.)

25. Andau djari djam telo, metoh olo manjampalaki iä.

26. Maka bukue iä indawa aton tarasnrat tambuan takoloke kalotoh: „Radjan olo Jehudi.”

27. Tinai olo manjampalaki haiak dengae bigal duä biti,

idjä hila gantaue, idjä hila sambile.

28. Tä surat mandjadi tulus, idjä kakai aughe: „lä djari imbaris hindjä olo darhaka.” — (Jes53,12)

29. Maka olo idjä mahalau hetä paham manjapa iä, manggiling takoloke, sambil hamauh: Tjäh! ikau idjä hakon mangarak human Hatalla, palus mamanggn tä tinai heang katelo.

30. Dohop arepm, mohon bara kaju sampalaki.

31. Kalotä kea kapala imam tuntang olo tamat surat hurräh sama arepe, hababaka iä, koae: Olo beken djari indohope, arepe djaton iä tau mandohope!

32. O Kristus, radjan olo Israel! mohon toh bara kaju sampalaki, mangat ikäi milæe palus pertjaja.

33. Maka amon andau djari djam djahawen, talo mandjadi kapnt hapns petak, sampai djam djalatién.

34. Maka djam djalatién Jesus mangkariak hai aughe, koae: Eloi! Eloi! lamma sabaghtani? Djetä, amon injalinan: O Hatallangku! Hatallangku! buhen ikau djari malihi aku? — (Masm.22,2.)

35. Maka belahe olo idjä mendeng hetä, haiak mabinning tä, hamauh: Itä, iä mambawa Elias.

36. Tapi idjä biti hadari, manjuang kambang kerang

dengan tjuka, manantahan tä hapan humbang, palus mam-pihop iä, koae: Karäh, ita mitä, djaka Elias dumah manipas iä.

37. Maka Jesus mantehau, hai aughe, palus malian ta-hasenge, mahotus.

III. — 38. Tä maka dinding benang huang human Hatalla barabit pontong haruä, bara ngambo palus sampai ngiwa.

39. Maka amon kamandan sardadu, idjä mendeng tan-dipah iä, mitä, iä mahotus haiak mantehau kalotä, koae: Olo toh toto Anak Hatalla.

40. Maka aton kea isut biti olo bawi, idjä manampajah bara kedjau; iä tä: Maria Magdalena, tinai Maria, indu Jakobus idjä korik äwen duä Joses, tinai Salome;

41. Ewen tä kea djari om-ba iä, sambil manjang ma-nonggo iä, pesae hong Ga-lilea; tinai arä olo beken, idjä djari hagoet akan Jeru-salem haiak dengae.

IV. — 42. Maka halemäle-mäi, (basa andau tä andan manjimpan talo, iä tä andau idjä helo bara andau sabat.)

43. Aton dumah Josep, olo Arimatia, mantir basara idjä basewut, iä tä kea mentai karadjaan Hatalla. Maka iä mampahanji arepe, tamä hu-ma manaharep Pilatus, sam-bil blaku hantun Jesus.

44. Maka Pilatus sangang, amon kea iä djari matäi; dja-

di iä manjoho olo mangahau kamandan, tuntang misek iä, djaka iä djari tahi matäi.

45. Tä, limbah iä djari ma-hining augh kamandan, maka iä manenga hantn tä akan Josep.

46. Iä tä mamili benang lamos, tuntang inanipas han-tu, mamungkuse hapan be-nang lamos tä, palus ming-kese huang kubur, idjä dja-ri inampae huang bukit ba-tu; tinai iä manggaling batu akan atep tumbang kubur.

47. Maka Maria Magdalena tuntang Maria indu Joses manjengok, kilen olo mina iä.

BAGI 16.

I. Malaikat massanen Jesus djari belom haluli. II. Jesus massanen arepe akan muride, tuntang manjoho äwen tä ma-sanan Ewangelon. III. Jesus mandai akan sorga.

I. — 1. Amon andau sa-bat djari halau, maka Maria Magdalena, tuntang Maria indu Jakobus, tinai Salome mamili talo mangat ewaue, handak hagoet mohos iä. — (*Matt.28. Luk.24.Joh.20.*)

2. Maka andau minggo, haiak djadjeuw haliae, äwen manalih kubur, amon matan-andau haru lembut.

3. Maka koae sama arepe: Ewe karäh mambaring akan ita batu bara tumbang kubur?

4. Djadi, amon äwen manampajah, iä mitä batu tä djari babaring; krana djetä paham hai.

5. Maka anon äwen djari tamä kubur, iä mitä olo tåbelä mondok hila gantau; iä tä haklambi pandjang baputi; maka äwen tä taräwen.

6. Maka koae tä dengan äwen: Æla keton taräwen; keton manggau Jesus, olo Nasaret tä, idjä djari injampalaki; iä djari misik, iä djaton hetoh; itä keton kaleka olo djari mingkes iä.

7. Maka lius, sanan akan muride tuntang akan Petrus, iä karäh hagoet helo bara baun keton akan Galilea; hetä keton karäh mitä iä, kilau aughe dengan keton bilih.

8. Maka olo bawi blua palus hadari bara kubur, krana äwen tä hagendjä tuntang paham sangang; maka äwen djaton masanan talo enen akan olo, awi kikähe.

II. — 9. Maka limbah iä belom, andau minggoh hai-ak djadjewu, panjolak Jesus masanan arepe akan Maria Magdalena, idjä bara iä udju dewa djari iuganae. — (Joh. 20,11.)

10. Iä tä hagoet, masanan tä akan äwen, idjä djari hindjä dengae, idjä pähä atäie tuntang manangis.

11. Amon olo tä mahining iä belom, tuntang djari mam-

prahan arepe akan olo bawi tä, maka äwen djaton pertjaja.

12. Limbah tä iä masanan arepe beken ampie, akan duä biti ungkup olo tä, kahum äwen manandjong, manalih tana. — (Luk.24,13.)

13. Maka äwen duä tä kea hagoet, masanan tä akan äwen beken; tapi augh äwen duä tä kea djaton äwen pertjaja.

14. Limbah tä iä masanan arepe akan äwen sawalas tä, amon äwen mondok kuman; maka iä mampudji äwen, basa äwen dia pertjaja tuntang batekang atäie, basa äwen djaton djari pertjaja augh olo, idjä djari mitä iä belom haluli. — (Joh. 20,19.)

15. Limbah tä iä hamauh dengan äwen: Lius keton, kumbang salepah kalunen, sanan Ewangelion akan sakrä olo kalunen. — (Matt. 28,18.)

16. Olo idjä djari pertjaja tuntang djari iinpandoi, iä karäh injalamat; tapi olo idjä dia pertjaja, karäh buah hukum. — (Joh.3,18.)

17. Maka djetoh kata idjä karäh iawi olo idjä pertjaja: huang arangku olo tä karäh manganan dewa, iä karäh hakotak hapan basa taheta;

18. Handipä karäh iing-kafe, tuntang amon iä mi-hop talo, idjä baka matäi,

djaton iä pähä awi tä. Hun-djun olo haban iä karäh mandanan lengäe, palus olo tä karäh käläh.

III. — 19. Maka limbah Tuhan djari hakotak dengan äwen, iä hagatang akan sor-ga, tuntang mondok bila gan-

taun Hatalla. — (*Luk.24,51. Pang.Ras.1,9.*)

20. Maka olo tä hagoet, ma-sanan augh Hatalla hetähetä; tuntang Tuhan mandohop iä, sambil mandähen aughe awi kata heran, idjä mampahaiaik aughe tä. — Amen.

EWANGELION, INJURAT LUKAS.

BAGI 1.

I. Lukas manabi Teopilus. II. Iä manjari-ta, Johannes pampandoi insenman karäh inakan inde. III. Jesus, Anak Hatalla, insenman karäh inakan inde. IV. Maria madja Elisabet. V. Njanjin Maria, manara Hatalla. VI. Johannes inakan inde tuntang injunat. VII. Njanjin Sakarias manara Hatalla.

I. — 1. Basa arä olo djari mangkemä marinting saritan karä perkara, idjä batantu haliae intu ikäi,

2. Tumon djari pasuman äwen akan ikäi, idjä bitie bara solake djari mitä perkara tä, idjä puna inukas, mangat mahaga masanan augh tä:

3. Djadi aku kea, limbah aku mariksa buabuah karä perkara tä bara tamparæe,

kamäangku bahalap manjurat tä akam, o Teopilus, idjä basewut; — (*Pang.Ras.1,1.*)

4. Mangat ikau tawan kato-ton perkara tä, idjä djari iadjar olo ikau.

II. — 5. Maka djaman Herodes, radjan tanah Judea, aton imam, Sakarias arae, baris Abia, tuntang sawae ba-ra djalahen Aaron, arae Eli-sabet. — (*1.Kron.25,10.*)

6. Äwen duä tä bahalap intu baun Hatalla, manumon karä prentah dengan hadat pangkahai Tuhan budjubu-jur.

7. Tapi iä djaton manak, basa Elisabet tamanang, tun-tang äwen duä djari bakas.

8. Djadi, amon iä malalus gawin imam hong baun Ha-talla intu padjun ajue,

9. Tumon hadat gawin imam, metoh girir ai indu manotong garo, maka iä tamä human pangkahai Tuhan. — (2.Mos.30,7.)

10. Tuntang olo arä blaku doa hila ruar katahin gawin hagaro. — (3.Mos.16,17.)

11. Tä, iä aton mitä nualaikat pangkahai Tuhan mendeng hila gantaun kaleka hagaro.

12. Amon Sakarias mitä iä, maka iä tangkedjet, balalu mikäh.

13. Tapi malaikat hamauh dengae: Åla mikäh, Sakarias! krana lakudoam djari tarama, sawam Elisabet karäh manak akam hatuä, sewut arae Johannes.

14. Maka iä karäh indu kahandjakm tuntang karan-tangm, tinai arä olo karäh handjak awie inakan indeu.

15. Krana iä karäh hai intu baun pangkahai Tuhan; anggor tuntang karä talo ihop bahari iä djaton akan mihope, tinai iä basuang Rogh brasih bara knain indeu.

16. Iä karäh mobah arä olo Israel akan pangkahai Tuhan, Hatallae.

17. Tinai iä karäh hagoet helo bara Kristus tä, huang rogh tuntang kwasan Elias, mobah manjama atäi bapa dengan anake, tuntang olo idja dia pertjaja akan kaharatin olo tetek, mangat manjimpan akan pangkabai Tu-

han baris olo idja tatap. — (Mal.3,1.)

18. Koan Sakarias dengan malaikat: Awi en aku akan kasene tä? Krana aku bakas, tuntang sawangku djari tahi umure.

19. Tä malaikat tombah aughe, koae: Jaku toh Gabriel, idja mendeng naharep Hatalla, tuntang aku injohoe hakotak dengam, masanan akam talo toh. — (Dan.8, 16; 9,21.)

20. Toh itäm, ikau karäh bisu, djaton tau hakotak sampai andau talo tä djari, djetä basa ikau djaton djari pertjaja aughku, idja karäh tulus intu katikae.

21. Maka olo arä mentai Sakariastuntang sangang, basa iä tahi huang human Hatalla.

22. Tapi amon iä blua, iä djaton tau hakotak dengan olo, tä olo tä katawan, iä djari aton talo gitae huang human Hatalla. Maka iä mangipai olo arä, tuntang magon bisu.

23. Djadi, amon karä andau gawin ai djari bapus, iä buli humae.

24. Limbah tä sawae Elisabet batih, balalu iä manjuni arepe limä bulan katahie, koae:

25. Tumon toh gawin pangkahai Tuhan dengangku katika iä manangkilik aku, uka manganan kahawängku dengan olo.

III. — 26. Maka djahawea

bulan tinai malaikat Gabriel injoho Hatalla akan lewu hong Galilea, idjä Nasaret arae,

27. Manalih budjang bawi, idjä djari imopoh olo, Josep arae, idjä bara utus Dawid; aran budjang bawi tä Maria. — (Matt.1,18.)

28. Maka malaikat tamä manggapi iä, koae: Salamat ikau idjä iasi! Pangkahai Tuhan mangilak ikau, ikau idjä imberkat bara karä olo bawi.

29. Sana iä mitä malaikat, maka iä tangkedjet awi aughe, koan huange: Kilen augh tabi kalotä?

30. Koan malaikat dengae: Åla mikäh, Maria; krana ikau djari supa asi intu Hatalla.

31. Itäm, ikau karäh batibi, manak batuä, sewut arae Jesus. — (Jes.7,14.)

32. Iä karäh hai, tuntang bagarä Anak pangkahai Tuhan. Maka Hatalla, pangkahai Tuhan, karäh manenga akae padadusan tatoe Dawid. — (Jes.9,6.)

33. Iä akan mandjadi Radjan ungkup Jakob palus katatahi, tuntang karadjaan ajue djaton tawan kalepahe.

34. Tä Maria hamauh deng-an malaikat: Kilen talo tä akan mandjadi, basa aku djaton katawan olo batuä?

35. Tombah malaikat, sambil hamauh dengae: Rogh brasih karäh manjandurong

ikau, tuntang kwasan pangkahai Tuhan karäh mangandjungen ikau; tagal tä kea Idjä brasih tä, idjä karäh inakam, akan bagarä Anak Hatalla.

36. Maka itäm, kolam Elisabet batih kea, metoh kabakase, anake batuä; toh iä, idjä injewut olo tamanang, djari tokep djahawen bulae.

37. Krana dialo idjä talo, idjä dia tau iawi Hatalla.

38. Koan Maria: Itäm, aku toh djipen pangkahai Tuhan; djadi bewäi tumon aughm dengangku. Tä malaikat malahi iä.

IV. — 39. Maka katika tä Maria badjeleng hagoet akan bukit, manalih lewu anu intu tanah Juda.

40. Tuntang iä tamä human Sakarias, manabi Elisabet.

41. Djadi, amon Elisabet mahining augh tabin Maria, anake kilau manangkadjok huang knaie, balalu Elisabet basuang Rogh brasih,

42. Haiak mantehau hai aughe, koae: Imberkat ikau bara karä olo bawi, imberkat bua knaim.

43. Awi enaku kalotä, sampai indu Tuhangku mananggoh aku?

44. Krana itäm, sana augh tabim hiningku, palus anakku manangkadjok huang knaingku awi kahandjake.

45. Salamat ikau idjä djari pertjaja; krana talo idjä djari

insanan pangkahai Tuban a-kam, toto akan mandjadi.

V. — 46. Maka koan Maria: Hambaruangku mampa-bai pangkahai Tuban;

47. Tuntang atäiku handjak huang Hatalla, Djuru-salamatku.

48. Krana iä djari manang-kilik karandah djipae; itä! bara katontoh aku injewut salamat awi karä utus olo.

49. Krana talo hai djari iawie dengangku, iä idjä kwas-a tuntang brasih aerae.

50. Asie haradjur palus akan anak äson olo idjä mi-käh iä.

51. Iä mawi talo hai hapan lengäe, iä manjanjau olo badjoho awi karä pikir atäi ai.

52. Olo kwasa inipase, olo korik inggatange.

53. Olo blau injuange deng-an talo bahalap, olo tatau injohoe buli boang.

54. Iä mingat asie, manduan Israel olo ai;

55. Tumon aughe dengan tato ita, dengan Abraham tuntang karä anak äsoe sampai katatahi.

56. Maka Maria madja. Elisabet telo bulan hirab, limbah tä iä buli humae.

VI. — 57. Maka bulae dja-ri sampai, Elisabet akan luas, tä iä manak hatuä.

58. Maka olo idjä hindja-lewu tuntang olo idjä ha-kola dengae mahining, pang-

kahai Tuhan djari masih iä paham, tuntang äwen tä bandjak pahaiaik iä.

59. Djadi, intu andau hanja olo mananggoh, handak manjunat anake tä, tä äwen manggarä iä Sakarias tumon aran bapae. — (1.Mos.17,12.)

60. Tapi koan indue: *Ela*, tapi Johannes patut aerae.

61. Koan äwen tä dengae: Djaton idjä biti karä kolam, idjä kalotä aerae.

62. Maka olo tä mangipai bapae, manjoho iä masanan aerae.

63. Tä iä blaku batu äka manjurat, palus iä manjurat haiak hamauh: Johannes aerae. Maka olo handiai tä hengan.

64. Maka heinben tä njamae tuntang djelae budjur tinai, palus iä hakotak haiak manara Hatalla:

65. Maka olo handiai, idjä melai hakaliling hetä, nikäh angate, tuntang hapus bukit hatinggang tanah Judea karä sarita tä tajap.

66. Maka karä olo idjä ma-hining perkara tä, mangumang tä huang atäie, sambil hamauh: Kilen kea am-pin anak tä dapit? Maka lengän pangkahai Tuhan nganggulo iä.

VII. — 67. Maka bapae Sakarias basuang Rogh brasih, tuntang manudjum, kose:

68. Horumat akan pangkahai Tuhan, Hatallan olo Israël, krana iä djari manang-

goh haiak maliwus djalahana
olo ajue;

69. Tuntang djari mampen-
deng akan ita tandok sala-
mat huang ungkup reware
Dawid.

70. Tumon djari aughe ha-
djamban karä nabi idjä bra-
sih, bara djaman horan.

71. Mangat maliwus ita bara
karä musoh, tuntang bara
lengän olo handiai awang
basingi ita.

72. Nakara iä masih tato ita,
sambil mingat djandjie idjä
brasih;

73. Tuntang sumpahe idjä
injumpahe akan Abraham,
tato ita, handak malalus tä
akan ita. — (1.Mos.22,16.)

74. Mangat ita, limbah iliwus
bara lengän musoh, manem-
po iä, djaton tawan kikäh,

75. Huang karasih, huang
katetek intu baun ajue ba-
pus umur ita.

76. Maka ikau, o anak,
karäh bagarä nabin pangka-
hai Tuhan; krana ikau akan
hagoet helo baun pangkahai
Tuhan, manatap karä djalae,

77. Haiak manenga akan
utus olo ajue kabarati tahu
salamat, idjä awi ampun ka-
rä dosa.

78. Awii paham asin Hatal-
lan ita, idjä madja ita hong
idjä lembut bara ngambo tä;

79. Uka masanan arepe akan
olo idjä mondok huang ka-
kaput tuntang huang kang-
kalingän pampatäi, mangat

mauintu pain ita akan djalau
salamat.

80. Maka anak tä djadjalan
hai, haiak abas huang Rogh;
maka iä melai huang padang,
sampai ombet katikae akan
manabarep olo Israel.

BAGI 2.

I. Jesus iusakan iutu Betlehem. II. Je-
sus injurat. III. Jesus imprahau hu-
ang human Hatalla; augh tudjum Si-
meou äwen duä Hanna. IV. Jesus intu
Nasaret. V. Jesus mampahaik indu
bapae akan Jerusalem.

I. — 1. Djadi, katika tä
kea aton prentah bara kaisar
Augustus, mangat manjurat
salepah kalunen.

2. Djetä surat tjatja idjä
solake, djetä kahum Kireni-
us tamanggong intu Siria.

3. Maka olo handiai ha-
goet, genep biti akan puna
leuwie, uka iä injurat hetä.

4. Tä Josep kea hagoet
bara Galilea, bara lewu Na-
saret, akan Judea, manalib
leuwun Dawid, idjä Betlehem
arae, basa iä puna bara djala-
han utus Dawid: — (Mi-
ghaä,1.)

5. Uka äwen duä basawä
Maria, idjä djari imopohe,
tuntang batibi, injurat hetä.

6. Djadi, amon äwen tä
hetä, andaue djari sampai,
Maria akan luas.

7. Maka iä manak temäi
hatuä, mamungkus iä hapan

benang, mampeter iä huang dulang, basa äwen tä djaton kaledae intu huma.

8. Maka tokep lewu tä aton sakatik huang padang, idjä manjakatik kawan meto hamalem.

9. Tä itä! malaikat pangkahai Tuhan mendeng darabe, tuntang kahain pangkahai Tuhan manjakowong hakalling iä, maka olo tä paham mikäh.

10. Koan malaikat dengae: Æla mikäh, krana itä! jaku masanan akan keton kahandjak idjä paham, idjä akan olo handiai.

11. Iä tä, andau toh Djurusalamat djari inakan akan keton, Kristus tä, pangkahai Tuhan, intu lewun Dawid.

12. Maka djetoh katae akan keton, keton karäh sondau anak tä imungkus hapan benang, menter huang dulang.

13. Palus aton bindjä malaikat tä karä tawon talo belom bara sorga, idjä manara Hatalla, koae:

14. Horumiat akan Hatalla huang ngambo, kasanai hundjun petak, kakilak dengan olo kalunen!

15. Maka limbah malaikat malih iä kangambo akan langit, sakatik tä hamauh saina arepe: Has, ita hagoet akan Betlehem, mitä talo awang djari hetä, idjä insanan pangkahai Tuhan akan ita.

16. Balalu äwen tä bedjeleng hagoet, tuntang sondau Maria äwen duä Josep, tinai anak awau tä menter huang dulang.

17. Maka amon äwen tä djari mitä iä, hapus lewu äwen masanan augh, idjä djari inutor acae tabiu anak tä.

18. Maka olo handiai idjä mahining tä heran awi brila, idjä insanan sakatik acae.

19. Tapi Maria mangandong sakarä aughe tä, manguinang tä huang atäie.

20. Maka sakatik tä buli, maempahai tuntang manara Hatalla awi talo handiai idjä hininge, idjä gitae, tumon djari inutor acae.

II. — 21. Maka amon djari sukup kahanja, tuntang anak tä injunat, tä olo manjewut arae Jesus, tumon pasanan malaikat helo bara iä huang knain indue. — (1,31.)

III. — 22. Maka amon Maria djari manjukup karä andave mamprasih arepe, tumon prentah Moses, tä äwen mimbit anak tä akan Jerusalem, uka mamprahan iä akan pangkahai Tuhan. — (3.Mos. 12,4.)

23. Tumon augh Torat pangkahai Tuhan: „Sakarä anak hatuä idjä solake inakan indue, akan inggarä brasih akan pangkahai Tuhan.” — (2.Mos.13,2.)

24. Tinai uka maluput parapah tumon augh Torat

pangkahai Tuhan, duä kongan burong kuku, atawa duä kongan anak burong dara.

25. Maka itä! aton olo intu Jerusalem, idjä Simeon arae, iä tä tetek tuntang mi-käh Hatalla, haiak mentai pampangat olo Israel, tinai Rogh brasih hindjä dengae.

26. Akae djari insanan Rogh brasib, iä djaton akan tawan pampatäi helo bara iä mitä Kristus tä, idjä bara pangkahai Tuhan.

27. Maka awie injoho Rogh brasib, iä tamä human Hatalla. Tä amon indu bapae minbit anake Jesus tamä, uka mawi akae tumon hadat Torat:

28. Maka Simeon mangkipit iä, manara Hatalla, haiak hamauh:

29. Toh ikau, o Tuhan, manjoho aku, djipem toh, buli dengan salamat, tumon aughm.

30. Krana matangku djari mitä salamat ajum;

31. Idjä djari injimpam intu baun sakärä utus olo;

32. Talo blawa akan mamplawa olo kapir, tuntang akan kahsin utus olo ajum, Israel.

33. Maka indue äwen duä Josep heran awi augh, idjä inutore tahiü iä.

34. Maka Simeon mamberkat äwen tä, sambil hamauh dengan Maria, indue: Itäm, iä toh ingkes akan mampa-

lokang tuntang akan mamm pendeng arä olo baris Israel, tuntang akan kata, idjä im bantah olo. — (Jes.8,14; 28,16.)

35. Tinai atäim kea karäh iadjok padang; uka pikir atäi olo arä mandjadi karinab.

36. Maka aton Hanna, nabi bawi, anak Panuel, baris anak äson Aser; iä djari tahi umure, tuntang djari belom hindjä banae udju njelo, limbah iä budjang.

37. Maka iä balo, umure tokep banja pulu äpat njelo; iä djaton pudji malih human Hatalla, tapi tuntang puasa, tuntang blaku doa iä manempo Hatalla handau hamalem.

38. Maka djam tä kea iä manggapi, mangaku pangkahai Tuhan, haiak masanan iä akan olo handiae, idjä mentai kaliwus intu Jerusalem.

IV. — 39. Maka amon äwen tä djari malalus talo handiae tumon Torat pangkahai Tu han, iä buli Galilea, akan lewue Nasaret.

40. Maka anake tä djadjal an hai, kwasa huang Rogh, tinai paham kapintare, tuntang asin Hatalla hong iä.

V. — 41. Maka indu bapae sining njelo hagoet akan Jerusalem, ombo pesta paska. — (2.Mos.34,23.)

42. Djadi, metoh iä duäwa las njelo umure, amon äwen

tä akan Jerusalem, tumon hadat pesta,

43. Amon äwen djari manjukup karä andau, handak buli, tä maka anake Jesus melai intu Jerusalem, tapi indue äwen duä Josep dia katawan tä.

44. Maka inaha äwen tä iä ompat karä kolae hong djalan, balaln äwen hagoet idjä andau, manggau iä intu awang kolae, intu awang kasenae.

45. Tapi amon äwen djaton sondau iä, äwen tä halili akan Jerusalem, manggau iä.

46. Djadi, limbah katelo äwen tä sondau iä huang human Hatalla, mondok bentok karä guru, mahining haiak misek äwen.

47. Maka olo handiai, idjä mahining aughe, sangang awi kapintare, awi panombahe.

48. Maka haiak äwen duä initä iä, äwen taräwen, palus indue hamauh dengae: O anak, buhen ikau kalotä dengan ikäi? Lalehan kapähän koä bapam manggau ikau!

49. Koae dengae: Kasen keton manggau aku? Djaton keton katawan, huang talo ain Apangku aku puna indu melai?

50. Maka äwen tä djaton harati aughe, idjä koae dengae.

51. Maka iä ombo äwen tä buli, inelai intu Nasaret, sam-

bil mamenda äwen. Tapi indue mangandong karä talo tä huang atäie.

52. Maka Jesus sasar pintar, sasar hai, sasar kakilak Hatalla, tuntang kakilak olon dengae.

BAGI 3.

I. Johannes hagoet manjoho olo hobak, haiak masanan Jesus Kristus. II. Jesus impandoi. III. Utas Jesus irising.

I.—1. Maka njelo limäwalias kahum kaisar Tiberius marentah, kahum Pontius Pilatus tamanggong intu Judea, kahum Herodes radjan tanah bagi äpat hong Galilea, tuntang paharie Pilippus radjan tanah bagi äpat hong Iturea tuntang Trakonitis, kahum Lisanias radjan tanah bagi äpat hong Abilene,

2. Kahum Annas äwen duä Kaiapas tä imam hai, maka augh Hatalla sampai Johannes, anak Sakarias, huang padang. — (Matt.3,1.)

3. Tä iä mangumbang hapus tanah hasansila batanganum Jordan, mambrita pampandoi kabobah akan ampun dosa.

4. Kilau djari infurat huang surat karä augh nabi Jesaia, idjä masúman: „Aton augh olo mantehau huang padang: awi manatap djalan akan pangkahai Tuhan, pa-

rampar kaleka akae! — (Jes. 40,3.)

5. „Karā loau akan injuang, karā bukit tuntang lungkoh akan imparandah, talo bingkok akan imbudjur, tuntang äka lewaklewan akan inampa mandjadi djalan rampar.

6. „Tä sakarä isi akan mitä salamat Hatalla.” — (Jes. 52,10.)

7. Maka Johannes hamauh dengan olo arä, idjä hagoet manalih, blaku pandoi intu iä: O panakan lalidi, äwe maujoho keton hadari, mahan kan kalait idjä harian?

8. Sabab tä awi keton mamua awang patut akan kahobah; tuntang äla keton mado, handak hamauh huang arep keton: Abraham tä puna bapa ita. Krana jaku hamauh dengan keton, Hatalla tau mandadian batu toh akan anak Abraham.

9. Maka kapak djari indanan kea intu ubat batang kaju; genep batang, idjä dia mamua bahalap, akan inäweng, palus intarik akan apui.

10. Maka olo arä misek iä, koae: Narai patut iawi ikäi?

11. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Äwe idjä bara klambi duä, bagi akan idjä djaton, tinai idjä aton bara talo kinan, awi tumon tä kea.

12. Maka aton kea dumah olo pabean, blaku pandoi,

sambil hamauh dengae: Guru, narai patut iawi ikäi?

13. Koae dengan äwen: Äla keton blaku labih bara tukas prentah intu keton.

14. Maka aton kea sardadu misek iä, koae: Narai patut iawi ikäi? Koae dengan äwen: Äla keton mahanjek atawa manukir olo, tapi ombet huang keton dengan puna upah keton.

15. Maka amon olo arä mentai, haiak samandiai mado huang atäie, mikäh Johannes Kristus tä:

16. Tä tombah Johannes, koae dengan olo bandiai: Aku toh mampandoi keton hapan danum; tapi aton dumah idjä kwasa bara aku, djaton aku baguna akae mengkak talin sarumpahe; iä karäh mampandoi keton hapan Rogh tuntang apui.

17. Huang lengae aton kiap, iä karäh mamprasih karaiae, manampunarparäi akan huang lepaue, tapi djogo karäh inusule hapan apui idjä djaton tarabelep.

18. Tunon tä iä manutor arä augh beken hindai, masanan Ewangelion akan olo arä.

19. Tapi Herodes, radja tä, amon iä impudji Johannes tagal Herodias, sawan paharie Pilippus, tuntang tagal talo papa handiai, idjä iawi Herodes; — (Mark 6,17.)

20. Maka iä mandahang

karajape hindai, awie manutup Johannes huang siper.

II. — 21. Djadi, amon olo arä impandoi, tuntang Jesus kea impandoi, haik blaku doa, tä langit buap,

22. Palus Rogb brasih mohon acae habereng njarowa burong dara, tinai aton augh bara langit, koae: Ikau toh Anakku, idjä äka huangku, ikau idjä ingilakku. — (*Matt. 3,16.*)

III. — 23. Maka Jesus eteke telo pulu njelo umure amon iä manampara madjar; maka iä, idjä tunon patongan olo anak Josep, aton äson Eli, — (*Matt.1.*)

24. Eli anak Mattat, Mattat anak Lewi, Lewi anak Melki, Melki anak Janna, Janna anak Josep,

25. Josep anak Mattatias, Mattatias anak Amos, Amos anak Naum, Naum anak Esli, Esli anak Naggai,

26. Naggai anak Maat, Maat anak Mattatias, Mattatias anak Semai, Semai anak Josep, Josep anak Juda,

27. Juda anak Johannes, Johannes anak Resa, Resa anak Serobabel, Serobabel anak Salatiel, Salatiel anak Neri,

28. Neri anak Melki, Melki anak Addi, Addi anak Kosam, Kosam anak Elmodam, Elmodam anak Er,

29. Er anak Joses, Joses anak Elieser, Elieser anak

Jorim, Jorim anak Mattat, Mattat anak Lewi,

30. Lewi anak Simeon, Simeon anak Juda, Juda anak Josep, Josep anak Jonan, Jonan anak Eliakim,

31. Eliakim anak Meleas, Meleas anak Mainan, Mainan anak Mattata, Mattata anak Natan, Natan anak Dawid,

32. Dawid anak Jesse, Jesse anak Obed, Obed anak Boos, Boos anak Salmon, Salmon anak Nahason,

33. Nahason anak Aminadab, Aminadab anak Aram, Aram anak Esrom, Esrom anak Pares, Pares anak Juda,

34. Juda anak Jakob, Jakob anak Isaak, Isaak anak Abraham, Abraham anak Tara, Tara anak Nabor,

35. Nabor anak Saruh, Saruh anak Ragau, Ragau anak Palek, Palek anak Heber, Heber anak Sala,

36. Sala anak Kainan, Kainan anak Arpaksad, Arpaksad anak Sem, Sem anak Noah, Noah anak Lamegh,

37. Lamegh anak Metusalagh, Metusalagh anak Enogh, Enogh anak Jared, Jared anak Malaleel, Malaleel anak Kainan.

38. Kainan anak Enos, Enos anak Set, Set anak Adam, Adam anak Hatalla.

BAGI 4.

I. Jesus iningkes setan. II. Jesus madjar intu Nasaret. III. Jesus madjar intu Kapernaut haik mangauan dewa. IV. Jesus mampakélah enpo Simon, tuntang arā olo haban beken.

I. — 1. Maka Jesus, basuang Rogh brasih, buli bara Jordan, palus awi Rogh tä iä iagah akan padang. — (*Matt.4,1.*)

2. Hetä iä iningkes setan käpat pulu andau katahie, djaton iä kuman talo idjä idjä huang karä andau tä; maka amon djetä hapus, iä blau.

3. Koan setan dengae: Djaka ikau Anak Hatalla, awi ikau hamauh dengan batu toh, mangat djetä mandjadi tepong.

4. Tombah Jesus, koae: Aton augh surat: „djaton awi tepong bewäi olo belom, tapi awi geneb bawak augh Hatalla.”

5. Tä setan magah iä mandai bukit gantong, palus mamprahan akae sakarä karaajaan kalunen huang idjä kapidjep matä katahie.

6. Koan setan dengaē: Sakarä kwasa toh tuntang kahalape aku handak manengae akam; krana djetä djari inenga akangku, tinai aku manenga tä akan olo idjä äka kahandakku.

7. Djaka ikau toh handak

manjembah aku, maka talo tä akam samandiai.

8. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Indah bara aku, setan; krana aton augh surat: „sembah pangkahai Tuhan, batonggal manempo iä bewäi.”

9. Maka setan magah iä akan Jerusalem, mampendeng iä hundjun babungan human Hatalla, sambil hamauh dengae: Djaka ikau toto Anak Hatalla, sewu bara hetoh kangawa.

10. Krana aton augh surat: „iä karäh manjoho malaikat tagal ikau, uka äwen tä mahaga ikau.

11. „Haiak mandating ikau hong lengae, uka paim mahin äla tantarang batu.”

12. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Tinai aton augh: „äla ikau maningkes pangkahai Tuhan, Hatallam.”

13. Amon setan djari maphapus sakarä tingkese tä, maka iä malihu iä pandähan akan dapit.

II. — 14. Maka Jesus huang kwasan Rogh tä buli Galilea tinai; palus britae tajap akan sakarä lewu awang hakaliling.

15. Maka iä madjar olo huang sinagoge, tuntang iä inara olo handiai.

16. Djadi, amon iä sampai Nasaret, äkae olo manabela iä, maka intu andau sabat iä tumon hadate manalih si-

nagogé, balalu mendeng han-dak mambasa.

17. Tä olo mandjuluk akae surat nabi Jesaia; amon iä djari mnkäi surat tä, maka iä supa äka angh djetoh: — *Jes.61,1.*)

18. „Rogh pangkahai Tnhan aton hundjun aku, basa iä djari maminjak haiak mame-täh aku, uka masanan brita bahalap akan olo idjä lenjoh atäie;

19. „Tinai uka masanan kaliwns akan olo tawanan, tuntang paitä akan olo ba-butä, uka mambebas olo idjä paham kadjakä, haiak mam-brita njelon kahandjak bara pangkahai Tuhan.”

20. Maka liunbah iä malipet surat tä, iä mandjuluk tä akan idjä manonggo, balalu mondok; tä matan olo handiai huang sinagoge manampajah iä.

21. Balalu iä manampara hamauh dengan äwen: Andau toh bawak surat djetoh dja-ri tulus intu pinding ke-ton.

22. Maka olo handiai tä manara iä, sambil bengan angate awi augh asi, idjä blua bara njamae, sambil hamauh: Djaton iä toh anak Josep tä?

23. Koae dengan äwen tä: Mikäh keton handak mawi aku hapan paribasa toh: ta-bit, dohop arepm; sakarä talo tä, idjä hining ikäi mandjari

intu Kapernam, awi djetä kea intu puna lewum toh.

24. Tapi koae: Toto, aku hamauh dengan keton, nabi djaton pudji ingilak olo intu puna lewue.

25. Tinai dengan katoto aku hamauh dengan keton, arä halo marak olo Israel katika Elias, metoh langit patep telo njelo djahawen bulan, sampai lau paham mananjap tanah tä.

26. Tapi djaton akan idjä biti karä äwen tä Elias injo-ho, malainkan akan Sarepta Sidonis, tanggoh balo hetä. — *(1.Rudja17,1; 18,1.)*

27. Tinai arä olo basamagh marak Israel katika nabi E-lisa, tapi djaton idjä karä äwen tä impakäläh, malain-kan Naeman, olo Siria tä. — *(2 Radja5,14.)*

28. Maka olo handiai huang sinagoge paham kasangite, amon mahining aughe tä,

29. Balalu mendeng, mang-gian iä akan ruar lewu, magah iä akan tantan bukit, äka lewun olo tä imangun, handak mambaring iä kangiwa.

30. Tapi iä harikas mahoroe bentok olo tä, balalu hagoet.

III. — 31. Maka iä hagoet akan Kapernaum, lewu intu Galilea, tuntang madjar olo huang sinagoge.

32. Olo tä sangang awi adjare, krana aughe bara kwasa.

33. Maka huang sinagoge aton olo idjä ingumpang dewa papa, iä tä mangkariak hai aughe,

34. Koae: Terai, narai gawin ikäi dengam, Jesus bara Nasaret? Ikau djari dumah bandak marusak ikäi. Tawangku ikau, ikau idjä brasih intu Hatalla.

35. Tä Jesus mampudji iä, koae: Suni, blua bara iä! Palus dewa tä mambaring olo tä akan bentok, balalu blua bara iä, djaton mawa-pa iä.

36. Maka olo handiae sang-ang, sambil hakotak sania arepe, koae: Kilen aughe tä, hapan kwasa tuntang prentah iä manjoho dewa papa, palus djetä blua.

37. Maka britae tajap akan karä lewu hong tanah idjä hakaliling.

IV. — 38. Limbah tä Jesus mendeng malih sinagoge, manalih human Simon; maka empo Simon idjä bawi paham badarem, tä olo blaku akae intu Jesus. — (*Matt.8,14.*)

39. Palus Jesus manggapi manaharep iä, mampudji peres darem, balalu peres tä terai; palus iä niendeng, manjang manonggo äwen.

40. Maka haiak matanandau lius belep, tä olo handiae, idjä aton kolae haban hakabeken ampin perese, magah kolae tä akae, tuntang iä mandanan lengae bundjun

genep biti, sambil mampakälah iä.

41. Tinai aton kea dewa blua bara olo tä, haiak mangkariak, koae: Ikau Kristus, Anak Hatalla. Tapi iä mampudji iä, mangahana iä hakotak, basa äwen tä katawan, iä Kristus tä.

42. Maka amon andau lius sawah, iä hagoet akan ruar lewu, manalih äka benjem; tä olo arä manggau iä tuntang manalih iä, mangahana iä, belä iä hagoet malihä äwen.

43. Tapi koae dengan äwen: Akan lewu beken kea aku patut masanan Ewangelion karadjaan Hatalla, kraua tantai akan gawi tä aku djari injoho.

44. Maka iä masanan Ewangelion huang karä sinagoge intu Galilea.

BAGI 5.

- I. Petros mulih tawon lauk, tuntaug mandjadi murid Jesus. II. Jesus mampakälah olo basemagh. III. Jesus mampakälah olo kait kedjang. IV. Jesus mintib Lewi indu murid. V. Jesus manarang perkara puasa.
-

I. — 1. Djadi, amon olo arä manjekä iä, handak nia-hining augh Hatalla, metoh iä mendeng intu saran danau Genesaret, — (*Mark.1,16.*)

2. Maka iä mitä arut duä intu saran danau, tapi olo

palauk djari djakat bara hetä, mamenjau pasate.

3. Maka iä djakat arut idjä ain Simon, sambil blaku iä miar akan laut isut; hetä iä mondok, madjar olo arä bara arut.

4. Amon iä djari terai hakotak, iä hamauh dengan Simon: Tolak akan kaleka handalem, laboh pasat, uka mandino.

5. Tombah Simon, sambil hamauh dengae: Guru, idjä malemalem ikäi djari bagawi, djaton inulih talo enen, tapi tumon aughm aku handak malaboh pasat.

6. Amon äwen tä mawie kalotä, maka iä mandino tawon lauk, sampai pasate bararabit.

7. Tä äwen mangipai kolaе, idjä huang arut beken, uka manalih mandohop iä mandjidjite, palus äwen tä manalih, tuntang mamuat arut duädüä tä, sampai handak kahem.

8. Amon Simon Petrus mitä talo tä, maka iä mahukup utut Jesus, koae: O Tuhan, käläh lius, indah bara aku, krana aku toh olo badosa.

9. Krana iä tangkedjet haiak olo handiae idjä dengaе, awi tawon lauk idjä iulibe.

10. Tumon tä kea Jakobus äwen duä Johannes, anak Sebedeus, idjä kolan Simon. Koan Jesus dengan Simon:

Ela mikäh, bara katontoh ikau akan malank olon.

11. Tä äwen tä mimbit arut akan sarä, malihi talo handiae, palus omba iä.

II. — 12. Djadi, amon iä huang lewu idjä bara baris karä lewu hetä, itä! aton olo hatuä hetä, idjä basamagh hapus bitie. Maka haiak iä mitä Jesus, iä mahukup, sambil blaku intu iä, koae: O Tuhan, djaka ikau maku, ikau tau mamprasih aku. — (Matt.8,2.)

13. Tä iä mandjudju lengäe, mangarimas iä, koae: Aku maku, brasih ikau. Palus samaghe tä nihau.

14. Maka Jesus mametäh mangabana iä masuman tä akan olo. Tapi lius, koae, prahan arepm akan imam, haiak luput parapah tagal karasihm, tumon prentah Moses, indu toros kasaksian akan olo tä. (3.Mos.14,2.)

15. Tapi britae djaladjalan kedjau hindai, tuntang paham karä olo hapumpong, mangat mahining adjare, tinai mangat perese impakäläh.

16. Tapi iä mindah akan kaleka benjem, mangat blaku doa.

III. — 17. Maka aton sindä huang andaue madjar olo, aton mondok hetä olo paris dengan guru Torat, idjä djari dumah bara karä lewu hong Galilea tuntang Judea, tinai bara Jerusalem; maka

aton kwasan pangkahai Tuhan, mampakäläh olo handiai tä.

18. Tä aton olo isut biti mimbit idjä biti huang sasuroe, idjä kait kedjang, tuntang äwen tä mangkemä mimbit iä tamä, mangat mingkes iä intu baue. — (Matt.9,2.)

19. Tapi basa äwen djaton sondau djalae manamäan iä awi olo arä, maka äwen tä maudai sapau, muloh iä bara hetä tuntang sasuroe akan bentok, intu baun Jesus..

20. Amon iä mitä kaper-tjajan äwen tä, maka koae dengan idjä haban tä: O ikau, dosam djari iampun.

21. Tä olo tamat surat dengan olo parisi bapikir, koae: Ewe iä toh, idjä manawah Hatalla? Ewe tau man-pun dosa, tikas Hatalla bewäi?

22. Tapi Jesus kasene pikir äwen tä, balalu iä tombah, sambil hamauh dengan äwen: Buhen pikir kalotä huang atäi keton?

23. Narai murah, hamauh: dosam djari iampun; atawa hamauh: mendeng, tandjong?

24. Tapi mangat keton tawa, Anakolon bara kwasa hong petak mampun dosa, — koae dengan olo kait kedjang: Jaku hamauh dengam, mendeng, gatang sasurom, tandjong buli humam.

25. Palus olo tä mendeng intu baun äwen tä, mangatang talo idjä djari hapee

menter, balalu hagoet buli humae, haiak mampahai Hatalla.

26. Maka olo handiai tangkedjet, tuntang mampahai Hatalla, tinai olo paham mi-käh, haiak hamauh: Talo heran djari gitan ita andau toh.

IV. — 27. Limbah tä iä harikas manandjong; maka iä mitä olo pabean, Lewi aerae, idjä mondok intu pabean, palus iä mangahaue: Omba aku. — (Matt.9,9.)

28. Tä iä malihî talo handiai, palus omba iä.

29. Maka Lewi manampa panginan · hai acae huang humae, tuntang arä olo pabean tinai olo beken mondok dengae.

30. Maka olo tamat surat baris olo tä tuntang olo parisi bakotok mawi muride, koae: Buhen keton kuman mihop dengan olo pabean tuntang olo badosa?

31. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Olo brigas dia susah hapan tabit, baja olo haban.

32. Jaku djaton djari dumah mangahau olo tetek, tapi olo badosa, mangat iä hobah.

V. — 33. Tinai äwen tä hamauh dengae: Kilen murid Johannes kindjap puasa haiak sombjang, kalotä kea murid olo parisi, tapi idjä ajnm kuman mihop haradjur?

34. Koae dengan äwen: Tau keton manjoho olo idjä omba

pesta masawä puasa, katahin bakalbana hindjä iä?

35. Tapi andau karäh sampai, metoh bakalbana induan bara iä, tä iä karäh puasa intu andau tä.

36. Tinai iä manutor paribasa akan olo tä, koae: Olo djaton pudji hapan talo taheta manumpang pakaian kupid; djaka kalotä, idjä taheta tä barantat, manamput kea idjä kupid; tinai idjä taheta djaton hakabuah dengan idjä kupid.

37. Tinai olo djaton pudji manjuang anggor taheta huang pingkor kupid; amon kalotä, anggor taheta marabit pingkor kupid tä, djadi anggor batusuh, tuntang pingkor nihau.

38. Tapi anggor taheta buah ina huang pingkor taheta, tumon tä maka duäduä haiak ihaga.

39. Tinai olo idjä mihop anggor tahi, iä djaton palus nabuang awang taheta, krana koae: awang tahi tä bahalap haream.

BAGI 6.

I. Morid Jesus mamarut geudom intu andau sabat. II. Jesus mampakäläb olo mamisit lengäe andau sabat. III. Jesus mangkat rasul duäwalas. IV. Adjär Jesus huang padang.

I. — 1. Djadi, intu andau sabat Jesus manandjong maho-

roe tana, tä muride mamarut bua gendom, tuntang limbah iä mangosoke hapan lengäe, iä kumae. — (Matt. 12,2.)

2. Tä aton olo parisi hamauh dengan äwen: Buhen keton mawi talo, idjä djaton patut intu andau sabat?

3. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Djaton keton pudji mambasa talo idjä iawi Dawid, metoh iä blau, haiak karä olo idjä dengae? — (1.Sam.21,6.)

4. Iä tamä human Hatalla, manduan tepong tampajah, palus kumae, haiak manenga tä akan olo idjä dengae kea, alo talo tä djaton tau kinan brangai olo, baja imam bewäi. — (2.Mos.29,33.)

5. Tinai iä hamauh dengan äwen tä: Anakolon puna Tempon andau sabat kea.

II. — 6. Djadi, intu andau sabat beken iä tamä sinagogue, madjar olo. Hetä aton olo, idjä mamisit lengäe bila gantau.

7. Maka olo tamat surat dengan olo parisi mimpa iä, mikäh iä mampakäläb olo intu andau sabat, uka supa buku hapeae mandawa iä.

8. Tapi iä katawan pikir äwen tä, palus iä hamauh dengan olo, idjä mamisit lengäe: Gatang arepm, mendeng bentok. Tä iä manggatang arepe, mendeng bentok.

9. Limbah tä Jesus hamauh

dengan äwen: Jaku handak misék keton, narai gawi patut andau sabat, mawi talo bahalap atawa talo papa? Mahaga pambelom olo, atawa marusak tä?

10. Maka iä manampajah karä olo idjä hakaliling, sambil hamauh dengan idjä haban tä: Tadjok lengäm. Iä tä manumon aughe tä, balalu lengäe käläh, bahalap kilau silae.

11. Tapi äwen tä paham njanjau, palus batirok sama arepe, kilen gawie dengan Jesus.

III. — 12. Djadi, intu karä andau tä iä hagoet akan bukit, bandak blaku doa, tuntang iä magon blaku doa intu Hatalla hapus alem tä.

13. Amon djari handau, maka iä mambawa muride, tuntang mintih duäwalas biti bara äwen tä, idjä inggaräe rasul.

14. Iä tä Simon, idjä inggarare Petrus, tuntang pararie Andreas, Jakobus äwen duä Johannes, Pilippus, Bartolomeus;

15. Mattäus, Tomas, Jakobus anak Alpeus, Simon idjä bagarä olo blaso atäie;

16. Judas Jakobus, tuntang Judas Iskariot, idjä harian bara tä djari olo panipu.

17. Maka iä mohon baiak dengan äwen, mendeng intu kaleka rampar hong padang baiak dengan karä muride,

tuntang kutoh karä olo bara salepah tanah Judea, bara Jerusalem, bara lewu Tirus, idjä intu saran tasik, tinai bara Sidon,

18. Idjä djari dumah, uka mabining adjare, tuntang blaku pakäläh karä perese, tinai arä olo idjä ingapähä dewa papa; maka olo tä uras käläh.

19. Olo samandai tā mangkeinä mangarimas iä, krana kwasa aton blua bara iä, mampakäläh olo bandiai,

IV.— 20. Maka iä manggatang matae, manampajah muride, sambil hamauh: Salamat keton, idjä pähä belom, krana akan keton aton karadjaan sorga.—(Matt.5,3.)

21. Salamat keton idjä toh blau, krana keton karäh imbesoh. Salamat keton idjä toh mapangis, krana keton karäh tatawä.

22. Salamat keton, amon olo basingi, mambaris tuntang manawah keton, tinai mangabelä mamapa aran keton, sabab Anakolon.

23. Handjahandjak keton intu andau tä baiak manangkadjok; krana toto, upah keton hai huang sorga. Krana tumon tä tato olo tä djari mawi karä nabi.

24. Tapi pajah keton idjä tatau, krana kamangat keton djari lepah induan keton.

25. Pajah keton idjä besoh, krana keton karäh manaraging manangis.

26. Pajah amon olo samandai manjewut keton bahalap, krana tumon tä tato olo tä djari manjewut karä nabi tandjaro.

27. Tapi jaku hamauh dengan keton, idjä mahining toh: sinta musoh keton, awi talo bahalap dengan olo idjä manjingi keton.

28. Berkat olo idjä manjapa keton, laku doa akan olo idjä manjapa keton.

29. Djaka olo manekap pipim silae, ules silae kea a-kae; djaka olo marampas klambim, äla ikau manghana iä manduan kahowutm kea.

30. Genep biti idjä blaku intu ikau, tengah acae, tinai olo idjä mohot talo ajum, äla manjoho iä maliae.

31. Kilau kahandak keton gawin olo dengan keton, awi keton tumon tä kea dengan olo.

32. Djaka keton sinta olo idja sinta keton, narai kalabien basaran keton kalotä? Krana olo badosa mahin mangilak olo idjä mangilak iä.

33. Tinai amon keton mawi talo bahalap dengan olo, idjä bahalap gawie dengan keton, uarai kalabien basaran keton kalotä? Krana gawin olo badosa mahin tumon tä.

34. Tinai amon keton mandjaman akan olo, idjä keton harap tau hababeläh, narai kalabien basaran keton ka-

lotä? Krana olo badosa mahin mandjaman akan olo badosa, mangat blaku baläh tumon tä kea.

35. Tapi awi keton sinta musoh keton, awi talo bahalap haiak mandjaman akan idjä djaton olib harap talo enen: tumon tä upah keton karäh hai huang sorga, tun-tang keton indu anak pangkahai Tuhan; krana iä masih olo idjä djaton tawan tarimakasih tuntang olo papa.

36. Buah keton pamasi, kilau Bapa keton kea paham pamasi.

37. Äla keton mado meles, tä keton dia kea iado ieles; äla keton manjalan, tä keton kea dia injalan; ampun, tä keton kea iampun.

38. Tenga keton, tä akan keton karäh inenga. Takar idjä tetek, idjä ibenjek, idjä inggerek tuntang wamuräi karäh inenga akan pakuan keton. Krana hapan takar tä kea, idjä hapan ketoh manakar, karäh inakar akan keton tinai.

39. Maka iä manutor paribasa akan äwen: Tau olo babatä magah olo babulä? Djaton iä duädüä akan lawo huang kali?

40. Murid djaton hai bara gurue, tapi amon murid padan dengan gurue, tä iä tamat.

41. Buben ikau manantu-neng talnsep, idjä huang matan paharim, tapi batang idjä

huang matam djaton ikau ta-hue? — (*Matt.7,3.*)

42. Atawa kilen ikau tau hamauh dengan paharim: o pabari, helo, aku manganan talusop idjä huang matam, — tapi ikau djaton mitä batang idjä huang matam? O olo haliaw, kanan helo batang tä bara matam, limbah tä ikau renderendeng, maugat manganan talusop idjä huang matam paharim.

43. Krana kaju tä puna djaton bahalap, idjä mamua pa-pa, tinai kaju tä djaton pa-pa, idjä mamua bahalap.

44. Genep batangkaju ka-senan awi buae. Krana djaton pudji olo mamupul bua korma bara batang duhi, tinai djaton pudji olo manipas bua anggor bara batang talinggang.

45. Olo bahalap mamplua talo bahalap bara ramon atäie awang bahalap, tinai olo pa-pa mamplua talo papa bara ramon atäie awang papa. Krana awi kamuräi ramon atäie njamä pudji hakotak.

46. Buhen keton manjewut aku: Tuhan, Tuhan, — tapi aughku djaton keton manu-moe?

47. Genep olo idjä manang-goh aku, mahining aughku, haik manumon tä, maka aku handak masuman akan keton, kilau äwe iä tä. — (*Matt.7,24.*)

48. Iä kilau olo idjä ma-mangun humae, idjä mangali

haik manimben tä, tuntang mingkes galange hundjun ba-tu. Maka amon danum soho dumah, tä rahusan dähes da-num manepä huma tä, tapi djaton oliie manggereke, ba-sa huma tä imangun hun-djun batu.

49. Tapi idjä mahining augh-ku, tuntang djaton manu-moe, iä kilau olo idjä ma-maugun humae hundjun pe-tak, djaton bara galang; ma-ka rahusan dähes danum ma-nepä tä, palus huma tä ba-lihang, kalimbese paham.

BAGI 7.

I. Jesus mampakäläh djipen kamandaan intu Kapernaum. II. Jesus mambelom olo ta-bela intu Nain. III. Jesus hakotak dengan murid Johannes. IV. Augh Je-sus manara Johannes. V. Olo bawi idjä badoes manata pain Jesns hapan mi-njak, intu human olo parisi.

I. — 1. Maka amon iä dja-ri mahapus karä aughe intu pinding olo arä, iä manalih Kapernaum.

2. Hetä aton anakoloh ka-mandan, idjä ingilak tempoe, haban, bandak mahotus. — (*Matt.8,5.*)

3. Amon tempoe mahining Jesus aton, maka iä manjoho bakas olo Jehudi mananggoh iä, blaku intu iä, uka iä manalih, mampakäläh anak-olohe.

4. Maka äwen tä, sana

sampai Jesus, paham blaku intu iä, koae: lä tä patut ikau malalus lakue.

5. Krana iä sintu utus ita, tuntang iä kea djari mama- gun sinagoge akan ita.

6. Maka Jesus omba äwen tä. Tapi amon iä djari tokep humae, tä kamandan manjoho kolae mananggoh iä, sambil hamauh dengae: Tuhan, äla mampahäka arepm; krana aku djaton baguna, ikau tamä penda sapau humangku.

7. Awi tä aku djaton kea manggarä arepku patut mananggoh ikau; baja käläh ikau hamauh idjä kabawak bewai, palus anakolohku karäh käläh.

8. Krana aku toh olon bewäi, idjä mamenda prentah, tinai aton sardadu penda aku; maka amon aku hamauh dengan idjä: lius, — tä iä lius; tuntang dengan awang beken: kantoh, — palus iä manalih; tinai dengan anakolohku: awi djetä, — balalu iä mawie.

9. Amon Jesus mahining aughe tä, maka iä heran awie, palus iä mules, haiak hamauh dengan olo arä idjä ombo iä: Jaku hamauh dengan keton, alo marak olo Israel mahindia aku djari sondau kaper-tjaja idjä kalotoh.

10. Maka amon sarohae sampai huma haluli, iä sondau anakoloh idjä haban tä djari käläh.

II. — 11. Djadi, limbah tä

iä manalih lewu idjä Nain arae, maka aton ombo iä arä muride, tuntang arä olobeken.

12. Maka amon iä tokep bauntonggang lewu, itä! aton olo magah hantun olo blua, idjä anak indue tonggal, tuntang olo bawi tä balo; maka arä olo lewu ombo iä.

13. Haiak Tuhan mitä iä, maka iä paham angat asie de-ngae, sambil hamauh dengae: Äla manangis.

14. Limbah tä iä manggapi, mangarimas raung, palus olo idjä mätoe tendä, balalu iä hamauh: O olo tabela, jaku manjoho ikau: misik.

15. Tä olo idjä matäi tä balalu mondok, tuntang manampara hakotak. Limbah tä Jesus manenga iä akan indue.

16. Maka olo handiae nikäh angate, haiak manara Hatal-la, koae: Nabi hai djari lem-but marak ita, Hatalla djari madja utus olo ajue.

17. Tuntang britae tä sampai salepah tanah Judea, palus akan sakarä lewu idjä bakaliling.

III. — 18. Maka akan Johannes talo handiae tä im-brita murid ajue.

19. Tä Johannes mambawa muride duä biti, manjoho äwen manalih Jesus, tuntang misek: Aton ikau idjä akan indu dumah tä, atawa buah ikäi mendäh beken? —(Matt. 11,2.)

20. Amon äwen tä sampai

iä, maka äwen hamauh: Johannes pampandoi manjoho ikäi mananggoh ikau, koae: aton ikau idjä akan indu dumah tä, atawa buah ikäi mendäh beken?

21. Maka djam tä iä mam-pakäläh arä olo idjä awi peres, awi kapähä, awi dewa, tuntang akan arä olo babutä iä manenga paitä.

22. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen duä tä: Lius keton, sanan akan Johannes talo idjä gitan tuntang hining keton. Olo babutä tau mitä, olo batimpang mandjong, olo basamagh im-prasih, olo badengen mahining, olo matäi imbelom tinai, tuntang akan olo pähä belom Ewangelion insanan.

23. Salamat iä, idjä dia tan-tarang angat atäie tagal aku.

IV. — 24. Maka amon sa-rohan Johannes djari buli, iä hamauh dengan olo arä tahuu Johannes: Keton djari hagoet akan padang, handak mitä narai? Däräh humbang idjä ionggä riwut?

25. Atawa keton djari ha-goet, handak manampajah na-rai? Olo idjä hapakaian la-mos? Itä, olo idjä bahalap pakiae tuntang mangat pang-inae, iä melai intu human radja.

26. Tapi keton hagoet, han-dak mitä narai? Nabi? Toto, jaku hamanh dengan keton, iä hai bara nabi.

27. Iä tä idjä inutor surat: „Itäm, jaku manjoho malai-katku helo baum, idjä akan manatap djalam intu baum.” — (Mal.3,1.)

28. Krana jaku hamauh de-nan keton, bara karä olo awang inakan olo bawi djato nabi idjä hai bara Johannes pampandoi; tapi idjä kori k haliae huang karadjaan sorga mahin hai bara iä.

29. Maka olo handiai idjä mahininge, haiak olo pabean, manjewut Hatalla tetek, tun-tang blaku pandoi hapan pam-pandoi Johannes.

30. Tapi olo parisi tuntang guru Torat manganan tirok asin Hatalla awang akae, tun-tang djaton manjoho arepə impandoi awie.

31. Maka Jesus hamauh: Dengan äwe aku akan manan-ding pangereng olo toh? Ki-lau äwe iä? — (Matt. 11,16.)

32. Iä kilau anak olo, idjä mondok intu pakan, hatan-tehau hapan augh toh: ikäi djari manjuling akan keton, tapi keton djaton babigal; ikäi djari manatum akan ke-ton, tapi keton djaton ma-nangis.

33. Krana Johannes pam-pandoi djari dumah, djaton iä kuman lepong, djaton iä mibop anggor, tä koan keton: iä ingumpang dewa.

34. Anakolon djari dumah, iä kuman belom, tä keton hamauh: itä! toh olo. pangu-

man pamihop, kolan olo pa-bean dengan olo badosa.

35. Tapi kapintar impahalap awi karä anak kapintar.

V. — 36. Maka aton olo parisi blaku iä ombo kuman dengae, palus iä tamä human olo parisi tä mondok kuman.

37. Maka itä! aton olo bawi intu lewu tä, idjä paham badosa; amon iä mabining, Jesus mondok kuman intu human olo parisi, maka iä mimbit kasa basuang minjak.

38. Jä mendeng hila likute darah paie, haiak nianangis, tuntang mausbisa paie hapan djohon matae, sambil mam-puas tä hapan balau takoloke, tinai iä mangium paie, tuntang manata tä hapan minjak.

39. Amon olo parisi, idjä djari pakadja iä, mitä talo tä, maka koan buange: Djaka iä toh nabi, toto iä katawan, äwe tuntang kilen ampie olo bawi tä, idjä mangguläi iä, krana djetä olo badosa.

40. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Simon, aton aughku dengam. Koae: Se-wut tä, Guru.

41. Koan Jesus: Aton olo duä bili butang intu tempon rear; idjä butang limä ratus kiping, tinai idjä limä pulu.

42. Djadi, amon äwen tä djaton talo hapae manahor, maka tempon rear mempas utang äwen duä tä. Suman toh, äwe idjä akan sintia iä paham?

43. Tombah Simon, sambil hamauh: Angatku iä, idjä iempase arä. Koae dengae: Budjur aughm.

44. Balalu iä mules naharep olo bawi tä, sambil hamauh dengan Simon: Gitam olo bawi toh? Jaku djari tamä humam, danum mahin dia inengam hapa maue-njau paingku; tapi iä toh djari mambisa paingku hapan djohon matae, sambil mampuas tä hapan balau takoloke.

45. Ikau djaton djari mangium aku, tapi iä toh bara sana iä tamä, djaton djari terai mangium paingku.

46. Ikau djaton djari manata takolokku hapan undus, tapi iä toh djari manata paingku hapan minjak.

47. Tagal tä jaku hamauh dengam: dosae idjä arä tä djari iampun, krana iä paham sintia; tapi idjä iampun isut, iä sintia isut.

48. Tinai iä hamauh deng-an olo bawi: Dosam djari iampun.

49. Maka olo idjä ombo mondok kuman hamauh huang arepe: Äwe iä toh, idjä mampun dosa kea?

50. Tapi iä hamauh dengan olo bawi: Kapertjajam djari mahaga ikau, lius bewäi deng-an kasanang.

BAGI 8.

I. Jesus mangumbang arā lewu masanan Ewangelion, impabaiak muride tuntang olo beken. II. Parilesa āpat ampin petak. III. Jesus masanan kadjarian angh Hatalla, haiak manantu, āwe idjā toto muride. IV. Jesus salenga mampateneng tasik. V. Jesus manganaan dewa bara olo, tamā bawoi. VI. Jesus mampakālāh olo bawi, idjā tarobau daha, tuntang mambelom anak Jairus idjā bawi.

I. — 1. Makadjadi, limbah tä iā mangumbang karā lewu, karā patataie, sombajang haiak masanan Ewangelion kara-djaan Hatalla, tuntang äwen duäwalas tä mampahaiak iā.

2. Tinai olo bawi isut biti, idjā djari inganae dewa tuntang peres, iā tä Maria, idjā bagarā Magdalena, idjā bara iā udju dewa djari inganae;

3. Tinai Johanna, sawan Kusa, mantir ramon Herodes, tuntang Susanna, tinai arā olo beken, idjā mando-hop malandja iā hapan ramoe.

II. — 4. Djadi, amon kutoh olo djari hapumpong, tuntang bara karā lewu olo manang-goh iā, tä iā madjar hapan paribasa, — (*Matt.13,1. Mark. 4,2.*)

5. Koae: Olo panawur ha-goet, manawur binjie. Djadi, haiak iā manawure, maka belahe lawo saran djalan tuntang ihundjeng, tinai burong penda langit kuman tä lepah.

6. Tinai belahe lawo akan batu mampar; sana lembut

djetä balalu keang, basa dja-ton bara danum.

7. Belahe tinai lawo parak duhi, maka duhi tä belom haiak dengae, malambon tä.

8. Maka belahe lawo akan petak bahalap, djetä belom, tuntang mamua lipet saratus. Maka haiak iā hamauh kalotä, iā mantehau: Ewe idjā bara pinding akan mahining, buah iā mahining.

9. Maka murid misek iā, koae: Narai riman paribasa tä.

10. Koae dengan äwen: Ke-ton injoho harati talo basi-lim perkaran karadjaan Hatalla, tapi dengan olo beken tä aku hakotak hapan pari-basa, uka äwen haiak mare-nang äla mitä, tuntang haiak mahining äla haratie.

11. Maka djetoh riman pa-ribasa tä: binji tä, iā tä augh Hatalla

12. Idjā intu saran djalan, djetä olo idjā mahininge, limbah tä setau manalih, manamput augh tä bara atäie, uka äla olo tä pertjaja, tun-tang mandino salamat.

13. Idjā intu batu mampar, djetä olo, amon iā mahininge, maka dengan kahandjake iā manarima augh tä; tapi olo tä djaton timben ubate, iā pertjaja handjulo, palus intu katika tingkes iā undur.

14. Idjā lawo parak duhi, djetä olo idjā mahininge, haiak hagoet tuntang kago-pe, katataue, karāmin pam-

belome, balalu lambon djaton mamua.

15. Maka idjä intu petak bahalap, djetä olo, idjä limbah mahininge mahaga augh tä huang atäi idjä budjur bahalap, djadi djetä mamua haradjur.

III. — 16. Olo djaton pudji manolong sumbo manjangkulep tä hapan landai, atawa mingkes tä penda sasuro, tapi iä mingkes tä hong tantabae, uka olo idjä tamä mitä kalawae.

17. Krana djaton talo bahsokan, idjä dia bakarinah dapit, atawa basilim, idjä dia katawan tuntang mama-rah dapit.

18. Ingat keton, mangat mahining buabuah; krana äwe idjä bara ramo, akae karäh indahang, tapi äwe idjä djaton, bara iä karäh induan haream awang inahae aton.

19. Tä aton mananggoh iä indue tuntang paharie, tapi äwen djaton tau manggapi iä awi olo arä.

20. Maka olo masanan akae, koae: Indum tuntang paharim aton mendeng ruar, handak manjupa ikau.

21. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Induku tuntang paharingku olo djetoh, idjä mahining augh Hatalla, sambil manu-mon tä.

IV. — 22. Djadi, aton andae tinai iä djakat arut hajak

muride, sambil hamauh dengan äwen: Has, ita baraiar akan dipah danau. Palus äwen batolak. — (Matt.8,23.)

23. Maka kahum äwen baraiar iä batiroh; balawo barat akan danau, maka arut manalantai, djadi bahaja pam.

24. Tä äwen tä manggapi, mampisik iä, koae: Guru, Guru, ita nihau! Tapi iä mendeng, mampudji riak riwut, palus talo tä terai, mandjadi tadoh.

25. Limbah tä iä hamauh dengan äwen: Kwe kapertjan keton? Tapi äwen tä mikäh hengan, sambil hamauh sama arepe: Ewe kea iä toh, sampai riwut dengan danum irentahe, palus talo tä manumon aughé?

V. — 26. Maka äwen tä baraiar palus akan tanah olo Gadara, idjä tandipah Galilea. — (Mark.5,1.)

27. Amon iä djakat sarä, baaton hasupa dengae olo batuä idjä biti bara lewu hetä, idjä tahi ingumpang setan; iä djaton pudji hapakaian, tuntang djaton melai intu huma, baja intu kubur.

28. Amon iä mitä Jesus, maka iä mambawai, mahing-kep hong petak intu baue, sambil hamauh hai aughé: Narai gawingku dengam, o Jesus, Anak Hatalla idjä pangkahai? Jaku blaku intu ikau, äla mangapähä aku.

29. Krana iä manjoho dewa papa, uka blua bara olo tä. Krana olo tä djari tahi ingapähäe; kindjap olo djari masasong iä hapau rantai tun-tang ingkangkang, uka tau manonggo iä; tapi iä mangarak pasonge, balalu iä inamput dewa akan padang.

30. Maka Jesus misek iä, koae: Æwe aram? Koae: Kojan. Krana arä dewa mangumpang iä.

31. Maka karä dewa tä blaku intu iä, uka äla iä manjoho iä sewu akan nraaka.

32. Maka aton hetä kawan bawoi bakapal, murep hundjun bukit; tä dewa tä blaku intu iä, uka iä manjohoe mangumpang djetä. Djadi iä manjoho dewa tä.

33. Balalu dewa blua bara olo tä, tamä bawoi, palus kawan bawoi tä manjahewu bara tiwing mendeng akan danau, balalu buseng.

34. Amon sakatike mitä talo awang djari, äwen hadari mimbit brita tä akan lewu, tuntang karä patataie.

35. Tä olo blua, handak mitä talo awang djari, manalih Jesus, balalu supa olo idjä bara iä dewa tä djari blua, aton mondok darab pain Jesus, hapakaian tun-tang baraakal; maka olo tä mikäh.

36. Tinai olo idjä djari mitä talo tä masuman akan äwen,

kilen olo idjä ingumpang dewa tä impakäläh.

37. Maka sakarä olo idjä hakaliling äka olo Gadara blaku intu iä, uka mindah bara iä, basa olo tä paham mikäh. Maka iä djakat arut palus buli.

38. Tä olo idjä bara iä dewa djari blua blaku intu iä, uka tau rantepe dengae; tapi Jesus manjoho iä hagoet, koae:

39. Buli humam, sanan talo hai tä, idjä iawi Hatalla akam. Maka iä lius, masanan hong hapus lewu talo hai tä, idjä iawi Jesus akae.

VI. — 40. Maka djadi, amon Jesus buli, olo arä manarima iä, krana olo handiai mentai iä.

41. Tä itä! aton dumah olo hatuä, Jairus arae, iä tä kapala sinagoge; iä mahingkep darah pain Jesus, haiak blaku intu iä, uka iä tamä humae. — (Matt.9,18.)

42. Krana iä aton anake bawi tonggal, umure tokep duäwalas njelo, iä tä handak mahotus. Maka haiak iä manalih, olo arä mahupi iä.

43. Maka aton olo bawi, idjä tarohan daha duäwalas njelo katahie, idjä djari main-palepah karä ramoe akan upah tabit, tapi dialo idjä biti tau mampakäläh iä.

44. Iä tä manggapi bara likuté, nandjamming ngarimas saran klambie; hemben tä kea tarohan daba terai.

45. Koan Jesus: *Aewe mangarimas aku? Maka amon olo handiai milim, koan Petrus haiak äwen idjä dengae: Guru, olo arä mahupi tuntang mahapit ikau, kilen tinai ikau hamauh: äwe mangarimas aku?*

46. Koan Jesus: *Dia, aton idjä tantai mangarimas aku; krana aku mangkemä kwasa djari blua bara aku.*

47. Maka amon olo bawi mitä, talo tä djaton tau basilim, iä manalih hagendjä, mahingkep manjembah iä, haiak masanan akae intu baun olo handiai narai bukue iä djari mangarimas iä, tuntang iä palus käläh.

48. Koae dengae: *Sanasanang atäim, anak, kapertjam djari mandohop ikau, lius dengan salamat.*

49. Maka kahum iä magon hakotak, aton dumah olo bara human kapala sinagoge, hamauh dengae: *Anakm djari matäi; äla mampahäka Guru hindai.*

50. Tapi amon Jesus mahining djetä, palus iä tombah, koae: *Äla mikäh, pertjaja bewäi, tä iä karäh indohop.*

51. Djadi, amon iä tamä huma tä, maka iä djaton manjoho idjä biti ombo, baja Petrus, Johannes, Jakobus tuntang indu bapa anak tä.

52. Maka olo handiai mangahau manatum iä. Koan Je-

sus: *Äla keton manangis, iä djaton djari matäi, baja iä batiroh.*

53. Tä olo manatawā iä, basa äwen katawan, anak tä djari matäi.

54. Tapi iä maharak olo tä lepalepah blua, limbah tä iä manjingkap lengän anak tä, haiak mantehaue, koae: *O anak, misik!*

55. Balalu tahasenge haluli tinai, palus iä mendeng; maka Jesus manjoho olo pakanan iä.

56. Maka indu bapae sangang; tapi iä mamehä äwen tä, äla masuman akan olo talo awang mandjari.

BAGI 9.

I. Panjolak Jesus manjoho muride ha-goet, masanan augh Hatalla. II. Radja Herodes manabu Jesus. III. Jesus pakuan olo limä koaju. IV. Jesus soleke masanau akan muride, iä karäh buah kapähä, haiak manjoho äwen tä mangku iä. V. Ampin Jesus imphalap hundjuu bukit. VI. Jesus mampakäh olo tabelo, idjä iugumpang dewa. VII. Murid Jesus hatakian kahaie, tinai iä bandak blaku hukum akan olo Samaria, awang dia maku manarima Jesus. VIII. Olo rambang atäie djatos tau mandjadi murid Jesus.

I.—1. Maka iä mangahau äwen duawalas tä hapumpong, palus manenga kamber tuntang kwasa akae, bapae mawi karä dewa, haiak mampakäläh karä peres, — (*Matt.10,1.*)

2. Limbah tä iä manjoho äwen tä hagoet mambrita karadjaan Hatalla, tuntang mampakäläh olo haban.

3. Maka iä bamauh deng-an äwen: Åla keton mimbit talo enen hapa hong djalan, åla sokah, åla rambat, åla teppong, åla rear, tinai åla idjä biti keton haklambi duä.

4. Maka huma idjä inamä keton, hetä keton akan melai, sampai keton hagoet baa hetä tinai.

5. Tapi amon olo djaton maku manarima keton, blua keton bara lewu tä, tuntang petak awang intu pain keton, kibar tä akan indu toros kaksiän mawi äwen.

6. Maka äwen tä hagoet, mangumbang karä lewu, masanan Ewangelion, baik mampakäläh olo haban hetähetä.

II. — 7. Katika tä radja Herodes mahining britau karä gawie, tuntang iä njanjau, basa koan belahe: Johannes djari belom bara olo matäi. — (Matt.14,1.)

8. Koan belahe: Elias djari lembut. Koan belabe tinai: Nabi baris olo helo belom haluli.

9. Koan Herodes: Johannes tä djari inetekku, toh äwe iä tob, idjä bara iä aku mahining gawi kalotä? Maka iä nabuang mitä iä.

III. — 10. Maka amon karä rasul djari buli, iä masa-

nan akan Jesus talo bandiai awang iawie. Tä iä mimbit äwen hagoet akan kaleka benjem, tokep Betsaida. — (Matt.14,13.)

11. Amon olo arä katawan tä, palus olo tä manuntut iä; maka iä manarima olo tä, sambil mambrita akae karadjaan Hatalla, tuntang mampakäläh awang haban.

12. Maka andau djari balihang; tä äwen duäwalas tä manggapi, bamauh dengae: Lapas olo arä toh, uka iä hagoet manalih lewu tuntang pakan, manggau äkae melai, manggau talo kinae; krana hetoh ita intu äka benjem.

13. Koae dengan äwen: Kä-läh keton pakanae. Koan äwen: Ain ikäi baja limä kabawak tepong, tuntang duä kongan lauk, baka talo djetä, amon ikäi djaton hagoet, mamili talo kinan akan olo erä toh?

14. Krana olo tä eteke sampai limä kojan biti hatuä karäe. Tapi koae dengan muride: Soho olo tä mondok hatokonghatokong, malimä pulu malimä pulu.

15. Åwen tä mawie kälötä, palus manjoho olo tä mondok samandiai.

16. Limbah tä iä manduan limä kabawak tepong, tuntang duä kongan lauk tä, mananggera akan langit, mamberkat djetä, balalu manda-raie, sambil manenga tä akan

muride, uka äwen miring tā akan olo arä.

17. Maka olo tā kuman sampai besoh samandiai, tinai olo manampunan idjä tisae, manjnang duäwalas lontong.

IV. — 18. Djadi, amon iä ngabuat tuntang muride, mangat blaku doa, tā iä misék äwen tā, koae: Æwe aku, koan olo arä? — (Matt. 16,13.)

19. Tombah äwen, koae: Johannes pampandoi; koan belahe: Elias; koan belahe tinai: ikau nabi baris olo helo, idjä djari belom haluli.

20. Koae dengan äwen: Tapi äwe koan keton aku toh? Toimbah Petrus, koae: Ikau Kristus bara Hatalla.

21. Maka iä mampudji äwen tā, haiak mangahana iä masuman tā akan olo.

22. Koae: Anakolon akan buah kapähä paham, iä karäh ingunan olo bakas, kapala imam tuntang olo tamat surat, balalu impatäi, tapi iä karäh belom haluli andau telo.

23. Tinai koae dengan äwen handiai tā: Æwe idjä handak ombo aku, iä akan ngalapean arepe, sambil manggatang sampalakie akan hundjun arepe sinung andau, tuntang manuntnt aku.

24. Krana äwe idjä handak mahaga pambelome, iä akan nibau tā, tapi äwe idjä ni-

hau pambelome tagal aku, iä karäh mahaga tā.

25. Krana narai guna akan olo, djaka iä mandino sale-pah kalunen, tapi bitie nihau, atawa buah tjalaka? — (Matt. 16,26.)

26. Krana äweäwe idjä mabamen aku tuntang augbku, iä tā karäh ihawen Anakolon kea, metoh panumahe huang kahaie, huang kahain Bapa, tuntang huang kahain karä malaikat idjä brasib.

27. Maka toto, jaku hamauh dengan keton, aton isut olo idjä mendeng betoh, idjä djaton akan mangkemä pampatäi, helo bara iä mitä karadjaan Hatalla.

V. — 28. Djadi, kahanja hirah limbah iä hakotak kalötä, iä mimbit Petrus, Jakobus, Johannes mandai bukit, handak blaku doa. — (Matt. 17,1.)

29. Maka haiak iä blaku doa, ampin baue hobah, tuntang pakaiae mandjadi baputi lentah.

30. Tä itä! olo hatuä duä biti aton hakotak dengae, iä tā Moses dengan Elias.

31. Æwen tā mamala huang ampin kahaie, tuntang tahu lawin kadjariae, idjä akan ilaluse intu Jerusalem.

32. Maka Petrus tuntang äwen idjä dengae paham tirohe, tapi haiak nganganen äwen mitä kahaie, tuntang olo hatuä duä biti tā, idjä mendeng darah iä.

33. Djadi, baiak äwen duä tä handak malihi iä, Petrus hamauh dengan Jesns: O Guru, bahalap ita betoh, ikäi handak manampa tingkap telo kabawak, idjä akam, idjä akan Moses, idjä akan Elias. Tapi iä djaton tawan riman talo koae.

34. Sana limbah iä bamauh kalotä, balalu aton baunandau, idjä mangandjungen Jesus äwen telo, maka muride mikäh, mitä äwen tä tamä baunandau.

35. Palus aton lembut augh bara baunandau tä, idjä kalo-toh: lä toh Anakku, idjä äka kakilakku, hining iä!

36. Sana limbah angh tä mamala, bah Jesus kabuate bewäi hetä; maka äwen tä suni, djaton masuman akan olo talo idjäidjä, awang djari gitae katatabin tä.

VI. — 37. Maka djadi andau tinai, amon jä mohon barabu-
kit, arä olo manambang iä.

38. Tä itä! olo hatuä idjä biti bara olo arä tä mante-hau, koae: Guru, aku blaku intu ikau, tampajab anakku hatuä, krana iä tonggal.

39. Paham dewa mangum-pang iä, palus iä mambawai, tuntang dewa tä mantakan iä, sampai iä haburäh nja-mae, sanuno iä tä malihi iä, limbah manangkarap iä.

40. Muridm djari injohokin manganan iä, tapi äwen djaton tau.

41. Tombah Jesus, koae: O keton, kempang olo idjä dia pertjaja tuntang batambalik atäie, kilen katabie aku akan bindjä keton, tuntang manja-renan keton? Imbit anakm kantoh!

42. Maka baiak iä manggapi, dewa paham mantakan iä. Tapi Jesus mangotak dewa papa tä, mampakäläh anake tä, tuntang malian iä akan bapae.

43. Maka olo handiai tä sang-ang awi kahain Hatalla. Tä amon olo handiai hengan awi sakarä talo idjä iawi Jesus, maka iä bamauh dengan mn-ride:

44. Buah keton manamaän augh toh hnang pinding keton: Anakolon karäh injaragh akan lengän olo.

45. Tapi äwen tä djaton harati aughe tä, djetä kaput akee, sampai djaton katawan rimae; tinai äwen mikäh mi-sek iä tagal aughe tä.

VII. — 46. Maka aton pi-kir lembut intu äwen tä, ha-takian arepe bai. — (*Mark. 9, 34.*)

47. Tapi Jesus mitä pikir atäi äwen, balalu iä manduan anak olo idjä biti, mampen-deng iä intu balikate,

48. Haiak bamauh dengan äwen: Æwe idjä manduan anak korik tob huang arang-ku, iä mauduan aku, tinai idjä manduan aku, iä mandnan iä, idjä djari manjoho aku.

Krana äwe idjä korik haliae intu keton samandiai, iä karäh mandjadi hai.

49. Tombah Johannes, koae: Guru, ikäi bihin mitä olo manganan dewa hapan aram, tapi ikäi mangahana iä, basa iä djaton ombo ita.

50. Koan Jesus dengae: Aëla keton mangahanae, krana idjä dia malawan ita, iä mandohop ita. — (11, 23.)

51. Djadi, amon karä andaue lawoh sukup, iä akan indu inggalang, maka iä manintu baue, handak manalih Jerusalem.

52. Tä iä manjoho sarohae hagoet, palus äwen tä hagoet manalih lewun olo Samaria, uka manatap kaleka akae.

53. Tapi olo hetä djaton maku manarima iä, basa tin-tue akan Jerusalem.

54. Amon muride, Jakobus äwen duä Johannes, mitä djetä, maka iä hamauh: Tu-han, maku ikau manjoho ikäi hamauh, uka apui lawo bara langit, mampalomos olo tä, kilau gawin Elias kea horan? — (2. Radja 1, 10.)

55. Tapi iä mules, mam-pudji äwen, koae: Djaton keton tawae, baris Rogh idjä kwe keton?

56. Anakolon djaton djari dumah marusak hambaruan olo, tapi mangat mahaga iä. Balalu iä hagoet akan lewu beken.

VIII. — 57. Maka intu belat djalan, haiak iä hagoet, aton idjä biti hamauh dengae: Tuhan, aku handak ombo ikau, alo kangkwekwe panggoeltn. — (Matt. 8, 19.)

58. Koan Jesus dengae: Ason taun aton bara lowang huang petak, burong penda langit aton bara sarangan, tapi Anak-olon djaton kalekae manda-nan takoloke.

59. Koae dengan olo be-ken: Ombo aku. Koan djetä: Tuhan, maku ikau manjoho aku hagoet helo, mangubur apangku?

60. Tapi koan Jesus dengae: Naughe olo matäi mangubur olo matäi idjä baris ajue, tapi ikau buah hagoet, masanan karadjaan Hatalla.

61. Koan idjä tinai: Jaku handak ombo ikau, tapi käläh ikau manjoho aku helo, manabi arepku dengan äwen idjä huang humangku.

62. Koan Jesus dengae: Olo idjä manjingkap luku, tun-tang tampaliau likute tinai, djaton baguna akan kara-djaan Hatalla.

BAGI 10.

I. Murid Jesus udju polu biti injoboe masumau augh Hatalla; äwen buli me-nutor gawie. II. Olo Samaria idjä tan basara. III. Maria dengan Marta.

I. — 1. Limbah tä pang-kahai Tuhan mambaris tinai

udju pulu biti beken, manjoho äwen manduä manduä hagoet helo baeue, mananggoh genep lewu idjä handak ina-like. — (Matt.9,37.)

2. Maka iä hamauh dengan äwen: Talo inggetem kutohe, tapi olo bagawi isut wäi, tagal tä laku intu Tempon talo inggetem, mangat iä manjoho olo bagawi akan talo inggetem tä.

3. Lius keton; itä, aku manjoho keton kilau anak tabiri akan marak meto basiak.

4. Äla mimbit kambut, äla rambat, äla sarumpab, tinai äla keton manabi olo intu helat djalan.

5. Maka amon keton tamä human olo, awi keton hamauh helo: kasanang akan huma toh.

6. Tä, djaka hetä aton olo baris kasanang, maka kasanang keton karäh melai iutu äwen, tapi djaka dia, tä kasanang tä haluli akan keton.

7. Intu huma djetä kea keton akan melai, tuntang kuman mihop talo awang inenga olo hetä. Krana olo bagawi patut mandino upahe. Äla keton malahi huma idjä, ombo huma beken.

8. Maka amon keton tamä lewu, tuntang olo manarima keton, buah keton kuman talo awang inenga olo hetä akan keton;

9. Palus pakäläh olo haban idjä hetä, tinai keton akan

masoman akan olo tä: kara-djaan Hatalla djari manokep keton.

10. Tapi amon keton tamä lewu, tuntang olo djaton maku manarima keton, blua keton akan djalan, sambil hamauh:

11. Tunek talo kea, idjä bara lewun keton leket intu ikäi, ingibar ikäi akan keton; tapi buah keton katawan, karadjaan Hatalla djari tokep keton.

12. Jaku hamauh dengan keton: kadjarian lewu Sodom karäh mahian intu andau kiamat bara kadjarian lewu djetä.

13. Pajah Korasin! pajah Betsaida! krana djaka intu Tirus tuntang Sidon djari indjadian talo hai tä, kilau intu keton, toto, usang äwen djari makaian arepe hapan bidak, tuntang mondok huang kawo sambil manjasal. — (Matt.11,21.)

14. Tapi Tirus dengan Sidon karäh mahian intu andau hukum bara keton.

15. Tinai ikau, joh Kaper-naum, idjä djari inggatang sampai langit, ikau karäh imbaring kaugawa akan naraka.

16. Äwe idjä mahining keton, iä mahining aku, tinai idjä mangabelä keton, iä mangabelä aku; maka idjä mangabelä aku, mangabelä iä, idjä djari manjoho aku.

17. Maka äwen udju pulu

tä huli tuntang kahandjake, koae: Tuhan, karä dewa kea mahin mamenda ikäi huang aram.

18. Koae dengan äwen: Jaku djari miä setan kilau kilit lawo bara langit.

19. Itä, jaku manenga kwaswa akan keton mahundjeng handipä, kala, tuntang karä kwasan musoh, tinai djaton talo idjä tau mamapa keton, isut mahin dia.

20. Tapi äla keton handjak, basa dewa mamenda keton, tapi buah keton handjak, basa aran keton djari injurat huang sorga.

21. Maka djam tä Jesus paham kahandjake huang Rogh, sambil hamauh: Jaku manara ikau, o Apang, Tempon langit, Tempon petak, basa ikau djari manjahokan talo tä bara olo pintar, bara olo harati, tuntang djari masanan tä akan anak korik; joh Apang, krana tumon tä puna kakilakm.— (Matt.11, 25.)

22. Talo handiai djari inenga Apangku akangku, tuntang dialo idjä biti tawa, äwe Anak tä, baja Bapa, tinai äwe Bapa tä, baja Anak, tuntang äwen idjä ake Anak handak masanan tä.

23. Tä iä mules manaharep muride, sambil hamauh dengan äwen tä bewäi: Salamat matä tä, idjä mitä talo, awang gitan keton.

24. Krana jaku hamauh de-

ngan keton: arä nabi, arä radja djari haus mitä talo, awang gitan keton, tapi djaton iä mitä tä, äwen haus mahining talo, awang himing keton, tapi djaton iä mahining tä.

II. — 25. Maka itä! aton guru Torat mendeng, maninges kes iä, koae: Guru, narai patut iawiku, uka aku man-dino pambelom idjä katatahi? — (Matt.22,35.)

26. Koae dengae: Narai tarasurat huang Torat? Kilen aughe imbasam?

27. Tombah iä, koae: „Sinta pangkahai Tuhan, Hatallam, hapan salepah atäim, hapan salepah hambaruam, hapan sakarä kaabasm, hapan sakarä pikirm, tuntang sintu kolam kilau arepm kabualm.” — (3.Mos.19,18.)

28. Koae dengae: Budjur panombahm; lalus djelä, tä ikau karäh belom.

29. Tapi iä handak mambudjur arepe, sambil hamauh dengan Jesus: Äwe kea idjä kolangku?

30. Tombah Jesus, koae: Aton olo hagoet bara Jerusaleim akan Jericho, iä tä buah bigal; bigal tä malowai iä, mamukul iä, balalu bagoet, malih iä bilak matäi.

31. Maka kanatek tä aton imam hagoet, inanjak djalan tä kea, tapi sana miä iä tä, palus iä mahalau.

32. Tumon tä kea olo Lewi,

amon iä sampai äka tä, tuntang mitä iä, balalu iä maha-lau.

33. Tapi aton olo Samaria idjä halisang tantarang hetä, tuntang sana iä mitä olo tä, maka iä paham angat asie dengae.

34. Balalu iä manggapi, mameteng himange, haiak manusuh undus tuntang anggor hetä, limbah tä iä mang-gatang iä akan hundjun metoc, magah iä akan human olo, tuntang mahaga iä.

35. Maka andan tinai, amon iä handak hagoet, iä mammplua duä kiping, manenga djetä akan tempon huma, sambil hamauh dengae: Ha-ga iä toh, tinai amon aton karugim, aku handak mana-hore, amon aku karäh haluli.

36. Äwe, angatm, äwen telo tä kolan olo, idjä buah bigal tä?

37. Koae: Idjä masi iä. Tä koan Jesus dengae: Lius, awi tumon tä kea.

III. — 38. Djadi, amon Jesus dengan muride manan-djong, iä tamä lewu anu; hetä aton olo bawi, idjä Marta arae, manduan iä akan humae. — (Joh.11,1.)

39. Iä tä aton paharie idjä Maria arae; djetä mondok darah pain Jesus, mahining aughe.

40. Tapi Marta paham mam-pahäka arepe awie nguan talo, tuntang iä manggapi,

koae: Tuhan, djaton ikau paraba, paharingkn nalua aku nguan talo kabuatku wäi? Käläh ikan hamauh dengae, manjoho iä mando-hop aku.

41. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Marta, Mar-ta, ikau mampahäka tuntang mangaroh arepm awi talo arä.

42. Tapi talo Idjä bewäi djaton olich dia. Maria djari mintih bagi idjä bahalap tä; djetä djaton akan induan bara iä. — (Matt.6,33.)

BAGI 11.

I. Jesus madjar olo blaku doa. II. Je-sus mangangan dewa, haiak mampudji olo idjä manawah iä. III. Jesus ma-ngotak olo idjä batekang atäie. IV. Jesus ombe olo parisi kuman, tuntang mampudji olo halian.

I. — 1. Maka iä blaku doa intu kaleka anu; djadi amon iä terai, maka idjä biti mu-ride blaku intu iä: Tuhan, adjar ikäi blaku doa, kilau Johannes kea djari madjar mnride. — (Matt.6,9.)

2. Koae dengan äwen: Amon keton blaku doa, bnah kalotoh augh keton: Apang ikäi idjä huang sorga, käläh aram imprasih; käläh kara-djaam dumah; käläh kahan-dakm djadi, kilau huang sorga, kakai kea hundjun petak.

3. Talo kinan ikäi tnmon

kapatute tengah akan ikäi si-ning andau.

4. Ampun karä dosan ikäi, tumon ikäi kea mampun gene-p olo, idjä sala dengan ikäi; äla manamäan ikäi huang tingkes, tapi liwus ikäi bara talo papa.

5. Maka iä hamauh deng-an äwen tä: *Ewe keton ba-ra kolae, djaka iä manalibc bentok alem, sambil hamaub dengae: ulä, talasihan aku telo kabawak tepong,*

6. Basa kolangkn aton madja aku, dumah halisang, tuntang aku djaton talo ha-paku manjarongan iä.

7. Tapi iä idjä huange tombah, koae: äla maur aku; lawang djari inguntji, tuntang karä anakku aton dengangku huang äka batiroh; aku djaton tau blua, manenga akam.

8. Jaku hamauh dengan keton, alo iä diadia blua, tuntang manenga acae, basa iä kolae: maka toto iä karäh blua kea, tuntang manenga akac talo katapase, awi ka-djuroe kalotä.

9. Tumon tä koangku deng-an keton: laku, maka karäh inenga akan keton; gau, maka keton karäh sondau; tegah, maka akan keton karäh iuap. — (*Matt.7,7.*)

10. Krana genep olo idjä blaku, iä mandino, tuntang djä manggau, iä sahondau, tinai idjä manegah, acae karäh iuap.

11. *Ewe karä keton idjä bapa, djaka anake blaku tepong intu iä, tau manenga batu acae? Atawa anake blaku lauk, tuntang iä manenga bandipä acae takirin lauk tä?*

12. Atawa djaka iä blaku tanteloh, tau iä manenga ka-la acae?

13. *Tumon tä, djaka keton idjä puna papa tau manenga talo bahalap akan anak keton, kilen hindai Bapa idjä huang sorga karäh manenga Rogh brasih akan olo tä, idjä blaku intu iä?*

II. — 14. Maka iä mang-an dewa bisu. Djadi, limbah dewa tä blua, olo bisu tä hakotak. Maka olo arä beng-an. — (*Matt.12,22.*)

15. Tapi belabe olo tä ha-mauh: Hapan Beelsebul, ka-palan karä dewa, iä mang-an dewa.

16. Belabe tinai maningkes iä, blaku intu iä kata bara langit.

17. Tapi iä kasene pikir äwen tä, sambil hamauh dengan äwen: Genep kara-djaan idjä hambilang hatan-takan sama arepe, djetä akan rusak, tinai huma idjä halan-takan sama arepe, djetä akan balongkang.

18. Tob, djaka setan ham-bilang hatantakan sama arepe, kilen karadjaan ajue tau dä-hen? Basa koan keton: hapan Beelsebulaku manganan dewa.

19. Tinai djaka aku hapan Beelsebul manganan dewa, hapan äwe anak keton manganan iä? Sabab tä äwen karäh manjalan keton.

20. Tapi djaka aku manganan dewa hapan tundjuk Hatalla, tä toto karadjaan Hatalla djari sampai keton.

21. Amon idjä gagah tä hapan ganggamae manonggo kotaе, maka karä talo ai sanang.

22. Tapi amon aton dumah idjä abas bara iä, tuntang mampala iä, tä iä manduan karä ganggamae, idjä äka kaharape, palus mambagi karä talo rampase.

23. Olo idjä dia mampabaiak aku, iä malawan aku, idjä dia omba aku manampunan, iä manaburan. — (9,50.)

24. Amon dewa papa blua bara olo, maka iä mangumbang kaleka keang kamabau, manggau kasanang, tapi djaton sondau; tä koae: aku handak buli humangku, idjä ilihiku.

25. Tuntang amon iä sampai, maka iä supa tä djari imapas, tuntang imakaian.

26. Tä iä hagoet, manduan udju biti dewa beken, idjä papa baream bara iä, palus äwen tä tamä, balalu melai hetä, djadi olo tä papa baream bara solake.

III. — 27. Djadi, amon iä masanan tä, aton olo bawi bara marak olo arä mantehau,

sambil hamauh dengae: Salamat knain olo idjä djari mangandong ikau, tuntang tusu idjä djari mampatusu ikau.

28. Tapi koae: Joh, salamat olo tä, idjä mahining augh Hatalla, sambil mahagae.

29. Maka amon olo arä hamppong mahupi, koae: Djethoh puna kempang olo papa, iä manggau kata, tapi kata djaton inenga acae, terah katae Jonas, nabi tä, bewäi. — (Matt.16,4.)

30. Krana kilau Jonas indu kata akan olo Niniwe, kakai kea Anakolon akan kempang olo toh.

31. Radja bawi bara salatan karäh lembut intu andau hukum, haiak pangereng olo djetob, tuntang manipan iä, krana iä djari dumah bara saran petak, bandak mahining kapintar Salomo; tapi itä, malabien bara Salomo aton betoh. — (Matt.12,42.)

32. Olo Niniwe karäh lembut intu andau bukum, haiak pangereng olo toh, tuntang manipan iä; krana olo tä hobah awi augh Jonas; tapi itä! malabien bara Jonas aton betoh.

33. Olo djaton pudji manotong sumbo, mingkes tä intu kaleka basilim, atawa penda gantang, tapi hong tantahae, uka olo idjä tamä mitä pa-halendange.

34. Matä tä sumbon bereng; toh djaka matam budjur, tä

salepah berengm blawa; tapi djaka matam papa, tä be-rengm kaput kea.

35. Toh, buabuah, uka äla sumbo tä, idjä huangm, kaput.

36. Djaka hapus berengm blawa, djaton haliae aton kakapute, tä ikau implawa lepalepah awi pahalendang kalawa tä.

IV. — 37. Maka amon iä magon hakotak, aton olo pari si pakadja iä ombo kuman. Djadi iä tamä, balalu mondok naharep medja.

38. Maka olo parisi bengan mitä iä, basa iä djaton ma-menjau helo bara kuman. — (Matt.15,2.)

39. Tapi Tuhan hamauh dengae: Keton, olo parisi, pudji mamprasih sangkir ping-gan hila ruare, tapi huang keton kontep talo rampas tuntang kadarhaka.

40. O keton, olo humong, dia iä idjä manampa ruare, manampa huauge kea?

41. Tapi buah keton manenga belahe huange indu sadakah; tä talo handiae bahalap indu hapan keton.

42. Tapi pajah keton olo parisi, basa keton bukih manahor bean salasi, djintan tuntang karä ampin sajor, tapi hukum tuntang sintan Hatalla ingalapean keton. Talo toh patut iawi, tinai talo beken tä kea äla balahi. — (Matt.23,23.)

43. Pajah keton, olo pari si, basa keton mangilak ka-leka mondok mambatang huang sinagoge, tuntang manggau tabin olo intu pakan.

44. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo halian! basa keton kilau kubur idjä basilim, olo idjä manandjong bundjue dia katawan tä.

45. Tombah guru Torat idjä biti, sambil hamauh dengae: Guru, aughm djetä mampa-hawen ikäi kea.

46. Koan Jesus: Pajah kea keton, guru Torat, basa ke-ton mamuat tanggong intu olo, idjä babehat inanggong, tapi bitin keton pohos totok tundjur keton idjä mahin dia tanggong tä.

47. Pajah keton, basa keton mangaramat kubur nabi, tapi tato keton djari mampatäi äwen.

48. Awi djetä maka keton manontong gawin tato keton; krana äwen tä djari mampatäi iä, toh keton mangaramat kubure.

49. Tagal tä kea kapintar Hatalla djari hamauh: Jaku handak manjoho nabi dengan rasul manalih olo tä, tapi olo tä karäh mampatäi tun-tang manjasab belahe äwen tä;

50. Uka inuntut intu pang-ereng olo toh dahan sakarä nabi, idjä inusuh olo bara tamparan kalunen;

51. Bara dahan Abel palus sampai dahan Sakarias, idjä

impatäi olo intu helang mes-beh dengan human Hatalla; toto koangku dengan keton, djetä akan inuntut intu pang-ereng olo toh.

52. Pajah keton, guru Torat, basa keton djari mangai kuentjin kaharati; bitin keton mahin djaton maku tamä, tinai olo idjä handak tamä ingahana keton.

53. Maka amon iä hakotak kalotä dengan äwen, tä augh olo tamat surat tuntang olo parisi paham mahupi iä, pa-lus äwen misek iä arä per-kara,

54. Haiak manuit iä, mang-gau panggutin aughe indu bukue mandawa iä.

BAGI 12.

I. Jesus maujobo muride budjur atäie, harap Hatalla totototo, haiak mangaku iä iutu baau olo. II. Jesus mangabana olo bisit bakoho, ntntang manjobo iä mauggau talo awang toto baguna, haiak mandjaga. III. Petäh Jesus, mariksa katan katika.

I. — 1. Maka haiak olo arä hapumpong bakojakojan, sam-pai hasansarok paie, tä iä manampara madjar muride, koae: Idjä mambatang, djaga arep keton bara ragin olo parisi, iä tä kaliau.

2. Djaton talo patutup, idjä dia buap dapit, atawa basilim, idjä dia bakarinah djeha.

3. Tagal tä, talo idjä inu-tor keton huang kakaput, djetä karäh hining olo huang kalawa, talo idjä imbisik hu-ang pinding olo intu karong, djetä karäh insan olo bara hundjun sapau. — (*Matt. 10,27.*)

4. Tapi aku hamauh deng-an keton, idjä uläku: äla keton mikäh olo idjä mam-patäi bereng, tuntang limbah tä iä djaton tau mawi hindai.

5. Tapi jaku handak masuman akan keton, äwe idjä patut ingikäh keton: buah keton mikäh iä, idjä limbah mampatäi bara kwasa kea manganan akan naraka; toto, koangku dengan keton, iä tä buah ingikäh keton.

6. Djaton olo pudji man-djual limä kongan ampit duä sigar? tapi idjä kongan mahin dia kalapean Hatalla.

7. Tinai balau takolok ke-ton kea djari isä samandiae. Awi tä, äla keton mikäh, krana keton bahalap bara arä ampit.

8. Jaku hamauh dengan keton: gagene p olo idjä mang-aku aku intu baun olo, iä tä karäh ingaku Anakolon kea intu baun malaikat Ha-talla.

9. Tapi äwe idjä wilim aku intu baun olo, iä karäh iiлим kea intu baun malaikat Ha-talla.

10. Maka olo idjä manjewut augh hapae mamapa Anako-

lon, iä tau iampun; tapi äwe idjä manjapa Rogh brasih, iä dia iampun.

11. Amon keton iagah olo akan sinagoge, naharep olo hai, olo kwasa, tä äla keton gogop bapikir, kilen atawa narai augh idjä hapan keton mambudjur arep keton, atawa narai akan injewut keton.

12. Krana Rogh brasih karäh madjar keton djam tä kea talo, idjä buah injewut keton.

II. — 13. Maka idjä biti olo arä tä hamauh dengae: Guru, soho pabaringku mambagi panatau ikäi dengangku.

14. Koae dengae: Kilen ikau, äwedjari mangkat aku, mangat mamutus atawa mambagi akan keton?

15. Tinai koae dengan olo arä: Ingat keton, haga arep keton bara kisit kakoho; krana olo djaton belom awi kutoh panataue.

16. Maka iä manutor paribasa akan olo tä, koae: Aton olo tatau, tanae djari mamua paham.

17. Tä iä mangarangka huang arepe, koae: Kilen gawingku aku toh, krana djaton kalekaku mangumbo karä pangulihku malan.

18. Maka koae: Djetoh buah gawingku, aku handak mangarak karä lepaiku, palus mamangan baihai, huang djetö aku handak mangumbo sakarä pangulibku tuntang ramongku.

19. Limbah tä aku handak hamauh dengan hambaruangku: o hambaruangku, kutoh ramom, djari tatap ingkes akan arä njelo, melamelai toh, kuman ihöp haaik ramirami.

20. Tapi Hatalla hamauh dengae: O olo gila, alem toh hambaruang akan induan barai kau, tä talo idjä injepam, akan äwe tä?

21. Kakai olo idjä manampunau kutoh ramo akae, tapi iä djaton tatau huang Hatalla.

22. Maka iä hamauh dengan muride: Tagal tä aku hamauh dengan keton, äla gogop mangenang pambelom keton, narai indu kinan keton; äla kea mangenang bereng keton, narai indu pakaiyan keton. — (Matt.6,25.)

23. Pambelom hai bara talo kinan, bereng hai bara pakaiyan.

24. Ingat keton burong kak; iä djaton malau, djaton manggetem, iä djaton bara karangking, djaton bara lepau, mahin imbelom Hatalla kea iä; kilen kahalangan kahalap keton bara burong?

25. Äwe kea baris keton idjä tau mandjudju kambon umure idjä hasa awi kagoope bapikir?

26. Tapi amon keton djaton tau mawi talo awang korik saliai, kilen tinai keton gogop bapikir talo beken tä?

27. Ingat keton karä kambang, kilen iä belom; iä djaton bagawi, djaton kea mabantang, tapi jaku hamauh dengan keton, alo Salomo huang karä kahaie mahin djaton djari imakaian kilau idjä kapating kambang tä.

28. Tapi amon oru, idjä andau toh belom huang padang, palus andau tinai djetä inganan akan apui, sampai kalotä Hatalla makaiae, kilen hindai iä handak makaian keton, o olo idjä tapas pertjaja?

29. Tinai äla keton mangenang narai indu kinan keton, atawa narai indu ihop keton, äla atäi keton bembang.

30. Krana talo djetä han-diai inggau baris olo kalunen; tapi Bapa keton puna tawae, keton akan indu hapan talo tä.

31. Tapi awi keton manggau karadjaan Hatalla, tä sakarä talo toh karäh indahang akan keton.

32. Äla keton mikäh, joh kawan idjä korik; krana puna kahandak Bapa keton mangenaga akan keton karadjaan tä.

33. Djual talo ain keton, tuntang tengah sadakah. Tam-pa akan keton kambut idjä djaton tau kupid, panatau idjä djaton tau una, huang sorga, kaleka maling djaton olihc maujampaie, tuntang gagat djaton tau marusake.

34. Krana intu kaleka panatau keton, betä kea atäi keton.

35. Kahang keton buah hababat, tuntang sumbon keton buah belom.

36. Buah ampin keton sama dengan olo idjä mentai tempoe, amon iä lawoh buli bara pesta masawä, uka sana iä dumah, manegah, äwen palus muap akae.

37. Salamat karä djipen tä, idjä sondau tempoe magon mandjaga, metoh panumahe. Toto aku hamauh dengan keton, iä karäh mambabat kahange, manjoho äwen tä mondok kuman, tuntang iä karäh manggapi, manonggo äwen tä.

38. Amon iä dumah girir djadjaga idjä handuä, atawa idjä hantelo, tuntang soudau äwen kalotä: salamat djipentä!

39. Maka patut keton ming-at, djaka tempon huma kätawan djam pirä maling dumah, toto iä mandjaga, djaton nalua maliug manatas humae.

40. Tagal tä, buah keton kea tatap, krana djam, idjä dia iado keton, Anakolon karäh dumah. — (*Matt.24,44.*)

41. Koan Petrus dengae: Kileu Tuhan, ikau manutor paribasa toh akan ikäi bewäi, atawa akan olo arä kea?

42. Koan Tuhan: Äwe kea mandur huma idjä budjur tuntang pintar, idjä iangkat tempoc manonggo karä anakolohe, uka manenga bagin panginae intu puna katikae?

43. Salamat djipen djetä, idjä sondau tempoe, kahum panumahe, kalotä gawie!

44. Toto jaku hamauh denga-
an keton, iä karäh mangga-
tang iä, uka manonggo karä-
ramoe.

45. Tapi djaka djipen tä
hamauh huang atäie: Tem-
pongku djaton bahinak dum-
ah; — palus iä manampara
mamukul djipen beken, ha-
tuä bawi, haiak kuman mi-
hop tuntang mambusau arepe:

46. Tä tempon djipen tä
karäh dumal: intu andau idjä
dia ingandahe, intu djam idjä
dia tawae, palus karäh ma-
lentop iä, haiak manjama
upuhe dengan olo kianat.

47. Maka djipen, idjä ka-
tawan kabandak tempoe, tun-
tang djaton djari manatap
arepe, tinai djaton djari ma-
numon kahandak tempoe, iä
karäh buah pukul paham.

48. Tapi idjä dia djari ka-
tawan tä, tapi djari mawie
kea talo idjä mamatut iä
imukul, iä karäh buah pukul
isut. Krana genep biti, idjä
akae talo arä inenga, bara
iä arä kea karäh inggau, ti-
nai idjä äka talo arä insahan,
bara iä paham hindai karäh
ilaku.

49. Aku djari dumah, tan-
tai mantarik apui akan petak,
paham karadjingku, djaka
djetä djari intokan.

50. Tapi belo aku akan im-
pandoi dengan pampandoi,

tuntang aku paham kasekä
angatku, sampai djetä djari
hapus!

51. Aton keton mado, aku
djari dumah bandak manenga
kabuah akan hundjun pe-
tak? Dia, koangku dengan ke-
ton, tapi kabantah!

52. Krana bara toh olo li-
mä biti intu huma Idjä akan
haklahi, telo malawan duä,
tinai duä malawan telo.

53. Bapae karäh habantah
dengan anake hatuä, tinai
anake hatuä dengan bapae;
indue dengan anake bawi,
tinai anake bawi dengan in-
due; empoe bawi dengan ma-
nantue bawi, tinai manantue
bawi dengan empoe bawi.

III. — 54. Maka iä hamauh
dengan olo arä: Amon keton
mitä baunandau bila barat,
tä koan keton: udjan andaue
karäh, — tuntang toto kea
kalotä. — (Matt.16,2.)

55. Tinai amon keton mitä
riwut salatan mohon, tä koan
keton: mandang andaue ka-
räh, — tuntang toto kea
kalotä.

56. O olo baliau, ampin
petak, ampin langit tau ke-
ton mariksa, kilen keton
djaton maku mariksa ampin
katika toh?

57. Tinai buhen keton djato-
n mariksa huang arep ke-
ton, mangat mangasene ka-
budjur?

58. Maka amon ikau hagoet
haiak dengan olo idjä mala-

wan ikau, manalih olo hai, awi ikau batirok manggau pikir hong djalan, mangabu-ab arepm dengae, belä suro iä mandjidjit ikau manaharep mantir, palus mantir mandjuluk ikau akan kapiri, tuntang kapiri manutup ikau hong sipir.

59. Jaku hamauh dengam, ikau djaton blua bara hetä, sampai ikau manahor sasigar mahiu dia tapas.

BAGI 13.

I. Jesus manjoho olo hubeh. II. Jesus mampakiläh olo bawi, idjä pähä hanjawalas njelo, intu andau sabat. III. Paribasa masauan karadjaau Hatalla. IV. Jesus mampait angh akan Herodes, tuntang masauan hukum akau mawi lewu Jerusalem.

I. — 1. Maka katika tä aton isut olo manutor augh akae manahiu olo Galilea, idjä dabae djari imbalut Pilatus dengan parapabe.

2. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Kilen, angat adon keton, olo Galilea djetä paham badosa bara karä olo Galilea beken, basa iä buah talo kalotä?

3. Dia, koangku dengan keton, tapi amon keton dia hobah, maka keton samandiai karäh nihau tumon tä kea.

4. Atawa olo hanjawalas tä, idjä matäi penjet tjandi intu Siloa, aton angat adoe

kamäan keton, äwen tä basala baream bara karä olo hong Jerusalem?

5. Dia, koangku dengan keton, tapi amon keton dia hobah, maka keton samandiai karäh nihau tumon tä kea.

6. Maka iä masanan paribasa toh: Aton olo mimbul batang sikon huang pambulan anggor ajue, tuntang iä manalib, manggau buae intu taroke, tapi djaton sondaue.

7. Tä iä hamauh dengan tukang pambulan anggor tä: Itäm, djari telo njelo toh aku magon manalib, manggau buae intu batang djetoh, tapi djaton sondaue; taweng iä, kanduë iä mandjikut petak?

8. Tombah iä, sambil hamauh dengae: Naughe iä idjä njelo toh bindai, mangat aku mangali hakaliling iä, haiak manimbok mampahalap iä.

9. Mikäh iä karäh mumua; djaka dia kea, naughe ikau manawenge djeha.

II. — 10. Maka iä madjar olo huang sinagoge intu andau sabat.

11. Tä, itä! aton hetä olo bawi, idjä ingapähä talo djari hanjawalas njelo, sampai iä hadjukot, djaton tau mambudjur arepe toto.

12. Amon Jesus mitä iä, maka iä mambawa iä, tuntang hamauh dengae: O olo bawi, toh ikau käläh peresm.

13. Balalu iä mandanan leng-
äe hundjue, palus iä tä bu-
djur, tuntang manara Ha-
talla.

14. Tä kapala sinagoge,
awie blait Jesus mainpakäläh
olo intu andau sabat, tom-
bah, sambil hamauh dengan
olo arä: Kadjahawen andau
olo buah bagawi, katahin
tä käläh keton manalih, bla-
ku pakäläh, tapi äla intu
andau sabat.

15. Tombah Tuhan, koae:
O olo haliau, dia genep
biti keton pudji intu andau
sabat mengkak hadjaran ata-
wa kalidai bara dulange,
magah iä akan danum?

16. Tapi iä toh, idjä pana-
kan Abraham, idjä imasong
setan djari hanjawalas njelo
toh, djaton patut iengkak
bara pasonge tä intu andau
sabat?

17. Amon iä hamauh kalot-
ä, maka olo handiae maha-
men, idjä malawan iä, tapi
olo arä tä handjak awi talo
handiae idjä iawie.

III.—18. Maka iä hamauh:
Dengan idjä kwe karadjaan
Hatalla hindjä ampie, deng-
an narai aku akan manan-
dinge? — (Matt.13,31.)

19. Djetä kilau idjä kabawak sawi, idjä induan olo, mimbule huang pambulæ; maka djetä belom, tuntang habatang gantong, sampai burong penda langit manesek, manjarangan intu edae.

20. Koae tinai: Dengan en
aku akan mananding kara-
djaan Hatalla?

21. Djetä kilau ragi idjä kabawak, idjä induan olo bawi, iawoie dengan telo gantang tunek tepong, sam-
pai djetä lepah masem.

22. Maka iä harikas, manan-
tarang arä lewu tuntang patataie, haiak madjar olo, hagoet manjak djalan akan Jerusalem.

23. Maka aton olo idjä ha-
mauh dengae: Tuhan, kilen,
isut bewäi olo idjä mandio
salamat? Koae dengan ä-
wen tä:

24. Awu keton mangkarenä,
mangat keton tamä bauntong-
gang idjä sekä, krana koang-
ku dengan keton, arä olo
karäh mangkemä tamäe, tapi
djaton iä tau;

25. Iä tä, limbah tempon huma mendeng, manguntji bauntonggang; tä keton ka-
räh mendeng ruar, manegah bauntonggang, haiak hamauh:
o Tuhan, Tuhan, uap akan ikäi. Tapi iä karäh tombah augh keton, koae: jaku dia kasene keton, bara kwe keton.

26. Tä keton karäh hamauh:
ikäi djari mondok kuman inihop intu baum, tinai intu kaleka ikäi ikau djari madjar olo.

27. Tapi iä karäh tombah:
jaku hamauh dengan keton,
jaku dia kasene keton, bara kwe keton. Indah bara aku,

keton handiai idjä darhaka.

28. Hetä tangis tuntang keret kasingä, amon keton karäh mitä Abraham, Isaak, Jakob tuntang karä nabi huang karadjaan Hatalla, tapi keton djari inganan akan ruar.

29. Maka arä olo karäh dumah bara timor, bara barat, bara utara, bara salatan, tuntang mondok kuman huang karadjaan Hatalla.

30. Tapi itä! aton olo idjä harian, iä karäh helo, tinai aton idjä helo, iä karäh harian.

IV. — 31. Maka andau tä kea aton olo parisi isut manalih, sambil hamauh dengae: Lius, indah bara hetoh, kra-na Herodes handak mampatäi ikau.

32. Koae dengan äwen: Lius keton, sanan akan aso tä: itäm, aku manganan dewa tuntang mampakäläh olo andau toh, tinai djewu, maka andau telo gawingku karäh bapus.

33. Tapi andau toh, tinai djewu tuntang andau idjä aku akan maradjur panggoet-ku, krana djaton pudji nabi impatäi ruar Jerusalem.

34. Jerusalem! Jerusalem! ikau idjä mampatäi nabi, tuntang mamanting olo idjä injoho manalih ikau hapan batu; kilen kakindjape djari aku handak mamumpong karä anakm, kilau pehok mamum-

pong anake penda palapase; tapi keton dia maku. — (*Matt.23,27.*)

35. Itä! human keton karäh benjem. Toto aku hamauh dengan keton, keton dia akan mitä aku sampai katika tä, amon keton karäh hamauh: imberkat iä, idjä dumah huang aran pangkhai Tuhan!

BAGI 14.

I. Jesus mampakäläh olo badus intu andan sabat. II. Jesus manjoho olo randaht atäie, tuntang tan basara. III. Paribasa panginan hamalem. IV. Olo idjä handak omba Jesus buah malih talo handiai.

I. — 1. Djadi, amon iä manalih human kapalan olo parisi intu andau sabat, handak ompat kuman, maka olo mimpa, manggau kasalae. — (*Mark.3,2.*)

2. Maka itä! aton olo badus manaharep iä.

3. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan guru Torat tuntang olo parisi, koae: Kilen, patut kea mampakäläh olo intu andau sabat?

4. Tapi äwen tä suni. Paulus Jesus mimbing iä, mampakäläh iä, tuntang manjoho iä hagoet.

5. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Ewe baris keton, djaka kalidaie atawa sapie lawo huang kali

intu andau sabat, idjä dia palus mandjidjit tä blua ?

6. Djadi äwen tä gagom, djaton tau tombah aughe tä.

II. — 7. Maka iä inanutor paribasa akan olo panggil, apon iä mitä olo tä mintih kaleka mondok mainbatang, sambil hamauh dengae.

8. Amon ikau irawäi olo manalih pesta masawä, äla ikau mondok intu kaleka idjä inambatang, mikäh aton olo, idjä bahalap bara ikau, irawäie kea;

9. Belä amon dumah, idjä djari marawäi keton duä, karäh hamauh dengam: undur ikau, naughe iä ngambo; — tä ikau tuntang mahamen akan kaleka idjä tapakan liwa baliai.

10. Tapi djaka ikau irawäi olo, buah ikau mondok intu kaleka idjä tapakan liwa baliai, uka amon dumah idjä marawäi ikau, tä iä karäh hamauh dengam: ulä, palus ngambo. Tä ikau supa horumat intu baun olo, idjä hindjä ikau mondok kuman.

11. Krana genep biti idjä manggatang arepe, iä akan imparandah, tinai idjä mamparandah arepe, iä akan ingatang.

12. Tinai iä hamauh dengan olo idjä djari pakadja iä: Amon ikau mawi panginan, äla marawäi kolam, äla paharim idjä kalambutan, äla paharim idjä tato, äla olo

tatau idjä hindjä lewum, belä äwen marawäi ikau tinai, mamaläh.

13. Tapi amon ikau mawi panginan, rawäi olo pähä beloin, olo bakudong, olo batimpang, olo babutä.

14. Tä ikau salamat, basa äwen djaton talo hapee mamaläh; krana djetä karäh imaläh akam metoh kamisik olo tetek.

III. — 15. Maka idjä biti olo idjä ombo mondok kuman, amon iä mahining aughe tä, iä hamauh dengae: Salamat olo tä, idjä karäh kuman tepong huang karadjaan Hatalla.

16. Koae dengae: Aton olo idjä mawi panginan hamalem hai, tuntang iä marawäi arä olo. — (*Matt.22,2.*)

17. Djadi, amon djam panginan hamalem tä djari sampai, maka iä manjoho djipäe, masanan akan olo panggil: Has talih, basa talo handiai djari simpan.

18. Maka olo handiai tä uras mahakan. Koan idjä dengae: Aku djari mamili tana, patut aku hagoet manjengoke; aku blaku intu ikau, naughe aku toh.

19. Koan idjä tinai: Jaku djari mamili limä kapasang hadangan, toh aku hagoet, bandak mitä ampie; jaku blaku intu ikau, naughe aku toh.

20. Koan idjä tinai: Jaku

taheta masawä, awi tä aku djaton tau manalih.

21. Maka djipen tä buli, masanan talo tä akan tempoe. Tä tempon huma sangit, palus hamauh dengan djipäe: Lius gulogulong akan djalan tuntang akan pakan lewu, imbit tamä hetoh karä olo pähä belom, olo baku-dong, olo babutä, olo batimpang.

22. Limbah tä djipen tä hamauh: Tuan, djadi kilau augh sohom, tapi aton bindai boang kaleka.

23. Koan tempoe dengan djipäe: Lius akan karä djalan ruar, akan hetähetä, hadja-djuan olo tamä, uka humangku kontep.

24. Krana jaku hamauh dengan keton, dialo idjä biti, idjä puna irawäi tä, akan mangkemä panginangku hamalem tä.

IV. — 25. Maka arä olo ombo iä manandjong, tä iä mules, sambil hamauh deng-an äwen:

26. Djaka olo mananggoh aku, tuntang djaton manjingi indu bapae, anak sawae, paharie, betaue, tinai pambelom ai kea, maka iä djaton tau mandjadi muridku.

27. Tinai äwe idjä dia mananggong sampalakie haiak ombo aku, iä djaton tau mandjadi muridku.

28. Tapi äwe baris keton, idjä handak mamangun hu-

ma, idjä djaton mondok helo mitong balandjae, djaka ou-bet kea ramoe hapae mahapus tä.

29. Belä limbah iä mingkes galange, tuntang djaton tau mahapuse, olo handiai idjä mitä talo tä bala-lea iä,

30. Sambil hamauh: Olo toh manampara mamangun, tapi djaton olihe mahapuse.

31. Atawa radja äwe, idjä handak maranggar radja be-ku, idjä djaton mondok he-lo manirok, djaka iä dengan sapulu kojan biti tau hatan-takan dengan idjä handak mantakan iä, mimbit duä pulu kojan biti?

32. Djaka angate dia, tä iä manjoho olo, metoh iä kedjau bindai, blaku haka-buah.

33. Tumon tä kea genep bitin keton, idjä dia malibi awang baris ai samandiai, djaton tau mandjadi mu-ridku.

34. Ujah tä talo bahalap; tapi amon ujah djadi batawah, hapan en olo tau mang-ahingé tinai?

35. Djetä djaton baguna akan tana, dia kea indu timbok talo imbul, baja dje-tä inganan olo bewäi. Äwe idjä bara pinding akan ma-hining, buah iä mahiqing.

BAGI 15.

Asin Hatalla dengan olo badosa inarang Jesus hapau teo paribasa: I. Tabiri idjä djari hajang; II. ringgit idjä djari hajang; III. olo tabela idjä djari hajang.

I. — 1. Maka arä ampin olo pabeau tuntaug olo badosa mananggoh iä, handak mahining aughe.

2. Tä olo parisi dengan olo tamat surat bakotok, koae: Iä toh manarima olo badosa, ombo iä kuman.

3. Tapi iä manutor pari-basa toh akan äwen, koae:

4. Æwe keton, idjä tabirie saratus kongan, dja-ka haiang idjä, idjä djaton inalihî djalatién pulu djalatién tä huang padang, palus manggoang manggau idjä haiang tä sampai sondau? — (Matt. 18,12.)

5. Maka limbah iä sondau tä, iä mauggatange akan hundjun bahae tuntang kahan-djake.

6. Sana amon iä buli humae, maka iä mangahau karä kolae, tuntang karä olo idjä kalewun ai hapumpong, sambil hamauh dengan äwen: Handjahandjak keton haiak aku, krana aku djari sondau tabiringku idjä djari lajang.

7. Jaku hamauh dengan keton: kakai kea aton kahan-djake huang sorga tagal idjä biti olo badosa idjä hobah, malabien bara tagal djalatién

pulu djalatién olo tetek, idjä dia susah hobah.

II. — 8. Atawa bawi idjä kwe, idjä bara ringgit sapulu kabawak, djaka haiang idjä kabawak, djaton iä manotong sumbo, mampas huma, haiak manggau totototo sampai sondau?

9. Maka limbah iä sondau, iä mangahau karä kolae, tun-tang karä olo idjä kalewun ai hapumpong, sambil hamauh: Handjahandjak keton haiak aku, krana aku djari sondau ringgitku, idjä djari hajang.

10. Kakai, koangku deng-an keton, aton kahandjak intu baun malaikat Hatalla tagal idjä biti olo badosa idjä hobah.

III. — 11. Tinai koae: Aton olo idjä bara anak batuā duā biți.

12. Maka idjä busu hamauh dengan bapae: O apang, te-nge akangku baris ramo idjä bagin ajungku. Maka iä mam-bagi panataue akan äwen duā tä.

13. Djaton tahi limbah tä, anake idjä busu tä manam-punan karä ramoe, palus ha-goet akan lewu kedjau; hetä iä manganan karä ramoe awi kapapan gawie.

14. Djadi, amon iä djari mampalepah talo handiae, tä lau paham mananjap hapus tanah tä, tuntang iä paham katapase.

15. Tä iä lius, mampatempo

arepe intu olo tanah tä; olo tä manjoho iä akan tana, manonggo bawoi.

16. Maka iä nahuang manjuang knaie hapan awang talo idjä kinan bawoi, djetä mahin djaton olo manenga akae.

17. Maka amon iä taratahiu arepe, tä iä hamauh: Kutoh olo buruh intu apangku, uras arä talo kinae, tapi aku toh rusak awi lau.

18. Jaku handak hagoet, buli apangku, sambil hamauh dengae: o apang, jaku djari sala hong sorga tuntang intu baum.

19. Jaku dia baguna hindai inggarä anakm, käläh manjaima aku dengan barobam bewäi.

20. Maka iä hagoet, manalih bapae. Djadi bara pesae kedjakedjau, maka bapae mitä iä, tä iä paham angat asie dengae, palus hadari, mamalok ujate, sambil mangium iä.

21. Maka anake hamauh dengae: O apang, jaku djari sala hong sorga tuntang intu baum, aku djaton baguna hindai inggarä anakm.

22. Tapi bapae hamauh dengan anakolohe: Imbit blua klambi awang kapala bahalap, kepan tä intu iä, kepan tisin intu lengäe, tuntang sarumpah intu paie.

23. Tinai imbit anak sapi idjä baseput, sambalih tä, ita

bandak kuman haiak ramiranji.

24. Krana anakkku toh djari matäi, belom haluli, iä djari nihau, sondau tinai. Maka äwen tä ramirami.

25. Maka anake idjä bakas aton hong tana; amon iä buli djari tokep huma, tä iä mahining augh olo busik tuntang babigal.

26. Palus iä mambawa anakolooh idjä biti, misek iä, nrai talo tä?

27. Koae dengae: Andim djari dumah, maka bapam djari mampatäi anak sapi idjä baseput, basa iä djari sondau baluli budjur bahalap.

28. Tä iä sangit, djaton maka tamä. Maka bapae blua mangatau iä.

29. Tapi iä tombah, sambil hamauh dengan bapae: Itäm, djari arä njelongku aku bagawi akam, tuntang dialo sindä aku manangkalau prentahm, maka akangku djaton ikau pudji manenga anak kambing, uka aku ramirami dengan kolangku.

30. Tapi sana anakm toh, idjä djari manganan pantaum awie habandong, djari dumah, palus ikau mampatäi akae anak sapi idjä baseput.

31. Maka bapae hamauh dengae: O anak, ikau magon hindjä aku, karä talo ajungku ajum kea.

32. Maka patut ita barami-

rami tunlang handjak, krana andim toh djari matäi, belom haluli, iä djari nihau, sondau tinai.

BAGI 16.

I. Paribesa mandur huma, idjä dia budjur tapi pintar. II. Jesus mampudji elo bisa bekoko, tuntang elo pahabaudong. III. Olo tatau dengan Lassarus olo pähä belom.

I. — 1. Tinai iä hamauh dengan muride: Aton olo tatau, idjä bara mandur humae; iä tä indawa olo intu tempoe, manganan rainon tempoe.

2. Tä tempoe mambawa iä, sambil hamauh dengae: Kilen aku mahining perkararam kalotoh? Rinting itong karä ramongku katahin panggaum, krana ikau djaton tau indu mandur bindai.

3. Tä koan huang mandur: Narai patut gawingku, basa tempongku manipas aku mahaga humae? Mangali djaton aku tau, manjadakah aku mahamen.

4. Tawangku talo idjä buah iawiku, uka, amon aku batipas karäh bara gawingku, olo palus manduan aku akan humae.

5. Balalu iä mainbawa kakarä olo idjä butang intu tempoe, sambil hamauh dengan idjä solake: Pirä utangm dengan tempongku?

6. Koae: Saratus otong undus. **Koae dengae:** Duan suratm, mondok, bintik djadjeleng limä pulu.

7. Limbah tä iä hamauh dengan idjä tinai: Ikuu, pirä utangm? **Koae:** Saratus kadaiparäi. **Koae dengae:** Duan suratm, bintik hanja pulu.

8. Maka tempoe manara mandur idjä pamikir tä, basa iä pintar gawie; krana baris olo kalunen toh pintar bara baris kalawa intu djalahajue.

9. Maka jaku kea hamauh dengan keton: tampa sobat keton hapan mamon tä, (*rimae : panatau,*) idjä puna panipu, uka, amou keton matäi, äwen manduan keton akan tingkap idjä katatahi.

10. Idjä budjur dengan talo awang korik haliae, iä kea budjur dengan talo awang hai; tapi idjä pamikir hong talo awang korik haliae, iä kea pamikir hong talo awang hai.

11. Maka amon keton djaton budjur dengan mamon awang panipu tä, äwe handak mandjuluk akan keton talo awang toto?

12. Tinai amon keton djaton budjur dengan talo awang dia ain keton, äwe handak manenga akan keton talo idjä ain keton?

13. Djipen djaton tau manempo haiak duä; krana iä karäh basingi idjä, sintu idjä,

atawa iä heret dengan idjä, inangabelä idjä. Keton djaton tau manempo Hatalla haiak manempo mamon. — (*Matt. 6,24.*)

II. — 14. Maka karä aughe tä hining olo parisi kea, idjä bisit bakoho; tä äwen hababaka iä.

15. Maka iä hamauh dengan äwen: Keton idjä mampa-halap arep keton intu baun olo, tapi Hatalla kasene atäi keton. Krana talo idjä hai intu olon, djetä indjilek Hatalla.

16. Torat dengan karä nabi tä manudjum sampai Johannes; bara katika tä karadjaan Hatalla imbrita, tuntang sep-simpan olo mandjudju arepe tamäe.

17. Tapi murah langit dengan petak nihau, bara idjä katistik Torat baduro.—(*Matt. 5,18.*)

18. Idjä manganan sawae masawä beken, iä habandong, tinai idjä masawä idjä ingaan banae, iä habandong kea.

III. — 19. Maka aton olo tatau, iä makaian arepe hapan baludu tuntang benang lamos, haiak belom ramirami sining andau, tuntang kahaie.

20. Tinai aton olo pähä belom, Lasarus arae, iä men-ter intu bauntonggang olo tatau tä, kontep buhite.

21. Tuntang iä radjin mam-besoh arepe hapan talo awang gagar bara medjan olo tatau

tä; tapi aso bewäi manalih, mandjelap buhite.

22. Djadi, olo pähä belom tä matäi, palus iä inanggong malaikat akan pakuan Abraham.

23. Maka olo tatau tä matäi kea, tuntang ingubur. Maka bara huang naraka iä mananggera, metoh iä hong kapähä, tä iä mitä Abraham bara kedjau, tuntang Lasarus intu pakuae.

24. Palus iä mangkariak, koae: O apang Abraham, pasi aku, soho Lazarus, uka iä manindjek totok tundjuke bewäi huang danum, hapaé manajdingen djelangku; krana aku paham kapähä huang njalan apui toh.

25. Tapi koan Abraham: Anak, ingalm, ikau djari manduan kamangatm kati-kam belom, tapi Lazarus djari mandino kapähäe; maka toh iä impangat, tapi ikau ingapähä.

26. Idjä baris tinai, aton kea helat hai helang ikäideng-an keton, awi tä djaka idjä hila toh handak mindah manalih keton, djaton tau; tinai idjä hila bikau djaton kea tau mindah manalih ikäi.

27. Koae: Amon kalotä, aku blaku intu ikau, uka ikau manjoho iä manalih hu-man apangku.

28. Krana aton paharingku limä biti, uka iä nasanan

akae, belä äwen tä kea akan kaleka kapähä toh.

29. Koan Abraham dengae: Surat Moses dengan karä nabi aton intn iä; djetä buah äwen mahininge.

30. Koae: Dia, apang Abraham, tapi djaka idjä biti olo matäi mananggoh iä, tä iä karäh hobah.

31. Tapi koan Abraham dengae: Amon äwen tä djaton mahining Moses dengan karä nabi, alo olo matäi belom haluli, mahin djaton kea iä maku pertijaja.

BAGI 17.

I. Talo äka tantarang akan indu dumah; patut olo radjin mampun kasalan kolae; kwasan kapertjaja; murid Jesus patut randah atäie. II. Jesus mampakilah aspuu biti olo basamagh. III. Panumah karadjaan Hatala.

I. — 1. Maka iä hamauh dengan muride: Djaton tau dia talo panantarang akan dumah, tapi pajah iä, idjä mampalembut talo panantarang tä!

2. Bontong iä, djaka bindang batuingkepan intu ujate, palus iä ilaboli huang tasik, bara iä manantarang atäi idjä biti olo korik toh. — (Matt. 18,6.)

3. Buah keton batawat. Amon paharim sala dengam, pudji iä, tapi amon iä manjasal, ampun iä.

4. Tinai alo iä hangkudju

idjä andau sala dengam, tuntang hangkndju kea iä haluli tanggoh ikau, sambil hamauh: aku manjasal, — tä patut ikau mampun iä.

5. Maka rasnl hamauh dengan Tuhan: Dahang kaper-tjajan ikäi.

6. Koan Tuhan: Djaka keton aton bara kaper-tjaja kilau bawak sawi brangai, alo keton hamauh dengan batang sikon toh: rukat arepm, indah akan tasik, — maka iä karäh manumon augh keton.

7. Æwe keton idjä bara djipen, idjä malan atawa manjakatik metoe, idjä hamauh dengan djipae tä, amon iä buli bara tana: palus kantoh, mondok kuman?

8. Djaton iä akan hamauh dengae: kuan panginangku belo, tatap arepm manonggo aku katabingku kuman mi-hop, limbah tä ikau tau kuman mi-hop kea?

9. Pudji kea iä manjewut tarimakasih akan djipen tä, basa iä djari mawi talo awang injohoe? Angatku dia.

10. Kalotä kea keton, amon keton djari mawi talo handiai, awang keton injoho mawie, tä keton patut hamauh: ita toh djipen idjä dia baguna, krana gawin ita babaja tumon kapatute bewäi.

II. — 11. Maka djadi, amon iä hagoet akan Jerusalem, iä mahoroe bentok Samaria tuntang Galilea.

12. Djadi, amon iä tamä lewu hetä, aton hasupa denga-ae sapulu biti olo basamagh, idjä mendeng bara kedjau.

13. Æwen tä mautehau, koae: O Jesus, Guru, pasi ikäi.

14. Amon iä mitä äwen tä, iä hamauh dengae: Lius, prahan arep keton akan imain. Maka djadi, kahum äwen manalih, äwen tä salenga brasih. — (3.Mos.13,2.)

15. Tapi idjä biti äwen tä, amon iä mitä arepe djari kä-läh, haluli tinai, tuntang manara Hatalla hai aughe;

16. Palus iä mahingkep.darah pain Jesus, manarimakasih intu iä; maka olo tä olo Samaria.

17. Tombah Jesus, sambil hamauh: Djaton sapulu biti idjä djari brasih? Kwe äwen djalatien tä?

18. Djaton iä maku haluli, maborumat Hatalla, baja idjä toh, idjä beken utuse?

19. Maka iä hamauh denga-ae: Mendeng, lius, kapertjam jam djari mandohop ikau.

III. — 20. Maka amon olo parisi misek iä: Prea kara-djaan Hatalla dumah? — tä iä tombah aughe, koae: Panumah karadjaan Hatalla djaton gitan, djaton ramirami.

21. Djaton kea olo akan hamanh: itä hetoh, itä. kanih; — krana karadjaan Hatalla puna intu huang keton.

22. Maka iä hamauh denga-

an muride: Katika karäh sampai, amon keton haus mitä idjä andau bara karä andau Anakolon, tapi keton dia akan mitä tä.

23. Amon olo karäh hamauh dengan keton: itä hetoh, itä kanih; — äla keton lius, äla keton omvae.

24. Krana kilau kilat idjä manjabintir bara saran langit silae, mamantjar palus sarae hila silae, kalotä kea Anakolon intu andau ajue dapit. — (Matt.24,27.)

25. Tapi helo bara tä iä akan buah kapähä paham, tuntang inganan kempang olo djetoh.

26. Maka kilau djaman Noah horan, kakai kea metoh panumah Anakalon dapit.

27. Olo kuman mihop, masawä babanä, sampai andau Noah tamä banana, palus danum soho tä dumah, marusak olo tä samandiai. — (1.Mos.7,7.)

28. Tinai kilau horan djaman Lot, olo kuman mihop, mamili mandjual, mambulan mamangun;

29. Tapi andau Lot blua bara Sodom, tä udjan apui tuntang barirang lawo bara langit, marusak iä samandiai. — (1.Mos.19,15.)

30. Kalotä kea karäh intu andau tä, amon Anakolon karäh mamarah, dumah.

31. Intu andau tä, äwe idjä hundjun sapau, tuntang ra-

moe aton huang huma, äla iä mohon manduan tä; tinai äwe idjä hong tana, tumon tä kea, äla iä mules tahiuramoe idjä hila likute.

32. Ingat keton sawan Lot.

33. Äwe idjä handak maha-ga pambelome, iä akan ni-hau tä, tapi äwe idjä nihau tä, iä karäh mahagae.

34. Jaku hamauh dengan keton: alem tä duä biti karäh hindjä huang sasuro idjä; maka idjä biti karäh induan, idjä karäh ilihi.

35. Duä biti karäh hindjä manggiling talo; idjä biti karäh induan, idjä ilihi.

36. Duä biti karäh hindjä hong tana; idjä biti karäh induan, idjä ilihi.

37. Tombah äwen tä, sam-bil hamauh dengae: Hong kwe, Tuhan? Koae dengan äwen: Hetä kaleka hantu, hetä burong kamiak hakam-peleng!

BAGI 18.

- I. Jesus manjoho olo blaku doa haradjur,
 - II. tuntang randah atäie, kilau olo pa-bean.
 - III. Jesus mangilik anak olo.
 - IV. Olo tatan bahali tamä karadjaau Hatalla.
 - V. Jesus massanan kapähä, idjä akan bnah iä.
 - VI. Iä mampakalih olo babutä tokek Jericho.
-

I. — 1. Maka iä manutor paribasa kea akan olo tä, hapee manjoho olo blaku doa haradjur, äla tendur.

~~~~~
Luk. 17. 18.

2. Koae: Aton mantir intu lewu anu, idjä dia mikäh Hatalla, dia mahamen olo.

3. Maka aton balo huang lewu tä, idjä mananggoh iä, koae: Käläh ikau mambudjur aku dengan olo idjä mawi aku.

4. Maka tahi iä djaton ma-ku; tapi limbah tä koan bu-anje: Alo aku dia mikäh Ha-talla, dia mahamen olo,

5. Tapi basa balo tä pa-ham mambisau aku, aku han-dak mambudjur iä, belä iä ma-gon dumah, manjanjau aku.

6. Tä koan Tuban: Hining keton augh mantir parajap tä.

7. Kilen tinai Hatalla, djaton iä bandak mambudjur baris olo intibe, idjä mam-bawa blaku intu iä handau hamalem? handak iä langak dengae?

8. Aku hamauh dengan ke-ton, badjeleng iä karäh mam-budjur äwen. Tapi Anakolon, amon iä karäh dumah, aton iä karäh supa kapertjaja hong petak?

II. — 9. Maka iä manutor kea paribasa toh akan isut olo, idjä manggarä arepe ba-halap, tuntang mangabelä olo beken, koae:

10. Aton olo duä biti ma-nalih human Hatalla, bandak blaku doa, idjä olo parisi, tinai idjä olo pabean.

11. Maka olo parisi tä men-deng mambaris arepe, blaku doa kalotoh: O Hatalla, jaku manarimakasih intu ikau, ba-

sa aku dia kilau olo beken, dia bigal, dia pamikir, dia pahabandong, dia kea kilau olo pabean toh.

12. Jaku puasa handuä sindä minggo, karä talo ajungku imbagiku bagi sapulu, tuntang manenga idjä.

13. Maka olo pabean tä mendeng bara kedjau, djaton kea maku mananggera akan langit, baja iä manegah usoke, koae: O Hatalla, pasi aku, olo badosa!

14. Jaku hamaub dengan keton, iä buli bumaue bahalap bara olo djetä; krana idjä manggatang arepe, iä impa randah, tapi idjä mamparan dah arepe, iä inggatang.

III. — 15. Maka aton kea olo mimbit anak olo korik acae, mangat iä nimbing, mamberkat äwen. Amon muride mitä tä, maka äwen mampudji olo tä. — (Matt. 19, 13.)

16. Tapi Jesus mambawa äwen, koae: Naughe anak olo mananggoh aku, äla manghana iä; krana acae aton karadjaan Hatalla.

17. Toto, jaku hamaub dengan keton, äwe idjä dia manarima karadjaan Hatalla kilau anak olo, iä djaton akan tamä hetä.

IV. — 18. Maka aton mantir misek iä, koae: O Guru idjä bahalap, narai patut iawiku, mangat aku mandino pambelom idjä katatahi?

19. Koan Jesus dengae: Buhen ikau manjewut aku bahalap? Djaton idjä bahalap baja tikas Idjä bewäi, iä tä Hatalla.

20. Prentah puna tawam: „äla ikau habandong, äla ikau mampatäi olo, äla ikau manakau, äla ikau manandjarro, horumat indu bapam.” — (2.Mos.20,12.)

21. Koae: Sakarä talo tä djari ihagaku bara pesangku tabelia palus sampai toh.

22. Amon Jesus mahining aughe tä, maka iä hamauh dengae: Idjä talo katapasm hindai; djual karä talo ajum, bagi regae akan olo pähä belom, tä ikau bara pauatau bong sorga; limbah tä kantoh, ombo aku.

23. Tapi haiak iä mahining aughe tä, iä paham kapähä atäie, krana iä paham katataue.

24. Amon Jesus mitä, iä paham kapähä atäie, maka iä hamauh: Paham kahali olo, idjä arä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

25. Murah hadjaran mahroe lowang pilus, bara olo tatau tamä karadjaan Hatalla.

26. Tä koan olo idjä mahining tä: Amon kalotä, äwe kea tau salamat?

27. Koae: Talo awang dia tau mandjadi awi olon, tau mandjadi awi Hatalla.

28. Koan Petrus: Itäm, ikäi djari malihî talo handiai, tuntang djari ombo ikau.

29. Koae dengae: Toto, jaku hamauh dengan keton, djaton olo, idjä djari malih humae, atawa indu bapae, atawa pararie, atawa anak sawae, tagal karadjaan Hatalla,

30. Idjä dia manduan tä tinai balipelipet hetoh, tinai hila kanih pambelom idjä katatahi.

V. — **31.** Maka iä manduan äwen duawelas tä, sambil hamauh dengan äwen: Itä, ita akan Jerusalem, maka talo handiai akan tulus, awang injurat nabi tahuu Anakolon.

32. Krana iä karäh indju-luk akan olo kapir, tuntang karäh ihababaka, impahawen, iludja olo.

33. Tinai iä karäh imukul sapu, balalu impatäi olo, tapi andau telo iä karäh belom haluli.

34. Maka äwen tä djaton harati idjä kabawak karääughetä, djetä kaput intu iä, djaton äwen tawan talo koae.

VI. — **35.** Djadi, amon iä tokep Jerigho, aton olo babutä mondok intu saran djalan, manjadakali. — (*Matt. 20, 29.*)

36. Amou olo tä mahining olo arä mahalau, maka iä misck, narai tä?

37. Tä olo masuman akae, Jesus bara Nasaret mahalau.

38. Palus iä mambawai, koae: O Jesus, anak Dawid, pasi aku!

39. Maka olo idjä manan-

djong helo mampudji iä, uka iä suni; tapi iä paham bare-am mambawai: O anak Dawid, pasi aku!

40. Maka Jesus tendä, manjoho olo manduae tokep iä; tä amon iä tokep, Jesus misek iä,

41. Koae: Narai kahandakm iawiku akam? Koae: Tuhan, mangat aku tau mitä talo.

42. Koan Jesus dengae: Djadi, marenang ikau, kapertjam djari mandohop ikau.

43. Palus iä tau mitä, tungtang ombo iä haiak manara Hatalla. Maka olo handiai, idjä mitä talo iä, mahorumat Hatalla.

BAGI 19.

I. Jesus madja Sakeus. II. Paribasa tuo idjä mansshan sapulu tail intu djipac. III. Jesus tamä Jerusalem. IV. Jesus masanau hukum akan mawi lewu Jerusalem. V. Jesus maharak olo bedang bara human Hatalla.

I. — **1.** Maka Jesus tamä, balalu mahoroë Jerigho.

2. Maka aton olo hatuä hetä, Sakeus arae, iä kapalan olo pabean, tuntang tatau.

3. Iä nahuang mitä Jesus, kilen kea ampie, tapi djaton tau awi olo arä, basa iä pandak.

4. Maka iä hadari manjalehan arepe, manjakäi batang sikon, mangat tau mitäe, krana betä iä akan mahalau.

5. Djadi, amon Jesus sampai kaleka tä, maka iä mananggera, balalu mitä iä, haiak hamauh dengae: O Sakeus, mohon djeledjeleng; krana andau toh aku handak madja humam.

6. Tä iä badjeleng mohon, sambil mimbit iä dengan kahandjake.

7. Tapi olo handiai, idjä mitä tä, bakotok, koae: Olo badosa inanggohe, madja humae.

8. Maka Sakeus mendeng, sambil hamauh dengan Tuhan: Itäm Tuhan, sabagi karä ramongku handak inengaku akan olo pähä belom, tinai amon aku djari mamikir talo enen bara olo, aku handak maliae lipet äpat.

9. Koan Jesus dengae: Andau toh huma toh injalamat; basa iä tä kea panakan Abraham.

10. Krana Anakolon djari dumah, handak manggau tuntang manjalamat olo idjä djari vihau.

II. — 11. Maka amon olo arä manjenäh mahining, iä manutor paribasa hindai, basa iä tokep Jerusalem, tuntang olo tä mado, karadjaaan Hattala balalu akan bakarinah.

12. Tä iä hamauh: Aton olo idjä hai utuse hagoet akan tanah kedjau, uka iä manduan karadjaaan akae; limbah tä iä handak buli tinai. — (Matt.25, 14.)

13. Maka iä mambawa dji-pae sapulu biti, tuntang manenga akae sapulu tail, haiak hamauh dengan äwen: Awi keton badagang hamodal tä, sampai aku dumah.

14. Maka olo tanah ajue manjingi iä, palus manjoho manjak iä, koae: Ikäi djaton maku, iä toh indu radjan ikäi.

15. Maka djadi, amon iä buli, limbah iä manduan karadjaaan, iä manjoho olo mambawa karä djipae tä, idjä akae manenga reare, uka iä mahining, pirä hudjong äwen.

16. Tä aton dumah idjä solake, koae: Tuan, tail ajum djari bahudjong sapulu tail.

17. Koae dengae: Käläh, djipen idjä bahalap, basa ikau budjur dengan talo awang korik haliai, maka toh ikau kwasa marentah sapulu lewu.

18. Maka aton dumah idjä tinai, koae: Tuan, tail ajum djari babudjong limä tail.

19. Koae dengan djetä: Ikau akan marentah limä lewu.

20. Maka idjä tinai dumah, koae: Tuan, toh tail ajum, idjä bihibihin ingkesku huang saputangan.

21. Krana aku mikäh ikau, basa ikau olo karas; ikau manduan talo, idjä dia djari ingkesni, ikau manggetem talo, idjä dia djari imbulm.

22. Koae dengae: Tumon augh totokm aku handak mahukum ikau, o djipen idjä

papa; djari tawam, aku toh olo karas, manduan talo idjä dia ingkesku, manggetem talo idjä dia imbulku:

23. Tä buben ikau dia mahatangan reariku akan tukang wang, mandjalan tä, uka haiak panumahku aku tau manduae tuntang anake?

24. Palus iä hamauh dengan olo idjä mendeng darahé: Duan tail tä bara iä, tengä tä akan idjä sapulu.

25. Koan äwen tä dengae: Tuan, ai aton supnlu tail!

26. Krana jaku hamauh dengan keton: genep biti idjä bukikh mina talo, acae karäh indahang baream; tapi bara idjä djaton bukikh, bara iä karäh induan kea awang aton intu iä.

27. Tapi musohku tä, idjä dia maku jaku indu radjae, imbit iä kantoh, tetek iä intu baungku.

III. — 28. Limbah iä hamauh kalotä, maka iä bagoet helo baun äwen manalih Jerusalem.

29. Djadi, amon iä tokep Betpage tuntang Betania, djari sampai bukit upon undus, tä iä manjoho muride duä biti, — (Matt.21,1.)

30. Koae: Lius, talih lewu idjä tintun baun keton; haiak keton tamä, maka keton karäh sondau anak kalidai idjä indjarat olo, idjä djaton pudji hapan olo; engkak iä, imbit kantoh.

31. Paribasa olo misék keton: kanduen keton mengkak tä? tä koan keton: aton gawin Tuhan hapae.

32. Maka sarobae tä hagoet, tuntang sondau tä, kilau djari aughe dengan äwen.

33. Tapi amon äwen tä mengkak anak kalidai, maka tempoe hamauh dengae: Kanduen keton mengkak anak kalidai?

34. Koan äwen: Aton gawin Tuhan hapae.

35. Palns äwen mimbit tä akan Jesus, tuntang mampar pakaiae hundjuu anak kalidai, balalu mampondok Jesus hundjue.

36. Maka haiak iä bagoet, olo arä mambirang pakaiae hong djalan.

37. Djadi, amon iä djari sampai tantae, tuntang mohon bara bukit upon undus, tä sakarä muride handjak, haiak manara Hatalla hai aughe, awi karä gawi kwasa idjä gitae;

38. Koae: Imberkat Radja tä, idjä dumab huang aran pangkabai Tuhan! Kasanang huang langit, kahai huang kaleka idjä gantong haliae tä.

39. Maka isut olo parisi, idjä marak olo arä, hamauh dengae: Guru, pudji muridm.

40. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Jaku hamauh dengan keton, djaka äwen suni, tä batu akan mangkariak.

IV. — 41. Maka amon iä djadjalan tokep, iä mitä lewu, tuntang manangis tagal djetä,

42. Koae: Käläh; djaka ikau mangasene, toh kea intu andaum djetoh, talo idjä tau manjalamat ikau! Tapi toh djetä basilim bara matam.

43. Krana katikam karäh sampai, amon asang karäh manimbok mangota hakaliling ikan, tuntang mangapong ikau, baiak mamok ikau hakaliling;

44. Palus mampalokang ikau akan petak, tuntang anakm idjä huang ikau, djaton iä karäh malibi batu hasuson dengan kolae; djetä, basa ikau djaton djari mangasene katika salawatm.

V. — 45. Maka iä tamä human Hatalla, palus maharak olo idjä mandjual mamil hetä,

46. Haiak hamauh dengan olo tä: Aton augh surat: „humangku huma sombajang,” — tapi keton djari mandjadian tä kaleka bigal.

47. Maka iä madjar olo huang human Hatalla sining andau; tapi kapala imam, tinai olo tamat surat, tuntang mantir olo arä manggau pikir mampatäi iä.

48. Tapi djaton äwen sondau akal hapee mawi iä; krana olo arä handiai radjin dengae, tuntang mahining adjare.

— • —

BAGI 20.

I. Jeens manantu arepe injoho Hatalla.
II. Paribasa pembulan anggor. III. Perkaran wang kapala inarang Jesus. IV. Perkaran olo belom haluli inarang Jesus. V. Jesus toto Hatalla. VI. Jesus manjoho muride batawat dengan olo tamat surat.

I. — 1. Djadi, intu idjä andau bara karä andau tä, amon iä madjar olo huang human Hatalla, baiak masanan Ewangelion, maka aton manalih kapala imam, olo tamat surat, tuntang olo bakas, — (*Matt.21,23.*)

2. Hakotak dengae, koae: Sunjan akan ikäi, bapan kwaswa idjä kwe ikau niawi talo toh, atawa äwe djari manenga kwasa tä akam?

3. Tombah iä, sambil bamauh dengan äwen: Jaku kea aton talo isekku isut intu keton, suman tä akangku.

4. Pampandoi Johannes, kilen, djetä bara sorga atawa bara olon?

5. Maka äwen tä bakanrangka sama arepe, koae: Djaka koan ita, bara sorga, tä iä karäh tombah: buben keton djaton djari pertjaja aughe?

6. Tinai djaka koan ita, bara olon, tä olo arä handiai karäh mamanting ita bapan batu; krana olo arä batantu haliae angate, Johannes tä toto nabi.

7. Tombah äwen: Djaton

ikai katawan bara kwe djetä.

8. Koan Jesus dengan äwen: Tä aku dia kea masanan akan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo toh.

II. — 9. Maka iä manampara manutor akan olo arä paribasa toh: Aton olo mambulan anggor, tuntang manjoho olo manjewa tä, limbah tä iä bagoet halisang tahi.

10. Maka amon djari sampai wajahe, iä manjoho djipäe idjä biti manalih olo pambulan tä, uka olo tä manahor akae bua indu sewan pambulan anggor; tapi olo pambulan mumukul iä, manjoho iä buli boang.

11. Tinai iä manjoho djipäe beken; tapi olo tä mamukul iä tä kea, sambil mampahawen iä, balalu manjoho iä buli boang.

12. Liimbah tä iä manjoho djipäe beken tinai; tapi olo tä maampahimang djetä kea, sambil mawbaring iä akan ruar.

13. Tä koan tempon pambulan anggor: Kilen gawingu ku tinai? Jaku handak manjoho anakku, idjä äka huangku, mikäh olo tä, haiak mitä iä, marawan angate.

14. Tapi amon olo pambulan mitä iä, äwen hatirok sama arepe, koae: Iä tä karälu tempon panatau, bas, ita mampatäi iä, uka pana-taue akan ita!

15. Balalu olo tä manggian

iä akan ruar pambulan anggor, palus mampatäi iä. Toh, maka kilen kea gawin tempon pambulan anggor tä denga-n olo tä?

16. Iä karäh dumah, balalu mampalbos olo pambulan tä, tuntang manenga pambulan anggor tä akan olo beken. Maka amon äwen tä mahining aughe tä, koan äwen: *Aela! kwäka kalotä.*

17. Tapi iä manampajah äwen tä, sambil hamauh: *Narai kea riman augh surat toh:* Batu idjä inganan tu-kang huma, djetä djari indu padadukan galange? — (*Matt. 21,42.*)

18. „Genep biti idjä lawo akan hundjun batu tä, iä karäh pusit, tapi olo idjä pen-jet batu tä lawo, iä roték awie.”

19. Maka kapala imam deng-an olo tamat surat djam tä kea mangkemä manjingkap iä, tapi äwen tä mikäh olo arä; krana äwen katawan iä djari manutor paribasa tä manggarit äwen.

III. — 20. Palus olo tä mimpa iä, haiak manjoho olo kalati, idjä ampiampin olo budjur, mangat manguling iä hapan tutore, uka manjaragh iä akan hukum tuntang kwasan tamanggong. — (*Matt. 22,15.*)

21. Äwen tä misek iä, koae: Guru, ikai katawan, aughm tuntang adjarm toto budjur,

djaten ikau mitä ampин olo, tapi ikau mesanan djalan Hatalla tumon katotoe.

22. Patut ita manahor wang kapala akan kaisar, atawa dia?

23. Tapi iä katawan pikir äwen, palns hamauh deng-ae: Buhen keton maningkes aku?

24. Prahan akangku rear idjä kabawak. Tjap äwe tuntang surat äwe aton hetä? Tombah äwen: Ain kaisar.

25. Tä koae dengan äwen: Tumon tä, tahor akan kaisar talo ain kaisar, tinai akan Hatalla idjä ain Hatalla.

26. Maka äwen tä djaton tau manguling iä huang aughe intu baun olo arä; tinai äwen tä hengan awi augh panombahe, palus manjuni.

IV. — 27. Limbah tä isut biti olo saduki mananggoh iä, idjä milim kamisik olo matäi; äwen tä nisek iä,

28. Koae: Guru, Moses djari manjurat akan ita, djaka olo matäi paharie, balih sawae, tuntang iä matäi djaton djari manak, tä paharie akan manganti baloe, manak akan lian paharie.

29. Toh, aton olo hampahari udju biti; idjä bakas masawä, tuntang iä matäi, djaton djari manak.

30. Tä idjä batang andie manganti baloe; iä tä kea matäi, djaton djari manak.

31. Tä idjä andi djetä tinai masawä iä, kalotä lepah äwen

udju, uras äwen djaton manak, rata matäi.

32. Tepa, limbah äwen handiai tä lomos, olo bawi tä kea matäi.

33. Kilen toh metoh kamisik olo matäi, indu sawan äwe iä bara karä äwen tä? Krana äwen udju tä uras djari masawä iä.

34. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Baris olo kalunen djetoh masawä babanä.

35. Tapi olo idjä djari patut tau tamä pambelom idjä harian, tuntang kamisik olo matäi, iä djaton masawä babanä.

36. Krana iä djaton tau matäi hindai; krana iä kilau malaikat, tuntang iä anak Hatalla, basa iä baris kamisik tä.

37. Maka idjä tahiу perkara olo matäi karäh imbelomi tinai, djetä djari inarang Moses kea darah pulau duhi, awie manggarä pangkahai Tuhan: Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob.

38. Toh, Hatalla djaton Hatallan olo matäi, tapi Hatallan olo belom. Krana samandai belom akae.

39. Tä tombah isut olo tamaat surat: Guru, budjur aughni tä.

40. Maka olo tä djaton petah hindai misek iä talo enen.

V. — 41. Tä koae dengan äwen: Kilen koan olo, Kris-

tus tā anak Dawid? — (*Matt. 22, 42.*)

42. Tapi bitin Dawid hamauh huang surat masmur: „Tuban djari hamauh dengan Tubangku: mondok ikau hila gantaungku, — (*Masm. 110, 1.*)

43. „Sampai aku mambaring karā musohm indu galang paim.”

44. Kakai Dawid manjewut iā Tuban, kilen iā anake?

VI. — 45. Maka haiak bining olo arā handiai, iā hamauh dengan muride: — (*Matt. 23.*)

46. Djaga arep keton bara olo tamat surat, idjā radjin manandjong malago haklambi pandjang, tuntang mangilak tabin olo intu pakan, tinai karosi idjā bila ngambo huang sinagoge, tuntang kaleka mondok awang mambatang kabum pesta.

47. Olo tā marohot mammalepah human balo, saketa awie handak sombjang pandjang akae; olo tā karāh buah hukum awang babbat haream.

BAGI 21.

I. Panengan balo. II. Jesus manudjum karussak lewu Jerusalem. III. Jesus masanan panomaha, haiak manjobo muride mandjaga arepe.

I. — 1. Maka Jesus mangatang matae, manampajah

olo tatau, idjā mingkes panengae huang patin Hatalla.

2. Tinai iā mitā balo kea, idjā pāhā belom, idjā mingkes duā sigar hetā. — (*Mark. 12, 41.*)

3. Koae: Toto, jaku hamauh dengan keton, belotoh, idjā pāhā belom, djari mingkes hetā malabien bara olo arā samandiai.

4. Krana sakarā olo tā djari mingkes hetā indu panenga akan Hatalla bara kutob ramoe; tapi iā toh djari manenga lepah karā balandjae, tuntang kadjaton ramoe.

II. — 5. Maka amon olo batutor tahiu human Hatalla, tahiu batu idjā babalap tuntang talo inenga, awang djarri ingkepan olo hapa mambungase, tā iā hamauh: — (*Matt. 24.*)

6. Karā talo djetoh, idjā inampajah keton, maka andae karāh sampai, metoh batu djaton balihi hasuson dengan kolae, idjā dia ingarak olo.

7. Maka äwen misek iā, koae: Guru, prea talo tā akan mandjari? tuntang narai indu katan katika talo tā akan tulus?

8. Koae: Ingaingat keton, belā keton impalajang, krana arā olo karāh dumah hapan arangku, manjewut arepe aku, tuntang inasuman katika tā djari tokep. Äla keton karait awie.

9. Maka amon keton mahining britan olo haklahi hanok, äla keton taräwen. Krana djaton tau dia talo tä mandjadi helo, tapi kalepabe djaton palus sampai.

10. Tinai iä hamauh deng-an äwen: Utus idjä karäh hatantakan dengan utus beken, tinai karadjaan idjä hatantakan dengan karadjaan beken.

11. Tuntang petak karäh paham bagerek betäbetä, tinai lau tuntang peres papa karäh niandjari, tinai talo kikäh tuntang kata hai karäh mandjadi bara langit.

12. Tapi helo bara karäh talo tä olo karäh mawi keton, manjasah keton, haiak manjaragh keton akan sinagoge, tuntang akan sipir, tinai keton karäh inuunda olo manaharep radja tuntang mantir hai sabab arangku.

13. Djelä mandjadi akan keton indu toros kasaksian.

14. Toh, awi keton mingat buabuab, uka äla keton gogop mangarangka helo, manggau djawap keton.

15. Krana aku handak madjar njaman keton, manenga kapintar idjä djaton taradjawap, djaton taralawan awi olo handiai, idjä handak mawi keton.

16. Alo indu bapa keton, alo paharin keton, kolan tuntang sobat keton wahin karäh manjaragh keton, tuntang

belabe keton karäh impatäie. 17. Keton karäh injingi olo handiai tagal arangku.

18. Tapi idjä krambar balau bara tokolok keton mahin dia akan nihau.

19. Tagal tä, buah keton mahaga hambaruan keton awi kasuntul keton.

20. Tapi amon keton karäh mitä Jerusalein ingapong asang, tä tawan keton, karusak lewu tä djari tokep.

21. Katika tä olo idjä intu Judea buah badari akan bukit, tinai idjä huang lewu buah mahakan akan ruar, äla iä tamä!

22. Krana karä andau tä andau pamaläh, uka talo handiai awang tarasurat mandjadi tulus.

23. Tapi pajah olo idjä batibi, tuntang olo idjä manabela intu karä andau tä; krana kadjakä paham karäh mandjari hong petak, tuntang kasangit mawi utus olo toh.

24. Äwen tä karäh nihau awi baun padang, tuntang inamput katabanan marak karä utus olo; Jerusalem karäh ilitek olo kapir, sampai katika olo kapir djari sukup.

III. — 25. Tinai karäh mandjadi kata huang matandalau, huang bulan, huang bintang, tuntang hundjun petak sakarä utus olo karäh djunju tuntang njanjau, amon

tasik tunlang riak paham augh gotoke.

26. Olo karäh tangengäi awi kikäbe, mendäh talo idjä akan lawo mawi petak; krana kadähen langit kea karäh honggä.

27. Tä olo karäh mitä Anakolon dumah huang baun-andau, tuntang paham kwasae kahaie.

28. Tapi metoh sakarä talo tä manampara, tä tanggera keton, haiak manggatang takolok keton, basa kaliwus keton djari tokep.

29. Maka iä manutor paribasa akan äwen tä, koae: Tampajah keton batang sikon tontang karä kaju beken.

30. Amon iä manampara mandawen, tuntang keton mitä tä, tä keton kasene, musien pandang djari tokep.

31. Kalotä kea metoh keton karäh mitä talo tä manampara mandjadi, tä keton akan katawan, karadjaan Hatalla djari tokep.

32. Toto, jaku hamauh dengan keton, pangereng olo toh djaton akan nihau helo bara talo handiai tä mandjadi.

33. Langit dengan petak akan nihau, tapi aughku djaton nihau.

34. Djaga arep keton, belä atäi keton babehat awi kuman mihop, tunlang awi hapikir talo kalonen, palus andau tä salenga buah keton.

35. Krana kilau djarat iä

karäh mawi olo handiai, idjä mukong salepah petak.

36. Awi tä djaga keton baradjur, haiak blaku doa, uka keton mandjadi patut akan hararian karä talo tä, idjä akan mandjadi, tuntang melai manabarep Anakolon.

37. Maka handau iä madjar olo huang human Hatalla, tapi hamalem iä hagoet akan ruar lewu, masan intu bukit, idjä bagarä bukit upon undus.

38. Maka olo handiai mananggoh iä haiak djadjewu buang human Hatalla, mangat mabining adjare.

BAGI 22.

- I. Jesus indjujal Judas. II. Pangisan hamalem. III. Murid hatakan kahaie. IV. Kapéhäs Jesus inta Getsemane. V. Petrus milim Jesus intu human imam hai. VI. Jesus manabarep bassan mantir Jehudi.

I. — 1. Maka pesta olo kuman tepong idjä djaton iragi, idjä paska arae, djari tokep.

2. Tä kapala imam tuntang olo tamat surat manggas pikir, kilen iä tau mampatäi Jesus; krana äwen tä mikäh olo arä.

3. Maka setan maagumpang Judas, idjä bagarä Iskariot, idjä biti bara äwen duawalas tä.

4. Iä tä lius, hakotak dengan kapala imam tuntang man-

tir, handak mandjuluk Jesus acae.

5. Maka äwen tä bandjak, palus badjandji dengae, handak manenga rear acae.

6. Djadi iä manarima augh äwen, balalu mimpa kalinda, uka mandjuluk iä akan äwen sasuni.

H. — 7. Maka andau olo kuman tepong idjä djaton iragi djari sampai, idjä intu tä olo akan manjambalih anak tabiri paska. — (*Matt. 26,17.*)

8. Tä iä manjoho Petrus äwen duä Johannes, koae: Lius keton, simpan akan ita anak tabiri paska, uka ita kumae.

9. Koan äwentädengae: Intu kwe koam ikäi manjimpan tä?

10. Koae dengan äwen duä: Itä, sana keton tamä lewu, maka aton olo karäh hasupa dengan keton, idjä mäton blanai danum. Tuntut iä akan huina idjä inamäe.

11. Palus suman akan tempon huma tä: aton petäh Guru akam: intu kwe kalekaku dengan muridku kuman anak tabiri paska?

12. Iä karäh masanan akan keton karong loteng, idjä hai tuntang tatap siwan, hetä awi keton nguan tä.

13. Maka äwen tä lius, tantang sondau talo tä, kilau djari aughe dengan äwen, palus äwen nguan anak tabiri paska hetä.

14. Amon djam djari sampai, inaka iä mondok kuman baiak dengan resul duäwalias tä.

15. Tä iä hamauh dengan äwen: Jaku djari paham kausku kuman paska toh he lo bara aku buah kapähä.

16. Krana jaku hamauh dengan keton, djaton aku karäh kuman tä tinai, sampai djetä djari tulus huang karadjaan Hatalla.

17. Maka iä manduan sangkir, mamberkat tä, sambil hamauh: Duan djetoh, bagi tä akan keton.

18. Krana jaku hamauh dengan keton, aku djaton karäh mihop danum anggor tinai, sampai karadjaan Hä talla djari dumah.

19. Limbah tä iä manduan tepong, mamberkat tä, tun tang mandarai tä, haiak manenga akan äwen, koae: Djetoh berengku, idjä inenga akan keton; awi djetoh han pan mingat aku.

20. Kalotä kea sangkir tä, limbah kuman panginan hamalem, koae: Sangkir toh djandji taheta huang dahang ku, idjä inusuh akan keton.

21. Tapi itä! lengän olo, idjä mandjual aku, aton bindjä aku bundjun medja.

22. Maka Anakolon toto lius, kilau djari tukase, tapi pajah olo tä, idjä mandjual iä!

23. Tä äwen tä bisek sama

arepe, äwe kea iä, idjä akan mawi talo tä?

III. — 24. Maka aton kea lembut kasuat intu äwen tä, hatakan äwe äwen idjä pangkahai dapit.

25. Tapi koae dengan äwen: Radjan utus olo kalunen marentah olo ajue, tinai idjä mimbing kwasa mahundjun olo bagarä tuan.

26. Tapi keton äla kalotä; malainkan idjä hai intu keton, iä patnt kilau idjä pangorik, tuntang idjä kapala kilau ajang.

27. Krana äwe idjä hai, idjä mondok kuman atawa idjä nianonggo? Djaton iä idjä mondok kuman? Tapi aku toh marak keton kilau ajang.

28. Maka keton toh djari dähen atäi magon hindjä aku huang karä kadjakängku.

29. Toh aku handak manantu akan keton karadjaan, sama kilau Apangku djari manantu tä akangku;

30. Uka keton karäh kuman mihop intu medjangku huang karadjaangku, tuntang mondok hundjun padadusan, sambil marentah duäwalas hamputan olo Israel tä.

31. Maka Tuhan hamauh: Simon, Simon, itä! setan djarri paham kahause, handak mangiap keton kilau paräi.

32. Tapi aku djari blaku doa akam, uka kapertjajam äla bageto; maka ikau, lim-

bah ikau djari hobah, awi ikau mangarasan karä paharim.

33. Tapi koae dengae: Tuhan, aku tjakap kalulutkalluntang ombo ikau, alo akan sipir, alo akan pampatäi!

34. Tapi koae: Jaku hamauh dengam, o Petrus, djagau dia karäh manando andau toh, helo bara ikau hantelo djari milim arepm kasene aku.

35. Tinai iä hamauh dengan äwen tä: Katika jaku manjoho keton hagoet, tuntang mangahana keton mimbit kambut, rambat, sarumpah, pudji kea keton tapas talo enen? Tombah äwen: Talo idjä mahin dia.

36. Tä koae dengan äwen: Tapi toh, äwe idjä bara kambut, duan tä, kalotä kea rambat, tinai äwe idjä djaton, buah iä mandjual klambie, mamili padang.

37. Krana jaku hamauh dengan keton, augh surat djetoh kea akan tulus huang aku, iä tä: „lä djari injama dengan olo darhaka.” Krana augh surat awang manahiu aku lawoh lepah tulus.

38. Koan äwen: Tuhan, itäm, toh aton padang duä. Koae dengan äwen: Ombet bewäi.

IV. — 39. Maka iä blua, palus hagoet tumon hadate akan bukit upon undus, tuntang muride kea ombo. — (Matt.26,30.)

40. Djadi, amon iä sampai betä, maka iä hamauh dengan äwen: Awi keton blaku doa, belä keton buah tingkes.

41. Maka jää mambilang arepe dengan äwen tä, sampai sapamting kakedjaue, balalu mandeko utute, blaku doa,

42. Koae: O Apang, djaka ikau handak, duan sangkir toh bara aku; tapi äla tumon kahandakku, malainkan käläh kabandak ajum mandjadi.

43. Tä malaikat bara langit manalih iä, mangarasan iä.

44. Maka iä paham kahetange, tapi kantjang haream iä blaku doa. Maka äbese mandjadi kilau pantis daha hai, mahasor akan petak.

45. Djadi, amon iä mendeng, terai blaku doa, maka iä manalih muride, tuntang sondau äwen batiroh awi kasusah atäie.

46. Maka iä hamauh dengan äwen: Kilen keton batiroh? Mendeng, laku doa, belä keton buah tingkes.

47. Maka kabum iä magon hakotak, itä! aton dumah arä olo, tuntang idjä biti bara äwen duäwalas tä, Judas arae, magah olo tä; iä tä manggapi Jesus, handak manjium iä.

48. Koan Jesus dengae: Judas, kilen ikau manipu Anak olon hapan sium?

49. Tä, amon äwen idjä hindjä Jesus mitä riman gawin olo tä, maka äwen mi sek iä: Tuan, maku ikau

manjoho ikäi mamangkikh hapan padang?

50. Palus idjä biti bara äwen tä mamangkikh djipen imain hai, basampal pindinge hila gantaue.

51. Tapi tombah Jesus, koae: Naughe äwen manjampai ti kase. Palus iä mangkalepan pinding olo tä, mampakä läh iä.

52. Limbah tä Jesus hamauh dengan kapala imam, tuntang kapalan human Hatalla, tinai dengan olo bakas, idjä djari manalih mawi iä, koae: Kilen keton hagoet minbit padang tuntang därah, kilau ampin handak mantakan bigal?

53. Katika aku nongkang andau bindjä keton huang human Hatalla, tä keton djaton pudji manusang lengän keton mawi aku. Tapi djetoh puna djam wajah keton, tuntang kwasan kakaput.

V. — 54. Limbah tä olo tä manjingkap iä, balalu magah iä, mimbit iä tamä human imam hai. Maka Petrus mangalulut kedjau manuntut likute.

55. Maka amon olo tä djari mantokan apui intu bentok huma, hapumpong mandang hetä, tä Petrus mondok ombo äwen tä.

56. Tä aton djipen bawi mitä iä mondok darah apui, palus manantuneng iä, koae: Iä toh kea bindjä dengan olo tä.

57. Tapi iä milim, koae: Tjäh ikau, olo bawi, jaku djaton kasene iä.

58. Maka hararian isn't tinai djipen bawi beken mitä iä, koae: Ikau kea djalaham olo tä. Koan Petrus: Hau! Dia ah!

59. Maka harian isut tinai, idjä djam hirah, tä idjä biti hatuä tinai manantu aughe tä, koae: Toto kea iä djari hindjä dengae; krana iä kea olo Galilea.

60. Tapi koan Petrus: Tjäh ikau, aku dia tawan talo koam. Maka heinben tä kea, metoh iä hakotak, djagau manando.

61. Tä Tuhan mules, manampajah Petrus, palus Petrus taratabiu augh Tuhan dengae, koae: Helo bara djagau manando, hantelo ikau karäh milim arepm muridku.

62. Balalu Petrus hagoet akan ruar, manangis paham.

VI. — 63. Maka olo idjä mimbing Jesus hababaka iä, haiak mamukul iä.

64. Äwen manutup baue, palus manekape, sambil misek iä, koae: Sewut akan ikäi, äwe idjä manekap ikau?

65. Tinai arä augh papa beken injewut olo tä, hapee halalea iä.

66. Maka amon djari handau, bakas olo arä, kapala imam dengan ola tamat surat hapumpong, balalu mimbit iä manaharep basarae.

67. Koae: Toto, ikau Kris-tus? sanan tä akan ikäi. Koae

dengan äwen: Alo aku maa-nan tä akan keton, mahin djaton keton pertjaja.

68. Tinai djaka aku misek keton, djaton keton tombah, dia kea malapas aku.

69. Bara toh Anakolon ka-räh mondok hila gantaun kwasan Hatalla.

70. Koan olo handiai: Amon tumon tä, dia ikau Anak Ha-talla? Koae dengan äwen: Kilau koan keton, jaku iä.

71. Koan äwen: Kanduen ita sak si hindai? Krana bitin ita djari mahining augh njamae.

BAGI 23.

I. Jesus impahawen Herodes, tuntang ihukum Pilatus. II. Jesus ingah olo akan Golgota. III. Jesus ilaut hong keju sampalaki, bentik olo darhaka dsé biti. IV. Olo darhaka idjä mamapa Je-sus, tapi idjä blaku nsi istu iä. V. Je-sus matii. VI. Jesus ingubur.

I. — 1. Palus sakarä olo baris äwen tä mendeng, ba-lalu magah iä akan Pilatus. — (Matt.27,2.)

2. Tuntang äwen manam-para mangarana iä, koae: lä toh kadapatan ikai mamakat olo arä, mangahana manahor wang kapala akan kaisar, krana koae, iä idjä Kristus, radja.

3. Maka Pilatus misek iä, koae: Toto, ikau radjan olo Jehudi? Tombah iä, koae: Toto, kilau koam.

4. Koan Pilatus dengan kapala imam tuntang olo arä: Jaku djaton supa kasalan olo toh.

5. Tapi olo tä paham haream karihue, koae: Iä manjanjau olo arä, awie madjar olo hapus tanah olo Jehudi, manampara intu Galilea palus sampai hetoh.

6. Amon Pilatus mahining äwen manjewut Galilea, maka iä misek, djaka iä olo Galilea?

7. Djadi, amon iä mahining, iä pagangan Herodes, maka iä manjoho iä tauggoh Herodes, idjä kanatek tä aton intu Jerusalem.

8. Amon Herodes mitä Jesus, iä paham handjak; krana djari tabi iä haus mitä iä, basa iä djari mahining paham saritae, tuntang iä harap mitä kata heran idjä iawie.

9. Djadi, iä misek arä talo intu iä, tapi Jesus djaton tombah aughe idjaidjä.

10. Maka kapala imam dengan olo tamat surat mendeng hetä, paham mangarana iä.

11. Tapi Herodes, limbah iä tuntang panakawae djari manawah halalea iä, maka iä makaian iä hapan klambi baputi lentah, palus manjoho iä baluli tanggoh Pilatus.

12. Maka bara andau tä kea Pilatus dengan Herodes hasobat; krana helo bara tä äwen tä habantah.

13. Maka Pilatus mangahau

kapala inam, karä mantir tuntang olo arä, sambil hamauh dengan äwen:

14. Keton djari mimbit olo toh akangku, mandawa iä mamakat olo arä; toh itä, jaku djari mariksa perkara tä intu baun keton, tapi djaton aku supa kasalan talo intu olo toh, idjä hapan keton mandawa iä.

15. Herodes mahin dia kea; krana aku djari manjoho keton mananggoh iä, tapi itä, djaton talo gawie, idjä matut iä impatäi.

16. Tagal tä aku handak mandjara iä, balalu malapas iä.

17. Krana intu andau pesta Pilatus puna indu malapas idjä biti akan olo arä.

18. Tä olo arä samandiai mangkariak, koae: Kanan iä toh, lapas Barabas tä akan ikäi.

19. Maka iä tä djari inutup olo hong sipir, basa iä djari omba olo mamok huang lewu, tuntang djari mampatäi olo.

20. Maka Pilatus papengga hamauh dengan olo arä tinai, handak maliwus Jesus.

21. Tapi olo tä tombah mangkariak, koae: Lantak iä, lantak iä hong kaju sampalaki!

22. Maku tingkat idjä hantelo tinai iä hamauh dengan äwen: Narai kapapan gawie? Jaku djaton supa kasalae iä patut impatäi, tagal tä aku handak mandjara iä, tuntang malapas iä.

23. Tapi olo tä paham mangkariak hadjadjuan iä, blaku malantak iä hong kaju sampalaki; tuntang augh lalenton olo arä, tinai karidun kapala imam, sasar tangka-lau haliae.

24. Tä Pilatus mamutus, ma-hapus kahandak olo tä.

25. Palus iä malapas acae idjä djari inutup olo hong sipir tagal iä mamok mamnno, idjä ilaku olo tä, tapi Jesus inja raghe tumon kahandak äwen.

II. — 26. Djadi, amon olo magab iä manandjong, maka olo tä manawan Simon, olo Kirene, idjä dumah bara tana; intu iä olo mamuat kaju sampalaki, manjobo iä mätoe manntut likut Jesus.

27. Maka tawon olo arä mampahaik iä; tinai olo bawi; djetä manatum manangis iä.

28. Tapi Jesus mules, mitä äwen, koae: O keton, bawin Jerusalem, äla keton inanangis aku, tapi arep keton tuntang anak keton buah keton manangise.

29. Krana itä! katika karäh sampai, amon olo karäh hamauh: salamat olo idjä tinanang, tuntang knain olo idjä djaton pudji manak, tinai tusun olo idjä djaton pudji inusu.

30. Tä olo karäh hamauh dengan bukit: lougkang arep keton, tutup ikäi, — tinai dengan lungkoh: sangkulep ikäi.

31. Krana amon kalotä ga-wi dengan kaju belom, kilen tinai kaju matäi?

32. Maka aton kea bigal, duä biti, iagah akan ruar, uka impatäi haiak dengae.

III. — 33. Maka amon olo sampai kaleka idjä bangon takolok arae, tä olo malantak iä hong kaju sampalaki, haiak dengan bigal tä, idjä hila gantaue, idjä hila sam-bile. — (Matt.27,33)

34. Maka Jesus hamauh: O Apang, ampun olo tob, krana äwen djaton katawan narai talo iawie. Limbah tä äwen mambagi pakaiæ ha-pan tenong.

35. Maka olo arä mendeng manampajahe. Tinai karäh mantir tuntang olo arä hababaka iä, koae: Olo beken djari indohope, toh käläh iä mandohop arepe, djaka iä toto Kristus, idjä intih Hatalla.

36. Kalotä kea kapiri hababaka iä, manggapi, mandjuluk tjuka acae,

37. Sambil hamauh: Djaka ikau toto radjan olo Jehudi, dohop arepm.

38. Tinai olo djari mina surat tambuan iä, idjä imintik hapan hurup Helenes, Romani tuntang Ibrani, augbe kalotoh: Iä toh radjan olo Jebudi.

IV. — 39. Maka idjä biti bigal tä, idjä djari ilantak, manawah iä, koae: Djaka

ikau toto Kristus, dohop arepm, dohop ikäi.

40. Tapi koan idjä, mam-pudji iä: Kilen, ikau kea mahin djaton mikäh Hatalla, alo ikau sama buah hukum toh?

41. Tuntang hukum toh toto tumon kapatut koä, krana djetoh baläh gawin koä; tapi iä toh djaton kasalae enen.

42. Tinai iä hamauh deng-an Jesus: O Tuban, tabiu aku, amon ikau tamä kara-djaam!

43. Koan Jesus dengae: Toto, jaku hamauh dengam, andau toh kea ikau karäh hindjä aku huang Pirdus.

V. — 44. Maka etek djam djahawen hirah, tä salepah petak kaput, sampai djam djalatién.

45. Matanandau kudap ni-hau pandange, tuntang din-ding benang huang human Hatalla barabit pontong haruä.

46. Maka Jesus mantehau hai aughe, koae: O Apang, huang lengäm aku mandju-luk liauku. Tuntang limbah iä hamauh kalotä, iä malian tahasenge, mahotus.

47. Maka amon kamandan mitä talo idjä mandjadi, iä manara Hatalla, sambil ha-mauh: Toto, olo toh tetek.

48. Tuntang olo handiai idjä djari hapumpong hetä, mangat manampajah, amon iä mitä talo awang mandja-

di, maka iä manegah usoke, balalu buli.

49. Maka karä olo idjä ha-kola dengae mendeng bara kedjau, tuntang olo bawi, idjä djari omba iä bara Ga-lilea, manampajah telo tä.

VI. — 50. Maka itä! aton olo hatuä idjä Josep aerae, mantir basara, olo tetek ba-halap; — (Matt.27,57.)

51. Iä djaton djari ompat akal gawin olo tä; iä bara Arimatia, lewun olo Jehudi kea, tinai iä kabuat kea men-tai karadjaan Hatalla.

52. Jä tä manalib Pilatus, blaku hantun Jesus;

53. Balalu manipas iä, ma-mungkuse hapan benang lamos, tuntang mingkese huang kubur, idjä djari inampa olo huang bukit batu, hindai olo djari ingubur hetä.

54. Maka andau tä andau olo manjimpan talo, tuntang andau sabat lawoh manam-para.

55. Maka olo bawi, idjä djari oniba iä bara Galilea, omba kea manampajah ku-bur, mangat mitä, kilen olo mingkes hantue.

56. Maka limbah äwen bu-li, äwen mäwoi manjimpan talo mangat ewaue tun-tang minjak; tapi andau sabat äwen melai tumon pren-tah Torat.

BAGI 24.

I. Oto lewi, tinai Petrus, manalih kubur Jesus, sondau tā boang. II. Jesus masanan arepe akan muride duā biti, idjā manalih Emaus. III. Jesus masanan arepe akan karā rasul. IV. Jesus mandaikan akan sorga.

I. — 1. Maka andauminggo, haiak djadjeuwii, äwen tā manalih kubur, mimbit talo mangat ewaue, idjā djari injimpae, tuntang isut biti olo bawi beken. — (*Matt. 28,1.*)

2. Maka äwen mitä batu tā djari tandar bara tumbang kubur.

3. Tuntang amon iä tamä, iä djaton sondau hantun Jesus.

4. Djadi, haiak äwen hatahiu talo tā, itä! olo hatuā duā biti bah mendeng darahe, haklambi baputi lentah.

5. Maka äwen mikäh angate, palns sontop baue; tā idjā äwen duā tā hamauh dengae: Buhen keton manggau idjā belom tā intu äka olo matäi?

6. Iä djaton hetoh, tapi iä djari belom. Ingat aughe, idjā insumae akan keton hong Galilea;

7. Koae: Anakolon akan indu injaragh akan lengän olo badosa, tuntang injampalaki, tapi andau telo iä karäh belom haluli.

8. Maka äwen tā taraingat aughe djetä,

9. Balalu buli bara kubur, tuntang masanan karā talo tā akan äwen sawalas tā, tinai akan awang beken samandisi.

10. Maka Maria Magdalena, Johanna, tinai Maria Jakobus, tuntang olo idjā dengae, äwen tā idjā masanan tā akan rasul.

11. Tapi aughe inggarā rasul augh haiang bewäi, djaton iä pertjaja augh äwen.

12. Tapi Petrus hagoet, hadari akan kubur, palus iä sontop manjengok huange, maka iä mitä benang bewäi hetä; tā iä buli, hengen buang atäie, kilen kea kadjarian talo tā.

II. — 13. Limbah tā duā biti baris äwen tā hagoet andau tā kea, tanggoh lewu, idjā bara Jerusalem djahawen pulu stadia kakedjaue, (*tenga telo djam.*) Emaus arae. — (*Mark.16,12.*)

14. Tuntang äwen tā hakotak sama arepe, tahuu karā talo awang djari tā.

15. Djadi, kahum äwen duā tā hakotak, sambil hisek sama arepe, tā Jesus maunggap, palus manandjong haiak dengae.

16. Tapi matan äwen tā ingahanae kasene iä.

17. Maka iä nisek äwen: Narai sarita tā, idjā inabiu keton haiak manandjong, tuntang baun keton kotokotot?

18. Tombah idjä biti, idjä Kleopas arae, sambil hamauh dengae: Kilen, äläh ikau bewäi bara karä tamuäi intu Jerosalam, idjä dia katawan talo awang mandjari betä intu karä andau toh?

19. Koae dengae: Talo idjä kwe? Koan äwen dengae: Karä perkaran Jesus olo Nasaret tä, idjä Nabi, kwasa gawie, kwasa kotake intu baun Hatalla tuntang olo arä.

20. Kilen kapala imam tuntang mantir ikäi djari manjaragh iä akan hukum matäi, palus djari manjampalaki iä.

21. Maka ikäi djari harap, iä idjä akan maliwus olo Israël. Tuntang djari sampai katelo toh, limbah karä talo tä mandjadi.

22. Tinai olo bawi isut biti baris ikäi djari mamembang ikäi; äwen tä haiak djadjawu djari manalih kubur,

23. Maka iä djaton sondau hantue, tuntang iä buli manutor paitä, aton malaikat idjä masuman iä belom.

24. Tä isut ikäi djari manalih kubur, tuntang sondau talo tä kilau koan olo bawi, tapi bitie djaton äwen mitäe.

25. Maka iä hamauh dengan äwen duä: O keton idjä bumong, tuntang bakulas atäi, djaton pertjaja karä talo, idjä inutor nabi!

26. Djaton Kristus patut buah karä talo tä, mangat tamä kahiae?

27. Palus iä manampara bara surat Moses tuntang karä nabi, manarang akan äwen huang karä surat tä talo idjä manabiu iä. — (1.Mos.3,15.)

28. Maka äwen djari tokep lewu, idjä ingkahimate, tä Jesus ampiampin handak mahalau.

29. Tapi äwen tä hadjadjuan iä, koae: Melai ombo ikäi, krana djari tokep kaput, andau djari liwa. Maka iä tamä, uka melai ombo äwen.

30. Djadi, amon iä mondok kuman dengan äwen, iä manduan tepong, mamberkat tuntang mandarai tä, sambil manenga tä akan äwen.

31. Tä matan äwen inarang, balalu äwen kasene iä, tapi iä palus lilap bara matan äwen.

32. Tä koan äwen sama arepe: Djaton atäi ita blasut angate, amon iä hakotak deng-an ita hong djalan, manarang akan ita surat tä?

33. Maka hemben tä kea äwen bagoet, buli akan Jerusalem, tuntang iä sondau äwen sawalas tä hapumpong, haiak olo awang dengae,

34. Idjä mananselo iä hamauh: Tuhan toto djari belom, iä djari gitan Simon. — (1.Kor.15,4.)

35. Tä äwen duä tä kea manjarita talo awang djari hong djalan, tuntang kilen äwen djari kasene Jesus haiak iä mandarai tepong.

III. — 36. Maka kahum äwen tä batutor tahuu talo tä, bah aton Jesus mendeng bentok äwen, sambil hamauh dengae: Salamat akan keton. — (Joh.20,19.)

37. Tapi äwen tä tangke-djet, balalu mikäb, angat kamäae mitä kambä.

38. Maka iä hamauh deng-an äwen: Buhen keton tarä-wen, kilen pikir kalotä lembut huang atäi keton?

39. Itä keton pai lengäng-ku, toto jaku toh; gajap aku, tuntang itä keton, krana kambä djaton bara isi tolang, kilau keton mitä aku toh.

40. Maka haiak iä hamauh kalotä, iä mamprahan akan äwen pai lengäe.

41. Amon äwen tä hindai kea pertjaja awi kahandjake, tuntang magon hengan, maka iä hamauh dengae: Aton keton bara talo kinan hetoh?

42. Tä äwen mandjuluk acae lauk idjä kasajat, idjä djari tanake, tuntang tapis badjanji isut.

43. Palus iä manduae, kumae intu baun äwen.

44. Limbab tä iä hamauh dengan äwen: Djetoh augh idjä inutorku akan keton, katika aku bindjä keton: talo handiae akan indu tulus, idjä djari injurat huang To-

rat Moses, huang surat karä nabi, tuntang huang Masmur.

45. Tä iä manaraang atäi äwen tä, mangat harati surat.

46. Tuntang iä hamauh dengan äwen: Kakai augh surat, tuntang kakai Kristus akan buah kapähä, tuntang belom bara olo matai intu andau telo tinai.

47. Tinai iä akan manjoho masanan huang arae kahobah tuntang ampun dosa akan karä utus olo, manampara bara Jerusalem.

48. Maka keton indu sak-sin karä talo tä.

49. Maka itä! jaku handak manjoho akan keton djaodjin Apangku; tapi melai keton intu lewu Jerusalem, sampai keton ingkepan dengan kwas-a bara ngambo. — (Pang. Ras.1,4.)

IV. — 50. Maka iä magah äwen blua sampai Betania, hetä iä mandepä lengäe, mamberkat äwen tä.

51. Djadi, haiak iä mamberkat äwen tä, iä hambilang dengan äwen, palus hagataug akan langit.

52. Maka äwen tä manjembah iä, balalu buli Jerusa-lein paham kahandjake;

53. Tuntang äwen magon melai huang humau Hatalla, sambil mampahai tuntang manara Hatalla. — Amen.

EWANGELION, INJURAT JOHANNES.

BAGI 1.

I. Jesus toto Hatalla, maka iä djari maudjadi olon, uka mimbit ita buli Hatalla. II. Johannes pampandoi manjaksi acae. III. Muride idjä solake.

I. — 1. Intu solake djari aton Augh tä, maka Augh tä hindjä Hatalla, tuntang Augh tä Hatalla. — (1.Mos.1,1.)

2. Iä hindjä Hatalla intu solasolake.

3. Talo handiai djari indjadiae, maka sala bara awie djaton djari indjadian talo Idjä, awang aton.

4. Huang iä batang pambelom, maka pambelom tä kalawa olon.

5. Maka kalawa tä manjing-ah intu kakaput, tapi kakaput djaton manarima iä.

6. Aton olo, idjä injoho Hatalla, Johannes arae. — (Matt.3,1.)

7. Iä tä dumah mandjadi saksi, uka manjaksi akan kalawa tä, nakara olo handiai pertjaja awie.

8. Iä djaton kalawa tä,

baja uka iä manjaksi akan kalawa tä.

9. Djetä kalawa idjä toto, idjä mamplawa genegene olo, idjä tamä kalunen toh. — (12, 46.)

10. Iä aton huang kalunen, tuntang kalunen djari indjadiae, tapi kalunen dia kaseñe iä.

11. Iä manalib talo ajue, tapi olo ajue djaton tarima iä.

12. Tapi kakarä idjä tarima iä, acae iä manenga kwsa mandjadi anak Hatalla, akan olo tä, idjä pertjaja huang arae.

13. Idjä djari inakan, djaton awi daha, dia kea awi kahandak isi, dia kea awi kahandak olo hatuä, tapi awi Hatalla. — (3,5.)

14. Maka Augh tä maudjadi isi, tuntang melai dengan ita, (maka ikäi djari manampajah kahain ajue, kahiae, kilau ain Anak Bapa idjä tonggal,) kontep asi tuntang katoto.

15. Johannes manjaksi acae, iä mantehau, koae: Toh iä, idjä koangku; idjä dumah

rahian bara aku, iä djari he-lo bara aku, krana iä puna he-lo bara aku. — (Matt.3,11.)

16. Tuntang bara kutoh ta-lo ai ita handiai djari mandino, asi bataatilap asi.

17. Krana Torat djari inenga Moses, tapi asi tuntang katoto djari mandjadi awi Jesus Kristus.

18. Dialo idjä biti djari mitä Hatalla; Anak idjä tong-gal, idjä huang pakuan Ba-pa, iä tä djari masanan iä. — (2.Mos.33,20.)

II. — 19. Maka djetoh augh kasaksian Johannes, metoh olo Jehudi manjoho inam tuntang olo Lewi bara Je-rusalem, mangat misek iä: Ewe ikau?

20. Iä mangaku, djaton iä milim, lapi mangaku: Aku djaton Kristus tä.

21. Tinai äwen tä misek iä: Ewe ikan? Elias? Koae: Aku dia djaka iä. — Ikau nabi tä? Tombah iä: Dia. — (5.Mos.18,15.)

22. Koan äwen dengae: Ewe kea ikau? mangat ikäi tau masuman augh akan olo, idjä djari manjoho ikäi; äwe ikau masanan arepm?

23. Koae: Aku „augh guru hong padang: pabudjur dja-lan pangkahai Tuhan,” tu-mon augh nabi Jesaria. — (Jes.40,3.)

24. Maka sarohan tä baris olo parisi.

25. Tä äwen tä misek iä,

sambil hamauh dengae: Ki-len ikau mampandoi, djaka ikau djaton Kristus, dia El-lias, djaton kea nabi tä?

26. Koan Jobannes, tombah augh olo tä: Aku mampandoi bapan danum; tapi iä aton niendeng intu bentok keton, idjä djaton kasenan keton.

27. Djetä iä, idjä dumah rabian bara aku, idjä djari he-lo bara aku; akae tä aku djaton baguna mengkak talin sarumpabe mahin dia.

28. Talo tä mandjadi intu Betabara, dipah Jordan, ka-leka Johannes aton mampandoi olo.

29. Maka andau tinai Johannes mitä Jesus manang-goh iä, tä iä hamanh: Itä, anak tabirin Hatalla, idjä mananggong dosan kalunen. (2.Mos.12,3)

30. Djetoh iä, idjä keang-ku: rabian bara aku aton dumah olo, idjä djari he-lo bara aku; krana iä puna he-lo bara aku.

31. Maka bihin aku djaton djari kasene iä; tapi mangat iä bakarinh intu olo Israel, tagal tä aku djari dumah, mampandoi hapan danum.

32. Maka Johannes manjak-si, koae: Aku djari mitä Rogh mohon bara langit, kilau bu-rong dera, pelus melai hun-djoe. — (Matt.3,16.)

33. Aku solake djaton ka-sene iä, tapi idjä djari ma-

njoho aku mampandoi hapan danum, iä kea djari hamauh dengangku: olo idjä akae ikau mitä Rogh mohon, tuntang melai hundjue, djetä iä, idjä mampandoi hapan Rogh brasih.

34. Maka aku djari mitä tuntang djari manjaksi, iä toh toto Anak Hatalla.

III. — 35. Maka andau tinai Johannes mendeng hetä haluli, baiak duä biti murid ajue.

36. Tä, amon iä mitä Jesus manandjong, iä hamauh: Itä, anak tabirin Hatalla.

37. Maka muride äwen duä tä mahining iä hakotak, palus äwen tä ombo Jesus.

38. Maka Jesus mules arepe, mitä äwen tä ombo, tä iä hamauh dengan äwen: Narai inggau keton?

39. Koan äwen duä dengae: Rabbi, (rimae, amon injalinan: Guru) hong kwe äkam melai?

40. Koae, tombah augh äwen: Ombo keton mitä! Tä äwen manalih, mitä äkae melai, balalu melai dengae andau tä. Maka andau djari djam sapulu hirah.

41. Idjä biti äwen duä tä, idjä mahining augh Johannes, palus ombo iä, iä tä Andreas, paharin Simon Petrus.

42. Jä tä solake sondau Simon, paharie idjä kalambutan, sambil hamauh dengae: Ikäi djari sondau Messias tä.

(Rimae, injalinan: Kristus.)

43. Palus iä magah iä tanggoh Jesus. Maka Jesus mampajah iä, koae: ikau toh Simon, anak Jonas; ikau inggararku Kepas. (Djetä, injalinan: Petrus. Rimae: batukarang.)

44. Maka andau tiuai iä handak hagoet akan Galilea, tä iä sondau Pilippus, balalu hamauh dengae: Omba aku!

45. Maka Pilippns tä bara Betsaida, bara lewun Andreas äwen duä Petrus.

46. Tinai Pilippus tä sondau Natanael, sambil hamauh dengae: Ikäi djari sondau iä tä, idjä injurat Moses huang Torat, tuntang injurat karä nabi, Jesus, anak Josep, bara Nasaret. — (1.Mos.49,10. — 5.Mos.18,18 — Jes.7,14.)

47. Koan Natanael dengae: Tau, talo bahalap lembut bara Nasaret? Koan Pilippus dengae: Ombo, itäm!

48. Maka Jesus mitä Natanael manalib iä, tä iä hamauh tahiü iä: Itä! olo Israel idjä toto, djaton kaliau huange.

49. Koan Natanael dengae: Kilen ikau kasene aku? Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Helo bara Pilippus mambawa ikau, amon ikau penda batang sikon, aku djarri mitä ikau.

50. Koan Natanael, tombah aughe: Rabbi, ikau toto Anak

Hatalla, ikau radjan olo Israel.

51. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Basa aku djari hamauh dengam: aku djari mitä ikau penda upon sikon, maka ikau pertjaja; toto, ikau karäh mitä talo awang hai haream bara tä.

52. Tinai iä hamauh dengan äwen tä: Toto toto, aku hamauh dengan keton, bara kantontoh keton karäh mitä langit buap, tuntang malaikat Hatalla mandai mohon bara Anakolon.

BAGI 2.

I. Pesta masawä hong Kana. II. Jesus maharak olo parajap bara human Hatalla.

I. — 1. Maka andau telo aton pesta olo masawä intu Kana, hong tanah Galilea, tuntang indu Jesus aton hetä.

2. Tinai Jesus kea dengan muride djari irawäi akan pesta masawä.

3. Maka amon tapas anggor, koan indu Jesus dengae: Olo djaton ombet anggor.

4. Koan Jesus dengae: Narai gawingku dengam, o olo bawi? wajabku hindai sampai.

5. Maka indue hamauh dengan anakoloh: Talo idjä injohoe keton, awi tä.

6. Maka aton hetä bukong batu, djahawen kabawak, idjä djari ingkes tumon hadat olo Jehudi hapaé mame-

njau arepe; genep bukong tä aton suang duä telo gantang. — (Mark.7,3.)

7. Koan Jesns dengan anakoloh tä: Suang karä bukoag tä dengan danum. Maka olo manjuang tä kontep.

8. Koan Jesus dengae tinai: Kaut toh, imbit tä akan mandur talo kinan. Maka olo mimbit tä.

9. Djadi, amon mandur talo kinau mangkemä danum, idjä djari malik mandjadi anggor, (tuntang iä djaton katawan bara kwe djetä, tapi anakoloh, idjä djari masip danum, tawan tä,) tä maka mandur talo kinan mangabau idjä masawä tä,

10. Sambil hamauh dengae: Genep olo pudji manenga anggor idjä mangat solake, tinai limbah olo djari mihop paham, tä idjä tapas kamangate. Tapi ikau djari mingkes anggor mangat sampai katontoh.

11. Maka djelä tamparan karä katae iawi Jesus intu Kana, hong tanah Galilea; iä mangarinah kahaie, tuntang muride pertjaja huang iä.

II. — 12. Limbah tä iä ba goet akan Kapernaum, iä, indue, paharie tuntang muride; tapi iä melai hetä djaton tahi andaue.

13. Basa pesta paska ain olo Jehudi djari tokep, tä Jesus hagoet akan Jerusalem.

14. Hetä iä soodau olo hu-

ang human Hatalla, idjä mandjial sapi, tabiri tuntang burong dara, tinai olo pahrup rear, idjä mondok hetä. — (Matt.21,12.)

15. Djadi, limbah iä djari manampa pukultali, iä maharak olo tä lepah lingis bara human Hatalla, tuntang tabiri sapi, balalu manganan rear olo tä, sambil mantawus medjae.

16. Maka dengan olo, idjä mandjual burong dara, iä hanauh: Indah talo toh bara hetoh; äla keton manampa human Apangku mandjadi huma badagang.

17. Maka muride taratahiu augh, idjä injurat: „Lason atäi tagal humam djari kumanaku.” — (Masm.69,10.)

18. Tä tombah olo Jehudi, sambil hamanh dengae: Kata en impraham akan ikäi, sampai gawim kalotoh?

19. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Karak human Hatalla toh, maka aku karäh mamangun tä huang andau telo. — (Matt. 26, 61.)

20. Koan olo Jehudi: Äpat pulu djahawen njelo katahin olo mamangun human Hatalla toh, tinai ikau handak mamangun tä huang katelo?

21. Tapi iä manahiu human Hatalla, iä tä berenge.

22. Maka liimbah iä djari belom bara olo matäi, tä muride taraingat, iä djari ma-

njewut augh tä, palus äwen tä pertjaja surat, tuntang augh idjä inutor Jesus. — (Masm.16,10.)

23. Maka metoh iä hong Jerusalem, andau pesta paska, arä olo pertjaja hong arae, basa olo tä mitä kala, awang iawic.

24. Tapi Jesus djaton harap olo tä, basa iä kasene äwen tä samandiai.

25. Puna dia usah, olo masanan akae amipin atäi olo, krana kabuate puna kasene talo, idjä huang olo.

BAGI 3.

I. Jesus dengan Nikodemus. II. Johannes pampandoi dengan murid ajue.

I. — 1. Maka aton olo parisi, Nikodemus arae, iä tä mantir olo Jehudi. — (7,50; 19,39.)

2. Iä tä manalih Jesus hamalem, sambil hamauh dengae: Rabbi, ikäi katawan, ikau toh Guru, idjä djari dumah bara Hatalla; krana djaton idjä biti tau nawi katta, awang iawim, djaka dia Hatalla hindjä dengae.

3. Koan Jesus, tombah aughe: Toto toto, aku hamauh dengam, djaka olo djaton inakan haluti, djaton iä tau mitä karadjaan Hatalla.

4. Koan Nikodemus dengae: Kilen olo tau inakan, amon

iä bakas? tau iä haluli tamä knain indue, tuntang inakan tinai?

5. Tombah Jesus: Toto toto, jaku hamauh dengam, djaka dia olo inakan awi danum tuntang Rogh, djaton iä tau tamä karadjaan Hatalla. — (*Mark.16,16. — Epes.5,26.*)

6. Talo awang inakan isi, djetä isi; tapi talo awang inakan Rogh, djetä Rogh. — (*1.Mos.5,5;6,3.*)

7. Åela hengan basa aku hamauh dengam, keton akan indu inakan haluli.

8. Riwut manampur äka kahandake, tuntang ikan mahining aughe, tapi ikau dia katawan bara kwe panumahe, kangkwe tintue. Kalotä kea genep olo, idjä djari inakan awi Rogh.

9. Tombah Nikodemus, sambil hamauh dengae: Kilen talo tä tau mandjadi?

10. Koan Jesus, tombah aughe: Ikau toh gurun olo Israel, djaton ikau harati talo tä?

11. Toto toto, aku hamauh dengam, talo ikäi katawan ikäi masanan, tuntang talo idjä djari gitan ikäi ikäi majaksi, tapi keton djaton manarima augh kasaksian ikäi.

12. Amon aku masanan akan keton talo idjä huang kalunen, mahin dia keton pertjaja, kilen tinai keton pertjaja, djaka aku masanan akan keton talo sorga?

13. Maka dialo idjä biti djari mandai akan sorga, baja iä, idjä djari mohon bara sorga, iä tå Anakolon tä, idjä pu-na huang sorga.

14. Maka kilau Moses djari manggantong handipä hong padang, kakai Anakolon akan indu inggantong: — (*4.Mos. 21,8.*)

15. Nakara genep olo, idjä pertjaja huang iä, djaton bana-sa, tapi bara pambelom idjä katatahi.

16. Krana kalotä kapaham Hatalla djari sinta kalunen, sampai iä djari manenga Anake idjä tonggal, nakara genegeneb olo, idjä pertjaja huang iä, djaton bana-sa, tapi bara pambelom idjä katatahi.

17. Krana Hatalla djari manjoho Anake akan kalunen, djaton uka iä mahukum kalunen, tapi nakara kalunen injalamat awie.

18. Olo idjä pertjaja huang iä, djaton buah hukum; tapi olo idjä dia pertjaja, iä djari buah hukum, krana iä djaton pertjaja huang aran Anak Hatalla idjä tonggal.

19. Maka djetoh hukum tä, kalawa djari tamä kalunen, tapi olo djari sinta kakaput paham bara kalawa, krana gawie puna papa.

20. Krana genep olo, idjä mawi talo papa, puna basingi kalawa, tuntang djaton iä manggapi kalawa, belä gawie impudji.

21. Tapi olo idjä mawi kato, iä manggapi kalawa, uka gawie bakarinaḥ, krana djetä djari iawie huang Hatalla.

II.—22. Limbah tä Jesus dengan inuride manalih tanah Judea, tuntang iä melai hetä baik äwen tä, sambil mampandoi.

23. Maka Johannes kea aton mampandoi hong Ænon, tokep Salem, krana hetä arä danum. Tuntang olo manalih kantä, impandoi.

24. Krana Johannes hindai djari inutup hong sipir. — (Matt.14,3.)

25. Djadi, murid Johannes hatakian augh dengan olo Jehudi tabiudjalau mandjadibrasih.

26. Maka äwen manalih Johannes, sambil hamauh denga: Rabbi, idjä dengam dipah Jordan, idjä acae ikau manjaksi, itäm, iä tä mampandoi, tuntang olo handiai mananggoh iä. — (1,29.)

27. Tombah Johannes, sambil hamauh: Olo djaton tau manarima talo enen, djaka dia djetä djari iuenga acae bara sorga.

28. Keton toh kea saksingu, aku djari hamauh: aku djaton Kristus, bajaaku injoho helo bae. — (1,20.)

29. Olo idjä tempon pisek, iä tä bakalbana; maka kolan bakalbana, idjä mendeng tuntang mahining augh, paham bandjak awi augh bakalbana.

Maka kahandjakku toh djari sampai.

30. Patut iä djaladjalan hai, tapi jaku akan djaladjalan korik.

31. Iä, idjä dumah bara ngambo, hai bara olo samandiai. Idjä bara petak, iä bara petak, tuntang masuman talo petuk; idjä dumah bara sorga hai bara olo samandiai.

32. Maka talo gitae, talo bininge djetä insanae, tapi augh kasaksiae dialo idjä biti manarimae.

33. Olo idjä manarima augh kasaksiae, iä bara tjatjak, Hatalla tä toto.

34. Krana idjä injoho Hatalla manutor karä kotak Hatalla, krana Hatalla manenga Rogh acae djaton tawan takar.

35. Bapa sintu Anake, tuntang djari manjaragh talo handiai intu lengän ajue. — (Matt.11,27.)

36. Olo idjä pertjaja huang Anak, iä bara pambelom idjä katatahi; tapi olo idjä marisang dengan Auak, iä djaton akan mitä pambelom, tapi kasangit Hatalla melai hundjue.

BAGI 4.

I. Jesus tuntang bawin olo Samaria. II.
Iä mampakalih anak mantir radja.

I.—1. Maka amon Tuban katawan, olo parisi djari ma-

hining, Jesus manampa tentang mampandoi murid mala-bien bara Johannes,

2. (Alo hitin Jesus djaton mampandoi, baja muride,)

3. Tä iä malih Judea, ba-lalu hagoet buli Galilea.

4. Maka iä akan indu ma-nandjong mahoroe Samaria.

5. Tä iä sampai lewu hong Samaria, arae Sikar, darah tanah idjä djari inenga Jakob akan anake Josep. — (1.Mos. 48,22. Jos.24,23.)

6. Hetä aton kalin Jakob. Maka Jesus, awie häka ma-nandjong, mondok hong sa-ran kali; andau djari djam djahawen hirah.

7. Maka aton dumah baw-in olo Samaria, handak masip. Koan Jesus dengae: Pi-hop aku.

8. Krana muride djari ma-nalih lewu, handak mamili-talo kinan.

9. Koau bawin olo Sama-ria dengae: Kilen ikau, idjä olo Jehudi, blaku pihop intu aku, tuntang aku toh bawin olo Samaria? (Krana olo Je-hudi djaton maku habalut dengan olo Samaria.)

10. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Amon ikau kasene panengan Hatalla, tuntang katawan, äwe iä, idjä 'hamauh dengam: pihop aku, — mikäh ikau djari blaku intu iä, tuntang iä djari manenga akam danum awang belom.

11. Koan olo bawi tä dengae: Tuban, ikan djaton bara sarangan hanggep masip, tun-tang kali toh timben; bara kwe kea ikau manduan danum awang belom tä?

12. Aton ikan hai bara tato ita, Jakob, idjä djari ma-nenga kali toh akan ikäi, tun-tang bitie djari mihop bara toh, tinai anake tuntang metoe?

13. Koan Jesus, tombah aughe: Genep biti, idjä mi-hop danum toh, akan teah beliae tinai.

14. Tapi olo idjä mihop danum, awang inengaku acae, katatahi djaton iä teah be-laie, tapi danum, awang inengaku acae, akan man-djadi intu huange tabasak danum, idjä mahasor akan pambelom idjä katatahi.

15. Koan olo bawi tä dengae: O Tuhan, tengah dannm tä akangku, belä aku teah belaiku tinai, mangat djaton usah aku hagoet akan toh, masip.

16. Koan Jesus dengae: Li-us, kahau banam, balalu haluli kantoh.

17. Tombah olo bawi, koae: Aku djaton babanä. Koan Jesus dengae: Toto aughm: aku djaton babanä.

18. Krana ikau djari baba-nä limä biti, maka idjä toh hindjä dengam, iä djaton toto banam. Aughm tä toto.

19. Koan olo bawi dengae:

Tuhan, gitangku ikau toh nabi.

20. Tato ikäi djari sombajang hundjun bukit toh, tapi koan keton, huang Jerusalem äka olo patut sombajang.

21. Koan Jesus dengae: O olo bawi, pertjaja aku, katika karäh samipai, amon keton djaton hundjun bukit toh, djaton kea hong Jerusalem karäh sombajang intu Bapa.

22. Keton sombajang intu talo, idjä dia kasenan keton, ikäi sombajang intu Hatalla, idjä kasenan ikäi; krana salamat dunyah bara olo Je-hudi.

23. Tapi katika karäh sampai, tuntang aton katontoh kea, amon karä olo, idjä sombajang toto, karäh sombajang intu Bapa huang Rogh tuntang katoto; krana Bapa kea manggau olo, idjä sombajang kalotä intu iä.

24. Hatalla aton Rogh, maka olo idjä sombajang intu iä, patut sombajang huang Rogh tuntang katoto.

25. Koan olo bawi dengae: Tawangku, Messias akan dumah, idjä bagarä Kristus; amon iä dumah, maka iä karäh masuman akan ita talo handiai.

26. Koan Jesus dengae: Jä aku toh, idjä hakotak dengam.

27. Kahpm tä muride dumah, maka äwen hengän, basa iä hakotak dengan olo bawi. Tapi djaton kea idjä

biti bahanji misek: Narai ingganin, atawa: narai tutorm dengae?

28. Maka olo bawi malih sarangae, manalih lewu, tuntang hamauh dengan olo:

29. Om̄ba, itä keton olo, idjä djari masanan akangku talo bandiai, awang djari iawikn; djaton iä Kristus tä?

30. Palus olo lewu mananggoh iä.

31. Maka belo bara tä muride blaku intu iä, koae: Rabbi, kuman.

32. Tapi koae dengan äwen: Ajungku aton talo kinan, idjä djaton kasenan keton.

33. Tä koan murid sama arepe: Djari olo mimbit talo kinan akae?

34. Koan Jesus dengan äwen: Djetob panginangku, iä tä: manomon kaliandak ajue, idjä djari manjoho aku, tuntang mehapns gawie. — (17,4.)

35. Djaton koan keton, hindai äpat bulan sampai wajah getem? Itä, jaku hamauh dengan keton, tampajah keton karä tana, toh kea ampie laledang patut inggetem.

36. Olo panggetem mandino npah, tuntang manampunna bua akau pambeloñ idjä katabahi, uka kadaduä, idjä manawur binji tuntang idjä manggetem, sama handjak.

37. Krana tumon durin djetoh sewut olo tä toto: „Olo beken manawur binji, olo beken manggetem.”

38. Jaku djari manjoho keton manggetem talo, idjä dia ialan keton; olo beken djari malae, toh keton djari manjingkap gawie.

39. Maka arä olo Samaria bara lewu tä pertjaja huang iä awi augh olo bawi, idjä manjaksi: lä djari masanan akangku talo handiai, awang djari iawiku.

40. Maka sana olo Samaria sampai iä, äwen tä blaku, uka iä melai dengae; maka iä melai hetä kaduä andau.

41. Maka paham hareau karä olo pertjaja awi aughe.

42. Tuntang olo tä hamauh dengan olo bawi: Ikäi djaton pertjaja bindai sabab augh ajum; krana bitin ikäi djari mahining tuntang katawan, iä toto Djurusalamat kalunen, Kristus tä.

II. — 43. Maka limbah kaduä andau tä hapus, iä ba-goet bara betä, palus akan Galilea.

44. Krana Jesus kabuat manjaksi, nabi djaton bara horumat intu tanah ajue.

45. Maka amon iä sampai Galilea, iä inarima olo Galilea, basa olo tä handiai djari mitä talo, awang iawie intu Jerusalem katika pesta; krana olo tä kea djari manalih pesta.

46. Maka Jesus haluli tinai akan Kana hong Galilea, äkae djari mandjadian danum mandjadi anggor. Maka hetä aton

mantir radja, idjä bara anak hatuä; djetä haban intu Kapernaum.

47. lä tä mahining, Jesus djari dumah bara Judea akan Galilea, palus iä manalih iä, sambil blaku intu iä, uka iä masoh, mampakäläh anake, krana iä tä handak mabotus.

48. Tapi koan Jesus dengae: Djaka dia keton mitä kata tuntang talo heran, maka keton djaton pertjaja.

49. Koan mantir radja dengae: Tuhan, talib, helo bara anakku matäi.

50. Koan Jesus dengae: Bauli, anakm belom. Maka olo tä pertjaja augh, idjä injewut Jesus acae, balalu ha-goet.

51. Djadi, kahum iä hong djalan, djipäe hasupa dengae, liaik niasanan acae, koae: Anakin käläh.

52. Tä iä mariksa intu äwen tä katika iä salawah angate. Koan äwen dengae: Mallem, djam udju, peres darem terai.

53. Maka bapae mingat, katika tä kea Jesus djari hamauh dengae: anakm belom. Tä iä pertjaja, tuntang karä olo humae.

54. Kata idjä duä tä tinai iawi Jesus panumahe bara Judea akan Galilea.

BAGI 5.

I. Intu andau sabat Jesus mampakäläh olo idjä kait kedjang telo pulu hanja njelo katahie. II. Iä hasnat augh dengan olo Jehudi sabab gawie tä.

I. — 1. Limbah tä aton pesta olo Jehudi, tä Jesus hagoet akan Jerusalem.

2. Maka huang Jerusalem, tokep kaleka tabiri, aton talaga, idjä injewut olo Betesda, tumon augh olo Ibrani, hakaliling tä aton limä balai.

3. Huang karä balai tä aton olo haban, paham karäe, olo babutä, olo kait, olo karitip, idjä mendäh danum tä hariak.

4. Krana malaikat batintu mohon akan talaga, tuntang mariak danum. Maka olo, idjä solake sewu, limbah danum djari hariak, iä palus käläh, alo kilekilen ampin perese.

5. Maka aton hetä olo idjä biti, idjä djari haban telo pulu hanja njelo katahie.

6. Amon Jesus mitä iä menter, tuntang katawan, djari tahi iä kalotä, maka iä hamanhengae: Nahuang ikau käläh?

7. Tombah olo idjä haban dengae: Tuhan, djaton olo dengangkn, idjä pasewn aku akan talaga, sana danum hariak; maka amon aku sampai, tä olo beken sewu belo bara aku.

8. Koan Jesus dengae: Mendeng, gatang kalekam batiroh, palus lius.

9. Maka olo tä balalu käläh tuntang manggatang kalekae batiroh, palus lius. Ma-ka andau tä andau sabat.

10. Tä koan olo Jehudi dengan olo idjä djari käläh: Andau toh sabat, djaton patut ikau mäton kalekam batiroh.

11. Tombah iä augh äwen: Olo idjä djari niampakäläh aku, iä kea djari manjoho aku: gatang kalekam batiroh, lius.

12. Maka olo tä misek iä: Äwe iä tä, idjä djari manjoho ikau: gatang kalekam batiroh, lius?

13. Tapi olo idjä djari käläh tä djaton katawan, äwe iä; krana Jesus djari mindah, basa awi arä olo aton intu kaleka tä.

14. Limbah tä Jesus hasondau dengae huang human Hatalla, tuntang hamanhengae: Itäm, ikau djari käläh, ala mawi dosa tinai, belä talo awang papa haream buah ikau.

15. Tä olo tä lius, palus masuman akan olo Jehudi, Jesus iä tä, idjä djari niampakäläh iä.

II. — 16. Maka sabab tä olo Jehudi mangatah Jesus, basa iä djari niawi talo tä intu andau sabat.

17. Tapi tombah Jesus de-

ngan äwen: Apangku bagawi sumpai katontoh, tä jaku kea bagawi.

18. Saləb tä olo Jehudi paham harcam mangkemä manpatäi iä, basa iä djaton mangarak andau sabat bewäi, tapi manjewut Hatalla kea Bapae, tuntang manjama arepe dengan Hatalla.

19. Maka tombah Jesus, sauhil hamauh dengan olo tä: Toto toto, aku hamauh dengan keton, Anak djaton tau mawi talo enen kabuate, baja tunon iä mitä Bapa mawie; krana talo idjä iawie, djetä kea iawi Anak kalotä.

20. Krana Bapa sinta Anak, tuntang memijnahan akae talo handiui awang iawie; tinai iä karäh manipralian akae gawi awang hai bara djetoh, uka keton sangang.

21. Krana kilau Bapa mampisik olo matäi tuntang manibelom iä, kalotä Anak kea manibelom äwe idjä äka kahandake.

22. Krana Bapa djaton kea manutus kadjarian olo, tapi karä kwasa kapan manutus kadjarian olo djari inengae akan Anak;

23. Nakara olo handiai mahorimat Anak, sama kilau iä mahorimat Bapa. Olo idjä djaton mahorimat Anak, djaton kea mahorimat Bapa, idjä djari manjoho iä.

24. Toto toto, aku hamauh

dengan keton, olo idjä mahining anghku, tuntang pertjaja huang iä, idjä djari manjoho aku, olo tä bara pambelom idjä katatahi, tuntang iä djaton tamä hukum, tapi iä djari mindab bara pampatäi palns akan pambelom. — (3,18.)

25. Toto toto, aku hamauh dengan keton, katika karäh dumah, tuntang aton katontoh kea, aison olo matäi mahining augh Anak Hatalla, maka olo idjä mabining tä karäh belom.

26. Krana kilau Bapa tempon pambelom huang arepe, kalotä iä djari manenga akan Anak kea, uka iä tempon pambelom huang arepe;

27. Tinai iä djari manenga kwasa kea akae manutus kadjarian olon, basa iä aton Anakolen.

28. Äela keton hengan tagal tä; krana katika karäh dumah, olo handiai idjä huang kubur karäh mahining augh ajue;

29. Palns blna, olo idjä djari mawi talo bahalap akan kannisik pambelom, tapi olo idjä djari mawi talo papa akan kannisik hukum.

30. Jaku djaton tau mawi talo enen kabiatku. Tunon aku malining maka aku manutus, tuntang kapitusangku tä lindjur, krana aku djaton manggau tunon kahandak ajungku, tapit tunon ka-

handak Bapa, idjä djari manjoho aku.

31. Djaka aku manjaksi akangku, tā kasaksiaugku djalon toto.

32. Aton beken, idjä manjaksi akangku; tuntang lawangku, kasaksiae, idjä injaksie akangku, djetä toto.

33. Keton djari manjoho olo manalih Johannes, maka iä djari manjaksi akan kato. — (1.19.)

34. Tapi aku djaton manduan kasaksian bara olo kalunen, baya aku manahiu djetä, uka keton injalamat.

35. lä kilau sunbo idjä lalegendang tuntang galak njaiae, maka kahandak keton handjak handjulo bewäi huang pahalendange.

36. Tapi jaku bara kasaksian, idjä hai bara kasaksian Johannes; krana karä gawi, idjä inenga Bapa akangku, uka jaku mahapus tā, karä gawi tā kea, idjä iawiku, manjaksi akangku, Bapa toto djari manjoho aku. — (3.2.)

37. Tinai Bapa kabuat, idjä djari manjoho aku, djari manjaksi akangku. Anghe djaton keton pudji mahininge, dia kea keton djari mitä ampie.

38. Tinai kotake djaton toto leket intu keton, krana keton djaton pertjaja huang. iä, idjä djari injohoe.

39. Awi keton mariksa su-

rat, krana adon keton huang djetä keton bara pambeloni idjä katatalii, maka karä surat tā manjaksi akangku.

40. Tapi keton djaton maku manalih aku, mangat mandino pambeloin.

41. Aku djaton manduan horumat bara olo kalunen.

42. Tapi jaku kasene keton, keton djaton niahaga sintan Hatalla intu huang keton.

43. Jaku djari dumah huang aran Apangku, maka keton djaton manarima aku; djaka olo beken dumah huang arae kabuate, iä tā karäli inarima keton.

44. Kilen keton tau pertjaja, basa keton manduan horumat bara sama arep keton, tapi keton djaton manggan horumat, idjä bara Hatalla bewäi.

45. Æla inado jaku karäh mandawa keton intu Bapa; idjä mandawa keton, iä tā Moses, idjä äka kaharap keton.

46. Krana djaka keton pertjaja Moses, tā keton pertjaja aku kea, krana iä djari manjurat tahuu aku. — (5.Mos. 18,15.)

47. Tapi djaka keton djaton pertjaja surat ajue, kilen keton akan pertjaja kotak ajungku?

BAGI 6.

I. Jesus pakasan limä kojan olo hataä hapan limä kabawak tepong. II. Iä masandjung buudjun danau. III. Iä masanan arepo tepong pembelom. IV. Arä muride undar bara iä.

I. — 1. Limbah tä Jesus bagoet akan dipah danau Galilea, djetä danau Tiberias.

2. Maka kutoh olo manjak iä, basa äwen djari mitä kata, awang iawie dengan olo haban.

3. Tä Jesus mandai bukit, palus mondok hetä tuntang inuride.

4. Maka paska, pesta ain olo Jehudi, djari tokep. — (3.Mos.23,5.)

5. Djadi, amon Jesus manggatang matae, tuntang mitä paham karä olo manalih iä, koae dengan Pilippus: Bara kwe ita mamili tepong, hapan pakanan karäh olo tä? — (Matt.14,15.)

6. Iä hanauh kalotä, hapse maningkes iä, krana iä puna katawan talo idjä handak iawie.

7. Koan Pilippus, tombuh aughe: Duä ratus kiping dja-ton ombet mamili tepong akae, mangat genep biti manduan djekisut.

8. Tä idjä biti murid ajue, Andreas, pabarin Simon Petrus, hanauh dengae:

9. Aton olo tabela hetoh, idjä bara tepong limä kaba-

wak, tinai lauk korik duä kongan. Tapi baka talo tä akan olo idjä kalotä karäe?

10. Tapi koan Jesus: Soho olo arä tä mondok. Maka aton arä oru intu kaleka tä. Hetä olo mondok, etek karäe limä kojan batuä.

11. Tä Jesus manduan tepong tä, mamberkat tä, palus mambagie akan murid, tinai murid miring tä akan olo idjä mondok; kalotä kea lauk korik, piräpirä kana-huange.

12. Maka amon olo djari besoh, koae dengan muride: Tampunan keton kiwak tepong awang tisae, belä mananja talo enen.

13. Djadi, äwen manam-punan tä, tuntang manjuang duäwalas lontong hapan ki-wak tepong, idjä limä kabawak tä, tisan olo djari kumae.

14. Maka amon olo arä mitä kata, idjä iawi Jesus, koan äwen: Iä toto nabi tä, idjä akan indu tamä kalunen.

15. Tapi amon Jesus kata-wan, olo tä handak mangga-pi, manjingkap iä, uka mam-paradja iä, maka iä mahakan haluli akan bukit, iä kabuate bewäi.

II. — 16. Djadi, tokep ka-put muride mohon akan da-nau,

17. Balalu djakat arut, dim-pah danau, mangkahimat Ka-pernaum. Maka talo djari

kaput; tuntang Jesus hindai djari buli äwen.

18. Maka danau paham ha-riak awi riwut barat.

19. Tä amon äwen djari badajong nikäh salawi atawa telo pulu stadia kakedjaue, (*labih isut idjä djam*), maka iä mitä Jesus mauandjong hundjun danau, manalih arut; tä äwen tä nikäh.

20. Maka koae dengan äwen: Jaku toh, äla mikäh.

21. Tä äwen tä handak manduan iä akan arut, maka arut balalu sampai äka idjä ingkahimate.

III. — 22. Maka andau tinai olo arä, idjä bila dipah danau, mitä arut beken djaton hetä, baja idjä tä, idjä hanggap muride, tuntang Jesus djalon djari omba djakat arut djetä haiak deng-an muride, baja muride bewäi djari barikas.

23. Maka aton arut beken dumah bara Tiberias, palus tulitokep kaleka olo djari kuman tepong, idjä awi berkat Tuhan tä.

24. Djadi, amon olo arä mitä Jesus djalon hetä, muride djalon kea, maka olo tä djakat arut, balalu bajarakan Kapernaum, manggau Jesus.

25. Maka amon olo tä sondau iä dipah danau, äwen misek iä: Guru, prea ikau djari sampai toh?

26. Koan Jesus, tombah

angh äwen: Toto toto, aku hamauh dengan keton, keton manggau aku, djaton basa keton djari mitä kata, tapi basa keton djari kuman tepong, tuntang djari besoh.

27. Toh, gau talo kinan, äla awang indu nihau, tapi awang melai akan pambelom idjä katatahi, idjä karäh inenga Anakolon akan keton, krana iä djari intjaljak Hatalla Bapa.

28. Koan olo tä dengae: Narai patut iawi ikäi, uka mawi gawin Hatalla?

29. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo tä: Gawi-n Hatalla, iä tä, uka keton pertjaja huang iä, idjä djari injohoe.

30. Koan olo tä dengae: Tapi kata idjä kwe iawim, mangat ikäi mitäe palus pertjaja huang ikau? Narai ja-wim?

31. Tato ita djari kuman manna tä intu padang, kilau aton tarasurat: „Iä djari manenga akan olo tä tepong bera langit indu kinae.” — (*Masm.78,24.—2.Mos.16,13.*)

32. Maka koan Jesus dengan olo tä: Toto toto, aku hamauh dengan keton, djaton Moses idjä djari manenga akan keton tepong bara langit, ta-pi Apangku manenga akan keton tepong idjä toto bara sorga.

33. Krana tepong Hatalla, djetä iä, idjä mohon bara

sorga, tuntang manenga pambelom akan kaluncen.

34. Koan olo dengae: Tuhan, käläh tengah tepong tä akan ikäi palus katatahi.

35. Maka Jesus hamanh dengan äwen: Jaku toh tepong pambelom; olo idjä dumah tanggoh aku, iä djaton akan blau, olo idjä pertjaja huang aku, katatahi iä djaton akan teah beliae. — (4,14.)

36. Tapi aku djari hamauh dengan keton, keton djari mitä aku, tinai keton djaton pertjaja.

37. Olo handiae, idjä inenga Bapa akangku, mananggoh aku; maka aku djaton manganae akan ruar olo idjä tanggoh aku.

38. Krana aku djari mohon bara sorga, djaton uka manumon kahandak ajungku, tapi kahandak ajue, idjä djari nianjoho aku.

39. Maka djetoh kahandak ai, idjä djari inanjoho aku, uka djaton nihau bara aku idjä biti olo handiae, idjä djari inengaeakangku, tapi mangat aku mambelom iä intu andau kiamat.

40. Krana djetoh kahandak Apangku, uka genep olo, idjä manampajah Anak, sambil pertjaja huang iä, bara pambelom idjä katatahi, tuntang aka karöh niampisik iä intu andau kiamat.

41. Maka olo Jehudi bakotok mawi iä, basa iä ha-

mauh: jaku toh tepong, idjä djari mohon bara sorga.

42. Koan olo tä: Djaton iä Jesus, anak Josep tä, tuntang ita kasene indu bapæ? Maka kilen iä hamauh: jaku djari mohon bara sorga?

43. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Alla keton bakotok mawi aka.

44. Dialo idjä biti tau tanggoh aku, djaka dia Bapa, idjä djari manjoho aku, nadjudjit iä; maka aku handak mambelou iä intu andau kiamat.

45. Aton tarasurat huang surat karä nabi: „Olo handiae karäh iadjar Hatalla.” Tumon tä, genep olo idjä djari mahining tä bara Bapa, tuntang inamarina tä, iä kea mananggoh aku.

46. Djaton adoe, kilau olo djari mitä Bapa; baja iä idjä puna bara Hatalla, iä bewäi djari mitä Bapa.

47. Toto toto, aku hamanh dengan keton, olo idjä pertjaja huang aku, iä bara pambelom idjä katatahi.

48. Jaku toh tepong pambelom.

49. Tato keton djari kuman manna tä huang padang, tuntang iä djari matäi.

50. Djetoh tepong idjä djari inohon bara sorga, nukara olo kuman palus djaton matäi.

51. Jaku toh tepong idjä belomi, idjä djari mohon bara sorga; djaka olo kuman

tepong toh, iä karäh belom sampai katatahi. Maka tepong, idjä karäh inengku, djetä isingku, idjä karäh inengaku indu pambelom kalunen.

52. Maka olo Jehudi habantah augh saina arepe, koae: Kilen iä tau manenga isie indu kinan ita?

53. Koan Jesus dengan olo tä: Toto toto, jaku hamauh dengan keton, djaka keton djaton kuman isiu Anakolon, tuntang djaton mihop dahae, tä keton djaton bara pambelom huang arep keton.

54. Olo idjä kuman isingku, tuntang mihop dahangku, ai aton pambelom idjä katatahi, tuntang jaku karäh mampisik iä: intu andau kiamat. — (Matt.26,26.)

55. Krana isingku toto panginan, tuntang dahangku toto talo ihop.

56. Olo idjä kuman isingku, tuntang mihop dahangku, iä melai huang aku, tinai jaku huang iä.

57. Kilau Bapa idjä belom djari manjolo aku, tuntang jaku belom awi Bapa, kalotä maka olo idjä kuman aku, iä kea karäh belom awiku.

58. Djeloh tepong tä idjä djari mohon bara sorga; djaton kilau tato keton djari kuman nianna, tuntang djari matäi; olo idjä kuman tepong toh karäh belom sampai katatali.

59. Angh tä insanae huang

sinagoge, metoh iä madjar huang Kapernaum.

IV. — 60. Maka arä muride, baik mahining aughe tä, hamauh: Tangkalau aughe kalotä; äwe tau maluning?

61. Maka Jesus puna kawan huang arepe, muride bakolok sabab djetä, tä iä hamauh dengan äwen: Aton augh tä manantarang atäi keton?

62. Kilen tinai, amon keton karäh mitä Anakolon mandai akan kalekae bilih?

63. Rogh tä idjä mambelom, isi djaton baguna enen; karä augh, idjä insanangku akan keton, uras Rogh tuntang pambelom.

64. Tapi aton belahe keton idjä djaton pertjaja. Krana bara solake Jesus kalawan, äwe olo tä idjä djaton pertjaja, tinai äwe iä tä, idjä akan mandjual iä.

65. Maka koae: Tagal tä jaku djari hamauh dengan keton, dialo idjä biti tau mananggoh aku, djaka dia djetä djari inenga Apangku akue.

66. Bara katika tä arä muride undur, djaton ompat iä hindai.

67. Maka koan Jesus dengan äwen duäwalas tä: Aton keton kea handak balekak?

68. Tä Simon Petrus tombar augh: Tuhan, äwe kea akan inalih ikäi? Ikuu tempon kotak pambelom idjä katatali.

69. Ikäi djari pertjaja tuntang djari harati, ikau toh Kris-tus, Anak Hatalla idjä belom.

70. Koan Jesus, tombah aughe: Djaton akudjari mintih keton duawelas biti? Maka idjä biti bara keton aton setan.

71. Djetä iä manabia Ju-das, anak Simon, olo Kariot, krana iä tä dapit mandjual iä, tuntang iä tä idjä biti bara duawelas murid tä.

BAGI 7.

I. Jesus bong pesta tingkap dawen. II. Adjare kahum pesta. III. Adjare iota andau pesta termi; olo hanjaing ta-gal iä.

I. — 1. Limbah tä Jesus manasaran Galilea, krana iä djaton maku manasaran Ju-dea, basa olo Judea handak mampatäi iä.

2. Maka pesta olo Jehudi djari tokep, iä tä pesta tingkap dawen. — (3.Mos.23,34.)

3. Maka koan paharie deng-ae: Indah bara betoh, talih Judea, nakara muridm kea nitä gawim, awang ilalusm.

4. Krana puna olo djaton pudji mawi talo basilisilim, amon iä radjin basewut. Amon ikau mawi talo kalotoh, ka-rinah arepm akan kalunen.

5. Krana paharie kea djaton pertjaja huang iä.

6. Maka koan Jesus dengan äwen: Wajahku hindaisampai,

tapi wajah keton magon tatap.

7. Kalunen djaton tau ma-njingi keton, tapi iä manjingi aku, basa aku manjaksi, ga-wie uras papa.

8. Talih keton pesta tä, jaku hindai manalih pesta tä, basa wajahku hindai sampai.

9. Amon iä djari ha-mauh kalotä, iä melai hu-ang Galilea.

10. Maka amon paharie djari hagoet, tä iä kea hagoet, manalih pesta, djaton bat-a-rang, tapi kilau basilim.

11. Maka olo Jehudi mang-gau iä sangkom pesta, keae: Intu kwe iä?

12. Maka paham augh bisik lembut marak olo arä tagal iä. Koan belahe: Iä bahalap. Koan belahe: Dia, malainkan iä mampalajang olo arä.

13. Tapi olo djaton petah bakotak tarang tahiñ iä, ba-sa iä mikäh olo Judea.

II. — 14. Maka kabanteng-an pesta Jesus mandai, tamä human Hatalla, balalu ma-djar olo.

15. Maka olo Jehudi heng-an, koae: Kilen iä tä tamat huang surat, tuntang djaton iä djari mangadji?

16. Tombah Jesus, koae dengan olo tä: Adjarku djaton ajungku, tapi ain idjä djari manjoho aku.

17. Amon olo handak ma-numon kahandak ai, tä iä karäh harati adjar toh, dja-ka djetoh bara Hatalla, ata-

wa djaka djetoh kotakku kabuatu. — (3,21.)

18. Olo idjä hakotak hapan aughe kabuate, iä manggau horumat akae kabuate; tapi olo idjä manggau horumat akan idjä manjoho iä, olo tä toto, tuntang tipu djaton huang iä.

19. Djaton Moses djari manenga Torat akan keton? Tinai idjä biti keton mahin dia manumon Torat. Buhen keton handak mampatäi aku?

20. Tombah olo arä, sambil hamauh: Ikau ingumpang dewa, äwe handak mampatäi ikau?

21. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Gawi Idjä djari iawiku, tuntang keton handiae sangang blait tagal tä — (5,16.)

22. Moses djari manenga akan keton badat sunat, (djaton djaka djetä puna bara Moses, tapi bara tato hiang keton;) toh maka keton manjunat olo intu andau sabat.

23. Toh, maka amon buah, olo injunat andau sabat, belä Torat Moses inangkalau: kilen keton paham malait aku, tagal aku djari mampakälöh olo, hapus bitie, intu andau sabat?

24. Äla keton mamutus tuman ampie, tapi awi keton mamutus kaputusan idjä tetek.

25. Maka koan olo Jerusalem belahe: Djaton iä tä, idjä handak impatäi olo?

26. Toh itä! uräh bewäi iä hakotak, tuntang olo djaton petah badjawap. Mikäh karä mantir ita toto kasene iä tä Kristus?

27. Tapi ita katawan, bara kwe iä toh; maka Kristus tä, amon iä dumah, djaton olo karäh katawan bara kwe iä.

28. Tä Jesus, idjä madjar huang human Hatalla, mantebau, koae: Keton kasene aku, tuntang keton katawan kea bara kwe aku; maka aku djaton djari dumah kabuaku, tapi Idjä toto tä djari manjoho aku, idjä djaton kasenan keton.

29. Tapi jaku kasene iä, basa aku puna bara iä, tuntang iä djari manjoho aku.

30. Tä olo handak manawan iä, tapi idjä biti mahin dia bahanji manusang lengäe, basa katikae hindai djari sampai.

31. Maka arä biti bara olo tä pertjaja huang iä, sambil hamauh: Amon Kristus tä dumah, atonkah iä akan mawi malabien kata bara karä kata tä, idjä iawie toh?

32. Maka olo parisi mahining olo arä habisik, hatutor kalotä tahu iä; palus olo parisi tuntang kapala imam manjoho: kapiri manawan iä.

33. Maka Jesus hamauh: Hindai isut jaku hindjä deng-an keton, limbah tä aku lius manalih iä, idjä djari manjoho aku.

34. Keton karäh manggau aku, tapi djaton sondau, tinai äkaku keton djaton tau sampaie.

35. Maka koan olo Jehudi sama arepe: Kangkwe iä handak lius, sampai ita djaton tau sondau iä? Mikäh iä handak manalih olo Hellenes awang kasaburan, tuntaug madjar olo Hellenes?

36. Narai augh tä idjä injewute: „,keton karäh manggau aku, tapi djaton sondau;” tinai: „,äkaku keton djaton tau sampaie?”

III. — 37. Maka andau pesta tä laboh, iä tä andau pesta idjä hai, Jesus mendeng, tuntang mantebau, koe: Djaka olo teah belaie, kantoh, talih aku palus mihop!

38. Olo idjä pertjaja huang aku, tumon augh surat, ta-hasak danuin belom karäh mahasor bara huang iä. — (Jes.44,3.)

39. Angh tä injewute ta-hiu Rogh, idjä akan dinon olo handiai, awang pertjaja huang iä; krana Rogh brasih hindai djari aton akae, basa Jesus hindai impahai.

40. Maka arä olo tä, amon iä malining kotake tä, hamauh: Iä toto nabi tä.

41. Koan belahe: Iä Kristus tä. Tapi belahe tinai hamauh: Pudji! aton Kristus tä akan dumah bara Galilea?

42. Djaton augh surat, bara utus Dawid, bara Betle-

hem, äka Dawid djari me-lai, Kristus tä akan dumah? — (Mighaß,1. Mett.2,5.).

43. Maka olo arä hanjaing tagal iä.

44. Belahe olo tä handak manjingkap iä, tapi djaton idjä biti bahanji manusang lengae mangarimas iä.

45. Maka kapiri buli kapa-la imain tuntang olo parisi; koan äwen tä dengae: Buhen keton djaton minubit iä?

46. Tonbah kapiri: Djaton pudji halai olo hakotak katötä, kilau olo tä.

47. Maka olo parisi tomhah aughe: Keton kea djari pahir awie?

48. Aton kea idjä biti karä nantir pertjaja huang iä, atawa idjä biti olo parisi?

49. Baja olo korik tä, idjä djaton katawan Torat, idjä tarasapa.

50. Tä Nikodemus, iä tä idjä djari mananggoh Jesus hamalem, idjä aton nantir kea, hamauh dengan olo tä: — (3,1.)

51. Pudji kea Torat ita mahukum olo, djaka dia olo tä djari iriksa helo, mangat katawan talo awang iawie?

52. Tomhah olo tä, sahibil hamauh dengae: Kilen, ikau kea olo Galilea? Priksa, itä, nabi djaton pudji lembut bara Galilea.

53. Limbah tä gageneb biti buli humiae.

BAGI 8.

- I. Olo bawi habaudong isgah akna Jesus.
 II. Jesus massaou arepe kalawa kalunen, III. tuutang Ausk Hatala; IV. tapi olo bantus pertja ja tā anak setan.

I. — 1. Maka Jesus manalih bukit batang undus.

2. Tinai haiak djadjewu iä haluli akan humau Hatala, tā olo arā handiai mananggoh iä; palus iä mondok, nadjar olo tā.

3. Maka olo tamat surat tuntang olo parisi magah akae olo bawi, idjä djari kada patan olo kahum iä habandong; djadi, limbah olo tā djari magah iä akan bentok oln arā,

4. Koan äwen dengae: Guru, olo bawi toh djari kada patan kahum iä habandong.

5. Moses djari mame täh ita huang Torat, inamanting mampatái olo kalotä hapan batn; toh, kilen augh ajum? — (3.Mos.20,10.)

6. Olo tā mawi augh kalotä hapee mauingkes iä, uka iä supa buku tau mandawa iä. Maka Jesus mahukup, manjurat hong petak, hapan tundjuke.

7. Tapi amon olo djaton terai misek iä, iä mananggar pondo ke, tuntang hanauh dengan äwen: Äewe keton iljä djaton bara dosa, djetä solake akan mamanting batu mawi iä.

8. Palus iä mahukup haluli, sambil manjurat hong petak.

9. Amon olo arā mahiping aughe tā, atäje manjala arepe, palus äwen blua hatuntut hatuntut, olo bakas helo, gegä palus olo kurik, sampai Jesus balahi kalmate, tinai olo bawi tā, idjä mendeng bentok hetä.

10. Maka Jesus mananggar pondoke; tā, amon iä djaton mitä idjä biti beken, baja olo bawi tā, koae dengae: O olo bawi, kwe karä ulo tā, idjä mandawa ikau? Djaton idjä biti djari mahukum ikau?

11. Koae: Idjä biti mahindia, Tuhan. Koan Jesus dengae: Tā jaku kea djaton mahukum ikau. Lius, tuntang äla mawi dosa bindai.

II. — 12. Maka Jesus manontong kotake dengan olo tā, koae: Jaku toh kalawa kalunen Olo idjä onba aku, djaton manandjung huang kakaput, tapi kalawa pambelom aton intu iä. — (1.5.)

13. Tā koan olo parisi dengae: Ikau manjaksi akam kabuatm, kasaksiam djaton tau iharap.

14. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo tā: Alo aku manjaksi akangkin kahu atku, mahin kasaksiangku toto kea, basa aku katawan bara kwe panumahku, tinai akan kwe panggoetku; tapi

keton djaton katawan bara kwe panumahku, atawa akan kwe paliusku tinai.

15. Keton mamntus mahukum tumon isi, jaku djaton mamutus mahukum olo.

16. Tapi djaka aku mamutus mahukum olo, kaputus angku tā budjur, basa jaku djaton kabuatku bewäi, tapi jaku tuntang Bapa, idjä djari manjoho aku.

17. Huang Torat keton keaton tarasurat: „Augh saksi duä biti idjä sama, djetä toto.” — (5.Mos.17,6.)

18. Aton aku, idjä manjaksi akangku kabuatku, tinai Bapa, idjä djari manjoho aku, manjaksi akangku kea.

19. Maka koan olo tā dengae: Hong kwe Bapam tā? Tombah Jesus: Keton djaton kasene aku, dia kea kasene Apangku; djaka keton kase-ne aku, tā maka keton ka-sene Apangku kea.

20. Augh djetä injewut Jesus darah patin Hatalla, sangkom iä madjar huang human Hatalla; tapi olo djaton manawan iä, basa katikae hindai djari sampai.

III. — 21. Maka koan Jesus tinai dengan olo tā: Jaku hagoet, tā keton karäh manggau aku, tapi keton karäh matäi huang dosan keton; äka idjä inalihku, keton djaton tau sampaie.

22. Maka koan olo Jehudi: Mikäh iä bandak mampatai

arepe, besa iä hamauh: äka idjä inalihku, keton djaton tau sampaie.

23. Maka koae dengan olo tā: Keton bara ngiwa, jaku bara ngambo; keton bara kalunen djetoh, jaku djaton bara kalunen toh.

24. Aku djari hamauh denga-n keton, keton karäh matäi huang karä dosan keton; krana djaka keton djaton pertjaja, jaku iä tā, tā maka keton karäh matäi huang karä dosan keton.

25. Maka koan olo tā dengae: Ewe ikau? Koan Jesus dengan äwen: Iä tā, idjä djari insanangku solake akan keton.

26. Aton arä talo sku tau manahiu tuntang mabukum mawi keton; tapi idjä djari manjoho aku, iä toto; tuntang talo idjä djari hiningku bara iä, djetä insa-nangku akan kalunen.

27. Maka olo djaton harati iä masanan Bapa akae.

28. Tā koan Jesus dengan olo tā: Amon keton karäh manggatang Anakolon, tā keton karäh harati, jaku toh iä tā; tuntang aku djaton mawi talo enen kabuatku, tapi tumon adjar Apangku, talo tā insanangku. — (3,14.)

29. Maka idjä djari nianjoho aku, iä bindjä aku. Bapa djaton manalus aku kabuatku, krana aku magon mawi talo tā, awang ingilake.

30. Amon iä hamauh, manjewut augh tä, tä arä olo perijaja huang iä.

IV. — 31. Maka koan Jesus dengan olo Jehudi, idjä perijaja huang iä: Amon keton melai huang kotakku, tä keton toto muridku.

32. Tuntang keton karäh harati katoto, tä katoto karäh mambebas keton.

33. Koan olo tä, tombah auge: Ikäi toh hamputan Abraham, djaton haliae ikäi djari manempo olo; kilen koam: keton karäh bebas?

34. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Toto toto, aku hamauh dengan keton, genep olo idjä mawi dosa, iä tä djipen dosa.

35. Tapi djipen djaton melai huang huma katatahi; Anak melai katatahi.

36. Tä, djaka Anak tä mambebas keton, maka keton toto bebas.

37. Tawangku, keton hamputan Abraham; tapi keton handak mampatäi aku, basa aughku djalon leket intu keton.

38. Jaku manutor talo, idjä djari gitangku bara Apangku; kulotä maka keton kea mawi talo, idjä djari gitan keton bara bapa keton.

39. Tombah äwen, sambil hamauh dengae: Abraham tä bapa ikäi. Koan Jesus dengae: Djaka keton toto anak Abraham, tä keton akan tu-

mon gawin Abraham. — (Matt.3,9.)

40. Tapi toh keton handak mampatäi aku, idjä djari masanan katoto akan keton, idjä djari hiningku bara Hatalla. Talo kalotä Abraham djaton pudji mawie.

41. Keton tumon gawin bapa keton. Tä koan olo tä dengae: Ikäi djaton anak sara, bapa ikäi idjä bewäi, iä tä Hatalla.

42. Maka koan Jesus dengan äwen: Djaka Hatalla toto bapa keton, tä keton akan sintu aku; krana aku djari blua bara Hatalla, tuntang dumah bara iä; krana aku djaton djari dumah kabuatku, tapi iä djari manjoho aku.

43. Buhen keton djaton kasene basangku? Djetä, basa keton djaton maku mahining kotakku.

44. Keton toh bara bapa intu setan, tuntang kipän bapa keton handak ilalus keton. Iä tä idjä mampatäi olon bara solasolake, tuntang iä djaton djari melai huang katoto, basa katoto puna djaton huang iä. Amon iä manutor talo tandjaro, tä iä manutor puna talo ajue, krana iä tä idjä puna panandjaro, tuntang iä bapa olo panandjaro.

45. Tapi basa aku masanan katoto akan keton, tä keton djaton pertjaja aughku.

46. Äwe keton tau masa-

nan kasalangku? Tapi amon jaku hakotuk katolo, buhen keton djaton pertjaja augliku?

47. Olo idjä baris Hatalla, iä mahiniug kotak Hatalla; tagal tä keton djaton mahining, basa keton djaton baris Hatalla.

48. Maka tonbah olo Jehudi, sambil hamauh dengae: Djaton augh ikäi tä toto, ikau olo Samaria, tuntang ingumpang dewa?

49. Tonbah Jesus: Aku djaton ingunipang dewa, tapi aku mahorumat Apangku, tapi keton manawah aku.

50. Aku djaton manggau horumatk; tapi aton Idjä, idjä manggaue, idjä mahukum.

51. Toto toto, jaku hamauh dengan keton, djaka olo mahauga aughiku, sampai katatahi djaton iä akan mitä pampatäi. — (6,40.)

52. Tä koan olo Jehudi dengae: Katontoh ikäi katawan, ikau ingumpang dewa. Abraham djari matäi, tuntang karä nabi; tinai ikau hamauh: djaka olo mahauga aughiku, sampai katatahi djaton iä akan mangkemä pampatäi?

53. Aton ikau hai bara bapa ita, Abraham, idjä djari matäi? Tinai karä nabi djari matäi kea. Æwe ikau manggarä arepu?

54. Tonbah Jesus: Djaka aku mahorumat arepku, tä

horumatk djaton baguna enen; aton Apangku, idjä mahoruwat aku, idjä injewut keton Hatalla ketou.

55. Tapi keton djaton djari kasene iä; jaku toto kasene iä; amon aku hamauh, jaku djaton kasene iä, tä jaku olo panandjaro kilau keton; tapi aku kasene iä, tuntang mahauga aughie.

56. Abraham, bapa keton, paham handjak, basa iä akan mitä andauku, tuntang iä djari mitä kea, hiaik handjak atäie.

57. Tä koan olo Jehudi dengae: Umurmu hindai sampai limä pulu njelo; kilen, ikau djari mitä Abraham?

58. Koan Jesus dengae: Toto toto, jaku hamauh dengan keton, helo bara Abraham indjadian, jaku djari aton. — (1,1.)

59. Tä olo manduan batu, handak nianting iä; tapi Jesus mangaliwat arepe, palus blua bara huinan Hatalla, mahoroe olo tä, tuntang kalotä iä mahalau.

BAGI 9.

I. Jesus mampareung matan olo, idjä babutä bara inakan indue. II. Olo tä iriksa tuntang ingausan olo haj. III. Jesus manduan iä.

I.—1. Maka amon iä mahalau, iä mitä olo idjä babutä bara inakan indue.

2. Tā muride misek iā, koae: Guru, äwe djari mawi dosa, iā tā, atawa indu bapae, basa iā babutā bara imakan indu? — (Luk.13.2)

3. Tombah Jesus: lä djaton djari mawi dosa, indu bapae inahin dia kea, tapi iā babutā, uka gawin Hatalla mandjadi bukarinah hong iā.

4. Jaku akan indu mahupus gawi ain idjā djari manjoho aku, pesan tolo handau; krana alem karäh durnah, tā olo djaton tau bagawi.

5. Katulungku huang kailunen, jaku toh kalawa kailunen. (1,9.)

6. Limhab iā manjewut anghe tā, iā maludja manipakisak petak, palus mohos petak idjā ingiske intu matan olo babutā tā;

7. Sambil hamanh dengae: Lius, penjau arepmi buang talaga Siloa. (Rinia, amon injalinan: idjā injoho.) Djadi, olo tā hagoet, manienjau arepe, palus buli tuntang tau mitä talo. — (Nehen. 3,15.)

8. Maka koan olo awang hindjä lewu dengae, tinai olo idjā djari mitä iā bilih manjadakah: Djaton iā tā, idjā bahut mondok manjadakah?

9. Koan belahe: lä. Tapi koan belahe: Ampie bewäi sarowa. Koan bitin ai: Toto, jaku iā.

10. Tā koan olo dengae: Kilen inatain marenang?

11. Tombah iā, koae: Olo idjā Jesus arae niaupakisak petak, palus mohos matangku, sambil hamauh dengangku: lius tanggoh talaga Siloa, penjau arepmi. Djadi, amon aku djari lius, mainenjau arepku, maka aku palus tau mitä talo.

12. Tinai koan olo dengae: Intu kwe olo tā? Koae: Aku dia katawan.

II. — 13. Limbah tā iā, idjā bilih babutā, iagah olo akan olo parisi.

14. Muka aton sabat, metoh Jesus mampakisak petak, tuntang mauparenang matae. — (5,9.)

15. Tā olo parisi kea misek iā tinai, kilen iā tau mitä talo. Koae dengan äwen: lä mohos petak kisak intu matangku, tinai aku djari mainenjau arepku, palus aku tau mitä talo.

16. Tā koan olo parisi belahe: Olo tā djaton bara Hatalla, basa iā djaton mahaga sabat. Tapi koan belahe: Kilen, olo badosa tau mawi kata idjā kalotā? Maka olo tā hasiat augh.

17. Haluli tinai äwen tā hamauh dengan olo idjā bilih babutā: Kilen angajumi, äwe iā, basa iā djari mamparenang mataw? Koan olo tā: lä nabi.

18. Tā maka olo Jehudi djaton perlaja, iā bilih babutā, tuntang haru tau mi-

tä, sampai äwen membawa indu bapa olo, idjä haru tau mitä.

19. Palus iä misek äwen tä, koe: Kilen, iä toh anak keton, idjä koan keton babutä bara inakan indue? Kilen toh jä mitä talo?

20. Koan indu bapae, tombah augh olo tä: Ikäi katawan, iä toto anak ikäi, tuntang iä babutä bara inakan indue.

21. Tapi kilen iä tan mitä talo, djetä ikäi dia katawan; tinai äwe djari mamparenang matae, dia kea ikäi katawan; bitie ombet kabakase, isek iä, soho iä masanan perkarai ai.

22. Maka augh indu bapae kalotä, basa iä inikäh olo Jehudi. Krana olo Jebudi djari pakat, amon olo mangaku iä tä Kristus, olo tä akan inganan imbaris bara sinagoge.

23. Tagal tä koan indu bapae: lä ombet kabakase, isek iä.

24. Maka sindä tinai olo idjä babutä solake imbawa äwen tä, tuntang äwen hamauh dengae: Tenga horumah akan Hatalla; ikäi katawan, olo tä puna olo badosa.

25. Tombah iä, koe: Antah iä olo badosa, jaku dia katawan; idjä lawangkn tä, bibin aku babutä, toh aku tau mitä talo.

26. Maka äwen misek iä

tinai: Kilen gawie dengain? Kilenia mamparenang matam?

27. Koae, tombah augh äwen: Djari aku masanan tä akan keton, djaton keton djari mahining? akan en keton handak mahining tä tinai? Maku kea keton mandjadi muride?

28. Tä äwen manjapa iä, koe: Ikau murid olo djetä, tapi ikäi toh murid Moses.

29. Ikäi katawan, dengan Moses Hatalla djari hakotak, tapi olo tä ikäi djaton katawan bara kwe kea iä.

30. Tombah olo tä, sambil hamauh dengan äwen: Djetä talo sangang, keton djaton katawan bara kwe iä, tuntang iä djari mamparenang matangku!

31. Tapi ita puna katawan, Hatalla djaton mahining olo badosa, malainkan djaka olo mikäh Hatalla, tuntang manumon kahandake, iä tä ihinge.

32. Bara tamparan kalunen djaton tarahining, olo djari mamparenang matan olo, idjä babutä bara inakan indue.

33. Djaka olo tä djaton bara Hatalla, iä djaton tau mawi talo enen.

34. Tombah äwen tä, sambil hamauh dengae: Ikau djari inakan indum huang dosa haliai, tinai ikau handak madjar ikäil Palus äwen tä manganan iä.

III. — 35. Maka Jesus mahining iä djari inganan olo ; tä amon iä soudau iä, koae dengae : Aton ikau pertjaja huang Anak Hatalla ?

36. Tumbah olo tä, koae : Ewe kea iä, Tuhan , mangat jaku pertjaja huang iä ?

37. Maka koan Jesus dengae : Ikau djari mitä iä, idjä toh hakotak dengam, djetä iä.

38. Koan olo tä : Jaku pertjaja, Tuhan ! Palus iä manjembah iä.

39. Maka koan Jesus: Akan hukum aku djari tamä kалунен toh, uka olo idjä djaton tau mitä, tau mitä, tinai uka olo, idjä tau mitä, mandjadi babutä.

40. Aughe tä tarahining olo parisi, idjä dengae hetä ; maka koan äwen tä dengae : Kilen, aton ikäi kea babutä ?

41. Koan Jesus dengan äwen : Djaka keton babulä, tä keton djaton bara dosa ; tapi toh, basa keton hamauh : ikäi mitä, — toh dosan keton leket.

BAGI 10.

I. Jesus sakatik idjä bahalap ; II. iä totu Kristua.

I. — 1. Toto toto, aku hamauh dengan keton, olo idjä tamä human tabiri djaton mahoroe bauntonggang ,

tapi mandai manjalangking beken djalee, iä tä maling tuntang bigal.

2. Tapi olo idjä tamä mahoroe bauntonggang , iä tä toto sakatik tabiri.

3. Akae tä idjä tonggo mu-ap lawang, tuntang tabiri mahining aughe, maka iä manibawa tabirie njanbiti aran gagenep kongan, palus magah iä blua.

4. Tinai amon iä djari magah tabirie blua, iä manandjong helo baue, tuntang tabirie manuntut iä, basa iä kasene aughe.

5. Maka tabiri djaton maku manuntut olo beken, tapi hadari bara iä, basa iä djaton kasene aughe olo beken tä.

6. Paribasa tä inutor Jesus akan olo tä, tapi olo djaton harati riman aughe, idjä djari inutore acae.

7. Maka koan Jesus denganae tinai : Toto toto, jaku hamauh dengan keton, aku toh bauntonggang tanggoh tabiri.

8. Olo handiai, piräpirä idjä djari dumah sala bara mahoroe aku , uras maling bigal ; tapi tabiri djaton maku mahining aughe.

9. Jaku toh bauntonggang ; djaka olo tamä mahoroe aku , iä karäh injalamat, tuntang iä karäh tamä blua, palus supa talo urepe.

10. Maling djaton dumah bewäi, amon dia manakau,

manjambalih tuntang mamparusak ; aku djari dimumali , nakara paubelom tuntang karani aton acae. — (Masm. 23,1.)

11. Jaku sakatik idjä bahalap ; sakatik idjä bahalap manjaragh tahaseuge indu gantio tabirie.

12. Tapi olo idjä buruh bewäi , idjä djaton puua sakatik , idjä djaton tempon tabiri , aanon iä mitä harimaung dumah , maka iä malihu tabiri palus hindari , tä harimaung manangkarap tuntang manamburup tabiri tä .

13. Maka olo buruli tä hadari , basa iä buruh bewäi , tuntang iä djaton paraba tabiri tä .

14. Jaku sakatik idjä bahalap , tuntang aku kasene idjä ajungku , tinai idjä ajungku kasene aku .

15. Kilau Bapa kasene aku , jaku kea kasene Bapa , tuntang aku manjaragh tahasengku indu gantio tabiri .

16. Maka aton ajungku tabiri beken tinai , idjä djaton hindjä human tabiri djetoh ; iä tä kea akan indu jagahku , tuntang iä karäh mahining aughku , palus karäh mandjadi kawan Idjä , sakatik Idjä . — (11,52)

17. Tagul tä Bapa sinta aku , basa aku manjaragh tahasengku , uka jaku manduan tä tinai .

18. Olo djaton mobot tä lura aku , tapi ihatku kabuatu manjaragh tä ; jaku kwasa manjaragh tä , tinai jaku kwasa manduae haluli . Prentah toh djari dinongku bura Apangku .

19. Maka haluli tinai olo Jehudi hasnat salab aughe tä .

20. Koan belahe olo tä : lä ingumpang dewa , tutore gigilila ; kanduen keton mahining anghe ?

21 Tapi koan belahe olo tä : Kotake tä djaton kilau kotak olo , idjä ingumpang dewa ; aton kea dewa tau manparenang matan olo batutä ?

II. — 22. Maka aton pesta paungingat , tahuu djaman horan olo Jehudi djari manaheta huuan Hatalla hong Jerusalem ; djetä metoh musim sadingen .

23. Maka Jesus hakakamit huang human Hatalla , huang tambiran Salomo .

24. Tä olo Jehudi mangaliling iä , sambil hamauhi deugae : Kilen katahin ikau marandjar hambaruan ikäi ? Djaka ikan toto Kristus , sanan tä akan ikäi tantantu .

25. Koan Jesus , tombah augh olo tä : Djari , aku manusinan tä akan keton , tapi keton dia perlaja . Karä gawi , idjä jawiku huang aran Apangku , djetä manjaksi akangku .

26. Tapi keton dia pertjaja, krama keton dia tabiringku.

27. Kilau aku djari hamanh dengan keton, tabiringku maluning augliku, tuntang aku kasene iä, tinai iä manuntut aku.

28. Maka aku manenga acae pambelom idjä katatahi, tuntang sampai katatahi djaton iä akan banasa, tinai olo djaton akan marampas iä bara lengängku.

29. Apangku, idjä djari manenga iä akangku, pangkabai bara talo handiai; maka dialo idjä biti tau marampas iä bara lengän Apangku.

30. Jaku tuntang Bapa puna Idjä.

31. Tä haluli tinai olo mangatang batu, haudak mamenting iä.

32. Tombah Jesus mawi äwen: Arä gawi bahalap bara Apangku djari imprahangku akan keton; tagal idjä kwe bara karä gawi tä keton handak mamenting aku hapan batu?

33. Koan olo Jehudi, tombah anghe: Tagal gawi bahalap ikäi djaton mamenting ikau, tapi basa ikau manawah Hatalla, basa ikau, idjä puna olo kalunen, manampa arepm mandjadi Hatalla.

34. Toimbah Jesus mawi olo tä: Djaton angh Torat keton kalotoh: „Aku djari hamauh,

keton toh hatalla. — (*Masm.* 82, 6.)

35. Amon iä manggarä olo tä hatalla, idjä acae angh Hatalla inenga, tuntang surat puna djaton tau ingarakan:

36. Kilen tinai keton hamauh dengan idjä imprasih Bapa, tuntang injohoe akan kalunen: ikau manawah Hatalla; — basa aku djari hamauh, jaku toh Anak Hatalla?

37. Djaka aku djaton malalus gawin Apangku, tä äla keton pertjaja aku.

38. Tapi djaka aku malalus tä, alo keton djaton pertjaja akin, buah keton pertjaja karä gawi tä, nakara keton harati tuntang pertjaja, Bapa toto huang aku, tuntang juku toto huang iä.

39. Maka haluli tinai olo tä mado manjingkap iä, tapi iä mahakan arepe bara lengän olo tä.

40. Palus iä harikas tinai akan dipah Jordan, tanggoh kaleka Johannes solake mampandoi olo; halalu iä melai betä. — (1, 28)

41. Maka arä olo mananggoh iä, sambil hamauh: Johannes djaton djari mawi katu; tapi karä augh, idjä djari insanae tuliu olo djetoh, uras toto.

42. Maka hetä arä olo pertjaja huang iä.

BAGI 11.

I. Lazarus imbelom haluli. II. Mantir olo Jehudi pakat, handak mampatäi Jesus.

I. — 1. Maka aton olo haban, Lazarus arae, hong Betania, intu lewun Maria tuntang paharie Marta.

2. Maria iä tä, idjä djari mohos Tuhan hapan minjak, tuntang djari mampuas paie hapan balaue; maka njahae, Lazarus, haban. — (12,3.— Luk.10,38.)

3. Tä betau olo tä manjoho olo manalih iä, masanan akae: Tuhan, itäm, olo idjä äka katauw tä haban.

4. Amon Jesus mahining aughe tä, koae: Peres tä dja-ton akan mampatäi, tapi akan horumat Hatalla, uka Anak Hatalla impahai awi tä.

5. Maka Jesus sinta Marta, tuntang paharie, tuntang Lazarus.

6. Djadi, amon iä djari mahining iä tä haben, maka iä melai hindai kaduä intu kalekae.

7. Limbah tä iä hamauh dengan muride: Has, ita haluli tinai akan Judea.

8. Koan muride dengae: Guru, toh malein olo Jehudi handak mamanting ikau hapan batu; kilen ikau haluli tinai akan hetä? — (8,59.)

9. Tombah Jesus: Djaton

duawalas djam dalam idjä andau? Amon olo manandjong handau, iä djaton patarang talo, basa iä mitä kalawan kalunen toh.

10. Tapi amon olo manandjong hanalem, tä iä patarang talo, basa kalawa dja-ton intu iä.

11. Limbah iä manjewut aughe tä, maka iä hamauh dengan äwen: Lazarus, ulä ita, batiroh, tapi aku lius, handak mampistik iä.

12. Maka koan muride: Tuhan, amon iä batiroh, tä iä karäh käläh.

13. Tapi Jesus djari hakotak tahuu pampatäie, maka äwen manaha, iä hakotak tahuu tirohe toto.

14. Tä maka barang Jesus hamauh dengan äwen: Lazarus djari matäi.

15. Maka sabab keton aku handjak atäiku, basa aku dja-ton djari hetä, uka keton pertjaja; tapi has, ita manalih iä!

16. Tä Tomas, idjä bagarä Didimus, hamauh dengan murid beken: Käläh ita kea lius, uka ita matäi haiak iä.

17. Maka amon Jesus sampai, iä supa Lazarus djari kapat andau huang kubur.

18. Betania tä tokep Jerusalem, limäwalas stadia hirah kakedjaue. (*Satangah djam, labih isut.*)

19. Maka arä olo Jehudi djari madja Marta äwen duä

Maria, tantai mampong iä sabab njahae.

20. Amon Marta mahining Jesus aton dumah, palus iä manambang iä; tapi Maria melai mondok intu huma.

21. Maka koan Marta dengan Jesus: Tuhan, djaka ikau djari aton hetoh, njahangku djaton djari matäi.

22. Tapi aku katawan, toh kea, talo idjä ilakum intu Hatalla, karäh inenga Hatalla akam.

23. Koan Jesus dengae: Njam akan belom haluli.

24. Koan Marta dengae: Tawangku, iä akan belom haluli metoh kamisik olo matäi, intu andau kiamat.

25. Koan Jesus dengae: Jaku toh kamisik tuntang pambelom; olo idjä pertjaja huang aku, iä karäh belom, alo iä djari matäi. — (6,50.)

26. Tinai genep olo idjä belom, sambil pertjaja huang aku, sampai katatahi iä djaton akan matäi. Aton ikau pertjaja aughku toh?

27. Koae dengae: Joh Tuhan, jaku djari pertjaja ikau toto Kristus, Anak Hatalla, idjä djari tamä kalunen.

28. Limbah iä hamauh kidotä, iä hagoet palus mambawa paharie Maria sinisinik, koue: Guru aton, tuntang iä mangahau ikau.

29. Sana iä mahining tä, iä badjeleng hagoet, manalihe.

30. Maka Jesus hindai djari

tamä lewu, baja iä magon intu kaleka Marta djari ha-supu dengae.

31. Maka olo Jehudi, idjä dengae huang humae, idjä mampong iä, amon olo tä mitä iä badjeleng hagoet blua huma, palus olo tä manuntut iä, koae: lä manalih kubur, handak manangis hetä.

32. Maka amon Maria sampai äka Jesus tendä, tuntang mitä iä, iä mahingkep darah paie, sambil hamauh dengae: Tuhan, djaka ikau aton hetoh, njahangku dia matäi.

33. Amon Jesus mitä iä manangis, tuntang olo Jehudi, idjä mampahaik iä, manangis, maka manjengkel angat huange, tuntang atäie mangkariäng.

34. Palus iä hamauh: Hong kwe keton djari mingkes iä? Koau olo tä dengae: Omba Tuhan, itäm.

35. Maka Jesus manangis.

36. Koan olo Jehudi: Itä, paham iä djari sinta iä!

37. Tapi belahe olo tä hamauh: lä, idjä bhin mamparenang matan olo babulä, kilen iä djaton tau mambalang iä toh kea matäi?

38. Maka Jesus haluli tinai manjengkel angat huange, tuntang iä sampai kubur. Kubur tä ilowang hong batu, tuntang batu kea djari iandak hundjue.

39. Koan Jesus: Indah batu toh. Koan Marta, betau olo

matäi tä, dengae: Tuhan, ewaue djari maram, krana djari käput iä hetoh.

40. Koan Jesus dengae: Djaton aku djari hamauh de-nauh, amon ikau pertjaja, ikau akan mitä kabain Huttalla?

41. Tä olo mindah batu bara äka hantu tä. Maka Jesus munanggera akan langit, koae: Apang, jaku manjewut tarinuakasih akam, basa ikau djari mahining aughku.

42. Tapi aku puua kata-wan, ikau magon haradjur mahining ukur; tapi aku manjewut augh toh sabab olo arä, idjä mendeng hetoh, uka äwen pertjaja, ikau djari manjoho aku. — (12,30.)

43. Limbah iä hamauh ka-lotä, maka iä mantehau hai angkie: Lasarns, blua kantoh!

44. Balalu olo idjä djari matäi tä blua, pai lengae habungkus benang kubur, tinai baue latutup benang äbes. Koan Jesus dengan olo: Engkak iä, soho iä bagoet.

45. Maka arä olo Jehudi tä, idjä djari madja Maria, tuntang mitä talo, uljä iawi Jesus, perlajau huang iä.

II. — 46. Tapi aton isul olo tä lius, manalih olo pari-si, palus masanan akae talo idjä iawi Jesus.

47. Tä kapala imam tun-tang olo pari-si manumpong karä mantir basara, sambil hamauh: Narai patut gawiu

ita? Krana olo tä mawi arä kata heran.

48. Amon ita nalua iä ka-lotä, tä olo handiai karäh perlaja huang iä, palus olo Romani karäh dumah, man-duan tanah ita tuntang olo ain ita.

49. Muka idjä biti äwen tä, Kaiapas aerae, idjä imam hai njelo djetä, hamauh dengan äwen: Keton djaton tawan itong;

50. Djaton kea keton batirok, bahalap haream akan ita, amon olo idjä biti matäi akan salepah utus, belä sa-lepah utus tä nihau.

51. Aughe tä iä djaton manjewute awie kabuate; tapi basa iä imam hai njelo tä, maka iä manudjum, krana Jesus toto indu matäi akan utus olo tä.

52. Tuntang djaton akan utus olo tä bewäi, tapi uka iä manumpong kea karä anak Hatalla awang kasaburan, mangat hindjä. — (10,16.)

53. Maka bara andan tä olo tä pakat, manggau pikir, uka manupatäi iä.

54. Djadi, Jesus djaton bindai manandjong bakarinalah intu olo Jehuili, tapi iä mindah bara hetä akan tanah, idjä darah padang loumbah tä, akau lewu, idjä bagarä Epraim; hetä iä uelai tun-tang muride.

55. Maka paska ain olo Je-hudi djari tokep; tuntang

arä olo bara tanah tä hagoet akan Jerusalem, helo bara pesta, mangat mamprasih arepe.

56. Palus olo tä manggau Jesus, tuntang hatutor sama arepe, mendeng huang hu-man Hatalla, koae: Kilen ang-at keton ? Mikäh iä djaton dumah, manalih pesta ?

57. Maka kapala imam tun-tang olo parisi djari manenga prentah kea, amon olo ka-tawan kalekae, olo akan ma-sanan tä, mangat äwen tau manawan iä.

BAGI 12.

I. Jesus iminjak Maria. II. Jesus tamä Jerusalem. III. Jesus masenan pam-patäie, tuntang kahaie idjä rahian. Hatalla Bapa tombah aughe bara sorga. IV. Olo arä djaton maku pertjaja.

I. — 1. Maka kadjahawen andau helo bara pesta paska Jesus manalih Betania, äka Lasarus tä, idjä djari matäi, idjä imbelome bara olo matäi. — (Matt.26,6.)

2. Maka olo manjimpan akæ panginan hamalem hetä; tuntang Marta manonggo iä, tinai Lasarus aton hindjä olo, idjä mondok ompat ku-man dengae.

3. Tä maka Maria manduan sakati minjak nardus, idjä paham babalap tuntang ba-rega, palus iä mohos pain

Jesus, tuntang hapan balauë iä mampuas paie; maka huma kontep ewau minjak.

4. Tä koan idjä biti mu-ride, Judas Simon Iskariot, idjä maadjual iä dapit:

5. Buhen minjak toh djatoñ djari indjual telo ratus kiping, tuntang inenga akan olo pähä belom ?

6. Tapi iä bainaub kalotä, djatou basa iä mangenang olo pähä belom, tapi basa iä panakau, tuntang mina kanibut rear, sambil manang-gong talo awang inenga olo.

7. Maka koan Jesus : Nau-ge iä; talo toh djari iawie manatap akan andau jaku ingubur.

8. Krana olo pähä belom aton haradjur marak keton, tapi aku djaton melai dengan keton katatahi.

II. — 9. Maka kutoh olo Jehudi katawan iä hetä, palus olo tä manalih betä, djatoñ sabab Jesus bewäi, tapi uka iä mitä Lasarus kea, idjä djari imbelome bara olo matäi.

10. Tä kapala imam pakat, handak inampatäi Lasarus kea ;

11. Basa arä olo Jehudi ma-nalih kantä sabab iä, palus pertjaja huang Jesus.

12. Maka andau tinai kutoh olo idjä mananggoh pesta mahining, Jesus manalih Je-rusalem. — (Matt.21,8.)

13. Palus olo tä manduan

dawen korma, balalu hagoet, manambang iä, haiak mantehau : Hosannah ! (*rimae: horumat.*) Imberkat iä, idjä dumah huang aran pangkai Tuhan, radjan olo Israel !

14. Maka Jesus sondau anak kalidai, palus iä mukong tä, kilau djari tarasurat :

15. „Ela mikäh Sion, anakku, itäm, Radjam aton dumah, iä mukong anak kalidai.”

16. Maka solake muride djaton mingat augh tä; tapi limbah Jesus djari impahai, tä muride taraingat, talo tä djari tarasurat tahiü iä, tuntang talo tä djari iawi äwen dengae.

17. Maka olo arä idjä dengae masuman, iä djari mambawa Lasarus blua bara kubur, tuntang djari mambelom iä bara olo matäi.

18. Sabab tä kea olo arä hagoet, manambang iä; kra-na olo tä djari mahining, iä djari mawi kata heran tä.

19. Maka koan olo parisi sama arepe: Itä keton ! keton djaton miar; itä ! sakarrä olo kalunen gilitgiting dengae !

III. — 20. Maka marak karä olo, idjä djari manalih, uka sombjang metoh pesta, aton kea isut olo Hellenes.

21. Olo tä manalih Pilippus, idjä bara Betsaida hong Galilea, sambil blaku intu

iä, koae : Tuhan, ikäi nahuang mitä Jesus.

22. Pilippus hagoet, masanan aughe tä akan Andreas, tinai Andreas tuntang Pilip-dus manataän tä akan Jesus.

23. Maka koau Jesus tombahe: Djam djari sampai, uka Anakolon impahai.

24. Toto toto, aku hamauh dengan keton, djaka bawak paräi djaton lawo huang petak tuntang matäi, maka djetä melai kabuate ; tapi amon djetä matäi, djetä paham mama-mua. — (1.Kor.15, 36.)

25. Olo idjäsinta hambaruae, iä karäh nihau tä; tapi idjä basingi hambaruae huang kalunen toh, iä mahaga tä akan pambelom idjä katatahi.

26. Amon olo handak manempo aku, iä akan manjak manuntut aku ; maka intu äkaku aton, hetä kea djipengku karäh aton. Djaka olo manempo aku, Bapa karäh manenga horumah acae.

27. Toh hambaruangku sekä angate, tuntang kilen aku akan hamauh ? O Apang, liwus aku bara djam toh ! Tapi tagal tä aku djari tamä djam toh.

28. O Apang, pahai aram ! — Tä augh lawo bara lanigit : Aku djari mampahai tä, tuntang aku handak mampahai tä tinai.

29. Maka koan olo arä, idjä mendeng hetä, sambil manuning augh tä: Djetä augh

njabo ! Koan belahe : Malai-kat djari hakotak dengae.

30. Tombah Jesus, koae : Augh toh djaton mandjadi tagal aku, tapi tagal keton.

31. Katontoh aton hukum kalunen toh; toh mantir kalunen toh inganan akan ruar.

32. Maka aku, amon aku inggatang bara petak, handak mandjidjit olo handiai mananggoh aku.

33. Augh tä injewute, ha-pae tahuu ampin pampatäie.

34. Koan olo arä, tombah : Ikäi djari mahining augh Torat, Kristus tä akan melai sampai katatahi; kilen toh koani : Anakolon akan indu inggatang ? Æwe kea Anakolon tä ?

35. Maka koan Jesus deng-an äwen : Isut hindai kalawa melai intu keton. Tandjong keton, katahin kalawa tä aton intu keton, belä keton inamput awi kakaput ; krana olo, idjä manandjong huang kakaput, djaton katawan, akan kwe tintue.

36. Katahin kalawa melai intu keton, pertjaja keton huang kalawa, uka keton mandjadi baris kalawa. Augh tä injewut Jesus, palus iä hagoet, mangaliwat arepe bara olo tä.

IV. — 37. Maka alo iä djari mawi kata heran k-alotä käräe intu baun olo tä, mahin djaton kea olo tä pertjaja huang iä.

38. Nakara augh nabi Je-saia mandjadi tulus, idjä insanae : „Tuhan, äwe pertjaja brita, idjä insan an ikäi ? tinai akan äwe lengän Tuban djari bakarinah ?” — (Jes.53,1.)

39. Tagal tä olo tä djaton tau pertjaja, krana tinai koan Jesaia :

40. „Jä djari mambutä matae, tuntang djari mampalulang atäi olo tä ; belä äwen mitä hapan matae, tuntang hobah, mangat aku mam-pakäläh iä.” — (Jes.6,9).

41. Augh tä insan an Je-saia, amon iä mitä kahaie, tuntang hakotak tabiu iä.

42. Maka mantimantir kea mahin arä pertjaja huang iä ; tapi sabab olo parisi äwen djaton mangaku tä, belä iä inganan bara sinagoge.

43. Krana olo tä radjin ha-ream supa horumat intu olon, bara supa horumat intu Ha-talla.

44. Maka Jesus mantehau, sambil hamauh : Olo idjä pertjaja huang aku, djaton pertjaja huang aku bewäi, tapi huang iä, idjä djari manjoho aku.

45. Tinai olo idjä manam-pajah aku, manampajah iä, idjä djari manjoho aku.

46. Jaku djari tamä kalu-nen indu kalawa, uka genep olo, idjä pertjaja huang aku, äla melai huang ka-kaput.

47. Maka amon olo mahi-

ning aughku, tuntang djaton pertjaja: aku djaton mahukuu iä; krana aku djaton djari dumah, uka mahukum kalunen, tapi uka manjalamat kalunen.

48. Olo idjä manganan aku, tuntang djaton manariwa aughku, aton idjä mahukum iä; augh idjä insanangku, augh tä karäh mabukum olo tä intu andau kiamat.

49. Krana aku djaton djari manampa augh kabuatku, tapi Bapa, idjä djari manjoho aku, iä kea djari mametäh aku talo idjä akan injewutku tuntang insanangku.

50. Maka tawangku, petähe tä pambelom idjä katatabi. Maka talo idjä injewutku, kilau Bapa djari manjewut tä akangku, kalotä kea insanangku.

BAGI 13.

I. Jesus mamenjau pain muride. II. Jesus hakotsak tabin olo idjä handak mandjual iä; setan mangumpang Judas; Judas blus. III. Jesus masanan akan muride, bedjeleng kea iä karäh malibi äwen, tntang iä manjoho äwen tä basintah sama arepe. IV. Petrus hai statae.

I.—1. Maka helo bara peseta paska Jesus katawan, wajahé djari sampai, nakara iä miudah bara kalunen toh buli Bapa; maka kilau iä djari sinta olo ajue, idjä buang kalunen toh, kalotä kea

iä sintia olo tä sampai kabapuse.

2. Djadi, kahum panginan hamalem, (amon setan djari mangumpang atai Judas Simon Iskariot, uka mandjual iä,)

3. Amon Jesus katawan, Bapa djari manjaragh telo bandiai intu lengae, tuntang iä djari dumah bara Hatalla, tinai iä buli manalih Hatalla:

4. Tä maka iä mendeng bara panginan hamalem, tuntang niengkak klambie, palus manduan benang, mameteng tä intu kahange.

5. Limbah tä iä mauusuh danum huang paso, balalu manampara mamenjau pain muride, sambil mampuas pain äwen hapan benang tä, idjä ingkepae.

6. Maka iä sampai Simon Petrus. Koae tä dengae: Tuhan, patut ikau mamenjau paingku ?

7. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Toh ikau djaton katawan talo iawiku; tapi djeha ikau karäh harati tä.

8. Koan Petrus dengae: Äla baliai ikau akan mamenjau paingku ! Koan Jesus, tombah aughe: Amon aku djaton mamenjau ikau, tä ikau djaton ajungku, djaton bara bagi intu aku.

9. Koan Simon Petrus dengae: Tuhan, äla paingku bewäi, tapi lengängku kea tuntang takolokku.

10. Koan Jesus dengae : Olo idjä djari impandoi djaton usah ienjau tinai, baja paie bewäi, krana iä djari brasih bapus bitie ; maka keton toh brasih, tapi djaton keton samandiai.

11. Krana iä kasene olo idjä akan mandjual iä; tagal tä iä hamauh : Keton bandiai djaton uras brasih.

12. Djadi, amon iä djari terai mamenjau pain äwen, tuntang djari mangkepan klambie, maka iä mondok tinai, sambil hamauh dengan äwen tä : Aton keton harati talo, idjä djari iawiku deng-an keton ?

13. Keton manggarä aku : Tuban tuntang Guru; maka buah augh keton, krana jaku toto Guru tuntang Tuban.

14. Toh, amon aku, Tuhan tuntang Gurun keton, djari mamenjau pain keton, tä patut keton kea hapenjau pai sama arep keton.

15. Krana aku djari manenga sonto akan keton, uka keton mawi tumon gawingku dengan keton. — (1.Petr. 2,21.)

16. Toto toto, aku hamauh dengan keton, djipen djaton hai bara tempoe, tinai saranan djaton hai bara idjä djari manjoho iä.

17. Amon keton katawan talo tä, salamat keton, amon keton manumon djetä.

18. Aku djaton hakotak ta-

hiu keton handiai; jaku ka-sene äwen, idjä djari intih-ku; tapi, uka augh surat tulus: „Iä, idjä ompat ku-man dengangku, djari mang-gatang takire makis aku.” — (Masm.41, 10.)

19. Katontoh kea aku ma-sanan talo tä akan keton, helo bara djetä mandjadi, uka, metoh talo tä mandjadi, keton pertijaja, jaku toto iä tä.

20. Toto toto, aku hamauh dengan keton, olo idjä ma-narima sarohangku, iä ma-narima aku; maka olo idjä manarima aku, manarima iä, idjä djari manjoho aku.

II. — 21. Limbah Jesus djari hamauh kalotä, maka iä manjengkel angat atäie, palus manjaksi, koae: Toto toto, aku hamauh dengan keton, idjä biti keton karäh mandjual aku. — (Matt. 26,20.)

22. Tä murid bilikbalingau, batampajah dengan kolae, tuntang bembang atäie, äwe kea idjä koae.

23. Maka idjä biti muride tä, idjä äka kataun Jesus, menter sasanggah intu pakuan Jesus.

24. Tä Simon Petrus mang-ipai iä, uka iä misek, äwe tä idjä koae.

25. Murid tä manjinggoh usok Jesus, sambil hamauh dengae : Tuhan, äwe iä?

26. Tombah Jesus: Djetä

iä, idjä inengaku tepong toh, idjä kasuap, idjä insulupku. Palus iä mansulup tepong, sambil manenga tä akan Judas Simon Iskariot.

27. Limbah djetä djari manjuap tä, palus setan maugumpang iä. Koan Jesus dengae: Talo idjä bandak iawim, awi tä djeledjeleng.

28. Tapi olo idjä mondok kuman djaton katawan, kanduae Jesus hamauh kalotä dengae.

29. Krana belabe olo tä mado, basa Judas mahaga kambut rear, maka Jesus djari manjoho iä: pili talo awang indu hapan ita andau pesta,—atawa uka iä manenga sadakah akan olo pähä belom.

30. Maka iä manjuap tä, balalu blua; iä blua tä hamalem.

III.—31. Koan Jesus: Toh Anakolon djari impahai, tuntang Hatalla djari impahai huang iä.

32. Amon Hatalla djari impahai huang iä, maka Hatalla kea karäh mampahai iä huang arepe, tuntang palus toh kea iä karäh mampahai iä.

33. O anak, bindai isut jaku melai bindjä keton. Keton karäh manggau aku, maka kilau aku djari hamauh dengan olo Jehudi: äka idjä inalihku, keton djaton tau sampaie; — kakai maka aku hamauh dengan keton kea katontoh. — (7,34.)

34. Prentah taheta iuengaku akan keton, uka keton hasinta sama arep ketou, kilau aku djari sinta keton, uka keton kea hasinta sama arep keton.

35. Awi tä olo handiai akan katawan, keton toto muridku, amon keton hasinta sama arep keton.

IV.—36. Koan Simon Petrus dengae: Tuhan, kangwe ikau lius? Tombah Jesus: Äka idjä inalihku, ikau djaton tau ompat manalib katontoh; tapi djeha ikau karäh manjak aku.

37. Koan Petrus dengae: Tuhan, buhen aku djaton tau ompat ikau katontoh? Tahasengku mabin bandak injaraghku tagal ikau!

38. Koan Jesus, tombah aughe: Handak ikau manjarragh tahasengm tagal aku? Toto toto, jaku hamauh dengam, djagau djaton karäh mauando, sampai ikau hantelo djari milim arepm muridku.—(Mark. 14, 30.)

BAGI 14.

I. Jesus manjoho muride pertjaja huang iä. II. Iä mandjandji Rogh berasih akse.

I.—1. Äla atäi keton mikäh; keton pertjaja huang Hatalla, pertjaja huang aku kea.

2. Huang human Apangku arä äka melai; djaka djaton, tä aku djari masanan tä akan keton. Jaku lius, manjimpan kaleka akan keton.

3. Tapi limbah aku djarri lius, tuntang djari manjimpan kaleka akan keton, maka aku haluli tinai, palus manduan keton omba aku, uka hetä aku hetä kea keton.

4. Maka keton katawan akan kwe paliusku, tinai djalan tä keton katawan.

5. Koan Tomas dengae: Tuhan, ikäi djaton katawan kangkwe paliusm, kilen tinai ikäi tau katawan djalan?

6. Koan Jesus dengae: Jaku toh djalan, tuntang kato, tuntang pambelom, olo djaton tau manalih Bapa, djaka dia mahoroe aku.

7. Djaka keton djari kasene aku, tä keton djari kasene Apangku kea; maka bара katontoh keton kasene iä, tuntang djari mitä iä.

8. Koan Pilippus dengae: Tuhan, prahan Bapa akan ikäi, tä maka ombet huang ikäi.

9. Koan Jesus dengae: Kutoh katahie toh aku djari hindjä keton, tinai ikau djaton kasene aku, Pilippus? Olo idjä djari mitä aku, djari mitä Bapa kea; maka kilen ikau hamauh: prahan Bapa akan ikäi?

10. Djaton ikau pertjaja,

jaku toto huang Bapa, tuntang Bapa huang aku? Karä kotak, idjä insanangku akan keton, aku djaton manampa kotak tä kabuatku, tapi Bapa, idjä melai huang aku, iä idjä mawi karä gawi tä.

11. Pertjaja aku, jaku toto huang Bapa, tuntang Bapa toto huang aku; tapi djaka dia, käläh pertjaja aku sabab karä gawi tä.

12. Toto toto, aku hamauh dengan keton, olo idjä pertjaja huang aku, maka gawi, awang iawiku, djetä kea karäh iawi olo tä, tuntang iä karäh mawi talo awang hai haream, krana jaku manalih Apangku.

13. Maka talo handiai, idjä ilaku keton huang arangku, aku handak malaluse, uka Bapa impahai huang Anak.

14. Amon keton blaku talo enen huang arangku, tä aku handak malalus tä.

II. — 15. Amon keton sinta aku, haga prentahku.

16. Maka aku karäh blaku intu Bapa, tuntang iä karäh manenga akan keton Pampangat beken, uka djetä melai dengan keton sampai katahahi.

17. Iä tä Rogh katoto, idjä djaton tau inarima kalunen, basa kalunen djaton mitä iä, djaton kea kasene iä; tapi keton kasene iä, basa iä hindjä keton, tun-

tang karäh aton huang keton.

18. Aku djaton malibi keton kilau nolä: aku haluli tinai tanggoh keton.

19. Hindai isut, maka kalunen djaton hindai mitä aku; tapi keton akan mitä aku; krana jaku belom, tuntang keton akan belom kea.

20. Intu andau tä keton karäh harati, jaku toto huang Apangku, tuntang keton huang aku, tinai aku huang keton.

21. Olo idjä mimbing prentahku, sambil mahaga tä, iä tä idjä sinta aku; maka olo idjä sinta aku, iä tä äka sintan Apangku, tuntang aku handak sinta iä, sambil mangarinah arepku acae.

22. Koan Judas dengae, (djaton Iskariot tä): Tuhan narai adoe, ikau handak mangarinah arepm akan ikäi, tuntang djaton akan kalunen?

23. Tombah Jesus, sambil hamauh dengac: Amon olo sinta aku, iä akan mahaga aughku, tä Apangku karäh sinta iä, tuntang ikäi karäh mananggoh iä, palus melai hindjä iä.

24. Tapi olo idjä djaton sinta aku, iä djaton mahaga karä aughku; maka augh idjä bining keton, djaton augh ajungku, tapi augh Bapa, idjä djari manjoho aku.

25. Augh toh djari insa-

nangku akan keton, sangkom aku hindjä keton.

26. Maka Pampangat tä, Rogh brasib, idjä karäh injo ho Bapa huang arangku, iä karäh inadjar keton talo handiai, tuntang karäh managor karä aughku intu keton.

27. Kasanang impelaiku intu keton, kasanang ajungku inengaku akan keton; djaton kilau tengan kalunen aku manenga tä akan keton. Ela atäi keton taräwen, äla keton mikäh.

28. Keton djari mabining aku djari masanan akan keton: aku lius, tuntang aku haluli tinai tanggoh keton. Djaka keton sinta aku, buah keton handjak atäi, basa aku manalih Bapa, krana Apangku hai bara aku.

29. Maka toh kea, helo bara talo tä mandjadi, aku djari masanan tä akan keton, uka keton pertjaja, amon talo tä karäh mandjadi.

30. Djaton arä aughku hindai dengan keton. Krana mantir kalunen aton dumab, tapi iä djaton bara kwasa mawi aku.

31. Tapi uka kalunen katawan, jaku sinta Bapa, tuntang kilau Bapa mametäh aku, kakai iawiku: has, mendeng keton, ita hagoet bara hetoh.

BAGI 15.

I. Jesus batanganggor, muride tä edae, patut leket intu batange. II. Jesus masuman akan muride, djaton tau dia kalunen basingi äwen.

I. — 1. Jaku batanganggor idjä toto, tinai Apangku tä olo pambulan.

2. Genep edan huang aku, idjä djaton mamua, ilentenge; tapi genep edan idjä mamua, ingalingkinge, nakara djetä mamua paham baream.

3. Toh keton djari brasih awi augh, idjä djari insumangku akan keton.

4. Melai keton huang aku, tinai jaku huang keton; kilau edan djaton tau mamua kabuate, djaka dia iä nielai intu batanganggor: kalotä keton dia kea, djaka keton dia melai huang aku.

5. Jaku batanganggor, keton toh edan. Olo idjä melai huang aku, tuntang aku huang iä, iä tä paham mamua, krana lapas bara aku keton djaton tau mawi enen.

6. Djaka olo djaton melai huang aku, iä inganan kilau edan, palus keang; olo manampunae, balalu mandjakah tä akan apui, palus djetä akan bakähu.

7. Amon keton melai huang aku, tuntang aughku melai huang keton, tä maka karä talo kahandak keton keton

tau blakue, tuntang keton akan mandino tä.

8. Awi djetoh Apangku impahai, uka keton paham mamua, tuntang keton akan mandjadi muridku.

9. Kilau Bapa djari sinta aku, kalotä jaku kea djari sinta keton; melai keton huang sintangku.

10. Amon keton mahaga prentahku, tä keton karäh melai huang sintangku, kilau jaku djari mahaga prentah Apangku, tuntang melai huang sian ajue.

11. Augh toh djari insanangku akan keton, uka kahandjakku melai huang keton, tinai uka kahandjak keton mandjadi sukup.

12. Djetoh prentahku, keton akan hasinta sama arep keton, kilau aku djari sinta keton.

13. Djaton sinta idjä paham bara tä, sampai olo manjarragh panibelome gantin uläe.

14. Keton toh uläku, amon keton manumon augh awang imetähku keton.

15. Aku djaton hindai manggarä keton djipen, basa djipen djaton katawan talo, awang iawi tempoe; tapi aku djari manggarä keton ulä, basa aku djari masanan akan keton talo handiai, awang djari hiningku bara Apangku.

16. Djaton keton djari mintih aku, tapi aku djari mintih keton, tuntang manjoho

keton, uka keton lius haiak mamua, tuntang bua keton tegä; nakara Bapa manenga akan ketou talo handiai, idjä ilaku keton intu iä mabapang arangku.

17. Djetoh petähku akan keton, uka keton hasinta sama arep keton.

II. — 18. Amon kalunen basingi keton, puna tawan keton, iä djari basingi aku helo bara keton.

19. Djaka keton baris kalunen, tä maka kalunen akan sinta baris ajue; tapi basa keton djaton baris kalunen, malainkan djari intibku bara kalunen, tagal tä kalunen basingi keton.

20. Tahiü aughku, idjä djari insanangku akan keton: djipen djaton hai bara tempoe. Djaka olo djari mangatah aku, iä karäh mangatah keton kea; djaka iä djari mahaga aughku, iä karäh mahaga augh keton kea.

21. Tapi talo handiai tä olo karäh mawi intu keton tagal arangku, basa olo djaton kaseñe iä, idjä djari manjoho aku.

22. Amon aku djaton djari dumah, tuntang djaton djari hakotak dengan olo, tä olo djaton bara dosa; tapi toh iä djaton hapee mambuku mambudjur dosae.

23. Olo idjä basingi aku, iä basingi Apangku kea.

24. Djaka aku djaton djari

mawi intu olo tä karä gawi, awang djaton pudji olo beken mawie, tä maka olo tä djaton bara dosa; tapi toh äwen djari mitä, tinai iä basingi aku tuntang Apangku kea.

25. Tapi, uka tulus augh, idjä tarasurat huang Torat olo tä: „Iä basingi aku djaton bara bukue.” — (Masn. 35,19.)

26. Maka amon dumah Pam-pangat tä, idjä karäh injohoku bara Bapa akan keton, Rogh katoto tä, idjä blua bara Bapa, iä tä karäh manjaksi akangku.

27. Tuntang keton kea akan manjaksi, basa keton djari hindjä aku bara solake.

BAGI 16.

I. Kalunen basingi olo idjä pertaja, tapi Rogh brasih mampong tuntang mam-pangat iä. II. Tinai Jesus kea haadak mampangat olo ajue, tuntang manenga talo lakan olo tä.

I. — 1. Augh toh djari insanangku akan keton, bela atäi keton tantarang angate.

2. Olo karäh manganan keton bara sinagogue; tinai katika akan dumah, amon olo handiai, idjä mampatäi keton, karäh mado, iä malalus kahandak Hatalla. — (Matt. 10,17.)

3. Maka talo tä karäh ia-

wie intu keton, basa iä dja-ton kasene Bapa, djaton kea kasene aku.

4. Tapi aku djari masanan talo toh akan keton, uka, metoh wajah tä sampai, keton mingat, aku djari masanan tä akan keton. Maka aku djaton djari masanan tä akan keton bara solake, basa aku aton hindjä keton.

5. Tapi katontoh aku manalih iä, idjä djari manjoho aku, tuntang dialo idjä biti keton misek aku: kangkwe paliusm?

6. Malainkan, basa aku djari masanan augh toh akan keton, aläi keton sangkak kapähä.

7. Tapi aughku dengan keton tuntang katoto, toto baguna akan keton aku hagoet. Krana djaka aku djaton hagoet, tä Pampangat tä djaton dumah akan keton; tapi limbah aku djari hagoet, aku karäh manjoho iä akan keton.

8. Maka amon iä tä dumah, iä karäh mampudji kalunen tagal dosa, tuntang tagal katetek, tinai tagal hukum.

9. Idjä tagal dosa, djetä basa olo djaton pertjaja huang aku.

10. Tinai tagal katetek, djetä basa aku lius, manalih Apangku, tuntang keton djaton mitä aku hindai.

11. Tinai tagal hukum,

djetä basa mantir kalunen toh djari buah hukum.

12. Aton kutoh aughku hindai dengan keton, tapi keton djaton tau mananggong tä katontoh.

13. Tapi amon Rogh kato-to dumah, iä karäh magah keton huang salepah katoto. Krana iä djaton karäh hakotak hapan augh kabuate, tapi talo idjä djari hininge akan injewute, tuntang talo awang karäh mandjadi dapit karäh insanae akan keton.

14. Iä tä karäh mampahai aku, krana iä karäh manduan idjä ajungku, tuntang masuman tä akan keton.

15. Talo handiae idjä ain Bapa, djetä anggibku kea; tagal tä koangku, iä karäh manduan idjä ajungku, tuntang masuman tä akan keton.

II. — 16. Hindai isut, maka keton djaton akan mitä aku; tapi isut tinai, tä keton akan manampajah aku, basa jaku lius manalih Bapa.

17. Djadi, belahe muride hakotak sama arepe, koae: Narai tä, idjä injewute akan ita: hindai isut, maka keton djaton akan mitä aku; tapi isut tinai, tä keton karäh manampajah aku? Tinai: jaku lius, manalih Bapa?

18. Koan äwen tä: Narai idjä „isut” tä, idjä injewute? Ita djaton barati talo koae.

19. Maka Jesus katawan,

äwen tä handak misek iä, palus iä manambang. aughe, hamauh dengae: Aton keton hatutor, manirok augh idjä injewutku: hindai isut, maka keton djaton akan mitä aku, isut tinai, tä keton karäh manampajah aku?

20. Toto toto, aku hamauh dengan keton, keton karäh manangis tuntang manaraching, tapi kalunen karäh handjak; maka keton karäh kapähä, tapi kapähän keton akan hobah mandjadi kahandjak.

21. Amon olo bawi lawoh luas, tä iä kapähä atäie, basa wajahe djari sampai; tapi limbah iä djari luas anake, tä iä djaton mingat kapähäe bindai awi kabandjake, basa iä djari manak olon akan kalunen.

22. Maka keton kea toto kapähä katontoh, tapi jaku bandak mitä keton haluli, tä atäi keton karäh handjak, tuntang olo djaton tau marampas kahandjak keton bara keton.

23. Intu andau tä keton djañon-karäh misek aku talo enen. Toto toto, koangku dengan keton, talo handiai idjä ilaku keton intu Bapa mahapang arangku, djetä karäh inengae akan keton.

24. Sampai toh keton hindai pudji blaku talo mahapang arangku; laku, tä maka keton karäh mandino,

uka kahandjak keton sukup.

25. Talo toh djari insanangku akan keton hapan paribasa; tapi katika akan dumah, aku djaton hindai hakotak dengan keton hapan paribasa, tapi masanan talo ain Bapa akan keton bakarinarinah.

26. Intu andau tä keton karäh blaku mahapang arangku; tuntang aku djaton hamauh dengan keton, aku handak blaku akan keton intu Bapa;

27. Krana bitin Bapa sinta keton, basa keton djari sinta aku, tuntang djari pertjaja, aku djari blua bara Hatalla.

28. Aku djari blua bara Bapa, tamä kalunen; tinai aku malih kalunen, tuntang lius manalih Bapa.

29. Koan muride dengae: Itäm, toh ikau hakotak batarang, djaton hapan paribasa.

30. Toh ikäi kasene, ikau puna katawan talo handiai, tuntang djaton usah olo misek ikau. Sabab tä ikäi pertjaja, ikau djari blua bara Hatalla.

31. Koan Jesus, tombah augh äwen: Aton keton pertjaja katontoh?

32. Itä, djam dumah, tuntang djari sampai katontoh, maka keton karäh bilangbalangan genep biti akan äkae, sambil malibi aku kabuatku bewäi; tapi aku djaton kea

kabuatkñ, krana Bapa hindjä aku.

33. Augh toh djari insangku akan keton, mangat keton bara kasanang huang aku. Huang kalunen keton bara kadjakä; tapi mentemtenteng keton, aku djari mampalah kalunen.

BAGI 17.

Jesus blaku dos intu Bapae I. akan mride; II. tinai akan olo handiai, idjä karäh pertjaja.

I. — 1. Limbah Jesus djari hamauh kalotä, maka iä mananggera akan langit, koe: O Apang, djam djari sampai, pahai Anakm, uka Anakm kea mampahai ikau.

2. Kilau ikau djari manenga acae kwasa mahnn-djun karä isi, uka iä manenga pambelom idjä katatahi akan olo handiai, awang djarri inengam acae.

3. Maka djetä pambelom idjä katatahi, uka olo kase-ne, tonggal ikau bewäi Hattalla toto, tuntang kasene iä, idjä djari injohom, Jesus Kristus.

4. Aku djari mampahai ikau hundjun petak, aku djari mahaps gawi, idjä djari inengam akangku, uka mala-luse. — (4, 34.)

5. Maka toh, pahai aku bindjä dengam, ikau o Apang,

hapan kahai idjä puna ajnng-ku dengam, helo bara kalunen djari aton. — (1, 1.)

6. Akn djari mangarinah aram akan olo, idjä djari inengam akangku bara kalunen. Æwen pnna ajum, tuntang ikau djari manenga iä akangku, maka iä djari mahaga aughm.

7. Toh äwen katawan, talo handiai, idjä djari inengam akangku, djetä toto bara ikau.

8. Krana karä augh, idjä djari inengam akangku, djari inengaku akan äwen, tuntang iä djari manarima tä, haiak katawan batantu, aku djari blua bara ikau, tuntang äwen pertjaja, ikau djari manjoho aku.

9. Jaku blaku acae; akan kalunen aku djaton blaku, baja akan olo tä, idjä djari inengam akangku, krana iä puna ajum.

10. Maka idjä ajungku samandiai nras ajum, tinai idjä ajum uras ajungku, tuntang akn djari impahai huang äwen.

11. Maka aku djaton hindai hnang kalunen, tapi äwen toh magon huang kalunen, tuntang aku mananggoh ikan. O Apang idjä brasih, haga huang aram olo toh, idjä djari inengam akangku, uka äwen toh mandjadi Idjä, kilau ita.

12. Katahingku melai deng-ae huang kalnnen, aku djari mahaga iä huang aran; —

olo idjä inengam akangku djari inonggoku, tuntang djaton idjä biti äwen djari ni-hau, baja anak kabanasa tä, uka augh surat mandjadi tulus.

13. Tapi katontoh aku manalih ikau, tuntaug jaku manjewut augh toh huang kalunen, uka kahandjakku su-kup intu olo toh.

14. Jaku djari manenga augh ajum acae; maka kalunen basingi iä, basa iä djaton baris kalunen, kilau aku kea djaton baris kalunen.

15. Aku djaton blaku, uka ikau manduan äwen bara kalunen, tapi uka ikau ma-haga iä bara idjä papa tä.

16. Äwen toh djaton baris kalunen, kilau aku kea djaton baris kalunen.

17. Prasih olo toh huang ka-totom, augh ajum tä katoto.

18. Kilau ikau djari manjo-ho aku akan kalunen, kalotä aku kea manjoho iä akan kalunen.

19. Tinai aku mamprasih arepku acae, uka iä kea toto brasih.

II. — 20. Tapi aku djaton blaku akan olo toh bewäi, tapi akan karä olo tä kea, idjä karäh pertjaja huang aku awi augh äwen.

21. Nakara iä samandiai mandjadi Idjä, kilau ikau, Apang, huang aku, tuntang aku huang ikau, uka olo tä kea toto Idjä huang ita, na-

kara kalunen pertjaja, ikau djari manjoho aku.

22. Maka aku djari manenga acae kabai tä, idjä djari inengam akangku, uka äwen kea Idjä, kilau ita puna Idjä.

23. Jaku huang olo tä, tuntang ikau huang aku; na-kara iä toto Idjä, uka ka-lunen harati, ikau djari ma-njoho aku, tuntang ikau djari sinta äwen, kilau ikau djari sinta aku.

24. Apang, jaku handak, betä äkaku betä kea olo tä, idjä djari inengam akangku, bindjä aku, nakara iä mitä kahaingku, idjä djari ineng-am akangku, krana ikau djari sinta aku helo bara ka-lunen indjarian.

25. O Apang idjä tetek, kalunen djaton kasene ikau, tapi aku kasene ikau, tun-tang olo toh djari harati, ikau djari manjoho aku.

26. Maka aku djari mangarinah aram acae, tuntang aku handak mangarinah tä tinai, uka sinta tä, idjä ha-pam sinta aku, aton huang olo tä, tuntang uka aku huang äwen.

BAGI 18.

I. Jesus huang Getaemane. II. Iä isawa olo, palus ingah akan imam hai. Petrus milim iä. III. Jesus manaharep Pilatus.

I. — 1. Limbah Jesus ha-mauh kalotä, maka iä blos

haiak muride akan dipah su-
ngäi Kidron; hetä aton ka-
bon; maka Jesus tamä hetä
tuntang muride. — (Matt.
26, 36.)

2. Maka Judas, idjä mand-
jual iä, katawan kaleka
tä kea, basa Jesus kindjap
djari hapumpong hetä deng-
an muride.

3. Djadi, Judas manduan
sardadu, tinai kapirin kapala
imam tuntang olo parisi, pa-
lus iä manalih kaleka tä,
mimbit sewan, suimbokorong
tuntang ganggaman.

4. Maka Jesus katawan
talo handiae, idjä akan indu
buah iä, tä iä blua, sambil
hamauh dengan olo tä: Äwe
inggau keton?

5. Tombah olo tä: Jesus
bara Nasaret. Koan Jesus de-
ngae: Toh aku. (Maka Ju-
das, idjä mandjual iä, men-
deng hetä kea bindjä deng-
an olo tä.)

6. Tä, amon iä hamauh
dengan olo tä: Toh jaku; —
balalu olo tä undur, palus
balongkang akan petak.

7. Maka Jesus misek äwen
tä tinai: Äwe inggau keton?
Koan olo tä: Jesus bara Na-
saret.

8. Tombah Jesus: Aku djari
masuman akan keton, toh
aku; amon keton manggau
aku, soho äwen toh hagoet.

9. Uka augh mandjadi tu-
lus, idjä djari iujewute:
„Aku djaton djari nihau idjä

biti olo tä, idjä djari ineng-
am akangku.” — (17,12.)

10. Maka Simon Petrus djari
mimbit padang, balalu iä
manjilak tä, mamangkikh dji-
pen imam hai, basampal pin-
dinge. Aran djipen tä Mal-
ghus.

11. Koan Jesus dengan Pe-
trus: Tamäan padangm buli
kumpange; djaton aku akan
indu mihop sangkir tä, idjä
djari inenga Bapa akangku.

II. — 12. Maka sardadu
tuntang kamandan, tinai ka-
pirin olo Jehudi, manawan
Jesus, sambil mamasong iä.

13. Palus olo tä magah iä
akan Annas solake, krana iä
tä empo Kaiapas, idjä imam
hai njelo djetä.

14. Kaiapas iä tä, idjä bi-
hin djari matoh mangalagei
augh akan olo Jehudi, koae:
bahalap haream, idjä biti im-
patäi akan salepah utus. —
(11,50.)

15. Maka Simon Petrus ma-
ngalulut Jesus, tinai idjä biti
murid beken. Murid tä patoh
dengan olo imam hai, palus
iä tamä paseban imam hai,
haiak dengan Jesus.

16. Tapi Petrus mendeng
ruar intu bauntonggang. Tä
murid beken tä, idjä patoh
dengan imam hai, blua, sam-
bil hakotak dengan djipen
bawi, idjä tonggon bauntong-
gang, tuntang mimbit Petrus
tamä.

17. Maka djipen bawi tä,

idjä tonggon bauntonggang, hamauh dengan Petrus: Djaton ikau kea murid olo tā? Koae: Dia.

18. Maka karä djipen tun-tang kapiri djari mamandok apui hapan buring, basa andau sadingen, tuntang iä mendeng, mandang hetä. Tā Petrus kea mendeng hetä, omba äwen tā mandang.

19. Maka imam hai misek Jesus tagal muride, tuntang tagal adjare.

20. Koan Jesus, tombah anghe: Bakarinah aku djari hakotak dengan kalunen, haradjur aku djari madjar olo huang sinagoge, tuntang huang human Hatalla, äka olo Jehudi handiai hapumpong; tapi intu äka benjem aku djaton djari manutor taloenen.

21. Buhen ikau misek aku? Isek olo, idjä djari mahining augh, awang isanangku acae: itäm, olo tā katawan karä talo, idjä djari injewutku.

22. Amon iä tombah augh- tā kalotä, maka kapiri idjä mendeng hetä manekap baun Jesus, koae: Patut ikau badjawap kalotä dengam imam hai?

23. Koan Jesus, tombah: Djaka aughku sala, suman kasala tā; tapi amon aughku bndjur, buhen ikau manekap aku?

24. Maka Annas manjoho iä tuntang pasonge akan Kaiapas.

25. Maka Simon Petrus mendeng, mandang intu apui. Tā koan olo dengae: Djaton ikau kea muride? Tapi iä milim, koae: Dia.

26. Koan idjä biti djipen iniam hai, idjä hakola deng-an olo, idjä basampal pindinge awi Petrus: Djaton aku djari mitä ikau hindjä dengae huang kabon?

27. Maka Petrus haluli ti-nai milim, hemben tā kea djagau manando.

III. — 28. Maka olo magah Jesus bara äka Kaiapas akan huma basara, baik djadjeuwu. Tapi bitio olo tā djaton tamä huma basara, belä iä pali, tapi uka tau kuman anak tabiri paska. — (Matt.27,2.)

29. Tā Pilatus blua tanggoh olo tā, sambil hamauh: Na- rai bñkue keton mandawa iä?

30. Tombah olo tā, sambil hamauh dengae: Djaka iä djaton olo darhaka, toto ikäi djaton djari manjaragh iä akam.

31. Tā koan Pilatus mawi olo tā: Käläh, awi keton manduan iä, tuntang mabukum iä tumon Torat keton. Koan olo Jehudi dengae: Ikäi djaton olah mampatäi olo.

32. Nakara augh Jesus man-djadi tulus, idjä djari inje-wute, hapae masanan ampi pampatäie.

33. Maka Pilatus haluli tamä huma basara, tuntang iä

mangahau Jesus, sambil misek iä: Toto, ikau radjan olo Jehudi ?

34. Koan Jesus, tombah aughe: Aton djetä aughm kabuutm, alawa djari olo beken manutoraku kalotääkam?

35. Tombah Pilatus: Aton aku olo Jehudi ? Utus ajum tuntang kapala imam djari manjaragh ikau akangku; naraï djari iawim ?

36. Tombah Jesus: Kara-djaangku djaton bara kalunen djetoh ; djaka karadjaangku bara kalunen toh, toto, olo ajungku djari malawan, belä aku injaragh akan olo Jehudi ; tapi toh karadjaangku djaton bara hetoh.

37. Maka koan Pilatus de-ngeae: Tä, djaton ikau radja? Tombah Jesus: Kilau koam; krana jaku toto radja. Tan-tai akan tä aku djari inakan, tuntang djari tamä kalunen, uka aku inanjaksi akan ka-toto. Genep olo, idjä baris katoto, iä mahining aughku.

38. Koan Pilatus dengae: Narai katoto tä ! Maka lim-bah iä djari hamauh kalotä, iä blua tinai tanggoh olo Jehudi, tuntang hamauh de-nan äwen : Aku djaton supa kasalan huang iä.

39. Maka aton hadat pesta paska, jaku malapas akan ke-ton olo bara sipir, idjä biti; aton keton nahuang jaku ma-lapas radjan olo Jehudi akan keton ?

40. Tä olo Jehudi mangka-riak tinai, koae: Åla iä, ta-pi Barabas. Maka Barabas tä olo pamuno.

BAGI 19.

- I. Jesus imukul sapu, tuutang iuräh olo. Pilatus manjaragh iä, uka iä impatäi.
- II. Jesus matäi hong kaju sampalaki.
- III. Tolang Jesus djaton irapäi. IV. Jesus ingubur.

I. — 1. Tä Pilatus mandauu Jesus, tuntang manjo-ho iä imukul sapu. — (Matt. 27, 26.)

2. Maka sardadu mandarä duhi kilau angkol radja, sam-bil mankepan tä hundjun takoloke ; tinai olo tä ma-kaian iä hapan klambi baludu,

3. Sambil hamauh : Tabé ikau, radjan olo Jehudi ! Pa-lus iä manekap baue.

4. Maka Pilatus blua ha-luli tinai, tuntang hamauh dengan olo tä : Itä, jaku magah iä blua akan keton, uka keton katawan, isut mahin dia kasalan aku supa huang iä.

5. Kalotä Jesus blua, ha-angkol duhi tuntang haklam-bi baludu. Tä Pilatus hamauh dengan olo arä : Itä keton ampin olo toh !

6. Maka amon kapala imam tuntang karä kapiri mitä iä äwen mangkariak, koae: Lan-tak iä, lantak iä hong kaju sampalaki. Koan Pilatus de-nan äwen : Käläh keton man-

duan iä, malantak iä hong kajn sampalaki; krana akn djaton supa kasalan huang iä.

7. Koan olo Jehudi, tombah aughe: Aton Torat ikäi, maka turon augh Torat ikäi iä patut matäi, basa iä djari manampa arepe Anak Hatalla. — (5.Mos.18,20.)

8. Amon Pilatus mahining aughe tä, maka paham haream kikähe.

9. Palus iä tamä huma basara haluli, sambil misek Jesus: Bara kwe ikau? Tapi Jesus djaton tombah aughe.

10. Tä koan Pilatus dengae: Kilen, ikau djaton hakotak dengangku? Djaton ikau katawan, aku bara kwasa manjampalaki ikau, tinai aku bara kwasa malapas ikau?

11. Tombah Jesus: Toto, ikau djaton bara kwasa dengangku, djaka djetä djaton djari inenga akam bara ngambo; tagal tä, olo idjä djari manjaragh aku akam, iä tä paham haream kasalae.

12. Bara tä Pilatus mangkemä malapas iä. Tapi olo Jehudi mangkariak, koae: Amon ikau malapas iä tä, ikau djaton budjur dengan kaisar! Olo idjä mamparadja arepe, iä malawan kaisar!

13. Amon Pilatus mahining aughe tä, iä magah Jesus blua tinai, tuntang iä mondok hundjun karosi basara, intu kaleka, idjä bagarä Litostroton, atawa hapan augh

olo Ibrani: Gabbata. (*Lasek gantong.*)

14. (Maka djetä andau olo manjimpan talo akan paska, kambon andau pukul djabawen hirah.) Tä iä hamau dengan olo Jehudi: Itä, radjan keton!

15. Palus olo tä mangkariak: Kanan iä, awi manjampalaki iä! Koan Pilatus dengan äwen: Aton aku akan manjampalaki radjan keton? Tombah kapala imam: Ikäi djaton bara radja, baja kaisar bewäi.

16. Tä, maka iä mandjuluk iä akae, uka iä injampalaki.

II. — 17. Maka olo tä manduan Jesus, sambil magah iä; maka iä kea mäton kaju sampalakie; tuntang iä sampai äka, idjä bagarä äka bangon takolok, idjä injewut turon augh olo Ibrani: Golgota.

18. Hetä olo manjampalaki iä, tuntang duä biti olo beken baiak dengae, hasansila iä, tapi Jesus intu bentok.

19. Maka Pilatus djari manjurat kea snrat buku, sambil mangkepan tä lawin kaju sampalaki. Augh surat tä kalotoh: „Jesus, olo Nasaret, radjan olo Jehudi.”

20. Maka arä olo Jehudi mambasa surat tä, krana äka Jesus injampalaki tä tokep lewu, tuntang snrat tä djari tarasurat hapan augh olo Jehudi, tuntang augh olo Hel-

lenes, tinai augh olo Romani.

21. Maka koan kapala imam olo Jehudi dengan Pilatus: *Æla ikau manjurat: radjan olo Jehudi; — tapi, iä kabuat djari masanan arepe: jaku toh radjan olo Jehudi.*

22. Tombah Pilatus: *Talo awang injuratku, djetä djari injuratku.*

23. Maka limbah sardadu djari manjampalaki Jesus, äwen manduan pakaiae, palus mambagi tä äpat kabagi, tinai klainbie idjä pandjang. Klambi pandjange tä djaton itore, baja inantang gawin djari.

24. Maka koan äwen tä sama arepe: *Æla ita marabit tä; käläh ita batenong, hapan mamutus äwe ita akan tempoe. Uka tulus augh surat toh: „Olo djari mambagi pakaiangku akan sama arepe, tinai tagal klambingku iä djari batenong.” Sardadu tä, idjä mawie tumon tä. — (Masm. 22,19.)*

25. Maka tokep kaju sampalakin Jesus aton mendeng indue, tinai paharin indue, Maria, sawan Klopas, tinai Maria Magdalena.

26. Amon Jesus mitä indue, tuntang murid idjä äka huange mendeng darah iä, maka iä hamauh dengan indue: O olo bawi, itäm, iä tä anakm.

27. Limbah tä iä hamauh dengan murid tä: Itäm, iä

tä indum. Maka palus bara djam tä murid tä manduan iä akan humae.

28. Limbah tä, amon Jesus katawan, telo handiai djari sukup, uka tulus karä augh surat, tä iä hamauh: Jaku teah belaiku.—(Masm.22,16.)

29. Maka aton hetä sarangan basuang tjuka; tä olo manjuang kambangkarang dengan tjuka, manantahan tä hapan humbang, palus mandjuluk tä akan njamae.

30. Maka amon Jesus djari manduan tjuka tä, iä hamauh: Djari genep. Palus iä sontop takoloke, malian tasensege, mahotus.

III. — 31. Djadi, uka bantu tä äla melai huang kaju sampalaki andau sabat, basa andau tä andau manjimpan talo, (krana andau sabat tä andau bai,) maka olo Jehudi blaku intu Pilatus, uka iä manjoho olo marupäi tolang pain äwen tä, balalu manipas iä.

32. Maka sardadu dumah, marupäi tolang pain olo idjä tä, tinai tolang pain idjä beken tä, idjä djari injampalaki haiak dengae.

33. Tapi amon olo sampai Jesus, tuntang mitä iä djari matäi, iä djaton marupäi tolang paie;

34. Tapi idjä biti sardadu tä madjok dahepae, hapan lundju; palus aton blua dahe tuntang danum.

35. Maka olo idjä djari mitä tä, iä djari manjaksi djetä, tuntang augh kasaksiae toh toto, iä katawan, iä masanan augh idjä budjur, uka keton kea pertjaja.

36. Krana talo tä djari mandjadi, uka tulus augh surat: „Idjä tolange mahin dia akan irupäi olo.” — (2.Mos.12,46.)

37. Tinai aton augh surat beken: „Olo karäh mitä iä, idjä djari iadjoke.” — (Sagh. 12,10.)

IV. — 38. Limbah tä, maka Josep bara Arimatia, (idjä murid Jesus kea, tapi basilim, awie mikäh olo Jebudi,) blaku intu Pilatus, mangat iä tau manipas hantun Jesus. Maka Pilatus manjoho iä. Tä iä manalih, manipas hantun Jesus.

39. Maka Nikodemus, idjä bhin djari mananggoh Jesus hamalem, dumah kea, mimbit talo mangat ewaue idjä hakoko, sampai saratus kati. — (3,2.)

40. Palus äwen duä tä manduan hantun Jesus, sambil mamungkus tä hapan benang tuntang karä talo mangat ewaue, tumon hadat olo Je-hudi mangubur olo.

41. Maka tokep kalekae djari injampalaki aton kabon, huang kabon tä aton kubur idjä tabeta, hindai idjä biti djari ingkes hetä.

42. Hetä olo mingkes Jesus, basa andau tä andau

olo Jebudi manjimpan talo; krana kubur tä tokep.

BAGI 20.

- I. Jesus belom bara olo matä; iä masanau arepe akan Maria Magdalena.
- II. Jesus masanan arepe akan murid, kahum Tomas djaton.
- III. Jesus masanan arepe akan murid, kahum Tomas aton.

I. — 1. Maka baiak djewu andau minggo, baiak talo habewok, Maria Magdalena manalih kubur; tä iä mitä, batu djari tandar bara kubur. (Matt.28,1.)

2. Balalu iä hadari, manalih Simon Petrus tuntang murid beken tä, idjä äka kataun Jesus, sambil masuman akan äwen: Olo djari manduan Tuhan bara kubur, tuntang ikäi djaton katawan äka olo djari mingkes iä.

3. Palus Petrus blua, baiak murid beken tä, tuntang äwen duä tä balalu tanggoh kubur.

4. Maka äwen duä tä sama hadari, tapi murid beken tä hadari balias bara Petrus, tuntaug iä belo sampai kubur.

5. Maka iä sontop, manjengok huange, sambil mitä benang kubur djari ina hetä; tapi iä djaton tamä.

6. Tä Simon Petrus, idjä manuntut iä, sampai kea, balalu tamä kubur, tuntang iä mitä benang kubur djari ina hetä;

7. Tapi benang äbes, idjä hepa mamungkus takoloke, djaton djari ina hindjä benang kubur, malainkan djari ilipet intu kaleka kabuate.

8. Tä, maka murid beken, idjä solake djari sampai kubur, tamä kea, tuntang iä mitä sambil pertjaja.

9. Krana äwen tä hindai harati surat, iä akan indu belom bara olo matäi.

10. Limbah tä murid duä tä buli humae tinai.

11. Tapi Maria mendengruar, darah kubur, haiak manangis.

12. Djadi, kahum iä manangis, iä sontop manangkilik huang kubur, tä iä mitä malaikat duä biti, idjä hapakai-an benang baputi; iä tä mondok intu äka hantun Jesus djari ingudjuh, idjä biti äka takoloke, tinai idjä äka paie.

13. Koan äwen tä dengae: O olo bawi, buhen ikau manangis? Koae dengan äwen: Basa olo djari manduan Tu-hangku, tuntang aku djaton katawan kaleka olo djari mingkes iä.

14. Haiak iä hamauh kalotä, iä mules arepe, palus mitä Jesus mendeng hetä, tapi iä djaton katawan, iä tä Jesus.

15. Koan Jesus dengae: O olo bawi, buhen ikau manangis? äwe inggaum? Ina-ha olo bawi tä, iä tukang kabon, palus iä hamauh deng-

ae: Tuan, djaka ikau djari manduan iä, suman akangku äkam djari mingkes iä; tä aku handak manduan iä tinai.

16. Koan Jesus dengae: Maria. Tä iä mules arepe, koae: Rabbuni! (rimae Guru.)

17. Koan Jesus dengae: Äla manigong aku, krana aku hindai djari mandai tanggoh Apangku. Tapi lius, talih paharingku, sanan akae: jaku mandai tanggoh Apangku, Bapa keton, tanggoh Hatallangku, Hatallan keton.

18. Tä Maria Magdalena buli, palus masanan akan murid, iä djari mitä Tuhan, tuntang augh tä djari insanae akae.

II. — 19. Maka alem andau tä kea, iä tä andau minggo, amon lawang djari inguntji äka murid aton hapumpong, basa äwen mikäh olo Jehudi, badumah Jesus, mendeng intu bentok äwen, sambil ha-mauh dengan äwen: Salamat akan keton! — (Luk.34,36.)

20. Djadi, limbah iä hamauh kalotä, iä mamprahan akan äwen lengae tuntang dahepae. Tä murid handjak atäie, basa iä mitä Tuhan.

21. Maka haluli tinai Jesus hamauh dengan äwen: Salamat akan keton; kilau Bapa djari manjoho aku, jaku kea manjoho keton.

22. Djadi, limbah iä hamauh kalotä, iä mahimon äwen tä, sambil hamauh

dengan äwen: Tarima keton Rogh brasih.

23. Amon keton mampun dosan olo, maka djetä bam-pun; amon keton maleket dosan olo, maka djetä leket.
— (Matt.16,19.)

III. — 24. Tapi Tomas, idjä biti murid duäwalas tä, idjä bagarä Didimus, djaton hindjä äwen, metoh Jesus dumah.

25. Koan murid beken deng-ae: Ikäi djari mitä Tuhan. Tapi koae dengan äwen: Djaka bitingku dia mitä awan paku intu lengäe, sambil mina tundjukku intu awan paku, tinai mina lengängku intu dahepac, maka aku djaton maku pertjaja.

26. Maka limbah kudju murid hapumpong tinai huang huma tä kea, tuntang Tomas kea aton dengae. Tä Jesus dumah tinai, amon lawang djari ingontji, sambil mendeng bentok äwen, koae: Salamat akan keton!

27. Limbah tä iä hamauh dengan Tomas: Djuluk tun-djukm, itäm lengängku; dju-luk lengäm, ina tä huang dahepangku; äla ikau bantus pertjaja, tapi pertjaja!

28. Tombah Tomas, sambil hamauh dengae: Tuhangku! Hatallangku!

29. Koan Jesus dengae: Basa ikau djari mitä aku, Tomas, maka ikau djari pertja-ja; salamat olo, idjä djaton mitä, tuntang pertjaja kea.

30. Maka arä kata beken tinai djari iawi Jesus intu baun muride, awang djaton djari tarasurat huang surat toh;

31. Tapi talo toh djari ta-rasurat, uka keton pertjaja, Jesus toto Kristus, Anak Ha-talla, mangat keton, idjä pertjaja, bara pambelom bu-ang arae.

BAGI 21.

J. Jesus masanan arepe akan isut bitü merid darah danau Tiberia. II. Jä bakotak dengan Petrus äwen duä Johannes.

I. — 1. Limbah tä Jesus masanan arepe tinai akan muride hong saran danau Genesaret. Maka tumon toh iä masuman arepe.

2. Aton hapumpong hetä Simon Petrus, tinai Tomas, idjä bagarä Didimus, tinai Natanael, idjä bara Kana, hong tanah Galilea, tinai anak Sebedeus duäduä, tuntang duä biti muride beken.

3. Koan Simon Petrus deng-an äwen tä: Jaku lius ma-lauk. Koan äwen tä dengae: Ikäi kea lius ombo ikau. Pa-lus äwen tä hagoet, balalu djakat arut, tapi alem tä iä djaton mulih talo enen.

4. Maka amon langit ma-hindang Jesus mendeng hong saran danau, tapi murid djaton katawan, iä tä Jesus.

5. Koan Jesus dengan

äwen: O anak, aton keton bara talo kinan? Tombah äwen: Djaton.

6. Tä koae dengan äwen: Laboh pasat hila gantaun arut, tä keton akan mandino. Djadi, äwen malaboh tä, tuntang iä djaton tau mandjidjite tinai awi kutoh lauk.

7. Koan murid tä, idjä äka kataun Jesus, dengan Petrus: Iä tä Tuhan! Sana Simon Petrus mahining iä tä Tuhan, iä mangkepan klambie, krana iä halulus, balalu sewu akan danau.

8. Maka murid beken manalih harut, (krana iä djaton kedjau bara sarä, baja limä pulu depä hirah,) sambil manunda pasat tuntang lauk.

9. Maka amon iä djakat sarä, iä miitä tawou buring intokan, tuntang lauk djari ingkes hundjue, tinai tepong.

10. Koan Jesus dengan äwen: Duan lauk isut, idjä iulih keton nah.

11. Tä Simon Petrus mohon, palus manunda pasat akan hundjun petak, kontep dengan lauk hai, saratus limä pulu telo kongan karäe; maka alo kalotä karäe, djaton kea pasat barabit.

12. Koan Jesus dengan äwen: Kantoh keton, manjuap. Maka djaton idjä biti murid tä petah misek iä: äwe ikau? Krana äwen tä katawan, iä tä Jesus.

13. Tä Jesus manggapi,

tuntang manduan tepong, sambil manenga tä akae, tinai lauk tä kalotä kea.

14. Maka hantelo djetä Jesus djari masanan arepe akan muride, limbah iä djadi belom bara olo matäi.

II. — 15. Djadi, limbah äwen manjuap, koan Jesus dengan Simon Petrus: Simon, anak Jonas, aton ikau sintuaku paham bara äwen tä? Koae dengae: Joh Tuhan, ikau katawan, jaku sintuikau. Tä iä hamauh dengae: Awi manjakatik anak tabiringku.

16. Maka tingkat idjä duä tinai iä misek iä: Simon, anak Jonas, aton ikau sintuaku? Koae dengae: Joh Tuhan, ikau katawan, jaku sintuikau. Tä iä hamauh dengae: Awi manjakatik tabiringku.

17. Tingkat idjä telo tinai koae dengae: Simon, anak Jonas, aton ikau sintuaku? Tä Petrus kapähä atäie, basa sampai hantelo iä misek: aton ikau sintuaku? Maka koae dengae: Tuhan, ikau katawan talo handiai; ikau katawan, jaku sintuikau. Koan Jesus dengae: Awi manjakatik tabiringku.

18. Toto toto, jaku hamauh dengam, pesam tagangam, maka ikau kabuutm pudji mambabat arepm, palus manandjong akan tintun kaban-dakm; tapi amon ikau ka-

räb bakas, tä ikau karäh manantadjok lengäm, tuntang olo beken karäh mambabat ikau, palus magab ikau beken bara tintun kahandakm.

19. Augh tä injewute hapee masanan ampin pampatäie, idjä dengan tä iä akan mahorumat Hatalla. Maka limbah iä hamauh kalotä, koae dengae : Omba aku.

20. Maka Petrus inules arepe, tuntang mitä murid, idjä äka kataun Jesus, omba kea, (iä tä kea, idjä djari manjinggoh usok Jesus katika panginan hamalem bihin, idjä misek : Tuhan, äwe iä, idjä akan mandjual ikau?)

21. Maka amon Petrus mitä iä tä, koae dengan Jesus : Tuhan, tapi djetoh, kilen iä dapit ?

22. Koan Jesus dengae: A-

mon jaku handak iä melai sampai jaku dumah haluli, narai gawim dengae? Iku omba aku.

23. Maka intu karä pahari aton lembut augh, murid djetä djaton akan matäi. Tapi Jesus djaton djari hamauh tabiu iä, iä djaton akan matäi, malainkan: amon jaku handak iä melai sampai jaku dumah haluli, narai gawim dengae ?

24. Iä tä kea murid, idjä manjaksi talo toh, tuntang idjä djari manjurat augh toh; maka ita katawan, augh kaksiae toh toto.

25. Maka aton arä talo beken hindai, awang djari iawi Jesus ; amon djetä injurat midjämidjä, kamäangku, kailunen kea mahin djaton tau muat karä surat, awang akan indu injurat. — Amen.

SARITAN GAWIN RASUL.

BAGI 1.

I. Jesus mandai akan sorga. II. Murid mintih Mattias mandjadi rasul indu gantin Judas.

I. — 1. O Teopilus! sari-ta idjä solake tä djari irin-

tingku, hapangku masanan talo handiai, idjä tamparan gawin tuntang adjar Jesus, — (Luk.1,3.)

2. Sampai andaue hagatang, limbah iä awi Rogh brasib djari inametäh karäh rasul, idjä djari intibe.

3. Akan äwen tä kea, limbah iä djari buah kapäbä, iä djari masanan arepe belom, bapan arä kata awang batantu, tuntang äpat pulu andau katahi äwen tä batintu djari mitä iä, tuntang iä manutor akan äwen perkaran kardaan Hatalla.

4. Maka aïnon iä maniumpong äwen tä, iä mamehä äwen, äla mindah bara Jerusalem. Tapi mendäh djandjin Bapa, koae, idjä djari hining keton bara aku.

5. Krana Johannes djari mampandoi hapan danum, tapi keton karäh impandoi hapan Rogh brasih, djaton tahi rahian bara audau toh. — (Matt.3,11.)

6. Maka äwen, idjä djari hapumpong hetä, misek iä, koae : Aton ikau handak mampendeng tinai karadjaan akan olo Israel intu katika tä?

7. Tapi koae dengan äwen : Djetä djaton perkaran keton, uka katawan karä katika, karä wajah, idjä djari inantu Bapa huang kwasae kabuat.

8. Tapi keton karäh mandino kwasan Rogh brasih, idjä karäh mohon akan keton, tuntang keton akan indu saksingu intu Jerusalem, tinai hapus Judea, tuntang Samaria, palus sampai saran petak.

9. Maka limbah iä djari mahapus aughe tä, iä hagatang haiak gitan äwen, tinai baunandau mangandjungen iä

bara matan äwen tä. — (Luk. 24,51.)

10. Maka kahum äwen mananggera, manampajah langit, metoh iä hagatang, itä! baaton mendeng darah äwen olo hatuä, dnä biti, idjä hapa-kaian baputi,

11. Idjä hamauh kea: O olo Galilea, buhen keton mendeng, mananggera langit ? Jesus tä, idjä djari induan bara keton akan sorga, dapit haluli tinai kalotä kea, kilau keton djari mitä iä hagatang akan sorga.

12. Tä äwen buli Jerusalem bara bukit tä, idjä bagarä bukit upon undus, idjä tokep Jerusalem, duä kasakrapi kakedjaue.

13. Maka limbah äwen tamä hetä, iä mandai karong loteng; hetä äwen melai, iä tä: Petrus, Jakobus, Johannes, Andreas, Philippus, Tomas, Bartolomäus, Mattäus, Jakobus anak Alpeus, Simon Selotes, tinai Judas, paharin Jakobus. — (Matt.10,2.)

14. Olo handiai tä hindjä atäie, tuntang haradjur sombajang sambil blaku doa, haiak dengan olo bawi, tinai Maria, indu Jesus, tuntang karä paharie.

II. — 15. Maka kahum andane melai hetä, Petrus mendeng bentok karä murid, sambil hamauh: (maka karä olo tä eteke sampai saratus duä pulu biti hirah:)

16. O keton, awang hatnä, pahari, djaton tau dia augh snrat tä mandjadi tulus, idjä horan djari insanen Rogh brasih hadjamban Dawid, idjä manahiu Judas, idjä djari magah olo, awang manawan Jesus. — (*Masm.41,10.*)

17. Krana iä tä djari itong sama dengan ita, tuntang imbaris akan pangkat toh kea.

18. Tapi iä djari mamili tana, hapan upah kadarhakae, tuntang djari lawo pasombau, basila knaie, palus karä badjakah knaie lepah beduroh.

19. Maka talo tä tawan olo handiai, idjä hong Jerusalem, sampai olo hetä manggarä tana tä, hapan puna basae, Akeldama, rima: tanan daha.

20. Krana huang surat karä masmur aton tarasnrat: „Ekae melai akan mandjadi benjem, äla olo melai hetä;” tinai: „Pangkate olo beken akan manduae.” — (*Masm. 69,26;* — *109,8.*)

21. Tuwon tä maka patut idjä biti bara karä olo hatuä tä, idjä djari ombo ikäi kahin Tuban Jesus hindjä ikäi,

22. Manampara bara pam pandoi Johannes palus sampai andaué hagatang bara ikäi: patut idjä biti olo tä mandjadi saksin kamiske ompat ikäi.

23. Maka olo tä mamprahan duä biti, Josep, idjä bagarä Barsabas, idjä Justus arae kea, äwen duä Mattias.

24. Maka olo tä blaku doe, koae: Ikau, o Tuban, idjä kasene atäi olo handiai, tundjuk idjä biti bara äwen duä toh, idjä kwe djari intihw,

25. Uka iä mandino pangkat gawin rasul, idjä bara tä Judas djari undnr, nakara ha goet akan puna kalekac.

26. Limbah tä äwen mane nong äwen duä tä, maka buah Mattias, palus iä imbaris hindjä rasul sawalas tä.

BAGI 2.

I. Murid mandino Rogh brasih. II. Petrus masanan akan olo arä Jesus toto Kristus tä. III. Telo kojan olo bobah, mandjadi murid Jesus.

I. — 1. Maka amon andau pesta pentekosta (*udju tingkat minggo*)djari sampai, äwen handiai tä magon hapumpong hindjä atäie. — (*3 Mos.23,15.*)

2. Salenga aton lawo bara langit augh idjä batengkong kilau augh barat paham; djetä manjuang hapus huma, idjä äka äwen mondok.

3. Maka äwen tä mitä djela haraampang, kilau njalan apui, djetä tingkep hundjun gage nep bitin äwen tä.

4. Balalu olo handiai tä basuang Rogh brasih, palus manampara hakotak, hapan hakabeken basa, tumon Rogh manjoho iä manjewule. — (*1,5.*)

5. Maka aton hong Jerusalem olo Jehudi, tuntang olo idjä mikäh Hatalla, idjä bara karä utus olo hong penda langit.

6. Maka limbah augh tä djari lawo, olo arä hapumpong tuntang taräwen, krana genep bitin olo arä mahining äwen hakotak hapan genep basan utus olo arä tä.

7. Maka olo handiae tä djungun, paham kasangange, sambil hamauh sama arepe: Itä, djaton olo handiae tä, idjä hakotak uras olo Galilea?

8. Kilen tinai genep bitin ita mahining basan ita, idjä puna basan tanah äka ita inakan?

9. Ita olo Partai, olo Medai, olo Elam, olo idjä melai hong Mesopotamia, intu Ju-dea tuntang Kapadokia, intu Pontus tuntang Asia,

10. Intu Prigia tuntang Pampilia, intu Misir, intu saran tanah Libia, idjä tokcp Kirena, tinai olo tamuäi bara Roma, olo Jebudi tuntang idjä djari masok Jebudi,

11. Olo Kreta tuntang olo Arab, uras ita mahining olo tä masanan gawin Hatalla idjä hai, hapan puna basan ita!

12. Maka olo handiae tä djungun tuntang njanjau, genep biti hamauh dengan kolae: Kilen kea kadjarian talo toh?

13. Tapi belahe hababaka, koae: Olo tä basuang anggor manis.

II. — 14. Tä Petrus mendeng, haiak äwen sawalas tä, palus hamauh dengau olo arä, hai aughe: O keton, olo Jehudi, tuntang keton handiae, idjä melai hong Jerusalem, buah keton katawan talo toh, tuntang tamäan aughku huang pinding keton.

15. Krana äwen toh djaton babusau, kilau adon keton, krana andau haru djam telo.

16. Malainkan djetoh perkara, idjä djari insan nabi Joel, koae: — (*Joel3,1.*)

17. „Maka huang katatesan karä andau, koan Hatalla, aku handak manusuh Roghku hundjun karä isi, tä anak keton hatuä bawi karäh manudjum, tuntang pambudjang keton karäh aton paitae, tinai bakas keton karäh nupi.

18. „Tinai hundjun karä djipengku hatuä bawi kea mahin handak inusuhku Roghku huang karä andau tä, palus äwen karäh manudjum.

19. „Tinai aku handak mawi kata ngambo intu langit, tuntang talo heran ngiwa hundjun petak, daha, apui, tuntang kangkawul asep.

20. „Matanandau karäh hobah, mandjadi kaput, bulan kilau daha, belo bara andau Tuhan sampai, andau idjä hai tuntang bakaikäikäh tä.

21. „Maka genep biti, idjä karäh blaku harap aran Tuhan, karäh injalamat.”

22. O keton, olo Israel,

hining keton aughku toh: Jesus, olo Nasaret, olo tä idjä djari inantu Hatalla akan keton awi arä gawi kwasa, awi kata tuntang talo heran, (idjä djari ilalus Hatalla hapan iä marak keton, tumon puna tawan keton bewäi,)

23. Maka haiak Hatalla djari manukase tuntang djari katawan tä belo, sambil djari nianjaragh iä: tä keton djari manawan iä, palus walantak iä hong kaju sampalaki hapan lengän olo kapir, saubil mampatäi iä.

24. Iä tä djari imbelom Hatalla tinai, kapähän pampatäi djari pateraie, basa djaton tau haliae, djetä manahanan iä.

25. Krana Dawid manahiu iä, koac: „Aku magon miua Tuhan intu taharepku, krana iä hila gantaungku, belä aku gulakgalik. — (Masm. 16,8.)

26. „Tagal tä atäiku handjak rantang, tuntang dje langku malahap; krana toto isingku kea karäh menter tuntang kaharape.

27. „Krana ikau djaton karäh mampelai liauku huang naraka, tuntang djaton karäh nalua iä, idjä brasih intu ikau, uka iä waram.

28. „Ikau djari masanan akangku djalan pambelom, ikau karäh manjuang aku dengan kahandjak intubanni.”

29. O keton, pahari, soho

aku hakotak dengan keton manahiu tato ita Dawid, hapan badjurah augh: iä djari matäi, tuntang djari ingubur kea, kubure magon darah ita sampai andau toh.

30. Maka basa iä nabi, tuntang katawan, Hatalla djari mandjandji akae tuntang sumpah, bara panakae Hatalla bandak mampalembut Kris tus tä tumon kaoloe, sambil mampondok iä hundjun padadusae: — (Masm.89,4)

31. Tumon tä iä djari katawan tä belo, palus masanan augh tä tahiukamisik Kristus, krana liau Kristus djaton djari impelai huang naraka, djaton kea isie djari inalua maram.

32. Jesus tä djari imbelom Hatalla, tä ikäi handiai saksie.

33. Maka limbah iä inggatang awi lengän gantaun Hatalla, tuntang djari mandino bara Bapa djandjin Rogh brasih, maka iä djari manusuh talo toh, idjä gitan tuntang hining keton katontoh.

34. Krana Dawid djaton djari mandai akan sorga, tapi iä djari hamauh: „Tu han djari hamauh dengan Tuhangku: inondok hila gantaungku, — (Masm.110,1.)

35. „Sampai aku djari inambaring karä musohm indu galang paim.”

36. Tumon tä salepah utus Israel akan katawan batantu, Jesus tä, idjä djari ilantak

keton hong kajn sampalaki, iä djari inampa Hatalla Tuhan tuntang Kristus.

III. — 37. Maka amon olo mahining aughe tä, angat atäie kilau injudok, balalu iä hamauh dengan Petrus, tuntang rasul beken: Narai patut iawi ikäi, o keton, pahari?

38. Maka koan Petrus deng-an olo tä: Hobah keton, tuntang genep bitin keton impandoi huang aran Jesus Kristus, akan ampun dosa; tumon tä keton karäh mandino panenga, Rogh brasih. — (22,16.)

39. Krana djandji toh puna akan keton, tuntang anak keton, tinai akan olo handiai idjä kedjau, piräpirä idjä karäh irawäi Tuhan, Hatallan ita.

40. Tuntang hapan arä angh beken tinai iä masanan akan äwen, sambil mampudji iä, koae: Käläh keton liwus bara kempang olo bingkok tä.

41. Maka karä olo idjä radjin manarima aughe, blaku pandoi; maka andau tä kea djari indahang eteke telo kojan biti hirah.

42. Tuntang äwen tä dä-hen hong adjar rasul, tinai iä magon hapumpong, haiak mandarai tepong, tuntang blaku doa.

43. Maka kikäh manjang-kulep olo handiai, tinai arä kata tuntang talo heran mandjadi awi karä rasul.

44. Maka karä olo idjä pertjaja tä hindjä, tuntang karä ramoe iä samahapae.—(4,32.)

45. Iä mandjual karä tanae, karä ramoe, tunlang mambagi regae akan olo handiai, tumou katapas genep biti.

46. Maka sining andau iä haradjur hapumpong hindjä atäie huang human Hatalla, tinai iä mandarai tepong intu karä humae, haiak manduan talo kinan tä dengan kabudjur atäie;

47. Sambil manara Hatalla, tuntang iä ingilak olo arä handiai. Maka sining andau Tuhan mandahang akan unkup tä olo idjä mandino salamat.

BAGI 3.

I. Petrus äwen duä Johannes mampakä-läh olo idjä balemo. II. Äweu masan-an Jesus akan olo, idjä hapumpong betä.

I. — 1. Maka Petrusäwen duä Johannes manalih hu-man Hatalla, katika olo pudji blaku doa, iä tä djam djalatien.

2. Maka aton hetä olo hatüä, idjä balemo bara knain indue, idjä hatanggotanggong olo; sining andau olo pudji mampondok iä darah baun-tonggang human Hatalla, idjä bagarä „idjä bungas,” uka iä

manjadakah intu olo, idjä tamä human Hatalla.

3. Amon iä mitä Petrus äwen duä Johannes, handak tamä human Hatalla, tä iä manjadakah.

4. Maka Petrus äwen duä Johannes manampajah iä, koae: Tampajah koä toh!

5. Maka olo tä mananturä äwen, harap mandino telo enen.

6. Maka koan Petrus: Aku djaton bara salaka bulau, tapi telo idjä intu aku, djetä inengaku akam: huang aran Jesus Kristus, olo Näsret tä, mendeng ikau, tandjong!

7. Palus iä manjingkap lengäe gautaue, mampendeng iä. Hemben tä kea buntise tuntang bukulalinge batekang,

8. Balalu iä manaugkudjup, mendeng, manaudjong, palus ombo äwen duä tä tamä human Hatalla, manandjong, kadjokadjok, haiak manara Hatalla.

9. Maka olo arä handiai mitä iä manandjong, tuntang manara Hatalla.

10. Maka olo arä tä kasene iä, iä idjä bahut mondok manjadakah darah bauntonggang bungas intu human Hatalla, tuntang olo tä paham kasangange, sampai djungun tagal telo, idjä mandjadi akae.

11. Maka basa olo balemo

tä, idjä djari käläh, gilitgating dengan Petrus äwen duä Johannes, tä olo arä handiai hadari, hapumpong dengae intu tambiran, idjä bagarä tambiran Salomo, tuntang paham kasangange.

II. — 12. Maka amon Petrus mitä tä, koae dengan olo arä: O keton, olo Israel, buben keton sangang awi telo toh? Atawa kilen keton mananturä ikäi, kilau ikäi awi kwasa atawa awi kabalap ikäi djari manjoho olo toh manandjong?

13. Hatallan Abraham, Isaak, tuntang Jakob, Hatallan karä tato ita djari mampahai Anake Jesus, idjä djari injaragh keton, tuntang ilim keton naharep Pilatus, idjä handak malapas iä.

14. Tapi keton djari milim Idjä brasih tuntang tetek tä, sambil blaku, uka bigal ilapas akan keton. — (Matt. 27,10.)

15. Tapi Mantir pambelom tä djari impatäi keton, maka Hatalla djari mambelom iä bara olo matäi, tä ikäi samandiae saksi.

16. Tuntang awi kapertjaja huang arae, arae tä djari mamparigas olo toh, idjä gitan keton tuntang kasenan keton, kapertjaja, idjä awi Jesus tä, djetä toto djari mampakäläh olo toh intu baun keton handiae.

17. Tapi, o pahari, tawang-

ku, awi kabumong keton gawin keton djari kalotä, sanaa kilau mantir keton kea.

18. Maka Hatalla djari malalus kalotä karä talo tä, idjä djari insanae hadjamban karä nabi, iä tä: djaton tau dia Kristus buah kapähä.

19. Toh, käläh keton manjasal tuntang bobah, uka karä dosan keton impuas;

20. Mangat katika kasanang dumah bara baun Tuhan, amon iä manjoho Jesus Kris-tus, idjä helo djari insanan akan keton;

21. Idjä akan mamegang sorga, sampai katika talo handiai uras djari, idjä djari insuman Hatalla horan, hadjamban karä nabie idjä brasib.

22. Krana Moses djari masanan akan tato ita: „Tuhan, Hatallan keton, karäh inam-palembut akan keton Nabi kilau aku; keton akan indu mahining aughe huang talo handiai, idjä karäh insanae akun keton. — (S.Mos.18,15.)

23. „Maka genep olo, idjä djaton maku manumon augh Nabi tä, karäh impalomos bara utuse.”

24. Tinai karä nabi kea, tamparae bara Samuel tuntang karä äwen idjä rahian bara iä, piräpirä idjä djari masanan augh Hatalla, maka iä djari masanan manabiu karä andau tob.

25. Keton toh anak karä

nabi tä, tuntang anak djandji tä, idjä djari impendeng Ha-talla akan tato ita, haiak iä hamauh dengan Abrabam: „Huang panakain karä utus olo kalunen karäh imberkat.”

26. Maka limbah Hatalla djari mambelom Anake Jesus, solake iä djari manjohoe tang-goh keton, uka iä mamberkat keton, awie mobah genep bitin keton bara karä kadarhakan keton.

BAGI 4.

I. Petrus äwen dnä Johannes inawan tuntang iriksa olo hai. II. Ungkup Tuhan blaku dohop intu Hatalla. III. Ungkup Tuhan hindjä atiae toto.

I. — 1. Djadi, kahumäwen tä hakotak dengan olo arä, maka karä imain tuntang man-tir buman Hatalla, tinai olo saduki, manalih iä.

2. Olo tä blait, basa äwen tä madjar olo arä, tuntang awie masanan perkaran Jesus masanan kamisik olo matäi.

3. Palus olo tä manawan äwen, balalu manutup iä sampai andau tinai; krana andau djari halemäi.

4. Maka arä olo, idjä djari mahining augh äwen, per-tjaja; karä olo batuä ungkup tä eteke djari sampai birah limä kojan biti. — (2,47.)

5. Djadi, bandjewu timai

karā mantir, dengan olo ba-kas, tuntang olo tamat su-rat hapumpong hong Jeru-salem;

6. Tinai Annas, imam hai-tä, tuntang Kaiapas, Joha-nnes, tuntang Aleksander, pi-räpirä idjä baris imam hai tä.

7. Maka limbah olo tä djari manjoho äwen mendeng intu bentok, iä misck: Ha-pan kwasa djesen atawa ha-pan aran äwe keton djari mawi talo tä?

8. Tä Petrus, basuang Rogh brasih, hamauh den-gan olo tä: O keton, mantir olo arä, tuntang bakas olo Israel!

9. Amon ikäi andau toh iriksa sabab talo bahalap, idjä djari mandjadi akan olo haban, idjä djari mampakä-läh iä:

10. Käläh keton handiai tuntang salepah utus olo Is-rael katawan, huang aran Jesus Kristus, olo Nasaret tä, idjä djari ilantak keton hong kaju sampalaki, idjä djari imbeloni Hatalla bara olo matäi, huang arae tä olo toh djari impakä-läh, tuntang mendeng hetoh manaharep keton.

11. Jesus batu tä, idjä ing-anan keton, tukang buma, idjä djari indu padadukan galange. — (Matt.21,47.)

12. Salamat djaton huang olo beken, djalon kea ara beken hapns penda langit

djari inenga akan olo, idjä äka ita tau mandino salamat. — (Masm.72,17.)

13. Amon olo tä mitä ka-djurah Petrus äwen duä Jo-hanues, sambil katawan, äwen tä djaton olo badjar, baja iä olo korik bewäi, maka olo tä sangang, krana iä kasene äwen tä djari omba Jesus.

14. Tinai basa iä mitä olo tä, idjä impakälähe, mendeng hindjä äwen, maka iä djaton tau badjawap

15. Tä iä manjoho äwen blua bara äka basara, tun-tang iä hatirok sama arepe,

16. Koae: Kilen gawin ita dengan olo tä? Krana olo handiai, idjä melai intu Je-rusalem, katawan, kata heran batantu djari iawi äwen tä, tuntang ita djaton tan milime.

17. Tapi, belä perkara tä tajap bareain intu olo arä, käläh ita manggatap olo tä pahapaham, mangabana iä masuman ara tä hindai, akan idjä biti mahin äla.

18. Limbah tä iä mangahau äwen, tuntang mangahana äwen äla haliae hakotak atawa madjar olo hapan aran Jesus.

19. Tapi Petrus äwen duä Johannes tombah aughe, koae: Itong hapa keton be-wäi, djaka patut ikäi manu-mon augh keton labih bara angh Hatalla? — (5,29.)

20. Krana ikäi djaton tau terai masanan talo, idjä dja-

ri gitan tuntang hining ikäi.

21. Maka olo tä paham ha-ream manggatap äwen, pa-lus malapas iä, basa iä djaton sondau buku hapae ma-hukum äwen, tagal olo arä; krana olo handiai manara Hatalla sabab talo idjä mandjadi.

22. Krana olo idjä djari impakälähe labih äpat pulu njelo umure.

II. — 23. Maka limbah äwen tä djari lapas, iä ma-nalih baris ajue, tuntang masanan talo handiai, idjä injohoe kapala imam dengan olo bakas.

24. Maka amon kolae ma-hining saritae tä, iä hindjä atäie mambo aughe akan Hatalla, koae: O pangkahai Tuhan! ikau toto Hatalla, idjä djari mandjadian langit, petak, tasik, tuntang talo bandiai awang huange;

25. Ikau djari hamauh ha-djamban rewarmp Dawid: „Buhen olo kapir maridu, tuntang karä utus olo mani-rok talo haiang? — (Masm. 2,1.)

26. „Karä radja hong pe-tak djari manggatang arepe, tinai karä mantir djari ha-pumpong sama arepe mala-wan Tuhan, tuntang Kristus ajue.”

27. Krana toto huang lewu-toh kea djari hapumpong Herodes, tuntang Pontius Pilatus, haiak dengan olo

kapir; tinai dengan karä ham-putan olo Israel, maławan Jesus, Anakm idjä brasib, idjä djari iminjakm,

28. Nakara olo tä malalus talo handiai, idjä djari inan-tu horan awi lengäm tuntang awi kahandakm, uka man-djadi.

29. Maka toh, o Tuhan, itäm äwen tä manggatap, palus dohop djipem, uka iä badjurah toto masanana aughm;

30. Tadjok lengäm, hapa mampakäläh olo, mangat arä kata, arä talo heran mandjadi awi aran Jesus, Anakm idjä brasih.

31. Maka limbah äwen tä djari blaku doa, tä kaleka äwen hapumpong honggä, palus olo handiai tä basuang Rogh brasih, tuntang badju-rah masanan augh Hatalla.
— (2,2.)

III. — 32. Maka karä olo idjä pertjaja uras kilau_idjä atäie, tuntang kilau idjä hambaruae; djaton kea idjä biti manggarä ramoe ai kabuate, tapi talo handiai tä iä sama hapae. (2,44.)

33. Maka paham kwasan anghe karä rasul manjaksi kamisik Tuhan Jesus, tun-tang äwen handiai paham ingilak olo arä.

34. Krana djaton kea idjä biti äwen tä aton bara ka-tapas, basa karä äwen, idjä bara tana atawa huma, man-djual tä, balalu mimbit re-

gan talo indjuale, mingkes tä darah pain karä rasul.

35. Tuntang djetä imbagi akan genep biti tumon katopase.

36. Maka Joses, idjä inggarä rasul Barnabas kea, (rimae, amon injalinan: idjä pamaipong,) olo Lewi, idjä mula olo Kiprus,

37. Iä aton bara tana, maka iä mandjual tä, sambil mimbit regae tä, mingkese darah pain rasul.

BAGI 5.

I. Ananias äwen duä Sapira. II. Rasul inawas, iriksa tuntang indjara olo hai.

I.—1. Maka aton olo, Ananias arae, tuntang sawae Sapira, iä tä mandjual tanae,

2. Tuntang manjahokan belahe regae, hiaik sawae katawan tä kea; limbah tä iä mimbit belahe, mingkes tä darah pain rasul.

3. Maka koan Petrus: Ananias, buhen setan djari manakilap atäim, sampai ikau manandjaro Rogh brasih, tuntang manjahokan belahe regan tanam?

4. Tau bewäi ikau maha gae akam, tinai limbah indju al, djaton ikau kea idjä tempon regae? Buhen ikau djar i mangarangka gawi kalotä huang atäim? Ikau djaton

djari manandjaro olon, tapi Hatalla!

5. Sana Ananias mahining aughe tä, iä balongkang akam petak, palus mahotus. Maka olo bandiai, idjä mahining brita tä, paham mikäh.

6. Palus olo tabelia manggapi mamungkuse, mäoe akan ruar, mangubur iä.

7. Djadi, halalangan telo djam hirah, sawae kea manalih, tuntang djaton katawan talo awang djari.

8. Tapi tombah Petrus, koae: Sunan akangku, toto, keton djari mandjual tana kalotä regae? Maka koae: Job, kalotä regae.

9. Tä koan Petrus deng ae: Buhen keton duä djari pakat maningkes Rogh Tu han? Itäm, pain äwen, idjä djari mangubur banam, tokep bauntonggang, nakara mäton ikau kea akan ruar.

10. Balalu iä balongkang darah pain Petrus, palus mahotus. Djadi, amon olo tabelia tä tamä, tä äwen sondau iä matäi, balalu äwen mäton iä akan ruar, mangubur iä darah banae.

11. Maka kikäh paham manjangkulep salcpah ungkup Tuhan, tuntang olo handiai awang mahining brita tä.

12. Tinai awi lengän karä rasul arä kata tuntang talo heran indjadian intu baun olo arä. Maka äwen bandiai tä hindjä atäie ha-

pumpong intu tambiran Salomo.

13. Tapi dialo idjä biti olo beken petah mampahindjä arepe dengan äwen; maka angat olo arä paham mahorumat iä; —

14. (Tuntang olo idjä per-tjaja huang Tuhan djaladja-lan mandahang, kutohe ha-tuä bawi;) —

15. Sampai olo mäton karä olo haban akan ruar intu saran djalan, inampeter iä hong sasuroe, hong katil, uka amon Petrus mahalau kangkalingäe brangai mangandjungen olo tä.

16. Maka kutoh olo bara karä lewu idjä hakaliling kea manalih Jerusalem, sambil magah kolae awang haban, tuntang olo idjä ingapähä dewa papa; uras olo tä kä-läh samandiae.

H. — 17. Maka imam hai, tuntang karä olo ungkup ai, iä tä baris olo saduki, paham sangit,

18. Palus hagoet, manawan karä rasul, manutup äwen huang sipir hai.

19. Tapi hamalem malaikat Tuhan muap lawang sipir, magah äwen tä blua, sambil hamauh: — (12,7)

20. Lius keton, nabarep olo arä, suman huang human Hatalla karä kotak idjä indu pambelom tä akan olo arä.

21. Maka limbah äwen ma-hining aughe tä, iä tamä

huang human Hatalla haiak djadzewu, madjar olo. Djadi, limbah imam hai tuntang olo idjä ungkup ai djari hapum-pong, iä mangahau karä mantir basara, tuntang karä ba-kas olo Israel, palus iä manjoho olo akan sipir, uka manduan äwen tä.

22. Maka amon kapiri sam-pai hetä, iä djaton sondau äwen huang sipir; tä iä bu-li, masanan talo tä.

23. Koae: Ikäi mitä sipir tä inguntji buabuah, tuntang tonggoe aton mendeng ruar bauntonggang, tapi amon ikäi muape, ikäi djaton son-dau idjä biti huange.

24. Amon imam hai tä, tuntang mantir human Ha-talla, tiuai karä kapala imam mahining aughe tä, iä djung-un sabab olo tä, djaton ha-рати kadjarian talo tä.

25. Maka aton dumah idjä biti, masuman akan äwen: Itä, olo idjä djari inutop keton huang sipir, iä huang human Hatalla, iä mendeng, madjar olo arä.

26. Tä, maka mantir hu-man Hatalla tuntang karä kapiri hagoet, manduan äwen tä, tapi djaton hapan kaga-gabe, krana iä mikäh olo arä, belä iä imanting olo hapan batu.

27. Maka limbah iä mandu-an äwen tä, iä magahe ma-naharep karä mantir basara. Taiunam hai misék äwen, koae:

28. Djaton paham ikäi djari mangahana keton madjar olo hapan arae toh? tapi itä, hapus Jerusalem keton djari wasanan adjar keton, keton handak mohos dahan olo tä intu ikäi!

29. Maka tombah Petrus, haiak karä rasul beken, koae: Patut olo manumon augh Hatalla labih bara augh olon.

— (4,19.)

30. Hatallan tato ita djari mambelom Jesus, idjä djari impatäi keton, inggantong hong kaju;

31. Iä tä djari inggatang awi lengän gantaun Hatalla, mandjadi Radja tuntang Djinrusalamat, uka iä manenga kahobah tuntang ampun dosa akan olo Israel.

32. Maka ikäi toh saksin karä perkara tä, haiak dengan Rogh brasih, idjä djari inenga Hatalla akan karä olo, awang manumou aughe.

33. Maka amon olo tä mahining aughe kalotä, atäie kilau angat injudok, palus iä hatirok, handak mampatäi äwen.

34. Tä, maka aton mendeng bentok karä mantir basara tä idjä biti olo parisi, Gamaliel arae, iä tä guru Torat, idjä ihorumat olo arä handiai; iä manjoho manplua karä rasul tä handjulo. — (22,3.)

35. Maka iä hamauh dengan karä olo hetä: O keton, olo Israel, tahuu arep keton bua-

buah, kilen kea gawin keton dengan olo tä!

36. Krana helo bara toh bihin Teudas tä aton lembut, idjä manggarä arepe hai, maka eteke äpat ratus olo batuä karait awie; iä tä djari impatäi, tntang olo handiai, idjä djari manarima aughe, lepah kasaburan, djadi haung bewäi.

37. Limbah tä Judas, olo Galilea tä, lembut, katika olo arä injatjah, iä tä mama-kat arä olo ompat iä; tapi iä kea djari rusak, tuntang olo handiai, idjä djari manarima aughe, lepah bilangbalangan.

38. Tumon tä koangku deng-an keton, terai keton mawi olo tä, naughe iä bewäi; krana djaka tirok tuntang gawi toh lembut bara olo kalunen bewäi, djetä karäh bakarak.

39. Tapi djaka djetä puna lembut bara Hatalla, tä keton djaton tau mambelepe; mikäh suro keton kadapatan malawan Hatalla.

40. Tä olo manarima aughe; limbah iä djari mangahau karä rasul, maka iä mamukul äwen, mangahana iä madjar hapan aran Jesus tinai, palus malapas iä.

41. Maka äwen tä baget, malahi karä mantir basara tuntang handjak atäie, basa iä djari supa horumat, djetä, basa iä djari impahawen olo

tagal aran Jesus. — (*Matt. 5,10.*)

42. Maka magon hantä nong-kang andau iä djaton terai madjar huang human Hatalla, tuntang hetähetä intu human olo, masenan Jesus, jää toto Kristus tä.

BAGI 6.

I. Ungkup olo Jerusalem mintih diakon, iä tā: tonggon ungkup, udju biti. II. Stepanus indawa olo intu, mantir bazaar hai.

I. — 1. Djadi, intu karä andau tā kea, amon murid sasar arä, maka olo Hellenes hasuat augh dengan olo Ibrani, basa karä balon ajue iawi olo ujuaja, amon mambagi balandja sineing andau.

2. Tä äwen duäwalas mampung sakarä olo idjä pertjaja, sambil hamauhdeng-ae: Djaton patut ikäi mala-jan augh Hatalla, awi ma-nonggo medja.

3. Tagal tā, o pahari, in-tih baris keton barang udju biti, olo hatuä idjä basewut tagal kahalape, idjä basuang Rogh brasih tuntang kapintar, uka ikäi mangkat äwen tā, mangat nguan gawi idjä pa-tut toh.

4. Tapi ikäi haradjnr han-dak mimbing sombjang, tun-tang inahaga augh Hatalla.

5. Maka olo handiai tā mangilak aughe tā, palus

äwen mintih Stepanus, olo idjä basuang kapertjaja tun-tang Rogh brasih, tinai Pi-lippus, Proghorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolaus, olo Antioghia, idjä kapir so-lake, tapi djari tamä agaman olo Jehudi.

6. Limbah tā äwen mam-pendeng äwen udju tā mana-harep karä rasul, iä tā blaku doa, tuulang mandanan leng-ae hundjue.

7. Maka kotak Hatalla belom, tuntang murid intu Je-rusalem pabam indahang karäe; kutoh imam kea ma-numon kapertjaja.

II. — 8. Maka Stepanus, idjä basuang kapertjaja tun-tang kaabas atäie, mawi talo heran tuntang kata hai marak olo arä.

9. Tä, aton lembut isut olo idjä hindjä sinagoge idjä bagara sinagoge Libertiner, tinai olo Kirener, tuntang olo Aleksandriner, tinai isut olo idjä bara Kilikia tuntang Asia; maka olo tā hasuat augh dengan Stepanns.

10. Tapi olo tā djaton tau malawan kapintar tuntang Rogh, idjä hapan Stepanus bakotak.

11. Tä äwen mandjo olo beken, uka hamauh: Ikäi djari mahining iä hakotak, manjapa Moses, manjapa Ha-talla.

12. Tuntang iä madjik olo arä, tinai olo bakas tuntang

olo tamat surat, maka olo tä manggapi, manunda, mimbit iä manaharep basaran olo hai.

13. Balalu äwen mampendeng saksi panandjaro tä, idjä hamauh: Olo toh djaton terai manjewnt angh papa, inawi kaleka brasih toh tuntang Torat.

14. Krana ikäi djari mahining iä hamauh: Jesus, olo Nasaret tä, karäh mangarak kaleka toh, sambil mobah hadat tä, idjä djari inenga Moses akan ita.

15. Maka olo handiai, idjä moudok hetä omiba basara tä, mananturä iä, tuntang mitä ampin baue kilau baun ma-laikat.

BAGI 7.

I. Stepaous tombah augh olo, idjä mangarana iä. II. Iä impatäi olo.

I. — 1. Maka koan imam-hai: Kilen, toto aughe tä?

2. Tä koae: O keton, pahari tuntang mama bapa handiai, hining aughku. Hatalla, Tempon kahai, djari masanan arepe akan tato ita, Abraham, pesac hong Mesopotamia, helo bara iä babungkat akan Karan.

3. Hetä iä hamauh dengae: „Lih tanabin, tuntang karä kolam, balalu hagoet akan tanah, idjä karäh inundjokku akam.” — (1.Mos.12,1.)

4. Tä iä malibi tanah olo Kasdim, palus mangkalewu hong Karan; maka limbah bapae djari matäi Hatalla mamungkat iä akan tanah toh, idjä äka keton katontoh.

5. Tuntang iä djaton manenga acae bagi hong tanah toh, sampai siudä mingkang kalombahe mahin dia, tapi iä mandjandji bandak manenga tauah toh lepalepal acae, indu pagangae, palus akan panakae, djetä katika iä hindai djari manak.

6. Maka kalotoh augh Hatalla: „Panakam karäh manamuäi intu tanah olo beken, olo tanah tä karäh inabadipen iä, sambil mararat iä äpet ratus njelo katahie. — (1. Mos.15,13.).

7. „Limbab tä jaku karäh inahukum utus olotä, idjä acae manempo, koan Hatalla, limbah tä äwen karäh blua bera lietä, tuntang karäh manempo aku intu kaleka djetoh.”

8. Tinai iä manenga acae katan djandji, sunat tä; kakai iä manak Isaak, balalu manjunat iä, amon umure kahanja andau; kakai kea Isaak tinai dengan Jakob, tuntang Jakob dengan tato duäwalas karä hamputan utus ita. — (1.Mos.17,10.)

9. Maka karä tato hamputan tä babiri Josep, palus mandjual iä akan Misir, tapi Hatalla ngauggulo iä, — (1. Mos.57,28.)

10. Tuntang maliwus iä bara karä kadjakae, baiak manenga akae asi tuntang kapintar intu baun Parao, radja Misir; iä tä mangkat iä mandjadi mantir kapala, marentah hapus Misir, tuntang salepah human radja kea. — (1.Mos.41,40.)

11. Maka lau manapi salepah tanah Misir, tuntang tanah Kanaan; tä paham kadjakän olo, tuntang tato ita djaton sondan talo kinan.

12. Maka Jakob mabining, aton paräi intu Misir, tä iä manjoho karä tato hamputan ita, djetä panjolake. — (1. Mos.42.)

13. Maka metoh panggoete tingkat handuä, tä Josep kansenan paharie, tuntang utus Josep ingarinah akan Parao.

14. Maka Josep manjoho olo mamungkat bapae Jakob, tuntang karä kolae, djetä udju pulu limä biti karäe. — (1. Mos.45,9.)

15. Kakai Jakob hagoet minalih Misir, tuntang matäi, tinai karä tato hamputan ita.

16. Tapi hantue iagah akan Sighem, ingubur buang kubur, idjä djari imili Abraham, hapan salaka, barai anak Emor, bapa Sighem. — (1.Mos.23,16.)

17. Djadi, amon wajah djan-dji tokep, idjä tuntang sum-pah djari indjandji Hatalla akan Abraham, tä utus ita ingapal dahangdahanga intu Misir;

18. Sampai radja tabeta Icimbüt, idjä djaton djari katawan Josep.

19. Iä tä darbaka mawi utus ita, iä mararat tato ita, sampai iä manjoho manganan anak awaue, belä iä dabangdahanga.

20. Katika tä kea Moses inakan, iä tä bakena intu baun Hatalla; maka iä imbelom basabokan telo bulan huang human bapae. — (2.Mos.2,2.)

21. Limbah tä, amon iä insahan, maka anak Parao idjä bawi mangkat iä, tuntang mambelom iä akan anake.

22. Maka Moses iadjar huang karä ampin kapintar olo Misir, iä babehat karä kotate, tuntang karä gawie.

23. Maka amon winure djari sampai äpat pulu njelo, tä iä taratabiu, bandak madja awang kolae, olo Israel tä.

24. Djadi, amon iä mitä idjä biti, idjä iawi olo, maka iä mawat olo tä, tuntang mimaläh akan idjä iawi tä, mamukul mampatäi olo Misir tä.

25. Maka inahae, karä kolae harati, Hatalla bandak mali-wus äwen hapan lengän Moses; tapi olo tä djaton harati tä.

26. Maka andau tinai iä haluli madja äwen tä, sang-kom äwen tä haklabi; tä iä mampudji äwen, uka haka-buab, koae: O keton, olo batuä, keton toh hakola; buhen keton hakapapa sama arep keton ?

27. Tapi olo tā, idjā mapapa kolae, manggian iā, koae: Æwe djari mangkat ikau indu mantir ikäi, idjā akan mamutus perkaran ikäi?

28. Mikäh ikau handak mampatäi aku kea, kilau malem ikau djari mampatäi olo Misir tā?

29. Maka awi augh tā Moses hadari, palus manamuäi huang tanah Midian; hetä iā manak hatuä, duä biti.

30. Djadi, amon sukup äpat pulu njelo, tā Malaikat Tuhan mamprahan arepe acae huang padang, tokep bukit Sinai, huang njalan apui, intu pulau duhi. — (2.Mos. 3,2.)

31. Maka Moses sangang awie mitä talo tā; amon iā kantä, tantai manjengoke, tā aton augh Tuhan hakotak dengae,

32. Koae: Jaku toh Hatalan karä tatom, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob. Maka Moses hagendjäh, tuntang djaton petah manjengoke.

33. Tapi koan Tuhan dengae: Engkak sarumpahm bara paim; krana kalekam mendeng toh petak brasih.

34. Jaku djari mitä buabuah kadjakän utus olo aingku, idjā intu Misir, tuntang djari mahining olo tā manguntob, awi tā aku djari molion, handak maliwus iā; maka toh, kantoh ikau, aku

bandak manjoho ikau akan Misir.

35. Kakai Moses tā, idjā djari inggian olo tā, awi olo tā hamauh: Æwe djari mangkat ikau mandjadi mantir, idjā indumamutus perkara, — iā tā djari injoho Hatala awi lengän Malaikat, idjā djari mamprahan arepe acae huang pulau duhi, uka iā mandjadi mantir tuntang olo pandohop.

36. Iä djari mimbit olo tā blua, tuntang mawi arä talo heran, arä kata, huang tanah Misir, tinai huang tasik bahandang, huang padang, äpat pulu njelo katahie.

37. Maka Moses tā kea, idjā djari hamauh dengan olo Israel: Tuhan, Hatalan keton, karäb mampalembut akan keton, bara utus keton, nabi idjā kilau aku; augbe patut ihuning keton! — (5.Mos. 18,15.)

38 Iä kea, idjā indu helat olo dengan Malaikat tā huang padang, tuntang bakotak dengae hundjun bukit Sinai, tinai dengan tato ita, tuntang mandino kotak idjā belom, uka manenga tā akan ita.

39. Tapi tato ita djaton maku manumon augbe, malainkan manggian iā, tuntang mules atäie akan Misir tinai;

40. Sambil hamauh dengan Aaron: Tampa hatalla akan ikäi, idjā hagoet helo baun ikäi; krana Moses tā, idjā djari mamplua ita bara tanah

Misir, djaton ikai katawan kadjariae tinai. — (2.Mos. 32,1.)

41. Palus olo tä andau tä kea manampa ampin anak sapi bulau, haiak maluput parapah akan hampatong tä, tuntang handjak atäie awi tampan lengae tä.

42. Maka Hatalla mules arepc, manalikut olo tä, manjarragh iä, uka iä manjembah karä ramon langit, tumon angh idjä injurat huang surat karä nabi: „Aton kea keton, o ungkup human Israel, djari manjambalih meto, tuntang maluput parapah akangku huang äpat pulu njelo, katahin huang padang? — (Amos 5,25.)

43. „Kwäka! keton djari mangkat tingkap benang Mologh, tuntang Reinpan bintang dewan keton; tinai karä hampatong dewa, idjä djari inampa keton, uka keton inanjembah tä; toh maka jaku handak manganan keton katabanan inamput akan Babel.”

44. Tingkap benang kasaksian aton intu tato ita huang padang, kilau augh petäh ain idjä hakotak dengan Moses, manjoho manampa tä tumon sonto, idjä djari gitae; — (2.Mos.25,40.)

45. Idjä djari inarima tato ita kea, tinai iä tuntang Joshua djari mimbit tä tamä tanah olo kapir, idjä inganan

Hatalla bara baun tato ita, sampai djaman Dawid.

46. Dawid tä supa asi intu Hatalla, tuntang blaku, uka tau manampa tingkap, indu äka akan Hatallan Jakob. — (2.Sam.7,2.)

47. Maka Salomo djari mamangun huma acae. — (1.Radja 6,1.)

48. Tapi Iä, idjä Pangkahai tä, puna djaton mukong huma, idjä tampan lengän olo kalunen, kilau koan nabi:

49. „Sorga padadusangku, petak galang paingku. Narai huma tä, idjä imangun keton akangku? koan Tuhan; atawa kwe kea kalekaku melai? — (Masm.11,4.Jes.66,1.)

50. „Djaton lengängku idjä djari manampa talo handiae tä?”

51. O keton, olo panagah! tuntang atäi pinding keton djaton djari injunat! keton magon malawan Rogh brasih, kilau tato hiang keton, kidotä kea keton.

52. Nabi idjä kwe, idjä djaton djari imapa tato keton? iä djari mampatäi karä olo, idjä helo djari masanan panumah Idjä Tetek toh, idjä toh djari indjual tuntang impatäi keton. — (Matt.23,31.)

53. Keton djari niandino Torat hadjamban malaikat, idjä djari manatäan tä, tapi keton djaton djari mahagae.

II. — 54. Maka amon olo mahioing anghe tä, atäie ki-

lau injudok, palus olo tä gagaritat kasingae mawi iä.

55. Tapi Stepanus, basuang Rogh brasib, mananggera langit, tä iä mitä kabain Hatalla, tuntang Jesus mendeng hila gautaun Hatalla;

56. Tä koae: Itä, aku mitä sorga buap, tuntang Anakolon mendeng hila gantaun Hatalla.

57. Maka olo tä mambo aughe mangkariak, tuntang inanjumbel pindinge, balalu maroboh, mantakan iä.

58. Palus olo tä mauggian iä blua lewu, tantai maman ting iä bapau batu. Maka olo saksi tä mengkak klambie, mina tä darah pain olo tabelia, idjä Saulus arae.

59. Limbah tä iä maman ting Stepanus hapan batu, haiak Stepanus blaku doa, koae: O Tuhan Jesus, duan liauku!

60. Tuntang iä mandeko utute, mantchau' hai aughe: O Tuhan, äla mitong dosa toh akan olo toh! Limbah iä hamauh kalotä, maka iä hiun matai. — (Luk.23,24.)

BAGI 8.

I. Saulus mantakan, manamborop ungkup Tuhan huang Jerusalem. II. Arä olo Samaria pertjaja. III. Mantir radja hawi olo Etiop.

I. — 1. Maka Saulus tä radjin mitä iä matai. Djadi, intu karä andau tä ungkup

Tuhan, idjä hong Jerusalem, paham intakan olo; maka pahari tä handiai kasaburan hapus tanah Judea tuntang Samaria; baja karä rasul bewai melai.

2. Maka aton olo behalap mangubur Stepanus, tuntang paham manatum iä.

3. Maka Saulus mangakar ungkup Tuhan; iä tamä human olo hetähetä, manunda olo hatuä bawi, palus naijaragh iä akan sipir.

4. Tapi äwen tä, idjä kasaburan, mangumbang tanah, sambil masanan Ewangelion.

II. — 5. Djadi, Pilippus sampai lewu Samaria, tuntang masanan Kristus akan olo hetä.

6. Maka olo arä handiai mindiminding, mahining talo idjä insanan Pilippus, basa olo tä mahining tuntang mitä kata beran awang iawie.

7. Krana dewa papa blua bara arä olo, idjä ingumpange, haiak mangkariak hai aughe; tinai arä olo idjä kait kedjang tuntang idjä mangandar impakälähe. — (Mark. 16,17.)

8. Djadi olo lewu tä paham handjak.

9. Maka bara bibin djari aton huang lewu tä olo anu, Simon arae, iä tä tukang panjejer, idjä manjejer matau olo Samaria, tuntang manggarä arepe hai.

10. Tinai olo bandiai, korik

hai, leket dengae, koae: Iä kwasan Hatalla, idjä bai tä.

11. Olo tä leket dengae, basa matae tahi djari inambalik awi sehere.

12. Tapi sana olo tä pertjaja augh Pilippus, idjä masanau Ewangelion karadjaan Hatalla, tuntang aran Jesus Kristus, tä olo hetä balalu impandoi, hatuä bawi.

13. Maka Simon tä kea pertjaja, tuntang limbah iä impandoi, iä rantep dengan Pilippus; tä amon iä mitä talo kwasa tuntang kata hai, idjä indjadiae, maka iä sangang.

14. Sana karä rasul intu Jerusalem mahining, olo Samaria djari manarima augh Hatalla, palus iä manjoho Petrus äwen duä Johannes manalih olo hetä.

15. Amon äwen tä sampai, maka iä blaku doa akae, uka olo tä mandino Rogh brasih.

16. (Krana Rogh hindaidjari lawo akan idjä biti olo tä, baja iä djari impandoi bewäi huang aran Jesus.)

17. Tä rasul tä mandanan lengäe hundjun olo tä, balalu olo tä mandino Rogh brasih.

18. Amon Simon tä mitä, Rogh brasih inenga awi rasul mandanan lengäe hundjun olo, maka iä miunbit rear akae,

19. Koae: Tenga kwasa tä akangku kea, uka amon aku mandanan lengängku hundjun olo, olo tä mandino Rogh brasih.

20. Tapi koan Petrus dengae: Salakam hαιak ikau akan banasa! basa ikau mado, olo tau mandino panengau Hatalla awi rear.

21. Ikau djaton bara bagi bilah intu Ewangelion, krana atäim djaton budjur hong batu Hatalla.

22. Toh, bnah ikau hobah bara kadarhakam toh, tuntang blaku intu Hatalla, ajau tirok atäim toh iampun.

23. Krana aku mitä ikau, ikau toh basuang Peru bapait haliai, tuntang ikau tawon kadarhaka.

24. Tapi tombah Simon, koae: Käläh keton blaku akangku intu Tuhan, belä talo idjä koan keton tä buah aku.

25. Maka äwen tä, limbah iä djari manjaksi tuntang masanan augh Tuhan, buli Jerusalem, sambil masanan Ewangelion huang arä lewun olo Samaria.

III. — 26. Maka malaikat Tuhan hakotak dengan Pilippus, koae: Mendeng, palus lius akan hila salatan, manjak djalan idjä benjem tä, idjä bara Jerusalem akan Gasa.

27. Tä iä mendeng, palus hagoet; maka itä! olo Etiop, mantir hai, idjä mantir-karong Kandake, radja bawi olo Etiop, idjä mahaga karä ramon tempoe, idjä djari manalih Jerusalem, uka sombajang hetä:

28. Iä tä buli tanahe tinai;

iä mondok hong karetae, sambil mambasa surat nabi Jesaia.

29. Maka koan Rogh deng-an Pilippus: Dari, uokenokep kareta tä.

30. Tä Pilippus hadari, manokep, tuntang mahining, olo tä mambasa surat nabi Jesaia; tä koae dengac: Kilen ikau, haratim kea augh idjä imbasam?

31. Maka koae: Kwäka aku tau haratie, amon djaton olo, idjä manarang tä akangku? Palus iä musok Pilippus, uka djakat, mondok dengae.

32. Maka augh bawak surat, idjä imbasae tä, kakai aughe: „Kilau tabiri, idjä iagah akan impatäi, kilau anak tabiri, idjä tunis ingunting olo: tumon tä kea iä djaton marakang njamae. — (Jes.53,7.)

33. „Limbah iä iinpahawen, hukume impaterai; toh äwe tau masanan kambon umure tinai? krana pambelome djari induan bara petak.”

34. Maka tombali inantir-karong tä, sambil haauuh dengan Pilippus: Aku blaku, sanan rimae akangku, tahiü äwe nabi haauuh kalotä? tahiü arepe, atawa tahiü olo beken?

35. Tä Pilippus marakang njamae, manampara marin-ting bara bawak surat tä, masanan Jesus acae.

36. Djadi, amon äwen tä manjak djalan tä, maka iä sampai kaleka danum; tä

koan mantir-karong: Itäm, danum! narai mangahaha aku impandoi?

37. Koan Pilippus: Djaka ikau pertjaja hapan salepah atäim, tau bewäi. Tombah iä, koae: Jaku pertjaja, Jesus Kristus toto Anak Hatalla.

38. Palus iä manjoho mam-patendä kareta; tä äwen duä mohon, sewu danum, Pilippus äwen duä mantir-karong tä, balalu Pilippus mam-pandoi iä.

39. Maka amon äwen duä djakat bara danum, Rogh Tuhan manainput Pilippus, mantir-karong tä djalon basondau dengae tinai, krana iä maradjar panulie tuntang kahandjake.

40. Maka Pilippus lembut tinai intu Asote, tuntang iä manansaran karä lewu helä baiak masanan Ewangelion, njamah iä sampai Kaisaria. — (21,8.)

BAGI 9.

I. Saulus bobah. II. Iä masanan ana Jesus hong Damaskus tuntang hong Jerusalem. III. Petrus mawi talo beran hong Lidda tuntang Joppe.

I. — 1. Maka Saulus magon paham basingi, mantam tuntang manpatäi karä murid Tuhan; tinai iä manabarep imam hai, — (22,1; — 26,1)

2. Sambil blakn bara iä

surat akan Damaskus, akan karä kapala sinagoge, mikäh iä aton sondau isut olo, hatüä bawi, idjä manjak djalan agama tä, uka iä tau mamasong olo tä, magabe akan Jerusalem.

3. Maka kahum iä hong djalan, amon iä tokep Damaskus, salenga kea talo blawa bara langit manjabin-tir hakaliling iä.

4. Tä iä balongkang akan petak, tuntang iä mahining augh, idjä haniauh dengae: Saul! Saul! buhen ikau mantam aku?

5. Maka koae: Åwe ikau, Tuhan? Tombah Tuhan: Jaku toh Jesus, idjä ingatahm; bahali ikau makis salugi.

6. Maka iä hagendjäh palus djungun, sambil bamauh: Tuhan! narai injohom aku mawie? Koan Tuhan dengae: Mendeng, tania lewu; hetä olo karäh masanan akam talo idjä patut iawim.

7. Maka olo idjä dengae mendeng hetä djungun kea, krana augh hininge, tapi bite djaton iä mitae.

8. Maka Saulus mendeng bara petak; djadi, amon iä marenang matae, iä djaton tau mitä talo enen. Maka olo tä manjingkap lengae, mangagalan iä akan Damaskus.

9. Maka katelo iä djaton tau mitä talo, tuntang djaton kuman mihop.

10. Maka aton murid intu

Damaskus, Ananias arae, koan Tuhan dengae huang panggitae: Ananias! Koae: Toh jaku, Tuhan!

11. Maka koan Tuhan dengae: Mendeng, lius, tanggoh djalan idjä bagarä „Idjä budjur,” hetä huang human Judas awi ikau manggau olo idjä Saulus arae, olo Tarsus; krana itäm, iä blaku doa.

12. Tinai iä djari mitä huang panggitae olo batuä, Ananias arae, mananggoh iä, tuntang mandanan lengae hundjun iä, uka iä tau mitä talo tinai.

13. Maka tombah Ananias: Tuban, arä olo djari masanan akangku perkaran olo djetä; paham iä djari mama-pa olo brasih baris ajum intn Jerusalem.

14. Tinai karä kapala imam djari manenga kwasa acae, uka iä hetoh kea mamasong olo handiai, idjä blaku doa huang aram.

15. Maka koan Tuhan dengae: Lius bewäi, krana iä tä pakarang idjä djari intihku, uka iä mananggong arangku manabarep olo kapir, manaharep arä radja, tuntang olo Israel.

16. Krana aku handak manjoho iä buah kutoh kapähä tagal arangku.

17. Tä Ananias lius, tamä huma tä, tuntang mandanan lengae hundjun iä, koae: O Saul, pahari! Tuhan djari

manjoho aku, iä tä Jesus, idjä djari gitam intu djalan, idjä ihorom, uka ikau tau mitä talo tinai, tuntang mangat ikau injuang dengan Rogh brash.

18. Maka palus aton lawo bara matae talo kilau tisik ampie, tä iä tau mitä talo tinai, baiak mendeng, balalu impandoi, limbah tä iä kuman, tuntang brigas tinai.

II. — 19. Maka Saulus melai dengan murid idjä hong Damaskus, tapi djaton tahi andaue tingkat djetä. — (Gal. 1,17.)

20. Maka palus kea huang karä sinagoge iä masanan Jesus toto Anak Hatalla.

21. Tä olo handiai, idjä mahining tä, sangang, sambil hamauh: Djaton iä, idjä hong Jerusalem marusak olo handiai, awang blaku doa mahapang aran djetoh? djaton iä djari kantoh, uka masong karä olo kalotä, sambil magah iä akan kapala imam?

22. Maka Saulus sasar menteng, tuntang manggagom olo Jebudi, idjä mangkalewu hong Damaskus, sambil manarang batantu, Jesus toto Kristus tä.

23. Maka limbah tä tinai, tahi andau helate, olo Jebudi pakat, handak mampatäi iä.

24. Maka Saulus katawan pikir äwen; tapi olo tä ma-

nonggo bauntonggang lewu handau hamalem, handak mampatäi iä. — (2.Kor. 11,32.)

25. Tapi murid manduan iä hamalem, mamplua iä bera kota batu, muloh iä hapan karandjang.

26. Djadi, amon Saulus sampai Jerusalem, iä mangkemä mahandjääan arepedeng-an karä murid; tapi uras äwen batawat dengae, djaton pertajaja iä toto murid.

27. Tapi Barnabas manaria ma iä, palus mimbit iä tanggoh karä rasul, sambil manjarita akan äwen, kilen iä djari mitä Tuhan hong djalan, idjä hakotak dengae, tuntang kilen kadjurahe djari masanan aran Jesus hong Damaskus.

28. Maka iä melai dengan olo tä hong Jerusalem, tuntang badjurah masanan aran Tuhan Jesus.

29. Iä hakotak tuntang ha-suat dengan olo Hellenes kea; tapi olo tä mangatah, handak mampatäi iä.

30. Maka amon karä kolae katawan tä, äwen magah iä akan Kaisarea, manjoho iä harikas bara betä, manalih Tarsus.

III. — 31. Maka karä ung-kup Tuhan hapus Judea, Galilea tuntang Samaria sanang, baiak haragapan arepe; iä belom sambil nikäh Tuhan, tuntang impangat Rogh

brasih, tinai iä dahangda-hanga.

32. Djadi, metoh Petrus manansaran karä ungkup Tuhan, iä sampai olo brasih kea, idjä melai intu Lidda.

33. Hetä iä sondau olo, idjä Æneas arae; iä tä kait kedjang, menter bewäi huang sasuroe, djari hanja njelo katahie.

34. Maka koan Petrus deng-ae: O Æneas, Jesus Kristus mampakäläh ikau; mendeng, kabuah kabuahm kalekam batiroh. Tä iä balalu mendeng.

35. Maka olo handiai, idjä melai hong Lidda tuntang Saron, mitä iä, palus hobah omba pangkahai Tuhan.

36. Maka aton hong Joppe murid bawi, Tabita arae, rimaе, amon injaliuan: Dor-kas; (*krahau;*) iä tä paham kahalap gawie, kutoh sada-kah inengae.

37. Djadi, intu katika tä iä haban, balalu matäi; maka olo mampandoi hantu, tuntang mangudjohe hong karong loteng.

38. Tinai basa Lidda tä tokep Joppe, amon karä mu-rid mahining Petrus aton hetä, maka äwen manjoho olo hatuä duä biti manalih iä, blaku iä äla tahi mana-lih äwen.

39. Tä Petrus mendeng, palus lius ompat olo tä;

maka amon iä sampai hetä, olo mimbit iä tamä karong loteng tä; tuntang karä balo manggapi iä, baiak manangis, sambil manprahan akae karä badju tuntang tapih, idjä inampa Dorkas tä, katahie belom dengae.

40. Maka Petrus manjoho olo handiai blua, limbah tä iä mandeko utute, blaku doa, tuntang mules arepe njambau hantu tä, koae: Tabita, misik! Balalu matae marengar, tntang sana mitä Petrus, maka iä mondok.

41. Tä Petrus manjingkap lengäe, mampendeng iä, lim-bah tä iä mangahau karä olo brasih tuntang karä balo, mamprahan iä akan äwen djari belom.

42. Maka perkara tä hining olo hapus Joppe, tuntang arä olo pertjaja huang Tu-han.

43. Tinai Petrus melai tahi andau hong Joppe, intu hu-man Simon, tukang upak meto.

BAGI 10.

Olo kapir idjä solake, iä tä Kornelius tuntang ungkup humae, pertjaja hu-ang Jesus, mandino Rogh brasih, ba-lalu impandoi.

1. Maka aton intu Kaisa-reo olo, idjä Kornelius arae, kamandan huang baris sar-

dadu, idjä bagarä padjun Italika.

2. lä tä toto mimbing agama, tuntang mikäh Hatalla, haiak karä olo humae, tinai iä manenga arä sadakah akan olo, tuntang magon blaku doa intu Hatalla.

3. lä tä aton talo gitae batantu, metoh andan pukul djalatien hirah; iä mitä malaikat Hatalla manalih iä, hakotak dengae: Kornelius!

4. Palus iä mananturä djetä, tuntang taräwen, koae: Nerai, o tuan! Koae tä dengae: Karä lakudoam tuntang karä sadakahm djari mandai, mandjadi indu pangingat hong baun Hatalla.

5. Toh, soho olo tanggoh Joppe, pakadja Simon, idjä bagarar Petrus.

6. lä madja human Simon, tukang upak meto, idjä mangkahuma tokep tasik; iä karäh masanan akam talo idjä indu iawim.

7. Maka limbah malaikat, idjä hakotak dengae, djari hagoet, Kornelius mangahau anakolohe, duä biti, tinai idjä biti sardadu tä, idjä manonggo iä, idjä mimbing agama kea.

8. Limbah iä djari manjrita talo handiai tä akae, iä manjoho äwen akan Joppe.

9. Djadi andau tinai, kahum äwen tä hong djalan, tuntang djari tokep lewu, maka Petrus mandai sapau

hama, handak blaku dos, amon andau djam djahawen.

10. Maka iä blau, handak kuman. Tä sangkom olo manjimpan panginan akae, iä kilau tangengai;

11. lä mitä langit buap, maka aton mohon sarangan, ampie kilau benang lombah, idjä inelon intu putinge äpat, iuloh akan petak.

12. Huang tä arä ampin meto hong petak, idjä hapai äpat, tuntang idjä manjantar; tinai karä ampin burong penda langit.

13. Maka aton augh hakotak dengae kalotoh: Mendeng, Petrus, sambalih, kumae.

14. Tapi koan Petrus: *Ala* Tuhan; krana djaton halai jaku pudji kuman karä talo awang pali tuntang halikä. — (3.Mos.11,7.13.23.)

15. Maka intu tingkat idjä handua augh tä kalotoh dengae: Talo idjä djari impreah Hatalla, äla ikau manjewute pali.

16. Kalotä djetä sampai hantelo; limbah tä sarangan tä indjidjiti haluli akan langit.

17. Maka amon Petrus bembang angat atäie, narai kea riman talo gitae tä, itä! olo hatuä, idjä djari injoho Kornelius, tuntang djari misek human Simon, aton mendeng darah bauntonggang;

18. Haiak mantebau, misek, djaka Simon, idjä bagarä Petrus, aton madja betä.

19. Maka amon Petrus mangumang talo gitae tä, koan Rogh dengae: Itäm, olo hatuä, telo biti, manggau ikau.

20. Mendeng, mobon, palus omba olo tä, äla atäim bembang, krana aku djari manjoho olo tä.

21. Tä Petrus mohon, mananggoh olo tä, idjä djari injoho Kornelius manalih iä, koae: Itä, toh jaku, idjä inggau keton; kasen keton djari kantoh?

22. Koan äwen: Kamandan Kornelius, olo tetek, idjä mikäh Hatalla, tuntang sale-pah utus olo Jehudi kea manggarä iä bahalap, iä tä djari injoho malaikat idjä brasih, uka pakadja ikau akan humae, mangat mahining sarian salamat bara ikau.

23. Tä Petrus mimbit olo tä tamä huma, tuntang manjarongan iä. Maka andau tinai iä hagoet, omba äwen tä, tuntang paharie bara Joppe isut biti omba iä.

24. Maka andau idjä barian tinai iä tamä Kaisarea. Hetä Kornelius manantai iä, tuntang djari marawäi karä kolaе, tinai karä olo, idjä toto hakapatoh dengae.

25. Djadi, amon Petrus tamä, maka Kornelius manam-bang iä, palus mahingkep darah paie, manjembah iä.

26. Tapi Petrus mampendeng iä, koae: Mendeng,

jaku toh mahin olo kalunen kea sama bewäi.

27. Maka limbah iä hako-tak dengae, iä palus tamä, tuntang mitä olo arä djari hapumpong hetä.

28. Koae dengan äwen: Ke-ton katawan, puna djaton hadat olo Jehudi häwoi deng-an olo utus beken, atawa tamä human olo tä; tapi aku djari injobo Hatalla, äla aku manjewut olo pali atawa halikä. — (Joh.4,9.)

29. Tagal tä kea, limbah aku impakadja, maka aku djaton bakulas manalih. Toh aku misek, kanduen keton djari pakadja aku?

30. Tä koan Kornelius: Kä-pat andau toh ngahum andauku puasa, sampai kambon andau kilau toh kea; maka djam djalatien jaku blaku doa huang humangku.

31. Tä itä! aton olo hatuä mendeng intu baungku, ha-pakaian tarus haliae kaputie; iä tä hamauh: Kornelius! la-kudoam djari hining Hatalla, karä sadakahm djari ingat Hatalla.

32. Toh, soho olo tanggoh Joppe, pakadja Simon, idjä bagarar Petrus; iä tä madja human Simon, tukang upak meto, idjä tokep tasik; iä karäh manalih kantoh, hako-tak dengam.

33. Maka aku balalu kea djari manjoho olo manalih ikau; babalap toh basa ikau

djari dumah. Maka toh ikäi handiai hapumpong huang baun Hatalla, mangat mahining talo handiai, idjä djari imetäh Hatalla intu ikau.

34. Tä Petrus marakang njamae, koae: Toh aku toto katawan, Hatalla djaton minnih ampin olo;

35. Tapi bara karä utns olo, genep biti idjä mikäh iä, tuntang budjor gawie, tan inarimae.

36. Keton katawan brita, idjä djari impait Hatalla akan olo Israel, idjä masanan kasanang awi Jesus Kristus; iä tä Tuhan olo handiai.

37. Keton katawan perkara, idjä mandjadi hapus tanah Judea, idjä manampara intu Galilea, limbah pampandoitää, idjä insanen Johannes;

38. lä tä, perkaran Jesus, olo Nasaret, idjä djari iniijak Hatalla dengau Rogh brasih tuntang dengan kwasa, idjä djari mangumbang salepah tanah, masih olon mawi talo bahalap, hajak mampakälöh olo handiai, idjä djari iawi impakalah setan; krana Hatalla bindjä iä.

39. Maka ikäi saksin talo handiai, idjä djari iawie hong tanah Judea, tuntang intu Jerusalem; tapi olo djari mampatai iä, manggantong iä hong kaju.

40. Tapi intu andau telo Hatalla djari mambelom iä, tuntang djari mamprahan iä,

41. Djaton akan olo arä handiai, baja akan ikäi, awang saksi, idjä djari intib Hatalla bara bilin, gegä ikäi djari kuman mibop dengae, limbah iä djari belom tinai bara olo matäi.

42. Tuntang iä djari manjoho ikäi masuman akan olo arä, hajak manjaksi: iä toto djari inantu Hatalla, uka mutus kadjarian olo belom olo matäi.

43. Karä nabi uras manjaksi akac, genep olo, idjä pertjaja huang iä, akan mandino ampun karä dosae hnang arae. — (Jes 53,5,6.)

44. Djadi, benteng Petrus mangotak karä aughe tä, salenga Rogh brasih lawo akan olo handiai, idjä mahining aughe.

45. Tä karä olo pertjaja, idjä baris olo sunat, idjä djari omba Petrus, paham sangang, basa Rogh brasih inusuh inenga kea akan olo kapir.

46. Krana äwen mahining olo tä hakotak bapan hakabeken augh basa, sambil manara Hatalla.

47. Tä tombah Petrus: Tan kea olo mangahana danum, uka äla äwen toh impandoi, idjä djari mandino Rogh brasih, sama kilau ita kea?

48. Maka iä manjoho olo tä impandoi huang aran Tuhan. Tä olo tä blaku, uka iä melai dengae isut andau.

BAGI 11.

I. Petrus manjarita akan olo Kristen, idjä utus olo Jebudi, sababe iä djari mampandoi olo kapir tä. II. Olo kapir hong Antiogbia tamä ungkup Tuhan.

I.—1. Maka karä rasul, tuntang karä paharie idjä hong Judea mahining, olo kapir kea djari manarima augh Hatalla.

2. Djadi, amon Petrus sampai Jerusalem, maka äwen idjä baris olo sunat hasuat dengae,

3. Koae: Ikau djari tamä human olo, idjä djaton injunat, tuntang ombo iä kuman.

4. Maka Petrus manampara, mahoroe perkara tä akan äwen, koae:

5. Jaku bhin huang lewu Joppe, blaku doa; maka aku kilau tangengäi angatku, tä aku mitä talo, aton mohon kilau sarangan, ampie kilau benang lombah, idjä iuloh bara langit, inelon hong putinge äpat, djetä iuloh sampai aku.

6. Maka aku taturä, manampajah tä; tä aku mitä huange karä ampin meto hong petak, balinek bariar, tuntang awang manjarantar, tinai karä ampin burong penda langit.

7. Tinai aku mahining augh hamauh dengangku: Mendeng Petrus, sambalih, kumae.

8. Tapi koangku: Åela, Tuhan, krana talo pali atawa talo halikä sindä mahin dia pudji tamä njamangku.

9. Maka tingkat handuä tinai augh bara langit tä tombah aughku: Talo idjä djari imprasih Hatalla, äla ikau manjewute pali.

10. Kalotä djetä sampai hantelo, limbah tä talo handiai indjidjit tinai kangambo.

11. Maka itä! hemben tä kea aton telo biti olo hatuä mendeng intu baun huma, idjä kalekaku; äwen tä djari injoho bara Kaisarea manalih aku.

12. Palus Rogh manjoho aku hagoet, ombo olo tä, manjoho aku äla bembang atäiku; maka pahari toh kea, djahawen biti, djari ombo aku, tuntang ikäi djari tamä human olo tä.

13. Tä olo tä masuman akan ikäi, iä djari mitä malaikat mendeng huang humae, hakotak dengae: Soho olo akan Joppe, pakadja Simon, idjä bagarä Petrus;

14. Jä karäh masanan akam augh, idjä tau manjalamat ikau, tuntang karä olo humam.

15. Maka amon aku manampara hakotak, palus Rogh brasih lawo akan olo tä, sama kilau akan ita solake bhin kea.

16. Tä jaku taratahiu augh Tuhan, idjä kalotoh bibin:

„Johannes djari mampandoi hapan danum, tapi keton karäh impandoi dengan Rogh brasih.”

17. Toh, amon Hatalla djari manengo akan äwen sama kilau tengae akan ita kea, idjä djari perlaja huang Tuhan Jesus Kristus, äwe kea sku, sampai aku tau mangahana Hatalla?

18. Amon äwen mahining karä aughe tā, maka iä terai, sambil manara Hatalla, koae: Tumon tā Hatalla djari manenga akan olo kapir kea kabobah indu pambelom.

H. — 19. Maka karä äwen idjä kasaburan awi kadjakä, idjä mandjadi sabab Stepanus, mangumbang tanah sampai Poinike, Kipros, Antioghia, tapi iä djalon masanan augh Hatalla akan olo, baja akan olo Jehudi bewäi.

20. Tapi isut biti olo tā puna olo Kipros tuntang olo Kirene; amon äwen tā sampai Antioghia, maka iä hakotak dengan olo kapir kea, masanan Tuhan Jesus akae.

21. Maka lengän Tuhan mandohop iä; kutoh karä olo pertjaja, palus hobah intu Tuhan.

22. Britan olo tā sampai pinding ungkup Tuhan idjä huang Jerusalem; djadi äwen tā manjoho Barnabas manansaran karä lewu, palus sampai Antioghia.

23. Amon iä sampai hetä,

tuntang mitä asin Hatalla, maka iä handjak, haiak mangatau olo handiai tā, mangat iä tetep intu Tuhan, tanggar atäie.

24. Krana iä puna olo bhalap, basuang Rogh brasih tuntang kaperijaja. Maka paham karä olo indahang tamungkup Tuhan.

25. Tā Barnabas bagoetakan Tarsus, handak manggau Saulus; djadi amon iä sondau, iä mimbit iä akan Antioghia. — (9,30.)

26. Tuntang hapus idjä njelo äwen tā melai dengan ungkup Tuhan betä, sambil madjar kutoh karä olo; maka intu Antioghia tamparan karä murid inggarä olo Kristen.

27. Maka katika tā kea isut nabi dumah bara Jerusalem, talih Antioghia.

28. Idjä biti äwen tā, Agabus arae, mendeng, masuman lau paham akan manapi hapus kalunen, tumon augh Rogh; maka aughe tā tulus kea djaman kaisar Klaudius. — (21,10.)

29. Tā karä murid pakat, handak mampait talo tumon panjondau genep biti, hapae mandohop karä paharie, idjä melai huang Judea.

30. Tuntang iä malalus tā kea, palus mampait talo tā akan olo bakas intu Barnabas äwen duä Saulus.

BAGI 12.

I. Rasul Jakobus impatäi Herodes, tapi Petrus iliwus Hatalla. II. Herodes ikukum Hatalla.

I. — 1. Maka katika tä kea radja Herodes manawan, mangapähä isut olo bara ungkup Tuhan.

2. Iä mampatäi Jakobus, paharin Johannes, hapan pandang.

3. Djadi, amon iä mitä gawie tä ingilak olo Jehudi, maka iä balalu manawan Petrus kea; (djetä metoh andau olo kuman tepong, idjä djaton iragi.)

4. Limbah iä manawan iä, maka iä manutup iä huang sipir, sambil manjaragh iä akan äpat baris sardadu, genep barise mäpat biti, uka olo tä manonggo iä; maka limbah paska iä handak mampatäi iä intu baun olo arä.

5. Kakai Petrus inonggo huang sipir; tapi ungkup Tuhan haradjur blaku doa acaa intu Hatalla.

6. Maka amon Herodes handak mimbit iä naharep olo arä, alem helo bara tä kea Petrus batiroh helat duä biti sardadu, imasong hapan duä karinting rantai; tinai djagan sipir aton ruar bauntonggang, manonggo sipir tä.

7. Tä itä! malaikat Tuhan bamendeng hetä, tuntang ka-

lawa lalendang huang huma tä; maka iä manigoug dahepan Petrus, mampisik iä, koae: Mendeng djeledjeleng! Palus rantai tä talipus bara lengäe. — (5,19.)

8. Maka koan malaikat dengae: Kabuah pakaiam, kepan sarumpahm. Palus Petrus tumon aughe. Koan malaikat dengae: Awì ikau hakampoh klambi pandjangm, palus ombo aku.

9. Balalu Petrus blua, ombo iä; tapi iä djaton katawan, tawa talo tä toto, idjä iawi malaikat, angate, djetä talo panggitae bewäi.

10. Djadi, limbah iä mabalu djadjaga idjä solake, tinai idjä duä, maka iä sampai lawang sanaman, idjä hila lewu, palus lawang tä buap kabuate acae. Balalu äwen blua, hagoet habambai hapus djalan idjä, liumbah tä salenga malaikat tä hapisah dengae.

11. Tä Petrus mangarendeng arepe, koae: Toh aku batantu katawan, Tuhan djariri manjoho malaikat ajue, maliwus aku bara lengän Herodes, tuntang bara utus olo Jehudi, idjä paham kabause mendäh jaku impatäi.

12. Maka limbah iä mangumang tä, iä manalih human Maria, indu Johannes, idjä bagarä Markus; hetä arä olo djari hapunipong, sambil blaku doa.

13. Maka amon iä manegah lawang tambiran, tä djipen bawi, idjä aerae Rode, manalih manjenäh.

14. Maka iä kasene augh Petrus, tä sabab kahandjake iä djaton muap lawang tambiran, tapi iä hadari, tamä karong, sambil masuman, Petrus aton mendeng ruar bauntonggang tambiran.

15. Koan äwen dengae: lkau njanjau! Tapi iä manoto aughe, toto haliac iä. Tä koon äwen: Mikäh iä baliau ruä.

16. Tapi Petrus magon manegah; tä äwen muap lawang, tuntang mitä iä; palus äwen djungun.

17. Maka iä mangipai, manjuni äwen, palus manjarita acae, kilen Tuban djari manaplua iä bara sipir. Maka koae tinai: Awi keton manjarita talo toh akan Jakobus, tuntang akan karä pahari kea. Limbah tä iä palus bagoet, mindah akan kaleka beken.

18. Djadi, amon talo djari blawa, karä sardadu djaton lalangena karidue, krana kilen kea kadjarian Petrus tinai.

19. Maka amon Herodes manggau iä, djaton sondau, tä iä mahukum sardadu idjä djari manonggo iä, manjoho manganan olo tä. Limbah tä iä mindah bara Judea, melai huang Kaisarea.

II. — 20. Maka lembut pikir Herodes, handak manga-

lahi olo Tirus dengan Sidon. Tä olo tä ratarata manalih, tuntang limbah iä djari manjudok Blastus, mantirkarong radja, maka iä blaku radja hakabuah dengae, basa ta-nahe imbelom awi tanah radja. — (1.Radja 5,9.)

21. Maka andau idjä inantue Herodes hapan pakaian radja, tuntang mondok hundjun padadusae, sambil bakotak dengan olo tä.

22. Maka olo arä tombah tatehau: Tä augh Hatalla, djaton augh olo kalunen!

23. Palus tä kea malaikat Tuban mawi iä, basa iä djaton manenga horumat akan Hatalla; iä kinan uret belobelom, kalotä iä matäi. — (Dan.5,20.)

24. Tapi augh Hatalla belom tuntang dahangmandahang.

25. Limbah tä Barnabas äwen duä Saulus buli bara Jerusalem, limbah iä diani malalus gawie; maka Johannes kea, idjä bagarä Markus, ompat iä.

BAGI 13.

I. Barnabas äwen duä Saulus, injohé Rogh, maseunan Ewangelion hong Paros; II. akan olo Jehudi idjä hong Antiochia, tanah Pisidia; III. tisa akan olo Kapir idjä hetä.

I. — 1. Maka intu ung-kup Tuhan idjä hong Antiochia aton kea nabi tuntang

guru, iä tä: Barnabas, tinai Simeon, idjä bagarä Niger, tinai Lukius, olo Kirene, tinai Manahen, idjä impatusu hakanduang dengan Herodes, radjan tanah bagi äpat tä, tinai Saulus.

2. Djadi, amon olo tä blaku doa intu Tuhan, tuntang puasa, maka Rogh brasih hamauh: Baris akangku Barnabas äwen duä Saulus akan gawi, idjä akan tä aku djari mangkat äwen.

3. Tä olo tä puasa, sambil blaku doa, tuntang mandanan lengäe hundjun äwen duä tä, palus manjoho iä hagoet.

4. Maka äwen tä, idjä injoho Rogh brasih, lius sampai Seleukia, bara hetä iä barajar akan Kiprus.

5. Djadi, amon iä sampai Salamis, iä masanan augh Hatalla huang karä sinagoge olo Jehudi; maka Johannes omba kea, manonggo iä.

6. Maka amon äwen djari mahoroe hapus pulau tä sampai Papos, iä sondau olo panjeher hetä, idjä nabi pandjaro, iä tä olo Jehudi, Barjesus arae.

7. Iä melai dengan Sergius Paulus, wakil radja, olo idjä pintar. Sergius Paulus tä mambawa Barnabas äwen duä Saulus, basa iä radjin bandak mabining augh Hatalla.

8. Maka Elimas, olo panje-

her tä, (krana kalotä kea arae, amon injalinan,) malawan äwen, sambil mangkemä muas wakil radja tä bara kapertjaja.

9. Tapi Saulus, (idjä Paulus arae tiuai,) basuang Rogh brasih, mananturä iä, sambil hamauh :

10. O ikau, anak setan! idjä sabak karä ampin tipu, tuntang bakalilit haliae, idjä basingi karä talo budjur! djaton ikau maku terai mambingkok karä djalan Tuhan idjä budjur?

11. Toh, itäm, lengän Tuhan mawi ikau, ikau karäh babutä, djaton mitä matandardau, sampai hapus tukase. Maka palus tä kea matae bara balulang, kakaput manjangkulep iä, tuntang iä mangumbang manggajap, manggau olo idjä ngagalanan iä.

12. Tä, amon wakil radja niitä talo idjä djadi, maka iä perljaja, pahami kasanganje tagal adjar Tuhan.

II.—13. Maka Paulus tuntang äwen idjä dengae batolak bara Papos, palus sampai Perge, huang tanah Pamphilia. Hetä Johannes malihi iä, buli Jerusalem.

14. Tapi äwen mahoroe tanah tä, bara Perge palus sampai Antioghia, idjä huang tanah Pisidia; djadi andau sabat äwen tauä sinagoge, mondok hetä.

15. Maka limbah Torat tun-

tang surat nabi djari imbasä, tä kapala sinagoge manjoho olo hamauh dengan äwen duä tä: O keton, pahari, mikäh aton augh keton, hapan mam-pangat olo arä, sanan bewäi.

16. Tä Paulus mendeng, mangipai, sambil hamauh: O keton, olo Israel, tuntang keton, idjä mikäh Hatalla, hining toh.

17. Hatallan utus olo toh djari mintih tato ita, tuntang mangkat utus olo toh katika äwen manamuäi intu tanah Misir, hapan lengae idjä abas iä djari mamplua olo tä bara tanah tä; — (2.Mos.12,37.)

18. Tinai sampai äpat pulu njelo hirah katahie iä ma-njarenan gawin olo tä intu padang lombah tä;

19. Djadi, limbal iä djari mampalomos udju utus olo hong tanah Kanaan, iä djari mambagi tauah olo tä akan äwen, indu pagangae. — (Jos. 14,2.)

20. Limbah tä, eteke äpat ratus limä pulu njelo katahie birah, iä mangkat hakim acae, sampai djaman nabi Samuel. — (Hak.2, 16.)

21. Maka katika tä olo blaku radja, djadi Hatalla mangkat acae Saul, anak Kis, olo ham-putan Benjamin, äpat pulunjelo katahie. — (1.Sam.10, 21.)

22. Limbah iä tä inganae, iä mangkat Dawid indu ra-djan äwen, tuntang iä ma-naksi tahu iä: „Aku djari

sondau Dawid, anak Jesse, olo idjä ingilak atäiku, idjä karäh malalus karä kahan-dakku.” — (1.Sam.16,12.)

23. Maka bara utus Dawid tä Hatalla, tumon djandjie, djari mampalembut akan olo Israel Jesus, Djuru-salamat; — (Jes.11,1.)

24. Limbah Johannes, helo bara panumahe, djari masa-nan pampandoi kahobah akan salepah utus olo Israel.

25. Maka kahum Johannes malalus gawie, tä koae: Äwe koan keton, aku toh? Aku djaton iä, tapi itä! rahian bara aku aton dumah idjä biti, aku djaton baguna acae inengkak sarumpahe. — (Joh. 1,20.)

26. O keton, pabari, pana-kan utus Abraham, tuntang keton handiai, idjä mikäh Hatalla, akan keton djari impait saritan salamat toh.

27. Krana olo idjä melai hong Jerusalem, tuntang karä mantire, djaton djari kasene iä; karä augh nabi, idjä im-basae sining andau sabat, djari ilalus olo tä, awie djari mahukum iä.

28. Alo olo tä djaton djari sondau buku hapae mampatäi iä, mahin ilakue kea intu Pi-latus, uka iä impatäi.

29. Djadi, amon sakarä augh, idjä tarasurat tahu iä, djari tulus awi olo tä, maka olo tä manipas iä bara kaju, mangubur iä.

30. Maka Hatalla djari mammbelom iä tinai bara olo matäi.

31. Arä andaue iä djari gitan olo tä, idjä haiak dengae djari hagoet bara Galilea akan Jerusalem, idjä toh kea indu saksie intu olo arä.

32. Tinai ikäi kea niasanan akan keton djandji, idjä djari inenga akan tato ita;

33. Djandji tä toto djari ilalus Hatalla akan ita, idjä panakae, awie djari manbelom Jesus; kilau djari tarasurat kea huang masmür idjä duä: „Ikau toh Anakku, andau toh aku djari mangarinah mangkat ikau.” —

(*Masm. 2,7.*)

34. Maka idjä tahiу perkara iä handak mammbelom iä bara olo matäi, uka äla iä maram, djetä djari insauae hapan augh toh: „Jaku handak inanenga akan keton asi, idjä indjandji akan Dawid, idjä etter tä.” (*Jes. 53, 3.*)

35. Tagal tä kea iä niasanan huang masmür beken: „Ikan djaton karäh manluua iä, idjä brasih intu ikau, uku maram.” — (*Masm. 16,10.*)

36. Krana limbah Dawid huang pangereng ajue djari malalus kahandak Hatalla, maka iä matäi, tuntang ingubur intu äka taloe, usange djari maram;

37. Tapi idjä djari imbelom Hatalla tä, iä djaton djari maram.

38. Tumon tä käläh keton

katawan, o pahari, awie tä ampun karä dosa insanan akan keton;

39. Karä dosa, idjä djalon tau nihau awi Torat Moses, maka awie tä genep biti idjä pertjaja toto tetek.

40. Toh ingaingat keton, belä keton buah augh, idjä insanan nabi kalotoh: — (*Habak. 1,5.*)

41. „Itä, keton olo pangabelä, sangang keton palus nihau; krana intu pangereng keton aku malalus gawi, idjä djaton imertjaja keton, amon olo manjarita tä akan keton.”

III. — 42 Maka amon olo Jehudi djari blua bara sinagoge, tä olo kapir blaku intu rasul, uka andau sabat idjä rahian karä augh tä insanan kea akae.

43. Maka amon olo idjä hong sinagoge djari bilang-balangan, tä arä olo Jehudi, tuntang arä olo idjä djari masok Jehudi, tinai idjä mikäli Hatalla, ombo Paulus äwen duä Barnabas; inaka äwen duä hakotak dengae, sambil mangatau iä, uka iä inclai etter huang asin Hatalla.

44. Maka andau sabat harian tä bilak lepah olo lewu tä hapumpong, handak mahining augh Hatalla.

45. Maka amon olo Jehudi mitä karä olo tä, iä sabak kabirie, tuntang iä malawan

augh, idjä insanan Paulus, iä malawae tuntang mamapa augh tä.

46. Tä Paulus äwen duä Barnabas nräh bamauh: Patut akan keton augh Hattala inutor solake, tapi basa keton manganan tä, tuntang mado arep keton djaton baguna akan pambelom idjä katatahi: itä! toh ikäi mañalih olo kapir.

47. Krana Tuhan djari mañetäh ikäi kalotoh: „Jaku djari mingkes ikau indu kalawa akan olo kapir, uka ikau indu batang salamat hapus petak.” — (Jes. 42,6; 49,6.)

48. Amon olo kapir mahining anghe tä, iä handjak, tuntang manara augh Tuhan; maka piräpirä, idjä djari inantu akan pambelom idjä katatahi, palus pertjaja.

49. Maka augh Tuhan tajap hapus tanah tä.

50. Tapi olo Jehudi madjik karä olo bawi, awang niubing agama, tuntang awang basewut, tinai olo idjä mambatang intu lewu, sampai Paulus äwen duä Barnabas intakan olo tä, balalu inganan bara tanah pagangae.

51. Maka äwen tä manibrik petak idjä leket hong tatup paie, indu kasaksian mawi olo tä, palus hagoet talih Ikonium. — (Matt.10, 14.)

52. Maka karä murid ba-

suang kahandjak, tuntang Rogh brasih.

BAGI 14.

I. Paulus äwen duä Barnabas ~~mamasa~~ Ewangelion intu Ikonium. II. iä mampakälöh olo kait kedjang intu Listra. III. iä intakan olo; ü buh aken puna lewae, akan Autiochia hong tanah Siria.

I. — 1. Djadi huang Ikonium, äwen tä taunä sinagoge olo Jehudi, tuntang hakotak kalotä, sampai kutoh olo Jehudi, olo kapir pertjaja.

2. Tapi olo Jehudi idjä dia pertjaja madjik mañpalaso atäi olo kapir, uka manatakán karä pahari.

3. Maka äwen duä tä melai hetä tahi andaué, tuntang uräh masanan Tuhan; tuntang Tuhan kea manjakéi augh asin ajue, awie mandjadlan arä kata tuntang talo beran, hapan lengän äwen tä.

4. Maka karä olo lewu tä hambilang, belahe hindjä olo Jehudi, tinai belabe hindjä rasul tä.

5. Djadi, amon olo kapir, olo Jehudi tuntang karä madire maridu haiak hapumpong, handak mantakan iä, marnanting iä hapan batu,

6. Tä äwen duä tä, limbah manirok perkara tä, bá dari akan lewu tanah Lika-

onia, akan Listra tuntang Derbe, tinai akan tanah awang hakaliling,

7. Sambil masanan Ewan-gelion hetä.

II. — 8. Maka intu Listra aton olo hatuä idjä kedjer paie, paie kait kedjang bara knain indue, djaton haliae iä pudji manandjong.

9. Iä tä mahining Paulus bakotak. Maka Paulus ma-nantuneng, mangasene olo tä pertjaja, harap indohop.

10. Tä iä hamauh dengae, hai anghe: Mendeng budjur hapan pain! Balalu olo tä manangkudjop mendeng, pa-lus manandjong.

11. Maka amon olo arä niitä talo idjä iawi Paulus, iä mambo aughe, hamauh, ha-pan basan Likaonia: Dewa djari manjarowa ampin olo, mohon nadja ita!

12. Tuntang iä manggarä Barnabas Jupiter, tinai Pau-lus inggarë Merkurius, basa iä idjä hakotak.

13. Palus imam Jupiter, idjä intu ruar lewu, mimbit sapi tuntang pajong kambang akan bauntonggang lewu, handak maluput parapah akae, haiak olo arä.

14. Tapi sana rasul, Bar-nabas äwen duä Paulus, mahining tä, äwen marabit klambie, palus manangkero akan bentok olo arä, sawbil mangkariak,

15. Koae: O keton! buhen

keton mawi talo kalotoh ? Ikäi kea olo kalunen, idjä akan matäi sama kilau ke-ton, tapi ikäi masanan Ewan-gelion akan keton, uka ke-ton mules arep keton bara talo haiang toh, hobah intu Hatalla idjä belom, idjä djari manampa langit, petak, ta-sik, tuntang talo handiai awang huange.

16. Katika idjä halau iä djari manalua sakara olo kapir mahoroe karä djalae kabuate; — (17,30.)

17. Alo iä djaton djari man-jahokan arepe, tapi djari mampait talo bahalap bara langit, udjan, wajah bua-paham, tuntang djari mamuas huang ita dengan panginan tuntang kahandjak.

18. Maka alo iä hakotak kalotä, mahin bahali iä pa-terai olo tä, uka äla malu-put parapah akae.

III. — 19. Tapi aton du-mah olo Jehudi bara Antio-ghia tuntang Ikonium; iä tä madjik olo arä, mamanting Paulus hapan batu, haiak manunda iä akan ruar lewu, inahae djari inahotus.

20. Tapi amon murid mangaliling iä, iä mendeng, palus tamä lewu. Maka andau tinai iä, haiak Barna-bas, bagoet akan Derbe.

21. Djadi, amon iä djari masanan Ewangelion intu lewu tä, tuntang djari manamäan arä biti mandjadi murid,

maka iä haluli tinai talih Listra, Ikonium, Antioghia,

22. Sambil mangarasan atäi karä murid, tuntang mangatau äwen, uka iä magon etter huang kaperijaja, tinai iä masuman akae, mahoroe arä kadjakä ita akan indu tamä karadjaan Hatalla. — (Matt. 10,38.)

23. Tinai iä mangkat pandita akan olo tä huang geneungkup Tuhan, iä blaku doa tuntang puasa, sambil mandjuluk olo tä intu Tuhan, idjä hong iä äwen djari perjaja.

24. Maka limbah iä mahoroe Pisidia, iä sampai Pamphilia;

25. Tinai iä masanan augh Hatalla intu Perge; limbah tä iä hagoet tanggoh Attalie.

26. Bara hetä iä barajar akan Antioghia, idjä äkne djari indjuluk huang asin Hatalla, uka mangkat gawi, idjä djari ilaluse. — (13,1)

27. Djadi, amon äwen sampai hetä, äwen mamumpong unggup Tuban, sambil manjarita akae karä talo hai tä, idjä djari indjadian Hatalla hapan iä; tinai iä manjarita akae, Hatalla djari muap lawang kaperijaja akan olo kapir.

28. Muka iä melai hetä dengan karä murid tahi andau.

BAGI 15.

I. Ungkop Toban intu Jerusalem mutus, dia usah olo kapir idjä perjaja injunat, tontang membing hadat olo Jehudi. II. Paulus besuat dengan Barnabas; iä sindä tinai mangumuh arä tanah, masanan Ewangelia.

I. — 1. Djadi, isut olo dumah bara Judea, nadjar karä pahari, koae: Djaka keton djaton injunat tumon hadat Moses, maka keton djaton tau salamat.

2. Maka amon Paulus äwen duä Barnabas paham hakalawan tuntang hasuat dengan olo tä, karä murid manjoho Paulus äwen duä Barnabas, tinai isut olo bara unggup ajue, manalih karä rasul tuntang karä pandita hong Jerusalem tagal perkara tä.

3. Tä, amon äwen djari injoho unggup Tuhan, iä mahoroe Poinike tuntang Samaria, haiak manjarita kabobah olo kapir, malampangan kahandjak paham akan sakarä pahari.

4. Djadi, amon iä sampai Jerusalemi, iä inarima unggup Tuhan tuntang karä rasul, tinai karä pandita, tuntang iä manjarita akan äwen talo hai, idjä djari indjadian Tuban hapan iä.

5. Tä, maka isut baris olo parisi, idjä djari manumon kaperijaja, hamauh: Patut olo tä injunat, patut iä injoho manumon Torat Moses.

6. Maka karä rasul tun-tang karä pandita hapeunpong, handak masara perkara tä.

7. Tä limbah äwen tä djari paham hasuat augh, Petrus mendeng, sambil bamauh dengan olo tä: O keton, pahari! tawan keton, djari tahi toh limbah Hatalla djari mintih bara ita jaku toh, uka bara njamangku olo kapir mahining augh Ewangelion, palus pertjaja.— (10,54.)

8. Maka Hatalla, idjä kaseñe atai olo, djari manjaksi akan olo tä, awie manenga akac Rogh brasih, sama kilau akan ita solake kea.

9. Djaton kabeken gawie dengan olo tä, sama kilau dengan ita kea, tuntang iä djari mamprasih atai olo tä awi kapertjaja.

10. Maka toh, buhen keton mangkenia Hatalla, handak badjudju manuat akan hundjun bahan murid tanggong tä, idjä dia tato keton horan tau mananggonge, tuntang keton mahin dia kea?

11. Tapi ita pertjaja mandino salaviat awi asin Tuhan Jesus, sama kilau olo tä kea.

12. Tä olo arä handiae suni, tuntang mahining Barnabas äwen duä Paulus manjarita karä kata hai, tuntang talo beran, idjä indjadian Hatalla marak olo kapir, hapan iä.

13. Maka amon äwen tä terai bakotak, tä Jakobus tom-

bah, koae: O keton, pahari, bining aughku.

14. Simon djari manjarita, kilen Hatalla solake djari mananggoh olo kapir, uka manduan bara olo tä ungkup akan arae.

15. Maka perkara tä tumon augh sakarä nabi kea; kilau djari tarasurat:

16. „Limbah tä jaku handak haluli, tuntang handak mampendeng huwan Dawid tinai, idjä djari balongkang, palus manampunan ramoe awang pautingpantinga, mamangue tinai, tuntang mangabuahe haluli; — (Amos 9,11.)

17. „Uka karä olo awang batisa manggau Tuhan, tinai karä olo kapir kea, idjä inggarä tumon arangku, koan Tuhan, idjä malabis talo tä.”

18. Karä gawie Hatalla puna djari tawan bara solasolake.

19. Tagal tä jaku mamntus, djaton patut inaur olo kapir tä, idjä hobah akan Hatalla.

20. Malainkan käläh ita majurat akae, äla iä häwoi dengan karä kihal dewa, tuntang kandji, tinai äla kuman meto awang matäi buseng, äla kea kuman daha.

21. Krana bara djaman horan huang genep lewu aton olo, idjä masumau Torat Moses; djetä sining andau sabat imbasu huang karä sinagoge.

22. Tä angat karä rasul, tuntang karä pandita, tinai

angat salepah ungkup Tuhan, bahalap mintih isut olo bara unkupe, manjoho iä akan Antioghia, haiak Paulus äwen duä Barnabas, iä tä, Judas, idjä bagarä Barsabas, tinai Silas, olo hatuä idjä base-wut marak karä pahari.

23. Tinai äwen mampait surat intu äwen tä, idjä kallotoh aughe: „Karä rasul tuntang karä paudit, tinai karä pahari blaku kahandjak akan karä pahari idjä bara utus olo kapir, idjä intu Antioghia, intu Siria tuntang intu Kilikia.

24. „Basa ikäi djari mahining, isut olo baris ikäi djari hagoet, maur keton awi adja-re, mamenbang atäi keton, awie nianjoho keton injunat, tuntang niahaga Torat, — tapi ikäi djaton djari manjoho äwen tä kalotä :

25. „Tä angat ikäi, idjä djari hapumpong hindjä atäi, käläh ikäi mintih olo, manjoho iä manalih keton, mam-pahaiak idjä äka kakilek ikäi, Barnabas äwen duä Paulus tä ;

26. „Idjä djari manjaragh pambelome tagel aran Tuhan ita Jesus Kristus.

27. „Maka ikäi djari mintih Judas äwen duä Silas, bitie kea hapan augh ai karäh masuman augh toh.

28. „Krana Rogh brasih tuntang ikäi kea djaton han-dak mambehat keton, baja

ikäi manjoho keton manumon äpat perkara toh, idjä patut:

29. „Ela keton kuman meto parapah, idjä impatäi akan dewa, äla kea meto idjä bu-seng, äla kea daha, tuntang äla häwoi dengan talo kan-dji. Amon keton mahaga arep keton bara talo tä, tumon tä buah gawin keton. Salamat melai !”

30. Maka limbah äwen injoho hagoet, iä sampai Antioghia, palus mamumpong olo arä, sambil mandjuluk surat tä.

31. Amon olo djari mam-basa tä, äwen handjak sabab augh mangat tä.

32. Maka Judas äwen duä Silas, idjä nabi kea, hapan arä augh madjar karä pahari, tuntang mangarasan atäe.

33. Limbah äwen djari me-loi hetä ombeonibet katahie, maka karä pahari malapas iä buli, manalih rasul huang kasanang.

34. Tapi Silas radjin melai.

II. — 35. Maka Paulus äwen duä Barnabas melai hong Antioghia, tuntang arä olo be-ken hindai, nindjar olo, ma-sanan augh Tuhan.

36. Maka djaton tahi andae limbah tä, koan Paulus dengan Barnabas: Käläh koä hagoet sindä tinai, manje-nok karä pahari intu karä kaleka koä djari masanan augh Tuhan, mangat katawan ka-djarian äwen tä.

37. Maka Barnabas bandak

mimbit Johannes kea, idjä bagarä Markus, ompat iä.

38. Tapi koan Paulus, djaton patut mimbit iä tä ompat dengae, basa bihin, huang Pampilia, iä djari undur bara iä, djaton palus omba, mampahaiak iä huang gawie.
—(13,13.)

39. Djadi, äwen duä tä hasuat, sampai iä hapisah; maka Barnabas mimbit Markus, palus barajar akan Kiprus.

40. Tapi Paulus mintih Silas; tuntang limbah iä injaragh akan asin Hatalla awi karä pahari, iä hagoet.

41. Maka iä mahoroe Siria tuntang Kilikia, haiak niangarasan karä ungkup Tuhan.

intu lewu tä; krana olo handiai tä djari kasene bapae tä olo kapir.

4. Maka haiak iä manansaran karä lewu, iä masuman akan olo prentah, idjä djari inukas karä rasul, tuntang karä pandita, idjä intu Jerusalem, uka olo tä manumon tä.

5. Tä karä ungkup Tuhan indähen huang kapertjaja, tinai sining andau iä indahang karäe.

6. Maka amon Paulus mahoroe tanah Prigia tuntang Galatia, iä ingahana Rogh brasih masanan augh Hatalla intu Asia.

7. Djadi, amon iä sampai Misia, iä mangkemä hagoet akan Bitinia, tapi Rogh Jesus djaton manjoho iä.

8. Maka limbah iä mahalau Misia, iä sampai Troas.

9. Hetä hamalem Paulus mitä talo, iä tä ampin olo Makedonia, idjä biti, mendeng darahe, sanbil blaku intu iä, koae: Dimpah akan Makedonia, dohop ikäi.

10. Amon iä djari mitä talo tä, maka ikäi balalu himet barajar akan Makedonia, krana angat ikäi batantu, Tuhan djari mangahau ikäi, uka masanan Ewangelion akan elo hetä.

II. — 11. Maka limbah ikäi batolak bara Troas, ikäi palus sampai Samotrake, tuntang andau tinai sampai Neapolis.

12. Bara hetä ikäi sampai Pilippi, djettä lewu idjä mambatang huang baris tanah Makedonia tä, tuntang djetä lewu mardeka, idjä imangun awi prentah olo hai. Maka ikäi melai djaton tahi andaue intu lewu tä.

13. Maka andau sabat ikäi akan ruar lewu, manalih saran batangdanum, äka olo sombjang; hetä ikäi mondok, hakotak dengan olo bawi, idjä djari hapumpong hetä.

14. Maka aton olo hawi, Lidia arae, idjä mandjuul benang lamos, idjä bara lewu Tiatira, idjä mikäh Hatalla; iä tä mindiminding mahining aughe tä; tä Hatalla manarang atäie, sampai iä harati augh, idjä iusanan Paulus.

15. Djadi, amon iä impandoi, tuntang hapus kabalie, maka iä blaku intu ikäi, koae: Djaka keton harap aku toto pertijaja huang Tuhan, käläh tamä humangkuu, melai hetä. Maka iä hadjadjuan ikäi.

16. Djadi, amon ikäi hagoet handak sombjang, aton hasupa dengan ikäi djipen bawi, idjä ingunipang dewa, idjä tau manudjum, tuntang mawi arä ontong akan tempoe, awie manudjum.

17. Iä tä manuntut Paulus tuntang ikäi, sambil mante-hau, koae: Olo toh djipen pangkahai Hatalla, idjä iusanan akan ita djalan salamat!

18. Maka tahi andau iä kälötä gawie. Tä Paulus kápähä atäie awi tä, palus iä mules arepe, sambil hamauh dengan dewa tä: Jaku manjoho ikau hapan aran Jesus Kristus, blua bara iä. Palus djam tä kea dewa tä blua.

19. Tä, amon tempoe mitä ontlonge djari nihau, palus iä manawan Paulus äwen duä Silas, manunda iä akan äka basara, manaharep karä mantir.

20. Limbah tä iä mimbit äwen akan karä tuan hai, koae: Olo toh maur lewun ita; iä olo Jehudi;

21. Tuntang iä masanan hadat, idjä djaton patut iu-rima atawa inumon ita, krana ita olo Romani.

22. Maka olo arä hapumpong malawan äwen duä, palus tuan hai manjoho olo manjintak mengkak klambie, balalu mainukul iä.

23. Limbah iä pabam imu-kul, tä olo manutup iä huang sipir, tuntang manjoho mandur sipir manonggo äwen buabuah.

24. Mandur tä manarima prentalp tä, palus manutup äwen huang karong bentok hliai, tuntang mamanga paie.

25. Maka bentok alem hirah Paulus äwen duä Silas blaku doa, tuntang manjanji manara Hatalla. Maka karä olo inutup awang beken mindiminding, mahining aughe.

26. Tä, salenga petak paham hagerek, sampai karä galang human sipir tä harugob, balalu kea karä lawang buap, tuntang pasong olo handiai bengkak.

27. Tä, amon mandur sipir tangkinja batiroh, tuntang milä karä lawang sipir buap, maka iä manjilak padang, handak mampatäi arepe, krana kamäae, karä olo balokan djari babuhau.

28. Tapi Paulus mantehau, hai aughe, koae: Åla mawi arepm, krana ikäi handiai uras aton hetoh!

29. Maka iä blaku singah, sewu akan huange, tuntang hagendjäh, mahingkep darah pain Paulus äwen duä Silas.

30. Palus iä mimbit äwen duä tä blua, samhil hamauh dengae: O tuan, narai patut iawiku, uka aku mandino salainat?

31. Koan äwen: Pertjaja huang Tuhan Jesus Kristus, tä ikau tuntang hapus kabilim karäh mandino salamat. —(Joh.3,16.)

32. Balalu äwen tä masuman aughe Tuhan akae, tuntang akan olo handiai, idjä intu bumae.

33. Maka alem tä, djam tä kea iä manduan äwen, sambil mampuas awan pukule; tuntang palus tä kea iä impandoi, haiak olo ajue handiai.

34. Limbah tä iä mimbit

äwen tä akan humae, manjimpan medja akae, tinai iä tuntang karä olo ajue handjak, basa iä pertjaja huang Hatalla.

35. Maka amon talo djari blawa, tuan hai manjoho kapiri, koae: Lapas bewäi olo tä.

36. Tä mandur sipir masuman augh tä akan Paulus, koae: Tuan hai djari manjoho, malapas keton bewäi; blua, lius dengan salamat.

37. Tapi koan Paulus dengan kapiri: Intu baun olo arä, pesan ikäi hindai iriksa, maka olo tä djari manjoho olo mamukul ikäi, tuntang ikäi olo Romani, haiak manutup ikäi hong sipir; toh iä tinai handak manjoho ikäi blua sasuni? åla kalotä! naughe bitie kantoh, mammplua ikai. —(22,25.)

38. Maka kapiri masuman aughe tä akan tuan hai; tä iä mikäh, amon iä mahining äwen tä olo Romani.

39. Palus iä manalih, mangatau äwen duä tä, mammplua iä, tuntang blaku intu iä, uka iä blua bara lewu tä.

40. Maka amon äwen tä djari blua bara sipir, iä tamä human Lidia; tuntang limbah iä djari hapumpong dengan karä pahari, haiak djari mangarasan iä, maka iä bagoet.

BAGI 17.

I. Paulus hong Tesalonika tuntang Beroia. II. Paulus hong Atena.

I. — 1. Maka äwen ha-goet, mabalau lewu Ampolis tuntang Apolonia, limbah tä äwen sampai Tesalonika; betä aton sinagoge olo Jehudi.

2. Maka Paulus, tumon hadate, tamä hetä, tuntang sampai hantelo sabat iä manarang augh surat akan olo;

3. Jä mangarinah tä akae, sambil manarang, djaton tau dia Kristus tä buab kapähä, tuntang belom bara olo matäi; maka koae, Jesus, idjä insanangku akan keton, iä Kristus tä.

4. Maka isut olo tä pertjaja, tuntang manatelan are-pe intu Paulus äwen duä Silas; kalotä kea paham karä olo kapir, idjä mikäh Hatalla, tinai djaton isuisut bawin olo tatau.

5. Tapi olo Jehudi, idjä dia pertjaja, parsengen atäie, palus iä mamakat isut olo parajap, iä tä olo pakon idjä pamanding arepe, palus iä madjik olo arä hapumpong tuntang maridu, bandak mamok huang lewu; maka äwen maroboh buman Jason, bandak inambaring rasul tä akan olo arä.

6. Tä, amon olo djaton

sondau äwen, maka iä mibir Jason tuntang isut pahari beken tanggoh karä mantir lewu, haiak mangalabawä, koae: Olo tä, idjä djari maridu salepah kalunen, iä djari kantoh kea!

7. Jä tä human Jason äkae; maka uras olo tä malawan prentab kaisar, awie masuman, aton olo beken idjä radja, iä tä Jesus.

8. Maka iä inangeroh olo lewu handiai, tuntang mantire, idjä mabinining aughe tä.

9. Maka amon iä djari manduan sanda ombeombet bara Jason tuntang bara awang beken tä, iä malapas äwen tä tinai.

10. Tä karä pahari palus alem tä kea manjoho Paulus äwen duä Silas talih Beroia. Amon äwen sampai hetä, iä tamä sinagoge olo Jehudi.

11. Maka olo hetä bahalap prangae bara olo hong Tesalonika; iä pahias baliai manarima augh Hatalla, tuntang sining andau iä mariska surat, djaka perkara tä toto kalotä.

12. Maka arä olo tä pertjaja, tinai arä bawin olo tatau, awang kapir, tuntang olo hatuä.

13. Tapi amon olo Jehudi, idjä intu Tesalonika, mabinining, intu Beroia kea augh Hatalla insanan Paulus: tä iä hagoet akan hetä kea, madjik olo arä mamok.

14. Tā, maka karā pahari palus manjoho Paulus, uka iä hagoet bara lewu, ampi-ampin manalih tasik; tapi Silas äwen duä Timoteus melai hetä.

15. Maka olo idjä magah Paulus mampahaiaik iä sampai Atena. Djadi, amon iä djari mahining petäh Paulus akan Silas äwen duä Timoteus, manjoho äwen tā dja-djeleng manalih iä, maka olo tā harikas buli.

II. — 16. Maka amon Paulus mentai äwen duä tā intu Atena, iä paham kapähä atäie, awie mitä lewu tā kontep hampatong, tamunan dewa.

17. Maka iä hakotak huang sinagoge dengan olo Jehudi, tuntang dengan olo idjä mi-käh Hatalla, tinai sining andau iä hakotak intu pakan dengan olo, idjä sondaue hetä.

18. Maka isut olo pintar baris olo Epikurus, tuntang olo Stoikus hasuat dengae; koan belahe: Narai riman augh olo habitak tā? Koan belahe: Ampie iä masanan dewa taheta. Djelä, basa iä masanan akan olo tā Jesus, tuntang kamisik olo matäi.

19. Maka olo tā manduan iä, mimbit iä akan kaleka basara, idjä Areopagus arae, koae: Tau ikäi katawan, narai adjar taheta tā, idjä insanam?

20. Krana augh taheta injampaim akan pinding ikäi. Toh ikäi radjin katawan, narai riman karä anghin tā.

21. Krana olo Atena handiai, tinai karä tamuäi, idjä melai hetä, djaton hilae gawi beken, baja bandak manutor atawa bandak mahining talo taheta.

22. Maka Paulus mendeng intu bentok Areopagus tā, sambil hamauh: O keton, olo Atena, gitangku awi talo handiai, keton paham pari-hara dewa.

23. Krana amon aku mangumbang lewun keton, manjengok karä talo idjä injembah keton, tā aku sondau kea mesbeh, idjä aton surate kalotoh: „Akan Hatalla idjä djaton kasenan.” Maka iä, idjä injembah keton, alo keton djaton kasene iä, iä tā insanangku akan keton.

24. Hatalla, idjä djari manampa kalunen tuntang talo handiai awang huange, iä Tempon langit petak, tuntang iä djaton melai huang huma, idjä tampan lengän olo.

25. Djaton kea iä tau indohop olo, kilau iä aton katapase talo enen, malainkan iä idjä manenga akan sakarä olo panibelom, tahaseng tuntang talo handiai.

26. Maka iä djari mampalемbut bara olo Idjä sakarä utus olo, uka äwen tā nielai

hundjun salcpah petak, tuntang iä djari manukas karä katikae belo, tuntang tikas kalekæ;

27. Uka äwen manggau Hatalla, ajau iä tau mangkemä tuntang sondau iä, krana iä punadjaton kedjau bara genep bitin ita.

28. Krana huang iä ita belom, ita hagoet, ita aton; kilau isut pangarang dindang baris keton kea djari hamauh: „Krana ita toh puna utus ajue kea.”

29. Tä ita, idjä utus Hatalla, äla mado Hatalla tä sarowa hampatong bulau, salaka, batu, idjä iukir tumon kaharati tuutang kaapik olo kalunen.

30. Maka katahin katika kabumong olo Hatalla djaton maku manahive, tapi toh iä manjoho olo handiai intu karä kaleka, uka iä bobah; — (14,16.)

31. Djetää, basa iä djari manantu andau, handak mamutus kadjarian kalunen buang katetek awi olo, idjä djari inantue, idjä tarang djari insanæ akan olo handiai, awie djari mambelom iä bara olo matäi.

32. Maka amon olo tä mahining iä manjewut kamistik olo matai, tä belabe halalea; tapi koan belabe: Dapit ikäi handak mahining augbm tinai tahiу perkara tä.

33. Kakai Paulus blua bara bentok olo tä.

34. Maka isut olo hatuå leket dengae, tuntang pertjaja; iä tä Dionisius, olo Areopagus, tinai olo bawi, Damaris arae; tinai aton kea olo beken.

BAGI 18.

I. Paulus intu Korintus. II. Paulus ibi Antiochia. Paugoete idjä hastele ë masanan Ewangelion. III. Apolos masanan augh Hatalla.

I. — 1. Limbah tä Paulus harikas bara lewu Atena, tuntang iö sampai Korintus.

2. Hetä iä sondau olo Jehudi, Akwila arae, olo bara Pontus, idjä tabeta dumah bara Italia, äwen duä hasawä Priskila, (sabab kaisar Klaudius djari manenga pretah manjoho olo Jehudi samandiae malih Romæ.)

3. Maka Paulus bindjä olo tä, basa iä sama satiare; iä ompat dengae bagawi; krana olo tä tukang tingkap bendang.

4. Tapi sining andau sabat iä madjar olo buang sinagoge, mangatau olo Jehudi tuntang olo kapir.

5. Maka amon Silas äwen duä Timoteus djari dumah bara Makedonia, Paulus ibadjaduan Rogh, uka masanan akan olo Jehudi, Jesus tolo Kristus tä.

6. Maka amon olo tä malawan, tuntang mamapa aughe, iä manggerek pakaiae, sambil hamauh dengan olo tä: Dahan keton akan manata takolok keton kea, jaku toh brasih; bara katontoh aku handak manalih olo kapir.

7. Palus iä mindah bara hetä, tamä human olo, idjä Justus arae, idjä mikäh Hatalla; humae tä darah sinagoge.

8. Maka Krispus, kapala sinagogetä, pertjaja kea huang Tuhan, tuntang hapus kabile, tinai arä olo Korintus mahining augh Hatalla, pertjaja balalu impandoi.

9. Maka hamalem Tuhan hamauh dengan Paulus bong panggitae: Æla mikäb, tapi hakotak, äla suni;

10. Krana jaku aton hindjä ikau, dialo idjä biti akan mantakan tuntang mamapa ikau; krana bakapal olo indu unkupku huang lewu toh.

11. Maka Paulus melai hetä idjä njelo djahawen bulan katahie, tuntang madjar, masanan augh Hatalla akan olo hetä.

12. Maka katika Galion indu wakil radja hong tanah Aggia, olo Jehudi handiai hapankat, haibaiak mantakan Paulus, inimbit iä akan äka basara,

13. Koae: Olo toh musok olo manjembah Hatalla beken bara augh Torat.

14. Tapi amon Paulus handak hakotak, koan Galion dengan olo Jehudi: Djaka olo djari sala atawa papa gawie enen, o keton, olo Jehudi, tä toto jaku akan manarima keton;

15. Tapi djaka aton perkara tahu augh, atawa tahu ara enen, atawa tahu Torat idjä imbing keton, naughe keton bewäi masara tä, krana aku djaton maku mamutus perkara kalotä.

16. Balalu iä maharak olo tä bara karosi basara.

17. Tä olo kapir handiai manjingkap Sostenes, kapala siuagoge tä, mamukul iä tokep karosi basara; tapi Galion djaton paduli talo idjä bara karä perkara tä.

II. — 18. Djadi, limbah Paulus djari melai hetä tahi andaué hindai, maka iä manabi karä pahari, palus barajar akan Siria, iompat Priskila äwen duä Akwila; maka amon iä sampai Kenghrea, hetä iä manjukur takoloke, krana iä aton miate intu Hatalla. — (4.Mos.6,9,18.)

19. Maka iä sampai Epesus; hetä iä mampelai äwen idjä dengae; tapi iä tamä sinagoge, sambil hakotak dengan olo Jehudi.

20. Olo tä blaku iä melai tahi dengae, tapi djaton olihe manumon huang olo tä.

21. Malainkan iä manabi arepe dengan olo tä, koae:

Djaton tau dia akan aton intu Jerusalem andau pesta karäh, tapi aku handak haluli tinai manalih keton, amon Hatalla handak manjoho aku. Tä iä batolak bora Epesus.

22. Djadi, amon iä sampai Kaisarea, iä hagoet akan Jerusalem, manabi unggup Tuhan idjä hetä; limbah tä iä buli Antioghia.

23. Djadi, limbah iä djari melai hetä ombeombet katahie, maka iä hagoet, mangumbang tanah Galatia tuntang Prigia, sambil mangarasan karä murid.

III. — 24. Maka aton olo Jehudi, Apolos aerae, olo bara Aleksandria, idjä rentas babet aughe, tuntang paham harati surat; iä tä sampai Epesus.

25. Iä djari iadjar huang djalan Tuhan, tuntang iä blasut atäie, ukuh iä masanan tuntang mambrita aran Tuhan; tapi iä katawan pampandoi Johannes bewäi.

26. Maka iä manampara hakotak uräh huang sinagoge. Amon Akwila äwen duä Priskila mahining iä hakotak, maka äwen manduan iä, tuntang mamaham manarang djalan Hatalla akac.

27. Tinai amon iä handak hagoet talih tanah Aghaia, maka karä murid mandohop iä, mampait surat akan karä pahari awang hetä, uka äwen manarima iä; maka amon iä

sampai hetä, iä paham mandohop olo, idjä djari pertjaja awi asi.

28. Krana bakarinah tuntang batantu iä manggagom olo Jehudi, iä manantu awi karä augh surat, Jesus toto Kristus tä.

BAGI 19.

- I. Paulus intu Epesus; arä olo pertjaja.
II. Olo idjä dia pertjaja handak mensok.

I. — 1. Djadi, kahum Apolos intu Korintus, maka Paulus, idjä mangumbang karä tanah hila ngambo, sampai Epesus.

2. Amon iä sondau isut murid hetä, koae dengan äwen: Djari keton mandino Rogh brasih, katika keton baru pertjaja? Koan äwen tä dengae: Ikäi mahining mahin dia, Rogh brasih tä aton.

3. Koae dengan äwen: Maka hong äwe keton djari impandoi? Koan äwen: Hong pampandoi Johannes.

4. Tä koan Paulus: Johannes djari mampandoi hapan pampandoi kahobah, tapi iä djari manjoho olo pertjaja huang iä tä, idjä karäh dumah rabian bara iä, iä tä, huang Kristus Jesus. — (Matt.3,11.)

5. Amon äwen mahining aughe tä, iä impandoi huang aran Tuhan Jesus.

6. Djadi, amon Paulus man-

danan lengae hundjun olo tä, maka Rogh brasih mohon acae, palus äwen tä hakotak hapan hakabeken basa, tinai iä manudjum. — (8,17.)

7. Karä olo tä duäwalas biti hirah.

8. Maka Paulus tamä sinagoge, tuntang uräh atäie hakotak dengan olo telo bulan katahie, haiak mangatau olo manarima karadjaan sorga.

9. Maka amon isut olo manekang arepe, mamparisang atäie, sambil mamapa djalan Hatalla intu olo arä, tä Paulus malibi olo tä, misah karä murid, tuntang sining andau iä madjar olo huang kaleka mangadji ain olo anu, Tiranus aerae.

10. Maka duä njelo iä kalotä, sampai olo handiai, idjä melai huang Asia, olo Jehudi tuntang olo kapir, djari manining augh Tuhan Jesus.

11. Maka talo kwasa kea, idjä djaton pudji gitan olo, indjadian Hatalla hapan lengän Paulus.

12. Sampai benang äbese kea tuntang salimpute induan olo bara bitie, balalu inae bundjun olo haban, maka awi tä karä ampin peres terai, tuntang karä dewa papa blua.

13. Maka isut olo Jehudi, olo panjiar, idjä panjumpah dewa, bahanji kea manjewut aran Tuhan Jesus mawi olo idjä ingumpang dewa papa,

koae: Ikäi manjumpah keton hapan Jesus, idjä insanan Paulus.

14. Maka idjä mawi talo tä, iä tä udju biti anak Skewa, kapala imam olo Jehudi.

15. Tä tombah dewa papa, koae: Jesus kasenangku, Paulus tawangku; tapi keton toh äwe?

16. Balalu olo tä, idjä ingumpang dewa papa, manangkadjok, mantakan äwen tä, tuntang mampakalah mawi iä, sampai äwen tä hadari bara huma halowai tuntang rusah himange.

17. Maka perkara tä tarahining olo Jehudi tuntang olo kapir handiai, idjä intu Epesus; maka olo handiai tä mikäh, tuntang aran Tuhan Jesus paham basewut.

18. Maka arä äwen, idjä djari pertjaja, manalih, mangaku tuntang manjarita karä gawie.

19. Tinai arä äwen, idjä bahut pudji mangarohäi, mimbit karä surate, palus manusul tä, intu matan olo handiai; tinai iä mitong regan karä surat tä sampai limä pulu kojan ringgit.

20. Kalotä augh Tuhan paham abas dahangmandahang tuntang bara kwasa.

21. Maka limbah karä talo tä Paulus mahimat huang atäie, handak mahoroe Macedonia tuntang Aghaia, palus manalih Jerusalem; koae:

Limbah aku kantä, djaton tau dia aku mitä lewu Roma kea.

22. Maka iä manjoho duäbiti äwen idjä dengae, iä tä Timoteus äwen duä Erastus, manalih Makedonia, tinai iä melai hindai intu Asia.

II. — 23. Tapi katika tä lembut paham karidun olo tagal djalan Tuhan.

24. Krana aton olo anu, Demetrius arae, tukang salaka, idjä manampa salaka manamunan human hampatong Diana; iä mawi arä balandja akan karä olo, idjä sama tukang kilau iä.

25. Maka iä manumpong karä tukang tä, tinai sakarä olo idjä ompat gawi tä kea, sambil hamauh: O keton, tawan keton, awi gawi toh ita ontong pahan.

26. Tinai keton mitä tun-tang mahining, djaton intu Epesus bewäi, tapi karenga hapus Asia Paulus tä djari inundur arä olo, awie mardjar olo, koae: idjä tampan lengän olo, djaton toto Hatalla.

27. Maka perkara toh djaton indu karugin gawin ita bewäi, tapi human hampatong Diana kea, dewa bawi idjä hai tä, karäh inggarä olo djaton bara guna enen, tun-tang kahaie, idjä ihorumat hapus Asia, hapus kalunen, badjeleng akan rusak.

28. Maka amon olo mahi-

ning aughe tä, iä paham blait, mangalabawä, koae: Hai toto Dianan olo Epesus!

29. Palus salepah lewu tä suraksirok, haiahaiak olo badiari akan kaleka batoping, sambil manunda Gaius äwen duä Aristarghus, olo Makedonia, idjä dengan Paulus.

30. Maka amon Paulus handak manalih olo arä, karä murid mangahana iä.

31. Tinai isut pangulu Asia kea, idjä hakapatoh dengae, manjoho olo manalih iä, tun-tang mampudji iä, belä iä manjaragh arepe akan kaleka batoping.

32. Maka belahe olo arä tä mangkariak kalotoh, tinai belahe kakai, krana karä olo idjä hapumpong tä uras njanjau, bilak ratarata iä djaton katawan, kasen iä djari hapumpong.

33. Maka belahe olo tä mandjidit Aleksander, idjä inggian olo Jehudi, manaharep olo arä; maka Aleksander mangipai, handak mambudjur arepe intu olo arä.

34. Tapi sana olo kasene iä olo Jehudi, palus olo handiae tä, kilau hapan augh idjä, haiak mangkariak barang duä djam hirah katabie, koae: Hai toto Dianan olo Epesns!

35. Limbah tä sukataris lewu mampaterai olo arä tä, koae: O keton, olo Epesus, äwe kea malin djaton ka-

tawan, lewun olo Epesus aton mahaga human Dia-na, tuntang hampatong dewa tä, idjä djari lawo bara langit?

36. Tä, basa perkara tä djaton taralawan, patut ke-ton suni, äla kanaha gawin keton.

37. Krana keton djari mi-bir olo toh, idjä djaton djari marampas human de-wa, djaton kea iä djari mamapa dewan keton idjä bawi tä.

38. Maka paribasa Deme-trius, tuntang olo idjä sama tukang kilau iä, aton per-kara enen dengan olo, aton bewäi andau basara, aton mantir, käläh olo tä hada-wa hetä.

39. Tinai mikäh keton han-dak blaku talo enen tabiu perkara beken, tä patut djetä imutus awi olo arä manim-bange tumon undangun-dang.

40. Krana äwe katawan, mikäh ita indawa, injewut mamok, tagal perkara an-dau toh, tuntang ita djaton bara buku hapa mandjawap tagal karidun olo toh nah. Maka limbah iä djari hako-tak kalotä, iä malapas olo arä, idjä djari hapumpong, manjoho karä äwen tä buli humae tinai.

BAGI 20.

I. Paulus manalih Makedonia, Helas, Troas tuntang Miletus. II. Hong Mi-letus Paulus hasupa dengan bakas un-guk olo Epesus.

I. — 1. Maka limbah ka-ridun olo djari terai, Paulus mamumpong karä murid, tuntang limbah iä mamber-kat olo tä, iä palus harikas akan Makedonia.

2. Limbah iä djari mahoroe karä tanah hila tä, iä sam-pai Helas.

3. Hetä iä melai telo bu-lan; limbah tä, amon iä han-dak barajar akan Siria, olo Jehudi mimpa iä; tä iä mo-bah kahimate, handak buli manjak Makedonia.

4. Maka Sopater, olo Be-roia, timai Aristarghus tuntang Sekundus, idjä bara ungkup olo Tesalonika, tinai Gaius, olo Derbe, tinai Ti-moteus ompat iä sampai Asia; maka olo Asia kea ombo iä, iä tä Tighikus äwen duä Tropimus.

5. Äwen tä djari hagoet helo, mendäh ikäi hong Troas.

6. Maka amon karä andau olo kuman tepong idjä djaton iragi djari halau, ikäi barajar bara Pilippi, huang kalimä ikäi sampai äwen hong Troas; hetä ikäi melai kudju.

7. Maka andau minggo,

amon karä murid hupumpong, mandarai tepong, Paulus hakotak dengae; maka andau tinai iä handak harikas, djadi iä mamandjang saritae sampai bentok alem.

8. Maka arä sumbo inotong huang karong-loteng, äka olo tä hapumpong.

9. Maka aton olo tabelia, arae Eutighos; iä tä mondok papaking intu panjengok; niaka iä parontok palus batiroh, sabab Paulus hasarita pandjang; tä awi tirohe iä balongkang, palus lawo kangiwa bara karong idjä suson telo, tuntang iä inggatang olo djari matäi.

10. Tapi Paulus mohon, mahukup mamangkut iä, koae: *Ela ketou ridu, krana tahasenge aton.*

11. Limbah tä iä mandai tinai, mandarai tepong, kuman, tuntang tahi hindai iä hakotak dengan äwen tä, sampai langit mahindang, limbah tä iä harikas.

12. Maka olo mimbit olo tabelia tä djari belom, tä atäi olo tä paham impangat.

13. Maka ikäi hagoet helo habanama, palus barajär akan Asus; hetä ikäi akan manduan Paulus. Krana kalotä augh petähe, basa iä handak manandjong.

14. Maka amon iä manjupa ikäi hong Asus, iköi manduan iä, palus ikäi sampai Mitilene.

15. Limbah ikäi batolak bara hetä, andau tinai ikäi sampai tandipah Kios, tuntang andau harian tinai ikäi tuli hong Samos, palus melai hong Trogilion; maka andau idjä harian tinai ikäi sampai Miletus.

16. Krana puua kahandak Paulus mahalau Epesus, belä iä randjar andau intu Asia. Krana iä manggulong arepe, uka, olik dengan olik, iä intu andau pentekosta sampai Jerusalem.

II. — 17. Maka bara Miletus iä manjoho olo tanggoh Epesus, pakadja karä bakas ungkup Tuhan idjä hetä.

18. Limbah olo tä djari inanalih iä, koae dengan äwen: Tawan keton bara andau solaku sampai Asia, kilen ampie jaku djari hindjä keton hapus katika tä;

19. Sambil manempo Tuben dengan randah atäiku, tuntang arä djohon matangku huang arä tingkes, idjä djari buah aku awi kasingen olo Jehudi.

20. Aku djaton djari mnjahokan talo idjä awang baguna, tapi djari masuman tä, haiak madjar tä intu keton, hong kaleka keton haiak hapumpong, tinai huang genegenep human keton

21. Aku djari masanan akan olo Jehudi tuntang olo kapir kabobah akan Hatalla, tuntang kapertjaja huang

Tuhan ita , Jesus Kristus.

22. Maka toh jaku , idjä kilau imasong huang Rogh , hagoet akan Jerusalem , tuntang djaton aku katawan talo en akan indu buah aku hetä.

23. Tapi huang genep lewu Rogh brasih manjaksi akangku , koae , pasong tuntang kadjakä mentai aku hetä.— (21.4.11.)

24. Maka aku djaton paraba talo idjäidjä , pambelomku mahin djaton harae , asal dengan bandjak atäiku bewäi aku mahapus panggoetku , tuntang gawi , idjä djari dinongku bara Tuhan Jesus , iä tä , uka aku masapan Ewangelion asin Hatalla .

25. Maka toh , itä ! aku katawan , keton djaton karäh mitä baungku bindai , keton handiai , idjä djari ingumbangku , idjä djari mahining bara aku britan karadjaan Hatalla .

26. Sabab tä aku hamauh dengan keton andau toh kea , jaku toh brasih bara dahan keton handiai .

27. Krana aku djaton djari manjabokan talo idjäidjä , tapi lepah djari insanangku kahandak Hatalla akan keton .

28. Toh , haga arep keton , tuntang salepah kawan , idjä akae Rogh brasih djari mangkat keton indu sakatike , uka keton manjakatik unggup Hatalla , idjä djari imi-

lie hapan dalian ai kea .

29. Krana toh kea jaku katawan , limbah aku djari hagoet , maka harimaung awang basiak karäh dumah , manalih keton , idjä djaton masih kawan tä .

30. Tinai bara marak keton mahin karäh lembut olo , idjä mahandjean adjar , uka manamput murid ombla iä .

31. Tagal tä , djaga keton , tuntang ingat , telo njelo katabie , handau hamalem , aku haiak manangis djaton djari malajan madjar genep bitin keton .

32. Maka toh o pahari , jaku manjaragh keton intu Hatalla , tuntang intu augh asin ajue , idjä kwasa haragapan keton , tuntang manenga akan keton panatau haiak dengan olo handiai , idjä djari imprasih .

33. Djaton aku pudji blaku salaka bulau , pakaian bara keton ;

34. Tawan keton bewäi , lengängku toh kea djari mawi balandjangku , tuntang akan olo idjä dengangku .

35. Awi karä gawingku aku djari mamprahan akan keton , patut ita bagawi kaltä , tuntang mandohop olo idjä balemo huang kaper-tjaja , haiak mingat augh Tuhan Jesus , idjä injewute , koae : „ Manenga tä labih mangat bara blaku . ”

36. Amon iä djari hamauh

kalotä, maka iä mandeko utute, blaku doa haiuk olo handiai tä.

37. Maka olo handiai tä paham manangis, tuntang mawalok ujat Paulus, haiak manjium iä.

38. Olo tä pähä stäie, paham haream awi aughe tä, idjä djari injewute: olo tä djaton akan mitä bane tinai. Maka olo tä magah iä sampai banama.

BAGI 21.

I. Paulus hagoet akan Jerusalem. II. Iä inarimu uugkup Tuhan. III. Olo Jehudi mamok, handak mawi iä; iä inawan olo Romani.

I.—1. Djadi, limbah ikäi djari batolak, malih olo tä, maka ikäi barajar palus sampai pulau Kos, tinai andau idjä rahian ikäi sampai pulau Rodos, bara hetä tinai ikäi sampai Patara.

2. Djadi, amon ikäi sondau banama, idjä barajar akan Poinike, maka ikäi manum-pang djetä, palus batolak.

3. Amon pulau Kiprus inama-la, ikäi mahalau tä hila sambil, palus barajar akan Siria, tuntang balaboh hong Tirus, krana hetä olo akan inungkar buat banama.

4. Djadi, amon ikäi sondau murid, ikäi melai dengae kudju; maka awi Rogh mu-

rid tä hamauh dengan Paulus, äla iä hagoet akan Je-rusalem.

5. Djadi, amon karä andau tä hapus, ikäi batolak bara hetä, barajar tinai; maka olo tä handiai tuntang anak sa-wae magah ikäi sampai ruar lewu, tuntang ikäi mandeko utut ikäi intu pasisir tasik, blaku doa.

6. Limbah ikäi hatabi, maka ikäi djakat banama, tun-tang äwen tä buli humae.

7. Maka ikäi maradjur ma-hapus parajar ikäi bara Tirus, palus sampai Ptolomais; hetä ikäi manabi karä pahari, tun-tang melai dengae idjä andau.

8. Maka andau ralihan ikäi hagoet sampai Kaisarea; hetä ikäi manalih Pilippus, olo idjä masanan Ewangelion, idjä biti bara äwen udju tä; palus ikäi melai dengae. — (6,5.)

9. Maka iä aton bara anak bawi, äpat biti, äwen tä uras budjang, tuntang tau manudjum.

10. Djadi, limbah ikäi dja-ri melai hetä tabi andaue, maka aton dumah nabi bara Judea, Agabus acae. — (11, 28.)

11. Iä tä manalih ikäi, pa-lus manduan babat Paulus, matmasong arepe lengae paie, sambil hamauh: Toh koan Rogh brasih: olo idjä tempon babat tob, iä karäh imasong olo Jehudi kalotoh huang

Jerusalem, palus karäh indjuluk akan lengän olo kapir.

12. Amon ikäi mahining aughe tä, maka ikäi tuntang karä pahari hong lewu tä blaku intu Paulus, uka iä äla hagoet akan Jerusalem.

13. Tapi tombah Paulus: Narai gawin keton manangis, malenjoh atäiku? Krana aku djaton pahias imasong bewäi, tapi pahias matai kea huang Jerusalem tagal aran Tuhan Jesus.

14. Tä, amon djaton olah ikäi mangatau iä manumon augh ikäi, maka ikäi terai, koan ikäi: Käläh, kahandak Tuhan mandjadi.

15. Maka limbah karä andau tä ikäi manatap arep ikäi, palus hagoet akan Jerusalem.

16. Tuntang isut murid bara Kaisarea kea omba ikäi, sambil magah ikäi akan Mnason, olo Kiprus, idjä tahi djari murid, uka ikäi melai dengae.

II. — 17. Maka amon ikäi sampai Jerusalem, tä karä pahari manarima ikäi dengan kabandjak.

18. Maka andau idjä rahian Paulus tuntang ikäi manalah Jakobus; helä karä bakas djari hapumpong.

19. Tä, limbah iä djari manabi äwen tä, iä manjarita midjämijä karä talo, idjä djari indjadian Hatalla marak olo kapir hapan gawin ai.

20. Amon äwen tä mahining saritae tä, iä manara Hatalla, samhil hamauh dengae: O pahari, ikau mitä, bapulupulu kojan olo Jehudi kea djari pertjaja; maka uras olo tä mahaga Torat dengan lason atäie.

21. Toh olo tä djari supa kabar tahu ikau, manjewut ikau madjar olo Jebudi handiai, idjä kasaburan marak olo kapir, uka manganan Torat Moses, basa ikau madjar iä, äla manjunat anake, tuntang äla wanumon karä hadat.

22. Maka kilen gawi katon-tob? Djaton tau dia olo arä tä karäh hapumpong, krana iä djari mahining ikau djari sampai hetoh.

23. Toh, käläh ikau manumon augh ikäi; aton kolan ikäi hatuä, äpat biti, idjä aton miate intu Hatalla.

24. Duan olo tä, prasih arepm haiak dengae, tuntang tanggong ungkos tä, uka takoloke injukur; tä olo handiai karäh katawan, augh idjä mahin dia budjur bara karä sarita tä, idjä djari sampai ikäi mangotok ikau, malainkan ikau kea mahin manumon tuntang mahaga Torat.

25. Tapi idjä tahu olo kapir tä, idjä djari pertjaja, bitin ikäi djari mampait surat tuntang djari mamutus, dia usah olo tä mahaga karä

talo tā, asal iä mahaga arepe äla ompat kuman meto parapah, idjä impatái akan dewa, tinai äla kuman daha, äla meto awang matái buseng, tuntang patut iä mahaga arepe bara kandji. — (18,20.)

26. Tä Paulus manduan olo tā, palus andau idjä rahian iä imprasih haiak dengan äwen, iä tamā human Hatalla, tuntang masuman, iä handak omba manjukup karä andau äwen tä imprasih; palus iä melai hetä, sampai imam djari maluput parapah tagal genep bitin olo tā.

III. — 27. Maka amon ku-dju tā bilak hapus, tā isut olo Jehudi bara Asia mitä iä huang human Hatalla, palus äwen madjik olo arä handiai, balalu manawan iä,

28. Sambil mangkariak, koae: O keton, olo Israel, do-hop! iä toh idjä madjar olo handiai intu karä tanah, mapua utus ita, mamopa Torat tuntang kaleka tob; tinai iä djari manamääan olo kapir hong human Hatalla, manjam kaleka brasih toh.

29. Krana bibin olo tā djari mitä Tropimus, olo Epesus, hindjä dengae intu lewu; tā äwen bataha Paulus djari mimbit iä tamā human Hatalla.

30. Maka salepah lewu suraksirok ampie, olo arä dari hapumpong, palus nian-takan Paulus, manunda iä

bara human Hatalla, tuntang karä lawange balalu ingunjie timbas likute.

31. Maka amon olo tā bandak mampatái iä, kabér djari sampai kamandan sardadu, olo Jerusalem kilau handak namok ampie.

32. Tä iä tā balalu mimbit sardadu tnntang isut luitenan, palus hadari mananggoh olo tā. Amon olo tā mitä kamandan tuntang sardadu, maka iä terai mamukul Paulus.

33. Tä kamandan manggapi, manduan iä, palos manjoho mamasong iä hapan rantai, duä karinting; limbah tā iä misek, äwe iä, tuntang narai gawie sala?

34. Maka hakabeken augh kariak olo arä tā. Tā, basa iä djaton tau mahining augh idjä batantu awi karidun olo, iä manjoho olo mimbit Paulus akan kota.

35. Maka amon iä sampai lampat, sardadu tā akan indu mäton iä, basa olo arä bandak mantakan iä.

36. Krana olo arä handiai aton manuntut, tuntang mangkariak: Kanan iä!

37. Maka amon olo handak mimbit Paulus tamā kota, koae dengan kamandan: Tau jaku hakotak dengam? Koae: Tau ikan basa Hellenes?

38. Mikäh ikau olo Misir tā, idjä bilin manakat olo mamok, tuntang mimbit akan

padang äpat kojan biti mandjadi musoh?

39. Maka koan Paulus: Jaku toh olo Jehudi bara Tarsus, lewu huang tanah Kilikia idjä basewut; maka aku blaku intu ikau, soho aku hakotak dengan olo arä tä.

40. Djadi, amon kamandan manjoho iä, Paulus mendeng hundjun lampat, tuntang mangipai olo arä; tä olo suni haliái, palus iä hakotak dengan olo tä, hapa basa Ibrani, koae:

BAGI 22.

- I. Paulus hakotak dengan olo Jehudi.
- II. Olo tä paham blait; kamandan manjoho mamuknl Paulus, tapi Paulus mesanan arepe olo Romani; tä komandan magah iä mauaharep basaran mantir Jehudi.

I. — 1. O keton, pahari tuntang mama bapa, hining aughku, idjä hapangku toh mambudjur arepku intu keton.

2. Maka amon olo tä mabining iä hakotak dengae, hapan basa Ibrani, paham haream tinai kasuni äwen.

3. Maka koae: Jaku toh olo Jehudi, idjä inakan hong Tarsus, tanah Kilikia; tapi aku imbelom hong lewu toh, intu pain Gamaliel aku iadjar tumon riman Torat tato ita idjä karas haliái, tuntang

jaku blasut atäiku tagal Hattala, kilau keton bandiai kea andau toh. — (5,34.)

4. Aku djari mangasingen djalan agama toh sampai matänatäi, tuntang djari masasong, manjaragh akan siper olo hatuä bawi. — (8, 3. — 9,1.)

5. Kilau imam hai mahin indu soksingku kea, tuntang olo bakas bandiai; bara äwen tä kea aku djari blaku surat akan karä pahari, palus ha-goet tanggoh Damaskus, nakra aku magah kea äwen idjä hetä tuntang pasonge akan Jerusalem, uka iä buah hukum. — (26,12.)

6. Djadi, sangkom aku manandjong, amon aku tokep Damaskus, bentok andau hirah, salenga talo blawa paham bara langit manjabintir mangaliling aku.

7. Palus akn balongkang akan petak; tä aku mahining augh, idjä hainauh dengangku: Saul! Saul! buhen ikau mantam aku?

8. Tombah aku: äwe ikau, Tuhan? Maka koae dengangku: jaku toh Jesus, olo Nasaret, idjä ingatahm.

9. Maka olo idjä dengangku mitä talo blawa tä, palus taräwen, tapi aughe idjä hakotak dengangku olo tä djaton haratie.

10. Maka koangku: narai akan iawiku, Tuhan? Koan Tuhan dengangku: mendeng,

talih Damaskus; hetā karāh insuman akam talo handiai, awang djari inukas akan indu iawim.

11. Maka basa aku djaton tau mitā talo awi katarus blawa tä, aku ingagalan olo idjā dengangku, kalotā aku sampai Damaskus.

12. Maka Ananias, olo idjā tumon Torat mikāh Hatalla, idjā inggarā bahalap awi sakarā olo Jehudi awang melai hetā,

13. Iä tä manalih, manggapi aku, sambil hamauh dengangku: o Saul, pahari! toh matam akan marenang tinai. Maka palus tä kea aku manampajah iä.

14. Maka koae: Hatallan tato ita bera helo djari manantu ikau, uka kasene kahandak ajue, tuntang mitā Idjā Tetek tä, mahining aughe bera njamae.

15. Krana ikau karāh indu saksie intu olo handiai, uka manjaksi talo idjā djari gitam tuntang djari hiningm.

16. Maka toh, kanduem manahi arepm? Mendeng, impandoi, uka karā dosam impuas, tuntang blaku doa buang aran Tuhan. — (2,38.)

17. Djadi, katika aku djari buli Jerusalem, kabum aku blaku doa huang hunan Hatalla, maka jaku kilau angat tangengai;

18. Tä aku mitā iä, tuntang iä hamauh dengangku:

has ikau! gologulong blua bara Jerusalem; krana olo hetoh djaton karāh manarima aughm manjaksi aku.

19. Maka koangku: Tuhan, olo tä kea katawan, aku idjā manutup huang sipir, tuntang huang karā sinagogue mamukul äwen, idjā perlaja huang ikau.

20. Tinai metoh dahan Stepanus, saksim tä, inusuh olo, aku kea idjā mendeng darabe, radjin mitā iä matäi, tuntang manonggo klambin olo, idjā mampatäi iä. — (7,57.)

21. Tapi koae dengangku: lius, krana aku manjoho ikau akan kedjau tanggoh olo kapir.

II. — 22. Maka olo tä mindiminding, manjenäh saritae, sampai iä manjewut aughetä, balalu äwen manjoho aughe, koae: Kanan olo kalotā bara kalunen! Krana djaton patut iä belom!

23. Maka amon olo tä mangkariak, mengkak manganan pakaiæ, tuntang mangaliambong petak,

24. Tä kamandan manjoho mimbit Paulus tamä kota, palus manjoho mariksa iä hapan pukul, mangat katawan bukue, olo mangkariak kalotā tagal iä.

25. Maka amon olo mama-song iä, hapan tali, koan Paulus dengan luitenan, idjā mendeng hetä: Patut kea keton mamukul olo Romani,

idjä hindai djari iriksa? — (16, 37.)

26. Sana luitenan mahining aughe tä, iä hagoet, masuman tä akan kamandan, koae: Buabuah, ingat gawim! Kra-na olo tä olo Romani.

27. Tä kamaudan inanang-goh iä, sambil hamauh de-ngae: Suman akangku, toto ikau olo Romani? Koae: Toto.

28. Tombab kaundan: Hai modale aku djari tamä mandjadi olo Romani. Maka koan Paulus: Tapi aku puna panakan olo Romani.

29. Tä, maka olo, idjä injo-ho mamukul iä, balalu ma-lapas iä. Maka kamandan mikäh, amon iä mabining iä olo Romani, basa iä djari mamasong iä.

30. Maka andau tinai iä handak katawan batantu, na-rai bukue olo Jehudi mandawa iä; iä mengkak pa-songe, sambil manjoho ka-pala imam tuntang sakarä olo bakas bapumpong; limbab tä iä magah Paulus mohon, mam-pendeng iä nahiarep olo tä.

BAGI 23.

I. Paulus manaharep basaran olo Jehudi.
II. Arä olo pakat, manjapa arepe, hendak mampatäi Paulus. III. Paulus iagah akan Kaisarea.

I. — 1. Maka Paulus ma-nampajah karä mantir basara

tä, koae: O keton, pahari, tuntang pangingat atäiku ba-halap jaku djari manandjong intu baun Hatalla sampai andau toh, ...

2. Palus imam hai, Anani-as arae, manjoho olo idjä mendeng darabe manekap baue.

3. Tä Paulus hamauh de-ngae: Hatalla karäh manekap ikau, dinding idjä basapu baputi! Aton ikau mondok mariksa aku tumon Torat, tapi malawan Torat ikau manjoho olo manekap aku?

4. Maka koan olo idjä mendeng hetä: Kilen, ikau bahanji manjapa imam hai ain Hatalla?

5. Koan Paulus: Djaton aku katawan, o pabari, iä tä imam hai; krana toto aton aughi surat: „Ela ikau manjapa mantir utus ajum.” — (2.Mos.22,28.)

6. Maka basa Paulus ka-tawan, belabe olo tä olo sa-duki, tinai belabe olo parisi, tä iä tatehau intu bentok karä mantir basara: O keton, pahari, aku toh olo parisi, anak olo parisi; tagal aku harap kamisik olo matäi aku buah hukum!

7. Sana iä manjewut aughe tä, palus olo parisi paham basuat dengan olo saduki, sampai karä olo tä habaris.

8. Krana koan olo saduki: djaton kamisik olo matäi, djaton malaikat, djaton kea-rogh; tapi olo parisi manga-

ku, uras talo tā aton. — (*Matt.22, 23.*)

9. Maka olo tā paham kariue, sambil mangkariak, olo tamat surat baris olo parisi mendeng, mandjawap, koae: Ikai djaton sondau kapapan olo toh; tapi mikah rogh toto djari hakotak de-ngae, atawa malaikat, äwe katawan, tā äla ikai mala-wan Hatalla.

10. Maka olo tā paham basuat, sampai kamandan tā mikah, suro Paulus karäh harabitae, palus iä manjoho sardadu manalih, manunda iä bara bentok olo tā, balalu mimbit iä tamä kota.

11. Maka alem rahiian Tu-han mendeng darah-iä, koae: Sanasanang ataim, Paulus; krana kilau ikau djari manjaksi arangku hong Jerusa-lem, kalotä ikau akan ma-njaksi tā huang Roma kea.

II. — 12. Maka amon talo djari blawa, arä olo Jehudi pakat, inanjapa arepe, iä djaton maku kuman talo enen, sampai iä djari mampatäi Paulus.

13. Karä olo idja sama mananggong sapa tā, labih äpat pulu biti.

14. Äwen tā manalih ka-pala imam tuntang olo ba-kas, koae: Ikai djari paham manjapa arep ikai, djaton maku kuman talo enen, sam-pai ikai djari mampatäi Pau-lus.

15. Toh, kälöh keton tun-tang sakarä mantir basara manaharep kamandan, tun-tang blaku, uka djewu iä magah Paulus manalih keton, kilau ampin keton han-dak mariksa perkarae budju-budjur; maka ikai djari ta-tap, bandak mampatäi iä, heho bara iä manaharep keton.

16. Djadi, akal olo tā ta-rabining anak betau Paulus, balalu iä hagoet, tamä kota, masuman tā akan Paulus.

17. Maka Paulus mambawa idja biti luitenan, sambil ha-mauh: Agah olo tabelia toh akan kamandan, krana iä aton aughe dengae.

18. Palus iä mimbite, ma-gah iä akan kamandan, koae: Paulus idja inutup tā djari mangahau aku, blaku aku magah olo tabelia toh akam, iä aton aughe dengam.

19. Tā kamandan manjing-kap lengae, mimbit iä ngabu-
at, palus misek iä: Narai aughm, idja handak insanam
akangku?

20. Koae: Olo Jehudi djari pakat, handak blaku iutu ikau, uka djewu ikau unagah Paulus naharep basarae, ki-lau ampin handak mariksa perkarae budjubudjur.

21. Tapi äla harap olo tā; krana labih äpat pulu biti olo batuä baris olo tā aton mimpa iä, äwen tā djari manjapa arepe, djaton maku

kuman mihop, sampai iä djari mampatai Paulus; tuntang toh kea olo tä djari tatap, mentai djandjim bewäi.

22. Tä kamandan manjoho olo tabelä tä buli, tuntang mametäh iä: Æla haliái masuman akan olo, ikau djari masanan talo toh akangku.

III. — 23. Limbah tä iä mangahau duä biti luitenan, sambil hamauh: Awi keton manatap sardadu, duä ratus biti, uka äwen tä lius akan Kaisarea, tinai olo idjä hapan hadjaran udju pulu biti, tinai olo pamanah duä ratus biti, uka äwen tä uras tatap djam telo hamalem.

24. Tinai awi manjiunpan weto, äka mainpondok Paulus, tuntang agah iä buabuah akan Peliks, tamanggong tä.

25. Tinai iä mamintik surat, idjä kalotoh aughe:

26. „Klaudius Lisias blaku salamat akan Peliks, tamanggong idjä paham kwasa tä.

27. „Olo toh djari inawan olo Jehudi, tuntang amon iä karenga impatäie, tä jaku mananggoh, mimbit sardadu, palus mandjidjit iä bara lengän olo tä; limbah tä aku mahining iä olo Roinani.

28. „Maka basa aku handak katawan bnkue, olo tä mandawa iä, tä aku magah iä manaharep basaran olo tä.

29. „Tä aku harati, iä in-

dawa olo tagal perkaran Torat ajue, tapi djalon kasalaе, sampai iä patut iinpatäi, atawa buah pasong.

50. „Maka amon olo aton masunan akangku, olo Jehudi handak imipa olo toh, palus kea aku djari manjoho olo magah iä akam, tuntang djari mametäh äwen idjä mandawa iä kea, uka äwen tä masuman akam perkarae: Selamat melai!“

31. Maka sardadu, kilau prentah intu iä, palus manduan Paulus, tuntang hamalem tä äwen magah iä sampai Antipatris.

32. Maka andau tinai iä manjoho olo, idjä hapan hadjaran, magah iä, palus awang beken buli kota.

33. Maka amon olo tä sampai Kaisarea, iä mandjuluk surat tä akan tamanggong, tuntang magah Paulus manaharep iä.

34. Djadi, limbah tamanggong djari mambasa surat tä, iä misek iä, bara baris tanah idjä kwe iä; amon iä mahining, Paulus tä bara Kilikia,

35. Koae: Karäh, aku mariksa ikau, amon äwen idjä mandawa ikau djari saumpai kea. Maka iä manjoho olo manonggo iä huang human basara ain Herodes.

BAGI 24.

I. Olo mandawa Paulus intu Pelika. II. Paulus malawan anghe. III. Peliks manutup Paulus duă njelo.

I. — 1. Maka limbah kalmä, imam hai, Ananias, tuntang karä olo bakas, haiak dengan Tertulus, olo idjä patjäh kamanangan, hagoet, manaharep tamanggong, mandawa Paulus.

2. Djadi, limbah Paulus imbawa, maka Tertulus manampara mandawa iä, koae:

3. Ikäi toh sanang bewäi awi prentahm, tuntang haradjur arä talo bahalap djari indjadian akan utus olo toh awi kapintarm, o Peliks, idjä paham kwasa, djetä inarima ikäi dengan karä tarimakasih.

4. Tapi belä aku mangaroh ikau tahi, jaku blaku, tumon kahalapm hining augb ikäi idjä pandak bewäi.

5. Krana ikäi djari sondau olo toh kilau peres idjä papa haliae, iä mampalembut karidu paham mawi sakarä olo Jehudi huang salepah kalnnen, iä toh niantir idjä mambatang baris olo Nasarani idjä papa tä.

6. Tinai iä djari mangkemä kea handak manjamar human Hatalla; iä tä djari inawan ikäi, tuntang tumon Torat ikäi ikäi handak mahukum iä. — (21,28.)

7. Tapi dumah kamandan Lisias, tuntang paham kagagabe mandjidjit iä bara lengän ikäi;

8. Palus iä manjoho olo, idjä mandawa iä, manalih ikau; toh asal ikau handak manjoho olo mariksa mamukul olo toh totototo, tau bewäi ikau mahining pangakun ai karä talo, idjä dawan ikäi dengae.

9. Maka olo Jehudi kea manoto aughe, koae, perkara tä toto haliae kalotä.

II. — 10. Tapi tombah Paulus, amon tamanggong djari mangipai iä, manjoho iä hakotak, koae: Basa aku kätawan, djari arä njelo katontoh ikau marentah utus olo toh, maka uräh haream jaku mambudjur arepku intu ikau.

11. Krana murah bewäi ikau mariksa intu olo, haru kaduwälás andau toh jaku djari hagoet bara hetoh, uka sombajang intu Jerusalem.

12. Tinai olo djaton djari sondau aku hakotak dengan olo, atawa manantiring olo ridu huang human Hatalla, dia kea huang karä sinagoge, dia kea intu lewu.

13. Djaton kea äwen tau manoto aughe idjä hapae mandawa aku katontoh.

14. Tapi perkara idjä toh ingakuku intu ikau, mahoroe djalan tä kea, idjä injewut olo toh baris papa, aku ka-

lotoh manempo Hatallan tato
hiangku, sambil pertjaja sa-
karä augh, awang tarasurat
huang Torat tuntang huang
surat karä nabi;

15. Intu Hatalla jaku harap
talo, idjä mahin ientai olo
toh kea, iä tä, dapit olo
matäi akan belom tinai, olo
tetek olo papa. — (Joh 5,28.)

16. Tagal perkara tä kea
aku madjar arepku, uka pang-
ingat atäiku magon bu-
djur intu Hatalla tuntang
olon.

17. Maka limbah arä njelo
aku buli, handak mandjuluk
sadakah akan utns ajungku,
tuntang handak maluput pa-
rapahku.

18. Sangkom tä olo sondau
aku, metoh aku imprasih
huang human Hatalla, tun-
tang djaton kutoh olo hetä,
djaton karidu; maka idjä
sondau aku iä tä isut olo
Jehudi bara Asia.

19. Æwen tä patut mana-
harep hetoh, mandawa aku,
djaka iä aton aughe mawi
aku.

20. Atawa käläh soho olo
toh kea hamauh, narai kasa-
langku djari sondaue intu
aku iriksa mantir basara ai?

21. Baja sabab augh idjä
tä, idjä injewutku, metoh
aku mendeng bentok olo tä,
koangku: tagal kamisik olo
matäi jaku ihukum keton
andau toh.

22. Amon Peliks djari ma-

hining aughe tä, tuntang iä
katawan buabuah perkaran
djalan tä, maka iä manjoho
olo tä mentai bewäi, koae:
Dapit, amon kamandan Li-
sias kantoh, tä aku mamutns
perkaran keton.

III. — 23. Maka iä ma-
njoho luitenan manonggo
Paulus, tuntang manjanang
iä, äla mangahaha idjä biti
kolae nguan talo acae, atawa
mananggoh iä.

24. Maka djaton tahi andaue
rahian Peliks manalih hetä
äwen hasawä Drnsila, sawae
tä olo Jehudi; palus iä ma-
njoho olo manduan Paulus,
tuntang iä mahining saritae
manahiu kapertjaja huang
Kristus.

25. Djadi, amon Paulus
hakotak masanan katetek,
kamantoh, tuntang hukum
idjä harian karäh, tä Peliks
paham kikähe, koae: Toh
buli bewäi ikau; dapit amon
aton hilaku, aku manjoho
ikau manalih tinai.

26. Maka iä harap kea,
Paulus karäh manenga rear
acae, uka iä malapas iä ; ta-
gal tä kindjap kea iä manjoho
iä manaharep, tuntang ha-
kotak dengae.

27. Maka amon hapus duä
njelo, Portius Pestus mang-
anti Peliks; tä basa Peliks
handak mampakilak atäi olo
Jehudi, maka iä mampelai
Paulus inutup.

BAGI 25.

I. Amon Paulus iriksa Pestus; iä blaku budjur intu kaisar. II. Radja Agripa nadja Pestus; iä nahuseng nahiseng augh Paulus. III. Andau idjä rahian Pestus manjoho Paulus manaharep iä.

I.—1. Maka amon Pestus djari sampai tanah pagangan ajue, palus limbah katelo iä hagoet bara Kaisarea akan Jerusalem.

2. Tä imam hai, tuntang olo idjä manaharep haris olo Jehudi, manaharep iä, mandawa Paulus, musok Pestus,

3. Sambil blaku asi intu iä mawi Paulus, uka iä manjoho Paulus akan Jerusalem; maka äwen djari manjoho olo miumpa iä, mangat mampatäi iä hong djalan.—(23,15.)

4. Maka tonibah Pestus, Paulus tä inonggo intu Kaisarea, tuntang bitie badjeleng karäh buli hetä.

5. Tapi soho belake keton, koae, idjä basewut, uka iä hagoet haiak akii, tä djaka aton kasalan olo tä, käläh äwen mandawa iä.

6. Djadi, limbah iä djari melai dengan olo tä djaton labih bara kalianja atawa kapulu andau, iä buli Kaisarea; palus andau idjä rahian iä mondok hundjun kerosi basara, haiak manjoho olo manduan Paulus.

7. Amon iä tä djari sampai, tä olo Jehudi, idjä djari dumah bara Jerusalem, idjä mendeng hetä, mandawa Paulus tagal arä perkara awang paham kapapae, tapi äwen djaton tau manoto dawae mawi iä;

8. Haiak Paulus tombah, koae: Djaton kasalangku dengan Torat olo Jehudi, djaton kea dengan human Hattala, djaton kea dengan kaisar.

9. Tapi basa Pestus radjin handak inanumon kakilak olo Jehudi, koae dengan Paulus: Hakon ikau bagoet akan Jerusalem, uka hetä jaku mariksa ikau tagal perkara toh?

10. Tombah Paulus: Jaku handak manaharep basaran kaisar, hetä äkaku patut iriksa. Olo Jehudi aku djaton djari manapae, kilau ikau kea katawan bewati.

11. Krana djaka aku djari mamapa olo, djaka aku djari mawi talo enen, sampai patut aku matäi, tä aku djaton bantüs matäi; tapi amon talo, idjä dawan olo dengangku, djaton toto, tä olo djaton tau manjaragh aku acae. Jaku blaku budjur intu kaisar.

12. Tä tombah Pestus, limbah iä batirok dengan karä inantir basara ai: Intu kaisar ikau djari blaku budjur, käläh kaisar kea akan inanggoem.

II. — 13. Maka djaton tahi andaue rahian radja Agripa tuntang Bernike madja Kai-sarea, handak manabi Pestus.

14. Djadi, amon iä djari melai hetä tahi andaue, Pestus manjarita perkaran Paulus akau radja, koae: Aton olo, idjä impelai Peliks huang sipir.

15. Maka anion aku sampai Jerusalem, kapala imiam tuntang karä bakas olo Jehudi manaharep aku tagal iä, blaku hukum acae.

16. Maka aku djari tom-bah augh äwen: djaton hadat olo Romani manjaragh olo impatäi, djaka dia iä, idjä indawa, djari hataharep helo dengan äwen idjä mandawa iä, uka iä batantepä djela hakotak.

17. Maka amon karä olo tä djari dumah haiak kantoh, aku djaton randjar, tapi paulus andau idjä rahian aku djari mondok hundjun karosi basara, manjoho olo magah iä manaharep.

18. Tapi amon äwen tä tadongarap, tä olo idjä mandawa djaton haliae manjewut buku, idjä tumon pelesku.

19. Baja äwen mandawa iä tagal augh korik agamae, tinai tagal olo anu, Jesus acae, idjä djari matäi, idjä, koan Paulus, aton belom.

20. Tapi basa aku djaton harati perkara kalotä, koeng-ku dengae, djaka iä hakon

lius akan Jerusalem, uka hetä iä iriksa tagal perkara tä.

21. Tapi basa Paulus handak ihaga akan kaputusan pangkahai tuan, tä aku djari manjoho olo manonggo iä, sampai aku tau manjoho iä manalih kaisar.

22. Maka koan Agripa deng-an Pestus: Aku inahin radjin mahining olo tä manjarita perkarae. Koae: Tau, djewu ikau mahining saritae.

III.—23. Maka andau tinai, amon Agripa äwen duä Bernike djari manalih, hapan karä kahaie, amon iä tuntang karä kamandan, tinai karä olo idjä mambatang intu lewu tä djari tamä huma basara, tä tumon prentah Pestus Paulus iagah olo manaharep.

24. Maka koan Pestus: O radja Agripa, tuntang keton handiai, idjä hetoh dengan ikäi, tä keton mitä iä; tagal iä tä olo Jehudi samandiae hong Jerusalem tuntang hetoh kea djari musok aku, tuntang mangkariak, koae: Djaton patut iä tä belom hindai.

25. Tapi basa aku harati, iä djaton djari mawi talo enen, sampai patut iä matäi, tinai basa iä kea blaku budjur intu pangkahai tuan, maka aku djari mamutus, handak manjoho iä akan hetä.

26. Toh, maka aku djaton katalawan talo batantu, idjä

tau injuratku akan tuan tagal iä; sabeb tä aku djari manjoho iä manaharep keton, idjä mambatang manaharep ikau, o radja Agripa, mangat limbah iä irksa, jaku katawan talo idjä patut injuratku.

27. Krana angatku humong bewäi gawi, djaka mampait olo imasong, tuntang djaton masuman karä bukun perkarae, idjä iä indawa olo.

BAGI 26.

I. Paulus manjarita arepo akan radja Agripa. II. Angat olo idjä mahining aughé tä.

I. — 1. Maka koan Agripa dengan Paulus: Toh tau ikau bakotak, manjarita perkaram. Tä Paulus mauggatang lengäe, manjarita perkarae, koe:

2. Jaku manggarä arepku batuah, o radja Agripa, basa aku akan mambudjur arepku intu ikau tagal talo bandiai, idjä aku indawa olo Jehudi;

3. Paham baream, basa aku katawan, ikau puna kasene karä hadat, karä perkaran agaman olo Jehudi. Tagal tä aku blaku intu ikau, kälöh bining aughku tuntang pandjang atäim.

4. Maka aimpin pambe-lomku, bara pesangku ta-

bela, olo Jehudi bandiai katawan, basa aku bara tam-parae djari hindjä atus ajung-ku iutu Jerusalem.

5. Bara bilih olo tä toto kasene aku, asal iä handak manjaksie bewäi, jaku tumon hadat baris agaman ita idjä karas haliac djari belom kilau olo parisi.

6. Maka toh aku indawa olo, basa aku harap djan-djin Hatalla, idjä djari incang-ae akan tato hiang ita;

7. Idjä tä kea iharap duawalas hamputan utus ita, handak manjampaie, awie sombajang handau hamalem; tagal kabarape tä, o radja Agripa, aku indawa olo Je-hudi.

8. Kilen? Angat adon keton, djaton buah olo pertjaja, Hatalla djari mambelom olo matäi?

9. Maka toto bibin aku mahin mado, patut aku malawan pahapaham aran Jesus, olo Nasaret tä. — (9,1.)

10. Tuntang aku djari malalus tä kea huang Jerusalém, arä olo brasih djari inutupku huang karä siper, basa aku djari mandino kwasa tä bara kapela imam; tinai amon olo tä impatäi, aku kea ompat pakat.

11. Huang karä sinagoge kindjap aku djari mangapähä olo tä, handak manaksa iä manjapa Jesus; tuntang basa aku sabak kagilangku mawi

olo tä, maka aku manggoang iä akan karä lewu tanah beken kea.

12. Maka amon aku tagal perkara tä hagoet akan Damaskus kea, mimbit kwasa tuntang prentah bara kapala imam,

13. Tä, bentok andau, kahum aku hong djalan, o radja, aku mitä talo blawa bara langit, idjä paham bara kalawa matanandau, manjabinir mangaliling aku tuntang olo idjä dengangku.

14. Djadi, amon ikäi handiai djari balongkang akan petak, tä aku mabining augh idjä hamauh dengangku, hapan basa Ibrani : Saul! Saul! buhen ikau mantam aku? bahali ikau makis salugi.

15. Maka koangku : äwe ikau, Tuhan? Koaee: jaku toh Jesus, idjä ingatahm.

16. Toh gatang arepm barapetak, mendeng, krana aku djari masanan arepku akam, uka aku manjoho ikau mabaga tuntang manjaksi talo idjä djari gitam, tuntang idjä karäh gitam hindai.

17. Aku handak maliwus ikau bara utus olo toh, tuntang bara karä olo kapir, idjä akan tä jaku manjoho ikau katontoh,

18. Uka ikau manarang matae, tuntang mindah iä bara kakaput akan kalawa, bara kwasan setan akan Hatalla,

nakara olo tä mandino ampun karä dosae tuntang panatau haiak olo handiai, idjä djari imprasih awi kapertjaja huang aku.

19. Tagal tä, o radja Agripa, aku djaton marisang dengan panggitangku idjä bara sorga tä;

20. Tapi solake akn djari masanan kahobah akan olo idjä hong Damaskus, tinai akan olo idjä hong Jerusalem, tuntang intu salepab tanah Judea, tinai akan olo kapir; aku djari mampudji olo tä, uka iä hobah palus mules arepe akan Hatalla, sambil malalus gawi awang patut akan kahobah.

21. Tagal tä maka olo Je-hudi djari manawan aku hnang hnman Hatalla, handak mampatäi aku.

22. Tapi awi Hatalla mawat aku, aku magon aton sampai andau toh, haiak masuman augh tä akan olo korik olo hai; tuntang aku djaton masuman talo beken, baja tumon pasuman karä nabi tuntang Moses,

23. Iä tä, Kristus akan buah kapäbä, tinai iä idjä panjolak akan belom bara olo matäi, tuntang masanan kalawa akan ntus ita, finai akan karä olo kapir.

II. — 24. Maka amon iä hamauh kalotä, hapan mam budjurarepe, tombah Pestus, hai aughe: Ikau njanjau, o

Paulus! kutoh kadjim tā mampanjanjau ikau!

25. Maka tombah iā: Aku djaton njanjau, o Pestus, idjā paham kwasa, malainkan aughku toto, tuntang bera riina.

26. Krana radja katawan karä talo tob, tagal tā uräh kea aku bakotak dengae; krana angatku, dialo idjā bara karä perkara tā basilim intu iā, krana talo tā djaton indjadian lakau serok.

27. O radja Agripa, aton ikau perljaja augh karä nabi? Tawangku, ikau perljaja.

28. Maka koan Agripa dengan Paulus: Korenga aku pahir awim mandjadi olo Kristen.

29. Tombah Paulus: Alo karenge alo dia, idjā aku, jaku blaku intu Hatalla, uka djaton ikau bewäi, tapi olo handiai kea idjā mahining aughku andau tob, mandjadi kalotoh kilau jaku, tapi äla buah pasong kilau aku toh.

30. Tā radja mendeng, baiak tamanggong tuntang Bernike, tinai olo beken, idjā mondok dengae.

31. Balalu äwen mindah handjulo, hatutor sama arcepe, kone: Olo toh djaton kasalae iā patut matäi, atawa buah pasong.

32. Maka koan Agripa dengan Pestus: Tau bewäi olo tob palus lapas, djaka iā

dia djari blaku bodjur intu kaisar.

BAGI 27.

I. Paulus barajar akan Roma. II. Kepiawinaan intu pulau Melite.

I.—1. Amon augh djari putus ikäi barajar akan Italia, tā Paulus tuntang isut parantaian beken injaragh akan luitenan, Julius arie, idjā marentah baris sardadu ain kaisar.

2. Maka ikäi djakat banaman olo Adramitene, basa ikäi handak mamirit Asia, manansaran karä lewu awang intu pasisire; palus ikäi batolak. Maka Aristarghos, olo Makedonia, idjā bara lewu Tesalonika, ompat ikäi.

3. Djadi, andau idjā rahanikian ikäi sampai Sidon; maka Julius tā bahalap dengan Paulus, iā manjoho iā madja karä kapatohe, uka äweu tā manjimpan akaetalo hapse.

4. Djadi, limbah ikäi bahrikas bara hetä, ikäi mabaliu Kiprus hila gantau, basa riwut malawan ikäi.

5. Limbah ikäi mahoroe tasik, idjā helat Kilikia dengan Pampilia, maka ikäi sampai Mira hong tanah Likiia.

6. Hetä luitenan sondau banama bara Aleksandria,

idjä barajar akan Italia; tä iä mindah ikäi akan kapal djetä.

7. Maka limbah ikäi barajar tahi andaue basusususur bewäi, tuntang bahali tau sampai tandipah Knidus, basa riwut malawan ikäi, tä ikäi barajar hila salatan Kreta, äka lewu Salmone.

8. Maka bahali ikäi mahalau hetä, palus ikäi balaboh intu kaleka, idja bagarä „palabuan bahalap”, tokep hetä lewu Lasea.

9. Djadi, basa musim handak hapus, tuntang djari bahaja barajar, basa wajah puasa djari halau, maka Paulus mampudji äwen tä,

10. Sambil hamauh dengae: O keton, gitangku parajar ita toh paham bahali tunlang rugi karäh, djaton karugin buat tuntang banama bewäi, tapi buah tahaseng ita kea.

11. Tapi luitenan harap augh garagan tuntang djurumudi bara augh Paulus.

12. Tinai basa kaleka tä djaton bahalap, mangat batadoh hetä musim sadingen, maka olo arä handak batolak bara hetä, mangkemä barajar mimes Poinike, palus batadoh hetä musim sadingen; djetä palabuan hong pulau Kreta, idjä hila baratdaja tuntang baratlaut.

13. Maka basa riwut rumbarumbai bara salatan, angat olo tä iä tau malalus kahan-

dake, balalu iä mungkar sauh, barajar masisir Kreta.

14. Tapi djaton tahi limbah tä barat paham mantakan banama, idjä Euroklidon aerae.

15. Djadi, basa banama tabis awie, djaton kabawa manusong riwut tä, maka ikäi bahantong, mampalhaiak dähes bewäi.

16. Maka ikäi kapian intu pulau korik, Klauda aerae, hetä mahin sanunoh ikäi tau manjingkap sampan.

17. Maka olo mandjidjit tä akan banama, tuntang hapan karä akal äwen mabarbat banama bara penda, tinai basa äwen nikähi banama tapanggong, buah bosong, maka iä manduroh rajar hai, palus bahantong kalotä.

18. Djadi, amon banamanikäi paham haliae intakan barat tä, maka andau tinai olo manganan belahe buate.

19. Limbah tä andau telo, bitin ikäi manganan karä suang banama.

20. Maka basa tahi andaue djaton mamala matanandau, djaton bintang, tuntang barat paham haliae magon mantakan ikäi, tä angat ikäi djaton tau belom hindai.

21. Djadi, amon djari tahi olo djaton kuman, tä Paulus wendeng bentok olo tä, koae: Buah bewäi, o keton, djaka keton djari manumon aughku, tuntang djaton djari batolak bara Kreta, mangat

ita mahakan karä bahaja tun-tang karä karugi toh.

22. Tapi toh tinai aku mam-pudji keton, käläh keton sanang bewäi, krana djaton idjä biti keton akan nibau, baja banama bewäi.

23. Krana alem toh malai-kat Hatalla, idjä inempoku, idjä injembahku, aton mendeng darab aku,

24. Koae: äla mikäh, Paulus, djaton tau dia ikau manaharep kaisar; toh, maka Hatalla djari manenga akam kea olo handiai, idjä ombar ikau barajar. — (23,11.)

25. Tagal tä, buah keton sanang bewäi, krana aku per-tjaja Hatalla, kilau aughe idjä insuman malaikat akangku, kakai kea karäh mandjadi.

26. Tapi ita akan kapiian intu pulau.

II. — 27. Maka amon djari sampai käpatwalas alem ikäi tabias hong tasik Adria, tä bentok alem angate kamäan karä anakbanama, petak tokep.

28. Maka amon iä malaboh tuga, tä iä sondau kandaleme duäpulu depä; limbah barajar miar isut äwen malaboh tuga tinai, tä iä sondau kan-daleme limäwalas depä.

29. Djadi, basa äwen mi-käh, banama karäh tantarang kareng, maka iä malaboh äpat sauh bara hila kamburin ba-nama, tuntang paham ma-negenang talo sawah.

30. Maka amon anakbanama handak babuhau bara bana-ma, tuntang muloh sampan akan tasik, mamunga arepe handak malaboh sauh bara haluan banama kea,

31. Koan Paulus dengan li-tenan tuntang dengan sarda-du: Djaka olo tä djaton me-lai huang banama, ita djaton tau belom.

32. Tä sardadu mapetes talin sampan, manggagare bewäi.

33. Limbah tä, amon la-ngit haru mahindang, Paulus mampudji olo bandiai tä, uka iä kuman, koae: Käpat-walas andau toh keton ma-njarenan djaton kuman, dja-ton kea talo kinan enen be-ken.

34. Tagal tä aku mampudji keton, buah keton kuman isut, uka keton brigas, tan mawat arep keton; krana idjä krambar balau keton mahin dia akan gagar bara takolok keton.

35. Limbah iä djari hamanh kalotä, iä manduan tepong, manarimakasih intu Hatalla hong baun olo bandiai, man-daraie, palus kumae.

36. Tä olo handiai sanang atäie, palus kuman kea.

37. Maka karä ikäi, idjä hong banama tä, duä ratus udju pulu djahawen biti.

38. Djadi, limbah olo tä uras besoh kuman, iä mam-pahian banama, manganan-

babatae lepalepah akan tasik.

39. Maka amon djari handau, olo djaton kasene tanah tä; tapi iä mitä telok idjä aton bara pasisir; maka angate, bahalap djaka iä tau manapanggong banama hetä.

40. Palus iä mungkar sauh, naughe banamae hapa koan tasik, tinai iä mengkak tandjut karä dajong, tuntang mambudjur raiar korik blaku riwut, palus mambidik sarä.

41. Maka amon iä sampai kaleka idjä hariak hasansila, iä manapanggong banama hetä; maka haluan banama balalu tapanggong segah, tapi kamburin banama pusit awi pukul riak.

42. Tä karä sardadu pakat, handak mainpatäi karä parantaian, belä idjä bitü sewu hanangoi palus babuhau.

43. Tapi luitenan tä handak mambelom Paulus, tagal tä iä mambalang kahandak äwen; iä manjoho olo idjä tau hanangoi sewu helo manalih sarä.

44. Tiwai awang beken injohoe manalih hetä, belahe hapan papan, belahe hapan bindak banama. Kalotä olo samandiai belomi, djakat petak.

BAGI 28.

I. Paulus hong Melite. II. Iä sampai Roma. III. Dnä njelo katabie iä manusinan aran Tuhan Jesus hetä.

1. — 1. Djadi, amon ikäi djari liwus bara bahaja, tä ikäi mabining aran pulau tä Melite.

2. Maka olo kapir idjä hetä paham kataun basarae dengan ikäi, krana limbah iä djari mantokan apui paham, iä manduan ikäi handai akan humae, sabab andau udjan tuntang sadingen.

3. Maka amon Paulus naraup pating kaju, sambil mina tä hong apui, aton blua lalidi awi lason apui, palus leket intu lengäe.

4. Maka amon olo tä mitä lalidi tä leket intu lengäe, koae sama arepe: Toto olo tä pamuno, Dike (*aran dewa*) djaton manjoho iä belom, alo iä djari liwus bara tasik.

5. Maka Paulus mambirik lalidi tä akan apui, tuntang djaton iä kapähä enen. — (*Mark.16,18.*)

6. Tapi olo tä mentai iä kembang atawa kapet. Tapi amon olo tä djari tahi mentiae, sambil mitä, iä djaton tjalaka enen, tä angat atäi olo tä hobah, haiak hamauh, Paulus tä Hatalla.

7. Maka darah kaleka tä kea aton huma tuntang tana

ain olo idjä mambetang hong pulau tä, Publius arae; iä tä miubit ikäi, tuntang badjoha manjarongan ikäi kateло andau.

8. Djadi, bapa Publius tä balongkang haban badarem tuntang kamising; maka Paulus mananggoh iä, tuntang limbah iä djari blaku doa, iä mandanan lengae hundjue, manipakäläh iä.

9. Limbah talo tä djari, maka karä olo beken kea, idjä haban, idjä hong pulau tä, manalih, blaku pakäläh intu iä.

10. Tuntang olo tä paham mabornmat ikäi; tinai amon ikäi handak batolak, iä manjukup karä talo katapos ikäi.

II. — 11. Maka limbah telo bulan ikäi batolak bara hetä, manumpang banama bara Aleksandria, idjä djari batadoh intu pulau tä musim sadingen, idjä mimbing Dioskuroi tä (*aran dewa*) indu katae.

12. Amon ikäi sampai Sirkusa, ikäi melai hetä kateло.

13. Bara hetä ikäi barajar masisir, palus ikäi sampai Regium; maka limbah idjä andau riwut dumah bara salatan, tä andau idjä rahian tinai ikäi sampai Puteoli.

14. Hetä ikäi sondau pahari, äwen tä blakn ikäi melai kudju; limbah tä ikäi bagoet akan Roma.

15. Maka bara hetä karä pahari, idjä djari mahining britao ikäi, manambang ikäi sampai pekan Apios, tuntang sampai Trefabern; amon Paulus mitä äwen tä, iä manarimakasih intu Hatalla, tuntang atäie balalu menteng.

III. — 16. Maka amon ikäi sampai Roma, Imitenan manjaragh parantaian tä akan tuan gindal; tapi Paulus injohoe melai brangai åta kahandake, haiak sardudo idjä biti, idjä manonggo iä.

17. Djadi, limbah kateло, Paulus manjoho olo mangahau karä kapalan olo Jehodi. Amon äwen tä djari hapumpong, koae dengan äwen: O keton, alo aku djaton djari mamapa utus ita, alawa hadat tato ita, mahim sku injaragh kea tuntang pasongku bara Jerusalem akan lengän olo Romani.

18. Amon olo tä djari mariksa aku, iä handak melapas aku, basa djaton kaslangku sampai impatäi.

19. Tapi basa olo Jehodi malawan, awi tä äwen hadjadjuan aku blaku budjur intu kaisar; tapi djaton adoe, kilau sku handak mandawatus ajungku.

20. Maka djetoh bukue, sku djari blaku keton manalih sku, uka sku tau mitä keton, haiak hakotak dengan keton; krana tagal kaha-

rap olo Israel aku imasong dengan rantai toh.

21. Maka koan olo tä de-ngae : Ikäi djaton djari mandino surat bara tanah Ju-dea , idjä masuman ikau , djaton kea pahari djari kantoh , idjä djari maujarita atawa masuman kapapan gawim.

22. Tapi ikäi radjin kea
mahining perkaram ; krana
idjä tahu baris olo idjä ko-
am tä, tawan ikäi, hapus
kalunen malawan olo tä.

23. Djadi, amon äwen tä djari manukas andaue akae, maka arä olo hapumpong hong äcae; tä iä manaraug tuntang manjaksi akan äwen karä perkaran karadjaan Hattalla, haiak manjarita akae karä perkaran Jesus, hapan Torat Moses tuntang surat karä nabi, bara handjewu sampai haleinäi.

24. Maka belahe olo tä pertjaja augb idjä insanae ; tapi belahe dia.

25. Maka amon olo tä ha-kalawan augh sama arepe, awen balalu hagoet haiak, sana Paulus manjewut augh idjä, koae: Buah haliae Rogh brasih djari hamauh badjam-ban nabi Jesaia mawi tato ita,

26. Koae: „Lius, talih utus
olo toh, haiak hamauh: ha-
pan pinding keton karäh
mahining, tapi djaton hara-
tie, bapan matä marenang
keton djaton kea akan mitä.
— (Jes.6,9.)

27. „Krana atäi utus olo
toh djari habalulang, bahali
ia mahining dengan pindinge,
matae ingambutepe:
belä ia mitä hapan matae,
mahiuing hapan pindinge,
harati hapan atäie, palus
hobah, niangat aku mampa-
käläh ia.”

28. Toh käläh keton katawan, salamat Hatalla djari impait akan olo kapir; olo tä kea karäh mindiminding manumon tä.

29. Limbah iä hamauh kälötä, maka olo Jehudi lepah hagoet, tuntang paham ha-suat sama arepe.

30. Maka Paulus melai hong Roma, huang kalekae kabuate, hapus duä njelo; iä manarima olo handiai, idja manalih iä.

51. Tinai iä masanan kardaan Hatalla , tuntang uräh mambrita Ewangelion Tuhan Jesus Kristus, maka olo dja-ton mangahaha iä.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO ROMANI.

BAGI 1.

Paulus manntor arepe tuntang manabi olo Romani; iä masanan adjare idjä membatang, iä tä: olo djaton tau te-tek intu baun Hatalla awi gawin ai, tapi awi kapertjaja bewai; krana olo kalunes bandiai djari undur bara Hatalla, tuntang mandjadi kapir, papa gawie.

---

1. Paulus, rewar Jesus Kristus, idjä djari ingabane mandjadi rasul, tontang imbarise, uka mambrita Ewangelion Hatalla;

2. Ewangelion tä, idjä bara horan djari indjandjie hadjamban karä nabie huang surat brasih,

3. Idjä masanan Anake, (idjä tumon isi djari lembut bara utus Dawid, — (2. Sam. 7,12.)

4. Idjä ingarinah dengan kwasa iä toto Anak Hatalla, awi Rogh brasih, idjä mamprasih olon, limbah iä djari belom bara olo matai,) iä tä, Jesus Kristus, Tuhan ita;

5. Awie tä ikäi djari mandino asi tuntang pangkat

rasul, uka ikäi manjoho sa-karä utus olo mamenda ka-pertjaja huang arae;

6. Tuntang keton kea baris olo tä, idjä djari irawäi Je-sus Kristus.

7. Surat toh akan olo han-diai huang Roma, idjä äka kataun Hatalla, akan olo brasih, idjä djari irawäi Ha-talla: käläh asi pahaik keton tuntaug kasanang bara Ha-talla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

8. Tamparae jaku manari-makasih intu Hatallangku ma-hapang Jesus Kristus tagal keton bandiai, basa kapertja-jan keton basewut hapus ka-lunen.

9. Krana Hatalla, idjä inempoku huang roghku, ma-lalus Ewangelion Anake, aton saksingku, aku magon ma-nahiru keton,

10. Tuntang haradjor hu-ang lakudoangku aku musok, ajaajau mikäh aku sampet madja keton tumon kahandak Hatalla.

11. Krana jaku haus mitä

keton, mangat aku tau mambagi akan keton djakisut pa-nengan Rogh, hapa mam-paabas keton;

12. Djetä, nakara aku haiak keton impangat awi kaper-tjaja, idjä sama imbing ita, keton tuntang aku.

13. Maka aku djaton maku hilim augh dengan keton, o pahari, kindjap aku djari mahimat madja keton, tapi sampai toh aku aroh hantä; mangat aku habua keton kea isut, kilau marak karä utus olo kapir beken.

14. Krana aku kilau butang dengan sakarä utus olo ka-pir, alo dengan olo pintar dengan olo humong.

15. Kalotä, idjä aku, aku pahias bewäi masuman Ewan-gelion akan keton kea, idjä melai hong Roma.

16. Krana aku djaton ma-hamen Ewangelion Kristus; krana Ewangelion tä kwasan Hatalla, indu salamat akan kakarä idjä pertjaja, solake akan olo Jehudi, tinai akan olo kapir.

17. Krana huang Ewangeli-on ingarinah katetek Hatalla, idjä lembut awi kapertjaja, palus haradjur hong kaper-tjaja, tumon augh surat: „Olo idjä tetek awi kaper-tjaja, iä karäh belom.” — (Habak.2,4.)

18. Krana kalait Hatalla ingarinah bara langit, mawi karä karajap tuntang kadar-

hakan olo, idjä mahambang katoto awi kadarhaka.

19. Basa dasar Hatalla idjä tau kasenan djari bakarinah akan olon, krana Hatalla djari mangarinah tä acae;

20. Krana ampie idjä puna djaton tau itä, iä tä kwasaë idjä katatahi tuntang puna Kahatallae, djetä gitan awi karä gawie bara katika kalunen djari indjadian, sam-pai olo djaton tau mambuku mampahalap arepe;

21. Toh, basa olo, alo iä kasene aton Hatalla, mahin djaton djari manara iä kilau Hatalla, tuntang djaton djari manarimakasih intu iä, tapi olo djari manggila arepe hu-ang karä pikire, tuntang atäie idjä paleng mandjadi kaput;

22. Awie mado arepe pin-tar, iä mandjadi gila,

23. Palus djari manganti kahain Hatalla, idjä djaton tau matäi, dengan hampa-tong idjä manamunan ampin olo kalunen idjä puna ngahus, tuntang burong, meto, tinai talo awang manjarantar:

24. Tagal tä kea Hatalla djari manjaragh iä akan ki-pen atäie, akan kandji, sam-pai iä mamapa berenge deng-an sama arepe;

25. Olo tä idjä djari manganti katoton Hatalla deng-an taudjaro, tuntang djari niahorumat haiak manempo talo tampae paham bara idjä

djari manampae, idjä patut inara sampai katatahi. Amen.

26. Tagal tä Hatalla djari manjaragh iä akan kipäe idjä matekiapi. Krana bawin olo tä kea djari manambalik gawi, idjä tumon puna dasar, mandjadi gawi idjä marusak dasar.

27. Kalotä kea hatuän olo tä djari terai masawä tumon dasar, mandjadi basep kipäe dengan sama arepe, sambil mangandji arepe, hatuä sama hatuä, tuntang djari mandino upah kakapire tumon kapatute, acae kabuate.

28. Tumon olo tä djaton paraba mangasene Hatalla, maka Hatalla kea djari manjaragh iä akan pikire idjä matekiapi, uka mawi talo awang djaton patut.

29. Olo tä sangkak karä ampin kasalan, kandji, kara-jap, kakoho, kadarhaka, kontep kahiri, puno, kalait, ti-pu, kakaras;

30. Iä olo idjä pangasingen kolae, pangotok, basingi Hatalla, panjapa, badjoho, baletjak, bakalilit, parisang dengan indu bapae,

31. Olo paleng, pangarintar, kianat, idjä bisi atäie, tulas.

32. Olo tä, alo iä katawan hukum Hatalla, olo kalotä gawie patut matäi, maka iä djaton mawi talo tä bewäi, tapi iä mangilak kea olo, idjä mawi talo kalotä.

BAGI 2.

Olo Jehudi kea, alo Torat tuntang djandja Hatalla djari inenga acae, maka sama tiwas kea kilau olo kapir, krana Hatalla djaton manjoho olo katawan prentahé bewäi, tapi manumon tä kea.

1. Tagal tä, djaton tau ikau mampahalap arepm, o olo kalunen, brangai alo äwe-äwe idjä manjalan olo be-ken. Krana hong perkara idjä hapam manjalan olo be-ken, hetä kea ikau mahukum arepm. Krana ikau, idjä manjalan olo, mabin sama kea gawim.

2. Maka ita katawan, hu-kum Hatalla tumon kabudjur buah karä olo, idjä mawi talo kalotä.

3. Tapi, o olo, idjä ma-njalan äwen awang mawi talo kalotä, tuntang ikau sama mawi tä kea, aton ikau mado, ikau tau mahakan hukum Hatalla?

4. Atawa aton ikau bala-nganjan kutoh asi, kapan-djang atäie tuntang kalemoe? djaton ikau katawan, asin Hatalla handak mimbit ikau hobah?

5. Tapi awi katekangm tuntang kabantus atäim ikau mangutoh akam kalait ma-nantai andau kalait tä, metoh hukum Hatalla idjä bu-djur karäh ingarinah,

6. Idjä karäh mamaläh ge-nep biti tumon gawie;

7. Pambelom idjä katatahi akan olo tä, idjä baketep huang gawi bahalap manggau kahai, horumat, tuntang talo idjä djaton tau rusak;

8. Tapi akan olo parisang, idjä djaton manumon katoto, tapi manumon kapapa, akae karäh inengae kalait tuntang kasangit;

9. Kadjakä tuntang kikäh akan salumpok karä olo idjä mawi kapapa, solake akan olo Jehudi, tinai akan olo kapir kea;

10. Tapi kahai, horumat tuntang kasanang akan karä idjä mawi kahalap, solake akan olo Jehudi, tinai akan olo kapir.

11. Krana Hatalla djaton mintih ampin olo.

12. Krana olo idjä djaton bara Torat, tuntang djari badosa, äwen kea karäh banna, alo dia tumon augh Torat; tapi olo idjä bara Torat, tuntang badosa, äwen tä karäh buah hukum tumon augh Torat.

13. Krana djaton awie manining Torat olo tetek intu baun Hatalla, tapi olo idjä manumon Torat karäh inggarä tetek.

14. Krana amon olo kapir, idjä djaton tawan Torat, awi dasare kea manumon augh Torat, tumon tä äwen idjä djaton tawan Torat, mahin mandjadi Torat akae kea.

15. Awi tä tarang iä ma-

nantu, prentah Torat tä djari injurat huang atäie, basa pangingat atäie kea manjaksi perkara tä akae, tinai karä pikire hakalawan huang arepe, atawa manjala atawa mambudjur arepe,

16. Manantai andau tä, amon Hatalla karäh mariksa mahukum talo basilim huang olo, awi Jesus Kristus, tuman Ewangelion ajungku.

17. Maka toh, ikau idjä bagarä olo Jehudi, tuntang manjewut arepm harap Torat, tinai ikau mampatara arepm sabab Hatalla;

18. Ikau katawan kahandake, tuntang basa ikau djari mangadji Torat, maka ikau tau mariksa talo idjä toto patut;

19. Kamäam, akin ikau idjä indu magah olo babutä, ikau akan kalawa olo idjä huang kakaput;

20. Ikau indu madjar olo paleng, tuntang indu murok olo humong, basa ikau mimbang sonton kapintar tuntang katoto huang Torat.

21. Toh maka ikau, idjä madjar olo beken, ikau mabin djaton madjar arepm! Ikau masanan, äla manakau, ikau mabin manakau!

22. Ikau mangabana olo habandong, ikau mahin habandong! Ikau mangabelä dewa, ikau mahin marampas talo ain Hatalla!

23. Ikau badjobo sabab Torat, tapi ikau manawah Ha-

talla awim malangkah Torat!

24. „Krana tagal keton aran Hatalla imapa intu olo kapir,” tumon augh surat. — (Esegh.36,20.23.)

25. Krana sunat tä baguna bewäi, amon ikau manumon Torat; tapi djaka ikau malangkah Torat, tä sunatm sama kilau kulop.

26. Toh, amon olo idjä djaton injunat mahaga prentah Torat, alo iä kapir, djaton iä karäh itong Hatalla kilau djari injunat?

27. Kakai idjä puna kapir, tapi malalus Torat, karäh manipan ikau, idjä mimbing hurup Torat tuntang hadat sunat, hajak malangkah Torat tä.

28. Krana iä djaton Jehudi toto, idjä Jehudi ruare bewäi, djaton kea djetä sunat toto, idjä ruare intu isi:

29. Tapi iä tä toto olo Jehudi, idjä huange kalotä; tuntang sunat atäi, idjä huang rogh, djaton tumon hurup bewäi, djetä sunat toto; maka horumat olo kalotä djaton bara olon, tapi bara Hatalla.

BAGI 3.

Torat djaton tan manjalamat olon, malainkan Torat puna mahukum bewäi; tapi awi kapertaja huang Jesus Kristus olo toto tetek intu baun Hatalla.

1. Toh, narai kea ontong olo Jehudi? atawa narai guna sunat tä?

~ ~ ~ ~ ~
ROM. 2. 3.

2. Paham kea ontong olo tä. Krana idjä mambatang, akae djari inenga karä augh Hatalla. — (Masn.147,19.20.)

3. Krana kilen? Alo belahe äwen tä djaton pertjaja, tau kea karajape mangarak katoton Hatalla?

4. Kweäkae! Malainkan Hatalla toto budjur, tapi karä olo kalunen uras panandjaro; tumon augh surat: „Nakara ikau tetek huang karä aughm, tuntang budjur hong karä hukum ajum.” — (Masn. 51,8.)

5. Tapi amon kaderhakan ita mampahai katetek Hatalla, kilen augh ita dengae? Djaton Hatalla sala, basa iä blait sabab tä? (Aughkn toh tumon angat olon.)

6. Asenge! Djaka kalotä, kilen Hatalla tau mariska mamalah salepah kalunen?

7. Maka amon katoton Hatalla impahai indu horumate awi tandjarongku, kilen jaku indu buah hukum hindai, kilau olo badosa?

8. Djaton buah ita mawi talo papa, mangat lembut talo bahalap? — Kilau augh olo belahe mamapa ita, manjewut ita pudji hamauh kalotä. Hukum olo kalotä buah bewäi.

9. Toh kilen? narai kabiien ita bara olo beken? Djaton haliae; krana ikäi djari manarang duädü, olo Je-

hudi tuntang olo kapir, uras penda dosa.

10. Kilau djari tarasurat : „Djaton aton idjä tetek, idjä mahin dia. — (*Masm.14,3; — 53,4.*)

11. „Djaton aton idjä pintar, djaton idjä manggau Hatalla.

12. „Olo handiai djari undur, uras iä kilau babasi ; djaton aton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia.

13. „Balengkong olo kilau kubur manantai ; djelae ha-pae manipu; katadan handipä hong totoke. — (*Masm.5,10; — 140,4.*)

14. „Njamae kontep sapa tuntang kapait aughe. — (*Masm.10,7.*)

15. „Paie balias indu manusuh daha. — (*Jes.59,7.— Sew. Sal.1,16.*)

16. „Karusak tuntang tjala-ka bewäi huang djalaе.

17. „Tapi djalan kasanang djaton iä kasenäe.

18. „Kikäh dengan Hatalla djaton intu baue.”

19. Toh ita katawan , karä augh idjä insan an Torat, djetä insan an akan olo idjä penda Torat ; nakara genep njamä iangop, tuntang sale-pah kalunen tiwas dengan Hatalla.

20. Tagal tä, awi gawin Torat kakarä isi djaton tau tetek intu baun Hatalla; krana Torat manarang dosa bewäi.

21. Tapi toh, beken bara

Torat katetek Hatalla djari ingarinah, idjä injaksi Torat kea tuntang karä nabi;

22. Iä tä katetek Hatalla idjä lembut awi kapertjaja huang Jesus Kristus , idjä akan olo handiai, tuntang sampai olo handiai idjä pertjaja. Krana djaton kabekäe huang perkara toh.

23. Krana olo handiai uras badosa , tuntang djari nihau kahain Hatalla;

24. Tinai inenga bewäi iä inampa tetek awi asin Hatalla , awi kaliwus , idjä ilalus Kristus Jesus ; — (*Epes. 2,8.*)

25. Idjä djari imprahan Hatalla indu padadusanasi akan karä olo idjä pertjaja huang dahae, uka awi tä iä mangarinah kateteke, basa iä djari mampun karä dosa , idjä djari iawi helo, metoh kapandjang atäi Hatalla ; — (*3.Mos.16,5.*)

26. Tinai nakara iä mangarinah kateteke intu katika toh , basa iä tetek , tuntang manampa mandjadi tetek karä olo tä , idjä pertjaja huang Jesus.

27. Kwe toh kataram ? Le-pah djari nihau. Aw i hadat djalan idjä kwe ? awi hadat djalan gawin olo ? Dia, tapi awi hadat djalan kaper-tjaja.

28. Tumon tä ikäi mamutus, olo inampa mandjadi tetek awi kapertjaja bewäi ,

dia djaka awi gawin Torat.
— (*Gal.2, 16.*)

29. Aton Hatalla Hatallan
olo Jehudi bewäi ? djaton
Hatallan olo kapir kea ? To-
to, Hatallan olo kapir kea.

30. Basa Hatalla terah Idjä,
idjä manampa mandjadi tetek
elo idjä injunat tä huang
kapertjaja, tuntang olo idjä
kulop awi kapertjaja.

31. Toh kilen, aton ikäi ma-
nagarak Torat awi kapertjaja ?
Asenge ! ikäi mandähen To-
rat haream.

BAGI 4.

Olo horan kea, kilau Abraham tuntang
Dawid, djari tetek awi kapertjaja; da-
sar kapertjaja inarang.

1. Maka kilen koan ita,
narai Abraham, bapa ita,
djari mandino tumon isi ?

2. Krana amon Abraham
djari tetek awi gawie, tä iä
bara horumati kea, tapi dja-
ton intu Hatalla.

3. Krana kilen augh surat ?
„Abraham pertjaja huang Ha-
talla, djetä djari itong akae
indu kateteke.” — (*1.Mos.*
15,6.)

4. Maka akan olo bagawi
upah djaton itong tumon asi,
tapi tumon kapatute.

5. Tapi akan olo, idjä dja-
ton harap gawie, malainkan
harap iä, idjä manampa olo

badosa mandjadi tetek, akae
tä kapertjaja itong indu ka-
teteke.

6. Kilau Dawid kea mang-
garä olo tä salamat, idjä ruar
bara gawie djari itong Ha-
talla tetek ;

7. Koae : „Salamat iä, idjä
djari iampun karä kadarha-
kae, tuntang karä dosae djan
inutup.” — (*Masm.32, 1.*)

8. „Salamat olo tä, idjä do-
sae djaton haliae itong Tu-
han.”

9. Toh salamat tä, kilen,
djetä akan olo idjä injunat
bewäi, atawa akan olo kulop
kea ? Krana koan ikäi nab,
kapertjaja djari itong akan
Abraham indu kateteke.

10. Toh, kilen djetä djari
itong akae ? djari iä injunat,
atawa katika iä hindai inju-
nat ? Djaton iä djari injunat,
tapi katika iä hindai injunat.

11. Maka katae, sunat tä,
iä djari mandino indu ljetjak
katetek idjä awi kapertjaja,
idjä djari itong akae, metoh
iä hindai injunat; nakara iä
akan bapa olo handiae idjä
pertjaja tuntang djaton inju-
nat, uka katetek djetä itong
akan olo tä kea. — (*1.Mos.*
17, 10.)

12. Tinai nakara iä akan
bapa olo idjä hasunat kea,
iä tä, akan bapa karä olo
tä, idjä djaton baja hasunat
bewäi, tapi idjä manandjong
kea mahoroe awanpaia ka-
pertjajan Abraham, bapa ita,

idjä hong iä, metoh iä hindai injunat.

13. Krana djaton awi Torat djandji djari inenga akan Abraham, tuntang akan salepah panakae, äwen akan hapanatau kalunen, tapi awi katetek idjä awi kapertjaja.

14. Krana djaka awi Torat olo indu anak, mandino pannatau, tä kapertjaja haiang, tuntang djandji bakarak.

15. Krana Torat mainpalемbut kalait, krana djaka Torat djaton, tä kalangkah djaton kea.

16. Tagal tä, awi kapertjaja olo mandjadi anak, nakra djetä awi asi, uka djan-dji tä etter akan salepah panakae tä, djaton akan olo tä bewäi, idjä mimbing Torat, tapi akan karä olo tä kea, idjä sama kapertjaja dengan Abraham, idjä puna bapa ita handiai,

17. (Tumon augh surat: „Aku djari mangkat ikau akan bapa arä utus olo,”) intu baun Hatalla, idjä äka kaharape, idjä mambelom olo matäi, tuntang mangahau talo idjä djaton, kilau djetä aton. — (1.Mos.17,5.)

18. Tuntang alo djaton am-pin talo harape, mahin tuntang kaharape iä djari pertjaja kea, iä toto karäh akan bapa arä utus olo, tumon augh, idjä djari inutor acae: „Kalotä panakam karäh.” — (1.Mos.15,5.)

19. Tuntang iä djaton balemo huang kapertjaja, djaton iä manahiu berenge, idjä mangarowä, basa umure djari tokep saratus njelo, djaton kea iä mitä bereng Sarah, idjä mangarowä kea,

20. Tuntang djaton iä bem-bang atäie tahu djandjin Hatalla, sampai djaton pertjaja, tapi iä abas huang kapertjaja, sambil mahorumat Hatalla;

21. Tuntang iä batantu halai huang atäie, talo idjä djari indjandji Hatalla, toto iä kwasa malalus tä kea.

22. Tagal tä kea djelä djari itong acae indu katetek. — (1.Mos.15,6.)

23. Tapi sarita tä djaton djari injurat tagal iä bewäi, basa djetä djari itong acae,

24. Malainkan tagal ita kea, basa akan ita kea djetä karäh itong, djaka ita pertjaja huang iä, idjä djari mambelom Jesus, Tuhan ita, bara olo matäi,

25. Idjä djari injaragh tagal dosan ita, tuntang djari imbelom tinai indu katetek ita.

BAGI 5.

Bua katetek idjä awi kapertjaja. Dosan Adam tä kwasa, tapi katetek Tuhan Jesus paham kwasa haream.

1. Maka ita, idjä djari tetek awi kapertjaja, haka-

buah dengan Hatalla, awi Tnban ita, Jesns Kristus. — (*Joh.16,33.*)

2. Awie kea ita hong kaperijaja tau sasar tamä asi toh, idjä djari äka ita, tuntang ita taratara sabab harap kahain Hatalla.

3. Tapi djaton tikas djetä bewäi, malainkan ita taratara toh kea huang karä kadjakä, basa ita katawan, kadjakä tä mampalembut kaketep;

4. Tinai kaketep tä mampalembut ketter, tinai kaetter mampalembut kaharap.

5. Maka kabarap tä djaton manenga mahamen. Krana sintan Hatalla djari inusuh huang atäi ita awi Rogh brasib, idjä djari inenga akan ita.

6. Krana Kristus, katika ita magon baperes dosa, djari matäi gantin olo darbaka, intu katika idjä inukas.

7. Toh maka sanunoh bewäi idjä handak matäi gantin olo tetek; amon gantin olo badjoha mikäh aton olo petah matäi.

8. Tagal tä Hatalla manara sintae idjä akan ita, basa kabum ita magon badosa, Kristus djari matäi gantin ita. — (*Joh.3,16.*)

9. Toh maka paham baream ita karäh iliwuse bara hukum, limbah ita toh djari tetek awi dahae.

10. Krana amon ita djari

injapan dengan Hatalla awi pampatäi Anake, sangkom ita musohe, paham baream ita karäh injalamat awi pambelome, basa ita toh djari injapan dengae.

11. Tnntang djaton tikas djetä bewäi, tapi ita taratara kea huang Hatalla mahapang Tuhan ita Jesus Kristus, idjä awie ita djari injapan toh.

12. Tagal tä, awi olo Idjä dosa djari tamä kalunen, palus dosa tä manamäan pampatäi; kalotä pampatäi balalu akan olo bandiai, basa iä handiai djari tamput badosa.

13. Krana sampai katika Torat inenga dosa aton kea huang kalunen; tapi dosa djaton itong, djaka djaton prentah.

14. Tapi pampatäi djari kwasa kea bara Adam sampai Moses, mawi karä olo tä kea, idjä djaton djari badosa awie malangkah prentah sama kilau Adam; Adam tä manamunian iä, idjä akan indu dumah.

15. Tapi panengan asi tä beken haliae, djaton kilau dosa. Krana amon awi dosan olo Idjä tä olo arä djari matäi: paham baream asin Hatalla, tuntang panengan asie djari djowong akan olo arä awi asin olo Idjä tä tinai, Jesus Kristus tä.

16. Tuntang djaton kilau hukum, idjä lembut awi olo Idjä tä, idjä djari badosa,

beken haliae panengan asi. Krana hukum tä djari lembut sabab dosa Idjä tä akan kabanasa, tapi panengan asi maliwus bara arä dosa akan katetek.

17. Krana amon tagal kalangkah olo Idjä tä pampatäi djari marentah sabab olo Idjä tä: paham haream karä olo tä, idjä djari mandino kutoh asi tuntang panengae, katetek, karäh marentah huang pambelom awi olo Idjä tä tinai, djetä awi Jesus Kristus.

18. Tagal tä, kilau awi kalangkah Idjä tä olo handiai buah kabanasa: kalotä kea awi katetek Idjä tä tinai katetek, batang pambelom tä, djari sampai olo handiai.

19. Krana sama kilau awi karisang olo Idjä tä olo arä uras tamput badosa: kalotä kea awi katurut olo Idjä tä tinai olo arä indjadian tetek.

20. Maka Torat djari manjelat pandähan, uka mama ham dosa. Tapi amon dosa tä paham, asi paham haream bindai;

21. Nakara, kilau dosa djari marentah akan pampatäi, kalotä kea asi marentah awi katetek akan pambelom idjä katatahi, awi Jesus Kristus, Tuban ita.

BAGI 6.

Olo idjä indjadien tetek sindä, djaladja lan brasih kea, basa iä leket intu Jesus.

1. Toh, kilen koan ita? Buah ita magon badosa bewäi, mangat asi paham haream bindai?

2. Kwäka! Ita idjä djari matäi akan dosa, kilen ita tau belom huang tä tinai?

3. Atawa djaton keton kawan, kakarä ita, idjä djari impandoi huang Kristus Jesus, maka ita djari impandoi huang pampatäie?

4. Awì pampandoi brasih ita djari ingubur haiak dengae huang pampatäi, uka kilau Kristus djari imbelom bara olo matäi akan kahain Bapa, kalotä ita kea akan manandjong huang pambelom idjä taheta.

5. Krana amon ita djari irapet dengae mandjadi sama dengan pampatäie, maka kalotä kea ita sama dengan pambelome.

6. Krana ita kawan, atäi ita idjä usang tä djari injam-palaki haiak dengae, nakara bitin dosa impalomos, uka äla ita manempo dosa tä bindai.

7. Krana idjä djari matäi, iä lapas bara dosae.

8. Maka amon ita djari matäi hong Kristus, ita per-

tjaja, ita karäh belom kea hong iä.

9. Tuntang ita katawan, Kristus, limbah iä djari belom bara olo matäi, djaton matäi tinai; pampatäi djaton bara kwasa hindai dengae.

10. Krana idjä iä matäi, iä matäi sindä tagal dosa, tapi toh idjä iä belom, belom akan Hatalla.

11. Kalotä buah angat keton kea, keton toto matäi akan dosa, tapi belom akan Hatalla huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

12. Tagal tä, äla keton manjoho dosa marentah huang bereng keton, idjä bagin matäi tä, sampai keton manumon kipäe.

13. Äla kea manenga ramonbereng keton akan dosa indu ganggamae, malalus kадархака, tapi tengah arep keton akan Hatalla, kilau olo idjä djari imbelom bara olo matäi, tuntang ramonbereng keton tengah akan Hatalla, indu ganggaman katetek.

14. Krana dosa djaton tau marentah keton, basa keton djaton penda Torat, tapi penda asi.

15. Maka kilen toh? Buah ita magon badosa, basa ita djaton penda Torat, tapi penda asi? Äla haliae!

16. Djaton keton katawan, amon keton mampatempo arep keton indu rewar, tan-tai akan mamenda, tä keton

toto rewar ajue, idjä imenda keton kahandake, atawa keton rewar dosa akan pampatäi, atawa rewar katurut akan katetek? — (2.Mos.21,5.)

17. Tapi tarimakasih intu Hatalla, basa keton bhin toto djipen dosa, tapi toh hapan toto atai keton manumon snton adjar, idjä akan tä keton djari injaragh.

18. Krana keton djari bebas bara dosa, palus mandjadi rewar katetek.

19. Tumon kaharatin olo aku hakotak, tagal kabantus isin keton: krana kilau keton djari manjaragh ramonbereng keton indu djipen kaudji, tuntang djipen kadarhaka hatantilap kadarhaka: kalotä katontoh saragh ramonbereng keton indu rewar katetek akan karasib.

20. Krana katika keton magon djipen dosa, maka keton lapas bara katetek.

21. Toh, narai pangulih keton katika tä, awi karä talo gawi, idjä ihamen keton katontoh? Krana kadjarian gawi tä pampatäi.

22. Tapi katontoh, limbah keton empas bara dosa, tuntang manempo Hatalla, toh keton aton bara pangulih, iä tä, mandjadi brasih; maka kadjariae pambelom idjä katatahi.

23. Krana upah tengan dosa, djetä pampatäi; tapi panengan asin Hatalla, djetä pam-

belom idjä katatahi, huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

BAGI 7.

Olo idjä djari tetek awi kapertjaja empas bara Torat; tapi iä magon akan bakanan dengan dosae.

1. Atawa djaton keton katawan, o pahari, (krana jaku hakotak dengan äwen, idjä harati Torat,) Torat tä bara kwasa intu olo katahie belom?

2. Krana olo bawi, idjä penda banae, injaragh awi Torat akan baae katahie belom; tapi amon banae matäi, tä iä empas bara prentah banae djetä.

3. Tagal tä, katahin banae belom, maka olo bawi tä inggarä habandong, djaka iä babaoä beken; tapi djaka banae djari matäi, tä iä empas bara prentah tä, sampai iä djaton inggarä habandong, amon iä babanä beken.

4. Kalotä, o paharingku, keton kea djari impatäi bara Torat awi bereng Kristus, nakara keton mindah akan beken, akan idjä djari belom bara olo matäi tä, uka ita mamua akan Hatalla.

5. Krana katahin ita magon huang isi, maka karä kipen dosa, idjä lembut awi Torat, bara kwasa huang karä ra-

monbereng ita, uka mamua akan pampatäi.

6. Tapi toh ita djari matäi bara Torat, tuntang djari empas bara Torat tä, idjä djari mimbing ita bihin: sampai toh ita manempo Hatalla huang dasar taheta ain Rogh tä, djaton huang dasar hurup idjä usang.

7. Maka kilen koan ita toh? Torat tä dosa? Kwäkae! Tapi aku djaton kasene dosa, djaka dia awi Torat; krana aku djaton kasene karä kipen tä sala, djaka dia aton augh Torat: „Ela ikau mepen.”

8. Tä, maka dosa manjingkap buku, tuntang awi prentah tä iä mampalembut huang aku karä ampin kipen; krana djaka djaton Torat, tä dosa kilau matäi.

9. Krana bihin aku belom, lapas bara Torat; tapi sana prentah tä sampai, tä dosa palus belom, tapi jaku matäi.

10. Djadi, prentah idjä djarri inenga akangku indu pambelomku, djetä maandjadian pampatäi akangku. — (3. Mos.18,5.)

11. Krana dosa djari manjingkap buku, palus awi prentah mampalajang aku, tuntang mampatäi aku hapan djetä.

12. Kalotä maka Torat tä toto brasih, prentah tä brasih, tetek, bahalap

13. Tapi kileu, tau talo

bahalap mandjadi pampatäi akangku? Kwaka! Tapi dosa, nakara bakarinah iä toto dosa, djari mandjadian akangku pampatäi awi talo bahalap tä, nakara dosa tä tarang haliai awi prentah tä.

14. Krana ita katawan, Torat puna tumon dasar Rogh, tapi jaku tumon dasar isi, indjual penda dosa.

15. Krana aku djaton kasene talo gawingku; krana aku djatonmawi talo tintun kahandakku, tapi talo idjä injingiku, älah djetä kea iawiku.

16. Tapi djaka aku mawi talo, idjä djaton tintun kahandakku, tä maka aku sarroroi bewäi dengan Torat, mangaku djetä toto bahalap.

17. Tä, djaton aku hindai, idjä mawi talo tä, tapi dosa, idjä melai huang aku.

18. Krana aku katawan, huang aku, iä tä huang isingku, puna djaton talo bahalap; krana kahandak tä aton intu aku, tapi malalus talo bahalap tä, djetä djaton olihku. — (1.Mos. 6,5; — 8,21.)

19. Krana kahalap tä, idjä tintun kahandakku, djaton aku mawie, tapi talo papa, idjä djaton kahandakku, djetä iawiku.

20. Tapi amon aku mawi talo, awang dia tintun kahandakku, tä dia djaka aku idjä mawie, tapi dosa idjä huang aku.

21. Kalotä aku mangkemä prentah djetoh huang aku, amon aku handak mawi talo bahalap, tä maka kapapa leket hong aku. — (Masm.51,7.)

22. Krana tumon dasar huangku aku mangilak Torat Hatalla.

23. Tapi aku mangkemä prentah beken huang ramonberengku, idjä hakalawan dengan prentah huangku, palus manamput aku tawanan akan prentah dosa, idjä hong ramonberengku.

24. Kajah aku, olo tjalaka! äwe akan maliwus aku bara bereng idjä baka matäi toh?

25. Jaku manarimakasih in-tu Hatalla mahapang Jesus Kristus, Tuhan ita! Tumon tä bitingku toto manempo Torat Hatalla; tapi awi isingku aku manempo prentah dosa.

BAGI 8.

Huang Jesus ita lapas bara hakum, ita mandjadi anak Hatalla, tuntang ita karah mandino kahsi.

1. Tagal tä, djaton bu-kum hindai akan olo tä, idjä aton huang Kristus Jesus, idjä djaton manandjong tumon isi, tapi tumon Rogh.

2. Krana prentah Rogh pambelom huang Kristus Jesus djari maliwus aku bara prentah dosa tuntang pampatäi.

3. Krana talo awang djaton tau iawi Torat, basa djetä impalemo awi isi, maka Hatalla djari mawi tä, awie djari manjoho Anake manduan ampin isi idjä badosa, djetä tagal dosa, palus iä djari mahukum dosa huang isie ;

4. Nakara katetek Torat tulus huang ita, idjä djaton manandjong tumon isi, tapi tumon Rogh.

5. Krana olo idjä tumon isi dasare, iä mangenang perkaran isi; tapi olo idjä tumon Rogh, iä mangenang perkaran Rogh.

6. Maka amon mangenang tumon isi, djetä pampatäi; tapi amon mangenang tumon Rogh, djetä paambelom tunjang kasanang.

7. Krana dasar isi tä kamusoh dengan Hatalla; krana djetä djaton mamenda Torat Hatalla, puna djaton kea tau mamendae.

8. Tä, äwen idjä huang isi, djaton tau inglik Hatalla.

9. Maka keton djaton huang isi, tapi huang Rogh, asal Rogh Hatalla toto melai huang keton. Tapi olo idjä djaton djari mandino Rogh Kristus, iä djaton baris ajue.

10. Maka amon Kristus aton huang keton, tä toto bereng keton akan matäi tagal dosa, tapi rogh belom awi katetek.

11. Maka amon Rogh ain idjä djari mambelom Jesus

bara olo matäi melai huang keton, tä toto iä, idjä djari mambelom Kristus bara olo matäi, karäh mambelom bereng keton kea, idjä puna indu matäi, basa Rogh ajue melai huang keton.

12. Tagal tä, o pahari, ita djaton magon djipen isi, sampai ita patut belom tumon isi. — (6,17.18.)

13. Krana amon keton belom tumon isi, djaton tau dia keton matäi; tapi amon keton awi Rogh mampatäi gawin isi, tä keton karäh belom.

14. Krana olo idjä irentah Rogh Hatalla, djetä anak Hatalla.

15. Krana keton djaton djari mandino rogh djipen, sampai keton magon indu mikäh, tapi keton djari mandino rogh anak, hapan tä ita mantehau: Abba, o Apang !

16. Rogh tä kea manjaksi akan rogh ita, ita toto anak Hatalla.

17. Maka amon ita djari anake, tä ita akan mandino panatau kea, panatau Hatalla, baiak dengan Kristus, asal ita toh mananggong kapähä haiak dengae, mangat ita im-pahai haiak iä kea dapit.

18. Krana aku batantu kawawan, karä kapähä katika mindjam toh djaton aran talo, amon inanding dengan kahai tä, idjä karäh ingarinah inenga akan ita.

19. Krana karä talo tampa tuntang kapähä mangenang karä anak Hatalla mandjadi bakarinah.

20. Krana karä talo tampa tä djari injaragh penda kahaiang, djaton tantai ahate, tapi tagal iä, idjä djari mnjaragh tä.

21. Krana djetä injaragh tuntang kabarape, krana karä talo tampa tä kea karäh mardeka tinai, terai iä djipen kabanasa, iä karäh omba kamardeka kahain karä anak Hatalla.

22. Krana ita katawan, karä talo tampa tä uras munguh tuntang kilau bumi handak luas sampai katontoh.

23. Tapi djaton talo djetä bewäi, malainkan ita kea, idjä djari mandino parut Rogh, ita mahin munguh kea huang atai ita, sambil mangenang ita batantu iangkat indu anak, iä tä, mendäh kaliwus bereng ita.

24. Krana ita salamat huang kaharap; tapi kaharap idjä mamala, djetä djaton kaharap hindai; krana talo idjä aton, kilen tau harap tä tinai?

25. Tapi amon ita harap talo, idjä hindai gitan ita, maka ita mendäh tä dengan kaketep.

26. Kalotä kea tinai Rogh mawat kalemon ita. Krana ita djaton katawan, narai kapatut lakun ita, tapi Rogh tä

kea mondohop ita blaku, hapan kamunguh awang djaton tarasanan.

27. Tapi idjä mariksa karä atai olo, iä katawan, narai kabandak Rogh tä; krana iä blaku akan olo brasih tumon kakilak Hatalla.

28. Maka ita katawan, akan idjä sintia Hatalla, talo handai uras mandohop akan kahalape, akan karä olo tä, idjä djari irawäi tumon kabandak Hatalla.

29. Krana olo idjä kasenan Hatalla bara bibin, olo tä djari inantue kea, uka äwen padan ampie dengan Anake, nakara Anake tä indu tambakas arä olo hampabari.

30. Maka olo idjä djari inantue, olo tä djari irawäie kea; tuntang olo idjä djari irawäie, olo tä djari indjadiae tetek kea; tuntang olo idjä djari indjadiae tetek, olo tä djari impahaie kea.

31. Toh, kilen angh ita tahiukarä talo tä? Djaka Hatalla mandohop ita, äwe tau malawan ita?

32. Anake mahin djaton iä djari manjanjange, tapi djari manjaragh iä gantin ita handai; kilen? djaton iä karäh manenga talo handai kea akan ita haiak iä?

33. Äwe tau mandawa olo intih Hatalla? Hatalla idjä mandadian tetek!

34. Äwe tau mahukum? Kristus djari matäi, paham

haream tinai, iä kea djari belom tinai, iä bila gantaun Hatalla kea, tuntang blaku akan ita.

35. Æwe tau mamilah ita dengan sintaan Kristus? Kadjakä, kikäh, kasingen? lau, kalowai, bahaja, atawa padang?

36. Kilau aton tarasurat: „Tagal ikau ikäi impatäi nongkang andau, ikäi itong olo kilau tabiri, idjä tantai injambalih.” — (*Masm. 44,23.*)

37. Tapi huang karä perkara tä ita paham manang awi idjä djari sinta ita.

38. Krana aku batantu haliae, djaton pampatäi, dia kea pambelom, djaton malaikat, djaton talo hai, djaton talo kwasa, djaton talo idjä katontoh, dia kea talo idjä dapit,

39. Djaton kagantong, djaton kandalem, dialo talo tam-pa Idjä alo naranarai djaton tau mamilah ita dengan sintaan Hatalla, idjä huang Kris-tus Jesus, Tuhan ita.

BAGI 9.

Panins masanun gawin Hatalla dengan olo Israel; soleke Hatalla djari mang-kat olo tä, tapi djaton awi puna ka-helap olo tä, tapi awi asie; tinai basa olo tä djaton maku mamenda Anak Hatalla, maka olo tä inganæ tinai.

1. Aughku toh toto hu-ang Kristus, aku djaton ma-

nandjaro', pangingat-atäiku huang Rogh brasib manjaksi akangku:

2. Paham kasusahku, tun-tang atäiku pähä hantä;

3. Krana aku pabias alo bitingku buah hukum, inga-nan bara Kristus, indu gan-tin paharingku, idjä kolang-ku tumon isi;

4. Idjä baris olo Israel, idjä djari iangkat Hatalla, ai tä kabai tuntang padjandjian, ai tä Torat tuntang karä ha-dat agama, tinai karä djan-djin Hatalla;

5. Ai kea karä tato dja-man horan tä, tinai bara iä kea Kristus djari lembut tu-mon isie, idjä hai bara talo handiai, idjä toto Hatalla idjä patut inara sampai kata-tahi. Amen.

6. Tapi djaton kilau augh Hatalla tä djari gagar. Krana djaton äwen handiai, idjä panakan Israel, uras toto olo Israel.

7. Djaton kea olo handiai, basa iä panakan Abraham, uras toto anake, malainkan: „Awang bara Isaak karäh inggarä panakam;” — (*1. Mos. 21,12.*)

8. Rimae: djaton karä anake idjä tumon isi, djetä kea uras anak Hatalla, tapi anake idjä huang djandji, djetä itong anake toto.

9. Krana augh toh augh djandji: „Intu wajah kalo-toh kea aku haluli, tä ma-

ka Sarah karäh bara anak.” — (1.Mos.18,10.)

10. Maka djaton tikas djetä bewäi, tapi kalotä kea metoh Rebeka batibi awi Isaak, tato ita, idjä djari intih tä ;

11. Krana helo bara anake duä, idjä batatop, djari inakan, amon anake tä hindai djari tau mawi talo enen, bahalap atawa papa; (nakara kahandak Hatalla mandjadi tumon kakilake, dia sabab gawin olo, tapi awi asie idjä marawäi tä :)

12. Maka augh toh djari insanan akan indue: „Idjä bakes akan mamenda idjä taela.” — (1.Mos.25,23.)

13. Tumon augh surat kea: „Jaku djari sinta Jakob, Esan djari injingiku.” — (Mal.1, 2.3.)

14. Tob, kilen augh ita dengae? Tau Hatalla sala? Kwäka!

15. Maka koae dengan Moses: „Olo idjä iasku puna iasku, tuntang olo idjä injangku puna injanjangku.” — (2.Mos.33,19.)

16. Tagal tä, djetä djaton awi kahandak olo, djaton kea awi kalangkap olo, tapi awi asin Hatalla.

17. Krana koan surat tabiu Parao: „Tantai akan tä kea aku djari mampendeng ikau, mangat kwasangku bakarinah, awiku mawi ikau, mangat arangku basewut hapus petak.” — (2.Mos.9,16.)

18. Kalotä iä masi olo idjä äka kahandake, tinai mampulang idjä äka kahandake.

19. Tä koam dengangku: amon kalotä, kilen tinai ü manjalan olo ? Krana äwe kea tau malawan kahandake?

20. Tapi narai ikau, o olo kalunen, sampai ikau petah mandjawap Hatalla? Tau kea talo tampae hamauh dengan tukange: buhen ikau djari manampa aku kalotoh?

21. Djaton tukang blanai bara kwasa dengan petak batu, manampa botope idjä tä kea belahe sarangan bahara, tinai belahe sarangan papa?

22. Toh, amon Hatalla handak mamprahan kalaite tuntang mangarinah kwasae, maka hapan paham kapandjang atäie manjarenan sarangan kalaite, idjä djari injimpan akan kabanasa;

23. Tuntang mangat iä mangarinah kea kutoh kahaie buang karä sarangan asi, idjä belo djari inatape akan kabaiie ;

24. Baris djetä kea ita, idjä djari irawäie, djaton olo Je-hudi bewäi, tapi olo kapir kea;

25. Kilau djari auge kea badjamban Hosea: „Olo idjä dia ungkupku bibin, handak inggaräku ungkupku, idjä dia äka kataungku bihi handak inggaräku äka kataungku.” — (Hos.2, 23.)

26. „Maka karäh mandjadi,

intu kaleka augh djari insanan kalotoh: keton djaton ungkupku, — olo hetä tinai karäh inggarä anak Hatalla idjä belom.”

27. Maka Jesaia tatehau, tahuu Israel: „Alo panakan Israel kilau bawak baras intu saran tasik karäe, tapi tisae bewäi karäh injalamat. — (Jes.10,22.)

28. „Krana hukum tuntang pahaga karäh ilalus huang katetek, krana Tuhan karäh mahaga tisae tä hundjun petak.”

29. Tinai kilau djari tudjum Jesaia horan: „Djaka Tuhan, Tempon karä kawan talo belom, djaton djari manisa binji akan ita, tä ita djari kilau Sodom, tntang sama kilau Gomora.” — (Jes.1,9.)

30. Toh, kilen augh ita dengae? Olo kapir, idjä djaton djari manggoang katetek, djari mandino katetek, djetä katetek idjä awi kapertjaja.

31. Tapi Israel djari manggoang Torat katetek, tapi njaladik bara Torat katetek.

32. Buhen? Djetä, basa äwen djaton manggaue awi kapertjaja, tapi kilau awi gawin Torat. Krana äwen djari tantarang intu batu äka patarang tä,

33. Tumon augh snrat: „Itä, jaku mingkes huang Sion batu äka patarang, karang äka kaleit; tapi genep olo,

idjä pertjaja hnang iä, djaton akan rusak.” — (Jes.8, 14; — 28,16.)

BAGI 10.

Katetek idjä awi kapertjaja djari simpan akan olo; Hatalla manjoho masanan djetä hapus kalunen; tapi olo Israel djaton maku manarimae.

1. O pahari! atäiku toto mangilak olo Israel, tinai aku blaku intu Hatalla, mangat iä injalamat.

2. Krana aku manjaksi akae, iä blasnt atäie akan Hatalla, tapi tuntang kahumonge.

3. Krana basa äwen djaton kasene katetek Hatalla, tapi handak mampendeng katetek ajue, tä iä djaton mainenda katetek Hatalla.

4. Krana Kristus tä kala-putan Torat, iä indu kate-tek genep olo idjä pertjaja.

5. Krana toto Moses ma-njurat, manahiu katetek idjä awi Torat tä: „Olo idjä malalus karä prentah, iä karäh belom awie.” — (3.Mos. 18,5.)

6. Tapi katetek idjä awi kapertjaja kalotoh aughe: „Ela koan huangm: äwe akan mandai tanggoh sorga?” — adoe, kilau handak mim-bit Kristus mohon; — (5.Mos. 30,12.)

7. Atawa: „äwe tau mohon palus naraka?” — adoe, ki-

Iau handak manduan Kristus
bara olo matäi.

8. Tapi kilen koae? „Augb
tä puna tokep ikau, aton
huang njamam, huang atäim.”
Djetä augh kaperijaja tä,
idjä insanan ikäi.

9. Krana amon ikau ma-
ngaku Tuhan Jesus, hapan
totokm, palus atäin per-
tjaja, Hatalla djari mambe-
lom iä bara olo matäi: tä
ikau karäh salamat.

10. Krana amon pertjaja
hapan atäi, tä olo mandino
katetek, tinai amon mangaku
hapan totok, tä olo mandino
salamat.

11. Krana aton augh surat
kalotoh: „Genep olo, idjä
pertjaja huang iä, djaton
haiang.” — (Jes.28,16.)

12. Krana hong perkara toh
djaton kabekäe olo Jehudi
dengan olo kapir, krana
tikas Idjä Tuhan olo handiai,
idjä tatau badjoha dengan olo
handiai, awang blaku intu iä.

13. „Krana genep olo, idjä
blaku harap aran Tuban, iä
injalamat.” — (Joel3,5.)

14. Toh, maka kilen olo tau
blaku intu iä, idjä djaton
imertjajae? tapi kilen olo tau
pertjaja, amon iä hindai djari
mahining britae? tinai kilen
olo tau mahininge, djaka
djaton idjä mambrita tä?

15. Tapi kilen olo tau mam-
brita tä, amon iä djaton injo-
ho? Tumon augh surat kea:
„Lalehan kahalap pain olo,

idjä masanan kasanang, idjä
mambrita Ewaangelion!” —
(Jes.52,7.)

16. Tapi djaton olo handiai
manumon Ewangelion tä.
Krana koan Jesaia: „O Tu-
han, äwe pertjaja brita, idjä
insanan ikäi?” — (Jes.53,1.)

17. Kalotä kapertjaja lem-
but awi pahining, tapi pa-
hining tä lembut awi augh
Hatalla.

18. Tapi koangku: djaton
olo djari mahininge? Pudji
dia! „hapus petak augbe
djari tajap, kotake djari sam-
pai hakaliling saran kalu-
nen.” — (Masn.19,5.)

19. Maka koangku: djaton
Israel djari tau haratie? Idjä
panjolake, Moses tä, djari ha-
mauh: „Jaku handak madjik
keton mangabehu awi utus
olo, idjä djaton ungkupku bi-
hin, awi utus olo humong
aku handak mungkar kalait
keton.” — (5.Mos.52,21.)

20. Tapi Jesaia sampai pe-
tah hamauh: „Aku djari son-
dau awi olo, idjä djaton
djari manggau aku; aku djari
masanan arepku akan olo,
idjä djaton djari manadjahan
aku.” — (Jes.65,1.2.)

21. Tapi koae tahu olo Is-
rael: „Hapus andau aku djari
manantadjok lengängku, man-
djapang mambet utus olo,
idjä narisang djaton per-
tjaja, tuntang idjä badjawap
dengangku.”

BAGI 11.

Djandjin Hatalla akan olo Israel magon etter; belshe olo tä induae hantä, tinai tepe olo Israel handiai karäh injalamat.

1. Maka koangku: kilen, Hatalla djari manganan utus olo ai? Pudji! krana jaku kea olo Israel, bara utus Abraham, hamputan Benjamin.

2. Hatalla djaton djari manganan utus olo ajue, idjä djarikasenae bara bhin. Atawa djaton keton katawan augh surat, tombah augh Elias? metoh iä manaharep Hatalla, mandawa olo Israel, koae:

3. „O Tuhan, karä nabim djari impatäi olo tä, tiuai karä mesbehm djari ingarake, tikas aku bewäi batisa, tuntang olo tä mangatah tahasengku.” — (1.Radja 19,10. 14.18.)

4. Tapi kilen augh tombah Hatalla? „Jaku djari manusia akangku udju kojan biti hatuü, idjä djaton djari mandeko utute intu Baal.”

5. Kalotä maka katika toh kea aton bewäi tisae, tumon pantihe huang asie.

6. Tapi amon djetä awiasi, djetä djaton awi kapatut gawi, djaka kalotä, tä asi djaton asi hindai; tinai amon djetä awi kapatut gawi, tä djetä djaton awi asi, djaka kalotä, tä kapatut djaton kapatut hindai. — (5.Mos.9,4.5.)

7. Maka kilen toh? Talo idjä inggau Israel, djaton dino, tapi olo intih tä djari mandinoe; maka awang beken tä djari impalulang.

8. Tumon augh surat: „Hatalla djari manenga akan olo tä katiroh huange, matä idjä djaton tau mitä, pinding idjä djaton mahining, palus sampai andau toh kea.”

9. Maka koan Dawid: „Buah medjae mandjadi djarat akae, tuntang salampit indu äkae tantarang, indu balähe. — (Masm.69,23.)

10. „Buah matae ingawus, uka äla iä tau mitä; buah ikau magon mandjungkong mambehat likute.”

11. Maka koangku: djari olo tä tantarang, mangat balongkang palus? Kwäka! Tapi awie balongkang, salamat djari sampai olo kapir, uka äwen mangabehu angate, handak mananselo olo tä tinai.

12. Maka amon kalongkang olo tä indu salamat kalunen, amon tisae indu salamat olo kapir, paham haream tinai, amon iä sukup bitie!

13. Aku masanan talo toh akan keton, idjä kapir solake; krana basa aku rasul olo kapir, aku manara pangkatku.

14. Ajaajau, mikäh aku tau madjik kolangku mangabehu, mangat mahaga isut olo tä kea.

15. Krana amon kalunen

djari induan awi äwen inganan, kilen amon äwen tä iangkat tinai? djaton djetä kilau awang matäi uras belom tinai?

16. Amon parute brasih, tä awang beken uras brasih kea; amon uhate brasih, tä karä edae kea brasih.

17. Toh, amon belahe karä edae tä djari ilenteng, tuntang ikau, idjä muna batangundus kajuan, djari irapet hetä, tuntang kalotä ikau mandjadi hindjä uhate, tinai ompat gitan batangundus toto tä:

18. Tä, äla ikau taratara, manawah edae tä; tapi amon ikau mampatara arepm manawah iä, buah ikau katawan, ikau djaton mambelom uhat, tapi uhat mambelom ikau.

19. Toh, mikäh koam: edae tä djari ilenteng, nakara aku irapet hetä.

20. Buah augm; olo tä djari ilenteng basa iä djaton pertjaja; tapi ikau melai awi kapertjaja. Tä, äla ikau badjoho, tapi buah mikäh.

21. Krana amon Hatalla djaton djari manjanjang idjä puna edae tä, buabuah ikau, mikäh iä djaton manjanjang ikau kea.

22. Ingat asi tuntang kakaras Hatalla; kakarase tä akan olo idjä djari belongkang, tapi asie tä akam, asal ikau melai huang asie; djaka

dia, tä ikau kea karäh ilen tengé.

23. Tinai olo tä, djaka terai karisange, karäh irapet tinai, krana Hatalla bara kwasa bewäi marapet olo tä tinai.

24. Krana amon ikau djari ilenteng bara batang, idjä puna batangundus kajuan bewäi, tuntang mangabeken dasarm ikau djari irapet huang batangundus toto: paham baream äwen idjä puna edae karäh irapet tinai huang puna batang ai.

25. Krana aku djaton maku hilim perkara basilim toh dengan keton, o pahari, belä keton mado arep keton pintar: belahe olo Israel djari impalulang atäie, sampai olo kapir djari sukup karäe tamä;

26. Tuntang kalotä salepah Israel karäh injalamat, tumon augh surat: „Bara Sion karäb dumah Idjä Pandohop tä, iä karäh makis kadar-haka bara Jakob.” — (Jes. 59,20.)

27. „Tuntang djetoh djan-djingku dengan olo tä, katika aku karäh manganan karä dosae.” — (Jer. 31,33.)

28. Amon tumon Ewangelion, olo tä toto musoh, sabab keton; tapi tumon pintib Hatalla olo tä äka kataue, tagal karä tatoe.

29. Krana karä panengan asi tuntang parawäie djaton injasal Hatalla.

30. Krana kilau keton ba-

hut marisang dengan Hatalla,
tapi toh keton djari iasi,
awi karisang olo tä:

31. Kalotä olo tä marisang
katontoh, nakara olo tä kea
iasi awi asi, idjä djari dinon
keton.

32. Krana Hatalla djari
mangurong olo handiai hong
karisange, nakara iä masih olo
handiai.

33. Lalehan katimben ku-
toh kapintar tuntang kahara-
tin Hatalla! Karä hukume
djaton taratuga! karä djalae
djaton taratuntut!

34. Krana äwe djari harati
kahandak Tuhan? atawa äwe
djari matoh mangalagai augh
akae?

35. Atawa äwe djari ma-
nenga talo acae, sampai pa-
tut injulang tinai?

36. Bara lä, awi lä, tun-
tang Akae karä talo handiai;
akae horumah sampai kata-
tahi! Amen

BAGI 12.

Olo idjä iasi Hatalla patut magon mana-
hiu Hatalla, tuntang belom budjur
dengan kolae.

1. Maka aku mampingat
keton, o pahari, awi karä
asin Hatalla, mangat keton
mandjuluk bereng keton indu
parapah idjä belom, idjä
brasib, tuntang ingilak Ha-

talla, djetä sombajang keton
idjä tuntang kaharati.

2. Äla manjama arep ke-
ton dengan kalunen toh, tapi
obah arep keton, awi huang
keton toto inaheta, nakara
keton tau mariksa, idjä kwe
kahandak Hatalla idjä baha-
lap, idjä tumon kakilake
tuntang tinduh.

3. Krana awi asi, idjä djari
inenga akangku, aku ha-
mauh dengan genep bitin
keton, äla wado arep keton
hai bara patut, tapi buah
mado arep keton naniha be-
wäi, tumon Hatalla djari
mambagi kapertjaja akan
genep olo.

4. Krana kilau ita arä ra-
monbereng ita huang bereng
Idjä, tapi djaton rata karä
ramonbereng tä sama gawie:
— (1.Kor.12,12.)

5. Kalotä kea ita idjä arä
indu bereng Idjä huang Kris-
tus, tapi intu sama arep ita
ita uras sama ramon bereng.

6. Tuntang ita hakabeken
kapik tengan Hatalla, tumon
asi djari inengae akan ita.

7. Djadi, djaka aton ka-
haratin olo, buah djetä tu-
mon kapertjaja; djaka aton
pangkat gawi, buah olo ma-
lalus tä; djaka madjar, buah
totototo ngnan tä.

8. Idjä indu manipudji
olo, buah iä totototo mim-
bing tä; idjä pambagi talo,
buah tuntang budjur atäe;
idjä marentab, buah iä titip

tirok atäie; idjä mandohop olo, buah tuntang handjak atäie.

9. Sinta tä äla haliau; singi kapapa, heret dengan kahalap.

10. Hasinta sama arep keton totototo, kilau hampabari; buah keton tjakap mahorumat kolan keton paham bara bitin keton.

11. Äla keton mamoen, tapi buah mangkarenä, buah blasut huang rogh; awi manempo Tuhan.

12. Handjak keton huang kaharap, sarenan arep keton huang kadjakä; tetep keton hong lakudoa.

13. Dohop olo brasih, idjä aton katapase; buah keton badjenta dengan tamuäi.

14. Laku berkat akan olo, idjä mangasingen keton; laku berkat, äla manjapa.

15. Handjak keton ombo olo handjak, tangis keton ombo olo idjä manangis.

16. Buah keton sama kahandak keton; äla mipen talo hai, tapi handjäan arep keton dengan olo korik; äla mado arep keton pintar.

17. Äla mamalah kapapa sama kapapa; kumang tuntang goang talo, idjä patut intu baun olo handiai.

18. Olih dengan olih, idjä keton, gau kabuah dengan olo handiai.

19. Äla mamalah arep keton, o keton idjä ingilakku,

tapi mendäh kalait; krana aton augh surat: „Aku idjä mahukum, karäh aku mama-läh gawin olo, koan Tuhan.” — (5.Mos.32,35.)

20. „Maka amon musohm blau, pakanan iä; amon iä teah beliae, pihop iä; krana djaka gawim kalotä, tä ikau kilau manawon barah hundjun takoloke.” — (Sel. Sal.25.21.)

21. Äla ikau alah awi kapapa, tapi palah kapapa han-pan kahalap.

BAGI 13.

Patut ita mamenda tuntang mahorumat olo hai, sintu kola, tuntang mandjaga arep ita.

1. Patut genep olo mamenda olo kwasa, idjä mimbung prentah. Krana djaton pangkat kwasa, djaka dia awi Hatalla, karä olo kwasa idjä aton, djetä djari iangkat Hatalla.

2. Djadi, olo idjä malawan olo kwasa, iä malawan atoh Hatalla; maka olo idjä malawan tä karäh mambet hukum akac.

3. Krana olo hai tä djaton indu kikäh gawi bahalap, tapi indu kikäh gawi papa. Toh, amon ikau djaton maku mikäh olo kwasa tä, käläh awi talo bahalap, tä ikau karäh mandino horumat awie.

4. Krana olo tä djipen Hatalla, indu ontong aim kea. Tapi djaka ikau mawi talo papa, buah ikau mikäh; krana iä djaton mimbing padang haiang bewäi; krana iä djipen Hatalla, uka mama-läh mahukum karä olo tä, awang mawi talo papa.

5. Tagal tä djaton tau dia ita mamenda iä, djaton tagal hukum tä bewäi, tapi tagal atäi ita kea. — (1.Petr. 2,13.)

6. Tagal tä kea patut keton manabor asil; krana äwen tä djipen Hatalla, idjä tantai indu nguan perkaran kalunen toh.

7. Toh, tengah talo idjä patut akan olo handiae; akan idjä äka asil, tengah asil; akan idjä äka bea, tengah bea; mikäh dengan idjä patut ingikäh; horumat idjä patut iborumat.

8. Äla keton butang intn olo talo enen, baja idjä sinta sama arep keton tä; krana idjä sinta kolae, iä djari malalus Torat.

9. Krana prentah tä: „Äla babandong; äla mampatäi olo; äla manakau; äla manandjaro; äla mipen talo,” tinai brangai karä prentah beken hindai, uras bulat huang augh Idjä toh: „Ikau patut sinta olo, kilau arepm kabuatm.” — (Mark.12,31.)

10. Sinta tä puna djaton maku mamapa kolae; tumon

tä sinta idjä malalus Torat. 11. Tinai käläh, basa ita katawan djam djari sampai, patut ita misik batiroh toh; krana katontoh salamat djari tokep haream dengan ita, bara katika harun ita pertjaja bihin.

12. Alem bilak hapus, djari tokep handau; buah ita mengkak gawin kakaput, palus mangkepan ganggaman kalawa.

13. Buah ita manandjong mantoh, kilau handau, äla ita babungu kuman mihop, äla ita huang sasuro, mawi kandji, äla hasuat, äla hakahiri;

14. Tapi buah keton hapa-kaian Tuhan Jesus Kristus, tuntang äla mahaga isin keton sampai kipäe lembt.

BAGI 14.

Olo idjä abas huang kapertjaja tuntang olo idjä balemo huang kapertjaja patut hasarenan, hasinta tuntang hadohop sama arepe.

1. Tarima olo, idjä balemo huang kapertjaja, tapi äla indu kasuat.

2. Belahe olo pertjaja, tau kuman talo barbarangai; tapi olo idjä balemo tä kuman sajor bewäi.

3. Äla olo idjä kumae manawah idjä djaton kumae; tinai idjä djaton kumae äla

manjalan iä idjä kumae; krana Hatalla djari manarima iä.

4. Tapi äwe ikau, sampai manjalan rewar olo beken? alo mendeng alo balongkang akan tempoe bewäi; tapi tau bewäi iä impendeng; krana Hatalla kwasa mamm pendeng iä.

5. Belahe olo mimbing andau Idjä hai bara andau beken; tapi belabe mimbing karä andau sama. Käläh genep biti mandjadi batantu atäie totototo.

6. Idjä mimbing andau, iä mimbing tä akan Tuhan, tinai olo idjä djaton mimbing andau, sabab Tuhan kea iä djaton mimbing andau tä. Idjä kuman, iä kuman akan Tuhan, krana iä manarimakasih intu Hatalla; tinai idjä djaton kuman, sabab Tuhan kea iä djaton kuman, tuntang manarimakasih intu Hatalla.

7. Krana dialo idjä .biti ita belom acae kabuate, tinai dialo idjä biti matäi acae kabuate;

8. Amon ita belom, ita belom akan Tuhan, tinai amon ita matäi, ita matäi akan Tuhan. Djadi, alo belom alo matäi, ita ain Tuhan.

9. Krana sabab tä kea Kristus djari matäi, tuntang djari belom haluli, nakara iä Tempon olo matäi, Tempon olo belom.

10. Maka ikau, buhen ikau manjalan paharim? atawa ikau tinai, buhen ikau manawah paharim? Krana ita handiai indu naharep karosin basaran Kristus.

11. Krana aton augh surat: „Belom aku, koan Tuhan, sakarä utut karäh indeko akangku, tuntang sakarä djela akan mangaku Hatalla.” — (Jes.45,23.)

12. Tä, genep bitin ita akan marinting intu Hatalla tagal pambelome.

13. Tagal tä äla ita hindai manjalan sama arep ita; tapi buah ita mandjaga totototo, belä ita manantarang atawa mampalajang paharin ita.

14. Aku katawan batantu hliai huang Tuhan Jesus, dialo talo idjä mahin puna pali, baja akan idjä mado talo pali, acae tä kea djetä pali.

15. Tapi djaka paharim kapähä atäie sabab panginam, tä ikau djaton hindai tumon sinta. Äla sabab panginam marusak olo tä, idjä acae Kristus djari matäi.

16. Djaga, belä kahalap tä idjä intu keton imapa olo.

17. Krana karadjaan Hatalla djaton hong kuman mihop, tapi hong katetek, kasanang tuntang kahandjak huang Rogh brasib.

18. Krana olo idjä huang djetä manempo Kristus, iä

ingilak Hatalla tuntang parihara olo.

19. Tagal tä, buah ita manggoang talo idjä akan kasanang, tuntang idjä haragapan sama arep ita.

20. Åla tagal panginan mangarak gawin Hatalla; alo talo handiai brasih, tapi djetä pali akan olo, idjä kumae haiak tantarang atäie.

21. Babalap baream djaton kuman isin talo, djaton kea mihop anggor, djaton kea hapan talo beken, idjä manantarang, atawa mampalajang, atawa mampalemo paharim.

22. Amon ikau bara kaptjaja, imbing tä akam intubaun Hatalla. Salamat olo, idjä djaton maniwas arepe huang talo, idjä iä ompat hapae, tuntang ompat mawie.

23. Tapi olo idjä bembang atäie, tuntang kumae kea, iä tä tiwas, basa iä djaton kumae tuntang kapertjaja; krana talo handiai, idjä djaton awi kapertjaja, djetä uras dosa.

BAGI 15.

Patut ita manjarenan kola, basa Kristus djari manjarenan ita handiai. Paulus masanan arepe.

1. Maka patut ita, idjä abas, manjarenan karä kalemon awang djaton abas, äla ita mangilak arep ita.

2. Genep bitin ita akan manggau arepe ingilak olo, uka mampahalap tuntang haragapan iä.

3. Krana Kristus kea djaton djari mangilak arepe, tapi, tumon augh surat: „Karä augh olo tä awang papa, idjä manjapa ikau, djari buah aku.” — (*Masm.* 69,10.)

4. Krana talo handiai, idjä tarasurat horan, djetä djari injurat hapan madjar ita, nakara ita awi augh kakete tuntang ampong, idjä huang surat, aton bara kaharap.

5. Tapi käläh Hatalla, Batang kakete tuntang ampong, manenga akan keton, mangat keton handiai hindjä kahandak tumon Jesus Kristus;

6. Nakara keton handiai bulat atäi, hindjä njamä manara Hatalla, Bapa Tuhan ita, Jesus Kristus.

7. Tagal tä, buah ita hatarima sama arep ita, kilau Kristus kea djari manarima ita intu kahain Hatalla.

8. Maka koangku, Jesus Kristus djari injoho akan olo idjä injunat sabab katoton Hatalla, uka malalus karä djandjie akan karä tatoe.

9. Tapi karä utus olo kapir akan manara Hatalla sabab asie, tumon augh surat: „Tagal tä aku handak mangaku ikau marak karä olo kapir, tuntang manjanji, ma-

nara aram." — (*Masm.18,50.*)

10. Tinai augh surat beken kalotoh: „Handjahandjak keton, o olo kapir, haik deng-an ungkup ajue.” — (*5.Mos.32,43.*)

11. Tinai: „Tara Tuhan, o olo kapir handiai, karä utus olo akan mahorumat iä.” — (*Masm.117,1.*)

12. Tinai koan Jesaia: „Dapit aton lembut selundik Jesse, iä karäh marentah olo kapir; huang iä olo kapir karäh harap.” — (*Jes.11,10.*)

13. Tapi kälöh Hatalla, Batang-kaharap, manjuang keton dengan karä kahandjak tuntang kasanang huang kapertaja, mangat kaharap keton djowong haliai awi kwasan Rogh brasih.

14. Tapi bitingku kea mahin batantu katawan, pahari! keton kontep kahalap, besuang karä kaharati, tuntang olih keton hadjar sama arep keton.

15. Tinai aku djari petah kea mampait surat akan keton, o pahari, hapa mam-pingat keton awi asi tä, idjä djari inenga Hatalla akangku;

16. Basa aku toh puna re-war Jesus Kristus akan olo kapir, uka aku kilau imam malalus Ewangelion Hatalla, mangat olo kapir indu parapah idjä äka kakilake, idjä imprasih Rogh brasih.

17. Tagal tä aku tau tarata huang Kristus Jesus huang perkaran Hatalla tä.

18. Krana aku djaton petah bakotak talo enen, djaka dia Kristus mandjadian tä hapan aku, hapan augh tuntang gawi, uka olo kapir ma-menda iä;

19. Hapan kata idjä kwasa tuntang gawi heran, hapan kwasan Rogh brasih, sampai aku djari masanan Ewange-lion Kristus bara Jerusalem bakaniling, palus sampai ili-rikum.

20. Tuntang aku djari tan-tai haliai masanan Ewange-lion intu kaleka aran Kristus bindai insanan, belä aku mamangun bundjun galang, awang djari ingkes olo beken.

21. Tapi, kilau augh surat: „Olo idjä äka brita tä bindai insanan, olo tä karäh mitä iä, olo idjä bindai ma-hining tä, iä karäh barati tä.” — (*Jes.52,15.*)

22. Awi tä kea kindjap aku karoh, djaton hilaku madja keton.

23. Tapi basa katontoh djaton katapasan kalekaku huang karä tanah hila toh, tun-tang djari arä njeloe paham kahausku madja keton:

24. Toh maka aku harap tulus kea madja keton, amon aku hagoet akan Spania; krana aku harap mananta-rang lewun keton, tuntang mitä keton, uka aku iagab keton akan kanih; limbah huangku djari lupuluput dengan keton.

25. Maka toh aku hagoet akan Jerusalem, mangat mandohop karä olo brasih.

26. Krana olo Makedonia timai olo Aghaia tuntang kakilak atäie djari pakat, mampait isut ramoe akan karä olo pähä belom awang marak olo brasih, idjä huang Jerusalem. — (1.Kor.16,1.)

27. Tuntang karadjie olo tä mandohop äwen, tinai olo tä kilau butang kea dengae. Krana amon olo kapir djari ombo mandino ramoe idjä ain Rogh, patut kea iä mandohop äwen hapan ramon kalunen.

28. Maka amon aku djari malalus gawi tä, tuntang djari mandjuluk bua tä akan äwen, tä aku karäh lius akan Spania, haiak manantarang lewun keton.

29. Tapi tawangku, amon aku sampai keton, maka aku karäh sampai tuntang karä berkat Ewangelion Kristus.

30. Maka aku blaku intu keton, o pahari! tagal Tuhan ita Jesus Kristus, tuntang tagal sintan Rogh, uka keton mandohop aku, mangkarenä blaku doa intu Hatalla akangku;

31. Nakara aku ingalindong bara karä olo parajap, idjä hong Judea, uka gawingku hong Jerusalem ingilak olo brasih;

32. Mangat aku tuntang kahandjakku sampai keton, awi

kahandak Hatalla, palus impangat haiak dengan keton.

33. Maka käläh Hatalla, Batang-kasanang, manganggulo keton handiai. Amen.

BAGI 16.

Paulus tuntang olo idjä dengae manabi olo Romani; Paulus mahapus surate.

---

1. Maka aku mampudji keton, käläh manarima Poibe, paharin ita idjä bawi tä, idjä manjang manonggo ungkup Tuhan hong Kenghrea.

2. Tarima iä huang Tuhan, kilau patut intu olo brasih, tuntang dohop iä huang karä perkara idjä ilakue intu keton; krana iä kea djari mandohop arä olo, aku kea mahin djari indohope.

3. Käläh keton manabi Priskila äwen duä Akwila, idjä padjakku huang Kristus Jesus; — (Gaw.Ras.18,2.)

4. Idjä djari manjaragh ejate indu gantin tahasengku, djaton aku bewäi manarima-kasih intu iä, tapi karä ungkup Tuban kea, idjä parak olo kapir.

5. Tinai tabi ungkup tä kea, idjä hapumpong huang humae. Tabi Epainetos, idjä äka huangku, iä tä olo Aghaia, idjä solake djari pertjaja huang Kristus.

6. Käläh manabi Maria,

idjä djari arä gawie nguan ikäi.

7. Käläh manabi Andronikus tuntang Junias, idjä padjakku, idjä bhin inutup haiak aku; äwen duä tä basewut intu karä rasul, tuntang iä djari huang Kristus belo bara aku.

8. Tabi Amplias, idjä äka kataungku huang Tuhan.

9. Käläh manabi Urbanus idjä padjakku huang Kristus, tinai Staghis, idjä äka huangku.

10. Käläb manabi Apelles, idjä djari ingkemä toto budjur huang Kristus. Tabi äwen idjä bara ungkup Aristobulus.

11. Käläh manabi Herodion, idjä kapatohku. Tabi äwen baris ungkup Narsisus, idjä huang Tuhan.

12. Käläh manabi Tripena äwen duä Triposa, idjä djari omba bagawi akan Tuhan. Tabi Persis, idjä äka huangku, idjä djari paham bagawi akan Tuhan.

13. Käläh manabi Rupus, olo intih Tuhan tä tuntang indué, idjä kilau induku kea.

14. Käläh manabi Asinkritus, Plegon, Herinas, Patrobas, Hermes, tuntang karä pahari idjä dengae.

15. Käläh manabi Pilologos tuntang Julia, Nereus äwen duä habetau, tinai Olimpas, tuutang karä olo brasih idjä dengae.

16. Käläh hatabi sama arep

keton hapan sium brasih. Karä ungkup idjä huang Kristus manabi keton.

17. Tapi jaku blaku intu keton, o pahari, djaga arep keton bara olo tä, idjä mampalembut kasuat tuntang talo äka tantarang, awang malawan adjar, idjä djari inarima keton; baris arep ketou bara olo tä.

18. Krana olo kalotä djaton manempo Tuhan ita, Kristus, tapi iä manempo knaie; tuntang awi kamanis tutor sansanae, awie manara olo, iä mampalajang atäi olo idjä djaton batawat.

19. Krana kahias keton djari lawan olo handiai; tagal tä aku handjak sabab keton; tapi aku handak keton toto pintar huang kahalap, tapi humong huang kapapa.

20. Maka Hatalla, Batangkasanang, badjeleng karäh mamparamok setan tä penda pain keton. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaiak keton. Amen.

21. Timoteus, idjä padjakku tä, manabi keton, tinai Lukius, Jason, tuntang Sosipatrus, idjä kapatohku.

22. Jaku Tertius, idjä djari mamintik surat toh, manabi keton huang Tuhan.

23. Gajos manabi keton, idjä mahaga kadjangku, tuntang salepah ungkup. Erastus, mantirrear lewu toh manabi keton, tinai Kwartus, pahari tä.

24. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaiak keton! Amen.

25. Maka akan idjä kwasa mandähen keton tumon augh Ewangelion, idjä insanangku, tumon britan Jesus Kristus, tumon karinah talo basahokan tä, idjä djari basilim bara tamparan kalunen,

26. Tapi idjä ingarinah ka-

tonoh awi surat karä nabi, tuntang insanan akan karä utus olo kapir awi prentah Hatalla, idjä puna katatahi, indn mampendeng katurut awi kapertjaja :

27. Akan Hatalla tä, idjä batonggal iä pintar, käläh akae horumat sampai katatahi awi Jesus Kristus. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ SOLAKE AKAN OLO KORINTUS.

BAGI 1.

Paulus manabi olo Korintus; iä mampahaiak dji äwen, oka iä uras hindjä atäi, basa äwen hambilang sama arepe; iä masanan akae, Hatalla djaton manarima olo, idjä piutar, kwasa tuntang hai atäie, malainkan olo idjä randah tutang balemo huange.

1. Paulus, idjä djari iangkat mandjadi rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, tinai Sostenes, pahari tä,

2. Mampait akan ungkup olo ain Hatalla, idjä into Korintus, akan äwen, idjä djari imprasih hnang Jesus Kristus, idjä djari irawäi uka mandjadi brasih, tuntang akan olo handiai, idjä baka-

liling hetä, idjä blaku doa huang aran Tuhan Jesus Kristus:

3. Käläh asi mampahaiak keton tuntang kasanang, bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

4. Haradjur aku manarimakasih intu Hatallangku sabab keton, tagal asin Hatalla, idjä djari inenga akan keton huang Jesus Kristus.

5. Basa keton huang karä perkara djari tatau huang iä, huang karä adjar, huang karä kaharati;

6. Tumon kasaksian tahu Kristus tä djari dähen intu keton,

7. Sampai keton djaton tapas paneigan asi, idjä mabin dia, haik keton mentai Tuhan ita, Jesus Kristns, mangarinah arepe;

8. Iä kea karäh mandähen keton sampai kalepah, uka keton djaton bukue tau impndji metoh andau Tuhan ita Jesns Kristus.

9. Hatalla etter djandjie, idjä awie keton djari irawäi, uka hindjä dengan Anake, Jesus Kristus, Tuhan ita.

10. Maka aku blaku intu keton, pahari, hapan aran Tuhan ita, Jesus Kristus, uka keton handiai sama augh idjä, äla keton hambilang dengan sama arep keton, tapi mangat keton toto hindjä bulat atäi, tuntang sama kabandak.

11. Krana awi äwen idjä bara hnman Kloe aku djari mabining, keton hakalawan sama arep keton.

12. Maka djetoh inahiuku: basa belahe keton hamauh: aku toh murid Paulus; tinai belahe: aku toh murid Apolos; aku toh murid Kepas; aku toh mnrid Kristus. — (Gaw. Ras.18,24.)

13. Kilen, aton Kristus djari imbagi toh tinai? Aton Paulus djari injampalaki gantin keton? Atawa djari keton impandoi hnang aran Paulns?

14. Akn manarimakasih intu Hatalla, basa aku djaton djari mampandoi idjä biti

keton, baja Krispus äwen duä Gajos.

15. Uka äla olo hamanh, aku djari mampandoi olo huang arangku.

16. Tapi aton kea aku djari mampandoi olo human Stepanus tä ; mikäh atoa aku djari mampandoi bekena hindai, aku djaton mingate.

17. Krana Kristus djaton djari manjoho aku mampandoi olo, tapi nakara aku masanan Ewangelion; äla hapan kotak pintar, belä sampalakin Kristus tä haiang.

18. Krana britan sampalaki tä kilau kahumong bewäi intu karä olo idjä banasa, tapi intu ita, idjä injalamat, brita tä toto kwasan Hatalla. — (Rom.1,16.)

19. Krana aton augh surat: „Aku bandak marusak kapitar olo pintar, tuntang kaharatin olo harati aku bandak mampahaiane.” — (Jes.29,14.)

20. Kwe karä olo pintar? kwe olo tamat surat? kwe olo, idjä Maher mariksa perkaran kalunen toh? Djaton Hatalla djari manampa kapintar kalunen toh mandjadi humong?

21. Krana basa kalunen toh awi kapintare, djaton djari kasene Hatalla huang kapintare, tä maka awi sari idjä humong ampie Hatalla bandak manjalamat karä olo tä idjä pertjaja.

22. Krana olo Jehudi blaku kata heran, tuntang olo Hellenes manggau kapintar.

23. Tapi ikäi masanan Kris-tus, idjä djari injampalaki, idjä äka patarang akan olo Jehudi, tuntang kilau talo humong akan olo Hellenes.

24. Tapi akan idjä djari irawäi, alo Jehudi alo Hellenes, ikäi masanan Kristus, kwasan Hatalla tnntang ka-pintar Hatalla.

25. Krana kahumong Ha-talla tä pintar bara olo ka-lunen, tuntang kalemon Ha-talla tä abas bara olo kalu-nen.

26. Itä ampin keton idjä irawäi, o pahari! djaton arä keton idjä pintar tnmon isi, djaton arä keton idjä kwasa, atawa hai: — (Matt.11,25.)

27. Tapi idjä humong hu-ang kalunen, djetä djari in-tih Hatalla, nakara iä mam-pahawen idjä pintar tä; tun-tang idjä balemo huang ka-lunen djari intih Hatalla, nakara iä mampahawen idjä abas tä;

28. Tinai idjä asiasi ampie huang kalunen toh, tuntang idjä batawah, djetä djari intih Hatalla, tuntang idjä kilau djaton, nakara iä mam-pahiang karä idjä badjoho;

29. Uka äla haliae isi ma-nara arepe intu baue.

30. Maka awie tä kea ke-ton toh huang Kristus Je-sus, idjä djari indjadian Ha-

talla indu kapintar, katetek, karasih, tuntang kaliwus ita.

31. Nakara tulus kilau augh surat: „Olo idjä taratara, buah iä taratara huang Tu-han.” — (Jes.65,16.)

BAGI 2.

Brita, idjä insanan Paulus, alo djetä djaton tomon kadjanis kotak atawa tu-mon kapintar olo: maka djetä djari insaan hnang kwassu Hatalla, tun-tang djetä bahalap balai bara kapin-tar olo, sampai olo kalonen hnang kapintar ai mahin djaton tau haratie.

1. Maka jaku toh, o pa-hari, metoh aku djari tang-goh keton, djaton aku djari dumah hapan kotak badja-nis atawa hapan paham ka-pintar, masanan augh Hatal-la akan keton.

2. Kranakatahingku hindjä keton, aku djaton maku ka-tawan perkara enen, baja Jesus Kristus idjä injampa-laki tä.

3. Maka aku djari melai dengan keton tuntang kale-mo, kikäh, haiak paham kagendjäbku.

4. Karä kotakku tuntang saritangku djaton djari tu-mon kotak kapintar olo, baka mangatau olo, tapi hu-ang Rogh tuntang kwasa.

5. Nakara kapertajan ke-ton djaton bagalang hong kapintar olon, tapi hong kwa-san Hatalla.

6. Tapi akan olo idjä tinduh ikäi masanan kapintar kea, tapi djaton kapintar idjä ain kalunen toh, atau ain karä mantir kalunen toh, idjä akan haiang:

7. Malainkan ikäi masanan kapintar Hatalla idjä bahali tä, idjä basilim, idjä djari inukas Hatalla helo bara tamparan kalunen, akan iodu kahain ita;

8. Idjä karä mantir kalunen toh djaton djari kasenae; krana djaka olo tä djari kasenae, toto, iä djaton djari manjampalaki Tuhan, Tempon kahai.

9. Tapi kilau augh surat: „Idjä djaton djari gitan matan olo, idjä djaton djari hining pinding olo, idjä djaton djari tamä atäi olo: djetä djari injimpan Hatalla akan karä olo, idjä sinta iä.” (*Jes.64,4.*)

10. Maka Hatalla djari mangarinah talo tä akan ita awi Rogh ai; krana Rogh tä mariksa talo handiai, alo karä tirok Hatalla idjä timben haliae kea.

11. Krana äwe baris karä olo kalunen aton kasene talo idjä huang olo, baja rogh olo, idjä melai huange? Kalotä kea dialo idjä kasene karä tirok Hatalla, baja Rogh Hatalla.

12. Maka ita djaton djari mandino rogh kalunen, tapi Rogh bara Hatalla, nakara

ita tau kasene talo, idjä djari inenga Hatalla akan ita.

13. Djetä kea insuman ikäi, djaton hapan kotak idjä iadjar kapintar olon, tapi hapan kotak, idjä iadjar Rogh brasih, haiak mananding talo ain Rogh sama Rogh.

14. Tapi olo idjä tumon puna dasare djaton manarima talo ain Rogh Hatalla, djetä kilau kagila bewäi ake, iä djaton tau haratie, basa djetä patut inirok tumon Rogh.

15. Tapi olo idjä tumon Rogh tau mariksa talo handiai, tapi bitie djaton tau iriksa olo.

16. Krana äwe djari kawan tirok Tuhan, sampai tau madjar iä? Tapi intu ita aton tirok Kristus.

BAGI 3.

Hatalla bewäi idjä Batang-salamat; karä pandita uras sama rewar Hatalla; ala olo pabalau leket dengae, tapi buah olo handiai hindja atäi leket intu Hatalla.

1. Maka aku, o pabari! djaton djari tau hakotak dengan keton kilau dengan olo idjä tumon Rogh, tapi kilau dengan olo idjä tumon isi, kilau dengan anak awau huang Kristus.

2. Djohon tusu djari hapangku pakanan keton, djaton talo kinan toto, krana

bibin keton hindai tau kumaе, toto, toh mahin keton hindai kea tau.

3. Basa keton magon tumon isi; krana basa keton hakahiri, tuntang hasuat, tuntang hakalawan, tä, dia keton tumon isi? djaton keton tunion dasar olon?

4. Krana amon koan idjä: aku toh murid Paulus; — tinai idjä: aku toh murid Apolos: — djaton keton tumon isi?

5. Æwe kea Paulus, äwe Apolos? Baja djipen, idjä djarī mimbit keton pertjaja, tuntang djetä, tumon tengen Tuhan akan genep biti. — (*Gaw.Ras.18,24.*)

6. Aku djari mimbul, Apolos djari manatae, tapi Hatalla djari manjohoe mandjari.

7. Tumon tä, idjä minibule djaton talo, kalotä kea idjä manatae, tapi Hatalla, idjä manjohoe mandjari.

8. Maka idjä minibule tuntang idjä manatae sama bewäi, genep biti karäh mandino upahe tumon gawie.

9. Krana ikäi toh olo idjä onpat gawin Hatalla, keton toh tanan Hatalla, tuntang human Hatalla.

10. Tunon asin Hatalla, idjä djari inengae akangku, aku djari mandak galang huma, kilau tukang idjä pintar; toh olo beken mamangun hundjue. Maka patut genep biti iningat buabuah,

kilen ampie mamangun hundjue.

11. Krana dialo idjä biti tau mandak galang beken bara idjä djari iandak, iä tä: Jesus Kristus.

12. Tapi djaka olo hundjun galang djetä mamangun bulau salaka, hintan, kaju, oru, tampilai:

13. Gawin genep biti karäh bakarinah, andau hai tä karäh nianarange, basa djetä karäh ingarinah awi apui; ampin gawin genep biti karäh ingkemä hapan apui.

14. Djaka gawin olo, idjä djari imangue hundjun galang tä, melai, olo tä karäh mandino upah.

15. Tapi djaka gawin olo karäh bakähu, olo tä rugi; inaka bitie karäh ihaga, tapi kilan pohos apui kea.

16. Djaton keton katawan, keton toh human Hatalla, tuntang Rogh Hatalla melai huang keton?

17. Amon olo marusak human Hatalla, iä karäh irusak Hatalla; krana hunian Hatalla tä brasih; humae, djetä keton.

18. Æla mamunga arep keton; amon aton olo baris keton, idjä mado arepe pintar hong kalunen toh, käläh iä humong helo, mangat mandjadi pintar.

19. Krana kapintar kalunen toh puna kahumong intu baun Hatalla; krana aton augh surat: „lä manguling olo pin-

tar huang akale idjä bakalilit." — (Job 5,12,13.)

20. Tinai : „Tuhan kasene karä tirok olo pintar, uras haiang bewäi." — (Masm. 94,11.)

21. Tagal tä, äla keton taratara sabab olon. Talo handiai uras ain keton.

22. Alo Paulus, Apolos, Kepas, hapus kalunen, alo pembelom atawa pampatäi, alo talo katontoh atawa talo idjä dapit, talo handiai tä uras ain keton.

23. Tapi keton ain Kristus, tuntang Kristus ain Hatalla.

BAGI 4.

Paulus manutor arepo akan olo Korintus, mangat olo tä manumon anghe.

1. Kalotä maka genep bili patut mingat ikäi toh rewar Kristus, idjä mahaga karä talo basahokan ain Hatalla.

2. Toh, idjä inggau intu genep bitin olo pahaga, djetäi, uka iä budjur pahagae.

3. Maka aku manggarä tä korik baliai, amon keton manaha aku, atawa amon aku inaha barangai olo; toto bitingku kea mahin djaton petah mangakira arepu.

4. Krana alo aku djaton katawan kasalangku, tapi awi tä aku hindai kea budjur, malainkan Tuhan idjä mariksa tuntang mamutus aku.

5. Tagal tä, äla keton kinaha manaha helo bara wajah, sampai Tuhan dumah, idjä karäh mimbit akan kala wa talo tä kea, awang basilim huang kaput, tuntang mangarinah karä tirok atäi; tä maka genep biti karäh mandino bagie bara Hatalla.

6. Maka karä perkara toh, o pahari, djari injuratu tabiu arepu tuntang Apolos, sabab keton, nakara keton iadjar awi ikäi, belä keton manaha arep keton bai bara idjä djari tarasurat nah, belä keton marako bai atäi tagal olon, tuntang manawah sama arep keton.

7. Krana äwe djari mangkat ikau? narai aim, idjä djari dinom dia inenga bewäi? Toh, amon uras djelä inenga, kilen tinai ikau bai atäim, kilau ikau djaton djari mandinoe inenga bewäi?

8. Toh keton djari puas; toh keton djari tatau; alo dia ikäi mahin keton marentah; tapi kajah! käläb djaka keton toto marentah, nakara ikäi kea marentah hiaik keton.

9. Krana kamäangku, Hatalla djari mandjadian ikäi, idjä rasul, kilau ngabus bewäi, kilau idjä tantai impatäi bewäi; krana ikäi djari äka kariäng atäi kalunen, akan karä malaikat tuntang karä olon.

10. Ikäi toh kilau gila sa-

bab Kristus, tapi keton pintar huang Kristus; ikäi balemo, tapi keton abas; keton bara horumat, tapi ikäi batawah.

11. Sampai djam toh kea ikäi blau tuntang haus belai ikäi, ikäi halowai, ikäi imendong, tuntang djaton kaleka ikäi melai idjä batantu.

12. Ikäi bagawi mandjudju lengän ikäi kabuat; ikäi injapa olo, tä ikäi mamberkat; ikäi ingasingen olo, maka ikäi manjarenan;

13. Ikäi paham imapa, tä ikäi blaku doa; ikäi djari kilau kihal kalunen, kilau hapan olo handiae manapas kihale, sampai katoutoh kea.

14. Aku djaton manjurat perkara toh tantai mampahawen keton, tapi aku mampingat keton kilau anakku, idjä äka kataungku.

15. Krana alo gurun keton sapulu kojan huang Kristus, tapi bapa keton djaton arä: krana huang Kristus Jesus aku djari manak keton awi Ewangelion.

16. Tagal tä aku mampingat keton, buah keton tu-mon aku.

17. Tagal tä aku djari manjoho Timoteus manalah keton, anakku idjä budjur tä, idjä äka kataungku huang Tuhan, mangat managor keton tahiukarä djalangku, idjä huang Kristus, kilau aku

pudji madjar hetähetä intu karä unggup Tuhan.

18. Tapi aton isut idjä mam-padjoho arepe, kilau aku djaton akan dumah, manalah keton.

19. Tapi badjeleng bewäi aku karäh dumah tanggoh keton, amon Tuhan manjoho aku, tä aku handak mang-kemä djaton karä kotak olo badjoho tä, tapi kwasa. — (Gav. Ras.18, 21.)

20. Krana karadjaan Hatalla djaton huang kotak, tapi huang kwasa.

21. Narai kahandak keton? Aton aku akan duniah man-djara keton, atawa dumah huang sinta tuntang rogh kalemo ?

BAGI 5.

Paulus manjoho olo Korintus mambaria olo bangang bara unggupe.

1. Arä olo djari mambrita, aton olo pahabandong marak keton, tuntang idjä haban-dong kalotä, olo kapir mahin dia pudji, iä tä: aton idjä biti, idjä djari masawä sa-wan bapae. — (3.Mos.18, 7.)

2. Kilen keton magon ba-djoho, tuntang djaton ka-pähä atäi keton, nakara iä, idjä djari mawi talo tä, im-baris bara marak keton?

3. Tapi aku, alo bitingku

djaton hindjä keton, tapi roghku hindjä keton, aku djari mamutus perkaran olo, idjä djari marajap kalotä, kilau aku hindjä keton :

4. Amon keton huang aran Tuban ita Jesus Kristus djari hindjä dengan roghku, tä hapau kwasan Tuhan ita, Jesus Krislus,

5. Aku manjaragh iä akan setan, uka isie rusak, nakara rogh ajue ihaga intu andau Tuhan Jesus.

6. Horumat keton djaton bahalap. Djaton keton katawan, ragi isut maragi hapus bakaltepong ?

7. Tagal tä, kanan ragi idjä usang tä, nakara keton indu bakaltepong idjä taheta, kilau keton puna djaton iragi. Krana anak tabiri paska ain ita djari injambalih akan ita, iä tä Kristus. — (Jes 53,7)

8. Tumon tä, buah ita mahaga pesta tä, äla tuntang ragi idjä usang, äla tuntang ragin kapapa tuntang kadarkaka, tapi hapan tepong idjä djaton iragi, iä tä: kabudjur tuntang katoto.

9. Aku djari manjurat akan keton, äla keton nalingä olo pahabandong. — (2.Mos.12,3. 15,19.)

10. Tapi djetä aku djaton manahiu olo pahabandong baris kalunen toh, atawa olo idjä bisit bakoho, atawa olo parampas, atawa olo idjä manempo dewa; djaka kalotä,

tä keton akan blna sasindä bara kalunen.

11. Tapi tob aku djari manjurat akan keton, djaka aton olo, idjä bagarä pahari, tuntang iä tä pahabandong, atawa iä bisit bakoho, atawa iä manempo dewa, atawa iä parajap, atawa iä pampusau, atawa iä parampas: tä äla keton nalingä iä, kuman mabin äla ompat olo idjä kalotä.

12. Krana narai gawingku dengan olo idjä ruar ungkuptä, sampai mahukum iä? Tapi patut keton mabukum olo idjä huang ungkup.

13. Tapi Hatalla karäh mahukum äwen awang ruar. Tagal tä, awi mambaris olo papa tä bara marak keton.

— (5.Mos.13,5.)

BAGI 6.

Paulus mangotak olo idjä purah pedo, tuntang idjä pahabandong.

1. Amon aton perkara dengan sama arep keton, kilen keton petah pedo hamantir olo darhaka, olo kapir, djaton intu olo brasih ?

2. Djaton keton katawan, olo brasih tä karäh mariksa niemutus kadjarian salepah kalunen ? Tob, amon kadjarian salepah kalunen akan imutus keton, kilen keton

djaton kabawa mamutus basara korik haliae tä?

3. Djaton keton katawan, ita karäh mamutus kadjarian malaikat? kilen hindai perkaran pambelom mindjam toh!

4. Tagal tä, djaka aton perkara keton tagal ramo mindjaen, brangai keton mangkat äwen idjä korik haliae huang ungkup, mangat mamutus tä.

5. Talo toh injuratku akan kahawen keton. Djaton haliae idjä pintar marak keton, sampai idjä biti mahin dia, idjä tau mainutus perkaran karä paharie?

6. Tapi pahari padodengan pahari, tinai iä padohamantir olo kapir!

7. Maka puna sala kea, basa keton padodengan sama arep keton. Buhen keton djaton manjarenan haream kasala? Buhen keton djaton radjin haream buah karugi?
— (Matt.5,39)

8. Tapi toh, bitin keton idjä mamapa mamparugi, tuntang djetä dengan pahari!

9. Djaton keton katawan, elo parajap djaton karäh mandino bagi huang kara-djaan Hatalla?

10. Äla lajang pikir keton; djaton olo pahabandong, olo panjembah dewa, olo bakan-dji, olo kihal, djaton olo idjä habandong hatua sama batua, djaton basat, olo bi-

sit bakoho, olo pambusau, olo panjapa, olo parampas karäh mandino bagi huang karadjaan Hatalla.

11. Maka belahe keton bibin kalotä kea; tapi keton djari ienjau, djari imprasih, djari indjadian tetek awi aran Tuhan Jesus, tuntang awi Rogh Hatallan ita.

12. „Aku tau hapan talo handiai,” — tapi djaton talo handiai baguna kea. „Aku tau hapan talo handiai;” — tapi äla aku sampai mamen-da kwasan talo tä.

13. „Talo kinan puna akan knai, tuntang knai puna akan talo kinan,” — tapi Hatalla karäh manganan kadaduaä tä. Tapi bereng djaton akan kandji, malainkan akan Tuhan, tuntang Tuhan akan bereng.

14. Hatalla djari mainbelom Tuhan haluli, tuntang iä karäh mambelom ita kea haluli awi kwasae.

15. Djaton keton katawan bereng keton uras puna ramonbereng Kristus? Toh, patut aku manduan ramonbereng Kristus, palus mandjadian djetä indu ramonbereng lontai? Äla haliae!

16. Atawa djaton keton katawan, olo idjä hindja dengan lontai mandjadi idjä kabereng dengae? „Krana äwen duä tä, koae, akan isi Idjä.” — (Matt 19,5.)

17. Tapi olo idjä hindja

dengan Tuhan mandjadi Rogh Idjä dengae.

18. Dari keton bara kandji. Karä ampin dosa, idjä iawi olo, uras intu ruar berenge, tapi idjä habandong, iä ba-dosa mamapa berenge kabuete.

19. Atawa djaton keton katawan, bereng keton pu-na human Rogh brasih, idjä melai huang keton, idjä djari inenga Hatalla akan keton, tuntang keton djaton tempon arep keton kabuat?

20. Krana keton djari imili hai regan keton. Tagal tā, pahai Hatalla hapan bereng tuntang rogh keton, idjä ain Hatalla duädüä.

BAGI 7.

Buah olo masawä, belä iä habandong; äla olo sawä habanä hatolang; genep olo akus melai, kilau metoh irawäi Hatalla; olo idjä tau melai budjang, kälüh iä kalotä.

1. Maka idjä tahuu augh surat keton akangku: bahalap bewäi akan olo hatuä, amon iä djaton pohos olo bawi.

2. Tapi sabab kandji buah genep hatuä aton sawae, tuntang genep bawi aton banae.

3. Banae indu manenga kapatut akan sawae, tinai sawae kalotä kea akan banae.

4. Sawae djaton tempon

berenge, tapi banae; kalotä kea banae djaton tempon berenge, tapi sawae.

5. Ela idjä biti mamparranggang arepe bara kolae, baja äwen duä tau hamblang batintu, amon äwen duä tā sama suka, mangat aton hila keton puasa tun-tang blaku doa; limbah tä keton hindjä tinai, belä se-tan maningkes keton; basa keton djaton tau manahan arep keton.

6. Tapi augh toh injewut-ku, masuman patongangku, djaton djaka djetä augh prentah.

7. Krana aku radjin bare-am, amon olo bandiai kilau aku kea; -lapi akan genep olo Hatalla djari manenga dasar ai, akan idjä kalotä, akan idjä tinai kakai.

8. Maka koangku dengan äwen, idjä hindai djari ma-sawä atawa babanä, tinai dengan karä buju balo: ba-halap akae, djaka iä melai kea kilau aku.

9. Tapi djaka iä djaton tau manahan arepe, käläh iä masawä babanä; krana bahalap baream masawä be-banä, bara hasep kipen.

10. Tapi olo idjä djari ma-sawä babanä, djaton djaka prentahku, tapi prentah Tu-han: äla sawae manganan banae. — (*Matt.5,32.*)

11. Tinai paribasa iä manganan iä, tā äla iä babanä

beken tinai, atawa buah iä mangabuah arepe tinai deng-an puna banae; tuntang banae kea äla manganan sawae.

12. Tapi dengan äwen beken tä aku idjä bamauh, djaton djaka Tuhan: djaka pahari hatuä aton sawae idjä djaton pertjaja, tuntang sawae nahuang melai dengae, tä äla manganan iä.

13. Tinai amon olo bawi aton banae idjä djaton pertjaja, tuntang iä tä nahuang melai dengae, tä äla manganan iä.

14. Krana banä idjä djaton pertjaja imprasih awi sawae, tinai sawä idjä djaton pertjaja imprasih awi banae; krana djaka djaton kalotä, tä anak keton kea halikä, tapi toh äwen tä brasih.

15. Tapi djaka iä, idjä djaton pertjaja, bandak hato-lang, naughe iä hatolang. Pahari tä, alo hatuä bawi, djaton kurong huang perka-ra kalotä; tapi Hatalla djari marawäi ita akan kabuah.

16. Krana en katawam, o olo bawi, mikäh ikau dapit akan manjalamat banam? Atawa en katawam, o olo hatuä, mikäh ikau dapit akan manjalamat sawam?

17. Tapi tumon Hatalla djari mambagi akan genep biti, tumon Tuhan djari marawäi genep biti, kalotä iä akan belom. Kalotä kea

prentahku huang karä ung-kup Tuhan.

18. Aton olo irawäi, idjä djari injunat, käläh iä mahaga sunate, aton olo irawäi idjä djaton injunat, äla iä manjobo arepe injunat.

19. Sunat tä djaton enen; amon olo djaton injunat, djetä djaton kea enen; tapi mahaga prentah Hatalla, djetä idjä patut.

20. Buah genep biti melai huang pangkate, idjä intu tä iä djari irawäi.

21. Djaka ikau djari irawäi kahum ikau djipen, äla ikau pähä atäim sabab tä; tapi paribasa ikau tau empas tinai, käläh haream mahapa bewäi.

22. Krana karä djipen, idjä djari irawäi Tuhan, djadi olo mardeka ain Tuhan; kalotä kea olo mardeka, idjä djari irawäi Tuhan, djadi djipen Tuhan.

23. Keton djari imili hai regan keton, äla keton indu djipen olo. — (6,20.)

24. Genep biti, o pahari, huang pangkate, idjä intu tä iä djari irawäi, käläh huang djetä kea iä melai dengan Hatalla.

25. Maka idjä tahiу perka-ran budjang bawidjaton prentah Tuhan intu aku; tapi aku masanan patongangku, tuntang aku tob olo, idjä djari mandino asi awi Tuhan, sampai aku budjur tuntang tau iharap.

26. Toh, maka kamäängku, tagal kadjakä idjä akan dumah, ontong olo, idjä melai kakai bewäi.

27. Djaka ikau djari kalong olo bawi, äla mangkemä malapas arepni; tapi djaka ikau bulus sampelau, tä äla manggau sawä.

28. Tapi alo ikau masawä, ikau djaton sala, tinai djaka budjang bawi babanä, iä dja-ton sala. Tapi olo kalotä karäh kapähä haream perkarae, tuntang aku radjin mahila keton bara tä.

29. Maka idjä koangku, o pahari: katika puna pandak; patut idjä masawä kilau dia masawä;

30. Tuntang idjä manangis kilau dia manangis; tinai idjä handjak kilan dia handjak; tinai olo idjä niambil talo kilau dia tempon talo tä;

31. Tinai olo, idjä hapan talo hong kalunen toh, kilau djaton hapan tä; krana an-pin kalunen toh badjeleng akan nihau.

32 Maka aku radjin, keton djaton karoh. Idjä djaton sawae, iä nguan perkaran Tuhan, mangat iä ingilak Tuhan.

33. Tapi idjä aton sawae, iä nguan perkaran kalunen toh, mangat iä ingilak sawae.

34. Beken djari babanä, beken budjang. Idjä budjang tä mingat perkaran Tuhan, mangat iä brasih berenge tun-tang roghe; tapi idjä aton ba-

nae mingat perkaran kalunen toh, mangat iä ingilak banae.

35. Maka perkara toh injuratkü akan gunan keton, djaton kilau aku handak mandjarat ujat keton, tapi tagal kapatut, tinai mangat keton djaton aroh, baradjur manempo Tuhan.

36. Tapi djaka olo mado, djaton buah kalotä dengan budjang bawie, amon mananibakas iä, tuntang djaton tau dia iä tumon hadat kea, käläh, naughe iä tumon kahandake, iä djaton badosa; naughe iä mampabanä iä.

37. Tapi idjä tukas kahan-dak atäie, tuntang djaton perkara hadjadjuan iä, tapi iä kwasa manumon kahan-dake, tuntang iä mananin huang atäie, handak mahaga budjang bawie melai bewäi: gawie tä buah.

38. Tumon tä, idjä mampabanä iä, buah gawie; tinai idjä djaton mampabanä iä, gawie buah haream.

39. Olo bawi idjä babanä djari kurong prentah, kata-hin banae belom; tapi amon banae matai, tä iä lapas, tau iä babanä tinai tumon kahandake; tapi patut djetä huang Tuhan.

40. Tapi tumon patongangku iä bontong haream, djaka iä melai kakai bewäi. Tuntang kamäängku, aku kea aton bara Rogb Hatalla.

BAGI 8.

Ela ompat kuman parapah idjä djari iluput akan dewa; ala hapan kwasam, amon awi tä angat atäi paharim tarang.

---

1. „Maka idjä tahuu parapah, idjä djari iluput akan dewa, ikäi katawan kea, kra-na uras ikäi bara kabarati.” — Kaharati tä mamparako mam-padjoho olo, tapi sintu tä haragapan.

2. Maka djaka olo mado arepe harati perkara, iä tä hindai djari harati perkara enen, kilau kabarati idjä patut.

3. Tapi djaka olo sintu Hatalla, iä tä kasenan Hatalla.

4. „Maka idjä ompat kuman parapah, idjä djari iluput akan dewa, ikäi katawan, dewa tä puna djaton talo hong kalunen toh, tuntang djaton Hatalla beken, baja tikas Idjä tä.

5. „Krana alo aton, idjä injewut hatalla, alo hong langit, alo hundjun petak, (kilau puna arä hatalla ka-lotä, tuntang arä tuan:)

6. „Tapi ain ikäi Hatalla Idjä bewäi, Bapa tä, bara iä tä aton talo handiai, tuntang ikäi puna acae; tinai ain ikäi baja Tuhan Idjä, Jesus Kristus, awie tä aton talo handiai, tuntang ikäi aton awie.”

7. Tapi djaton olo handiai harati tä, malainkan pangingat atäi olo belahe, dewa tä toto aton, tuntang äwen ompat kuman tä kilau talo idjä djari iluput akan dewa; djadi pang-ingat atäie, idjä balemo tä, imali.

8. Toh, awi talo kinan tä ita djaton ingilak Hatalla; krana alo ita ompat kuman, ita djaton bontong awi tä; tinai alo ita djaton ompat kuman, ita djaton rugi awi tä.

9. Tapi buabuah keton, belä kwasan keton djetä mandjadi indu äka patarang akan olo tä, idjä balemo.

10. Krana djaka olo mitä ikau, idjä bara kabarati, ompat kuman huang human dewa: djaton atäi olo tä, idjä balemo, karäh karait, ompat kuman talo tä kea, idjä djari iluput akan dewa?

11. Tä, tagal kabaratim pahari idjä balemo tä rusak, idjä acae Kristus djari matäi!

12. Amon keton sala ka-lotä dengan karä pahari, mampahimang atäie idjä ba-lemo, tä keton toto sala dengan Kristus.

13. Tagal tä, djaka talo kinangku mampalajang pa-haringku, palus katatahi aku djaton maku kuman isin meto, belä aku mampalajang paharingku.

BAGI 9.

Paulus kea djaton djari hapan kwasa bewäi, tapi iä djari mamatut arepe dengan olo, uka iä manjalemat arå olo.

1. Djaton aku toh rasul?
Djaton aku mardeka? Djaton
aku djari mitä Jesus Kristus,
Tuhan ita? Djaton keton toh
gawingku huang Tuhan?

2. Paribasa aku djaton rasul
akan olo beken, toto,
aku rasul akan ketou; krana
keton toh tjap pangkat-rasul
ajungku huang Tuhan.

3. Maka aughku dengan
olo tä, idjä bandak mariksa
aku, kalotoh:

4. Djaton ikäi bara kwasa
kuman mihip?

5. Djaton ikäi bara kwasa
masawä idjä pertjaja, palus
wimbit iä ompat ikäi, kilau
rasul beken tä kea, kilau
paharin Tuhan, tuntang ki-
lau Kepas?

6. Atawa mikäh koä Bar-
nabas bewäi djaton bara
kwasa, mangat tau terai ba-
gawi?

7. Æwe pudji ompat pa-
rang malandja arepe kabu-
ate? Æwe mambulan ang-
gor, tuntang djaton kuman
buæe? Æwe mahaga kawan
tabiri, tuntang djaton kuman
djohontusun kawae tä?

8. Kilen, tutorku toh tu-
mon patongan olon bewäi?

Djaton augh Torat kea ka-
lotä?

9. Krana huang Torat Mo-
ses djari tarasurat: "Ela
mambangus njaman hadang-
an, idjä mibik paräim." Kí-
len, Hatalla mingat hadaagan
bewäi? — (5.Mos.25,4.)

10. Atawa djaton iä djari
marentah kalotä sabab ikäi
kea? Toto, sabab ikäi augh
tä djari injurat; krana olo
idjä malan, malan tuntang
kaharape; tinai idjä mibik
tuntang kaharape, iä patut
mandino kaharape tä.

11. Amon ikäi manawur
akan keton talo ain rogh,
baka talo, amon ikäi mang-
getem talo pangulih bereng
keton?

12. Amon olo beken bara
kwasa kalotä dengan keton,
djaton paham haream ikäi?
Tapi ikäi djaton djari maku
hapan kwasa tä, malainkan
ikäi manjarenan talo handai,
belä ikäi mahawal mangaroh
Ewangelion.

13. Djaton keton katawan,
olo idjä manonggo hong äka
brasih, ombo kea kuman talo
brasih tä? idjä haradjur ma-
nonggo mesbeli, djaton iä
bara bagi kea dengan ramou
mesbeli? — (5.Mos.18,1.)

14. Kalotä kea Tuhan djari
manjoho olo, idjä masanan
Ewangelion, uka iä belom awi
Ewangelion. — (Luk.10,7.)

15. Tapi aku djaton djari
hapan idjäidjä bara karä per-

kara tä. Tinai djaton kea
aku djari manjurat manahiu
tä, uka mandjadi tuwon tä
akangku dapit: krana jaku
radjin matäi, bara horumat-
ku toh akan nihau. — (Gaw.
Ras.18,3.)

16. Krana amon aku masan-
nan Ewangelion, djetä djato-
ton indu horumatk, krana
djaton tau dia aku masan-
nan tä. Pajah aku, amon
aku djaton masanan Ewange-
lion tä!

17. Amon aku radjin ma-
sanae, tä aku aton bara
upah; tapi alo aku bakulas,
pangkat gawi tä mahin djari
inenga kea akangku.

18. Toh, tagal en aku bara
upah? lä tä, amon aku ma-
sanan Ewangelion Kristus,
tuntang djaton blaku balan-
dja sabab Ewangelion tä, uka
äla aku hapan kwasangku
sala, idjä intu aku awi
Ewangelion.

19. Krana alo aku marde-
ka, dia kalong idjä biti, ma-
hin aku djari mahadjipen
arepuakan olo handiai, na-
kara olo ulibku arä baream.

20. Intu olo Jehudi aku
djari kilau Jehudi, nakara
aku mandino olo Jehudi;
intu äwen idjä penda Torat,
aku djari kilau penda Torat,
nakara aku mandino äwen
idjä penda Torat.

21. Intu olo tä, idjä ruar
Torat, aku djari kilau ruar
Torat, (alo intu Hatalla aku

djaton ruar Torat, tapi pen-
da Torat Kristus,) nakara
aku mandino äwen, idjä ruar
Torat.

22. Intu olo balemo aku
djari kilau balemo, mangat
aku mandino olo balemo;
aku djari mandjadian arepu-
akan olo handiai manamunan
ampie handiai, nakara awi
karä akalku tä tau manjala-
mat isut olo.

23. Maka tagal Ewange-
lion gawingku kalotä, mangat
aku kea bara bagi huang
djetä.

24. Djaton keton katawan,
idjä halandja hadari, alo
äwen sama hadari, tapi idjä
bewäi manduan taroh? Buah
keton hadari kalotä, uka ke-
ton manduan tä.

25. Tinai genep olo, idjä han-
dak hatangkarap hataroh,
mangahana arepe bara talo
bandiai. Olo tä kalotä gawie,
mangat mandino makota idjä
puna haiang, tapi ita, ma-
ngat mandino makota idjä
djaton tau haiang.

26. Tä, aku hadari, djaton
kilau barbarangai tintungku;
aku hatangkarap, djaton ki-
lau mamendong ngabus;

27. Malainkan aku mampala
berengku, hadjadjuan iä ma-
menda, belä haiak aku ma-
sanan Ewangelion akan olo,
surobitingku kilau patut inga-
nan bewäi.

BAGI 10.

Buah ita mingat kadjaran olo horan ; äla mäwoi perkaran Tuhan dengan perkaran dewa ; buah ita mamatu arep ita inta olo.

1. Tinai, o pahari, aku djaton maku keton kalapean, horan karä tato ita samandaii djari penda baunandau tä, tuntang iä handiai djari mahoroe tasik tä ; — (2.Mos. 13,21;14,22.)

2. Tinai iä handiai djari impandoi akan Moses huang baunandau tuntang tasik.

3. Tinai iä handiai djari kuinan sama panginae idjä tumon rogh tä ; — (2.Mos. 16,15.)

4. Tuntang djari mihop sama talo ihope kea, idjä tumon rogh ; krana äwen djari mihop bara bukit batu, idjä tumon Rogh tä, idjä ompat dengae; bukit batu tä, djetä Kristus. — (2.Mos.17,6.)

5. Tapi arü olo tä idjä djaton djari ingilak Hatalla, krana olo tä djari impalokang huang padang lombah.

6. Maka talo tä mandjadi indu adjar ita, belä ita mipen talo papa, kilau kipen olo tä. — (4.Mos.11,4.)

7. Äela kea keton leket intu dewa, kilau belahe olo tä, tumon augh surat: „Olo arü tä mondok kuinan mihop, tuntang iä mendeng tinai busik.” — (2.Mos.32,6.)

8. Äela kea ita habandong, kilau belahe olo tä djari habandong, tuntang dalam idjä andau djari impatäi duä pulu telo kojan biti. — (4.Mos.25, 1.9.)

9. Äela kea ita maningkes Kristus, kilau belahe olo tä djari maningkes iä, palus djari rusak awi bandipä. — (4.Mos.21,5.)

10. Äela kea keton bakotok, kilau belahe olo tä djari bakotok, balalu rusak awi idjä parusak tä. — (4.Mos.14, 2,36.)

11. Maka karäh talo idjä bnah olo tä mandjadi sonto, tuntang djetä injurat mangat madjar ita, idjä belom intu lawin katika kalunen.

12. Tä, olo idjä manaha arepe mendeng, buah iä renderendeng, belä iä halongkang.

13. Keton hindai djari buah tingkes, baja idjä tau injarenan bewäi; tapi Hatalla etter pamasi, iä djaton handak manalua keton iningkes paham bara tanggong keton; malainkan haiak dengau tingkes iä karäh manenga kea äka keton tau bakalindong, nakara keton tau manjarenae.

14. Tagal tä, o keton idjä äka huangku, dari bara kara gawin dewa.

15. Kilau dengan olo pintar aku hakotak, käläh keton mariksa talo pasumangku.

16. Sangkir berkat tä, idjä

imberkat ita, djaton dahan Tuhan hindjä djetä ? Tepong idjä indarai ita, djaton bereng Tuhan hindjä djetä ?— (Matt.26,27.)

17. Krana tepong tä Idjä, kalotä ita, alo arä, idjä kabereng kea, basa ita handiai buah bagi bara tepong Idjä tä.

18. Itä keton Israel, idjä tumon isi tä; djaton olo tä idjä kuman parapah awang djari iluput, bara bagi de ngan mesbeh tä ?

19. Toh, narai riman augh-ku ? Dewe tä toto aton ? Atawa talo, idjä djari iluput akan dewa, toto bapedah ?

20. Tapi koangku, talo parapah idjä iluput olo kapir, djetä ilupute akan karä setan, djaton djaka akan Hattalla ; toh, aku djaton maku, keton rampi dengan karä setan. — (3.Mos.17,7.)

21. Djaton olih, keton mi hop sangkir Tuhan tuntang sangkir setan ; djaton olih, keton ompat kuman hong medjan Tuhan tuntang hong medjan setan.

22. Atawa handak ita mam parahas Tuhan ? Aton ita abas bara iä ?

23. „Tau bewäi aku hapan talo handiae ;” — tapi djaton talo handiae baguna. „Tau bewäi aku hapan talo handiae ;” — tapi djaton talo handiae haragapan ungkup Tuhan.

24. Äela ita manggau akan ita, tapi akan olo.

25. Karä talo, idjä indjual intu warong isin meto, kinankinan bewäi, äla mariksa talo enen, tagal pangingat atäi.

26. Krana petak toh tun tang karä talo hundjue uras ain Tuhan.

27. Tinai amon olo kapir pakadja keton, tuntang keton handak manalih madja, tä kuman bewäi barangai talo idjä injarongae akan keton, tuntang äla mariksa enen, tagal pangingat atäi.

28. Tapi paribasa olo mas uman akan keton: djetoh talo, idjä djari iluput akan dewa ! — tä äla keton kumae, tagal iä, idjä djari mas uman tä akan keton, tun tang tagal pangingat atäi. Krana petak toh tun tang karä talo hundjue uras ain Tuhan.

29. Tapi aku djaton hamauh manahiu pangingat atäim, malainkan pangingat atäi olo beken tä. Krana buhen aku, idjä mardeka, akan manumon pangingat atäi olo beken ?

30. Amon aku kuman tä tun tang tarimakasih, buhen aku imapa tinai tagal talo, idjä kinangku haiak manari makasih ?

31. Tagal tä, alo keton kuman, alo keton mi hop, alo naranarai gawin keton beken, awi talo handiae tä indu ho-

rumat Hatalla. — (*Kol.3,17.*)

32. Ingaingat, belä keton manantarang atai olo Jehudi, äla olo Hellenes, äla kea ungkup Hatalla.

33. Kilau jaku kea huang karä perkara mamatut arepku dengan olo handiai, djaton manggau akangku, tapi akan olo arä, mangat iä injalamat.

BAGI 11.

Paulus mangotak olo Korintus, basa iä djaton patut hadate, metoh iä hapumpong sombjang, atawa hapumpong ompat kuman panginan hamalem tå.

1. Käläh keton manumon aku, kilau aku manumon Kristus.

2. Maka aku manara keton, o pahari, basa keton huang karä perkara mingat aku, tuntang mahaga karä hadat, kilau aku djari manenga akan keton.

3. Maka aku handak keton katawan, Kristus takolok genep olo hatuä, tinai elo hatuä takolok olo bawi, tinai Hatalla takolok Kristus.

4. Genep olo hatuä idjä blaku doa, atawa idjä masuman surat Hatalla, haiak takoloke inutupe, iä tä mampahawen takoloke.

5. Tapi genep olo bawi idjä blaku doa, atawa masuman surat Hatalla, haiak takoloke djaton inutupe, iä

tä mampahawen takoloke; krana djetä sama kilau balane djari injukur.

6. Amon olo bawi djaton makunutup takoloke, buah iä injukur sasindä; tapi basa indu kahawen olo bawi, amon iä injukur, atawa balauet ineteck: buah iä manutup takoloke kea.

7. Krana olo hatuä puna djaton akan manutup takoloke, basa iä tumon tamunan tun-tang indu horumat Hatalla; tapi olo bawi indu horumat olo hatuä. — (*1.Mos.1,27.*)

8. Krana olo hatuä djaton indjadian babakal bawi, tapi olo bawi babakal bara hatuä.

9. Tinai olo hatuä djaton indjadian sabab olo bawi, tapi olo bawi sabab olo hatuä. — (*1.Mos.2,18.*)

10. Tagal tä patut hundjun takolok olo bawi katae mambenda olo hatuä, sabeb karä malaikat.

11. Tapi djaton kea olo hatuä beken bara olo bawi, djaton olo bawi beken bara olo batuä, huang Tuhan.

12. Krana kilau olo bawi solake bara olo hatuä, kalotä olo hatuä tinai awi olo bawi; tapi talo handiai uras bara Hatalla.

13. Käläh keton kabuat manirok tä huang arep keton: patut olo bawi blaku doa intu Hatalla, haiak takoloke djaton inutup?

14. Djaton kea puna hadat

madjar keton, djaka olo ha-tuä mamandjang balaue, djetä indu kahawae?

15. Tapi amon olo bawi pandjang balaue, djetä indu horumate; basa balau pandjang tä djari inenga akae indu sanduronge.

16. Tapi paribasa aton olo idjä radjin hasuat, terai, ikäi djaton hapan hadat kalotä, karä ungkup Tuhan mahin dia kea.

17. Maka perkara, idjä koangku toh, djaton tau aku manarae, iä tä: keton djaton hapumpong indu kahalap keton, tapi indu kapapan keton.

18. Krana idjä perkara, metoh ungkup Tuhan hapumpong, hiningku keton hakalawan sama arep keton; tuntangaku pertjaja kea belahe brita tä.

19. Krana djaton tau dia hakabeken djalahan parisang lembut marak keton, mangat äwen idjä budjur marak keton mandjadi bakarinah.

20. Tinai amon keton hapumpong, djetä djaton kilau patut kuman panginan hamalem ain Tuhan.

21. Krana amon handak kumae, tä geneb biti sama manduan panginan ai helo, djadi idjä biti blau, idjä beken tinai kajakajas.

22. Djaton human keton, mangat keton kuman mihop hetä? atawa aton keton ma-

nawah ungkup Hatalla, tuntang mampahawen äwen idjä djaton bara talo enen? Narai aughku dengan keton? Tauaku manara keton? Hwang perkara toh aku djaton manara keton!

23. Krana idjä djari insumangku akan keton dinongku bara Tuhan: Tuhan Jesus, aleñi iä indjual olo, manduan tepong; — (Matt.26, 26.)

24. Tuntang limbah iä mammberkate, iä mandaraie, sambil hamauh: Duan, kuman, djetoh berengku, idjä indarai akan keton; awi tä hapa mingat aku.

25. Kalotä kea iä manduan sangkir, limbah kuman panganan hamalem, sambil hamauh: Sangkir toh djandji taheta huang dahangku. Awi tä, sasining keton mihope, hapa mingat aku.

26. Krana sasining keton kuman tepong toh, tuntang mihop bara sangkir toh, keton akan masanan pampatäi Tuhan, sampai iä dumah.

27. Djadi, olo idjä kuman tepong toh, atawa idjä mihop bara sangkir Tuhan, djaton dengan patut, iä tä tiwas dengan bereng tuntang dahan Tuhan.

28. Tapi olo patut mariksa arepe, tumon tä iä akan kuman tepong toh, tuntang mihop bara sangkir toh.

29. Krana olo idjä ompat kuman mihop djaton dengan

patut, iä knman milihop hukum akae, basa iä djaton mangabeken parihara bereng Tuhan.

30. Tagal tä kea arä keton pampresen tuntang haban, tinai arä djari batiroh.

31. Krana djaka ita mariksa mahukum arep ita, tä ita djaton karäh ihukum.

32. Tapi amon ita ihukum, maka ita indjara Tuhan, belä ita rusak haiak kalunen.

33. Tagal tä, o pahari, amon keton hapumpong handak kuman, buah bentai sama arep keton.

34. Tinai djaka aton idjä blau, buah iä kuman huang humae, belä keton hapumpong indu bukñm bewäi. Maka karä perkara beken aku handak mangabuahe, aphon bitingku djari dumah.

BAGI 12.

Adjar tahu karä panengan Rogh.

1. Maka idjä tahu panengan Rogh, o pahari, aku djaton maku keton kurang harati tä.

2. Keton katawanu, bhin keton kapir, idjä inunda akan karä hampatong dewa idjä bisu tä, tumon kahandake mangumpang keton.

3. Tagal tä aku hamauh dengan keton, dialo idjä biti karä olo tä, idjä hakotak awi

Rogh Hatalla, manjapa Jesus; tinai dialo idjä biti tau manjewut Jesus Tuhan, baje awi Rogh brasih.

4. Toh, karä panenga tä hakabeken, tapi Rogh tä Idjä bewäi.

5. Tinai karä pangkat hakabeken, tapi Tuhan tä Idjä bewäi.

6. Tinai karä gawi hakabeken, tapi Hatalla tä Idjä bewäi, idjä mandjapa talo handiai huang talo bandiai.

7. Maka akan genep biti panengan Rogh tä inenga akan gunan olo arä.

8. Akan idjä augh kapitar inenga Rogh; akan idjä tinai augh kabarati, awi Rogh tä kea.

9. Akan idjä inenga kaper-tjaja, awi Rogh tä kea; akan idjä tinai kwasa mam-pakäläh olo, awi Rogh tä kea.

10. Akan idjä inenga kwasa mawi talo heran; idjä tinai imatjäh manarang surat Hatalla; idjä tinai imintar mariksa karä rogh; idjä tinai tao karä basa; idjä tinai apik manarang karä basa tä.

11. Maka sakarä talo tä indjapa Rogh Idjä tä kea, tuntang mambagi tä akan gene-genep olo tumon kahandake.

12. Krana kilau bereng Idjä, tapi ramonbereng arä, tapi karä ramon bereng Idjä tä, alo arä, mahin Idjä bewäi berenge: tumon tä kea Kris-tus.

13. Krana ita handiai djari impandoi awi Rogh Idjä mandjadi bereng Idjä, alo Jehudi alo Hellenes, alo djipen alo mardeka; tuntang uras ita djari impihop mandjadi rogh Idjä.

14. Krana bereng kea djaton idjä ramoe, tapi arä.

15. Toh, djaka pai hamauh: basa aku dia lengä, aku djaton ramonbereng! — kilen, toto iä tagal tä djaton ramonbereng?

16. Atawa djaka pinding hamauh: basa aku dia matä, aku djaton ramonbereng! — kilen, toto iä tagal tä djaton ramon bereng?

17. Djaka hapus bereng tä baja matä bewäi, kwe pahining tinai? Djaka hapus bereng baja pahining bewäi, kileu iä tau mambewau?

18. Tapi toh Hatalla djari haragapan karä ramonbereng genegenep djetä tumon kahandak ai.

19. Djaka uras djetä baja ramo Idjä bewäi, kwe bereng tinai?

20. Tapi toh ramoe tä arä, tapi bereng Idjä bewäi.

21. Tuntang matä djaton tau hamauh dengan lengä: kanduengku ikau! — tinai takolok djaton tau hamauh dengan pai: kanduengku ikau!

22. Malainkan ramonbereng tä, idjä inaha ita paham balemo hong bereng, djetä idjä paham baguna.

23. Tinai ramonbereng, idjä inaha ita korang horumat, djetä paham haream ihorumat ita; tinai ramonbereng ita idjä tapas kakenae, djetä paham haream imbungas ita.

24. Krana ramonbereng ita, idjä puna bakena, dia usah imbungas. Maka Hatalla djari haragapan bereng kalotä, sampai iä manenga horumat paham haream akan ramoe tä, idjä korang horumat:

25. Belä bereng tä hakalawan, tapi nakara karä ramoe haiak hingat sama arepe.

26. Tinai amon idjä ramonbereng kapähä, tä karä ramonbereng uras tamput kapähäe, tinai amon idjä ramonbereng handjak, tä karä ramonbereng uras ombo handjak.

27. Maka keton handiai toh bereng Kristus, genegenep keton uras sama ramonbereng ai. — (*Rom.12,5.*)

28. Maka Hatalla djari mangkat belahe huang ungkup; idjä mambatang rasul tä, tinai nabi, tinai guru, limbah tä idjä kwasa mawi talo heran, idjä mampakäläh, olo pandohop, olo marentah, idjä tau hakabeken ampin basa.

29. Kilen, äwen handiai rasul? Äwen handiai nabi? Äwen handiai guru? Aton äwen handiai tau mawi talo heran?

30. Aton äwen handiai kwasa mampakäläh olo? Aton

äwen handiai tau hakotak hakabeken basa? Aton äwen handiai tau manarang basa tā?

31. Maka buah keton manggoang panenga idjä kapala bahalap; tuntang aku manundjok akan keton djalan, idjä bahalap hareaam hindai.

BAGI 13.

Sinta tā idjä mambatang baliae.

1. Alo aku tau hakotak hapan karä basan olen tun-tang karä basan malaikat: amon sinta djaton intu aku, tā aku kilau garantong atawa tarai idjä mahiau bewäi.

2. Tinai alo aku tau m-audjum, sambil katawan karä talo basilim, tuntang karä kaharatin olo, tuntang alo aku pertjaja, sampai tau mindah bukit: amon sinta djaton intu aku, tā aku kilau dja-ton talo bewäi.

3. Tinai alo aku mambagi karä ramongku indu balan-djan olo pähä, tuntang alo aku manjaragh bitingku, uka ingäbu: amon sinta djaton intu aku, tā talo handiai tā djaton baguna akangku.

4. Sinta tā pandjang atäie, tuntang pamasi; sinta djaton bahiri, sinta djaton kanaha gawie, iä djaton badjoho.

5. Iä djaton maku badjang-kang, iä djaton manggau ontonge kabuate, iä djaton

purah blait, iä djaton tahu karajap olo.

6. Iä djaton handjak tagal kasala, tapi iä handjak tagal katoto.

7. Iä manutup talo handiai, iä pertjaja talo handiai, iä harap talo handiai, iä manja-renan talo handiai.

8. Sinta tā djaton haliae terai; tapi alo augh tudjum, djetä karäh terai; alo karä ampin basa, djetä karäh haiang; alo kaharati, djetä karäh nibau.

9. Krana kaharatin ita isut bewäi, tuntang tudjum ita isut bewäi.

10. Tapi amon talo tinduh tā djari sampai, tā talo isut tā karäh haiang.

11. Pesangku anak olo, aku hakotak kilau anak olo, karä pikirku kilau pikir anak olo, tuntang tirokku kilau tirok anak olo; tapi sana aku ba-kas, tā aku manganan prangan anak olo tā.

12. Katontoh ita mitä huang augh leläi, kilau huang sa-ramin idjä kawus, tapi dapit ita karäh manampajah bau njahepak bau; toh aku kasene talo isut bewäi, tapi dapit tā aku karäh kasenae, kilau aku toh kea kasenan Hatalla.

13. Maka telo toh idjä melai: kapertjaja, kaharap tun-tang sinta; tapi sinta tā idjä mambatang intu telo tā.

BAGI 14.

Prentah tahu ampin gawi idjä patut,
amon olo hapumpong sombujang.

---

1. Goang sintä tä; tinai käläh keton radjin manggau karä panengan Rogh tä kea, maka idjä mambatang, uka keton tau manarang surat Hatalla.

2. Krana olo idjä hakotak habasa, iä djaton hakotak akan olo, baja akan Hatalla; krana olo djaton harati kotake, tapi huang rogh iä hakotak talo basilim.

3. Tapi olo, idjä manarang surat Hatalla, kotake tä haragapan olo, sambil mampudji tuntang mampong olo.

4. Idjä hakotak habasa, iä haragapan arepe, tapi idjä manarang surat Hatalla, iä haragapan hapus ungkup.

5. Aku toto nabuang keton handiai tau hakotak habasa, tapi paham haream, uka keton tau manarang surat Hatalla; krana idjä manarang surat Hatalla hai bara idjä hakotak habasa, asal iä tau manuarange kea, mangat ungkup tä ibaragapan.

6. Maka, o pahari, paribasa aku dumah tanggoh keton, sambil hakotak habasa, narai guna aku akan keton, djaka aku djaton hakotak dengan keton masanan talo idjä ingarinah Hatalla, atawa tumon kaharati, atawa ma-

narang surat Hatalla, atawa madjar?

7. Krana karä talo impahiau kea, idjä djaton taha-senge, kilau suling, garadap, djaka karä aughe djaton batantu tuntang hakabeken lagoë, kilen olo tau katawan riman pahiau suling garadap tä?

8. Tinai sarunai kea, amon aughe djaton batantu, äwe handak manjimpan arepe om-pat parang? — (4.Mos.10,9.)

9. Kalotä keton kea, djaka totok keton djaton masuman perkara tarang, kilen olo tau harati talo idjä injewut keton? Krana keton kilau hakotak ambon angin bewäi.

10. Aton arä ampin augh huang kalunen, tuntang genep lagon karä augh tä aton rimae.

11. Tapi amon aku djaton katawan riman augh tä, tä aku kilau olo taheta akan idjä hakotak, tuntang idjä hakotak tä kilau olo taheta akangku.

12. Kalotä kea keton, basa keton radjin manggoang panengan Rogh, buah keton manggau, uka keton tatau huang panenga tä, idjä haragapan ungkup.

13. Tagal tä, idjä hakotak habasa, buah iä blaku doa, uka iä tau manarang tä kea.

14. Krana amon aku blaku doa habasa, tä roghku toto blaku doa, tapi kaharatingku

tä djaton beguna intu olo.

15. Toh, kilen patut? Aku handak blaku doa huang rogh, tapi aku handak blaku doa huang kaharati kea; aku handak manjanji huang rogh, tapi aku handak manjanji huang kaharati kea.

16. Djaka djaton kalotä, paribasa ikau manarimakasih huang rogh, maka kilen olo idjä djaton badjar tau manjewut Amen akan tarimakasihm, basa äwen djaton katawan talo idjä djari injewutm?

17. Mikäh toto ikan manarimakasih buah haliae, tapi awang beken tä djaton iharagapan awi tä.

18. Aku manarimakasih intu Hatallangku, basa aku tau haream hakotak habasa bara keton samandiai.

19. Tapi aku labih radjin hakotak huang ungkup tä limä kabawak kotak tuntang kaharati, mangat aku madjar olo beken kea, bara hakotak sapulu kojan bawak kotak habasa.

20. O pahari! äla keton kilau anak olo huang kaharati; tapi buah keton kilau anak olo huang kapapa; tapi huang kaharati käläh keton djadjalan tinduh.

21. Aton tarasurat huang Torat: „Hapan basa beken tuntang totok biwih beken aku handak hakotak dengan utus olo toh, tapi alo tumon

tä mahin djaton kea iä karäh mahining aughku, koan Tuhan.” — (Jes.28, 11.)

22. Tumon tä, basa beken tä indu kata, djaton akan olo idjä pertjaja, tapi akan olo idjä djaton pertjaja; tap manarang surat Hatalla tä djaton akan olo idjä djaton pertjaja, tapi akan idjä pertjaja.

23. Maka paribasa salepah ungkup Hatalla djari hapumpong, tuntang äwen handiai hakotak habasa, tinai isut olo awang djaton badjar, atawa awang djaten pertjaja tamä hetä, djaton olo tä karäh manjewut keton gila?

24. Tapi amon äwen tä samandiai manarang surat Hatalla, tuntang olo idjä djaton badjar, atawa idjä djaton pertjaja tamä hetä, toto, iä karäh iadjar awi olo handiai, tuntang impudji awi olo handiai.

25. Tumon tä karä pikir atäie awang basilim mandjadi bakarinah; tumon tä haiak mahingkep iä karäh blaku doa intu Hatalla, tuntang mangaku, Hatalla toto hindjä keton.

26. Maka kilen toh, o pahari? Amon keton hapumpong, paribasa genep keton aton njanni alawa adjar, atawa aton ampin basa, atawa talo djari ingarinah akae, atawa iä tau manarang surat: buah talo handiai tä mandjadi indu

haragapan samer arep keton.

27. Maka amon aton olo idjä habasa, äla labih bara duä, atawa paham haliae sampai telo biti indu hakotak kalotä, hatalindjam; limbab tä idjä akan manarang tä.

28. Tapi amon djaton idjä tau manarange, tä buah olo tä suni bewäi metoh hapumpong; naughe äwen hakotak acae kabuate, tuntang dengan Hatalla.

29. Tinai soho duä telo biti nabi hakotak, idjä manarang surat Hatalla, maka awang beken akan mariksa aughe.

30. Tapi amon talo salenga ingarinah akan olo idjä mondok, buah olo idjä solake tä suni helo.

31. Krana olih bewäi keton handiai manarang surat Hatalla, hatalindjam, mangat hapus ungkup tä iadjar tuntang impudji.

32. Tapi rogh nabi manda nabi.

33. Krana Hatalla djaton Hatallan karidu, tapi Hatallan kabuah, kilau huang karä ungkup olo brasih.

34. Bawin keton soho suni metoh ungkup hapumpong; krana äwen djaton djari injaho hakotak, tapi uka manumon augh, kilau prentah Torat kea.

35. Maka amon iä bandak harati talo enen, käläh huang huma iä misek banae;

krana indu kahawen olo bawi, amon iä hakotak huang ungkup.

36. Kilen, augh Hatalla djari lembut bara keton? Atawa augh tä tikas sampai keton bewäi?

37. Djaka olo manggarä arepe nabi, atawa tumon Rogh, iä patut harati, talo idjä injuratk tuh puna prentah Tuhan.

38. Tapi djaka olo handak humong, naughe iä humong!

39. Tumon tä, o pahari, buah keton radjiradjin manggau, uka keton tau manarang surat Hatalla, tinai äla kea mangahana olo hakotak habasa.

40. Buah karä perkara mandjadi budjur bahadat, kilau patut.

BAGI 15.

Paulus masuman perkaran kamisik olo matäi.

1. Tinai, o pahari, aku managor Ewangelion intu keton, idjä insanangku akan keton, idjä djari inarima keton kea, idjä huange keton mendeng kea;

2. Awie kea keton injalamat, djaka keton mahaga tä tumon pasanangku akan keton, asal äla kapertajajan keton kapertajaja idjä puna haiang bewäi.

3. Krana idjä mambatang, aku djari masanan akan keton augh, idjä djari dinongku kea, iä tä: Kristus djari matäi sabeb dosan ita, tumon augh surat; — (Jer.53.)

4. Tuntang djari ingubur, tapi iä djari belom tinai andau telo, tumon augh surat. — (Masm.16,10.)

5. Tuntang Kepas djari mitä iä, limbah tä äwen duäwas las tä.

6. Limbah tä tinai labih bara limä ratus pahari haiak djari mitä iä, arä äwen tä magon belom, tapi belabe djari batiroh matäi kea.

7. Limbah tä iä djari gitan Jakobus, limbah tä sakarä rasul tä.

8. Maka tepe aka kea djari mitä iä, aku, idjä kilau anak kälus. — (Gaw. Ras. 9,5.)

9. Krana aku toh pangorike marak karä rasul, aku djaton baguna inggarä rasul, basa aku djari manusoh ungkup Hatalla.

10. Tapi awi asin Hatalla aku kalotoh kilau toh, tuntang asie, idjä djari inengae akangku, djaton djari haiang bewäi, malainkan gawingku paham bara äwen handiai tä; tapi djaton djaka aku, malainkan asin Hatalla, idjä mampahaiak aku.

11. Maka alo aku alo äwen, kalotä kea pasuman ikäi akan keton, tuntang kalotä kea keton djari pertjaja.

12. Maka toh, amon Kristus insanan, iä toto djen belom bara olo matäi, kien tinai belabe keton hamah, olo matäi puna djaton aka belom tinai?

13. Djaka olo matäi djaton belom tinai, tä Kristus kea djaton djari belom tinai.

14. Amon Kristus djaton djari belom tinai, tä brita idjä insanan ikäi haiang bewäi, tuntang haiang kea kapertjajan keton.

15. Tumon tä kea ikäi saki panandjaro ain Hatalla; krana ikäi djari masanan, Hatalla djari mambelom Kristus, maka djaton iä djari mambelom iä, amon toto olo matäi djaton imbelom haluli.

16. Krana djaka olo matäi djaton karäh imbelom, tä Kristus kea djaton djari imbelom.

17. Tuntang amon Kristus djaton djari imbelom tinai, tä kapertjajan keton haiang bewäi, tuntang keton huang dosan keton hantä.

18. Tä maka karä äwen kea, idjä djari batiroh matäi huang Kristus, uras banasi.

19. Amon ita harap bong Kristus tahiun pambelom djetoh bewäi, tä ita tjalaka bara olo handiai.

20. Tapi toh, Kristus toto djari belom bara olo matäi, tuntang mandjadi Batang-kamisik akan olo matäi handiai.

21. Krana basa pampatäi lembut awi olon, kalotä awi olon kea kamisik olo matäi. — (Rom.5,12.)

22. Krana kilau olo handiae matäi huang Adam, kalotä iä handiae kea karäh imbelom tinai huang Kristus.

23. Tapi genep biti huang tingkat ajue: idjä mambatang tä Kristus; limbah tä äwen idjä ain Kristus, katika iä karäh haluli.

24. Limbah tä kalepahe, amon iä maujaragh karadjaan akan Hatalla, Bapa tä, amon iä mangarak karä pangkat prentah, karä pangkat kwasa, karä pangkat kabai.

25. Krana djaton tau dia iä marentah, sampai karä mu-sohe djari impalokang penda paie.

26. Maka musoh idjä katasae haliae karäh inganan, djetä pampatäi.

27. Krana Hatalla djari mina talo handiae penda paie. Tapi amon iä hamauh: talo handiae akan mamenda iä, — tä tarang, djaton tamput iä, idjä djari mampamenda talo handiae acae.

28. Amon talo handiae mamenda iä, tä bitin Anak kea karäh mamenda iä, idjä djari mampamenda talo handiae acae, nakara tikas Hatalla bewäi Tempon talo handiae.

29. Djaka dia kalotä, nurai kea gawin äwen idjä impandoi, tuntang impatäi tagal

tä, amon olo matäi toto djaton imbelom? buhen kea iä impandoi, tuntang impatäi tagal tä?

30. Buhen ikäi kea buah bahaja sining djam?

31. Aku kilau matäi sining andau, manaroh horumatkku brangai idjä ajungku huang Jesus Kristus, Tuhan ita.

32. Amon aku sabab perkaran kalnnen bewäi djari batangkarap dengan meto basiak tä hong Epesus, narai guna tä akangku? Djaka olo matäi djaton imbelom, käläh ita kuman mihop, krana dje-wu ita matäi.

33. Åela keton lajang! Tutor papa murusak hadat ba-halap.

34. Misik keton renderendeng, uka äla badosa. Krana belahe keton djaton kasene Hatalla; aughku toh indu kahawen keton.

35. Tapi mikäh koan olo: kilen ampie kea olo matäi karäh imbelom? tuntang kilen ampin berenge iä karäh haluli?

36. Tjäh olo humong! talo idjä inawurm djaton tau belom, djaka djetä djaton matäi helo. — (Joh.12,24.)

37. Tinai talo idjä inawurm, ikau djaton manawur bitin talo tä, idjä akan maudjadi, tapi baja bawake bewäi, tu-mon kahandakm, atawa paräi atawa talo beken.

38. Maka Hatalla mandja-

dien bitie akae tumon kahandake, tuntang akan genep bawak indjadiae hakabeken hakabeken.

39. Karä isin talo belom djaton sama ampie; malainkan beken isin olo, beken isin meto, beken isin lauk, beken isin bnrong.

40. Tinai aton ramon langit tuntang ramon petak, maka beken kahalap ramon langit, beken kabalap ramon petak.

41. Beken kahalap matandau, beken kahalap bulan, beken kabalap karä bintang; tinai bintang kea hakabeken kahalape bara kolae.

42. Kalotä kea kamisik olo matäi dapit. Bereng inawurtantai maram, tapi djetä imbelom tinai djaton tau maram hindai.

43. Djetä inawur huangkahawen, djetä imbelom tinai huang kahai; djetä inawur huang kalemo, djetä imbelom tinai huang kaabas.

44. Bereng idjä dasar kalunen inawur, bereng idjä dasar Rogh imbelom tinai. Aton bereng idjä dasar kalunen, tinai aton kea bereng idjä dasar Rogh.

45. Kalotä kea augh surat: „Olo idjä solake, Adam tä, mandjadi hambaruan idjä belom,” tapi Adam idjä rahian tä mandjadi Rogh idjä mambelom.

46. Maka bereng idjä dasar Rogh tä djaton helo,

tapi idjä dasar kalunen tä, limbah tä idjä dasar Rogh.

47. Olo idjä solake tä puna bara petak, tumon dasar petak; olo idjä rahian tä, djetä Tuban bara sorga.

48. Kilau idjä bara petak tä, kalotä kea kakarä idjä bara petak; tinai kilau idjä bara sorga tä, kalotä kea olo handiai, idjä hobah tumon dasar sorga.

49. Tuntang kilau ita djari mananggong ampin ai, idjä bara petak tä, kalotä kea ita karäh mandino ampin ai, idjä bara sorga.

50. Tapi kakai aughku, o pahari: isi daba djaton tau mandino bagi huang kardjaan Hatalla, tuntang talo idjä akan maram djaton tau mandino panatau idjä djaton tau maram tä.

51. Itä keton, aku masanan perkara basilim akan keton: djaton ita bandiai akan batiroh matäi, tapi ita bandiai akan iobah.

52. Selenga bemben tä kea, huang idjä kapidjep matä, metoh sarunai idjä rahian tä; krana sarunai karäh impahiau, tä olo matäi bandiai karäh imbelom tinai, tuntang djaton tau maram hindai; tinai ita karäh iobah. — (*Matt. 24, 21.*)

53. Krana bereng idjä akan maram toh karäh mangkepan idjä djaton tau maram, idjä akan matäi toh karäh

mangkepan idjä djaton tau matai.

54. Maka amon idjä akan maram toh djari mangkepan idjä djaton tau maram, tuntang idjä akan matai toh djari mangkepan idjä djaton tau matai, tä augh karäh tulus, idjä djari tarasurat: „Pampatäi djari inelen kamanang. — (Jes.25,8.)

55. „O pampatäi! kwe buntutm? O naraka! kwe kamanangm?”

56. Maka buntut pampatäi tä, djetä dosa, tuntang kwasan dosa tä, djetä Torat.

57. Tapi tarimakasih intu Hatalla, idjä djari manenga akan ita kamanang awi Tuhan ita, Jesus Kristus.

58. Tumon tä, o pahari idjä äka kataungku, buah keton dähen, äla hidjuh, dahangdahanga bantä huang gawin Tuhan, basa keton katawan, karä gawin keton huang Tuhan puna djaton haiang.

BAGI 16.

Paulus manjoho olo Korintus mingat olo pertjaja idjä pähä belom; iä manutor arepe tuntang mahapus surate.

1. Maka idjä tahu rear, awang indu imumpong akan olo brasih, kilau djari peتابku dengan karä ungkup

hong Galatia, buah keton tumon tä kea.

2. Sining andau minggo genep keton akan mingkes talo, tuntang mamumpong tä, tumon berkat Hatalla intu iä, belä amon aku dumah, tä harun keton mamumponge.

3. Maka amon aku djari sampai keton, tä aku handak manjoho idjä patut koan keton, tuntang suratku, mangat magah panengan keton akan Jerusalem.

4. Tinai amon talo tä ombeit karäe, sampai patut bitingku hagoet, tä äwen akan ombo aku.

5. Maka aku karäh tanggoh keton, amon aku djari mangumbang Makedonia, krana Makedonia handak ingumbangku.

6. Maka aku karäh melai dengan keton mikäh hapns musim sadingen, mangat keton tau magah aku akan kaleka kahimatku tinai.

7. Krana akn djaton handak mitä keton halabalau handjulo bewäi, tapi aku harap melai tahi isut deng-an keton, djaka Tuban ma-ku manjoho aku.

8. Maka huang Epesus aku handak melai sampai pesta pentekosta.

9. Krana lawang lombah djari iuap akangku, äka arä gawi, tinai arä kea idjä malawan.

10. Maka amon Timoteus

sampai keton, ingaingat, uka iä melai dengan keton äla tuntang kikäbe; krana iä djari mangkat gawin Tuhan sama kilau aku.

11. Tä, äla ole mangabelä iä, tapi, agah iä tuntang ka-boah, uka iä buli aku, krana aku mentai iä dumah haiak pabari beken tä.

12. Maka idjä tahu Apolos, paharin ita, aku djari paham blaku intu iä, uka iä hagoet manalih keton, haiak deng-en pahari beken tä; tapi djaton heliae iä maku hagoet katon-teh; malainkan dapit iä karäh manalib, amon aton andaeue.

13. Djaga, mendeng huang kapertjaja, kilau hatuä keton, abaabas keton!

14. Kerä perkaran keton awi mamutuse huang sinta.

15. Maka aku blaku intu keton, o pahari, keton ka-sene olo human Stepanus, äwen idjä solake intu Aghaia, idjä djari pertjaja, tuntang äwen djari mandjuluk arepe, uka manounggo mandobop karä olo brasih.

16. Buah keton mamenda olo idjä kalotä, idjä padjak gawin ikäi.

17. Aku bandjak sabab panumah Stepanus, Portunatus tuntang Aghaiakus, krana äwen tä djari manakiri keton, manjukup talo kata-pas keton akangku.

18. Krana äwen djari mammangat roghku, tuntang rogh keton kea. Maka buah keton mahorumat olo idjä kalotä.

19. Karä ungkup bong Asia manabi keton. Akwile äwen duä Priskila, tuntang ungkup idjä hapumpong huang humae, mampait arä tabi akan keton huang Tu-han.

20. Karä pahari manabi keton. Käläh batabi sama arep keton hapan sium idjä brasih.

21. Toh tabi bara aku, Paulus, idjä injuratku hapan lengängku kabuatku.

22. Djaka olo djaton sinta Tuban Jesus Kristus, tarasapa iä tä! Tuban karäh dumah!

23. Käläh asin Tuhan Jesus Kristus mampabaiak keton.

24. Sintangku dengan keton handiai huang Kristus Jesus. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ DUÄ AKAN OLO KORINTUS.

BAGI 1.

Paulus masanana kapähä, idjä djari buah
ii hong Asia, tuntang manjarita bu-
kue hindai djari medja olo Korintus.

---

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, tuntang Timoteus, pahari tä, akan ungkup Hatalla idjä hong lewu Korintus, tuntang akan olo brasih handiai, idjä hapus tanah Aghaia:

2. Käläh asi mampahaik keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Horumat akan Hatalla, Bapa Tuhan ita Jesus Kristus, Bapa karä asi, Hatallan karä ampong,

4. Idjä mampong ikäi huang karä tjalakan ikäi, mangat ikäi tinai tau mampong olo, idjä naripi karä ampin tjalaka, hapan ampong tä, idjä djari hapan Hatalla mampong ikäi kea.

5. Krana kilau kapähän Kristus paham buah ikäi,

kalotä kea kapaham ampong ikäi awi Kristus.

6. Maka amon ikäi ingapähä, djetä indu ampong tuntang salamat keton; tinai amon ikäi iampong, djetä kea indu ampong keton, idjä mamprahan kaabase awi kaketep keton sama manjarenan kapähä tä, idjä buah ikäi kea.

7. Maka kaharap ikäi deng-an keton dähen, basa ikäi katawan, kilau keton ompat mandino kapähä, kalotä kea keton ompat mandino ampong.

8. Krana, o pahari, ikäi djaton maku manjahokanbara keton kadjakä tä, idjä djari buah ikäi hong Asia; pahalau ikäi djari injekä, tangkalau bara tanggong ikäi, sampai ikäi djaton harap belom hindai. — (Gaw. Ras.19,23.)

9. Toto, tumon angat ikäi tukas matäi bewäi, belä ikäi harap arep ikäi, tapi harap Hatalla, idjä inambelom olo matäi;

10. Idjä djari maliwus ikäi

bara bahaja baka matāi idjā paham tā, tuntang maliwus ikāi hantā; maka ikāi harap, iā haradjnr kea karāb maliwus ikāi tinai,

11. Haiak keton kea mandohop ikāi awi lakudoan keton, uka tagal asi tā, idjā sampai ikāi awi lakan olo arā, arā kea olo manarima-kasih tagal ikāi.

12. Krana horumat ikāi, iā tā kasaksian pangingat atāi ikāi, huang kabudjur tuntang huang katoton Hatalla, djaton djaka huang kapintar idjā tumon dasar isi, tapi huang asin Hatalla ikāi djari belom hong kalunen, maka paham baream intu keton.

13. Krana ikāi djaton manjurat akan keton talo beken bara idjā imbasa keton bilih, tuntang idjā tawan keton kea; maka aku harap, sampai kasadahae kea keton karāb katawan tā.

14. Kilau belahe keton djari katawan ikāi kea, ikāi toh indu horummat keton, kilau keton kea indu horummat ikāi, akan andau Tuhan Jesus.

15. Maka haiak harap kalotā aku bilih handak madja keton, mangat keton mandino asi tinai.

16. Tuntang kabandakku mahandar lewun keton aku hagoet akan Makedonia, tinai bara Makedonia aku han-

dak haluli tanggoh keton, mangat keton magah aku akan Jndea.

17. Toh, amon kabandakku kalotā, kilen, djetā kanaha bewāi? Atawa karangkangku tā tumon dasar isi bewāi, sampai aku joh joh, tuntang dia dia?

18. Tapi Hatalla etter asie, sampai kotak ikāi dengan keton djaton djari kalandjang joh, kalandjang dia.

19. Krana Anak Hatalla, Jesus Kristus, idjā djari insanik ikāi telo Silwanus tuntang Timoteus akan keton, djaton djari kalandjang joh, kalandjang dia, tapi uras job bewāi huang iā.

20. Krana karā djandjin Hatalla awang aton, djetā uras job huang iā, tuntang Amen huang iā, indu horummat Hatalla awi ita.

21. Maka idjā mandāhen ikāi tuntang keton huang Kristus, tuntang djari maninjak ita, iā tā Hatalla;

22. Idjā djari mangatan ita kea, tuntang djari manenga huang atāi ita Rogh indu kabanan.

23. Maka Hatalla indu saksin hambaruangku, awiku manjanjang keton, aku hindai djari manalib Korintus.

24. Djaton kilau ikāi tuan, uka marentab kapertijajan keton, tapi ikāi indu mandohop keton handjak; krana keton

magon mendeng hong kaper-tjaja.

BAGI 2.

Limbah Paulus djari masuman bukue iä hindai djari manalib, iä manjoho olo Korintus mampun olo tā tinai, idjä djari imbarise bilih; Paulus masanan arepe djari intu Makedonia.

---

1. Krana aku djari manukas huang arepu, aku djaton handak manalib tinai indu mangapähä keton.

2. Krana amon aku mangapähä atäi keton, äwe kea idjä akan mampahandjak aku, baja idjä djari ingapähäku tā?

3. Tā, aku djari manjurat akan keton, belä amon aku sampai keton, aku supa kapähä awi äwen, idjä patut indu äka kahandjakku; krana aku harap keton handiai, idjä kahandjakku, djetä kahandjak keton handiai kea. — (12,21.)

4. Krana tuntang arä kapähä, huang paham kasinggul atäiku, tuntang arä djonon matangku aku djari manjurat akan keton, djaton uka keton ingapähä, tapi mangat keton kasene sintangku tā, idjä paham deng-an keton.

5. Maka olo idjä djari mangapähä tā, iä djaton djari mangapähä aku bewäi, tapi kilau keton handiai kea; belä aughku tangkalau.

6. Maka toh omhet olo tā djari ihukum imbaris awi olo arä.

7. Käläh toh keton mampun tuntang mampong iä, belä suro iä buseng awi kapähäe idjä tangkalau tā.

8. Tagal tā aku blaku intu keton, käläh mamprahan sin-tan keton akec tinai.

9. Krana sabab tā kea aku djari manjurat, mangat aku mangasene keton, djaka keton toto handak manumon aughku huang karä perkara.

10. Maka idjä iampun keton, aku kea mampun iä; tinai amon aku djari mampun olo, idjä iampungku tā, iä djari iampun tagal keton, intu baun Kristus;

11. Belä setan mangalum ita; krana karä pikire tawan ita bewäi.

12. Maka amon aku djari sampai Troas, tantai masanan Ewangelion Kristus, tuntang lawang djari iuap akangku awi Tuhan, roghku mahin djaton tau sanang, basa aku djaton djari sondau Titus, paharingku tā. — (7,15.)

13. Djadi, aku manabi arepu dengan olo tā, balalu harikas akan Makedonia.

14. Maka tarimakasih intu Hatalla, idjä haradjur mampamanang ikäi huang Kristus, tuntang mananjap ewau kararati tā, idjä tahiü iä, intu karä kaleka, hapan ikäi.

15. Krana ikäi indu ewau

Kristus idjä mangat intu Hatalla, alo marak olo idjä injalamat, alo marak olo idjä banesa.

16. Akan olo banasa tä ikäi indu ewau baka matäi akan pampatäi, tapi akan olo injalamat tä ikäi ewau mambelom akan pambelom. Maka äwe idjä tau akan perkara tä?

17. Krana ikäi djaton hapan augh Hatalla indu dagangan, kilau arä olo pudji kalotä, tapi huang kabudjur, kilau bara Hatalla, intu baun Hatalla, ikäi masanan tä huang Kristus.

BAGI 3.

Ewangelion inanding dengan Torat.

1. Atonkah ikäi manampa-ra manara arep ikäi tinai intu keton? Atawa aton kea ikäi, kilau olo beken, indu hapan surat, idjä manara ikäi intu keton, atawa hapan surat bara keton, idjä manara ikäi intu olo beken?

2. Keton toh surat ikäi, idjä injurat hong atäi ikäi, idjä kasenan tuntang imbasra olo handiai.

3. Basa keton djari bakaninah, keton toh surat Kris-tus, idjä injimpan awi gawin ikäi, idjä djari injurat djaton hapan dawat, malainkan awi Rogh Hatalla idjä belom, djaton hong papan batu äka

manjurat, tapi huang papan isi, iä tä huang atäi keton.

4. Maka kaharap ikäi ka-lotoh dengan Hatalla awi Kristus.

5. Djaton djaka bitin ikäi tau mado talo Idjä idjä ba-halap, kabuat ikäi, malain-kan kataun ikäi, djetä bara Hatalla;

6. Idjä djari mamatut ikäi mandjadi panditan djandji taheta, djaton panditan hu-rup, tapi panditan Rogh; krana hurup tä mampatäi, tapi Rogh mambelom.

7. Maka amon pangkat be-ka matäi, idjä huang burup, idjä djari injurat huang batu, djari bara kahai, sampai olo Israel djaton tau manampa-jah baun Moses, sabab sang-kowong baue, idjä indu ni-bau tinai: — (2.Mos.34,30.)

8. Djaton paham haream pangkat Rogh tä bara kahai?

9. Krana amon pangkat idjä mahukum djari bara ka-hai, maka pangkat katetek kutoh kahai baream.

10. Krana kahai djetä kilau djaton, amon inanding dengan kutoh kabai toh.

11. Krana amon idjä indu terai tinai djari bara kahai, pabam haream idjä indu ma-gon melai bara kabai.

12. Maka basa ikäi bara kaharap kalotä, ikäi hakotak uräh haliae.

13. Tuntang gawin ikäi djato-n kilau Moses, idjä ma-

njandurong bae, belä olo Israel akan mitä katatesan talo idjä puna akan terai tä;

14. Maka atäi olo tä djari batekang, krana sampai andau toh, amon iä mambasa Terat, maka sandurong tä magon aton, djaton bengkak, alo djetä djari inganan awi Kristus.

15. Malainkan sampai andau toh, amon surat Moses imbasra, sandurong tä magon manutup atäie.

16. Tapi amon utus olo tä karäh hobah akan Tuhan, tä sandurong tä karäh inginan.

17. Krana Tuhan puna Rogh; maka äka Rogh Tuban tä, hetä kamardeka.

18. Tapi ita handiae haiak halangai bau manampajah kahain Tuhan kilau hasaramin, tuntang ampin ita iobah tumon sonto tä kea bara kahai baka kahai, djetä awi Tuhan, idjä Rogh tä.

BAGI 4.

Paulus masanan, budjur tuntang ukuh iä djari masuman Ewangelion, haiak manjarenan kapähä, idjä buah iä indu horumah Hatalla, tuntang akan ontong ungkup Hatalla, tinai akan kahain ai kea.

1. Tagal tä, basa ikäi bara pangkat kalotä, tumon asi idjä djari dinon ikäi, maka ikäi djaton häka tuntang kadian; — (3,6.)

2. Tapi ikäi djari mangunan karä kihal basilim kes, ikäi djaton hapan akal bakhilit, djaton kea mamingkok augh Hatalla, tapi awi ikäi bakarinah masanan katoto, ikäi mamprahan arep ikäi budjur intu pangingat atäi olo handiae, huang baun Hatalla.

3. Tob, amon Ewangelion ikäi kaput, djetä kaput intu olo tä idjä banasa;

4. Idjä djari imbutä huanje awi hatallan kalunen toh, iä tä, olo idjä djaton pertjaja, belä iä implawa awi kalawan Ewangelion, idjä masanan kahain Kristus, Tamunan Hatalla tä. — (*Ibran.1,3.*)

5. Krana ikäi djaton masanan arep ikäi, tapi Kristus Jesus, Tuban tä, tinai bitin ikäi insanan ikäi djipen keton, tagal Kristus.

6. Krana Hatalla, idjä djari manjoho kalawa lembut bara kakaput, djari mansalak huang atäi ikäi, uka manenga kalawa kaharati tabiu kahain Hatalla, huang baun Jesus Kristus.

7. Tapi ikäi mina panatau tä huang sarangan petak bakkale, nakara kutoh kwasatä bara Hatalla, djaton djaka bara ikäi. — (5,1.)

8. Krana ikäi ihenjek huang karä perkara, tapi djaton atäi ikäi sekä; ikäi mikäh, tapi djaton ikäi bagalabah;

9. Ikäi ingasingen, tapi ikäi djaton inalua; ikäi im-

palokang, tapi djaton kea rusak.

10. Haradjur ikäi manang-gong huang bereng ikäi pampatäi Tuban Jesus, mangat pambelom Jesus kea mandjadi bakarinah huang bereng ikäi.

11. Krana ikäi, idjä belom, haradjur injaragh akan pampatäi tagal Jesus, mangat pambelom Jesus kea mandjadi bakarinah huang isin ikäi, idjä indu matäi tä.

12. Tumon tä, toto pampatäi tä kwasa huang ikäi, tapi pambelom tä kwasa huang keton.

13. Maka basa ikäi sama bara Rogh kapertjaja tä kea, tumon augh surat: „Aku pertjaja, tagal tä kea aku hamauh” toh, maka ikäi kea pertjaja, tagal tä ikäi kea hamauh. — (Masm.116, 10.)

14. Tuntang ikäi katawan, idjä djari mambelom Tuhan Jesus, karäh mambelom ikäi kea awi Jesus, tuntang mam-pendeng ikäi haiak dengan keton.

15. Krana talo handiai toh mandjadi tagal keton, mangat kutoh asi tä paham haream indu kahain Hatalla, awi arä olo manarimakasih.

16. Tagal tä ikäi djaton leso huang ikäi, tapi alo bitin ikäi idjä ruare rusak, maka bitin ikäi idjä huange djaladjan inaheta sining andau.

17. Krana kapähän ita idjä mahian tuntang mindjam bewäi, mandjadian akan ita knthoh kapaham kahai idjä palus katatahi. — (Rom. 8,18.)

18. Basa ita djaton mingat talo awang aton gitan katon-toh, tapi talo tä, idjä hindai djari gitan; krana karä talo idjä gitan puna handjulo bewäi, tapi talo idjä hindai gitan tä, djetä sampai katatahi.

BAGI 5.

Basa Paulus mingat kahai idjä katatahi tä tuntang andau kiamat, maka iš ri-djin mahaga atiae budjur; djaton hadak mandino horumat awi tä, tapi basa iš djari mandino pambelom baru Kristus, tagal tä iš radjin ker beken kilan olo taheta huang Kristus, tangtang iš radjin masanan Kristus akan olo beken kea.

1. Krana ita katawan, amon pasah ita toh, idjä kadjarian petak, ingarak, maka aton äka ita melai bara Hatalla, huma idjä djaton tampan lengä, idjä katatahi huang sorga. — (Joh. 14,2.)

2. Krana huang djetoh ita mungub, tuntang haus inamaan huang idjä bara sorga tä;

3. Nakara ita toto imakian dengan djetä, tuntang djaton gitan halowai.

4. Krana ita, kabum ita huang pasah toh, mungub

sabab ita aton katanggongan; djaton djaka ita radjin impalowai tapi imakaian, nakara idjä bagin matäi toh leteng awi pambelom.

5. Maka idjä manjimpan ita akan djetä, iä tä Hatalla, idjä djari manenga kea akan ita Rogh indu kabanar.

6. Tagal tä ikäi magon harap tanggar atäi, haiak katawan, katahin ikäi melai huang bereng djetoh, ikäi halisang tanggoh Tuhan.

7. Krana ikäi manandjong awi kapertjaja, djaton awi paitä.

8. Tapi ikäi harap, tanggar atäi, alo ikäi radjin haream mindah bara bereng, palus buli hindjä Tuhan.

9. Tagal tä kea ikäi paham manjikap arep ikäi, alo hindjä iä alo hambilang dengae, uka ikäi ingilake.

10. Krana djaton tau dia ita handiai mandjadi bakarinah nabarep karosin basaran Kristus, nakara genep biti mandino tumon gawie huang berenge, alo bahalap alo papa.

11. Tagal tä, basa ikäi katawan Tuhan patut ingikäh, maka ikäi mangatau olo mangat pertjaja, tapi ikäi bakarinah intu Hatalla; maka aku harap, aku bakarinah intu pangingat atäi keton kea.

12. Krana ikäi djaton haliai handak manara arep ikäi intu keton, tapi ikäi mane-

gan buku akan keton, uka keton tau taratara tagal ikäi, nakara keton bara djawap malawan olo tä, idjä manggau horumat intu baun olo, tuntang djaton hong atäi.

13. Krana amon ikäi paha-lau, djetä tagal Hatalla, amon ikäi sadang, djetä tagal keton.

14. Krana sintan Kristus hadjadjuan ikäi, basa pato-nigan ikäi kalotoh: basa Idjä tä djari matäi gantin olo handiai, tä äwen handiai djari matäi.

15. Maka tagal tä iä djari matäi gantin olo handiai, nakara karä olo idjä belom djaton hindai belom kabuate, tapi belom akan idjä djari matäi tuntang djari belom tinai acae.

16. Tumon tä, bara toh ikäi djaton hindai katawan olo tumon isi; tuntang alo ikäi djari katawan Kristus kea tumon isi, tapi toh ikäi djaton hindai katawan iä tumon isi.

17. Kalotä, amon olo huang Kristus, tä iä taheta tampae; talo usang tä uras halau, itä! talo handiai djari taheta.

18. Maka talo handiai tä uras bara Hatalla, idjä djari manjapan ita dengae awi Jesus Kristus, tuntang djari manjoho ikäi mimbing pangkat masanan brita sapan tä.

19. Krana Hatalla huang

Kristus, tuntang iä djari manjapan kaluoen dengae, tuntang iä djaton mitong akae karä dosae, tinei iä djari mangkat akan ikäi brita, idjä masanan sapan tä

20. Tumon tä ikäi toh sa-rohan Kristus, kilau Hatalla mangatau keton badjamban ikäi; huang aran Kristus ikäi blaku keton: käläh keton injapan dengan Hatalla!

21. Krana iä, idjä djaton djari katawan dosa, djari inampa Hatalla äka dosa indu gantin ita, nakara ita mandjadi katetek Hatalla huang iä. — (Gal.3,13.)

BAGI. 6.

Paulus masanan arepe djipen Kristus idjä budjer, awi gawie tuntang awi kaketepe; buah olo Korintus harap iä, ala hindjä olo bangang.

1. Maka ikäi kea, idjä ombo gawin Hatalla, blaku intu keton, äla keton mandino asin Hatalla haiang bewäi.

2. Krana iä hamauh: Intu wajab asi aku djari manarima lakudoam, intu andau salamat aku djari mandohop ikau.” Itä, toh wajab asi, toh andau salamat! — (Jes.49,8.)

3. Ikai djaton maku sala, huang perkara Idjä mahin dia, belä pangkat gawin ikäi imapa.

IL KOR. 5. 6.

4. Tapi ikäi mampraham arep ikäi djipen Hatalla huang karä perkara, huang kaketepe, huang kapähä, huang katapas, huang kadjakä; — (4,8.)

5. Huang pukul, huang sipir, huang karidun olo ma-wi ikäi, huang gawi, huang kabinib, huang puasa;

6. Huang kamantob, huang kapatut, huang kapan-djang atäi, huang kaparis, huang Rogh brasih, huang sintia idjä djaton haliaw;

7. Huang augh katoto, huang kwasan Hatalla, awi ganggaman katetek hila sam-bil gantau;

8. Awi horumat tnntang kahawen, awi tarong papa tuntang bahalap; kilau olo palajang, tapi toto budjur;

9. Kilau idjä djaton ka-senan, tapi kasenan kea; kilau idjä matäi, tapi itä! ikäi belom; kilau idjä indjara, tapi djaton kea impatäi;

10. Kilau idjä kapähä atäi, tapi magon kea handjak; ki-lau pähä belom, tapi idjä manatau arä olo tinai; ki-lau olo idjä djaton bara talo enen, tapi idjä tempon talo hendiae tinai.

11. Njaman ikäi djari irakang akan keton, o olo Ko-rintus, atäi ikäi djari rang-kah.

12. Keton djaton hagarut huang ikäi, tapi huang ke-ton bewäi hagarut.

13. Toh, mangat keton manenga baläh tumon tä kea, (aku hakotak kilau dengan anakku,) buah atäi keton kea mandjadi rangkah.

14. Åla keton toh habambai dengan olo idjä djaton pertjaja; krana narai kasama katetek dengan kadarhaka? narai kahindjä kalawa dengan kakaput? — (5.Mos.7,2.)

15. Kilen Kristus tau habukuh dengan Belial? atawa narai kasama bagin olo idjä pertjaja dengan olo idjä djaton pertjaja?

16. Atawa narai kaulep human Hatalla dengan dewa? Tapi keton human Hatalla idjä belom, tumon augh Hatalla kea: „Aku handak melai huang olo tä, tuntang bandak manandjong marak iä; aku handak indu Hatallae, tuntang äwen indu ungkupku. — (3.Mos.26,12.)

17. „Tagal tä, blna keton, libi olo tä, pisah arep keton dengae, koan Tuhan, åla habalut dengan awang kihal, tä aku handak manarima keton. — (Jes.48,20; — 52,11.)

18. „Tuntang handak akan Bapa keton, tinai keton akan anakku hatuä bawi, koan Tuhan, idjä djaton tikas kwasae.” — (Jer.31,19.33.)

BAGI 7.

Paulus manabiu surate idjä solake tä, idjä djari injurate akan olo Korintus.

1. Maka basa djandji kalotä intu ita, o keton idjä äka kataungku, buah ita mamprasih arep ita bara karä kihal isi tntang rogh, sambil maninduh karasih ita haiak mikäh Hatalla.

2. Tarima ikäi; ikäi djaton djari mamapa idjä biti keton; ikäi djaton djari marusak keton; ikäi djaton djari manipu keton.

3. Aku djaton manabiu tä mangat mahukum keton, krana nah aku djari hamauh, keton toh huang atäi ikäi, uka belom matäi haiak dengan keton.

4. Aku badjurah haliae hakotak dengan keton; tarangku paham sabab keton; aku djari basuang ampong, aku handjak rantang huang karä kadjakän ikäi.

5. Krana amon ikäi djari sampai Makedonia, isin ikäi djaton mahin sanang, tapi arä matan kadjakä mahenjek ikäi; ruare klahi, huangé kikäh.

6. Tapi Hatalla, idjä mampong olo randah atäie, djari mampong ikäi awi panumah Titus.

7. Tuntang djaton awi panumahe bewäi, tapi awi am-

pong tä kea, idjä djari sondaeu intu keton, amon iä manjarita akan ikäi kataharu tuntang tangis keton, kala-sut atäi keton tagal aku, sampai aku paham haream djari iampong.

8. Krana alo aku djari mangapähä keton kea awi suratku, aku djaton manjasal. Paribasa bilih aku djari manjasal, basa aku mitä, surat tä, alo handjulo bewäi, djari mangapähä keton kea, — (2,4.)

9. Toh maka aku handjak tinai, djaton basa keton djari kapähä atäi, tapi aku handjak atäiku basa keton kapähä atäi indu kahobah; krana keton djari kapähä atäi tumon kahandak Hatalla kea, sampai huang perkara Idjä mahin dia keton djari rugi awi ikäi.

10. Krana kapähän atäi idjä tumon kahandak Hatalla mandjadian kahobah, idjä djaton tarasasal, indu salamat; tapi kapähän atäi tumon dasar kalunen mandjadian pampatäi.

11. Krana itä! awi keton djari kapähä atäi tumon kahandak Hatalla, maka kilen kapaham kasikap karadjin keton tinai? tuntang keton djariri mambudjur arep keton, mangabelä talo papa tä, mikäh, taharu, blasut atäi, tuntang djari mahukum; awi karä gawin keton tä keton

djari mamprahan arep keton brasih bewäi bara perkara tä.

12. Tagal tä, alo aku djari manjurat akan keton, aku djaton djari manjurat sabab iä, idjä djari marajap tä, djaton kea tagal iä, idjä djari irajap: tapi mangat karadjingku tagal keton bakarinah intu keton, hong baun Hatalla.

13. Tagal tä maka ikäi djari iampong sabab keton; toto, paham haream ikäi djari handjak awi kahandak Titus, basa Rogh ajue djari impangat tagal keton handiai.

14. Krana amon aku djari taratara tahuu keton intu iä, maka toh aku djaton djari mahamen; malainkan kilau aku djari masanan karä perkara dengan katoto akan keton, kalotä kea tarangku tahuu keton, idjä djari insanangku akan Titus, mandjadi toto.

15. Tuntang hapan toto huange iä paham sinta keton, amon iä mingat, kilen keton bandiai djari manumonaughe, tuntang kilen keton djari manarima iä dengan kikäh tuntang kagendjäh.

16. Maka aku handjak, basa aku tau harap keton huang karä perkara.

BAGI 8.

Paulus mangatau olo mamumpong talo akan olo brasih hong Jerusalem, idjä pähä belom; iä masanan panumah Titus tuntang pahari beken, idjä handak mamampong panenga ta.

---

1. Tinai, o pahari, aku masanan akan keton asin Hatalla, idjä djari inengae akan karä unggup hong Makedonia.

2. Haiak äwen iningkes awi arä kadjakä, alo iä paham pähä belom, maka kutoh kabandjake djari mimbit iä badjoba haliae.

3. Krana tumon panjondae, aku manjaksi tä, toto paham bara tä äwen pahias manenga;

4. Tuntang äwen paham musok ikäi haiak blaku intu ikäi, mangat ikäi tarima panengae, manjoho iä ombo mandohop olo brasih tä.

5. Maka gawin äwen djaton kilau kaharap ikäi bewäi, tapi belo äwen manjaragh arepe akan Tuhan, limbah tä iä manjaragh arepe akan ikäi, tumon kabandak Hatalla.

6. Sampai ikäi djari manjoho Titns, uka iä mahapus mamumpong panenga tä bara keton kea, kilau iä djari manampara bhin.

7. Toh, kilau keton tatau huang karä perkara, huang kapertjaja, huang augh, huang kabarati, huang karä ampin karadjin, tinai huang

sintan keton dengan ikäi, kälöh kalotä kea keton tatau hnang panenga tä.

8. Aku djaton manjurat toh kilau marentah keton, tapi basa aku awi karadjin olo beken handak mangkemä sintan keton kea, djaka djetä toto bndjur buah.

9. Krana keton katawan asin Tuhan ita, Jesus Kris-tus; iä mandjadi pähä belom tagal keton, alo iä tatau, nakara keton awi kapähäe mandjadi tatan. — (Matt.8,20.)

10. Tuntang akn toh masuman patongangku: krana patut gawin keton kalotä, basa djari labih idjä njelo toh keton djari manampara djaton mawie sindä tä bewäi, tapi handak mawie tinai kea.

11. Tapi katontoh, buah keton malaluse kea, nakara kilau atäi keton djari pahias handak mawie, kalotä toh keton malaluse kea, hapan ramo tumon panjondau keton.

12. Krana amon kahias atäi djari aton, djetä inarima tumon panjondan, djaton tumon kadjatoe.

13. Maka puna djaton kahandakku, olo beken impar-hian, tuntang keton impar-behat;

14. Tapi uka perkara sama satimbang, katika toh kutoh talo ain keton manjukup ka-tapas äwen, nakara kutoh talo ain äwen kea akan manjukup katapas keton tin-

djam, mangat karä perkara sama satulok;

15. Tomon augh surat: „Olo idjä djari mamumpong arä mahin djaton kalabihe, tinai olo idjä djari mamumpong isut mahin djaton katapase.” — (2.Mos.16,18.)

16. Tapi tarimakasih intu Hatalla, idjä djari manenga huang atäi Titus kea sama karadjie tahiу keton.

17. Iä djari manarima aughku, tuntang basa paham karadjie, maka awi huange kea iä manalih keton.

18. Maka ikäi djari manjoho om̄ba iä pahari tä kea, idjä huang karä ungkup bara horumrat huang Ewangelion.

19. Tuntang djaton djetä bewäi, tapi iä djari intih karä ungkup kea, uka iä bagoet ompat ikäi, mimbit panenga tä, idjä imumpong ikäi akan horumrat Tuhan, tuntang hapa mamprahan kabias atäi keton.

20. Maka äwen injoho ompat hapan mahakan arep ikäi, belä olo mangotok ikäi sabab kutoh ramo tä, idjä imumpong ikäi.

21. Krana ikäi radjin mangat talo handiai budjur, djaton intu baun Hatalla bewäi, tapi intu baun olon kea.

22. Maka ikäi djari manjoho paharin ikäi kea om̄ba, idjä kindjap djari ingkemä ikäi huang arä perkara, iä toto radjin atäie, tuntang toh iä

paham haream karadjie, basa iä paham harap keton.

23. Toh, idjä Titus tä, iä kolangku, tantang padjak gawingku marak keton; atawa paharin ikäi beken tä, iä sarohan karä ungkup, tuntang iä indu horumrat Kristus.

24. Toh, buah keton mangarinah intu äwen sintau keton, tuntang tarangku tahiу keton, djetä palus kilau intu baun karä nngkup.

BAGI 9.

Paulus mangatau olo tä, uka iä bedjeleng mandjuluk panenga, tinai uka iä manenga arä.

1. Maka dia usah aku manjurat tinai akan keton tahiу panenga tä, idjä imumpong akan olo brasih.

2. Krana puna tawangku kabias atäi keton, idjä djari inaraku intu olo Makedonia, koangku: djari labih idjä njelo toh Aghaia djari simpan; tuntang kalangkap keton djari manantiring arä olo.

3. Toh aku djari manjoho pahari tä, belä tarangku tä tahiу keton haiang huang perkara idjä toh, tapi mangat keton toto simpan kea, tu mon djari pasanangku;

4. Mikäh suro amon belahe olo Makedonia dumah ompat aku, tuntang sondau keton djaton djari simpan,

ikäi mahamen, (belä koangku: keton,) sabab ikäi batantu baliai djari manara keton.

5. Tagal tä aku djari mado patut aku mampudji pahari tä, uka äwen manalih keton belo, tuntang manjimpan berkat bara keton, idjä djari insuman bara bixin; nakara djetä simpan kilau panengan olo badjoha, äla kilau panengan olo bisit.

6. Tapi aku managor augh toh intu keton: „Idjä manawur isut, isut kea karäh inggeteme; idjä manawur kutoh, kutoh kea karäh inggeteme.” (Sew. Sam. 22,8.)

7. Tapi kälöh genep biti tumon puna katukas atäie, äla dengan kanjasale, äla basa iä ibadjadjuan; krana: „olo idjä radjin manenga ingilak Hatalla.” (2.Mos.25,2.)

8. Maka Hatalla kwasa manjoho karä asi hakutoh intu keton, mangat talo handiai ain keton magon sukup, tuntang mangat keton tatau akan karä ampin gawi bahalap.

9. Kilau djari tarasurat: „Jä djari mambagi ramoe, manenga akan olo pähä belom; kateteke melai sampai katatahi.” —(Masm.112,9.)

10. Maka iä, idjä manenga binji akan olo panawur, toto iä manenga kea tepong indu kinae, iä kea karäh manjoho talo inawur keton mandjari, tuntang mamparä bua katek keton.

11. Mangat huang karä per-kara keton tatau akan malalus karä kadjotha, idjä mampalembut tarimakasih akan Hatalla awi ikäi.

12. Krana awi malalus gawi toh djaton katapas olo brasih bewäi injukup, tapi awi tä kea lembut arä tarimakasib akan Hatalla.

13. Basa olo tä, awie mitä gawi toh, manara Hatalla, tagal kahias keton kalotä mamenda Ewangelion Kristus, tuntang tagal keton djari badjoha manenga akae, tuntang akan olo handiai.

14. Tuntang olo tä blaku doa akan keton, tinai maneuang tahu keton tagal kutoh asin Hatalla, idjä intu keton.

15. Maka tarimakasih intu Hatalla sabab panengae idjä djaton ombet taratabiu.

BAGI 10.

Paulus tahu olo badjoha idjä hong Korintus.

1. Tinai aku, Paulus, mampudji keton awi kalemo tuntang asin Kristus, aku, „idjä njukonjukok, amon hindjä keton, tapi uräh amon kedjau bara keton.”

2. Tapi aku blaku, uka äla aku mamprahan kaurähku intu keton, amon aku hindjä keton dapit, hapan kamen-

teng tä, idjä handak hapangku uräh mawi belahe, idjä manggarä ikäi mamandjong tumon isi.

3. Krana alo ikäi magon huang isi, tapi djaton kea ikäi pudji mangalabi tumon prangan isi.

4. Krana ganggaman ikäi klahi djaton tumon isi, tapi djetä abas awi Hatalla, indu mangarak karä kota;

5. Hapan tä ikäi mangarak karä tirok, tuntang karä kadjojo, idjä manggatang arepe malawan kaharati tabiu Hatalla, palus manawanan karä pikir akal uka mamenda Kristus.

6. Tuntang ikäi tatap handak mammalah karä karisang, amon katurut keton djari sukup.

7. Aton keton mitä ampin bitie? Djaka olo harap arepe ain Kristus, kälöh iä kea mingat tinai, kilau iä ain Kristus, kalotä ikäi kea.

8. Tinai alo aku handak taratara paham baream tagal kwasa tä, idjä djari inenga Tuhan akan ikäi bapan barangapan keton, djaton hapan mangarak keton: mahin djaton kea aku mahamen;

9. Uka äla ampie, kilau aku handak mampikäh keton awi suratku.

10. Krana surate(koan äwen) babehat tuntang kwasa; tapi bitie, amon hindjä ita, nju-konjukok, tuntang kotake asiai bewäi.

11. Kälöh olo kalotä mingat toh, kilau ikäi mamprahan arep ikai huang augh surat, amon ikäi kedjau, kalotä tau kea gawin ikäi, amon ikäi hindjä keton.

12. Krana ikäi djaton bahANJI manjama atawa mananding arep ikäi dengan isut olo idjä manara arepe; tapi awi äwen tä hatipeng sama arepe, tuntang hatanding sama arepe, iä humong bewäi.

13. Tapi ikäi djaton maku manara arep ikäi balau bara tikase, tapi tumon tikas bagin ikäi, idjä imbagi Hatalla akan ikäi, huang bagi tä ikäi djari sampai keton kea.

14. Krana ikäi djaton mabalau tikas ikäi, kilau ikäi djaton gawin ikäi dengan keton, tapi haiak masanan Ewangelion Kristus ikäi djari sampai keton kea.

15. Tuntang ikäi djaton manara arep ikäi tagal talo idjä halau bara bagin ikäi, huang gawin olo beken; tinai ikäi harap baream, amon kapertjajan keton djari da-hangdahanga, tä ikäi karäh paham malajap bara äka keton, tumon hadat ikäi:

16. Uka masanan Ewangelion intu kaleka tä kea idjä bila kanib keton, tuntang dia manara arep ikäi huang bagin olo beken, sabab talo idjä djari simpan.

17. Tapi idjä handak tara-

tara, buah iä taratara tagal Tuhan.

18. Krana djaton idjä manara arepe bara tara toto, tapi idjä inara Tuhan.

BAGI 11.

Sabab olo badjoho tä Paulus manara arepe kes isut, sambil manjarita gawie tuntang kapähæ malibien bara gawin olo tä.

---

1. Käläh amon keton handak manjarenan aku isut huang kahumongku; toto, sarenan aku isut.

2. Krana aku mangabehu tagal keton hapan kabehun Hatalla; krana aku djari mamopoh keton akan idjä banä, nakara aku magah budjang salia idjä tinduh akan Kristus.

3. Tapi aku mikäh, kilau bandipä tä djari mamikir Hawa hapan akale bakalilit, mikäh awi karä akale kalotä atäi keton kea imapa, sampai undur bara kabudjur dengan Kristus. — (1. Mos. 3, 4. 13.)

4. Krana djaka olo manah keton, idjä masanan Jesus beken bara idjä djari insanán ikäi, atawa djaka keton mandino Rogh beken, sala bara idjä djari dinon keton, atawa Ewangelion beken, sala bara idjä djari inarima keton angaangate ka-

määngku keton manjarenae bewäi.

5. Tapi kamäängku, huang perkara Idjä mahin dia aku korik bara karä rasul idjä pangkahai tä.

6. Alo aku djaton paris aughku, tapi beken kahartingku; tinai huang talo bandiai puna aku toto bakarinah intu keton.

7. Aton aku djari sala, basa aku djari mamparandah arepku, mangat keton inggatang? basa aku djari masanan akan keton Ewangelion Hatalla, tuntang djaton blaku talo enen?

8. Ungkup beken djari imparugiku, awiku djari manduan balandja bara iä, mangat nguan keton; tinai kabumaku hindjä keton, tuntang tapas balandja, maka aku djaton djari mambehat idjä biti keton.

9. Krana katapasku djari injukup pahari tä, idjä dumah bara Makedonia; huang talo handiai aku djari mangahana arepku mambehat keton, tuntang aku handak mangahana arepku kalotä palupalus.

10. Katoton Kristus aton huang aku; toto, dialo idjä biti hapus tanah Aghaia akan mambelep tarangku huang perkara tob.

11. Buhen kalotä? Basa aku djaton sintu keton? Hatalla katawan bewäi!

12. Tapi gawingku tā handak inumongku haradjur, uka manggeto sakelan olo tā, idjā menggau buku, managat manara arepe sama kilau ikāi kea.

13. Krana olo tā rasul sala, gawie bakalilit manipu, tuntang iā manjarowa ampin rasul Kristus bewäi.

14. Tuntang puna djaton beran iā kabotā, krana setan mahim manjarowa ampin malaikat kalawa.

15. Tā puna djaton talo beran, djaka djipae kea mobuh ampie kilau djipen katetek; tapi lawin kadjarian olo tā karäh tumon gawie.

16. Sindä tinai aku hamauh: äla olo mado aku njanjau! — tapi djaka dia, brangai tarima aku kilau njanjau, makara aku kea manara arepku isut katontoh.

17. Idjā insumangku toh, aku djaton manjewute tumon Tuhan, tapi kilau huang kahumongku, basa ampie toh puna wajah kadjoho katara.

18. Toh, basa arā olo manara arepc tumon isi, takan, aku kea handak manara arepku.

19. Krana keton radjin manjarenan olo gila, basa keton pintar.

20. Krana keton manjarenan bewäi amon olo hadjaduan mahadjipen keton, amon olo kuman keton, amon olo marampas keton, amon olo mam-

padjoho arepe, amon ole manekap baun keton.

21. Aku manahiu tā indu kahawen keton, mikäh angat keton ikāi tangkalau balemo. Tapi huang perkara, idjā äka olo mampauräh arepe, (augku toh huang kahumongku,) aku kea tau mampauräh arepku huang tā.

22. Aton äwen olo Ibrani? Mahin aku! Aton äwen olo Israel? Jaku kabekäe? Aton äwen panakan Abraham? Mahin aku!

23. Aton äwen djipen Kris-tus? (Aku bakotak huang kahumongku,) aku hai hara äwen; aku djari bagawi paham baream, aku djari imukul paham baream, aku djari inutup kindjap bara iā; kindjap aku djari buah bahaja bilek matäi.

24. Hangkalimä aku djari imukul olo Jehudi, genege-nepe korang idjā äpat pulu.

25. Hantelo aku djari imukul sapu; sindä aku djari imanting bapan batu; hantelo kapal idjā iompatku pusit; sindä aku idjā andau idjā malem hong tasik. — (Gaw.Ras.16,22; — 14,19.)

26. Kindjap aku halisang; aku djari buah bahaja hong batangdanum, buah bahaja awi bigal, buah bahaja awi utus olo ajungku, buah bahaja awi olo kapir, buah bahaja intu lewun olo, buah bahaja intu padang benjem,

buah bahaja marak tasik,
buah bahaja marak pahari
idjä haliau.

27. Aku huang kabehat ga-wi tuntang kapähä, kindjap aku binih, aku blau tuntang teah belaiku, kindjap aku peasa, aku huang sadingen tuntang halulus.

28. Beken tinai karä perkara idjä bara ruar mawiaku, aku iaur sining andau awiku akan manun perkaran sakarä ungkup,

29. Ewe balemo, tuntang aka djaton balemo? Ewe irajap, tuntang aka djaton hasep huangku?

30. Amon aka akan manara arepku, aka handak taratara tagal kalemongku.

31. Hatalla, Bapa Tuhan ita Jesus Kristus, idjä patut inara sampai katatahi, katawan aka djaton manandjaro.

32. Wakil radja Aretas, hong Damaskus, manonggo lewun olo Damaskus tuntang sardadu, handak menawau aka. — (Gaw.Ras.9,24.)

33. Maka aka blua bara baunsengok, iuloh olo bara kota batu hapan karandjang, kalotä aka mahakan lengae.

BAGI 12.

Paulus masuman paitae tuntang kalemoe; ia mandjendji handak menalih olo Korintus tinai, kilesu hapee.

1. Toto, djaton baguna aka manara arepku; tapi toh

jaku handak manjarita tinai panggitangku, talo idjä djari ingarinah Tuban akangku.

2. Aku kasene olo anu huang Kristus, maka äpat-walas njelo bilih olo tä djari inggatang akan sorga idjä tingkat telo tä, (atawa djetä tuntang bitie, aka djaton katawan, atawa djetä hambaruae bewäi, aka djaton katawan, Hatalla idjä katawan tä.)

3. Maka aka kasene olo tä, (atawa iä tuntang bitie hetä atawa hambaruae bewäi, aka djaton katawan, Hatalla katawan tä;)

4. Maka iä djari inggatang akan pirdus, tuntang mahining augh idjä djaton tarasuman, olo kalunen djaton tau manjewut augh tä.

5. Tagal olo tä aka handak taratara, tapi tagal arepku djaton aka handak taratara, beja tagal kalemongku bewäi.

6. Krana alo aka handak taratara, mahin djaton kea aka njanjau, krana aka manjarita katoto; tapi aka terai toh, belä olo mado aka hai bara iä mitä aka toh, atawa bara iä mahining aughku.

7. Maka belä aka mampadjebo arepku sabab talo idjä paham kahaie, idjä djari ingarinah akangku, tä tinai duhi batadjim djari iadjok huang isingku, iä tä, malai-kaet setan, idjä mamendong

aku, belä aku mampadjoho arepku.

8. Hantelo aku djari blaku intu Tuhan tagal djetä, mangat djetä undur bara aku.

9. Tapi Tuhan djari hamauh dengangku: asingku ombet akam; krana kwasangku hapus bakarinah huang kalemo. Tagal tä aku radjin baream taratara tagal karä kalemongku, mangat kwasan Kristus dähen hong aku.

10. Tagal tä aku handjak amon aku belemo, amon aku imapa, indjakä, ingatab, im-pikäh sabab Kristus; krana amon aku belemo, tä aku abas.

11. Awiku taratara aku djari kilau njanjan; keton djari hadjadjuan aku; krana patut keton manara aku; krana huang perkara Idjä mahin dia aku korik bara rasul idjä pangkahai tä, alo aku puna djaton enen.

12. Karä katan rasul toto djari indjadian marak keton huang karä kakete, awi arä kata, awi talo heran, awi arä talo kwasa.

13. Krana narai kakorik keton bara karä ungkup beken tä, baja perkara Idjä tä, basa aku djaton djari mambehat keton? Ampun kasalangku djetä!

14. Itä, hantelo toh tinai aku pabias manalih keton, tuntang djaton maku mam-

behat keton; krana aku puna djaton manggau ramon keton, tapi bitiu keton; krana anak djaton akan mamumpong panatau akan indu bapae, tapi indu bapae mamumpong akan anake.

15. Maka aku radjin halai mamplua belandjangku, toto, aku radjin bitingku matai akan hambaruan keton, alo tuntang kapaham sintangku dengan keton, keton sinta aku isut bewäi.

16. Tapi terai, nauge kalotä; mikäh bitingku djaton djari mambehat keton, tapi basa aku bakalilit, mikäh aku djari manguling keton hapan tipu?

17. Pudji kea aku mamparugi keton awi idjä biti äwen, awang djari injohoku tanggoh keton?

18. Aku djari blaku Titus, mangat manalih keton, tuntang djari manjoho pahari tä ombo iä; pudji kea Titus ontong awi keton? djaton gawin koä sama huang Rogh Idjä? djaton koä djari mahoroe djalan Idjä?

19. Mikäb kamäan keton tinai ikäi mambudjur arep ikäi intu keton? Ikäi manutor talo toh intu bauu Hatalla, huang Kristus; tuntang talo handiae toh, o keton, idjä äka kataungku, insan an ikäi mangat haragapan keton.

20. Krana aku mikäh, amon aku djari sampai keton, suo

aku djaton sondau keton kilan tintnn huangku, tnntang keton kea karäh sondau aka beken bara tintun huang keton; mikäh keton hasuat tinai, hakabiri hakalait, hajaing, hakotok, hado tuntang badjobo, tuntang marido;

21. Suro tinai, amon aku dumah, Hatallangku karäh mamparandah aku haiak keton, tuntang aku karäh kápähä atäiku tagal arä biti, idjä bibin djari badosa, tuntang djaton djari hobah sabab kihal bandong kandji, idjä djari iawie.

BAGI 13.

Amon Paulus dumah tinai, tä iä bandak hapan kwasaes mawi olo darhaka; buah olo tä mariksa arepe palus kobah.

1. Maka hantelo toh tinai aku handak tanggoh keton; tumon augh duä telo olo saksi karä perkara akan putus.

2. Aku djari masanan tä helo, tuntang toh tinai, kilau ampin aku hindjä keton, aku masanan tä katontoh, kahum aku hambilang dengan keton aku manjurat tä akan äwen idjä bibin djari badosa, tinai akan karä awang beken kea: amon aku dumah tinai, tä aku djaton handak manjanjang olo tä;

3. Basa keton handak mangkemä Kristus, idjä hakotak

huang aku, idjä djaton balemo dengan keton, malainkan idjä kwasa intu keton.

4. Krana alo iä djari injampalaki hong kalemoe, tapi iä belom awi kwasan Hatalla. Tuntang alo ikäi kea balemo huang iä, tapi haiak dengae kea ikäi karäh belom awi kwasan Hatalla intu keton.

5. Awı mariksa arep keton, djaka keton toto huang kaptijaja; awi mangkemä arep keton. Atawa djaton keton kasene arep keton, Jesus Kristus aton huang keton? asal äla keton puna baliau bewäi.

6. Tapi aku harap, keton karäh harati; ikäi djaton kilau dia bagnna.

7. Tapi aku blaku intu Hatalla, uka dia usah aku mandjara keton; krana aku djaton radjin mamprahan kwasangku, tapi aka radjin keton bahalap, tuntang ikäi kilau djaton enen.

8. Krana ikäi puna djaton kwasa malawan katoto, tapi mandohop katoto.

9. Tapi ikäi bandjak amon ikäi balemo, tuntang keton abas; djetä kea idjä kanahuang ikäi haliai, iä tä, katinduh keton.

10. Tagal tä kea kahum aku hambilang dengan keton, aku manjurat talo toh akan keton, belä amon aka hindjä keton, aka patut karas mawi keton hapan kwasa, idjä djari

inenga Tuhan akangku mangat haragapen, djaton djaka mangarak.

11. Tinai, o pahari, handjahanjak keton, sasar tinduh, tanggar atai, bulat atai toto, hakabuah sama arep keton, tä maka Hatalla, Batang sinta tuntang kasa-

nang, karäh hindjä keton.

12. Käläh batabi sama arep keton hapan siuna idjä brasih.

Karä elo brasih manabi keton.

13. Asin Tuhan Jesus Kristus, tuntang sintan Hatalla, tuntang kahindjä Rogh brasih käläh pahaiak keton handiasi. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO GALATIA.

BAGI 1.

Paulus manabi elo Galatia, matapadji äwen, basa iä djarí undur bara Ewangelion idjä toto, tuntang masanan arepe djarí imbaris Hatalla, tantaí masuman Ewangelion.

1. Paulus, rasul tä, djaton intih olon, djaton kea imbaris olon, tapi awi Jesus Kristus, tuntang awi Hatalla Bapa, idjä djarí mambelom iä bara elo matai,

2. Tinai karä pahari tä, idjä dengangku, akan karä ungkup Tuhan hong Galatia.

3. Käläh asi akan keton tuntang kasenang bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan ita, Jesus Kristus;

4. Idjä djarí manjaragh arepe sabab dosan ita, mangat iä maliwus ita bara kalunen papa toh, tumon kahandak Hatalla tuntang Bapa ita;

5. Akae tä buah kahai palus katatahi. Amen.

6. Aku heran, basa kalotä kadjeleng keton undur bara idjä djarí marawai keton akan asin Kristus, palus mindah mimbing Ewangelion beken;

7. Tuntang puna djaton beken, beja aton isut elo muas keton, handak mangarak Ewangelion Kristus.

8. Tapi alo bitin ikai, atawa malaikat bara sorga brangai, masuman akan keton Ewangelion beken bara idjä

djari insanang ikäi akan keton: tarasapa iä!

9. Kilau koangku nah, toh sindä tinai aku hamauh: djaka olo masuman akan keton Ewangelion beken bara idjä djari dinon keton: tarasapa iä!

10. Krana kilen toh? aton aku akan manumon kahandak olon atawa kahandak Hatalla? Atawa aton aku handak mampakilak olon dengangku? Krana amon aku magon handak ingilik olon, tä akn djaton djipen Kris-tus.

11. Tapi, o pahari, aku masanan akan keton, Ewan-gelion tä idjä djari insanang-ku, djetä djaton bara olon.

12. Krana aku djaton djari mandino tä, atawa mangadji tä bara olon, tapi Jesus Kristus djari mangarinah tä akangku.

13. Krana keton djari ma-bining saritan ampin gawing-ku bhin, huang agaman olo Jehudi, akn paham manga-singen ungkup Hatalla, sam-bil mangarak tä; — (Gaw. Ras.8,3.)

14. Tuntang aku malabien huang agaman olo Jehudi bara karä kolangku, idjä kabakas aku, aku paham bla-set atäiku mangabehu tagal hadat tatokn.

15. Tapi amon Hatalla, idjä djari mambaris aku bara knain induku, tuntang djari

marawäi aku awi asie, sana iä mangilak,

16. Uka iä mangarinah A-nake akangku, mangat aku masanan iä akan olo kapir awi Ewangelion, tä aku ba-lalu tarimae, djaton hatirok dengan isi daha,

17. Djaton kea aku djari buli Jerusalem, manalih äwen idjä rasul helo bara aku: malainkan aku palus hagoet akan Arabia, tuntang halu-ki tinai akan Damaskus. — (Gaw. Ras.9,23.)

18. Limbah tä, telo njelo rahian, aku hagoet akan Je-rusalem, tantai madja Petrus, tuntang aku melai dengae kalimäwalas andan.

19. Maka aku djaton djari mitä idjä biti karä rasul be-ken, baja Jakobus, paharin Tuhan.

20. Maka idjä injuratku toh akan keton, foto, tawan Ha-talla, aku djaton manandjaro.

21. Limbah tä aku djari hagoet akan tanah Siria tun-tang Kilikia. — (Gaw.Ras. 9, 30.)

22. Maka karä ungkup intu Judea, idjä huang Kristus, djaton djari kasene baungku.

23. Tapi äwen djari mahi-ning brita bewäi: idjä bhin mangasingen ita, toh iä ma-sanan kapertjaja tä, idjä bi-hin irusake.

24. Tuntang äwen manara Hatalla sabab aku.

BAGI 2.

Panus manotoe tinai, iä djaton djari mandino Ewangelion baru olon, tapi iä djari insarima kea awi karä rasul kilau padjake; tuntang bitie mahin djari mampudji Petrus, basa iä tå sala.

1. Limbah tä, äpatwalas njelo rahian, aku djari ha goet tinai akan Jerusalemi, koä Barnabas, tinai ikäi mimbit Titus kea omba ikäi.

2. Maka aku akan hetä awiku injobo Tuhan, tuntang aku manjarita akan äwen Ewangelion, idjä insanangku akan olo kapir; idjä mambatang aku manjarita tä akan äwen idjä basewut, belä suro gawingku haiang dapit, atawa djari haiang kea.

3. Maka Titus kea, idjä dengangku, idjä kapir solake, djaton djari imaksa uka injunat.

4. Djetä sabab pahari haliau tä, idjä sinisinik djari tamä manjelat, uka mimpa kamardekan ita, idjä ain ita huang Kristus Jesus, nakara iä mahadjipen ita tinai. — (Gaw.Ras.15,24.)

5. Tapi handjulo mahin dia ikäi djari undur mamparrangkah akan olo tä, nakara katoton Ewangelion dähen intu keton.

6. Tapi äwen tä, idjä inggarä olo hai, (brangai alo kilekilen olo tä bihin aku djaton parabae, Hatalla dja-

ton miatih ampin olo;) tapi äwen idjä inggarä hai tä djaton djari madjar aku talo taheta.

7. Malainkan, amon äwen mitä, aku djari injobo masanan Ewangelion akan olo idjä kulop, kilau Petrus akan olo idjä injunat tä:

8. Krana idjä djari mampaabas Petrus, mangat malalus gawin rasul intu olo idjä injunat, iä tä kea djari mampaabas aku intn olo kapir;

9. Djadi, amon Jakobus, Kepas äwen telo Johannes, idjä inggarä teras ungkup, kasene asi tä, idjä djari inenga akangku, maka äwen hadjuluk lengä gantau dengan koä Barnabas, indo katan ikäi toto bulat atäi, mangat ikäi manalih olo kapir, tuntang äwen akan manalih olo idjä injunat.

10. Baja äwen blaku ikäi mingat olo pähä belom, idjä djari ihagaku keteketep kea. — (2.Kor.8.)

11. Maka amon Petrus djari manalih Antiogbia, aku djari malawan iä samuka, basa iä aton bukue impudji.

12. Krana helo bara isot murid Jakobus djari manalih, Petrus kindjap kuman dengan olo kapir; tapi sana äwen tä djari dumah, palos iä undur, habaris, awie mikäh äwen idjä injunat tä.

13. Tuntang olo Jehudi beken kea tampt iä haliau,

sampai Barnabas mahin pahir kaliaue.

14. Tapi amon aku mitä, äwen tä djaton budjur tumon katoton Ewangelion, tä aku hamauh tarang dengau Petrus, haiak bining olo Jehudi: amon ikau, idjä puna Jehudi, belom tumon hadat olo idjä kapir solake, djaton tumon hadat Jehudi, buben tinai ikau hadjadjuan olo idjä kapir solake, uka belom tumon hadat olo Jehudi?

15. Ita toto pnna Jehudi, djaton djaka olo badosa baris olo kapir.

16. Tapi basa ita katawan, olo djaton mandjadi tetek awi gawin Torat, tapi awi kapertjaja huang Jesus Kristus: tagal tä ita djari pertjaja kea huang Kristus Jesus, nakara ita tetek awi kaper-tjaja huang Kristus, djaton djaka awi gawin Torat, basa awi gawin Torat idjä biti dia tau indjadian tetek.

17. Tapi amon ita, idjä manggau katetek huang Kris-tns, magon kilau olo bado-sa: tä Kristus kilau gurun-dosa. *Ela haliae!*

18. Krana djaka aku hara-gapan tinai, idjä djari inga-rakkn, tä aku mamprahan arepku olo palangkah.

19. Tapi awi Torat aku djari matäi akan Torat, ma-ngat aku belom akan Ha-talla.

20. Haiak Kristus aku djari injampalaki; tapi jaku belom, malainkan djaton hindai dja-ka aku, tapi Kristus belom hong aku; krana idjä aku belom hindai huang isi, dje-tä aku belom awi kapertja-ja intu Anak Hatalla, idjä djari sinta aku, tuntang djari manjaragh arepe indu gan-tingku.

21. Aku djatou mampahai-ang asin Hatalla; krana dja-ka katetek toto awi Torat, tä haiang bewäi Kristus djari matäi.

BAGI 3.

Olo tetek awi asi, djaton awi Torat.

---

1. O olo Galatia idjä hu-mong! äwe djari manjeher manggila keton, sampai ke-ton djaton hindai mamenda katoto? Intu matan keton Kristus djari imintik, tun-tang toh iä injampalaki ben-tok keton!

2. Djetoh bewäi aku han-dak misek keton: djari ke-ton mandino Rogh awi ga-win Torat, atawa awi britan kapertjaja?

3. Kilen keton njanjau ka-lotä? Huang Rogh keton dja-ri manampara, kilen toh ke-ton handak malaluse huang isi?

4. Kilen, keton djari ma-

njarenan kutoh kapéhā tā
haiang bewäi? Käläh djaka
haiang bewäi!

5. Toh iä, idjä manenga Rogh akan keton, tuntang malalus gawi beran marak keton, aton iä mawie hapan gawin Torat, atawa hapan britan kapertjaja?

6. Kilau Abraham djari pertjaja huang Hatalla, tuntang djetä djari itong akae indu kateteke. — (Rom. 4,3.)

7. Kalotä puna keton harati, idjä mimbing kapertjaja, iä tā panakan Abraham.

8. Maka surat Hatalla, basa iä katawan helo, Hatalla handak mandjadian olo kapir tetek awi kapertjaja, maka helo iä djari masanan akan Abraham kalotoh: „Huang ikau karä utus olo akan imberkat.” — (1.Mos. 12,3.)

9. Kalotä idjä mimbing kapertjaja, äwen tā imberkat haiak Abraham, idjä pertjaja tā.

10. Krana olo handiai, idjä harap gawin Torat, uras penda sapa; krana aton augh surat: „Tarasapa genepe biti, idjä djaton mahaga talo handiai, awang tarasurat hong surat Torat, uka malalus tā.” — (5.Mos.27,26.)

11. Maka tarang haliae, djaton idjä biti tau tetek intu baun Hatalla awi Torat, krana: „Olo idjä tetek awi

kapertjaja, iä karäh belom.” — (Rom.1,17.)

12. Maka Torat tā djaton manjobo olo pertjaja, tapi: „Olo idjä malalus tā, iä karäh belom awi tā.”

13. Kristus djari maliwus ita bara sapan Torat, swi bitie indu äka sapa gentin ita; krana aton augh surat: „Tara sapa genepe biti, idjä inggantong hong kaju.” — (5.Mos.21,23.)

14. Nakara berkat Abraham sampai karä olo kapir swi Jesus Kristus, mangat ita mandino Rogh, idjä indjandji tā, awi kapertjaja.

15. O pahari! aku handak hakotak tumon kaharatin olo: alo surat djandjin olo, amon djetä djari intjetjak, djaton tarakanan, tini olo djaton tau mandahang augh beken hetä.

16. Toh, akan Abraham tuntang akan panakae djandji tā djari inukas. Iä djaton bamaub: „huang karä panakam,” kilau tahu arä biti, tapi kilau tahu Idjä: „huang panakam tā,” iä tā: Kristus. — (1.Mos 22,18.)

17. Toh koangku: djandji tā, idjä helo djari inastu Hatalla akan Kristus, djaton tau impahaiang awi Torat, idjä inenga äpat ratus telo pulu njelo rahian, sampai djandji tā aton terai tinsai.

18. Krana amon ita mandino salamat awi Torat, tā djetä

djaton hindai awi djandji; tapi Hatalla, huang asie, djari mandjandji manenga tä akan Abraham.

19. Maka kanduëe Torat tä tinai? Djetä djari insaletan pandähän tagal karä klangkah, sampai panakan tä djari dunab, idjä äka djandji tä; djetä indjuluk malaikat badjamban lengän olo helat.

20. Maka olo helat djaton tau hindja baris Idjä; tapi Hatalla tonggal Idjä.

21. Kilen toh, aton Torat tä malawan djandjin Hatalla? Asenge! Krana djaka Torat djari inenga, idjä kwaswa tau mambelom, tä katek tä toto awi Torat.

22. Tapi surat Hatalla djari mangalong talo handiai penda dosa, nakara awi kapertjaja intu Jesus Kristus djandji inenga akan karä olo idjä perijaya.

23. Tapi helo bara kapertjaja sampai, ita djari inutup penda Torat, ingurong akan kapertjaja, idjä akan ingarinah dapit.

24. Tumon tä, Torat djari indu mandur ita, uka magah ita tanggoh Kristus, mangat ita tetek awi kapertjaja.

25. Tapi sana kapertjaja djari dumah, toh ita djaton penda mandur tä hindai.

26. Krana keton handiai anak Hatalla awi kapertjaja huang Kristus Jesus.

27. Krana kakarä keton,

idjä djari impandoi huang Kristus, djari hapakaian Kris-tus. — (*Rom.6,3.*)

28. Huang iä djaton hindai Jehudi kapir, huang iä dja-ton hindai djipen atawa olo mardeka, huang iä djaton batuä atawa bawi, krana keton handiai uras ldjä huang Kristus Jesus.

29. Maka amon keton ain Kristus, tä keton panakan Abraham, tuntang mandjadi anak tumon djandji.

BAGI 4.

Olo djari penda Torat, sampai panumah Kristus, tapi Kristus djari maliwus ita bara Torat; tagal tä äla ita kilau djipen Torat hindai.

1. Maka koangku, kata-hin anak olo idjä akan mandino panatau tä, magon korik, maka iä sama ampie kilau djipen kea, alo iä tempon talo handiai.

2. Iä penda kwasan guru tuntang ajang, sampai katika idjä djari inukas bapae.

3. Kalotä ita kea, sang-kom ita anak olo korik, ita mamenda tamparan adjar tuntang hadat kalunen.

4. Tapi amon tukas kati-kae djari sampai, Hatalla djari manjoho Anake, idjä inakan olo bawi, akan penda Torat; — (*1 Mos.49,10.*)

5. Nakara iä maliwus olo tä, idjä penda Torat, ma-

ngat ita iengkat indu anak.

6. Toh, basa keton anak, maka Hatalla djari manjoho Rogh Anake huang atai keton, idjä mantebau: Abba, o Apang!

7. Kalotä keton djaton hindai djipen, tapi anak; tuntang amon keton anak, tä keton akan mandino panaatau kea bara Hatalla awi Kristus.

8. Djadi, katika tä, amon keton hindai kasene Hatalla, keton manempo idjä dia Hatalla.

9. Maka toh, limbah keton kasene Hatalla, tuntang pabam haream Hatalla kasene keton: kilen toh keton hules tinai, buli tamparan adjar badat idjä balemo tuntang nihaniha tä, haluli tinai handak manempo djetä?

10. Keton mahaga andau, bulan, wajah pesta, njelo.

11. Aku mikäh sabab keton, suro gawingku dengan keton baiang bewäi.

12. Kälöh keton kilau aku, krana aku kea kilau keton; o pehari! aku blaku keton; keton djaton djari mamapa aku.

13. Keton katawan, huang kalemon isingku aku solake djari masanan Ewangelion akan keton.

14. Tuntang karä tingkes tä, idjä mawi berengku, keton djaton djari manawahe atawa mangabeläe, malainkan keton djari manarima

aku kilau malaikat Hatalla, toto, kilau Kristus Jesus.

15. Kilen, djaton keton pabam salamat katika tä? Aku saksin keton, djaka olih, keton pahias bewäi mangruit matan keton, manenga tä akaagku.

16. Kilen toh, djari aku manusoh keton, basa aku masuman katoto akan keton?

17. Ewen tä mananiring keton mandjadi blasut atai, tapi djaton tumon kaputut; krana iä handak manggian ikäi, mangat keton blasut atai dengae.

18. Toto, bahalap bewäi djaka keton haradjur blasut atai tagal talo bahalap, äla katika aku hindjä dengan keton bewäi.

19. O anak! idjä iluasku tinai tuntang kapähängku, sampai aipin Kristus etter huang keton.

20. Aku nahuang, toh kea aku bindjä keton, uka tau maliok ampin kotakku, krana aku bembang atäiku tagal keton.

21. Sanan akangku, keton idjä handak mamenda Torat, djaton keton djari mahining augh Torat?

22. Krana aton augb surat, Abraham tä bara anak hatua duä, idjä inakan djipen, idjä inakan olo mardeka. — (1.Mos.21,2)

23. Maka idjä inakan djipen, djetä djari inakan tumon isi,

tapi idjä inakan olo mardeka, djetä djari inakan awi djandji.

24. Maka perkara tä aton bara rima, krana djetä manamunan duä djandji tä; Idjä tä idjä djari inampa hong bukit Sinai, idjä manak olo mandjadi djipen, djetä Hagar tä;

25. Krana Hagar tä bukit Sinai hong tanah Arab, djetä manamunan Jerusalem idjä katontoh, krana djetä tuntang karä anake uras kilau manempo.

26. Tapi Jerusalem idjä ngambo tä, djetä idjä mardeka, djetä indu ita handia.

27. Krana aton augh surat: „Handjahandjak ikau idjä tamanang, idjä djaton manak! Iahap ikau, idjä djaton bumi handak luas! krana karä anak ain idjä unggoung-gol tä arä baream bara anak ain idjä babanä.” — (Jes. 54,1.)

28. Tapi ita, o pahari, puna anak djandji, kilau Isaak kea.

29. Maka kilau katika tä idjä inakan tumon isi mangasingen idjä inakan tumon Rogh, kalotä kea katontoh.

30. Tapi kilen augh surat? „Kanan djipen bawi tuntang anake, krana anak djipen tä djaton akan mandino bagi haiak dengan anak idjä mardeka.” — (1.Mos.21,10.)

31. Kalotä, o pahari, ita

djaton anak djipen tä, tapi anak idjä mardeka tä.

BAGI 5.

Paulus mampudji olo, uka melai dähen huang kamardeka Kristus, äla mamenda hadat, tapi manggoang siuta tuntang Rogh brasih.

1. Toh, melai keton dähen huang kamardeka tä, idjä iulih Kristus akan ita, äla manjoho arep keton imaksa ihadjipen tinai.

2. Itä, aku Paulus hamauh dengan keton, amon keton manjoho arep keton injunat, tä Kristus djaton baguna akan keton.

3. Tinai aku masanan akan gageneb biti idjä manjoho arepe injunat, djaton tau dia iä mahaga salepah Torat.

4. Kristus djari haiang bara keton, idjä handak tetek awi Torat; keton djari gagar bara asi.

5. Krana awi Rogh ita mentai katetek idjä ibarap, idjä awi kapertjaja.

6. Krana huang Kristus Jesus djaton baguna enen, alo injunat alo djaton injunat, tapi kapertjaja idjä bara gawi hong sintu.

7. Keton hadari budjur bihin, toh äwe djari maur keton, sampai keton djaton mamenda katoto?

8. Djetä djaton bara iä, idjä djari marawäi keton.
9. Ragi isut maragi hapus bakal tepoung.
10. Aku harap huang Tuhban, patongan keton mahin djaton kea beken; tapi idjä meur keton, iä akan manang-gong hukum ai, brangai alo aewäwe.
11. Tapi aku, o pahari, amon aku magon masanan badat sunat tä, buhen aku magon ingasingen? Tä, kantatarang tagal sampalaki djari terai!
12. Käläh djaka äwen im-palomat, idjä muas keton!
13. Krana, o pahari, keton djari irawäi akan kamardeka; tapi äla hapan kamardeka tä manenga kalinda akan isi, melainkan awi sinta buah keton hapenda saina arep keton.
14. Krana salepah Torat bulat hong augh Idjä, iä tä hong augh toh: „Ikau akan sinta olo, kilau arepm kabuam.”
15. Tapi amon keton hapankit hakuman, buabuah, belä keton lepah harusak.
16. Maka koangku: tandjong tumon Rogh, äla tumon kipen isi.
17. Krana isi tä mipen malawan Rogh, tinai Rogh malawan isi; duäduä tä hakalawan, sampai keton djaton tau mawi talo idjä tintun kabandak keton.
18. Tapi amon keton iren-
- tah Rogh, tä keton djaton penda Torat.
19. Maka karä gawin isi tä bakarinah, iä tä: bandong, kandji, kihal, katulah,
20. Manjembab dewa, malaban, manusoh, manjuat, bahiri, malait, mangalahi, mamantab, misi,
21. Tulas, mampatäi, mambusau arepe, babungu, tungtang karä gawi beken idjä tumon tä, idjä insanangku akan keton, kilau pasanangku bibin kea: olo idjä mawi talo kalotä djaton tau mandino karadjaan Hatalla.
22. Tapi bua Rogh tä, djetä: sinta, kahandjak, kasanang, kaketepe, asi, kahalap, kapertjaja, kalemon stai, kamantoh.
23. Idjä kalotä gawie, djaton iä iawi Torat.
24. Maka idjä ain Kristus, iä djari manjampalaki isi tuntang tirok kipäe.
25. Amon ita belom huang Rogh, buah ita manandjong kea huang Rogh.
26. Äla ita manggoang horumat idjä haiang, sambil hakarabas hakabiri sama arep ita.

BAGI 6.

Paulus manjoho olo hasarenan sama arepo, mawi talo bahalep, tuntang barap haang Jesus bewäi.

1. O pahari! paribasa olo lawo buang kasala, buah ke-

ton, idjä huang Rogh, mang-abuah olo tä tinai hapan rogh kalemo, sambil mingat arep keton, belä suro keton kea iningkes.

2. Käläh keton hadohop mananggong tanggong ain sama arep keton, tumon tä keton malalus prentah Kris-tus.

3. Krana amon olo mado arepe hai, tuntang iä djaton, iä tä mamunga arepe.

4. Maka buah genep biti mariksa gawin ai; tä iä karäh supa horumat tagal arepe, djaton tagal olo beken.

5. Krana genep biti akan mananggong tanggong ai.

6. Maka idjä iadjar huang augh Hatalla patut mambagi belabe karä ramoe akan idjä madjar iä.

7. Äla huräh, Hatalla djaton maku irajap! krana talo idjä inawur olo, djetä kea inggeteme.

8. Olo idjä manawur intu isie, iä karäh manggetem kabanasara bara isi; tapi idjä manawur intu Rogh, iä karäh manggetem bara Rogh pam-belom idjä katatahi.

9. Tä, äla ita häka mawi talo bahalap, krana intu puna wajahe ita karäh manggetem kea, asal ita toh äla helo häka.

10. Tagal tä, sangkom wa-jah ita aton, buah ita mawi talo bahalap dengan olo han-

dai, tapi idjä mambatang dengan äwen idjä kolan ita huang kapertjaja.

11. Itä, kilen ampin surat toh, idjä djari injuratu akan keton, hapan lengängku ka-buatku.

12. Äwen idjä handak mam-patara arepe tumon isi, iä hadjadjuan keton, uka inju-nat, djetä, uka iä äla iawi sabab sampalakin Kristus.

13. Krana äwen idjä inju-nat tä mahin djaton kea ma-haga Torat; tapi iä manjoho keton injunat, nakara iä tau mampatara arepe tagal isin keton.

14. Tapi idjä aku, kwäka aku maku taratara, baja ta-gal sampalakin Tuhan ita, Jesus Kristus, idjä awie kalu-nen djari injampalaki akang-ku, tuntang aku akan ka-lunen.

15. Krana huang Jesus Kris-tus djaton baguna enen, alo injunat alo djaton injunat, tapi atäi taheta.

16. Toh, kakarä idjä man-andjong tumon djalan dje-toh, käläh akae kasanang tuntang asi, tinai akan Is-rael ain Hatalla tä.

17. Maka limbah toh äla olo maur aku tinai, krana aku mananggong awan kapähän Kristus hong berengku.

18. Asin Tuhan ita Jesus Kristus käläh hindjä dengan rogh keton, o pahari! Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO EPESUS.

BAGI 1.

Paulus manabi olo Epesus, tuntang masanan akae : ita djari intih iangkat awi asi, tikas djetä bewai bakes olo mandino salamat. Tinai basa augh adjar tä djaaton olo purah haratie, maka Paulus blaku dos, nka olo Epesus toto harati tuntang toto mimbing augh tä.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, akan karä olo brasih, idjä intu Epesus, idjä pertjaja huang Kristus Jesus :

2. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Tara akan Hatalla, Bapa Tuhan ita, Jesus Kristus, idjä huang Kristus djari mamberkat ita dengau karä ampin berkat ain Rogh, dengan talo bara sorga ;

4. Kilau iä djari mintih ita huang Kristus helo bara tamparan kalunen, nakara ita brasih huang sinta, lapas bara karä kasala intu baue ;

5. Tuntang bara horan iä djari manantu ita, uka ita iangkat indu anake awi Je-

sus Kristus, tumon kakilak kahandake;

6. Akan indu taran kabain asie, idjä djari hapaem mami ita huang iä, idjä puna äka kataue.

7. Huang iä tä ita bara kaliwus awi dahan ai, iä tä, ampun karä dosa, tumon kapaham asie,

8. Idjä djari inampohake akan ita huang karä kabarati tuntang kapintar;

9. Haiak iä djari masanan akan ita talo kahandake, idjä basilit tä, tumon kakilak ai, idjä djari inukase huang arepe,

10. Uka amon katika karä wajah kalunen djari sukup, iä mahandjääan talo handiai tinai mandjadi Idjä huang Kristus, kadaduä tä, talo idjä huang sorga tuntang idjä hundjuun petak.

11. Huang iä ikäi kea djari mandino bagin panatau, ikäi, idjä bara horan djari inantu tumon kahandak ain idjä mandadian talo handiai tumon tirok kakilak ai ;

12. Nakara ikäi indu taran kahiae, ikäi, idjä solake djari harap manantai Kristus.

13. Maka huang iä keton kea djari harap, limbah keton djari mahining angh kato-to, iä tä, Ewangelion salamat keton; huang iä maka keton kea, limbah keton djari pertjaja, djari intjatjak dengan Rogh brasih idjä indjandji tä;

14. Idjä indu kabanar panatau ita, sampai ita toto liwus, mandino bagin ita idjä djari simpan, akan taran kahain ajue.

15. Tagal tä kea, limbah aku djari mahining britan kapertjajan keton buang Tuhan Jesus, tuntang britan sintan keton dengan olo brasih handiai,

16. Maka aku djaton terai manarimakasih sabab keton, tuntang manabiu keton huang karä lakudoangku:

17. Mangat Hatallan Tuhan ita Jesus Kristus, Bapa kahai, mauenga akan keton Rogh kapintar, idjä mangarinah talo basilim, uka keton mangasene iä;

18. Mangat matan kaharatin keton toto marenang, nakara keton katawan ampin kaharap olo idjä djari irawäi Hatalla, tuntang kapaham kahain panatau, idjä akan karä olo brasih;

19. Tinai kapaham kahain kwasae intu ita, idjä perljaja,

tumon gawin kaabase idjä paham;

20. Idjä djari hapee huang Kristus, metoh iä djari mambelom iä bara olo matai, tuntang mangkat mampondok iä akan hila gantaue huang sorga,

21. Manggatang iä mahundjun karä awang hai, awang kwasa, awang abas, awang marentah, mahundjun karä ara handiai awang injewut, djaton hong kalunen djetoh bewäi, tapi hila kanih kea, — (Kol.2, 10.)

22. Tuntang djari mingkes talo handiai penda paie, tinai djari manenga iä, idjä mahundjun talo handiai, indu takolok ungupe,

23. Idjä bereng ai, idjä manjukup iä tä idjä puna manjuang talo handiai huang talo handiai.

BAGI 2.

Paulus manandiug praugan ita, idjä tumon puna dasar ita, dengan prangan ita idjä tumou asi; tuntang iä mammudji olo, basa iä djari iasi Hatalla, maugat toh iä belom kea kilau olo idjä iasi.

1. Maka keton kea djari imbelome, katika keton matäi huang karä kasalan tntang dosan keton,

2. Idjä huang tä keton djari manandjong bihin, tumon prangan kalunen toh, tumon

dasar maastrit tā, idjā maren-tah helat langit, iā tā, tu-mon rogb tā, idjā toh kea bera gawi huang karā olo parisang;

3. Idjā ita haudai kea bibin djari mamenda huang kipen isin ita, tuntang manumon kahandak isé tuntang karā pikir ita; tuntang tu-mon puna dasar ita ita kea uras bagin kalait, sama kilau olo beken tā kea.

4. Tapi Hatalla, idjā paham asie, awi kutoh sintae, idjā hapee sinta ita,

5. Metoh ita matäi huang karā dosa, tā iā djari mambelom ita baiak dengan Kristus, (awi asie bewäi keton djari injalamat,)

6. Tuntang haiak dengae iā djari maambelom ita, tuntang huang Kristus Jesus iā djari manggatang ita akan sorga;

7. Mangat intu karā katika awang rabian iā mamprahan kutoh kapaham asie, awi sintac idjā dengan ita huang Kristus Jesus.

8. Krana tagal asie bewäi keton djari injalamat awi kaperljaja; tinai djetā djaton awi keton, tapi djetā panegan Hatalla;

9. Djetā djaton awi karā gawin olo, belä olo manara arepe.

10. Krana ita toh tampan Hatalla, idjā djari inampae huang Kristus Jesus akan

gewi bahalap, idjā hele djari injampes Hatalla, mangat ita manandjeng huang djetä.

11. Tagal tā ingangate, keton idjā bibin kapir, tu-mon isin keton, idjā injewut olo kulop awi äwen, awang begarā olo sunat, awang injunat isie, awi lengän olo:

12. Katika tā keton ruar bera Kristus, imbaris bera karadjaan Israel, tuntang djajong bera djaadjin Hatalla, tuntang keton djaton bera kabarap, keton huang kalu-nen toh ruar bera Hatalla.

13. Tapi toh huang Jesus Kristus keton idjā bibin kedjau djari imokep awi dalam Kristus.

14. Krana iā äka kasanang ita, idjā djari mahandjää duä baris tā mandjadi Idjā, tuntang djari mangarak dingdinghelat tā, idjā mamissuh ita;

15. Awie huang isin ai djari mangarak kamusoh, Torat tā, idjā manukas karā prentah tuntang hadat, nakara iā mahandjääan huang arepe idjā duä tā mandjadi olo Idjā, idjā taheta, kalotā iā mandjadi kasanang;

16. Tinai nakara iā awi sampalakie manjapan duä-duä dengan Hatalla, mandjadi idjā kabereng, awie djari mampatäi kamusoh tā awi sampalakie.

17. Tuntang iā djari dumah, masanan Ewangelion

kasang akan keton, idjä kedjau bhin, tinai akan olo tå, idjä tokep bhin.

18. Krana awie maka kada-düa ita tau manalih Bapa, awi Rogh idjä.

19. Tumon tä katontoh keton djaton hindai beken baris, djaton tamnäi bewäi, tapi idjä kungkup dengan olo brasih tä, bindjä olo human Hatalla:

20. Idjä imangun hagalang karä rasul tuntang nabi, idjä bitin Jesns Kristus indu padadukae.

21. Hndjue tä salepah huma, idjä injuson buabuah, sasar mandahang mandjadi huma brasih huang Tuhan;

22. Hundjue tä keton kea baiak ikäi, iharagapan awi Rogh, mandjadi äka Hatalla metai.

BAGI 3.

Hatalla djari mangarinah akan Paulus, olo kapir kea skau tamä uugkup olo Kristen, tuntang djari manjoho Paulus masumau tä; Paulus blaku dos, mangat olo Epesus tau harati sintan Kristus.

1. Djetä bukue, aku, Paulus, imasong sabab Kristus Jesus, tagal keton, olo kapir.

2. Asel keton djari mabining britan panengan asin Hatalla, idjä djari mengae intu aku akan keton:

3. Djetä, bitie djari mang-

arinah akangku perkara basilim toh, (kilau idjä djari injuratkundau, pandapandak,

4. Amon keton mambasta, keton tau kasene awi tä kaharatingku huang talo basilim ain Kristus,)

5. Idjä bara djaman horan djaton djari insanan akan olo kalunen, kilau djetä katontoh djari ingarinah Rogh akan karä rasule tuntang karä nabie idjä brasih;

6. Iä tä, haiak dengan olo Israel maka olo kapir kea akan mandindi bagi, bindjä dengan äwen iä djari ibandjän akan idjä kabereng kea, tuntang haiak dengae iä kea bara bagi intu dandjin Hatalla huang Kristus, awi Ewangelion;

7. Idjä akan tä aku djari iangkat mandjadi pandita, tumon panengan asin Hatalla, idjä djari inengae akangku tumon kapaham kwasae.

8. Akangku, idjä korik haliae marak karä olo brasih, asi toh djari inenga, nakara aku awi Ewangelion masanan akan olo kapir panatau Kristus, idjä djaton tarariksa lepah,

9. Tuntang nakara aku manarang akan olo handiai, kilen ita bara bagi intu talo basilim toh, idjä bara tamparan kalunen djari basilim hong Hatalla, idjä djari manampa talo handiai awi Jesus Kristus,

10. Mangat katontoh, awi unggup Tuban tä, inarang akan karä awang hai tuntang kwasa huang sorga sambarana kutoh kapintar Hatalla tä,

11. Tumon kahandake idjä bara katatahi, idjä djari inukase huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

12. Huang iä tä ita uräh, tau manalih Hatalla tuntang karä kaharap awi kapertjaja huang iä.

13. Tagal tä aku blaku, äla keton tendur huang keton sabab karä kapähängku, idjä buah aku tagal keton, tuntang idjä indu horumat keton.

14. Tagal tä aku mandeko ututku intu Bapa Tuhan ita Jesus Kristus,

15. Idjä toto Bapa hapus ungupe, awang huang sorga tuntang hundjun petak,

16. Nakara iä, tumon kahaman kahaie, awi Rogh ajue mampaabas keton, intu dasar huang keton,

17. Mangat Kristus tetep huang atäi keton awi kaper-tjaja, tuntang mangat keton muhat tuntang bagalang sinta,

18. Nakara keton, haiak dengan karä olo brasih, tau harati lepalepah kalombah tuntang kapandjang, kandalem tuntang kagantong sintan Kristus,

19. Tuntang kasene sintan Kristus, idjä puna manang-

kalau karä kabarati, mangat keton basuang dengan kutoh panatau Hatalla.

20. Maka akan idjä kwasa mawi tangkalau kalabiëe bara karä talo lakun ita tuntang kaharatin ita, tumon kaabase, idjä mangkarenä gawie huang ita:

21. Akae karä horumat huang unggup tä, idjä buang Kristus Jesns, haradjur girirmanggirir, palus katatahi. Amen.

BAGI 4.

Paulus mampudji olo, uka iä hindja atäie tumon kabandak Hatalla; äla iä tumon gawin olo kapir hindai, tapi patut belom budjur, kilau olo taketa.

1. Tumon tä aku, idjä imasong tagal Tuhan, blaku intu keton, tandjong keton tumon kapatut pangkat, idjä akan tä keton djari irawäi.

2. Huang karä karandah atäi, tuntang kalemoc, huang pandjang atäi; basarenan sama arep keton huaug sinta;

3. Tuntang ukuukuh haga keton bulat atäi, hapeteng huang kasanang.

4. Puna idjä kabereng, tuntang Rogh Idjä, kilau keton kea djari irawäi idjä kabarap pangkat keton. — (Rom.12,5.)

5. Tuhan Idjä, kapertjaja Idjä, pampandoi Idjä;

6. Hatalla Bapa ita handiai Idjä kea, idjä Tempon keton handiai, idjä hara gawi hadjamban keton handiai, idjä huang keton handiai.

7. Maka akan genep ita asi djari inenga tumon ukur panengan Kristus.

8. Tagal tä koae: „Iä djari mandai kangambo, manawan idjä panawan tä, tuntang djari manenga talo panenga akan olon?” — (*Masm. 68,19.*)

9. Maka augh tä; „iä djari mandai,” narai rimae, malaikan: helo iä djari mohon kea akan penda petak haliae?

10. Idjä djari mohon tä, djetä kea idjä djari mandai ambo karä sorga, uka iä manjuang talo handiai.

11. Tuntang iä kea djari mangkat belahe indu rasul, belahe nabi, belahe uka masanau Ewangeliou, belahe indu sakatik tuntang gurun ungkup:

12. Nakara olo brasih inatap akan pangkat gawie, mangat bereng Kristus iharagapan,

13. Njamah ita handiai sampai kabulat kapertjaja tuntang kabarati tahu Anak Hatalla, mandjadi hatuä idjä tagangae, tuntang manjampai tikas katagangan Kristus;

14. Belä ita magon anak olo, putangpital awi genep ampin adjar riwut, awi olo pamunga idjä bakalilit, idjä

hapan tipu manamput mam-palajang olo;

15. Tapi mangat ita, haiak manirok katoto huang sintia, huang talo handiai sasar handjudju huang iä, idjä puna takolok, iä tä Kristus;

16. Awie hapus bereng, idjä irapat ibadjip patupatut awi karä sapan, tumon gawin genep ramonbereng huang äka ai: awie maka hapus bereng tä sasar handjudju, uka haragapan arepe huang sintia.

17. Kalotä koangku, tuntang manjaksi huang Tuhan, keton djaton hindai manandjong kilau karä olo kapir beken, idjä manandjong tumon huange idjä haiang;

18. Idjä ingaput kaharatie, idjä ingedjau bara pambelon Hatalla, awi kahumong idjä huang iä, awi atäie djari habalulang;

19. Idjä djaton atäie, tuntang djari manjaragh arepe akan kandji, apuapui huange manggoang karä kihal.

20. Tapi Kristus djaton djariri insanan akan ketou kalotä,

21. Asal keton djari mangasene iä toto, tuntang djari iadjare, huang Kristus tä puna katoto.

22. Tä patut keton malekak dasar keton idjä usang tä, tuntang karä hadate hin, idjä mamparusak arepe awi karä kipen panipu;

23. Tuntang keton indu inaheta rogh atäi keton,

24. Sambil mangkepan dasar tabeta, idjä djeri inampa hasonto Hatalla huang katek tuntang karasih idjä toto.

25. Tagal tā kanan tandjaro, käläh sauh keton tototo genep biti dengan kolac, krana ita uras ramonbereng sama arep ita.

26. Blait, tapi äla sala; äla sampai matanandau belep tuntang keton magon blait.

27. Åla kea maupalinda setan.

28. Idjä djari manakau, äla manakau hindai, tapi buah iä bagawi hapan lengae, nguan satiar budjur, mangat iä mulih talo idjä tau imbagie akan äwen idjä bara katapas kea.

29. Åla mamplua kotak kihal bara njamanu keton, malaiskan kotak bahalap, idjä indu haragapan olo, mangat djetä manenga asi akan äwen idjä mahininge.

30. Tuntang äla mangapähä Rogh brasih Hatalla, idjä ewie keton djari intjatjak akan andau keliwus.

31. Karä kepait, kasangit, kalait, karidu, sapa kanan bara keton, tuntang karä ampin kadarhaka.

32. Tapi käläh basi tuntang basejang sama arep keton, tinai hampun sama arep keton, kilau Hatalla kea huang Kristus djari mampun keton.

BAGI 5.

Adjär tahtu ampiñ pembelom, idjä patut tunmon olo Kristen; adjär tahtu karä sawé tuntang bau.

1. Toh, käläh kilau anake idjä äka kataue tumon keton Hatalla.

2. Tandjong huang sinta, kilau Kristus kea djari sinta ita, tuntang djari manjaragh arepe gantin ita mandjadi panenga tuntang parapah, idjä mangat ewaue intu Hatalla.

3. Tapi karä bandoang kandji, tuntang kipen beken idjä kalotä, djetä manjewute mahim äla keton, tumon kapatut olo brasih.

4. Åla kea hakotak kihal gila, hurä rajarajap, idjä djaton patut keton, tapi paham baream sewut tarimakasih.

5. Krana keton katawan, djaton olo pahabandong, olo kihal, olo bisit bakoho, idjä sama kilau panjembah dewa, akan mandino bagi huang karadjaan Kristus tuntang Hatalla.

6. Åla naku olo mampalajang keton hapan augh haiang, krana tagal talo tā kalait Hatalla nawi karä olo parisang.

7. Tegal tā, äla keton hadjelet dengae.

8. Krana bilih keton, kea

kaput, tapi toh keton blawa huang Tuhan; buah manan-djeng kea kilau baris kalawa.

9. Krana bua Rogh, djetä sepsimpan karä kahalap tuntang katetek tuntang kato.

10. Tinai awi mariksa, narai talo idjä ingilak Tuhan.

11. Maka äla mangarait arep keton dengan karä ga-win kakaput idjä djaton baguna, tapi awi mampudji tä baream.

12. Krana talo idjä iawi äwen tä basilim, manjewut djetä mahin indu kahawen kea.

13. Tapi karä talo tä man-djadi bakarimah, amon djetä impudji kalawa, krana talo handiai idjä mangarinah, djetä kalawa.

14. Tagal tä koae: „Misik, ikau idjä batiroh, lembut bara olo matäi, tä Kristus handak mamplawa ikau!”

15. Toh ingaingat, mangat keton manandjong batawat, äla kilau olo humong, tapi kilau olo pintar.

16. Hapan totototo katika idjä buah, krana wajah puna papa katontoh.

17. Tagal tä, äla keton humong, tapi käläh harati narai kahandak Tuhan.

18. Tuntang äla mambusau arep keton hapan anggor, idjä huange kutoh karajap, tapi buah keton basuang Rogh.

19. Tuntang hakotak sama arep keton hapan masmur, tinai njanji idjä tumon Rogh, idjä indu taran Hatalla, pa-lus njanji huang atäi keton akan Tuhan, tuntang mam-pahiau usik.

20. Tuntang haradjur ma-narimakasih intu Hatalla, Bapa, mahapang aran Tuhan ita, Jesus Kristus, tagal talo handiai.

21. Käläh hapenda sama arep keton haiak mikäh Ha-talla.

22. Keton idjä bawi patut mamenda banan keton, ki-lau mamenda Tuhan. — (1. Mos.3,16.—Kol.3,18)

23. Krana banä takolok sa-wä, kilau Kristus kea tako-lok unkupe, tuntang iä idjä mahaga berenge tä.

24. Tagal tä, kilau ungu-kup mamenda Kristus, ka-lotä kea olo bawi akan ma-menda banae huang talo handiai.

25. Keton idjä hatuä, sintu sawan keton, kilau Kristus kea djari sintu unkupe tä, tuntang djari manjaragh arepe gantin unkupe,

26. Mangat iä mamprasihe, limbah iä djari mamenjaue hapan danum pampandoi idjä häwoi augh Hatalla tä; — (Joh.3,5.)

27. Mangat iä mampendeng unkupe tä akee huang kabungase haliae, djaton kam-breut atawa kapapae beken,

tapi mangat ungkup tä toto brasih, sampai djaton haliae bukue hapan mangotak iä.

28. Kalotä kea patut olo hatuä sinta sawae, kilau bitie kabuate. Idjä sinta sawae, iä sinta arepe kabuate.

29. Krana puna olo djaton pudji basingi isiu ai, tapi iä pakanae mahagae, kilau Tuhan kea mahagaungkupe tä.

30. Krana ita ramonbereug ai, hindjä isi tolange.

31. „Tagal tä olo akau malibi indu bapae, palus leket dengan sawae, tuntang äwen dnä tä akan mandjadi isi Idjä.” — (*Matt.19,5.*)

32. Talo basilim tä hai, tapi aku manjewut tä manahiu Kristus tuntang uugkupe.

33. Tapi keton kea, buah genep bitiu ketou kalotä sinta sawae kilau arepe kabuate; tuntuang olo bawi tä patut mikäh banae.

BAGI 6.

Prentah takin karä idjä bapa, anak, tempo, djipen; huang kaabas Hatalla ita akan hakalawan dengan musoh ita, setan tä, hapus umur ita.

1. Keton, anak olo, tumbou augh indu bapa ketou sabab Tuhan, krana djetä patut. — (*Kol.3,20.*)

2. „Horumat indu bapam,” djetä prentah solake idjä

tuntang djandjie: — (2.*Mos. 20,12.*)

3. „Mangat ikau batuah, tuntang paudjang umurm huang kalunen.”

4. Tinai keton, idjä bapa, äla mambuhit huang anak ketou, tapi anggau iä haiak madjar mampudji iä manempo Tuhan.

5. Keton, idjä djipen, tumon augh äwen idjä tempon keton tumon isi, dengan kikäh kagendjäh, dengan atäi budjur, kilau mauumon augh Kristus.

6. Äla bagawi intu baun olo bewäi, handak ingilak olo, tapi kilau djipen Kris-tus tuntuang atäi awi manumon kahandak Hatalla;

7. Tuntang kahias atäi ketou lalus gawin keton, kilau akan Tuhan, djaton kilau akan olo,

8. Basa keton katawan, talo bahalap idjä djari iawi genep biti, tumon tä kea iä karäh imalah Tuhan, alo dji-peu alo mardeka.

9. Tinai keton, idjä tempo, tumon tä kea deugen djipen ketou, äla karas dengae, basa keton katawan, Tempou keton kea aton hong sorga, tuntuang iä djaton mitä am-pin olo.

10. Tinai, o pahari, abaabas keton huang Tuhan, huang kapaham kwasan kaabase.

11. Kepan karä gauggaman Hatalla, mangat keton tau

mendeng , malawan karä akal setan idjä bakalilit.

12. Krana ita puna djaton akan hakalawan dengan isi daha bewäi, tapi dengan karä awang hai tuntang abastä, idjä mimbing kwasa huang kakaput kalunen toh, dengan karä dewa papa tä idjä penda langit.

13. Tagal tä kepan karä ganggaman Hatalla , mangat keton sanggam malawan intu andau kadjakä, tuntang mangat keton, limbah mampalah talo handiai, tau tetep.

14. Kakai mendeng keton tetetetep , haiak kahang keton hababat katoto, tuntang usok keton hakarung-kong katetek ;

15. Haiak pain keton hasarumpah , kilau tatap masanan Ewangelion kasanang.

16. Tinai idjä mambatang , imbing talawang, djetä kaperljaja, idjä bapan tä keton tau mamblep karä damek apui ain idjä papa tä;

17. Tuntang duan kapiyah , djetä salamat , tinai padang Rogh tä, djetä augh Hatalla;

18. Haiak haradjur blaku doa huang Rogh tagal talo

handiai, tuntang haradjur mandjaga; tinai laku kea akan karä olo brasih,

19. Tuntang akangku, mangat augh tä inenga akangku, uka aku uräh marakang njamangku masanan talo basilim perkaran Ewangelion ,

20. Idjä hasarohan aku idjä irantai toh, mangat aku uräh masanan tä , kilau kapatutku masanae.

21. Maka mangat keton kea akan katawan karä perkarangku, tuntang talo handiai idjä iawiku , Tighikus, pahari tä idjä äka kataungku, rewar Tuhan idjä budjur tä, karäh masanan talo handiai tä akan keton.

22. Krana tagal tä aku djari manjobo iä manalih keton, mangat keton katawan perkaran ikäi, tuntang uka iä mampangat atäi keton.

23. Käläh kasanang akan karä pahari, tinai sintu tuntang kaperljaja, bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

24. Käläh asi mampahaik olo handiai, idjä sintu Tuhan ita, Jesus Kristus, hapan kabudjur atäi. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO PILIPPI.

BAGI 1.

Paulus masanan arepo akan olo Pilippi, tuntang mampudi jawaen, uka mehi etter huang Tuhan.

1. Paulus tuntang Timoteus, rewar Jesus Kristus, akan karä olo brasih huang Kristus Jesus, idjä intu Pilippi, tinai akan karä pandita tuntang diakon :

2. Käläb asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Aku manarimakasih intu Hatallangku, sasining aku mingat keton,

4. Tuntang haradjur huang karä lakudoangku aku tuntang bandjak atäiku blaku akan keton ;

5. Sabab keton paham heret dengan Ewangelion, bara tamparae palus sampai katonlob ;

6. Tuntang aku harap, idjä djari manampara gawi bahalap tä huang keton, iä karäh mandabang mahapus

tä kea sampai andau Jesus Kristus;

7. Kilau patut kea huangku kalotä dengan keton handiai, basa keton huang atäiku, sabab keton handiai bara bagi asi idjä akangku huang rantaiku, idjä huang tä aku mangamanangan tuntang manantu Ewangelion.

8. Krana Hatalla saksingku, paham kataharuku dengan keton handiai, huang sintan Jesus Kristus.

9. Maka aku blaku intu Hatalla, uka sintan keton sasar mandabang paham ha-reem bindai, huang kabarati tuntang mangkemä ketote,

10. Mangat keton tau mangkemä idja kwe pangkahalape, mangat keton budjur, djaton bara kasalan, sampai andau Kristus;

11. Basuang dengan karä bua katetek, idjä indjadian Jesus Kristus indu borumat tuntang taran Hatalla.

12. Maka, o pahari, aku masanan akan keton karä perkara idjä djari buah aku,

djetä paham haream mando-hop masanan Ewangelion,

13. Sampai rantaiku sabab Kristus djari bakarinab huang human kaisar kea, tuntang intu karä olo beken.

14. Tinai arä pahari huang Tuhan, awiku imasong dengan rantai, paham haream kamentenge, uräb masanan augh tä, tuntang djaton mikhä.

15. Aton kea belahe masanan Kristus awi kasingie tuntang kahirie, tapi arä idjä masanee iä huang kahalap atäie.

16. Belahe tä masanan Kristus awi kasingie dengangku, djaton huang kabudjur atäie, basa kamäae, iä bandak mandahang kapähängku, nan tilap pasongku toh.

17. Tapi awang arä tä masanan Kristus awi sintae, basa iä katawan, aku djari imasong uka manantu Ewangelion.

18. Toh kilen? Käläh bewäi, asal Kristus insanan, alo sabab buku sala, alo huang katoto; aku handjak atäiku tagal tä, toto, tuntang aku bandak handjak kea.

19. Krana aku katawan, perkara tä karäh indu salamatku, awi lakudoan keton, tuntang - awi Rogh Jesus Kristus mandohop aku;

20. Tumou aku toto kahausku mendäh tuntang barap,

buang perkara Idjä mabin dia aku karäh mahamen, tapi huang karä kurähku, kilau bibin hantä, kalotä katon-toh kea Kristus karäh impahai huang berengku, alo awiku belom, alo awiku matäi.

21. Krana pambelomku Kristus, tuntang matäi indu ontongku.

22. Tapi amon aku belom huang isi, djetä indu mamparä bua gawingku, — tä aku djaton katawan, narai indu intihku.

23. Krana aku bapit awi duä perkara toh: aku haus mindah, mangat aku hindjä Kristus, djetä toto kapala bahalap;

24. Tapi sabab keton, mikhä baguna haream melai huang isi.

25. Maka aku harap tuntang katawan, aku karäh melai, melai dengan keton handiai, uka aku mandahang mampahandjak keton huang kapertjeja.

26. Mangat keton paham haream handjak huang Kristus Jesus tagal aku, sabab aku aton haluli dengan keton.

27. Tapi käläh keton mandjong kea kilau patut indu horumat Ewangelion Kristus, nakara alo aku manalih mitä keton, alo aku kedjau dengaa keton, aku haradjur mahining keton bu-

lat daben huang Rogh idjä, tuntang bulat atäi haik ikäi mangalahi akan kapertjaja hong Ewangelion;

28. Tuntang huang talo idjä mahin dia keton impi-käh äwen, idjä malawan tä; djetä akan äwen indu katan kabanasae, tapi akan keton indu katan salamat, tuntang djetä bara Hatalla.

29. Krana keton djari iasi, sampai keton djaton pertjaja bewäi hnang Kristus, tapi buah kapähä kea sabab iä;

30. Tuntang keton buah sama klabi tä kea, idjä djari gitan keton mawi aku, tinai idjä hining keton katontoh bara aku. — (Gaw. Ras. 16,22.)

BAGI 2.

Paulus mampudji olo Pilippi, uka iä randah tuutang bulat atäi, mandjadi kilau kalawa huang kalueu; iä masuman Timoteus äwen duå Epaproditus akan manalih olo tä.

1. Tagal tä, djaka aton kakilak huang Kristus, djaka aton ampong sinta, djaka aton kahindjä Rogh, djaka aton kasajang tuntang asi:

2. Toh käläh keton manjukup kahandjakku, awi keton sama mingat talo idjä; imbing keton sama sinta idjä, käläh keton bulat atäi, tuntang bulat kahandak idjä.

3. Ela mawi talo enen awi kasuat atawa kadjoho, tapi awi karandah atäi keton buah genep biti manggarä kolae hai bara arepe.

4. Genep biti äla akan mingat idjä ajue bewäi, tapi ain olo beken kea.

5. Buah dasar djetä huang keton, idjä huang Kristns Jesus kea;

6. Alo iä Hatalla, iä djaton djari manara arepe sabab Kahatallae, — (Joh.1,1.)

7. Tapi iä djari mamparandah arepe, manduan ampin djipen, manjama arepe dengan olo; — (Jes.42,1; 49,3; 53,3.)

8. Huang talo handiai iä kilau olon; iä djari mamparandah arepe, iä panumon sampai matäi, toto, sampai matäi hong kaju sampalaki.

9. Tagal tä kea Hatalla djari manggatang iä paham baliai, tuntang djari manenga arae, idjä hai bara karä ara samandiae,

10. Nakara huang aran Jsns akan indu indeko karä utut äwen, idjä huang sorga, tuntang idjä hundjun petak, tinai idjä penda petak, — (Jes.45,23.)

11. Tuntang karä djela akan mangaku, Jesus Kristus tä pangkahai Tuhan, indu hornmat Hatalla Bapa.

12. Tumon tä, o keton idjä äka kataungku, kilau keton haradjur djari manumon

aughku, djaton sangkom aku hindjä keton bewäi, tapi paham baream toh kea, sangkom aku hambilang dengan keton: buah bagawi akan salamat keton haiak kikäh tuntang kagendjäh;

13. Krana puna Hatalla, idjä mandjadian huang keton kadaduä, kahandak tä tuntang malaluse, tumon kaki-lak ajue.

14. Buah kakarä gawin keton äla dengan kakotok, kansasal,

15. Mangat keton äla sala tapi budjur, kilau anak Hatalla, idjä djaton bukue akan ingotak bentok kempang olo bingkok tuntang putarbalik tä, idjä marak tä keton lalendang kilau sumbo hong kalunen;

16. Haiak mimbing augh pambelom, indu tarangku intu andau Kristus, belä aku djari hadari haiang, tuntang djari bagawi haiang bewäi.

17. Tä, alo aku kilau parapah talo ihop inusuh intu parapah tuntang sombajang kapertajan keton, maka aku handjak, tuntang handjak haiak keton handiai. — (4.

Mos.15,5.)

18. Tinai keton kea patut handjak tagal tä, toto handjak kea haiak aku.

19. Maka aku harap huang Tuhan Jesus, badjeleng kea aku manjoho Timoteus manalih keton, mangat aku kea

tau sanang, amon aku katawan kadjarian keton.

20. Krana djaton olo beken dengangku, idjä sama atäie dengangku, idjä kalotä kabudjure karäh nguan perkaran keton.

21. Krana olo handiai manggau talo ai, djaton ain Kris-tus Jesus.

22. Tapi keton katawan kabudjur ai, kilau anak dengan bapae iä djari mandohop aku bagawi huang Ewangelion.

23. Maka aku harap, aku karäh manjoho iä sana aku katawan katantun kadjarian perkarangku.

24. Tinai aku harap intu Tuhan, bitingku kea badjeleng karäh tanggoh keton.

25. Maka kamäangku, patint aku manjoho kapatohku Epa-proditus kea manalih keton, idjä padjakku bagawi, tuntang onba aku mangalahi, idjä sarohan keton bihin, idjä djari manjukup karä talo katapasku;

26. Basa iä paham taharu dengan keton handiai, tuntang atäie papungut, basa keton djari mahining iä haban.

27. Tuntang toto kea iä djari haban, bilak matäi; tapi Hatalla djari masih iä, djaton iä bewäi, tapi aku kea, belä kapähängkn hatantilap.

28. Tagal tä, badjeleng baream aku manjoho iä, mangat keton handjak haiak mitä

iä tinai, tuntang kapéhängku ranai kea.

29. Toh, kääh keton manarima iä huang Tuban tuntang kabandjak, tinai horamat olo idjä kalotoh.

30. Krana tagal gawin Kris-tus iä djari mamangkut takolok balaue, djaton parihara tabasenge, mangat iä manjukup akangku kanahapus ga-win keton.

BAGI 3.

Paulos manjoho olo Pilippi mandjaga, beli iä inamput guru sala; olo Kristen awang toto harap tuntang manggoang Kristus bewäi.

1. Tinai, o pahari, bandjak huang Tuhan! Aku djaton häka manjurat perkara toh tinai akan keton, tuntang keton balantu haream awi tä.

2. Djaga arep keton, itä aso tä! itä guru papa tä, idjä injunat ingantai tä!

3. Krana ita toh idjä injunat tolo, ita idjä manempo Hatalla huang Rogh, idjä taratara huang Kristus Jesus, djaton harap huang isi. — (5.Mos 30,6.)

4. Alo aku bara buku kea, sampeia tau mampatara arep-ku huang isi; amon olo beken manaba arepo tau taratara huang isi, paham haream aku. — (2.Kor.11,18.)

5. Aku djari injunat me-

toh umorku kabanja; aku utus Israel hamputan Benjamín, hamputan olo Ibrani idjä mambatang intu olo Ibrani; tumon Torat aku olo paristi;

6. Idjä tahuu lason atäiku aku djari mangasiogen ang-kup Tuban; tumon katetek, idjä awi Torat, aku djaton korang.

7. Tapi idjä djari indu ontongku, djari inggaraku karugi sabab Kristus.

8. Toto, aku magon manggarä talo handiae indu karugi tagal kutoh kahain kabaratî tahuu Kristus Jesus, Tu-hangku; tagal iä aku djari mitong talo handiae indu karugi, mado tä kilau rotik pohok bewäi, mangat aku bontong Kristus;

9. Mangat aku sondau aton huang iä, djaton bara kate-tek ajungku idjä awi Torat, tapi bara katetek tä idjä awi kapertjaja huang Kristus, katetek djetä, idjä itong Hatalla akan kaperijaja.

10. Nakara aku kasene iä, tuntang kwasan kamisike, hiaik ompat kapähäe, uka mandjadi sama dengan pam-patiae,

11. Ajasjau aku sampai akan kamisik olo matäi tä.

12. Djaton djaka aku djari maojingkap tä, atawa djari tinduh: tapi aku manggoang tä, ajau aku tau maujing-kafe, idjä himat akan tä

kea aku djari injingkap Kris-tus Jesus.

13. O pahari, aku djaton manggarä arepku, kilau djari manjingkap tä.

14. Tapi talo idjä toh iawi-ku: aku ngalapean karä talo idjä intu likutku, tuntang mandjudju arepku manggo-ang talo idjä hila baungku, haiak mamadjal arepku mang-kahimat toros kata, mangat aku mandino talo hai, idjä akan tä Hatalla djari mara-wäi ita huang Kristus Jesus.

15. Maka piräpirä bitin ita idjä tinduh, buah angat huang ita tumon tä kea; tinai paribasa patongan keton be-ken, djetä kea Hatalla karäh mangarinah akan keton.

16. Tapi intu tikas kaper-tjajan ita djari sampai, buah ita dähen huang tä sama tu-mon atoh Idjä, haiak bulat atai.

17. O pahari, käläh keton tumon aku, buah keton mitä äwen, idjä manandjong ka-lotä kilau ikäi, idjä indu snton keton.

18. Kraua arä olo beken haliae, kindjap aku djari ma-nutor olo tä akan keton, tuntang toh tinai, haiak ma-nangis, aku hamauh dengan keton: olo tä musoh sampa-lakin Kristus.

19. Lawin kadjariae akan kabanasä, knaie akan hatalae, tuntang iä manggau ho-rumat huang kabawäe, iä

mangenang perkaran kalünen bewäi.

20. Tapi kaharap ita tä hu-ang sorga, bara hetä kea ita mentai Djurusalamat, Tuhan Jesus Kristus,

21. Idjä karäh mobah be-reng ita idjä papa, manampa tä ampiampin bereng ajue idjä pangkabalap, tumon kwa-sae, idjä hapan tä iä tau mampamenda talo handiai in-tu iä. — (1.Kor.15, 45.)

BAGI 4.

Paulus mangatan elo Pilippi magon ran-tep dengan Tuhan, tuntang iä mana-rimakasih intu äwen sabab talo, idjä djari impaite.

1. Tumon tä, o pahari idjä äka kataungku, idjä äka kahandjak tuntang horumat-ku, tetetetep keton kalotä huang Tuhan.

2. Aku mampudji Ewodia tuntang Sintighe tä, mangat iä bulat atai huang Tuhan.

3. Tinai aku blaku ikau kea, o padjakku idjä budjur, käläh dohop olo bawi duä tä, idjä djari ombo aku na-ngalahi akan Ewangelion, haiak dengan Klemens kea, tuntang padjakku bagawi awang beken tä, idjä arae aton hong surat pambelom.

4. Handjak keton haradjur huang Tuhan; sindä tinai aku hamauh: handjak keton! — (3,1.)

5. Käläh keton tau basa-

ran keton dengan olo handiai.
Tuhan aton tokep.

6. Åla keton gogop, ta-gal talo idjä mahin äla; tapi käläh keton blaku doa ma-sanan karä talo idjä äka ka-kenang keton akan Hatalla, haiak nianarimakasih.

7. Maka kasanang Hatalla, idjä tangkalau bara karä ka-baratin olo, käläh djetä ma-haga atäi keton tuntang ha-pus huang keton hong Kris-tus Jesus. — (Joh.14, 27.)

8. Tinai o pahari, karä talo idjä toto, idjä patut, idjä tetek, idjä mantoh, idjä paris, karä talo idjä bahalap taronge, karä ampin kahalap tuntang tara: djetä buah ingumang keton.

9. Tinai idjä djari ingadji tuntang hining tuntang gitani keton huang aka, lalus djetä, tä Hatallan kasanang karäh hindjä keton.

10. Maka aku djari paham handjak huang Tuhan, basa haru toh keton djari mando-hop aku tinai; maka bara bhin kea keton djari pahias, tapi djaton hila.

11. Aku djaton manahiu talo toh sabab katapasku; krana aku kananjan mampa-terai huangku brangai tumon koaton talo.

12. Aku tau pähä belom, aku tau tatau kea, huang karä kaleka tuntang huang karä perkara aku djari ka-nanjan, aku tau besoh aku

tau blau, aku tau malabien
aku tau tapas;

13. Aku njarap huang talo bandiai awi Kristus, idjä mam-paabs aku.

14. Tapi buah kea gawin keton, basa keton hadohop djari mananggong katapasku.

15. Krana puna lawan ke-ton kea, o olo Pilippi, bara solakku djari masanan Ewan-gelion, limbah aku djari harikas bara Makedonia, ung-kup idjä mahin djaton djari manenga talo akangku indu balandjangku, baja keton be-wäi. — (2.Kor.11, 9.)

16. Krana akan Tesalonika kea keton djari mampait talo sindä handuä, akan indu ba-landjangku.

17. Djaton djaka aku mang-gau talo tenga tä, tapi aku manggau, mangat bua tä, idjä karäh itong akan keton, hakutoh.

18. Maka talo bandiai tä uras sampai aku, malabien haream akangku; aku sukup haliae, limbah aku manjam-but talo idjä impait keton bara Epaproditus, idjä kilau talo mangat ewaue, kilau parapah idjä bahalap, idjä ingilak Hatalla.

19. Maka Hatallangku, tu-mon kapaham kahaie, karäh manjukup karä katapas ke-ton, awi Kristus Jesus.

20. Käläh akan Hatalla, Bapa ita, kahai palus kata-bahi. Amen.

21. Awi manabi karä olo brasih huang Kristus Jesus. Karä pahari, idjä dengangku, manabi keton.
22. Karä olo brasih manabi keton , idjä mambatang äwen awang huang human kaisar.
23. Asin Tuhan ita, Jesus Kristus, käläh mampahaik keton handiai. Amen.
-

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO KOLOSA.

BAGI. 1.

Paulus manabi olo Kolosa, mandähen adjar panditae, Epapras tä, tuntang blaku doa, uka äwen dabangmandhang huang asi; tinai iä masanan akan äwen kahain Kristus, sambil mampndusi äwen, nka iä leket dengae tototo.

---

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, tumon kahandak Hatalla, tuntang Timoteus, pahari tä,

2. Akan olo brasih tuntang akan karä pahari idjä pertjaja huang Kristus, idjä melai hong Kolosa: käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tinai bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Ikäi manarimakasih intu Hatalla, Bapa Tuhan ita Jesus Kristus, tuntang haradjur blaku doa akan keton,

4. Basa ikäi djari mahining britan kapertjajan keton huang Kristus Jesus, tinai sin-tan keton dengan karä olo brasih,

5. Sabab kaharap tä, idjä djari ina akan keton huang sorga, idjä britae djari hining keton awi augh katoto, iä tä, awi Ewangelion.

6. Idjä djari sampai keton; kilau sampai hapus kalunen kea, tuntang djetä puna mamaua, kilau intu keton kea, bara metoh andau keton djari mahining augh tä, tuntang djari kasene asin Hatalla huang katoto.

7. Kilau djari adjar Epapras dengan keton kea, idjä padjak ikäi hong gawi tä, idjä äka kataun ikäi, tuntang iä rewar Kristus idjä budjur intu keton.

8. Iä kea djari masanan

akan ikäi sintan keton, idjä huang Rogb.

9. Tagal tā, bara andau ikäi djari mahining tā, maka ikäi haradjar kea blaku doa akan keton, tuntang paham buang ikäi, mangat keton injuang dengan kaharati tahuu kahandake, huang karä kapintar tuntang kaharati idjä tumon Rogb;

10. Nakara keton manan-djong kilau patut indu horumut Tuhan, tuntang indu kakilake, sambil mamua karä ampin gawi bahalap, haiak dahangmandahang huang kabarati tahuu Hatalla;

11. Haiak keton impaabas awi karä kaabase, tumon kwasan kahaie, mandjadi indu kaketep, kapandjang atäie, tuntang karä kahaudjak;

12. Haiak keton nianarimasih intu Bapa, idjä djari mamatut ita mandino bagi huang kalawa, saina dengan karä olo brasib,

13. Idjä djari maliwus ita bara kwasan kakaput, tuntang djari mindah ita akan karadjaan Anake, idjä äka kataue.

14. Huang iä ita bara kliwus awi dahan ai, iä tā, ampun karä dosa.

15. Iä Tamunan Hatalla idjä djalon taraitä, Batang karä talo tampa samandiae.

16. Krana huang iä talo bandiae djari inampa, idjä

huang sorga tuntang hendi-jun petak, idjä gitan, tuntang idjä djalon gitan, karä padadusan, karä awang marentah, karä awang hai, karä awang kwasa: talo handiae tā uras djari inampa awie tuntang akac. — (Joh. 1,3,10.)

17. Iä helo bara talo handiae, tuntang talo handiae uras aton awie.

18. Maka iä Takolok berenge, iä tā, unkupe tā; iä idjä Tamparan talo handiae, idjä Tambakase belom bara olo matäi, nakara iä idjä mambatang hong karä talo samandiae.

19. Krana puna djari kaki-lak Bapa, uka hapus talo handiae habatang iä;

20. Mangat iä manjapan talo handiae dengae awi Anake, alo awang hundjun petak, alo awang huang sorga, tuntang mandadian kabuah hapan dahan sampalakie.

21. Maka keton kea, idjä bilih kedjau, tuntang mu-sohe awi pikir keton, hong karä ampin gawi papa, ketou kea, koangku, tob djari injapan dengae,

22. Hong berenge, hong isie, awie matäi, nakara iä mampendeng keton brasib intu bae, djalon halikä, liwus bara karä kasalan.

23. Asal keton dähen huang kapertjaja, bagalang tā

segasegah, asal keton äla ingakis bara kabarap dengan Ewangelion, idjä djari hining keton, idjä insanan akan karä talo tanpa handiai kea hapus penda langit; idjä akan tä aku, Paulus, djari indu pandita.

24. Toh aku handjak huang karä kapähängku, idjä injarenangku akan keton, baik aku manjukup tisan kapähän Kristus huang isingku gantin bereng ajue, iä tä, gantin ungukep tä;

25. Idjä akae tä aku djari mandjadi pandita, tumon prentah Hatalla, idjä djari inenga intu aku akan keton, uka aku malalus augh Hatalla,

26. Iä tä talo basilim, idjä djari injahokan bara tampaaran kalunen banohonohon, tapi toh djetä djari ingarinah akan olo ajue idjä brasih;

27. Idjä akae Hatalla handak masanan kapaham kahai talo basahokan tä intu karä olo kapir, iä tä, Kristus idjä huang keton, idjä äka kaharap mandino kahai.

28. Kristus tä insanan ikäi, sambil mampudji olo handiai, tuntang madjar karä olo hapan karä kapintar, mangat ikäi mampendeng mamprahan genep olo tuntang katindube huang Kristus Jesus.

29. Tantai akan djetä kea

karä gawingku mangkarenä haliae, tumon kwasan ai, idjä madjak aku paham kaabuse.

BAGI 2.

Paulus mampudji olo Kolosa, uka äwen leket intu Jesus bewäi, äla manumoa kapintar olon, äla leket intu dewa, äla harap hadat terengai.

1. Maka aku handak keton katawan, atäiku kilau paham mangalahi sabab keton, tuntang sabab äwen idjä intu Laodikea, tinai sabab karä olo perijaja, idjä djaton djari mitä baungku tumon isi:

2. Nakara atäie impangat, tuntang nakara iä kilau imeteng hindjä huang sinta, uka iä mandino salepah katantun kapintar idjä sukup, tuntang kabarati tabiu talo basilim ain Hatalla Bapa tuntang Kristus;

3. Idjä huang iä puna basilin hokus salepah kapaham kapintar tuntang kabarati.

4. Maka aku manjurat toh manahiu djetä, belä olo mampalajang keton awi augh idjä nähenähem manamput olo.

5. Krana alo bitingku hambilang dengan keton, tapi roghku hindjä keton, tuntang aku handjak awiku mitä atoh keton idjä patut,

tinai kadähen kapertjajan keton huang Kristus.

6. Tob, kilau keton djari manarima Kristus Jesus, Tuhan tä, kalotä tandjong kea huang iä.

7. Käläh keton muhat huang iä, tuntang iharagapan huang iä, dähedähen keton huang kapertjaja, kilau keton djari iadjar, dabangdahanga huang djetä, tuntang sewut tarimakasib.

8. Djaga, belä olo manamput keton kilau tawanan awi kalibit olo, awi augh tipu awang haiang, idjä tumon sansanan olo, tumon lapik adjar kalunen, djaton tumon Kristus.

9. Krana huang iä hapus Kahatalla puna habereng.

10. Tuntang keton toto tinduh huang iä, idjä Takolok karä awang marentah, tuntang karä awang kwasa.

11. Huang iä keton djari injunat kea dengan sunat, idjä djaton awi lengän olo, iä tä, awi keton mengkak bereng dosa, isi tä, dengan sunat Kristus, iä tä, — (5. Mos.10,16.)

12. Awi keton haiak dengae djari ingubur huang pampandoi brasib, idjä huang tä kea keton djari imbelom haiak dengae, awi kapertjaja tä, idjä gawin Hatalla, idjä djari mambelom iä bara olo matäi.

13. Tuntang metoh keton

djari matäi huang kasalan tuntang karä kihal isin keton, maka Hatalla djari mambelom keton haiak dengae, sambil mampun karä kasa-lan ita;

14. Tinai iä djari mampoa-suratdawa, idjä mawi ita, idjä hong karä prentah tuntang hadat, tnntang idjä maniwis ita; iä djari manganan tä, malantak tä intu kaju sampalaki.

15. Tinai iä djari mampa-lah karä awang marentah, karä awang kwasa, tuntang djari mingkes tä indu tam-pajah kalunen, awi sampa-lakie tä iä djari manang, mampalah djetä.

16. Tagal tä, äla olo ma-rentah manjalan keton tagal talo kinan, talo ihop, tagal andau pesta, tagal totok bulan, atawa tagal andau sabat.

17. Uras djetä baja kang-kalingän talo idjä akan dumah, tapi bitie toto, djetä Kristus.

18. Tagal tä, äla nalua salamat keton irampas olo, idjä manjahanja ampin randah atäie, tuntang ampiam-pin malaikat, sambil nante-pang perkara idjä djaton djari gitae, haiang bewäi iä mampadjoho arepe awi pikire, idjä tumon dasar isi.

19. Tuntang iä djaton mim-bing takolok, idjä awi tä hapus bereng ihadjip tuntang

irapat awi karä sapan, iang-gau tuntang dahangdabanga huang kwasan Hatalla.

20. Toh, djaka keton haiak dengan Kristus djari matäi akan lapik adjar kalunen tä, maka buhen keton imbehat tinai awi karä prentah hadat, kilau keton magon baris kalunen, —

21. „Ela manindjek tä, äla mangkemä tä, äla bapan tä.”

22. Maka talo handiai tä puna nibau awi banggap olo; — uras djetä impendeng tumon prentab adjar olo bewäi. — (*Matt.15,9.*)

23. Talo tä ampiampin kapintar awi agama idjä tumon kahandake kabuate, awi krandah atäi, tuntang basa djetä djaton parihara bereng; tapi uras djetä djaton baguna enen, uras akan indu mameda isi bewäi.

BAGI 3.

Kristus handak inempo, awi ita mandjadi olo taheta, sambil manggoang talo sorga, tuntang hasinta sama arep ita; adjar tahin karä banä, sawä, bapa, anak, djipea.

---

1. Toh, amon keton djari imbelom haiak dengan Kristus, gau talo idjä ngambo, hong äka Kristus tä, idjä mondok hila gantaun Hatalla.

2. Goang talo idjä ngambo, äla idjä hundjun petak.

3. Krana keton djari matäi, pambelom keton injahokan huang Hatalla hindjä dengan Kristus.

4. Tapi amon Kristus, idjä pambelom ita, karäh ingarinah, tä keton kea karäh ingarinah hindjä dengae huang kahaie.

5. Tagal tä, patäi ramon-bereng keton, idjä hundjun petak, iä tä: bandong, kihal, kipen idjä hasep, karä kipen papa, tinai kisit kakoho, idjä sama kilau manjembah dewa;

6. Tagal talo tä karä olo parisang buah kalait Hatalla.

7. Maka keton kea bihin djari manandjong tumon tä, katika keton djari belom hung djetä.

8. Tapi katontoh, kanan keton talo handiai tä; tinai kasangit, kalait, kotok, sapa, tuntang karä augh kihal kanan bara njaman keton.

9. Ela hatandjaro, basa keton puna djari manganan atäi keton idjä usang tä, tuntang karä gawie,

10. Haiak djari hapakaian atäi taheta, idjä inaheta huang kaharati, hasonto iä, idjä djari manampae.

11. Huang iä tä djaton kapir Jehudi, djaton sunat kulop, djaton korik humong, djaton djipen mardeka, tapi Kristus bewäi idjä handiai huang karä talo handiai.

12. Tumon tä, kilau patut olo idjä djari intih Hatalla,

idjä brasih tuntang äka kattaue, käläh keton hapakaian atäi panjanjang, kaparis, krandah, kalemo tuntang kapanjang atäi.

13. Hasarenan sama arep keton, tuntang hampun, djaka aton idjä djari imapa kolae; kilau Kristus djari mampun keton, kakai kea keton.

14. Maka hnndjun talo handiai tä tinai kepan sinta, djetä peteng katinduh.

15. Käläh kasapang Hatalla marentah huang atäi keton, idjä akan tä keton djari irawäi kea bulat huang bereng idjä; tuntang buah atäi keton tarimakasih totototo.

16. Padjowong augh Kris-tus melai intu keton, huang karä kapintar; hadjar tuntang hapudji sama arep keton, hapan masmur tuntang njani-jni indu taran Hatalla, idjä tumon Rogh, tuntang kahandjak njanji huang atäi keton akan Hatalla.

17. Tinai talo handiai idjä iawi keton, alo kotak alo gawi, awi keton talo handiai tä huang aran Tuhan Jesus, sambil manarimakasih intu Hatalla, Bapa, mahapang iä.

18. Keton idjä bawi, penda banan keton, kilau patut huang Tuhan. — (*Epes.5.22.*)

19. Keton idjä hatuä, sinta sawan keton, äla lailait dengae.

20. Keton karä anak olo,

tumon augh indu bapa keton huang talo handiai, krana djetä ingilak Tuhan.

21. Keton idjä bapa, äla mambuhit huang anak keton, belä iä nanihen.

22. Keton idjä djipeu, tumon augh äwen, idjä tempon keton tumon isi, huang talo handiai, äla intu baü bewäi, tantai ingilak olo, tapi tuntang kabudjur atäi, sambil mikäb Hatalla.

23. Talo handiai idjä iawi keton, awi tä tuntang kahoton atäi, kilau intu Tuhan, djaton djaka intu olon,

24. Basa keton katawan, bara Tuhan keton karäh man-dino penatau indu baläh, krana keton manempo Tu-han Kristus.

25. Tapi idjä sala, iä karäh mananggong kasalae tä, idjä djari iawie, krana Hatalla djaton mitä ampin olo.

BAGI 4.

Paulus manjoho olo blaku doa, tuntang batawat dengan olo, idjä hindai per-tjaja; iä manabi olo Kolosa.

1. Keton idjä tempo, buah gawin keton dengan djipen keton patut budjur, basa tawan keton, aton kea Tem-pon keton huang sorga.

2. Ukuukuh keton, äla terai blaku doa, tuntang haiak blaku doa djaga keton, tinai tarimakasih.

3. Tuntang laku kea akan ikäi, mangat Hatalla muap akan ikäi lawang akan augh tä, nakara ikäi masanan talo basiliim ain Kristus, idjä tagal tä kea aku inasong toh,

4. Nakara aku mangarinah tä, masanan tä kilau patut.

5. Tandjong pintapintar marak olo tä awang ruar, tuntang hapan totototo kati ka idjä buah.

6. Käläh kotak keton kea haradjur paris, tuntang iujah, mangat keton katawan, kileu kapatut augh keton tombah genep olo.

7. Karä perkarangku karäh insuman Tighikus akan keton, paharingku tä, idjä äka kataungku, pandita idjä budjur, idjä haiak aku manempo Tuhan;

8. Idjä tantai injohoku manalih keton, nakara iä mitä kadjarian keton, tuntang mampong atäi keton,

9. Haiak dengan Onesimus, paliari idjä budjur tuntang ingilak tä, idjä puna ungkup keton; äwen tä karäh manjrita akan keton talo han-diai, karä perkaran ikäi hetoh.

10. Aristarghus, idjä haiak aku djari inutup, manabi keton; tiuai Markus, anak betau Barnabas; (tahu iä tä keton djari imetäh, amon iä manalih keton, tarima iä.)

11. Tinai Jesus, idjä bagarä Justus; äwen tä ungkup olo

Jehudi, tikas äwen bewäi djari mandohop aku nguan perkara karadjaan Hatalla, tuntang iä indu ampong atäiku.

12. Epapras manabi keton, idjä ungkup keton, idjä re-war Kristus, idjä haradjur mangalahi akan keton huang lakudoae, mangat keton dä-hen tinduh tatap huang karä kahandak Hatalla.

13. Krana aku manaksi akae, paham kakakal atäie tahu keton, tuntung tahu äwen idjä huang Laodikea, tinai huang Hierapolis.

14. Lukas, doktor tä, idjä äka kataungku, manabi keton; tinai Demas.

15. Awi manabi karä pa-hari, awang hong Laodikea, tinai Niwpas, tuntang ung-kup, idjä hapumpong hong humae.

16. Maka amon suratku toh djari imbasu keton, soho ungkup olo Laodikea kea mambasae, tinai käläh keton mambasa surat tä kea, idjä djari impait akan Laodikea.

17. Tinai hamauh dengan Arghipus: ingaingat pangkat gawi, idjä djari dinom huang Tuhan, mangat ikau toto malalus tä.

18. Toh tabingku, idjä inju-ratku, aku Paulus, hapan lengängku kabuatku. Ingat rantaiku. Käläh asi mampa-haiak keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ SOLAKE AKAN OLO TESALONIKA.

BAGI 1.

Paulus masanan, iä paham mingat olo Tessalonika huang lakudoan, tuantang iä harap olo tā toto djari hobah.

1. Paulus, Silwanus äwen telo Timoteus akan ungkup olo Tesalonika, idjä huang Hatalla Bapa, tuntang huang Tuhan Jesus Kristus: käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

2. Ikäi baradjur manarimakasih intu Hatalla tagal keton handiai, sambil tahiuketon huang karä lakudoan ikäi;

3. Haiak ikäi baradjur manabiu intu Hatalla, Bapa ita, gawin kapertjajan keton, tuntang gawin sintan keton, tuntang kasarenan kaharap keton intu Tuhan ita, Jesus Kristus;

4. Basa ikäi katawan, o pahari, idjä äka kataun ikäi, keton djari intib Hatalla.

5. Krana Ewangelion ikäi djaton djari aton intu keton

huang augh bewäi, tapi huang kwasa kea, huang Rogh brasib, tinai dengan paham katantue; kilau bitin keton katawan, kilen ampie ikäi djari hindjä keton, tagal keton.

6. Tuntang keton djari manumon ikäi, manumon Tuhan, huang paham kadjakä keton djari manarima augh tā tuntang kabandjak hong Rogh brasib;

7. Sampai keten djari indu sonto akan sakarä olo pertjaja hong Makedonia tuntang Aghaia.

8. Krana bara keton augh Tuhan djari tajap, djatou hong Makedonia tuntang Aghaia bewäi, tapi akan karä kaleka beken kea kapertjajan ketou, idjä huang Hatalla, djari blua, sampai dia usah ikäi manutor talo enen tahiuk tā hindai.

9. Krana karä olo tā kea masanan, kilen keton djari manarima ikäi, tuntang kilen keton djari hobah intu Hatalla, haiak manganan karä

dewa, handak manempo Hatalla idjä belom, idjä toto,

10. Haiak keton mentai panumah Anake bara sorga, idjä djari imbelom Hatalla bara olo matai, iä tä Jesus, idjä djari maliwus ita bara kalait idjä akan dumah.

BAGI 2.

Paulus manahu ampin Ewangelion djari insanau akan olo tä, tuntang ampiu olo tä djari manarima Ewangelion.

---

1. Krana bitin keton kawan, o pahari, panalih ikäi intu keton djaton djari haiang;

2. Malainkan, alo ikäi helo bara tä djari ingapähä tuntang impahawen hong Pilipli, kilau puna tawan keton, mahin ikäi uräh kea huang Hatallan ikäi, mangat masanan Ewangelion Hatalla akan keton huang paham klahi. — (Gaw. Ras.16,22; 17,5.)

3. Krana augh ikäi djaton lembut bara kalajang, djaton bara punga, djaton bara tipu,

4. Tapi kilen kapatut ikäi, idjä djari iawi Hatalla, uka Ewangelion indjuluk akan ikäi, kalotä ikäi masanan tä, djaton handak ingilak olo, tapi radjin ingilak Hatalla, idjä mariksa atäi ikäi.

5. Krana sindä mahin dia

ikäi djari hapan augh menjak mambudjok, kilau puna tawan keton, atawa manjaka kakohon ikäi; Hatalla saksie!

6. Djaton kea ikäi djari manggau horumat intu olo, dia intu keton dia intu olo beken, alo ikäi tau kea mambehat keton, kilau sarohan Kristus.

7. Tapi ikäi djari tau dengan keton, sama kilau ajang mian anake.

8. Krana ikäi paham madradjin keton, tuntang ikäi pahias haliae djaton mandjuluk akan keton Ewangelion Hatalla bewäi, tapi mandjuluk hambaruan ikäi kea, basa keton djari äka kataun ikäi.

9. Krana, o pahari, keton mingat bewäi gawi tuntang kahäka ikäi; krana ikäi djari bagawi handau hamalem, belä ikäi mambehat idjä biti keton, tuntang ikäi djari masanan Ewangelion Hatalla akan keton.

10. Keton saksie, tinai Hatalla kea, toto brasih budjur tuntang djaton bukue ingotak ikäi djari bindjä keton idjä pertjaja.

11. Puna tawan keton, kilau bapa dengan anake, kakai ikäi djari niampudji tuntang mampong genep bitin keton,

12. Tuntang manjoho keton, uka keton manandjong kilau patut intu Hatalla, idjä djari

marawäi keton tamä kara-djaao tuntang kabae.

13. Tagal tä kea ikäi baradjur manarimakasih intu Hatalla, basa limbah keton djari mandino augh Hatalla bara ikäi, keton djari manarima tä djaton kilau augh olon, tapi (kilau djetä toto kea,) kilau augh Hatalla, idjä kwasa gawie kea huang keton idjä pertjaja.

14. Krana keton, o pahari, djari kolan karä ungkup Hatalla intu Judea, idjä huang Kristus Jesus, basa keton kea djari samia buah kapähä tä awi utus keton, kilau äwen djari buah kapähä awi olo Jehudi;

15. Idjä djari mampatäi Tuhan Jesus kea, tuntang karä nabie, idjä djari mangasingeu ikäi kea, tuntang iä djaton ingilak Hatalla, tinai iä malawan olo handiai;

16. Tuntang iä mangabana ikäi masanan augh Hatalla akan olo kapir, belä äwen tä injalamat; iä manjukup karä dosae hantä. Maka kalait djari sampai kea akan marusak iä.

17. Tapi ikäi, o pahari, idjä djari iharak handjulu bara keton, tumon isi, djaton tumon atäi, paham katabaru ikäi, ikäi paham haream djari mangkemä, handak mitä baun keton tinai.

18. Tagal tä ikäi, toto biringku Paulus, sindä handuä

djari mahimat manalih keton, tapi setan djeri mambalang ikäi.

19. Krana naramatai kaberap ikäi, atawa narsi kahan-djak tuntang horumat ikäi? Djaton djaka keton djetä huang baun Tuhan ita, inta katika panumahé?

20. Krana keton totô horu-mat ikäi, tuntang kabandjak ikäi.

BAGI 3.

Paulus masanan sintae dengan elo Tesa-lonika; tagal sintae iä djari manjoko Timoteos manalih olo tä, tuntang iä handjak awi britan olo tä, idjä djari bininge, tuntang iä blaku doa akas intu Hatalla.

1. Tagal tä, basa ikäi djaton hindai tau manahan katabaru ikäi, maka aku radjin balahi kabuatku hong Atena,

2. Tuntang djari manjoho Timoteus, paharingku, idjä rewar Hatalla, tuntang padjakku nguan Ewangelion Kristus, uka iä mangarasan keton, tuntang mampudji keton huang kapertjaja;

3. Belä idjä biti keton tendur awi kadjakä toh; krana puna tawan keton, tantai akan tä ita impendeng.

4. Krana kabum ikäi hindjä keton, helo bara kalawoe kea, ikäi djari masanan akan keton, djaton tau dia ita indjakä; toh maka augh tä

djari tulus kea, keton katawan tä.

5. Tagal tä, basa aku djaton hindai tau manahan kataruku, aku djari manjoho iä, uka aku katawan ampin kapertjajan keton, mikäb idjä paningkes tä djari maningkes keton, tuntang gawin ikäi haiang bewäi.

6. Tapi toh, limbah Timoteus djari buli ikäi bera lewun keton, tuntang masuman britan kapertjajan keton tuntaug sintan keton bahalap bewäi akan ikäi, tinai manjrita, keton paham mingat ikäi hantä, tuntang paham taharu mitä ikäi, kilau ikäi kea taharu mitä keton: — (Gaw. Ras.18,5.)

7. Awi tä, o pahari, karä kadjakän tuntang kapähän ikäi djari impangat tagal keton, awi kapertjajan keton;

8. Krana toh ikäi belom, basa keton tetep huang Tuhan.

9. Krana kilen tarimakasih indu inenga ikäi akan Hatallan ikäi, hapan mamaläh karä kahandjak, idjä awi tä atäi ikäi handjak huang Hatallan ikäi tagal keton?

10. Handau hamalem ikäi haradjur paham blaku doa, nakara ikäi akan mitä baun keton tinai, tuntang manjukup talo idjä tapas huang kapertjajan keton.

11. Maka ikäi harap, bitin Hatalla, Bapa ita, tuntang

Tuhan ita, Jesus Kristus, karäh mambadjur djalanan ikäi, mangat ikäi tau manilib keton.

12. Maka ikäi blaku, mangat Tuban mandähen keton dhaungdahanga sasar djowong huang sinta dengan sama arep keton, tinai dengan olo handiai, sama kilau ikäi dengan keton;

13. Mangat iä mampaabas atäi keton, uka keton toto brasib, djaton buku tau ingotak, intu baun Hatalla Bapa, metoh katika Tuhan ita Jesus Kristus karäh dumah, tuntang karä olo ajue idjä brasib.

BAGI 4.

Paulus mampudji olo Tesalonika, mangat iä belom kilau patut, iä massanau kamik olo matäi, katika Tuhan dumah.

1. Tinai, o pahari, ikäi blaku tuntang mampudji keton huang Tuhan Jesus, kilau ikäi djari madjar keton kapatut keton manandjong, uka keton ingilak Hatalla, käläh keton sasar mandahang kalotä.

2. Krana keton katawan prentah, idjä djari inenga ikäi akan keton bara Tuhan Jesus.

3. Krana kahandak Hatalla, iä tä, uka keton sasar brasib, tuntang mangedjau arep keton dengan kandji;

4. Nakara genep bitin keton tau mahaga berenge brasih mantoh;

5. Åla huang karajap, kilau olo kapir tä, idjä djaton kasene Hatalla.

6. Åla idjä biti keton sala mampahawen paharie huang perkara tä, krana Tuhan malaläb mahukum karä gawi kalotä, kilau bilih aku djari masanan tuntang manjaksi akan keton.

7. Krana Hatalla djaton djari marawäi ita akan kakhil, tapi akan karasih.

8. Djadi, olo idjä manganan augh toh, iä djaton manganan olon, tapi Hatalla, idjä djari manenga akan huang atäi ita kea Rogh ajue idjä brasih.

9. Idjä tahuu sinta dengan karä pahari dia usah aku manjurate tinai akan keton, krana keton mahin djari iadjar Hatalla, uka keton hasinta;

10. Tuntang keton malalus tä kea dengan karä pahari, idjä intu hapus Makedonia. Tapi ikäi mampudji keton, o pahari, käläh keton sasar mandahang baream huang sinta.

11. Tinai adjar arep keton, uka atäi keton sanai, mangat genep keton malalus puna gawie haiak basatiar hapan lengäe, kilau ikäi djari manjoho keton;

12. Mangat keton manan-

djong tuntang kapatut marak karä olo awang ruar ungkuptä, belä keton tapas talo enen.

13. Maka, o pahari, aku djaton hilim augh dengan ketou tahuu äwen, idjä djari batiroh matäi, belä atäi keton kapähä, kilau olo beken tä, idjä puna djaton kaharape.

14. Krana amon ita pertja ja, Jesus djari matäi tuntang djari belom tinai, kalotä Hatalla karäh mimbit äwen tä kea buli haiak dengan Jesus, idjä djari batiroh matäi huang Jesus.

15. Krana hapan augh Tu han ikäi masanan akan keton, ita idjä batisa, idjä magon belom sampai panumah Tuhan, ita djaton karäh mananselo äwen, idjä djari batiroh matäi. — (1. Kor. 15, 23.51.)

16. Krana bitin Tuhan karäh mohon bara langit haiak tehau lahap mantir malaikat, tuntang augh sarunai Hatalla; tä äwen idjä djari batiroh matäi huang Kristus karäh pangkahelo belom.

17. Limbah tä ita, idjä magon belom, haiak dengan äwen tä karäh hagatang huang baunandau, manambang Tuhan intu ngambo, tuntang kalotä palus katatahi ita karäh melai dengan Tu han.

18. Tumon tä, käläh ham-

pong sama arep keton hapan augh toh.

BAGI 5.

Olo patut haradjur mentai panumah Tuhan Jesns, tuntang manjimpan arepe akan andau panumah.

---

1. Maka idjä tahuu karä wajah katika, o pahari, dia usah aku manjurat akan keton. — (*Matt.24, 3.36.*)

2. Krana keton mahin kawatan, andau Tuhan karäh dumah kalotoh ampie, kilau maling dumah hamalem. — (*Matt.24, 42.*)

3. Krana amonolo karäh hamauh: sanang bewäi, djaton bahaja enen, — tä salenga kea kabanasa karäh manjangkulep iä, kilau humi salenga mantakan olo bawi idjä batihii; tuntang djaton haliae olo tä karäh mahakan tä.

4. Tapi, o pahari, keton djaton huang kakaput, sampai andau tä tau buah keton, kilau maling dumah hamalem.

5. Keton handiae uras baris kalawa, uras baris andau; ita djaton baris alem, baris kakaput.

6. Tä, äla ita batiroh, kilau olo beken tä, tapi buah ita misik tuntang badangä.

7. Krana olo idjä batiroh,

puna batiroh hamalem, tun-tang olo idjä babusau, ba-busau hamalem kea;

8. Tapi ita idjä puna ba-ris andau, buah ita bada-nä, sambil mangkepan sang-karut kapertjaja tuntang sin-ta, tinai hapan kaharap intu salamat tä indu kapiyah.

9. Krana Hatalia djaton djari mingkes ita akan ka-sangite, tapi mangat ita mandino salamat awi Tuhan ita, Jesus Kristus;

10. Idjä djari matäi gantin ita, mangat ita, alo misik alo batiroh, mahin indu belom kea haiak dengae.

11. Tagal tä, käläh hapudji sama arep keton, tun-tang haragapan sama arep keton, kilau puna gawin ke-ton kea.

12. Maka ikäi blaku keton, o pahari, parihara äwen, idjä nguan keton, tuntang marentah keton huang Tu-han, haiak madjar keton;

13. Horumat äwen huang sintapahapaham, sabab pangkat gawie. Hakabuah sama arep keton.

14. Tinai ikäi blaku keton, o pahari, käläh pudji äwen idjä pamanding, ampong äwen idjä pikäh, dohop äwen idjä balemo, tuntang pandjang atäi dengan olo han-diae.

15. Buabuah, äla hababaläh sama papa, tapi haradjur goang kahalap, alo dengan

same arep keton, elo dengan olo handiai.

16. Handjak keton haradjur.

17. Blaku dos äla malajan.

18. Sewut tarimakasih intu Hatalla tagal talo bandiae, krana djetä puma kabandak Hatalla dengan keton huang Kristus Jesus.

19. Äla manibelep Rogh.

20. Äla manawah augh tudjuan.

21. Pariksa talo bandiae, tapi imbing awang bahalap.

22. Kahana arep keton mabin bara karä talo idjä ampiampin papa.

23. Maka käläh Hatalla kasanang mamprasib keton

hapuhapus haliae, mangat hapus rogh tuntang hambaruan tuntang bereng keton ihaga, lapas bara karä kasalan, sampai panumah Tuhan ita Jesus Kristus.

24. Iä, idjä marawäi keton, etter asie; iä kea karäh malalus tä.

25. O pahari, laku doa akan ikäi.

26. Käläh manabi karä pahari hepän sium idjä brasih.

27. Aku manjobo keton huang aran Tuhan, uka surat toh imbasis akan sakarä pahari idjä brasih tä.

28. Käläh asin Tuban ita Jesus Kristus mampahazak keton handiae. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ DUÄ AKAN OLO TESALONIKA.

BAGI 1.

Paulus massanu kabudjake sabab elo Tesalonika.

1. Paulus, Silwanus äwen telo Timoteus, akan ungkup elo Tesalonika, idjä huang Hatalla, Bapa ita, tuntang huang Tuhan Jesus Kristus:

2. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Djaton tau dia ikäi haradjur manirimakasih intu Hatalla tagal keton, o pahari; djetä patut, basa kaper-tjajan keton paham dahang-mandahang, tuntang sintan

genep keton bandiai sasar djowong dengan sama arep keton,

4. Sampai ikäi mahin tarata tagal keton intu karäungkup Hatalla, sabab ketep tuntang kapertjajan keton marak karä kasingen kadjakä, idjä injarenan keton.

5. Djetä batantu indu ketan hukum Hatalla idjä budjur, mangat keton imatut tamä karadjaan Hatalla, idjä tagal tä keton ingapähä kantoh.

6. Krana budjur intu Hatalla, iä karäh mamaläh kadjakä mawi olo idjä mandjakä keton,

7. Tuntang mampangat keton idjä indjakä haiak dengan ikäi, katika Tuhan Jesus karäb bakarinah bara langit, tuntang karä malaikat kwasae;

8. Idjä hapan njalan apui karäh mamaläh karä olo, awang ejaton katawan Hatalla, tuntang awang djaton djari manumon Ewangelion Tuhan ita, Jesus Kristus;

9. Awang karäh buah hukum kabanasa palus katatabi awi Tuhan, awi kabain kwasae,

10. Metoh iä karäh dumah, uka kahaie bakarinah huang olo ai idjä brasih, tuntang uka iä heran ampie huang olo bandiai idjä pertjaja, (krana augb kasaksian ikäi

keton djari pertjaja,) intu andau tä.

11. Tagal tä kea ikäi haradjur blaku doa akan keton, uka Hatallan ita mamatut keton, idjä irawäie akan salamat tä, tuntang manjukup karä kahalap awang ingilake, tuntang gawin kapertjaja, hapan kwasae;

12. Nakara aran Tuhan ita, Jesus Kristus, impahai huang keton, tuntang keton impahai huang iä, tumon assin Hatallan ita, tuntang Tuhan Jesus Kristus.

BAGI 2.

Helo bara Kristus halili maka autikristus,
(rimae: palawau Kristus) karäh lembut.

1. Maka ikäi blaku keton, o pahari, tahiuh panumah Tuhan ita Jesus Kristus, tuntang tahiuh ita imumpong akae,

2. Äla keton prrah undur ladju, äla keton tapaki-käh, alo awi rogh, alo awi augh, alo awi surat, idjä manjahanja pakirim ikäi, tuntang masanan, katontoh kea andau Kristus djari tokep.

3. Äla haliae olo mampalajang keton; krana andau tä puna djaton dumah, djaka dia helo olo arä djari undur, tuntang idjä parukat dosa tä djari bakarinah, anak-naraka tä;

4. Idjä' palewan Kristus, tuntang idjä menggateng arepe bara Hatalla, tuntang bara karä agama, sampai bitematpondok arepe hoang bumen Hatalla kilaru Hatalla, tuntang manjewut arepe Hatalla.

5. Djaton keton mingat, pesangku hindjä keton aku djari mesanan talo tä akan keton?

6. Maka toh, tslo idjä mahalang iä puna tawan keton, nakara iä bakarimah intu tutkas wajahé.

7. Krana talo basilim kaderhaka tä toh kea mahindjari aton gawie, maka idjä mahalang iä katontoh karäh inganan dapit.

8. Tä, maka idjä darhaka tä karäh bakarimah, idjä karäh irusak Tohan awi Rogh njamae, tuntang idjä karäh banasa awi kahain panumah Tuhan; — (*Pangar.19,15,20.*)

9. Iä tä, idjä karäh dumah tumon gawi setan, mimit karä kwasa, kata, gawi heran, idjä iawi tandjaroe.

10. Tuntang hapan karä kwasan kalajang kaderhaka iä karäh manamput karä olo tä awang banasa, basa olo tä djaton djari manarima sinta katoto, mangat iä salamat.

11. Tagal tä Hatalla karäh manjampai akan olo tä kwa-

san kalajang, uka äwen pertjaja talo tandjaro. — (*Rom. 1,24.*)

12. Nakara sakarä olo tä banasa, idjä djaton pertjaja katoto, tapi mangilak kaderhaka.

13. Tapi patut ikäi haredjur manarimakah intu Hatalla tagal keton, o pahari, idjä äka kataun Tuhan, basa bara solake Hatalla djari mintih ketou akan salemat, awi keton imprasibe huang Rogh, tuntang huang kapertjaja intu katoto.

14. Idjä akan tä iä djari marawäi keton hapan Ewangelion ikäi, uka keton mandino kahain Tuhan ita, Jesus Kristus.

15. Toh, o pahari! tetetetep keton, haga adjar tä idjä djari insanan akan keton, alo awi kotak ikäi alo awi surat ikäi.

16. Maka käläh bitin Tuhan ita, Jesus Kristus, tuntang Hatalla, Bapa ita, idjä djari sinta ita, tuntang djari manenga akan ita handiai ampong idjä katatahi, tinai kaharap idjä bahalep, awi asie:

17. Käläh iä mampong atai keton, tuntang mampaabas keton huang karä ampin adjar tuntang gawi idjä bahalap.

BAGI 3.

Paulus manjoho olo blaku doa ake, ti-nai iä manjoho äwen hapisah dengan karä pahari idjä djaton belom kilau patut.

1. Tinai, o pahari, laku doa akan ikäi, nakara augh Tuhan djaladjalan tajap, tuntang impahai, kilau intu keton kea;

2. Tinai uka ikäi iliwus bara karä olo paleng bangang; krana kapertjaja tä puna djaton ain olo handiai.

3. Tapi Tuhan etter asie, iä karäh mangarasan tuntang mahaga keton bara idjä papa tä.

4. Maka huang Tuhan ikäi harap talo idjä injoho ikäi keton, keton toto manumoe, tuntang keton karäh manumon tä kea dapit.

5. Maka käläh Tuhan mangamburi atäi keton manintu sintan Hatalla, tuntang kaketep Kristus.

6. Maka ikäi marentah keton, o pahari, hapan aran Tuhan ita, Jesus Kristus: pisah arep keton dengan genep pahari, idjä pamanding, djaton tumon atoh idjä djari dinou keton bara ikäi.

7. Krana puna tawan keton kapatut keton akan manumon ampin gawin ikäi; krana djaton gawin ikäi sala, kahum ikäi hindjä keton.

8. Ikäi djaton djari mamparohot olo, blaku pakanan

bewäi, tapi ikäi djari bagawi sampai häka haliae handau hamalem, belä ikäi mambehat idjä biti keton.

9. Djaton kilau ikäi djaton bara kwasa blaku balandjan ikäi bara keton, tapi mangat ikäi manenga arep ikäi indu snton keton, mangat keton hasonto ikäi.

10. Krana metoh ikäi hindjä keton kea, ikäi djari manjoho keton, amon olo djaton maku bagawi, äla kea iä kuman.

11. Krana ikäi mahining, isut keton pamanding mangarau, djaton maku bagawi, tapi gawie ngahungahus bewäi.

12. Maka awi Tuhan ita, Jesus Kristus, ikäi marentah tuntang mampudji olo idjä kalotä, uka iä suni, tuntang bagawi, maupakanan arepe.

13. Tapi keton, o pahari, äla kea lelan badjoba.

14. Tapi djaka aton olo, idjä djaton manumon augh ikäi, idjä tarasurat huang surat toh, sanan iä tä akan karä pahari, tuntang äla häwoi dengae, uka iä mahan-men.

15. Tapi äla mitong iä kilau musoh, malainkan pudji iä kilau pahari.

16. Maka käläh bitin Tuhan, Batang kasanang, magon huang talo handiai manenga kasanang akan keton. Käläh Tuhan mampahaiaik keton handiai.

17. Teh tabi idjä injuralku,
aku Paulus, bapán lengéngku
kabuatkku, djetä indu kata hu-
ang genep surat, idjä impait-

ku, kalotoh aku manjurate:
18. Käläh asin Tuhan ita
Jesus Kristus mampahaiak
keton handisi. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ SOLAKE AKAN TIMOTEUS.

BAGI 1.

Paulus manjoho Timoteua masuman Ewan-
gelion hong Epeaus, tuntang malawan
olo, ijjé basdak manaméhan udjar sala.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, tumon prentah Hatalla, Djuru-salamat ita, tumon prentah Tuhan Jesus Kristus, idjä kaharap ita,

2. Akan Timoteus, anakku idjä budjur huang kapertjaja: käläh asi, kasajang tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Jesus Kristus, Tuhan ita, mampahaiak ikau.

3. Metoh aku djari hagoet akan Makedonia, aku djari mampudji ikau, mengat ikeu melai huang Epesus, tuntang marentah isut äwen hetä, oka äwen tä äla madjar sala;

4. Äla kea hapan sansan olo idjä ngahus, tun-

tang sarita pandjang, tabiu
rinting karä dewa, idjä mam-
palembut kasuat paham bara
djetä haragapan olo huang
Hatalla awi kapertjaja.

5. Krana darin karä pren-
tah tä, djetä sinta hapan
atai brasih, tuntang pang-
ingat atai bahalap, imai ka-
pertjaja idjä djaton haliea.

6. Maka belahe olo djari
lajang bara sinta tä, palos
males arepe akan aegh
ngahus.

7. Iä handak indu guru
Torat, tuntang iä mahia
djaton harati talo kene, telo
inantue.

8. Maka ita katawan, To-
rat tä toto bahalap, djaka
olo hapan tä budjur tumon
puna darie,

9. Haiak katawan, Torat
tä djaton djari inenga akah
olo tetek, tapi akan olo idjä
malawan prentah, idjä be-

tehang atäi, idjä parisang dengan Hatalla, idjä badesa, idjä kihal, idjä mangabelä Hatalla, akan olo idjä mampatäi indu bapae, akan olo pamuno,

10. Akan olo pahabandong, akan olo bakandji hatuä sama hatuä, akan olo idjä manakau olon, akan olo panandjaro, akan olo idjä sufnah sala, tinei akan karä olo idjä mawi talo beken, awang malawan adjar idjä budjur;

11. Tumon Ewangelion kahem Hatalla, Batang salamat, idjä djari indjułuk akangku.

12. Maka aku manarimakasih akan idjä djari mampabas aku, iä tä, akan Kristus Jesus Tuhan ita, basa iä djari mammatut aku budjur, tuntang djari mangkat aku akan pangkat gawi toh;

13. Aku, idjä solake djari manjapa, mangasingen tuntang marajap iä; tapi aku djari iasi, basa aku djari mawi tä tuntang kahumongku, katika aku hindai pertjaja.

14. Tapi asin Tuhan ita djari impadjowonge baream akangku, tuntang kapertjaja dengan sinta, idjä huang Kristus Jesus.

15. Djetoh augh toto, patut halai olo manarimae: Kristus Jesus djari temä kalunen, tantai manjalamat olo badesa; inaka aku toh kapalan olo tä. — (Mult.18,11.)

16. Maka tagal tä aku djari iasi, mangat huang aku, idjä kapalan olo badesa, Jesus Kristus mamprahan kutoh kapandjang atäi, mangat djetä indu ampong sakarä olo, awang handak pertjaja huang iä, uka mandino pambelem idjä katatahi.

17. Maka akan Radja idjä katatahi tä, idjä djaton tau nihau, idjä djaton gitan, idjä tikas iä bewäi Hatalla: akarä tara, karä horumat palus katatabi. Amen.

18. Prentah toh inengaku akam, o anak Timoteus! uka ikau, tumon tudjum bihin idjä tahu ikau, ikau huang djetä malalus labi idjä bahalap,

19. Sambil miuning kepertjaja tuntang pangingat atäi bahalap, idjä djari inganan belahe olo, balalu kepertjajan olo tä djari kahem;

20. Iä tä, Hinseneus tuntang Aleksander baris äwen tä, idjä djari injaraghku akan setan, uka iä iedjar, tuntang äla manawah Hatalla hindai. — (2.Tim.2,17.—1.Kor.5,5.)

BAGI 2.

Patut olo kindjep blaku doa; tapi metoh olo arä hapumpong, patut olo hatuä bewäi blaku doa, olo bawi akan suni bewäi.

4. Maka idjä mambatang, aku manjope olo blaku sei,

dohop, berkat, tuntang inanrimakasih intu Hatalla akan olo handiai;

2. Aken karä radja, tuntang karä olo hai pangkate, nakara ita tau belom mangat samang, tuntang mikäh Hatalla, tumon karä kapatut.

3. Krana djetä bahalap, djetä ingilak Hatalla, Djurusalamat ita,

4. Idjä handak olo handiai injalamat, tuntang harati katoto.

5. Krana Hatalla tikas Idjä, tuntang Idjä kea Olo-belat belat Hatalla dengan olon, iä tä: Kristus Jesus, olon tä,

6. Idjä djari manjaragh arepe, mandjadi sapan indu tewus gantin ole handiai, mangat djetä insanian intu wajahe;

7. Maka aku djari iangkat indu pandita tuntang rasul, uka masanan brita tä, (aku masanan katoto, aku djaton manandjaro,) indu gurun olo kapir, huang kapertjaja tuntang katoto.

8. Maka aku handak, olo hatuä akan blaku doa intu karä kaleka, haiak mandepä lengäe brasih, äla dengan kalait atawa kabembang atäie.

9. Tinai aku handak, olo bawi hapakaian ombeombet bewäi, sambil mambungas arepe hapan kamantoh tuntang kapatut, äla mangunjir balane, atawa hapaksian

bulau, mutisara, atawa pakaiyan beken awang barega;

10. Malainkan kilau kapatut olo bawi, idjä mangaku arepe nikäh Hatalla, hapan gawi awang bahalap.

11. Buah olo bawi blaku adjar intu banae, haiak iä suni tuntang mamenda banae huang talo handiai.

12. Tapi aku mangahana olo bawi madjar olo, atawa marentah banae, aku manjoho iä suni bewäi

13. Krana Adam djari inam pa solake, limbah tä Hawa;

14. Tuntang Adam djaton djari inipu, tapi olo bawi tä djari inipu, palus djari lawo huang kalangkah. — (1.Mos.3,6.)

15. Tapi iä karäh injalamat awie manak, asal iä melai huang kapertjaja, huang sintia, huang karasih, tuntang kamantoh.

BAGI 3.

Kapatut pandita tuntang diskon.

1. Augh toh toto: djaka olo blaku pangkatt pandita, iä blaku gawi bahalap haliae.

2. Tapi patut pandita djaton buku tau ingotak, tuntang sawae Idjä bewäi, patut iä kakal atäie tuntang bedangä, tuntang tawen hadet, patut iä radjin manjarongas

olo, patut iä patjäh madjar olo. — (Tit.1,5.)

3. Äla iä pamihop, äla pamukul, äla manggau ontong papa; malainkan patut iä balemo atäie, radjin hababuah, djaton bakoho;

4. Idjä marentah olo humae buabuah, idjä babehat mahaga anake manenda iä.

5. Krana djaka olo djaton tau marentah humae, kilen iä tau mahaga ungkup Hatalla?

6. Äla olo idjä haru pertjaja, belä iä badjoho, palus lawo intu hukum setan.

7. Patut kea iä basewut bahalap awi olo awang ruar ungkup Hatalla, belä iä bnah kabawen, tuntang lawo intu djarat setan.

8. Kalotä kea karä diakon patut babehat dasare, äla iä duä aughe, äla iä pamihop, äla iä manggau ontong papa;

9. Tapi patut iä mahaga talo basilim kapertjaja tä hñang pangingat atäi brasih.

10. Tapi äwen patut ingkemä kea helo, limbah tä, amon iä patut, tau iä iangkat.

11. Sawae kalotä kea patut babehat dasare, äla pangotok, patut iä kakal atäie tuntang budjur huang talo handiai.

12. Patut genepe diakon idjä bewäi sawae, tuntang patut iä marentah anake tuntang olo humae buabuah.

13. Krana olo, idjä nguan gawie bahalabalep, iä mandino pangkat idjä bahalap haream, tuntang pahem kaurähe huang kapertjaja, idjä huang Kristus Jesus.

14. Talo toh injuratu akam, haiak aku harap btingku kea badjeleng karäh manalih ikau.

15. Tapi mikäh aku randjar dumah, tä ikau katawan kaput gawim huang human Hatalla, iä tä, huang ungkup Hatalla idjä belom, idjä indu djahi tuntang galang katoto.

16. Hai toto talo basilim agaman Hatalla: Hatalla djari bakarinah huang isi, barang tetek huang Rogh, djari gitan karä malaikat, djari insanakan karä olo kapir, djari imertjaja olo kalunen, djari inggatang huang kahai. — (Joh.1,14.)

BAGI 4.

Aré olo karäh undur bara kapertjaja; olo idjä toto olo Kristen patut kakal atäie mimbing augh Hatalla.

1. Maka Rogh barendeng masanan, katika idjä rabian belahe olo karäh balekak bara kapertjaja, tuntang leket intu rogh palajang, intu adjar karä dewa;

2. Tuntang balian masanan tandjaroe, idjä bitie djari mangäbu pangingat atäie;

3. Tuntang mangahana olo sawä habanä, mangahana olo kuman talo kinan, idjä djari inampa Hatalla akan olo pertjaja, akan karä olo idjä kasene katoto, uka äwen kumae haiak manari-makasih.

4. Krana karä talo tampan Hatalla puna uras bahalap, djaton mahin pali, asal olo manduae haiak manari-makasih.

5. Krana djetä imprasih awi augh Hatalla, tuntang awi lakudoa.

6. Amon ikau madjar karä pahari kalotä, tä ikau toto panditan Jesus Kristus idjä bahalap, idjä djari ianggau huang karä augh kaper-tjaja, tuntang huang adjar idjä bahalap, idjä djari dinom.

7. Tapi kanan karä san-sanan olo, awang ngahus humong, tuntang adjar arepm huang agaman Hatalla.

8. Krana madjar bereng baguna isut bewäi, tapi agaman Hatalla toto baguna huang talo handiai, djetä bara djandji akan pambelom toh tuntang akan pambelom idjä harian dapit.

9. Djetä augh toto, patut haliae inarima olo.

10. Krana tagal djetä kea ikäi bagawi, tuntang impahawen olo, basa ikäi djari harap Hatalla idjä belom, idjä Djuru-salamat olo han-

dai, tapi idjä mambatang iä indu Djuru-salamat karä olo awang pertjaja.

11. Käläh ikau madjar tuntang manjoho kalotob.

12. Ela olo manawah ikau, basa ikau tabela, tapi käläh ikau indu senton sakarä olo idjä pertjaja, huang karä kotakm, huang gawim, huang sintam, huang Rogh, huang kapertjajam, huang kamantohm.

13. Basa surat haradjur, pudji tuntang adjar olo sampai jaku dumah.

14. Ela manalua panengaa asi tä idjä huang ikau, idjä djari inenga akam awi tudjum, tuntang awi karä paadita djari mandanan lengäe hundjun ikau.

15. Tirok talo tä, tuntang imbinge, mangat huang talo handiai bakarinah ikau sasar mandahang huang Rogh.

16. Djaga arepm tuntang augh adjar, tetetetep huang karä adjar, krana amon gawim kalotä, tä ikau karäb manjalamat arepm tuntang olo idjä mahiuing adjarm.

BAGI 5.

Adjar tahin balo tuntang paodita.

1. Olo bekas äla paham mangotake, tapi pudji iä, kilan iä bapam; kalotä kea

olo tabela, pudji iä kilau
iä paharim;

2. Olo bawi bakas kilau
iä indum, tinai olo bawi ta-
bela kilau iä betaum, huang
karä kamantoh atäim.

3. Dohop karä balo, idjä
toto balo.

4. Tapi djaka balo aton
anak äsoe, buah äwen tä
helo iadjar malalus kapatute
dengan olo humae, uka ma-
maläh akan indu bapae,
taobi buäe; krana djetä ba-
halap tuntang ingilak Ha-
talla.

5. Maka idjä toto balo,
idjä unggounggol kabuate,
iä tä maharap Hatalla, tun-
tang iä blaku doa haradjur
handau hamalem.

6. Tapi balo idjä manu-
mon kipäe, iä djari matäi
hajak iä belom.

7. Adjar olo tä totototo
manumon augh toh, uka iä
djaton bukue tau ingotak.

8. Tapi amon olo djaton
mahaga kolae, idjä mamba-
tag äwen idjä hindjä hu-
mae, olo tä djari milim ka-
perijsa, iä papa bara olo
kapir.

9. Balo idjä tau intih,
uka nguan ungkup Hatalla,
djaton tau tapas bara djaba-
wen pulu njelo umure, tun-
tang patut iä djari babanä
Idjä;

10. Maka idjä tau intih,
iä tä, idjä basewut tagal
kahalap gawie, idjä djari

mahaga anaké, tuntang djari
radjin manjarongan olo, idjä
djari mamenjau pain olo bra-
sih, idjä djari mandohop olo
pähä belom, idjä djari mang-
goang karä gawi bahalap.

11. Tapi balo idjä tabela
äla mauarimae; krana amon
äwen djari bagandjir hong
gawin Kristus, tä jää handak
babanä tinai;

12. Maka aton hukum olo
kalotä, basa iä djaři mang-
arak djandjie idjä solake.

13. Tinai olo tä mangana-
njan mahataut arepe, mang-
umbang karä human olo;
tuntang djaton iä mahataut
arepe bewäi, tapi iä habitak
hakoak kea, tuntang manga-
rait arepe dengan karä ampin
gawi, sambil manutor talo
awang djaton patut.

14. Maķa aku handak, balo
tabela tä babanä, manak;
nguan humae, belä iä ma-
nampa buku akan olo palä-
wan tä tau manawah a,
gama.

15. Krana aton isut biči
djari mules arepe, manjak
setan.

16. Djaka olo hatuā atawa
olo bawi idjä pertjaja aton
kolae balo, patut äwen ma-
haga iä, äla iä mambehat
ungkup Tuhan, mangat ung-
kup tä tau mandohop ombe-
ombet balo idjä unggoung,
gol.

17. Pandita idjä marentah
bahalap patut jhorumat sa-

lipet, idjā mambatang āwen awang nguan augh Hatalla tuntang adjar.

18. Krana aton angh surat: „Æla mambangus njaman handangan, idjā mihič parāim.” Tinai: „Patut olo bagawi mandino upahe.” — (5.Mos. 25,4.—Luk.10,7.)

19. Æla manarima dawan olo wator pandita, djaka djaton duā telo saksie.

20. Tapi idjā djari badosa, kotak iā tā totototo intu baun olo handiai, uka awang beken kea djera.

21. Intu baun Hatalla tuntang Tuhan Jesus Kristus, tinai intu baun sakarā malaikat ajue idjā djari intihe, aku manjoho ikau mahaga prentah toh, äla manumon kabeläm atawa kakilak atäini kabuatum.

22. Æla ikau kanaha mandanan lengäm hundjun olo, snro ikau mangarait arepm huang dosan olo beken. Haga arepm rasirasih.

23. Æla magon mihop danum bewäi, tapi käläb anggor isnt, sabab knaim, basa ikau hindjap haban.

24. Aton olo, idjā dosae palus kasenan, dosae kilau manandjong helo baue, sampai iā tau ihukum; tapi aton kea olo, dosae maountut iā.

25. Kalotä kea arä gawi bhalap palus kasenan, tinai awang beken kea djaton basilm tahi.

BAGI 6.

Prentah tahiū djipen, guru sala, olo bisit bakobo, olo tatau.

1. Karä djipen, idjā pendha kwasan olo awang djaton pertjaja, patut totototo mahrumat tempoe, belä aran Hatalla tuntang adjare imapa olo. — (Epes.6,5.)

2. Tinai idjā manempo olo idjā pertjaja, äla iā mado huang atäie tempoe tā korik, kilau paharie bewäi, tapi paham haream iā akan mamen da iā, basa iā tā pertjaja, tuntang ingilak Hatalla, tinai bara bagi huang asi tā kea. Adjär tuntang pudji olo, uka manumon augh tā.

3. Djaka olo madjar beken, djaton mimbing Tuhan Jesus Kristus idjā budjur, tuntang adjar idjā tumon agaman Hatalla:

4. Olo tā badjoho tunlang djaton harati talo enen, tapi huange baperes awie manirok talo idjā hapeae hasuat, hatakan bawak kotak, idjā awi tā lembut kahiri, kasuat, kotok, eles papa.

5. Sansana sala ain olo, idjā djari rusak kaharatie, tuntang nihau katoto, idjā manaha agaman Hatalla kilau satiar bewäi. Dari bara olo kalotä.

6. Tapi agaman Hatalla toto kea tuah, awie olo tau puas huange.

7. Krana ita djaton djari mimbit talo tamä kalunen, tantu, djaton kea ita tau mimbit talo blua bara kalunen tinai. ..

8. Tapi amon talo kinan tuntang pakaian ita aton, buah huang ita terai.

9. Tapi olo, idjä handak tatau, buah tingkes tuntang djarat, tinai arä kipen gila awang marusak olo, mam-paleteng olo huang tjalaka tuntang kabanasa.

10. Krana kakoho dengan rear, djetä uhat karä gawi papa; maka belahe djari mpen djetä, tuntang djari la-jang bara kapertjaja, palus manäwek arepe lasak sila, tuntang paham kapähä.

11. Tapi ikau, o olo ain Hatalla, hakan talo tä! tapi go-ang katetek, kahandjak huang Hatalla, kapertjaja, sin-ta, kakete, kalemo atäi.

12. Lalus klabin kapertjaja idjä bahalap tä; singkap pam-belom idjä katahahi, idjä akan tä ikau djari irawäi kea, hai-ak ikau djari mangaku ba-halap kakum intu baun arä olo.

13. Maka intu baun Hatal-la, idjä mambelom talo han-diai, tuntang intu baun Kris-tus Jesus, idjä djari mangaku bahalap kakue naharep Pontius Pilatus, aku manjoho ikau: — (Joh.18,36;19,11.)

14. Haga prentah toh tototo, äla bapurak, sampai

panumah Tuhan ita, Jesus Kristus,

15. Idjä karäh tulus intu puna wajahe awi idjä Batang-salamat tä, idjä tonggal iä be-wäi djaton tikas kwasaë, idjä Radjan karä radja, Tuhan karä tuan;

16. Idjä tikas iä bewäi Ba-tang-pambelom, idjä melai huang kalawa idjä djaton ta-ratalih, idjä djaton djari gi-tan olo, tuntang djaton tau kea olo mitä iä; acae horu-mat tuntang kwasa palus ka-tatahi. Amen. — (Joh.1,18.)

17. Soho olo awang tatau huang kalunen mindjam toh, äla iä badjoho, äla kea ha-rap panataue idjä puna ngahus, tapi harap Hatalla idjä belom, idjä badjoha manenga talo handiai indu hapan ita.

18. Soho olo tatau tä ba-djoha manenga, soho iä ta-tau huang gawi bahalap, tun-tang radjin mambagi mando-hop olo,

19. Uka iä manampunan pa-natau acae manantai katika idjä rahian, mangat iä ma-njingkap pambelom idjä toto.

20. O Timoteus, haga adjar tä, idjä djari indjuluk akam, kabelä sansanan olo, idjä ki-hal haiang tä, tuntang sari-tan kapintar sala tä.

21. Belahe olo djari mangaku kapintar sala tä, pa-lus lajang bara kapertjaja. Käläh asi mampahaiaik ikau. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ DUÄ AKAN TIMOTEUS.

BAGI 1.

Paulus masemen sintae dengan Timoteus; ia mempuji Timoteus nia magon dä-hen, äla undur, kilau arå olo djari undur.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, manintu djandjin pambelom idjä huang Kristus Jesus,

2. Akan Timoteus, anakku idjä äka kataungku: käläh asi, kasajang tuntang kasanang akam bara Hatalla Bapa, tuntang bara Kristus Jesus, Tuhan ita.

3. Aku manarimakasih intu Hatalla, idjä inempoku tumon karä tatoku kea, huang pangingat atäiku idjä brasih, basa aku haradjur manahiu ikau huang lakudoangku handan hamalem;

4. Tuntang paham kataharungku mitä ikau, amon aku mingat djohon-matam, mangat aku injuang kahandjak;

5. Amon aku mingat kaperljajam idjä budjur tä, idjä

solake huang tambim Lois, timai huang indum Eunike; maka aku batantu, djetä huang ikau kea.

6. Tagal tä aku mampi ngat ikau, käläh lampengan paham haream panengen Hatalla tä, idjä huang ikau, awiku djari mandenan longängku hundjuu ikau.

7. Krana Hatalla djaton djari manenga akan ita rogh kikäh, tapi rogh kaabas, rogh sinta, rogh kamantoh.

8. Äla mahamen kasaksian Tuhan ita, äla kea mahamen aku, idjä djari imasong tegal Tuhan; tapi sarenan kadjakä tagal Ewangelion, huang kaabas Hatalla;

9. Idjä djari manjalamat ita, tuntang marawäi ita hapen augh idjä brasih, djaton tumon gawin ita, tapi tumon kahandak tuntang asin ai, tumon asi tä, idjä djari ineng-ae akan ita huang Kristus Jesus, helo bara tamparan kalumen;

10. Tuntang idjä djari ingarinauh katontoh awi Djura-

salamat ita Jesus Kristus djari dumah, idjä djari mampanihan pampatäi, tontang awi Ewangelion iä djari malam-pangan pambelom tuntang talo awang djaton tau rusak;

11. Idjä akan tä aku djari impendeng indu pandita, rasul, tuntang gurun karä ole kapir;

12. Tagal tä kea aku manjarenan karä talo toh; tapi aku djaton mahamen, krana aku katawan äwe idjä äka kapertjajangku, tuntang aku katawan batantu, iä kwasa mahaga pangkatku akangku sampai andau tä.

13. Imbing buabuah snton eugh budjur tä, idjä djari hiningm bara aku, huang kapertjaja tuntang huang sinta, idjä huang Kristus Jesus.

14. Haga buabuah pangkat bahalap tä, idjä djari inenga akam awi Rogh brasih, idjä melai huang ita.

15. Puna tawam, äwen idjä huang Asia samandiai djari mules erepe bara aku; baris äwen tä kea Pigetus tuntang Hermogenes.

16. Aku blaku Tuhan manenga asi akan ungkup hu-man Onesiporus, krana kin-djap iä djari mampangat aku, tuntang iä djaton djari mahamen tagal rantaiku;

17. Malainkan sana iä djari sampai Roma, paham iä djari manggilau aku, tuntang sondau aku.

18. Käläh Tuhan manenga akae, uka iä sondau sei bera Tuhan ietu andau lä; tina kilep kapahame iä djari manonggo aku hong Epesus, tawam bewäi.

BAGI 2.

Timoteus ippudji tinsi, uka iä telep, éla terai massanen Ewangeliem, tuntang uka iä mangaque karé sapagian elo.

1. Toh, käläh ikau, o anak, abaabas ikau huang asi, idjä huang Kristus Jesus,

2. Tuntang awang djari hiningm bara aku, haiak arä saksie, tengä tä akan olo idjä tau iharap, idjä patjäh madjar olo beken kea.

3. Sarenan kilau sardaduun Jesus Kristus idjä bahalap.

4. Maka sardadu puna djaton pudji mangarait arepe dengan satiar pambelom toh, uka iä ingilak idjä djari mu-pah iä klahj.

5. Tina alu elo elo manang-karap, djaton kea iä manang tarob, amon iä djaton djari manangkarap tumon atoh kaputut.

6. Olo malan idjä bagawi, iä solake akan kuman bua tana.

7. Ingat talo idjä injewutku; tapi Tuhan karöh manenga akam kabarati huang talo bandjai.

8. Ingat Jesus Kristus, idjä

bere panakan Dawid, idjä djarí imbelom bere olo matäi, tumon Ewangelion ajungku.

9. Tagal iä aku manjarenan kadjakä, sampai aku imasong dengan rantai, kilau aku darhaka; tapi augh Hatalla djaton tau imasong.

10. Sabel tä aku manjarenan talo handiai tagal olo intib tä, mangat iä kea mandino selamat tä, idjä huang Kristus Jesus, tuntang kahai idjä katatabi.

11. Djetoh augh toto: krana amon ita matäi haiak dengae, tä ita akan belom kea haiak dengae;

12. Amon ita manjarenan kadjakä, tä ita karäh maren-tah kea haiak dengae, amon ita milim iä, tä iä kea karäh milim ita.

13. Amon ita djaton pertjaja, maka aughe magon etter, krana iä puna djaton tau hobah.

14. Tagor karä augh toh intu olo; soho iä intu baun Tuhan, uka iä äla hasuat tagal augh haiang, idjä baja marusak olo awang mahining tä.

15. Totototo ikau, uka ikau mamprahan arepm baguna intu baun Hatalla, kilau mandur idjä djaton akan mhamen, idjä budjur mambagi angh katoto.

16. Tapi kanan karä tutor rarajap tuntang haiang tä, krana olo idjä mimbing tä

beja sasar mandahang kadar-bakée.

17. Tuntang augh äwen tä manimben haradjur, kilau luta; baris äwen tä kea Hi-meneus tuntang Piletus, — (1.Tim.1.20.)

18. Idjä djari undur bere katoto, haiak hamauh, kamisk olo matäi katontoh kea djari, haiak mambalik kaper-tjajan belahe.

19. Tapi galang agaman Hatalla magon dähen, tuntang kalotoh tjape: Tuhan kasene äwen, idjä baris ajue; — tinai: genep idjä mangaku aran Tuhan, akan undur bara karä talo papa.

20. Tapi huma bai djaton bara milik bulau salaka bewäi, tapi aton kea idjä kaju atawa petak, belahe indu horumat, tapi belahe indu kahawen.

21. Maka amon olo mambaris arepe bara karä awang kalotä, iä karäh indu milik horumat, idjä imprasih tuntang baguna indu hanggap Tuban, tuntang simpan akan karä ampin gawi bahalap.

22. Tapi dari ikau bara kipen olo budjang, goang katetek, kapertjaja, sinta tuntang kabuah deugen äwen, idjä blaku doa intu Tuhan hapan atäi brasib.

23. Tapi kanan karä tutor humong, idjä djaton tau mamin tar, basa puna tawam, augh tä mampalembut kasuat bewäi.

24. Tapi djipen Tuhan äla panjuat, tapi patut iä paris dengan olo handiai, tuntang patjäh madjar olo, haiak tau manjarenan olo papa,

25. Sambil hapan kalemon atäie mampudji olo idjä marssang, ajaajau nikäh Hatalla handak manenga kahobah akae, mangat iä harati katoto;

26. Sampai olo tä tau toto ngalunen tinai, tuntang liwus bara djarat setan, idjä awie tä iä djari tawanan, uka manumon kahandake.

BAGI 3.

Wajah papa karäh dumah; kälöh Timoteus hasonto Paulus, tuntang leket intu surat Hatalla.

1. Maka buah ikau katawan, intu karäh andau idjä rahian haliae wajah awang paham babehat karäh sampai.

2. Krana olo kalunen karäh mangilak arepe, tuntang bisisit bakoho, iä karäh maljetjak arepe, iä karäh bdjoho, paujapa, parisang deng-an indu bapae, djaton tawan tarimakasih, darhaka;

3. Idjä kianat, idjä bisi atäie, pangotok, babungu, tulas, idjä pangabelä talo bahalap;

4. Panipu, parusuh, sang-kak atäie, idjä sinta karäh kipae paham bara Hatalla;

5. Idjä ampiampin sinta Hatalla, tapi kwasan sinta tä djari inganae. Dari bera olo kalotä.

6. Krana olo kalotä idjä manjelek tamä buman olo, tuntang manawan olo bawita, idjä manehem dosae, tuntang inabias awi karäh ampin kipen;

7. Idjä haradjnr mangadji, djaton kea tau sampai harati katoto.

8. Maka kilau Janes äwen duä Jambres tä djari malawan Moses, kalotä olo tä kea malawan katoto; iä tä olo idjä djari lambon kaharatie, idjä indu inganan bewäi, djaton tau pertjaja.

9. Tapi gawie djaton karäh tabi hindai, krana kagilan olo tä karäh bakarinah intu olo handiai, kilau kagilan äwen duä tä bhin kea djari bakarinah.

10. Tapi ikau djari ompat adjar ajungku, tuntang ampin pambelomku, tinai kahandakku, kapertjajangku, kapandjang atäiku, sintangku, kaketepleku;

11. Kasingen idjä djari buah aku, kapähängku idjä djari buah aku hong Antioghia, hong Ikonium, hong Listra; paham olo djari mangasingen aku! tapi Tuhan djari maliwus aku bara talo handiai tä.

12. Maka olo handiai kea, idjä handak belom tumon kahandak Hatalla huang Kris-

tus Jesus, puna iedu ingasingen olo. — (Gaw. Ras. 14,22.)

13. Tapi olo papa tuntang olo palajang tä sasar kara-jape karubore, iä mampala-jang tuntang iä impalajang tinai.

14. Tapi käläh ikau dähen huang augh tä, idjä djari ingadjim, tuntang atäim djari betantu hetä, basa ikau katawan, bara äwe ikau djari mangadji tä.

15. Bara pesam tabelia ikau djari katawan augh surat brasih, tä djetä kwasa mamin-tar ikau akan selamat, awi kapertjaja idjä huang Kristus Jesus.

16. Hapns surat brasih tä palembute bara Hatalla, tun-tang djetä baguna akan adjar, akan pudjin kasalan, akan mambudjur olo, akan ma-haga madjar olo huang ka-tetek;

17. Nakara olo ain Hatalla toto tinduh, tuntang njarap akan karä amping gawi bahalap.

BAGI 4.

Paulus manjoho Timoteus megor kakal massnau Ewangelion, krana Paulus badjeleog akan matäi; iä manjoho Ti-moteus manalih iä.

1. Toh, intu baun Hatalla tuntang Tuhan Jesus Kristus, idjä karäh mariksa mamalah

elo belon olo matäi, metohiä dumah huang karadjaa ajoe, aku mamalah ikau:

2. Ela terai haradjur me-sanan augh Hetalla, alo buah katikae alo die; awi mana-rang kasalan olo, kotak, pudji iä, tuntang pandjang atäum, tuntang hopen adjar.

3. Krana wajah karäh sam-pai, olo djaton maku mana-rima adjar idjä toto tä, tapi tumon kipäe kabuate, tumon kagatel pindinge, iä karäh mambet pendita ake,

4. Tuntang mules pindinge bara katoto, sambil manali-ungan tä akan sansana tan-djaro.

5. Tapi ikau toh, djaga talo handiai, sarenan kadjakä, lalus gawin olo pambrita Ewangelion, baguna akan pangkat totototo.

6. Krana toh aku lawoh iloput kilau parapab, katika penolakku djari tokep.

7. Aku djari mahapus klahi bahalap tä, aku djari hadari sampai tikase, aku djari ma-haga kapertjaja.

8. Toh makota katetek djari ingkes akangku, idjä karäh inenga akangku huang andau tä awi Tuhan, idjä budjur mamalah olon; tapi djaton akangku bewäi, malainkan akan olo handiai kea, idjä sintu panumahe.

9. Käläh mamadjal arepm, uka ikau badjeleng manalih aku.

10. Krana Demas djari malihi aku, basa iä sintia kailunen toh tinai, palus djari hagoet akan Tesalonika, Kreskens djari hagoet akan Galatia, Titus nihau akan Dalmatia.

11. Baja Lukas bewäi aton dengangku. Imbit Markus denjam kantoh, krana iä baguna akangku huang gawingku.

12. Tighikus djari injohoku manalih Epesus.

13. Amon ikau manalih, imbit kea klambi pandjang tä, idjä djari ilihiku hong Troas intu Karpus, tinai karä surat, idjä mambatang karä kratas balulang tä.

14. Aleksander, tekang-tambaga tä, paham djari mamapaaku; käläh Tuhan mamalah iä tumon gawie.

15. Käläh ikau kea batwat bewäi dengae, krana iä djari paham malawan augh ikäi.

16. Metoh solakku manabarep olo hai, djaton idjä biti mampahaik aku, tapi äwen djari malihi aku sa-

mandiai. Æla Tuhan mitong tä akae.

17. Tapi Tuhan djari mawat aku, tuntang mampabas aku, uka aughe tarang dähen awiku, tuntang karä olo kapir djari mabinang tä. Maka aku djari liwus bara njaman singa.

18. Maka Tuhan baradjur karäh maliwus aku bara karä talo papa, tuntang karäh mandohop aku tamä karadjaan ajue idjä hong sorga; akae kahai palus katatahi. Amen.

19. Käläh manabi Priskila äwen duä Akwila, tuntang olo human Onesiporus.

20. Erastus tä djari melai hong Korintus, tinai Tropimus haban djari ilihiku hong Miletus.

21. Olih dengan olih, käläh ikau manalih kantoh helo bara mnsim sadingen. Eubulus, Pudens, Linus, tuntang Klaudia, tiuai karä pahari beken manabi ikau.

22. Käläh Tuhan Jesus Kristus mampahaik roghm. Käläh asi mampahaik keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN TITUS.

BAGI 1.

Titus djari impelai Paulus hoang Kreta, ika ia mangkat pandita; kaputut pandita; totok guru sala akas inggagom.

---

1. Paulus, rewar Hatalla, tuntang rasul Jesus Kristus, manintu kapertijajan olo intih huang Hatalla, tinai kaharati dengan katoto, idjä tumon agaman Hatalla;

2. Akan kaharap dengan pambelom idjä katatahi, idjä djari indjandji Hatalla, idjä djaton tau manandjaro, helo bera tamparan kalunen,

3. Tuntang intu puna wajabe iä djari mangarinah augbe, maka aku kea djari injoho masanan tä tumon prentah Hatalla, Djurusalamat ita,

4. Akan Titus, anakku idjä budjur, tumon kaper-tjaja idjä sama imbing ita: käläh asi, kasajang tuntang kasanang akam bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus, Djurusalamat ita.

5. Tagal tä aku djari mampelai ikau hong Kreta, mangat ikau mahapus gawi idjä batisa hindai, sambil mangkat pandita huang genepe lewu, kilau petähku intu ikau.

6. Amon aton olo idjä djaton bukue tau ingotak, idjä sawae Idjä bewäi, idjä anake pertjaja, tuntang anake djaton batarong parajap parisang. — (1.Tim.3,2.)

7. Krana patut pandita, kilau mandur human Hatalla, djaton bukue tau ingotak, äla idjä bapan kabandake bewäi, äla idjä purah blait, äla idjä pamihop, äla idjä pahalau badjudju, äla idjä manggan ontong papa,

8. Tapi idjä radjiu manjarrongan olo, idjä sinta olo bahalap, idjä badangä, te-tek, brasib, mantoh;

9. Idjä toto mimbing augh budjur tä, idjä tumou adjar, mangat iä awi adjar idjä budjur bara kwasa madjar olo, tuntang mampudji olo idjä parisang.

10. Krana aton kea arā olo parajap idjä habitak burup-barap, tuntang olo tä mam-palajang arā olo; idjä mam-batang äwen, idjä baris sunat tä.

11. Patut njaman olo tä inggagom; krana iä mundur arā ungkup huma, tuntang madjar talo idjä djaton patut, tagal ontong idjä papa.

12. Idjä biti baris olo tä, nabin ajue kabuate mahin djari hamauh: „Olo Kreta puna manandjaro baradjur, iä meto basiak, babungu knaie.”

13. Augh saksi djetä toto, tagal tä kotak äwen tolototo, mangat iä budjur huang kapertjaja,

14. Tuntang äla mingat sansanan olo Jehudi, prentah olo kalunen, idjä handak mundur iä bara katoto.

15. Talo handiae puna brasih akan olo brasih, tapi akan olo kibal idjä djaton pertjaja talo idjä mabin dia brasih; tapi kadaduä, tiroke tuntang pangingat atäie uras kibal.

16. Olo tä mangaku iä kaseñe Hatalla, tapi awi karä gawie iä milime tinai, basa olo tä puna kabelä, idjä parisang, tuntang djaton baguna akan karä gawi bahalap.

BAGI 2.

Augh awang patut hapan Titus mametäh olo bakas, tabela, djipen, basa asin Hatalla djari inenga akan olo handiae.

1. Tapi käläh ikau inadjar hapan augh idjä saroroe dengan adjar budjur.

2. Soho olo hatuä idjä bakas, uka iä badangä, babehat dasare, mantoh, budjur huang kapertjaja, huang sintia, huang kaketepe

3. Olo bawi idjä bakas soho kalotä kea, uka pambelome kilau patut intu olo brasih, äla pangotok, äla pamihop, tapi buah iä indu sonton kabalap;

4. Uka iä madjar olo bawi tabela mantoh, sintia banae, sintia anake;

5. Badangä, linduh, manetep huang humae, paris, mamenda banae, belä augh Hatalla imapa olo.

6. Adjar olo hatuä idjä tabela kalotä kea, uka iä mantoh.

7. Tapi huang talo handiae prahan arepm indu sonton karä gawi bahalap; huang augh adjarm buah ikau toto, babehat, budjur.

8. Tuntang karä aughm buah, djaton tarakanan, naka awang malawan tä impahawen, tuntang djaton hapeae manjaketa mamapa ita.

9. Pudji djipen olo, uka iä mañumon augh tempoe, uka iä huang talo handiae

radjin ingilak tempoe, äla iä badjawap;

10. Tuntang äla manakau talo enen, tapi uka iä budjur huang karä gawie, mangat awi talo bandiai iä manara adjar Hatalla. Djurusalamat ita.

11. Krana asin Hatalla, idjä manjalamat olon, djari lembut akan olo bandiai,

12. Tuntang madjar ita, mangat ita manganan karä kadarhaka tuntang karä kipen kalunen, mangat belom mantoh, tetek, tumon kahandak Hatalla huang kalunen mindjam toh,

13. Haiak mentai harap salamat, iä tä, karinah kabain pangkahai Hatalla, Djurusalamat ita, Jesus Kristus;

14. Idjä djari manjaragh arepe indu gantin ita, nakara iä maliwus ita bara karä kadarhaka, tuntang mamprasih akae ungkup olo, idjä baris ajue, idjä radjin malalus gawi babalap.

15. Augh toh hapam madjar, mampudji, mangotak olo tuntang karä kabehate. Äla olo manawah ikan.

BAGI 3.

Pant Titus massasa asin Hatalla, idjä manjalamat tuutug mamprasih olou, tinai mangabéh guru asin, tuntang agh adjar, idjä malewan britan epi tä.

1. Soho äwen, uka iä manenda olo marentah, idjä

mimbing kwasa, uke iä manamon aughe tuntang tatap akan karä gawi babalap.

2. Uka iä äla pangotok, panjuat, tapi paris tuntang balemo dengan olo bandiai.

3. Krana ita kea bibin paleng, parisang, lajang, djenpen arä kipen tuntang arä talo sala; ita djari belom huang kadarhaka, huang kahiri, patut ita injingi, tuntang ita djari hasingi.

4. Tapi amon kasajang Hatalla, Djurusalamat ita, djari bakarinah, tuntang sintae dengan olon:

5. Tä iä djari manjalamat ita, djaton sabab gawi tetek idjä iawi ita, tapi tumon asie, awi pampandoi brasib, idjä awi tä ita inakan haluli, tuntang awi Rogh brasib, idjä manaheta ita; — (Joh. 3,5.)

6. Idjä paham djari inosuh Hatalla akan ita awi Jesus Kristus, Djurusalamat ita;

7. Nakara ita, idjä djari indjadian tetek awi asie, mandino bagi intu kabarap dengan pambelom idjä katatahi.

8. Augh toh toto, tagal tä aku manjobp ikau bardjur manantu augh toh, mangat äwen, idjä pertjaja ba ang Hatalla, ukuh atäie radjin malalus gawi babalap. Talo djetoh toto babalap, tuntang baguna akan olon.

9. Tapi kanan karä adjar

ngahus, adjar horoe utus
karä dewa, tuntang karä
kanjaing kasuat tagal Torat;
krana djetä djaton baguna,
haiang bewäi.

10. Kabelä olo idjä mim-
bing adjar sala, amon iä
djari impudji sindä handuä,

11. Basa puna tawam, olo
kalotä djari tapakarok bado-
sa bewäi, tuntang djari ma-
hukum arepe.

12. Amon aku manjoho
Artemas, atawa Tighikus,
manalih ikau, tä gulogulong
ikau tanggoh aku hong Ni-
kopolis, krana hetä aku han-

dak njandähan masim sa-
dingen.

13. Dohop buabuah Senas,
guru Torat tä, tuntang
Apolos, amon äwen handak
harikas, belä iä tapas enen.

14. Soho olo baris ita ba-
djar mandohop ompat talo
babalap tumon kapatute indu
hapaé, belä jää kilau djaton
mamua.

15. Sakarä olo idjä deng-
angku manabi ikau. Käläh
manabi karä idjä sinta ikäi
huang kapertjaja. Käläh asi
mampabaiak keton bandiai.
Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN PILEMON.

Paulus masanan kabandjake, sabab Pile-
mon dähen huang kapertjaja tuntang
sinta; iä blaku intu iä, mampun, ma-
narima huang sintu Onesimus tä.

1. Paulus, idjä imasong
tagal Kristus Jesus, koä Ti-
moteus, pahari tä, akan Pi-
lemon, idjä äka sintan ikäi,
idjä padjak gawin ikäi,

2. Tuntang akan Apia,
idjä äka sintan ikäi, tinaí
akan Arghipus, idjä padjak

ikäi mangalabi, tuntang akan
ungkup, idjä hapumpong
intu humam:

3. Käläh asi akan keton
tuntang kasanang bara Ha-
talla, Bapa ita, tuntang bara
Tuhan Jesus Kristus.

4. Aku manarimakasih intu
Hatallangku, tuntang hara-
djur manabiu ikau huang
lakudoangku,

5. Basa sku mahining bri-
tan sintam tuntang kaper-

tjejam bong Tuhan Jesus, tinai dengan olo brasih han-diai;

6. Nakara kapertajam sa-sar abas, awim sasar kaseue talo bahalap handiai tä, idjä ain ita huang Kristus Jesus.

7. Kraua ikäi paham han-djak tuntang paham iampong awi sintam, basa atäi olo brasih djari iampong, o pahari!

8. Tagal tä, alo aku tau uräh huang Kristus manjoho ikau mawi talo awaug patut,

9. Maka sabab sinta aku radjin haream blaku intu ikau, tawam bewäi, aku, Paulus idjä bakas tä, idjä toh imasong kea tagal Jesus Kristus.

10. Maka aku blaku ikau akan anakku, idjä djari ina-kangku huang pasongku, iä tä Onesimus;

11. Idjä bilih djaton ba-guna akam, tapi toh iä pa-ham baguua akam tuntang akangku kea; iä tä djari injohoku buli ikau.

12. Tapi käläh ikau tarima iä, kilau iä atäiku.

13. Aku toto radjin mam-pelai iä dengangku, uka iä gantim manonggo aku, idjä imasong tagal Ewangeliou.

14. Tapi amon dia tuntang kahaudak aim, aku djaton maku manautu talo enen, belä kahalapm kilau ihadja-djoan, tapi mangat djetä tuntang kahissm.

15. Krana makëh iä djari malibi ikau handjulo, mang-at ikau toh sondau iä tinai akan katatabi;

16. Djaton kilau djipen hid-dai, tapi labih bara djipen, kilau pahari idjä äka katau; intu aku mahim kalotä iä, paham haream intu ikau, salipet tumon isi tuntang hu-ang Tuban.

17. Tagal tä, amon ikau mauggarä aku karampiu, ta-rima iä kilau aku.

18. Tinai paribasa iä dja-ri marugi ikau, atawa aton utauge dengam, itong tä akaugku.

19. Aku, Paulus, djari ma-njurat djetoh, bapan lengäng-ku kabuatku: aku handak mauahor tä; — belä aku manahiu, ikau kilau butang hapus bitim intu aku.

20. Joh pahari, pahandjak aku huang Tuhan tagal ikau; pangat atäiku huang Tuhan.

21. Aku djari maujurat akam, haiak harap ikau ma-numon aughku; tuntaug pu-na tawaugku, gawim ka-räh paham haream bara aughku.

22. Tinai simpan kea akang-ku äkaku tau melai; kra-na aku harap, awi karä lakudoan keton Hatalla karäh halalian aken tinai akan keton.

23. Epapras, idjä imasong haiak aku tagal Kristus Je-sus, manabi ikau;

24. Kalotä kea Markus, Aristarghus, Demas, Lukas, idjä padjakku. | 25. Käläh asin Tuhen ita Jesus Kristus mampaheiaik rogh keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO IBRANI.

BAGI 1.

Kristus, idjä insanan karä nabi, hai bara talo handiae, iä toto Hatalla.

1. Hatalla, idjä kindjap tuntang hakabeken ampie horan djari hakotak dengan karä tato hadjamban karä nabi, djari hakotak huang karä andau harian toh deng-an ita hapan Anake,

2. Idjä djari inantue, uka talo handiae akae, idjä awie kea iä djari mandjadian kallen. — (Masm.2,8. — Jok. 1,10.)

3. Iä, idjä Sangkowong kahain Hatalla, tuntang manamunan bitin Hatalla, idjä mananggong talo handiae awi augh kwassae, limbah iä djari mampuas karä dosan ita hapan bitin ai, maka iä djari moodok bila gantaun Idjä Pangkabai tä huang serga. — (Mark.16,19.)

4. Iä djari hai paham baream bara karä malaikat, tumon iä djari mandino arae paham bahalap bara äwen.

5. Krana dengan idjä kwe bara karä malaikat tä lä pudji hamauh: „Ikau Anaku, andau tob aku djari mangarinah mangkat ikau?” Tinai: „Jaku handak aton Bapae, tuntang iä akan Anaku.” — (Masm.2,7. — 2.Sam.7,14.)

6. Tinai, amon iä manamäan iä, idjä solake inakae tä, akan kalunen, koae: „Karä malaikat Hatalla akan manjembah iä.” — (Masm. 97,7.)

7. Toto, tahu karä malaikat iä hamauh: „lä manampa malaikat ajue rogh, tuntang karä djipäe njalan apui.” — (Masm.104,4.)

8. Tapi tahu Anak iä hamauh: „Padadusam, o Hatalla, melai sampai katatabi; sokahm, katem radja, aton

sokah kabudjar. — (Matt. 45,7.)

9. „Ikau djari sinta katek, tuntang basingi kapapa, tagal tä ikau, o Hatalla, djari iminjak Hatalla dengan minjak kahandjak paham bara karä kolam.”

10. Tinai: „Ikau, o Tuhan, solasolake djari mendjadian petak, tinai karä langit ures tampan lengäm. — (Matt. 8, 4;10,26.)

11. „Djetä akan nihau, tapi ikan melai hantä; talo handiai tä karäb rotus klaw klambi;

12. „Kilaupakaian ikau karäb mambalon tä, djetä karäb iobah; tapi ikau magoa ikau, karä njelom djaton katawan kalepabe.” — (Jes. 34,4;51,6.)

13. Maka dengan äwe bara karä malaikat iä pudji hamauh: „Mondok hila gantengku, sampai aku djari membaring karä musohm inda galeng paim?” — (Matt. 22, 44.)

14. Djaton äwem handiai tä rogh tonggo, idjä injoho manonggo äwen awang akan mandino salamat?

BAGI 2.

Patut olo harap Jesus, idjä mandjadi olon, nka iä manjalamat olon.

1. Tagal tä patut paham hatream ita mimbing talo adja

djari hining ita, suro ita lejau nihau.

2. Krana amon augh tä, idjä insanan malaikat, djari dähen, tuntang karä kalangkah, karä karawang djari imaläh tumon kapatut:

3. Tä, kilen tinai ita tan mehakan, djaka ita djaton perihara salamat idjä kalotä kahaie? idjä solake djari insanan Tuhan, tuntang djari indähen intu ita awi äwen, idjä djari mahining aughe;

4. Haiak Hatalla kea mandohop manjaksi awi kata, talo heran, awi arä ampin kwesa, tuntang awie manenga Rogh brasih, tumon karandak ai. — (Gaw. Ras. 2,4.)

5. Krana iä djaton djari mempamenda kalunen idjä rahian tä, idjä insinia ikäi, akan malaikat.

6. Tapi aton idjä manjaksi hong surat: „Nerai olon, sampai ikau mingat iä? nerai panakan olon, sampai ikau madja iä? — (Matt. 8,5.)

7. „Ikau djari mampakerik iä handjulo bara malaikat, tinai hapan kabai tuntang herumat ikau djari mamparadja iä, tuntang djari mangkat iä marentah karä tampan lengäm.

8. „Talo handiai djari ingkesma penda paie.” Maka haiak iä mingkes talo handiai penda paie, djaton iä djari ~~mamparadja~~ talo idjä, awang djaton akan mamenda iä; tapi ka-

tontoh ita hindai mitä talo handiai toto mamenda sii.

9. Tapi ita mitä Jesus tä, idjä imparadja dengan kabai tuntang horumat awi kapähän pampatäi, idjä handjulo impakorik bera malaikat, mangat iä awi asin Hatalla mangkemä pampatäi tä gantin olo handiai.

10. Krana patut intu iä, idjä sabab iä talo handiai aton, tuntang idjä awie talo handiai aton, uka iä indu mimbit arä anake akan kahie, maninduh Mantir salamat äwen tä awi kapähä.

11. Basa idjä memprasih, tuntang karä äwen idjä memprasih, samandiai uras bara idjä tä; tagal tä kea iä djaton mahamen manggarä äwen tä paharie,

12. Koae: „Aku handak manusinan aram akan karä paharingku, bentok ungkup aku handak manjanji tara akam.” — (Masm.22,23.)

13. Tinai: „Jaku handak harap intu iä.” Tinai: „Itäm, toh aku tuntang karä anak, idjä djari inengam akangku.” — (Masm.18,3.Jes.8,18.)

14. Toh, basa karä anake tä puna isi daha, maka iä kea djari tamä sama isi daha tä, nakara awi pampatäie iä marusak idjä mimbisig kwasan pampatäi, iä tä setan;

15. Tuntang maliwus karä olo, idjä awie mikäh pampa-

täi djari imparewar hapus pambelome.

16. Krana toto, iä djaton manarima maltikat, tapi panakan Abraham inarimae.

17. Tagal tä, patut iä mandjadi sama dengan paharie hong talo handiai, mangat iä indu Imam hai idjä panjang tuntang budjur huang karä perkara, idjä patut ilahus intu Hatalla, indu manjapan karä dosan olo.

18. Krana haiak bitie djari ingapähä tuntang iningkes, toh iä tau mawat olo tä idjä iningkes.

BAGI 3.

Kristus hai bara Moses; olo idjä menaganan iä akan buah hukum paham haream bara olo Israel, idjä djari marisang dengan Moses.

1. Tagal tä, o pahari idjä brasih, idjä djari irawäi mangat tamä sorga, ingaingat Rasul tuntang Imam hai, idjä ingaku ita, Jesus Kristus tä,

2. Idjä toto budjur deng-an idjä djari mangkat iä, kilau Moses kea djari budjur huang hapus humae. — (4.Mos.12,7.)

3. Maka iä toh patut ihorunmat paham haream bara Moses, tumon tukang-huma pnna paham ihorumat bara huma tä.

4. Krana genepe hutna aton

tukango, idjä mamangue, tapi idjä mamangue talo handiai, djetä Hatalia.

5. Maka Moses toto djari budjur kea huang hapus humae, kilau djipen, uka iä manjaksi talo, idjä akan insaman harian.

6. Tapi Kristus, kilau Anak, idjä Tempon humae-tä; humae tä ita, asal palus sampai katatesae ita dä-hen mimbing katanggar atäi, tuntang kahandjak huang kaharap.

7. Tagal tä, kilau koan Rogh brasih: „Andau toh, amon keton mahining anghe, — (Masn.95,7.)

8. „Ela manekang atäi keton, kilau metoh kanjaing intu andau tingkes huang padang tä;

9. „Eka tato keton djari maningkes aku, tuntang mangkemä aku, tuntang kara äwen tä djari mitä gawingku äpat pulu njelo katabie.

10. „Tagal tä aku malait pangereng djetä, sambil hamauh: atäi olo tä haradjur lejang hantä, tapi iä djaton djari katawan djalang-ku.

11. „Tä aku djari sumpah huang kalaiku: olo tä djaton akan tamä kasanang ajungku.”

12. Djaga, o pahari, suro idjä biti keton bara atäi pa-pa, idjä djaton pertjaja, sam-

pai undur bara Hatalia idjä belom.

13. Tapi awi hapudji sama arep keton sining andau, katahin katika idjä inggarä „andau toh,” belä atäi idjä biti keton habululang awi ti-pun dosa.

14. Krana ita djari mandino bagi huang Kristus, anal sampai katatesae ita dähen mimbing tamperan kaharap ita.

15. Katahin aton augh kalotoh: „Andau toh, amon keton mahining anghe,” maka äla manekang atäi keton, kilau djari metoh kanjaing tä.

16. Krana awi äwe karä olo tä, limbah äwen djari mahining anghe, idjä marahas iä? djaton djetä uras idjä djari blua bara Misir, ompat Moses?

17. Maka tagal äwe iä djari blait äpat pulu njelo katabie? Djaton tagal olo tä, idjä djari bedosa, idjä beringe djari inganan huang padang lombah? — (4.Mos. 14,36.)

18. Tinai tagal äwe iä djari sumpah, olo tä djaton akan tamä kasanang ajue, djaton djaka tagal olo tä, idjä djaton maku pertjaja?

19. Kalotä ita mitä, olo tä djaton tau tamä sabab iä djaton pertjaja.

BAGI 4.

Olo akan tamä kasanang awi kapertjaja; kwasan augh Hatalla; kamenteng atai huang Jesus.

1. Tä buah ita mikäh, belä kabum magon aton djandjie, ita akan tamä kasanang ajue, belahe keton sajup, palus djaton tau sampai tä.

2. Krana akan ita kea Ewangelion djari insanan, sama kilau akan olo tä; tapi augh idjä insanan akan olo tä djaton baguna akae, basa djetä djaton tamä kapertjajan olo, idjä djari mahining tä.

3. Krana ita, idjä pertjaja, tamä kasanang, tumon aughe: „Aku djari sumpah huang kalaiku: olo tä djaton akan tamä kasanang,” — alo gawie uras djari hapus katika kalunen djari inampa. — (3,11.)

4. Krana aton augh surat idjä djari hamauh kalotoh tahiua andau udju: „Andau udju Hatalla djari malajan bara karä gawie.” — (1.Mos. 2,2.)

5. Maka hnang augh surat toh tinai: „Olo tä djaton akan tamä kasanangku.”

6. Djadi, basa batantu, belabe olo akan tamä kasanang tä, tuntang olo tä, idjä akae Ewangelion djari insanan solake, djaton djari

tamä, tagal äwen djaton pertjaja:

7. Maka iä manukas tinai andau idjä batantu, iä tä: „andau toh,” awie hamauh hadjamban Dawid tahi rahiua, tumon djari aughe: „Andau toh, amon keton mahining aughe, äla mane-kang atai keton.” — (3,7.)

8. Krana amon Josua djari manamäan olo tä akan kasanang tä, toto limbah tä iä djaton djari maasanan andau beken tinai. — (5.Mos.31,7.)

9. Tagal tä, aton tinai kasanang akan ungkup olo Hatalla.

10. Krana idjä djari tamä kasanange, iä kea malajan bara karä gawie, kilau Hatalla kea djari malajan bara gawie.

11. Tä buah ita ukuukuh, nakara ita tamä kasanang tä; belä idjä biti balongkang, tumon karisang äwen tä keai

12. Krana augh Hatalla puna belom tuntang kwasa, banjih baro padang idjä kuman hasansila, tuntang djetä manambelan sampai mamisah hambaruan dengan rogh, sapan tolang tuntang untek, djetä mariksa kerä patongan tuntang tirok atai.

13. Maka dialo idjä talo basilim bara iä, tapi talo handiai kilau halangai tuntang talampas intu matan ai tä, idjä karäh mamalah akan ita.

14. Toh, basa ita bara Imam hai idjä kwasa, idjä djari tamä palus ambo karä sorga, iä tä Jesus, Anak Hatalla: buah ita däben mangaku iä.

15. Krana ita djaton bera Imam hai, idjä djaton tau manjanjang ita huang karä kalemon ita, tapi sama kilau ita kea iä djari iningkes huang talo handiai, tapi ruar bera karä dosa.

16. Tagal tä boah ita tuntang kehandjak manalih padadusenasi, mangat ita injanjang, iasi, tuntang indohop intu andau kadjakä. — (4. Mos.7,89.)

BAGI 5.

Jesus Imam hai idjä toto.

1. Krana karä imam hai iangkat bera baris olo kalnnen, tentang impendeng akan olo, mangat mangabuah olon dengan Hatalla, nakara iä maluput panenga tuntang parapah tagal karä dosa,

2. Tuntang mangat iä tau manjanjang olo humong, olo lajang, basa bitie kea injang-kalep kalemo.

3. Tagal tä iä patut maluput parapah tagal dosan ai kea, sama kilau tagal dosan olo arä.

4. Tinai olo djaton tau

manduan horumat tä hapan kahandake, tapi iä mandjadi imam hai, idjä djari inukas Hatalla, kilau Aaron tä.

5. Kalotä kea Kristus djaton djari mangkat arepe akan horumat tä, mandjadi Imam hai, tapi idjä djari hamauh dengae: „Ikau Anakku, andau toh aku djari mangarinah mangkat ikau.” — (Masm.2,7.)

6. Kilau iä hamauh kea huang surat beken: „Ikau Imam palus katatahi, tumon atoh Melghisedek.” — (Masa. 110,4.)

7. Katahin andauh haang isi iä djari maluput parapah, iä tä, arä lakudoa, haisik mantehau tuntang manangis akan idjä tau mafius iä bera pampatäi, tuntang iä djari liwus bera kikähe.

8. Alo iä puna Anak, maka awi karä kapähä, idjä djari buah iä, iä djari badjar katurut.

9. Tuntang limbah iä min-dub, maka iä mandjadi Batangsalamat idjä katatahi akan olo handiai, awang manurut iä.

10. Tuntang iä inggarä Hatalla Imam hai tumon atoh Melghisedek.

11. Maka tabiu iä tä arä bewäi talo, idjä akan insanan ikäi, idjä bahaki inarang, basa keton kadian mahining.

12. Krana keton, idjä tumon katahin katika patot

ures guru, toh keton patut iadjar tinai tamparan karä kotak Hatalla idjä solake; tantang keton magon akan manusu, djaton tau kuman tabo kinan toto.

13. Krana genep idjä magon manusu, djaton djari patjäh huang augh katetek, krana iä magon kilau awau.

14. Tapi awang tagangae akan kuinan talo kinan toto, olo djetä, idjä tamat badjar, sampai iä tau mariksa talo bahalap tuntang talo papa.

BAGI 6.

Olo impudji, belä undur tinai bara kapertjaja, tapi melai tetep, tuntang mentai djandjin Hatalla, idjä dähen haliaj.

---

1. Tagal tä, hαιak malih tamparan adjar Kristus, kä-läh ita palus manimbang augh idjä bahali tä; ikäi djaton maku mingkes galang tinai, tabiu kahobab bara karä gawi baka matäi, kapertjaja huang Hatalla,

2. Adjär tabiu karä pam-pandoi, tuntang adjar tabiu lengä indanan hundjun olo, tabiu kamisik olo matai, tuntang kahapus kadjarian ita idjä palus katatahi.

3. Maka ikäi handak manimbang tä, amon Hatalla manjoho ikäi.

4. Krana djaton olah olo tä, idjä djari implawa sindä,

tuntang djeri mangkemä teng-an sorga tä, tuntang mandino Rogh brasih,

5. Idjä djari mangkemä augh Hatalla idjä bahalap, tuntang kaabas pambelom idjä rabian tä:

6. Amon olo tä balekak tinai, djaton olah, koangku, olo tä inaheta tinai akan kabobab, basa äweu manjam-palaki Anak Hatalla tinai, tantai manawah iä.

7. Krana petak, idjä min-jip udjan tä, awang kin-djap mohon akæe, sambil mampalembut bua bahalap akan olo malan, petak tä imberkat Hatalla.

8. Tapi petak idjä mampalembut duhi tingen patut inganan bewäi, djetä tokep injapa; maka lepa djetä ingähu.

9. Tapi, o keton, idjä äka kataun ikäi, ikäi harap perkaran keton hahalap bara tä, keton rantep dengan salamat, alo augh ikäi kalotoh.

10. Krana Hatalla djaton tulas, sampai ngalapean ga-win keton, tuntang sintan keton indu horumat arae, awi keton djari mandehop olo brasih, tinai keton mandehop äwen tä hantä kea.

11. Tapi ikäi nabuang, mangat genep keton haradjur radjin kalotoh kea, uka keton dia mandjeju mahaga kaharap, sampai kalepabe;

12. Belä keton kadian, tapi

mangat ketonmannut äwen, idjä awi kapertjaja tuntang kaketep djari mandino karä djandji.

13. Krana amon Hatalla djari mandjandji akan Abraham, basa djaton idjä hai bara iä, idjä hapee sumpah, maka iä djari sumpah manjewut arepe, — (1.Mos.22,16.)

14. Koae: „Toto, hapan berkat aku handak mamberkat ikau, haradjur aku handak mangupal ikau paham.”

15. Maka tumon tä Abraham mendäh tuntang pandjang atäie, tuntang iä djari mandino djandji tä.

16. Krana olo pudji sumpah, manjewut idjä hai bara arepe; sumpah hapan mandähen aughe, djetä mamutus karä basaran olo.

17. Tagal tä Hatalla, basa iä toto haliae handak mandähen akan idjä indu mandino djandji tä, tukas kehandake djaton tau hobah, maka iä djari mandäben tä hapan sumpah;

18. Nakara awi duä perkara idjä djaton taraobah, idjä huang tä Hatalla puna djaton haliae tau manandjaro, ita bara ampong idjä dähen, ita idjä djari bekalindong, hiaik mimbing kaharap tä dähedähen, idjä djari ingkes akan ita;

19. Idjä intu ita indu sauh hambaruan idjä dähen tuntang bunggut, idjä tamä

äka brasih, palus huang dingding helat tä,

20. Aka Pangkaliman ita djari tamä akan ita, iä tä Jesus, idjä tumon atoh Melghisedek mandjadi Imam hai sampai katatabhi.

BAGI 7.

Jesus Imam hai tumon atoh Melghisedek, iä hai haliae bara karä imam, idjä tumon atoh Aaron.

1. Maka Melghisedek tä horan radja Salem, tuntang iä imam pangkahai Hatalla, idjä djari manambang Abraham, katika iä buli, limbah mampalah radja limä tä, tuntang iä djari mamberkat Abraham. — (1.Mos.14,18.)

2. Akae kea Abraham djari manenga idjä dalam sapulu karä ramoe. Maka riman arae solake: Radjan katetek; tinai iä radja Salem, djetä: radjan kasanang.

3. Iä djaton bapae, djaton indue, djaton horoe utuse, djaton saritan temparan karä andau pambelome atawa kahapuse; awi tä iä manamunan Anak Hatalla, iä magon imam palus katatabhi.

4. Maka tob, ingat keton, kilen kea kahaie idjä akae mahin Abraham, batang tato tä, djari manenga midjä dalam sapulu karä talo awang djari dimoe.

5. Äewen baris ungkup Lewi, idjä mandino pangkat imam, djari injoho kea tumon augh Torat, uka iä manduan midjä dalam sapulu pangulih olo arä, iä tä, pangulih karä paharie, alo paharie tä panakan Abraham kea. — (5.Mos.14,28 29.)

6. Tapi iä, idjä djaton baris panakan olo tä, mahin djari manduan midjä dalam sapulu bara Abraham kea, tuntang djari mamberkat iä, idjä djari äka djandji tä.

7. Toh, maka puna djaton taralawan: awang korik imberkat awi awang hai.

8. Tinai hetoh olo tä, idjä akan matäi, pudji manduan midjä dalam sapulu, tapi hetä iä, idjä insan an belum.

9. Tinai Lewi kea, (mangat darin aughku kalotä,) idjä manduan midjä dalam sapulu, mahin djari manahor midjä dalam sapulu tamput Abraham;

10. Krana iä magon huang tatoe, katika Melghisedek hasupa dengae.

11. Toh, djaka katinduh djari indjadian awi pangkat imam olo Lewi, (krana bagalang tä utus olo Jehudi djari mandino Torat,) tä maka narai guna tinai Imam beken akan lembnt, tumon atoh Melghisedek, idjä djaton tumon atoh Aaron?

12. Krana amon pangkat

imam iobah, djaton tau dia Torat iobah kea.

13. Krana iä, idjä tahu iä augh tä djari insan an, baris hamputan beken, djaton idjä biti baris hamputan djetä pudji mahaga gawin mesbeh.

14. Krana tarang toto, Tuhan ita djari lembut bara Juda, maka dengan hamputan djetä Moses djaton djari manahiu talo enen tahu pangkat imam;

15. Tuntang djetä tarang haream hindai, basa tumon tamunae Melghisedek akan lembut imam beken,

16. Idjä djari iangkat, djaton tumon Torat prentah idjä tahu isi, tapi tumon kwasan pambelom idjä palus sampai katatahi.

17. Krana iä manjaksi: „Ikau Imam palus katatabi, tumon atoh Melghisedek.” — (5,6.)

18. Aw iä, maka prentah idjä solake tä ingarak tinai, basa djetä balemo, djaton baguna.

19. Krana Torat djaton djari tau maninduh talo enen; tapi toh djetä djari inganti awi kabarap idjä bahalap haream, idjä awi tä ita tokep Hatalla;

20. Tinai djetoh djari tuntang sumpah baream; krana äwen Lewi mandjadi imam djaton tuntang sumpah.

21. Tapi iä toh tuntang sumpah, awi idjä djari hamauh dengae: „Tuhan djari sumpah, djaton iä manjasal

tinai: "Kaw toh Imam palus katatahi, tunen sioh Melghisodek." — (5,6.)

22. Kabotä Jesus mandjadi Andal djaodji idjä paham bareau kahalape.

23. Tinai äwen Lewi arä bitie djari iangkat mandjadi imam, basa pampatäi djaton manjoho äwen melsi katatahi;

24. Tapi iä toh, basa iä melsi katatahi, mimbing pangkat imam idjä palus haradjur.

25. Tagal tä haradjur katatahi iä toto tau menjalamat karä olo, idjä manalih Hatalla mahapang iä, basa iä belom katatahi, tuntang bla-ku akan olo tä.

26. Krana patut Imam kalotä akan ita, idjä brasih, ruar bara karä kasala, djaton hapurak awi dosa, idjä imberis bara olo badosa, tuntang hai bara karä sorga;

27. Idjä djaton usah, kilau karä imam hai bhin, uka iä belo maluput parapah tagal dosan ai, limbah tä tagal dosan olo arä; krana sindä iä djari malalus tä, metoh iä maluput arepe indu parapah. — (3.Mos.16,5,6.)

28. Krana Torat djari mangkat olo, idjä tuntang kalemoe mandjadi imam hai; tapi augh- sumpah tä, idjä inje-wut rahian bara Torat, mangkat Anak tä, idjä tinduh palus katatahi.

BAGI 8.

awi Kristus mandjadi Imam pelet katatahi, maka pangkat imam olo Lewi djari ingarak, tinai awi Evangelion djandjin Hatalla idjä solake, Torat ti, terai kwaasee tinai.

1. Maka rima pandak tale bandiai, idjä djari insanan ikäi toh, kalotoh: aon ain ita Imam hai idjä kalotä, idjä mondok hila gantaun padadusan ain Idjä Pangkahai tä huang sorga;

2. Idjä nguan talo brasih tuntang tingkap brasih idjä toto tä, idjä djari imangun Tuhan, djaton imangun olon.

3. Krana genep imam hai iangkat, uka iä maluput penenga tuntang parapah; tagal tä djaton tau dia iä toh kea bera talo indu ilupute akan parapah.

4. Toh, amon iä belom hundjun petak, tä iä djaton Imam, basa hetä posa aon imam, idjä tumon Torat maluput parapah,

5. Idjä manonggo hung tamunan tuntang kangkaling-an human Hatalla idjä hoag sorga tä, kilan Moses djari injoho Hatalla, amon iä akan manampa tingkap brasih tä; krana koae: „Ingaingat, uka iken manampa talo handisi tä tumon sontoe, idjä djari imprahan akem hondjun botik.” — (2.Mos.25,40.)

6. Maka toh, iä djari man-

dino pangkat idjä bahalap harem, tumon iä djari indu Olo-helat djandji idjä bahalap harem kea, idjä indäben hundjun djandji awang bahalap harem.

7. Krana djaka djandji idjä solake tä djaton katapase, tä puna djaton djari ingarangka idjä beken.

8. Krava iä mangotak äwen tä, koae: „Itä! karä andau akan dumah, koan Tuhan, tä maka aku handak mam-pendeng akan ungkup olo Israel tuntang Juda djandji taheta; — (Jer.31,31.)

9. „Djaton tumon djandji, idjä djari inampaku akan tatooe, metoh andau aku djari manjingkap lengän äwen, uka mamplua iä bara tanah Misir; krana olo tä djaton djari tetep huang djandjingku djetä, tuntang aku djaton maku nguan iä hindai, koan Tuhan.

10. „Krana djetoh djandji, idjä handak inampaku akan utus olo Israel limbah karä andau toh, koan Tuhan: karä prentahku aku handak minae intu huange, tuntang handak manjurat tä intu atäie; palus aku handak indu Hatallae, tinai olo tä indu ungkupku.

11. „Tuntang djaton hindai olo akan madjar kolae, djaton hindai olo akan murok paharie, koae: awi mangasene Tuhan; — krana olo handiai tä uras karäh kasene

aku, bara idjä pangorik sam-pai idjä pangkahai.

12. „Krana aku handak masi äwen, tuntang djaton manahiu kadarhakae; tinai kerä kalangkah olo tä djaton haliae aku handak mingate tinai.”

13. Amon iä manjewut: „djandji taheta,” tä iä mam-pausang idjä solake tä. Maka idjä usang, idjä djari rotus, djetä puna badjeleng kea akan nihau.

BAGI 9.

Karä hadat tuntang parapah idjä tumon Torat korik haliae regae tuntang kwasae bara dahun Kristus.

1. Maka djandji idjä soleke tä aton kea hadat agama, tuntang kaleka brasih, idjä hong kalunen djetoh.

2. Krana djari aton tingkap brasih idjä karamahan tamä tä, hetä äka tantahan sumbo, tinai medja tä, tinai tepong-tampajah; djetä inggarä äka brasih. — (2.Mos. 25,25,31.)

3. Maka huang dinding-benang idjä duä tä äka idjä inggarä: äka idjä brasih haliae. — (2.Mos.26,33.)

4. Hetä dadupa bulau, tinai patin-djandji, idjä hapus inanggalong bulau, huange tä aton kasa bulau, saraman manna tä, tinai sokah

Aaron, idjä djari mangambang, tinai papan batu äka djandji tä djari injurat.

5. Maka ngambo, tambuan pati tä, aton Kerub kahai, idjä mangadjang padadusanasi; maka toh ikäi djaton handak manarang midjämijä riman karä talo tä.

6. Djadi, amon karä talo tä djari simpan kalotä, maka karä imain haradjur tamä tingkap brasih idjä karamahan tamä tä, uka malalus gawin sombajang; — (4.Mos. 18,3.)

7. Tapi huang tingkap idjä duä tä imam hai bewäi tamä, baja sindä dalam idjä njelo, tuntang djaton tau dia iä mimbit daha, idjä ilupute indu parapah tagal arepe, tuntang tagal dosan olo arä. — (2.Mos.30,10.—3.Mos. 16,2.)

8. Hapan tä Rogh brasih handak mantai, djalan akan äka idjä brasih halihi bindai djari iuap, katahin tingkap idjä solake tä magon aton;

9. Idjä kilau tamunan sampai katika toh, panenga tuntang parapah iluput hetä, idjä djaton tau mamprasih pangingat atäi olo tä, idjä sombajang kalotä;

10. Basa djetä baja talo kinan, talo ihop bewäi, tuntang hadat mamenjau arepe, tinai arä hadat tahuu perkarun isi, idjä djari impendeng pandähan idjä toto tinduh tä

sampai. — (3.Mos.11,2.—5. Mos.14,3.)

11. Tapi Kristus djari dumah, Imam hain karä berkat idjä djari indjandji tä, tuntang mahoroe tingkap brasih idjä hai tuntang bahalap haream, idjä djaton tampan lengän olon, idjä djaton sin kalunen toh,

12. Tinai djaton bapan dahan kambing, anak sapi, tapi hapan dahan ai iä djari tamä äka brasih tä sasindä, palus mandjadian kaliwus idjä katatabi.

13. Krana amon dahan sapi, kambing, tuntang kawon sapi bawie tabelia tä, idjä inaipitik intu äwen awang pali, djari mamprasih äwen tä tumon isie: — (3 Mos.16, 14.—4.Mos.19,9 12.)

14. Toto, paham baream dahan Kristus, idjä awi Rogh brasih djari maluput arepe indu parapah idjä brasih intu Hatalla, karäh mamprasih pangingat atäi ita bara karä gawi baka matäi tä, mangat manempo Hatalla idjä belom. — (1.Petr.1,19.)

15. Tagal tä iä Olo-helat djandji taheta, uka awi pam-pataie, idjä mamapas karä kalangkah, awang magon leket sangkom djandji idjä solake tä, karä olo idjä djari irawäi akan mandino djandjin bagie idjä katatahi.

16. Krana amon aton surat djandji tahuu äka tengau pa-

natau olo, djaton tau dia idjä tempon panatau tä matäi helo.

17. Krana djandji tä haru kwasa amon tempoe tä matäi, djetä hindai kwasa, sang-kom olo tä magon belom.—
(Gal.3,15.)

18. Tagal tä djandji idjä solake tä kea djari indähen hapan daha.

19. Krana limbah karä prentah tä, tumon Torat, djari insan Moses akan olo handiai, maka iä manduan dahan anak sapi tuntang kambing, tinai danum, bulun tabiri idjä bahandang, tuntang pating isop, sambil manampitik kadaduä, surat djandji tä tuntang olo arä samandiai,—(2.Mos.25,5.6.)

20. Sambil hamauh: Djetoh dahan-djandji, idjä djari injoh Hatalla keton.

21. Kalotä kea iä manampitik tingkap brasih tä hapan daha, tinai karä sarangan idjä hanggap nguan som-bajang.—(3.Mos.8,15.19.)

22. Maka tumon augh Torat bilak talo handiai imprasih awi daha, djaka djaton daha inusub, djaton kea am-pun.—(3.Mos.17,11.)

23. Tumon tä djaton tau dia karä tamunan talo sorga tä akan imprasih hapan dahan meto tä, tapi karä bitin talo sorga tä akan imprasih awi parapah idjä ba-halap bara parapah djetä.

24. Krana Kristus djaton djari tamä äka brasih, idjä tampan lengän olon, idjä baja tamunan idjä toto tä, tapi iä djari tamä palus sorga toto, uka manaharep Hatalla akan ita.

25. Tuntang djaton uka kin-djap iä maluput arepe indu parapah, kilau imam hai si-ning njelo tamä äka brasih hapan daha beken;—(7.)

26. Djaka kalotä, maka bara katika kalunen inampa kin-djap djari iä akan buah ka-pähä; tapi toh, metoh ka-sukup wajah kalunen, iä djari dumah sasindä, mangat managanan karä dosa haparapah bitie.

27. Tuntang kilau djari inu-kas akan olo, iä akan matäi, limbah tä iä iriksa imaläh :

28. Kalotä Kristus, idjä djari impatäi sasindä indu parapah, mangat manganan dosan olo arä, tingkat duä tinai haiak djaton manang-gong dosa iä karäh haluli, manjalamat äwen tä idjä mendäh iä.

BAGI 10.

Karä parapah tumon Torat djaton kwasa, tapi parapah Idjä tä, Kristus, kwasa palus katatahi. Patut olo pertijaja harap tä tuntang kaketepe, haiak manarima-kasih.

1. Krana Torat, idjä baja kangkalingän talo bahalap

awang rahian tā, idjā djaton toto bitin telo tā, djaton haliae tau mamprasib äwen, idjā manalih hapan karā parapah, awang sining njelo iluput hantā.

2. Djaka tau kalotā, tā olo djari terai maluput parapah, bəsa äwen idjā djari malupute, djari imprasib ssindā, djaton tau indawa dosae tinai.

3. Tapi toh parapah tā baka tā sining njelo iluput haluli, haradjur karā dosa inahiu awi tā tinai. — (3.Mos. 16,21.)

4. Krana puna djaton haliae tau, dahan sapi, dahan kambing mamapas dosa.

5. Tagal tā koae, meteh iā tamā halunen: „Parapah idjā injambalih tuntang panenga ikau djaton maku manarimae, tapi ikau djari manatap berengku. — (Masm. 40,7.)

6. „Parapah idjā ingähu tuntang parapah tagal dosa djaton djari ingilakm.

7. „Tā koangku: itā! jaku dumah, (huang surat aku djari insanen,) mangat aku malalus kahandak ajum, o Hatalla!”

8. Limbah iā djari hamauh: „Parapah idjā injambalih, panenga, tuntang parapah idjā ingähu, tinai parapah tagal dosa ikau djaton djari maku manarimae, djetā djaton ingilakm,” (maka karā

parapah djetā idjā iluput tu mon Torat,)

9. Tā koae: „Itā! jaku dumah, uka aku malalus kahandakan, o Hatalla!” Tā iā manganan idjā solake, mangat mampendeng idjā duā tinai.

10. Huang kahandake djetā ita djari imprasib, awi parapah, iā tā, bereng Jesus Kristus, idjā djari ilupute sasindā.

11. Maka genep imam nongkang andau mendeng nguan sombajang, tuntang kudjep maluput parapah tā baka tā haluli, idjā djaton haliae tau mamapas dosa.

12. Tapi iā toh, limbah maluput parapah Idjā tagal karā dosa, palus katatahi mondok hila gantaun Hatalla;

13. Sambil mendāh, sampai karā musohe djari imbaring penda paie. — (Masm.110,1.)

14. Krana awi parapah Idjā tā palus sampai katatahi iā djari mampatinduh karā olo tā, idjā imprasib.

15. Maka Rogh brasih kea manaksi talo tā.

16. Limbah iā djari hamauh helo: „Djetoh djandji, idjā bandak inampaku akan olo tā, limbah karā andau toh, koan Tuhan: karā prentahku bandak ingkesku huang atāe, tuntang manjurat tā intu huange,” (maka iā mandahang tinai:) — (8,8.)

17. „Tuntang karā dosse,

kerä kalangkah olo tä djaton haliae aku handak mingate tinai."

18. Djadi, amon djetä iam-pun, maka karä parapah ta-gal djetä puna terai kea.

19. Maka, o pahari, basa ita toh tuntang kalandang tau tamä äka brasih tä awi dahan Jesus,

20. Mahoroe djalan idjä ta-heta tuntang belom, idjä djari inampa Jesus akan ita, ma-horoe dindingbenang tä, iä tä, mahoroe isin ai;

21. Tinai basa ain ita aton Imam hai idjä mahundjun human Hatalla:

22. Käläh ita manalih de-nan atäi budjur, baiak ita batantu haliae huang kaper-tjaja, tuntang atäi ita djari imprasih bara pangigate pa-pa, tuntang bereng ita djari ienjau hapan danum brasih.

23. Käläh atäi ita tanggar toto mangaku kaharap ita; krana idjä djari mandjandji tä toto tau ibarap.

24. Käläh ita hapingat sama arep ita, batantiring mangat sinta, tuntang bahalap gawi.

25. Äla ita terai hapum-pong sama arep ita, kilau olo belahe; tapi buah ha-pudji sama arep ita, paham haream, basa keton mitä, andau tä djaladjalan tokep.

26. Krana amon ita tantai badosa, limbah ita djari ha-rati katoto, maka djaton hin-dai parapah tagal dosan ita;

27. Tapi ita tuntang kikëh ita akan mendäh hukum, kalasou kalait, idjä karäh mampalomos olo parisang.

28. Idjä djari malangkah Torat Moses djaton tau iasi, tapi iä akan matäi, awi angh duä telo saksi:

29. Kilen angat keton, djato paham haream kabehat hukum tä, idjä akan buah iä, idjä djari mampidjak Anak Hatalla, tuntang djari mang-garä dahan djandji tä halikä; idjä awi tä iä djari imprasih, idjä djari manawah Roghi asi?

30. Krana ita katawan iä, idjä djari hamauh: „Aku han-dek mamaläh, aku handak manjulang gawin olo, koan Tuhan.” Tinai: „Tuhan karäh mariksa mamaläh djala-han olo ajue.”—(Rom.12,19.)

31. Toto, pajah haliae amon lawo intu lengän Hatalla idjä belom!

32. Tapi ingat keton karä andau horan, katika limbah keton djari implawa, keton djari manjarenan kutoh ka-djakä, kapähä.

33. Belahe djari impahawen irusuh, indu tampajah kalu-nen, tinai belabe djari tam-put olo idjä irusuh kalotä.

34. Krana keton djari tam-put kapähängku kea, amon aku imasong, tinai keton djari manjarenan tuntang kahan-djak, amon karä ramon keton irampas bara keton, basa

keton katawan, talo awang bahalap haream, awang me-lai katatahi, indu begin keton huang sorga.

35. Toh, äla manganan kaharap keton, idjä bara asil bai.

36. Tapi patut keton bake-tep, mangat limbah keton djari malalus kahandak Hatalla, keton akan mandino djandji tä.

37. Krana : „Hindai isut bewäi, tä iä, idjä akan dumah, karäh dumah, djaton iä karäh marandjar panu-mahe.” — (*Haggai 2, 7.*)

38. „Tapi olo idjä tetek awi kapertjaja karäh belom.” Tinai : „Amon olo undur, hambaruangku djaton mangilak ië.” — (*Rom. 1, 17.*)

39. Tapi ita djaton hindjä baris olo tä, idjä undur palus banasa, tapi ita hindjä baris olo tä idjä pertjaja, mangat hambaruan ita salamat.

BAGI 11.

Kapertjaja inarang; karä tato idjä djari pertjaja inseban.

1. Maka kapertjaja tä, djetä amon olo batantu maharap djandjin Hatalla toto-toto, tuntang djaton bem-bang atäie tagal talo, idjä hindai gitan.

2. Awi kapertjaja kea olo

djaman horan djari mandino kasaksian bahalap.

3. Awi kapertjaja ita harati, kaluaen djari injimpen awi augh Hatalla, tuntang karä talo idjä gitan uras indjadian lembut bara kadjaton talo.

4. Awi kapertjaja Abel djari maluput parapah bahalap bara parapah Kain, awi tä iä djari mandino kasaksian iä tetek ; Hatalla djari manjaksi panengae; tinai awi kapertjajae tä iä magon hakotak, alo iä djari matäi.— (*1.Mos.4, 4.*)

5. Awi kapertjaja Enogh djari induan, sampai iä djaton tawan pampatäi, tuntang iä djaton tau sondau tinai, basa Hatalla djari manduan iä; krana belo bara iä djari induan, maka aton kasaksian akae, iä ingilak Hatalla. — (*1.Mos.5, 24.*)

6. Tapi ruar bara kapertjaja djaton tau ita ingilak Hatalla. Krana idjä handak mananggoh Hatalla, djaton tau dia pertjaja, Hatalla aton, tuntang mamaläh akan olo tä, idjä mauggan iä.

7. Awi kapertjaja maka Noah, limbah iä injoho awi augh Hatalla tahu talo idjä hindai gitan, sembil betawat, djari mamapan banama tä akan hapee mabaga olo humae; awi tä iä djari mahukum kalunen, tuntang mandino katetek idjä awi

kapertjaja. — (1.Mos.6,8,14.)

8. Awi kapertjaja maka Abraham, limbah iä imbawa Hatalla, djari manumón aughe tä, palus hagoet manalih tanah, idjä akan induae indu bagie; maka iä djari hagoet, alo iä djaton katawan, akan kwe panggoete. — (1.Mos. 12,1.)

9. Awi kapertjaja iä djari melai hong tanah djandji tä kilau tamuäi, belom huang tingkap benang, tuntang Isaak dengan Jakob, idjä haiak dengae djari mandino sama djandji tä kea.

10. Krana iä djari mentai lewu idjä bara galang toto, idjä imangun indjadian Hatalla.

11. Awi kapertjaja maka Sarah kea djari imparigas palus batihî, tuntang djari manak metoh umure djari halau wajahe, basa tawae, idjä djari mandjandji tä toto tau ibarap.

12. Tagal tä awi Idjä biti kea, awi idjä kilau matäi haream, djari inakan olo kalotä karæe kilau bintang hong langit, kilau baras intu saran tasik, idjä djaton taraïsä.

13. Maka äwen bandiai tä djari matäi huang kapertjaja, djatou iä djari mandino talo idjä indjandji tä, baja djari mitä tä bara kedjau, tuntang djari bandjak mimbing tä, haiak mangaku arepe tamuäi

pangadja bewäi hundjun petak toh.

14. Krana olo, idjä mangaku arepe kalotä, batantu masanan, iä manggau puna tanah ajue.

15. Maka paribasa iä manahiu puna tanah djetä, idjä bara hetä iä djari hagoet, tä puna aton bewäi andaue sää tau buli tinai.

16. Tapi toh iä haus tanah idjä bahalap haream, iä tä tanah hong sorga. Tagal tä Hatalla djaton mahamen iä, sampai handak inggarä Hatallae; krana iä djari manatap lewu akæe.

17. Awi kapertjaja maka Abraham, metoh iä iningkes, djari manjaragh Isaak indu parapah, iä idjä djari mandino djandji tä djari manjaragh anake idjä tonggal indu parapah, — (1.Mos.22,1.)

18. (Idjä tahiü iä djari intutor akæe: „panakan Isaak karäh inggarä panakam,”) awie katawan, Hatalla puna kwasa mambelom iä bara olo matäi kea.

19. Tuntang kilau bara hetä kea iä djari manduae tinai, indu tamunan.

20. Awi kapertjaja Isaak kea djari mamberkat anake Jabob äwen duä Esau, tahiü talo idjä akan mandjadi rabiän. — (1.Mos.27,27.)

21. Awi kapertjaja Jakob, haiak lius matäi, djari mamberkat anak Josep duädü

tä, tuntang manjembah, ha-singgoh intu lawin sokabe. — (1.Mos.48,15.)

22. Awi kapertjaja Josep, haiak lius matäi, djari ma-sanan olo Israel akan ba-bangkat, tuntang mame-täh olo tä tahu hantue. — (1. Mos.50,24.)

23. Awi kapertjaja Moses, metoh iä haru inakan, djari injaboken indu bapae telo bulan katahi, basa äwen mitä ampie bakene; tuntang äwen djaton mikäh prentah radja. — (2.Mos.2,2.)

24. Awi kapertjaja maka Moses, metoh katagangae, djaton maku inggarä anak putir Parao tä hindai.

25. Iä radjin haream irarat haiak engkup olo ain Hatal-la, bara iä tau ramirami handjulo huang kahandjak tuntang dosa.

26. Iä manggarä kahawen tagel Kristus panatau paham bara karä panatau hong Misir, krana iä mingat baläh idjä rahian dapit.

27. Awi kapertjaja iä djari malihhi Misir, djaton djari mi-käh kalait radja; krana iä djari mimbing Tuhan idjä dja-ton maunala tä, kilau gitae.

28. Awi kapertjaja iä djari nguan peska tä, tuntang mo-hos karä huma hapan daha, belä idjä akan marusak kerä anak bakas tä mawi olo Is-rael. — (2.Mos.12,12.)

29. Awi kapertjaja olo tä

djari dimpah manandjong, mahoroe tasik bahandang, kilau mahoroe petak lam-pang; maka amon olo Misir kea mangkemae tumon tä, äwen uras buseng. — (2.Mos. 14,22.)

30. Awi kapertjaja kotan Jerigho djeri balongkang, limbah olo tä djari manan-djong hakaliling kudju andau katabie. — (Jos.6,20.)

31. Awi kapertjaja Rahab, lontäi tä, djaton djari ba-nasa tamput karä olo peri-sang tä, awie djari manduan olo kalati tä tuntang ka-buabe.

32. Tinai akan en aku akan masanan telo bindai? Krana aku djaton andauku, amon aku bandak marinting karä saritan Gideon, Barak, Sim-son, Jepta, Dawid, Samuel, tuntang karä nabi;

33. Idjä awi kapertjaja djari mampalah karadjaan, mala-lus katetek, imbing djandji, mangop njainan singa;

34. Mambelep kwasan apui, mahakan njihin padang, im-paabas metoh kalemoe, im-pamenteng huang klahi, djari mandarai karä kawan parang olo beken;

35. Olo bawi djari mandino olo ajue, idjä djari matai, belom baluki, tinai belahe djari pahias ingpäbä, djaton maku iliwas, nakara iä man-dino bagi huang pambelom idjä bahalap haream.

36. Tinai belahe djari buah kahawen, djari imukul, imasong, tuntang inutup hong sipir;

37. Iä djari imanting hapan batu, djari inggargadji, djari intakan awi arä ampin kapähä, djari impatäi hapan padang; iä djari mangumbang tanah hapakaian upak tabiri, upak kambing, inalua, indjakä, imapa;

38. Äwen, idjä akae kalunen djaton baguna, djari tarangtaranga hong padang benjem, hundjun bukit, intukarä: lowang tuntang hungkap petak.

39. Maka olo handiae tä, idjä awi kapertjaja djari mandino kasaksian, djaton kea djari mandino talo idjä indjandji tä:

40. Basa Hatalla bera horan djari manukas talo idjä bahalap haream akan ita, uka oto tä djaton injukup salamate sala bara haiak ita.

BAGI 12.

Olo impudji, uka dähen huang kaper-
guja, huang kakstep, huang gawi ba-
halap, basa ai atou djandji bahalap
haream bara djandji, idjä ain olo horan.

1. Tagal tä, basa tawon olo saksi kalotä karäe hakaling ita, käläh ita kea manganan karä tanggong, karä desa, idjä purah manipu ita, balalu hadari mahoroe dja-

lan, idjä djari inantu akan ita, tuntang kakstep atäi;

2. Haiak ita nampajah Jesus, Mantir ita, idjä Tamperan tuntang Kabapus kaper-tjajan ita; idjä takirin ka-handjakawang imprahan akae, djari manjarenan sampalaki, djaton paraba kahawen, tuntang toh iä mondok hila gantaun padadusan Hatalla.

3. Ingaingat iä, idjä kalotä djari injuat olo badosa, belä keton sasar ujuh, sampai atäi keton lenjoh.

4. Keton hindai djari malawan sampai badaha, metoh keton batangkarap dengan dosa.

5. Tuntang keton djari kalspean augh ampong ai, idjä marar keton kilau anake: „O anak, äla mangabéa djaraan Tuhan, tuntang äla atäim lenjoh, amon ikau iadjare.

6. „Krana Tuhan mandjara olo idjä äka huange, iä murok mamukul genep anak idjä iangkate.”

7. Amon keton manjarenan djarae, tä Hatalla dengan keton kilau anake; krana kwe anak, idjä djaton indjara bapae?

8. Tapi amon keton djaton haliae indjara, alo awang beken uras indjara, tä keton anak sarau, djaton batang anak.

9. Tinai äwen idjä puma bapa ita tumon olon, djari mandjara ita, tuntang ita

djari mamenda iä: djaton paham haream ita indu rawan Bapa karä rogh, mangat ita belom?

10. Krana äwen tā djari mandjara ita handjulo tumon kahandake, tapi iä toh mandjara ita akan kahalap ita kea, mangat ita ompat mandino bagin karasihe.

11. Maka sangkom buah djara, djetä djaton indu kahandjak, malainkan indu kapähä, tapi rahian djetä mam-palembut bua kasanang tuntang katetek akan olo tā, idjä djari iadjare.

12. Tagal tā gatang tinai lengän keton idjä mantahu-läi, utut keton idjä paleko.

13. Parampar djalan akan pain keton, uka awang batimpang äla palus talokas, malainkan uka iä käläh.

14. Goang kabuah dengan olo bandiai, tinai karasih, krana sala bara tā dialo idjä biti akan mitä Tuhan.

15. Tinai djaga, belä idjä biti undur bara asin Hatalla; belä lembut uhut kapait, palus mamparidu keton, tuntang arä olo ingihale.

16. Äla idjä biti keton pahabandong, atawa bagabal, kilau Esau, idjä tagal panginan djari manganan berkat kabakase. — (1.Mos.25,33; 27,30.)

17. Krana puna tawan keton, rahian bara tā, amon iä blaku berkat tā tinai,

lakue inganan; krana iä djaton sondau hilae tinai akan hobah, alo iä manggaue tantang manangis.

18. Krana keton djaton djari sampai bukit tā, idjä tau inigong, apui idjä manjala, kakaput idjä pidjem tā, tuntang kilat njaho tā, — (2.Mos.19,12.)

19. Djaton sampai augh sarunai, tuntang kotak tā, idjä kalotä augbe, sampai olo idjä mahininge blaku, uka kotak tā äla insanan acae hindai;

20. (Krana äwen djaton tau mananggong prentab tā: „Alo meto mahin impatäi, amon mandai bukit djetä, imanting bapan batu, atawa imanah.”)

21. Talo tā baka ikäikäh kalotä, sampai Moses mahin hamauh: „Paham kikäbku sampai bagendjäh;”)

22. Malainkan keton djari sampai bukit Siou, sampai lewun Hatalla idjä belom, sampai Jerusalem tā idjä huang sorga, sampai bakoja-kojan malaikat tā;

23. Sampai ungkup äwen idjä solake inakan tā, idjä arae djari injurat huang sorga, tinai sampai Hatalla, idjä mamutus akan olo bandiai, sampai karä rogh olo tetek idjä sukup katinduhe;

24. Sampai Olo-helet djandi taheta, Jesus, sampai dahan tampitik tā, idjä hamauh halap bara dahan Abel. — (1.Mos.4,10.)

25. Ingaingat keton, uka äla keton mangabelä iä, idjä hakotak; krana basa olo tä mahin djaton djari tau mahakan arepe, idjä djari manganan iä, idjä hundjun petak djari masanan augh tä: kilen tinai ita tau mahakan, amon ita mules manalikut jä, idjä hamauh bara sorga.

26. Aughe tä djari manggerek petak katika tä; maka toh tinai iä mandjandji, koae: „Sindä tinai aku handak manggerek djaton petak bewäi, tapi sorga kea.” — (*Haggai 2, 7.*)

27. Maka aughe tä, „sindä tinai,” marima: talo idjä inggerek tä akan inganan, idjä tantai inanipa pandäban, uka talo djetä palus melai idjä djaton inggerek tä.

28. Tagal tä, basa ita djari mandino karadjaan idjä djaton taragerek, buah ita tototo mimbing asi tä, idjä awi tä ita tau manempo Hatalla tumon kakilake, tuntang kikäh karawan.

29. Krana Hatallan ita kea aton apui panjeha. — (*5.Mos. 4, 24.*)

BAGI 13.

Augh adjar tahuu kapatut pambelom olo Kristen.

1. Sinta haradjur karä pa-hari.

2. Åla langak mimbit ma-

njarongan olo, krana awi tä olo djari tarasarongan malai-kat, haiak djaton katawan.

3. Ingat olo idjä inutup, angaangat keton kea djari inutup haiak dengae; tinai iugat olo idjä ingapähä, krana keton mahin magon habereeng.

4. Perkara masawä tä patut ihorumat olo handiai, sasuro tä äla ingihal, tapi olo bakandjituntang pahabañdong karäh ihukum Hatalla.

5. Åla keton bakobo haus rear huang gawin keton, buah keton paterai huang keton tumon kaatoe, krana iä djari hamauh: „Jaku djaton haliae handak ngalapean ikau, aku djaton handak nalua ikau.” — (*Jos.1,5.*)

6. Sampai ita petah uräh hamauh: „Tuhan idjä pandohopku, aku djaton maku mikäh; kilen olon tau mawi aku!” — (*Masm.56,5;118,6.*)

7. Ingat äwen, idjä madjar keton, idjä djari masanan augh Hatalla akan keton; awi manumon kapertjan äwen tä, sambil mingat lawin pambelome.

8. Alo horan alo kafontoh Jesns Kristus magon iä etäetää, tuntang palus katatahi iä kalotob.

9. Åla keton udjangidjoh awi karä adjar taheta tuntang sala; krana babalap haliae ainon atäi dähen awi asi, äla awi talo kinan, idjä puna

djaton mampatuah olo, awang mimbing djetä.

10. Aton mesbeh ita, maka idjä manongo tingkap brasih bihin tä, djaton tau ompat kuman talo botä.

11. Krana karä meto, idjä dahae imbit imam hai akan äka brasih tagal dosan olo, maka hantun meto tä patut ingähu intu ruar lewun olo.

— (3. Mos. 16, 27. — 2. Mos. 29, 14.)

12. Tagal tä Jesus kea, mangat iä hapan dahan mamprasih olo, maka iä djari ingapähä intu ruar bauntong-gang lewu. — (Mark. 12, 8.)

13. Toh, käläh ita blua akan ruar manahh iä, ompat mananggong kahawae.

14. Krana hetoh ita puna djaton bara lewu idjä bonggut, tapi ita manggau idjä harian tä.

15. Toh, käläh ita maha-pang Jesus haradjur maluput parapah tara akan Hatalla, iä tä: bua njaman ita, idjä mangaku arae.

16. Åla keton langak bdjoba manenga, tuntang tau basara, krana parapah idjä kalotä ingilak Hatalla.

17. Awi manumon augh gurun keton, sambil mamenda iä, krana iä manongo hambaruan keton, tuntang kilau mananggong tä; mangat iä tau malalus gawie tuntang kahandjake, djaton heiak mu-

nguh, krana djetä djaton baguna akan keton.

18. Laku doa akan ikäi, krana ikäi harap, ikäi mahaga pangingat atäi bahalap, besa huang talo handiai ikäi bandak manandjong budjur.

19. Paham haream aku mammudji keton uka blaku doa, mangat badjeleng haream aku ihalalian tanggoh keton.

20. Maka Hatalla, Batang-kasanang, idjä djari mammalembut Tuhan ita, Jesus Kristus, haluli bara olo matäi, pangkahai Sakatik tabiri tä, awi dahan djandji idjä katatahi: — (Esegh. 34, 23.)

21. Käläh iä manindub keton huang karä gawi idjä bahalap, uka keton malalus kahandake, käläh iä mandadian huang keton talo idjä ingilake, awi Jesus Kristus; akae kahai palus katatahi. Amen.

22. Maka aku blaku keton, o pahari, tarima augh adjar toh, krana pandak bewäi suratku akan keton.

23. Käläh keton katawan, Timoteus, pahari tä, djari liwus tinai, maka heiak iä, amon iä badjeleng dumah, aku handak madja keton.

24. Käläh manabi karä gurun keton, tuntang olo brasih handiai. Karä pabari idjä intu Italia manabi keton.

25. Käläh asi mampabaik keton bandiai. Amen.

SURAT RASUL JAKOBUS.

BAGI 1.

Handjak huang tingkes; äla olo tatau hafatäie; Hatalla djaton madjik ita mawi talo papa; äla purah blait; äla mahininge bewäi augh Hatalla, tapi manumen tä kea.

---

1. Jakobus, rewar Hatalla tuntang Tuhan Jesus Kris-tus, akan duäwalas hamputan idjä kasaburan tä: salamat keton!

2. O pahari, awi mitong tä indu kahanidjak bewäi, amon keton buah arä ampin tingkes;

3. Basa keton katawan, karä tingkes kapertjajan keton mandjadian kaketep.

4. Maka kaketep tä buah gawie tinduh, mangat keton tinduh sukup haliae, djaton tapas enen.

5. Maka amon idjä biti keton tapas kapintare, käläh iä blaku intu Hatalla, idjä badjoba manenga akan genep olo, tuntang djaton panahiou, tä djetä karäh inenga akeae.

6. Tapi buah iä blaku ton-

tang kapertjaja, äla iä bembang; krana idjä bembang tä kilau riak tasik, idjä inapi riwut undur ladju.

7. Krana äla olo kalotä mado, iä akan mandino talo enen bara Tuhan.

8. Olo haliau puna djaton etter huang karä djalanae.

9. Tapi pahari idjä korik tä buah taratara huang kahaie;

10. Tinai olo tatau buah taratara huang kakorike, krana kilau kambang oru iä akan nihau. — (1.Petr.1,24.)

11. Krana matanandau lembut tuntang kalasoe, tä oru keang tuntang kambange baduroh, kabalap ampie nihau: tumon tä olo tatau kea ma-meang huang satiare.

12. Salamat olo tä, idjä manjarenan tingkes; krana limbah iä djari ingkemä, iä karäb mandino makota pambelom, idjä djari indjandji Tu-han akan olo tä, awang sinta iä.

13. Äla olo hamasah, amon iä iningkes: . sku iningkes

Hatalla. Krana Hatalla pose djeton tan iningkes talo papa, tinai iä kea djaton maninges idjä biti mabin dia.

14. Tapi genep olo iningkes, djetä awi tantiring kipen ai.

15. Limbah tä kipae tä, amou ingandonge, manak dosa, tinai dosa, amon ilaluse, manak pampatäi.

16. Äla sala angat keton, o pahari, idjä äka katanngku!

17. Karä panenga bahalap, karä talo tinduh mohon bara ngambo, bara Batang-kalawa, iä tä djaton hobah, atawa balikbalika.

18. Tumon kabandake iä djari manak ita awi augh katoto, nakara ita mambatang bara karä talo tampae.

19. Tagal tä, o pahari, idjä äka katanngku, buah genepe biti basikap akan mahining, tapi rangkah akan hakotak, rangkah akan blait.

20. Krana kalait olo djaton malalus katetek intu Hatalla.

21. Tagal tä, limbah keton manganan karä kihal, tuntang kutoh karajap tä, käläh hapan atai balemo tarima augh tä, idjä imbul intu huang keton, idjä kwasa manjalamat hambaruan keton.

22. Tapi awi manumon augh tä kea, äla mabininge bewai, kilau manipu arep keton.

23. Krana amon olo mahining augh tä, tuntang djaton manumoe, iä tä kilau

olo, idjä manjaramin beuc.
24. Krana limbah iä mitä ampie, iä bagoet, palus kalapeae tinai kilen ampie gitae.

25. Tapi olo idjä manantuneng palus huang Torat idjä tinduh, iä tä Torat kamar-deka, tuntang idjä baketep huang djetä, idjä djaton mahining palus kalapeae tinai, tapi idjä toto manumon augh tä: iä tä karäh salamat huang gawie tä.

26. Djaka idjä biti keton mado arepe toto bara agama, tuntang iä djaton mangaudali djelae, tapi mamung-a atäie, agaman olo tä haiang.

27. Agama idjä budjur tuntang brasih intu baun Hatalla, Bapa, kalotoh: madja mandohop nolä belo huang kadjakäe, sambil mahaga arepe, belä ingihal kalunen.

BAGI 2.

Ela mitä ampin olo; hasinta samsa arep keton; äla harap kapertjaja idjä mitä bewai.

1. O pahari, äla mimbing kapertjaja hong Tuban ita Jesus Kristus, Tempon kahai tä, hajak keton mitä ampin olo tinai.

2. Krana amon intu äka keton bapumpong aton olo tamä, idjä hatisin bulau,

tuntang hapakaian bahara, tinai aton tamä olo pähä belom kea, idjä hapakaian kuit,

3. Tuntang amon keton manampajah idjä hapakaian bahalap tä, sambil hamauh dengae: mondok hetoh intu äka mambatang; — tapi dengan olo pähä belom tä keton hamauh: mendeng hi-kau, atawa mondok hetoh darah paingku; —

4. Tä kilen, djaton keton hapan huang keton kabuat, mitä ampin olo, tuntang keton kilau mantir idjä sala mamutus?

5. Hining, o pahari idjä äka kataungku, djaton Hattala djari mintih awang pähä belom huang kalunen toh, idjä tatau huang kaper-tjaja, mangat äwen bapana-tau karadjaan, idjä djari indjandjie akan karä olo awang sintia iä?

6. Tapi keton djari mam-pahawen olo pähä belom. Djaton olo tatau tä idjä mararat keton, tuntang mimbit keton akan basara?

7. Djaton iä idjä mama-pa Ara bahalap tä, idjä tu-mon tä keton inggarä?

8. Maka amon keton malalus prentah idjä mambatang tä, tumon augh surat: „Ikau akan sintia olo, kilau arepm kabuatm,” — tä ga-win keton patut kea.

9. Tapi amon keton mitä

ampin olo, tä keton badosa, tuntang ihukum Torat, kilau olo palangkah. — (3. Mos.19,15.)

10. Krana alo olo manumon hapus Torat, amon iä sala dengan augh Idjä, maka iä tiwas dengan salepah Torat. — (5.Mos.27,26.)

11. Krana idjä djari hamauh: „Ela ikau habandong,” — iä kea djari hamauh: „Ela ikau mampatäi olo.” Toh, alo ikau djaton habandong, tapi ikau mampatäi, mahin djari malangkah Torat kea.

12. Buah kotak tuntang gawin keton kalotä, kilau olo idjä karäh imutus. awi Torat kamerdeka.

13. Krana hukum idjä djaton taraäwal karäh buah olo tä, idjä djaton pamsi; tapi asi tuntang kasanang bewäi tau mendäh andau hukum.

14. Narai guna, o pahari, djaka olo manggarä arepe pertjaja, tapi gawie djaton? tau kea kapertjaja idjä kalotä manjalamat iä? — (Matt. 7,26.)

15. Paribasa djaka pahari batuä atawa bawi lulululus, tuntang tapas balandjae,

16. Tinai idjä biti keton hamauh dengae: lius dengan salamat, kampoh arep keton, kuman besobesoh, — tapi keton djaton manenga akæ talo hapae maampangat berenge: narai guna tä?

17. Kalotä kea kapertjaja,

ajaka djaton gawie, puna ambae bewäi.

18. Tapi mikäb koan olo: intu ikau aton kapertjaja, intu aku aton gawi. Prahan akangku kapertjajam awi gawim, tä aku awi gawingku hendak mampruhan akam kapertjajangku.

19. Ikau pertjaja, Hatalla puna tonggal bewäi; buah ikau kalotä; tapi karä setan pertjaja tä kea, tantang iä begendjäh.

20. Maka o olo ngabus, hendak ikau katawan, kapertjaja idjä djaton bara gawie, puna matäi?

21. Djaton Abraham, tato ita, djari mandjadi tetek awi gawie, amon iä djari manjaragh anake Isaak, sambil mina iä handjun mesbeh indu parapah? — (1.Mos. 22,9.)

22. Djaton ikau harati, kapertjaja djetä mawat iä ma-falus gawi tä, tantang kapertjaja mandjadi tinduk awi gawie?

23. Tumon tä surat djari tulus, idjä kalotoh augbe: „Abraham pertjaja huang Hatalla, djetä djari itong acae indu kateteke, tantang iä inggarar sobat Hatalla.” (Rom.4,3.)

24. Tumon tä djaton keton harati, olo mandjadi tetek awi gawie, djaton awi kapertjaja bewäi?

25. Tumon tä Raghab kea,

lontai tä, djaton iä djen tetek awi gawie, awi manduan sarohan tä, tumtang manjoho iä hagoet mahoroe djalan beken? — (Ibran. 11,31.)

26. Krana kilau bereng pena matäi, amon djaton hambaruae, kalotä kea kapertjaja matäi, amon djaton gawie.

BAGI 3.

Ela kanaha handak mandjer olo; azi mangandali djelam; ampin olo idjä pintar toto.

1. Ela kanaha handak mandjadi guru bewäi, o pahari, krana keton katawan, hukum idjä pahan harean karäh buah ikäi.

2. Krana ita handiae puna sala huantig arä perkara. Djeka olo djaton sala huang karé kotake, iä tä toto tinduh, tantang iä kwasa mangandali hapus bitie kea.

3. Itä, ita mangkepan gandali intu njaman hadjaren, uka iä manamona kahandak ita; bapan tä ita mimbit hapus bitie kantäkantä.

4. Itä keton banawa kea, alo djetä hai, tantang intakan riwut paham, mahin djetä irentab kea awi kam-buri idjä korik heliai, brang-si kahimat djurumodi.

5. Kalotä kea djela puna talo korik, tapi bedjoho ma-

njewut talo hai. Itä apui isut, kilen kabai tawon ka-ju idjä injehae.

6. Djela tä kea kilau apui, iä kontep karä ampin kadar-haka; djela tä djari ingkes marak karä ramonbereng ita kalotä, sampai mangihal ha-pus bereng, tuntang mampanjala hapus prangan ita, amou djetä impanjala awi nakara.

7. Krana karä ampin meto, meto bariar tuntang karä burong, handipä, tinai lank huang tasik, tau impalinek, tuntang djari kea impalinek olo.

8. Tapi dialo idjä biti tau mampalinek djela; djetä puna kapapa idjä djaton maku alah, idjä paham katadae ba-ka matai.

9. Hapan djetä ita manara Hatalla Bapa, tuntang hapan tä kea ita manjapa olon, idjä djari inampa tumon am-pin Hatalla.

10. Bara njamä Idjä tä kea blua berkat tuntang sapa. Pahari, talo tä djaton patut kalotä.

11. Pudji kea lowangdanum Idjä mamplua danum manis tuntang bapait?

12. Tau kea, o pahari, batang sikon mamua bua undus, atawa batang anggor mamua bua sikon? Kalotä kea lowangdanum Idjä djaton tan mamplua danum mangat tuntang bakabing.

13. Åwe keton idjä piñtar harati? Käläh iä memprabap kahalap gawie awi ampin pambelome, huang kalemon kapintar.

14. Tapi amon kahiri idjä bapait tuntang kasuat leket intu atäi keton, tä äla ke-ton taratara, äla manandjaro malawan katoto.

15. Djetä djaton kapintar, idjä mobon bara ngamho, tapi djetä puna bara petak, tumon dasar kalunen, tumon dasar setan.

16. Krana äka kahiri kesuat, hetä puna karidu tun-tang karä ampin gawi papa.

17. Tapi kapintar idjä bara ngambo tä idjä mam-batang mantoh, tinai iä radjin hakabuah, iä paris, radjin iadjar, panjanjang, pa-mua bahalap, iä djaton ma-numon kakilake kabuate, iä djaton haliau.

18. Maka bua katetek tä lembut huang kasanang akan karä olo idjä panjanang.

BAGI. 4.

Patut malawan kakoho, kipen, kadjobo; äla mahukum olo; äla harap ontong huang kalunen mindjam toh, tapi ha-rap Hatalla.

1. Awì en karä klahi tun-tang karä kasuat lembut intu keton? Djaton awì karä ki-pen keton, idjä hakalawan huang ramonbereng keton?

2. Keton mipen, tapi djaton mandinee; keton basingi hakahiri, tapi djaton tau mandinee; keton basuat hakabi, tapi djaton mandinee, basa keton djaton blaku doa.

3. Keton blaku doa, tapi djaton mandinee, basa lakun keton sela, handak bapan talo lakun keton akan karä kipen keton.

4. Tjäb keton, olo pahabondong batuä bawi! djaton keton katawan, idjä äka ktaun kalunen toh kamusoh dengan Hatalla? Idjä handak bulä dengan kalunen, iä hamusoh dengan Hatalla.

5. Atawa mikäh kamäan keton, haiang bewäi surat masanan augh toh: „Rogh, idjä melai huang ita, aton iä radjin bahiri?”

6. Toto, iä manenga asi idjä hai haream. Tagal tä aton augh surat: „Hatalla malawan olo badjoho, tapi akan olo randah atäie iä manenga asi.” — (Matt.23,12.)

7. Tagal tä awi keton menda Hatalla; lawan setan, tä iä karäh hadari bara keton.

8. Talib Hatalla, tä iä karäh manalih keton. Prasih lengäw, o olo badosa! prasih atäim, o olo haliau!

9. Buah keton kilau olo kapähä, bawai tuntang tangis; buah tatawan keton malik mandjadi tangis, tuntang kahandjak keton mandjadi kapähä..

10. Parandah arep keton intu baun Tuhan, tä iä karäh manggatang keton.

11. O pahari! äla bakotok sama arep keton. Idjä mangotok paharie tuntang mahukuu paharie, iä mangotok Torat tuntang mahukum Torat. Maka amon ikau mahukum Torat, tä ikau djaton manumoe, tapi ikau marantas Torat.

12. Tapi tikas Idjä, idjä Tempon Torat, idjä kwasa manjalamat tuntang mahukum. Tapi äwe ikau, sampai ikau petah mahukum olo beken?

13. Toh hining keton, idjä hamauh: andau toh atawa djewu ita handak hagoet akan lewu anu, handak melai hetä barang idjä njelo, handak basatiar manggau ontong.

14. Tjäh keton, idjä djaton katawan kadjarian andau dje-wu! Krana kilen ampin pambelom keton? Djetä kilau asep, idjä aton handjulu, balalu nihau.

15. Buah djaka augh keton kalotoh: Djaka Tuban manjobo ita tuntang djaka ita belom, tä its handak mawi talo toh, atawa talo tä.

16. Tapi toh keton tatara huang kadjohon keton; karä tara idjä kalotä puna papa.

17. Maka olo idjä tau mawi talo behalap, tapi iä djaton mawie, djetä indu dosa akse.

BAGI 5.

Olo tatau idjä parajep patut mikah hukum Hatalla; buah olo baketep; olo akan hatonggo hepahalap sama arepe.

1. Maka keton, idjä tatau, tangis, bawai tagal tjalaika, idjä akan buah keton.

2. Panatau keton djari rusak, karä pakaian keton djari gagat.

3. Bulan salakan keton djari rusak hatagar, tuntang tagare tä karäh indu saksi mawi keton, kuman isin keton kilau apui; keton djari mangoho panatau akan andau hukum.

4. Itä keton, upah baroban, idjä djari manggetem tanan keton, idjä inapas keton, mantehau, tuntang augh tehan olo tä djari sampai pinding Tuhan karä kawan talo belom.

5. Keton djari belom ramirami hundjun petak, haiak manumon karä kipen keton; keton djari manjeput arep keton manantai andau keton injambalih.

6. Keton djari mahukum, keton djari mampatäi olo tetek, tuntang iä djaton djari malawan keton.

7. Tagel tä, käläk keton pandjang atäi, o pahari, sampai panumah Tuhan. Itä, olo pamalan mendäh buatan idjä bahalap, haiak pandjang atäie, sampai djetä

buah udjan idjä malampok talo tuntang udjan idjä neu-käi tihin talo.

8. Buah keton kes pandjang atäi, karasan atäi keton, kraua panumah Tuhan djaladjalan tokep.

9. Äla munguh tagal sama arep keton, o pahari, belä keton buah hnku; itä, idjä mariksa mamaläh mendeng darah bauntonggang.

10. O pahari, buah keton manduan akan sonto kapähän tuntang kapandjang atäi karä nabi, idjä djari hakotak hapan aran Tuhan.

11. Itä, äwen idjä djari manjarenan kapähä, inggarä ita salamat; keton djari mahining britan kakete Job, tuntang keton katawan salawian gawin Tnhan. Tuhan toto paham panjanjang tuntang pamasi.

12. Tapi perkara idjä mambatang, o pahari, äla sumpah; äla sumpah manjewnt langit, äla sumpah manjewnt petak, äla sumpah manjewut barangai talo beken; tapi buah koan keton joh toto joh, tuntang dia toto dia, belä keton buah hukum.

13. Aton baris keton idjä kapähä atäie? buah iä blaku doa; aton idjä bandjak? buah iä manjanji mesnur.

14. Aton baris keton idjä haban? bnah iä mangabau panditan ungkup tä, uka äwen tä blaku doa akae,

tuntang mondos iä huang
arem Tuban.

15. Maka lakudoen kaper-tjaja karöh mahaga olo ha-ben tā, tuntang Tuban keröh mampendeng iä; tinei amon iä djari badosa, djetä keröh impun akee.

16. Awî keton bakaku ka-salan intu sama arep keton, tuntang laku doa akan sama arep keton, mangat keton impakäläh. Lakudean olo te-tek idjä mangkarenä toto paham kwesa.

17. Elias tā mahin olo ka-lunen, sama kilau ita, tinai iä djari blaku doa, uka äla

udjan, maka telo njelo djahawen bulan katahie djaton kea udjan hundjun petak.

18. Limbah tā iä blaku doa tinai, tā udjan lawo bara langit, palus petak mampa-lembut buae. — (1 Radje 18, 42.)

19. O pahari, amon idjä biti keton djari undur bara kapertjaja, tuntang olo mo-bah iä tā tinai:

20. Buah iä katawan, iä idjä mobah olo badosa bara djalae lajang, mahaga ham-baruae bara pampatai, tun-tang manutup kutoh ka-salae.

SURAT RASUL PETRUS, IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Tara Hatalla, idjä djari manak ita halali, sampai toh ita tau harap mandino salam tuntang kahaie; pertjaja tuntang harap huang iä; sinta karë pahari.

1. Petrus, rasul Jesus Kris-tus, akan karë olo idjä djari intih, idjä namuái huang ta-nah utus olo beken, idjä kasaburan huang Pontus,

Galatia, Kapadokia, Asia, tinai huang Bitinia;

2. Idjä djari intih tamon Hatalla Bapa helo djari ke-sene iä, idjä imprasih Rogh, mangat iä mamenda kaper-tjaja, tuntang inampitik de-nengan dahan Jesus Kristus. Käläh asi tuntang kasanang sasar indahang akaa keton.

3. Tara akan Hatalla, Bapa Tuhan ita, Jesus Kristus,

idjä tunon kabain asié djari manak ita heluli akan kaba-
rap idjä beloem, awie djari mambelome Jesus Kristus bara
alo matäi;

4. Timai akan panatau idjä djaton likae, idjä djaton tau beduroh, idjä djari ina huang sorga akan keton;

5. Akan keton, idjä huang kwasan Hatalla awi kapertjaja ibaga akan salamat tä, idjä djari simpan, uka djettä ingarinah, amon wajah kalunen toh djari hapus.

6. Tä keton karäh handjak, keton idjä katontoh, djaka patut kalotä, ingapähä handjulo awi arä tingkes,

7. Mangat kapertjajan keton, idjä djari ingkemä, idjä paham barega bara bulau, talo puna nibau tä, alo bulau tä djari ingkemä awi apui: mangat kapertjajan keton indu tara, indu horumat tuntang kahai, metoh Jesus Kristus karäh bekarinah;

8. Idjä djaton djari gitan keton, tapi idjä äka sintan keton kea, tuntang keton pertjaja huang iä, alo keton djaton mitä iä katontoh; tä, maka keton karäh paham handjak dengan kahandjak idjä djaton taratabiu ombet,

9. Tuntang keton karäh mandino bua kapertjajan keton, iä tä: salamat hambarua keton.

10. Perkara salamat tä djari inwok tuntang iriksa karä

nabi, idjä: djari manadjuun masanan asi tä, idjä toh djari sampai keton;

11. Ewen tä djari mariksa akan katika idjä kwe tuntang kilen kea Rogh Kristus, idjä huang iä, helo djari masuman kapähä idjä indu buah Kristus, tuntang karä kahaie idjä rahian tä.

12. Akan olo tä talo tä djari ingarinah, djaton uka iä mingkes djetä acae bewäi, tapi uka iä masanan akan ita augh tä, idjä toh insanan akan keton awi äwen, idjä djari masanan Ewangelion akan keton awi Rogh brasih, idjä djari injoho bara sorga; idjä hong tä malaikat mahin mipen manantuneng.

13. Tagal tä käläh keton mambabat kahang atäi keton; käläh keton badangä, tuntang harap totototo intu asi bewäi, idjä injampai akan keton awi Ewangelion, idjä masanan Jesus Kristus.

14. Kilau anak idjä panurut äla keton burok mipen talo papa tä hindai, idjä bilih, katika kahumong keton, djari leket intu keton;

15. Tapi kilau idjä djari marawäi keton brasih, buah kalotä kea keton sassar brasih huang karä gawin keton.

16. Krana aton aubi surat: „Keton patut brasih, krana jaku toh brasih.” — (3.Mes. 11,44.)

17. Tuntang besa keton

manggaré Bapa iä tå, idjä djaton mitä ampin olo, tapi idjä mamalah genepe bati tu-men gawie: buah keton batawet katashin keton masan huang kalunen toh;

18. Basa keton kawan, djaton hapan talo idjä tau nihau, djaton hapan salaka bulau keton djari inewus bara djalan keton idjä haiang, idjä tumon dasar tato hiang keton,

19. Malasinkan hapan dahan Kristus, idjä barega haliae, idjä kilau anak labiri idjä djaton kasalae tuntang brasih haliae.

20. Helo bara tamparan kinnen iä djari inantu, tapi iä djari ingarinah intu katika toh kea, tagal keton;

21. Tagal keton, idjä awie pertjaja huang Hatalla, idjä djari mambelom iä bara olo saatäi, tuntang djari mane-nga acae kabai, nakara keton tau pertjaja tuntang harap intu Hatalla.

22. Toh, limbah keton djari mamprasih atäi keton awi keton mamenda katoto, awi Rogh, akan sinta idjä djaton baliau dengan karä pahari: buah toh basinta sama arep keton totototo, hapan atäi brasih;

23. Keton, idjä djari inakan haluli, djaton awi binji idjä tau rusak, tapi awi binji idjä djaton tau rusak, iä tät awi angk Hatalla idjä belom,

idjä melai sampai katatabi

24. Krana: „Karä isi uras kilau oru, karä kabain elo kilau kambang oru; ora tå djari balaju; kambange djari beduroh; — (Masm.103,15.)

25. Tapi augh Tuhan melai sampai katatabi.” Maka djetä augh tå, idjä djari insanan akan keton.

BAGI 2.

Buah olo idjä djari inakan haluli pakuan arepe hapan angk Hatalla, aka ii sar maudahang kabase, buah ii bedjur gawie, maborumat olo hai, tuntang manjarenan kasahan elo, kien Kristus djari iada contoe.

1. Toh, käläh keton mangangan karä ampin kapapa, tipu, kabiri, kotok.

2. Kilau anak awang bara inakan buah keton radjiradjin kuman djohontusu, idjä uras, akan kapintar, (iä tå augh Hatalla,) mangat awi tå keton sasar hai;

3. Asal keton djari mangkemä, Tuhan toto badjoba.

4. Idjä djari inalib keton, iä idjä puna Batu belom tå, idjä djari inganan olo, tapi idjä kamplili tuntang paham barega intu Hatalla.—(Masm. 118,22.)

5. Toh, buah keton kea haragapan arep keton, kilau batu belom, mandjadi boma huang Rogh, mandjadi ung-

kup imam idjä brasih, mangat keton tumon Rogh maluput parepah, idjä ingilak Hatalla awi Jesus Kristus.

6. Tagal tä aton augh surat: „Itä! jaku mina huang Sion batu padadukan galang, idjä kampili tuntang paham barega, olo idjä pertjaja huang iä djaton akan rusak.” — (Jes.28,16.)

7. Maka intu keton, idjä pertjaja, iä paham barega; tapi (tumon augh surat: „Batu idjä inganan tukang huma, iä tä djari indu padadukan galang,”) akan olo idjä djaton pertjaja iä indu batu äka patarange, indu karang kalaite, — (Matt.21,24.)

8. Akan olo tä, idjä tarang atäie awi augh tä, baca iä marisang dengae; akan tä olo tä puna inukas kea.

9. Tapi keton tob uras olo intih, hamputan radja tuntang imam, djalahon olo brasih, ungkup idjä djari iulih Hatalla, nakara keton massanan karä kahalap ain idjä djari marawäi keton bara kaput akan kalawae idjä heran. — (2.Mos.19, 6.)

10. Keton, idjä bhin puna djaton haungkup, tapi toh keton mandjadi ungkup Hatalla, bhin keton djaton iasi, tapi toh keton iasi.

11. O keton, idjä äka kilakku! aku mangatau keton kilau tamuäi, idjä hagoet

boli puna tanabe, kabana arep keton bara karä kipen isi, idjä mangalabi hambaruan.

12. Ingaingat, mangat karä gawin keton budjur intu baun olo kapir, nakara äwen idjä mamapa keton, kilau keton parajap, amon äwen mitä gawin keton idjä bahalap tä, akan mahorumat Hatalla metoh andaue tä bakarinah.

13. Sabab Tuban buah keton mamenda karä atoh olo; awi mamenda radja, idjä pangkahai tä; — (Rom.15,1.)

14. Tinai wakile, idjä djari iujohoe, uka mahukum olo parajap, tuntang mahorumat olo budjur bahalap.

15. Krana djetä puna kahandak Hatalla, mangat keton awi kahalap gawin keton manggagom njaman kahumong olo paleng;

16. Kilau olo idjä toto mardeka, djaton kilau hapan kamardeka indu tutup kapa-pa, tapi kilau rewar Hatalia.

17. Horumat olo handiae; sinta karä pahari; mikäh Hatalla; borumat radja.

18. Keton idjä djipen, awi mamenda tempon keton tuntang kikäh, djaton tempo idjä bahalap badjoha bewäi, tapi idjä tulas kea.

19. Krana djetoh toto asi, djaka olo tagal pangingat atäie dengan Hatalla manjuntul kahawen, tuntang manjaresan kasalan olo.

20. Krana baka iä horumat,

amon keton manjarenan perkul tagal kaselan keton? Tapi amon keton ingapähä tagal kabalap keton, tuntang besuntul, djetä ingilak Hatalla.

21. Krana akan djetä kea keton djari irawäi; krana Kristus kea djari ingapähä gantin ita, tuntang mandjadi sonto akan ita, mangat ita manuntut awan paie;

22. Iä djaton haliae djari bara kasalan, augh tipu djaton djari sondau huang ujamoe;

23. Amon iä injapa, iä djaton mammalah; amon iä ingapähä, iä djaton mimas; tapi iä manjaragh tä akan idjä mahukum budjur.

24. Huang bereng ai iä djari mananggong karä dosan ita intu kaju, nakara ita matäi bara dosa, tuntang belom akan kateek; awi himang ai keton djuri halit.

25. Krana bilih keton kilau tabiri idjä lajang, tapi toh keton djari hobah akan Sakatik tuntang Panggadoh hambaruan keton. — (Eseh. 34,5.)

BAGI 3.

Augh tabih karä sawä tuntang benä. Patut olo handia hindjä ati basista, manjarenan kabawen, tuntang matantu katolo, uka iä njapinjapih Kristus.

1. Kalotä keton, idjä bawi, awi mamenda banan-ke-

ton, uka ëwen idjä djaton pertjaja augh-tä, indren kee swi dasar pambelom sawee, alo djaton awi augh, — (Epes.5,22.)

2. Amon iä mitä dasar pambelom ketoa idjä man-toh, idjä tuntang mikäh Hatalla.

3. Olo bawi idjä kalotä mambungas arepe djaton hapan tako ruar, djaton hapan kontjir balau, atawa hapa-kaian bulabulau tuntang tale lamos,

4. Tapi bitie idjä intu hu-ange, idjä basikan huang atäie, idjä hepakaian dasar idjä djaton tau hobah, rogh idjä balemo sanai, djetä loto bahalap intu Hatalla.

5. Krana tumon tä karä olo bawi horan kea, idjä brasih, djari mambungas arepe, idjä harap intu Hatalla, tuntang mamenda banae;

6. Kilau Sarah djari mamenda Abraham, menggarü iä tuan; maka keton toh mandjadi anake, amon gawin keton bahalap, tuntang äla mikäh karä uas olo. — (1.Mos.18,12.)

7. Kalotä kea keton, idjä hatua, hindjä sawan keton tumon kapetut, tengah pun horumate akan olo bawi, kilau akan sarangan idjä balemo tä, krana keton doi baik djari mundiano begin asi intu pambelom; uka kakudon keton file balang.

8. Tinai imbing keton handiai sama patongan Idjä, ha-taaggoang kapähä kahandjak, sinta karü pahari, awi manjaujang, tuntang randah atäi.

9. Åla bababaläh papa sama papa, sapa sama sapa, tapi awi mamberkat, basa keton katawan, keton djari irewai, mangat berkat indu bagin keton.

10. „Krana olo idjä haus belom handjak, idjä radjin mitä andau talo babalap, kä-läh iä nakanan djelae äla manjewut talo papa, tuntang totok biwihe äla manjewut tipu; — (Masm.34,13.)

11. „Iä akan balekak bara talo papa, palus bahalap gawie; iä akan manggau kasanang, tuntang manggoang tä.

12. „Krana matan Tuban maangkilik olo tetek, iä maliningan piudinge akan laku-doan olo tä; tapi baun Tu-ban puna malawan olo idjä pepa gawie.”

13. Tinai äwe kea handak mamapa keton, amon keton manumon talo bahalap?

14. Maka alo keton ingapähä kea sabab katetek, salamat keton! Åla keton mikäh gatap olo tä, äla tangkedjet;

15. Tapi buah keton inahorumat Hatalla, pangkabai Tuban, huang atäi keton. Tinai buah keton haradjur tata-p manombah angk olo

handiai, idjä misék buku kabarap keton, tuntang ka-lemon atäi haiak mikäh Ha-talla.

16. Käläh keton mahaga pangingat atäi keton bahala-halap, nakara olo tä, idjä mamapa pambelom keton hu-ang Kristus, mahamen sabab aughe, idjä djari hapee ma-mapa keton, kilau keton olo parajap.

17. Krana djaka kahandak Hatalla kalotä, bahalap ha-ream keton ingapähä tagal kahalap keton, bara tagal kasalan keton.

18. Krana Kristus kea djari ingapähä sasindä sabab karä dosan olo, iä idjä tetek gan-tin olo papa, mangat iä man-duan ita buli Hatalla; iä djari impatäi isie, tapi djari imbelom huang Rogh.

19. Huang Rogh tä kea iä djari hagoet, tuntang masan-an arepe akan karä liau olo idjä huang naraka, — (4,6.)

20. Idjä horaa djaton maku pertaja, katika Hatalla men-tai tuntang pandjang atäie, djaman Noah, pesan banana hai tä inampa, idjä huang tä isut olo, iä tä hanja biti, djari ihaga awi danum.

21. Idjä inamunan dapum soho tä, iä tä pampandoi bresih, toh kea mahaga ita; krana pampandoi bresih tä djaton akse mameojau likän bereng, tapi awi djeté pang-ingat atäi olo budjur sa-

nang intu Hatalla, awi kamisik Jesus Kristus, — (Epes.5,26.)

22. Idjä bila gantaun Hatalla, idjä djari mandai akan sorga, tuntang karä malai-kat, karä awang kwasa, karä awang abas uras mamenda iä.

BAGI 4.

Beah ita misegat andau hukum, mampati gawin isi, mahaga gawin Rogh, mandohop olo, manjarenan kapitän, krana limbah kepähä tä ita karah handjak.

1. Toh, basa Kristus djari ingapähä huang isie gantin keton, buah keton hagangan-gaman prangan kalotä kea, krana idjä ingapähä huang isi, iä terai dengan dosa;

2. Belä iä burok manumon kipen olo katahie magon huang isi, tapi manumon kahandak Hatalla.

3. Krana ombet haliae katatin pambelom ita idjä halau ita djari malalus kahandak kapir, tntang manandjong huang karä ampin kandji kipen, pambusau, babungu kuman mihop, tuntang hapan pampatah dewa matekiapi.

4. Toh, maka olo tä heran, basa keton djaton ompat pambelome idjä papa tntang djaton patut, palus olo tä mamapa keton.

5. Maka olo tä akan indu tombah aughe idjä djari ta-

tap marikse mamañeh olo belom olo matäi.

6. Krana tagal tä ake olo matäi kea Ewangelon djari insanan, uka olo tä iboknum tumon kaoloe, huang isie, tapi belom akan Hatalla huang rogh.

7. Maka kabapus talo handai djari tokep. Tob, buah keton mantob badangä, tuntang mandjaga, mangat toto blaku doa.

8. Maka idjä mambatang, hasinta sama arep keton tototo, krana sinta tä manutup kutoh kasala.

9. Hasarongan sama arep keton, äla tuntang kakotok.

10. Hadohop sama arep keton, genep biti tumon kataue, idjä djari inenga ake, kilan olo idjä budjur manggau hakabeken ampiñ asin Hatalla.

11. Djaka olo hakotak, bnah iä hakotak tumon augh Hatalla; djaka olo aton pangkate, buah iä malaluse tumon puna atoh Hatalla: nakra huang karä gawi Hatalla inara awi Jesus Kristus; ake karä kabai tuntang kwasa palus katatahi. Amen.

12. O keton, idjä äka kakilakku, äla keton sangang sabab lason kadjakä, idjä buah keton indu maningkes keton, sampai angat keton djaton patut talo kalotä bnah keton. — (1,7.)

13. Tapi handjubendjak, ba-

sa keton omba kapähän Kristus, mangat keton han-djak rantang kea metoh iä bakarinah huang kahaie.

14. Djaka keton impaha-wen sabab aran Kristus, salamat keton! krana Rogh kahai, Rogh Hatalla aton huang keton; toto iä inawah olo tä, tapi iä iborumat keton.

15. Tapi äla idjä biti keton buah kapähä kilau olo pa-muno, atawa kilau maling, atawa kilau olo parajap, atawa kilau olo idjä pangarait arepe dengan perkaran olo beken.

16. Tapi djaka iä bnah ka-pähä, basa iä olo Kristen, tä äla iä mahamen, tapi kä-läh iä mampalai Hatalla huang perkara kalotä.

17. Krana toh puna wajah hukum manampara mawi hu-man Hatalla; maka amon djetä solake mawi ita, kilen tinaai ampin kadjarian olo tä, awang marisang dengan E-wangelion Hatalla?

18. Amon olo tetek sanu-noh injalamat, kangkwe ti-nai darin olo parajap tuntang olo badosa?

19. Kakai maka olo tä, idjä ingapähä tuwon kahan-dak Hatalla, buah iä hu-ang gawi bahalap mandjuluk hambaruae intu Hatalla, idjä djari manampa iä, idjä toto tau iharap ita.

BAGI 5.

Pandita akan manonggo ngkup hnabu-ab; olo bandai akan mamenda Hatalla, malewan setas, ti Hatalla karäh mandohop ele tä.

1. Karä panditan keton aku mangataue, aku idjä pandita kea, idjä saksin karä kapähän Kristus, tuntang bara bagi kahaie, idjä karäh ingarinah:

2. Awi keton manjakatik ungkup Hatalla, idjä penda keton, tuntang tonggo iä, äla ihadjadjuan, tapi tuntang kalias atäi keton, äla sabab ontong papa, tapi tuntang karadjin atäi.

3. Äla keton mangaras ungkup tä, tapi buah keton indu sonton kawan keton.

4. Tä, amon Batang-Saka-tik tä karäh bakarinah, maka keton karäh mandino kahai idjä djaton tau nihau. — (Jes.40,11.)

5. Maka idjä keton, o olo tabelia, awi manienda olo bakas, tinai buah keton handiai hapenda sama arep keton, haiak hapakaian karandah atäi, krana Hatalla ma-lawan olo badjoho, tapi olo randah atäie iasie.

6. Toh, käläh parandah arep keton penda lengän Hatalla idjä kwasa, nakara iä karäh manggatang keton intu puna wajahe.

7. Karä kakenang kago-

gop keton baring akan Hatalia, krana iä puna manun keton.

8. Buah keton badangä tuntang mandjaga, krana idjä palawau keton, selan tä, kumbangkambanga kilau singa idjä njakungkong, manggau olo idjä tau inelae.

9. Lawan iä, awi keton däben huang kapertjaja; maka puna tawan keton, sama kapähä djetä kea buah hapsungkup paharin keton, idjä hong kalunen.

10. Maka Hatalia, Batang karä asi, idjä huang Kristus Jesus djari marawäi ita akan kahae idjä katatahi, limbah ita djari ingapähä handjulo, käläh iä kea manindih, mandähen, mamp-

sies tuntang manggalang keton.

11. Akae berunnat tuntang kwasa palus katatahi! Amen.

12. Intu Silwanus, idjä temon kamaangku paharin keton idjä budjur, aku djari manjurat pandapandak toh akan keton, mangat mangatau keton, tuntang hapan manjaksi, djetoh kea asi Hatalia idjä toto, idjä imbing keton.

13. Ungkup olo idjä intuk Tuhan, idjä huang Babel, manabi keton, tinai Markus, anakku.

14. Awi keton hatabi sama arep keton hapan sium simta. Käläh kasanang mam-pahaiak keton handhai, idjä huang Kristus Jesus. Amen.

SURAT RASUL PETRUS, IDJÄ DUÄ.

BAGI 1.

Basa Hatalia paham mesi olo, käläh elo radjiradjin kea manggau asie; basa Petrus hadjeleng akan matäi, maka iä masumem tiuai perkaran Kristus idjä batanta halai, mangat olo maha tå.

1. Simon Petrus, rewar tuntang rasul Jesus Kristus,

akan karä olo tå, idjä djari mandino kapertjaja idjä bahalap halai tå, sama kilau ikäi kea, hong katetek Jesus Kristus, Hatalia tuntang Djurusalamat ita.

2. Käläh asi tuutang kasanang sasar indahang akan keton, awi keton sasar mang-

asene Hatalla, tuntang Jesus, Tuhan ita.

3. Basa Hatalla tumon kwasaé djari manenga akan ita talo handiai, idjä mandjadiq pambelom tuntang kahandjak ita huang Hatalla, awie manjoho ita kaseñe iä, idjä djari marawäi ita akan kabaié tuntang kahalape;

4. Awie djandji hai haliae tuntang paham barega djari inenga akan ita, iä tä: mangat awi karä djandji tä keton bara bagi intu Kahatalae, amon keton mahakan kabanasa, idjä huang kalunen awi karä kipen:

5. Tumon tä, buah keton kea radjiradjin toto, dahang akan kapertjajan keton kahalap, akan kahalap tä kapatut;

6. Akan kapatut tä kaman-toh, akan kaipantoh tä kaketep, akan kaketep tä kahandjak huang Hatalla;

7. Akan kahandjak tä sinta dengan karä pahari, akan sinta dengan pahari sinta dengan olo handiai.

8. Krana amon talo tä hakutoh intu keton, tä djetä djaton manjoho keton kadian atawa ringket huang kabarati dengan Jesus Kristus, Tuhan ita.

9. Tapi olo idjä djaton äka karä talo tä, olo tä ba-butä, kawus matae, tuntang iä kalapean arepe djari iw-prasih bara dosae bilih.

10. Tagal tä, o pahari, bu-ah paham barecam keton mang-karenä mandähén arep keton huang Hatalla, idjä djari marawäi tuntang mintih keton; krana amon keton tu-mon tä, tä djaton haliae keton karäh tanggarurus.

11. Tuntang kalotä karäh iuap lombalombah akan keton djalan tamä karadjaan idjä katatabi, aiu Tuhan tuntang Djurusalamat ita, Jesus Kristus.

12. Tagal tä aku djaton handak terai haradjur managor keton mingat talo tä, alo keton puna lawae, tuntang tetep huang katoto.

13. Krana kauäangku, katabingku huang pasah toh, patut aku haradjur manangkedjet tuntang mampudji keton,

14. Basa aku katawan, badjeleng pasahku toh karäh ingarak, kilau pasuinan Tuhan ita Jesus Kristus kea akangku.

15. Maka aku radjin handak nguae, mangat limbah panolakku kea keton tau mingat karä sarita toh.

16. Krana ikäi djaton djari hapan sansana, idjä djari ingarang awi kapintar olo, haiak ikäi djari masanan akan keton kwasa tuntang panumah Tuhan ita, Jesus Kristus, tapi matan ikäi djari mitä kabaié idjä paham haliae; — (*Matt.17,5.*)

17. Metoh iä mandino horumut tuntang kabai bara Hatalla, Bepa, haiak pang-kabai Tuhan djari manjewut angh toh tahuu iä: „lä toh Anekku, idjä aka kataungku, idjä ingilakk.”

18. Aughe tä djari bining iköi mohon bara sorga, katika ikäi hindjä dengae bundjun bukit brasih tä.

19. Tinai augh karäh nabi tä, idjä etter haliai, aton intu ikäi, maka buah keton, aton keton mingat manantuneng tä kilau sumbo, idjä latendang intu kaleka kaput, sampai langit mahindang, tuntang bintang sawah tä lembut huang atäi keton.

20. Krana buah keton kawatan, dialo idjä augh tudjum hong surat Hatalla djari lembut awi kabaratin olo bewäi;

21. Krana karä tndjum horan djaton djari injewut awi kahandak olo, tapi olo ain Hatalla idjä brasih tä djari manjewut tä, haiak iä iadjar Rogh brasih.

BAGI 2.

Goro panandjaro karäh lembut, manamput arä olo, tapi hukum djari tatap akee.

1. Tapi aton nabi panandjaro kea djari hindjä ung-

kop olo horan tä, kilau marak keton toh kea karäh lembut guru panandjaro, idjä basilim maneseng bapan karä ampin angh adjar sala parusak; olo tä karäh milim Tuhan kea, idjä djari manewus iä, tapi badjeleng olo tä karäh mambet kabanaso akee.

2. Maka arä olo karäh manumon kibal olo tä, (idjä tagal olo tä djalan katoto karäh imapa,)

3. Tuntang huang kakohoe, bapan sansanae, olo tä karäh baramo intu keton; maka bara horan hukum olo tä djaton randjar, kabanasae djaton batiroh.

4. Krana amon Hatalla mahin djaton djari manjanjang karä malaikat tä idjä djari badosa, tapi djari manutup äwen tä huang naraka, hapasong rantai kaput, tuntang djari manjarragh iä, uka iä ina akan hukumi;

5. Tinai iä djaton kea djari manjanjang kalunen idjä djaman horan, tapi djari mahaga Noah, olo pambrita kateket tä, äwen hanja, katika Hatalla manjobo danum soho marusak petak, kaleka olo parisang tä; — (1 Mos. 7.)

6. Timai iä djari manusuk lewu Sodom tuntang Gomora, haiak djari mahukuni mambalik tä, tuntang manacampa

tā indu pandjera akan olo handiai, awang parisang deug-an Hatalla dapit; — (1.Mos. 19,24.)

7. Tapi iā djari maliwus Lot bera betā, olo tetek tā, idjā kapähä atāie tagal kandjin olo kabelā tā;

8. Krana olo tetek tā, idjā mangkalewu dengan äwen, sining andau djari mangapähä atāie idjā tetek awie mitā tuntang mahining kara-jap olo tā:

9. Tumon tā Tuhan tau maliwus karä olo idjā mikäh iā bara tingkes, tapi tau mangurong karä olo darhaka akan andau hukum, nakara äwen ingapähä;

10. Idjā mambatang karä ole tā, awang manandjong tumon isie huang karä kipen idjā kibal, tuntang awang mangabelä karä pangkat kwasa; idjā badjoho tun-tang barangai manumon kahandak ai bewäi, haiak bahanji manjapa karä awang hai tā;

11. Alo malaikat idjā hai kaabase tuntang kwasae bara olo tā mahin dia babanji manjewut augh hukum ma-nawah djetä intu baun Tu-han.

12. Tapi olo tā, kilau meto djaton bara akal, idjā manu-mon dasore bewäi, idjā tan-tai indjadian indu inawan impatäi, basa iā mamapa talo idjā djaton kasenae, maka

iā karäh rusak huang karä-jape;

13. Tuntang karäh mandiso baläh kadarhakae; karami nongkang andau inggarae sa-lamat, iā likä tuntang kuring, iā bahara marajap keton awi karä tipue, amon iā mamparohot ompat keton kuinan.

14. Matae kontep bandonge, iā djaton maku balekak bara dosa, tuntang mumpan olo idjā purah njoan; atäis bakoho baliai, iā puna olo tarasapa.

15. Iā djari malihî djalan budjur, palus lajang, ma-njak djalan Bileam, anak Beor tā, idjā haus mandiso upah kadarhaka.

16. Tapi djari aton kea idjā mangotak iā tagal kalangkahe, iā tā, meto idjā hape, idjā puna djaton tau hakotak, djari hakotak kilau augh olou, tuntang mampudji kahumong nabi tā. — (4.Mos.22,2S.)

17. Olo tā kilau kali idjā djaton bara danum, äwen kilau baunandau idjā ta-bias awi barat, kakaput pidjem djari ina akae sampai katatahi.

18. Krana iā paham kadjoho kotake idjā haiang bewäi, tuntang hapan kipen isi, hapan kakandji iā mumpan olo tā, idjā haru djari ha-dari, mainisah arepe dengan olo tā augh manandjong hu-ang kalajang.

19. Ole tä mendjandji kabebas akec, tuntang iä mehim djipem kabaneza; krana genegenep idjä djari impalah, iä akan djipen idjä mempalah iä.

20. Krana olo tä, limbah iä djari hadari bera kihal halunen, awie kasene Tuhan tuntang Djuru-salamat Jesus Kristus, djaka iä mangarait arepe tinai dengan talo tä, maka lawin olo tä papa harambara tamparae.

21. Krana bontong haresam olo tä, djaka iä djaton haliae djari kasene djalan katetek, bera iä djari kase-näc, tuntang undur tinai bera prentah idjä brasih, idjä djari inenga akec. — (Luk.12,47.)

22. Äwen tä toto tu-mon tanding olo: „Aso baluli mantakan talo utae;” tinai: „Bawoi limbah mandoi pa-lus haluli mangalombang ti-nai.”

BAGI 3.

Petrus masanan wajah idjä barian haliae; Kristus karäh haluli tiaai; kaluen karäh nihau awi apui; patut ita ma-nataw arep ita.

1. O keton, idjä äka kataungku, djetoh surat idjä duä, idjä djari injuratu akan keton, hapaku mangatau ke-

ton, tuntang mangarasan atai keton idjä budjur;

2. Mangat keton manahiu karä augli, idjä djari insanen karä nabi idjä brasih bihin, tinai manahiu prentah ikäi, idjä rasul Tuhan tuntang Djurusalamat.

3. Bera bihin keton pena katawan, intu wajah rahian haliae karäh lembut olo parajap, idjä macandjong tu-mon kipäe kabuate,

4. Sambil hamauh: kwo djandjin panunahe? krana bera katika karä tato horan djari matäi, maka talo handiai magon melai bewäi sama kilau katika tamparan talo handiae kea.

5. Maka tantai ahate olo tä djaton maku katawan, horan kea karä langit djari aton awi augh Hatalla, timi petak djari aton awi danum tuntang huang danum;

6. Maka awi djelä kea halunen idjä katika tä djari leteng balalu rusak.

7. Maka karä langit idjä katontoh tuntang petak, awi aughe tä kea djari ina, uka ihaga akan apui, manantai andau tä, metoh olo perisang buah bukum palus banesa.

8. Tapi käläh, o keton, idjä äka kataungku, katawan djetoh: idjä andau intu Tuhan kilau sakojan njelo, tinai sakojan njelo kilau idjä andau.

9. Tuban djaton marandjar djangdjie, (kilau belahe olo manggarä iä marandjare,) tapi iä pandjang atäie dengan ita, iä djaton maku idjä biti nibau, tapi iä handak olo handai hobah.

10. Maka andau Tuhan karäh sampai kilau maling hamalem, andau tä maka karä langit akan karakkatusa, tuntang karä bakal kalunen karäh lenjoh awi kalaso, tinai petak tuntang karä talo hundjue akan bakähu samandai.

11. Tob, basa talo handiai tä karäh rusak, kilen tinai patut ampin keton !

12. Patut huang gawi brasih, haiak keton handjak huang Hatalla, keton mendäh tuntang manggulong arep keton akan panumah andau Hatalla tä, idjä intu tä karä langit lenjoh baseha palus nihau, tuntang hapus bakal kalunen karäh lenjoh awi kalaso.

13. Tapi tumon djandjin Hatalla ita mendäh langit taheta tuntang petak taheta, idjä äka katetek melai. — (*Pangar.21,1.*)

14. Tagal tä, o keton idjä ingilakku, basa keton men-

däh tako tä, langkalangkap keton, mangat metoh panumah Hatalla keton djaton hapnruk, djaton indu indjara, tapi mangat keton huang kabuah.

15. Maka kapandjang atäi Tuhan itong indu salamat keton, kilau Paulus, paharin ikäi idjä ingilak ikäi, djari manjurat keä akan keton, tumon kapintare, idjä djari inenga akae;

16. Kilau iä manahiu perkara toh kea huang karä surate, awang djari impaite; huang surate tä aton isut talo, idjä babali haratie, djadi, olo awang paleng parajap mamingkok aughe tä, kilau karä augh surat beken kea, akan karusake kabuate.

17. Tapi keton, idjä ingilakku, basa keton djari kawatan tä bara bhin, baga arep keton, belä keton kea pahir awi kalajang olo kabelä tä, palus gagar bara kotan keton.

18. Tapi käläb sasar mandahang huang asi tuntang kaharati dengan Tuhan tuntang Djurusalamat ita, Jesus Kristus. Akae karä horumät, katontoh tuntang harian katabahi. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Augh Hatalla, idjä batante haliae, djari issacan, mangat olo tau hindjä Hatalla, tuntang tau manandjong huang kalawa, tiasi uka karä dosan ita impnas.

1. Idjä djari aton intu solake, idjä djari hining ikäi, idjä djari gitan malan ikäi, idjä djari inantuneng ikäi, idjä djari inggajap lengän ikäi Augh pambelom tä; — (Joh.1,1.14.)

2. (Kraha Pambelom tä djari mamala, tuntang ikäi djari mitäe, haiak manjaksi masanan akan keton Pambelom idjä katatahi tä, idjä djari bindjä Bapa, tuntang djari ingarinah akan ikäi;)

3. Idjä djari gitan tuntang hining ikäi, djetä insanan ikäi akan keton, nakara keton kea hindjä dengan ikäi, mangat kahindjän ikäi toto dengan Bapa, tuntang dengan Anake, Jesus Kristus.

4. Maka talo toh injurat ikäi akan keton, nakara kahandjak keton sukup.

5. Maka djetoh augh tä, idjä djari hining ikäi bara iä, tuntang idjä insanan ikäi akan keton: Hatalla puna kalawa, kakaput djaton huang iä.

6. Amon ita hamauh, ita hindjä dengae, tapi ita manandjong huang kakaput, tä ita manandjaro, tuntang djalon mawi katoto.

7. Tapi amon ita manandjong huang kalawa, kilau iä puna huang kalawa, tä ita huindjä dengae, tuntang dahan Anake, Jesus Kristus, mamprasih ita bara karä dosa.

8. Amon ita hamauh, ita djalon bara dosa, tä ita manandjaro arep ita, tuntang katoto djaton huang ita.

9. Tapi amon ita mangaku dosan ita, tä ita tau barap iä, idjä puna tetek, iä mampun karä dosan ita, tuntang mamprasih ita manganan karä kadarhaka.

10. Amon koan ita, ita djalon bara dosa, tä ita

manggarä Hatalla panandjaro,
tuntang aughe djaton leket
huang ita.

BAGI 2.

Basa dosan ita djari iampun Jesus, buah
ita manumon aughe, basinta sama arep
ita, melai huang Kristus, mentai pa-
numahe.

1. O anak! talo toh inju-
ratku akan keton, uka keton
äla' mawi dosa; tapi djaka
olo' djari mawi dosa, aton kea
idjä mangamanangan perka-
ran ita intu Bapa, iä tä, Je-
sus Kristus idjä tetek tä.

2. Iä tä puna sapan karä
dosan ita, tapi djaton dosan ita
bewäi, malainkan sapan karä
dosan salepah kalunen kea.

3. Maka awi djetoh ita
katawan, ita djari kasene iä,
iä tä: amon ita mahaga pren-
tahe.

4. Olo idjä hamauh: aku ka-
sene iä, — tapi iä djaton ma-
haga prentahe, iä tä panan-
djaro, katoto djaton huang iä.

5. Tapi olo idjä mahaga
aughe, huang olo tä sintan
Hatalla toto djari tinduh. Awidjetä ita katawan, ita toto
hueag iä.

6. Olo idjä mangaku arepe
melai huang iä, maka patut
olo tä manandjong kalotä,
kilau djari tandjong ai kea.

7. O keton, pahari! aku
djaton manjurat akan keton
prentah taheta, tapi prentah

idjä horan tä, idjä aton intu
keton bara solake. Prentah
idjä horan tä, iä tä augh,
idjä djari hining keton bara
solake.

8. Tinai aku manjurat akan
keton prentah taheta, idjä
toto huang iä tuntang huang
keton; krana kakapnt djari
lilap, kalawa idjä toto man-
salak katontoh.

9. Olo idjä manggarä arepo
huang kalawa, tapi iä basi-
ngi paharie, iä tä magon hu-
ang kakaput sampai katontoh.

10. Idjä sinta paharie, iä
melai huang kalawa, tuntang
talo äka patarang djaton hu-
ang iä.

11. Tapi idjä basingi paha-
rie, iä puna huang kakaput,
tuntang manandjong huang
kakaput, djaton katawan tintue,
basa kakaput djari mang-
aput matae.

12. Aku manjurat akan ke-
ton, idjä anak, karä dosa
djari iampun akan keton awi
arae.

13. Aku manjurat akan
keton, idjä bapa, keton djari
kasene iä, idjä bara solake
tä. Aku manjurat akan ke-
ton, idjä budjang, keton
djari mampalah idjä papa
tä. Aku manjurat akan ke-
ton, idjä anak, keton kasene
Bapa.

14. Aku djari manjurat
akan keton, idjä bapa, ke-
ton djari kasene iä, idjä ba-
ra solake tä; aku djari ma-

njusat akan keton, idjä bedjeng, keton toh abos, tuntang augh Hatalla melai buang keton, timi keten djari mampalah idjä papa tä.

15. Kena sinta kalunen atawa talo huange; amon olo sinta kalunen, sintan Bapa djaton buang iä.

16. Krana talo bandiai idjä huang kalunen, iä tä: kipäm isi, kipem matä tuntang kadjoho pambelom, uras djaton bara Bapa, tapi bara kalunen.

17. Maka kalunen lilap, tuntang kipäe; tapi olo idjä malalos kahandak Hatalla, iä melai sampai katatahi.

18. O anak! toh djam kaputusan; kilau keton djari mahining, antikristus tä (*rimae: palawan Kristus*) akan dumeh, maka toh arä antikristus djari aton, tagal tä ita katawan, toh kea djam kaputusan.

19. Äwen tä djari blua bara ita, tapi iä djaton toto baris ita, krana djaka iä toto baris ita, tä iä djari melai hindjä ita; tapi talo tä mandjadi, nukara äwen tä bakanah, djaton äwen bandiai tä toto baris ita.

20. Maka keton toh iminjak Idjä Brasib tä, tuntang katawan talo bandiai.

21. Aku djaton djari manjurat akan keton, kilau keton djaton katawan katoto, tapi bawa keton katawan tä,

tuntang bawa karä tandjam djaton lembut bare katoto..

22. Ewe idjä penandjasa tä, baja idjä milim Jesus toto Kristus tä? Jä tä antikristus tä, idjä milim Bapa tuntang Anak.

23. Idjä milim Anak, intu iä Bapa djaton kea, olo idjä mangaku Anak, intu iä Bapa aton kea.

24. Maka idjä djari bining keton bara solake, buah djetä melai huang keton; amon talo, idjä djari bining keton bara solake, melai huang keton, tä keton kea karäh melai huang Anak tuntang huang Bapa.

25. Maka djetoh djandji, ikjä djari indjandjie akan ita, iä tä: pambelom idjä katatahi.

26. Talo toh djari injuriku akan keton sabab olo tä, idjä bandak mampalejang keton.

27. Maka Rogh tä, idjä djari dinon keton bara iä, melei huang keton; tuntang djaton usah olo madjar keton; tapi kilau Rogh tä kea madjar keton talo handini, djetä toto, djaton tandjaro; kilau djetä djari madjar keton, tuman tä melai keton huang iä.

28. Maka toh, o anak, melei huang iä, uka amon iä bakanah, ita tau menfeng atai, tuutang ita djaton makassar awis, ketika panuanabe

29. Amon keton katawan iä puna tetek, tä keton harati, genep idjä tetek gawie iä tä djari inakae.

BAGI 3.

Basa ita anak Hatalla, patut ita mamprasih arep ita, belom tetek, malawan karä dosa, sisih pahari; tumon tä ita karäh sanang.

1. Itä keton, kilen Bapa djari sinta ita, sampai ita akan inggarä anak Hatalla! Tagal tä kalunen djaton kasene ita, basa kalunen djaton kasene iä.

2. O keton idjä ingilakku! toh ita anak Hatalla; maka hindai djari bakarinah ampin ita idjä harian dapit; tapi ita katawan, amon Jesus bakarinah, tä ita kea karäh njapinjaphi iä, krana ita karäh mitä iä bitie baliai.

3. Maka genep olo idjä kalotä kaharape, mamprasih arepe, kilau iä kea puna brasih.

4. Genep olo idjä mawi dosa, iä marisang dengan Torat, krana dosa tä, iä tä karisang.

5. Maka keton katawan, iä djari ingarinah, uka iä mangunan karä dosan ita, api iä djaton dosse.

6. Genep olo, idjä melai huang iä, djaton mawi dosa; genep olo, idjä mawi dosa,

djaton djari mitä iä, djaton kea kasene iä.

7. O anak ! äla olo mam-palajang keton; olo idjä ma-lulus katetek, iä tä tetek, kilau lä kea puna tetek.

8. Olo idjä mawi dosa pu-na baris setan, krana setan puna mawi dosa bara sola-solake. Sabab tä Anak Hatalla djari ingarinah, nakara iä marusak karä gawin se-tan. — (Joh.8,44.)

9. Genep olo idjä djari inakan Hatalla, djaton mawi dosa, basa binjin Hatalla melai huang iä; tuntang iä djaton tau mawi dosa, basa iä djari inakan Hatalla.

10. Awidjetoh anak Hatalla tuntang anak setan bakarinab; Genep olo idjä djaton ma-lulus katetek, iä djaton bara Hatalla, tinai olo tä djaton kea, idjä djaton sinta paharie.

11. Krana djeton augh brita tä, idjä djari hining keton bara solake: ita akan hasinta sama arep ita.

12. Ela kilau Kain, idjä baris idjä papa tä, tuntang djari mampatäi paharie; tinai buhen iä djari mampatäi iä? basa gawie papa, tapi ga-win paharie tetek. — (1.Moa. 4,8.)

13. Ela heran, o pahari amon kalunen basingi keton.

14. Ita katawan, ita djari miadah bara pampatäi akan pambelom, krana ita sinta karä pahari. Idjä djaton sinta

paharie, iä melai huang pam-patäi.

15. Idjä basingi paharie, puna olo pamuno; maka keten katawan, olo pamuno djaton bara pambelom idjä katatahi leket hong iä.

16. Awi djetoh ita djari kasene sinta tā: basa iä djari manjaragh pambelome akan ita; toh patut ita kea manjaragh pambelom ita akan karä pahari.

17. Maka amon olo idjä bara ramo hong kalunen toh mitä katapas paharie, tuntang manguntji atäie akae: kilen sintan Hatalla melai huang iä?

18. O anak! äla ita sinta hapan augh, hapan totok bewäi, tapi haiak gawi tuntang katoto.

19. Awi djetä ita katawan, ita baris katoto, tuntang ita tau mampaharap atäi ita de-ngeae.

20. Krana djaka atäi ita mahukum ita, maka Hatalla hai bara atäi ita, tuntang kasene talo handiai.

21. O keton, idjä ingilaku! amon atäi ita djaton mahukum ita, tā ita tau landang atäi intu Hatalla;

22. Tuntang karä talo la-kun ita karäh dino bara iä, basa ita mahaga prentahe, tuntang malalus kakilake.

23. Maka djetoh prentahe: ita akan pertjaja huang aran Anake, Jesus Kristus, tun-

tang basinta sama arep ita, kilau prentahe akan ita.

24. Maka olo idjä mahaga prentahe, olo tā melai huang iä, timai iä melai huang olo tā. Awi djetoh ita katawan iä melai huang ita, iä tā: awi Rogh, idjä djari inengae akan ita.

BAGI 4.

Gawin Rogh brasih: iä nadjar ita mangaku Jesus, sinta Hatalla, tuntang basinta sama arep ita, iä mampahan-djak atäi ita.

1. O keton, idjä ingilaku! äla pertjaja genep ampin rogh, tapi awi mangkemä karä rogh tā, djaka iä toto bara Hatalla; krana arä nabi panandjaro djari lembut hong kalunen.

2. Awi djetoh keton akan kasene Rogh Hatalla: genep rogh, idjä mangaku Jesus Kristus djari tamä isi, iä tā bara Hatalla.

3. Tapi genep rogh, idjä djaton mangaku Jesus Kris-tus djari tamä isi, iä djaton bara Hatalla, tapi iä anti-kristus tā, idjä akan dumab, kilau djari hining keton; maka toh kea iä aton huang kalunen.

4. O anak! keton toh bara Hatalla, keton djari mampalah äwen tā; krana idjä huang keton hai bara iä, idjä huang kalunen.

5. Awéen tā bara-kalunen, tagal tā iä masanan talo kalunen, tuntang kalunen manarima aughe.

6. Ita toh bara Hatalla; idjä kasene Hatalla, iä manarima ita; idjä djaton bara Hatalla, iä djaton manarima ita; awi djetä ita mangasene Rogh katoto tuntang rogh kalejang.

7. O keton, idjä ingilakku! käläh ita basinta sama arep ita, krana sinta tā puna bara Hatalla, genep olo idjä sinta, iä djari inakan Hatalla, tuntang kasene Hatalla.

8. Olo idjä djaton sinta, djaton djari kasene Hatalla, krana Hatalla puna sinta.

9. Huang djetoh sintaan Hatalla dengan ita djari bakarinah, awi Hatalla djari manjoho Anake idjä tonggal tamä kalunen, nakara ita belom awie. — (Jok.3,16.)

10. Djetoh toto sinta tā; djaton djaka ita djari sinta Hatalla, tapi iä djari sinta ita, tuntang djari manjoho Anake indu sapan karä dosan ita.

11. O keton idjä ingilakku! amon Hatalla kalotä djari sinta ita, patut ita kea basinta sama arep ita.

12. Dialo idjä biti pudjä mitä Hatalla. Amon ita hasinta sama arep ita, tā Hatalla melai huang ita, tuntang sintae tinduh huang ita.

13. Awi djetoh ita katawan

ita melai huang iä, tuntang iä huang ita, basa awie djari manenga Rogh ajue akan ita.

14. Maka ikäi djari mitä tā, tuntang manjaksi: Bapa djari manjoho Anake indu Djurusalamat kalunen.

15. Toh, olo idjä mangaku Jesus toto Anak Hatalla, Hatalla melai huang olo tā, tuntang olo tā huang Hatalla.

16. Maka ita djari kasene tuntang pertjaja sintan Hatalla tā dengan ita. Hatalla puna sinta, olo idjä melai huang sinta, iä melai huang Hatalla, tuntang Hatalla huang iä.

17. Awi djetä sinta tā toto tinduh intu ita, nakara ita tau uräh intu audau hukum, basa sama kilau iä, kalotä kea ita huang kalunen toh.

18. Kikäh puna djaton huang sinta tā, malainkan sinta idjä tinduh manganan karä kikäh; krana huang kikäh tā kapäh; maka olo idjä mikäh djaton toto tinduh huang sinta.

19. Ita sinta iä, basa iä helo djari sinta ita.

20. Djaka olo hamauh: aku sinta Hatalla, — tapi iä basingi paharie, iä tā panandjaro. Krana olo idjä djaton sinta paharie, idjä gitae, kilen iä sinta Hatalla, idjä djaton gitae?

21. Prentah toh djari. di-

itā ita bera tā, iā tā: idjā sinta Hatalla, iā akan sinta puharie kea.

BAGI 5.

iā idjā pertjaja djeti inakas Hatalla, iā mampalah kalunen, iā tā olo djetā idjā tumon augh Hatalla pertjaja huang Jesus.

1. Idjā pertjaja Jesus toto Kristns tā, iā djari inakas Hatalla; maka idjā sinta idjā djari menak iā, iā sinta ēwen tā kea, idjā djari inakae.

2. Awi djetoh ita kasene, djaka ita sinta karā anak Hatalla, iā tā: amon ita sinta Hatalla, tuntang mahaga katā prentahe.

3. Krana djetoh sinta dengan Hatalla, amon ita mahaga prentahe; maka prentahe djaton babehat.

4. Krana genep olo idjā djari inakan Hatalla, iā mampalah kalunen; kapertjajan ita puna indu kamanang, idjā mampalah kalunen.

5. Ewe tau mampalah kalunen, baja idjā pertjaja Jesus toto Anak Hatalla?

6. Iā idjā dumah mimbit danum tuntang daha, Jesus idjā toto Kristus tā; djeton mimbit danum bewāi, tapi mimbit danum tuntang daha; tinai Regh idjā manjaksi, Rogh tā tote katoto.

7. Krana aton telo idjā manjaksi hundjun petak,

Rogh, darum, tuntang dha, metu idjā telo tā bulat atau idjā. — (Matt.28,19.)

8. Tinai telo idjā manjaksi huang sorga, Bapa, Agh tā, tuntang Rogh brash, neka idjā telo tā puna Idjā.

9. Amon ita mananina kesaksian olo kalmen, toto, kasaksian Hatalla hai barem bera tā; krana djetā kesaksian Hatalla, idjā djari injakis akan Anake.

10. Olo idjā pertjaja huang Anak Hatalla, iā bera kesaksian tā buang arepe; olo idjā djaton pertjaja Hatalla, manggarā iā pawandjaro, basa iā djaton djari pertjaja kesaksian, idjā djari injaki Hatalla akan Anake.

11. Maka djetoh kesaksian tā: Hatalla djari manjaki akan ita pambelom idjā katatahi, tuntang pambelom tā aton huang Anake. — (Joh. 1,4.)

12. Olo idjā ai Anak tā, ai tā pambelom; olo idjā djaton ai Anak Hatalla, ai djaton kea pambelom.

13. Talo toh djari injuraku akan keton, idjā pertjaja bong aran Anak Hatalla, nakara keton katawan, ain keton aton pambelom idjā katatahi, tuntang mangat keton pertjaja huang aran Anak Hatalla.

14. Maka djetoh kelandang ita intu Hatalla, amon itu biaku talo emen tumon ka-

handake, maka iä mabinining ita.

15. Tob, basa ita katawan iä mahining ita, alo kilekilen kea talo lakuun ita, maka ita katawan, ita mandino talo idjä djari ilaku ita intu iä.

16. Amon olo mitä paharie mawi dosa, idjä djaton baka matäi, käläh iä blaku doa intu Hatalla, tä iä karäh manenga pambelom acae, akan olo tä, idjä djari mawi dosa idjä djaton baka matäi. Aton kea dosa idjä baka matäi, akan djetä aku djaton manjoho olo blaku doa. — (Matt.12,31.)

17. Karä gawi, idjä malangkah kahandak Hatalla, uras dosa, tapi aton dosa idjä djaton baka matäi.

18. Ita katawan, idjä djari inakan Hatalla, iä djaton mawi dosa; tapi idjä djari inakan Hatalla, iä mahaga arepe, tuntang idjä papa tä djaton tau manawan iä.

19. Ita katawan, ita toh bara Hatalla, tapi salepah kalunen menter huang idjä papa tä.

20. Tapi ita katawan, Anak Hatalla djari dumah, tuntang manenga kabarati akan ita, nakara ita tau mangasene Hatalla idjä toto, tuntang ita aton huang idjä toto tä, iä tä, huang Anake, Jesus Kristus; iä tä puna Hatalla idjä toto, tuntang Pambelom idjä katatabi. — (Joh.1,1.4.)

21. O anak! haga arep keton bara karä ampin dewa. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ DUÄ.

Johannes mampudji do bawi aru tun tang anake, uku éwec dähen mimbing kapertaja, belä iä nihau upahe, tini iä mangahana äwen manarima guru sala.

1. Idjä bakas akan olo bawi idjä intih tä, tuntang akan anake, idjä äka sintangku huang katoto, tuntang djaton aku bewäi, tapi olo handiae kea, idjä djari kasene katoto,

2. Tagal katoto, idjä me-

lai huang ita, idjä haradjur intu ita palus katatabi.

3. Käläh asi, kasajang tuntang kasanang akan keton bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus, Anak Bapa, huang katoto tuntang santa.

4. Aku pahan handjak basa aku sondau anakm manadong huang katoto, kilau prentah idjä djari dinon ita bara Bapa.

5. Maka toh aku blaku ikau, o olo bawi, djaton kilau aku manjurat akam prentah taheta, tapi prentah tä, idjä djari aton intu ita bara solake, iä tä, ita akan indu basinta sama arep ita.

6. Maka djetä sintia tä, amon ita manandjong tumon karä prentahé. Djetoh prentah tä, kilau djari hining keton bara solake, mangat keton manandjong huang djetä.

7. Krana arä olo palajang djari tamä kalunen, idjä djaton mangaku Jesus Kristus djari tamä isi. Iä tä aton palajang tä, idjä anti-kristus tä.

8. Djaga arep keton, belä ikäi nihau talo idjä djari iulih ikäi, tapi mangat ikäi mandino upah sukup.

9. Idjä malangkah, tang djaton melai huang adjar Kristus, iä djaton aton Hatallae; idjä melai huang adjar Kristus, ai duädä tü, Bapa tuntang Anak.

10. Djaka olo manalih keton, idjä djaton mimbit adjar toh, äla manarima iä akan human keton, manabie mahin äla.

11. Krana idjä manabi olo kalotä, iä mangaraït arep dengan gawie idjä papa.

12. Arä talo indu injuralku akan keton, tapi aku djaton maku hapan kratas dawat, malainkan aku harap arepku manalih keton, tuntang hakotak dengan keton balang-gera idjang, mangat kebandjak ita sukup.

13. Anak betaum, idjä intib tä, manabi ikau. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ TELO.

Johannes manara Gajus, bosa iä daken huang katoto, tuntang manjarongan karä pandita; iä mangotak Diotrepes, bosa iä bedjoho parajap.

1. Idjä bakas tä akan Gajus, idjä äka kataungku, idjä

äka sintangku huang katoto.

2. O ikau, idjä äka huangku, aku harap iku bu-djur bahalap, kilau hambaruam puna budjur bahalap.

3. Krana aku paham bandjak, amon karä pehari lä dumah, manjrita katotom,

kilau ikau puna manandjong huang katolo.

4. Krana djaton kahandjaku idjä hai bara djetä, amon aku mahining, karä anakku manandjong huang katoto.

5. O ikau, idjä äka kataungku, gawim toto buah bahalap huang talo handiae, idjä iawim dengan karä pahari, tinai dengan karä tamuäi,

6. Idjä djari manjarita sintam akan salepah ungkup; amon ikau mandohop olo tä, kilau patut, tumon sobon Hatalla, tä gawim toto bahalap.

7. Krana olo tä djari ha-goet sabab masnuman aran Hatalla, tuntang iä djaton blakin talo enen bara olo kapir.

8. Tä patut ita manarima olo kalotä, mangat ita hadohop ompat äwen bagawi akan katoto.

9. Aku djari manjurat akan ungkup, tapi Diotrepes, idjä radjin mangapala olo tä, djaton manarima ikäi.

10. Tagal tä, amon aku dumah, maka aku handak mariksa karä gawie idjä iawie lepalepah, tuntang karä augh

papa, idjä hapee mangang mawi ikäi; tinai awi djetä huange mahin hindai terai, tapi bitie djaton manarima karä pahari tä, tinai iä mangahana äwen tä, awang handak manarimae, palus iä manganan äwen bara unggup.

11. O ikau, idjä äka kataungku, äla ikan manumon talo kapapae, tapi tumon ka-halap. Idjä mawi talo bahalap, iä tä bara Hatalla; tapi idjä mawi talo papa, olo tä djaton djari mitä Hatalla.

12. Demetrius tä djari basewut bahalap awi olo handiae, tinai awi katoto kabuate, tuntang ikäi kea mahin manjaksi akae; maka ikäi katawan, kasaksiau ikäi tä toto.

13. Aku arä talo indu injuratkü, tapi aku djaton handak manjurat akam hapan dawat kalam.

14. Tapi aku harap akan mitä ikau badjeleng, tä ita akan hakotak batanggera idjang.

15. Käläb kasanang akam. Karä sobat manabi ikau. Aw ikan manabi karä sobat njambiti arae.

SURAT RASUL JUDAS.

Judas mampudji ole, mangat iä däheu huang kapertjaja, basa arå goro sala djari lembut; iä tå karë buah hukum paham.

1. Judas, rewar Jesus Kristus, pabarin Jakobus, akan karë olo idjä irawäi, idjä djari imprasih Hatalla Bapa, tuntang ihaga Jesus Kristus.

2. Käläh kasajang, kasanang tuntang sinta sasar indabang akan keton.

3. O keton, idjä äka kатаungku, basa aku magon baus manjurat akan keton tabiu perkaran salamat, idjä sama ain ita, maka angatku, patut toh aku manjurat akan keton, hapaku mampudji keton, uka keton mangalahi akan kapertjaja, idjä djari indjuluk sasindä akan olo brasih.

4. Krana isut biti djari manjelat sinisiniik, idjä bara horan djari inantu akan hukum tå kea, olo darhaka, idjä hapan asin Hatalla akan karajape, tuntang milim Ra-

dja Idjä tå, Hatalla tuntang Tuhan ita, Jesus Kristus.

5. Maka aku handak managor keton, alo keton kawan tå kea, limbah Tuban djari maliwus ungkupe bara tanah Misir, iä djari marusak karë olo tå tinai, idjä djaton pertjaja. — (4.Mos. 14,35.)

6. Tuntang malaikat tå kea, idjä djaton djari mimbang puna pangkate, tapi djari malih puna kalekae, djari inutupe, imasonge dengan pasong idjä kataabi, huang kakaput, manantai hukum andau hai tå.

7. Kilau Sodom tuntang Gomora kea, tuntang lewu beken idjä baris tanah tå, idjä sama djari habandeng kilau djetä, manggoang isi beken, djari inampa akan pandjera, tuntang mananggong hukum apui idjä kataabi. — (1.Mos.19,24.)

8. Kalotå kea tukang nipi djetoh mangibal isie, mangabelä pangkat prentah, tuntang mamapa awang bai tå.

9. Maka Mighael, mantir malaikat tä, amon iä hasuat dengan setan, batakan hantun Moses, mahin djaton petah manjewut hukum manawah iä; baja koae: Käläh Tuhan mahokum ikau!

10. Maka olo tä manawah talo idjä djaton kasenae, tinai talo idjä kasenae tumon puna dasare, kilau meto humong, huang talo tä iä marusak arepe.

11. Pajah iä! krana iä mahoroe djalan Kain, iä bakoho manggoang upah tumon kalajang Bileam, tuntang iä banasa huang karisange, kilau Korah. — (1.Mos.4,8.—4.Mos.16,31.)

12. Iä purak talo papa omba panginan-sintan keton, amon iä ompat kuman dengan keton, manjeput arepe haiak djaton mikäh; iä kilau baumannau idjä djaton udjae, idjä tabias awi karä riwut; iä kilau batang kaju marunggus, djaton tau mamua; iä djari matäi handuä, djari irukat.

13. Iä kilau riak tasik idjä thanjawak haburä karä kihale, iä kilau bintang-lajang, kakaput idjä pidjem djari inantai ake sampai katatahi.

14. Tahiü olo tä kea Enogh, idjä udju tilap bara Adam, djari manudjum, koae: „Itä! Tuhan dumah impahaiak bakojakojan olo ajue idjä brasih, — (1. Mos.5,21.)

15. „Handak mamutus kadjarian olo handiai, tuntang mahukum olo idjä darhaka, sabab karä gawie idjä darhaka, idjä djari iawie tumon kadarhakae, tuntang sabab karä augh papa tä, idjä djari hapan olo badosa darhaka tä mawi iä.”

16. Olo tä pangotok, haradjur djaton terai huange dengan puna pangkate, iä manandjong tumon kipäe; totoke manjewut kotak paham badjoho, tuntang iä mahorumat olo, uka iä bon-tong.

17. Tapi keton, idjä äka kataungku! ingaingat karä augh, idjä djari insan karä rasul Tuhan ita, Jesus Kris-tus, bilihin.

18. Ewen djari masanan akan keton, intu wajah idjä barian olo parajap karäh lembut, idjä manandjong tumon kipäe awang papa.

19. Iä tä idjä mamisah mambaris arepe, olo idjä tumon puna dasare bewäi, idjä djaton bara Rogh.

20. Tapi keton, idjä äka kataungku, käläh haragagan arep keton hundjun kaper-tajan keton idjä brasih halai, haiak blaku doa huang Rogh brasih.

21. Haga arep keton huang sintan Hatalla, tuntang entai asin Tuhan ita, Jesus Kris-tus, mangat mandino pambelom idjä katatahi.

22. Tuntang bapan hakabeken akale, asi belabe olo tā;

23. Tapi belabe tinai käläh keton mahagae awi keton mampikah iä, palus mandjidit iä bara apui, haiak keton basingi pakaian karajap kea, idjä harumur awi isi

24. Maka akan idjä kwasa mahaga keton, belä keton

tanggarurus, idjä kwasa mampendeng keton budjur toto intu baun kahiae, haiak paham kahandjak keton,

25. Akan Hatalla idjä ti kas iä bewäi pintar, akan Djurusalamat ita, käläh kahai tuntang horumat, kaabes tuntang kwasa, katotioh palus katatahi. Amen.

SURAT PANGARINAH, INJURAT JOHANNES.

BAGI 1.

Johannes hong pulau Patmos djari injurat surat toh akan udju ungkup huang Asia; Jesus masanan panwimake.

1. Djetoh surat Pangarinah ain Jesus Kristus, idjä djari inenga Hatalla akae, nka iä masanan akan karä reware talo idjä djaton tau dia badjeleng djadi, idjä djari insanae hadjamban malaikat ajuc, soboe talih reware Johannes;

2. Idjä djari manjaksi augb Hatalla, tuntang Jesus Kristus, talo handiai idjä djari gitae.

3. Salamat idjä mambasa, tuntang salamat idjä mabi-

ning karä augh tndjum toh, tuntang mahaga karä augh, idjä djari injurat huang surat toh; krana wajabe djari tokep.

4. Johannes akan udju ungkup tā, idjä huang Asia: käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Idjä aton, tuntang djari aton, tuntang karäh dumah, tinai bara udju Rogh tā, idjä intu baun padadusae; — (2.Mos.3,14.)

5. Tuntang bara Jesus Kristus, idjä Saksi budjur tā, idjä Tambakas kamisk bara olo matäi, idjä Mantir karä radjan kalunen; idjä djari sinta ita, tuntang menjau ita, mampuas karä dosan ita hapan dahae;

6. Tuntang djari mandjadian ita indu rađja tuntang imam intu Hatalla, Bapae; akae kahai tuntang kwasa palus katatahi. Amen.

7. Itä! iä dumah hundjun baonandan; maka karä matä akan mitä iä, tuntang äwen, idjä djari madjok iä; tinai karä utus olo kalunen karäh manarahing tagal gawie dngae; toto, Amen.—(Sagh. 12,10.)

8. Jaku toh Alpa tuntang Omega, Tampara tuntang Kaledah, koan Tuhan, Hatalla, idjä aton, tuntang djari aton, tuntang idjä karäh dumali, idjä djaton tikas kwasae tä. —(22,13.)

9. Aku, Johannes, idjä paharin keton, tuntang padjak keton huang kadjakä, huang karadjaan, tuntang huang kaketep Jesus Kris-tus, djari inganan akan pulau, idjä Patmos aroe, tagal augh Hatalla, tuntang kaksian Jesus Kristus.

10. Aku djari huang Rogh hong andau Tuhan, tä aku mahining intu likutku augh hai, kilau augh sarunai,

11. Koae: Talo idjä gitam, surat tä huang surat, palus pait tä akan udju ungkup tä, idjä hong Asia: akan Epesus, akan Smirna, akan Pergamus, akan Tiatira, akan Sardis, akan Piladelpia, tuntang akan Loadikea.

12. Maka aku mules arepku,

handak mitä augh tä, idjä bakotak dengangku; tä amon aku djari mulus arepku, aku mitä udju tantahan sumbo bulau.

13. Maka bentok udju tantahan sumbo tä aku mitä idjä biti, idjä kilau ampin Anakolon, idjä hapakaian badju pandjang, tontang hila usoke hababat bulau.

14. Takoloke tuntang ba-lae baputi, kilau bulun tabiri, kilau udjan habungkus; matae kilau njalan apui.

15. Paie hagining kilau tam-baga idjä batanak hoang priok, tuntang auge kilau gotok daaum soho paham.

16. Iä mimbing udju bin-tang intu lengae gantaue, ti-nai bara njamae aton blua padang manjih hi hasansila, tun-tang baue manjangkowong kilau matanandau tiring pan-dange.

17. Sana aku mitä iä, aku lawo darah paie, ampiampin matäi; tä iä mandanan eng-äe gantaue hundjun sku, sambil hatauh: Ela mikäb, jaku idjä solake tuntang idjä rahian haliae tä,

18. Idjä Batang pambelom; aku djari matäi, tapi itä! aku belom palus sampai katatahi. Tinai aku tempon anakkun-tjin naraka tuntang pampatäi.

19. Tob, surat talo idjä djari gitam, talo idjä aton toh, tuntang talo idjä akan mandjadü rahian dapit.

20. Rima basilem udju bintang tä, idjä djari gitam intu lengängku gantaü, tinai ri-maa udju tantahan sumbo bulau tä. Udju bintang tä, djetä maleikat ain udja ung-kup tä, tinai udju tantahan sumbo tä, djetä udju ung-kup tä.

BAGI 2.

Surat Tribus atau panditum angkop hong Epesus, hong Smirna, hong Pergamus, hong Tiatira.

---

1. Surat akan malaikat ungkop idjä hong Epesus: Toh koan idjä miëbing udju bintang tä intu lengae gantau, idjä manandjong bentok udju tantahan sumbo bulau tä:

2. Aku katawan karä gawim, tuntang kabäkam, tuntang kaketepm, ikau djaton tau manjareman olo papa, tapi ikau djari mangkemä äwen, idjä masanan arepe rasul, tuntang iä djaton rasol, ikau djari sondau äwen tä panendjaro.

3. Tinai ikau baketep tuntang pandjang atäim, tagal arangku ikau djari babehat, tuntang ikau djaton djari hä-ka atäim.

4. Tapi aton kea aku indu malait ikau, basa ikau djari endur bera sintam idjä solake tä.

5. Toh ingat, bera idjä

kwe ikau djari belekak; pa-lus hobah, tuntang lalus gawi idjä solake tä; djaka ikau dia, badjeleng aku handak mananggoh, mawi ikau, tun-tang mantawus tantahan sum-bo bera kalekae, amon ikau djaten hobah.

6. Tapi djetoh kahalapm, basa ikau basingi gawin olo Nikolaitan, idjä injingiku kea.

7. Idjä bera pinding, bu-ah iä mahining augh, idjä inseinan Rogh akan karä ung-kop: Idjä manang, aku han-dak manjoho iä kuman bera batang pambelem, idjä hong pirdus Hatallangku.

8. Tinai sorat akan ma-laikat ungkop idjä huang Smirna: Toh koan idjä solake tuntang idjä rahian halai tä, idjä djari matäi, tapi djari belom haluli:

9. Aku katawan kadjakäm tuntang katapasm; tapi ikau toto tatau; tinai aku katawan sapan äwen, idjä manggarü arepe olo Jehudi, tapi iä djaton toto olo Jehudi, makam-kan iä sinagoge seten.

10. Aila mikäh talo idjä akan inanggoeng. Itäm, se-tan karéh manutup belahé keton hong sipir, nakara keton ingkemä, tuntang keton karéh buah kadjakä sapulu andau katahie. Tetetetep ikau sampai pampatäi, tä aku han-dak manenga akam makota pamabelom.

11. Idjä bera pinding, bu-

ah iä mahining augh, idjä insanan Rogh akan karä ung-kup: Idjä manang, iä djaton karäh ingapähä pampatäi idjä duä ambal tä.

12. Tinai surat akan malai-kat. ungkup idjä hong Pergamus: Toh koan idjä mim-bing padang manjibi hasan-sila tä:

13. Aku katawan äkam me-lai, iä tä äka padadusan set-an; tapi ikau mangaku arang-ku, tuntang djaton djari mi-lim kapertajam intu aku, abo huang karä andau tä mahin dia, metoh Antipas, saksing-ku idjä bndjur tä, idjä djari impatäi intu äka keton, äka setan tä puna melai.

14. Tapi aton kea tagal talo isut aku indu malait ikau, basa aton hetä intu ikau olo idjä mahaga adjar Bileam, idjä djari madjar Balak, uka mampalembut talo äka pata-rang akan olo Israel, nakara olo tä ompat kuman talo parapah akan dewa, tuntang ompat habandong. — (4.Mos. 25,2;31,16.)

15. Kalotä aton intu ikau kea, idjä mahaga adjar olo Nikolaitan.

16. Tol, hobah ikau! dja-ka ikau dia, maka badjeleng aku bandak wananggoh, ma-wi ikau, handak mangalahi olo tä hapan padang nja-mangku.

17. Idjä bara pinding, basah iä mahining augh, idjä insa-

nan Rogh akan karä ung-kup: Idjä manang, aku bandak manenga indu kinca manna idjä basiliun tä, tun-tang bandak manenga acae batu idjä batuti, tinai hong batu tä. ara taheta injurat, idjä dialo idjä olo katawas, baja idjä mandino tä.

18. Tinai surat akan malai-kat ungkup hong Tiatira: Toh koan Anak Hatalla, idjä kilau njalan apui matae, tun-tang paie hagining kilau tam-baga hatanak:

19. Aku katawan sintam, kakakal atäim, kapertajam, tuntang karä gawim, tinai gawim idjä rabian tä paham haream bara idjä solake.

20. Tapi aton kea aku indu malait ikau, basa ikau ma-nalua sawam Isabel tä, idjä manggarä arepe nabi, tun-tang iä madjar, mampalajang rewaruk habandong, tuntang ompat kuman talo parapah idjä akan dewa. — (1.Raja 16,31.)

21. Maka uku djari mane-na-nga endäh, acae, uka iä ho-bah; tapi iä djaton makœ manjasal tagal karä kandjie.

22. Itä! aku manganan iä akan sasuro, tuntang olo handiai idjä habandong dengae, akan paham kadjakä, djaka äwen djaton manjasal tagal karä gawie.

23. Tinai karä anaake aku handak mamukul mampatäie. Tä karä ungkup karäh ka-

tawan, aka idjä mariksa atäi bua olon; aku handak ma-maläh akan genep keton tumou gawin keton.

24. Tapi koangku dengan keton, iä tä, dengan olo Tiaturu beken tä, idjä djaton miubing adjar kalotä, tuntang djaton djari kasene karä katinben setan tä, kilau koan äwen: aku djaton handak mandjakah tanggong beken hundjun keton.

25. Tapi idjä aton intu keton, haha tä sampai panumabku.

26. Idjä manang, tuntang mahaga karä gawingku sampai kalepahe, aku handak manenga kwasa acae mahundjun olo kapir.

27. Iä karäh manjakatik olo tä hapan sokah sanaman; kilau tampang tukang blanai olo tä karäh irawoke, kilau aku djari mandino kwasa tä bara Apangku.

28. Tinai aku handak manenga acae bintang-sawah tä.

29. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä inse-anan Rogh akan karä unggup.

BAGI 3.

Surat Tuhan akan penditan unggup hong Sardis, hong Piladelpia, tuntang hong Leodikesa.

1. Tinai surat akan ma-laikat unggup idjä hong Piladelpia;

Toh koan idjä miubing udju Rogh Hatalla tä, tun-tang udju bintang tä: aku katawan karä gawim, ikau inggarä belom, tapi ikau ma-tai.

2. Misik, tuntang karasan tisae idjä hilak matäi kea, krana aku djaton djari sondau katinduh karä gawim intu Hatallangku.

3. Tagal tä ingat, kien ikau djari mandino tuntang mahining; haha djelä, tun-tang hebah. Maka djaka ikau djaton mandjaga, kilau na-ling sku karäh mananggeh mawi ikau, haiak ikau djatoe karäh katawan djam idjä kwe aku karäh sampai, mawi ilau.

4. Tapi aton intu ikau hong Sardis kea isut olo, idjä djaton djari marumur pakaiae; äwen tä karäh ma-nandjong dengangku bapa-kaian baputi, krana äwen patut kalotä.

5. Idjä manang, iä karäh imakaian dengan pakaian be-puti, tuntang sku djatoe handak manganan arae bera surat pambelem tä, aku han-dak mangaku arae naharep Apangku, naharep karä ma-laikat ajue.

6. Idjä bara pinding, bedh iä mahining augh, idjä inse-anan Rogh akan karä ung-kup.

7. Tinai surat akan ma-laikat unggup idjä hong Pi-ladelpia; Toh koan idjä ba-

sih tā; Idjā toto tā, Idjā tempon anakkuntjin Dawid, idjā muap, palus dialo idjā biti tau manguntjie, iā manguntji, palus dialo idjā biti tau muape:

8. Aku katawan karā gawim. Itäm! aku djari muap lawang akam, tuntang dialo idjā biti tau manguntji tā; krana ikau abas isut, tinai ikau djari mahaga aughku, tuntang djaton milim arangku.

9. Itä! aku manjaragh akam isut äwen bara sinagoge setan, bara olo tā, idjā mangarā arepe olo Jehudi, tapi iā djaton toto Jehudi, malainkan iā manandjaro. Itä! aku bandak manjoho äwen manalib, manjembah paim, tuntang äwen karäh kasene, aku djari sipta ikau.

10. Basa ikau djari mahaga augh kaketeppku, maka aku kea bandak mahaga ikau intu djam tingkes tā, idjā karäh buah salepñ kalunen, uka maningkes karā olo idjā mu-kong petak.

11. Itä! aku dumah badjeleng. Haga idjā aton intu ikau, belä olo marampas makotam.

12. Idjā manang, aku bandak mandjadian iā indu djibin human Hatallangku, tuntang iā djaton karäh blua bara betä tinai, tinai aku bandak manjurat hundjue aran Hatallangku, tuntang

aran lewun Hatallangku, Jerusalem idjā taheta tā, idjā mohon bāra sorga, bāra Hatallangku, tinai arangku kea idjā taheta tā.

13. Idjā bāra pinding, buah iā mahining augh, idjā insanan Rugh akan karā unggup.

14. Tinai surat akan malaikat unggup hong Laodikea: Toh koan Amen tā, Saksi idjā budjur tuntang toto, Mantir karā tampan Hattalla:

15. Aku katawan karā gawim, ikau djaton sadingen djaton blasut. Kajah, djaka ikau sadingen atawa blasut!

16. Tapi basa ikau laso koko, djaton sadingen djaton blasut, toh jaku karäh maludja ikau bāra njamangku!

17. Basa koam: jaku tatau, djari manatau arepku, tuntang aku djaton tapas talo enen; — tapi ikau djaton katawan, ikau idjā tjalaka, tuntang asiisi tā, pähä bellom, babutā, holowai. — (Hos.12,9.)

18. Aku mangalagai akam, buah mamiñi bulau bāra aku, idjā djari imprasih bapan apui, mangat ikau tatau, tinai pakaian baputi, mangat ikau innakaiyan, belä kahawem kalowaimi bakarinah; tinai tatamba matä, hapa mohos niatam, mangat ikau tau mitä.

19. Idjā äka sintangku, iā tā impulji tuntang indjara-

ku;. tagal tä langkalangkap ikau, hobah!

20. Itä! aku mendeng intu baantonggang, sambil mane-gah; amon olo karäh mahining aughku, tuntang muap lawang; tä aku handak temä hoange, tuntang handak kuman panganan hamalem tä dengse, tuntang iä deng-angku.

21. Idjä manang, aku handak manjohoe mondok de-ngangku hundjun padadus-sangku, kilau aku djari ma-naug, tuntang mondok deng-an Apangku hundjun padadusae.

22. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä insa-nan Rogh akan karä umgkop.

BAGI 4.

Johannes mitä padadusan Hatalla huang sorga.

1. Lembah tä aku mitä, itä! lawang djari buap huang sorga; tuntang augh idjä solake tä, idjä djari hinig-ku hakotak dengangku, kilau augh tarunai, hamauh: Dai kentoh, aku handak mam-prahan akem talo idjä indu mandjadi rahian.

2. Hemben tä kea aku huang Rogh; itä! padadusan djari ina huang sorga, tuntang aton Idjä mondok hundju padadusan tä.

3. Ampin idjä mondok han-djue kilau batu jaspis tun-tang batu sardis; tinai lu mangahiling padadusan tä, idjä sama ampin tampajahé kilau batu smaragd. — (Esegh.1,26.)

4. Maka hakaliling padadusan Idjä tä atom tinai duä pulu äpat padadusan; maka aku mitä duä pulu äpat ba-kas mondok hundjun padadusan tä, äwen tä hapakai-an baputi, tuntang makota balau hundjun takoloke.

5. Maka bara padadusan Idjä tä aton blua kilat, tinai augh tuntang njabo; tinai udju sewan manjala intu bann padadusan tä, iä tä adju Regh Hatalla tä.

6. Intu baun padadusan tä aton kilau tasik ketja, idjä kilau kristel ampie. Tinai penda padadusan tuntang hakaliling padadusan aton äpat talo-belom, arä matae intu bauve tuntang likute.

7. Talo-belom idjä solake tä kilau ampin singa, talo-belom idjä duä tä kilau anak sapi, talo-belom idjä telo tä bauve kilau baun olon, talo-belom idjä äpat tä kilau ampin burong nasar idjä tra-wang.

8. Genep äpat talo-belom tä mandjahawen palapsee, hetä arä matae hakaliling tun-tang pendae; handau hamalem äwen tä djatoa malejan hamauh: Brasih, brasih, bre-

sik teto Tuhan Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, idjä djari aton, idjä aton, tuntang idjä karäb dumah. — (Jes.6,3.)

9. Maka amon talo-belom tä manjewut horumah tara tuntang tarimakasih akan idjä mondok hundjun padadusan, idjä belom bara katatabi palus katatahi:

10. Tä duä pulu äpat bakas tä mahingkep darah pain idjä mondok hundjun padadusan, manjembat iä, idjä belom bara katatabi palus katatahi, tuntang äwen mandjakah makotae akan pain padadusan, haiak hamaub:

11. Patut ikau, o Tuhan, mandino karä horumah, karä tara, karä kwasa; krana ikau djari manampa telo handiai, awi kahandakm talo tä aton, tuntang djari indjadian.

BAGI. 5.

Atos surat, idjä udju tjatjake: Anak-tabiri idjä djari impatäi tä tau mambukae, tuntang iä ihorumat karä kam talo belom hong sorga.

1. Tinai aku mitä huang lengän gaetaun idjä moudok hundjun padadusan tä aton surat, ikljä bahintik huange reare, djetä patutup awi udju tjatjak.

2. Tinai aku mitä malaikat idjä abas, idjä mantehau hai omgue: Ewe patut sampai

mambuka surat tä, mangarak karä tjatjake?

3. Tapi djaton idjä biti huang sorga, atawa hundjun petak, atawa penda petak tau mambuka surat tä, djaton idjä tau mambasae.

4. Tä aku paham manangis, basa djaton idjä biti sampai patut mambuka surat tä, djaton kea idjä tau mambasae.

5. Maka idjä biti bekas tä hamauh dengangku: Ela manangis! itäm, Singa idjä bara hamputan Juda tä, Salundik Dawid tä, djari manang, sampai iä tau mambuka surat tä, tuntang mangarak udju tjatjake. — (1.Mos.49, 9.Jes. 11, 1.10.)

6. Maka aku mitä, itä! intu bentok padadusan tuntang äpat talo-belom tä, tinai intu bentok karä bakas tä aton mendeng Anak-tabiri, idjä kilau injambalih, idjä udju tandoke tuntang indjin matae, djetä udju Rogh Hatalla tä, idjä injohoe akan karä baris tanahi.

7. Maka Anak-tabiri tä dumah, palus manduan surat tä bara lengän gantaun idjä mondok hundjun padadusan tä.

8. Djadi, amon iä manduan surat tä, maka äpat talo-belom tä, tuntang duä pulu äpat bakas tä, mahingkep darah pain Anak-tabiri, tuntang genep äwen tä aton bara kitara, tuntang dadupa

buleu, idjā bestuang garo, djetā karā lakudoan olo brasih.

9. Ewen manjanji njanji taheta, koae: Ikau toto patut akan manduan surat tā, tuntang mangarak karā tjajake, krana ikau djari injambalih, bapan daham ikau djari manewus ikāi akan Hatalla bera karā unggup, karā basa, karā ntus tuntang karā djalaham olo.

10. Ikau djari manampa äwen indu radja dengan imam ietū Hatallan ikāi; kilan radja äwen karāh marentah hundjun petak.

11. Tinai aku mitā, mahining augh kutoh walaikat, idjā hakaliling padadusan, tuntang talo-belom, tinai karā bakas tā; maka karēe bapulupulu kojan lipet bakojakojan.

12. Maka koan äwen, bai augh: Patut Anak-tabiri, idjā djari injambalih, äka kwasa, panatau, kapintar, kaabas, horumat, kahai, tuntang tarimakasih.

13. Maka karā talo belom idjā bong sorga, hundjun petak, penda petak, tuntang huang tasik, talo handiai tā biningu hamauh: Akan idjā mondok hundjun padadusan, tuntang akan Anak-tabiri patut kerā tarimekasih, kahai, horumat tuntang kwasa, bara katatahi sampai katatabi.

14. Maka koan äpet talo-belom tā: Amen. Tinai dāā

pulu äpet bakas tā mahining kep, manjembah lā, idjā belom palus katatabi.

BAGI 6.

Djabawen tjatjak surat tā ingruk.

1. Tinai aku mitā, Anak-tabiri mangarak tjatjak idjā solake. Tā sku mahining idjā biti bera äpet talo-belom tā hamauh, augh kilau njaho: Kantoh, itām!

2. Maka sku mitā, itā! aton hadjaran bapoti, tuntang idjā mukonge mimbing panab; tinai makota inenga acae, palus iā hagoet manang baka manang.

3. Maka amon iā mangarak tjatjak idjā duā, tā sku mahining talo belom idjā deā tā hamauh: Kantoh!

4. Tā hadjaran beken asea blua, idjā bahandang; maka akan idjā mukonge inenga kwasa, uka iā manduan kasang bera petak, nakara olo hapatāi sama arepe; maka padang pandjang inenga acae.

5. Tinai amon iā mangarak tjatjak idjā telo, tā sku mahining talo belom idjā telo tā hamauh: Kantoh! Maka sku mitā, itā! aton hadjaran babilem, tuntang idjā mukonge mimbing dasing huang lengue.

6. Tā sku mahining augh blua bera bentek äpet talo-

belom tä kalotoh: Idjä gantang behas akan sadjampal, tinai telo gantang djagong akan sadjampal; tapi undus tuntang anggor äla mamapae.

7. Tinai amon iä mangarak tjatjak idjä äpat, tä aku mahining augh telo belom idjä äpat tä, koae: Kantoh!

8. Maka aku mitä, itä! hadjaran idjä kawokawo, tuntang aran idjä mukonge pampatäi, tinai naraka manuntut iä. Maka kwasa inenga akae, nakara iä mampatäi bagi äpat karä äwen idjä hong petak, hapan padang, lau, pampatäi, tuntang hapan karä meto basiak hundjun petak.

9. Tinai amoe iä mangarak tjatjak idjä limä, tä aku mitä penda mesbeh liau karä olo tä, idjä djari impatäi tagal augh Hatalla, tuntang tagal kasaksian, idjä djari imbinge.

10. Äwen tä tatehau, hai aughe, koae: O Tuhan, idjä brasib tuntang budjur, kilen katabim ikan djaton inahukum mamalah dahan ikäi infu olo tä, idjä mukong petak?

11. Maka akan genep biti inenga klambi pandjaag baputi, tuntang iä injoho mendäh isut hindai, sampai karä djipen beken, idjä padjake, tuntang karä paharie kea, idjä akan indu impatäi dapit, sama kilau iä, djari sukup.

12. Tinai aku mitä, amon iä mangarak tjatjak idjä djahawes, itä! petak paham hagerek, matanandau babilen kilau andas, tuntang bapus bulan kilau daba.

13. Tinai bintang hong langit gagar akan petak, sama kilau batang sikon mangagar buae awang manta, amon ionggä barat.

14. Tinai batang langit lilap, kilau surat idjä imbalon; tuntang karä bukit karä pulau iindah bara kalekiae.

15. Tinai karä radja hong petak, tuntang karä olo hai, karä mantir, karä olo tatau, karä olo kwasa, karä djipen, tuntang karä alo mardeka manjahokan arepe huang lowang petak, tuntang hong hungkap bukit batu,

16. Haiak hamauh dengan bukit tuntang batu hai tä, koae: Sewu, sangkulep ikäi, sahokan ikäi bara baun idjä mondok hundjun padadusan, tuntang bara kasangit Anaktabiri. — (Luk.23,30.)

17. Krana andau hai kasangite djari sampai, äwe tau mananggong tä?

BAGI 7.

Malaikat Hatalla mentjatjak karä olo sin Hatalla, karä olo tä mendeng intu baun padadusan Hatalla.

1. Limbeh tä aku mitä äpat malaikat mendeng intu

äpat puting petak, idjä mimbing äpat riwut tā idjä hong petak, belä riwut manampur petak, atawa tasik, äla kea manapi karä batangkaju.

2. Tinai aku mitä melaikat beken mandai bara. aka palembut matanandau, iä tā mimbing tjatjak Hatalla idjä belom. Maka bai aughe iä tatehau, manjoho äpat malaikat tā, idjä akac kwasa djari inenga, nakara iä mamapa petak tuntang tasik,

3. Koae: Äla mamapa petak, äla kea tasik, äla kea karä batangkaju, sampai ikäi djari mantjatjak karä djipen Hatallan ikäi intu lingkau.

4. Maka aku mahining dju-malah karä olo tā, idjä intjatjak; saratus äpat pulu äpat kojan biti djari intjatjak bara karä hamputan Israel.

5. Bara hamputan Juda djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Ruben djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Gad djari intjatjak duäwalas kojan biti.

6. Bara hamputan Aser djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Nap-tali djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Manase djari intjatjak duäwalas kojan biti.

7. Bara hamputan Simeon djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Lewi

djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Isäkar djari intjatjak duäwalas kojan biti.

8. Bara hamputan Sebulon djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Joseph djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Benjamin djari intjatjak duäwalas kojan biti.

9. Limbah tā aka mitä, itü! kawan olo awaag karän-an haliai, idjä djaton taraisä, idjä bara karä djalaban olo, bara karä hamputae, bara karä utuse, bara karä basae, äwen tā mendeng intu baun padadusan tā, tuntang intu baun Anak-tabiri bapaknan klambi pandjang baputi, tuntang palapah korma intu lengäe.

10. Äwen tatehau hai augbe, koae: Salamat ain Hatallan ikäi, idjä mondok bundjun padadusan tā, tuntang ain Anak-tabiri tā.

11. Maka karä malaikat mendeng bakaliling padadusan, hakaliling karä bakas tuntang äpat talo-belom tā, palus mabingkep naharep padadusan, sambil manjembah Hatalla,

12. Koae: Amen. Tara, kabai, kapintar, tarimakash, horumat, kwasa tuntang kabbas akan Hatallan ikäi palus katatabi. Amen.

13. Maka tombah idjä biti bakas tā, sambil bamsauh denangku: Olo toh, idjä be-

pakaian klambi batupi, äwe iä, bara kwe panumahe?

14. Maka koangku dengae: Tuanku, ikau katawan tä. Koae dengangku: Djetä äwen, idjä djari dumah bara kadjakä idjä paham tä, tuntang iä djari mamenjau klambi pandjange, tuntang djari mamuti klambi pandjange huarang dahan Anak-tabiri.

15. Tagal tä iä manaharep padadusan Hatalla, tuntang manjembah iä handau hamalem huang bumae; idjä mondok bondjun padadusan karäh manganggarong äwen.

16. Djaton hindai äwen akan blau, djaton iä akan teah beliae tinai; lason andau djaton akan buah iä, djaton kea lason talo beken.

17. Krana Anak-tabiri, idjä bentok padadusan tä, karäh manjakatik iä, tuntang magah iä akan tahasak danum belom; tinai Hatalla karäh mampuas karä djohon matä bara matan olo tä. — (Masn. 23.)

BAGI 8.

Tjatjak idjä udju tä ingarak; akau udju malaikat iuenga udju sarunai; äpat malaikat mampahiau sarunai.

1. Maka amon iä mangarak tjatjak idjä udju tä, tä suni keliai huang sorga, idjä pentong djam ketahie birah.

2. Limbah tä aku matä udju malaikat tä, idjä mendeng naharep Hatalla; udju sarunai ineaga akan äwen.

3. Tinai malaikat beken aton dumah, iä tä manggapi mesbeb, tontang mimbing dadupa bulau; maka arü garo inenga akae, mangat iä mingkes tä, tuntang lakudoan karä olo brasih, hundjun mesbeh bulau tä, idjä intu baun padadusan.

4. Tä asep garo tä tuntang lakudoan karä olo brasih njalumbo bara lengän malaikat tä naharep Hatalla.

5. Tä malaikat tä manduan dadupa, manjuange dengan apui bara mesbeh tä, palus mandjakabe akan petak. Tä, maka aton karuntong njaho kilat, tuntang petak paham hagerek.

6. Maka udju malaikat tä, idjä mimbing udju sarunai, manatap arepe, uka mampabiau tä.

7. Djadi, malaikat idjä soleke mampahiau sarunai. Tä salenga udjan batu tuntang apui, idjä habalut daha, djetä indjakah akan petak. Maka bagi telo hapus petak bakähu, tuntang hagi telo karä batangkaju bakähu, tinai karä ou bahidjau lomos bakähu.

8. Limbah tä malaikat idjä duä tä mampahiau sarunai. Tä talo idjä kilau bukit gantong, idjä bekähu, indjakah

akan tasik. Tā maka bagi telo tasik tā palus mandjadi deha.

9. Tinai bagi telo karä talo belom, idjä huang tasik, matäi; tentang bagi telo karä banama rusak.

10. Limbah tā malaikat idjä telo tā mampahiau saruniae. Tā bintang idjä hai, idjä manjala kilau sewan, gagar bara langit, palus djetä lawo buah bagi telo karä batang-danum tuntang karä lowang-danum.

11. Maka aran bintang tā ipu; tā bagi telo karä danum bapait haliae, kilau ipu; arä olo matäi awi danum tā, krana danum djari malik bapait.

12. Limbah tā malaikat idjä äpat mampahiau saruniae. Djetä mawi bagi telo matan-andau, tuntang bagi telo bulan, tinai bagi telo karä bintang, nakara bagi telo karä talo tā ingaput, mangat andau idjä bagi telo djaton blawa tinai, kelotü kea hamalem.

13. Tinai aku mitä mahining burong nasar trawang bentok langit, sambil hamauh hei aughe: Pajah! pajah! pajah äwen tā, idjä mukong petak, tagal augh sarunai beken ain malaikat telo tā, idjä akan mampahiau saruniae tinai.

BAGI 9..

Malaikat idjä liua tā mampahiau saruniae; kadjaka idjä seilate tā, sangkalap idjä kilau kala ampie. Malaikat idjä djahawen tā mampahiau saruniae, äpat malaikat idjä imasong lengkok.

1. Maka malaikat idjä lämä tā mampahiau saruniae. Tā aku mitä bintang, idjä djari gagar bara langit akan petak; anakkuntjin naraka inenga acae.

2. Palus iä muap lowang naraka. Maka asep nampur bara lowang tā, kilau asep apui paham; tā matanandau tuntang ambo petak ingapat awi asep lowang tā.

3. Bara asep tā sangkalap blua akan petak, tuntang kwasa inenga acae, kilau kwasan kala hundjan petak.

4. Maka iä ingahane mapapa oru hong petak, äla kea karä ampin talo bahidjau, äla kea batangkaju, baja mawi olo tā bewäi, idjä djaton tjatjak Hatalla intu lingkaue. — (7,3.)

5. Maka kwasa inenga acae, djaton uka mampati elo tā, tapi uka olo tā ingapähäe limä bulan katabie; maka iä mangapähä kilau kala maugapähä, amon iä munutut olo.

6. Huang karä andau tā olo karäh mangandaha petapetäi, tapi djaton sendau; iä harab haus handak matäi,

tapi pampatäi hadari bara iä.

7. Maka ampin sangkalap tä kilau hadjaran, idjä tetap hapan parang, hundjun takoloke aton kilau mako-ta idjä ampiampin bulau, tuntang baue kilau baun olon.

8. Balaue kilau balau olo bawi, tinai kasingae kilau kasingan singa.

9. lä hasangkarut kilau sangkarut sanaman, tuntang kamähus palapase kilau augh arä kareta, amon kutoh hadjaran hadari haiak, tanggoh parang.

10. Ikohe kilau ikoh kala, tuntang habuntut lawin ikohe; maka iä bara kwasa mangapähä olo kalunen limä bulan katahie.

11. Maka karä malaikat naraka tä aton radjae; arac tumon basan Ibrani: Abadon; tumon basan olo Hellenes arae tä: Apolion. (*Rimae: parusak.*)

12. Kadjakä idjä solake tä djari halau, itä! dua kadjakä akan dumah hindai limbah djetä.

13. Maka malaikat idjä djahawen tä wampabiau sarunaie. Tä aku mahining augh blua bara äpat pampang mes-beh bulau tä, idjä intu baun Hatalla,

14. Idjä hamauh dengan malaikat idjä djahawen tä, idjä zimbang sarunai: Engkak äpat malaikat, idjä ima-

song darab Euprat, batang-dauum lombah tä.

15. Tä äpat malaikat djetä iengkak, idjä djari tatap akan djam, akan andau, akan bulan, tuntang akan njelo, nakara iä mampatäi bagi telo karä olo kalunen.

16. Maka karä kawan parang idjä mukong hadjaran, sampai handuä sapulu kojan lipet sapulu kojan karäe; maka aku mahining djumalah karäe.

17. Maka huang talo gitangku tä aku mitä hadjaran tä, tuntang idjä mukonge, iä hasangkarut bahandang kilau apui, tinai biru, tuntang kilau barirang; maka takolok hadjarae tä kilau takolok singa, bara njamae aton blua apui, asep, tuntang barirang.

18. Awi talo telo tä bagi telo karä olo kalunen impatäi, iä tä: awi apui, asep, tuntang barirang tä, idjä blua bara njamae.

19. Krana kaabas hadjaran tä intu njamae, tuntang ikohe; krana ikohe kilau handipä, djetä bara takolok, hapan tä iä marusak olon.

20. Maka karä olo beken tä, idjä djaton impatäi awi talo pangapähä tä, djaton djari hoboh bara karä gawin lengae, uka iä terai manjembah karä dewa, karä hampatong dewa bulau salaka, tambaga, bete, kaju, idjä

puna djaton tau mitä, djaton tau mahnining, djaton tau manandjong.

21. Djaton kea olo tä hobah bara karä kabigale, pamulih, pahabandong, panekeu.

BAGI 10.

Malaikat idjä paham kaabase manatih mimbing surat, tuntang manenan; wah je malaikat idjä udju tä mampbiau saruniae, maka karä gawiu Hatalla karäh ilalus; Johannes kumau surat tä.

1. Tinai aku mitä malai-
kat beken idjä abas mohon
bara langit; iä tä hapakaian
baunandau, tuntang liu hund-
jun takoloke, tinai baue kilau
metanandau, paie kilau
djöbi apui.

2. Maka intu lengae aton
surat korik, idjä bukäi, paie
gantauve ingkese hong tasik,
tinai paie sambile hundjun
petak;

3. Haiak mantebau, hai
aughe, kilau sakungkong si-
nga; maka haiak iä mante-
bau, njaho tä mangaruntong
aughe.

4. Djadi, limbah njaho udju
tä djari mangaruntong aughe,
aku handak manjurat tä;
tapi aku mahinaing anga bara
langit, hamauh dengangku:
Tutup augh idjä djari insa-
nan njaho udju tä, äla ma-
njurate.

5. Maka malaikat tä, idjä

gitangku mendeng hundjun
tasik tuntang petak, manan-
tadjok lengae gantauve akan
langit,

6. Tuntang sumpah manje-
wut idjä belom palus kata-
tahi tä, idjä djari mandja-
dian langit tuntang karä talo
huange, tinai petak tuntang
karä talo hundjue, tinai ta-
sik dengan karä talo huange:
djaton karäh aton endäh hin-
dai.

7. Tapi huang karä andau
angh malaikat idjä udju tä
mampbiau saruniae, maka
kahandek Hatalla idjä besilim
tä karäh tulus, kilau iä djari
mesanan tä akan karä rewa-
re, nabi tä.

8. Limbah tä augh idjä
djari binningku bara sorga tä,
hamauh tinai dengangku,
koee: Lius, duan surat korik
idjä bukäi tä, idjä intu leng-
än maleikat, idjä mendeng
hong tasik tuntang petak.

9. Tä aku mananggoh ma-
laikat tä, tuntang hamauh
dengas: Djuluk surat korik
tä akangku. Maka koee de-
ngangku: Duan, telen djetä;
djetä karäh mamait knaisa,
tapi huang njamat djetä ka-
räh manis kilau madu.

10. Palus aku manduan su-
rat korik tä bara lengän ma-
laikat, tuntang maneläc;
maka djetä manis huang nja-
mangku, kilau.. madu, tapi
limbah sku djari maneläc,
knaisku bapait awie.

11. Tä iä hamauh dengangku: Ikau akan manudjum tinai mawi arä utus, arä djalahan olo, arä basa, tuntang arä radja.

BAGI 11.

Duä saksin Hatalla; kadjakä duä tä djari halau; sarunai idjä udju tä impahian.

---

1. Maka därah inenga a-kangku, idjä kilau sokah ukur ampie; tä malaikat tä hamauh: Mendeng, ukur human Hatalla tuntang mesbeh tä, tinai karä äwen idjä manjembah huang tä.

2. Tapi tambiran idjä intu ruar human Hatalla tä naughe bewäi, äla mukure, krana djetä djari inenga akan olo kapir; olo tä karäh malitek lewu idjä brasih äpat pulu duä bulan katahie.

3. Maka aku bandak manenga kwasa akan saksingku duä, äwen karäh manudjum sakojan duä ratus djahawen pulu andau, hapakaian bidak.

4. Iä tä duä batangundus tä, duä tantahan sombo tä, idjä mendeng intu baon Hatalla, Tempon petak. — (Sagh.4,3.11.).

5. Amon olo handak mapapa äwen dnä tä, apui karäh blua bara njamae, mangalomes karä musohe; tinai

amon olo handek mamaipa iä, djaton tau dia olo tä im-patäi kalotä kea.

6. Äwen tä kwasa matép langit, sampai djaton udjan sangkom karä andae masanan aughe, tuntang iä kwasa mawi karä danum, mobah djetä mandjadi daha; tinai sasining kabandake iä kwsa mawi petak hapan arä ampin kapähä. — (1.Radja.17.—2.Mos.7,19).

7. Maka amon iä djari maphapus kasaksiae, tä meto, idjä mandai bara naraka tä, karäh mangalahi iä, tantang mampalah iä, sambil mam-patäi iä. — (13,1).

8. Hantue karäh lalantong hong djalan lewu hai tä, idjä inggarä antaantai Sodoen tuntang Misir, äka Tuhan ita djari injampalaki kea.

9. Maka baris karä utus, karä ungkup, karä basa, karä djalahan olo karäh mitä hantun äwen tä katelo tinai idjä pontong andau, iä djaton manjoho hantu tä ingtubur.

10. Maka karä olo idjä mu-kong petak karäh handjak tagal äwen duä tä matäi, tuntang baramirami, hapait panenga akan sama arepe, basa nabi duä tä djari mangapähä karä olo idjä mu-kong petak.

11. Tapi limbah tangah kä-pat tä rogh pambeloma bara Hatalla tamä äwen duä tä,

palus iā mendeng, tuntang kikāh paham manjangkulep karā olo, idjā mitā iā.

12. Limbah tā āwen duā tā mahining augh hai bara sorga bamauli dengae: Dai kantoh! Palus äwen mandai akan sorga, huang baunau-dau, haiak karā musohe mitā iā.

13. Maka djam tā kea petak paham hagerek, tuntang bagi sapulu lewu tā balong-kang, tinai awi petak hagerek udju kojan olo matāi, maka olo beken paham mi-kāh, tuntang mahorumat Hatalla, Tempon sorga.

14. Kadjakā idjā duā tā djari halau; ita! kadjakā idjā telo dumah badjeleng.

15. Maka malaikat idjā udju tā mampahiau sarunaie. Tā arā augh hai lembut huang sorga, koae: Hapus karadjaan kalunen mandjadi ain Tuhan ita, tuntang ain Kristus ajue! lā karāh marentah palus katatahi.

16. Tā duā pulu āpat karā bakas tā, idjā mondok bundjun padadusae intu baun Hatalla, mahingkep, sambil manjembah Hatalla,

17. Koae: Ikāi manarima-kasih intu ikau, Tuhan, Hatalla idjā djaton tikas kwasam, idjā aton, tuntang djari aton, idjā akan dumah! basa ikau djari manubatak kwasam idjā paham, palns marentah.

18. Karā utus olo djari

blait, tapi toh kalaitu djari sampai, tuntang wajah ole matāi akan imalāh, tinai uka manenga upah karā djipem, nabi tā, tuntang karā olo brasib, tinai olo handai, idjā mikāh aram, olo korik olo hai; tinai uka ikau marusak karā olo tā, idjā djari marusak petak.

19. Maka human Hatalla, idjā huang sorga tā, iuap, tuntang patin-djandji mamala huang huma; palus lembut kilat, augh, tuntang njabo, balalu petak bagerek, tinai udjan batu haihai.

BAGI 12.

Olo bawi, idjā hapakaian matandalau, handak manak; naga handak menelen anak; Michael mangalahi naga; naga ingatan akas petak, iā handak marusak olo bawi tā.

1. Maka kata hai mama-rab bong sorga, iā tā: olo bawi, idjā hapakaian matandalau, tuntang bulan penda-pae, tinai hundjun takoloke aton makota bintang duā-walas.

2. Maka iā batih tuntang manangis, basa iā paham kapāhāe, handak luas.

3. Tinai kata beken mama-la huang sorga; ita! aton naga hai babandang, udju takoloke, sapulu tandoke, tuntang intu takoloke udju makota.

4. Tinai ikohe manatput
bagi telo karä bintang hong
langit, mandjakah tā hun-
djun petak. Maka naga tā
mendeng naharep olo bawi
tā, idjā bandak luas, nakara
iā manelen anake, sana iā
luas.

5. Maka iā manak hatuā,
idjā akan manjakatik karä
olo kapir hapan sokah sana-
man. Palus anake ibakan
intu Hatalla, akan padadusae.

6. Maka olo bawi tā ha-
dari akan padang benjem,
hetä kaleka idjā injimpan
Hatalla akae, mangat iā im-
belom hetä ~~sakojan~~ duā ra-
tus djabawen pulu andau.

7. Maka lembut klabi hu-
ang sorga; Mighael tuntang
malaikat ajue mangalahi naga
tā, tinai naga tuntang ma-
laikat ajue mangalahi kea. —
(Dan.10,13.)

8. Tapi iā djaton tau ma-
nang, tuntang kaleka djaton
hindai akae huang sorga.

9. Palus naga hai tā, iā
tā handipä bakas tā, idjā
bagarä bilis, setan, idjā mam-
palajang salepab kalunen,
inganan akan petak, tun-
tag karä malaikat ajue ing-
anan haiak iā. — (1.Mos.
3,1.)

10. Tā aku mahining augh
hai huang sorga, koae: Toh
salamat djari impendeng, tun-
tag kaasbas karadjaan Ha-
tallan ita, tinai kwasan Kris-
tus ajue, krana idjā panda-

wa tā, idjā handau hainaleo
djari mandawa paharin ita
intu Hatalla, djari inganan
kaliwa.

11. Paharin ita djari mam-
palah iā awi dahan Anak-ta-
biri, tuntang awi augh kasak-
siae; iā djaton djari sintia
pambelom sampai matäi.

12. Tagal tā handjahandjak
keton karä sorga, tuntang
keton handiai idjā huange!
Pajah petak tuntang tasik!
krana setan djari mohon tang-
gob keton, tuntang paham
kalaite, basa iā katawan,
wajahe puna pandak hindai.

13. Djadi, amon naga tā
mitä arepe inganan akan pe-
tak, maka iā manggoang
olo bawi, idjā djari manak
hatuā tā.

14. Tapi akan olo bawi tā
inenga duā palapas burong
nasar bai tā, mangat iā tra-
wang akan padang benjem,
tanggoh kalekae, idjā hetä
iā impakanan idjā wajah,
tinai duā wajah, tinai satang-
ah wajah, kedjau bara baun
handipä tā.

15. Maka handipä tā ma-
mura danum bara njamae,
kilau batangdanum, inawi olo
bawi, bandak mambuseng iā.

16. Tapi petak mawat olo
bawi, marakang arepe, ma-
neah batangdanum, idjā djari
imura naga.

17. Maka naga paham ba-
singi olo bawi tā, palus lius,
nakara iā mangalahi awang

beker tā, idjā mahaga prentah Hatalla, tentang minhing kasaksian Jesus Kristus.

BAGI 13.

Meto lembut bera tasik, naga tā manenga kwasaé acae; meto beken lembut, medjik karé olo, aca iä manjembah meto idjā solake tā.

1. Maka aku impendeng intu pasisir tasik. Tā aku mitā meto lembut bera tasik, idjā sapulu tandoke, tuntang udju takoloke, tinai intu karé tandoke aton sapulu makota, tuntang intu karé takoloke aton ara idjā manawah Hatalla. — (Dan.7,7.)

2. Maka meto, idjā gitangku tā, kilau harinaung ampie, paie kilau pain bahuang, njamae kilau njaman singa. Maka naga tā manenga kabeso acae, tuntang padadusae, tinai kwasae idjā paham.

3. Maka aku mitā takoloke idjā kilau bahimang baka matái, tapi himange tā halit tinai, tā salepah kalunen heran, ompat meto tā,

4. Haik manjembah naga, basa iä djari manenga kwasa aken meto tā; tinai iä manjembah metoh tā, koae: Ewe kilau metoh tā? Ewe tau mangalahie?

5. Maka njamae inenga acae, idjā badjoho kotake, manawah Hatalla; tinai kwasa djari iuenga acae hapan ma-

wi tele kalotā äpat pulu duë bulen.

6. Maka meto tā marakang njamae, manawah Hatalla, tentang mamapa arae, tini humae, tinai kara üwen idjā metai huang sorga.

7. Tinai kwasa inenga acae, uka mangalahi olo brasih, sambil mampalah äwen; kwasa djari inenga acae mahundjun karé djalehan olo, karé hamputan, karé basa, karé utus olo.

8. Maka olo handai idjā mukong petak karéh manjembah meto tā, olo handiai, idjā arae djaton djari tarasurat huang surat pambelom aia Anak-tabiri tā, idjā djari injatbalih, bera tamperan ketunem.

9. Idjā bera pinding, buah iä mahining!

10. Amon olo mimbit tawanau, iä kea karéh tawanau; amon olo mampatái hapan padang, iä kea akan matái awi padang. Hetá patul kaketep tuntang kapertajahan olo brasih. — (14,2.)

11. Tinai aku mitā meto beken lembut bera petak, djetä duë taadoke, kilau tandok Anak-tabiri, tapi djetä hakotak sama kilau naga tā.

12. Iä tā hapan karé kwasan meto idjā solake tā intu baun djetä kea, polus iä mimbit petak tuntang olo handiai idjā mukonge manjem-

bah meto idjä solake tä, idjä himange baka matäi tä djari halit.

13. Tuntang iä mawi kata hai, sampai iä manjoho apui kea lawo bara langit intu baun olo handiai. — (*Matt. 24,24.*)

14. lä mampalajang karä olo, idjä mukong petak, hapan karä kata, idjä djari inenga akae, uka malaluse intu baun meto beken tä; iä manjoho karä olo idjä mnkong petak manampa hampatong, tamunan meto tä, idjä djari inphaimang padang, tntang djari belom haluli.

15. Tinai kwasa inenga akae, nakara iä manenga rogh akan hampatong, tamunan meto tä, sampai hampatong meto tä tau hakotak kea; palus iä manenga prentah, olo handiai, idjä djaton handak manjembah haupatong meto tä, indu impatäi.

16. Tinai iä manantubi olo handiai, olo korik olo hai, olo talau tuntang olo pähä belom, olo mardeka tuntang djipen, mangat äwen ingatan intu lengae gantaue, atawa intu lingkaue;

17. Sampai dialo idjä biti tau mamili atawa mandjual; djaka iä djaton bara kata tä, aran meto tä, atawa angkan arae.

18. Hetoh kapintar. Buah olo idjä pintar manirok angkan meto tä, krana djetä

angkan olo, angkae tä djahawen ratus djahawen pulu djahawen.

BAGI 14.

Anak-tabiri tntang djalahae mendeng hnddjnn bukit Sion; malaikat mammudji olo, ala leket dengan meto tä; kalanen inggetem.

1. Maka aku mitä, itä! Anak-tabiri tä mendeng hnddjnn bukit Sion, tuntang haiak dengae aton saratus äpat pulu äpat kojan biti; intu lingkau olo tä arae tntang aran Bapae djari injurat.

2. Tinai aku mabining augh bara sorga, kilau gotok da-num soho, kilau angh njaho paham; augh tä hiningku kilau angh olo idjä musik kitara.

3. Äwen manjanji njanji taheta intu baun padadusan, tuntang äpat talo-belom, tinai karä bakas tä; maka dialo idjä biti tau mangadji njanji tä, baja saratus äpat pulu äpat kojan biti tä bewäi, idjä djari inewus bara petak.

4. Äwen tä, idjä djaton djari ingihal awi olo bawi, krana äwen budjang tinduh; äwen manuntut Anak-tabiri, alo akan kwekwe panggoete; iä djari inewus bara marak karä olo kalunen, indu tambakas nngkup Hatalla tuntang Anak-tabiri.

5. Intu njamae djaton djariri sondau tipu, krana äwen djaton bukue tau impudji.

6. Tinai aku mitä malai-kat beken, idjä trawang intu bentok langit, intu iä aton Ewangelion idjä katatahi, uka iä masanan brita bahalap akan olo awang mukong petak, akan karä djalahan, akan karä hamputan, akau karä basa, akan karä utus olo.

7. Iä tā hamauh, hai aughe: Awu keton nikäh Hatalla, tengah horumat acae, krana djam hukume djari sampai; sembah iä, idjä djari mandjadiau langit, petak, tasik, tuntang karä batang-danum.

8. Tinai malaikat beken, idjä duä, manuntut iä, koae: Iä djari balongkang, iä djari balongkang, Babilon, lewu hai tā, idjä djari mampibop karä utus olo hapan anggor kalaït, kandjie tā.

9. Tinai malaikat idjä telo manuntut äwen, idjä hamauh, hai aughe: Anon olo manjeimbah meto tā tuntang hampatonge, baiak manarima katae intu lingkaue atawa intu lengäe:

10. Iä akan impihop hapau anggor kalait Hatalla, idjä djaton pohos asi huang sangkir kalaite; iä karäh ingapähä bapan apui barirang, intu baun karä malaikat idjä brasih, tuntang Anak-tabiri.

11. Tā asep kapähäe ngang-

kawulngangkawul palus katatahi; iä djaton bara kassnang baodau hamalem, karä äweu idjä manjeimbah meto toutang hampatonge, atawa idjä manarima katan aran meto tā.

12. Hetoh patut kaketep olo brasih, idjä mahaga prentah Hatalla, tuntang kaper-tjaja dengan Jesus.

13. Tinai aku mabising aogh bara sorga hamauh: Surat: salamat toto olo matäi, idjä mahotus huang Tuhan, palus bara katontoh. Toto, koan Rogh, äwen malejan bara kapähän gawie, krana karä gawie ompat iä.

14. Tinai aku mitä, itä! baunandau beputi, hundjun baunandau tā aton mondok idjä kilau Anakolon, intu takoloke aton makota bulau, tuntang iutu lengäe aton gento idjä manjihi.

15. Maka malaikat beken blua bara human Hatalla, idjä hai aughe mantebau idjä tā, idjä mondok hundjun baunandau: Sobo gentom, getem, krana wajah getem djari sampai, basa talo inggetem hong petak djari masak.

16. Tā idjä mondok hundjun baunandau tā mawi petak bapan geatoe, palus petak inggetem.

17. Tinai malaikat beken blua bara human Hatalla idjä huang sorga, iä tā kea mimbang gento idjä manjihi.

18. Tinaf malaikat beken blua bara mesbeh, idjä kwasä dengan apui; tuntang paham aughe iä mantebau idjä mimbing gento wanjihi tä, koae: Soho gentom idjä manjihi, getem bua anggor petak tä, krana buae djari masak.

19. Tä malaikat tä mawi petak hapan gentoe, manggetem bua anggor petak tä, palus mandjakabe akan pähes idjä hai tä, djetä kalait Hatalla.

20. Maka pähes tä ihundjeng ruar lewu; tä dahan blua bara kaleka pähes tä, sampai lelep gandalin hadjaran; sakojan djabawen ratus stadia kakedjau patatai dahan tä. — (Jes.63,3.)

BAGI 15.

Udjø malaikat tä, idjä mimbing udju sangkir kadjakä tä, idjä rahian haliae.

1. Limbah tä aku mitä kata beken hoang sorga, idjä hai tuntang heran, iä tä: udju malaikat, iä mimbing udju kadjakä tä idjä rahian haliae, krana huang djetä kalait Hatalla djari bapus.

2. Tinai aku mitä, aton kilau tasik saramin, idjä habalut apui, maka karä olo, idjä djari manang dengan meto tä, tinai dengan ham-palonge, tuntang dengan ang-

kan arae, äwen tä mendeng darah tasik saramin tä, haik mimbing kitaran Hatalla;

3. Sambil manjanji njanjin Moses, rewar Hatalla, tuntang njanjin Anak-tabiri, koae: Hai tuntang heran karä gawim, o Tuhan, Hatalla idjä djaton tikas kwasam! tetek tuntang budjur karä djalam, o Radjan karä utus olo! — (5.Mos.32.)

4. Äwe djaton akan mikäh ikau, o Tuhan, tuntang djaton indu mahorumat aram? Krana tikas ikau bewäi idjä budjur; krana karä utus olo karäh dumah, manjembah ikau, krana karä bukum ajum idjä budjur djari bakaninah.

5. Limbah tä aku mitä, maka human patin-kasaksian huang sorga iuap.

6. Tuntang malaikat udju tä, idjä mimbing udju ka djakä tä, blua bara humatä, hapakaiyan benang brasih idjä batu lentah, tuntang usoke hababat bulau.

7. Idjä bara äpat talo-be-lom tä mandjuluk akan malaikat udju tä handjeuan sangkir bulau, basuang kalait Hatalla idjä belom bara katatahi palus katatahi.

8. Palus human Hatalla basuang asep, idjä awi kahain Hatalla tuntang kwasae; maka dialo idjä biti tau tamä human Hatalla, njamah

udju kadjakä idjä imbing malaikat udju tā djari hapus.

BAGI 16.

Malaikat manusuh lepalepah sangkire, idjä suang kalait Hatalla.

1. Limbah tā aku mahining augh hai bara buman Hatalla tā, idjä manjoho malaikat udju tā: Lius, tusub lepalepah akan petak udju sangkir tā, idjä äka kalait Hatalla.

2. Tā idjä solake tā lius, manusuh suang sangkire akan petak. Palus lembut luta papa hai intu karä olo idjä äka meto tā, tuntang idjä manjembah hampatonge.

3. Tinai malaikat idjä duä manusuh suang sangkire akan tasik. Palus tasik mandjadi kilau dahan olo matäi, tuntang karä talo belom handai, idjä huang tasik, lepah matäi.

4. Limbah tā malaikat idjä telo manusuh suang sangkire akan karä batangdanum, tinai akan karä lowang danum, balalu uras djetä mandjadi daha.

5. Tā aku mahining malaikat karä danum tā hamauh: Ikau toto budjur, o Tuhan, idjä aton, tuntang djari aton, ikau idjä tetek, basa ikau djari malalus hukum toh.

6. Krana olo tā djari manusuh dahan olo brasih tuntang daban karä nabî, toh daha kea djari hapam mampihop äwen; toto, patut olo tā buah talo kalotä.

7. Tinai aku mahining idjä beken bara hila mesbeh hamauh: Joh Tuban, Hatalla idjä djaton tikas kwasa! karä hukum ajum uras budjur toto.

8. Tinai malaikat idjä äpat manusuh sangkire intu matanandau, tuntang kwasa djari inenga acae, uka mangapähä olo hapan apui.

9. Tā olo kalunen ingapähä awi lasoe paham, palus iä mamapa aran Hatalla, idjä tempon karä kadjakä tā; tapi äwen djaton hobah, mangat mahorumat iä.

10. Tinai malaikat idjä limä manusuh suang sangkire intu padadusan meto tā. Tā karadjaae ingaput. Maka olo metet djelae awi kapähäe,

11. Sambil manjapa Hatalla, Tempon langit, sabab karä kapähäe, tuntang sabab lutaë; tapi iä djaton hobah bara karä gawie.

12. Limbah tā malaikat idjä djahawen manusuh suang sangkire akan batangdanum lombah, Euprat tā. Palus djetä teah, nakara tatap djalan akan karä radja, idjä in du dumah bara hila timor.

13. Tinai aku mitä bara njaman naga, tuntang bara

njaman meto tä, tinai bara njaman nabi panandjaro tä aton blua telo rogh kihal, kilau bakotak.

14. Krana djetä rogh karä dewa, idjä mawi kata heran, tuntang bagoet manalib karä radjan hapus petak, mirak äwen akan klahi intu andau hai ain Hatalla, idjä djaton tikas kwasae.

15. Itä! aku dumah kilau maling. Salamat idjä mandjaga, tuntang mahaga pakiae, belä iä manandjong halowai, tuntang kabawae gitan.

16. Maka iä djari mamumpong karä olo tä intu kaleka, idjä tumon basan Ibrani inggarä Armagedon.

17. Limbah tä malaikat idjä udju manusuh sangkire akan hapus belat langit. Palus augh hai blua bara human Hatalla huang sorga, tuntang bara padadusan tä, koae: Djari!

18. Balalu kilat lembut, tuntang arä augh, tinai njaho; palus petak paham bagerek, katahin olo kalunen hundjun petak, petak djaton pudji hagerek kalotä kapa-bame.

19. Maka lewu hai tä imbagi bagi telo, tuntang karä lewun olo kapir balongkang; Hatalla ningat Babilon idjä hai tä, nakara iä mampihop iä hapan sangkir, idjä basuang anggor kasangit kalaite.

20. Palus karä pulau hadari, tuntang karä bukit djaton hindai.

21. Tuntang udjan batu hai lawo bara langit mawi olo kalunen, genep bawake behat sapikul; maka olo tä manjapa Hatalla sabab kadjakäe awi udjan batu tä, krana kadjakä tä paham haliae.

BAGI 17.

Lontai tä buah hukum.

1. Limbah tä idjä biti bara malaikat udju tä, idjä mimbieng udju sangkir bulau tä, mananggoh hakotak de-nangku, koae: Kantoh ikau, aku handak mamprahan akam hukum kapala lontai, idjä mondok hundjun kutoh da-num.

2. Idjä dengae karä radjan petak djari habandong, tuntang olo idjä mukong petak djari babusau awi anggor kandjie tä.

3. Palus iä mimbit aku huang rogh akan padang benjem. Hetä aku mitä olo bawi mukong meto bahan-dang, djetä kutoh arae ma-nawah Hatalla; aton udju takoloke tuntang sepulu tan-doke.

4. Maka olo bawi tä ha-pakian benang purpur tun-tang baludu, tinai iä imbung-as dengan bulau, hintan,

tuntang mutiara; iä mimbing intu lengae sangkir bulau, idjä basuang talo kabelä, basuang kihal kandjie.

5. Intu lingkaue aton tarasurat arae, iä tä: Talo basilim, Babilon idjä hai tä, indu karä sapangan tuntang karä kihal hundjun petak.

6. Maka oku mitä olo bawi tä babusau awi dahan karä olo brasih, tuntang dahan karä saksin Jesus. Tä aku paham heran, amon aku mitä iä.

7. Maka malaikat hamauh dengangku: Buhen ikau heran? Aku bandak manarang akam talo basilim, idjä tahiü olo bawi tä, tuntang meto tä, idjä iukonge, idjä udju takoloke tuntang sapulu tandoke tä.

8. Meto tä, idjä djari gitam, djari aton, tuntang djetä djaton tinai, tapi djetä karäh lembut haluli bara naraka, palus karäh lius akan kabanasa, tuntang karä olo idjä nukong petak karäh heran, karä äwen idjä arae djalon tarasurat huang surat pambelom bara tamparan kalunen, amon äwen mitä meto tä, djetä djari aton, tuntang djaton tinai, amon djetä haluli tinai.

9. Hetoh patut kaharati idjä bara kapintar. Udju takoloke tä, djetä udju bukit, idjä hundjun tä olo bawi tä mondok.

10. Tinai djetä udju radja kea; idjä liuä tä djari balongkang, tioai idjä niagon aton, tuntang idjä tinai hindai djari lembut; maka amon iä dumah, tä iä akan melai handjulo.

11. Maka meto tä, idjä djari aton, tuntang djaton tinai, djetä kea idjä hanja tä, iä baris äwen udju tä kea, tuntang iä lius akan kabanasa.

12. Maka sapulu tandoke tä, idjä djari gitam, djetä sapulu radja, idjä hindai djari aton karadjaae; tapi äwen tä karäh mandino kwasa kilau radja akan idjä djam, baiak dengan meto tä.

13. Äwen tä bulat bapakat, tuntang manjaragh kwasae akan meto tä.

14. Äwen tä karäh mangalabi Anak-tabiri, tapi Anak-tabiri karäh mampalah äwen, krana iä puna Tuban karä tuan, Radjan karä radja, tinai hindjä Anak-tabiri karä olo irawäi, olo intih, olo idjä pertjaja.

15. Tinai koae dengangku: Karä danum tä, idjä djari gitam, äka lontäi tä mondok, djetä karä djalahana, karä hamputan, karä utus olo, karä basa.

16. Maka sapulu tandoke, idjä djari gitam, tuntang meto tä, ures karäh basingi lontäi tä; iä karäh marusak manpalowai iä, tuntang ku-

man isie, tinai mangähu iä hapan apui.

17. Krana Hatalla djari mandjak atäie, uka malalus kahandake, tinai uka äwen bulat kahandake, manenga karadjaae akan meto tä, sampai karä augh Hatalla djari tulus.

18. Maka olo bawi tä, idjä djari gitam, djetä lewu hai tä, idjä imbing karadjaan mahundjun karä radja hong petak.

BAGI 18.

Babilon tä irusak; olo ungkup Hatalla akan mindah bara heiä; karä radja tuntang dagang manatum lewu tä, olo brasih manara Hatalla tagal iä rusak.

1. Limbah tä aku mitä malaikat beken mobon bara langit, idjä hai kwasaé, petak implawa awi kahaie.

2. lä paham mantehau, bai aughe, koae: Djari balongkang, iä djari balongkang, Babilon idjä hai tä, tuntang mandjadi äka karä dewa, äka karä talo kihal, äka karä burong idjä kabelä tuntang kadjilek.

3. Basa karä utus olo djari mihop anggor kalait, kandjie tä, tuntang karä radjan petak djari habandong dengae, tinai karä dagang petak djari tatau awi kutoh karamie.

4. Tinai aku mahining augh

beken bara langit, koae: Blua bara iä, o ungkup ajungku, uka äla keton tamput karä dosae, belä keton buah bagin karä kadjakäe.

5. Krana karä dosae sempak langit, tuntang Hatalla mingat karä kadarhakae.

6. Baläh iä, kilau iä djari mawi keton, baläh karä gawie salipet haream. Huang sangkir, takare akan keton, tusuh akae salipet karäe.

7. Tunon iä djari mam-pahai tuntang mampahara arepe, tunon tä awi mangapähä mandjakä iä. Krana koae huang atäie: Aku toh mondok kilan radja bawi, aku djaton balo, aku djaton karäh katawan kadjakä.

8. Tagal tä karä kadjakaé karäh buah iä haiak huang andau Idjä, pampatäi, kahetang, lau; apui karäh mangähu iä. Krana Tuhan Hatalla, idjä mahukum iä, toto abas.

9. Maka karä radja kalnnen, idjä djari habandong dengae, tuntang djari rami-rami dengae, karäh manang-is, manatum iä, amon iä mitä kangkewus asep kähue.

10. Bara kedjau äwen karäh mendeng, sabab iä mikäh kapähäe, sambil hamauh: Kajah! kajah! lewu Babilon idjä hai tä, lewu idjä kwase tä! krana hukum akam djari buah ikau haiak huang djam idjä.

11. Tinai karä dagang heng petak karäh manangis, manatum iä, basa dialo idjä biti memili kacä dagangae hindai.

12. Karä dagangan bulau, salaka, hintan, mutiara, benang lawos, purpur, satara, baludu, tinai karä ampin kajun garo, karä ampin ramo garing, karä ampin ramo kaju idjä paham barega, ramo tambaga, sanaman, batu marmor;

13. Tinai kaju manis, garo, minjak, manjaæ, anggor, undus, tunek tepong, paräi, meto tanggangan, tabiri, hadjaran, kareta, tinai bereug tuntang hambacuaa olo.

14. Karä bua, idjä kipen atäim, djari nihau bera ikau, tuntang talo bandiai idjä maugat bahalap uras djari nihau bera ikau, ikau djaton karäh sondau talo tä hindai.

15. Karä dagang, idjä badjuel talo kalotä, idjä djari tatau awi lä, karäh mendeng kakedjau, sabab iä nikäh kapähäe, tuntang manaugis, manatum,

16. Sambil hamauh: Kajah! kajah! lewu hai tä! idjä djari hapakaian benang lamos, purpur, baludu, idjä djari imbungas hapan bulau, hintan, mutiara; krana huang djam idjä karä panataue tä djari rusak.

17. Tinai karä tempon banana, karä olo parujar, ka-

rä anak-banama, tuutang elo handiai idjä basatiar hong tasik mendeng kakedjau,

18. Sambil mangkariak, amon iä mitä asep kabue tä, koae: Lewu kwe idjä sama kilau lewu bai tä?

19. Palus äwen manawur kawo hundjun takoloke, sambil mangkariak, manangis, manatum, koae: Kajah! kajah! lewu hai tä! idjä djari manatau karä awang tempon banana hong tasik, awi karamie; krana huang djam idjä iä djari rusak.

20. Handjak tagal iä, o sorga! tuntang keton karä olo idjä brasib, karä rasul, karä nabi! krana Hatalla djari malalus augh bukuæ keton mawi iä.

21. Maka malaikat idjä abas manggatang batu, idjä kilau bindang hai, palus mandjakahe huang tasik, kose: Kalotä kapalus Babilon, lewu bai tä, karäh indjakah, tantang djaton sondau hindai.

22. Augh karä olo idjä musik kitara, tuatang augh olo panjanji, olo panjuling, olo panjarunai djaton karäh taruhining hindai huang ikau, dialo idjä tukang karä tale karäh sondau hindai hueng ikau, augh bindang, äka marapis tepong, djatoe hindai karäh taruhining huatig ikau.

23. Kalawan sembo djaton hindai karäh lelendang huang ikau, tinai augh bekalbanä

atawa pisek djaton hindai karä räh tarahining huang ikau. Krana dagang baris ajum djari tuan hai hundjun petak; krana hapan seherm ikau djari mampalajang karä utus olo.

24. Tuntang huang lewu tä djari sondau dahan karä nabi, tuntang karä olo brasih, tuai dahan olo handiai, idjä djari impatäi bundjun petak.

BAGI 19.

Kawan talo belom huang sorga manara Hatalla, basa iä djari mahukum lontäi tä; Jesus haluli bara sorga mahukum meto tä.

---

1. Limbah tä aku mahining augh hai, augh karä talo belom huang sorga, koae: Haleluja! salamat, kabai, tuntang kwasa akan Tuhan, Hatallan ita.

2. Krana karä hukum ajue uras toto tuntang budjur, basa iä djari mahukum kapala lontäi tä, idjä djari niangibal petak awi kandjie, palus djari mainalah dahan karä reware, idjä djari inusuh lengän lontäi tä.

3. Maka handuä tinai äwen hamauh: Haleluja! asepe ngangkawul palus katatahi.

4. Maka duä pulu äpat karä bakas, tuntang äpat talo-belom tä mahingkep, manjembah Hatalla, idjä mon-

dok hundjun padadusan tä, koae: Amen, Haleluja!

5. Tinai aton augh blua bara padadusan, koae: Awi niahorumat Hatallan ita, keton karä reware, keton idjä nikäh iä, olo korik olo hei.

6. Tinai aku mahining kilau augh kawan idjä karäan, kilau augh gotok danum soho, kilau augh njaho paham, koae: Haleluja! krana Tuhan, Hatallan ita, idjä djaton tikas kwasae, djari manduan karadjaaan.

7. Buah ita handjak, baramirami, manenga horumat akee, krana pesta masawä Anak-tabiri djari sampai, sawae djari manjimpan arepe. — (Matt.22,2.)

8. Maka djari inenga akee, uka iä makaian arepe hapan benang lamos tuntang brasih, idjä hagining. Krana pakaiac lamos tä, djetä karä ketetek olo brasih.

9. Tinai iä hamanh dengangku: Surat: salamat äwen, idjä djari irawäi akan panginan hamalem ain Anak-tabiri tä. Tinai koae dengangku: Karä augh toh toto uras ain Hatalla.

10. Tä aku mahingkep darah paie, handak manjembah iä. Tapi koae dengangku: Buabuah, äla gewim kalotä, aku djipen Hatalla, same kilau ikan, tuntang karä pahariw, idjä miuibing kasak-

sian Jesus. Sembah Hatalla. Krana kasaksian Jesus tā, djetä rogh karä nudjum.

11. Tinai aku mitä langit buap; maka itä! hadjaran baputi, tuntang idjä mukonge bagarä Idjä Budjur, Idjä Toto, iä mahukum tuntang mangalabi huang katetek.

12. Matac kilau njalan apui, hundjun takoloke arä inakota, tinai aton acae tarasurat hong iä, idjä biti mahin djaton kasenae, baja iä bewäi.

13. Iä hapakaian pakaian, idjä djari insulup hong daha; acae tā: Augh Hatalla. — (Joh.1,1.)

14. Maka karä kawan talo below huang sorga miring iä, mukong badjaran baputi, hapakaian benang idjä baputi tuntang brasih.

15. Maka bara njamae aton blua padang manjahi, bapae inawi olo kapir. Iä karäh nianjakatik olo tā hapan sokah sanaman, iä mahundjeng pâhes anggor kalait tuntang kasangit Hatalla, idjä djaton tikas kwassae.

16. Intu klambie tinai intu dahepae djari tarasurat acae kalotoh: Radjan karä radja, Tuhan karä tuan.

17. Tinai aku mitä malai-
kat mendeng huang matan-
andau; iä tā mambawa hai
aughe, manjoho karä ampin
burong, idjä trawang penda-
laugit, koae: Kantoh, ha-
pumpong keton tanggoh pa-

nginan hamalem ain Hatalla
idjä hai;

18. Nakara keton kuman
isin karä radja, isin karä man-
tir, isin karä olo kwasa, isin
karä badjaran, isin karä olo
idjä mukonge, isin karä olo
mardeka tuntang karä djipen,
olo korik olo hai.

19. Tā aku mitä meto tā,
tuntang karä radjan petak,
tinai karä djalahans olo ajue
djari hapumpong, handak
mangalahi idjä mukong hadja-
ran tā, tuntang djalahans ajue.

20. Tapi meto tā inawan,
tuntang baiak dengae nabi
panandjaro tā, idjä djari mawi
karä kata heran tā intu bane,
idjä djari hapee mampalajang
karä olo awang djari mana-
rima kalan meto tā, tuntang
djari manjembah hampatonge.
Belobelom äwen duä tā inga-
nan akan danau apui, idjä
hanjala barirang.

21. Tinai awang beken tā
uras impatäi awi padang ain
idjä mukong badjaran tā,
idjä bluabarajamae; makaka-
rä burong besoh awi isinäwen.

BAGI 20.

Setan imasong sakojan njelo; belabe olo
matéi misik; setan lepes tiasi, palus
manamput arä olo; liubah tā iä inga-
nau akan danau apui; olo matéi han-
diasi belom tiasi.

1. Limbah tā aku mitä
malaikat mohon bara langit,

intu lengae aton anakkuntjin naraka, tinai rantai hai.

2. Iä palus niaujingkap naga, bandipä bakas tä, djetä bilis setan, tuntang mama-song iä akan sakojan njelo.

3. Balalu mangunan iä akan naraka, palus manutup iä betä, haiak mantjaljak hundjue, belä iä akan mampalajang karä utus olo tinai, sampai sakojan njelo tä djari hapus. Limbah tä iä akan lapis tinai handjulo.

4. Maka aku mitä arä padadusan, tuntang idjä mondok hundjue, kwasa mahukum inenga akae, tinai karä liau äwen, idjä matäi inetek tagal kasaksian Jesus, tagal augh Hatalla, tinai idjä djaton djari manjembah meto tä tuntang hampatonge, tinai idjä djaton djari manarima katae tä intu lingkaue atawa intu lengae: maka karä olo tä belom, marentah haiak dengan Kristus sakojan njelo katahie.

5. Maka olo matäi awang beken djaton djari belom tinai, sampai sakojan njelo tä djari hapus. Djetä kasimik idjä solake.

6. Salawat iä tuntang brasih, idjä bara bagi intu kamistik idjä solake tä; dengae pam-patäi idjä ambal duä tä djaton bara kwasa, malainkan olo tä karä indu imam Hatalla tuntang Kristus, tuntang olo tä karä marentah hai-

ak dengae sakojan njelo katahie.

7. Amon sakojan njelo tä djari hapus, tä setan karäh lapas tiuai bara äcae djari inutup.

8. Palus iä karäh blua, nakara mampalajang karä utus olo hong äpat puting petak, Gog tuntang Magog tä, tantai mamumpong äwen tä akan klahi; olo tä kilau bawak baras hong saran tasik karäe.

9. Maka olo tä hagoet mananjap hapus petak, palus mangapong äka djalaham olo brasih, lewu tä, idjä äka sin-tan Hatalla. Maka apui lawo bara sorga, äka Hatalla, mampalomos olo tä.

10. Tinai setan, idjä djari mampalajang olo tä, inganan akan danau apui idjä hanjala barirang, äka meto tuntang nabi panandjaro tä kea; hetä iä ingapähä handau hanialehi, palus katatahi.

11. Tinai aku mitä padadusan baputi idjä hai, tuntang idjä mondok hundjue; bara baue tä petak tuntang langit nihau lilap, djaton tawan kalekiae tiuai. — (Matt.25, 31.)

12. Limbah tä aku mitä karä olo matäi, hai korik, mendeng naharep padadusan tä; tä karä surat imbuka, tinai surat beken imbuka kea, iä tä, surat pambelomi; maka karä olo matäi buah baläh tumon idjä tarasurat

hong surat tā, tumon talo gawie.

13. Tinai tasik malian olo matai awang huange; tinai pampatāi tuntang naraka malian olo matai awang huange; palus karā olo tā imelāh genep biti tumon gawie.

14. Maka pampatāi tuntang naraka inganan akan danae apui, djetā pampatāi idjā ambal duā.

15. Tinai amon olo djaton tarasurat huang surat pembelom, iā palus inganan akan danau apui.

BAGI 21.

Langit idjā taheta tuntang petak idjā taheta; tiuai Jerusalem idjā taheta.

1. Limbah tā aku mitā langit taheta tuntang petak taheta; krana langit idjā soleke djari nibau, tuntang tasik djaton hindai.

2. Tinai aku mitā lewu idjā brasih, Jerusalem taheta tā, inohon bara sorga, bara Hatalla, simpan kilau pisek, idjā imbungas akan bakal-banae.

3. Tentang aku mahining augh hai bara sorga, kose: Iā, tā pasah Hatalla hindjā olon. Iā karāh melai dengan äwen, tuntang olo tā karāh indu ungupe, tinai bitia Hatalla karāh melai dengan äwen indu Hatallae.

4. Tuntang Hatalla karāh mampuas karā djohom matre bara matan äwen; pampatāi djaton hindai, djaton ke kabetang etai tuntang tangis, kapähā djaton kea hindai, krana karā talo awang sola ke tā djari malalau.

5. Tā idjā mondok hundjun padadosan hamauh: Itā, jaku manabeta talo handini. Tinai koae dengaangku: Surat tā, krana augh toh toto tuntang budjur.

6. Tinai iā hamauh dengaangku: Djari genep. Aku toh Alpa tuntang Omega, Tampara tuntang Kalepah. Akan olo idjā haus beliae bandek inengaku tahasak danum pembelom tā, inenga bewāi. — (1,8.)

7. Idjā manang, iā karāh mandino karā talo toh indu panatane, tuntang aku bandek indu Hatallae, tinai iā indu anakku.

8. Maka karāh olo pikāh, olo idjā dia pertjaja, olo kebelā, olo pamuno, olo pehahandong, karāh tukang palahan, olo panjembah dewa, tuntang karāh olo panandjaro: bagin äwen bandiai tā karāh huang danau, idjā banjala apui tuntang barirang; djetā pampatāi idjā ambal duā.

9. Limbah tā idjā biti hara malaikat udju tā, idjā djari mimbing udju sangkir tā, idjū besuaug udju kadja-

kā idjā harian haliae tä, manalib, tuntang hakotak de-nangku, koae: Kantoh ikau, aku handak mamprahan akam piseke, sawan Anak-tabiri tä.

10. Palus iä mimbit aku huang Rogh hundjun bukit idjā gantong mangkahemer, tuntang mamprahan akangku lewu tä, Jerusalem idjā brasih, idjā mohon bara sorga, bara Hatalla.—(Esegh.40,2.)

11. Huang tä aton kabain Hatalla, panjangkowong kilau batu idjā kapala barega, kilau jaspis, idjā manjangkowong kilau Kristal.

12. Iä hakota hai tuntang gantong, hetä duäwalas bauntonggang, hundjun bauntonggang tä duäwalas malaikat, tuntang aton aran tarasurat hundjue, djetä: aran duäwalas hamputan olo Israel.

13. Hila timor aton telo bauntonggang, bila utara telo kea, hila salatan telo bauntonggang, hila barat telo kea.

14. Tinai kotan lewu tä duäwalas galange, hundjun galange tä aton aran duäwalas rasul Anak-tabiri tä.

15. Maka idjā hakotak de-nangku mimbing sokah ukur, kilau djudjur bulau, nakara hapee mukur lewu, tuntang bauntonggane, tinai kotaе.

16. Maka lewu tä lapak häpat, kamboe sama dengan kabukae; iä mukur lewu

tä hapan sokahé, djadi duäwalas kojan stadia, kamboe, kabukae, kagantongé uras sama.

17. Tinai iä mukur kotaе, djadi saratus äpat pulu äpat basa, tuwon ukur ain elo, idjā intu malaikat tä.

18. Maka ramon kota tä uras jaspis; tinai lewu tä uras bulau idjā bahalap haliae, idjā kilau saramin bagining.

19. Karä galang kotan lewu uras imbungas hapan hakabeken ampin batu barega. Galange idjā solake jaspis, idjā duä sapir, idjā telo kaledon, idjā äpat smaragd,

20. Idjā limä sardoniks, idjā djahawen sardius, idjā udju krisolit, idjā hanja beril, idjā djalatién topas, idjä sapulu krisopras, idjä sawalas biasint, idjä duäwalas anetist.

21. Tinai bauntonggang duäwalas tä uras mutiara, genep bauntonggang midjä mutiara, tuntang karä djalan huang lewu tä uras halasäh bulau brasih, idjä bagining kilau saramin.

22. Maka aku djaton mitä äka sombajang betä, krana Tuhan, Hatalla idjä djaton tikas kwasee, indu äka sombajang ain olo tä, tuntang Anak-tabiri.

23. Matanandau tuntang bulan djaton usah akan lewu tä, mangat mamplawa iä, krana kabain Hatalla mam-

plawa iä, tuntang Anak-ta-biri indu sumboe.

24. Maka karä utus olo karäh manandjong hnang kala-wae, tinei karä radjan petak imbit kahae huange.

25. Karä lawange djaton inguntji handau; krana alem puna djaton hetä.

26. Tinai horumat tuntang kahai karä utus olo karäh imbit kantä.

27. Maka dialo idjä kihal akan tamä hetä, tuntang idjä mawi talo kabelä, atawa idjä panandjaro, baja olo tä bewäi, idjä tarasurat bong surat pambelom Anak-tabiri.

BAGI 22.

Danum-pambelom tuutang kaju pambelom. Karä augh surat toh uras toto batantu. Jesus karäh dumah badjeleng.

1. Tinai iä mamprahan akangku batangdanum pambelom, idjä takining kilau kristal, djetä blua bara padadusan Hatalla tuntang Anak-tabiri tä.

2. Intu bentok lewu, tinai hasansila batangdanum tä aton kaju pambelom, idjä mamua hangkaduawelas, genep bulan iä mamua; dawen kaju tä indn mampakäläh olo kapir.

3. Hetä djaton bindai kihal; padadusan Hatalla tun-

tang Anak-tabiri karäh betä, tuntang karä reware karäh manonggo iä,

4. Haiak manampajah baue, tinai aerae karäh aton intu lingkau äwen.

5. Hetä djaton alem, dia usah olo hetä hasumbo, kalawa matanandau mahin dia usah: krana Tuhan Hatalla karäh mamplawa iä, tuntang olo tä karäh marentah palus katatahi.

6. Maka iä hamauh de-nangku: Karä augh toh uras toto tuutang budjur; Tuhan, Hatallan karä nabi idjä brasih, djari manjoho malai-kate, niangat masanan akan reware talo, idjä akan indu mandjadi badjeleng.

7. Itä, aku dumah badjeleng! Salamat idjä mahaga karä augh tudjuw surat toh.

8. Maka aku, Johannes, idjä mitä tuntang mahining talo tä. Djadi, limbah aku djari mahininge tuntang mitäe, maka aku mahingkep, handak manjembah darah pain malaikat, idjä djari mamprahan talo tä akangku.

9. Tapi koae dengaungku: Buabuah, äla gawim kalotob! krana aku djipen Hatalla, sama kilau ikau, tuntang karä paharim, nabi tä, tinai kilau olo handiae, awang mahaga augh surat toh. Sembah Hatalla!

10. Tinai iä hamauh de-nangku: Äla manutup karä

augh tudjum surat toh, krana wajahe djari tokep.

11. Idjä kianat, naughe iä sasar kianate; idjä kihal, naughe iä sasar kakihale; tapi idjä tetek, buah iä sasar kateteke, tuntang idjä brasih, buah iä sasar karasihe hindai.

12. Itä, aku dumah badjeleng; tuntang baläh aton intu aku, hapaku mamalah genep biti tumon gawie.

13. Aku toh Alpa tuntang Omega, Idjä Solake tuntang Idjä Rahian, Tampara tuntang Kalepah.

14. Salamat olo tä, idjä malalus prentahe, mangat iä kwasa dengan kaju pambelom, tinai mangat iä tau tamä bauntonggang lewu tä.

15. Tapi intu ruar aton karä aso tä, karä olo palahan, karä olo pahabandong, karä olo pamuno, karä olo panjembah dewa, tinai olo handiai, idjä mangilak tuntang mawi tandjaro.

16. Aku, Jesus, djari manjoho malaikat ajungku, mangat manjaksi talo toh akan keton, tahuu karä ungkup

keton. Aku toh Salundik tuntang Batang Dawid, Bintang-sawah idjä pahapahai tä. — (Jes.11,10.)

17. Maka Rogh tuntang pisék tä hamauh: Dumah! Buah idjä mahining tä, hamauh: Dumah! Tinai awang haus beliae, käläh iä manalih; awang handak, käläh iä manduan danum-pambelom inenga bewäi.

18. Aku manjaksi akan genep olo, idjä mahining augh tudjum surat toh: amon olo mandahang augh toh, Hatalla karäh maudahang akae karä kadjakä, idjä tarasurat hong surat toh. — (5.Mos.4,2.)

19. Tinai amon olo manapas karä augh tudjum surat toh, Hatalla karäh manapas bagie intu kaju pambelom, tinai intu lewu brasih tä, tinai intu karä talo, awang tarasurat hong surat toh.

20. Koan idjä manjaksi talo toh: Toto, aku dumah badjeleng. — Amen; dumah, o Tuhan Jesns!

21. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaik keton handiai. Amen.